Aluari Pelagij de plā
ctu ecclīe desideratissimi libri duo
et indice copiosissimo et margina-
rijs additionibus recēs illustrati.

·IOHANNES· ·CLEIN·

¶ Reuerendo in chꝛisto patri vigilantissimoqꝫ Dertosanoꝛũ antistiti dño Hadriano Floꝛentio Traiectẽsi/ Joannes Theodericus Bellouacus felicitatem.

Pysistratus ille tyꝛannoꝛum qui vnq̃ Athenis fuere celebꝛatissimus/antistes meritissime: quũ indicibili pꝛope rerũ pꝛeclare gestarũ gloꝛia/tum eo potissimũ nomine famã sibi pe
perit nũq̃ nisi cum seculo interituram: ꝙ Homerũ grecanice atqꝫ adeo vniuerse poeseos
numen τ exemplar mutilũ mancum τ mẽbꝛatim articulatimqꝫ misere discerptũ integri/
tati pꝛistine restituit. Jam enĩ deploꝛatus erat:iam conclamatus Homerus. Omnẽ pe/
nitus Homerica lectione fruendi spem abiecerant moꝛtales. Aberatqꝫ vel minimũ quin
eius memoꝛiã ex hominũ mentibus tam detrimentosa tempoꝛum iniuria funditus obliterasset. Adfuit tñ
sed id ex insperato pꝛeterqꝫ omniũ expectationẽ/ Pysistratus: τ ingenij perspicacitate non vulgari/ τ elo/
quentie melleo dulcoꝛe nemini sua etate secũdus: qui tam insignem iacturã quoquo modo sarcire contẽ/
dens: decreuit nulli sumptuũ immensitati parcens/ aut laboꝛibus tametsi grauissimis immoꝛi: aut qd feli
ci conceperat auspicio/ felicioꝛibus ad finẽ auibus perducere. Js itaqꝫ oẽs in id neruos intendẽs: seqꝫ to/
tum ea quã verbis consequi paucoꝛũ fuerit alacritate tã necessario illi negotio deuouens: partim sua par/
tim adhibita literatissimi cuiusqꝫ eius tẽpestatis industria: poesim Homericã in eum quem nũc cernimus
oꝛdinem curauit redigendã. Quo sane quantũ vniuerso moꝛtalium generi accesserit vtilitatis/ penes te sit
iudiciũ pꝛesulum doctissime: vtpote cuius multijugã eruditionẽ vel ex hoc depꝛehendere est: ꝙ quanti sint
muse facũdaqꝫ Pitho (ne de sacris literis impꝛesentiarũ verba faciã) tibi esse compertissimũ nemo sit qui
ambigat. Sed quoꝛsum hec tendant siquis fuerit percũctatus: velim sciat me in ea esse sententia/ vt nõ mi
nus ei nos debere cõtenderim: qui pꝛeclarũ aliquod opus valde multos annos occultatũ curauerit in lu/
cem reuocandũ: q̃ pꝛimario eiusdẽ concinnatoꝛi excogitatoꝛive. Quod rationibus varijs vt persuadeã nõ
opus esse crediderim. Hoc tamen vnũ obiter adiecerim quod ad rem facere videatur: eoꝛũ que perierunt
perijsse quoqꝫ iuuandi potestatẽ. Quapꝛopter non possum nõ congratulari nostre tempestatis felicitati: q
nobis ingeniosissimũ pariter iuris vtriusqꝫ consultissimũ Joannem lupũ de rubꝛis (vt loquũtur) palatijs
dono quodã peculiari largita est. Quippe q̃ detrimẽti qd nunq̃ satis laudati huius operis/ cui titulus est
de planctu ecclesię penuria patiebamur vindex futurus: ex Joanne Clein bibliopola Lugdunensi de reli
teraria q̃optime merito quotidianis quasi cõuicijs extoꝛsit vt ipsum characteribus stãneis in mille diuul/
garet volumina. Js aũt (vt est nemini non obsequentissimus/ emolumentiqꝫ publici cupidissimus) qd fa/
cturum se receperat non citra grauem sumptuũ impensam tãdem ad scopum deduxit. Enimuero qm no/
stra quidẽ sententia nõ dedecuit alicuius pꝛime note viri nomẽ: vt paria paribus respõderent: operis vsqꝫ/
adeo desiderati frontispicio veluti gẽmam pꝛefigere: diligentioꝛi nobis indagine perscrutãtibus quẽ oino
moꝛtaliũ non penitendo hoc munere donaremus: tu in pꝛimis vnus occurristi qui hocce donario nõ indi/
gnus censereris. Fuit quippe Aluarus Pelagius cuiꝰ eruditionis hec sunt monumẽta/ hispanus: nõ theo/
logie modo/ sed τ iuris vtriusqꝫ peritia nominatissimus: vt hec legenti nihil eum latuisse quod ad ius cesa
reũ pontificiumve spectaret/ innotescat. Tu itidem pontifex literatissime perpetuo sudoꝛũ tuoꝛum studio
ad id apicis euectus es (assentari nescio: nec si sciam velim) vt pꝛimũ illustrissimi pꝛincipis Caroli regis
Hispaniarũ catholici munificentia plane regia non mediocriter illustratus: demũ fueris optimi cuiusqꝫ
suffragio Dertosanoꝛũ (qui hispani sunt) episcopatui pꝛefectꝰ: inibi pꝛefati regis legatũ agens τ pꝛuden/
tissimũ τ nemini nõ acceptissimũ. Quandoquidẽ vero bono (quod aiunt) vino hedera nõ est opus: simul
tuos moꝛes pꝛobatissimos/ simul τ eruditionẽ inauditam vtriqꝫ nouerunt exploꝛatissime: τ qui tecum nõ/
nihil habent cõsuetudinis: τ qui tue literature monumenta in sacras literas nõ ita multis ante annis edi/
ta nõ oscitabunde perlegerũt. Pꝛoinde id vnum ex tua beneuolẽtia velim exoꝛatũ: vt quicquid hoc est mu
nusculi si ausu foꝛtasse temerario at certe cãdido tibi oblatũ animo boni consulas. Neqꝫ vitio mihi adscri/
pseris ꝙ infime foꝛtis ego vixqꝫ tressis homũculus tantũ virum tamqꝫ vel pꝛimoꝛibus veneratũ/ sim ausus
verbis τ eisdem inconditissimis aggredi: quem ne oculis quidem intueri me decuerat. Dijs nempe suppli/
cant τ rustici. Vale bonarum literarum decus. Ex Lugduno pꝛidie nonas Augustas.

Totius operis Index literarius.

Eorum index amplissimus nec mediocri labore cōcinnatus, que ex p̄clarissimo hoc opere censuimus adnotatu digniora.

Pecuniā famosis.

Index literarius.

Index literarius.

Registum Indicis.
A. B. C. sunt terniones.

Registum totius operis.
+. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z.
A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. Omnes sunt quaterniones preter. +. z. L. que sunt terniones.

Aluari Pelagij nõ vulga-
ris literature viri De plan
ctu ecclesie libri duo.

¶ Fratris Aluari Pelagij vita ex Joanne Trittenhemio abbate Spanhemensi.

Aluarus ordinis fratrum minorum: natione Hispanus: Joānis scoti auditor: vir in diuinis scripturis eruditissimus: apud Joannem .xxij. in precio habitus: cōtra Guilielmū Ockam anglicum scriptis egit ⁊ verbis. Edidit ingenij sui quedam preclara volumina: quibus nomen suū ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extat opus magnum et insigne defectus ecclesiasticarum personarum describens: quod prenotauit li. ij.

De planctu ecclesie li. j.
Speculum Regum li. iiij.
Super sententias li. j.
Apologiam
Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo ⁊ Ockam sub Ludouico imperatore quarto: ⁊ Joanne papa .xxij. Anno domini .M.cccxx.

¶ Hec Trittenhemius. qui propterea ꝙ valde multa subticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia: studiosi erit lectoris que silentio pretermissa sunt: ex Platina in Joannis .xxij. vita / ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico bauaro imperatore preclare gestis / ⁊ hoc ipso demū opere non oscitabunde perlecto nosse diffusius. Hominis tamen alijs districti negotijs laborem aliqua ex parte leuaturi non importune fortassis hec obiter adiecerimus.

¶ Aluarus Pelagius natione Hispanus: dn̄i Archidiaconi inter iurisperitos nominatissimi cura studioꝗ diligenti Bononie ius canonicum feliciter edoctus: idipsumꝗ non citra magnam hominis gloriam inibi publico professus auditorio: tādem a Gondisaluo Hispano fratrum minorū generali probatissimo Asisij in sacerdotum sancti Francisci numerum adscitus est. Qui ob insignē sacrarum literarū iurisꝗ qua plurimū claruit peritiam dn̄o pape Joanni .xxij. factus acceptior: eiusꝗ munificentia primū eo magistratu quā penitentiariā dicūt Auinione donatus: ad postremū episcopatu Siluensi fuit insignitus.

¶ Is frequēter in Petrum Corbariū Reatinum / nec ab re stomachatus est. vtpote qui facto cū vxore diuortio / in fratrum minorū ordinem receptus: ab Ludouico bauaro Joāni .xxij. ⁊ infenso supra modū et infesto creatus pseudo pontifex: grande schisma conflauerat. Rebus tamen eius voto male respōdentibus: a Bonifacio comite Pisano Rome captus: Auinionēꝗ ad Joannem pontificem tractus: in carceris pedore (quod vtriꝗ schismaticum decuit) extinctus est.

Cui plura sciendi maior incesserit cupido: huius operis lectio satisfaciet plenius.

Succincta breuiqȝ perstricta cōpendio argumenta omniū huius operis articulorum farraginem summatim explanantia.

Principium operis cōtinet ꝓhemiū libri. ⁊ cui dirigit: ⁊ intētionē scribentis: Et qđ vocetur opus. Et tāgit ibi de fratre Petro de Corbaria apostata fratrū minorum per potentiam bauari in papatu intruso viuente domino papa Joāne. xxij. vero vicario Jesu christi. ⁊ quomodo xl. articulis probatur potestas ecclesie Romane: per quos apparet contra dictū dñm Jo. papā bauarum schismaticū se pro imperatore gerentem perperam ⁊ infideliter processisse.

¶ Primus articulus: ꝙ dictus dñs Jo. electus fuit concorditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur q̄ habent papam eligere.

¶ Secundus: ꝙ in possessione papatus fuit ⁊ est idē dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur possessio.

¶ Tertius: ꝙ a toto mūdo idem Jo. habitus est ꝓ papa Et ibi tangitur quid operatur cōmunis opinio.

¶ Quartus: ꝙ nullū crimen priuat papā papatu: etiam heresis si vult corrigi. Et ibi tangitur ꝙ non est a prelati obedientia ante sententiā recedendum.

¶ Quintus articulus: ꝙ primam sedem romanam ⁊ papam nemo in terris iudicare potest.

¶ Sextus ar. ꝙ synodus etiā vniuersalis papā presertim corrigibilē iudicare non pōt. vbi tangit ꝙ plus stat snie soliꝰ pape: q̄ totiꝰ mūdi. Et ꝙ sup oīa cōcilia gn̄alia est. Et ꝙ ipsa ab ipso: non ecōuerso recipiunt potestatem.

¶ Septimus: ꝙ quādiu papa in possessione papatus est in omnibus ⁊ ab omnibus sibi obediendum est: que expresse contra deum non sunt.

¶ Octauus: ꝙ dignitas vel iurisdictio nō peccat: etsi in ea residēs homo peccare valeat. Et ibi d: quō malis ministris toleratis obediendum est.

¶ Nonus articulus: ꝙ sacramenta possunt cum effectu conferri per malos.

¶ Decimus articulus: ꝙ iurisdictio per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur.

¶ Undecimus: ꝙ ecclesia vna est ⁊ diuisa esse non pōt.

¶ Duodecimus: ꝙ vnus dei vicarius est in terris. Et ibidem de schismaticis ⁊ intrusis.

¶ Tredecimus: papa hȝ iurisdictionē vniuersalē in toto mūdo in spūalibus ⁊ tēporalibꝰ: licet iurisdictionē tēporalē ꝑ principes mūdi: ⁊ alios suos rectores: in suis specialibꝰ terris debeat exercere. Qđ ibi late multis rōnibꝰ exēplis ⁊ iuribus cōprobat. Ibi etiā tāgit quō christus vtrūqȝ gladiū exercuit: ⁊ quō est vna iurisdictio ꝑmaria a qua oīs alia. Et quō ꝑncipes nō catholici licite iurisdictione vti nō pn̄t. Et quō facta donatio ecc̄l'ie ꝑ imperatorē reuocari nō pōt. Et quō primo ꝑ se deꝰ creaturas rexit. Et a quo tp̄e ꝑ alios. Et q̄ primo deo in vicariatu successerūt. Et quō christus inquantū hō rex terrenꝰ fuit.

¶ Decimusquartꝰ: ꝙ oīs creatura ꝑ papā valeat iudicari

¶ Decimusquintꝰ: ꝙ nullus in terris pōt appellare a papa nisi ad eum male informatum.

¶ Decimussextus: ꝙ ecclesia errare non potest.

¶ Decimusseptimꝰ: ꝙ plus pōt papa in ijs solꝰ q̄ nō sunt cōtra articulos fidei ⁊ sacramenta: q̄ tota alia ecclesia.

¶ Decimusoctauꝰ: ꝙ papa a deo recipit imediate ptātē.

¶ Decimusnonus: ꝙ ecclesia non potest esse nulla: etiam multiplex ibi ratio assignatur.

¶ Uigesimus: ꝙ vacāte papatu nullus succedit pape in iurisdictione.

¶ Uigesimusprimus: ꝙ papa trāsfert imperiū: cōfirmat electum in imperatorē: inungit ⁊ coronat ⁊ deponit.

¶ Uigesimussecūdus: ꝙ imperator non pōt synodū congregare: nec papam nec clericos iudicare.

¶ Uigesimustertius nullus extra ecclesiam saluatur.

¶ Uigesimusquartus: ꝙ qui non habet papam pro capite: nec christum habet.

¶ Uigesimusquintus: ꝙ nullus excusatur aliqua causa discedens ab obedientia pape.

¶ Uigesimussextus: ꝙ semꝑ presumere debemus ꝓ sententijs prelatorum maxime pape.

¶ Uigesimusseptimus: ꝙ in dubio sunt seruāde.

¶ Uigesimusoctauus: ꝙ nō excusatur aliquis discedens ab obedientia pape propter multitudinem.

¶ Uigesimusnonus: ꝙ vnū est consistoriū christi ⁊ pape.

¶ Trigesimus: ꝙ bauarus schismaticus habuit dñm papam Jo. pro vero papa.

¶ Trigesimusprimꝰ: ꝙ vbicūqȝ est papa: ibi est eccl'ia romana. vbi etiā dicitur: ꝙ limina aploꝝ sunt vbi est papa.

¶ Trigesimussecūdus: ꝙ papa non cogit stare rome. Et ibi dicitur ꝙ sedes papalis non pōt mutari a roma.

¶ Trigesimustertius: ꝙ papa non tenetur se purgare de necessitate de aliqua infamia.

¶ Trigesimusquartus: ꝙ papa etiā si iniustitiā faciat vel grauet queq̄: ꝙ nullū habet iudicem super se: nec tenet eligere arbitros cū aliquo: nec potest dare potestatē imperatori deponendi eum. Ibi etiam dicitur q̄d erit in facto heresis si fuerit incorrigibilis.

¶ Trigesimusquintus: ꝙ nullam causam tenetur a se reuocare tamq̄ suspectus.

¶ Trigesimussextus ar. lōge diffusus: ꝙ antea fuit ecclesia q̄ imperium. Et ibi probat quō incepit eccl'ia in adā primo hoīe: deinde in eua formata ex adā. Ibi dicit etiā quare eua creata de costa ⁊ nō de terra. Et quō papa est vicarius primi ⁊ secūdi adā. Et quō fuit deinde ecclesia in abel ꝑmo iusto: Et quō abel repsentet christū. Et quō abel fuit virgo sacerdos ⁊ martyr. Et quō fuit ecclesia in filijs seth iustis. Et quo tp̄e inceperūt sacramenta ecclesie. Et quō arca noe ecclesiam prefigurat. Et quō hoīes sunt in arca. Et quō per noe significet christus. Et que fuit causa inebriatiōis noe. Et quare pauci boni sint in ecclesia. Et ꝙ melior est castitas nuptijs. Et quō fuit ecclesia iustoꝝ ante imperatores. Et ꝙ abraā christū represente. Et quō melchisedech fuit plusq̄ homo. Et primꝰ rex iustus: ⁊ q̄ typū tenuit saluatoris. Et ꝙ ante regnū eius: nō fuit regnum legitimū. Et quō nēroth fuit tyrānus nō verus rex. Et q̄d est tyrānus. Et quō nēroth fuit transgressor legis nature. Et quō reges gentiū ⁊ chananeorū veniētes post nēroth exceptis regibus descēdentibus ab abraā: fuerūt vsurpatores regnorū. Et iusti reges ab abraam processerunt. Et veri dicūtur hebrei. Et quō Saul fuit primꝰ rex iuste electus. Et quō post Saul oēs reges fuerūt vncti a sacerdotibus vsqȝ ad christū.

¶ Trigesimusseptimus ar. hic cōtinetur diffuse probatū quō ecclesia non sit ab imperio: sed imperiū ab ecclesia: vbi etiā continetur quō regalis potestas sit per sacerdotalem ordinata. Et quō sacerdotalis sit prior. Et quō ecclesia habet vtrūqȝ gladiū. Et quō sacerdotes veteris testamēti tēporali gladio vtebant. Et ꝙ nō fuit verus imperator ante christū. Et quare ꝑmisit deꝰ ꝙ essent imperia vsurpata. Et ꝙ regnū francie oīa regna precellit. Et ꝙ papa nedū potestatē habet sup fideles: sed etiā infideles. Et ꝙ iuste dat indulgētias illis q̄ vadunt ad occupādum ⁊ defendēdum terrā sanctā. Et quō ecclesia habet imperiū: nedum in occidente: sed etiā in oriente. Et quō papa potest ꝓcedere contra infideles qui tenēt terras quas nūq̄ christiani habuerūt. Et quō intelligat illud. Nihil ad nos de his qui foris sunt. Et quō post aduentum christi: oīs potestas ⁊ iurisdictio translata sit ab infidelibus ad fideles. Et quō regnum ⁊ principatū oīm

fidelium cõmisit christus Petro ⁊ successoribus. Et quõ infideles qui dominiũ ecclesie recognoscunt: sunt ab ecclesia tolerandi. Et quõ summa ⁊ excellens maioritas ⁊ potestas ⁊ authoritas in oibus: ⁊ pre omnibus: ⁊ super oia data est Petro in hoc mũdo: qȫ multis rationibus ⁊ iuribus probatur. Et quõ est multiplex maioritas. Et quõ imperator ⁊ q̃libet princeps nedũ pape: sed etiã in oibus spiritualibꝰ epis est subiectus. Et sicut est hereticũ ponere duo principia: sic ponere duos christi vicarios generales. Et ꝙ sicut Romanorũ iurisdictio fuit vsurpata in imperio: sic imperatorũ electio. Quare deꝰ permisit Romanis imperiũ. Casus in quibus se ecclesia de tẽporalibꝰ intromittit. Respõsio ad illud ꝙ iurisdictiones sunt distincte: ⁊ ꝙ papa nõ habet tẽporalẽ potestatẽ. Expositio ad illud / Regnũ meũ non est de hoc mundo. Qr christus fuit rex etiã temporalis: ⁊ vicarius suus papa debet esse. Qr papa est deus quodammodo in terra. Qr sit heresis quasi negare papã vtrãq; potestatẽ habere. Quare filius dei ⁊ ecclesia soluit tributũ. De processu nefando Bauari cõtra papã Joan. facto de cõsensu populi ⁊ cleri Romani. Et quot rationibꝰ nõ tenuit. Quõ potestas pendet ab authoritate: nõ ecõtra. Quõ moraliter exponat illud Luc. x. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi ⁊c. Quõ exponãtur verba Hiere. j. c. ⁊ ex de ma. ⁊ obedi. c. solite. Ecce cõstitui te ⁊c. Responsio ad illud / ꝙ a populo Romano vires sumpsit. Quõ qui primatũ ecclesie denegat Romane: ⁊ ponit duas ecclesias: hereticus est. Quõ qui aliter sentit de iurisdictione ⁊ potestate pape ⁊ ecclesie Romane / q̃ ipse cũ sua cõmuni ecclesia sentit: nõ est catholicus iudicãdus. Quõ q̃ fauet sciẽter rebellibꝰ ecclesie: impugnator est ecclie ⁊ rebellis.

¶ Trigesimusoctauus ar. ꝙ q̃ cũ papa nõ est: ꝯtra eũ est.

¶ Trigesimusnonus ar. ꝙ imperator catholicus filiꝰ est ecclesie ⁊ aduocatus ⁊ defensor. Ubi cõtinetur quõ Bauarus papã Jo. deposuit. ⁊ fratrem Petrũ de coruaria apostatã in sedem Petri Rome intrusit. Et quõ cardinales creauit ⁊ epos per diuersa loca. Et quõ tãdem ad obedientiã dñi pape Joã. rediit Auinione dictus frater Petrus: ⁊ suo papatui de facto renuntiauit.

¶ Quadragesimus ⁊ vltimus de hac materia ar. est precedẽtes articulos. xxxix. tenere ⁊ predicare ⁊ defendere ⁊ nõ cauillari ⁊ malignari in eis. Ibi multis rõnibꝰ euidẽtissimis cõprobatur vnũ esse monarcham habentem vtrũq; gladiũ: vel vtrãq; potestatem in vna politia christiana. Ibi dr ꝙ in q̃libet politia vna ⁊ felici sex sunt necessaria. Et ꝙ vera ⁊ perfecta virtus apud infideles nõ põt esse. Et quare reges catholici inunguntur: scꝫ vt virtuose regãt. Et ꝙ regnũ quodcũq; meliꝰ regitur p vnũ q̃ per multos. Et ꝙ sicut in celis vnus omnibꝰ presidet: sic debet esse in terris. Et ꝙ post christũ aliquẽ oportuit remanere successorẽ ⁊ successores. Et quõ christus fuit dñs etiã temporalis. De errore Ualdensium qui dicũt ecclesiã ⁊ clericos nõ posse habere bona tẽporalia: ⁊ nõ fuisse veram ecclesiã a tempore Syluestri. Quõ diuitie sunt occasio cupiditatis ⁊ auaritie: sꝫ formaliter nõ sunt male. In argumentũ superioritatis dñi pape inducunt exẽpla ethnicorũ regum ⁊ imperatorũ. De tribus imperatoribꝰ deuotis ecclie: ⁊ aliis tribꝰ persecutoribꝰ eius. Qr imperator nedũ coronã: sed etiã ensem recipit ab ecclesia. Quõ papa in tẽporalibꝰ vtit imperatore sicut instrumẽto. Quõ ex sola electione concordi ante cõfirmationem a papa imperator administrat.

¶ Quadragesimusprimus. A tpe Constãtini vsq; ad tps trãslationis imperii in germanos / eligebant imperatores antiquo more / siue a pplo: siue a senatu: siue ab exercitu Et durauit annis q̃ngẽtis. Quõ in trãslatione imperii diuersificatꝰ est modus imperatorẽ assumẽdi: q2 pmo p electionẽ: extunc p successionẽ vsq; ad octauã Caroli generationẽ: qua deficiẽte: primo Hugo dux Aurelian. regnũ Frãcie ⁊ imperii vsurpauit. De quo Hugone ⁊ non de Carolo magno descẽdũt oẽs reges Frãcie vsq; nũc. Quõ Romani absciderũt linguã ⁊ oculos eruerũt pape Leoni: ⁊ postea quõ ei fuerũt diuinitꝰ restituti. Quõ papa Jo. vir lubricus monitus a pmo Othone ⁊ cardinalibꝰ ⁊ correctꝰ ⁊ in sua malitia perdurãs coactus fuit renũtiare. Quõ viuẽte papa Leone. ix. Romani in cõtẽptũ ecclesie aliũ papã Benedictũ vocatũ de facto elegerũt. Quõ postmodũ p ꝓuisionẽ ecclie fuerũt creati aliq̃ imperatores absq; alia electiõe. Quõ Romani papam Jo. xi. in castrũ sancti ãgeli detruserũt: ⁊ postmodũ ipm in exiliũ miserũt. Quõ Crescẽtius cõsul romanꝰ fugato papa Grego. v. fecit papã quẽdã grecũ epm Placẽtinũ noie Joannẽ quẽ Otho tertiꝰ imparor cũ Crescẽtio mẽbris debilitauit. ⁊ Gregoriũ restituit. Quõ viuẽte papa Gregorio dicto. v. aduocatis ⁊ req̃sitis pncipibus Alemãnie instituti sunt p papã istũ Greg. de ꝯsensu pncipũ electores q̃ hodie sunt imparoris: ⁊ ibi numerant. Causa q̃re oẽs electores sunt de germania: q2 ipi liberauerũt ecclesiã de seruitute Lõgobardoꝝ ⁊ impioꝝ Romanoꝝ. Et q2 deuoti ad sanctũ Petrũ. Et q2 tũc erat Grego. v. papa. q̃ erat natione teutonicus. Et q2 aliis robustiores Quõ papa deponit imparores ⁊ reges. Quõ intelligat: Reddite q̃ sunt Cesaris cesari. Et quõ dignũ est ꝙ Cesar recipiat tributũ. Quõ nõ iure nature est dñiũ. Quõ regnũ ⁊ dñiũ primũ ortũ habuit a malis: ⁊ a quo primũ ante diluuiũ: ⁊ post diluuiũ. Quare deus permisit dominiũ malorum. Quõ omne dominiũ a deo bonũ ⁊ malũ licet alr esse videatur. quod triplici ratione ꝓbatur.

¶ Quadragesimussecũdus. Quare pncipatꝰ Romanꝰ a deo spãliter sit ꝓuisus. ꝓpter triplicẽ virtutẽ q̃ erat in eis pcipue. Et de hoc ibi multa ponunt exẽpla de triplici eoꝝ ṽtute. Que erat: sincerus amor p patria: traditio legũ sanctissima: moꝝ beneuolẽtia. Ibi optima exẽpla cõsulũ Romanoꝝ cõtra auaritiã. Et de paupertate eoꝝ vt rẽpublicã ditarẽt. Nec volebant pfici nisi reipublice possent ꝓdesse. Nec patiebant filios prefici anteq̃ pollerẽt virtutibꝰ. Nec prefici sectãtes auaritiã. Et quõ aurũ respuebãt. Et quõ sibi nõ parcebãt p republica. De duobꝰ preceptis Platonis volẽtibus ꝓdesse reipublice. Quõ etiã filiis nõ parcebãt ꝓpter iustitiã: nec filii parẽtibus. Quõ ꝓpter virtutes Romani diuina ꝓuidẽtia habuerũt mũdi dominiũ. De opportunis legibus Romanoꝝ. Et quõ que faciebãt seruabãt. Quõ nihil putabãt vtile nisi iustũ. Quõ seruabãt iustitiã hostibus: ⁊ eoꝝ mortes vitabãt ⁊ flebãt. De eorũ morũ beneuolẽtia ⁊ honestate ⁊ amicitia. De liberalitate Romanorũ maxime Titi. De cõfederatiõe Judeoꝝ cũ Romanis ꝓpter moꝝ eoꝝ strenuitatẽ. Quõ Romani in istis vltimis tẽporibꝰ in virtutibꝰ defecerũt: ⁊ pre ceteris nationibꝰ sunt vitiis inuoluti. Et quare deꝰ adhuc pmittit esse imperiũ apud eos.

¶ Quadragesimustertius. De q̃tuor monarchiis orbis: ⁊ q̃ fuit pma. Et de regno celi ⁊ christi: cui papa succedit Quõ Cõstãtinus renũtiauit monarchie ⁊ cessit Syluestro imperiũ occidẽtis: ⁊ recepit ab eo imperiũ orientis. Quõ ante christi aduẽtũ imparores imperiũ tenuerũt. Qr nõ põt reuocari donatio Constãtini ecclie. De triplici intellectu illius verbi / Regnũ meũ nõ est de hoc mundo. Qr nõ debet administrare electꝰ in imperatorẽ ante confirmationem pape.

¶ Quadragesimusquartꝰ. Qr potestas papalis dignissima est ⁊ vtilissima oim potestatũ: q2 mista. Qr genꝰ clericoꝝ mistũ est. Et sciẽtia canonica mista ex theologia ⁊ legibꝰ. De triplici genere hoim laicoꝝ clericoꝝ religiosorũ. Et quõ cõcordat cũ triplici sciẽtia: theologica / canonica / ⁊ ciuili. De iis q̃ no. Inno. ⁊ Ostiẽ. de iudi. nouit. ⁊ de fo. cõpe. licet. de materia pape. Qr specialis est cõiunctio inter papã ⁊ imperatorẽ. Quõ deꝰ vsq; ad Noe p se rexit mũdũ: ⁊ ab eo vsq; ad christũ rexit p pñarchas / iudices / ⁊ reges / ⁊ sacerdotes. Qr olim clerici de facto iudicabant p laicos. Differẽtia inter canones ⁊ leges im-

periales ⁊ alias cōstitutiones ⁊ consuetudines laicoꝝ. Quis exemit clericos a iurisdictione imperatorum.

¶ Quadragesimusquintus ar. Casus in q̇bus solus papa dispensat. xl. Maiores cause sunt ad sedem apostolicam deferende. Et computantur. lxv.

¶ Quadragesimussextus. Casus in q̇bus non pōt papa dispensare. Quod papa maior est Paulo authoritate. Pōt papa ex maxima causa dispensare ꝙ monachus habeat ꝓpriū: ⁊ ꝙ cōtrahat. qȯ sufficiēter ⁊ multipliciter ꝓbaṫ ⁊ respondeṫ ad cōtra. Quod abdicatio ꝓprietaris: ⁊ custodia castitatis nō sunt de substantia monachat⁹ nisi ꝑ ecclesiā. Quod anachorite multi viri ꝑfecti ꝓpriū habuerūt: ⁊ testamentū fecerunt. Quod ꝑfecti in ecclesia primitiua: ⁊ apl̃i aliqua tpalia cōiter habuerūt: licet nō cōmiscerenṫ eis post apostolatū. Quod sunt monachi q̇ non subsunt de iure abbati. Quod dispēsatio facta sine causa rōnabili non excusat quantū ad deū. Si sine causa dispensetur vt monachus contrahat: ipse nō debet petere debitū: sed vxor sine consciētia pōt. Quod papa nō potest accusari: nec condēnari: quicquid agat nisi in heresi. Quod in oibus potest dispensare papa que non sunt contra fidē. ⁊ vbi non nutritur peccatū: nec est periculum animarum.

¶ Quadragesimusseptimus. De officio ⁊ potestate legatorū: in q̇bus possunt dispensare: ⁊ in quibus non.

¶ Quadragesimusoctauus. de irregularitate q̇d sit: ⁊ in q̇bus casib⁹ cōtrahaṫ. ⁊ de eius multiplici specie. Casus in q̇bus post peractā pniam impediṫ executio ordinis: ⁊ inducūt irregularitatē. Vtrū occasiōe homicidij cōtrahiṫ irregularitas. Quādo ⁊ per quē possit circa irregularitatē homicidij dispensare. Iterū de multiplici specie irregularium. Quomodo demones obsident animas. De infamia quid est: ⁊ quomodo irrogetur.

¶ Quadragesimusnonus articulus. Qui sint infames: ⁊ de multiplici infamie specie.

¶ Quinquagesimus ar. de potētia ⁊ iurisdictiōe epoꝝ: ⁊ per consequēs patriarcharū archiepoꝝ ⁊ primatū: qui includūtur in ordine epali: ⁊ in quibus casibus possunt dispēsare: ⁊ sunt bene centū ⁊. xxx. Priuilegia epoꝝ. Casus in q̇bus prohibentur epi dispensare. Que regula est tenenda super dispensatione episcoporū.

¶ Quinquagesimusprimus. Redit⁹ ad potentiā papalē. Et quō in christo hoīe nō solū inquantū deo fuit dignitas ⁊ potestas regalis ⁊ sacerdotalis. Et quō est caput etiā inquantū hō: nō solū hoim: sed angeloꝝ. Et sup hoc multe authoritates ⁊ originalia. Quid distat inter pontificē ⁊ sacerdotē. Et quare papa summ⁹ pōtifex vocaṫ. Quō christus cōmunicauit hoib⁹ potentiā ⁊ quā. De triplici gubernatiōe sui rōnabiliū ⁊ irrationabiliū. Quare christus cōmunicauit hoibus potentiā suā. De triplici christi potentia sacerdotali regali ⁊ miraculosa: quā hoibus cōmunicauit. Et quō cōmunicatur hec potētia: ⁊ q̇bus. quō malis detur etiā potestas miracula faciēdi. De duplici scientia: ⁊ duplici sacerdotio: ⁊ de triplici.

¶ Quinquagesimussecūdus. De duplici regia potestate spūali ⁊ tpali. Quō in tpe nature ⁊ in tpe legis date sacerdotes erāt reges ⁊ duces ⁊ iudices. Quō beato Petro fuit data p̄ncipaliter ptās regia. Et quō prelati ecclesiarū dicunṫ reges. Quō summ⁹ pōtifex est rex regū tā seculariū q̄ spūaliū. Quare cōiter p̄lati ecclesiarū nō vocētur reges: Et quō vocenṫ. Quod ꝓprie loquēdo potestas principū spūaliū ⁊ seculariū dʒ distingui: vt vna dicaṫ regalis: ⁊ alia sacerdotalis: quū regalis vere cōueniat prelatis ecclesie: sed ꝙ vna dicaṫ spūalis: alia secularis. Quod q̄ntupliciter coniūgitur hō deo ministerio sacerdotali.

¶ Quinquagesimustertius. De actibus q̇ ad regiā pertinent potestatē. Quales debeāt esse reges. Quod in regib⁹ sciētia requiraṫ. Actus q̇ pertinēt prelatis ecclesie: q̇ etiā dicūtur reges. Duplex angelis potestas cōuenit. Quod prelati dicātur angeli. Quō connexio duplicis potestatis sacerdotalis ⁊ regalis initiū habuit in veteri testamento. Quod claues nō erāt in sacerdotio regali. De prioritate harū duaꝝ potestatū sacerdotalis ⁊ regalis. Quod Moyses fuit sacerdos ⁊ mediator: ⁊ tenuit typum christi. Quod ptās regia spūalis supior ⁊ dignior est ꝙ sacerdotalis.

¶ Quinquagesimusquart⁹. De gradib⁹ ⁊ inequalitate vtriusqȝ ptātis: ⁊ diuersis ꝑsonis eas habentibus. Quō apud gētiles erāt gradus: ⁊ in testamēto veteri ⁊ nouo. Quō sunt gradus tam in regia potestate tpali q̄ spūali. Quō oportet ponere vnū summū caput: cui oēs alij obediāt: ⁊ q̇ habeat plenitudinē potestatis. De excellētia papali. Et q̇bus noibus nomineṫ papa. De q̄tuor cōditionib⁹ ecclesie q̇ pape cōueniūt. Quare dicaṫ ecclesia vna catholica sancta ⁊ apl̃ica. Quod dupliciter dr̄ ecclesia vniuersalis multiplici ratione ꝓbaṫ. Quod optimū est regnū qȯ fit per vnū. Et ꝙ in multitudine humana vt optime regatur: oportet esse vnum summū rectorem.

¶ Quinquagesimusquintus. Priuilegia singularia Petro ⁊ ꝑ ꝯns eius successorib⁹ cōcessa. Multis originalibus ꝓbatur quō intelliganṫ illa ꝟba: Tu es Petr⁹. vsqȝ in fine ibi in celis. Quare voceṫ Petrus: ⁊ Simō: ⁊ fili⁹ ioanna: ⁊ cephas. Cuius apl̃i christus pri⁹ lauit pedes. Et de intellectu verborū: Simō ecce sathanas. ⁊ cetera q̇ sequunṫ. Quare solus Petr⁹ eduxit gladiū ⁊ ꝑcussit. Quare p̄mo christus resurgens apparuit Petro inter aplos. Quare soluit tributū ꝓ christo ⁊ se. Quare solus Petr⁹ interrogauit: Si peccauerit in me frater me⁹ ⁊c̃. Quare requiriṫ a christo an amet eū. Quid est oues pascere. Et q̇d intelligaṫ: Pasce oues meas. Quō intelligaṫ illud: Significās qua morte clarificatur⁹ esset deū. Et illud: Cōuersus Petr⁹ vidit illū discipulū. Et illud: Non cātabit hodie gallus ⁊c̃. Et illud ꝙ Petr⁹ misit se in mare ⁊ venit ad Iesum. Et illud: Si tu es: iube me venire ad te. De solitudine aliq̄n appetēda. De tribulatione ecclesie. Et scdo aduētu dñi. De Matthia substituto Iude proditori. Item de prerogatiuis Petri ⁊ primatu ipsius etiam per Constantinū approbato.

¶ Quinquagesimussextus. De differētia ⁊ cōuenientia duplicis ptātis: regie scʒ spūalis ⁊ secularis. Et quō cōparanṫ adinuicē ꝯm tēpus prioritatē ⁊ dignitatē ⁊ causalitatē. Cōparatio potestatū ꝯm continētiā. Multiplex probatio ꝙ spūalis ptās sit dignior ⁊ superior tpali. Quod spūalis ptās p̄habeat tpalē. Spūalis ptās ad tēporalia dupliciter se extendit. Quod tpalis ptās instituaṫ ⁊ iudiceṫ ꝑ spūalē. Quicūqȝ sunt sub tpali ptāte: sunt ⁊ sub spūali. Et tpalia q̇ subsunt potestati tēporali: subsunt ⁊ spūali. Quō conferūt beneficia dñi tēporales. Quod licet q̇ habet potestatē spūalē prehabeat etiā in illa tpalē: nō tñ est superfluū esse in ecclesia principē tpalē temporalē tm̄ potentiā habētem. Quod licet ptās spūalis prehabeat tpalē: nō tamē dʒ exercere immediate loquendo regulariter eā. In q̇b⁹ casib⁹ se potestas spūalis de tēporalib⁹ intromittit. Quod summus pōtifex nō solū iure diuino: sed etiā humano hʒ ptātē tpalē. Quid opereṫ hoc ius ⁊ donatio Constātini. Quod reges suo modo spūales debēt esse. Et q̄re vngunṫ in brachio reges: ⁊ pontifices in vertice.

¶ Quinq̄gesimusseptim⁹. Que sunt necessaria ī regib⁹ ad bene regēdū. Que pericula ꝓueniūt ꝓ malo regimine. De forma iuramenti qua iurat imperator pape.

¶ Quinquagesimusoctauus. In q̇bus differt potentia pape a potentia christi. Quomō ⁊ qualiter papa habet plenitudinem potestatis.

¶ Quinquagesimusnon⁹. Obiectio p̄ma ꝙ regalis ⁊ secularis ptās nō sit necessaria ī eccl̃ia. Solutio. Obiectio scda ꝙ ptās spūalis nō sit superior tpali: ⁊ ꝙ eā nō instituat ⁊ nō diiudicet. Solutio. Obiectio tertia ꝙ ptās spiritualis subiiciaṫ tpali. Solutio ⁊ distinctio. Obiectio q̄rta ꝙ spūalis ptās nō prehabeat tpalē. Solutio. Obiectio q̇nta ꝙ papa nō instituat ptātē tpalē. Solutio. Obiectio sexta ꝯtra id qȯ dictū est ꝙ ptās spūalis respectu tpalis se hʒ in rōne cause efficientis ⁊ finalis. Solutio.

Obiectio septima q Petrus nō habuit iura terreni im
perij: Et q reges non psunt regno terreno. Solutio. Du
pliciter d: regimen terrenū. Obiectio octaua q ecclesia
nō potuit habere tpalē potestatē ex concessione Cōstāti
ni. Solutio. Et qdruplex distinctio sup regno τ regnan
tib⁹. Quō Cōstātinus iure humano iuste habuit impe
riū: τ isto iure cōcessit Syluestro. Obiectio nona q ha
bētes iurisdictionē spūalē non pnt tpalia possidere. So
lutio multiplex circa illud/Nolite possidere aurum τc.
Obiectio. x. q Petr⁹ nō sit caput oīm fideliū. Solutio.
Qr alij apostoli non habuerūt parem potestatem cum
Petro. Undecima dubitatio τ obiectio q papa non ha
beat plenitudinem potestatis. Solutio.

¶ Sexagesimus ar. Expositio extrauagātis dñi Bonifa
cij q̄ incipit: Unā sanctā ecclesiā determinantis ad papā
vtrūq gladium pertinere.

¶ Sexagesimusprim⁹. Tractat⁹ specialis de ecclia. Quō
ecclesia vocat dom⁹/ciuitas/regnū. Multiplex τ vtilis
expositio illorū verborū: Eiecit ementes τ vēdentes de
templo dñs. Et de spelunca latronū maxime cōtra simo
niacos. De multiplici domo. Quomodo vocat domus
ecclesia. Qr ecclesia dicitur ciuitas.

¶ Sexagesimussecūdus. Qr ecclia d: regnū magis ppe
q dom⁹ vel ciuitas. Quot modis accipiat regnū. Quō
differt regnū dei/a regno mundi τ diaboli. Per qs figu
ratū vtrūq regnū τ ecclesia: scz iustoꝝ τ iniquoꝝ. De re
gno qdruplici glioso. De. x. cōditionib⁹ q̄ regnū efficiūt
gloriosum. Qr meli⁹ est regi per vnū q p plures. Qr ma
gis expedit regimē iniustū esse multoꝝ q vni⁹. Que ma
la faciūt tyrāni. Qr nō sit cōpetēs regis premiū honor τ
mundana gloria ꝯ ambitiosos. Qr regnū excellens erit
pmiandū si bn̄ regit. Qr tyrāni parū durāt. Boni reges
etiā tpaliter abūdāt. Qd sit regis boni officiū. Reuersio
ad. x. ꝯditiones glīosi regni tpalis: scz q recte sit institutū.
q sit antiquū. q sit ordinatū. q sit vnicū. q sit iustū. q sit
magnū. q sit abūdans. q sit forte. q sit pacificū. q sit du
rabile. Quō he cōditiones. x. cōueniāt regno ecclesie.

¶ Sexagesimustertius. Quō regnū ecclesie est vnū. De
multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis fm q ecclia
d: vna. Quare dicat baptisma vnū. Quare dicat ecclia
vna: quā. vij. in Apocalypsi a Joanne describant. De tri
plici diuersitate in ecclesia. Quare regnū ecclesie d: ca
tholicū. i. vniuersale τ ecclia vniuersalis. Quō ecclia d:
copiosa. Qr regnū ecclesie est sanctum: τ quō. Quid est
sanctitas. De duplici immūditia. Sanctū d: tripliciter.
De duplici cultu dei. Que pertinēt ad verū dei cultū. De
multiplici sacrificio. Quare d: regnū ecclesie iustū τ bo
nū. Qr regnū ecclesie d: apostolicū. Et ecclesia d: aplica
Et quare. Quare magis dicat ecclesia aplica q pphetī
ca. Quare ecclesia nō d: christiana a christo. Qr ecclesie
regnū recte sit institutum. Figure duodecim aploꝝ per
numerū duodenarium. Qr regnū ecclesie sit firmū. Qr
ecclesia potissimū τ precipue fundata est super petram.
Qr regnū ecclesie habuit triplicem statum.

¶ Sexagesimusquart⁹ ar. Quō dicat christus caput ec
clesie. Quō ecclesia antiquoꝝ patrū τ ista vna est: etiā ca
put semp christus. Qn habuit initiū regnū ecclie τ eccle
sia. Quō incepit regnū terrenū a Nemroth p tyrannidē
τ cōtinuauit in fidelib⁹ vsq ad christū. Qr pmus rex ca
tholicus fuit Melchisedech. Qr prim⁹ rex fidelis fuit sa
cerdos. Qr post exitū filioꝝ israel de egypto sacerdotes
rexerūt pplm. Quō sacerdotes tūc habebāt iurisdictio
nē tpalē. Qr clerici pnt habere iurisdictionē tpalē τ do
miniū. Iterū q ecclesia ante christū τ post christū vna.

¶ Sexagesimusquintus. Tractat⁹ specialis de schismati
cis cōtra vnā sanctā catholicā ecclesiā se erigētibus τ di
uidētibus. Qr schismatici imprimunt in sacramētis cha
racterē: si formā ecclesie seruāt. De multiplici charactere
De conditionib⁹ τ malis schismaticoꝝ. De impio Baua
ro schismatico deponēte papā Jo. xxij. τ substituēte sibi
fratrē Petrū de corbaria. Multa originalia τ autho
ritates τ rōnes cōtra schismaticos τ eoꝝ sacrificia. De tri
bus gradib⁹ innocētie. Probatio p multa originalia/q
non est a malis facienda separatio corporalis: Et q pec
catū alienum non nocet alteri non consentienti.

¶ Sexagesimussextus ar. cōtra illos q̄ vocāt ecclesiā me
retricē. Laus multiplex ecclie scte dei: Et de multiplicib⁹
figuris per quas ꝓpie figuratur: Et de eius multiplici
nomine τ vocabulo glorioso τ laude eius. De multiplici
eius cingulo. De multiplici genere τ specie peccatorum
membrorū ecclesie corruptorum.

¶ Sexagesimusseptim⁹ ar. exhortatio ꝯ mūdū. De refor
matione ordinis bti Frācisci. De diuisiōe ecclie: Et dua
bus ecclesijs. Quid est hypocrisis. Exhortatio ad eccle
siā q ad spōsum redeat in sctā vita. Pulchra lamētatio
christi spōsi ꝯ spōsam ecclesiā deuiātē: Et de ecclie reno
uatione τ reductione τ pstina sanctitate. Et quō redibit
p virtutes ꝯrias vitijs qb⁹ in suis mēbris remanet inuo
luta. De auaritia ecclie i mēbris. Quō orietales τ aphri
cani greci τ armeni/τ qtuor sedes pliarchales: τ multi
in occidēte a vero cultu ecclie τ obedietia recesserūt ꝓ
pter auaritiā τ superbiā maxime ecclesie prelatoꝝ. Quō
in fine ad sanctā redibit ecclesia paupertatē τ humilitatē.
Quō contra antichristū diuitē τ superbū potissimū pu
gnabūt veri fratres minores humiles τ pauperes. Pul
chra τ vtilia circa contēplationem dei τ patrie.

¶ Sexagesimusoctauus. Quare schismatici recedūt ab
ecclesia: τ maxime tpe dñi pape Jo. xxij. Qr non debem⁹
iudicare papā: nec publice nec priuatim. Cōtra ecclesiā
diuidētes τ se ab ecclia separātes. Qr ecclia nō hz par
tem. Et q impingūt in articulū illū: Et vnā sanctā eccle
siā catholicā/q̄ dicūt se de pte ecclie. Quare ecclesia hz
tribulationes. Multiplex pbat exhortatio q quis ma
li sint plati: nō sit ab vnitate ecclie recedendū. De qbus
dā heresib⁹ Marsilij Paduani cōdēnati a dño Jo. pa
pa. xxij. Bauaro schismatico adherēti. Undecim rōnes
q papa nō pōt ab imperatore iudicari: ꝯ dicebat Marsili⁹
Rōsio quō Pilatus christū cōdēnauit. Qr psbyteri non
habēt tantā potestatē: quantā epī nedū quantā papa cō
tra Marsiliū ꝯ asserēte. Qr qdruplex est maioritas. Qr
psona. v. modis preest psone. Qr prelatio ꝯsistit in trib⁹.
Qr imperatori nō succedit pape vacāte ecclia: cui⁹ ꝯriū di
xit Marsili⁹. Qr ecclia τ clerici pnt hre ꝓpriū/ꝯ Mar
siliū. Qr post christū ascēdēte semp remanet i terra ei⁹ vi
cari⁹ gnalis papa/ꝯ Marsiliū. Quare i isto tpe crescāt
hereses i ecclia. Qr ecclia in tribulatiōib⁹ vixit τ creuit.

¶ Sexagesimusnonus. Quare platoꝝ snīe nō seruātur.
Peccāt mortaliter plati in mortali cōstituti publica offi
cia exercētes. Qr vera correctio est p vitā: nō p verba. De
cura triplici prelatorū. Qr ppl's tripliciter est pascēdus.
Excōicatio cōtra malos prelatos q̄ se pascunt τ non po
pulū. Quō accedendū sit ad cōmunionē. Quid signifi
cant. v. sacerdotalia indumēta. Quid est supererogare:
Et quot modis supererogat. De. vij. operibus misericor
die que debēt facere prelati circa subditos spūaliter.

¶ Septuagesim⁹. Quid est cura. Ad quē ptinet curā cō
mittere. Quot modis accipiat cura. Contra malos pre
latos multa pulchra. Non recedendū ab ecclesia ꝓpter
malos prelatos. Multipliciter ecclesia cōmendatur.

Secūda pars prin-
cipalis operis de plāctu ecclesie.

¶ Primus articulus. Expositio qrti. c.
Threnoꝝ summaria. Quare est angusta
via q̄ ducit ad vitā: τ lata q̄ ducit ad mor
tē. De duplici stercore. Expositio multiplicis interpreta
tionis sobi nazarei. De multiplici igne malo τ bono.

¶ Secūdus ar. expositio orōnis Hiere. Recordare dñe
qd acciderit nob τc. De multiplici redēptiōe. De abomi
nabili pctō ꝯ naturā. Et de ei⁹ punitiōe τ multiplici spe

cie. Quid ē verū gaudiū ⁊ falsum. Quid ē luct⁹. De du plici corona scōꝝ. Qui sunt vulpes: ⁊ de natura eoꝝ.

¶ Terti⁹ ar. quō est eccl'ia renouāda. De multiplici ma cula. De bona ⁊ maledicta die.

¶ Quart⁹ ar. tractat⁹ spālis sup q̄tuor .c. lib. thrēn. ⁊ ora tione Hiere. Exposit⁹ historice licet raro. Allegorice p eccl'ia. Tropologice p aīa. Aliq̄d p eterna p̄ria. ⁊ sic ana gogice. Multiplex differētia lamētationū ⁊ lachrymarū. De mala ⁊ bona solitudine. De multiplici angustia. Quod pedes multipl'r accipiunt. De multiplici pane. De q̄litate triū p̄sonarum. Que sunt ossa. De q̄busdā vitijs sacerdotum. Quid signat tau. T

¶ Quītus ar. sup. ij. c. thrēn. De malis p̄ncipibus p̄latis eccl'ie. De carnali ⁊ spūali sabbato. De duplici horto. De indigne sacrificātib⁹. De multiplicatiōe missarū cū mul tiplicatiōe vitioꝝ. De bono vino, scȝ de gustu mētis. De eccl'ia carnali. De malis p̄dicatorib⁹ ⁊ rectorib⁹ populo adulantib⁹. Qui dicunt falsi p̄phete. De pulchritudine spirituali. Quod christus fleuit quinquies ⁊ quare. Quod tri plex est efficacia lachrymarum.

¶ Sext⁹ ar. sup. iij. c. thrēn. de q̄ntuplici paupertate christi. Quō de⁹ peccatores exaudit. De p̄prietatibus viri moral'r expositis. De multiplici signo christi cui ɔtradicitur. De q̄tuor signis supbie. Quō q̄ritur christus. De silētio. De multiplici iugo: Et quō iugū dn̄i est suaue. Multiplex sessio. De multiplici leuare. De mltiplici nube. De preda oculi. De speciebus contritionis.

¶ Septim⁹ ar. sup. iiij. c. thrēn. cōmētatū bis in p̄ncipio lamētationū ⁊ in fine. Quod aurū multipl'r accipit: Et de p̄prietatib⁹ auri moral'r expositis. De periculo auri ma le a clericis dispēsati. Expositio toti⁹ capl'i. xviij. apocal'. De Babylone q̄ cecidit. De eccl'ia carnali i mēbris suis. Quid designāt lapides in scriptura. De bonis ⁊ malis vasis. De ɔditionibus lamie moral'r expositis. De mul tiplici gladio. De multiplici igne.

¶ Octau⁹ ar. Orō Hieremie, Recordare ⁊c. Quod p̄lati in ecclesijs debēt residere: nedū inferiores: sed ⁊ epi. De pena multiplici: Et q̄ pena punit' vn⁹ p alio. De multi plici corona. De multiplici capite. De multiplici dolore. De grā ⁊ libero arbitrio: Et de multiplici effectu gratie Et in q̄ possit liberū arbitriū p se. De p̄destinatiōe. Con tra ambitiosos ⁊ multa habētes beneficia.

¶ Nonus ar. de vitijs mēbroꝝ in gn̄e eccl'ie: Et cōtra si moniacos clericos ⁊ ambitiosos aut religiosos. Mul ta ɔ̄ simoniā leprosam. Cōditiones leprosi exposite mo ralit'. De simoniacis. De p̄prietatib⁹ ambitionis.

¶ Decimus ar. de statuū spūaliū eccl'ie ɔditionibus: Et in q̄bus in eis offendūt spāliter in eis viuētes: Et p̄mo de statu papali: Et q̄ papa peccare pōt: ⁊ graui⁹ q̄ alij: ⁊ grauior ei⁹ pena. Quid agere debeat papa. Et de ijs q̄ ad ei⁹ officiū ptinēt. De. vij. ɔsiderationib⁹ circa q̄s to tus stat⁹ papalis ɔsist'. Prima si canonice sit elect⁹. Se cūda si idoneus sit. Que sunt v̄tutes ⁊ ɔditiōes neces sarie ad papatū. Quod si papa sentiat se insufficiētē: graui ter peccat nisi renūciet. Quod papa elect⁹ p intrusionē nō est pape aut p simoniā si est notoriū. Tertia ɔsideratio papa de statu quē hȝ. quātis periculis ⁊ anxietatib⁹ et laboribus plen⁹ sit. Quod recusanda est quelibet p̄motio honoris maxime papalis.

¶ Undecim⁹ ar. q̄ ordo epoꝝ q̄dripertit⁹ sit. Quod Roma hȝ. iiij. eccl'ias p̄iarchales. Quod eccl'ia Lateranensis ma ior est alijs. etiā q̄ eccl'ia bti Petri: ⁊ ipsa vocat' ecclesia Romana. Et ibi ē p̄ma sedes apl'ica. Quod papa vocatur p̄iarcha, archiep̄s, metropolitan⁹, Roman⁹ pontifex, Romane eccl'ie ep̄s, papa vrbis, simpl'r ep̄s, antonoma stice minister. Quod Celestin⁹. v. vocat⁹ frater Petrus de morron postea scūs canonizatus ɔsulte ⁊ p̄uide renū tiauit papatui. Quoddā repertoriū de ijs q̄ ptinent ad oēm materiā pape. Quot modis dicat' eccl'ia. Et quot noib⁹ appellet'. Quod eccl'ia vocat' vniuersalis: ⁊ q̄re. Et q̄ est fideliū: synagoga Iudeoꝝ. Et q̄re nr̄a vocat' eccl'ia: et synagoga Iudeoꝝ. Quare etiā eccl'ia vocet' castrum.

¶ Duodecimus ar. de q̄rta ɔsideratiōe papali: vt scȝ ad tps a tantis exteriorib⁹ occupatiōib⁹ se subtrahat. Cō tra sequētia legū ciuiliū q̄ in ɔsistorio p̄strepūt. Quod pa pa abscindat pugnas ⁊ disputationes aduocatorum: ⁊ quales sunt aduocati.

¶ Decimustert⁹ ar. Et q̄nta ɔsideratio pape. Quid est. Quis est. Qualis est. Quod papa iure apl'ico nō vēdicat sibi aurū. De nō q̄rendo honoris p̄latiōnē. Quod gētilium est nō christianoꝝ p̄matū q̄rere. Per formā apl'icā dn̄a tio iterdicit': indicit' ministratio. Quod papa non debeat se gerere p dn̄o: sȝ p suo: dispēsatore: laboratore: villico. Et q̄ eccl'ia Romana mater sit: nō dn̄a. De humilitate q̄ precipue dȝ esse in papa. Quare papa vocat se in suis l'ris seruū. Exēpla humilitatis Romanoꝝ pōtificū ma xime bti Gregorij doctoris. Consideret papa q̄ etsi sit summ⁹ pōtifex: nō tn̄ summ⁹ v̄tute. Quod papa nō sit otio sus: nec acceptor p̄sonarum: ⁊ super omnia q̄ non sit fa cilis ad credendum.

¶ Decimusquart⁹ ar. Sexta ɔsideratio pape q̄ hȝ rege re totū mūdū. Quod pape credita sit orbis dispēsatio: non data possessio. Nil plus pape formidādū q̄ libido dn̄an di. Quō papa dȝ dare operā vt increduli cōuertantur: cōuersi nō auertant': auersi reuertant'. Quō ambitio ē crux ambiētiū. Quod hȝ repellere friuolas appellatiōes. Quod caueat papa ab auaritia. Utrū papa possit cōmitte re simoniā. Cōtra exēptiōes q̄s faciūt q̄dā Romani pō tifices. Et q̄ papa dȝ seruare i honore suo ⁊ iurisdictiōe sua inferiores p̄latos. De honesto habitu clericoꝝ: Et q̄ sit differentia inter tonsurā ⁊ coronā. Et quid designet vtrūq̄. Qui portat habitū occulte apostata est. De pe na religiosoꝝ habitum dimittentium. Clerici aliud esse aliud videri volunt.

¶ Decimusquit⁹ ar. Septima ɔsideratio pape circa Car dinales ⁊ suam familiā spālem: Et officiales regēdos. De coditionib⁹ q̄s dn̄t h̄re officiales dn̄i pape: maxime Cardinales. Cōtra pōpā ⁊ supbiā ⁊ auaritiā quorūdā officialiū pape. Quales collaterales Cardinales pape debeāt eligere. De frequētantib⁹ curiā q̄ nō sunt de cu ria. Quod curia bonos facili⁹ recipe q̄ facere cōsueuit. De ɔditionib⁹ Cardinaliū, maxie q̄ in legationē mittunt': Et p̄sertim circa iustitiā: Et circa lucra nō sectanda. De Martino cardinale legato in Daciā de legatiōe paupe redeūte: ⁊ equū sibi datū restituēte epo Florētino q̄: cāȝ habebat in curia. De Gaufrido legato in Aq̄taniā pi scē sibi p̄sentatū emēte: ⁊ scutellas etiā ligneas recipere recusante. Quod nedū papa sȝ alij q̄ȝ epi dn̄t cōmittere cu rā rei familiaris alicui fideli. Quod papa ⁊ epi nō dn̄t h̄re se cū pueros cōptos ⁊ comatulos adolescētes: Et q̄ non decet iter mitratos discurrere calamistratos. Quō pa pa p̄uideat sic officialib⁹ suis cōpetēter: q̄ nō recipiāt aliq̄d ab aduētātib⁹. Et q̄ amputet oēs simoniacas cō suetudines. Quod nō teneat sine cā necessaria p̄latos i cu ria. Quod caueat papa de ɔsanguineis p̄mouēdis ⁊ ditā dis: Et de h̄ scā exēpla quorūdā pōtificū Romanorū. Et quō hodie idigni nepotes q̄dā ⁊ ɔsanguinei clerici ⁊ seculares Ro. pō. ⁊ cardinales p̄mouent' ⁊ ditant'. In q̄b⁹ ⁊ papalis dispēsatio hȝ locum. Quod papa non debet alienare bona ecclesiarū. Et quis est dn̄s rerū ecclesia sticarum. In quāto periculo est papa.

¶ Decimussext⁹ ar. de statu Cardinaliū ⁊ q̄ tēpore ince perunt: Et q̄ sunt in triplici gn̄e: Et vnde dicantur: Et de ptāte eoꝝ: Et de paupertate eoꝝ ⁊ humilitate quā fue rūt instituti. De quorūdā eoꝝ spālibus defectib⁹. Qua liter s̄m Osti. Cardinales debeāt se h̄re: ⁊ a q̄b⁹ absti nere. Quod in eccl'ia cōpostellana ⁊ rauēnati sunt Cardi nales de p̄uilegio. Repertoriū breue de materia cardialiū

¶ Decimusseptim⁹ ar. de Patriarchis. Et q̄ sunt quatu or p̄ncipales Patriarchatus in q̄bus aliq̄ offendunt.

Quomõ grauant ecclesias in visitationibus ⁊ pcurationibus: ⁊ de pena iuris super hoc.

¶ Decimusoctauus ar. de statu Epõꝝ ⁊ de eoꝝ excessibꝰ. Quot noibus Epi nominenť. Et tunc bonũ erat epatum qrere: quũ per eũ veniebať olim ad tormẽtũ martyrij. Duo pcipua sunt opera pontificis. Repertoriũ de materia epoꝝ cuꝫ suis originalibꝰ. Fm Cyprianũ de. xij. abusiuis. Qui pensat periculũ ⁊ onus epoꝝ: nõ appetit episcopari nec iudicat epos.

¶ Decimusnonus ar. Quibꝰ debẽt ɔfiteri pape ⁊ cardinales ⁊ alij plati. Et in foro pnie maior est confessor papa. Repertoriũ breue de statu patriarcharum.

¶ Uigesimus ar. Repertorium in qbus casibus cõiter offendũt epi: Et sunt. lxij. iure pbati. Qualiter puniať iniuste excõicans. Itẽ repertoriũ de authoritate ⁊ iurisdictione ⁊ excessibꝰ adhuc aliqbus ipsoꝝ epoꝝ.

¶ Uigesimusprimꝰ ar. de potestate episcopoꝝ ⁊ de materia eorum. De officio eorum.

¶ Uigesimussecũdus ar. Multa originalia super statu prelatoꝝ in gñe qualiter debeant se hre: Et ɔtra ambitiosos ⁊ insufficientes platos: ⁊ de periculo eoꝝ ⁊ subditoꝝ. Cathedra pestilẽtie. iiij. pedibus ɔsistit. Iterum de iurisdictione ⁊ potẽtia platoꝝ in statu in genere.

¶ Uigesimustertiꝰ ar. de statu abbatũ ⁊ potentia ⁊ iurisdictiõe: Et de eoꝝ effectibꝰ. In qbus casibus dispensent abbates. De vitijs quorũdam eoꝝ.

¶ Uigesimusquartus ar. de vitijs quorũdã monachoꝝ.

¶ Uigesimusquintus ar. de vitijs aliorum ecclesie ministrorum generaliter.

¶ Uigesimussextꝰ ar. de vitijs quorũdã canonicoꝝ.

¶ Uigesimusseptimus ar. de vitijs quorũdam psbyterorũ. Quibꝰ modis offendũt in horis dicendis. Quidaꝫ psbyteri ⁊ clerici quõ i missis offendũt. Quid sit agendum quũ sanguis stillat de calice: vel quũ corpus christi euomitur: vel quũ aqua loco vini in calice ponitur. Casus episcopis reseruati.

¶ Uigesimusoctauus ar. de vitijs gñaliter oĩm clericoꝝ. Decem ⁊ septẽ pctã oriũtur ex ludis taxilloꝝ. An valeãt instrumẽta cõfecta p clericos notarios: Et an epi possint cõstituere in ecclesiasticis notariũ: Et qd de notarijs cõstitutis p papã. Repertoriũ de clericis cõiugatis. Repertoriũ de clericis nõ residẽtibꝰ in eccłia vel pbẽda. Repertoriũ de clerico egrotãte: Et de excõicato suspenso deposito vel iterdicto celebrãte: Et de nõ ordinato ministrãte: Et de p saltũ pmoto: Et gñalr de materia clericorũ. Et clerici nõ sunt dñi fructuũ pceptoꝝ ab eccłia: nec rerũ ecclesiasticarũ multis iuribꝰ cõprobať. Et clerici teneňť si hñt vñ, ad restitutionẽ illorũ fructuũ qs voluptuose ɔsumũt ⁊ indebite: vel nõ dicẽtes officium diuinũ: vel in mortali ɔstituti dicẽtes vel eccłiaꝫ officiãtes.

¶ Uigesimusnonꝰ ar. de criminibꝰ impatoꝝ. Triplici corona coronanť reges Romanoꝝ: Et qlibet corona qd designat. Et donatio facta eccłie ab impatore non pōt reuocari: Et ꝙ qlibet pōt rẽ suã dare eccłie in morte et in vita. nec est necesse ꝙ talis donatio insinueť: ⁊ ꝙ libera est a lucrionũ inscriptionibꝰ. An eccłie possit fieri donatio de feudo ⁊ in eo succedere. Rex Romanoꝝ añ coronã pōt cõdere puilegia. Et eãdẽ hꝫ ptãtem quã imperator. Et duobꝰ electis in discordia, qlibet pōt administrare vt rex: donec p papã alteriꝰ electio fuerit ɔfirmata. Repertoriũ de materia impatoꝝ ⁊ est additio.

¶ Trigesimꝰ ar. de pctis regũ. De malis ɔsiliarijs regũ maxime regis Castelle. De eoꝝ officialibꝰ et ministris. Que sunt necessaria exprimẽda in lite q sup dispẽsatione illoꝝ q sunt cõiuncti in gradu pbibito impetranť.

¶ Trigesimusprimꝰ ar. de delictis alioꝝ magroꝝ secularũ in dignitatibꝰ cõstitutoꝝ: vt pncipũ, marchionũ, ducum, comitum, ⁊ baronum ⁊ similium.

¶ Trigesimussecũdus ar. de delictis militũ simplicium. De multiplici militia. De Gothis militibus recuperantibus Hispaniam.

¶ Trigesimustertiꝰ ar. de defectibꝰ ⁊ pctis magroꝝ. Cõtra abusum sciarũ liberaliũ: q loco theologie in eiꝰ scholis p religiosos magros ⁊ seculares leguнť. De magistris rbosis: qui expertes scientie sunt ⁊ eorũ arrogantia. De periculo male doctrine.

¶ Trigesimusquartus ar. de offensionibus ⁊ delictis discipulorum ⁊ scholarium.

¶ Trigesimusquintus ar. de peccatis aduocatoꝝ: ⁊ qui pbibentur aduocare: Et quãdo tenentur ad restitutionem eoꝝ que illicite sunt lucrati.

¶ Trigesimussextus ar. de offensionibus iurisperitorũ ⁊ adsessorum.

¶ Trigesimusseptimꝰ ar. de offensionibꝰ pcuratoꝝ.

¶ Trigesimusoctauꝰ ar. de testiũ criminibꝰ et offensis. Qui sunt q nõ possunt testificari.

¶ Trigesimusnonus ar. de pctis accusatoꝝ: Et q sunt q accusare nõ possunt. Et teneňť ad restitutionẽ falso accusantes: sicut falso testificantes.

¶ Quadragesimꝰ ar. de pctis notarioꝝ: Et qd iurãt facere in officio suo. Et epi pñt facere notarios.

¶ Quadragesimusprimꝰ ar. de vitijs iudicuꝫ qrũcũqꝫ. Qui iudices esse nõ possunt. An possit imponi pena pecuniaria pro delictis: Et si imponiť: cui cedat. Et iudices puniuntur male iudicantes.

¶ Quadragesimusscđus ar. de pctis ⁊ fraudibꝰ mercatoꝝ. De vitijs artificũ. Et nõ fit differentia inter mercatores ⁊ artifices.

¶ Quadragesimustertius ar. de vitijs laboratorum et rusticorum ⁊ agricolarum.

¶ Quadragesimusquartꝰ ar. de vitijs pueroꝝ.

¶ Quadragesimusquintꝰ ar. de ɔditiõibꝰ ⁊ vitijs mulierũ. De Salomone lapso in idololatriã pter amorẽ mulierũ alienigenarũ. An maleficia possint p alia maleficia ⁊ incantatiões destrui. An possint mulieres hre officia publica. An mulieres valeant se fucare.

¶ Quadragesimussextꝰ ar. qbꝰ ⁊ qliter ⁊ a qbꝰ ⁊ inquantũ est restitutio faciẽda. Et clerici male administrãtes bona eccłie, teneňť ad restitutionẽ. Quid de muliere q partũ supposuit alienũ: vel suscepit filiuꝫ de adulterio, quẽ marito assignat pro suo. Que sunt necessaria vt sit iustũ bellũ. An clerici possint vti armis offendibilibꝰ et pugnare in bellis illicitis. Et bellũ ẽ multiplex. Qualr ⁊ quãtũ teneanť ad restitutionẽ q sequũť dñm in iniusto bello. Que est forma restituẽdi famã. De restitutiõe eorũ q qs lucrať in ludo. Casus in qbꝰ secularia negotia clericis sunt ɔcessa. De restitutiõe faciẽda p artifices et mercatores ⁊ negotiatores. De. v. q vix absqꝫ pctõ exercenť. An religiosus possit facere eleemosynã. An vxor eã possit facere. Quid de ijs q acqrit excõmunicatꝰ: et an possit condere testamentum.

¶ Quadragesimusseptimꝰ ar. q forma seruãda est in restitutione illicite ablatorum. Si per remissionẽ sibi factam est debitor plenarie liberatus.

¶ Quadragesimusoctauꝰ ar. de statu martyrũ q quodãmodo in eccłia defecit. De bono ⁊ malo sanguine. Et eccłia sp dꝫ pcere ⁊ inimicos diligere: nõ bella facere volẽtibꝰ obedire. Quid ẽ pax. Quõ ⁊ p qs eccłia dꝫ facere guerrã. Que sunt necessaria vt iustũ sit bellũ ⁊ iuste pugneť: ⁊ q in eo reprobanť. Et eccłia dꝫ eẽ pacifica: ⁊ armis carnalibꝰ nõ dꝫ vti. Cõtra malos platos dantes fauorẽ ɔsiliũ ⁊ auxilium in guerris ⁊ in bellis iniustis. De sextuplici martyrio spũali. Quõ ista sex spũalia hodie martyria defecerũt. Cõtra platos de pauperibꝰ nõ curantes: ⁊ consanguineos ditantes.

¶ Quadragesimusnonꝰ ar. cõtra platos rãcorosos ⁊ supbos. De qntuplici vana glia platoꝝ quorũdã. Contra vanã gliam scie pulchra allegatio. Cõtra vanã gliaꝫ in ornatu exteriori. Gñaliter ɔtra vanã gloriã quarũdam personarũ ecclesiasticarũ: per quã perditur vera gloria

sempiterna. Quis est verus humilis. Quare vocaꝫ vana gloria: ⁊ de dãno eius. Inuectio ꝯtra ecc̄iam in mẽbris a crucis ignominia que est vera gloria declinãte. De multiplici alio genere martyrꝫ.

¶ Quinqgesim⁹ ar. de statu ꝯfessoꝝ. De triplici ꝯfessione. c. cordis/oris ⁊ operis/longa allegatio ⁊ vtilis. De eq̄litate p̄ris ⁊ filij ⁊ vna essentia. De duplici i christo substãtia ⁊ natiuitate. De eterna gn̄atiõe filij a p̄re. De impio Arrio. De vitijs oris ⁊ lingue. De psalmodia v̄bali ⁊ nõ cordiali clericoꝝ quorũdã in officio diuino. Quõ debemus orare ⁊ psalmodiare. Que sit cã vagationis mentis in diuino officio. De diabolo malas cogitatiões immittẽte. Quõ nil ita diabolũ peruit sicut ignita oratio. Quare p̄mittit vn⁹/De⁹ in adiutoriũ/in p̄ncipio horarũ. De q̄busdã vitijs intra ecc̄iam p q̄ negaꝫ christus.

¶ Quiquagesimusprim⁹ ar. de statu anachoritarum et eremitarũ. De secta pessima sarrabaitarũ. Q nõ est pfecta religio sine obediẽtia: q̄ maior est castitate ⁊ corporali pauptate. Utilia de abnegatiõe ꝓprie voluntatis. Illi de ecc̄ia p̄mitiua pfecti erant religiosi: ⁊ tñ cõiter vxores habuerũt. Dispẽsare põt papa in ꝓprio ⁊ castitate religiosoꝝ ex causa magna vt supradictũ est. Nullus sic christũ imitatur sicut verus obediẽs. Nõ vinciꝫ supbia nisi p verã obedientiã. Cõtra acidiã pseudo eremitarũ. Que est vocatio veroꝝ anachoritarũ ⁊ eremitaꝝ. De actibus q̄bus decipit diabolus eremitas vel solitarios sub specie sp̃us. De monacho obstetrice. De Abraã anachorita eunte ad ꝓstibulũ ad liberandũ nepotem. Q veri anachorite mortui sunt vite actiue extra se quãtũuis fructificare. De anachorita decepto a diabolo sub specie audiẽdi missam ⁊ executionis testamẽti p̄rni. De solitudine anachoritarũ maxime circa psonas notabiles ⁊ mulieres. De begardis alemãnie nihil h̄re volẽtibus. Quõ oẽs antiqui eremite erãt pauperrimi: ⁊ de labore manuũ suarũ viuebãt: ⁊ tñ habebãt ꝓpriũ. Quõ illi q̄ se dicũt aplos statũ aploꝝ nõ seruãt: Et quis fuit stat⁹ aplicus. Quõ intelligiꝫ sine intermissione orare/sm aplm: Et q̄ est vera orõ. Q nõ est labor intermittẽdus sub specie orõnis. Qua intentiõe ⁊ quõ est orandum. Q eremite fratricelli ⁊ alij gyrouagi begardi ⁊ pseudo apl̄i mendicare non possunt. De labore manuũ. Et quõ oẽs eremite ⁊ anachorite ⁊ monachi antiq̄ de labore manuũ viuebãt: Et de hoc multa exẽpla. De heresi illoꝝ qui dicunꝫ euchidie: q nolunt manibus laborare. Et quõ intelligendũ sit illud euãgelij: Ne soliciti sitis aie v̄re q̄d manducetis ⁊c. Quãta bona faciat labor manuũ. Contra nos laborãtes ⁊ eleemosynas recipiẽtes. Et ꝯ recipiẽtes eleemosynas supfluas. Q diabolus instigat multos ad eleemosynas faciẽdas: vt recipiẽtes eas supfluas vel indebitas pereant.

¶ Quiquagesimussecũdus ar. de erroribus Begardorũ ab ecc̄ia condẽnatis. Et de p̄mo errore eoꝝ q̄ dicũt ꝙ hõ tantũ põt in hac vita pfici: ꝙ effici põt impeccabilis. Q hõ quilibet quãtũuis pfectus põt adhuc pfici in hac vita. etiã mater christi ⁊ amplius hic vixisset. Q solus christus ampli⁹ nõ potuit pfici: q̄uis ꝯceptus fuit pfectus. Q in ista vita nullus pfecte mũdus ita sit pfectus q̄n amplius pfici põt. De sc̄do errore eoꝝ ꝙ pfect⁹ ieiunare nõ teneꝫ nec orare. De orõnis virtute ⁊ modo orandi. In sex excedit oratio ieiuniuꝫ ⁊ eleemosynam. Que bona facit orõ. Quid est sensualitas. De tertio errore Begardoꝝ/ꝙ pfecti nõ teneꝫ hoi obedire. Adducunꝫ multe allegatiões cõtra istum errorẽ. Q mereꝫ q̄ obedit hoi etiam malo ꝓpter deum. Qui deo obedit: obediꝫ ei a deo. De vitio qd̓ vocaꝫ apud grecos hydioritihima qd̓ obedientiã destruit. Unius doctrina ꝯ sp̄m libertatis q̄ hodie currit p mũdũ: Et quõ intelligitur: Ubi sp̃us dñi: ibi libertas. De duplici seruitute. De tribus q̄ seruitutẽ inducũt. De v̄bo apl̄i quomõ intelligatur. Iusto nõ est lex posita. Q lex vetus nõ abstulit ad plenum occasiones ⁊ seminaria pctõꝝ. De duplici lege. Q nõ põt esse libertas vera vbi est pctm̄. De quarto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ hõ põt finalẽ beatitudineꝫ sm oẽm gradũ pfectionis in p̄nti vita cõsequi: sicut eã in vita obtinebit btã. Q tota pfectio hois in hac vita est in charitate. De duplici dei visione. De duplici beatitudine. De errore grecoꝝ qui dicũt vsq̄ ad diẽ iudicij non ituras aias sanctas in celũ: nec pctõrem in infernũ. De q̄nto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ q̄libet intellectualis natura seipsa naturalr̄ est beata. ꝙq̄ aia nõ indiget lumine gl̄ie ipsam eleuãte ad deũ videndũ: ⁊ eo btẽ fruẽdũ. Quinq̄ modis deus bon⁹ est: ⁊ nulla creatura his modis bona. De duplici lumine gratie ⁊ gl̄ie. Q Adã añ pctm̄ triplici radio lucis fuit illustrat⁹. De sexto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ se exercere i actib⁹ virtutũ/est hois impfecti: ⁊ pfecta aia licẽtiat a se virtutes. De sp̃u libertatis est iste error. Q nõ est virt⁹ q̄ aliq̄n nõ ꝓcedit in actũ. De. vij. errore Begardoꝝ/ꝙ osculũ mulieris quũ ad hoc nõ inclinat natura: est mortale pctm̄. Act⁹ autẽ carnalis quũ ad hoc natura inclinet: pctm̄ nõ est. maxime cũ tentaꝫ exercens. Nõ est pctm̄ bona intẽtiõe osculari ⁊ tãgere. Nõ facit pctm̄ inclinatio nature: sed puersa volũtas. Probaꝫ multis authoritatib⁹ ⁊ originalib⁹ simplicẽ fornicationẽ esse pctm̄ mortale. Q tentatio de se nõ est pctm̄. De. viij. errore Begardoꝝ/ꝙ in eleuatiõe corpis dñi nõ debẽt adsurgere ne a ꝯtẽplatiõe recedãt.

¶ Quinq̄gesimustertius ar. de statu religiosoꝝ in gñe maxime mẽdicantiũ. Q ecc̄ia p̄mitiua tota erat perfecta ⁊ religiosa. De ecc̄ia pfecta que fuit Alexandrie sub Marco euãgelista. De q̄busdã malis religiosis nostri tpl̄s similib⁹ phariseis hypocritis: ⁊ in q̄bus offendũt. De sale infatuato. Figure ⁊ originalia contra aliq̄s religiosos non perseuerantes.

¶ Quinq̄gesimusq̄rt⁹ ar. de vitijs spãlib⁹ q̄rũdã religiosoꝝ: Et p̄mo de ꝓprietatis vitio: Et h̄ triplr̄/in p̄ncipio igressus/in ꝓcessu/⁊ egressu religionis. De plena renũtiatione in p̄ncipio faciẽda. De triplici mõ renũtiãtiuꝫ. Multa vtilia de pauptate: ⁊ ꝯ auaritiã. de vitis patrũ.

¶ Quinq̄gesimusquint⁹ ar. de regula ⁊ de declarationib⁹ fratrũ minoꝝ. ⁊ ꝙ nõ p̄nt h̄re ꝓpriũ etiã in cõmuni sicut alij religiosi. Q clerici vsuarij sunt: nõ vsufructuarij. Qualẽ vsum habuerũt apl̄i post aplatũ in reb⁹ quibus vtebanꝫ. Quadruplex rõ q̄re apl̄i p̄dia nõ habuerũt in Iudea. Q reuocati fuerũt apl̄i ad p̄mi hois dignitatem. De sandalijs apostolorum.

¶ Quinquagesimussext⁹ ar. Q simplex facti/vsus põt a dñio separari. Q apostoli oia reliquerũt quoad ꝓprietatem ⁊ dñium: nedũ quãtum ad affectionem. Q alia fuit paupertas euãgelica q̄ moysaica. Q pfecti⁹ est relinquere oia quoad ꝓprietatem ⁊ affectionem: q̄ solum quoad affectionem. Et quid distat inter renunciare ⁊ relinquere. De quatuor modis differentie circa res temporales. Q omnes apostoli p̄us habitũ secularem mutauerũt: Et ꝙ fuerũt vniformiter induti tunica vna ⁊ palliolo: ⁊ semicalciati sandalijs. Multipliciter probatur quomodo verbuꝫ Petri: Ecce nos reliquimus omnia/intelligatur quãtum ad abdicationeꝫ cuiuscũq̄ proprietatis omniũ rerum in speciali. ⁊ communiter idem de verbo illo. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. Responsio ad aliqua que videntur contra/scilꝫ ꝙ apostoli habuerunt proprium. Q expropriatio in speciali ⁊ in cõmuni est perfectior: q̄ expropriatio que fit solum in speciali: ⁊ non in communi. Rñsio ad illud quod allegaꝫ: ꝙ nõ põt separari vsus a ꝓprio in ijs que ꝯsumũtur vsu. Q apl̄i vouerũt rerũ oim abdicationẽ quoad ꝓprium in spãli ⁊ in cõi. De vsu ⁊ abusu. Q apl̄i vouerũt sequi christũ. Q alia fuit regula aploꝝ/⁊ cõmunitatis credentiũ. Et in quibus differebat regula aplica a cõmuni vita credentiũ. Q regula beati Aug. fuit fundata sup formã viuendi

cōmunitatis credentiū: non super regulā papalē apo-
stoloꝝ ⁊ quō. Q: regula bti Frācisci fuit tracta de regu
la spāli aplo꜄ꝝ q̄ fuit alia ⁊ strictior q̄ cōitatis credētiū.
In q̄ christus suscepit ꝑsonā infirmoꝝ in loculis. Ad il-
lud qd̄ opponit̄ ꝙ saltem apl̄i habuerunt ꝓpriū in cōi.
Item ꝓbatio ꝙ separat̄ vsus a dn̄io. Rn̄sio ad illud qd̄
opponit̄ ꝙ ꝑfectio pauꝑtatis euāgelice plus est in ani
mo q̄ in carentia rerū. Q: apl̄i seruauerūt paupertatem
interiorē ⁊ exteriorē. Rn̄sio ad illud qd̄ opponit̄ ꝙ pau
ꝑtas euangelica nō excludit dn̄ium. Q: fratrib⁹ mino-
ribus ꝓprie ex regula cōpetit p̄dicare. Q: alijs religio
sis ex regula nō cōpetit. Ad illud qd̄ opponit̄ ꝙ abdica
tio dn̄ij nō excludit solicitudinē rerū: imo maiorē indu-
cit. Q: ꝓpter dn̄ia sunt lites. Q: sepatio vsus a ꝓprio
nō excludit oēm solicitudinē: sed supfluā ⁊ nociuā. Q:
triplex est solicitudo. Q: quātum ad abdicationē ꝓprie
tatis rerū tēporaliū fuerūt apl̄i ad dignitatē p̄mi hoīs
reuocati. De eo qd̄ opponit̄ de decretali Exijt ꝙ nō loq̄
tur de expropriatiōe rerū vsu cōsumptibiliū. Rn̄sio ad
illud qd̄ opponit̄ ꝙ sub vsu taliū rerū vsu ꝯsumptibiliū
nō saluatur dn̄ium. Authoritates de separatiōe vsus a
dn̄io. Rn̄sio ad illud qd̄ opponit̄ ꝙ vsus nō pōt esse iu-
stus absq̄ iure vtendi.

¶ Quinquagesimusseptim⁹ ar. vtrū christus alicui⁹ rei
tēporalis habuerit dn̄ium ⁊ q̄le. Q: christus nō habue
rit ꝓprietatē in reb⁹. ⁊ rn̄sio ad ꝯtra. De duplici intelle-
ctu ibi: Regnū meū nō est de hoc mūdo. Q: regnū chri-
sti sunt credētes in q̄bus regnat ⁊ regnabit. Q: regnū
christi dʒ intelligi sp̄uale: nō tp̄ale. Q: christus regnū
Dauid tp̄ale nō ꝯfirmauit: sed potius dissipauit. Qua-
re iudei de regno suo expulsi sunt ⁊ dispersi per terras.
Que spectant ad regē tēporalem. Et ꝙ christus nō exer
cuit illa. Rn̄sio ad obiecta dicētia christū fuisse tēpora-
lem regē. Multiplex intellect⁹ de duobus gladijs. Q:
christus nō fuit magis ꝓprietarius q̄ illi de cōitate cre
dentiū. Q: loculi quos portabat Judas nō fuerūt pro-
prie christi nec aplo꜄ꝝ quātū ad ꝓprietatē: sed dātiū. Q:
calciamēta christi nō fuerūt sua quātū ad ꝓprietatem.
Idem de calciamētis suis .i. sandalijs.

¶ Quinquagesimusoctau⁹ ar. oppositio ꝙ apl̄i habue-
rūt ꝓpriū in reb⁹. Rn̄sio. Et ꝙ fuit triplex ordo discipu
loꝝ christi. Rn̄sio ad illud qd̄ opponit̄: ꝙ nō fuit ꝓhibi-
ta pecunia apl̄is ꝑ oī tp̄e. Q: christus iuit discalciatus.
Rn̄sio ad obiecta ad hoc. De mulieribus sequētib⁹ chri
stū ⁊ aplos ⁊ ministrantib⁹ eis. Rn̄sio cui⁹ erāt vsu cō-
sumptibilia q̄ christo ⁊ apl̄is dabantur. Rn̄sio ad illa q̄
opponunt̄ ꝙ christus ⁊ apl̄i potuerūt litigare. Q: tuū
est equocū ad dn̄ium ⁊ ad vsum. Q: mutuū est cōe q̄ad
dn̄ium ⁊ quoad cōmodū. Rn̄sio ad illud qd̄ opponit̄
ꝙ apl̄i potuerūt in iudicio petere. Q: apl̄i fuerunt cle-
rici ante sermonē dn̄i in mōte. Rn̄sio ad illud qd̄ oppo-
nit̄ ꝙ p̄ceptū de nō litigando ⁊ de nō ꝯtendendo in iu-
dicio nō est semꝑ seruandū a viris ꝑfectis quātum ad
operis executionē. Q: reducti fuerūt apl̄i ad statū ino
centie ⁊ rectitudinis p̄me. Q: graue est cōtendere. Q:
ꝑ nulla re viris ꝓmittētibus perfectionē litigare licet.
Hoc est ꝓprium viri ꝑfecti ⁊ pauperis euāgelici nihil
sup terram habere ꝓprium: nec vsum rerū sibi appro-
priare. Qui ꝓuocat alium ad iurandū quē scit falsum
iuraturū: homicida est. Qui sunt mites.

¶ Quinquagesimusnon⁹ ar. de ꝯcordia iter decretalē
Exijt. et de v̄bo. signi. li. vi. ⁊ ꝯstitutiōes dn̄i pape Joā.
quarū vna incipit Ad cōditorē canonū. alia Cū inter
nōnullos. ꝙ hr̄e tripl̄r accipit̄. Q: ꝑfessio euāgelica ex-
pressius ⁊ ꝑfecti⁹ seruat̄ in illis q̄ cōibus carent.

¶ Sexagesim⁹ ar. ꝙ nō est hereticū asserere ꝙ christus
⁊ apl̄i nō habuerunt aliq̄d in spāli vel in cōi ꝑ modum
dn̄ij vel ꝓprietatis. Q: in eccl̄ia romana p̄cessores non
debēt reuocari ꝑ successores: ne vacillet veritas eccl̄ie:
⁊ regnū ecclesie diuidat̄. Q: apl̄i vouerūt abdicationē
oīm rerū in spāli ⁊ in cōi. Q: expropriatio q̄ fit cū voto
maioris meriti est. Authoritates sctoꝝ ꝙ christus ⁊ apl̄i
nō habuerūt ꝓpriū. Q: vsus simplex est de iure natura
li. Dominia a iure humano. Jus vtēdi a iure ciuili. Cui⁹
erat dn̄ium rerū q̄bus vtebant̄ apostoli.

¶ Sexagesimusprim⁹ ar. de regula bti Frācisci: ⁊ de ex-
propriatione vera in cōi ⁊ in spāli ꝓfessoꝝ: ⁊ de multis
vtilibus ꝓclamantib⁹ eam: Et ꝙ mutari nō debeat. Quō
ꝓmittunt euāgeliū obseruare istius regule ꝓfessores.
Et quō eam vocabat almus Frāciscus. Quō intellexit
almus Frāciscus expropriationē de qua loquit̄ regula.
Q: p̄uilegia fratrū minoꝝ sunt ꝯtra regule puritatem.
Et ꝙ almus Frāciscus nullū voluit hr̄e p̄uilegiū ꝯtra
volētes p̄esse. De eo ꝙ almus Franciscus ꝯtra suū ordi
nē ꝓphetauit. De ꝯtractibus ꝓhibitis fratrib⁹ minori-
bus: ⁊ de abusu pecunie eis ꝓhibite. Pulchra distinctio
christo deo ⁊ hoīe duplicē legē dāte ⁊ modū viuēdi. De
pauꝑtate ⁊ expropꝛietate christi ⁊ aploꝝ.

¶ Sexagesimussecūdus ar. lr̄e capituli ḡnalis facte suꝑ
rn̄sionē q̄stionis in curia agitate qua q̄rit̄ vtrū assere-
re christū ⁊ aplos nō habuisse aliq̄d in cōi sit hereticū.
Itē alie lr̄e cū allocutiōib⁹ magr̄oꝝ ⁊ baccalaureoꝝ in
sacra pagina de ordine fratrum minoꝝ suꝑ eadē q̄one.

¶ Sexagesimustertius ar. de duodecim fundamētis ex
q̄bus arguit̄ christū ⁊ aplos nihil habuisse ꝓpriū in cō
muni. Et rn̄sio ad duodecim alia fundamenta in ꝯtra-
riū ꝙ christus pauꝑ fuit semꝑ in quadruplici tp̄e. Qua
druplici de causa dn̄s habuit loculos.

¶ Sexagesimusquart⁹ ar. Qualiter offendant religiosi
in ꝓprietate. Duo hʒ pauꝑtas volūtaria sequentiū chri
stum. Religiosi supflua recipientes sunt pauperū neca
tores. De multiplici specie ꝓprietatꝫ sextuplicis religio-
soꝝ. Contra religiosoꝝ supflua edificia. Et ꝯtra religio
sos supflua recipientes ⁊ tenētes de licētia ⁊ dispensa-
tione p̄latoꝝ suoꝝ. Cōtra expēsas voluptuosas religio
soꝝ quorūdam. Q: quidam appropriant sibi vsum. De
appropriatione locoꝝ. De appropriatiōe vocalis.

¶ Sexagesimusquint⁹ ar. ꝙ magis sibi caueant fratres
minores de appropriatiōe q̄ alij religiosi: q: magis de-
bent esse expropij. Cui⁹ est ꝓprietas rerū q̄ fratrib⁹ mi-
noribus ꝯcedit̄. Multa originalia paupertatis. Mul-
tiplex causa dominij locorum.

¶ Sexagesimussextus ar. ꝙ fratres minores multi mul
tipliciter offendūt in receptione pecunie eis ꝓhibite ꝑ
regulam. De fratribus minoribus eūtibus cum pecu-
nia per indulgentias ⁊ ꝑ embaxatas secularium: et ad
alias suas vel suoꝝ corporales consolationes. De falsa
quorūdam eoꝝ necessitate. Q: etiā generalis eoꝝ non
pōt facere eleemosynā pecuniariā. Q: nō pōt eis dari
licentia a p̄latis eoꝝ de pecunia pro eis deponenda: nisi
in vera necessitate: nō falsa. De habentibus fratrib⁹ pa
rū pecunie tamen sine necessitate. Q: ꝑ modica pecu-
nia sine necessitate deposita ita q̄s est frater minor ꝓ-
prietarius sicut ꝑ magna. De prelatis tenentibus iusti-
tiam inter fratres super pecunia litigantes. De ordina-
tionibus que fiunt ꝙ prelat⁹ tātū possit dare de pecu-
nia. De rebus ⁊ pecunia apostatarum quas ordo mino
rum recipit. De eleemosyna fratrum decedētium ꝙ nō
est cōmunitatis. ꝙ episcopi diocesani habent talem pe
cuniam dispensare. De pericarijs emptis de eleemosy-
nis pecuniarijs fratrum. De collectis pecuniarijs que
imponuntur inferioribus prelatis ordinis ad soluen-
dum. De eleemosynis studentium. Q: declarationes li
cet fieri potuerint ꝑ papas ⁊ sint bone: tn̄ fuerūt cōtra
voluntatē bti Francisci ꝓpter abutentes eis ⁊ de testa
mēto eius. Q: p̄uilegia fuerūt ꝯtra voluntatē bti Frā-
cisci: ⁊ sunt contra ꝑfectionem euāgelicam.

¶ Sexagesimusseptimus arti. de glossis factis contra
regulam beati Francisci per Geraldum generalem
ministrum et quosdam alios ministros prouinciales

tempoꝛe dñi pape Ioã.xxij. Ammione ⁊ de impꝛobatio/
ne carũ. Item de puaricationib⁹ quoꝝdam fratrũ defe
ctu pecunie. Qꝫ fratrib⁹ indigẽtib⁹ dꝫ dari pãnus ꝑ ꝑla/
tos ⁊ nõ pecunia. Qꝫ fratres nõ indigentes nõ debent
a ꝑlatis recipere/nec pannũ/nec pecuniam ꝓ vestibus.
Qualiter inquisitoꝛes q̇dam fratres minoꝛes pecunia
abutant̃ inq̇sitionis:⁊ coꝝ socij notantur. De ꝯfessoꝛibus
q̇busdã fratrib⁹ minoꝛib⁹ dispensantib⁹ incerta. De tri/
plici fraude q̃ fit ꝯtra regulã. Cõtractus ⁊ act⁹ fratrib⁹
minoꝛib⁹ interdicti:q̇ sunt plures q̃ centum.

C Sexagesimusoctau⁹ ar. de scd̃o vitio religiosoꝝ quo/
rũdam capitali:q̇d est inobediẽtia. Qꝫ obediẽtia in tri/
bus ꝯsistit. Qꝫ magis sunt adstricti obediẽtie religiosi
q̃ seculares ⁊ clerici. Vera obediẽtia hꝫ q̇nꝗ. Itẽ tres
ꝯditiones. Itẽ q̃ tria debet hr̃e vera obediẽtia. Utrum
aliquis teneatur seruare adstrict⁹ ꝑ obediẽtiã strictius
religionẽ q̃ ꝓmisit. De triplici iugo. Pꝛopter sex iuguꝫ
dñi est suaue. Multiplr̃ figurata ꝯsolatio diuina. Quid
est vera obediẽtia. De subdito indicãte ꝑlatũ. Cur soli/
tarij vel anachoꝛite viuãt sine obedientia.

C Sexagesimusnonus ar. de ꝯsciẽtia vtilis ⁊ plena do/
ctrina. De medio tenendo. De spũs sensualitate. De ex/
tremitate nõ tenẽda in aliquo. De multis virtutib⁹ obe
dientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu ei⁹. Quis est finis cenobite
⁊ anachoꝛite. De miraculis obedientium. Multa sacra
exẽpla. De obedientia authoꝛi.⁊ oꝛiginalia. Qꝫ tenent̃
fideles infidelib⁹ obedire. Qualr̃ religiosus obedire
tenet̃. Quedã pꝛecipiunt̃ fm regulã:quedã pꝛeter:que/
dã cõtra. Tenet̃ religiosus obedire ꝑlato ꝑcipienti q̃
studeat. De duplici volũtate:⁊ discretio obedietie. Tre
decim difficilia q̃ cõmendant obedientiã Abꝛae. Mul/
ta que faciũt ad cõmendationem obedientie. Histoꝛia
Abꝛae ex obediẽtia filiũ imolantis allegoꝛice exposita
de deo prẽ ꝓ humano gñe filiũ in cruce imolãte. Quã/
ta bona facit obediẽtia:⁊ quãta eã cõmẽdabilẽ faciũt.
Que iuuãt hoĩem vt magis reddat̃ flexibilis ad obedi
entiam. Cõtra sñias fulminãtes. Septem sunt gradus
obiẽtie q̃ sunt septẽ gradus scale quã vidit Iacob. De
q̃tuoꝛ q̃ de illa scala dñi. De partib⁹ obedientie. Obedi
entia repꝛehensibilis triplex. De multis qui obedientie
aduersant̃. Quot mala facit ꝓpꝛia volũtas: q꞉ duode/
cim. De q̃druplici inobediẽtia. De vera obedientia ra/
tionis. Quõ sctũs Frãciscus verũ obedientẽ describe/
bat.⁊ doctrina eius ⁊ obediẽtia. De differẽtia inter obe/
dientiã ⁊ licentiã. Dicta fratris Egidij laici socij beati
Francisci de obediẽtia. Dicta fratris Ioan. de pichano.
Que ad obedientiã requirant̃. Multa oꝛiginalia obe
dientie. De q̃druplici modo ꝑcipiẽdi ⁊ obediendi. Qui
deo obedit oĩa sibi obediunt ⁊ coꝛpus suũ. De demone
quẽ vidit almus Francisc⁹ sup collũ fratris iobediẽtis.

C Septuagesimus ar. Qꝫ in.xx.casib⁹ offendunt multi
religiosi ꝯtra obedientiã aut eius puritatem.

C Septuagesimusꝑꝛimus ar. de disciplina. Diuerse ac/
ceptiões disciplinꝫ. De zelo ⁊ q̇d est. De ijs que possunt
incitare ad coꝛreptionẽ faciẽdã. De impedimẽtis coꝛre
ptionis. De modo faciendi coꝛrectione. De ijs que inci/
tare possunt ad libenter recipiendũ/vel coꝛrectionem:
vel disciplinam. De partibus discipline.

C Septuagesimussecũdus ar. de erroꝛib⁹ circa discipli/
nã. De erroꝛe illoꝝ qui dicunt nullum excõmunicandũ.
De erroꝛe illoꝝ qui dicũt maledicos nõ esse puniẽdos
pena coꝛpoꝛali/maxime moꝛte.

C Septuagesimustertius ar. de castitate bonoꝝ religio
soꝝ ⁊ alioꝝ:⁊ de imunditia maloꝝ. De occasionib⁹ luxu/
rie. Pꝛima gula. Scd̃a familiaritas mulierum. Tertia
otium ⁊ negligentia. Quarta coꝛdis arrogantia ⁊ pꝛe
sumptio de castitate. Quita receptio pueroꝝ ⁊ ephebo
rũ in oꝛdine. Sexta ꝯuersatio sanctimonialiũ. Et de pe
stifera deuotiõe earũ. Que aggrauãt pctm̃ imũditie in
religiosis/maxime in sacris oꝛdinib⁹ ꝯstitutis. Septi/
ma scꝫ aspectus mulierũ. Octaua colloquiũ mulierũ.
Nona tactus impudicus. Decima sentire vel videre ali
quos carnaliter commisceri.

C Septuagesimusquartus ar. de vitio ambitionis reli/
giosoꝛum aliquoꝛum ⁊ alioꝛum.

C Septuagesimusq̇nt⁹ ar. de vitio coꝝ acidie. De q̇nꝗ
nobis imitãdis in foꝛmica. De malis q̃ operatur acidia.
De xv. speciẽb⁹ acidie. De tepiditate. De mollitie. De som
nolẽtia. De otio. De dilatione in rebus agẽdis. De tardi
tate. De negligẽtia. De imperseuerantia. De alia specie
acidie scꝫ de remissione. De dissolutione. De paupertate ⁊
penuria bonoꝛũ spiritualiũ. De ignauia. De indeuotio/
ne. De tristitia. De letitia spirituali. De tedio vite. De de/
speratione. Remedia cõtra acidiam.

C Septuagesimussextus ar. de vitio supbie religiosoꝛũ
quoꝛũdam ⁊ alioꝝ. Quid est superbia fm ꝓpꝛietatẽ ei⁹
Quid est monach⁹ realiter. De filiab⁹ supbie. Duo sunt
genera supbie. Quot modis est supbia/scꝫ in oꝛnatu et
habitu delicato:in actu:in v̄boꝛ:in loco. Quadruplex hu
militas chꝛisti cõtra quadruplicẽ pꝛedictã superbiã. De
quadruplici etiã superbia fm Gꝛeg. De causa ⁊ oꝛigine
superbie luciferi. Quare v̄o: singulariter q̃ deus supbis
resistit. Qꝫ superbiã luciferi.i.que est in lucifero ⁊ in eũ
sequentibus: Chꝛistus sua humilitate curauit. Qꝫ pec/
catũ contra naturã surgit de blasphemia. Quibus indi
cijs agnoscitur superbia. Pꝛecedit vana gloꝛia super/
biam. Que peccata nascuntur de superbia. Qꝫ vitiũ su/
perbie vix sanat̃. De ijs q̇ ꝑ superbiã ceciderũt. Species
superbie due:interioꝛ ⁊ exterioꝛ. Supbia intellect⁹ qua
tuoꝛ hꝫ spẽs. De spẽbus ꝑsumptiõis. De supbia exterio/
ri. De vanigloꝛiosis actib⁹ ⁊ gestib⁹ Hispanoꝝ. De sup/
bia mẽbꝛoꝝ. De supbia oꝛnatuũ ⁊ vestiuꝫ. De supbia in
coloꝛe pãnoꝝ. De supbia capilloꝝ. De supbia in multitu
dine equoꝝ:⁊ coꝝ apparatu. De supbia in multa fami/
lia. De supbia in cõuiuijs lautis. De supbia in edificijs/
in q̇bus religiosi aliq̇ mendicãtes multũ offendunt. De
superbia clericoꝛũ ⁊ religiosoꝛum quoꝛũdam in libꝛis
deauratis ⁊ histoꝛiatis. De superbia in cantu. De super/
bia que oꝛitur de bonis nature/foꝛtune/⁊ gratie. Con/
tra superbiã sanitatis/foꝛtitudinis coꝛpoꝛis pulchꝛitu/
dinis/nobilitatis. Septẽ sunt signa vere nobilitatis:q̃
est vera nobilitas chꝛistiana. De superbia clericoꝛum.et
q̃ multas occasiones superbiẽdi habent. Cõtra super/
biam pꝛelatoꝛum. De quadruplici superbia quoꝛũdam
claustraliũ. De.xij. gradibus superbie. De irreuerentia:
⁊ q̃.iiij. sunt quibus reuerentiam debemus.

C Septuagesimusseptim⁹ ar. de vitio vane gloꝛie. Quid
est vana glĩa. Pꝛincipiũ ⁊ mediũ ⁊ finis pꝛiuationis va
ne gloꝛie. Multa exempla patrũ ⁊ oꝛiginalia contra va
nã gloꝛiam. Remediũ Cassiani contra eam. Non debet
dimitti opus pꝛe timoꝛe vane gloꝛie. Remedia contra
vanam gloꝛiã. Item remedia contra superbiam.

C Septuagesimusoctauus ar. de vitio hypocrisis. Vñ dꝛ
hypocrisis. A quatuoꝛ cognoscunt̃ hypocrite. Quid est
hypocrisis:⁊ q̇d hypocrita. Authoꝛitates cõtra hypocri
sim. De fictis cõfessionib⁹ quoꝛũdam religiosoꝝ. De tri/
bus speciẽb⁹ hypocrisis. Vñ fuit tractũ nomen hypocri
te. De oꝛatione hypocritarũ. Pꝛopter tria tacito coꝛde
oꝛandũ est. De octo ve hypocritarũ in Mat.xxiij.⁊ expo
sitio eoꝛũ per pulchꝛa oꝛiginalia. De periculo illoꝛũ qui
recipiũt nouitios ꝓpter vtilitatẽ ⁊ nõ coꝛrigũt eos. De
pingentibus ⁊ deaurantib⁹ muros ecclesie ꝓ lucro suo.
De clericis ⁊ religiosis solicitis de lucro ꝓpꝛio nõ aiarũ
salute. De clericis ⁊ religiosis faciẽtibus cõscientiam de
constitutionũ suarũ violatione:nõ legis ⁊ pꝛeceptoꝛum
dei:⁊ de minimis peccatis nõ de grauioꝛib⁹. De haben/
tibus cõsciẽtiam de peccatis coꝛpoꝛalibus:non de spiri/
tualibus/vt superbia/inuidia/malitia ⁊ similibus.

C Septuagesimusnonus ar. de vitio inuidie maxime in
q̇busdã religiosis. Et ibidẽ satis abũde notantur. signa

inuidie. Quid est inuidia. Ꝙ ipsa est peccatū in spiritū sanctū. Et quō obuiet charitati. Quot mala facit inuidia. Ꝙ est vitium quasi irremediabile. Ꝙ inuidia dei iudicia rep:ehendit.

¶ Octogesim⁹ ar. de vitio murmurationis ⁊ detractionis. Un̄ d: murmur: ⁊ q̇d est. Authoritates multe ꝯ hoc vitiuꝫ. exempla patrum ⁊ o:iginalia sancto:ū. De pena murmurātiū. Quid est detrahere: ⁊ qui sunt detractores. Directe ledit detracto: famam absentis quadrupliciter: indirecte dupliciter. Item quid est detrahere: ⁊ q̄s detracto:. Qualiter detracto: restituet illi famam contra quē detrahit vel quē diffamat. Comparantur detracto:es serpenti/sepulcro fetenti/ciconie. Contra detrahentes patribus carnalibus ⁊ spiritualibus. Cōtra audientes detrahentes. Triplex species detractionis. De bestia habente tres o:dines dentiū. Quare permittantur detrahentes. Ꝙ nō debet detrahi p:elatis nominatim in p:edicationibus.

¶ Octogesimusp:imus ar. de verbis otiosis/ multiloquio/ ⁊ fractiōe silentij quo:ūdam religioso:ū. Quid est verbū otiosum. De nō curantib⁹. De pctis venialib⁹. De multiloquio. Quid est multiloquiū: Et q̇d silentiū. Unde p:ocedit multiloquium.

¶ Octogesimussecūdus ar. de statu virginū. Quadrupliciter sumitur virginitas. Datur annulus aureus virginibus ⁊ aureola. Que sunt que virginitatē ꝯseruāt. Sex sunt p̄cipue virginib⁹ cauenda. Hono:atꝰ virginitas a deo: ab āgel: ab hoīb⁹ a diabolo. De diabolo obediente ⁊ seruiente p:opter meritum castitatis. Diabolus specialeꝫ potestatē habet super immūdos. In quatuo: hono:atur virginitas in celo.

¶ Octogesimustertius ar. de q̇nqꝫ que queruntur ſm Thomā circa virginitatē. p̄mo in quo consistit virginitas. Ꝙ licita est ꝟginitas. Ꝙ virginitas est virtus specialis. Ꝙ excellentio: est virginitas matrimonio. Ꝙ virginitas suo modo est excellentissima virtutum. Ꝙ excellentia virginū ⁊ dignitas quadrupliciter manifestatur. Que est vera castitas ſm Climacū. De sex gradibus per q̊s ad inuiolabilem conscenditur puritateꝫ. De p:iuilegijs castitatis. An cum co:rupta possit dispensari vt consecretur. Utrum votū habens virginitatis/ cōtrahens soluatur a voto: ⁊ possit petere debitū. An valeat ꝑmoueri qui virginem deflo:auit cum qua postea cōtraxit. An abbatissa debeat esse virgo. Unde dicitur virgo. De malis virginibus. De pena concūbentiū cum virginibus sanctificatis.

¶ Octogesimusquartus ar. Tractatus de septem donis spūssancti. Figure de septē donis. De dono timo:is Spūssanctus similitudinem habet cum igne in septem que septem donis adaptantur. Ad commendationem timo:is octo faciūt. Tres cause timo:is. De septē speciebus timo:is. Nouem cause timo:is. De penis inferni. Dicta patrum de timo:e.

¶ Octogesimusquintus ar. de dono pietatis. Duobus modis accipitur pietas. Quomodo definitur pietas.

¶ Octogesimussextus ar. de dono scientie. Quomodo describitur scientia. De quadruplici malo. Que cognoscit scientia. De duplici scientia.

¶ Octogesimusseptim⁹ ar. de dono fo:titudinis. Quomodo describitur fo:titudo. In quo differt fo:titudo donū a fo:titudine virtute cardinali.

¶ Octogesimusoctauus ar. de dono ꝯsilij. Quid est cōsiliū. Quiqꝫ sunt cōmendabilia circa cōsiliū. De donis intellect⁹ ⁊ sapientie pertinentibus ad cōtemplationē.

¶ Octogesimusnonus ar. quid est cōtemplatio. Quid est donum intellectus.

¶ Nonagesimus ar. de dono sapientie. Accipitur largo ⁊ stricto modo sapientia.

¶ Nonagesimusp:imus ar. de vita cōtemplatiua. Duodecim sunt in q̇bus excellit vita contemplatiua actiuā. Circa que versari debeat contemplatio. De quatuo: speciebus contemplationis. Differunt consideratio et contemplatio. Considerationis species tres. De octo gradibus q̇bus ad contemplationē ascenditur. De tribus speciebus visionū. Ꝙ Paulus vidit dn̄m in hac vita facie ad faciem ſm Aug. De duodecim p:eparato:ijs ad contemplationem.

¶ Nonagesimussecūdus ar. Distinctio inter contemplationē/ ⁊ meditationē/ ⁊ cogitationē. Et quid est cōtemplatio. quid meditatio. quid cogitatio. O:iginalia Jo. cassia. de contemplatione Egidij ⁊ Rogerij.

¶ Nonagesimustertius ar. de fine operis deo gratiarū actio. Et dn̄o pape Joan. istius operis reseruata co:rectio ⁊ recōmendatio. ⁊ eo:um que ipse dominus papa sentit ⁊ tenet ⁊ docet cum sacro suo collegio: commentato:is fidelis p:ofessio.

Fratris Aluari Pela-

gij/natione Hispani/professione minorita/iuris canonici doctoris eximij/necnō summi quōdā penitētiarij sanctissimi in christo patris ⁊ dñi pape dñi Joānis vicesimi secūdi/de planctu ecclesie opus rarissimū/ecclesie catholice sortem iam prope condamatā deplorās vberrime/felici incipitur auspicio.

Prefatio.

P[r]imis mori-

bus et virtutibus adornato: q: virtutes fm beatum Grego. in homilia de apostolis/ornamenta celorū sunt: id est virtutes p̄dicātiū: et facit optime de peni. disti. ij. c. sapiēs. c. sed necadā. ca. vt cognouerūt. §. romanos. als sub. §. adam. et. xliij. di. sit rector ad mediū/ibi: Uestimenta em̄ sacerdotis ⁊c. xxiij. q. iiij. si nō ex fide. Utriusq₃ iuris scīētia decorato: honor omniū realis ⁊ decꝰ congruo est. iuxta illud Ps̄. xlviij. Homo quū in honore esset. subaudi deū ⁊ alia cognoscendi: nō intellexit. ⁊ illud lucifero dicit Ezech. xxviij. Plenus sapiētia ⁊ perfectus decore. de peni. di. ij. principiū em̄ inquit. vltra principiū. Patri reuerēdissimo ⁊ singulari dño/dño Petro Gomezij hispano/genere nobili/vita ⁊ honestate nobiliori. et de p̄bē. venerabilis. §. nos igit. Tituli sctē praxedis cardinali dignissimo/presbytero ⁊ seniori. propter sapientiā. lxxxiij. dist. porro. Frater Aluarus Pelagij/de ordine minorū professione/natione Hispanus/penitentiarius dñi pape: quondā inter doctores iuris canonici minimus cōputatus: in sublimitate status una cū christo humili. Philip. ij. respicere: intellectū in christū perducere ꝑ affectū: ⁊ legē carnis legi mētis cōtrari. i. Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. dei grā cū eodē paulo: vt eo. c. viriliter conculcare. Quia planxit dauid ⁊ q cū eo erāt: sichelech ciuitatē succēsā igni: ⁊ vxores filios ⁊ filias captiuos ductos. i. Reg. xxx. Et planxit Hieremias hierusalē ꝑ totū: ⁊ planxit gregē dñi captū dicens Hiere. xiij. Plorās plorabo: ⁊ educet oculus meus lachrymas: q: captus est grex dñi. ⁊ planxit Job sup afflictū. Job. xxx. Et Paulus flet cū flentibꝰ. Rom. xij. Et christus dñs sup hierusalē. Luc. xx. ⁊. xlvi. q. vij. ⁊ hoc diximus. Samuel saul. i. Reg. xvi. de peni. dist. i. p̄dixerat. Et flere debet mater ecclesia ꝑ filijs mortuis in anima. de peñ. di. i. fleat pro te mater ecclesia. vt eā christꝰ flentē aspiciens eius resuscitet filios ad gratiā. vt ibidē. Quia hec vera resuscitatio anime. vt de peni. di. i. resuscitatus. sub. §. hoc ideo q: Rachel pulchra. i. ecclesia sine macula ⁊ sine ruga. Eph. v. xxi. di. quāuis. ⁊ de peni. di. i. ecclesia christi filios suos deplorat. Matth. ij. Ideo statū p̄sentis ecclesie militātis pulchre fide/fede i q̄busdā mēbris/moribus formose in se: lippe ⁊ squalide/inculte et exuste ⁊ deformis in aliq̄bꝰ mēbris deplāgere me delectat: ⁊ intelligens multas impietates in ea que vocat domus dñi: ⁊ nō solū multas/sed etiā fortes ⁊ que opprimūt iustitiā: ⁊ intantū doctorū quorūdā rabiē processisse: vt accipiant p̄ciū in iudicio: ⁊ omia ꝑ muneribꝰ faciant. Pauperes deuitent in poris ⁊ audire cōtemnāt. Fertī tacitero lingua ꝑ tēpore sed nō semp: nō tm̄ calamo. ⁊ solus sedēs ⁊ plenus vera amaritudie. Hiere. xv. xi. q. iii. qm̄. Planctū ecclie matris mee que hodie filios parū plangit: ꝑpter hoc p̄cipue fletibus adimplebo. Et ideo librū de planctu ecclesie quē ꝑ consequēs statū et planctū ecclesie censui appellandū: ad te disertissime et circumspectissime pater transmitto: quē corrigas ⁊ suppleas fm gratiā a deo luminis tibi datā. Uitia aūt ⁊ defectꝰ oim statuū in hoc opusculo in scda parte ideo tetigi/declaraui/⁊ exaggeraui: ⁊ de corū cōtrarijs virtutibꝰ. xxxij. q. i. quū renuntiat. ⁊ de peni. di. v. cōsideret. vltra prin. vbi dolēdū admixti. vt q̄ numero: ⁊ merito de corpore christi qd̄ est ecclesia. xxxiij. q. v. de ligurib' xxiij. q. i. schisma. in fine. et desiderat vitijs resecatis/succedentibus virtutibꝰ verus filius ecclesie appellet. Et vere liber existēs que est prima ⁊ vera libertas carere criminibus. fm Aug. Joan. viij. ibi: qui facit peccatū ⁊c. ⁊. i. Pet. ij. ibi: q̄si liberi. ⁊. ij. Pet. ij. ibi: quū sint fm. corruptiōis a vitijs liberā matrē que sursum est. Gal. iiij. Sarā sequat: ⁊ cū ea hereditatē immarcessibilē nanciscat. ad Gal. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. dist. lvi. hismael. xxiij. q. iiij. qm̄. ⁊. c. si ecclesia vera est. Quō vo ⁊ status aplorū/martyrū/cōfessorū/anachoritarū: ⁊ omniū religiosorū ⁊ virginū a sua p̄fectione ceciderūt: quodāmodo infra in scda parte istiꝰ operis particulariter declaraui. Laboraui autē in hoc libello ad honorē dei ⁊ sancte romane ecclesie. i. matris mee: Frācisci seraphici almi mei patris ecclesiā in membris deuijs renouantis: ⁊ vtilitatē animarū in quocūq₃ statu vitiorū tenebris palpabilibus velatarū: ⁊ in meorū remediū peccatorū. De bene dictis benedicto christo nostro gloria assignetur. xxij. q. iiij. sicut excellētiā. ad fi. ibi: quū em̄. de minus benedictis venia a sctā mea matre ecclesia dec. cuius correctioni omia cōmitto: cum ea tenēs firmiter qd̄ tenet ⁊ renuens ⁊ detestans quicquid reprobat ⁊ cōdemnat. xxiiij. q. i. hec est. xxij. di. c. i. in fi. et de sen. excō. damnamꝰ. in fine. In principio aūt istiꝰ operis. In noīe dñi nostri iesu christi in quo viuimus/mouemur/⁊ sumus incipiēs. Act. xvij. xxvi. q. vij. non obseruetis. in fine. ⁊. i. ad Cor. iij. incipiens ⁊ fundamentū meū sup ipsum ponēs: quia vbi fundamentū nō est edificari nō pōt. et de pres. nō bap. c. iiijet q: nemo christicola aliud fūdamētū pōt ponere q̄ qd̄ positū est. qd̄ est christꝰ iesus. i. ad Cor. iij. ⁊ i clemēti. de summa trinitate. c. fidei catholice. ⁊ et li. vi. de electiōe. fūdamēta. i. riso. ⁊. i. q. i. quū paulꝰ. vnā sanctā catholicā ecclesiam romanā spōsam eius. xcvij. di. ecclesie mee. cōfiteor/venero: ⁊ obseruo. et de summa trinita. c. firmiter. §. vna. xxij. di. c. i. i fi. extra quā salꝰ nō est. vt p̄dicto. §. vna. ⁊. xxiij. di. q̄ eps. ⁊. i. q. i. extra. Spōsum eiꝰ legitimū. ⁊ caput dñm reuerendissimū ⁊ sanctissimū dñm Joannē papā. xxij. de Caturco: cuiꝰ papatu durāte: ⁊ in annū. xiiij. se dei gratia extendente: hoc opus in ciuitate Auinionēsi: vbi tunc cū sua vera curia residebat incepi. successorē almi petri aplī ⁊ vicariū dñi nostri iesu christi. et de transla. licet romanū pontificē. xxij. di. in noīe dñi. v. qua papa. et lib. vi. de constitu. licet. ⁊ de rescrip. si gratiose. et de elec. licet. vicem nō puri hoīs/sed dei ⁊ hoīs dñi iesu christi tenentē in terris. et de trāsla. quāto. vere colo ꝑfiteor ⁊ amplector. Petrū de Corbario apostatā fratrū minorū quē coruinū appello: quia vt coruus de morte schismatice diuisionis pascit. ij. q. vij. nō omnis. Et q: vt coruus furtiue ⁊ latro in sede Petri resedit: ⁊ locū dñi pape ioānis p̄dicti viuētis nō timuit vsurpare. vij. q. i. nō furē ⁊ latronē. Et quē Ludouicus bauarus intrusus q̄ se ꝑ imperatorē gerit: ⁊ pro suis sceleribus a dicto dño Joanne vero papa schismaticus ⁊ hereticus sententialiter extitit cōdēnatus in p̄dicta sctā sede Petri intrusit. Apostolatū qui se dixit Nicolaū q̄ntū quē verus papa Nicolaus antiquus Romanus pōtifex nō apostolicū/sed apostaticum/nō pastorē/sed inuasorē appellat: et anathematizari decernit. q: ad literā militari tumultu sine cōcordi ⁊ canonica electione cardinaliū inthronizatꝰ fuit. lxxix. dis. si q̄s pecunia. Et quē cū dathan ⁊ abyron schismaticis quos viuos terra absorbuit nisi peniteat habere cēseo portionem. Nume. xvij. vij. q. i. deniq₃. et de electio. licet. cum Hierony. abomino/respuo/et detestor. ij. q. vij. non oēs. Ibi etiā nicolaum respuo facta nicolaitarum eum sequentium. Que christus odit et ego odi. Apocal. ij. c. Nox nocti indicat scientiam. Psal. xviij. Bauarus cecus cecū coruinū intrudit ꝑ potentiā: ⁊ ideo ab eo recedendū est. xvi. q. vlti. sane. Quia fm qd̄ cōtinēt canones sanctorū apostolorū/q̄ nō est sanctus nō recipiet. Princeps em̄ immo tyrannꝰ inthronizauit eū. qd̄ ca. p̄cauit crocitantē Petrū. Coruinū. vniꝰ em̄ corporis mystici: id est ecclesie que est corpus christi. xxiij. q. v. de ligurib'.

Titulus libri.

Uera libertas.

Submittit se author determinationi ecclesie.

fundamentum?

Jo. xxij

Ubi opꝰ ē factū.

Detestatio petri Corbarij apostate ordinis minorum.

vnum est caput/dñs papa Joãnes/nec duo habet ecc'ia capita:quasi monstrũ.ff.de ỽbo.sig.quereret aliquis.e͞x de offi.o:di.q͞m Petr⁹ aũt cōcbari⁹ acephalus est:q: mobes diens dño pape Joan.est.xxiii.di.nulla ratione Et q: cas thedrã super quã fundata est ecclesia nedũ deseruit:sed ins uasit quantũ in eo fuit:in ecclesia catholica nõ est.xxii.di. qui cathedrã. Et q̃draginta art.in prima parte isti⁹ oper ris inferius annotatis declarabo Romane ecc'ie potes statẽ dñi pape Joãnis pdicti:⁊ cuiuscumq: alteri⁹ legis timi romani põtificis authoritatẽ ⁊ iurisdictionẽ p quos liquido apparebit Bauarũ pdictũ infidelẽ ⁊ scismaticũ cõtra dictũ dñm papã Joan.de facto ⁊ ppera͂ pcessisse.

Articulus Primus A

Primus Articulus.

Certũ antẽ et notoriũ toti mundo est: q dictus Joãnes dñs papa electus fuit co corditer a cardinalibus oĩbus papã elis gere ad q̃s spectat.xxiii.dist. in noĩe dñi. lxxix.dist.si quis pecunia.de elec.licet.c.in.vbi periculũ.§. hoc sacro Et si vn⁹ cardinalis remaneret solus: ille pas pã posset eligere.ff.ad municipia.sicut municipii.§.vl.ff. qd cuiusq: vniuer.fint.§.vlti.nota.e͞x de postula.gratum. lxv.di.forte si quis Si nullus superesset cardinalis:eligeret clerus romanus.lxxix.dis.c.i.⁊.c.si q̃s ex ep̃is.⁊.c.si q̃s pes cuniã.⁊ hoc tenet Ostien.e͞x de elec.licet. Imperator: aũt legitimus nedũ nõ Bauarus intrusus tyrãnus nullã po testatẽ habet se de elec.romani põtificis intromittẽdi.nõ obstãtib⁹.c.lxiii.di.hadrianus papa sc̃ds.⁊.c.quũ hadria nus q: illud cõcessum fuit ad tẽpus:⁊ ex causa/imperato ribus ⁊ postmodũ ab ecclesia reuocatũ.vt di.c.§.verũ.cũ ca.se.⁊.§.ex his.ad hec faciũt.xcvi.di.si ẽt cunderet.ỽ.illici tũ.c.si impator de hac materia p Inno.e͞x de elec.qd sicut.

Un⁹ cardinalis posset q̃nq: papã eligere.

Articulus Secundus A

Secundus Articulus.

Et q in possessiõe papat⁹ fuit/⁊ est.⁊ p hoc facit de cõse.di.i.h ergo.ibi:ep̃o regulariter ordinato tenẽte ecclesiam. B Possessio etiã facti nedũ iuris plurimũ operat.e͞x.de elec.quereclã. de causa pos.quũ olim. expressum.de iure patro.consulta tionib⁹.op.ar.e͞x de conces.preben.quũ nris.ibi:⁊ eã sicut antea possidebat.⁊ ibi. q: talis possessio ⁊c.⁊ p possessos re psumitur.nec cõpellit de titulo ostẽdere:nisi in casib⁹. vt legitur ⁊ nota.ii.q.v.§.i.⁊ nota.e͞x de procura.ex insinuas tione.in glo.sed quare.

Articulus Tertius A

Tertius Articulus.

Et q a toto mũdo habit⁹ est p papa: ⁊ cres ditus pro papa. pro hoc facit.C.de testa.l.i. B Cõmunis em̃ opinio: plurimũ facit. iii.q.vii.§.verũ.vbi de hoc.ff.ad mace.l.iii.intantũ q piu dicat ỽitati frequẽter.e͞x de biga.nõ ẽ͞.vbi de hoc in glo. hic collige.facit lex illa.ff.de offi.p:e.barbarius.ff.de acq. here.l.i.vbi concor.de hoc.

Articulus Quartus A

Quartus Articulus.

Et q nullũ crimẽ priuat papã ipso iure pa patur:etiã heresis:si vult corrigi.vt no.xl.di. si papa nec p cõsequẽs ab eius est obedien tia ante sententiã recedẽdũ.xvii.dis.§.hinc etiã.vbi est ex pressum.⁊.viii.q.iiii.nõne:nimo ⁊ si hereticus esset. q̃diu toleraẗ valet q̃cq̃d agit:etiã sñia excõicatiõis quã pfert: vt no.xxiiii.q.i.in summa.⁊.xi.q.iii.cui est.facit qd legit et no.de cõse.di.ii.⁊ dixit dñs ibi Nõ ẽ reprobari voluit q a talib⁹ oblata sunt.⁊ in fi.glo.ar.q ⁊ p hereticũ acquirit ec clesie.no.xxii.q.iiii.recurrat.in glo.ar.qd ⁊ not.e͞x de schis ma.c.i.in glo.sic faciũt pro hoc ca q̃ no.e͞x de elec.nihil. in

Ob nullũ crimẽ papa est deponẽs dus si vult cors rigi.

glo.in duob⁹.faciũt p hoc.ff.si cer.pe.ci⁹ q̃ in princi.ff. de procu.si procurator.ff.qd cũ fal.tu.l.i.§.i.ff.de mino.aut pro.C.p tutur.ff.qb⁹ mo.vsusfru.ami.l.i.§.i.ff.vsusfru. queadmodũ ca.si vsusfructus.in prin.ff.de aqua plu.arc. l.publico.⁊ que notantur per Innoc.e͞x de schisma.c.i.de do.⁊ con.veritatis.

Articulus Quintus A

Quintus Articulus.

Et q prima sedes.xxi.di.intantũ.ibi:q̃nõ pri ma sedes nõ iudicabit a quoq̃.ix.q.iii.patet ibi nec cuiq̃ de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi.§.nemo vnquã ap̃lico culmini.de cuius iudicio nõ licet retractari:man⁹ obuias audacter intulit.⁊ infra.ibi: nec de ei⁹ iudicio.i.romane ecc'ie/canones vnq̃ precepes rũt iudicari:sententiã q: illi⁹ cõstituerũt nõ oportere dissols ui.⁊.c.nemo iudicabit pmã sedẽ causam em̃ dñi pape suo iudicio christus reseruat.cã.c.⁊.q.aliorũ.⁊.c.facta.⁊.c. ipsi sunt.ibi:canones ipsam ỽo ad nullius cõmeare iudiciũ: nec de eius vnq̃ pceperũt iudicio iudicari.⁊.c.cũcta.ibi: nec cuiq̃ de ei⁹ licebit iudicare iudicio.faciũt.ii.q.v.audis tũ.ibi.hec aũt facies.⁊ qd no.lxiii.di.in synodo.in glo. sed nũquid.

Articulus Sextus A

Sextus Articulus.

Et q synodus etiã vniuersalis/in cũ corris gibile psertim iurisdictionẽ nõ hab3:nec in eũ sniam depositiõis pferr: etiã in heresi:s3 dicit ei: Ore tuo iudica causam tuã. vt per.c.intãtũ.xxi.di. nũc aũt.ibi dicit ei/scil3 pape synodus vniuersalis/noli audiri in nr̃o iudicio:sed collige in sinu tuo causam tuã.⁊ rursus Ore tuo inquiunt/iustificaberis: aut ex ore tuo condemnaberis.⁊.i.ibi:et in arbitrio prefati põtificis tris buit iudicare iudiciũ suũ.fa.e.di.intm̃.ibi:q: ponẽs in ce lũ os suũ lingua ei⁹ trãsciuite sup terrã excõicatione in san ctũ Leonẽ papã dictauit.⁊.xvii.di.§.hic etiã.ibi:nec antes dicte sedis antistitẽ.i.papã minorũ subiacuisse iudicio.et ibi: ep̃i ỽo in synodo pesidẽtes congregata authoritate eiusdẽ Symmachi.qd est notandũ q etiã in causa q̃ agit ↄtra papã ipse synodũ cõgregabit.dixerũt:Symmachus papa sedis ap̃lice psul ab h'moi oppositionib⁹ impeditus quãtũ ad hoĩes respicit/sit immunis ⁊ liber:s3 causam ei⁹ totã dei iudicio reseruam⁹.et per.c.nemo.ix.q.iii.ibi:nec ab omi clero. vbi de h notat q ↄciliũ nõ põt papã iudica re.no.etiã Ostien.e͞x de cõces.p:e.ppositũ. De si tot⁹ mũs dus sentiret in aliq̃ negotio cõtra papã:q sñie pape stans dũ esset.qd verũ itelligẽs:nisi esset causa fidei.vt no.xx.dis. sicut.⁊ adde hic q no.xxiiii.q.i.qdcumq:.in glo.ar. Idem notat ⁊ expssius.iiii.dis.in istis.vbi Joãnes tenet q error: pncipis ius facit.ff.de supel.leg.l.iii.in fi papa em̃ sup oia etiã generalia ↄcilia est:⁊ ab ipso ipsa recipiũt iurisdictio nẽ ⁊ authoritatẽ ⁊ licẽtiã cõgregãdi se:nõ ipse ab eis pns cipaliter.iii.q.vi.dudum.vbi de hoc.e͞x de elec.significasti. expssum.xvii.dist.regula.⁊.c.nec licuit.⁊.c.multis. ad h fa cit optime.xvi.di.q̃uis.xxii.di.c.i.⁊.ii.q̃diu in possessione.

Cõcilium non põt iudicare papam.

Error pncipis facit ius.

Articulus Septimus A

Septimus Articulus.

Et q papatus est semp in iis q̃ cõtra deũ ex pesse nõ sunt:sibi obediẽdũ ab oib⁹ est.xvii. di.§.hinc etiã.ỽ.de clericis.pte.di.i memoriã ⁊.c.nulli.c.di. cõtra more.viii.q.iiii.nõne.lxxxi.dis.si q.in fi. ibi Peccatũ igit paganitatis icurrit: q̃sq̃s dũ christianũ se asserit:sedi ap̃lice obedire ↄtẽnit.xi.di.nolite.ibi: Mul tũ em̃ cõuenit vt totũ corpus ecc'ie in hac sibi obseruatio ne cõcordet:q inde authoritate habet:vbi dñs tot⁹ eccle sie posuit pncipatũ.c.qs nesciat.ibi: oportet eos seq̃ h qd ecc'ia romana custodit:a q principiũ eos accepisse nõ est dubiũ.⁊.xii.di.nõ decet a capite mẽbra discedere.s3 iuxta scripture testimoniũ/oĩa mẽbra caput sequant. Nulli ỽo dubiũ q ap̃lica ecc'ia mater est oĩm ecc'iarũ.⁊c.⁊.i.sic et

In qb⁹ pape obediẽdum.

vos volūtatē implere vestre matris ⁊c. pceptis aplicis/
nō dura supbia resistat. sed p obedientiā q a scā romana
ecclia ⁊ aplica authoritate iussa sūt/salutifere impleant.
⁊ infra. Cuiꝰ authoritatis sanctionem in oībꝰ oēs teneāt
sacerdotes: q noluerint ab aplice petre sup quā christus
vniuersalē fundauit ecclesiā soliditate diuelli. xix. dist. ita
dñs. ibi: vt exortē se ministerij itelligeret esse diuini: q au-
sus fuisset a petre soliditate recedere. xxij. dis. c. j. ibi: Fidē
qppe violat q aduersus illā agit q est mater fidei: ⁊ illi cō-
tumax inuenit. q eā cūctis ecclesijs ptulisse cognoscat. fa-
ciūt ad hoc. ex de iureiu. ego. N. lxiij. dist. tibi domino.

Articulus Octauus. A

Octauus ar. Et q di-

gnitas vel iurisdictio vel potestas non pec-
cat: et si iudex vel platꝰ in ea residēs sicut hō
peccare valeat. Et h iō: q: oīs iurisdictio et
dignitas de se bona est: ⁊ a deo est. Ad Rom. xiij. ibi in pn-
cipio. Omis aīa potestatibꝰ sublimio: ibꝰ subdita sit. Nō
est em̄ potestas nisi a deo. q aūt a deo sunt ordinata sunt.
⁊ infra. dei minister est tibi i bonū. ad hec. xj. q. iij. q resistit
xxvj. q. v. nec mirū. vltra colūnā/ibi: Nec potestas iō imū-
dis spiritibꝰ dat. xxiij. q. v. prodest. ⁊ c. nō solū. ex de maio.
⁊ obe. solite. ex de censi. oīs. qd aūt in se sanctū ⁊ bonū est:
p malū ministrū corrūpi nō pōt. xv. q. si. c. vlti. qd incipit/
sciscitātibus. ex de coha. cle. vestra. vn ⁊ rōne iurisdictio-
nis que bona est: malis etiā platis dñs pcipit obediri. j. q.
j. nō quales. ibi: Ergo imperator cōsidera si illos dixit au-
diēdos q supra cathedrā moysi sedebāt: quāto potius q
sup cathedrā petri residēt: existimas obaudiēdos. op. fa-
cit. xix. dist. scōm.

Articulus Nonus A

Nonus Ar. Et quod

sacramenta p malos platos nō pcisos ab ec-
clesia: nedū p bonos cū effectu ⁊ fructu ve-
raciter cōferunt. j. q. j. sicut christꝰ. c. intra. cū
alijs seqn. vsq ad. §. sed obijcit. maxime in. c. dñs declara-
uit. ⁊ p. c. sciscitātibꝰ. xv. q. vl. de con. di. ij. vtrū. j. q. j. qd qdē
dñs declarauit. c. multi. xix. di. c. ij. videndū in prima parte
arti. lxvj. in principio.

Articulus Decimus A

Decimus ar. Et q oīs

iurisdictio p platos toleratos ab ecclia/ve-
raciter exercet. xv. q. si. sciscitātibꝰ. j. q. j. pphe-
tauit. ij. q. vij. §. si. q incipit. s obijcit. vbi de h

Articulus Undecimus A

Undecimus Arti. Et

qd vna est ecclia semp: ⁊ diuisa esse nō pōt.
ex de summa tri. c. j. §. vna. xxiiij. q. j. loquit. c.
oībus. c. qm̄ vetus. c. q dignior. c. schisma. cū
si. Et in symbolo niceno. et vnā sanctā catholicā ecclesiā.
xxvj. di. c. acutius. de cōse. di. iiij. prima. c. est veritas. ⁊. di. j.
ecclesia. ⁊ in extrauaganti bonifacij quā expono inferius
parte. j. arti. vj. vnā sanctā catholicā. vij. q. j. nouatianus.

Articulus Duodecimus A

Duodecimus ar. Et

q vnꝰ dei vicarius est in terris: q est caput ec-
clesie loco christi. vij. q. j. factꝰ est. ibi: quū fa-
biani locus. i. quū locꝰ petri ⁊ gradus cathe-
dre sacerdotalis vacaret: q occupato. glo. i. canonice sum
pto. adde ⁊ possesso. ⁊ de dei voluntate atq oīm nostrorū
cōsensione cōfirmato: qsqs iā eps fieri voluerit foris fiat
necesse est/nec habet ecclesiasticā ordinationē q ecclie nō
tenet vnitatem: ⁊ infra. profanus est/foris est/alienus est.
B Et quū post primū esse non possit qsqs post vnū: q
solus esse debet. factꝰ est iā nō scōs ille. s nullus est. ⁊. c. no
uatianꝰ. ibi: ⁊ quū sit a christo vna ecclia p totū mūdū in
multa mēbra diuisa. Itē epatus vnus. ⁊. j. Ille post dei tra
ditionē post cōnexā ⁊ vbiq cōiūctā catholice ecclie vnitas
tē humanā. i. carnalē ⁊ diuisam conat ecclesiā facere. ⁊. j.
Nesciēs schismaticos semp inter initia feruere: incremen
ta vo hre nō posse: nec augere qd illicite ceperint: s stati
cū praua sua emulatiōe deficere. q duo. c. optime ⁊ valide
pcutiunt caput draconis petri de corbaria itrusi schisma-
tici. ad idē p eūdē Cyprianū. xxiiij. q. i. di. didicimꝰ. ibi: Ec-
clesia vna est: que vna intus ⁊ extra esse nō potest. si enim
apud nouatianum est: apud Cornelium non fuit. Si vo
apud Cornelium non fuit: qui Fabiano episcopo legiti-
ma ordinatiōe successit. ⁊ ifra. Nouatianꝰ in ecclia nō est
nec eps cōputari pōt: q euāgelica ⁊ aplica traditiōe con-
tēpta/nemini succedēs a seipso ortꝰ est. hre namq aut te-
nere ecclesiā nō pōt: q ordinatꝰ in ecclia nō est. ⁊. c. puden
da. in. fi. vbi Gelasius ⁊ Aug. aiūt. Et si nullo mō pōt di-
ci ecclia in q schisma est: restat vt qm̄ ecclia nulla esse non
pōt: ea sit quā in aplice sedis p successiones epoȝ radice
cōstitutā nullorū hoim malitia/etiā si nota/excludere pos-
sit: s p tpis rōne tolerāda iudicet: nec vllo mō valeat ex-
tinguere. q etiā duo ista capla corpus pdicti petri corba-
rij tabidū destruūt ⁊ eneruāt. ⁊. c. loquit. ibi: Ab vno inci-
pientē. ⁊. j. diuisionē vnitas nō capit. et in fi. vnū tm̄ caput
est ⁊ c. ad idem. xix. dist. ita dñs. ex de elec. fundamēta. lib.
vj. xxi. dist. quāuis.

Articulus Tertiusdecimꝰ A

Tertiusdecimus Ar.

Et q iurisdictionē habet vniuersalē in toto
mūdo papa nedū in spūalibꝰ/s tēporalibꝰ:
licet executionē gladij tpalis ⁊ iurisdictiōis
p filiū suū legitimū imperatorē quū fuerit: tamq p aduo
catū ⁊ defensorē ecclie/⁊ p alios reges ⁊ mūdi pncipes: ⁊
in prīmonio scti petri: ⁊ in regno Sicilie qd est regnū ec- Regnū
clesie ⁊ prīmoniū. xciiij. di. valde. x. q. iij. relatū. ex de re iu- sicilie est
di. ad aplice. lib. vj. ⁊ in alijs terris ecclie eā p suos recto- regnum
res debeat exercere: q: sicut vnꝰ christi sacerdos ⁊ rex do- ecclesie.
minus oīm: sic vnꝰ eius in terris ⁊ in oībꝰ vicariꝰ gnālis.
ad hoc Hiere. j. Ecce cōstitui te hodie sup gētes ⁊ sup re-
gna ⁊ c. Hieremias autē sacerdos fuit typus pape: sic ar-
gumentat Innoc. iij. ex de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. ibi:
Ut alienū a suo demōstraret ouili: q petrum ⁊ successores
ipsius magros nō cognosceret ⁊ pastores. pastores autē
accipiunt a christo p dñis ouiū. Joā. x. ⁊ ifra. Quodcunq
ligaueris sup terrā ⁊ c. Mat. xvj. j. Cor. xv. Heb. ij. ⁊ dicto
c. solite. nihil excipiēs q dixit quodcūq. xxj. di. cleros. ibi:
Antea aūt pōtifices ⁊ reges erāt ⁊ c. Ps. xcviij. Et samu-
el inter eos q inuocāt nomē eiꝰ. Itē samuel inuocator no
minis dñi/licet nō sacerdos figurās papā: pplm isrl cun-
ctis diebꝰ suis iudicauit: ⁊ rexit isrl. j. Reg. vij. ad fi. Item Authori
melchisedech sacerdos dei altissimi rex salē. i. hierlm fuit. tatꝫ apli-
Gen. xiiij. vltra mediū. q typum christi tenuit. Ps. cix. Tu ce in tpa
es sacerdos i eternū. ⁊ sic pape vicarij christi. ex de trāsla. libꝰ ⁊ spi
quāto. Itē moyses sacerdos. Ps. xcviij. moyses et aaron ritualibꝰ
in sacerdotibꝰ eiꝰ. xxij. di. c. ij. ⁊ no. xxij. di. §. j. ⁊. lxvj. di. por- exēpla.
ro. q gerit psonā christi. de peni. di. iij. inter hec. ⁊ rexit i to
ta vita sua pplm isrl. Exo. vij. ibi: Ecce cōstitui te deū pha
raonis. ⁊ papa deꝰ est impatoris. Exo. xviij. ad mediū. ibi:
Altera autem die sedit moyses vt iudicaret populum. et
q si p totū librū Exod. facit ex q fi. sint leg. p venerabilē. §.
rōnibꝰ. ibi. q: sicut in Deut. cōtinet. xvij. c. si difficile ⁊ ambi
guū ⁊ c. ⁊. §. sane. vbi se papa pmū sacerdotē vicariū chri-
sti summi sacerdotis vocat. ⁊ cardinales sibi adsistētes sa
cerdotes leuitici generis: quorū cōsilio iudicat oēm cām
criminalē/ciuilē/⁊ mistā: vt exponit in. §. sunt aūt. Itē fa-
cit apls p hec dicēs. j. ad Cor. vj. nescitꝫ qm̄ angelos iudi- Papa iu
cabimꝰ. i. sacerdotes. xxxvj. di. §. ecce iudicabimꝰ. qnto ma dicat om
gis secularia: sic etiā inducit apls ab Innoc. iij. in pdi. c. p nē cau-
venerabilē. §. sunt aūt. in fi. ad hoc. xj. q. j. relatū. Itē apls sam.
j. ad Cor. vj. ⁊. xj. q. j. §. et his oībꝰ. dicit q ecclia quū habꝫ
iudicia secularia: cōstituit cōtemptibiles. i. laicos fm Ar
chi. q de spūalibꝰ nō curāt ad iudicādū: s de tēporalibꝰ se

intromittit. ¶ B Itē gladi⁹ tͤpalis/gladius Petri est. Matth.xxvi. Conuerte gladiū tuū in vaginā tuā.dicit et xxiij.q.i.§.i. Item in familia christi duo gladij erant. Luc. xxij.ibi: Ecce duo gladij hic.ꝑ quos ſm doctores duplex iuriſdictio intelligit̄.vt no.ex̄ de iudi.nouit.in glo.ꝓ hoc facit.x.di.ſuſcipitis.ibi/ꝙ lex chriſti ſacerdotali vos ſubijcit poteſtati:atꝙ iſtis tribunalib⁹ ſubdit.i.q.iiij.q: ꝑſulatus. Quia ꝑſulat⁹ noſtri qđ bene noſcis magiſteriū nō ſolū de ſacerdotū:verū ⁊ de ſeculariū vtilitatib⁹ debet eſſe ſolicitū.xxij.diſti.oēs.ibi:qui beato eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtis iura cōmiſit/quū dixit: paſce oues meas. Ioan.vlti.⁊ ex̄ de elec.ſignificaſti. ꝑ que ꝟba chriſtus petrū fecit paſtorē ⁊ prelatū mūdi.vt no.xxi.di.in nouo.in glo.i.⁊.l.di.cōſiderandū.in glo.vlti.⁊ p̄e.c.ſignificaſti.in glo.ꝑ hec nec diſtinguēs inter has oues ⁊ alias: clericos vel ſeculares.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt. ibi: Nō diſtinguēs ⁊c. ⁊ Matth.xvi.quodcūꝙ ligaueris ⁊c.xxiiij.q.i.qđcumꝙ.nihil excipiens q̄ dixit qđcumꝙ: vt p̄e.§.nos aūt.in fi.⁊ ex̄ de ꝑuile. q: circa.c.fi. Item papa priuat reges regnis:⁊ imperatorē imperio.xv.q.vi.alius. ex̄ de elec.venerabilē.xcvi.di.duo ſunt.c.ſi imperator.⁊ in clemētina de iureiu.romani principes.⁊ ex̄ de re iudi.ad aplice.li.vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis preſtat.lxiij.di.tibi dn̄o.⁊ in clemēti.p̄e.c.romani principes. Itē papa ſe de hereditate tēporali intromittit.ex̄ qui ſi.ſint legi.c.i.xx.q.iij.ꝑſens. Itē quū aīe corporib⁹ ſūt precioſores:⁊ ſpūalia tēporalibus digniora.ex̄ de ma.⁊ obe. ſolite.§.qđ aūt.⁊.xxiiij.q.iij.ſi habes.xxxviij.di.ſedulo. cui ergo cōmiſſe ſunt aīe ⁊ ſpūalia:multo potius res ſunt et corpora cōmittēda.ſic arguit canon aplicus.xij.q.i.precipim⁹. Tēporalia acceſſoria ſunt ad ſpm̄. Matth.vi. Hec oia/ſcꝫ tēporalia adijcient̄ vobis:ſed acceſſoria naturam habēt principale ſequēdi.ex̄ de offi.del.prudētiā.§.ſexta. ꝟ.exploran.ex̄ de dote poſt diuor.re.de prudētia.ex̄ de reg. iur̄.acceſſoriū.li.vi. ¶ C Itē chriſtus vtroꝙ gladio vſus eſt:vt legit̄ ⁊ no.x.di.qm̄.ſed cōſtituēs petrū ſuū vicariū/ nō diuiſit ei iuriſdictionē quā habebat: intelligit̄ cōceſſiſſe eā ſibi plenarie vt habebat.ꝓ hoc bene facit.ex̄ de ꝑuile.q: circa.ibi: Quū nō excepit et potuerit excepiſſe.ff. de offi.prefec.vrb.l.i.§.iij.xij.q.ij.cognouim⁹.in fi.ex̄ de iu.pa. ex literis.faciūt q̄ no.ꝑ gar.ex̄ de elec.vt circa.li.vi.⁊ q̄ no. ex̄ de tranſla.inter corporalia.in glo.ar.qđ ad fi.ibi:cōſueuit dici. ¶ Itē papa vicarius nō puri hoīs: ſed dei eſt.ex̄ de tranſla. quāto.ꝟ.nō em̄.⁊ ex̄ de iudi.nouit.ꝟ. quū em̄. ſed dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo eius. Ps̄.xxiij.di.viij.quo iure.ergo ⁊ pape eſt terra ⁊ plenitudo eius. ¶ Item ſicut vnus deus ⁊ vna fides ⁊ vn⁹ dei vicarius. vt.s̄.dictū eſt: ſic ⁊ vna iuriſdictio ꝑmaria capitis:a qua oīs iuriſdictio neceſſe eſt vt emanet.op.ar.xxiiij.q.i. loquit̄. ¶ D Item imperatores pagani ⁊ idololatre nūꝙ iuſte poſſederunt accipiendo iuſtitiā theologice vel diuine.⁊ ꝑ h̄ facit glo. poſita.xxviij.q.i.§.ex his.in glo.nō ⁊ expreſſum.xxiiij.q.i. §.ſed videt̄.q: qui ſub deo oīm dn̄o vere nō eſt:ſed contra eū eſt ꝑ idololatriā vel hereſim: nihil ſub eo ꝟe poſſidere pōt.xxiij.q.vij.ſi de reb⁹.⁊ ar.ꝑ.c.q̄ iure.regna ergo idololatrarū ⁊ paganorū deū vere nō colentiū/ad eccleſiā cui⁹ tm̄ antea erāt:licet ꝑ eos occupata/nō immerito redierūt. vt.xxiij.q.vij.c.i.ibi: Iure diuino quo cūcta iuſtoꝝ ſunt.et infra.⁊ ideo falſo appellatis veſtras:q̄s nec iuſte poſſidetis.⁊.i.quū ſcriptū legatis. Labores impiorū iuſti edent. ⁊ p̄e.c.ſi de rebus.ibi: Ad oēs impios et iniquos illa vox dn̄i valet. Auferet̄ a vobis regnū dei:⁊ dabit̄ gēti facienti iuſtitiā. Matth.xxi.ad fi. Eccl'i.x. Regnū a gēte in gentē transfert̄ ꝓpter iniuſtitias ⁊ iniurias ⁊ cōtumelias/ac diuerſos dolos.⁊.i. Sedes ducū ſuperborū deſtruxit de⁹:et ſedere fecit mites ꝓ eis. Itē ibi in.c.ſi de reb⁹. Labores impiorū iuſti edēt.⁊.i.alioquin.⁊ ipſi iudei a q̄bus ablatum eſt regnū ſm ꝟba dn̄i Matth.xxi.⁊ datū eſt gēti facienti iuſtitiā:poſſunt obijcere aliene rei cōcupiſcentiā: q: chriſti eccleſia poſſidet vbi ꝑſecutores chriſti pri⁹ regnabāt.⁊

Papa pōt ꝑuare impatorē ipeorio: ⁊ reges regno.

Iure diuino oia ſunt iuſtorū.

xxiij.q.vij.quēadmodū.ibi: Iuſti tulerūt ſpolia impiorū. Sap.x.⁊ ibi: ſi corpus chriſti:⁊ eccleſia.ij.q.iiij.engeldrudam.tollet ſpolia impiorū:⁊ corpori chriſti theſaurizant̄ diuitie impiorū. Quō aūt poſſideant pagani regna ⁊ iuriſdictiōes no.ꝑ Inno.⁊ Oſtiē.plene ex̄ de vo.⁊ vo.re.qđ ſuper his. ¶ E Itē ratio vna Ioan.quia imperator nō poſſit reuocare donationē factā eccleſie ꝑ ſuos ꝑdeceſſores/eſt:quia dedit eccleſie q̄ antea erāt ſua. vt no.lxiij.diſ. ego ludouicus.in glo.i.facit ꝓ hoc.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ibi: Da dn̄e hoc eſt datā ſibi pronuntia ethiopiā ⁊ egyptum.ſimilis expoſitio.ff.de teſta.heredes palā.§.ſi quid. adde quod ſcripſi.i.in ar.xliij.ꝟ.ceterū.⁊.i.in.ij.parte i ar. xxx.in.ꝟ.xiij.⁊ facit qđ no.lxiij.di.in ſynodo.in glo.ibi. Sic enim filij iſrl'/ſemen abraā cui dn̄s promiſerat:ſemini tuo dabo terrā hāc:poſſederūt terras chananeorꝫ: ſic eccleſia terras paganorū.xxiij.q.v.ꝑ.§.hinc notādū. ¶ Itē eccl'ia publicat bona laicoꝝ.lxiij.di.hadrianus.i.in fi.q̄nꝙ depoſuit laicos a dignitatibus.xxxij.q.v. preceptū.ex̄ lib.vi.de homici. pro humani. ¶ Itē notat Laurētius.x.diſ.qm̄.ꝙ papa vtrumꝙ habet gladiū.⁊ ꝙ oportet cōcedere nullū imperatorē rite exercuiſſe gladiū:qui illū nō accepit a romana eccleſia.preſertim poſtꝙ chriſtus cōceſſit iura vtriuſꝙ imperij beato petro.qđ intelligēs cōſtātinus in reſignatione regaliū reſignauit beato ſylueſtro gladiū oſtēdēs nō legitime vſuꝫ fuiſſe gladij poteſtate:nec legitime ſe habuiſſe:quū ab eccl'ia nō recepit.vt habet̄ i chronicis. ¶ F Itē dn̄s qui creauit oia per ſeipſum rexit oia:⁊ homini quē fecit/dedit ꝑcepta.vt Gen̄.ij. Ex omi ligno ⁊c. ⁊ peccantibus penas impoſuit. Gen̄.iij. ſicut apparuit in cayn. Gen̄.iiij.⁊ lamech.xxxi.q.i.quō.⁊ ſic vſꝙ ad noe per ſe rexit. A tempore noe cepit deus creaturas ſuas regere ꝑ miniſtros/quorū primus noe:de quo ꝙ fuerit rector populi:ex eo apparet ꝙ ſibi dn̄s gubernationē arce per quā eccleſia ſignificat̄.xxiiij.q.i.qm̄.⁊ in extrauagāti bonifacij vnā.cōmiſit. Gen̄.vi.vij.⁊ quia legem dedit noe ſubditis. Gen̄.ix.et licet non legatur ſacerdos fuiſſe: officiū tamē exercuit ſacerdotis ſtatim poſt egreſſuꝫ arce anteꝙ leges populo daret. Gen̄.viij. Edificauit autem noe altare domino:quod eſt officium ſacerdotis. Omis enim pōtifex ad offerēdum munera ⁊ hoſtias conſtituit̄. ad Heb.viij. ſicut cayn et abel primo fecerant. ¶ In hac autē vicaria ſucceſſerūt patriarche/iudices/reges/ſacerdotes/⁊ alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum:⁊ ſic durauit vſꝙ ad chriſtū: qui fuit naturalis dominus et rex noſter.de quo Ps̄.lxxi. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ ipſe ieſus chriſtus vicarium ſuū conſtituit petrum ⁊ ſucceſſores eius:quando ei dedit claues regni celorum. Matth. xvi.quādo dixit ei: Paſce oues meas. Ioan.vlti.quia nō debebat nec poterat eccleſia ſpōſa chriſti ſine vicario remanere.ex̄ lib.vi.de homici.pro humani.⁊ diſtin.xl.c.i.et hec eſt ratio quare ſe de regimine temporalium intromittit ſm Innocen.qui ita no.ex̄ de fo.compe.licet. Item notat Lau.x.diſtin.qm̄.quum ex vnctione demū ſunt reges: que a nullo niſi a ſacerdote haberi poteſt:ex ſaul ⁊ dauid qui a ſamuele vncti ſunt.i.Reg.x.⁊.xvi.⁊ ex̄ de elec. venerabilem.liquet omnē principem regnorum a iudice eccleſie confirmationē ⁊ executionem exequi vt per.c.venerabilem. ¶ Item tenet Oſtien.ꝙ q̄uis iuriſdictiones ſint diſtincte quoad executionem:tamē imperator ab eccleſia romana in perſona magnifici Caroli a grecis imperiuꝫ tranſtulit in germanos:⁊ papa ipſum confirmat/inungit ⁊ coronat/approbat/reprobat/⁊ deponit:vt patet per ca.venerabilem.§.i.⁊.ij.⁊ electores qui poteſtatē eligendi imperatorem habēt:illam poteſtatē ab eccleſia habēt. vt per.c.venerabilem.§. verū.ꝟ. preſertim. quum ad eos ius ⁊ poteſtas huiuſmodi ab apoſtolica ſede ꝑuenerint. ⁊ in clementina de iureiur̄.romani principes.i.reſponſo. ibi: Et a qua ad ceteros eorū ꝑncipes ius ⁊ poteſtas eligendi regem in imperatorē poſtmodum promouendum peruenit. De ſuperioritate autē ⁊ potētia dn̄i pape circa

De iuriſdictione impiorū.

Noe ſacerdos fuit in officio ſacerdotis.

Imperium tranſlatū de grecis ad germanos.

imperiū ibi satis. ⁊ in alia clemē. de re iudi. pastoralis. Et quia vacante imperio succedit ecclesia. ex̄ de fo. cōpe. licz. ⁊ de elec. quū inter vniuersales. ¶ Item tenet Ostien. ꝙ quū dn̄s dixit petro: Tibi dabo claues regni celorū. nō dixit clauē: sed claues/ scilꝫ duas. vnā qua claudat ⁊ aperiat et liget et absoluat quoad spiritualia. aliā q̄ vtat̄ quoad temporalia. xl. disti. c. i. xxi. di. §. i. per. c. venerabilē. §. rationibus. facit opti. argu. xcvi. di. cōstantinus. que palea est: sed ecclesia habet pro grano. Quū eīm vnū corpus sumꝰ in christo: ⁊ vnus sp̄us: ⁊ vna spes vocatiōis nostre: vnus dn̄s ⁊ vna fides: vnum baptisma: vnus deus. ad Eph. iiii. ex̄ de summa trini. c. i. §. ad hunc. ⁊ in clemen. de exces. pla. frequens. §. verū. ⁊ de sentē. excō. frequētat. §. i. in clemen. pro monstro esset ꝙ duo capita haberemus: vt. s̄. in prohemio. in fi. dictū est. ex̄ de offi. ordi. qm̄. Hanc veritatem tenuit Ostien. vt no. in summa que dicit̄ copiosa. ex̄ qui filij sint legi. §. qualiter ⁊ a quo. ¶ Itē notat Innoc̄. ex̄ de iureiur̄. ego. sup verbo papatū. i. principatū tam in spūalibꝰ quā in tēporalibus. ¶ B Item Matth. vlti. dicit christus: Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. sed papa etsi veri dei vicarius sit in terris. vt ex̄ de trāsla. quāto. nō tamē habet vicariā/ nisi sicut dei hominis. nā inquantū christus deus est: semp etiā in terra est: quia deus oīa implet. Hiere. xxiij. Celum ⁊ terrā ego impleo. nec vicario opus esset: sed inquantū verus homo est/ ascensurus ad patrēne gregem suū absq̄ pastore dimitteret: curam eius petro ⁊ suis successoribus dereliquit. ex̄ lib. vi. de homicī. pro humani. i. rn̄so. in v̄bis aūt p̄dictis: Data est ⁊c. sicut verus homo loquit̄ filius dei: q: sicut deus semper eamdē potestatē habuit quā pater. vnde athanasiꝰ: Omnipotens pater/ omnipotens filius ⁊c. ex̄ de sum. trini. c. i. rn̄so. i. Itē dicit/ omnis/ ergo nihil excipit. i. Cor. xv. Heb. ij. xix. dist. si romanoꝝ. cū si. Itē in terra. ergo vicarius eiꝰ in terris omnis papa habet omnē potestatē in terra quā habuit christus: nedū sicut verus deus/ sed sicut verꝰ homo. ꝑ hoc facit qd̄ Zacharias ait de christo. c. ix. potestas eius a mari vsq̄ ad mare. et Ps. lxxi. et dominabit̄ a mari vsq̄ ad mare. vnde ⁊ Ecclesiasticus loquēs de potestate papali. ait Eccli. xvij. Dedit illi deus potestatem eoꝝ q̄ sunt super terrā. papa eīm successor est in hoc ade p̄mi hominis. antonomatice eīm ⁊ typice formauit deus filiꝰ ad imaginē suā ⁊ similitudinē papam vicariū suum. Gen. i. Uere eīm papa rep̄sentat christū in terris: vt qui videt eū oculo contemplatiuo ⁊ fideli: videat ⁊ christū. vnde ⁊ ꝓpterea dixit petro: Matth. xvi. Tu es petrus/ dicꝰ a me petra ⁊c. xxi. disti. in nouo. ⁊. xix. di. ita dn̄s. ibi: Hunc enim in cōsortiū indiuidue vnitatis assumptū/ id qd̄ ipse erat: id est ab eo qd̄ ip̄e erat scꝫ petra (voluit eīm vocari petrū) dn̄s voluit nominari. ad idē. ex̄ de elec. fundamēta. i. rn̄so. lib. vi. vnde s̄m hoc papa nō est homo simpliciter/ sed deꝰ id est vicarius dei: vt. e. c. fundamēta. §. ne aūt. v̄. ipsaq̄ romani pontificis vicarij dei. ⁊. c. vbi periculū. e. c. lib. vi. §. ceterū. ⁊ ex̄ vt ecclesia. benefi. vt nostrū. ⁊ de transla. quāto. cum si. Itē christus etiam inquantū homo rex fuit. sic eīm de eo dictū est Zach. ix. Ecce rex tuꝰ. ⁊ Matth. xxi. ⁊. xxvij ⁊ Luc̄. xxiiij. et eius titulus positus per pilatū: Jesus/ Nazarenus rex iudeoꝝ. Joan. xix. Ps. lxxi. Deus iudiciū tuū regi da. ⁊ Luc̄. i. Et regnabit in domo iacob. Dan̄. ij. ad fi. ibi: In diebus autē ⁊c. et. j. Suscitabit deus regnum celi. Sed istius regni vniuersalis imperator vicarius christi nō est: quia nō sunt duo vicarij/ vt superius est probatū: ergo papa vicarius est. quia alius vicariꝰ nō est. ⁊ regnū mundi sine vicario dei non est. Hanc autem veritatem ꝙ vtramq̄ potestatem papa habeat: licet executionem gladij temporalis alteri committere teneatur: prout communiter tenetur ad glo. ordina. ex̄ qui filij sint legiti. causamq̄. ij. ⁊ ex̄ de iudi. nouit. Hic iunge que dixi infra in arti. xxxvij. ⁊. xl. ⁊. lx. v̄. expono extrauagātem bonifacij: vnā sanctam.

Papa ē vicarius christi in quātum homo.

Papa nō soluꝫ christi: sꝫ ⁊ dei vicarius.

¶ Articulus Decimusquartus A

Quartusdecimꝰ arti.

Item alius arti. cum primis est. Ex omnis creatura per eū valeat iudicari: ⁊ ipse a nulla in terris: etiam vniuersali concilio: vt no. ij. q. v. mandasti. ⁊ de hoc. s̄. iij. ⁊. iiij. ar. hoc probatur. ix. q. iij. per. c. nemo. c. aliorum. c. facta. c. cuncta. xvij. di. §. hinc etiā. xxi. dist. submittitur. cum duobus. c. seq.

¶ Articulus Decimusquintus A

Quintusdecimꝰ arti.

Ex ꝙ nullus in terris a suo iudicio ⁊ sententia ex certa scientia lata: nisi ad deū valeat appellare. ix. q. iij. ipsi sunt canones. ⁊. c. cuncta. ⁊ no. ij. q. vi. in summa. ad fi. quia de minorī ad maiorem appellatur. ij. q. vi. anteriorum. ⁊. C. de ap. p̄cipimus. Sed papa superiorē nō habet nisi deum. ix. q. iij. aliorum. ex̄ de elec. licet. in fi. Crederē tū ꝙ a papa male informato posset appellari ad eum bene informandū. ad hoc op. ar. immo expressum. xxxv. q. ix. sententiā. cū duobus. c. pre. ex̄ de resti. in integrū. quum ex literis. §. nos igitur. Quū eīm papa vt homo peccare possit ⁊ decipi. ex̄ de senten. excom. a nobis. ij. de peni. distin. ij. si eīm inquit. nec papā debet pudere suum errorē corrigere qui positus est errores corrigere aliorum: ne vnde iura nascunt̄/ nascantur iniurie. xi. q. i. peruenit. C. vnde vi. meminerit. ij. q. vij. nos si. et ex̄ de accusa. inqui. ⁊ denū. qualiter. i. ⁊ faciunt que no. ibi in glo. no. Pro hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha orientis/ ꝙ semel condemnauit ad morē suum quendā militem furore repletus: a qua sentētia appellauit miles ad imperatorē. Cui alexander: numquid ego imperator nō sum? Cui miles: Nō: quia imperator nō furit. ꝓpter quod alexander imperator sententiā reuocauit contra eū latā dicēs: verū dicis. facit op. xi. q. iij. quum apud thessalonicam. ¶ Articulus Decimussextus A

Appellare licet ad papā meliꝰ informandum.

Sextusdecimus Ar.

Ex ꝙ ecclesia vniuersalis errare nō potest: nisi in membris corruptis. xxiiij. q. i. a recta. vbi de hoc. c. in sede. c. hec est. ⁊. xix. di. ita dominus. ⁊ in glo. i. vitia. vbi de hoc. ⁊. xxi. distin. q̄uis. quia pro fide eius christus orat: qui est eius caput. Luce. xxij. xxi. disti. §. i. prope fi. pater semper audit ⁊ exaudit orantē filiū. Joan. xi. ibi/ vltra medium: Pater gratias ago tibi: qm̄ audisti me. ego aūt sciebā ꝙ semper me audis.

¶ Articulus Decimusseptimus A

Decimusseptimꝰ arti.

Ex ꝙ plus potest papa solus in ijs que non sunt contra articulos fidei ⁊ adiacentia eis ⁊ sacramenta: quā tota alia ecclesia catholica/ ⁊ cōcilia. de hoc no. ix. q. iij. nemo. in glo. ar. ⁊. xv. distin. sicut. in glo. videt̄. quia omis iurisdictio ab eo: ip̄e aūt immediate ipsam a deo recipit. xxi. di. q̄uis. xxij. dist. oēs. ex̄ de elec. significasti. de hoc etiā supra tactū est in. vi. ar.

¶ Articulus Decimusoctauus A

Decimusoctauus ar.

Ex ꝙ papa non intrusus a deo recipit potestate post electionē suā: nō a cōcilijs vel electoribus: licet sibi ius in papatu ex electiōe canonica acquiratur. vt. s̄. ar. ij. dictū est. ⁊ ex̄ de elec. licet. ibi: Ille absq̄ vlla exceptiōe ab vniuersali ecclesia roma. pon. habeat̄ ⁊c. ⁊ facit quod no. in. c. illo/ licet. in vlti. glo. de hoc infra. ar. xxxij. ¶ Articulus Decimusnonꝰ A

Papa rite electꝰ recipit potestatē a deo.

Decimusnonus arti.

Ex ꝙ romana ecclesia nō pōt esse nulla/ nec diuisa. vt. xxiiij. q. i. pudēda. q: impossibile est ꝙ fides petri deficiat vsq̄ ad diē iudicij: pro

quo christ⁹(ne deficeret)orauit Lu.xxij.vide.s.ar.xvj.xxi.di.§.j.i fi.& Mat.xvj.q: electi nõ deficiẽt.Mat.xxiiij.i qb⁹ ecclesia est realiter.de cõse.di.iiij.queris.& quia dñs vsq ad consummationẽ seculi cũ ecclesia que est corpus suũ mysticũ.xxiij.q.iij.p mẽbris erit.Matth.vlti.&q: oportet impleri ruinas angelorũ ex ista ecclesia militanti.al's nõ deficiet.Ps.cx.implebit ruinas.de conse.dist.j.hi duo.& de hoc.s.in.xj.arti.

Ecclesia realiter est in electis.

Articulus Uigesimus A

Uigesimus Ar.

Et q vacante papatu nullus succedit pape in iurisdictiõe etiã cetus cardinaliũ: nisi in minimis & qbusdã. excõicare autẽ videtur posse vel anathematizare cet⁹ cardinaliũ vacante papatu.lxxix.di.si qs pecunia.p qd.c.dicebat Ostien.magnã esse potestatẽ cardinaliũ vacãte curia.vt de h plene no.ex de peni.& re. quũ ex eo.in fi.& no. Joã.andree.ex de schis.ad succidẽdos.lib.vj.que reuocata est per benedictũ.v.qui fuit frater pdicator.no. etiã de h.lxxix. dist.nullus pontifice.hodie.ex in clemẽtina de electione. ne romam.

Uacãte papatu iurisdictio gñalis nõ remanet apud aliquem vel aliqs

Articulus Uigesimusprim⁹ A

Uigesimusprim⁹ ar.

Et q papa transfert imperiũ et cõfirmat in imperatorẽ electũ canonice:inungit & coronat:& cõtumacẽ & psecutorẽ ecclesie imperio priuat.xv.q.vj.alius itẽ.vbi de hoc.ex de elec. venerabilẽ. vbi de hoc.& de re iudi.ad apostolice.vbi de hoc.&.s. de h dictũ est in.xiij.ar.

Articulus Uigesimussecũdus A

Uigesimussecundus ar.

Et q imperator quãtumuis catholicus/nec particularẽ: nec generalem cõgregare põt synodũ:nec in aliquo articulo etiã heresis papã aut clericos iudicare. ad hoc.ij.q.v.mandastis. xvij.di.§.hinc etiã.ad qd facit qd ibi no.in glo.isti epi.xcvj. di.satis euidẽter.c.quis dubitat.c.si imperator.c.nũq.ca. vbi nã.facit qd no.ij.q.vij.nos si.xj.q.j. cõtinua.et.c.sacerdotibus.in glo.j.xxj.di.inferior.ix.q.iij.nemo.ibi: neq em̃ ab Augusto.& hoc.s.tactũ est in.v.arti.

Articulus Uigesimustertius A

Uigesimustertius ar.

Et q extra vnã ecclesiã militantẽ/& ei⁹ obediẽtiã/nullus saluat.etiã martyr p christi noie si sit in schisinate cõstitut⁹.xxiij.q.iiij.si qs a catholica.j.q.j. vide.xxiiij.q.j.vbi sana.c.heretici.c.schisma.c. didicim⁹.ca. quicunq.c.qm̃ vetus.c.oibus. ex de here.firmissime. vbi de h. ex de sum.tri.firmiter.§.vna. Jude.c.vnico. Hi sunt q segregãt semetipsos:aiales/spm̃ nõ habẽtes.Ubi Ber. Clareuallen. Uidere est aiam hois queadmodũ vniuersa corporis mẽbra viuificet coherẽtia sibi:separa igit qd vis a iunctura ceterorũ:& vide an deinde viuificet illud. sic est ois q dicit anathema iesu: q: anathema separatio. iij.q.iiij.engeltrudã.est.sic est inquã ois qui ab vnitate recedit:nec dubites qn ab eo recesserit spũs vite.hoc est expressum.xxiij.q.vij.queadmodũ.in prin. vide.s.ar.xj.

Sententia sctĩ bernardi.

Articulus Uigesimusquartus A

Uigesimusquart⁹ Ar.

Et q q nõ habet papam p capite:nõ habet caput christũ:nec est viuũ mẽbrũ de corpore eius mystico/ecclia sc3 catholica militãte:nec p ɔsequẽs iuuãt talẽ quecũq & quãtacunq bona agit ad vitã.ad hec.xj. dis.nolite.ibi: Multũ em̃ cõuenit vt totũ corpus ecclie in hac sibi obseruatione ɔcordet:q inde authoritatẽ habet: vbi dñs totius ecclie posuit principatũ. Matth.xvj.et.c. qs nesciat.xij.dis.nõ decet. Nõ decet a capite mẽbra discedere:sed iuxta scripture testimoniũ. Zach.xiij. in fi.oĩa mẽbra caput sequant. de cõse.di.iij.celebritatẽ.in autẽ.de ecclesiasti.ti.in prin.xij.di. pceptis.lix.di.ita dñs.ibi: Ut ab ipso q̃si quodã capite dona sua velut in corpus oẽ diffunderet.ex li.vj.de elec.fundamẽta.j.rñso.xcij.di.qui cathedrã.j.q.j.in ecclia dei.&.c.vide.de peni.di.iij.c.si qs aũt nõ habẽs charitatẽ.ex de homici.p humani.j.rñso.li.vj.ex de his q fi.a pla.nouit.di.viij. que pscrip.quũ nõ liceat.ex de spõ.duo.c.vlti.xxiij.q.vij.queadmodũ. cõtra mores.ex de spõ.duo.c.vlti.xxiiij.q.j.§.si aũt.pdicte cõxxiiij.q.j.quicunq ab vnitate.xxiiij.q.j.§.si aũt.pdicte cor. referẽde sunt ad diuersas particulas in proximo ar. comprehensas.

Horrendũ indoctis hoibus de papatu.

Articulus Uigesimusquintus A

Uigesimusquint⁹ Ar.

Et q nullus excusatur ignorantia vel timore: multo minus prece vel precio/odio vel amore discedẽs ab obedientia pape:vel ecclie vnitate.ad hec.xx.di.si decreta.xij.q.ij.q & diuinis.vbi de hoc no.xvj.di.q dicitis. vbi de hoc etiã no.facit op.xj.dis. quis nesciat.xxxviij.di.c.j.vbi de hoc.c.qui ea.Cõtra timorẽ.de cõse.dis.iiij.eos qs.xxxij.q.v.ita ne.xxxj.q.ij. lotharius.ibi: Quũ nec occisores corporis sint timẽdi ɔtra iustitiã hominẽ impellẽtes.& qd pcedit/ibi: Jn hoc certe magis repbensibilẽ se ostẽdit: in quo amorẽ dei amori mũdi postposuit.xj.q.iij.quisqs metu.c.nõ solũ.c.nolite. ex qd met⁹ causa.sacris.facit qd no.ex de excess.pre.tãta.in glo.ppter hoc.Cõtra corruptionẽ pcij pcis odij vel amoris.xj.q.iij. quatuor.

Articulus Uigesimussextus A

Uigesimussextus ar.

Et q semp debemus psumere & credere q sentẽtie platorũ iudiciũ & rectorũ: sed pcipue dñi pape iuste sint et canonice pmulgent. ad hec ex de sentẽ.& re iudi.quũ inter vos.§.fi.&.c.sicut nobis.in fi.ibi: Propter authoritatẽ iudiciariã psumi debet oĩa legitime pcessisse.ex de elec.bone.j.§.contra legati.ar.ex de resti.spoli.cõquerẽte.ibi p Jnno.ex de pba. post cessionẽ. ff.de publi. quicũq.ff.de iusti.& iur.l.penul.v.ptor.xj.q.iij. absit.Absit vt quicq sinistrũ de his arbitremur:q aplico gradui succedẽtes/christi corpus sacro ore cõficiũt.facit opti.e.q.si eps forte.xl.di.c.j.ij.q.vj.hoc etiã placuit.xvij.q. iiij.§.q aũt.faciũt p isto ar.que no.p.c.j.xl. distin.

Sententie iudicũ presumende sunt re[cte]

Articulus Uigesimusseptimus A

Uigesimusseptim⁹ ar.

Et q p cõsequẽs semp in dubio sunt timẽde & seruãde & a nemine violãde: s3 in reuerẽtia habẽde sicut ab ore petri clauigeri plate.etiã si durũ qd cõtineat vel difficile excepto pctõ.c.di.ɔtra morẽ.in prin.xxiij.q.j.qd culpat. in fi.ij.q.vij. sacerdotes.lix. di.in memoriã.vbi de hoc.xj.q.iij.sentẽtia.c. qd g.c.si is q.

Articulus Uigesimusoctauus A

Uigesimusoctau⁹ Ar.

Et q nõ excusat discedens ab obediẽtia pape ppter multitudinẽ.etiã si tot⁹ mũdus discederet pter discedentẽ.ar.ad hec.ij.q.j.multi.ibi. in fi. Nõ minus ardebũt q cũ multis ardebunt.& multitudo onerosa nihil habet honesti.in autẽ.de refer.ad fi.coll.ij.& vox populi vana audiẽda nõ est.C.de penis.de cu.l.filij.& pplus docẽdus est:nõ sequẽdus.lxij.di.docẽdus.&.lxvj.di.c. miramur.in pn.ex de exces.pre.ex lris.ad mediũ.ibi: Auditis quãtus est clamor ppli &c.ex.de elec.c.ij.op.ar.de peni.di. vj.c.j.in fi.ibi: Quũ tot sint q labunt vt pristinã dignitatẽ et authoritate defẽdãt:& qsi vsu3 peccãdi sibi faciãt:rescindẽda est spes ista.facit.xviij.q.ij.si qs abbas.in fi.ibi: Etiã si omnis congregatio vitijs cõsentiẽs suis &c.

Articulus Uigesimusnonus A

Uigesimusnonus arti.

Et q vnũ est cõsistoriũ & tribunal christi & papa in terris.ar.ad hoc ex de appel.l.romana.j.rñso.li.vj. est em̃

dei vicarius in terris:q: ei⁹ vices tenet.ex͂ vt ec.bene. c.i.⁊ de trāsla.quāto Ostien.no.sup verbo veri dei vicē gerit. ergo cōsistoriū dei ⁊ pape idē est censendū p̄ iura p̱e.⁊ in ligādo ⁊ in soluēdo:q̇cq̇d agit clauē nō errāte.⁊ sic intel ligit.xxiiij.q.i.quicūq̃.⁊ breuiter: excepto petō q̄si oia de iure pōt vt deus p̄m eū.sed de hoc latius infra dicā.xix.di. ita dn̄s.quū em̄ christ⁹ sit caput eccl'ie. ad Col.i.⁊ Eph.i. ex͂ de sacra vnc.c.i.§.sed ꝛ.locō ei⁹ recederis. ⁊ in sede ei⁹: dn̄s papa ꝓ capite.ex͂ li.vi.de homic.ꝑ humani.i.rn̄so.ad hoc facit.lxxviij.di.quoꝝ vices.⁊ christū audit q̇ papā au dit.Matth.x.⁊ Luc.x.⁊ q̇ papā legatū ei⁹ vicariū spernit ⁊ ipsum christū spernit.xxi.di.in nouo.viij.q.i.q̇ vos.xcvij. di.nobilissimus. ¶Articulus Trigesimus A

Trigesimus ar. Et ꝙ

bauarus tyrannus q̇ se pro imperatore ges rit:habuit dn̄m papā ioannē.xxij.ꝓ vero pa pa vocādo ipsum papā:⁊ ab eo sicut a vero papa cōfirmationē/vnctionē/⁊ coronationē/in suis lite ris:⁊ p̱ suos ꝓcuratores petēdo:⁊ aliq̄ tēpore eius literis obediēdo.de quo.s̄.in ꝓhemio.⁊.i.arti.⁊.j.arti.xxxvij. lr̄a C.c.ꝛ.ꝙ aūt bauarus.late.⁊ ar.xxxix.lr̄a a/p̱ totū.pro hoc facit:q: fili⁹ exheredat⁹ si approbat testamētū patris nō pōt postea impugnare.C. de inoffi.testa.parentib⁹.⁊ ar. q: actio extincta nō reuiuiscit.ff.de solu.que res.§.arcam. de cōse.di.iiij.queris.nā ⁊ si q̇s verbis nō cōsentit:tn̄ actu cōsentit:nō pōt contradicere.ex͂ de transac.ex lr̄is.facit.ff. de inoffi.testa.l.vl.ff.man.si p̄cedēre.§.lucius.ff.ad muni. l.ij.C.de iure do.in pe.l.ij.de inoffi.testa. si heredat⁹.⁊.l. si ꝓponas.§.si facit.ex͂ de ap.solicitudinē.ex͂ de offi.del'.quū olim.in fi. a sensu ꝯtra.⁊.c.gratū.ex͂ de testi. quū venisset. ex͂ de re iudi.ꝙ ad cōsultationē.ex͂ de his que fi.a ma.par. c.ex ore.vbi de hoc.ff. de pac.tale.§.i.ff.ad macedo.si fili⁹. C.de re iu.ad solutionē.ff.de mino. si filius. facit q̄d legit ⁊ no.ex͂ de vi.⁊ ho.cleri.c.vlti.lxiij.di.quū hadrian⁹.vbi de hoc.⁊ ex͂ de priuile.quū olim.⁊.j.ibi.Tamē̄ nō ligatū ad misit ad osculū.facit bene ex͂ de elec.venerabilē.§.fuit q̃. Itē q̄d semel placuit amplius displicere nō pōt.xxxij.q.v. horredus.vbi de hoc.facit.iiij.q.iiij.si q̇s testib⁹.ex͂ de cēsi. quū olim.xix.di.si romanoꝝ. ⁊ in glo.ar.ꝙ. Itē nō pōt q̇s cōtra factū suū venire.ex͂ de cle.coniu.in diuersis. vbi de h. ¶Articulus Trigesimusprimus A

Trigesimusprim⁹ ar.

Ubi est papa ibi ecclesia romana.

Et ꝙ vbicunq̃ est papa:ibi est eccl'ia roma na:⁊ sedes ap̄lica et caput eccl'ie.ad h facit. xxiiij.q.i.q̄d cunq̃.nā petrus ecclesiā signifi cat:vt ibi habes:nō eccl'ia petrum. papa etiā successor est christi nō eccl'ia.ex͂ li.vi.de homi.ꝑ humani.i.rn̄so.vn̄ nec vacāte papatu succedit sibi eccl'ia:vt.s̄.dictū est in.xx.art.

Ecclesia fundat in petro nō petr⁹ in ecclesia.

Itē ecclesia romana fundata est in petro:nō ecōuerso.xix. di.ita dn̄s.⁊.c.fundamēta.de elec.li.vi. petrus em̄ a petra christo sup quē fundata est ecclesia:dict⁹ est. Matth.xvi. nō christ⁹ a petro:vt p̱e.c.ita dn̄s. Itē eccl'ia q̄ est corpus christi mysticū.xxiiij.q.v.de liguribus⁹.⁊.q.vij. queadmodū. nō d: eccl'ia parietū vel muroꝝ:sed collectio catholicoꝝ. de cōse.di.i.eccl'ia. sed talis eccl'ia ibi est: vbi est caput ei⁹/ sc; papa.ar.bo.ff.de reli.quū in diuersis. et q̄d no.xiij.q.ij. in ecclesiastico.in glo. summaria. Itē vbi est papa ibi est ecclesia.vij.q.i.scire. ¶Articulus Trigesimussecūdus A

Trigesimussecund⁹ ar.

Papa nō cogit stare rome.

Et ꝙ papa non cogit stare rome:nec a romana ciuitate vel sede iurisdictionē recipit:sed a deo s̄.ar.xviij.nec vocat ꝓprie papa roman⁹:sz vniuersalis ec clesie q̄ est spōsa sua sic christi:licet specialē ep̄atū habeat rome:⁊ specialē dioc.suā determinatā:sicut ali⁹ q̇sq̃ p̄sul. Mr aūt rome stare nō cogit:hoc ꝓbat iō q: locus nō scti ficat hoiem:sz hō locū.xl.dis.nos q̄ p̄sum⁹.⁊.c.nō loca.c.il lud aūt aduerte.⁊.c.qlibet.nec res ꝓ locis:sz ꝓ reb⁹ loca amāda sunt.xij.dist.nouit.facit opti.xxij.di. legim⁹. vltra mediū/ibi: Nec altera a romane vrbis eccl'ia:altera toti⁹ orbis existimanda est.⁊.j. Ubicunq̃ fuerit ep̄s siue rome siue eugubij siue cōstātinopoli ⁊c.⁊.j.eiusdē meriti est:et eiusdē sacerdotij.adiacent em̄ res ꝑsonis tamē̄ digniori bus: nō ecōtra.xij.q.i.p̄cipim⁹.xvi.q.ij.c.i.ibi: Ut cuius est possessio:fiat institutio.ex͂ de maio.⁊ obe.solite. ¶Itē se des papalis primo fuit antiochie vbi petrus p̄mo sedit: vt legit in chronicis annis septē:⁊ postea iubēte dn̄o trās lāta est sedes romā:vt.xxiiij.q.i.rogam⁹.sicut ꝫ verus pa pa fuit petrus in antiochia a dn̄o constitut⁹. quū dixit ei: Pasce oues meas. Ioan.vlti.vt no.xxi.di.in nouo.⁊ sic est vbicūq̃ est. Fateor tn̄ ꝙ nō posset mutari sedes ap̄l'ica et papalis ab vrbe romana in aliā ciuitatē:ꝓpter ꝟbū istud p̱e.c.rogam⁹.ibi: Iubēte dn̄o.q:nō est discipulus sup ma gistrū. Matth.x. Lu.vi.xxiiij.q.i.quū beatissim⁹. nec seru⁹ maior dn̄o suo. Mat.x.⁊ Ioā.xiij.maiori em̄ potestati sp obediēdū est.xi.q.iiij.q̇ resistit.vbi de h.⁊ facit.e.q.c.si is q̇ p̄est.ad h fac expꝛsse ex͂ de elec.fūdamēta.§.ne aūt.ibi: Im perator celestis istituit.vbi h tenet dn̄s me⁹ archidiacon⁹ magr̄ me⁹.⁊ in p̱e.c.rogam⁹. ¶Itē ꝙ a romana sede nō recipit iurisdictionē/sz a deo:ptz.xxij.di.c.i.⁊.xxi.di. in no uo.⁊.c.q̄uis. ¶Itē ꝙ nō vocat romanus papa: largo tn̄ mō pōt vocari papa roman⁹.ex͂ de iureiur.ego.ibi:papa rū romane eccl'ie.⁊ in autē.de eccle.ti.§.i.in p̄n.coll.ix.ibi: seniores rome pape.xcvij.di.victor. in p̄n.xxij.dist.c.vlti.⁊ xxiiij.q.ij.sane.ij.ibi: Et vigili⁹ gloriosissim⁹ papa antiq̄o ris rome.licet vocet roman⁹ pōtifex:vt ex͂ lib.vi.de consti. licet.cū si.q: papa sonat in plenitudinē vniuersalis eccl'ie alibi pōtifex vniuersalis. ex͂ de vsu pal.nisi.facit expꝛsse.ij. q.vi.si q̇s putauerit.ibi: vniuersalis ap̄l'ice eccl'ie papā.c.q̇ se scit.i. sed etsi Greg. ꝓhibeat se vocari vniuersalē papā ex sua humilitate:vt.xcix.di.ecce inquātū.tn̄ caput est vni uersalis eccl'ie.vocat alibi pōtifex vniuersalis eccl'ie.xxiij. di.in noie.vltra p̄n. Illud aūt verū est ꝙ papa habet suū specialē ⁊ certū ep̄atum:vt dictū est:p̄ter generalē in vrbe roma ⁊ certā dioc.in q̇ suū facit vicariū:q̇ est vicarius ep̄i romani nō pape.de hoc ex͂ de offi.vicā.sua.vbi de hoc.

Prima sedes papalis fuit antiochie.

Sedes papalis non pōt trāsferri a roma ad aliaꝫ ciuitatē.

Summ⁹ pontifex nō ꝓprie d: papa roman⁹.

¶Articulus Trigesimustertius A

Trigesimustertius ar.

Et ꝙ papa nō tenet se purgare de aliq̄ infamia a q̇buscūq̃ exorta bonis vel malis si nō vult.ad hoc.ij.q.v.mādastis.ibi:sed nō alijs q̇ noluerint:aut spōn te hoc nō elegerit.formā dās.⁊.c. auditū est.⁊.§.illud nō. ⁊.ij.q.vij.§.ex his oib⁹ colligit.cū.§.p̱e.q̄.his itaq̃ rn̄det si aūt se purgat aliquotiens ex humilitate hoc facit. sicut Greg.fecit.ij.q.vij.si q̇s nos.⁊ pelagi⁹.xxv.q.i. satagēdū. ⁊ leo.ij.q.vij.nos. Itē ꝓ hoc facit deficiēs in purgatiōe pu nit ⁊ ꝑ cōuicto hr̄ ac si crimē esset ꝓbatū.ex͂ de simo.de h ex͂ de pur.ca.cū.p.⁊.c.inter.sed si papa deficeret in purga tione:q̇s puniret eū:quū nullū iudicē habeat sup se:vt.s̄. plene ꝓbatū arti.v.vi.⁊.xiiij.⁊.j.ar.ꝓximo.⁊ q: quū papa sit maior oibus a minorib⁹ iudicari nō pōt.vi.q.i.oēs.no. xxi.di.iferior.vbi de h ex͂ de ma.⁊ obe.quū iferior.vbi de h.

¶Articulus Trigesimusquartus A

Trigesimusquart⁹ Ar.

Casus mirabilis.

Et ꝙ in hac vita etiā si iniuriā vel iniustitiā fa cit papa alicui non habet iudicē sup se:nec tenet eligere iudices vel arbitros: quoꝝ snie se subijciat:si non vult.ad hec.ix.q.iij.alioꝝ.⁊.c.nemo. cū ibi si.⁊.s̄.satis dictū est. Nec dicas ꝙ aliquotiēs papa grauabit quemq̃:nec iu stitiā inueniet sup terrā: ⁊ sic iustitia deperibit. Fateor ꝙ pōt ꝯtingere papā facere cōtra iustitiā vel peccare.vt.xl. di.si papa.⁊.xij.q.ij.nō liceat.⁊.ij.q.vij.nos.§.et si. ⁊ ꝙ iu stitia aliquotiēs exulabit.nec mirū q: multa diuino exa mini reseruant:q̇ in h sec'lo remanēt ipunita.vi.q.i. si oia. ⁊ p̄sertim facta papalia.vt p̱e.c.alioꝝ.⁊ no.ꝙ si papa deli querit:ampli⁹ apud deū quā ali⁹ puniet. Arbitros etiam

nō teneť eligere: quia saltē metu pene cogereť stare eo₂ sententie. C. de arbi. l. j. ex de ar. dilecti. ꝛ si actū fuisset vel dictum inter partes ꝙ pena soluta stareť nihilominus arbitrio pape: et arbitrio cōdemneť. C. de transac. quū ꝓponas. xij. q. ij. eps qui mācipiū. vbi de hoc. ꝛ. xxv. q. ij. si ecclesie. post. c. quicunqꝫ. vbi de hoc. ꝛ no. p₂e. c. dilecti. de ar. et sic papa per viā arbitrij cōdemnaret: qui nō pōt via ordinaria ꝯdemnari. qđ fieri nō debet: quia qđ vna via ꝓhibetur: non debet alia regulariter admitti. xxxiij. q. v. satis hinc. aꝑs est sub ca. hec imago. ff. de bo. liber. querit. ex de ꝑcu. tue fraternitati. vbi de hoc. ex de re. iur. li. vj. quū qd. vbi de hoc. Papa aūt nec directe nec indirecte cōdemnari pōt: nec alicui potestatē dare pōt vt eum iudicet. ꝙ ꝙ ex humilitate hoc papa fecerit aliquotiens. vt. s. dictū est. ij. q. vij. nos si. cū si. nec obstat quod no. lxiij. di. in synodo. in glo. sed numqd. quia qđ ibi Joan. no. nō est verū: ꝙ papa potestatē dare possit imperatori deponēdi ipsu₃ de cōsensu cardinaliū in casu heresis. quia quū ipe papa a dn̄o sit princeps ꝛ iudex oīm cōstitutus. xix. disti. ita. ex. lib. vj. de elec. fundamēta. j. mīso. ꝛ ab apl'is. xxj. di. in nouo. ipossibile iuris est ꝙ ipse papa aliū superiorē principē super se vel iudicē vel aliū possit constituere archipapam vel sibi equalē: sicut nec deus trinitas posset sup se aliū deū cōstituere vel equalē: ꝛ ꝙ i casu etiā heresis iudicē nō habeat: etiā conciliū generale. casus est. xxj. di. nūc aūt. ꝛ dixi. s. in vj. arti. ¶ Si ergo papa cōtra incorrigibiliter in heresi ꝑmaneret iā dānata notorie: nec renunciare vellet papatui sicut posset: vt no. vij. q. j. nō autē. nisi magne. glo. ꝛ xxix. disti. si qs pecuniā. ꝛ. xxviij. q. ij. ꝙ sit. ex p₂essum hodie ex li. vj. de renun. c. j. tūc cardinales possent ꝛ deberent ab eo recedere ꝛ aliū eligere: q: a sententia iuris priuatus est ij. q. vij. sacerdotes. ꝛ reliq. vbi de hoc. xvj. q. vlti. sane thessalonicēses. vbi de hoc. xxiiij. q. j. achatius. j. vbi de hoc. ꝟ. ¶ Et no. ꝙ papa heretic⁹ inferior: ꝛ quilibet catholico. quo casu credere ꝙ synodus vniuersalis: q̄ est caput ecclesie loco dei / ipsum cōdemnare posset: q: nūquā ecclesia sic vacat quin habeat caput christū. ad Col. j. ex de sacra vnc. c. j. ꝛ Eph. j. sicut papa catholicus papā nō catholicū. vt ibi no. Uel in tali casu nō est sententia necessaria: q: heresis ꝑtinaꝫ prima priuat ipso iure quemqꝫ beneficio: immo priuatus est a iure: vt ꝑtime dixi. ꝛ est exp₂essu₃ ex lib. vj. de hereticis ꝛ cōmissi. §. priuādi. ꝑterea vel ꝑuatos nūtiādi dignitatib⁹ atqꝫ alijs beneficijs ecclesiasticis ꝛc. ꝛ. §. sunt aūt. ibi: vel nūtiandi priuatos. ¶ Articu. xxxv. A

Papa nō hz iudicem in terris.

Trigesimusquintus

arti. Et ꝙ teneť aliquā causam ad eū ptinētē a se remittere tamꝙ suspectus. si nō vult: immo nō debet: q: nō pōt facere papa ꝙdiu est papa: qn sit iudex oīm. vt. ix. q. iij. cūcta. nec pōt a se reijcere suā iurisdictionē quā habet p ea q̄ no. ex de censi. quū venerabilis. in glo. hic pr₃. ꝛ de dona. pastoralis. in glo. si ita. nec est verisimile ꝙ aliquē grauet papa vel ꝯtra iustitiā faciat. Papa em̄ aut sctūs est: aut sctūs ꝑsumēdus est. ꝛ iō p eo marie ꝑsumēdū est ꝙ scte ꝛ iuste agat ꝛ viuat: et ꝯtrariū caueat. ad hoc. xl. dist. c. j. ar. bo. xj. q. iij. absit. ix. q. ij. luctū. xxxvij. di. q̄ de mēsa. vij. q. j. ois q̄ gemebat. xxiiij. q. j. quū beatissim⁹. xij. q. j. expedit. ꝟ. itaqꝫ hoies. nō em̄ p₂esumēdū est ꝙ aliud faciat papa ꝙ christ⁹ vel petrus: cui⁹ est vicarius ꝛ successor. ar. bo. xxviij. q. j. sic em̄. in p̄n. ibi: Nullo em̄ mō qđ dn̄s iubet seru⁹ bon⁹ ꝓhibet. ꝛ parū añ mediū. ibi: Quia neqꝫ id qđ monet apl's ꝓhibet dn̄s: nec id qđ ꝓhibet apl's iubet dn̄s. Sic dicit lex de pro₂e ꝙ ꝯ legē nō tuebiť aliquē. ff. de publi. quū sp̄osus. §. si res. nec reuocanť a filio q̄ a p̄re geruntur. C. de testa. mili. q a p̄re. facit etiā ex de no. op. nu. c. ij. §. sup eo. ¶ Articulus. xxxvj. A

Papa aut sanctus est aut sanctus ꝑsumitur.

Nota legem.

Trigesimussext⁹ ar.

Et ꝙ antea fuit ecclia ꝙ imperiū: qđ sic ꝓbať. ecclesia em̄ accipiť ꝓ cōgregatiōe fideliū. de ꝯse. dist. j. ecclesia. ex de summa trini. c. ij. §. verum. q̄ do: corpus mysticū. j. q. j. in ecclia. iij. q. iiij. engeltrudā. xxiij. q. v. de liguribus⁹. de peni. di. j. ecclia christi est: cui⁹ ipse christus est caput. ad Col. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. Eph. j. Hec est talis sctā ecclia q̄ i Ps. cxlix. dicit ecclia sctōꝝ: q: vbi sunt scti: ibi vera est ecclesia. vt no. xxj. di. q̄uis. ꝛ no. p₂e. c. ecclia christi. ꝛ ex p̄ssu₃ de cōse. di. iiij. queris. ꝟ. tota ergo hec ecclia q̄ in sctis est. in primo hoie in innocētia creato. de peni. dis. ij. §. adā. sub §. romanos. ꝛ. c. quō. c. princeps. ꝛ. c. prim⁹ hō incepit vn̄ ꝛ apl's pōit ad Ro. v. c. istū adā formā futuri. ¶ Istū adā etiā solū ꝛ vnū a se solo vno nō cū alio / vel alia deus creauit. Gen̄. j. ꝛ. ij. xxxiij. q. v. hec imago. vt vnitatē futurā ecclesie designaret. xvj. q. vij. sicut. xxiij. q. j. loquiť ꝛ sicut a latere adam formať eua. Gen̄. ij. ex de diuor. gaudem⁹. §. verū. xxxiij. q. v. nec illud ociosum est sic a secūdo adam christo nostro. i. ab eius latere formať vnica ꝛ immaculata / ac virgo sctā mater ecclia cōiunt christi ꝟm Aug. ex in dementin a de sum. trini. ꝛ fide catho. sicut adā ꝛ quilibet vir caput est mulieris: sic christus caput ecclie. j. Cor. xj. Eph. v. xxxiij. q. v. quū caput. ꝛ p₂e. c. ad Col. j. c. quia caput viri christ⁹ est. vt p₂e. c. quū caput. Qui qdē prim⁹ vir adā designat ecclesie vnitatē: vt dictū est. Unde bene adā interpratur testimoniū / eo₂ sc₃ qui futuri erant in mundo id est in ecclia / sc₃ cōgregatione fideliū. Et illa breui mora qua creatus fuit adā ante euam: qui tūc in seruitate ecclesie designabat: vt dictū est / caput eius christus per eū figuratus: q̄ est secūdus adā / erat sicut ꝛ est: vt pbatū est. formata aūt eua ecclesiā designante: vt dictū est. de latere eius loco dei ꝛ christi cui⁹ fuit caput ecclie: adam sicut caput erat eue: ꝛ vicarius primus a dn̄o cōstitutus sup ecclesiā suā: vt clarē eliciť de verbis Augu. in qsti. noui ꝛ ve. testamēti dicētis: Hec imago dei est in homine facta: vt vn⁹ sit factus dn̄s ex quo ceteri orianť: habēs imperiū dei q̄si vicarius eius: quia vnius dei habet imaginē. vt hec transsumunť per. c. imago. xxxiij. q. v. vnde ꝛ papa vicari⁹ ꝛ successor ade primi in innocētia creati: ꝛ secundi filij dei pro nobis incarnati est. Unde ꝛ christ⁹ nō oibus apostolis dixit: Pascite oues meas / sed soli petro: vt vnū caput ꝛ vnitatē ecclesie designaret in eo. vt. xix. di. ita dn̄s. ꝛ ex lib. vj. fundamēta. de elec. ꝛ Joā. vlti. ꝛ ex de elec. significasti. et si alijs discipulis dicať: vt laxentretia sua in capturā soli tn̄ petro futuro soli vicario diciť / Luc. v. duc in altū. xxiiij. q. j. nō turbať ꝛ soli petro sup aquas ambulāti. i. sup ꝑplos cūctos imperāti. Apoc. xvij. ex de cele. mis. quū marthe. §. verū. dicit titubāti. Matth. xiiij. modice fidei q̄re dubitasti: ꝛ soli petro dicit dn̄s Mat. xvij. vade ad mare: ꝛ mitte hamū: ꝛ eum piscē qui primus ascenderit / tolle: ꝛ aperto eius ore inuenies staterē illū sumens da eis pro te et me. sed caput petrū ecclesiā designās. xxiiij. q. j. est aliud. magna ergo ꝛ sanctitas ꝛ innocētia in papa requiriť: q̄ ade primi in innocentia creati: ꝛ secūdi agni. Joan. j. de conse. distinc. iiij. nemo. dei successor ꝛ vicarius est / designatus inquā p adā innocētē in virili etate / sc₃. xxx. annoꝝ creatū: id est in oibus completū / cōpleta em̄ etas complementū virtutū est. ar. bo. lxxxiiij. di. porro. futura christi ꝛ ecclesie sacramenta vaticinantē. de peni. di. ij. §. adā / pulchre antē formať eua: non de terra / sed de latere ade. vt p₂e. c. nec illud. ꝛ. xxxv. q. j. c. j. in prin. vt vnā naturā deus constitueret dispariū facultatē eripiens naturarū. ꝟm Aug. per. c. nec illud. vt futurus pontifex ꝛ caput ecclesie christus deus ꝛ homo futurus: vnius nature humane esset cū homine: et vicariū suū purum hominē in ea constitueret: qui nō puri hominis / sed veri dei ꝛ hominis potestatē haberet. ex de translā. licet. ꝛ vt ec. benefi. c. vnico. ¶ Itē facta est mulier in costa tamꝙ fortis: factus adā in carne tamꝙ infirmus. christus ꝛ ecclesia illius infirmitas / nostra est fortitudo. Aug. sup Joan. sermone. xv. Et etiā adā ecclesie representat vnitatē apparet per ratione Augu. de ciui. dei. li. xij. dicentis: Propterea deus creare voluit vnū de quo multi ꝓpagarenť: vt hac admonitione etiā in multis cō

Pontificiū ecclie precessit mūdi imperium.

Adā qd iterprať.

Dei imago i hoie

Excellētia petri multis ꝓbať testimonijs.

Adā de terra: Eua de costa formatur.

cor͛s vnitas nature seruet̃. ¶ D Post adam fuit ecclesia merito ⁊ numero in abel primo iusto post patrem nostrū. Matth.xxiij. A sanguine abel iusti. vbi Hieroñ. in homilia super Matth. Dicebat iesus turbis iudeorum ⁊c̃. Iustus enim nō solum ex domini nūc sententia: sed ex Geñ. testimonio comprobatur. Geñ.iiij. vbi accepta ei⁹ a deo narrantur munera. ⁊.iij.q.vij. in grauibus. ⁊.xxiiij.q.v. scriptum. merito abel interpretatur christus. i. vnctus virtutib⁹. Ps̃.xliiij. Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ ⁊c̃. ⁊ Esa.lxj. ⁊ Luc.iiij. Spūs dñi sup me eo q͛ vnxit me ⁊c̃. ⁊ de h ex̃ de sa.vnc.c.j. interp̃taẽ etiā abel iust⁹: q: cultor vni⁹ dei: ⁊ dignū offerēs sacrificiū: vñ respexit dñs ad abel ⁊ ad munera ei⁹ q̃ offerebat de p̃mogenitis gregis sui: ⁊ de adipib⁹ eoꝝ. vt p.c. iiij. Geñ. ⁊.c. in grauib⁹. d: em̃ ignis descēdisse ⁊ hostiā cōsumpsisse. ¶ E Chrys. in ep̃la ad Heb. homilia.xxj. Et ꝙ abel sanctā ecclesiā p̃figuret: ꝓbat Aug. ꝯtra faustū li. xij. di. Sicut cayn ex terre fructib⁹ sacrificiū reprobatur: Abel aūt sacrificiū ex ouib⁹ ⁊ earū fetib⁹ suscipit. ita noui testamēti fides ex inocētie grā dñm laudās veteris testamēti terrenis opibus anteponiẽ. Qr etiā abel christū p̃figuret: li. e. Aug. in p̃n. ꝓbat dicēs: Itaq: occidiẽ iunior natu a fratre maiore natu. occidiẽ christ⁹ caput p̃p̃li iuniorꝝ natu a p̃p̃lo iudeoꝝ maiore natu. ille in cāpo: iste in caluarie loco. Itē Aug. de baptismo paruuloꝝ li.j. in prin. Abel dici debuit. i. iustus / in q̃ vno similiter oēs imitatiōe iustificent̃: qm̃ ipse prim⁹ hoim iuste vixit. ꝓpter quē articulū tp̃is ad noui testamēti exordiū ptinēte / christ⁹ est posit⁹ p imitationē caput iustoꝝ. Iudas eius traditor caput poni debuit pctoꝝ. facit.xxiiij.q.j. q̄d cum q̃. in fi. Itē Aug. li.j. de mirabilib⁹ sacre scripture. c.iij. Tota iustitia hec est v̄ginitas sacerdotiū ⁊ martyriū: q̃ triplex iustitia in abel primo fuit: q̃ ⁊ munera deo grata obtulit. prosapiam generis in seculo nō dereliq̃t: ⁊ martyrij coronā sanguinis effusiōe ꝓmeruit. ⁊ paulopost. Recte ḡ cōpetebat q̃ prim⁹ in terra iustus eligiẽ: in eo toti⁹ iustitie forma seruareẽ. Cuiq: primo in hoib⁹ post delictū figurā gestare cōcediẽ saluatorꝫ: q̃ v̄go ⁊ martyr et sacerdos esse nō dubitaẽ. ¶ F Loco abel iusti nat⁹ est seth. Geñ.iiij. in fi. q̃ genuit enos. q̃ p̄m⁹ incepit inuocare nomē dñi. vt ibi d: Nati autē ex genere seth tamq̄ cultores veri dei dicti sūt filij dei. Nati ex cayn filij hoim. Et q̄diu nō fuerūt cōmisti filij dei. i. descēdētes de seth / cū filiab⁹ hoim. i. descendentiū de cayn / in sua inocētia ⁊ latria p̄māserūt. Postq̄ aūt fuerūt cōiuncti filij seth cū filiab⁹ hoim. i. cayn infundētib⁹ in eos virus suū: ab illa scīmonia cōiter recesserūt. vñ Geñ.vj. ibi: Postq̄ em̃ egressi sunt filij dei ad filias hoim ⁊c̃. ⁊ de h.xxxv.q.j. quū igiẽ. ibi ante mediū. q̄uis etiā alia causa. ⁊ in glo. filij dei. Ista etiā leguñ in li. coll. Ioānis Cassia. in scd̃a collatione sereni: q̃ est de principatib⁹. Illo ḡ t̄pe fuit scā ecclesia in filijs seth numero ⁊ merito. vñ ⁊ a seth descēdes iareth genuit enoch: qui ambulauit cum deo. ⁊ nō apparuit: q: tulit eū de⁹. Geñ.v. de q̃ Aug. ꝯtra faustū li.xij. Qr enoch septim⁹ ab adā deo placuit: ⁊ trāslat⁹ est: ⁊ septima reqes p̄dicaẽ: ad quā trāsferẽ oīs q̃ tamq̄. vj. die sexta etate seculi christi aduētu formaẽ. Itē Aug. de mirabilib⁹ sacre scripture li.j.c.iij. Enoch em̃ sine morte p toti⁹ pene seculi tēpus remotus ab hoim cōuersatione custodiẽ: vt in eo qualiter hoies si nō peccarēt: generata prole cōmutarenẽ in vitā spiritualē sine morte ostēdereẽ. sed licet lōgo seruatus tēpore adhuc viuit: mortis tñ debitū: q̄d omēs in adā assumpsimus: vitare nō poterit. Itē Augu. de baptismo paruuloꝝ li.j. in prin. Neq: em̃ enoch ⁊ helias per tam longā etatē senectute marcuerunt: nec tñ credo eos iam in illā spiritualē qualitatē corporis cōmutatos: q̃lis resurrectione ꝓmittitur: que in dño prima precessit ⁊c̃. et sic in sanctis permāsit ecclesia successiue vsq: ad noe iustū. ¶ G Tempus etiā institutionis sacramentoꝝ ecclesie ab eo tēpore incepisse creditur: quo primus parens merito inobedientie a gaudijs paradisi expulsus fuit. tūc em̃ deus continue reparando sacramētis suis medicinā ppa

Abel figurauit ecclesiā.

Mystio stirpium fuit corruptio moꝝ.

rauit: vt probat Hugo de sacramētis lib.j. par.viij.c.j. De iustitia noe apparet Geñ.vj. ibi: Noe v̄o inuenit gratiam coram dño. ⁊ infra. Noe vir iustus atq: p̄fectus fuit in generationibus suis cū deo ambulabat. ¶ H Iste noe iustus nedū erat in ecclesia sanctoꝝ: sed etiā arcā fabricat / que ecclesiā rep̄sentat.xxiiij.q.j. qm̃.xliij. dist. quātumlibet. vnde Hugo de arca li.j.c.iij. ait: Arca noe quā fecit securibus ⁊ dolabris ex materia lignoꝝ ⁊ bitumine / ecclesiam quā fecit christus p p̄dicatores suos ex collectiōe populoꝝ in vna fidei cōfessione designat. Hanc arcā christus gubernator eius inter procellas huius vite regēs / per se ducit ad se. Qr autē in superiorib⁹ arca contrahiẽ: ⁊ in inferiorib⁹ dilataẽ. hoc significat ꝙ in ecclesia maior est numerus carnaliū q̄ spiritualiū. Ita vt quāto sunt p̄fectiores: tāto sunt pauciores. facit.xxiij. dist. legimus. In summo ad vnius cubiti mensurā arca trahiẽ: quia christus q̃ est caput ecclesie / ⁊ sanctus sanctoꝝ / per naturā consimilē inter homines est: per virtutē singularē sup omnes est. hucusq: Hugo. Itē Aug. de ciui. dei li.xv.c.xxvj. Arca noe significat ecclesiā que fit salua per lignū in quo christ⁹ pependit. Qr autē ostiū in latere accepit: p̄fecto illud est vulnus lateris q̄d lancea perforatū est. vnde Geñ.vj. Ostiū arce pones in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. dicit glo. interli. Itē Aug. ꝯtra faustū lib.j. Qr coruus emissus nō est reuersus: q: aut aq̃s interemptus: aut aliq̃ supnatante cadauere illectus: significat hoies in immūditia cupiditatis detentos: ⁊ ad hec que foris sunt inmūda nimis intentos: ⁊ ideo occidēdos. Itē Augu. sup Ioan. homili.lxv. Apertio lateris figurabaẽ p ostiū arce: q̄d in latere factū fuit: eo ꝙ p illud ostiū intraret animalia q̃ nō erāt diluuio peritura. vbi p̃figurabaẽ ecc̃lia. ¶ Itē Greg. sup Ezech. homi.xvj. Quid p arcā nisi sancta ecclesia figuraẽ que inferius ampla est: superius angusta: nā inferius oēs bestie cūcta quadrupedia atq: reptilia fuerūt. Homo v̄o ⁊ volatilia superius iuxta superiorē partē. fenestra fuit in latere de qua coruus ⁊ columba emissi sunt. Recte itaq: p arcā vniuersa ecclesia designaẽ: que in multis suis carnalibus lata est: ⁊ in paucis sp̄ualibus angusta. q: arcta est via que ducit ad vitā. Matth.vij. ⁊ Luc.xiij. ⁊ quia ad vnū hominē christū qui est sine peccato. de peni. disti.ij. si em̃. v̄. eligat. colligiẽ. q̃ si vno cubito cōsummaẽ. ¶ I Itē Hugo de arca li.iiij. Quidā homines habitant inter diluuiū concupiscentie / sed arcā fidei nō habent: vt infideles quos carnis desideria inuoluūt: qui preter hanc vitā transitoriā / aliam esse nesciunt. Alij habent arcā: sed in arca nō manent: vt fideles carnales / qui cū coruo emisso perierunt. nā hi qui delectationē sui cordis in vanitate mūdi constituunt: q̄uis arcam fidei habebant intus: tamen naufragi fiunt. dicit em̃ scriptura Matth.vj. Luc.xij. Ubi est thesaurus tuus: ibi est ⁊ cor tuū. vbi est delectatio tua: ibi est cogitatio tua. vbi v̄o est cogitatio tua: ibi est interioris hominis habitatio. Quidam v̄o habent arcam: ⁊ in arca manent. vt veri fideles qui habent fidem operantem per dilectionem. hucusq: Hugo. Qr autē ecclesia remanserit in sanctis in persona Noe: hoc apparet per verbum Orige. super lib. Num. homi.xvj. dicentis: Omne humanum genus ex seth ducitur. nam de cayn qui nati fuerant: a diluuio perierunt. Filij autem seth sunt omnes homines qui in mundo sunt. de quo seth venit noe: vt. s. dictum est. Arca etiam designatiua sancte ecclesie est. sicut etiam pulchre probat sanctus Hilarius de trinitate lib. vij. dicens: Proprium ecclesie solet esse vt tūc vincat quū leditur: tunc intelligat quū arguitur: tunc secura fit quū superata videtur. Arca enim noe per quam ecclesia designata est: inundationibus concussa eleuata est in sublime: quare confidimus ꝙ ille qui post nubilū dat serenū. Tob.iij. Indytam sponsam suam succedentibus turbationum fluctibus agitatam / oculo dementiori ex alto respiciet: non ferens eam in sui nominis iniuriā diutius cōculcari. facit.vij.q.j. nouatianus.xxiiij.q.j. non turbatur.

Ostium arce q̄d significet.

Ecc̃lie p̃prietas

Noe archefabricator qd sibi velit.

¶ L Mr autē ꝑ noe fabricatorē designet̄ christ⁹ eccl'ie
fabricator: liquet ex verbis Aug. cōtra faustū li. xij. dicen-
tis: Iā vero illud qḋ de vinea quā plātauit noe inebriatus/
nudat⁹ est in domo sua (Gen. ix.) cui nō appareat christ⁹
in domo sua. i. passus a gēte sua: tūc enī nudata est morta-
litas carnis ei⁹/iudeis scandalū/gētib⁹ stultitia. i. Cor. i.
Ipsis aūt iudeis ⁊ gētib⁹ vocatis tamq̄ sem ⁊ iaphet/dei
virt⁹ ⁊ dei sapiētia: q: qḋ stultū est dei/sapientius est hoīb⁹
⁊ qḋ infirmū est dei: forti⁹ est apud hoīes. Proīde in duo-
bus filijs noe/maximo ⁊ minimo/duo ppl'i figurati vnā

Dn̄ice passiōis ꝑludiū.

vestē a tergo portātes/sacramētū scʒ iā preterite ⁊ trāsacte
dn̄ice passionis nuditatē patris neq̄ intuent̄: q: in christi
necē nō cōsenserūt: ⁊ cū honorauerūt velantes tamq̄ scie-
tes vnde sunt nati. medius aūt fili⁹. i. ppl's iudeorū/io me-
dius. i. cham: q: nec primatū aplor̄ tenuit/nec vltimus in
gētib⁹ credidit. vidit nuditatē patris: q: consensit in necē
christi ⁊ nūtiauit foris fratrib⁹. ppter eū q̄ppe manifestū
est/⁊ quodāmodo publicatū qḋ erat in prophetis occultū:

Prioritas sacerdotij respectu imperij.

Ideoq̄ fit seru⁹ fratrū suor̄. hucusq̄ Aug. ¶ De primatu
tēporis sacerdotij anteq̄ imperij/apparet ꝑ vba Augu.
xviij. de ciui. dei. c. j. dicētis. Quis enī ⁊ ipsum noe patriar-
cham in cui⁹ dieb⁹ vniuersa diluuio terra deleta est. vsq̄
ad tēpus quo reges in dei ppl'o esse ceperūt ⁊c. ¶ De so-
brietate noe post ebrietatē. xxxv. di. sexto diē de q̄ ebrieta-
te Hiero. ad oceanū. Noe ad vni⁹ hore ebrietatē nudat se
mora sua: q̄ ꝑ sexcētos annos sobrietate contexerat. Sed

Vini vs⁹ qn̄ icepit

quō tā iustus fuit inebriat⁹: vide Isid. sup Gen. vlt. prin.
dicēs. Queritur vtrū vir sanctus inebriat⁹ legat̄: forte quia
vim illi⁹ liquoris necdū expertus fuerat: nec vino posse ine-
briari sciebat. nō enī ante diluuiū vino hoīes vtebant̄: et
ideo specialiter de noe d: ⁊ q̄ plātauerit vineā. plantauit
aūt de vitibus syluestrib⁹ q̄s inuenit. ⁊ excolēdo assidue
ad vitis maturitatē ꝑduxit. Hāc aūt rōnē assertiue ponit
Ambro. p. e. c. sexto die. xxxv. di. vbi de h. ⁊ glo. sup Gen. ix.
¶ L Itē nec mirū q̄ pauci in eccl'ia boni sunt: q: fm Be-
dā sup Lucā. Noe quū tres filios genuerit: vni⁹ solius fa-
milia in possessiōe dn̄i ascita est. ex duob⁹ reliq̄s diuersar̄
nationū: que idolis mancipatent̄: procreati sunt populi.
¶ M Nō aūt in ista eccl'ia ꝑ arcā designata/melior fit
castitas nuptijs ⁊ gloriosior: pulchre hoc ⁊ subtiliter pro-
bat Damascen⁹ li. sentētiarū. c. xcviij. dicēs: Videam⁹ virgi-
nitatis gloriatiōes. idē autē est dicere/⁊ castitatis noe in
arca in timore iussus: ⁊ mundi seminis custodia cōmissa.
talē accipit iussionē. intra enī tu ⁊ filij ⁊ vxor tua: ⁊ vxores
filior̄ tuor̄: diuisit eos ab vxorib⁹: vt cū castitate pelagus
⁊ toti⁹ mūdi naufragiū illud effugerēt. post diluuij nēpe
requiē: Exi inq̄t tu ⁊ vxor tua/filij tui ⁊ vxores filior̄ tuo-
rū. ecce rursus ppter multiplicationē nuptie. ¶ N Quō
etiā a principio mūdi fuit eccl'ia iustor̄ ⁊ christianor̄ ante
imperatores: clare ptʒ ꝑ vba Aug. in li. de q̄sti. noui ⁊ ve-
teris testamēti dicētis: Igitur descripta mūdi fabrica/et
primi hoīs origine: traducē tenuit generis/sed q̄ reddit⁹
est ꝑ abel: ⁊ ꝑ ordinē venit ad abraā patrē iudeor̄: vt ostē-
deret abraā huic deo credidisse q̄ opifex mūdi est: ⁊ ipsuʒ
legē dedisse in q̄ futur⁹ christ⁹ ꝓmissus est: q̄ liberaret hu-
manū gen⁹ de dn̄io diaboli. Ex his rōnabilis ꝓbat̄ fides

Fidei catholice origo.

nostra. Testimoniū huic dat origo descripta: q: ab initio
gen⁹ est christianor̄. Ex seth enī filio ade venit ad enoch:
ab enoch ad noe. ex noe ad abraam. ab abraā descēdit ad
dauid. a dauid ad mariā. ex maria ex spūsctō nascit̄ chri-
stus. Priores ḡ hoīes q̄tq̄t fidē habuerūt vni⁹ dei/quē sal-
uator ꝑdicauit: iure christiani dicēdi sūt. Ab initio enī sal-
uator venturus ꝓmissus est. vn̄ in Apoc. ait. xiij. c. Agn⁹ q̄
occisus est ab origine mūdi. Itaq̄ semꝑ christiani sumus.
Hi enī oēs quos .s. dixi: a primo hoīe creato in mundo ꝑ
quos tradux tendit̄ ad saluatorē: hui⁹ dei fidē habuerūt:
de quo christus locutus est dicēs Ioan. xvij. Hec est autē
vita eterna vt cognoscant te solū ⁊ verū deū ⁊ quē misisti
iesum christū. hucusq̄ Aug. ¶ O De sem aūt descendit
abraam filius Thare. Gen. xj. qui primo abram. i. excel-
sus ⁊ sublimis dictus est: postea abraam. i. pater multitu-
dinis: vel pater multarū gentiū. Gen. xvij. ibi: Nec vltra
vocabit̄ ⁊c. Hic est fm Ambro. super Lucam lib. ij. cui di-
ctum est Gen. xxij. In semine tuo benedicent̄ oēs gētes.
Cōgregatio gentiū/⁊ sacrosancte ecclesie cetus/oraculo
diuino primo cōmissus est: ⁊ instaurande ecclesie primus
sponsionē promeruit. ad dauid aūt de christo ꝓmissio fa-
cta est. ad abraam de ecclesia: ⁊ nihilomin⁹ q: ad abraam
de christo ꝓmissio facta est. Gala. iij. Abrae dicte sunt ꝓ-
missiones ⁊ semini eius. nō dicit ⁊ seminib⁹ q̄si in multis:
sed quasi in vno/⁊ semini tuo qui est christus. christū rep-
sentat maxime q: fm Chrys. sup Matth. Abraam sacer-

Abraam fuit sacerdos ⁊ ꝓpheta.

dos fuit ⁊ ꝓpheta. sacerdos: q: ad illum dixit deus Gen.
xv. c. Sume inquit mihi vaccā triennē. vnde et presbyter
appellatus est. lxxxiiij. disti. porro. ꝓpha. vnde dn̄s ait ad
abimelech. Gen. xx. Redde vxorē viro suo: q: propha est.
Fuit etiā rex fm Iosephū: qui ait: Abraā regnauit in da-

Abraam rex Damasci.

masco. ⁊ vsq̄ nunc in damascena ciuitate abrae nomē ha-
betur: ⁊ habitatio eius ostendit̄. Christ⁹ aūt sacerdos ꝓ-
pheta ⁊ rex fuit. Abraā etiā dicēs seruo suo: Pone manū
tuā sub femore meo. Gen. xxiiij. significauit christum de
carne sua nasciturum. fm Augu. de ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij.
¶ P Tempore vero abrae fuit melchisedech rex salē sa-

Melchisedechiani heretici notat̄.

cerdos dei altissimi offerēs panē ⁊ vinū ⁊ benedicens ei.
Gen. xiiij. Melchisedechiani heretici hūc nō hoīem: sed
vtutē dei arbitrant̄. xxiiij. q. iij. quidā vero. melchisedechia-
ni. Hiero. ad Euagriū presbyterū dicit hunc nō fuisse de
genere iudeorū: eo q̄ fuerit chananeus: ⁊ ꝑcessisse in typū
sacerdotij filij dei. de q̄ d: Ps. cix. Tu es sacerdos in eter-

Opinio de ortu melchisedech.

nū fm ordinē melchisedech. Hebrei tamē tradunt ipsum
fuisse filiū Sem filij noe. Augu. vero in lib. de questio. no. et
ve. testamē. c. ix. tenet melchisedech vltra hoīem fuisse di-
cēs: Igit̄ melchisedech nō ideo melior abraā dicit̄ ppter
solū officiū sacerdotij: sed ⁊ natura anteponit̄ illi: vt vltra
homines intelligat̄. Nullo enī mō fieri pōt vt q̄ tāto ami-
co dei ꝑponit̄ ⁊ fideli vsq̄ adeo: vt filiū suū non dubitaret
occidere: homo putet̄. ⁊. j. e. c. Igit̄ ꝑ hoc apparet melchi-
sedech vltra hoīem esse: q: nō erat vn̄ melior esset abraā:
nisi solū ꝑcedat illū natura. Huic dicto multum fauere vi-
dētur verba apostoli ad Heb. vij. ibi: Sine patre: sine ma-
tre: sine genealogia: neq̄ initiū dierū/nec finē vite habēs:
assimilatus aūt filio dei/manet sacerdos in ꝑpetuū. Sed
ecclesia tenet q̄ homo fuerit: ⁊ vocare eū dei virtutem: ⁊
nō hominē esse heresim. vt pre. c. quidā vero. melchisedech. ⁊
facit. xxij. dist. deniq̄. apparuit etiā sicut legit̄ in vitis pa-
trū: vni seni credenti ꝑ simplicitatē eum filiū dei inter pa-

Melchisedech primus rex verus.

triarchas. ¶ Q Istius ḡ melchisedech fuit primuʒ re-
gnū: ⁊ primus verus rex iustus fuit: qui in scriptura diui-
na reperiatur: prout puto qui fm apostolum pre. c. vij. ad
Heb. in prin. interpretatur rex iustitie. Deinde aūt rex sa-
lem/quod est rex pacis: qui ꝓprijssime typum saluatoris
qui fuit rex iustitie. Ps. lxxj. Deus iudiciuʒ tuum regi da.
⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regnabit rex: et sa-
piēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiam in terra. ⁊ sacerdos.
Ps. cix. Tu es sacerdos in eternum. ⁊ ad Heb. vij. tenet.
Ante enī melchisedech regnū nō fuit aliud regnū: quod
scriptura cōmemorat iustū ⁊ legitimū. ⁊ hoc dico propter
regnum nemroth. Gen. x. ibi: Fuit aūt principiū regni ei⁹
babylon. ¶ R Fuit enim illud regnum non iustuʒ: sed
tyrannice vsurpatum. vnde in eo. cap. Porro chus genuit
nemroth. ipse cepit potens esse in terra: et erat robustus
venator coram domino. vj. distinc. §. ius vero consuetudi-
nis. vbi Gratianus ponit eum oppressorem et extinctore
rem hominum. Mr autē ait coram domino. glo. i. domino
permittente. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊ melius facit. viij. q. j. §.
quū autem. ⁊. ca. se. audacter. cum his que ibi no. omnis
enim potestas a deo vel iubente est vel sinente. xxiij. q. j. q̄d
culpatur. ibi: Non est enim potestas nisi a deo siue iuben-
te siue sinente. Sed quod permittimus inuiti toleram⁹.
xxj. q. j. hac ratione. iiij. distin. deniq̄. in precedenti enim

§.ius do.exponit Gratian⁹ illa verba Gen̄.x.cepit nem/
roth esse robust⁹ venator corā dn̄o.i.hoim oppssor ⁊ extin
ctor:sicut hodie tyrāni faciūt maxime in italia:vt possint
in sua tyrānide regnare:de qb⁹ scripsi.j.lxxij.ar.x.si vo.et
x.⁊ hoc manifeste. Tyrann⁹ em̄ s̄m Greg.in moral.est q̄
nō iuste p̄sidet:s3 vi vsurpat dominiū ⁊ timeri vult. ⁊ Isi.
Ety.lib.ix.c.iij.dicit/q̄ licet olim apud veteres nulla inter
reges ⁊ tyrannos distinctio esset postea tamen in vsu ver
sum est tyrannos vocari pessimos atq̄ improbos reges
luxuriose dn̄atiōis cupiditatē ⁊ crudelissimā dn̄ationē in
pplos exercētes.bn̄ facit.xxiij.q.v.nec fuit. Fuit aūt nem/
roth filius chus nepos descēdēs a cham.nā chus fuit fi/
lius cham.Gen̄.x.infruniti nō pudorati.xcvj.di.in scriptu
ris.cham aūt calidus seu callidus interp̄tat̄.i.astutus:q̄
s̄m sapientē Job.v.in sua astutia capit̄. Nemroth aūt ty/
rannus vel profugus fuit trāsgressor: aut apostata inter/
pretat̄:in quo res cū noīe cōuenit.xlij.di.orator:in̄.cū si.ty/
rannus em̄ fuit vt dictū est.p̄fugus a facie dn̄i.sicut cayn
Gen̄.iiij.qui nō de volūtate dn̄i imperauit:sed cōtra eū:⁊
turrim edificauit.quā ⁊ dn̄s detestatus est Gen̄.xj.trans/
gressor: etiā legis nature:faciēs alijs opprimēdo ⁊ occidē
do qd̄ nollet sibi fieri.di.j.humanū gen⁹. ⁊ apostata.i.re/
tro stās ab eo qd̄ facere debebat fratrib⁹ suis apostatans
ab innocētia eccl'ie primitiue incipiētis in adā ⁊ eua ⁊ in/
nocētia formatoꝝ.adde hic qd̄ no.j.lxiij.arti.x.regnū vo.
⁊.xlj.ar.x.post diluuium. ❡ S Post nemroth reges ve
nientes:reges gentiū ⁊ reges chananeorū ⁊ alij: p̄ter re/
ges descendētes ab abraam:de q̄bus Gen̄.x. ⁊ de abime/
lech rege gerare.de quo Gen̄.xx.vsurpatores fuerūt ⁊ in/
uasores regnorū.qd̄ apparet:q: terre eorū ⁊ regna a dn̄o
dant̄ abraam ⁊ semini ei⁹:sicut iusto ⁊ sctō eius.i.iudeis.
Gen̄.xiij.ibi:Omē terrā quā cōspicis.⁊ Gen̄.xij.ibi: Se/
mini tuo dabo terrā hāc.⁊ Gen̄.xv.ibi: Ego dn̄s q̄ eduxi
te de vr chaldeoꝝ:vt darē tibi terrā istā ⁊ possideres eam.
Promissio aūt dn̄i adimpleta fuit.Exo.xiiij.⁊.xv. postq̄
cōsummata fuerūt pctā amorreoꝝ ⁊ aliarū gētiū:sicut p̄/
miserat dn̄s ⁊ p̄dixerat Gen̄.xv.ibi: Necdum em̄ cōplete
sunt iniq̄tates amorreorū vsq̄ ad p̄sens tp̄s:vt hec etiam
trāsferunt̄ ⁊ p̄bant̄.xxiij.q.v.§.hinc notandū est.x.p scie/
res.⁊.x.quū ergo. Quū ergo diuino iussu ad puniendū
pctā ppl'i excitant̄:sicut ppl's ille iudaicus excitat⁹ est ad
occupandā terrā p̄missiōis(Josue.v.⁊.vj. ⁊ deinde q̄si p
totū.⁊ Deut̄.vj.⁊ seq.c.Exod.xiij.c.)⁊ ad delēdas gentes
peccatrices:sine culpa noxius sanguis effundit̄:⁊que ab
eis male possident̄:in ius ⁊ dn̄ium rite trāseūt bonorum.
Hac etiā rōne ⁊ typo iudei spoliauerūt egyptios malos
possessores.Exo.xij.ibi: Et petierūt ab egyptijs vasa ar/
gētea ⁊ aurea/vestēq̄ plurimā:dedit aūt dn̄s gratiā pplo
corā egyptijs/vt cōmodarēt eis ⁊ spoliarēt egyptios.Et
notandū q̄ dicit gratiā pplo:q: gr̄a dei agit̄ in aīa vt ma
le possessa reddat ⁊ pctm̄ ei dimittat̄.xiiij.q.vj.si res alie/
na. Historia etiā ponit̄.xiiij.q.v.dixit dn̄s. vbi Augu.ait:
Nec israelite furtū fecerūt:s3 deo iubēte ministeriū p̄bue/
rūt.ad idē ex̄ de diuor. gaudem⁹.§.nec illi. Regna etiā p̄/
dicta vsurpata sunt contra que dauid imp̄cat̄. Ps̄.lxviij.
Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerunt:sc3 quia
scire noluerunt: ⁊ ideo excusati nō sunt Ps̄.xxxv. noluit
intelligere vt bene ageret.xxxvij.di.§.vt itaq̄.⁊.c.nō ois.
⁊ in regna.i.reges que nomē tuū nō inuocauerunt.Cete
rū iusti in israel reges a dn̄o cōstituti ab abraam p̄cesse/
runt:sicut promiserat ei dn̄s. Gen̄.xvij.ibi: Regesq̄ ex te
egredient̄.⁊ infra/ibi:Reges populorum orientur ex eo.
Abraam em̄ filius thare de semine sem pudorati/⁊ patrē
noe reuerētis/perfectissimus corā dn̄o:de familia heber
descendēs.Gen̄.xj.caput iudeorum fuit.vnde s̄m Augu.
Hebrei habraei dicūtur.licet s̄m iosephū dicti sunt ab he/
ber.vt no.xxxv.q.j.§.hac itaq̄.in glo.a quo.ibi: Nam cete
ris omibus idololatria fedatis/sola familia heber in cul
tu vnius dei remansit. vnde abraam a chaldeis cū fratre
suo aram in ignē quem adorare noluit: protectus est: vt

Expositio et interpretatio nois nēroth.

Hebrei quasi habraei.

numē sue diuinitatis exurendo sentiret quā venerando
colere cōtempsit.glo. sed nō dubitauit q̄ nō esset de⁹.de
igne exiuit illesus:aram quia dubitauit exust⁹ est. vt hec
leguntur ⁊ no.p̄e.§. hac itaq̄.xxxv.q.j.iustū ergo fuit vt
ab ista sancta familia abrae/a qua descendūt iudei.vnde
dicit̄ Joan.viij.Pater vester abraā ⁊c.⁊ ibi:Semē abrae
sum⁹.⁊ ibi:Scio quia filij abrae estis. ⁊ ibi: Pater vester
abraam est.reges iusti descenderēt q̄ veri dei cultus ⁊ iu/
stitie ⁊ virtutū amatores regnarēt sup populū dn̄i pecu/
liarē:⁊ cultorē dei ⁊ synagogā illā.i.cōgregationē iudeo/
rū in iustitia regerēt:⁊ ab idololatria cohiberent.Hiere.
vij.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regū. ❡ T Quorū prim⁹ saul
a dn̄o electus est:⁊ p suā inobedientiā ⁊ superbiā postmo
dū reprobatus.j. Reg.x.⁊.xiij.viij.q.j.audacter.lxxxi.dist.
si q̄.quē tn̄ samuel ex p̄cepto vnxit i regē israel.vt.j. Reg.
x.s3 ante saul samuel p̄pheta minister dn̄i pplm regebat.
j.Reg.vij. Judicauitq̄ samuel filios israel in masphat. ⁊
in fi.c.ibi: Judicauit quoq̄ samuel israel cūctis dieb⁹ vite
sue.⁊ ibi:edificauit etiā ibi altare dn̄o. vbi clare apparet
q̄ fuit minister dn̄i in tēplo et loco sacerdotis. Ps̄.xcviij.
Moyses ⁊ aaron in sacerdotibus ei⁹:⁊ samuel inter eos
qui inuocāt nomē eius.⁊ fuit iudex tēporalis ⁊ rector po
puli israel. ❡ Post saul aūt semp vsq̄ ad christū sacerdo/
tē ⁊ regē verū/reges in israel fuerūt vncti a sacerdotib⁹:
⁊ sic cucurrit sctā eccl'ia antiqua a principio mūdi:vt pro/
baui:cōstituta vsq̄ ad christū:q̄ ecclesiā nouā p̄mitiuā cō
stituit in illo ⁊ de illo populo iudeorū:vnde carnē assum/
p̄serat.vn̄ de plebe iudaica primū apl'os elegit: quos q̄si
fundamentū instituit.xxxi.q.j.§.hac itaq̄.x.deus enim.⁊
deinde illa iudeorum synagoga in sua p̄fidia derelicta ec
clesiam nouā fundatā iam in apl'is in gentibus cōstituit.
sicut p prophetā Osee dixerat Osee.ij.s̄m sensum nō lite/
ram. In peccatis vestris dimisi matrē vestrā: ⁊ iterū per
eundē prophetā Osee. Et vocate plebē meam nō plebē
meā.ad Rom.ix.vt hec etiā trāsferunt̄ predi.§. hac itaq̄.
Igitur manifeste apparet p deductiones superiores ori/ Ecclesiā
gines ⁊ ratiōes ⁊ figuras prius fuisse ecclesiā q̄ aliquod fuisse an̄
iustum vel iniustū imperiū temporale:quia imperij cōsti/ qd̄cūq̄
tutio super homines ⁊ de hoibus est congregata: quā cō tpale re/
gregationē necesse est primo p̄supponere q̄ sit regnū vel gnū in/
imperiū qd̄ de illa congregatione cōstituit̄/q̄ si illa con/ fertur.
gregatio sancta est:vocat̄ ecclesia sanctorū. Ps̄.cxlix. In
ecclesia sanctoꝝ. si vo maligna:vocat̄ ecclesia malignan/
tiū. Ps̄.xxv. Odiui ecclesiā malignantiū.vt sufficiēter et
superius est probatū. Stolidū ergo/nedū falsum est dice/
re fuisse imperiū ante ecclesiā: quū ecclesia semper fuerit
post creationē ade.⁊ semp erit quū cōplebit̄ illud Joā.x.
Et fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor.ex̄ de bap.licet. qd̄ in hac
vita cōplebit̄: quū in fine mūdi ⁊ oēs natiōes ⁊ reliquie
israel vnū deū adorabūt: ⁊ filiū ei⁹ dn̄m iesum christum.
Cōplebit̄ etiā qd̄ dicit dn̄s p apl'm ad Roma.xj. Quū in/
trauerit plenitudo gētiū:tūc reliquie isrl' salue fiēt. Esa.
x.adde ad istū ar.qd̄ scripsi.j.xlj.arti.x.q̄ secūdo opponit̄.
et infra.lxiiij. arti.

❡ Articulus Trigesimusseptimus A

Trigesimusseptimus

Arti.q̄ aūt eccl'ia nō sit ab imperio/s3 impe/
riū ab eccl'ia:q̄ est ali⁹ articulus a p̄cedētib⁹
apparet p rationē p̄prime positā:q: de cōgre
gatione fideliū q̄ est eccl'ia.vt.s̄.probatū est:p̄cedit impe
riū si iustū est/vel de eccl'ia malignātiū si iniustū est: sicut
species de genere:vt ecclesia sit genus/imperium vel re/
gnum species/predicata de genere:vt ecclesia contineat
imperium sicut genus speciem.sicut hoc nomen aīal con
tinet multa que differunt numero:vt petrum ⁊ ioannē.⁊
specie vt hominē ⁊ capram vel bouē.sicut hoc genus fur/
tū/que est cōtrectatio rei aliene.de peni.disti.j. vulgaris.
continet ⁊ rapinā que est eius species.xiiij.q.v.penale.et
nomē pecus continet omē animal quod ruminat.iuxta il

lud: Ruminat oē pecus. ad hoc. xv. q. j. mulier. ¶ B Q2
aūt regalis potestas sit p sacerdotalem ordinata: ⁊ quod
prior sit sacerdotalis: probat Hugo de sacra. lib. ij. pte. ij. c.
iiij. dicēs: Potestas spiritualis quantū ad diuinā institu-
tionē spectat: ⁊ prior est tempore/ ⁊ maior dignitate: vt in
illo priori populo manifeste declarat. vbi primo a deo in-
stitutū est sacerdotium: postea vero a deo iubente p sacer-
dotiū regalis potestas est ordinata. ⁊ hec authoritas p-
bat istū ⁊ ar. pcedērē quē late pbaui. Itē glo. Dan. v. apud
Insignia regalia. iudeos reges vnctio facit. ex de sacra vnc. c. j. apud gen-
tiles. iiij insignia. scz purpura/ fibula/ anulus/ diadema.
Q2 autē imperiū sit ab ecclesia datū est: quia sicut. s. xiij.
ar. longe disserui: ecclesia vtrumq habet gladiū ⁊ exerci
Imperium ab ecclesia et nō econuerso. tium: ⁊ executionē gladij temporalis ab ecclesia impera-
tor recipit. vt de Bern. ad Euge. lib. iiij. quarta columna
ibi: Quid tu denuo vsurpare gladium tentes: quē semel
iussus es reponere in vaginā? Quē eē qui tuū negat: nō
satis videt mihi attendere verbū dñi dicentis sic Math.
xxvj. Conuerte gladiū tuū in vaginā. tuus ergo: ⁊ ipse fo-
sitan tuo nutu: etsi nō tua manu euaginādus. alioquin si
nullo modo ad te ptineret etis: dicētibus aplis Luc. xxij.
Ecce gladij duo hic. nō respōdisset dñs/ satis est: sed me⁹
est: vterq ergo ecclesie: ⁊ spūalis scilz ⁊ gladi⁹ materialis.
sed is quidē pro ecclesia: ille vero ab ecclesia exercēdus. ille
sacerdotis: is militis manu/ sed sane ad nutū sacerdotis
⁊ iussum imperatoris. hucusq Bern. ¶ E Sed ⁊ sacer
dotes veteris legis etiā materiali gladio vtebant: qd nō
De. legis sacerdotes gladio materiali vsi sunt. fecissent/ nisi ad eos tēporalis et materialis gladius pti-
neret. Moyses enim sacerdos fuit. vñ Ps. xcviij. Moyses
⁊ aaron in sacerdotibus ⁊ c. xxij. dist. c. ij. ⁊ no. lxvj. dis. po-
ro. ⁊ tñ egyptiū interfecit. Exod. ij. ⁊ mādauit leuitis in-
terficere fratres suos idololatras. Exo. xxxij. ⁊. xlv. distin.
disciplina. ⁊. xxiij. q. iiij. qd crudele. ⁊. q. v. §. hinc apparet.
⁊. q. iij. nō inferēda. Itē phinees fili⁹ eleazari sacerdotis/
⁊ ipse sacerdos/ arrepto pugione intrans/ scortū pforā-
uit ⁊ iudeū coeūtē cū madianita chozui nomine/ filia no-
bilissimi principis madianitarū. Vir aūt iudeus nomine
Zamri duxerat: pter quod meruit pactū sacerdotij sem
piterni. vt hec legunt Nume. xxv. ⁊. xxiij. q. viij. legi siro-
mastē. ⁊. c. occidit. Itē samuel minister dei Agag regē pin
guissimū in frusta cōcidit. j. Reg. xv. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc ap-
paret. Nonne ⁊ helias pphetarū eximius occidit pphe-
tas baal. iij. Reg. xviij. ⁊. xix. c. in prin. ⁊ duos qnquagena
rios ochozie. iiij. Reg. j. ⁊ de isto vtroq. xxiij. q. iiij. q christus.
⁊ in. c. ea vindicta. Nonne ⁊ matathias filius Ioan-
nis sacerdos dñi zelator legis/ occidit iudeū super aram
sacrificantē. j. Mach. c. ij. In signū huius gladij tēpora-
lis potestatis christus ea vtens acceptis funiculis/ eiecit
ementes ⁊ vendentes de templo. Ioan. ij. c. j. q. iij. ex mul
tis. ⁊. c. vendentes. ⁊. xxiij. q. iiij. qui peccāt. Petrus etiam
suus vicarius auriculam malche amputauit. Ioan. xviij.
⁊. xxiiij. q. j. si petrus. ⁊ geminū fecit homicidiū: ananie et
⁊ saphyre. Actuum. v. ⁊. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. occidit. ⁊. c. pe
trus. Nec discipuli sm Ambro. peccauerūt petentes ignē
descēdere sup samaritanos. Luc. ix. xxiij. q. iiij. q christus.
nec paulus obcecans elimam magū. Actu. xiij. vt pre. c.
legi. ⁊. xxiij. q. iiij. §. pōt tñ in hac. ⁊. xlv. di. §. salomon. Nec
apli peccauerūt qui mandabant templis vt corruerent
sup idololatras ⁊ corruebāt. ⁊ multi ex eis peribāt. vt in
eorū gestis legitur. Nec hodie peccat plat⁹ q etiā in male-
ficio speciali: vbi habet iurisdictionē tēporalē: mādat fie-
ri iustitiā. vt ex lib. vj. ne cleri. vel mo. eps. Nec hoc dico q
clericis sit licitū hodie causas sanguinis agitare: imo p-
hibitū: vt pre. c. eps. ex ne cle. vel mo. sententiā. ⁊. c. clericis.
Ecclesia hz gladium tpalē: sed nō eius exercitium. qsi p totū. ⁊ ex de rap. c. in archiepiscopatu. ⁊. l. dis. clericū
q paganū. ⁊. c. miror. ⁊ in multis ibi. c. ⁊ expssum. ij. q. vij.
§. itē quū balaā. vero. his ita. ij. ¶ D Sed vt probē quō ec-
clesia gladiū habeat temporalē: sed per se nō eius exercī-
tium: vt superius satis dixi. nō enim cū authoritate occi-
dere vel iuste peccatū est: imo meritū. xxiij. q. v. §. hic appa

ret. c. de occidēdis. c. miles. c. quū minister. ⁊. c. lex eterna.
cū alijs. ⁊ nisi ecclesia hoc prohibuisset clericis: sine culpa
interficerent si potestatē haberent/ vel iuste hoc facerēt:
sicut sacerdotes legis veteris. vt pre. §. item quū balaā.
quia qui peccat nō peccat legis authoritate. xxiij. q. iiij. q
peccat. hoc aūt ecclesia ex maiori puritate ⁊ innocētia or-
dinauit. vnde dñs ad dauid. j. Paralipo. xxij. ait Multū
sanguinem effudisti: ⁊ plurima bella bellasti: nō poteris
edificare domū noi meo tanto effuso sanguine corā me. Non est pctm iuste occidere.
de hoc. j. q. vij. si qs oēm. de cōse. di. j. c. j. vbi de hoc. Si enim
peccatū esset iuste occidere: nunquā angelus dñi de man
dato eius occidisset p vno peccato vane glorie regis da-
uid. lxx. milia virorū de populo israel. ij. Reg. vlti. ⁊. j. q. iiij.
§. itē peccato ciuiū. vero. itē dauid. nec pter superbiā senna
cherib regis assyriorū. lxxxv. milia de pplo suo. Esa. xxxvij.
⁊ in multis alijs locis pcussit dñs p angelos iudeos ⁊ gē
tiles. Irregularitas quoq nō a iure diuino est: sed a ca-
nonico introducta. ex lib. vj. de sentē. excō. is qui in eccl'ia. Irregularitas vñ pcedat.
Et q imperiū sit ab ecclesia hinc apparet/ q nō est legiti
mus imperator: nisi vnctionē/ confirmationē/ coronatio-
nē/ ⁊ gladiū recipiat ab ecclesia. vt ex de elec. venerabilē.
⁊ in clementi. de iureiu. romani principes. ⁊ de re iudi. ad
aplice. lib. vj. ⁊ in clemen. e. c. pastoralis cura. ⁊ de hoc sa-
tis in alio ar. dictū est superius. xiij. sicut nec reges veri in
pplo isrl fuerūt: qui vnctionē a sacerdotib⁹ nō receperūt:
sicut. s. pxime dictū est. Itē quia vt plene probatū est. s.
in. xiij. ar. vt. s. tactū est in isto ar. papa vtrumq habet gla
diū: ⁊ supra imperatorem est/ quia maior eo est. ⁊ ad hoc
etiā facit. xcvj. disti. qs dubitet. Quis dubitet sacerdotes
christi regū ⁊ principū oimq fideliū patres ⁊ magistros
censeri? Nonne miserabilis insanie esse cognoscit: si filius
patrē: discipulus magistrū sibi conet subiugare: ⁊ iniquis
obligationib⁹ illū potestati sue subijcere: a quo credit nō
solū in terra: sed etiā in celis sese ligari posse ⁊ solui? Si h
de oibus sacerdotibus dicit: quid de illo dei vicario dicē-
dū est: qui est princeps omniū sacerdotū? xcvj. di. cōstanti
nus. ex qui fi. sint legi. p venerabilem. §. sunt aūt. ⁊ caput.
xxij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊ pastor pastorū. quia successor christi. prin-
ceps pastorū. j. Pet. v. xcv. dist. esto. qui dixit Ioan. vlti. ex
de maio. ⁊ obedi. solite. pasce agnos meos siue oues. glo.
meos dicit. id est vt meos: nō vt tuos. gloriam meā in eis
quere: nō tuā. mea lucra quere: nō tua. In qbus verbis ostē
dit eū nō principale caput: sed sui capitis vicariū genera
lē oim hominū: nullo excepto/ imperatore vel alio. ad qd
facit pre. c. solite. §. nos aūt. ibi: Nō distinguens inter has
oues ⁊ alias: vt alienū a suo demōstraret ouili: qui petrū
⁊ successores ipsius magistros nō recognosceret ⁊ pasto
res. Itē alia glo. dicit/ q pascere oues/ est credētes ne de- Pascere oues christi qd sit.
ficiāt cōfortare: terrena subsidia si necesse est subditis p-
uidere/ exempla virtutū pbere/ aduersarijs obsistere/ pec
cātes corrigere. fac. xcv. di. esto. Nā etsi alijs aplis christ⁹
claues dederit quū eis dixit: Ioan. xx. Accipite spm sctm:
quorū remiseritis peccata remittunt eis: ⁊ quorū retinue
ritis retenta sunt. de peni. di. j. quē penitet. singulariter tñ
petro dixit Math. xvj. Tibi dabo claues. xxj. di. in nouo.
hoc ideo: vt omes per orbē credētes intelligant vnū esse
caput vniuersalis ecclesie extra quā nemo saluat: vel re-
gnū celorū adipiscit. xxiiij. q. j. quicūq. aut vn⁹ intelligat
christi vicarius principalis in ecclesia sctā nō duo: ne vni-
tatis vinculū dissoluat. xix. di. ita optime. xciij. di. legim⁹.
ibi: Q2 aūt postea vnus electus est q ceteris pponeret: in
schismatis remediū factū est: ne vnusquisq ad se trahēs
ecclesiā christi rūperet. ¶ E Et si dicat q antea fuit im
perator q christus nasceret. falsuz est: q2 nō debet dici ve- Non est imperator nisi catholicus.
rus imperator q catholicus nō est: vt. s. dixi in ar. xxxvj. ⁊ q
a toto mūdo elect⁹ nō est: q2 toti⁹ mūdi imperator vn⁹ est.
vij. q. j. i apib⁹. nullus enim legit imperator a mūdo elect⁹: vel
alicui a deo q est mūdi dñs. viij. disti. q iure. imperiū supra
orbem datum fuit. ergo vsurpatū: vt superius est probatū
in illo articulo. xxvj. vnde Aug. iiij. de ciui. dei. iiij. c. dicit.

ꝙ remota iustitia q̃d sunt regna nisi magna latrocinia:⁊
infra. Eleganter em̄ ⁊ veraciter Alexādro illi magno/q̇s
dam cōprehensus pirata ab eo interrogatus/quid ei vi-
deret̃ vt mare haberet infestū: r̄n̄dit libera ꝯtumacia: q̄ꝺ
tibi inquit/vt totū orbē terrarū: sed quia ego exiguo na-
uigio facio/latro vocor: q: tu magna classe: imperator.

Dionidis piratę liberū r̄n̄sū ad Alexandrū magnum.

Quare etiā voluit deus vel ꝑ meliori ꝑmisit: vt essent ta
lia regna vel imperia vsurpata: Aug. de ciui. dei. v. li. c. xij.
circa finē. dicit sic. Quum diu fuissent regna orientis illu-
stria: voluit ⁊ deus occidētale fieri: q̄ꝺ tēpore esset poste-
rius: sed imperij magnitudine ⁊ latitudine illustri⁹. Idq̧
talib⁹ potissimū concessit hoībus/ad domanda multarū
gētium grauia mala: qui causa laudis/honoris/⁊ glorie
consulerent patrie: in qua ipsam gloriā requirebant: salu
temq̧ eius saluti sue ꝑponere nō dubitarent: ꝓ isto vno
vitio: id est amore laudis/pecunie cupiditatem: ⁊ multa
alia vitia cōprimētes. Itē Aug. iiij. de ciui. dei. c. iij. Malo
rū regnū magis regnātibus nocet: qui suos aīos vastāt
scelerū maiore licētia. his aūt qui seruiēdo eis subdunt̃:
nō nocet nisi iniq̄tas ꝓpria. nā iustis quicq̄d malorū ab
iniquis dn̄is irrogat̃: non est pena criminis/sed virtutis
examē. vij. q. i. aduersitas. v. q. v. nō om̄is. ꝓinde bon⁹ etiā
si seruiat liber est: malus etiā si regnat seruus est: nec vni⁹
hois: sed q̄ꝺ est grauius tot dominorū/quot vitiorū. de q̇-
bus vitijs quū ageret scriptura diuina: A q̄ em̄ inq̇t/q̇s
deuictus est: huic ⁊ seruus addict⁹ est. ij. pe. ij. ⁊ facit Ioā.
viij. Itē Greg. in registro epistola. v. in dictiōe. xiiij. Bru-
nichilde regine Francorū nō immerito ꝯtigit: vt cūctarū
gentiū regna ꝓcelleret regna francie. q̇ppe q̄ earundem
gentiū creatorē ⁊ veraciter cōfitetur: sed vt laudabilius
in eo fides cū operibus enitescat: adhortationes nostre
eū succendāt: quatenus sicut sublimē illū inter hoīes po-
tentia regalis ostēdit: Ita ante deū magnū faciat pietas
actionis. Idem in ep̄la. vj. Childeberto regi Francorum.
Quāto ceteros hoīes regia dignitas antecedit: tanto vl
tra ceterarū gentiū regna v̄r̄a ꝑfecto culmē extollit. esse
aūt regē: q: sunt ⁊ alij nō mirū est: sed esse catholicum q̄ꝺ
alij nō merent̃: hoc satis est. Sicut em̄ magne lampadis
splēdor in terra noctis obscuritate luminis sui claritate
fulgescit: Ita fidei vestre claritas inter aliarū gentiū ob-
scurā perfidiā rutilat ac coruscat. Quicquid aūt ceteri re-
ges se gloriant̃ habere: vos habetis. Sꝫ ipsi in hac re ve-
hementius superant̃: q̄m hoc principale bonū nō habent
q̄ꝺ habetis. vt ergo sicut fide: ita ⁊ actione regnū regat̃:
benignam se excellentia vestra suis subiectis semꝑ exhi-
beat: ⁊ si qua sunt que ei⁹ animū offendere valeant: ea in-
discussa nō puniat. Tunc em̄ vero regi regū amplius pla
cebit si potestatē suā restringēs minus sibi crediderit lice
re ꝙ pōt. Hucusq̧ Grego. faciūt ad hec. xxiij. q. iiij. sicut.
⁊ c. si nō ex fidei. Est ⁊ alia ratio q̄re deus iniusta regna ⁊
violenta sustinuit: vt per taliū reges israeliticū ppl̄m de-
linquētē: ⁊ idololatrā feriret/⁊ alios dei inimicos: vt ma
li malos punirēt. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vnde sennache
rib qui dicit̃ assur: iudeos puniuit. de quo dicit dn̄s Esa.
x. Assur virga furoris mei: ⁊ ipse nō cognouit. ⁊ nabucho
donosor. iiij. Reg. c. penul. ⁊ vlt. ⁊ antiochus. ij. Macb. v.
⁊ principes romani. Luc. xix. ⁊ pre. §. hinc notādū. Scd̄m
Augu. em̄ malus aut ideo viuit vt cōuertat̃: aut ꝙ ꝑ eum
bonus exerceat̃. facit. xxiij. q. iiij. hec autē. in fi. Nec obstat
q̄ꝺ legit̃ factū. Ibi allegat Hiero. Quis em̄ illi exercitui
talē potestatē dedit: aut ppl̄o romano/ꝙ iurisdictionem
det imperatori in vniuerso orbe? ⁊ vide. s. e. ar. ℞. et si di-
catur. ⁊ q̄ꝺ no. in spec̄. in rubrica de scripti. ꝓsentia. §. rōne
cause. ℞. itē q: obtent̃. est ⁊c. ꝙ exercit⁹ imperatorē facit.
xciij. [illegible] legim⁹. ⁊ ꝙ imperator habet iurisdictionē a ppl̄o
insti. de iur. na. §. sed quod principi. ⁊ no. ex̄ de transla. c. i.
glo. i. quia illud olim. hodie verū nō est: sed electores/⁊ cō
firmatio pape. ex̄ de elec. venerabilem. Itē s̄m Innocē. ⁊
Ostien. qui hoc no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ꝙ super his. papa vi-
carius generalis est dn̄i iesu christi. s. de transla. c. i. ⁊ ij. et

Deus iniusta ⁊ violēta ꝑmisit dn̄ia.

Sennacherib ē assur.

Mali q̄re viuāt.

ideo potestatē habet nō solū suꝑ christianos/sed etiā suꝑ
oēs infideles. Quū em̄ christus plenariā recepit potesta-
tē. Ps. lxxi. Deus iudiciū tuum regi da: ⁊ iustitiā tuā filio
regis. ⁊ Matth. vlti. Data est mihi om̄is potestas in celo
⁊ in terra. Nō videret̃ diligēs siue sapiēs paterfamilias:
nisi ⁊ vicario suo: quē in terra dimisit: plenā suꝑ oēs pote
statē dimisisset. ex̄ lib. vj. de homici. ꝓ humani. vbi de hoc
etiā Ostien. no. ¶ F Et ideo dicit̃ de papa/ꝙ habet nō
solū potestatē: sed plenitudinem potestatis. ex̄ de vsu pal.
ad honorē. ij. q. vj. qui se scit. quia petro et successorib⁹ ei⁹
claues regni celorū dedit dicens: quodcūq̧ ligaueris ⁊c.
Mat. xvj. ⁊ xxiiij. q. i. quodcūq̧. ⁊ iterū: pasce oues meas.
Ioan. vlti. ex̄ de maio. solite. Oues aūt sunt nō solū fide-
les: sed etiā infideles per creationē/licet adhuc nō sint de
ecclesie ouili. vn̄ Ioā. x. Et alias oues habeo que nō sunt
ex hoc ouili. vn̄ sequit̃ ꝙ papa suꝑ om̄es habet potestatē
⁊ iurisdictionē super terrā de iure: licet nō de facto. appro
bant̃ hec in eo q̄ꝺ legit̃ ⁊ no. s. de elec. significasti. de iudi.
nouit. ⁊ pre. c. solite. Et per hanc potestatē quā habet pa-
pa: dicendum est ꝙ si gentilis/vel paganus/vel barbara
queuis alia natio: etsi nō habeat nisi legē nature: si tamē
cōtra ipsam legem nature faciat: licite per papā potest pu
niri. xxxij. q. vij. flagitia. ⁊ ar. Gen. xix. vbi habes ꝙ sodo-
mite quia cōtra legem nature peccauerūt: puniti sunt a
dn̄o. ij. q. i. deus omnipotēs. ex̄ de accusa. qualiter et q̄n. ij.
vnde quū iudicia dei nobis sint exēpla: nō occurrit ratio
quare papa qui est vicari⁹ dei: hoc nō possit ⁊ debeat dū-
modo facultas adsit. Iō ⁊ om̄es idololatras punire pōt.
naturale em̄ est vnum ⁊ solū deū credere ⁊ nō creaturas:
vt mādauit dn̄s moysi Deut. xiij. ⁊ xxiij. q. v. si audieris. ⁊
Matth. iiij. vnum deū adorabis ⁊c. vnde Paulus ad Ro
ma. i. Inuisibilia em̄ ipsius a creatura mūdi per ea que fa
cta sunt intellecta conspiciunt̃. sempiterna quoq̧ eius di-
uinitas: ita vt sint inexcusabiles. ⁊ i. e. Qui cōmutauerūt
veritatē in mendaciū: ⁊ coluerunt ⁊ seruierunt creature
poti⁹ ꝙ creatori. Inde est ꝙ papa iudicat ⁊ punit iudeos
si contra legē faciant in moralibus: que immutabilia ꝑse
uerant. vj. di. §. his itaq̧. q̄n prelati eorū eos nō puniunt.
⁊ eodem modo punit eos si contra legē suam hereses in-
ueniant ⁊ obseruent. Hac ratione moti Grego. ix. et In-
nocen. iiij. mādauerūt comburi librū quē iudei vocāt tal-
muth: in quo multe hereses cōtinent̃: ⁊ puniri illos q̄ do-
cerent dictas hereses vel seruarent. De christianis nō est
dubium ꝙ potest eos iudicare ⁊ punire si contra legem
euangelij faciant/vel grauiter peccēt: vt patet in his que
legunt̃ ⁊ no. ꝑ Innoc. ⁊ Ostien. ex̄ de iudi. nouit. facit. xv.
q. vj. alius. item. xxxij. q. v. preceptū. ex̄ lib. vj. de sup. ne. pre.
grandi. Et quāuis papa aliq̄n omittat penitētias iustas
⁊ debitas penas oībus ꝑdictis inferre: vel quia facultatē
nō habet coercendi: vel ꝓpter pericula vel scandala que
incūbunt: vel que venire timet/vel quia multitudini par-
cit. ex̄ de cleri. excō. mi. latores. de tempo. ordi. c. ij. l. di. vt cō
stituent̃. Est t̄n̄ potestas hoc faciēdi apud eū quando pōt
⁊ vult. ¶ H Iuste etiā papa dat indulgentias illis qui
vadūt ad defendendū ⁊ occupandā terrā sanctā ⁊ aphri-
cā quā incolunt saraceni/q̄ n̄r̄a fuit: sicut apparet in con-
cilijs ibi celebratis. ⁊ quia saraceni aut nocent: aut semꝑ
nobis parati sunt nocere sicut nostre fidei inimici. ad hoc
xxiij. q. viij. dispar. ⁊. q. v. omniū. ⁊ infidelib⁹ terrā possidē-
tibus iustū bellū indicit/quia iustam habet causam: quū
illa terra sit consecrata natiuitate cōuersatione et morte
iesu christi: ⁊ in qua non colitur christus/sed machomet⁹.
Unde ⁊ ꝙuis infideles saraceni ipsam possideant: iuste
tamen exinde depelluntur vt colatur a christianis: et ad
ipsorum dominiū reuocetur. nam ⁊ predicatione aposto-
lorum: ⁊ iusto bello victa fuit et acquisita ab imperatore
romano post mortem christi. ⁊ ideo papa ratione imperij
romani quod obtinet: potest et debet ipsam ad suam iu-
risdictionem reuocare: qua iniuste ab illis qui de iure
hoc non poterat facere: noscitur spoliatus et interuallo

Oues christi.

Papa punit iudeos.

Causa crucis ꝑdicande cōtra infideles.

etiā gn̄cūq̄ potuerit.ex̄ de resti.spo.olim.j.collectis amis
cis.ff.de acqui.pos.qđ meo.§.vlti.⁊.l. dam possidere.§. q̄
ad nundinas.⁊ no.ex̄ de homici.significasti.ij.in glo.ma
gna.⁊ hec ratio sufficit in oībus alijs terris in q̄bus nūq̄
romani imperatores iurisdictionē habuerūt. Nec obstat
si dicat̄ q̄ ecclesia nō habet imperiū nisi in occidēte.xcvj.
di.Cōstantinus.j.q: illud loquit̄ quoad ꝓprietatē: secus
quoad tuitionē ⁊ defensionē.hoc eīn certū est.q: vnꝰ gla
dius alteri adsistere pōt.vt d: ex̄ de sentē.excō.dilectio.li.
vj.ꝑcellit tn̄ spūalis:vt pater ⁊ magister. vn̄ pōt supplere

Papa hꝫ iurisdictionē super infideles.

⁊ punire tēporalē negligentiā ⁊ delictū.xcvj.di. q̄s dubi
tet.c.duo sunt.c.si imperator. ❡ J Quinimmo ⁊ contra
alios infideles:etsi nō teneāt terrā in q̄ iurisdictionē ha
buerunt principes christiani:pōt tn̄ papa iuste facere pce
ptū ⁊ constitutionē q̄ nō molestent iniuste christianos q̄
eorū iurisdictioni subsunt.arti.j.de iude.c.de iudeis.⁊.c.
quū sit.⁊.c.ex speciali.⁊.c.si.liiij.di.mancipia.⁊.c.seq. imo
et si male tractēt christianos:pōt eos priuare p̄ sentētiā iu
risdictiōe ⁊ dominio qđ sup̄ eos habēt:sed nō nisi ex ma
gna causa.debet eīn eos quātū pōt tolerare: dūmodo nō

Nemo cogendꝰ ad fidē.

sit periculū christianis:nec exinde graue scandalū gene
retur.Licet eīn infideles ad fidē p̄cise non cogant̄:q: oēs
sunt libero arbitrio reliquēdi:quia sola gratia dei in hac
reuocatione valꝫ.xlv.di.de iudeis.⁊.xxiij.q.v.ad fidē.de
con.di.iiij.gratia.pōt tn̄ papa mandare infidelibus q̄ in
terrenis sue iurisdictiōis euāgelij p̄dicatores admittāt.
nam quū omnis creatura rationalis facta sit ad deū lau
dādum iuxta illud psalmiste.cxvj. Laudate dn̄m omnes
gentes.⁊ iterum p̄s.cl. Omnis spiritus laudet dominū.
Certum est q̄ si omnes pagani predicatores prohibeant
p̄dicare: peccāt.ar.ex̄ de iudeis .quā sit.⁊ ideo a papa sūt
puniendi.In omnibus autem predictis casibus ⁊ in om
nibus alijs/in quibꝰ licet pape aliquid mandare infide
libus: ⁊ cōpellere siue punire eos si nō obediāt: papa pōt
solus ⁊ non alius de iure suo contendere:bellum eis indi
cere:⁊ contra eos seculare brachiū inuocare. ❡ L Nec
est cōtra quod dicit apostolus:Nihil ad nos qui foris sūt
j.ad Corin.v.ij.q.j.multi.quia illud verum est excommu
nicando vel precise ad fidem compellendo:quuꝫ sola dei
grā vocandi sint.vt pre.c.de iudeis.xlv.di.als autē si nos
vel nostros perturbent siue inquietent:seu bona nostra
occupent:multum ad nos.de quo dic vt legitur et no. ex̄
de diuor. gaudemus.℣.⁊ in premissis casibus/ibi: Qui
ꝯstitutiōibꝰ canonicis nō arctant̄.verū est q̄ad matrimonia
vel q̄ad hoc vt excōicari possint: vt sequit̄.arceātur tn̄ si
alicui christiano iniuriosi existant.multo fortiꝰ si fidei vel
cultui diuino contumeliosi inueniātur.in talibꝰ enim per
subtractionem participationis ⁊ societatis omnium chri
stianorū satisfacere cōpelluntur. ex̄ de iude. ⁊ si iudeos.
⁊ quasi per totū.xvij.q.iiij. ꝯstituit.sed ⁊ legibꝰ humanis
imperatorū sub imperio degētes/subiacēt:cuiuscūq̄ sint
secte:⁊ ip̄am necesse habēt seruare: alias gladio:si res exe
gerit : ferient̄. C.de iude.l.ij.⁊.l.ne quis.⁊.l.iudei.et.C.de
paga.l.si. ❡ L Uidetur etiam dn̄o ostiensi qui hoc etiā
no.p.c.q̄ super his.q̄ in aduentu christi oīs honor ⁊ prin
cipatus:⁊ omne dn̄ium: ⁊ omnis iurisdictio de iure et de

In aduētu christi oīs p̄latio ē trāslata ad fideles.

iusta causa:⁊ per illū qui supremam manū habet: nec er
rare potest:omni infideli subtractus fuerit: ⁊ ad fideles
translatus:quia hec iusta causa fuit.ꝓbatur Eccl̄i.x. Re
gnū a gente in gentē trāsfert̄ ꝓpter iniustitias/iniurias
⁊ cōtumelias ⁊ diuersos dolos. facit.xxiij.q.vij.c.j.ij.⁊.iij.
⁊ q̄ hoc factū sit cōprobat̄ ex̄ de cōsti.trāslato.⁊ hoc in p̄so
nā christi filij dei viui:q̄ nō solum sacerdos fuit/sed ⁊ rex.
Luc.j.Ecce ꝯcipies ⁊c.vsq̄ ibi:et regni eius nō erit finis
vn̄ ⁊ ipse dixit Matth.xxj.Auferet̄ a vobis regnū:⁊ dabi
tur genti faciēti fructus eius. ❡ M Huius aūt regni ⁊
sacerdotij principatū ꝑpetuū cōmisit filiꝰ dei petro ⁊ suc
cessoribus eius:vt patet in eo qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ li.vi.de ho
mici.pro humani.ex̄ qui fi. sint legi.per venerabilē.§.ra
tionibus.per totū.maxime in.℣.fi.vn̄ cōstanter asserimꝰ/

q̄ infideles de iure debēt subijci fidelibꝰ. nō ecōtra: vt pꝫ
in eo qđ legitur et no.ex̄ de iude.c.j.in fi.⁊.c.multorū.⁊.c.
et si iudeos. ❡ N Concedimꝰ tn̄ q̄ infideles q̄ dominiū
ecclesie recognoscunt:sunt ab ecclesia tolerandi:quia nec
ad fidem sunt precise cogendi: vt dictū est.tales enim pos
sunt habere possessiōes ⁊ colere christianos ⁊ iurisdictio
nē ex tolerantia ecclesie.⁊ in talibus ab ecclesia toleratis
dicimꝰ locū habere illud petri ap̄li in canonica sua.j.c.ij.
Subditi estote in om̄i timore dn̄is:nō tn̄ bonis ⁊ mode
stis/sed etiā dyscolis.⁊.j.ad Timo.vj. in prin. Quicūq̄
sunt serui:dn̄os suos om̄i honore dignos arbitrent̄.⁊ oēs
infideles qui nec potestatē ecclesie romane: nec dominiū
recognoscunt/nec ei obediunt:indignos regno principa
tu iurisdictione ⁊ omni dominio iudicamus.⁊ illos q̄ ter
ram sanctā:vel alias partes quas christiani acquisierūt:
occupāt vel occupatas detinēt:debere authoritate eccl̄ie
impugnari.sup̄ quo vide qđ no. Ostien.in summa de iu
deis ⁊ paga.§.fi.⁊ in summa de hereti.§.qualiter deuitet̄
ſm Ostien. qđ etiā no.ex̄ qui fi. sint legi.p̄ venerabilē.§.
rationibus.℣.sunt autē.ibi: Paulus etiā vt potestatis ple
nitudinē exponeret ad Corin.scribēs ait.j.ad Cor.vj.di
cēs: Nescitis q̄m āgelos iudicabimꝰ: ❡ O Et sic loqns
de papa: hāc maioritatē potestatē ⁊ authoritatē summā
⁊ excellentē in omnibus: ⁊ per oīa:pre oībus:⁊ super om
nibus totius mūdi christianis indistincte sibi datā conce
do:ſm ea que no.s̄.de concef.p̄ben.ꝓposuit. Habuit eīn
papa plenitudinē potestatis:vt hic.⁊.s.de elec.illa. de vsu
pal.ad honorē.⁊ maior ⁊ superior est om̄ibus christianis: *Probat̄ pluribꝰ rōnibus papa eē sūmꝰ etiā tpalibꝰ ⁊ spūalibꝰ*
multo potius infidelibus.qđ pōt ꝓbari multis rationibꝰ
nimis dilucidis ⁊ efficacibꝰ. Primo ratione ordinis scri
pture etiā legis humane. in aut̄.quō oportet ep̄os.in p̄n.
coll̄.j.C.de sac.⁊.l.fi.C.de ve.iur̄.cū.l.ij.§. sed diuine. prio
res eīn ⁊ maiores inferioribus preponunt̄.C.de no.C.fa
bri.l.l.vnica.post međ.facit ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.vbi de hoc
no.⁊.c.statuimꝰ.⁊.c.quū iferior. ❡ P Est aūt multiplex *Maioritas multiplex.*
maioritas:scꝫ dignitatis.ex̄ de elec.dudū.§.gestis igitur.
ex̄ de offi.del̄.pastoralis.Tēporis.ex̄ de ma.⁊ obe.c.j.Se
nectutis.ff.de iur̄.immu.semp.ex̄ de transla.quāto.Prela
tionis siue dispēsatiōis.ex̄ de elec. trāsmissam.ex̄ de iudi.
at si clerici.Consecratiōis.ex̄ de cōse.ec.vel al.aqua.ex̄ de
maio.⁊ obe.c.p̄ tuas.⁊.c.quū inferior.Ordinatiōis.ex̄ de
maio.⁊ obe.statuimꝰ.hic adde qđ scripsi.j.in ar̄.lxviij.℣.
ad horū suppletionē.Scđo rōne subiecti.s.aie que oībus *Rō scđa*
rebꝰ hūanis p̄ponēda est.C.de sacrosctis eccl̄ijs.sancimꝰ
j.xij.q.j.p̄cipimꝰ.xxxviij.di.sedulo.⁊ quanto q̄s melioribꝰ
⁊ maioribꝰ p̄est:tanto ipse maior ⁊ honestior est.in aur̄.de
defenso.ciui.§.nos igit̄.Jmmo ⁊ ex hoc sequit̄ q̄ oīa tēpo
ralia subsint ei.nā aīa facta est ad seruitiū dei: cetera aūt
ad seruitiū anime.⁊ consueuit dici q̄ q̄ habet rusticū: ha
bet ⁊ bouē.⁊ hoc etiā probat̄ per p̄all̄.c.p̄ venerabilē.ibi.
in prin:⁊ probabilius reputat̄ vt eos ad actus legitima
re valeat seculares. vnde ꝓpterea creata est aīa ad ima
ginem dei.xxxiij.q.v.hec imago.hominē eīn creauit deus
ꝓpter se cognoscendū ⁊ diligendū: alia ℞o ab hoīe fecit
ꝓpter hoīem.i.ad eiꝰ vtilitatē.⁊ iō vltimo creatus est hō:
q: qđ vltimū est ī opatiōe:p̄mū est ī intētiōe ſm p̄hm. Ps̄.
viij.Oīa subiecisti sub pedibꝰ eiꝰ.Gen̄.j.ad fi.ibi: Cresci
te ⁊ multiplicamini:⁊ replete terrā:⁊ subijcite eā:⁊ dn̄ami
ni piscibus maris/⁊ volatilibꝰ celi/et vniuersis animāti
bus que mouent̄ sup̄ terrā.Jtē Paulus.j.ad Cor.iij.c.in
fi.Omia aūt vestra sunt:siue paulus:siue apollo:siue ce
phas:siue mūdus:siue vita:siue mors:siue p̄sentia:siue fu
tura.omia eīn vestra sunt:vos aut christi: christꝰ aūt dei.
xxiij.q.vij.q̄ aūt . in fi.Sic ergo p̄ quādā cōsequētiā:q̄ ha
bet regere animas:non est exclusus ab his que sunt subie
cta animabus.⁊ qui habet quod maius est: habꝫ ⁊ quod
minus.vt predi.c.precipimus.ex̄.de dona.inter vi. et vxo.
per vestras.§.fina.ibi:quū ergo satis ei possit modicū cre
di dotis: cui creditū est corpus vxoris.ex̄ q̄ fi. sint legi.per
venerabilē.j.rn̄so.ibi; Sic ad actus spirituales illos legi

mans vt possint in ep̄os ꝓmoueri: et quo verisimiliꝰ creditur ⁊ probabilius reputatur ⁊c. sic econuerso vt q̄ tēporalia habet habeat spūalia. nā tēporalia accidūt anime: nō econtra. ff. de redhibi. ac iustissime. arg. i. q. iii. si quis obiecerit. vnde dn̄s Matth. vi. loquēs de tēporalibꝰ. dicit ⁊ hec oīa scʒ tēporalia adijcient vobis. vbi expositor: nō ait dabunt ne putent eē terminꝰ vie/sed adijcient: q̄si adiectiuo mō/ nō substātiuo. Vn̄ Chrys. nō dixit dabunt: quia quasi nihil sunt. ⁊ ita quere futura: et accipies p̄sentia. sed quidā de adiectiuo faciūt substantiuū: ⁊ econuerso. s. de substantiuo faciūt adiectiuū. de q̄bus Aug. Ve eis q̄ derelinquūt te dn̄e: ⁊ oberrāt in vestigijs tuis: ⁊ nutꝰ tuos ꝓ te amāt. ⁊ obliuiscunt quid innuāt. Nutus tui sunt om̄e creaturarū genus. In typo isto merito pōt dici terra vacua ⁊ inanis. Gen̄. i. in prin. Sūt aūt tēporalia ad solatiū ⁊ corporis sustentationē: vt in peregrinatiōe viaticū. In seruitio dei spiritualia sunt ad decorē aīe vt digna sit visione dei. Eterna sunt ad ꝯsummationē vtriusq̄: vt beatificemur in regno dei. Bona ergo tēporalia dant in solatiū: spūalia in meritū: eterna in p̄miū.

Eximia s̄nia Augustini.

Finis tēporaliū et spūaliū.

Rō. iij.

¶ Tertio ratiōe ꝓbabili cōgrua: quia sicut christus est deus ⁊ homo: vtrancq̄ perfectissime naturā participās. Athanasius. deꝰ et homo vnꝰ est christus. Et iterū. ꝑfectus deus ꝑfecꝰ hō. xxiij. di. q̄ ep̄s. ex̄ de summa trini. c. i. ex̄ de here. quū christꝰ. de cele. missi. i quadā. Sic eius vicariꝰ generalis ⁊ singularis papa participat cū christo quodāmodo naturā diuinitatꝭ: quoad spūalia: ⁊ humanitatis quoad tēporalia. Nā quoad spūalia dicunt hoīes dij. Ps. lxxxi. Ego dixi dij estis: quoad tēporalia hoīes q̄ de terra sunt ⁊ terrena querunt q̄ dicunt corpori. vn̄ Phil. ij. Omes q̄ sua sunt querunt. i. tēporalia. sic exponit. viij. q. i. sunt in ecclesia. ⁊ vere: q̄ de terra sumus ꝑ desideria ⁊ cogitationes in terram reuertimur. Gen̄. iij.

Papa pticipat vtramq̄ naturā cū christo.

Rō. iiij.

¶ Quarto rōne fortitudinis: q̄ spūalia fortiora sunt tēporalibus. s. de transla. inter corporalia. quia temporalia transeūt. Sap. v. Quid nobis profuit supbia: aut q̄d diuitiarū iactātia cōtulit nob: trāsierūt oia illa tamq̄ vmbra. spūalia nō trāseūt. Luc. xxi. Celū et terra transibunt: v̄ba aūt mea nō trāsibūt. xxxv. q. i. fraternitatꝭ.

Ratio. v

¶ Q. Quinto: q̄ q̄libet princeps ⁊ imperator: medū pape subest/sed etiā alijs ep̄is: ⁊ suo etiā simplici sacerdoti. q̄ ipsum soluit et ligat ⁊ iudicat. ad hoc. lxiij. di. valētinianꝰ. xcvi. di. quis dubitet. cū duobus. c. seq. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. §. verū. ⁊ §. potuisses. ex̄ de iudicijs. nouit. §. nō igit. ex̄ de peni. et re. omnis. Quū tn̄ nullus clericus quātūcumq̄ minimꝰ existens clericus ⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico possit subesse personaliter i aliquo casu. xi. q. i. clyta. c. placuit. xcvi. di. satis euidēter. ex̄ de iudi. at si clerici. et hoc hodie sancit noua cōstitutio Frederici secūdi: q̄ incipit hac editali.

Imperatores et reges subijciūtur ep̄is.

Rō. vi

¶ Sexto hoc fulcit infinitis authoritatibꝰ. xcvi. di. quū ad verū. c. duo sunt. ⁊ p. c. solite.

Rō. vij.

¶ Septimo diuino oraculo: ⁊ antiq̄tate/seu diuturna cōsuetudine approbata. s. ex̄ de transla. ep̄o. c. i. ⁊ c. quāto.

Rō. viij.

¶ Octauo ex vi fidei orthodoxe. sicut enī ponere duo principia hereticū est xxiiij. q. i. quedā. ꝟ. cerdoniani. sic ponere duos vicarios generales ⁊ sibi eq̄les in terris hereticū videtur: q̄d ius ptinet. Ne igitur videaris heresiarcha iure: hec sit fides tua catholica: q̄ sicut vnus est deus incōmutabilis. s. de sum. trini. c. i. p̄mo rn̄. sic est vnus vicarius suus in terris generalis: cui omnes angeli. i. hoīes debent esse subiecti: ⁊ in oībꝰ obedire: cuius nauis stabilis est ⁊ immutabilis. nā etsi q̄nq̄ fluctuet. xxiij. di. in noīe dn̄i. in p̄ma pte. ⁊. i. q. iiij. turbat nauicula. nō mergit. xxiiij. q. i. nō turbat. Sic etiā superiori cōuenit inferior hierarchia: q̄n om̄es hoīes vicario dei in terris: sicut in celis deo oēs angeli seruiunt ⁊ intendūt. q̄n ꝟo superbiūt ⁊ resistūt: turbat inferior: et offendit superior hierarchia. xi. q. iij. qui resistit. ⁊ melius lxxxix. di. ad hoc.

Rō. ix.

¶ Nono ratione vnitatis: que diuisionē nō recipit. xxiiij. q. i. loquit. ergo quū vna sit tm̄ ecclesia generaliter simul collecta. de conse. dist. i. ecclesia. vnum baptisma: vnus deꝰ: vna fides/vt ibi Eph. iiij. vij. q. i. nouatianus. nō potest habere vna spōsa generalis/nisi vnum sponsum generalē: nec alium sibi parē et equalem. ar. ad hoc. ex̄ de preben. quū nō ignores. faciunt. vij. q. i. scire. ⁊ c. sicut. aliud est dicere opinio monstrosa. ex̄ de offi. or di. q̄m. ⁊ in superioribus primis articulis de hoc satis dictū est. hac etiā ratione nullus sapiens rex ordinat regnū suū ad diuisionem/sed ad vnitatē: quia omne regnū in seipso diuisum desolabit. Matth. xij. Luc. xi. ⁊ xxv. q. ij. si ea. Sed deus est rex sapientissimꝰ a quo est omnis sapiētia. Sap. i. ⁊ cui dicitur in Ps. ciij. Omnia in sapiētia fecisti: ergo regnum suū quod est ecclesia. de quo alibi dicitur Matth. xiij. Mittet filiꝰ hominis angelos suos ⁊ colligent de regno eius omnia scandala: quod Grego. in homilia de cōmuni virginū intelligit de ecclesia militanti: vbi sunt scandala facta tota die. Sic cōgregationē fideliū nō ordinat deꝰ ad diuisionē/sʒ ad vnitatē: ordinaret autē ad diuisionē/siue schisma: si in eccl'ia duo capita ordinasset: q̄rū vnū alteri nō subesset. q̄ tūc eēt occasio q̄ aliq̄ ex subditis adhererēt vni: alio ꝯtēptorali ecōuerso: vel q̄d eēt iurgiū inter eos sicut inter pastores abraā ⁊ loth q̄ eq̄les in potestia videbant. Gen̄. xiij. Igit nō nisi vnū caput i vna vniuersali ecclesia ordinauit loco sui qui est caput ecclesie. ad Ephe. i. et Col. i. ⁊ ij. Et ipsum loquor de christo: dedit caput super omnē ecclesiā que est corpus ipsiꝰ. xxiiij. q. i. aduocauit. Et ipse ascēsurus in celum corporaliter a nobis recedēs/ne sine capite corporali et visibili remaneret: dedit loco sui Petrū: ⁊ post cū successores suos/vices Joā. vlti. Pasce oues meas. vt. s. sepe dictū est. et est expressum in illo. c. pro humani. de homici. lib. vi. Nec valet dicere q̄ romani vel alij ad quos deuenit imperiū/eligebāt imperatores. quia sicut ex sola violentia competebat eis: vt totius orbis vicē gererent: ita ⁊ imperatori electo ab eis cōpetebat toti orbi ex eadē violentia imperare. ¶ R. Deo autē qui ex malo scit eligere bonum. placuit fm̄ Augusti. xviij. de ciui. dei. c. xxij. per romanos orbem debellare terrarum: vt in vnā societatē reipublice legemq̄ perductū/longe lateq̄ pacaret: que pacatio valuit postea ad fidem christi liberius predicandā: ⁊ dei cultum amplius dilatādum. et propterea christus tēpore pacis nasci voluit. Luc. ij. Exijt edictū.

Ratio. x.

¶ Itē decimo om̄is potestas q̄ in ecclesia est a deo est: nō est potestas nisi a deo. Roma. xiij. xi. q. iij. qui resistit. ⁊ Joan. xix. Nō haberes in me potestatē vllā/nisi tibi datū esset desuper. facit. xxiij. q. i. quod culpatur. sed que a deo sunt/ordinata sunt. vt dr̄ ibidem. Rom. xiij. Ergo iste due potestates spiritualis ⁊ tēporalis: que sunt in ecclesia ordinate sunt: nō autē essent ordinate/sed potius dissipate: si vna alteri minime subderet. facit. lxxix. dist. ad hoc. igitur vna alteri subiecta est: sed nō spiritualis temporali. vt. xcvi. disti. quis dubitet. cum seq. ergo tēporalis spirituali tamq̄ digniori. xcvi. di. duo sunt.

Rō. xi.

¶ Itē vndecimo om̄is potestas dependēs in esse ab alia: sicut a totali causa est illi subiecta: sʒ potestas tēporalis est hmōi respectu spūalis: igit est illi subiecta. Minor ꝓbat: q̄ q̄d est causa totalis tēporalis potestatis est in eadē ecclesia. Sʒ causa totalis ecclesie q̄d est eccl'ia/est gratia spūssancti q̄ spūaliter regeneramur: dicēte apl'o. i. ad Cor. xij. In vno spū om̄es nos baptizati/siue gētiles/siue iudei/siue serui/siue liberi/in vnū corpus sumus: ⁊ omnes vno spū potati sumus. vbi glo. dicit q̄ hic fideles om̄es sunt vnū corpus: q̄ oēs sunt baptizati in vno spiritu quo efficiunt vnanimes: sicut totum corpus hominis vna anima vegetatur. et Augu. ibi dicit: q̄ ita spiritussanctus facit omnia in mēbris corporis christi: sicut vna anima videt i oculo. audit in aure: ⁊ i ceteris oibus oia facit. g̃ ptās baptizādi ⁊ administrādi sacramēta alia q̄bꝰ regeneramur spūalr: ⁊ gratiā spūsancti recipimꝰ: q̄ sic vnū corpꝰ efficimur: est cā ptātis tp̄alis i eccl'ia existētis.

Rō. xij.

¶ Itē. xij. sic videmꝰ in maiori ⁊ minori mūdo naturali: sic ⁊ i mūdo mystico. i. in cōgregatiōe hoim: ⁊ marie fideliū debemꝰ arguere esse: sʒ in maiori mūdo naturali videmꝰ q̄ corpa inferiora regu

lantur ⁊ subijciunt corporibus celestibus: ⁊ corpora cele-
stia spiritibus: scz intelligētijs ⁊ mouētibus. Ita similiter
⁊ in minori mūdo. i. in hoie corpus regulat ⁊ subijcit aie
naturaliter: ⁊ ab ea vitam recipit. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc
de peni. di. j. resuscitatus. sub. §. hoc idē. ſm Aug. x. de ciui.
dei. c. vj. aia vtit corpore sicut stimulo ⁊ instrumento. igit
sic erit in mūdo mystico qui est vniuersalis ecclesia φ po-
testas tēporalis regulabit ⁊ subijciet spūali: ⁊ p cōsequēs
Xiij. rō. imperator pape. ¶ Itē. xiij. phs. ij. physicoꝝ pbat φ mate
ria est ppter formā per hoc φ ars inductiua forme princi
pat ⁊ imperat arti pparatiue materie: ⁊ hec preparatiua
materia/ ac etiā operatiuū ordinat sicut ad finem ad ope
ratiuū p partē inductiuā forme. Exēplū ars edificatiua
q̄ est inductiua forme dom' imparat dolatiue lignorū vt
pparet ligna ſm exigentiā forme domus inducende ad
quā ligna dolata ordinant: sicut ad finē. sicut ergo est in
actibus: sic pōt argui in potestatibus φ illa potestas prin
cipatur ⁊ imperat alteri potestati: ad cuius actū tanφ
ad finē ordinat actus alteri' potestatis. Sed ad actus p-
prios potestatis spūalis: qui sunt deū colere in sacrificijs/
quibus vult ab hoie coli: ⁊ regenerare hoies sacramētis
eos ordinātibus ad vitā eternā: immediate ordinat pote
stas spūalis siue imperialis: ⁊ eius actio sicut ad finē/ di-
cente Augu. v. de ciui. dei. c. xxiiij. Nec em̄ nos christianos
quosdā imperatores ideo felices dicimus/ q: vel diutius
imperarūt/ vel q: imperantes filios morte reliquerunt. ⁊
infra. Sed si iuste imperant ⁊ potestatē suā ad dei cultum
maxime dilatādū ordināt. Adde hic qd̄ scripsi in. lxij. art.
ꝟ. qm̄ igitur. vn̄ et Isido. Cognoscāt principes seculi deo
se debere esse reddituros rationē: ppter ecclesiā quā chri-
sto tuendā suscipiunt ⁊c. xxiij. q. v. principes. igit potestas
Xiiij. rō. spūalis imperat tēporali ⁊ papa imperatori. ¶ Xiiij. con
firmat etiā hoc: q: illa potestas q̄ immediatius ⁊ directi'
ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōsequendū est sim-
pliciter sublimior: illa que nō nisi mediāte illa ordinat ad
conseq̄ndū illū. ita φ sicut finis est sub fine: sic ⁊ potestas
sub potestate. xj. q. iij. q̄ resistit. Sed potestas spūalis ime-
diate ac directe ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōse
quendū: scz vitā eternā. ar. bo. xcv. dis. esto. ꝟ. recordemur.
potestas ꝟo tēporalis nō nisi mediāte spūali: p quāto scz
ordinatur ad cultum dei dilatandū ⁊ defendendū. vt per
cap. principes. qui cult' est actus potestatis spūalis: ergo
Xv. rō. potestas spūalis est simpliciter sublimior tēporali. ¶ Xv.
Itē papa est verus vicari' christi: cui d: Joan. vlti. Pasce
oues ⁊c. sicut sepe. s. dictum est. sed christo: vt hoi data est
omnis potestas in celo ⁊ in terra. Matth. vlti. dicēte ibi
Rabano in glo. nō de coeterna pr̄i diuinitate: sz de assum
pta loquit humanitate. Illi aūt potestas data est q̄ pau-
lo antea fuerat crucifixus sepultus in tumulo q̄ et resur-
rexit. Igitur ⁊ pape data est om̄is potestas in terra ⁊ spi
ritualis ⁊ tēporalis. de hoc etiā. s. dixi. ¶ Itē. xvj. sicut. s.
Xvj. rō. dixi melchisedech sacerdos ⁊ rex assimilat' filio dei fuit:
cui christus succedit ſm apl'm ad Heb. vij. cui et papa in
vtraqꝫ dignitate succedit sicut homini: q: Apoca. xix. d: φ
christ' habet scriptū in vestimēto. i. in humanitate assum-
pta ⁊ in femore suo. de quo femore Gen. xxiiij. in prin. po
ne manū tuā subt' femur meū: q: christus ex abraā nasci-
tur. Matth. j. Liber generatiōis ⁊c. rex regū ⁊ dn̄s domi-
nantiū: igitur ⁊ papa eius vicarius est ⁊ rex. Hoc est etiā
qd̄ dicit apl's ad Eph. j. φ deus om̄ia subiecit sub pedib'
christi. i. sub humanitate eius ſm glo. q: sicut pes est in fe-
rior pars corporis: ita humanitas est inferior natura in
christo: ⁊ ipsum dedit caput sup oēm ecclesiā q̄ est corpus
ipsius. vbi glo. dicit φ pprie d: caput ecclesie ſm humani
tatē ſm qd̄ cōiungitur ei natura ⁊ gratia. Sed papa so-
lus est eius vicarius: vt sepe dictū est. igitur ipse solus est
caput ecclesie militantis/ vel tenet capitis christi locū: cui
omnia membra ecclesie sunt subiecta vt christo: q̄ fuit rex
⁊ sacerdos. ad hec. xix. dist. ita dn̄s. ex lib. vj. de elec. funda-
menta. vnde ⁊ petro vicario suo dixit Joan. j. Tu vocabe

ris cephas: qd̄ latine sonat caput: eo φ pro capite sit cō-
stitutus aploꝝ. vt dicit papias. xxi. di. in nouo. xxij. dist. c. j.
vnde ⁊ clerici qui sub nullius disciplina/ vel puidētia epi
viuunt acephali vocant. xciij. di. nulla ratiōe. ¶ Itē. xvij. Rō. xvij.
apud illū residet regalis siue imperialis dignitatis pleni
tudo: cui de iure cōpetit imperiū trāsferre: qd̄ est vni au-
ferre ⁊ alteri cōferre ius ⁊ potestatē eligendi imperato-
rē/ tribuere/ electū examinare/ inungere/ cōsecrare/ ⁊ co
ronare: ⁊ p consequens approbare vel reprobare: sed hec
omnia de iure cōpetunt pape. vt dicit ex de elec. venerabi
lem. ex in clemē. de iureiu. romani principes. ⁊ in clemē. de
re iudi. pastoralis cura. ⁊ ex lib. vj. de re iudi. ad apl'ice. et
de hoc. s. dixi in. xiij. art. ꝟ. item tenet. facit ad hoc. q: papa
priuat etiā reges regnis ⁊ substituit alios ⁊ absoluit fide
les a fidelitate eoꝝ. Pōt etiā nedū ipse: sed etiā q̄libꝫ eps
reges ⁊ imperatores excōmunicare. ad hec. xv. q. iij. alius
⁊. c. nos iuratos. ex lib. vj. de sup. negli. p. grādi. xcvj. disti.
duo. ¶ Itē. xviij. apud illū residet potestatis plenitudo: Rō. xviij.
ad cuius iudiciū referri debet omne arduū vel ambiguū
vel difficile tā in spūalibus φ in tēporalibus: sed talis est
papa. vt per. c. per venerabilē. ex qui fi. sint legi. ⁊c. ¶ Itē Rō. xix.
xix. ille est simpliciter platus omniū ⁊ monarcha: ex cui'
iudicio pendēt oēs: ⁊ q̄ pro om̄ibus est redditurus in di-
uino iudicio/ seu examine rationē. hi em̄ sunt actus pla-
ti: sed papa est hmōi. vt. xcvj. dist. duo sunt. ⁊. ix. q. iij. aliorū
ergo ⁊c. Et si dicatur φ est monarcha in spūalibus: ⁊ non
in tēporalibus: nō est verū: q: ppter cōtemptū in spūalib'
papa punit imperatorē in tēporalib'. lxiij. di. hadrianus.
¶ Itē. xx. ille est maior alio qui ipsum iudicare: ⁊ a q̄ iudi Rō. xx.
cari nō pōt: sed papa pōt imperatorē iudicare/ ⁊ oēm ho-
minē: ⁊ a nemine iudicari. xl. dis. si papa. ⁊. ix. q. iij. nemo. ꝟ
⁊c. ⁊ de hoc. s. dixi. ¶ Itē. xxj. Luna a sole recipit luminis Rō. xxj.
dignitatē: ⁊ imperator luna a papa sole culmis dignita-
tē: sic arguit per. c. solite. ex de ma. ⁊ obe. ¶ Itē. xxij. Hu- Rō. xxij.
go de sacramētis lib. ij. par. ij. c. iiij. dicit φ quantū vita spi
ritualis dignior est φ terrena: ⁊ spūs φ corp': tantū spiri-
tualis potestas terrenā potestatē siue secularē honore ac
dignitate pcellit. Nā spūalis potestas terrenā potestatē ⁊
instituere habet vt sit: ⁊ iudicare habet si bona non fue-
rit: ipsa ꝟo a deo instituta est primū: et cū declinat a solo
deo iudicari pōt: sicut scriptū est. j. Coꝝ. ij. Spūalis iudi-
cat om̄ia ⁊ ipse a nemine. ⁊ hoc declaratuꝫ est expresse in
populo israelitico vbi primū a deo sacerdotiū institutum
est. Postea ꝟo p sacerdotiū iubente deo regalis est pote-
stas ordinata. Audi vocē ppl'i in oib' que loquunt. j. Reg.
viij. dedit eis regē saulē. ¶ Itē. xxiij. Amb. ostēdit in suis Rō. xxiij
scriptis: φ aurū nō tam pciosius sit plūbo φ regia pote-
state sit altior ordo sacerdotalis. Itē idē. sublimitas epa-
lis nullis poterit cōparationibus adequari. si reguꝫ ful
gori compares: ⁊ principū diademati: longe erit inferi'
φ si plumbi metallū ad auri fulgorē cōpares: q̄ppe quū
videas regū colla ⁊ principū submitti genibus sacerdo-
tū: ⁊ osculata eorū dextera orationib' eorū credant se cō-
muniri. xcvj. di. duo sūt. ¶ Itē. xxiiij. Joānes papa. impe- Ratio
ratores christiani subdere debēt executiōes suas ecclesi- xxiiij.
asticis psulib' nō pferre. xcvj. di. si imperator. in fi. Dicēdū
est ergo φ apud papā residet vere ⁊ originaliter vtriusqꝫ
potestatis ⁊ iurisdictionis plenitudo. Sed potestatē tem
poralē regulariter ɔcedit imperatori ⁊ alijs regibus qui
sub imperio debēt esse. vij. q. j. in apibus. vbi de hoc. ff. ad
l. rho. de iac. depcatio. l. q̄ leuāde. lxiij. di. hadrian'. vbi de
hoc. ⁊ mediante ipso ipsi exercēt sibijpsi nō auferēdo: sed
ipsam iniūgere/ ac eius executionē certis casib' reseruā-
do. ex q̄ fi. sint legi. p venerabilē. §. rationib'. hinc est etiā Ponunt
φ imperator dn̄o pape fidelitatē iurat et eius fidelis est. casus in
lxiij. dist. tibi dn̄o. ex in clemē. de iureiu. romani principes. q̄b' eccle
vbi de hoc expssius. ¶ S Casus aūt in q̄bus se ecclesia sia se in-
de tēporalib' intromittit sunt. Primus qn̄ imperator vel tromit-
princeps donat ecclesie iurisdictionē in castro vel villa tit de tē-
vel puincia: sicut habet ecclesia in patrimonio beati Pe- poralib'.
tri: vt pre. §.

tri vt p̄. §. rationibus. in marchia anchonitana: in roman
diola: in ducatu spoletano: in comitatu cāpanie/ ⁊ in mul
tis alijs terris. Regnū etiā sicilie patrimoniū est ecclesie.
xxiiij. di. valde. ex̄ de re iudi. ad ap̄lice. vj. li. ⁊ totū imperiū
occidentis ex donatione cōstantini. xcvj. dist. constantin⁹.
Unde vere ⁊ ꝓprie papa monarcha est occidētis: vn̄ ne-
cesse est etiā per hanc rationē/ ꝙ ab eo in occidente impe
riū teneatur. ⁊ reuera dict⁹ est dn̄s ⁊ imperator legitim⁹
vtilis. Secundus est qn̄ occurrit aliquid difficile vel am
biguū. vt p̄re. §. rationibus. Tertius est ratione delicti. ex̄
de iudi. nouit. Quartus est quū iudex secularis est negli-
gens vel iniustus: p̄sertim vacante imperio: quo vacāte/
papa imperatori succedit: vt est hodie declaratū. ex̄ in cle-
menti. de re iudi. pastoralis. §. finali. ex̄ de fo. compe. licet.
vbi de hoc ꝑ glo. ⁊ docto. post. j. no. ⁊ in alijs casibus ibi in
glo. adde hic qd̄ no. j. in. lvj. ar. §. ex his aūt. ꝟ. de qb⁹ autē.
Et ex hoc clare patet ꝙ papa ex se iurisdictionē habeat
temporalē: q2 alias eius executionē in p̄dictis casibus nō
Euaginatio gladij qd figni ficet.
haberet: nisi ei cōcederet imperator. Hoc etiā pt3 ꝑ illud
Luc. xxij. superius allegatū: Ecce duo gladij ⁊c. quo⁊ vn⁹
ſm glo. fuit euaginatus: ⁊ alter nō. per quos intelligitur
dicta duplex potestas. Per euaginatū sp̄ualis: vnde ⁊ ꝑ-
cussionē petri: q̄ abscidit auriculā malchi serui pōtificis.
Joan. xviij. euaginatio sp̄ualiter moralizat̄. xxiiij. q. j. si pe
trus. Per nō euaginatū tēporalis: vt ꝑ euaginationē in-
telligat̄ potestatis executio: vt sic apud christū ⁊ eius vi-
carios sit vtraq3 potestas: sed tēporalis quātū ad iurisdi-
ctionē/ nō quantū ad executionē vniuersaliter loquēdo.
nō quia nō possit: sed q2 vt d2. ij. Timoth. ij. x. di. qm̄. decuit
vt sp̄ualis actio a carnalib⁹ distaret incursibus: ⁊ deo mi-
litans minime se negotijs secularib⁹ implicaret. idē. xcvj.
di. quū ad verū. facit opti. xj. q. j. te q̄dē. cū. c. seq. ⁊. §. ex his
oibus. ij. ibi: secularia igit̄ iudicia. adde ad istum arti. ⁊. §.
alias obiectiones ⁊ solutiones quas posui. j. in. lix. arti. in
§. restat. ¶ T.

Tēporalis iurisdictio pape subest.
T[Ad] illa que possunt dici vtraq3 potestatē/ sc3 tem
poralē ad papā nō ꝑtinere: ⁊ iurisdictiones esse
distinctas: respōdendū est. ⁊ primo ad id: Red
dite q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt dei deo. in ar.
xij. ⁊ Matth. xxij. Marc. xij. ⁊ Luc. xx. ⁊. xxiij. q. viij. conue-
nior. cū. §. p̄re. ecce ꝙ. xvj. q. vij. maiores. dico ꝙ sicut a deo
nō excludit̄ dn̄atio in tēporalibus: q2 dn̄i est terra ⁊c. Ps̄.
xxiij. ⁊ Ps̄. lxxxviij. viij. di. quo iure. ex̄ de deci. tua. ij. ꝗuis
appropriatius attribuat̄ sibi dn̄atio in sp̄ualibus/ ꝓpter
excellentiā sp̄ualiū respectu tēporaliū. ex̄ de maio. ⁊ obe.
solite. ita nec a dei vicario excludet̄. Unde licet ista respō
sio fuerit cauta: ne interrogantiū neq̄tia posset ipsum ca-
pere in sermone: fuit tn̄ verissima/ ⁊ ad ꝓpositū nostrum
dicta. quū em̄ dei sunt oīa: et ei⁹ imperiū ⁊ regnū. Dan̄.
ij. ad fi. ibi: in diebus aūt. qd̄ iubet christus cesari esse red-
dendū/ debet ⁊ dicit̄ etiā ⁊ deo reddi: q2 cesari est redden
dū ꝓpter deū/ q̄ imperiū ordinauit vt instrumentū suū ⁊
sui vicarij/ ad defensionē fideliū ⁊ eo⁊ ɔuersationē pacifi
cā cōseruandā. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. administratores. ⁊
sic intelligit̄ qd̄ dicit. l. ꝙ summa nobis dona a deo conces
sa/ sunt sacerdotiū ⁊ imperiū. in autē. quō oportet epis. in
prin. col. j. ⁊ tamē vtrumq3 exercuit christus: vt legit̄ ⁊ no.
x. di. qm̄. ⁊. xcvj. di. quū ad verū. Sicut ergo diuisio eorū q̄
sunt cesaris: est diuisio nō disparato⁊/ sed superioris ⁊ in-
ferioris: q2 oīa que sunt cesaris/ sunt etiā dei: ⁊ nō econ
uerso. sic dominatio imperatoris est pape suo modo: ⁊ nō
ecōuerso: ⁊ sicut dominatio imperatoris est dei principa-
liter ⁊ sicut cōferētis ⁊ cōmunicantis eā: cesaris autē est
sicut ministri ⁊ cui cōmunicat̄. sic etiā principaliter est pa
pe eā conferentis ⁊ imperatori cōmunicantis. Preterea
nullus negat quin comes sit subdit⁹ regi vt in libro feu-
dorū: quia comitatus intra terminos alicui⁹ regni sunt:
ergo de eius iurisdictiōe sunt. vide quod legit̄ ⁊ no. ex̄ de
offi. archi. c. fi. maxime per Innocē. dicit̄: ⁊ tamen subditi
comitis aliud debēt regi ⁊ aliud comiti. ⁊ dicet̄ eis a vero
iudice reddite que sunt comitis comiti: que sunt regis re
gi. Ex hoc tamē nō pōt argui ꝙ dominiū comitis non sit
regis tanꝙ principalis et directi dn̄i: licet comes vtilis
dn̄s sit. Papa etiā in imperio superior dn̄s est. ex̄ in clem̄.
de re iudi. pastoralis cura. §. fi. ibi: Ex superioritate quam
ad imperiū nō est dubiū nos habere: ⁊ fidelitatē iurat pa
pe imperator pro imperio: ergo ab eo tenet illud. vt p̄re. c.
pastoralis. ⁊ in clem̄. de iureiur̄. romani p̄ncipes. Itē ideo
dixit dn̄s dictū ꝟbū: Reddite que sunt cesaris ⁊c. vt osten
dat ꝙ imperatori/ ⁊ cuilibet potestati ius suū ⁊ cēsus soluē
dus sit: vt sit probatio subiectionis. x. q. iij. illud. C. de epis.
⁊ clericis. nulli. ex̄ de cēsi. oīs. Ceterū nullus negat q̄n
imperatori iura debita sint soluēda: nec ī hoc nec in alijs
iuribus papa intendit imperatori in aliquo derogare. ex̄
de iudi. nouit. q̄ si. sint legi. causam q̄. ij. Quia si cuiq3 sua
iurisdictio nō seruat̄: ordo ecclesiasticus cōfundit̄. xj. q. iij.
ꝑuenit. sed nō ꝓpterea in imperio ius habere papā nega
tur: vt plene superius est ꝓbatū. ¶ U Secūdo ad id qd̄
opponit̄ de Joan. vj. c. Jesus ergo quū cognouisset quia
venturi erant vt raperēt ⁊ facerēt eū regē: fugit iterū in
montē ipse solus. ⁊ ad illud Joan. xviij. Regnū meū non
est de hoc mūdo. ⁊ qd̄ sequit̄: nūc aūt regnū meum nō est
hinc: ꝛn̄deo ꝙ quantū ad literā exponēdo fecit hoc: quia
Regnuz mundi chꝛistus ɔtēpsit.
quū esset rex regū/ ⁊ vniuersalis dn̄s oīm/ nō oportebat
ꝙ amplius rex fieret illius parue regionis. vn̄ Joā. xviij.
Pilato dicēte sibi: Ergo rex es tu/ nō negauit se regē: sed
dixit: Tu dicis/ q2 rex sum ego. Moraliter vt dicit glo. fe-
cit hoc docens prospera mūdi fugere: ⁊ ɔtra ea orare. re-
fert se ad illud ꝙ solus erat in mōte vbi est locus oratiōis
vnde Greg. ait: Rex fieri noluit: ad crucis ꝟo patibulum
sponte venit: oblatā gloriā culminis fugit: penā probrose
mortis appetijt: vt membra eius discerent fauores mūdi
fugere: errores minime timere. Quanto inquā ergo chri
stus esset dn̄s mūdi in temporalibus ⁊ spiritualibus: pro
quanto erat summus pontifex: subditos conabat̄ trahe-
re ad regnū celeste cōsequendū: quia ad hoc venerat: qd̄
nullus bene consequit̄: nisi cōtēnendo terrenū. vnde Leo
papa in sermone de ep̄hia dicit de ipso: Dn̄s tēporale nō
querit regnū/ qui prestat eternū: ⁊ tamen in hoc ꝙ vocat
eū dominū/ sc3 mundi: tribuit sibi temporale regnū. Uel
potest exponi: Regnū meū/ sc3 quod corde gero ꝑ amorē
⁊ fidelibus meis opto: nō est de hoc mundo. Uel regnu3
meum scil3 celeste/ de quo Matth. v. in prin. ⁊. vj. ⁊ Lu. xj.
ibi: Adueniat regnum tuū. quod specialiter dicit̄ esse chri
sti: quia ibi regnat ⁊ regnaturus est in sanctis. nō de hoc
mundo. i. non concordat cū regno mundi. Adde etiā hic
qd̄ scripsi in. lix. ar. §. restat. ꝟ. ad illud quod obijcit̄. infra.
et in. ij. parte. ar. lvij. in. §. item questionem istam. q2 illud
vnicū ⁊ pacificū: istud diuisum et seditiosum: vt ꝓbat ex-
perientia. Matth. xij. ⁊ Luc. xj. Oē regnū in se diuisu3 ⁊c.
Item illud perpetuū. Ps̄. cxliiij. Regnū tuū regnu3 oīm
seculorū. Dan̄. ij. ⁊. xij. Istud momētaneū ⁊ fragile. Eccl̄i.
x. Omnis potentatus vita breuis. j. Mach. xj. Rex ptole
meus imposuit sibi duo diademata vna die: et tertia die
mortuus est. Hiero. Principatus vt ingredit̄/ deseritur:
dū tenetur labitur: ⁊ incertū est qua die finiat̄. Eccl̄i. xxj.
Stupa collecta synagoga peccantiū: ⁊ consummatio ei⁹
fauilla ignis. quasi diceret: potestas peccatorū deficit vt
stupa ad ignē. Itē regnū celeste amplissimū. Baruch. iij.
Quam magna est domus dei: ⁊ ingens locus possessiōis
eius. ⁊ econtra regnū terrenū est angustū. vnde Boeti⁹:
Omnis terre ambitus/ ad celi spatiū puncti obtinet ra-
tionem. Idem ostendit Seneca dicens/ ꝙ paucis diebus
posset nauis a litoribus hispanie vsq3 ad indiā ꝑmeare:
sed velocissimus planeta vix triginta annis potest exple-
re circulū firmamenti: quod tamē paruissimum est respe
ctu vltimi corporis/ sc3 celi empyrei: vbi sunt angeli: ⁊ san
cte anime dei faciem contemplantur. Itē ꝓpter tranquil
litatem ⁊ pacem. Esa. xxxij. Sedebit populus me⁹ in pul-
chritudine pacis ⁊c. Sed regnū terrenū in turbatiōe est.

vnde herodes rex turbat⁹ est ⁊ oīs hierosolyma cũ illo/
christo nato. Matth.ij. Itẽ propter securitatẽ. Esa.xxxij.
Securitas erit vsq; in sempiternũ. sȝ regnũ terrenũ semꝑ
est cũ timore. Job.xv. ibi: Cunctis diebus suis impius su/
perbit: ⁊ numerus annorũ incertus est tyrannidis eius.
Sonitus terroris semꝑ in auribus illius: ⁊ quũ pax sit: il/
le insidias suspicat̃. Seneca: Nõ est liber q̃ seruos suos ti
met. Itẽ ꝓpter affluentiã. Prouerb.viij. Mecũ sunt diui
tie ⁊ gloria. Ps̃.lxiiij. Replebimur in bonis domus tue.
item Ps̃.xvj. Satiabor quũ apparuerit gloria tua. Exo.
xxxiij. Ego ostendã tibi om̃e bonũ. i. summũ bonũ. in quo
solo sunt omnia bona. Aug. Si bona singula creata dele
ctabilia sunt: cogita in mente ꝙ̃ delectabile est illud bo/
nũ quod continet iucunditatẽ omniũ bonorũ: ⁊ nõ qualẽ
in rebus creatis sumus experti: sed tãto differẽtius quã/
to differt creator a creatura. Si em̃ bona est vita creata:
cogita quãto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucunda est
salus creata: quãto iucũdior est salus que fecit oẽm salu/
tẽ? Si amabilis est sapiẽtia in cognitiõe creatarum rerũ:
ꝙ̃ amabilis est sapiẽtia/ que ex nihilo cõdidit omnia? De/
niq; si multe ⁊ magne delectatiões sunt in rebus creatis
delectabilib⁹: quãta delectatio est in illo q̃ fecit delectabi/
lia? Sȝ regnũ terrenũ est in defectu. Seneca. Scias illos
multis indigere qui multa possident. Eccl̃s.v. Ubi mul/
te sunt opes: ⁊ multi qui comedunt eas. Itẽ ꝓpter iucun
ditatem. Ps̃.xxx. Quã magna multitudo dulcedinis tue
dñe ⁊c̃. Bern̄. Uides quõ memoriã suauitatis huius aĩa
exprimere gestiens verba multiplicat. Hanc dulcedinem
nouit expertus: inexpertus ignorat. quia nemo scit nisi q̃
accipit. Apoca.ij. vnde ⁊ alios ad gustũ suauitatis inui/
tans ait Ps̃.xxxiij. Gustate et videte qm̃ suauis est dñs.
Sed regnũ terrenũ est in merore. j. Macha.vj. post prin.
In quãtã tribulationẽ deueni: ⁊ in quos fluctus tristitie
in qua nunc sum ⁊c̃. verba sunt Antiochi regis. vbi ⁊ dr̃:
Ut audiuit rex sermones istos expauit: ⁊ cõmot⁹ est val/
de: ⁊ cecidit in lectũ: ⁊ incidit in languorẽ pre tristitia ⁊c̃.
quod sequit̃ hoc est regnũ christi qd̃ nõ est de hoc mũdo:
Christ⁹ rex tẽporalis. quia contrariũ huic mundo. ¶ X Mr etiã christus vere
rex fuit tẽporalis: ⁊ per consequens papa suus vicarius:
apparet ex dictis Richardi suꝑ Apocalyp. j. c. super ꝟbo:
Princeps regũ terre/ dicẽtis: Reges sunt triplices. Qui/
Reges triplices dam regunt sibi subditos quoad terrena: vt principes se/
culares. Quidã quoad spiritualia: vt ecclesiarũ rectores.
Quidã regũt semetipsos: vt singuli fideles. Christus est
princeps omniũ regũ: quia ab ipso est omnis potestas se/
cularis ⁊ cura pastoralis ⁊ singularis solertia cuiusq; fi/
delis: que cuncta sicut ab ipso habẽt originẽ/ sic ꝫm ipsuȝ
habere debẽt actionẽ: vt principes per potestatẽ secularẽ
inter subiectos sibi homines teneãt iustitiã. facit.xxiij.q.
v. regũ. Pastores per curam pastoralẽ/ fidelibus sibi com
missis prebeãt doctrinã. facit.xliij. dist. ephesijs.xj.q.iij. no
lite. ⁊ singuli fideles ꝑ singularẽ solertiã in semetipsis ser
uent sanctimoniam. ar.ij.q.j. scelus. et illud. j. Per.ij. Uos
estis genus electũ regale sacerdotium ⁊c̃. Principes sibi
subiectis debent contra raptores homines defensionẽ.
Pastores ouibus sibi cõmissis/ contra impugnantes de/
mones instructionẽ. singuli autẽ sibimetipsis cõtra vitia
reluctationẽ. hucusq; fi. Sic ergo christus ⁊ eius vicari⁹
papa imperator celestis est. ex̃ de elec. fundamenta. §. ne
autẽ. ibi: Imperator celestis instituit. ⁊. xj.q.iij. iulianus. ⁊
rex celestis ⁊ terrenus. vt ex̃ in prohe. decretaliũ: Rex pa/
cificus: ⁊ regnũ suũ spirituale/ nõ carnale/ non sit de hoc
mundo: quia caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebunt. j.
ad Cor.xv. ad fi. insinuans etiã p̄dicta verba: Regnum
meũ nõ est ⁊c̃. illos ad regnũ huius mundi pertinere: qui
auxilio humanarũ viriũ: nõ diuino presidio ab imminẽti
iniuria se tueri contendunt. sic exponit dicta ꝟba domini
Gratian⁹.xxiij.q.iij.c.j. vbi dicta verba ponunt̃. ¶ Y Mr
etiam in isto puncto vult a se excludere caliginem intelle
ctus/ papam nõ cõsiderat hominẽ: sed deũ quodãmodo/
quia vicariũ. ex̃ lib.vj. de elec. fundamenta. §. ne autẽ. ibi:
Ipsiq; romani pontificis vicarij dei. et e. ti. vbi periculũ.
§. ceterũ. Creatione vicarij iesu christi successoris Petri/
rectoris vniuersalis ecclesie/ gregis dominici directoris.
ex̃ vt eccle. bene. vt nostrũ. §. porro. ibi: Qm̃ etsi locum dei
teneam⁹ in terris ⁊c̃. ex̃ de transla. quanto. ꝟ. nõ em̃. Non
em̃ homo: sed deus separat quos romanus pontifex qui
nõ puri hominis/ sȝ veri dei vicem gerit in terris. ⁊. j. Nõ
humana: sed diuina potius authoritate dissoluit. cum si.
Sicut ergo nullus fidelis dubitat q̃n christus fuerit rex
⁊ sacerdos: ⁊ rex celi ⁊ terre. vt ex̃ de sum. trini. c. j. §. vna.
⁊ Apoca.xvij. ⁊. xix. ⁊. j. Timoth.vj. ibi: Rex regũ ⁊c̃. ⁊ con
ditor omniũ celestiũ ⁊ terrestriũ: quia omnia per ipsum/
scȝ verbũ/ scȝ filiũ dei/ facta sunt. Joã.j. ⁊ vna persona in
duabus naturis. vt pre. c. de summa trini. c. j. §. hec sancta.
⁊ hec om̃ia. s̃. arti. proximo. ⁊. xiij. latius superius sunt ꝓ/
bata. ¶ Z Sic nullus catholicus dubitare debet quin Papa in terris vtramq; habet ptãt em
summ⁹ vicarius generalis in terris pariter vtramq; ha/
beat potestatẽ: immo nõ longe esset ab heresi contrariuȝ
pertinaciter affirmare: quia esset negare filiũ dei condito
rem terre ⁊ regẽ: ⁊ sic ponere duo principia cũ hereticis
marchionistis.xxiiij.q. vlti. quidã. ꝟ. marchioniste. Itẽ q:
omnis potestas ab ecclesia est: vt. s̃. probatũ est. q: extra
ecclesiã nulla potestas aut iurisdictio vera est: vt est exꝓs/
sum.xxiiij.q.j. §. sed illud. ⁊ de hoc etiã. s̃. satis tactum est.
Tertio ad illud quod dicit̃: ꝙ imperator ex electione ha/
bet ius in imperio: ⁊ põt administrare ante confirmatio
nẽ pape: vt legitur ⁊ no.xciij. dist. legimus. ⁊ no. Innoc̃. ⁊
Ostien. ex̃ de elec. venerabilẽ. Respondeo ꝙ nõ ꝓpterea
negatur ꝙ papa vtramq; non habeat potestatẽ: quia ius
quod imperator habet: ex electione cõcordi habet. q: ele/
ctus ab illis quos papa ⁊ ecclesia cõstituit electores. Nã
illi qui eligunt imperatorẽ a papa habuerunt hoc ius eli
gẽdi: vt pre. c. venerabilẽ. ⁊ pre. c. romani principes. ex̃ in
clemen. de iureiur̃. j. rn̄so. vbi de hoc. ergo originaliter ius
istud a papa sibi cõpetit mediantibus electoribus. simile
ad hoc: quia apostoli elegerunt.lxxij. discipulos.xxj. dis. in
nouo. ⁊ tamẽ dñs dicitur eos instituisse.xxj. disti. §. j. quia
quod per alios fecit per se fecisse dicit̃. vt ibi no. in glo. sȝ
contra. item quia etiam ꝫm glo. nõ cõsequitur imperator
exercitiũ administrandi/ etsi consequat̃ ius ex electione:
vt no.lxiij. dist. quanto. de hoc. j. arti. xl. in fi. ⁊ ar.xliij. ꝟ. et
ꝙ nõ. Quarto ad illud. c. xcvj. di. si imperator. vbi dicit̃ ꝙ
diuinitus imperator consecutus est suã potestatẽ. ⁊ ad il/
lud quod dicitur ibi in glo. argumentando/ nõ ergo a pa
pa: respondeo ꝙ hoc nõ sequit̃ ex textu: sed est fallacia cõ
sequentis. sicut nõ sequitur gentes diuinitus sunt conse/
cute baptismũ: ergo nõ mediantib⁹ apl̃is. similiter aaron
⁊ filij eius diuinitus consecuti sunt sacerdotiũ: ergo non
mediante moyse: quũ Exo.xxviij. dixerit deus moysi: Ue/
sties his omnibus aaron fratrẽ tuũ ⁊ filios eius cũ eo: et
cunctorũ cõsecrabis manus: sanctificabisq; illos vt sacer
dotio fungant̃ mihi. ⁊ de hoc.xxj. dis. §. j. ibi: q̃ ex precepto
dñi aaron ⁊c̃. sic qd̃ papa facit: de⁹ facit. ex̃ de trãsla. q̃nto.
ꝟ. nõ em̃. ⁊ quod imperator habet ab ecclesia: a deo habȝ.
Nũquid em̃ nõ habet approbationẽ sui iuris/ cõsecratio/
nem/ vnctionem/ ⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa.
vt pre. c. romani principes. de iureiur̃. quis sapiens nega/
ret hoc? Deus em̃ aliqua facit immediate vt que creat: ali
qua ꝟo mediante creatura: vt. s̃. in exẽplis positis. s̃. et in
Exodo freq̄ẽter dicit̃: Locutus est dñs ad moysen. ⁊ in/
telligunt sancti per interpositã creaturã per angelum. et
vtraq; possunt dici diuinit⁹ esse facta. Ad. c. iiij.xxiij.q.iiij.
quod dicit potestates tẽporales a deo fuisse cõcessas: ve/
rũ est quia om̃is potestas/ siue imperialis/ siue alia/ a deo
est immediate ⁊ principaliter. ad Roma.xiij. in prin.xxiij.
q. j. quid culpatur. ⁊ mediate: quia potestas sub potesta/
te est.xj.q.iij. qui resistit. quia miles a potestate recipit gla
dium.xxiij.q.v. miles. ⁊ imperator ab ecclesia: vt. s̃. pluri/
mũ est probatum. Quinto ad. c. illa. hadrian⁹.ij. ⁊. c. seq.

Iurisdictio antiquoꝝ imperatoꝝ.

lxiij.di. que loquunt̄ de poteſtate quā habebant olim im-
peratores ſupra eccleſiā/leuiter reſpōdet̄: quia illam po-
teſtatē dedit eis eccleſia pro tempore ⁊ pro cauſa: quibus
ceſſantibus ceſſauerunt priuilegia illa. ⁊ que ad ꝑnicien
eccleſie trahebant̄. j.q.j. quod pro remedio. ⁊.q.vij. qđ ꝓ
neceſſitate. vbi de hoc. et nihilominus imperatores illis
priuilegijs renuntiauerūt. et hec duplex ſolutio ponitur.
lxiij.di.§. verū. Ad ſextū iterū qđ dicit̄ de glo. poſita pre.c.
hadrianus.ij. que dicit. Fateamur ergo imperatorē dn̄m
mundi: cōcedendū eſt in gradu ſuo: ſed ſub papa ſicut.s̄.
probatū eſt. Item dn̄s eſt mūdi quantū ad executionem
gladij tēporalis/quo regulariter papa nō vtitur: licet ab
eo ſit: vt ſimiliter ſuperius eſt probatū. Sexto ad illud qđ
dicit̄ ꝙ iuriſdictiones ſunt diſtincte. vt.x.di. qm̄. ⁊.xcvj.di.
quū ad verū. quū habeant diſtinctos fines atq; obiecta ⁊
actus: concedo. ex hoc tñ nō ſequit̄ quin vtraq; poteſtas
ſit in eodem: potiſſimū quū poteſtas temporalis reducat̄
in ſpiritualem velut in cauſam: ⁊ in multis caſibus papa
actus exerceat vtriuſq; vt ſuperius eſt probatū. Itē iſta
diſtinctio iuriſdictionis eſt quantū ad executionē ꝓpter
cauſam aſſignatā in.c. qm̄. ⁊ quū ad verū. ſicut etiā proxi
me in alia obiectione dixi. Septimo ad.c. ſi duobus. ex̄ de
appel. qđ dicit ꝙ nō pōt appellari ad papā a ſeclari iudi-
ce: fateor regulariter. quia papa nō intromittit ſe de exe-
cutione iuriſdictionis in tēporalibus faciēda: ſed eā im-
peratori committit: ne ſecularibus negotijs implicet̄. vt
pre.c. quū ad verū. ⁊ proxi. dictū eſt. ¶ Octauo ad il
lud quod dicit̄ ꝙ eccleſia ſoluit tributū imperatori. xj.q.j.
ſi tributū. ⁊.c. magnū. cum ſi. verū eſt: quia res tranſit cū
onere ſuo. ex̄ de deci. paſtoralis. ⁊.c. quū non ſit in hoie. et
no.xxiij.q.viij.§. hinc datur. ⁊.c. tributū. in glo. quia cum
onere. Nam agri tributarij de quibꝰ dn̄s tēporalis tribu-
tū certū habebat: ſi ad eccleſiā perueniant: iuſtū eſt ꝙ ec-
cleſia ſoluat quod ſoluebat ille qui eccleſie prediū vendi
dit vel donauit: nec ipſa ſubijcitur eccleſia dn̄o temporali
vel regibus: vt probatur precedenti.c. tributū. xxiij.q.viij.
ibi: Quia nō eccleſia dari: nō pōtificalis apex ⁊ ita ſubijci
regibꝰ pōt. Soluit etiā eccleſia hoc tributū pro cauſa quā
ibi aſſignat vrbanus: ſcʒ pro pace ⁊ quiete qua tueri ⁊ de-
fenſare debent imperatores eccleſiā ⁊ clericos. Nō aūt ec
cleſia tenetur ſoluere tributū de decimis ⁊ oblationibus:
vt tangitur e.q. ſecundū. Nec ſoluit eccleſia in aliquo mu
nera perſonalia: nec angarias/nec ꝑangarias: vt de hoc
plene.xvi.q.j.§. nouaꝝ. cū.l. ſeq. placet. legit̄ ⁊ no. ex̄ de im
mu. eccle. nō minus. Nec ſoluit aliquid de predijs que ad
eā libere peruenerunt: quia bona eccleſiarū ⁊ clericoꝝ
libera ſunt ab omī ſeruitio tēporali: vt legitur ⁊ no. ex̄ de
vita et hone. cleri. ex literis. Ratio etiā alia quare ſoluat
eccleſia tributū de predijs que eadē tributaria peruene-
runt aſſignat̄. xj.q.j. magnū. vt doceat omnes debere eſſe
ſubiectos ſublimioribus poteſtatibus/ſm apoſtolos pe-
trū ⁊ paulū. j. Pet.ij. ⁊ ad Rom.xiij. ⁊ ne quis conſtitutio
nē terreni regis eſſe ſoluendā putet. ¶ Item ad id
nono quod dicit̄/ꝙ filius dei ſoluit tributū. Matth.xvij.
⁊ pre.c. ſi tributū. verū eſt nō ex debito: ſed vt nō ſcandali
zaret alios: vt no.xj.q.iij. magnū. i glo. nō ex debito. vnde
⁊ dn̄s ait Petro p̄.c.xvij. Matth. Quid tibi videt̄ ſimō:
Reges terre a quibus recipiunt tributū vel cenſum: a fi-
lijs ſuis an ab alienis: Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi ie
ſus: Ergo liberi ſunt filij. Ut aūt nō ſcandalizemus eos:
vade ad mare ⁊c̄. ad idem.xxviij.q.j. iā nunc. ad finē. ibi:
Unde ⁊ ipſe dn̄s prius quū nō ſe ſoluere tributū debere
demonſtraret: ſoluit tñ ne ſcandalizaret eos/quibus ad
eternā ſalutē gerens morem conſulebat. ¶ Decimo ad il
lud Pauli ad Rom.xiij. Omnis anima ſubdita ſit p̄la
to ſuo: verū eſt. ⁊ ſi bonus eſt: nutritor eſt. ſi malus fuerit:
erit tentator. dicit ibi glo. Sed ex hoc nō poteſt argui ec-
cleſiam ſubiectā imperio. Sed arguitur ꝙ cenſus ſignuʒ
eſt ſubiectionis. ex̄ de cenſi. omnis anima. quod verū eſt
in eo q̄ ſoluit quia obligatꝰ eſt ſoluere: vt ecclia pro p̄dio

Imperator quō intelligitur dn̄s totiꝰ mūdi.

tributario: vt ſuperiꝰ dictū eſt ⁊ quare/ſed nō ſimpliciter
vt.s̄. probatū eſt. ¶ Undecimo ad id. j. Pet.ij. Serui ſub-
diti eſtote oī humane creature ꝓpter deū: ſiue regi tanq̄
precellēti ⁊c̄. rn̄det Innoc.iij. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. ibi:
Scribebat em̄ apl'us ſubditis ſuis: ⁊ eos ad humilitatis
meritū ꝓuocabat. Nā ſi per hoc quod dixit: ſubditi eſtote
ſacerdotibus voluit imponere iugum ſubiectionis: ⁊ eis
p̄lationis authoritatē auferre quibꝰ ſubditos eſſe mone-
bat: ſequeretur ex hoc ꝙ ſeruus quilibet in ſacerdotes im
periū accepiſſet. ⁊. j. ꝙ autē ſequitur regi tanq̄ precellēti:
nō negamus quin precellat imperator in tēporalibꝰ illos
dumtaxat qui ab eo recipiunt temporalia ⁊c̄. Sed ponti
fex in ſpiritualibus antecellit: que tanto ſunt tēporalibꝰ
digniora: quanto anima prefert̄ corpori: ⁊ qui dicit pōti-
fex: nō dicit ſummus qui ꝓprie dicitur papa. xxj. diſt.§.j. ⁊
qui etiā in tēporalibus antecellit: vt ſuperius eſt pluries
probatū. Sed quilibet pontifex maior eſt imperatore: vt
xcvj.di. duo ſunt. vt.s̄. dictū eſt. Ex predictis ergo clare pʒ
papa vniuerſalis monarcha totiꝰ populi chriſtiani et de
iure totius mūdi: ita ꝙ velit nolit quicūq; viator pape de
iure ſubijcitur vt p̄lato. ¶ Duodecimo ad illud qđ dicit̄
ꝙ imperator poteſt papā iudicare ſi papa reperiat̄ a fide
deuius. qđ nō probatur niſi exemplo Othonis primi re-
gis theutonicorū: qui vt fertur cum clero ⁊ populo roma
no Ioan.xij. depoſuit a papatu. Dico hoc falſuʒ eſſe: quia
papa in hereſi etiā incorrigibilis iudicari nō pōt ab im-
peratore: ſicut de hoc ſatis dixi.s̄. in.iij.iiij.xij. et.xxxj. arti.
Nec eſt trahendū ad conſequentiā factū Othonis: quū
ſibi tunc conceſſa fuerit licentia a leone papa: ⁊ poteſtas
ordinandi eccleſiā romanā: ⁊ eligendi ſummū pontificē.
lxiij. diſt. in ſynodo. Cui priuilegio renūtiauerūt poſtmo-
dum imperatores romani. vt dixi.s̄.℟.v. in p̄cedēti folio.
hic adde quod ſcripſi ſuper hoc latius.j. in.lxviij. ar. in.§.
ad id quod no. in pre.c. in ſynodo. ꝙ papa pōt dare pote-
ſtatē imperatori in caſu hereſis/dixi contrariū.s̄. in.xxxj.
quum aūt.iiij.℟. qđ ℟o papa. ar. ⁊ probaui. vbi vidēdum
eſt. Nō debemus aūt attendere ad factū Othonis: quia
nō eſt ex exēplis/ſed legibus iudicandū. C. de ſentē. nemo.
de hoc. no.xx. diſt. de quibus. leges aūt infinite ſunt in cō-
trariū: ꝙ nūq̄ debet neduʒ papa: ſed nec aliquis clericus
a ſeculari iudice condemnari. ex̄ de iudi. at ſi cleri. ⁊.c. de-
cernimus. ⁊.xj.q.j. quaſi per totū. ⁊ adde quod no. in pre.
ar.iij.iiij.xij. ⁊.xxxj. ¶ Ec M aūt bauarus in imperio in-
truſus olim dux bauarie/cum populo ſtulto ⁊ infideli et
furioſo ⁊ clero phantaſtico romano adulāte ſibi in furia
theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theuto-
nicuſq; ſuū retinet in ore furorē: ⁊ in inſipientia ſua ⁊ vin
dicta dn̄m papā Ioan.xxij. in cuius tempore ſcribo hunc
librū: depoſuerūt in vrbe: ⁊ ſibi ſubſtituerūt de facto pſeu
do religioſum de ordine minorū fratrē Petrū de Corba-
ria: quē cognoui in vrbe verū hypocritā quū cōuentua-
lis eſſem ibi rome in ara celi decimantē mentā. Matth.
xxiij. ⁊ anetū/in quibuſdā abſtinentijs exterioribus et in
aperto: ⁊ in abditis loculos cōpilantē: ⁊ inter mulierculas
las romanas quaſi continue reſidentē ⁊ gloriā aucupan
tē. ⁊ ſicut mihi teſtimoniū ꝑhibuerūt: miniſter illius pro-
uincie romane ⁊ cuſtodes tūc quū eſſemus in magno cō
cilio de facto eius ⁊ alioꝝ/qui eccleſie ⁊ ordini rebellaue-
rant ananie minus habentē/ſcʒ in caſtitate: ⁊ ſic ſidē pau
pertatis ⁊ mūditie ⁊ obedientie: que ſunt legis grauiora
relinquentē. Matth.xxiij. Hoc minꝰ etiā eſt ad cōſequen
tiā deducendū: q: nedū imperator nō eſt/ſed intruſus in
imperio ⁊ tyrannus: ⁊ lupus rapax deuorans nedū oues
eccleſie obedientes ſancte eccleſie matri ſue a dextris ſtā-
tes. Ioan.x. ſed etiam hedos peculeos et olidos ſm glo.
Matth.xxv. ſtātes a ſiniſtris fauentes ſibi filios degene-
res ⁊ infrunitos. xcvj.di. in ſcripturis. ⁊ hoſtis eccleſie ma
nifeſte. xciij.di. ſi inimicus. ⁊ ab ea iuſto iudicio reprobatꝰ
ex̄ lib.vj. fundamēta.§. quid plura. ⁊ ab eodē papa Ioan.
de hereſi ſententialiter cōdemnatus. Qualē ergo ſenten

Papa monarcha vniuerſalis

riam dare potuit in imperio intrusus contra papā catholicū: cui tota ecclesia sicut tenetur obedit: et tenet eum ꝓ papa: nō auditū/ nō cōfessum/ nō conuictū/ nō rei euidentia hereticū. contra illud. xxi. di. nunc aūt. ix. q. iij. nemo. ij. q. j. nos i quēq̃. quū. v. c. seq. ex̄ de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ⁊ ca. vlti. ex̄ in clemē. de re iudi. pastoralis. cū multis si. que em̄ ab intrusis fiūt: nō tenent vt legit̄ ⁊ no. de consc. di. j. hic ergo. Quomō potuit: quia nō potuit iste bauar⁹ dn̄m papā Joan. accusare. quū sibi nō obediat. ij. q. iiij. alieni. ibi: Aut apostolice sedis iussionibus inobedientē suscipere nō debemus. supple in accusationē. Itē q: infamis: q: iussa apostolice sedis libenter transgreditur. causa. e. ⁊. q. ca. si quis. Itē bauarus contra papā conspirator cū suis gibellinis fuit. nō dico de omnibus: ergo papā accusare nō potuit. e. causa ⁊. q. conspiratores. Item excommunicatus multis excommunicatiōibus papam accusare nō potuit. causa. e. nullus. ⁊. c. omnes. Itē bauarus pape insidiator ⁊ detractor ab accusatiōe sua repellit̄. causa e. ⁊. q. clericus qui. ⁊. c. detractores. Itē bauarus sacrilegus ꝓpter multorū clericorū ⁊ religiosorū captionē/ ⁊ multarū ecclesiarū ⁊ monasterioꝝ inuasionē. xij. q. j. nulli. c. q̄ abstulerit. c. de viro. xvij. q. iiij. sacrilegiū. c. oēs raptores. c. q̄ rapit. c. si quis suadente. ⁊ quasi per totū. vide hic de bauaro vsq̃ ad. ℣. sequen. qui incipit: Ad hec etiā. ⁊. xxiij. q. iiij. quid ergo. ex̄ lib. vj. de re iudi. ad apostolice. necdū nō papā: sed nec aliū accusare pōt. ij. q. iiij. nulli vnq̃. ⁊. q. v. cōstituimus. Itē bauarus ecclesie ⁊ dn̄i pape publicus hostis ⁊ inimicus capitalis/ papā accusare nō potuit nec in eū sententiā ferre. etiā si als iudex suus fuisset. iij. q. v. accusatores ⁊ testes. vbi de hoc. ex̄ de simo. ꝑ tuas. j. vbi de hoc. ⁊ vt lite nō contestata. accedēs. ij. de accusa. quū oporteat. vbi de hoc. iiij. q. iij. §. item in criminali. ⁊. iij. q. v. nullus seruus. ¶ Itē iste bauarus armauit se cōtra papam ad literā. vt ꝓm glo. conuiciando vel diffamādo eū. ergo contra eū vel contra quemlibet epm̄ admitti nō debet in aliquo. ad hoc. iij. q. v. oēs. Omnes qui aduersus patres armant̄: vt patrū inuasores infames esse censem⁹. ⁊. j. qm̄ iubent canonica decreta patrū: vt accusatio vel testimoniū eorū qui odio quoslibet ꝑsequunt̄: vel qui inimici aut suspecti habent̄: nullo mō recipiant̄. idem. vj. q. j. sacerdotes. Or aūt contra eū sententiā ferre nō potuit inimicus: pꝫ. iij. q. v. q̄ suspecti. vbi de hoc. vn̄ dicit̄ ibi: Quia suspecti ⁊ inimici iudices esse nō debent: vt ipsa ratio dictat: et plurimis probatur exēplis. nā quid gratius ⁊ amabilius dare quis inimico potest: q̄ si ei ad imperendū cōmiserit: quē ledere forte voluerit? ⁊. j. vbi athanasius a suo patriarcha canonice cōdemnatus: quia proclamauit q̄ inimicus esset: a synodo chalcedon̄. recipere suā ecclesiam iudicatur. et. j. Quero inquit iudiciū quod pretendūt: vbinā possit agitari: an apud ipsos/ vt ijdem ⁊ inimici sint ⁊ testes ⁊ rei iudices? Or si in iudicio vbi ijdem sunt inimici qui iudices: nec humana cōmitti debent iudicia: quanto magis diuina. i. ecclesiastica: quis sapiēs ⁊ nō intelligat? ⁊. j. Nam quodāmodo naturale est suspectoꝝ iudicū insidias declinare: ⁊ inimicorum iudicium velle refugere ⁊c̄. de istis inimicis legit̄ et no. ex̄ de offi. del. insinuante. vbi etiā no. q̄ minor inimicitia repellit iudicē q̄ testē. ⁊ de accu. quū oporteat. Itē bauarus excōmunicatus ⁊ hereticus condemnatus/ dare sententiā nō potuit cōtra papā. ex̄ de re iudi. ad probandū. xxiiij. q. j. §. fin autē. cū si. Quō ergo miser iste bauarus secularis ⁊ inferior: et tot dictis laqueis irretitus/ ꝓcedere potuit cōtra papam cōtra illa omnia. c. xxj. di. §. in his omibus. cū. c. seq. vsq̃ ad fi. di. sed ⁊ conciliolū vel potius conuenticulū qđ rome sup hoc fecit. tūc prope romā erā per tres leucas in eremitorio mōtis compatris a persecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in terra guelforū: acephalū liquet esse. vbi de tāta potestate scꝫ dn̄i pape agebatur: ⁊ maiorū nō fuit expectata sententia. vt. xxj. dist. submittit̄. Uere etiā potest dici in hac parte Bauarus bestia lapidanda: quia montē tetigit. ad Heb. xij. Exod. xix. Bestia inquā similis vrso: de qua Dañ. vij. q̄ in parte stetit: quia diuisionē in ecclesia fecit: ⁊ ab vnitate ecclesie recessit: quia vnitas nō capit diuisionē. xxiiij. q. j. loquitur. ⁊ tres ordines dentiū erant in ore ei⁹: quia ad literam iste cū pseudo ⁊ apostatis religiosis triū ordinū ꝓdicatorū/ minorū/ ⁊ eremitarū/ ecclesiā momordit: ⁊ cōtra eam latrauit ⁊ dicebatur ei: Surge comede carnes plurimas. Dañ. vij. quia per diuisionē suā multa sunt milia hominū interfecta. ⁊ deuorauit obedientes ecclesie plebes: ⁊ earū carnibus saturatus est. quarū tamē ⁊ quorū sanguinis reus est: quia ipse in istis homicidijs caput ⁊ principalis est: ⁊ eius precepto defensione auxilio ⁊ cōniuentia fusus legit̄ ⁊ no. de hoc dis. l. de his. ⁊ ex̄ de homi. sicut dignū. Urso etiā similis qui vorax est: quia ipse magnam partē italie ⁊ aliquā theutonie directe vel indirecte depdatus est. ⁊ animal inquietū: quia bauarus nec mēte nec corpore quiescit: sed profugus vt cayn a facie dn̄i dei sui ⁊ eius vicarij: ⁊ vagus per terrā gradit̄ hinc inde. Gen̄. iiij. Ursus in abditis habitat. ⁊ bauar⁹ nō in medio ecclesie. Ps. xxj. vt dn̄s noster iesus christus. sed extra ecclesiā conuenticula fabricat. Ursus etiā caput habet debile: ⁊ bauarus diadema sibi imposuit sine iure. Mōtē tetigit hec bestia: q: dn̄m papā diffamauit/ ⁊ de facto papatu ꝓuauit. sed mons iste summus apostolicus sup alios montes residēs: quia primus ⁊ ꝓcipuus super oēs epos: sicut petrus super omnes aplos alios. xxj. dis. in nouo. ⁊. c. sequē. ⁊. iij. q. vj. dudū. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. vbi apl'i mōtes vocant̄: immobilis perseuerat/ q: fundatus est supra firmā petrā. Matth. xvj. ecclesiā catholicā: cui⁹ caput est ⁊ christi vicarius ⁊ petri successor. xix. dis. ita dn̄s. Mons inquā in quo beneplacitū est habitare deo vsq̃ in finem. Ps. lxvij. q: vere ipse in ecclesia est: et ecclesia in ipso. vij. q. j. scire. Lapidabitur inquā ista bestia a vicario illius lapidis. i. christi: quē bauarus reprobauit: quia lapis christus duos parietes in se positos in angulo coniunxit/ scꝫ populū iudeorū ⁊ gentiliū. ⁊ de eis fecit vnā ecclesiā: quā diuisit iste bauarus bestialis quantū in se fuit: crudeliter vastans eā. ⁊ sicut ecclesiā reprobauit: ita eū ecclesia lapidauit. i. condemnauit/ anathematizauit/ ⁊ omni iure: qđ se dicebat habere in imperio priuauit: ⁊ ducatu bauarie. Bestia etiam montē tangit: qn̄ superbus excellentiā ambit: vt iste bauar⁹ qui imperiū vsurpauit. vnde Nabuchodonosor superbus cū feris bestijs habitare: ⁊ fenū vt bos comedere a deo condemnatus est. Dañ. iiij. de peni. di. j. c. voluissent. §. ex his nāq̃. ℣. nabuchodonosor. Os etiam iste bauar⁹ in celū. i. dn̄m papā sanctū: quia celi sancti dicunt̄. vn̄ Ps. xviij. Celi enarrant gloriā dei. posuit. lingua eius super terrā transeunte. contra illud. xxij. di. intm̄. Cōtra aūt istū presumptuosum bauarū dici potest: O ꝓsumptio neq̄ssima vnde creata es? Eccl'i. xxxvij. poterit rn̄deri ab illo qui dixit in corde suo. Esa. xiiij. In celū conscendam: supra astra celi exaltabo soliū meū. cuius iste ꝑ imitationē se filium manifestat: soliū suū exaltare cōtra deū ⁊ ecclesiam presumens: ascendens inquā cōtra celum papam: qui est omnia sua iurisdictione continens ⁊ concludens. ⁊ super astra celi. i. ꝯtra dn̄os cardinales q̄ sunt velut astra refulgētia. ar. ex̄ de magistris. c. fi. in hoc celo. Sꝫ timendū est sibi ne sequat̄ quod subiungit̄ in ꝓpha. Uerumtamē ad inferna detraheris in ꝓfundū laci. qđ intelligendū est nisi finaliter resipiscat: ⁊ ad ecclesiā reuertat̄: que sibi nō claudit gremiū redeunti. C. de sum. trini. epl'a inter claras. ex̄ de hereticis. sup eo. li. vj. sicut nō petro de corbaria antipape clausit tēpore meo ad ecclesiā redeūti De isto etiā bauaro pōt dici illud Thren̄. iij. Quis est iste qui dixit vt fieret: dn̄o nō iubente: hic em̄ dicit vt fiat sibi reuerētia vero imperatori debita: dn̄o velit nolit suo scꝫ papa nō iubēte: immo iuste cōtradicēte. vt pꝫ ex superioribus declaratis. Uidet̄ etiā esse ille chanaan: de quo đ: Osee. xij. q̄ in manu eius statera dolosa: ⁊ calūniā dilexit. Chanaan interꝑtat̄ zelus ppl'i. ⁊ iste sub mentito zelo ppl'i: q:

dicit ꝙ zelo iustitie ac reipublice agit cōtra dn̄m papā:nō
ponderās statera iusta seipsum ⁊ dn̄m papam:sed dolosa
faciēdo de se seruo dn̄m:⁊ de dn̄o papa seruū:diligit calū
nias:sibi falsas calūnias imponēdo.¶ Ad hec etiā de po
testate pape addēdum est qđ no.Ostien.ex de sacra vnc.
ca.j.§.vnde.in fi.ibi:Ut ostendat quanta differētia sit in/
ter authoritatē pōtificis/⁊ principis potestatē:que tanta
est quāta est inter solē ⁊ lunā.ex de maio.⁊ obe.solite.§.po
tuisses.⁊ lōge minor est comparatio ꝙ plūbi ad fulgorē
auri.xcvj.dis.duo sunt. Quāta etiā sit ostendit ex q fi.sint
legi.per venerabilē.§.rationibus.authoritatē.hic vero illi⁹
potestatē:hic vo factū.q.di.officiū pontificū potius cōsi/
stit in iure ꝙ in facto.officiū vo principis econuerso:pmi
habent verba: scdi factū.primi scientiā:scdi potestatem.⁊
ideo dicit ꝙ vnus gladi⁹ alio semp eget. ex de cleri.excō.
mi.c.ij.in fi.vbi de hoc.⁊ de male.c.ij. vbi de hoc.⁊ de offi.
Authori/tas a quo depen/deat. ordi.qm̄ in plerisqꝫ.vbi de hoc.⁊.xvij.disti.nec licuit.ex de
sen.excō.ex dilecto.li.vj.¶ Do Et hic etiā nota ꝙ autho
ritas nō dependet a potestate:sed potius potestas ab au
thoritate.ex de maio.⁊ obe.solite.§.ꝑterea.ibi:pōtificalis
authoritas ⁊c.de rebus eccle.nō ali.c.fi.in prin.xcvj. disti.
Ecclesia quid sit. bene quidē.vnde ⁊ ꝺm fratrē Alexādrū de ordine minoꝝ
magistrū in theologia solennissimū.Ecclesia est multitu/
do fideliū siue vniuersitas christianoꝝ.de conse.di.j.eccle
Duo habet latera. sia.vij.q.j.nouatianus.⁊ habēs duo latera. dextrū scꝫ cle/
rico͡ꝝ:qui ea que ad vitā spiritualē ꝑtinent administrāt.
item sinistrū scꝫ laicoꝝ:q terrene vite necessaria tractāt.
Et est duplex potestas. spūalis que caput habet summuꝫ
pontificē.⁊ secularis que caput habet regē.xcvij.dist.duo
sunt.ex qui fi.sint legi.causamqꝫ. Spūalis prior est terre/
na in trib⁹:scꝫ in dignitate siue maioritate/inquantū spi/
ritus maior ⁊ dignior est ꝙ corpus.ex de transla.inter.et
pre.c.solite.vnde abraā patriarcha tāꝙ minor obtulit de/
cimas melchisedech sacerdoti dei summi/tamꝙ maiori.
Gen̄.xiiij.Benedixit ei etiā melchisedech tāꝙ maior. Nā
sicut habet.Heb.vij.vbi idem ostendit sine aliqua cōtra/
dictione:qđ minus est a maiori benedicit.ad idem.xxj.di.
deniqꝫ.in fi.⁊.s.de hoc dixi.Itē prior est in institutiōe: qđ
ptꝫ ꝑ sacerdotiū melchisedech: q ꝓcessit legē scriptā. et ꝑ
hoc ꝙ in lege sacerdotiū primū a deo est institutū. Exod.
xxviij.C.in fi.c.Legitimū sempiternū erit aaron et semi/
ni eius post eū.⁊.xxix.in prin.Sed ⁊ hoc facies vt mihi in
sacerdotiū consecrent.Demū ꝑ sacerdotiū iubēte dn̄o re/
galis potestas est ordinata.j.Reg.viij.C.dixit dn̄s ad sa
muelē:Audi vocē eoꝝ:⁊ cōstitue sup eos regē: qđ ⁊ fecit
de saule cui ait.j.Reg.x.A.Ecce vnxit te dn̄s sup heredita
tē suā in principē.ex de sacra vnc.c.j.§.in veteri.Sꝫ ⁊ prior
est authoritate siue potestate. nā spūalis authoritas ter/
renā potestatē habꝫ instituere vt sit:⁊ iudicare si bona nō
sit.j.ad Coꝛ.vj. Nescitis qm̄ angelos iudicabim⁹:quāto
magis secularia.ex qui fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rōnib⁹.
Ipsa tn̄ spūalis a nemine iudicat.j.ad Coꝛ.ij.C.Spūa/
lis iudicat oia: ⁊ ipse a nemine iudicat. qđ de papa oino
verū est.ix.q.iij.nemo.c.alioꝝ.⁊ de hoc.s.multū scriptum
est.arti.v.⁊.vj.Notat etiā Ostien.pre.c.solite.§.potuisses.
ibi dictū est Hiere.j.⁊.xxxvj.di.§.ecce.sacerdotibus q erāt
in anathot.Utiqꝫ hoc verbū mysterio nō caret:quia ana/
thot interꝑtat rn̄sio: vel obediētia/siue respondēs signo
aut gratificatio designātis.Et dic rn̄sio/vt scias ad sacer
dotē esse in dubijs recurrendū. Deut.xvij.qui fi.sint legi.
ꝑ venerabilē.§.rationibus. Obediētia/vt scias ꝙ omēs
debent sacerdotibus obedire. ex de maio.⁊ obe. omnes.
Rn̄dens signo:quia sacerdotes nisi ꝓcellāt alios signis
⁊ virtutibus:sunt vilissimi reputandi.j.q.j.vilissim⁹. Uel
signo.i.authoritate.donū est prerogatiua sacerdotij ⁊ ec
clesie cōfirmata.Luc.ij.Et hoc vobis signum: inuenietis
infantē positū in presepio.i.in ecclesia/in q pascendi sunt
clerici ⁊ laici:siue sint boues penitentes ⁊ domiti:⁊ iugū
dn̄i suaue portantes.Matth.xj.siue asini.i.peccatores: ⁊
lasciui ⁊ stulti.nā ⁊ bonos ⁊ malos admittit ecclesia mili
tans.xxiiij.q.iiij.c.j.ij.⁊ seq.de conse.dist.iiij.est vnitas eccle
sie.Aut gratificatio designantis/vt scias ꝙ dn̄s designa/
uit sacerdotes suos habere potestatē gratificandi in pe/
nitentijs: ⁊ indulgētias faciēdi.ex de peni.⁊ remis.de⁹ q.
⁊.c.significauit.⁊.c.quū ex eo.vbi de hoc. ad qđ ꝑtinet il/
lud Luce.x. Post hec autē designauit dn̄s ⁊ alios.lxxij.⁊
misit illos binos ante faciē suā/in oēm ciuitatē et locū/q
erat ipse venturus.⁊.j.Ecce dedi vobis potestatē calcādi
sup serpētes.i.auaros/qui quēadmodū serpētes terram
lingunt:quia inimici. Ps.lxxj.Et inimici eius terram lin
gēt.Et scorpiones:id est luxuriosos:quia luxuria ad mo/
dū scorpionis blandit facie:sed postea cauda pūgit.Vsus
Ah veneris rabies ꝙ dulci pace salutat:
Quem sibi venatur hominē: primūqꝫ propinat
Dulce:sed ex dulci tandem concludit amarum.
Prouerb.v.Fauus distillās labia meretricis.⁊.j. Nouissi
ma aūt illius amara quasi absinthium.⁊ lingua eius acu
ta q̄si gladius biceps.Sup omnē virtutē inimici.i.super/
bos/quēadmodū diaboli sup omnes nitunt extolli.vnde
dicit Job.xlj.c.de diabolo: Oculi eius omne sublime vi/
dent.xlviij.dist.c.j.q.di.super omnes peccatores plenā do
vobis potestatem.ex de iudi.nouit.§.j.omne em̄ pctm̄ ad
vnū de his tribus adducit.j.Joan.ij.Omne qđ est in mū
do:cōcupiscentia carnis est:⁊ cōcupiscētia oculoꝝ:⁊ sup/
bia vite.Exponunt aūt verba dn̄i ad Hiere.j.sic:Ecce cō/
stitui te:quia nō te ingessisti.ex de elec. qualiter. Sed ego
cōstitui te ꝑ meipsum: te meū vicariū/sup gentes laicos
inferiores.⁊ regna laicos superiores in quacūqꝫ dignita
te constitutos:vt euellas peccata ab obedientibus:⁊ dis/
sipes inobedientes deponēdo a dignitatibus.ex de here.
excommunicamus.de sentē.excom. granem.⁊.c.nouerit.
xxxij.q.v.preceptū.Edifices/fideles baptizatos sacramē
toꝝ ecclesie administrationē ⁊ verā ꝑdicationē ac hone/
stam conuersationē inserēdo gratias ⁊ virtutes. ex de sa
cra.nō ite.c.fi.de offi.archiepis.officiū.de offi.or.inter cete
ra.xl.di.multi.j.q.j.quicquid. Plantes/in ecclesia dei infi/
deles nō baptizatos ꝑ ꝑdicationē. ꝺm illud.j.ad Coꝛ.iij.
Ego plantaui:⁊ sacri baptismi ablutionē.de conse.di.iiij.
ꝑ totū.Itē ꝙ dicit.j.in.§.ꝑterea.in pre.c.solite. pōtificalis
authoritas.dicit Ostien.scꝫ iudiciaria quoad discernen/
dū ⁊ iudicandū.Ideo dixit pōtificalis authoritas:et re/
galis potestas executoria quoad ꝑficiendū. et ideo dixit
potestas.q.di.authoritas pontificalis cōsistit in iure quo
debet esse induta. Regalis vo est potētia quo debet esse
suffulta.⁊ sic ptꝫ ꝙ vna eget reliqua ⁊ si vtraqꝫ adinuicē
cōcordant omnia recte fiunt in regimine sancte ecclesie
dei.Debet tn̄ ꝓcedere pōtificalis tamꝙ maior et dignior
⁊ illuminatrix ad modū lucerne illuminātis: regalis seq̄
tamꝙ minor ⁊ rudior ad modū claue indeuotos ⁊ rebel
les ꝑcutiētis siue malleantis.xcvj.dis.quū ad verū.ad qđ
signandū inungit pontifex in capite:rex in brachio.ex de
sacra vnc.c.j.§.vnde in veteri.sed hodie reciprocat vnus/
quisqꝫ ⁊ veste induit peregrina.nam in multis locis secu/
laris fact⁹ est sacerdotalis iudicans clericos ⁊ ecclesiasti
ca sicut laicos ⁊ tēporalia/contra iura in aut.vt de.apud
ꝓpri.epis.cue.§.si vo ecclesiasticū.coll.vj.⁊ de sancti.epis.
§.si aūt ecclesiastica. coll.ix.⁊.xj.q.j. q̄si ꝑ totū.Et spūalis
ex leui etiā causa: ⁊ multotiens sine causa/nō tm̄ ꝑ alios:
sed etiā ꝑ semetipsum mouens guerras ⁊ nutriens/fact⁹
est militaris cōtra iura.ex de treu.⁊ pa.c.j.deuoto ex mul/
ta.§.de clericis.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.seq.cū si.nec deficiet ista
pestis quousqꝫ vterqꝫ suis terminis sit cōtentus.ex de se/
pul.c.j.vbi ⁊ no.quot modis quis terminos trāsgreditur
alienos.⁊ facit.xiij.q.j.c.j.itē in illo.c.solite.§.nos aūt.sup Pape oia sunt subiecta
verbo nihil excipiēs.ait sic Ostien.ꝑ hoc qđ dicit: Quod/
cūqꝫ ligaueris.ꝗ pape omia sunt subiecta: ⁊ de hac subie
ctione pōt intelligi qđ eodē mō argumētando ꝓbat apo
stolus.j.ad Coꝛ.xv. Omnia subiecisti sub pedibus eius.
Quū aūt dicat/omia subiecta sunt ei: sine dubio ꝓter eū
qui subiecit omnia.q.di. apostolus/solus deus excipit: q

subiecit ei cūcta alia:cui ⁊ ipse subest.⁊ Heb.ij. dicēs: In
eo em̄ ꝙ ei subiecit oīa: nihil dimisit non subiectū ei. Or
aūt adhuc pōt argui ꝙ imperiū a populo romano vires
sumpsit. institu.de iure na.§.sed qđ p̄cipi.ff.de ori.iur.l.
ij.§.q: difficile plebs.⁊ seq̄.C.de vete.iu.enu.l.j.§.h etiā
interdictū.nihilomin⁹.℟.quū em̄.⁊.l.ij.§. antepenul.xciij
dis.legimus.Et ꝙ deus misit ipsum imperatorē animatā
legē in terris.in aut.de cōsuli.§.vlti.coll.iiij. ⁊ ꝙ sacerdo-
tiū ⁊ imperiū ab eodē p̄ncipio ꝓcesserūt.in aut.quomō
oportet epis.m̄so.j.coll.j.m̄sum est.s.in isto ar.℟.nec ob-
stat.Or ⁊ si populus olim elegerit imperatorē vel hodie
electores p.c.ꝑ venerabilē.de elec. hoc verū est immedia-
te:sed mediante ecclesia imperatorē facit: quia imperiū
ab ecclesia est/si rectū est ⁊ si iniustū de corpore ecclesie:q
hab; bonos ⁊ malos/est.xxiij.q.iiij.c.j.cū seq.sicut latius
⁊ diffusi⁹ est superi⁹ disputatū. ¶ Articulus.xxxvij. Te

Rom̄. ecclesie vel pape iurisdictionem aut p̄matum subtrahens aut denegās quātū offendat.

Rigesimusseptimus art.adhuc amplius in isto
xxxvij.ar.dicēdū est.Or qui romane ecclesie vel
pape iurisdictionē vel p̄matū subtrahit vel de-
negat heretic⁹ est censendus.iij.q.vj.dudū.xxij.
di.c.ij.cū seq.⁊.c.j.℟.qui aūt. Qui aūt romane ecclesie pri-
uilegiū ab ipso summo oīm ecclesiarū capite traditū au-
ferre conaꝛ:hic ꝓcul dubio in heresim labiꝛ.⁊.j.hic est di-
cendus hereticus.fidem quippe violat qui aduersus illā
agit que est mater fidei. ⁊ illi cōtumax inuenitꝛ:q̄ eā cun-
ctis ecclesijs p̄tulisse cognosciꝛ.facit op.lxxxj.di.si qui.ij.in
fi.ibi: Peccatū ergo paganitatis incurrit:q̄sq̄s dum chri-
stianū se asserit:sedi ap̄lice obedire cōtemnit. Itē articu-
lus fidei est/vnam catholicā ecclesiā credere:vt in vtroq̄
symbolo continetur.⁊ ex̄ de summa trinita.c.j.§.vna.Sed
ista ecclesia nō est acephala.i.sine capite:quia tūc mortua
esset ecclesia sine capite ⁊ nō viua.Sed ecclesia sancta dei
que est congregatio fidelium.vt.s. probatū est.de conse.
distin.j.ecclesia.⁊ que est corpus christi mysticum viuum
⁊ nō mortuū.xxiij.q.v.si vos.⁊.c.de liguribus.ergo caput
habet.Caput autē nullū sibi reperiꝛ:nec reperiri pōt nisi
christus filius dei viui:qui est caput ei⁹.ad Col.j.⁊ Eph.j.
ibi:⁊ est caput corporis ecclesie.⁊ petrus post eū:⁊ succes-
sores petri romani pontifices.xxiiij.q.j.loquiꝛ dn̄s. Loq̄-
tur dn̄s ad petrū:ego dico tibi.Matth.xvj.quia tu es pe-
trus:⁊ sup̄ hanc petrā edificabo ecclesiā meā. sup̄ vnū edi
ficat ecclesiā.⁊.j.ad fi.ibi: Unū tm̄ caput est. ⁊.c.oībus. et
xix.di.ita dn̄s.⁊.xxj.di.i nouo.⁊ ex̄ li.vj.fundamēta.j.m̄so.
⁊ de homi. ꝑ humani.j. m̄so.li.vj.xxij.dis.sacrosancta.ibi:
Prima ergo sedes est celesti bn̄ficio romana ecclesia.⁊.j.
ibi:Licet oēs ap̄li essent:petro tn̄ a dn̄o cōcessum est:⁊ ipsi
inter se idipsum volūt vt reliquis oībus p̄esset ap̄lis ⁊ ce
phas.i.caput teneret ap̄latus ⁊c.ergo contrariū asserere
hereticū est.Itē nō ponere vnā ecclesiā/et vnū caput/est
ponere duas ecclesias aut plures:vt heretici vallēses po
nūt:sed si est ponere duas ecclesias/est ponere duos chri
stos spōsos ecclesie/sed hoc est hereticū: q: deus ⁊ homo
vnus est christus:vt in symbolo athanasij. ⁊ christus vna
est ꝑsona in duabus naturis:vt in symbolo. Innocē.iij.ex̄
de sum.trini.c.j.⁊ ap̄ls loquens ecclesie ait: Despōdi vos
vni viro virginē castā exhibere christo.ij.ad Cor.xj.xxvij.
q.j.nuptiarū bonū.quia ergo christus vnus est ⁊ diuisus
nō est.j.ad Timoth.ij.j.ad Cor.j.ecclesia vna est ⁊ diuisa
nō est.vt p̄e.c. loquiꝛ.cū signo per deductionē predictā:
contrariū dicere ꝑspicue hereticū est. Et in isto ar.est dicē
dum etiā ꝙ qui aliter sentit de iurisdictione pape ⁊ potē-
tia ⁊ ecclesie romane q̄ ipse cū sua cōmuni ⁊ vniuersali ec
clesia sentit:nō verus catholicus est cēsendus. Qđ sic ꝓ-
batur.aliter sentire de veritate ⁊ potētia pape ⁊ eccl'ie q̄
ipse cum ipsa sentit:est nedum indirecte/sed directe eccle
siam christi:que est corpus christi/vt proxime probatū est:
destruere. ar.eoꝝ que in proximo ar.dicta sunt. Sed eccle
siam destruere schismaticū ⁊ hereticū est.xxiij.q.v.nō vos
hominū.xxiiij.q.j.loquiꝛ.in p̄n. quia est etiā ꝑ cōsequēs
corpus christi:quod est ecclesia/lacerare: ⁊ ad nihilū fidē
christi ⁊ ecclesie redigere:sed q̄ maior heresis:quū corpo
re christi nihil p̄ciosius fit.de conse.dis.ij. nihil.j.q.j. multi.
Item destruere ecclesiā est destruere fidē:quia sine eccle-
sia qui credit quod nō vidit. de peni.dist.iiij.in domo. Fi-
des vera esse nō potest. nam in patria celesti fides ꝓprie
nō est:immo est ibi sciētia certa.⁊ experientia:quia videꝛ
deus ab angelis ⁊ sanctis ibi sicut est.j.Ioan.iij.Sed nec
in demonibus formata fides est: quia credunt et contre-
miscunt/sed nō diligunt. Iaco.ij.de peni.di.ij.si em̄.vltra
colum.℟.nec grāde.fides aūt vera est que per dilectionē
alias charitatē operatur. vt definit ap̄ls Gal.v.de peni.
dist.ij.amē amē.sub.§.ex p̄missis.nec in brutis ⁊ irrationa
libus animalibus est:quia ratione carent. Ps.xlviij.Ho-
mo quū in honore esset:nō intellexit.cōparatus est iumē-
tis insipientibus ⁊c. ergo fides in hominibus cōgrega-
tis in credulitate christi remanet.quā congregationē in
fide christi vnitam destruere/est ecclesiā destruere:quia ec
clesia congregatio fideliū est: vt.s.sepe probatū est. ergo
ecclesiam destruere que proprie fidem tenet:est fidem de-
struere:sed que fides:⁊ quis fidelis/si fides nō remanet?
vbi aūt nō est fides:q̄ īfidelitas.xxviij.q.j.§.ex his. ¶ Ff

Rigesimusseptimus art.adhuc. Et ꝙ qui adhe
ret vel fauet sciēter rebellibus vel impugnato-
ribus pape ⁊ ecclesie:impugnator est pape ⁊ ec
clesie: vel rebellis. ad hoc.xxiij.q.viij. preterea de-
uotiōis.optime hoc probatur.xciij.dis.si inimicus.ibi:Si
℟o quis amicus fuerit ijs quibus ipse nō loquiꝛ: vn⁹ est
ipse ex illis qui exterminare ecclesiā dei volūt. ⁊ quū cor-
pore videatur esse nobiscū: mente tamē et animo contra
nos est.quia latū pandit delinquētibus aditū: qui iūgit
cum prauitate consensum.lxxxvj.dist.facientis.xvij.q.iiij.
omnis.j.q.j.quicquid.ex̄ de senten.excō.nup.⁊.c.quāte. ex̄
de hereticis. ad abolendā.§. statuimus.⁊.c.excōmunica-
mus.j.§.credentes.ex̄ de homic.sicut.quasi per totū.xj.q.
iij. qui consentit.xxiiij.q.iij. qui aliorū.xxiij.q.v. qui vitijs
nutriēdis.Et qui scalā vel ferrū vel aliud auxiliū prestāt
furi:tenentur furti.ff.de fur.si pignore.§.penul.facit.C.de
his qui latro.oc.l.j.xxvij.q.j.de filia.cū multis alijs si. no.
ex̄ de iude.⁊ sara.c.ita. ¶ Articulus.xxxviij. A

Fauens rebellib⁹ eccl'ie vel pape.

Rigesimusoctauus

arti.Et ꝙ qui tēpore ꝑsecutionis cū papa ⁊
ecclesia nō est:ꝯtra ipsam est/quia dicit dn̄s:
Qui nō est mecū:contra me est. Matth.xij.
Luce.xj.⁊ qui cū ecclesia nō colligit/spargit: ⁊ qui christi
⁊ vicarij eius nō est:antichristi est.xxiiij.q.j.qm̄.in fi.Et q̄-
cūq̄ a fide catholica discrepat:ei cōtrari⁹ est.C.de iudeis
⁊ celicolis.ff.de fidei cōmis.li.l. si ei. et symmachus papa
ait: Nō est grandis differētia vtrum letum.i.mortē infe-
ras.subaudi proprijs manibus:vel admittas/sc; nō ꝓhi-
bendo.mortē em̄ languentibus probaꝛ infligere:qui hāc
quū possit nō excludit.lxxxiij.disti.§.j. Nā eps qui pctā nō
corrigit:magis dicēdus est canis impudic⁹ q̄ eps.lxxxiij.
dis.nemo. Et error cui nō resistiꝛ approbaꝛ.lxxxiij.di.c.er-
ror.cū.c.sequēti.ij.q.vij.corrigere.xxiij.q.iij.ostēdit.vbi de
hoc.⁊ p̄e.c.quāte.de sentē.excō. ⁊ de offi.del.c.j.et.lxxxvj.
dist.c.faciētis.ꝑ totū illud.c.nō em̄ minus q̄s teneꝛ defen-
dere corpus mysticū christi: quod est ecclesia.iij.q.iiij.en-
geltrudā:⁊ eius caput scil; papā: q̄ corpus suū. ar.xxx.q.
iij.ita diligere.immo fortius.ar.ex̄ de transla.inter corpo-
ralia.Omnes em̄ catholici teneꝛ pro ecclesia stare: ⁊ eā
defensare:⁊ fidem suam manutenere.⁊ pro ijs etiā si ne-
cesse fuerit:mori.ad hec.xciij.di.si inimicus.xxiij.q.v.omi.
c.si audieris. Nā si ecclesia fuerit cōculcata ⁊ humiliata:
ad cuius auxiliū confugiet christian⁹:⁊ vbi relinquet glo
riam suā.ix.q.iij.aliorū.in fi.⁊ capite languescente cetera
corporis membra inficiunꝛ.vj.q.j.ex merito.⁊ oīa mem
bra pro capite naturaliter se exponunt:multo potius pro
capite sp̄uali qđ forti⁹ est.vt p̄e.c.inter.et.c.ita diligere.

¶ Articulus Trigesimusnonus A

Trigesimusnon⁹ Ar.

Et ꝙ imperator: si catholicus est: fili⁹ est ec-
clesie ⁊ nō p̄sul.xcvj.dist.si imperator.⁊ ca-
put hꝫ submittere eccl'ie nō p̄esse.lxiij.di.va-
lentinianus.ex de iudi.nouit.aduocatus est ecclesie ⁊ de-
fensor:nō impugnator.ex de elec.venerabilē.ex in clemē.
de iureiur.romani principes.seru⁹ ecclesie:⁊ nō dn̄s.xxiij.
q.viij.conuenior: ipse.ibi: quid tibi cdm adultera.⁊ doce-
ri habet ab ecclesia:nō eam docere/nec cōtra eā dogmati
zare.predi.c.si imperator.nō enī se habet intromittere de
questionibus piorū dogmatū.xcvj.disti. satis euidenter.
īmmo etiā nec pro bono ecclesie de ecclesia se ordinando
debet intromittere.xcvj.di.bene quidem.ad hec om̄ia fa-
cit.x.dist.certū.Que om̄ia bauarus tyrannus qui se ꝓ im-
Joā.xxij a bauaro deponitur. peratore gerit male seruauit:qui in tēpore meo quo scri-
bo hoc opus:dn̄m papā Joan.xxij.cum populo ⁊ clero ro
mano imponendo ei titulū heresis ⁊ multa alia falsa:de
facto in vrbe publice ⁊ solenniter deposuit. vt dixi in pri-
mo ar.℟.ꝙ aūt bauarus.allegans exemplū perniciosum
othonis primi imperatoris:quē suū p̄decessorē appellat.
qui cum clero ⁊ populo romano Joan.xij.deposuit a pa-
patu.Substituit etiā iste bauarus sibi aliū fratrē petrum
de quo.s̄.in proximo arti.feci sepius mētionē: de quo ne-
mo pōt aliud dicere:q̄ꝙ ꝙ mysticus antichristus existat:nō
papa Nicolaus sicut ipse se dicit.nā antichristus cōtrari⁹
dicitur christo:ab anti quod est contra/⁊ christū.Iste etiā
bauarus inflatus ⁊ obcecatus supbia ambitionis impe-
rij:sicut antichristus/voluit se extollere super om̄e quod
dicit̄ deus.ij.ad Thessa.ij.Dan̄.ix.quia supra papā se cōsti
tuēs:qui est loco dei.legitimū.ex vt eccle.bene. vt nostrū.
ipsum deposuit sicut superior contra id.xxj.dist.inferior.cū
si.⁊ supra satis de hoc. In christū dn̄i manū misit/papam
vnctū ⁊ consecratū ⁊ papatū possidentē/cōtra illud Ps.
ciiij.Nolite tāgere christos meos. ⁊ contra id quod fecit
sanctus dauid de saul:qui ex inuidia ipsum ꝑsequebatur.
qui saul quū intrasset speluncā vt purgaret ventrem:⁊ in
alia parte illi⁹ spelunce latitaret dauid cū suis:animabāt
ipsi serui dauid vt interficeret saul regem: ⁊ ait dauid ad
viros suos:Propitius sit mihi dn̄s:ne faciā hāc rem dn̄o
meo christo dn̄i:vt mittā manū meā in eū: qm̄ christ⁹ dn̄i
est.Viuit dn̄s:quia nisi dn̄s ꝑcusserit eū:aut dies eius ve-
nerint vt moriatur.⁊.j̄.Propitius sit mihi dn̄s vt nō mit-
tam manū meā in christū dn̄i.j.Regū.xxiiij.⁊.ij.q.vij.§.de
his.℟.itē obijcitur.⁊ tamē saul rex iam erat a dn̄o repro-
batus.j.Reg.xiiij.⁊.xv.⁊.xvj.in prin.nō sic iste bauarus fe
cit/ꝑueniens deū in condemnatione sui vicarij. posuitq̄
in loco scō.i.in sede beati petri/idolū abominabile.Dan̄.
ix. Petrū de corbaria apostatā fratrū minorū a romanis
clericis ⁊ laicis faciens sicut papam bestialiter adorari.
qui petrus se fecit appellari nicolauꝫ.v.Cardinales mul-
tos ep̄os per diuersa loca creauit de facto. et sic bauarus
vnitatis sancte matris ecclesie inimic⁹/in ecclesia dei ma
xime in tota italia ⁊ alemānia cū suo antipapa petro cor-
uino schisma maximū/ꝯsumēs multa corpora ⁊ animas/
seminauit.qḋ nondū propter peccata nostra extinctū est.
¶ B Potest merito bauarus iste dici equus rufus.de q̄
Apoc̄.vj.cui datū est vt sumeret.i. auferret pacē de terra:
⁊ vt homines se interficerent. Nam ꝭm glo. equus rufus
ḋ: cōtrarius superiori.i.equo albo.per quē ꝭm glo. intel-
ligit̄ ecclesia christi sanguine dealbata/iuxta illud Apoc̄.
vij.dealbauerūt stolas suas in sanguine agni. Per sesso-
rem eius papa intelligit̄ Joan.noster.xxij. super ecclesiā
legitime cōstitutus.⁊ hic habet arcū.i.potentiā nō solum
spiritualē:sed etiā temporalē.vt.s̄.probatū est.⁊ determi-
Petrus de corbaria Joā.xxij.sehumiliat. natur in extrauagāti eiusdē pape Joan.que incipit:Fra-
trum coepiscoporꝫ nostrorū.⁊ data est ei corona tāq̄ vero
monarche.⁊ exiuit vincens vt vinceret:quia fauente dn̄o
de inimicis triūphabit.⁊ qui iam de impio dicto Petro
intruso triūphat:qui diu latitās in partibus tuscie ⁊ alibi
tandem ad cor rediens:vtinam in veritate/se per literas
tempore meo dn̄o pape Joan.de tanta temeritate ⁊ ma-
lignitate culpabilē proclamauit:⁊ veniam postulauit.et
tandem personaliter auinionē veniēs vel potius ductus
coram dicto dn̄o papa Joan. ⁊ collegio cardinaliū ⁊ cle-
ro ⁊ populo adstante de intrusiōe sua ⁊ schismate quod
in ecclesia dei fecerat/sedē apostolicā viuente dicto papa
Joan.legitimo inuadendo:suā culpā dixit:⁊ veniā postu
lauit.⁊ quatenus de facto papatū vsurpauerat resigna-
uit:⁊ vsq̄ hodie inclusus in camera caute ⁊ curialiter de-
tinetur.Schismatici enī ꝭm cyprianū inter initia feruēt:
sed incrementa habere nō possunt:nec augere quod illicī
te ceperūt:sed statim cum praua sua emulatione deficiēt.
vij.q.j.nouatianus.⁊ tetigi.s̄.in.xij.ar.De eo aūt ꝙ baua-
rus iste ꝯtra dictū dn̄m papā dixit de heresi ⁊ de alijs pec
catis ipsum diffamādo:dicatur sibi qḋ dixit Daniel impu
dico presbytero susannā cōdemnanti.Dan̄.xiij.Recte mē
titus es in caput tuū/scꝫ dn̄m Joan.papā caput ecclesie
⁊ orthodoxe ⁊ tuū velis nolis: q̄uis ecclesie sis rebellis:
q: eccl'ia militās bonos hꝫ ⁊ malos.xxiij.q.iiij.b aūt vita

¶ Articulus.xl.

Quadragesim⁹ et vl-

timus arti.⁊ prolixus de ista materia est di-
ctos p̄cedentes ar. fundantes ⁊ manutenē
tes ⁊ declarantes dn̄i pape ⁊ romane eccle-
sie potestatē credere/p̄dicare/manutenere ⁊ defendere:⁊
nō cauillari ⁊ nō malignari in eis.ad quorū additionē ⁊
aliqualē epilogationē ⁊ emologationē ad honorē dei et
sue sponse ecclesie:⁊ hec addo videlꝫ ꝙ papa vtrūq̄ gla- Papa vtrunq̄ gladiuꝫ habet.
diū habet: vt dictū est.s̄.in.xiij.ar.⁊.xxxvij.¶ A Et hoc
ꝓbatur:quia naturalis ratio patēter ostendit ꝙ sp̄ualia
sunt nobiliora corporalibus: sicut.s̄.tactū est ex de maio.
⁊ obe.solite.⁊ corporalia ordinant̄ ad sp̄ualia tanq̄ ad fi
nē.Potestas ℟o ecclesiastica est p̄ncipaliter sp̄ualis.xcvj.
dist.quum ad verū.secularis aūt seu ciuilis est corporalis
ideo cōcedendū est ꝙ monarcha ecclesiasticus:apud quē
est plenitudo potestatis ecclesiastice.ex de vsu.pal.ad ho-
norē.regulat ⁊ ordinat in ratione finis principē politicū/
seu ciuilē ⁊ potestatem eius.Circa hoc autē tria declaro.
Primū est ꝙ politie christiane principatus vnus est abso
lute.Secundū ꝙ eius est vnus princeps primus simplici-
ter. Tertiū ꝙ iste primus princeps est summus pōtifex q̄
est monarcha in ecclesiastica hierarchia.¶ B Primum
declaro multipliciter.primo ex intentione Aristo.vij.poli In ꝑfecta politia necessaria.
ticorū: qui ostendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta et
felici/non solum politia regis/sed etiā politia ciuitatis
necessaria sunt sex:scilicꝫ agricolarum genus/ad haben-
dum alimēta.⁊ artifices/sub quibus comp̄hendit mercē
narios omnes/scilꝫ pro mercede laborantes.⁊ bellicā/ad
cōpescendū rebelles intrinsecos: ⁊ ad defendēdū ab ex-
trinsecis impugnatoribus. ⁊ abundantia pecuniarū/ad
opportunitates bellicas prosequendas.⁊ sacerdotiū/ad
deorū culturā. ⁊ iudices/qui maxie sunt necessarij ad re-
gendū ⁊ dirigendū ciues. sed constat ꝙ politia vnius ci-
uitatis est politia vnius principatus:nec possunt esse plu
res principes regētes actiue eque primi in vna ciuitate:
sed vnus est ibi primus princeps:⁊ per consequens vnus Pricipatus ciuilis nō distinguit̄ a p̄ncipatu ecclesiastico.
principatus.ad hoc.vij.q.j.in apibus:Principatus ℟o sa-
cerdotij qualis est principat⁹ ecclesiasticus:nō distinguit̄
contra principatū ciuilē: sicut vna species cōtra aliā/sed
sicut pars contra totū.Nam sacerdotiū est necessariū of-
ficiū in qualibet vna politia:⁊ dignissimū oim̄ aliorꝫ offi-
ciorum ciuitatis:vt patet ꝑ eundē philosophū in eodem
vij.politicorū.ar.bonū.xxiij.q.viij.§.q̄uis.ex de immu.ec-
cle.nō minus.Hoc etiam potest ostēdi ex vnitate signi et
legis.sicut omnes illi qui eodē signo armantur configu-
rantur:⁊ eisdem legibus/eiusdem legislatoris subijciun
tur:sunt eiusdem principatus:⁊ ad eundē principē perti
nēt.Isto modo dicimus oēs esse eiusdē religiōis: qui sub

eodē habitu ⁊ regula viuūt. Sed oēs christiane religiōis eodē signo cōsignant̄/scilʒ charactere baptismi christi. de conse. di. iiij. quomō. ⁊ ꝑ hoc distinguunt̄ a quolibet alio homine. ar. ad hoc. j. q. j. ꝙ quidā. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. deꝰ qui. ⁊ eisdē legibus subijciunt̄/scʒ articulis fidei: ꝑceptis dei: ⁊ regulis ecclesie. nec ab istis legibꝰ ꝑ aliquē ꝑncipē: nec ꝑ aliquā legē aliā possunt absolui quinimmo quilibʒ ciuis istius populi/si leges istas transgredit̄ scienter ⁊ pertinaciter debet mori. di. iiij. facte sunt. ex̄ de here. excōicamꝰ. xxiij. q. v. §. hinc notandū siue sit principās in hac politia siue subdit̄ ꝙ oēs christiane religiōis sunt eiusdē ꝑncipatus simpliciter: ⁊ non ſm quid: quia quicūqꝫ principet̄ in christiana religione: quocūqꝫ officio principet̄/nō principatur nisi inquantū est subditus predicti principatus legibus: ⁊ ad cōseruationē istius principatus/⁊ in ministeriū eiusdē principatꝰ. ad hoc facit. ix. di. iustū. ⁊ c. quecūqꝫ. x. di. nō liceat. ⁊ ita populi christiani vnus est principatus simpliciter: cui omēs ſm ꝙ sunt christiani: subijciunt̄ ꝑ se necessario. Accidētaliter aūt ratione extrinsecorū bonorum sunt diuersi principatus sub isto principatu: a quo nunꝙ̄ possunt separari iuste: quia bona exteriora ratiōe quorū principant̄: alij principes sequunt̄ bona essentialia ⁊ naturalia: que per se sunt subiecta isti principatui. Ex quo pʒ ꝙ principatꝰ ciuilis nō distinguit̄ a principatu ecclesiastico: sicut vna species ab alia/sed sicut partes integrales vnius principatus. intelligēdo ꝑ ciuilē principatū secularē potestatē: inter quas partes principalissima ⁊ superior est ecclesiastica potestas. ⁊ hoc est qδ christꝰ dixit in Joāne Joan. x. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere: ⁊ fietvnū ouile. ex̄ de bap. licʒ. §. volētes. Ecce vnus principatus in politia christiana. ⁊ vnus pastor. Ecce vnus principalis rector et monarcha huiusmodi principatus. ⁊ ſm hoc sunt oēs fideles christi vnū corpus mysticū: cuius caput est christus ⁊ nos membra eius: vt probat Aug. sup illud euāgeliū: Ego sum vitis vera. Joā. xv. ad hoc facit ad Col. ij. xxiij. q. vij. quēadmodū. ⁊ c. ꝑ re. ⁊. q. v. de liguribꝰ. ⁊ de hoc satis. Nec pōt dici ꝙ christiani sunt vnius principatus quantū ad spiritualia: ⁊ alterius quantū ad corporalia ⁊ tēporalia: quia nullus princeps vel subditus christianus pōt aliquid licite possidere vel acquirere nisi in eo ꝙ militat sub principatu christiano. facit ad h. xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊. iij. xxiiij. q. j. §. sʒ illud. in pn. ⁊ de h satis. s. Ex q̄ liqdo pʒ ꝙ ciuilitas christiana ⁊ politia ⁊ quantū ad spūalia/⁊ qntū ad tp̄alia/ad eundē ꝑncipatū ptinet. ⁊ h clamat tota sacra scriptura: ꝙ sumus oēs christifideles vna cōmunitas ⁊ vnus ppl's: nos ⁊ nostra ꝑfecto que nos sectant̄. vna em̄ fides: ⁊ vnū baptisma: ⁊ vna ecclesia collectio fideliū. ad Eph. iiij. xij. q. j. dilectissimus. xxiiij. q. j. loquit̄. de conse. di. j. ecclesia. et de hoc. s. ¶ Viso autē ꝙ politia christiana sit simpliciter vna: tunc facile est videre ꝙ vnus est princeps regēs ⁊ dirigēs eā: quia vnius politie vnus est princeps primus et ꝑcipuus: quia pluralitas principatuū nō est bona. vt dicit̄ xij. metaphysice. in vna ergo politia vnꝰ princeps. vt preca. in apibus. quia diuersitas principatuū diuisio regni ⁊ politie est: ⁊ materia guerre ⁊ diuisiōis. Matth. xij. Lu. xj. Omne regnū ⁊c. xxv. q. ij. si ea. Vñ ratio Joan. chry. sup. qre turbata fuit hierosolyma cum herode. Matth. ij. est: qr timuerūt ne scʒ ꝑsenti ⁊ futuro rege adinuicē certantibus: ipsi perturbationibus inuoluerent̄. Nec pōt dici ꝙ sit vnus princeps in ratiōe finis: ⁊ plures in ratione agētis ⁊ mouentis: quia sicut declarat̄. ij. Metaph. in quolibet genere cause oportet vnū primū dare/ad quod oīa posteriora reducunt̄: ⁊ ita oportet in principatu christiano esse vnū primū principē regentē ⁊ mouentē/siue gubernantē totā politiā. facit ad hoc. ex̄ q̄ si. sint legi. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Preterea ponere plures principes nō subalternos regētes ⁊ mouētes eosdē subditos: vnū videlʒ rōne spiritualiū: ⁊ aliū rōne tēporaliū/est facere ordinē illius politie incōnexū ⁊ nō stabilē: quia interdū cōtingit principē

Vnꝰ pnceps regēs politiā chrīstianā.

corporaliū ꝑcipere pugnare: ⁊ principē spūaliū ꝓhibere illam pugnā: vt tota die contingit inter christianos. Ista ratio optime ꝓbatur. xix. di. ita dn̄s. Contingit etiā istos duos dn̄os ⁊ principes eodem tēpore ꝑcipere diuersa: vt vnus ꝑcipiet ire ad agrum: alius ad ecclesiā. que in eodē tēpore nō possunt fieri: q: nemo pōt duobus dn̄is seruire. Matth. vi. ⁊ Luc. xvj. subaudi cōtrarijs: vt no. de peni. di. j. omis qui odit. sub. §. hoc idē. ⁊ de peni. dist. ij. nemo pōt. sub. §. romanos. quare sequit̄ ordinē talis politie esse inconnexū ⁊ nō stabilē: quod est incōueniēs. ſm Ber. nihil inordinatū ordo recipit. ar. ad hoc. ex̄ de accusa. qliter. j. §. ideoqꝫ. j. si. ibi: qm̄ ex his. Hoc etiā pōt manifestari ex vnitate finis. Omes em̄ de ciuilitate christiana ad eundem finē ⁊ sub eadē ratione ordinant̄: scʒ ad gratiā/charitatē/et vnitatē: que sunt vincula ꝑfectionis in via. ad Col. iij. ad Eph. iiij. ⁊ ad finalē beatitudinē in patria vbi est illa vnitas. de q̄ Ps. cxxj. Cuius participatio eius in idipsuʒ. ⁊ de qua Aug. nō erit ibi aliqua inuidia disparis claritatis. vbi in omnibꝰ regnat vnitas charitatis. ⁊ de q̄ Greg. Tāta vis charitatis oēs sibi ibi associat: vt bonū qδ q̄sqꝫ in se non accipit: in alio se gaudeat accepisse: sed cuilibet vni fini correspondet vnū agens dirigens in finē illum: plura em̄ agentia distincta specie ⁊ natura nō habētia ordinē adinuicē nō possunt dirigere ad vnum finē sub vna ratione. ergo in ciuilitate christiana debet esse vnꝰ primꝰ princeps dirigēs omēs eiusdē politie ad finē ꝓpriū eius: sicut vnus homo ſm Aug. primo creatus est: vt in eo et ex eo cōstitueret̄ vna creatura. vt. xxiij. q. v. nec illud. Ita vnus rector principalis totius illius nature qui eā deducat ad vnū deū q̄ creauit eā. Gen. j. vnde ⁊ dn̄s papa sup omēs infideles recepit potestatē a christo. Joan. vlti. per verbū illud: pasce oues meas. vt latius superiꝰ declaraui in. xxxvij. ar. ¶ Viso ꝙ politia christiana est vna: ⁊ eiꝰ est vnus princeps regens eā: ostendendū est ꝙ iste primus ⁊ supremus princeps est summus pontifex: q̄ est monarcha ecclesiasticus. hoc aūt pōt ostēdi ex tribus. Primo ex auctoritate legislatoris/scʒ saluatoris nostri iesu christi. Secundo ex dignitate officij ipsius summi pontificis. Tertio ex ordine ipsiꝰ ad oēs subditos christianos. ¶ Ex auctoritate iesu christi pʒ. nos em̄ nō possumus: nec debemus aliū ponere rectorē gregis dominici/nisi eum quem christus posuit: scʒ petrum ⁊ successores eius. dixit enim Matth. xvj. petro: Tibi dabo claues ⁊c. ⁊ iterū: Tu es petrus ⁊c. ⁊ rursum Joan. vlti. Pasce oues meas. et h vbū replicauit sibi ter. ex̄ de elec. significasti. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. vj. q. j. imitare. ⁊ ſm sanctos hoc fecit christꝰ: vt ostēderet ꝙ petrus ⁊ successores eius deberēt pascere gregē dominicū/verbo ꝑdicationis/exēplo cōuersatiōis: ⁊ auxilio tēporalis subsidij. sicut christus pauit. v. milia hominū. Joan. vj. Matth. xiiij. Mar. vj. Luc. ix. ⁊ iterū. iiij. milia. Mar. viij. Matth. xv. xxxvj. dist. §. ecce. Ex quo apparet ꝙ christus nō statuit petrū rectorē populi sui solū q̄ad spūalia: sed etiā quoad temporalia. hoc probat̄. xxxix. dis. §. j. ¶ Secundo hoc apparet ex dignitate officij summi pōtificis. Summus em̄ pontifex est summꝰ sacerdos. xxj. di. §. j. Sacerdotis autē officiū est dignissimū. j. q. j. ipsi sacerdotes. ⁊ ideo dignissimo hominū est cōmittēdū. xxiij. dist. qui eps. ⁊. xxxviij. di. que ipsis. ⁊ Phs. vij. poli. dicit ꝙ officiū sacerdotū cōmittendū est iudicibus: qui ciuitatē regunt: qui digniores sunt in politia. ⁊ sic sacerdotiū ⁊ iudiciū eis cōpetunt: ergo summū sacerdotiū summo iudici ⁊ ecōuerso. ſm illud logicale. si simpliciter ad simpliciter: ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime. ⁊ in Deut. xvij. Si difficile ⁊ ambiguū ⁊c. ex̄ qui fi. sint legi. ꝑ venerabilē. §. rationibus. ⁊ de hoc satis. s. Deus etiā voluit ꝑ sacerdotalē dignitatē tēporalē instituere ⁊ destituere. sicut apparet in primo libro regū de samuel ⁊ saul. ⁊ de hoc. s. dixi. ⁊ in signum huius dominij ⁊ vicarij sui/mandauit dn̄s de omnibus leuitis. xij. q. j. §. his ita. decimas dari ab omībus: a quibus nō est exemptus etiā imperator. no. ex̄

Primꝰ ⁊ supremꝰ princeps regēs politiā christianam est papa

de maio. ⁊ obe. omnes.xvj.q.j.reuertimini.ex̄ de deci.tua nobis fraternitas.et abraā sicut subditus soluit decimas melchisedech.Gen̄.xiiij.ad Heb.vij.vt.s.dixi. Itē hec cōclusio ꝓbat tali euidentissima ratione/scʒ ex ordine ipsius romani pōtificis ad oēs subditos christianos. Quicūqȝ alicui ex dignitate et officio suo essentialiter et per se competit aliquid:competūt ei oīa sine quibus illud principale et essentiale nō pōt haberi vel exerceri.vt de hoc expresse legit et no. ex̄ de offi.del.ꝑterea. vbi est casus.facit. xvj.q.j.si monachus.ff. de re iudi.quidā consulebant. Itē in cōnexis idē iuris est.dist.viij.quo iure.ꝟ.de hoc.ite accessoriū naturā seq̄ cōgruit principalis.ex̄ li.vj.de reg.iur. accessoriū.vbi de hoc. Supradicta ꝓpositio videt simpliciter vera.nūc aūt summo pontifici in eo ꝙ summus pōtifex est:debetur essentialiter ⁊ ꝑ se populū christianū deducere ad vitā virtuosam/ad gratiā ⁊ charitatē in via:vt tandē possit peruenire ad gloriā in patria. Hoc em̄ est ꝑ se de officio summi pontificis.quū sit pastor ⁊ custos principalis dn̄ici gregis.vn̄ dicit ei: Pasce oues meas. Joan. vlti.vt.s. in proximo dixi.ergo debent sibi oīa sine q̄bus ista haberi nō possunt. Cōstat aūt ꝙ sine cognitiōe ⁊ correctione morū/⁊ inflictione penarum:quibus mali coercent ⁊ boni quietant:nō possunt ciues deduci ad vitā virtuosam.iiij.di.facte sunt.ergo summo pontifici debet cognoscere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mores ⁊ penas infligere. ad hoc facit ex̄ de iudi. nouit. ⁊ videtur ista ratio concludere efficaciter si quis voluerit eā diligēter cōsiderare. Hoc etiā ostendit ex hoc ꝙ summus pontifex per se vel per alios authoritate sua instituit oēs de ciuilitate christiana ꝑ collationē sacramentorū quibus consignant ⁊ muniunt fideles.de conse.dist.v. nūquid. ⁊ distinguunt ab infidelib⁹.j.q.j.ꝙ quidā. ipse etiā eijcit q̄n videtur expedire a cōmunitate fideliū quos inutiles vel nociuos videt.iij.q.iiij. engeltrudā.xj.q.iij. audi deniqȝ.c. nolite.c.nemo.xxiiij.q.iij.resecande. ⁊ nō separat talē a cōmunione fideliū solū quoad spiritualia:verū etiā quoad tēporalia.ex̄ de here.c.absolutos.c.excōmunicam⁹.§.credentes.xv.q.vj.iuratos.xxxij.q.v.ꝑceptum.vn̄ ipse aperit in terris portas politie christiane:⁊ nemo claudit:⁊ claudit ⁊ nemo ali⁹ aperit. Apoca.iij.talis autē videt habere plenam potestatē ⁊ principatū in politia:cuius iudicio ⁊ imperio quilibet de politia admittit vel eijcit de politia. Nam quū aliquis de politia eijcit:omnis principat⁹ quē in politia illa obtinet:sibi aufertur si simpliciter eijcit. vel sibi ad tempus interdicit:si simpliciter nō eijcit. vnde nullus excōmunicatus potest iuste aliquod officiū vel principatū exercere in politia christiana. vt iuribus ꝓxime allegatis:⁊ de hereticis.ad abolēdā.§.statuimus.cū.§.seq. ex̄ de re iudi.ad ꝓbandū.ex̄ de imu.eccle.aduersus.§.penul. ⁊ vlti.ex̄ de elec.venerabilē.§.sunt em̄.ibi: Excōmunicatio publica. ¶ C Et ideo qui concedūt summū pōtificem habere plenitudinē potestatis in spūalibus: concedunt ipsum necessario habere plenitudinē potestatis in tēporalibus ⁊ corporalibus. Nā totus homo christianus spūalis est.vnde dn̄s in Joāne. Joan.iij. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spūsancto ⁊c̄. ex̄ de bap.debitū.de conse. di.iiij.fili⁹ dei. ⁊ c.nō dubito.homo em̄ renascit in baptismo:⁊ induit nouū hominē qui ſm spiritū est: ⁊ exuit veterē hominē qui ſm carnē est.ſm sententiā Pauli ad Eph. iiij.c.quapropter totus est de foro ⁊ iurisdictiōe noui hominis:qui est ſm spiritū ipse ⁊ oīa que possidet:quia non possidet ea nisi ad talē vitā que est ſm spiritū. ⁊ ideo christiani volētes carnaliter viuere ſm veterē hominē/cogūtur violenter vel cogi debēt:ex quo christianam religionē professi sunt: viuere ſm spiritū.ar.ad hoc.xxiij.q.iij.displicet.c.nō inuenitur.c.si ecclesia. ⁊ q.v. ad fidem. ⁊ c. si vos. xxij.q.j.c.si. Ex quibus apparet monarcham ecclesiasticū qui summus pōtifex:esse primū ⁊ summū principē regētem totam politiā christianam plene quoad omnia:licet immediatius regat spiritualia tamq̄ digniora ⁊ principalia.mediatius autē tēporalia ⁊ extrinseca tamq̄ viliora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dn̄os temporales:qui sunt renati ex aqua ⁊ spiritusctō. al's non possent habere principatū in politia christiana.ar.ad hec.liiij.dis. nulla officia.ex̄ de iudeis:quum sit. ⁊ c.ex speciali. Cōfert igitur deus gratiā in baptismo.ex̄ in clementi.de summa trini.fidei. ⁊ ex̄ de bap.maiores.§.illud. per quē pōt quis acquirere prudentiā et sapiētiā ad regendū populū christianū. Ex puris aūt naturalibus nullus potest acquirere virtutes/que sufficiant ad regendū populū dei:quum virtutes sine charitate sint informes. q: si tradidero corpus meum ⁊c̄.j.ad Cor.xiij.j.q.j.vide.de peni.dis.ij.§.euidenter itaqȝ. ex̄ de renun.ꝟ.quū pridem.§.porro. vnde et Augusti. Ubi enim deest agnitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis:falsa est virtus/etiam in optimis morib⁹.xxviij. q.j.§.ex his. Charitatem autem creatam infundit deus ꝑ se et per gratiam suam: quia ipse charitas increata.quia deus charitas est ⁊c̄.j. Joā.iiij.quare catholice ⁊ virtuose regere populū/a solo deo est:quū ad hoc virtutes morales quas ex principijs nature per consuetudinē acquirere possumus.dist.j.mos autē.nō sufficiant.optime facit ad hoc.xxiij.q.iiij.si nō ex fidei merito.in prin.licet possint sufficere ad regendum populū gentilē:qui nō regitur ad finem supnaturalem. nam ſm Hiero.romani virtutibus promeruerunt imperiū.xxviij.q.j.c.omnes deinceps.§.ex his.sed glos.ibi intelligit virtutibus politicis:nō theologicis:que sine charitate habentur. vnde ⁊ virtus pro fortitudine ponitur.ff.de alea.quibus.vera autē ꝟtus theologica apud infideles esse non potest.xxiiij.q.j.ꝟ.sana. vn̄ in collationū lib. Joan.cassi.in collatione de castitate. dicit ibi cheremon sanctus pater/ꝙ scʒ quasi corporalem cōtinentiā potuerunt habere antiqui philosophi morales: sed castitatem nō/scʒ que est mentalis.xxxij.q.v.de pudicitia. vnde quū Zopyrus physiognom⁹/Athenis de Socrate philosopho dixisset: Ecce oculi corruptorꝫ puerorꝫ: ⁊ discipuli socratis irruissent in illuʒ aduenā philosophū propter iniuriam dictam de magistro suo: ait Socrates: Parcite sodales:verum quidē dixit/sed contineo.q.d.inclinor ad hoc:sed vinco me. Et in signum virtuose regendi reges catholici inunguntur ⁊ benedicunt per pontifices inuocando super eos gratiam spūssancti.ad ostendēdum ꝙ sine speciali dono spūssancti nō sunt sufficientes regere populum sanctum dei. ex̄ de sacra vnc.c.j.§. man⁹. ⁊ §.quia ꝟo. ⁊ ij.q.vij.§. item quū balaam.ꝟ.item quum dauid. Patet ergo ex iā dictis/ꝙ dispositio ad oēs principatus politie christiane vna est cōmunis/scʒ baptismus: q̄ cōstituit hoīem intra politiā christianā. Sūt aūt in politia christiana multi ꝑncipat⁹ particulares habētes ordinē sub vno ꝑncipatu totali:⁊ iō non est mirū si aduersus principat⁹ ordinatos adinuicē requirant diuerse dispositiōes ordinate.ar.ad hoc.lxxxix.di.singula. vn̄ in rege requirit prudētia:q̄ est recta ratio agibiliū.vn̄.iij. Regū.iij. petijt Salomō a dn̄o: Dabis seruo tuo cor docile:vt iudicare possit pplꝫ tuū:⁊ discernere inter bonū ⁊ malū. Eccli.x. Rex insipiēs disꝑdet pplm suū. In ꝑlatis ꝟo eccl'ie:q̄rū ꝑncipat⁹ est altior:requirit prudētia de agēdis.xxxix.dis. §.j. ⁊ c.petr⁹. ⁊ sapiētia de diuinis.xxxvj.di.§. ecce.xliij.dis. sit rector. Et ideo sicut in cōsecratiōe epoꝝ/requiritur ab eis an sciāt nouū ⁊ vet⁹ testamētū.xxxviij.di.oēs psallētes ita req̄rit ab eis an sciāt disponere domui sue.j.ad Timothe.iij.xlvij.di.§.j.vbi de hoc. ⁊ de vtroqȝ req̄re.xxiij.dist.q̄ eps. Vn̄ ꝑlati⁹ nō solū exercēt vitā cōtemplatiuā:verū etiā actiuā.xxxvj.di.si quis.ex̄ de renū.nisi.§.nec putes.exēplo saluatoris nostri qui q̄nqȝ ascēdebat in montē solus orare. Mar.vij. ⁊ Luc.vj.ꝑ quod significat cōtemplatio ſm Bedā.ibi:⁊ q̄nqȝ descēdebat ad cāpestria ad ꝑdicādū turbis.vn̄ Lucas: Descēdēs iesus de mōte stetit in loco cāpestri. Lu.vj.ꝑ qd̄ significat actio. ⁊ apl's.j.ad Timoth.iij.loquens de ꝑlato ait.si quis aūt domui sue ꝑesse nescit: quō ecclesie dei diligentiā habebit:q.d.nullo mō.xlvij.di.§.ne-

Ex puris naturalibus an acquirant virtutes.

In politia christiana plures principatus particulares.

teſſe. Ex quo patet ꝙ p̄latus debet eſſe actiuus ⁊ cõtem/
platiuus. Itē finis vltimus totius politie chriſtiane vnꝰ
Politie christia/ne finis vnus. eſt: qui eſt ſupnaturalis. vt. s̄. tactū eſt. ad quē oēs princi/
pantes in iſta politia incedunt: licet aliqui immediatius
alijs. ſicut in omni politia contingit vbi plures principā/
tes ſunt ordinati. inferior autē principatus habet finē in/
tra ſe qui ordinatur ad ſuperiorē: ⁊ tandē omnes ordinā/
tur ad finē primi ſeu ſupremi principantis: vt plenius cõ/
mentator declarat. xij. Meta. et Dionyſius de angelica
hierarchia. ⁊ facit. xj. q. iij. q̄ reſiſtit. ⁊ bene facit. xxv. di. ple
ctis. ℣. ad epm ptinet. vnde diuerſitas finiū ordinatorum
adinuicē magis arguit vnitatē principatus q̄ diuerſita/
tē. Itē ſm beatū Thomā in libro cõtra gentiles lib. iiij. c.
quia ℞o omniū horū. q̄uis populi chriſtiani diſtinguant
per diuerſas dioc̄. ⁊ ciuitates. xiij. q. j. eccleſijs. t̄n ſicut vna
eſt eccleſia: ita oportet eſſe vnū populū chriſtianū. de cõſe.
diſt. j. eccleſia. ſicut ergo in vno ſpeciali populo chriſti req̄
ritur vnus ep̄s: qui ſit totius populi caput. lxxx. diſ. illud.
ex̄ de priuile. c. j. xciij. diſt. legimus. ita in toto populo chri/
ſtiano requirit ꝙ ſit vnū totius eccleſie caput. ad hoc. xxj.
diſt. q̄uis. lxxx. diſ. in illis. in fi. Itē ad vnitatē eccleſie req̄/
ritur ꝙ omnes fideles in fide cõmunicēt. Circa ea ℞o q̄ fi
dei ſunt: contingit queſtiones moueri. ꝑ diuerſitatē autē
ſententiarū diuideret eccleſia: niſi in vnitate ꝑ vnius ſen/
tentiā conſeruaret. ſicut fuit tēpore arrij/ſabellij/⁊ aliorū
hereticorū capitū hereſum. Exigit ergo ad vnitatē eccle/
ſie conſeruandā/ꝙ ſit vnꝰ qui toti vniuerſali eccleſie p̄ſit.
facit. xix. diſt. ita dn̄s. xxiiij. q. j. nō turbat. ⁊. c. quoties fidei
ratio. ⁊ melius. xciij. di. legimus. ⁊. xcv. di. olim. manifeſtū
eſt aūt ꝙ chriſtus nō defecit eccleſie quā dilexit: ⁊ pro qua
ſanguinē ſuū fudit. Apoc̄. j. facit ex̄ de homi. pro humani.
j. li. vj. quū ⁊ de ſynagoga dicatur: Quid vltra debui
facere tibi ⁊ nō feci: Eſa. v. nō eſt ergo dubitandū quin ex
ordinatione chriſti vnus toti eccleſie p̄ſit. expreſſum. xxij.
di. ſacroſancta. ibi: Et poſt pauca. adhuc nulli dubiū eſſe
debet quin eccleſie regimē ſit optime ordinatū: vtpote ꝑ
eum diſpoſitū per quē reges regnant et legū conditores
iuſta determinant: al's decernūt. Prouerb. viij. Optimū
autē regnū multitudinis eſt vt regat per vnū: qd̄ patet ex
fine regiminis que eſt pax. pax em̄ ⁊ vnitas ſubditorū eſt
finis regentis. xxiij. q. v. principes. vnitatis aūt cauſa con
gruētior eſt vnius q̄ multorum. ar. vij. q. j. in apibus. Maxi/
mū eſt igit regimē eccleſie ſic eſſe diſpoſitū/vt vnus to/
ti eccleſie preſit. ¶ Amplius eccleſia militans a triū/
phanti eccleſia ꝑ ſimilitudinē deriuat. vt Ioan. in Apoc̄.
vidit hieruſalē nouā deſcēdentē de celo ⁊c̄. Apoca. xxj. in
prin. ⁊ moyſi dictū eſt/ꝙ faceret omnia ſm exemplar ei in
monte monſtratū. Exo. xxv. in fi. et. c. xxvj. In triumphāti
aūt eccleſia vnus p̄ſidet: qui etiā p̄ſidet in toto vniuerſo
ſcʒ deus. dicit em̄ Apoc̄. xxj. ipſe populus eius erit: et ipſe
cū eis erit eorū deus. ergo in eccleſia militanti vnus eſt q̄
p̄ſidet vniuerſis. ad hoc. lxxxix. di. c. vlti. hinc eſt etiā ꝙ Io
hel. j. dicit: Congregabunt filij iuda et filij iſrl' pariter: et
ponent ſibi caput vnū. ⁊ Ioan. x. Fiat vnū ouile et vnus
paſtor. ⁊. s̄. dixi. Si quis aūt dicat/ꝙ vnus paſtor ⁊ vnum
caput eſt: qui eſt chriſtus/qui eſt vnus ⁊ vniꝰ eccleſie ſpõ/
ſus: nō ſufficiēter r̄ndet. manifeſtū eſt em̄ ꝙ omnia ſacra/
menta eccleſie ipſe chriſtus ꝑficit: ipſe eſt qui baptizat. de
conſe. di. iiij. filius dei. ipſe eſt qui peccata dimittit. j. q. j. ci/
to turpem. ℣. p̄ſertim quū dn̄s ⁊c̄. ⁊. c. ſic aūt deꝰ. c. remiſ/
ſionē. c. dedit. de peni. diſt. j. verbū dei. Ioan. j. Ecce agnus
dei ⁊c̄. ⁊. j. hic eſt qui baptizat. ipſe eſt verus ſacerdos q̄ ſe
obtulit in ara crucis. ⁊ cuius virtute corpus eius in alta/
ri quotidie conſecrat. ex̄ de ſum. trini. c. j. §. vna. de cõſe. di.
ij. quia corpus. ⁊ t̄n quia corporaliter nō erat cū omnibꝰ
fidelibus permanſurus: elegit miniſtros ꝑ quos p̄dicta
fidelibus diſpenſaret: ⁊ dignū fuit ꝙ alicui cõmitteret lo
co ſui qui vniuerſalis eccleſie gereret curā. ex̄ de homi. ꝓ
humani. j. li. vj. hinc eſt ꝙ petro dixit ante aſcēſionē:
Paſce oues meas. Ioan. vlti. ⁊ ante paſſionē. Et tu aliq̄n

conuerſus confirma fratres tuos. Luc̄. xxij. ⁊ ei ſoli ꝓmi/
ſit. Matth. xvj. Tibi dabo claues ⁊c̄. vt oſtenderet pote/
ſtas clauiū ꝑ eum ad alios demandanda ad cõſeruandā
eccleſie vnitatē. vt pre. c. ita dn̄s. Nec dici pōt ꝙ ita petro
cõmiſit hāc poteſtatē/ꝙ ad alios ſucceſſores petri nō de/
riuet: quia chriſtus ſic eccleſiā inſtituit vt eſſet vſq; ad finē
ſeculi duratura/ſm illud Eſa. ix. Sup ſoliū dauid/et ſup
regnū eius ſedebit: vt confirmet illud/⁊ corroboret in iu
dicio: ⁊ iuſtitia amodo ⁊ vſq; in ſempiternum. ⁊ Matth.
vlti. Ecce em̄ vobiſcū ſum vſq; ad cõſummationē ſeculi. ⁊
expſſum pre. c. ꝑ humani. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. fi. Itē
ꝙ ſit vtilius regi cõmunitatē eccleſie principaliter ꝑ vnū
ſpūaliter ⁊ temporaliter: patet. quū ex potētia. nā in vno
principante magis eſt virtus vnita: ⁊ ideo eſt fortior q̄ in
pluribus diſpertita. ſm pħm. Tum ex vnitate et parte q̄
intendi debet in regimine multitudinis. vt. s̄. dixi. Nam
plures principantes ſup eamdē multitudinē/nō ſeruant
pacē multitudinis niſi fuerint vniti ⁊ cõcordes. Si ergo
ꝓpter quod vnūquodq; tale ⁊ illud magis. ſm pħm. vni
cus principans ſm virtutē magis poterit ſeruare pacē: ⁊
nō tam de facili poterit turbari pax ciuiū: quia faciliꝰ q̄s
ſecum concordat q̄ multi adinuicē. iuxta illud Catonis:
Cõueniet nulli qui ſecū diſſidet ipſe. quia vbi multitudo:
ibi cõfuſio ⁊ diuiſio. ar. xciij. diſt. legimus. ℣. ſed dices. ibi:
diacones paucitas ⁊c̄. ex̄ de eta. ⁊ qua. quū ſit. vbi de hoc.
Tum quia princeps vnus intendēs bonū cõmune habet
oculū ad magis cõmune: q̄ ſi plures dominent/etiā ſm
virtutem: quia quanto plures excipiunt a communitate:
tanto reſiduum eſt minus cõmune. Et quāto pauciores:
tanto eſt magis commune. ꝓpter quod dicit pħs ꝙ inter
principatus intendētes ſuū propriū intendit: ⁊ cõtemnit
magis cõmune. Tum quia in naturali regimine videmꝰ
totū regimē ad vnum reduci: vt in miſto corpore vnū ele/
mētū dominat. In humano corpore ⁊ homogeneo/vnū
eſt principale membrū in toto hoīe/anima: que continet
oīa elemētata. Animalia etiā gregalia: vt apes ⁊ grues/
quibus eſt naturale in ſocietatē viuere: ſubſunt vni regi.
vij. q. j. in apibꝰ. adde hic quod ſcripſi. j. in ar. liiij. ℣. ad cõ/
firmationē. Conſiderandū etiā eſt ꝙ mirabiliter diuina
ꝓuidentia factū eſt vt in romana vrbe: quā deus ꝓuide/
rat principalem fore chriſtiani ſacerdotij ſedem: iſte mos
paulatim inoleſceret: vt ciuitatis rectores/⁊ ſi nō ex debi
to iuſtitie: quū ſimpliciter maiores eſſent ſacerdotibꝰ: t̄n
in ſignū futuri ſacerdotij excellentie cui amplior reuerē/
tia deferēda erat: ſacerdotibus pluſq̄ ceteris locis volū/
tarie ſubderentur. dicēte Valerio maximo. in primo titu.
de cultu deorum. Omnia poſt religionē ponēda ſemꝑ noſtra
ciuitas duxit. etiam in quibus ſumme maieſtatis cõſpici
deus voluit. Apud etiā gallos ⁊ gentiles ſacerdotes q̄s
druides nominabāt: totū bellū gallicū definirēt: vt dicit
Iulius ceſar in libro ſuo de gallico bello. Puto etiā ꝙ ea/
dē ꝓuidētia diuina factū eſt ſm leonē in ſermone aplorum
petri ⁊ pauli: vt ſedes ſumma vicarij chriſti in vrbe conſti
tueret: q erat caput ⁊ dn̄a totiꝰ mūdi: licet ꝑ vſurpationē/
vt ſummꝰ põtifex/rector eiꝰ totiꝰ mūdi ibi iuriſdictionē
⁊ dominiū verū haberet. ex̄ de elec. fundamēta. §. j. lib. vj.
nō per vſurpationē vt imperatores idololatre: ſed ꝑ verā
inſtitutionē ⁊ commiſſionē veri regis dn̄i noſtri ieſu chri
ſti: cui pater ait in Ps̄. ij. Poſtula a me ⁊ dabo tibi gētes
hereditatem tuā: ⁊ poſſeſſionē tuā terminos terre. et nūc
reges intel. eru. qui iudi. terram. ⁊ iſtud impleri oportuit
ſm Auguſtinū. xxiij. q. iiij. diſplicet. ad fi. ℣. reperis. ibi: Et
nō attendis quia tunc primū. c. nō inuenitur. c. ſi eccleſia.
ibi: Tunc em̄ illud propheticū nō complebat: Quare fre/
mu. Hanc iuriſdictionē temporalē exercuit chriſtus in ſi/
gnū ꝙ ipſe verus rex erat etiā inquantū homo: quū de tē
plo emētes ⁊ vendētes cum funiculis. no. x. di. qm̄. eiecit.
Matth. xxj. Ioā. ij. Mar. xj. Luc̄. xix. j. q. iij. in multis. ⁊. c. vē
dētes. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. Itē legit de ipo ꝙ miſit diſcipu
los in hierlm vt tollerent aſinā ⁊ pullū: ⁊ diceret qm̄ dn̄s

q̄s opus habet. Marc. xi. Matth. xxi. Luc. xix. ⁊ Joan. xij. ergo tamq̄ dn̄s illa animalia petebat: ⁊ sicut sua. Verba aūt meū ⁊ suū dominiū sapiūt. vt legit ⁊ no. dist. viij. quo iure. Itē legit dn̄s demones misisse in porcos: qui statim p̄cipitauerunt se in mare: nec tamē dn̄m porcorū requisiuit: immo qui pascebant porcos fugerunt ⁊ nuntiauerūt in ciuitatē. Mar. v. Matth. viij. Luc. viij. Itē Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. glo. ei q̄ fuit mortuus ⁊ crucifixus. et de hoc etiā. s. Itē Aug. ij. de ciui. dei. c. xxi. ⁊ est. s. tactū. dicit q̄ sine iustitia nō pōt regi respublica. Vera aūt iustitia nō est vbi christus nō est rector: et sic respublica nō est recta ⁊ vera: cuiusmodi debet esse populi christiani res in q̄ spectat de iure gubernatio ad papam q̄ est christi vicarius. et sic papa vtrāq̄ potestatē immediate a deo habet. ad h̄ fuit allegatū. s. xxiiij. q. i. vbi.

¶ E Itē error est Valdensiū hereticorū successoribus apostolorū scz pape ⁊ p̄latis ecclesiasticis repugnare dominiū in tēporalibus: nec eis licere habere diuitias tēporales. vnde ecclesiā dei ⁊ successores apostolorū veros p̄latos ecclesie dei dicunt fuisse vsq̄ ad sylvestrū: a cuius tēpore facta donatione sibi ⁊ ecclesie p̄ cōstantinū imperatorē, dicunt romanā ecclesiā que modo est: que s̄m ipsos nō est: defecisse. Nam intm̄ ecclesiā esse dicūt: inquantū p̄ successores apostolorū fuit continuata vel reparata. Qui error destruitur. xij. q. i. quasi p̄ totū. nā clerici ⁊ ep̄i seculares ⁊ in oīm cōmuni ⁊ in speciali p̄priū habere possunt: vt in. c. illius questionis. ⁊. xxiij. q. vij. c. i. ij. ⁊. iij. ⁊. q. viij. cōuenior. ⁊. xiiij. q. i. §. i. Adde hic quod scripsi. lxviij. ar. §. igitur. ✠. insup qd̄ dicit. ¶ F Fateor aūt q̄ diuitie ⁊ dn̄ia tēporalia habētibus ipsa non formaliter aut causaliter: sed occasio cupiditatis sunt ⁊ viscus quodāmodo aīe. ⁊ Isidorus in canone: Amorē pecunie quasi materiā cūctorū criminū fugiant. xxiij. di. his igit. facit. lxxxviij. disti. quid aliud. Palea est. vnde Amb. in li. de officijs dicit: Feralis inquit auaritia: illecebrosa pecunia: que habētes cōtaminat: nō habentes nō iuuat. esto tm̄ q̄ aliqn̄ iuuet pecunia inferiorē: qd ad alios: si sit ille copiosior q̄ habet: nūquid idcirco honestior: q: habz quo plerūq̄ honestas adimit. Item Ber. de colloquio simonis ⁊ iesu dicēs: Hec fugiēdarū diuitiarū p̄cipua causa est, q̄ vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri. limosa siquidē et glutinosa nimis nō modo exteriorē: verū etiā interior substantia nostra videt: ⁊ facile cor humanū oībus que frequētat adheret. Item Aug. s. Ps. cxxij. Nō sunt iste vere diuitie: sed mēdicitas. quia quāto magis crescunt: crescit inopia auaritie. xlvij. di. sicut. xiiij. q. iiij. quid dicā. nō sunt vere diuitie que plus augent cupiditatē ei qui eas possidet. Itē Aug. de lapsu mundi. In diuitijs nihil tam cauendū est q̄ supbie morbus. qui em̄ nō habet diuitias: nō habet amplissimas facultates: nō habet vnde se extollat. Idem de verbis dn̄i. Nihil em̄ sic est qd̄ generet superbiā: sicut diuitie. Omne granū: omne germē habet vermē suū. vermis diuitiarū superbia est. Itē Greg. i. moral. Solet inquit rerū abundantia tanto a timore diuino mentē soluere: quāto hanc exigit diuersa cogitare. nam dum foris p̄ multa distrahit: stare in intimis fixa p̄hibet. Idē in homilia sup illud Lu. viij. Exijt qui seminat. Si nos inquit vobis spinas diuitias significare diceremus: ad credendū nobis mēs forsitan vestra dubitaret. vnde ⁊ idē dn̄s p̄ semetipsuz dignatus est exponere qui dicebat. q̄s vnq̄ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quū ille pūgant: iste delectēt: ⁊ tamē vere spine sunt: q: cogitationū suarū punctionibus mentē lacerāt. ⁊ dū vsq̄ ad peccatū p̄trahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Item Aug. de lapsu mundi: Diuitie ipse q̄s putatis plenas esse deliciarū: pleniores sunt periculorum. Item Ambro. in li. de officijs tractans illud Matth. x. Nolite possidere aurū ⁊ argentum nec pecuniā. Velut face pullulantē in pectoribus humanis succēdit auaritiam. Sup eundē quoq̄ sermonem Chryso. homilia. xxxij. Non dixit nolite accipere aurū: sed si aliunde possibile est accipere: fugite hanc perniciosam egritudinē: eteni multa per hoc emendabat. Itē Chryso. sup Matth. homilia. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrādi cōcupiscētia: sicut amaram cholerā abstinētia ⁊ euacuatio. facilius em̄ est hoies existētes volare: quā adiectione pluris quiescere facere desideriū. Et Aug. li. lxxxiij. questionū. Charitatis venenum est spes adipiscendorū temporaliū. Predicta originalia aliq̄ a. vbi. s. Fateor aūt. vsq̄ huc, posui etiā cum multis alijs originalibus pauptatis. i. in. ij. parte. §. hoc aūt preceptū. in p̄n. in ar. lxv. Unde et in antiqua legēda beati sylue stri legitur q̄ in donatione facta sibi a cōstantino, audita est vox angelorū in aere dicentiū: hodie in ecclesia venenum effusum est. de quo constantino dicit Hiero. q̄ ab ipso vsq̄ ad presens tempus ecclesiarū rapine, et totius orbis discordia secuta est. Verūtamen quia s̄m theodorū in collatione de nece sanctorū in li. coll. Joan. cassi. dicit q̄ diuitie sunt medie inter bonum ⁊ malū: quia nec simpliciter bone: nec simpliciter male. ideo ecclesia ⁊ clerici nō p̄hibent habere: quia debent ⁊ possunt eas vtiliter dispēsare: ⁊ cor ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurū habet ecclesia. xxx. di. hoc aūt scripsimus. xxxiij. q. v. s̄m v̄ba apostoli. lxxxvi. dist. nō satis. diues Zacheus, sed bonus: quia aliena restituit: ⁊ de remanētibus largas eleemosynas fecit. Luce. xix.

¶ G Itē ad propositū redeundo, in argumentū superioritatis ⁊ dominij pape ad imperatorē possunt induci exēpla ethnicorū regum ⁊ imperatorū. Scribit em̄ magister Petrus manducator in historijs: Alexandrum macedonē monarcham orientis habuisse in visiōe de Joiada summo pōtifice iudeorū: vt ipsi tamq̄ superiori et digniori honorē deferret. Propter quod quū dictus Alexander in iudeā veniret cū proposito destruēdi et humiliandi iudeos: post dictā visionē in itinere habitā ipso appropinquante hierusalē: Joiadas pontifex a deo in visione instructus cum reliquis sacerdotibus in pontificalibus Alexandro extra ciuitatē occurrit. Qui alexander vt ipsum vidit pontificalibus ornatū ⁊ cidarim vbi erat scriptum nomē dei tetragrāmaton s̄m legē in fronte pōtificis: statim de equo descendit: dignissimeq̄ antistitē veneratus est: nomēq̄ adorauit diuinū. Quū autē principes eius admirarentur quod imperator fecerat. R̄ndit q̄ nō ipsum adorasset: sed deum cuius principatū teneret: ⁊ vices gereret: ⁊ in somnis pridie deum in tali habitu cōspexisset: qui ⁊ iusserat ei de asia cōfidere: ad cuius aspirauerat monarchiam. Veniēs igit cū Joiada in hierl̄m, templū maximis honorauit donis. Barbaricamq̄ contra iudeos feritatē deponens: ipsos ab omni exemit tributo ac libertate donauit. p̄pter quā causam prosperatū est eius imperiū. Simile legit de Totila rege vandalorum circa Leonē papā in anno dn̄i. cccclj. vt habet ex chronicis summorū pontificum. qui Leo papa veniēs de vrbe: occurrit eidem Totile in planicie lōgobardie quā flāmāti gladio crudeliter deuastabat. Et ex visiōe quā habuit Totila de eodē papa de eq̄ descendēs pape reuerentiā fecit. ⁊ papa sibi eū p̄pitiū ⁊ placabilē inuenit. Ad cuius p̄ces a feritate destitit: ⁊ de italia recessit. Sed de Pompeio imperatore ab eodem petro in historijs contrariū scribit. Quū em̄ intrasset hierusalē: non exhibuit templo ⁊ pontifici reuerentiam debitam: sed de porticibus templi stabulū fecit equis suis. Qui quum semper in bellis victoriosissimus fuisset: ex tunc hostibus semper succubuit. Ad hoc etiā facit qd̄ dicit papa Gelasius anastasio imperatori. xcvi. dis. duo sunt. in fi. Quippe quū videas regū colla ⁊ principū submitti genibus sacerdotum: ⁊ osculata eorū dextra ⁊c.

Pape superioritas ethnicorū regū exemplo ostēditur.

¶ H Tres etiam imperatores tradunt historie preter alios sup alios gloriosos fuisse: et in pace quieuisse in senectute bona: q: deo fuerūt deuoti ⁊ eccl̄ie subiecti. Primus constantinus a sylvestro baptizatus: q̄ quātū magnificauit ecclesiā habet. xcvi. dis. cōstantinus. etiā quātū deuotus habet. xcvi. di. in scripturis. vbi sic dicit. In scripturis nar sortiri.

Imperatores deo deuoti bonū finē

ratur imperator Cōstantinus dixisse: vere si ꝓprijs oculis vidissem sacerdotē dei aut aliquē eoꝝ q̄ in monachico habitu circumamicti sunt: peccantē/chlamydē meā spoliarē ⁊ cooperirē eū:ne ab aliquo videret̄. habet̄ etiā. xi. q. i. sacerdotibus de quo cōstantino dicit ibi papa Greg. ꝙ quū libellos ꝯtra epos accepisset accusatiōis: cōuocauit epos accusatos: ⁊ in ꝯspectu eoꝝ libellos quos acceperat incēdit/dicēs: Ite ⁊ inter vos causas disponite: q: dignū nō est: vt nos iudicem⁹ deos. In qua sententia magis sibi ex humilitate: ꝙ illis pstitit ex reuerētia impensa. Ante eū quippe in republica pagani principes fuerunt: q̄ verū deū nesciētes: deos ligneos ⁊ lapideos colebant: ⁊ tamē eoꝝ sacerdotib⁹ honorē maximū tribuebāt. Quid ergo mirū si christianus imperator veri dei sacerdotes honorat: dum pagani (vt pdiximus) principes honorē impendere eoꝝ sacerdotibus nouerāt: qui dijs ligneis ⁊ lapideis seruiebāt. Ad istā materiā facit ex de immu. eccle. nō minus. i. rn̄so. Secūdus fuit iustinianus: qui ecclesiā scte Sophie cōstantinopoli ⁊ alias ecclesias muniuit legib⁹ sacris ⁊ sumptibus amplis ⁊ firmis dogmatibus fidem catholicā corroborauit. ꝓpter quod victoriosus semp extitit. vt ex titulis qui sibi adscribunt̄ ex gentibus ⁊ prouincijs quas sibi subiecit imperio declarat̄ in principio codicis. Tertius fuit Carolus magn⁹: de quo. lxiij. di. hadrianus papa. ¶ I Et ecōtra fuerunt alij tres imperatores christiani: qui inter alios truculētiores psecutores fuerūt ecclesie: qui mala morte finierūt. Prim⁹ fuit Julian⁹ apostata: de quo. xi. q. iij. iulianus. qui transuerberatus lācea mercurij militis iā mortui sibi apparentis occubuit: vt legitur in vitis patrū. Secūdus Otho. iiij. de quo. j. dicet̄. Tertius Fridericus scd̄s qui ab Innocētio. iiij. deposit⁹. ex li. vi. de re iudi. ad apostolice. Et etiā christus cuius vices plenarie papa gerit: verus etiā fuit dn̄s tēporalis apparet ex eo qd̄ dicit magister in historijs: ⁊ Amb. ⁊ Innoc. iij. ꝙ quū in die natiuitatis christi Octauianus cesar august⁹ in meridie in secreto suo cubili a sibylla tyburtina de cultu diuino: ⁊ quis verus deus esset in hoc mūdo interrogaret. Quum dicta sibylla oraculo se dedisset: apparuit circa solē circulus aure⁹: ⁊ in medio circuli virgo pulcherrima puerū gestans in gremio. Tunc sibylla inquit: respice imperator. Quū aūt cesar stuperet ad visionē: audiuit vocē de celo dicentē: Hec est ara celi. dixitq̄ ei sibylla. Hic puer maior est te: ideo ipsum adora. qd̄ ⁊ fecit. Tūc pcepit ne quis vt deū ipsum adoraret vel dn̄m vocaret. ¶ K Scribit̄ etiā p Innoc. iiij. ꝙ quū imperator Fridericus a summo pōtifice recepit coronā: simul ⁊ recepit ensem in vagina: sed imperator tūc ipsum. vide qd̄ scripsi. j. lviij. ar. §. sed de pfecta. Et illud. etiā euaginat et vibrat: ad insinuandū suū ministeriū a papa procedere: ⁊ executionis officiū post coronā. Quē ensem accepit petrus a christo quū dixit: Cōuerte gladiū tuū in locū suum. Matth. xxvi. vbi Innoc. no. ꝙ nō dixit abijce: sed cōuerte. ad designādū ꝙ ecclesia eo qn̄ voluerit possit vti. vnde dicit tuū. que etiā est sententia Augustini cōtra faustū: vbi dicta verba ptractat. sicut etiā exponunt̄ p Archidiacono. magistruꝫ meū dicta verba. xxiij. q. viij. §. j. ibi: Conuerte gladiū tuū in vaginā ⁊ c. vbi dicit. est ergo iussus seruare nō abijcere: ⁊ ita videt̄ ꝙ ecclesia adhuc habeat gladiū materiale. Iꝫ ar. cōtra. xxiij. q. ij. inter hec. ibi: gladiū nō habet nisi spiritualē: quo nō occidit/sed viuificat. sed glo. ibi dicit sup illud: gladiū nō habꝫ quoad executionē. hoc ideo dico: q: imperator habet illud a papa Joan. Itē corporalia ex spiritualibus dependēt: sicut corpus ex aia/quia nec motū habet nisi ex anima. vnde corpus est organū aie ad operādum: vt philosophi tradunt. sicut ergo anima vtitur corpore vt instrumēto: sic summus pōtifex se habet ad imperatorē vt spirituale ad temporale: ⁊ vtitur officio imperatoris vt instrumēto. ad hec faciunt. xcvij. dist. ecclesie mee. ⁊ c. victor. xxiij. q. v. pncipes. Itē sicut angeli maioris virtutis sunt ꝙ orbis: ⁊ nobilioris nature. ⁊ mouens excellētius moto: ⁊ agens melius patiēte. ⁊ actus nobilior potētia: vt ꝓbat ph̄s. ix. metaph. ⁊ Aug. sup Gen. ad literā: sic papa se ad imperatorē habet ipsum mouēdo in ipsum agēdo. Et sicut deus cuius potētia efficaciter oia gubernantur: quia portat omnia verbo virtutis sue. ad Heb. j. quod quidē facit mediātibus angelis: qui sunt sp̄uales substātie. vt tradit Aug. in. iiij. de ciui. dei. sic ⁊ papa p imperatorē. et hoc satis apte: quū ex parte prime cause summi dei: cuius vices gerit in terris. ex vt eccle. bene. c. j. Tū ex parte bonorū spirituū quib⁹ mediantib⁹ mundū regit: cuius typum representant officiales ecclesie spirituales ⁊ tēporales: vt sic ecclesiastica hierarchia congrue ⁊ pfecte imitet̄ celestē. ar. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc. ꝓpter quod argumentum conducit̄ ꝙ iurisdictio imperatoris ex virtute ⁊ authoritate depēdet summi pontificis. Patet etiā hoc ex quatuor maximis cōcilijs generalibus: de quibus. xv. di. sicut. quibus imperatores se submiserūt. vt patet. xv. dist. canones. ⁊ c. sancta. ⁊ xvi. dist. synodus. facit qd̄ no. ex de vsu. quia in omnib⁹. glo. j. Itē facit ad hoc. quia leges canonibus subijciunt̄: ⁊ p canones corrigunt̄. nō ecōtra: q: nec dedignant̄ sacros canones imitari. ad hec. x. di. c. j. certū. ij. q. iij. §. hinc. etiā. ex de no. op. nun. c. j. ex de secun. nup. c. fi. in aut. vt cleri. apud. ppri. epis. ad fi. coll. vj. i aut. de ecclesia. titu. in prin. coll. ix. ⁊ p ista subiectiōe imperij ad ecclesiā facit op. x. di. suscipitis. ¶ L Si aūt cōcedat̄ ꝙ electus in imperatorē cōcorditer ⁊ canonice/ex sola electione ante confirmationē pape administret in regno alemānie ⁊ in imperio fm̄ Innoc. ⁊ Ostien. qui hoc no. in. c. venerabilē. ex de elec. dicēdū est ꝙ istud ius sibi acquirat̄ ex longa cōsuetudine que ius dat. ex de fo. cōpe. quū contingat. cū fi. vel forte ex ipsa ordinatione principū alemānie: cui se tamē ꝙ iure ꝓprio possunt subijcere saluo iure cuiuscūq̄ superioris. vnde post electionē canonicā et cōcordē/ nomen regis sortit̄: sed nō imperatoris ante coronationē pape. vt pre. c. venerabilem. ¶ Expeditis. xl. ar. primis de quibus mētionē feci in prohemio in fine istius operis: sequunt̄ alij articuli ad supradictam materiā/⁊ alias ecclesiasticas pertinentes. ¶ Articulus. xlj. A

Sciendum etiā circa hec est/ꝙ a tēpore Cōstantini eligebantur imperatores antiq̄ more: siue a pplo/siue a senatu/siue ab exercitu: ⁊ aliqū de genere: ⁊ aliqū nō. ⁊ iste modus retentus est in cōstantinopoli: que erat sedes ⁊ caput imperij sicut antiquit⁹ roma. xcvj. dis. cōstantinus. qui quidē modus seruatus est vsq̄ ad tēpora michaelis imperatoris ⁊ Caroli magni: ⁊ fuit fere spatiū quingentorū annorū: vt apparet in chronicis. Cōstantinus em̄ qn̄ cessit imperio occidētali: vt dr̄. pre. c. constantin⁹. ⁊ Richardus narrat in chronicis: elegit sibi in thracia q̄ nūc grecia dr̄: vrbē vocatā Byzantiū. xcvj. di. de cōstātinopolitana. quā rome seniori priuilegijs coequerit. xxij. di. renouātes. ibiq̄ sedē suā cōstituit. vn̄ dicit⁹ imperator: de impio occidētali qd̄ syluestro pape donauerat: se nō ampli⁹ intromisit: nec sui successores debēt facere/nisi ad ecclesie inuocationē ⁊ defensionē. ⁊ si alio mō fit: vsurpatiue fit: sicut fecit ꝯstātin⁹ arrian⁹/⁊ iulian⁹ apostata: ⁊ quidā alij de facto. nec papa posset licite alienare bō dn̄ij in occidēte: ⁊ donationē sibi factā a ꝯstātino. xij. q. ij. nō liceat pape. In ꝯitate em̄ nihil impator hꝫ facere rome: nec in toto impio occidētis: hoc solo ei reseruato/ꝙ in currib⁹ veniebat romā/vocat⁹ ab eccl̄ia in succursum. Vn̄ iustinianus impator: aduenietib⁹ gotthis romā ⁊ eā infestātib⁹ misit belisariū nobilē pncipē ⁊ patriciū ad subueniēdū summo pōtifici ⁊ rome. Ad cui⁹ aduētū expulsi sunt gotthi de tota italia: vt hr̄ ex historia lōgobardoꝝ. ¶ B Per eundē modū lōgobardis ecclesiā grauātib⁹: quū iperiū cōstātinopolitanū iā pene deficeret: vocat⁹ carol⁹ rex frācoꝝ ab eccl̄ia tpe hadriani ⁊ leonis successor. ei⁹: cui p romanos ⁊ lōgobardos pfidos eruti fuerāt ocli ⁊ ligua abscissa: &

Impatores christiani anima li ⁊ ecclesie psecutores.

Christ⁹ ver⁹ dn̄s tpalis declaratur

Mod⁹ eligendi imperatores.

Impera tor tenet̄ subuenire eccl̄ie.

diuina virtute postea restituta: venit in italiā cū exercitu
magno: ꝛ capto rege desiderio/ac lōgobardis prostratis
de seruitute ipsorū ecclesiā liberauit: ꝛ fuit ab ecclesia pri/
uilegiatus. vt habet̄. lxiij. di. hadrianus. cū. c. seq. Richar/
dus tū claremontensis dicit in chronicis hadrianū solū
ex causa dicta dedisse patriciatū Carolo. Sed Leo terti⁹
q̄ hadriano successit. lxiij. dist. in synodo. post miraculū fa
ctum de ipso de oculis ꝛ de lingua: iuit ad Carolū regem
francorū: q̄ honorifice susceptus ab eo: duxit ipsum romā
q̄ vindicauit iniuriā Leonis: quā sibi romani fecerant de
oculis ꝛ de lingua: ꝛ restituit eū in sede sua. Leo ꝯo in die
natalis dn̄i coronauit eū in imperatorē in basilica beati
petri apl̄i: circumdans ei imperatoriā vestē. ꝛ tūc sibi ac/
clamatū est ab vniuerso populo romano: Carolo Augu/
sto magno a deo coronato pacifice romano imparori vita
ꝛ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio: q̄ habet̄ pre.
ca. hadrian⁹. sꝫ adhuc vices imperij nō gerebat: quousq̄
a leone coronā suscepit. Sed iā trāslatio imperij a grecis
in germanos facta fuerat antea iam septē annis per ste/
phanū papā. ij. in ꝑsonā eiusdē Caroli. vt no. ex̄ de elec. ve
nerabilē. ꝛ in glo. legit̄. ¶ C In dicta aūt trāslatiōe di/
uersificatus est modus assumēdi imperatorē: q: primo ꝑ
electionē: ex tūc ꝑ successionē. ꝛ hoc durauit vsq̄ ad octa/
uam generationē Caroli vt chronici ponunt. Eadē defi/
ciente generatione Caroli quantū ad potentiā in regno
frācie ꝛ imperio: primo q̄dē Hugo dux aurelianeū. sibi re
gnū francie vsurpauit occisis illis ꝛ extirpatis q̄ erāt de
genere regio. vnde de dicto Hugone descenderūt om̄es
reges francie: ꝛ nō de Carolo vsq̄ ad tempora ista: nisi ꝙ
fert̄ ꝙ dictus Hugo vxorē habuit de genere illo. Impe/
rio etiā deficiēte ꝛ scisso in multas partes/intm̄ ꝙ Ludo/
uicus impator vltim⁹ de genere Caroli a lōgobardis or
batus est oculis: vt historie tradunt. Quidā berengarius
inuasit italiā. ibiq̄ ipso tyrannizante cōtra italicos/ ꝛ cō/
tra ecclesiā: quū ipsa fluctuaret in capite: quia summ⁹ pō/
tifex cui nomē erat Joānes: vir lasciuus ꝛ lubricus erat:
aduocauit cetus cardinaliū Othonē primum regē saxo
nū: qui dictū berengariū eiecit de regno. ꝛ cū assensu ec/
clesie totā sibi italiā subiugauit. Veniens ꝯo romā/pri/
mo quidē cū cardinalibus ꝑsuasit pape correctionē: quia
erat filius cuiusdā nobilis romani: qui vocabat̄ alberic⁹.
Sed dictus papa in sua malitia ꝑsistēs: coactus est renū/
tiare papatui ꝛ factus est leo. ix. Dicto aūt Othone se ab/
sentante ab vrbe romana: romani in contemptū ecclesie
fecerunt aliū papā quē benedictum vocauerūt: papā ꝯo
leonē eiecerunt a sede. q̄d audiens Otho romam rediēs
cū exercitu magno ipsam obsedit: quousq̄ benedict⁹ pa/
pa ei a romanis traditus est: quē ipse misit in saxoniā in
exiliū: ibiq̄ vitā finiuit. Ex hoc aūt beneficio collato eccle
sie ꝑ othonē primū/p̄dictus princeps a leone p̄dicto sum
mo pontifice cū toto clero ꝛ populo in imperatorē consti
tutus est: vt habet̄. lxiij. di. in synodo. licet ibi nō fiat men/
tio de imperio: sꝫ de regno italie ꝛ theutonie. Talis autē
institutio ꝓcessit per successionē vsq̄ in tertiā generatio/
nē. hoc est in tertiū othonē: qui fuit nepos primi. i. filius fi
lij. nō enī inuenitur de istis ꝙ fuerint electi: sed sola ꝓui/
sione per summū pontificē. vnde dictus otho secūdus vo
catus est a ioanne papa. xj. qui fuit post ioannē depositū.
de quo. s̄. facta est mentio. Causa aūt sue vocationis fuit
persecutio magna quā romani fecerunt ecclesie. ꝛ dictū
Joan. xj. in castrū sancti angeli detruserunt: et postea in
exiliū ipsum miserunt. tunc dictus Otho ꝑ procuratorem
iurauit fidelitatē pape: cuius forma habet̄. lxiij. disti. tibi
dn̄o. Tandē veniēs personaliter romā coronatus est a be/
nedicto septimo cū magno gaudio ꝛ pace inter papā et
imperatorē. ¶ D Post hunc fuit otho tertius fili⁹ otho
nis medij: cuius tēpore vexabatur ecclesia a quodā crescē
tio scilꝫ patricio. Qui crescentius intm̄ ꝑsecutus est papā
Joannē. xij. ꝙ coactus est vrbē derelinquere: et tusciā in/
trare. Sed vocatus otho tertius/totā illā progeniē extir
pauit. Tandē mortuo dicto Joan. ad instantiā dicti otho
nis/electus est in papā quidā cōsanguineus eius: qui vo
cabat̄ Brunus: postea vocatus est Greg. v. a quo dictus
otho est coronat⁹: hic otho redijt in germaniā. ¶ E Sꝫ
crescētius consul romanus fugato Greg. papa/fecit pa/
pam quemdā grecū ep̄m Placeñ. noie Joan. Quod au/
diens imperator romā rediens cū exercitu magno ꝛ furo
re immenso: tamdiu crescentiū in castro sancti angeli ob/
sedit: quousq̄ ipsuꝫ ꝛ papā eius cepit: ꝛ vtrūq̄ membris
debilitauit. Deinde imperator ordinatis imperij sui reb⁹:
ꝛ Greg. restituto in sede sua: ducēs secū multos nobiles
romanos/in saxoniā reuersus est. His ergo pactis vlte/
rius per ordinationē ecclesie viuente dicto Grego. voca
tis ꝛ requisitis dictis pricipibus alemānie/instituti sunt
per papā de consensu principū electores: videlꝫ officiales
curie imperialis: q̄ quidē sunt septē: quatuor laici: ꝛ tres
clerici. Prim⁹ rex bohemie: qui imperatori ꝓpinat de cu/
pa. Secundus dux Saxonie: qui coram imperatore por/
tat ensem. Tertius comes palatinus: qui ei de scutella mi
nistrat. Quartus marchio brandeburgēsis: qui est came
rarius eius. Inter clericos. Primus archiep̄s Maganti
nus: qui est cancellari⁹ in germania. Secūdus archiep̄s
Coloniensis: q̄ est cācellarius in italia. Tertius archiep̄s
Treuerensis: qui est cancellarius in gallia. De istis electo
ribus no. per Joā. and. ex̄ de re iudi. ad apl̄ice. li. vj. in glo.
s̄. ibi etiā no. ꝙ papa nō posset priuare electores iure eli/
gendi. hoc idem no. ibi Ber. cōtra crederem quū ab eccle
sia hanc habeant potestatē. ex̄ de elec. venerabilē. §. j. ꝛ in
demē. de iureiur̄. romani. sed ꝓpter periculū ꝛ scandalū
nō est faciendū. l. dist. vt constitueretur. ex̄ de renun. nisi. §.
pro graui. ꝛ de tēp. or. sane. c. ad aures. Item scripsi in. xv
arti. post prin. ꝟ. item credo. ¶ F Causa autē quare oēs
electores assumpti sunt de germania. vna est principalis:
quia de germania fuerūt qui liberauerunt ecclesiā de ser
uitute longobardorū ꝛ impiorum romanorū: vt patet de
Pipino qui venit in italiā cōtra regem arnulphum: q̄ ni/
mis grauabat ecclesiā. de quo. xxiij. q. viij. vt pridem. Itē
de Carolo filio eius: qui venit ad requisitionē ecclesie cō/
tra Desideriū regem in longobardiā: vt. s̄. dictū est. ꝛ. j̄. di
cetur. ꝛ hi duo principes fuerūt de germania inferiori ci/
tra rhenū: que antiquitus gallia braccata vocabat̄. vnde
ꝛ decre. venerabilē. ex̄ de elec. dicit ꝙ imperiū est trāslatū
in germanos in persona Caroli: quia scꝫ in germania na
tus ꝛ ibi sepultus est. Idē de othone qui liberauit eccle/
siam de manu alberici romani. vt. j̄. patebit. Et hic otho
fuit de germania superiori. Secūda ratio fuit deuotio il/
lius populi ad sanctū petrū ꝛ paulū: que apparet in eoꝝ
peregrinatione rome. Tertia causa fuit volūtas summi
pontificis: qui tunc erat/scꝫ Greg. v. q̄ de theutonia fuit
natus: ꝛ consanguineus othonis vt. s̄. ꝛ. j̄. tangit̄. Quar/
ta causa: quia germani ꝓbiores sunt alijs ꝛ audaciores.
vnde a nobili germine germani dicti sunt. Ista ergo ele/
ctio vsq̄ modo perseuerat: que incepit anno dn̄i. M. xxx.
ꝛ ꝑseuerabit quātū ecclesia romana ꝑmiserit: cui⁹ est re/
gna transferre: ꝛ principes de sua sede deponere. vt Hie/
re. testat̄ Hiere. j. ex̄ de sup. ne. pre. grandi. li. vj. xv. q. vj. itē
alius. ꝛ pre. c. venerabilē. hoc autē de facto inuenimus in
multis principibus. Nā legit̄ Zachariā papā deposuisse
regē francorū: vt pre. c. item alius. quia dissolutus et effe/
minatus erat: vt dicit ibi glossa ꝛ inutilis. vt dicit textus.
Item legitur in chronicis Innocen. iij. Othonem. iiij. de/
posuisse ab imperio: quia ab iuramento fidelitatis eccle/
sie resiliuit: quod fuit circa annos domini. M. cc. xxiij. Itē
Innoc. iiij. natiōe Genueñ. de domo de flisco: Fridericū
imperatorē: qui primo amicus su⁹ erat intim⁹ tēpore car/
dinalat⁹: deposuit: amicitiā ei⁹ dissoluit/ne ꝯ dominū im/
pio ꝑberet auxilium. ij. Paralip. xix. ꝛ quia sanctū est ꝓm
ꝓbm prehonorare veritatem. que depositio habetur ꝛ for
ma eius. ex̄ lib. vj. de re iudi. ad apostolice. ꝛ sic de multis
alijs: vt legit̄ in chronicis. ¶ G De verbo aūt illo quod

Institu/
unt ele/
ctores i/
periales

Electo/
res q̄re
ex ger/
mania
assumā/
tur.

opponitur:Reddite que sunt cesaris ꝛc̃.vt.s̃.in ar.xxxvij
§.ad illa.℟.j.respōsuz est.Item illud intelligit Origenes
quantū ad equalitatē iustitie legalis.quasi eque sit prece
ptū seruādū cesaris debite sicut diuinū pceptū: vt videlz
vnicuiq̧ ius suū reddatur.sicut apl's dicit ad Rom̄.xiij.
Reddite inquit oībus debita.cui tributū tributū:cui ve/
ctigal vectigal:ꝛ cui timorē timorē:ꝛ cui honorē honorē.
ad hanc solutionē facit.xj.q.j.magnū.xxiij.q.viij.§. ecce ꝙ
nicolaus.Sed non ꝑpter hoc excludit̃ q̄n iurisdictio im
peratoris pendeat ex iurisdictione pape: qui immediate
ipsam habet a christo. ex quo imperator minister dei vo/
catur ab apostolo pre.c.ad Rom̄.quia eius ministeriū est
ecclesiā dei defendere.xcvij.dis.ecclesie.ꝛ.c.victor.xxiij.q.
v.principes.Itē ꝙ cesar recipiat tributū suū dignum est:
quia iure nature ꝛ diuino sibi debet̃ tanq̄ ministro chri/
sti.vt dicit paulus in pre.c.ad Ro.xiij.ibi:Ideoq̧ em̄ ꝛ tri
buta prestatis.ministri em̄ dei sunt ꝛ in hoc ipsum seruiē/
tes.vnde sequit̃:Reddite ergo omnibus debita ꝛc̃.vt.s̃.
quis em̄ pascit gregē et de lacte eius nō manducat:quis
militat stipēdijs suis:j.ad Cor.ix.xiij.q.j.§.his ita.xxviij.
q.j.iam nunc.in fi.ex̃ de pscrip.quū ex officij.cū si.que vba
exponens Aug.de verbis dni/ait: Quadā diuina proui/
dentia sunt militantibus stipendia cōstituta: ne dū sum/
ptus queritur:predo grassetur.xxiij.q.j.militare.Or scdo
opponitur ꝙ ante fuit imperiū ꝛ imperator q̄ papa.s̃.la/
te in alio ar.xxxvj.probaui rationibus ꝛ authoritatibꝰ cō
trariū.quibus adhuc ꝛ hic addo querendo vnde ortū ha
buit imperiū:vel quodcūq̧ dominiū:nullo em̄ iure natu/
re inueniniꝰ alicui cōpetere dominij dignitatē.ꝛ hoc ostē
dit Aug.li.xix.de ciui.dei.c.xix. Quū oēs hoīes ex eadem
radice originē duxerint/scilz ex adam ꝛ muliere vna eua.
xxxv.q.j.quū igitur.ꝛ.xxxiij.q.v.nec illud.ex qua ꝑpagine
In statu innocentie fuissz plātio. bona mūdialia cōcessa homini ad vsum:vt pz Gen̄.j.con
muni iure essent equaliter diuidēda. Licet em̄ in homini/
bus etiā in statu innocētie fuisset plātio:sicut apparet in
primis parētibus:in quibus adam plātus fuit eue.xxxiij.
q.v.hec imago.c.quū caput.c.mulierem.alio t̄m intuitu ꝛ
respectu:quia nō inquantū dominiū opponit̃ seruituti:q2
hoc penale.Iure em̄ nature communis est possessio:ꝛ cō/
munis omniū libertas.di.j.ius naturale.ꝛ ƀm Greg.quū
culpa nō exigit:oēs ƀm rationē humanitatis equales su/
Quare introducta sit seruitus. mus.xxij.di.de constantinopolitana.Nā post peccatū in/
troducta est seruitus ꝛ ꝑpter peccatū.xxxv.di.sexto die.q̄
qualiter fuerit introducta no.j.di.ius gētiū. ꝛ ex̃ de iude.
ita quorūdā.in glo.nō.sed ex officio consulendi ꝛ diligē/
di:sicut in angelis.lxxxix.dist.ad hoc.homo em̄ naturali/
ter animal sociale:quē oportet adinuicē ordinare.in his
autē que sunt ordinata adinuicē: oportet semꝑ esse aliq̄ḋ
principale ac dirigēs:vt dicit phs in primo politice.ꝛ hoc
apparet in corpore humano:ꝛ p̄terea hoc requirit ipa cō
ditio ordinis.Est em̄ ordo ƀm Augu.xix.de ciui.dei.c.xiij.
pariū dispariūq̧ sua cuiq̧ loca tribuēs dispositio.idē est
de iustitia. instit̃.de iusti.ꝛ iur̃.in prin.ꝛ in prohe.decre.rex
pacificus.❡ H Sed ꝙ vnus alteri est ꝑpositus ab ini/
Dn̄ium vbi ꝛ q̄n ceperit. tio seculi post peccatū:nō eo mō dn̄ium est assumptū:sed
ex quodā fastu superbie per vsurpationē incepit:sicut in
lucifero volente suꝑ alios ex superbia exaltari. Esa.xiiij.
de peni.di.ij.principiū.Cuius signū ꝛ argumentū haberi
potest:quia soli reprobi in principio creationis mūdi do/
miniū acceperūt.vnde ante diluuiū primus dn̄s inter ho/
mines fuit cayn.vt dicit Augustinus.xv.de ciuitate dei.c.
xx.et inde motus fuit ad ciuitatē edificandā: vt domina/
retur in ea:ꝛ hec fuit prima ciuitas in mundo: quam no/
mine filij sui vocauit enoch.Gen̄.iiij.ad ꝑpetuationē do/
minij filij.Post diluuiū vo qui primo dominiū acceperūt
fuerunt de maledicto genere cham: vt habet̃ ex Gen̄.ix.
c.ꝛ magister in historijs ꝛ Iosephus dicunt.❡ I Nam
post diluuium primus accipiens dominiūfuit nēroth de
genere cham.Gen̄.x.ꝛ dist.v .§.fi.cuius cōsilio edificata
est turris babel:vt historie tradunt/ad dominādū.in cuiꝰ
signū legitur in pre.c.Gen̄.xj.ꝙ volebant per cacumē eiꝰ
in celum ascendere:ignorantes altitudinē celi indinume
rabilem:ad designandum cordis ambitionē in ꝑeminē/
do alijs.propter quod deus in suā displicentiā ostenden/
dam scissurā fecit eorundem dominij confundendo eoꝝ
linguas:quum essent vnius labij vt pre.c.ij.De nemroth
descēdit belus rex babylonie: de quo natus est ninus rex
niniue:qui primus fuit monarcha assyriorū arte magica
procreatus:vt historie tradunt.ꝛ hic primus statuam eri
gens patri suo belo in reuerentiā habendam/fuit occasio
idolorū:que primo vocata sunt bel/baal/baalim/beelze/
bub ƀm diuersitatē linguarū ƀm magistrū petrū in histo/
rijs:qui etiā dicit ꝙ iste ninus primus regnauit in barba/
ria(al's babylonia)alio nomine dictus zoroastres/inuē
tor primus artis magice.Ex quibus.s̃.dictis satis appa/
ret ꝙ dominiū in principio mundi consideratis personis
que assumpserunt corrupta processit intentione: scz fastu
Zoroastres rex bactrianorū ƀm berosuz ꝛ alios, est cham filiꝰ noe/ a nino rege assyrioꝝ bello superatus:vt etiā vult Aug.lib.xxj.de ciui.dei.c.xiiij. superbie ꝛ tyrānidis.❡ K Unde primꝰ imperator post
diluuiū nemroth:de quo.s̃.dixi.ꝛ.xxxj.ar.nō rex/sed tyrā/
nus erat:q2 homines opprimebat. vnde venator robustꝰ
corā dn̄o vocabatur.vt pre.§.fi.vj.dist.ꝛ.x.c.Gen̄.Et ideo
nō placuit deo:in cuiꝰ signū cayn primus imperans fra/
tricida occisus est a lamech.Gen̄.iiij.xxxj.q.j.quō. Ninus
q̄ zoroastres filiꝰ noe:vt dicit magister Pet.i historijs rex
in barbaria/occisus est:vt dicit̃ in lib.clemētis a demone:
quē exercendo artem magicā colebat:ꝛ familiarē habe/
bat:ꝛ vt sub compendio loquamur omnes antiqui dn̄i ꝛ
monarche dura morte interierūt:vt pharao.Exo.ix.xxiij.
q.iiij. nabuchodonosor. Rex egypti in mari rubro sub/
mersus .Datan ꝛ abiron principari volentes absorpti a
terra. Nume.xvj.de conse.di.ij.ꝛ dixit.vij.q.j.deniq̧. Sen/
nacherib a filijs ingulatus.iiij.Reg.xix.in fi. Antiochus
a vermibus cōsumptus.ij.Mach.ix. Alexander macedo
veneno.Gualterus.Tabefactus interijt. in libro alexan
dri.Et multi alij vt historie tradūt ꝛ sacra scriptura.Hic
est etiam ꝙ saul primus rex israel a dn̄o extortus potiꝰ q̄
datus:vt.j.Reg.viij.dicente dn̄o samuele/ibi:Nō enim te
abiecerūt:sz me ne essem rex super eos.viij.q.j.audacter.
percussus letaliter a philisteis ab amalech ita morte do/
lorosa interemptus est.ij.Reg.j.c.❡ L Quāuis aūt am
bitio dominādi deo esset odiosa:dn̄oꝝ t̄m ambientiū regi
Dominādi ambitio deo odiosa: sed non dn̄oꝝ ambientiuz regimē. mē ad refrenandā inordinatorū hominū malitiā:ꝛ ad cō
seruandū vnūquemq̧ in sua iustitia: quū ad disponendū
ciues in cōcordia ꝑmissum est a deo dominiū ꝛ prouisuz.
Permissum ad punitionē malorū. Prouisum ad concor/
diā bonorū.xxiij.q.v.§.hinc notandū.di.iiij.facte sunt. de
hoc.j.ar.proximo.in fi.Hinc est ꝙ apl's dicit.xiij.ad Rom̄.
Nō est potestas nisi a deo.qḋ Aug.contra manicheos ex/
ponit dicēs: A deo siue iubēte/siue sinēte.xxiij.q.j.qḋ cul/
pat.Ex quo quidē verbo satis est manifestū a deo omne
ꝑuenire dn̄ium.vn̄ christꝰ ad pilatū: Nō haberes ptātem
aduersum me vllā:nisi tibi datū esset desup.Ioā.xix.ꝑui/
sum siue cōsiderata natura entis/siue motus/siue finis.
Rōne aūt entis:q̄m oē ens ꝑ participationē hz se ad ens
ꝑ se. Sz illi q̇ habēt dn̄ium/plus viget in natura entis q̄
ꝑuate ꝑsone:q2 gerūt vices totiꝰ entis cui p̄sunt. vn̄ ꝛ po
pulus dixit dauid.ij.Reg.xviij.Tu vnꝰ ꝑ.x.milibꝰ cōputa
ris.vn̄ ꝛ bn̄ p̄sidētes merent̃ diuinos honores. etiā dupli
catos:vt dicit Augu.ꝑpter qḋ dicit apl's.j.ad Timoth.v.
Qui bn̄ p̄sunt.glo.vita ꝛ doctrina/p̄sbyteri duplici hono
re digni habeant̃.igit̃ mag2 appropinqnt ad summū p̄n/
cipiū:ꝛ plus ꝑticipāt de diuīa influētia rōne sui regiminis.
vn̄ ꝛ.s̃.illud Luc.ij. Pastores erāt in regiōe eadē vigilan
tes ꝛc̃.glo.Illi pre ceteris sublimia audire merent̃:q̄ fide
libꝰ solicite p̄sunt.Hinc est etiā ꝙ de saule scribit̃:ꝙ assum
ptus in regem per samuelē ex hoc influentiā meruit pro/
phetie.vnde insiliuit in eū spiritus dn̄i:ꝛ cū prophetis ꝑ/
phetauit.j.Regū.x.Et de salomone legit̃/ꝙ ordinatus in
regem meruit diuinā sapientiam.iij.Reg.iij.Et cayphas
contra dn̄m impius cōcionator ratione sacerdotij ꝑphe/

rat. Joan.xj.ad hoc facit.j.q.j.pphetauit. Reges fracie et anglie habere dicunt virtutē sup quibusdā egritudinib⁹ laborantes. ¶ Scda ratio/ꝙ omne dominiū sit a deo:sumitur in cōparatione ad motū. Probat enim phs in.viij. physicorū:ꝙ in mouentibus et motis nō est in infinitum abire:sed est venire ad aliquod mouens quod nō mouet ⁊ hoc est de⁹. iuxta illud Boe.iij.de cōsol.phie.metro.ix. Stabilisq; manēs das cuncta moueri. Quum ergo dñi in gubernando sint motores orbis:ergo oportet motum sui regiminis in deū sicut in pmū motorē reducere. vnde Job.ix. Sub eo curuant qui portant orbē. Hanc rationē tradit beatus Aug.in.iij.de trini.vbi ordinē motus ⁊ mobilis ponens/ab infimo corpore: puta terra/p subtiliora ⁊ virtuosiora dicit moueri gradatim ascendēs ꝑm ordinē elementorū/vsq; ad supremū mouens:quod est deus: in quo consistit tota ratio motus. vnde ⁊ apl's Act.xvij. In christo viuimus/mouemur/⁊ sum⁹. ¶ Tertia ratio/ꝙ omē dominiū sit a deo:sumit ex parte finis. Diuina em̄ puidentia oīa in debitū finē deducit.inquantū mouet vnamquāq; creaturā in suū finē distinctū:sicut sagittator sagittā ad determinatū signū.qua ratione dicit beat⁹ Augustinus.iij.de trini.Q2 de⁹ quibusdā ordinatissimis motibus primo spiritualibus:deinde corporalibus semp cūcta defendit:⁊ vtitur omnibus ad cōmutabile arbitrium sententie sue sicut ad finē congruū. Si ergo alias creaturas debito ⁊ ordinato fine cōcludit:multo magis creaturā rationalē aut hominē.quod apparet: qn̄ ipsam gubernat per suos dispensatores: vt sunt reges ⁊ principes ecclesiarū p̄lati.hinc est ꝙ quū apl's dixisset Rom.xiij. Nō est potestas nisi a deo.statim subdit:Que aūt sunt a deo/ordinata sunt:itaq; qui potestati resistit/ordinationi dei resistit:quia ad hoc deus de eis huic mundo prouidit/vt vniuscuiusq; status prosequat in debitū finē.hinc dicitur in Prouerbijs.viij.c. Per me reges regnāt:⁊ legū conditores iusta decernūt. Per me principes imperant:⁊ potētes decernunt iustitiā. Preterea/quāto quelibet natura nobilē finē apta est cōsequi: tanto habet magis mouētia disposita ad cōsummationē finis.sicut manifeste in corruptibilibus presicut in incorruptilib⁹ celestibus ⁊spiritib⁹ angelicis que sine agente contrario mouent ad suū finē. puta corpus celeste ad dominiū sui motus. angelus autē ad diuinorū cognitionē ⁊ suū ministeriū adimplendum. Quū ergo creatura rationalis creata sit ⁊ producta vt sit dei capax:⁊ hic est finis eius pcipu⁹: vt dicit Aug.xiiij. de trini.⁊ item Aug. Natus est homo ab exterioribus ad interiora redire:ab interioribus ad superiora ascendere. Tante em̄ dignitatis est humana conditio: vt nullū bonum posset ei sufficere. Sed in solo summo bono satiat. Ps.xvj. Satiabor: quū apparuerit gl'ia tua. Ad hūc ergo finē cōsequendū:etsi homo adiuuetur luce diuine gratie. maxime tn̄ iuuatur per mundi gubernatores. tū p bone vite exempla.tū per quotidiana documēta.tum p correctionē cōtinuā.qua rōne Paulus vocat rectores coadiutores dei:dicens.j.ad Cor.in.iij. Dei enim adiutores sumus. Sunt enim iudices et rectores mūdi/sicut instrumenta principalia. ¶ Articulus.xlij. A

Sed licet principat⁹

omis agentis a deo sit prouisus:specialiter tamē romanus de quo Aug.in li.de ciui.dei plures causas assignat: sed tres nos tm̄mō colligam⁹/s; ppter tres virtutes quas lex precipit euāgelica:quibus precipue romani primitus claruerūt:et ex eis tamq; mercedē condignā dominiū meruerūt. vnde ⁊ dicit a Hiero. Romani virtutibus pmeruerūt imperiū. xxviij.q.j.§.ex his itaq;. Prima virtus fuit sincerus amor p patria. Secunda traditio legū sanctissima. Tertia morū beneuolentia. ¶ Quantū ad primā/exempla veterū romanorū habentur in promptu:quia tota eorū intentio erat in ipsorū regimine ⁊ dominio ad conseruandā rem publicā vt eiusdem consulerēt profectibus. vnde Aug.v. de ciui.dei.c.xij.⁊.xiiij.inducens verba Sallustij de bello catiline sententiā catonis in dicto lib.contentā de virtutibus veterū romanorū attollit vnde respublica diuina prouidentia facta est magna dicens: Nolite inquit cato existimare maiores nostros armis rempublicā magnam fecisse. Si ita quidē esset:multo pulcherrimā nos haberemus. Quippe sociorū atq; ciuiū preterea armorū ⁊ equorū maior copia nobis est ꝙ illis. Sed alia fuere que viros illos magnos fecerūt:q nobis nulla sunt. domi industria: foris iustū imperiū:animus in consulendo liber: nec delicto/neclibidini obnoxius. Pro his nos habem⁹ luxuriā ⁊ auaritiā:publice egestatē: priuatim opulētiā: laudam⁹ diuitias:sequimur iertiā. Inter bonos ⁊ malos discrimē nullū:omnia virtutis premia ambitio possidet. ⁊ sequit: Ut erariū esset locuples:res priuate egebant. Nūc econtra vt.s.pro ista materia faciūt. viij.q.j.c.si ergo.c.nec nonum.c.sunt in ecclesia.l.xj.dist.miramur.c.quid proderit.j.q.j.principatus.lix.dist.si officia secularia.cum.c.seq.vsq; ad finem dist.xlviij.di.c.j.⁊.ij.xxiiij.dist.c.j.xxiij.q.iiij. sicut excellentiam.xl.distin. qui'priuatum.xxiij.q.iiij.si non ex fidei merito.ibi: Ubi em̄ meritorum vestrorū loquat nō discurrit opinio:que bella vos frequēter appetere nō desiderio fundēdi sanguinis:sed tm̄ dilatandi causa reipublice:in qua coli,peū cōspicimus:loquitur ⁊c.j.q.j.fertur. ibi:Si em̄ is dignus sacerdotio creditur cui nō actionis materia:sed pecunie copia suffragat:restatvt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas: nihil sibi defendat industria: sed totum sibi auri prosanus amor obtineat ⁊c. ⁊.c.quibusdā.in fi.ibi: Nisi eū quē vite meritū ⁊ actionis qualitas ad hoc dignū esse mōstrauerit.j.q.iij. ex multis. post mediū.ibi: Neceligant in domo dñi/qui maiores sacculos pecunie conferant: sed eos qui moribus ⁊ disciplina atq; scientia diuites/pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam.xxiij.q.j.paratus.ibi: Ac per hoc si terrena res ista publica christiana precepta custodiat: etiā ipsa bella sine beneuolētia nō gerentur:sedvt ad pietatis iustitieq; societatē victis facilius cōsulatur ⁊c.⁊.c.militare.ibi: Nec rēpublicā gerere criminosuz est: sed ideo agere rempublicā vt diuitias augeas:videtur esse damnabile ⁊c.⁊.c.summa. Sūma militie laus inter alia merita bona hec est:obedientiā reipublice vtilitatibus exhibere. et xxiij.q.iij.c.sex differētie.§.item ab aliquo.ibi: Petere aūt vel prestare solatiū vt malis facultas delinquēdi adimat vt ecclesie pacem adipiscatur:vt aliquis multorū vtilitati seruetur:vtile est ⁊ honestū ⁊c.⁊.j.ibi: Non sue volūtati:sed omi vtilitati victurus ⁊c.⁊.q.viij.vt pridem.ibi: Et quecūq; vobis deo adiutore pro vtilitate reipublice persuaserint: facite.⁊.j. ibi: Quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite.⁊.j.ibi: Neq; vtilitas nostre reipublice (quod dñs auertat)negligatur ⁊c. viij.q.j.in scripturis. ibi.expressum.⁊.q.ij.dilectissimi.ibi: Nullus vestrū neglecta vtilitate cōmuni/suo lucro prospiciat: ne si quispiā ppria cōmoda appetit:friuola existimatiōe fallatur ⁊c. facit.c.causa.⁊.q.j.sciendū.xvj.q.j.nos autē fratres.ex de renun. nisi quū pridē.§.porro. ¶ B Antiqui etiā cōsules romanorum pauperes erāt in rebus priuatis:prout narrat Augustinus.v.de ciuita.dei.c.xviij.ꝙ Luciusvalerius defunctus in suo consulatu/adeo pauper fuit vt nummis a populo collectis eius sepultura curaret. Consimile narrat Uegetius de re militari/de Attilio regulo:qui quum summis rebus prefuisset:adeo pauper fuit/vt coniugem liberosq; collocaret in agello: qui colebatur ab vno villico. Ibi etiā narrat Augu.de quintio/qui quū quatuor iugera possideret ⁊ manibus suis ea coleret: ab aratro abductus est vt dictator fieret: maior itaq; honore ꝙ cōsul. victisq; hostib⁹ ingentē gratiā cōsecutus est: ⁊ tn̄ in eadē paupertate māsit. Ibi etiā narrat Aug.ꝙ quidā eorū qui fuerat bis consul:ex illo senatu est pulsus eo ꝙ.x.pondera argēti in vasis habere cōpert⁹ est. Nō em̄ ditari intendebāt

Quib⁹ romani imperiū meruerunt.

Qui rei pu. apud ro. pficiebantur.

propter lucra:nec h̄ fuit apud eos ingeniū ꝓut r̄ndit Curius consul quū samnites magnū ei pondus argenti attulissent.q̄bus nō habere aurū p̄clarū ait sibi videri:ſʒ eis q̄ habēt aurū imperare.Cōsimile narrat Vegetius li.iiij de re militari:ꝙ quū legatus epirotarū fabricio consuli grande pōdus auri offerret:illo nō accepto/dixit se malle habētibus id imperare:q̄ illud habere.Et ob hoc nolebant p̄fici dignitatibus/nisi possent reipublice proficere. prout dicit Valerius li.vj.de Cornelio scipione.Cui quū hispania sorte venisset:r̄ndit nolle illuc ire:adiecta causa ꝙ recta facere nesciret. ¶ C Itē suos filios nō patiebātur p̄fici:nisi possent ꝓficere prout narrat Helinādus historiographus de elio.qui quū ex senatore esset creatꝰ imperator:⁊ obsecrāte senatu vt filiū suū augustū cesarē vocaret:r̄ndit sufficere inq̄t debet/vt ego ipse inuitꝰ regnauerim quū nō mererer. Primatus em̄ nō sanguini debet sed vite ⁊ fidei claritati.viij.q.j.moyses.xl.disti.nos q̄.Et inutiliter regnat:q̄ rex nascit̄ ⁊ non meret̄. Proculdubio parētis affectū exuit:qui paruulos suos importabili mole sup terrā extinxerit.Hoc em̄ est suffocare filios:nō promouere.Alendi prius sunt ⁊ virtutibus exercēdi:⁊ quum eo profecerint vt ꝓbent̄ illos antecedere quos debēt honore anteire: inuiti ascendāt. et tūc ciuiū suorū nequaq̄ se subtrahāt votis.Implebāt em̄ illud tūc Eccl̄i.vij. Noli querere fieri iudex:nisi valeas virtute irrūpere iniquitates.⁊ Prouerb.xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij:dissipat oē malū intuitu suo.ad hoc faciūt.xxvj.di. vna tm̄.ibi. Quō aūt pōt esse hortator viduitatis:q̄ cōiugia frequentauit? xliij.di.sit rector.xxv.di.primū.ibi:Quō pōt p̄ses eccl̄ie auferre malū de medio eiꝰ: q̄ in delictū simile corruerit? aut qua libertate corripere peccantē:quū tacitus ipse sibi respondeat eadē se admisisse que corripit?xlij.di.§.j.lxj.di.in sacerdotibus.ibi:Irrep̄hensibiles esse cōuenit:q̄s preesse necesse est corrigēdis.longa debet vitā suā ꝓbatione mōstrare:cui gubernacula cōmittunt̄ ecclesie.xxviij.di.pusq̄ iij.q.vij.q̄ sine.cū.iiij.c. sequētibꝰ.viij.q.j.licet.cū.c. seq̄nti.

Primatus cui debeat̄.

¶ D Sectantes etiā auaritiā nō p̄ficiebant̄ reipublice: vt narrat Valerius li.vj.titu.de grauiter dictis aut factis ꝙ quū duo cōsules cōtenderēt in senatu/q̄s eorū in hispaniā mitteret̄:ait scipio emilianus oībus suā sententiā expectātibus. Neutrū inq̄t mihi mitti placet:q: alter nihil habet: alteri nihil satis est.eque malā licētis imperij magistrā inopiā indicans ⁊ auaritiā. Narrat etiā Valerius maximus li.iiij.c.de abstinētia ⁊ ꝯtinētia de marco curio quō ipse samnitū diuitias cōtēpsit etiā post victoriā habitā de ipsis.Nā quū ad eū in scamno ligneo sedentē:⁊ catino ligneo ad focū cenantē: magnū pondus auri legati tulissent:benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet:vultū protinus risu soluēs/supuacue igit̄ inq̄t: Narrate inquit samnitibꝰ Marcū curiū potius malle locupletibꝰ imperare:q̄ locupletē fieri.⁊ memētote me nec acie vinci: nec pecunia posse corrumpi. Hoc idē scribit idē Valerius in eodē/de fabricio: qui quū honore ⁊ authoritate oībus in ciuitate sua maior esset: censu ꝑo pauprimus:a diuitibꝰ tm̄ samnitibꝰ quos in clientela tenebat: pecuniā et seruos sibi missos cōtempsit:ac frustratos remisit: cōtinētie sue beneficio:ac zelo patrie sine pecunia p̄diues sine vsu familie abunde comitatꝰ:q: locupletē illū faciebat nō multa possidere:sed pauca desiderare. ¶ E Itē iustitia romanorū patebat erga rempublicā intm̄/ꝙ nec sibi parcebant ob salutē reipublice.vtilitatē em̄ reipublice vite ꝓprie etiā p̄ponebāt:prout narrat Augu.j.de ciui. dei.c.xv. Et tullius de officijs li.j.⁊.iij. ꝙ quū esset marcꝰ regulus ductus captiuus ad carthaginē:⁊ missus romā ⁊ sub iuramēto redeūdi ꝓ cōmutatione captiuorū. Ille romā veniēs in senatū venit:⁊ captiuos reddi vel cōmutari negauit esse vtile:eo ꝙ illi essent adolescētes ⁊ boni duces:ipe aūt senectute cōfectus.Et quū retineret̄ a ꝓpinq̄s ⁊ amicis:redire maluit magis q̄ hosti fidē datā fallere. Nā ꝺm Aug.ad bonifaciū:Fides em̄ q̄n ꝓmittit̄ etiā hosti seruāda est.xxiij.q.j.noli.qꝺ verū/si ipse hostis fidē seruat. als nō.vt ibi no.⁊ ex̄ de iureiur̄.puenit.ij.vbi de hoc.⁊ licet nō ignoraret se ad crudelissimū hostē/⁊ ad exquisita supplicia ꝓficisci: iusiurandū tm̄ seruādū putauit.ar.bonū.xxij. q.iiij. innocēs. ex̄ de elec.venerabilē.⁊ ex̄ de iureiu.cōtingat. ¶ Cōsimile exinde narrat Aug.xviij.de ciuita.dei.c. xix.⁊ Tullius de senectute de Codro rege atheniensium. Quū em̄ instaret bellū inter athenięses ⁊ peloponnęses: ⁊ accepissent in r̄nsis/ꝙ illi essent futuri victores quorum dux occideret̄. Hoc audiēs Codrus in habitu pauperis transiuit ad hostes:seq̄ obiecit eis necē p iurgiū ꝓuocando.de quo Virgil̄.in bucol̄.Et iurgia Codri.Maluit em̄ mori dū vincerent sui:q̄ viuere suis superatis. Seruauit aūt ad literā iste Codrus ꝟbū dn̄i:sed nō ꝓpter dominū. Maiorē charitatē nemo habet q̄ vt aiam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Joan.xv.⁊.j.Joan.iij.Ille ꝓ nobis animā suā posuit:⁊ nos debemus ꝓ fratribꝰ aias nostras ponere.⁊.j.Macb.ix.Moriamur in virtute ꝓpter fratres nostros.qualiter hoc intelligit̄ habet̄.vij.q.j.§.hoc tunc. de hoc etiā de peni.di.ij.qui vult facere dei mādata.⁊.c.si q̄s tantā.Duo em̄ fuerūt p̄cepta ꝺm Platonis sn̄iam volētibus ꝓdesse reipublice:vt ait Tullius li.j.de officijs. Unū vt vtilitatē ciuiū sic tueant̄:vt quecūq̄ agant/ad illā referāt obliti cōmodorū suorū.ad hoc.viij.q.j.sunt in ecclesia. alterū p̄ceptū/vt totū corpus reipublice curēt; ne dū partē aliquā tueant̄: reliq̄s deserāt. ar.ad h̄ ex̄ de p̄ben.maioribꝰ.⁊.c.quū causam. Itē narrat Aug. dicto li.de ciui. dei. lib.iiij.c.xx.⁊ li.v.c.xviij.de marco curio:q̄ se armato equo sedētē in abruptū terre hiatū p̄cipitē dedit: vt pestilentia cessaret ab vrbe. ¶ Itē de marco regulo q̄ cōsulē de salute vrbis a carthaginēsibꝰ est occisus. Itē nec pater parcebat filio ꝓ republica.prout narrat Valeriꝰ li.v.⁊ Aug.v. de ciui.dei.c.xviij.de bruto/q̄ filios cōprehensos ꝓ tribunali virgis cesos/⁊ post ad palū religatos securi percuti iussit:q: dominationē tarquinij a se expulsam/reducere volebāt.exuit em̄ patrē vt ageret consulē: orbusq̄ viuere q̄ reipublice vīdicē deesse maluit.de q̄ ait poeta: Natosq̄ pater noua bella mouētes: Ad penā pulchra ꝓ libertate vocabit Infelix: vtcūq̄ ferēt ea fata minores.Sed versu sequēti cōsolatus est infelicē. Vicit amor patrie laudūq̄ immēsa cupido. ¶ Cōsimile narrat Augu.vbi.s̄.de torq̄to q̄ filiū nō q: cōtra patriā/sed etiā ꝓ patria pugnabat: tm̄ quia cōtra imperiū suum:licet vicisset/occidit:ne plus mali in exēplo contempti imperij:q̄ boni in gloria occisi hostis esset.sicut scripsi.j.lxvij.ar.ꝟ. ampliꝰ. ¶ Similiter idē narrat Valeriꝰ vbi.s̄.titu.de parētū seueritate aduersus liberos:de manlio torquato:q̄ quū esset filiꝰ suꝰ accusatus ⁊ cōuictꝰ:ꝓtulit sn̄iam de eo dicēs:Quū syllanū filiū meū pecunias a socijs accepisse mihi probatū sit:eum republica ⁊ domo mea indignū iudico. Idē sic adiudicatus/pre tristitia suspēdio se cōsumpsit. Narrat etiā dictus Valerius li.vj.titu.de iustitia/de zaleuco locrensiū duce: ꝙ quū legē fecisset inter alias saluberrimā:ꝙ dep̄hensus in crimine adulterij vtroq̄ oculo carere deberet:⁊ filius eius esset in tali crimine dep̄hēsus quū tota ciuitas in honorē patris necessitatē pene adolescētulo remitteret: aliquādiu repugnauit. Ad vltimū p̄cibꝰ ppl̄i deuictus suo prius: deinde filij oculo eruto:vsum vidēdi vtriq̄ reliq̄t. ita debitū supplicij modū legi reddidit:eq̄tatꝫ admirabili tēperamēto se inter misericordē patrē/⁊ iustū legislatorē partitus. Facit ad hoc:q: saul ionathan filiū suū/q: cōtra edictū suū fecerat etiam ignorans: voluit occidere.j. Regū.xiiij.xxij.q.ij.§.itē opponit̄.ibi:Probat̄ hoc etiā.facit etiā.xxiij.q.v.si audieris. Deut̄.xvj.xlv.disti. disciplina. ibi: Ite ⁊ redire.⁊.j.⁊ occidat vnusquisq̄ fratrē ⁊ amicū suū ⁊c.Exo.xxxij. Itē nec filiꝰ debebat parcere patri agenti cōtra rēpublicā: ꝓut ait Tullius li.iij.de officijs.c.ꝙ nihil est vtile qꝺ ab iniustitia ⁊ malitia ꝓficiscit̄:ante finem inquirēs an si tradere patriā conabit̄ pater silebit ne filiꝰ et r̄ndet ꝙ primo obsecrabit patrē ne id faciat: deinde si nihil proficiet:

Duo p̄cepta cupientibꝰ ꝓdesse reipublice.

Virgil. vj.eneid.

nihil proficiet: accusare debet. ad extremuz si ad perniciē
patrie res spectabit: patrie salutē anteponat saluti patris
nec mirū vt ait ibidē. Si duo sapiētes essent sup vnā tabu
lā in mari: q̄ nō posset vtrūq̄ deferre simul: minus sapiēs
deberet cedere sapiētiori: eo q̄ ille vtilior esset reipublice.
ppter hec exempla de laude romanorū consulū et multa
alia concludit Aug. in li. v. de ciui. dei sic dicēs: Talib⁹ in/
quit dominādi potestas nō dat: nisi summi dei prouiden
tia qn̄ res humanas iudicat talib⁹ dominis esse dignas.
¶ Secūda ratio quare romani habuerūt dñium: tradi/
tio legū sanctarū per ora principū diuinitus promulga/
tarū. C. de legi. leges sacratissime. xvi. q. iij. nemo. ad cōser
uandū vnūquemq̄ in sua iustitia. vnde ⁊ Aug. dicit. xviij.
de ciui. dei. c. xxij. q̄ deo placuit orbē terrarū p romanos
debellare: ⁊ in vnā societatē reipublice legūq̄ pductū/lō/
ge lateq̄ pacare. In. v. etiā li. eiusdē. c. xv. dicit. q̄ quia ro/
mani auaritie restiterūt: cōsuluerūt patrie consilio suo li/
bero: neq̄ delicto ſm suas leges/neq̄ libidini obnoxij.
Sed ijs oībus artibus vsi sunt tanq̄ recta via ad hono
res/⁊ imperiū/⁊ gloriā. Nec habēt vnde cōqueri debeāt
de summi ⁊ veri dei iustitia. perceperūt em̄ mercedē suā/
sc3 ex vigore virtutū suarū legaliū dominādo ⁊ imperan
Nota do. Iustitia ergo quia suis legibus vnūquēq̄ regebāt:
fecit eos legitime dominari. Quātā aūt iustitia viguerit
apud romanos: satis apparet in paulo cesarē appellāte:
de quo festus p̄ses ait: Quū essem hierosolymis: adierūt
me principes sacerdotū ⁊ seniores iudeorū postulantes
aduersus paulū damnationē. Ad quos respondi: q: non
est cōsuetudo romanis dānare aliquē hoīem priusq̄ is
q̄ accusat: p̄sentes habeat accusatores: locūq̄ defendēdi
accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt. Act. xxv.
Ad hoc faciūt capl'a totius questionis. ix. iij. cause. maxie
ca. nō oporet. c. habet. c. qui accusare. c. absens. ⁊. c. j. et. ij.
Romanorū iustitia. q. viij. ⁊. ij. q. viij. c. j. c. perscripta. cū si. ¶ F Apparet etiā
p multa exempla. primo quidē qd̄ sanciebāt legislatores:
seruabāt. vn̄ narrat Trogus pompeius de Lycurgo: qui
lacedemonijs multas leges duras dedit: s3 nihil in alios
sanciuit: quod ipse nō prius seruaret. Nā princeps se vel/
le viuere legibus pfitet. C. de legi. digna vox. C. de testa.
ex impfecto. ff. de leg. iij. ex impfecto. insti. q̄bus mo. testa.
infir. §. vlti. ix. dis. iustū est. palea est. pricipes legib⁹ teneri
suis: nec in se posse damnare iura: que in subditis consti/
tuūt iustū est. Iusta est ei vocis eorū authoritas: si q̄ popu
lis phibēt, sibi licere nō patiunt. facit ex de homi. cū iura/
mento. qd̄ legit ⁊ no. ex de cōsti. quū oēs. §. quū igit. de ri/
gore tn̄ princeps legibus humanis solutus est. ff. de legi.
princeps. nō diuinis. x. di. nō licet imperatori. Narrat aūt
Valerius li. vj. titu. de iustitia. de Charōda turiorū legisla
tore: qui quū lege cauisset ob seditiosas cōciones ciuiū:
vt si quis cū ferro concionē intraret: interficeret. ⁊ ipē de
rure longinquo domū repetēs/accinct⁹ gladio ex impro/
uiso cōcionē intrasset: et admonitus de solutiōe legis ab
eo qui proxime stabat: fuisset. Ego inq̄t illā resarciā: ac p/
tinus: qd̄ habebat: ferro districto incubuit: ⁊ penā mortis
Nihil expediens qd̄ nō iustum. pprie reportare maluit: q̄ fieret fraus iustitie. Fuit autē
generale edictū apud antiq̄s: nihil expedire qd̄ non erat
iustū. vn̄ ⁊ narrat idē maxim⁹ Valeri⁹. vj. li. tit. de iustitia.
q̄ quū Themistocles diceret atheniēsibus/q̄ sciret salu/
berrimū eis consiliū/scilic3 q̄ incēderent classem lacede/
moniorū: nec cōsiliū publicare voluit/sed petijt vnū sapiē
tē cui tacite id exponeret: cui fuit dat⁹ Aristides. Qui au/
dito ɔsilio/redijt ad cōcionem dicēs Themistoclem vtile
ɔsiliū: minime tn̄ iustū/aio voluere. At vniuersa cōcio qd̄
equū nō ē/nec vtile nec expedire pclamauit. Et sic edicto
ciuiū ancillata est iustitie prudētia: imo nō esse pruden/
tiā/s3 poti⁹ calliditatē dicēdū est: cui iustitia aduersat. pro
h facit ex de vo. et vo. re. magne. §. q̄uis. ibi: Quid liceat
ſm eq̄tatē: q̄d deceat ſm honestatē: q̄d expediat ſm vtili/
tatē. igit nō est vera vtilitas: vbi nō equitas ⁊ honestas.
Cōtra talē malā vtilitatē dicit Aug. in sermone innocētū:
Lucrū in bursa: damnū in cōsciētia. tulisti vestē: pdidisti fi
dē. Itē scribit Prouerb. xxj. Nō est sapiētia: nō est pruden
tia: nō est cōsiliū cōtra dñm. Viguit etiā eorū iustitia apud
hostes. vn̄ narrat Valeri⁹. vj. li. titu. de iustitia. de camillo
consule. qui quū phaliscos obsideret: magister ludi nobi
lissimos pueros eorū in castra romanorū pduxit. q̄bus in/
terceptis: nō erat dubiū q̄n illi se essent tradituri. Camil/
lus v̄o nō solū spreuit pfidiā: sed censuit vt pueri magr̄m
vinctū virgis cedētes ad parētes reducerēt. q̄ iustitia ani
mi eorū capti: et beneficio magis: quā armis victi portas
romanis aperuerūt. Itē narrat ibidem/q̄ Timochares
pollicitus fuit se pyrrhum veneno necaturū. q̄ res quū ad
senatū esset delata: missis legatis pyrrhum inimicū roma
norū/monuit vt aduersus hmōi insidias se cautius age/
ret. maluit em̄ bella nō venenis: sed armis gerere. nomen
aūt Timocharis supp̄ssit: vtroq̄ mō amplexus eq̄tatē: q:
nec hostē malo exēplo tollere: nec eū q̄ bene mereri para/
tus erat de romanis/pdere voluit. Narrat etiā Lucius flo
rus in historia romanorū: q̄ medic⁹ pyrrhi nocte venit ad
fabriciū cōsulē romanorū pmittēs se pyrrhū occisurū ve/
neno/si sibi aliq̄d polliceret: quē fabrici⁹ vinctū iussit du/
ci ad dñz suū. Pyrrhoq̄ dici q̄d ɔtra caput ei⁹ medic⁹ spo
pōdisset. Et tūc rex pyrrhus admirat⁹ fert dixisse: Ille est
fabricius: q̄ difficilius ab honesto: q̄ sol a cursu suo auerti
pōt. ¶ Legit etiā de alexādro: qui quū fleuisset in morte
darij inimici sui: quē sui letaliter vulnerauerunt vt place/
rent ei. volēs scire q̄ hoc scelus cōmiserāt: iurauit se factu
rū eos notissimos atq̄ sublimes: ⁊ tūc pdiderūt se besas
⁊ arbosones hui⁹ facti authores: quos statim in vindictā
in altissimā crucē suspēdit: ⁊ sic sublimes ⁊ notissimi cūn/
ctis fuere. p hoc facit/q: dauid mortem inimici sui saulis
plangit ⁊ eū vindicat. ij. Regū. j. c. ⁊. ij. q. vij. §. de his. v̄. itē
in libro regū. de peni. dist. ij. §. opponit. v̄. nūquid etiā dicē
dū. Itē plāxit filiū suū absalon eū p̄sequentē. ij. Reg. xviij.
⁊. xix. ⁊. xxiij. q. v. q̄s etenī nostrū. Si ergo ignari legis di/
uine/tales fuerint in operib⁹ iustitie amore patrie ⁊ cu/
pidine tēporalis glie: q̄les debēt esse illuminati fide/ordi
nati charitate/certi spe glie/p republica christiana ī opē/
ribus diuine iustitie: Sed q: oēs querunt q̄ sua sunt: nō q̄
iesu christi. ad Phil. ij. ⁊. viij. q. j. sunt in ecclesia. ideo pau/
ci sunt tales: et respublica deficit christiana. Quū em̄ q̄s
q̄rit ppriū cōmodū siue emolumentū: perit respublica. vt
ait Tullius li. iij. de officijs. Nā si vnusq̄sq̄ ad se rapiat cō
moda aliorū: ⁊ detrahat q̄ possit emolumenti sui grā: socie
tas hoīm ⁊ cōmunitas euertit. p laude cōmunitatis. xij.
q. j. dilectissimis. ⁊. viij. di. §. j. vbi etiā dicit/q̄ apud plato/
nē illa ciuitas iustissime ordinata tradit: in q̄ quisq̄ pro/
prios nescit affect⁹. Nō solū aūt viguit in romanis zelus
patrie/⁊ solicitudo legū pro cōseruāda iustitia in orbe: s3
⁊ morū beneuolētia in ɔseruādo amicitiā. Est em̄ ſm Se Morū beneuolētia ro. amicitiā ɔseruās.
necā anim⁹ hoīs generosus: q̄ magis suauitate v̄bi ⁊ ope
ris ducit: q̄ rigiditate trahat. hoc aūt ppriū fuit romanis
ſm Aug. li. j. de ciui. dei. c. vj. Parcere subiectis ⁊ debella/
re supbos. Et q̄ accepta iniuria/ignoscere malebāt q̄ pse
qui. vn̄ hoīes se eisdē q̄si spōte subiecerūt. Exēplū de Sci/
pione de q̄ narrat Valeri⁹ li. iiij. titu. de abstinētia ⁊ ɔtinē
tia. q̄ quū. xxiiij. annū ageret: quū esset in hispania: ⁊ car/
thaginē in suā potestatē redegisset. Ibidē eximie venusta
tis v̄ginē ceperit: quā vt despōsatā cognouit ⁊ nobilem:
ipsam inuiolatā parētib⁹ reddidit: ⁊ aurū qd̄ p redēptio
ne puelle datū fuerat: doti ei⁹ adiecit. Ex q̄ idē ad honorē
romanorū hostes adduxit. Titus etiā loquēs de p̄dicta vi
ctoria sic dicit de Scipione: q̄ q̄n misit obsides romā pri/
mū hortat⁹ est vniuersos bonā habere causam: venisse sc3
eos in romani ppl'i potestatē: q̄ plus bn̄ficio q̄ metu obli/
gare hoīes maluit: gēteśq̄ fide ac societate iūctas hr̄e: q̄
sibi subiectas seruitio. Aug. in p̄mo de ciui. dei. c. vj. refert
de Marco marcello: q̄ syracusas vrbē ornatissimā cepat.
cuius quū ruinā vidisset: effudit lachrymas. Tāteq̄ fuit
pudicitie ac benigne mētis/q̄ prius q̄ oppidum iussisset

Nam̄ genus laicoꝝ assimilat̃ patri ꝓpter potentiā. Ge-
nus seculariū clericoꝝ filio ꝓpter sapientiā. Genus reli-
giosoꝝ spūisancto ꝓpter benignitatē vel gratiā. Vel ge-
nus religiosoꝝ patri: q: verbo generāt ⁊ exemplo. Gen⁹
laicoꝝ filio: q: spūaliter generant̃. Gen⁹ clericoꝝ secula-
riū spūisancto: q: ex vtroq̃ ꝓcedūt. Sūt etiā actiui cū lai
cis: ⁊ cōtemplatiui cū religiosis. Jn his em̄ generibus est
trinitas: sed in humanitate ⁊ charitate catholica vnitas
vno capite christi vicario tēporali gubernata ⁊ spūaliter.
xxiiij. q. j. loquit̃. ¶ D Ex hoc etiam qd̄ dicit̃ de ista mista
potestate ⁊ cōposita: pōt colligi, ꝙ sicut homines mūda-
ni siue carnales laici sensuales ⁊ bestiales, habēt opinio-
nes ⁊ cōscientias, multa peccata mortalia reputātes ve-
nialia: ⁊ de spūalibus parū aut nihil curātes, iuxta illud
j. ad Coꝝ. ij. Animalis homo non percipit ea que sunt spi
ritus dei. sic ⁊ hoīes spūales ⁊ religiosi ⁊ simplices iura
penitus ignorātes. ex̃ de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. illis autē.
angelicas siue sinterisinas habēt ꝯsciētias scrupulosas.
ex̃ de simo. ꝑ tuas. ij. Ps̄. xiij. ⁊ lij. timētes vbi timēdū non
est. C. de fi. instru. l. fi. ex̃ de simo. etsi q̄stiones. Jdeo huma
ni hoīes. i. clerici seculares: et boni canoniste, sunt medij
hoīes, humanas ⁊ discretas opiniones ⁊ cōsciētias cōse
quētes: vt ptꝫ ex̃ de prescrip. c. fi. Sicut ergo mediū ratio-
nis est inter sinteresim ⁊ sensualitatē: sic ⁊ clerici secula-
res inter religiosos ⁊ laicos tenent mediū beatorū. ex̃ de — Sciētia
offi. del̃. quereti. de of. custo. c. j. Jdeo theologia pura pōt — theologi
dici sciētia hoīm angelicoꝝ. Ciuilis ꝟo ꝑ se bestialiū. Sed — ca ciuilis
canonica humanorū. Et sic ptꝫ ꝙ hec triplex cōditio ho- — ⁊ canoni
minū cōcordat cū triplici scientia, theologica, ciuili, ⁊ ca — ca q̄b⁹ q-
nonica: ⁊ cū trib⁹ que sunt in anima, scꝫ sinteresi, sensua- — libꝫ apte
litate, ⁊ ratione: ⁊ cū triplici vita, cōtemplatiua, actiua, — tur.
⁊ mista: ⁊ cū beatissima trinitate. Prime due ꝑ rachelē et
lyam: mariā ⁊ marthā. ex̃ de regu. licet. Tertia ꝑ iudith ⁊
dn̄am nostrā merito designat̃. Nā de ꝯtemplatiōe iudith
legit̃ Judith. viij. ⁊ ix. de actiua vita ei⁹, quō occidit Ho-
lofernē: habet̃ Judith. xiij. de vtraq̃ vita matris dei, legit̃
euangeliū Luce. x. in assumptione ei⁹. in quo euāgelio fit
mentio de vtraq̃ vita designata ꝑ marthā ⁊ mariā. de q̄-
bus ibi fit mentio: q̄ fuit ꝑfectissime in dn̄i genitrice. Hāc
duplicē vitā cōpositā ⁊ mistā tenuit moyses. di. xxxvj. si q̄s
vult. etiā christus deus noster: vt. s̄. ꝓxime dixi. Etiā debꝫ
singulariter tenere eius solus vicarius in terris papa le-
gitimus, regens merito ⁊ ꝟbo loco dei tria genera hoīm
antedicta: ⁊ vtens trib⁹ sciētijs supradictis in obsequiū
christi: ⁊ eligens mediū fructuosum inter sinteresim q̄ est
pars superior rationis. ex̃ de hereti. ad nostrū. in clemē. et
sensualitatē infimā partē ei⁹. Merito igit̃ et rōnabiliter
dn̄s papa vniuersi rector principaliter debet esse: vt totū
vniuersum hoc ꝑ se ⁊ ꝑ alios ipse regat: q̄ totū catholice
pōt dici: a quo partes alie subregentes merito oriunt̃. ar.
bo. xxiiij. q. j. loquit̃. ad fi. Jtē ꝓ ista ꝟitate de potentia pa
pe in tēporalib⁹, facit qd̄ no. Ostiē. ex̃ de iudi. nouit. §. nō
em̄. sup verbo cōtrariā cōsuetudinē. dicēs. q. di. papa. pote
stas nr̄a ⁊ iurisdictio quā habem⁹ in oēs generaliter: nō
solū ptꝫ ꝑ dictū priuilegiū speciale: q̄nimmo ⁊ generalem
cōsuetudinē approbatā. ad hoc ex̃ de fo. cōpe. si clericus.
vbi de hoc. ex̃ de appel. romana. §. debꝫ. li. vj. Et ꝙ hec lite
ra sic sit intelligēda: euidēter ꝓbat̃ de trāsla. epis. quāto. §
j. nisi forte ⁊ ita detractū sub dubio loquit̃: sꝫ si hoc nō al-
legādo, sed definiēdo dicat: oīno ptꝫ ꝙ ipse solus sit ordi-
narius cūctoꝝ. qd̄ ⁊ verū est. ix. q. iij. cūcta. ⁊ c. principalē.
hucusq̃ Ostien. facit text⁹ q̄ sequit̃ in illo. c. nouit. ꝟ. quū
em̄ nō humane cōstitutiōi: sed diuine legi potius innita-
mur. q: potestas nostra nō est ex hoīe: sed ex deo ⁊c. Jtem
no. Ostien. sup illud verbū in dicto. c. nouit. ante ꝟbū cō-
suetudinē, speciale priuilegiū beato petro cōcessum. qd̄ ⁊
dicit̃ generale. s̄. de transla. c. j. in prin. singulare etiā est ⁊
etiā speciale considerata ꝑsona pape: cui ⁊ nulli alij cōpe-
tit. de offi. leg. ꝙ trāslationem. Generale ꝟo est respectu
omniū christianorū: q: hanc sup oēs habet potestatē. ibi.

ꝟ. quū em̄. s̄. de maio. ⁊ obe. solite. §. penul. qui fi. sint legi.
per venerabilem. §. rationibus. Ostien. Jtē no. Jnnoc. ⁊
Ostiē. in pre. c. nouit. sup verbo. omittamus, ꝙ. l. illa que
ibi allegatur: ꝙ quilibet secularis litem habēs pōt elige-
re iudiciū ecclesie. que ꝺm glos. abrogata est: qd̄ fuit priui
legiū ecclesie ab initio concessum: vn̄ ⁊ adhuc durat, nec
est abrogatū: nec imperator potuit auferre priuilegiū ec-
clesie: qd̄ ei semel concessit. C. de dona. que sub modo. per
totū. xxij. q. ij. nō em̄. ibi: Nō aufero quod ipse donaui. ꝺm
Jnno. ⁊ Ostiē. facit qd̄ no. lxiij. di. ego ludouicus. in glos.
j. ⁊. s̄. in proxi. ar. ꝟ. ceterū dixi. Jtē no. Ostien. in summa.
ex̃ de imu. eccle. §. in quāta. sub. §. sed nec illa immunitas.
ꝟ. nec credendū est. ⁊ sequēti. ¶ E Jtem no. Jnnocē. et — Jnter
Ostien. ex̃ de fo. compe. licꝫ. sup verbo vacante. ꝙ specia- — papā et
lis coniūctio est inter papā ⁊ imperatorē: quia papa ipsū — impera-
examinat ⁊ approbat ⁊ inungit. ⁊ imperator ei iurat tāq̃ — torē spe-
dn̄o: ⁊ ab eo tenet imperiū: ⁊ eius est aduocatus. vt colli- — cialis cō
gitur ex̃ de elec. venerabilē. ⁊. lxiij. dis. ego ludouicus. et. c. — iunctio.
tibi dn̄o. inde est ꝙ in iure imperij: qd̄ ab ecclesia romana
tenet imperator: succedit papa imperio vacāte. Tenet etiā
ibi Ostiē. ꝙ vacantib⁹ regnis ⁊ principatib⁹ quibuscūq̃:
⁊ vbicūq̃ iudex secularis negligēs est in iustitia exhiben
da: papa non solum de plenitudine potestatis quam ha-
bet: sed et de iure et cōsuetudine potest ⁊ debet iustitiā fa-
cere. xv. q. vj. ali⁹. ex̃ de elec. quū inter vniuersas. ad fi. Jbi
etiā ꝑter sex casus quos pōit glos. ord. alios sex casus po-
nit: in q̄bus ecclesia se de iurisdictione seculariū intromit
tit. Sed ꝯtra hec ibi sic opponit dn̄s Jnno. dicet aliquis,
q̄uis nō sine pena sacrilegij: hoc sibi summi pontifices ꝓ
se statuerūt: vnde nō est sibi tāta fides adhibēda. ar. ff. de
inter. ac de etate. §. j. xiiij. q. ij. §. j. quibus potest r̄nderi ꝺm — Mūd⁹
eos, ꝙ ꝟe tales sacrilegium cōmittunt. Unde ⁊ ibi no. ꝙ — quō ab
deus a principio ꝑ se mūdū rexit vsq̃ ad noe: cui cōmisit — iitio vsq̃
regimē sui populi: ⁊ ab eo vsq̃ ad christū rexit ꝑ patriar- — in finem
chas ⁊ iudices ⁊ reges et sacerdotes: q̄ ei in vicaria suc- — regat.
cesserunt vsq̃ ad christū: qui fuit naturalis dn̄s ⁊ rex ⁊ le-
gifer noster. Jpse ꝟo dn̄s iesus christus vicariū sibi cōsti-
tuit beatū Petrū ⁊ successores eius q̄n dixit petro Mat.
xvj. Tu es petrus. ⁊ tibi dabo ⁊c. ⁊ Joan. xxj. Pasce oues
meas. Et q̄uis i multis distincta sint officia ⁊ regimina
mūdi: tn̄ q̄ncūq̃ iuris necessitas imminet: quia iudex du
bius est quā sententiā de iure proferre debeat. vel necessi-
tas facti: quia alius non semꝑ est, vel nō pōt ius reddere:
vel q̄litercūq̃ nolit iudex: vel nō possit iustitiam exercere:
semꝑ ad papā est recurrendū. Deut̃. xvij. ex̃ qui fi. sint leg.
ꝑ venerabilē. §. ratiōibus. ⁊ de hoc. s̄. in ar. xxxvij. ⁊. xxxvj.
notaui. Jtē no. Ostien. ex̃ de fo. cōpe. ex parte. sup ꝟbo ꝓ-
cedatis. ꝙ papa ⁊ ecclesia potestatē nō habēt ab homine:
sed a deo. vt ex̃ de iudi. nouit. §. j. ꝟ. quū em̄. ¶ F Nec ob
stat ꝙ olim clerici iudicabant̃ ꝑ laicos: etiā q̄n ꝑsonaliter
agebatur: quia hoc nō fiebat de iure, nec de iustitia. xj. q. j.
sacerdotib⁹. xcvj. di. in scripturis. sed de facto ⁊ iniuriosa
violentia tēpore ecclesie primitiue: in quo ⁊ sancti marty
rizabant̃ ⁊ opprimebant̃: nec poterat ecclesia resistere po
tentie violēte. Nam ⁊ hec etiā hodie in multis a tyrannis
principibus ecclesie ⁊ ꝑsone ecclesiastice similia patiunt̃.
Sed repꝛhendunt̃ ⁊ ab ecclesia puniunt̃: vt pꝫ in eo qd̄ le
git̃ ⁊ no. j. de immuni. eccle. non minus. ⁊ c. aduersus. Si
queris q̄s exemit clericos de iurisdictiōe imꝑatoris: quū
prius ei subessent: R̄ndeo ꝙ papa cōsentiēte imperatore.
xj. q. j. continua. ⁊ c. de ꝑsona. in aut̃. de sanc. epis. §. si quis.
colla. ix. ⁊ in aut̃. vt clerici apud ꝓpri. epos. §. vlt. coll̃. vj. ⁊
de iure cano. c. j. Sed hoc nō plene exemit. vn̄ dicim⁹ ꝙ ex-
empti sunt a deo. xcvj. dist. si imꝑator. Vel dic ꝙ papa sine
consensu imperatoris bene potuit eos eximere a iurisdi-
ctione imperatoris ꝑ suas cōstitutiōes: q: quū clerici spi-
rituales res sint: ⁊ ex toto corpus ⁊ animā dederint in ser
uitiū ⁊ in sortē christi. xij. q. j. cui portio. ꝑ ꝯsequēs pape in
deo ⁊ cōstitutionib⁹ ei⁹ subsunt. x. di. imperiū. c. suscipitis.
ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. ꝺm Jnnoc̃. q̄ ita no. e. tit̃. si q̄s ve-

nerit. ¶ S Or aūt rōne tpaliū q̄ trāseunt cū suo onere: clerici subsunt secularibus potestatibus: ⁊ dn̄s voluit soluens tributū: ⁊ beatus Petrus ⁊ ecclesia approbauerūt. qd̄ dic̄ vt legit̄ ⁊ no. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. alias aūt nō ligant nos cōstitutiones quorūcunq; laicorū vel statuta quātumcūq; expssa: vel cōsuetudines. vt pz in eo qd̄ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cōsti. q̄ in ecclesiarū. ⁊ c. eccl'ia. ⁊ de re. eccle. nō alie. quū laicis. de immuni. eccle. nō minus. ⁊ c. aduersus. xcvj. di. bene quidē. fm̄ Ostiē. vn̄ ⁊ ecclesia pōt p se inducere leges/ qn̄ pro ipsa faciūt: sed eas ꝯtra se recipe nō tenet̄. vt legit̄ ⁊ no. x. dist. c. j. in glos. ⁊ sic vtor. c. si in adiutoriū. c. de caplis. ar. xxxvij. di. si qd̄. ⁊ no. p Bern̄. Innocē. et Ostien. ex̄ de iudi. nouit. Nec obstat. xix. dis. si romanorū. iiij. q. iij. si quis test: b⁹. q: hoc speciale est in fauorē eccl'ie. vnde ⁊ Bar. brix. in sua additiōe tenet ꝙ papa pōt tollere legē. etiā quantū ad vtrūq; forū: vt no. x. di. cōstitutiones. ¶ P Itē no. Ostien. ex̄ de solu. c. fi. ꝙ est differentia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ consuetudines ⁊ cōstitutiōes siue statuta aliorū locorū. Quia canones siue faueāt vtilitati tēporali laicorū vel seculariū siue nō: oēs adstrigūt clericos ⁊ laicos. ex̄ de cōsti. c. j. ⁊ c. fi. Leges aūt imperatorū que ecclesijs ⁊ clericis sunt dāmnose: reprobant̄. ille que eis fauorabiles sunt: admittunt̄. Sup quo due possunt tradi regule. Prima est: lex impialis ecclesijs fauēs semp est recipiēda: nisi forsan a sede apl'ica reprobetur. Scd̄a hec est: lex imperialis eccl'ie cōtraria vel ipsam impugnās nūq̄ est admittēda: nisi forsan p sedē apl'icam approbet̄. Et eliciunt̄ he due regule ex eo qd̄ legit̄ et no. x. di. c. j. ⁊ p totū. xxxvij. di. si quid. ⁊ c. seq. s. pxime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. j. §. j. qd̄ ius licet videat̄ iniquū: tn̄ expedit eccl'ie/ q̄ a laicis plures iniurias ⁊ violentias patit̄. ar. ij. q. vij. laicos. ⁊ de re. eccle. nō alie. c. fi. Predicte etiā regule circa cōsuetudinē locū habēt: vt pz. s. de cōsue. c. j. di. viij. si solus christus. ibi: Neq; hois cōsuetudinē seq̄ oportet: sed dei vitatē. ⁊ xj. di. c. ij. ⁊ c. fi. in fi. ibi: Aut alterius eccl'ie q̄ romani existimāt consuetudinē esse obseruandā. Statuta vo siue leges aliorū q̄ imperatorū/ etiā si in fauorē ecclesiarū vel psonarū ecclesiasticarū introducta sunt: ipsos tn̄ nō adstringūt/ nisi p sedem apl'icā fuerit approbata. xcvj. di. bene. No. etiā Ostien. de no. ope. nūti. c. j. ꝙ nūq; leges possunt p̄iudicare canonibus tanq̄ inferiores. x. dis. c. j. in fi. de cōsti. c. j. xxxij. q. iiij. nemo. xxxiij. q. ij. inter hec. Nec ministri ipsarū tāq̄ inferiores possunt vel debēt ministros canonū coercere. ex̄ de iudi. c. at si clerici. ca. qualiter. Legibus aūt imperialibus vtunt̄: que sunt p ecclesiam approbate. x. disti. quasi per totum.

Canones/ leges iperiales/ cōsuetudines/ ⁊ constitutiōes differunt.

¶ Articulus. xlv.

A D que aūt se extendat potestas papalis: ⁊ in qb⁹ valeat dispensare: hic interfero: vt de ei⁹ potentia spūali ⁊ tēporali: de q̄ longū ptraxi sermonē: q̄s plenius valeat informari: que p doctores alios alibi sparsa sunt: hoc breuiario colligēdo ⁊ addendo qd̄ dn̄s inspirabit. ¶ Et videt̄ ꝙ possit facere nouū articulū in fide vel poti⁹ declarare. ex̄ de hereti. quū christ⁹. ⁊ xix. dis. fm̄. facit qd̄ no. ex̄ de exces. pla. sicut. i glos. no. Itē in omi statuto ⁊ rescripto: pape authoritas intelligit̄ excepta: ⁊ in oi iuramēto. legit̄ ⁊ no. ex̄ de rescrip. causam q̄. c. cōstitutus. ex̄ de iureiur. veniētes. Itē in editione legis maior est authoritas pape q̄ toti⁹ cōcilij. no. iiij. di. in istis. Solus papa vocat̄ pme sedis eps: sz nō dz vocari vniuersalis papa. xcix. di. prime. ⁊ c. ecce. licet sit ꝯtra. ij. q. vj. si q̄s putauerit. ⁊ dixi. s. xxxij. ar. Ad papā spectat sua declarare rescripta/ priuilegia/ ⁊ cōstitutiōes. ex̄ de iudi. quū venissent. de vbo. sig. olim tibi. c. ex parte. iij. de pcur. petitio. ⁊ Inno. sic pz. xj. q. iij. §. ex his. de sente. exco. inter alia. xxij. q. ij. is aūt. de cōsue. quū dilect⁹. de trāsla. c. fi. de deci. ad audiētiā. de simo. ca. fi. de cōsang. ⁊ affi. c. iij. de p̄uile. qm̄. c. in his. Legatus tn̄ aliquotiēs interp̄tat̄ mādatū pape. de post. pre. c. j. ⁊ in glos. no. vbi triplex p Bern̄. interp̄tatio assignat̄. p rescriptū tn̄ suū nūquā papa intēdit alicui p̄iudiciū irrogare. xxv. q. ij. rescripta. vbi de hoc. ex̄ de offi. or. graue. c. licet. de maio. ⁊ obe. quū inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ec. edi. c. ij. ⁊ p Innoc̄. de deci. tua. Papa quū canonice eligit̄/ cōfirmat̄/ ⁊ hz plenariā administrationē. ex̄ de elec. licet. §. statuim⁹. vo. ille. ⁊ no. ibi in glos. vlti. ⁊ xxiij. dis. in noīe. ⁊ ex̄ lib. vj. de elec. vbi periculū. Itē credo ꝙ papa possit priuare electores eccl'iasticos ⁊ seculares iure eligēdi imperatorē si vult: q̄q̄ Bern̄. ⁊ Ioan. and. no. cōtra. ex̄ de reg. iur. ad apl'ice. li. vj. ⁊ hoc ideo q: hoc ius qd̄ habēt eligendi ab eccl'ia habuerūt. vt in. c. venerabilē. de elec. et de iureiur. romani principes. in clemē. ergo eccl'ia pōt eos priuare: q: ad quē spectat institutio ⁊ destitutio. ex̄ de capel. mo. c. j. ⁊ ij. de p̄uile. quū ⁊ plātare. legit̄ ⁊ no. de here. quū ex iniūcto. §. fi. licet nō expediret: tn̄ ppter graue scādalū tantorū principū electorū. ex̄ de renū. nisi. §. p graui. ⁊ ppter cōsuetudinē diu obtentā. ex̄ de fo. cōpe. quū cōtingat. ⁊ de hoc etiam. s. notaui in charta. vij. in. xlj. ar. vo. his igit̄. Solus papa cogit quemq̄ dimittere ius sibi q̄situz. ex̄ de elec. quū inter. Itē ordinatus a papa de vno ordine nō pōt sine ei⁹ licētia ab alio pmoueri: nec de curia sine licētia pape recedere. j. q. j. filiū. ex̄ de temp. or. quū in distribuēdis. nec deponi ab epo ab illo ordine quē a papa suscepit. vt no. Innoc̄. ⁊ Ostiē. Vincē. ⁊ Phi. in pre. c. quū in distribuendis. ⁊ Bern̄. ex̄ de maio. ⁊ obe. p tuas. licet Ioan. no. cōtra. in pre. c. filiū. sed primis standū. facit ad hoc qd̄ legit̄ ⁊ no. xciij. di. dn̄s. in glos. nota. hoc aūt credere/ ꝙ beneficio collato sibi p papā vel p aliū: licet ordinat⁹ esset a papa: posset eū ex causa legitima eps priuare: ne sibi sit talis prerogatiua occasio delinquēdi: ⁊ in crimine pmanendi. ar. bo. in eo qd̄ legit̄ ⁊ no. ex̄ de priuile. tuarū. ⁊ in glos. sic ergo videt̄. ⁊ c. vt priuilegia. nec tantū est auferre bn̄ficiū: q̄ntū ordinē. ar. bo. xv. q. vij. c. fi. ex̄ de trāsla. c. ij. j. rn̄so. Itē milites sine licētia pape monachari nō possunt. xix. q. iij. monasterijs. Sz hoc intelligit Hug. de militib⁹ reipublice adstrictis: vt no. liij. di. legē. ⁊ vide h qd̄ no. j. q. j. qd̄ quidā. glos. q̄ forte. Alij milites fm̄ Laurētiū monachari possunt. liiij. di. multos. Itē cū reordinatis. de qbus. j. q. vij. saluberrimū. rebaptizatis. adde qd̄ no. s. l. ar. vo. xcij. de qb⁹ de cōse. di. iiij. q̄ bis. ⁊ c. eos. Et cū oib⁹ iterantib⁹ ex certa scia sacramēta: pōt dn̄s papa dispensare fm̄ Guill'. du. in reptorio suo in titulo de temp. or. §. attendendū. vo. in premissis. ar. ex̄ de trāsla. licet. Itē cū hereticis q̄ irregulares sunt: nisi cū eis fuerit dispensatū. xxiij. q. vij. quēadmodū. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ⁊ q. vij. c. j. ⁊ ideo deponēdi. xxiiij. q. j. c. j. ij. ⁊ iij. ⁊ in sequen. ⁊ q. ij. ⁊ q. iij. q̄si p totū. solus papa dispensat fm̄ Guill'. de cōse. dis. iiij. nō in nobis. j. q. j. qd̄ p necessitate. ⁊ c. qd̄ quidā. ⁊ q. vij. diabertū. Itē cū defectū patientib⁹ ⁊ in natalib⁹/ solus papa plene dispensat. vide de filijs pres. is q̄. li. vj. quū irregulares sint. lvj. di. cenomanēsem. difficili⁹ est tn̄ cū vno q̄ cū alio. ex̄ de renū. nisi quū pridē. §. psone. de elec. innotuit. q̄ si. sint legi. p venerabilē. Itē cū recipientib⁹ ordinē in excōicatione cōstitutis secularib⁹ papa solus dispēsat. ex̄ de sente. exco. quū illorū. Itē cū violatorib⁹ interdicti papalis p solū papā dispēsat̄. ex̄ de exces. pla. tāta. de postula. pre. c. j. ij. q. j. scelus. idē credo de alio interdicto: q: talis irregularis est: vt in. c. tāta. sed Inno. ibi: ⁊ cū regularib⁹ solus papa dispēsat. vt scripsi. s. §. seq. vo. xxvij. Itē cū bigamo solus papa dispēsat. legit̄ et no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omissis medijs adit̄ ij. q. vij. metropolitanū. ij. q. vj. ad romanā. j. ⁊ ij. ⁊ c. ideo. ⁊ c. decreto. cū si. Item solus papa pōt quē p̄uare iurisdictione ⁊ re sua. legit̄ ⁊ no. ix. q. iij. p p̄ncipale. ex̄ de of. leg. dilect⁹. Itē solus papa deponit imperatorē ⁊ alios principes. xv. q. vj. c. ali⁹. ex̄ de elec. venerabilē. de re iudi. apl'ice. li. vj. de sup. ne. pre. grādi. e. li. xvij. q. iiij. si q̄s deiceps. xxiij. q. v. p̄ceptū. Sed q̄libz eps pōt eos excōicare. le. ⁊ no. xcvj. di. duo. glos. no. Itē pape obediēdū est pri⁹ ⁊ p̄cipue/ q̄ imperatori esto ꝙ vocat⁹ regalia teneat. le. ⁊ no. xxiij. q. viij.

An papa possit facere nouū articulū in fide.

An papa possit priuare electores iure eligendi.

In qb⁹ papa potest dispēsare.

rep:ehēsibile.⁊.c.quo ausu.ex de ap.quū parati. secus in alijs.legit̄ ⁊ no.xviij.dis.si eps.Itē a solo deo habet iuris dictionē:nō a concilijs.legit̄ ⁊ no.xvij.disti.§.hinc etiam. xxi.dist.quis.iij.q.vi.dudū.vbi de hoc.⁊.s.dixi in.x.ar. Itē solus papa in casu heresis ligari potest. legit̄ ⁊ no.xxiiij. q.i.achatius.in glos.Itē solus papa ſm cōmunē opinionē restituit in integrū ⁊ famā reddit: nedum clericis sed etiam laicis. bene facit ex qui fi. sint leg.p venerabilē.§.i. ex de re iudi.quia ⁊ te.ij.q.iij.§.hinc autē.ex de simo.ex dilecti. vide.i.l.ar.§. quia eps.ꝟ.xxvi.⁊.xlviij.ar.§. est aut.ꝟ. remittitur.Or vterq gladius ad papā ptineat: plene in xiij.⁊.xxxvij.⁊ in.xl.ar. superius declaraui.hic addo ex de sentē.exco.dilecto.li.vi.xv.q.vi. authoritatem.ibi: Hec in mandatis damus vt spūali simul ⁊ materiali gladio ⁊c. facit glos.stella.lxiij.dist.in synodo.que incipit:⁊ ita papa. Item pactū vel transactionē vel sententiā: que nulla est/ papa ex certa scientia pōt ratificare.ex de pac.quotiēs.de transac.c.i.de confir. vti.c.i.⁊.ij.Si papa ad se reuocat negotium: nihil valet quod ab alijs fit.ex de appel.vt nřm. Idē est postq aliquis iter ad papā arripit. ex de peregrina.c.i.Solus papa pōt esse iudex in causa ecclesie sue.no. ex de iudi. cū venissent.in glos.magna.de confir.vti.quū dilecta.in glos.sic ergo.xvi.q.vi.c.i.in glos.i.p Innocen.de ꝟbo.sig.ex parte.i.Item dispēsat in illicito iuramento ex causa:licet multi cōtradixerint.no.xv.q.vi.authoritatem in glos.magna.⁊ ex de iureiur.quāto. facit qđ no.xxvij.q. ij.§.i.in glos.sic ergo.Or papa ab aliquo nō pōt iudicari. ix.q.iij.per totum.⁊.s.sufficienter dictū est in.v.⁊.vi.arti. Item solus papa confert pbendas vacaturas.legit̄ ⁊ no. ex de preben. dilectus filius tuus.est in glos.hoc idē erat ſm Innocē.no.de of.delega.ex parte.i.in glos.hoc nō pōt per pre.c.dilectus.⁊ de concef.pre.nulla.⁊.c.accedēs.Solus papa pōt rem vni ecclesie tollere ⁊ alteri dare.legit̄ ⁊ no.ex de reli.do.constitutus.in glos.magna.⁊.xxij.di.c.i.in glos.nec papa.ix.q.iij.cōquestus.adde quod.s.e.ꝟ. Item solus papa absoluit ab obligatiōe qua quis alteri tenet̄. ex de vo.⁊ vo.re.venientis.legit̄ no. Solus papa pōt qs vult eximere a prestatione decimarū.legit̄ ⁊ no. ex de de ci.a nobis tua.xvi.q.i.§.si ḡ.in glos. sed quō. sed expssum cōtra.xvi.q.iij.placuit.ij.§.porro. ad fi.ꝟ.sic etiā pdia.ibi: Prouentus primitiarū vel decimationū pscriptione tolli nō potest.etiam si a romano pontifice quilibet laicus sup his rescriptū impetrauerit.sed illud intelligo rescriptum in forma cōmuni: secus ex certa scientia.et hoc innuit ibi glos.parua super verbo rescriptū.que incipit.i.xxv. Nam allegatio loquitur de rescripto:nō de priuilegio speciali. sic etiam loquitur textus proxime positus rescriptū.Solus papa pōt facere q monachus aliquē locū habeat ppetuo.no.ex de confir.vti.porrecta.Solus papa pōt concedere presbyteris q chrismēt in frōte ſm quosdā:tñ cōtrariū legit̄ ⁊ no.xcv.disti.c.i.ex de consue. quāto. Solus papa pōt cōmittere presbyteris ⁊ concedere epis vt per presbyteros ecclesias consecratas recōcilient.legit̄ ⁊ no. ex de conse.eccle.aqua.vnde ibi scripsit Innoc.⁊ Ostien. post eū:sic vidimus aūt q papa pluribus epis indulsit/q p simplices sacerdotes possent reconciliare ecclesias:aq tñ prius p epm benedicta.Scdm tñ Ostien.ibi Clemens iiij.sancte memorie hoc de facili nō concedebat:nisi de ecclesijs nō consecratis:que si fuerit polluta reconcilianda est.e.ti.c.si.sed illa per presbyterū simplicē possunt fieri: vt ibi no. Ber.sed Ostien.cōtradicit sibi. Sed cōmunis consuetudo fauet Ber.si hoc fiat de licētia epi.Circa matrimoniū nō cōsummatū papa potest.ex de puer.cōiuga. ca.verū.⁊ ex publico.legit̄ ⁊ no.Solus papa dispensat in gradibus consanguinitatis.legit̄ ⁊ no.ex de resti.spo.litteras.nisi diuina lege phibitis.qui no.xxxv.q.i.§.i.in glos. sup.⁊.q.viij.in summa.⁊.xxx.q.iij.piratū.ex de cōsang.et affi.qđ dilecto. in glos. q authoritate. ⁊.c.q: circa.in glos. no.de trāsac.fi.c.de diuor.gaudemꝰ.glos.i.Itē papa solus pōt etiā in tempo:alibus legitimare. ſm Ostien.q sic intelligit ex qui fi.sint legi.p venerabilē.q̄q ibi glos.⁊ Innocen.contradicant.fauco Ostien.si hoc faciat de plenitudine potestatis:quū habeat vtrūq gladiū:vt.s.probaui.in.xiij.⁊.xl.ar.Solus papa dispensat cū diacono vt cōtrahat.legitur ⁊ no.xxxij.dis.de illo. ex de cle.cōiuga. quū olim.⁊ no.xxv.q.i. que ad ppetuā. Posset papa dispēsare vt contrahens p verba de psenti cū aliqua/posset cū alia contrahere.no.de conuer.coniuga.ex publico. facit ex de transla.quāto.ꝟ.nō em. Cū religioso recipiēte ordinē in apostasia solus papa dispensat.ex de aposta.c.fi.legitur ⁊ no.ibi in quibus solus papa dispensat. Cū simoniaco in ordine ⁊ in beneficio scienter solus papa dispensat. legit̄ ⁊ no.de simo.c.penul.c.nobis.in glos.pōt.c.de simoniace. ex de renun.post transla.i.q.i. ordinatiōes. in glos.igitur. ergo.Solus papa:etiā si scienter participat cū excōicato excōmunicationē nō incurrit.no.ex de sentē.excō.nulli.c. si aliqn.xxiij.di.c.i.nō tamē ppterea ipsum absoluit. ex indemne. de sen.ex. summus. In duobus beneficijs curatis vel psonatibus solus papa dispēsat.ex de pben.de multa. legitur ⁊ no.lxx.disti.sancto:ū.⁊ de elec.dudū.ij. Solus papa restituit solēniter depositu ⁊ iuste. no.ij.q.vi.ideo. l.dist.contumaces.ex de cle.excō.mi.clericū.adde qđ no.§ seq.ꝟ.ix.restituit.Dispensat solus papa cū voluntario homicida.no.ex de homic.sicut dignū.vnde ⁊ ibi no.Ostie. q nō de facili dispensat cum homicida voluntario. vnde ad hanc difficultatē referendū est quod legit̄.l.dis.miror. tñ dispēsare posset si vellet:quū lex diuina hāc sibi nō phibeat dispensationē:immo potius concedit:sicut p3 in phinees nepote aaron sacerdotis.cui post cōmissū ab eo ex zelo dei duplex homicidiū/mādauit dici dñs.Num.xxv. Ecce do ei partem federis mei:⁊ erit tam ipsi q semini illius pactū sacerdotij sempiterni.quis illud ⁊ spūale fuerit ⁊ speciale: sicut ⁊ quedam alia.xxiij.q.viij.occidit.sed idem posset facere papa.ar.s.de transla.epi.c.ij.Ostien. Item solus papa inficit quod legitime alr̄s factum est.ex in clemen.de immuni.eccle.qm̄.ibi:⁊ haberi volumus p infectis.vbi no.Ioan.and.vide q̄nta est papalis ptās circa illa que sunt simpliciter de iure positiuo:quia reuocat illa vt extunc.

B

Sciendum aūt sup hoc est/q est regula generalis iurꝫ canonici:q maiores cause ad sedē apostolicā referende sunt.i.ad papam caput eiꝰ.ex de bap.maiores.ex de trāsla.c.i. vbi de hoc.ij.q. vi.omnis oppssus.xxiiij.q.i.quotiēs.iij.q.vi.dudū.Et citatus sup istis corā ordinario/pōt ⁊ absq grauamine aliquo illato vel comminato ad se.ap.appellare.vt.ij.q.iiij. nullam.⁊.v.q.vi.ad romanā.§.quum ergo.qđ specialissimū est: vt pbatur ex de ap.vt debitus. in fine. Que autē sunt ille de aliquibꝰ p ordinē est videndū. ¶ Primo ergo papa siue pma sedes a quoq accusari vel iudicari nō pōt nisi solum de heresi.vt.xl.dist.si papa.ix.q.iij. aliorum. nisi forte ipse papa voluntarie se submittat alicuius iurisdictioni.ij.q.vij.nos si. vbi de hoc.ij.q.v.mandastis.ff.de iurisdi.o.iudi.est receptū. Nam ⁊ ipsemet se deponit.vt.xxi. dist.nūc aūt.nō tñ ille cui se submittit posset ipsum deponere:nec papa sibi posset talē tradere potestatem.ix.q.iij. aliorum.⁊ de hoc satis.s.dixi maxime in.xxxiiij.ar. Scdo ipse erigit siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales.xvi q.i.felix.⁊.c.pcipimus.⁊ ar.de conse.dist.i.de loco:ū. Nam omnis dignitas ab ecclesia romana originē sumpsit.xxij. dist.c.i.vide quod legit̄ ⁊ no.ex de consti.quū accessissent. glos.fi.⁊ de consue.quū olim. glos.i. Et ſm hoc intelligit̄ ex de maio.⁊ obe.quū iferior.: mso.i.ibi:ecclesiā cathedralē erexeris ⁊c. supple.authoritate nřa. vt ibi no. Ber.ad idē.lxxx.di.in illis.Tertio a domino papa psueuit regalis dignitas imperrari et vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc em̄ ad ipsum pertinet definire.ar.ex de sacra vnc.c.i.§. vnde in veteri testamento.Quarto subijcit vnam ecclesiam cathedralem alteri.ex de offi.leg.quod translationē. vbi de hoc.Quinto vnit duos episcopatꝰ in vnū: ⁊ vnū diuidit

Maiores causæ ad se. ap. referende.

in duos.xvj.q.j. et tēpoꝛis.⁊.c.ꝑcipimus.§.sicut duo.ex̄ de excel.pla.sicut vnire.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat sedem episcopalē de vno loco in aliū.ex̄ de transla.c.j.vij.q.j.tēpoꝛis.lxxx.dist.in illis.ex̄ de priuile.c.j. Septimo trāsfert vnū epm de vna ecclesia ad aliam.vij.q.j.mutatiōes.⁊.c.seq.ex̄ de trāsla.c.j.⁊.c.peñ.⁊ fi.ex̄ de of.leg.nisi. Octauo ipse solus vel is cui mandauerit:pōt cōmutare votum terre sancte.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qđ sup his.⁊.ca.ex multa.j. Nono restituit solenniter degradatos.ij.q.vj.ideo.vbi sic dicit: Huic sancte sedi ꝑfata priuilegia in parte decisa/specialiter sunt cōcessa tam de cōgregādis cōcilijs ac iudicijs ac restitutionibus episcopoꝝ:ꝙ ⁊ de summis ecclesiarū negotijs:vt ab ea omēs oppressi auxiliū:⁊ iniuste damnati restitutionē sumāt ⁊c. Ad idem facit.vij.q.j.si quis presbyter.ex̄ de cleri. non resi.ex tue.l.di.c.j.⁊.ij.xvij.di.huic sedi.de peni.dist.vj.c.j.in fi. Si ꝟo clerici sunt solo verbo depositi:nō solenniter degradati: possunt per suos epos restitui.vide ex̄ li.vj.de penis.degradatio.xlvj.dis.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit̄.degradet̄.i.suspēdat̄. facit ad idē.ex̄ de iudic.at si clerici.ff.de postu.l.j.§.a qua.vide quod no.xj.q.iij.eps.ex̄ de cler̄.ex.mi.clerici. Decimo remouet ab epatu vel ab administratione epm deserentē ecclesiam suā.ex̄ de cleri.nō re.ex tue. Et licet causa criminalis episcopi possit ꝑ conciliū tractari:tamē ꝑ dñm papā habet definiri.iij.q.vj.ꝙuis.c.dudum.vide ex̄ de cleri.nō resi.c.ij. Undecimo eximit epos ⁊ alios.xvj.q.j.frater noster.xiij.q.j.c.j.⁊.§.j. Duodecimo legitimat illegitimos.q̄ si sint leg.ꝑ venerabilē.c.tāta. Decimotertio ꝓmouet insufficientes ⁊ defectū patientes.l.di.quocūqȝ.ij.⁊ illegitimos.ex̄ de fi.pres.c.penul.⁊ fi. Minores.xxx.ānis ad epatus.ex̄ de elec.quū nobis olim.§.fi.⁊ ꝓmouet ad epatus illos qui nō sunt in sacro ordine constituti: qđ alius facere nō pōt:nec in hoc dispensare. ar.ex̄ de elec. dudū.j.§.fi.⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis. Sed ad eū pertinet qui solus ⁊ nō alius potest de episcopatibus iudicare.lvj.dist.cenomanensem.⁊.c.apostolica.⁊.c.quia simpliciter.ex̄ de corviti.c.ij. Tenet em̄ Hos.⁊ Innoc.qui hoc no.ex̄ de postu.pre.c.fi.ꝙ quādocūqȝ quis in epm postulat̄: solus papa postulationē admittit.vnde ⁊ no.Guill.dur.in spe.in tit.delega.ꝟ.nunc de episcopoꝛum.ꝟ.xliij.ꝙ nec patriarcha:nec archieps/potest dispensare in etate vel ordinibus cū postulato in episcopū.ar.eoꝝ que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de elec.quū dilectus.j.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur ꝙ solus papa in epatu dispensat.vnde ⁊ dicit:ꝙ ecclesia romana tamꝙ dña trahit ad se epos:nec cum eis ꝑ queṁꝙ patitur dispensare:immo epm paduanū cū quo patriarcha aquileieñ. dispensauerat: iam consecratum ab episcopatu amouit. In etate etiam solus papa dispensat in episcopis:vt pre.c.quū nobis olim.electiones enim epoꝝ inter maiores causas numerantur.ex̄ de ap.vt debitus.in fi.de transla.inter.xvij.dist.multis. Et idē potest in alijs defectibus dici. Nam sacrilegij instar est disputare vtrū dignus sit quem princeps elegerit.C.de cri.sacri.in aut̄.coll̄.ij.vt iudi.sine quo.suf.§.eos aūt.ibi: quis nō diligat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q̄ autē. Decimoquarto cōmittit causam appellatione remota:quod nullus alius facere potest.ff.a qui.ap.nō licet.l.j.in fi.quia nec suus delegatus. ex̄ de offi.del̄.sup questionū.§.j.vel etiā legatus:qui nequit alicui iuris bñficiū auferre.ar.xxviij.dis.de his.de se.nup.c.penul.⁊ fi.quia nō pōt tollere minor legem iudicioꝛum tot laboribus adinuentā. ex̄ de elec.ecclesia.ij.xxj.dist.inferior. Legatus em̄ debet cognoscere et cōmittere causas iuris ordine obseruato:vt est expressum.ff.de offi.ꝓcon.nec quicꝙ.§.de plano.⁊.§.vbi decretū.que em̄ communia sunt omnibus ꝑsidibus:debet proconsul obseruare.vt in eadem.l.in fi. Decimoquinto ab eo nō appellat̄: quum superiorem nō habeat.ex̄ de elec.licet.§.fi.saluo eo quod dixi.s.in prin.istius operis in arti.xv. Decimosexto receptio facta contra id quod vult:nō valet.ex̄ de regu.q: in insulis.accedit in Aut̄.coll̄.viij.quū de ap.cog.§.hanc autē penam. Decimoseptimo deponit episcopos.iij.q.vj.ꝙuis.c.multum.c.dudum.ix.q.iij.si aūt.iij.q.viij.c.j.vj.et iij.deniqȝ.ex̄ de regula licȝ.§.illa. Idem iuris est de electo ⁊ cōfirmato.ex̄ de transla.c.ij.§.j.videtur tm̄ ꝙ legatus a latere possit de causis episcopoꝝ cognoscere:licet nō definire.ar.ad hoc.xvj.q.j.frater noster. Nam ⁊ procōsul cognoscit de omnibus.ff.de offi.procon.l.j.licet nō possit penam grauiorē imponere.vt.e.ti.l.j. Quia ⁊ cōciliū examinat causam criminalem episcopi:sed definire non potest.iij.q.vj.ꝙuis.⁊.c.multū. Tenet etiam Guill̄.dur.in spe.in titu.de legato.in.§.supest.ꝟ.sed quid.ꝙ legatus a latere potest cognoscere de causa epatus/vbi duo de eo litigāt:vel ꝑ appellationē/vel per simplicem querelam.ex̄ de ap.constitutus.⁊ de elec. q: diligentia. Nam et visitator pōt examinare quis ex electis melior sit.lxxxv.di.archidiaconum florentinū.⁊ satis videtur expressum.ex̄ li.vj.de elec.ꝙuis. Adde quod no.j.ar.xlvij.§.⁊ ꝑmo incipio.post pn.ꝟ.potest.cum.ꝟ.seq.nā ⁊ legatus a latere potest electionē imperatoris examinare.ex̄ de elec.venerabilem. Patriarcha etiam legitimus constantinopolitanus videt̄ ꝙ possit deponere suos episcopos sicut ⁊ papa.ar.iij.q.v.quia suspecti. Et alexandrinus.lxv.dist.mos antiquus.hodie nō crederem ꝙ hoc posset ꝑ ea que legūtur ⁊ no.iij.q.vj.accusat⁹.⁊ ꝑ ea que scripsi.s.e.§.xiij.ꝟ.⁊.ꝟ.x. Decimooctauo supplet defectum contractuū ⁊ iudicioꝛū.ex̄ de trāsac.ca.j.iij.q.vj.hec quippe. Ideoqȝ in confirmationibus beneficioꝛum ex certa scientia apponitur clausula illa: supplētes defectū si quis est ꝓ de plenitudine potestatis.ex̄ de elec.illa. Nam ꝺm ipsam potest de iure supra ius dispēsare ⁊ omnino illud tollere.ex̄ de conces.ꝑben.proposuit.§.fi.ex̄ de cog.spi.c.j. Sed notādū ꝙ si clausula illa: supplem⁹ de plenitudine potestatis/si quis fuerit defect⁹: ponit̄ in priuilegio vel rescripto: intelligitur tm̄ dispensatū esse in defectu circa solennia iuris:nō autē si is de quo agit̄ erat excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectū patiebatur. Nam tūc necessaria est expressa dispēsatio. ex̄ de schis.fraternitatis. ꝺm Guill̄.dur. Decimonono supplet defectū regis vacante regno.ex̄ de elec.quū inter vniuersas.in fi. Et defectum imperatoris vacāte imperio. de fo.compe.licet. XX.deponit imperatorē ⁊ reges ꝓpter eoꝝ iniquitates.de reiudi.ad apostolice.li.vj.xv.q.vj.alius.et dat eis curatores. de sup.ne.pre. graui.vj.li.⁊ de hoc.s.in xiij.⁊.xl.ar. XXj.recipit episcopoꝝ renuntiationes.vij.q.j.§.ecce his.ex̄ de renū.c.j.c.nisi quum pridem. ex̄ de regu.licet.§.illa. quod non potest legatus.ex̄ de offi.leg. quod trāslationē.⁊ de transac.c.j. XXij.abbas vel prior exempt⁹ renuntiat in manibus dñi pape:⁊ nō aliter.ex̄ de renū.dilectus. transferri autē ⁊ confirmari pōt authoritate cardinalis legati.ex̄ de consue. quū venerabilis. ex̄ de elec.si abbatem.li.vj. XXiij.ad papā ꝑtinet definire an iuramentū sit licitum an nō:vel seruandū vel nō.ex̄ de cle. nō resi.ad audiētiā.de elec.venerabilē. de iureiur̄. verū.c.quāto.ca.intellecto.faciunt que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de rescrip.constitutus.de ap.dilecto.seculares etiā a iuramento absoluit nedū clericos licito etiam.xv.q.vj.iuratos.de peni.c.fina. XXiiij.ipse tm̄ vel cui commiserit specialiter pōt absoluere excommunicatū a se: quia eius est absoluere cuius est ligare.xxj.dist.inferior.ex̄ de maio.⁊ obe.quū inferior.nec legatus potest.ex̄ de elec.venerabilē.§.ratiōibus.xvj.q.j.frater. Et a sentētia sui delegati vel legati cui⁹ iurisdictio expirauit:⁊ cui nullus successit in officio sibi iniūcto ipse absoluit.ex̄ de offi.del̄.querēti.de conces.ꝑben.quia diuersitatē.de offi.leg. studuisti. XXv.declarat suam constitutionem vel sui legati obscuram.ex̄ de simo.ꝑ tuas.de sen.excom.inter.de offi.del̄.super questionū.§.intentionis.de senten.excō.c.inter alia.xxv.q.j.§.si igitur.ꝟ.ipsi nāqȝ soli.de elec.nemo.li.vj.de sentē.excō.ꝑsenti.li.vj. Itē interꝑtat̄ processum legati sui.ex̄ de elec.venerabilem.de ap.nouit. XXvj.quādo ipse absolutionem sibi retinet:alius nō absoluit.de senten.excō.nuper. XXvij.solus papa dispensat

cum illis qui irregularitatē incurrunt. xi. q. iii. si quis eps damnat. ex de eo qui fur. or. re. veniēs. ex de sentē. excom. quū illorū. et c. quū medicinalis. lib. vi. de re iudi. quū eterni. li. vi. Et is casus multos includit: quū in multis casib⁹ irregularitas contrahat: quos ponit Guill. dur. in spe. in titu. de legato. §. iuxta. et §. quis aūt. et seq. ponunt. i. xlviii arti. xxviii. solus absoluit illū qui hereticis ecclesiastica sacramenta ministrauit. ex de hereti. excōmunicamus. §. sane clerici. xxix. quū causa defertur ad ipsum: ad eum pertinet definitio/examinatio: nec legatus intromittere se pōt: siue deferatur per relationē factam/siue per appellationē. C. de ap. ex eo. ex de pben. dilectus. ex de offi. leg. licet. ex de ap. intimasti. siue per commissionē. de appel. vt nostrū. ex de of. leg. studuisti. siue per querelā. ii. q. vi. quotiens. et c. anteriorū. §. ad hec. siue per postulationē porrectā. ex de postu. bone. ii. §. nec nocebat. siue p reuocationē ad se factam. ff. de iudi. iudiciū soluitur. ex de appel. vt nostrum. ex de procu. auditis. Idem est etiā siue per appellationem: vt. ii. q. vi. decreto. siue alio quocūq modo. immo in his omnibus est superioris iussio/decisio/vel rñsio expectanda. iii. q. vi. multū. vi. q. iii. deniq. C. de rela. l. i. et ii. et in pre. c. decreto. Potest tamē legatus a latere causam appel. ad papam interpositā examinare: nō vt ei preiudicet: sz vt magis instructā remittat: et ei credit in b. ex de ap. constitu⁹. vbi de hoc. de accusa. ad petitionē. pre. c. decreto. ex de statu. regu. ea que. v. hec eadē. xxx. quū de fide vel fidei ar. dubitat per papā definiri deb3. ex de bap. maiores. in prin. de hereti. quū christus. de summa trini. fideli. li. vi. et e. ti. fidei. in clemē. xxiiii. q. i. quotiēs. xii. di. pceptis. etiam si indubitatū sit postq in dubium vertit. C. de sum. trini. l. fi. vnde et de sacramētis ecclesiasticis sentiendū est sicut ipse sentit. ex de hereticis. ad abolendā. ar. tñ q per legatū et per episcopū questio fidei possit agnosci. xvi. q. i. frater noster. circa mediū. Sed nō definiri si dubia manserit vt iuribus pre. xxxi. pronuntiat electionē nullam vel puisionem que nondū facta est: si eam cōtingat fieri irritam et inanem. ex de elec. innotuit. §. fi. ex de pben. inter cetera. quod alius facere nō pōt. fm Ostien. q: tractus futuri tēporis nō pertinet ad inferiorē iudicē in hoc casu. ff. de vsu. l. i. §. vnde. gradus qui nō est: rūpi non pōt. ff. de iniusto. rup. testa. Nam etsi sub cōditione. ex de regu. iur. sane. li. vi. delegati. igit in quorū literis nō apponitur hec clausula. si ipsi vti psumāt: abutunt fm Ostiē. xxxii. edit legem generalē. ex de consti. c. i. et in fi. iiii. di. erit aūt. C. de sum. trini. cūctos. per hanc approbat consuetudinē que als nō excusaret. ex de tēpo. ordi. c. ii. ex de cōse. eccle. vel al. aqua. ex de cog. spi. super eo. xxxiii. approbat electum in imperatorē: et cōfirmat vel infirmat eius electionem: cōsecrat/inungit/coronat ipsum: et coronatum deponit. ex de elec. venerabilē. et de re iudi. ad aplice. lib. vi. Itē ordinat eum: quia imperator suo modo ordinē habet: vt lxiii. di. valentinianus. in fi. et §. principibus. et no. ff. de rerū diui. sacra. sed tu expone iuxta ordinē meum: qd ponitur in pre. c. valentinianus. i. officiū. habet em characterē militarē. i. q. i. q quidam. l. di. si quis post etc. xxxiiii. facit concilium generale. ii. q. vi. ideo. xvii. dist. per totū. xxxv. canonizat et approbat sanctos. ex de reli. et ve. sanc. ca. i. ex de testi. venerabili. adde qd no. de conse. dist. iii. c. i. in glos. sed de quibus. xxxvi. de aliquo facit nihil: et de nihilo aliquid mutādo etiam rei naturā. C. de rei vxo. ac. l. i. rñ. i. ad idē ex de exces. pla. tanta. §. i. in fi. ex in clemē. de immuni. eccle. qm. immutat ergo substātialē rei naturā: puta de faciēdo de illegitimo legitimu3: de monacho canonicū. vide. i. §. et ar. seq. v. itē quidā. de capace nō capacē: et hmōi. ad hec ex qui fi. sint leg. p venerabilē. lxiiii. dist. quorūdā. ex de transac. c. i. iii. q. vi. hec quippe. ex de conces. prebē. cōstitutus. iii. q. i. in primis. xxxvii. semper et vbiq pallium portat: qd nō licet alii. ex de vsu pallii. ad honorē. xxxviii. concedit pallium instanter petēti. c. disti. prisca. c. optatū. ex de vsu pallii. nisi esset. exceptis patriarchis. de priuile. antiqua. xxxix. solutus est legibus. ff. de legi. princeps. xxv. q. i. §. si ergo. Decet tamen ipsum seruare iura. C. de legi. digna vox. ex de sup. negli. plato. licet. vi. q. i. peruenit. ix. q. iii. ipsi sunt. et c. patet. ix. di. iustum. palea est. et in pre. §. si igitur. v. hinc etiam. vnde christus volens a ioāne baptizari dixit: Sic nos decet omnem iustitiam adimplere. Matth. iii. xl. sentētia eius ius facit: si animo ius cōdendi pronuntiat. ex de regu. iur. causis. xli. cōtradicēte abbate et monacho pōt ipsum episcopo vel principi in sociū assignare: vel secū tenere. ix. q. iii. per principalē. viii. disti. que contra mores. xi. q. iii. qui resistit. xlii. gradus consanguinitatis in ꝯtrahēdo restringit. ex de cōsang. nō d3. xxxv. q. iii. quedam lex. et c. quod scripsi. xliii. solus extra quatuor tēpora ordines dat. ex de tēpo. or. c. i. c. de eo. et si alius hoc fecerit: papa solus cū taliter ordinato et ordinatore dispensat. vt e. ti. quū quidam. et ar. e. ti. quū dilectus. Ipse etiā solus vna et eadē die ad duos sacros ordines pmouet aliquē: vt e. tit. dilectus. xliiii. ipse solus facit ordinationes in die sue consecrationis. ex de elec. qd sicut. § ꝑterea. xlv. ipse solus potest contra omnia cōcilia et statuta venire. ex de elec. significasti. nisi vbi de fide agitur. et vide qd scripsi et addidi. s. ar. vi. xlvi. ipse cōcedit epalia insignia abbatibus et inferioribus: puta mitrā/baculum pastoralem/annulū/sandalia et similia: sicut no. Ostiē. in sum. in titu. de vsu pallii. §. et quibus diebus. v. et notādū. hoc hodie expssu3 est. et qualiter et quādo talib⁹ insigniis vti debeant. ex li. vi. de priuile. vt aplice. xlvii. q aliquis ante se crucem faciat portari. ex vt lite pen. c. i. quod tamē fieri non debet in psentia eius vel sui legati. ex de priuile. antiqua. Et archiepiscopi insignia sua recipiūt de corpore beati petri. ex de elec. significasti. ad finē. xlviii. ipse cōcedit laico spūalia: puta ius eligendi. ex de iure patro. nobis fuit. et ecclesias et decimas eximēdo ipsum a pstatiōe decimarū. ex de decimis. a nobis. qd alius facere nō pōt. e. ti. c. quis. ca. tua. ii. et ad idē. ii. q. v. mēnam. ibi: coram te. xxxii. di. §. verum. v. scribit em. vbi videtur cause spūales laicis delegari: que sunt tñ als interdicta. ex de ꝯsti. ecclesia. xcvi. di. bene. ex de rebus eccle. cū laicis. de iudi. decernimus. de hoc de arbi. cōtingit. Ad hāc materiā facit amplius. lxiii. di. hadrianus. et c. sequē. xlix. ipse sedet in sede illa quā sibi specialiter dñs in psona beati petri elegit. ex qui fi. sint legi. per venerabilē. §. rationibus. v. sane. ex de bap. maiores. in prin. xix. di. enimuero. ideoq summus pontifex appellat. ex de sta. mo. quū ad monasteriū. in fi. ad idem. xix. xx. et xxi. et xxii. dist. per totū. L. approbat scripta aliorum et concilia. ex de sum. trini. c. ii. in fi. xix. di. si romanorū. xv. di. sancta romana. xvii. dist. regula. ex de hereticis. fraternitatis. Li. ipse dispēsat cum filio sacerdotis vt habeat ecclesiam in qua pater ei⁹ immediate ministrauit. ex de fi. presbyterorū. dilectus. fm Gof. Lii. ipse solus dispensat cum suspēso seu interdicto ab homine vel excōmunicato celebrante: nō episcopus vel legatus a latere. xi. q. iii. si quis episcopus damnat⁹. et c. seq. et c. placuit. ex de cleri. excom. mi. illud. ex de eo qui fur. or. re. c. i. et ii. q. v. que de causa. ex de sentē. excō. quū medicinalis. §. fi. de re iudi. quū eterni. li. vi. Tales em irregulares sunt: et ab officio et beneficio remouēdi. ex de cle. excō. mi. latores. et fere per totum. fm Guill. duran. in spe. in titu. de legato. §. nūc de episcoporū. in alio. §. generaliter aūt. v. s3 nūquid potest episcopus vel legat⁹ et cū post. iiii. colum. Liii. ipse absoluit incēdiarios postq sunt p ecclesiā publicati et denuntiati. fm Ioā. de deo. ex de sentē. excō. cōquesti. c. tua. Liiii. ipse absoluit occisores et mutilatores clericorū: vel si als lesio sit enormis: quod cardinalis legatus nō pōt fm Ostiē. et Ioan. de deo. et Guill. dur. in spe. in titu. de legato. §. nunc dicamus. v. circa. ad hoc facit ex de sentē. excō. quum illorū. xxiii. q. viii. si quis mēbrorum. ar. xvii. q. iiii. si quis suadēte. adde hic quod nota. i. in. xlvii. ar. v. tenent. Lv. ipse dispēsat vt nouitius vel homo alterius professionis fiat abbas fm Innoc. et Ioā. de deo. ex de elec. officii.

alij contra: sed hodie expeditū est ex̄ in clemē. de elec.c.j. Xvj.ipse dispēsat vt laicus vel in minoribus ordinibus cō stitutꝰ fiat episcopus.lxj.dist.miramur.c.osius.§.ſꝫ aliud. lxiij.disti.valētinianus. Xvij.ipse solus dispēsat cum illo qui sciēter excōmunicatus ordines recepit.de sentē.excō. quū illo:ū.§.j. Xviij.ipse solus dispēsat cum ordinato in apostasia.ex̄ de aposta.c.fi. Xix.ipse solus dispensat cū ordinato ⁊ schismatico.ex̄ de schisma.c.ij.de elec.quia diligētia. Xx.is qui renuntiauit executionē pontificalis offitij ingrediēdo religionem ꝑ solum papam ipsam recuperare potest.ex̄ de renun.post translationē. Xxj.ipse dispēsat cum regularibus exeūtibus ad audiendū leges vel physicā vt promoueanť. ex̄ ne cle. vel mo. nō magnopere. et ca. sup specula. rn̄so.j.ƀm Ostien. Xxij.cum nō ordinato ministrante:vt ex̄ de nō or.mi.c.ij. Xxiij.concedit diacono vt compagis siue sandalijs vtatur.xciij.dis.puenit.Et clericis vt mappulis vti possint: vt eadē dis.illud. Xxiiij.vt christianus portet arma saracenis.ex̄ de iudeis.significauit. Xxv.ipse habet vtrūqꝫ gladiū:ſcꝫ spiritualem ⁊ tēporalem ex cōmissione dei:vt.xxiij.dist.c.j.⁊ in euāgelio. Ecce duo gladij.Luc.xxij.⁊ dn̄s:cuius ipse vicē gerit:vtroqꝫ vsus est.x.dis.qm̄.⁊.xcvj.di.quū ad verū.ƀm Guilľ.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc ostendendū.ꝟ.lxxxviij. de hoc s.plene dixi in.xiij.⁊.xxxvij.⁊.xl.ar. Xxvj.ipe solus est successor petri ⁊ vicariꝰ iesu christi:vicē nō puri hoīs/ſꝫ veri dei gerēs in terris.ex̄ de trāsla.iter corporalia.j.rn̄.c.quto j.rn̄.c.lꝫ.vt eccle.bn̄.c.j.§.j.ꝟ.porro.xxj.di.c.i nouo.⁊.c.seq. de homici.ꝑ hūani.li.vj.xxiiij.q.j.qm̄.vn̄ oia regit/disponit/⁊ ordinat ⁊ iudicat:prout sibi placet.ix.q.iij.cūcta.c.ꝑ principalē.ij.q.vj.ideo ipse habet plenitudinē potestatis: ad quam vocatus est.ex̄ de vsu pallij.ad honorē.ij.q.vj.de certo.c.qui se scit.⁊ dūmodo cōtra fidē nō veniat:in oibꝰ: ⁊ ꝑ omnia potest facere ⁊ dicere: quicquid placet auferēdo etiam ius suū cui vult: quia nō est qui dicat ei/cur ita facis.xix.dist.in memoriā.de peni.dist.iij.§.ex persona.ał's in.c.quis.Nam apud eū est pro ratione voluntas.⁊ qđ ei placet legis habet vigorē.insti.de iur̄.na.§.sed quod pncipi.potest etiam oē ius tollere positiuū. ⁊ supra ius dispēsare.ex̄ de cōces.pre.ꝓposuit.nec superiorē habꝫ in terris. ex̄ de elec.licet.sed ipse sup omēs est:nec pōt ab aliquo iudicari.xxj.dist.in nouo.c.nunc aūt.ix.q.iij. quasi per totū. ⁊.s.in.iiij.⁊.v.ar.plene dixi. habet etiā celeste arbitriū.C. de summa trini.inter claras. ƀm Guilľ.dur.in spe.in titu. de legato.nunc ostendendū.ꝟ.lxxxix.post duo folia.

Articulus.xlvj. A

CEterum de dispen-

sation pape in quibus casibus dispēsare valeat ⁊ in quibus nō: dicendum est. Sup quo notādū est/ꝙ sunt certi casus in quibus papa dispēsare nō pōt:quibꝰ exceptis/per cōsequēs omnia alia in eius arbitrio relinquuntur.ex̄ de transla. inter corporalia.xxv.dis.qualis.ff. de iudi.quū pro:.Et primo quidē quidam sunt qui dicūt ꝙ papa dispensare potest in omi casu.etiā cōtra apostolū quum teneat locū petri: ⁊ sit vicarius christi: et maior sit apostolo alio quouis in iurisdictione ⁊ administratione.

In qbꝰ papa nō pōt dispēsare. Et hoc sentit Innocen.ex̄ de renū.post translationē. in fi. Hec aūt sunt in quibus dispensare nō pōt. Primo cōtra apostolū vt bigamus fiat diaconus: vel presbyter vel eps.xxvj.dis.acutius.c.vna tm̄.c.deinde.xxv.q.j. sunt qdā. ex̄ de bigamis.c.iij. Joan.tm̄ no.ꝙ contra apostolū dispensare potest: nō tm̄ articulos fidei/vt no.in pre.c.sunt qdā. B Unde credo ꝙ de plenitudīe potestatis posset cōtra apostolum dispensare ꝙ bigamus fieret presbyter. vide quod legitur ⁊ no.xxx.dist.lector.⁊ eps.quia maior est apostolo:vt dictū est/sicut petrus:cuiꝰ successor est papa/ maior fuit paulo ⁊ alijs apłis in administratione:vt no. xxj.di.in nouo.in glos.ar.quod.vnde ⁊ petrus dedit paulo licentiā ꝑdicādi: vt no.xj.di. quis nesciat.glos.j. Itē nō pōt dispensare vt quis simul habeat plures vxores.ex̄ de biga.sup eo.c.de bigamis.c.nup.c.debitū.de diuor.gaudemus.xxvj.dist.deinde.quia cōtra dn̄i ꝑceptū esset.Erūt duo in carne vna.Gen̄.ij.in fi.⁊ pre.c.debitū. Itē contra ꝑcepta.x. decalogi: de quibus Exod.xx. Deut.v.⁊ no. xxxiij.q.vij.quod in omnibus.quia etsi nō sunt sicut articuli:sunt tamē articularia fidei.i.ita annexa articulis fidei/ꝙ sine eis salutem prestare nō possunt.ad hec.xxv.q.j. sunt quidam.§.fi.lxxxvj.dis.nō satis.ad finē.ƀm Joan.de deo. Item contra euangeliū.xv.dist.sicut.xxv.q.j.sunt quidam.xxvj.dist.deinde.ex̄ de cele.mis.cū marthe. dispēsat tamen in euangelio interꝑtando ⁊ declarādo ipsum: vt no.pre.c.sunt quidā. Item cōtra ius naturale dispēsare nō pōt.vj.di.§.fi.insti.de iure naturali.§.ſꝫ naturalia. xiij.dist.c.j.de transac.c.fi. Item nō posset tollere.iiij.cōcilia generalia:que sunt sicut.iiij.euangelia venerāda:vt xv.disti.sicut.in fi.ibi:se ⁊ nō illa destruit ⁊c. Itē quidā dixerunt ꝙ nō possit dispensare cū homicida voluntario. ex̄ de tempo.or.c.fi.l.di.miror.j.q.vij.si quis omnem.ex̄ de exces.pla.ex literis.ex̄ de accusa. inquisitionis.j.rn̄so.ex̄ de homici.c.j.de cōse.di.j.c.j.sed tales in arena fundamentū iecerunt:quia dispensare pōt.vt.s.xlv.ar.ꝟ.dispensat.dixi ⁊ no.ex̄ de homic.sicut dignū.facit.lj.di. aliqntos.c.pre.ex̄ de conces.prebē.ꝓposuit.in fi. Item in gradibus diuina lege prohibitis.de quibus no.ex̄ de diuor.gaudemus. ex̄ de resti.spo.literas.xxx.q.iij.pitatiū.scripsi.s.e.ar.xlv.ꝟ. solus papa dispensat. Itē in ijs que de sui natura sunt mala/vt peccata:quis possit cōmittere. ex̄ de iureiur̄.et si christus.§.quū etiam. Itē vbi status ecclesie vniuersalis decoloraret̄.j.q.vij. et si illa.xxv.q.j.que ad perpetuā. Item vbi sancti patres ⁊ romani pontifices aliq̄d bn̄ definierunt ꝑ vniuersali ecclesia:illud totaliter immutādo.xv.di.sicut.xxv.q.j.c.j.⁊.ij.c.cōtra statuta.ibi:Nec huiꝰ sedis pōt authoritas.⁊.c. omē.c.ideo.⁊ quasi per totum.

C Itē quidam dixerunt ꝙ nō possit dispēsare vt monachus ꝓprium habeat: ⁊ matrimoniū contrahat.⁊ hec fuit cōmunis sentētia doctorum:vt no.ex̄ de statu monachorū.quū ad monasteriū.§.fi. ibi: Quia abdicatio proprietatis:sicut ⁊ custodia castitatꝭ:adeo est annexa regule monachali:ꝙ contra eā nec summus pontifex posset licentiam indulgere. Sed teneo contrariū cū Innocen.et Ostiē.⁊ facio vim in verbo licentiā.q.di.sine causa.dispēsatio autē vera semper vtilitatē vel necessitatem ꝑsupponit ꝓpter quā dispensatur.l.disti.vt constitueret̄.⁊.c.dn̄o sancto.j.q.vij.§.nisi rigor.cū.c.seq.Causa ergo tanta posset esse ꝙ papa licite ⁊ sine peccato posset dispensare cum monacho vt contraheret ⁊ haberet ꝓpriū ⁊ transmitteret in heredes.Quid em̄ si in toto regno nō remanet heres:nisi filius regis mortui monachus:⁊ totū regnum in seditiōe est:⁊ aliū i regē hr̄e nō vult/nisi suū dn̄m naturalē:sic fuit i regno arragonie:vel aliq̄s rex īfidelis ꝯuerti vult cū toto suo regno ad fidē christi:si talis monachꝰ regis filiꝰ/filiā suā vnicā ducat vxorē:cū q̄ regnū suū sibi donat.Certe dicemꝰ ꝙ ꝑ tāta hūilitate ⁊ charitate aiaꝝ papa i h valeat dispēsare:q: ꝑferēda est talis actio ⁊ tāti meriti ꝯtēplatiōi soliꝰ illiꝰ monachi.q̄d em̄ deo gratiꝰ q̄ aiaꝝ salus/ꝑ q̄bꝰ mortuꝰ est:nūquid q̄libꝫ se dꝫ in holocaustū ꝓferre ꝑ salute aiaꝝ/sicut ipe fecit:imo q: maior est talis charitas q̄ talis castitas:quū tm̄ castitas dicať cum ꝓpria vxore.xxxj.di.nicena.xxviij.q.j.caue.⁊ pudicitia.xxviij.q.j. §.j.⁊ no.xxxij.q.v.in summa.Et maius bonū ꝑponēdū est minori bono:⁊ vtilitas cōmunis priuate. ex̄ de renū.nisi. §.porro.qui.§.ꝓ hoc optime facit.⁊.§.ne putes.⁊.vij.q.j. scias frater.vbi de hoc.ff.ꝓ socio. accusatiōe.§.labeo.vbi de hoc.vbi dicitur ꝙ nō id quod priuatim vni ex socijs: ſꝫ qđ toti societati expedit faciendū est.⁊.C.de cadu.tol.l.j. §.j.⁊ in aut̄.de resti.⁊ ea q̄ parit.§.ea em̄ q̄ cōiter.coll̄.iiij. legiť ⁊ no.ex̄ de postu.pla.bone.j. Et ꝓpter istā publicā vtilitatem pōt fieri monachus eps: vt pre.c.nisi.§.porro. et ex̄ de regu.licet.⁊ etiā clericus siue rector.lv.dis.priscis.

An papa dispēsare possit cū monacho.

xvi.q.i.ne pro cuiuslibet. ex de sta.mo.q̄d dei timore. eodē modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex de trāsla. inter.§.i.ū.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etsi fiat rex: tñ ꝓpriū nō habebit:q: regnū cōmune est.⁊ que acq̄rit:regno acquirit.vnde nec iura eius potest imminuere. ar.pro his.xviij.q.i.c.i.ex de priuile.quū olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex de ꝓben.ratio.sed ista nō obstant: q: eadem ratio remanet in his.bonū cōmune ꝑferendum. Sed quis sane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ nolit per dispensationē sui vicarij tante christianitatis multitudini prouideri:vtiq3 ergo dicēdum est/ꝙ possit papa in tali casu ⁊ simili ꝓuidere:quū ad maiora potestas sua extendi videatur:quia statuit ꝙ si simpliciter vouens/cōtrahat:tenet matrimoniū.ex qui cleri.vel vo.rursus.xvij. q.ij.cōsaldus.ex de cōuer.ꝯiuga.placet.cū seq.ex de voto. quod votū.li.vj.rñ.statim.i.ū.⁊ hec constitutio.¶ Item ꝙ vxor vni⁹ alij nubat.ex de diuor.gaudem⁹.§.pen.¶ Itē ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō possit.ex de regu.ad nostrā. immo q̄nq3 minor.xviij.annis.e.tit.quia in insulis. q̄d est contra ius naturale.Nam ex quo puer doli capax est: pōt se diabolo obligare:multo fortius deo.ex de delic.pu.c.i.⁊ hec constitutio generalis est:⁊ ad omnes extendi potest: quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna ꝑsona vel duabus in tali casu valeat dispensari?Nam ⁊ potestatem habet generalē papa soluere ⁊ ligare.xxiiij.q.i.quodcūq3. ⁊ in quolibet voto tacite subaudit: nisi aliud deo magis placeat.ad quod optime facit q̄d legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§ i.⁊ in glo.sic ergo ptz.Illud enī quod placet magis deo: potius est eligendū.ex de vo.⁊ vo.re.scripture.¶ S3 credendū est ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile est eligatur.vnde ⁊ ꝓpter hoc papa potest dispensare in tali casu.nec censendus est fractor voti:qui in hac parte obedit vicario iesu christi.Nam quod ipse vicarius dei facit:ipse de⁹ facere intelligit.ex de transla.epi.c.ij.c.q̄nto. quantūcūq3 ergo redditio voti necessaria videat: intelligitur tñ deo votū soluere:qui ei illud quod magis placitum credit:facit authoritate superioris interueniente.ex de vo.⁊ vo.re.c.i.c.nō est.xxij.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re. magne. ¶ Optime pro ista veritate cōcludit.c.i.prealle. de vo.et vo.re.ibi. An recōpensatio melior fuerit.i.eccl'ie dei seu reipublice vtilior. Ostien.et deo magis accepta. ar.ergo expressum ꝙ si aliquis rex saracenorū magne potentie cum toto suo regno paratus sit baptizari ⁊ cōuerti ad dñm:dūmodo papa daret sibi in vxorē talē sanctimonialem professam ⁊ deo cōsecratā: ꝙ dñs papa poterit in hoc casu dispēsare.¶ Ꝺ Nec obstat quod dicitur ꝙ hoc votū castitatis compensationē nō admittit:quia castitas sola est que cū fiducia possibilis est deo aīas ꝑsentare. in aut.de leno.§.sancimus.coll.ij.⁊ Aug.videt expresse dicere/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam si fiat ꝓpter hoc vt aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō solū.q̄d.c. multū facit contra dispensationē hanc.Item nō obstat ꝙ nullum inuenietur eque bonū cum quo possit cōmutatio fieri:quia nihil est melius cōtinentia/quia replet paradisum.xxxij.q.i.c.nuptie.Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō dare pro anima sua. Matth.xvi.Luc.ix.xij.q.i.ꝑcipimus. ⁊ no.hoc ex de sta.mona.quū ad monasteriū.in glo.fi.S3 ad hec ⁊ similia respondendū est: vt tactū est/ꝙ vouēti ꝑ se hoc nō licet.hoc enī est violare ipsum votū:q̄d nō licet/ vt dicit Aug.pre.c.nō solū.Sed licet authoritate ⁊ licētia dei siue sui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento intelligitur excepta:vt.s.dictū est.ex de iureiur.veniētes.

¶ Itē vtilius est ecclesie dei ⁊ reipublice:vt.s.tactū est:⁊ deo magis acceptū/ꝙ virgo q̄uis deo dicata:saluet animā suam in matrimonio viuēs caste:vt pre.c.nicena.xxxi. di.⁊ ad saluandū ducat secū plus ꝙ.C.vel.CC.milia animarū ꝙ illa sola sibi virginitas.quia:vt dictū est: hec publica ⁊ tanta vtilitas ꝑponenda est priuate. vt iuribus.s. positis.Quod euidenter dñs probauit quādo incarnari voluit:⁊ animā suam dare ꝑ multis peccatoribus: Quis nō peccasset:considerans ibi non suam priuatā vtilitatē: sed communē.Si ergo dñs ob multorū salutē animā suā dedit:quis tu tantus: qui ex hoc dare animā tuā negas? ar.eius quod dicit Ambro.Si filius dei censum soluit:q̄s tu tantus qui putas nō soluendum:xi.q.i.magnū.¶ S3 etiam qui hoc dicunt sub quodā pallio pietatis potestatem dño pape auferunt:quā habet nō ab hoīe/sed a deo: vt pre.c.quāto.c.licet.de transla.epi.qui statuit circa votū solenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtractum:simplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus simplex obligat/ꝙ solenne.⁊ idem posset facere de solēni quod nō dirimeret.vt hec omnia colligunt ex qui de.vel vo.consuluit.c.rursus.ex de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vj. ⁊ facit ad hanc materiā quod statuit ecclesia de ingrediētibus ordinem mendicantiū.ex de regu.nō solum.c.cōstitutionē.li.vj.⁊ de alijs ordinibus.e.ti.is qui.li.vj.¶ Nec obstat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.i.integritas. quia omne votū voluntariū est.xx.q.iij.presens.⁊ tñ compēsationē admittit.ex de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.i.i.q.viij. §.nisi rigor.⁊.c.seq.⁊.§. vtilitatis intuitu.⁊.c.seq. Nec est impiū hoc credere:sed contrariū esset iniquum dūmodo virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex se petierit. sed ꝓpter solam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilitatem se pape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.i.quū etiā propter bonum obediētie/potius videatur pati ꝙ agere.sicut de illo dicitur qui ad mandatū ecclesie reddit debitū vxori. vt no.⁊ legitur de sentē.excom.inquisitioni.¶ De aureola ꝙ eam perdat in hoc casu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.sed talis habebit maiorē gloriā:s3 nō talē.legit ⁊ no.xxxij.q.v §.i.pro hac sententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū igit.quū igit in lege veteri:in q̄ nō min⁹ ꝑceptū dñi obligabat ꝙ votū hodie obliget i eccl'ia ⁊c. vbi sic no. Ostie. Quum igitur mandatū dñi ⁊ votū pari passu ambulāt: vt hic dicit.⁊ mandatū dñi possit adimpleri ꝑ aliud equipollens.xxij.q.iiij.innocēs.ergo ⁊ votum.sic argumentat hic Inno.quasi diceret:quū votū succedat loco precepti: eādem naturā debet habere.ar. ex vt li.pen.c.i.in fi. ⁊ idē dicimus de actione que loco alterius succedit:ꝙ eiusdem nature est:cū illa cui succedit.ff.si quis casu. si eū.§.q̄ iniuriarum.ar.ad hoc ex de sta.mo.recolentes.§.fi.⁊ pre.c.innocens.ex de censibus.significauit.ex de bap.maiores.§. fi.⁊ seq.quedam cōmutarent in aliud:per hoc figurabat votum peregrinationis commutationē recipere. Ostie.

¶ Nō obstat aut.de lenonibus:que dicit ꝙ sola castitas est ⁊c.subaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē sine baptismo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā certū est nō prodesse.i.ad Cor.xiij.de peni.dist.ij.§.euidēter.⁊ expressum.xxxij.q.v.tunc saluabit.c.hoc solū. vnde ⁊ Ber.Audeo dicere sine humilitate/nec virginitas marie deo placuisset.⁊ Aug.ait: Nō dubito ꝑferri mulierem superbe virgini.S3 nō obstat quod legit Eccl'i.xxvi. Nō est equa ponderatio anime cōtinētis.Nam hoc nō debet intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falsū est:quia virginitas siue pudicitia/virtus est principaliter animi nō corporis.xxxij.q.v.§.i.c.de pudicitia.c.magis timeam⁹.c.sicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā seruat in corpore:nisi pri⁹ spiritui insita castitate.vñ Aug. Virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio.vnde et Ecclesiasticus dicit. non continentis corporis/sed anime:quia continentia corporis sine continentia anime/est sicut lucerna sine oleo.⁊ talibus dicitur Matth.xxv.nescio vos. vel debet intelligi de continētia spirituali anime:vt scil3 homo abstineat a peccatis mortalibus et venialibus quantū potest.i.ad Cor.ix. Omīs q̄ in agone ꝯtēdit ab oib⁹ se abstinet.ꝓ hoc bñ facit.xxxij. q.v.nō est christifidelib⁹.al's est sub.c.ꝓposito.ibi:Habetis verā magnāq3 ꝯsolationē si fidā ꝯtinētiā retinetis nō ꝯsensisse pctis eor.h̄ etiā exp̄sse ꝓbat Esa.lviij.ibi:Quare ieiunauim⁹ ⁊ nō aspexisti ⁊c. vsq3 ibi:nōne h̄ est mai9 sic iuniū q̄d elegi:Dissolue colligatōes cordis tui ⁊c. ꝑualet

Virginitas qd sit.

ergo spiritualis continētia corporali: quā retinet virgo sacrata in tali casu per obedientiā pape contrahens. Sic etiā intelligit᷑ illud Hiero. dicētis/ꝙ absq̃ puritate/virginitate/cōtinentia ⁊ castitate/opera omnia imperfecta sunt.xxxiij.q.v.tunc saluabitur.hoc eīm necesse est vt intelligatur de virginitate ⁊ castitate aīe. ſm quē modū tota ecclesia dicitur virgo/iuxta illud.ij.Cor.x. Despondi vos ⁊c.xxvij.q.j.nuptiarū bonum.alr̄s nullus cōiugatus: nulla vidua saluaret᷑:quod dicere error est. ex̄ de summa trini.c.j.§.nō solū. ¶ Ad illud etiā quod dictū est/ꝙ nullam commutationē dabit homo ꝓ anima sua.Mat.xvj. de plano fateor. Sed dico ꝙ talis nō ꝑdit animā suā:qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur:⁊ caste viuere dicitur:sicut superius est probatum. Nec ꝓhibet᷑ iste monachus vel ista lege diuina contrahere:sed canonica. ex̄ qui clerici vel vo.veniēs.c.rursus.xxvij.q.j.quasi ꝑ totū.xxxiij.q.v.tunc saluabitur.ex̄ de vo.⁊ vo.re.qd̄ votū.lib.vj.ergo sup eam potest papa ex causa legitima dispēsare. ex̄ de conces.ꝑben.ꝓposuit. ¶ Restat deniq̃ respōdere illi ꝑdicto verbo decretalis.quū ad monasteriū.de sta.mo. ꝙ abdicatio ꝓprietatis: sicut ⁊ custodia castitatis/adeo annexa est regule monachali. Rn̄deo ſm Innocē. lumē iuris canonici/annexa de iure positiuo:qd̄ sic probat.monachus eīm nihil aliud est ꝙ̄ solitari⁹ ⁊ tristis.xvj.q.j.placuit.ij.ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoscat nomē suū. Monos eīm grece/latine vn⁹.achos grece/latine tristis. vnde dicitur monachus.i.vnus ⁊ tristis.⁊.c.monachus. quicquid vltra hoc additū est:de iure positiuo impositū est.

Papa cū monacho sup votꝫ substātialib⁹ dispēsare pōt.

¶ Ex quo apparet ꝙ papa dispēsare pōt cum monacho/vt ꝓprium habeat ⁊ vxorē ducat: vt.s̄.dictū est: quū nemini dubiū sit/quin ipsam religionē siue ordinē et naturam siue substantiā quā debꝫ ordini:ex toto tollere possit.ſm Innoc.etenī omnis religionis regula a sua tantū authoritate vires sumpsit.ex̄ de reli.do.c.fina.⁊.c.religionū.lib.vj.sicut ergo ⁊ religionē ⁊ eius substantialia instituit ⁊ approbat:sic ⁊ ipsam tollere pōt.ex̄ de reg.iur̄.ois res.his aūt sublatis subtrahit᷑ ⁊ regula.vn̄ dicit/annexa. quasi diceret.substantialia sunt hec duo.vn̄ ⁊ hec nō possent destrui:qn illa destruerent᷑.nec ledi/quin ⁊ lederent᷑: quia idem iuris est in annexis.ff.de reli.que religiosis.et ex̄ de iudi.quāto.cum suis concor.sed qd̄ fecit tollere pōt. Item quia mutat substantiā rei.C.de re.vx.ac.l.j.⁊ no.in pre.c.quū ad monasteriū.

Proprietatis abdicatio/⁊ castitatis custodia/an sint de substantia monachat⁹.

¶ E Quod aūt hec duo abdicatio ꝓprietatis/⁊ custodia castitatis/nō sint de substātia monachatus/etiam sic ꝓbo:olim in principio ecclesie primitiue in egypto/⁊ palestina ⁊ thebaida veri anachorite ꝓprium possidebāt ⁊ emebant ⁊ vendebant ⁊ donabant illud modicū quod habebant: ⁊ tn̄ nedū monachi: immo genus ꝑfectius inter tria genera monachorū de egypto dicebātur.sicut probat collatio Piamonis de tribus generibus monachoꝝ/scꝫ cenobitarū/sarrabiataꝝ/⁊ anachoritarū in lib.coll̄.Ioan.cassi. Immo ⁊ multi de cenobijs viri ꝑfecti egredientes ibant ad eos: vt ꝑfectius viuerēt vt apparet in predicto libro collationum/et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus primus summus anachorita ꝓpriū habuit ⁊ testamentū fecit.xix.q.ii.§.ecōtra paulus.ꝓ hoc facit qd̄ legit᷑ ⁊ no.ex̄ q̇ cle. vel vo.insinuāte.xxvij.q.j.de viduis.j.Et eremite ꝓpriū habere possunt vt no.pre.§.econtra.⁊.xxvij.q.ij.§.ecce.in glos.debent.Et ecclesia primitiua in speciali ꝓprium nō habebat: vt.xij. q.j.dilectissimis. nō fuit ex ꝑcepto dn̄i:sed illi⁹ ecclesie ordinatione sancta ⁊ ꝑfecta: sed illa regula nō rumpit᷑/si ex causa cū aliquo de contrario dispensat᷑:q: priuilegia paucorum legem nō faciunt.dist.iij.priuilegia. ex̄ de ꝟbo.sig. abbate. Nam.⁊ Aug.quod ordinauerat ꝙ clerici ꝓpriū nō haberēt:ex causa reuocauit.xij.q.j. certe ego sum.pro hoc facit:quia olim diaconisse ꝓpriū habebant. ar.xxvij. q.j.si quis rapuerit.vbi de hoc no.i glos.que sit.⁊.C.de sacrosanc.eccle.l.generali.⁊ qd̄ legitur ⁊ no.xij.q.j.c.fi.ꝟ.de sanctimonialibus.⁊ ex̄ de elec.indēnitatib⁹.§.supradicta.

lib.vj.ꝟ.innuitur.a sensu cōtrario/ꝙ papa posset approbare statum monachorū habentiū ꝓpriū ſm consuetudinē alemānie si vellet. ¶ Castitas etiam nō est de essentia monachatus nisi ꝑ ecclesiā:ergo possent ꝯtrahere:nisi lex ecclesie impediret.ar.bo.xxxij.q.iiij.dixit.⁊ facit quod no. xxvij.q.j.nuptiaꝝ.in glos.j.susceptū.in fi. Quod ex hoc apparet:quia apostoli q̄ fuerūt caput ecclesie primitiue: monachi vel cenobite ꝓ illo tēpore fuerunt:quo fuerūt cum multitudine credentiū hierosolymis.quia in illa ecclesia data fuit forma vite cenobitice ſm Piamonem.s̄.all̄. de tribus generibus monachorū:⁊ bedam/qui sup illo ꝟbo: dabat᷑ singulis ꝓut vnicuiq̃ opus erat. dicit:q̇ ita viuūt vt sint eis cōmunia oīa cenobite vocant᷑. Et quum apostoli cōmuniter vxores habuerunt:nec reperit᷑ ꝙ christus post eorū vocationē eos separari mandauerit ab vxorib⁹ contra legē quā ipse dederat de matrimonio nō diuidendo.quos de⁹ cōiunxit nisi ob causam fornicatiōis.Mat. xix.Mar.x.xxxiij.q.ij.quos de⁹.immo eas secū ducebant: licet cū eis carnaliter nō commiscebāt: vt mercede ꝑdicationis sustētarent᷑ ab eis.vt est expressum.xxxj.di.omnino confitemur.⁊ ibi no.ḡ dispensatio habet locū. ¶ F Itē ⁊ obedientia de substantia monachi est ſm ecclesiā: sicut castitas ⁊ viuere sine ꝓprio: vt no.Hostien.in pre.c. cū ad monasteriū.⁊ de regu.ex parte.⁊.c. consulti.⁊ facit pre.c. cum ad monasteriū.§.prior.ꝟ.abbas.de maio.⁊ obe.cum in ecclesijs.ibi:ad debitam obedientiā ⁊c.xix.q.iij.statuimus.ibi:Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit.⁊ tamē monachus factus eps absolutus est ab illa obediētia:quū factus sit de filio pater: vt no.xviij.q.j.c.j.Et possunt esse aliqui monachi ⁊ nō subesse abbati:vt no.xxvij. q.j.de viduis ⁊ puellis.in glos.pōt ergo.in fi. ¶ Plene ḡ ⁊ clare probatū est iuribus ⁊ rationibus posse papā cum monacho vt ꝓprium habeat:vt vxorē ducat:ex causa salutifera dispensare. immo etiā si dn̄s Innoc.iij.conditor illius decretalis/quū ad monasteriū/intellexisset ad literā ꝙ nec ipse:nec alius romanus pōtifex/in tali casu posset monacho cōtrahendi licentiā indulgere: nō potuisset legē suo imponere successori:quū non habeat imperiū par in parem.ex̄ de elec.innotuit.vbi de hoc.ff.ad trebel.ille a quo.§.tempestiuū.ex̄ de rescrip.quia per ambitionē.in fi. lib.vj.quicqd aūt no.Ber.in pre.c.cū ad monasteriū.⁊ ex̄ de cōdi.ap.c.ij.hoc teneas:quia Ber.⁊ sequaces hāc subtilitatē/⁊ rationes veras minime ꝑuiderunt. Thomas etiā de aquino in hac est sentētia. ¶ G Hoc tn̄ notādū est/ꝙ nisi papa ex iusta causa dispenset: peccat/nec dispēsatio prodest quātū ad deū:vt no. ex̄ de vo.⁊ vo.re. nō est. Quod verū est qn̄ dispensatur contra votū tacitum vel expressum:vel contra euangeliū/vel contra ecclesie generalem statū. Secus in dispensationibus que sunt contra ius positiuum: quia in his sufficit sola voluntas dispensatoris.etiā sine cā:q: de iure pōt supra ius dispensare. ex̄ de ꝯces.ꝑbē.ꝓposuit.ſm Guill̄.dur̄.in spe.in tit̄.delegato. §.nūc breuiter.ꝟ.⁊ no.⁊ Inno.i p.c.cū ad monasteriū.in glos.vbi ex cā q̄ no.ibi/ꝙ si sine cā dispēsat cū monacho vt ꝓpriū habeat:nec dispēsans/nec ille cū quo dispēsatū est quātū ad deū tutus est. Secus si sine cā dispēsat:vt vxorē ducat:q: si vxor credit bonā ⁊ licitā/tenet mr̄imoniū:⁊ tenet᷑ monacho reddere debitū.sed ipe debitū sine peccato exigere nō pōt. Rō diuersitatis est:q: in dispēsatiōe habēdi ꝓpriū nemini ꝑiudiciū fit:nisi illi cū q̄ sine cā dispēsat᷑. Secus est in mr̄imonio: vbi dispēsatio ꝓdest vel ꝑiudicat alij.s.ꝯiugi. Et ideo dicēdū est tenere mr̄imoniū ne illa cū q̄ ꝯtrahit authoritate ꝑncipis decipi videat᷑.C.de his qui ve.eta.impe.l.j.ex̄ de dona.ꝑ tuas.§.fi.xxvij.q.j.de viduis. vn̄ etiā no.Hostiē.in p̄.c.nō est: ꝙ si sine cā facta dispēsatio est:etsi illi cū q̄ dispēsatū est det᷑ exceptio: in iudicio tn̄ aīe dat᷑ dānatio.maxime dispēsanti.ar.C.de iudi.rē nō nouā. ix.q.iij.alioꝝ.sed ⁊ peterēti ⁊ recipiēti.maxime si ad postulationē ipsi⁹ dispēsatio ē obtēta.ar.ff.qd̄ q̇sq̃ iur̄.l.iij. Notat etiā de ista materia Hostiē.ex̄ de elec.dudū.ij.i glos.de iur̄.

Papa iusta de cā dispēsare dꝫ.

volūtariā spectat:⁊ ideo pōt extra dioc̄.fieri.ff. de off.p̄si.
l.ij. no.etiā Joā.and.de fo.cōpe.q̄uis.in cleme.in glos.in
duobus.ꝙ inter subditos volētes in alioꝝ dioc̄.de licen⸗
tia dioc̄.epi suā iurisdictionē exercere possunt.secus inter
inuitos.de offi.oꝛ.quū eps.li.vj. Tenet etiā Ostiē.in pꝛe.
ca.nouit.ꝙ oꝛdinarius exiens suū territoꝛiū cū intētione
cito redeūdi excōicare ⁊ absoluere pōt subditū suū extra
q: nō d: diuertisse.ff.de diuoꝛ.l.iij.de peni.dist.j.in.l. diuoꝛ
tiū.⁊ in.l.destitisse.p hac materia supꝛadicta facit de sen.
excō.venerabilibus.§.vbi aūt.li.vj.Itē cōmittere causas
q̄uis sit iurisdictionis:pōt ep̄us extra suā dioc̄.ff.de offi.
p̄fec.vꝛ.l.fi.Itē ꝙ iurisdictionem exerceat ep̄s extra suam
dioc̄.nūc cū volūtate ipsi⁹ cui⁹ est dioc̄.nūc ꝓpꝛia autho⸗
ritate:ptꝫ ex̄ de vsu pal.ex tuarū.de fideiussoꝛib⁹.c.cōstitu
tus.in fi.legit̄ ⁊ no.p Joan.and.ex̄ in cleme.de pꝛiuile.ar⸗
chiep̄o.ex̄ de vsu pal.ad supplicationē.vj.q.iij. scriptū.vij.
q.j.epi.xcij.di.§.nūc aūt.cū tribus.c.seq.⁊ glos.ex̄ de oꝛ.ab
ep̄o qui re.c.j.faciūt que no.p Ostiē. in summa.de offi.le.
§.⁊ in quo.loco all'.ij.q.j.nemo.xj.q.iij. nemo.j.Aliȷ̄ ꝯtra p
ca.xj.q.iij. si ep̄s.ex̄ de ap.quūꝙ sit romana.in fi.xj.q.iij.au
di.ix.q.iij.§.fi.⁊ hoc verū est ꝫm Ostien. q̇ hoc no.in pꝛe.
ca.nouit.⁊ Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc dica⸗
mus.v.sed q̇d si legatus in notoꝛijs in q̇bus cause cogni
tio nō requirit̄.ex̄ de iureiur̄.ad nostrā.iij.de fi.pꝛesby.q̄m.
¶ Potest legatus absoluere subditos suos/q extra pꝛo⸗
uinciā suā deliquerūt: nūc v̄o reuersi petūt absolui.ar.ff.
de offi.pꝛesi.l.iij.§.v.habet.xvj.q.j.placuit.ex̄ de offi.le.ex⸗
cōmunicatis.que nō distinguit:sed Guill'.⁊ Ostiē.ꝯtra.p
ca.ex̄ de fo.cōpe.cū ꝯtingat.⁊.c.fi.C.v.de crimi.agi.opoꝛ.
aūt qua ꝓuincia.C.nisi sena.vel cla.l.j.iij.q.vj.c.j.ex̄ de rap.
ca.j.de sentē.excō.officij.Pꝛimū reputo verius ꝓpter pꝛi⸗
uilegiū a latere legatoꝛū speciale nō restringendū.ar.bo.
ex̄ de pꝛiuilegijs.in his. ¶ B

Pote⸗stas le⸗gati i dis⸗pensan⸗do.

Nunc aliq̇d tangā de dispensationib⁹ istoꝝ lega
toꝛū se.ap.a latere.Circa quod sciendum est ꝙ
quicq̇d pōt circa dispēsationes ep̄s/archiep̄s/
pꝛimas/vel patriarcha:vel q̇libet alius oꝛdina
rius:hoc totū pōt de latere cardinalis legat⁹.q: ipse oꝛdi
narius in ꝓuincia sibi decreta: ⁊ maioꝛē oībus post pꝛin⸗
cipē habet in ea potestatē.vt.s̄.§.pꝛe.v.item ad officiū.cū
v.seq.ꝓbaui.Itē pōt etiā dispēsare in oībus illis:dūtaxat
exceptis que sunt roma.pon.reseruata.ex̄ de offi.le. quod
trāslationē.⁊ arg.ex̄ de cōsang.⁊ affi.ꝙ dilectio.de trāsac.
ca.fi.que superius in ar.xlv.⁊.xlvj.specificaui.Non potest
dispensare vt nouitius vel homo alterius ꝓfessionis fiat
abbas.ex̄ de elec.offi.nec alterius habitus.ex̄ in cleme.de
elec.cū romani.Nec cū illegitimis quātū ad sacros oꝛdi⸗
nes ⁊ beneficiū curatū.ex̄ de fi.pꝛes.dilectus. in fi. Secus
in simplici beneficio ⁊ minoꝛib⁹ oꝛdinib⁹: sicut q̇libet oꝛ⸗
dinarius ep̄s.ex̄ li.vj.de fi.pꝛes.is qui.Nec cū irregularib⁹
ex̄ de offi.del'.c.fi.nec cōtra aliq̇d conciliū generale:nec in
gradu pꝛohibito cōsanguinitatis ꝫm Guill'.in spe.in tit'.
de legato.§.nūc ostēdendū.Nec in ep̄atū quantū ad eta⸗
tē:sed quoad minoꝛes oꝛdines. sic cōiter ꝫm Guill'. q̇ de
hoc no.in spe.in titu.de legato.adde q̇d no.s̄.xlv.ar.§.sciē
dū.v.xiij.Potest t̄n cōfirmare electionē illi⁹ q̇ ab aposta⸗
sia rediȷ̄t/ꝫm.B.ibi. ex̄ de elec.q: diligentia.Pōt etiā ꝫm
Bern̄.dispēsare vt illegitim⁹ immediate patri suo in eo⸗
dē beneficio succedat.vt ibi no. Guill'.ex̄ de fi.pꝛes.c.pen̄.
Itē legatus de latere pōt generaliter dispēsare et penas
mitigare vbicūꝙ nō ꝓhibet̄.ex̄ de transac.c.fi. Itē dispē⸗
sat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatū. ex̄ de sta.mo.
q̇d dei.b̄n pōt t̄n talis in ep̄m eligi sine dispēsatiōe: pꝛout
ibi no.Innoc̄.Tenendū est generaliter/ꝙ in ḡnali lega⸗
tiōis mādato trāsit dispēsandi ptās.ar.ij.q.v.q̄ de causa.
ex̄ de trāsac.c.fi.ex̄ de biga.quia.nō pōt t̄n legat⁹ iure lega
tionis dispensare cū illo quē absoluit ab excōicatione sup
irregularitate cōtracta:quia sic ligatus celebꝛare diuina
p̄sumpsit.vt no.Guill'.dur.in spe.in titu. de legato.§. nūc
dicamus.v.sed an tūc.nec legat⁹ cui specialiter est indul⸗

tū/vt cum hmōi irregularibus sue ꝓuincie valeat dispē⸗
sare:cū scholaribus vel aliȷ̄s alienigenis intra illā ad tps
degētibus dispēsare valebit:q̄m hmōi indulgētia stricte
interp̄tāda est.ex̄ de trāsla.c.fi.⁊ intelligēda solū de indi⸗
genis:⁊ ibi intitulatis/⁊ ibi ꝑpetuo moꝛaturis: sꝫ nec ta⸗
lis pōt oꝛdinare iure legatiōis. vt no. Guill'.in spe. in tit'.
de lega.§.cōseq̄n.sed nūquid.Nō pōt legatus dare alicui
licentiā alienādi de rebus ecclesie iure legatiōis ꝯtra ꝓ⸗
pꝛiū iuramentū q̇d pꝛestitit de rebus eccle. nō alienādis.
ro.pō.incōsulto.ex̄ de re.eccle.nō ali.vt sup.de feu.c.ij.nec
permutādi: q: ꝑmutatio alienatio est.ex̄ de re.eccle.nulli.
Si v̄o abbas vel pꝛioꝛ vel p̄latus iurauit nō alienare sine
cōsensu episcopi vel abbatis infra legationē cōstituti: le⸗
gat⁹ hmōi licentiā dare poterit:q: oꝛdinarius est/vt sepe
s̄.pꝛobatū est.⁊ q: authoꝛitas legati in tali iuramēto in⸗
telligitur excepta.ex̄ de iureiur̄.venientes.Si aūt aliquis
abbas iurauit nō alienare sine licētia: ⁊ abbatis montis
cassini vel cistraici cui subest:legatus cum illo nō poterit
dispēsare:quia abbas cui ille qui iurauit subest:nō est de
sua legatiōe.vbi aūt iuramentū p̄stitū nō est:bene potest
legatus ex causa concedere licentiā alienādi vel permu⸗
tandi possessiones intra fines sue legationis.etiam si ille
p̄latus subsit alteri extra eius legationē moꝛāti.ar. ex̄ de
reli.do.c.ij.xj.q.j.experiētie.ex̄ de fo.compe.sane.⁊.c.fi.De
potestate legatoꝝ que immediate emanat a potestate pa
pali hucusꝙ tractasse: etsi bꝛeuiter:sufficiat.verū quia in
hoc opusculo de statu ecclesie plurimū est necesse scire ir⸗
regularitatis materiā in iure diffusam.⁊ incertā: Idcirco
aliud de ea hic interserā diffuse p multos doctoꝛes tracta
ra.maxime ratione iuriū nouoꝛū postmodū editoꝛum.
¶ Articulus.xlviij. A

Irregu⸗laritas.

T pꝛimo sciendū est
ꙩ irregularitas est nota siue impedimentū
canonicū ex peccato siue defectu pꝛoueniēs:
qua q̇s ꝓhibet̄ ad ecclesiasticos oꝛdines ꝓ⸗

Nota q̇d sit.

moueri:⁊ ī eisdē ministrare.Ideo dixi nota:q̇d idē est q̇d
infamia seu irregularitas.ex̄ de pur.ca.accedēs.ij.q.iij.§.
hinc aūt.j.⁊.l.indulgētia. sub alio.§.notandū.ff. de his q̇
no.infa.furti.accipe.§.si quis alieno.⁊.l.se. Est etiā nota
idē q̇d cicatrix vel signū imp̄ssum.ff. de seruis fu.l.ij.facit
C.de aque ductu.l.decernimus.ex̄ li.vj.de sentē.excō.si iu
dex.ante fi.ibi.annotatiōe signati. Idē etiā est stigma.C.
de fabꝛi.l.stigmata.li.xj.cuius textus ponit̄ pꝛe.c.si iudex.
quod verbū ponit̄.xxxiij.q.ij.hoc ipsuꝫ.Et irregularitas
est cicatrix criminis vel defectus:vt.lxj.di.in sacerdotib⁹.
in fi.vbi d:: Perferēs memoꝛandi criminis labē.i.irregu⸗
laritatē/nō habꝫ lucidā sacerdotij dignitatē.Unde/sani⸗
tas penitētie post vulnus scꝫ peccati secuta/sine cicatrice
scilꝫ irregularitatis esse nō pōt.j.q.j.ventū.⁊ ad hoc facit
glos.ibi posita sup v̄bo cicatrice/que incipit:quia etsi pe⸗
niteāt:t̄n irregularitas manet:que non abolet̄ p peniten⸗
tiā.xxv.dist.pꝛimū.l.di.illud.j.q.vij.si quis omnē. quia etsi
animas per penitentiā saluare possumus:infamiā tamē
facti/subaudi ꝫm glos.abolere nō possumus. vt in pꝛe.§.
hinc autē.colligitur/legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicū.s̄.
in descriptione irregularitatis:quia irregularitas est im
pedimentum a iure canonico introductū. ar.ex̄ de sentē.
excom.is qui in ecclesia.lib.vj. fuit tamē figurata de iure
diuinoꝛ:quia dictum est dauid pꝛimo Paralipo.xxij.Nō
edificabis mihi templum:quia multū sanguinem effudi⸗
sti.j.q.vij.si quis omnē.de con.dist.j.c.j.In veteri aūt testa
mento erant irregularitates tempoꝛales ⁊ nō perpetue:
vt quando quis eijciebatur extra castra pꝛo eo ꝙ tetige⸗
rat immundum vel moꝛticinum vel simile.xxxiij.q.ij.hoc
ipsuꝫ. ¶ Pꝛouenit autem irregularitas sepe ex facto seu
ex crimine:vt patet in clerico censurā ecclesiasticā violan
te:vel ex aliq̄ notabili inobediētia p̄sertim aduersus sedē
ap.lxxxj.di.si qui.ex̄ ne cle.vel mo.nō magno.in fi.ex̄ de he
reti.excōmunicam⁹.j.§.sane.ex̄ de cler̄.ex.mi.c.fi.ꝓpe fi.ex̄

Irregu⸗laritas vn̄ pue⸗niat.

de sentē.exco. significauit.⁊ in simoniaco ordine:⁊ in cle-
rico p saltū promoto:⁊ similibus.⁊ generaliter in cōmit-
tente aliquod de criminibus in apl'ica regula contentis.
xxv.di.§.nūc aūt.⁊.c.j.⁊ in crimine homicidij.di.l.miror.
Itē ex defectu ꝓuenit.qn̄q; a natura:qn̄q; ex euētu. a na
tura/vt defectus nataliū. regula em̄ ecclesie est:vt q̇s de
legitimo matrimonio nascat᷑. cōtra hāc regulā natus ir-
regularis est:vt dis.lvj.⁊ ex᷑ de fi.pres.p totū. vel si q̇s cum
corporis defectu notabili nascit᷑: vt.lv.di. ⁊ de corpo.vi.p
totū.¶ Ex euētu aūt ꝓuenit in quolibet hoie:vt in biga
mia.vt ex᷑ de biga.p totū.⁊.xxvj.dist.p totū.Dicit᷑ aūt irre-
gularis/ab in quod est fine/⁊ regula.vnde irregular; q̄si
contra regulā ecclesie natus:siue p defectū/siue p factum
extra eā positus:vt p̄missum est.¶ Cōtrahit᷑ aūt modis
quodāmodo indicibilibus ⁊ inexprimibilibus acute vi-
dētibus.¶ Et primo siquidē (vt dictū est) ex defectu na-
taliū:cū q̇bus solus papa dispensat.saluo qd̓ dicit᷑ de sim-
plici beneficio:⁊ minoribus ordinib᷒/in quibus pōt ep̄s
dispēsare. ex᷑ li.vj.de fi.pres.is qui.⁊.s̄.in arti.s̄. ꝓximo.§.
nūc aliq̇d.℣.nec quū tetigi. nā papa in omnibus irregu-
laritatibus dispēsat:quia irregularitates ⁊ pene earū de
iure positiuo sunt: vt dictū est.s̄. ꝙ papa plenā potestatē
habet.ex᷑ de con.pre.ꝓposuit. Itē criminosi notabilib᷒ cri
minibus irregulares sunt:de q̇bus.xxv.dist.p totū.vj.q.j.
infames. Itē bigami:vt.s̄.dictum est. Quot modis biga
mi dicant᷑.no.ex᷑ de biga.c.ij.in glos. itellige. Itē illiterati
⁊ imprudētes irregulares sunt.xxxvj.di.illiteratos.ſ; ta-
lis characterē recipit:vt no.ex᷑ de de. p sal.pro.c.j. Itē cu-
pidus est irregularis.xlvij.di.p totū.⁊ vsurarius.vt e.dis.
c.ij.⁊.j.⁊ ex᷑ de vsu.p̄terea. Itē percussor.xlv.dist. per totū.
ex᷑ de cleri.pcu.per totū. Si ṽo quis percutiat absq; mor-
tis periculo:vel sanguinis effusione/vel trūcatione:⁊ ha
bet potestatē:nō imputat᷑ ei.ex᷑ de rap.in archiep̄atu.xxiij
q.v.c.ij. Sed beat᷒ petrus q̇ abscidit auriculā malcho p̄n-
cipis seruo. Matth.xxvj. Joan.xviij.xxiiij.q.j.si petrus.⁊
xxiij.q.iij.p mēbris.⁊ beat᷒ paulus electus a dn̄o in apo-
stolatū:vt.l.di.§.ecōtra.qui interfuit morti stephani lapi-
dantibus ministeriū p̄bēdo. Actu.vij. nō fuerunt irregu-
lares.quia nondū erāt clericis arma ꝓhibita:nec irregu-
laritas erat inducta:que est a iure canonico:vt.s̄.℣. ideo
dictū est. Immo licebat olim sacerdotibus occidere.ij.q.
vij.c.nos si incōpetēter.§.item quū balaam.℣.his ita.ij.⁊
etiam primo dū fuerunt baptizati: ⁊ irregularitas talis
tollitur in baptismate.no.xxvj.di.deinde. vel diuina reue-
latione excusati sunt.ex᷑ de diuor.gaudem᷒.xxiij.q.v. si nō
licet.j.q.viij.occidit.diuina em̄ facta ⁊ maxime veteris te-
stamēti sunt admiranda: nō in exemplū trahēda.ij.q.vij.
§.item quū balaam.℣.daniel.⁊.iiij.q.iij.§.sed obijcit᷑. Itē
leprosi irregulares sūt.vij.q.j.quū pcussio.ex᷑ de cle.egro.
ca.penul. Itē litigiosus est irregularis.xlvj.di.per totum.
Item iudices/adsessores/aduocati/ꝯsiliarij/tabelliōes/
sentētie dictatores in causa sanguinis. legit᷑ ⁊ no.xxiij.q.
vlt.sepe.l.dis.si q̇s viduā.ex᷑ ne cleri.vel mo. sententiā.⁊.c.
clericis.ex᷑ de homi. postulastis.lj.di.c.j.⁊.c. si q̇s post. Tū
si clericus ex sola curiositate vel leuitate fuerit vbi latro
suspēdit᷑:vel vbi q̇s in duello interficit᷑/licet grauiter pec-
cet:nō t̄n fit irregularis/si nec cōsiliū vel authoritate vel
auxiliū p̄stiterit.no.pre.c.sententiā. Si ṽo iudex/vel offi-
cialis/vel miles/vel aduocat᷒ talia susceperūt officia:nō
t̄n sunt executi:nō ꝓhibent᷑ ordinari.no.Hug.lj.dis.si q̇s.
Et q: sola voluntas in actū nō producta nō facit quemq̇
irregularē.no.j.q.iiij.q: p̄sulat᷒.in glos.ar.quod ex᷑ de ho-
mici.petrus.⁊ q: irregularitas factū respicit.xv.q.j.si q̇s
nō iratus.al's vix vnq̇ inueniret᷑ quisq; qui non esset irre-
gularis. Joan.t̄n no.de peni.disti.j.periculose.in glos.⁊ ir
regulares.ꝙ qui voluit facere homicidiū:⁊ nō fecit q: nō
potuit:irregularis est.cōtra teneo pre.c.si quis nō iratus.
xv.q.j.fateor t̄n cū Joan.ꝙ si quispiā sepe bellis interfuit:
nec remansit per eū quin occideret:licet nō occiderit:irre
gularis censetur ꝓpter ambiguum duplicitatis. vt no.in

Irregularitas ꝯtrahitur.

pre.c.si quis post.pro hoc facit quod legit᷑ ⁊ no.xxiij.q.vl.
ca.vlt. Tenet aūt Guill᷑.dur.in spe.in titu.delegato.in.§.
iuxta.℣.sed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec p eū stetit
quin occideret:repellēdus est.secus si nec pcussit:nec ope
ram dedit fm̄ Hug. Similiter iudex qui examinauit cau
sam sanguinis:⁊ aduocatus in ea: ⁊ officialis qui operā
dedit ex officio suo vt sanguis effunderetur:irregulares
sunt:licet mors vel effusio sanguinis nō fuerit subsecuta.
potest t̄n cū talibus g'ep̄m dispēsari.ex᷑ de homic᷑.petitio.
⁊ de cleri.pug.in du.c.j.ex᷑ ne cle. vel mo.c. sententiā. simi-
liter cū illo qui nō ex officio ~~suo/sed~~ ex odio dedit operā:
⁊ fecit quod potuit vt occideret: nō t̄n occidit/nec etiam
mutilauit:ep̄us dispensat.indiget em̄ talis dispensatione
fm̄ Guill᷑.in pre.§.j.iuxta.℣.sed quid.¶ Itē exercēs artē
chirurgie irregularis est:si ꝓpter imperitiā suam vel ne-
gligentiā mors fuerit subsecuta ex incisione vel adustiōe
vel potione quā dedit infirmo.ex᷑ de homici.tua.§.j. si ṽo
peritus phleboromat vel secat: ⁊ adhibet omnē diligen-
tiam quā debet:nō tenet᷑ in aliquo si mors sequat᷑.xxiij.q.
v.de occidēdis. Si autē aliquis sagittam/telum/vel gla
dium infixū in guttur e pectore vel corpore alicui᷒ extra-
hit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis effi-
citur.ff.de reg.iur̄.culpa.⁊.l.ꝙ quis.⁊ pre.c.tua.de homic᷑.
Intellige autē chirurgū nō prohiberi a promotione: nisi
ꝓpter periculū:qm̄ de facili in officio suo errare pōt.vnde
si quis existēs laicus hoc officiū exercuit:nō ob hoc est ir-
regularis:licet multi sub huius cura obierunt:nisi ꝓpter
eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.⁊ hoc tenet In-
nocen.⁊ Ostien.ex᷑ ne cleri. vel mo.sentētiā. Clericis aūt
hoc officiū omnino iterdictū est:q̄uis ex hoc solo nō sint
irregulares:si tamē sub eorū cura aliqui obierunt preter
eorū culpā:dicūt Innoc᷑.⁊ Ostien.eos irregulares fore:
vt no.in pre.c.tua.⁊ pre.c.sententiā. Idē est de officio me-
dicine ꝓpter dubiū.ex᷑ de eta.⁊ qua.ad aures.per qd̓.c.cle
ricus cauebit:si sapiens fuerit/ab officio medicine. nam
vix de centū vnus in ea sapiens:⁊ practicus fidelis ⁊ dili
gens inuenitur. vnde d: in.c.pre.ad aures.eruditus.vbi
dicit Ostien.sicut tibi falsa opinione videt᷑.vere em̄ erudi
tus ⁊ peritus ita prudentū regulis est munitus:vt in sin-
gulis egritudinib᷒ p̄terita ⁊ p̄sentia ⁊ futura cognoscat.
vt dicit Hippocrates in prologo prognosticoꝝ.¶ Tamē
notādū est ꝙ ad hoc ꝙ medic᷒ in arte peritus vel chirur-
gicus dicat᷑ congruā diligentiā adhibere: sufficit ꝙ infir-
mū visitet p̄sonaliter: ⁊ dietam suā ⁊ regimē dicat ei/nec
tenetur ad custodiā continuā p̄sonalē.ar.eoꝝ que legunt᷑
⁊ no.s̄.ex᷑ de frigi.c.fi.§.fi.de vsu pal.c.fi.de cōse.di.v.nūq̄.
⁊ ad hoc dicit Ostien.multū dignū no.⁊ qd̓ declarat pre.
decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.⁊ licet euētus mor
talitatis nō imputetur medico.ff.de offi.presi. illicitas.§.
sicuti medico.imperitia t̄n ⁊ negligētia imputat᷑.vt ibi.⁊
insti.de l᷑.acqui.§.imperi.⁊.§.imperitia.⁊.pre.c.ad aures.
vt ibi no.⁊ pre.c.tua.videat g̊ ꝙ faciat illas medicinas q̄s
scit fm̄ artem debere proficere consideratis circūstantijs
vniuersis. Caueat em̄ ne ꝓpinet medicinā de qua dubitet
vtrum proficere possit vel nocere: q̄uis magis credit eā
proficere:quia in dubijs est via tutior eligenda. ex᷑ de ho-
mici.ad audientiam. Et quia securius est relinquere ho-
minē in manu dei:q̄ ipsum quoquo modo exponere dubi
tabili medicine. Si etiam omittat scienter debitam medi
cinam:delinquit.sicut ⁊ indebitam propinādo/fm̄ Inno
cen. Quam etsi malitiose propinet ad infirmitatē aggra
uādam: et infirmum faciat redimi:est extraordinarie pu
niendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autē
se dicat peritum quum nō sit:⁊ faciat vel omittat aliquid
ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit: peccat
⁊ irregularis est.ar.ff.quod quisq; videtur.hoc edicto.ff.
de ac.emp.⁊ vendi.iulianus.§.ꝙ autem diximus.⁊ se.fm̄
Innocen.⁊ est expressum pre.c.ad aures. Si ṽo medicus
bonā medicinā dedit quātū ad artē: ſ; quātū ad materiā
mala erat ꝓpter vetustatē specierū vel falsam similitudinē

Exercēs chirurgiam an sit irregularis.

Medicā artem exercens an sit irregular;

quā gerebat verarū speciērū: vel aliā quamcūq; causam:
si omnē diligentiā adhibuit: quā potuit in speciebus eligē-
dis: inculpabilis est. q: ꝓbabilis est de facto ignorantia
excusata. ſm Innoc. ex. de cleri. ex. mi. ap̄lice. imo ⁊ solici-
ta diligētia eū excusat: vt. s. ꝓbatū est. Sed et si ſm artē
medicine vel chirurgie vtile est aliquem scindi: secure fa-
ciat hoc fieri: dūmodo peritū inueniat incisorē. Et si inci-
sor errat nō ex imperitia vel desuetudine: sed q: infirmus
nō habet venarū aut mēbrorū debitā vel consuetā dispo-
sitionē: aut q: subitus ⁊ insolit⁹ timor vel tremor irruit
super eū: videt̄ chirurgicus excusatus ſm Innocē. ex. de
frig. ex literis. Si aūt chirurgicus dubitat de incisore ab-
stineat tam ipse ꝙ incisor/ ſm Innoc. ar. ff. de flu. l. j. in pn.
§. de fun. instruc. quū delamonis. §. asinam. ⁊ q: in dubijs
via tutior est eligēda: vt. s. Si vero infirmus nō obedit me-
dico vel chirurgico: nō imputat̄ eis/ nec ꝓpterea infirm⁹
cōmittit peccatū inobediētie: q: nec p̄latus eius est: incau
te tn̄ facit: q: nō credit perito in arte sua: vt p₃ in eo qd̄ le
git̄ ⁊ no. ex. de homi. significasti. ij. §. j. v. quidē. Si vero in-
firm⁹ ex certa sciētia seu affectata/ sumit poculū: vel aliud
sibi ꝯtrariū: peccat. facit em̄ cōtra charitatē: q: debet cor-
pus suū diligere ⁊ custodire vt in eo seruiat deo/ ſm In-
nocen. de peni. di. ij. charitas. j. v. item corpus nostrū. ⁊ nō
licet in seipsū seuire: vt patet in eo qd̄ legit̄ ⁊ no. ex. de cor.
viti. significauit. ⁊. c. pre. nec debet ire post cōcupiscētias
suas. Eccl'i. xviij. B. nec in carnis desiderijs ābulare. Ro-
ma. viij. a. b. nec manū sibi inijcere. ff. de edi. edic. quū aūt.
§. excipit̄. Itē q: quū medicus peccet contra traditiones
artis dando talia: vt. s. tactū est: multo potius infirm⁹ ac-
cipiendo. sicut peccaret sciēter venenū accipiēdo: nisi ac-
ciperet causa miraculi faciēdi. vt legit̄ beatus Ioan. euā-
gelista in legenda sua fecisse. Secus si nō crederet morti-
ferū: lic₃ crederet ex illo potu vel cibo infirmitatē magis
roborari siue ꝓlōgari: q: hic nō peccat mortaliter/ vel ad
min⁹ nō ita grauiter/ sicut prior. nā grauior pōt esse affli-
ctio sitis ꝙ febris. sanus aūt nō tenetur viuere medicina-
liter: q: om̄ia sana sanis. Caueat tn̄ ne sciēter aliquid no-
ciuū recipiat. vt. s. dictū est. De seruientibus vel ministris
ꝓpinantibus infirmis quicq̄d petūt: dicendū est/ ꝙ si ex
certa scientia: vel ex improbabili ignorātia seu affectata/
aliquid nociuū infirmo ꝓpinauerint quantūcūq; petēti:
peccant grauiter ſm Innocē. ⁊ irregularitatis: si moriat̄
infirmus: periculo se exponūt. quia in culpa fuerūt talia
ministrando. vt. s. dictū est. ⁊ facit ex. de homi. de certo. de
iniu. si culpa. Idē est si contra preceptū medici hec faciāt:
q: in talibus credendū est medico: nō infirmo. v. q. v. c. j. ij.
⁊. iij. Aug. q̄d em̄ prosit vel obsit nouit medicus: nō egro-
tus. sup̄ adicta no. quasi ꝑ Innoc. ⁊ Hostien. ex. de homic.
tua. sed si talia bona fide fiant circa egrotos: nō debet q̄s
facilis esse ad faciendā sibi cōscientiā scrupulosam: ꝙuis
in aliquo sit erratū: si nō sit ibi lata culpa: quū negligētia
dissoluta q̄ prope dolū est: in h'mōi scrupulū de facili depo-
nere debet ad cōsiliū sapiētis. ex. de simo. ꝑ tuas. ij. Si aūt
lata culpa fuit aut negligētia: irregularis est. Si vero non
sit certū: aut dubitat̄ ꝓbabiliter ſm iudiciū medicorū/ an
nō. in primo casu abstinēdū est ab officio ⁊ ꝓmotione. in
scdo deposita erronea cōscientia: si fieri possit/ poterit mi
nistrare: ⁊ etiā ꝓmoueri al's nō. ſm Rai. ar. di. l. hi q̄ arbo
rem. ⁊. c. sepe. Is q̄ ante baptismū irregularis est: post ba
ptismū irregularis remanet. xxvj. dis. c. j. ⁊. ij. ſm Guil. dic
vt no. e. di. c. deinde. i glos. videt̄ ergo ⁊ ꝑ Innoc. de diuor.
gaudem⁹. ⁊. j. eodē ar. §. sed querit̄. v. vlt. Itē irregularis
est ordinat⁹ ad sacrū ordinē ab ep̄o q̄ renuntiauit ep̄atui.
vt ex. de ordi. ab eo q̄ re. ep̄a. c. j. Itē ordinat⁹ a nō suo ep̄o.
nō em̄ recipit executionē. ix. q. iij. c. j. ij. iij. et. iiij. vij. q. j. ep̄s
in dioc. lxxj. dis. c. j. ⁊. ij. vnde ⁊ suspensus est ipso iure: licet
nō irregularis: ⁊ nihilomin⁹ ab homine suspendet̄. vt no.
ꝑ Ioan. and. ex. de tempo. or. eos. li. vj. per. c. ꝙ trāslationē.
ibi: interdicenda. vnde si celebrat: nō est irregularis. quia
predicta iura loquunt̄ de suspensione quoad se tm̄. pōt tn̄
suspendi siue interdici ei ne celebret. vt pre. c. ꝙ trāsla. ⁊ si
postea celebrauerit: efficit̄ irregularis/ nec cū eo citra se.
apo. poterit dispēsari. ⁊ hoc probat stilus curie. nā qn̄ scri
bitur ꝑ talibus/ dicit̄ sic/ mādamus quatenus ipso ad tē
pus suspenso sup̄ hoc authoritate nostra dispenses. ⁊ no.
ꝙ dicit sup̄ hoc: ⁊ nō dicit sup̄ irregularitate. dispensat̄ em̄
vt nō deponat̄: qd̄ fieri deberet ſm pre. iura ſm Hostien. ⁊
Guill'. Itē ordinatus extra quatuor tēpora. de tempo. or.
quū quidā. Itē nō ordinatus celebrās. vt ex. de nō or. mi.
ꝑ totū. Item recipiēs plures sacros ordines eadē die. vt
ꝑ totū. Itē minor. xiiij. annis in subdiaconatu. vt. e.
e. ti. dilectus. Itē minor. xviij. annis in subdiaconatu. vt. e.
ti. vel nō est. hodie necessarij sunt. xviij. ex. in cleme. de eta.
⁊ qua. c. generalē. Itē ꝑ saltū ꝓmotus. ex. de cleri. per sal.
tue. si aūt quis ordinet̄ in presbyterū vel ep̄m nullū ordi-
nē inferiorē habēs: tenet ordo. si aūt i episcopū: nō/ nisi sit
presbyter. vt ibi no. Item rebaptizatus. de conse. dist. iiij. q̄
bis. ex. de apo. c. j. Item simoniacus in ordine. ex. de simo.
si quis. j. q. j. statuimus. idem dico in beneficio. ex. de accu.
inquisitioni. j. rn̄so. Item neophytus. xlviij. dist. per totū.
Item regularis audiens leges vel physicam vltra duos
menses. ex. ne cleri. vel mo. nō magno. in fi. Idem de ꝑso-
nis que enumerant̄. e. ti. c. fi. §. fi. Item publice penitēs. l.
dist. canones. lv. dist. penitētes. Itē accedens ad monaste
riū causa penitentie ibi agende ꝑ quocūq; delicto: siue le
ui/ siue occulto. ex. de renun. post translationē. l. dist. si ille.
Item suspensus ab officio. ex. de consue. quū dilectus. qui
autē sint suspensi: vide in repertorio Guill'. dur. sub titu.
sentē. excō. in rubrica ordi. Item accusatus accusatiōe pē
dente. ex. de testi. c. fi. Item cōuictus ⁊ confessus ⁊ condē-
natus de crimine. xv. q. vlti. si quis. ar. ex. de testi. testimo-
niū. Idem est si nō sit condemnatus: si crimen sit enorme
⁊ manifestū. l. dist. de his vero. Item denūtiatus aliquo cri
mine. ex. de accusa. omnipotēs deus. Itē accusator accusa
tione pendente. ij. q. iij. euphemiū. Item excōmunicatus
scienter ordines recipiens. ex. de sentē. excō. quū illorum.
Item recipiens ordines etiā ignoranter ab heretico vel
schismatico: vel suspēso/ vel ab eo q̄ renūtiauit ep̄atui. vt
legitur ⁊ no. ex. de schis. c. ij. ex. de ordi. ab ep̄o qui re. e. c. fi.
j. q. vij. ꝯuenietib⁹. Itē q̄ ꝯtraxit matrimoniū cū ioculatri
ce vel al's vili muliere vel ancilla. xxxiiij. di. si quis viduā.
ex. de cleri. cōiu. sane. Itē promotus post inhibitionē sub
pena anathematis. ex. de eo. qui fur. or. re. c. j. Generaliter
quicūq; ꝓmoueri nō potest ad ordines vel honores sine
dispēsatiōe: ⁊ quicūq; ineligibilis est: irregularis est. Itē
oēs casus q̄ impediūt ꝓmouēdos vel deijciūt iā ꝓmotos
⁊ qui penā depositionis merent̄: irregularitatē inducūt.
quos plene ꝓsequere in repertorio Guill'. dur. sub titu. sub
tēpo. or. in duabus rubricis. ex. ordi. ⁊ sub titulo de penis.
in rubrica illa/ casus totius iuris. Itē in veteri testamen- *Ve. testamē. irregularitates.*
to q̄dā inueniunt̄ irregularitates: q̄ impediebant aliquē
panes deo offerre: que moraliter intellecte/ etiā in nouo
repellunt: vt cecus: id est ignorantia. claudus: id est infir-
mitas mentis. habens nasum paruum: id est indiscretus.
vel grandem/ vel tortum: id est immoderata discretionis
subtilitas. habens fractum pedem: id est alienatio a bo-
no. vel gibbum: id est peruersitas. item lippus: id est de-
pressio ingenij. habens albuginem in oculo: id est arrogā
tiam. habens iugem scabiem: id est luxuriam. habens im
petiginem in corpore: id est auaritiam. ponderosus: id est
immunda cogitatio. hec leguntur Leuit. xxi. xlix. distinc.
hinc etenim. Item languidus: id est tarditas ⁊ negligen
tia. Indignum enim est dare deo/ quod dedignat̄ homo:
vt ea. distinc. c. fi. ¶ B Sunt quoq; irregulares: q̄ post
peractam penitentiam nō habent ordinis executionem: *Quib⁹ casib⁹ cōtigat ordinis executiōe queq̄ ꝑuari.*
vt ex. de renun. nisi quū pridem. §. j. quod cōtingit in mul-
tis casibus. Primo/ in homicidio. l. dist. minor. ex. de tēpo.
or. c. fi. Secūdo/ in simonia: in ordine. j. q. j. erga. vel in be-
neficio: q̄ad illud retinendū. ex. de accu. inq̄sitiōis. rn̄so. j.
Tertio/ si quis excōmunicat⁹/ suspēsus/ vel interdict⁹/ in
cōtemptū clauium se fecerit ordinari. ex. de sen. excō. quū
illorum.

illo:ū.§.ſi hos aūt. Quarto/ſi talis p̄ſumit celeb:are.ri. q.iij.ſi qs eps in cōcilio.ex̄ de vi.⁊ hone.deri. vt derico:ū. §.ſi qs igitur.vel cōferre beneficia.vel ſi qs a contenente interdictū beneficia recipere:vel ipſuȝ interdictū violare p̄ſumit.ex̄ de ex.p:e.tanta. Quinto/falſari⁹ literarū dn̄i pape.ex̄ de crimi.fal.ad falſario:ū.§.ſ. Talis tn̄ ſm Inno. ſi occultus fit:poſt abſolutionē ⁊ pniam peractā fine pctō o:dinatur.nec pōt cōpelli ad ceſſionē:q: nullo iure cauet̄ ꝙ fit infamis ipſo iure. Sexto/hereticus.ex̄ de pur.ca.in ter ſolicitudines.⁊ q̄ fuit hereticus.ſ.q.vij. cōuenientibus. ⁊.§.ſi.rij.di.nos cōſuetudinem. Septimo/exhibēs heretiçis eccleſiaſtica ſacramēta.vt de hereticis. excōicamus.§. ſi vero deric⁹.§.ſane derici. Octauo/ſodomita.ex̄ de ex ceſ.pla.derici. Nono/p:eſbyter pctō rem ſibi cōfitentē de nudās.ex̄ de peni.⁊ remiſ.ois.§.ſi. Decimo/inco:rigibilis ⁊ in nimia cōtumacia perſeuerās.ex̄ de do.⁊ cōtu.verita tis.§.ſi.xxiij.q.iiij.fo:te.ex̄ de iudi. quū nō ab hoīe. Unde cimo/crimen noto:iū de iure vel de facto.ex̄ de tēpo.o:di. c.ſi. Duodecimo/vtēs officio aſſiſſino:ū:vel eos receptās: vel defendēs:vel occultās:licet exinde mo:s non ſequat̄. ex̄ de homici.p humani.lib.vj. Decimotertio/apoſtata.ex̄ de apo.c.i. Decimoquarto/ſchiſmaticus.ex̄ de ſchiſ.c.ſ. De cimoqnto/intruſus.xvi.q.vij.ſi qs deinceps. vij.q.ſ. fact⁹. ⁊.c.ſeq.⁊ p abuſum ſecularis poteſtatis volūtarie elect⁹. ex̄ de elec.qſquis. Decimoſexto/oē crimē qd̄ ipſo facto in ducit infamiā ciuilē.iij.q.vij.§.po:ro.C.de infa.l.ſ.⁊.l. ait. vj.q.ſ.infames.iij.q.v.c.canonica.c.cōſtituimus. Decimo ſeptimo/infamia deſcēdens ex delicto per ſniam dedara to.q: Pena pōt demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphe miū.§.hinc colligit̄.infamis eīn irregularis eſt.ſiue ſit in famia iuris.vt li.di.q̄ in aliquo. vbi enumerātur multi ta les irregulares.⁊.ij.q.iij.§.notādū.C.de infa.l.ſ.ex̄ de teſti. teſtimoniū.ſiue ſit infamia facti.ex̄ de accuſa.oipotens.ij. q.iij.p:e.§.hinc colligit̄.lrrrj.di.tātis.C.li.rij.de digni.l.iij. ex̄ de exceſ.p:cla.inter.ex̄ de ſimo.ex diligēti.§.ſi. Qui aūt ſint infames:vide plene in reperto:io Guill̄.dur.de penis in rub:ica.ex̄ de o:di.vide etiā ar.ſ.pri. Decimooctauo/in caſib⁹ in qb⁹ ſolus papa diſpēſat:quos in.xl.⁊ in.xlvj.arti. s̄.poſui:vbi de diſpenſatione pape tractaui. In alijs aūt caſib⁹ non impedit̄ o:dinis executio poſt pniam.ſed ſuffi cit p ſolā pniam ſatiſfacere creato:i.nec illa occulta irregu laritatē inducūt.ex̄ de ſimo.c.ſi.l.di.ferrum.xxxij.q.v.chri ſtiana.ex̄ de cohabi.deri.veſtra.ex̄ de renū.niſi quū p:idē. §.pſone.de hoc no.xxv.di.p:imū.l.di.de his. Ho.in gloſ.ſm quoſdā.ex̄ de tēpo.o:di.ex tenore.in gloſ.magna.⁊.e.ti. le git.⁊ no.c.ſi. Itē ſuſpēſus ab officio/celeb:ādo fit irregu laris.xj.q.iij.ſi qs eps dānatur.⁊.c.ſeq.ex̄ lib.vj.de ſen.⁊ re iudi.quū eterni.in.e.⁊ eodē li.de ſen.excō. quū medicina lis.ſuſpēſus aūt a beneficio/celeb:ādo nō fit irregularis. q: nullo iure cauet̄:ſm Inno.ex̄ de elec. quū in cunctis.§. clerici.⁊.c.ſtatuim⁹.li.vj.§.ſi.ex̄ de ꝯceſ.p:e. q: diuerſitatē. Simoniaci etiā ⁊ noto:ij fo:nicato:es/⁊ alij ſuſpenſi a iu re/celeb:ādo nō incurrūt irregularitatē:niſi vbi ſpecificat̄ in iure.optime hoc pbat̄ de ſen.excō.is qui.li.vj. ſicut nec celeb:ās mino:i excōicatione ligatus:qui tn̄ a iure ſuſpē ſus eſt a participatione ſacramento:ū. ¶ Secus autem in ſuſpēſis ab hoīe.illi eīn ſi celeb:āt irregulares ſunt:vt p.c. ſi qs.ex̄ de cle.ex.mi.lato:es.c.ij.⁊.c.poſtulaſtis.ſm Inno. ⁊ Oſtiē.qui.de hoc no.e.ti.ſi celeb:at.⁊ de hoc.ex̄ de ꝯſue. quū dilect⁹.de eta.⁊ quali.quū bone.ratio diuerſitatis:q: mitius agit̄ cū lege:ꝙ cū miniſtro legis.ff.de arbi. celſus. ¶ Oſtiē.tn̄ no.ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis.li.vj. ⁊ de ſimo.tāta. ꝙ ſimoniacus ⁊ noto:i⁹ fo:nicato: ſuſpēſi ſunt ab officio pꝑter crimen a canone:quantū ad ſe ⁊ quantū ad alios.vt.xxxij.di.c.p:eter.§.verū.⁊ ex̄ de cohabi.deri.c. ſi.vn̄ poſt/quantācūꝗ pniam faciāt/nūꝗ celeb:are debēt ante obtentā a ſe.apo.diſpenſationē: alioquin cōtrahunt irregularitatē.ex̄ de biga.quia circa. Si eīn aliqs ſuſpen ſus eſt ab officio pꝑter crimen quantū ad ſe ⁊ quantū ad alios:ſemp fit irregularis celeb:ādo:ſm eum.vt no.de re.

iudi.quū eterni.li.vj. Inno.tamen tenet cū Oſtien. ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis. de hoc etiā ſcripſi.ſ.in ſcda pte iſtius operis de defectib⁹ p:eſbytero:ꝝ.§.de p:eſbyteris. Ho. xxx.no.etiā de hoc Innoc.ex̄ de cohabi.deri.dericos.⁊.c. ſicut.⁊.c.veſtra.⁊ de deri.percuſ.c.ſ.⁊ Archi.ex̄ de re iudi. quum eterni.li.vj.in ſi.cōtra. ¶ Po:ro ſi nō ſunt ſuſpenſi pꝑter crimen a canone:ſed pꝑter aliquē defectū: vt puta illegitime nati ⁊ co:po:e viciati ⁊ hmōi/nō incurrunt nō uā irregularitatē:ſi ante obtentā diſpenſationē celeb:ent: et hoc curia romana obſeruat.q: qn̄ diſpenſat cū talibus ſimpliciter diſpēſat ſuper defectū tantū: nulla facta men tione de irregularitate:q: nullā cōtraxit.lvſ.di.apl̄ica.c.ce nomanen.ex̄ de ſi.p:eſ.veniēs.⁊.c.peruenit. Et idem eſt ſi ſuſpenſi ſunt a canone:non pꝑter crimen:ſed pꝑter infa miā.vt.c.ſi.de cohabi.deri.de homici.ex lrīs.§.ſi. idem eſt in ſuſpēſo a cōfeſſionibus audiēdis/celeb:ante ante recō ciliationē:q: hoc iure non cauetur.xj.q.iij.c. ad mēſam.§. euidenter.de hac ſuſpenſione habet̄.xxvj.q.vj.per totum. ¶ Si quis etiā in irregularitate exiſtens/beneficiū rece pit:impetrata abſolutione ſup irregularitate/nō indiget alia diſpēſatione ſuper bn̄ficio obtēto.ſm fratrē Raimū. et Guill̄. ¶ Itē qui celeb:at in eccleſia ſanguinis vel ſe minis effuſione polluta:Et q̄ p:eſentib⁹ excōicatis maio ri excōicatione ſcienter celeb:at:non eſt irregularis. Qui vero/ſciēter in loco celeb:at interdicto:irregularis eſt:ſo lū ab illa irregularitate per romanū pontificē liberādus. ex̄ li.vj.de ſen.excō.is qui. Et is cui interdictus eſt eccleſie ingreſſus:ſi in eccleſia ingerat ſe diuinis:vt p:ius/irregu laris eſt.eo.ti.lib.vj.is cui. ¶ Si eps pꝑter patrono:um diſco:diā/clauſerit eccleſiā:p:ecipiēs ne ibi miſſarū ſolen nia celeb:entur:celeb:ātes ibi nō fiunt irregulares. ex̄ de iure patro.c.ſ.⁊.ij. Si aūt dicat:interdico talē eccleſiā:cele b:ans in ea irregularis eſt.ex̄ de exceſ.p:ela. tāta. ¶ Hoc etiā eſt notandū ꝙ excōicatus vel interdictus dicit̄ viola re interdictū:agendo ſuū officiū ſicut p:ius:puta offeren do in miſſa calicem vel v:ceos vel hmōi:vel celeb:ādo ſo lenniter veſperas vel matutinū.vt in p:e.c.ſi quis eps in cōcilio.ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis. Idem eſt in quo cūꝗ officio cantādo:⁊ in qbuſcūꝗ ho:is officiet eccleſiā. vt ibi no. Jo.an.ad idē.eo.ti.is cui.lib.vj. ſi aūt extra eccle ſiam celeb:et:in domo p:iuata:cum altari viatico:vel ſub diuo:vel in tento:io:vel cōceleb:et celeb:ātibus extra ec cleſiā cum altari viatico. vt ex̄ de p:iuile.in his.⁊.e.ti.c. vl ti.lib.vj.non eſt irregularis.q: non celeb:at in eccleſia. vt no. Joā.an.in p:e.c.is cui. ¶ Si vero intereſt diuino offi cio:⁊ cantat̄ vel pſalmodiat:non tn̄ celeb:at:nō eſt irregu laris.ſm Guill̄.dur.nec ſuſpenſionē incurrit:licet peccet: q: non facit tamꝗ in officio ſuo agens.p:e.c.s̄. p:ime. Ho. allegato:ꝝ.legere eīn pſalteriū:vel docere etiā euangeliū vel nouū et vetus teſtamentū in eccleſia interdicta nō eſt p:ohibitū:quū etiam ibi p:edicari poſſit.vt ex̄ de ſen.excō. rnſo.ar.tn̄ cōtra.ex̄ de exceſ.p:ela.tāta.de deri.ex.mi.illud §.ſi.ex̄ de re iudi.quū eterni.§.ſciturus.lib.vj. Sed diſtin gui pōt vtrū ex igno:antia ſeu etiā deuotione: an vero ex contēptu ſeu ex malitia ſe officio ingerat.ſm Guill̄.dur. ad hoc facit verbū dānabiliter poſitum in p:e.§.ſciturus. ¶ Item ſi excōicatus celeb:at:ſicut p:ius:vel dicit ho:as ſuas/officiādo populū/nō in eccleſia ſed extra:puta in na ui vel exercitu vel alibi:irregularis eſt.ar.de con.di.ſ.con cedimus. Secus ſi dicit ho:as cū vno vel duob⁹ aut plu ribus ſocijs/nō officiando eccleſiā:q: tunc non eſt irregu laris:ſed tūc bene facit ſi ſupp:imit verba illa que a ſolo ſacerdote dici ſolent.vt dn̄s vobiſcū.⁊ ſi per aliū/etiā non ſacerdotem/facit officiū inchoari. Celeb:ās interdictus vel excōicatus in eccleſia non conſecrata:irregularis eſt. quia idē iuris eſt/ſicut ſi eſſet cōſecrata:quoad hoc. ex̄ de imu. ecde.eccleſie.ex̄ de con.eccle.vel alta.c.ſi.⁊ ſic ibi te net Oſtien. nā idem eſſet ſi extra eccleſiā celeb:aret.vt.s̄. tactū eſt. ¶ Si ſacerdos ſepelit aliquem in cimiterio in quo certū eſt aliquos excōmunicatos eſſe ſepultos:nō eſt

irregularis:quũ hoc iure cautũ nõ sit.in cimiterio autem per sententiã hoĩs interdicto sepeliens solenniter/est irregularis.ex̄ de postu.p̄le.c.j.ꝑpe p:in.ex̄ de cleri.ex.mi.apostolice.facit.ex̄ lib.vj.de con.eccle.c.j. Qui etiã solẽniter et publice sepelit publice excõmunicatũ: licet grauiter peccet:nõ tamen ex hoc fit irregularis:sed est ei ingressus ecclesie interdictus.ex̄ lib.vj.de priuile.episcoporũ. Si autẽ sepeliat excõmunicatũ tẽpore interdicti: excõmunicatus est.ex̄ in clemen.de sepul.eos. Si aũt magister scholarum suũ exerceat officiũ:vel alij sua ministeria ꝛ officia:nõ incurrunt irregularitatẽ.quia hec officia vel ministeria non cõpetunt ratione ordinis. facit ꝑ hoc qδ no.j.q.iij. saluator.in glos.sicut in ecclesia.in fi.peccat tamẽ talis:ꝛ grauiter est puniendus sicut ꝛ laicus excõicationẽ contẽnens. ex̄ de cleri.ex.c.ij.in fi. Itẽ notarij/aduocati/iudices/ꝛ alij publica officia exercẽtes:si excõmunicati sint vel suspẽsi: et nihilominus ea exerceant:irregulares nõ sunt.q: talia officia non sunt ordini annexa.ad hoc.xj.q.iij.si quis eps in concilio. Benedicens etiã mensam excõicatus/suspensus/vel interdictus:nõ est irregularis.q: talis benedictio nulli ordini est annexa. xliiij.di.c.fi. Secus in benedictione aque.q: illa fit cũ solennitate per sacerdotem. de cõse. dist.iij.aquam. Si vero interdictus absoluat ab excõmunicatione:nõ est irregularis.q: absoluere excõmunicatũ/non est ordinis: sed iurisdictionis: sicut ꝛ excõmunicare. ij.q.j.nemo.ex̄ de elec.transmissam.ꝛ par ius est ligandi ꝛ absoluẽdi.sed absolutionis solennia adhibere:sicut est dicere orationes cũ stola/ꝛ psalmũ penitentialẽ:ꝛ in ecclesiam introducere:ordinis ꝛ officij est.ar.ex̄ de sentẽ.excõ. nuper.in fi.xj.q.iij.debent.ꝛ.c.seq. Si diaconus vel acholytus legit epistolã sine apparatu/in loco vbi de cõsuetudine generali dicit̃ per subdiaconũ epistola:videtur ꝙ fit irregularis. ar.xj.q.iij.si quis episcopus damnatus. vbi dicitur generaliter si q̃d cõtingat de sacro ministerio. sed hoc intelligendũ est de ijs que certo sunt ꝛ suo ordini deputata:sicut subdiacono legere epistolã. vel acholyto portare cereos.ꝛ sic de alijs.si.xxiij.di.si subdiaconus.ꝛ.c.seq. xxv.dist.perlectis.xxj.dist.cleros. Sed si facit ea que non sunt certo ordini deputata:vel a iure vel a consuetudine: vt si cantat respõsoria/vel legat lectiones: nõ fit irregularis.vnde videtur ꝙ si in aliqua ecclesia sit consuetudo/ꝙ quisꝙ sine distinctiõe ordinis legat epistolã: vel portet cereos:vel q̃d aliud ptinens ad aliquod officiũ/faciat: non erit irregularis/qui illud officiũ agit.cõsuetudo eñ attẽditur in sacramẽtis ꝛ ecclesiasticis officijs.ex̄ de cele. mis. perniciosus.cũ suis cõcor. vide qδ no.de vi.ꝛ hone.cleri. vt quisꝙ.super.ꝟ.epistolã.ar.tamẽ cõtra de homici. sicut dignũ.in fi.ꝟ.dicitur.ꝙ homicide nõ debent etiã respõsoria separatim cãtare. Sed dici põt ꝙ illud specialiter fuit iniunctũ:propter horrorem enormis criminis. ptꝫ igit̃ ex premissis ꝙ in minoribus ordinib⁹ cõtrahitur irregularitas.ꝛ probat̃.ex̄ de cleri.ex.mi.c.ij.nã ꝛ tales degradãtur. xj.q.iij.episcopus presbyter.in fi.xxiij.dist.c.fi.xxvij.q.j. si quis eps. Si etiã interdictus vel excõicatus habens solã tõsuram:que est ordo.ex̄ de eta.ꝛ quali.quũ cõtingat.officiet in suo ordine:irregularis est:fm Ostiẽ. ꝛ Guill̃.xxiij. di.psalmista.xxj.di.cleros.in pn. Si presbyter excõicatus vel suspẽsus simpliciter a suis ordinibus/administret in ordine acholytat⁹:irregularis efficitur. vt.xj.q.iij. si quis episcopus dãnatus.ibi.si q̃d cõtingit de sacro ministerio. Secus si tantũ a missarũ celebratione suspensus esset. Si cõstitutus in minoribus ordinibus excõmunicatus legit epistolã in missa priuata:nõ est irregularis:ex quo hoc sine solẽnitate facit:quum etiam a laicis quãdoꝙ legãtur epistole ꝛ lectiones de cõsuetudine.facit qδ no.ex̄ de vi.ꝛ hone.cleri.vt quisꝙ. Et idẽ iuris est:si ministret ad altare sacerdoti:parando vinũ ꝛ aquam ꝛ hmõi.ꝛ idem etiã puto in presbytero diacono ꝛ subdiacono:fm Guill̃. Si episcopus a põtificalibus sit suspẽsus:in illis celebrando nõ efficitur irregularis.q: pontificalia nõ sunt de substãtia.

Nam ꝛ sine ipsis põt quodlibet pontificale officiũ exercere.nec debet quis irregularis censeri:nisi vbi inuenit̃ expressum. S.ar.bo.ex̄ de sen.excõ.is qui.lib.vj. Suspensus ab ingressu ecclesie tantũ/non fit irregularis celebrando extra ecclesiã.quia extra ecclesiã celebratur. de cõse.dist.j. concedimus.ꝛ expressum ex̄ de sen.excõ.is cui.ibi.in ea se ingerat ꝛ cũ assensu.cõtra. Si excõmunicatus siue suspẽsus baptizat:vel inungit: vel corpus christi dat: vel aliud sacramentũ sine vestibus sacerdotalibus/ꝛ nõ solẽniter: nõ est irregularis. al's secus.ar.l.di.qui sub gradu.de de. egro.presbyterũ.de cor.viti.significauit. Generaliter aũt dicendũ est.ꝙ nõ debet aliquis in dubio irregularis iudicari:nisi vbi inuenit̃ in iure expressum: vel expressa similitudine iuris.ff.de pe.preses. de peni.dist.j.pene.ex̄ lib.vj. de regu.iur.odia.ꝛ.c.in penis. expressum.c.is qui.de sen. excõ.lib.vj.quia irregularitas a iure introducta est.vt supra probatũ est. Scandalũ etiam solum inducit irregularitatem.vt ex̄ de homici.ex literis.j. ¶ Abbas autem propter irregularitatẽ a prelatione nõ remouetur.ex̄ de eta. ꝛ quali.tuã.l.di.accedens.xj.q.j.legi.fm Inno. ¶ E.

Ed queritur quãdo occasione homicidij irregularitas contrahatur? Super quo notãdum ꝙ ad hoc ꝙ irregularitas ex homicidio cõtrahatur:necesse est ꝙ interueniat cõsiliũ/vel preceptum/vel factũ/vel defensio occidentis.l.di. si quis viduam.ex̄ de cle.pug.in duel.c.ij.in fi.xxiij.q.vlti. c.fi.de quo plene no.ex̄ de homici.sicut dignũ.§. clericos. Intelligitur aũt aliquis consiliũ vel preceptũ vel factum in morte alicuius dedisse:quãdo suasit illud:vel rogauit: [illegible] vel mandauit.vel al's consuluit:ostendendo vtilitatem q̃ [illegible] ex homicidio sequeretur.ex̄ de homici.sicut dignum. Sed [illegible] et qui non consuluit homicidiũ: sed consuluit illud vnde [illegible] illud sequeretur:irregularis est.vt si suasit iactũ lapidis: [illegible] machine/funde/vel balliste:vel ꝙ aliquis iret ad capiendũ castrum:qδ de facili capi non potest absꝙ hoĩs morte. Si enim iste occidit aliquem in captione castri:nedũ occidens/sed ꝛ suadens/irregularis est.q: captioni castri/et iactui machine/vel balliste/valde affine est hominẽ interficere. Idem si mãdauit vel consuluit furtiue vel ꝓditionaliter capi castrũ.quia quũ illicitum opus consulat:irregularis est:etiã si casu mors insequatur.ar.ex̄ de homici. de cetero. In talibus eñ ita punitur qui remotã causam homicidio prebet:sicut qui propinquã:vt no.eo.ti.presbyterum. Idem quoꝙ est si mãdauit aliquẽ verberari: quia satis credibile est ꝙ ille se defenderet.ff.de iusti.ꝛ iure.vt vim.ex̄ de homi.significasti.ij.prope finem.[illegible] quis mandat quẽquam percuti/inhibẽs ne occi[illegible] tarius fines excedit/occidendo vel mut[illegible] laris est mandans.ex̄ de homici.is qui.lib.[illegible] cõsilium in mortem alicuius directe vel indi[illegible] consulit latronẽ capi:specialiter si occidatur: irregu[illegible] est cõsulens.ex̄ ne cleri.vel mona.sententiã.nec obstat ꝙ dicit Guill̃.qui no.contrariũ per.c.xxiij.q.v.de occidẽdis. quia sic est irregularis qui iuste consulit hominẽ interfici sicut qui iniuste.q: talis irregularitas fundata est in defectu/non in peccato.vt.s.tactum est. Ad hoc.lj.dist.qui in aliquo.ꝛ dist.l.clericũ qui paganũ.nec interest siue is cui datum est consiliũ statim fecerit homicidiũ/vel diu post: nisi primũ consiliũ reuocauerit:ꝛ persuaserit cõtrarium. ex̄ de homici.petrus.ꝛ ar.ex̄ de senten.excõ.mulieres. immo nisi firmiter credat ꝙ post reuocationẽ consilij/reuocetur is cui consultũ est/a proposito occidendi:necesse est ꝙ denuntiet illi de cuius morte tractatur/ꝙ caueat sibi. In eo autem qui mãdauit pro se fieri homicidium : videtur sufficere/si cõtrarium mandet tantum.ex̄ de regu.iur. omnis res.vel si sciente eo cui mandatũ est/pacem iurat cum occidẽdo.xxij.q.j.omne quod. vel parẽtelam vel amicitiã cũ eo contrahat.ex̄ de despon. impu.c.ij.licet hoc nõ significauerit ei:quia qui certus est: certiorari non debet ff.de actio.emp.ꝛ vendi.l.j.in fi.ex̄ de elec. quũ inter vni-

uersas. Ratio diuersitatis est: quia quādo mandato alterius ⁊ pro alio fit mandatū tantū de occidendo: videtur ꝙ cōtrario mandato vel contraria voluntate ostensa/ debeat ab homicidio cessare: sed vbi non fit mandatum pro alio: sed pro se: is qui consuluit debet persuadere: ⁊ etiam plus facere: si hoc cōscientia dictat. Caute tamen faciat/ ne quē prodat. xlvj. dist. clericus. ij. q. j. si peccauerit. Si autem postꝙ cōsulens penitet: prius tamen ꝙ reuocet consiliū: ille procedat ad actum: irregularis fit. licet tempore perpetrati homicidij in charitate fit. nisi reuocauerit tempestiue: ita ꝙ reuocatio ad illū perueniat. ar. ff. manda. l. si mandassem. ff. ad macedo. si tñ. ⁊ l. si filius. ff. ꝙ iussu. l. j. rñso. j. ex̄ de procu. mandato. ⁊ c. ex insinuatione. ex̄ de rescrip. ex parte. ij. no. de hoc. ex̄ de senten. excō. mulieres. Si etiam aliquis alicui cōsulat ꝙ ille proijciat se in mare. vel ignem: vel aliter se occidat: irregularis fit: si ille acquieuit cōsilio. ar. l. di. si quis viduam. Sed quid? Rusticus super asinum volebat torrētem vadare: quūqꝫ fuisset in medio torrentis: asinus nec ante nec retro voluit ire: sicut asina balaam. vide. ij. q. vij. c. nos si incōpetenter. §. item quū balaam. ⁊ c. secuti sunt. clericus vero vna cum alijs q: aqua crescebat/ clamauerunt ad illū/ vt de asino descenderet: ⁊ rediret/ ne periret: verisimiliter credentes ꝙ illesus rediret: ille igitur ad eorū clamorem de asino descēdens vi fluminis est submersus. clericus non est irregularis. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊ c. quum ergo.

Nume. xxij.

Si iuris peritus dat cōsiliū iudici de latrone speciali capto ꝙ debet mori: irregularis est. fuit enim in culpa in casu qui de facto erat respōdendo. ex̄ de exces. prela. ex literis. vbi de hoc. Si vero non est casus de facto: sꝫ iudex simpliciter petit qualiter fures sunt puniendi: ⁊ clericus iuris peritus respōdeat/ taliter: si postmodū iudex ex hoc consilio inferat mortem alicui: nō est clericus irregularis. Secus si esset ignorans: quia tunc in culpa fuit: ⁊ irregularis est. per ea que. s. in eodem ar. §. j. ℣. item exercens. cum. ℣. seq. de medico notata sunt. Si autem nō reputatur iuris consultus: nec interrogāti respōdet vt iuris consultus: sed simpliciter dicit quid de talib⁹ sentiat: nec presumit/ nec presumere debet ꝙ iudex sequatur suā respōsionem: non cōtrahit ex hoc irregularitatē: ex quo nō respondet ad casum qui fit de facto. Sed et si scienter responderet ad casum qui esset de facto: irregularis esset: quia in culpa est. vt. s. ſm fratrē Raimū. de pēna fori. adde qꝺ de ista materia no. iij. dist. omnis aūt. in glos. sed nūquid. ⁊ in pre. c. ex literis. ex̄ ne cleri. vel mona. clericis. xxiij. q. vlti. pessima. Itē hodie si episcopus vel alius prelatus iurisdictionē habens tēporalem precipiat baliuo suo vel alicui: ꝙ iustitiam faciat de quodā maleficio specialiter perpetrato: nō est irregularis. vt ex̄ ne cleri. vel mona. episcopus. li. vj. que decretalis est cōtra illud qꝺ nota. cōmuniter per Ber. Jo. ⁊ alios. xxiij. q. viij. his a quibus. ex̄ ne cleri. vel mona. clericis. Item quicquid dicant Inno. ⁊ Ostien. ex̄ de homici. ad audientiā. ⁊ Guil. dur. in spe. in ti. de legato. §. iuxta propositionis. ℣. ꝙ si aliquis consulit. Credo salua eorū paternitate/ ꝙ si aliquis consulit alicui ꝙ occidat aliquem: ipse tamen cui consulit ab illo occiditur: ꝙ cōsulens irregularis est. q: dedit operam consilio illiciti operis. vnde quicquid mali culpa vel casu inde secutū est: sibi debet imputari. ex̄ de homici. continebatur. c. suscepimus. potuit considerare ⁊ examinare ⁊ debuit: ꝙ ille poterat ab illo occidi. vnde fit irregularis l. dist. hi qui. c. sepe. nec valet ratio Inno. qui cōtradicit ꝙ non fuit in culpa consulens de morte istius cui cōsulebat: quia consilium debet intelligi: ꝙ bene ⁊ sibi caueret q̇ debebat occidere: ꝙ tempus captaret ⁊ locum ne ipse occideret. vñ si excessit fines consilij: non est cōsiliario imputandū. nam ista ratio tollit per decre. ex̄ de homici. is qui. lib. vj. ⁊ facit. ff. de iniurijs. eum qui. §. si iniuria. ⁊ op. facit pro hoc. quia in culpa fuit: et cogitare debuit hoc euenire potuisse. ff. ad. l. aqui. qui occidit. §. in hac. Porro si q̇s alicui suadeat: ꝙ pro patria sua/ vel proximo suo/ vel iure suo/ vel ecclesie sue/ periculo se exponat: non ob hoc fit irregularis: etiam si ille ibi moriatur. xxiij. q. iij. pro membris. et c. seq. ⁊ q. viij. igitur. ⁊ seq. ⁊ c. conuenior. in prin. ⁊ prope fi. ℣. mdi. ⁊ ℣. sanctus enim. Sed si sciret vel crederet eum moriturum: tunc videtur ꝙ fiat irregularis. quia est ordinata charitas: ꝙ diligat quisqꝫ plus corpus suum/ ꝙ alterius. de peni. dist. iij. qui vult. Sed si ei consulat: ꝙ indubitate morti se exponat/ pro honore christi vel fide vel ꝓ statu ecclesie: non fit irregularis etiam si mors inde sequat. xxv. q. j. sunt quidam. xj. q. iij. non solum. ⁊ c. seq. quū christus pro nobis mortem subierit. xij. q. ij. quum redem pto. ex̄ de homici. pro humani. lib. vj. ⁊ sancti martyres pro ecclesia dei sanguinem suum fuderunt. arg. preall. c. conuenior. ex̄ de homici. sicut dignum. hac etiā ratione excusantur ab irregularitate inq̇sitores heretice prauitatis/ sciētes ꝙ postꝙ pronuntiauerint aliquem hereticum esse: ille tradetur morti. Sic etiam alꝫ multipliciter procurando. ad hoc accedit. xxiij. q. v. si audieris. ⁊ q. viij. legi. ex̄ de verbo. signi. nouimus. Si quis autem portat ligna ad hereticos cōburendos/ propter indulgentiā habēdam: si illa ligna combusserint hereticos: irregularis est. nec cum eo dispensatur/ nisi per papam. ſm Guill. durā. facit. l. di. qui saccum. xxiij. q. viij. c. fi. ⁊ tamen indulgētiam habet. quia ista irregularitas non prouenit ex peccato. sicut in iudice ⁊ alijs officialibus iuste hominem condēnantibus. vt. s. in eodem ar. ℣. item iudices. Si quis autem propria manu sponte cōmisit homicidium: fit irregularis: etiam si paganum/ vel saracenum occidat. l. dist. clericum qui. ⁊ c. de his clericis. ⁊ c. penulti. Idem est etiam si non sponte sed casu quum daret operam rei illicite: vel si nō adhibuit diligentiam quā debuit. ex̄. e. sicut dignum. c. presbyterum. ⁊ c. continebatur. c. ad audientiā. c. ioannis. c. fi. l. di. hi qui arborem. c. sepe. Idem est si causam proximā morti dedit l. dist. studeat. vel si venenum dedit. de homici. si quis. Si autem casu cōmittitur homicidium: ⁊ dabat operam rei licite: ⁊ adhibuit diligentiā quā debuit: ex hoc nō fit irregularis. vt no. eo. ti. sicut. Si autem aliquis infirmū verterit vel trāsuerterit in aliud latus: vt citius moriatur: irregularis est consulens et faciens: si ex hoc mors citius fuerit subsecuta: puta quia ⁊ via anhelitus precluditur: vel rūpitur apostema ex violētia motus: ⁊ suffocatur. Idem dico si infirmarius bona fide voluit infirmū maxime grauiter infirmū: vt quiescat ex alio latere: vel supinus: vel aliter: si ex hoc citius moritur: irregularis est. vnde nō expedit clerico seculari vel religioso: ꝙ fit infirmari⁹ maxime principalis. quia frequenter credens bene facere ⁊ iuuare infirmū/ mortis ei occasionem prestabit. op. ar. ad hoc ex̄ de eta. ⁊ qualita. ad aures. Si tamen de ijs ⁊ similibus dubitatur an inde mors fuerit subsecuta: deponat leuem et temerariam consciētiam ad arbitrium prudentis viri. alioquin eligat tutiorem viam: ⁊ abstineat. ex̄ de homici. ad audientiam. cū concor. ibi positis. de simo. per tuas. ij. Si aliquis tenet ceruum/ vel leonem/ vel aliam ferā que aliquem occidit: nō est irregularis: dummodo alꝫ latam culpam non habuerit: vel malitiam non adhibuerit. ar. ff. si quadru. pau. fe. di. l. j. ⁊ l. fina. ſm Guill. ⁊ Innocen. ⁊ Ostien. qui predicta dubia superius conscripta tangunt in preall. c. ad audientiā. de homici. ⁊ in vlti. glos. istius. c. in fi. Tradit Ostiē. duas regulas circa irregularitatem. vna est quod in dubio nec magister nec iudex debet aliquem iudicare irregularem. de peni. dist. j. §. pene. ff. de penis. interpretatione. ⁊ l. si preses. Secūda est ꝙ in dubio se vnusquisqꝫ debet irregularem reputare. ar. eorum que leguntur. ⁊ no. preall. c. ad audientiā. de homici. Item nō solum quis est irregularis: si ex eius percussione aliquis interijt: verum etiā si ex hoc infirmitatem contraxerit/ vñ mortuus est. ex̄ eo. ti. c. presbyterum. c. ad audientiam. ⁊ l. dist. studeat. ex̄ de cleri. percus. c. ij. Item tenuit Guill. ꝙ si quis se in ineuitabili casu defendat: ⁊ homicidiū cōmittit irregularis est. sed istud hodie corrigitur ex̄ in clemen. de

homici.si furiosus.per quod.c.determinat que no. ex eo. ti.c.ij.et c.sicut dignū.in fi.magne glos. Itē si potui hominem liberare a morte: et non libero: non sum irregularis: nisi sim in potestate iudiciaria cōstitutus.de hoc vide qd legit.et no.xxiij.q.iij.non in inferenda.lxxxvj.di.§.j.ff. de libe.agno.necare.ex de sen.exco. quante.et c.dilecto. vj.lib. facit pro hoc quod dico.xxij.q.iiij.forte.no.etiā causa.e.et q.iij.ostēdit. Si autem retraho te volētem liberare hominem a morte iniusta: irregularis sum.q: quodāmodo homicidiū cōmitto directe.de peni.dis.j.periculose.l.di. si qs viduā.facit pre.al.c.ostēdit. Illud etiā notandū q si quis occidendi animo/percussit latronem: non tamē letaliter: Latro autem ex aliorum vulnere perijt: irregularis est. vt colligit ex de homici.significasti.ij.rn.j. Idem est etiam si non percussit: sed aliquid operis impendit in mortē eius: puta q: latronem detinuit: vel cōtra eū clamauit: vel huiusmodi.als autē si clamasset cōtra eū: non in mortē eius: sed qd caperetur: vel detinuit eū: vel leuem ictū dedit: irregularis non est.fm Inno.ar.pre.all.c.significasti.etiam si ab alijs occidatur.in quibus verbis bene intellectis dñs

Notat Innocētius.

Inno.vere sibi cōtrarius est. In hoc enī videtur esse ius: q nec auxilium det in mortē alicuius aperte: nec etiam fit in neglectu.q: si culpa eius vel malitia homicidium perpetretur: irregularis fit.et idē si eius negligentia cōmittitur.l.di.hi qui.ex de homici.petrus. Et ideo siue clamat cōtra latronem: siue eum capiat: seu quocūq alio modo potuit intelligere ex clamore vel alio actu suo homicidium posse sequi: irregularis est.nisi forte faciat propter periculum corporis sui.vt si timet q aliquis eum occidere velit. tunc enim bene potest inuocare et clamare p auxilio.quia non intendit in aliorum mortē: sed in suam liberationem. Et preterea liberat a peccato animā volētis eum occidere.secus si faciat hoc propter periculum rerum: vel si fuge presidio euadere potest.e.ti.suscepimus.fm Guill. Item si clericus non valēs recuperare res suas: tenet furem ne cum rebus fugiat: donec eū exhibeat iudici: vel eius auxilium inuocet ad res suas recuperandas: non est irregularis: licet fur a iudice postea corporaliter puniatur. qd verum est hodie protestatione premissa: q ad vindictā sanguinis non intēdit.ex de homici.prelatis.lib.vj.ipsa enim ligatio/siue captio/sine sanguinis effusiōe licita est.ex de homici.c.j.xxiij.q.vj.si res.ex de homici.c.ij.ex de rap.in archiepiscopatu.§.j.in fi.ex de homici.tua.§.ad vlti. fm Inno.et Ostien.qui sic no.eo.ti.suscepimus.vnde si clericus tradit iudici aut potestati furem vel latronē: petens q eū puniat citra sanguinis effusionē: vel petens rem sibi subtractam restitui: cū protestatione premissa: licet iudex in eum animaduerterit: non ppter hoc clericus fit irregularis: nec ei nocet/si ad conuincendū latronē/tradiderit insignia. Et idem est si de iniuriantibus sibi vel ecclesie sue deponit querelā: quāuis tales vix absq sanguinis effusione valeant coarctari.ex eo.ti.tua nos.§.ad vltimū.et c.postulasti.xxiij.q.iij.maximianus.et q.v.c.j.et c.vnū.c.pena.et ar.ff.de bo.liber.qui quū maior.§.j.protestatione premissa.vt pre.al.c.prelatis.ad idem ex de rap.in archiepatu. ex de iudi.quū non ab homine.ex de v bo.signi.nouimus.ex de hereti.excōmunicamus.ij.§.penul.de aposta.a nobis. xxij.q.v.non vos. Et sunt hic in argumentū nullius irregularitatis notā incurrere eum qui per executores alicuius curie procurauit aliquē capi.propter aliqd delictum: ppter qd nec mori nec mutilari debuisset: licet iudex alia inueniens suspenderet eū.non consulo tamen alicui hoc facere: nisi ppter emendā suam aut restitutionem rei sue. vt innuit pre.al.c.prelatis. Si iudex vel officialis insequit latronē: et querit a me: vbi est: et capitur et occidit: irregularis sum.q: facto meo mortuus est.l.dis. si quis viduam. Si aūt queritur latro: et non pōt fugere nisi per alterā de duabus vijs: et dico q per hanc non fugit: sciens eū per alterā fugere: Idem si non sciam: irregularis sum.q: dicendo ipsum non per hanc viā fugere/implico eū per aliā fugere.ar.ex de presump.nonne.tacendū est ergo vel curialiter querente oportet eludere.xliij.dist. in mandatis. faciunt que no.xxij.q.ij.ne quis. Item si agenti ad res suas ex post facto placet q latro suspensus est: et ratum habet: irregularis est.fm Ostien. ex de resti.spo.cū ad sedem.in fi. Sed salua gratia sua grosse locutus est: q: ratihabitio vel cōplacentia non inducit irregularitatē: vbi nullus cōsensus vel cooperatio vel exhortatio precessit: nec eius nomine factū est.ar.ff.manda.si vero.§.si post.peccatū enim qd sola volūtate committitur: cōtraria aboletur.ar.ex de simo.c.si.ff.de regu.iur.nihil tam naturale.ex eo.ti.c.j. Et quia de sola nuda volūtate non tenetur se purgare. no.j. q.iiij.quia presulatus.et ex de homici.pet9. Preterea nec ratum habere potest qd nomine suo gestū nō fuit.expressum hodie ex de sen.exco.quū quis.lib.vj.et ex de reg.iur. ratum.lib.vj. Irregularitas enim ratione homicidij non cōtrahitur sola voluntate: nisi homo actu occidatur.vt ex de homici.sicut dignum.§.illi autē.in quo.§.non fuit solus animus: sed actus exterior veniēdi.xv.q.j.si quis non iratus. Sed nec fit aliquis irregularis propter solum homicidiū: nisi culpa vel volūtas precesserit: vel als inde sequatur scādalum.l.di.hi qui.ar.ex de homici. ex literis.de cleri.egro.tua. Si autē in rixa quis mortuus est: nescitur tamen quis illū interfecit: oēs censendi sunt irregulares: et ab ordinibus repellendi.quia oēs censentur homicide: saltem quoad promotionē: propter incertitudinē.xxij.q. vlti.c.vlti.ff.ad.l.aquil.item mela.§.si plures. et hoc tenet Io.predi.c.vlti.et hoc si omnes percusserūt: si aūt aliquis non percussit: sue est cōscientie relinquendū. fm Ostien. qui de hoc no.in summa de homici.§.qua pena.v. sed nūquid.q irregulares omnes sint.facit.lj.di.aliquantos. et c.si quis.ex de cleri.percus.c.cōtinentia. Si amici tui occidunt aliquē tibi iniuriantem/te inuito: et cōtra tuam prohibitionem: nō nocet tibi.vt ex de homi.petrus.et j. q.iiij. quia presulatus. Idem est si te ignorante.ar.ex de simo.a nobis.et c.sicut nobis.et c.de regularibus. Sed si voluntas turbata fuit: puta quia nec consensisti expresse: nec cōtradixisti: tibi imputatur.ar.ex de simo.mattheus. immo etiam si sciens tractatum de morte alicuius habitum: nō reuelaui: non sum irregularis.quia homicidiū non commisi: facto/mandato/cōsilio/vel defensione.l.di. si quis viduam.et in pre.al.c.petrus. Si aliquis vadit ad interficiēdum aliquē: et tu eum scienter associas: non eum incitans ad homicidiū: nec cum eo super hoc aliqua verba habuisti: vel si habuisti/semper ei dissuasisti: sed quū tibi nollet acquiescere: timēs de ipso/eum associas: eo proposito vt si forte aliquis eum insequeretur/eum defendas: etiam si sic homicidiū perpetrat/irregularis es. fm Ostiē.vt eo. ti.sicut dignum.§.illi.et §.si. Itē clericus arma ministrās/si aliquis interficiatur: irregularis est.ar.xxiij.q. vlti.c.si. nomine autem armorū fustes et lapides intelliguntur.ff. de v bo.signi.armorū.facit quod legit.et no. ex de iudeis. ita. Possunt milites et alios clerici inducere ad pugnandum p defensione ecclesie: vel fidei: vel reipublice: et si aliqui ibi interficiantur: et etiam si presentes sunt clerici: non sunt irregulares.no.xxiij.q.iij.maximian9.no. fm Inno. ex de resti.spo.olim causam.facit.xxiij.q.viij.vt pridem.nota.fm Ostiē.in summa de homici.in.§. qua pena.v. illud vero.et seq. Et breuiter teneas q ecclesiasticus iudex pōt hortari brachium seculare cōtra violētos: vel hereticos/vel paganos: non vt occidat/vel mutilet: sed vt de terris fidelium expellantur: et de suis/si fideles impugnant: nec est irregularis: licet aliqui sint hincinde occisi. xxiij.q.v. de occidendis.et in pre.all.c.maximianus. Et no. Inno.ex de homi.petitio.q licet aliquis in bello iusto percusserit: si tamen nullus inde mortuus sit: non fit ex hoc irregularis.vt ibi probatur.licet enim ibi de percussiōe quesitum fuerit: nō tamen respōdet de hoc sed de interfectione. In bello autem iniusto/quicūq auxilium vel cōsilium dederit in mortem alterius: vel si culpabilis vel negligēs fue-

Sugillatur Ostiensis.

rit: ⁊ ex hoc est mors secuta: irregularis fit. di. l. quantum. c. sepe. c. si duo. vnde euntes ad bellum iniustum/siue prestent suis fauorem: puta q: ledunt seuerius inimicos: siue terrorem incutiant aduersarijs: scz ꝙ fugiant/vel timeāt se defendere: vel ꝙ inimici eorum stupefacti eos deserāt: si exinde sequatur mors: irregulares sunt. Si vero q̇s accedit ad iniustum bellum/causa pacificādi: vel alia iusta causa: licet ex eius presentia aliquod robur accrescat suis: vel timor incutiatur aduersarijs: nō est ei imputandum: dūmodo ⁊ de ijs lata negligentia absit omnino. ar. a contrario sensu. in preal. c. quantū. ⁊ ex̄ de homici. presbyterū. xxiij. q. v. de occidēdis. ex̄ de tornea. c. ij. Potest etiam dici fm Guilk. dur. ꝙ clericus qui cū armis vel sine armis interest in bello iusto: saluo eo qd dictum est. s̄. e. v̄. possunt. cum. v̄. seq. vel in iniusto in quo aliqui interfecti sunt: irregularis est: licet ipse non occidit. Idem dico de seculari: ꝙ siue intersit iusto vel iniusto bello: vbi aliqui interficiuntur: irregularis est: nec poterit promoueri. de hoc. lj. dist. si quis post. xvj. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. quicūq ex clero. nec refert quantū ad irregularitatem/vtrū quis iusto an iniusto bello intersit. quia ita est irregularis qui iuste interficit: vel consiliū/vel auxilium/vel fauorem prestat: vel in lata negligētia est in morte alicuius: sicut qui iniuste interficit. legitur ⁊ no. lj. di. c. j. in glos. quicūq. c. si quis post. ex̄ de cleri. percus. presentiū. ⁊ c. si. expressum. q: talis irregularitas iuste interficiendo/fundata est in defectu: non peccato. vt. s̄. in p̄n. istius materie dictū est. Nec videri potest ꝙ aliquis intersit bellis: ⁊ non det opem aliquam saltem adsistendo: vel hostes terrendo: vel cuneū augendo: consilium/auxilium/vel fauorem: propter qd est irregularis. lj. di. si quis viduam. ⁊ ex̄ de homici. sicut dignū. vnde etiam clericus proijciens lapides in conflictu/etiā ex parte illorū qui violentiā repellunt: irregularis est: si ab alijs sint hinc inde aliqui occisi: licet ipse nullū percussit. vt pre. c. penul. ⁊ vltra de cleri. percus. Clericus etiam non debet preponi bellis: nec ruptarijs: nec ballistarijs: nec hmōi viris sanguinū. ex̄ ne cleri. vel mona. sententiā. Tamē iusto bello/quod nō ad occidendū: vel occidendū si resistant. j. e. v̄. eodem. sed ad defendendū seu recuperādum sua/geritur: preponi potest: non vt possit directe predictis viris sanguinū preesse: sed vt respondeat militibus: ⁊ sumptus ministret: tractatus teneat: sentētias proferat: et negotia cūcta disponat: sicut faciunt rectores ⁊ officiales ecclesie in terris tēporaliter subiectis ecclesie. sic etiam tenet Inno. preal. c. olim causam. de resti. spo. Potest etiā clericus interesse iusto bello. xxiij. q. iij. maximianus. ⁊ q. viij. hortatu. non iniusto. ex̄ de homici. sicut. ff. ad. l. aquil. item mela. §. ⁊ item. ⁊ hortari: ⁊ dicere: viriliter pugnate/⁊ capite. non dico occidite. et hoc prius ꝙ veniatur ad actum: seu percussiones. nec obstat ex̄ de homici. c. j. quia ibi aliquos percusserat. bello aūt iam omisso incitās alium ad percutiēdum aliquem aliū/si sic percussus obierit: irregularis est: maxime si bellū sit iniustum. ex̄ de penis. qd in dubijs. no. etiam de hoc per Inno. ex̄ de sen. excō. dilecto. li. vj. idē est si generaliter seu cōmuniter super bellatores acclamauerit/dicēs: viriliter pugnate: vel date illis: vel similia. vn̄ quicquid dicatur: teneas ꝙ quātūcumq sit bellum iustū: etsi liceat clericis temporalē iurisdictionem habentibus pro defensione vel recuperatione iuriū ecclesie bellum indicere: et hortari ad pugnā/anteq̄ veniatur ad ipsam: si tamen clericus postq̄ peruenitur ad pugnā: ad impugnādum alios/personā suā exhibeat: ⁊ ex facto vel verbo suo cōtingat fieri homicidiū/vel mutilationē mēbrorum: irregularis est. vt patet in eo qd legitur. ⁊ no. ex̄ de homici. suscepimus. ex̄ de cleri. pug. in du. c. ij. §. fi. ⁊ de cle. ex. mi. c. ij. fm Ostien. qui ita no. in preall. c. quod in dubijs. ex̄ de penis. Per predicta nō video quō prelati ⁊ clerici hispaniarum se ab irregularitate valeant excusare: qui contra sarracenos nedum faciūt bellum cum gentibus suis: ⁊ hortantur generaliter christianos ad pugnandū cōtra eos:

Hispani plati militie vacantes.

sed ⁊ ipsi in bellis intersunt: ⁊ specialiter ad pugnandum et feriendum hortantur alios: ⁊ ipsi pugnant sicut alij seculares viriliter contra eos: feriunt: ⁊ occidūt: nec de irregularitate aliquā sibi faciunt conscientiam: immo magnū credunt/sed non fm scientiam. Roma. x. xv. q. j. §. j. ex hoc/christo sacrificium ⁊ alij sicut iudei interficientes discipulos christi. Joan. xv. exhibere. contra quos expresse faciūt iura pre. ⁊ expressius. lj. di. c. j. quod loquitur contra hispanos. l. dis. clericum qui paganum. xxiij. q. vlti. c. ij. ⁊ iij. ⁊ §. his ita. ⁊ §. in registro. c. reprehensibile. c. si in mortē. c. conuenior. c. sepe principes. c. his a quibus. ex̄ de cleri. percus. c. penulti. ⁊ vlti. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. ex multa. §. fi. Si clericus in bello iusto ministrat ballistas seu sagittas ad sui defensionē: ⁊ ille cui ministrat postmodū aliquem interficit: si non intendat dans ꝙ ballistarius aliquē interficiat: seu interficere velit: sed ꝙ illos terreat: vel se vel sua defendat/vel recuperet: non est irregularis. quod prosequitur vt no. Inno. ex̄ ne cleri. vel mona. sententiā. Eodē modo non dicimus irregularem illū qui in bello iusto prepositus est exercitui: vt sumptus faciat/⁊ cuncta disponat: si forte precipiat lanceas vel sagittas emi ⁊ ministrari: vel ad exercituz vel ad custodiam castri vti: vel si hortatur ad currēdum post hostes: vt eis preda hominū vel animaliū auferatur: si forte tunc aliquis interficiatur. dummodo solum intenderit ad recuperationē prede: non ad vindictā. talis enim causa remota non nocet. ar. xxiij. q. v. de occidēdis. fm Guilk. Inno. ⁊ Ostien. qui de hoc no. in preall. c. sententiā. Sacerdos etiā vel clericus in duello pugnans/irregularis est. sed si mors vel mutilatio mēbri non fuerit subsecuta: poterit cum eo suus episcopus dispensare: imposita sibi penitentia de peccato. ex̄ de cor. vi. c. j. ⁊ ij. ⁊ de cleri. pug. in duel. c. ij. Si aliquis abortiuum viuificatum procurat occidi: vel causam prestat: irregularis est. ex̄ de homici. si alicuius. ij. q. v. consuluisti. Si dubitatur an de illa percussione fecerit abortiuū mulier: vel an sit viuificatus in dubio abstineat. ex̄ de homici. ad audiētiam. Si leuem aut temerariā habet conscientiā: deponat eam: alˀs cōtra conscientiā non promoueatur. ex̄ de simo. per tuas. ij. ex̄ de sen. excō. inquisitioni. Si aliquis mori timens/velit aufugere: ⁊ alius promittit ei pacē: ⁊ ei consulit ꝙ non vadat: et iste propter talem promissionē stetit: ⁊ interfectus est in loco vbi mori timebat: ⁊ non temere promissa fuit securitas: irregularis est promittens. q: in culpa fuit promittēdo quod facere non poterat. Secus si promittens habebat probabilē firmitatem posse firmiter cōplere quod promisit: puta quia habebat in eos q̇ interficere querebant illū/patriam vel dominicā potestatē: aut ita erāt sibi affinitate vel cōsanguinitate vel amicitia coniuncti: ꝙ posset eos a tali proposito remouere. ar. p hoc. xxiij. q. v. de occidendis. Filij beneficiati vel feudatarij ecclesie personam ipsius ecclesie interficiētes: irregulares sunt: ⁊ nō possunt vsq ad quartā generationē in clericos promoueri. ex̄ de penis. in quibusdā. Item si litere presentātur alicui principi vel iudici: ꝙ talē homicidam qui in tali hospitio moratur/capiat ⁊ suspēdat: princeps literas tradit cuidam clerico ꝙ eas aperiat ⁊ legat sibi: quod ⁊ facit: ⁊ ille homicida capitur: ⁊ suspēditur: clericus legēs irregularis est. sicut respōsum fuit p dn̄m clemē. papā. iiij. q: ex illa litera lecta homicidiū secutum fuit. nec prodest si dicat se ignorasse. q: ipsam primo sibi legere debuit. quod ⁊ si nō fecit: tamen quācito peruenit ad captionem/debuit sistere: ⁊ literam dn̄o reddere: ac si ei diceret/ꝙ talem literam legere non erat sui officij. ar. ex̄. s̄. de homici. sicut dignum. ⁊ ex̄ ne cleri. vel mona. fm Ostiē. qui ita no. eo. ti. sententiam.

¶ v̄ Quando autem/⁊ per quē possit circa irregularitatem homicidij dispensari: videndū est. super quo notandum est ꝙ cū aliquibus ex predictis irregularibus solus papa dispensat: et cū aliquibus episcopi. vt ex̄ de homici. cōtinebatur. ⁊ c. ad audientiam. Si igitur quis occidēdi animo aliquem vulnerauerit: licet vulneratus non fuerit

Cuiˀ sit cum irregulari dispensare.

mortuus:vel membrũ perdiderit:tamen percutiens irre-gularis est:τ episcopus põt dispensare cum illo:sicut etiã vindicatione vindicte sanguinis:si nõ peruenitur ad mẽ-bri detruncationem.ex̃ de homici.petitio.de cle.pu. in du. c.j.ex̃ ne cleri.vel mona.sententiã.si vero peruentũ fuerit ad membri detruncationem/absq; homicidio:solus papa dispensat.ex̃ de cor.vi.c.j.de homici.cle.ergo presbyterum.

Necessitas duplex. Circa homicidiũ necessitatis τ euitabilis/dicẽdum est q̃ talis ad superiores ordines nõ ascendet:sed per Papam dispensatur:alias in susceptis non ministrabit.l.di.de his clericis.j.τ.ij.In homicidio aũt ineuitabilis necessitatis/non est dispensatio necessaria:q: nec talis irregularis est. ex̃ de homici.si furiosus.in clemẽ.Nec homicidio casuali. τ si dabat operã rei illicite:τ adhibuit diligentiam quam debuit.ex̃ de homici.lator.τ.c. ex literis.ij.τ.c.sequen.τ.c. ioãnes.τ.c.si. Infans autẽ vel furiosus cõmittens homi-cidiũ/non est irregularis.vt in preal.c.in clemen.si furio-sus.Quando autẽ per ingressum religionis tollatur irre-gularitas no.ex̃ de aposta.c.ij. ¶ Ultimo nota q̃ homici-diũ ante baptismũ siue ex officio siue ex voluntate com-missum.non facit irregularitatem.xxvj.di.de iude. vbi de hoc.lj.di.aliquantos ex his qui post baptismũ.ergo secus ante.τ ita ibi no.in glo.j.τ.c. si quis post acceptũ baptis-mum.ergo secus ante.l.dist. si quis post remissionem. Fm vnam lecturã.j.baptisma:fm glo.ergo secus ante.τ.l.di. si quis viduam.ibi.post baptismũ. ergo secus ante. Sed Innoc.τ Ostien.tenent cũ Bar.q̃ homicidium quantũ-cũq; ex officio τ fine peccato per iudicem irregularitatẽ facit:que non tollitur per baptisma.vt no.in preal.c. si qs viduam.τ.lj.di.in summa.vt no. ex̃ de diuor. gaudemus. in glo.si.τ Ostien.in summa de homici.§.qua pena.N.et si opponas.Sed idem Inno.no.contra hoc ex̃ de homici. presbyterũ.τ hoc teneo:q: hoc tenet curia romana: vt no.

Zarat. Ostie. Archidia.dñs meus.lj.di.in summa. Et vere saluo tanto dño/dñs Ostiẽ.in pre.§.qua pena.pinguem habuit intel lectum/dicendo q̃ infidelis iudex:quia in eo non cadit iu risdictio:peccat iustitiã exercendo.τ ideo illa irregulari-tas tollitur per baptismũ.Sed secus in illo qui obedit ei: quia iste nõ peccat.τ ideo ista irregularitas non tollit̃ per baptismũ:quia esto q̃ apud infideles vera iurisdictio nõ sit.sicut in prĩcipio istius operis latius disputaui. τ no.ex̃ de elec.venerabilem.in glo.sic ergo.licet vehementer cõ-tradicat.xxiij.q.iiij. quesitũ.in eo tamẽ q̃ iste iudicauit: non peccauit:licet meritũ non habeat:quia infidelis:non est expressum.xxiij.q.j.§.ex his.itẽ τ si ille peccasset:execu-tor exequendo qd̃ non debuit:vt est expressum ex̃ de tẽpo. or.di.dilectus.ibi:Ipsi obtẽperare non debuit in hac par-te.cum concor.ibi positis. ¶ Multe autẽ sunt alie irre-

Irregularitates alie. gularitates in iure scripte:τ per doctores tacte dispersim quarũ etiam aliquas hic recolligo. Et siquidẽ irregula-res sunt neophyti.xlviij.di.c.j.τ.ij.l.di.c.j. Nouitius in ab-batem non eligitur.xlj.dist.neophytus.als.est in.§. τ his oibus.ex̃ de elec.cũ in magistrum.ex̃ de elec.nullus.lib.vj. Uxoratus non potest sine licentia vxoris vouentis conti nentiã promoueri.ex̃ de conuer.coniug.coniugatas.xxxj. di.vt lex.lxxvij.di.episcopus benedictionem.Clericus lu-dens cũ laico vñ mors secuta est:irregularis est. ex̃ de ho-micidio.cõtinebatur.defectus etatis sciẽtie τ morũ in epi scopo presbytero τ alijs.ex̃ de elec.cũ in cunctis. c.dudũ.j. xxxviij.dist.per totũ.ex̃ de eta.τ quali.ex ratione.Eligens aliquem simoniace.ex̃ de elec.per inquisitionem.Dans pe cuniã vt in monasterio recipiat̃. ex̃ de sta.regu.monachi. §.si quis.τ.§.si vero.fm Jo.de deo.τ de simo. veniẽs.sed cõtra videt̃.j.q.ij.quã pio.in fi.sed ibi cõceditur recipi qd̃ sine pactione offertur.xviij.di.de eulogijs.ex̃ de simo.dile ctus filius.j.Dãs venena sterilitatis viro vel femine:irre-gularis est interpretatione iuris.xxxij.q.ij.aliquãdo.ex̃ de homici.si quis. Ligans latronẽ:etsi per alium occidatur. ex̃ de homici.suscepimus.quod qualiter intelligatur.s̃.in ista materia posui.in N.illud etiam notandũ.c.N.seq. Aua

ritia magna impedit.lxxxv.di.archidiaconũ. Nimia sim-plicitas impedit.xxxix.di.petrus.xlvij.di.de petro.Cõtra-hens in sacro ordine irregularis est: donec cum eo dispẽ-setur.ex̃ q cleri.vel vo.c.ij.τ.j.ex̃ de cleri.con.sane.ij.xxviij. dist.presbyterũ.τ nihilominus hodie excõmunicatus. vt in clemen.de cõsangui.τ affini.eos qui.Homicida casua-lis etiam dans operã rei licite.si non adhibet diligẽtiam quam debet.ex̃ de homi.ex literis.τ.c.dilectus.τ.c.tua. et c.penul.τ vlti. Qui semel fuit hereticus non dispensatur per papã.xij.dist.nos consuetudinẽ.j.q.j.quod quidã.τ.q. vij.cõuenientibus.Accusatio criminalis.lxxxj.dist.tantis. Magna infamia.ex̃ de accusa.accedens.τ.c.eps. τ de si-mo.accusatũ.xxv.di.primũ.ex̃ de exces.pla. inter dilectos. Dans pugilẽ qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.in duel. c.j.τ.ij.Dãnatus per sentẽtiam de peccato criminali: licet egerit penitentiã:quũ remaneat infamis.j.q.vij.c.j.τ.c.si quis omnẽ.ex̃ de tempo.ordi.c.si.Laici de iure cõmuni nõ eligũtur ad aliquã dignitatem.lv.di.hoc ad nos.τ.c.seq. lxj.di.c.j.ij.iij.τ.iiij.Scrupulus conscientie de simonia pre lati impedit ad promouẽdũ.ex̃ de simo.ptuas.ij. Lapsus ad suũ ordinem restitutus.l.di.q: sanctitas tua. Existens in minoribus ordinibus/nõ eligitur in episcopũ.lx.di.nul lus.ex̃ de elec.dudũ.j.Ordinatus sub cõditione non petẽ di beneficiũ/si presentatur irregularis est. ex̃ de simo.per tuas.iij.τ.c.penul.Resistens predonibus/τ aliquos vul-nerans/si per alios tũc aliquis occidatur.ex̃ de cleri.per-cus.c.j.et vlti.l.di.de his.Homicida presumptiue.l.di. ali-quãtos.c.si quis post.liij.di.c.j.lv.di.priscis.c.nullus.c.qui partem. Suspect⁹ de heresi prius q̃ se purget.de pur.ca. inter solicitudines. Facinorosus.illiteratus.bigamus: q̃ virginem non est sortitus vxorem.ab adolescẽtia in circo positus a sortilegis.corpore vitiatus.seruilis vel origina-rie conditionis.Curie obligatus:vel ratiocinijs. publice penitens.neophytus.hi casus sunt.lv.di.c.j.xxxiiij.di. pre-cipimus.Obligatus voto donec intret religionem.ex̃ de vo.per tuas.Intrinseca.τ extrinseca diminutio:vt illitera tura τ infamia.j.q.j.§.si ergo.§.ecce.c.vilissimus.c.hi qui. Credentes τ fautores episcoporũ hereticorũ.de here.ex-cõmunicamus.§.credentes.c.penul.τ vlti.Carens oculo lv.di.si euangelica.Baptizatus p egritudine. lvij.dis.c.j. Filij raptorũ monialium τ vi oppressarum.j.q.vij.tali.cũ pre.§.xxxvj.q.ij.eos.τ.c.vlti.Incedens armatus ad necã-dum hoiem:etiam si per alios:nõ per se quis ibi occidat̃. dans fauorem consiliũ preceptum defensionem perpetuo sunt irregulares.ex̃ de homici.sicut dignũ. τ de cleri.pug. in du.c.ij.l.di.miror.xxiij.q.j.c.penul.τ vlt. Filij damnato-rum de crimine lese maiestatis.vj.q.j.§.τ verum. Jurans q̃ nõ erit clericus.xxij.q.iiij.§.vlti.lxxxv.di.archidiaconũ. Episcopus renuntians factus monachus.vij.q.j.hoc ne-quaq;.c.statuimus.ex̃ de renũ.post trans.Dãnatus de iniu ria illata ratione ecclesie in persona pape.xxiij.q.iiij.guili sarius.Imperitus medicus sub quo periclitantur hoies. ex̃ de eta.ad aures.τ de hoc.s̃.latius dixi.Dans vel pmit-tens aliquid pro electiõe.j.q.j.eos.τ.q.vj.c.j.τ.ij.viij. q.ij. illud.τ.q.iij.talia.τ.c.artaldus.Imperfecte recipiẽs ma-nus impositionẽ vel vnctionem.ex̃ de sacra.non ite.c.vlt. τ sacra.vnc.c.j.Habens filios naturales. τ qui non est li-teratus vel catholicus vel legitime etatis.et qui non est instructus in ordine clericali.in auẽ.de sanctis.epis. §.j.ij. iij.τ.iiij.τ.§.clericos autem.xxxiiij.dist.precipimus.Con-trahens cũ eiecta.vidua.meretrice.ancilla.vel cum publi cis spectaculis mancipata.xxxiiij.di.si quis viduam.l.dis. si quis viduam.ex̃ de biga.c.j.Ratiocinijs obligatus. lxj. di.ofius.liij.dis.c.j.ex̃ de obli.ad ra.c.j.Excomunicat⁹ vsq; quo absoluatur.xxiiij.q.j.audiuim⁹.ex̃ de or.ab episcopo. qui resi.c.ij.de excep.c.inter.c.vlti.ex̃ de senten.excõ. cum illorum.de elec.venerabilem. Clericus peregrinus.ex̃ de cleri.pere.per totum.lxxj.dist.per totum.xcviij.dist. per to tum.Consentiens electioni facte per laicum.ex̃ de electio. quisquis.Publicus concubinarius:donec peniteat.τ fm

Ostien.donec cum eo dispensetur.xxxij. dist.verum.lxxxi.
dist.si qui clericorum.ex̄ de cohabi.cleri.⁊ mu.nostra.c.si.
In aut.de sanctis.epis.in prin. Monachus de facto cōtra-
hens.xxvij.q.j.quotquot.c.monach⁹.c.vt lex.xxxi.q.j.quo-
modo.Obligans ecclesiam suam ꝓ alienis debitis.ex̄ de
solu.c.ij.Percutiens grauidā abortum viuificatū facien-
tem.xxxij.q.ij.moyses.ex̄ de homici.sicut ex literarum.Ha
bens plura beneficia cum cura sine dispensatione.dudū.
ij.de preben.cum iamdudū. Stans in habitu monachali
vltra annum:etiam sine professione expressa: non poterit
in seculo promoueri.ex̄ de regula.ex parte.Depositus per
sententiā:nisi restituatur.xi.q.iij.episcopus presbyter.Fe-
mina qualitercūq corrumpatur:inter virgines non con-
secratur.xxxij.q.v.ille.xv.q.j.c.vlti.xxvj.di.acutius.Elect⁹
simoniace etiam ignoranter ineligibilis est:quantum ad
illud beneficiū.ex̄ de elec.super eo.⁊.c.si alicuius.j.q.v.c.j.
⁊.c.presentium.ex̄ de simo.insinuante.Ultores iniuriarū.
xlvj.di.seditionarios.j.q.vij.si quis omnem.Clericus gu-
bernans naues ad pugnam:si inde mors sequat̄:vel mu-
tilatio.⁊ incitans ad bellum:vel etiam bellās.ex̄ de penis.
quod in dubijs. Incaute occidens puerum discipline.ex̄
de homici.presbyterū.Filij patronorū occidentium prela
tos.ex̄ de penis.in quibusdam.Regularis sine licētia ab-
batis promotus.ex̄ de tempo.ordi.ad aures. Promouēs
aliquem vno die ad duos sacros ordines:vel die qua non
debuit.ex̄ de tēpo.ordi.dilectus.⁊.c.cū quidam.c.literas.
c.consultationem.Is cuius filius paruulus propter eius
incuriam moritur.ex̄ de peni.et remis. quesitum. Iniuste
sine scriptis excōmunicās.de sen.excō.cum medicinalis.
lib.vj.Iudex aliquid faciens per gratiam vel per sordem.
ex̄ de re iudi.cum eterni.lib.vj.¶ F Demoniaca vexatio.
xxxiij.di.cōmuniter.c.vsq.⁊.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.hoc tamē scias.
An mortaliū animas cacodemones ingrediantur. ꝙ demon cuiusquam animā nequit intrare.nec em̄ pars
intrat partē:nec totus in totam.nec pars in totam.nec to
tus in partem:quū demon ⁊ anima sit simplex: nec possit
diuidi.Mirū autem non est spiritum malignum spiritui
humano insensibiliter coniugari:⁊ occultā suadendi vim
ad ea que libita sunt exercere. est enim inter eos sicut in-
ter homines/quedā substātie spiritualis similitudo atq
affinitas.altrinsec⁹ vero eos sibi inseri vel vniri:ita vt ca-
pax alter alterius esse possit:oībus modis impossibile est.
hoc nāq solum deitati:que substantia incorporea.xxiiij.q.
iij.c.penulti.℟.antropomorphite.simplexq.ex̄ de sum.tri.
c.j.in prin.natura est:verisimiliter tribuetur. Nec obstat
Quo pacto quis a maligno vexet̄ spū. de arreptitijs:qui nō suas sed illorum voces ⁊ gestus vo-
luntatesq deprommunt.ꝙ non ita putandum est vt anime
ipsius penetrantes substātiam:⁊ velut vniti ei:⁊ quodā-
modo induti ea:sermones ac verba per os patiētis emit-
tant.nullo nāq modo istud ab eis fieri posse credendum
est.Nec enim per aliquā anime diminutionē/sed per cor-
poris debilitatē/hoc euenire manifesta ratione deprehen
ditur.quū scz in membris illis in quibus vigor anime cō
tinetur immūdus spiritus insidēs/eisq importabile atq
immensum pondus imponens:obscuritate teterrima/in-
tellectuales eius obruit ⁊ intercipit sensus. Qd nōnunq̄
etiam vini febrisq vitio/ceu nimij frigoris/alijsq qualita
tibus extrinsecus superuenientibus videmus accidere.
quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat pote-
statē moliretur inferre:precepto dn̄i prohibetur/dicentis
Iob.j.Ecce trado eū in manus tuas.tantū animā illi⁹ cu-
stodi.ꝺm aliam translationem.i.tantummodo amentem
cum ne facias:debilitato anime domicilio:⁊ obruas intel
lectum ac sapientiā resistentis:principali scz corde ei⁹ tuo
pondere prefocato.ꝺm Ioā.cassi.qui ita no.in collatione
Sereni de nobilitate anime ⁊ nequitijs spiritualibus in
lib.collationū:⁊ est collatio.vij. ¶ Item propter humorē
Melancholicus humor. melancholicum: vel alio iusto dei iudicio nobis occulto:
ex diuina permissione fatigare potest corpus ille immun-
dus spiritus.quod (vt dicit Gelasius) necessaria proba-
tione videri poterit.vt scz carnes comedat indistincte.nā

carnes melancholice:vt sunt hircine/leporine/⁊ hedine/
⁊ similes/prouocāt demones.vt.vij.q.ij.c.ij.legitur.⁊ no.
sicut ecōtrario iaspides eos fugant.xxvj.q.vlti.c.vlti.non
dicit ibi de iaspidib⁹:sed dicit ibi.c.Hieronymi. Demoniū
sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatio-
ne.sed dicūt lapidarij ꝙ virtus iaspidis est contra demo-
nes.de arreptitijs legit̄ ⁊ no.xxxiij.di.cōmuniter. ¶ Epi-
lensis (vel latinius Epilepsia) irregularitatē etiam indu
cit.ex̄ de elec.cum inter canonicos. Et scias ꝙ hec est du-
plex:vna que fit ex defectu medulle: et talis parit̄ interlu-
nium:⁊ vocatur energuminus.qui qualiter liberetur vi-
de de cōse.dist.v.omni die.vbi de hoc legitur ⁊ no.xxiij.di.
exorcista.vbi no.vnde descēdit energuminus ⁊ dicitur.vn̄
energumini ꝺm illas duas glos. dicūtur lunatici:⁊ obsessi
a demonibus.⁊ dicūtur ab en ꝙ est in/⁊ erge ꝙ est labor/
et mene ꝙ est defectus/⁊ neos qđ est mens:quasi in defe-
ctu mentis laborātes. Secūda vocatur caduca cū videlz
cadit in terrā ex perturbatione spiritualiū:que curabilis
est.⁊ talis debet ꝑ annū ab officio abstinere.⁊ de hac qui-
dem loquūtur canones.xxxiij.di.maritū.c.cōmuniter.vij.
q.ij.c.j.perpēditur aūt ꝙ non sit demoniaca passio:q: quū
cadit in terrā:non loquit̄ sicut demoniacus:nec voces cō-
fusas cū spume iactatione emittit.ar.preall̄.c.cōmuniter.
vij.q.ij.c.ij.Si ergo nō cessat passio:perpetuo a celebratio
ne abstinebit.al's aūt potest.vt in.c.cōmuniter.vij.q.ij.c.j.
Porro etsi liberatus credat̄:semper tamē secum habebit
sociū vicini solaminis adiutorē:qui eo casu deficiēte mis-
sam cōsummet.⁊.vij.q.j.nihil.c.illud.Corporis vitium in
mēbris insignibus.lv.di.c.j.⁊.ij.⁊.c.qui partem.⁊ tribus.
c.seq.ex̄ de cor.vi.c.ij.⁊.iij.Unde ⁊ scienter se castrans de-
ponitur.lv.di.si quis a medicis.⁊.c.prece.⁊ tribus.c.seq.
super quo distingue.vt eo.ti.c.si.⁊.lv.di.in summa.Periu
riū voluntariū ⁊ offertorium ex̄ de iureiur.querelam.⁊.c.
tua.⁊ tales infames sunt.xxij.q.v.si quis cōuictus:Crimē
vsurarum.xlvij.di.de petro.⁊.c.j.⁊.ij.ex̄ de vsuris.preterea
xiiij.q.iiij.si quis oblitus.⁊.c.quoniā.ex̄ de exces.pre.inter
dilectos.Excōicatio.ex̄ de sen.excō.cum illorū.c.monachi.
Violatio aūt minoris excōmunicationis nō deponit: sed
impedit.ex̄ de cleri.ex.mi.c.si.dispensatur cum promoto.⁊
hoc per solū papam.ex̄ de elec.illa.ꝺm Guil.in repertorio.
in rubrica he sunt irregularitates. in.§. attendendum.℟.
violatio.sed Io.an.no.in pre.c.de cleri.ex.ꝙ episcopus po
test cū tali dispēsare.Interdicti a papa positi violatio:vel
eius sentētie malitiosa violatio.xi.q.iij.theogaldū. de ex-
ces.prela.tanta.ij.q.j.scelus.ex̄ de postu.patet.⁊ per solum
papā dispensatur.vt in.c.tanta.Seruitus.liiij.di.per totū
et ex̄ de seruis non ordi.per totū.Curie obligatus.lj.di.c.
j.ij.⁊.iij.liij.di.c.j.ex̄ de obli.ad ratio.c.j.in aut.de san.epis.
§.j.⁊.iij.Infames etiā omnes irregulares sunt.q: promo
ueri nō possunt sine dispensatione. q: promouēdi oportet
ꝙ sint bone fame.viij.q.j.licet.ex̄ de exces.pre.inter.expres
sius.vj.q.j.infames. vbi multa genera infamiū.de hoc.et
legitur ⁊ no.e.causa.⁊.q.omnes vero. ¶ G Est aūt sciē-
dum qđ infamia est fame priuatio. fit aūt fame priuatio/
per capitis diminutionē:maiorē: ⁊ mediam: non aūt per
minimā.ff.de va.⁊ ex̄ or.cog.l.penulti.§.extimatio.Quid
aūt sit fama:no.iij.q.vij.§.porro.ex̄ de cohabi.cleri.vestra
Est aūt fama vt ibi nota.illese dignitatis stat⁹: vita ⁊ mo-
ribus cōprobatus.vt in.l.pre.§.extimatio.Et ꝺm Tulliū:
gloria que accipitur ꝓ fama:est alicuius dicti vel facti ma
gni frequens fama cum laude.Irrogatur aūt infamia ex
genere delicti:qn̄q ex genere facti.que oīa vide ⁊ exēpli-
ficātur.vt in pre.§.porro. Repellūtur autem infames ab
ordi.vt dictū est.⁊.j.q.j.§.ecce si clericus.§.seq. ab officio
procura.iudicis:aduocati:⁊ testis:⁊ a dignitate : ⁊ gene-
raliter a quolibet actu legitimo.iij.q.vij.c.j.⁊.§.tria.ex̄ de
testi.ex parte.A.presbyteri.⁊.c.testimonium.⁊.c.licet.⁊ de
testi.co.preterea.de excep.c.j.⁊ de exces.pre.inter dilectos.
Respō.potest.sciscitatus. C.de infami.l.vnica.lib.x. C.de
dignitate.l.ij.li.xij.Remittitur autem infamia a principe

Margin notes (right): Iaspidis natura. — Energumini qui. — Excōicationis violator. — Infamie descriptio. — Fama quid.

Infamia multifariam remittitur.

et a senatu.⁊ ecclesia habet senatū.xvj.q.j.ecclesia. per priuilegiū.ff.de post.l.j.§.deinde.⁊ seq.ex̄ de simo.ex diligēti. per episcopū qui ⁊ princeps est.xxxv.di.ecclesie.j.q.vij.cōuenientibus.℣.item tharasius.in casibus in q̄bus hꝫ dispēsare.vt no.ij.q.iij.§.hinc.⁊ no.j.l.ar.℣.xxvj. ⁊ colligitur de hoc per Inno.⁊ Ostien.de re iudi.cum te.no.l.di.dño sancto.xvj.q.j.ecclesia.ex̄ de simo.insinuatione. Item si maiorī ꝙ debeat quis subijcitur pene:vel si p pecuniaria corporalis infligitur.ff.de his qui no.l.quid ergo.§. pena grauior.⁊.ff.de penis.l.inde seruorū.§.vlti.ff.de decurio.l. ad tēpus.ff.ad munici.l.ordine. Item per appellationem releuatur infamia:si appellans eam prosequatur.ff.de turpilia.l.j.§.vlti. C.de tēpo.ap.l.vlti.§.penul. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vij.q.j.omes leges. Sentētia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no.infa.quid ergo.§.ex cōpromisso.quod qualiter intelligat̄ no.ex̄ de resti.in integ.causa.glos.fi.vt autē super hoc plenius informeris:nota qui sunt infames.

¶ Articulus.xlix. A

Infames qui sint.

SVnt aūt infames fures. homicide. sacrilegi. raptores. venefici. periuri.sortilegi.⁊ eorum cōsultores. statuta ecclesiastica contēnentes. Normā legis christiane abijcientes. capitalibus criminibꝰ irretiti.ambitiosi.res ecclesie iniuste auferentes de bellis publicis fugientes.sepulcrorū violatores.malefici.⁊ cōtra innocētes/animos principū prouocātes.anathematizati pro scelere.iij.q.v.cōstituimus.vj.q.j.infames.iij.q.iiij.consanguineorū. Compellens aliquē iurare inique:⁊ periurio consentiēs. xxij.q.iiij.inter cetera.⁊.xxij.q.v.si quis cōuictus. Ex sola fama incestus incurrit̄ infamia popularis.xxxv.q.vj.notificamus. Incestuosi:⁊ eis consentientes:et nati ex eis.iij.q.iiij.consanguineorum.xxxv.q.ij.⁊.iij.coniunctiones.vj.q.j.infames. Irrogans iniuriam.xxij.q.iij. inter cetera.in fi. Contrahens matrimoniū sine dote:quia non presumitur matrimonium:vel sine sacerdotali benedictione.vt in preal.c.consanguineorū. Habens simul duas vxores vel sponsas:vel noīe eius quisꝙ.ex̄ de biga.nuper.C.de incestis nup.l.ij.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊ fi. Increpatus a patre vel a iudice causa cognita.⁊ hoc de facto.C.ex qui.causis infa.ir.l.ea que.⁊.l.verbum.⁊.l.interlocutio.⁊.ff.e.l.ob hoc. Sodomita. Locans operas ad pugnandum cum bestia.⁊ Improbus aduocatus.iij.q.vij.§.tria.℣.alijs.⁊ seq. et.l.si quis ad ea.ff.de postul.l.j.§.item.⁊.§.⁊ qui.C.eo.ti.quisquis.C.de adul.cum iur. Rei criminis lese maiestatis et filij eorum.⁊ pro eis intercedētes.vj.q.j. quisquis cum militibus. Homagium pro re spirituali faciēs.ex̄ de simo.ex diligēti. Illegitimus remouetur a dignitate:nisi sit inopia aliorū.C.de dignita.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.spurios.C.de inoffi.testa.fratres vel soro. Carmen famosum vel libellum dictans/⁊ non probās:sed in via vel alibi proijciens.iiij.q.iij.℣.ob carmen.v.q.per totum.institu.de iniur.circa pn. Notarij.iudices.aduocati.defensores.fautores.receptores hereticorum.⁊ credentes.ex̄ de here.si aduersus.⁊.c.excōmunicamus.§.credentes. Mulier nubēs intra tempus luctus ꝑm.l.⁊ que nubit cōtra sacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palā.§.que in adulterio.C.de secun.nup.l.j.⁊.ij.ij.q.iij.§.hinc tollitur. ⁊ in aut̄. de resti.⁊ ea que pa.§.vnum.C.ex qui.cau.infa.irro.l. decreto.sed hoc tollitur ꝑm canones ex̄ de secun.nup.c.penul.⁊ vlt. Omnes qui sunt infames ꝑm.l.vel qui ꝑm.l.morte puniuntur:infames sunt ꝑm canones.vj.q.j.infames.iij.q.ij.§.hinc tollitur.iij.q.iiij.consanguineorum. vj.q.j. omnis.

Infamia canonica.

Omnis existēs in mortali notorio ⁊ omnis excōmunicatus/infamis est infamia canonica. vj.q.j.illi.⁊.c.oēs. vbi de hoc.⁊ per totum.iij.q.v.cōstituimus. Corruptus ⁊ corrumpens pro falso testimonio dicendo.xxij.q.v.si q̄s conuictus.iij.q.v.constituimus. Secus in eo qui quia vacillauit captus est.ex̄ de penis super his.quia genꝰ pene per se non infamat:nisi sententia precedat.vt ibi no. Veniens contra pactum vel transactum iuratum.C.de transac.si quis maior. Qui suis culpis exigentibus/non possunt ad sacerdotium prouehi.vj.q.j.omnes.j.Zeno.⁊ Zena.⁊ Ludentes in scena.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.§.vlti.℣.quid sit Scena labeo definit.et ponitur hoc verbum de conse.dist.v.non oporter.l.dist.ij.scenicis.inde scenicus.i.goliardus.vel ribaldus.vel buffo.vel ioculator.de quo no.ex̄ de simo.⁊ si questiones.in glos.aliud.in fi. Ioculatores autē dicuntur quasi ioci latores in publicum.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.cum decorem.faciunt enim spectaculum proprij corporis.vt.l.pre.de his qui no.infa.li.ij.§.fi. Goliardus autem vulgare est gallicorum. Buffones vulgare tuscorū.

Scenici et Ioculatores.

de his legitur ⁊ no.per Joan.an.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. clerici.⁊.c.quoniā clericalis.lib.vj. Dans pecuniam ne actione famosa conueniatur.secus si gratis:⁊ pro bono pacis ff.de his qui no.infa.l.j.§.pactum.⁊.l. athletas.§.vlti.⁊.l. quoniā.⁊.l.in actionibus.⁊ no.xxiij.q.iiij.si illic.in glos.iudicis authoritate. Episcopus exigens procurationes:et non visitans.x.q.j.relata. Calumniator:si pronūtietur calumniator:⁊ non aliter.v.q.vj.quia iuxta.C.de calū.l.iij. Calumniose accusans:⁊ non probans.ij.q.iij.c.j.⁊.§. hinc tollitur.⁊.§.notandum.circa princi.℣.sin autem. ⁊.ff.de his tem qui no.infa.l.j.⁊.iij.q.iiij.consanguineorum.vj.q.j.infames. Monachus vel monacha filios procreans. xxvij.q.j.inpudicas. Detractores:et morum contemptores.vj.q.j.deteriores. Inobedientes suis prelatis. xj.q.iij.si aūt. Accusatores ⁊ persecutores prelatorum:vel patrum:vel sacerdotum.iij.q.iiij.clericus.⁊.c.seq.et.c. consanguineorum.vj.q.j.infames. Parans insidias suo prelato. et qui ei infestus est.xj.q.j.statuimus. Conspirantes ⁊ coniurantes contra suos prelatos.xj.q.j.conspirationum. Locū viuentis occupans.iij.q.ij.audiuimus.vij.q.j.presentium.c.non furem.c.eum qui.ij.q.j.in primis.ex̄ de exces.prela.c.j. Histriones:scꝫ qui ludibria corporis faciunt.vt pote q̄ gesta aliorum ludibrio sui corporis representant.ꝑm Hugo. Magici.⁊ Excōmunicati.⁊ turpitudinibus subiecte psone maculis asperſi.iiij.q.j.c.j.⁊.ij.vnde eis non dat̄ eucharistia.de conse.dist.ij.pro dilectione.⁊.c.seq. Miles ignominiose ab exercitu remissus.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.§.ignominiose. Fatigans iudicem malitiose appellādo:et eum diffamando.⁊ hoc secuta sentētia.C.de appella.a proconsulibus.in fi. Simoniaci.dans:recipiens:emptor:et venditor:mediator:⁊ interuētor.j.q.iij.c.vlti.xv.q.iij.sane.

Infamia iuris.

Infamia iuris est quū quis per sentētiā condēnatur. sed non semper:nisi damnetur de publico crimine.vñ pater accusans seruos generi/de veneno dato filie/nō fit infamis:licet sit per sentētiā de calumnia condēnatus. Secus si esset publice iudicium.ff.de pu.iu.l.infamem.⁊.l.vlti.ff.de postu.item senatus.j.rñ.ff.de procura.l.penul.⁊.ff.de his qui no.infa.l.j. Qui iussa apostolice sedis libenter et scienter transgreditur.iij.q.iiij.si quis a suo. Heretici.⁊ Schismatici omnes. Apostate.⁊ omnis qui non est christianus.vt Judei.⁊ Pagani.⁊ alij.iiij.q.j.c.j.ij.q.vij. alieni.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.beatus.⁊.c.si q̄s a suo.C. de summa trini.l.j.in fi.vj.q.j.infames.⁊.c.illi.⁊.c.beatus.de apostatue.vj.q.j.infames. Exigens vsuras vsurarum. Veniens contra transactionem iuratam. Miles aliena predia cōducens. Senator contrahens cum muliere scenica. C.ex qui. causis infa.irroga.l.improbum.C.de transac.si quis maior.C.loca.l.vlti.C.de naturali.li.j.distin.ius gentium. Publicus aleator. Mutuans in ludo.xj.pro.xij.ex̄ de excel.prela.inter. Judex iudicans vel aliquid faciens contra conscientiam: per gratiam vel per sordes/scienter in preiudicium alterius.ex̄ de re iudica.cum eterni.ibi.fame sue prodigus.li.vj. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accusatione furti.C.ex quibus causis infa.irro.furti.ff.de obse.a liber.patro.prestan.l.ij.de his qui no.infa.l.j.non tamen crimen stellionatus infamat.ff.de cri.stelli.l.ij. nec est contra.ff.de his qui no.infa.quid ergo.vt ibi no.

Item actio vi bonoꝝ rap. ꝛ iniuriarū. ꝛ sepulcri violati. ꝛ
doli mali. ꝛ consimiles. ꝛ hoc per sententiam. ꝛ non alr. ff
de his qui no. infa. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. C. de sepul. vio. l. j. Actio ꝓ so-
cio tutele: ꝛ mandati depositi: si suo noīe ꝛ non alieno qs
ꝛ directe non contrario iudicio agit in his. ꝛ hoc secuta
sententia: ꝛ non aliter. hoc ꝓbatur. ff. de his qui no. infa.
l. j. ꝛ. l. furti. §. si quis. insti. de suspec. tuto. §. suspectus. C.
ex qui. causis infa. irro. l. vlti. insti. de pe. ꝛ re. liti. §. ex qui-
bus. Qui astute priuilegiū pncipis interpretatur. C. de
legi. ꝛ con. l. ij. Tutor ꝛ curator qui pupillam sibi vel filio
maritauit. C. de interdic. ma. si tutor. Adulteri. vj. q. j. infa
mes. iij. q. v. constituimus. ff. de ritu nup. l. palam. §. vlti. ꝛ
vsi. Indulgentia pncipis penam tollit: infamiam relin-
quit. C. de gene. aboli. l. vlti. que est. ij. q. iij. §. notandū. vꝰ.
indulgentia. Accusator accusationem nō prosequens: et
in vltimo termino nō comparens. ꝛ hoc per sententiam.
C. vt infra certum tempus. l. j. ꝛ ad sena. consul. turpilia.
l. ij. Reus latitans in causa criminali secuta sententia. C.
de requi. reis. l. vlti. Preuaricator condēnatus: nō alrs. ff.
de preuari. l. si is decus. C. ad sena. consul. turpilia. l. ij. ꝛ
ij. q. iij. §. notādum. §. de his qui no. infa. l. j. Is qui a sena-
tu ꝓpter turpitudinem motus est. ff. de sena. l. ij. iij. q. vij.
§. in prouer. Remotus ꝓpter dolum ab administratione.
C. de suspec. tuto. l. vlti. quod dic vt no. ex de simo. p tuas.
in fi. in glo. nisi quis. Tutor vel curator inuentariū negli-
gens facere/ qui vt suspectus remotus est. C. arbi. tu. ve-
teris. in fi. Decurionem aut nobilem tormētis subijciens.
C. de decur. l. omnes iudices. li. x. Sciendum est ꝙ in ali-
quibus ex pmissis casibus aliquis est infamis ipso iure:
vel in aliquibus de facto. ꝛ in aliquibus per sententiam
irrogatur infamia. vt studiosus in ipsis cocordantijs po
terit inuenire.

Articulus. l. A

Quia episcop9 sub

vicario christi vniuersali Romano pōti-
fice: ꝛ ipse dei vicarius est in parte sue so
licitudinis: ꝛ personam christi habet: vt
xxxiij. q. v. mulier debet. Et ordo epoꝝ
quadripertitus est. i. in pr̄iarchis: archiepīs: metropolita
nis: atq; epīs. xxj. dist. cleros. circa pnc. Et qcqd ꝑtinet ad
episcopum: ꝛ ad tres superiores ꝑtinet: q ū oēs sint epī:
Ideo de epoꝝ potētia: quā habent quātum ad ministra-
tionē ꝛ iurisdictionē a papa: ꝛ ab ecclesia romana. vt. xxij.
dist. c. j. ꝛ de eoꝝ dispensatione subijciamus. vt ex hoc pa-
pe vniuersalis potentia clarius elucescat. A Ad cui9
materie euidentiā clariorem pmo enumerabim9 casus in
iure scriptos in quibus eis a iure ꝑmittitur dispensare: ꝛ
ius cōmune relaxare. Cōsequenter vero illos in quibus
dispensare ꝓhibentur. Ultimo quid iuris sit de hac ma-
teria/ supponemus. Potest ergo dispensare eps. pmo cū
ordinato extra. iiij. tempora. vt legit ꝛ no. per Bern. ex de
Cū qb9 pōt eps dispensare. tempo. ordi. cōsultationi. Sed Inno. ꝛ Ostien. cōtra. cuꝫ
qbus sto. per. c. e. ti. c. cum quidam. ꝛ. c. dilectus. ꝛ per ea q̄
notaui. s. xlv. ar. §. sciēdū. vꝰ. xlij. Scdo vt quis habeat du-
as ecclias intitulatas. lxx. dist. sctoꝝ. sm Inno. sed nō cu-
ratas. ex de elec. dudū. ij. ex de pben. de multa. Tertio dis-
pensat cū ordinato ab alieno epo/ incōsulto ꝓprio vel cō-
tempto. ex de offi. archid. significastis. vbi ita tenet glos.
j. lxxj. dist. c. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. ix. q. ij. lugdunēsis. vide qd scripsi. s.
xlviij. ar. §. ꝛ pmo. vꝰ. item ordinatus. Quarto cum eo qui
ignoranter recipit ordinē ab epo qui renūtiauit epali di
gnitati. vt ex de or. ab epo q re. c. j. Quinto cum ordinato
ignorāt ab excōicato. vt. e. t. c. ij. ꝛ. ix. q. j. c. ij. Sexto vt duo
ad vnā pbendaꝫ eligātur. quod dic vt no. ex de pben. tue.
Septimo cū clerico ꝓpter crimē vsure p epm officio be-
neficioq; suspenso. vt no. ex de vsuris. c. pterea. Octauo
cum adultero ꝛ criminibus minoribus irretito post pe-
nitentiā. vt. xxxiij. dist. fraternitas. ex de iudic. at si clerici.
§. de adulterio. ex de tempo. ordi. c. fi. Nono cum pugnan
te in duello. ex de cor. vi. c. j. ꝛ ar. ex de cle. pug. c. j. quum ta
men inde mors vel mēbri detruncatio nō fuerit subsecu-
ta. q: tunc non potest. xxiij. q. viij. his a quibus. sed ꝛ tunc
pōt in beneficio dispensare. vt. e. ti. c. ij. ꝛ. l. dist. studeat. ad
fi. X. in multū enormi crimine ꝛ notorio vt ꝓbatur ꝛ no.
sm Inno. ex de cor. vi. c. j. ꝛ ex de apo. c. ij. ꝛ in capitalibus
criminibus occultis. l. dist. de his vero: ꝛ de hoc ex de tem
po. ordi. ex tenore. Xj. cū sacerdote simul plures concubi-
nas habente. ex de biga. quia. xxxiij. distin. fraternitatis.
Xij. cum alienigena instituto in ecclia per eum qui insti-
tuere nō poterat. ex de cleri. pere. c. fi. Xiij. cū psbytero de
facto cū virgine matrimoniū ꝯtrahēte/ quo ad executio-
nē officij. ex de cle. con. sane. ij. vbi etiā de hoc no. Similr ꝛ
cum diacono. ex qui cleri. vel vo. c. j. dum nō tn̄ ꝯhant. bis
xxviij. dist. psbyterū. vel etiā cum corrupta. vt ex de biga. c.
ij. penul. ꝛ fi. Xiiij. cū diacono q vulnerauit aliū diaconū:
ꝛ matrimoniū de facto ꝯtraxit. sm Inno. ex q cle. vel vo.
c. j. Sed Bern. illud intelligit ibi factū fuisse authoritate
mandati aplici. ex de sen. excō. cū illoꝝ. sto cū Innoc. pro-
pter ea que no. in. vꝰ. supra ꝓxime posito. Xv. cū canonico
regulari ꝛ monacho/ vt possint in seculari ecclesia mini-
strare. xvj. q. j. doctos. ꝛ. c. ex authoritate. j. q. vij. §. nisi ri-
gor. Et ꝙ regularis catholicus ibi sit solus. ex de sta. mo.
qd dei. quidam tn̄ illud esse ius dicūt sm Jo. de deo. ꝯtra
videt. xvj. q. vlti. in noua. xx. q. iij. psens. ad fi. sed nō cū mo
nacho vt sit solus. vt. j. notat. Xvj. cum eo q excōicatus re
cepit beneficiū. vt ex de cle. excō. mi. postulastis. in pn. sm
Inno. sed Jo. de deo. no. ꝙ in hoc ad papā ꝑtinet dispen-
sare. ꝛ ꝓ hoc facit qd no. Bern. ex de eta. ꝛ qual. cū bone.
in glos. ti. in fi. vbi no. Ber. epm nō posse dispensare cū eo
qui suspensus recepit beneficiū. Ostien. vero in pre. c. po-
stulastis. tenens mediā viam/ dicit ꝙ si tale genus excom
municatiōis est a qua possit absoluere: pōt ꝛ dispensare.
Si vero p papā est absoluendus: per papā dispensabitur
ar. ex de offi. or. pastoralis. §. prerea. ex de sen. excom. a no
bis. ij. §. ij. ꝛ. c. cum illoꝝ. rn̄. j. ꝛ. §. penul. pfero dictū Inno.
per. c. ex. de sen. excō. nuper. Xvij. cum clerico p saltū pro-
moto. ex de cle. per. sal. pmo. c. j. ꝛ ita ibi tenet glos. ꝛ Osti.
lij. dist. c. j. vbi rex ille hoc innuit. ꝛ Inno. no. ex de cle. excō.
mi. c. vlti. Xviij. cum nō ordinato ministrante pōt dispen-
sare in beneficio. ꝛ vt post bienniū vel trienniū in ordine
suscepto ministret: sed nō ad superiorem ascēdat: sine dis-
pensatione papali. vt legitur ꝛ no. ex de nō or. mi. c. ij. vbi
tenet Bern. ꝛ Ostien. ꝛ legit ꝛ no. ex de cle. excō. mi. c. j. et
ij. Xix. cum clerico furtiue ordines recipiente: sed nō post
inhibitionem intimationis abbatis: alrs secus: ꝛ tunc per
papam. ex de eo. qui fur. or. re. c. j. ꝛ. ij. ꝛ sic seruat curia. vt
expertus sum in officio penitētiarie. Xx. ꝙ religiosus ad
minorem transeat religionem. ex de regula: ꝛ trans. ad re-
ligio. significatum. ꝛ ita ibi tenet Inno. ꝛ facit. e. ti. super
eo. ꝛ op. ar. e. ti. c. consulti. §. in pmo casu. notat etiā Osti.
ꝙ abbas potest ex causa dispensare cum monacho: vt ad
laxiorem transeat religionem. sic no. e. ti. nō est nobis du
bium per. c. pre. super eo. ꝛ. c. consulti. facit pro hoc ex de
tempo. ordina. ex parte. ꝛ. xx. q. iiij. monachum. ibi. aspe-
rior regula abbatis licentia remittatur. Xxj. in commuta
tione prebendarum ꝛ personarum. ex de rerū ꝑmu. quesi
tum. ꝛ. c. cum vniuersorū. de iure em̄ cōi vnusqsq; debet
manere in ea vocatione in qua vocatus est. vt. j. Coꝝ. vij.
Eph. iiij. xxj. q. j. c. j. C. li. xij. de pala. sacra. lar. l. quidā. Xxij.
cum eo qui bigamum ordinauit. ex de biga. c. ij. ꝛ idem iu
ris est si alios irregulares. sm Innocen. Xxiij. cum falsa-
rio/ vel vt eum in carcerem mittat: vel ad papam remit-
tat. xix. dis. in memoriam. Xxiiij. in dispensatione ecclesia-
sticorum ordinum/ quia ipse preordinator est in cunctis.
xxj. di. cleros. xxiij. dist. tales. xxv. di. c. j. Xxv. vt clericus cō-
iugatus. vide Inno. ex de cōuer. cōiu. cōiugatus. habeat
simplex beneficiū. xxviij. dist. de his. sm Guilr. par. facit s3
melius. xxxij. di. si qui vero. ꝛ op. ar. ex de cle. cōiu. ioānes.
vbi no. Ostien. ꝙ clericus cōiugatus ex dispensatione po

test habere simplex beneficium nō curatum. idem no.eo.
ti.sane. Quod credo:si cōtrahit cum virgine.ar.ex.e.cle/
rici qui.li.vj.p̄real.c.sane.quia nec alias clericus esse pōt.
ex de bigamis.altercationis.lib.vj.Xxvj.vt clericus con/
cubinarius post peractam penitentiā p̄romoueat.xxxiiij
dist.fraternitatis.ex de iudi.at si clerici.nisi fuerit per sen
tentiam dānatus vel infamis.ex de tempo.ordi.quesitaꝫ.
ſm Guill.Credo tamen episcopuꝫ posse in tali dānatio/
ne.ex de iudic.at si.§.de adulterijs.⁊ infamia dispensare.
vt no.expresse.ij.q.iij.§.hinc colligitur.⁊ no.l.dis.domino.
Innocen. contra vt no. ex de re iu.c. cum te.c. tenor. cum
glos.Joan.per ea que no.xv.q.viij.hi qui.in glos.si intelli
gas.⁊ per ea que no.per archid.in.c.licet cano. de elec.li.
vj.in glos. dicūt quidam.in fi. ⁊.s.dixi in.xlix.arti.in.§.est
autem.vſi.remittitur. Xxvij.cum idiota iam ꝓmoto/ vt
remaneat in illo statu:⁊ nō deponatur:sed doceatur.x.q.
j.placuit.xxxviij.dist.nullus.c.sedulo. non tamen vt ꝓmo
ueatur.l.dist.non cōfidat.ex de tempo.ordi.nullus episco
pus.lib.vj.Xxviij.in omni foro penitentiali:⁊ in peniten/
tijs imponendis.xlv.dis.licet.⁊ fere per totum.xxvj.q.vij.
tempora.c.alligant.ratione tamen duce: al's nō. de peni.
dist.v.falsas.xxiij.q.v.si quis.de peni.dist.v.consideret.Et
mitigare potest canones penitentiales.de peni.dist.j.pe/
ne.c.verbum dei.c.medicina.c.mensura.c.iudices.⁊ pon/
dera penitentie.de conse.distin.iij.de penitentibus. ex de
pe.⁊ re.significauit.⁊.c.quesitum. nisi ei a canone prohi/
beatur.xxiij.q.vlti.pessimarū. Non tamen dispensare pōt
ꝙ solēniter penitentes promoueantur.l.dist.ex penitenti/
bus.c.confirmandum.c.non confidat.lxj. dist.in sacerdo
tibus.vſi.preferens.xxix.cum sacrilego.l.dist. si quis pres
byter.ex de fur.c.fina. Et scias ꝙ capiens vel capi faciēs
cardinalem ecclesie romane: sacrilegus est. ex de re iudi.
ad apostolice.lib.vj.Sed cum tali credo ꝙ nō possit epi/
scopus in aliquo dispensare.ex li.vj.de penis felicis.Xxx.
cum homicida in beneficio.l.dist.studeat.ex de cle.pug.c.
ij.sed non in officio.l.dist.miror.Xxxj.cum seruo promoto
redempto.liiij.dist.generalis.ibi.vel legitima transactio/
ne concessas.Xxxij.cum seruo monasterij/vt promoueat
liiij.dist.multos.ex de seruis nō or.de famulis. ⁊.c.sequē.
Xxxiij.cuꝫ clericis/ne ꝓmoueant inuiti.lxxiiij. distin.c.fi.
Xxxiiij.cuꝫ assumpto a sua dioce. in ep̄m/vt remaneat in
ꝓprio beneficio:si nō admittat ad eccl'iam ad quā ꝓmo/
tus est.xcij.di.si quis ep̄s.Xxxv.cū heretico cōuerso.l.dis.
p̄sbyteros q̄.ex de hereti.ad abolendā.de ꝯse.di.ij.ego be
rengarius.Xxxvj.cū schismatico.l.di.vt cōstitueret. Idē
notat.e. in his duobꝰ p̄dictꝭ casibꝰ heret. ⁊ schismatis. ex
de iudicijs.at si clerici.⁊.j.q.vij.§.nisi rigor.Sed videt ꝙ
cum heretico solus papa dispensat. ſm Guill. ⁊ no.s.de
dispensatione papali.§.ad que aūt. vſ.item cū hereticis.
arg.xlv. Quod credo verū nisi esset magna necessitas. ⁊
tūc ep̄s.⁊ sic potest intelligi pre.c.p̄sbyteros. ad hec bene
facit.lv.dist.priscis.Xxxvij.cum raptore/ quātum ad via/
ticum ei concedendū. ex de rap.super eo.§.si vo.predoni
bus enim dispēsatiue cōmunicamus. xxxiiij.q.v.sane qđ
super.Xxxviij. ex causa in recipiēdo minorem ꝓcuratio/
nem solito.x.q.ij.relata est. Xxxix.in numeratione tertie
vel quarte decimarū ex causa.e.c.q.iij.priscis.c.vnio. xij.
q.iij.c.fi.Xl.cum sortilego.ex de sorti.ex tuarum.xxvj.q.v.
cōtra idoloꝝ.⁊.c.peruenit.Xlj.possunt ep̄i dispensare cuꝫ
illis qui annū.xx.compleuerint:ꝙ possint habere dignita
tes ⁊ ꝑsonatus.ex de eta.⁊ quali.ꝑmittimus.li.vj.nō aūt
possunt dispensare in etate:ꝙ minor.xxv.annis possit cu/
ram animarū habere.vt legitur.⁊ no.ex de elec.licet cano.
lib.vj.facit in clemen.de eta.⁊ quali.cū ecclesie.ex de elec.
cum in cunctis.⁊.c.dudum.idem no.Bern.e.ti.dilectus.
nō obstante contra qđ no.Inno.ex de eta.⁊ quali.indeco
rum.⁊.c.preterea.⁊ Ostien.e.ti.in summa.§.etas.Sꝫ nec
legatus nec patriarcha vel archiepiscopus potest dispen
sare in etate vel ordinibus cum postulato in episcopum.
arg.eoꝝ que no.in preal.c.cū dilectus.⁊ ar.e.ti. innotuit.
⁊.c.dudum.ij.ex quibꝰ colligitur ꝙ solus papa in episco/
patu dispensat.⁊ hoc tenet Gof.Innocē. etiam no.ex de
post.prela.c.fi.ꝙ quandocūꝙ quis in episcopum postula
tur:solus papa postulationē admittit. dicendum est eos
posse dispēsare in defectu ordinū.ex de eta.⁊ quali.a mul
tis.expressum.lx.dist.nullus.ij.idem tenet Innoc.ex de tē/
po.ordi.dilectus. Ecclesia vero romana que tamꝙ dn̄a/
omnia ad se trahit:non vult eos taliter dispensare:immo
episcopum paduanū cum quo patriarcha aquileiēsis dis
pensauerat:iam consecratum/ab ecclesia amouit.in eta/
te vero non:imo solus papa. ex de elec.cum nobis olim.
electiones em̄ episcopoꝝ iter maiores causas enumerat.
ex de ap.vt debitus.in fi.Idē notaui.s.loquēs de dispēsa
tione papali.§.sciendum.vſ.xiiij.in ar.xlv.Xlij.cum eo qui
beneficio renūtiat:vt sibi concedat in illo victū.arg. vij.
q.j.q̄uis.ex de renū.ad supplicationē.Xliij.cū eo qui pe/
tit cessionem:s cꝫ vt cedat vel remaneat.e.ti.admonet.et
c.quid.⁊.c.j.Xliiij.dispensat vt monachus in minoribꝰ or/
dinibus fiat abbas.ex de eta.⁊ qua.tuā.sed nō pōt dispē/
sare q̄n fiat p̄sbyter.e.t.c.j.ꝯtra crederem in necessitate ꝑ
ea que ibi no.Bern.Xlv.dispensat cum illis quos sine ti/
tulo ꝓmouit ad sacros:vt habeant victū.ex de eta. ⁊ q̄li.
accepimus.ex de p̄ben. cum ſm.c.nō liceat.c.episcopus.
Xlvj.dispensat cū sectis in cunabilis vel a dn̄is vel a bar/
baris:vel si castrati timore lepre:vel ita nati sunt: ꝙ ꝓmo
ueātur vel ꝓmoti remaneant in suis ordinibꝰ. ex de cor.
vi.ex parte.B.⁊.c.ex parte.M.lv.dist.si q̄s pro egritudi/
ne.⁊.c.eunuchus. Si vero aliquis hoc sponte vel ꝓpter
deum fecisset:vel sibi fieri acceptasset:nō dispensatur cuꝫ
eo/nisi ꝑ papam.lv.dist.qui partē.ex.e.significauit.vbi de
hoc.Solus etiā papa dispensat cum habente maculā in
oculo.vt no.Inno.e.ti.c.ij.Xlvij.cum sacerdote extraneo/
vt celebret occulte sine literis vel testibꝰ sue ordinatiōis.
ex de cle.pere.c.fina.ad fi.ad hoc.lxxj.⁊.lxxij.dist. ꝑ totuꝫ.
Xlviij.ꝙ p̄latus faciat perpetuū vicariuꝫ.ex de offi.vica.
ad hoc.quū de iure ipse prelatus debeat in persona pro/
pria seruire in beneficio:quia beneficium datur ꝓpter of
ficiuꝫ.lxxxj.di.eos.⁊.c.seq.ex de rescrip.q: per ambitionē.
lib.vj.Xlix.potest dispensatiue concedere minoribus pre/
latis:ꝙ possint suos subditos excōmunicare.ex de offic.
ordi.si sacerdos.⁊.c.cuꝫ ab ecclesiarum.qđ illi non habēt
de iure cōmuni.ſm Joā.de deo.ex de offi.archid.nisi hoc
habeant de cōsuetudine.ex de fo.compe.cum contingat.
licet possint ex causa interdicere officium diuinū ⁊ eccle/
siastica sacramēta.vt in pre.c.si sacerdotes.⁊.ij.q.j.nemo.
L.dispensat cum clerico percussore. ex de cleri.percus.c.j.
Lj.dispensat cum rectoribus ad synodum non venienti/
bus.ex de maio.⁊ obedien. quod super. Lij. vt sine vitio
fiat transactio super decimis.ex de transac.c.statuimꝰ.de
re.permuta.c.j.⁊.ij.⁊ sic in beneficio.ex de transac. de cete
ro.contra de preben.nisi essent.solue vt no.in.c.de cetero.
Liij.potest dispensare cum clerico deposito/ne curie secu
lari tradatur.ex de iudic.cum non ab homine.ſm Guill.
Secus credo in solenniter degradato.ꝓ q̄ ecclesia habet
intercedere non dispensare.vt ex de verbo.signi.nouimꝰ.
ibi.per consequentiam applicetur.⁊ ibi.pro quo dꝫ eccle
sia efficaciter intercedere.glos.non per executionem.ad
idem ex de penis. degradatio.lib.vj.rn̄so.ij. Qui tamen
conficeret:si celebraret:ꝓpter characterem indelebilē.l.
distinc.accedens.vbi de hoc no.lxxxj.distinc.decet. vbi de
hoc.⁊ sic no.Bern.de cleri.excom.c.ij.licet alij contra. cū
eis sentire videtur hodie Joan.an.in.c.degradatio.in fi. Carpit Jo.an.
propter verbum ibi positū.de omni ordine.sed salua gra
tia debet exponi.i.de executione omnis ordi. q: aliud est
ordo:aliud executio eius.vt clare colligit.j.q.j.§.opponi/
tur.vſi.sed ne Aug.ibi.recedēn.ergo ⁊c.⁊.xvj.q.j.ecce.nā
quū character/vt dictū est/sit indelebilis:rōne cuius cōfi
cit:ergo semper vere conficit:vt est clarum.j.q.j.c. quidā.
xxxij.q.vij.licite.ex de sacra.non iterā.a nobis.vbi degra/
dati presbyteri celebrarūt.ergo confecerunt.etsi male fe/

cerunt. Ad idem facit de ꝯse. dist. iiij. ostendit. op. ar. ex de diuor. quātum. §. si vero. ibi: q: sacramentū fidei qd̄ semel est admissum nunq̄ amittitur. ⁊ hoc tenent theologi. quia ſm Aug. loquētem de ista materia in preal. c. qd̄ quidam. aliud est prorsus non habere.: aliud perniciose habere: aliud salubriter habere. vnde ⁊ talis depositus vel degradatus solēn iter. si restitueretur (qd̄ non pōt fieri nisi per papā. vt no. ij. q. vj. ideo. ⁊ no. s. vbi tractaui de dispensatione papali. xlv. ar.) nō reordinaretur. xj. q. iij. eps presbyter. vide ibi. gradus amissos. i. executionē. Xiiij. dispensat vt cōtumax nō sit cōtumax. ex de of. deleg. ꝯsuluit. ibi: nisi grām ei fecerit. ⁊ ex de do. ⁊ cōtu. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. cum dilecti. ⁊. c. cū olim. ſm Guill. idem dico in quocūq; iudice. q: nō loquūtur iura pre. solum in epo. Xv. dispensat in correctione moꝝ: ⁊ in dispensatione ecclesiasticarū rerum. xij. q. j. precipimus. xvj. q. vij. c. j. ⁊ hoc ꝓuia rōne. vt ibi. al's cōtra. xj. q. iij. quō. c. illud. c. plerūq;. xij. q. ij. cognouimus. Xvj. cum fure rei ecclesiastice: vt pena ei mitigetur. xij. q. ij. fraternitas tua. xiiij. q. vj. si res. l. dist. si quis presbyter. xvij. q. iiij. si forte. ⁊ vt post peractam pniam vel partē ei⁹ valeat ad sacros ordi. ꝓmoueri. ex de fur. c. fi. Xvij. vt seruus ecclesie bene meritus cū peculio manumittatur. xij. q. ij. si quos de seruis. ⁊. c. cuȝ redemptor. Xviij. vt res ecclesie tēpore famis vendantur ꝓ alimētis pauperū: et ꝓ redemptione captiuoꝝ. x. q. ij. c. ij. xij. q. ij. aurū. c. gloria. c. sacroꝝ. ⁊. c. seq. Xix. cū eccl'ia parochiali vel cū sacerdote dimittendo ei quartā decimarū sibi debitam. ex de ꝑscrip. de quarta. xij. q. ij. eps si tertiam. x. q. iij. relatū. ⁊ alia iura ēpalia. ex de his que fiūt a p̄la. nouit. Xx. vt si pater exheredato filio instituit eccl'iam heredē: mortuo patre/restituat filio hereditatem. xiij. q. ij. si quis irascitur. ⁊ ideȝ est si credens se nō habiturū filios/cōtulit bona sue ecclesie: vsu sibi relicto: ⁊ postmodū nascitur sibi filius. xvij. q. iiij. quicūq;. Xxj. vt suspensi in q̄bus signa pnie apparuerunt: apud ecclesiā sepeliant̄. xiij. q. ij. quesitū. nec est ꝯtra. xxiij. q. v. placuit. quia illud loquit̄ de impenitente. vt in. §. qui ibi sequitur. Xxij. ꝙ sacerdos in ciuili causa corā laico testimoniū ferat. xiiij. q. ij. quāq̄. ibi. aut aliter. i. coram iudice seculari: ſm Lau. coram quo nō posset sine licentia epi. ⁊ sic non obstat. xj. q. j. testimoniuȝ. ¶ Sed dispensat vbi quis temere iurat: qd̄ de sui natura illicitum est: ⁊ qd̄ seruatum/vergit in detrimentū anime vel corporis: vel potius denūtiat non tenere ſm Joan. de deo. xxij. q. iiij. q̄ sacramento. ⁊. §. fi. c. inter cetera. ⁊. c. in malis. ex de iureiu. ꝑuenit. j. ⁊. c. sicut ex lr̄is. imo ⁊ ipse iurans pōt tunc auctoritate ꝓpria cōtrauenire: licet debeat penitere. vt ibi. ⁊. xxij. q. iiij. c. j. ⁊. c. seq. Pōt etiā dispēsare/ ⁊ absoluere a temerario iuramēto: si in peiorem exitum vergat. esto ꝙ possit seruari sine interitu vtriusq; salutis. ex de censi. grauis. ex de iureiur. q̇ntauallis. c. si vero. xxij. q. iiij. qui iuramēto (al's sacramento). ⁊. §. fi. Pōt dispensare eps vt nō exigat ab eo iuramentū/cui curā aiarum cōmittit. xxij. q. v. nullus eps. a ꝯtra. sensu. ex de iureiu. nullus. Dispensat etiā qn̄ est ꝯtra pximū: ⁊ est illicitū. ex. e. veniens. c. quāto. ⁊ qn̄ est ꝯtra libertatē eccl'ie. ex de maio. ⁊ obe. dilecti. Et qn̄ est ꝯtra status naturalis honestatē. vt pre. c. q̇ntauallis. ſm Joan. de deo. ⁊ pōt etiā interp̄tari ꝙ quis non sit periurus. ex de pig. significante. Item Inno. no. ex de iureiu. debitores. ꝙ eps dispensat in iuramēto/dolo/vi/vel metu/extorto. xv. q. vj. c. j. ⁊. ij. xxij. q. iiij. inter cetera. si tn̄ sit talis metus qui potuit cadere in cōstantem. vnde ipse no. ex qd̄ me. cau. ad aures. ⁊ de iureiu. c. ij. ꝙ abiurāti res ecclesie sue dari pōt licentia repetendi illas: vel iurās cōstituat ꝓcuratorem qui repetat. Si aūt abiurauit res ꝓprias: etiā vi/vel metu: tale iuramētū obligat. sed seruari dȝ donec iurans ꝑ epm absoluat̄. eo vero ꝑ epm absoluto repetere pōt. ex de iureiu. si vero. ꝓius tn̄ q̄ eps absoluat: dȝ inq̇r[ere] vtrū fuerit talis met⁹ q̇ cadere pōt in cōstātē virū. vt. i. f. qd̄ me. cā. l. metū. ex. e. ti. ad audiētiā. Sȝ q̄diu eps al'r cōmode ꝓuidere poterit: nō absoluat a tali iuramēto. notat aūt Guill. du. in spe. in ti. de legato. §. nūc ostēdendū est. v. xxiiij. vltra med. sic poti⁹ videt̄ ꝙ eps nō absoluat a iuramēto/etiā vi vel metu extorto: etiā legatus de latere. ⁊ sic vidim⁹ plures legatos seruare. ar. pre. c. ad aures. ⁊ de iureiu. c. ij. ⁊. c. si vero. ⁊. c. verū. ⁊ in hoc videt̄ ꝯcordare dn̄s meus. s. Osti. ⁊ Jo. de deo: dicēs solū papā dispēsare posse: nisi vtraq; salus seruari pōt. vt in pre. c. verū. ⁊. c. si vo. ex qd̄ me. cā. c. cū dilectus. xxij. q. iiij. §. fi. ex de elec. venerabilem. Teneo aūt cū Inno. ꝑ iura per eū allegata. ⁊ pre. c. cū ꝯtingat. ex de iureiu. ibi. iuramēta sine vi ⁊ dolo ꝑstita. Nam met⁹ cōstans excusare dȝ: ne tāta dispensatione indigeat. ar. op. ex qd̄ me. cā. sacris. ex de reg. iur. qui ex timore. Dispensat etiam eps in iuramētis licite prestitis ex causa. ſm Guill. xv. q. vj. nos sctōꝝ. c. iuratos. Pōt etiā eps iuramentū in meli⁹ cōmutare: sicut ⁊ in voto ꝯtingit. vt ex de iureiu. ꝑuenit. ij. Et ꝙ iuramēta licita possit eps in melius cōmutare: patet: q: iuramentū non magis obligat q̄ votū. q: votū ⁊ iuramentū equiparant̄ xxij. q. iiij. in malis. maxime quū iuratur qd̄ nulli est vtile: ⁊ alicui est dānosum. puta si quis iurat ꝙ nō loquet̄ cum P. nec cū eo comedet: nec ei seruiet: ⁊ similia. nisi forte s iuret: vt peccandi occasionē vitet. nec obstat ex de elec. venerabilem. q: in licito iuramēto solus papa dispensat: et nō cōmutat. Xxiiij. ꝙ vna eccl'ia faciat partē alteri de decimis ⁊ primitijs. xvj. q. j. §. sicut duo. ⁊. c. statuimus. Xxv. ꝙ patronus ꝯferat monasterijs decimas male a laicis detētas: in q̄rū possessione nō erat eccl'ia. xvj. q. j. c. fi. ex de his q̄ fi. a prela. sine cōsen. ca. cum ap'lica. Xxvj. eps patronus dispensat vt ꝑsentatus ab eo admittatur sine examinatione: q: presumit̄ pro eo. xvj. q. v. c. j. Xxvij. vt abbas cōferat inuestiturā in ecclesijs sibi ꝑ eum collatis. xvj. q. ij. c. j. in fi. Xxviij. ꝙ etiam det clericis ad vitā eoꝝ de suis possessionibus. xvj. q. iij. clerici. ⁊. c. si eps. xij. q. ij. sepe fit. Et etiam ipse de possessionibus eccl'ie sue dat suis seruitorib⁹ ad vitam eoꝝ: ⁊ de ꝓprijs in perpetuū: xvj. q. vij. illud cēsuim⁹. q: ⁊ successor illos teneret̄ alere. xij. q. ij. hoc huius placiti. Xxix. dispensat in pena ꝓ īmunitate eccl'ie violate. xvij. q. iiij. si q̇s cōtumax. ⁊ ar. xij. q. ij. de viro. Xxx. licētiat clericum suū vt possit ad alterius epatū trāsire. xix. q. ij. due. a sensu ꝯtra. lxxj. ⁊. lxxij. lxxiij. dist. ꝑ totū. Xxxj. cū monachis vt possint habere cellulas intra claustrū. idem credendū extra claustrū/ex causa. xviij. q. ij. quidam. c. de monachis c. cellulas. c. nullus. Qd̄ etiam abbas pōt facere cū benemeritis. xx. q. vlti. c. fina. hoc etiā exp̄sse ꝓbatur ex li. vj. de exces. p̄la. cū ex eo. §. fi. Xxxij. mitigat penā ſm modum canonū. de pe. dist. vj. c. j. in fi. Xxxiij. relaxat excōicationē ad cautelā. ex de exceptionib⁹. ap'lice. ex de testi. veniens. in fi. ex de sen. excō. solet. ⁊. c. venerabilē. §. sed si. ⁊. §. penul. ⁊ vlti. li. vj. ex de appel. ad ꝑsentiā. sed nō interdictū. ex li. vj. de sen. excō. pn̄ti. in quo no. Joā. an. casus in q̇bus q̇s pōt absolui ad cautelā. Xxxiiij. in modica iniuria de qua fuit q̇s infamis. ex de reg. iur. c. tenor. ij. q. iij. §. hinc. Xxxv. dispēsatiue ſm Guill. defert friuole appel. ꝓpter scādalū. ex de appel. ꝯstitutus. ij. q. vj. appellatiōe. qd̄ de iure facere non dȝ. imo iudex hoc faciēs mulctandus est. xx. libris argēti. ij. q. vj. §. sunt quoꝝ. v. si q̇s etiā. Xxxvij. in trāsformatione habitus ex cā. ex de vi. ⁊ ho. cleri. deus qui. Xxxviij. cū clericis ꝯcubinarijs. ex de coha. cleri. clericos. ⁊. c. nostra. nisi irregulares effecti sunt. vt supra tetigi loquēs de irregularitate. xlviij. ar. §. ⁊ ꝑmo. v. si. item suspensus. Xxxix. cum nō residente in eccl'ia. ex de cleri. non resi. ex parte. c. tua. c. fina. Xxxx. cum duobus electis in discordia. vt vnus habeat dignitatem: ⁊ alius aliquid vltra consuetum. ex de preben. tuis. Xxxxj. vt aliqui habeant campanas. ex de priuile. parentibus. Xxxxij. vt de vna prebenda fiant due: et hoc ex causa. ⁊ ꝙ sufficiant facultates de preben. vacante al's contra. e. ti. maioribus. c. dilecto. j. q. iij. c. fi. Xxxxiij. dispensatiue vnit capellas: ⁊ augmentat preben. ex eo. ti. exposuisti. Xxxxiiij. vt clerici peregrini ex aliqua iusta causa in sua dioce. recipiantur: ⁊ sine literis commendatitijs

celebrent. ex͂ de institu. ad decorem. ⁊ de cleri. pere. c. fina. de con. di. j. vnicuiq;. ⁊ c. clericos. al's ɔtra. lxxij. dis. c. j. ⁊ ij. Xxxv. potest ratum habere dispensatiue qd̄ factum est p predecessorē eius: licet illud inualidū sit: puta sine consensu capituli. ex͂ de his que fi. a prela. sine cōsen. capi. cū nos. ⁊ c. apostolice. Xxxvj. pōt retinere ex cā/ad tempus fructus beneficij vacantis. ex͂ vt ec. bene. vt nostrū. ꝑpe fi. vide ex͂ de re. ec. nō alie. si vna. §. fina. clemē. Xxxvij pōt dare monasterijs priuilegia exemptionis. ex͂ de puile. cum olim. c. ex ore. xvj. q. j. peruenit. Potest capellas concedere monachis. ex͂ de dona. pastoralis. p. eal. c. peruenit. Dispensat in penitentia sacrilegi cōtrahētis cum monacha. xxvij. q. j. virginem. Et cū cognoscente monialem fornicario coitu. e. causa. ⁊ q. eos. Ponit adulteram in monasterio: si vir nolit eam recipere. xxxij. q. j. de benedicto. Mitigat penam matricide. xxxiij. q. ij. latorem. impositā per papam. Dispensat cum solēniter penitente: ⁊ cū incestuoso in matrimonio cōtrahendo. e. q. si quis cum duabus. c. in adolescentia. c. antiqui. xxxiiij. q. ij. in lectū. ex͂ de eo qui cog. cōsan. vxo. sue. ex literis. xxxv. q. iij. de incestis. ad fi. ⁊ q. viij. de gradibus. ⁊ c. hec salubriter. ad fi. ⁊ c. incestuosi. Et in casu. ex͂ de eo qui du. in matri. quā pol. c. ij. xxxiij. q. ij. si quis cum. j. ⁊ ij. trāsit in rem iudicatā. xxxiij. q. ix. quod quis. ⁊ e. q. §. j. ⁊ ex͂ de resti. in integ. ex literis. Xxxviij. cū raptoribus mulierum: vt euadant legalem penā: ⁊ acta penitentia cū mulieribus raptis contrahant. xxxvj. q. j. c. j. ⁊ q. ij. c. tria. ex͂ de rap. c. ij. Xxxix. super statu ecclesiarū: vt eas faciat numero pauciores/si plures sunt. vel etiam minores: si nequeūt de ꝓprijs reditib⁹ sustentari. de ɔse. dist. j. omnes basilice. Et ꝙ numerus canonicoꝝ augmentetur vel diminuatur. ex͂ de const. ex parte. ex͂ de verbo. sig. c. fina. ex͂ de instit. c. j. ⁊ ij. ex͂ de cōce. pre. ex parte. Et vt fiat nouus psonatus in ecclesia: qui nunꝙ fuit. ex͂ de cōsue. cū olim. fm Inno. sed Bern. ɔtra ibi. sed Ostiē. est cum Innocē. ⁊ ego. quia si ex causa pōt episcopus cū capitulo dignitatem tollere: vt ⁊ no. Bern. ex͂ de cōst. cū accessissent. multo potius superexcrescentibus reditibus possunt honorem ecclesie augere. arg. xxv. q. ij. quecūq;. ex͂ de const. ex parte. Xc. ꝙ missa cantatur in oratorijs. de conse. dist. j. concedimus. c. clericos. c. si quis. Xcj. cū presbytero q̇ sub vno canone duas missas celebrauit. de conse. dist. ij. relatum. c. comperimus. Mitigat penā sacerdotis/ꝑpter cuius negligentiā mus comedit species corporis christi. e. di. qui bene. Dispensat vt presbyter celebret in altari/in q̊ eadem die celebrauit episcopus. e. dist. c. si. fm Guill'. hoc textus nō dicit: licet credam ꝙ episcopus possit licentiā sibi dare. vt no. pre. c. fi. Joan. Xcij. cū ignoranter rebaptizato: si necessitas vel vtilitas est. de ɔse. dist. iiij. qui bis. c. eos. fm Guill'. vide qd̊ no. s̄. xlv. ar. §. atq;. R. item cū reordinatis. Cum presbytero veteri chrismate vngente. q: papa sibi nō ꝓhibet. de conse. dist. iiij. si quis de alio. Itē cōsentire pōt ꝙ presbyter signet pueros in vertice/quos ep̄s baptizauit. de ɔse. dist. iiij. omni tēpore. xcv. dist. psbyter. ipse aūt solus ep̄s pōt chrismare infantes in frōte. ex͂ de cōsuetu. quāto. de cōse. dist. v. manus. nec de hoc potest dare licentiā presbytero. vt no. c. pre. omni tēpore. nisi solus papa. vt no. s̄. xlv. ar. §. ad que. Dispensat cum monacho carnes comedente in pena: quia sibi papa non reseruat. de conse. dist. v. carnem. Et cum clerico vt eat in peregrinationem. de conse. dist. v. nō oportet. ex͂ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. preterea. ad fi. Xciij. cōmutat votum: dispensat cum eo. ex͂ de vo. ⁊ vo. re. c. j. c. ex multa. nisi in hierosolymitano. vt. e. ti. p tuas. ex pte. ⁊ c. magne. ⁊ scti Jacobi: ⁊ apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli i vrbe: sicut seruat stilus curie: ⁊ nisi in voto continentie. no. e. ti. c. j. ⁊ expressum. e. ti. cum ad monasterium. §. fina. Xciiij. vt in defectum regulariū/monasterium de secularibus clericis ordinetur. ex͂ de religio. domi. inter quatuor. Sed cōtra. xix. q. iij. que semel. ⁊ ex͂ de re. eccle. non alienan. possessiones. sed ibi soluitur in glos. quādiu. ⁊ in preal. c. inter quatuor. glos. j. Recipit secūdum presentatum p̄mo omisso. ex͂ de iure patro. cum autem. c. pastoralis. Dispensat cum incauto, presbytero in officio suo peccante. ex͂ de celebra. missa. c. fina. Xcv. dispēsat ꝙ infirmus vel ex alia causa quis comedat carnes in diebus ieiunioꝝ. ex͂ de obserua. ieiu. consilium. Xcvj. vt ecclesia parochialis fiat monasterium. ex͂. de ec. edi. ad audientiam. xij. q. ij. bone. ex͂ de dona. apostolice. Dissimulat ꝙ sponsus ⁊ sponsa de futuro se absoluant: ne deterius inde contingat. ex͂ de spon. preterea. Et vt puella nubilis dimittat sponsum minorem. xiiij. annis. et contrahat: ne fiat deterius. ex͂ de despon. impu. ex literis. que est contra iura illa. e. ti. de illis. ⁊ c. a nobis. ⁊ vt impediat sponsalia fm formam decre. ex͂ de spon. cum in tua. Xcvij. cum filijs adulterorum/vt alantur a parentibus. ex͂ de eo qui du. in ma. cum haberet. in fi. contra iura illa. xxxvij. q. v. c. ij. ⁊ q. vij. c. j. ⁊ C. de na. lib. aut̄. licet patri. ex͂ qui fi. sint legi. per venerabilem. in fi. Xcviij. potest dispensare mitius puniendo ex causa accusatorem in probatione deficientem. ij. q. iij. paulum. ⁊ §. notandum. ex͂ de calum. dilectus. ex͂ de elec. statuimus in fi. lib. vj. Cum eo qui per simplicitatem fecit homagium ꝑpter beneficium. ex͂ de simo. ex diligenti. Dispensat vt clericus scholaris vel peregre proficiscēs locet ad tempus reditus beneficij sui. ex͂ ne prela. vi. su. c. fi. ⁊ ex͂ de vo. ⁊ vo. re. c. fina. Xcix. cum homicidis ⁊ parricidis/ꝙ contrahant matrimoniū. ex͂ de his qui fi. occi. c. j. ⁊ xxxiij. q. ij. seculares. c. interfectores. c. in adolescentia. C. potest ecclesias parochiales diuidere: ⁊ vnire: nisi ab eo appelletur ab illis quorum interest. ex͂ de exces. prela. sicut vnire. de hoc. xvj. q. j. §. sicut duo. x. dis. c. j. vbi de hoc. arg. contra. xvj. q. j. quicūq;. Sed ibi episcopus dat licentiam ecclesiam construendi: sine iuris alieni preiudicio. vnde non est contra. Cj. dat monachis p̄uilegium de nō dandis decimis/tam presentibus tam preteritis ꝙ futuris. ex͂ de p̄uile. quia. c. ex ore. c. cum olim. xvj. q. j. peruenit. Cij. cum filijs patronorum occidentium vel mutilantiū prelatum vel clericum ecclesie: vt in domibus regularib⁹ prelationis consequantur honorem. ex͂ de penis. quibusdam. in fi. ⁊ ita ibi tenēt Joan. Vincen. Gof. ⁊ Phi. quia alieno vitio laborant. C. de natura libe. l. legem. honestū tamen ⁊ tutum/⁊ ecclesie expediens est: ꝙ sine licētia pape episcopus non dispenset. sed Bern. ⁊ Ostien. arg. de hoc. ex͂ de immuni. eccle. aduersus. tenet tamen dispensatio: si dispenset. argu. xvij. q. iiij. de presbyterorum. xxiij. q. viij. si quis membrorum. Ciij. cum criminoso publice celebrante. no. per Innocen. ex͂ de cleri. peregrinan. c. j. Ciiij. cum excōmunicato ministrante/quoad beneficiū. vt ex͂ de cleri. excom. mini. postulastis. m̄so. j. ⁊ ij. fm Innocē. ⁊ Ostien. qui hoc no. ex͂ de tempo. ordinan. dilectus. sed Guill'. duran. in specu. in titu. delegato. §. nunc de episcoporum. R. si. cxlv. dicit ꝙ salua eorum reuerentia decre. postulastis pre. nō loquitur in eo casu: sed loquitur de eo qui excōmunicatus recepit beneficiū. item preal. c. ij. ad hoc non facit. Ego tamen teneo cum Innocen. ꝙ episcopus dispēsare potest in beneficio cum illo qui excommunicatus illud recepit: vt supra notaui in ista materia dispensationis episcoporum in p̄ncipio istius arti. §. xvj. R. cum eo. ⁊ a simili cum excōmunicato ministrante/quantum ad beneficium quo tales priuari debent: per illud. c. postulastis. §. quesiuistis. ⁊ c. fraternitati. vbi cū eis per episcopum fuerit dispensatum vt ibi. nisi cū eis fuerit misericorditer dispensatum. Subaudi etiam per episcopū: vt litera innuit: ⁊ ex quo papa non reseruat. ex͂ de senten. excom. nuper. Cv. potest dispensatiue minuere penitentiam a papa impositam. l. distin. accedens. xxxiij. q. ij. latorem. C. de episco. ⁊ cleri. aut̄. interdicimus. Cvj. ex causa absoluit clericum ab ecclesia in qua ordinatus est: ⁊ eum in alia collocat. lxiiij. distin. quorūdam. Cvij. dispensat ex causa rationabili super residentia non facienda in ecclesia curata. ex͂ de electio. licet canon. §. finali. ⁊ c. quū ex eo. libro. vj. Cviij. cum illo qui vadit ad studium habente

defendātur a calumnia Inno. et Osti.

ecclesiā curatā ne vsq ad septenniū pmoueatur ad psby-
terū.e.t.quū ex eo.lib.vj.nec inferiores epi in hoc dispēsa-
re possunt.vt ibi no.Cix.vt quis deseruiat per vicariū in
ecclesia parochiali dignitati annexa.ex de preben.exstir-
pande.τ no.ex de eta.τ quali.eam te.Cx.cum eo qui fact⁹
erat ineligibilis:q: receperat electionē p abusum secula-
ris ptātis factam.vt no.ex de elec.quisq.Cxj.in casibus q
habentur.lxviij.di.quis.c.corepi.Cxij.vt corpora sancto-
rū transferant de loco ad locū.de cōse.di.j.corpora.τ reli-
quie ex causa de ecclia extrahant.τ pōt etiā inhibere/ne
ibi diuina celebrent.ex de iure pa.c.ij.τ occonomū in ea
ponere.ex de offi.or.quū nos.Cxiij.dispensat in simonia
cōmissa in exequijs mortuoꝝ τ benedictionibus nuben-
tium:in cimiterij ↄcessione:in chrismate recipiendo: in sa
croꝝ vasoꝝ seu vestimentoꝝ benedictione: τ in ↄsimilib⁹
minoribus specieb⁹ simonie:post pniam peractam: eo ꝙ
nō phibetur.ar.ad hoc ex de sen.excō.nuper.nō obstat.j.
q.j.erga.q: loquit in simoniaco in dignitate.sicut τ.c.no-
bis.in fi.ex de simo.sm Gof.qui sic no.e.ti.in summa.vsi.
item querit.qn eps pōt cū simoniacis dispensare τ quan
do nō: vide qd legit τ no.ex de ele.si alicui⁹.de renū.post
trāsla.§.rursus.de simo.de simoniace ordinatꝭ.τ de regu-
laribus.c.ij.τ.c.seq.j.q.v.psentiū. ¶ C

Generaliter aūt magna est epoꝝ ptās. nam nō
pōt ecclesia fieri:nisi primo eps crucē ibi figat:
atrium designet:τ pmariū lapidem ponat. de
ↄse.dist.j.nemo. Item ipse solus τ superiores
possunt cōsecrare:reconciliare: pnias solēnes imponere: *Multiplex epoꝝ ptās.*
indulgentiarū lr̄as concedere: de causis matrimoniali-
bus cognoscere:ordinationes facere.chrisma conficere.
ex de ex.pla.accedentibus.xvj.q.j.interdicimus. ex de pe.
τ re.quū ex eo.in fi.ex de consc.ec.vel alta.consuluisti.τ.c.
aqua.l.di.in capite.Item qnquagesimā vel centesimam
dare.ex de dona.aplice.xij.q.ij.bone.ex de his que fi.a pre.
sine cō.ca.pastoralis.Item solēniter excōicare.xj.q.iij.de-
bent.Itē lr̄as dimissorias dare.aliter nō valet ordinatio
ab alieno epo facta.viij.q.ij.illud.c.dilectissimi.ex de offi.
archid.vt nostrū.vbi dicit Osti. Item annulū portare.ex
de vi.τ ho.de.cleri.Itē duos de canonicis secū ferre.ex
de cleri.nō re.ad audientiā.Itē parochias limitare: τ ci-
miteria ordinare.xiij.q.j.ecclias.τ pre.c.pastoralis.Item
ↄstitutiones in suis diocesib⁹ facere.de ↄse.dist.j.oēs basi
lice.xvj.q.j.omnes.ex de feri.c.fi.xj.di.catholica.ex quibus
colligit ꝙ oēs ecclesie ad eos ptinent.Itē epal em syno
dum facere.xviij.dist.eps.ex de maio.τ obe.qd super his.
Item hereticos condēnare.ex de hereticis.ad abolendā.
§.j.τ ↄtra eos inquirere.e.t.excōicamus.j.§.fi.nec hec po
testas ipsis adimit:licet inqsitio alteri cōmittat.ex de he-
reti.per hoc qd.li.vj.Item ecclias censuales facere. ex de
iure pa.preterea.de censi.sciētes.Item instituere clericos
τ destituere.ex de fi.presby.ex tua.de insti.ex frequētib⁹.τ
de his que fi.a pre.nouit.τ alia plura.nā ad eos singula
referunt.xxv.dist.plectis.ex de of.archid.vt singula. Ipsi
quoq in multis sunt pulegiati:nā nō incurrūt snias sus-
pensionis τ interdicti:sicut alie psone.ex de sentē.excō.q:
periculosum.li.vj.Item aliter pcedit ↄtra eos ꝙ contra
alios.ex de of.dele.q: pontificali.li.vj.Itē ipsi aliter iurāt
ꝙ alij:nec testificari cogūtur.ex de iure.calū.c.fi.xj.q.j.nec
honore.in aut.de san.epis.§.nulli.Item tpe generalis in-
terdicti possunt audire diuina.ex de pui.qd nonnullis.sꝫ
hodie clericis τ oibus religiosis ius cōmune est.ex li.vj.
de sen.excō.alma.Item possunt sibi eligere quē volūt cō
fessorem.ex de pe.τ re.c.fi.Item nō coguntur subire iudi-
ciū:nisi imperialis iussio pcedat.vt no.in summa Azo.in
titu.de epis τ cleri.§.ꝙ sit.Item dignitas epalis liberat
a patria ptāte.liiij.dist.si seruus.τ no.ex de eta.τ qua. in-
decorum.Item.v.pulegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.qui
cūq.Et plures testes ↄtra eū necessarij sunt.ij.q.iiij.pre-
sul.τ.c.seq.Item pōt habere altare viaticū. vbi celebret.
τ faciat celebrari vbicūq vadat.ex li.vj.de priui.qm epi.

Item singulari pena puniūtur epos percutientes/capi-
entes/bānientes/aut nefandius occidentes.ex in clemē.
de penis.si quis suadente. In ijs ergo casibus qui expssi
sunt a iure τ similibus/pōt eps dispēsare: τ ius cōmune *Eps in his casib⁹ nō dispēsat.*
relaxare:sed non in alijs qui non sunt in iure expressi.sm
Gof.Guill.naso.Ioā.de deo.τ eorum sequaces. τ istius
opinionis fuit Innocē.iiij.in decre.ex de tempo.ordi.dile
ctus.vbi no.casus in qbus eps pōt dispensare.Sed Ioā.
Lau.Hug.τ Bern.τ alij quorū dictum est cōmunius:di-
cunt ꝙ eps pōt dispensare vbicūq:nisi prohibetur.ar.ex
de hereti.excōmunicamus.de sentē.excō.nuper.τ.c.a no
bis.c.quū illorum.ex de spon.c.quū apud.xvj.q.j.sunt nō-
nulli.ff.ex qui.cau.nec non.§.j. Nam τ apostolus dicit.j.
Cor.x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud.Nec obsunt decre.
at si clerici.ex.de iudic.prout ibi no.Nec obstat qd dicunt
pmi ꝙ minor nō potest legem superioris tollere.x.dis.c.j.
nec de illa/sed secūdum illam iudicare.iiij.distin.in istis.
Nam dispensando in casu nō expresso in iure/nō ob hoc
impugnat canones:vel eos tollit:nisi eis expresse a cano
nibus dispēsandi potestas interdiceretur: in casu in quo
dispensat.τ cum istis secūdis magis videt Osti. concor-
dare.¶ C Prohibetur aūt eps dispēsare in homicidio
in ordine.l.di.miror.Item cum illegitimis quoad curam
animarū/τ dignitatem/τ duo beneficia. ex de fi. presby.
c.pen.τ vlti.ex de fi.presby.is qui.li.vj.Item cū minorib⁹
xx.annis:quātum ad dignitates τ psonatus.ex lib.vj.de
eta.τ quali.pmittimus.Item cū quibusdā corpore vitia-
tis.lv.di.c.siquis.c.si euāgelista.Item cum bigamis τ vi
duarū maritis.ex de biga.nup.xxxiiij.di.lector.τ pre.ti.c.
j.τ.ij.Item cū presbytero secūdas nuptias benedicente.
ex de sen.excō.nup.c.j.coll.ix.Cum facientib⁹ duellum/vn
de mors sequat.ex de cleri.pug.in du.c.j.τ.ij. Item cū eo
qui de iniusta excōmunicatione cōqueritur in iudicio se-
culari.xxj.q.vlti.si quis eps.forte talis patitur penā illoꝝ
c.xj.q.j.inolita.c.placuit.nam eadē ratio ibi.τ in isto.c.in-
de.Item cū simoniaco in ordi.no.ex de renū. post trāsla.
Item cū quibusdā infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligit. vbi
de hoc.τ.§.notandū. vide qd dixi.s.e.ar.§.q:.vsi.xxvj.Itē
vt quis in ecclia vna habeat duas pben.ex de ↄces.prebē.
literas.Item cū penitus illiteratis τ solēniter penitenti
bus vt clerici fiant.xxxvj.di.illiteratos.l.dist.siquis post.
Item cum seruis τ obligatis certis conditionibus.l.dis.
non confidat.liiij.dist.per totum.Nec cum obligatis ad
ratiocinia seruata distinctione que no.ex de oblig.ad ra-
tio.c.j.Item vt sine aliquo temporis iteruallo quis ordi.
maiores recipiat.vt preal.c.non confidat. Secus de mi-
noribus.ex de tempore ordinā.de eo. Itē in ijs que sunt
maiora adulterio.ex de iudic.at si clerici.§.de adulterijs.
Item nō potest mitigare vel dispensare canones penā
depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus
inducentes.l.distin.miror.xij.q.ij.de viro.ex de accusa.in-
quisitiōis.rūso.j.de qbus no.ex de elec.nihil.Item nec in
criminibus:in quibus(que posui.s.in.xlviij.ar.§.τ pmo.
versu sunt quoq irregulares.)post peractam penitentiā
impeditur executio officij: nisi forte inueniatur ei expsse
permissum.vt in preal.c.at si clerici.tales enim quātum-
cumq peniteāt:regulariter pristino statui restitui neque-
unt:nisi cum eis per se.aposto.fuerit dispensatum.ex de tē
po.ordi.c.fina.xxv.dist.primū.xlviij.dist.quoniā.l.distin.il
lud.c.miror.j.q.vij.si quis omnem.v.q.j.qui crimen. Itē
non chrismat nisi de licentia alterius episcopi/vel inui-
tatus.vij.q.j.pontifices.τ.c.episcopi.ix.q.ij.nullus pmas
nisi pueros sue iurisdictionis.ex.de religio.domi.c.j.Itē
non potest dispensare cum non ordinato ministrante: vt
ad superiores ascendat.ex de non ordi.c.j.τ.ij.Item cū il-
lo q extra quatuor tēpora al's illicite ordinatus est:τ an-
te dispensationem obtentam ministrat.ar.lij.distin. soli-
citudo.τ arg. de sacramen. non iteran.c.j.Alij dicunt ꝙ
potest dispensare cum tali.ix.q.ij.sm Lud.ex de tempo.
ordi.consultationi.vide qd dixi.s.e.ar.§.quia episcopus.

in pn.§.fi.pōt ergo. Item vbi papa vel alius de ipsi9 man
dato aliquē suspendit:nullus ꝯtra ipsius sniaꝫ pōt dispē
sare:vel etiā relaxare.xxi.dist.inferior. Item nō dispensat
cū ordinato sine dispēsatione qui canonicū habet impe
dimentū.lxxxi.dist.siqui sine examinatione. Item cū reli
gioso vel plebano leges vel physicā audiente.ex̄ ne cleri.
vel mo.non magno.§.fi.ꝛ c.fi.§.fi. Itē vt vni ecclesie duo
equaliter psint.xxi.q.i.c.penulti.q꞉res monstrosa esset.ex̄
de offi.ordi.q꞉ in plerisqꝫ. Item cū suspensis in ꝯcilio/ꝑ
pter inordinatā collationē beneficiorꝫ: in quo casu solus
papa ꝛ quatuor sedes pr̄iarchales dispensant.ex̄ de pbē.
graue. Item non dispensat in casibus q̄ sedi apl'ice spāli
ter reseruātur:quos supra dinumeraui/tractās de dispen
satione papali in.xlv.ar. Verū vt tanta opinionū diuersi
tas ad ꝯcordiam reuocetur: qm̄ promptum est iura iurib9
concordare.ex̄ de deci.c.i.ꝛ ar.ex̄ de resti.spo.lrās. ꝛ ex̄ de
elec.quū expediat.lib.vi.pōt dici ꝙ in adulterio ꝛ in ijs q̄
sunt minora illo/pōt semp eps dispensare:nisi expresse ꝓ
hibitum inueniat̄.vt in decre.at si clerici.§.de adulterijs.
Et sic pōt intelligi opinio Jo. ꝛ sequaciū. In maioribus
vero adulterio/nunq̄ dispensare pōt:nisi vbi inuenit̄ ex
presse ꝯcessum.quū em̄ in quibusdā casib9 est ei ꝯcessum:
in alijs videt̄ ei esse ꝓhibitū.ff.de his qui sui vel alie. iur.
l.i.ꝛ insti.e.§.i. Item quū eps adstrict9 sit canones obser
uare.ex̄ de iureiu. ego N.ꝛ c.dist. optatū.iiij.dist.§.fi.xxv.
q.i.hac ꝯsona.nō debet ꝯtra eos facere:nisi sibi expsse con
cedatur a iure. ex̄ de na. ex libe.ven.c.i.ex̄ de elec.dudū.ij.
ibi:qd̄ in alijs reprobare ꝛc.xxxv.q.v.si paulus.in pn.xxv.
q.i.c.i.ij.iij.iiij.ꝛ.v.ꝛ sic pōt locum habere opinio Gaufri.
Vinc.ꝛ Innocē.ꝛ aliorꝫ.ꝛ hoc simplr̄ reputat esse verum
Guill'.duran.in spe.in titu.delegato.§.nūc eporꝫ.in.§.ge
neraliter aūt.vř.fi.verū vt tanta.ꝛ hoc aperte ꝓbat̄.de pe.
dist.vi.c.i.in fi.vbi dicit̄/pontifex nō cogitur suos sacerdo
tes semp abijcere:nec minor instituere:nisi statutū fuerit a
romano pontifice. Pōt etiā ꝓbabiliter dici/nō licere epo
dispensare in faciendo:vt videlꝫ aliquis faciat ꝯtra cano
nes:nisi vbi de hoc a iure pmittitur.vt in pre.al.c.dilectus.
ex̄ de cōsti.c.i.ꝛ vbi ꝯsuetudine cōtraria ꝛ pscripta sit eis
derogatū.ex̄ de ꝯsue.c.fi.iiij.dist.§.leges.xi.q.i.quicūqꝫ.§.
seqꝫ. Consuetudo em̄ facit dispēsationē valere/q al's nō
valeret.ar.ex̄ de cele.mis.pniciosus.cum suis concor.ꝛ ar.
ex̄ de trāsac.c.vlti.ꝛ sic pōt intelligi opinio Gaufri.ꝛ In
nocē.ꝛ seq. Sup eo vero qd̄ iam factū est dispensare pōt:
vt toleretur:nisi ꝓhibeat̄.vt in pre.decre.nup.ar.ad hoc.
xxii.q.v.hoc videt̄.ꝛ sic pōt habere locū opinio Jo.ꝛ seq.
Idē est in ijs q̄ omissa sunt.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.ꝛ de sa
cra.non ite.c.i.ꝛ.ij. Sed nūquid pōt inuito accusatore/dis
pensare eps cū clerico accusato/ꝓbato crimine ꝯtra euꝫ/
de quo ꝓbatur accusatus pniam egisse:ꝛ ideo petit secuꝫ
dispensari:dicit ꝙ sic.q꞉ vtitur iure suo eps.vnde nō facit
iniuriā accusatori:ex quo sibi hoc a iure ꝯcessum est.ex̄ de
iudic.at si.xxviij.dist.de his.ex̄ de secū.nup.c.penulti.in fi.
ex̄ de elec.quū eccl'ia volaterrana.ff.de iureiu.l.iniuriarū.
§.i.fm Guill'.na.ꝛ pe.de sanc.sic no.Guill'.durā.in spe.in
iij.parte in fi.in titu.de abolitionib9 ꝛ purga.§.i.vř.sꝫ quū
supra. Sed nō pōt eps dispensare cū accusatore deficiēte
in ꝓbatione.q꞉ ille nō egit pniam de calūnia q̄ ꝯtra ipm
psumit̄.ex̄.de calū.c.i.ꝛ pati dꝫ pniaꝫ similē accusato.ij.q.
iij.q̄ nō ꝓbauerit.vñ secū dispensari nō dꝫ.xxiiij.q.i.legat̄.
ex̄ de iudic.at si.ad fi. a ꝯrio sensu.sꝫ secus est in accusato
ꝓbante se pniam egisse:vt dixi ar.lv.l.dist. si qui psbyteri.
ꝛ.c.si quis diacon9. Hoc aūt scias ꝙ nec eps ne legat9 de
latere nec synodus pōt dispēsare cū excōicato vel interdi
cto celebrāte sciēter/vel suspenso. xi.q.iij.si q̄s eps dānat̄.
c.seq.c.placuit.ex̄ de cler.excō.mi.illud. ex̄ de eo q̄ fur. or.
re.c.i.ij.q.v.q̄ de cā.q꞉ solus papa i hoc dispēsat.ex̄ de sen.
ꝛ re iudic.c.quū eterni.li.vi.ꝛ de sen.ex.quū medicinalis.
ꝛ.c.is qui.§.si vero.li.vi.expssuꝫ. Si aūt ꝓbabilis est igno
rantia:excusatus est.ex̄ de cleri.ex.mi.apl'ice. ꝛ pre.c.is q̄.
ibi:scienter. Eps aūt pōt dispensare/quoad pniam impo
nendā/cū excōicato vel suspenso ministrante.xi.q.iij.de ij
lis. Non pōt etiā eps dispensare cū illegitimis ingredientī
bus religionē circa plationes/personatus/dignitates/ꝛ
curā animarū.vt innuit Ber.in parua glos.ex̄ de fi.psby.
c.i.que incipit.i.e.ꝛ idem tenet Ostien.e.ti.c.fi.ar.ꝯtra.ex̄
de aposta.c.ij.in fi.de penis in q̄busdā.in aut.de mona.in
pn.op.ar.l.di.accedens. Curia seruat/ꝙ cū talibus quā
tum ad plationes vel psonatus nō dispenset̄: nisi per eā.
Si de materia dispensationis eporꝫ latius vis videre:vi
de qd̄ no. Joan.l.di.in summa.ꝛ.c.miror.i.q.viij.§.nisi ri
gor.per Bern.de iudic.at si clerici.per Ostie.e.ti.c.fi.per
Inno.de tēpo.or.dilectus.p Guill'.durā.in spe.in ti.dele
gato.§.nūc de eporꝫ.in.§.gn̄aliter aūt.per Archi.de elec.
licet canon. li.vi.in glos.dicunt quidā. Si electus in epm
tacuit hūc vel alium defectū:ꝛ ꝯfirmat9 est:postea dispen
satur cū eo.no.Inno. ꝛ Bern.ꝯtra.ex̄ de elec.innotuit.ꝛ
ex̄ de elec.nisi quū pridē.§.psone.tenere qd̄ factū est.vt in
§.psone.dum tn̄ is qui dispensat/ptātem habuit ꝯferen
di dignitatē illā in qua dispensat:sicut papa. Secus si nō
habuit. Alij dicūt ꝙ siue is qui dispensat/hꝫ ptātem ꝯferē
di beneficium in quo dispēsat/siue nō/licite tenet: ex quo
dispensatū est:si tn̄ ille ptātem habuit dispēsandi.ꝛ sic dis
pensatio subsequēs qd̄ de iure nō tenet/validū facit.ꝛ ac
cedit.ex̄ de ꝯcor.vi.expostuisti.nec electores nec ꝯfirmator
resilire pn̄t:si is q̄ pōt dispēsare velit.ar.ex̄ de elec.quū in
ter canonicos.in fi. ꝛ de postu.pre. bone.ij.§.fi. ꝛ ar.ex̄ de
ꝓba. p tuas.§.penul.in fi. Sꝫ si duo sunt electi:nō pōt cū
vno in alteri9 piudiciū eps dispēsare: nec poterit electio
nē q̄ nulla est/reddere validā.ꝑut no. Inno.ex̄ de elec.du
dum.i. Et ista sufficiant circa dispēsationes pape:legato
rū:ꝛ eporꝫ.que q꞉ q̄tidiane sunt ꝛ necessarie:digressioneꝫ
feci a ꝓposito pn̄cipali de papē potētia ꝛ eminētia. Nunc
ad eādē adhuc materiā redeo:pape potētiā solidi9 ꝛ am
plius declarando. ¶Articulus.lj. A

ET de potētia chri
sti regis:ꝛ ꝯsequēter de potētia sui vica
rij:summi.s.pastorꝫ eccl'ie militātis.ex̄ de
trāsla.quāto.i.rn̄so.ꝛ de homic. quū pro
humani.in pn.li.vi.ex̄ de elec. vbi pericu
lum.§.ceterū.ibi:de creatione vicarij iesu christi.li.vi.ꝛ.c.
fundamēta.§.ne aūt.ibi:ipsa quero.pon.vicarij dei.li.vi.
Sed scriptū est in ps.cv. Quis loquet̄ potētias dn̄i:vtiqꝫ
nemo digne.nō tn̄ ꝓpter hoc est a locutiōe potentie chri
sti tacendū:quātum nostri pualet imbecillitas intellect9.
Est aūt in pmis distinguendū de multiplici christi poten
tia:quāꝙ supra loquēs de ista materia aliqua tetigerim. Multiplex chr̄i potentia.
Siquidē christus est dei ꝛ hois filius:vna in duab9 natu
ris psona:deus verus ꝛ homo verus.xxiiij.dist.qui eps.ex̄
de sum.tri.c.i.ex̄ de here.quū christus.ꝛ in symbolo atha
nasij Quicūqꝫ vult. Et fm duplicem eius naturā/duplex
cōuenit ei potentia.vna quidē diuina:fm ꝙ est dei filius:
ꝛ naturaliter deus.alia vero humana:fm ꝙ est homo: et
hois filius. Dei naturā accepit a pr̄e/p eternā generatio
nem:per quā sicut accepit ꝙ sit deus/ꝛ vnus ꝛ idem cuꝫ
patre deus. ex̄ de sum.trini.c.ij. ita ꝛ ꝙ sit potens: ꝛ eius
dem ꝛ equalis potentie cū patre.vnde Athanasi9 in sym
bolo. Omnipotens pater:oipotens filius.ꝛ ex̄ de sum.tri
ni.c.i.in pn.ꝛc. Nec intentio mea est tractare nūc de potē
tia diuina: sed de potentia illa que est in christo respectu
creature.fm qd̄ dicit̄ etiā omps simplr̄ p vnionē hyposta
ticam ad diuinū verbuꝫ.rōne cuius vnionis ea q̄ deo cō
ueniūt/dicūtur de hoīe. Et fm hoc intelligit̄ illud qd̄ ipē
ait Math.vlti.voce hois loquētis:data est mihi omnis
ptās in celo ꝛ in terra. Christo enim fm ꝙ homo data est
omnis potestas rōne vnionis:ꝓpter qd̄ factum est vt ho
mo esset omps:sicut ꝛ ꝙ homo dicat̄ deus:non q꞉ sit alia
omnipotentia filij hominis ꝛ filij dei:sicut nec alia diuini
tas:sed eo ꝙ est vna persona dei ꝛ hominis. Post resur
rectionē autem dixit hanc omnipotentiam sibi datam:q꞉

tunc innotuit hoibus: ante tamen innotuit angelis. Nō aūt loquēdum est de potentia humana christi quātū ad corpus: siue sit potentia actiua/ siue passiua. sed de potentia eius humana/ quātum ad aiam. ¶ B Et considero hic eius animā/ sm ppriam naturā: et virtutem gratuitā naturalibus supadditam: et sic habuit potentiā ad oēs illos effect⁹ faciendos/ qui sunt anime cōuenientes. scz ad disponēdum: ad gubernandū actus humanos: et ad illuminādum p gratie sue plenitudinē/ oēs creaturas rationales ab eius pfectione deficientes. / et per hanc potentiā influit creaturis rōnalibus. et per eam dicit caput. col. j. et eph. j. xxiij. q. iij. pro membris. Ecclesie et nos mēbra. Sicut em caput naturale influit alijs mēbris: tanq pmū et pncipale et pfectius membrū: Ita christus influit oib⁹ rōnalibus creaturis: vtpote oibus prior dignitate et perfectione/ ppter plenitudinē gratie et sapientie: quā a verbo sibi vnito accepit: Jo. j. ex de sacra vnctio. c. j. §. j. Et dicitur caput vniuersaliter: tam angelorum quam hoim: quātum ad excellentiam et influentiā. licz dicat caput hoim spāliter: ppter conformitatem et cōuenientiā nature: sm spēm. vnde et christus q est caput spūale et mysticū duplr īfluit. vno modo interius illuminādo p sapiam: et iustificando per gratiā. alio modo influit quasi exterius gubernādo: et dirigendo per exteriorē doctrinā verbi vel exempli: et alios actus: vt sunt iudicare/ pascere/ purgare. Per h aūt q christus est caput influendo/ et psidendo/ et gubernando: cōuenit ei etiam esse regem. Eo em est rex angelorum et hominū: quo et caput. vn et ij q populis psunt/ capita populorum dicuntur. Amos. vj. Ve vobis q opulēti estis in siō: et cōfiditis in monte samarie/ optimates capita populorum. Item. j. Regū. xv. Nōne quū paruulus esses in oculis tuis: caput tribus israel factus es: facit. xxiij. dis. nulla. Habet ergo regiam ptātem et dignitatē. Sed vlterius cōsiderandū/ q christo nō solum cōuenit influere p modū capitis: sed etiam cōuenit ei cōiungere et recōciliare sm ratione medij. Dicitur em dei et hoim mediator. j. ad Timoth. ij. c. x. dis. qm. quia hoies deo cōiungit: dei pcepta et dona hoibus exhibendo: et pro hoibus ad deū satisfaciendo/ et interpellando. Heb. vij. ad fi. ibi: semp viuēs ad interpellandū p nobis. Quilibet aūt actus ab aliqua potētia pcedit: et ideo mediandi officiū aliā quoq potentiā presupponit in christo. Hoc aūt est sacerdotalis ptās. eo em sacerdos est: quo mediator est. vnde et de Aarō sacerdote legit Numeri. xvj. Stans inter mortuos et viuētes/ p pplo depcatus est: et plaga cessauit. et de eodem aaron Sap. xviij. p incensum et deprecationem allegans restitit ire: et finem imposuit necessitati. Est ergo in christo sacerdotalis et regalis ptās: et vtraq ad salutē hoim ordinat: et ad gubernationem ptinet: licet diuersimode. Cōuenit aūt christo esse sacerdotē: sicut et mediatorē: sm humanā naturā tm. vnde et Paulus ad Heb. v. ait. Ois nāq pontifex ex hoibus assumptus et c. et. j. sic et christus et c. et. j. q in diebus carnis sue pces supplicationesq et c. Esse autē regem sicut et esse caput cōuenit ei: et sm diuinā naturā. vnde Apoca. xvij. et. xix. Et habet in vestimēto suo et in femore suo scriptū: rex regū et dns dnantiū. et sm humanā. vn Aug. de cruce sua in qua fixus erat: occidit diabolū: et inde rex noster est. Nā et ab instanti sue cōceptionis vnct⁹ fuit sacerdotali et regali vnctione: nō materialis et visibilis olei: sed inuisibilis. ex de sacra vnctio. c. j. ps. xliiij. vnxit te deus et c. Can. j. In odorē vnguētorum tuorum. et Luc. iiij. et. Esa. lxj. Spūs dni super me: eo q vnxit me et c. Et sicut ex vnione ad verbū accepit gratiā et sapiam: sic et potentiā. vnde et pōt ex iam dictis colligi talis distinctio de potentia christi: videlz/ q quedā cōuenit ei solū inquātū deus. s. vt potentia creandi. vn Jo. j. Oia p ipm facta sunt. xxv. q. v. fraternitatis. Quedā ho potētia cōuenit ei: et sm q de⁹ et sm q hō: vt potētia regalis: et potētia faciēdi miracula: licet aliter cōueniat ei inquātum de⁹/ et aliter inquātum homo: quia inquātū deus/ cōuenit ei principaliter: et inquātum homo/ ministraliter. ¶ C

Ad cōfirmationē aūt predictorum inducende sunt authoritates alique/ p quas ostēdat hois christi potentia et dñium: et quō est caput eccle: dignitas etiā ei⁹ regalis/ et sacdotalis: et qd ei ex vtraq conueniat. Modus quoq et excellētia sacerdotij eius: ad Col. j. ait apls de christo. ipse est caput corpis ecclesie. vbi dicit glos. sm hois naturā/ caput est corpis sui. s. eccle: q vnita est christo gra et natura/ vt capiti. vnde et ecclesia q est collectio fideliū. de cōse. dist. j. eccla. corp⁹ christi mysticū est. iij. q. iiij. engeltrudā. et Aug. xxiij. q. iiij. sicut excellentiā. ibi: christiani corporis mēbra trāsfundāt et c. et q. v. si nos. ibi: et a corpore christi quod est eccla toto orbe diffusa. et. q. vij. queadmodū. in pn. ibi: sic hō qui pciditur de christi mystico corpore. et sequit. in hui⁹ vero cōpagem corporis veniant et c. et. j. si corpus christi tollit spolia impiorum: et si corpori christi thesaurizātur diuitie impiorum. et. j. in christi ergo cōpagem corporis veniant. et Hiero. de pe. dist. j. ecclesia christi. in fi. ibi: et fiat de eccla q est corpus christi. et Cyprian⁹. xxiij. q. j. loquit. ibi: vnū corp⁹ et vnus spūs. et. j. nec vnitas corporis separat. et. j. vnum tm caput est. Et item Hiero. xxiij. q. j. qm vetus. ibi: vbi fuerit corpus. Et pelagi⁹. e. cā. et. q. schisma. ibi: vtq: spiritū non habent corporis christi et c. et. j. in fi. vnā. (vt sepe dictū est) q christi corpus est: cōstat esse ecclam et c. Que quidē eccla corporis christi/ charactere impatoris insignita est. i. christi. vt p e. c. queadmodū. ibi: q: nō facio iniuriā charactéri imperatoris/ quū errorē corrigo desertoris. Bene g dr christi corp⁹ caput eccle: q: ita se habet ad ecclam/ sicut caput ad corpus. puidet em eccle: et regit eā: et in ipo oēs sensus spūales eccle sunt: vt in capite oēs sensus corporis. Et in illa glos. ad Col. j. dr: capiti cūcta subiecta sunt/ ad operādū illud supra qd locatū est: et ad cōsulendū. Nō aūt nō solū hoīm/ sz etiā angelorum caput sit christus: apls in eadem epla ad Col. ij. ait de christo q est caput ois pncipatus et ptātis. angelice. s. vt glos. ait. De dnio etiam et ptāte christi sup oia: et quomō est caput: idem apls ait ad Eph. j. c. oia subiecit sub pedib⁹ eius. et ipm dedit caput. s. deus pater/ supra oēm ecclam: que est corpus ipsius. vt proxime pbatum est p decreta. Prima aūt particula huius authoritatis/ de ps. viij. sumpta est. sup qua dicit glos. christus nō solum preest oibus dignitate: sed et ptāte qua oia sub eo sunt plene. vt p pedes plena subiectio notetur. qua omnia sunt ei subiecta: q: per ipm facta. Jo. j. vel sub pedibus eius. i. sub humanitate eius: que significatur p pedes. q: sicut pes est inferior ps corporis: ita et in christo inferior natura est humanitas: quā etiam angeli adorāt. Et sic ipsi hoi christo oia subsunt. Sup eo qd sequit in capitulo. Ipm dedit caput sup oēm ecclam: q in celo vel in terra est. subijciunt em illi/ qsi capiti: ex quo trahūt originē. ab ipso aūt facti sunt sm deitatem. et ita sm deitatem caput est ecclesie: sm quā pr dedit ei esse caput: illū ante oia gignendo. Est etiam et pprie dr: caput sm humanitatem: sm quā cōiungit ei eccla/ et natura et gra. nam in eo plenitudo gre fuit. de cuius plenitudine nos accepimus. Jo. j. et. j. Jo. ij. ibi. et vos vnctionem accepistis a sancto. et. j. et ex de sacra vnctio. c. j. vsi. de scda. ibi: vos vnctionē quā accepistis et c. Christus em vnctus interptat. q: gra spiritussancti plen⁹ fuit vsq ad summū. vn ps. xliiij. Unxit te deus de⁹ tuus oleo letitie pre cōsortib⁹ tuis. q: pr accumulauit sup eū vniuersa charismata benignitatis et mansuetudinis abūdanti⁹ replēs eū in viscerib⁹ misericordie et miseratiōis. de cuius cumulo gre nos participamus. ps cxxxij. Sicut vnguētū in capite et c. Caput em christ⁹. Barba cōiuncta capiti/ et in capite/ apsi et discipuli in die pentecostes spūscto repleti. Vestimētū eccla. xvj. q. vij. sicut. Ora vel fimbria/ quelibet humilis psona. Zach. viij. apprehendāt fimbriā viri iudei/ dicentes: ibim⁹ vobiscum: audiuimus em qm dns est vobiscū. Hoc caput reuerēdū p oibus mēbris doluit. Augu. pro totius corporis putre-

Christ⁹ caput ē ecclie.

dine/cauteriū quoddam firū est in capite. item Bern. in sermone de circūcisione. Quid mirū si caput pro mēbris curationē accepit: nōne etiam in mēbris/sepe pro vnius infirmitate/alteri curatio adhibet: dolet caput: et in brachio fit coctura. dolent renes: et fit in tibia. ita hodie pro totius corporis putredine cauteriū quoddā infixū est in capite. Sed considerandū circa id qđ dictum est: oīa christo esse subiecta: quia oia sunt nūc christo subiecta quātum

Oia sub christi sūt ditione

ad potestatē quā accepit a patre sup omnia. sed quātum ad executionē sue ptātis/nōdum sunt ei omnia subiecta: sed hoc erit in futuro. j. Cor. xv. vltra colū. quādo de oib⁹ suam voluntatē adimplebit: quosdā saluando: quosdam puniendo. et ita oēs erunt sub eo: vel spontanei/ vel victi et inuiti. Adhuc de christi dnio et potentia d: Heb. j. Quē constituit heredem vniuersoꝝ. sup quo verbo dicit glos. q̄uis cū patre omne possideat: tñ sm humanitatem recte d: heres constitutus: sm illud Ps. ij. dabo tibi gentes hereditatem tuā. Quia ergo christū deus constituit iam immutabilem heredem vniuersoꝝ. i. possessorem oīs creature: non ideo portio deest iacob: et pars eius israel: sm Ps. Sed oēs prorsus nationes mūdi ei subsunt. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. cum ca. seq. et. xcij. dist. legim⁹. vsi. q em.

Regia christi ptās.

In eadem quoq epistola Heb. j. inducit aplus de christi regia ptāte illud ps. xliiij. Thronus tuus deus in seculū seculi virga equitatis vga regni tui. qđ exponēs glos. ait. O de⁹ fili: thronus tuus. i. regia dignitas vel iudiciaria sedes/ pmanet in seculū seculi: q semp regnabit: et nouissimum iudiciū semp stabit. vnde in euāgelio Matth. xxv. Ibūt hi in supplicium eternū: et illi in vitam eternā. Et merito pmanet thronus tuus: q virga regni tui. i. regimen et disciplina qua bonos regis: et malos pcutis: est virga equitatis. i. regula directa. iij. dist in regula. et inflexibilis: que alibi dicit in ps. ij. virga ferrea: per quā prauitate distortus/ si ei adherere velit/dirigitur.

Sacerdotalis christi dignitas.

De sacerdotali aūt et regali dignitate vel potestate simul inducit apls in eadem epistola. c. j. illud ps. xliij. Vnxit te deus deus tuus oleo leticie pre psortibus tuis. Qđ exponēs glos. ait. O deus fili: de⁹ tuus. i. pater per se nō per ministros vnxit te sm hominē. quia deitas nullo idiguit. quis est ergo deus vnct⁹ a deo: christū intellige. christus em dicit a chrismate. chrisma autem grece/latine dicit vnctio. ex de sacra. vnctio. c. j. et. s. vsi. est etiam. pxime dixi de hoc. ergo nomen christus vnctionis est. nec vngebantur alibi reges et sacerdotes nisi in illo regno iudeoꝝ. Per hoc q dicit eum vnctū regem et sacerdotē: signat qui in lege veteri vngebātur. vt pleal. c. j. de sacra vnctio. vnxit aūt eū: non visibili et corporali oleo: sed spiritusancto: quē scriptura noie olei et exultationis signat. et hoc pre participibus tuis. i. pre oibus sanctis. Oēs em sancti/sunt spūs participes. vnde oēs christiani vngūtur. de cōse. dis. iiij. deinde. a sacerdote. sed ille singulariter vnctus. vt pleal. c. j. de sacra. vnctio. De sacerdotio aūt christi spāliter inducit apls in eadē epla ad Heb. vij. c. vbū illud ps. cix. Tu es sacerdos in eternū sm ordinē

Triplex sacerdotis officium.

melchisedech. qđ exponēs glos. ait: hoc de pōtificatu christi deus pater: tu es sacerdos/ sc3 docēs orās et offerēs. ecce triplex officiū sacerdotis. tu es inquā sacerdos: nō ad tempus/vt Aaron: sed hoc sm ordinē Melchisedech: q̄ nō temporalis fuit: scriptura subticente initiū et finem vite eius: in figurā christi qui caret pncipio et fine. Apoca. j. Ego sum alpha et o. et sicut ille obtulit in pane et vino: et semel: sic et christus sub specie panis et vini corpus et sanguinē suū discipulis suis dedit. Jo. xiij. de cōse. dist. ij. accipite et comedite. Et subditur in glos. s. posita. Sacerdos aūt est christus: nō sm q deus: sed pter carnē assumptā: pter victimā quā obtulit pro nobis. vnde Hiero. Sacerdos dei pris dicit filius dei sm humanitatē: in qua se pro nobis acceptabile sacrificiū deo obtulit: vt ipse sit sacerdos qui est sacrificiū. de consecr. dist. ij. sacerdos dei patris. Quid aūt egerit hic sacerdos: et qđ pontifex: aplus dicit in pre. c. v. ad Heb. Qui in diebus carnis sue. i. mortalitatis/preces supplicationesq ad deum et c. quādo sc3 imminente passione orauit plixius. Luce. xxij. vltra mediū. ibi. apparuit autem illi angelus. vel preces et supplicationes actio et vita christi est: cui⁹ ois actio fideliū est instructio: et ad deum oratio. ar. ex de elec. significasti. j. rñso. quicqđ em egit christus: pces supplicationesq fuerūt p hoibus: ipsa etiā sanguinis effusio/clamor fuit validus. Heb. xij. ibi ad fi. et sanguinis aspersione melius loquētē q abel. nūc etiam in celo adsistit vultui dei/p nobis aduocans: et interpellans apud patrē. Heb. ix. ibi ad fi. sed in ipm celū vt appareat nūc vultui dei p nobis. ¶ D Illud etiā sciendū q christus et sacerdos d: et pontifex: et eo sacerdos/

Pōtifex christus.

quo pontifex: et eo pontifex quo sacerdos. nam sacerdos medius est inter deū et pplm. quia diuina populo tradit: et populū in deū reducit: offerendo: orando: et docendo. et hoc etiā importat nomen pontificis. vñ ad Heb. iiij. vbi apls christū dicit pontificē. ibi: habentes ergo pontificē magnū et c. glos. ait. pontificē/p quē itur ad deum. Idem em est pōtifex qđ mediator. vnde Heb. v. in pn. Ois nāq pontifex ex hoibus assumptus/p hoibus constituitur. sc3 vt eos adiuuet: et vt p eum impetrent a deo misericordiā. pstituit. dico. in ijs que sunt ad deū offerenda: sc3 in muneribus/hostijs/ et pcibus/que ducunt ad deum. vt offerat dona: sc3 primitias et sacrificia et hmōi. deo pro peccatis dimittendis. Et beatus Bern. dicit q pōtifex dicit quasi pontem faciens inter deū et pximū. Fecit em seipm pontem ad patrē: attingens a ripa nostre miserie/vsq ad ripam felicitatis eterne. Sap. xviij. Vsq ad celū attingebat stans in terra. vnde Jo. iij. Filius hoīs qui est in celo. per hunc transeūtes nō submergimur in flumine culpe: nec trahimur ad mare pene eterne. vnde ipse ait Jo. xiiij. Nemo venit ad patrē nisi p me. In hoc tñ distat pontifex a sacerdote: q importat excellentiā quādam sup sacerdotem. nā vt Isid. ait. vij. lib. ethymo. Pontifex pnceps sacerdotum est: quasi via sequētium. ipse et summus sacerdos: ipse et pōtifex maximus appellat. xxv. dist. cleros. vsi. pontifex. vnde et papa p excellentiā summus pontifex appellatur. ex de elec. vbi periculū. §. sup hīs. lib. vj. vñ Leui. xxj. exponit nomen pontificis: vbi dicit. pontifex. i. sacerdos magnus. vnde et epi qui sunt sup alios sacerdotes constituti/pōtifices appellant. Alij vero qui sunt sub eis: vocātur cōmuni noie sacerdotes/a sanctificando. Et q christus est summ⁹ sacerdos: ideo ipse pprissime dicit pontifex maximus. vñ ad Heb. x. habentes ergo pontificē magnū. glos. qui est sup oēs pontifices. Et quia quisq nō sumit sibi honorē: sed qui vocat a deo tanq aaron: vt apls ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. j. in scripturis. ex de elec. qualiter. Ideo vt ibidē subdit apls pre. c. v. christus non semetipm clarificauit: vt pontifex fieret: sed ille eum pontificem constituit qui ad eum ait in ps. ij. Filius meus es tu. in q ps. ostēditur christus rex et sacerdos. Differt aūt

Sacerdotiū legale.

sacerdotiū christi a sacerdotio legali: q legalis sacerdos nō solum pro alijs/sed etiam p se indiget offerre: quoniā et ipse circūdatus erat infirmitate pcti. Heb. v. christus aūt non indiguit pro se offerre: sed solū pro alijs: q immunis fuit ab omni peccato. vnde Heb. vij. ad fi. Talis enim decebat vt nobis esset pontifex: sanctus/innocēs/impollutus/a pctōribus segregatus/ et excelsior celis factus: q̄ non haberet quotidie necessitatem/ quēadmodū sacerdotes/prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo: hoc em fecit semel se offerendo. Item sacerdotiū legale carnale fuit. vnde et carnes ibi mactabant. Heb. ix. sacerdotiū vero christi spūale. Adhuc sacerdotiū legale fuit tēporale: et finē habuit. sacerdotiū autē christi eternū est. Heb. vij. in quo caplo assignat differentia inter vet⁹ et nouū sacerdotiū. vñ legale sacerdotium trāslatum est ad christū: qđ figuratū fuit in trāslatione sacerdotij ab Heli: q fuit de tribu sacerdotali sc3 leui: ad Samuelē: qui non fuit de tribu leui/ sed effraim. j. Regū. j. Et similr trāslatio sacerdotij ad christū facta est de tribu sacerdotali ad regalem:

regalem:

regalem: q: dñs ortus est de tribu iuda: quia de domina
orta de tribu iuda: vt cantat ecclesia. ⁊ dicitur Matth.j.
⁊ Heb.vij. que tribus iuda est tribus regalis. vt ita sit ea⸗
dem sacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem christus sit sa
cerdos ⁊ rex. Sic etiam regnū israeliticū temporale fuit
⁊ mutatū in regnū christi quod eternū est. vnde Luce.j.
Regni eius nō erit finis. cuiꝰ mutatiōis figura precessit
quū Saule abiecto dauid substitutus est in regnū.j.Re⸗
gū.xiij. Quod aūt alicubi regnū illud ⁊ sacerdotiū eter⸗
nū dr: intelligendum est de regno ⁊ sacerdotio christi: qd
p illud figurabat. De sacerdotio etiā ⁊ regno christi loq⸗
tur apl's in epistola supradicta ad Heb.vij. in pn. inducēs

Melchisedech ⁊ rex ⁊ sacerdos

similitudinē de melchisedech q fuit rex ⁊ sacerdos dei al
tissimi. Idem Gen.xiiij. qui vt glos. dicit in epl'a ad Heb.
nō per hominē sed p deum constitutus est: ⁊ interptatur
rex iustitie. ⁊ dictus est rex salem: qd est rex pacis: sine pa⸗
tre ⁊ matre ⁊ genealogia: quia scriptura hoc de illo non
refert. neqꝫ initium dierū/neqꝫ finem vite habens. assimi⸗
latus aūt filio dei manet sacerdos in eternū: qui est rex
iustitie: q: suos iustos facit: ⁊ per iustitiā regit in hoc secu
lo. ⁊ rex pacis. ex in li. decre. Rex pacificus. quia quos hic
regit in iustitia/nō desinit post regere in pace eterna. Sa
cerdos dei summi: q: se in ara crucis obtulit. Sine patre
ꝓm carnē. Sine matre/ꝓm diuinitatē. Sine genealogia:
quia filios carnales nō habuit. Neqꝫ initiū dierum neqꝫ
finē habens: quia coeternus patri: ⁊ alpha ⁊ o. Apoc.c.j.
⁊ sicut glos. subdit. Etsi oēs patriarche ⁊ ꝓphete figura
christi fuerunt: melchisedech tamen specialis: qui non de
genere iudeorū vt quidam dicūt: processit in typum sacer
dotij christi: quia dicit sacerdos ꝓm ordinē melchisedech
multis modis. Heb.vij. ⁊ in ps. dixit dñs. ⁊ de conse.di.ij.
accipite. adde hic qd dixi de hoc.s. in.xxxvj.ar. in.§.xxxvj.
ar. vlti. tēpore vero. ¶ Adhuc sup illud ad Heb.ix. introi⸗
uit semel in sancta. dicit glos. beati Aug. Quū eñ christꝰ
rex ⁊ sacerdos: rex pugnauit ꝓ nobis. sacerdos obtulit se
ꝓ nobis. de cōse. dist.ij. sacerdos dei. ⁊ idem btūs Aug. in
lib.lxxxiij. questionū: vbi exponit christi miraculū de qnqꝫ
panibus ⁊ duobus piscibus: ait inter cetera/ꝙ qnqꝫ pa⸗
nes hordeacei inter legem moysaicam vel populū israeli
ticum significant. duo autem pisces qui suauem saporem
pani dabant: duas illas personas videntur significare: q⸗
bus ille populus regebatur. vt per eas cōsiliorū modera⸗
men acciperet: regiam scꝫ ⁊ sacerdotalem: ad quas etiā
illa sacrosancta vnctio pertinebat. ex de sacra vnc.c.j. qua⸗
rum officium erat procellis ac fluctibus nūꝙ̄ frangi atqꝫ
corrūpi: ⁊ violentas turbarū contradictiones tamꝙ̄ ad⸗
uersantes vndas sepe dirūpere. Que tamen due perso⸗
ne dñm nostrū prefigurabant: ambas eñ ipse solus sub⸗
stituit: nec figurate sed ꝓprie solus impleuit. Nam ⁊ rex
noster est iesus christus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi
demonstrauit exemplū: in carne mortali pctā nostra susci
piens: tentatiōibus inimicorū illecebrosis nec tenebrosis
cedēs: postremo exuens se carne: pncipatus ⁊ potestates
expoliās fiducialiter: ⁊ triūphans eas in semetipso. Ipse
est etiam sacerdos ꝓm ordinem melchisedech: qui seipm
obtulit holocaustū pro peccatis. ps.xxxix. Holocaustum
⁊ pro peccato ⁊c. ⁊ sequit: tūc dixi ecce venio. Ad sacerdo
talem quippe psonaꝫ pertinet emūdatio ⁊ abolitio pec⸗
catorū. De hac duplici potētia christi dicit apl's.j. ad Cor.
j. de christo loquēs. Factus est inquit nobis a deo sapien⸗
tia ⁊ iustitia ⁊ sanctificatio ac redemptio. Sapientia eñ
ad ordinandū: ⁊ iustitia ad iudicandū/ꝓpria sunt regie
dignitatis: quā sequitur iudiciaria potestas. Sanctifica⸗
tio autem ⁊ redemptio/ad sacerdotalē spectant ptātē.
Dicit aūt christus esse rex nō solū regni celestis ⁊ eterni:
sed etiā temporalis ⁊ terreni: q: celestia simul ⁊ terrena
dispensat ⁊ iudicat. Iste est gladius q exit de ore eius ex
vtraqꝫ parte acutꝰ. Apocal.c.j. ⁊.xix.c. ex de puile. ex ore.
Vnus eñ gladius/vna est eius regia ptās. que tñ duas
partes hꝫ ꝓpter regnū celestiū ⁊ terrestriū. nō tamen dū
in hac vita mortali cōuersatꝰ est regnū terrenū admini⸗
strare voluit. cuiꝰ cā infra dicet. Hec aūt dicta sunt de chri
sti ptāte quātum ad pñtem sufficit intentionem. ¶ C

Onsequēter aūt tractandū est de cōmuni⸗ *Potētia creādi incōicabilis.*
catione potentie eius. Vnde ⁊ sciendū ꝙ
potentia creandi: q christo cōuenit solū ꝓm
ꝙ deꝰ: nulli cōmunicabilis est. nec in huma
nitate eius que personaliter diuinitati fuit
vnita: multominꝰ cōmunicari pōt alijs hoibus. nō ex de⸗
fectu dei: sed ex defectu creature talis ptātis incapacis.

Alie ptātes cōicabiles.

¶ Potestas vo sacerdotalis que christo cōuenit vt hō:
vt supra dictū est: ⁊ ptās miracula faciendi: ⁊ regalis: que
sibi cōuenit ⁊ ꝓm ꝙ deus: ⁊ ꝓm ꝙ hō: cōmunicabilis est: ⁊
cōmunicatur hoibus. de qua cōmunicatione loquit Hu⸗
go de scō victore in ꝓlogo sui cōmenti sup angelica hie⸗
rarchia sic dicens. Ipse vero oīm cōditor: cuius ineffabi
lis maiestas/⁊ indeficiens virtus/potēs erat sola guber
nare q creauerat sola: voluit rerū a se creatarum partici⸗
pes hre ⁊ cooperatores. nō vt ille eorū ministerio iuuaret:
sꝫ vt ipsi ptātis eius ꝯsortio sublimes efficerent. Dñs er⸗
go solus ⁊ pnceps oīm/dñationes ⁊ pncipatus sub se eē
instituit in ministerio pficiēdo: qd vniuersitatis ordo de⸗
poscebat. vt opera eius cōplerent p ordines ⁊ dispositio⸗
nes. Sic igitur bonus ⁊ sapiens deus creaturas a se solo
cōditas/gubernat ordine quodā. inferiora scꝫ ꝓm gradū
pfectionis mediantibus superioribus. sic eñ gubernat
corpora per spiritus: ⁊ corpora grossiora per subtiliora.

Cōicat hoi gubernatio.

vt generabilia ⁊ corruptibilia/per icorruptibilia/scilicet
celestia: ⁊ spiritus inferiores per superiores. ad hoc dist.
lxxix. ad hoc. ¶ Cōmunicatur aūt creature rōnali siue
intellectuali gubernatio. Primo quidē respectu ipsius:
vt scꝫ se ipsam in suis actibꝰ dirigat. Scdo respectu ratio⸗
naliū: dum quidā angeli p alios angelos: ⁊ quidā hoies
p alios hoies: ⁊ hoies p angelos gubernant. vt.s. alleg.
c. ad hoc. ⁊ xxij. dist. de ꝯstantinopolitana. ⁊.xcv.di. esto. et
xj.q.iij. qui resistit. licet eñ qlibet creatura rōnalis nata
sit gubernare seipsam p virtutē intellectus ꝓprij: tñ cum
qdam rōnalia p alia rōnalia gubernant. tuꝫ q: ordo vni⸗
uersitatis hoc exigit. tum q: in aliquibus regimen ꝓprie
rōnis nō sufficit. inde opꝫ vt p aliorū gubernationem in
suis actibus dirigant: vt ptꝫ in hoibus: quorū quidā alijs
nō sufficientibus regere. s. semetipsos/pponunt ⁊ psunt
ad directionē ⁊ regimen. ꝓpter qd debent esse intellectu
pstantiores ⁊ appetitu rectiores alijs qbus pficiunt. naꝫ
⁊ in angelis ij qui psunt: magis vigent intellectuali lumi
ne ꝓm magros. ¶ § Tertio cōmunicatur gubernatio
creature rōnali respectu rōnaliū. Nā ordine nature diui⸗
nitus instituto rōnalia irrōnalibus dñant. Gen.j. ibi: et
dñamini piscibus maris ⁊c. Aliter tñ gubernat hō rōna⸗
lia: aliterqꝫ irrōnalia sibi subdita. nam irrationalibꝰ dña⸗
tur nō ad vtilitatem illorū: sed ad ꝓpriam. dūꝫ illis vtitur
ꝓpter se. vnde dicit hō finis illorū: q: ꝓpter ipm/⁊ in eius
obsequiū cōdita sunt. Alijs aūt rōnalibus dñatur ꝓpter
bonū illorū: ꝙuis ex hoc resultet bonū ꝓprium gubernan
tis. q: per hoc deo ministrat: ⁊ ad eius similitudinē acce⸗
dit. vnde talis est gubernatio que cōuenit rōnalibus ꝓm
ꝙ rōnalia sunt: vt scꝫ per ipsorū bonū gubernent. Qui au
tem psunt aliquibus nō bonū subiectorū: sed ꝓpriū cōmo
dum intendētes: a vere gubernatiōis rōne degenerāt: q
cōuenit rōnalibus creaturis. tales querūt q sua sunt: non
q christi. Phil.ij. viij.q.j. sunt in eccl'ia. xxiij.q.iiij. tres pso⸗
nas. Qui eñ sic gubernātur: nō regunt libere: sed serui⸗
liter ⁊ qsi ad modū irrōnaliuꝫ ducūtur. ꝓpter qd taliter
dñantes/nō reges: sed tyrāni vocātur. Est aūt nūc inten⸗

Christi gubernatiua potestas q̄re hoibꝰ cōicata

tio de illa tñ gubernatione q rōnalibus creaturis cōue⸗
nit: ⁊ pcipue hoibus q ꝓprie rationales dicūtur. Specia⸗
liter aūt de gubernatione siue gubernatiua potentia q a
christo ⁊ p christum cōmunicata est eccl'ie: dicendum est.
¶ § Erat siquidē cōmunicanda hoibus christi guber
natiua ptās. Primo/q: congruebat eius bonitati: vt sue

ptãtis faceret hoies participes. Scðo q: cõpetebat eius dignitati. Ad dignitatem nãq3 gubernãtis τ dñantis ptinet hr̃e ministros p quos suã ptãtem exerceat. ipsi etiam ministri: quibus ptãs christi cõmunicat̃: efficiũtur ex hoc digni τ honorabiles/ꝙ vice christi alios gubernãt. vñ in ps. cxxxviij. dicit̃ de apl̃is. Nimis honorati sunt amici tui deus: nimis cõfort. est pnci. eoꝝ. Tertio/q: expediebat humane vtilitati. hõ em̃ sensibili cognitiõe vtitur: ꝓpter qð sicut ei cõuenit/vt p sensibilia signa manuducat̃ ad intelligibilem veritatem: τ p sensibilia sacra suscipiat inuisibilem grãm. j.q.j. multi. de cõse. dist. ij. sacrificiũ. Ita cõuenit ei hr̃e gubernatorem visibiliter τ sensibiliter p̄sentẽ. Christus aũt ſm ꝙ deus/licet sit oĩbus τ vbiq3 pñs: oĩa gubernans τ regens. Hiere. xxiij. Celũ τ terrã ego impleo. vñ Aug. Deus vbiq3 est in seipso totus. vbiq3 est: q: nulli parti rerũ absens est. vbiq3 totus: q: cuilibet parti pariter totus adest. in seipso: q: non cõtinet̃ eis q̃bus est pñs: imo ipse ea cõtinet: quũ inuisibilis est sensu corporeo: q: deuz nemo vidit vnq̃. Exo. xxxiij. Jo. j. τ j. eiusdẽ. iiij. Scðm ṽo humanã naturã/est quidẽ visibilis: q: in terris visus est: τ cũ hoĩbus cõuersatus est. Baruch. iij. in fi. Phil. ij. τ bti oculi q̃ vident que vos videtis. Luce. x. nõ tñ cõueniebat eius dignitati τ felicitati: vt in terris semp nobiscũ cõuersaretur: q̃ sup oẽs celos meruit corporaliter exaltari. ps viij. Eleuata est magnificẽtia tua sup oẽs celos. vñ post ascensionẽ: licet sit semp nobiscum pñtia spũali. ſm illud Matth. vlti. Ecce ego vobiscũ sum oĩbus diebus vsq3 ad ꝯsummationẽ seculi. desijt tñ esse nobiscũ pñtia corporali/ſm ꝓpriam spẽm. in specie tñ aliena. s. in sacramẽto visibili panis τ vini/etiã corporaliter nobiscũ est. vñ Aug. Donec finiatur seculũ sursum est dñs: sed tñ hic nobiscuz est veritas dñi. corpus em̃ in quo resurrexit: in ea forma qua apparet sanctis: in loco vno esse oportet. veritas aũt eius vbiq3 diffusa est. de ꝯse. dist. ij. pma quidẽ. in fi. Cõueniens g̃ erat hoĩm vtilitati. vt christus potentiã suam gubernatiuã sup hoĩes cõmunicando traderet: τ relinq̃ret aliq̃bus hoĩbus/p quos eius eccl̃ia regeret̃ τ dirigeret̃ in finẽ. ꝓpter qð obtinendũ ab hoĩbus/iesus christus in

Christi gubernatiua potẽtia triplex

mũdum venire dignatus est. Non em̃ deficit christus ecclesie in necessarijs ad salutẽ. ¶ H Hec autẽ christi gubernatiua potentia: vt ex supra dictis hr̃i põt: triplex est. vna quidẽ sacerdotalis: alia regalis: tertia ṽo ad miraculosas imutationes. Quãlibet aũt harũ christ⁹ cõicauit hoĩb⁹: q: q̃libet eccl̃ie vtilis. Nam p miraculoꝝ opationẽ/doctrina fidei ꝯfirmat̃. τ in laudẽ diuine ptãtis hõ excitatur. vñ ſm Greg. in sermone de ascensione dñi. in pn. Ecclesie pmitiue necessaria erat opatio miraculoꝝ: vt fides nouella p ea ꝯfirmaret̃: τ irrigaret̃. sicut τ plãtis aq̃ necessaria est ad irrigandũ vsq3 quo radices figant. Per sacerdotale officiũ hõ sanctificatur: τ deo recõciliat̃. vñ τ quotiẽs sacramentũ altaris ꝯficitur: pctm̃ remittitur. de ꝯse. dist. ij. quũ oẽ. τ c. si quotienscũq3. xv. q. vij. sciscitantibus. Per actiones ṽo regalis ptãtis/hõ in cõuersatione dirigit̃. xxiij. q. v. regũ. τ c. rex debet. τ ad deũ τ primũ debite ordinat̃: vt ibi. τ ij. q. j. scelus. ¶ J Et vt de modo cõ

Sacerdotalis ptãs quõ cõicetur

municationis aliud videat̃: cõsiderandũ ꝙ sacerdotalis potentia cõmunicata est aliq̃bus ſm ministeriũ: q̃ τ dicũtur ministri gr̃e: q: ministeriũ adhibẽt dispensando sensibilia sacramẽta: in q̃bus cõfertur grã: τ q̃ sunt vasa et instrumẽta gr̃e: τ efficiũt qð figurant. q: sunt sacramẽta noue legis. de hoc. j. q. j. dictũ. legit̃ et no. e. q. multi. in glos. j. virtutẽ. τ c. q̃cquid inuisibilis. glos. j. vñ dicũt q̃dã ꝙ non cõmunicatur ptãs: sed solũ tribuit̃ ministeriũ. Et indubitãter est verũ ꝙ nõ cõmunicatur talis ptãs/qualẽ habet christus: q̃ ſm ꝙ deus est: hz ptãtem authoritatis quãtuz ad effectũ sacramẽtoꝝ. ſm vero ꝙ hõ/habet ptãtem ministerij. nõ qualitercũq3: sz pncipaliter. hoc bene ꝓbat p̄e. c. multi. opant̃ aũt ad effectũ sacramẽtoꝝ meritorie τ efficaciter: q: passio eius q̃ ſm humanã naturã sibi cõuenit: cã iustificationis nostre est meritorie: τ est effectiue p modũ instrumenti. q: humanitas christi est instrumentum deitatis ipsius. τ q: est instrumentũ cõiunctum: ideo hz quãdam pncipalitatem τ causalitatẽ respectu instrumentorum extrinsecoꝝ/que sunt instrumẽta eccl̃ie τ ipsa sacramenta. Unde ptãs ministerij in christo/hoĩ cõuenit q: est pncipalis: d: ptãs excellẽtie. que quidẽ ꝯsistit in quatuor: vt catholici doctores tradũt. Primũ/q: meritũ τ virtus eius operat̃ in sacramẽtis. vt p̄e. c. multi. Scðo/q: in ei⁹ noĩe sacramẽta sanctificant̃. vñ cũ cruce pficiunt̃. de cõse. dist. v. nũquid. Tertio: q: ipse potuit instituere sacramenta. nam τ ſm Aug. ab eius latere ꝓcesserũt. ex in demen. de sum. tri. Quarto/q: põt effectũ sacramenti sine sacramento ꝯferre. ar. de ꝯse. di. ij. vt quid paras. τ di. iiij. baptismi vicem. Hanc autẽ ptãtem pncipalis ministerij potuit christus cõmunicare: sed nõ cõmunicauit: ne spes in hoĩe poneret̃: q: maledictus homo q̃ confidit in hoĩe. Hiere. xvij. τ Greg. Uere hoĩes preposterο ordine ante sibi opẽ ab hoĩbus accersiunt τc. de ꝯse. dist. j. oĩs christianus. Et ne diuisio in eccl̃ia oriretur cõtra illud. xxiiij. q. j. schisma. c. loquit̃. sicut tẽpore pauli vnus quidẽ dicebat: ego sum pauli: alius autem ego apollo. j. ad Coꝝ. iij. vbi τ sequit̃. Ego plantaui: apollo rigauit: sed incrementũ dedit de⁹. Itaq3 neq3 qui plantat est aliq̃d: neq3 qui rigat: sed q̃ incrementũ dat deus. de ꝯse. dis. iiij. baptismus talis est. xix. dist. scðm. ex de deci. quũ nõ sit. Potestatem aũt secũdarij ministerij christus cõmunicauit: τ tradidit aliquibus: qui dicũtur τ sunt sacerdotes τ mediatores noui testamenti inquãtum sunt ministri summi sacerdotis τ veri mediatoris christi/vice ipsius agentes τ salutaria sacramenta hoĩbus exhibentes. Potentia ṽo regalis cõmunicat̃ etiã aliquibus q̃ sunt alioꝝ rectores: qui ꝓpter hoc dicũtur capita populoꝝ. j. Regũ. xv. ibi: Caput tribus israel factus est. sub vno tñ principali capite christo: cui ptãs regia ſm excellentiã cõuenit. Licet em̃ habentes sacerdotalẽ potẽtiam possunt dici aliquo modo capita: magis tñ cõuenit noĩe capitis habentibus regiã ptãtem: q: per sacerdotalem potestatẽ efficitur q̃s mediator inter deum τ hoĩem. Capitis aũt nomen importat aliqð primũ in aliquo ordine. Unde magis cõuenit regiã dignitatem habẽti p quã cõstituitur pmus sup alios. Tam vero habentes sacerdotalem/q̃ regalem ptãtem a christo/dicunt̃ christi vicarij: τ christi ministri: τ christi cooperatores. Naz christus ita suã potentiã cõmunicat alijs: ꝙ eã sibi nõ adimit. sed eaz retinet. τ ſm eã pncipal̃r operat̃ in oĩbus qui sue potẽtie sunt participes: τ q̃ eius virtute operant̃. vñ recte dicunt̃ christi cooperatores. ¶ Potentia ṽo miracula faciendi cõicata est adhuc τ cõicatur hoĩbus a christo. non tñ eo mõ quo christus hz: q: sicut in sacramẽtis: ita τ in miraculis christus hz ptãtem authoritatis ſm ꝙ deus. τ ptãtem instrumẽtalem cuiusdã pncipalitatis τ excellentie ſm ꝙ hõ: q: ipse nõ solũ miracula facere põt: verũ etiã hãc potestatẽ τ grãm in alios potest diffundere. sicut d: Luce. x. τ Matth. x. ꝙ dedit apl̃is ptãtem sup oĩa demonia: τ vt lãguores curarẽt. Alij aũt a christo habẽt ptãtem instrumẽtalem secũdariã delegatã. vniuersaliter em̃ in oĩ ptãte: q̃ a christo cõmunicat̃ hoĩb⁹: christus ipse hz pncipalitatẽ τ excellẽtiã: hõ aũt purus hz secũdariũ ministeriũ τ cooperationẽ. Patet g̃ ex p̄dictis/ꝙ potẽtia christi cõmunicanda fuit hominibus: τ quomodo cõmunicata. ¶ L:

Potẽtia regalis cõicatur

Potẽtia miracula faciendi cõicat̃

C Onuenit aũt ꝯsiderare post p̄dicta/q̃bus hoĩbus cõmunicata sit christi ptãs: q̃ cõmunicari poterat: τ q̃ vtiliter cõmunicari cõueniebat. ¶ Et pmo dicendũ est de potentia illa q̃ est ad imutationes miraculosas. Hec aũt potẽtia nõ oĩbus hoĩbus cõmunicata est: sz aliquibus. nec cõmunicat̃ hec bonis tm̃: sed etiã malis. multi em̃ dicent. Nõne in noĩe tuo demonia eiecimus: τ multas virtutes fecimus? q̃bus dicet̃: Nescio vos. Mat. vij. j. q. j. ꝓphetauit. sicut fecit cayphas. Joã. xj. nã τ mali frequẽter τ ꝓphetizant τ miracula faciũt. j. q. j. teneamus. c.

Ptãs miraculorũ parãdorũ q̃bus cõicata sit

prophetauit.c.multe operationes. vnde sicut alia dona gratis data/ cōmunia sunt bonis ꝛ malis: vt pphetia et gr̄a sermonis: ꝛ alia hmōi: sic operatio miraculo: vt p.e. c.multe.ꝛ de pe.dist.ij.querendum.ꝛ.c.pōt discursus. Nec etiam cōuenit ista potentia oībus bonis semp. multi em̄ fuerunt ꝛ sunt sancti: qui miracula nō fecerunt. Nam ꝑm beatum Bern̄.qbusdam datur spūssanctus in munus/ꝛ nō vsum muneris/vt imperfectis: qui colūbina simplicitate sibi gemūt: sed edificare ꝓximos nesciūt.de qbus Esa. lix. Quasi colūbe meditantes gememus. ꝛ de quib⁹.ij.q. vij.sancta quippe. Aliis datur in vsum muneris: ꝛ non in munus/vt reprobis: qui more nubiū alios compluūt: sed in se aridi persistūt.de qbus.ij.Pet.ij. hi sunt fontes sine aqua: ꝛ nebule turbinibus exagitate: qbus caligo tenebrarū reseruatur.de pe.dis.ij.si em̄ iquit.ad mediū.vbi in glos.exponitur hec autho:itas.qbus cōpetit illud poeticum. Sic vos nō vobis fertis aratra boues. Sic vos nō vobis vellera fertis oues. Sic vos nō vobis nidificatis aues. Sic vos nō vobis mellificatis apes. Aliis vero datur in vsum muneris: ꝛ in munus/vt viris pfectis: q pariter ardent ꝛ alios incendūt. vnde de btō Joāne baptista dicit̄ Jo.v. Ille erat lucerna ardens ꝛ lucēs. ¶ Hec etiā potentia nō habet cōnexionē ad regalē: sed ad sacerdotalem ptātem.q: illa sine his: ꝛ he sine illa sepe inueniūtur. Cōmunicat ergo christus hāc potentiā quibus voluerit: ꝛ qn̄: ꝛ quātum: ꝛ sicut: ꝓut vtilitati ecclesie/ac hominū saluti nouerit expedire. Cōmunicata est aūt amplius in ecclesia ꝓmitiua: q: tunc ꝑm beatū Greg.ꝛ sup:adictum est: magis necessariū erat ad dilatationē ꝛ cōfirmationē fidei ꝛ augmentū eccl̄ie.ꝛ pfes fideliū hanc potentiam habuerūt in multa plenitudine: vt pꝫ Actuū.ij.iij.ꝛ.v.c. Jam vero ecclesia dilatata: ꝛ fide robo:ata/nō est tm̄ necessaria sicut ꝑus hec potentia in eccl̄ia. de cōse.dist.iiij.venit. ¶ Z De ista aūt potentia ꝓsequi nō ptinet ad ꝓpositum. vnde de aliis duabus potentiis est ꝓsequēdum/scꝫ de sacerdotali ꝛ regali.circa quas mea versatur intentio. Videtur aūt qbusdā/ꝙ hec duplex ptās nō eidem persone cōmunicanda ꝛ cōmunicata sit: sed quū sint ptātes distincte: cōmunicande sunt diuersis ꝛ distinctis psonis.qđ patet in statu veteris testamēti: in quo diuersis personis tribuebat̄ ptās regia ꝛ sacerdotalis. Similiter ꝛ in nouo testamēto diuersis cōmunicari videnf. Sacerdotalis em̄ ptās cōuenit his q sacerdotes vocanf in eccl̄ia siue pontifices: qui spūaliter psunt. Regalis aūt cōuenit pn̄cipib⁹ terrenis ꝛ dn̄is tempo:alibus: q ꝛ reges vocanf.j.Pet.ij. sub qbus existunt diuersi gradus ptātum: vt ex de maio. ꝛ obe.solite.ibi: siue regi quasi pcellenti siue ducibus ꝛc. ꝑ ho:ꝝ dicto exp:esse facit.xcvi.dist.duo sunt. ꝛ.ij.q.vij.§. item quū balaam.v̄.sed notandū est. Et ꝑm hoc videref dicēdū/ꝙ licet christus sit rex ꝛ sacerdos: tn̄ eius vicarii.f. apl̄i ꝛ eoꝝ successo:es nō sunt sacerdotes ꝛ reges. imo solum cōuenit ei ptās sacerdotalis vel pontificalis ex ꝯcessione christi. Si aūt aliquibus eoꝝ cōuenit ptās regia: h̄ est ex ꝯcessione pn̄cipum terrenoꝝ: sicut ex ꝯcessione constantini habet roman⁹ pontifex imperialem ptātem.xcvi. dist.cōstantinus.vide.s.xliiij.ar.§.sciendū.xiij.ar.v̄.ecclesia. Sed licet hoc videaf ꝓma facie rōnabiliter dictuꝫ: tn̄ ꝓfundius considerare volentibus veritatē plus ꝛ aliter dicere cōuenit. ¶ M Jn ꝓmis ergo distinguenduꝫ est de sacerdotio ꝛ de regno seu de regia ptāte. videf aūt de his distinguendū sicut ꝛ de scientia. Est aūt quedā scientia humanitus adinuenta.vt scia phica: q đ: sapientia secularis ꝛ lr̄e seculares.xxxvij.dis.vino.ꝛ.c.qui de mēsa. quedam v̄o diuinitus reuelata: vt sacra scriptura.vnde.ij.ad Timoth.iij. Ois scriptura diuinitus inspirata ꝛc.l.dist. si quis diaconus.ꝛ vtraq; a deo est: q est sciētiarū dn̄s.vt in Cantico Anne.j.Regū.ij.ꝛ ad Ro.j.ibi. Deus em̄ illis manifestauit. ꝛ p:incipalis autho:a quo est ois sapia.vt đ: Sap.j.tn̄ diuersimode est vtraq; a deo. Prima scꝫ philosophica/est a deo mediante natura intellectus humani: per quē adinuenta est huiusmodi scientia: ꝛ mediantibus rebus q sunt ipsi⁹ scientie cā.ꝛ q: tā intellectus humanus: in quo est scia: ꝙ ipse res de qbus est scia: sunt opus dei: ideo scientia hmōi đ: esse ab ipso: q: opus nature est opus dei.vnde ꝛ deus ipse pn̄cipalis docto: esse hoīm đ: vt Aug.ostendit in li.de magr̄o. ¶ Scđa v̄o scientia/scꝫ sacra scriptura/est a deo nō mediante adinuētione intellectus humani: sed est ab ipso spāli modo eam reuelāte: sed ꝛ inspirante hoībus ꝑ quos nobis est tradita.spū em̄ sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies/scꝫ p:ophete apl̄i ꝛ ceteri sacri scripto:es.ij.Pet.j.c.in fi. Simili ḡ modo est distinguendū de sacerdotio. Nam quoddā sacerdotiū est ex humana institutione. ꝛ hoc fuit in lege nature ante tempus legis scripte.ꝛ etiā post legeꝫ datam/apud eos qui naturali tm̄ lege viuebant. tunc em̄ p:imogeniti sacerdotes instituebanf: vel alii ꝓp:ia voluntate offerentes officium sacerdotis exercebant: licet fo:te nomen sacerdotis nō haberent. facit ꝑ hoc de cōse.di.iiij.qđ apud nos. Quoddā vero sacerdotiū fuit ex institutiōe diuina. ꝛ hoc inchoauit in aaron. Jllud em̄ qđ fuit ex institutiōe humana: cepit ab ipso exo:dio generis humani. vn̄ ꝛ ꝑm Aug.abel sacerdos fuit. Jllud vero qđ ex institutione diuina: cepit in aaron. vn̄ dicit Jsid.in lib. de psonis eccl̄iasticis. Jnitium sacerdotii aaron fuit. quāq; melchisedech ꝓus obtulerit sacrificium. Heb.vij. Gen̄.xiiij.ꝛ post hunc Abraam/Jsaac ꝛ Jacob: ꝛ in Gen̄.legit̄ in multis capitulis: sꝫ isti spontanea voluntate nō sacerdotali autho:itate ista fecerūt. Ceterū in lege/aaron ꝓmus sacerdotale nomen accepit: ꝓmusq; pōtificali stola indutus victimas obtulit: loquēte domino ad moysen: Applica quoq; ad te aaron ꝛc. Exo.xxviij.ꝛ vlti.xxi.di.§.j.vbi de ritu o:namentoꝝ sacerdotaliū: ꝛ vnctionis ꝛ ꝯsecrationis sacerdotalis agitur. Talis aūt ritus nō erat in sacerdotio legis nature: licet aliqui tunc vnctionē interio:em haberent: sicut haberi pōt ex glos.ad Heb.vij.vbi agit̄ de melchisedech: de quo dicit glos.ꝙ nō fuit de gente iudeoꝝ: ꝛ ante circūcisionē functus est sacerdotio: vt nō gentes a iudeis: sed iudei a gentibus sacerdotiū acciperent.ꝛ nō fuit vnctus oleo visibili: vt moyses instituit: sed oleo exultatiōis ꝛ puritate fidei. nec aialia īmolauit: sed in pane ꝛ vino christi sacerdotiū dedicauit. de hoc plene.s.ar.xxxvi.v̄.tēpo:e. ¶ Est igit̄ vt iam dictum est: duplex sacerdotiū: ꝛ vtrūq; est a deo: sed diuersimode. Nā p:imū est a deo mediāte natura: q: naturalis lex dictat deū eē colendū: ꝛ ei eē sacrificandū ꝛ offerēdū. vn̄ Ro.j. Jnuisibilia em̄ ipsi⁹ a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunf ꝛc. vn̄ ꝛ ois idololatria pctm̄ ꝯtra naturā est. vnde ꝛ sequit̄.ꝛ mutauerūt glo:iā inco:ruptibilis dei ꝛc.ꝛ.j.ꝛ seruierūt creature potius ꝙ creato:i ꝛc. offerre autē ꝛ sacrificare ad sacerdotes ptinet. Heb.v.in ꝓn. ois nāq; pontifex ꝛc. ꝛ.j.q. j.ipsi sacerdotes: ꝛ.c.sacerdotes. vn̄ ex dictamie iuris naturalis/vel sponte/vel ꝑ institutionē humanā/aliq sacerdotale officiū exercuerūt: vt dictū est: offerendo ꝛ sacrificando. Aliud v̄o sacerdotiū est a deo instituente: qđ incepit ab aaron: vt dictū est: de quo intendo: sed translatum est ad christū: qui constitutus est a deo sacerdos ꝑm o:dinem melchisedech.ps.cix. Heb.vij.ex de cōsti.translato sacerdotio. cuius sacerdotiū existit in ecclesia ꝑ cōmunicationē: qđ pfectius ꝛ excellentius est: ꝙ legale sacerdotiū. Et sic distingui pōt triplex sacerdotium. Unū quidem ex humana institutiōe a iure naturali: de quo dixi: ꝛ hoc est imperfectum ꝛ quasi info:me. Aliud est ex institutione diuina: de quo dixi.ꝛ istud imperfectum ꝛ figuratum. Tertiū est ex institutiōe diuina a deo illud hoī christo dante: nō ministerio alicui⁹ hois: neq; ꝑm ritū visibilis vnctiōis: sed immediate ipm̄ vnguēdo inuisibilis gratie plenitudine. ex de sacra vnc.c.j.ꝛ sic sacerdotem ipm̄ cōstituendo. et h̄ est sacerdotiū euāgelicum ꝛ gratie: qđ verum ꝛ perfectū est.ꝛ ꝑm participationē huius sacerdotii fiunt ꝛ sunt ꝛ dicūtur sacerdotes in ecclesia: qbus ad instar sacerdotii le-

[Margin notes, left: Virgilianum carmen. — Ptās sacerdotalis et regalis an eidem cōpetat psone. — Scia duplex.]

[Margin notes, right: Sacerdotium duplex. — Sacerdotiū triplex.]

galis/visibilis vnctio adhibetur inuisibilē gratiam desi-
gnans. ex̄ de sacra vnc. c. j. xvj. q. j. §. ecce sufficiēter. Sacer
dotiū igitur naturale nō destruitur ꝑ euāgelium: sed ꝑfi
citur ⁊ formatur: q: gratia nō tollit naturā: sed format et
ꝑficit. Sacerdotiū ꝟo legale cessauit: quia figurale erat.
adueniente aūt veritate cessat figura. xxxv. q. j. c. j. de cōse.
dist. ij. c. reuera. ex̄ de purga. post par. c. j. de ꝯse. di. iij. sextā.
sed nō quātum ad moralem intelligentiā. vj. di. §. his ita.
Sacerdotiū vero euāgelicum tāꝙ verū ⁊ ꝑfectum ꝑma-
net intra se/cōtinens qđ ⁊ naturale est ⁊ adimplens lega
le: qđ in ipm translatū est. Aliter pōt quoqꝫ distingui de sa
cerdotio: q: quoddā est ꝓprium: ⁊ quoddā cōmune. pro-
prium est ꝓut quisqꝫ fidelis dicit̄ sacerdos: dum ꝓ se of-
fert deo spūale sacrificiū siue cōtriti cordis/siue afflictio-
nis carnis/siue cuiuslibet boni operis. De pmo ps. l. Sa-
crificiū deo spiritus contribulatus cor ꝯtritū ⁊c. de pe. di.
j. in pn. De scđo ad Roma. xij. Obsecro vos ꝑ miam dei:
vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem. De tertio
ps. iiij. Sacrificate sacrificiū iustitie ⁊c. De hoc sacrificio
dicit̄ Apoc. j. vbi Joānes de christo loquēs ait. Fecit nos
deo ⁊ patri suo regnū/⁊ sacerdotes. sup quo dicit glos. fe
cit nos sacerdotes: vt q̄ pus demonijs imolauimus deo
deinceps immolemus. Et qui obtulimus diabolo sacrifi
cium peccatoꝝ: amodo offeramus sacrificia bonoꝝ ope-
rum. Item. j. Pet. ij. ibi: Et ipsi tāꝙ lapides viui supedifi-
camini domos spūales sacerdotiū sanctuꝫ offerre. spūa-
les hostias acceptabiles deo ꝑ iesum christū. ⁊ paulo post
ibi: Vos estis genus electum regale sacerdotiū ⁊c. Com
mune aūt sacerdotiū est qđ alicui tribuit̄ ꝓ salute multo-
rū viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. xiij. q. ij. anime. ꝓut quidā ordinant̄
sacerdotes in eccl'ia ad sacrificandū deo ꝓ salute populi:
⁊ ad offerendū deo preces ⁊ vota ppl'i. j. q. j. si sacerdotes.
⁊ de hoc sacerdotio est nunc intentio. Est aliud sacerdo-
tium execrabile ⁊ abominabile idoloꝝ falsorūqꝫ deoꝝ: qđ
nō tam sacerdotium ꝙ sacerdotij ꝑuersitas dici debet: de
quo sacerdotio. iiij. Regū. x. dr/ꝙ iehu interfecit sacerdo-
tes baal. ⁊ ponitur. xxij. q. ij. vtilem.

Articulus. lij.

A

Regia ptās varia.

De regno aūt seu de
regia ptāte distinguendū. Quedam em̄
est ex humana institutione natura incli-
nante ad hoc. Nam in brutis aīalibus: q̄
gregalia sunt ⁊ socialia: ex instinctu na-
ture inuenit̄ quoddā regimē. multo magis igit̄ in hoib⁹:
q̄bus naturale est in societate viuere magis/ꝙ cuilibet
alij aīali. ⁊ inclinatio est ad institutionē regiminis. ad h
vij. q. j. in apibus. ⁊ hmōi regnū dr esse ex iure humano/ꝙ
a natura oritur. Quedā vero ptās est regia ex institutio-
ne diuina vel ex iure diuino/ꝙ ꝓcedit a grā. Utraqꝫ autē
ptās regia est a deo: sed diuersimode: quia pma est a deo
mediāte natura hoim: que ad hanc inclinat ⁊ mediante
humana institutione: q̄ inclinationē nature ꝑficit. ⁊ ideo
dr ptās humana ⁊ naturalis. Secūda ꝟo est a deo specia-
li modo ipsam instituente ⁊ tradente: ⁊ ideo dr ptās diui
na ⁊ supernaturalis. de qua dr: Non est ptās nisi a deo. ad
Roma. xiij. xxiij. q. j. q̄d culpat̄. xj. q. iij. qui resistit. Et pma
quidē ptās regia versatur circa regimen tꝑaliuꝫ ⁊ terre-
noꝝ: ideo terrena ⁊ secularis vel tēporalis dr. Secūda ve
ro versatur circa regimen spūalium ⁊ celestium: ideo spi
ritualis ⁊ celestis vocat̄. Amplius pma ptās regia inue-
nitur cōiter in hoibus: ⁊ quolibet tempore fuit. ⁊ largo
modo loquēdo. scꝫ ⁊ tēpore legis nature/⁊ legis scripte/
⁊ euāgelij. ⁊ apud quoscūqꝫ hoies cuiuscūqꝫ stat⁹ et rit⁹.
scꝫ fideles ⁊ infideles iudeos ⁊ gentiles. vn̄. j. Regū. viij.
dr. Cōstitue nobis regem vt iudicet nos: sicut ⁊ vniuerse
habēt nationes. quia illud nature oibus est cōmune par
ticipantib⁹ illā naturā. Jn hoc tn̄ differēter fuit hmōi re-
gimen vel ptās apud iudeos ⁊ gentiles: q: apud gētiles
fuit solum ex humana institutiōe, apud iudeos vero fuit
aliquo modo ex institutione humana: sed interueniente
speciali ordinatione diuina: s'm quā ⁊ iudices ⁊ reges in-
stituti sunt in illo ppl'o: ⁊ ideo multo melius regimen fuit
apud iudeos ꝙ apud gentiles. Secūda vero ptās regia
solū fuit ⁊ est apud vni⁹ dei veri cultores. ⁊ in veteri q̄dē
testamento ex parte ⁊ imꝑfecte/⁊ quasi in figura cōcessa
fuit aliquibus hec potestas a deo: vt patebit. Jn nouo au
tem testamento ꝑ christū pleni⁹ tradita est. Adhuc vtraqꝫ
ptās regia distincta est a sacerdotio. sicut ex diuersitate of
ficioꝝ ⁊ actuū ostendet̄ infra. Sed pma ptās regia sic di-
stincta fuit a sacerdotio/ꝙ vt in pluribus attributa fuit
distinctis ꝑsonis ꝓpter magnā differētiā actuū vtriusqꝫ
ptātis: ne vna ꝑ aliam impediret̄ in operādo: tn̄ quolibet
tempore inuenit̄ vtraqꝫ fuisse simul in aliqua vna ꝑsona.
B Jn tēpore quippe legis nature melchisedech rex
fuit ⁊ sacerdos. Heb. vij. similiter ⁊ iob sacerdos fuit: q:
holocausta obtulit. Job. j. ibi/Offerebat holocausta per
singulos ⁊c. Et rex fuit sicut ipse ait: Quūqꝫ sederē quasi
rex circūdante exercitu. Job. xxix. Primogeniti quoqꝫ re-
gum sacerdotes ⁊ reges erant: vt quidē fuerunt. ⁊ Jsid.
ait lib. vij. etymol'. Maioꝝ ꝯsuetudo hec erat: vt rex etiā
esset sacerdos vel pontifex. vnde ⁊ romani principes vel
imperatores pontifices dicebantur. ar. ff. de iust. ⁊ iu. l. j. ⁊
expssum. xx. di. deros. ꝟ. pontifex. ibi/antea. Jn tēpore ve
ro moysaice legis samuel simul sacerdotis ⁊ iudicis offi
cio fungebat̄: vt habet̄. j. Reg. vij. ⁊ quasi ꝑ totū. Alio etiā
tēpore ꝑ sacerdotes dei ppl's regebat̄. sicut in lib. Mach.
apparet. Jn tempore aūt grē summus pontifex imꝑiali
⁊ pontificali potentia vtitur. xcvj. dist. ꝯstantinus. Se
cunda vero ptās regia sic distincta est a sacerdotio/ꝙ tn̄
in vna ⁊ eadem ꝑsona inuenitur vtraqꝫ. in oibus em̄ epis
est vtraqꝫ: ⁊ hec est illa duplex ptās que in eis distingui so
let/ordinis ⁊ iurisdictionis. de qua legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec.
transmissam. de ꝯse. eccle. vel alta. aqua. ptās em̄ ordinis
est sacerdotalis. ptās ꝟo iurisdictionis quodāmodo est
regalis. aliqn̄ tn̄ vna istarū inuenit̄ in aliquibus sine alia.
quidā em̄ habent ptātem ordinis: sed nō iurisdictionis.
ex de renū. post translationē. §. cū ꝟo. ibi in. ꝟ. maxime si
veritate subnitit̄: ꝙ dict⁹. J. loco tm̄modo cesserit memo-
rato: ⁊ nō ordini. ⁊. c. ad supplicationē. ⁊ de ordi. ab epo q̄
re. c. j. quidā aūt ecōuerso habent ptātem iurisdictionis: sꝫ
nō ordinis vt archid. xxv. di. perlectis. ꝟ. archidiacon⁹. et
ar. ad hoc. l. dist. qui sub gradu. C His igit̄ distinctio-
nibus pmissis videndū est q̄bus conuenit: ⁊ q̄bus cōmu
nicata est tā sacerdotalis/ꝙ regia ptās. Sacerdotiū siq̄-
dem illud qđ dr naturale: ⁊ est ex humana institutiōe: cō-
municatū est aliquibus s'm ipsoꝝ hoim voluntatem. Sa
cerdotiū ꝟo legale ꝯcessum est spāliter aliquibus ex pce-
pto dn̄i: vt aaron ⁊ eius generi: vt supra dictū est: licet fue
rit immutatū tpe heli: ⁊ ad samuelē trāslatum: in quo desi
gnabat̄: vt supra dictū est: scꝫ in ar. pce. §. cōuenit. ꝟ. in pri
mis mutatio sacerdotij legalis in sacerdotiū christi quē
samuel prefigurauit. Samuel em̄ interpretat̄ postulat⁹ a
deo. iste est christus a sanctis patrib⁹ ⁊ ꝓphetis a deo pa
tre cū multis gemitibus ⁊ suspirijs postulatus: q̄ samuel
fuit ꝓpheta sacerdos ⁊ iudex. Sacerdotiū ꝟo euāgelicū
cōmunicatum fuit a christo apl'is ⁊ eoꝝ successoribus. et
per istos etiā alijs. quātum em̄ ad actū sanctificandi/cō-
misit christus ptātem sacerdotalem in cena. Joā. xiij. vbi
postꝙ ipse corpus et sanguinē ꝯsecrauit: ⁊ apl'is sumēdū
tradidit: formā eis reliquit ⁊ potestatem similiter facien
di: quū ait: Hoc facite in meā cōmemorationē. Luce. xxij.
Matth. xxvj. Mar. xiiij. de ꝯse. dis. ij. timorē. c. quia corp⁹.
⁊. c. in christo semel. c. panis est in altari. ⁊. c. iteratur. pro
hoc facit qđ no. xxj. dist. in nouo. in glos. ij. ꝟ. de apl'is vero
⁊c. Quātum vero ad actum docendi/⁊ alia sacramenta
exhibēdi/sacerdotij potestatē dedit ⁊ officiū ꝯcessit: quū
ait. Eūtes docete omnes gentes/baptizantes eos in no-
mine patris ⁊ filij/⁊ spūssancti ⁊c. Matth. vlti. Mar. vlt.
ex̄ de bap. debitum. de ꝯse. dist. iiij. ꝓprie. ⁊ quū ait Jo. xx.

Ptās sacerdotalis et regia q̄b⁹ cōicet̄.

Quoꝝ remiserītis peccata remittūtur eis ⁊c.j.q.j.remis-
sione. ¶ Potestas autē regia temporalis: que est ex iure
humano: cōmunicata est quibusdam hoībus qui sunt in-
stituti rectores alioꝝ: vel ex ordinatione solū / ⁊ cōmuni
consensu alicuius cōmunitatis hominū / sicut in populis
gentiū: vel interueniente cū hoc speciali ordinatione seu
ꝯcessione diuina. sicut in pplo israel. Credendum est aūt
sic institutos aliq̄s ad regimen alioꝝ fuisse postꝙ̄ multi-
plicari cepit humanū genus. sed hm̄oi rectores non sunt
semꝑ appellati reges: sed licet hoc nomen nō esset: res tn̄
nominis erat. vn̄ ⁊ apud iudeos aliq̄n dicti sunt iudices.
vt in lib. Iudicū per totū. postea vero dicti sunt reges: vt
in lib. Regū. quādoqꝫ tn̄ nūcupati sunt duces. Nomē aūt
regis post diluuiū cepisse dicit̄ a nemroth. vide qd̄ scripsi
s. xxxvj. ar. ꝟ. istius. Gen̄. x. ibi: Fuit autē p̄ncipium regni
eius babylon. ⁊ de isto di. vj. §. ius ꝟo. apud iudeos cepit
in saule q̄ primo vocatus est rex deo id concedente ad in-
stantiā pp̄li ⁊ signante eum. j. Regum. ix. vltra mediū. ibi:
Ecce vir quem dixeram tibi: iste dn̄abitur pplo meo. ⁊ j.
Regū. x. ad fi. ibi. ⁊ clamauit cūctus populus: ⁊ ait / viuat
rex. ¶ Potestas aūt regia spiritualis in veteri quidē te-
stamento aliqualiter ⁊ ex parte cōmunicata est sacerdo-
tibus: ad quoꝝ officium ꝑtinebat iudicare de quibusdaꝫ
spūalibus: vel que erant figura spūalium: sicut inter le-
pram ⁊ lepram / mūdum ⁊ immūdum. ⁊ alia hm̄oi. Leuit.
xiij. ⁊ xiiij. xj. q. iij. quomodo. de pe. dis. j. §. ex his. ꝟ. moysi
quoqꝫ. ex̄ / qui fi. sint le. per venerabilem. §. rōnibus. ⁊ xx.
dist. §. j. ¶ D In nouo aūt testamento cōmunicata est ⁊
tradita a christo apl̄is / ⁊ eoꝝ successoribus. tunc scꝫ quā-
do dictū est eis. Matth. xviij. Quecūqꝫ alligaueritis suꝑ
terram: ligata erūt in celis. de pe. di. j. ꝙ penitet. Potestas
em̄ soluendi ⁊ ligandi est ptās iudiciaria: que ad reges
vtiqꝫ ꝑtinet. Singulariter aūt ⁊ p̄ncipaliter data est hec
potestas regia / isto modo beato petro: ⁊ in ipso cuilibet
eius successori. immo ⁊ toti ecclesie quando dictum est ei
Matth. xvj. Et tibi dabo claues regni celorum. xxiiij. q. j.
quodcūqꝫ. ⁊ §. prece. si aūt. ⁊ xxj. dist. in nouo. ⁊ ex̄ de elec.
Clauis qd̄ deno ret. fundamenta. j. rn̄so. lib. vj. ¶ E Clauis aūt vt hic sumit̄
impo:tat spūalem potestatē introducendi ad celeste re-
gnum: vel excludendi ab ip̄o. vij. glos. xxj. di. §. j. super ver
bo claues / que incipit: Gratian⁹ / dicit ꝙ clauis sacerdo-
talis est ipsa potestas sacerdotalis: per quā ligat ⁊ soluit.
huiusmodi autē potestas est iudiciaria: ac ꝑ hoc regalis:
q: iudicare ꝓprie ꝑtinet ad regis officiū. xxiiij. q. v. regū.
vnde ij qui hāc potestatē habent in ecclesia / reges dicun
tur. nō minus vere ac ꝓprie: sed magis ꝙ̄ ij qui tempo-
ralem habent iurisdictionē: ⁊ tanto magis: quāto regnū
in spūalibus excellentius est ⁊ dignius ꝙ̄ regnū in tepo-
ralibus. Et sicut vere ⁊ ꝓprie dicūtur iudices: ita vere ac
ꝓprie reges dici possunt / se ⁊ alios virtutibus regentes.
⁊ ideo regimen habēres: vt dicit Hiero. xij. q. ij. duo sunt.
vocant̄ etiam ꝓpter hoc pastores. ex̄ de elec. fundamēta.
lib. vj. xxiij. q. iiij. tres ꝑsonas. Io. x. xcv. di. ecce ego. cuꝫ. c.
seq. quia etiā pascere ꝓprium est regie potestatis. Ideo
reges olim dicebātur pastores. vnde ⁊ petro dictum est a
christo. Ioā. vlti. ⁊ ex̄ de elec. significasti. ⁊ de maio. ⁊ obe.
solite. pasce oues meas. per qd̄ ei cōmittit regimen eccle-
sie. ⁊ ip̄m cōstituit regem ⁊ platum ecclesie: vt legit̄ ⁊ no.
Iurisdi- xxj. dist. in nouo. ¶ F Hoc aūt qd̄ dictum est / scꝫ ꝙ habē
ctionem tes iurisdictioneꝫ spūalem vere ⁊ ꝓprie dicant̄ ⁊ sint re-
spūalem ges: ꝓbari potest. Reges nāqꝫ ꝫm Isid. dicti sunt a regē-
h̄ntes di do. xij. q. j. duo sunt. ij. q. j. scelus. habentibus aūt dictā po
cūtur re testatem cōuenit regere pplm fidelium / ꝫm illud qd̄ dici
ges. tur Actuū. xx. per paulū: Attendite vobis ⁊ vniuerso gre
gi in quo vos spūssanctus posuit ep̄os regere ecclesiam
dei quā acquisiuit sanguine suo. facit. xcv. di. esto. Dicit au
tem Paulus a spūsancto positos: q: instinctu spūssancti
fuerūt positi ab apl̄is / ꝫm illud Actuū. xiij. in p̄n. Dixit il-
lis spūs: segregate mihi barnabam ⁊ paulum in opus ad
qd̄ assumpsi eos. lxxvj. dist. ꝙ die. vel quia ep̄oꝝ ordinatio

ex gratia spiritussancti est: quā designat vnctio illa / que
in episcoporū ordinatione vel consecratione adhibetur.
¶ Item apostoli eorūqꝫ successores dicūtur p̄ncipes / ꝫm
illud ps. xliiij. Pro patribus tuis nati sunt ti. fi. cōsti. eos apl̄i ⁊ eo
p̄nci. suꝑ oēm terram. lxviij. dist. quorum vices. ⁊ iterū ps. rū succes
cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui de⁹ ⁊c. glos. q: fa- sores di
cti sunt p̄duces ⁊ pastores ecclesie. facit. xxxv. dist. ecclesie cunt̄ p̄n-
p̄ncipes. q̄liter sil'r dici debent reges: de q̄bus regib⁹ di- cipes.
citur in ps. lxvij. Dum discernit celestis reges super eam.
vbi dicit glos. celestis. i. christus / qui suꝑ omnes celos ascē
dit: discernit. i. diuidit vel distribuit / reges. i. doctores suꝑ
eam scꝫ suꝑ ecclesiam. ⁊ iterum in alio ps. xliiij. dicit̄: Dele
ctauerunt te filie regum. super quo dicit glos. reges dicit
apostolos: qui se ⁊ alios in virtutibus regunt. xij. q. j. duo.
quoꝝ filie sunt omnes per eos in fide generati vel geni-
ti. Et btūs Dionysi. xij. c. de diuinis nominibus. dicit ꝙ sa
cra eloquia principaliores ornatus. i. illos qui sortiūtur
primos gradus: ⁊ qui sunt supremi: vocant sanctos ⁊ re-
ges ⁊ dn̄os ⁊ deos. Item super illud Apocal'. c. j. Primo-
genitus mortuoꝝ: ⁊ p̄nceps reguꝫ terre. distinguit glos.
de regibus dicens. Alij sunt reges regendo per diuinam
dispositionem sibi subiectos: alij sunt reges regēdo fide-
les a deo sibi cōmissos: alij sunt reges auxiliante deo re-
gendo tm̄modo seipsos. Primi sunt p̄ncipes seculares.
secūdi ecclesiarum pastores. tertij singuli quiqꝫ fideles.
Sed christus omniū p̄nceps est: q: ab ipso est ⁊ potestas
secularis: ⁊ cura pastoralis: ⁊ singularis solertia cuiusli-
bet fidelis. que cuncta: sicut ab ipso habent originem: sic
ꝫm ipsum habere debent actionem vt p̄ncipes potestatē
secularem inter subiectos sibi hoīes / teneant iusticiam.
pastores ꝑ curam pastoralem / fidelibus sibi cōmissis pre-
beant doctrinam. ⁊ singuli fideles per singularē solertiā /
in semetipsis seruent sanctimoniaꝫ. ¶ G Patet igitur
ex hac distinctiōe / ꝙ pastores ecclesie vere sunt reges: in- Ecclesie
ter quos is qui summus / petri scꝫ successor / est rex reguꝫ / pastores
tam secularium ꝙ̄ spūalium: ꝙ̄ singulorū fidelium: sicut sunt re-
ipse christus: cuius est vicarius ī terris. ex̄ de elec. funda- ges.
menta. lib. vj. quū p̄nceps dicitur regum terre. Apocal'. j.
id est qui in terra sunt. ¶ Ex eo autem ꝙ reges sunt vo-
cantur etiam prelati: quia presunt: qd̄ regibus conuenit.
vnde Sap̄. vj. Reges terre diligite sapientiā. ⁊ subdit ite-
rando: Diligite lumē sapientie oēs qui preestis populis.
tamꝙ̄ idem sit regem esse: ⁊ pplo p̄esse. videt̄: licet omnis
p̄latus possit dici rex. xxj. dist. c. j. ꝟ. antea autē. tn̄ q: regia
ptās est summa in humanis. vt dicit Hugo in li. de sacra-
mentis: ideo reges vocant̄ simpl'r supremā ptātem habē
tes. qui vero sub eis habent ptātem ꝫm aliquid ⁊ nō sim
pliciter: alia noīa sortiūtur sibi ꝓpria. vn̄. j. Pe. ij. Siue re-
gi quasi p̄cellenti: siue ducibus tāꝙ̄ ab eo missis ⁊c. ex̄ de
maio. ⁊ obe. solite. ⁊ ꝫm hoc iter p̄latos eccl'ie / ille q̄ sum-
mus est: dicit̄ rex simpl'r / ꝫm ptātem spūalem. Quō autē
sit rex etiā ꝫm tēporalem. j. patebit. Alij vero p̄lati: etsi re-
ges dicunt̄ ⁊ sint: non tn̄ ita simpl'r ⁊ absolute sicut sum-
mus prelatus scꝫ papa. ⁊ eodem modo est dicendū de po
testate regia tēporali. ¶ H Sed si vt ostensum est: p̄lati
ecclesie sunt reges: quare ita a fidelibus cōmuniter non
vocantur? Rn̄deo. Prima causa est ꝓpter suꝑbiam euitā
dam. Christus em̄ humilitatis magister. iuxta illud / Di-
scite a me: q: mitis sum ⁊ humilis corde. Matth. xj. ij. q.
vij. qui se scit. xcv. dist. ecce. suos discipulos ⁊ vicarios vo-
luit ꝑ oīa humilitatem seruare ⁊ ostendere. vn̄ Luce. xxij.
dicebat. Qui maior est vestrū fiat sicut minor. ⁊ qui pre-
cessor sicut ministrator. simile Matth. xx. ꝓpter qd̄ nō so
lum suꝑbia: verū etiam suꝑbie nomen debet declinari et
euitari ab eis. ar. bo. xcix. di. ecce. c. di. cōtra morem. vbi di
citur. Nihil in ep̄ali ceruice splendidius fulgeat ꝙ̄ humi-
litas. Nomen aūt regis videtur suꝑbiam importare pro-
pter illoꝝ maliciā qui sepe abutuntur ptāte regali in sub-
ditos: nō regimen: sed tyrānidem exercentes: ⁊ rem nois
nō tenentes. vnde ⁊ dn̄s ꝓpterea puto posuit malas cō-

ditiones regum quas habent: ꝛ quid faciūt: non qꝺ facere debeant. j. Reg. viij. c. ibi. Hoc erit ius regis. i. tali tyrānide pro iure vtetur. filios vestros tollet ꝛc. ꝛ. j. Filias qꝫ vestras faciet sibi vnguentarias ꝛ focarias et panificas ꝛc. et. j. ꝛ asinos auferet ꝛc. Quū em̄ reges a regendo vocentur: vt. s̄. dictum est: ipsi nō regūt: sed premūt sibi subditos: dum nō illoꝝ salutem: sed ꝓpriam vtilitatem ꝛ gloriam intendant ꝛ querant. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij. ait: ꝙ regimen a regibus: reges aūt a regendo dicti sunt. sed fastus regius: nō disciplina putatus est regentis: vel beneuolentia cōsulentis: sed supbia dn̄antis. Inde est ꝙ ꝓpter regum nequitiā redditur multis regia dignitas odiosa ꝛ onerosa: quā tamen ꝓpter multitudinis bonū esse voluit deus hoībus. ꝓpter qꝺ ibidem ait Aug. de romanis/ ꝙ quia regum supbam dn̄ationē non ferebāt: annua imperia/ binosqꝫ imperatores sibi fecerūt: qui consules a cōsulendo appellati sunt. Qꝺ autem dictum est de noīe regis: pōt etiam dici de hoc noīe qꝺ est dn̄s: qꝺ qdē nomen vere conuenit prelatis ecclesie: quātum ad id qꝺ per nomen p̄ncipaliter importat̄. signat em̄ gubernatiuā potentiā: sed quia plures abutūtur dn̄io: ideo nomē dn̄i aliquādo supbiam sonat. ꝛ ꝓpter hoc ait Petrus pastoribus eccl'ie. j. Pe. v. ꝛ. xcv. dis. esto. neqꝫ vt dn̄antes in clero. ꝛ christus dixit discipulis Luce. xxij. Reges gentium dn̄antur eoꝝ: vos aūt non sic. ꝛ Matth. xx. ¶ Secūda cā est ꝓpter differentiam ostendendā. Inter spūales enim ꝛ temporales reges/ sicut est discretio in ptātibus: sic dꝫ esse in noībus. Principes itaqꝫ seculares nomē regis: qꝺ cōmune est sibi a ꝓprietate retinent/ presertim quia ante institutionē spūalium regum/ officium regis ꝛ nomē plures habuisse leguntur. p̄ncipes aūt spūales aliis noībus nūcupantur: que non fastum: sꝫ actum ꝛ ptātem insinuāt. ꝛ per que dicatur eoꝝ differentia a p̄ncipibus secularibꝰ. dicūtur em̄ pastores. Jo. x. xiij. q. j. §. hoc tunc prepositi. ex̄ de verbo. sig. ꝙuis epi. viij. q. j. qui episcopatū. pontifices ꝛ p̄sules. ij. q. iiij. presul. de his. xxj. di. cleros. Reges autē non solent vocari similiter/ nec p̄ncipes/ nec duces: licet res nominis verissime cōueniat eis. vnde ꝛ rectores ꝛ iudices dicūtur. j. q. j. iudices. al's duces. xliij. dist. sit rector.

Ptātꝫ sacerdotalis et regalis discrimen.

¶ I Et ꝓpter hoc est sciendū ꝙ ad rei veritatem ꝛ nominis ꝓprietatem ptās p̄ncipum seculariū ꝛ spūalium/ nō debet sic distingui/ vt vna dicat̄ regalis ꝛ alia sacerdotalis: quū regalis vere cōueniat prelatis ecclesie: vt pre. c. j. xxj. di. ꝟ. antea. ꝛ sacerdotalis inquātum hmōi nomen/ nō importat iurisdictionē ꝛ prelationē: sed solum ordinē. vnde ꝛ sacerdos a sacrificando dicitur. cōsecrat em̄ ꝛ sanctificat. xxj. di. cleros. ꝟ. sacerdos. imo vtraqꝫ vere pōt dici regalis. vna tn̄ est diuina: alia humana. vna celestis: alia terrena. vna spūalis: alia secularis. vt. j̄. magis videbitur. Verū quia nomen regis nō debet attribui p̄latis eccl'ie. tam ꝓpter vitationem supbie. tum rōne differentie: vt dictum est: ideo ꝑ sacerdotalem ptātem siue pontificalē insinuatur iurisdictio: ꝛ ptās regia spūalis: que sacerdotali cōiungitur in vna ꝛ eadem ꝑsona. ꝛ hoc mō distinguitur pontificalis vel sacerdotalis ꝯtra regalem: put solis p̄ncipibus terrenis cōuenit: q̄bus relinquit̄ nomē regis. vn̄ xcvj. di. dicit̄. Duo sunt q̄bus mūdus hic p̄ncipaliter regitur. authoritas sacra pontificū: ꝛ regalis potestas. Illud est etiam attendendū ꝙ in qualibet potestate cōtigit esse rectum ꝛ ꝑuersum: legitimū ꝛ illegitimū. Nam sacerdotium quidam recte assequūtur: vt aaron qui a deo vocatus est. Heb. v. viij. q. j. in scripturis. ex̄ de elec. q̄liter. Quidam sibi ꝑ vsurpationē assumūt/ sicut dathan ꝛ abiron. Numeri. xvj. i. q. j. si quis inquit. vij. q. j. deniqꝫ. ex̄ de elec. licet. Regiā quoqꝫ potestatem terrenā quidā recte adepti sunt siue per electionē ꝛ ꝑ cōmunē consensum multitudinis: siue ꝑ diuinā ordinationē ꝯsensu multitudinis: vt imperator quē exercitus facit. xciij. dist. leginus. Diuina ordinatione/ vt dauid. j. Reg. xvj. Quidam aūt indebite et ꝑ violentiā vt nemroth robustus venator coram dn̄o. vj. di. §. si. ꝛ. s̄. tetigi. Quidā etiam potestatē regiam spūalē habent recte s̄m ordinationē eccl'ie. quidā aūt ꝑuerse vt heretici. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. didicimus. ꝛ. c. pudenda. Quidā qui sibi eam attribuūt ꝛ vsurpant. j. q. j. principatus. Nōnulli etiā q̄ christianos se dicunt esse: spūalem ptātem quātum ad aliqua sibi arrogant, ꝛ indebite. ex̄ de immu. eccle. nō minus. Patet igit̄ ex p̄dictis quibus cōmunicata est ptās sacerdotalis: ꝛ quibus ptās regia tā spūalis q̄ secularis. Et ꝙ p̄latis ecclesie vtraqꝫ simul potestas cōuenit/ scꝫ siue sacerdotalis siue pōtificalis: ꝛ regia spūalis. ¶ Utrum aūt eis cōueniat ptās regia tēporalis: ꝛ quō sit vel non. j̄. patebit. Om̄ igitur p̄lati ecclesie duplicē habent ptātem: cōferenda est differentia vtriusqꝫ ptātis in ipsis: vt ex hoc appareat que cōueniūt eis ex auctoritate sacerdotali: ꝛ que ex regali p̄ter predicta. Pertinet aūt ad sacerdotalem sanctificare. ad regalē aūt regere. vnde Isido. sacerdos a sanctificando dicit̄. rex a regendo. xxj. di. c. j. ꝟ. sacerdos. Ois quippe sacerdotalis actus pōt dici sanctificatio: q: per oēm actum sacerdotalē intēditur sanctificatio aliqua: vel a culpa: vel a nescientia siue ignorātia. sic ꝛ ois actus regiꝰ pōt dici regimē. ¶ L. Sꝫ vt specialius de actibus vtriusqꝫ ptātis dicat̄. Sciendum est/ ꝙ sacerdos medius est inter deum ꝛ ppl'm. ꝛ ideo illa sunt sacerdoti ꝓpria s̄m que attenditur mediatio inter deum ꝛ hominē: que nō est aliud nisi cōiunctio hois ad deum. q: medium habet extrema cōiungere. homo autē deo cōiungitur: qui expurgatur a pctis que ipm a deo separant. Esa. lix. in p̄n. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos ꝛ deum vestrū. hoc autē vno modo fit ꝑ sacrificia: iō ad sacerdotē ꝑtinet offerre sacrificiū ꝓ pctis populi: necnon ꝛ suipsius inquātum subiacet pctō. ad Heb. v. Ois naqꝫ pontifex ex hoībus assumptus/ ꝓ hoībus constituit̄ in his que sunt ad deū: vt offerat dona ꝛ sacrificia ꝓ peccatis ꝛc. ꝛ. j. Om̄ ꝛ ipse circūdatus est infirmitate. Et ꝓpterea dꝫ quēadmodū ꝛ ꝓ ppl'o: ita etiā ꝓ semetipo offerre ꝓ peccatis. ad h̄ faciūt. j. q. j. sacerdotes. ꝛ. c. ipsi sac̄dotes. iij. q. j. nulli. ad h̄ fac̄ Nūeri. xvj. vbi dꝛ/ ꝙ aarō sac̄dos stans inter mortuos ꝛ viuentes/ ꝓ ppl'o deprecatus est ꝛ plaga cessauit. Et de eodem aaron dicit̄ Sap̄. xviij. Per incensum ꝛ dep̄cationem allegans/ restitit ire ꝛ finē imposuit necessitati. ¶ Cōiungitur etiam hō deo quū in ipm mente eleuatur. ꝛ hoc fit per orationem. vnde s̄m Ber. ꝛ damasce. Orō est purus mentis ascensus in deum: ꝛ petitio decentium a deo. Ideoqꝫ ad sacerdotē ꝑtinet ꝓ populo orare: ꝛ vota ꝛ supplicationes ꝛ p̄ces ppl'i deo offerre vt iuribus proxime alleg. ꝛ. j. Regū. xij. ibi. Dixitqꝫ vniuersus populus ad samuelem: ora pro seruis tuis ꝛc. ꝛ. j. Absit aūt hoc peccatum in dn̄o vt cessem orare ꝓ vobis. ꝛ Johel. ij. dicit̄. Inter vestibulum ꝛ altare plorabant domini sacerdotes dicentes: Parce dn̄e: parce ꝛc. Coniungitur etiam hō deo dū ad eius cognitionē ꝑuenit. vnde sacerdotum est docere ppl'm scientiā salutis. vnde sciētia legis cōiuncta est officio sacerdotis. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt scientiā. xxxvj. dist. §. ecce. ꝛ. xxxviij. dist. per totū. ꝛ. xliij. di. sit rector. j. q. vij. cōuenientibus. ex̄ de renun. ꝟ. cum pridem. §. ꝓ defectu. ex̄ de eta. ꝛ qua. cū sit. Cōiungitur etiā homo deo quū sit particeps diuine grē: ꝑ quā efficitur deiformis ꝛ dei filius per adoptionē. Et ideo ad sacerdotem ꝑtinet exhibere sacramēta ꝑ que ꝯfertur grā. j. q. j. quicq̄d. c. multi. nō tn̄ ad sacerdotes oēs ꝑtinet oim̄ sacramētoꝝ exhibitio. quū quedā vt ordo ꝛ cōfirmatio in fronte maioribus sacerdotibus reseruent̄: q̄ dicūtur pontifices. xxj. di. cleros. ad hec de ꝯse. di. v. manꝰ. ꝛ. c. nouissime. ex̄ de elec. ꝙ sicut. §. p̄terea. Cōiungit̄ etiā homo ꝑ hoc ꝙ ei seruit: ꝛ ipm honorando colit. Et ideo ad sacerdotes ꝑtinet in iis q̄ ad dei cultum ꝑtinent: ministrare. vnde dicitur sacerdotibus Numeri. xviij. Excubate in custodia sanctuarij ꝛ in ministerio altaris. xxv. di. plectis. ꝟ. ad p̄sbyterū ꝑtinet. ad eos etiā ꝑtinet ꝯsecratio et benedictio eoꝝ/ que ad cultum dei spectant.

P̄latoꝝ eccl'ie duplex ptās

Sac̄dos seq̄ster inter deū ꝛ ppl'm.

¶ Articulus.liij. A

Quid ad regiā spectat ptātē.

Hunc videndū est de
ijs que ad regiā potestatē spectant. Princi-
palis aūt ⁊ ꝓpꝛius actus regie potestatis
est iudicare. vnde dicit̃.iij.Reg.x.de salomo
ne:Cōstitui te regē/vt faceres iudiciū ⁊ iustitiā:⁊ iudica-
res ſm iustitiā.⁊ in Ps.xcviij.Honor regis iudicium dili
git.⁊ Sap.vj.Audite reges ⁊ intelligite ⁊ discite iudices
finiū terre.et Esa.xxxj.in pn.Ecce in iustitia regnabit rex:
⁊ principes ei⁹ in iudicio perūt.ad hoc expssum.xxiij.q.v.
regū.Regū officiū est propriū facere iudiciū ⁊ iustitiam.
Hiero.sup Hiere.vij. Judiciū aūt est recta determinatio
eius quod iustū est. vnde iudicare est ius dicere.Justum
aūt a iure dicit̃.⁊ inde potestas iudicādi iurisdictio dicit̃
a iure dicendo:ius aūt dicit̃ a iure possidendo.ex̃ de v̈bo.
sig.ius dictuȝ est. Et quia iudiciū est recta determinatio
iuris ⁊ iusti:ideo determinatio ⁊ decisio causarū dicit̃ iu-
dicium.ſm illud Prouerb.xxvj.Judiciū determinat cau
sas.⁊ sentētiare in causis est iudicare.Et quia inquisitio
est via ad iudiciū.ij.q.j.deus omnipotens.xxx.q.v. iudica
tum est.ideo in actu iudicandi comphendit̃ inquisitio et
discussio eorum circa que causa vertit̃:⁊ iudiciū expectat̃.
ex̃ de v̈bo.sig.forus.Et quia determinatio iustitie sepe fit
per correctionem ⁊ punitionē:ideo ad iudiciuȝ pertinet
punitio ⁊ correctio malorū.⁊ ecōtra p̄miatio bonorū dis.
iij.omnis aūt lex.⁊ dis.iiij.facte sunt.xxiij.q.v.ꝓdest. vnde
Aug.xiij.li.cōfessio. De ijs iudicare dicit̃ in q̄bus potesta
tem corrigendi habet.Et corrigere est cor regere ⁊ cor di
rigere a quo mala procedūt.iuxta illud:Ex corde ꝓcedūt
adulteria ⁊c̃.Mat.xv.⁊ cor prauū.Christi regis est rege-
re ⁊ dirigere. iuxta illud Ps.v.Dirige dn̄e de⁹ ⁊c̃.et.xlvij.
di.§.necesse.⁊ actū exteriorē prauū regū mūdi: qui mala
acta corrigūt.xxiij.q.v.rex debet.Et quia excludi a regni
societate penale est:ideo ꝑtinet ad iudiciū excludere a re-
gno vel itroducere.Et quia iudiciū fieri debet ſm leges.
xj.q.iij.summopere.ibi:tūc diuina ⁊ humana lex resoluat̃.
iij.q.vij.iudicet.ideo ad reges ꝑtinet leges cōponere:q:
eorū est iudicare:vel positas ab alijs accipere ⁊ ꝓmulga-
re:⁊ ad earū obseruantiā inducere ⁊ admonitiōe verbi ⁊
metu supplicij ⁊ ꝓmissione p̄mij.vnde ⁊ reges dicunt̃ le-
gislatores. vnde in Esa.de summo rege christo dicit̃: De⁹
iudex noster:de⁹ legifer noster: de⁹ rex noster. Esa.xxxiij.
faciūt ad hec.ix.dis.c.j.ij.⁊.iij.quod est palea.⁊.x.di.c.j.De

Justitie descṗtio — iure multiplici legit̃ di.j.decretorū. Justitia aūt est cōstās
⁊ ꝑpetua voluntas/ius suū cuiq̧ tribuēs.insti. de iusti.et
iur̃.in prin.⁊ in prin.decre.rex pacificus.§.ideoq̧. Ubi po

Tria legis p̄cepta. — nuntur tria p̄cepta legis/totū hominē ordinātia quantū
ad se.ibi dicit̃:vt honeste viuat.quantū ad proximū:vnde
sequitur:alterū nō ledat.quantū ad deū:ius suū vnicuiq̧
tribuat.hec tria etiā ponunt̃.ff. de iusti.⁊ iur̃.l.j.⁊ insti.eo.
§.iuris precepta.Hanc aūt iustitiā colere summū bonum
est in hac vita.xij.q.ij.cum deuotissima. ¶ Leges autē q̄s
sanciunt reges:tales debent esse/vt ꝑ eas fiant homines
boni ⁊ virtuosi.al's nō sunt leges:sed corruptiones legū.
Qualis autē debeat esse lex:ponit Isid.v.li.ethymol̃.⁊ est
di.iiij.erit aūt lex.dicitur autē lex:q: ligat hominē a male
agendo:quia per legem nemo bene agere compellit̃/sed
male agere ꝓhibetur.xxiij.q.v. ad fidem. qd̄ intelligo ꝙ
per legē nemo bene facere cōpellit̃ quoad vitā eternā cō-
sequendā.xxxij.q.v.sicut em̄.⁊ est ratio.⁊ Aug.in pre.c.ad
fidem.Nam nemo bene facere pōt: nisi elegerit/nisi ama
uerit:quod est in libera voluntate.ad fidem tn̄ seruandā
bene quis compellit̃.xlv.di.de iudeis.xxiij.q.iiij.displicet.
ca.nimiū.c.nō inuenitur. Compellitur etiā quis ad peni-
tentiā:quod bonū est.xxij.q.j.c.si.et.xxxiij.q.ij.quicūq̧.in-
tellige vt ibi no.ad hoc ergo debȝ esse intētio regis/iudi-

Regis q̄dā officia. — cis/⁊ legislatoris: vt subditi ſm virtutē viuāt. ¶ B Ad
quod multū valet doctrina ⁊ eruditio:⁊ ideo ad reges ꝑ-
tinet docere: sicut ⁊ de Salomone dicit̃ Ecclesiastes vlti.
Quū esset sapiētissim⁹ Ecclesiastes: docuit populū.⁊ rex
dauid in Ps.xxxix.Misericordiā tuā (al's v̈itatē tuā) et
salutare tuū dixi.⁊ iterum Ps.l.Docebo iniq̄s vias tuas
⁊c̃.Et quia tūc aliquis efficaciter docet:quū id qd̄ docet
ipse opere implet:quia ſm Greg.Cuius vita despicit̃:re-
stat vt ei⁹ p̄dicatio cōtemnat̃.iij.q.vij.§.porro.sub.§.tria.
v̈.itē Greg. Judicet ille de alteri⁹ errore: qui nō habȝ in
seipso qd̄ codemnet.cū.c.seq̄n.vsq̧ ad.§.itē. Ideo reges
debēt leges obseruare:vt ad eaꝝ obseruationē subiectos
efficaciter inducant.ix.dis.iustū est.palea est.vnde ⁊ prin-
ceps:etsi legibus sit solutus humanis.ff. de legi.p̄nceps.
ſm tn̄ leges se velle viuere ꝓfitet̃.C.de legi. digna vox.ff.
de leg.iij.ex imꝑfecto.vnde ⁊ de christo dicit̃ Actu.j.Ince-
pit iesus facere ⁊ docere. ¶ Quia v̈o ad vitā virtuosam
organice deseruiunt exteriora bona: ideo ad regē ꝑtinet
sufficientiā hm̄oi bonorū: que ad vitā sunt necessaria: ꝓ-
curare/ac ꝓuidere pplo.vnde ⁊ pascere et nutrire actus
est regius.vnde ⁊ christus pauit de panib⁹ populū in de-
serto.Joan.vj.⁊.xxxvj.dist.§.ecce.⁊ de dauid dicit̃ in Ps.
lxxvij.Elegit dauid ſuū suū pascere iacob ⁊c̃. ⁊ sequit̃.et
pauit eos in innocētia sua. ¶ Ad reges etiā ꝑtinet hm̄oi
bona prudēter ⁊ iuste dispēsare ⁊ distribuere ꝓportiona-
liter ſm vniuscuiusq̧ conditionē.vnde in Ps.xlvij.Distri
buite domos eius.Pertinet aūt ad eos vniuersaliter dis
tributio bonorū exteriorū ⁊ officiorū que ad ordinatio-
nē ⁊ ad ꝑfectionē reipublice requirunt̃.et isto modo oia
sunt regū.dis.viij.quo iure.facit ad hec.xxiij.q.v.dicat ali-
quis. ¶ Quia v̈o ꝑ vnitatem ⁊ pacē cōmunitas quelibȝ
cōseruat̃:q: omne regnū in se diuisum desolabit̃.Matth.
xij.Luc.xj.xxv.q.ij.si ca. Ideo ꝑtinet ad regem pacis vni-
tatē in subiecta sibi multitudine ꝓcurare ⁊ fouere. Per-
turbatur aūt pax multitudinis/aliq̄n quidem ab intra ꝑ
nimiam iniuriationē ⁊ iniustam lesionē.ar.ex̃ de dona.ꝓ-
pter eius.de re iudi.cū te.xc.di.perlatū.aliq̄n v̈o ab extra
per violentā impugnationē. ex̃ de resti.spo. cum ad sedē.
ca.olim.j. Ideo ad regem ꝑtinet ⁊ subiectoꝝ intrinsecas
iniustitias tollere. ⁊ cōtra exteriores aduersatiōes regni
communitatē ꝓtegere ⁊ defendere. hec ꝓbant̃.xxiij.q.v.
principes.ibi:Sepe per regnū terrenū celeste regnū ꝓfi-
cit:vt qui intra ecclesiā positi contra fidē et disciplinam
agunt:rigore principū cōterant̃.⁊.j. Nam siue augeatur
pax ⁊ disciplina ecclesie ꝑ fideles principes ⁊c̃.et.c.regū.
¶ C Quia v̈o in oīb⁹ p̄dictis requirit̃ sapiētia siue pru
dentia:ideo ad dilectionē ⁊ studiū sapiētie p̄cipue reges
inducunt̃ in sacra scriptura.vnde Salomō. No diuitias:
nō dies multos aut aīas inimicorū suorū a dn̄o postula-
uit:sed sapientiā ad regēdū populū.qd̄ ⁊ dn̄o placuit.iij.
Reg.iij.hinc ⁊ Boe.j.li.de cōsola.ꝓsa.iiij.ait ad ꝓhiam lo
quens. Tu hanc sententiā Platonis ore sanxisti. beatas
fore respublicas/si eas studiosi sapientie regerent: vel si
earum rectores studere sapientie contigisset. Et maxi-
mus Ualerius idem dicit.lib.vij.titu.de sapienter dictis
aut factis.Unde ⁊ aureū seculū dicebat̃ q̄n penes sapien
tes regnū erat.ait Seneca epl'a.xcij. ⁊ in policrati.li.iiij.
d::Romanos imperatores aut duces:dū eorū respublica
viguit:nō memini illiteratos extitisse.Et scio quō conti-
git ex quo in principibus languit virtus literarū:armate
militie infirmata est man⁹: ⁊ ipsi⁹ principat⁹ q̄si p̄cisa ra-
dix:nec mirū quū sine sapiētia nō valeat stare principat⁹.
Prouerb.viij.Per me reges regnāt. Et de christo dicitur
Hiere.xxiij.Et regnabit rex: ⁊ sapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū
⁊ iustitiā in terra. Unde ⁊ rex romanorū hortatus est re-
gem francorū/vt filios suos liberalib⁹ disciplinis instrui
ꝓcuraret dicens/ꝙ rex illiteratus q̄si asinus coronatus.
vt in Policrati.li.iiij.dicit̃.vn̄ Esa.vj. Uere em̄ rex sapiēs
est stabilimentū ppl'i. ⁊ ibidē:Si delectamini sedibus et
sceptris/o reges populi/diligite sapientiā.⁊ ibidē:Diligi
te lumen sapiētie/omes qui pestis populis.⁊ Eccl'i.x. Ju-
dex sapiens iudicabit populū suū: ⁊ principat⁹ sensati sta
bilis erit.⁊ sequit̃: Rex insipiēs ꝑdet populū suū: ⁊ ciuitā

tes inhabitabunt ꝑ sensum prudētiū. vñ ⁊ in laudē imperatoris ait Sozomenꝰ lib. j. c. j. in historia triptita. Aiūt te ꝑ diē exerceri armis ⁊ corpore: subiectorūq; negotia discептare: iudicare simul ⁊ agere. modo seorsum: mō publice (al's cōiter) que sunt agēda cōsiderare: noctibꝰ ꝟo libris intēdere. Et nō solū in humanis literis: sed ⁊ diuinis erit rex sapiēs. Deut. xvij. Postq̄ rex sederit in solio regni sui: scribet sibi Deuteronomiū legis huiꝰ i volumine accipiēs exēplar a sacerdotibꝰ leuitice tribꝰ: ⁊ habebit secū: legetq; illud omnibus diebꝰ vite sue: vt discat timere dñm deum suū: ⁊ custodire verba: ⁊ cerimonias eiꝰ / q̄ in lege scripta sunt. Itē Bern. ad Eugeniū lib. j. Simia in tecto: rex fatuus in solio sedēs.

Eccl'ie p̄latis cōuenit sacerdotalis et regalis potestas.

¶ D Ex p̄dictis pōt accipi q̄ p̄latis ecclesie veraciter ꝯuenit sacerdotalis ⁊ regalis potestas. ipsi em̄ sacerdotes: vt dictū est: sacrificia offerūt / ꝓ populo intercedūt / populū erudiūt / sacramēta dispēsant / in diuino cultu ministrāt: ⁊ que ad dei cultū applicant: benedicunt ⁊ consecrant. Ipsi etiā veri sunt reges: q: ipsi sunt veri spūales iudices in criminibꝰ ⁊ in causis spūalibꝰ. xj. q. j. ꝑ totū. ex̄ de iudi. atsi clerici. c. cū non ab hoie. Ipsi causas determināt ⁊ sententiāt: ipsi corrigūt ⁊ puniūt: ipsi ligant ⁊ soluūt. xj. q. iij. ꝑ totū. ipsi celū claudūt ⁊ aperiunt. Claudit em̄ celi regnū alicui quū peccato subiacet. aperitur autē quū a pctō purgat. xxiiij. q. j. quodcūq;. xj. q. iij. nihil. Ipsi etiā peccata remittunt. de peni. dist. j. quē penitet. Joan. vlti. qđ etiā habet Luc. v. vñ sup illud Marc. ij. Quis pōt dimittere peccata nisi solus deꝰ: dicit glos. Solus iudex omniū potestatē habet dimittēdi pctā: q: ꝑ eos quoq; dimittit q̄bus dimittēdi tribuit potestatē. Ipsi penā relaxāt ⁊ taxant. xxvj. q. vij. tēpora. Ipsi excōicāt ⁊ absoluūt. xj. q. iij. ꝑ totū. Ipsorū iudicio repellunt hoies a celorū regno: vel admittunt ad illud quū sint christi vicarij xxxiij. q. v. mulier. Ipsi sunt legū positores. ex̄ de maio. et obe. c. ij. Ipsi doctores. xciij. di. nulla ratione. ibi: qui suis doctoribus qui recte epi intelligunt. Ipsi dispensatores: vt ait apl's. j. ad Cor. iiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi ⁊ dispensatores ministeriorū dei. xliij. di. dispēsatio. Ipsi disponūt ⁊ ordināt ministros diuini cultus / et alia que ad cultū dei adhibent. xxv. dis. ꝑlectis. ꝟ. ad epm. Ipsi ecclesiastica beneficia distribuūt. x. q. j. q̄si ꝑ totū. ⁊ ex̄ de insti. ⁊ de p̄ben. q̄si ꝑ totū. xvj. q. j. doctos moderamine. ex̄ de hereticis. cum ex iniūcto. §. si. Ipsi pastores: vt. s̄. allegatū est. ⁊. ij. q. vij. cura pastoris. ⁊. j. q. ij. pastor. ⁊. xliij. di. sit rector. Vere igit sunt sacerdotes ⁊ reges: q̄bus conueniunt actus vtriusq; potestatis. vñ ⁊ in cōsecratiōe epi d̄r: Epm oportet iudicare ⁊ interp̄tari. i. docere vel interp̄tari qđ dubie determinat: cōsecrare / cōfirmare / ordinare / offerre ⁊ baptizare: ⁊ sic habēt pōtificalē ⁊ regiā potestatem. ⁊ habent potestatē iurisdictiōis ⁊ ordinis. Judicare em̄ iurisdictionis est. ex̄ de elec. trāsmissam. cōsecrare ⁊ cōfirmare in fronte ⁊ similia sunt ordinis. e. tit. nosti. ⁊. c. q̄ sicut.

Duplex sacerdotū instar angelorū p̄tās.

¶ E Est aūt in eis hec duplex potestas ad instar angelicorū spirituū: in q̄bus est duplex potestas. Una q̄si ordinis. s̄m quā ꝯuenit eis purgare / illuminare / ꝑficere. Alia ꝟo q̄si iurisdictionis. s̄m quā ꝯuenit eis custodire ⁊ gentibus ac ꝓuincijs ꝓuidere ⁊ p̄sidere. ꝓpter qđ eccl'ie p̄lati angeli aliq̄n dicunt: vt dicit dionysiꝰ in lib. de angelica hierarchia. ad hec Apoc. j. i fi. vij. stelle angeli sūt. vij. ecclesiarū. ⁊. c. ij. ⁊. iij. vbi loquit de istis. vij. angelis: id est septē p̄latis ecclesiarū: q̄s ibi enumerat. ix. q. iij. ⁊ angelo ephesi. j. ad Cor. xj. Ideo debꝫ mulier velamē sumere sup caput suū ꝓpter angelos. i. sacerdotes. xliij. dis. sit rector. ibi: q: angelus dñi exercituū est. Malach. ij. ¶ Cōsiderādū est aūt q̄ ex dictis pōt sumi q̄dā distinctio actuū vtriusq; potestatis. Sūt q̄dā pure sacerdotales / vt sacrificiū offerre ⁊ orare: vt dictū est. ⁊ hos possunt exercere q̄ nullā iurisdictionē habēt: dūmodo habēt sacerdotalē ordinē / vt sunt sacerdotes nō curati. xvj. q. j. §. ecce. Quidam ꝟo sunt actus pure regales: q: eos exercere possunt habēres iurisdictionē spūalē / absq; sacerdotali ordine / vt iudicare in causis spūalibꝰ extrinsecis. ⁊ spūalē penā inferre / et corrigere / ⁊ punire. ex̄ de of. archid. ad hec. xxv. di. ꝑlectis. ꝟ. archidiaconus. Quidā ꝟo sunt actus cōmunes vtriq; potestati / scꝫ sacerdotali ⁊ regali: q: ad vtrāq; ꝑtinent diuersimode. ꝓpter qđ nec habēs ordinē sine iurisdictione: nec habēs iurisdictionē sine ordine / pōt hos actꝰ exercere. hmōi aūt actus est absolutio peccatorū. ꝑtinet em̄ actꝰ iste ad potestatē sacerdotalis ordinis. hac ratione: vt doctores tradūt: q: ad eādē potentiā ꝑtinet tribuere aliquā ꝑfectionē: ⁊ parare materiā ad susceptionē illius ꝑfectionis. Potestas aūt ordinis sacerdotalis ad hoc se extēdit: vt conficiat sacramentū corporis christi ⁊ fidelibꝰ tradat ad eorū spūalem perfectionem. j. q. j. sacerdotes. ⁊. c. multi. quare oportet vt eadē potentia se extēdat ad hoc q̄ fideles reddat aptos ⁊ cōgruos ad huiꝰ sacramēti susceptionē: qđ fit ꝑ purgationē a pctō. de cōse. dis. ij. q̄ scelerate. nā effectus istius sacramēti est vnire christo. de cōse. dist. ij. in christo pater. cui vniri nō pōt q̄s nisi ꝑ immunitatē a peccato quod a deo separat. Esa. lix. in pn. Iniq̄tates vestre diuiserūt ⁊c. oportet ergo q̄ sacerdotalis potestas extendat se ad remissionē peccatorū ꝓpter dispensationē illorū sacramentorū: que ordinant ad peccati remissionē: cuiusmodi sunt baptismus et penitentia. Sed ad potestatē iurisdictionis ꝑtinet hic actus ratione materie circa quam exercet: que materia sunt ipsi fideles. actꝰ em̄ iste nō pōt exerceri circa aliquos / nisi ipsi efficiant subditi illius qui hunc actū exercet. ex̄ de paroch. nullus. ex̄ de peni. oīs. vj. q. iij. scitote. hoc autē nō fit nisi ꝑ potentiā iurisdictionis: ⁊ ideo solet dici cōmuniter / q̄ clauis datur cū ordine: sed executio indiget materia debita que est plebs subdita ꝑ iurisdictionē. vnde anteq̄ aliquis habens ordinē habeat iurisdictionē: habet quidem clauē: sed nō habet vsum vel actum clauis. ⁊ inde est q̄ nō quilibꝫ sacerdos pōt vti claue quā habet circa quēlibet: sed solū ad illos q̄ ad eius iurisdictionē ꝑtinēt / vel ordinarie: vel ex cōmissione: vel ex aliq̄bus casibus. Solius autē summi pontificis est posse vti claue in quēlibet: quia omnes fideles ad eius iurisdictionē pertinent ordinarie. ix. q. iij. cuncta. cū seq. ¶ Et ex eadē ratione dispensatio quorumcūq; sacramētorū potētiam iurisdictionis requirit respectu fideliū q̄bus dispensatur. ad hāc materiā faciūt. j. q. j. q̄ quidā. §. ex his ꝟbis. ꝟ. opponit. ibi: sed ne Aug. xvj. q. j. §. ecce in hoc capl'o. ibi exp̄ssum. ⁊. §. ecce sufficiēter. ex̄ de or. ab epo. qui re. c. j. ⁊ de renū. ad supplicationē. ⁊. c. post translationē. §. cum ergo. ⁊ op. ar. ex̄ de cler. peregri. tue. ibi. nō debes eos ꝑmittere tuis plebibꝰ celebrare. ⁊ qđ legit ⁊ no. ex̄ de peni. ⁊ remis. oīs. §. si quis. ibi. alieno. ⁊ in glos. executionē habenti. vbi etiā de h. ⁊ op. fac. xxiiij. q. j. §. his aūt authoritatibꝰ. Pōt ⁊ aliter dici quō remissio ⁊ absolutio peccatorū p̄cipue i foro penitentie ꝑtinet ad vtrāq; potestatē diuersimode. Nā ꝓut hmōi absolutio ordinat ad sanctificationē hois: ad reconciliationē cū deo: sic ꝑtinet ad potestatē sacerdotalē. sanctificare em̄ deo / ⁊ reconciliare sacerdotis est. vt. s̄. dictū est. ꝓut autē in hmōi absolutiōe hꝫ esse iudiciū quodā: sic ꝑtinet ad potestatē regalē vel iurisdictionis. Nā iudicare actus est regie potestatis: vt. s̄. pꝫ. Sacerdos aūt cōfessionē audiēs: ⁊ a peccatis absoluēs: et ꝓ culpa penā imponens: iudiciariā exercet potestatē vice christi: qui est iudex viuorū ⁊ peccatorū. xxiij. q. v. remittunt. de cōse. dis. iiij. aliud. de peni. di. j. verbum. Ad hmōi ꝟo potestatē iudiciariā requirit authoritas cognoscendi de culpa: ⁊ potestas absoluēdi vel cōdemnādi: ⁊ he sunt due claues q̄s christus petro. Matth. xvj. cōmisit / scꝫ sciētia discernēdi: ⁊ potētia ligādi ⁊ soluēdi. ad hoc. xxj. di. §. j. ⁊ ex̄ de cōsan. ca. j. in fi. sic autē ei cōmisit: vt ꝑ eū deriuaret ad alios: ⁊ iō dicit q̄ i petro date sunt toti ecclesie claues: vt dicit Aug. super Joan. ⁊ est. xxiiij. q. j. quodcūq;. Et quia propter salutem fideliū date sunt: ideo nulli pōt esse salus nisi clauibus ecclesie se subijciat. xxiiij. q. j. §. si autē. et. c. quicūq;. q̄ s̄m plenitudinem sunt apud successorem petri romanum

põtificem/ꝛ totius ecclesie pastoꝛē.xxiiij.q.j.qm̄.ibi: cum. successoꝛe piscatoꝛis ꝛc̄.ix.q.iij.cūcta.xxiiij.q.j.§.si autem ibi.Petro ꝓ omnibus ꝛ pꝛe omnibꝰ. ¶ Similiter actus qui est docere ad vtrāq; potestatē pertinet. Nam ꝓut doctrina oꝛdinatur ad purgationē mētis ab ignoꝛantia vel nescientia/ad iustificationē interioꝛem dispositiue. ſm illud Joan.xv. Jam vos mūdi estis ꝓpter sermonē quē locutus sum vobis. sic pertinet ad sacerdotalē potestatem: pꝛout in ea cōpꝛehendunt̄ etiā inferioꝛes oꝛdines: q: etiā diaconi possunt docere.xxiij.dist.diaconus ꝟo.ibi.loquat̄ ꝛc̄.diaconi sunt.circa pꝛin.ibi.docentes ꝛc̄.ꝛ.j.ipse pꝛedicat. vnde ꝛ oꝛdo diaconoꝛū dicitur illuminatiuus. pꝛout aūt oꝛdinatur ad directionē exterioꝛū actuū: sic pertinet ad regalem. Et qđ dictū est de actu docendi: intelligēdū est de doctrina publica: q̄ fit in ecclesia ad salutē fideliū. pꝛiuata ꝟo doctrina: que fit ad vnū vel paucos ꝑ modū familiaris collocutionis/non requirit oꝛdinē vel iurisdictionem. Nam tali doctrina pꝛiuata pōt docere mulier et laicus.j.Coꝛ.xiiij.xxiij.dist.mulier.ibi.in cōuentu.i.pulpito exponit̄.ergo a ꝯꝛ̄s pōt a sensu contra.nec est cōtra.ex de hereticis.cum ex iniuncto.j.rn̄so.ibi.occulta cōuenticula. quia ibi loquitur de cōuenticulis que suspecta sunt. C. de epis ꝛ cleri.conuenticula. ¶ Similiter aūt conferre oꝛdines ecclesiasticos: ꝛ alij plures actus potestatē oꝛdinis ꝛ iurisdictionis requirūt. Sed attendendū q̄ eoꝛum que vtrāq; potestatem respiciunt: quedā conueniunt sacerdotibus om̄ibus/tam minoꝛibus q̄ maioꝛibus: vt baptizare/pꝛedicare/soluere/ꝛ ligare.xvj.q.j.adijcimꝰ.c.ex authoritate.c.sunt nōnulli. Quedā ꝟo ꝯueniūt solis maioꝛibꝰ: scʒ epis qui spiritualē habēt consecrationē: vt clericos oꝛdinare: ꝛ plura alia facere.ex de elec.q̄ sic.lxviij.di. q̄uis.

Duplicis ptātis sacerdotalis et regalis initium.

¶ F Huius aūt duplicis potestatis sacerdotalis ꝛ regalis spūalis cōuersio initium habuit ꝛ in veteri testamēto. Sacerdos namq; summus aliquid habebat de regia potestate spūali: quia nō solū sacrificia offerebat: ꝛ ꝓ populo oꝛabat: sed etiam de aliquibus iudicabat que erant figura spūalis. Judicabat em̄ de lepꝛa: ꝑ quā significabatur peccatū.xj.q.iij.quō. de peni.dist.j.§.hoc idem.ibi.a lepꝛa peccati mūdamur.ꝛ.§.ex his itaq;.ꝟ.moysi q̄.Leui.xiiij.ex qui fi.sint leg.ꝑ venerabilem.§.rationibꝰ. Judicabat etiā inter sanctū ꝛ ꝓfanū/mūdū ꝛ immundū: vt pꝛe.§.rationibus.ꝛ licet hoc iudiciū esset de imūditijs carnalibus: he tn̄ immunditie figura erāt immunditiarū spūalium/scʒ peccatoꝛū.xxxiij.q.ij.hoc ipsum. ¶ G Et ideo licet nō haberent claues regni celoꝛū: quia eoꝛ potestas nō se extēdebat ad celestia: tamē in eis ꝓcessit figura clauium: quia potestas eoꝛū erat in his que figura erant celestium: quia om̄ia cōtingebant illis in figura.j. ad Coꝛ.x. de cōse.dist.ij.reuera. Legalis quippe sacerdos iudicabat aliqs dignos vel indignos ingressu tabernaculi materialis. vt Leui.xiij. quod figurabat celeste tabernaculū nō manufactum. Heb.x. cuius claues nūc sunt in eccl̄ia. Judicio quoq; sacerdotis arcebant̄ qđā a cōsoꝛtio alioꝝ ꝛ separabant̄ a societate ꝛ cōuictu. in quo separatio que nunc fit ꝑ excommunicationem figurabat̄.xj.q.iij.audi.

Utra potestas pꝛioꝛ.

¶ H Restat aliqđ dicere de pꝛioꝛitate harū duarū potestatū. Sacerdotiū quidem quod fuit in lege nature: tēpoꝛe ꝓcessit potestatem regiā non solū spiritualē: sed etiā tempoꝛalē. Abel em̄ offerendo sacerdotale officiū exercuit: ꝛ sacerdos fuit ſm Aug. sicut tetigi.s. parū post pꝛī. istius operis in ar.xxxvj. nec tn̄ erat in hoībus regia potestas spūalis: nec etiā tempoꝛalis. Potestatē autē regiam terrenā/subsecutum est: pꝛout habet esse cōmuniter in humano genere. pꝛiꝰ em̄ instituti sunt reges ꝛ appellati: q̄ esset aaron: a quo legale sacerdotium sumpsit exoꝛdium. vt.s.dictū est.xli.ar.ꝟ.in pꝛimis. Sed quantū attinet ad israeliticū populū/ꝛ ad institutionē diuinā spiritualem. Ante fuit sacerdotiū/q̄ instituerent̄ in ppl̄o illo reges sub noīe regis. Aaron em̄ multis annis ꝓcessit saulē: qui fuit pꝛimus rex in israel: vt.s.dictū est. Moyses tn̄ q̄ officium regis exercuit in ppl̄o illo: licet nō vocaret̄ rex: cōtempoꝛaneꝰ fuit aaron: q̄uis ꝛ ipse moyses fuerit sacerdos. ſm illud Ps.xcviij. Moyses ꝛ aaron in sacerdotibꝰ eiꝰ.xxij. dis.c.ij. vbi dicit glos. q̄ moyses dicit̄ sacerdos: q: etsi non hostias: vota tn̄ populi obtulit deo: ꝛ ꝓ ppl̄o supplicauit. xxxvj.di.si quis vult. ꝛ de hoc.xxj.di.§.j.ꝛ in glos. cū ergo. ꝟ.item videt̄.ꝛ.lxvj.di.poꝛro.in glos.ad certū loci.vn̄ ꝛ mediatoꝛ: ꝛ sequester dictus est chꝛistū figurās mediatoꝛem dei ꝛ hoim.x.di.qm̄. vnde Jsiđ.in lib.de ꝑsonis ecclesiasticis querendo dicit. Cuiꝰ figurā faciebat moyses: si eni filij aaron pꝛesbyteroꝛū figurā faciebant: Aaron aūt summi sacerdotis/scʒ chꝛisti.xxj.di.§.j.moyses. Ex qͦ ꝙ indubitanter ꝑ om̄ia chꝛisti. qm̄ in eo fuit similitudo mediatoꝛis dei ꝛ hominū. hoc est expꝛessum. de peni.dist.iij.inter hec hircū.ij.qui est verus dux populoꝛū. Matth.ij.ibi: Ex te em̄ exiet dux.ꝛ est verus pꝛinceps sacerdotuꝫ.j.Pet.v. ibi: Pꝛinceps pastoꝛū. quia ipse sacerdos summus. ex qui fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rationibus.ꝛ dn̄s pontificum. ¶ Sacerdotium ꝟo euangelicū simul fuit tēpoꝛe cū potestate regia spūali. chꝛistus em̄ simul cōstitutus est rex ꝛ sacerdos.x.di.qm̄. aplis quoq; simul a chꝛisto cōicata est vtraq; potestas. Regia tn̄ potestas terrena ꝓcessit euāgelicum sacerdotiū. Quāuis dici possit q̄ ſm perfectā institutionē huiꝰ potestatis regalis subsecuta sit sacerdotiū euangelicū: ꝛ potestatē regiam spiritualē ꝑ quā instituit: sicut.j.patebit. ¶ De cōparatione autē ſm pꝛioꝛitatē dignitatis. Considerandū est q̄ potestas regia spiritualis superioꝛ et dignioꝛ est q̄ sacerdotalis. Jn sacerdotio em̄ nō impoꝛtat̄ ꝓuidentia ꝛ ꝑlatio sicut in noīe regis: sed impoꝛtatur mediatio ꝛ ministeriū. Sacerdos em̄ habet rationem medij. rex aūt habet rationē pꝛincipij ꝛ mouētis ꝛ finis. vnde ꝛ chꝛistus dignioꝛ est ꝛ superioꝛ est inquātū rex: q̄ inquantū sacerdos. est em̄ sacerdos inquantū homo. Rex autē est inquantū deꝰ ꝛ inquantū homo. Sacerdos est se offerendo ꝛ recōciliādo. ad Heb.vij. rex est iudicando ꝛ ad regnū introducendo. Matth.xxv.ibi: tunc dicet rex. ꝛ sic maioꝛ dignitas impoꝛtat̄ ex eo q̄ rex dicit̄: q̄ ex eo q̄ sacerdos. Quare et in ꝑlatis ecclesie supioꝛ est potestas regalis spūalis: que dicit̄ iurisdictionis: q̄ sacerdotalis que dicit̄ oꝛdinis. vnde archidiaconꝰ: qui est diaconus ratione iurisdictiōis est super archipꝛesbyterū qui est pꝛesbyter: quū tn̄ nō habeat totalē iurisdictionē. ad ħ. xcv.di.plectis.§.archipꝛesbyter. Archipꝛesbyter ꝟo se esse sub archidiacono: eiusq; ꝓceptis ꝛc̄.ex de offi.archiđ. ad hoc.ꝟ.archipꝛesbyter ꝛc̄.ꝛ no.xxj.di.in nouo.facit.ij.q.vij. puto. vnde hodie etsi eps maioꝛ sit oꝛdine ꝛ cōsecratione q̄ cardinalis/diaconus/vel pꝛesbyter: cardinalis tn̄ superioꝛ sedet: ꝛ maioꝛ dignitas reputatur. q̄cq̄d vocet Joan. ij.q.vij.q̄q̄. ¶ Si aūt circa hoc obijciat̄/q̄ potestas oꝛdinis sacerdotalis est circa coꝛpus chꝛisti verū quo nullum maiꝰ. de cōse.di.ij.nihil ī sacrificijs.ꝛ.j.q.j.multi. potestas ꝟo iurisdictiōis circa coꝛpꝰ mysticū: qđ sunt fideles: q̄re sacerdotalis potestas est dignioꝛ. Dicēdū q̄ sacerdos dꝛ hr̄e potestatē sup coꝛpus chꝛisti verū/inq̄ntū hꝫ potestatē aliciuꝰ ministerij ad cuiꝰ substātia panis ꝛ vini ꝯuertat̄ in verū coꝛpus ꝛ sanguinē chꝛisti/dū ꝓfert ꝟba: quoꝝ virtute fit hec bn̄dicta ꝯuersio. ex de sum.trini.c.j.§.vna.ꝟ.ꝛ ħ. de cōse.di.ij.q: coꝛpus.ꝟ.nā ꝛ inuisibilis sacerdos.ꝛ.c.panis est in altari.ibi. Ubi autē sacramētū cōficit̄: iā nō suis sermonibꝰ sacerdos: sꝫ vtit̄ sermonibꝰ chꝛisti. ꝗ ſmo chꝛisti cōficit sacr̄m: nō tn̄ hꝫ ptātē iudiciariā sup verū coꝛpus chꝛisti: sic hn̄t sup fideles: ꝛ illi qbꝰ cōmissa est iurisdictionis ptās: ꝛ ideo nō sequit̄ q̄ sacerdotalis sit superioꝛ. Uel pōt dici q̄ ſm aliqđ sacerdotalis ptās ē dignioꝛ q̄ ptās iurisdictionis. simpl'r autē ptās iurisdictiōis est dignioꝛ. Potestas autem regia tēpoꝛalis inquantū tēpoꝛalis est: est inferioꝛ ꝛ minꝰ digna est q̄ sacerdotalis q̄ spūalis est: sed pōt esse superioꝛ ea: vel inquantū hmōi ptās regia instrumētū est regie ptātis spūalis: q̄ supioꝛ est sacerdotali. ar.bo.xxiij.q.v.pꝛinceps.ꝛ.c.administratoꝛes. vl' put sacerdotalis aliq ꝑsona/in aliqbꝰ tēpoꝛalibꝰ/qbꝰ vtit̄: depēdet a rege terreno. ar.ad hoc.xxiij.q.viij.§.ecce.

Utra istarū dignioꝛ.

¶ Articulus.liiij. A

Utriusq̄ ptātis diuersitas.

NUnc de gradibus

⁊ ineq̄litate vtriusq̄ potestatꝫ in diuersis ꝑ-
sonis eas habētibꝰ dicēdū est: In vtraq̄ em̄
ptāte inuenit̄ superiꝰ ⁊ inferiꝰ: ⁊ maiꝰ ⁊ mi-
nus/ac ꝑ hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis siq̄dē
potestas quantū ad aliud est equalis in omnibus sacer-
dotibus: ⁊ quantū ad aliud inequalis. Nam quantū ad
actū cōsecrandi: quē habet sacerdos circa corpus christi
verū: equalis est sacerdotalis potestas in oībus eā habē-
tibus: sed q̄ntū ad actus quos habet sacerdos circa cor-
pus christi mysticū/scꝫ circa fideles: cuiusmodi actꝰ sunt
baptizare/soluere/⁊ ligare: inuenit̄ inequalitas in pote-
state sacerdotali. ⁊ quidā sunt alijs superiores: vt epi qui
⁊ pontifices dicunt̄. xxi. disti. cleros. ad actus em̄ p̄dictos
exercendos requirit̄ nō solū sacerdotalis ordo: sed etiam
iurisdictio: vt in ar. p̄ce. s̄. dictū est. quā iurisdictionē sacer
dotes inferiores nō habent/nisi ꝑ superiorū cōmissionē:
scꝫ epoꝝ. xvi. q. i. §. ecce in hoc. c. generaliter. §. ecce sufficiē
ter. ⁊ cunctis fidelibus. ¶ B Alio modo pōt accipi gra
dus in potestate sacerdotali. nā in epis est ordo sacerdo-
talis s̄m perfectionem quādam. Perfectū em̄ dr̄ aliquid
quū pōt ali q̄d ꝓducere: et bonitatē suā alij cōmunicare.
Epi aūt nō solū habent ordinē sacerdotalē in seipsis: im-
mo ⁊ alijs huius ordinis potestatē tradunt: ipsi em̄ alijs
dispēsant sacramentū ordinis. ex̄ de elec. quod sicut. lxvij.
di. c. i. ⁊. ij. ⁊. lxviij. dist. presbyteri. ⁊. c. q̄uis corepis. vbi po
nit̄ gradus inequalitas: ⁊ in quibꝰ inter corepos ⁊ p̄sby-
teros/ex vno latere: ⁊ epos/ex altero. nam (vt ibi dr̄) etsi
consecrationē scꝫ sacerdotalē habent primi: pōtificatus
tamē apicē nō habēt. Et licet hmōi dispensatio requirat
potestatē iurisdictionis: ꝑtinet tn̄ ad potestatē ordinis sa
cerdotalis ꝑfectam: ⁊ ꝓpter ꝑfectionē sacerdotij dicūtur
epi superiores sacerdotes. ꝓpter quod eis tanq̄ ꝑfectio
ribus ⁊ superioribus quedā specialiter reseruant̄: vt pre.
ca. q̄uis corepis. ⁊. xciij. dis. legimꝰ. ibi: quid em̄ facit exce-
pta ordinatione eps̄? ⁊. i. ad fi. p̄sbyter ⁊ eps̄: aliud etatis/
aliud dignitatis est nomē. Quicquid em̄ arduū circa fi-
deles agendū est: exceptis reseruatis pape/ad epos per-
tinet: quorū authoritate minores sacerdotes possunt id
quod eis agendū cōmittitur. xxv. di. ꝑlectis. v̄. ad epm̄ ꝑ-
tinet. vnde ⁊ in ijs que agunt vtunt̄ rebus ꝑ epm̄ conse-
cratis. vt ibi. In signū aūt ꝑfectioris potestatis/adhibet̄
epo consecratio specialis. de qua ex̄ de sacra vnc. c. i. in q̄
quidem cōfert̄ ei aliqua specialis potestas respectu qua-
rundā actionū sacrarū. vnde epatus ordo q̄dā est supra
sacerdotiū: prout ordo est officiū quoddā respectu qua-
rumcūq̄ actionū sacrarū. ⁊ sic sumitur. xxi. dist. cleros. v̄.
ordo v̄o epoꝝ. ⁊ ex̄ de renū. post trāsla. §. cū ergo. ibi. ⁊ nō
ordini. ⁊. lxviij. di. sicut. ibi. tn̄ ordo seruet̄. ⁊. lxvi. di. porro:
ibi. ordinatus. ⁊ ibi. eps̄ ordinet̄. et ibi. ordinatio. ⁊. lxiiij.
di. lxv. ⁊. lxvi. quasi in oībus. c. consecratio epoꝝ vocat̄ or-
dinatio: licet nō sit ordo ꝓut ordo est sacramētū quoddā:
vt sumit̄. i. q. i. §. sed notandū. vbi de sacramētis legitur ⁊
no. ⁊. §. ecce cū honoris. Est em̄ eps̄ supior nō solū ꝓpter
Sacerdotū officia. iurisdictionē: sed etiā ꝓpter ordinē sacerdotalē quē habꝫ
modo ꝑfectiori. vnde ad om̄es sacerdotes cōiter ꝑtinet
catachizare. de conse. di. iiij. catachismi. baptizare. e. di. ve
nit sacerdos. p̄dicare. xvi. q. i. adijcimus. conficere. i. q. i. sa
Epoꝝ officia. cerdotes. soluere ⁊ ligare. de peni. di. i. v̄bū. ¶ Sꝫ ad pon
tifices spectat clericos ordinare: v̄gines bn̄dicere: epos
alios cōsecrare: manꝰ imponere siue cōfirmare: synodos
celebrare: basilicas dedicare: degradādos deponere: chris
ma cōficere: vestes ⁊ vasa cōsecrare. ad hec ex̄ de elec. q̄ si-
cut. xx. q. i. deuotis. lxvi. di. porro. de cōse. di. v. in primis. xij
caplis. xviij. di. c. vlt. de cōse. di. i. missarū. c. nullus. ex̄ de iu
di. cū nō ab hoie. ex̄ de pe. degradatio. li. vi. xcv. di. p̄sbyte-
ros. vbi etiā aliq̄ enumerant̄ q̄ epo ꝑtinēt: de q̄bus p̄sbyte
ri nō habēt se intromittere. xxiij. dist. sanctimonialis. xxv.
dist. ꝑlectis. v̄. ad epm̄. de cōse. di. i. cōsulto. Iste cōcorꝫ refe
rēde sunt singule singulis dictiōibꝰ tangētibꝰ officiū epi
ꝓprime positis. Est itaq̄ gradus et ineq̄litas in sacerdo-
tio/dū q̄dā maiores: q̄dā minores dicunt̄. xxi. dist. cleros.
xcv. dist. olim. Et hmōi ineq̄litas om̄i fere tēpore fuisse le-
git̄ in sacerdotio. Nā ante legē datā: vt Innocē. iij. refert.
multi erāt sacerdotes minores: q̄s chananeos vocabant
cōiter. vnꝰ aūt erat summꝰ sacerdos: quē vocabāt specia-
liter arabarchū. arg. ad hoc. lxxx. di. in illis. Post legē v̄o
datā: aaron summꝰ sacerdos fuit. filij v̄o eius minores sa
cerdotes ministrātes sub eo. xxi. di. §. i. ¶ C Apud gen- Gētiles sacerdotes.
tiles quoq̄ sacerdotes minores erāt: q̄ dicebantur flami-
nes. q̄si filamines/a filo q̄d portabāt in capite. xxi. dis. de-
ros. v̄. sacerdotes aūt. ⁊ maiores q̄ archiflamines dicebā
tur q̄si principes flaminū. vel ꝓtoflamines. a proto q̄d est
primū. xxi. di. §. i. vt pre. c. in illis. In nouo etiā testamento Noui testamēti sacerdotes.
christus ipse maiores ⁊ minores instituit: scilꝫ. xij. apl̄os:
quorum vices obtinent in ecclesia episcopi. lxviij. distinc.
quorū vices. xij. q. i. vidētes. ibi: epoꝝ q̄ locū tenēt apl̄oꝝ.
ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. a christo. ibi: q: de solis apl̄is le
git̄: quorū vicarij sunt epi ⁊c̄. ⁊. xxi. di. in nouo. ibi: ipsis q̄
decedētibus in eorū locū surrexerūt epi ⁊c̄. ⁊. lxxij. di. disci
pulos. q̄bus succedūt p̄sbyteri siue minores sacerdotes:
qui sunt maioribꝰ auxiliū operis ad hoc vt institutio fide
liū faciliꝰ ⁊ vtilius gubernet̄. xcv. dist. ecce ego. Petrū v̄o
in summū sacerdotē elegit sup alios ꝓ oibus ⁊ pre oibꝰ.
hec ꝓbant̄. xxi. di. §. i. ⁊ pre. v̄. in nouo. ⁊. xciij. disti. legimꝰ.
vbi Hierony. vocat etiā presbyteros successores apl̄orū:
ibi: ceterū oēs successores apl̄oꝝ sunt. sꝫ hoc verū est q̄ad
sacramētoꝝ dispēsationē. ⁊ no. in pre. c. vidētes. sic etiā in-
telligit̄. xciij. di. dn̄s. ibi: apl̄os. i. epos ⁊ p̄sbyteros dn̄s ele
git. Itē sicut in veteri testamēto aliq̄ erant ꝓpria summo
sacerdoti/tam in actionibꝰ/q̄ vestibus ⁊ ornamētis: vt in
multis caplis ⁊ in Leuitico cōtinet̄. Ita ⁊ in nouo epi ha
bent supra minores sacerdotes ⁊ specialia opera: vt ꝓba
tū est: ⁊ specialia ornamēta que sunt signa specialis pote-
statis eoꝝ. ex̄ de priuile. vt apl̄ice. li. vi. ex̄ de sacra vnc. c. i.
§. fi. xliij. disti. sit rector. ibi: vestimenta etenim sacerdotis.
¶ D Quāuis aūt in sacerdotio sit gradus ⁊ ineq̄litas:
in potestate tn̄ pontificali gradus nō est quantū ad ea q̄
sunt ordinis epalis. oēs em̄ episcopi sunt equales/quātū
ad ea que sunt epalis ordinis. quantū v̄o ad ea q̄ sunt iu
risdictionis nō sunt equales: sed sunt gradus in eis. vt pꝫ
xxi. di. cleros. vnde cōsequēs est videre de hmōi gradibꝰ.
Potestas nāq̄ regalis que iurisdictiōis est: nō est equa-
lis in omnibus habentibus eā: sed s̄m gradus quosdam
inuenit̄ in eis. ⁊ hoc verū est in vtraq̄ potestate: regia scꝫ
tam tēporali q̄ spūali. In regia quidē potestate tēporali Gradus regie potestatꝫ temporalis.
gradus est: dū quidā reges superiores sunt alijs regibꝰ. ⁊
reges superiores sunt ducibꝰ ⁊ alijs gradibꝰ potestatū. q̄
aliud participāt de regia ptāte: licet nō dicantur reges. i.
Per. ij. ad hoc ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ibi: siue ducibꝰ tāq̄
ab eo missis. xcv. di. esto. ibi: Cur ergo inq̄t te habeā vt p̄n
cipē: quū tu nō habes me sicut senatorē? ⁊ ista graduū di-
stinctio bn̄ ꝓbat̄. xi. q. iij. q̄ resistit. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta.
§. vt g̃. ibi: nullus impator/seu rex romanoꝝ: aut alius im
perator vt grecoꝝ: aut rex/p̄nceps q̄si primū locū capiēs.
post regē marchio inuestitꝰ de marchia. dux de ducatu in-
uestitꝰ. Comes a comitatu inuestitꝰ aut baro. Sūt et alij
gradus dignitatis ⁊ ptātis sub istis: vt Capitaneꝰ/a prin
cipe vel ab aliq̄ plebe vel parte plebis institutꝰ. Ualuaso-
res a capitaneis antiq̄tꝰ feudū tenētes. Ualuasini mino-
res valuasores. hi oēs ꝯtinent̄ in li. feudoꝝ. ti. si q̄s dicat̄
dux. de his gradibꝰ legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. fundamēta. §. ꝑ-
inde ⁊c̄. Et sup oēs est vnus summꝰ vt impator. vij. q. i. in
apibꝰ. legit̄ ⁊ no. lxiij. dis. hadrianꝰ papa. xi. q. i. §. hec si q̄s.
de his gradibꝰ eccl̄s. v. excelso excelsior est aliꝰ: ⁊ sup hos
q̄ eminētiores sunt alij: ⁊ insup vniuerse terre rex impat
seruiēti. ¶ In potestate quoq̄ regia spūali sunt gradus.
Necessitas em̄ ecclesie requirit pluralitatē rectorū: dum
ad regimē totius ecclesiastice multitudinis vnus nō suf-
ficit per seipsuꝫ. messis em̄ multa requirit operarios mul

tos. Au.t.xxi.di.in nouo.vñ opoꝛtuit potestatē regiminis
pluribꝰ cōicari:sed q: q̄ sunt a deo/oꝛdinata sunt. ad Ro.
xiij.⁊ facit.xxiij.q.i.q̇d culpat.Et ficut est oꝛdo in rebꝰ:ita
et in potestatibꝰ.oꝛdo aūt inequalitatē req̄rit ⁊ gradus.
vt est exp̄ssum.lxxxix.di.ad hoc.ideo potestas sp̄ualis regi
minis nō in oibꝰ est eq̄liter:sed ꝓm gradus quosdā.nā sup
ep̄os sunt archiep̄i.⁊ sup hos sunt pꝛimates ⁊ p̄riarche.de
hoc.ix.q.iij.per oia.c.vsq̧ ad.§.sola.xxi.di.cleros.de ap. ro
mana.li.vi.⁊ de of.oꝛ.romana.li.vi.⁊ de sen.ex. venerabili
bus.lib.vi.⁊ de p̄uile.antiqua.⁊ de vsu pal.c.i.cū fi. Sicut
em̄ vna cōitas excedit/et includit aliā:vt cōitas ꝓuincie
cōitatē ciuitatis:⁊ cōitas regni cōitatē viꝰ ꝓuincie:⁊ cō
munitas totius mundi cōitatē regni:vt vi.q.iij.scitote.sic
vna ptās aliā excedit ⁊ includit.vt ibi.⁊.c.deniq̧. Est etiā
alio modo gradus in hm̄oi potestate: dū in eadē cōitate
q̇dā habēt potestatē totaliter:vt ep̄i. q̇dā aūt partialiter:
vt archidiaconi ⁊ archip̄sbyteri.vt ex̄ de offi. archid̄. ⁊ ar-
chipꝛesbyteri.ꝑ totū.xxv.di.ꝑlectis. ❡ E Est etiā cōside
randū vlteriꝰ/ꝙ vbi est gradus ꝓm magis ⁊ minꝰ/⁊ supe
rius ⁊ inferiꝰ/opoꝛtet esse aliud vnū summū.q: magis et
minꝰ dicūtur ꝑ cōparationē ad maximū qd̄ aūt ꝑ excellen
tiā dicit̄:vni soli couenit:⁊ ꝓpter hoc ois gradus respicit
ad vnū pꝛimū ⁊ summū. Opoꝛtet ḡ esse vnū summū/cui
ptās sp̄ualis regiminis cōueniat in summo ⁊ pꝛincipali-
ter:⁊ ꝓm plenitudinē. In cuiꝰ rei figurā Dauid.xxiiij.sum-
mos sacerdotes instituit:q̇bꝰ tm̄ vnū pꝛefecit.vt no.de ꝯse.
di.i.c.i.⁊ ex p̄cepto dn̄i Moyses filios Aarō instituit.ip̄m
ꝟo summū sacerdotē.xxi.di.§.i.Et q: qd̄ est p̄ncipaliter et
maxime tale:causa est aliis vt sint talia:sicut maxime cali-
dum/causa est aliis vt sint calida:vt ignis. Ita ab illo vno
cui pꝛimū ⁊ maxime cōuenit sp̄ualis regiminis ptās:deri
uat̄ ad alios hec ptās partialiter/et ꝓm gradus quosdā:
sicut req̄rit ecclesie diuersitas pariter et decoꝛ. Et ab hoc
vno depēdent oēs q̇ sunt quocūq̧ modo participes sp̄ua
lis regiminis.sicut ab eo q̇ est sup oēs eccl̄ias/ecclesiarūq̧
rectoꝛes. Hic aūt vnꝰ rectoꝛ chꝛistꝰ est.sed q: chꝛistꝰ coꝛpo
ralē pꝛesentiā erat subtracturꝰ eccl̄ie:cōueniebat vt alicui
vni cōmitteret vniuersale regimē ecclesie:q̄ ecclesiā rege-
ret loco ⁊ vice sui.ex̄ de homici.ꝓ humani.lib.vi. Hic autē
vnus fuit Petrꝰ:cui singulariter dixit Io.vl. Pasce oues
meas.ex̄ de elec.significasti.de ma.⁊ obe.solite. Cui etiā ꝑ
moꝛtē fidelibꝰ abscedēti alios in equali ⁊ simili potestate
succedere voluit:vt hūana potestas esset semp apud vnū/
ꝓ vtilitate ⁊ vnitate ipsiꝰ eccl̄ie/vsq̧ ad finē seculi. vt p̄di
cto.c.pꝛo humani.⁊.c.solite.⁊ ꝓm hoc pōt intelligi dictū a
chꝛisto Mat.vlti.in vltimis ꝟbis euangelij. Ecce ego vo
biscū sum oibꝰ diebꝰ vsq̧ ad consummationē seculi.q: em̄
qui facit ꝑ aliū:ꝑ seip̄m facere videt̄.ff.de admi.tu. ita tm̄.
§.gessisse.xvi.q.vi.cōsuetudo.in fi.⁊ ex̄ de sen.ex. vt fame.
⁊.c.mulieres.cū concoꝛ.ibi positis: Ideo ꝑ hoc ꝙ superest
cū ipsis fidelibꝰ aliq̇s vnꝰ ꝑ successionē nō carnalē/sed spi
ritualē/vice chꝛisti regēs ecclesiā:d: esse ipse chꝛistꝰ oibus
diebꝰ nobiscū vsq̧ ad mūdi finē. Predicta ꝓbant̄. xxi.di.
§.i.xix.di.ita.ex̄ de elec.fundamēta.i.m̄.li.vi. ⁊ de homi.ꝓ
humani.i.ad Coꝝ.xvi.i.m̄.li.vi. ❡ Post finē ꝟo mūdi nō
erit ista p̄latio eccl̄ie oppoꝛtuna.q: ꝑ ip̄m chꝛistū imedia-
te reget̄/⁊ pascet̄:illuminabit̄/et beneficiabit̄. Apoc.xxij.
ecclesia militās triūphāti adiuncta/⁊ effecta triūphās:q:
tūc cessabit militia/facta plena victoꝛia:⁊ dabitur coꝛona
vel diadema de manu dn̄i.Sap.v. De hoc no.lxxxix.di. ad
hoc.in glos.hoc erit.q̄ loquit̄ de cessatione p̄lationis in pa
tria. Sicut ḡ in regno iudaico Rex Regi successit post da
uid:vt apparet.iij.Reg.⁊.iiij.⁊.ij.Paral̄.per totū.ita ⁊ in
ecclesia succedit vice chꝛisti pōtifex pōtifici per electionē.
viij.q.i.in p̄mis sex capl̄is vsq̧ ad.§.his oibus. vide qd̄ in
ps̄.cxxxi.dicit̄ de Dauid. De fructu ventris tui ponā super
sedē tuā.si custodierint filij tui testamētū meū: ⁊ testimo.
mea hecque docebo eos.⁊ filij eoꝝ vsq̧ in seculū sedebūt
sup sedem tuā. Impletur in eo quē Dauid pꝛefigurauit/
scilȝ chꝛisto.cuiꝰ vice super soliū ecclesiastici regni vsq̧ ad

diē iudicij sedet aliq̇s vnus rex:nō idē ꝓm personā:sed idē
ꝓm potentiā.de quo vno d:.i.Reg.ij. Dn̄s scȝ chꝛistꝰ iudi-
cabit fines terre:⁊ dabit imperium regi suo:⁊ sublimabit
coꝛnu chꝛisti sui. ❡ Hic ergo vnus apud quē est summa
potestas sp̄ualis regiminis est successoꝛ Petri: Romanꝰ
scȝ pōtifex vicarius iesu chꝛisti. Licet em̄ alij rectoꝛes eccle
sie q̄ succedūt aliis apl̄is/vt.s̄. ꝓxime ꝓbatum est/vicarij
dei dicantur:⁊ sint:hic tm̄ simpliciter ⁊ vniuersaliter vices
chꝛisti gerit in terris.ex̄ de elec. vbi periculū.§.ceterū.⁊.c.
fundamēta.§.decet.ꝟ.ipsaq̧. Dicit̄ aūt vicarius chꝛisti/⁊
inquantū homo solū:q: sacerdos est.⁊ inquantū deus et
homo:q: rex est.vñ ⁊ vere dei vicarius nominat̄.in pꝛe.§.
decet.hic est rex oim̄ spiritualiū regū:pastoꝛ pastoꝝ:pater
patrū:caput oim̄ fideliū:⁊ oim̄ qui fidelibꝰ pꝛesunt:vñ et
eccl̄ia cui p̄sidet/scȝ romana mr̄ ⁊ caput est oim̄ ecclesiaꝝ
xxij.di.c.ij.in fi.ij.q.vi.quisquis.cū duobꝰ.c.seq.c.ad roma-
nā.ex̄ de elec.fundamenta.§.isti sunt.ibi.caput totiꝰ oꝛbis
effecta.ex̄ de sum.tri.c.ij.§.si quis in isto.iij.q.vi.dudū.vbi
dicit̄.⁊ sicut beatus Petrus pꝛimus fuit oim̄ apl̄oꝝ:ita ⁊
hec ecclesia suo noie cōsecrata dn̄o instituente pꝛima sit ⁊
caput ceterarū:⁊ ad eā quasi ad matrē atq̧ apicē oēs ma
ioꝛes ecclesie cause/⁊ iudicia ep̄oꝝ recurrāt ⁊c. vide.s̄.ar.
xlv. Idē.xcvi.di.cōstantinus.q̄ est palea granosa.hic. licet
a ꝓpꝛietate dicatur Romanus pōtifex.ex̄ de cōsti.licet eo
pōtifex.⁊ de rescrip.si gratiose.⁊ de elec.fundamēta.§.de-
cet.lib.vi.⁊.iij.q.vi.dudū.verissime tamē dicit̄/⁊ est ponti
fex summus oim̄ chꝛistianoꝝ ⁊ omniū ecclesiarū rectoꝛ ⁊
ep̄s vꝛbis ⁊ oꝛbis.ex̄ de elec.vbi periculū.§.ceterū. ibi. re-
ctoꝛis vniuersalis ecclesie ⁊c. Qui licet aliis mediātibus
pastoꝛibꝰ gubernet diuersas ecclesias speciales: tm̄ imme
diatū regimē exercere pōt super ecclesiā quālibet. ix.q.iij.
alioꝝ.ibi.dū illi scȝ petro q̇cq̇d fideliū est vbiq̧ submittit̄:
dū totiꝰ coꝛpoꝛis caput designat̄ esse.c. per pꝛincipalem.
Hic est sacerdos ⁊ pōtifex summus et vnus. cui oēs fide-
les obedire debēt/tāq̧ dn̄o iesu chꝛisto.xix.di.in memoꝛiā.
⁊.c.nulli.xxi.di.in nouo.lxxxi.di.si qui.in fi. ❡ Hic est gene
ralis iudex qui oēs fideles cuiuscūq̧ cōditionis/dignita-
tis/⁊ status/iudicat.⁊ ip̄e a nemine iudicari pōt.sed apl̄i
voce ⁊ ꝓpꝛie ⁊ specialiter pꝛonūtiat. Qui aūt me iudicat
dn̄s est.i.ad Coꝝ.iiij.ad hoc.ix.q.iij.alioꝝ.⁊.c. patet. cum
aliis ibi.c.⁊.s̄.in p̄n.istius operis pleniꝰ dixi in.iiij.v.⁊.vi.
arti. Hic est apud quē plenissime sunt claues eccl̄ie a chꝛi
sto tradite. Mat.xvi.quibus ligat/⁊ soluit:claudit/⁊ ape
rit:excludit/⁊ recipit:stringit/⁊ relaxat:sentētiat/et iudi-
cat.xxi.di.§.i.⁊.xix.di.ita.xx.di.§.i.xxiiij.q.i.quodcūq̧.ex̄ de
ma.⁊ obe.solite.§.penul.ij.q.vi.qui se scit. ❡ Hic est sum-
mus oꝛdinatoꝛ diuini cultꝰ:⁊ oim̄ que ad diuinū cultū ap
plicantur:⁊ pertinent.ex̄ de cōsti.ex parte.de ꝯse.di.i.vasa.
❡ Hic est dispēsatoꝛ summus.xliij.di.dispensatio.ex̄ in ꝓ-
he.sacrosancte.lib.vi.⁊ vniuersalis ministerioꝝ dei ⁊ the
sauroꝝ chꝛisti ⁊ ecclesie distributoꝛ ⁊ dignitatū ⁊ officio-
rū beneficioꝝq̧ ecclesiasticoꝝ omniū:in q̇bus distribuen
dis ⁊ cōferendis pꝛimā et summā obtinet potestatē.ex̄ de
p̄ben.licet.lib.vi. ❡ Hic est summus ⁊ vniuersalis condi-
toꝛ omniū canonū legū sanctarūq̧ oim̄ sanctionū: dispē-
satoꝛ oim̄ ecclesiasticoꝝ oꝛdinū:confirmatoꝛ institutionū
et electionū:determinatoꝛ dubioꝝ:ostēsoꝛ oim̄ que fienda
sunt a singulis:⁊ discretoꝛ oim̄ que in ecclesia fiūt.ad hec
xvij.di.q̄si per totū.xxiiij.q.i.quotiēs. Hic est q̇ ꝓm Bern̄.
parē non hȝ sup terrā:sȝ ei subsunt oēs iure diuino. ❡ Hic
est ꝓm eiusdē Ber.verba ad Euge.sacerdos.ex̄ qui fi.sint
le.per venerabilē.§.sunt aūt.magnus:pontifex summus.
xxiij.di.in noie.in p̄n.ex̄ in clemē.de elec.ne romani. ep̄oꝝ
pꝛinceps.xxi.di.§.i.⁊.c.in nouo.lxx.di.c.i.xcvi.di. constan-
tinꝰ.apl̄oꝝ heres.xl.di.c.i.pꝛimatu Abel.gubernatu Noe.
p̄riarchatu Abꝛaā.oꝛdie Melchisedech. dignitate Aarō.
authoꝛitate Moyses.iudicatu Samuel.ptāte Petrꝰ.vn-
ctiōe Chꝛistꝰ. Cui claues tradite:cui oues credite sūt. Nā
sunt ⁊ alij quidā ianitoꝛes celi:et gregū pastoꝛes. Heb.i.
sed hic tāto gloꝛiosius quāto differentius/vtrūq̧ pꝛe cete

Pontificia digni tas non medio- criter ex tollitur.

ris nomē hereditauit. Habent em̄ alij assignatos greges
singuli singulos: sed huic vni vniuersi sunt crediti. nec tā⸗
tūmodo ouiū pastor: sed ⁊ princeps pastoꝝ. j. Pet. v. Ipse
vnus oīm pastor: successor vni⁹ pastoris christi. Jo. x. ex̄ de
bap. licet. ¶ Hic est itaq; cui pascēdi vniuersaliter christi
oues ⁊ agnos cura imminet. cui oīm ecclesiarum sollicitu
do incūbit. ex̄ in pħemio. vj. lib. sacrosancte. Nā ceteri vo⸗
cati sunt in parte sollicitudinis: hic aūt in plenitudinē po⸗
testatis assumpt⁹. Si aūt habēt alij partē sollicitudinis: ni
hil huic deperit de plenitudine potestatis. ad hoc. ij. q. vj.
qui se scit. ex̄ de vsu pal. ad honorē. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §.
nos aūt. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rector vniuer
salis ecclesie: gregis dn̄ici director. ⁊ de elec. fundamenta.
j. rn̄. ibi. vt in beato Petro apl̄oꝝ omniū summo principa
liter collocaret. ex̄ in pħemio. vj. li. sacrosancte. j. rn̄. Jo. vl.
pasce agnos. itē. pasce oues. ¶ Hic est primas ⁊ patriar⸗
cha. i. princeps patrū. xxj. di. cleros. ℣. patriarcha. vn̄ ⁊ Pa

Papa qd interpretat.

pa interpretat admirabilis. ⁊ dicit a pape: qd̄ est interie⸗
ctio admirātis. ⁊ vere admirabilis: q: vices veri dei gerit
in terris. ex̄ de trāsla. quanto. Et etymologizat. i. pater pa
trū. vn̄ ⁊ papa ad apicem dignitatis vocat. ex̄ in pħemio
vj. li. sacrosancte. §. sane. ibi. ad apicē summi pontificatus.
eo. lib. de ꝯcess. pre. c. vlti. in pn̄. ⁊. xl. di. nō vos. ibi. q̄s enim
sanctū dubitet: quem apex tāte dignitatis attollit. ⁊. xxiij.
di. in noīe. ibi. ad apl̄ici culminis apicē puehāt ⁊c̄. ⁊. xxiiij.
q. j. qm̄ verus. ibi. rōni culminis. ⁊. ix. q. iij. patet. ibi. apl̄ico
culmini ⁊c̄. Iste est hierarcha summ⁹: atq; monarcha to⸗
tius ecclesie militantis: cui oīs aīa subiecta dꝫ esse tāq̄ ex⸗
cellētissime potestati: qui nisi subiecta sit/salutem cōsequi
nō est: sicut si nō esset in ecclesie vnitate. xxiiij. q. j. qm̄ ver⁹.
nec ad ouile christi ptinet q̄ petri successorē. ex̄ de elec. vbi
periculū. §. ceterū. ibi. successores Petri. ⁊ pre. c. qm̄. recu⸗
sat hr̄e pastorem. vt pre. c. solite. §. nos aūt. ¶ F Ipse est
cui bm̄ quatuor cōditiones ecclesie/quatuor cōueniūt no
mina: ⁊ res nominū. adde hic qd̄ scripsi in. lxiij. arti. §. ostē

Quatuor ecclie cōditiones.

dēdū. ⁊ sequētibus. Primo em̄ ecclesia est vna. ex̄ de sum.
tri. c. j. §. vna. ⁊ in symbolo. ⁊ in vnā sanctā ⁊c̄. de cōse. di. j.
ecclesia. ⁊. xxiiij. q. j. q̄si per totū. ⁊ ideo est vnū eius caput:
q: vnū corpus (vt dixi in prin. istius operis in pħemio. ℣.
si. ⁊ in ar. xiij. §. in hac. ℣. itē tenet) non debet hr̄e duo capi
ta quasi monstrū. ff. de sta. ho. nō sunt liberi. C. de posthu.
here. insti. qd̄ certatū. in fi. ex̄ de offi. ordi. c. qm̄. vn̄ ⁊ Petro
dixit dn̄s. Joā. j. Tu vocaberis cephas: qd̄ interpretat pe
trus. ⁊ est verbū syrū ⁊ nō hebreū: qd̄ grecus interpretat
caput bm̄ nos. xxij. di. sacrosancta. ibi. ⁊ cephas. i. caput. vt
principatū teneret apostolatus. vn̄ ⁊ nō obediētes: ⁊ qui
nō gubernātur sub disciplina alicui⁹ epi: acephali dicunt:
q̄si sine capite. xciij. di. nulla ratione. Et ideo sicut est vnū
caput: sic vn⁹ est pastor: ⁊ eo vnus/quo prim⁹ ⁊ summus.
de quo per Ezech. predictū est. Pastor vnus erit oīm eoꝝ.
Ezech. xxxvij. ad fi. ⁊ iterū. Rex vn⁹ erit: ⁊ oīb⁹ imperās.
in. e. c. Ezech. Et hoc est de rōne regis/q̄ sit vnus: cōmune
bonū multitudinis intēdēs/⁊ querēs. vj. q. iij. scitote. ibi.
et vnū regē. Et Roma duos fratres simul reges habere
nō potuit. vij. q. j. in apib⁹. Si ergo in vno speciali populo
vni⁹ ecclesie particularis requirit vnus eps q̄ sit toti⁹ po
puli caput. pre. c. in apib⁹. ibi. singuli ecclesiarū epi. ⁊ ex̄ de
offi. or. qm̄ in plerisq;. Ita in toto pp̄lo christiano q̄ vnus
est: requirit q̄ sit vnus toti⁹ ecclesie caput. ar. xix. di. in me⸗
moriā. q: vnius ecclesie vn⁹ spōsus. vij. q. j. sicut. ij. ad Coꝝ.
xj. despondi vos vni viro virginē castā. loquit de ecclesia
exhibēda christo. xxvij. q. j. nuptiarū. ⁊ epatus vn⁹ vniuer⸗
salis: ⁊ multi sub eo: ⁊ eps eius vnus. vij. q. j. nouatianus.
xxiiij. q. j. loquit. ¶ G Secundo ecclesia est catholica in
symbolo nisseno. ⁊ vnā sanctā catholicā. i. vniuersalem. et
similiter dicēdū est q̄ vniuersalem habet pastorē Roma⸗
nū pōtificem. papa tn̄ Greg. pħibet se vocari vniuersalē.
xcix. di. ecce. ⁊ tamē vocatur pōtifex Romane ecclesie vni
uersalis. xxiij. di. in noīe. j. rn̄. ℣. q̄ propter. Sed vniuersalis
est papa rector toti⁹ ecclesie/⁊ singularū ecclesiarū. vt. s.
dictum est. sed nō sic vniuersalis: quin de isto vniuerso alīq̄
habeāt partem sui regiminis in ecclesijs sibi designatis.
xciij. di. legimus. xxj. di. quāuis. Pro ista iurisdictione vni⸗
uersali facit qd̄ dicit in pape consecratione vel cathedra⸗
tione. Tribuas ei dn̄e cathedrā pōtificalem/ad regendū
ecclesiā tuā ⁊ plebē tue sortis inter mundi limites vniuer
sam. In omni q̄ppe multitudine ordinata ad vnū/oportet
super potētias spūales regitiuas/esse vnā cōmunem: que
ad bonū cōmune intēdat: que ppter hoc diuinior est spiri
tualib⁹: q: bonū quāto cōmunius/tāto digni⁹. ar. bo. vij.

Bonum cōe quare meli⁹ particulari.

q. j. scias. viij. q. j. i scripturis. vtpote summo bono simili⁹:
in quo toti⁹ boni ratio cōtinetur. ¶ H Est igit vn⁹ pa⸗
stor vniuersalis ⁊ rector toti⁹ ecclesie. ⁊ ideo ecclesia Ro⸗
mana cui⁹ est pōtifex vniuersalis dicit vere. Illa distictio
de vniuersali est diligēter notāda. quam Inno. iij. in epl̄a
quadā tāgit/dicēs q̄ vno modo dicit vniuersalis eccl̄ia: q̄
de vniuersis cōstat ecclesijs. sic sumit. xxiiij. q. j. alienus. ⁊

Ecclesia bifariaꝫ dici pōt vniuersalis.

c. schisma. ibi. cui ecclesiā vniuersalē. Et bm̄ hāc acceptio⸗
nē vocabuli ecclesia romana nō est vniuersalis ecclesia: sꝫ
pars vniuersalis ecclesie. prima videlꝫ ⁊ pcipua: velut ca⸗
put in corpore. qm̄ in ea plenitudo potestatis existit. ad ce
teras aūt pars aliqua plenitudinis deriuat. hoc bene p⸗
batur. xxj. di. quāuis. in fi. ⁊. iij. q. vj. dudū. Alio modo dicit
vniuersalis ecclesia illa q̄ sub se continet ecclesias vniuer
sas. ⁊ bm̄ hāc nois rationē Romana tm̄ vniuersalis eccle
sia nūcupat. qm̄ ipsa sola singularis ṕuilegio dignitatis
ceteris est p̄lata. vt p̄. c. quāuis. ⁊. c. dudū. xxij. dis. c. j. ⁊. ij. ⁊
c. de cōstātinopolitana. sicut de⁹ vniuersalis dn̄s appellā
tur: qm̄ vniuersa sub ei⁹ dn̄io cōtinent. ps. xxiij. ⁊. lxxxviij.

Ecclesia vna.

q: dn̄i est terra ⁊c̄. viij. dist. quo iure. Est em̄ vna generalis
ecclesia. de qua christ⁹ dicit ad petrū. Mat. xvj. Tu es pe.
⁊ sup hāc pe. edifi. ec. meā ⁊c̄. xix. di. ita dn̄s. Et sunt multe
particulares ecclesie. xxj. di. quāuis. de q̄bus apl̄s ait. ij. ad
Coꝝ. xj. Instātia mea quotidiana sollicitudo oīm ecclesia⸗
rū. Ex oīb⁹ aūt vna cōsistit: tāq̄ ex particularib⁹ generalis
⁊ vna preeminet oīb⁹. qm̄ quū vnū sit corp⁹ eccl̄ie. xxiij. q.
v. de liguribus. de quo dicit apl̄s. Ro. xij. Oēs vnū corp⁹ su
mus in christo. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquit. illa velut caput
ceteris mēbris excellit. Qui aūt hūc primatū vni⁹ capitis
respectu vni⁹ ecclesiastici corporis ptinaciter negāt: chri⸗
stū diuidūt: ecclesiā vnā scindūt: vnitatem auferūt: ⁊ cōse⸗
quēter in spm̄ sanctū peccāt: p quē vnitur eccl̄ia. ppter qd̄
heretici ⁊ schismatici merito sunt cēsendi. ad hoc. j. ad Co
rin. j. ibi. diuisus est christ⁹: q. d. nō. xvij. q. vij. sicut dn̄i vesti
mentū. xxiiij. q. j. aduocauit. ibi. Nā etsi fidē erga deū tene
rēt: tm̄ erga dei ecclesiā nō tenebāt: cuius patiebant velut
quosdā art⁹ diuidi mēbraq; lacerari. Etem̄ quū ppter ec⸗
clesiā christ⁹ passus sit: ⁊ christi corp⁹ sit eccl̄ia: nō videt ab
his scꝫ schismaticis exhiberi christo fides: a q̄b⁹ passio ei⁹
euacuat. ⁊. c. schisma. in pn̄. ⁊ expssi⁹. xxij. di. c. j. ibi. q̄ aūt ra
tione eccl̄ie pńilegiū ab ipso summo ⁊ oīm eccl̄iaꝝ capite
traditū auferre conat: hic pculdubio i heresim labit. ⁊. j.

Ecclesia sancta.

hic est heretic⁹ cēsendus. ¶ Tertio eccl̄ia est sctā mater in
symbolo nisseno: ⁊ apl̄ico sanctā ecclesiā. xxij. dis. sacrosctā
romana eccl̄ia. ps. lxxxviij. in eccl̄ia sctoꝝ. ⁊ q: virtualit est
in sctis. de ꝯse. di. iiij. q̄ris a me vtrū. ibi. tota hec q̄ sctā mr̄
eccl̄ia q̄ in sctis suis est ⁊c̄. ⁊ iō vniuersalis pastor eccl̄ie di
cēdus est sanct⁹. Nā etsi psona q̄ p̄est/possit esse nō sctā: vt
xl. di. si papa. quū locus ⁊ stat⁹ est sanct⁹ in hac vita ⁊ sum
me pfect⁹. xl. di. c. ij. ibi. q̄s em̄ sctm̄ eē dubitet: quē apex tā⸗
te dignitatis attollit: in q̄ si desunt bona acq̄sita p meritū:
sufficiūt q̄ a loci pdecessore testant. i. in testamēto reliquū
tur. aut em̄ claros ad hec fastigia erigit: aut q̄ erigunt illu
strat. vbi de b̄ in glos. q. d. ideo roman⁹ pōtifex pr̄ sanctissi
mus appellat: q: sancti sctoꝝ scꝫ christi. Dan. ix. vicē gerit:

Ecclesia apl̄ica.

et locū tenet. ex̄ vt ec. bene. c. vnico. ex̄ qui fi. per venerabi⸗
lē. §. sane. ¶ Quarto ecclesia dicit apl̄ica. vn̄ ⁊ in symbo⸗
lo nisseno. ⁊ apostolicā ecclesiā. q: ab apl̄is fundatā/⁊ ro⸗
boratā: maxime a Petro apl̄o: supra quē oīm apostolorū
summū/est ecclesia principaliter collocata. ex̄ de elec. fun⸗

damenta.j.m̄.lib.vj.tit.di.ita. Etiā vocatur ecclesia roma
na ecclesia apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli.xxiij.dist.in noie.ibi.
apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli quoꝝ presumit ecclesiā confun
dere. Ideo summus rector eccl'ie/apostolicus d̄r.lxxix.di.
c.j.⁊.§.p̄ce.⁊.c.si q̄s penam.⁊.xx.di.in memoriā.ibi. apud
ap'licū. Et sedes apostolica vocat̄ sedes papalis.xxiij.dis.
in noie dn̄i. in multis locis.⁊.lxxix.di. q̄si in oib⁹.c.⁊ ex̄ de
rescrip.sedes ap'lica.⁊.xvj.di.c.j.⁊.xvij.di.c.j. ⁊ in multipli
ci parte iuris. Et dignitas papalis/officiū ap'licū appella
tur.ex̄ de elec.licet.§.p̄terea. Et lex pape vel ꝯstitutio apo
stolica instituta vocant̄.xciij.di.si inimicus.ꝟ.ideo.⁊.xvij.
di.ꝯcilia sacerdotū.ibi.preter ap'lici apicis sanctionē. Uo
cat̄ etiā ap'lica: q: Petr⁹ ⁊ Paulus principes apostoloꝝ/
romanā ecclesiā christo dn̄o cōsecrauerūt.eāqꝫ oibus vrbi
bus.s.vniuerso mūdo sua p̄sentia atqꝫ venerādo triūpho
pretulerūt.xxj.di.quāuis.ex̄ de elec.fundamēta.§.isti sunt.
Et q: oēs ap'li fuerūt fundamētum ⁊ origo toti⁹ ecclesie
militantis.xxxv.q.j.cū ergo.ibi.primū ap'los elegit.quos
quasi fundamentū instituit ecclesie.⁊ sequit̄.in seipsis ori
ginē ecclesie prestiterūt. Et q: papa est vicari⁹ illi⁹ magni
ap'li desuꝑ missi christi de sinu p̄ris.ipse successor Petri in
quo tota ap'lica authoritas ꝫm plenitudinē reseruat̄.ex̄
de trāsla.quāto.de elec.vbi periculū.§.ceterū.xxj.di.in no-
uo. ¶ I Ad confirmationē aūt dictoꝝ inducenda sunt

Unius regimē optimū.

quedā. Et primo q̄dē ad ostēdendū ꝙ oportet esse in tota
ecclesia vnū caput/⁊ vnū regē/ꝓbat̄. q: regimen ecclesie
est optime ordinatū:q: ab optimo p̄ncipe institutū. Opti
mū ꝟo regimē multitudinis est vt regat̄ ꝑ vnū. vt sepe.s̄.
in.xl.ar.ꝟ.adhuc nulli.⁊.ꝟ.itē.ꝙ sit vtilius ꝓbaui.ḡ eccl'ie
regimē sic est dispositū:vt vnus toti eccl'ie presit. Qr autē
optimū regnū sit per vnū/ex hoc ampli⁹ declarat̄. Nā re-
gnū nihil aliud est q̄ directio gubernatoꝝ ad finē/qui est
aliq̄d bonū. vnitas autē p̄cipue pertinet ad rationē boni:

Opti-mū esse ab vno regi p'li-mis sua-detur ar gumētꝫ.

sicut ꝓbat Boe.in lib.de cōsolatione p̄hie.ꝙ sicut oia desi
derāt bonū:ita desiderāt vnitatē:sine qua esse nō possunt.
vnūquodqꝫ em̄ intantū est/inquantū vnū est.vn̄ illud ad
q̄d tēdit intētio multitudinē recte gubernātis:est vnitas/
⁊ pax multitudinis.in qua vnitate consistit bonū ⁊ salus
cuiuslibet societatis.facit.xxiij.q.j.noli. sed ꝑ se causa vni-
tatis est vnū.nā ⁊ plures nō possunt vnire multa: nisi ipsi
aliquo modo vniātur.quare illud q̄d est ꝑ se vnū:efficaci⁹
⁊ melius est causa vnitatis:q̄ plures vniti. vn̄ sequitur ꝙ
multitudo meli⁹ regat̄ per vnū q̄ ꝑ plures. dūmodo in il
lo vno sit bonitas q̄ requirit̄ in regente. hoc etiā p3 in na
tura:q̄ est opus dei.cui⁹ opera sunt ꝑfecta ⁊ optima. quia
opus imperfectionis non nouit.ex̄ de bap.in maiores.§.sed
adhuc q̄rit̄.⁊ de pe.di.iij.sunt plures.⁊ Deut̄.xxxij.dei ꝑfe-
cta sunt opera ⁊ optima. vn̄ Gen̄.j.vidit de⁹ cuncta q̄ fece
rat:⁊ erant valde bona.xxiiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.floriani. Omne
aūt naturale regimen est ab vno.in multitudine nāqꝫ mē
broꝝ corporis/est vnū mēbrū q̄d principaliter mouet:sc3
cor. Et in partib⁹ potētialib⁹ aie/vna potētia est:que aliis
preest:sc3 ratio:prout cōprehendit intellectū ⁊ voluntatē.
Et in apib⁹ vnus rex est. Et grues vnū sequunt̄.vij.q.j. in
apib⁹.vbi de hoc. Et in toto vniuerso vnū primū p̄ncipiū
est:q̄d oia ꝓducit/⁊ mouet.ex̄ de summa tri.firmiter.j.m̄.
ibi.vnū vniuersoꝝ principiū:creator oīm visibiliū ⁊ inuisi
biliū ⁊c.quare et in multitudine humana/si optime regi
debeat:oportet esse vnū rectorē. Et si vnitas gubernātis
requirit̄ ad optimū regimē multitudinis humane:q̄ vnit̄
ex inclinatione nature: multo magis requirit̄ ad regimē
illi⁹ cōmunitatis q̄ vnitur etiā munere grē:cuiusmodi est
cōmunitas ecclesiastica. Nā illud q̄d est ꝫm gratiā:nō con
trariat̄ ei q̄d est ꝫm naturā:sed ꝑficit illud. Relinquit̄ ḡ ꝙ
in regno ecclesie sit vnus rector. Itē christus nō deficit in
necessariis ecclesie sue:quā vsqꝫ ad mortē dilexit. Ephe.v.
xxiij.q.v.p̄nceps.xxiiij.q.j.schisma:que maxime cōseruari
pōt ꝑ hoc q̄d gubernat̄ ab vno.j.Mach.viij.ad medium.
ibi.⁊ cōmittūt vni hominū magistratū suū per singulos
annos dominari vniuerse terre sue.⁊ om̄es obediūt vni.

Requirit̄ em̄ ad vnitatē ecclesie/ꝙ oēs fideles in fide cō-
ueniant.s̄.ar.xl.ꝟ.itē ad vnitatē. Interuenit autē circa ea
que fidei sunt/questiones moueri:q̄ dū per vni⁹ sententiā
determinātur:vnitas fidei cōseruatur in ecclesia: ⁊ remo
uetur diuisio.etiā ꝓpter diuersoꝝ sniam esse posset/ꝙ mul
ta capita/multe snie.de ꝯse.di.iiij.sicut in sacramētis.ff.de
arbi.itē si vnus.§.p̄ncipaliter.⁊ legit̄ ⁊ no.ex̄ de cōcesī.pre.
quia. ¶ Est ergo tenendū firmiter ꝙ ex ordinatione chri
sti vnus toti ecclesie preest.hoc clare ꝓbat̄.xix.di. ita dn̄s.
ex̄ de elec.fundamenta.j.m̄.⁊.xxj.di.in nouo. Probat̄ etiā
hoc/per id q̄d dicit Hugo de sancto victore circa p̄ncipiū
cōmentarij sui suꝑ angelica hierarchia: vbi ostēdit ꝙ vni
uersitas conseruat̄ per collectionē oīm potestatū ad vnū
principiū:sic dicēs: Ad decorē ⁊ pulchritudinē eoꝝ q̄ sapiē
tia ornauit operū/ab vna virtute ⁊ potestate distribuunt̄
multe virtutes:⁊ potestates multe efficiūtur. Sed ne rur
sus multitudo schisma generet ante diuisionem; ⁊ aduer
sum se pugnet orbis dn̄atione cōtraria:vnū principiū est:
et moderator vnus oīm:a quo habent q̄d sunt:⁊ sub quo
moderātur q̄d possunt:⁊ deferūt ad ip̄m omne q̄d efficiūt
vt vnitas maneat oibus:⁊ pax perseueret in regno cūcta
creātis ⁊ gubernātis oia dei. Hoc autē q̄d generaliter di
cit Hugo de vniuerso mūdo/pōt adaptari specialiter ad
ecclesiasticū regnū:cui⁹ vnitas optime cōseruatur/ꝑ hoc
ꝙ ab vno rectore depēdent oēs fideles ⁊ rectores fideliū
vniuersi:⁊ vnius fidei vnus est director ⁊ rector.xxiiij.q.j.
loquit̄.hoc etiā bene claret.xciij.dis.legimus.ibi. Qr autē
postea vn⁹ electus est q̄ ceteris preponeret̄: in schismatis
remediū factū est:ne vnusq̄sqꝫ ad se trahens ecclesiā chri-
sti rūperet.⁊.xcv.di.olim.ibi.postq̄ aūt vnusquisqꝫ eos q̄s
baptizauerat suos esse putabat/non christi: in toto orbe
decretū est:vt vn⁹ de presbyteris supponeret̄:⁊ schismatū
semina tollerent̄. Patet ergo ꝙ est vn⁹ rex ⁊ pastor toti⁹
ecclesie:sicut in ecclesia triūphāti vnus presidet: sc3 vnus
de⁹:q̄ etiā toti vniuerso principat̄. Judith.ix.ibi. deus ce-
lorū ⁊c.sic in ecclesia militāte q̄ a triūphanti per similitu-
dinē deriuat̄.lxxxix.di.ad hoc.vnus est q̄ presidet fidelib⁹
vniuersis. ¶ Qr aūt iste vnus sit Roman⁹ pōtifex Petri
successor:ex primatu ⁊ prerogatiuis ipsi⁹ beati Petri ma
xime cōfirmat̄.nā petri p̄cessor ⁊ successor/sunt pares offi
cio ⁊ potestate:licet possint esse dispares vite merito ⁊ bo
nitate.q: nō habet imperiū par in parem.ex̄ de elec. inno-
tuit.quū ergo beatus Petrus fuerit constitutus a christo
princeps suꝑ vniuersam petram.xxj.di.in nouo.xxj.di.§.j.
oportet dicere ꝙ eius successor/est ille q̄ est vniuersalis re-
ctor ecclesie.xxiiij.q.j.manet.xl.di.c.j.

¶ Articulus.lv. A

AD ostendendū autē
priuilegia singularis potestatis petro colla
te/illud p̄mo occurrit/q̄d in Jo.j.c. habetur.
Tu vocaberis Cephas.q̄d etsi petr⁹ interpre

Cephas q̄d interpretat̄.

tat̄:ꝫm vnā linguā.vt ibi habet̄.ꝫm aliā caput exponit̄.vt
s̄.ar.xxi.vt sicut caput inter cetera mēbra corporis obti-
net principatū:velut in quo viget plenitudo sensuū.iuxta
illud Eccs.ij.c.oculi sapiētis in capite ei⁹.⁊ in quo ratio/
que oia regit/viget.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§. quia ꝟo.ꝟ.
in vertice.sic Petrus inter ap'los/⁊ per cōsequens succes
sor ei⁹ inter vniuersos ecclesiarū prelatos/est authorita-
te p̄cipuus:⁊ precellit simpliciter potestate ac etiā digni-
tate.xxj.di.in nouo.xix.di.ita.iij.q.vj.dudū.xxj.di.§.j.xvj.q.
vj.si fortassis.vn̄ ⁊ acephalū dicitur esse cōciliū vbi caput
nō est.xxj.di.sumitur. ¶ B Deinde accipiendum est q̄d
in euāgelio Matth. legit̄.xvj.c. Petro em̄ cōfitenti chri-
stū esse filiū dei viui/r̄ndit christ⁹.⁊ ego dico tibi: q: tu es

Horum verborū Tu es Pe.⁊c. m'tiplex expo.

Petr⁹:⁊ suꝑ hanc petrā edifi.ecclesiā meā.xix.di.ita.⁊.xxj.
di.in nouo.diligēter attēdenda sunt ꝟba hec.tu es(inq̄t)
Petr⁹.nō aūt nūc primo hoc nomē accepit.vt Aug.ait.s3
q̄n dictū est ei Jo.j.tu vocaberis cephas:q̄d interp̄tat̄ pe-
trus.vt iam.s̄.dictū est.vnde sicut Chrys.ait.hic est vnus

honor datus a christo Petro:scȝ ꝙ ei largit' est nomē. In hoc autē ꝙ subdit:sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā: petrū pastorē fecit.vt idē Chryso.ait.sed de hoc no.in p:e.c.in nouo.in glos.j. ¶ Potest aūt intelligi vno modo:hāc petrā:sup te 7 successores tuos.vel sup hanc petrā.i.super hūc quē cōfessus es.q: petra erat christus.j.ad Cor.x.de cōse.di.ij.re vera.7 hec est verior expositio:7 sensus. vt legit 7 no.in p:e.c.ita.dicens in glos.per hanc dictionē.7 ex de elec.fundamēta.j.rn. Iterū resume verba christi.7 ego dico tibi:q: tu es petr'.Hiero.acsi diceret.q: tu mihi dixisti.tu es christus fili' dei viui.7 ego dico tibi : nō sermone casso/7 nullū opus habēte:sȝ ego dico tibi: q: meū dixisse fecisse est.q: tu es petrus.sicut em̄ ipse apostolis lumē donauit:vt lumen mūdi appellarētur. Mat.v.vos estis lux mundi.xciij.di.sacerdotes 7c.que vocabula a dn̄o sortiti sunt. Ita 7 Simoni q̄ credebat in petrā christū petro largitus est nomē.hucusq3 Hiero. ¶ C Itē Aug.de cōsensu euangelistarū.nullus tamē arbitretur ꝙ hic petrus nomen acceperit.non em̄ accepit hoc nomen nisi vbi Io.cōmemorat ei dictū esse Io.j.tu vocaberis cephas:qđ interpretat' Petrus.hucusq3 Aug.itē Hiero.ſm aūt metaphorā petre/recte dicit' ei edificabo ecclesiā meā sup te.7 hoc est quod sequit'.7 super hāc petrā edificabo ecclesiā meā. Itē Chrys.id est in hac fide 7 confessione edificabo ecclesiā meā.hinc ostēdit multos iā credituros/qđ petrus confessus fuerat:7 erigit ei' sensum:7 pastorē ipm facit. Itē Aug.dixi in quodā loco in lib.retractationū scȝ/de aplo petro:ꝙ in illo tāq̄ in petra sit edificata ecclesia. sed scio me postea sepe exposuisse qđ a dn̄o dictū est.tu es petr':7 sup hācpetrā edificabo ecclesiā meā.vt sup hūc intelligeretur quē cōfessus est petrus.dicēs.tu es christus fili' dei viui.acsi petrus ab hac petra appellat'/personā ecclesie significaret.xxiiij.q.j.quodcūq3.que sup hanc petrā edificatur.nō em̄ dictū est ei.tu es petra.petra aūt erat christ' quē cōfessus est simon.sicut em̄ tota ecclesia confitetur:dictus est petrus.harū aūt duarū sniarū que sit ꝓbabilior/lector eligat.hucusq3 Aug. Itē Hilari'.Est autē in nūcupatione noui nois/felix ecclesie fundamentū:dignaq3 edificatione illi' petre:q̄ infernorū leges/7 tartari portas/7 oia mortis claustra dissolueret.vn̄ ad ostēdendū firmitatem ecclesie supra petrā fundate subdit'. Itē Amb.in homilia sup isto verbo.tu es petr' 7 sup hācpetrā edificabo ecclesiā meā. Petrus enim đ: eo ꝙ primus in nationibus fidei fundamēta posuerit:et tāq̄ saxum immobile totius corporis christiani cōpagē molēq3 cōtineat.dis.l. fidelior.

Et porte infe.non preuale. aduer. eam. ¶ Et porte inferi nō preualebūt aduersus eā. glos.i.non separabunt eā a charitate mea 7 fide.Hiero.Ego portas inferi vitia reor ac pctā:vel certe hereticoꝝ doctrinas:per quas illecti hoies ducūtur ad tartarū. Orig.sed 7 singule spūales nequitie in celestib' porte sunt inferorū: quib' contrariant' porte iustitie.Rabanus.porte q3 inferi 7 tormēta 7 blandimēta sunt persecutoꝝ. Sed 7 praua infideliū opera/ineptaq3 colloquia/porte sunt inferi.q: iter ꝑditionis ostendūt. Itē Orig. Non aūt exprimit vtrū petre nō preualebūt/in q̄ christus edificauit ecclesiā : aut eccl'ie quā edificat supra petrā:nec aduersus ecclesiā porte ꝑualent infernoꝝ.Cyrillus in lib.thesaurorū.ſm aūt hanc dn̄i promissionē/ecclesia apl'ica Petri ab oi seductione 7 heretica cōuentione immaculata manet/sup oēs pōtifices 7 epos 7 super oēs primates ecclesiarū 7 populoꝝ in suis pontificibus in fide plenissima authoritate petri. Et quū alie ecclesie quorūdam errorū sint tabe verecūdate:stabilita inquassabiliter ipsa sola regnat:silentiū imponens:7 oia obdurās ora hereticoꝝ.nos necessario salutis/nō decepti supbia/nec vino superbie inebriati/typū veritatis 7 sancte apl'ice traditionis/vna cū ipsa predicam' 7 cōfitemur.hucusq3 Cyrill'.Hāc authoritate hic detruncatā/pono integrā.j.lviij.ar.ff.de hac aūt potētie.ꝓbantur.xxj.di.quāuis.in fi.xxiiij.q.j.in sola.7.c.arcā.et.c.hec est.7.c. memor.c.qm̄ vetus. Itē Orig.Si ergo 7 nos p̄re reuelāte q̄ est in celis:qn̄ scȝ cōuersatio nostra in celis est. Phil.ij.cōfessi fuerim' iesum christū filiū esse dei viui:7 nobis dicet/Tu es 7c. Petra est em̄ ois q̄ cōfessor 7 imitator est christi. aduersus quē aūt porte preualent inferoꝝ:ille neq3 petra dicēdus est/sup quā christ' edificat ecclesiā : neq3 ecclesia: nec pars ecclesie/quā christ' edificat sup petrā.sil'r hoc vide qđ no.de pe.di.j.ecclesia.in glos.xxiij. ¶ D Itē Chrys. Deinde 7 alium petri dicit honorē quū subdit'.7 tibi dabo claues regni celoꝝ.q.d.sicut 7 p̄r tibi dedit me cognoscere ita 7 ego aliud tibi dabo.s.claues regni celoꝝ. Rabanus. Si em̄ regē celoꝝ maiori pre ceteris deuotiōe ꝯfessus est: merito preceteris ipse collatis clauib' regni celestis dotatus est:vt cōstaret oib' q: absq3 ea cōfessione 7 fide/null' regnū celoꝝ posset intrare.glos. Claues aūt regni celorū ipsam discretionē 7 potētiā nominat.potētiā qua liget et soluat.discretionē qua dignos vel idignos discernat.hoc ꝓbat' xx.di.§.j.ex q̄ si.sint le.ꝑ venerabilē.§.rationibus.Dicit aūt in futuro.tibi dabo.vt insinuet q: nō solū ei dedit: sed etiā ei' successorib' daturus esset.vel q: postea pleni' dedit:qn̄ dixit ei 7 alijs post resurrectionē. Io.vl. Accipite spm̄sanctū.quoꝝ remiseritis pctā/remittūtur eis.quē spiritūsanctū in die pentecostes plenius receperūt. Act.ij.ad hec.j.q.j.remissionē.xxiiij.q.j.§.si autē.de ꝯse.di.v. ieiuniū.in fi. Vel dixit dabo.q: hec potestas efficaciā sortit' a christi passione:q̄ adhuc futura erat/quādo hoc dixit. Vn̄ ſm Chrys.qđ ante passionē ꝓmisit:post resurrectionem affirmādo dedit.quū ei dixit.pasce oues meas. Ioā.vlti.ex de elec.significasti.hoc dicit Chrys.ꝓbat' a Greg.di.l.cōfiderādū.7 no.xxj.di.in nouo.in glos.j. ¶ Et sequit' in Mat.

Et tibi dabo claues re. celorum.

7 quodcūq3 ligaueris.glos.i.quēcūq3 indignū remissione iudicaueris dū viuit:indign' iudicabit' apud deū. Et qđcūq3 solueris.i.quēcūq3 soluendū iudicaueris dū viuit:remissionē pctoꝝ consequet' a deo. Orig. Vide aūt quantā potestatē habeat petra sup quā fundat' ecclesia:vt ei' iudicia maneāt firma:q̄si deo iudicāte per eā.Chrys.vide etiā q̄liter christus reducit petrū ad excelsam de ipso intelligētiā.hec ei se ꝓmittit daturū/q̄ sunt ꝓpria dei solius.s.pctā soluere:7 ecclesiā immutabilē facere inter tot ꝑsecutionū 7 tētationū ꝓcellas. Raban'. Hec aūt soluēdi atq3 ligandi potestas quāuis soli petro data videat' a dn̄o:tn̄ 7 ceteris aplis datur.necnō etiam nunc epis ac presbyteris ois ecclesie. Sed ideo Petrus specialiter claues regni celorū 7 principatū iudiciarie potestatis accepit:vt oēs per orbē credētes intelligāt/q: quicūq3 ab vnitate fidei vel societatis illi' quomodolibet semetipsos segregant:tales nec vinculis pctorū absolui/nec ianuā possunt celestis regni ingredi.hec ꝓbātur.xxiiij.q.j.loquit'.7.c.quicūq3 ab vnitate. Itē glos.specialiter etiā petro cōcessit:vt ad vnitatem nos inuitaret.ideo em̄ ipm principem aplorū cōstituit:vt ecclesia vnū principalē christi haberet vicariū : ad quē diuersa mēbra ecclesie recurrerēt/si forte inter se dissentirēt. Nā si diuersa capita essent in ecclesia:vnitatis vinculū rūperet'.hec glos.ꝓbat' ꝑ p:e.c.loquit'.7.xix.dis.in memoriā.7 ar.xcv.di.olim.7.iij.q.vj.dudū. Sic ergo licet oib' aplis al's dictū sit.quecūq3 ligaueritis sup terrā/erunt ligata 7 in celis. Mat.xviij.tn̄ pri' singulariter dictū est Petro soli.qđcūq3 ligaueris 7c. Mat.xvj.per qđ intelligi debet ordo in hmōi potestate.q: primo 7 principaliter cōuenit petro:7 ꝑ eū descendit ad alios.xxiiij.q.j.loquit'. 7.xix.di.ita. Petro ergo dictū est sine alijs:7 nō alijs sine petro. vt intelligat' sic ei esse attributa potestas hmōi:vt alij sine ipo nō possint:ipse sine alijs possit:ex p̄uilegio sibi collato/et concessa sibi plenitudine potestatis:ꝑ quā pōt ligare ceteros:sed ligari nō pōt a ceteris.xxj.di.inferior.7.c. submittit'. In hac aūt ptāte 7 soluēdi 7 ligādi/dat' intelligi ptās iudiciaria:nō solū in remissione pctoꝝ: sed etiā in dissolutione 7 determinatione causarū:in excōicatione/ac aliarū penarum inflictione/7 indulgētijs: 7 quacūq3 relaxatione/7 dispēsatione in p̄ceptis:7 quacūq3 constitutione/ vel obseruatiōe.j.Coꝝ.xv.7 Heb.ij. Verbū em̄ vniuersale

Et qđcūq3 li.7c.

quodcūq̄ oīa cōprehendit:nullo excepto.ff. de offi. pres. l.iij.ex̄ de priui.quia.xix.dist.si romanorū.expressum ex̄ de ma.ꝛ obe.solite.§.nos aūt.in fi. Item super dicto verbo. Mat.xviij.quecūq̄ alligaueritis super terrā/erūt ligata et in celo.ꝛ q̄cūq̄ solueritis sup terrā/erūt soluta ꝛ in celo.Orige.nō dixit in celis sicut Petrus:sed in celo ꝛ vno. q: nō sunt tante perfectionis sicut petrus.facit qd̄ legit̄ ꝛ no.xxiiij.q.j.est aliud. Itē ibi Hilarius. Per hoc tn̄ q̄ ad terrorē maximi metus/quoad p̄sens/oēs cōtinent̄:immobile seueritatis apostolice iudiciū demonstrauit.vt quos in terris ligauerint.i.pctōrū nodis innexos reliquerint:ꝛ quos soluerint/cōcessione scʒ venie acceperint ī salutē: ij in celis ligati sunt vel soluti.Chrys. Et notandū q̄ non dixit primati ecclesie:liga talē.sed si ligaueris:indissolubilia erūt ligamina. q̄si hoc ei⁹ iudicio cōmittens.vide aūt qualiter incorrigibilē duplicib⁹ colligauit necessitatib⁹: scʒ pena/q̄ est hic.scʒ proiectiōe ab ecclesia : quā.s.posuit/dicēs.sit tibi sicut ethnicus ꝛc̄.ꝛ supplicio futuro.qd̄ est:ligatū esse in celo.vt multitudine iudiciorū dissoluat fratris irā.Aug.de verbis dn̄i.Cepisti habere fratrē tuū tāq̄ publicanū:ligas illū in terra:sed vt iuste alliges/vide.nā iniusta vincula dirūpit iustitia.quem solueris(inquit)in terra:solut⁹ erit in celo.xj.q.iij.cepisti. quū aūt correxeris ꝛ cōcordaueris cū fratre tuo:soluisti illū in terra.quū solueris in terra:solutus erit ꝛ in celo.multū prestas:nō tibi/sed illi.q: multū nocuit:non tibi/sed sibi. Itē Aug.in lib. de pnia.Quecūq̄ solueris super terrā:soluētur ꝛ in celis. hoc est.deus ꝛ oēs celestis militie ordines/ꝛ oēs sancti in gloria sua laudāt nobiscū ꝛ cōfirmant quos ligatis ꝛ soluitis super terrā.nō dixit.quos putatis ligare et soluere. sed in quos exercetis opus iustitie ꝛ miscdie.alia aūt opera vestra inter pctōres nō cognosco.de pe.di.j. quem peniret.ad mediū. Itē Aug.de meritis ꝛ remissione pctōꝝ sup pre.ṽbo/quorū remiseritis. Ioā.xx.ꝛc̄.Ecce charitas q̄ ꝑ spiritūsanctū diffundit̄ in cordib⁹ nostris.Rom.v. Participū suorū pctā dimittit.eorū q̄ non sunt eius/pctā tenet. de consc.di.iiij.ecclesie charitas.ideo postq̄ dixit accipite spm̄sanctū:cōtinue de pctōꝝ remissione ꝛ de tētione subiicit. Greg.super hoc.Sciēdū vero est q̄ hi spm̄sanctū habuerūt:ꝛ vt ipsi innocētes viuerēt:ꝛ in predicatione quibusdā prodessent. Idcirco hunc post resurrectionē dn̄i patēter acceperūt:vt ꝓdesse nō paucis/sed plurib⁹ possent. libet ergo intueri:illi discipuli ad tāta onera humilitatis vocati/ad quantū culmē glorie sint ꝓducti.ecce non solū de semetipsis securi fiūt:sed ꝛ principatū supremi iudicij sortiunt̄:vt vice dei q̄busdā peccata retineāt:quibusdā relaxent.horꝫ nūc in ecclesia epi locū tenent.soluēdi ꝛ ligandi authoritatē suscipiunt:q̄ gradum regiminis sortiunt̄. grādis honor:sed graue pondus istius est honoris. durū quippe est:vt q̄ nescit tenere moderamina vite sue:iudex fiat vite aliene.Chrys.ibidē.sacerdos em̄ etsi propriā bene dispēsauerit vitā:alioꝝ vero non cū diligentia curā habuerit:cū perniciosis in gehēnā vadit.ad hoc.xlvij.di.§.j. Sciētes igitur periculi magnitudinē:multam tribuite ei deuotionē:etiā si nō valde nobilis fuerit.Non aūt iustum est ab iis q̄ in principatu subiiciunt̄ iudicari:etsi vita eoꝝ fuerit detractabilis:in nullo ledens in iis que sibi sunt cōmissa a deo.Nō enim sacerdos/sed neq̄ angelus/aut archāgelus/operari aliq̄d pōt in iis q̄ sunt data a deo:sʒ pater ꝛ fili⁹ oīa dispēsant.sacerdos aūt ꝛ suā linguā ꝛ manū tribuit.nō em̄ iustū esset ꝓpter alteri⁹ malitiā circa symbola vestre salutis ledi eos q̄ ad fidē veniūt.ad hoc.j.q.j.si q̄s per ignorantiā.c. sicut christus.c.multi.c.spūssanct⁹.c. dedit.ꝛ.c.si fuerit.cū.c.seq.vsq̄ ad.§.si ergo. Sequitur in authoritate.Mat.ꝛ Io.sup terrā.glos.nō em̄ data est potestas hoibus ligādi vel soluēdi mortuos/sed viuos.qui aūt mortuos solueret vel ligaret:nō sup terrā/sʒ post terrā hoc faceret:et snīa cōstantinopolitani cōcilij. Quō aūt presumūt q̄dā dicere de viuis tantūmodo hec dicta esse: an ignorāt qd̄ iudiciū anathematis nihil aliud est nisi se-

paratio.iij.q.iiij.engeltrudā.euitādi aūt sunt illi q̄ a pessimis culpis detinent̄:siue in viuis sint:siue nō.a nocēte em̄ semꝑ refugere necessariū est. Sed ꝛ Aug.religiose memorie/q̄ inter aphricanos epos splēduit:diuerse epl̄e recitate sunt signātes q̄ oportet hereticos etiā post mortē anathematizare.talē autē ecclesiasticā traditionem ꝛ alij epi aphricani seruauerūt. Sed ꝛ romana sctā eccl̄ia quosdā epos post mortē anathematizauit:licet ꝓ fide in vita sua accusati nō essent.hec legunt̄.xxiiij.q.ij.sane ꝓfertur.ṽ.ij. Aug.sancte memorie. de hoc in pre.causa.ꝛ.q.in summa ei⁹.ꝛ ex̄ de sen.excō.a nobis. ¶ Itē sup predicta authoritate quodcūq̄ ligaueris.Hiero. Istū locū epi ꝛ p̄sbyteri nō intelligētes/aliud sibi de pharisęorū assumūt supcilio: vt vel dānent innocētes:vel soluere se noxios arbitrētur: quū apud dn̄m non snīa sacerdotū:sed eorū vita queraẗ. legim⁹ in Leuitico de leprosis vbi iubent̄ se ostēdere sacerdotib⁹.xiij.Mat.viij.ꝛ Luc.xvij.et si leprā habuerint: tūc a sacerdotibus immūdi fiāt.nō q̄ sacerdotes leprosos faciāt ꝛ immundos:sed q̄ habeant notitiā leprosi:ꝛ possint discernere q̄ mūdus q̄ ve immūdus. ad hoc ex̄ q̄ fi.sint le. per venerabilē.§.rationib⁹.xj.q.iij.quō. Itē ibidē Chrys. Sit ergo irreprehēsibilis:q̄ alterū ligat vel soluit.vt inueniat̄ dignus ligare vel soluere in celo. Sed ꝛ ei q̄ potuerit virtutib⁹ portas obstruere inferoꝝ:quasi premiū/dantur claues regni celoꝝ.oīs em̄ species virtutis quū quis eam ceperit opari/quasi ipsi se adaperit:ante eū dn̄o videlʒ eā adaperiente per gratiā suā:vt inueniat̄ eadē virtus ꝛ porta esse ꝛ clauis porte.forsitan aūt ꝛ vnaqueq̄ virt⁹ est regnū celoꝝ ¶ E Itē Ioā.j. Intuitus aūt eū iesus dixit. tu es simon filius iohāna.tu vocaberis cephas.qd̄ interpretat̄ petrus.Beda. Intuitus est aūt eū: nō exteriorib⁹ oculis solū;sed ꝛ eterno diuinitatis intuitu vidit cordis eius simplicitatē.cui⁹ merito cūcte preferēdus esset ecclesie. Neq̄ aūt in Petri vocabulo quasi hebreo vel syro aliā interpretationē querere oportet:q: idē latine ꝛ grece Petrus/qd̄ syriace cephas.ꝛ in vtraq̄ lingua nomē a petra deriuat̄. vocat̄ aūt Petr⁹ ob firmitatē fidei q̄ illi petre adhesit.de quo apl̄s.petra aūt erat christ⁹.j.Coꝛ.ix.de cō.di. ij.re vera.q̄ sperātes in se ab hostis insidiis tutos reddit. ꝛ spūaliū charismatū fluēta ministrat. Itē ibi Aug. Non est magnū/q: dn̄s dixit cuius filius esset iste:oīa em̄ noīa sanctoꝝ suoꝝ sciebat.Luc.x.quos ante mūdi cōstitutionē predestinauit. Illud aūt magnū/q: immutauit ei nomē: ꝛ fecit de Simone Petrū.petrus aūt a petra. petra vero ecclesia.ergo in petri noīe figurata est eccl̄ia.hoc ꝓbatur. xxiiij.q j.qd̄cūq̄.Et q̄s securus est:nisi q̄ edificat supra petrā? Intentū aūt re fecit dn̄s.nā si antea petr⁹ vocaret̄:nō ita videres mysteriū petre:ꝛ putares casu sic eū vocari: nō prouidentia dei. Ideo em̄ eū voluit aliud vocari:vt ex ipsa mutatione noīs sacramenti viuacitas cōmēdaretur. Itē hic Alchuinus. Nondū imponit ei nomē:sed prefigurat:qd̄ postea ei fuit impositū:q̄n dixit ei iesus.tu es petr⁹ et sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. Mutatur⁹ aūt nomen christus voluit ostēdere etiā illud nomē qd̄ a parentibus datū erat/nō carere virtutis significatione. Simō em̄ obediēs interpretat̄. Iohāna gratia. Iona colūba.q. di.tu es obediēs fili⁹ gratie.vel filius colūbe.i.spūssancti. q: humilitatē a spūsancto accepisti: vt vocāte Andrea videre me desiderares.non em̄ dedignat⁹ est maior minorē sequi.quia non est ordo etatis:vbi est meritū fidei.ar.bo. lxxxiiij.di.porro.ꝛ.xl.di.q̄cūq̄ desiderauerit.al̄s est sub.c. multi. ¶ F Itē aliud priuilegiū.Dn̄s mandauit petro vt solueret tributū pro ipso ꝛ pro se.vt habet̄ Mat.xvij.ꝛ xj.q.j.magnū.xxviij.q.j.iā nūc.sup quo dicit glos. in Mat. q̄ q: discipuli viderant ꝓ petro ꝛ domino idem tributum reddi:tamē ex equalitate precij arbitrati sunt oībus apostolis petrū esse prelatum. Item quū dixit ibi dn̄s.vt aūt nō scādalizemus eos:vade ad mare.ait Chrys. Sicut aūt stupescis de christi virtute:ita admirare petri fidē: q̄m rei tā difficili obediuit. Ideoq̄ de fide eū remunerans/copu

Petri nomen vnde.

Tributū a Petro noie christi solutum.

lauit cū sibi in tributi datione. quod fuit abundantis ho⸗
noris. ⁊ hoc qđ dicitur. inuenies staterem. illū sumēs da⸗
eis ꝓ me ⁊ te. glos. Cōsuetudo erat vt vnus quisqꝫ pro se
didrachma redderet. stater vero est pōdus duorū didrach⸗
matū. Et glos. alia Hilarij dicit. Dñs didrachma soluere
postulat. i. denarios duos. hoc enī omni israel lex ꝓ redē⸗
ptione anime ⁊ corporis cōstituerat in ministerio templi
seruientiū. Item Chrys. Quū enī primogenita egyptio
rū interficeret deus. Exod. xj. quū tributū leui ꝓ eis acce⸗
pit: deinde q: primogenitis que erāt apud iudeos minor
hui⁹ tribus numerus erat. ꝓ deficientib⁹ in numerū siclū
iussit deferri. Quid siclus qđ drachma no. de peni. dis. j. §.
his authoritatib⁹. c. qui domū. glos. siclus. ⁊ extunc tenuit
cōsuetudo ꝙ primogenita vectigal hoc inferrēt. q: igitur
primogenitus erat christus: videbat̄ aūt discipulorū pri⸗
mus esse Petrus: ideo ad eū accedunt q̄ didrachma acci
piebant. historia tāgitur. xxiiij. q. j. est aliud. vbi dicit glos.
ideo solus petrus piscator hoc piscandi genere: ipse enim
habet potestatē ligandi. ⁊ soluēdi pre alijs. xxj. di. §. j. Itē
Amb. super marcū. Non turbatur nauis q̄ Petrū habet.
turbat̄ que Iudā habet. ⁊ sequit̄. quemadmodū enī tur⸗
bari poterat: cui preerat is in quo firmamētū ecclesie est?
et sequit̄. deniqꝫ etsi alijs imperat̄ / vt laxent retia sua: soli
tantūmodo petro dicitur duc in altū. i. in profundū dispu
tationū. xxiiij. q. j. nō turbatur. ❡ S Itē solus Petrus
quesiuit a christo. si peccauerit in me frater meus: dimittā
ei vsqꝫ septies? Matth. xviij. Et ei solus iesus respōdit in
persona omniū de ecclesia: quorꝫ futurus erat caput. non
dico tibi vsqꝫ septies: sed vsqꝫ septuagies septies. Nam se⸗
ptenarius est numerus vniuersitatis. Septenarius ergo
in hoc loco in seipsum multiplicatus signat diuersorꝫ vni
uersa peccata. q: solus Petrus pōt non solū oia: sed oim
crimina relaxare. oia inquā. quia dicit̄ ei: quodcūqꝫ solue⸗
ris. oim inquā. q: dicit̄: pasce oues meas. nullā excipiens.
ad hoc ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. §. nos autē. Itē Petrus
ait christo loquēti. dñe ad nos dicis hāc parabolā? Luc. xij.
vltra mediū. sup quo dicit glos. Theophili. Petrus cui iā
ecclesia cōmissa fuerat: quasi oim curam gerens / inquirit
vtrū dñs ad oēs parabolā pertulisset. ❡ H Itē super
illud qđ ait petrus. dñe tu mihi lauas pedes. Ioā. xiij. di⸗
cit hic Aug. nō ita intelligendū est: quasi aliquib⁹ iam la⸗
uisset: ⁊ post eos venisset ad Petrū. quis enim nesciat pri
mū apostolorū esse beatissimū Petrū: sed intelligendum
est / ꝙ ab illo ceperit. Quando igit̄ pedes lauare cepit: ve
nit ad eū a quo cepit scꝫ Petrum. Orige. tenet ꝙ vltimo
venit ad Petrū: quasi minus lotura pedum indigētem.
Theophilus. ⁊ Chrys. tenēt ꝙ ante lauit pedes ꝓditoris
stulte se preferētis: deinde petri: post aliorꝫ. ❡ I Itē cir
ca passionē quū pluraliter dixisset christus de oibus apo⸗
stolis: Simon: ecce sathanas expetiuit: vt cribraret vos
sicut triticū. Luc. xxij. de peni. di. ij. si enī. singulariter tamē
pro Petro subiūxit. ego ꝓ te rogaui: vt nō deficiat fides
tua. statimqꝫ addidit. ⁊ tu aliquādo cōuersus / cōfirma fra
tres tuos. Ad Petrū enim tamqꝫ ad magistrū ⁊ prelatū
pertinet ceteros cōfirmare. vñ dicit ibi glos. Theophili ꝙ
omissis medijs venit ad Petrū prelatū / dicēs. ⁊ tu aliqñ
cōuersus / cōfirma fratres tuos. i. postqꝫ me negato / plora
ueris: ac penitueris: cōfirma ⁊ corrobora ceteros: quū te
principē apostolorū deputauerim. hoc enī decet te: q̄ me⸗
cū robur es ⁊ petra ecclesie. hoc aūt intelligendū est non
solū de apostolis q̄ tūc erant: vt roborarētur a Petro: sed
⁊ de oibus qui vsqꝫ ad finē mūdi futuri sunt fidelibus. ne
scꝫ aliquis credentiū diffidat: vidēs eū qui quū esset apo⸗
stolus: denegauit: ac iterū per penitētiā obtinuit preroga
tiuam / vt esset antistes mundi. hucusqꝫ Theophilus. Ex
q̄bus aperte innuitur / ꝙ Petri sedes a fide catholica nul
lo vnqꝫ tēpore deuiaret: sꝫ magis reuocaret alios ab erro
re: ⁊ cōfirmaret etiā dubitantes. ex quo Petro eiusqꝫ suc⸗
cessorib⁹ / datur potestas alios cōfirmandi: imponit̄ alijs
necessitas obsequendi. ad hoc. xxj. di. §. j. ad si. ibi. atqꝫ pro

eius fide ⁊c. xxiiij. q. j. a recta. cum se. c. seq. lxxxj. dist. si qui.
Item Theophilus sup predicto verbo. Simō ecce satha
nas. hoc aūt petro dixit. eo ꝙ fortior alijs erat: et superbi⸗
re poterat in ijs q̄ promissa erāt a christo. Cyrillus. Velut
ostendat ꝙ hoies nihil existentes / quantū pertinet ad hu
manā naturā ⁊ lubricum mētis nostre / nō decet vt preesse
ceteris velint. ⁊ ideo omissis ceteris / venit ad Petrū cete
ris prelatū. vnde sequit̄. ego aūt ꝓ te rogaui. Itē Chrys.
Nō dixit: rogaui vt non neges. sed ne deseras fidē. Theo
philus. nā etsi paululū agitādus sis: habes tñ reconditū
semen fidei: quāuis deiecerit folia. s. spūs tētatoris: viget
radix. Petijt ergo sathanas te ledere tāqꝫ inuidēs tibi de
mea dilectione: sed quāuis egomet ꝓ te sim deprecat⁹: tu
tñ delinques. vñ ⁊ sequit̄. ⁊ tu aliquādo cōuersus / confir
ma fratres tuos. Cyrillus. admirare igit̄ exuberantiā di⸗
uine patiētie. Ne diffidere discipulū faceret: nondū patra
to crimine / largitus est veniā: ac iterū ipsum in apostoli⸗
co gradu restituit dicēs. Cōfirma fratres tuos. Beda. q.
di. sicut ego tuā fidem / ne deficiat / orādo protexi: ita tu in⸗
firmiores fratres / ne de venia desperēt / etiam confortare
memēto. Amb. Caue ergo iactantiā. caue seculū. ille iube
tur cōfirmare fratres suos. q̄ dixit Mat. xix. oia relinqui⸗
mus: ⁊ secuti sumus te. ❡ K Item imminente insuper
christi passione / solus Petrus educēs gladium / percussit
seruum pontificis: ⁊ dexteram eius abscidit auriculā. Io.
xviij. Greg. Tollit ergo petr⁹ aurem: quasi petrus. q: ipse
est q̄ accepit claues regni celorū. ille enim condēnat qui ⁊
absoluit. qm̄ ligādi ⁊ soluēdi adeptus est potest: tē. xxiiij.
q. j. si petrus. Subaudi specialiter ⁊ extollēter. q: pre om⸗
nib⁹: ⁊ pro oibus. causa. e. ⁊. q. §. si aūt. ⁊. xxj. di. §. j. Item
christo resurgēte angelus resurrectionis testis mulierib⁹
ait. dicite discipulis ei⁹ ⁊ petro ⁊c. Mar. xvj. Hiero. Dicit
autē specialiter ⁊ petro: q̄ se indignū iudicat discipulatu:
dū ter negauit magistrū. sed pctā preterita nō nocent: qñ
non placēt. ar. l. di. ferrū. xxxij. q. j. apud misericordē. Greg.
ibi. si aūt hunc angelus nominatim nō exprimeret / q̄ ma⸗
gistrū negauerat: venire inter discipulos nō auderet. vo⸗
catur ergo ex noie: ne desperet ex negatione. ❡ L Ipso
etiā die resurrectionis singulariter Petro christus appa⸗ Christ⁹
ruit. Luce. xxiiij. vbi dicit̄ / ꝙ surrexit dñs vere. ⁊ apparuit ꝓimo ap⸗
simoni. Beda. Omniū enī virorū primo dñs apparuisse paruit
intelligit̄ Petro / ex ijs quos euāgeliste quatuor ⁊ Paul⁹ Petro.
apl's commemorauerunt. hanc enī manifestationē soli Pe⸗
tro prius factā: deinde ipsi cū alijs discipulis coapostolis
eius Paulus declarat. j. ad Cor. xv. vbi dicit. Quia surre
xit christus tertia die scḋm scripturas. ⁊ q: visus est cephe /
id est petro capiti. cephas enī grece. latine caput. xxij. dis.
c. ij. ⁊ post hoc / vndecim. Item Chrys. Non enī oibus se
manifestabat vt sereret fidei semina. nā qui ꝓimo viderat:
⁊ certus erat: alijs referebat. deinde sermo prodiēs prepa
rabat animū auditoris visioni. Et ideo primū digniori et
fideliori oibus apparuit. Erat enī opus anime fidissime:
que prius acciperet hunc aspectum: et vt minime turba⸗
retur inopinata visione. Et ideo primo videt̄ Petro: vt q̄
primo cōfessus est eū Mat. xvj. christū primo post resurre
ctionē videre mereatur. Et etiā q: cū negauerat Matth.
xxvj. prius sibi voluit apparere: cōsolans eum ne despera
ret. post petrū vero alijs apparuit: quādoqꝫ paucioribus:
quādoqꝫ pluribus. quod Luc. xxiiij. duo discipuli cōfiten⸗
tur. ❡ M Itē post ipsam resurrectionē / propinquante
ascēsionis tēpore / tertio requisitus a christo an se amaret
et tertio amorem cōfitens christi: tertio audiuit a christo /
pasce agnos meos. pasce oues meas. Ioā. vlti. non distin Petrus
guēte inter has ⁊ illas. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autē. a christo
primo autē dixit dñs. Simon ioānis diligis me plus his? ter inter
Aug. Sciens dñs interrogat. sciebat enī dñs ꝙ nō solum rogat⁹.
eū diligeret: verū etiam ꝙ plus oibus eū diligeret petr⁹.
Alchuinus. Dicit̄ aūt simon ioannis. i. filius ioānis carna
lis patris. mystice aūt simon obediēs. ioānes gratia. me⸗
rito ergo hoc noie vocatur. i. obediēs grē dei. vt ostendat̄
ꝙ ardētiori

ardētioꝛi illū charitate amplecti/nō meriti humani sed di
uini esse muneris. Aug. in sermone pascali. Quū aūt dn̄s
moꝛeret᷑: Petr⁹ timuit: ⁊ negauit. resurgēs aūt dn̄s amo-
rē inseruit. timoꝛē fugauit. nā qn̄ negauit: moꝛi timuit. re-
surgēte dn̄o q̇d timeret: in quo moꝛtē moꝛtuam reperiret?
vn̄ sequit᷑. ait illi: etiā dn̄e: tu scis q꞉ amo te. Confitēti autē
amoꝛē suū/oues suas cōmēdauit. vn̄ sequit᷑. dicit ei: pasce
agnos meos. tāq̄ nō esset vbi ostēderet Petrus amoꝛem
suū in chꝛistū: nisi esset pastoꝛ fidelis sub pꝛincipe oīm pa-
stoꝛū. Chꝛys. Ea em̄ maxime omniū tribuit nobis eā que
desup est beneuolentiā: est pꝛoximoꝝ ꝓcuratio. Pꝛeteriēs
aūt dn̄s alios/petro de talib⁹ loquit᷑. Eximius em̄ aploꝝ
erat Petrus: ⁊ os discipuloꝛū: ⁊ vertex collegij. vn̄ ⁊ nega
tione deleta/cōmittit ei pꝛelationē fratrū: ⁊ negationem
q̇dē ei nō expꝛobꝛat. sed dicit. si diligis me pꝛeside fratrib⁹:
⁊ feruentē amoꝛē quē per oīa demōstrasti/nūc ostende: et
animā quā dixisti positurū te esse ꝑ me/hāc da ꝑ ouibus
meis. sequit᷑. Dicit ei iterū. Simō ioannis diligis me? ait
illi. etiam dn̄e: tu scis q꞉ amo te. Augu. Merito dr̄ Petro.
diligis me? ⁊ r̄ndit/amo te. eiqꝫ dicit᷑. pasce agnos meos.
vbi etiā demōstratur vnū atqꝫ idē esse amoꝛē ⁊ dilectionē.
Nā etiā dn̄s nouissime non ait/diligis me? sed/amas me?
sequit᷑. Dicit ei tertio: simon ioannis amas me? tertio vtrū
Petrus eū diligat/dn̄s interrogat. Reddit᷑ em̄ negatio-
ni trine/trina cōfessio: ne min⁹ amoꝛi lingua seruiat/q̄ ti-
moꝛi: ⁊ plus vocis elicuisse videat᷑ moꝛs imminēs/q̄ vita
pꝛesens. Itē Amb. vi. q. j. imitare. Itē Chꝛys. Tertio etiā
interrogat: ⁊ tertio subiūgit eadē: ostēdēs quā appꝛeciat᷑
pꝛelationē pꝛopꝛiā ouiū: ⁊ qm̄ hoc est maxime ei⁹ amoꝛis
signū. Theophilus. Ex tunc etiam inoleuit cōsuetudo: vt
ter cōfiteantur/qui veniūt ad baptismū. ad hoc de ꝯse. di.
Contri- iiij. ꝑma. al's est. c. per se. §. in hoc ergo fonte. ¶ Et sequit᷑.
stat⁹ est Cōtristatus est Petr⁹: q꞉ dixit ei tertio amas me. Chꝛys.
Pe. ⁊c. Rursus foꝛmidās pꝛioꝛa: ne foꝛte existimās se diligere/si
nō diligat: coꝛripiatur/sicut ⁊ pꝛius coꝛrect⁹ est/multū se
existimās foꝛtē. vn̄ ad ipsum chꝛistū refugit. ⁊ sequit᷑. ⁊ di-
cit ei. Dn̄e tu oīa scis. i. ineffabilia coꝛdis ⁊ p̄sentia ⁊ futu-
ra. Aug. iā ergo cōtristatus est: q̄ sepe interrogatus esset
ab eo q̇ sciuerat q̇d interrogabat: ⁊ donauerat q̇d audie-
bat. veraciter ergo r̄ndit: ⁊ de intimo coꝛdis ꝓtulit aman
tis vocē: dicens. Tu scis q꞉ amo te. Aug. non aūt addidit/
plus his. hoc em̄ respōdit q̇d de seipso sciebat. nō em̄ quā-
tum ab alio quolibet diligeret᷑/scire poterat q̇ coꝛ alteri⁹
videre nō poterat. hucusqꝫ Aug. ⁊ q꞉ verbum arrogantie
fuisset. sicut quū dixit Mar. xiiij. ⁊ si oēs scandalizati fue-
rint: sed nō ego. vbi pulchꝛe Hiero. ait. Ecce auis sine pē-
nis in altū volare nitit᷑: sed coꝛp⁹ aggrauat animā. Sap.
ix. vt timoꝛe humane moꝛtis/timoꝛ dn̄i superet᷑. Et ibi Be
da. Et petrus ergo de ardoꝛe fidei ꝓmittebat: ⁊ saluatoꝛ
q̄si deus futura nouerat. vn̄ sequit᷑. ⁊ ait illi iesus. Amē di
co tibi. in hac nocte ⁊c. ¶ N Et postmodū sequit᷑ in Io-
anne. dicit ei. pasce oues meas. q. d. sit amoꝛis officiū/pa-
Pasce scere dn̄icū gregē: sicut fuit timoꝛis indiciū/negare pasto
oues rem. Aug. Itē Theophilus. p̄ōt aūt q̇s assignare differen
meas. tiam inter agnos ⁊ oues. agni sunt q̇ introducūtur. oues
vero perfecti. Alchuinus. Pascere aūt oues est credētes
in chꝛisto/ne a fide deficiāt/cōfoꝛtare: terrena subsidia/si
necesse est/subditis ꝓuidere: ⁊ exēpla virtutū cū v̄bo pꝛe
dicationis impēdere: aduersarijs obsistere: errātes subdi
tos coꝛrigere. Chꝛys. etiā exponēs pꝛedictū verbum/ait.
Pasce oues meas. i. loco mei pꝛeponā te: ⁊ caput esto fra-
trū: ⁊ feruētē amoꝛē/quē dicebas te h̄re in me/q̄ aīam tuā
ꝑ me poneres/nūc vice mei pone ꝑ ouibus. q꞉ ego quod
olim tibi pꝛomiserā nūc coꝛam oībus fratrib⁹ affirmo: vt
et ipsi te in loco mei assumētes/vbiqꝫ terrarū te ⁊ in thꝛo
no tuo sedētes pꝛedicēt/⁊ cōfirment: quaten⁹ nationes ꝑ
oꝛbē/sicut me a patre/sic ⁊ te vice mei recipiāt oꝛdine obe
diētie et euangelij authoꝛitate. Aug. Qui hoc aūt animo
pascūt oues: vt suas velint esse/non chꝛisti: se cōuincūtur
amare/non chꝛistū: vel gloꝛiādi vel dominādi vel acq̇ren

di cupiditate: nō obediendi ⁊ subueniēdi ⁊ deo placendi
charitate. Nō ergo nos: sed ip̄m amemus. ⁊ in pascendis
ouibus eius/ea q̇ sunt eius/nō que sunt nostra/q̄ramus.
viij. q. j. sunt in ecclesia. Quisquis em̄ seip̄m/nō deū amat:
nō se amat. Qui enim non p̄ōt viuere de se: moꝛitur vtiqꝫ
amādo se. Non ergo se amat: qui/ne viuat/se amat. Quū
vero ille diligitur de quo viuit᷑: non se diligēdo/magis se
diligit: qui ꝓpterea se non diligit: vt eū diligat: de quo vi-
uit. Item Aug. Extiterunt aūt quidā serui infideles. diui
serūt sibi gregē chꝛisti. et furtis suis peculia sibi fecerūt. ⁊
audis eos dicere/oues mee sunt ille. q̇d queritis ad oues
meas? nō te inueniam ad oues meas. Si ⁊ nos dicamus.
meas. ⁊ illi dicāt. suas. ꝑdidit chꝛist⁹ oues suas. hec Aug.
de q̇b⁹ dicit/oues mee ⁊c. Io. x. ⁊ Ezech. xxxiiij. Ecce ego
requirā oues meas ⁊c. de hoc. vij. q. j. §. hoc aūt. xxiij. q. iiij.
tres personas. ¶ O Itē Io. xxi. ibi. hoc aūt dixit: signi-
cās qua moꝛte esset clarificatur⁹ deū. Aug. Hūc inuenit
exitū ille negatoꝛ ⁊ amatoꝛ: vt ꝑ eius noīe ꝑfecta dilectio-
ne moꝛeret᷑: cū quo se moꝛiturū peruersa festinatiōe ꝓmi-
serat. hoc em̄ opoꝛtebat vt pꝛius chꝛistus ꝑ Petri salute/
deinde Petrus ꝑ chꝛisti p̄dicatione moꝛeretur. hec Aug.
Voluit aūt dn̄s petrū per passionē vitā finire: q꞉ ipsum cō
stituerat pꝛincipalē pastoꝛē ecclesie. vt innueret q̄ pꝛelati
debent esse parati ponere animā suā pꝛo ouib⁹ suis. Io. x.
vn̄ timidos increpat Ezech. xiij. Nō ascendistis ex aduer
so: neqꝫ opposuistis vos murū ꝑ domo israel: vt staretis i
pꝛelio in die dn̄i. de hoc pꝛe. §. hoc aūt. ⁊. xliij. di. sit rectoꝛ.
Item voluit vt eodē genere passiōis/quo ipse passus est:
moꝛeret᷑. vt ostēderet q̄ pꝛelati tenentur strictius ⁊ perfe-
ctius imitari. vn̄ Io. xij. Si q̇s mihi ministrat: me sequat᷑.
ad hoc. j. q. j. vilissimus. ⁊. xxv. di. §. nunc autē. ibi. sed talis
eligatur: cui⁹ cōparatione/ceteri grex dicātur. ⁊ facit dist.
iiij. deniqꝫ. ibi. sicut loco/ita religione pꝛecellāt. Itē Greg.
tantū debet actionē populi actio pꝛecellere p̄sulis: quātū
distare solet a grege vita pastoꝛis. ¶ P Item in eodē. c.
Io. xxi. ibi. sequere me. q̇d intelligi debet: nō tam de gene- Seque-
re martyꝛij/q̄ de oꝛdine magisterij. vt Inno. dicit. Nam ⁊ re me.
Andreas ⁊ quidā alij pꝛeter petrū secuti fuerūt chꝛistum
in crucifixione. sed solū Petrū substituit sibi dn̄s: ⁊ in offi
cio vicariū: ⁊ in magisterio successoꝛē. vn̄ ⁊ Theophilus.
In hoc q̄ dicit dn̄s petro/sequere me: cūctoꝛū fideliū pꝛe
latum eū instituit. simul aūt ⁊/sequi/intelligas hic imita-
tionē in cūctis ⁊ verbis ⁊ operibus. ostendit etiā affectio-
nem ad ip̄m: q꞉ q̇ nobis adstrictioꝛes sunt/hos sequi nos
nolum⁹. Chꝛys. Si vero dixerit q̇s: qualiter igitur Iaco-
bus thꝛonū assumpsit hierosolymoꝛū: illud vtiqꝫ dicā. qm̄
Petrū oꝛbis terraꝝ inthꝛonizauit magistrū. ad hoc ex de
ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. ibi. vt alienū a suo demonstra-
ret ouili: q̇ petrū ⁊ successoꝛes ipsius magistros non reco
gnosceret ⁊ pastoꝛes. ¶ Q Itē in pꝛe. c. Io. xxi. ibi. con-
uersus petrus vidit illū discipulū ⁊c. Chꝛys. Nō sine cau Cōuer.
sa recolit illā accubationē: sed vt ostēdat quantā petr⁹ ha pe. vi. il.
bebat fiduciā post negationē. qui em̄ in cena nō audebat disci. ⁊c.
interrogare: sed Ioāni interrogationē cōmisit: huic ⁊ pꝛe
positura fratrū cōmissa est ⁊ credita. Et nō solū nō cōmit
tit alteri interrogare que ad ip̄m pertinēt: sed de reliquo
ipse ꝑ alijs magistrum interrogat. Quia ergo magna ei
pꝛedixerat dn̄s: ⁊ oꝛbē terrarū cōmiserat: ⁊ martyꝛiū pꝛe-
nūtiauerat: ⁊ amoꝛē pꝛotestatus fuerat amplioꝛē: volens
et Ioānem in cōmunicatoꝛē accipere/dixit. hic aūt quid?
quasi di. nōne nobiscū eadē veniet via? Valde em̄ Ioan-
nem amabat Petrus: ⁊ per euangeliū ostenditur eoꝛum
colligatio: ⁊ in actibus apostoloꝝ. Act. iij. in ꝑn. Sic ergo
nunc vicē reddit petrus Ioāni. Existimās em̄ eum velle
interrogare de seipso/⁊ nō audere: ipse pꝛo eo suscipit in-
terrogationē. Quia vero debebāt oꝛbis terrarū pꝛocura
tionē accipere: nec opoꝛtebat eos de reliquo sibi inuicem
esse cōiunctos: q̇d esset damnū oꝛbi terrarū: ꝓpterea dn̄s
dicit. sic eū volo manere/donec veniā. Theophil⁹. hoc est.
dū hunc volens/dirigam ad pꝛedicandū. te namqꝫ nunc

dirigo ad orbis pontificatū. ¶ R Itē super illud Luce
xxij. Non cantabit hodie gallus/donec ter abneges nosse
me. Aug. Qui mihi promittis vitā tuā: ter negabis vitam
tuā. quid in animo eius esset cupiditatis: videbat. qd vi-
riū non videbat. voluntatē suam iactabat infirmus: sed
aspiciebat valetudinem medicus. An apl's petrus (sicuti
eū fauore peruerso excusare quidā nituntur) christū non
negauit: q: interrogat⁹ ab ancilla/hoiem se nescire respō
dit: sicut alij euāgeliste testātur: & expressius. quasi qui ho
minē christū negat: nō christū neget. & hoc in eo negat: qd
factus est .ppter nos: ne periret qd fecerat nos. per qd au
tem caput est ecclesie: nisi per hoiem: quō ergo est in cor-
pore christi: q negat hoiem christū: Sed qd multis immo-
rer: non eī dñs ait: nō cantabit gallus: donec hoiem/aut
filiū hois neges: sed donec me neges. qd est me: nisi quod
erat. quicqd eius negauit: christū negauit: Siquidē dubi
tare: nefas est. christus hoc dixit: verū: prędixit. .pculdu-
bio petrus christū negauit. nō accusemus christū quū de-
fendimus petrū. agnouit plane peccatū suum infirmitas
petri: & quantū mali christū negando cōmiserit/plorādo
mōstrauit. Neqꝫ nos quū ista dicimus: primū apostolorū
accusare delectat. Sed hūc intuēdo admoneri vos opor-
tet: ne homo qsqꝫ de humanis virib⁹ fidat. Vba hec Aug.
abbreuiata trāsponunt. xj. q. iij. non solū abnegat. Itē ibi
Beda. resipiscēdi nihilomin⁹ si in lapsum corruerit exem
plū capiat: neqꝫ desperet: sed incūctanter veniā se posse p-
mereri credat. Chry. vñ manifestū est qm̄ & casum petri
dñs concessit. nā poterat quidem a pncipio reuocare: sed
q: permanebat in vehemētia. ipse quidem nō impulit ad
negationē: sed dimisit desertū: vt discat .ppriā imbecillita
tem. Et vt post hec talia nō patiatur: quū orbis terrarum
dispensationē susceperit: sed reminiscēs eorū que passus
est/cognoscat seipm. l. di. cōsiderādū. cū. c. seq. ¶ S Itē
de primatu & vniuersali potestate ac platione petri & suc-
cessorū eius Ber. in. ij. lib. ad Eugeniū/ex alia re gesta su-
mit ostensionē: dicēs. Stat ergo incōcussum priuilegium
tuū tibi: tam in datis clauibus: qꝫ in ouibus cōmendatis.
Accipe aliqd qd nihilominus prerogatiuā cōfirmat tibi.
discipuli nauigabant: & dñs apparebat in litore. sciens pe
trus q: dñs est: in mare se misit: & sic venit ad ipsum: alijs
nauigio peruenietibus. Joā. vlti. Quid istud: nēpe signū
singularis potentie & pontificij petri: per qd non nauem
vnā: vt ceteri quiqꝫ suā: sed seculū ipm suscepit gubernan
dū. ps. ciij. hoc mare magnū &c. Mare eī seculū. Naues
aūt ecclesie sunt. j. q. iiij. nō turbatur. inde est qꝫ altera vice
instar dñi gradiēs super aquas. Mat. xiiij. vnicū se vica-
riū christi designauit: q non vni populo/sed cūctis preesse
deberet. siquidē aque multe/populi multi. Apoc. xvij. de
cōse. di. ij. cū omne. ex de celeb. mis. cū marthe. §. quesiuisti.
Itaqꝫ quū quisqꝫ ceterorū habeat suam: tibi vna cōmissa
est grādissima nauis facta ex oibus: ipsa vniuersalis eccle
sia toto orbe diffusa. de hoc. xxi. di. quāuis. ¶ T Item ibi
in Mat. xiiij. ad fi. ibi. respōdens aūt Petrus/dixit. dñe: si
tu es: iube me venire ad te sup aquas. Hiero. ait. In oib⁹
aūt locis ardētissime fidei inuenitur Petrus. eodē ergo
fidei feruore quo semp/nūc qꝫ tacentib⁹ ceteris credit se
posse facere/per voluntatē magistri: qd nō poterat p na-
turā. ibidē Chry. Uide aūt quātus est feruor: quanta fi-
des. nō dixit ora: deprecare: sed iube. non eī solum credi-
dit/qm̄ potest christus ambulare supra mare: sed qm̄ pōt
& alios inducere. & cōcupiscit velociter ad eū venire. hoc
eī tam magnū quesiuit .ppter amorem solū: nō propter
ostentationē. non eī dixit. iube me ire super aquas. sed iu
be me venire ad te. Item idē Chry. ibidē. super verbo. vi
dens aūt ventū validum/timuit. Petrus aūt (qd maius
est) superās vndas scꝫ maris: a minori turbatur. scꝫ a ven
ti impulsu. vñ sequitur. videns aūt &c. Talis eī est natu-
ra humana: vt multotiens in magnis se habens recte: in
minorib⁹ reprehēdatur. Hoc aūt qꝫ Petrus timuit/diffe-
rentiā demonstrabat discipuli & magistri. sed & alios disci

pulos mitigabat. Si eī duobus fratrib⁹ sessuris ad de-
xteram & sinistrā molesti sunt. Matth. xx. & Mar. x. mul-
to magis huic molesti fuissent. nondū enim erant spiritu
pleni. postea vero spūales effecti/vbiqꝫ petro primatū cō
cedunt: & in concionibus eū premittunt. Luce. viij. Item
ibi Hiero. Etiam paululū relinquitur tētationi: vt augea
tur fides: & intelligat se nō facilitate postulatiōis sed po-
tentia dñi conseruatū. ardebat eī in animo eius fides: et
humana fragilitas in profundū trahebat. Itē Aug. pre-
sumpsit ergo petr⁹ de dño. titubauit vt homo. sed rediuit
ad dnm. vnde & sequit. & quū cepisset mergi. ¶ Pro statu
ecclesie informando: cui⁹ caput est Petrus. xxij. di. c. ij. my
stice liber hoc euāgeliū percurrere. vñ ibi in Matth. xiiij.
et statim cōpulit iesus &c. Hiero. Quo sermone ostendit
inuitos eos a dño recessisse: dū amore preceptoris/ne ad
punctū qdē tpis ab eo volūt separari. Chry. Cōsideran-
dū aūt/qꝫ quū dñs magna operat: dimittit turbas: docēs
nos nusqꝫ gloriā multitudinis .psequi. nec attrahere mul
titudinē. Et iterū docet/non debere nos turbe cōmiscere
cōtinue: neqꝫ fugere multitudinē semper: sed vtiliter face
re. & ideo sequit. dimissis turbis/ascendit in montē solus
orare. in quo docet nos/quia solitudo bona est: quū nos
deū interpellare oportet. .ppter hoc etiam ad desertū va
dit: & ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione trā-
quillitatē querere: & a tempore/& a loco. hucusqꝫ Chry.
Pro solitudine. de peni. di. ij. §. romanos. v. sed nec adam.
Job. iij. edificāt sibi solitudines. vñ Bern. Anima sancta:
sola esto: vt soli hoim serues teipam: quē tibi ex omnibus
elegisti. fuge publicum. fuge ipsos domesticos. secede ab
amicis & intimis. etiā ab illo qui tibi ministrat. an nescis
te habere verecundū sponsum: q nequaqꝫ velit indulgere
presentiā suā presentibus ceteris: Secede ergo scꝫ mente/
nō corpore: sed intētione/sed deuotione/sed spū. relinqui-
te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hiero.
qd aūt ascendit solus orare: non ad eū referas/q de. v. pa-
nibus. v. milia hoim satiauit. Sed ad eū qui audita mor-
te Joannis: secedit in solitudinē. non qꝫ personam separe
mus: sed q: opera eius inter deū & hoiem diuisa sunt. Itē
Aug. Mons altitudo est. qd aūt altius celo in hoc mun-
do: qs vero in celū ascendit: nouit fides vestra. cur aūt so
lus ascēdit: quia nemo ascēdit in celū: nisi qui de celo de-
scendit. Jo. iij. quāuis & quū in fine venerit: & nos in celū
leuauerit: etiā tunc solus ascendet. quia caput cū corpore
suo vnus est christus. nunc tamē solū caput ascendit. ascē-
dit aūt orare: quia ascendit ad patrē/p nobis interpella-
re. Uel qꝫ vespere solus est: solitudinē suam in tēpore pas-
sionis ostendit ceteris trepidatione dilapsis. Mat. xxvj.
Item Aug. Uerūtamen dū christus orat in excelso: naui-
cula turbatur magnis fluctib⁹ in .pfundo. & q: insurgunt
fluctus: pōt ista nauicula turbari. sed q: christus orat: non
pōt mergi. Nauiculā quippe istā/ecclesiā cogitate. turbu-
lentū mare/hoc seculū. ad hoc. xxiiij. q. j. nō turbat. xij. q. j.
futuram. j. rn. ibi. at vero quum inter turbines & aduersa
mundi succresceret ecclesia. Itē Aug. Quando eī aliqs
impie voluntatis/maxime potestatis/persecutionē indi-
cit ecclesie: super nauiculā christi grandis vnda cōsurgit.
Rabanus. Uñ bene dicit qꝫ nauis erat in medio mari: et
ipse solus in terra. q: nonnūqꝫ ecclesia tantis pressuris est
afflicta: vt dñs eam deseruisse videretur ad tēpus. ad hoc
xxiiij. di. in nomine dñi. j. rn. Item Aug. Abijt autē dñs ad
visitādos discipulos suos/qui turbabātur in mari/quar-
ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia enim
vna tres horas habet: ac p hoc/nox quatuor vigilias hꝫ.
Hilarius. prima ergo vigilia fuit legis. Scđa propheta-
rū. Tertia corporalis aduētus. Quarta in reditu clarita-
tis. Aug. Quarta ergo vigilia noctis: hoc est: pene iā no-
cte finita: venit: in fine seculi/iniquitatis nocte transacta:
ad iudicandū viuos & mortuos. venit aūt mirabiliter. sur
gebāt eī fluctus: sed calcabant. quantūlibet eī potesta-
tes seculi cōsurgāt: premit earū caput nostrū caput. Hila-

Nō cātabit ho. gal. &c.

Dñe si tu es: iu. me veni. ad te &c.

Grande qdpiam facturis quereda solitudo

Orat christ in monte.

Quarta noctis vigilia.

rius. Veniēs aūt christus in fine/inueniet ecclesiā fessam:
⁊ antichristi spū ⁊ totius seculi motib⁹ circūiactam. Et q:
de antichristi cōsuetudine ad oēm tentationū nouitatem
solicitierūt.etiā ad dñi aduentū expauescent: falsas rerū
imaginationes metuētes.sed bonus dñs timorē depellit
dicēs.Ego sum.⁊ aduētus sui fide/metū naufragij immi
nētis depellit.Aug.de questionib⁹ euāgeliorū.Vel qd dixe
rūt discipuli phātasma esse:signat q: quidā q̄ cesserint dia
bolo/de christi aduētu dubitabunt.Qr aūt petrus implo
rabat a dño/ne mergat̄:significauerat q̄busdam tribula-
tionib⁹ etiā post vltimā persecutionē purgatam ecclesiā.
Itē Hilari⁹.Qr aūt trepidanti Petro virtutē perueniēdi
ad se dñs nō inducit:sed manu apprehēsum sustinuit:hec
ratio est:solus enī passurus pro oībus/oīm peccata solue-
bat:nec socium admittit.quicquid enim vniuersitati pre-
statur:ab vno prestatur.Item Aug.In vno etiam aposto
lo.i.Petro/in ordine apostolorū primo et precipuo/in quo
figurabatur ecclesia/vtrunq3 genus significandum fuit
id est firmi/in hoc q̄ super aquas ambulauit: et infirmi/
in hoc q̄ dubitauit.nam ⁊ vnicuiq3 sua cupiditas tempe-
stas est. Amas deum:ambulas super mare.sub pedibus
tuis est seculi tumor.Amas seculum:absorbet te.sed quū
fluctuat cupiditate cor tuum:vt vincas tuam cupiditatē/
inuoca christi diuinitatem. Rabanus. Nec mirandum si
ascendente in nauiculam domino/vent⁹ cessauit. in quo-
cunq3 enim corde dominus per gratiam adest: mox vni-
uersa bella quiescunt.Col.i.quia quum sit pax:pacem in-
fert.Item Hilarius.Ascensu etiam christi in nauim/ven-
tum ⁊ mare esse sedatum:post claritatis sue reditum:eter
na ecclesia:pax ⁊ tranquillitas indicatur.⁊ quia tunc ma
nifestus aduenit:recte admirantes vniuersi/locuti sunt.
vere filius dei es.Confessio enim vniuersorum tunc abso
luta ⁊ publica erit:dei filium non iam in humilitate corpo
rea/sed in celesti gloria pacem ecclesie reddidisse. Item
Aug.de questionib⁹ euangeliorū. Signatur enim clarita
tem eius tunc manifestatam/futuram per speciem iam vi
dentibus:qui per fidem nunc ambulant. ¶ V Item ⁊
alia Petri priuilegia subnectuntur. Nam assumpto chri-
sto in celum.Mar.vlti.Petrus velut eius successor eccle-
siam regere cepit:dum ad complendum duodenariū nu-
merum apostolorū/loco Iude preuaricatoris ex verbis
prophete Dauid alium instituit:⁊ subrogari fecit. Actuū
i.xxvi.q.ij.§.i.in fi. ¶ X Qui etiam recepto paraclito:
discipulos non musto repletos: sed spiritussancti gratia
illustratos:ex verbis Iohelis apertius cōprobauit: igna
ros instruens:⁊ incredulos destruens.Act.ij.de conse.di-
stin.iiij.proprie.Hic penitentiam agere iussit:⁊ baptizari
credentes.vt ibi habetur.de peni.distin.i.§.his authorita
tibus.v.petrus apostolus.⁊ de conse.distin.iiij.preall.c.
proprie. Hic primum curando claudum fuit miraculum
operatus.Act.iij.ibi.Petrus autem dixit: argētum ⁊ au-
rum non est mihi ⁊c.Et in Ananiam ⁊ Sapphyram vxo-
rem eius tanq̄ primus ⁊ precipuus apostolorū promul-
gauit sententiam mortis.quia mentiti fuerāt spirituisan-
cto.Act.v.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.occidit.⁊.c.petrus. Ipse so-
lus in Simonem magum sententiam damnationis pro-
nuntiauit.licet non ei soli/sed omnibus communiter pe-
cuniam obtulisset.Act.viij.i.q.i.qui studet.⁊.c.petrus.⁊.c.
cos. Ipse non solum miracula faciebat:sed etiam vmbra
illius.Act.v.Ipse in mentis excessu vidit celum apertum:
et vas quoddam descendens:quod animantia diuersi ge
neris continebat.⁊ dictū est ei.Surge petre:macta:⁊ mā-
duca.per quod innuitur q̄ Petrus prelatus fuerit popu
lis vniuersis.vas autem illud orbem vniuersum signat.⁊
vniuersitas contentorum in eo/significat tam iudeorum
q̄ gentium nationes.ponitur historia Actuū.x.⁊.xi.Vas
illud velut linteum de quo ibi dr/mystice penitentiā signi
ficare potest.linteum enim multis tunsionibus ⁊ labori-
bus fit.et penitentia vera multo labore agenda est. xlvij.
distin.omnis.vnde Aug.Tunde pectus:⁊ tundendo esto

Alia Petri et priuilegia et miracula.

correctus.de peni.distin.i.tres autem. In tali linteo domi
nus inuoluitur: dum in vera penitentia corpus suum su-
mitur.Io.xix. Acceperunt corpus Iesu: ⁊ ligauerūt lin-
teis cum aromatibus.⁊ sicut in linteo penitētia:sic in aro
matibus virtutes signantur.sm Greg.in sermone homi
lie pascalis.⁊ facit ex de sacra vnc.c. vnico.§. ad exhiben-
dum.Item Greg.virtutes perficientium in notitia cete-
rorum/quasi suauitate fragrant odorum. Qr autem lin-
teum ter ostenditur/signatur q̄ vera penitentia trib⁹ mo
dis agitur.contritione.confessione.⁊ satisfactione.de pe.
distin.iij.perfecta penitentia.Animalia immunda que in
linteo sunt/significant peccatores qui in penitentia sunt.
bestie quidem/auaros.serpētes/luxuriosos. aues/super-
bos. ¶ Adapta lector. In his iubetur Petrus occidere.
scilicet vitam bestialem.de qua dicitur in ps̄.xlviij. homo
quum in honore esset/sc3 rationis discernendi inter mun
dum ⁊ immūdum/non intellexit id est intelligere noluit.
Ps̄.xxxv.vt bene ageret.et manducare id est traijcere in
corpus ecclesie.Greg.Mirabile q̄ serpentes ⁊ bestie pos
sunt in celum ascendere.verum est. sed in linteo peniten-
tie.Aug.Anime sancte que in hoc seculo/aut per vite in-
nocentiam pure sunt: aut penitentie satisfactione pur-
gantur:a saluatore recipiuntur. Item Petrus post chri-
stum primus mortuum resuscitat. scilicet Thabitā. Act.
ix.in fi.in signum q̄ ipse precipue per claues sibi commis-
sas soluendo peccatores resuscitat ad vitam gratie.de pe
ni.distin.i.§.hoc autem. vltra columnam.v. resuscitatus.
¶ Y Item ipse Petrus primus iudeos/primus genti
les/post ascēsionem conuertit ad fidem: vt super vtrosq3
fideles se habere primatum monstraret.quū ipso die pen
tecostes ad verbum exhortationis ipsius circiter tria mi-
lia iudeorum baptizati sunt.Act.ij.de conse.dist.iiij. pro-
prie.ac deinde Cornelium centurionem gentilem/⁊ suas
quasi primitias gentium ad reuelationem angelicam ba
ptizauit.Act.x.in fi.xxj.distin. in nouo.ibi. primusq3 ad fi-
dem populum virtute sue predicationis adduxit.l.distin.
fideliorum.ibi.Petrus enim dicitur eo q̄ primus in nationi-
bus fidei fundamenta posuerit.etiam de conse.distin.iiij.
non dubito.ibi.verumtamē si iam spiritusancto accepto
Cornelius baptizari noluisset:cōtempti sacramenti reus
fieret.Item est Petrus cuius vnam nauem ascendit chri
stus.Luce.v.quia vna est ecclesia vniuersalis:cuius rector
est Petrus.xxiiij.q.i.loquitur.Unde ibi super verbo Ascē
dens autem in vnā nauim que erat Simonis.Beda.Na-
uis Simonis/est ecclesia primitiua.de qua Paulus dicit
Gal.ij. qui operatus est Petro in apostolatu circūcisio-
nis.Unde dicta vna:quia multitudinis credentium erat
cor vnum ⁊ anima vna. Act.iiij.xij.q.i.dilectissimus. Itē
ibi.Et impleuerunt ambas naues.Amb.Mystice autem
sm Matth.nauis petri fluctuat:sm Lucam/impletur pi
scibus:vt ⁊ principia ecclesie fluctuantis/⁊ posteriora ex-
uberantis agnoscas. non turbatur ista que Petrum ha-
bet ⁊c.prosequere.xxiiij.q.i.non turbatur. Ubi ⁊ dicitur.
Duc in altum ⁊c. deniq3 etsi alijs imperat vt laxent retia
sua:soli tamen Petro dicitur.Duc in altum.hoc est in pro-
fundum disputationum. Vel in altū.quia Petrus altior
alijs/⁊ superior.xxj.distin.in nouo.lxxx.distin.in illis. in fi.
ibi.quia nec inter ipsos apostolos par fuit institutio:sed
vnus prefuit omnibus. Qr autem retia rumpebātur.ibi.
Piscium copia ⁊ nauicule implete sunt:ita vt mergeren-
tur.sm Aug.signat hominum carnalium tantam futurā
multitudinem in ecclesia: vt etiam diruptione pacis per
hereses ⁊ schismata scinderentur.Rumpitur autem rete:
sed non labitur piscis.sm Bedam.q: suos domin⁹ etiam
inter persequentium scandala seruat. Item sm Bedam.
harum impletio nauium vsq3 in fines seculi crescit: sm q̄
implete merguntur:hoc est:in mersione premuntur. non
enim sunt submerse:sed periclitate.prout apostolus expo
nit/dicens.ij.Timoth.iij.In nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa:⁊ erunt homines seipsos amātes:cu

pid i. elati: superbi: blasphemi: parentibus non obediētes ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores: incōtinentes: immites: sine benignitate: proditores: proterui: tumidi: voluptatum amatores / magis ꝙ̄ dei: habētes quidem speciem pietatis: virtutem eius abnegantes ⁊c̄. Nā mergi naues / est homines in seculo / ex quo electi per fidem fuerant / mox prauitate relabi. Item. ibi. Ex hoc iā homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipsum Petrum specialiter pertinet. Exponit em̄ ei dn̄s quid hec captura piscium significet. ꝙ scʒ ipse sicut nūc per retia pisces: sic aliquando per verba sit capturus homines. Nā vna die solum / cepit tria milia verbo suo. vt Act. ij. ⁊ pre. c. de conse. dist. iiij. propriе. totusqʒ huius facti ordo / quid in ecclesia cuius ipse Petrus typum tenet quotidie geratur / ostendit. ¶ Item super illud Matth. xix. Ecce nos reliquimꝰ omnia. qđ est ibi verbū Petri. dicit Chryso. Qui claues regni celorum acceperat: pro ijs qui ibi sunt iam cōfidit. et pro orbe terrarū vniuersa interrogat. ¶ Item Jo. xxi. super illud Ascendit Simon Petrus: ⁊ traxit rete in terram. Grego. Petro autem sancta ecclesia est cōmissa. ipsi specialiter dicitur Jo. vlti. Pasce oues meas. Quod ergo postmodū aperitur in voce: hoc ante signat in opere. ipse enim pisces ad soliditatem litoris pertrahit. q: stabilitatē eterne patrie fidelibus ostendit. hoc egit verbis. hoc epistolis. hoc agit quotidie miraculorum signis. ¶ Itē Jo. vj. Petrus tamꝙ̄ caput ꝓ toto corpore apostolico ⁊ ecclesie dicit christo. Dn̄e ad quem ibimus? Augu. q. d. repellis nos a te: da nobis alterum te: ad quem ibimus, si te relinquimus. Chrys. autē: Verbum multe amicitie est ostensiuum. quia scʒ christus eis honorabilior erat ꝙ̄ patres et matres pro tota etiam ecclesia confitetur dicens. Et nos credimus: ⁊ cognouimus: quia tu es christus filiꝰ dei. vbi Aug. credimus enim / vt cognosceremus. Nā si prius cognoscere / deinde credere vellemus: nec cognosceremus: nec credere valeremus. Hoc autem credimus ⁊ cognouimus: q: tu es christus filius dei. i. quia ipsa vita eterna es: et non das in carne ⁊ sanguine tuo nisi quod es. ¶ Item Jo. xiij. ibi. Hesitantes de quo diceret. Chrys. Omnibus autem trementibus: ⁊ ipso vertice / scilʒ Petro formidante: Joannes velut delectatꝰ recubuit in sinu Jesu ⁊c̄. Sūt et alia plura ex quibus Petri primatus ostendi potest: et per cōsequens successoris ipsius. sed ea que sunt dicta ad presens sufficiant. Quibus tamen ⁊ illud addendum est ꝙ Petrus caput ⁊ princeps apostolorū: ⁊ consequēter totius ecclesie dicitur ⁊ est. nō solum christi institutione: sed etiam apostolorū cōmuni approbatione. sicut sacri doctores eliciunt ex quibusdam predictarum authoritatū ⁊ ex quibusdam alijs. et est expressum. xxj. dist. in nouo. ¶ Ad hoc etiam addendū est ꝙ Romanus pontifex Petri successor nō solum iure diuino / quod a christo: sed etiam iure humano / quod est a terreno principe / primatum obtinet super omnes ecclesias / ecclesiarūqʒ rectores: vt patet ex priuilegio concesso a Constantino romane ecclesie / ac in ea presidenti. xcvj. dist. cōstantinus. Si autem obijciatur ꝙ princeps terrenus primatū spiritualem conferre nō potuit: quū de spiritualibus disponendi non habet potestatem. xcvj. dist. qui bene. Dicendū est ꝙ illius priuilegij potestas quantum ad potestatem spiritualem pertinet / non ꝫm authoritatem est accipienda: sed ꝫm approbationem / et manifestationem / ⁊ deuotionem / et diuine voluntatis executionem.

¶ Articulus. lvj. A

Hunc vidēdum est

de differentia ⁊ cōuenientia duplicis potestatis regie scʒ spiritualis et secularis. Harum autē potestatū differentia ex ipsis nominibus considerari pōt. dum vna spiritualis alia secularis vel tēporalis vocatur. ¶ Ad cuius differentie intellectum sciendū est ꝙ spirituale dupliciter dr̄. Uno em̄ modo spūale dicit / id qđ ꝑtinet ad aīam que spūalis est nature. Tertullianꝰ hereticus aīam corpoream esse dicit. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. tertullianiste. ⁊ precipue quantū ad partē rationalē. ⁊ hoc modo sciētie ⁊ virtutes dicuntur spiritualia quedā. huic autē spirituali contradicit corporale: quod scilʒ pertinet ad corpus: vel ad animā. vt est corporis forma. ex̄ in clemen. de si. ca. fidei. §. porro. et vt cōmunicat cum animabus brutorum. Et sic dicunt quidam ꝙ potestas prelatorū ecclesie spiritualis dicitur: quia est super animas: ⁊ super ea que ad perfectionē pertinent anime. Potestas autem principū seculariū dicitur corporalis: quia est supra corpora: ⁊ super ea que pertinēt ad corpus. ad hoc. xcvj. dist. cum ad verum. ibi. quatenus spūalis accusatio a carnalibus distaret incursibꝰ. ¶ Sed hoc dictum habet dubium. nam etiam secularis potestas si recta ⁊ ordinata sit: intendit ꝓncipaliter ⁊ finaliter subditos dirigere: ⁊ inducere ad vitam virtuosam: que principaliter ad animā pertinet. ar. ad hoc di. iiij. facte sunt. ex̄ in prohe. decre. rex pacificus. §. ideoqʒ. Id em̄ debet intendere omnis recta potestas in hominibꝰ: ad qđ homo finaliter ordinatur. Finis autem hominis inquātum homo / est felicitas. Unde omnis potestas recta debet intendere / vt multitudo sibi subiecta sit felix: felicitas autē hominis principaliter cōsistit in actu virtuoso. vnde Ps̄. j. Beatus vir qui nō abijt in consilio impiorū ⁊c̄. Et iterū ps̄. cxxvij. Beatus vir qui timet dominū. ⁊ Ps̄. cxviij. Beati immaculati in via ⁊c̄. cum si. Quare ad officium huius potestatis pertinet dirigere homines in hunc finē. Uerum quia ad felicitatem politicam precipue requiruntur exteriora bona / que vite corporali deseruiant: Ideo cōsequenter ad eius officiū pertinet gubernatio / quantū ad res exteriores / ⁊ quantū ad corpora; sine quibus nō exercentur anime opera in huiꝰ vite statu. ar. j. q. iij. si q̄s obiecerit. ꝫm ꝙ hoc videtur ꝙ secularis potestas principaliter etiā debet dici spūalis: accipiēdo spirituale modo predicto. ¶ Alio modo vero dicitur spirituale id quod ad animā pertinet: non ꝫm naturam: sed ꝫm gratiam. ⁊ ꝫm hoc dicuntur spiritualia illa que respiciūt gratiam: ⁊ que ad gratiam habent habitudinem. Et hoc modo potestas secularis nō dicitur spiritualis: sed tēporalis: ꝫm quod hmōi respicit naturam. spiritualis autē respicit gratiam. Patet ergo differētia predicta duplicis potestatis regie: que est / ꝙ vna dicit̄ naturalis: alia supernaturalis. Quia tēporalis / ꝫm ꝙ hmōi / respicit naturam: spūalis autem respicit gratiam: que est super naturā. Ex hoc vna dicitur celestis: alia terrena. Spiritualis em̄ que respicit gratiā: que facit hominem deiformē: dicitur diuina: Temporalis aūt / que respicit ipsam naturā hominis: ꝫm ꝙ est homo: dicitur humana. ¶ Conueniunt autē he due potestates regie. Primo ꝫm causam efficientē. quia omnis potestas a deo. Roma. xiij. xxiij. q. j. quid culpatur. ¶ Item secundo conueniunt ꝫm causam finalem. q: finaliter in vtraqʒ intenditur beatitudo. vt proxime dictū est. ¶ Tertio conueniunt quantū ad subiectum. quia vtriusqʒ potestatis subiectū est homo. Differunt tamen he potestates quantū ad dispositionem subiecti. vt quidam dicunt. q: in homine cui cōmunicanda est potestas tēporalis: requiritur perfectio prudentie: per quā dirigatur in agendis. optimū ar. xxix. di. §. j. ⁊ c. petrus. In homine autē / cui cōmunicanda est potestas spiritualis: requirit̄ perfectio sapientie: per quam cōtempletur diuina. Unde potestas tēporalis requirit vitā actiuam. spūalis autem contēplatiuam: nihilominus ⁊ actiuam. ex̄ de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. xxvj. dist. si quis vult. ¶ Quarto conueniūt he potestates quantum ad obiectū. quia vtraqʒ potestas exercetur circa hominē. nam hic loquitur de potestate circa hominē. Sed tn̄ differēter habet se esse vtraqʒ circa homines. Tēporalis enim habet esse circa homines: vt ꝫm suam naturā considerantur. Spiritualis autē debet esse circa hoīes: vt sunt susceptibiles gratie. ¶ Quinto conueniūt he potestates quā-

Spūale dupliciť accipiť.

Spirituali alis ⁊ secularis regie potestates in q̄bꝰ cōueniunt.

tum ad actus.q: cõsimiles sunt actus vtriusqꝫ potestatis. Differũt tamen in modo agendi. vtriqꝫ nãqꝫ conuenit iudicare.sed vni corporaliter:alij spũaliter. Judicat vna spirituales causas.xj.q.j.per totum. Alia determinat temporales.ex̃ de iudi.nouit.ex̃ qui fi.sint legi.c.j.⁊.c. causamqꝫ. Una infert penam corporalem.xxiij.q.v.quasi per totum. Alia vero penam spiritualẽ.xj.q.iij.quasi per totum.ex̃ de sen.excõ.per totum. Unde vni dicitur competere gladius spiritualis.xvj.q.ij.visis.in fi. Alteri vero gladi⁹ materialis.xxiij.q.v.non solum.xxxiij.q.ij.inter. Utriqꝫ cõuenit pascere.sed temporalis pascit corporaliter:sicut christus turbas. Jo.vj. Matth.xiiij.⁊.xv. Marc.viij. Luce.ix.xxix.di. §.j. Spiritualis autem spũaliter.xcv.distin.esto.j. Pet.v. Pascite qui in vobis est gregem ⁊c.licet etiã corporaliter pascere debeat:quũ potest.vt pre.§.j.⁊.xxxvj.di.§.j. Utriqꝫ conuenit pugnare.sed spirituali oratione ⁊ verbo.xxiij.q.viij.cõuenior. Temporali autẽ armis ⁊ materiali gladio. vt hic ꝓbatur.xxiij.q.viij.quasi per totum.ex̃ de vo. ⁊ vo. redẽp.ex multa. ¶ Assignata vero cõuenientia ⁊ differẽtia potestatum predictarũ:restat cõsiderare de quibusdã alijs cõparationibus earũdem. Et primo quidẽ quomodo comparantur adinuicem ẽm tẽporis prioritatem. Sicut autem lex naturalis precessit tẽpore legem scriptã. vj. di.§.his ita.⁊ dist.j.ius naturale. sic videtur dicendum ꝙ potestas regia tẽporalis que a natura oritur: precessit potestatem regiam spiritualẽ: que ex gratia sumit exordiũ. Nam spiritualis potestas ẽm veritatem a christo initium habuit:qui nobis celeste regnum patefecit. ad cuius cõsecutionẽ ordinatur spiritualis potestas. Secũdum significationem tamen ⁊ figurã/etiam in veteri testamẽto/hec potestas esse cepit.vt longe.s̃.probaui:precipue in.xiij.ar.

Alia iti/dẽ harũ potesta/tũ cõpa/ratio.

¶ B Secundo videndũ quomodo comparantur adinuicem ẽm dignitatem. Est autem simpliciter ⁊ absolute dicẽdum/ꝙ potestas spiritualis est dignior et superior multipliciter. Primo ratione agentis. quia etsi vtraqꝫ sit a deo.Roma.xiij.tamen spũalis digniori modo est a deo: quia spũalius.xxij.dist.c.j. ¶ Secũdo ratione finis:quia spiritualis spiritualius ad superiorem finẽ ordinatur/q̃ temporalis.vt dictum est. ¶ Tertio ratione obiecti. quia licet homo sit vtriusqꝫ potestatis obiectum:tamen ẽm altiorem modũ est obiectum spiritualis potestatis q̃ tẽporalis.quod patet. Nam temporalis potestatis obiectum/est homo:vt in suis naturalibus consideratur. Spiritualis autem potestatis obiectum/est homo:vt est perfectibilis gratia:⁊ potest effici membrum christi:⁊ dei filius per adoptionem. Jo.j. Dedit eis potestatem filios dei fieri.de peni.di.j.§.hoc autẽ.℣.item vt christus ait. ¶ Quarto ratione actus. quia spiritualis habet altiores et digniores operationes/q̃ temporalis.q: sicut finis ad finem se habet:sic operatio ad finem perducẽs/ad operationẽ se habet. ¶ Quinto ratione modi agendi.quia spiritualis rectius operatur/q̃ tẽporalis.in quo sepe cõtingit obliquitas ⁊ defectus.licet em̃ persona que spiritualẽ habet potestatẽ: deficere possit in operando: tamẽ potestas ipsa ẽm se rectitudinem amplius semper habet.ar.xxiij.q.iiij.qui peccat. ¶ Sexto ratione vtilitatis.nam spũalis plura potest agere:⁊ plures habet agẽdi modos:q̃ tẽporalis. Adhuc plures subdũtur potestati spũali/q̃ temporali.nã spirituali subijciunt̃ tam clerici q̃ laici.vnde ⁊ a subiectione illius cui spũalis potestas cõuenit plene/scꝫ Romani põtificis/nullus excipitur qui ad ecclesiã qualitercũqꝫ pertineat.ix.q.iij.cuncta.ex̃ de maio.⁊ obe.solite.§.nos autem. Temporali vero nõ subijciuntur nisi laici.nec hi quãtum ad omnia.clerici autẽ non subduntur directe.nisi forte ꝓpter aliquod tẽporale.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.dis. ep̃s metropolitanus. ¶ Deinde videndũ est quomodo cõparantur he potestates adinuicẽ ẽm causalitatem. Spiritualis quidẽ causalitatem habet super tẽporalem : et multiplicẽ causalitatis modũ. Nam spũalis est causa tẽporalis per modũ finis.q: finis tẽporalis/qui est felicitas naturalis: ordinatur ad finẽ spiritualis:qui est beatitudo supernaturalis.⁊ ideo tẽporalis est propter spiritualẽ finaliter.⁊ qui potestatem tẽporalem quam habent/ad spiritualem non ordinãt:peruerse eos agere non dubiũ est. optimum ar.xxiij.q.v.principes.⁊.xcvij.dist.ecclesie mee. ¶ Adhuc spũalis potestas est causa tẽporalis per modum principij agẽtis.⁊ hoc tripliciter.primo enim spũalis est principiũ agentis respectu tẽporalis/quantũ ad eius institutionẽ. quia eam instituit.vt dicit Hugo de sancto victore.⁊ sepe supra dictũ est.maxime in ar.xiij.⁊.xl. ¶ Sed considerandum est circa hoc/ꝙ de institutione regni summi imperij due sunt opiniones quasi cõtrarie. Quidam em̃ dicũt ꝙ temporalis potestas a solo deo est immediate: ⁊ a spũali potestate ẽm suã institutionẽ nullo modo dependet.xxiij. q.iiij.quesitum. Alij vero dicunt ꝙ temporalis potestas si debeat esse legitima ⁊ iusta:vel est coniuncta spirituali in eadẽ persona:vel est instituta per spiritualẽ:alias iniusta est/⁊ illegitima.ar.ad hoc.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.de elec: venerabilem.

Tp̃alis potestas a quo instituta.

¶ Inter has duas opiniones accipio mediam:que ꝓbabilior esse videtur: vt dicatur ꝙ institutio potestatis tẽporalis materialiter ⁊ inchoatiue habet esse a naturali hominũ inclinatione:ac per hoc a deo: inquãtum opus nature est opus dei. Gen.j.ex̃ de summ.tri.c.j.rñ.j. Perfectiue autẽ ⁊ formaliter habet esse a potestate spirituali:que a deo speciali modo deriuatur. Nam gratia nõ tollit naturam:sed perficit eam:⁊ format.⁊ similiter id qđ est grẽ/non tollit id qđ est nature:sed illud format ⁊ perficit. Unde quia potestas spũalis gratiam respicit: tẽporalis vero naturã:ideo spiritualis temporalẽ non excludit: sed eam format ⁊ perficit. Imperfecta siquidẽ est ⁊ informis oĩs humana potestas:nisi per spiritualẽ formetur et perficiatur. Hec autẽ formatio est ratificatio ⁊ approbatio. Unde potestas humana que est apud infideles/quãtũcumqꝫ sit ex inclinatione nature:atqꝫ per hoc legitima: tamen informis:quia per spiritualẽ non est approbata et ratificata.quia vbi sana fides nõ est:non potest esse iustitia.xxiiij.q.j.℣.sana.ad hoc.xxiiij.q.j.§.sed istud.ibi.cui⁹ potestas nulla est extra ecclesiam.op.facit.xxiiij.q.j.§.ex his. ibi. vbi em̃ deest agnitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis falsa est virtus:etiã in optimis moribus.⁊ per Ostien. de hoc in sum.tri.de homici.⁊ de hoc.s̃.latius in.xiij.⁊.xl.ar. dixi. ¶ Sed ad ampliorẽ huiusmodi euidẽtiam/sciẽdum est ꝙ potestas humana siue tẽporalis duplici informatione indiget/ad hoc ꝙ sit perfecta ẽm rationẽ potentie. Indiget em̃ formatione fidei.quia sicut nulla est vera virtus sine fide:ẽm Aug.vt ꝓxime allegaui.sic nulla potestas est oĩno vera sine fide. Non ꝙ sit nulla:⁊ omnino illegitima. vt.iij.q.vij.§.item in euãgelio.sed q: nõ est vera neqꝫ perfecta.sicut nec matrimoniũ infidelium est perfectum ⁊ ratum:licet sit aliqualiter verũ ⁊ legitimũ.xxviij.q.j.§. item illud Aug. Indiget etiã formatione approbationis ⁊ ratificationis per potestatẽ spiritualẽ. Quantũcũqꝫ em̃ aliquis habeat fidem:non tamẽ habet potestatẽ temporalẽ formatam ⁊ perfectam:nisi per spũalem fiat ratificatio ⁊ approbatio. Nulla em̃ potestas secularis est omnino vera et perfecta:nisi per spũalem ratificetur/⁊ approbet̃/⁊ cõfirmetur. Unde vnctio regibus adhibetur:non solum in signũ sanctitatis/q̃ in eis requiritur:sed etiã in signũ approbationis ⁊ formationis. Et a põtificibus reges vngũtur.q: per spiritualẽ potestatem perficitur ⁊ formatur illa que tẽporalis dicitur.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.⁊ ideo spũalis potestas põt dici quodãmodo tẽporalis forma:eo modo quo lux dicit̃ forma coloris. Color em̃ habet aliq̃d de natura lucis.tamẽ ita debilẽ habet lucem:ꝙ nisi adsit lux exterior/per quã formetur:non inherẽter/sed virtualiter: non potest mouere visum. Et similiter tẽporalis potestas habet aliq̃d de veritate potẽtie:quum sit a iure humano: qđ a natura oritur.sed tñ impfecta est ⁊ informis: nisi formetur per spũalem.⁊ hoc modo institui dicit̃ per spũalẽ. Unñ ⁊ Hugo de sancto victore dicit/ꝙ in ecclesia dei sacer-

Ptãs tẽporalis duplici indiget formatione.

dotalis dignitas regalem potestatem ⁊ sacrat/⁊ sanctificat/⁊ benedicit/et format per institutionē. ac si diceret ꝙ eā benedicendo sanctificat:⁊ formādo instituit. dixi. s̄. eo. ar̄. ad hoc. Qđ etiā ampli⁹ ex hoc declaratur. nā ꝙ homo sit super hoīes ex iure humano est non vsqꝫquaqꝫ. xxij. di. de constantinopolitana. quod a natura proficiscitur. Qꝫ autē homo fidelis/sit super hoīes fideles/ex iure diuino est: qđ a gratia oritur. gratia enim non natura similes efficit. Et quia ius diuinū est apud christi vicarium: ideo ad eū pertinet institutio fideliū regum/⁊ tēporalis potestatis/super fideles: inquantum sunt fideles. vnde princeps tēporalis in ecclesia iure humano potestatem habet sup hoīes. viij. dist. quo iure. iure diuino super fideles. Quia ergo fides naturā format: ideo temporalis potestas formando instituitur:⁊ instituēdo formatur per spiritualē:⁊ per eā approbatur/⁊ ratificatur. vnde nec legibus vti debet tēporalis potestas contrarijs spirituali. x. dist. per totū. Patet ergo quomodo spūalis potestas habet rationem cause agentis/respectu temporalis: quantū ad eius institutionem.

Tēporalē potestatē iudicat spiritualis.

¶ Secūdo habet rationē cause agentis/respectu eius: quantū ad iudicium. Quū enim eam instituat: ad eā etiam pertinet ipsam iudicare. xvj. q. ij. visis. ex̄ de paroch. nullus. vbi de hoc. Item quū ex fine sumatur iudiciū eorum que sunt ad finē: potestas spūalis que vltimum ⁊ supremū finem hominis intēdit. j. Cor. ij. spūalis homo. etiā vide. ij. Cor. vj. iudicare habet tēporalem: que intendit finem inferiorē ordinabilem ad finē spiritualis potestatis. Quemadmodū enim scientia sacre scripture iudicat qualibet scientiam philosophicam. ar. xxxvij. di. §. hinc etiā. sic spūalis potestas iudicat qualibet temporalē. ex̄ qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. ad fi. Et sicut iudiciū sensus quū deficit/corrigitur per iudiciū intellectus: qui est superior in gradu cognitiuarū potentiarum: sic actio tēporalis potestatis quū inuenitur a rectitudine deuiare/corrigitur per spiritualē potestatē: sicut per superiorem. ex̄ de iudic̄. nouit. vnde dicit Hugo de sancto victo. ꝙ spūalis potestas terrenam potestatē ⁊ instituere habet: vt sit:⁊ iudicare hꝫ: si bona nō fuerit. Habet enim eam iudicare: q: eam potest ⁊ debet dirigere/punire/⁊ penam ei inferre: non solū spiritualem/sed etiā temporalem ratione criminis ⁊ delicti. etiā vsqꝫ ad eius destitutionem procedere: si hoc delicti q̄litas exigat. ad hoc. xv. q. vj. item alius. ex̄ de sup. ne. pre. grandi. vj. lib. ex̄ de re iudi. ad apostolice. lib. vj. ⁊ dicitur. s̄. in. xiij. ⁊. xl. ar. Que destitutio nō est ipsi⁹ potestatis. q: sic tolleretur ordo potestatum; que nō peccant. dixi. s̄. in. viij. ar. sed est hoīs male vtentis potestate sibi data. Unde quū dicitur potestas destitui: accipitur potestas ꝓ eo qui potestatem habet. ex̄ de homi. tua nos. §. mane. ibi. potestati incētiue. vt enim dicit glos. sup illud ad Rom̄. xiij. Omnis aīa potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit. noīe potestatis accipitur interdū potestas ipsa/que datur alicui a deo. aliqn̄ homo ipse habēs potestatem. Non ergo destituitur aut dānatur potestas ipsa/que bona est:⁊ ad bonū ordinata. sed destituitur habēs potestatem: quū ea vtitur indebite. ¶ Sicut em̄ per spūalem potestatē cōfertur alicui potestas tēporalis super fideles: sic per eādem potest hac potestate priuari: vt ꝓxime ꝓbaui. ¶ Ab hoc autē iudicio qđ cōpetit potestati spūali sup tēporalem: nullus oīno tēporalis princeps excipitur. quū generaliter potestas tēporalis in quocūqꝫ inueniat̄: subdita sit spūali iudicio: maxime illius in quo potestas spiritualis est plenissime. scꝫ romani pontificis. Licet em̄ alijs pontificibus cōueniat de tēporali potestate iudicare (nā eṗs potest regem excōicare inquātum pertinet ad suam dioc̄. xcvj. dist. duo sunt. lxiij. dist. valentinianus. ibi. nostra capita submittamus) summus tn̄ pōtifex habet plenum iudiciū super omnes principes:⁊ ꝭm omnē modū iudicij qui cōmunicatus est spūali potestati. vt in pre. c. itē alius. cū alijs cōcor. ibi. ⁊. xi. q. iij. cuncta. ¶ Tertio vero spūalis potestas habet rationē cause agentis respectu tēporalis; quantū ad imperiū. Sicut enim cōtingit in artib⁹/ꝙ ars testatis ad quā pertinet vltimus ⁊ principalis finis: imperat arti impare ad quā pertinet finis secūdarius/qui ad principalē ordinatur. sic ⁊ in potestatibus se habet. Unde ⁊ spūalis potestas/ad quā pertinet precipuus finis: q̄ est beatitudo supernaturalis: ita se habet ad potestatē temporalē/ad quā pertinet beatitudo naturalis: q̄ est finis secūdarius ordinatus ad supernaturalē: ꝙ imperat ei:⁊ in sui obsequium vtitur ea:⁊ oībus que ei subduntur:⁊ que ad ipsam pertinent. q: naturalia gratuitis/tēporalia spūalibus/humana diuinis/terrena celestibus/tāꝙ dignioribus obsequi debent:⁊ eorū imperio moueri ⁊ dirigi. xij. q. j. precipim⁹. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. verū. ibi. in spūalibus antecellit: q̄ tanto tēporalibus sunt dignior a/quanto aīa prefert̄ corpori. cū concor. ibi positis. vnde spūalis potestas etiā sup tēporalia quecūqꝫ imperium habet: inquantū spūalibus nata sunt obsequi:⁊ ad spiritualia ordinari. ⁊ temporalis potestas iure diuino quantū ad oīa subest spūali: inquantū ordinatur ad ipsam:⁊ est propter ipsam. Ita ergo se hꝫ spūalis potestas ad temporalem: sicut ars architectonica ad subseruientē. ⁊ sicut sciētia sacra ad sciētias humanit⁹ inuentas: q̄bus vtitur in sui obsequiū: ad manifestationē sue veritatis. ar. xxxvij. di. si quid veri. Unde tēporalis vocatur in auxiliū a spirituali:⁊ vocata debet auxiliū ferre:⁊ obsequiū impendere. qđ si non fecerint possunt ab ecclesia puniri. xxiij. q. v. principes. ⁊ expresse ibidem in. c. administratores. xcvj. di. cū ad verum. ex̄ de of. ordi. c. j. ⁊. c. qm̄. ex̄ de maledi. c. ij. vbi de hoc. xvij. dis. nec licuit. ex̄ de sen. ex. dilecto. lib. vj.

Tpalis potestas in spūali cōtinet̄.

¶ Ex dictis aūt potest accipi cōparatio earū ꝭm continentiā. Nam q: virtutes inferiorū continētur in superioribus:⁊ q̄ sunt causatorū preinsunt causis: ideo tēporalis potestas que cōparat̄ ad spūalem sicut inferi⁹ ad superius:⁊ sicut causatū ad causam: cōtinetur in potestate spūali. Et propter hoc a christo dicūtur esse concessa beato Petro iura celestis imperij ⁊ terreni. xxij. dist. c. j. q: petrus. Et q̄libet eius successor/in quo plenitudo spūalis potestatis residet. ex̄ de vsu pal. ad honorem. cū si. prehabet potestatē temporalē: non tamen ꝭm eūdem modū ꝭm quē habetur a principe tēporali: sed modo digniori ⁊ perfectiori. Non em̄ sic habet eā/vt exerceat ei⁹ opera immediate: nisi in aliquib⁹ casibus. ex̄ qui fi. sint le. per venerabilē. §. rationib⁹. sed agit opera eius nobiliori modo: scilꝫ imperādo/⁊ dirigendo:⁊ ad suū finem operib⁹ eius vtendo. Propter qđ principes oēs tēporales obedire debent ei apud quē spūalis potestas in summo residet: tāꝙ summo dn̄o nostro Jesu christo. ex̄ de ma. ⁊ ob. oēs principes.⁊ ipsum sicut superiorē ⁊ sicut caput recognoscere: ipmqꝫ revereri/⁊ honorare: atqꝫ ei subijci. vnde beatus Ber. in epl̄a ad Cōradum imperatorē ait. Legi quippe/Omnis aīa potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit. ⁊ q̄ potestati resistit: dei ordinationi resistit. Rom̄. xiij. xi. q. iij. qui resistit. quā sententiā cupio vos ⁊ oībus modis custodire/in exhibēda reuerentia summe ⁊ apl̄ice sedi:⁊ beati Petri vicario: sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio. ad hoc. ij. q. vj. qui se scit. xcv. dis. esto. xi. q. iij. q̄ resistit. lxiij. di. tibi dn̄o. ⁊. c. valētinianus. xcvij. di. victor. ibi. debita reuerentie gratulatione. xcvj. di. constantin⁹. ibi. amplius ꝙ terrene imperialis nostre serenitatis ⁊c̄. ⁊. j̄. ibi. ita eius sacrosanctā romanā ecclesiam decernimus veneranter honorare: et amplius ꝙ nostrū imperiū/terrenūqꝫ thronū/sedem sacratissimā beati Petri gloriose exaltari: tribuentes ei potestatē ⁊ gloriam/dignitatē atqꝫ vigorem/et honorificentiā imperialē. ⁊. j̄. ibi. ⁊ tenētes frenū equi ipsius pro reuerētia beati Petri stratoris officiū illi exhibuim⁹ ⁊c̄. ⁊. c. duo sunt. ibi. in fi. quippe quū videamus regū colla ⁊ principū submitti genubus sacerdotū:⁊ osculata eorū dextra orationib⁹ eoꝝ credant se excōicari vel muniri. ⁊. c. si imperator. ibi. Nō ad seculi potestates: quas si fideles sunt ecclesie sue/sacerdotibus voluit esse subiectas. ⁊ j̄. ibi. Imperatores christiani subdere debent executiones

Spūalis est po

ſuas eccleſiaſticis p̄ſulibus:non p̄ferre.⁊ in pſ.ij.dicit
⁊ nunc reges intelligite eru.qui iudi.terrā.ſeruire dn̄o in
ti.⁊c.xxiij.q.iiij. nō inuenitur.ſup quo dicit gloſ. ꝙ chriſtꝰ
hic loquit̄ ad reges terre/dicens.Et nūc me conſtituto re
ge ſicut p̄dixi.pſ.ij. Ego aūt conſtitutꝰ ſum rex ab eo.
vos reges qui iudicatis terrā:ne contriſtemini:ſed intelli
gite ⁊ erudimini.expedit em̄ vobis vt ſub illo ſitis/a quo
eſt intellectus ⁊ eruditio.⁊ expedit vt temere nō domine/
mini/ſicut illi q̄ nulli putāt ſe eſſe ſubiectos.⁊ dn̄o omniū
ſeruiatis.i.chriſto ⁊ filio dei.quare ⁊ nō eius vicario quē
ſui loco p̄fecit eccleſie:et ſi reges ei obedire debent: q̄re
⁊ non ij omnes qui qualitercūq̄ ſubſunt regibus: immo
multo magis ꝙ̄ regibus.quia quantū ad omnia eſt ſupe
rior.⁊ q: totius poteſtatis ſpūalis ⁊ tēporalis apicem te/
net.vñ ſi ſummus pontifex mandet vnum:⁊ quicūq̄ prin
ceps temporalis contrariū:obediendū eſt magis ſummo
pontifici/ꝙ̄ principi.xi.q.iij.qui reſiſtit.diſ.viij. que cōtra.
¶ De alijs autē pōtificibus ſecus eſt.op.ar.xviij.di.ſi ep̄s
metropolitanus.q: non habēt plenitudinē poteſtatis. ex̄
de vſu pal.ad honorē.vnde in ijs que ad ſalutē anime pti/
nent:magis eſt eis obediendū/ꝙ̄ principi.xi.q.iij.iulianꝰ.
In ijs autem que ad bonū ciuile pertinēt:magis obediē/
dum eſt principi.vt p̄e.c.ſi ep̄s.⁊.c.que cōtra. Tēporalis
itaq̄ poteſtas ita cōparatur ad ſpiritualē/ꝙ ei ſubijcitur
et obſequit̄:ab ea inſtituitur:ab ea iudicat̄:in ipſam redu
citur/⁊ ordinatur:in ea cōtinetur/⁊ reſeruat̄.Et hoc ſim/
pliciter ⁊ maxime verum eſt de poteſtate plenaria ſpūali:
qualis eſt in ſummo pontifice.De poteſtate aūt ſpirituali
Spūalē ſm partem:qualis eſt in alijs p̄latis: verū eſt ſm aliq̄d/
ptātē p̄e ⁊ in parte:vt ſuperius eſt probatū. ¶ Qꝛ autem ſpūalis
ſtare tē/ poteſtas ſit dignior ⁊ ſuperior tēporali ptꝫ ex multis.Pri/
porali,p/ mo ex decimarū datione:quas poteſtas tēporalis dat p̄e
batur. latis eccleſie:in recognitionē ſeruitutis dei: a quo habēt
res tēporales:⁊ poteſtatem ſuper ipſas.xcvi.di.ſi impera/
tor.eo modo quo aliqui ſunt tributarij alicui dn̄o ratione
eius qđ tenent ab eo.ex̄ de cenſi.omnis.iſta ratio ꝓbatur
xvi.q.i.decime.ex̄ de deci.tua nobis fraternitas. Secūdo
ex ſanctificatione ⁊ benedictione. quia ſpūalis poteſtas
tēporalem ſacrat ⁊ benedicit.qui aūt benedicit/maior eſt
vt dicit apl's ad Heb.vij.ibi.ſine vlla aūt contradictione/
qđ minus eſt/a maiore benedicit̄.xxi.di.deniq̄. Tertio ex
rerū gubernatione.quia ſicut in ordine rerum ſpūalia re
gunt corporalia:⁊ corporalia groſſiora ꝑ ſubtiliora regū/
tur:Sic in eccleſia que optime ordinata eſt/poteſtas tem
poralis per ſpūalem regitur:vt corpus per animū/qui ei
ꝑponit̄.xxxviij.di.ſedulo.Et ſicut in vniuerſo vnū corpus
per aliud gubernat̄:⁊ corpus per ſpiritū:⁊ ſpūs inferior ꝑ
ſuperiorē:⁊ omnis ſpūs per deū:vnde Leo papa.Tunc ex
natura pax hoīs/⁊ vera libertas:qñ ⁊ caro animo iudice
regitur:⁊ animꝰ deo p̄ſide gubernat̄.Sic in eccleſia po
teſtas tēporalis per aliam tēporalem:⁊ tēporalis per ſpi/
rituālē: ⁊ vna ſpūalis ꝑ aliā: ⁊ oīs ſpūalis per vnā primā
ſummi pōtificis gubernat̄.ad hec.xi.q.iij.cure.ex̄ de treu.
Tꝑalis ⁊ pa.c.i.ij.q.vi.ad romanam. ¶ Qꝛ aūt ſpūalis poteſtas
poteſtas p̄habeat tēporalem:ita ꝙ ſuper tēporalia poſſit:⁊ ꝙ ſub
quātum ea ſint principes ſeculares:⁊ per conſequens ij q̄ ſubſunt
ad ſpūa/ principibꝰ:non ſolū quantū ad ſpūalia/ſed etiā quantum
lia ⁊ tem ad tēporalia:ꝓbatur multipliciter.Primo quidem q: cui
poralia cōmittitur principale/intelligitur cōmitti ⁊ acceſſoriū.ex̄
ſubeſt de reg.iur.acceſſoriū.lib.vi.⁊ ex̄ de dona.inter vi.⁊ vxo.de
ſpūali. prudētia.vbi de hoc legit̄ ⁊ no.in gloſ.bene dicit.Sed po
teſtas ſpūalis eſt principalis:tēporalis autē eſt acceſſoria
reſpectu eiꝰ quū ſub ea ⁊ ꝓpter eā ſit. vt ſupra ꝓbatū eſt.
Ergo cui cōmittit̄ ſpūalis/intelligit̄ cōmitti etiā tēpora/
lis.vt p̄e.c.de prudētia. Petro aūt ⁊ ſucceſſoribus eiꝰ cō/
miſſa eſt a chriſto ſpūalis poteſtas/⁊ plene. vt ſupra ſepe
dictū eſt.ergo ⁊ tēporalis.q: chriſtus cuiꝰ papa vicariꝰ eſt.
ex̄ de trāſla.quāto.ſuo modo vtrūq̄ exercuit.x.di.qm̄.Itē
qui curā habet de fine:oportet ꝙ etiam de ijs que ſunt ad
finē/curam habeat. Sed ſpūalis poteſtas curā habet de

fine hoīs:qui eſt ſalus ⁊ beatitudo anime:ergo curam ha
bebit de oībus ijs que ad hūc obtinendū cōferre poſſunt:
et de ijs que ipſius executionem impediūt.Inter hec aūt
ſunt tēporalia.quia eorum bono vſu meremur eternū p̄e
miū.⁊ abuſu eternā penā.ar.bo.xi.q.i.expedit. de pe.diſ.i.
§.ex his oībus.R.idem ſuper danielē.Quāobrem ſpūalis
poteſtas etiā ſuper tēporalia pōt:inquantū ordinatur ad
finē ſalutis.Et q: ad hoc ſunt nobis data a deo: vt eis be/
ne vtamur in ordine ad ſalutē:nec aliter appetēda ⁊ poſ/
ſidenda ⁊ diſpēſanda ſunt:ꝙ̄ ꝓpter beatitudinē:Ideo ſpi
ritualis poteſtas extēdit ſe ad illa:ſm id ad qđ nobis da/
ta ſunt:⁊ ſm qđ a nobis habenda ſunt.Unde ad ſpūalem
poteſtatē pertinet imperare bonū eorum vſum:⁊ ꝓhibe/
re abuſum.Nam oīs cauſa ad puniendū peccatū ad eccle
ſiā pertinet.ex̄ de iudi.nouit.Item ſicut chriſtus eſt caput
fideliū:⁊ ſm animas/⁊ ſm corpora.Ephe.i. Ipſum dedit
caput ſupra oēm eccleſiā.⁊ ad Col.i.Et ipſe eſt caput cor/
poris eccleſie.ex̄ de ſacra vnc.c.i.§.caput aūt.Ita ⁊ eius vi
cariꝰ equaliter poteſtatē habet ſuꝑ corpora ⁊ ſuper ea q̄
corporali vite deſeruiūt:cuiuſmodi ſunt exteriora bona ⁊
tēporalia:inquantū ipſa vita corporalis ⁊ ad ipſam cōfe/
rentia organice ad ſalutē adminiculant̄. Nā ad actiones
ſpūales vtitur corporeis mēbris.ꝓpter qđ apl's ait.quod
ipſa corpora veſtra templū ſunt ſpūs ſancti q̄ habitat in
nobis.i.Cor.iij.⁊.vi.c.⁊.ij.Cor.vi. ¶ Item ſpūalis pote/
ſtas tēporalem pōt iudicare rōne delicti.xxiij.q.v.admini Tꝑalis
ſtratores.xxxij.q.v.precepit.ex̄ de iudi.nouit.⁊ eam requi/ poteſtas
rere ꝓ defenſione eccleſie. Poteſt etiā ab ea ⁊ ei ſubditis a ſpūali
exigere auxiliū/⁊ ſubuentionē perſonarū ⁊ rerum ꝓ cō/ iudicat̄.
muni vtilitate eccleſie.ad hoc.xcvij.di.eccleſie.xxiij.q.viij.
vt pridē.⁊.q.iiij.ſicut excellentiā.Ex his aūt ſequitur ꝙ ei
ſubijciatur in tēporalibus.q: ⁊ ipſa tēporalis poteſtas nō
plus videt̄ poſſe in ſibi ſubiectis.Item principes etiā ſecu
lares nedū ſubditi/de ſuis tēporalibus decimas ſoluunt.
no.ex̄ de ma.⁊ obe.oēs principes. ¶ Item ſm ius diuinū
nullus iuſte poſſidet/ſi dei dominio a quo id hꝫ volūtarie
non ſubdatur:⁊ ſi eo non recte vtatur.ꝓpter qđ infideles
et peccatores:q̄ ſe dei dominio ſubtrahunt:⁊ tēporalibus
peruerſe vtunt̄:indigne ac iniuſte ipſa tēporalia poſſidēt:
ſm ius diuinū.quicquid ſit de iure humano.⁊ ſm hoc ve
rificatur illud Aug. ꝙ Iure Diuino Oia Sunt Iuſtorū.
xxiij.q.vij.c.i.ij.⁊.iij. Non eſt autē ſubiectus deo/q̄ non eſt
ſubiectꝰ eccleſiaſtice poteſtati.xxiij.q.i. didicimus. Rectꝰ
q̄ vſus temporaliū eſt ſm ordinē ad finē quē ſpūalis po/
teſtas intendit:⁊ ad quē dirigit:quare nullꝰ iuſte poſſidet
aliq̄d tēporale:niſi in eiꝰ poſſeſſione poteſtati ſpirituali ſe
ſubdat.hoc aūt non eſt:niſi ſpūalis poteſtas ad ipſa tēpo
ralia ſe extendat. ¶ E Recte ꝓpterea quidā docent ꝙ
ſpūalis poteſtas ad temporalia ſe dupliciter extēdit. vno
modo quātum ad vſum ꝓprie neceſſitatis. Dignū eſt em̄
vt qui ſpūalia ſeminat:metat carnalia.i.ad Cor.ix.xiij.q.
i.§.his ita reſpōdetur.ex̄ de p̄ſcrip.cū ex officio.Alio mo
do quantū ad iudiciū.q: quū de ſpūalibus iudicet:que ſu
periora ⁊ potiora ſunt:pōt etiam de tēporalibꝰ iudicare:
vel mediate vel immediate.ſicut ſuperiꝰ dictū ⁊ expſſum
eſt.xi.q.i.quicūq̄ litem. ¶ D Qꝛ aūt poteſtas tēporalis
inſtituat̄ per ſpūalem:licet ſit ſuperiꝰ declaratū: tñ adhuc Spūa/
ſic arguit̄. Populus em̄ iſraeliticus figurabat ppl'm chri lis tēpo/
ſtianū:⁊ q̄ in illo populo cōtingebāt:figura erāt horum q̄ ralē inſti
ſunt in ppl'o chriſtiano.i.Cor.i. In illo aūt ppl'o electione tuit.
ſummi pōtificis ⁊ regis non cōmiſit deus populo:ſed ſibi
reſeruauit.ſicut đ: Deut̄.xvij.Eum conſtitues regem quē
dn̄s deꝰ tuus elegit.Vñ ex ſpeciali dei ordinatione inſtitu
ti ſunt iudices in populo illo.⁊ poſtea reges.viij.q.i.licet.
Quare in ppl'o chriſtiano ex ſpeciali dei ordinatione de/
bēt reges inſtitui.Hec aūt dei ordinatio declarabatur in
veteri teſtamēto per ꝓphetas vel ſacerdotes:a q̄bus vn/
gebātur aliqui in reges.quare etiam in nouo teſtamento
etiā declarari debet per ſacerdotes poteſtatē ſpūalem ha
bentes.⁊ ſm hoc ſpūalis poteſtas inſtituere dicit̄ tēpora/

lem: inquantū vice dei agit. ꝛ id qđ ipse agit dicit deus agere: q: qui per aliū facit: per se facit. ex de p̄scrip. si diligenti. ꝛ de sen. ex. mulieres. in fi. vbi de hoc in glos. si sup:a. Sed hmōi institutio p:incipū in ecclesia iure diuino non exclu dit illā que de iure humano est: sed eā format ꝛ perficit. vt superius est dictū. Nā ꝛ in institutione pontificū que fit per superiorē pontificē/p:ecedit quedā imperfecta institutio ꝑ ius electiōis. de hoc legit ꝛ no. lxiij. di. quāto. ¶ E Cum aūt potestas tēpo:alis ꝑ sp̄ualē iudicet/p:eter sup:adicta sic ostendit. P:incipes em̄ tēpo:ales de facili degenerant a bono regimine: ꝛ efficiunt ty:āni. qđ p3 in multis exemplis: tā apud gentiles/ꝙ in pp̄lo israelitico: ꝛ post ch:istū in pp̄lo ch:istiano: in q̄bus plures p̄ncipes ty:āni fuerūt: pauci aūt reges veraciter. Et huius ratio est: q: regi conceditur magna potestas. ꝛ q: non est nisi hōis virtuosi bene ferre bonas fo:tunas: ideo in eo cui tam magna potestas cōceditur: perfecta virtus requirit. Perfecta aūt virtus in paucis inuenit. Et ideo pauci reges regaliter p̄ncipant. plures aūt ad ty:ānidem declināt: ꝛ maxime ꝑpter cupiditatis vitiū: q̄ radix est oīm maloꝝ ꝭm ap̄lm. j. ad Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. Hinc est ꝙ dn̄s in populo israel a p̄ncipio nō instituit regem cū plena potestate: sed iudicē ꝛ gubernato:ē/in eoꝝ custodiā. postea vero regē ad petitionē populi quasi indignatus cōcessit. qđ p3 per illud qđ ait ad Samuelē. Non te abiecerūt: sed me: ne regnē super eos. j. Reg. viij. viij. q. j. audacter. Hec aūt facilis declinatio p̄ncipū ad ty:ānidem vergit in dispendiū salutis ꝛ ipsoꝝ p̄ncipantiū iniuste/ꝛ etiā subdito:um. qui dū ty:ānice opp:imunt in ea q̄ sunt saluti cōtraria decidūt. Deus autē ecclesiam suam sic vult disponi ꝛ gubernari: sicut magis expedit saluti fideliū. sed p:incipes seculares ad ty:ānidem cito conuertibiles vt in pluribus vtile ꝛ necesse est/vt iudicentur per superiorē aliquam potestatē in ecclesia: cuius timo:e ab exercenda ty:annide retrahantur. ¶ F

Ex dictis aūt ꝛ circa dicta possumus aliqua elicere: ꝛ aliqua notabiliter considerare circa potestates istas. P:imo q̄dē considerādum est ꝙ q: potestas tēpo:alis p:eexistit in sp̄uali: sicut inferio: virtus in superio:i: et causatū in causa. vt dictū est. Ideo quicūꝙ sunt sub potestate tēpo:ali: sunt etiā sub spirituali. non aūt econtra. vt dictū est. Nā sub sp̄uali sunt tā clerici ꝙ laici: licet clerici specialius. q: eoꝝ status est spiritualio:. quū sint specialiter in so:tē dn̄i electi. xxj. di. cleros. xij. q. j. clericus qui. Sub tēpo:ali aūt sunt laici solū. nec tñ quantū ad oīa: sed solū quoad tēpo:alia. Clerici aūt a tēpo:ali potestate sunt liberi. quū sint ad sp̄ualia deputati. ex de immu. eccle. nō minus. c. j. ꝛ c. aduersus. xvj. q. j. placet. ꝛ c. generaliter. Ex aliqua tñ causa ꝛ ꝑpter aliqđ tempo rale subijciunt interdū p:incipi seculari/ꝭm aliquē modū xvij. dist. nec licuit. xxiij. q. viij. §. ecce. ¶ G Item oīa bo na tēpo:alia q̄ subsunt potestati tēpo:ali/subsunt etiā spirituali. non tñ eodē modo. q: tēpo:ali subsunt immediate sp̄uali v̄o mediate tēpo:ali subsunt: quantū ad immediatam administrationē ꝛ dispēsationē. Sp̄uali aūt quantū ad p:incipalē o:dinationē. Quedā v̄o tēpo:alia subsunt sp̄uali: q̄ non subsunt tēpo:ali. vt sunt illa q̄ ad sp̄ualia cōnexionē habēt. vt ecclesiastica beneficia: siue cōstent in decimis/p:imitijs/oblationibus fideliū: siue in ijs que donātur ecclesijs ex deuotiōe: siue in alijs q̄ qualitercūꝙ obueniūt/aut acquirūtur ecclesijs. ad hec. j. q. iij. si quis obiecerit. c. saluato:. c. pueniēt. ex de iudi. quāto. ex de iure pa. consulit. ꝛ c. de iure. ex de penis. in q̄busdā. ex de v̄. signi. causa carpēsis. ex lib. vj. de elec. generali. xvj. q. vij. decimas. x. q. j. in p:imis. viij. c. ¶ Item oēs actus q̄ conueniūt potestati tēpo:ali: conueniunt etiā sp̄uali. non tñ eodē modo: sed excellētius. Nam sp̄ualia conueniunt ꝭm imperiū: ꝭm nutū: ꝭm directionē: ꝛ immediate. Tempo:ali aūt cōueniūt ꝭm vsum: ꝭm ministeriū: ꝛ obsequiū: ꝛ mediate. Sed spirituali cōueniunt aliqui actus: qui nō cōueniūt tempo:ali: et de q̄bus nō debet nec potest sine offensa se intromittere tempo:alis. cuiusmodi sunt actus sp̄uales: ꝛ circa sp̄ualia. ex de cōst. ecclesia. de re. ecce. non alie. cum laicis. xcvj. di. bene quidem. ex de elec. quisquis. ex de iudic. at si clerici. de fo:o cōpe. si diligenti. x. q. j. sancto:ū. cum si. Et hmōi ratio sumitur ex o:dine potestatū. q: inferio: potestas nō debet sibi vsurpare que ad superio:ē pertinēt. ex de of. le. qđ translationē. vñ ꝛ plures hunc o:dinē peruertentes: ꝛ ea que nō conueniūt ꝑp:io gradui/ꝛ officio: puniti legūtur. sicut p3 de Ozia rege incēsum offerēte. ij. Paralipo. xxvj. ibi. Nō est tui officij Ozia/vt adoleas incēsum dn̄o. Idem in Saule. j. Regū. xiij. ꝛ xiiij. ꝛ. j. statimꝙ o:ta est lep:a in frōte eius. ij. q. vij. §. his ita. ij. Idē in Datan ꝛ Abiron vsurpātibus officiū suum. Nume. xvj. vij. q. j. deniꝙ. ex de elec. licet. ꝛ de pluribus alijs. vt beatus Dionysius pulch:e ostēdit in ep̄la ad Demophilū. vbi post exēpla multa que ponit ad hoc ꝙ aliqs non debet agere nisi ea q̄ pertinent ad ꝑp:iū officiū: cōcludit: Quare non est fas sicut sancta eloquia dicūt: nec ea que iusta sunt: nō ꝭm dignitatē exeq. opo:tet aūt vnumquēꝙ sibi attēdere: ꝛ nō altio:a ꝛ p:ofundio:a intendere: deliberare aūt ea sola que sunt ꝭm dignitatē ipsi o:dinata. hucusꝙ dionysius. ¶ H Uerum tamen q: nōnulli p̄ncipes tēpo:ales de quibusdā se sp̄ualibus intromittūt: vt de collatione beneficioꝝ ecclesiasticoꝝ. vt Rex Frācie in multis ecclesijs regni sui. aut custodia reꝝ ecclesiasticarū. vt in cano. ex lib. vj. de elec. generali. Ideo vt videat quomodo pōt eis cōuenire aut non: Sciendū ꝙ quedā ꝭm se sunt pure sp̄ualia. ꝛ ad hec nullo modo se extēdit potestas tēpo:alis: cuiusmodi sunt absolutio a pctīs in fo:o pnīe: consecratio eucharistie: ꝛ collatio alioꝝ sacramētoꝝ que ad p:esbyteros nō ad alios spectat. j. q. j. multi. de peni. dist. j. verbū. ex de peni. ꝛ re. noua. ¶ I Quedā aūt sunt sp̄ualia: non ꝭm se/sed ꝑpter connexionem quā habēt ad sp̄ualia. sicut ecclesiastica beneficia. j. q. iij. si qs obiecerit. ꝛ ad hec aliquo modo pōt se extēdere potestas secularis: ꝛ aliquo modo nō. Nā virtute p:op:ia non se extēdit ad hoc: sed in virtute virtutis sp̄ualis et potestatis/q̄ superio: est: pōt se extēdere instrumentaliter ꝛ ministerialiter. Vñ quando p:inceps tēpo:alis dicit cōferre beneficiū ecclesiasticum/et collatione potestatis sp̄ualis. talis collatio est a potestate sp̄uali: sicut ab habēte autho:itatē conferēdi. a p:incipe aūt est: sicut adminiculū exhibente in huius collatione: p:esentādo: vel exp:imendo personā aptā vel dignā. ad hec faciunt ea q̄ no. in summa. j. q. j. lxiij. di. hadrianus. ij. ꝛ. c. se. facit lib. vj. de elec. generali. ex de offi. leg. dilectus. ex de his q̄ fi. a pla. cū in apostolica. i fi. ꝛ vide quod no. xvj. q. viij. decimas. j. ex de deci. q̄uis. Si aūt talis collatio fiat a p:incipe sine cōsensu exp:esso sp̄ualis potestatis/q̄ in hoc habet autho:itatē: nulla est ipsa collatio de iure. vt est exp:essum. xvj. q. vij. laicis. ꝛ vide qđ ibi no. nec ex cōsuetudine quantūcūꝙ lōgeua/pōt hoc licitū sibi esse: quinimmo quāto talis consuetudo diuturnio:/tāto detestabilio:. ex de simo. cū in ecclesie. ꝛ c. non satis. vbi de hoc. Secus si de hoc haberet p:iuilegiū: vt no. p:e. c. laicis. ¶ Scđo considerandū est ꝙ quū dicit potestas tēpo:alis p:eexistere in illo apud quem est sp̄ualis: non ita est intelligendū quasi per duas potestates diuersas ꝛ distinctas habeat: sed q: per vnam suā potestatē super sp̄ualia ꝛ tēpo:alia potest. Nā inferio:a sunt in superio:ibus vnitiue: ꝛ qđ in inferio:ibus distinguitur: in superio:ibus vnitur. Dicit tamen in ipso esse duplex potestas ꝑpter respectū ad actus diuersos. nā p:out exercet actus spirituales/ꝛ administrat sp̄ualia: dicitur habere potentiā sp̄ualem. p:out aūt dirigit/ꝛ consulit/ꝛ imperat in tēpo:alibus: dicitur habere potestatē tempo:alē. Sic ergo vna potentia rationis distinguitur per officia diuersa in superio:ē ꝛ inferio:em. q: ꝭm ꝙ intendit eternis ꝑspiciendis ꝛ cōsulendis: dicit ratio superio:. ꝑut aūt intēdit rebus tēpo:alibus: dicit inferio:. vt btūs Aug. ait. Sic vna potestas habentis potentiā spiritualem/dicitur tempo:alis et sp̄ualis: ꝛ distinguitur circa officia: ꝛ dicitur inferio: ꝛ su

Tpalia oīa sp̄uali subsūt ptāti.

Beneficioꝝ ecclesiasticoꝝ collatio an ad tpalē spectet ptātem.

perior diuersis respectibus. q: tamen denominatio fit a digniori: ideo simplr dicitur hec ptās spūalis. ad hanc rationē facit ex̄ de sacra vnc. c. j. §. quia vero. ỽ. in vertice vero. ¶ Tertio considerandū est ꝙ licet ille qui habet potestatem spūalem/ p:ehabeat in illa etiā temporalē: nō tm̄ est supfluum esse in eccl'ia pncipem/ tēporalem tm̄ potestatem habentē. P:imo quidē ꝑpter modi agendi varietatem: q: non eodem modo exercet iurisdictionē temporalem p:inceps temporalis ⁊ spūalis. vt dictū est. vnde ꝑpter diuersos agēdi modos/ opo:tet esse diuersitatem agentiū. ¶ Secūdo ꝑpter indecētiam ⁊ indignitatem. Indignū em̄ est ⁊ indecens: vt illi agant opera viliora: qbus cōpetunt digniora ⁊ potiora. Unde spūali potestati cui cōuenit agere spūalia. xcvj. disti. duo. indignū ⁊ indecens est/ circa tēporalium exercitium occupari. op. ar. xvj. q. j. de p̄sentium. maxime ibi. oimoda est em̄ illius habitus ⁊ isti⁹ officij diuersitas. ⁊ nemo deo militās. ꝑm apostolum. ij. ad Timo. ij. implicat se negotijs secularibus. lxxxviij. dist. consequēs. ⁊ p totum. ex̄ ne cleri. vel mona. sʒ nec ꝓcurationes. ⁊ p totum in rubro ⁊ in nigro. xxj. q. iij. credo. ⁊ p totum. xj. q. j. te quidē. Igitur congruū est esse aliquē inferiorem ptātem: q̄ circa hmōi temporalia occupetur. hoc bene ꝓbatur. j. ad Co:. vj. ⁊. xj. q. j. §. ex his. ibi. secularia ergo iudicia si habueritis: cōtēptibiles. i. laicos qui sunt in eccl'ia cōstituite. ⁊ in. c. te quidem. ibi. neqꝫ em̄ iudicem/ neqꝫ cognitorem secularium negotio: hodie te ordinare vult ch:istus: ne p̄focatus hoim p̄sentib⁹ curis non possis verbo dei vacare. hec vero opera que tibi minus congruere diximus: exhibeant sibijnuicem vacantes laici: ⁊ te nemo occupet ab ijs studijs per que salus hominibus datur. ¶ Tertio ꝑpter libertatē agendi. vt videlʒ spūalis ptās liberior fit ad vacandum spūalibus: dū non impeditur per administrationē temporalium. vt in p:e. c. maxime in. c. te quidem. Non em̄ est homo vt deus: q̄ ꝑpter gubernationem inferio: nō impeditur a gubernatione superio:. nec ecōuerso. immo in hoie intentio circa vnū/ impedit intentionē circa aliud: q: Pluribus intent⁹ mino: est ad singula sensus. ⁊ dū ad vtrūqꝫ festinat: neutrum bene peragit. xvj. q. j. p:esbyteros. ibi. satis em̄ incongruū est: si quū vnū ex his p sui magnitudine diligenter quis non possit implere: ad vtrūqꝫ videatur idoneus. facit. lxxxix. di. singula. ⁊ diuisus in duo/ nō habet sui plenariam ptātem. ex̄ de cleri. cōiu. diuersis. vbi de hoc. ⁊ apl'us j. ad Co:. vij. ibi. qui autē cum vxore est: solicitus est que sunt mūdi quō placeat vxori: ⁊ diuisus est. vt p:e. c. diuersis. Ut ergo spūalis ptās sine impedimento intendat circa spūalia ⁊ diuina: expedit vt sub ea sit alia ptās: q̄ intēdat circa temporalia ⁊ humana. ¶ Quarto ꝑpter adiuto:ij necessitatem. q: spūalis ptās non sufficit p seipsam/ ad exercendum oia illa respectu quo: habet ptātem: sed indiget adiuuari. ⁊ ꝑpter hoc opo:tuit esse quādam inferiorem ptātem: que spūali ministraret in regimine tēporalium: vt ipsam adiuuaret in pluribus que sola non pōt efficere: ipsamqꝫ muniret atqꝫ tueretur. ad hoc. xcvj. dist. cum ad verū ventū est. ibi. ⁊ pontifices p cursu temporalium tm̄modo rerū imperialibus legibus vterent: quaten⁹ spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursib⁹: et deo militans minime se negotijs secularibus implicaret ⁊c. Item Isid. de summo bono li. iij. P:incipes seculi nōnūqꝫ intra eccl'iam ptātis accepte culmina tenent: vt p eādem ptātem disciplinā ecclesiasticam muniant. Ceterum intra eccl'iam ptātes necessarie nō essent: nisi vt qd̄ non p̄ualēt sacerdotes efficere p doctrine sermonē: hoc imperet ptās p discipline terrorem ⁊c. xxiij. q. v. p̄ncipes. ⁊ vide qd̄ ibi sequit. ¶ Quinto ꝑpter ordinis bonitatē. sicut em̄ bon⁹ ⁊ supbonus deus: q̄uis oia per seipm possit: dignitatem cōmunicat regiminis creaturis diuersis: vt bonū ordinis in causando sicut ⁊ in essendo reluceat in rebus ab ipso ꝓductis: sic etiam in ecclesia voluit esse quādam inferiorem potestatem sub spūali: cui tēporalium regimen committeret: ac per hoc inueniatur in ecclesia bonū ordinis: quātum ad regiminis ptātem. hec ratio ꝓbatur. lxxxviij. dist. decreuit. lxxxix. dist. ad hoc. ad hanc materiā optime facit Exod. xviij. ibi. At ille scʒ Jetro cognatus moysi/ nō bonā inquit rem facis. stulto labore cōsumeris: ⁊ tu ⁊ populus iste qui tecū est. vltra vires tuas est negotiū. solus illud nō poteris sustinere. sed audi verba mea atqꝫ consilia: ⁊ dn̄s erit tecum. Esto tu ppl'o in ijs q̄ ad deū ptinent: vt referas que dicūtur ad eum. ⁊. j. P:ouide de omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū: in quibus sit veritas: et qui oderint auaritiam: ⁊ ꝯstitue ex eis tribunos/ ⁊ centuriones/ ⁊ quinquagenarios/ ⁊ decanos/ qui iudicent populum omni tempore ⁊c.

Tpalis ptās ecclesie cō ducibil.

¶ L.

Ex his autem rationibus per quas ostēsum est ꝙ nō supfluit potestas p̄ncipum temporalium in eccl'ia: licʒ spūalis potestas p:ehabeat tēporalem: concludi pōt/ ꝙ spūalis tēporalem iurisdictionē quā habet/ nō debet exercere immediate: loquendo regulariter ⁊ cōmuniter. Hoc em̄ requirit eius modus agēdi: qui est ꝑm imperiū ⁊ directionē: non autem ꝑm imediatam executionē. Hoc enim requirit eius dignitas: cui nō cōuenit inferioribus actionibus intendere. Hoc etiam requirit eius libertas circa spūales actus: cui expedit administratione rerum temporalium nō implicari ⁊ ipediri. vt. s̄. ꝓximo. §. ỽsi. ij. dictum est. Hoc etiam requirit operandi cōmoditas: que ꝓuenit ex eo ꝙ p ptātem temporalem adiuuat et munit. Hoc etiā requirit ordo ptātum: q̄ tolleret si spūalis ptās exerceret imediate iurisdictionē tpalem. vt hec. ỽ. ꝓximo sunt ꝓbata. ¶ L Licet aūt regulariter ⁊ cōiter nō debeat spūalis ptās iurisdictionē temporalē exercere: certis tm̄ causis inspectis ⁊ in aliquib⁹ casibus pōt imediate se de tēporalibus intromittere: sicut ⁊ ipse deus: licet de cōi lege agat in rebus mediantibus secūdis causis: tm̄ de lege speciali aliqñ agit p:eter ordinē secundarū causarū. hec ꝓbantur ex̄ de iudic. nouit. §. nō em̄ intēdimus. ex̄ qui fi. sint legi. lato:. §. si vero. ⁊. c. causam que. ij. §. uos attendētes. ⁊. c. p venerabilem. §. rōnibus. xcvj. di. cū ad verum. ⁊ c. duo sunt. xj. q. j. ꝓuenit. in fi. Casus de q̄bus se eccl'ia de tēporalibus intromittit/ no. ex̄ de fo. cōpe. licʒ. ⁊ plures posui. s̄. in p̄ncipio istius operis: vbi de hoc latius disputaui in. xxxvij. ar. post tria fol. ỽ. dicendū est igit. ⁊. j. e. ỽ. de q̄bus. ¶ Qd̄ aūt possint in casib⁹ ⁊ ex causa habētes potestatē spūalem intromittere se de tēporalibus: regulariter aūt ⁊ indifferenter hec non debeant facere: ex verbis apl'i. j. ad Co:. vj. pōt accipi vbi loquēs ꝯtra illos q̄ iudicia ꝯstituebāt apud infideles/ dicit. An nescitis qm̄ sancti de hoc mūdo iudicabūt: hūc mūdū vocās hoies malos: quos boni iudicabūt ⁊ cōparatione vite ⁊ ptāte. vt glos. dicit. sicut viri Niniuite: ⁊ regina Saba iudeos. cōparatiōe vite. vt dicit glos. Matth. xij. ⁊ Lu. xj. Et subdit apl's. Etsi in vobis. i. p vos/ iudicabit mundus: indigni estis q̄ de minimis iudiceris? q. d. vt glos. supplet. ⁊ vere de his potestis iudicare. Nescitis qm̄ angelos iudicabitis? scʒ malos ⁊ apostatas. quanto magis secularia? sic adaptat ista ỽba Innocē. iij. ex̄ q̄ fi. sint leg. p venerabilē. §. rōnibus. in fi. i. de reb⁹ secularib⁹. ⁊ sequit. Secularia igit iudicia si habueritis: ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia ꝯstituite illos ad iudicandū. Hoc aūt dicit apl's ironice ꝯ illos q̄ eligebāt iudices fideles/ sʒ ꝯtēptibiles. i. idiscretos ⁊ viles. ⁊ huic expositiōi ꝯsonat qd̄ seqt. Ad verecūdiā vr̄am dico ⁊c. Uel alit ꝑm glos. q: dixerat apl's eos posse de his minimis iudicare: determiat q̄ ad hmōi negotia definiēda/ sunt ꝯstituendi. s. ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia. Maiores em̄ spūalib⁹ intēdere dn̄t. Cōtemptibiles ḡ ꝯstituite. i. aliqs sapiētes: q̄ tm̄ sunt mino:is meriti. Apl'i em̄ p̄dicādo circūeuntes/ talibus nō vacabant. ij ergo terrenas causas examinent: q̄ exterio: rerum sapiam perceperunt. qui aūt spiritualib⁹ bonis dicati sunt: terrenis non debent negotijs implicari. vt dum nō coguntur terrebona disponere: valeant

Tpalia an sint a spūalib⁹ administranda.

bonis supioribus deseruire. sic hoc etiã videt Gratian⁹ intelligere.xj.q.j.§.ex his oibus.vbi ponitur ista authori tas apl'i: τ exponit. τ btũs Bern.j.li.de ɔsideratione per tractans hoc verbũ apl'i.Cõtemptibiles ɔstituite ad iudi candũ/informat Eugeniũ papã: vt non se implicet nego tijs tẽporalibus nisi ex causa.sic dicens. Itaqȝ ḃm aposto lum/indigne tibi vsurpas tu apostolicus officiũ vile:gra dum ɔtemptibilium. Unde τ apl'us epm instruẽs. Nemo (inquit) militans deo/implicat se negotijs secularibus. τ paulo inferius adiungit Bern. Ubi aliqñ aliqs aplo iudex sedit hoim:aut diuiso termino:aut distributo terrarũ:Christus ait Lu.xij. Quis me cõstituit iudicem inter vos:vbi Ambro.sic ait. Bene q̃ terrena declinat: q̃ ppter diuina descenderat.nec iudex dignat esse litium:et arbiter facultatum viuo:habens mortuo iudiciũ arbi triũqȝ meritorum. Non ergo quid petas:sed a quo postu les/intuendũ est.nec maioribus intento animo putes mi noribus obstrependũ. vnde nõ immerito refutat hic fra ter qui dispensatorẽ celestium gestiebat corruptibilibus occupare. Nõ ergo transgrediaris terminos quos posue rũt patres tui. Et post ait Bern. Mihi ꝫo nõ videt bon⁹ estimator rerũ/qui indignũ putat apl'is seu apostolicis viris/nõ iudicare de talibus:q̃bus datum est iudiciuȝ in maiora. Quidni cõtẽnant iudicare de terrenis possessiũ culis hoim:qui in celestibus τ angelos iudicabũt: Ergo in criminibus:nõ in possessionibus ptãs vestra. ppter il la siquidẽ:τ non ppter has/claues accepistis regni celo rũ:puaricatores vtiqȝ exclusuri:non possessores. Ut scia tis:ait Matth.ix. Mar.ij. τ Luce.v. q: filius hoĩs habet ptãtem in terra dimittendi peccata.τc. Quenam tibi vi detur maior dignitas τ ptãs:dimittendi pctã:an predia diuidendi: Sed nõ est cõparatio.habent hec infima τ ter rena iudices suos/reges τ principes terre. Quid fines alienos inuaditis: Quid falcem vestrã in alienã messem extenditis.vj.q.iij.c.j. Non q: indigni vos:sed q: indignũ vobis talibus insistere:quippe potioribus occupati. De niqȝ vbi necessitas exigit:audi q̃d censeat apl's.j.ad Cor vj. Si em̃ in vobis iudicabit hic mundus:indigni estis q̃ de minimis iudicetis. Sed aliud est incidenter excurrere in ista/cã quideȝ vrgente: aliud vltra incũbere istis tãq̃ magis dignis tali τ taliũ intentione reb⁹.hucusqȝ Bern. Patet ergo ex his verbis/q̃ spũalis ptãs nõ dȝ indifferẽ ter iurisdictionẽ temporalem exercere:tñ põt τ dȝ causis necessarijs exigentibus immediate se de tẽporalibus in tromittere:vt superius est probatũ.τ ḃm hanc distinctio nẽ saluat ɔtrarietas aliqua/que in pdictis verbis Bern. esse videt. ¶ De quibus aũt tẽporalibus: τ qñ intromit tere se valeat imediate spũalis ptãs:sic doctores determi nant. Nã ad spũalem ptãtem spectat imediate intromit tere se de illis tpalib⁹/que sunt spũalib⁹ aliq̃ mõ annexa. Ĩõ intromittit se de decimis exigẽdis recipiẽdis τ dispẽ sandis.x.q.j.per.viij.pma.c.ex de deci.p totum.xij.q.ij.vo bis.τ.c.vulterane.cum si. Intromittit se de dotibus q̃ an nexe sunt matrimonio qd est sacramentũ:τ de heredita tibus q̃ sunt annexe natis de legitimo toro. ex de dona. inter vi.τ vxo.de prudentia. ex qui fi. sint legi.c.j.τ.ij.τ.c. perlatum.cum si. ¶ Item q: vt dictum est ex authorita te Bern. Potestas iudicis spũalis pncipaliter est in cri minibus:que sunt spũalia mala. Ideo de questionib⁹ tẽ poraliũ q̃ deferũtur cũ denũtiatiõe criminis põt se itro mittere:quñ ad eam ptineat quelibet christianũ corripe re de pctõ. ex de iudic. nouit. Adhuc spectat ad ipm intro mittere se de tẽporalibus/quñ litigium tẽporalium ɔtra riatur paci:que est spũale vinculum. Eph.iiij.q: est chari tatis effect⁹. τ quñ pacis federa sunt iuramẽto cõfirma ta: q: fractio iuramenti crimẽ est de q̃ ad spũalem iudicẽ ptinet iudicare. de his in pre.c.nouit.τ.xc.dist.quasi p to tum.τ.xxiij.q.iij.illi qui.ex de treu. τ pa.c.j.xxj.q.v.quasi per totũ. Item intromittit se de tẽporalibus:ppter defe ctum dñi tẽporalis.ex de fo.cõpe.licet. ¶ Item ppter ne gligentiã seu maliciam pncipis nõ seruantis iusticiam:τ abutẽtis ptãte sibi concessa:τ nõ facientis qd facere tenet in obsequiũ spũalis ptãtis:τ ppter cõmune bonũ.ad hoc ex lib.vj.de sup.ne.pre. grandi.τ.xv.q.vj. item alius. Itẽ intromittit se de tẽporalibus:quñ appellat ad ipam:pre cipue vbi est consuetudo quã tolerat secularis pnceps:τ ab ecclesiastico iudice approbat.ex de ap.si duob⁹. ¶ In tromittit se de tẽporalibus que donata sunt ecc'ie a pnci pib⁹ vel alijs fidelib⁹.lxiij.di.ego lodoic⁹.ex de deci.dudũ. x.q.j.c.ij.iij.cuȝ si.adde qd scripsi.s.in.xxxvij.ar.ꝫ.pmus respicit.§.p ece.ꝫsi.tertio. ¶ Quarto ɔsiderandũ est/q̃ quñ ex dictis appareat q̃ sub christi vicario τ Petri suc cessore tamq̃ sub ptãte causali ac summa/cõtineatur po testas inferior pontificum:τ ptãs tẽporalis pncipum: tñ diuersimode coparatur ad ipm vtraqȝ ptãs. Nam ptãs pontificuȝ ad ipm cõparat sicut causatu ad illud in quo est pfectio ḃm eãdem rationẽ:nõ tñ totaliter:sed in parte. ptãs em̃ que est in summo põtifice/deriuat ad alios pon tifices ḃm eãdem rationẽ τ ḃm eũdem modũ agendi:nõ tñ ḃm suam plenitudinẽ:sed ḃm partem.ad hoc ex de vsu pal.ad honorem. Ptãs aũt seculariũ principum cõparat ad ipm/sic causatũ in quo est pfectio cause efficientis:et ḃm aliam rationẽ. Nam in pncipibus secularibus est so lum tẽporalis ptãs:τ est in eis ḃm aliã rationẽ:τ ḃm aliũ agendi modum/q̃ sit in summo pontifice.ar.ad hoc.cvj. di.cum ad verũ.τ.c.duo. ¶ Quinto ɔsiderandũ est q̃ summ⁹ pontifex nõ solum iure diuino sed etiã iure hu mano habet potestatem tẽporalem:scȝ ex cõcessione a cõ stantino facta:qui monarchiã tenebat imperij.xcvj.di.cõ stantinus. ¶ Si queratur quid operatur hoc ius hu manũ sup diuinũ:dici põt vno modo q̃ hoc ius humanũ est iuris diuini manifestatio. ar.xxiij.q.v.c. remittũtur.§. hinc notandũ.ibi.da dñe/hoc est datã sibi pronũtia egy ptum τ ethiopiam. Uel ad ius diuinũ confirmatio: τ ei⁹ imitatio/τ veneratio.hec em̃ Constantini concessio/fuit subiectionis τ veneratiõis ostensio ad spũalem potesta tem. Et in eo q̃ constantinus beato Syluestro eiusqȝ suc cessorib⁹ regnũ terrenũ τ imperialia isignia τ officia cõ cessit:non authoritatem cõtulit:ȝ reuerentiã impendit:τ regnum terrenũ subiectum esse debere monstrauit.xcvj. dist.si imperator.qd non dubium est dei puidentia esse fa ctum.in cuius manu est cor regum. Prouerb.xxj. in pnci. vt pontificalis apex nõ vilesceret:sed in ampliori hono re haberetur:dum cerneretur tante dignitatis insignijs prefulgere. vt pre.c.constantinus. vltra medium.ibi.vt et pontificalis apex nõ vilescat:sed magis q̃ terreni nostri imperij dignitas gloria τ potẽtia decoretur.τ ar.ad hoc lxxx.dist.episcopi non in castellis.ibi. Nec vilescat nomen episcopi.sed ad honorabilem titulum. τ ex de priuile.c.j. Uel potest dici q̃ ista concessio fuit quedam cooperatio siue ministeriũ ad hoc q̃ potestatem quã christi vicarius habebat iure diuino:posset liberius exercere de facto:qd propter tyrannorũ persecutionẽ ante constantini tempo ra non ita poterat. vnde τ nunc seculares pncipes tueri debent ecclesias/τ ecclesiarum prelatos.vt libere valeãt exercere que saluti fidelium expediũt:τ iure suo vti sine impedimento. ad hoc.xcvj.dist.boni principis. xxiij q.v principes.τ.c.administratores. Et maxime impator.lxiij. distinc. tibi domino. ex in demen. de iureiuran. roman. principes.§.ego henricus. ¶ Potest etiam dici q̃ ex hu iusmodi concessione potest summus pontifex magis im mediate se de temporalibus intromittere.quod ex eo pa tet:quia quñ vacat imperium:exercere potest immediate iurisdictionẽ tẽporalem.ex de fo.compe.licet. Et sic aliter exercet iurisdictionem temporalem: vt habet eam iure diuino:τ aliter/vt habet eã ex iure humano. vnde in ipso magis distinguitur temporalis ptãs a spũali:put tpalis cõuenit ei ex iure diuino:q̃ vt cõuenit ei ex iure humano. q: ḃm qd cõuenit ei ex iure diuino: hȝ eam vnitiue in ipa spũali ɔtentã. vt aũt cõuenit ei ex iure humano. hȝ eã di-

De q̃b⁹ tpalib⁹ papa se itromittat.

Ius hu manum quid vl tra diui num fa ciat.

stinctiue ab ipsa spūali potestate diuisam atq3 distinctā. verū tñ etiā put habet eam iure humano: exercet ea3 per ministerium alior: vt spūalibus actibus liberius valeat insistere: qui sunt ei magis cōuenientes ꝛ ꝓpꝛij. ex̄ ne cleri. vel mo. eps. lib. vi. xcvi. di. duo. Adde hic qđ scripsi. s. in primo. lv. ar. in fi. ¶ Sexto considerandū est ꝙ sicut spūalis potestas p:ehabet tēpoꝛalem excellenter: sic tēporalis potestas / que est intra ecc̄iam / participat aliqđ spiritualis potestatꝫ. nō tñ ꝙ spūales actus exercere valeat: sed inquātum spūali obsequitur: ꝛ ministrat: ꝛ act9 quos exercet / ad finē spūalis ordinat: si recte vtitur sua ptāte. q: ipsa tpalia que disponere habet / sunt propter spūalia. abutitur eñ tpalibus: qui non ea oꝛdinat ad spiritualia. Nam sicut cognitio sensibilium deseruit cognitioni intelligibilium: ꝛ oꝛdinatur ad eam: Jta vsus tēpoꝛaliū deseruire debet vite spūali: ꝛ ad illam oꝛdinari. Unde licet finis ꝓximus tpalis ptātis sit alius a fine spūalis: tamen finis vltimus idem est. scilꝫ btitudo supnaturalis: de quo imediate curam hꝫ spūalis potestas. ꝛ ideo tpalis ptās si recta sit: dicit aliquo modo spūalis. dicitur tñ ꝛ denoiat simplr tēpoꝛalis a fine ꝓximo: sicut effectus denominat a causa ꝓxima magis ꝙ a remota. ¶ Deinde est ꝙ regibus adhibetur vnctio: que spūalitatem designat. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. Nō aūt reges nō vnguntur in capite:

Regꝫ inunctio. sicut pontifices: sed vnguntur in bꝛachio: designat ꝙ eoꝛ potestas nō est pncipaliter spūalis: sed p ministerium / et obsequiū. q: per bꝛachiū operamur. vt p:e. c. vnico. de sacra vnc. Adhuc alio modo ptās pncipum secularium in ecc̄ia pōt dici spūalis: videlꝫ fm vitam. Sicut eñ pontifices debent esse spūales fm vitam: sic et pncipes tpales in ecc̄ia. maioꝛ tñ pfectio ꝛ vite spūalitas requiritur in pontificibus ꝙ in pncipibus: quia maioꝛ ꝛ perfectioꝛ est eoꝛ dignitas. xcvi. di. duo sunt. Et maioꝛ in dignitate / maioꝛ erit in vita ꝛ perfectione. i. q. i. vilissimus. iiij. di. deniq3. Unde vtriq3 vngunt. sed pōtifices in capite ꝛ manibus. vt p:e. c. vnico de sacra vnc. q: in eis dꝫ esse pfectio contēplatiue ꝛ actiue vite. xxxvi. dist. si quis. ex̄ de renun. nisi. §. ne putes. pncipes aūt in bꝛachio. quia in actiua se debēt p:ecipue exercere. Nam cū Martha ministrāt. Luce. x. ex̄ de regula. c. licet. ad fi. ꝟ. nec legitur. ꝛ cum Maria fecundi bonis actionibus esse debent. vt p:e. §. ne putes. ꝛ. p. c. licet. ꝟ. ad quod vtriq3. ꝛ quidem de pfecta vita que debet esse in pontificibus nō hic dico. De hoc abunde in pastoꝛali suo btūs Greg. etiam in libꝛo moꝛaliū. ꝛ Ber. ad Eugenium in lib. de consideratione. ac alij plures doctoꝛes in operibus suis tractant. ꝛ Gratianus plenissime a. xxv. dist. vsq3 ad. l. in quibus distinctionibus tractat de. xij. c. apostolice regule. que ponit Paulus ad Timo. i. epistola. c. iij. et ad Titū. c. i. ¶ Articulus. lvij.

Ed de perfecta vita seculariū pncipum ꝛ p:ecipue regum qui sunt superioꝛes ꝛ pcellentes. i. Pe. ij. ex̄ de ma. ꝛ obe. solite. ibi. siue regi quasi pcellenti. aliqua pauca ex maioꝛ doctrina ponenda sunt. vt ex eis magis appareat quō eoꝛ potestas debet esse spūalis: ꝛ ad finem spūalem oꝛdinari. lꝫ eñ. s. xlij. ar. aliqua dixerim circa hoc tamen aliquid amplius est addendū. ¶ A Est g̃ p̄mo tenēdū ꝙ secularis

Rex malus non vere rex est. ptās vt digna sit regis noie recte agere dꝫ. P:au9 eñ rex nōvere pōt dici rex. sicut falsus denarius nō ē denari9. de hoc sunt plures concoꝛ. xlv. dist. vera iustitia. Unde Jsid. ix. lib. etymo. ait. Rex a regendo dꝛ. non aūt regit qui non coꝛrigit se ꝛ alios. Recte igit faciēdo / regis nome tenet. Peccādo aūt amittitur. vnde ꝛ apud antiquos tale erat ꝓuerbiū. Rex eris / si recte facias. si nō facias nō eris. Sic etiā beata Katharina dixit Maxentio. Si animo te rexeris: rex eris. ad hoc. xxi. di. cleros. ibi. sicut rex a regēdo. ij. q. i. scelus. pdit eñ nomen dignitatis ꝓpter delictum. legit ꝛ no. ex̄ de pur. ca. c. i. Subdit aūt Jsid. ꝙ regie virtutes p:ecipue due sunt. scꝫ Justitia / ꝛ Pietas. de his satis dixi. s. xlij. ar. in. i. parte istius operis. Plus aūt in regib9 laudatur Pietas. nam Justitia p se seuera est. sed vera iustitia compassionē habet. xlv. dist. vera ꝛ falsa mia inuenitur. xxij. q. iiij. est iniusta. Jn his aūt addenda est Prudētia. sine qua iustitia ꝛ pietas recte nō valent exerceri. nec multitudo subiecta vtiliter gubernari. De his aūt tribus que necessaria sunt regibus / plene. s. disserui. xli. arti. que hic repetenda nō sunt. Debent quoq3 reges fide ꝛ deuotione deo subdi: vt alios sibi subdere valeant. Digne debent deo mēte adherere: vt firmiter possint regni gubernacula possidere. ad hec. xcvi. di. in scripturis. ꝛ. c. si imperatoꝛ. ꝛ. xcvij. di. ecclesie. xxiij. q. v. res ecc̄ie alit. C. de sum. trini. epl̄a inter claras. Debent non ꝓpꝛium cōmodū aut glīam tyrānice querere: sed bonum cōmune sibi subiecte multitudinis regaliter intendere: atq3 pcurare. bonā scꝫ ꝛ virtuosam vitam: et que ad ipsam adminiculantur. ad hoc. viij. q. i. sunt in ecclesijs. xxiij. q. viij. vt pꝛidem. Debent ecclesias ꝛ ecclesiarū platos reuereri / ꝛ honoꝛare / munire / ꝛ defensare. xcvi. di. boni. c. duo. xxiij. q. v. pncipes. Honoꝛ eñ exhibitus chꝛisti ministro / chꝛisto exhibet. ipso dicente Matth. x. ꝛ simile Luce. x. Qui vos recipit me recipit. xxi. dist. in nouo. xciij. dist. ille p:oculdubio. vi. q. i. sacerdotes. viij. q. i. qui vos spernit. Debent erga diuini cultus ampliationē ꝛ augmentū studiū impendere. vt p:e. c. boni. ꝛ. c. cōstantinus. Debēt aduersarios chꝛisti ꝛ ecc̄ie impugnare. xxiij. q. v. de liguribus. c. duobus. c. seq. ꝛ. xcvij. di. ecc̄ie. Debēt iusta pcipere: ꝛ illicita ꝓhibere. malos coercere ꝛ punire. vt boni inter malos quiete viuāt. xxiij. q. v. regū. ꝛ. c. rex debet. di. iiij. facte sunt. in ꝓhemio decre. rex pacificus. Debent iustū bellum indicere: ab iniusto cauere. xxiij. q. ij. iustum. Debent pdam eque ꝛ iuste diuidere. xxiij. q. v. dicat. Debent fidelitatē quā sibi seruare desiderant / subditis obseruare. xxij. q. v. de foꝛma. xcv. di. esto. Debent inter subditos humiliter se habere. Ecc̄i. xxxij. Rectoꝛem te posuerunt: noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex ipsis. Jtem rex faciat se timeri. Ecc̄i. vij. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute interrūpere iniquitates. Prouerb. xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij: dissipat oīe malum intuitu suo. Sed magis velit amari ꝙ timeri. q: fm Senecam. Nobilis est natura hois. facilius ducit / ꝙ trahatur. Debet tribulatos consolari. Job. xxix. Cūq3 sederem quasi rex circūdante exercitu: eram tamen merentiū consolatoꝛ. Debet susurrones ꝛ bilingues contēnere. ꝛ viles non exaltare. vnde Aristo. Alexandro. Consultoꝛ p:ocerum / seruos contēne bilingues Et nequam: nec q̄s humiles natura iacere P:ecipit / exalta. Jtem rex debet sequi consiliū senioꝛ: non iunioꝛ: blande regendo et dulciter: ꝛ nō dure ꝛ tyrānice: ne perdat regnū. vt Roboam filius Salomon qui de consilio iunioꝛ dixit populo isrl̄. Minimus digit9 meus grossioꝛ est doꝛso p̄ris mei. ꝛ nūc pater meus posuit sup vos iugū graue. ego aūt addā sup iugū vestrū. pater meus cecidit vos flagellis: ego aūt cedā vos scoꝛpionib9. ꝓpter qđ. x. trib9 recesserūt ab eo. iij. Reg. xij. vij. q. i. deniq3. Juuenes eñ cōiter sensu non pollent. ideoq3 nō sunt in ꝯsiliarios assumēdi. Pbus. Nemo iuuenes duces eligit: eo ꝙ certū est eos sapiam non hr̄e. ar. ad h. i. q. i. estoꝛe. xxiij. di. qn̄. Debēt p affabilitatē ꝛ beneficia pcurare vt diligant: ꝛ p iustas vindictas nō ꝓpꝛie iniurie sꝫ legis dei / studere vt timeant. xxiij. q. v. rex debet. ¶ Et vt magꝫ appareat de officio regū: ꝛ de vita virtuosa / q̄ ipsis congruit: pducēda sunt in mediū aliq̄ testimonia. Jn p̄mis g̃ cōsiderandū est id qđ deuteronomij dñs oꝛdinauit. xvij. c. circa reges. P:imo eñ quātū ad modū eligēdi / statuit / vt in electiōe regis spectaret dei iudiciū. Et vt nō fieret rex alterius gentis. qđ ꝛ nunc in ecc̄ia seruādū est. vt videlꝫ in institutiōe regū illoꝛ iudiciū interueniat: qui vicem dei tenent in terris. Non tñ ipsa tollit electio ppl̄o qui habet imperatoꝛē eligere. xciij. dist. legimus. vel alioꝛum qui hoc habent de consuetudine. ex̄ de

Justitia Pietas ꝛ Prudētia.

Hec diligēter obseruēt q̄ imparant.

Jn regꝫ electiōe qđ obseruandū.

elec.venerabilem. Nec requiritur iudiciū pape specialiter.sed sufficit ꝙ tacite in eum consentiat/qui dignus est ad regendū:⁊ obediens matri sue ecclie.ar.lxiij.dist.cum hadrianus secūdus.xcvj.dist.quis dubitet. Et vt nō fiat rex alterius gentis.q: nō dꝫ assumi aliquis in regē: q nō sit fidelis:⁊ de gente christiana.ar.bo.xcvj.dist.si imperator catholicus est.q.d.debet esse. Quia iter fideles ⁊ infideles magna dꝫ esse distinctio.iij.q.iiij.c.j.℟.nec imperere ⁊.q.v.canonica.ibi.qñ sunt eoꝝ gentis. Itē tertius est(qd est nimis absurdū) vt blasphemus christi in christianos vim ptātis exerceat.ex de iude.cū sit. Blasphemus autē est nō solum iudeus:sed quilibet infidelis q ignorat christum:⁊ eū nō colit. Et nulli pagano licitū est sup christianos aliqd officiū exercere.vt p:e.c.cū sit.⁊.liiij.dis. nulla.

blasphemus qs.

¶ Secūdo vero circa reges institutos ordinauit qualiṫ se hr̄e debeant quātum ad seipsos.vt scꝫ nō multiplicarēt currus ⁊ equos:neqꝫ vxores: neqꝫ immensas diuitias:q: ex cupiditate hoꝝ pncipes ad tyrānidez declināt: ⁊ iustitiam derelinquūt: q: Cito Violatur Auro Iustitia.xj.q.iij.paup. Qd non sic est accipiendū:quasi nullatenus debeat huiusmodi apparatibus ⁊ diuitijs abundare. Sed q: nō debeat ex cupiditate/aut inordinato appetitu/horū affluentiā ambire.ar.xlvij.di.sicut.xxxiij.q.v.secūduz. Quātum tñ requirit status regie dignitatis/⁊ cōmune bonū:pōt hoꝝ exterioꝝ bonoꝝ copiam ꝓcurare ⁊ habere.ar.ad hoc.xlj.di.nō cogātur. ⁊ reges mollibꝰ. Matth.xj.vestiunṫ.xxj.q.j.c.j.in fi.q: diuites cum iustitia ⁊ bonis operibus nō abijcit gangrense ꝯcilium.xxx.di.hec scripsimus.⁊ facit ad hoc qd legitur ⁊ no.ex de p:ebē.de multa.§.fi.⁊ in glos.est ꝗ argumentū. ¶ Tertio instituit qualiter se deberet hr̄e ad deū.vt scilꝫ sepe legeret:⁊ cogitaret de lege dei:vt sic semꝑ esset in dei timore ⁊ reuerentia.vñ dicit in p:e.c.Deuṫ.xvij. Postꝙ aūt sederit in solio regni sui:describet sibi deuteronomiū legis huiꝰ in volumine/accipiēs a sacḋotibꝰ leuitice tribꝰ:⁊ habebit secū:legetqꝫ illud oībus diebus vite sue.vt discat timere dñm deū suū:⁊ custodire verba ⁊ ceriuonias eius/q lege ꝑcepta sunt. neqꝫ eleuetur cor eius in suꝑbiam suꝑ fratres suos:neqꝫ declinet in partē dexteram vel sinistram:vt longo tpe regnet ipse ⁊ filij eius suꝑ israel.

Rex lrārū sacrarū sit studiosus.

¶ Est eñi sciendū ꝙ q: bona vita multitudinis/quā rex intendere dꝫ/ordinata est ad finē que est beatitudo celestis:ideo ad officiuꝫ regis ꝑtinet sic bonā vitam multitudinis ꝓcurare/sicut conuenit ad celestem beatitudinē ꝯsequendā. vt scꝫ ea ꝑcipiat que ad celestē patriā ducunt:⁊ eoꝝ ꝯtraria ꝭm qd fuerit possibile īterdicat. ad hoc.xxiij.q.iiij.qñ vult.℟. ⁊ paulo post nabuchodonosor rex ⁊c.⁊.c.nō inuenitur.xj.q.iij.imperatores.ibi.nam inter hoīes penas luit: ⁊ apud deum frōtem nō habebit:qui hoc facere noluit qd ei ꝑ cor regl ipsa veritas iussit. Que aūt sit ad verā beatitudinē via/⁊ que sint impedimēta ipsius/ex lege diuina cognosciṫ: cuius doctrina ꝑtinet ad officiū sacerdotū.q: labia sacerdotis custodiunt sciam:⁊ legem requirūt de ore eius.scꝫ subditi.q: angelus dñi exercituuꝫ est. Malach.ij.⁊.xliij.di.sit rector. Et iō p:ecepit dñs vt rex legem sibi describeret:⁊ exemplar acciperet a sacerdotibus:⁊ illam legeret oībus diebus vite sue:vt discat timere deum:⁊ custodire ꝑcepta ipsius.vñ multum cōuenit regibus crebro sctās scripturas legere vel audire:vt ꝑ exercitiū lectionis sciētie regendi pplm inueniat margaritā. ex de renun. post translationē.§.ceterū. vnde Sozomenus lib.j.in historia tripertita dicit in laudē Theodosij imperatoris. Aiunt te per diem exerceri armis:⁊ subiectoꝝ negotia disceptare: iudicare simul ⁊ agere. Noctibus vero libris intendere. ⁊ de hoc.s̄.xlij.ar.dixi in pma ista parte istiꝰ operis. Rex eñi insipiens perdet pplm suū. Eccli.x. Et ex hoc sequiṫ ꝙ leges quas rex instituit:nō debent a doctrina legis diuine discordare:sed ei ꝯsonare:ac sacris canonibꝰ subijci. Nam sicut ptās subijcitur potestati:sic leges legibus debent esse subiecte.x.di.c.j.⁊ ꝑ totum.ex de ꝓuile.suꝑ specula.in ꝓn.ibi.famulatum.⁊ ex de no.op.nun.c.j.

¶ Quarto instituit qualiter rex deberet se habere ad subditos suos:scꝫ vt non superbe eos contēneret ⁊ opprimeret: nec etiam a iustitia declinaret.xxiij.q.v.regum. De bonis aūt conditionibus christianoꝝ regum.btūs Aug.v.li.de ciui.dei.c.xxiiij.sic ait. Christianos imperatores ⁊ reges felices dicimus: si iuste imperant. si inter linguas.xj.q.iij.in cunctis.⁊.c.inter verba.sublimiter honorantium/⁊ obsequia nimis humiliter salutantiū/non extolluntur. si se eē homines mortales.ꝑs.lxxxviij. Quis est homo q viuet:⁊ nō videbit mortem:meminerint. Si suā ad dei cultū maxime dilatandum ⁊ maiestati sue famulandum curā indefessam adhibent. si deū timent:diligunt:⁊ colūt. si plus amant illud regnuꝫ/vbi non timenṫ habere consortes. si tardius vindicant.facile ignoscunt. Si eādem vindictam pro necessitate regende tuendeqꝫ reipublice/nō pro saturandis inimicitiarū odijs exercent. si eādem veniam nō ad impunitatem iniquitatis.xxiij.q.iiij.est iniusta.sed ad spem correctionis indulgent. Si qd aspere cogunṫ quādoqꝫ decernere:misericordie lenitate ⁊ beneficioꝝ largitate cōpensant. Si luxuria tāto est eis castigatior/quāto posset esse liberior.ij.q.j.scelus.xj.q.iij. ꝑcipua. ⁊.c.in corporis. Si malunt cupiditatibꝰ prauis ꝙ̄ quibuslibet gētibus imperare. Cōstantinꝰ imperator. Quid iuuat barbaras nationes vicisse:si a crudelitate vincamur? Et si hec omnia faciunt:non ꝓpter ardorem inanis glorie:sed propter charitatem felicitatis eterne. si pro suis peccatis humilitatꝭ ⁊ miserationis ⁊ oratiōis sacrificium deo suo vero immolare non negligant. Tales christianos imperatores ⁊ reges dicimus esse felices: interim spe: postea re ipsa futuros. Cyprianus etiam in li. de.xij.abusionibꝰ ait ꝙ vnus abusionis gradus est Rex iniquus: qui quū iniquoꝝ rector esse debuerit:in semetipo noīs sui dignitatem non custodit. Nomen enim regis ītellectualiter hoc retinet:vt in subiectis omnibus rectoris officiū ꝓcuret. Sed qualiter alios corrigere poterit:qui ꝓprios mores/ne iniqui sint:non corrigit? quoniā iustitia regis exaltabitur solium.⁊ in veritate solidantur gubernacula populorum. Prouerb.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.⁊.xxv.dis.pmū.cū suis concor.⁊ similibus.

precepta nemini regū nō necessaria.

In quibus autem cōsistit regis iustitia subdit Cyprianus/dicens. Iustitia vero regꝭ est neminem iniuste per potētiam opprimere. Sine acceptione ꝑsonarum inter virum ⁊ proximū suum iuste iudicare. Aduenis ⁊ pupillis ⁊ viduis defensorem esse. Cohibere furta. Adulteria et omneꝫ mechiam punire.ad hoc xxiij.q.v.regum.⁊.c.rex. Iniquos non exaltare. Impudicos ⁊ histriones nō nutrire.ad hec.lxxxvj.di.donare. Cōtra hoc multum offendunt Reges Hispanie. Impios de terra perdere. Parricidas ⁊ periurantes viuere nō sinere.p:e.c.rex. Ecclesias defendere.p:e.c.regum. Pauperes eleemosynis alere.lxxxvj.dist.non satis.⁊.c.pasce.de peni.dist.j.quāobrem. Iustos super regni negotia constituere. Contra hoc Reges Hispanie faciunt preponentes iudeos super negotia ⁊ regni reditus.contra iura.liiij.distin.nulla.ex de iudeis.cum sit.⁊.c.ex speciali. Senes ⁊ sapiētes ⁊ sobrios consiliarios habere.1.q.j.estote. Magoruꝫ ⁊ hariolorum phytonissarūqꝫ superstitionibus non intēdere.xxvj.q.v.nec mirum.⁊ per totuꝫ.ij.q.j.⁊.ij.⁊.iij. Iracūdiam suam differre.xj.q.iij.cum caput.⁊.c.illa.⁊.c.summo. Patriam fortiter ⁊ iuste contra aduersarios defendere.xxiij.q.ij.iustuꝫ.cum.c.seq.⁊.q.iij.fortitudo.⁊.q.viij.vt pridem. Per omnia in deum confidere.ꝑs.cxxiiij. Qui confidunt in domino.de conse.distinc.j.omnis christianꝰ. Prosperitatibus animuꝫ non eleuare/sicut fecit Nabuchodonosor.de peni.distinc.j.§.ex his itaqꝫ.℟si.nabuchodonosor per suꝑbiam. Cūcta aduersantia patienter tolerare.xxiij.q.j.§.j.⁊.c.paratꝰ. Fidem catholicā in deū hr̄e.xcvj.di.si imꝑator. Filios suos nō sinere ipie agere.xxiij.q.v.rex. Certꝭ horis orōni īsistere.vt Dauid in ꝑs.cxviij. Septies in die ⁊c.xcj.di.ꝑsbyter.⁊ ex de celebra.mis.c.j. Ante

Iustitia regis q sit.

boꝛas congruas nō gustare cibum. de ꝯse.distin.j.solent. Ue enim terre cuius rex puer est: ⁊ cuius p̄ncipes mane comedunt.Eccl's.x.⁊ subdit Cypꝛianus. Hec regni pꝛo⸗speritatem in p̄nti faciunt:⁊ regem ad celestia regna ꝑdu cunt. ❡ B Qui vero regnū ſm hanc legem non dispen ſant:multas nimirū aduersitates tolerāt imperij. Id cir⸗co em̄ sepe pax populoꝝ rūpitur: ⁊ offendicula etiam de regno suscitātur:terrarūq; fructus diminuunt̄:⁊ seruitia populoꝝ pꝛepediūtur:multi ⁊ varij doloꝛes ꝓsperitatem regni inficiunt: charoꝛū ⁊ liberoꝝ moꝛs tristitiā confert: hominū incursus ꝓuincias vndiq; vastant:bestie armen toꝝ ⁊ pecoꝝ greges dilacerāt:tēpestas aeris ⁊ hemisphe ria turbata/terrarū fecunditatem ⁊ maris ministeria ꝓ⸗hibent:⁊ aliquādo fulminū ictus segetes ⁊ arboꝝ floꝛes ⁊ pampinos exurūt.Super oia vero regis iniustitia non solum imperij p̄sentis faciem fuscat:sed etiā filios suos ⁊ nepotes: ne post se hereditatem regni teneant:obscurat. Pꝛopter piaculū em̄ salomonis/regnum domus isr'l dn̄s de manibus filioꝛum dispersit: ⁊ ꝓpter iustitiam Dauid regis lucernā.iij.Regum.xj.de semine suo reliquit.Ecce quātum iustitia regis seculo valet/ intuentibꝰ perspicue patet. Pax em̄ est populoꝝ tutamētū p̄rie. vnitas plebis. munimen gentis.cura languoꝝ.gaudiū hoīm.tēperies aeris.serenitas maris.terre fecunditas.solatium paupe⸗rum.hereditasślioꝝ.⁊ sibimetipsi spes future beatitudi nis.ad hec.xxiij.q.v.regum.in fi.ibi.si inquit hec feceritis reges iuda:tenebitis pristinā ptātem.ij.q.j.noli.ibi.si aūt pax humana tam dulcis est ꝓ tēpoꝛali salute moꝛtalium: quāto dulcioꝛ est pax diuina ꝓ eterna salute angeloꝛum? Isido.quoq;.iij.li.de summo bono sic ait. Qui recte vtit̄ regis potestate:ita p̄stare oibus dꝫ: vt quanto magis ho noꝛis celsitudine pollet:tanto semetipm mente humiliet: ꝓponens sibi exemplū humilitatis chꝛisti:⁊ dauid:qui de suis meritis nō tumuit:sed humiliter sese deijciens dixit. Uilis incedam:⁊ vilis apparebo ante deum q̄ elegit me. ij.Reg.vj.Et post. q̄ recte vtitur regia ptāte:foꝛmā iusti⸗tie factis magis q̄ verbis instituit. Nulla ꝓsperitate eri⸗gitur.nulla aduersitate turbat̄.non innititur ꝓpꝛijs viri⸗bus.nec a dn̄o recedit coꝛ eius: al's maledictꝰ est. Hiere. xvij.Et post.Dedit dn̄s p̄ncipibus p̄sulatum ꝓ regimine ppl'oꝝ:⁊ illis eos pꝛeesse voluit/cū quibus vna est eis na scendi moꝛiendiq; conditio.pꝛodesse ergo dꝫ populis p̄n cipatus nō nocere nec in dn̄ando pꝛemere: ⁊ de cōdefen⸗dendo cōsulere.vt vere sit vtile hoc ptāt' insigne: ⁊ dono dei ꝓ tuitione vtantur membꝛoꝝ chꝛisti mēbꝛa.xxiij.q.iij. ꝓ membꝛis.quippe chꝛistifideles sunt ppl'i.quos dum ea ptāte quā accipiūt optime regūt:bonā vtiq; vicissitudinē deo largitoꝛi restituūt.Et post in alio quodā.c.Sub reli⸗gionis disciplina seculi ptātes subiecte sunt: ⁊ q̄uis cul⸗mine regni sint ꝑditi:vinculo tm̄ fidei tenentur adstricti. vt ⁊ fidem chꝛisti suis legibus p̄dicent:⁊ ipsam fidei p̄di⸗cationē bonis moꝛibus cōseruent. Iustum em̄ est p̄ncipē legibus obtemperare suis ⁊c.ix.dist.iustum.palea.ibi vi⸗de. ❡ Hugo autem de sancto victoꝛe de terrena ptāte lo quēs in li.de sacramētis/ ostēdit q̄ debeat obseruare ter⸗rena ptās in exercenda iustitia.dꝫ em̄ obseruare ꝑsonam quia ei nō licet in clericum/seu ecclēsiasticam ꝑsonā ma⸗nū mittere:sed solum in laicū.xj.q.j.quasi per totū. ex̄ de iudic̄.at si. Debet obseruare cām:vt ecclesiastica negotia nō suscipiat:sꝫ tm̄ secularia examinād a.ex̄ de iudic̄.decer⸗nimus.xcvj.di.duo. ❡ Debet obseruare modū ⁊ mensu⸗ram.vt qualibet culpam puniat cōgrua ⁊ cōuenienti pe⸗na.de pe.dist.j.deus diffinitionē. Debet obseruare locum. vt loca sacra violare nō p̄sumat: ⁊ confugiētibus ad illa etiā reis ⁊ pꝛo suis sceleribꝰ condēnandis inoꝛdinate vio lentiā non inferat.xvij.q.iiij.quisquis. ex̄ de immuni.ec. inter alia.⁊.c.fi. ❡ Debet obseruare tēpus.vt sacris ⁊ so⸗lēnibus diebꝰ reuerentiā exhibeat.ex̄ de ferijs.c.fi. Quan do etiā ijs parcendū est/quibus ꝓ suis culpis supplicia debent̄.vnde in exercendo iudicio ⁊ ꝓferenda sn̄ia atten

Que in exercenda iusti⸗tia sint obseruā⸗da.

di debet loci ⁊ tempoꝛis conuenientia. ex̄ libꝛo.vj. decet. ❡ His q̄ modis secularis ptās iustitiā exercere debet/ legum instituta sequēs.xj.q.iij.summo. ⁊ nihil p̄ter iusti⸗tiam ⁊ veritatem appꝛobans in iudicando. Adiūgit aūt vlterius Hugo/quō per oꝛnamenta regalia designātur ea que congruūt regibus. vnde dicit ꝙ secularis ptās hꝫ oꝛnamenta quedā dignitatis sue:quibus ⁊ excellentia oꝛ dinis ostenditur:⁊ sacramentū ministerij figurat̄. Nam annulus fidem:armilla bonā operationē:sceptrū iustitiā gladius vindictam designat. ❡ De p̄mo scilꝫ de annulo. xxx.q.v.nostrates.vnde ⁊ Luce.xv. Dare ei annulū in ma nu.i.ꝑ signaculū fidei exponitur.vnde ibi Beda. In ma⸗nu.i.in operatione.vt opa fide clarescāt:⁊ ꝑ fidem opera cōfirmentur. Item ibi Chꝛyso. Iubet annulū dari/siue signaculi salutaris symbolū:seu desponsationis insigne: ⁊ nuptiarū pignus:q̄bus chꝛistus eccl'iam sponsat:quum anima resipiscens per ānulū fidei iungitur. Osee.ij. De⸗sponsabo te mihi in fide. Hiere.ij. Nūqd obliuiscitur vir⸗go oꝛnamenti sui:scꝫ annuli desponsationis sue. De.ij.de armilla.Ezech.xvj.Dedi armillas in manibus tuis/expo nitur.i.virtutem bone operationis.armilla em̄ oꝛnamē⸗tum manuū est.De.iij.de sceptro.xcvj.di.constantinꝰ.ibi. etiā imperialia sceptra.de iustitia regis ꝑ ipm designata pꝛe.c.regum.xxiij.q.v.De.iiij.scꝫ de gladio vindicte.Ro⸗ma.xiij.ibi.non sine causa gladium poꝛtat.xxiij.q.v.§.j.et c.non solum.De.v.scꝫ de purpura pꝛe.c.constantinus.ibi. chlamydem purpureā. ❡ De reuerentia regi exhibēda j.Pe.ij.ibi.siue regi quasi pꝛecellenti.⁊.j.regem honoꝛifi cate.ex̄ de maio.⁊ obe.solite.De sexto de diademate pꝛe.c. cōstantinus.ibi.deinde diadema capitis nostri.De gloꝛia coꝛone.xij.q.j.duo. ❡ C Illud etiam hic inserendū ⁊ re⸗petendū est/ꝙ quū imperatoꝛ iurat:ꝓmittit se foꝛe defen soꝛem ⁊ pꝛotectoꝛem summi pontificis/⁊ sancte romane ecclesie/in oibus necessitatibus ⁊ vtilitatibus suis: ⁊ cu⸗stodem ⁊ cōseruatoꝛem possessionū bonoꝝ ⁊ iuriū eius. vn de videtur se habere ad papam:sicut se habet manus ad caput:in defendendo ⁊ ministrando. ad hec.lxiij.dist. tibi dn̄o.ex̄ de elec.venerabilem.Et ꝙ tale iuramentū qꝺ pꝛestat imperatoꝛ sit iuramentū fidelitatis ⁊ homagij:est hodie amplius declaratū in clem.cn.ex̄ de iureiu. romani p̄ncipes. Papa etiam euaginatū gladiū sumit de altari ⁊ ei tradit:intelligens in gladio curam ⁊ regimen totius imperij.sic dicēs. Accipe gladium desuꝑ beati Petri coꝛ⸗poꝛe sumptū ꝑ manꝰ nostras/licet indignas/vice tamen ⁊ authoꝛitate sanctoꝝ apl'oꝝ ꝯsecratas/imperialiter tibi concessum:nostreq; benedictionis officio in defensionē sancte dei ecclesie diuinitus oꝛdinatum: ⁊ ad vindictam malefactoꝝ/laudem vero bonoꝝ.ex̄ de homic̄.postulasti. ⁊ memoꝛ esto/de quo ps̄.ait p̄s.xliiij. ⁊ ꝓphetauit/ dicēs. Accingere gladio tuo suꝑ femur tuū potentissime.vt in hoc per eūdem vim equitatis exerceas.molem iniquita⸗tis potenter destruas.⁊ sanctam dei eccl'iam eiusq; fide⸗les defendas:ꝓpugnes:⁊ pꝛotegas. nec minus sub fide falsos q̄ chꝛistiani nominis hostes execres ac dispergas. viduas ⁊ pupillos clementer adiuues/ac defendas. deso lata restaures. restaurata ꝯserues. vlciscaris iniusta. con⸗firmes bene disposita. quatinus in hoc agendo virtutū triūpho/ gloꝛiosus iustitieq; cultoꝛ egregius cū mundi saluatoꝛe/cuius typum geris/in nomine sine fine regna⸗re merearis. ❡ D Hec autem que de imperatoꝛe dicun⸗tur:ad reges alios chꝛistianos suo modo poterūt appli⸗cari. Deniq; pꝛopter malos reges:qui tyꝛanni nunc dicū⸗tur:licet oes reges olim tyꝛanni dicerentur:quia rex gre⸗ce.latine dicit̄ tyꝛānus. Addendum est ad eoꝝ coꝛrectio⸗nē id qꝺ Richardus de sancto victoꝛe suꝑ illud Apoca.j. ⁊ p̄ncepsꝰ regum terre.ait de ipsis. Sunt quidam regū q̄ summo p̄ncipi chꝛisto adherere ꝯtēnunt.q̄ acceptā ab eo ptātem/ſm ipm exercere nolūt.q̄ in subditos seuiūt:⁊ eos deuoꝛāt.⁊ ꝙ supꝛa se p̄ncipē habeant:q̄ eripit inopes de manu foꝛtioꝝ eius.ps̄. xxxiiij.egenū ⁊ pauperem a di⸗

Oꝛnamēta re⸗galia eo⸗rūq; desi⸗gnatio.

Imꝑatoris iuriu randum

in reges plus eq̄ seuiētes

ripſentibus eum: minime perſ(an)t. quos princeps ad ex-
ercitationē ⁊ purgationem electoꝝ ad tps ſeuire permit
tit. viij. q. j. audacter. Sed in tēpore retributionis eos de
hac ſeuitia grauiter iudicabit. Nā potentes potenter tor-
mēta patiētur: ⁊ fortioribus fortior inſtat cruciat⁹. Sap.
vj. viij. q. j. illud. Redeant ergo tales reges (ſi tamē reges
ſunt) ad ꝯſcientiā: ⁊ ꝙ ſup ſe ꝑncipem habeāt: cui de acti-
bus ſuis ſunt reddituri rationē: recognoſcāt. qui ſicut po
teſtatē hꝫ conferre: ſic pōt ⁊ auferre. balthcū em̄ regum
diſſoluit dn̄s: ⁊ pcingit fune renes eoꝝ. Job. xij. c. ⁊ alibi
ſcriptum eſt Eccli. x. c. Sedes ducum ſuperboꝝ deſtruxit
deus: ⁊ ſedere fecit mites ꝓ eis. Hoc certū eſt: vt ex pluri
bus exemplis in ſcripturis colligi pōt. ⁊ aliqua poſui. ſ.
in. xl. ar. ꝟ. ⁊ ecōtra. Sed interduꝫ pctā ppl'i merent᷑ tales
reges: vel potius tyrānos. vt ſacra eloquia teſtant᷑. Abſti
neat ergo populus a culpa: vt liberet᷑ a tyrānoruꝫ plaga.
hucuſqꝫ Richardus. Unde canō. Pro meritis ſubditorū
diſponitur a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij. c. j. et merito. viij. q. j.
audacter.

¶ Articulus. lviij.

Quoniā autē clarū

eſt ex pdictis ꝙ ſumma ptās ſpūalis: cu
iuſmodi eſt poteſtas ſummi pontificis:
primatum obtinet ſuper oēs pontifices
oīm eccleſiarū. Eſt etiā ſuperior dignita
te ⁊ cauſalitate omni tēporali ptāte. illud ꝯcludi neceſſe
eſt ⁊ recipi: ꝙ in ſummo pōtifice ꝑexiſtit plenitudo pon-
tificalis ⁊ regie ptātis. ¶ A Qualis aūt ſit iſta plenitu
do ptātis: ⁊ qbus modis eam hr̄e dicit᷑: conſiderandum
eſt. Nā ipſe chriſtus etiaꝫ ſm ꝙ hō plenitudinē ptātis hꝫ
vt. ſ. dictum eſt in. xiij. ⁊. xl. ar. Sed eius plenitudini non
equatur plenitudo que cōuenit eius vicario. ſic em̄ dicē-
dum eſt de plenitudine potentie: ſicut ⁊ de plenitudine
gratie. dr̄ em̄ chriſtus plenus grā Jo. j. ⁊ chriſti mater ple
na grā. Luce. j. nō tn̄ equaliter: neqꝫ per oīa ſimil'r. chriſt⁹
em̄ dicit᷑ plenus gratia: q: gratiā habuit in ſumma excel-
lentia q̄ pōt haberi: ⁊ ad oēs effectus grē. De iſta plenitu
dine loquit᷑ Jo. j. Et de plenitudine eius oēs accepimus
grām ꝓ grā ⁊c. Sed mater chriſti dr̄ plena grā: q: habuit
grām ſufficiētem ad ſtatum illū ad quē erat electa a deo.
vt ſcꝫ eſſet mater dei. ſed plenior eſſe potuit: q: creatura:
quia datus eſt ei ſpūs ad menſurā: ſoli filio ſine mēſura.
Joā. iij. hoc clare ꝓbat᷑ in clemē. de hereticis. j. m̄. c. ad no
ſtrū. Simil'r eſt dicēdū de potētie plenitudine ſuo mō. q: ple
nitudo potētie ⁊ eſt in hoīe chriſto: ⁊ ē in ei⁹ vicario. ſed in
chriſto eſt plenitudo potētie: q: potentiā plenā habuit ex-
cellenter. in vicario aūt chriſti eſt plenitudo potentie: q:
potentiā plenā habuit ſufficienter / quātum ſcilꝫ neceſſa-
rium eſt fidelibus ad ſalutem. Sed opꝫ ſpālius aliquid
dicere / ⁊ de modo hui⁹ plenitudinis / ⁊ de differentia ei⁹
ad plenitudinē que chriſto cōuenit: nō ſolū ſm ꝙ de⁹ eſt:
ſed etiam ſm ꝙ eſt hō. ¶ Circa qd̄ conſiderandum eſt. ꝙ
potentia de qua nūc eſt intentio: eſt potentia actiua: in q
duo attendi debent. ſcꝫ id qd̄ potentie ſubdit᷑: ⁊ ipſa ratio
potentie: que ꝯſideratur ex modo agendi. ⁊ quātum ad
vtrūqꝫ ſummi pōtificis potentia plena eſt. ſꝫ aliter q̄ po-
tentia chriſti. Quātum em̄ ad eos qui ptāti ſubdūtur: po
tentia chriſti tam plena eſt ꝙ eius ptāti oīs creatura ſub-
iecta eſt / rōnalis ⁊ irratiōalis: celeſtis ⁊ terreſtris: & etiā
infernalis. vnde Matth. vlti. Data eſt mihi oīs ptās ⁊c.
⁊ Phi. ij. omne genu flectatur celeſtiū ⁊ terreſtriū atqꝫ in-
fernoꝝ. Non ſic aūt eſt plena ptās ſummi pontificis: q ſo
lum ſe extendit ad creaturas illas / que ſunt grē ⁊ beati-
tudinis capaces. quū ꝓpter btitudinis finē ꝯſequendū /
ordinata ſit hec ptās. nec ad oēs hmōi creaturas: q: non
ad angelos: ſed ſolum ad hoies. nec ad hos oēs: ſed ſoluꝫ
ad viatores. ꝓpter qd̄ papa dicit᷑ caput oīm viatoꝝ. quia
ſup terram recipit claues: nō extra terram: aut ſub terra.
Matth. xvj. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. ⁊. q. ij. §. j. cum. c. ſeq. vſqꝫ
ad. §. his authoritatibus. ſaluo eo ꝙ ibi dr̄. ⁊ in. c. ibi. ſe. et

vtriuſqꝫ ptāt᷑ plenitudo i ſūmo pōtifice.

Potētie chriſti et ei⁹ vicarij diſcrimen.

dicit᷑ hoc in. lv. ar. ꝟ. ⁊ ſequit᷑. ſupra dixi exponendo autho
ritatē Matth. ſup ꝟbo. ſup terrā. Chriſtus autē dr̄ caput
angeloꝝ ⁊ oīm tam cōprehenſoꝝ q̄ viatoꝝ. ad Ephe. j. c.
in fi. m̄ ex eo potentia ſummi pōtificis dr̄ plena. q: vniuer
ſaliter ſe extendit ad oēs hoies viatores. Proprie autem
viatores dicunt᷑ q̄ ad patriā tendunt. ij aūt ſunt q̄ ꝑ fideꝫ
ambulant. Nam infideles magis debent dici deuiatores
quū a vera via ſalutis aberrent. vnde ptās hec ad oēs fi-
deles extendit ſe. q: nihil ad eccl'iam de ijs qui foris ſunt.
j. ad Coꝝ. v. ij. q. j. multi. Et pōt dici ꝙ ad ipſos etiam infi-
deles. nō inquātum infideles ſunt: ſed inquātū pn̄t fieri
fideles: ⁊ fieri mēbra chriſti: ⁊ vnitati eccleſie aggregari.
ſicut ḡ ſunt fideles in potentia nō in actu: ſic ptās ſummi
pōtificis extēdit ſe ad eos. in potentia: nō in actu. ꝓpter
qd̄ ſup predicto ꝟbo apl'i. j. ad Coꝝ. v. Quid mihi de ijs q̄
foris ſunt / iudicare: hos deus iudicabit. dicit glos. quaſi
diceret: ꝙ de infidelibus non hꝫ iudicare. Ad oēs igitur q̄
ſunt mēbra chriſti ꝑ fidem: eo mō quo chriſti mēbra ſunt:
extendit ſe ptās vicarij chriſti. ex͠ de maio. ⁊ obe. ſolite. §.
nos aūt: ibi. non diſtinguēs inter has oues ⁊ alias. Quō
etiaꝫ papa ptātem habeat ſup infideles. ſ. in. xxxvij. ar. ꝟ.
item ſm Inno. notaui largius i pma iſta parte poſt In-
nocē. ar. xxxvij. f. g. h. vide etiā ar. xl. ⁊ Oſti. q̄ de hoc no. ex͠
de vo. ⁊ vo. re. qd̄ ſup his. ¶ Diuino ḡ iure oīs hō viuens
vita mortali: ⁊ ad militantē eccl'iam qualitercūqꝫ ꝑtinēs:
ptāti ſummi pontificis dꝫ eſſe ſubiectus. ⁊ ob hoc ei⁹ ptās
plena dr̄. vſi Matth. xvj. Sup hāc petrā edificabo eccle-
ſiā meā. nō partē eccl'ie. Nonulli tn̄ ꝑuerſi de facto ſe ſub-
trahūt ab hac plenaria ⁊ ſalutifera ptāte: a qbus lōge eſt
ſalus: dū vicario ſalutis authoris obedire contēnunt. xix.
di. nulli. Quātū vero ad rōnē potentie differt plenitudo
potentie chriſti ⁊ vicarij eius. Primo quidem quātū ad
modū habendi. q: chriſto hoī cōuenit eā hr̄e: ꝓpter vnio-
nē ad dei verbū: ⁊ ꝓpter plenitudinē grē ⁊ ſapiē. aliquaꝫ
etiā potentiā ⁊ iudiciariaꝫ ex merito obtinuit. Quia em̄
iniuſte iudicatus eſt. j. Pe. ij. ⁊ pro dei iuſtitia pugnauit /
⁊ vicit. Apoc. v. vicit leo. ideo meruit eē hoīm iudex. Job
xxxvj. Cauſa tua q̄ſi impij iudicata eſt. Cauſam iudiciūqꝫ
recipiēs. Actuū. x. ibi. ipſe e ſt q̄ ꝯſtitut⁹ ē a deo iudex vi. ⁊
mor. ex͠ de ſum. tri. c. j. §. hec ſancta. in fi. Uicario aūt chri-
ſti cōuenit ptās: nō pdictis modis: ſꝫ ex cōmiſſione chriſti
eā tradētis ⁊ cōicantis. ¶ Scd̄o differt quātū ad modū
agendi. chriſtus em̄ ſic habet potentiā ꝙ ꝑ eā agit ꝓpria
virtute ⁊ authoritate inquātum de⁹: ⁊ nō virtute alicui⁹
ſuperioris. Inquātum vero hō / agit virtute diuinitatis
excellenter. ideo dr̄ hr̄e ptātem excellentie: vt. ſ. dictuꝫ eſt.
Sed chriſti vicarius agit authoritate chriſti inquātuꝫ vi
cē eius gerit. ex͠ de trāſla. quāto. ſm illud apl'i. ij. ad Coꝝ.
ij. Nā ⁊ ego qd̄ donaui ſi quid donaui. ꝓpter vos in pſo-
na chriſti. gloſ. i. ac ſi chriſtus donaret. ⁊ in eadē epl'a ait.
ij. ad Coꝝ. v. c. in fi. Pro chriſto legatione fungimur tāq̄
deo exhortāte ꝑ nos. gloſ. ꝓ chriſto. i. vice chriſti: q̄ fuit le-
gatus dei. Abdias. j. Auditū audiuim⁹ a dn̄o: ⁊ legatum
ad gētes miſit. ⁊ ſimil'r chriſti vicarius pōt dici eius lega
tus. Nā quilibet eps ita vocat᷑. vij. q. j. ſicut vir. in fi. ibi. vt
legatū dei. ⁊ pconē veritatis. ⁊ ex͠ in clemē. de penis. ſi qs.
¶ Et eſt ſciēdū ꝙ ſicut chriſtus ꝑ ſe ac ſua ptāte inſtituit
ſuū vicariū ⁊ legatū in eccl'ia: ita ⁊ chriſti vicarius Petri
ſucceſſor pōt ſuū vicariū ⁊ legatuꝫ inſtituere / nullo hoie
reqſito: vbi ⁊ qn̄ cognouerit ſaluti fideliū expedire. ex͠ de
offi. leg. c. j. ibi. vices noſtras. et. c. ꝙ tranſlationē. ibi. tāq̄
legato tibi cōmiſimus. ⁊. e. t. officij noſtri. ibi. ſiue a nobis
miſſi fuerint ⁊c. Itē chriſti vicarius agit / nō excellenter /
vt chriſtus: ſed miniſterialiter dicente aplo. j. ad Coꝝ. iiij.
Sic nos exiſtimet hō: vt miniſtros chriſti. ⁊. ij. ad Coꝝ. xj.
ibi. miniſtri chriſti ſunt: ⁊ ego. ad h̄ de ꝯſe. diſti. iiij. aliud.
lxxxj. di. miniſtri. ⁊. c. nō opꝫ. j. q. j. ſi ſunt. ¶ Tertio differt
quātū ad durationē: q: chriſt⁹ hꝫ ptātē eternal'r. Dan. vij.
Poteſtas eius ptās eterna. ſed chriſti vicarius hꝫ tēporā-
liter. nam quilibet Petri ſucceſſor habet ptātem ſolū duꝫ

viuit p̄nti vita. In diuersis autē successoribus durat hec
ptās in ecclesia vsq; ad finē seculi.ex̄ de homi. pro huma/
ni.j.rū.lib.vj.quū euacuabitur ois p̄ncipatus.vt ap̄ls ait
j.ad Cor.xv. ¶ Quarto differt quātū ad quātitatē agē/
di.q: christus plura pōt facere q̄ vicarius eius.pōt enim
christus quoscūq; hoies sibi subijcere:etiam inuitos a p̄n
cipio:sicut Paulum Actuū.ix.xxiij.q.iiij.de tyrijs.qd̄ non
pōt eius vicarius.xlv.dis.de iudeis.xx.q.iij.p̄sens. Potest
christus iudicare nō solum de manifestis:sed etiam de oc
cultis cordium:qd̄ nō pōt eius vicarius. ad hec Matth.
xxij.ibi.vt q̄d cogitatis mala in cordibus vestris.xv.q.vj.
c.j.ex̄ vt eccle.benefi.c.j.xxxij.di.erubescant.vbi de hoc.Et
ratio est.q: vnusquisq; bene iudicat de ijs que bene no/
uit.christus aūt cognoscit occulta: ⁊ inquātum de⁹/⁊ in/
quātum homo:p̄pter refluentiā sibi vnite diuinitatis ad
eius animam.vicarius aūt christi quū sit purus hō: non
habet occultoꝝ notitiam.hō aūt videt ea que parent.de⁹
aūt intuetur cor.j.Regū.xvj.vt probatū est.Quāuis pos
sit dici/q̄ christi vicarius quasi occulta iudicat in foro pe
nitentie:in quo noscit occulta per secretā confessionē pe/
nitentis.manifesta vero iudicat in foro causarū exterioꝝ.
ij.q.j.deus.vj.q.j.si oia.de peni.dist.j.verbum dei.ibi.recte
ergo ecclesia hoc vendicat:q̄ sacerdotes veros hȝ. ⁊ dist.
vj.c.qui vult.ibi.iudicans eñ alium q̄ est iudicandus ⁊c.
Verūtamen dicit̄ christi vicarius habere plenitudinē po
testatis:q: tota potentia gubernatiua que a christo com/
municata est eccl'ie/sacerdotalis ⁊ regalis/sp̄ualis ⁊ tem
poralis: ē in summo pontifice christi vicario. Tanta ve/
ro potentia cōmunicata est eccl'ie:quāta opportuna erat
ad salutem fideliū.quare in vicario christi tota illa poten
Quātuȝ potentie sit eccl'ie cōicatuȝ tia est:que ad hominū salutem p̄curandā requiritur.Sic
eñ dicendū est de potentia ecclesiastica:sicut de sciētia sa
cra.Non eñ quicq̄d ab hoie sciri pōt:reuelauit nobis de⁹
in scripturis:sed illa solum reuelauit/que sunt nobis ad
salutem necessaria ⁊ vtilia. vnde dicit Aug. in li.de trini.
xiiij.de sacra scriptura loquēs. Non quicq̄d ab hoie sciri
pōt:huic scie tribuo. sed illud tm̄ quo fides saluberrima/
que ad verā beatitudinē ducit/gignitur:nutritur:defen/
ditur:roboratur.Et sic est intelligendū verbū Ambro.di
centis.Quicq̄d alibi queritur:hic p̄fecte inuenit̄.xxxvij.dis.
§.hinc etiam.℟.hinc etiā Ambro. Et similiter dicendum
est/q̄ nō quicq̄d ab hoie fieri pōt: nec ois potentia q̄ hoi
cōmunicari pōt:debet attribui summo pontifici. sed solū
ois illa potentia que ad salutem hoim est necessaria:in il
lo existere dicenda est:⁊ per ip̄m ad alios deriuari:sicut a
fonte riuus.xxiiij.q.j.loquit̄.s̄m participationem ⁊ ordi/
ne quodā.lxxix.di.ad hoc. ¶ B Vt aūt plenius de mo/
do hui⁹ plenitudinis dicatur summarie:Sciendū est q̄
potentia summi pontificis ⁊ christi vicarij plena dr̄. Pri/
Plenissima ē sūmi pōtificis potētia. mo q: ab hac potentia nullus/ad eccl'iam militantē q̄li/
tercūq; p̄tinens/excipitur.sȝ ois hō in p̄senti ecclesia exi/
stens/ei subijcitur.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio.⁊ obe.solite.
§.nos aūt. ¶ Secūdo q: ois potestas ad gubernationē
fidelium a deo ordinata ⁊ hoibus data/siue sp̄ualis/siue
t̄palis/in hac ptāte cōprehenditur:vt.s̄.p̄batum est late.
¶ Tertio q: ois ptās in ecclesia ab hac ptāte deriuat̄.vt
p̄xime p̄batum est. ⁊ ad eam ordinatur. sicut.s̄.declara/
tum est.q: ipsa p̄ncipium est ⁊ finis cuiuslibet ptātis.⁊ iō
q̄libet potestas humana ei iure subditur.xxij.dist.c.j.⁊.ij.
¶ Quarto q: a nulla ptāte humana excedit̄.vel supera/
tur:sed ipsa oēm ptātem excedit ⁊ superat. iij.q.vj. dudū.
ex̄ de p̄uil.antiqua. ¶ Quinto q: a nulla alia ptāte puri
hois limitatur.aut ordinat̄ aut iudicat̄:sed ipsa alias li/
mitat/ordinat/⁊ iudicat.vt p̄e.c.cuncta.⁊.c.alioꝝ.xl.di.si
papa. ¶ Sexto quia ordine ptātum aut legibus ab ipso
positis nō coarctatur.pōt eñ agere ⁊ mediātib⁹ alijs po
testatibus/⁊ nō mediantib⁹:qn̄ viderit expedire.q: ordi
narius oim est.vt p̄e.iuribus.ex̄ de fo.cōpe.c.vlti.⁊ p̄e.c.
antiqua.ibi.ordinarie ptātis obtinet p̄ncipatum.Potest
etiā agere ⁊ s̄m leges quas ponit: ⁊ preter illas: vbi op/
portunū esse indicauerit.ex̄ de ꝯces.p̄ben.p̄posuit.merito
ergo in summo pōtifice plenitudo dr̄: existere potestatis.
vnde ⁊ p̄pter hoc/dicit̄ potestas eius esse sine numero/
Ptās sine numero/pōdere/⁊ mēsura. pōdere/⁊ mensura:lȝ p̄ christū oia facta sunt in numero/
pondere/⁊ mensura.Sap.xj.qd̄ pōt intelligi.Est eñ sine
numero/quātuȝ ad eos q̄ eius ptāti subdunt̄:qui quoad
nostrā notitiam sunt innumerabiles.s.oēs hoies de mun
do:fideles ⁊ infideles:quilibet suo modo. vt.s̄.xxxvij.ar.
p̄batum est.q̄uis deo sit coꝝ numerus cognitus:qui oia
generaliter ⁊ specialiter nouit:⁊ qui numerat multitudi
nē stellarū.p̄s.cxlvj.Est aūt sine pondere/quātum ad lo/
cum.pondus eñ est inclinatio rei ad locum p̄priuȝ ⁊ de/
terminatū. hec aūt potestas nō determinat̄ ad vnū locū:
vel ad vnā eccl'iam:sed ad oēs prorsus ecclesias in q̄bus/
libet locis positis extendit̄. vt p̄e.c.antiqua.⁊.xxj.distinc.
q̄uis.Est sine mensura quātum ad actum ⁊ modū agen
di.q: quodāmodo immēsa est in agendo/⁊ in modo agē
di.vnde sicut hoi christo datus est spiritus:nō ad mensu/
ram.Jo.iij.ad fi.ceteris aūt datur s̄m aliquā mensuram
donationis christi. Eph.iiij.Roma.xij. sic vicario christi
pontifici summo data est ptās:non ad mensurā:sȝ in qua/
dam inmensitate.ex̄ de maio. ⁊ obe.solite.§.nos autem.
Alijs aūt datur ptās s̄m mensurā aliquā participationis
huius immense potestatis.ex̄ de vsu.pal.ad honorem.Et
quū sit ipsa ptās vicarij christi sine numero/pondere/et
mensura:imponit tñ ⁊ determinat alijs ptātib⁹/pōdus/
numerū/⁊ mensuram.xj.q.j.p̄uenit.xiij.q.j.c.j.Itaq; recte
hec ptās plena dr̄:p̄pter qd̄ multū veneranda ⁊ metuen/
da est.hec aūt ptātis plenitudo tradita est Petro ⁊ succes/
soribus eius.quū dictū est ei Matth.xvj.sup̄ hāc petram
edificabo eccl'iam meā.Et quodcūq; ligaueris ⁊c.Pasce
oues meas.Jo.vlti.In his eñ verbis intelligit̄ esse data
ois illa potentia que cōuenit christi vicario. congruebat
aūt vt adueniente tempore plenitudinis gr̄e.Gal.iiij.da
retur in eccl'ia plenitudo potentie.p̄dicta p̄bata sunt se/
pe.⁊ p̄bant̄.xix.dist.in memoriā. xxj.dis.in nouo.xxiiij.q.j.
loquit̄.⁊.§.j.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§.nos aūt.de elec.signi
ficasti. De hac autē potentie plenitudine sanct⁹ Cyrillus
in lib.thesauroꝝ sic ait.Dedit filius dei Petro plene ⁊ p̄/
fecte claues regni celoꝝ.qm̄ sicut ipse accepit a patre du/
catum ⁊ sceptrū eccl'ie gentiū ex israel egrediēs sup̄ oēm
p̄ncipatum ⁊ ptātem/⁊ sup̄ omne quodcūq; est: vt in ei⁹
noie genua cūcta curuent̄:plenissimā ptātem sic ⁊ Petro
⁊ eius diadochis hoc est successoribus/nō minus sed ple
nissime cōmisit. ⁊ coram ap̄lis ⁊ euāgelistis loco sui ip̄m
caput eccl'ie in medio eoꝝ statuit.quaten⁹ ipsi in euange
lijs ⁊ ep̄lis mūdo huic p̄dicando/ecclesias ⁊ p̄latos or/
dinando/scriberent que a dn̄o audierūt ⁊ receperūt: af/
firmantes in omni doctrina Petrū loco dn̄i ⁊ eius eccle/
siam/vt in omni loco/in omni cap̄lo/⁊ synagoga/in omī
electione ⁊ affirmatione/quicq̄d soluendum ⁊ statuēdū
foret:ipsius authoritate approbarent:ipsum vocātes ce/
pham. Jo.j.xxij.dist.c.ij.hoc est caput. s̄m qd̄ ⁊ diuus ille
scȝ Jo.apostolus ille veracissimus scribit t exendo in euā
gelio ⁊ actibus.⁊ Lucas sanctus:qui facta maioruȝ ⁊ so
cioꝝ narrauit:atq; indubitāter ecclesie tradidit.Que ec
clesia ap̄lica ab oi seductione et heretica circūuentione
immaculata manet.xxiiij.q.j.a recta.sup̄ omnes prepositi/
tos ⁊ ep̄os:sup̄ omnes p̄ncipatus ecclesiarū:necnō ⁊ po/
puloꝝ.in suis pontificibus in fide plenissime ⁊ authorita
te Petri:quū alie ecclesie quorūdā errorū macula sint ve
recūdate:stabilita inq̄ssabilit̄:ipsa sola regnat:silētiū ipo
nens ⁊ oim obturās ora hereticoꝝ. Et nos necessitate sa
lutis nō decepti sup̄bia:nec vino sup̄bie ebriati.ar.xxxvij.
di.vino.typū ꝯitatis ⁊ sc̄tē ap̄lice traditiōis seruātes: vna
cū ip̄a ꝯfitemur ⁊ p̄dicam⁹.Ergo frēs mei:si christū imi/
tamur: vt ipsius oues/vocē eius audiam⁹: manentes in
ecclesia Petri.non inflemur vento superbie:ne forte tor/
tuosus serpens nos eijciat p̄pter nostrā cōtentionē extra
eccl'iam dei.sicut euam olim. Gen̄.j.de pe.di.j.serpens.de

paradiso.sed vt membra/maneam⁹ in capite nostro apo⸗stolico throno romanoꝝ pōtificū: a quo nostrū est q̄rere: quid credere/⁊ quid tenere debeamus.ipm venerantes ipm rogātes p̄ eoibus.qm̄ ipsius solius est rep̄hendere/ corrigere/⁊ statuere/disponere/⁊ soluere:⁊ loco eius li⸗gare/q̄ ipm edificauit:⁊ nulli alij qđ suuꝫ est/sed ipsi soli dedit:cui oēs iure diuino caput inclinant.⁊ p̄mates mun di tamq̄ christo dn̄o iesu obediunt. iuxta qđ scriptum est in ps.cxxxi.Introibimus in tabernaculum eius.adorabi mus in loco vbi steterūt pedes eius. ipse hō cui hoī tota trinitas ad salutem ade ⁊ filioꝝ plenissimā dedit ptātē: quā vnus triū assumpsit:quā in vnitate psone transuexit ad patrē super oēm p̄ncipatum ⁊ ptātem:vt adorent euꝫ oēs angeli dei. Qđ totum dimisit p sacramentū ⁊ ptātez Petro ⁊ eius ecclesie sup oēm huius mūdi p̄ncipatum ⁊ potestatē.vt sicut in celo adoratur ab vniuersis:sic ⁊ eius ecclesia locus pedū ei⁹ veneretur ab vniuersis: ⁊ ibi ipm christū adorent/p manus ecclesie christi dona ⁊ iura reci pientis. hucusq̄ Cyrillus. Ex q̄bus verbis liquet ꝙ po⸗testas romani pontificis plenissima est. ⁊ ꝙ ei subijcitur ois mundi ptās:⁊ ꝙ ei subesse de necessitate salutis est.

¶ Sanctus quoq̄ Jo.Chrysost.sup illud Actuū.j. Sur⸗gens petrus in medio fratrum ⁊c.dicit de petro loquēs. Caput sanctissimū beati ap̄lici chori.Camerarius ⁊ por tarius ipsius christi/⁊ eius thesauroꝝ:ad quē christum q̄ ingredi cupiunt.vt ipse definit. Ego sum ostium intran⸗tibus.Jo.x.ad patreꝫ ingredi nō possunt:nisi petrus ape riat. Idem pastor bonus:celoꝝ accipiens claues: qui sa⸗pientiā a patre/ad cognoscendū filiuꝫ spūalem/suscepit. qui a filio sup omēs q̄ filij est ptātem accepit.nō vt Moy ses in gente vna:sed in vniuerso orbe:sicut em̄ a p̄re chri⸗stus ad saluteꝫ omniū mittitur cum ptāte plena sup oēs: sic ⁊ a christo Petrus ⁊ eius ecclesia ad omniū salutē mit titur.Et idem Chryso.ait sup illud Matth.xvj.Tibi da⸗bo claues regni celoꝝ.Sicut filius a p̄re veniens/ad salu tem omniū mittitur cum ptāte plena sup oēs: sic ⁊ a chri sto Petrus ⁊ eius ecclesia ad salutē omniū mittitur cum ptāte omni sup omnes:qđ nulli hoīm credimus esse con⸗cessum. Beatus autē Bern̄.iiij.lib.de ꝯsideratione.in fi. plura colligendo de summo pōtifice:ex q̄bus datur intel ligi plenitudo ptātis: ait ad Eugeniū papam.De cetero oportere te eē cōsidera formā iustitie.ij.q.vj.in p̄mis.ix.c. vsq̄ ad.§.seq.xxxv.q.ix.c.fi.Sanctimonie speculū.xl.dist. c.j.Pietatis exemplar.xliij.dist.sit rector.vij.q.j.§.hoc au tem.Assertorem veritatis.Fidei defensorem.Doctorem gentium.xliij.di.⁊.lxxxvj.di.quasi.Christianoꝝ ducem.xj. q.iij.nemo peritoꝝ.⁊.c.nolite.Amicum sponsi/christi.Jo. iij.Sponse paranymphū/eccl'ie.vij.q.j.sicut.ex̄ de renun. nisi cū pridem.§.verū. paranymphū/q̄si p̄cutē nymphā.i. puellam.i.ecclesiam.Magistrū insipientiū.xxiiij.q.j.cum beatissimus.Refugium oppressoꝝ.ij.q.vj.ad romanam. Pauperū aduocatum.xj.q.iiij.pauper.Ministroꝝ spem. xciij.di.diaconi.v.Tutorem pupilloꝝ.lxxxvij.di. per totū. Judicem viduarū/in sustentationē.xlv.distin.disciplina. Oculum cecoꝝ/p doctrinā.xxxviij.di.p totum.Linguam mutoꝝ. Mar.vij.Baculū senū.ex̄ de fo.cō.ex pte.lxxxvij. dist.c.j.Ultorem scelerū.ex̄ de of.or.c.j. Maloꝝ metuꝫ.di. iij.omnes.Bonoꝝ gloriam.Uirgam potentiū.xj.q.iij.p̄ci pue.Potentum pcussorem:fortium correctorem.xlv.dist. disciplina.Malleum tyrannoꝝ.Regum patrem.Legum moderatorem.Canonū dispensatoreꝫ.Sal terre. Orbis lumen.Sacerdotem altissimi.Uicarium christi. Christū dn̄i.postremo Deum pharaonis.Uultus tuus sup faciē⸗tes mala.Timeat spiritū ire tue:qui hoīem nō veret̄: gla dium nō formidat.Cui irasceris tu:deum sibi iratū/non hominē putet.Qui te nō audierit:auditurū deū ⁊ cōtra se paueat.⁊ idem Bern̄.ij. lib.de ꝯsideratione ad Euge⸗niū ait.Age ergo:puta tēpus putationis adesse: si tamē meditationis preiuit:si cor mouisti:mouēda iam lingua: mouenda est ⁊ man⁹.Accingere gladio tuo. p̄s.xliiij.gla dio spiritus:quod est verbum dei. glorifica manū ⁊ bra⸗chium dextrum:in faciendo vindictam in natiōibus/in⸗crepationes in populis.in alligando reges eorum in cō⸗pedibus:⁊ nobiles eorum in manicis ferreis.p̄s.cxlix.

¶ Articulus.lix.

Restat videre quas⸗

dam obiectiones ⁊ dubitationes circa q̄⸗dam predictoꝝ:⁊ illis obiectiōibus solu⸗tiones ⁊ responsiones adiūgere/ad ma⸗iorem euidentiā aliquoꝝ que.s̄.inducta sunt. Nam teste p̄ho. Dubioꝝ solutio/co⸗piosior est inuestigatio veritatis. Et licet ex ijs que iam determinata sunt/solui possent dubitationes ⁊ obiectio⸗nes circa materiā hanc fieri possibiles: tn̄ ad pleniorē in⸗tellectū bene est quasdā dubitationes inducere:vt ex ea⸗rum solutione magna veritas elucescat.nam canon dicit ꝙ fructus diuinus est iustitiā sepius recenseri.xxxv.q.ix. graue. ¶ A. Est aūt p̄ma dubitatio circa id qđ.s̄.dictum est ptātes:scꝫ spūalem/que sacerdotū est. ⁊ tēporalem/q̄ regalis vocatur.videtur em̄ ꝙ regalis ptās non sit neces⸗saria in ecclesia:neq̄ sit instituta dei voluntate. nā Mat. vj.dicitur ⁊ Luce.xvj. Nemo pōt duobus dn̄is seruire. de peni.di.j.§.hoc autē.v̄.nemo em̄.post duas colūnas.⁊ de pe.dist.ij.§.romanos.v̄.al's.c.nemo pōt.quarū quū dn̄iū spūale sit necessariū ad salutem fideliū:nō oportet aliud dn̄ium esse in ecclesia.⁊ precipue/q: tēporale dn̄ium vide⸗tur habere oppositionē ad spūale.quū per temporale se⸗pe impediantur spūalia.q: laici clericis oppido sunt infe sti.ij.q.vij.laicos. Item regale dn̄ium ex permissione diui na ⁊ nō ex iniunctione vel cōmissione ꝯcessum est popu⸗lo israel:in quo tn̄ boni reges fuerūt. viij.q.j.audacter.sꝫ illud qđ est solum ex dei pmissione/videt̄ esse illicitū ⁊ cul pabile.mala em̄ pmittuntur a deo:nō approbantur. ad h̄ xxxj.q.j.hac rōne.ibi.qđ em̄ pmittimus nolentes precipi⸗mus:quia malas voluntates hoīm ad plenum p̄hibere nō possumus.⁊ dist.iiij.deniq̄.⁊.xxvj.q.v.nec mirū.v̄.nec ideo quisq̄.⁊ cum vlti.colū. igitur ptās regia velut mala nō est vtilis ecclesie:neq̄ a deo est instituta. ¶ Ad hoc di⸗cendū est.ꝙ vtraq̄ potestas est a deo:non solum pmitten te:sed etiam operāte.xxiij.q.iiij.quesitū. ⁊ de spirituali sa tis patet.⁊.xx.di.c.j.⁊.xix.dist.ita dn̄s.De tēporali vero p̄⸗batur Prouerb.viij. Per me reges regnāt:⁊ legum cōdi⸗tores iusta decernūt.per me p̄ncipes imperant: ⁊ poten⸗tes decernūt iustitiam.⁊ Sap.vj.dicit̄ ab ipsis regibus. Data est a dn̄o ptās nobis.⁊ virtus ab altissimo.cū mul⸗tis alijs authoritatib⁹. Et q: deus ⁊ natura nihil frustra faciunt:Ideo vtraq̄ ptās ordinata est a deo:ad vtilitatē humane multitudinis. Necessitas aūt ⁊ ratio distinctio⸗nis harū potestatū sumitur ex duplici populo:scꝫ clerico⸗rum ⁊ laicoꝝ:qui sunt velut duo latera ecclesiastici corpo ris. Potestas ergo spūalis p̄est clericis. temporalis autē laicis.ad hec.xcvj.di.cum ad verū.xij.q.j.duo.ex̄ de ma. ⁊ obe.solite.Assignatur aūt ⁊ aliter harū potestatū distin⸗ctio ex duplici vita:scꝫ spūali ⁊ terrena. Nā ad ptātem spi ritualem ptinent ea q̄ spūali vite attribuūtur.Ad tempo ralem aūt illa que tēporali vite sunt necessaria. Dicit̄ aūt vita spūalis hois: qua aīa viuit ex deo. terrena vero vo⸗catur:qua corpus viuit ex aīa.facit de pe.di.j.§.hoc autē. v̄.resuscitatus corpore.vltra colū. ¶ Ad illud aūt quod obijcitur primo de duobus dn̄is:dicendū est ꝙ nemo pōt duobus dn̄is seruire:quū sibi repugnant. vt no. in pre.c. §.hoc aūt. v̄.nemo em̄.in glos.exigentibus ꝯtraria.vnde Chryso.exponēs hoc verbū ait.duobus dicit: qui cōtra⸗ria iniūgunt.concordia multos vnū facit.vt ibi.multitu⸗dinis credentiū erat cor vnū/⁊ aīa vna.Actuū.iiij.xij.q.j. dilectissimis.ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verum.vbi de hoc. Pote stas aūt regalis quū ordinata est: nūq̄ discordat a sacer⸗dotali:sed ei concordat:⁊ sicut vita terrena subministrat spūali:⁊ vita spūalis collaborat terrene: sic ptās regalis

obsequitur

an regia ptās sit eccl'ie necessaria.

Utraq̄ ptās a deo est.

obsequiū sacerdotali: ⁊ hec illi cōsulit/ ⁊ eam dirigit.xcvj.di.quis dubitet.c.duo.c.si imperator. ¶ Qđ aūt additur de oppositione harū duarū potestatū quodāmodo verū est: ⁊ nō verū. sunt eñ opposite p̄dicte potestates inquantū condiuidunt vnū cōmune: qđ est potestas. non aūt sic sunt opposite ꝙ vna repugnet alij: et excludat ipsam: aut impediat. immo vna iuuat aliā: vt dictū est.xcvj.di.quum ad verū.xxiij.q.v.principes. Si aūt aliqui tēporalē potestatem habentes/ repugnāt spirituali: aut eā impediunt: hoc ex inordinata volūtate eorū p̄cedit/ abutentiū potestate sibi cōmissa: ⁊ nō ex cōditione ipsius potestatis: que in obsequiū spūalis ordinata est a deo: vt p̄e.c.principiū. ⁊.xxiij.q.v.⁊.q.iiij.qñ.℣.intendat charitas vestra quid dicā. quia hoc p̄tinet ad reges seculi christianos/ vt tēporibus suis pacatā velint matrē suā ecclesiā vnde spūaliter nati sunt ⁊c. ¶ Ad id aūt qđ scđo obijcit/ ꝙ regalis potestas est p̄missa nō cōcessa: vel cōmissa a deo. Dicēdū est ꝙ potestas regalis s̄m se bona est: ⁊ ad vtilitatē humane societatis ordinata a deo: vt probatū est. Et qđ p̄z ex eo/ ꝙ deus ipse moysen p̄fecit pplo israel: q̄ licet nō esset rex: tñ regale officiū exercebat regēdo et iudicando populum. Exod.xviij.c.⁊ q̄si p̄ totū.⁊.xlv.di.disciplina. ex̄ de renun. nisi cum pridē.§.ne putes. Dauid quoq̄ diuina electione assumptus est ad regiā potestatē.j.Reg.xvj.j.q.vij.si quis omnē.ij.q.vij.§.his ita respōdet.ibi.dauid ergo. Alij etiā plures diuina voluntate assecuti sunt p̄tē regiā: quū d̄r p̄tās vel dñiatio regia p̄missa pplo isrl̄ t̄pe samuelis regē petenti. nō tanquā mala malitia culpe: sed tāꝙ mala malitia pene ad onus ⁊ punitionē culpe illorū qui petierūt sibi dari regem ex inordinata voluntate qua minus cōfidebant de deo ꝙ de hoīe. vñ dictum est ipsi samueli a deo quū filij israel regē peterēt: Nō te abiecerūt: sed me ne regnem sup eos.j.Reg.viij. Qr aūt fuerit tūc p̄missum tāꝙ penale: p̄z ex iure regio/ qđ eis p̄nuntiauit samuel: quod quidē ius nō est recte principātiū: sed tyrannice dominātium. ⁊ subditos similiter opprimentiū: vt.s̄.tetigi.lij.ar.℣.prima causa. ¶ B Alia dubitatio est circa id qđ dictū est potestatē spūalē esse superiorē tēporali: ⁊ ꝙ eā instituit ⁊ iudicat. Videt eñ hoc non esse verū. nā sup illud Ps.l. Tibi soli peccaui. dicit glos. Rex omnibus est superior: ⁊ ideo a deo qui est maior eo puniēdus. Si quis de populo peccauerit: deo peccauit ⁊ regi. Rex ℣o nō habet hoīem q̄ sua facta dijudicet. igitur spūalis potestas nō p̄ōt iudicare temporalē. Adhuc.j.Pet.ij.dicit. ⁊ ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. Subiecti estote omi humane creature/ p̄pter deū: siue regi q̄si p̄cellēti. si ḡ rex p̄cellit: nō est subiect⁹ alicui⁹ iudicio.ar.xxj.di.iferior. Adhuc dato ꝙ ī spūalib⁹ p̄tās tēporalis subdatur spūali: tñ in causis secularib⁹ ⁊ in iudicijs terrenorū nō videt ei esse subiecta. ad hoc.xcvj.distī. cū ad verū.x.di.qm̄. ⁊ alius canon dicit. Alia est ratio causarū seculariū atq̄ diuinarū. facit ex̄ de priuil. sicut exp̄sse. cum si. vnde dicit Hugo in li.de sacramētis: Spūalis potestas nō ideo p̄sidet/ vt terrene in suo iure preiudiciū faciat: sicut ipsa terrena potestas qđ spūali debet nūꝙ sine culpa vsurpat. ad hoc.xcvj.di.si imperator.xxiij.q.viij.cōuenior. Item in veteri testamēto: qđ erat figura noui: sacerdotes erāt subiecti regibus/ in tēporalib⁹ saltē: quare similiter ⁊ in nouo t̄palis p̄tās erit sup̄ior spūali in causis secularib⁹: ꝙuis sit ea inferior ī causis spūalib⁹. p̄ hac ratiōe facit.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.di.si ep̄s metropolitan⁹. ¶ Ad hanc dubitationē dicendū est ꝙ indubitāter spūalis p̄tās omnib⁹ modis est sup̄ior t̄pali: vt est.s̄.in p̄rimis ar. sepe ostēsuȝ. vñ dicit Hugo in li.de sacramētis. Quātū vita spūalis dignior est ꝙ terrena: ⁊ spūs ꝙ corpus: tantū spūalis potestas secularē potestatē honore ac dignitate p̄cedit. ad hoc.xcvj.di.duo. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit/ primo ꝙ rex nō habet hoīem q̄ sua facta dijudicet: dicendū est ꝙ nō iudicat ab hoīe/ sȝ a deo vero: cuius vice spūalis p̄tās agit. p̄bat hec solutio.xxiij.q.ij.quos deus. ex̄ de transla. quāto. P̄ōt etiā dici ꝙ rex ille qui nō habȝ hominē qui facta sua dijudicet: est summ⁹ rex spūalis/ scȝ summ⁹ pōtifex: qui a solo deo iudicat: nō tñ ab hoīe de iure.ix.q.iij.aliorū.xl.dis.si papa. interdū tñ causa humilitatis aliorū iudicio se subijcit.ij.q.vij.nos si.ij.q.v.auditū. Nā certū est ꝙ iste rex spūalis p̄pter alios reges tēporales dijudicat.xv.q.vj.alius itē. ex̄ de sup.neg̃.p̄la.grandi.lib.vj. ¶ Ad secūdū qđ d̄r de p̄cellētia regis: dicendū ꝙ rex p̄cellit nō simpliciter: sed in ordine tēporalium potestatū.ar.ad h̄ ex̄ de elec. fundamēta.§.vt ergo. ibi: Nullus imperator seu rex. ⁊ sequit: Princeps marchio. Sicut eñ aliquid dicit primū simpliciter: vt deus Ioā.j. In principio erat verbū. aliquid primū in genere: vt supremū corpus qđ est p̄mū in ordine corporū. sic d̄r aliq̄s simpliciter in ecclesia p̄cellere: vt summ⁹ pōtifex christi vicarius.xl.di.c.j.ibi: quē apex tante dignitatis attollit. Aliq̄s autē d̄r p̄cellere in aliq̄ ordie/ vt archipresbyter in suo collegio.xxv.dis.p̄lectis.℣.archipresbyter. facit ex̄ de maio. et obe.c.j. Et rex in ordine potestatū sibi subiectarū: vt p̄e.§.vt ergo. ⁊ ar.dist.viij.que cōtra. ¶ Ad tertiū qđ obijcit spūalis nō facit p̄iudiciū tēporali in suo iure: dicendū est ꝙ spūalis potestas si terrenā potestatē iudicet ratiōe delicti cōmissi/ non abutit sua p̄tāte: nō facit eñ p̄iudicium sed exercet debitū: ⁊ vtitur iure suo. ex̄ de elec. cū ecclesia vulterana. sicut eñ spūs constitutus est ad dirigēdū corpus.xxxviij.di.sedulo. ita spūalis potestas ꝯstituta est ad dirigendū tēporalē.xcvj.dist.duo. Preiudiciū aūt de quo intendit Hugo: debet intelligi quātū ad terrenas possessiones q̄s habet spūalis potestas: que sicut dicit Hugo: nūꝙ ita elongari possunt a regia potestate: quin si ratio postulauerit ⁊ necessitas: de ipsis possessiōib⁹ terrena potestas habeat patrociniū: ⁊ illi ipse possessiones debeant in necessitate obsequiū: tunc ergo faceret p̄iudiciū spūalis temporali: si obsequiū qđ regie potestati debet p̄ patrocinio ipsarū possessionū negaret quū opportunū eēt. oportet eñ reddere que sunt cesaris cesari ⁊c. Mat.xxij. Mar.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.cōuenior. hec tñ intelligēda sunt s̄m ea que legunt ⁊ no.e.c.scđm. ⁊ ex̄ de censi.c.j. ⁊ declaraui.s̄.xxxvij.ar.in prin. Si aūt spūalis tēporalē iudicat pro delicto: siue tēporaliter/ siue spūaliter: nullū ei p̄iudiciū facit: quia exequitur illud qđ de iure p̄ōt ⁊ debȝ vt dictū est. ¶ Ad id quod obijcit quarto de veteri testamento. dicendū est ꝙ sacerdotiū veteris testamēti carnale erat: ⁊ p̄ carnalē p̄pagationē succedebat. ad Heb.vij.⁊ ix.c. licet esset ordinatū ad spūale obsequiū: ⁊ licet figura esset spūalis sacerdotij noui testamenti: qđ nō est p̄ successionem carnalē.viij.q.j.§.sed in antiocheno. cum omib⁹ ca.seq.q̄si. Ideo ex ea parte qua illud sacerdotiū erat carnale ⁊ terrenū: erat terrene potestati/ scȝ regali subiectū: sed inquātū erat spūale/ s̄m obsequiū ⁊ s̄m figurā p̄eminebat ei. vnde reges a sacerdotib⁹ vngebant. ex̄ de sacra vnc.c.vnico. ⁊ p̄bat exp̄sse hec solutio.ij.q.vij.§.item cum balaam.℣.sed notandū. ibi: dauid ergo. Vel dicēdū ꝙ in veteri testamento p̄mittebant temporalia in mercedē. ex̄ de cele.mis.cum marthe.§.ceterū.qui.§. ad istā materiam bene facit. ⁊ ideo tūc summa potestas erat potestas terrena. In nouo aūt testamēto summa p̄tās est p̄tās spūalis: quia in eo ēterna ⁊ spūalia promittunt in mercedē. vt p̄e.§.ceterū. temporalia ℣o adduntur ad necessitatē ⁊ sustentationē. s̄m illud Matth.vj. Querite primū regnum dei ⁊ iustitiā ei⁹: ⁊ hec oīa adijcient vobis. q: spūalia sine tēporalibus diu esse non possunt.j.q.iij.si q̄s obiecerit. vñ in nouo testamento subdit potestas tēporalis spūali non solū in spūalibus/ sed etiā in tēporalib⁹: vt hȝ ordinē ⁊ finē ad spūalia. p̄pter qđ p̄ōt iudicari ab ea: ⁊ puniri tēporaliter ⁊ spūaliter quū sua potestate male vtit cōtra deū ⁊ ecclesiam agendo.xxxij.q.v.p̄ceptum. ⁊ sepe.s̄.dictū est. ¶ Ex quo p̄z falsitas opinionis quorūdam dicentiū/ ꝙ papa p̄est in spūalibus: qui p̄ōt quidē regē terrenū vt hominē sibi subiectū in spūalibus excōicare: et si sit heretic⁹ eū iudicare: ⁊ ab ecclesia expellere: nō p̄ōt tñ ei potestatē

An potestas spiritualis sit superior t̄pali.

temporalē auferre: nec eū expellere de regno tēporali: q: nō subdit ei in tēporalib⁹. Mouent aūt isti ad hoc dicendū ex duobus. Primū est: quia nulla potestas extendit se ad ea q̄ nō sunt sui ordinis. Tēporalia vero sunt extra ordinē spūalis potestatis: ⁊ ptinent ad ordinē tēporalis potestatis: quia in tēporalib⁹ nō pōt spūalis ptās aliquē iudicare vt iuribus pꝫ. Scōm est: vt dicūt: quia infideles possunt fidelibus dn̄ari. xi. q. iij. iulian⁹. xxiij. q. j. quid culpat. Sed sic dicētes ꝓpriā vocē ignorāt: q: si spūalis potestas pōt regē terrenū ab eccl'ia expellere. xcv. dis. duo. pōt etiā subditos ab eius dn̄io subtrahere. ad hoc. xxv. q. v. preceptum. xvj. q. vj. maiores. ex̄ de here. excōmunicamus. j. §. fi vero. c. fi. lxiij. dis. hadrianus papa. in fi. ex̄ de penis. felicis. lib. vj. ⁊ de sup. ne. pre. c. grandi. li. vj. ¶ Ad illud qd̄ inducit de duplici ordine potestatū: dicendū est q̄ nō sunt diuersi sic ordines quin vnus reducat in aliū: sicut ordo corporalium/ alius est ab ordine spiritualiū: ⁊ tn̄ corporaliū ordo subest ordini spūali. xcvj. di. si imperator. ¶ Ad id aūt qd̄ inducit de principib⁹ infideliū: dicēdū est sicut doctores ponunt: q̄ nullo mō instituēdi sunt infideles sup̱ fideles de nouo: q: cederet i periculū ⁊ scādalū fidei. vt. s̄. ꝓbatū est. lvij. ar. ꝟ. ⁊ vt nō fiat. Dominatio vero infideliū preexīs tolerat a fidelibus ꝓpter scandalū euitandū. ar. bonum. xxviij. q. j. iā nunc. tn̄ posset p̱ ecclesiā tolli: q: infideles sue infidelitatis merito merent potestatē amittere/ iuxta illud Matth. xxj. Auferet a vobis regnū ⁊c. xxiij. q. vij. si de rebus. ⁊. c. si qua. ¶ L Alia dubitatio est circa id quod

An potestas spiritualis subiecta sit tpali: necne.

dictū est/ potestatē spiritualē nō esse subiectā tēporali. videtur em̄ q̄ ei sit subiecta: quia vt ex plurib⁹ authoritatibus colligit: de rebus terrenis quas possidet: sacerdetalis potestas debet obsequiū ⁊ tributū tēporali: vt. s̄. ꝓbatum est. xxxvij. ar. in prin. vide ibi. l. ꝟ. octauo ⁊ sequenti. ¶ Ad hoc dicendū/ q̄ spūalis potestas vno mō pōt considerari quantū ad res quas possidet. Alio mō quantū ad ipsas ꝑsonas que sunt participes spūalis ptātis. Quātū aūt ad res q̄s possidet: est distinguēdū: q: eccl'ia q̄dā possidet sorte spūali ⁊ iure diuino: vt primicias et decimas et oblatiōes: ⁊ que ꝓ sepulturis dant: que deputata sunt ad sustentationē ministrorū diuini cultus. et quantū ad ista nō subdit spūalis potestas tēporali: quia de istis neq̄ pro istis neq̄ tributū debet: nec obsequiū aliquod ptāti tēporali. hec em̄ sunt quodāmō spūalia: q: annexa ⁊ attributa sunt iure diuino officio spirituali. ad hec. xvj. q. j. §. nouarū. in. l. placet. ⁊. l. generaliter. ⁊. c. reuertimini. ij. q. vij. decimas. x. q. j. hanc consuetudinē. ⁊. c. sanctorū. xxiij. q. viij. §. ecce. cū. c. seq. j. q. iij. ꝑuenit. xiij. q. j. §. j. ex̄ de deci. c. j. c. tua. ⁊ quasi p̱ totū. ex̄ de immu. eccle. nō min⁹. c. aduersus. ex̄ de vbo. sig. cā carpēsis plebis. ⁊ qd̄ no. j. q. j. in summa. Quedā vero possidet sorte tēporali ⁊ iure humano/ vt titulo vēditiōis/ scꝫ cōcessiōis/ saluo debito seruitio: ⁊ ꝓ his debꝫ ptās spūalis principib⁹ vel dn̄is tēporalib⁹ cōsueta seruitia ⁊ tributa: q: res trāsit cū onere suo. ex̄ de pig. ex literis ex̄ de deci. cū nō sit. ⁊ no. plene ex̄ de cēsi. c. j. in glos. sed q̄d dices. ⁊. xxiij. q. viij. §. hinc dat. Tamē de his distinguēdū est etiā s̄m Hug. de sancto victore: q: q̄nq̄ concedit ecclesie solū fructus possessionis ad vsum: nō tn̄ cōcedit potestas exercende iustitie. Qn̄q̄ vero simul cōcedit ⁊ vtilitas ⁊ ptās. In primo casu eccl'ia habꝫ vsufructū possessionis ⁊ ville vel castri: sꝫ nō potestatē iustitie exercēde. In scōo vero casu totū. ad hec ex̄ de re iudi. c. abbatē. li. vj. ex̄ ne cler. vel mo. eps. li. vj. ex̄ de rap. i archiepiscopatu. Quātū aūt ad ꝑsonas ipsas/ dicedū est absolute/ q̄ ꝑsone oēs q̄ vite spūali deputate sunt: nullo mō subsunt potestati terrene/ nec de ipsis habet iudicare terrena ptās. xij. q. ij. ecclesiarū seruos. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. c. vl. ex̄ de cleri. cōiu. clerici q̄. lib. vj. xi. q. j. quasi p̱ totū. ¶ Ad id qd̄ dr̄ ⁊ obijcit de tributo/ dicendū est q̄ nō soluit tributū ptās spūalis tēporali/ sicut superiori ⁊ in recognitionē dominij: sed q̄si stipēdiū ꝓ pace ⁊ quiete qua debet ecclesiā ⁊ ecclesie bona tueri ⁊ defensare. hec solutio ꝓbat expsse. xxiij. q. viij. tributū. de hoc. s̄. arti. xxxvij. ꝟ. octauo ⁊ seq̄nē. ¶ D Alia dubitatio

An spūalis ptās complectatur tēporalem.

est circa id qd̄ dictum est/ q̄ iure diuino spūalis ptās p̄habeat tēporalē. cōtra qd̄ dictū plura esse vident. Et primo quidē q̄ quū hec potestates distincte sunt: nō pn̄t eidē conuenire. Itē potestati tēporali cōuenit vti gladio materiali. vn̄ dicit apl's ad Rom. xiij. ⁊. xxiij. q. v. nō solum. nō sine causa gladiū portat. glos. i. habet iudiciariā potestatē: sed materialis gladius nō cōuenit ptāti spūali. xxiij. q. viij. §. licet. cum oibus. c. seq̄n. ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. ⁊. c. sententiā. ⁊ pre. c. in archiepiscopatu. ij. q. vij. §. itē. cū balaam. ꝟ. sed notandū. q̄re nec ei cōuenit habere potestatē tēporalem. Itē christ⁹ nō habuit potestatē tēporalē: immo eā fugit. Ioā. vj. quare nec eius vicarius ipsam hꝫ. Itē sicut dicit Bern̄. iiij. li. de cōsideratione/ loquēs ad Eugenium de imperialibus insignijs ⁊ ornatib⁹ vel apparatib⁹. In his nō successisti petro: sed Cōstātino: quare diuino iure competit nō Petro: neq̄ successoribus ei⁹ tēporalis potestas. vn̄ nec legit christū dedisse petro tēporalē ptātem: nec petrū ptātē hmōi exercuisse. ¶ Ad hāc dubitationē dicēdū est/ q̄ sicut. s̄. lvj. ar. §. ex dictis. satis est declaratū q̄ spūalis ptās p̄habꝫ tēporalē supiori ⁊ excellētiori modo. ¶ Ad id ḡ qd̄ primo obijcit de distinctiōe ptātum/ dicendū est q̄ he ptātes distincte sunt: et tn̄ vna p̄existit in alia ⁊ excellentiori mō: sicut virtutes corporū inferiorū distincte sunt a virtutib⁹ corporū superiorū: ⁊ tn̄ p̄existunt in illis mō nobiliori. Vel dicēdū q̄ licet sunt partes distincte: tn̄ eidem ꝑsone ꝯuenire possunt. sicut in eadē potētia intellectiue sunt sciētie distincte: ⁊ q̄ habēt quodāmodo cōditiōes oppositas: vt sciētia speculatiua/ ⁊ practica. q̄uis eadē ꝑsona vtrāq̄ ptātē habeat: nō tn̄ eodē mō vtrāq̄ exercet: sicut pꝫ satis ex dictis superius. ¶ Pōt etiā dici/ q̄ ptās regia spūalis ⁊ tpalis/ nō sunt due potentie: sed due partes vni⁹ regie ptātis pfecte: quarū vna sola est in regibus terrenis ⁊ mō inferiori. In spūalibus autē est vtraq̄ ⁊ modo excellentiori. vnde in p̄latis ecclesie et p̄cipue in summo p̄lato/ est ptās regia tota ⁊ pfecta ⁊ plena: in p̄ncipib⁹ aūt seculi est s̄m partē ⁊ diminuta. ar. ad hoc ex̄ de vsu. pal. ad honorē ¶ Ad id qd̄ obijcit secūdo de gladio/

Spūalis ptās duplicē hꝫ ptātē et gladiū.

dicendū est q̄ spiritualis potestas sicut hꝫ duplicē ptātē: sic hꝫ duplicē gladiū. Nā noīe gladij/ iudiciaria ptās intelligit: vt. s̄. dictū est. Habet gladiū spirituale/ ad puniēdum spūaliter. materialem/ ad puniēdū corporaliter. xv. q. vj. authoritatē. ex̄ de sentē. excō. dilecto. li. vj. Sꝫ sicut potestatē spūalem hꝫ s̄m immediatā executionē: tēporalem aūt hꝫ s̄m imperiū ⁊ directionē: sic dicit habere vtrumq̄ gladiū diuersimode. Nā spūalem hꝫ s̄m vsum: tēporalem aūt habet s̄m nutū: ⁊ hoc est hr̄e digniori mō. vn̄ be. Ber. iiij. lib. de cōsideratiōe ad Eugeniū loquēs ait: Quid tu denuo vsurpare gladiū tentas: quē semel iussus es reponere in vaginā: quē tn̄ q̄ tuū negat: nō satis mihi videt attendere verbū dn̄i dicentis: Conuerte gladiū tuū in vaginā. Ioan. xviij. Matth. xxvj. Tuus ergo ⁊ ipse euaginandus ad tuū nutū: alioq̄n si nullo mō ad te ptineret ⁊ is/ dicentib⁹ apl'is: Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. nō respōdisset dn̄s: satis est/ sed nimis est. Vterq̄ ḡ est eccl'ie: et spūalis scꝫ gladi⁹ ⁊ materialis: sed is q̄dē ꝓ eccl'ia: ille vero ⁊ ab ecclesia exercēdus: ille sacerdotis/ is militis manu: sed sane ad nutū sacerdotis ⁊ iussum imperatoris. eandē authoritatē posui. s̄. in. xxxvij. ar. circa p̄n. ꝟ. qd̄ aūt. Quō Gratian⁹

Habere gladiū materialē ad nutū/ q̄d sit

intelligit verbū istud/ cōuerte gladiū ⁊c. vide. xxiij. q. viij. §. j. ¶ Quid aūt sit habere gladiū materialem ad nutū/ quidam sic exponūt: q̄ spūalem potestatem habens/ pōt suadere armorū sumptionē ꝯtra maleficos/ p̄ncipi seculari cui materialis gladi⁹ cōmissus est: ⁊ pōt diuinā legem exponere ⁊ p̄dicare. in qua Exo. xxij. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc paret. ꝟ. sꝫ solū. p̄cipit: Maleficos nō patieris viuere. innutio ḡ ista nō est aliud q̄ diuine legis p̄dicatio: ⁊ vt p̄ncipes diuine legi obediāt exhortatio. Nā nutus est signū volūtatis: per p̄dicationē aūt ⁊ exhortationē/ spūalis potestas indicat se velle fieri vindictā de malefactoribus: ⁊

iste nutus quedā iussio est. Tn̄ pter hāc iussionē requirit
iussio principis secularis imperātis actū militi vel mini-
stro cui⁹ ē gladio materiali vti. vn̄ sicut in opatione q̄ ali-
q̇d agim⁹ p exterio:a mēb:a: reqrit volūtas, vniuersalis
tāq̄ mouēs pmū ꝛ remotū. ꝛ volūtas pticularis tāq̄ mo-
uēs ꝓximū: ꝛ virt⁹ motiua mēbroꝝ tāq̄ exequēs: Sic ꝛ in
corporali punitiōe spūalis ptās se hꝫ sicut primū mouēs:
et ideo dr̄ innuere. princeps vero tpalis se hꝫ sicut mouēs
ꝓximū: ꝛ ideo dicit iubere: q: immediate imperat exerci-
tiū act⁹. minister vero pncipis exeq̄tur actū punitiōis. ad
hoc. xxiij. q. viij. §. his ita. cū. c. seque. vsq̄ ad. §. iij. in regi-
stro inclusiue. facit qd̄ no. ex̄ de ex. pre. ex lr̄is. in glo. nō ꝓ
hibet. xxiij. q. v. §. hinc apparet. ꝛ. c. non frustra. et qd̄ no.
ex̄ de homici. petitio. in glos. de istis gladijs. adde hic qd̄
scripsi. j. in. ij. parte. §. itē q̄stionē. ꝟsi. de duob⁹ gladijs in
ar. lvij. ¶ Ad id qd̄ obijcit tertio de christo, dicēdū est ꝙ
christus ꝯstitutus est rex tā in tpalib⁹ q̄ in spūalib⁹: tamē
in terris viuēs regnū terrenū tpaliter administrare no-
luit. vn̄ dr̄ in Joā. xviij. Regnū meū nō est de hoc mūdo.
vbi Chrysto. hoc dicit, qm̄ non tenet regnū vt hoc reges
terreni tenēt: sꝫ qm̄ desup habeat principatū q̇ nō est hu-
man⁹: sꝫ multo maior ꝛ clarior. vn̄ subdit. si ex hoc mūdo
esset regnū meū ꝛc. Ondit hic regni ei⁹ qd̄ est apud nos
imbecillitatē: qm̄ a ministris hꝫ fortitudinē. superi⁹ ꝟo re
gnū sufficiēs est sibijpsi, nullo indigēs. quomō g̃ranus h̄
verbū exponit, vide. xxiij. q. iij. §. j. Itē sup illud qd̄ sequit
ibi: Nūc aūt regnū meū nō est hinc: Aug. Nō dicit nō est
hic. hic est em̄ regnū ei⁹ vsq̄ in finē seculi, hn̄s inter se cō-
mista zizania vsq̄ ad messem: sꝫ tn̄ nō est hinc: q: peregri
nat in mūdo. Vel ſm Theophilū, ideo nō dicit: nō ē hic:
sed nō est hinc. Nā regnat in mūdo ꝛ vtit illi⁹ ꝓuisione:
et iuxta votū cūcta disponit. nō aūt est ab infimis cōstitu
tū regnū ei⁹: sꝫ celitus ꝛ ante scl̄a. ¶ Itē Chryst. Quū di
cit regnū meū nō est hinc: nō puat mūdum a sua ꝓuidē-
tia ꝛ platione: sed ondit regnū suū nō esse humanū neq̄
corruptibile. adde hic qd̄ scripsi. s̄. xxxvij. ar. §. ad illa. ꝟ.
ij. ꝛ. xliiij. ar. ꝟ. ad illud. Siliter iudiciariā potestatē exer
cere noluit sup res tpales: vt nobis exemplū tribueret
declinādi tēporaliū implicationē, ꝛ solicitudinē: et tunc
ostēderet ꝙ illi q̇ potiorib⁹ intēti esse debēt: in inferiorib⁹
nō debēt occupari. vn̄ Act. vj. dicūt apl̄i. Nō est equū nos
derelinquere ꝟbū dei ꝛ ministrare mēsis. facit ad hec. xj.
q. j. te quidē. vn̄ ꝛ sup illud Luc. xij. qd̄ christus ait. Quis
me ꝯstituit iudicē aut diuisorē. f. facultatū sup vos: dicit
glos. Ambro. Bene terrena declinat: q̇ ꝓpter diuina de-
scēderat. nec iudex dignat esse litiū ꝛ facultatū arbitri vi
uorū, hn̄s mortuoꝝ iudiciū ꝛ arbitriū meritorū. Nō g̃ qd
petas: sꝫ a quo postules intuendū est. nec maiorib⁹ intē-
to animo putes minorib⁹ obstrepēdū. Siliter Joā. vj. ha
bet, ꝙ christus postq̄ turbas pauit: in q̇ regale officium
exercuit: voluerūt ipm̄ facere regē. ipe aūt fugit in mon-
tē. in h̄ nos erudiēs mūdanas cōtemnere dignitates: vt
dicit glos. adde hic qd̄ notaui. s̄. in. xxxvij. ar. §. ad illa. ꝟ.
ij. ad illud. ꝛ ꝯtra in. ij. pte in ar. lvij. in. §. itē q̄stionē istā.
Sed licet christus nō exercuit regiā dignitatē tpalem: nō
ꝓpter hoc sequitur ꝙ ei⁹ vicarij eā exercere nō debeāt: ꝛ
pcipue in casib⁹ necessarijs. Nā etiā plura ꝛ alia christus
nō exercuit quoꝝ ptātem habuit: q̄ tn̄ exercēt ei⁹ vicarij.
Nō em̄ legimus ꝙ christus baptizauit baptismo aque: ꝛ
tn̄ excellētie potestatē tribuit in oibus sacris. j. q. j. sicut
christus. de con. dist. iiij. aliud. Nec legim⁹ ꝙ diuersis lin-
guis locut⁹ fuerit: ꝛ tn̄ habuit donū linguaꝝ. ꝛ vniuersa-
liter oēs g̃ras gratis datas. apl̄i vero ꝛ baptizauerunt.
Act. ij. ꝛ. viij. ꝛ. x. ꝛ de con. di. iiij. ꝓprie. ꝛ locuti sunt va-
rijs linguis. Act. ij. Ipsi etiā apostoli aliqua ptermiserūt
quorū habebāt potestatē: ne impedirētur a pctōrib⁹. ꝓ-
pter qd̄ dicebat apl̄us. j. ad Cor. j. Non misit me christus
baptizare: sed euangelizare. Multa etiā christus dimi-
sit apostolis exequenda et ordināda in ecclesia: que ipse
per seipsum non egit aut ordinauit. ad hoc ar. xj. di. eccle
siasticarū. ex̄ de cele. mis. cū marthe. §. verū. de con. di. ij. li
quido. Ex q̇b⁹ oibus hoc pōt accipi, ꝙ licꝫ christus tpalē
potestatē nō exercuit: tamē ipsius vicarius ipsam exerce-
re pōt. ex̄ qui fi. sint le. per venerabilē. §. rōnib⁹. q̄uis exē-
plo christi non debeat se regulariter in iudicijs rerū tpa-
liū implicare. vt. xj. q. j. te quidē. ij. q. vij. epi lectionē. sꝫ in
casibus ꝛ in causis necessarijs: vt. s̄. declaratū est. xxxvij.
ar. ꝟ. itē Joā. papa. ¶ Ad id qd̄ obijcit quarto, ꝙ in tem
poralib⁹ papa nō succedit petro: sed cōstantino: dicendū
est ꝙ petro succedit in potestate tpali put eā iure diuino
petrus habuit. ꝛ ipse siliter hꝫ: vt est expressum. xxij. di. c. j.
sed put papa hmōi ptātem hꝫ iure humano: sic succedit
cōstantino. q̇d aūt opet ius humanū supra ius diuinū di
ctū est. s̄. lvj. ar. §. ex his aūt. ꝟ. vero cōsiderādū. ¶ Ad id
aūt qd̄ addit ꝙ non legit christū dedisse potestatē tēpo-
ralē petro: dicendū est ꝙ cui cōmittit pncipale: intelligit
cōmissum ꝛ accessoriū. ex̄ de fo. cō. si diligēti. ex̄ de do. post
diuor. de prudētia. ex̄ de regu. iur. accessoriū. li. vj. vn̄ chri
stus cōmittēdo petro spūalē potestatē, q̄ pncipalis est:
intelligit cōmisisse tpalē. Et etiā q: tpalis ꝑsistit i spūa
li. sicut virtus inferior in supiori: ideo in ipa collatiōe cla
uiū regni celorū. Math. xvj. et in cōmissione ouiū suarū
Joā. vlt. intelligit dedisse christū petro simul ꝛ potesta-
tē ꝛ tpalē iurisdictionē. Iste intellect⁹ videt approbari p
Innoc. iij. ex̄ de ma. ꝛ ob. solite. §. nos autē. in fi. ¶ Ad id
aūt qd̄ addit de petro, q̇ tēporalē potestatē nō exercuit:
dicēdū est ꝙ sicut christus multa reliq̇t apl̄is exequēda ꝛ
ordināda, que ipe p se nō exercuit: sic ꝛ apl̄i plura relique
rūt exequēda suis successorib⁹ q̄ ipsi nō exercuerūt nec or
dinauerūt: vt pre. §. verū. c. cū marthe. ſm em̄ diuersos ec
clesie status ꝛ diuersa tēpora congruūt ꝛ expediunt alia
et alia. ar. xxix. di. necesse est. ex̄ de cōsan. ꝛ affi. non debet.
In ecclesia siquidē pmitiua opus erat pdicatiōe ꝛ mira-
culis ad ꝯuertēdū incredulos vel ꝯuincēdū. Opus erat
etiā patientia ꝯ tyrannorū ꝑsecutionē: vt fides nō defice
ret sꝫ inualesceret. Postea vero fuit opus rōnibus ꝛ scri
pturaꝝ expositionib⁹ ꝯ pullulātes hereses in eccl̄ia: qua
dilatata ꝛ roborata exercēda est potētia cōtra rebelles ꝛ
aduersarios eccl̄ie: ꝯtra q̄s spūalis ptās a ptāte tpali fi-
deli sup quā hꝫ authoritatē requirere pōt, ꝛ debet auxiliū
ꝛ obsequiū. xxiij. q. v. administratores. ex̄ de maledic. c. ij.
vn̄ btūs Aug. in ep̄la ad bonifaciū comitē, inducit quan
dā obiectionē hereticoꝝ dicētiū, ꝙ eccl̄ia nō dꝫ reges vo
care in auxiliū cōtra aliq̇s: q: apl̄i hoc nō fecerūt: sꝫ soluit
hāc obiectionē, ex eo ꝙ diuersis tpibus diuersa congruit
agere. xxiij. q. iiij. si eccl̄ia. ꝛ. c. prece. nō inuenit. per que. c.
Aug. ꝑspicue ptꝫ ꝙ plura nō exercuerunt apl̄i q̄ successo-
res eorū exercere dn̄t ꝛ pn̄t. ꝛ hoc ꝓpter diuersam condi-
tionē temporū. vn̄ si spūalem potestatē habētes vtunt h̄
tpe potētia tpali nō supius declarato ꝛ ipsi⁹ ptātis ꝛ in-
signijs ꝛ apparatib⁹: nō faciūt qd̄ eis nō licet: sꝫ faciūt qd̄
de iure facere pn̄t: ꝛ qd̄ eccl̄ie vtilitati expedire credendū
est ſm ineffabilē diuine ꝓuidētie ordinē: q̄ speciali cura
ecclesiā suā dirigit ꝛ regit. Pōt tn̄ euenire interdū vt ali
qui circa vsum talis ptātis inordinate se habeāt ꝛ in actu
et in affectu quū etiā ptāte spūali nōnulli vtant indebi-
te: ꝛ tn̄ ptās de se iusta ꝛ iurisdictio nō ꝓpterea est culpā
da. qd̄ bn̄ ꝓbat p Aug. xiiij. q. v. neq̄ em̄. ꝛ adde qd̄ dixi.
s̄. in. viij. ar. ¶ E Alia dubitatio est circa id qd̄. s̄. lvj. ar. An papa regiā instituat ptātem.
ꝟ. sꝫ ꝛ ampliorē. dictū est ꝙ papa instituit regiā ptātē. cō
tra qd̄ videt esse illud. ꝙ imperiū a solo deo est. in aut.
quō oportet epis. in pn. coll. ij. ꝛ. xxiij. q. iiij. q̄situ. Et apo
stolus ad Rom. xiij. Ois ptās a deo est. xxiij. q. iiij. q̇d cul
pat. nō ergo a papa instituit potestas regalis vel impe-
rialis. Itē ars supior licet vtat inferiori ad vsum ꝛ obse-
quium: non tn̄ eā instituit, sicut et in ꝓposito. ¶ Ad hāc
dubitationē dicendū est sicut ꝛ. s̄. dictum est: ꝙ spūalis
potestas habet instituere tēporalem vt sit. et iudicare, si
bona non fuerit. ¶ Ad id quod obijcit, ꝙ imperium est
a solo deo; dicendum est ꝙ si intelligatur esse a solo deo,

nō mediāte coopatiōe creature: sic nō ē verū imo ē a deo mediāte institutiōe hūana: cui⁹ natura inclinat ad regimē/sicut ad socialē vitā. vñ pōt dici eē a deo mediāte coopatione naturalis inclinatiōis ⁊ istitutiōis. Est em̄ introductū regimē i hoib⁹ ex iure hūano: qđ a natura orit̄. di. vi. §. his ita. Si aūt dicat̄ a solo deo/q: est solū de iure naturali: ⁊ nō ē p spūalē ptātē institutū: sic dicēdū sicut ⁊. s. dictū ē: ꝙ ƀm esse informe ⁊ impfectū est a solo deo: q̄ꝙ de⁹ oia suo mō pfecte ⁊ pfecta agat. Gen̄. j. ſʒ esse formatū ⁊ pfectū est a deo/mediātib⁹ his q̇ hn̄t spūalē ptātē in eccl'ia: q̄ a grā ꝓcedit: ⁊ ad grām ordinat̄. ¶ Vel pōt dici ꝙ institutio pncipis tpalis: vt pnceps est sup hoies ex iure hūano hʒ esse. ar. xciij. di. legim⁹. ibi. quō si exercitus faciat imperatorem. ſʒ institutio pncipis tpalis vt pnceps christian⁹ sup hoies christianos/est a ptāte spūali. ar. bo. ex̄ de sacra vnc. c. j. Sicut em̄ p ministeriū spūalis ptātis efficit̄ aliq̇s christian⁹. de cō. di. iiij. postꝙ ascēdit. Ita efficit̄ aliq̇s pnceps christianoꝝ i ministerio eiusdē ptātis cui q̇libet christian⁹ iure diuino subiicit̄. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autē. ¶ Et est sciēdū ꝙ quū sit duplex ptās

Ptās spūalis duplex ordinis et iurisdictionis.

spūalis. scʒ ordinis ⁊ iurisdictiōis. ex̄ de elec. trāsmissam. vbi de h̄. vtraqʒ quodāmō requirit̄ ad institutionē christianoꝝ pncipū: q: ex ptāte iurisdictiōis eligit̄ vt sit pnceps ⁊ ptātē habeat: ſʒ ex ptāte ordinis adhibet̄ vnctio et cōsecratio: q̄ designat firmitatē ⁊ scitatē ptātis ei⁹. ex̄ de sacra vnc. c. j. ¶ Itē differt in h̄ imperiū a papatu: q: imꝑator recipit iurisdictionē a pplo: papa immediate a deo. vt no. ex̄ de trāsla. c. j. in glos. j. ⁊ ibi vide. ¶ Ad id autē qđ obiicit̄/ꝙ nō est ptās nisi a deo: dicēdū ꝙ sine dubio a deo est ois ptās: sed nō excludit̄ opatio hūana ex h̄. Nā ƀm esse impfectū est a deo: q̄ tn̄ suo mō semꝑ pfecte opat̄ vt. s. dictū est: mediāte institutione hūana q̄si naturali. ƀm vo esse pfectū est a deo mediāte institutiōe humana supnaturali. Verūtn̄ ꝓpter h̄ vbū apl'i/sciēdū est ꝙ non ois ptās est a deo eodē mō: ſʒ q̄dā ē p institutionē humanā naturalē: sicut est cōiter apud hoies cuiuscūqʒ rit⁹: vel est p spūalē dei ordinationē: vt fuit in pplo israelitico: vl' est p ministroꝝ formationē/vt in pplo christiano: vl' est p iustā dei pmissionē: ⁊ hmōi est ptās maloꝝ principū: q̇ vi aut dolo sibi ptātē vsurpāt. ar. ad h̄. ij. q. vij. c. j. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Et ex h̄ pōt solui q̄stio q̄ videt̄ esse inter vbū apl'i pdictū/scʒ ꝙ nō est ptās nisi a deo. ⁊ vbū Osee pphete dicētis ex psona dei de q̇busdā. Ipsi regnauerūt et nō ex me. Osee. viij. viij. q. j. audacter. Nā ois ptās est a deo vel operāte. sicut ptās bonoꝝ pncipū: q̇ recte accipiūt ptātē. vel pmittēte: vt ptās maloꝝ sibi vsurpātiū potestatē. Et isti dicūtur regnare nō ex deo: q: nō regnāt ipo opante: ſʒ solū pmittēte. ⁊ hec pmissio iusta est. Nā vt dicit glos. sup vbū apl'i iā dictū: iniustū nō est vt improbis accipiētib⁹ nocēdi ptātem bonoꝝ patiētia ꝓbet̄: ⁊ maloꝝ iniq̇tas puniat̄. Nā p ptātē diabolo traditā/⁊ iob ꝓbat⁹ est/vt iust⁹ appareret. Iob. j. ⁊ petrus tētatus ne de se p̄sumeret. Mat. xxvj. Luc. xxij. ⁊ de pe. di. ij. si em̄. v̄. ex q̇b⁹ ibi. Petr⁹ ad quē. ⁊. l. di. ꝯsiderādū. Et Paul⁹ colaphizatus ne se extolleret. ij. ad Coꝝ. xij. ⁊ iudas dānat⁹ vt se suspēderet. Mat. xxvij. in pn. ⁊ de pe. di. iij. iudas penituit. et. c. nihil. vide. ⁊. c. inter oia. Et ita de⁹ iniustā ptātē: quā iuste pmittit ordinat: dū ex ea bonū aliqđ elicit. ⁊ ƀm hoc etiā mala ptās ex dei ordinatiōe est. licet em̄ de⁹ mala nō efficiat: sicut dicit btūs Aug. ꝙ de⁹ bonas volūtates adiuuat: malas iudicat: oēs ordinat. ad h̄ faciūt. xxiij. q. j. q̇d culpat̄. ad fi. xxiij. q. v. §. hinc notādū. Vel aliter dicēdū ꝙ aliud est ptās: aliud vsus ptātis. ar. ad h̄. xvj. q. j. §. ecce in hoc capl'o. Potestas ḡ ois bona est: ⁊ ideo a deo ē. vsus aūt ptātis aliq̄n est mal⁹: ⁊ ideo nō est a deo. ⁊ q: regnare est ptāte vti: ideo dicit̄ de q̇busdā. Ipsi regnauerūt et nō ex me, vñ glos. sup eodē vbo apl'i. Nō ē ptās nisi a deo: ait. Nō est ptās alicui hoi bono vel malo: nisi a deo data: vñ pilato dn̄s ait. Nō haberes in me ptātē vllam nisi tibi datū eēt desup. Ioā. xix. ⁊ pre. c. q̇d culpat̄. Malitia ergo hoim/cupiditatē nocēdi p se hʒ: potestatē aūt: si ille non dat: nō hʒ. Nocēdi volūtas pōt esse ab hoīs aīo. potestas aūt nō est nisi a deo. sic igitur ptātis vsus malus nō est a deo. ptās aūt quū sit bona: est a deo: ⁊ ideo mala ptās dicit̄ nō ex deo regnare: q: male vtit̄ ptāte. bona vo ecōtra. ex deo regnat: q: ptāte bn̄ vtit̄ in hoc deū imitādo. Nā sicut Greg. ait sup illud Iob. xxxvj. Deus potētes nō abiicit: quū ipe sit potēs. deū q̇ppe imitari desiderat: q̇ fastigiū potētie alienis intētus vtilitatib⁹: ⁊ nō suis laudib⁹ administrat: q̇ platus ceteris ꝓdesse appetit nō pesse. ad hoc. viij. q. j. q̇ epatū. ⁊ hoc est bn̄ vti ptāte. ¶ Vel aliter dicendū est sicut Isid. dicit. iij. li. de summo bono: ꝙ bonā malāqʒ potestatē de⁹ ordinat: ſʒ bonā ꝓpiti⁹: malā iratus. Reges em̄ q̄n boni sunt: muneris est diuini. q̄n vero mali sunt: sceleris est ppl'i. ƀm em̄ meritū plebiū disponit̄ rectoꝝ vita. testāte Iob. xxxiiij. Qui regnare facit hoiem hypocritā ꝓpter pctā ppl'i. Irascente em̄ deo talē rectorē ppl'i suscipiūt: qualē p pctō meruerūt. ad hec. ij. q. vij. c. j. ⁊. viij. q. j. audacter. ¶ Ad id qđ vlteri⁹ obiicit̄: ꝙ ars superior nō instituit inferiorē: dicēdū est ꝙ licet supior ars nō instituit ipsam artē inferiorē p cōmunē modū: tn̄ instituit eā pfectiue/inquātum dat ei opandi modū ⁊ formā ƀm exigentiā finis quē ipsa supior ars intēdit. ⁊ similiter potestas spūalis pfectiue instituit tpalē: vt. s. dictum est. Vel dicendū ꝙ licet ars supior nō instituat artē inferiorē: tn̄ instituit vt sint aliqui artē illā habētes ⁊ exercētes. Similiter potestas spūalis non instituit tpalē potestatē ƀm se. q: hoc nō est a solo deo: ſʒ instituit eā in hoc subiecto: dū instituit eos q̇ talē ptātem habere ⁊ exercere debeāt. Vñ quū dicit̄ supra ꝙ spūalis potestas hʒ instituere tpalem vt sit: intelligēdū est de hoie habēte potestatē vt dicit glos. sup vbo pre. apl'i/Nō est potestas nisi a deo. Noie ptātis interdū accipit̄ potestas ipsa: q̄ dat̄ alicui a deo. xxiij. q. j. q̇d culpat̄. aliq̄n ipse hō habēs potestatē. sic accipit̄ ex̄ de homici. tua. §. mare. Est igit̄ hoc mō exponēdū: ꝙ ptās spūalis instituit tpalem: q: hō habēs potestatē spiritualē cooperat̄ deo/vt aliq̇s hō alius habeat ⁊ exerceat potestatē tpalem. ar. bo. viij. q. j. licʒ ergo. ⁊ ƀm hoc pōt aliter exponi id qđ. s. dictū est ⁊ inductū est: scʒ ꝙ imperiū est a solo deo. hoc em̄ verū est: prout imperiū accipitur p ptāte ipsa impiali ƀm se: tn̄ si accipiat̄ pro hoie q̇ hʒ hmōi ptātē: sic nō est a solo deo: q: ꝙ talis hō habeat et exerceat ptātem imperialē/est a deo mediāte coopatione hominis habētis ptātem spūalem. de elec. venerabilem. ¶ ff Alia dubitatio est circa id qđ dictū est/ꝙ ptās spiritualis respectu tpalis se hʒ in rōne cause efficiētis et finalis. cōtra qđ esse videt̄ ꝙ efficiēs ⁊ finis nō coincidūt in idē i creaturis: ſʒ solū i deo. q: si spūalis potestas hʒ rationē finis respectu tpalis: nō poterit habere rationē efficiētis ⁊ mouētis. ⁊ ita nō istituit neqʒ iudicat eā. ¶ Ad hoc dicēdum est/ꝙ huic rōni aliqui innitunt̄ dicentes. ꝙ spūalis ptās nullo mō se habet ad tpalē sicut efficiens ⁊ mouēs: sed solū sicut finis. hoc tn̄ dictū est in se falsuʒ: vt ptʒ ex. s. determinatis. Et ratio nūc inducta cui innitunt̄ falsa est: q: falsum accipit dū dicit. ꝙ efficiēs ⁊ finis nō coincidunt in idē in creaturis. Nā ars architectonica respectu subseruiētis hʒ rationē pncipij mouētis/inquātū imperat ei. ⁊ hʒ rationē cause finalis inquātū opus ei⁹ ordinat ad suū finē. Et silr̄ ille q̇ pncipat̄ ƀm ptātem spiritualē: habet rōnem efficiētis ⁊ mouētis/⁊ etiā finis respectu eius q̇ pncipat̄ ƀm potestatē tēporalem: vt. s. monstratū est. lvj. ar. ¶ G Alia dubitatio est circa id quod dictū est/ꝙ btūs Petrus habuit iura impij terreni. et ꝙ reges p̄sunt regno terreno. Nā cōtra primū dictū esse videt̄ id qđ dn̄s ait Petro Mat. h̄. xvj. ⁊. xxj. di. in nouo. tibi dabo claues regni celoꝝ. nō autē dicit regni terreni. et qđ de vno cōcedit de altero negare videt̄. ff. de condi. et demōstra. cum ita legatum. xlv. di. disciplina. ibi. descēde peccauit ppl's tuus. ac si ei diuina vox diceret. qui in tali pctō lapsus est: me⁹ nō est. ⁊ in glos. ar. qđ de vno cōcedit̄

An spiritualis ptās ad tpalē se habeat vt causa efficiēs ⁊ finalis.

An beatus Petrus habuerit iura impij.

de alio negat̃. vbi de hoc. Cõtra secũdũ dictũ esse videt̃/ ꝙ regnũ terrenũ est regnũ mũdi: qđ opponit̃ regno chri sti. et est regnũ diaboli. ⁊ ita oẽs reges essent ministri dia boli: q̃ est pnceps hui⁹ mũdi. Joã. viij. xij. ⁊. xiiij. ⁊ de pe. di. ij. si em̃. ꝟ. eligat. non dei: quũ tñ dicat̃ in li. sapiẽtie/ ꝙ reges sunt ministri regni dei. Sap. vj. Rom. xiij. ar. xxiij. q. v. q̃ malos. ¶ Ad has duas obiectiões simul dicendũ est/ ꝙ regnũ terrenũ dupliciter đr. Uno em̃ mõ dicit̃ re gnũ terrenũ/ qđ ipa terrena creatura sibi cõstituit tãꝙ vl timũ finẽ. ⁊ tale regnũ est malũ et diabolicũ: ⁊ opponit̃ regno celesti. ⁊ de isto regno dicit Aug. i sermone euãge lij Mat. v Uidẽs iesus turbas. supbi g̃ appetant regna terrarũ ⁊c. Et diabolus dicit̃ rex oim q̃ i aq̃s sunt. Et rex sup oẽs filios supbie. Job. xlj. de pe. di. ij. si em̃. in fi. Alio mõ dicit̃ regnũ terrenũ illud idẽ qđ celeste. scilꝫ congre gatio vel societas bonoꝝ pegrinãtiũ in terris. vñ Greg. in homilia. Regnũ celoꝝ psentis tpis eccl'ia đr. Nam ex eo ꝙ ad bona celestia finaliter ordinat̃. đr regnũ celeste. Ex eo aũt ꝙ adhuc cõuersat̃ in terris: ⁊ ipsis bonis ter renis vtit̃: dicit̃ regnũ terrenũ. Et h̃ scđo mõ btũs Petr⁹ et q̃libet ei⁹ successor hꝫ iura imperij terreni. similiter h̃ mõ christiani reges imperãt regno terreno. In hoc g̃ ꝙ chri stus ait: Tibi dabo claues regni celoꝝ. intelligit̃ ꝙ ei cõ cessit iura regni terreni. q: idẽ regnũ dicit̃ terrenũ ꝓpter vsuꝫ tpaliũ ⁊ terrenoꝝ. ⁊ dicit̃ celeste ꝓpter speciẽ ⁊ amo rẽ celestiũ. vñ ⁊ ꝯsequẽter ait christ⁹ Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q. j. Quodcũꝙ ligaueris sup terrã: erit ligatũ ⁊ in celis. fa cit ex̃ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autẽ. sic ⁊ pnceps secula ris: licet dicat̃ pesse regno terreno: tñ hꝫ aliq̃ mõ iura ce lestis. Quis em̃ nõ habeat ptãteꝫ immediate sup spũalia per q̃ fit hõ celestis: tñ hꝫ ptãtẽ immediate sup tpalia et terrena: vt ordinant̃ ad spũalia: ⁊ obsequũtur eis. Ideo dictũ est. s. lvj. ar. in pn. ꝙ ptãs regia tpalis đr spũalis ẽm aliquẽ modũ: ⁊ p ꝯñs eodẽ mõ põt dici celestis. Nã et si ex ꝓpria ptãte nõ ordinet nisi ad finẽ naturalem: tñ in quãtũ dirigit̃ imperio spũalis ptãtis: ordinat ad supna turalẽ quẽ intendit immediate ipa spũalis ptãs. xcvj. di. duo. ¶ Alia dubitatio est circa id qđ dictũ est/ ꝙ papa iu re humano. scꝫ ex ꝯcessione cõstantini: hꝫ etiã ptãtem tẽ poralẽ. Nã ꝯtra h̃ videt̃ esse qđ Aug. ait. iiij. de ciui. dei. c. iiij. ⁊ dixi. s. xxxvij. ar. ibi. et si dicat̃. ꝙ regna sine iustitia/ nõ sunt nisi magna latrocinia. Sed vera iustitia nõ ẽ vbi christus nõ est rector. vt idẽ Aug. ait. ij. li. de ciui. dei. ⁊ fa cit. xxiiij. q. j. vbi sana. q̃re videt̃ ꝙ regnũ vel imperiũ ro manoꝝ fuerit latrociniũ/ tpe q̃ Cõstantin⁹ ipm obtinuit: quũ nõdum christo p fidẽ esset subditũ: ⁊ ita Cõstantin⁹ de iure nõ potuit ꝯcedere imperiũ qđ nõ iuste habebat: ergo papa p ꝯcessionẽ Cõstãtini nõ humano iure: sꝫ hu mano facto accepit: qđ ex iure diuino habebat. ibi q: ni hil habuit: dare nil potuit ei. ⁊. c. se. ibi. quõ possit honorẽ retinere q̃ ab illo accepit/ q̃ ptãtem nõ habuit dare legi time ⁊c. j. q. j. gr̃a. ibi. si aũt nõ hñt: nec gratis: nec nõ gratis cuiꝙ dare pñt. ⁊. c. q̃ pfectionẽ. ibi. Qui honorẽ non ha buit: honorẽ dare nõ potuit: nec aliq̃d ille accepit: q: ni hil erat in dãte. ⁊ de cõ. di. iiij. quõ. ad pn. ibi. cũ dare. lxij. di. nulla ratio. ibi. Quis ambigat nequaꝙ ab ipis esse tri buẽdũ: qđ nõ docet̃ fuisse collatũ. xxviij. di. psbyterũ. ibi. qui ꝟo hãc nõ hꝫ ꝓpter delictũ ignorãtie: quõ alijs tra det. j. q. j. vẽtũ. ibi. q: qđ nõ habuit: dare nõ potuit. ij. q. vj. q̃tiẽs. ij. ibi. q: nõ põt sequestrari/ qđ nõ hꝫ. ex̃ de iure pa. ꝙ autẽ. ⁊ de dona. iter vi. ⁊ vx. nup. ⁊ de hoc no. ex̃ de sup. ne. pre. c. j. qđ est ꝯ in glos. ar, ⁊ ex̃ de regu. iu. nemo põt. vbi de hoc. ¶ Ad hui⁹ dubitatiõis dissolutionẽ/ vidẽdũ est q̃ regna sint bona ⁊ iusta: ⁊ q̃ nõ. Circa qđ sciẽdum ꝙ ẽm btm̃ Aug. iiij. ⁊. v. li. de ciui. dei. Regna nõ fato: nõ ca su: nõ a falsis dijs existũt: sꝫ ordinata sunt vnius veri dei ꝓuidẽtia: in cui⁹ manu sunt oim ptãtes: ⁊ oim iura regno rũ. sꝫ q: sub ꝓuidẽtia dei sunt non solũ bona sꝫ ⁊ mala: li cet diuersimode: q: bõa efficit mala ꝟo pmittit. ⁊ ex ipis bona elicit: ideo vlteri⁹ est vidẽdũ an iura regnoꝝ sic sint

An papa humano iure habeat tpalem ptãtem.

Regna veri dei ꝓuidentia ordinata sunt.

sub dei ꝓuidẽtia/ sicut mala vel sicut bona. ¶ Sciẽdũ est ergo/ ꝙ esse in hoĩb⁹ regna ⁊ regiminis ptãtẽ/ bonũ ⁊ ex pediẽs est humano generi. Nã p ignorãtiã: q̃ est in huma na natura: nõ sufficit hoi regnũ ꝓprie rationis. ꝓpter qđ expediẽs est/ vt hoim societas: q̃ vt in plurib⁹ nõ sufficiũt regere seipos: regant̃ ⁊ dirigant̃ p aliquẽ vel p aliq̃s q̃ pre alijs vigẽt prudẽtia intellect⁹. vñ Mat. x. Estote pru dẽtes ⁊c. xxxvj. di. §. ecce. Itẽ ꝓpter malitiã humanã ho mines mala operant̃: ⁊ se inuicẽ ledũt: ideo expedit ali q̃s esse alioꝝ rectores p quos hoies cohibeãtur a malis. xxiij. q. v. nõ frustra. di. iiij. facte. in ꝓhemio decretalium: Rex pacificus. ⁊ in ꝓhemio cle. Joã. eps ⁊c. Itẽ ꝓpter amorẽ hoim ad seipos singuli q̃rũt ꝓpa cõmoda: seipos amãtes: ⁊ q̃ sua sunt q̃rẽtes. ij. ad Timoth. iij. ad Philip pẽ. ij. viij. q. j. sunt in eccl'ia. oportuit g̃ esse aliq̃s guberna tores cõmunitatis: q̃ q̃rerẽt ⁊ ꝓcurarẽt bona cõia. vij. q. j. scias. xvj. q. j. nos autẽ. Itẽ in oi multitudine opꝫ esse ali qđ regitiuũ: sicut in diuersis reb⁹ naturalib⁹ videri põt: q: in humana multitudine opꝫ esse aliq̃d p qđ multitu do regat̃: psertim q: hõ ẽ aĩal sociale ⁊ cõmunicatiuũ. so cietas aũt ⁊ cõmunitas nõ seruat̃: sꝫ dispgit̃: si nõ sit ali q̃s curã hñs de cõmuni bono multitudinis. ⁊ societas di cẽte Salomone. Ubi nõ ẽ gubnator: ppl's corruet. Pro uerb. xj. Expedit igit̃ in hoĩb⁹ esse aliq̃s alioꝝ rectores p q̃s ignorãtes dirigant̃: peccãtes cohibeant̃ et puniant̃: innocẽtes defendãtur: bonũ cõmune ꝓcuret̃: ⁊ societas ipa cõseruet̃. Hoc tñ regimẽ hoim q̃dã recta via: q̃dã ꝟo ꝑuersa sunt assecuti. Recte q̃dem ꝑuenit q̃s ad regnum: quãdo vel ex cõdicto ⁊ cõmuni cõsensu multitudinis p̃ ficit̃. viij. q. j. licꝫ. ex̃ de elec. q: ꝓpter. Uel p̃ter hoc ex ipsi⁹ dei speciali ordinatiõe: vt i pplo isrl'itico factũ est. Leuit. viij. ex̃. de elec. q̃liter. xxj. di. §. j. seu ex institutiõe illoꝝ/ q̃ vi cẽ dei gerũt: vt in pplo christiano debet esse. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. Peruerse aũt q̃s ꝑuenit ad regnũ: quũ ex li bidine dñandi/ vi aut dolo: aut pretio: aut indebito alio mõ sibi vsurpauit regiminis ptãtẽ. ij. Mach. iiij. ibi. Am biebat Jason sup Onie summũ sacerdotiũ adito rege promittens ei argẽti talẽta. cccl x. ex̃ de elec. q̃squis. ex̃ de simo. p tuas. j. q. j. pncipat⁹. ⁊. q. vj. sicut is. lxj. di. miramur xxiij. q. j. q̃d culpat̃. ibi. libido dñandi. Cõtingit tamẽ ali quãdo aliquẽ indebite assequi ptãtẽ: q̃ tñ postea rect⁹ et ver⁹ rector efficit̃: vel p ꝯsensum subditoꝝ: vel p authori tatẽ supioris. ar. ex̃ de renũ. nisi cũ pdẽ. §. psone. Sicut au tẽ in mõ acq̃rẽdi ptãtẽ regiminis ꝯtingit esse rectũ ⁊ per uersum: ita ⁊ in vsu adepte ptãtꝭ. q̃dã em̃ vtunt̃ recte po testate quã hñt: q̃dã autẽ praue. Ex his nascit̃ distinctio q̃drimẽbris. Nam quorũdã est regnũ rectũ vel regimẽ ⁊ quantũ ad modũ acq̃rendi/ ⁊ quãtũ ad vsum: Quorũdã aũt regnũ ꝑuersum quãtũ ad vtrũꝙ dictoꝝ: Quorũdã ꝟo est regnũ rectũ quantũ ad modũ acq̃rẽdi: sꝫ est ꝑuer sum quãtũ ad vsuꝫ: Quorũdã aũt regnũ ecõuerso ẽ ꝑuer sum quãtũ ad modũ acq̃rẽdi: sꝫ est rectũ quãtũ ad vsum: h̃ tñ rarius cõtingit: q: vix bono exitu ꝑaguntur: q̃ malo sunt pncipio inchoata. vt pre. c. miramur. Illa g̃ regna sunt iusta ⁊ legitima: in q̃b⁹ modus acq̃rẽdi ptãtẽ/ ⁊ vsus ptãtis est rect⁹. ⁊ hmõi regna sunt sub dei ꝓuidẽtia sicut bona. Illa ꝟo sunt iniusta: in q̃b⁹ vtrũꝙ dictoꝝ vel alte rũ deficit. ⁊ h̃ sunt sub ꝓuidẽtia dei sicut mala. Permitit aũt de⁹ hmõi regnũ. vel ad ꝓbationẽ bonoꝝ. vel ad pe nã malorũ: vel alijs causis sibi cognitis. ad hoc. xxiij. q. v. §. hinc notãdũ. Et ẽm determinata dicẽdũ ẽ/ ꝙ q: apud gẽtiles aliq̃ ptãtem regiminis recte sunt assecuti: ⁊ ipsa ptãte sunt recte vsi: ideo apud eos fuerũt aliqua regna le gitima ⁊ iusta suo mõ ⁊ iure ciuili. Ut aũt descẽdam⁹ ad regnũ siue imperiũ romanũ: cui⁹ monarchiã tenuit Cõ stãtin⁹: dicẽdũ ꝙ istud regnũ oĩb⁹ regnis gẽtiliũ fuit la tius ⁊ sublimi⁹ ⁊ forti⁹. et est quartũ regnũ ẽm Danielis interptationẽ ferreũ. Dañ. ij. ibi: Et regnũ quartũ erit ve lut ferrũ: ⁊ quõ ferrũ cõminuit ⁊ domat oĩa: sic cõminuet oĩa hoc ⁊ ꝯteret. Ad idẽ. j. Mach. viij. ⁊ iniuste q̃dẽ ince

Bifariã q̃s ꝑuenit ad regnum.

Impiũ romanũ omnib⁹ alijs excellẽti⁹.

piraq: p latrocinia τ violentias τ homicidia.ar.vij.q.i.in apib⁹.s3 i pcessu bonis moꝛib⁹ regebaꝝ: ppter qs meruit tā late ac potēter augeri. vt dtūs Aug. ait. τ Diero.xxviij. q.j.§.et his.ibi.Virtutib⁹ romani pmeruerūt imperiū.τ di ꝑ lati⁹ de istis Virtutib⁹.s.xxxvij.ar.V.et si dicaꝝ.τ.xlij.ar. post pn.isti⁹ opis. Et ppter bonū regimē ipsi⁹ impij oib⁹ gentib⁹ factū est quodāmō gratū.ita vt volūtarie impio romano se subijcerēt:vel ei⁹ iperiū tolerarēt: vt in p:e.c. viij.j. Mach. Et ita factū est quodāmō iustū atq; legiti mū:nō tñ p omnē modū iustū.tū ppter malū ei⁹ initium. p.c.pncipat⁹. Tū ppter christiane fidei fundamēti defe ctū:τ falsoꝝ deoꝝ cult⁹:qb⁹ attribuebāt hui⁹ regni potē tiā. Tū ppter ptātis malū vsum i pcessu:q: plures eoꝝ q pncipabanꝝ in ipo regno vl̄ impio tyrāni fuerūt: male vtētes ptāte regiminis.maxīe ɔ fidē oꝛthodoxā dñi nr̄i iesu christi/eā quātū poterāt exterminātes: τ innumeros p ea martyrizātes psequētes τ punietes.vñ Aug.in ser mone vnius martyris ait. Ut reges terre q ppter idola p sequebanꝝ christianos τc. Vñ petrū τ paulū pncipes fi dei occidēt.xij.di.q̄uis.τ.xxij.di.sacrosctā.ij.q.vij. btūs petr⁹.ex de elec.fundamēta.li.vj. Et si q boni fuerūt:nō bñ sunt vsi ptāte quātū ad oia: s3 quātū ad aliq. Cōstāti nus tñ inter alios laudabilis extitit ppter multa: vt pz ex scriptis in q b⁹ referunꝝ gesta pncipū romanoꝝ. τ i ge stis bti Sylvestri q approbata sunt.xv.di.sctā.V.iā nunc. ibi. Itē acta bti sylvestri.facit ad h̄.xij.q.j.futurā.xcvj.di. ɔstātinus.iuste obtinuit iperiū hūano iure: τ ideo potuit illo iure concedere q tenebat.plus placet tñ ratio Ioā.q ponitꝝ.lxiij.di.ego. glos.j. ¶Ad illud ḡ qd̄ obijciꝝ q re gnū romanū quū esset sine iustitia:fuit latrociniū: dicen dū est q illud regnū est latrociniū in q est defect⁹ iustitie q̄liscūq;.in regno aūt romano pcipue postq̄ cepit auge ri:fuit qdē aliq iustitia politica τ ciuilis:nō tñ illa q ēto: mata p fidē christi:q sola vera iustitia ē.xxiiij.q.j. vbi sa na. Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū p illo tpe: tñ nō erat p oēm modū iustū:q: iustū regnū p oēm mo dū esse nō pōt: vbi deest fides christi. Vñ sciēdū q apud gētiles q fidē christi habuerūt:potuit esse iustū regnū si cut patet in Melchisedech ad Deb.vij.τ in Job.xlv.di. disciplina.ad fi. Apud iudeos etiā iustum regnū esse po tuit deo spēaliter pvidente regimē ipsi pplo isrl̄.in q etiā erat fides christi venturi.j.Reg.xvj. Apud christianos q̄ pōt esse: τ est iustū regnū indubitanter. Apud infideles aūt quātūcūq; recte viuētes als pōt esse iustū regnū s̄m aliq̄d:nō tñ p oēm modū vt dictū est. Iniustū aūt regnū potuit esse: τ fuit: τ est/aliqñ tā apud fideles q̄ apud infi deles.de h̄ lati⁹ scripsi.s.post Innoce. τ Osti. q de h̄ no. ex de vo. τ vo.re.q sup his. ¶ 3 Alia dubitatio est cir ca id qd̄ dictū est/q habētes ptātē spūalē possunt possi dere tpalia. ɔ qd̄ videꝝ esse qd̄ dñs ait aplis quū eos ad pdicandū misit: Nolite possidere aurū neq; argentū τc. Mat.x.vbi Chrysost. Doc ergo pceptū pmo qdē discipu los facit nō esse suspectos. Scdo ab oī eos liberat solici tudine: vt vacatiōe oēm tribuāt Vbo dei. Tertio docet eos suā Virtutē. h̄ nēpe eis τ postea dixit Luc.xxij. Nunqd aliqd defuit vobis/qñ vos misi sine sacculo τ pera: Itē ibi Diero. Qui aūt diuitias detrūcauerat: que p aurū et argentū τ es signanꝝ: ppe modū vite necessaria ampu tat: vt apli veri religionis doctores:q instituebāt oia dei pvidētia gubernari: seipos ostēderēt nihil cogitare de crastino.glos.vñ addit:neq; pecuniā in zonis vr̄is. Duo em̄ sunt gnā necessarioꝝ. Unū q emunꝝ necessaria: qd̄ intelligiꝝ p pecuniā in zonis: Aliud ipa necessaria qd̄ in telligiꝝ p perā. ¶Ad hāc dubitationē dicendū est/q pla ti eccliaꝝ pñt tpalia possidere.tū ad sustētatione vite. tū ad dispēsandū paupib⁹.τ in alios pios vsus. Nec solum quātū ad vsū: s3 etiā quātū ad dñiū tpalia pñt ecclie pos sidere τ hr̄e.ad h̄.xij.q.j.cleric⁹.q.c.duo.c.expedit.vbi de h̄ in pma glos.τ.c.vidētes.lxxvj.d.satis.xij.q.ij.aurū h3 ec clesia.xvj.q.j.qm̄ quicq̄d.tñ solicitudinē circa ipa tpalia

Apud q̄s iustū reperiaꝝ regnū.

An spūa lē hn̄tes ptātē/ possint tpalia posside re.

dñt aliis cōmittere.xj.q.j.te qdē vt libere valeāt intēdere actib⁹ spūalib⁹.vt ibi.τ.lxxxix.di.platū.τ.c.eps nl̄lā.cū. c.se.lxxix.di.diaconū.cū.c.se.xvj.q.vij.i noua. Vñ τ xpm legim⁹ loculos habuisse: q̄s iudas poꝛtabat.i q pfigura baꝝ q ecclesia habitura erat tpalia. Ioā.xij.xij.q.j.habe bat.τ.c.exēplū. τ ecclia pmitiua in q erāt apli: in comuni bona habebat. Act.ij.xij.q.j.c.j. τ pcia pdioꝝ ponebanꝝ añ pedes aploꝝ. Act.iiij. τ p:e.c.j.xij.q.j.c.j.τ ppr h̄ papa recipit oblatiões ad pedes: pter oblationē panis i hono re sacrificij: qd̄ ex pane cōficiꝝ.de cō.di.ij.c.j. τ ex de sum ma tri.c.j.§.vna.τ pter oblatione p defunctis ad ɔfutan dū erroꝛem q nō psunt eleemosyne p defunctis.ɔ illud dū erroꝛem... xiij.q.ij.aie.apli tñ postea cōmiserūt dispēsatiōnē.vij. dis conib⁹: vt libere vacarēt Vbo pdicatiōis τ oꝛoni. Act.vj. ¶Ad id ḡ qd̄ obijciꝝ de Vbo christi ad aplos/dicēdū est q h̄ mādauit christ⁹: nō q: illicitū esset possidere aurū et argētū: s3 vt alij vidētes aplos ɔtēnere tpalia: magis mo uerenꝝ ad ɔuersionē.vñ sup illud Mar.vj. τ pcepit eis ne qd tollerēt in via: nisi virgā tm̄ τc. Theophil⁹ dicit sic. Instruēs etiā eos p h̄ nō esse amatoꝛes munerū: τ vt vi dētes eos pdicare paupertatē: acqescāt: quū apli nihil ha beāt. Uel dixit ad ondendū ɔfidētiā quā de deo pdicato res hr̄e debēt. Vñ Beda sup pdictū locum Mar. Tāta em̄ pdicatori in deo debet esse fiducia: vt pñtis vite sum ptus: q̄uis nō pvideat: tñ hos sibi non deesse certissime sciat: ne dū mēs occupaꝝ ad tpalia: min⁹ aūt⁹ pvideat eterna. Uel h̄ dixit vt doceret/q p exercēdo pdicationis officio oīs alia cura τ solicitudo ptermittēda est: vt pba tur p authoꝛitatē Chrysost. sup pme posità.q incipit. h̄ ergo pceptū. Uel h̄ dixit/q: ficerat expediēs p illo tpe: in q magna fides in pecunia τ diuitijs erat: τ sctā paupertas odio habebaꝝ.vñ Chrysost. homilia.iij.sup Mat. Talis est luminis Virtus: vt nō solū luceat: s3 illucducat illos q sequūꝝ. Quū em̄ viderint nos oia pñtia cōtēnētes: τ ad futura pparatos: añ oēm Hmonē opib⁹ nr̄is credēt. Quis em̄ ita est amēs: vt vidēs eū q heri τ añ lasciuiebat: τ dita baꝝ: oib⁹ exutū: τ ad famē: τ inopiā: τ durā vitā: sangui nis effusionē: τ oia q videnꝝ piculosa paratū: nō manife stā accipiat hinc futuroꝛū demōstrationē: Si aūt pñtib⁹ nos iplicauerim⁹ τ immiscuerim⁹ q̄liter poterūt credere q ad possessionē aliā festinem⁹: Itē damascen⁹.li.iij. Euā geliū cognitiōis dei pdicatū est: nō bellis τ armis exerci tū aduersarioꝛū deuincēs: s3 pauci nudi paupes psecuti et Vberati τ moꝛtificati crucifixū in carne τ moꝛtuū resur gentē pdicantes sapiētib⁹ τ insipiētib⁹ pualuerūt. Uel h̄ dixit/vt sciāt pdicatoꝛes rōne sui alios debitoꝛes esse in tpalib⁹.vñ sequiꝝ in Mat.x. Dign⁹ est em̄ mercenari⁹ mer cede sua. Vñ Aug.ibi. Satis ostēdit cur eos possidere h̄ aut ferre noluerit: nō q necessaria nō sunt sustentationi hui⁹ vite: s3 q: sic eos mittebat/vt eis hec deberi demon straret ab illis q b⁹ euāgeliū credētib⁹ nūtiarēt. Vñ appa ret hoc nō ita pcepisse dñm tāq; euāgeliste viuere aliūde nō debeāt q eis pbētib⁹ q b⁹ annūtiāt euāgeliū: alioqn ɔ hoc pceptū fecit apls: q victū de laboꝛe suaꝝ manuū trās igebat. s3 ptātē dedisse in q sciret ista sibi deberi. hucusq; Aug. Dec pbanꝝ.j.q.ij.sacerdos cui. Qui aūt als sentiūt ecclīam nō posse hr̄e ppꝛiū: de heresi sentiunt aplicoꝛ.de q b⁹.xxiiij.q.iij.qdā.V.aplici. τ de erroꝛe Ualdensiū de q scripsi.s.xl.ar.V.itē erroꝛ. ¶ 4 Alia dubitatio ē circa id qd̄ dictū est/ Petrū fuisse caput aploꝛ τ oim fideliū: τ si militer eius successoꝛē esse caput ecclie. ɔ em̄ esse videꝝ q vni⁹ coꝛpoꝛis est vnū caput tm̄.ex de of.oꝛ. qm̄. Christus aūt ē caput ecclie.ad Col.j. Eph.j.ex de sacra vnc.c.j.§.ca put autē.qre petro τ successoꝛib⁹ ei⁹ nō ɔuenit esse caput. ¶Ad hāc dubitationē dicēdū est/ q quidā asserūt Pe trū nō fuisse caput: nec esse: q: in eo nō fuit plenitudo spi ritualiū sensuū/sicut in christo. τ q: nō a Petro vocamur petrini: s3 a christo christiani.de cō.di.iiij.postq̄ ascendit. Et q: ab ipo non deriuaꝝ ad ceteros ptās spūalis.nō em̄ ipe solus recepit claues: s3 tota ecclia in ipso q significa

An pe tr⁹ aploꝛū τ oim fideliū fuerit ca put.

bat totã ecclesiã: vt ē exp̄ssum.xxiiij.q.j.quodcũq̃. Et oēs
apl'i eq̄ receperũt a christo ptãtem ⁊ p̄ncipaliter sicut pe-
trus. Mat.xviij. q̃z remiseritis ⁊c.j.q.j.remissionē.de pe.
di.j.quē penitet. vñ Isido.dicit/ q̄ ceteri apl'i cũ petro pa
ri ɔsortio honoris ⁊ ptãtis effecti sunt. ⁊ ē exp̄ssuz.xxj. di.
in nouo. vbi de hoc.⁊.xxiiij.q.j.loquit̃.in p̄n. Sed h̃ asser-
tio nõ est vera: imo vbi petrus dicit̃ est ecc'ie caput: ⁊ q̃li
bet ei⁹ successor: vt est exp̄ssum.xxij.di.c.ij.ibi. Inter btõs
apl'os q̃dã fuit discretio ptãtis. ⁊ licet oēs apl'i essent: pe-
tro t̃n a dño cõcessum est. ⁊ ipsi inter se idip̄m voluerunt:
vt reliq̃s oib⁹ p̄esset apl'is. ⁊ cephas.i. caput ⁊ p̄ncipatũ
teneret apl'atus. q̃ etiã eãdē formã suis successoribus ⁊ re
liq̃s ep̄is tenendã tradiderũt ⁊c. Ad idē p̄:e.c.i nouo. in
p̄n.ibi. In nouo testamēto post christũ dñm a Petro ce-
pit sacerdotalis ordo: q: ipsi p̄mo põtificat⁹ in ecc'ia chri
sti datus est: dicente dño ad eũ/ Tu es petr⁹. Et.j. hic g̃ li-
gãdi soluēdiq̃ ptãtē p̄mus accepit a dño. ⁊.j. ip̄mq̃ p̄nci
pē eorũ esse voluerũt ⁊c. Tñ ɔsiderandũ q̄ sicut plenitu
do ptãtis nõ eodē mõ cõuenit christo ⁊ ei⁹ vicario i oib⁹:
vt.s.lviij.ar. declaratum est: ita etiã ratio capitis nõ eo-
dē mõ cõuenit christo ⁊ ei⁹ vicario. q: christo ɔuenit p̄nci
paliter ⁊ excellēter: vicario autē ei⁹ ministerialiter ⁊ secũ-
dario.ar.j.q.j.si fuerit. ⁊ ideo nõ denoiamur a petro petri
ni: s3 christiani a christo. q: denoiatio fit a p̄ncipaliori et
excellentiori. Et ne ecc'ia diuidat̃: sicut quũ dicebat̃: ego
q̃dē sum pauli: ego aũt apollo: ego vero cephe: ego autē
christi. diuisus est christus.j.ad Cor.j. Sic etiã nõ opor-
tuit q̄ in petro fuerit plenitudo sp̄ualiũ sensuũ. hoc em̃
ɔuenit ei q̃ ē caput excellēter ⁊ p̄ncipaliter. ¶ Qd̃ de eq̄
litate ptãtis addũt: nõ est verũ. nã sic accepit ecc'ia clauiũ
ptãtē: vt ab vno deriuaret̃ ad alios. ⁊ licet oib⁹ apl'is chri
stus ɔcessit ptãtē: tñ voluit in hac ptãte Petrũ h̄re p̄ima-
tũ ⁊ p̄eminētiã sup alios: vt.s. p̄xime ɔnsum est. ita vt q̄-
uis a christo p̄mo ptãtē acceperint: tñ posthmodũ a plato
eis Petro ipam recognoscerēt. h̃ solutio p̄bat̃ p̄ clemen-
tē.lxxx.di.in illis.in fi. vbi clemēs papa sic ait. qm̃ nec iter
ipos apl'os par fuit institutio: s3 vnus p̄fuit oib⁹. vbi de. h̃
¶ Dictũ v̄o Isido. sane d3 intelligi: vt dicãtur apl'i parē
habuisse ptãtem cũ petro.i. similē nõ autē parē.i. eq̄lem.
Uel aliter dicēdũ/ q̄ habuerũt parē ptãtē quãtũ ad act⁹
et effect⁹ ptãtis: nõ aũt quãtũ ad institutionē ⁊ modũ ha
bēdi ptãtē. nõ em̃ par fuit oim institutio: vt p̄xime allega
ui. ⁊ de hoc no. in p̄:e.c.in nouo. ¶ Ad id aũt qd̃ obijcit̃
q̄ vni⁹ corporis vnũ est caput: dicēdũ q̄ christ⁹ ⁊ ei⁹ vica
ri⁹ nõ dicunt̃ duo capita: s3 vnũ: q: papa nõ d: caput nisi
inquãtũ gerit vicē christi ⁊ ei⁹ p̄sonã rep̄sentat. ad hoc ex̃
de trãsl. quãto. ⁊.c. licet. ⁊ ar. ex̃ de ap. romana.j. mĩso.li.vj.
vbi ɔsistoriũ ep̄i ⁊ vicarij ei⁹ vnũ dicunt̃. ⁊ dixi.s.xix.ar. ⁊
ar. ex̃ de resti.spo.cũ venissẽ3.in fi.cũ suis ɔcor. ¶ L Ulti-
An papa plenitudinez habeat ptãtis.
tima dubitatio est circa id qd̃ dictũ est papã h̄re plenitu-
dinē ptãtis. ɔ qd̃ esse videt̃/ q̄ papa d: christi vicari⁹ ex̃ de
elec. fundamēta. §. decet. ille autē q̃ est vicari⁹ alicui⁹: nõ
h3 plenitudinē ptãtis q̃ est in eo cui⁹ est vicari⁹. ex̃ de of.
vica. lic3. ⁊.c. cũ in gñali.li.vj. ¶ Ad hãc obiectionē dicē-
dũ/ q̄ dato q̄ noīe vicarij nõ importet̃ plenitudo ptãtis:
nõ p̄pter hoc dicendũ est q̄ papa q̃ est vicari⁹ nõ habeat
plenitudinē ptãtis. q: hec plenitudo intelligit̃ ⁊ exp̄mit̃
ex alijs noib⁹ q̃ ipsi cõueniũt: vt ex eo q̄ d: caput: vt.s. v̄.
ad hãc dubitationē p̄rie p̄batũ ē. ⁊ pastor. vñ cãtat ecce-
sia: Iã bõe pastor. ⁊ alia plura: vt ex̃ de elec. vbi p̄iculũ. §.
ceterũ: ibi. cũ agit̃ de creatiõe vicarij ⁊c. ¶ Uel al'r ē dicē-
dũ/ q̄ aliud ē ɔsiderare p̄prietatē significatiõis nois q̃ ex
p̄maria ipositiõe ɔuenit noi: aliud v̄o vsum significatio-
nis ad quē q̃si scd̃ario accõmodat̃. Si g̃ in noīe vicarij cõ
sideret̃ p̄prietas significatiõis q̃ ɔsiderãda ē ex̃ de v̄bo.
sig. intelligētia. ⁊.c. in his. §. fi. sic nõ iportat̃ p̄ hoc nomē
ptãs diminuta. vicari⁹ em̃ dicit̃ a vice: q̃ noīe opus ⁊ offi
ciũ insinuat̃. vñ vicari⁹ alicuius dicit̃ q̃ agit opus illi⁹: s̄m
quē modũ apl'i dicunt̃ vicarij christi: sicut in p̄fatiõe dicit̃.
Quos op̄is tui vicarios eidē sc3 gregi ɔtulisti p̄esse pa-
stores. ⁊ ɔsequenter successores apl'orũ q̃ sunt ep̄i: vicarij
christi dicũt̃ ⁊ apl'orũ. ex̃ de sacra. vnc. c.j. §. a christo. xxxiij.
q.v. mulier. Sed sic̃ mõ vicari⁹ christi d: summ⁹ pastor ec
clesiastici gregis/ Petri successor. Hinc etiã in alijs rebus
q̃buslibet vna res d: alteri⁹ vicaria q̃ ei equalet. vñ d: in
Leuitico. Qui p̄cusserit aĩal reddat vicariũ.i. aĩa3 p̄ aĩa.
Leui.xxiiij.q.d. reddat equalēs.i. aĩal p̄ aĩali. vt a p̄te irel
ligat̃ totũ.xxxij.q.iiij. meretrices. aĩal vidl3 eq̄ bonũ: al's
nõ esset restitutio debita: q̃lē intēdit lex ex̃ de iniur. ⁊ dã.
da. si bos alicuius. Et ita ex p̄prietate significatiõis nois
quũ aliq̃s d: alicui⁹ vicari⁹ in officio seu ptãte: insinuat̃
ptãs in eo nõ diminuta: s3 eq̄lis. vñ si ep̄s gñalem det po
testatē suo vicario: ⁊ specificatis q̃busdã maiorib⁹ sequat̃
clausula gñalis. ⁊ oia alia ⁊c. talis vicari⁹ in oib⁹ tantam
ptãtē h3 in his q̄ spectãt ad iurisdictionē: quãtã ep̄s ad in
star p̄curatoris. ex̃ li.vj. de p̄cur. qui ad agēdũ. §.j. vt no.
Osti. ex̃ de of. archidi. significasti. ⁊ Ioã.an. ex̃ de of. vica.
licet.li.vj.in glos. s3 pone. Si v̄o in noīe vicarij cõsideret̃
vsus ad quē q̃si ex accõmodatione trahit̃: sic aliq̃n sumit̃
h̃ noīe ad designãdũ ptãtē nõ plenã: vt ille s̄m huc' mo
dũ dicit̃ vicari⁹ alicui⁹ cui ab eo cõmittit̃ ptãs: nõ tñ plena
⁊ totalis. hui⁹ aũt exēplũ habem⁹ i Exodo/ vbi d: q̄ moy
ses ex cõsilio Ietro cognati sui/ elegit viros strenuos de
ppl'o. q̃b⁹ cõmisit iudiciũ, minorũ ⁊ faciliũ: maiora ⁊ g̃uio-
ra reseruãs ad se referēda. Exo.xviij. Sic ⁊ archidiacon⁹
q̃ est vicarius ep̄i audit iurgia singulorũ: maiora vero ad
ep̄m refert. ex̃ de off. archidia. ad h̃. Hoc etiã p̄lati ecc'ie
imitãdo faciũt ɔstituētes i causis ⁊ negocijs q̃tidianis, ⁊
in minorib⁹ op̄ib⁹ q̃sdã q̃ ab aliq̃b⁹ vicarij. ex̃ de of. vica.
cũ in gñali.li.vj. ab aliq̃b⁹ officiales dicunt̃. e.t. lic3. ⁊.c. ro
mana.li.vj. ¶ Uel aliter dicēdũ ad obiectionē/ q̄ suppo-
sito q̄ vicari⁹ minus possit q̄ ille cui⁹ vicari⁹ est: recte pa-
pa vicari⁹ xp̄i d:. nõ ei h3 totã illã plenitudinē ptãtis: quã
xp̄s h3: sicut supra declaratũ est.lviij.ar. h3 tñ ptãtē sp̄ua
lis ⁊ t̄palis: q̃ ad regimē militãtis cõmunicata est ecc'ie
ab ip̄o dño nr̃o iesu christo in clauiũ datiõe. Mat.xvj. et
xx.di. §.j. ⁊.xxiiij.q.j. §. si autē. Hic adde qd̃ scripsi.s.xxxvij.
arti. §. ad illa q̃ p̄nt. vbi r̃ndi ad aliq̃s de istis ⁊ alias opi-
niones. ¶ Ad cõplemētũ autē papalis ptãtis plenarie/
et gladij vtriusq̃ p̄tinētis ad eũ: licet diuersimode: pono
extrauagantē dñi pape bonifacij. viij. q̃ istã determinat
questionem: cuius talis tenor est. ¶ Articul⁹.lx. A

Unã sanctã ecclesiã

catholicã/ ⁊ ipam apl'icam. q̃d importãt ista
q̃tuor v̄ba/ vnã/ sanctã/ ecclesiã/ apl'icã/ scri-
psi.s.liiij.ar. v̄. p̄mo em̃. ⁊ pleni⁹.j.i ar.lxiij.
p̄ totũ. ibi vide. v:gēte fide q̃ est de re nõ visa. de pe. di.iiij.
§. finis. v̄. i domo. al's ē.c. ⁊ vide. qd̃ no. ex̃ de sum. tri. sup
rubricã. in glos. qm̃ omne. ⁊ credere nihil aliud est q̄ fidē
h̄re. de cõ. di.iiij. nihil. credere cogimur ⁊ tenere. fides ista
est in symbolo niceni cõcilij qd̃ cantat̃ in ecc'ia: Credo in
vnũ deũ. in fi. vbi ponunt̃ p̄dicta v̄ba: de q̃ symbolo.xv.
di. canones. ⁊ ibi fit mētio de symbolo apl'ico. ⁊ i glo. apl'i
de.iiij. symbolis. no. ex̃ de sum. tri.c.j. i glos. magna. q̃ inci
pit: qm̃ ad fidē vnã voco.xxiij.di. qui ep̄s.vj. istã extraua-
gantē. Nos q̃ hãc firmiter credimus ⁊ simpliciter ɔfite-
mur. ex̃ de sum. tri.c.j. in p̄n. ex̃ quã nõ ē sal⁹: nec remissio
pctõrũ.xxiiij.q.j. §. si autē. ⁊.c. oibus. de pe. di.j. verbũ spõ-
so sc3 christo. Ioã.iij.xxvij.q.j. nuptiarũ. in sanctis suis. de
cõ. di.iiij. q̃ris. vltra col. v̄. celebrant̃ em̃ ⁊c. in cãticis p̄cla
mante. Cañ.vj. Una est colũba mea. q: simplex: quia sine
macula ⁊ ruga. Eph.v.xxj.di. q̄uis. p̄fecta mea. vna ē ma-
Una p̄bat̃ esse ecclesia.
tri sue: electa genitrici sue.xxiiij.q.j. loquit̃. vbi h̃ eadē ver
ba ponũtur. ⁊ de cõ. di.iiij. aliud. ⁊ exponunt̃. q̃ vnũ corp⁹
xxiij.q.iij. p̄ mēbris. mysticũ representat. cui⁹ corporis ca-
put christus. christi vero de⁹.j. ad Cor.xj. ad Col.j. ex̃ de sa
cra vnc.c.j. in qua vnus deus: vna fides: vnũ baptisma. ⁊
in clemē. de sum. tri. i p̄n. fidei. §. ad hec. ad Eph.iiij. i p̄n.
⁊ p̄:e.c. loquit̃. vna nē pe fuit t̄pe diluuij arca noe. Geñ.vj.

et.vij.vnā ecclesiā p̄figurās.xlvij. dī.quātūlibet.xxiiij.q.
j.qm̄ ver⁹.q̄ in vno cubito/christo sc3 ꝯm Hugo.⁊ hic vide
q̄d scripsi.s̄.xxxvj.ar.ꝟ.de iustitia.ꝯsummata.vt p.c.Gen̄.
vnū videlicet noe gubernatorē habuit ⁊ rectorē. p̄re. c.
Gen̄.sic ⁊ vni⁹ eccl'ie vniuersalis vn⁹ papa.xxiiij.dī.j.didi
cimus.vij.q.j.nouatian⁹.extra quā sc3 arcā oīa subsistētia
sup terrā legim⁹ fuisse deleta.p̄re.c.gen̄.vij.⁊ p̄re.c.qm̄ ve
tus.Hāc aūt veneramur vnicā dicēte dn̄o i ꝑpha.s.dauid
in ps̄.xxj.De⁹ de⁹ me⁹ respice i me.erue a framea de⁹ aīaʒ
meā:⁊ de manu canis vnicā meā.Framea est p̄tās mūda
na de pente suo relicta ꝯm Huguitionē in deriuatiōib⁹ in
l'ra.f.in dictione fremo.is.Pro aīa em̄.i.ꝑ se ipo capite si/
mul orauit:⁊ corpore q̄d corpus vnicā sc3 ecclesiā noīauit
.xxiiij.q.j.aduocauit.xxiij.q.iij.ꝑ mēbris.⁊.q.v.de ligurib⁹.
ꝓpter sponsi fidei sacrm̄.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.ꝟ.deinde.ibi.
cui eccl'ia ipa:cui⁹ mēbra sunt:cōiunct est:q̄ fidei spei ⁊ cha
ritatis integritate non solū in virginib⁹ sacris:s3 etiā in
ꝯiugatis fidelib⁹ tota virgo est.vniuerse q̄ppe eccl'ie cui⁹
oīa mēbra illa sunt.ap'ls dicit.ij.Corꝫ.xj.Despōdi vos vni
viro virginē castā exhibere christo.⁊.q.ij.oē itaq3.⁊ chari
tatis eccl'ie vnitatē.de cō.dī.iiij.ecce charitas. xxiiij.q.j.§.
si autē.⁊.c.alienis.Hec est tunica dn̄i incōsutilis:q̄ scissa
nō fuit:s3 sorte ꝑuenit.xvj.q.vij.sicut dn̄i vestimētū.xxiiij.
q.j.qm̄ vetus.in p̄n.Appellat̄ ḡ hec eccl'ia tunica.vel tuni
ca charitas eccl'ie:q̄ operit multitudinē pctōꝝ.j.Pet.iiij.
Prouerb.x.Jaco.vlt.⁊ p̄re.c.eccl'ie charitas.⁊.xxiij.q.vij.
quēadmodū.⁊ de pe.dī.iij.illō ꝟo.ibi.⁊ texit charitate at/
q3 cooꝑuit pctā sua.ex̄ de bap.maiores.j.r̄n̄so.q̄ etiā cha/
ritas ⁊ vnitas eccl'ie malo punico cōparat̄.xliij.dī.sit re/
ctor.ꝟ.hinc etem̄.ibi.sicut in malo punico vno exteri⁹ cor/
tice multa interi⁹ grana vniunt̄:sic innumeros scōꝝ eccl'ie
ꝑp'los vnitas fidei ꝯtegit:q̄s in tus diuersitas meritoꝝ te
net.De ista tunica incōsutili. Joan. xix.ibi.milites ḡ qūū
crucifixissent eū:acceperūt vestimēta ei⁹:⁊ fecerūt q̄tuor
ꝑtes.vnicuiq3 militi partē.⁊ tunicā.erat aūt tunica incō/
sutilis desuꝑ ꝯtexta ꝑ totū.dixerūt ergo adinuicē:nō scin
damus eā.s3 sortiamur de illa cui⁹ sit. Ubi Aug.Quadri
pertita aūt vestis dn̄i iesu christi q̄dripertitā significauit
eius ecclesiā.q̄tuor sc3 ꝑtibus in orbe diffusam:⁊ in eisdē
eq̄liter.i.ꝯcorditer distributā.Tunica ꝟo illa sortita/oīm
partiū significat vnitatē:q̄ charitatis vinculo ꝯtinetur.
Si aūt ⁊ charitas supeminētiorē h3 viā:⁊ supeminet sciē
tie:⁊ suꝑ oīa p̄cepta est/ꝯm illud.j.ad Corꝫ.xij.⁊.xiij.super
oīa hec charitatē hn̄tes. vestis q̄ signat̄ merito contexta
ꝑhibet̄.⁊ addidit ꝑ totū:q: nemo ei⁹ est expꝯs qui ꝑtinere
inuenit̄ ad totū:a quo tota vocat̄ eccl'ia catholica.incōsu
tilis aūt ne aliq̄n dissuat̄:⁊ ad vnū ꝑuenit:q: in vnū oēs
colligit.ex̄ de bap.lic3.xxvj.q.ij.nō statim.In sorte aūt dei
grā cōmēdata est.cui em̄ sors mittit̄:nō ꝑsone cuiuscūq3:
vel meritis:s3 occulto dei iudicio cedit̄.sequit̄ in decreta/
li.Igit̄ eccl'ie vni⁹ ⁊ vnite/vnū corp⁹/vnū caput:nō duo
capita q̄si monstrū.ff.de ꝟ.sig.q̄ret aliq̄s.ex̄ de of.or.qm̄.
christus sc3 ⁊ christi vicari⁹ petrus:petriq3 successor:dicen
te dn̄o ipsi petro:Pasce oues meas. Joan.vlt.ex̄ de elec.
significasti.inq̄t ḡnaliter ⁊ nō specialiter/has vel illas.ꝑ
q̄d sibi cōmisisse intelligit̄ vniuersas. sic arguit etiā Jn/
nocē.iij. ex̄ de maio.⁊ ob.solite.§.nos aūt.Quū ḡ christ⁹
nō distinguat inter has vel illas oues:nec nos debem⁹
distinguere:vt ibi legit̄ ⁊ no.in glos.nec nos. Siue ḡ gre
ci.xxij.dī.de cōstantinopolitana.siue alij occidētales: vel
orietales:vel aphricani.xxij.dī.c.j.se dicāt petro eiusq3 suc
cessorib⁹/nō esse cōmissos:fateant̄ necesse est se de ouib⁹
christi nō esse.sic etiā arguit̄ in.§.nos autē.dicente dn̄o in
Joā.x.vnū esse ouile ⁊ vnicū esse pastorem. vbi Grego.
Quasi ex duob⁹ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et
gentilē ꝑp'lm in sua fide cōiungit.Eph.ij.Ipse est pax no
stra q̄ fecit vtraq3 vnū:⁊ mediū ꝑietē macerie soluēs ⁊c.
Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile ⁊
vn⁹ pastor est noui ⁊ veteris testamēti.In hac igit̄ eiusq3
p̄tāte duos esse gladios. sp̄ualē videl3 ⁊ t̄palem/euāge/
licis dictis instruimur.Nā dicētibus ap'lis.ecce duo gla/
dij hic.in ecclesia sc3:qūū ap'li loquerent̄:nō r̄ndit dn̄s:ni
mis esse:s3 satis. Luc.xxij.in gladio p̄tās intelligitur. ad
Rom̄.xiij.Non sine causa gladium portat.xxiij.q.v. non
solū. Apocal.j.⁊.xix. ⁊ ex̄ de ꝑuile.ex ore.in p̄n. Certe qui
in p̄tāte petri tēporalez gladiū esse negat: male attendit
verbū dn̄i ꝓferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam.
Joā.xviij.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.vterq3 ergo est in p̄tāte
ecclesie/sp̄ualis sc3 gladi⁹ ⁊ materialis.Hec verba ⁊ q̄ se
qūūtur:sunt verba Ber.ad Eugeniū papā in li.de consi/
deratione.Sed is quidē ꝑ eccl'ia:ille vero ab eccl'ia exer/
cēdus.xvj.q.vj.authoritatē.ex̄ de sen.ex.dilecto.li.vj. ille
sacerdotis.xvj.q.ij.visis. in fi.is manu regū ⁊ militum.
xxiij.q.v.nō solū.et.c.rex debet.s3 ad nutū ⁊ patientiā sa/
cerdotꝫ.vide.s̄.xxxvij.ar.ꝟ.q̄ aūt.xxiij.q.viij.hortata.⁊.c.
vt p̄dē.Op3 aūt gladiū eē sub gladio.⁊ t̄paiē authorita
tē sp̄uali subijci p̄tāti.xcvj.dī.c.duo.c.si iperator. Nā qūū
dicat ap'ls ad Rom̄.xiij.Nō ē p̄tās nisi a deo:q̄ aūt sunt a
deo:ordinata sunt.nec ordinata essent:nisi gladius esset
sub gladio.ad hoc.lxxxix.dī.ad h̄.xj.q.iij.q̄ resistit.dī. viij.
que ꝯtra.⁊ tamq̄ inferior reduceret̄ per aliū in suprema.
Nā ꝯm beatū Dionysi.lex diuinitatis est/infima ꝑ media
in sup̄ma reduci.nō ergo ꝯm ordinē vniuersi oīa eq̄ ⁊ ime
diate:s3 infima ꝑ media:⁊ inferiora ꝑ supiora ad ordinez
reducunt̄. Sp̄ualē aūt dignitatē ⁊ nobilitatē terrenam
quālibet p̄cellere dignitatē op3 tanto clarius nos fateri:
quāto sp̄ualia t̄palia antecedunt. Ista etiā ratio ponit̄ ꝑ
Innocē.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.§.verū.Q̄d etiā ex datione
decimaꝝ.vide q̄d legit̄ ⁊ no.ex̄ de ma.⁊ ob.oēs p̄ncipes.
Nā imperator ⁊ reges tenent̄ ad solutionē decimarū: si
christū regē suū p̄cipē ⁊ dn̄m recognoscūt.Apoc.j.⁊.xvij.
qui i signū vniuersalis dn̄ij sibi decimas reseruauit. xvj.
q.j.reuertimini.⁊ ex̄ de deci.tua nobis.⁊ benedictiōe. ad
Heb.vij.xxj.dī.deniq3.sctificatione.ex̄ de sacra vnc.c.vni/
co.§.man⁹.j.Reg.ix.ex ipsi⁹ p̄tātis acceptiōe.ex̄ de elec.ꝑ
venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̄ de fo.cō.lic3.cla/
ris oculis intuemur.Nam veritate testante/sp̄ualis p̄tās
terrenā p̄tātē instituere h3.ꝯm Hugo.de sancto Uictore:
vt.s̄.dixi.xxxvij.ar.ꝟ.item hugo. et iudicare si bona non
fuerit.xv.q.vj.item alius.ex̄ de sup.ne.p̄re. grandi. li. vj.
quia ad quē ꝑtinet institutio:⁊ destitutio. xvj.q.ij. visis.
ex̄ de hereticis. cū ex iniuncto.§.si.sic de ecclesia/⁊ de ec/
clesiastica p̄tāte verificat̄ vaticiniū Hieremie: Ecce cōsti
tui te hodie suꝑ gētes ⁊ regna ⁊ cetera/q̄ sequūtur. Hie/
re.j.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.ergo si deuiat terrena potestas:
iudicabit̄ a p̄tāte sp̄uali:vt p̄re.c.item alius.xv.q.vj. ⁊ de
sup.ne.p̄re.⁊.c.grādi.li.vj.⁊ si deuiat sp̄ualis:minor a suo
supiori.si vero suprema:a solo deo nō ab hoīe poterit iu/
dicari.xxj.dī.inferior.ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior.ix.q.iij.
cuncta.xl.dī.si papa.⁊ de hoc satis dixi in prin.huius ope
ris.testante ap'lo/Spiritualis hō iudicat oīa:ipse autē a
nemine iudicat̄.j.ad Corꝫ.ij.in fi.ꝓprie intelligit̄ ad l'ram
ista authoritas de papa:licet mystice aliter ap'lus intelle
xerit.Nam papa dicit̄ homo antonomastice ꝑ excellentiā
et singulariter quē formauit christus.idem scripsi.s̄. xiij.
ar.§.in hac.ꝟ.item Matth.vlt.ꝟ.itē in terra.ad imagi/
nē suā ⁊ similitudinē.Gen̄.j.⁊.xxxiij.q.v.hec imago.quā/
tū ad potētiam plenariā quā habet a deo: ⁊ ad instar ei⁹
et similitudinē virtutū quā virtutē precipue p̄re hoībus
alijs debet habere.de pe.dī.ij.§.romanos.ꝟ.similez. al's
est paruū.c.vn̄ papa singulariter sp̄ualis vocat̄:q: sedes
sua aut sanctū eū recipit:aut scm̄ p̄sumptiue facit.xl. dī.
c.j.vn̄ qūū peccat:ratiōe dignitatis maioris ⁊ ꝑ ꝯsequēs
sanctitatis.j.q.j.vilissimus.amplius peccat.vt.xl.dī.si pa
pa.⁊.c.homo christianus.Iste hō oīa ⁊ oēs iudicat:quia
oēs sunt sibi subiecti.ix.q.iij.cuncta.⁊ ꝑ p̄ncipalem ⁊ ipse
ad l'ram a nemine iudicat̄.ix.q.iij.aliorū.xxj. dī.nūc autē.
xvij.dī.§.hinc.Est autē hec authoritas:etsi data sit homi
ni:et exerceatur ꝑ hominē:non humana:sed potius diui
na potestas ore diuino petro data:sibiq3 suisq3 successori

Tunica dn̄i incōsutilis q̄d significet.

bus in ipso christo: quem cōfessus fuit: petra firmata: di-
cente dn̄o ipsi petro: quodcūq̄ ligaueris sup terrā ⁊c. ad
hoc. xxi. di. in nouo. ⁊. xxij. di. c. j. ⁊. xix. di. ita dn̄s. ex de elec.
fundamenta. j. n̄so li. vj. de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autē.
Quicūq̄ igitur huic potestati a dn̄o sic ordinate resistit
dei ordinatiōi resistit. ad Rom. xiij. xj. q. iij. qui resistit. ni-
si duo: sicut manicheus: fingat esse p̄ncipia: ⁊ marchion.
xxiiij. q. iij. quidam. v. manichei. ⁊. v. marchioniste. qd̄ fal-
sum ⁊ hereticū iudicam⁹: q: testante moyse non in princi
pijs: s; in p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terrā. Gen̄. j. ⁊ In
p̄ncipio erat verbū. Joā. j. Porro subesse summo roma-
no pōtifici oī humane creature declaramus dicim⁹ ⁊ de-
finim⁹ oīno esse de necessitate salutis: q: nec verus catho
licus pape recalcitrat. lxxxj. di. siqui. q: nec in ecclesia est:
qui cathedrā petri deserit. xxiij. di. qui cathedrā. ex quā ec
clesiā nō est salus. xxiiij. q. j. qm̄. ⁊. c. quicūq̄. Hucusq̄ suf-
ficiat de potentētia ⁊ iurisdictiōe plenissima pape dixis-
se. ¶ Nūc autē de sponsa eius sacrosctā eccl̄ia, stilo vtili
tractandū est. cōuenienter em̄ postq̄ tractatū est de capi
te ecclesie: tractādum est de corpore mystico christi quod
est ecclesia. xxiiij. q. j. aduocauit. ⁊. c. schisma. in fi. que re-
gnum christi dicitur. ps̄. gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus. lxj. A

ET primo quidē con
siderandū est: q̄ ecclesia cōuenientissime re-
gnū vocatur. Nā ecclesia cōmunitas quedā
est quū sit cōgregatio vel cōuocatio multo-
rū fideliū. de con. di. j. ecclesia. i. catholicorum collectio. Cō-
munitas aūt hoīm: licz sit multiplex: tn̄ i tres gradus p̄n
cipaliter distinguit: vt beatus Aug. insinuat. xx. li. de ciui.
dei. scz in domū, ciuitatē, ⁊ regnū. Sūt em̄ hec tria cōmu-
nitatē hoīm designantia. Nam licz domus dicat aliq̄s lo
cus habitationis vni⁹ familie: sicut vrbs toti⁹ ppl̄i: ⁊ or-
bis totius generis humani. vt Isido. dicit. xv. li. Etymol.
tn̄ vt idē ait li. ix. ipsa tota familia domus vocat. Luce. ij.
Eo q̄ esset de domo ⁊ familia dauid. q̄ a duob⁹ scz incipit
scilicet a viro ⁊ vxore. Hec cōprehendit filios ⁊ seruos. sic
accipit. xxiij. q. iiij. duo ista. ibi. pauperi regēti domū suā. si
militer ciuitas: licz interdū dicatur ipe locus habitatiōis
multorū hoīm: tn̄ proprie ipsa hoīm multitudo ciuitas vo
cat. vn̄ Isido. xv. li. Etymol. dicit. q̄ ciuitas est hoīm mul-
titudo societatis vinculo adunata. ⁊ subdit, q̄ ciuitas nō
saxa: s; habitatores vocant. sic accipit Luc. xix. Uidens ci
uitatē fleuit sup illam. non saxa: sed hoīes. ⁊ Aug. j. li. de
ciui. dei ait. q̄ ciuitas est cōcors hoīm multitudo. vn̄ ciui-
tas ciuiū vnitas. ⁊ btūs Greg. xvj. li. moral. dicit, q̄ ciui-
tas a cōuiuētibus ppl̄is appellat. sic ciuitas nō p muris
et domibus: s; p hoībus accipit. Esa. j. ibi: Quō facta est
meretrix vrbs fidelis: et Luc. xix. Uidēs ciuitatē fleuit
et. j. quia si cognouisses: ⁊ tu. hoīb⁹ loquit: ⁊ nō lapidib⁹
qui non cognoscūt. sicut sumit ex de sen. ex. si snia. §. cete-
rū. li. vj. vn̄ ⁊ dicit glos. ex de ex. prel. c. vlt. non vltra me-
diū. q̄ quū dicat interdico talem locū, intelligit. i. hoīes
illius loci: q: locus inaīata res est: nec peccat. Sic etiā re-
gnū licz qn̄q̄ dicat ipm terre spaciū: ⁊ multarum vrbiū col-
lectio: tn̄ proprie aduuatio pluriū ppl̄orum ⁊ gentiū regnū d:
sic denoīatū ab eo qui ⁊ multitudini p̄est. scz a rege: q: vt
dicit Isido. ix. Etymol. regnū a regib⁹ est dictū. sic sumit.
Luc. xj. ⁊. Mat. xij. Omne regnū in se diuisum ⁊c. xxv. q.
ij. si ea. ⁊ Luc. xxj. ibi. ⁊ regnū aduersus regnū. Est ergo in
hoībus triplex cōmunitas p̄dicta, scz domus, ciuitatis, ⁊
regni. vnde Isido. xv. li. Etymol. dicit. q̄ tres sunt societa
tes scilz familiarū, vrbiū, ⁊ gentiū. Hāc aūt triplicē cōita
tē ecclesia sancta participat. Nā eccl̄ia qn̄q̄ domus: qn̄q̄ ci-
uitas: qn̄q̄ regnū noīat: licz non sit cōmunitas nature: s;
gr̄e: vt ipm nomē insinuat. d: em̄ ecclesia: vt pre. c. eccl̄ia. ⁊
vide qd̄ scripsi. j. in. ij. pte in ar. xj. §. iij. v. ⁊ vero. i. cōuoca-
tio, deo ipam vocāte ⁊ cōgregāte p grām. Mr autē eccl̄ia
dicat dom⁹: ptz in ps̄. xxv. vbi de ipa d:: Dn̄e dilexi decorē
domus tue. Et iterū in ps̄. xcij. Domū tuā decet scitudo
dn̄e. ex de immu. ec. decet. li. vj. xxiiij. q. j. oīb⁹. decorē iquā nō
armorum sed morum. xij. q. ij. gl̄a. v. multi. ⁊ iterū ps̄. lxvij. Qui
habitare facit vni⁹ moris i domo. ⁊. j. Timoth iij. vt scias
quō opz te in domo dn̄i ↄuersari: q̄ est eccl̄ia dei viui. ⁊ ite
rū in ps̄. v. Introibo in domū tuā ⁊c. ⁊ iterū: Dom⁹ mea
dom⁹ orōnis: vocabit: vos aūt fecistis illā speluncā latro-
nū. Esa. lvj. Hiere. vij. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. ⁊ Joā.
ij. j. q. iij. saluator. ac ex multis. c. vedētes. ex de custo. eu. et
chris. c. ij. ¶ B In Mat. aūt ante h̄ v̄ba d:: Et intra-
uit iesus in templū dei. vbi Chryso. Hoc erat propriū boni
filij: vt ad domū curreret p̄ris: ⁊ illi honorē redderet. Et
tu imitator christi fact⁹ quū in aliquā igressus fueris ciui
tatē: primū ad eccl̄iam curras. Hoc erat etiā boni medici
vt ingressus ad infirmā ciuitatē sanandā ⁊ saluandā: pri
mū ad originē passionis intenderet. Nā sicut de tēplo oē
bonū egredit: ita de tēplo oē malū procedit. si em̄ sacerdo-
tiū integrū fuerit: tota eccl̄ia floret. Si aūt corruptū fue-
rit oīm fides marcida ē. Sic em̄ quū viderꝫ arborē pallē-
tib⁹ folijs: intelligis q: vitiū hz in radice. sic cū videris po
pulū indisciplinatū: sine dubio cognosce q: sacerdotium
ei⁹ nō ē sanū. hucusq̄ Chryso. ad hoc Eccl̄i. x. Scd̄m iudi
cē ppl̄i: sic ⁊ minister ei⁹. ⁊ qualis ē rector ciuitatis: tales
habitātes in ea. ⁊ Leuit. iiij. Si sacerdos, q̄ est vnct⁹ pec
cauerit: delinquere faciet ppl̄m. ex de vo. ⁊ vo. re. magne.
§. p̄terea. facit. xj. q. iij. p̄cipue. xxiiij. q. iij. trāsferūt. sequit
in matth. Et eijciebat oēs ementes et vendētes in tēplo.
Hiero. Sciendū quidē est, q: iuxta mādata. xxij. q. j. consi
dera. legis venerabili in toto orbe tēplo: et dn̄i: et de cun-
ctis regionibus iudeorum illuc ppl̄o cōfluente: innumerabi
les imolabant hostie maxime festis dieb⁹ taurorū ⁊ arie
tū: pauperib⁹ ne absq̄ sacrificio essent pullos colūbarum. ⁊
turtures offerentib⁹. Luc. ij. Accidebat aūt vt q̄ de longe
veniebāt victimas nō haberēt. Excogitauerūt ergo sacer
dotes quō p̄dam de ppl̄o facerēt: ⁊ oīa illa qb⁹ opus erat
ad sacrificia: vēdebāt. ⁊ vt venderēt nō habētib⁹. ⁊ ipi rur
sus empta susciperēt. Hāc ergo scrophā. i. fraudem, se in
diuersa vertentē crebro venientiū inopia dissipabat. qui
indigebāt sumptib⁹ et nō solū hostias nō habebāt: s; nec
vn̄ emerēt. posuerūt itaq̄ ⁊ nūmularios q̄ mutuā sub cau
tione darēt pecuniā. s; q: erat lege p̄ceptū: vt nemo vsu-
ras acciperet: ⁊ prodesse nō poterat pecunia fenerata: q̄ cō
modi nihil haberet: ⁊ interdū p̄deret sortē: excogitauerūt
et aliā technen. i. artē. vt p nūmularijs collibistas face-
rēt. hui⁹ v̄bi proprietatē latina ligua nō exprimit. collibia di-
cūtur apud eos q̄ nos appellam⁹ tragemata vl̄ vilia mu
nuscula. v̄bi grā frixi ciceris vuarūq̄ passarū ⁊ poma di-
uersi gn̄is. g q: vsuras nō poterāt accipe: collibiste p vsu
ris accipiebāt varias spēs. vt qd̄ i nūmo nō licebat: in his
rebus exigerēt q̄ nūmis coemunt. q̄si nō h̄ ipm Ezechiel
p̄dicauerit dicēs Ezech. xviij. Usurā ⁊ supabūdantiā non
accipietꝫ. de h̄. xiiij. q. iij. plerīq̄. ⁊ p totū. Istiusmodi dn̄s
cernēs in domo p̄ris negotiationē seu latrociniū, ardore
spūs ↄcitat⁹, tātā hoīm multitudinē eiecit de tēplo. Ori-
genes sup v̄bo p̄dicto. ⁊ emētes in tēplo. in q̄ nō dn̄t eme
re ⁊ vēdere: s; orōnib⁹ tm̄ vacare q̄ ↄgregant q̄si i domo
orōnis. vn̄ sequit. ⁊ dicit eis: scriptū est. s. in Esa. lvj. dom⁹
mea dom⁹ orōnis vocabit. Aug. Nemo in oratorio aliud
agat: nisi ad qd̄ factū est: vn̄ ⁊ nomē accepit. xlij. di. in ora
torio. ⁊. c. oratoriū. sequit: Uos aūt fecistis eā speluncam
latronū. latro em̄ est, et tēplū dei in latronū ↄuertit spe-
cū: q̄ lucra de religiōe sectat. Mihi aūt inter oīa signa q̄
dn̄s fecit: hoc videt esse mirabili⁹: q̄ vn⁹ hō, ⁊ illo tēpore
ↄtēptibilis intantū vt postea crucifigeret: scribis ⁊ phari
seis ↄtra se seuiētib⁹ ⁊ videtib⁹: sua lucra destruere potue
rit: ac vni⁹ flagelli v̄bo tantā eijcere multitudinē. Igneū
ei quoddā atq̄ mirificū radiebat ex oculis ei⁹: ⁊ diuinita
tis maiestas lucebat in facie. Et iterum Hiero. Fulgor ⁊ ma
iestas deitatis occulte in hūana facie relucebat. de q̄ pu-
to dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos prodibat. Itē ibi

Ecclesia merito regnum vocat.

Aug. Manifestū est aūt h̄ nō semel: sȝ iterū a deo esse fa
ctū: sȝ pmū cōmemoratū est a ioāne. Joā. ij. hoc aūt vlti
mū a ceteris trib⁹. Chrysost. In q̄ maior est accusatio iu
deorū: qm̄ cū bis hoc idē fecisset: morabant̄ tn̄ i sua demē
tia. q: puersi difficile corrigunt̄. Eccl̄i. j. Origen. Mystice
aūt tēplū dei est eccl̄ia christi. Sūt aūt multi i ea nō sicut
decet viuētes spūaliter: sȝ ɓm carnē militāt. j. Pet. ij. q̄ do
mū orōnis de lapidib⁹. ij. Pet. j. viuis ꝯstructā faciūt esse
speluncā latronū actib⁹ suis. Si aūt tres species eiectas
a tēplo/cauti⁹ exponere velim⁹: possum⁹ dicere. Quicūq̧
in pplo christiano ad nihil aliud vacāt: nisi circa emptio
nes ⁊ vēditiōes. ꝯ id ex̄ ne cleri. vl̄ mo. ꝑ totū. rari⁹ aūt in
orōnib⁹ pmanēt: vel in alijs actib⁹ rectis: ipsi sunt vēden
tes ⁊ emētes in tēplo dei. diaconi/potius hodie episcopi.
xciij. dist. diaconi. v. vt. c. diaconi septē. Qui nō bene tra
ctāt eccl̄iarū pecunias: ⁊ diuites fiūt de reb⁹ pauperū: ipsi
nūmularij pecuniarū mensas hn̄tes: q̄s christus euertit.
quō aūt mēsis eccl̄iasticarū pecuniarū diaconi p̄sunt doce
mur in actib⁹ aplōrū. vj. c. ⁊. xciij. di. diaconi septē. Epi aūt
q̇ tradūt eccl̄ias q̇b⁹ nō opȝ: ipsi sunt q̄ vēdūt colūbas. i.
grāȝ spūsscti q̄rū cathedras christ⁹ euertit. hucusq̧ Orig.
ad h̄. j. q. iij. saluator. ⁊. c. ex multis. Hiero. Juxta simplicē
em̄ intelligētiā/colūbe nō erāt in cathedris: sȝ in caueis:
nisi forte colūbarū institores sedebāt in cathedris. qđ ab
surdū est: q: in cathedris mgr̄orū magis dignitas iudica
tur. ar. xciij. di. q̇ cathedrā. q̄ ad nihilū redigit̄ quū mista
fuerit lucris. Obserua etiā ꝓpter auaritiā sacerdotū. ex̄
de deci. c. j. altaria dei nūmulariorū mēsas appellari. Qđ
aūt de eccl̄ijs dixim⁹ vnusquisq̧ de se intelligat. dicit em̄
apl̄s. j. ad Corī. iij. Vos estis tēplū dei. ⁊. j. Corī. vj. fine. ij.
Corī. vj. Nō fit ḡ in domo pectoris nr̄i negotiatio. nō do
norū cupiditas: ne ingrediat̄ iesus irat⁹ ⁊ rigidus. ⁊ nō ali
ter mūdet tēplū suū nisi flagello adhibito: vt de spelūca
latronū domū faciat orōnis. Chrysost. Ideo etiā nūmu
lariorū mēsas euertit: signās ꝙ in tēplo dei nō dn̄t esse nū
mi nisi spūales q̇ dei hn̄t imaginē: nō q̇ portāt imaginem
terreni. lxxxviij. di. i palea. eijciēs. ibi. inde de h̄ cathedras
vēdētiū colūbas euertit. loquēs ipo facto. q̇d faciūt i tē
plo multe colūbe venales: ex q̄ vna colūba. i. spūsctūs.
Joā. iij. de cō. di. iiij. aliđ. gratuita descēdit i tēplū corpis
mei. Itē Mar. xj. sup illo. ⁊ cū introisset i tēplū. ce. eij. vē.
⁊ emē. in tēplo. Beda. Et q̇dē credendū est ꝙ ea tm̄ vēdi
vel emi repent in tēplo: q̄ ad ministeriū tēpli necessaria
essent. Si ḡ ea q̄ alibi libere geri poterāt dn̄s i domo sua
tpalia negotia geri nō patit̄: quāto magis ea q̄ nunq̄ fie
ri licet plus celestis ire merent̄ si in edib⁹ deo sacratis agū
tur. ad h̄ ex̄ de imu. ec. decet domū. li. vj. ⁊ ex̄ de custo. eu
cha. c. ij. ⁊ mēsas nūmulariorū. Theophil⁹. Nūmularios
vocat cāpsores nūmorū. nūmus em̄ gen⁹ eris minuti ē. se
quit̄. Et cathe. vē. col. euertit. Beda. Quia spūsctūs i co
lūba sup dn̄m apparuit. Mat. iij. Mar. j. Luc. iij. Joā. j.
de cō. di. iiij. aliud. recte ꝑ colūbas spūsscti charismata de
signant̄. Colūba ḡ vendit̄: qn̄ man⁹ ipositio: ꝑ quā spūs
sctūs dat̄ ⁊ accipit̄: ad p̄ciū p̄bet̄. Cathedras aūt vēden
tiū colūbas euertit: q: q̇ spūalē grāȝ venumdāt: vel ante
hoies: vel an̄ dei oculos sacerdotio p̄uant̄. de h̄ p. e. c. sal
uator. ⁊. c. ex mult. q. iij. sequit̄. Et nō sinebat: vt q̇sq̄ trās
ferret vas ꝑ tēplū. Beda: De vasis illis dicit: q̄ mercādi
grā inferebant̄. Ceterū absit vt vasa deo dicata dn̄s eiece
rit de tēplo: vel introferre ꝓhiberet i tēplū. sicut intelligit
etiā Innocē. iij. ex̄ de custo. euch. c. ij. vbi futuri examinis
p̄tēdit exēplū: q: de eccl̄ia repellit reprobos. ⁊ ne vltra ad
turbādā ecclesiā intrēt: eterno eos verbere cōpescit. Sed
et pctā q̄ cordib⁹ fideliū inerāt diuinit⁹ remissa cōpūctio
tollit: ⁊ ne vltra reputant̄ diuina in eis gratia adiuuat.
¶ Sequit̄. Vos aūt fecistis eā spelūcā latronū. Theo
philus. Spelūcā aūt latronū tēplū noiat ꝓpter lucrum.
Gen⁹ nāq̧ latronū ad lucrū se ꝯgregat: q: ḡ illa aialia q̄
ad sacrificiū oblata erāt: causa lucri vēdebant: latrones
ipos dicit. ad h̄ em̄ in tēplo erāt: vt vel nō dātes corpora

liter ꝑsequerētur: vel dātes spūaliter necarēt. Tēplū etiā
⁊ dom⁹ dei mēs est ⁊ ꝯsciētia fideliū: q̄ si in lesione ꝓximi
puersas cogitatiōes ꝓfert: q̄si in spelunca latrones resi
dēt. Ergo mēs fideliū spelūca latronis fit: qn̄ relicta sim
plicitate sctitatis: illud conat̄ agere vn̄ valeat ꝓximis no
cere. Itē Luc. xix. Et ingressus in tēplū cepit eijcere vē. in
il. ⁊ emē. illud di. illis. Scriptū est dom⁹ mea dom⁹ orō
nis vocabit̄: vos aūt fe. eā spe. latro. Grego. in homilia.
Quia narrauerat mala vētura: ꝓtin⁹ tēplū igressus ē: vt
de illo emētes ⁊ vēdētes eijceret: ondēs q: ruina ppl̄i ma
xime ex culpa sacerdotū fuit. vn̄ đr. ⁊ igressus i tēplū ⁊c.
Ambro. Quia de⁹ tēplū suū non mercatoris vult esse di
uersoriū: sȝ domiciliū sctitatis. nec vēdibili religionis offi
cio: sȝ obsequio gratuito vsum ministerij sacerdotalis in
format. Theophilus. Hoc etiā fecit dn̄s in p̄ncipio p̄dica
tionis sue: vt narrat Joan. ij. c. Et nūc iterū illud fecit: qđ
ad maius crimē iudeorū redūdat: q̄ nō fuerūt ex p̄ori ad
monitiōe castigati. Itē Aug. Mystice aūt tēplū ipm ho
minē christū intelligas: vel etiā adiūcto corpore ei⁹ qđ ec
clesia est. ɓm aūt qđ est caput eccl̄ie: dictū est Joā. ij. Sol
uite tēplū h̄: i trib⁹ dieb⁹ suscitabo illud. ɓm id vero ꝙ ad
iuncta eccl̄ia intelligit̄ tēplum: videt̄ dixisse auferte ista
hinc ⁊c. Signauit em̄ futuros in eccl̄ia: q̇ sua negotia po
tius agerēt: vl̄ receptacula ibi haberēt ad occultāda scele
ra sua: q̄ vt charitatē christi seq̄rent̄: ⁊ pctōrū cōfessiōe ac
cepta venia corrigerent̄. Itē Greg. Mystice aūt sicut tē
plū dei in ciuitate est: ita in plebe fideli vita religiosorū. ⁊
sepe nōnulli habitū religiōis sumūt: q̇ dū sacrorū ordinū
locū pcipiūt: sctē religiōis officiū in cōmertiū terrene ne
gotiationis trahūt. j. q. iij. vidētes. vēdētes q̄ppe i tēplo
sunt: q̇ hoc qđ q̇busdā iure cōpetit: ad p̄miū largiunt̄. iu
stitiā ei⁹ vēdere/est hāc ꝑ p̄mij acceptiōe seruare. Emen
tes vero in tēplo sunt: q̇ dū hoc ꝑsoluere ꝓximo qđ iustum
est nolūt: dūq̧ rē in rē debitā facere cōtēnunt: dato p̄ro
nis p̄cio emūt pctm̄. Orig. Siquis ḡ vēdit eijciet̄. ⁊ p̄ci
pue si vēdit colūbas. Si em̄ ea q̄ mihi a spūsctō sunt re
uelata ⁊ credita: aut in vulgus p̄cio vēdidero: aut absq̧
mercede nō docuero: q̇d aliud facio: nisi colūbam. i. spm̄
sctm̄ vēdo? Ambro. Gnaliter itaq̧ dn̄s docet sclares a tē
plo dei abesse debere cōtract⁹. spēaliter aūt nūmularios
repulit: q̇ de pecunia dn̄i. i. scriptura diuina lucrū q̄runt.
nec bona malaq̧ discernūt. Greg. Qui domū dei spelun
cā latronū faciūt: q: dū puersi hoies locū religiōis tenēt:
ibi malitie sue gladijs occidūt: vbi viuificare ꝓximos orō
nis sue itercessores debuerāt. Tēplū q̧ ē ipa mēs fideliū:
q̄ si in lesiōe ꝓximi puersas cogitatiōes ꝓfert: q̄ si in spe
lūca latrones residēt. Itē Joā. ij. ⁊ inuenit in templo ⁊c.
Beđ. Dn̄s hierl̄m adueniēs/ꝯtinuo tēplū oratur⁹ adijt/
nobis dās exēplū vt q̄cūq̧ ꝓperam⁹: domū dei p̄mū in
grediamur dn̄m dep̄caturi. vn̄ ⁊ đr. Et inuenit i tē. vē. bo.
⁊ oues ⁊ co. Aug. Sacrificia illi pplō ꝑ ei⁹ carnalitate/ta
lia data sunt: q̇b⁹ teneret̄ ne i idola influerēt: ⁊ imolabāt
oues ⁊ boues ⁊ colūbas. ad h̄. xxj. q. j. ꝯsidera. xxxj. q. j. §. sȝ
obijcit̄. Itē Beda. Sȝ q: de lōginquo ꝓperātes: q̄ iussa
sunt imolari dn̄o: secū ferre nō poterāt: eorū p̄cia nō defe
rebāt. vn̄ facta occasiōe/h̄ aialia in tēplo scribe ⁊ p̄hisei vē
di instituerūt: vt veniētes emerēt ⁊ offerrēt: eadēq̧ obla
ta ipsi alijs vēderēt. ⁊ sic sua lucra accumularēt. vn̄ ⁊ nū
mularij ad hoc sedebāt ad mēsam. vn̄ iter emptores ⁊ vē
ditores hostiarū prōpta esset pecunia. vn̄ ⁊ subdit̄. ⁊ nū.
sedē. ⁊c. Dn̄s aūt volēs adesse in domo sua terrene nego
tiationis oēs expulit foras. ad hoc. lxxxviij. di. ꝑ totū. xxj.
q. iij. per totū. ex̄ ne cleri. vel mo. ꝑ totū. et sequitur: eiecit
de tēplo. Theophilus. Neq̧ solū eos eiecit q̇ vēdebant
et emebant: sed etiā res eorū. vnde subdit̄: Oues quoq̧
et boues ⁊c. et mensas subuertit. sȝ nūmulariorum que
erāt q̄si vasa denariorū. Orige. Cōsiderem⁹ aūt ne forte
enorme videat̄/ꝙ dei fili⁹ captis funiculis/parat sibi fla
gellū ad eijciēdū de tēplo. vnū tn̄ refugiū ad horū rn̄sio
nē relinquit̄ diuina ptās iesu; vt quū volebat posset ira

cũdiá hostiũ suffocare:q̃uis essent inumeri:⁊ sedare mẽ
tiũ turbines.dñs em̃ dissipat cogitatiões mẽtiũ. Pñs au
tẽ historia in nullo minorẽ ptãtẽ ptendit his q̃ ab eo mi/
raculosi⁹ edita sunt. Quinimo ɔstat hãc maiorẽ potẽtiã
miraculo q̃ aq̃ cõuersa est in vinũ:eo q̃ illic inaíata subsi
stit materia:hic vo tot milia hoim domãt̃ igenia. et Joã.
q̃ dẽ h̃ dicit/q̃ expulit vẽdẽtes de tẽplo. Mat.aũt ait/q̃
expulit vẽdẽtes ⁊ ẽmẽtes.multo aũt maior erat numerus
emẽtiũ q̃ vẽdẽtiũ:q̃ expulsio trãscẽdebat dignitatẽ ei⁹:q̃
reputabat̃ filius carpentarij:nisi q̃ diuina ptãte oẽs sibi
subijciebat.Et sequit̃.domũ negotiatiõis.Aug.Ecce tẽ
plum illud figura adhucerat:⁊ eiecit inde dñs oẽs q̃ ad
nũdinas venerãt.⁊ q̃ ibi vẽdebãt:q̃ opus habebãt hoies
in sacrificijs illi⁹ tpis.q̃d si ibi ebrios inueniret:si nego/
tiatiõis nõ dz fieri dom⁹ dei:potatiõis fieri dz:Itẽ ibi.Al
chuin⁹ Mystice aũt q̃tidie de⁹ spũaliter suã ecclíam in/
trat.⁊ q̃lr ibi vnusq̃sq̃ ɔuerset̃ attẽdit. Caueam⁹ g̃ ne in
ecclia dei fabulis:vl̃ risib⁹:vel odijs:vel cupiditatib⁹ va/
cem⁹:ne improuisus veniẽs nos flagellet ⁊ de ecclia eij/
ciat.ad hec ex̃ de cele.mis.dolẽtes.ex̃ de imu.eccle. decet.
li.vi.⁊ p̃ e.c.oratorium.xlij.di.itẽ ibi.Aug. vel vẽdẽtes in ec
clesia sunt q̃ sua querũt:nõ q̃ iesu christi. Phil.ij. viij.q.i
sunt in ecclia. Venale hñt totũ:q: nolũt redimi.simõ.s.
magnus.Act.viij.i.q.i. Petrus.ideo volebat emere spm̃
scm̃:q: vẽdere volebat.Erat em̃ de illis q̃ colũbas ven/
dũt.etem̃ in colũba apparuit spũsscũs. Joã.i.Mat.iij.
Luc.iij.de cõ.di.iiij.aliud.Colũba aũt nõ est venalis:gra
tis dat̃:q: gr̃a vocat̃.i.q.i.gr̃a.Itẽ ibi Beda.Vẽdũt g̃ co
lũbas q̃ acceptã spũsscti grãm nõ gratis:vt p̃ceptũ est:sz
ad p̃miũ dãt.q̃ man⁹ impositionẽ q̃ spũsscũs accipit̃:et si
nõ ad q̃stũ pecunie:ad vulgi tñ fauorẽ tribuũt. q̃ sacros
ordines nõ ad vite meritũ:sz ad grãm largiunt̃. cõtra il/
lud.i.q.i.ordinatiões.⁊.c.de ordinib⁹.cum.c.se. Item ibi
Aug.Boues aũt intelliguut̃ apl̃i ⁊ pph̃e:q̃ nobis scri/
pturas sacras dispẽsauerũt:Qui g̃ ipsis scripturis fallũt
ppl̃os a q̃b⁹ querũt honores:vẽdũt boues:vẽdũt ⁊ oues
id est ipas plebes.⁊ cui vẽdũt nisi diabolo:Quicq̃d em̃
de vnica ecclia p̃cidit̃:q̃s tollit nisi leo rugiens.i.Pet.v.
iij.q.i.Beda.Vel oues sunt opa mũditie ⁊ pietatis.Vẽ/
dũt g̃ oues q̃ hũane gr̃a laudis opa pietatis exercẽt. Nũ/
mos mutuo dãt in tẽplo:q̃ apte terrenis reb⁹ in ecclia de/
seruiũt. Domũ etiã dñi faciũt domũ negotiatiõis:nõ so/
lũ ij:q̃ pp̃ter sacros ordines p̃ciũ pecunie vel laudis vel
honoris q̃rũt:verũ etiã ij gradũ vl̃ graz spũalẽ:quã i ecclia
dño largiẽte p̃ceperũt:nõ simplici intẽtiõe:sz cura hũane
retributiõis exercẽt.Itẽ Aug.Signũ aũt quoddã nobis
oñdit dñs: q̃ fecit flagellũ de resticulis:⁊ inde negotia/
tionẽ i dei tẽplo faciẽtes flagellauit.Etem̃ vnusquisq̃ in
p̃ctis suis/vestẽ sibi texit:dũ p̃ctã addit p̃ctis. Qñ g̃ ali/
q̃d patiunt̃ hoies pp̃ter iniq̃tates suas:agnoscãt q: dñs
facit flagellũ de resticulis:⁊ adhuc admonet eos vt mu/
tẽt se.nã si se nõ mutauerint:audiẽt Mat.xxij.in fi.Liga
te illi man⁹ ⁊ pedes.Beda. Facto g̃ de funiculis flagel/
lo/illos eijcit de tẽplo:q: de p̃te sortis sctõz eijciunt̃: q̃ in/
ter sctõs positi vel ficte vel apte faciũt opa mala.Oues
q̃q̃ et boues eijcit:q: taliũ vitã p̃iter ⁊ doctrinã oñdit esse
reprobã.Nũmulariõz q̃q̃ effudit es:⁊ mẽsas subuertit:q:
dãnatis in fine reprobis:ipaz q̃s dilexerũt rerũ: tollet fi
guras.Vẽditionẽ colũbarũ de tẽplo auferri p̃cepit:quia
gr̃a spũsscti:q̃ gratis accipit̃:gratis dari debz.iuxta illud
gratis accepistis:gratis date.i.q.iij.siquis eps.⁊.c.res ec
clesie.ex̃ de magistris. c.ij.⁊ Mat.x.ibi.Hiero.q.d.Ego
magister ⁊ dñs absq̃ p̃cio vobis h̃ tribui:ergo ⁊ vos sine
p̃cio date.⁊ ibi glos.Hoc aũt dicit:ne iudas q̃ loculos ha
bebat:de p̃dicta ptãte pecuniã cõgregare vellet.dãnans
etiã hic p̃sidiã simoniace hereseos.Itẽ sup h̃ Greg.in ho
milia. Presciebat nãq̃ nõnullos donũ accepti spirit⁹ in
vsum negotiatiõis inflectere:⁊ miraculoz signa ad aua/
ritie obsequiũ declinare.Chrysost.Vide aũt q̃liter moꝝ
diligẽtiã nõ min⁹ hz q̃ signoz mõstrãs q̃m̃ signa sine his

nihil sunt.Etem̃ supbiã eoz cõprimit dicẽs:Gratis accepi
stis.⁊ ab amore pecuniaz mũdos esse pparat dicẽs:Gra
tis date.velut nõ videat̃ eoz esse bñficiũ.ait gratis acce/
pistis.q.d.nihil vos de vr̃o largimini suscipientibus. neq̃
em̃ mercede hec accepistis: neq̃ laborãtes: mea est gr̃a.
Gratis em̃ accepistis:ita g̃ alijs date.neq̃ em̃ est dignũ
p̃ciũ eoz inuenire.Itẽ sup p̃dicto ṽbo Joã.ij Et inuenit
in tẽplo.Orige. Põt etiã p tẽplũ intelligi aía studiosi/p/
pter inhabitãs verbũ dei:in q̃ ante doctrinã iesu cõstite/
rãt terrestres ⁊ bestiales mor⁹. Signũ aũt terrestriũ mo
tuũ bos est:q̃m̃ ẽ agricultor.insensatoz aũt motuũ ouis:
q̃d est plurib⁹ aíalib⁹ irrõnabilib⁹.leuiũ v̄o atq̃ incõstan
tiũ mentiũ signũ ẽ colũba.eoz v̄o q̃ bona vident̃:signa
sunt era:q̃ christ⁹ v̄bo doctrine expellit:vt nõ vltra dom⁹
p̃ris ei⁹ fit forũ.Extẽdi materiã istius domus.s. ecclie:vt
p originalia sctõrũ q̃ posui mũdarẽ istã domũ.maxime a
vitio simonie:q̃ maxime est infecta:sicut experientia mani/
festat.Qui aũt eã ampli⁹ purgare voluerit:studeat totã
p̃mã decretoz causam.cũ.vij.q̃stionib⁹ suis.⁊ ex̃ de simo.
p totũ.Or aũt ecclia dom⁹ vocat̃:Hiero.q̃tuor aut horita
tib⁹ ps̃.p̃bat.xxiij.q.i.oib⁹.⁊ Grego.allegat illud Exo.ij.
ad fi.de phase.In vna domo comedet̃:nec efferetis de car
nib⁹.s.agni ei⁹ foras. In vna nãq̃ domo cõedit̃:q: in vna
catholica ecclia vera hostia redẽptiõis imolat̃.xxiiij.q.i.
q: ex sola.⁊.c.q̃m̃ ver⁹.ibi.q̃cũq̃ ex̃ hãc domũ comederit
p̃fanus erit.verba Hiero. sic etiã domus vocat̃ ecclia ab
Ambrosio.ea.causa.⁊.q.c.q̃ dignior domi⁹.dom⁹ dei vni/
uersalis est tota mũdi machina.Baruch.iij.O isrl̃ q̃ ma
gna est dom⁹ dei.Specialis est mr̃ sctã ecclia.ps̃.xcij. Do
mũ tuã decet sctitudo dñe.p̃ticularis v̄go maria.de q̃ p/
pheta Ezech.xliiij.vidi/⁊ ecce impleuit gl̃ia dñi domũ
dei.singularis ẽ hũanitas a christo assumpta.Prouer.ix.
Sapiẽtia edificauit sibi domũ.superior est btitudo celestis
ps̃.xlj.Ingrediar in locũ tab.⁊c.vsq̃ ad domũ dei. Infe
rior ẽ oronis basilica.Joã.ij.Dom⁹ mea dom⁹ orõnis ⁊c.
Interior est pura cõsciẽtia.ps̃.c.Perambulabã in innocẽ
tia cordis mei/in medio dom⁹ mee. Exterior est sacra scri
ptura.ps̃.liiij. In domo dei ambulauim⁹ cũ cõsensu. In
istis trib⁹ domib⁹ inuenit̃ christ⁹.Mat.ij. Et intrãtes do
mũ inuenerũt puerũ ⁊c.Innoc.iij.in sermone.Itẽ dom⁹
dei tot⁹ est mũdus.dom⁹ dei ẽ ecclia catholica. dom⁹ dei
q̃liber fidelis aía est.Sed aliter de⁹ mũdũ inhabitat: ali
ter ecclesiã:aliter vnãquãq̃ fidelẽ aíam.In mũdo est/vt
impator in regno.in ecclia/vt p̃rfamilias in domo.in aía/
vt spõsus in thalamo.Pagani ⁊ fideles q̃q̃ in domo ei⁹
sunt.i.in regno:q: ipse oẽ q̃d ɔdidit p diuinitatis sue po/
tentiã tenet ⁊ regit.Falsi fideles in domo ei⁹ sunt.i.in ec/
clesia:q: ipe oibus q̃s ad fidẽ vocauit:sacramẽtorũ suoz
p̃ticipationẽ credit.Fideles in domo ei⁹ sunt:vel (vt ve/
rius dicã) ipsi dom⁹ ei⁹ sunt: q: eos p dilectionẽ inhabi/
tãs/possidet ⁊ regit.Oẽs i domo ei⁹ sum⁹ p cõditionẽ q̃
creauit nos.In domo ei⁹ sum⁹ p fidẽ:q̃ vocauit nos.In
domo ei⁹ sum⁹ p dilectionẽ q̃ iustificauit nos.Hugo de ar
ca noe.li.i.c.ij.Or ecclia vocet̃ dom⁹.ad Heb.ij.ibi.christ⁹
v̄o in domo sua.q̃ domus sum⁹ nos.Itẽ de domo ecclie
materiali/Ber.i apologetico.Oratorioz inmẽse altitu/
dines:inmoderate lõgitudines:supuacue latitudines:
sumptuose politiões:curiose depictiões:dũ oratiũ i se re
torquẽt aspectũ:ipediũt affectũ.⁊ mihi quodãmõ repre/
sentãt antiquũ ritũ iudeoz.Sz esto fiãt ad honorẽ dei:il
lud aũt interrogo monachus ⁊ monachos:q̃d in gẽtib⁹
gentiles arguebant:Dicite (ait ille) põtifices in sctõ q̃d Persi⁹.
facit aurũ:ego aũt dico:dicite paupes:si tñ paupes:i sctõ
q̃d aurũ.xij.q.ij.mlti.Et q̃d ẽ alia cã ẽ epoz:alia mõachoz.
xvj.q.i.alia. Scim⁹ nãq̃ q̃ illi sapiẽtib⁹ ⁊ insipiẽtib⁹ quũ
sint debitores.Ro.i.carnalis ppl̃i deuotionẽ q: spũalib⁹
nõ p̃nt:corpalib⁹ excitãt ornamẽtis.Nos aũt q̃ iã de ppl̃o
exiuim⁹:⁊ cũcta oblectamẽta corporea arbitrati sum⁹ vt
stercora. Phil.iij. vt christũ lucrifaciam⁹:quoz q̃so i his
deuotionẽ excitare intẽdim⁹: An h̃ totũ facit auaritia. et

nõ requiram⁹ fructū sc҃ aīaꝝ: s҃ datū sc҃ pecuniaꝝ: Cōtra. si q̄ris quō: miro inquā modo/tali q̄dā arte spargit̃ es vt multiplicet̃: apl'in dicentē Philip. vlt. Nō q: q̄ro datū: s҃ requiro fructū. ꝛ est etiā .ij. Coꝛ. xij. ibi. non em̄ q̄ro q̄ vr̄a sunt: s҃ vos. expendit̃ vt augeat̃: ꝛ effusio copiā parat. et ipso q̄ppe vsu sumptuosaꝝ ꝛ mirādaꝝ vanitatū accendū tur hoīes magis ad offerēdū ꝙ̄ ad oꝛandū. sic opes opi/bus hauriunt̃. sic pecunia pecuniā trahit. q: nescio q̄ pa/cto vbi ampli⁹ diuitiaꝝ cernit̃: ibi liberi⁹ offert̃. ꝛ auro te cte reliq̄e signant̃. ocli aperiunt̃ ꝛ loculi. ꝛ ōndit̃ pulcher rima foꝛma sc̄i aut sc̄tē alicui⁹: ꝛ eo credit̃ sanctioꝛ: q̄ colo ratioꝛ. currūt hoīes ad osculādū imitandū hoīes ad dan dū. ꝛ magis mirant̃ pulchꝛa ꝙ̄ venerent̃. Adde hic qđ scripsi .j. in .ij. p̄te .iij. §. spēs supbie. in. ṽ. si dicāt claustra/les. ꝛ in additiōe ibi posita in ar. lxxvj. ꝛ in. §. ꝛ p̄mū ve. in. ṽ. q̄rtū ve. in ar. lxxviij. sc̄tā. itē ibidē. terrenū edificiū cōstruit̃ expēsas colligēdo: celeste cōstruit̃ expēsas disp/gēdo. Ad illud sumpt⁹ facim⁹. ꝛ habita colligim⁹. Ad il/lud sumpt⁹ facim⁹: ꝛ habita reliquim⁹. Cur aūt ecc̄lia dica tur ciuitas/p₃ in ps̄. lxxxvj. vbi de ecc̄lia d̄r. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei. Hui⁹ ciuitatis ciues sunt singuli fi/deles. h̄ ē ciuitas posita supꝛa mōtē. Mat. v. i. supꝛa chꝛi stū. Esa. ij. Venite ascēdam⁹ ad mōtem dn̄i. ꝛ de q̄ in ps̄. lxvij. d̄r. Mons coagulat⁹/mōs pinguis. s. chꝛist⁹. donis gr̄e oīmode saginat⁹. Qui mōs coagulat⁹ d̄r ꝓpter puu/los q̄s lacte cōsolatiōis nutrit ne deficiāt in via. Mons pinguis ꝓpter maturos: q̄s pane cibo cibat. Joā. j. de ple nitudine ei⁹ oēs accepi. Vel supꝛa mōtē posita est hec ci/uitas. i. supꝛa magnā ꝛ pfectā iustitiā. vn̄ Aug. i sermone sup illud Mat. v. Vidēs iesus turbas. De hac ḡ iustitia q̄ maioꝛ est: dicit ꝓpħa ps̄. xxxv. Justitia tua sicut mōtes. ꝛ idē Aug. de ista ciui. q̄ est ecc̄lia dei militās ꝛ triūphās/fecit librū de ciui. dei. Itē Ber. sup cañ. sermone. liiij. Fū/damēta ciuitatis dn̄i ab initio stabilita: firmiter ꝯsistunt: q̄ vtriq̄ vna ē in celo ꝛ in terra: lic₃ ex p̄te pegrinās. Itē Aug. in li. x. de ciui. dei. Nos ꝛ hi vna ciuitas sumus dei: cui⁹ ps in nobis pegrinat̃. pars etiā illis opitulatur. Itē ibidē Aug. li. xiiij. ca. vlti. Fecerūt ciuitates duas amoꝛes duo. terrenā sc҃ amoꝛ sui vsq̄ ad cōtēptū dei. celestē vero amoꝛ dei vsq̄ ad cōtēptū sui. Itē haymo sup Apoc. Due ciuitates sunt in h̄ mundo: sc҃ hierl'm q̄ h₃ regē chꝛistū. et babylō q̄ h₃ regē nabuchodonosoꝛ. i. diabolū: q̄ꝝ vna ce/pit ab abel. vide. s̄. in. xxxvj. ar. alia a cayn. Vna est coꝛp⁹ xp̄i. iij. q. iiij. engeltrudā. Alia ē coꝛp⁹ diaboli. de p̄nia. Col lo. j. ꝛ. xxiiij. q. j. schisma. de cōa. ps̄. xxv. Odiui ecc̄liā₃ ma lignantiū. Itē Aug. sup ps̄. lxiiij. Duas ciuitates faciunt duo amoꝛes. hierl'm facit amoꝛ dei. babyloniā facit amoꝛ sc̄li. Interroget ḡ se q̄sq̄ q̄d amet: ꝛ inueniet vbi sit ciuis. et si inuenerit se ciuē babylonie: extirpet cupiditatē. plā/tet charitatē. Si aūt inuenerit se ciuē hierl'm: toleret ca/ptiuitatē: speret libertatē. Itē haymo sup Apoca. xxj. ibi. ꝛ ciuitas in q̄dro posita/est ciuitas dei. i. ecc̄lia. in q̄dro posita est: q: q̄tuoꝛ h₃ latera eq̄lia. i. fidē/spem/ꝛ charita/tē/ꝛ operationē: q: vnusquisq̄ fidelis quātū credit: tātū sperat amat ꝛ opat̃. ꝛ quātū amat: tantū credit sperat et opat̃. ꝛ quātū opat̃: tantū credit sperat ꝛ amat. vn̄ etiā in q̄dro posita ecc̄lia memoꝛat̃: q: est robusta p fidē. lōgani/mis p spē. ampla p charitatē. efficax p opatiōnē. Cur aūt ecc̄lia regnū dicat̃: p₃ p apl'm. j. ad Coꝛ. xv. vbi loquens de xp̄o ait. Dein de finis quū tradiderit regnū deo et p̄ri. sup q̄ ṽbo dicit glos. Fideles q̄ppe ei⁹ q̄s redemit sangui ne suo: dici sunt hic regnū ei⁹. j. Pet. ij. ibi. Regale sacer dotiū. ꝛ Apoca. j. ibi. regnū ꝛ sacerdotiū. cui⁹ regnū ē oīs creatura. Sed aliter d̄r regnū chꝛisti oīs creatura: aliter ecc̄lia. Regnū em̄ chꝛisti d̄r oīs creatura s̄m p̄tātē diuini/tatis. Ecc̄lia ṽo d̄r regnū chꝛisti s̄m ꝓpꝛietatē fidei: q̄ de illo est: ꝛ p quā regnat in ipsis fidelib⁹. Et licet his trib⁹ noīb⁹ cōmunitatē designātib⁹. s. domo/ciuitate/ꝛ regno/noīet̃ ecc̄lia: magis tn̄ ꝓpꝛie regnū vocat̃. tū q: ecc̄lia ma gnā multitudinē cōpꝛehēdit ex diuersis ppl'is ꝛ nationi

Ecclesia dicit̃ ciuitas. eius qui sunt ciues.

bus collectā: ꝛ tote terraꝝ oꝛbe diffusam ꝛ dilatatā. xciij. di. legim⁹. ad fi. xxj. di. q̄uis. Tū q: in ecc̄lastica cōmunita te oīa q̄ hoīm saluti ꝛ sp̄uali vite sufficiūt: reperiunt̃. Tū q: ad oīm hoīm cōmune bonū instituta ē regina. viij. q. j. sunt in ecc̄lia. Tū q: ad instar regni intra se ꝯtinet cōgre/gatiōes plurimas adinuicē oꝛdinatas ac se excedētes: vt ꝓuincias/dioceses/parochias ꝛ collegia. ad h̄. xliij. di. sit rectoꝛ. ṽ. hinc in exodo. lxxxix. di. ad h̄. xiij. q. j. c. j. x. di. c. j. ix. q. iij. p totū. ¶ Hoc aūt ecc̄lasticū regnū d̄r regnum chꝛisti: q: ip̄e huius regni est institutoꝛ ꝛ rectoꝛ. xxv. q. j. §. hac itaq̄. ibi. deus em̄. ꝛ q: ipsum suo sanguine acq̄siuit. Rom̄. v. ad Eph̄. v. ibi. Viri dili. vx. ves. sicut chꝛistus dile xit ecc̄liam: ꝛ tradidit semetip̄m p ea. Dicit̃ aūt regnum chꝛisti ꝛ inquantū de⁹/ꝛ inquātū hō. vn̄ ꝛ apl's Eph̄. v. de pctōꝛe loquēs ait. ꝙ nō h₃ hereditatē in regno chꝛisti et dei. i. filij ꝛ p̄ris. vel dei. i. trinitatis: q̄ est vn⁹ de⁹: ꝛ chꝛisti hoīs. de cō. di. iij. c. fi. ex̄ de sum. tri. c. j. ꝛ. ij. Quis alijs mo dis accipiat̃ regnū dei in sacro eloq̄o. Nā regnū dei ali/quotiēs d̄r ip̄e chꝛist⁹/s̄m illud Luc. xvij. Regnū dei. re/ gnum dei. seipsum dicit: intra illos positū. hoc est in coꝛ dib⁹ eoꝝ p fidē regnātē. Aliq̄n regnū dei/d̄r sacra scriptu ra/s̄m illud Mat. xxj. ad fi. Auferet̃ a vobis regnum dei: ꝛ dabit̃ gēti alteri faciēti fruct⁹ ei⁹. xxiij. q. vij. si de reb⁹. sup q̄ ṽbo Mat. Orig. Regnū dei dicit mysteria regni dei: ꝛ diuinas scpturas q̄s tradidit dn̄s p̄mū q̄dē illi po pulo p̄oꝛi: cui credita sunt eloq̄a dei. Rom̄. iij. Scđo aūt gētib⁹ faciētib⁹ fructū de eo: ꝛ nemini in q̄ pctm̄ regnat: dat̃ regnū dei. quō ḡ illi ppl'o datū est a q̄ ablatū ē: Sed cōsidera qm̄ qđ dat̃: intelligit̃. j. q. j. gr̄a. gratis datū. q̄b⁹ sc҃ iudeis/ḡ locauit nō oīno q̄si electꝛ ꝛ fidelib⁹ dedit. q̄/bus aūt donauit: cū iudicio electiōis donauit. Rom̄. viij. de pe. di. iiij. in domo. Sicut aūt ecc̄lia d̄r regnū chꝛisti: sic veraciter dici pōt regnū vicarij ei⁹. sc҃ summi pōtificis: q̄ vere d̄r ꝛ est rex. vt. s. patuit in tractatu de potētia pape. nec alteri⁹ regis ꝙ̄ ecc̄lie. Dicit̃ ꝙ̄ ip̄a ecc̄lia p̄ns regnū ce loꝝ: q: oꝛdinat ꝛ dirigit ad bona celestia: q̄ i eo intēdunt̃/vt finis. vn̄ Mat. xiij. ibi. Et colligēt de regno ei⁹ oīa scā/dala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nunquid de regno illo: vbi nulla scādala: de regno isto ei⁹ qđ est hic sc҃ ecc̄lia: colli/gētur. ꝛ Mat. xxv. Sile est regnū celoꝝ decē ṽginib⁹. vbi Greg. in homilia de ṽginib⁹. Sepe in sacro eloq̄o regnū celoꝝ p̄ntis tēpoꝛis ecc̄lia d̄r. ꝛ i alio loco dn̄s dicit. Mat. xiij. Mittet fili⁹ hoīs angelos suos: ꝛ colligēt de regno eius oīa scādala. neq̄ em̄ in illo regno btitudinis: i quo pax summa est: inueniri scādala poterūt: q̄ colligātur. Et vn̄ rursum dicit Mat. v. Qui ḡ soluerit vnū de mādatis istis minimis. ꝛ do. sic ho. minim⁹ vocabit̃ in regno celo/rū/sc҃ ecc̄lie p̄ntis s̄m Greg. in q̄ doctoꝛ q̄ soluit manda/tū: minim⁹ vocat̃: q: cui⁹ vita despicit̃: restat vt ei⁹ p̄dica/tio cōtēnat̃. iij. q. vij. §. poꝛro. ṽ. itē Greg. Iterū sup illud Mat. xvj. ibi. veniētē in regno suo. ibi. Greg. dicit regnū p̄ns ecc̄lia vocat̃. Et q: nōnulli ex discipulis ei⁹ vsq̄ adeo in coꝛpe victuri erāt: vt ecc̄liam dei cōstructā ꝯspicerēt. Et ꝯtra mūdi hui⁹ gl'iam electā ꝯsolatoꝛia ꝓmissione dicit̃: sunt q̄dā de hic stātib⁹ ꝛc. Mat. xvj. ꝛ. xxij. Sile est regnū celoꝝ hoī regi. ibi Greg. i homilia. regnū celoꝝ p̄ns ecc̄le sia noīat̃. Cōgregatio q̄ppe iustoꝝ: regnū celoꝝ d̄r: q: dū eoꝝ coꝛda in terra nil ambiūt: p h̄ qđ ad supna suspirant: iā in eis dn̄s q̄si in celestib⁹ regnat. ¶ Distinguit̃ aūt regnū ecc̄lie: q: q̄dā ps ei⁹ ex fide viuēs adhuc pegrinat̃ i terris: q̄ d̄r ecc̄lia militās. q: militia ē vita hoīs sup terrā. Job. vij. s̄m istā trāslationē. s₃ translatio alia Hieronymi dic̄. Tētatio ē vita hoīs ꝛc. de pe. di. ij. si ei. ad fi. ṽ. supfluū ibi. ꝛ tentatio est ꝛc. Quedā ṽo pars ei⁹ iā deo quē videt fruēs: gl'iat̃ i celis. ꝛ hec ps d̄r ecc̄lia triūphās ꝓpter sub/iectionē plenā oīm repugnātiū. Haꝝ vna est tpalis: alia eterna. vna i spe: alia in re. vna p fidē ambulās: alia deū facie ad faciē. ij. ꝛ. j. ad Coꝝ. xiij. ꝛ. xj. ꝯtēplās. vna ad deū sitiēs: alia deū inquātū ē capax cōpꝛehendēs. al's ꝯ ex̄ de sum. tri. c. j. in p̄n. ibi. incōphēsibilis. vna tribulationib⁹ ꝛ

Regnū multifariā accipitur.

Ecclesie regnū distinguit.

piculis subdita.xxiij.di.in noie dñi.in pn. ⁊.xij.q.j.futurá. alia pfecta pace secura.vñ ps.cxxiij. Par sup isrl.i.videtes deũ.vna in imis posita:alia in supinis locata.xxiij.q.iiij.h aũt.Gala.iiij.ibi. Illa aũt q̄ sursum ē hierlm libera est ⁊c.vñ sup illo Luc.x. Intrauit iesus ⁊c.ibi.excepit illũ ⁊c.Aug.de q̄stionib⁹ euágelij.mystice aũt q̄ martha accepit illũ i domũ suá.significat ecclesiã q̄ nũc excipit dñm in cor suũ. Martha soror ei⁹ q̄ sedebat ad pedes dñi: et audiebat v̄bũ ei⁹:significat eãdē ecclesiã:sʒ in futuro sclo vbi cessans ab ope ministerioq̄ꝫ indigētie sola sapiētia pfruit̄. Qr aũt ɔq̄rit̄ q̄ soror ei⁹ eã nõ adiuuet: occasio dat̄ sentētie dñi q̄ ondit istã ecclesiã solicitã esse ⁊ turbari erga plurima:quũ sit vnũ necessariũ:ad qd̄ p mysterij hui⁹ merita puenit̄. Mariã v̄o dicit optimã ptē elegisse:q: et p hãc ad illã ptē tēdit̄ ⁊ nõ aufert̄. Itē Aug.in homilia q̄ legit̄ sup illo euágelio:multas differētias ponit iter has vitas duas ⁊ ecclesias.⁊ ibi vide. Itē btũs Aug.xiij.li.cõfessionũ dicit/vnã ecclesiã scʒ militãtē significari p aq̄s q̄ sunt sub firmamēto.aliã v̄o triũphãtē/p aq̄s q̄ sunt sup firmamētũ. Nã aq̄ ppli sunt.Apoca.xvij.de cõ.di.ij.cũ oē. ex̄ de cele.mis.cũ marthe.§.verũ. Firmamētũ v̄o vtrũq̄ꝫ distiguēs/designat sacrã scripturã. Propter hãc v̄o distinctionē ecc̄liastici regni/aliq̄n regnũ celoꝝ vl̄ regnũ dei/sumit̄ p ecc̄lia pñti q̄ militat i terris:vt ꝑrie dictũ est ⁊ pbatũ.aliq̄n sumit̄ p ecc̄lia futura q̄ triũphat i celis:vt Mat.xxv. Venite bñdicti pr̄is mei pcipite regnũ. al̄s. possidete regnũ/patũ vobis a ɔstitutiõe mũdi.ibi Aug.Excepto aũt illo regno de q̄ in fine dictur⁹ est: possidete patũ vobis regnũ:regnũ:licet lõge ipari mõ:etiã pñs ecc̄lia d̄r regnũ ei⁹ in q̄ adhuc cũ hoste ɔfligit̄:donec veniat̄ ad illud pacatissimũ regnũ:vbi sine hoste regnabit̄. Itē Aug. de penitētia. Sed dicet aliq̄s regnare nolo:sufficit mihi saluũ eē. In q̄ pmũ eos fallit:q: eoꝝ nec salus est vlla quoꝝ iniq̄tas pseuerat. Deide si ē aliq̄ differētia iter regnãtes et nõ regnãtes:opʒ tñ q̄ in vno regno sint oēs: ne in hostiũ aut i alioꝝ nũero deputent̄ ⁊ ceteris regnãtib⁹ ipi pareãt.oēs ei romani romanũ regnũ possidēt.q̄uis nõ oēs i eo regnēt. Nõ aũt duo sunt regna in ecc̄lia:sʒ vnũ est regnũ: q: vn⁹ est vtriusq̄ꝫ finis. vn⁹ est vterq̄ꝫ rex:scʒ spũs q̄ in vtraq̄ꝫ ecc̄lia regnat:sʒ diuersimode. Nã in ecc̄lia viatoꝝ regnat per fidē: in ecc̄lia btõꝝ p apertã visionē.ij.ad Coꝝ.xj.⁊.j.Coꝝ.xiij. Est g̊ hoc regnũ vnũ/ppter finis et pncipij vnitatē:sʒ ē distinctũ ꝑpter stat⁹ diuersitatē.lix.di. singula. Cõprehēdit aũt h regnũ nõ solũ oēs electos:sed etiã oēs sctõs angelos.vna em̄ ciuitas ⁊ vnũ regnũ dei ex sctis angelis ⁊ hoib⁹ ɔstituit̄. vt Aug.di.x.li.de ci.dei.

Dei regno/mũdi regnũ opponit̄ — ¶ D Huic regno dei opponit̄ regnũ mũdi:qd̄ d̄r terrenũ:q: bona terrena p fine cõstituit.a q̄ regno dicunt̄ reges terre.ps.cxlviij. Reges terre ⁊ oēs ppl̄i.⁊ alibi ps.ij. Adstitert reges terre ⁊c.xxiij.q.iiij.nõ inuenit̄.⁊.c.seque. et alibi. Regna terre cãtate deo psallite dño.ps.lxvij. Dicit̄ q̄ꝫ regnũ diaboli:q: in illo diabol⁹ regnat. Mat.xij. et Luc.xj.ibi. Si aũt ⁊ sathanas in seipm diuisus est:quõ stabit regnũ ipsi⁹. Ipe est em̄ rex sup oēs filios supbie. Job.xlj.q: in eis p malitiã regnat:sicut christ⁹ in iustis p grãm. Ipe etiã ē rex oim q̄ in aq̄s sunt.vbi scilʒ voluptas luxurie ꝑpago ⁊ irrigatio nuptiaꝝ.de pe.di.ij.si em̄. ꝑpe finē. Dormit em̄ iste rex in locis humētib⁹. Job.xlj. in labijs detractoꝝ.in vētrib⁹ gulosoꝝ:⁊ in pudēdis luxuriosoꝝ. Iste ē etiã ille rex:de q̄ Apoca.ix.ibi. Et habebãt sup se regē angelũ abyssi:cui nomē hebrayce laabadõ: grece aũt apollion:⁊ latine hñs nomē exterminãs. Laabadon pdēs interptat̄.vel interficiēs:q: iste rex circuit q̄rēs quē deuoret.j.Pet.vlt.iij.q.j.nl̄li. Et h regnũ diaboli malos hoies ⁊ malos ãgelos cõphēdit. Mat.xxv.ibi: Qui paratus ē diabolo ⁊ angel̄ ei⁹. Differũt aũt plurimũ h duo regna. Vñ btũs Aug.v.de ci.dei loquēs de his regnis sub noie ciuitatis/ait.q̄ tãtũ distãt he ciuitates quãtũ distat celũ a terra.a tpali leticia vita eterna.ab inanib⁹ laudib⁹ solida glia.a societate mortaliũ societas angeloꝝ:⁊ a lumine solis ⁊ lune lumen ei⁹ q̄ fecit solē ⁊ lunã.de quo ps.xxxv. ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumē. Et in li.xiiij. ait eas differre sicut differt viuere fm carnē ⁊ fm spm̄.⁊ sicut differt supbia ⁊ hũilitas. Alias q̄ꝫ plures differētias tãgit harũ ciuitatũ ⁊ regnoꝝ.

Regni dei ⁊ mũdi descrimen. — ¶ E Hec aũt duo regna quãtũ ad hoies pmista sunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hic autē.q: ⁊ boni cũ malis:⁊ mali cũ bonis miscent̄.et ambo tpalibus bonis pit̄er vtunt̄.⁊ malis pit̄er affligunt̄:donec vltimo iudicio separẽtur.⁊ vnũqd̄q̄ꝫ recipiat suũ finē: cui⁹ nullus est finis. Vt Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area em̄ ecc̄lie frumētũ mistũ paleis ɔtinet̄:donec veniat xp̄s. Mat.iij.⁊ Luc.iij.aree vētilator triticũ disiungēs a paleis.electos videlʒ a reprobis.rectos a puersis:q̄r distinctio designat̄ p virgines prudētes ⁊ fatuas. p pisces bonos ⁊ malos in sagena collectos.p vasa honoris ⁊ vasa cõtumelie.ij.ad Timoth.ij. De pabola virginũ Math.xxv.de piscibus ⁊ sagena. et de zizania mista cum tritico. Mat.xiij. De ista mistura in ecc̄lia ista militãti.j.ad Coꝝ.v.j.q.j.spũssctũs.ij.q.j.multi.xj.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.qui fm.cũ duob⁹.c.seque.⁊.c.q̄dã.vij.q.j.§.h aũt.de cõ.di.iiij. est vnitas.vbi no.q̄re mali vocant̄ palee.⁊.c.quõ exaudit.⁊.xxiij.q.vij.c.j.in fi.vbi Aug.ponit silitudines q̄ruor misture in ecc̄lia.scʒ palee cũ grano i area.⁊ pisciũ bonorũ ⁊ maloꝝ in reti.et hedorũ ⁊ agnoꝝ in grege.⁊ vasorũ ɔtumelie ⁊ honoris i domo. Vñ ⁊ Aug.de q̄stionib⁹ euãgelij sup illud Mat.xiij.ibi. Ne forte colligētes zizaniã/eradicetis sil̄ ⁊ triticũ.ait.i q̄ eos patiētissimos reddidit hoc em̄ dicit:q: boni quũ adhuc infirmi sunt opus hñt in q̄busdã maloꝝ cõmistiõe:siue vt p eos exerceãtur.xxiij.q.iiij.hic autē.vij.q.j.§.hoc aũt.siue vt eoꝝ cõparatiõe magna illis exhortatio fiat/vt incitent̄ ad meli⁹: aut forte simul eradicat̄ triticũ quũ auferunt̄ zizania:q: multi pmo zizania sunt:⁊ postea triticũ fiũt.q̄ nisi patiēter quũ mali sunt tolerent̄: ad laudabilē imitationē nõ pueniũt.itaq̄ꝫ si euulsi fuerint:simul eradicabit̄ ⁊ triticũ qd̄ futuri essent si eis pceret̄. Itē sup illud Mat.xiij.ibi: Quã quũ impleta esset:edu.⁊ se.litus se.ele.bo.in va.sua.ma. aũt fo. miserũt. Greg.in homilia. Sicut em̄ mare sclm:ita scl̄i finē significat litus maris.in q̄ scʒ fine/boni pisces i vasis eligunt̄:mali ꝓiciunt̄ foras:q: ⁊ elect⁹ q̄sq̄ꝫ in tabernacula eterna recipit̄:⁊ interni regis luce pdita/ad exteriores tenebras reprobi ptrahunt̄. Nũc em̄ malos bonosq̄ꝫ cõiter quasi pmisto s pisces fidei sagena ɔtinet: sed lit⁹ indicat sagena ecc̄lie q̄d trahebat. Itē sup Mat.xxv.i pn.de decē v̄ginib⁹. Greg.in homilia. In q̄nq̄ꝫ em̄ corpis sensib⁹ vnusq̄sq̄ꝫ subsistit. Geminat⁹ em̄ q̄nari⁹ denariũ pficit:⁊ q: ex vtroq̄ꝫ sexu fideliũ multitudo colligit̄:sctã ecc̄lia.x. v̄ginibus sil̄is denũtiat̄:in q̄ q: mali cũ bonis:⁊ reprobi cũ electis admisti sunt:recte sil̄is v̄ginib⁹ prudētib⁹ ⁊ fatuis esse phibet̄. Propter hãc permistionē nõnulli ad regnũ christi ptinere vident̄:q: sunt intra ecclesiã numero: q̄ finaliter ab ei⁹ regno excludētur:q: nõ sunt intra ecclesiã merito. Vñ Aug.in li.de correctiõe ⁊ grã. Mirãdum est q̄re de⁹ dedit q̄busdã filijs pditiõis fidē opantē p dilectionē:nec dat in ea pseuerãtiã. Itē Greg. Multi bene incipiũt q̄ in malo vitã suã finiũt.hec legunt̄ de pe.di.ij. §.euidēter.v̄.mirãdũ.⁊.v̄.multi.al̄s sunt capitula sub illo.§.maxime.h hʒ locũ in hypocritis: de q̄b⁹.e.di.c.citi⁹. Ceterũ vterq̄ꝫ ciuitati vl̄ regno reꝝ q̄ ad hãc vitã sunt necessarie: cõis ē vsus.xij.q.j.c.j.sʒ finis vtēdi su⁹ cuiusq̄ꝫ popul⁹ multũq̄ꝫ diuersus:vt Aug.dic̄.xix.de ciui.dei.vtrũq̄ꝫ regnũ leges hʒ diuersas.ꝑpter qd̄ xp̄i regnũ a terreno regno discordat:⁊ sepe iras ⁊ odia ⁊ psecutionũ ipet⁹ sustinet.vñ Ro.vij. Video aũt aliam legē ⁊c.h duplex regnũ initiatũ ē ⁊ signatũ i abel ⁊ cayn.Gen.iiij. In abel ecc̄lia iustoꝝ:q: ipe pm⁹ iust⁹. Mat.xxiij.ibi.a sanguine abel iusti. In cayn maligno ecc̄lia malignãtiũ.ps.xxv. Odiui ecclesiã malignãtiũ.de cayn malitia Gen.iiij. xxiij.q.v.scriptũ.iij.q.vij.i q̄uib⁹. Ve aũt illis q̄ viã cayn abierũt.vide c.ij. Et in duob⁹ abrae filijs isaac ⁊ hismael: de q̄b⁹ Gen.

xvj. ⁊ xxj. Per isaac natū de libera / ecclia electoꝝ a pctō liberoꝝ et si ceciderūt resurgētiū. Per hismael ferū. Gen. xvj. ⁊ fratrē Isaac psequētem / ecclia ⁊ regnū reprobor. de his. lvj. di. hismael. xxiij. q. iiij. qui fm. Gala. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. Ab exordio ꝗppe generis humani semꝑ fuerūt hoīes ad vtrūq3 regnū ꝑtinentes: vñ ⁊ vocati sunt filij dei ⁊ filij hoīm. Gen. vj. ⁊ xxxv. q. j. cū igitur. ⁊ ibi glos. ps. iiij. Filij hoīm vsq3quo graui corde. et ps. lxxxj. Et filij excelsi oēs. Totūq3 genus humanū cōprehendit hoc duplici regno: ita vt necessariū sit ad alterum horū quelibet ꝑtinere. vna distinctio intelligi pōt ꝑ distinctionē lucis ⁊ tenebrarū factarū in mūdi pncipio. Gen. j. Hoc etiā duplex regnū ꝑ duas ciuitates intelligit / sc3 hierlm ⁊ babyloniā: vt. s. dictū est. Hierlm enī: q̄ visio pacis interpretatur: designat regnū christi. Babylon ṽo: q̄ interpretatur ꝯfusio: regnū diaboli insinuat. de q̄ babylō Apoca. xviij. hoc aūt ecclie regnū dicit orthodoxum. i. recte gl'iosum: cui⁹ gl'iam tāgit dauid ps. lxxxvj. quū ait: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. qđ tā de militāti: ꝙ de triumphanti ecclesia intelligi pōt. ⁊ Esa. vlt. đ: de hierlm q̄ figurat ecclesiā: vt delicijs affluat3 ab oīmoda gl'ia ei⁹. dicitur quidē ecclia gl'iosa ꝓpter bona q̄ h3 gl'ia digna. sc3 meritoꝝ ⁊ virtutū pconia. est aūt gl'ia fm Tulliū / alicui⁹ dicti vel facti magni freq̄ns fama cū laude. ¶ Articulus. lxij. A

Umvero ecclesia re

Regnū qb⁹ reddat glo riosum.

gnū dicat: vt pz ex pmissis: cōsiderādū ē q̄ et q̄t sunt illa ex qb⁹ regnū aliqđ đ: gl'iosū vt cū illa inueniant pcipue in eccliastica cōmunitate: dicat merito regnū ecclie gl'iosum: sicut đ: in ps. Gloriā magnificētie regni tui. i. magnificā gloriā. et ps. cxliiij. Magnificētiā gl'ie sctitatis tue loquent. ⁊ ibidē. Gloriā regni tui dicēt. Est aūt gloriosū regnū q̄druplex: q: q̄druplicitet đ: regnū dei fm Innocē. iij. in sermonib⁹. Regnū dei đ: ecclia vniuersalis: celestis pr̄ia: fides recta: sacra scriptura. Regnū pmū est in pn̄ti exilio. de q̄ Math. xiij. Colligēt de regno ei⁹ oīa scādala. de quo. s. in ar. pxi. ṽ. ꝙ aūt satis dixi. Scđm in polo. Math. xxv. ibi. possidete regnū. Tertiū in corde. Luc. xvij. regnū dei intra vos est. Quartū codices. Mat. xxj. auferet a vobis regnū ⁊c. et de his. s. in pxi. ar. ṽ. ꝙ aūt. Istoꝝ regnoꝝ dicunt veri reges: ⁊ q̄ vere dn̄ant: de qb⁹ Cassiodorus sup ps. xxiij. Reges terre sunt q̄ corporibus suis diuinitatis munere dn̄ant. Nā ille vere rex nō đ: q̄ seruire monstrat. vñ ⁊ Greg. in moralib⁹ li. vj. Qui mēbrorū suoꝝ mot⁹ bn̄ regere sciūt: nō immerito reges vocātur. ⁊ se male regentes indigni sunt regali noīe. ij. q. j. scelus. đ. Scelus qđ lotharius rex: fm̄ rex veraciter dici possit: q̄ nullo salubri regimine corporis appetitus refrenat: s3 lubrica eneruatione magis ei⁹ illicit3 motib⁹ cedit ⁊c. De regno aīe Ber. sup Missus est. Ueni dn̄e iesu: aufer scādalum de regno tuo / qđ est aīa mea: vt regnes tu q̄ debes in ea. Uenit enī auaritia ⁊ vendicat sibi sedē in me. Iactātia cupit dn̄ari mihi. Supbia vult mihi esse rex. Luxuria dicit: ego regnabo ab initio. detractatio / ira / inuidia certāt in meipo / cui⁹ potissimū esse videar. ego resisto: enitor: te esse dn̄m meū. clamo ⁊ dico nō habeo regē nisi dn̄m meū. Ioā. xviij. veni ꝰ dn̄e. ps. lviij. Dispde (al's dispge) illos in ṽtute tua. et regnabis in me: quia tu es ipse rex meus ⁊ de⁹ meus.

Cōditiones regnū reddentes gl'iosū.

¶ B Sūt aūt. x. ꝯditiōes pcipue / q̄ regnū efficiūt gloriosū. Prima ꝙ recte sit institutū. scđa ꝙ sit antiquū. tertia ꝙ sit ordinatū. q̄rta ꝙ sit vnitū. q̄nta ꝙ sit iustū ⁊ bonū. sexta ꝙ sit amplū ⁊ magnū. septima ꝙ sit abūdnas et copiosū. octaua ꝙ sit forte ⁊ firmū. nona ꝙ sit pacificū ⁊ quietū. decima ꝙ sit durabile ⁊ ꝑpetuū. Sed anteq̄ ad harū ꝯditionū expositionē ⁊ ꝓbationē veniā: pmittēdū est / q̄d intelligat noīe regis / regnū regētis. Un̄ sciendū est / ꝙ in oīb⁹ q̄ ad finē aliquē ordinant: in qb⁹ ꝯtingit sic et aliter pcedere: opus est aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad finē aliquē ꝑueniat. Nā nauis vt ad portū ꝑueniat: gubernatore indiget. ⁊ christo dormiēte nauis fluctuabat. ⁊ Mat. viij. Mar. v. Luc. viij. q̄ si nō fuerit: vel dormierit nauis non ꝑueniet ad portū. Prouerb. iij. in fi. ibi. Et q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo. facit. vij. q. j. scīscitaris. ibi. q: si ꝑniciosū est pretā. i. gubernatorē nauis a pra / in tranq̄llitate nauim deserere quāto magis in fluctib⁹? Hominis aūt est aliq̄s finis ad quē tota eius vita ⁊ actio ordinat: quū sit agēs ꝑ intellectū: cuius est manifeste ad finē operari: ad quē finē rector ecclesie paulus dirigit ad Rom. vj. in fi. ibi. Habētes quidē fructū in sanctificatione. de q̄ plene in pma collatiōe moysi de destinatiōe monachi. ⁊ fi. i li. coll. Io. cassiodori. finē ṽo vitā eternā. Cōtingit aūt hoīes diuersimode ad finē intētum pcedere: qđ ipsa diuersitas humanoꝝ studioꝝ ⁊ actionū declarat. Indiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt homini est vt sit aīal sociale ⁊ politicū in societate ⁊ multitudine viuēs magis / ꝙ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ se sufficiēter trāsire vitā nō pōt: vñ ē necessariū ꝙ in multitudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vñ Prouerb. xviij. Frater q̄ iuuat a fratre: quasi ciuitas firma. Hoc autem euidētissime declarat per hoc ꝙ est ꝓpium hoīs locutiōe vti: ꝑ quā vn⁹ hō alijs suā cōceptionē exprimere pōt totaliter. vñ Aug. i enchiridion. Et vtiq3 ṽba ppria sunt instituta: vt eis quisq3 in alteri⁹ noticiā cogitatiōes suas pferat. xxij. q. ij. is aūt. hoc cōsiderās Salomon ait Eccl's iiij. b. Melius est duo ꝙ vnū esse. hn̄t enī emolumentum mutue societatis. lxxxj. di. in oībus. ṽ. de hoc. Sicut ergo naturale est hoī in societate viuere: sic necesse est in oīb⁹ esse aliquē ꝑ quē multitudo regat. Nā multis existentib⁹ hoīb⁹: ⁊ vnoquoq3 id qđ est sibi cōgruū ꝓuidēte. vñ li. iudicū. In illo tpe nō erat rex in isrl': s3 vnusquisq3 qđ rectū erat in oculis suis faciebat. Iudic. vlt. s3 ꝯ tales đ: Ue q̄ sapiētes estis in oculis vr̄is. Esa. v. ex̄ de cōsti. ne innitaris. Multitudo in diuersa dispgeret nisi esset aliq̄s q̄ haberet curā multitudinis. qđ ꝯsiderās salomō dixit Prouer. xj. b. Ubi nō est gubernator: dissipabit ppl's. Et Innocē. iij. ex̄ de ap. oblate. §. superior. ibi: ne gregi dn̄ico desit cura pastoris. ⁊ ex̄ de elec. ne ꝓ defectu. Hoc aūt rōnabiliter accidit. Nō enī idē est qđ cōmune / ⁊ qđ ppriū ē. ppria q̄dē differūt: cōmunia vniunt. xxiij. q. vij. qđ autē. in oībus aūt q̄ in vnū ordinant: vnū inuenit alteri⁹ regitiuū. In vniuersitate enī corporū / ꝑ pmū corp⁹ sc3 celeste / alia corpora ordine q̄dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaq3 corpora ꝑ creaturā rōnalē. in hoīe etiā aīa regit corpus. arg. xxxviij. di. sedulo. atq3 inter ꝑtes aīe / irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis rōne regunt. Oportet ꝰ in oī multitudine aliqđ eē regimē. sic corp⁹ a capite regit. ex̄ de sacra. vnc. c. j. §. i ṽtice. Cōtingit aūt i q̄busdā q̄ ordinant ad finē recte: nō recte pcedere. Recte aūt dirigit vnūquodq3 q̄n ad debitū finē deducit. Nō recte q̄n nō ad finē cōuenientē. Si ꝰ nō ad bonū cōe multitudinis: s3 ad bonū puatū regētis regnū ordinet: erit regnū iniustū atq3 ꝑuersū. vñ ⁊ dn̄s talib⁹ rectorib⁹ cōminat ꝑ Ezech. dicēs. Ezech. xxxiiij. a. Ue pastorib⁹ israeli q̄ pascebāt semetipos. q̄si sua ꝓpa cōmoda q̄rētes. Phil. ij. viij. q. j. sunt in ecclia. xxiij. q. iiij. tres ꝑsonas. Nonne greges pascunt a pastorib⁹? q̄si di. sic. xcv. di. ecce. j. Pet. v. ibi. Pascite eū q̄ in vobis est gregē. Bonū siquidē gregis pastores q̄rere debent. ⁊ rectores q̄q3 bonū multitudinis sibi subiecte. facit. xxiij. q. viij. vt pdē. ⁊ ar. vij. q. j. §. b autē. al's talis rector tyrānus vocat. noīe a fortitudine ⁊ oppressione deriuato: q: sc3 ꝑ potētiā opprimit: vt nēroth. nō ꝑ iustitiā regit. vj. di. §. fi. vñ ⁊ apud antiq̄s potētes q̄q3 tyrāni vocabant. Dan. iij. in pn. ⁊ de hoc. s. satis. in. xiij. ⁊ xxxvij. ar. Si ṽo iniustū regnū nō ꝑ vnū fiat: s3 ꝑ plures. siq̄dē ꝑ paucos holigarchia vocat. i. pncipat⁹ paucoꝝ / sc3 q̄n pauci ꝓpter diuitias opprimūt plebē sola pluralitate a tyrāno differētes. Si ṽo iniquū regnū exerceat ꝑ multos: democratia noīat. i. ptās ppli / q̄n. s. ppl's plebeioꝝ ꝑ potētiā opprimūt diuites ⁊ nobiles. sic ei ⁊ ppl's tot⁹ ē q̄si vn⁹ tyrān⁹. Sit ⁊ iustū regnū disti

gui op;. Si eni administret p aliquã multitudinẽ cõi noĩe politia vocat: vtpura bellato; in ciuitate vel puincia. Si õo administret p paucos õtuosos: hmõi regnũ aristocratia vocat.i.potentat⁹ optim⁹/vel optimo;ũ: q ppter hoc optimates dicunt. Dañ.iiij.ibi: Optimates q erãt in potestatib⁹ cõstituti.z.xcvi.dist.cõstãtin⁹.in pn. Si õo iustum regnũ ad vnũ tm ptineat:illud ppꝛie vocat monarchia. et de elec.fundamẽta.§.nc aũt.z ibi d: etiã de optimatib⁹ vñ dñs p Ezech.dicit Ezech.xxxvij.g. Seruus me⁹ dauid sup oẽs erit: z pasto; vn⁹ erit oĩm co;. Et quo manifeste apparet/q de ratione regis est/q sit q pſit: z q sit pasto; bonũ cõe multitudinis:z nõ suũ q̃rens. Quia aũt multe cõitates sunt/sc; domo;/vico;/ciuitatũ/z regno;:q pfectam cõitatẽ regit.i.ciuitatẽ vel puinciã antonomastice vocat rex. Qui õo domũ: pꝛ familias.xxiij.q.iiij.duo ista. Et dictis g pt;/q rex est q vni⁹ multitudinẽ ciuitatis vel puincie: z ppter bonũ cõe regit. vñ Salomõ dicit Ecclesiastes.v. Uniuerse terre rex imperat seruiẽti. ¶ E. His pmissis/inq̃rendũ est qd puincie vel ciuitati magis expedit: vtrũ plurib⁹ regibus vti vel vno. Hoc aũt cõsiderari põt ex fine regiminis. Ad hoc eni cuiuslibet regẽtis ferri d; intẽtio: vt salutẽ pcuret subdito;. Bonũ autẽ z salus cõsociate multitudinis est/vt eius vnitas conseruet:q d; pax. q remota socialis vite perit vtilitas. facit ad h.xxiij. q.i.noli.ibi: Bellũ gerit vt pax fiat. z ibi: Si autẽ pax humana tã dulcis est p tẽpoꝛali salute z c. qñimmo multitudo dissentiẽs sibiipsi fit onerosa. Et fm legem multitudo onerosa nihil h; honesti.in aut.de refe.i fi.coll.ij. vñ apl's cõmendata fidelis multitudinis vnitate/dicit: Solliciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Eph.iiij.a. Manifestũ est aũt q vnitatẽ põt efficere magis qd est p se vnũ/q plures: sicut efficacissima cã calefactiõis est qd p se calidũ est: vtilius g est vni⁹ regnũ q pluriũ. Itẽ vniri dicunt plura p appꝛopinquationẽ ad vnũ: meli⁹ g regis vni⁹ q pluriũ: ex eo q plus appꝛopinq̃t ad vnũ. Ea etiã q fm naturã sunt: optime se habẽt. Omne aũt naturale regnũ ab vno est. vñ z in mẽbꝛo;ũ multitudine vnũ est qd pncipaliter mouet/sc; co;. et in partib⁹ aĩe/vna vis pncipalr pſidet sc; rõ. Et in apib⁹ vn⁹ rex: et in vniuerso vn⁹ de⁹ oĩm facto; z recto;. ad hoc.vij.q.i.in apib⁹. ex de sum.trini.c.i. oĩs eni multitudo deriuat ab vno. vñ vnus hõ pꝛimo fuit creat⁹: a quo oẽs eiusdẽ vni⁹ nature. vt dicit Amb.in lib. de paradiso.z ponit.xxxiij.q.v.nec illud. h pbat experiẽtis. Nã puincie vel ciuitates/q nõ regunt ab vno: dissenſionib⁹ laborãt: z absq pace fluctuãt. vt videat ipleri qd dñs p pphã cõq̃rit dicẽs: Pastoꝛes mlti demoliti sũt vineã. Hiere.xij.c. E cõtrario õo puincie z ciuitates/q sub vno rege regunt: pace cõiter gaudẽt/iustitia floꝛẽt z affluẽtia rerũ letãt. vñ dñs p magno mũere p pphas suos pmittit/q ponẽt sibi caput vnũ: z pꝛinceps vn⁹ erit in medio eo;. Ezech.xxxvij.f. de hoc.s.in arti.xl.õ.adhuc nulli.z.õ. item q sit. Sicut autem regnum regis est optimum: ita regnum tyrãni est pessimũ. Opponitur eni politie quidẽ democratia. vtrũq eni sicut.s.õ.fi õo.cũ.õ.seq. apparet. ẽ regnũ qd p plures exercet. aristocratie õo holigarchia. vtrũq eni p paucos. qd aũt sit regnũ optimũ onsu; est pꝛi⁹. Si g optimo opponit pessimũ: necesse est q tyrãni regnũ regni vel ciuitatis sit pessimũ. Nec etiã tyrãnice factiõis puersitas laudabilis erit: si regia clemẽtia tyrannice subditos tractet: nec vituperet oꝛdo regie ptãtis/si rex crudelitate tyrãnica seuiat. xiiij.q.v.neq si agis. Item õtus vnita magis est efficax ad effectũ inducẽdũ q dispsa vel diminuta. Multi eni cõgregati simul trahunt/qd singulariter a singulis trahi nõ pot: sicut g vtili⁹ est õtutẽ operantẽ ad bonũ esse magis vnã quã sit õtuosio; ad operandũ: ita magis est noci⁹: si õtus.i.poteña operans malũ sit vna q diuisa. ¶ D. Expedit g vt regnũ iustũ sit vni⁹ tm/ad hoc vt sit foꝛtius/q si in iniustitia declinat regnũ: expedit magis vt sit multo;ũ vt sit debili⁹: z se inuicẽ impediãt. vñ Salomon: Inter supbos semp sunt iurgia. Prouerb.xiij.et Ubi superbia: ibi contumelia. Prouer. xi. Inter iniusta ergo regimina intolerabilius est democratia.i.ptãs ppli. quãdo totus ppl's sicut vn⁹ tyrãn⁹ est. vt.s.dici. Pessimũ õo tyrãnis: z hoc manifeste apparet/si quis cõsideret mala q ex tyrãnis pueniũt: de qb⁹ etiam dici.s.xliij.ar.õ.tyrãnis. Quia eni tyrann⁹ cõtempto bono cõi/q̃rit puatũ: õns est vt diuersimode grauet õn q diuersis passiõib⁹ subiacet ad bona aliq affectãda: quia eni passione cupiditatis dñat: bona subdito; rapit. vnde Salomon: Rex iustus erigit terrã: vir auarus destruit eã. Prouer.xxix. Si õo iracũdie passioni subiaceat p nihilo sanguinẽ fundit. vñ Ezech.xxij.f. Pꝛinceps ei⁹ in medio ei⁹ q̃si lupi rapiẽtes pdã ad effundendũ sanguinẽ. Hoc g regnũ fugiendũ esse sapiẽs monet dicẽs Eccl.ix.c. Loge esto ab hoĩe habẽte potestatẽ occidendi: q̃si sc; non p iustitia: sed p ptãte occidit p volũtatis libidine. sic g nulla põt esse securitas: s; oĩa sunt incerta quũ a iure discedit. Nec solũ grauat tyrãnus subditos in coꝛpoꝛalib⁹: s; etiã bona spũalia eo; impedit. q eni plus pesse appetit q pꝛodesse: oẽm pfectũ subdito; impedit. ar.bo.xlvij.di.c.virũ. lxxxiij.di.nihil. suspicãs oĩm subdito; excellentiã sue iniq̃ dñationis pꝛiudiciũ. xxiij.q.vij.q aũt.ibi: Quis eni auar⁹ q̃rit possesso;e: qs dñandi cupiditate inflatus/desiderat hře cõsoꝛte. Conant eni tyrãni ne co; subditi õtuosi effecti magnanimitatis cõcipiant spm: z eo; iniquã dñationẽ nõ ferant. Conant etiã ne subditi inter se pacẽ habeãt: vt dũ vn⁹ de altero nõ cõfidit: cõtra ei⁹ dñiũ aliq̃d moliri nõ possint. Procurãt etiã tyrãni ne eo; subditi potẽtes z diuites sint: ne talia sint eis nociua: vt ꝯ charitatem viuentes/ꝯ se possint dicere: gaudem⁹ sup iniq̃tate/nõ congaudem⁹ sup õitate. ꝯtra illud.i.ad Co;.xiij.ibi: Nõ gaudet sup iniq̃tate. vñ de tyranno põt dici verbũ Job: Sonitus terroꝛis semp in auribus illi⁹: z quũ pax sit semp insidias suspicat. Job.xv. Et hoc aũt ꝯtingit vt dũ pſidẽtes: qui subditos ad virtutes inducere deberẽt: virtuti subdito; nequiter inuidẽt: z eã p posse impediũt: vt sub tyrãnis pauci õtuosi inueniant: hĩi g dicit Leo papa. Integritas pſidentiũ salus est subdito;. lxj.di.miramur.ad pn.z fm Aristo.apud illos inueniunt foꝛtes viri: apud q̃s foꝛtissimi quiq honoꝛant. Et Tullius: Jacent semp z parũ vigẽt: que apud quosq impꝛobant. Naturale etiã est vt hoĩes sub timoꝛe nutriti/i suilẽ degenerẽt animũ. vt.xxiij q.vi.§.ex his. z vt pusillanimes fiãt ad oĩe opus vtile et strenuũ: qd experimẽtis pt; in puincijs q diu sub tyrãnis fuerũt. vñ Col.iij.d. Patres nolite ad idignationẽ filios vestros puocare: vt nõ pusillo aĩo fiãt. Salomõ: Regnãtibus impijs ruine hoĩm. z iterũ: Quũ impij sumpserint pncipatũ: gemet ppl's. Prouer.xxix. q̃si sub huitute redactus. z iterũ: Quũ surrexerint impij: abscondent hoĩes. Prouer.xxviij.c.in fi. vt tyrãno; crudelitatẽ euadãt. Nec est mirũ: q hõ absq rõne fm animi sui libidinẽ pſidens/ nihil differt a bestia. vñ Salomõ: Leo rugiẽs: z vrsus esuriẽs: pnceps impi⁹ sup pplm pauperẽ. Prouerb.xxviij.z ideo a tyrãno se abscõdũt hoĩes sicut a crudelib⁹ bestijs: q: optimũ z pessimũ regimẽ ꝯsistit in monarchia.i.in pncipatu vni⁹. Multis ppter tyrãno; maliciã reddit regia dignitas odiosa. Quidã õo dũ regimẽ regis desiderant: incidunt in seuitias tyranno;ũ recto;esq cõplures tyrannidẽ exercent sub ptextu regie dignitatis. Ho;ũ quidem exemplũ euidẽter apparet in romana republica. Regib⁹ eni a romano pplo expulsis: dũ regimẽ vel poti⁹ fastũ et tyrannidem ferre nõ possent: instituerũt sibi cõsules. di.ij. quedã. z alios magistrat⁹ p q̃s ceperunt regi z dirigi. vñ z vna de autẽticis est autẽtica de cõsulib⁹. Et sicut refert Sallusti⁹: Incredibile est memoꝛatu quãtũ adepta libertate breui romana creuit ciuitas. Plurimũ nãq ꝯtingit vt hoĩes sub rege viuẽtes/segni⁹ ad bonũ cõe nitant: vtpote existimãtes id qd ad bonũ cõe impẽdũt: nõ sibiipsis cõferre: sed alteri sub cuius ptãte vident esse bona cõia. Quum õo nõ vident cõmune esse in potestate vnius: nõ

Utrum expediat cõitati p vnũ aut plures regi.

Regnu; iustũ vni us.

Regia dignitas odiosa reddit.

accedūt ad bonū cōmune.quasi ad id qđ est alterius: sed quilibet ascēdit ad id sicut ad suū.vñ in experimēto appa ret q vna ciuitas p annuos rectores administrata/plus pōt īterdū: q rex q haberet tres vel qtuor ciuitates. Par uaq; seruitia exacta a regibus grauius ferunt: q magna onera si a cōmunitate ciuiū imponant. qđ in romana re publica euenit. Nā vt scribit Titus Liuius prima decade p totū. Plebs ⁊ ad militiā scribebat: ⁊ p militātibus sti pendia exoluebāt. Et quū stipendijs soluēdis nō suffice ret erariū: in vsus publicos opes cōuenere priuate/adeo vt pter singulos aureos anulos: singulaq; decora dino dia: que erant dignitatis insignia: multū auri in republi ca fundebat. Sed q: fatigabant dissensionibus ɔtinuis: que vsq; ad bella ciuilia excreuerūt: qbus bellis ciuilib⁹ eis libertas/ad quā multū studuerāt: de manibus erepta est: ⁊ sub potestate imperatorū esse ceperūt: q se reges ap pellare noluerūt: q: romanis fuerat nomē regiū odiosū. Horū autē quidā more regio cōmune fideliter pcurauerunt: p quorū studiū romana respublica adaucta est ⁊ cō seruata. Plurimi ꝟo eorū in subditos quidē tyranni: ad hostes ꝟo desides effecti ⁊ imbecilles/romanā rempubli cā ad nihilū redegerunt. Similis etiā pcessus fuit in po pulo iudeorum. Primo quidē dū iudicib⁹ regebant: vndiq; diripiebant ab hostib⁹: ⁊ vnusquisq; qđ erat bonū in suis oculis faciebat. vt in lib. Judicū p totū. ⁊ c. vlti. in fi. Re gibus ꝟo eis diuinitus datis ad eorum instantiā. j. Regū. ix. Propter regū malitiā a cultu vnius dei recesserūt: ⁊ fina liter in captiuitatē sunt ducti. Tob. j. Vtriusq; ergo peri cula imminēt siue ɔeminent tyranni ⁊ euitent. regis opti mū regnū: siue dū desideratur potestas regia in malitiā ty rannicā cōuertat. Quū autē duo ex qbus periculū immi net/instant: id optimū eligendū est ex quo sequit minus malū. xiij. di. c. j. ⁊ ij. magis em̄ pportandū est vnius regnū q multorū: qūuis ex vtroq; sequant pericula. Nā fere om ne multorum regimē est in tyrannidē terminatū: vt in roma na republica maxime apparet: que quū diu p magistrat⁹ administrata fuisset: exortis simultatibus dissensionib⁹ ⁊ bellis ciuilib⁹/in crudelissimos tyrannos crudeliter in ciderūt. Relinquit ex dictis magis esse expediēs sub vno

Expediens sub vno rege viuere. rege viuere q multorū. Quia ergo vnius regnū peligen dū: qđ est optimū. ⁊ contingit ipsum in tyrannide cōuer ti: qđ est pessimū/vt ex dictis ptz. diligēter laborādū est vt sic puideatur de rege: vt nō incidat in tyrannū. vñ neces sariū est/vt illi qui habent officiū eligēdi talē in regē: p uideant quē nō sit pbabile in tyrannidē declinare. vnde ⁊ Grego. xiij. c. Quesiuit dñs virū fm cor suū: ⁊ pcepit ei dñs/vt esset dux super populū suū. facit. viij. q. j. licet. Dein de sic disponenda est regis gubernatio: vt regi iā institu to/tyrannidis subtrahat occasio: sic etiā eius tēperet po

Regi in tyrānidē declinanti qliter obuiandum. testas: vt de facili ī tyrānidē declinare nō possit. ¶ E De mū curādū est si rex in tyrannidē declinaret: qualiter pos sit occurri. Et si nō sit excessus tyrannidis: vtilius est re missam tyrannidē tolerare ad tempus/q cōtra tyranni dem agēdo multis implicari periculis que sunt grauio ra ipsa tyrannide. sic em̄ frequēter in tyrannide cōtinge re solet: vt posterior fiat peior q pcedens/dū pcedentia grauamina nō deserit: ⁊ etiā ipse ex sui cordis malitia no ua excogitat. Vñ siracusanis quōdam Dionysij mortem omnibus desiderātibus: anus quedā vt incolumis et sibi supstes esset continue orabat. Qđ vt tyrannus cognouit: cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait exñs/ quū grauē tyrannū haberemus/eū interfici cupiebā: quo interfecto aliquātulū durior successit: ei⁹ q futuri dñatio nē malā existimabāt. Tertiū importunior ēbre cepim⁹ re ctorē: itaq; si fuer ꝫ absūpt⁹: deterior timeo ī locū tuū succe det. Etsi seuissima sit tyrānis: decet tñ nō solū bōis ⁊ mo destis: sꝫ etiā dyscolis subditos eē. Hec est em̄ grā si pter cōsciētiā dei sustinet qs tristitiā patiēs iniuste. j. Pet. ij. c. facit. xj. q. iij. iulian⁹. Vñ quū multi romanorū fidē christi ɔsequerent tyrānice: magnaq; multitudo tam nobiliū q

ppl'i esset ad fidē ɔuersa: nō resistēdo/sed mortē sustinēdo p christo laudant: vt in sacra legione thebeorum apparet. facit ad hoc. xxiij. q. j. §. j. vñ ⁊ in veteri lege legunt occisi fuisse hi q occiderūt Joas regē iuda: qūuis a cultu dei re cedentē: eorum filijs reseruatis. iiij. Reg. xij. Si aūt nō ex p sumptione priuata: sꝫ authoritate publica ⁊ cōi. rex in ty rannū ɔuersus: vel ali⁹ tyrān⁹ destruat/vel ei⁹ ptās ipsa refrenet: nō est putāda talis multitudo infideliter agere tyrannū destituēs: etsi in ppetuū antea sibi se subiecerit. q: hoc ipse meruit in multitudis regimine se nō fideliter gerēs: vt exigit regis officiū/q ei pactū a subditis nō ser uet. Sic roma in tyrānū Tarquiū: quē in regē susceperāt: pter ei⁹ ⁊ filiorum tyrānidē. xxxij. q. v. pposito. ibi: Tū vio lenter Tarqnij regis fili⁹ a regno eiecerūt substituta sibi minori scꝫ cōsulari ptāte. Sic ⁊ domitianus q modestissi mis impatorib⁹ Vespasiano prī/⁊ Tito filio ei⁹ successe rat: dū tyrānidē exerceret: a senatu romano īterempt⁹ est. oīb⁹ q idē puerse fecerat p senatusconsultū iuste ⁊ salubri ter in irritū reuocatis. Quo etiā factū est vt btūs Joan. euāgelista dilect⁹ dei discipulus: q p ipsum domitianū in pathmos insulā fuerat exilio relegat⁹: p senatusconsultū ephesum remearet. ¶ Ad hāc materiā expsse faciūt. C. de pac. cū pponas. ff. de ioffi. testa. si instituta. ff. p socio. si cō uenerit. xxviij. q. ij. si ifidelis. ibi: Necest ei fides suāda ⁊ c. xcv. dist. esto. xxij. q. v. de forma. ex̄ de iureiur. puenit. ij. ibi: Nec tu ei etiā si pmissum tuū iuramēto vel fidei obliga tione interposita cōditione firmasses: aliqten⁹ teneris: si cōstat ei cōditiōi minime paruisse. ex̄ de penis. ɔstitut⁹. xj. q. iij. iulian⁹. xlv. di. cū beat⁹. ex̄ de pactis. cū pdē. de renun. sane. ff. de cōdi. cā da. ⁊ cā nō se. si qs accepto tulerit. ex̄ de elec. cū inter. R. senio rē. j. rñso. ibi: aduersarijs cōpositio nē ipsam nolētib⁹ obseruare ⁊ c. Si ꝟo ad ius alicui⁹ supe rioris ptineat multitudini puidere de rege: expetēdū est ab eo remediū ɔtra tyrāni nequitiā. Sic ptās archilai: q p prē herode regnare iā ceperat: ⁊ eū in tyrānidē ⁊ ma litiā imitabat: p cesarē augustū ptās diminuit: ⁊ inter fra tres suos diuidit. Et tandē quū nec a tyrānide cessaret: a Tyberio cesare relegat⁹ est ī exiliū apud Lugdunū gal lie ciuitatē. sicut narrat historia scholastica. Si aūt alius nō esset supior tyrāno: inuocādū esset eccl'ie auxiliū cōtra eū. arg. ex̄ de fo. cōpe. licet. xxiij. q. v. administratores. defi ciēte em̄ hūano auxilio/recurrēdū est ad deū vt cor humi liet. Nā cor regū in manu dei/qcūq; voluerit inclinabit il lud. Prouer. xxj. a. De⁹ em̄ cor assueri regis irati ɔ iudeos in māsuetudinē ꝟtit. Hester. v. ⁊ p totū. ⁊ Nabuchodono sor regē crudelē ɔuertit. Dañ. iiij. qñ. ⁊ cū. xxiij. q. iiij. nabu chodonosor. autē tales tyrānos supbos destruit. Eccli. x. Sedes supborum ducū destruxit: ⁊ sedere fecit mites p eis. q: ipē est q crudelē pharaonē ⁊ ɔ iudeos tyrānū cū exerci tu suo deiecit in mare. Exo. iij. b. ⁊ xiiij. f. ⁊ pre. c. nabucho donosor. ipse est qui nabuchodonosor superbientem in similitudinem bestie commutauit. Dañ. iiij. de peni. dist. j. §. ex his. ꝟ. nabuchodonosor quoq;. Ipse enim deus p mittit pplo suo requiē se daturū a labore ⁊ cōcussione et seruitute dura/q añ fuierat. Esa. xiiij. a. ⁊ Ezech. xxxiiij. di cit: Liberabo gregē meū de ore eorum. s. pastorū q pascūt se ipsos. ɔ illud. j. Pet. v. Pascite eū q in vobis est gregē dñi. xcv. di. esto. Sꝫ vt h ppl's cōseq bñficiū mereat: dꝫ a pctis cessare: q: in vltiōe pctī diuina pmissiōe impij accipiūt pn cipatū/dicēte dño p Oseā. Osee. c. xiij. Dabo eis regē ī fu rore meo. ⁊ Job. xxxiiij. Qui regnare fac hoīem hypocri tā pter pctā ppl'i. tollēda est g culpa vt cesset tyrānorum plaga. ad h. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vbi de h. ⁊ vij. q. j. au dacter. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. cū infirmitas. ¶ F Quia aūt fm

pdicta regis est bonū multitudis qrere: nimis videt one rosum reg ꝫ officiū: nisi ei aliqđ bonū ppriū ex h pueniret. Oportet g ɔsiderare qle sit boni regis ɔueniēs pmiū. ar. j. di. ius militare. ibi: veluti quū corona vel torqs donat. ⁊ lxj. di. miramur. ad fi. ibi: nec pōt de ei⁹ puectiōe dubitari cui p laborib⁹ mult⁹/p morib⁹ castis/p actiōib⁹ strenuis celsioris loci Boni regis recompensatio

celsioris loci premiū debet. Quibusdā ergo visum est regis premiū nō esse aliud q̄ honorem ⁊ gl'iam. vn̄ ⁊ Tullius de republica definit principem ciuitatis alendū esse gloria. cuius rōnē Aristoteles in lib. ethi. assignat. q: princeps cui nō sufficit honor ⁊ gl'ia: ɔsequēter tyrānus efficitur. Inest em̄ animis hoim̄/ vt ꝓpter bonū querāt. viij. q.j. sunt in ecclesia. Si ergo nō fit ɔtentus gloria ⁊ honore pnceps: querit voluptates ⁊ diuicias: ⁊ sic ad rapinas ⁊ iniurias cōuertitur subditoꝝ. Sed si hanc sniam receperimus: plurima sequētur inconuenientia. Primo nāq̄ hoc esset regibus dispendiosum: si tot labores ⁊ solicitudines paterent̄/ꝓ mercede tam fragili. nihil em̄ videtur in rebus humanis gloria ⁊ honor fauoris hoim̄: quū dependeat ex hoim̄ opinionibus. ⁊ verbis eoꝝ q̄bus nihil mutabilius est in hoim̄ vita. vn̄ ⁊ gloria flos feni dicitur. Matth. vj.f. Pet.j.d. Esa.xl. Deinde humane glorie cupido animi magnitudinē auferet. Qui em̄ fauorē hominū querit: necesse est in oi q̄d dicit aut facit/vt eoꝝ voluntati deseruiat. ⁊ sic dum placere hoibus studet: fit seruus singuloꝝ. ar.l.di. si quis diaconus. ꝓpter q̄d idē Tullius in lib. de officijs/cauendā dicit esse gl'ie cupidinē. eripit em̄ animi libertatē: qua magnanimis viris ois d; esse contētio. nihil aūt pncipem qui ad magna peragenda est/magis decet: q̄ animi magnitudo. facit. lxxxviij. di. nihil. Est ergo incōpetens regi/ꝓpter officiū/humane gl'ie pmiū. ptinet em̄ ad boni viri officiū/vt contēnat gl'iam: sicut ⁊ alia bona tpalia. Et fit quoddā mirabile. vt q: virtuosos actus ɔsequit̄ gl'ia: ipsaq̄ gl'ia virtuose ɔtēnitur: ex ɔtemptu gl'ie hō gl'iosus reddatur: ſm sniam Fabij dicentis. Gloriā q̄ spernit: verā habebit. Et de Catone dicit Sallustius quāto min⁹ appetebat gl'iam: tanto magis assequebatur eā. vn̄ Greg. Gloria vmbre similis est: q̄ fugientē sequitur: ⁊ que fugit sequentem. iuxta illud Eccli.xj. Si secutus fueris: nō apprehendes. ⁊ si pcurreris non effugies. Vn̄ pbs. Hoc solū h; humana gl'ia gloriosum: q: se appetentes fugit: ⁊ se fugientes appetit. Ipsiq̄ christi discipuli se sicut dei ministros exhibebant: p gl'iam ⁊ ignobilitatem: p infamiā ⁊ bonā famā. ij. ad Coꝝ. vj. Amplius ex cupiditate glorie periculosa mala sequūtur. multi em̄ dum immoderate gloriā in rebus bellicis quesierūt: se ac suos exercitus pdiderūt: libertate pr̄ie sub hostiū seruitute redacta. vn̄ Torquatus roman⁹ pnceps in exemplo huius vitādi discriminis/filiū qui ɔtra iperiū suū ab hoste prouocatus iuuenili ardore pugnauit: licet vicisset: occidit. ne plus esset in ꝑsumptiōis exēplo q̄ vtilitatis in gl'ia occisi hostis. Idem scripsi.s.xlij.ar.ꝟ. ɔsimile narrat. Habet etiā cupido glorie aliud vitium familiare/simulationis. Quia em̄ est difficile/paucisq̄ cōtingit: veras virtutes assequi: q̄bus solis honor debet̄: multi gl'iam cupientes virtutū simulatores fiūt. ꝓpter q̄d sicut Sallustius dicit. Ab initio multos mortales falsos fieri coegit: aliud clausum in pectore: aliud promptū habētes in lingua. Sed ⁊ saluator noster eos q̄ bona opa faciūt/vt ab hoib⁹ videātur: hypocritas. i. simulatores vocat. Matth. vj. c. ⁊ xxiij. A. Sicut ḡ piculosum est multitudini: si pnceps diuitias ⁊ voluptates q̄rat ꝓ pmio: ne raptor ⁊ ɔtumeliosus fiat: ita piculosum est ne q̄rat gl'ie pmiū: ⁊ sic ꝑsumptuosus et simulator existat. ꝑsumptio aūt ſm Ber. de elatiōe nascit̄: sicut vera māsuetudo ex humilitate. Quid autem maior ꝑsumptio ⁊ supbia: q̄ honores appetere hui⁹ mūdi: p q̄s pdant̄ honores regni celestis: sic pdidit elatus lucifer: dicēs Esa. xiiij. In celū ascēdā. i. ad eq̄litatē dei: sup astra celi. i. sup angelos: exaltabo soliū meū q̄si rex eoꝝ. ecce appetitus dn̄andi. similis ero altissimo. ecce ɔtēptus subijciēdi. S; subito pcipitat⁹ est de celo in abyssum eterne dānatiōis. vn̄ Lu. x. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Occasio aūt isti⁹ ꝑsumptiōis ⁊ noxij appetit⁹ i eo fuit ex imēsitate bonoꝝ naturaliū. supbiuit aūt ⁊ vltra se extēdit: de nobilitate nature: peminētia potentie: subtilitate intelligentie: ⁊ arbitrij libertate. ⁊ iste est lect⁹ Og regis

Nimia glorie et honoris cupido.

Fastosa luciferi supbia

basan: in quo requieuit. s. supbia. ferreus/q: superbus os frāgit. de q̄ Deut. iij. lect⁹ regis basan erat ferreus hn̄s. ix. cubitos lōgitudinis. ⁊ iiij. latitudinis. Og interptat̄ cōgregās seu coaceruans/vel. abscōdit⁹. Hic est lucifer suis terminis nō ɔtent⁹: cōgregās sibi ampli⁹ p appetitū honoris: abscōdit⁹/q: trāsfigurat⁹ in specie boni. Ois ambitiosus rex basan. Basan ɔfusio interptat̄. ɔfusio ista abiecti o ē ⁊ depssio. vn̄ Apoc. xij. ibi. Et piect⁹ ē draco ille magnus serpēs antiqu⁹: q̄ vocat̄ diabolus ⁊ sathanas. ⁊ quātū q̄sq̄ se gl'iauerit: tātū tormētū habebit. Apoc. xviij. Confusio ista nuditas ē ab oi bono. de q̄ Apoc. iij. ibi. vt nō appareat ɔfusio nuditatis tue. De hac ɔfusione Chrysosto. Quicūq̄ desiderauerit pmatū in terra: iueniet ɔfusionē in celo. nec iter seruos dei cōputabit̄: q̄ primatū tractauerit. xl. di. q̄cūq̄. al's est in. c. multi. Nouē cubitos habuit lectus ille: q: sup. ix. ordines angeloꝝ se extēdere voluit. Et iiij. latitudinis: q: de. iiij. supbiuit. vt dixi. ⁊ habuit imēsitatē bonoꝝ naturaliū. vn̄ Ezech. xxviij. Tu signaculū similitudinis plen⁹ sapia perfect⁹ decore: i delicijs paradisi fuisti dei. Ois lapis p̄ciosus opimentū tuū. ⁊ paulo post. Repleta sunt interiora tua iniq̄tate. i. ineq̄litate. iniquū em̄ mai⁹ esse nō potuit: q̄ se deo similē in potētia facere. Et peccasti/pctō maxime supbie. de q̄ in ps. xviij. Et emūdabor a delicto maximo. glos. i. supbia. de h̄ de pe. di. ij. pncipiū. q: sicut ait Bern. ꝓuidit rōnalē creaturā fore assumēdā ad eq̄litatē dei in vnitate ꝑsone: ⁊ quū se videret ceteris angelis pulchriorē: putauit q̄ ipse eēt illa creatura. ⁊ ideo supbiuit: ⁊ h̄ supbiēdo appetijt: fuit em̄ in eo cōiunctio ɔtraria sc; nature bone. ex de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiij. di. q̄ eps. ⁊ volūtatis a se male. vn̄ j. Reg. xvj. Spūs dn̄i malus exagitabat saul. Dn̄i d:/ꝓpter naturā bonam. Malus/ꝓpter volūtatē malā. ¶ Supbi ḡ ꝑsumptuosi ad imitationē diaboli rapiūt dei potētiā duobus modis. Primo p libidinē dn̄andi. nō em̄ est naturale hoi: vt appetat dn̄ari hoibus. quū nō sit creat⁹ vt dn̄aret̄ hoib⁹: sed brutis. vn̄ Gen. j. Dn̄amini piscib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. sed h̄ est ex appetitu diabolico. vn̄ Bern. Quāti vsq̄ hodie feda sequunt̄ infeliciaq̄ vestigia. imo q̄ pauci euadū t q̄bus libido dn̄andi nō dn̄et̄. quē seq̄mini miseri. nōne iste est mons in quē ascēdit angelus: ⁊ factus est diabolus: Scd̄o p ɔtemptū obediēdi suo supiori. q̄d simil'r assimilat hoiem diabolo. Vn̄ illi q̄ ɔtempserūt obedire Sauli. j. Reg. x. dicunt̄ filij belial. q̄d interpratur absq̄ iugo. Hiere. ij. A seculo cōfregisti iugū meū. vtrūq̄ aūt habet honorē appetēs. q: pesse vult/⁊ nō subesse. Contra istos Aug. Locus supior: sine q̄ ppl's regi non pōt/etsi ita teneat̄/⁊ administret̄ vt decet: m indecēter appetitur. viij. q. j. q̄ epatū. Item Ber. Quoties hoib⁹ pesse desidero: toties deū meū pzeire ɔtendo. de illo nāq̄ scriptum est Luc. ij. ⁊ erat subdit⁹ illis. Itē Greg. Supbus toties ad culpā apostasie dilabit̄: q̄ties pesse hoib⁹ delectat̄. Item Chrys. O plate tāto igit̄ sumis caput tuū. Miror: si quē ɔtigerit saluari de ijs q̄ pncipant̄ in tātis ruinis ⁊ tanta pigritia. video m̄ currētes: ⁊ spōte se in picula ꝓijciētes. Item. Lu. xiiij. Villā emi. vno mō exponit̄. i. plationē multo labore acq̄siui. nec nō pcio aie cōparaui. Nā dn̄iū q̄ ambit: aiam pdit. q: gr̄am amittit: q̄ est vita aie. hanc lucifer pdens cupiditate ⁊ desiderio/emere voluit: ⁊ sedē regis celi pdidit. Sil'r pm⁹ hō ambiuit: ⁊ q̄ erat dn̄s oim. Gen. j. in seruitutē oim etiā publice cecidit. ⁊ seq̄tur in Luc. Et necesse habeo exire/ab eternoꝝ ɔteplatiōe/⁊ animi ɔsideratiōe/⁊ cordis cōpunctiōe. vt ait Greg. in ꝓlogo sup li. dialogoꝝ. Et videre illā. i. studiū applicare ad tpalē gl'iā; vel alteri⁹ curā. S; d: Eccl's. vij. Quid necesse est hoi maiora se q̄rere: Grandis villa est vita ꝓpria. felix q̄ hāc custodire sufficit. Prouer. iiij. Oi custodia serua cor tuū. vere h; locū hodie Can. j. posuerūt me custodem. i. platū. non tororē sc; aiarū ⁊ rerū eccl'iasticarū. xvj. q. j. in sacris canonib⁹. Iste est custos cui d: iij. Regū. xx. ꝓpe fi. Custodi virū istū: q̄ si lapsus fuerit/erit aia tua ꝓ aia eius. Hoc d:

Peccatū maximū

ꝓlato: de cuius manibus requirit̄ sanguis subditoꝝ. xliij. di. ephesijs. ex̄ de offi. oꝛ. irrefragabili. vbi de hoc. In vinea. i. i ecclia. Esa. v. Vinea dn̄i exercituū isrl̄ est. Mat. xxj. Malos male pdet ⁊ vineā ⁊c. Vineā meā nō custodiui: ꝯsciam meā ⁊ vitā meā. Cañ. viij. Vinea mea. i. ꝯsciencia mea coꝛam me est. Quiem̄ rectoꝛes hodie ⁊ custodes positi sunt in vinea dn̄i sabaoth: sunt illi q̄ vineā suā. i. vitam suā male custodierūt ⁊ custodiūt. Talib⁹ pessimis custodibus/ nō custodib⁹ sed vastatoꝛib⁹ vinearū/ plena est ecclia sctā dei. de ista materia satis p Bern̄. in pꝛe. s̄bis. Posuerūt me custodē. Cōtra tales ambientes ⁊ pꝛesumptuosos dicit spūs mendax. de q̄. iij. Regū. xxij. Egrediar ego spūs mēdax in oꝛe oīm ꝓphetarū. ascēde in ramoth galaad. Ita clamāt cogitatiōes elatiōis in coꝛde hoīs. Ascēde ad plationē: q: sufficiēs es: optime poteris administrare dignitatē cū salute aīe tue: imo magnā vtilitatē facies: q: malis q̄ iā extulerūt caput/ poteris ꝯtraire: humiles q̄ iam depssi sunt/ releuare. s3 manifeste falsa sunt q̄ ꝓponit. q: multi fuerūt boni ante plationē/ q̄ repꝛobati sunt post adeptā dignitatē. vt pt3 in Saule pus humili. j. Reg. ix. ibi. Erat saul elect⁹ ⁊ bon⁹: ⁊ nō erat vir de filijs isrl̄ melioꝛ illo. Iste tn̄ postea malus ⁊ supbus effect⁹/ meruit repꝛobari: ⁊ diabolo tradi. j. reg. xvj. ibi. Spūs dn̄i recessit a Saul: ⁊ exagitabat eum spūs nequā a dn̄o. Ramoth aūt interptat̄ excelsu3 signū: ⁊ significat dignitatē cui⁹ appetitus est certū signū repꝛobatiōis. Galaad interptat̄ trāsmigrātes testes. q: ibi fit trāsmigratio de bonitate in iniq̄tatē. ps. x. Trāsmigra in montē sicut passer. Cōtra hmōi cogitatiōes elatas sanū dat̄ ꝯsiliū Prouer. xxij. Noli esse cū ijs q̄ defigūt man⁹ suas. i. p̄sumūt fideiubere p subditis. ex̄ de renū. nisi. s̄. verū. quū vix sufficiant p se reddere rōnē. ex̄ de accu. q̄liter. ij. ⁊ q̄ vades. i. fideiussoꝛes ⁊ se offerūt p debitis. i. aīam suam obligāt p pctīs oīm sbditoꝝ. De materia ābitiōis. xl. di. añ oia. c. q̄cūq3. lxj. di. miramur. j. q. j. pncipat⁹. c. nō ē putāda. i fi. c. q̄cq̄d. c. oꝛdinatiōes. c. si q̄s neq3. c. nullus itaq3 p ambitū. ⁊. q. vj. sicut. ⁊. q. vij. sanxim⁹. xlvij. dist. mirū. viij. q. j. in scripturis. c. sciendū. c. q̄ epatū. c. si ergo. ex̄ de elec. q̄liter. ex̄ de rescrip. p. quia. li. vj. de con. pꝛe. detestāda. li. vj. ff. ad le. iul̄. de ambitu. p totū. lxxix. di. si q̄s papa. ex̄ de elec. in plerisq3. in clemen. ⁊. c. cū ꝯcessa ibidē. Adde hic qd̄ scripsi. j. in. ij. pte. in ij. c. tre. in ar. v. in. s̄. iuxta tropologiā. ⁊ in ar. x. §. postq̄. s̄. ambitiosa. cū. s̄. seq. ⁊ in. ij. pte in. §. expeditis. in ar. lxxiiij.

¶ Qd̄ autē dictū est. s. regis p̄miū esse honoꝛē ⁊ gloꝛiā: quātū ex dictis sapientū apparet: nō ea rōne gl̄iam ⁊ honoꝛē p p̄mio pncipi decreuerūt: tāq̄ ad h̄ pꝛincipal̄r ferri debeat boni regis intētio. S3 q: tolerabili⁹ est: si gloꝛiā q̄rat vl̄ cupiat/ vl̄ voluptatē sectet̄. Hoc em̄ vitiū s̄tuti ꝓpīqui⁹ ē. quū gl̄ia quā hoīes cupiūt nihil aliđ sit (vt Augu. definit) q̄ iudiciū hoīm bn̄ de hoībus opinātium. Cupido ergo gl̄ie aliq̄d h3 virtutis vestigiū: dū saltē bonoꝝ appꝛobationē querit: ⁊ eis displicere recusat. Paucis ergo ad virtutē venientibus/ tolerabilius videt̄ si pꝛeferat̄ ad regnū qui vel iudiciū hominū metuens/ a malis manifestis retrahit̄. Qui em̄ gloꝛiā cupit: aut vera via p virtutis opa nititur vt ab hoībus appꝛobet̄: vel saltem dolis ad hoc tendit atq3 fallacijs: aut p apertissima scelera q̄rit obtinere qđ diligit. vnde bestias superat siue crudelitatis siue luxurie vitijs. sicut in Nerone ⁊ Cesare pt3. cuius vt Aug. dicit. fuit tanta luxuria: vt nihil putaret̄ ab eo virile metuendu3. Tanta crudelitas: vt nihil molle hr̄e putaretur. Hoc aūt satis expꝛimit̄ p id qđ i eth. Aristoteles dicit de magnanimo: q̄ nō querit gl̄iam ⁊ honoꝛē: nec aliquid magnū est qđ sit virtutis sufficiēs p̄miū. ¶ Om̄ g̃ mūdanus honoꝛ ⁊ hoīm gloꝛia regie celsitudinis sufficiens pꝛemiū nō est: inq̄rendū restat quale sit sufficiēs pꝛemiū. Est aūt couenient vt rex pꝛemiū expectet a deo. minister em̄ p suo ministerio p̄miū expectat a suo dn̄o. Rex aūt ppl̄m gubernādo minister dei est dicēte apl̄o Roma. xiij. a. Qđ oīs ptās a dn̄o deo est. ⁊ ibi. dei em̄ minister est

Gl̄ia nō est regal̄ dominij p̄miū.

vindex in irā ei qui malū agit. ⁊. xxiij. q. v. nō solū. ⁊. c. qui malos. xxij. q. ij. qui monet. xxiij. q. j. qd culpat̄. ⁊ Sap. vj. Reges regni dei ministri esse describunt̄. Reges g̃ debēt pro suo regimine pꝛemiū expectare a dn̄o. xxiij. q. iiij. si nō ex fidei. Remunerat aūt interdū deus reges p suo ministerio bonis tpalibus. xxiij. q. v. §. hinc notandū. sicut alios. xxij. q. ij. si quelibet. sed taliū p̄mia sunt bonis malisq3 cōmunia. vn̄ Ezech. xxix. Nabuchodonosoꝛ rex seruire fecit exercitū suū seruitute magna aduersus tyrum: ⁊ merces nō est reddita ei neq3 exercitui eius de tyꝛo p seruitute q̄ seruiuit mihi aduersus eā. ea sc3 seruitute qua ptās: s̄m apl̄m Rom̄. xiij. dei minister est vidēx in irā ei qui male agit. ¶ S Et postea de p̄mio subdit. ꝓptera hec dicit dn̄s deus. Ecce ego dabo Nabuchodonosoꝛ regē babylonis in terra egypti. ⁊ diripiet spolia eius: ⁊ erit merces exercitui eius. Ezech. xxix. d. Regib⁹ aūt bonis mercede3 dabit eternā. j. Pe. v. ibi. Pascite q̄ in vobis est gregē dn̄i: vt quū venerit pnceps pastoꝝ: chꝛistus sc3: pcipiatis immarcessibilē gl̄ie coꝛonā. xcv. dis. esto. de qua coꝛona Esa. xxviij. Erit dn̄s sertum exultatiōis ⁊ diadema gl̄ie ppl̄o. Ista coꝛona est btitudo p̄rie. btitudo aūt dr̄ bonū pfectū: cōpꝛehendens oia desiderabilia. tale aūt nō est bonū terrenū qđ nūq̄ satiat. xiiij. q. iiij. quid dicā. Quū g̃ nihil terrenū quietare possit aīam: neq3 terrenū aliq̄d btm̄ facere pōt: vt esse possit regis couenīēs p̄miū. vn̄ Aug. li. v. de ciui. dei. c. xxiiij. Chꝛistianos pncipes nō felices dicimus: q: diu imperarūt: vel imperātes filios moꝛte placida reliquerunt: vel q: hostes reipublice domuerūt. vel inimicos ciues aduersus se insurgentes cauere ⁊ oppꝛimere potuerūt: s3 eos felices dicim⁹/ si iuste impant: si malūt cupiditatibus pꝛauis q̄ q̄buslibet gentib⁹ imparē: si oia faciunt nō ꝓpter ardoꝛē inanis gloꝛie/ s3 ꝓpter charitatē felicitatis eterne. Tales ipatoꝛes chꝛistianos esse dicim⁹ felices: interim spe: postea re ipsa futuros: quū id qđ expectam⁹ aduenerit. s. posui. xxxvij. ar. s̄. item phus. Item nihil est qđ hoīem btm̄ possit facere ei⁹ implēdo desideriū. s. nisi deus. Ps. cij. Qui replet in bonis desideriū tuū. August. Tante dignitatis est humana cōditio: vt nullū bonū pꝛeter summū bonū ei sufficere possit. Ps. lxxij. Quid enim mihi est in celo: ⁊ a te q̄d volui sup terrā: sequitur. Mihi adherere deo bonū est: ⁊ ponere in dn̄o deo spem meam. Ipse est q̄ dat salutē regibus. s̄m ps. cxliij. Nō solū tpalē: qua cōiter saluat hoīes ⁊ iumēta. vt in ps. xxxv. Hoies et iumēta saluabis ⁊c. sed etiā spūalem. de qua Esa. dicit li. c. Salus aūt in sempiternū erit. qua hoīes saluat: eos ad equalitatē angeloꝝ pducens. Sic g̃ verificari pōt q̄ regis p̄miū sit honoꝛ ⁊ gloꝛia. Quis em̄ mūdanus ⁊ caducus honoꝛ huic honoꝛi similis eē pōt: vt hō ciuis sit dei. Eph. ij. ⁊ domesticus dei: ⁊ inter filios dei cōputat⁹: ⁊ hereditatē regis celestis assequat̄ cū chꝛisto: heres dei: coheres chꝛisti: s̄m apl̄m. Rom̄. viij. de hoc honoꝛe ps. cxxxviij. Nimis honoꝛati sunt amici tui de⁹ ⁊c. et iterū ps. viij. Gloꝛia ⁊ honoꝛe coꝛonasti eū ⁊c. Hec est gloꝛia q̄ ꝯfitebit̄ suos ꝯfessoꝛes in gl̄ia p̄ris ⁊ coꝛam angelis filius. Matth. x. d. Qui hanc gl̄iam. de qua. j. Coꝛ. iiij. Lu. xiiij. ps. cxlix. gloꝛia hec est ⁊c. querūt: eā inueniūt. ⁊ q̄ eā non querunt: humanā ꝯsequūtur. Cōsiderādū est etiā q̄ eminēter obtinebunt btitudinē dei: q̄ officiū regiū laudabilit̄ exequūtur. tum q: se ⁊ alios regūt. tum q: bonū multitudinis diuini⁹ est q̄ vni⁹. tum q: si a deo dat̄ p̄miū cuiq3 p̄uate psone: si egēti subueniat. Matth. xxv. lxxxvj. di. pasce. si discoꝛdantes pacificet. xc. di. c. j. ⁊. c. pcipim⁹. si oppssum a potente eripiat. ps. lxxj. ⁊. lxxxj. si libauit pauperē a potēte. xxiij. q. iij. ab impatoꝛib⁹. quāto magis laudādus est ab hoīb⁹/ ⁊ p̄miādus a deo: q̄ totā ꝓuinciā facit pace gaudere: violētiā cohibet: iustitiā seruat: ⁊ dispōit q̄d sit agēdū ab hominib⁹/ suis legib⁹ ⁊ p̄ceptis: Tu3 q: pcipue magnitudo regie s̄tutis pcipue dei similitudinē gerit: dū hoc agit in regno qđ deus in mundo. vn̄ in Exo. xviij. c. iudices multitudinis vocant̄ dij. Imperatoꝛes etiā apud romanos

btitudo regum merces

Gloꝛia quō regū dicat̄ p̄miū

dū vocabant. & leges vocāt imperatorē diuū. Item Grego. Quid est regnū multitudinis: nisi tēpestas mentis? quiero aūt mari & imperitus nauē dirigit. turbato autē tēpestatis fluctibus/etiā peritus nauta se confundit. vnde plerūqȝ in occupatione regiminis ipse q̄ boni opis vsus pditur: q̄ in trāquillitate tenebat. Valde em̄ difficile est vt inter linguas sublimiter honorātiū: & obsequia humiliter salutantiū nō extollant pncipes. s; sese hoies meminerint. & Eccli. xxxi. Beat⁹ diues q̄ post aurū nō abijt. & bm pūerbiū. Principatus virū ostēdit. multi ad pncipatus culmen puenientes/a virtute deficiūt: q̄ dū in statu infimo essent/virtuosi videbant. vñ dr. Honores mutant mores. dicebat Archidiaconus. imo detegunt. vt in Saule prius humili: in regno supbo. j. Regū. xv. Ipsa ergo difficultas q̄ pncipibus iminet ad bene agendū: eos facit maiori premio dignos. xl. dist. ante oia. Et si aliqñ p infirmitatē peccauerint: apud hoies excusabiliores reddūtur: & facilius a deo veniā pmerent: si/vt Augu. ait/p suis pctis humilitatis & miseratiōis & orōnis sacrificiu; deo suo vero nō negligūt imolare. vñ de Achab rege isrl' dñs ad Heliam. q̄ humiliat⁹ est achab &c. nō inducā malum in dieb⁹ eius. iij. Reg. xxi. de pe. dist. iij. talis mihi. sub §. ecce. & c. sicut achab. De pmio excellenti regum. Zach. xij. ibi. sed domus dauid erit sicut dom⁹ dei. q̄: simul sicut regendo fideliter dei officiū gessit in pplo: ita in pmio ei ppinquus inherebit. vñ & antiq̄ ciuitatū rectores atqȝ cōseruatores in deos trāsformari putabāt. Vñ & sicut psbyteri q̄ bene psunt/ duplici honore digni sunt. j. ad Timo. v. & xcv. di. ecce ego. sic & boni reges hic & in futuro singulari honore. Et de hoc loquit̄ christus in parabola de seruo bono & fideli acquirenti de vna mna. x. q̄ constituit sup. x. ciuitates. & de alio lucranti de vna. v. cōstituto sup. v. ciuitates a dño. Luce. xix. simile Matth. xxv. in parabola de talentis. Et sicut boni reges amplior̄i gl'ia in celestibus digni sunt: q̄ eoȝ subditi: sic & tyrāni amplior̄i tormēto in gehēna puniet̄. ar. xi. q. iij. pcipue. xxv. q. j. nulli fas. Nā potentes tyrāni potenter tormenta patient̄. Sap. vi. viij. q. ij. illud. imo & hec tpalia bona pter q̄ tyrāni iustitiā deserunt: magis ad lucrū pueniūt regibus: dū iustitiā seruāt.

Vis amicitie.

Nam iustitia amicitiā seruat. q̄ amicitia virtuosos in vnū conciliat: virtutē conseruat/atqȝ pmouet. nec est alicuius tyrāni tanta crudelitas: qn amicitia delectet̄.

Damōis & pythie amicitia

Nā Dionysius in Sicilia syracusanoȝ tyrānus crudelissimus/ quū duoȝ amicoȝ q̄ Damon & Pythias dicebant̄: alterū occidere vellet: is q̄ occidēdus erat/inducias ipetrauit: vt domū pfectus res suas ordinaret. Alter vero amicoȝ obsidē se tyrāno p eius reditu dedit. appropinquāte aūt pmisso die: nec illo redeūte: vnusquisqȝ fideiussorē stultum arguebat. at ille nihil se de amici cōstantia metuere predicabat. eadē aūt hora q̄ fuerat pfixa/occidendus rediit. Admirans aūt animū amboȝ tyrānus/supplicū pter fidē remisit: & se petijt eoȝ amicitie sociari. Rex aūt bonū cōe querēs/oēs suos subditos diligit: & ab eis diligit̄. vnde et hoc fit regnū stabile. Vñ & refert Suetonius q̄ Juli⁹ Cesar milites suos adeo diligebat. vt audita quorūdam cede/capillos & barbā ante nō depeserit q̄ vindicasset. q̄bus rebus sic deuotissimos & fortissimos milites reddidit: q̄ pleriqȝ eoȝ capti cōcessam sibi libertatē sub ea cōditione si militare aduersus cesarē vellent recusarēt. Octauianus etiā Augustus q̄ modestissime imperio vsus est/ intantū diligebatur a subditis: vt pleriqȝ morientes victimas quas deuouerant imolare mandarent: q̄ eū supstitem reliquissent. vñ & Salomon Sap. vi. Rex q̄ iudicat in iustitia populos pauperes: thronus eius in eternū firmabit̄.

Nō diuturnū tyrāni dominiū.

¶ H Tyrānoȝ vero dñium diuturnū esse nō pōt: quū sit multitudini odiosum. Nam tyrāni regnū solo timore sustentat̄: vñ & timeri se a subditis tota intentione pcurant. Timor aūt est debile firmamentū. nam q̄ timore subduntur: si occurrit occasio qua possint in ptātē sperare: ptra presidentes insurgūt eo ardentius quo magis cōtra voluntatē et solo timore cohibent̄. vñ Aug. Qui ex timore peccare desinit: voluntatē peccādi habet. viuit ergo in eo peccandi volūtas: q̄ tunc apparet in opere si sequat̄ impunitas. sed peccare nō vult charitas: etsi sequatur impunitas. Ad hoc faciunt. iiij. dist. facte. xxiij. q. vi. §. ex his. et de regu. iur. qui ex timore. vbi de hoc. Non pōt ergo dñium tyrāni diuturnū esse. vñ & Aristote. in suis politicis multis tyrānis enumeratis/oim monstrat dñium breui tpe fuisse finitū: quoȝ tñ aliqui diutius pfuerunt: q: nō multū in tyrānidem excedebant: sed quātum ad multa imitabant̄ regalē modestiā. Hoc etiā apparet ex consideratione diuini iudicij: q̄ regnare facit hypocritā. Job xxxiiij. pter pctā populi. Nullus autē verius hypocrita dici pōt/q̄ qui regis assumit officiū: & exhibet se tyrānū. nam hypocrita dr/qui alterius psonam repsentat. Si ergo deus pmittit tyrānos pter pctā populi: & talis pmissio ira dei cōsueuit appellari. vñ Osee. xiij. Dabo eis regē in furore meo. sed infelix talis rex q̄ in furore dei conceditur. nō em̄ stabile pōt esse eius dñium: q: nō obliuiscit̄ misereri deus. qnimo est patiens/& multe mie/& prestabilis sup malitiam. Johel. ij. Non q̄ pmittit deus diu regnare tyrānos: q: sedes ducū supboȝ destruxit: & sedere fecit mites pro eis. Eccli. x. sicut apparet in Saule supbo reprobato: & Dauid humili substituto. j. Reg. xvi. Experimēto etiā apparet q̄ reges p iustitiā magis adipiscant̄ diuitias: q̄ p rapinam tyrāni: q: em̄ tyrāni semp sunt in timore pdendi dñium: q: multitudini displicent: opȝ eos multos hr̄e satellites & custodes: & plura expendere q̄ a subditis rapiant. Quia vero regum bonoȝ oībus dñium placet: oēs subditos p satellitibus habēt. Sed interdū plura p necessitatibus regibus donant spōte: q̄ violēter rapiāt tyrāni. & sic adimplet̄ qd Salomō dicit Prouer. xi. Alij. s. reges diuidūt ppria bnfacīēdo subditis: & ditiores fiunt. Alij scȝ tyrāni rapiūt nō sua: & semp in egestate sunt. imo & iusto dei iudicio agit̄/vt q̄ iniuste diuitias cōgregāt: inutiliter eas dispergāt: aut iniuste auferant̄ ab eis. ar. xvi. q. vij. maiores. Nā qui sectatur auaritiā/cōturbat domū suā. Prouerb. xv. Regi bono adduntur diuitie. vt Salomoni petenti sapiam dedit deus rerū abundantiā cū sapientia. iij. Regū. iij. d. De fama aūt supsluū videt̄ dicere. Quis em̄ dubitat bonos reges nō solum in vita/s; magis post mortē quodāmodo laudibus hoim viuere: maloȝ aūt & tyrānoȝ nomen statim deficere? vel si famosi in malitia fuerint: cum detestatione habent̄ in memoria. vñ Prouerb. x. b. Memoria iusti cū laudibus: nomē autem impioȝ putrescet. & Eccli. xlix. Memoria Josie in cōpositione odoris.

Regi officiū qle debeat esse.

¶ J Cōsequēs est aūt cōsiderare quid sit regis officiū & qualē opoteat esse regem. Quātū ad officiū/ita sit rex i regno: sicut rō in corpore/& aīa. & sicut de⁹ in mūdo. que si diligēter cōsideret rex ex altero ī eo iustitia accendit̄: dum cōsiderat ad hoc se positū/vt loco dei iudiciū in regno exerceat. xxiij. q. v. regum. Ex altero vero māsuetudinis & demētie lenitatē acqrit: dum putat singulos q̄ suo subsunt regimini/sicut ppria mēbra. ad hoc xlv. di. disciplina. vñ Aug. ad Marcellianū comitē. Imple christiane iudex pij pr̄is officiū. sic succēsere iniqtati memineris: vt nō in pctoȝ atrocitatib⁹ exerceas vlciscēdi libidinē: sed pctoȝ vulnerib⁹ curandi adhibeas volūtatem. noli pdere paternā diligentiā quā in ipsa inq̄sitione seruasti. &. j. Ad hoc em̄ mitissimi hoies facinus admissum diligēter atqȝ instanter examinare debēt: vt quibus parcant inueniant. xxiij. q. v. circūcelliones. in fi. ¶ Officium aūt pncipale regum/est dirigere suum regimen in finē verū: q̄ est beatitudo eterna. vñ sic oȝ suos subditos in hoc mūdo peregrinos regere: vt efficiant̄ ciues & domestici dei. Eph. ij. q: quādiu sumus in corpe: peregrinamur a dño. ij. ad Cor. v. c. Sed q: finē fruitionis diuine homo nō consequit̄ p virtutē humanā/sed diuinā: q: gr̄a dei vita eterna. Roma. vi. Perducere ad illum vltimū finem/non est humani p se regiminis: sed diuini. Ad illum

ergo regem hoc ptinet pncipaliter: qui nõ solum est hõ, sed etiã deus: scʒ dñm nostrũ iesum christũ: q hoies filios dei faciens, in celestẽ gl'iam introducit. ppter qd nõ solũ sacerdos: sed et rex in sacro eloquio noiatur. Hiere. xxiij. Regnabit rex. et sapiẽs erit. Unde ab eo regale sacerdotiũ deriuatur. et (qd est amplius) christi fideles inquãtũ sunt mẽbra eius, reges et sacerdotes dñi dicunt. j. Pet. ij. ex de sacra vnc. c. j. §. q: vero. Huius aũt regis ministeriũ, vt a terrenis spũalia essent discreta. xcvj. di. cũ ad verũ. nõ terrenis regibus: sed spũalibus, scʒ sacerdotibus, est cõmissum: et pcipue summo sacerdoti Petri successori romano psuli: cui oẽs reges ppl'i christiani op3 esse subditos, sicut ipsi dño iesu christo. lxiij. dis. valentinian⁹. ex de iudic. nouit. ex de maio. et obe. c. solite. xcvj. dis. quis dubitat. et c. duo. Sacerdotiũ aũt gentiliũ et totus diuinorũ cultus ppter bona tpalia cõquirenda ordinabat. ppter qd conuenienter sacerdotes gentiũ regibus subdebãtur. sicut et in veteri lege pmittebant bona terrena. vñ et in veteri lege sacerdotes leguntur regibus subiecti. Sed in noua lege est sacerdotiũ altius: p qd hoies traducunturad bona celestia. vñ et in lege christi reges debent esse subiecti sacerdotib⁹. vñ mirabiliter ex dei puidẽtia factũ ẽ: vt in romana vrbe quã de⁹ puiderat christiani sacerdotij sedẽ futurã: hic mos paulatim inolesceret. vt ciuitatis rectores sacerdotibus illis gẽtilibus subderent. et narrat maximus valerius li. j. ¶ Et: Qualẽ aũt regẽ esse oportea s. in isto opere dixi in. xlj. et pleni⁹ i. xlij. arti. Quia ho. s. x. cõditiones in summa posui, q regnũ efficiũt gloriosum: ad earũ declarationẽ nũc redeo. Et est, vt dictũ est, Prima cõditio: q regnũ recte sit institutũ. Qd tũc est: quñ non violẽtia, neq fraude, aut alio quouis indebito mõ, sʒ auctoritate legitima regni dñatus assumit: sicut in regno israelitarũ legit accidisse. j. Reg. ix. x. c. vñ et Absalon regnũ occupans, male periit. ij. Reg. xv. xvj. xvij. et. xviij. c. simil'r et filius Dauid Adonias. iij. Regũ. j. et. ij. c. et multi alij. Hec aũt cõditio inuenit in eccl'iastico regno. Est eñ institutũ a deo: in cuius manibus sunt oia iura regnorũ et oim ptãtes. in aut. quõ op3 epos. in pn. coll. ij. x. di. et susci pitis. xxij. di. c. j. ¶ Scda cõditio. q sit regnũ antiquũ. ad laudẽ eñ regis ptinet et nobilitatem: q diu ante durauerit. sic eñ et ipsos nobiles homies et gloriosos vocamus: quorũ pgenitores ex antiquo diuites et potentes fuerũt. Ista cõditio apparet in regno Assyriorũ: qd antiquissimũ fuit, et durauit. vt. s. dixi in. xlj. ar. in pn. sm Aug. Hec autem cõditio est in regno eccl'ie: qd ab ipso mũdi pncipio incepit in sanctis angelis et hoibus deũ colentibus. sicut s. late dixi iuxta pncipium istius opis in. xxxvj. ar. ¶ Tertia cõditio. q sit ordinatũ. nã multitudo sine ordine, confusio est. Ordo aũt regni in hoc consistit: vt sint in eo diuersi gradus: hoim diuersi status: et diuersa officia: put expedit vtilitati regis pariter et decori. Huius cõditiõis exẽplum cõsiderare possumus in regno isrl' tpe Dauid et Salomonis: et in regno Romanorũ. sicut patet legentib⁹ vtriusq regni gesta et historias. Hec cõditio est in regno ecclesie: qd est sapientissime ordinatũ. lxxix. di. singula. et c. ad hoc. xciij. di. legimus. et. c. a subdiacono. ex de maio. et obe. c. j. et. c. statuimus. q: in domo dei pris mãsiones multe sunt. Jo. xiiij. de pe. dist. iiij. in domo. ¶ Quarta conditio. q sit vnitũ p concordiã, eorũ scʒ qui sunt in regno. Dissensio eñ regni destructionẽ causat: q: omne regnũ in se diuisum desolabitur. Matth. xij. Luc. xj. xxv. q. ij. si ea. econtrario concordia regni est causa salutis ipsius: et p consequẽs glorie. Hec cõditio reperitur in eccl'ia: que vnita et concors est vinculo charitatis. xij. q. j. c. j. xxiiij. q. j. c. loquitur. et. c. schisma. xvj. q. vij. sicut. de cõse. di. iiij. eccl'ie vnitas. ¶ Quinta cõditio. q sit iustũ et bonũ. vt scʒ iustis legib⁹ et bonis moribus regatur et viuat. sicut apparet in regno Romanorũ: apud quos fuerunt laudabiles mores: quales esse possunt sine fide. xxviij. q. j. §. ex his. de hoc scripsi s. xlj. ar. Hec aũt conditio inuenitur in ecclesie regno: qd in sanctissimis legibus et optimis moribus viuit et regitur. x. dist. per totum. ex in prohemi. decre. rex pacificus. et ex in phemi. sacrosancte. lib. vj. et in phemi. clemen. io. §. dudum. ¶ Sexta cõditio. q sit magnũ et amplũ: et hominũ numero, et terrarũ spatio. vt ptʒ in regno Romanorũ. quia in lata gente gloria regni est. j. q. iiij. §. item peccato. ℣. his ita. post colũ. ibi. item dauid. Prouer. xiiij. In multitudine populi dignitas regis: et in paupertate plebis ignominia. alia translatio est mca q Hiatiani. Hec cõditio in regno est eccl'ie longe lateq diffuso: et hoibus fidelibus pleno. xxj. dist. quis. xxiij. di. legimus. ad mediũ. ibi. et Gallie: et Britãnie: et Aphrica: et Persis: et oriẽs: et India: et omnes barbare nationes: vnũ christũ adorant: vnã obseruant regulam veritatis. ¶ Septima cõditio est. q sit abundans et copiosum omni scʒ diuitiarũ genere plenũ. sicut apparet in regno isrl' tempore Salomonis. et in regno Romanorũ tempore Augusti cesaris. Hec cõditio reperitur in regno eccl'ie, pleno viris spũalibus et bonis que sunt vere diuitie. de qbus Prouerb. vlti. in fi. Multe filie cõgregauerũt diuitias: tu supegressa es vniuersas. Sunt etiã in ecclesia diuitie tpales: quarũ bono et recto vsu meretur bona eterna: sicut malorũ cõgregatio earum abusu meretur penã eternã. ad hec. xij. q. j. duo sunt. et. q. ij. aurum habet eccl'ia. xx. di. et hec scripsimus. xxxiij. q. v. sm. xlvij. di. sicut hi. In hac aũt cõditione comprehendit finis ecclesiastici regis: qui est beatitudo. q sm Boetium est status oim bonorũ aggregatione pfectus. Sed in hac vita nõ est regimen beatũ pfecte: sed sm quãdam plibationẽ et inchoationẽ. In futuro aũt erit plene beatũ: quñ replebitur ab vbertate domus dei. Adde hic qd scripsi. s. xxvij. ar. §. ad illa. ℣. ij. cum. ℣. seq. ¶ Octaua cõditio. q sit forte et firmum: vt scʒ vinci nõ possit: sed magis possit quecũq aduersantia deuincere. vt ptʒ in regno Romanorũ ferreo, oĩa confringente. Dan. ij. Hec conditio est in regno eccl'ie: qd manet inuictũ: et victoriam de hostibus obtinens: oppugnari quidẽ põt: sed expugnari nõ potest. et impugnationibus crescit. xij. q. j. futuram. in pn. ¶ Nona conditio que regnũ gloriosum facit: est: q sit pacificum et quietũ. Ad pacem eñ ois multitudo et cõmunitas finaliter tendit. hoc ptʒ in regno israel tẽpore Salomonis: q ppter hoc rex pacificus dictus est. iij. Reg. iiij. et in regno Romanorũ tẽpore Octauiani. Hec conditio reperitur in regno ecclesie. xxiij. q. v. pncipes. xcvij. dis. eccl'ie. cuius rector: est christus pacis author. ex in phemi. decre. rex pacificus. qui est etiã nostra pax. ad Eph. ij. ex in clemen. de sepul. dudum. §. scimus. Licet eñ illa pars que peregrinat in terris, aliqñ careat pace temporis: habet tamen pacẽ pectoris. de qua. xj. q. iij. inter verba. in fi. ibi. q: si nos in mente charitatẽ erga odientes seruare cupimus: etsi illi nobiscũ pacem nõ habeant: nos tamẽ cũ illis sine dubio habeamus. xxij. q. j. noli. peruentura demũ ad pacẽ eternitatis. de qua ps. cxxiij. et. cxxvij. Pax sup israel. i. sup videntes deum. et Esa. xxj. Sedebit ppl's meus in pulchritudine pacis. ¶ Decima cõditio est. q sit durabile et perpetuũ. Ad perpetuitatem nãq intendere debet ois cõmunitas. sed hoc terrenũ habere nõ potest ppꝛie loquẽdo: quia oia regna terrena defecerunt et deficient. et sm ps. ciij. In suũ puluerem reuertentur. Sed hec cõditio in regno ecclesie militantis et triũphantis est. quia hoc est regnũ qd non corrũpetur. Dan. ij. Suscitabit deus regnũ celi: qd in eternũ non dissipabitur. ps. cxliiij. Regnũ tuuʒ regnũ omniũ seculorũ. et Luce. j. Et regni eius non erit finis. In his ergo. x. conditionibus attẽditur gloria ecclesiastici regni. omnes alie cõditiones in istis clauduntur. quasdam aũt conditiones de predictis nũc impfecte habet ecclesia: in futuro aũt plene habebit. Unde p illo statu plene dicetur. ps. cxliiij. Gloriam regni tui dicent. Erit eñ tunc eccl'ia nõ habens maculam, neq rugam, nec aliquid hmoi. Eph. v. xxj. dist. quis. xxxj. q. iiij. recurrat. Hec autẽ conditiones ad. iiij. reducũtur: que in symbolo tan

Gẽtiliũ sacerdotes cur regibus fuere subditi.

Ad regnũ esse gl'ia dignũ q necessaria.

guntur. vbi dicit. Et in vnam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. quatuor verba ex posui. s. §. nunc de gradibus. et. primo enim. in arti. liiij. et in decre. extraua. vnam sanctam. que exponitur. s. §. restat. i ar. li. sed in. §. sequen. lati⁹. lxiij. ar. de cons. di. iiij. prima igitur. ¶ Articulus. lxiij. A

Unitas ecclesie probatur

Ostendendum est autem primo quod regnum ecclesie est vnum. Quod ex hoc patet: quia omnis multitudo participat aliqualiter vno. alioquin multitudo ipsa confunderetur et distraheretur. vt probant. vnde beatus Dionysius vlti. c. de diuinis nominibus ait. quod non est multitudo non participans vno. sed que sunt multa partibus: sunt vnum toto. que sunt multa accidentibus: sunt vnum subiecto. que sunt multa numero aut virtutibus: sunt vnum specie. que sunt multa speciebus: sunt vnum genere. que sunt multa processibus: sunt vnum principio. Ecclesia vero multitudo quedam est plurium personarum: quare oportet ipsam esse vnam: quod et ipsum nomen ecclesie insinuat. Nam ecclesia idem est quod conuocatio. i. ad vnum et in vnum plurium vocatio. de cons. di. i. ecclesia. Iterum maior est conuenientia inter creaturas intellectum habentes/ quam inter partes vniuersi: que sunt corporalia. sed totum vniuersum quod diuersa comprehendit/ est vnum velut vnus principatus vnius principis dei: multo magis ecclesia que solum rationalia et intellectualia continet vna est. ¶ B Oportet autem considerare vlterius per quid et qualiter ecclesia dicitur et est vna. Circa quod illud est primo attendendum: quod differt vnitas/ et vnio: vnum et vnicum. Unitas enim excludit multitudinem. vnio autem attenditur in multitudine. vnde vnum proprie dicitur: in quo est multitudo. vnicum autem dicitur quod multa comprehendit. ergo cum ecclesia sit multitudo quedam magis dicitur proprie vnica quam vna. et eius connexio magis proprie dicitur vnio quam vnitas. tamen secundum communem loquendi vsum et in scriptura vnum sumitur pro alio. Siue ergo vna siue vnica dicatur ecclesiastica multitudo: videndum per quid habeat vnitatem vel vnionem. Et siquidem queratur per quid formaliter sit vna: dicendum est quod per tres virtutes theologicas. s. fidem: spem: et charitatem: vt iam patebit. Si vero queratur per quid sit vna efficienter: dicendum est quod vnitas ecclesie a tota trinitate diuina communiter esse habet: sicut a principio effectiuo: patre dico et filio et spiritusancto. sed interdum appropriatur singulis personis ex diuersis causis. Aliquando enim appropriatur patri: eo quod ipse est principium totius diuinitatis. et vnitas habet rationem principij. vnde secundum Augu. patri appropriatur vnitas. hec appropriatio innuitur Io. xvij. vbi dicitur. Pater serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi: vt sint vnum sicut et nos vnum sumus. ex de sum. trini. c. ij. §. rursus. vbi exponitur istud vnum. ibi. non enim fideles christi sunt vnum. i. vna res que communis sit omnibus. sed suo modo sunt vnum. i. vna ecclesia: propter catholice fidei vnitatem. et tandem vnum regnum propter vnionem indissolubilis charitatis. Aliquando vero appropriatur filio propter naturam scilicet assumptam. secundum quam speciali modo conuenit ei quod sit caput ecclesie quantum ad homines: propter conformitatem scilicet nature ex capite. Ex capite namque dependet vnio membrorum. vnde dicit apostolus Eph. iiij. Crescamus in illo per omnia qui est caput christus: ex quo totum corpus compactum et connexum. ex de sacra vnc. c. i. Aliquando autem appropriatur spiritusancto qui est amor. vnire autem precipue conuenit amori. vnde super illud apostoli. Eph. iiij. Unum corpus: et vnus spiritus. dicit glos. vnum corpus/ multorum adunatione membrorum. et vnus spiritus/ quo vnum corpus efficimur: propter societatem quam facit spiritussanctus appropriate. licet tota trinitas coiter hoc operetur. propter quam insinuandam illi in quos primitus venit ipse spiritussanctus linguis omnium gentium sunt locuti. Actuum. ij. de cons. dis. iij. c. vlti. et di. iiij. proprie. quia per linguas societas humani generis constat. et sic per linguas gentium figurabatur ista societas membrorum christi futura in omnibus gentibus. Unde bene vnitas hec appropriatur spiritusancto: qui est nexus et amor. et quia per amorem habet esse vita spiritualis anime: quum per ipsum anima deo iungatur qui est eius vita. de pe. di. i. resuscitat⁹. sub. §. hoc idem.

Inde est quod per spiritumsanctum dicitur ecclesia viuificari: per quem dicitur et vniri. quia enim viuere viuentibus est esse: et per idem habet aliquid esse et vnum esse: ideo per idem habet ecclesia vitam et vnitatem. ¶ Uiso autem per quid vniatur ecclesia: videndum est consequenter de modo vnionis vel vnitatis ipsius. Non autem potest dici ecclesia/ vna sicut aliquis homo dicitur vnus vnitate suppositi et persone. nisi forte secundum similitudinem. quia sicut multa membra corporis sunt vnum corpus: sic multi fideles sunt vna ecclesia. ex de sum. tri. c. ij. §. verum. Nec potest dici vna secundum vnitatem nature speciei: quia ecclesia non solum homines: sed etiam angelos comprehendit: qui specie differunt ab hominibus. licet in hoc opere sit principaliter intentio de ecclesia specialiter. vt est congregatio hominum fidelium que dicitur ecclesia militans. Sed dicitur ecclesia vna collectiue: sicut multi homines sunt vnus populus. iij. Reg. xxij. Populus meus et populus tuus vnum sunt. et Actuum. iiij. Multitudinis credentium erat cor vnum etc. de hoc. xij. q. i. dilectissimis. ex de sum. tri. c. ij. §. verum. et. §. rursus. de cons. di. iiij. queris a me. i pn. in sancta compage corporis christi. et paulopost ibidem. per hanc societatem vni⁹ eiusdemque spiritus etc. et sequitur. ibi. Potest enim in hoc et in illo homine: etiam si seinuicem nesciant: vnus spiritus esse. et post. Tota que hec sancta mater ecclesia que in sanctis est/ facit: quia tota omnes/ tota singulos parit. Porro secundum Ber. multiplex est vnitas. Nam est vnitas naturalis inter corpus et animam: et hec dicitur integralis. quia homo ex corpore et anima integratur. ex de cele. mis. in quadam. §. i. ibi. nam ad esse hominis etc. Ista etiam vnitas naturalis est. et est due inter homines et hominem: masculum et feminam: quia eiusdem et vni⁹ nature sunt. xxxiij. q. v. nisi illud. Est alia vnitas carnalis inter virum et vxorem. de qua Gen. ij. Et erunt duo in carne vna. ad vnam carnem procurandam. vt no. in. c. debitum. s. allegato. ex de diuor. gaudemus. §. verum. xxxv. q. x. fraternitatis. Designatiua sacri et ecclesie. ex de biga. debitum. in. s. ¶ Uirtualis. que homines sibiipsi coniungit: ne per diuersa defluat: sed cum ps. xxvj. dicat. Unam petij a domino etc. Unde talis vnitas/ est integritas mentis: per varios et diuersos affect⁹ non immutantis seipsam. vnde Eccli. xxvij. Homo sanctus in sapia manet semper sicut sol. i. vniformiter. Nam stultus sicut luna mutatur. que licet substantialiter vna sit: tamen per immutationem accidentium semper est a semetipsa diuisa. sic et stultus tot personas videtur habere quot mores. Hiere. ix. De malo ad malum egressi sunt. s. de cogitatione in cogitationem: de desiderio in desiderium: de peccato in peccatum. Quod pauloante placuit: nunc displicet. quod nunc eligunt: post paululum reprobant. Ad hanc imitationem hortamur Deut. vj. Audi israel: dominus deus tuus vn⁹ est. vbi non tantum vnus numero designatur: quum supra omnem numerum sit credendus: sed quia numquam ab alio in aliud mutatur. sicut dicit ps. ci. Tu autem idem ipse es. Unde ipse ait Malach. iij. Ego deus: et non mutor. In hac vnitate debet rationalis spiritus suum principium imitari. et de hac potest intelligi quod dicit apostolus. i. ad Cor. ix. Unus accipit brauium. ¶ Moralis. que nos coniungit proximo. vnde ps. lxvij. Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo. Hec est conformitas charitatis. de qua Actuum. iiij. Multitudinis credentium erat cor vnum et aia vna. xij. q. i. dilectissimis. ex de sum. tri. c. ij. §. verum. Unus intellectus in fide: et vnus affectus in charitate. Cuius suauitatis dulcedinem exprimit ps. cxxxij. quum ait. Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in vnum. et vtilitatem ostendit. quia hic meretur benedictionem gratie: et in futuro vitam glorie. Ad hanc nos hortatur apostolus Eph. iiij. Soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. vnde Bern. Unusquisque studeat amare et amari: blandum et amabilem se exhibere. supportare libenter infirmitates aliorum tam morum quam corporum. ¶ Spiritualis. que nos coniungit deo in via. i. ad Cor. vj. Qui adheret deo vnus spiritus est. ex de sum. tri. c. ij. §. verum. et ps. lxij. Mihi autem adherere deo bonum est. vnde Bern. Tria sunt vincula quibus constringimur. Pudor. Timor. et Amor. Primum stringit fortiter et dure/ ad modum funis: dum contra tentationem proponit sibi intuitum honestatis/ et memoriam sue promissionis. Secundum fortius et durius/ ad modum claui: dum non expauescit ad vultus hominum: sed ad similitudinem gehennalium tormentorum.

Differunt Unitas Unio Unum et Unicum

Unitatis ecclesiastice mod⁹

Unitas multiplex

Uinculum triplex

Tertiũ fortiter ⁊ secure/deo inherens feruida charitate:
terribili⁹ ipa gehẽna iudicãs vel i re leuissima diuĩe vultũ
offendere maiestatꝫ de q̃ Esa.xli. Glutino bonũ est.piꝫ.
Christus p̃mo ligatur.secundo crucifigitur.tertio quasi
glutino aromatũ in vnctione linitur. Hoc triplex vincu/
lum difficile rũpitur. Eccl'es.iiij.C.cõmunia de succe. aũt
itaq̃z.ff.de li.lega.l.iij.in fi. ex̃ de treu. ⁊ pace.c.j.§.si quis.
¶ Socialis.inter angelos ⁊ beatos.quorũ est oĩmode
idem velle ⁊ nolle.ps.cxxj. Cui⁹ participatio eius in id/
ipsum.Aug.loquẽs de celesti p̃ria. Nõ erit ibi aliqua inui/
dia disparis claritatis:vbi in oĩbus regnat vnitas chari/
tatis. ⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oẽs sibi associat:
vt bonũ qđ quisq̃z in se nõ accipit:in alio se gaudeat acce
pisse. ¶ Eternalis.que est cõiunctio dei ⁊ spũs rõnalis
in p̃ria ꝑ gl'iam:vbi aĩa sancta capax erit eternitatis sapi
entie ⁊ dulcedinis dei.quia memoria retinebit deũ sine
obliuione.sciẽtia cognoscet sine errore.amore amplecte/
tur sine alterius rei affectione.⁊ ita ꝑficietur trinitas aĩe
illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac domi/
nus orat Jo.xvij. Pater sancte serua eos in noĩe tuo/ q̃s
dedisti mihi:vt sint vnũ in natura sua.i.vniantur in esse:
sicut ⁊ nos vnũ sumus in natura nostra.i.vni⁹ essentie.
Uide de hoc in pre.c.ij.de sum.trini.§.rursus. Uñ ⁊ facta
est vnio aĩe ad corpus:vt esset quodãmodo via ad credẽ
dũ vnionẽ deitatis ⁊ humanitatis. Uide de hac vnione
de ꝯse.dist.ij.in christo p̃r.vbi Hilarius. Quasi vltra ho/
minẽ subtiliter loquitur ⁊ obscure. ¶ Personalis in chri
sto.vñ in symbolo Athanasij. Sicut aĩa rõnalis ⁊ caro/
vnus est hõ.ex̃ de cele.mis.in quadã. Ita deus et hõ/vn⁹
est christus.ex̃ de sum.tri.c.j.§.hec sancta.ex̃ de here. cum
christus.⁊ ex̃ de sum.tri.fidei catholice. i clemẽ. ¶ Sub/
stantialis.in trinitate.de qua Deut̃. vj. Dñs deus noster
vn⁹ est.de ꝯse.dist.iiij.de eterna.⁊ in symbolo. Et hi tres
vnũ sunt.ex̃ de sum.tri.dãnamus.§.rursus.⁊.c.j.in p̃n.et
in pre.symbolo. Non tres dij:sed vnus est deus.adde hic
Eccl'ia trifariã dici põt vna. qđ scripsi.j.in.ij.parte in.§.sciscitatur.v̾.sꝫ ꝑuaricatores.
¶ C Ut aũt pleni⁹ appareat qualiter dicit̃ eccl'ia vna:
põt assignari triplex modus vnitatis: ꝫm quẽ dicit̃ vna.
¶ Primo em̃ đ: vna/vnitate totalitatis. Est em̃ ecclesia
velut vnũ totũ:cuius partes sunt singuli fideles.ar.xliij.
di.sit rector.v̾.hinc in exodo. Dicũtur etiã partes ei⁹ par/
ticulares eccl'ie/aut spũalia collegia.xxj.dist.c̃uis.in p̃n.
Quia ⁊ in corpore naturali/ad cui⁹ similitudinẽ đ: cor/
pus mysticũ.ex̃ de ꝑuil̃.dilecta. Quedã sunt mẽbra diui/
sibilia:q̃ in alia minora mẽbra diuidũtur:vt manus in di
gitos:⁊ digiti in articulos. Quedã vero sunt mẽbra indi
uisibilia:q̃ in alia mẽbra nõ diuidũtur:licꝫ diuidi possint
in partes:que nõ dicũtur mẽbra.vtpura articuli. Simil'r
⁊ ecclesie mẽbra quedã sunt diuisibilia. vt ecclesie parti/
culares ⁊ collegia. Quedã autẽ indiuisibilia.vt singule
ꝑsone fideles. Est ergo eccl'ia sicut vnũ totum ex multis
partibus cõstitutũ:⁊ sicut vnũ corpus ex multis mẽbris
cõpactũ.xxiij.q.vij.queãdmodũ.ibi.in christi ergo com
pagem corporis veniant. In hoc tñ differt a corpore na/
turali:q: mẽbra corporis naturalis oĩa sunt simul ꝫm tẽ/
pus.mẽbra vero ecclesie nõ oĩa simul sunt tẽpore:sꝫ q̃ti/
die ⁊ successiue generãtur aliqua mẽbra:dũ auget̃ nume
rus filiorũ ecclesie.xxxij.q.iiij.recurrat. ¶ Secũdo eccl'ia
đ: vna vnitate ꝯformitatis.q: in oĩbus partibus ⁊ mem
bris eccl'ie/est aliq̃d in quo sibi inuicẽ similãtur ⁊ confor
mãtur. Hec aũt ꝯformitas mẽbrorũ eccl'ie/nõ attenditur
ꝫm naturã generis aut speciei:q: talis conformitas inue
nitur etiã in illis qui sunt extra ecclesiã cũ ijs q̃ ad eccle
siam ꝑtinent.sed attendit̃ ꝫm gratie dona.q: ꝫm id attẽ/
ditur cõformitas inter mẽbra eccl'ie:ꝑ qđ sunt ⁊ dicuntur
ecclesie mẽbra.de ꝯse.dis.iiij.ecclesie charitas. Dicit̃ autẽ
aliquis membrũ ecclesie: non rõne nature/sed rõne gr̃e:
p̃supposita tñ natura q̃ est gr̃e capax.cuiusmodi est natu
ra rõnalis vel intellectualis.q: ꝫm gr̃e dona eccl'ie mem
bra illi cõformantur:⁊ vnũ cõformitate esse dicunt̃. vt in
pre.c.§.rursus.nã ꝯformitas vnitas quedã est. Hec autẽ
dona gr̃e in q̃bus sibi cõformantur eccl'ie mẽbra:sunt fi/
des.spes.⁊ charitas.⁊ oꝑa ex ijs ꝓcedẽtia.de q̃bus.j.ad
Cor.xiij. Et ꝑ hoc đ: eccl'ia vna formaliter. q: hec sunt
in ipsis fidelibus:vt quedã spirituales ꝑfectiões ⁊ forme.
de hoc aũt modo vnionis vel vnitatꝫ dicit glos. suꝑ illud
j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnũ corpus multi sum⁹. Un⁹
panis sumus vna vnione fidei/spei/ ⁊ charitatis. ⁊ vnũ
corpus illius capitis qđ est christus.ex̃ de sacra vn.c.j. Su
mus per ministrationẽ operũ charitatis.⁊ oẽs sum⁹ vna
ecclesia:vnitiuo vinculo fidei spei ⁊ charitatis:⁊ mutua ope
rũ exhibitiõe. Et isto modo sancta mater eccl'ia est in san
ctis.vt no.xxj.di.c̃uis.in glos.fi.⁊ vocatur eccl'ia sctõrũ in
p̃s.cxlix.de ꝯse.di.iiij.queris a me.vltra colũ. ibi. Tota g̊
hec sancta mater eccl'ia que in sanctis est ⁊c. Conformi/
tas ergo mẽbrorũ eccl'ie attendit̃ ꝫm fidem/spem/⁊ cha/
ritatem/⁊ oꝑa ex his ꝓcedentia. Et sic attendit̃ ꝯformi/
tas inter eccl'ie mẽbra:ꝫm cognitionẽ/ꝫm expectationẽ/
ꝫm dilectionẽ/⁊ ꝫm operis imitationẽ: q: idem et simil'r
credunt/sperant/⁊ diligũt:idẽ quoq̃z scꝫ christũ oꝑe imi
tãtur. ¶ Tertio eccl'ia đ: vna vnitate attributiõis. Oẽs
em̃ fideles attributionẽ habẽt ad vnũ finẽ: q̃ est salus et
beatitudo eterna.⁊ ad vnũ p̃ncipiũ ⁊ caput: qđ est tota
trinitas ꝫm rõnẽ influentie. Sed spãliter hõ christus ꝫm
cõuenientiã nature ⁊ gr̃e est hoc caput.ipm em̃ dedit ca/
put deus suꝑ oẽm eccl'iam/que est corpus ipsius. vt dicit̃
Eph.j.xxiij.q.iij.ꝓ mẽbris.ibi. aduersus eccl'iam catholi
cam.i.aduersus corpus christi armamini. ⁊ ibi. q̃ ꝓ chri/
sti corpore.i.ꝓ ecclesia ⁊c. De his aũt modis vnitatis ec/
clesie.dicit apl's ad Eph.iiij. Unũ corp⁹:vnus spũs:vnus
dñs:vna fides:vnũ baptisma.xxiiij.q.j.loquit̃. In hoc em̃
ꝙ đ: vnũ corpus:insinuat̃ vnitas totalitatis. In hoc aũt
ꝙ dicit̃ vnus spũs:tangit̃ effectus vnitatis. In hoc vero
ꝙ đ: vnus dñs:tangit̃ vnitas attributionis ad vnũ p̃nci
pium ⁊ caput.ꝑ hoc aũt ꝙ đ: vna fides/ vnũ baptisma/
tangit̃ vnitas ꝯformitatis. ¶ D Ad cuius intellectum
ꝯsiderandũ ꝙ sicut glos.dicit suꝑ hoc verbo fides dicit̃.⁊
id qđ credit̃.⁊ id quo credit̃.⁊ vtroq̃z modo põt intelligi
ꝙ in eccl'ia est fides vna. Est em̃ vna fides: q: idem iube/
mur credere:⁊ eodẽ mõ oꝑari. vnũ em̃ ⁊ idem est qđ cre/
dit̃ a cũctis fidelib⁹.vñ ⁊ fides catholica đ:.vt ex̃ de sum.
tri.in rubrica.i.vniuersalis. Est etiã vna fides qua credit̃
scꝫ q̃ est in animo credẽtis: q̃ quidẽ est vna nõ numero sꝫ
gñe:q: similis est in oĩbus:sicut eãdem rẽ volentiũ đ: vo/
luntas vna:⁊ duorũ simillimorũ facies vna. In vnitate au
tem fidei intelligit̃ vnitas doctrine:cui⁹ p̃ncipium ⁊ fun
damentũ est fides.⁊ q: fides viua ⁊ formata non est sine
charitate.vñ apl's Gal̃.v.fides ꝑ charitatẽ(al's dilectio
nẽ)oꝑat̃.de pe.di.ij.q̃cũq̃z.cum.c.sequẽ. Ideo etiã in vni/
tate fidei intelligit̃ vnitas charitatis.q: ⁊ oẽs idem dili/
gũt:⁊ q: similis charitas est in oĩbus. sicut de fide dictũ
est. Et quia ꝫm apl'm ad Heb.xj. Fides est substãtia rerũ
sperãdarũ.ideo in vnitate fidei intelligitur vnitas spei:
q: ⁊ idem oẽs sperant:⁊ spes est in oĩbus similis. sicut de
fide ⁊ charitate dictũ est. Quia vero fides sine oꝑib⁹ mor
tua est. Jaco.ij.de pe.di.ij.si em̃. post colum.⁊ amor chari
tatꝫ ꝫm Greg.otiosus nõ est:spes quoq̃z innititur bonis
operibus. Ideo in vnitate fidei spei ⁊ charitatis intelli/
gitur vnitas oꝑationis qua fideles christũ ꝑ oꝑa imitan
tur:⁊ qua simil'r ꝯformiter operant̃. Et q: finis p̃cepti est
charitas.j.ad Timo.j.ideo in p̃dictis intelligitur vnitas
p̃ceptorũ.eadem em̃ p̃cepta oĩbus ꝓponũtur. Et q: spes
⁊ charitas habẽtur ꝓ obiecto que respiciũt vltimũ finẽ:
Ideo in vnitate spei ⁊ charitatis intelligitur vnitas at/
tributionis ad vnũ finẽ. Et q: fide spe ⁊ charitate colit̃
deus:ideo in dictis intelligit̃ vnitas cultus.q: vn⁹ deus:
⁊ eodẽ modo colit̃. In vnitate quoq̃z fidei itelligit̃ vni/
tas cultus ⁊ cõmunio sacramẽtorũ que fide continentur.
¶ E Sũt em̃ eadẽ sacramenta apud oẽs qui sunt in ec/
clesia. Hec tñ vnitas exprimitur magis ꝑ id qđ additur.

Unū baptisma.xxiiij.q.j.loquitur.de ɔse.dist.iiij.q̄uis.c. eos.per vnitatem eni baptismi q̄ est p̄mū sacramētū/et ianua sacramentoꝝ.xxxij.di.§.verū.ex de p̄sby.nō.c.iij. intelligit̄ ꝛ vnitas alioꝝ sacramentoꝝ. Dicit̄ aūt baptisma vnū:q: simile est apud oēs ꝛ quātum ad materiam ꝛ quātum ad formā.ex de baptis.c.j.de ɔse.di.iiij.ꝓpꝛie.c.p aquā. Uel vnū.i.equale a quocūq̄ detur.vt glos.dicit.de ɔse.di.iiij.roman⁹.cū.vij.c.sequē.xxxij.di.§.verū.vel dicit̄ vnū:quia iterari nō pōt.de ɔse.di.iiij.quo.c.hi.c.eos.j.q.j.hi qui.ꝛ.c.hanc regulā. Si quis autē querat quō eccl'ia est vna.q: fides vna.quū beati fidē non habeant:quia fides est de re nō visa.de pe.di.iiij.in domo. ꝛ ipsi videant semp faciē patris. Matth.xviij.qui t̄n ꝛ ad eccl'iam ptinent.dicendū est q̄ hic p̄cipue intentio est de eccl'ia militantiū qui per fidē ambulant. Uel dicendū q̄ licꝫ non habeant fidē:habēt t̄n qō fidei succedit:scꝫ visionē. Idē eni est qō illi vident/ꝛ qō nos credim⁹. Et iō eccl'ia tota vt cōpꝛehendit p̄sentē ꝛ futurā:pōt dici vna cognitione. licet in vtraq̄ sit diuersus modus cognitionis. Licꝫ aūt fide spe ꝛ charitate vniat̄ eccl'ia: speciali t̄n modo charitati cōuenit vnire.de ɔse.di.iiij.ecclesie charitas. Charitas eni amoꝛ est:amoꝛ aūt vim hꝫ vnitiuā et cōiunctiuā. ſm Diony.iiij.de diuinis noībus.ꝓpter qō vinculū perfectionis vocat̄ ab apl'o.Colo.iij. Ipsa eni vincit ꝛ vnit ecclesie mēbꝛa chꝛisto capiti.ex de sacra vnc.c.j.ꝛ adinuicē: ꝑ quā multitudinis ō: esse aīa vna ꝛ coꝛ vnū.Actuū.iiij. xij.q.j.dilectissimis.ex de sum.tri.c.ij.§.verū. Est igit̄ ecclesiastica cōitas vna:nō sicut cōuenticule hereticoꝝ q̄ diuise ꝛ diuerse sunt. C.de epi.ꝛ cleri.cōuenticulā. ex de here. cū ex iniūcto.j.rñ.c.excōicamus.j.rñ.xxiiij.q.j.clericus. Et recte quidē. Nam bonū cōuenit vno mō: malū aūt multipliciter.vt Dionysius ait. ¶ F Quū autē sit ꝛ vna ecclesia:septē t̄n ecclesie a Ioāne describūtur. Apoc.j.in fi. cū sequē.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.ꝛ āgelo.vt eccl'ia septiformi plena spiritu designet̄.sicut in Prouer.dicitur.ix.c. Sapientia edificauit sibi domū:ꝛ excidit in ea colūnas septē.que t̄n septē vna esse nō ambigunt̄.xxj.di.q̄uis.dicente aplo.j.ad Timo.iij.q̄ domus dei est ecclesia dei viui:q̄ est colūna ꝛ fundamentū veritatis. Uel septenaria numero significat̄ eccl'ia:q: septē dierū numero decurrit p̄sens vita in q̄ peregrinamur. Uel pōt dici q̄ q: p septenariū numerū in scriptura vniuersitas intelligit̄. Mar. vlti.ibi.de qua eiecerat septē demonia.vbi Gregor. Quia per numerū septenariū vniuersitas designatur. Maria septē demonia habuit:q: vniuersis vitijs plena fuit. Iō per septē ecclesias oēs ecclesie designātur: que vna sunt vniuersitas.xxj.di.q̄uis.sicut multe ciuitates sunt vnuꝫ regnū vel vna ꝓuincia.vj.q.iij.scitote. Illud etiam est cōsiderandū q̄ vnitatē ecclesie nō impedit diuersitas ꝛ varietas q̄ in ea apparet. ¶ G Sciendū aūt q̄ triplex diuersitas est p̄ncipaliter. Una ē diuersitas statuū:put q̄dam sunt alijs perfectioꝛes ꝛ merito potioꝛes.ar.xl.dist. quodcūq̄.sub.c.multi. Ad hāc diuersitatē ptinēt ineq̄litates grē ꝛ virtutū in diuersis:quas ɔsequitur inequalitas p̄emioꝝ.de qua dñs ait Io.xiiij. In domo p̄ris mei mānones multe sunt.de pe.di.iiij.§.finis.ꝟ.poꝛro.ꝛ apl's ait q̄ stella differt a stella i claritate.j.ad Coꝛ.xv. Ad hāc diuersitatē ptinet/q̄ quidā dicūtur incipiētes:quidā pficiētes:quidā pfecti.ar.de pe.dist.ij.dum sanctā. Alia est diuersitas officioꝝ:q̄ attendit̄ ſm h̄ q̄ diuersi ad diuersas actiones deputant̄. Officiū quippe ab efficiendo ō: ſm Isidoꝝ. Est eni actus cōgruus ꝛ ꝓpꝛius vniuscuiusq̄ ꝑsone. Ad hanc diuersitatē ptinet diuersitas donoꝝ:per q̄ reddunt̄ hoīes idonei ad officia.de qua diuersitate dicit apl's Roma.xij. Habentes donationes ſm grām q̄ data est nobis differentes ꝛc. ꝛ in ps.xlvij. Distribuite domos eius.i.officia diuersa disponite.lxxxix.di.singula. Tertia est diuersitas graduū:put in eodē statu vel officio q̄daꝫ sunt superioꝛes alijs.lxxxix.di.ad hoc.xciij.di.subdiacono.ꝛ.c.nulla.ex de maio.ꝛ obe.c.j.ꝛ.c.statuimus. ¶ Hec aūt triplex diuersitas q̄ dicta est/ad tria ptinet: vt doctores tradūt. Pꝛimo eni ptinet ad ipsi⁹ eccl'ie pfectionē. sic eni ad pfectionē vniuersi ptinet pluralitas ꝛ varietas pfectionū:vt dei bonitas multipl'r ꝛ varie manifestet̄ i reb⁹: sic ad pfectionē eccl'ie ptinet diuersitas supꝛadicta.vñ dic apl's Eph.iiij. Ipse dedit quosdā aplos:quosdā ꝓphas: alios euāgelistas:alios pastoꝛes ꝛ doctoꝛes: ad cōsummationē sanctoꝝ.i.perfectionem: in opus ministerij: in edificationē coꝛpoꝛis chꝛisti.i.eccl'ie.xxiij.q.v.de liguri⁹. ꝛ.j.Coꝛ.xij.iuxta p̄n.ibi.diuision es vero grāꝝ sunt ꝛc. ꝛ diuisiones ministrationū sunt ꝛc.et diuisiones operationū sunt ꝛc. Unicuiq̄ aūt datur manifestatio spūs ad vtilitatem.alij quidē per spiritū sermo sapie.alij aūt sermo scientie ꝛc.et sequit̄ paulo post. Sicut eni coꝛp⁹ vnū est:ꝛ mēbꝛa hꝫ multa:oīa mēbꝛa coꝛpoꝛis cum sint multa vnū coꝛpus sunt:ita ꝛ chꝛistus.xxj.dist.in fi.ꝛ quosdā posuit deus in eccl'ia.pmo aplos:scdo ꝓphas:tertio doctores:deinde virtutes ꝛc.ad hoc ex de here.cū ex iniūcto.s. rñ.ꝟ.sicut.facit.xliij.dist.sit rectoꝛ.vltra colum.ꝟ.hinc in exodo.q: sub coꝛtice malogranati multa grana interius vniūtur.vt ibi dicit̄. ¶ Scdo ptinet ad necessitatē actionum que sunt in eccl'ia. opꝫ eni ad diuersas actiones diuersos hoīes deputari:vt expedite ꝛ sine cōfusione fiant. sicut in coꝛpoꝛe diuersa mēbꝛa sunt necessaria ad diuersos actus.vt in ɔcoꝛ.ꝑxime positis. ¶ Tertio ptinet ad dignitatem ꝛ pulchꝛitudinē eccl'ie:q̄ attendit̄ in oꝛdine quodā.nam oꝛdo efficit pulchꝛitudinē ꝛ decoꝛē ꝛ oꝛnatū.vnde sup illud Cañ.ij. Oꝛdinauit in me charitatē. dicit Bern. Discretio virtuti oꝛdinē ponit. oꝛdo modū tribuit ꝛ decoꝛem ꝛ perpetuitatē.vñ ps.cxviij. Oꝛdinatione tua pseuerant dies.i.virtutes. Ad oꝛdinē aūt requirit̄ diuersitas quedā.sed p̄dicta diuersitas q̄ in ecclesia inuenitur:vnitatē ecclesie nō tollit aut ipedit:sed perpetuat. q̄nimmo eccl'ie vnitas diuersitatē hmōi exigit.quū sit vnitas multitudinis oꝛdinate atq̄ perfecte. Unde potest ex his accipi duplex alius modus vnitatis. ꝛ ſm quē ecclesia ō: vna. Dicit̄ eni vna ſm pfectionē. Nam ſm phm quidā modus vnitatis est ꝓut id qō est pfectum ō: vnū. ideo in cañ.vj.c.postq̄ p̄misit Salomon de ecclesia: Una est colūba mea.addidit/pfecta mea. Dicit̄ etiam vna ſm oꝛdinē sicut ꝛ ipm vniuersum ō: vnum vnitate oꝛdinis. Ipse eni oꝛdo cōnectit eccl'iam:ꝛ cōseruat ecclesie vnitatem.op.ar.xciij.di.legimus.ꝟ.q̄ aūt.ꝛ.lxxxix.dist.ad hoc. ¶ Unde ptꝫ q̄ in hoc q̄ eccl'ie regnū est ꝛ ō: vnū:intelligitur alia cōditio scꝫ q̄ sit oꝛdinatū. sicut eni vniuersum dicitur oꝛdinatū q: in eo est oꝛdo generantiū ꝛ generatoꝝ:mouentiū ꝛ mobiliū:causarum ꝛ causatoꝝ: sic oꝛdinata est ecclesia:q: in ea est oꝛdo p̄dicantium ꝛ auditoꝝ. xj.q.iij.nolite.p̄sidentiū ꝛ subiectoꝝ.xciij.dist. per totū. ꝛ sic de alijs oꝛdinibus ecclesie. Est etiam cōsiderandum q̄ sicut vnitatē ecclesie nō tollit diuersitas ecclesie officiorūm/statuum/ꝛ graduū: sic etiam non p̄iudicat diuersitas moꝝ ꝛ rituū que apud diuersas ecclesias inuenitur. Nam in ijs q̄ sunt de necessitate salutis:eccl'ia est vni⁹ moris ꝛ ritus.in alijs aūt sine detrimentō vnitatis possunt esse cōsuetudines diuerse ꝛ obseruantie varie:dū tamē laudabiles sint. vnde Boetius de fide chꝛistiana. Quicquid in ecclesia catholica tenetur:aut est authoꝛitas scripturarū:aut traditio vniuersalis:aut certe ꝓpꝛia ꝛ particularis instructio.sed authoꝛitate tota cōstringitur.pꝛiuatis vero constitutionibus ꝛ ꝓpꝛijs infoꝛmationibus vnaqueq̄ vel pꝛo locoꝝ varietate/vel ꝓut cuiq̄ bene visum est/subsistit ꝛ regitur. Ista etiam leguntur dicta ab Aug.xj.dis.catholica.facit ad h̄.e.di.ecclesiasticarū.xij.di. sancta.c.illud.c.illa. Igit̄ ecclesia cōmunitas vna est:cui⁹ vnitatem dñs nostrare volens/vnū pfecit ecclesie scꝫ Petrū.xxiiij.q.j.loquit̄. Extra hanc eccl'ie vnitatem neq̄ gra neq̄ remissio pctoꝝ/nec spūalis vita pōt haberi.ad salutem quoq̄ eternā nec sacramentoꝝ pceptio.nec vlla operatio aliquid ꝓdesse valeat extra ecclesie vnitatem. ꝛ in

Baptisma cur vnū dicatur.

Statuū diuersitas.

Officiorū diuersitas.

Graduū diuersitas.

Ali⁹ vnitatis modus.

Oꝛdinata est ecclesia.

extrauagã. Bonifacij.vnã sanctã. de qua habes.s.ar.lx.
ad hec.xc.dist.oblationes.c.neqꝫ ad cayn.j.q.i.vide.xxiiij.
q.j.q: ex sola.c.quecũqꝫ.c.vbi sana.c. didicim⁹.c.schisma.
de peni.di.i.verbũ.ꝛ dist.ij.§.euidẽter.ꝛ di.iij.§.pōt.ꝛ.c.si
quis.de ↄse.di.iiij.solet.ex̃ de hereti.firmissime.Sicut em̃
salus ꝛ vita nō pōt mẽbro inesse/nisi maneat in corporis
vnitate:sic alicui aduenire nō pōt vera salus:nisi existat
intra eccl̃ie vnitatẽ. vt ꝓbatũ est.vñ Augu.ad Vincẽtiũ.
Queãdmodũ membrũ/si p̃ciditur ab hois viui corpo/
re/nō pōt tenere spm̃ vite:sic hō qui p̃ciditur de christi iu
sti corpore/nullo mō pōt tenere spiritũ vite(al's iustitie)
etiam si figurã membri teneat quã sumpsit in corpore.i.
q̃uis videat̃ membrũ ꝑ sacramẽta q̃ p̄us receperat.xxiij.
q.vij.queãdmodũ. Attamen sicut interdũ aridũ mẽbrũ
corpori cōiungit̃ f̄m cōtinuitatẽ. nō aũt f̄m virtutis in/
fluxũ:ita nōnulli quadã cōtinuitate cōuersationis exte/
rioris vniũtur eccl̃ie.sꝫ a christo capite ꝛ a mẽbris ei⁹ in/
fluxũ nō recipiũt salutis ꝛ vite. de ↄse.di.iiij.c.est vnitas.
Firma ē eccl̃ia. ¶ Ex eo aũt ꝙ ecclesia vna est.ꝛ ꝑ ↄñs ordinata:sequit̃
alia conditio.s.ꝙ sit firma ꝛ fortis. Virtus em̃ vnita/f̄m
philosophũ/fortior est q̃ꝫ diuisa. vnde ex ipsa sua vnitate
redditur eccl̃ia fortis ꝛ firma. Ipse quoqꝫ ordo eã efficit
fortiorem.ꝓpter qđ in Cañ.dicit̃ esse vt castrorꝫ acies or/
dinata.Cañ.vj.Fortis siquidẽ est eccl̃ia: q: firma est con
tra hostiũ impetus/siue demonũ/siue tyrãnorꝫ/siue here
ticorꝫ.ꝛ sic firma:vt nō deficiat.q: nō pōt esse nulla.xxiiij.
q.j.pudenda.in fi.sed inter ipsos hostiũ cōflictus crescat.
ꝛ inualescat.xij.q.i.futurã.Cōtra demones fortis est san
ctitate ꝛ iustitia.Cōtra tyrãnos fortis est patientia.Con
tra hereticos ꝛ mundi phos fortis est diuina sapia. Hec
est turris Dauid/cum ꝓpugnaculis: ex qua mille clypei
pendent:ꝛ ois armatura fortiũ.Cañ.iiij. Non armatura
carnalis:sed spũalis.sicut ait apl'us.ij.ad Corꝫ.x.xxiij.q.j.
nisi.Arma inquit militie nostre nō carnalia: scꝫ debilita/
te:sed potentia deo.i.ꝑ deum/ad destructionẽ munitio/
nũ.i.vt destruãt.consilia hoim seu demonũ diuersis calli
ditatibus munita.ↄsilia destruentes ꝛ oẽm altitudinẽ.i.
ꝓfunditatẽ intellectus.tã legisperitorꝫ q̃ꝫ phorꝫ/extollen
Armatura dei sextuplex. tem se aduersus sciam dei.i.que de deo est. Itẽ Eph.vj.
Induite vos armaturã dei.xxiij.q.j.℟.bella. Ubi apl's po
nit sextuplam armaturã dei. scꝫ cingulũ castitatis/cōtra
luxuriã. Luce.xij.Sint lumbi vestri p̄cincti ꝛc.Greg. Lu/
bos p̄cingim⁹: quũ carnis luxuriã ꝑ ↄtinẽtiã coarctam⁹.
Justitia.ibi.induti lorica iustitie.ↄtra auaritiã. q: iustus
miseret̃.ps.xxxvj.Calciamentũ.sequit̃.calciati pedes ꝛc.
scꝫ exempla sanctorꝫ.ↄtra torporẽ acidie. Scutũ fidei.xj.
q.iij.qui resistit.Fides incarnatiōis.Threñ.iij.Dabis eis
dñe scutũ cordis laborẽ tuũ.ↄtra tela ꝛ diaboli insidias.
Galea spei ↄtra vana hui⁹ mũdi ꝛ ↄtra desꝑationẽ. Ro/
ma.v.Gloriamur in spe filiorꝫ.Gladium sp̄us ad carnis
mortificationẽ.Cañ.iij.Uniuscuiusqꝫ ensis super femur
suũ ꝓpter timores nocturnos. Matth.x. Non veni pacẽ
mittere:sed gladiũ. Item Amb. Lachryme ꝛ orōnes sunt
Porte inferi que sint. arma clericorꝫ.xxiij.q.viij.conuenior. ¶ De fortitudine ꝛ
firmitate eccl̃ie d̉: Matth.xvj. Porte inferi nō p̄ualebũt
aduersus eã.xix.di.ita. sup quo dicit glos. Porte inferi vi
tia sunt atqꝫ pctã. Vel hereticorꝫ doctrine: ꝑ quas hoies
ducunt̃ ad tartara. Vel singule spũales nequitie.s.demo
nes porte sunt inferiorꝫ:q̇bus ↄtrariantur porte iustitie.
Porte quoqꝫ inferi tormẽta ꝛ blandimẽta ꝑsecutorꝫ sunt
sed ꝛ praua infideliũ opa ꝛ inepta colloquia porte sunt
inferi:q: iter ꝑditionis ostendũt. sed oia hec nō p̄ualent
aduersus eã scꝫ eccl̃iam.q: eã nō separãt a charitate ꝛ fi/
de mea:dicit dñs. Ipsa em̃ est dom⁹ sapiẽtis. Matth.vij.
supra petrã edificata:q̃ nec pluuie descensu/nec fluminũ
impetu/nec ventorꝫ flatu irruẽte cadit. q: fundata est su/
pra petrã fidei solidissime veritatis. Hãc em̃ domũ/eccle
siam scꝫ/nec pluuia mẽdacis doctrine corrũpit.xxiiij.q.j.
a recta. Nec diabolicus flatus impellit.quia resistit ei for
tis in fide.j.Pe.v.que nō deficit. Matth.xvj.de pe.dist.ij.
si em̃.vltra duas colum.℟.si.petrus.vbi de hoc.etiã no. in
glos.scꝫ fina. Fortis est deniqꝫ eccl̃ia:q̃ velut munita ciui
tas angelorꝫ p̄sidiũ ꝛ custodiã habet.Cañ.iij.ibi. Inuene
rũt me vigiles qui custodiũt ciuitatem.ꝛ illud Esa.lxij.c.
Sup muros tuos hierl'm ↄstitui custodes. Ipsum etiam
christũ magni consilij angelũ p̄ncipalem custodẽ ꝛ adiu
torem hꝫ.de quo d̉: in Apoc.xxj.ꝙ ciuitas habebat murũ
magnũ ꝛ altum.vbi glos. Per murũ cōuenienter intelli
gitur christus q̇ ipsam sanctã hierl'm vndiqꝫ circũdat: cō
tra incursores demones ꝛ prauos homies ꝛ vitia circũ/
quaqꝫ nũc defensat. ¶ Ex p̄dictis aũt tribus cōditioni/
bus eccl̃ie sequit̃ quarta cōditio: videlicet ꝙ est pacifica:
Pacifica est ecclesia. nam vnitas causa est pacis.Est em̃ pax effectus amoris.
cuius est vnire. Ordo em̃ in rōne pacis cōprehenditur.
ar.xciij.di.legimus.j.rñ.q: f̄m Augu.xix.de ciui.dei. Pax
est trãquillitas ordinis.ꝛ pax hoim est ordinata ↄcordia
xxiij.q.j.q̇d culpat̃.ibi. Ordo aũt ꝛ pax ciuitatis est ordi/
nata imperandi atqꝫ obediendi cōcordia ciuiũ. Fortitu/
do etiã pacẽ inducit. Ex fortitudine nãqꝫ victoria ꝓcedit:
ꝛ ad hanc sequit̃ pax.vñ Augu.xix.de ciui.dei dicit/ꝙ vi/
ctoria est subiectio repugnantiũ. qđ quũ fuerit:pax erit.
Ecclesia ĝ que vna est/ꝛ ordinata est/ꝛ fortis ꝛ pacifica
est. In hac tñ peregrinatione/q: multipl'r ꝛ sepe turbat̃/
ꝑfectam ꝛ plenã pacẽ nō hꝫ.sed in futuro erit plene paca
ta:qñ quidẽ nulla erit discordia:nulla pugna:nulla ordi/
nis turbulentia. vñ Isiđ.dicit.ꝙ eccl̃ia nũc d̉: syon pere/
grinatione p̄nti: q: ab hmōi ꝑegrinationis longitudine
posita ꝓmissionẽ rerũ celestiũ speculat̃.idcirco syon.i.spe
culatio nomẽ accepit. Pro future vero patrie celestis pa
ce hierl'm vocat̃/q̃ pacis visio iterpretat̃.ibi em̃ absorpta
oi aduersitate/pacẽ que christus est:p̄nti possidebit obtu
tu.vnde ad hierl'm d̉: in ps.cxlvij. Qui posuit fines tuos
pacẽ.ꝛ iterũ ps.cxxiiij. Pax sup isrl'.i.super vidẽtes deuꝫ.
Et hec dicta sint de regni ecclesiastici vnitate. ¶ H

COnsequens aũt est dicere ꝛ videre ꝙ eccle/
sie regnũ dicit̃ catholicũ.i.vniuersale.ꝛ quo
modo merito.siquidem ecclesia d̉: vniuersa
lis:q: ipsius institutor est vniuersorꝫ dñs. de
quo d̉: in Job.xxxiiij. Opus manuũ ei⁹ sunt
vniuersi.ꝛ in ps.xxj.Conuertentur ad dñm vniuersi fines
terre:ꝛ adorabunt in ↄspectu eius vniuerse familie gen/
tium. Dicitur aũt ꝛ est eccl̃ia vniuersalis multipl'r. ¶ Pri
Eccl̃ia multis de causis appellat̃ catholica. mo em̃ dicit̃ vniuersalis quãtum ad loca. Non em̃ sicut sy
nagoga in iudea tm̃ inuenit̃:sed in vniuerso mundo. vñ
p̄s.lxxv. Notus in iudea deus. Sed in oẽm terram exiuit
sonus eorꝫ:scꝫ aplorꝫ.ꝛ euangelice p̄dicationis ꝛ aposto/
lice doctrine.xix.di.ita dñs.ex̃ de elec.fundamenta.lib.vj.
ꝛ in Malachia.j.c.Ab ortu solis vsqꝫ ad occasuꝫ magnũ
nomen meũ in gentibus.ꝛ in omni loco offertur nomini
meo oblatio munda.ꝛ.xciij.di.legimus.℟.nec altera. De
hac vniuersitate Isiđ.c.viij.lib.etymo. Ecclesia grece/la/
tine cōuocatio dicitur.ꝓpterea ꝙ omnes ad se vocet.Ca
tholica aũt dicit̃ eccl̃ia.i.vniuersalis. Non em̃ sicut cōuen
ticula hereticorꝫ in aliquibus regionũ partibus coarcta/
tur:sed per totũ terrarũ orbem dilatata diffunditur.facit
ad hoc.xxj.dist.q̃uis. Et in lib.j.de summo bono. idẽ ait.
Hereses aut in aliquẽ angulum mũdi/aut in vnam gen
tem inueniũtur versari.Ecclesia vero catholica sicut per
totum mũdum extenditur: sic ꝛ omniũ gentiũ societate
cōstituitur. ¶ Secũdo eccl̃ia dicit̃ vniuersalis quantum
ad ↄditionẽ hoim.q: omes oim hoim diuersitates colli/
git:ꝛ nullã abijcit.nō diuersitatẽ rituũ respuit.q: ꝛ iude/
os ꝛ gẽtiles cōgregat ꝛ vocat:q: nō accipit ꝑsonã.Act.x.
ꝛ.xj.Rom.ij.Deut̃.j.xxxij.q.iiij.§.his ita.iij.q.ix.c.vl.ex̃ de
iudic̃.nouit.ex̃ de preben.venerabilis. Non diuersitatem
nationũ. quia Grecos ꝛ Barbaros Scythas ꝛ Indos.
Gal'.iiij.ꝛ Col'.iij.xciij.di.legimus. Nō diuersitatẽ ↄditio
nũ.q: ꝛ seruos ꝛ liberos.xxix.q.ij.oibus nobis.c.si femi/
na. Nō diuersitatẽ sex⁹.q: femias ꝛ masculos.q: masculũ
ꝛ feminã creauit eos. Geñ.j.xxiij.q.v.hec imago. ꝛ.c.nec

illud. Non diuersitatē fortune. q: pauperes ⁊ diuites: nobiles ⁊ ignobiles. ex̄ de pben. venerabilis. xxiij. q. iiij. sicut. Non diuersitatē animorū. q: doctos ⁊ indoctos: sapiētes et simplices: philosophos ⁊ idiotas: oratores ⁊ plebeios j ad Cor. j. Et vniuersalit' nullā diuersitatē hoim respuit. oēs recipit. q: non accipit personas: vt dictū est. sed ipē est qui est omniū factor. est oim saluator ⁊ susceptor. qui vult oēs hoies saluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Euntes (inquit) in mundū vniuersum: predicate euangeliū omi creature. i. omni homini. ⁊ ad Titū. ij. Apparuit enim gra dei ⁊ saluatoris nostri oibus hoibus. Nā quū sit ipē summa iustitia: negare seipsum non pōt. ij. ad Tim. ij. Hiero. Non rex apud illū nobilior: non pauper infirmior: non diues potētior: nō dñs potior: nō seruus deterior: sed oibus equalis: oibus iudex: oibus deus: omnibus dñs est. Job xxxvj. Deus potētes non abijcit: quum ⁊ ipse sit potēs. sed nō saluat impios: ⁊ iudiciū pauperibus tribuit. Sap. vj. Pusillū ⁊ magnū ipse fecit: ⁊ equaliter cura ei est de oib⁹. ❡ Tertio ecclesia dicit' vniuersalis quātū ad tēpus. quia incepit ab initio mundi: ⁊ vsq; in finē duratura est. Uñ dicitur incepisse ab Abel iusto. vñ Grego. in homilia super Mat. xx. Simile est regnū celorū homini patrifamilias qui exijt ⁊c. Qui habet vineā scʒ vniuersam ecclesiā: que est ab Abel iusto vsq; ad vltimū electū / qui in fine mundi nascitur⁹ est: quot sanctos ptulit / quasi tot palmites misit. Isido. tñ dicit q ecclesia inchoauit a loco vbi venit de celo spūssanctus: ⁊ impleuit vno loco sedētes. Act. ij. Qd verū est q ibi inchoauit quantū ad ei⁹ plenitudinē in psonis ⁊ gratijs: q: iam venerat plenitudo temporis in quo misit deus filiū suū. Gal. iiij. Tunc etiā inchoauit quantū ad ei⁹ dilatationē: ⁊ quantū ad fidē explicitā ⁊ reuelatā. Similiter aūt ab exordio humani generis cepit. ab Abel aūt cepisse dicit' propter eius innocentiā. De hoc tractaui latius. s. in pn. isti⁹ operis in illo ar. Ut ante fuit ecclesia q imperiū in. xxxvj. ar. Unū aūt ecclesie corpus cōstituūt / qui ante christū ⁊ post christum fuerūt. quorū oim ipse est caput. ad Col. j. ex̄ de sacra vnc. c. j. q: ⁊ qui preibāt ⁊ q sequebātur clamabāt. Osanna benedict⁹ qui venit in noie dñi. Matth. xxj. Mar. xj. Luce. xix. ⁊ Joā. xij. Uñ magister Hugo de sancto victore. Uerbū incarnatū rex noster est: qui in hūc mundū venit cum diabolo pugnaturus. ⁊ oēs sancti qui ante aduentū eius fuerunt / quasi milites sunt: ante regis faciē precedentes. ⁊ qui postea veniunt vsq; in finē mundi milites sunt regē suū subsequentes. Ipse rex medius est in exercitu suo hincinde vallatus incedens ⁊ stipatus agminibus suis. Quod quidē hodie signatū est in hoc q q precedebāt ⁊ qui sequebant' clamabāt Osanna in excelsis. vnde ⁊ glos. super predictū locū Mat. ait. Primitiui patres ⁊ eorū sequaces cū magno affectu fatebātur q salus adscribenda est homini a verbo dei assumpto. Eadē quoq; fides est precedentiū ⁊ sequentiū: q: credebāt futurū qd nos credimus iā factum. In hoc autē q ecclesia dicit' vniuersalis quantū ad tēpus / intelligit' illa duplex cōditio regni ecclesiastici q est antiquitas ⁊ perpetuitas. ❡ Quarto eccl'ia dicit' vniuersalis quantū ad status. q: cōprehendit tam illos qui sunt in statu cōprehensorū / q illos q sunt in statu viatorū. vt. s. dictū est. Nec solū hoies: sed etiā angelos. Uñ ecclesia sic sumpta dicit' cōgregatio oim illor; qui sunt christi mēbra qualitercūq;. sic sumitur de peni. dist. j. ecclesia. Ecclesia vero pro hoc statu presenti dicit' congregatio fideliū. sic sumitur de cōse. di. j. ecclesia. Pro futuro aūt statu dicitur ecclesia etiā congregatio cōprehensor;. sic sumitur in ps. cxlix. In ecclesia sanctorū. ❡ Quinto dicitur ecclesia vniuersalis quantū ad doctrinā. q: in ea est vna doctrina vniuersalis de omnib⁹ necessarijs ad salutē: ⁊ omni generi hominū conueniens. iiij. di. erit aūt. xxv. q. j. que ad perpetuā. sicut enim est vnū regnū ecclesie: ita oportet q sit vna scientia ⁊ lex. alias diuisio legis vel sciētie / diuisio esset regni ⁊ desolatio. quia hoc est ex ijs q spectant ad salutē. supra. §. xxi. R. est tñ considerandū. vt est expressum. xxv. q. ij. si ea. ❡ Sexto ecclesia dicit' vniuersalis quantū ad remediū. q: curat vniuersaliter oīa hoim peccata: ⁊ omnia hoim cōtinet sufficientia remedia ⁊ vniuersalia septē. scʒ sacramēta: que ab vno remedio salutari per qd omnes liberant' efficaciā sortiuntur: scʒ a christo. ex̄ in clemen. fidei. §. si. Et ideo ecclesia dr̄ vniuersalis: q: vniuersalem continet viā anime liberāde. scʒ christū: qui de se ait Jo. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. Uñ dicit Augu. x. de ciui. dei de christiana religione loquens. Hec est religio que vniuersalē continet viam anime liberande. hec eñ est quodāmodo regalis via: que ducit ad regnum nō tēporali fastigio nutabundū: sed eternitatis securitate securum. Nam que alia est vniuersalis anime liberande: nisi qua vniuerse anime liberantur? Ac per hoc sine illa nulla aīa liberatur. Hec est in quā liberādorum credentiū vniuersalis via: de qua fidelis Abraam diuinū accepit oraculū. In semine tuo benedicentur oēs gentes. Gen. xxij. Gal. iij. Hec est vniuersalis via: de qua in sancto pphēta dictum est. ps. lxvj. Ut cognoscamus in terra viā tuam: in oibus gentibus salutare tuū. Omnib⁹ ergo modis dicitur ecclesia vniuersalis. De cuius vniuersalitate quantū ad aliquos predictor; modor; / dicit Isid. in lib. de origine officiorū. Ecclesia vocatur pp̄rie q oēs ad se vocet: atq; in vnum congreget. Catholica aūt ideo dicitur: q: per vniuersum mundū est cōstituta. Uel qm̄ catholica. i. generalis in ea doctrina est ad instructionē hominū de visibilibus atq; inuisibilib⁹ rebus celestiū ⁊ terrestriū. Uel pp̄ter omne hominū genus ad pietatis subiectionē tam principū q qui principātur orator; ⁊ idiotarum. Ex omni eñ genere hominū colligenda est ecclesia: etiā ab ijs qui fastu ⁊ superbia seculari / a fide ⁊ humilitate videntur aberrare. Uel dr̄ vniuersalis propterea q generaliter curat oim peccata q per corpus ⁊ animā perficiūtur. de peni. di. iij. sunt plures. De vniuersalitate etiam ecclesie dicit Boe. in li. de trinitate. Christiane religionis reuerentiā plures vsurpant: sed ea fides pollet maxime ac solitarie: que tum pp̄ter vniuersaliū precepta regularū / quibus eiusdē religionis integratur authoritas: tum pp̄terea q eius cultus per oēs pene mūdi terminos emanauit: catholica vel vniuersalis vocatur. ❡ Dicūtur autē regule vniuersales preceptorū in religione christiana: q: nō vni populo / sicut lex filijs israel: nec vni sexui / sicut circūcisio masculis. ex̄ de bap. maiores. sed omni populo / oi sexui / omni denique etati atq; cōditioni / indicunt'. Una eñ fides: vnus baptisma: vnus sacrificij ritus: vna charitas: vna spes oibus predicatur. ❡ Uel dicuntur vniuersales regule: q: eis nihil falsitatis / nihil iniquitatis admiscetur in quocūq; ar. vel casu. ix. dis. si ad scripturas. cum. ij. c. seq. Uel dicūtur vniuersales regule: quia totā vitā hominis ⁊ omne quod ad ipsum quolibet modo pertinet / cōtinent et ordinant. iij. di. regula. In lib. etiam de fide christiana / de vniuersalitate ecclesie dicit idē Boetius. Dat christus formā discipulis suis baptizandi ⁊ docendi salutaria: efficaciā quoq; miraculorū: atq; vniuersum mundū ad vitā precipit introire. vt predicatio salutaris / non iam in vna tantū gēte / sed orbi terrarū predicaretur. Diffundit' ergo per mundū celestis illa doctrina: adunantur populi. instituūtur ecclesie. fit vnū corpus qd mundi latitudinē occuparet. Quam vero mirabiliter fit ecclesia dilatata ⁊ diffusa per mundū / vt merito ex hoc vniuersalis dicat': hinc patet. q: non armis aut ciuili potētia creuit ecclesia; neq; magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerūt quos pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. sed euāgelij predicatione: diuine potentie miraculis: virtutū exemplis: sanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ sanguinis effusione: et varijs passionum et tribulationum generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. Nouerimus itaq; quia nō sine magno discrimine / de religionis veritate disputamus: quam tantorū sanguine confirmatā videmus. Deinde q̄les fuerint ipsi primi predicato-

Ecclesie initium.

Precepta christiana: regule vniuersales.

Christiane religiōis incremēta qualia fuere.

res per quos mūdus credidit: ⁊ ecclesia creuit per totum orbem: notū est. quia nō potētes sm̄ seculū: sed pauperes. non sapiētes mundi sapiētia: sed idiote. Act. iiij. ibi. Vidētes aūt Petri constantiā. ⁊ Jo. ix. per totū. ꝙ hoīes essent sine literis ⁊ idiote ⁊c. non nobiles: nō diuites: sed hoīes infirmi ⁊ illiterati: ignobiles et pauperes piscatores. de hoc. j. ad Cor. j. ex de pben. venerabilis. vñ Damasce. li. iiij. Euangeliū cognitionis dei predicatū est: non bellis ⁊ armis: ⁊ exercitū aduersariorū deuincens: sed pauci/nudi/pauperes/idiote/persecuti/verberati/mortificati/crucifixum in carne ⁊ mortuū ⁊ resurgentē predicantes/sapientibus preualuerūt. Itē Chrys. sup Matth. homilia. xvj. Si aūt hoīes duodecim orbem terrarū conuerterunt: excogita quāta est nostra malitia: quū tanti existentes/eos qui regūtur non possumus corrigere: quos decē milibus mūdis oportebat sufficere. Sed signa eius habebāt: sed nō signa eos mirabiles fecerūt. Multi enim etiā demones proijciētes/quia iniquitatē operati sunt/non sunt facti mirabiles: sed puniti. j. q. j. teneamus. Sed quid inquā est qđ eos ostendit magnos? Pecuniarū contēptus: glorie despectus: ab oībus huius vite negotijs ereptio: que si nō habuissent/etsi decē milia mortuorū suscitassent: nō solū nulli profecissent/sed ⁊ seductores existimati essent. Est igitur ecclesia catholica. i. vniuersalis. ac inde qui ab vniuersalitate recedūt: nō catholici/sed heretici quasi diuisi recte vocātur. vt colligit. j. q. j. catholicā. c. hi qui. c. si quis confugerit. c. arrianos. ibi. qm̄ cū a catholica eorū actores discederent ⁊c. xxiij. q. iij. pro mēbris. ibi. seruientes principibus nostris aduersus ecclesiā catholicā ⁊c. xxiiij. q. iij. cū quibus. in pn. ⁊ c. inter schisma. ¶ J Ex hoc autē ꝙ ecclesia vniuersalis dicit: potest accipi/alia cōditio eius: scz ꝙ sit copiosa ⁊ sibi sufficiens. quanto em̄ multitudine est vniuersalior: tanto sufficiētior: propter mutuū adiutoriū eorū qui sub hac vniuersalitate continent. vel q: ecclesia pōt alio modo dici vniuersalis: propter spiritualiū bonorū multitudinē/que in ea est: de christi fonte ꝓcedens: q: de plenitudine eius accipit ecclesia suā plenitudinem. Joā. j. ideo ex eo ꝙ vniuersalis dicit/eius copiositas insinuat. ¶ Illud etiā pretereundū non est. ꝙ sicut ecclesie vniuersalitas nō tollit eiꝰ vnitatē: vt ex dictis in precedēti. §. pꝫ: sic nec ecclesie vnitas tollit eiꝰ vniuersalitatē. Immo in ipsa vniuersalitate datur intelligi vnitas. Vñ dicit Isid. viij. lib. etymol. ꝙ vniuersalitas ab vno cognominata est: ꝓpter qđ in vnitatē colligitur. Nā in logica vniuersale dicitur qđ multa in vnū colligit: q: est vnū in multis ⁊ de multis. accipitur em̄ ab intellectu ex conuenientia ⁊ cōformitate multorꝫ. omnis aūt conuenientia vnitas est. Est igit ecclesia ita vna/ꝙ vniuersalis: ⁊ ita vniuersalis/ꝙ vna. Vñ propter vnitatē ⁊ vniuersalitatē pariter vere potest dici respublica: vñ ⁊ ei cōparatur. C. de sacro. eccle. vt inter diuinū. Nā respublica est res populi. Populꝰ aūt est multitudinis cetus iuris cōsensu ⁊ vtilitatis comunione sociatus. vt pꝫ ex definitione Tullij. quam Aug. sepe inducit. Immo sm̄ hanc definitionē nulla cōitas dr̄ vere respublica/nisi ecclesiastica: q: in ea sola est vera iustitia/⁊ vera vtilitas/⁊ vera comunio. ar. xij. q. j. dilectissimis. ¶ 2:

Scītas quid sit.

Est sup hec vlteriꝰ demonstrandū ꝙ ecclesie regnū est sanctū: ⁊ quō. Circa qđ primo videndū qđ est sanctitas. Definitionē autem sanctitatis ponit Dionysius. c. xj. de diuinis noībus/dicēs. ꝙ Sanctitas est ab omni immūditia libera ⁊ perfecta et oīno immaculata mūditia. Tamen sm̄ Cassiod. in lib. collationū. collatione theone de nocturnis illusionibus. in plus se habet immaculatꝰ ꝙ̄ sanctus. Secūdum hoc igit dicitur ecclesia sancta q̄ ab omni immunditia munda est in se. xxj. dist. quāuis. in fi. de peni. dis. j. ecclesia. ⁊ in qua est mundītia predictas tres cōditiones habens. Est enim in ea mūditia libera: q: a cuiuslibet immunditie seruitute libera existit. q: qui facit peccatum: seruus est peccati. Joā. viij. ij. Per. ij. ⁊ Roma. vj. Et in ea mūditia perfecta; quia nihil ei mūditie deficit. Perfectū enim est cui nihil deest. Est in ea mūditia immaculata: quia nullo extrinseco vel intrinseco inquinari valet. arg. xv. q. vlti. sciscitantibus. ¶ 2 Et vt specialius aliud dicat de sanctitate ecclesie in se: Sciendū ꝙ ad sanctitatem requiritur carentia immūditie. vt pꝫ ex definitione supra posita. Est aūt duplex immūditia creature rationalis. Vna quidē culpe: alia vero erroris/aut ignorantie. ⁊ vtraqꝫ harū distinguitur sm̄ diuersitatem culparū ⁊ errorum. Ab immūditia culpe liberatur ⁊ mūdatur creatura rationalis per gratiam: per quā fit remissio peccatorū. de peni. dist. j. nemo potest. ⁊ c. quantūlibet. de cōse. dist. iiij. sine penitētia. Ab immunditia vero erroris ignorantie mundatur per sacram doctrinam. xxxvij. dist. §. si. cuius principiū est fides cuius est purificare corda. vnde Act. xv. Fide purificās corda eorum. Et q: ad bene operādum sacra scriptura dirigit: ⁊ gratia adiuuat: ideo ecclesia sancta dicitur ꝓpter opera bona ⁊ virtutes. Et quia gratia cōfertur in sacramētis. j. q. j. multi. ⁊ c. quicquid. ⁊ ex de sacra vnc. c. j. ideo ecclesia sancta dicitur: quia per gratiā sanctificatur ⁊ mūdatur. Sunt em̄ sacramenta remedia sanctificationis cōtra immūditiam oīs peccati. ar. xv. q. vlti. sciscitantibus. Et quia per gratiā deus nobis inhabitat ipse: ideo ecclesia sancta dicit. quia per diuinam presentiā ⁊ inhabitationem sanctificatur. vñ in ps̄. xlv. dicitur. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus. Deus in medio eius non cōmouebitur. ⁊ iterum in ps̄. xcij. Domū tuam decet sanctitudo dn̄e. ex de immu. ec. decet. lib. vj. ⁊. j. ad Cor. iij. Templū dei sanctū est: qđ estis vos. vide etiam. j. Cor. vj. ⁊. ij. Cor. vj. Huius tēpli signū est materiale templū: quod propter hoc ecclesia vocatur: cuius cōsecratio per episcopū/sanctificationē fideliū demōstrat per christū/qui est sanctus sanctorū. vt dicit Dan. ix. c. sicut ⁊. j. Joā. ij. dr̄. Vnctionē accepistis a sancto. id est a christo. vnctionē scz interiorem: qua ⁊ ipe vnctus est pre cōsortibus suis. ps̄. xliiij. De cuius vnctionis plenitudine nos oēs accipimus. ex de sacra vnc. c. j. Hec aūt ecclesie sanctitas ⁊ sanctificatio cōmuniter est a tota trinitate. de qua dr̄ Esa. vj. Sanctus sanctꝰ sanctus dn̄s deꝰ exercituū. vbi glos. In vtroqꝫ testamēto trinitas pater ⁊ filiꝰ ⁊ sp̄us ostendit. Tamen aliquādo tribuitur sanctitas patri propter authoritatē principij. vnde Jo. xvij. Pater sanctifica eos in veritate. Quādoqꝫ attribuit filio: maxime propter humanitatē assumptam: sm̄ quā passus est. cuiꝰ passione sanctificamur. Vñ. j. ad Cor. j. de ipso dr̄: Factus est nobis a deo sapiētia ⁊ iustitia/⁊ sanctificatio/⁊ redemptio. vbi Bern. Sapientia in predicatione. iustitia in peccatorum ablatione. sanctificatio in cōuersatiōe. redēptio in passione. ⁊ Eph. v. dicit apl's. Christus dilexit ecclesiam: ⁊ tradidit semetipsum ꝓ ea: vt eam sanctificaret. s. iustitia sancte vite/prius Mūdās eam a peccatis. ⁊ hoc Lauacro aque sanctificate: In verbo vite. i. quo datur vita. quo accedente ad elementū fit sacramētū. j. q. j. detrahe. Quo sanctificatus hō/accipit vitā eternā. Vt exhiberet sibi ecclesiam gloriosam: nō habētem maculā: alicuius peccati criminalis: Neqꝫ rugā: duplicitatis. ita quasi mundā ⁊ simplicem. Nec aliquid hm̄oī. id est nullum peccatū pro quo sit damnabilis. Sed vt sit sancta/per opera bona: ⁊ immaculata in abstinentia mali. Hec verba transferūtur ⁊ exponūtur xxj. dist. quāuis. de peni. di. j. ecclesia. Quādoqꝫ vero attribuitur sancto spiritui. vnde Rom. j. dicitur. Spiritus sanctificationis. ipse enim purificator est omnis immūditie: qui est amor sanctus: ⁊ donum primū: in quo donātur nobis omnia dona: per que tollūtur queqꝫ immūda. Est igitur ecclesia sancta: q: ab omni peccato ⁊ iniquitate mundata. ⁊ virtutibus ac bonis operibꝰ ornata. vnde ad Titum. ij. Dedit semetipsum pro nobis: vt nos redimeret ab iniquitate: ⁊ mundaret sibi populum acceptabilem: sectatorem bonorum operū. ¶ Est etiam ecclesia sancta. quia ab omni errore purgata. xxiiij. q. j. a recta. cum. ij. c. seq. per sacram doctrinam: que munda est ⁊ emundans. Joā. xv.

Jam vos mundi eſtis ꝓpter ſermonem quē locutus ſum vobis. De qua etiam doctrina dicitur pſ̄.xviij. Lex dn̄i immaculata cōuertens animas. In qua quicquid eſt ad ſalutē vtile inuenitur.xxxvij.diſt.hinc etiā.⁊.c.ſi quis grammaticā. Et quicquid eſt noxiū ⁊ ſaluti contrariū dānatur. ex̄ in pꝛohe.decre.rex pacificus. Cui quicquid reſiſtit non dubiū eſt eſſe falſiſſimū. Que de ſe dicit in Prouer. viij.c. Juſti ſunt oēs ſermones mei:non eſt in eis pꝛauū q̄d/nec peruerſum :nihil pꝛauū in fide:nihil ꝑuerſum in moꝛib⁹. ¶ In eo igit̄ ꝙ eccleſia dicitur ſancta: intelligūtur ritus ſacramentoꝛū q̄bus a pctō mūdamur: ⁊ plenitudo gr̄e ⁊ virtutū quibus bona operamur:⁊ veritas ⁊ bonitas doctrine qua erudimur ⁊ inſtruimur:q̄ nihil falſum nihil dānabile continet:ſed totū verū ⁊ ſalutiferū. Omnes q̄ppe doctrinales inſtitutiones eccleſie/ſancte ſunt:q̄ vel ex ſcripturis vtriuſq; teſtamēti ſumpte ſunt.l.di.ſi q̄s diaconus ex̄ de accuſa.qualiter.ij.in pn̄. Vel ex apoſtolica traditione. Vel patrū ⁊ ſanctoꝛū conciliorū oꝛdinatione. Vel appꝛobate ex rationali cōſuetudine.de hoc.xj.diſt.eccleſiaſticarū.⁊.c.catholica.xvj.di.per totū.⁊.xv.xij.di.illa.xx.di. de quibus per totū. ¶ Sancta eſt ergo eccleſia in ꝓceptis:⁊ ſancta in ſacramētis ⁊ miniſterijs.ſancta in operib⁹. ſancta in obſeruationib⁹. In ipſa eſt religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ patrem.que eſt viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝛū:⁊ immaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Jaco.j.lxxxj.di.ad reatū.⁊.c.vidue.lxxxviij. diſ. epiſcopus gubernationē. Unde de ipſa eccleſia d̄: Apoc. xxj. Ipſa ciuitas aurū mundū ſimile vitro mūdo. ⁊ iterū ibi. Uidi ciuitatē ſanctā hieruſalem nouā deſcendentē de celo. Hec ciuitas:vt gloſ.dicit.eſt iuſtoꝛū collectio vniuerſa:que dicitur Sancta per iuſtitiā: Hieruſalē per viſionē pacis eterne. Noua q: a vetuſtate ſcilʒ peccati. ſm̄ illud.j. ad Coꝝ.v.expurgate vetus fermentum.purgata: Deſcendens de celo:q: ꝙ iuſte viuit in tempoꝛe/ꝙ beate viuit in eternitate/ſe totū cognoſcit habere a deo. ¶ Sancta ꝙ̊ dicit̄ eccleſia:q: a terrenis eleuata. Sanctus eīm in greco dicit̄ agios.i.ſine terra. Uere ſine terra de ſe eſt eccleſia: quia que ſurſum ſunt ſapit:nō q̄ ſunt ſuper terrā. Col.iij. Cuius cōuerſatio eſt in celis. Phil.iij.nūc mēte ⁊ affectu: vbi futura eſt in loco. Sāctū eſt igitur eccleſie regnū pꝛe omnibus regnis : ⁊ nullū aliud regnum ſanctū eſt. Nam regnū Romanoꝛū pꝛe omnibus laudatum legitur in iuſtitia ⁊ veritate:quod tamen immundū fuiſſe non dubiū eſt:in quo erat cultus demonū:⁊ omnis ſpiritus immundi cuſtodia. Unde ꝓpꝛie Roma Babylō.j. Pet̄.vlti. in fi. ibi. Salutat vos eccleſia que eſt in Babylone. per Babylonem Roma figurabatur. ſm̄ Hiero.i. confuſio.figurabatur. Apoca.xviij.in pn̄. Nam ipſa fuit mater foꝛnicationum: maxime idoloꝛū ⁊ abominationū terre. Apoc.xvij. et multarū iniq̄tas legū.⁊ plurima ſpurcitia moꝛū poſtea vt Aug.narrat in lib.de ciui.dei.

¶ M

Sanctū q̄d multifariā dici cōtingit.

T Ad explicandā vero adhuc amplius eccleſie ſanctitatē diſtinguēdum eſt de ſancto: ſicut diſtinguit Iſiō.in lib.etymol̄. Dicitur enim ſanctum tripliciter. Uno modo dicitur ſanctū. quod eſt aſperſione ſanguinis emūdatum. Hoc modo ſanctū dicitur a ſanguine.vñ dicit Iſido. xv.lib.etymol̄. Sanctū a ſanguine hoſtie nuncupatū eſt. nihil enim ſanctū apud veteres dicebatur: niſi qd̄ ſanguine hoſtie eſſet conſecratū atq; conſperſum. Unde ij q̇ purificari volebāt:ſanguine hoſtie tangebātur. vt dixi.x.lib. Hoc autem modo eccleſia dicitur ſancta: quātum ad homines pertinet:qui ſanguine vere hoſtie que chꝛiſtus eſt ſunt emūdati. vt patet ex authoꝛitatib⁹ apoſtoli ſupꝛa.§. pꝛecedēti.ꝟ.⁊ Eph.inductis. Hui⁹ hoſtie memoꝛia quotidie agitur in ſacramento altaris.de conſe.di.ij.q̇d fit ſanguis.⁊.c.q: coꝛpus. ¶ Secundo modo dicitur idem qd̄ firmū. vnde dicit Iſiō.xv.lib.etymol̄. Sanctū dicitur: qd̄ conſtat eſſe ſancitū. Sancire aūt eſt confirmare: ⁊ irrogatione pene ab iniuria defendere. Sic leges ſancte. C. de legi.leges ſacratiſſime. Et muri ſancti eſſe dicūtur. Hoc autem modo eccleſia dicit̄ ſancta:q: diuina ſanctione ⁊ eterna lege firmata eſt:nec eā violare fas eſt.xxij.di.c.j.tit.diſ. enimuero.xxj.diſt.quāuis. Nā vt apoſtolus ait.j. ad Coꝝ. iij. Si quis templū dei violauerit:diſperdet illū deus. Cōfirmata quidē eccleſia eſt in bono:⁊ contra malum:⁊ hoc per gratiā.de qua dicitur ad Heb.xiij.c. Optimū eſt gratia ſtabilire coꝛ. Cōfirmata eſt etiā in coniūctione ad deū q: firmiter deo adheret.ita ꝙ nec moꝛs nec vita ipſam ſeparant a charitate dei. Rom.viij. Sed in hac vita imperfecta habet infirmitatē:in futura aūt firma erit.ar. de pe. di.ij.§.ꝙ vero repꝛobi.a d fi. Confirmatur autē pꝛincipaliter a deo.j.ad Coꝝ.j. Confirmabit vos vſq; ad finem ſine crimine.⁊.j. Pet̄.v. Ipſe confirmabit ſolidabitq;.⁊ in pſ̄. lxxiiij. Ego confirmaui colūnas eius.i.apl̄os eoꝛūq; ſucceſſoꝛes:qui vt colūne ſuſtinent edificiū eccleſiaſticum.ij. q.vij.accuſatio.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.§.licet.ex̄ in clemē. de penis.ſi q̊s ſuadente. Quoꝝ eſt alios qui ſunt in eccleſia cōfirmare:⁊ hoc maxime ad ſummū paſtoꝛē pertinet: chꝛiſti dico vicariū ⁊ ſucceſſoꝛem Petri:cui a dn̄o dictum eſt Luc.xxij.⁊.xxj.di.§.j.in fi. Tu aliquādo cōuerſus cōfirma fratres tuos.vbi gloſ. Sicut ego te oꝛādo pꝛotexi: ne deficeres:ſic tu infirmioꝛes fratres exēplo tue penitentie cōfoꝛta:ne de venia deſperent.ad hoc.l.di.cōſiderandum. Et in Exo.d̄:.xv.c. Sanctuarium tuū dn̄e quod firmauerūt manus tue:eccleſiam ſcʒ que ſm̄ apl̄m.j.ad Timo.iij. xxiij.di.in noīe dn̄i.ibi.colūna dei viuentis.i.eccleſia. iā pene videt̄ nutare. Eſt colūna ⁊ firmamētum veritatis.firma eīm eſt in ſacramentis: firma in documētis.licet enim ſtatuta varīētur ꝓ varietate locoꝛū ⁊ tempoꝛū ⁊ perſonarum:ea tamē que ſunt ad ſalutē neceſſaria:ſtabilia ſunt ⁊ firma.xij.diſt.ſcit ſancta.⁊.c.illa.xix.di.per totū.xxxv.q.j. per totum.ex̄ de cōſang.non debet. ¶ N Tertio modo dicitur ſanctū quod eſt diuinis obſequijs ⁊ diuino cultui applicatū. ſm̄ quē modū veſtes ſancte eccleſie/⁊ vaſa ſancta/⁊ loca ſancta/⁊ dies ſancti dicunt̄.ad hoc.xij.q.ij. nulli licet.ex̄ de re.per .mācipia.ad hec de cōſe.di.j.in ſancta. ⁊.c.veſtimenta.xl.diſt.multi.xvj.q.j.placet.xvij.q.iiij. attēdendū.⁊.c.ſi foꝛte. Unde ſanctitas ſic ſumpta/ eſt virtus que deo exhibet debitū cultum.quā definit Andronicus/ dicens ꝙ Sanctitas eſt virtus faciens fideles/⁊ ſeruātes que ad deū iuſta ſunt.⁊ hoc modo eccleſia ſancta eſt:quia vni⁹ veri dei cultui dedicata eſt.immo in ea ſola eſt verus dei cult⁹.j.q.j.extra catholicā. Colere ſiquidē deū:eſt exhibere ei debitū honoꝛem:⁊ debitū famulatū : ſiue interius ſiue exterius. Uñ duplex eſt cultus dei:ſcʒ interioꝛ/⁊ exterioꝛ. Interius eīm colitur deus:fide/ſpe/⁊ charitate. Exterius aūt/per exterioꝛa obſequia. ¶ O Et vt ſummarie dicatur de ijs in quibus dei cultus cōſiſtit. Sciendū ꝙ ad dei cultū pertinet mentis deuotio:per quā voluntate deo ſubdimur:⁊ pꝛomptā volūtatem ad ei famulandū habemus.nil eīm deo offertur dignius bona volūtate ⁊ coꝛde. pſ̄.lv. In me ſunt deus vota tua.que reddā laudationes tibi. vnde Greg. Ante dei oculos nūꝙ̄ eſt vacua manus a munere:vbi arca coꝛdis eſt plena bona volūtate.ad hoc iij.q.viij.in grauibus.xiiij.q.v.ſcriptum.xxiiij.q.j.odi. ⁊ tali bone voluntati vera pax datur. Luce.ij. ¶ Ad dei cultū pertinet oꝛatio:per quam in deum mente aſcendimus:et decentia ⁊ ſalubꝛia ab ipſo petimus. ¶ Ad dei cultū pertinet adoꝛatio:tam ſpiritualis ⁊ interioꝛ que fit in ſpiritu Joan.iiij. Ueri adoꝛatoꝛes adoꝛant in ſpiritu ⁊ veritate. ꝙ̄ coꝛpoꝛalis ⁊ exterioꝛ:que conſiſtit in humiliatione coꝛpoꝛis per genuflexiones pꝛoſtrationes ⁊ alia huiuſmodi coꝛpoꝛalia ſigna. ¶ Ad dei cultum pertinet oblatio ſacrificioꝛum:que ſoli deo vni ⁊ vero ſunt offerenda. de his legitur ⁊ no.de con.di.iij.venerabiles. Offertur autē in eccleſia vnū pꝛecipuū ⁊ veriſſimū ſacrificiū:ſcʒ ſacramentū coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis chꝛiſti.in quo ſacramēto ille veraciter continet̄ et ſumitur:q̄ ſeipſum obtulit ſacrificiū ⁊ hoſtiā deo in odoꝛem ſuauitatis. Eph.v. Idē ipſe/ſacerdos

Cult⁹ diuin⁹ hec complectitur.

et sacrificium:cuius vnius et veri sacrificij vniuersa antiquorum sacrificia figura fuerunt. Hoc sacrificium quidẽ semel est oblatum in preciũ:sed recolitur iugiter in ecclesia per mysterium quod quidẽ consecratur et offertur mysterio (al's ministerio) sacerdotũ pro salute populi et ipsorũ ad hoc ex de sum.trini.c.j.§.vna.j.q.j.multi.de cõse.dist.ij. nec moyses.c.accesserunt.c.verum.c.in calice.c.qd fit sanguis.c.quia corpus.c.re vera.per totum. ¶ Sunt et alia

Sacrificia spũalia deo offerẽda

sacrificia spiritualia:que fideles deo offerunt et offerre tenentur. Sacrificium quidẽ spirituale est contritio/et humiliatio cordis.ps.l. Sacrificium deo spiritus contribulatus:cor contritum et humiliatum deus non etc.de peni. dist.j.nõ sufficit.et.c.in actione. Sacrificium spirituale est castigatio et maceratio carnis.vñ apostolus ad Rom.xij. Obsecro vos per misericordiã dei/vt exhibeatis corda vestra hostiã viuentem etc. Hoc sacrificium offerebat Paulus:quñ dicebat. Castigo corpus meum etc.j. ad Cor.ix. xxxij.q.v.si paulus. Huius sacrificij sacerdos/est ratio. altare/cor. hostia/corpus. ignis/charitas. de quib9 dñs ait Leuit.vj. Ignis in altari meo semper ardebit:quẽ nutriet sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. quia ne feruor charitatis deficiat : meditationẽ dominice passionis in corde ratio aggregare procuret. ¶ Qualiter autem hec hostia immolãda sit:notatur quñ dicitur Leuit.j. Detracta pelle hostie/artus in frusta cocident. Hostie pellem detrahimus:quñ in exterioribus non gloriamur:nec sumus herodes.i.in pellibus gloriãtes.ps.xlviij. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Artus in frusta concidimus:quñ singulorum membrorũ vitia reseramus. al's dicetur illud Eccli. xxxiiij. Unus edificans et vn9 destruens:qd prodest illis nisi labor:vnde.j.ad Cor.v. Modicum fermẽti totam massam corrumpit.et illud. Defleat peccator:quia offendens in vno/factus est omniũ reus. Jaco.ij.ex de reg.iur.defleat. qd qualiter intelligatur exponit Aug.de peni.dist.v.consideret. vnde Sauli precipitur.j.Regũ.xv.percute Amalech:qui interpretatur gens bruta.i.carnis vitia.et demolire vniuersa eius.quod quia nõ obseruauit:regnũ amisit. Sed quia multi hoc faciunt tãtũ propter captandam famã/ecclesiam/vel prebendã: sequitur in authoritate. Et subijcient in altari ignem: scz charitatem: Strue lignorũ ante cõposita.i.sanctarum cogitationũ congerie subministrata. Et membra que cesa sunt/desuper ordinantes.i.ordinatione congrua componentes.quia sicut ait glos.super Rom.ij.c. Cõpositio corporis indicat qualitatem mentis.xlj.dist.§.si.et Eccli.xix. de conces.prebẽ.c.quia diuersitate indecẽtia. Amictus corporis/et risus dentiũ/et incessus hominis/enuntiant de illo. Et quia cõpositio exterior ab interiori consurgit.iuxta illud Ps.xliiij. Omnis gloria eius filie regis abintus.sequitur. Caput.i.intentionẽ. ex de sacra vnc.c.j. et cuncta q̃ adherent iecori.i.affect9. Intestinis/a stercoribus inmundarũ cogitationũ. Et pedibus/a puluere affectionum et actionum. Lotis aqua.i.lachrymis emundatis.ps.cxviij. Exitus aquarũ deduxerunt oculi mei. Jo.xiij. Sacrificiũ spũale est quodlibet iustitie et misericordie opus. Ps.iiij. Sacrificate sacrificiũ iustitie. Sacrificiũ spirituale est defensio veritatis. vnitas charitatis. de peni.dist.iij.§.si.c.si quis autẽ. Sacrificiũ spirituale/sacrificiũ laudis.de quo ps.xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me. Heb.vl. Per ipsum offeramus hostiã laudis semper deo. Sacrificium spũale a malo omñi cauere:et mãdata seruare Eccli.xxxv. Sacrificiũ salutare est attendere mandatis: et discedere ab omni iniquitate. Et generaliter sacrificiũ completum est deo perfecte corpus et animã offerre. vnde Ber. Christus pro nobis obtulit hostiã preciosiorem q̃ habuit:et tõtũ:qua nimirũ preciosior esse nõ potuit. et nos ergo faciamus qd possumus:offerẽtes illi optimũ quod habemus: scilz nosmetipsos. corpus in sacrificiũ.spiritũ in holocaustum. Unde Judicũ.v. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini:benedicite dño. ¶ Duo autem sunt actus perfecti sacrificij.operatio/et oratio.primus significat per altare holocausti:ũi in quo mactabantur animalia.i. motus carnales et alia vitia.vtpote Superbia mactatur per humilitatẽ. Auaritia per eleemosynarũ largitatem. Luxuria per castitatẽ. Secundus significatur per altare incẽsi vbi adolebantur thymiamata.i.deuotio/suspiria/et sancta desideria. Primũ erat in atrio:et opertum erat ex ere. q: operatio fit in exterioribus:et semper eã sequi debet sonus confessionis: quia multipliciter cõtingit peccare in operabilibus.vñ Job.ix. Uerebar oia opera mea. de pe. dis.ij.si enim inquit. Alterũ erat in sanctuario et opertum erat auro purissimo.quia oratio fit in intimis cordis:et sepe comitatur eam dulcedo contẽplationis.ps.lxxvj. Memor fui dei:et delectatus sum . Et ex vtroq; odor suauissimus surgit ad deũ.vnde Ps.lxv. Holocausta medullata offeram tibi.i.opera pinguedine charitatis referta : cum incenso arietũ.i.cum oratione quam apostoli nobis tradiderunt:sicut ipsi a deo acceperunt. Uocatur apostoli arietes:quia ducatũ gregi dominico prebuerũt.vij.q.j. scisciitaris.de vtroq; altari legitur Leuit.xv. Sacrificiũ postremo spirituale omniũ completiuum/quilibet actus virtutis:et quodlibet opus bonũ in deum relatum:et adueram beatitudinem ordinatũ.sicut per Aug.patet.x.lib.de ciui. dei.c.vj. vbi agit de multiplici sacrificio. ¶ Ad dei cultũ

Per fecti sacri ficij actus duo.

Ad dei cultũ spectantia.

pertinent oblationes:decime:et primitie:que cedunt in vsum illorũ qui sunt ministri diuini cultus.etsi eñ omnes fideles deũ colant:specialiter tamen quidã sunt ad ministeria diuini cultus perficiẽda deputati.ad hoc ex de deci. c.j.et.c.tua nobis.ibi.quibus eas ipse pro suo cultu cõcessit. xvj.q.j.reuertimini.de conse.dist.j.omnis.ex de xbo.signi. causa. Ad dei cultũ pertinent edificatio/et dedicatio templorũ et altarium:vnctiones quoq; et ablutiones:thurificationes:et aspersiones:cõsecrationes et benedictiones:que in ecclesia fiunt:siue locorũ/siue ministrorũ/siue vasorũ/siue vestiũ/vel aliarum quarũcũq; rerum/que ad dei cultum qualitercũq; applicantur.ad hoc de conse.dist.j.c.j.et per totũ.ex de sacra vnc.c.j.ex de conse.eccle.vel al. per totum.de conse.dist.iij.aquam.xxj.dist.cleros.xxv.dist.perlectis. ¶ Ad sanctitatẽ quoq; ecclesie pertinet non solũ cul

Ad eccle sie sancti tatẽ plu rima res ducunt.

tus qui exhibetur deo:sed etiã ille qui exhibetur angelis et hoĩbus sanctis.qui tamen cultus est alterius rationis/ q̃ ille q̃ exhibetur deo.et vocat̃ talis cultus Dulia a theologis:quod est reuerẽtia facta creature.de hoc no.de con se.di.iij.perlatũ.et.c.venerabiles. Uersus. Dulia fit seruo: dño sed latria detur. Hyperdulia.i.maior dulia debetur christi carni:inquãtum est creatura.et cruci.merito igitur ecclesie regnũ dicitur et est sanctum. ¶ P Ad hanc conditionẽ pertinet illa conditio ecclesiastici regni:qua dicit̃ iustum et bonũ:quia optimis legibus et sanctis moribus viuit. Ad hãc conditionẽ pertinet eius perpetuitas. nam sanctũ dicitur vno modo idẽ quod firmũ. Ipsa vero perpetuitas firmitas et permanentia essendi est. Ad hoc etiã pertinet ecclesie firmitas:q̃ vinci et expugnari non potest. ¶ Ad sanctitatẽ etiã ecclesie ptinet illa cõditio/qua dicit̃ copiosum.dicit̃ eñ ecclesia sancta propter copiam bonorũ spũaliũ et charismatũ.immo nullũ est spũale bonũ : qd in ecclesie sanctitate nõ cõprehendat̃. hec aũt spũalia bona sunt vere diuitie per quas reddit̃ ecclesia copiosa. vñ ps. cxj. Gloria et diuitie in domo eius scz ecclesie. He sunt scripture canonice:et earũ multiplices expositiones gre gratis date:virtutes:dona:et varia multorum opera:quibus oĩbus abũdat ecclesia:per illũ qui est omnium dñs diues in omnes qui inuocant eũ.ad Rom.x.in quo sunt omnes thesauri gratie et sapientie.et Col.ij. Et de istis diuitijs dicit apls.j.ad Cor.j. Quia in omĩbus diuites facti estis in illo. Est ergo ecclesie regnum sanctũ: et ab illo sanctificatum qui ait Leuit.xix.et.j. Per.j. Sãcti estote:quoniã ego sanct9 sum.lxxxi.dist.oportet. Quicũq; igitur criminosus est:de isto regno quantũ ad deũ non est. Nã si sit in numero:nõ est in merito.de pe.di.j.ecclesia.ibi. qui ergo pecca-

tor est aliqua sorde maculatus:non potest de ecclesia chri
sti appellari. Sanctitas hominis incipit in statu peni-
tentie.proficit in statu iustitie.sed perficitur in statu glorie.
Unde ait dñs Moysi.Exod.xix. Uade:⁊ sanctifica popu
lum hodie ⁊ cras:lauentq; vestimenta sua: et sint parati
vsq; in diem tertium.i.ad statū glorie que parata est eis.
vnde Matth.xxv. Percipite regnum quod vobis para-
tum est.vnde Ber. Si proposueris in corde tuo declinare
a malo ⁊ facere bonum:tene quod accepisti: et profice in
melius semper.sed si aliquid minꝰ iuste egeris (vt est hu-
mana fragilitas)nō in eo persiste:sed penitere ⁊ corrige-
re:⁊ eris sine dubio sanctꝰ:sed cui interim clamare neces-
se sit.ps.lxxxv. Custodi aīam meā qm̄ sanctus sum.vnde
Apocal.vlti.qui sanctus est:sanctificetur adhuc.xlvij.dis.
quantūlibet.Tales sancti in conspectu dei manducant ⁊
bibunt.de peni.dist.j.⁊ venit.vbi hoc exponitur.Et hec est
dei voluntas sanctificatio vestra.j.ad Thessal.iiij. Unde
et omnis sanctus sacerdos est:qui se totum deo immolat
xl.dist.multi.Sed non est sanctus/vt est dñs.j.Reg.ij.qui
est sanctus sanctorum.Danie.ix.Episcopi etiam precipue
sancti erunt.C.de epis.⁊ cleri.si quis in hoc genus.ibi.cui
sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit.⁊ in aut. de san-
ctis.epi.⁊ in rubro ⁊ nigro.⁊ precipue peramplius papa.
Quis enim sanctum esse dubitet:quem apex tante digni
tatis attollit:xl.dist.c.j.⁊ omnes corpus christi offerētes.
j.q.j.neq; enim.xxvij.dist.decernimus. ¶ Sanctum facit
affectio sancta:sanctus timor domini:⁊ sanctus amor.ijs
affecta anima quasi brachijs tribus dominū comprehen
dit:amplectitur:stringit:⁊ tenet/dicens. Tenui eum: nec
dimittam eum.Cañ.iij.Bern.de consideratione li.j. item
Ber. Tria faciunt hominē sanctum.victus sobrius.actus
iustus.sensus pius. Uis apparere sanctus? circa vitā tuā
esto austerus.circa alios benignus.audiant te homines
parua mandantem:et grandia facientem. Chryso. super
Matth.¶ Q Ultimo restat considerare q ecclesie re-
gnum est ⁊ dicitur apostolicum. Ecclesia quidem dicitur
apostolica. Primo quia in apostolis inchoata ⁊ initiata.
ipsi enim fuerunt primitie populi christiani quantum ad
tempus gratie reuelate.xxxv.q.j.§.hac itaq;.ibi. vnde de
plebe iudaica primum apostolos elegit:quos quasi fun-
damentum ecclesie instituit. Sicut autem primi fuerunt
sm tempus:ita fuerūt precipui sm spiritualem perfectio
nem.ex lib.vj. de elec.fundamenta.xxiiij.q.ij. legatur. ibi.
siue ab apostolis ipsis quos potiores merito fuisse non
dubium est.vnde Greg. in moral.lib. xix. Propheta pro-
spiciens cūcta carnis desideria/apostolos spirituali amo
re transcendere admirans.ait Esa.lx. Qui sunt hi qui vt
nubes volant:ac si aperte dicat. Nos per terram gradi-
mur/qui adhuc coniugijs implicamur ⁊ propagande so-
boli operam carnis impendimus. Isti vero non ambulāt
in terra:sed vt nubes volant:qui dum celestia appetunt:
de terrenis desiderijs nihil tangunt. ¶ Item idem in ho
milia.Ambulabat iesus.Qui sunt isti q vt nubes volant?
Esa.lx. Apostolos terrena contemnentes: mente celesti-
bus appropinquantes:verbis pluentes:miraculis coru-
scantes:⁊ quos a terrenis contagijs sancta predicatio et
vita sublimis suspenderat:hos volantes pariter ⁊ nubes
appellat. Unde ⁊ apostolus de se.⁊ de his apostolis lo-
quens/ait.Rom.viij. Nos ipsi primitias spiritus haben-
tes.glos.id est spiritumsanctum habentes:⁊ tēpore prius:
et ceteris abundantius.⁊.ij.Thessal.ij. Elegit nos deus
primitias in salutem:scilicet nostram ⁊ omnium gētium.
Et quia primum ⁊ perfectū in quolibet genere/causa est
omnium que sunt post:Ideo secūdo dicitur ecclesia apo-
stolica:quia per alios propagata:⁊ vsq; ad mundi termi-
nos/verbo predicationum extēsa. Ps.xviij. Quia in om-
nem terram exiuit sonus eorum:⁊ in fines orbis terre ver
ba eorum ⁊c.Rom.x.xix.dist.in memoriā.ex lib.vj.de elec.
fundamenta. Ipsi ergo patres ⁊ progenitores fidelium.
Ipsi edificatores ⁊ fundatores ecclesie:quam doctrinis/
miraculis/exemplis/⁊ effusione sanguinis plantauerūt.
vt pre.capi.fundamenta. ⁊.lxviij.distin.quorum vices. et
xxij.dist.c.ij. Unde Luce.vj.simile Marci.iij. ⁊ Matth.x.
dicitur q christus elegit duodecim: quos apostolos no-
minauit.vt dicit glos. quos ad propagandum auxilium
salutis humane per terrarū orbem satores fidei destina-
ret. Item ibi glos.super verbo. Elegit duodecim. vt qua-
dratum orbem fide trinitatis insignirent. Et quia eiusdē
est producere aliquid:⁊ gubernare illud: Ideo tertio di-
citur ecclesia apostolica:quia per apostolos gubernata ⁊
administrata. Ipsi enim ecclesie ordinatores.xi.distin. pa
lam. Ipsi dispensatores.xliij.dist.dispensatio. Ipsi admi-
nistratores.j.Cor.iiij. Ipsi pastores. ex lib. vj. fundamen-
ta.§.j. Ipsi doctores.ij.q.vij.sentētia. Ipsi principes. Ps.
xliiij.Constitues eos principes super omnem terram ⁊c.
lxviij.dist.quorum. Ipsi pontifices. quid sit. vide.xxj. dist.
c.j.§.pontifices. Ipsi reges a regendo ecclesiam.ij.q.j. sce
lus. Ipsi duces.q: ducatum gregi dominico prebuerunt.
vij.q.j.sciscitaris. ¶ Ipsi sunt duodecim porte ciuitatis:
de quibus dicitur Apocal.xxj.ca.q ciuitas habebat mu-
rum magnum ⁊ altum:habens portas duodecim. vbi di-
cit glos.q per portas/sanctos intelligimus apostolos:per
quorum fidem ⁊ doctrinam in sanctam ciuitatem intro-
imus.Et quotquot hominum ad christum conuertūtur:
per ipsorum eruditionem sanctam ciuitatem ingrediun-
tur. ¶ Ipsi sunt duodecim fundamenta eiusdem ciuita-
tis: sicut in eodem capitulo scribitur: q murus ciuitatis
habebat fundamenta duodecim. Licet enim christus sit
ecclesie fundamētum primarium ⁊ principale.j. ad Cor.
iij.ex de bap.c.iij.§.porro.ex in clemen.de sum.trini. fidei.
Tamen apostoli sunt fundamenta secundaria.ex de elec.
fundamenta.lib.vj. Unde illud ad Ephe.ij. Superedifi-
cati supra fundamentum apostolorum ⁊ prophetarum.
Sed christus est primum ⁊ maximum fundamentum: su-
pra quod tāquam petram firmam/est fundata ecclesia.
Matth.xvj.⁊.xix.dis.in memoriam.⁊ pre.cap.fundamen
ta. Sicut enim dicitur sanctus sanctorum.Daniel.ix.⁊ pa
stor pastorum.j.Pet.vlti.⁊.xcv.dist.esto.sic dicitur funda-
mentum fundamentorum. De his secūdarijs fundamen-
tis/scilicet apostolis/dicitur.j.ad Cor.xij. Quosdam qui-
dem posuit deus in ecclesia primum apostolos.glos. Pri-
mum dignitate ⁊ tempore vite christi predicantes: ⁊ om-
nium ordinatores et iudices.⁊ Heb.xij. Accessistis ad ec-
clesiam primitiuorum:id est apostolorum. Qui primi cre
diderunt: et quorum fidei alij adiuncti sunt. His beatis
apostolis succedūt in ecclesia episcopi.lxviij. dist. quorum
vices.xxj.dist.in nouo.ex de sacra vnc.c.j.§.fi. Quorū pre-
cipuo ⁊ primo scilicet Petro succedit primus prelatus et
summus pontifex/vniuersalis ecclesie pastor ⁊ rector:qui
et papa dicitur: id est pater patrum : vel pastor pastorum
vel admirabilis. Dicitur etiam papa summus: non con-
summatione/sed capacitate.non comparatione merito-
rum sed ministeriorū. Est enim summus inter ministros.
Bern.de consideratione lib.ij. Apostolicus etiam nomi-
natur:quia vertici apostolorum succedit/scilicet Petro.
et quia toti ecclesie que apostolica dicitur/presidet. lxxix.
dist.c.j.c.oportebat.c.si quis ex episcopis. ¶ R Sed il-
lud queritur quare magis dicatur apostolica:quam pro-
phetica? Ad quod dicendum/q propter ampliorem gra-
tiam que fuit in apostolis: et lucidiorem doctrinam atq;
diffusiorem : que per totum mundum est dilatata. vnde
xix.dist.ita dñs. Ita dñs noster iesus christus humani ge
neris saluator instituit: vt veritas que antea legis ⁊ pro-
phetarum preconio continebatur: per apostolicam tubā
in salutem vniuersitatis exiret. Adhuc apostoli filij sunt
prophetarum et antiquorum patrum. vnde in Ps. xliiij.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.constitues eos prin-
cipes super omnem terram.lxviij.distin.quorum.Et ideo
in hoc q ecclesia dicitur apostolica ab apostolis : intelli-
guntur patriarche ⁊ prophete:quorū apostoli sunt filij et

Sãctus q̄s ⁊ quō futurus.

Ecclesia cur apostolica vocitet.

Cur nō ꝓphetica dicit ecclesia.

per propagationem carnis ⁊ per imitationem operis. q: cuius opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij. de peniten. distin. j. §. hoc idem. vt. item (vt christus ait) omnis qui odit. Item non dicitur ecclesia prophetica. quia prophete de ea predixerunt/quod in ea completum est. non ipsa de alia prophetizat ecclesia. ¶ S Itē queritur cur

[Ecclesia cur christiana non dicitur.] ecclesia non dicitur christiana a christo: qui est caput ecclesie: sicut dicitur apostolica ab apostolis: qui sunt membra christi: licet nobilia ⁊ precipua. Ad quod dicēdum ꝙ ecclesia indubitanter ⁊ christi dicitur: ⁊ christiana vocatur. sicut dicitur populus christianus. Sed in symbolo magis dicta est apostolica: quia per hoc intelligitur vtrūꝗ. scilicet ⁊ ceptus apostolorum christi: ⁊ etiam ipse christus. Nam apostoli interpretantur missi. xxj. dist. in nouo. ibi. a quo missi sunt. Unde Aug. ad Orosium ca. xl. apostolus interpretatur missus.

[Apostolorū tria genera.] Apostolorum ergo tria sunt genera. quidam mittūtur a deo/vt Moyses ⁊ apostoli. a deo ⁊ per hominem/vt Josue. per hominem tantum. sicut meis temporibus multi fauore vulgi in sacerdotium subrogantur. Itē ad Rom. j. glos. Apostolus latine missus dicitur: vel legatus. missus autem dat intelligere mittentem. vnde quum apostoli a christo fuerint missi: in eo ꝙ ecclesia dicitur apostolica/insinuatur etiam christus ipse. ¶ Adhuc ipse christus vere apostolus dicitur: quia missus a patre. sm illud. Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos. Joan. xx. Unde ad Heb. iij. dicitur de christo. Considerate apostolum ⁊ pontificem confessionis vestre. id est quem cōfitemur. Ubi dicit glos. Cur negamus eum apostolum quem nobis deus misit: propter quod non solū ab apostolis christi/sed etiā ab ipso christo summo apostolo ecclesia denominatur apostolica. ¶ T Per hoc autem ꝙ ecclesie regnum dicitur

[Ecclesia vnā apostolica.] apostolicum: datur intelligi alia conditio huius regni: scz ꝙ rite sit institutum. Nam institutor huius regni christus est principaliter: ⁊ consequenter apostoli. ipsi enim institutores eius qui ⁊ fundatores ⁊ propagatores. Non potest autem ecclesiastici regni institutio esse nisi recta atꝗ legitima. que tam sanctos/tam perfectos habet institutores/

[Apostolorū laudes memoratu digne] apostolos dico populorum principes/deos terre quodāmodo/fortes fidei testes/vicarios christi/amicos dei/domesticos eius/vasa spiritussancti/luminaria mundi/sal terre/bases ecclesie militantis/milites christi/iudices seculi/adsessores christi/duodecim lapides preciosi/claues celi. ¶ V Apostoli autem sunt duodecim filij iacob. Gen. xxxv. Apoc. xij. Duodecim fontes deserti: quos israel reperit in Elym. Exod. xv. Duodecim lapides altaris. iij. Reg. xviij. Duodecim virge. Nume. xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Josue. iiij. Duodecim boues in mari. Et duodecim in holocaustū. Nume. vij. ad finem. Duodecim stelle in corona sponse. Apoc. xij. Duodecim fundamenta ciuitatis. Apoca. xxj. Duodecim hore diei. Joan. xj. Duodecim porte ciuitatis Hierusalem. Apocal. xxj. Duodecim menses anni. Apoca. vlti. Fructus duodecim ligni vite. Apoc. vlti. glos. Actuū. xiij. Qui vt ecclesiam instituerent atꝗ propagarent: acceperunt plenitudinē charismatum: locutionem omniū linguarum: ad omnium nationū eruditionem. Actuū. ij. de conse. dist. iij. ca. si. Potestatē miraculorum ad confirmationem doctrine: ⁊ cōuersionem non credentium. Actuū. iij. Luc. x. Authoritatem dimittēdi peccata. introducēdi ad vitam. Joā. vlti. de peni. dist. j. quem penitet. Ligandi homines atꝗ soluendi. fortitudinem animi contra tyrannos. Heb. x. ⁊ contra queꝗ mundi aduersa vel prospera. Sapientiam spiritualem. contra mundi sapientes/⁊ legisperitos/⁊ demonum fallacias. j. ad Cor. ij. ¶ X Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apostolicum: intelligitur ⁊ alia eius cōditio: scilicet firmitas. Ipsi enim apostoli/qui sunt ecclesie duces ⁊ principes: ipsi sunt eius patroni ⁊ intercessores: custodes ⁊ defensores: ipsi ⁊ fundamenta. vt dictum est. Et ideo firmum ⁊ forte et bene fundatum est ecclesie regnum: qd talibus gubernaculis regitur: talibus fundamentis innititur; talibus patronis protegitur.

¶ Y Illud autem non est omittendum ꝙ licet ab omnibus apostolis ecclesia denominetur apostolica: specialiter tamen a vertice apostolorum Petro scilicet: quia etsi fundata sit supra omnes apostolos: tamen precipue supra Petrum: qui post christum. immo ⁊ vice christi est ecclesie caput ⁊ fundamentum. xxij. dist. ca. ij. xix. distin. ita dominus. ⁊ xxj. dist. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur. vnde Mat. xvj. ei a christo dictum est. Tu es Petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meā. id est super te. vt Augu. exponit sm vnū modum. licet aliter exponatur super hanc petram: id est super hunc quem confessus es. [Tu es Petrus et sup hāc pe. edi.] Hanc expositionem innuit Leo papa in preal. cap. ita ⁊ Nicolaus. extra de elec. fundamenta. li. vj. quia petra erat christus. j. Cor. x. de conse. dist. ij. re vera. Uel super hāc fidem ⁊ confessionem quam de me fecisti. Et in quodam sermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractās verbum predictum/Petrum itaꝗ fundamentū ecclesie dominus nominauit: et ideo digne hoc fundamentū colit ecclesia/supra quod ecclesiastici edificij altitudo consurgit. Item Aug. de verbis domini sermone septimo. Hoc nomen Petrus a domino impositum est. ⁊ hoc in ea figura vt figuraret ecclesiam. quia enim christus petra: petrus populus christianus vocatur. Tu es (inquit) petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meam: quam confessus es: ⁊ quā cognouisti: dicens. Tu es christus filius dei viui. id est super meipsum filium edificabo te: non me super te. Item glos. super predicto loco Matth. xvj. Tu es petrus. Non dico vocaberis. sed tu es Petrus ob fortitudinem fidei: ⁊ confessionis constantiā. Et ibi. ego dico tibi. glos. qui credis in me. Et ibi. hanc petram. glos. interli. christum quem credis. Item glos. ibi. Tu es petrus. a me petra. ita tamen vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu super me ordinabis lapides mūdos. ⁊ insuper omnia abijcies leprosos. Et ibi. Et tibi dabo claues. i. tribuam presentis iudicij potestatem regni ecclesie. Itē glos. ⁊ tibi. vt omnibus constaret ꝙ absꝗ ea confessione ac fide petri/nullus regnum celorum posset intrare. Item alia glos. qui pre ceteris confessus est: illi pre ceteris donantur claues. [Petri claues.] Claues sunt discernendi scientia: ⁊ potentia. xx. distin. §. j. quia dignos recipere: ⁊ indignos debet excludere a regno. Unde subdit. Et quodcūꝗ ligaueris: id est quem in peccatis persistentem/eternis penis adiudicaueris: vel quem humilem ⁊ vere penitentem/absolueris: sic et erit in celis. ¶ Item ibi glos. alia interlinearis. Quecumꝗ indignū remissione iudicaueris/dum viuit: apud deum indignus iudicabitur. ⁊ quemcūꝗ soluendum iudicaueris/dum viuit: remissionem peccatorum consequetur a deo. Item ibi glos. Hiero. Et quemcūꝗ ⁊c. habent quidem eādem iudiciariam potestatem alij apostoli: quibus post resurrectionem ait Joan. vlti. Accipite spiritumsanctum: quorum remiseritis ⁊c. Habet etiam omnis ecclesia in presbyteris et episcopis. sed ideo Petrus eam specialiter accepit: vt omnes intelligant ꝙ quicumꝗ ab vnitate fidei ⁊ societate eius se separauerit: nec a peccatis solui/nec celū potest ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes/aliquid sibi adsumunt de supercilio pharisaeorum: vt dānare innoxios: vel soluere noxios se putent. quum apud deum non sententia sacerdotum/sed reorum vita queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico/ostēdere se sacerdotibus iubentur leprosi: quos illi non faciunt leprosos: sed discernunt qui mundi vel immundi sint. xj. q. iij. quomodo ita. ⁊ de ista materia. xj. q. iij. §. de his inquam. cum oibus duodecim capitulis vsꝗ ad. §. hoc etiam. ⁊ ab illo. §. vsꝗ ad §. ex his. ¶ Item predicto loco. et porte inferi ⁊c. De his portis supra eodem articulo. §. j. vt. de fortitudine. Porte inferi sunt peccata mine blanditie hereses quibus infirmi ruunt in mortem: qui non vere supra petram/sed super arenam domum professionis sue credendi sunt edi

ficauisse.i.non simplici ⁊ vera intentione christum sequi: sed ob terrenam quālibet causam habitum pretendisse.q̄ enim in intimo cordis amore fidē christi percipit: quicq̄d ingruit/facile vincit. Item supra pre.locum Matth.xvi. Quem dicunt homines esse filium hominis? subiecit. Vos autē quē me esse dicitis? Hiero. Quasi diceret illis/quia hoīes sunt/humana opinātibus: vos q̄ dij estis quē me esse existimatis? Rabanus. Non aūt quasi nesciēs sententiā de se discipuloꝝ vel extraneorū/inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiāt interrogat: vt confessionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo q̄d alij de se sentiant interrogat seu inquirit: vt expositis primo sentētijs errantiū: discipuli probarentur veritatē sue confessionis non de opinione vulgata sed de ipso percepisse dominice reuelationis arcano. ¶ Item Chrys. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat: oēs respondent. sed oībus discipulis interrogatis: Petrus tamq̄ os apostolorum ⁊ caput/pro omnibus respondet. Unde sequit. Respondēs Simon Petrus. dixit. Tu es christus fili⁹ dei viui. Orig. Denegauit quidē Petrus aliquē eorū esse iesum/quē arbitrantur iudei. Confessus est aūt. Tu es christus. qd̄ nesciebant iudei. sed etiā (quod maius est) filius dei viui. q̄ et per prophetas dixerat. Viuo ego dicit dn̄s. Et ideo dicebatur viuus secundū supereminentiam qua supereminet oībus habentibus vitā: quoniā solus habet immortalitatem.i.ad Timo.ij. Et est fons vite. quod proprie dicitur deus pater. Vita aūt est quasi de fonte procedēs. qui dixit Jo.xiiij. Ego sum vita ⁊c. Unde Joā.i. Quod factū est in ipso/vita erat: ⁊ vita erat lux hominū: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eū non cōprehenderūt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Joānes. hic venit in testimoniū: vt testimonium perhiberet de lumine: vt om̄es crederent per illum. Non erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. In mundo erat: ⁊ mūdus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria venit: et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: ijs qui credūt in nomine eius. Qui nō ex sanguinibus/neq̄ ex volūtate carnis/neq̄ ex voluntate viri/sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū est: ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius: gloriā quasi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. ¶ Hiero. Etiam deū viuum appellat ad cōparationem eorū deorum/qui putantur dij: sed mortui sunt. Saturnū dico: Jouē: Venerem: Herculem: ⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarius. Est autē hec vera ⁊ inuiolabilis fides. ex deo deum filiū perfectū fuisse: cui fit ex eternitate parētis eternitas. Hunc igit̄ assumpsisse corpus: ⁊ hominē factum esse: perfecta cōfessione cognouit. Complexus est igitur omnia/q̄ ⁊ virū ⁊ nomen expressit: in quo summa virtutū est. ¶ Rabanus. Mira autem distinctione factū est/vt dn̄s ipse humilitatem assumpte humanitatis profiteatur: vocās se filiū hominis. quū dixerit ibi. Quem dicūt homines esse filiū hominis? discipulus vero Petrus excellentiā diuine eternitatis ostendit. Hilarius. Dignū autem cōfessio Petri premiū consecuta est: quia dei filiū in homine vidisset. Unde sequitur. Respondens autē Jesus dixit ei. Beat⁹ es Simon bariona: quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meus: qui est in celis. ¶ Hiero. Reddit enim christus apostolo vicem pro testimonio de se. Petrus dixerat. Tu es christus fili⁹ dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon bariona. quare? quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis: sed reuelauit pater. qd̄ caro ⁊ sanguis reuelare non potuit: spūssancti gratia reuelatū est. Ergo ex confessione sortitur vocabulum. ꝙ reuelationē ex spiritusancto habebat. cuius ⁊ filius appellandus fit. Siquidem bariona in lingua nostra sonat filius colūbe: id est spiritussancti. ¶ Chrys. Vanum autē esset. Jo.i. Tu es filius iohanna. nisi vt ostendat/quoniā ita naturaliter est christus filius dei: sicut Petrus fili⁹ iohanna: eiusdem substantie cum eo qui genuit. ¶ Hiero. Illud autē quod ait. quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi. apostolice narrationi cōpara: in qua ait. ad Gal.i. Cōtinuo non acquieui carni ⁊ sanguini: neq̄ veni hierosolymā ad antecessores meos apostolos: sed abij in arabiā: ⁊ iterū reuersus sum damascū. Deinde post ānos tres veni hierosolymā videre Petrū. ⁊ mansi apud eū dieb⁹ q̄ndecim. aliū aūt apostolorū vidi neminē. nisi Jacobū fratrē dn̄i. Que autem scribo vobis/ecce corā deo quia nō mentior. Deinde veni in partes Syrie ⁊ Cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesijs iudee que erant in christo. tantum autē auditum habebant: quoniā qui persequebatur nos aliquādo: nunc euāgelizat fidem: quam aliquando expugnabat: ⁊ in me clarificabāt deum. Carnem ibi ⁊ sanguinem iudeos signans. vt hic quoq̄ sub alio sensu demōstretur/ꝙ ei nō per doctrinā phariseorum: sed per dei gratiā: christus dei fili⁹ reuelatus fit ⁊c. ¶ Hilarius. Vel aliter beatus Petrus hic vltra humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est: nō id qd̄ ex carne ⁊ sanguine est contuens: sed dei filiū celestis patris reuelatione cōspiciens: dignusq̄ iudicat⁹ est/vt primus agnosceret ꝙ diuinitas esset in christo. ¶ Item super predicto verbo. Filius dei viui. Chrys. Nimirū autem si non cōfessus esset Petrus christū proprie ex patre natum: non esset hoc reuelationis opus. nec existimare christū vnum ex multis filijs adoptiuis: beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi q̄ erāt in naui dixerunt. Vere fili⁹ dei es. Et quū transfretassent: venerunt in terram genesar. ⁊ quū cognouissent eum viri loci illius: miserunt in vniuersam regionem illā: ⁊ obtulerunt ei omnes male habētes. ⁊ rogabant eū vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicūq̄ tetigerunt: salui facti sunt. Matth.xiiij. sed ⁊ Nathanael Joā.i. dixit. Rabi tu es fili⁹ dei. Non tamen beati dicti sunt. quia non talem confessionem qualem Petrus. Sed vnū ex multis eum existimabant: non vere dei filium: vel etsi precipuum quidē pre multis: non tamen ex substantia patris. Vides autem qualiter ⁊ filiū reuelat pater: ⁊ patrem filius. non enim ab alio est dicere filium q̄ a patre: nec ab alio patrē q̄ a filio. Matth.xi. Et nemo nouit filium: nisi pater. neq̄ patrem quis nouit: nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Venite ad me om̄es qui laboratis ⁊ onerati estis: ego reficiam vos. tollite iugum meū super vos: ⁊ discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē animabus vestris. Jugū enim meum suaue est: ⁊ onus meū leue ⁊c. Quare ⁊ hinc manifestum est/ꝙ filius est cōsubstantialis ⁊ coadorandus patri. ¶ Ostendit autem christus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confessus. vnde ⁊ subdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus: ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiā meam. id est in hac fide ⁊ confessione ecclesiam meam. Hinc dicit iam multos credituros quod Petr⁹ confessus fuerat: ⁊ erigit eius sensum: ⁊ pastorem ipsum facit. Adde hic quod scripsi de Petro ⁊ eius prerogatiua supra.liiij. ⁊.lv. articulis. ¶ Vere igitur est ecclesie regnum gloriose magnificum: et magnifice gloriosum. Quod ⁊ vnum/⁊ catholicū/sanctum/⁊ apostolicum/rectissime nuncupatur ⁊c.

¶ Articulus.lxiiij. A

HAbuit insuper regnum ecclesie triplicem statū. ¶ Primo in lege nature: i quo nullū signum distinctiuū fidelium ab infidelibus habuit: licet habuit primitias/oblationes/decimas/⁊ sacrificia de munerib⁹ et oblationibus. Geñ.iiij.xiiij.q.v.scriptum. de sacrificijs. Geñ.viij.⁊.xiiij. de conse.dist.iiij. quod apud. de decimis. Geñ.xxviij.⁊.xiiij. ¶ Secundo habuit statum in tempore legis scripte: in quo habuit circūcisionem datam ipsi Abrae. Genes.xvij. de cōsecra.distin.iiij. quod apud nos. per quam distinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. ¶ Habuit etiam statum in lege vel tempore

Marginalia: petr⁹ os aploꝝ. — Viu⁹ cur d̄r deus. — Triplex ecclesie status.

gratie:in quo habuit baptismū ⁊ alia sacramēta. vt p:e.c. qđ apud. ⁊ ex de bap.maio:es.in q̄bus confertur grā ⁊ re missio pctō:ꝝ.j.q.j.multi.⁊.c.q̄cq̄d.ex in clemē.de sū.catho. sacrosancte.§.fi. Sacrificia aūt legis nature ⁊ legis scri pte iustificabāt ratione fidei:cui⁹ ꝓfessio in illis fiebat.vt p:e.c.qđ apud. ¶ Habuit ergo eccl'ia initiū ab ipso Abel post Adā:in quo p:imo cepit ecclesia.vt.s.in pncipio ꝓba ui.xxxvj.ar.⁊ hic adde qđ ibi notaui:sicut ch:istus innuit

Initiū ecclesie. Mat.xxiij.vt veniat sup vos(inquit)ōis sanguis iustus qui effusus est super terrā a sanguine Abel iusti.⁊ Luc.xj. ibi.a sanguine Abel ⁊c.ad Heb.xij.⁊.j.Joā.iij. ⁊ apl's ad Heb.xj.sic ait.Fide.plurimā hostiā Abel q̄ Cayn obtulit deo:per quā testimoniū consecutus est esse iustus:testimo niū perhibente munerib⁹eius deo:⁊ per illā defunct⁹ ad/ huc loquit᷑.⁊ o:dinate descēdens apl's per notabiles san/ ctos sc₃ Enoch:Noe:Ab:aam:Saram:Isaac:Jacob:Jo seph:Moysen:filios israel in Exo.xiiij.qui trāsierunt ma re rub:ū:ad quo:ū fidē muri hiericho co:ruerūt.in Josue vj.Raab meretricē:Gedeō:Barach:Samson:Jepte:Da uid:Samuel:narrat ꝟtutes ecclesie:⁊ passiones quas su stinuit a pncipio mūdi vsq₃ ad ch:istū:qui est lapis angu/ laris.Ps.cxvij.Innuēs fidem patrū veteris testamenti/ cū fide patrū noui testamēti:cōcludens in.xij.ca.ad Heb. Ideoq₃ ⁊ nos tantā habētes nobis impositā nubē testiū/ deponētes omne pōdus ⁊ circūdans nos pctm̄ per patiē tiam curramus ad ꝓpositū nobis certamē:aspiciētes in autho:ē fidei ⁊ cōsummato:ē iesum.Eadē ergo fides fuit ⁊ est in ecclesia ab Abel vsq₃ ad vltimū iustū/q̄ erit in fine mūdi:q: idem est creditū.vn̄ ⁊ Paulus enumeratis mul/ tis sanctis testamenti veteris ad Heb.xj.in fine sic ait.Et hi oēs testimonio fidei ꝓbati/nō acceperūt rep:omissio/ nē:deo ꝓ nobis melius aliq̄d p:ouidēte:vt nō sine nobis cōsummarētur.Et Judas in canonica.j.ca.Qm̄ iesus po pulū de terra egypti saluās/secūdo eos q̄ non crediderūt perdidit.Sed quantū ad mysteriū incarnatiōis ⁊ nostre redēptionis/patres q̄ p:ecesserunt aduentū ch:isti in car ne credebāt futurū.nos aūt credimus esse factū.⁊ ꝓpter hoc dicit apl's in autho:em fidei/quantū ad illos qui sunt in nouo testamēto:quātum ꝟo ad illos q̄ fuerūt in veteri testamēto/dicit cōsummato:ē iesum:q̄ consummauit oēs figuras veteris testamēti/adimplēdo veritatē in semetip so. ¶ Erat em̄ status testamēti veteris habens vmb:ā fu turo:ū bono:ū:non ipsam imaginē rerū.i. veritatem.j.ad Co:.x.ibi.patres nostri sub nube fuerūt.de cōse.di.ij.re ve ra.ꝓpter hoc Joā.xix.dicit᷑:cōsummatū est.i.oīa figuralia ⁊ ꝓphetica sunt verificata:⁊ eo:ū veritas ꝑ me adimple/ ta. Vn̄ super ꝟbo p:edicto/cōsummatū est.Aug.Quid/ nisi qđ ꝓphetia tāto ante p:edixerat:Itē glos.ibi.oīa que opo:tebat fieri ante q̄ acciperet acetū:⁊ traderet spiritū. vt etiā hec scriptura cōsummaret᷑.In siti mea potauerūt me aceto.ps̄.lxxxvj.Unde ⁊ ipse d᷑:lapis angularis Mat.

Lapis angularis. xxj.ibi.lapidem quē rep:obauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli.Ubi Ch:ys.Lapidem aūt Ch:istū vocat. edificato:es aūt docto:es iudeo:ꝝ:qui ch:istū rep:obaue/ rūt/dicentes.Hic non est a deo.Item ibi Rabanus.Sed illis nolētibus idē lapis caput anguli firmauit.Eph.ij.q: de vtroq₃ populo quotquot ipse voluit sua fide cōiunxit. Item Hilarius.est em̄ caput anguli factus:q: est inter le/ gem atq₃ gētes lateris vtriusq₃ coniunctio ⁊.j.Pet.ij.ibi. Ad quē accedētes lapidem viuū ⁊c.⁊ ibi etiā.Ecce ponā in syon lapidē summū angularē electū p:eciosum.⁊ Eph. ij.Ipse em̄ est pax nostra:qui fecit vtraq₃ vnum.⁊ ibi post. Ipso summo angulari lapide ch:isto iesu.Oīa em̄ opera patrū veteris testamēti que ex fide ꝓcedebāt:figura erāt. sicut d᷑.j.ad Co:.x.Omnia in figura cōtingebant illis.⁊ Osee.xij.d᷑.In manibus ꝓphetarū assimilatus sum.i.in

Caput ecclesie christus. operibus ⁊ verbis figuratiuis exp:essus. ¶ B Dicitur etiā ipse ch:istus caput ecclesie q̄ incepit ab Abel iusto:vt dictū est:vsq₃ ad vltimū iustū:qui erit in fine mundi. sicut dicit᷑ ad Col.j.Omnia per ipsum/⁊ in ipso creata sunt:et ipse est ante oēs:⁊ oīa in ipo constant:⁊ ipse est caput co:/ po:is ecclesie.dicit glos.Quum ecclesia ab Abel ceperit: qm̄ est ch:istus caput eo:ū qui tūc fuerunt:bene:quia ipse p:incipiū ecclesie est ꝑm diuinitatē.i.fundato: ecclesie.q: oēs iustos qui ab Abel vsq₃ ad vltimū iustū generantur: virtute diuinitatis ⁊ misericordie sue dono illuminauit. ¶ Scd̄m etiam humanitatē etiā pōt dici p:incipiū eccle/ sie:q: super fidē humanitatis ei⁹ fundata est ecclesia.Et bene ipse est caput ⁊ p:incipiū.i.recto: ⁊ fundato::q: ipse est p:imogenit⁹ ex mo:tuis.i.p:imus mo:tuus ab immo:/ talitate resurgēs.sicut etiā exponitur p:imogenitus mo: tuo:ū.Apoc.j.sicut em̄ natus est ante oīa de deo:vt omia crearet:sic iterū de virgine nat⁹ est homo:q̄ p:imo a mo:/ tuis resurrexit:vt oīa q̄ creauerat/restauraret.vt sit semꝑ p:imus ⁊ p:inceps.Vn̄ subdit ibi apl's Col.j. Ut per hoc sit in oibus tam p:io:ibus q̄ sequentibus tenēs p:imatū id est dominiū:q: pōt alios suscitare.Caput est etiam ipse ch:istus;q: vna ꝑsona est de⁹⁊ homo:sc₃ dn̄s iesus ch:ist⁹. xxiij.di.qui eps̄.ex de sum.trini.c.j.ex de hereti.cū ch:istus. Omnia etiā sacramēta in patrū antiquo:ꝝ operibus figu rata sunt.Vn̄.j.ad Co:.x.Et oēs mare transierūt:⁊ omes in moyse baptizati sunt ⁊ in nube ⁊ in mari ⁊c.de cōse.di. ij.re vera.⁊ melius de cōse.di.iiij.nec quēq̄.futuram vero glo:ificationē in futura resurrectione ipsi patres veteris testamēti expectauerūt:⁊ nos expectamus. Job dicente Job.xix. Credo q̄ redēpto: meus viuit.⁊ Heb.xj. Deo ꝓ nobis melius aliq̄d p:ouidēte vt nō sine nobis cōsumma rent᷑.Ex dictis cōcludi pōt q̄ qui ecclesiā negaret nō esse vnā ab ipso Abel vsq₃ ad vltimū iustū/qui erit in fine mū/ di:cōsequenter negaret ch:istū nō esse caput ecclesie: nec esse lapidē angularē:q̄ fecit vtraq₃ vnū.⁊ impinget in ar/ ticulū fidei/Unā sanctā catholicam ⁊ apostolicā ecclesiā. Sic em̄ nos docuit dn̄s noster iesus ch:istus ⁊ sancti apl'i ⁊ docto:es.Si ergo ponamus initiū regni a dn̄o iesu ch:i sto/q̄ est rex regū:⁊ dn̄s dominantiū:⁊ princeps regū ter/ re.Apoc.j.xvij.⁊.xix.ca.⁊.j.ad Tim.vj.quē suis tēpo:ibus ostendet dn̄s:⁊ solus potens:rex regū:⁊ dn̄s dn̄antiū ⁊c. sicut ipse est ante ecclesiā:⁊ caput ⁊ fundamentū ecclesie: ita ⁊ regnū eius est ante ecclesiā:⁊ ipsa ecclesia regnū ei⁹: ⁊ ab eo omne regnū ⁊ potestas. P:ouer.viij. ꝑ me reges regnant.xxiij.q.iij.quesitum.⁊ Dan.iiij.ibi.Donec cogno scant viuentes qm̄ dominatur excelsus in regno hoim̄:et cuicūq₃ voluerit dabit illud:⁊ humillimū hoiem cōstituet super illud.Et q: persona ch:isti vna est in duab⁹naturis: qđ in scripturis legit᷑ de ꝑsona filij dei/totū vere asseritur de ipso deo ⁊ hoie.Vn̄ Joā.viij. Ante q̄ Abraā fieret ego sum. ¶ C Et q̄ ecclesia patrū antiquo:ū ⁊ ista vna sit:⁊ vnū caput eius ch:ist⁹.facit qđ dicit Pe. Act.xv.ibi. Sed per gratiā dn̄i nostri iesu ch:isti credimus saluari: quēad/ modū ⁊ illi.p:emiserat em̄.nunc ergo q̄d tentatis deū im ponere iugum super ceruicē discipulo:ꝝ qđ neq₃ nos neq₃ patres nostri po:tare potuim⁹. ¶ D De regno terreno si loquimur:⁊ qn̄ habuit o:tū: dicim⁹ ꝑm histo:iographos q̄ ab Abel vsq₃ ad diluuiū/fuerunt cōpleti mille q̄ngenti centū quinquaginta sex anni:in q̄bus null⁹ homo habuit dominiū super hoies.xxxv.dist.sexto. Nisi vir super vxo:ē p:op:iā.xxxiij.q.ij.placuit.⁊.q.v.satis. xxiij.q.iiij. duo ista. quāq̄ etiam tūc potētes a seculo viri famosi dicerētur: vt dicit᷑ Gen.vj.tamen nullus legit᷑ regnasse. ¶ E Regnū vero hoim̄ incepit sicut.s.dixi post pn̄.istius operis.xxxvj. ar.⁊.xlj.ꝟ.post diluuiū.a Neroth:q̄ fuit de genere Canaā qui fuit addictus seruituti.Gen.ix.maledict⁹ puer canaā: seruus seruo:ꝝ erat fratribus suis.xxxv.di. sexto.j.q.iiij.§. his ita.ꝟ.itē cham.cui⁹ nepos fuit Nemroth. ipse em̄ fuit interfecto: hoim̄ ⁊ opp:esso:.⁊ per istū modū fecit se regē Gen.x.Unde dicit᷑ ibi q̄ erat robustus venato: co:ā dn̄o. glos.i.interfecto: ⁊ opp:esso: ⁊ extincto:/quos allexit ad edificandā turrim:vt cōtra deū constitueretur.vj.di. §.fi. ¶ Qui Nemroth ꝑm Josephū noua regni cupiditate ty rannidē exercuit:⁊ fuit autho: edificāde turris q̄ tāgeret celum.

Regni tpalis et ordinum.

celum.Gen̄.x.Fuit autē principiū regni eius Babylon et
Arach: ⁊ Archar: ⁊ Chalāne i terra Sennaar.vt prealle.c.
x.d.De terra illa egressus est Assur: et edificauit Niniuē:
et Chale: que est ciuitas magna: vt dicit ibi. Et ita regna
mūdi inceperūt a Babylonia et Niniue/p oppressiones
hoim ⁊ violētias: et sic profecerūt regna in terra: sicut ap-
paret tpe Abrae. Gen̄.xiiij.vbi d. Factū est aūt in illo tem
pore: vt Amraphel rex Sēnaar ⁊c. vbi apparet ꝙ qui po-
tētior erat viribus: ⁊ alios poterat opprimere: eis dn̄aba
tur. ¶ Ab his aūt ortū habuit idololatria. sicut habetur
Sap.xiiij.Deinde interueniēte tpe: cōualescēte iniqua cō
suetudine: hic error: tāq̄ lex custoditus est: ⁊ tyrannorum ipe
rio colebātur figmēta ⁊c. ⁊ ifra.qm̄ aut affectui aut regib⁹
deseruiētes hoies/incōmunicabile nomē lapidibus et li-
Sordi- gnis imposuerūt ⁊c. vnde recte cōsiderātibus/oia regna
da regni magna mūdi profecerūt in dominiū: p oppressiones/vio
tempora lētias/⁊ inuasiones aliorum. Sic em̄ regnū Chaldeorum et
lis initia. Assyriorum profecit in monarchiā. Sic regnum Medorum et
Persarū per viā bellicā profecit in monarchiā.sicut appa
ret Judith.j.⁊.ij.c. Sic etiā regnū Grecorum in Alexādro.j.
Machab.j. ¶ Similiter via bellica/occisione multarum
gentiū et oppressione/profecit monarchia Romanorum.vt
habet.j.Machab.viij.per totū.Et quādiu non regnauit
inter eos ambitio: pfecerunt.vt habet ibi. Et qn̄ ambitio
dominādi succreuit inter eos: habuerūt bella ciuilia. Un-
de ⁊ regnū Romanorum a latrūculis cōgregatis incepit.vt
narrat eorum historia. Sic etiā pfecerunt regna Ptolemeo
rum: Syrorum et Egyptiorum.j. Machab. Deus aūt oipotēs
qui malas hoim volūtates ⁊ demonū conuertit in bonū.
sm Aug.vt.s.dixi.xxxvj.arti.ver.et si dicatur.oia regna or
dinauit ad profectū virtutū: et exterminationē vitiorū: q:
humanū genus erat per idololatriā deformatū. sicut dici
tur Sap.xiiij. Initiū em̄ fornicationis.i.oim vitiorum/est
exquisitio idolorum: et adinuētio illorum/corruptio vite est. et
infra. Infandorum enim idolorum cultus ois mali causa est/et
initiū ⁊ finis. Or aūt in correctionē vitiorum ⁊ laudē bonorum
regna ⁊ dn̄ia sint a deo instituta: patet.j. Pet.ij. Subiecti
estote.ex de maio.⁊ obe.solite. omni humane creature p-
pter deū: siue regi quasi precellēti: siue ducibus tāq̄ ab eo
missis ad vindictā malefactorum/laudē vero bonorum. Unde
et per malos de⁹ punit malos. Esa.x. Ue assur. Uirga fu-
roris mei ⁊ baculus ipe est. In manu ei⁹ indignatio mea.
xxiij.q.v.§.hinc notandū.⁊ Roma.xiij. Ois aia potestati
bus sublimioribus subdita sit: nō est potestas nisi a deo:
que aūt sunt a deo: ordinata sunt. ex de censi.ois aia. xxiij.
q.j.quid culpat.xxij.q.ij. mouet te. vltra mediū.ibi. Sicut
Joseph qui per Pharaonē iurando hoc in eo veneratus
est qd dei iudicio posit⁹ erat in infimis (vl's Mēphis/sm
glos.que erat caput regni) Un̄ apl's. Ois potestas a dn̄o
deo est. Ité xps Pilato. Nō haberes potestatē aduersum
me vllā: nisi tibi datū esset desuper. Joā.xix. Unde ipsi re-
ges mūdi nō sequētes diuinā ordinationē: sed libidinem
dominādi ɔtra deū: ⁊ fideles suos cōflauerūt vires suas.
sicut patz.s.in Nemroth ⁊ alijs: et post in Pharaone/qui
afflixit populū dei: et seruituti subiecit. sicut patet Exo.ij.
et.iij.⁊ in seq.c.⁊.xxiij.q.iiij.nabuchodonosor.immo ad tā
tam deuenit insaniā Pharao: vt diceret Exo.v. Quis est
dn̄s: vt audiā vocem eius: et dimittā israel: nescio dn̄m: et
israel nō dimittā.et tandē ppter eius superbiā perijt cum
suo exercitu in mari rubro: put patet in Exo. vsq ad.xiiij.
c.⁊ postea hāc eius superbiā sequētes/ausi sunt dicere sic-
ut dicit Ezechiel.xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egypti
draco magne/qui cubas in medio fluminū tuorum: et dicis/
meus est fluuius: et ego feci memetipm. ¶ Pharao autē
fuit nomē oim regū egypti ante Alexādrū. Sed post mor
tem Alexandri egyptus cepit habere reges Ptolemeos:
sicut dicit Aug.lib.iiij.de ciui.dei. ¶ Similiter successores
regū Assyriorum in tantā excreuerūt superbiā cōtra deum et
eius populū: vt eēnt ausi dicere sicut d. Esa.xxxvj. Quis
est ex oibus dijs terrarū q eruerit terrā suā de manu mea:
vt eruat dn̄s hierl'm de manu mea? Et post. Cui exprobra
sti: et quē blasphemasti: et sup quē exaltasti vocē tuam? ⁊c.
¶ Similiter reges Chaldeorum eleuauerūt cor suū contra
deū in superbia.sicut ptz in Nabuchodonosor Dan̄.quasi
per totū.maxime.c.iiij.qui punitus est donec cognouit po
testatē ois regni esse a deo. vt palleg.c.nabuchodonosor.
xxiij.q.iiij.⁊.c.quādo.⁊.xi.q.iij.imperatores.de peni.dist.j.
§. ex his itaq. vltra mediū.ver. nabuchodonosor. De eo
etiā ⁊ de supbia eius Judith.iij.iiij.⁊.v.c. Patet etiam in
lib.Machab.j.⁊.ij.quō illi qui erāt de posteritate Alexā-
dri/et deū cōtēpserunt: et eius populū psecuti sunt: ⁊ fidē
dei exterminare voluerūt: ⁊ se deo adequare voluerūt. si-
cut Antiochus ⁊ alij. Hoc autē certū ⁊ regulare est/ꝙ oia
regna paganorum idololatriā nutriuerūt: ⁊ fidem dei impu
gnauerūt.et hoc etiā fuit in imperio Romano vsq ad tē-
pora Cōstantini magni. Et multi etiā imperatorum post con
uersionē fuerunt fautores hereticorum: ⁊ pmotores: fidei et
ecclesie impugnatores. Et hec de regnis gentiliū perscri-
pta sufficiant.
¶ F

Nter reges aūt catholicos prim⁹ fuit Mel- Regum
chisedech.sicut.s.nota.in ar.xxxvj.ver.istius catholi-
ergo. rex Salem tpe Abraam. de quo Gen̄. corum pmi.
xiiij.⁊ Heb.vij.in quibus d: ꝙ etiā fuit sacer
dos. ¶ G Et sic primus rex catholicus sa
cerdos fuit: q credit fuisse Sem: q fuit primogenit⁹ Noe:
supuixit autē Melchisedech Abrae. xxxv.annis. Deinde
fuit Job de cui⁹ pfectione habet lib. Job.p totū. Et ꝙ fue
rit rex hr̄ Job.xxix. Cumq sederē tāq̄ rex ⁊c. Or fuerit sa
cerdos habet Job.j.ibi. Consurgēsq diluculo/offerebat
holocausta.⁊ Job.xlij. Job aūt seruus me⁹ orabit pro vo
bis ⁊c. Et postmodū in populo israel liberato de seruitu-
te egyptiaca/fuerunt reges post Saul primū regē/fere p
cccclxxij. annos. Ex quib⁹ tres boni.vnde Eccl'i.xlix. Pre-
ter dauid et Ezechiā et Josiam/oēs reges pctm̄ commise
rūt.s. vel ꝙ fuerūt idololatre: vel fautores idololatrarū.
Fuit igit ecclesia sine regib⁹ catholicis/exceptis trib⁹ pre-
dictis/postq̄ filij israel exiuerūt de egypto fere p.ccccxvij.
annos. Antea peregrinati sunt fideles ab initio mūdi in
mūdo isto/aliqn̄ oppssi sub ipis regib⁹ p duo milia.cccliij.
annos. ¶ H Post exitū autē filiorum isrl' de egypto rexe-
rūt sacerdotes populū: sicut apparet in Moyse ⁊ Aaron
vsq ad Samuel.vt colligit ex libris Exo. Leuit. Numeri.
Deutero.⁊ Judicū.⁊.j.lib.Reg.vsq ad.iiij.c. Postmodū
sicut patz in preall.c.iiij.popul⁹ dei aspernātes regnū Sa
muel/petierūt sibi regē dari.sicut habetur.j. Reg viij. de
quo fuit dn̄s indignatus.vt ibi habet.vn̄ dedit eis regem
permissiue/nō preceptiue.vt habet Osee.xiij.ibi. Ubi est
rex tu⁹? Maxime nūc saluet te in oib⁹ vrbibus tuis ⁊c. et
sequit. Dabo tibi regē in furore meo ⁊c.viij.q.j.audacter.
Dn̄iū em̄ datū summo sacerdoti ⁊ tpale ⁊ spūale. vt habe
tur in Deutero.xvij.si difficile et ambiguū ⁊c.vbi ponunt
tria genera causarū: criminaliū/ciuiliū/⁊ spūaliū: vt expo
nunt ex q fi.sint legi.per venerabilē.§.rōnib⁹. ¶ Or autē Judicia-
idē iudiciū ⁊ ptās sit ecclesie post aduētū xpi: habet Luc. ria ptās
xxij.ibi. Et q nō habet: vēdat tunicā suā: et emat gladiū.et ecclasti-
sequit. Ecce duo gladij hic. Tractaui de hoc late in supio- corum est.
ribus: maxime in ar.xiij.xxxvij.⁊.lx.vn̄ nō repeto. De pote
state ecclesie ⁊ regno Dan̄.vij. vbi loquēs Daniel de qua-
tuor monarchijs/ait. Et iudiciū sedebit/vt auferat potē-
tia ⁊ cōterat: ⁊ dispereat vsq in finē. Regnū aūt et pote-
stas ⁊ magnitudo regni que est subter oē celū/det popu-
lo sanctorum altissimi: cuius regnū/regnū sempiternū est: et
oēs gētes seruiēt ei/atq obediēt ⁊c. Caput aūt isti⁹ regni
xps est: ⁊ viri ecclesiastici sunt ei⁹ vicarij. Sz quare oēs nō
obediāt vicario dei pcipuo ⁊ alijs: assignat rō quodāmo-
do ab aplo ad Heb. ij. ibi. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius.
In eo em̄ ꝙ oia subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. Nūc
aūt necdū videmus oia subiecta esse: nō ergo mirandū si
nō subijciātur etiā multi vicarijs eius: quum nō subijcian-
tur ipsi regi principali. iuxta illud Jo.xv. Si me persecuti

ſunt: ⁊ vos perſequētur. Et magna rō huius inobediētie eſt vanitas ⁊ ſupbia. iuxta illud Job. xi. Et vanus in ſupbiā erigit: ⁊ quaſi pullū onagri ſe liberū natū putat. et in canonica Jo. iij. c. j. Scripſiſſem forſitan eccleſie: ſʒ is qui amat primatū gerere in eis Diotrepes nō recipit vos ⁊c. xlij. di. §. hinc etiā. Diotrepes interpretat̄ decor insanies. Inter oīa que faciūt inſanire eſt ſupbia. vt habet̄ de Sennacherib. iiij. Reg. xix. Inſaniſti in me: et ſupbia tua aſcēdit in aures meas ⁊c. ¶ Sācti aūt patres quū ipſi eſſent mie miniſtri: vſum gladij tēporalis cōmiſerūt ſecularib⁹, et cōmittūt. Unde quum reges ꝓmouētur ad regis faſtigiū: de manu ꝯſecrātis recipiūt diadema regale/ ſceptrū/ et nudū gladiū. Adde hic quod ſcripſi. s. in. xiij. ⁊ xxxvj. et xxxvij. ar. Un̄ et Hiere. de ſacerdotibus Anathot Hiere. j. et ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. dixit. Jude. ij. Macha. vlti. Accipe ſanctū gladiū munus a deo: in quo deijcies aduerſarios populi mei iſrael. ¶ J Si aūt querat̄ quō ſacerdotes ⁊ leuite in veteri lege poterant iuriſdictionē tpalē habere: quū nihil poſſent poſſidere de tēporalib⁹. vt habet̄ Numeri. xviij. ibi. Dixit dn̄s ad Aaron. In terra eoꝝ nihil poſſidebitis: nec habebitis ptē inter eos ⁊c. ⁊ Deut. xviij. Nō habebūt ſacerdotes et leuite ⁊ oēs qui de eadē tribu ſunt/ partē ⁊ hereditatē cū reliquo iſrael. xij. q. j. §. his ita. Reſpōſio eſt ꝙ etſi nō haberēt poſſeſſiones: habebāt tamē vrbes et oppida ⁊ ſuburbana ad habitandū pro ſe et ſuis pecoribus. vt habet̄ Nume. xxxv. Joſue. xiiij. et. xxi. et preall. §. his ita. ¶ L Sic ⁊ clerici certe approbate regule nō ſubiecti/ ꝓpriū ⁊ iuriſdictionē tēporalē pn̄t habere. xxiij. q. viij. §. ecce. ⁊ §. hinc dat̄ intelligi. xxij. q. iij. per totū. et. xij. q. j. ꝑ totū. ⁊ q. iiij. ꝑ totū. et legit̄ ⁊ not. ex̄ de rap. in archiepatu. in gloſ. vlt. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. clericis. gloſ. ij. eo. ti. ſi eps. li. vj. xcv. di. c. j. in gloſ. j. i fi. ⁊ de appel. romana. §. debet. li. vj. et ex̄ de delic. pue. c. ij. vbi de hoc. ⁊ de maio. ⁊ obe. ſolite. vbi de hoc. in gloſ. nūquid. ¶ L Mautē vna dicat̄ eccleſia ante chriſtū et poſt: faciūt. ff. de leg. j. ꝙ in rerū. ff. de iudi. ꝓponebat̄. ff. de ver. obli. inter ſtipulantē. §. ſacramēta. qd̄ legit̄ ⁊ not. de cōſe. diſt. j. de fabrica. gloſ. hoc intelligit. xvj. di. habes librū. gloſ. nō quod eadē. vij. q. j. deniqꝫ. gloſ. ar. ꝙ idē eſt pp̄ls. ⁊ xxxi. q. ij. lothari⁹. in gloſ. ar. ꝙ idē eſt pp̄ls. ij. q. vj. §. poſt ſecūdā. ⁊ i gloſ. ar. cōtra. ⁊ c. ſi eps. ibi: renouet̄ tamē. ex̄ de iudi. cōſuluit. ex̄ de feu. c. ij. §. fi. xij. diſt. p̄ceptis. in gloſ. ar. ꝙ nō. xxxiiij. q. j. nō ſatis. i gloſ. j. nō de nouo. ex̄ de dona. ꝑ tuas. gloſ. q2 forte.

An leuite q̄d tēporale poſſederint.

¶ Articulus. lxv. A

Ceterū q2 in p̄miſſis late ꝓſecutus ſum quare eccleſia dicatur vna/ ſancta/ catholica/ et ap̄lica. Nūc dicendū eſt de ſchiſmaticis ſe ab iſta ſancta et vna eccleſia ſeparātib⁹. ¶ Et p̄mo ſciēdū eſt q̄d ſit ſchiſma. Scd̄o vnde dicat̄. Tertio qua pena ſchiſmatici feriantur. Quarto q̄d iuris de ordinatiōibus ab eiſdē factis. ¶ Quid ſit ſchiſma. Eſt quidē illicita diſceſſio eoꝝ inter quos vera ⁊ legitima vnitas debet eſſe. Seu illicit⁹ ab vnitate vel vniuerſitate diſceſſus. ſm̄ Hoſ. Vel dic ꝙ ſchiſma eſt illicita diuiſio ꝑ inobediētiā ab vnitate eccl̄ie ſancte. xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. vij. q. j. nouatianus. Ideoqꝫ ſchiſmatici volētes eccleſiā dei ſcindere/ peccāt in fide quoad articulū illū: Credo in ſpiritū ſanctū: et vnā ſanctā catholicā eccleſiā. ad hec. xxiiij. q. j. aduocauit. et. iiij. c. p̄cedē. Sed nō eſt intelligēdū ꝙ ita credat̄ in vnā ſanctā eccleſiā: ſicut in deū. Unde Aug. ad neophitos. et ponit̄ de cōſe. diſt. iiij. prima igit̄. ad fi. ibi: Itē. Qd̄ aūt interrogauimus: credis in ſanctā eccleſiā: et remiſſionē peccatoꝝ: carnis reſurrectionē: non eo modo interrogauim⁹: vt quō in deū creditur/ ſic in eccleſiā ſanctā catholicā: que ꝓpterea ⁊ ſancta et catholica eſt: q2 recte credit in deum. nō ergo diximus vt in eccleſiā quaſi in deū crederetis: ſed intelligite nos dicere ⁊ dixiſſe vt in eccleſia ſancta ⁊ catholica cōuerſantes/ in deū crederetis. Et vnde dicatur certe

Schiſmatiſ diffinitio.

hoc nomen ſchiſma grecum eſt: et dicit̄ a ſciſſura. xxiiij. q. j. ſchiſma. in prin. Quū em̄ fides catholica vna ſit: et vnionē deſignet: q2 chriſtus nō duas: ſed vnā tm̄ eccleſiam ſibi copulauit. xxvj. diſt. acutius. Unde ſm̄ Aug. Uir vni⁹ vxoris eps ſignificat vnitatē ex oībus gētibus collectā/ ⁊ vni viro chriſto ſubditā: hec vnitas diuiſionē nō recipit. xxiiij. q. j. loquit̄. patet ꝙ ſi quis ab hac vnitate recedit: diuiſus eſt: et ſic ſchiſmaticus. xxiiij. q. vij. quēadmodū. Ueſtimētū dn̄i ideo ſciſſum non fuit: ſed de eo ſortiti ſunt: q2 eccleſia ſcindi nō debet: ſed tota in vnitate cōſiſtit. xvj. q. vlti. ſint dn̄i. de hoc no. ex̄ de elec. q2 diligentia. ¶ Differt aūt ſchiſma ab hereſi in p̄ncipio. Nā hereſis in ſui p̄ncipio hʒ peruerſum dogma: qd̄ nō habet ſchiſma. ſed ſi permanet: cadet i hereſim: q2 fingit ſe ab eccleſia recte receſſiſſe: ⁊ ideo cenſetur hereticus. xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. et ſic peccat in illū articulū: Credo in ſpiritū ſanctū: per quē eccleſia ſancta vnit̄. xxiiij. q. j. §. ſi aūt. Vel eſt inter hec duo talis differētia/ qualis inter genus et ſpeciē: q2 omnis hereticus eſt ſchiſmaticus: ſi eſt publicus. ſed nō conuertit̄ niſi ſchiſma durauerit. Vel eſt differētia que inter diſpoſitionē ⁊ habitum. Primo em̄ dicit̄ ſchiſma: ſed quū poſt tp̄s ptinaciter adheſerit ſue ſecte: dicitur hereſis. vt hec no. in preallег. c. inter ſchiſma. ¶ Qua pena ſchiſmatici puniunt̄. Et certe puniūtur a deo et hoībus. Ut em̄ ſcirēt hoīes ꝙ graue/ et ꝙ deteſtabile ſit hoc crimē: oſtēdit dn̄s in Chore Datan ⁊ Abiron: quos terra viuos abſorbuit cū tabernaculis ſuis et vniuerſa ſubſtātia: deſcēderūtqꝫ viui in infernū operti humo. Nume. xvj. Sed et ignis egreſſus a dn̄o interfecit ccl. viros qui offerebāt incēſum. vt ibi dicitur. qui ducēti. l. cum Chore Datan ⁊ Abiron ſchiſma fecerāt cōtra Moyſen: vt in prin. illius. c. cōtinetur. ponit̄ hiſtoria. j. q. j. ſi q̄s inquit. xxiiij. q. j. didicimus. Sed ⁊ exēplo alio oſtēdit. quū em̄ decē tribus ſciſſe eſſent a tribu Juda et Beniamin: et relicto rege ſuo/ aliū ſibi foris cōſtituiſſent: tanta indignatio dn̄i extitit aduerſus illos qui ſchiſma fecerūt: vt etiam quū homo dei ad Hieroboam miſſus eſſet/ qui ei pctā ſua exprobraret: panē apud illos edere/ et aquā bibere vetaret̄: qd̄ quū nō cuſtodiſſet: ⁊ cōtra preceptū dn̄i prādiſſet: ſtatim diuina cēſura ꝑcuſſus eſt: vt inde regrediens impetu ac morſu leonis in itinere necaret̄. iij. Reg. iiij. et. xij. iij. Reg. xiij. vij. q. j. deniqꝫ. ex̄ de elec. licet. Unde nec dubium eſt ſceleratius eſſe delictū/ qd̄ eſt grauius vindicatū. xxiiij. q. j. nō afferam⁹. ¶ Nec obſtat ꝙ alibi d2 hereſim eſſe maximū inter crimina. ar. vj. q. j. quero. xxij. q. j. primū. in prin. et eo ꝙ primū locum tenet in criminibus. xxxij. q. vij. quid in oībus. xxij. q. ij. primū. Nam etſi crimē hereſis maius ſit nouo ſchiſmate: tn̄ ex quo ſchiſma radicatū ⁊ confirmatū fuerit: idem eſt crimen: et vtriqꝫ eſt pena eadē infligenda. xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. de hoc nota. in preall̄. c. nō afferamus. ¶ Ab hoībus etiā puniūtur. nam excōmunicantur. et ſi nō reſipuerint: deponūtur. xxiij. diſt. in noīe. ⁊ ſi aliter nō pn̄t diſtingui: inuocandū cōtra eos eſt brachiū ſeculare. xi. q. j. petimus. ex̄ de offi. ordi. qm̄ in pleriſqꝫ. §. penult. et ſi. et expreſſum de ſchiſmaticis. xxiij. q. v. nō nos. ¶ Itē dicit̄ ꝓprie ſchiſmaticus qui nō recognoſcit poteſtatē romane eccleſie. ex̄ de maio. et obe. ſolite. §. pe. vnde ſi aliter occupet cathedrā ꝙ debeat: puta ſi min⁹ canonice eſt electus: fur eſt ⁊ latro. vij. q. j. nō furem. xxiij. q. iiij. tres perſonas. ex̄ de iure patro. relatū. Etiā ſi de paſtore ſedis ap̄lice queras: etiā ibi multo forti⁹ locū debet habere. ex̄ de elec. licet de vitāda. xxiij. di. in noīe dn̄i. lxxix. diſt. c. j. ⁊ c. ſi quis pecunia. Ideo Octauian⁹ filius Joānis maledicti/ q̄ vocatus fuit Victor: iniuſte cathedrā occupauit. Uixit autē in cathedra vſurpata annis. viij. ⁊ menſibus. vij. huic ſucceſſit Guido: qui ⁊ Paſcalis vocat⁹ fuit: ſed canones hoꝝ facta damnant. ex̄ de ſchiſ. c. j. Octauianus etiā contra papam Alexandrū ſchiſma mouit/ et fouit. vt legitur et no. ex̄ de elec. quia. Reprobus etiam Valdemarus ſchiſmaticus fuit. ex̄ de ſacra. nō iterā. c. a nobis. ¶ Fredericus etiā auus. iij. Frederici depoſiti ab Inno. iiij. cōtra Innoc. iij.

Schiſmatis et hereſeos diſcrimē.

Schiſmaticoꝝ ſupplicia.

Aliquot ſchiſmaticoꝝ nomina.

ſchiſma mouit. Et Otho imꝑator ſimiliter. quē tñ Inno.
idē excōicauit. Fredericus.iiij.contra Grego.ix. ſchiſma fe
cit.et tādē per Inno.iiij. depoſit⁹ fuit in cōcilio Lugduñ.
ex̄ de reg.iur.ad apſice.lib.vi. Philippus de bauaria dux
quōdā gerēs ſe ꝓ imperatore cōtra Ioannē.xxij. dictum.
Iacobus de cathureo ſchiſma fecit: ⁊ Petrū de Coruaria
pſeudo fratrē minorē inthronizauit Rome in ſede beati
Petri. qui tandē Petrus/qui Nicolaū.v. fecerat ſe voca/
ri: ad veniā predicti dñi Ioānis pape venit in Auinione:
reſignās de facto quicqd de facto obtinuerat in ſuo papa
tu: ⁊ ſchiſma abiurās. de hoc ſcripſi.ſ.in.xxxvij.ar.ver.con
tra aūt. ⁊.xxxix.ar.ver.pōt. Deberet igit̄ quilibet ſchiſma/
ticus timere et aīaduertere/ꝙ licet aliqñ nauicula Petri
fluctuet: ſubmergi tñ nō pōt.xxiiij.q.i.nō turbatur. Schiſ/
matici eñ ſemꝑ inter initia feruēt: incremēta vero habere
An vali da ſint q̄ ſchiſma/ tici ſanci uere.
nō pñt.vij.q.i.nouatian⁹. ⁊ no.ſ.xxxix.ar.ſ. ¶ B Quid
iuris de ordinationibus factis a ſchiſmaticis? ſic eſt dicen
dū: ꝙ carēt executione taliter ordinati: ⁊ bñficia eis colla
ta vacāt; q: nō tenet collatio. de hoc.ix.q.i. ordinationes.
et.c.a nobis.vbi de hoc no. ⁊ ex̄ de ſchiſ.c.i. Alienationes
etiā rerū eccleſiaſticarum ab eiſdē facte/irrite ſunt.xij.q.ij.
alienationes. ⁊.c.ſi qua de rebus. Nec eñ talis prelat⁹ re/
gere poteſt. Ideo tpe talis prelati eccleſia dr̄ vacare.ex̄ de
preſcrip.c.i.ſi quis cōtra hoc venit: ordinationib⁹ vel alie/
nationib⁹ innitēs/excōicatus eſt: et ij qui de tenēdo ſchiſ/
mate ſpōte ſacramentū prebuerūt: ſacris ordinibus ⁊ di/
gnitatibus ſuſpēſi manēt.ex̄ de ſchiſ.c.i. ¶ Nedū aūt ordi
natiōes a ſchiſmaticis irrite ſunt facte: immo etſi ab excō/
municatis vel ab ijs qui renūtiauerūt epatui: ij tamē oēs
characterē recipiūt: ſicut etſi ab hereticis ordinati forent:
dūmodo ordines in forma eccleſie cōferantur. vt.i.q.i.§.
opponitur.ver.quis. ⁊.c.ꝙ quidā.xxiiij.q.i.§.his authori
tatib⁹. Et hoc ſiue ſciēter ſiue ignorāter quis recepit. Pro
tāto igit̄ dicūtur irrite/q: executione carēt. vt prealle.c.ꝙ
quidā. Et de hoc.ix.q.i.c.ij. ⁊.iij. ex̄ de eo qui renū.epa.c.ij.
et.i.q.i.dñs declarauit. ⁊ ꝑ Inno.ex̄ de ſchiſ.c.i. ¶ Poteſt
aūt eps diſpēſare cū illis qui ignorāter nō craſſa ignoran
tia ordines ⁊ bñficia a ſchiſmaticis receperūt.l.diſt.vt con
ſtitueret̄.et no.ex̄ de iudi. at ſi clerici.in gloſ.magna. Sec⁹
ſi ſciēter ſm Oſti. et hoc ꝓbatur ex̄ de ordi.ab epi.c.ij. In
epatu aūt ſemꝑ papa diſpēſat: ſiue ſciēter ſiue ignoranter
quis recepit.ex̄ de elec.quia. Sed mirū videt̄ quō ordina/
tus a ſchiſmatico recipiat characterē. Nā depoſitus nō vi
det̄ ꝙ dare poſſit qđ nō habet. Quō ergo dabit ſchiſmati
cus hereticus vel excōicatus characterē contra iura illa?i.
q.vij.daibertū.ex̄ de iur.patro.ꝙ aūt.ex̄ de cōſue.quanto.
in ſi.ff.de offi.ꝓcō.l.iiij. Reſpondeo quātūcūqꝫ deponat̄
vel excōicetur/vel etiā renūtiet dignitati ⁊ ordini: chara/
cteri tñ ordinis epalis ſemel impreſſo renūtiare non pōt.
arg.ff.de offi.preſi.legatus. et de pac.ius agnationis.C.
de pa.po.abdicatio.de cōſe.diſt.iiij.oſtēditur. ⁊.c.quomo
do.ibi.et dñicū characterē foris accipiebat.c.nullus autē.
⁊.c.nō in vobis.i.q.i.ꝙ quidā.xxxij.q.vij.licite.ex̄ de diuor.
quanto.§.ſi vero.ibi. Quia ſacramentū fidei qđ ſemel eſt
admiſſum/nūꝙ̄ amittit̄. ⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.ibi. Chara/
cterē dñicū portatis in ſacramēto qđ accepiſtis. Et loquit̄
ibi Augu.ad Donatū hereticū. ⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū.
ibi. Reſpōdeo q: nō facio iniuriā characteri imperatoris:
quum errorē corrigo deſertoris. ¶ Et ideo cū illo chara/
Chara/ cter ſpiri tualis.
ctere ſemꝑ remanēt alique reliquie ordinis. ſicut dicit̄ de
illo qui cedit actiones.ff.de pecu.quis ergo. et.ff.ꝓ ſocio.
l.ij.et.iij.C.de noua.l.iij. Hec eñ incorporalia talis natu/
re ſunt: ꝙ pñt in aliū trāſferri: et nihilomin⁹ retineri: ſicut
doctor trāſfert ſcientiā in ſcholaſticū: et eā nihilomin⁹ reti
net. Unde nō dat talis ordinans qđ nō habet.ſ.characte/
rem: nō tñ efficacem trāſfert: q: nec efficacē habet: et ideo
quoad executionē neceſſaria eſt diſpēſatio. ex̄ de ſchiſ.c.ij.
q: nudus character trāſfertur; ſed per diſpenſationē calo
rē ſumit: et viuificatur: et ſic electio nuda veſtit̄ per publi/
cationē.ex̄ de elec.publicato. Iſte enim character ſpūalis
eſt et inuiſibilis: et inuiſibiliter a ſpūſancto confertur per
impoſitionē manuū factā iuxta ritū ab apl'is introductū/
ſcꝫ Petro: Iacobo: Ioāne: qñ miſerunt Paulū ⁊ Barna
bam ad predicādū. Act.xiij.lxv.diſt.porro.lxxv.diſt.quod
die.ex̄ de ſacra vnc.c.i.§.i. ⁊ de ſacra.nō ite.c.vlti. ⁊ de bap.
maiores.§.itē queritur.et.§.vlti. ⁊.c.debitū. ¶ C Eſt et Chara/ cter cor/ poreus.
alius character corporeus et viſibilis.ſ. coctura ferri cādē
tis/que furū faciei imprimitur.ex̄ ne cleri.vel mona.ſentē/
tiam.de cri.fal.ad audientiā. ¶ Eſt et alius character cor
poreus: qui ⁊ ſtigma vocat̄: qui fabricēſibus imprimebat̄.
Eſt autē fabricenſis/qui publica arma facit: et in publicis
fabricis/⁊ nō alibi: et dat primicerio qui reponat in publi
cis armamentis. Et eſt ſtigma inſigne quo eoꝝ brachia fi/
gurabātur: cui impreſſum nomē imperatoris erat. Uocat̄
etiā annotatio quidā alius character qui imprimit̄ mani/
bus quorūdā qui vocātur hydrophylati.i. cuſtodes aqua
rū: dicti ab hydor/quod eſt aqua. et inde hydria/vas quo
aqua defertur, Io.ij. et phylare qđ eſt ſeruare vel cuſtodi
re. inde hydrophylati. ⁊ imprimebat̄ nomen imperatoris
in eoꝝ manibus. de his.C.de fabricē.l.ſtigmata.lib.xi.C.
de aqueductu.l.de criminibus.ad ſi. ⁊ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſen
tē.excō.ſi iudex.lib.vi. ⁊.xxxiij.q.ij.hoc ipm. Sed quum iſti
characteres corporei admiſſi ſemel/nūꝙ̄ amittātur: mul/
tominus ſpūalis character impreſſus ī aīa deleri poterit.
vt iurib⁹ preal. ⁊ ar.ex̄ de trāſla.inter corporalia.i.rñ. Per
predicta patet ꝙ ſchiſmaticus eccleſiaſtica ſacramēta cō/
fert. Unde hec ſit fides tua/ꝙ heretici/⁊ ſchiſmatici/excō
municati/ſimoniaci in ordine/depoſiti/ſuſpēſi/ vel inter/
dicti/vera cōferunt ſacramēta: et verū corpus chriſti con/
ficiūt: dūmodo in forma eccleſie conferant.xix.diſt.ſerui.i.
q.i.dñs declarauit.et.c.ꝙ quidā.de conſe.diſt.iiij.quomo/
do. ⁊.c.oſtēditur.c.nullus aūt.c.ab antiqua.c.eccleſia.c.ſa
tis.c.ſiue hereticus. ¶ Ceterū ſi in ijs forma eccleſie non
ſeruetur: nihil agit̄: q: extra eccleſiā.i.extra formā eccleſie
nō eſt locus veri ſacrificij.i.q.i.extra catholicā.de cōſe.diſ.
iiij.hi vero heretici. ⁊.c.ſi reuera. Et tales ordinatiōes ſer
uantium formā eccleſie irrite eſſe dicūtur quoad executio
nē: ſed rate quoad characterē. vt.i.q.i. ſi qui a ſimoniacis.
et ex̄ de ſchiſ.c.i.vt etiā.ſ.dixi.et.i.q.i.qui perfectionē.et.c.
ventū. ⁊.c.ſacramēta.c.ſicut ficti.c.nō ne eſt.xxiiij.q.i.audi/
uimus. et de hoc ꝑ Oſti.in ſumma. ex̄ de tēpo.ordi.§. et a
quo. ¶ Itē ſciendum ꝙ licet ſchiſmatici cuꝫ veſtimentis
ſacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus cōſecratis cele/
brauerint: nō ꝓpter hoc erit bñdictio vel cōſecratio iterā/
da.ex̄ de ſacra.nō iteran.c.ij. ¶ Itē notandum ꝙ eccleſia
ſchiſmatica ex quo cōuerſa eſt ⁊ recōciliata: oīa iura ſua re
cuperare debet.ſ.de elec.q: diligētia.et ex̄ de maio. ⁊ obe.
inter quatuor.in fine.xv.q.vi.iuratos. ⁊.c.nos ſanctorum.
¶ Schiſmaticus aūt volēs redire ad vnitatē eccleſie/ad/
mittit̄: ſed ad mandatū epi ſatiſfacere tenet̄: et debet reci
pi cū manu⁹ impoſitione: vt accipiat ſpm̄ ſctm̄: qui extra ec/
cleſiā nō eſt nec dari pōt.xxiiij.q.i.didicim⁹. ⁊.c.pudēda.et
c.ſchiſma.de cōſe.diſt.iiij.hi de quibus. ⁊.c.ab antiqua.

Ceterū oēs ſchiſmatici/vt dictū eſt/eccleſiā
dei diuidūt: in partē ſe dāt: ⁊ ab eccleſia vni
ca ⁊ catholica recedunt.xxiij.q.iiij.ſi qs a ca
tholica.xxiiij.q.i.aduocauit. Contra ſanctā
dei eccleſiā faciūt cōuenticula: que nō conci
lia ſed cōciliabula ſunt appellāda.xxiiij.q.iij.clericus. Tu
nicam dñi incōſutilem quā milites Pilati nō fuerunt auſi
ſcindere: ſcindūt.xvi.q.vij.ſicut.xxiiij.q.i.qm̄. Ueſtem nu/
ptialem que eſt vnitas et charitas non habēt. Mat.xxij.
Unde ſuper illo verbo non veſtitū veſte nuptiali. Orige.
Quid autem debemus intelligere per nuptialē veſtē: niſi
charitatem? quia hanc in ſe dñs habuit: quum ad ſociādē
eccleſie nuptias venit. Intrat ergo ad nuptias: ſꝫ ſine ve/
ſte nuptiali: qui in eccleſia fidem habet: ſed charitatē non
habet: quā ſchiſmaticus habere non pōt: q: ſpiritū ſanctū
non habet: qui charitas eſt.xxiiij.q.i.§.ſi autē. induti ſunt
ſchiſmatici ſacco ſciſſo et ſordido non contexto ⁊ mundo;

q: separati ab ecclesia vna ⁊ mūda nō habente maculam
neq; rugam.xxiij.q.iiij.recurrat. Nō cōicant cū columba
q: cū ea pacem nō habent.j.q.i.remissionem. Extra hor-
tum cōclusum spinas colligunt.xxiiij.q.i.oibus. Extra ar-
cam naufragio pereunt.xxiiij.q.i.qm̄. Extra domū agnū
nō comedūt. Exo.xij.ad finē.xxiiij.q.i.q:. Nō sunt filij spō-
si christi. Jo.iij.q: ab vna sponsa eiꝰ legitima eccl'ia scʒ/se
secernūt.xxxvi.di.acutius. Nō est cū eis spūssctūs: q: non
sunt cōgregati in vnū locū catholicū. Jo.xx.xxiiij.q.i.§.ei
aūt.sed aduersus dn̄m iesum christū caput eccl'ie.ex̄ de sa-
cra vnc.c.i. ⁊ aduersus christū eiꝰ.i.vicariū suū in terris.
ex̄ de elec vbi.li.vi. Schismatici fures ⁊ latrones sunt.vij.
q.i.nouatianus.⁊.c.nō furem. Tales prelati nō intrant p
ostiū. Lupi rapaces sunt. Oues dispergūt ⁊ occidūt. Jo.
x.xxiij.q.iiij.tres psonas. Oues aliene tales sequunt̄. Er-
ran[...]ost eos in montibꝰ Helboe.ij.Re.j. Helboe decur-
sus interpretatur: q: schismatici extra ecclesiā decurrunt.
Oues legitime nō recedūt ab ouili.i.ecclesia vna: q: vnꝰ
pastor ⁊ vnū ouile. Jo.x.ex̄ de bap licet. Norunt vocē pa-
storis.ipm sequunt̄. Jo.x.xxiij.q.iiij.tres. In vnū se colli-
gunt: q: nō se diuidūt: sed dicūt/stemꝰ simul. Esa.l.xliij.di.
sit rector.ver. hinc in exodo. Pastoris baculo in canibus
predicatoribꝰ/vt pre.c.sit rector.latrantibꝰ predicantibꝰ/
cōtra lupū diabolū.vij.q.i.§.hic aūt.fiducialiter se cōmit-
tunt.v.q.v.nō ois.in fi. Inuente oues ex mandriā ⁊ custo-
diam opilionis sanguinolēte ⁊ dilacerate ⁊ interfecte in
montibus sunt repte: q: lupus vorax diabolus eas cruen-
tauit: q: primꝰ schismaticus qui ecclesiā psequit̄ ⁊ spūali-
ter occidit: lucifer est: qui ⁊ draco dicit̄: qui tertiam partē
stellarū angelorū cauda traxit. Apocal'.xij. ¶ E Inter
alios principales schismaticos fuit dictus Bauarus in-
trusus in imperio: ⁊ caput schismaticoꝝ tam seculariū ꝙ
clericoꝝ ꝙ religiosoꝝ. qui tpe meo/sicut dixi in principio
istius opis/cū romanis dn̄m papā Joan.xxij.de facto de-
posuit: ⁊ Petrū sepedictū de corbaria sibi in sede Petri
substituit.vere ventus frigidus aquilonis absq; haustro.
Cāti.vi.i.calore spūssancti: qui ausus fuit mittere manū
in christū dn̄i papā scʒ. ɔtra illud.ij.q.vij.§.de his. Nā etsi
dn̄s papa Joan. a dn̄o esset reprobatus vt Saul (quod
absit) nunq̄ tn̄ manū depositionis potuit mittere in chri-
stū dn̄i vicariū scʒ christi papā predictus Bauarus: vt ple-
ne probaui in prin.istius operis.xxxvij.ar.ver. cōtra aūt.
Quis em̄ delirus ⁊ infidelis amplius crederet dicto ba-
uaro schismatico seculi quodāmodo: ꝙ dn̄o pape Joan.
predicto ipm cōdemnanti cū eccl'ie catholice cōsilio ⁊ as-
sensu? Sed esto ꝙ a papa (qd̄ nō est verisimile in suo iure
si qd̄ bauarꝰ haberet) grauaret̄: nūquid ppterea schisma
cōtra papā ⁊ eccl'iam debuit cōcitare: ⁊ antipseudopapā
aliū subrogare? Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit:
indignatus ⁊ cōtra suū dn̄m recalcitrans ⁊ vindictā fa-
ciens? Nūquid q: papa Joā.negauit ei iustissime vel (qd̄
absit) iniuste qd̄ petebat: hereticus factus est: sicut eū ba-
uarus infidelis appellat? Quis tantā iniquitatē ⁊ infide-
litatem/si attenderet/nō videret? verus em̄ fidelis nūq̄
quemq̄ maxime suū ⁊ mundi dn̄m ⁊ dei vicariū de heresi
diffamaret. Odit deus ⁊ pijcit festiuitates schismaticoꝝ.
nō capit odorē cetuū suoꝝ: aufert a se tumultū carminū
eoꝝ: carmina lyre eoꝝ nō audit. Amos.v.xxiiij.q.i.odi.i.q.i.
odit. Carnes sctē nō auferūt malitias eoꝝ. Hiere.xi.de cō.
di.ij q̄ scelerate.q.d.sed potiꝰ augent. Panē pollutū quan-
tū ad se ⁊ eos sequentes offerūt. Malach.i.xlix.dist.c.vlt.
Osculant̄ filiū virginis in altari: cuiꝰ corpus mysticū qd̄
est eccl'ia.xxiiij.q.iij.pro membris.dirūpunt: dum sanctā fa-
ciem benedicūt quasi in faciem eius spuūt. ⁊ dum dei filiū
sumūt quasi in luto eū pijciunt. ¶ F Cōtra schismati-
cos ait dn̄s per Osee.viij.c.multiplicauit effraim altaria
ad peccādū.facte sunt ei are in delictū. ⁊ sequit̄. Hostias
offerent: immolabūt carnes: ⁊ comedent: ⁊ dn̄s nō susci-
piet eos. Et.c.ix. Osee. Sacrificiū eoꝝ quasi panis lugen-
tium.oēs qui comedent eū/cōtaminabunt̄: q: panis eoꝝ

Ludouicus bauarꝰ imperator schismaticus.

anime eoꝝ. In cōuiuio eoꝝ nō est dn̄s: q: cōuiuiū eoꝝ se-
paratū est. Osee.iiij. Vinū acetosum offerūt dn̄o. Jo.xix.
q: ipsum in ara altaris iterū crucifigunt. sed ipse nō vult
bibere.de pe.dist.ij.§.qd̄ nō reprobi. ¶ Nō placent dn̄o sa-
crificia schismaticoꝝ. Cyprianus. Vultū catholice eccl'ie
⁊ authoritatem sibi ⁊ veritatem vendicant: quum ipsi nō
sint in eccl'ia. Benedicūt/quū sint maledicti. Vitā pollicē-
tur/quū sint mortui. Deū inuocant/quum sint blasphemi.
Sacerdotiū administrant profani. Cōponunt altare sa-
crilegi. Antistites diaboli audēt eucharistiā facere. Obla-
tionem offerūt vbi spūssctūs nō est. Preces offerunt dei
violatores. Falsa quodāmodo altaria ⁊ illicita sacerdo-
tia ⁊ sacrificia quantū ad eos sacrilega offerūt ⁊ compo-
nunt/quos cōstat a charitate atq; vnitate eccl'ie catholi-
ce recessisse. Sacrificia eoꝝ fm Osee.ix.detestat̄ deus: di-
cens. Sacrificia eoꝝ tamq̄ panis luctus.oēs qui mandu-
cant cōtaminabunt̄.hec legunt̄.i.q.i.si quis inquit. Diui-
sum est cor eoꝝ interibunt. Osee.x. ¶ De talibꝰ immolan-
tibus scelerate dicit dn̄s p Esaiā. Esa.i. Quo mihi multi-
tudinem victimarū vestrarū: dicit dn̄s. Plenus sum. Ho-
locausta arietū ⁊ adipem pinguiū ⁊ sanguinem vituloꝝ
agnoꝝ ⁊ hircoꝝ nolui.⁊.i. Ne offeratis vltra sacrificium
frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam ⁊
sabbatū ⁊ festiuitates alias nō feram. Iniqui sunt cetus
vestri. Kalendas vestras ⁊ solēnitates vestras odiuit ani-
ma mea. Facta sunt mihi molesta. Laboraui sustinens. et
quū extenderitis manus vestras: auertā oculos meos a
vobis: ⁊ cū multiplicaueritis orationem vestrā: nō exau-
diam: manꝰ em̄ vestre sanguine.i.pctō plene sunt. ¶ Ta-
libus etiam diuisis ab eccl'ia dicit dn̄s p Malachiā.c.ij.
Maledicā benedictionibꝰ vestris.hoc est/quicquid a vo-
bis benedicet̄ per me erit maledictū.i.q.i.maledicā.⁊.c.
multi.in fi.ibi.maledicā.vel q: nō benedicitis ex vero cor-
de: vel q: ij qui inique agunt benedicunt̄ a vobis. Item
Hierony.sup Aggeū.i.c. Propheta qui altari tantū extru-
cto/⁊ domo mea diruta/hostias mihi offers in altari: ⁊
victimis eius sanctificari te putas: scito qm̄ sanctum est
quidem qd̄ offertur in altari: sed non tam sanctificaris ex
hostijs ꝙ ex mortuis operibꝰ pollueris.i.q.i.ppheta. Itē
Hiero.in Aggeo.ij.c. Sic ppl's iste hereticoꝝ ⁊ schismati-
corum est in cōspectu meo dicit dn̄s. Omē qd̄ fecerint qd̄
mihi obtulerint.⁊.i.cōtaminata erunt ⁊c.i.q.i.sic ppl'us.
Item Hierony.sup Amos.v. Odit deus sacrificia hereti-
corū ⁊c.i.q.i.odit. Item Hiero.sup Osee.ix. Illi offerunt
panē sacrilegū: ⁊ dant eleemosynas: ⁊ sectari vident̄ hu-
militatem: que ego/si fiant vere/holocausta interpretor:
quum aūt scientiā dei reliquerint.i.fidem p quā scitur deꝰ
frustra trūcato fidei capite cetera membra habere se ia-
ctant.i.q.i.illi. Tātum em̄ bonū est charitas ⁊ eccl'ie vni-
tas: vt sine ea nō psit etiā martyriū.i.q.i.vide.de pe.dis.ij.
§.euidenter.⁊ di.iiij.si quis. Et Cyprianus cōtra schisma-
ticos ait. Quā igit̄ sibi pacē pmittūt inimici fratrū: qui
sacrificia celebrare se credūt emuli sacerdotū. secum esse
christū/quū collecti fuerint/opinant̄. hi qui extra ecclesiā
christi colligunt̄.tales etiā si occisi in cōfessione christi no-
minis fuerint: macula ista nec sanguine abluit̄. Inexpia-
bilis em̄ ⁊ grauis culpa discordie: nec passiōe purgat̄.xc.
di.neq; ad cayn. Itē leo papa Leoni augusto. Manifestū
est p crudelissimā ⁊ insanissimā vesaniā in Alexādrina se-
de oē celestiū sacroꝝ lumē extinctū. ⁊ intercepta est sacrifi-
cij oblatio.defecit chrismatꝭ scificatio. ⁊ paricidialibꝰ im-
pioꝝ manibꝰ oia se subtraxerūt ministeria.i.q.i.manifestū.
Itē schismatici magis frequētāt diuina mysteria vt se iu-
stificēt: ꝙ veri mutici eccl'ie. Sʒ ait Cypria.nō statim sus-
cipiēda sunt q̄ iactant̄ in christi noie: sʒ q̄ gerunt̄ in christi
veritate.quare qui schismaticis patrocinantur: censura
diuina in eorum penis ⁊ facinore inuoluuntur: quo eorū
duces ⁊ authores.precipiente dn̄o per Moysen Numeri
xv.separamini a tabernaculis hominū istoꝝ durissimorū.
i.q.i.si quis inquit.⁊.xxiiij.q.i.didicimus. Item Augusti.

schismaticoꝝ sacrificia deo non sunt accepta.

Extra catholicam ecclesiam non est locus veri sacrificij. j. q. j. extra. Hi autē schismatici alieni ab ecclesia ꝓfani sunt. Hostes ecclesie sunt. Nō pn̄t habere deū patrē: quia nō tenent vniuersalis ecclesie vnitatē. quō pn̄t tales cū aliquo cōuenire: qui cū corpore et vniuersa fraternitate nō cōueniūt: ſm Cyprianū. xxiiij. q. j. alienus. ¶ Sed nec spūssanctus descēdēs sup cōgregatos in vnū. Act. ij. eis dat⁹ est: q: in vnitate est spūs vnus: nō in schismate aut discordia. xxiiij. q. j. §. ei aūt. Hi sunt qui ſm canonicā iude segregant semetipsos aīales spm̄ non habētes. Jude. j. xxiiij. q. j. §. si aūt. in prin. Vn̄ Bern. darauallen̄. Videre est aīam hoīs quēadmodū vniuersa corporis mēbra viuificet coherētia sibi: separa ergo qđ vis a iūctura ceterorū: et vide an membrū illud viuificet. Sic est oīs qui dicit anathema iesu: q: anathema separatio est. iij. q. iiij. engeltrudā. Sic inquā oīs qui ab vnitate diuidit̄: nec dubites quin ab eo recessit spūs vite. ad hec. iij. q. iiij. engeltrudā. xxiij. q. vij. quēadmodū. Isti preterea schismatici nō sunt in domo dn̄i. ſm Hiero. q: nō ambulāt in eius cōsensu: et q: nō sunt vnanimes in ea. xxiiij. q. j. oībus. Ista est domus dn̄i/ de qua dicitur. Dn̄e dilexi decorē domus tue. ps̄. xxv. Et iterū. Letat⁹ sum in his que dicta sunt mihi: in domū dn̄i ibimus. ps̄. cxxj. et Beati qui habitāt in domo tua dn̄e: in secula seculorū laudabūt te. ps̄. lxxxiij. vt preall̄. c. oībus. Itē. Vade in domū tuā. Mat. ix. et Introibo in domū tuā. ps̄. v. et Dom⁹ mea domus orationis vocabit̄. Jo. ij. Esa. lvj. Mat. xxj. Mar. xj. Luc. xix. et Domū tuā decet sanctitudo. ps̄. xcij. ex lib. vj. de immu. eccle. ex de custo. eucha. c. ij. Et hec est dom⁹ dn̄i firmiter edificata: que est eccl̄ia catholica edificata supra firmā petrā christū. Mat. xvj. et xix. dis. in memoriā. ¶ Et q̄uis oībus apl̄is christus post resurrectionē suā parē potestatē tribuerit: et dixerit. Sicut misit me pater et ego mitto vos: accipite spiritū sanctum. Jo. xx. xxiiij. q. j. §. qui aūt. tn̄ vt vnitatē manifestaret: vnitatis eiusdē originē ab vno incipientē sua authoritate disposuit: quū dixit. Tibi dabo claues regni celorū &c. Mat. xvj. xix. dist. ita. Hoc erāt ceteri apl̄i qđ Petrus fuit: pari consortio prediti et honoris et potestatis: sed exordiū ab vnitate ꝓficiscitur: vt ecclesia christi vna monstret̄. De qua in Cañ. vj. Una est columba mea/ ꝑfecta mea &c. Et sacramentū vnitatis Paulus ostēdit dicēs. Unū corpus/ et vnus spūs/ et vna spes vocationis nostre/ vnus dn̄s/ et vna fides/ et vnū baptisma. Unus deus. Ephes. iiij. vna ecclesia/ ep̄atus vnus. leguntur hec xxiiij. q. j. loquitur. Una sponsa xp̄i sine macula/ sine ruga. Ephe. v. Hortus cōclusus/ fons signatus/ puteus aque viue/ paradisus cū fructu pomorū. Cañ. iiij. Hec est dom⁹ dn̄i que accepit claues soluēdi et ligādi. Hāc domū si quis corrigentē corripientemqꝫ contēpserit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. legunt̄ hec. xxiiij. q. j. oībus. Nullū peccatū grauius schismate: vt. s̄. dixi: q plus fuit q̄ idololatria. nā hec gladio: schisma terre hiatu et celesti igne punitū fuit: vt. s̄. §. Ceterū in isto arr̄. dixi. vij. q. j. deniqꝫ. xxiiij. q. j. non afferamus. Sed etiā q̄ sit inseparabile sacramentū vnitatis: et q̄ sine spe sit: et perditionē maximā sibi de indignatione dei incurrūt qui schisma faciūt: et relicto romano pōtifice aliū sibi pseudo ep̄m foris constituūt: declarat liber regnorū. s̄. alleg. vbi a tribu iuda et beniamin. x. trib⁹ scisse fuerūt: et relicto rege suo: q̄uis crudeli et stulto/ scilꝫ Roboam filio Salomonis alterū sibi foras constituerunt: et indignat⁹ est dn̄s inquit oī semini israel: et demoliuit eos: et dedit eos in direptionē donec abijceret eos a facie sua: q: dissipatus est israel a domo dauid: et ꝯstituerūt sibi Hieroboam filiū Nabath. Et tanta indignatio dn̄i extitit aduersus illos qui schisma fecerūt: vt quū homo dei ad Hieroboā missus esset: q̇ ei pc̄tā sua exprobraret: atqꝫ vltionē futurā ꝑdiceret: panē apud illos edere: et aquā bibere vetaret̄: qđ quū nō custodisset: et cōtra preceptū dn̄i decept⁹ ab alio ꝓpheta/ prādisset: statim diuina cēsura ꝑcussus est vt inde regrediēs impetu ac morsu leonis necaret̄. iij. Regū. xiij. Et q: decē trib⁹ ſm Cyprianū in Samariā secesserūt: idō dn̄s ꝓhibuit ciuitatē samaritanorū schismaticorum ingredi: et in viā gētiū nō abire: ostēdēs schismaticos gētilibus adequari. hec legunt̄. iij. Reg. xij. et xiij. et vij. q. j. deniqꝫ. Mt̄ ꝯo schismatici eūdē quē nos deū patrē/ eūdē filiū/ eūdem spm̄ scm̄/ nosse dicunt̄: nec hoc adiuuare tales potest. nā Chore Datan et Abiron cū sacerdote Aaron et Moyse eūdē deū nouerant/ pari etiā religione viuentes: vnū et verū deū qui colēdus atqꝫ inuocādus fuerat/ inuocabāt: tn̄ q: loci ministeriū trāsgressi/ et cōtra Aaron sacerdotē qui sacerdotiū legitimū habebat: sacrificādi sibi licētiā vendicauerūt: diuinitus percussi/ statim penas ꝓ illicitis conatibus pēderūt: nec potuerūt rata esse et proficere sacrificia irreligiose et illicite cōtra ius diuine dispositiōis oblata. Turibula quoqꝫ ipsa in quib⁹ incēsum illicite fuerat oblatū: in memoriā tāti facinoris schismatici: vt postea successores a schismate precauerēt: iussu dn̄i cōflata in laminas ductiles ꝓducūtur: et affigunt̄ altari. vt hec legūtur Nume. xvj. et preall̄. c. deniqꝫ. vij. q. j. xxiiij. q. j. didicim⁹. et. s̄. tetigi. Et tn̄ illi ſm Cyprianū in palleg. c. deniqꝫ. schisma ꝓprie nō fecerāt: nec foras egressi contra dn̄i sacerdotes impudēter atqꝫ hostiliter rebellauerūt: sicut plurimi schismatici a dn̄i pape Joan. predicti obedientia recedentes: et Petro de coruaria pseudo pape et Bauaro tyranno vsurpatori imperij: et dicti Petri inthronizatori adherētes: graue schisma cōtra ecclesiā fecerūt: et celebrandi et ecclesiastica sacramēta tradēdi sibi licentiā vsurparūt. Et contra preceptū dn̄i. Exo. xij. Carnes agni immaculati extra vnam domū comedētes. xxiiij. q. j. quia. et. s̄. dixi. vnde ibi Grego. In vna nāqꝫ domo agnus comeditur: quia in vna catholica ecclesia vera hostia redēptionis immolat̄: de cuius carnibus diuina lex foras efferri prohibet: et dari sanctū canib⁹ vetat. Sola est que intra se positos valida charitatis cōpage custodit. Nō est ſm Amb. fides in schismate. nā etsi schismaticus fidē erga deū videat̄ tenere: tamē erga dei ecclesiā nō tenet: quā patitur velut quosdam artus diuidi: et mēbra dilacerari. etem̄ quū ꝓpter ecclesiā christus sit: et corpus christi sit ecclesia: nō exhibet̄ ab ijs fides christo: a quibus euacuat̄ passio eius. xxiiij. q. j. aduocauit. ¶ Schismatici ꝑmogeniti luciferi capitis schismatici/ tunicā dn̄i indecisam et desuper contextā per totū/ minutatim decerpūt. Vulpes sunt vineā. i. ecclesiā: q: vinea dn̄i sabaoth domus israel est. Esa. v. extermināt et demoliunt̄. Lacus cōtriti nō habētes aquā sapiētie saluatoris. Eccl̄i. xv. Nō sunt aquile cōtemplātes: al̄s se cum corpore ecclesie cōgregarent. Mat. xxiiij. quia: vt ibi dicit̄. et. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. vbi sunt preall̄. verba. vbi fuerit corp⁹. s. mysticū. s. ecclesia vniuersalis. xxiij. q. v. de liguribus. ibi erūt et aquile. i. sancti vnitatē ecclesie cōtēplātes. Iste sunt aq̄le que volāt alis spūalibus circa corpus christi. i. carnē ei⁹ cōtēplātes in sacramēto altaris et corpus eius mysticū: vt prediximus. de cōse. di. ij. est cibus. al̄s est sub. c. in quibus. vn̄ et glos. i ꝑall̄. c. qm̄. in ver. aq̄le. exponit. i. alie eccl̄ie vel fideles q̇ alte volant. xxiij. q. iiij. cū in lege. Vn̄ in ꝑal. c. Mat. vbi fuerit corpus &c. Orige. vide q: non dixit vbicūqꝫ fuerit corpus: ibi cōgregabunt̄ vultures aut corui: sed aq̄le: volēs ostēdere magnificos et regales oēs q̇ passionē christi crediderūt. Itē super illo verbo Mat. xxiiij. ecce hic est christus: ecce illic. Hiero. Si q̇s ergo ꝓmiserit vobis q in deserto gētiliū et phariseorū dogmate christus moret̄: aut hereticorū penetralib⁹ qui dei pollicent̄ arcana: nolite credere: sꝫ q ab oriēte vsqꝫ in occidentē fides catholica in ecclesijs fulget. ¶ Itē ibi Aug. de questionib⁹ euāgelistarū. Oriētis em̄ noīe et occidentis totū orbē voluit significare (al̄s signare) ꝑ quē futura erat eccl̄ia. ſm aūt illū sensum quē dixit. Amodo videbitis filiū hoīs venientē in nubib⁹: cōueniēter et nūc fulgur noīauit: qđ maxime solet coruscare de nubib⁹. Cōstituta ergo authoritate eccl̄ie p orbē terrarū clara atqꝫ manifesta: cōsequenter oēs discipulos admonet: atqꝫ oēs fideles/ ne schismaticis atqꝫ hereticis credāt. Unūquodqꝫ schisma et vnaqueqꝫ heresis: aut locum

fuū hꝫ in orbe terrarū partē aliquam tenēs: aut obscuris
atꝗ occultis cōuēticulis curiositatē hoīm decipit: quo ꝑti
net qꝺ ait. Si q̇s vobis dixerit/ ecce hic est christꝰ aut illic/
qꝺ signat terrarꝫ partes aut ꝓuinciarꝫ: aut in penetralibꝰ:
aut in deserto: qꝺ significat obscura et occulta cōuēticula
hereticoꝝ. Hec Aug. Terra schismaticoꝝ in eoꝝ operibus
schismaticis maledicta nō triticū generat: sed lolium ziza
niaꝗ ꝓducit: que inimicꝰ homo. i. diabolus q̇ hoīem deui
cit p̄r eoꝝ seminauit in eis. Mat. xiij. vbi Aug. de q̄stioni
bus euāgelij ait. Uerūtamē qm̄ agrū ipm nō ecclesiā: sed
hūc mūdū dn̄s interpretatꝰ est: bn̄ intelliguntᷣ in zizanijs
heretici: q̇ in hoc mūdo ꝑmiscētur bonis: vt illi q̇ in eadē
fide mali sunt palea potiꝰ q̄ zizania deputentur: q: palea
etiā fundamētū hꝫ cū frumēto radicēꝗ cōem. Schismati
ci aūt videntᷣ spicis corruptis etiā similiores vel paleis ari
starū fractis vel scissis: ⁊ de segete abiectis: nō tn̄ ꝯsequēs
est vt ois hereticus vel schismaticus ab ecclesia corporali
ter separetᷣ: multos em̄ portat ecclesia: q: nō ita defendūt
falsitatē sentētie sue: vt intētā multitudinē faciāt: q̄ si fece
rint tūc pellūtᷣ. hec Aug. ¶ Isti schismatici sunt vasa ire
in cōtumeliā dei ⁊ ecclesie. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. quisꝗ.
Nō aurea/ in charitatis vnitate. Neꝗ argētea/ in ecclesie
soliditate ⁊ sonoritate: sꝫ testea ⁊ fictilia ⁊ fragilia/ in eoꝝ
leuitate et mutabilitate eterno incēdio cōburēda. xxiiij. q.
j. qm̄. ¶ In schismaticis nō est ecclesia vera. nā ipsi in par
te sunt: ⁊ partē sibi fecerunt. sicut Donatꝰ/ Arrius/ Sabel
lius: ⁊ ceteri heretici ⁊ schismatici. xxiij. q. v. relegētes. ibi:
vt suā diuisionē. i. schisma catholicam esse credentes eccle
siā ⁊c. ⁊. q. vj. vides. ibi: in partes Donati. ⁊. q. iij. pro mem
bris. ibi: q: seruiētes principibꝰ nr̄is aduersus ecclesiā ca
tholicā. i. aduersus corpꝰ christi armamini. ⁊. q. v. c. j. in p̄n.
ibi: clericos ꝑtis donati. ⁊. j. ibi: quasi in aliene ꝑtis suppli
cijs vindicari ⁊c. Ecclesia aūt est in toto: ⁊ iō dicitᷣ catholi
ca. i. vniuersalis. vt pall. c. ⁊. xxiiij. q. j. schisma. Qui cum ea
nō colligit/ spargit ⁊ diuidit: qui cū ea non est/ extra eā est.
Mat. xij. Luc. xj. ⁊. s. ar. xxxviij. hoc est q̇ christi spōsi eius
nō est: antichristi est: mediū nō est dare. xxiiij. q. j. qm̄. in fi.
¶ Isti schismatici sunt q̇ vadūt de domo vnitatis ecclesie
in domū schismatis ruinosam. Petrū cephas deserentes:
qui ait dn̄o interroganti. Nūquid ⁊ vos vultis abire: dn̄e
ad quē ibimꝰ: ⁊ q: nō mutauit hospitiū celestiū/ cōsortium
habitationis immutauit. Jo. vj. xxiiij. q. j. q̄ dignior. de cōse.
dist. ij. prima quidē. ⁊. c. forte. Un̄ dicit dn̄s Luc. x. Nolite
trāsire de domo in domū. Un̄ si ꝑfidus ⁊ schismaticus po
pulus deformet habitaculū christi ⁊ ecclie: vitāda eoꝝ cō
munio est. xxiiij. q. j. didicimus. q: schismatici synagoga sa
thane sunt: ⁊ ibi est sedes eiꝰ. Apoc. ij. q: sicut sedes et locꝰ
christi in pace ⁊ vnitate est. ps̄. lxxv. Factꝰ est in pace locus
eiꝰ. Ita sedes sathane in discordia ⁊ diuisiōe posita est: q:
primo diuisit celū: ⁊ nūc terrā. Un̄ et diabolus extermina
tor vocatᷣ. j. ad Coꝝ. x. ibi. Et perierūt ab exterminatore. i.
diabolo: qui ponit hoīes ⁊ angelos extra terminos vnita
tis ecclesie triūphātis ⁊ militātis: vnde et ipsi filij Belial
sunt. i. diaboli/ q̇ interpretatᷣ absꝗ iugo. vn̄ ⁊ contra tales
Beda supra Mat. Quicūꝗ ab vnitate fidei vel societa
te Petri apl̄i quomodolibet semetipsos segregāt: tales
nec vinculis pctōꝝ absolui/ neciamiam p̄nt celestis regni
ingredi. xxiiij. q. j. quicūꝗ. Itē Augu. Ubi sana fides non
est: nō pōt esse iustitia: q: iustꝰ ex fide viuit. Neꝗ schismati
ci sibi aliq̇d ex illa mercede ꝓmittāt: q: similiter vbi chari
tas nō est: nō pōt eē iustitia: quā si heretici ⁊ schismatici ha
berēt: nō dilaniarēt corpꝰ christi qꝺ est ecclia. xxiiij. q. j. vbi
sana. Itē r̄ndeāt schismatici. Ecclia vna est. xxiiij. q. j. loqui
tur. cū si. que intus ⁊ foris esse nō pōt. xxiiij. q. j. didicimus.
in prin. ⁊. vij. q. j. nouatianꝰ. Si em̄ apud Petrū de corua
ria p Bauarū intrusum est: apud dn̄m papā Joannē. xxij.
nō fuit. Si xͦo apud dictū Joānē fuit q̇ clemēti pape. v. le
gitima ordinatiōe successit: Petrꝰ de corua. pseudo ponti
fex est: et i ecclia catholica cū suis fautoribꝰ nō est: nec eps
cōputari pōt q̇ euāgelica ⁊ apl̄ica traditiōe cōtēpta: nemi

ni succedēs/ a seipo ortꝰ est/ et a Bauaro intrudēre. Habe
re naꝗ aut tenere ecclesiā nullo mō pōt q̇ in ecclia ordina
tus nō est. sic argumētatᷣ ⁊ cōcludit Cyprianꝰ gl̄iosus mar
tyr. vij. q. j. factꝰ. ⁊. c. nouatianꝰ. ⁊. xxiiij. q. j. didicimꝰ. Itē sic
ut sepe dictū est. Ecclesia vna est. sꝫ s̄m Aug. nullo mō pōt
dici ecclia in qua schisma est. Restat igitᷣ vt q: ecclia nō po
test esse nulla: ea sit quā in apl̄ice sedis ꝑ successiōes epoꝝ
radice cōstitutā nullorū hoīm malitia/ etiā si nota excludi
nō possit: sꝫ ꝑ tp̄is rōne tolerāda iudicetᷣ/ nullo mō valeat
extinguere. Sic arguit Gelasi. ⁊ cōcludit. xxiiij. q. j. puden
da. Itē Gelasi. schisma grecū nomē est: scissurā sonat: sed
in vnitate scissura eē nō pōt. Nō igitᷣ vnitati cōicat q̇ schis
maticis cōicat: ꝑtes sibi fecerūt: ⁊ ab eo qꝺ vnū est/ seipos
segregātes spm̄ nō habēt: q̇bꝰ oibꝰ illud efficitᷣ/ vt q: i vni
tare vnū nō sunt: vt q: in ꝑte eē voluerūt: vt q: spm̄ nō ha
bēt corꝑis christi: sacrificiū quārū ad fructū hr̄e nō p̄nt. sic
arguit. xxiiij. q. j. schisma. Itē ibidē Aug. ⁊ Gelasi. Ois ca
tholicꝰ securꝰ eā partē detestatᷣ/ cui vniuersalē ecclesiā apo
stolicis sedibꝰ roborarā nō cōicare cognoscit. Itē ibidem.
Nō ꝓdest schismaticis q̄ ignorātia rōnis vel simplicitate
sui intellectꝰ ab ecclesie catholice cōione se suspēdūt: idip
sum em̄ maius est ꝓpter qꝺ schismatici sunt: q: nō eos di
uersa sentiēdi iudiciū: sꝫ q̇dā apud se delata sibi tn̄ icogni
ta metuētes: ⁊ cōtra apl̄icā sedē temere credētes/ pessima
diuisit opinio. vbi glos. dicit q̄ magis schismatici sunt illi
qui tm̄ ꝑ simplicitatē suā separantᷣ ab ecclia: q̄ sint illi qui
ꝓpter subtilitatē aliquā errāt: falsa em̄ subtilitas istos cō
pellit in quo nō cadūt volūtarij: sꝫ inuiti. Illos alios deci
pit ignorātia volūtaria que nō excusat. xxxvij. di. nō ois. cū
§. prece. Itē in p̄ce. c. schisma. cū due ecclesie eē nō possint:
aut vos (qꝺ absit) iudicabitis schismaticos: aut si verā in
apl̄icis sedibꝰ cōstat eē ecclesiā: et illos ab vnitate diuisos
cognoscite. Itē ibi vnā q̇ christi corpꝰ est/ cōstat eē ecclesiā:
que in duo vel in plura diuidi nō pōt: simul em̄ quū ab eo
discesserit ecclesia: idē de ecclia eē desistit. Insuꝑ r̄ndeant
mihi si p̄nt sequētes Bauarū schismaticū ⁊ Petrū de cor
uaria pseudo papā/ ⁊ ab obediētia dn̄i pape Joā. et eccle
sie recedētes: ⁊ schisma publicū faciētes: q̇d poterūt r̄nde
re exēplis christi ꝓphetaꝝ/ apl̄oꝝ/ et alioꝝ sctōꝝ ꝓhibētiū
corporalē separationē etiā a malis fieri: nā et christꝰ scele
ratū Judā in numero/ choro/ ⁊ vita apl̄oꝝ: ⁊ participatio
ne sui corꝑis ⁊ sanguinis sustinuit: ne rūperet ecclesie sue
vnitatē. vt malos s̄m Aug. toleremus ne ab eis corporali
ter recedamꝰ. ad hec Mat. xxvj. j. q. j. christꝰ. ij. q. j. nihil. et
c. miꝰ. vij. q. j. §. hoc tūc. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ex de offi. ordi.
si sacerdos. Un̄ Aug. suꝑ Jo. Quid igitᷣ voluit dn̄s nr̄ ie
sus fratres charissimi admonere ecclesiā suā qn̄ vnū ꝑdi
tū inter. xij. habere voluit. Mat. x. Luc. vj. ⁊. ix. ⁊ Mar. iij.
nisi vt malos toleremꝰ: ne corpꝰ christi diuidamꝰ. i. schisma
faciamꝰ: qꝺ fit si malos nō toleramꝰ. xxiij. q. iiij. quid ergo.
Itē Aug. Tu bonꝰ tolera malū. nā ⁊ christꝰ quū sciret Ju
dā eē furē tolerauit: ⁊ ad p̄dicādū misit: eiꝗ cū alijs eucha
ristiā dedit. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ⁊. c. ecce. Ecce iquiūt. s. here
tici. dicit ꝓpheta Esa. lij. ⁊. xlv. di. recedite. ⁊. xxiij. q. iiij. rece
dite. Recedite: exite inde: et immundū ne tetigeritis: quō
ergo malos tolerabimꝰ a q̇bꝰ exire ⁊ recedere iubemur: ne
tāgamus immūdū. Nos illā recessionē spūaliter intelligi
mus: illi corporaliter. ⁊. j. rece. exi. inde: ⁊ immū. ne teti. sꝫ
cōtactu cordis nō corporis. Quid est em̄ tāgere immūdū
nisi cōsentire in pctīs: Quid est aūt exire inde/ nisi facere
qꝺ ꝑtinet ad correctionē maloꝝ ⁊c. Ita plane sociatᷣ quis
malis: si aliq̇d cū eis cōmittit: aut cōmittētibꝰ fauet: si aūt
neutrū facit: nullo mō sociatᷣ ⁊c. Itē ibidē Augu. Si quis
a catholica ecclesia fuerit separatus: quātūlibet laudabi
liter viuere se existimet: hoc solo scelere q̄ a christianitate
seiunctus est/ nō habebit vitā: sed ira dei manet super eū.
Itē ibidē Augu. A malis semp corde disfūgimini: ad tēpꝰ
caute corpore copulamini: duobus modis nō maculat te
malus. si ei nō cōsentias: et si redarguas. hoc est nō cōmu
nicare: nō cōsentire. et infra. Neꝗ ergo consentiētes finis

malis/ vt approbetis: neq̃ negligētes/ vt non arguatis:
neq̃ superbiētes/ vt insultāter arguatis. Itē ibidē Aug.
c.recedite et exite ꝛc. Displicuit tibi qđ quisq̃ peccauerit:
nō tetigisti immūdū: redarguisti: corripuisti. Et infra. exi-
sti inde. clamauit Moyses. ista clamauit Esaias. clama-
uit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus si dimiserūt
populū dei: et se ad gētes alias trāstulerūt. Q̃ multa et q̃
vehementer Hieremias increpauit pctōres et sceleratos
populi dei: inter eos tñ erat: vnū cū eis tēplū intrabat: ea-
dē sacramēta celebrabat: sed clamādo exibat inde. hoc est
exire inde: hoc est immūdū nō tāgere: et voluntate nō cō-
sentire: et ore nō parcere. ꝛ.c.q̃ magnum. Ibidē Aug. ibi.

Mali sunt i ecclesia tolerādi.

Nō em̄ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bo-
nos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerūt pphete eos con-
tra quos tanta dicebāt: nec cōmunionē sacramētoꝝ illius
populi relinquebāt: sicut ipse dñs nocētem Iudā vsq̃ ad
condignū exitū eius tolerauit: et eū sacrā cenā cōmunica-
re cū innocētibus permisit. Mat.xxvi. sicut tolerauerunt
apostoli eos.s. pseudo aplos/ q̇ p inuidiā q̄ ipsi⁹ diaboli vi-
tiū est/ christū annūtiabāt. Phil.v. Itē ibið Aug.c.quāt⁹.
Quātus arrogātie tumor est: quāta humilitatis ꝛ lenita-
tis obliuio: ꝛ arrogātie quāta iactatio: vt quis se posse fa-
cere credat/ qđ nec apostolis cōcessit dñs: vt zizaniā a fru-
mento putet se posse discernere. Mat.xiij. Itē ibidē Gre-
go.c. hec autē. Hec aūt vita q̄ inter celū ꝛ infernū sita est/
sicut i medio subsistit: ita vtrarūq̃ partiū ciues recipit cōi-
ter: quos tñ scā ecclia indiscrete suscipit: et postmodū in
egressione discernet. Si igitur boni estis q̄diu in hac vita
subsistitis: equanimiter tolerate malos. nā quisquis ma-
los nō tolerat: ipse sibi per intolerātiā testis est/ q: bonus
nō est. Abel esse renuit quē Cayn malitia nō exercet. Non
est ergo malis cōicare/ cū malis in domo/ vel cibo/ vel ec-
clesia/ vel locutione/ vel arte cōmunionē habere: nisi sint
ab ecclesia p excōicationē precisi corporaliter.ij.q.j. multi.
Nā duo incorruptū castūq̃ custodiunt.s. vt nec faciat ma-
lum: nec approbet factū. Porro si addat tertiū vt non sit
in vindicando piger: sed vel corripiat. ps.cxl. iustus in mi-
sericordia ꝛ arguat: vel etiam si eā personā gerit: vel q: est
prelatus vel rector: ꝛ ratio conseruāde pacis admittit: vt
etiā corā oibus peccātes.xlv.dist. sed illud. arguat: vt cete-
ri timeant: remoueatur etiā ab aliquo gradu honoris/ vel
ab ipsa cōmunione sacramētoꝝ. Sed si hec oia cū dilectio-
ne corrigēdi/ nō cum odio persequēdi faciat: plenissimum
officiū nō solū castissime innocētie/ sed etiā diligentissime
seueritatis impleuit.xxiij.q.iiij. ita plane. vbi Augu. predi-
cta verba ponit. ¶ G Innocentia aūt ſm Tullium/ est

Innocētie tres gradus.

animi puritas ois peccati maculas abhorrēs. Tres autē
gradus innocētie ponūtur in preal.c. ita plane. Prim⁹ est
malū nō facere. Secūdus facientibus nō cōsentire. Terti⁹
salua pace peccantē corrigere. vt no.lxxxvi.dis. facientis. in
glos. nam tres. ¶ H Prohibet etiā christus granū a pa-
leis et semen bonū a zizanijs separari vsq̃ ad vltimū venti-
labrū. Mat.xiij. et est dictū.xxiij.q.iiij. quātus.ij.q.j. mul-
ti.xj.q.iij. nolite. In sagena Petri boni pisces cum malis
vsq̃ ad litus perueniūt. Mat.xiij. vbi Grego. Sicut em̄
mare seculū: ita seculi finē significat litus maris: in quo.s.
fine boni pisces in vasis eliguntur: mali proijciunt foras:
q: et electus quisq̃ in tabernacula eterna recipit: ꝛ inter-
ni regni luce pdita/ ad exteriores tenebras reprobi ptra-
hūtur. Nūc em̄ bonos malosq̃ cōmuniter quasi pmistos
pisces fidei ecclesie sagena trahit. Et Hiero. ibi. Dū em̄ sa-
gena extrahet ad litus: tūc verū secernēdoꝝ piscium iudi-
ciū demōstrabitur. Insup decē virgines fatue ꝛ prudētes
simul lāpades acceperūt: simul surrexerunt: sed carentes
oleo charitatis vel letitie spūalis celestē ianuā non intra-
rūt. Mat.xxv.xxiij.q.v. si paulus. et.ij. ad Timo.ij. In do-
mo patrisfamilias simul sunt vasa aurea et argētea in ho-
nore: et fictilia et lignea in cōtumeliā. vt.s. dixi.xxiij.q.iiij.
qui ſm.xxiij.q.vij.c.j. in fi. ibi. Nōnullos toleramus quos
corrigere nō possumus: nec ppter paleā relinquim⁹ areā
dñi: neq̃ propter pisces malos rumpimus retia dñi: neq̃
propter hedos in fine segregādos deserimus gregē dñi:
neq̃ propter vasa facta in cōtumeliā migramus de domo
dñi. Idē.xxiij.q.j. q̇squis. Simul sunt in arca Noe q̄ est ec-
clesia.xxiij.q.j. qm̄. quadrupedia et volatilia/ mūda ꝛ im-
munda. Gen.vj. et in linteo qđ vidit Petrus Act.x. qđ ec-
clesiā designat: simul erant quadrupedia ꝛ volatilia. Itē
Aug.xxiij.q.iiij. quidā. ibi. Om̄ zizania in ecclesia esse cer-
nimus/ non ideo ipsi de ecclesia recedamus. Et infra ibi.
Certissima exēpla quibus demonstratū ꝛ pronūtiatū est/
malos in ecclesia bonis esse permistos vsq̃ in finem secu-
li tēpusq̃ iudicij futuri malos tolerādos: nihilq̃ bonis in
vnitate ac participatione sacramētorū qui eoꝝ factis non
consenserint obfuturos. Itē idem.xxiij.q.iiij. cū quisq̃. ibi.
Fiat hoc vbi periculū schismatis nullū est. Itē Aug.xxiij.
q.iiij. ipa pietas. Conuiuiū dñi est vnitas corporis christi:
nō solū in sacramēto altaris/ sed etiā in vinculo pacis. Itē
Augu.xxiij.q.iiij. nō potest. ibi. Nāq̃ cōsilia separationis
et inania sunt ꝛ perniciosa atq̃ sacrilega: q: impia et sup-
ba sunt: et plus perturbant infirmos bonos/ q̄ corrigunt
animosos malos. Itē Aug.xxiij.q.iiij. nimiū. in fi. ibi. Nō
em̄ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos
mali sunt tolerādi: sicut tolerauerunt prophete eos cōtra
quos tanta dicebāt: nec tñ cōmunionē sacramētorū illius
populi relinquebāt. Esa.lij. Nume.xvj. Hiere.xvj. Itē idē
xxiij.q.v. ad fidē. ibi. Si autē ppter iniquitatē vestri schis-
matis illi quidem correptores vestri sunt: vos aūt estis si-
cut ceteri diuersoꝝ scelerū rei qui penas legibus pendūt:
pfecto infelices ꝛ in hoc seculo ꝛ in futuro eritis. Et Aug.
ibidē in.c. si vos. Si vos contra ecclesiā christi altaria ere-
xisse/ ꝛ a christiana vnitate que toto orbe diffundit sacrile-
go schismate separatos esse/ et a corpore christi que est ec-
clesia toto orbe diffusa. Et infra. Quātum potestis oppu-
gnādo aduersarios/ sancta ꝛ canonica scriptura cōuincit:
vos impij atq̃ sacrilegi estis ꝛc. Itē Pelagi⁹.xxiij.q.v. nō
vos. ibi. Malū aūt schisma esse/ et per exteras etiā pote-
states.i. laicas hmōi debere opprimi hoies. Et ifra. Quis-
quis ergo ab aplicis diuisus est sedib⁹ in schismate eū esse
nō dubiū est: et contra vniuersalē ecclesiā altare conat eri-
gere. Et infra. Canon statuat. Et infra. Qui a cōmunione
seipm suspēdit: et collectā.i. cōuēticulū facit: ꝛ altare.i. pri-
uatum modū sacrificandi cōstituit: et noluerit vocāti epo
cōsentire: ꝛ noluerit ei acquiescere neq̃ obedire: et primo
et scđo vocāti: hūc oino dānari/ nec vnq̄ vel orationē me-
reri/ nec recipere eū posse honorē: si em̄ permāserit turbas
faciens ꝛ seditiones ecclesie p exterā ptātē.i. secularē tāq̄
seditiosum cōprimi. Itē Pelagi⁹.xxiij.q.v. de liguri⁹. ibi.
Corpus dñi nri iesu christi hoc est sanctā ecclesiā lacerare.
Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principali vel
iudiciali authoritate cōprimere: q: regule patrū hoc spe-
cialiter cōstituerūt: vt si q̄ ecclesiastici officij psona cui subie-
ctus est restiterit: vel alios seorsuz collegerit: aut aliud al-
tare erexerit: aut schisma fecerit: excōicet atq̃ dānet: q̄ si
forte et hoc cōtēpserit: ꝛ pmāserit diuisiones et schismata
faciēdo: p ptātes publicas opprimatur. ꝛ in fi. illius.c. ibi.
Quū mille alia exēpla ꝛ cōstitutiōes sunt/ quib⁹ euidēter
agnoscit vt faciētes scissuras in scā ecclia/ nō soluz exilijs
sed etiā pscriptione rerū ꝛ dura custodia p publicas pote-
states debeāt coerceri. C. de hereti. manicheos.xxiij.q.j. q̄
cōtra pacē. ex de here. cū ſm. li.vj. Itē Pelagi⁹.xxiij.q.v.c.
quali. q̄si in fi. ibi. Nec putetis alicui⁹ eē pcti: si hmōi hoies
cōprimunt: hoc em̄ diuine ꝛ humane leges statuerunt: vt
ab ecclie vnitate diuisi/ ꝛ ei⁹ pacē iniq̄ssime pturbātes/ a se-
cularib⁹ etiā ptātib⁹ cōprimant: nec q̄cq̄ maius/ vñ deo sa-
crificiū possitis offerre: q̄ si id ordinetis: vt ij qui in suā et
aliorū pniciē debacchant: cōpetēti debeāt vigore cōpesci.
Itē Pelagi⁹.xxiij.q.v. relegētes. ibi. Ut suā diuisionem ca-
tholicā esse credētes: ecclesiā vos a sua pollutione phibe-
rēt: sic em̄ p miam dei etiā nescientib⁹ illis hoc factū est: vt
a schismaticoꝝ cōione eruti/ catholice quā diligitis serua-

ri vos cõrigisset ecclie. et.i.in fi.ibi. Marie ecclesie acquis leiensis inuasor: q: in schismate maledict⁹:nec honorē epi poterit retinere nec meritū. Ille archāgelus lucifer ꝓprie dict⁹ Belial/q: sine iugo obediētie voluit esse: primus crimē apostasie cōmisit. de pe.di.ij.§.ꝙ vero reprobi.cū.c.se. hereditatē infelicē casus in ꝓfundū lac⁹/ꝑ culpa schismatis ⁊ iobediētie suis tumidis sequacib⁹ derelinquēs. Pro hac ariola inobediētia.lxxxi.di.si q̇ presbyteri. de illa amenitate paradisi et cōtēplatione angelica Adā eiect⁹ est. de pe.di.ij.§.adā.⁊.c.p̄nceps. Saul vita ⁊ regno ꝑuat⁹.i.Regū.iiij.xv.⁊ vlti.c. Ophni ⁊ Phinees filij Heli morte con sumpti in bello.i.Reg.i.ex̄ de simo.licet Heli. Moyses et Aaron terra ꝓmissionis priuati. Exo.xvij.de pe.di.ij.§.opponit̄. Quidā de discipulis iesu carnaliter christi sermonē intelligētes/retro abierūt:et se diuiserūt. Jo.vj.de ɔse.di.ij.prima quidē. Julianus apostata celesti lācea ꝑforatus. Arrius/Sabellius/Donatus/ Pelagius/et alij corrupti vertices sectaꝝ ꝑfidarū se a cōione scte matris ecclie in diuinis diuidētes/⁊schisma faciētes/fine detestabili de hac vita migrauerūt ad mortē eternā. de eoꝝ erroribus.xxiiij. q.iij.quidā. Grecia fornicaria cū Armenia maiori acephala a Petro clauigero ⁊ eius romanis pōtificib⁹ successoribus recedētes et schismatizātes:fidē/sciētiā/fortitudinē/ et vitā vtrāqꝫ ꝑdiderunt ⁊ perdūt.nā in pessimas hereses post schisma collapsa est.xxiiij.q.iij.inter schisma.⁊gladio vltori Arabum Turcoꝝ ⁊ Cathalanoꝝ/qui vocātur de societate/tradita ⁊ exposita. Sed ⁊ vltimo intra sanctam ecclesiā christiani numero ⁊ noie Guelfi ⁊ Gibellini in Italia vocati/se ab vnitate ecclesie reuera diuidētes:sine causa ⁊ cōtra naturā ⁊ cōtra fidē gladijs ⁊ telis ⁊ alijs diuersis mortis generibus dei ⁊ ecclesie sue vltricibus in corpore ⁊ in aīa quotidie se cōsumūt:vt in cōdēnationis iudiciū consurgētes/⁊ in igne sempiterno consumpti/nūqꝫ tñ valeāt cōsumi. Sed et isti dicāt schismatici mihi qui de mala societate querunt̄/⁊ se diuidūt ab ecclesie corpore: q̇d obfuit peruicacia ⁊ tumor elati luciferi ⁊ schismatici:⁊ sequaciū stellarū ruentiū cum eodē: humilibus alijs spiritibus et ideo in gratia cōfirmatis. de pe.di.ij.§. ꝙ vero reprobi. in fi.in eodē celo empyreo simul manētibus? Quid Cayn inuidia ⁊ malitia Abel innocēti et sancto germano simul viuenti? Gen.iiij.in canonica Jude.de pe.dist.j.§.deniqꝫ. xiiij.q.v.scriptū. Corpus quidē occubuit:qd̄ tandē occumbere oportebat. Ipse vero corona et merito ꝓtomartyris laureatus.vnde primus sanguis iustus fuit qui fuit sparsus. Mat.xxiij. Quid nocuit hispiditas ⁊ ferocitas. Gen. xvj. l. dist. hismael. Hismaelis egyptij ex parte genitricis Agar serue/Isaac filio libere Sare ⁊ repromissionis secū cohabitāti. Gen.xvj.q̇ risus interpretat̄. Gen.xxj.gaudenti:obediēti Gen. xxij.et christū repsentāti: ⁊ paterna hereditate celestē ꝑfigurāti:patriarchatū obtinēti? Quid Gastrimargia pilosi Esau venatoris nocuit Jacob secū cohabitāti:frugali: quieto:simplici:ꝑsonā sancti tenēti supplātatoris? Gen.xxv. Quid frōtositas impudētia ⁊ irreuerētia Cham filij Noe circa verenda patris nocuit filijs alijs duob⁹ pudoratis Sem ⁊ Japhet cū eo habitantib⁹. Gen. ix.xxvi.di.in scripturis.j.q.iiij.§.itē pctō ciuiū.ver.itē Chā. Quid oppressio ⁊ persecutio ⁊ corruptio egyptioꝝ nocuit Moysi ⁊ Joseph ⁊ alijs fratrib⁹ suis p̄riarchis/filijs Jacob:⁊ multis alijs de pplo dei electis? Perierūt illi in mari rubro. Exo.xiiij. Isti euaserūt:immo puto ꝙ nisi isti filij isrl̄ ab egyptijs in tribulationib⁹ exercitati fuissent:ad mōtē dei nō venissent.ar.bonū.v.q.v.c.ij. Nec de Loth nepote Abraā pretermittēdū est ꝙ Sodomis pudicitiā obseruauit: nec tñ ab illis hoibus sceleratissimis se segregauit. Gen.xix.xl.di.q̄libet. nec eos iudicauit:⁊ ꝓpterea f̄m Elimac archimādritā mōtis synai/cū dn̄s de illo incēdio liberauit. Mirū. Adam in paradiso peccat. Loth Sodomis pudicitiā seruat.vt pall̄.c.q̄libet.et in igne illesus in mōte incestu filiarū pollut⁹ est. Gen.xix.xiiij.di.ꝙ ait.xv.q.j.inebriauerūt. Quid offecit ira ⁊ furor ppl̄i isrl̄ sepe ɔtra dn̄m

Exēplis ꝓbatur malorū cōsuetudinē bonis ꝓfuisse.

murmurātis. Exo.xvj.⁊.xvij.j.ad Cor.x. Moysi māsuetissimo ⁊ benigno habitāti cū eis? erat em̄ Moyses mitissimus hoīm qui habitabāt in terra. Nume.xij. sꝫ nec oēs de pplo vitulū aureū adorauerūt: sꝫ adorātes perierūt. Exo. xxxij.de pe.dis.ij.§.opponitur.xlv.di.disciplina. Nihil etiā obfuit acidia ⁊ ignauia ppl̄i israel terrā ꝓmissionis diffidētis intrare/solicitudini Caleph et Josue:q̇ eā cū fidei feruore et ꝑseuerātia intrauerūt. Nume.xiij.lxxvj.di.ieiuniū. Deniqꝫ in domo dn̄i Jesu et choro apl̄oꝝ/nūquid philargyria Jude loculos cōpilantis. Jo.xij. furtū ⁊ sacrilegiū. xxiij.q.iiij.q̇d ergo.ꝑditio.ij.q.j.vnus. Mat.xxvj.⁊ paricidiū.ff.ad.l.pōpe.de pari.l.pena.⁊.C. de his q̇ patrē vel libe.occi.l.vnica.multo poti⁹ paricidiū d̄:qd̄ in patrē spūale cōmittit̄.vt no.de pe.di.j.aut facta.glos.nā talis. Simulatio ⁊ hypocrisis simulātis se amicū ⁊ cōicātis corp⁹ christi. Mat.xxvj.xxiij.q.iiij.tu bon⁹. ꝑsumptio ꝑmittētis sibi lauari pedes a christo. Jo.xiij.xxiiij.q.j.q̄ dignior. Simonia: q: rē sacrā vēdidit.s.christū. Plagiū. q: liberū hoiem scilꝫ christū vēdidit.de his duob⁹ no.j.q.j.q̇ studet.glos.fi. Desperatio.q: se laqueo suspēdit. Mat.xxvij.de pe.di.iij. iudas.ei⁹/īfecit Petrū Jacobū ⁊ Joānē:⁊ ceteros coapostolos veros pauperes fideles sacratos ⁊ pios? Absit. Nā ille sol⁹ ruptis viscerib⁹ ꝑditionē celātib⁹ deformis leti suspēdiū desperat⁹ subijt.de pe.dist.iij.iudas.c.nihil iude.⁊ c.sceleratior. Mat.xxvij.xxiij.q.v.tu dixisti. Alij ī spe resurrectiōis christi palmas gloriosi martyrij ꝑ fide sui dn̄i traditi a cōdiscipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Christus cū pctōrib⁹ habitauit:bibit:⁊ comedit:⁊ ɔuersationē habuit:et ꝓpter hoc ab emulis phariseis falsis iniustis ei dicebat̄ Luc.xv.q: cū pctōrib⁹ mā ducaret et biberet. Sed ipe charitas ⁊ vnitas.j.Jo.iiij. et vnitas:q̇ ad vniēdū venerat nō spargēdū/aut schisma faciēdū. Jo.x.dicebat. Nō egēt.de pe.di.iij. adhuc instāt. qui sani sunt/medico:sed q̇ male habēt. Mat.ix.⁊ Luc.v. Sed vere dn̄e oīs hō male hꝫ:⁊ te medico pio ⁊ cōpatiēte indiget:q: oīs hō mendax. ps.cxv.⁊ Roma.iij.⁊ pctōꝝ.de pe.di.ij.si em̄. adhuc Lu.v. Mat.ix.ij.q.j.multi.⁊ Luc.xv. Vn̄ Bern̄. O benignitas. o charitas. Rex celoꝝ amic⁹ efficit̄ publicanoꝝ. Panis angeloꝝ reficit̄ in conuiuio pctōꝝ:ꝙ dulce ferculū/panis cōpūctionis:ꝙ suaue poculū lachryme deuotiōis.his libenter christus vescit̄:suauiter delectat̄:vino inebriat̄:vt oīm offensionū nostrarū nō recordet̄ amplius. Vn̄ pulchre d̄: Mat.xj. Potator vini:publicanoꝝ ⁊ pctōꝝ amic⁹. Recolite lachrymas Magdalene: ⁊ videbitis hoc verissimum esse. ¶ I Semꝑ ergo diuisio ⁊ schisma vitāda sunt:nec timēdū est ꝙ alienū pctm̄ alteri nō consentiēti noceat. vn̄ Job.xxxv. Hoi qui similis tui est/nocebit iniq̇tas tua:⁊ filiū hois adiuuabit iustitia tua. Quod verbū exponēs Greg. xxviij.li.moraliū ait. Humana īpietas ei nocet quē ꝑuertēdo coinq̇nat:⁊ rursus eū adiuuat nostra iustitia quē a prauis actionib⁹ imutat. Nocere em̄ vel adiuuare nesciūt ea que vel a bono corrūpere/vel a malo ꝑmutare nō pn̄t.j.q. iij.hoi. Vnde ⁊ Aug. Theodosius quart⁹. Vnusquisqꝫ ex suo admisso sorti subijcit̄:nec alieni criminis successor constituit̄.j.q.iiij.crimē. Aīa em̄ q̄ peccauerit/ipa morietur. Ezechiel.xviij.causa.j.q.iiij.iā itaqꝫ.⁊ de hoc ꝑ totā illā q̄ōnē.⁊ in summa. Itē Grego.in.ij. dialo. Ibi adunati equanimiter portādi sunt mali:vbi inueniunt̄ aliq̇ qui adiuuent̄ boni.vij.q.j.ibi. Itē Aug. Maius malū in separatiōe bonorū cōmittim⁹:ꝙ in cōiūctiōe maloꝝ fugiam⁹.vij.q.j.§. hoc tūc.ver. hinc idē ait. q: separādo nos a malis cōmittimus schisma:qd̄ malū maximū est.vt dicit ibi glos. que icipit fugimus. Nā tolerāti malos nō imputat deus pctā. nō sua: q: nō fecit.nō aliena:q: nō approbauit. nō negligentiam: q: nō tacuit.nō superbiā:q: in vnitate ꝑmāsit. in ver.pall̄. hinc idē.hinc etiā Aug.in ps.liiij. Ecce elōgaui fugiēs:nō loco/ne rūpatur charitas bonoꝝ: ne perdat exercitiū maloꝝ:quos deus admiscet vt Judā apl̄is.quem ꝙuis sciret esse furē:tñ ad predicandū misit: et ei eucharistiam dedit: docēs in ecclesia tolerare malos; nec obesse bonis maloꝝ

consoꝛtia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē.Itē Paul⁹.j.ad Coꝝ.
v. Scripsi vobis in epistola:nō cōmisceamini foꝛnicarijs:
nō vtiꝗ foꝛnicarijs huius mūdi/aut raptoꝛibus/aut aua
ris/aut idolis seruiētibus:alioqn debueratis de hoc mun
do exijsse.q.d.Aug. Nō eñ pñt hoīes in hoc mūdo nisi cū
talibus viuere. vñ cōsequēter adiūgit apl's. Nūc autē scri
psi vobis non cōmisceri foꝛnicarijs:si q̄s aūt frater noiat
foꝛnicatoꝛ aut auarus ⁊c.q.d.qñ ꝓ istis pcīs excōicat⁹ est:
tunc est vitandus.hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶ Articulus.lxvj.

Quia satis late con/
tra schismaticos sum locutus:q̄ maxime tē/
poꝛe dñi pape Jo.xxij.in qđ perueni tēpus/
dānabiliter inundarūt:nūc cū aliquo epilo
go superioꝝ ad vnā sanctā matrē ecclesiā/cui⁹caput legiti
mū dictus dñs Joānes summus pōtifex extitit/addēdo
multa vtilia ⁊ necessaria/redeamus.Et sub istius ecclesie
vnice ⁊ pꝛedicti ei⁹ capitis firmi obediētia maneamus:et
ibi simus vbi ecclesiā cōiter esse scimus. xxiiij. q.j. schisma.
ibi:oīs catholic⁹ ⁊c. Job. In nr̄o nidulo moꝛiamur. Job
xxix.Nō eamus de domo in domū.Luc.x.xxiiij.q.j. que di/
gnioꝛ.nō trāsinigremus vt passeres impudici in mōtē.ps̄.
x.Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra aplm̄ Ephe.
iiij.j.Reg.xix.⁊.xxvj.ij.Reg.j. Reuerētiā facit Dauid sa/
cre vnctioni etsi peccet inūctus.j.q.j.sacramēta. Sacramē
ta nō peccāt/etsi eoꝝ collatoꝛes facinoꝛosos esse ꝯtingat.
vt plene in pꝛima parte isti⁹ operis dictum est in.viij.⁊.ix.
art.vnde scelerati ministri virtute diuina ea cōferūt:⁊ nō
sua:et ideo virtutē suā nō perdūt collata ꝑ malos:q: chꝛi/
stus cui⁹ potētia cōferūtur/summe bon⁹ est. ps̄.cxviij. q̄m
bon⁹ es tu.q: de⁹ est q̄ solus est bon⁹.Mat.xix. Luc.xviij.
Et nisi hoc esset/semper in dubio sacramēta reciperem⁹ et
sine fide:nesciētes q̄ sunt boni vel mali taliū collatoꝛes:⁊
sic ecclesia vacillaret.cōtra illud. xxiiij.q.j.hec est.⁊.c.aper
te.quod hereticum est adstruere et sentire. ¶ A

Ttendēdū est insup isto toto tpe. Mat.xvj.
Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quoꝛūdā pseu/
do ꝓphetarū: qđ est heresis: dicētiū ecclesiā
meretricē.s.vere de meretrice impia conscien
tia ⁊ malignāte.ps̄.xxv.odiui ecclesiam mali
gnātiū.ecclesia. Tales adulterij ⁊ spurcitiei filij sunt exoꝛ
ti.Ecclesia eñ catholica in se ⁊ in suis sanctis nō meretrix:
sed sancta est/nō habēs maculā heresis. Ephes.v. nec ru/
gā schismatis:nec aliqđ hmōi pcī moꝛtalis.xxj.dist.cūis.
de pe.di.j.ecclia.vbi de hoc.Colūba in fellica/⁊ innocens/
⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex
his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij.nō oīs.Cañ.v. Tota pulchꝛa ⁊
decoꝛa virtutib⁹ ⁊ exēplis.Cañ.iiij. Uestita byssino candi
do ⁊ splēdēti.Apoc.xix.id est operib⁹ iustitie.Splēdēti ꝓ/
pter honestatē cōuersationis.⁊ Candido.ꝓpter puritatē
intentionis. Turtur pudica.Cañ.ij.Castā generationē fa
cit cū claritate.Sap.iiij. Una vnius.xxvj.dist.acutius.vij.
q.j.sicut.Regina auro vestita sapiētie et amoꝛis.Adstitit
regina.ps̄.xliiij. Hoꝛtus cōclusus virtutib⁹ ꝓpositis cōti/
nuatis impꝛoꝛabilis.Cañ.iiij.xxiiij.q.j.loquit.Fons signa
tus. de quo aqua sapiētie salutaris bibit. Eccl'i.xv. Unde
et vocat fons aque viue spōsus eius.Hiere.ij.Signatus:
quasi de alio nō sit bibēdū: nec aliter ꝙ ecclia itelligit scri/
pturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. heresis. Perfecta chꝛisti.
Cañ.vj.xxiiij.q.j.loquit.q: spōsa illi⁹ q̄ opus impꝛfectionis
nō nouit.ex de bap.maioꝛes.§.ꝫ adhuc.de pe.dist.iij.sunt
plures.Joā.viij.quare electa chꝛisti.Cañ.vj.q: repꝛobata
synagoga electa est ecclia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaqꝫ:
ibi.illud qđ ꝑ ꝓphetā Osee ꝑdixerat. In pcīs vr̄is dimi/
si matrē vestrā.Tricliniū chꝛisti.Jo.ij.in quo colitur trini/
tas:⁊ chꝛist⁹ architriclin⁹:q: in chꝛisto triplex substātia/car
nis/aīe/⁊ diuinitatis.xxiij.di.q̄ eps.sponsus ei⁹.Taberna
culū sanctificatū altissimi.ps̄.xlv.sanctificauit tabernacu/
lum suū ⁊c.Et Apoc.xxj.Ecce tabernaculū dei cū hoībus.

Sedes ei⁹.ps̄.xlvj.Sedēs sup sedē sanctā suā. Cubile ei⁹.
Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū sunt in cubili:q: nō nisi pueri
vere sunt in ecclia.j. Pet.ij.ibi:quasi mō geniti ⁊c. et infra.
sine dolo.Arca sctificationis.ps̄.cxxxj. tu ⁊ arca sctificatio
nis. Arca in quā cōtinēs virgā districtiōis ⁊ māna dulcedi
nis.Heb.ix.xlv.di.disciplina. Uestimētū ei⁹.ps̄.cxxxij. In
oꝛā vestimēti ei⁹.xvj.q.vij.sicut.Uestita iustitia.xliij.dis.sit
rectoꝛ.ibi:vestimēta etenim. Tunica incōsutilis.in se tota
vnita.Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.sicut dñi. ⁊ habens tunicā
nuptialē.Mat.xxij.charitatis ⁊ vnitatis.⁊ oēs domestici
ei⁹ vestiti duplicib⁹. Pꝛouer.vlti.fide ⁊ ope.de pe.dist.ij.si
eñ.ibi:sciēti bonū.Sara pꝛinceps.q: sic interpꝛetat.xxxv.
di.ecclie pꝛinceps.Libera.ad Gal.iiij.nō subiecta pctō:q:
qui facit pcm̄/seru⁹ est pcī.Jo.viij.Roma.vj.⁊.j.Pet.ij.
et filijs ei⁹ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat.
Hec figura ꝓbat.xxiij.q.iiij.qñ.⁊.c.si ecclesia. Rachel pul/
chꝛa/in cōtēplatiua.Lia lippa/in actiua.q: turbatur erga
plurima cū Martha.Luc.x. ex de renū.§.ne putes. ex de
regu.licet.§.fi.Chananea/cōmutata de synagoga i eccle/
siā ⁊ zelās chꝛistum spōsum.xxxv.q.j.§.hac itaqꝫ.humilis/
patiēs/et cōfessa. Mat.xv. Samaritana/ecclia ex gētib⁹.
ꝫm Augu.credula/⁊ custodiēs.q: Samaritana custos in/
terpꝛetat.se ⁊ suos.Jo.iiij. q: vigilat supꝛa gregē.Luc.ij.
xliij.di.ephesijs. et gratie sitibūda/clamans assidue/sitio.
Jo.xix.Bersabee pute⁹ alt⁹ ꝑ cognitionē clare fidei.xxiiij.
q.j.nō turbat.in fi.a Dauid chꝛisto vultu desiderabili san/
ctificata.xxx.q.j.§.ꝫ obijcit.ij.Regū.xij.q: chꝛist⁹ tradidit
se:vt eccliaꝫ suā sctificaret.Ephe.v.Mulier sanguiniflua
ꝑ tactū fimbꝛie chꝛisti curata. Mat.ix.Luc.viij. Mar.v.
ecclia ex gētib⁹/pcīs sanguinea:q: sanguis sanguinē teti/
git.ꝫm Osee.iiij.Et illud.Qui nō ex sanguinib⁹.Jo.j.per
passionē chꝛisti/q̄ est fimbꝛia vestimēti eius/curata.Syon
speculās/ecclia firma sicut mōs syon.ps̄.cxxiiij.que adhuc
in enigmate speculat.j.ad Coꝝ.xiij.Hierl'm. Apoc.xxj. ps̄.
cxxj.Hierl'm q̄ edificat vt ciuitas. Pacificata.q: sic interꝑ/
tat Hierl'm:q: per moꝛtē chꝛisti recōciliatio ⁊ pax facta est.
Coloꝫ.ij.Ephes.ij.Linteū ostēsum Petro.Act.x.ecclia in
qua sunt volatilia cōtēplātia/boni:⁊ quadrupedia serpē/
tia/mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē/dom⁹ panis viui. Jo.vj.
et in qua cōsecrat panis viuus.de cōse.dist.ij.oīa.Betha/
nia/q: sponso obediēs:⁊ q: extra eā deo non obedit.lxxx.
di.si qui.ar.xxiiij.q.j.ver.sana.Cenaculum grande.Mar.
xiiij.q: in ecclesia cena dñica manducat.j.ad Coꝝ.xj. xxiiij.
q.j.q: ex sola.Grande/charitate.Bernar.Qui hꝫ charita
tē/magnus est.⁊ coꝛ Pauli ad Coꝛinthios dilatatū est.ij.
ad Coꝝ.vj.Stratū/humilitate.iij.Reg.iiij. Pauimētum
domus texit Salomon auro.⁊ ps̄.cxviij.Adhesit pauimē
to aīa mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur.
pꝛealle.c.q: nec chꝛisti coꝛpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j.
schisma. Nec aīa a pctō laudat.xxiiij.q.j.quicūqꝫ. Nec vera
pax dat aut relinquitur:q: extra ecclesiā vera pax non est.
xxiiij.q.j.q̄ cōtra.Nec fons sacramētalis cū effectu bñdici/
tur.j.q.j.maledicā.Nec Joan.gratia supꝛa pectus iesu re/
cūbit:quia gratia spūssancti extra ecclesiā nō datur. xxiiij.
q.j.§.si aūt.Nec sermo chꝛisti pꝛoficit:q: margarita verba
dei/poꝛcis non pꝛoijcitur. Nec panis filioꝝ dei datur cani
bus.xj.q.iij.nolite.Mat.xv.Nec vera dilectio est:q: extra
ecclesiā amoꝛ spūssancti nō est.pꝛeal.§.si aūt. Nec lactuca/
rū agrestiū comestio.i.pctōꝝ vera cōtritio.pal.c.quicūqꝫ.
Nec panū azymoꝝ puritatꝫ ⁊ sinceritatꝫ cibatio.j.ad Coꝝ.
v.Nec vera discipuloꝝ vnio. Nec paracleti ꝓmissio/nec re
ceptio.Act.ij.⁊ pal.§.si aūt.Pꝛedicta in cenaculo celebꝛa
ta sunt.Jo.xiij.⁊ aliq ex eis i die cene fiūt. Ista est ecclesia
ista federis arca de qua.s̄.dixi/cōtinens tabulas legis: q:
ad literā extra ecclesiā hodie maxie vera sciētia nō est:nec
dei cognitio.xxiiij.q.j.q̄cūqꝫ. Hester decoꝛa nimis. Hester
i.abscondita/a conturbatione hoim.ps̄.xxx. que sponsum
Asuerū beatū chꝛistū flectit ad miam quā pplo suo impe/
trat.Hester peñ.⁊ vlti.c.⁊ de pe.dist.j.fleat. Pꝛudētissima
Abigail. Abigail patris mei deitas interpꝛetat: q: pater

ecclesie deus est. in canti. Moysi. Nunquid nō ipse est pa-
ter tuus: que Dauid flerit ad miam contra Nabal. Nabal
interpretat̄ scādalū/vel scādalizās: insipiēs vel insipiētia:
virū stultū/virū Belial iratū. j. Reg. xxv. Dauid autē ma-
nu fortis christū forte designat. Nabal pctō: ē q: ois pctō:
stultus/ et filius Belial diaboli/ absq; iugo alios scādali-
zās. Aug. Mali scādalo sunt ecclesie. De scādalizātib⁹. ex
de no. ope. nū. c. ij. Petri nauicula. Luc. v. xxiiij. q. j. nō tur-
baf. j. q. j. mare. i. in cuius fide mate trāsimus huius seculi.
Heb. x. firma in spe: clauis ⁊ ligno crucis dñice: titubans ⁊
turbata ꝑpter Iudā pditorē designantē malos. xxiij. q. j.
quodcū. in fi. ⁊ pſidia que in ea nauigat. vt pal. c. nō tur
baf. et. j. q. iiij. turbaf nauicula. Et Mat. xiiij. vbi Aug. de
verbis dñi. In vno aūt aplō. i. Petro i ordine aploꝝ pmo
et precipuo/in quo figurabaf eccl'ia/ vtrūq; gen⁹ significā
dū fuit. i. firmi in hoc q̄ sup aquas ambulauit: ⁊ infirmi in
hoc q̄ dubitauit. nā ⁊ vniuciq; sua cupiditas tēpestas est.
Amas deū/ambulas supra mare: sub pedib⁹ tuis est secu
li timor. Amas seculū/absorbet te: s; quū fluctuat cupidi-
tate cor tuū: vt vincas cupiditatē tuā/inuoca christi diuini
tatē. hec etiā scripsi. s. lv. ar. ver. itē Aug. Titubat etiā hec
nauicula ꝑpter vetū tētationū eoꝝ qui in ea nauigāt. nā
vnaqueq; tētatio vētus validus est. ſm Grego. Sagena
petri in malos ⁊ bonos pisces habens. Mat. xiij. xxiij. q. vij.
c. j. in fi. Area eius triturās granū ⁊ paleas. pal. c. j. de ↄse.
di. iiij. est vnitas. ij. q. j. multi. Messis ei⁹ habēs triticum ⁊
zizania. Mat. xiij. xj. q. iij. nolite. Ouile eius. Ioā. x. ex de
bap. licet. habēs oues fetātes/bonos fructum facietes: et
steriles/malos fructu carētes: ⁊ in ignē mittēdos sicut ar
bor sine fructu. Mat. vij. ex de deci. q̄uis. et Luce. xiij. vbi
loquif de ficulnea fructū non faciente. ibi: succide illā. vbi
Greg. Cū magno timore audiendū est qd dicif/succide il
lā: vt quid terrā occupat? vnusquisq; em iuxta modū suū
sc; inquantū locū vite presentis tenet/si fructū boni opis
nō exhibet: velut infructuosa arbor terrā occupat: quia in
eo loco in quo ipse est/alijs operandi occasionē negat. Ha
bet etiam hoc ouile agnos puros bonos/ et hedos pecu-
leos malos ⁊ olidos. glos. super Mat. xxv. in ver. hedos.
Sed vnū ouile: ⁊ vnus pastor. vt pal. c. licet. Domus eius
habēs vasa aurea ⁊ fictilia. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. q fin.
charitate feruētes ⁊ amore carētes/vel nō pseuerātes: vt
vas fictile fragile. Cella vinaria. Can. ij. habēs vinū defe-
catū electoꝝ cōpūctionis. ps. lix. Potasti nos vino cōpun
ctionis ⁊ deuotiōis. Io. ij. et acetū impioꝝ odij et inuidie:
de quo dant dño bibere. Io. xix. Cathedra ei⁹. Mat. xxiij.
xl. di. multi. j. q. j. nō quales. Orige. Dilecti christi discipuli
post aduētū christi super cathedrā ecclesie q̄ est cathedra
christi. Cathedra inquit iudicās inter leprā ⁊ leprā. Leui.
xiij. xx. di. §. j. de pe. di. j. §. ex his. ex qui fi. sint legi. per vene
rabilē. §. rōnibus. Scala iacob. Gen. xxviij. p quā ⁊ in qua
ascēdūt hoies in celū: angelici cōtēplādo: ⁊ descēdūt in ea
ministrādo: q: in ista ecclesia habitat Maria cōtēplando
ad pedes dñi: et Martha sibi ministrādo. Luc. x. ex de re-
nū. nisi. §. ne putes. Arca Noe eleuata sup aquas diluuij
tribulatiōis: nec submersa: s; saluās receptos in ea. Gen.
vij. ⁊. viij. xlvij. di. quātū licet. xxiiij. q. j. qm. Ista est ergo il
la sancta ecclesia militās recipiēs bonos et malos: que in
terra sita inter celū ⁊ terrā est. xxij. q. iiij. hec autē. que etiā
regnum celoꝝ vocaf. Mat. xxv. q: in ea ⁊ per eā itur ad ce
Celorum nomine sancti intelliguntur. lū: ⁊ q: christus in ea habitat in sanctis ei⁹. ps. xj. Tu aūt
in sancto habitas ⁊c. q̄ sunt celi alti virtutū dignitate: mū
di sanctitate. vñ d: Mat. vj. Pater nr̄ qui es in celis. i. in
sanctis. ⁊ Celi. i. sancti enarrāt gloriā dei. ps. xviij. Unde ⁊
Aug. de sermone dñi in mōte. Qui es in celis. i. in sanctis
et iustis: nō em spatio locoꝝ cōtinef deus: q: celū et terrā
implet. Hiere. xxiij. et excelsior celo est. Iob. xj. s; sicut ter-
ra appellatus est peccator: cui dictū est Gen. iij. Terra es
(al's puluis) et in terrā ibis. sic celū iustus econtrario dici
potest. Recte ergo dicif qui es in celis. i. qui es in sanctis.
Ista est illa sancta ecclesia figurata ⁊ descripta Ezechiel.

xvj. Aqua de latere christi manāte lota in sacramento bap
tismi. ex de cele. mis. in quadā. Eius sanguine decorata ⁊
mūdata. ex in demē. sacrosancte. de sum. trini. Oleo balsa
mato gratie spūalis in sacramēto cōfirmationis vncta. ex
de sacra vnc. c. vnico. de cōse. dist. v. in primis. v. c. Discolori
bus. i. varietate virtutū induta. ps. xliij. Adstitit regina. s.
ecclesia in vestitu deaurato circūdata varietate. xliij. dist.
sit rector. Vñ Exo. xxviij. in veste Aaron erant quatuor co
lores. s. hyacinthus/purpura/coccinū/⁊ byssus: in quibus
prudētia/iustitia/fortitudo/et tēperātia designanf: quib⁹
vtilius nihil est in vita hoibus. Sap. viij. Uestita inquam
hyacintho cōtēplationis ⁊ deuotiōis: purpura dñice pas-
sionis: coccino dilectionis ⁊ scrificatiōis. Calciata hyacin
tho. i. exēplis patrū precedētium munitoꝝ gressibus ope-
rū: vt celo potius inhereāt q̄ terrā tangere videanf: quasi
duo calciamenta sunt fideliter agere/ et fortiter tolerare.
Cincta bysso. i. cōtinētie et pudicitie cingulo: quo sensus
exteriores et mot⁹ interiores valeat cohibere. ¶ H De
cingulo Paulus Ephe. vj. ibi. State ergo succincti lūbos Cingulum.
vestros in veritate. Et primo cingitur ecclesia zona pelli-
cea: que est carnis mortificatio. hac accincti sunt Helias.
iiij. Reg. j. Baptista. Mat. iij. Luc. iij. Mar. j. vñ Beda.
ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Ioānes et He-
lias mortificationis indiciū est. Et ibi Hiero. In zona pel
licea pauperes mundi mortui signantur. Itē Beda. Zo-
nam pelliceā habebat circa lumbos: quia carnē suam cru
cifixit cum vitijs et concupiscentijs. Gal. v. Scdo zona iu-
stitie que est exercitiū boni operis. De qua Esa. xi. Erit iu-
stitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudi
nis: vt primis motibus fortiter resistam⁹. Prouer. vlti. Ac
cinxit fortitudine lumbos suos. Quarto cingulo humili-
tatis. hoc est linteum quo dñs erat a cinctus quū lauit pe
des discipuloꝝ. Io. xiij. xxiiij. q. j. q̄ dignior. Induta subti-
libus. i. extenuatione corporis: que optima vestis est con-
tra feruorem estatis. s. libidinis incentiua. Designata est
Gen. xxxviij. per teristrum qd assumpsit Thamar/depositis
vestibus viduitatis. Est em teristrū vestis mulieris te
nuissima/visu peruia/ estati idonea. terias em vestis dici-
tur. Ornamēto ornata. i. gloria crucis. q: sicut ait Augu.
crux finita est in pena: manet in gloria. de locis supplicioꝝ
transit ad frontes imperatoꝝ. Armillis in manibus ador-
nata. i. virtute bone operationis. Torque circa collū mu-
nita: intelligētia diuini sermonis. Inauribus redimita ⁊
circulis. circuli sunt sacra scriptura. inaures in aurib⁹ depē
dētes/obedientia indiscreta. i. indistincta. xxiij. q. j. q̄d cul-
patur. xj. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que
datur victorib⁹. j. ad Cor. ix. In capite. i. glorie celestis in
mente. ex de sacra vnc. c. vnico. queadmodū corona/caret
principio ⁊ fine. Ornata etiā auro sapiētie ⁊ argento elo-
quētie. vestita bysso/cādore innocētie. ⁊ polymito. i. diuer
sitate pceptoꝝ. et multis colorib⁹/diuersitate cōsilioꝝ. Si-
mila ⁊ oleo ⁊ melle referta. i. sacramēto eucharistie in quo
sunt tres substātie. Simila ē christi caro mūdissima. xxiij.
di. q̄ eps. de cōse. di. ij. christ⁹ panis est. Oleū/scīssima ei⁹
aīa omni gratia plena ⁊ donis spūsancti. de ↄse. di. ij. hoc
est. et. c. in calice. Mel/ineffabilis dulcedo diuinitatis. de
cōse. di. ij. sicut verus. Eccli. xxiiij. Spiritus me⁹ super mel
dulcis. De his tribus propheta loquitur ecclesie Ezechie-
lis. xvj. Similam et oleum et mel comedisti: et decora fa-
cta es vehementer. ¶ C

Ista ergo ecclesia sic decorata et laudata/sic
etiā figurata ⁊ descripta antiquit⁹ a pphetis/
maxime ab isto Ezech. xvj. c. a quo traxi ver-
ba prime posita/inferi⁹ cācellata/nō est me-
retrix. refero me ad pncipiū. §. pce. Sed vxor
agni legitime desposata: in quo mrimonio eccl'ie sunt duo/
caput et mēbra in vno corpore. Vñ Roma. xij. multi vnū
corpus sum⁹. ex de sum. tri. c. ij. §. rursus. Ephe. v. sacramē-
tū hoc magnū: ego dico in christo et ecclia. xvj. di. acutius.
ex de biga. debitum. quod significatum est Iudicum. xiiij.

in prin. vbi dicitur. Descendit Samson: qui interpretatur sol fortis: vel illuminans eos. s. christus sol iustitie et lux vera. Io. i. ex de puri. post par. c. i. in Thanata. scilicet mundum. vidensque ibi mulierem de filiabus philistijm. Philistijm interpretantur cadentes: quia gentiles cadebant a gratia dei. i. ecclesiam de gentibus. ascendit et nuntiauit hoc patri suo et matri sue. i. synagoge vt acciperent eam sibi in vxorem. Unde ait Hiere. xxxj. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans tui.

Matrimonium christi cum ecclesia.

Hoc matrimonium initiatum fuit in paradiso: quando de latere dormientis Ade formata est eua. Gen. ij. xxxv. q. i. cum igitur. in prin. ex de diuor. gaudemus. ex in deme. de sum. tri. sacrosancte. Ratificatum in cruce: vbi de latere christi dormientis processerunt duo sacramenta. s. sanguis et aqua: quibus formatur et dotatur ecclesia. vt pal. c. sacrosancte. et ex de cele. mis. in quadam. Aqua enim mundatur vt sit sine macula. Can. iiij. ibi. Et macula non est in te. christus loquitur ecclesie. Sanguine ornatur: vt sit purpurata sicut regina. Ps. xliiij. Adstitit regina. i. ecclesia. Consummatum erit post iudicium: quando introducetur sponsa in thalamum sponsi: vt bonis eius plenarie perfruatur: et nunquam ab eius amplexibus auellatur. Apoc. xix. ibi: quia venerunt nuptie agni: et vxor eius preparauit se: et datum est illi vt cooperiat se bissino splendenti et candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et infra. Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. et xxi. ibi. Ueni ostendam tibi sponsam vxorem agni. Et de hoc est parabola. x. virginum. Mat. xxv. ibi. Exierunt obuiam sponso et sponse. christo et ecclesie. Et infra. Intrauerunt cum eo ad nuptias. xxvij. q. i. nuptiarum. ibi. cui ecclesia ipsa cuius membra sunt coniunct est: que fidei spe et charitatis integritate non solum virginibus sacris: sed etiam in coniugatis fidelibus tota virgo est. vniuerse quippe ecclesie cuius omnia membra illa sunt. Apostolus dicit ij. ad Cor. xi. Optaui vos vni viro virginem castam exhibere christo etc. De predictis virginibus fatuis et alijs habes. xxxij. q. v. si paulus. ¶ De isto etiam matrimonio inter christum et ecclesiam dicitur Osee. ij. ibi. Desponsabo te mihi in fide: sponsabo te mihi in iudicio et iustitia: et misericordia et miserationibus: sponsabo te in sempiternum. Ter dicit sponsabo: vt ostendat hoc matrimonium initiatum ratum et consummatum. Initiatur enim in fide per quam quelibet anima de ecclesia dei sponsa dei efficitur: et annulo fidei subarratur de quo Hiere. ij. Nunquid obliuiscitur virgo ornamenti sui. s. annuli desponsationis sue: aut sponsa fascie pectoralis sue. s. timoris: quo debet cor restringere ne defluat in peccatum: arguit hic dominus animam que coniugij fidem non seruat: quum mulieres consueuerint seruare annulum desponsationis toto tempore vite sue. Ratificatur vero in iudicio et iustitia et in misericordia et miserationibus. Iudicium est in discussione sui. de quo de peni. dist. i. iudicet. aliter sumitur ex de verb. signi. forus. Iustitia in punitione peccati. Multi enim sunt qui bene iudicant: sed non sunt boni iustitiarij: quia non bene puniunt quod se deliquisse cognoscunt. vnde Aug. Quem penitet omnino peniteat: et dolorem lachrymis ostendat. de peni. dist. i. quem penitet. in princi. Et ibi. Iustitia enim sola damnat. Unde Esa. xxviij. Ponam iudicium in pondere: et iustitiam in mensura: quia iudicium quasi in statera culpam ponderat: iustitia vero penam culpe commensurat. Misericordia est in cordis compassione: quasi miserum cor. Miseratio in beneficij exhibitione: et precedit miserationem misericordia: quia sicut ait Grego. Plus est compati ex corde: quia qui compatitur: seipsum dat. Consummatur autem hoc matrimonium in eternitate. et hoc est quod ait in sempiternum. Sed non dicit in quo fiat consummatio: innuens quod ineffabilis erit delectatio matrimonij consummati. Unde Aug. Quod deus preparauit diligentibus se: fide non capitur: spe non attingitur: charitate non comprehenditur: desideria et vota transgreditur: acquiri potest: estimari non potest. De isto coniugio christi et ecclesie Aug. super Io. sermone. vij. Quid mirum si dominus inuitatus ad nuptias venit: qui in hunc mundum ad nuptias venit: vbi verbum sponsus: sponsa caro humana: et vtrunque vnus filius dei: et idem filius hominis: vterus marie virginis thalamus fuit: vnde ipse tanquam sponsus processit. ps. xviij. Item glos. ad Titum. i. Plures vxores antiquorum patrum significauerunt futuram ex omnibus gentibus vnitatem vni viro christo subditam.

Castissima ergo ecclesia dei est: que et virgo appellatur. i. ad Cor. xi. xxvij. q. i. nuptiarum. Sed perduntur omnes qui fornicantur in eam et extra eam: nisi redeant ad eam. Hi sunt idololatre. de quibus. i. ad Cor. ix. et. x. c. plene. Sap. xiij. xiiij. xv. c. et. xviij. q. i. idololatria. xxvj. q. v. contra idolorum. vide quod scripsi. s. xlj. ar. ver. de Nemroth. Heretici. de quibus ex de hereti. per totum. et lib. vj. eo. ti. per totum. xxiiij. q. vltimo. §. qui vero. cum omnibus. c. seq. vsque ad. c. quidam autem. vbi ponuntur secte hereticorum. lxx. et amplius. Schismatici. de quibus ex de schisma. vij. q. i. in primis septem. c. xxiiij. q. i. didicimus. c. schisma. De hoc satis. s. xxi. arti. Excommunicati. de quibus ex de sen. exco. et xi. q. iij. in primis. xx. c. vsque ad. §. cum ergo. et xxiiij. q. ij. et. q. iij. pertinaces. lj. dist. aliquantas. in prin. ex in cle. de fide catho. fidei. §. porro. et de vsur. ex graui. §. penul. de proditores. de quibus legitur et no. xlvj. di. clericus. xi. q. iij. nolite. xxij. q. v. de forma. Sacrilegi. xvij. q. iiij. per totum. ij. q. i. si quis in hoc genus. Homicide. ex de homici. per totum. xxiij. q. v. per totum. de peni. dist. i. homicidiorum. et. l. dist. in primis. c. Uenefici. vj. q. i. infames. Ueneuum faciens: vel dans: vel Adulator: quia secundum Senecam adulatio est dulce venenum. ps. liiij. Molliti sunt sermones suos super oleum: et ipsi sunt iacula. Paricide: interfectores parentum vel filiorum. ff. ad. l. pompe. de pari. C. de illis qui parentes vel filios occi. l. vnica. legitur et no. ex de his qui fi. occi. c. vlti. de peni. di. i. aut facta. glos. non talis. Incendiarij. ex de rap. et incen. in literis. xxiij. q. viij. pessimam. Masculorum concubitores. Molles immundi. de peni. di. i. si quis tam masculum. et. c. quid puero. xxxij. q. vij. flagitia. c. adulterij. c. offerebat. et. c. vsus ex de exces. prela. clerici. ex de vi. et hone. cle. C. de adul. cum vir. Adulteri. xxxij. q. vij. ex de adul. Fornicatores in quocunque sexu et cum quacunque creatura. xv. q. i. mulier. xxxvj. q. i. §. cum ergo. Ibi ponuntur gradus fornicationum. et. xxxij. q. vij. adulteri. et. c. non solum. xxv. dis. §. criminis. xxxiiij. dist. audite charissimi. palea est. Mechi immundi in corpore vel anima. xxxij. q. iiij. meretrices. et. q. vj. non mechaberis. Falsarij. xix. di. in memoriam. ex de cri. fal. Periuri quocunque modo. xxv. di. §. criminis. ex de iureiur. xxij. q. v. vj. q. i. quicunque. Plagiarij: venditores liberorum hominum. no. i. q. i. quid studet. glos. nunquid. Simoniaci: emptores spiritualium. Giezite venditores. i. causa. omnibus. c. et ex de simo. si quis. Coniuratores et conspiratores. xi. q. i. coniurationem. cum quatuor. c. seq. vj. q. i. si quis.

Preuaricatores. ij. q. iij. §. notandum. ver. preuaricator. cum. ij. ver. seq. Raptores rerum et virginum. ex de rap. xxxvj. q. i. et ij. Fures. ex de fur. xxxij. q. iiij. meretrices. xiiij. q. v. penale. et. q. vj. furtum. Usurarij. ex de vsuris. et. xiiij. q. iij. iiij. et. v. lxvj. dist. seditionarios. cum duobus. c. sequen. Sortilegi: et qui respiciunt sortes. ex de sortile. xxvj. q. i. et. ij. Malefici: qui carmina faciunt. xxvj. q. v. nec mirum. circa prin. ver. magi. Diuini: diuinatores. i. q. i. nunquam predicunt futura. xxvj. q. ij. intelligi. c. qui sine. c. illos. et. q. iiij. igitur. cum. §. precedente. et. q. v. §. i. Incantatores. xxvj. q. v. si quis. c. non licet.

Augures: qui volatus auium et voces intendunt. Aruspices: horarum inspectores. Genethliaci: natalium dierum consideratores. de his. xxvj. q. iiij. c. i. Nechromantici: precantores mortuorum et diuinatores per eos. xxvj. q. v. nec mirum. ver. nechromantici. Arioli: circa aras idolorum nefarias preces emittentes: et funesta sacrificia offerentes. xxvj. q. iiij. c. i. Phitonici: diuinantes arte magica. xxvj. q. v. nec mirum. versi. preterea. Mathematici: per cursus siderum mores nascentium et actus et euentus predicentes. xxvj. q. iiij. igitur. Magi: inspectores astrorum. prealleg. c. igitur. Somnia attendentes. xxvj. q. vij. non obseruetis. Aeromantici: diuinantes in aere. Geomantici: diuinantes in terra. Hydromantici: diuinantes in aqua.

Pyromantici: diuinantes in igne. de his quatuor pal. c. igitur. in prin. Horoscopi: inspectores horarum natiuitatis hominum. palle. c. igitur. Salitores: qui quum membrorum quecunque pars salierit: predicunt prosperum seu triste aliquid sibi significari. pal. c. in fi. Sicarij: cum armis insidiantes: a sica quod significat

ferrū siue cultrū. vt legit ⁊ no. ex̄ de homicí. sicut dignum.
Assissini/occulte occidentes. ex̄ de homicí. ꝑ humani. lib.
vj. Abigei/furātes gregē. de pe. dis. j. §. iniuriarū. ante. c.
aut facta. Antropophagi/comedētes hoīes: eos spoliā-
tes ⁊ tribulātes. ps̄. lxxiiij. q: comederūt Jacob. ⁊ in Job
xix. Et carnibus meis saturamini. Tyranni/crudeles dn̄i
et iniuste dn̄iū vsurpātes. xiiij. q. v. neq̄. Torneamētarij/
exercitātes se in torneamētis. ex̄ de tornea. Duellarij/pu
gnātes duo. ex̄ de de. pug. ī duel. ij. q. v. ꝯsuluisti. Mono
machiarij/purgātes se ferro calido aqua vel alia ⁊c. ex̄ de
pur. vul. ij. q. v. cōsuluisti. Blasphemi maledici. ex̄ de ma
le. Aleatores. ex̄ de exces. pla. inter. xxxv. di. c. j. et alee īspe
ctores. no. ibi. Ebrij assidui. xxv. di. §. ea demū. Intrusi.
ex̄ de elec. quisquis. xvj. q. vij. sane. Dolosi. ps̄. xxiij. Neciu
rauit in dolo ꝓximo suo. j. Pe. j. ī fi. Rōnabiles sine dolo.
Malitiosi. ps̄. lj. Quid gloriaris in malitia. ex̄ de exces.
p̄la. ꝙ graue. Nō efficiamini inanis glorie cupidi. Gal. v.
xlix. di. §. j. Vane gloriosi. Ficti hypocrite. de peni. di. ij. ci
tius. Adulatores. xlvj. dist. sunt nōnulli. xxv. dist. §. ea de-
mū. Murmuratores. j. ad Cor. x. ibi: nec murmuraueri-
tis. xc. di. alienus. Susurrones/q̄ aliq̄d detrahūt in aure
alicuius de alio. vn̄ Leuit. xix. Nō eris criminator/⁊ susur
ro in populis. Discordie seminatores/quos p̄cipue dete
stat deꝰ. Prouer. vj. xc. di. discordātes. c. dissidētes. Infi-
deles. ij. q. vij. nō pōt. xxij. q. v. de forma. Gastrimargi/gu
losi. de cōse. dist. v. q̄nq̄. Furiosi/irati. xj. q. iij. illa. et. c. ira.
Inuidi. xxv. di. §. ea demū. xlvj. di. clericꝰ inuidēs. Phi-
largyri/auari. xvij. di. ꝑ totū. xiiij. q. iiij. q̄d dicā. Acidiosi/
vnū est de septē pctīs mortalibus acidia. vt legit ⁊ notat
xxxij. q. vij. nō solū. et est acidia s̄m Damasce. afflictio siue
tristitia aggrauās/reddēs hoīem pigrū et frigidū ad opꝰ
bonū. Persecutores bonoꝝ. xxiij. q. iiij. nimiū. ⁊. c. si eccle
sia. Presumptuosi/elati/supbi. xlix. dist. c. j. ⁊. xlviij. di. c. j.
Mendaces. xxij. q. ij. primū. Falsi testes. ex̄ de cri. fal. c. j.
Diffamatores. vj. q. j. deteriores. Secretorū aut sigilli
penitētie fractores. legit ⁊ no. xxij. q. v. de forma. de pe. di.
vj. sacerdos. ex̄ de pe. oīs. §. fi. Inobediētes. ex̄ de maio.
et obe. c. j. lxxj. di. si qui. Proprietarij religiosi ⁊ clerici in
rebus ecclesie. ex̄ de sta. mo. c. ij. sup quodā. c. cū ad mona-
steriū. xij. q. j. si priuatū. ⁊. c. duo sunt. Votoꝝ violatores.
xxvij. q. j. c. j. cū multis. c. seq. Nō officiātes clerici bn̄ficia-
ti vel in sacris/aut religiosi clerici ꝓfessi. xcj. di. p̄sbyter. ex̄
de cele. mis. c. j. c. dolētes. Irregulares cū culpa. ex̄ de sen
tē. excō. cū medicinalis. xj. q. iij. ep̄s p̄sbyter. Aut nō cano
nice electi/aut cōfirmati/aut consecrati. ex̄ de elec. lxj. dist.
xxiiij. q. j. didicimus. Beneficiati clerici habitū vel tonsu
rā dimittētes. ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. c. vlti. Clerici ioculato-
res/goliardi/aut buffones. ex̄ eo. ti. clerici qui. lib. vj. Cle
rici carnifices/macellarij/aut tabernarij/aut induti veste
virgata aut partita. ex̄ de vita ⁊ hone. cle. c. j. ⁊. ij. in clemē.
Clerici thesaurizātes de bonis eccl̄ie. xij. q. ij. aurū. xlvij.
di. sicut. Aut laici tpe famis: vt ibi in cōtractibus decipiē
tes. ex̄ de emp. ⁊ vē. c. j. ⁊. c. dilecti. Falsa moneta vtentes.
ex̄ de iureiur. intellecto. C. de fal. mo. Denarios bolsonā-
tes vel pōderātes vt eligāt meliores: q: defraudant rēpu
blicā. Caupones/stabularij/naute/qui cōiter suo officio
abutūtur. ff. nau. cau. stabu. granū. aut alias merces vt su-
peruēdāt. vel carius tēpus expectāt emētes si nō sint mer
catores aut negociatores sicut tabernarij/et stabularij q̄
de ista arte viuūt. xiiij. q. iiij. quicūq̄. Clerici aut religiosi
negociatores. ex̄ ne de. vel mo. ꝑ totū. lxxxviij. di. ambitio-
si. j. q. j. principatus. Ingrati. de dona. c. fi. Litigiosi. xlvj.
di. cōtētiosi. j. ad Cor. xj. Terminoꝝ remotores. ff. de ter-
mi. amo. xiij. q. j. c. j. Sepulcroꝝ fractores. ff. de sepul. vio.
et ex̄ de iude. sicut. §. ad hec. Publicani reipublice frau-
datores. iiij. q. iij. §. itē in criminali. ver. inuiti. Nō seruien
tes in ecclesijs. ex̄ de de. nō resi. Fucati/ponētes in facie
colores. de cōse. di. v. fucare. Sine iusto bello aut vera ne
cessitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas: vel
alia seruilia indebita imponētes. ex̄ de cēsi. puenit. Iniu-
stas guerras faciētes. xxiij. q. ij. iustū. Jura debita subtra
hētes/iniuste litigātes/⁊ eos defendētes. ex̄ de pe. calum
niā. Rancorosi. de pe. di. j. homicidioꝝ. Sediriosi/faciē-
tes cōmotiōes in populis. xlvj. di. seditionarios. Diuisi-
partiales. xxiiij. q. j. q̄m. Iniustoꝝ vectigaliū īpositores.
Terrarū dn̄ia vsurpātes/sicut Nem
roth. vj. di. §. his itaq̄. Mercenarios defraudātes. Eccl̄i
xx. ij. Mercenarij nō fideliter laborātes. Clerici aut re-
ligiosi de bonis eccl̄ie aut monasterij parētes vel alios di
tātes. lxxxvj. di. nō satis. Aut ecclesiam suā quomodolibet
defraudātes. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. iiij. c. j. ⁊. ij. Cōcussores aliq̄d
petētes cōtra debitū rōne officij alicuius. legit ⁊ no. xxiij.
q. j. paratos. ī fi. glos. cōciuē. c. militare. Libellos famosos
cōponētes. v. q. j. ⁊. ij. c. j. Emāsores/q̄ diu extra castra va
gant: ⁊ ad castra reuertunt. legit ⁊ no. de pe. dist. j. aut fa-
cta. glos. emansoꝝ. Effractores/frangētes carcerē vt eua-
dāt. Grassatores/latrones nemoris seuiētes. Expilato
res/res iacētis hereditatis subtrahentes. de his quatuor
legit ⁊ no. de peni. di. j. c. aut facta. Mediatores simonie
j. q. j. ex̄ de resti. mediatores. l. vj. ep̄s. Mimi/rerū huma-
narū mutatores: sicut olim erat in recitatione comediaꝝ/
qd̄ recitator verbo dicebat: mimi motu corporis exprime-
bant. Hugui. in deriuationibꝰ. Joculatores/de quocūq̄
ioco in publico/vn̄ ioculatores q̄si ioci latores: in publicū
em̄ faciunt spectaculū ꝓprij corpis. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. cū de
corpe. no. ex̄ li. vj. e. ti. clerici. Buffones vulgare Tuscoꝝ
p̄ realt. c. clerici. Scurra/leccator/vaniloquꝰ. ꝓprie scurra
dicit q̄ sequit curiā gr̄a cibi/quasi scutellā radēs. Trage-
diatores/medicātes fauces ad cātādum in publico. xcij.
dist. c. j. Histriones/gesticulatores/ioculatores/q̄ diuer-
sos gestꝰ ⁊ habitꝰ hoīm sciūt rep̄sentare. vn̄ histriones di-
cebant rep̄sentatores comediaꝝ q̄ ī recitatiōe laruas sue
faciei apponētes rep̄sentabāt habitꝰ ⁊ gestꝰ diuersoꝝ. s̄m
Hug. in deri. de isto de cōse. di. ij. ꝓ dilectione. legit et not.
de his. lxxxvj. di. donare. Traiectatores cū manibꝰ in lu-
dis decipiētes. Cum bestijs pugnatores. iij. q. vij. §. tria.
als sub. c. infames. ver. q̄ opas. Venatores. lxxxvj. di. qui
venatoribꝰ. cū q̄tuor. c. seq. Percussores. ex̄ de cleri. pcu.
Taxilloꝝ aut mercū vēditores ꝓhibitarū ⁊ portatores.
ex̄ de iude. c. ita. c. ad liberādā. Stupratores pueroꝝ vel
virginū. de pe. dist. j. qui puero. xxxvj. q. j. §. cū ergo. Ince
stuosi. xxxv. q. iij. de icestis. et. q. viij. incestuosi. ⁊ ex̄ de eo q̄
cog. cō. vx. Tornatrices/q̄ voluunt in ludo vt torni. legit
et no. de ꝯse. di. v. nullꝰ. Scenici. scenos vmbra. ī de scena
vmbraculū locꝰ obūbratꝰ in theatro cortinis cooptus. in-
de scenicus ca. cū. i. vmbratilis/theatralis/q̄ facit ludos ⁊
gestꝰ in theatro: vel q̄ ibi recitat scripturā. s̄m Hug. ī deri.
de his de ꝯse. di. v. nō opꝫ. Gesticulatores/faciētes gestꝰ
corpis. Thimelici ministrātes ludētibꝰ. legit ⁊ no. p̄ real.
c. nō opꝫ. ij. Alchimiste. discāt factores alchimie īpossibi-
le eē vnā speciē ī alterā trāsmutari. s̄m p̄hm bn̄ ꝓbat. xxvj.
q. v. ep̄i eoꝝ. in fi. Ruffiani ducētes alijs meretrices: nō
minus peccātes ꝙ si cū eis agerēt. lxxxvj. di. c. j. Patroni
turpitudīs vxoꝝ. xxxij. q. ij. c. j. Partū alienū supponētes.
ex̄ de pe. ⁊ re. officij. Partū ipediētes. ex̄ de homi. si aliq̄s.
Partū necātes quocūq̄. e. ti. sicut. Filioꝝ expositores.
ex̄ de ifan. ⁊ lā. c. j. Falsi accusatores vel denūtiatores. ex̄
de calū. ⁊ accu. accusasti. Cōtra legē colludētes actores.
et rei latēter ⁊ fraudulēter cōponētes sup lite. legit et no.
ex̄ de calū. crimina. A fide clericatu ⁊ religiōe apostatan
tes. ex̄ de aposta. Calūniatores. ij. q. iij. §. notādū. ij. Falsi
ꝓcuratores. ex̄ de pcu. mādato. Executores nō fideliter
fideicōmissa exeq̄ntes aut tarde. ex̄ de testa. nos q̄dē. Cō
tra parētes īsurgētes vel eis iobediētes vel iiuriātes. Le
uit. xx. Festa indicta ab eccl̄ia nō custodiētes sꝫ seruiliter
operātes. de ꝯse. di. iij. c. j. et. c. ieiunia. sane. ex̄ de fer. c. vlti.
Cōuēticula faciētes. Laici p̄dicātes. ex̄ de here. cum ex
iniūcto. Cōtra libertatē statuta faciētes ⁊ scribētes: ⁊ ea
seruātes. ex̄ de sen. excō. vocauit. Rebaptizati. de ꝯse. di.
iiij. q̄ bis. ⁊. c. seq. Reordinati. j. q. vij. saluberrimū. Fur-

tiue ordinati.ex̄ de eo q̄ fur.or.re. Per saltū ꝓmoti.ex̄ co.
ti.Clamdestine cōtrahētes.ex̄ de clamdes. Uiuētib⁹ vxo-
ribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux.in ma.c.penul.Sponsas
fratrū in vxores ducētes.ex̄ de spon.sponsam.Cū affinib⁹
⁊ cōsanguinib⁹ fornicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōsan.xxxv.
q.iiij.⁊.q.iiij.⁊.v.Cū iudeis mulieribus ⁊ saracenis vel q̄-
buscūq̄ aliꝭ extra fidē se cōmiscentes.xxviij.q.j.caue.Tē
pore interdicto ab eccl̄ia nuptias celebrātes.ex̄ de ma.cō
tract.ꝯ inter.Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicā
tes.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.Tēpore interdicti ⁊ corā excōmuni-
catis ⁊ interdictis suspēsis ab officio publice celebrātes
ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de priui.epōrū.li.vj.Prelatorū sen
tētias nō seruātes.xj.q.iij.Excōicatis ⁊ rebellātib⁹ eccl̄ie
⁊ fidei auxiliū cōsiliū vel fauorē dātes/vel eis cōmunicā-
tes.xciij.di.si inimic⁹.j.q.j.siquis inq̄t.ex̄ de sen.ex.nuper.
Pacta nō seruātes.ex̄ de pac.Idē de ꝓmissionib⁹.Thorꝫ
maculantes.xxxij.q.iiij.origo.⁊.c.in eo.Extra vas semen
ꝓijcientes sicut Onas fili⁹ Jude vn̄ propter hoc ꝑcussit
Onam dn̄s eo ꝙ rem detestabilē fecisset.Gen̄.xxxviij.Il-
licite vel impudice se vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.mere-
trices.xxxij.q.v.nec solo.Post ꝓmissam cōtinentiā ad in-
uicem in m̄rimonio abutētes.xxvij.q.ij.si vir ⁊ vxor.Debitū
cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.si tu.Sine religione se cōiu-
ges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j.Sine licētia reciproca coniu-
ges causa peregrinationis vel alia diu absentes.ex̄ de cō-
iugio lepro.c.j.Pretextu filiorū nō procreandorū matri-
monio nō vtētes.xxvij.q.ij.oē.Fascinatoriā aut maleficiū
cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.siquis ad te.Post vo-
tū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo.Presbyteri cū peccato
mortali celebrātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ea.
di.qui scelerate.Bn̄ficia recipiētes/⁊ nō ecclesiā offician
tes.lxxxj.di.eos.Decimas ⁊ iura ecclesiastica nō soluētes
ex̄ de deci.xvj.q.j.decime.Penitētias rūpentes.de pe.di.
v.consideret.Recidiuātes.de pe.di.iij.irrisor.⁊.c.ille.Po
tētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.si res.Pre-
lati ⁊ ep̄i de relictis pauperib⁹ quartā recipientes no.ex̄
de sepul.c.ij.Clerici collucrātes.ex̄ de imu.ec.non min⁹.⁊
c.aduersus.Pro literis ordinatorū/⁊ beneficiatorꝫ/abso
lutorū/cōfirmatorū/cōsecratorū/quorumcūq̄ clericorū
promouendorū/in fraudem iuris simoniacos condēnan
tis/magna precia per notarios suos aut cancellarios aut
officiales recipiētes.j.q.ij.nullus.ex̄ de simo.c.j.Prelati
cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpositiones imbursantes.
legit̄ ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij.Adulatores/seruitoribus et con-
sanguinib⁹ suis ⁊ alijs ꝑcibus carnalibus aliquorū indi-
gnis bn̄ficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.sunt nōnulli.
Judicia ⁊ sentētias iustas vel iniustas vendētes.ij.q.vj.
venales.xj.q.iij.nō licet.Expēsas pōposas ⁊ superfluas
⁊ curiosas in equis familia ⁊ vestib⁹ ⁊ supellectilib⁹ cibis
⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperib⁹ parū
vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloria.Guerras ⁊ di
uisiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa.Sacerdo-
tes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebrantes/aut ꝑdicātes/aut
ep̄i nisi propter lucrū ep̄ale officium exercētes.ex̄ de cele.
mis.dolentes.vij.q.j.sicut vir.Parū aut nihil de aīabus
subditorū curātes.viij.q.j.sunt in eccl̄ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑ-
sonas.Pre timore ꝑcio vel amore nō corrigētes.xliij.dis.
ephesijs.l.di.q̄sdiacon⁹.ex̄ de offi.or.ad reprimēdam.⁊.c.
licet.Cum prelati vsurarijs vel eorū heredibus cōuenien
tes/⁊ libros eorū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui sol
uerūt vsuras restituentes.ex̄ de vsu.cum tu.Prelati se ab
eorū ecclesijs absentantes absq̄ causa legitima.ex̄ de vo.
et vo.redēp.magne.vij.q.j.sicut vir.

¶ Articulus.lxviij.

A

Hedicti flagitiosi ⁊
eorū cōsimiles q̄ fornicant̄ in adinuentioni-
bus suis:sunt illi per q̄s imaculata ecclesia
dei ⁊ sponsus christ⁹ dn̄s diffamat̄:⁊ ab infi-
delibus fornicaria appellat̄.Sed si in toto mūdo non nisi
duo vel tres sancti essent:in illis/et nō in alio toto mūdo
scelerato/eccl̄ia sancta esset.xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no.
xxj.di.q̄uis.de cōse.di.iiij.q̄ris.sed q: nescim⁹ reprobos ⁊
electos:de oībus cōstituit̄ ista militans ecclesia in hac vi-
ta.xxiij.q.iiij.hec autē.Quicquid ergo mali in eccl̄ia age-
re videam⁹:si habem⁹ officiū ⁊ possumus:corrigamus:
vl̄ gemam⁹:⁊ sileam⁹.xj.q.iij.qn̄.Obturem⁹ aures rumo
rib⁹.lxxxvj.di.siq̄d.Expectem⁹ dn̄m.ps̄.xxxix.expectās ex-
pectaui.Dimittam⁹ ipm facere:q: bn̄ facit oīa.Mar.vij.
xxiij.q.iij.q̄dā.℟.floriani.Et q̄ nos mala vocam⁹:ipe bo-
na.et q̄ nos bona:ipse sepissime mala appellat.facit ad h̄
xxiij.q.v.relegētes.in prin.Nam stultū dei sapientius est
hominib⁹.j.ad Cor.j.Bene scit de⁹ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit
de bonis iustis ⁊ de malis/s̄m Aug.etiā bonum trahens
pre.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū.Oia que fiūt
aut iusto iudicio faciūt aut permissu ita fieri ꝑmittit.xxvj.
q.v.nec mirū.vltra colum.℟.nec ideo.Non est sapientia
nec ꝯsiliū Prouer.xxj.nec fortitudo ꝯ ipsum.Dimittam⁹
ipsum regere mundū/qui creauit mundū:q: bon⁹ rector
hūani generis est ⁊ author.Pax multa diligētib⁹ legē tuā
⁊ nō est illis scādalū.ps̄.cxviij.Ille sapiētior q̄ non est cu-
riosus scire qualiter regat̄ mundus:q̄ hoc cōsiderat pacē
habet/⁊ nō est illi scādalū.Curiosi ⁊ scrutantes ⁊ q̄ scru-
tinio scrutati sunt iniq̄tates/defecerunt scrutantes scruti
nio.ps̄.lxiij.In guerra habitāt ⁊ pax lōge est ab eis.Bea
tus q̄ de bono ⁊ malo lucrari scit.Iste est Aioth ambide-
xter lucrans a dextris et a sinistris:de quo dicit̄ ꝙ vtraq̄
manu vtebatur pro dextra.Judi.iij.Prudentes mercato
res de vilibus ⁊ preciosis mercibus lucrant̄:fatui de om
nibus perdunt.Quid nobis et nouitatibus mundi:qui
semper se mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo de-
bemus.Oportet nos penitētiā agere.ne.Luc.xiij.perea-
mus.Mortui ergo simus mundo:ne pereamus cū mun-
do/⁊ damnemur s̄m Paulū.j.ad Corin.xj.Scimus ꝙ de⁹
est.Heb.xj.Et tot⁹ bon⁹ est.Luc.xviij.Mat.xix.Et vtrūq̄
seculum bene regit.Sufficiat hoc nobis.Utinam vere ⁊
corde dicamus/Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra
Mat.vj.⁊ Luc.xj.vbi Cyprianus.Nō igit̄ petimus vt de⁹
faciat q̄d vult:sed vt nos facere possim⁹/quod deus vult
quod vt fiat in nobis opus est dei voluntate.i.opera eius
⁊ protectione:q: nemo suis viribus fortis est:sed dei mise
ricordia tutus.Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non est cu
randum:nec vtile scire est.Hoc autē sciendū ⁊ in memo-
ria cōtinue habēdū ꝙ mori nos necesse est.xxiij.q.iiij.§.sꝫ
in his.Et h̄ nō nouū:sed vbi ⁊ qn̄ ⁊ q̄liter nescim⁹.Quia
igitur nos mors expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet:⁊
omni tēpore ꝑstolemur s̄m Bern̄.Quidem̄ mihi si tot⁹
mundus vt luna mutetur/⁊ stultus cuꝫ ea:Eccl̄i.xvij.Et
ego dei gratia ꝑmaneo vt sol in sphera sua.Et quid si to-
tus orbis saluaret̄/⁊ ego sol⁹ perirem:vere filij hominuꝫ
sumus vanitati subiecti.Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ que-
rentes mendaciū.s̄m Dauid.ps̄.iiij.bonū em̄ ⁊ malū no-
strum intra nos est in nostris effectibus.Un̄ et regnum
dei intra nos est.Luc.xvij.Quid ad nos de ijs que foris
in mūdo sunt.j.ad Cor.vij.j.q.j.multi.Ideo christus plā-
xit Lazarū s̄m Hiero.q: foris.i.ad istum mundū exterio-
rem eū vocabat.Sed gloria filie regis ab intus.ps̄.xliiij.
Si non saluatur vnq̄ quis/nisi qui secum habitat.et qui
reuertitur in secum filio prodigo.Luc.xv.Accedet homo
ad cor altum ⁊c ps̄.lxiij.⁊ qui conuertitur ad cor s̄m Da-
uid.multo/poti⁹ hoc tempore tenebrarū examinato me
aliquoties ⁊ dico mihi.Quid vis extra deū:⁊ respondeo
Nihil ⁊ infero.Quis deū tibi tollere pōt nisi ꝑuicacia tua
Post deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ sine hoīe ⁊ deo ego
mihi mal⁹.j.q.iiij.crimē.Quis ḡ sepabit me a charitate dei
ꝑpetas mei:si igit̄ me christo ⁊ creature mēte non cōicor
me ab eo excōico.si in me nō sum:in ipo nō sum.q: in ipso
moueor/viuo/⁊ sum.Actu.xvij.Si ℞o in me sine ipo sum
nō sum ℞e:q: ꝑ ipm/⁊ i ipo/sum id q̄d sum.Ue vob̄ lippis
q̄ ex tumore supficiē intuemini:suspicātes ex hoc oīa fore

salua: nõ attendentes interiorē vermē qui interiora corro
dit. fm Bernar. cõcussionē ꝛ terre motus interiores ꝛ ex
teriores/ tēpore presentis dei vicarij concurrētes in myste
rio. Nondū sigillū apertū est. Prestolētur sigillū apertū/
qui erunt: ꝛ videbūt interim sufferendū: ꝛ obediendum.
Euāgelium eternū. Apoca. xiiij. est immutabile. Pauper
missus a deo cū bulla regia. Minister ei9 nõ est mortuus:
sed viuit. Citius resurget/ clarius/ et pfectius. Tentātur ꝛ
tētabūtur filij eius ꝑualide: ſʒ patris munere nõ deficiēt:
q: in charitate ppetua dilecti et desponsati cū patre sunt.
Osee. ij. ꝛ xj. serui nõ manebūt in domo patris in eternū.
Jo. viij. q: lege pfecte libertatis ab oī carne. Jaco. j. id est
euangeliū negauerūt verbo et opere. xxij. q. v. cauete. Hic
parantes pasca: q: filij Agar ancille egyptiace tenebrose.
lvj. di. hismael. Hic solēnizātes vigilias: pasca typicū euo
mētes. Blasphematus/ ꝛ stolidus reputatus/ pater indy
tus pauper/ sapiētia plenus/ liberās ecclesiā/ ꝛ ↄdēnatus
a filijs spurcitie retrogradis ꝛ apostatis. Uindictā petijt:
et petit. Faciet dñs exercituū: q: zelatur eū: et ideo signa
uit eū. Fiet carnis totalis destructio: al's non fieret spirit9
constructio. Nemo potest discissam disruptā ꝛ vetere tuni
cā plenarie resarcire. Luc. v. Ex vna parte resuitur: ex alte
ra scindit̄. Deut. xxviij. vermibus ꝛ grādinibus. Leonib9.
Judi. xiiij. et vulpibus. Cañ. ij. ps. lxxix. singularibus feris
apris de sylua exterminata ꝛ vastata ē vinea. ¶ B Frā
cisci sacra regula ad quid sepes et maceria? cõstitutiones
que etiā nõ seruātur? vt quid ceco collyrium? quid leproso
sirupus? q̇d mortuo medicamē? quid albedo ethiopi? q̇d
simplicitas vulpi? lupo sobrietas? coruo legalitas? pardo
puritas? leoni humilitas? pauptas gigātibus? charitas li
tigātibus ꝛ ambiētibus? j. ad Cor. xiij. et ideo nullū cata
plasma/ nullū pigmentū/ nullū antidotū tāto morbo me
debit̄: nisi segregatio electoꝝ. Interim fit fex olei amurca
cū oleo: furfur cum similagine: murena serpēs cū anguil
la: granū cū palea: fictile vas cum aureo. xxiij. q. vij. c. j. ha
biret Loth cū Sodomis. Geñ. xix. xl. dis. quelibet. Job cū
scorpionibus et strutionibus. Job. xxx. Nicolaus inter se
ptē diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidā. ver. nicolaite. Ju
das scarioth inter aplos. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accē
sus tribulationibus separabit ꝛ colabit filios leui. l. dist. ꝛ
purgabit. Malach. iij. vt recedat scoria: ꝛ remaneāt vt au
rū obrisum/ offerētes dño sacrificia in iudicio serui condē
nationis/ et iustitia pximi cõpassionis/ ad caminum vere
pauptatis reducti. Esa. xlviij. c. ꝛ vere expropriatiõis facti
dñi possessores ꝛ possessio dñica. deficiēt argumēta: q: re
gnabit veritas. Syllogismus peribit: q: simplicitas pua
lebit. Cõclusio nõ fiet: q: dñs humilis sabaoth faciet con
summationē arrogātiū: ꝛ per eū sapiētib9 verius insipiēti
bus cõcludet̄. Inimici christi ꝛ euāgelij resarciēt euāgeliū
nesciētes q̇d agāt: ꝛ vindicabūt impugnationē. ar. xxiij. q.
v. §. hinc notādū. quia dñs pugnat occulte: iacit sagittā a
pharetra sua in indignatione sua: ꝛ abscõdit manū: vt vi
dētes nõ videāt. Jo. ix. ꝛ paret pedicam. Job. xviij. inimi
cis de virtute ppria gloriātib9. ps. lxxvij. Dormiens surgit
tāq̄ crapulat9 a vino furoris sui: vt pcutiat inimicos suos
in posteriorib9 cõsummatiõis vite sue. ps. lxxvij. Et fiāt in
opprobriū sempiternū: vt israel saluus fiat. ¶ E

Firma colūna nutabit: ꝛ iam nutat. Scinde
tur spõsa christi: ꝛ iā lõge lateq̄ scissa est. Pu
gnabit fermētata in mēbris ecclia vera ↄ̄ fal
sam: ꝑualebit ꝑ tpe mēdaciū: vt purgetur vi
tiū. Resurget ante vltimā resurrectionem in
spū humilitatis. Dañ. iij. ꝛ aio cõtrita spõsa christi purissi
ma redibit ad initiū: tribulationib9 dealbata: et a fecibus
defecata: q: vexatio apiet er9 auditū. Esa. xxviij. que surda
diu pmāsit. Diu cucurrit iā quartus equus pallidus. s. hy
pocrisis. Apoc. vj. sed nūc per āplius calces iacit: q: modi
cū tps habet. Diu regnauit trāsfigurata hypocrisis regē
te eā trāsfigurato angelo tenebrarū. xxvj. q. v. epi. Sʒ mo
do plenarie suū imperiū dilatauit ꝛ dilatabit: quousq̄ ve

niet rex impudēs plenus mysterijs ꝛ velatus/ ꝑpositiões
sciēs. Dañ. viij. Bestia prima vastās oīa plus q̄ credi pos
sit. Apoc. xiij. Qui hui9 imperij carnei caput tenet: cui9 mē
bra tabefacta iā diu ꝑ orbē preualebūt: ꝛ serpūt sceleratis
simi eius ꝛ pfidi pcessores. nā sagittās sanctā ecclesiam in
precordijs sue charitatis ꝛ vnitatis/ pacis ꝛ pietatis/ mū
ditie et castitatis. Se eius vocat filiū/ ipsam scindens. De
parte eius se vocat: ac si ecclesia sit in parte. cõtra id. xxiiij.
q. j. schisma. Plus eā impugnās/ q: familiaris inimicus/
q̄ hostis barbarus notorius. xciij. di. si inimicus. Osculat̄
eā: et transfigit eam sica. i. cultello: Amasam Joab. ij. Re
gū. xx. et Judam christo. Mar. xiiij. se ei exhibens quum
eā salutat. In hac caligine lux lucebit electis habitātibus
in hac regione vmbre mortis: qui nõ rapiētur de manib9
dñi: et nõ dimittent matrē cecam ꝛ quasi sterilem/ propter
nouercā adulteram et fecūdam. Recooperient pudenda
patris: q: sunt filij pudorati successores Sem et Japhet.
Geñ. ix. xcvj. dist. in scripturis. Et in hoc filij cognoscentur
aquilini cum corpore christi/ quod est ecclesia/ cõgregati.
Mat. xxiiij. xxiiij. q. j. quoniā. nec diuisi ab ecclesia ꝛ a spõ
so quātūlibet deuiante. Priuigni degeneres sectabuntur
nouercā tumentem ꝛ aconita. i. venenum miscentē. Aqui
la rex Alemānie et Romanoꝝ lactabit nouercā/ ab ea la
ctatus: quia ab aquilone pādetur. Hiere. j. malū schisma
tis. Pascet eā et occidet eā hoc tēpore et futuro. Interim
qui stat videat ne cadat. j. ad Cor. x. Nõ dimittat mūdum
donec de medio fiat: q: iustitia colorata regnabit in parte
cubilis christi: sed ipse cubat in meridie. Cañ. j. et in horto
concluso ꝛ signato. Cañ. iiij. etsi spinoso et inculto. Anna
bit se sectus et fictus iustus/ lucē habens nõ ardorem/ cõ
tra fidem: et habebit argumēta ficte vite: et dicet/ Mecū
est dñs. sed fidelis dñs in fide vera habet diuersoriū ꝛ cu
bile: ꝛ in ea resuscitat vitā suam: et Franciscū suū fidelem
discipulū et apostolū: qui dño pape et eius romane eccle
sie ꝑ se et suo corpore mystico/ obedientiā specialē promi
sit: et euangeliū obseruare in regula sua. Fermentatā au
tem vitā de fide spernit et odit: ex fide enim sincera ꝛ non
ex operibus absq̄ ea iustificat̄ Abraam cū ceteris iustis.
Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil sit simplicitati diuine cõtrariuz:
sicut hypocrisis/ que totā sanctā ecclesiā hodie percutit: ꝛ
synagoge similē eā facit. ¶ E Hypocrisis quidē est ma
ter duplicitatis: filia mēdacij/ et patris ei9 diaboli: duplici Hypocri
vita viuēs: corpore in celis habitās/ mente in terra: hono sin inse
ris auida: in se pauida et infructuosa: doli artifex: marty ctat̄ au
diaboli: emulatrix ꝛ persecutrix bonoꝝ: correctrix oīm: ipa thor.
incorrigibilis: intus arida: antrū demonū ꝛ eoꝝ figura: ti
nea sanctitatis: cõpta meretrix: fucata spurcitia: inflata vi
pera: ornatū sepulcrū: filia peccati et cõtinue peccās: pdi
tionis pcursor: vermis ecclesie insensibiliter quodāmodo
eā depascēs: negatio nature: crocodilus vitalia cõsumēs
ecclesie: blasphemia alterius vite: genitrix phariseoꝝ: so
ror scribarū: comes Ananie ꝛ Sapphyre. Actuū. v. xxij. q.
viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula. ij. q. vij. pau
lus. pedissequa: Herodis ascalonite. Mat. ij. pedagoga:
toti9 puritatis euāgelice inimica. De hypocrita. Job. viij.
xiij. ꝛ xv. in fi. ꝛ xxvij. ꝛ xxxiiij. ꝛ vlti. c. et de peni. dis. ij. citi9.
Scripsi ↄ̄ hypocrisiz late. j. i pte. ij. ad fi. §. aliō manu pecu
liare. i ar. lxxviij. Heciquā ipura scitas: ſʒ tota iniq̄tas: isto
tpe tenebraꝝ i vtraq̄ ecclia malignātiū/ ꝛ sctõꝝ pmariā ar
cē iā diu ꝛ tenuit ꝛ tenet: ꝛ ppter ei9 iniq̄tatē ecclia ↄ̄ eccliaꝫ
dimicabit. Militantes filij brauiū pcepturi/ quū nuda p
manebit ecclia sctõꝝ: vestimēta sua mista sanguie. Esa. ix.
deponētes: ꝛ eā nuptiali. Mat. xxij. iduētes veste: q: eius
vestit9 est ppri̇e deaurat9. ps. xliiij. erūt. Plātatiões vero
adulterine. Mat. xv. sequētes eccliaꝫ. ps. xxv. malignātiū
eradicabunt̄ cū ea. ꝛ tūc regnabit dñs i tēplo sctõ suo. ps.
x. vnit9 cū spõsa sua in simplicitate fide ꝛ charitate qui tri
plex funiculus nectit ecclesiam cū christo vt nūq̄ rumpa
tur. ex̄ de treu. et pa. c. j. Duplicitas aūt et infidelitas ꝛ ini
quitas cõprehēdet pseudo filios: vt cū pr̄e eoꝝ Amorreo

et matre Cethea. Ezechiel. xvi. perpetuo dirūpātur: ꝛ flā
mis vltricibus diuisionis.s. et fictionis ꝛ vere matris pse
cutionis ꝑpetuis exurātur. ¶ E Adaperiat ꝑinde obse
cro genu flexo nr̄a sancta mr̄ ecclesia oculos cordis sui: et
cognoscat pessimā suā pacē. Esa. xxxviij. In bonis tēpora
libus dilatata: ꝛ spū minorata: q: dies veniūt: ꝛ ꝑpe: ꝛ in
ianuis: ꝙ inimici eius ad literā coangustabūt eā: ꝛ circū
dabūt eā obsidione ꝑsecutionis: ꝛ apprehēdēt eam inter
angustias terre.i. ad terrā quā dilexit dimittēs celū/ ꝓpter
nēt eā. Luc. xix. Et q: nō fuit deo ꝛ spū eius cōtēta: sed ma
nus suas misit ad appetitum ꝛ possessionē terre inanis ꝛ
vacue. Gen. i. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta ter
minis suis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: sed
etiā insuꝑ inuasit terminos alienos. xiij. q.i.c.i. Et paupta
tē euāgelicā arram hereditatis ꝑpetue totaliter repudia
uit: ꝛ eā exulare fecit: que data erat ei ꝑ dote diuitiarū ce
lestium: ꝛ in qua fundata erat a spōso suo christo ꝛ a suis
aplīs/ qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt. xij. q.i.c.i. Et
q: ingrata. ex. de donat. c. fi. extitit largitoribꝰ patrimonij.
xcvi. dist. cōstātinus. ij. qḋ ad suā ꝛ pauperū. xvi. q.i. qm̄. su
stētationē/ nō ostentationē/ delectationē/ ꝛ thesaurizatio
nē. xij. q. ij. aurū possedit ꝛ possidet. Ideo dicit dn̄s exerci
tuum. Fortis israel/ magnus/ ꝛ paruus/ diues/ ꝛ pauper.
Esa. ix. ps̄. Zelatus sum te: q: dilexi te: et redemi te. ps̄. re
dēptionē spoliabo te: nudā dimittā te: sicut steti in patibu
lo. Jo. xix. ꝑ te effraym augmētū et cayn possessio recedēt
a te. Aurū Eustath. Gen. ij. exulabit a te. Vacce pingues
que sunt in mōte samarie. Amos. iiij. prelati diuites in ec
clesia deficiēt: ꝛ macilēte succedent. Gen. xli. Naues tue q̄
nauigauerūt in ophir ꝑpter aurū cōfringētur/ in asiō ga
baa. iij. Reg. vlti. Nō bibes plus nec sities aurū in quo cō
fisa es. Baruch. iij. i. q. i. §. ex his. sed cōfidentia tua in me
erit. ps̄. qui cōfidūt in dn̄o. Job. i. Camelos tuos/ asinas/
et greges ouiū arripiēt sabei. Reges te in terra dotātes/
siccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt
humiliabūt. Bibisti: et propterea totū euomuisti. Nimis
eras plena: euacuata es/ et curata. Vituli aurei quos po
suisti. iij. Reg. xij. in Bethel: te me blasphemare fecerunt:
corruerūt ꝛ ad orbis solū me. Deut. xxxij. īcrassata/ impin
guata/ dilatata. in cātico. Audite. recalcitrasti ꝛ dereliqui
sti deū factorē tuū: redēptorē et spōsum tuū: sed attenua
ta ꝛ subtiliata de crassitudine terre redibis ad me. Quere
bas me in armētis ꝛ bobus/ curribus ꝛ elephātibus: ꝛ nō
inuenisti me. Osee. v. ps̄. xix. hi in curribus. Calcabis ter
rā: et dicā ecce adsum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt
sic iterū renascaris: q: nisi nata fueris denuo. Jo. iij. nō co
laberis/ innouaberis/ et purgaberis sicut in diebus anti
quis. Malach. iij. l. dist. et purgabit. Et erit possessio tua
innocētia ꝛ nuditas. Mēdax fecisti euāgeliū meū in con
spectu filiorū hoīm: et idololatrare eos fecisti: sꝫ spoliatio
tua verificabit illud: ꝛ orbis te nudā aspiciēs ꝛ absꝙ pul
uere terre aspiciens celū/ adorabit me: q: glorificata es in
thesauris tuis: ꝛ nō erat eis numerus. Baruch. iij. Et eru
ginauit aurū tuū et argētū. Jaco. v. iō Babylonij veniēt:
asportabūt illud. Esa. xxxix. Et ꝑ vasis aureis erūt tibi fi
ctilia ꝛ lignea. i. paupes. Viuos lapides cōtēpsisti: ꝛ extra
xisti mortuos tuos. xij. q. ij. multi corruunt. ꝛ in tabernacu
lis habitabis sicut ꝛ patres tui. ps̄. Et habitare fecit in ta
bernaculis eorū. Vnguentis varijs delibuta fuisti: squalli
da ꝛ hispida iūgeris mihi. Vinis et epulis satiata/ sopori
te dedisti: in fame ꝛ siccitate vigilare te faciā. Purpurata
et gēmata fuisti: ꝛ muratorijs vtebaris. iiij. Reg. v. In cili
cio et cinere velis nolis redibis ad me. de pe. di. iij. achab.
Cyrus meus. Esa. xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et
euertā ꝛ occidā te: vt viuificē te: ꝛ prudentia que de terra
est. Baruch. iij. Perdā prudētiā tuā ꝛ sapiētiā tuā. Deut.
xxxij. Et dabo infirmitatē ꝛ stultitiā crucis meā. i. ad Corī.
i. Sap. xi. In quo peccasti/ in eo te puniā. ex. de offi. deleg.
cū olim. Infrigidata es: vētꝰ aquilo frigidus verberabit
te. Eccli. xliij. Et in sanguine tuo calefactam te calefaciat

meꝰ hauster calidus. Cañ. iiij. spūsctūs. ¶ F Dilexi te:
iō affligā te: ꝛ irascet furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos
iij. Apoc. iij. ps̄. xcviij. Deꝰ tu ꝑpitiꝰ ꝛc. v. q. v. nō oīs. xxiiij.
q. iiij. nimiū. Veniet ergo illa mea pauptas beata. Mat.
v. q̄ te ditabit: q: te purgabit. l. di. ꝛ purgabit. in tēplo meo
sedebit: ꝛ regnabit: ꝛ regnū meū vite exproprиata euāge
lizabit: ꝛ faciet familiā pauperū/ suꝑ quos intēdā ego dn̄s:
vt in die mala. ps̄. xl. beatus q̄ intelligit. vltime tribulatio
nis liberē eos. nūq̇d cū promptuarijs. ps̄. cxliij. promptuaria
eorū. et euthecis: enthecа grece/ latine ꝓpriū: siue priuata
pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit etiā entheca locꝰ in
quo seruat pecunia. xij. q. i. nolo. et. q. ij. vobis. Et erarijs.
locꝰ eris. i. pecunie. Et loculis: pera: bursa: repositoriū. xij.
q. i. habebat. xi. q. iij. ira. pecunia et thesauris. Posses pu
gnare cū illo filio ꝑditionis qui terrā diuidet gratuito: et
cui pr̄ eiꝰ Leuiathā thesauros abscōditos reuelabit: et in
copia rerum oīm occidet plurimos. Dañ. viij. ad fi. ꝛ. xi. ad
fi. Nūq̇d pōt philargyria. i. appetitꝰ habēdi/ ꝛ pecunia cō
tra auaritiā ꝛ abūdātiā dimicare? Nūquid aūt guerrā fa
ciet cōtra aurū? Immo quāto pecuniosior: tāto auarior: ꝛ
tāto ad lucrandū auidior. xiiij. q. iiij. q̇d dicā. xi. q. vij. sicut.
Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt sitiētes aurū serui
māmone ꝛ auri? Mat. vi. ꝛ Luc. xvi. xiiij. q. v. §. fi. Sed q̇s
palmā habebit cōtra aurū: nisi qui nō cōfidit in auro: nec
abijt post aurū? Eccli. xxxi. et cui nō est aurū. Et ꝑpter hoc
aplī inopes ꝛ mēdici aureos et auratos huiꝰ seculi princi
pes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ꝛ dixerūt/ argentū
et aurū nō est mihi. Act. iij. ꝛ. viij. dixit Petrꝰ Simoni ma
go. Pecunia tua tecū sit ī ꝑditionē. Propter qḋ in fine se
culorū necesse erit/ ꝙ auaritia huiꝰ seculi igne auaritie inte
riori ardēs/ igne exteriori iudicij expiāda ꝑ paupes veros
futuros non fictos ꝑsentes euāgelicos successores aplōrū
funditꝰ extirpet quoad pauptatē. legit ꝛ no. xvi. q. v. ex au
thoritate. xij. q. i. vidēres. O spōsa mea. xxvij. q. i. nuptiarū.
quis te excecauit: vt nuditatē meā nō aspiceres: ꝛ eā nudi
tate tua nō cooperires? Ver ꝛ puluis terre te occecauit: hu
mor crassus telluris/ pupillā ocli tui obtenebrauit. xlix. di.
c. i. §. lippus. Auro ꝛ argēto ꝛ gēmis ꝛ diuersis coloribus
me cooperuisti: sꝫ decepta fuisti: ꝛ illaq̄auit ꝛ decepit te syna
goga aurea cui successisti. xxxv. q. i. §. authoritate. q̄ tēpluꝫ
suū ꝛ tēpli vasa deaurabat: ꝛ aurū q̄rebat ꝛ possessionē in
terra: sꝫ carnalis erat ꝛ ceca/ ꝛ rudis/ et ꝑna idololatrare:
et carnalibꝰ sacrificijs dedita ne flueret. Leuit. ix. xxxi. q. i.
§. sꝫ obijcit. ad simulacra aurea idolorū. xij. q. ij. glia. Sꝫ tu
que me in carne pauperē natū vidisti: ꝛ in ꝑsepi luteo po
sitū aspexisti. Luc. ij. vbi dicit Chrys. O si mihi liceret illō
ꝑsepe videre ī q̊ dn̄s iacuit. Nūc nos christiani q̄si ꝑ hono
re tulimꝰ lutū: ꝛ posuimꝰ argētū: sꝫ mihi ꝑciosiꝰ illō est qḋ
ablatū est: argētū ꝛ aurū miret gētilitas: christiana fides
et deuotio miret luteū illō ꝑsepe. Qui ī isto ꝑsepi natꝰ est:
aurū cōdēnat ꝛ argētū: nō cōdēno eos q̇ honoris cā fece
rūt: neꝙ eñ illos cōdēno q̄ ī tēplo fecerūt vasa aurea: sed
admiror deū creatorē mūdi: q̇ nō inter aurū ꝛ argētū/ sed
in luto nascit: ꝛ semꝑ despectū. Esa. lv. et inopē/ ꝛ mēdicū.
ps̄. cviij. et nō habentē vbi caput reclinet. Mat. viij. ꝛ Lu
ce. ix. vbi Beda. Quid me ꝑpter diuitias ꝛ seculi lucra cu
pis seq̄: quū tāte sim pauptatis: vt nec hospitiolū videar
habere: ꝛ vt ī eo vtar tecto? Itē ibi Chrys. Aspice qualiter
pauptatē quā dn̄s docuerat/ ꝑ opa demōstrat. Nō erat ei
mēsa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec q̇cꝙ aliud taliū. Et ꝑdi
cātē/ Beati pauperes spū. Mat. v. Et/ Vade et vēde oīa
q̄ habes: ꝛ da pauperibꝰ. xxiij. q. iiij. nō inuenit. ꝛ. c. si eccle
sia. xcij. dist. legimus. ad mediū. ver. quid enim. Mar. x.
Luc. xviij. et Mat. xix. vbi Remigius. Notanda sunt ista
verba. nō enim ait dn̄s/ vade et manduca oīa que habes.
Sed vade et vende. Et non ait aliqua: sicut Ananias et
Sapphyra. Actuum. v. xxiij. q. viij. petrus. Sed omnia. Et
pulchre adiungit/ que habes. Illa enim habemus que iu
ste possidemꝰ. Illa ergo q̄ iuste possidemꝰ: vēdēda sunt. q̄
vero iniuste: sunt eroganda illis quibus fuerant ablata.

Paupertas commēdat.

Luc. rix. de Zacheo. xij. q. ij. cum deuotissimam. xiiij. q. vi. si
res. Nec ait. Da primis aut diuitib⁹ a quib⁹ accipies simi⸗
lia. sed/Da pauperib⁹. Augu. de operib⁹ monachoꝝ. Nec
attēdendū in quibus monasterijs vel in quo loco indigē⸗
tibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Om
niū chꝛistianoꝝ vna respublica est: ⁊ ideo quisquis chꝛistia
nis necessaria vbilibet erogauerit: vbicūq; etiā ipse quod
necessariū est sibi accipit: de eo qđ est chꝛisti accipit. Raba
nus. Ecce duas vitas hoībus pꝛopositas audiuim⁹. Acti⸗
uam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata.
et Contēplatiuā: ad quā pertinet si vis perfectus esse ⁊c.
Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia
sicut vetus nouū pꝛecessit testamentū: ita bona actio pꝛe⸗
cedit cōtemplationē. Itē Aug. Neq; tñ illi soli qui vt sint
perfecti/vendūt vel dimittūt oīa sua: pertinent ad regnū
celoꝝ: sed huic militie chꝛistiane ꝓpter quoddā cōmertiū
charitatis/subiūgitur etiā quedā stipēdiaria multitudo:
cui dicet in si. Mat. xxv. Esuriui: ⁊ dedistis mihi māduca⸗
re. quos absit vt a mādatis euāgelicis alienos ⁊ vita eter
na separādos iudicemus. Itē Hiero. Ait aūt Vigilātius
hereticus asserit eos melius facere qui vtūtur reb⁹ suis: ⁊
paulatim fructus possessionū pauperib⁹ diuidūt: q̄ illos
qui possessionibus venūdatis oīa largiūtur: nō a me: sed
a deo ei respōdebitur. Si vis esse perfectus/vade et ven⸗
de ⁊c. Iste quē laudas: secūdus aut terti⁹ gradus est: quē
et nos recipimus/dūmodo sciamus ⁊ pꝛima secūdis ⁊ ter
tijs pꝛeferenda. hucusq; Hiero. facit. lxxxvi. dist. non satis.
Itē Genādius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est
eñ facultates cū dispēsatione pauperibus erogare: sȝ me
lius est ꝓ intētione sequendi dñm/insimul donare: ⁊ abso
lutū solicitudine egere cū xp̄o. Vidisti: et audisti: quomo⸗
do me cōtēpsisti: Operimentū meū/pauptas spūs. San
ctius aurū ante pedes meos qui sunt pauperes/ꝓsterne⸗
re: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides
cōstruere/quibus cōstruitur celestis hierusalē. ad hec. xij.
q. j. nolo. ⁊ q. ij. aurum. et. c. gloꝛia. ⁊. c. multa. Attēde ergo
misera: q: quāto amplius in terra dilatari voluisti: tanto
amplius pauper et miserabilis fuisti: et quum diceres/di⸗ *Ecclesia ditari cu piens in egestatē coꝛruit.*
ues sum: et nullius egeo: dico tibi q̄ tu es mēdica: et pau⸗
per spiritu. i. sine spiritu misera ⁊ ceca. Apoca. iij. q: nō vi⸗
des nuditatē tuā. sicut Hiere. Thꝛeñ. iij. in pꝛin. Oñ enim
eras pauper ⁊ humilis in tēpoꝛalibus: diues virtutibus:
te vniuersus oꝛbis adoꝛabat: ⁊ vniuersa que in pauperes
erogabas offerebat. Esa. lx. Oēs de saba veniēt. Mat. ij.
Et nūc in stercoꝛibus. Phil. iij. ditata et gēmata/quasi ab
oībus es cōculcata: ⁊ humana facta es in mēbꝛis tuis mi⸗
noꝛata. ¶ G Dic mihi ⁊ respōdeas mihi. Ubi sunt bꝛa
chia tua: quatuoꝛ sedes patriarchales: quaꝝ caput roma⸗
na est: xxij. dist. renouātes. ex de pꝛiui. antiqua. Quis te co
lit in oꝛiēte vbi sol oꝛitur: xxiiij. q. j. qm̄. maioꝛ pars tenet a
Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis.
Reliqua ab hereticis ⁊ schismaticis. Quis de aphꝛica ho
die reuerentiā tibi facit: Machometus ꝑfidus ⁊ magus
habitat ibi: nō chꝛisti fides. Ubi est Grecia plantula tua:
reuersa fuit: sed et nūc peruersa facta. ex de bap. licet. Ubi
Armenia maioꝛ discipula ⁊ filia tua ⁊ pedissequa tua: Ne
stoꝛius cū suis duplicē in chꝛisto ꝑsonā asserens. xcv. di. c. j.
Ubi tertia: vbi ⁊ quarta: ⁊c. sicut ibi regnat nō chꝛisti vica
rius. Ubi est terra sancta: terra pꝛomissionis: quā chꝛistus
suis pedibus consecrauit: lōge est a fide sancta. Soldan⁹
Machometi cultoꝛ ibi habitat. Ibi nomē dei blasphema
tur: facta est hierusalē cū tota ista terra que erat dña gen⸗
tiū post passionē chꝛisti sub tributo Soldani. Thꝛeñ. j. Sȝ
et illi chꝛistiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Ar⸗
meni: et Ubiani: schismatici et heretici sunt: ⁊ apostataue
runt a te: quia apostatasti a vita mea. Sed quid de occidē
te/vbi caput habes: ⁊ hodie habitas: remanet tibi: vnam
partē cultoꝛes Machometi obtinēt: reliquā schismatici ⁊
heretici: alteram rebelles cui falsi chꝛistiani numero non
re/fide nō vita/quasi residuū vendicauerūt. Vere vix ho

die habeo chꝛistus caput tuū/vbi caput meū sacrosanctū
in fide pura que per dilectionē operat. de peni. dist. ij. fir⸗
mum. ⁊. c. circūcisio. redimem. Mat. viij. Luc. ix. Hoc fecit *Auaritia ⁊ supbia ecclesie plurimū detrimentose.*
maxime auaritia ⁊ supbia illoꝝ qui pꝛesunt vite: ⁊ occidūt
te filij tui: ⁊ patres tui. lxviij. dist. quoꝝ. Ipsi ⁊ inimici tui ⁊
persecutoꝛes tui. Unde et doctoꝛ tuus minis bene te terrēs
et pungens/dicebat. Qui aīas regere susceperunt: chꝛisti
oppꝛobꝛia/sputa/flagella/clauos/lanceā et moꝛtem/hec
oīa in foꝛnace auaritie conflāt: ⁊ pꝛofligāt in acquisitione
turpis questus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipsi sunt in ꝑse
cutione tua pꝛimi: qui vident in ecclesia tua pꝛimatū dili⸗
gere: ⁊ regere pꝛincipatū. ad hec. xxiiij. q. iij. trāsferunt. In
paruo angulo occidētis vix pure coleris pauper: ⁊ tamen
diuitem te vocas. Auxisti aurū: minoꝛasti gētem: implesti
bursam: defalcasti latriā: cōgregasti equos ⁊ arma: ⁊ occi
disti filios: cogitasti stolide ꝑ pecunias ⁊ potentiā carnis
mūdū tibi subijcere nō lachꝛymis ⁊ oꝛatione/que sunt ar *Arma ecclesiastica.*
ma tua. xxiij. q. viij. cōuenioꝛ. ⁊ continētia/que est cingulū
lumboꝝ tuoꝝ. et iustitia/que est loꝛica tua. et exēplis san⸗
ctoꝝ/que sunt calciamēta tua. et fide/que est scutū tuū. et
spe/que est galea tua. et verbo meo/qđ est gladius tuus.
Ephe. vj. Sed ꝓpter eas ipse te mūdus cōculcat: q: mun⸗
danā te aspicit. Remansit tibi solū armatura gladij verbi
mei: sed ipso teipsam cōfodis: q: dicis/⁊ non facis: phari⸗
sea quodāmodo effecta. j. q. j. nō quales. xl. di. multi. Pꝛe⸗
dicatio tua cōtēnitur: q: vita tua despicitur. iij. q. vij. §. idē
testatur. Quomodo eñ pꝛesides ⁊ ꝑdicatoꝛes tui de me⸗
dio tui auferre malū poterūt: q in delictū simile coꝛruūt:
Aut qualiter a te coꝛripere peccantē poterūt: quum taciti
ipsi sibi respondeāt eadē se admisisse que coꝛripiunt: xxv.
dist. pꝛimū. Quō oꝛatoꝛes esse poterūt castitatis: immun⸗
dicie patratoꝛes: xxvj. dist. vna. j. q. j. ꝓphera. xlix. dis. c. vlt.
Sed et necesse est vt mūda sit manus/que diluere soꝛdes
curat: ne tacta queq; deterius inquinet: si soꝛdida sequēs
lutū tenet. j. q. j. necesse. xlvij. dis. §. necesse. Quō ꝰm Amb.
clerici ⁊ religiosi ꝑnt in pꝛedicationibus ⁊ alibi laicos ar⸗
guere: quum ipsis negligētioꝛes/vtinā nō celebꝛatioꝛes/
existāt: viij. q. j. quid aūt ego. Sed dicēdum ibi cum Amb.
Ego aūt fratres nō de oībus loquoꝛ. sunt certe quidā de⸗
uoti: sunt ⁊ alij negligētes. ego neminē nomino. con scien
tia sua vnūquēq; cōueniat. Pꝛelati tui lapidādi/alios la⸗
pidāt. iij. q. vij. qui sine. Agūt illa que in alijs iudicant pu
niēda. iij. q. vij. iudicet. In grauib⁹ peccatis positi/aliena
nituntur diluere. ea. causa ⁊. q. in grauibus. Roma. ij. In
quo aliū iudicas/teipsum cōdēnas: eadē eñ agis que iu⸗
dicas. Unde ⁊ Exo. xxxij. Aaron ait ad Moysen. Aurum
dederunt mihi ⁊ pꝛoieci in ignem: ⁊ egressus est vitulus.
vbi dicit expositoꝛ. Audi sacerdos q: aurū tibi datum est:
nō enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio/vel
laboꝛe: sȝ oblatione fideliū. Sȝ acceptū aurū in ignē mit⸗
tere/est in ipsius ꝯcupiscentiā coꝛda hoīm inflāmare. In⸗
de vitulus terre cultoꝛ sic colitur. Inde studiū hoc ⁊ cura
vehemētius terrena colēdi ⁊ immoderatius incumbendi
hmōi lucris: nā etsi magna de cōtēptu mūdi dicant: plus
tñ attēdāt hoīes quid agatur. hucusq; expositoꝛ. In mo⸗
dico angulo occidētis vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt
dixi tibi. s. eo. ver. in paruo. quum etiā in iurisdictione ter⸗
re minoꝛata sis. Quā longe iā diu vie tue a vijs meis fue⸗
rūt: Esa. lv. In ligno ⁊ a ligno: vt legisti i ps. regnaui. vbi
Augu. doctoꝛ tuus. De cruce sua in qua fixus erat diabo⸗
lum occidit: ⁊ inde rex noster est in pauptate ⁊ humilitate
et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu semitis ꝯtrarijs meos
laboꝛes cassasti: possessione me filioꝝ meoꝝ ⁊ tuoꝝ ꝑ ma⸗
ioꝛi parte pꝛiuasti: ⁊ fidē meā ⁊ tuā quasi ad nihilū reduxi
sti: et in fabulā ⁊ derisum eam apud exteros conduxisti: et
apud laicos ꝓpter malū exinde datū graue scādalum po
suisti: dicētes. Ubi est deus clericoꝝ sic viuentiū: Quia qđ
agit a pꝛelatis/facile trahitur a subditis in exēplū: ⁊ si sa⸗
cerdos qui vnctus est/peccauerit: faciet delinquere popu
lum. Leuit. iiij. ex de vo. et vo. re. magne. §. pꝛeterea. Et cō⸗
ponitur

ponitur orbis ad regis exemplum. Et sm iudicem populi sic et ministri ei9. Et qualis est rector ciuitatis, tales et inhabitantes in ea. Eccli. x. Sed expecta paulisper: quia tu syon ecclesia speculatiua renouaberis. Ephe. iiij. ij. Cor. iiij. Ad pugnandū contra bestiam: non armis carnalibus et coronis aureis: non equitibus et militibus: sed paupertate apostolica et humilitate. ¶ P Nam rursus quis cōtra illum. Antichristū presumptuosum et elatū, qui extolletur supra omne quod dicitur deus, aut colitur: et qui sedebit in templo ostendens se tanquam ipse sit de9. ij. Thess. ij. Dan. xi. pugnare posset precipue: nisi tuū germen apostolicum fratrū minorū humiliū et pauperum: quorū professio vltima humilitas et paupertas est? Qui inquā principaliter pugnare possent contra crucis peruersissimū inimicū Antichristum: nisi filij patris cruciferi et cruce signati intus et extra almi Francisci: propter qd in principio cōuersionis sue ego ostēdi sibi palatiū armis militarib9 crucis signaculo insignitis: dixiqz et sibi fore illa arma sua: et militum suorum. Dimicabit ergo humilitas contra superbiam. de peni. di. ij. c. i. et iij. di. sic achab. Corruet Golias q̄ robust9 interpretatur coram humili Dauid. i. Reg. xvij. Angelus ascendens ab ortu solis signū dei viui hñs. ad literā Apoc. vij. Franciscus pugnans cū filijs suis pro ecclesia, psternet Sēnacherib. Esa. xxxvij. Humiliabitur Pharao coram Moyse. Exo. xiiij. Funicul9 pauperis ligabit gigantem lux humilis cognoscet bestiam antichristū. Apoca. xiij. De quo supra in principio isti9. §. transfigurarā, q: humili pādetur mysteriū antichristi. Luce. x. Mat. xi. ibi. Reuelasti ea paruulis. Aug. de verbis dñi. Nomine sapientū et prudentum superbos intellige: quod ipse exposuit, quū ait. Reuelasti ea paruulis. qd enim nō subest paruulis vt humilibus. Item Grego. xxvij. mora. Or enim nō subiungit Reuelasti ea stultis: sed paruulis: tumorē se dānasse innotuit: nō acumen. Itē ibi Hilarius. Celestiū ergo verborū arcana atqz virtutes sapiētibus absconduntur: et paruulis reuelantur: paruulis malicia nō sensu. i. Cor. xiiij. sapientibus vero, nō stulticie sue presumptione: non prudentia carnis. Alij obtenebrati a propria superbia (q: sm Augu. tumor claudit oculos) nō cognoscēt eū: et adorabunt eū. Sponsa christi mater ecclesia victoriosa tandē in humilitate et paupertate quiescet: et finiet dies suos: q: quies in vera paupertate est. Vn̄ Hiero. Diuitias habuisti: requiem perdidisti, dū vigilas: augmentum diuitiarum cogitas: duz dormis: latronē somnias: in die solicitus, in nocte pauidus: et sic semper mendicus. ¶ I Nos ergo in hoc bello durissimo et obscurissimo, vbi iā queritur, vbi est christus Mat. xxv. certem9 viriliter et tamdiu capiti nostro lapidem supponam9 cum Jacob Gen. xxviij. angularem. ps. xvij. i. Pet. ij. christū Jesum. cuius precipue character humilitas paupertas et charitas est. Et cum eodē Jacob glacie et gelu, nocte et die affligamur et estu. Gen. xxxi. Et cum eo sim9 simplices: et in paupertatis et q̄etis et cōtemplationis tabernaculis habitem9. Gen. xxv. Et frugales sim9 cū eo de rufa lenticula nō curātes. Gen. xxv. xlij. di. c. i. vt ibi. Et circūueniem9 cū eo Esau dictum Edom. i. sanguineum germanū nostrum. pre. c. xxv. Carnem nostram sanguine immūdicie defluentē. Et Laban. Gen. xxx. qui candidus interpretatur. i. mundū: qui exterius cādidus apparet et speciosus. Sed dicitur Prouer. vlti. Fallax est gratia. i. amicitia mundi: q: non est nisi proditio. quoniā sicut iudas, tradit in mortē quecūqz osculatur osculo dignitatis et psperitatis. Et vana est pulchritudo scz mūdi q: scz cito euanescit et deficit vt fum9. Et Emor. Gen. xxxiiij. q̄ interpretatur amaricans. i. diabolū amaricantem. i. peccatoribus amaritudinem penes cōscientie inducentē. Vnde de egyptijs legitur Exo. i. q amaritudine perducebant vitam filiorū israel operibus duris luti et lateris. Insuper tamdiu luctemur cum angelo magni consilij christo domino cum eodem Jacob. Gen. xxxij. Esa. ix. precibus et fletibus ne deseramur ab eo. Vnde et super Esa. xlix. dicit glossa.

Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non manibus. Volebat enī angelus qui custodiebat eū in peregrinatione recedere, sz ipse detinuit eū p orationē. Vn̄ Osee xij. Inualuit contra angelum: et confortatus est. Fleuit et rogauit. his brachijs duobus, scz fletibus et precibus debemus cum domino luctari donec emarcescat, vt iacob femur nostre carnalitatis: et benedicat nobis. Mar. vlti. i. q. i. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob supplantatis vitia, in nomen israel contemplatiui effecti celestium gaudiorum. Gen. xxxij. Contemplemur etiam statum presentis ecclesie, et q̄ sunt in ea: et que oportet fieri cito p angelum suum signatum Franciscum, habentem in manu euangeliū eternū: in ecclesia sancta dei et ordine suo prostratis: quam iussu dei doctrina fidelissima vita mundissima innouabit et renouabit: et se ergo tau T significabit Eze. ix. et armabit se ad pugnandum et expugnandū draconem magnū sathanā. Apocal. xx. flāmas igneas auaritie, xenodoxie, inuidie, et immunditie in christi ecclesiam euomentem: et de abysso: idest populo infideli antichristū ascendentem. Apocal. xi. primā bestiam: et aliam bestiam ecclesiam infidelem que erit corpus eius, sequentē. Apocal. xiij. cuius caput ipse homo peccati. ij. Thessal. ij. erit: quam dñs illius in pugna illa interficiet spiritu oris sui. ij. Thes. ij. spiritu apostolico, a spiritu scō infuso: ex quo spiritu omnis virtus aplorum et virorum apostolicorum, maxime fratrum minorū verorum nō fictorum: quia spiritus sanctus effugiet fictos. Sap. i. Deinde regnatura est sancta sponsa, vxore traducta, ecclesia renouata per secula infinita. Apocal. xix. Qua generali renouatione, nec puto longe existente, quia iam in mūdo videtur esse omnis malitia et immunditia consummata: quilibet se renouet in spiritu mentis sue. Ephe. iiij. et induat nouū hominem Ephe. iiij. qui sm christum creatus est: vt quū venerit dominus et pulsauerit ianuam: confestim aperiat ei. Luc. xij. vbi Greg. in homil. Venit quippe dñs quum ad iudiciū properat: pulsat vero: quum iam per egritudinis molestias esse mortem vicinam denuntiat: cui confestim aperimus: si hunc cum amore suscipimus: et dicamus ei, Cupio dissolui: et esse tecum. ad Philip. i. c. Et te facie ad faciem nosse: et loqui tecum sicut amicus amico suo. Exo. xxxiij. i. Cor. xiij. Etiam scire secreta tua ineffabilia: que omnia mihi nota facies: que nō licet homini loqui. ij. Corin. xij. Etiam edere in mensa tua pingui. Luc. xxij. vbi Amb. Nō victus et potus presentium loco spondetur: sed cōmunicatio glorie celestis. Vel sm Bedam, mensa proposita ad fruendū omnib9 sanctis, celestis est gloria in qua re esuriunt et sitiunt iustitiam: et saturabuntur fruendo desiderio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Can. i. Et recumbere supra pectus tuū. Joan. xiij. vbi Beda. Quod autem in sinu et supra pectus recubuit: nō solum fuit presentis amoris indiciū: sed etiam future rei signū. q scz in de voce sumeret: quam postmodū cunctis seculis inaudita, scz In principio erat verbum. Joan. i. emitteret. Item ibi Aug. Per sinū enī quid aliud signatur: q secretum: hic est vtriqz pectoris sinus sapientie secretū. Et edere: et sitire. Joan. iiij. et. vij. et sumere de mero et musto: in quo non. Ephes. v. ex de iureiuran. et si christus. est luxuria. Actu. ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc. xi. vbi cubas in meridie. Cant. i. et dormire somno suauissimo tecum: et requiescere. Mar. xiiij. Et recipere a te transeunte corā me ministrationem tuam. Luce. xij. Grego. in homil. Dominus coram nobis post iudicium transit: qui ab humanitatis forma in diuinitatis sue cōtemplationem nos eleuat. Et pasci in montibus tuis vberrimis et viridibus. Ezech. xxxiiij. Et cōmunicare tecum omnia bona ineffabilia. Luce. xv. Et ingredi et exire ad te: et pascua inuenire. Joan. x. Theoph. Que sunt autem hec pascua: nisi delectatio futura et requies: in quam nos dominus introducit: Et frui te: et absqz intercapedine tenere te: et intrinsecari in te: et intrare in te: et esse totus in te: et deificari in te:

[margin: Fratres minores in Antichristum dimicaturi.]

[margin: Pugnādi h bello modus.]

⁊ regnare in te. Matth. vi. Cyprianus. Nostruꝫ regnum petimus aduenire ab eo nobis repromissuꝫ/ ⁊ christi sanguine acquisitū: vt qui in seculo ante seruiuimus: postmodum christo regnante regnemus. ¶ Item Aug. ad Probam. Regnum nāqꝫ dei veniet siue velimus siue nolimus: sed desideriū nostrū ad illud excitamus: vt nobis veniat: atqꝫ in eo regnemus. Et preterita ⁊ presentia/ q: futurū deficiet/ cōtemplari in te: ⁊ purissime ⁊ sincerissime amare me propter te: ⁊ te plus ꝙ me: q: nō diligam me ꝑpter me: sed propter te: q: totus ero vnione gratie in te: ⁊ tu in me: quantū pōt capere creatura. Quia etsi facie ad faciē videbo te. j. ad Cor. xiij. ⁊ similis tibi ero: ⁊ videbo te sicuti es. j. Joā. iij. Nō tamen immensitatem tuā inuisibilem videre potero: q: finitus suꝫ: q: creatura sum: nō creator. Unde etsi facie ad faciē videbo te sine aliquo medio pleno ⁊ ꝑfecto modo: nō tamen ſm illam plenitudinem: ſm quā tu vides te infinite infinitū: nam essentia tua infinita a nullo plene videbit: licet plene ⁊ ꝑfecte cognoscetur. Et tunc ero nō quidem essentialiter deus: sed nūcupatiue ⁊ vnitiue: q: dixisti in ps. lxxxi. Ego dixi dij estis. Et Joan. x. Nam ⁊ factus es homo. ſm Aug. vt fierem deus in te deo: q: qui adheret tibi: vnus spiritus est tecū: vnione gratie/ nō nature. j. ad Cor. vj. ex de sum. tri. c. ij. §. verum. de con. dist. ij. in christo. Et tunc quicquid vis/ volā: ⁊ adimplebitur in me volūtas tua: nihil em̄ impurū erit in me q: purissimus ero in te: nullum meū desiderium erit nisi in te: q: desiderasti me. quid em̄ desiderare possem extra te qui ero totus in te: ⁊ desideriū tuū in me: qui es desiderium collium eternorum. Gen̄. xlix. Et qui es desideriū animarū. ps. xlj. Sed quid est verum desideriū: nisi desiderare ⁊ habere te: qui es om̄e bonū? Exo. xxxiij. ⁊ in quē desiderant angeli prospicere. j. Pe. i. Anima mea imago tua. Gene. j. xxxiij. q. v. hec imago. refigurabit te. tota erit deiformis in te: q: reparata est in te/ ⁊ per te oēs partes eius fruentur te. ratio eius cognoscet te verissime: q: in te lumine/ de patris lumine/ i symbolo credo. certissime ⁊ plenissime cognoscet te deum suū. memoria eius tenebit te. nec dimittet te. nec ꝑdet te. Can̄. iij. nec cadet a te voluntas eius/ amabit te/ gustabit te/ potabit te/ satiabit in te. ⁊ vltra Apoc. vij. Nō esuriet nisi te/ satiata de te/ ⁊ repleta te: sed ⁊ caro mea et cor meū exultabit in te deo viuo. ps. lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui dicitur lex cōcupiscentie. de con. dist. iiij. c. nō ex quo. Et lex peccati. Ro. v. e. di. c. ij. Non dicetur vltra corpus peccati: nec corpus mortis: nec habebit legem contrariā spiritui suo. ad Rom̄. vij. xxxij. q. v. si paulus. ⁊ pre. c. ij. Nec cupiet spiritus dissolui a corpore/ ⁊ esse cum christo. Phil. j. ex de renun. nisi. §. porro. q: vtrūqꝫ est cum te christo: ⁊ q: facta est plenissima pax inter vtrumqꝫ in te christo pace nostra. Eph. ij. c. fecit vtraqꝫ vnū. vt dicant: Ecce ꝙ bonū ⁊ ꝙ iocundū habitare fratres corpus ⁊ animā in vnū. ps. cxxxij. ⁊. xij. q. i. c. j. spiritū ⁊ carnem in vnū cōsensum visionem ⁊ gustum cōcordissima vnitate videntes te: ⁊ amantes te: indissolubili ⁊ ꝑpetua charitate. Osee. xj. O patria beata. O beatissima trinitas consecrata. O sanctorum ciuium societas desiderata. O sanctorꝫ ecclesia christo spōso ⁊ dn̄o sempiternaliter copulata: ⁊ cum ip̄o beatissimo beata. In te erit plenissime mea tota destitutio reformata: mea cōpago in tuo thalamo collocata: nuptiarū beatarum copula cōsummata. Apoc. xix. ¶ Cōfortemur igitur humiles christi serui in deo nostro fine nostro. satisfaciamus sinteresi/ superior pars rationis est nostre. succumbat coram ea totaliter sensualitas. ex de sum. trini. fidei. Glossa Joan. an. de sen. ſitā. in clemen. ⁊ de here. ad nr̄m. §. ij. ⁊ in glos. que est clemē. nostra possideat ratio regnuꝫ nostrū. Purificemus intellectū ⁊ affectum ad aspectum sponsi. Mat. v. Faciamus pacem nobiscum in diebus nostris. nō scandalizet membro nostro: al's abscindatur/ nō materiali gladio: sed rationis iudicio. Mat. xviij. Sensitiua nostra ⁊ imaginatiua ante oculos nostre iaceat rationis: Ratio prospiciat intellectū. Intellectiua introeat in potentias dn̄i: vt sic affectione nostre potentie intellectuales ducant vitam angelicā sup terram: vt etiā in hoc tabernaculo sepe faciē dn̄i videamus qui in celis est. Mat. xviij. de con. dist. ij. prima quidem. in fine.

¶ Articulus. lxviij.

A

CVm autē superius lxv. ar. contra schismaticos late scripserim/ ⁊ iurisdictionem generalem papalem dn̄i Jo. xxij. cuius tempore fuit schisma: fundauerim ⁊ roborauerim declarando. Nūc cum stupore querendū est quō illi tot in Italia ⁊ in Alemania se ab eius obedientia subtraxerunt: ⁊ cum predicto Bauaro se pro imperatore gerente/ ⁊ Petro de coruaria predicto/ Petri cathedrā viuente predicto papa Joanne legitimo vsurpante schisma fecerūt. ¶ Ad quod respōdeo ꝙ quidam de predictis schismaticis affectati carnaliter/ q: nō erant pedibus loti: q: ſm Aug. pedes anime affectus sunt. Jo. xiij. Quidā mundi concupiscentia ⁊ lucris illecti. xj. q. iij. quatuor. Quidā indignati/ ⁊ ad iram prouocati. xj. q. iij. illa. ⁊. c. ira. ⁊. c. cum apud. Quidam timore seruili ꝑculsi. xxiij. q. vi. §. ex his. Quidā crassa ⁊ supina ignorātia occecati ⁊ erronea. ex de cle. excō. ap̄lice. Quidā cauteriata cōscientia oppilati: dicētes se esse simplices: quum sint astutia diabolica repleti. xxiij. dis. in noie patris. Quidam sinteresina cōscientia infatuati. ex de simo. per tuas. ij. Quidam (qd̄ scelestius est) fide corrupti: xer ab ipsius dn̄i pape Joan. obedientia recesserūt: paruipendentes sententias ei⁹: ⁊ dictis Petro ⁊ Bauaro adherentes: ligati em̄ amplius ligari nō formidant. xj. q. iij. excellentissimus. xij. q. ij. de viro. vt qui in sordibus est/ sordescat adhuc. Apoc. vlti. xlvij. dist. quantūlibet. Peccatores em̄ quum in profundū malorꝫ venerint: cōtemnūt: ex de iudi. cum non ab homine. §. fi. sequent miseri tales patrem eorꝫ sathan diuidentem empyreā hierarchiam: cum quo nisi redierint/ ad inferna descendent: qd̄ absit. de peni. dist. ij. si em̄. ad fi.

¶ B Sed nos cum sponso ecclesie dei vicario quicūqꝫ fuerit bonus vel malus/ immobiliter maneamus: quia in eius sede christus sedet: ⁊ ei⁹ vicarius loco eius. ex de trāsla. quanto. Qui superiorem iudicat/ necesse est vt ab eo se diuidat: primo mente/ deinde corpore: oēm em̄ diuisionem precedit cordis ⁊ oris iudicium. Mater aūt iudicij priuati superbia est. Unde ⁊ ſm Climacū doctorem grecum: Judicare est irreuerens rapina dei dignitatis. Preterea dicit dn̄s Luc. vi. Nolite iudicare. ¶ C Cōpatiamur ergo schismaticis: sed nō sequamur eos: nec supiores deseramus: maxime supremū papā scꝫ iudicando/ nec ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xj. distin. nunc aūt. nec bestia montem tangā. Exo. xix. Nō mittam manū in christū dn̄i: nec precidam per schisma orām chlamydis potestatꝫ eius. chlamys em̄ potestas intelligitur. sc. ssio schisma. ij. q. vij. §. his ita respondet. sub. §. de his. vbi ponitur historia libri Regum. j. xxiiij. de hoc etiam. j. q. j. sacramenta. Nec cum Oza robusto. i. superbo arce inclinate. i. prelato criminoso/ manus apponā ad erigendū idest corrigendum: ne a deo ꝑcutiar. ij. Reg. vj. pre. §. his ita. Nō reprehendā seniorem meū/ primū patrem senum omniū. j. ad Tim̄. v. ij. q. vij. paulus. Nō detegā cū Cham infrunito ⁊ effronti verenda patris mei: sed cum filijs pudoratis cooperiā eū: ne videam verecundiā eius: ⁊ nudū eum operiam ne maledicar. Gen̄. ix. xcvj. di. in scripturis. Non persequar patrem meū cum Absalon: ne tribus sagittis inobedientie/ ingratitudinis ⁊ infidelitatis Joab qui interpretatur inimicus. i. diaboli inimici hois. Mat. xiij. confodiar. ij. Reguꝫ. xviij. Non ero inobediens patri Heli: qui interpretat deus meus. i. pape: qui stat loco dei. ex de transla. inter. ⁊. c. quanto. ne bello intereaam. i. in anima peream in hac vita que est militia super terram. Job vij. de peni. dist. ij. si em̄. historia. j. Reg. iiij. ex de simo. licet

heli.xlvj.di.§.necesse. Nō ero de gñatione maledicenti pa-
pe ⁊ matri ecclesie. Prouerb.xxx.ne morte moriar morte
sempiterna. Leui.xx. Nō ero cōtumax imperio patris pa-
pe ⁊ matris ecclesie:ne lapidib⁹ obruar populi demonio-
rum. Deut.xxj. Nō murmurabo ꝯtra Moysen qui tenuit
typum pape regentis vniuersalem ecclesiā.de pe.disti.iij.
inter hec.sicut ipse rexit israel.q: murmur cōtra papā ma-
xime cōtra deum est:cuius ipse vicarius est. ad hoc Exo.
xvj. Nec inquā murmurabo cōtra Moysen.i.papā:ꝙ ꝙ
ducat ethiopissā.i.deū offendat:ne lepra mortali suffun-
dar. Num.xij.xxiiij.q.ij.hoc ipsum.ij.q.vij.§.de his. versi.
his ita.l.di.§.ecōtra. Nolo absorberi a terra cū Datan et
Abiron schismaticis. Num.xvj j.q.j.siquis inquit.vij.q.j.
deniꝗ.ex de elec.licet. Nolo separari ab area vsꝗ ad vlti-
mū ventilabrū:ne a coruis deuorer.ij.q.j.multi.ij.q.vij.nō
oīs. Nō exeat piscis de Petri sagena vsꝗ ad litus. Mat.
xiij.xxvj.q.vij.c.j. Nō transmigramus in montē Gelboe:
vbi nō est ros deuotionis:nec pluuia cōpunctionis ⁊ plo-
rationis.i.extra ecclesiā.ij.Reg.j.sicut passer impudicus.
ps.x. Nō mutemus fidem in idolum: q: idolū nihil est.j.
Cor.x. Nō simus corui extra arcam manentes: sed colū-
ba/ad eam reuertentes. Gen.viij.ex de sacra vnc.c.j.§.pe-
nul. Simus in petri nauicula vsꝗ ad portum:nō nocebit
nobis Judas ꝓditor ibi nauigans/si nō fuerim⁹ ei simi-
les.xxiiij.q.j.nō turbat.j.q.iiij.homini. Nō separemur ab
ouili quod est vnū. Jo.x.ex de bap.licet.ne sicut ouis erra-
bunda peream⁹.ps.cxviij. ⁊ luporū esca fiamus. Moria-
mur in nidulo nostro. Job.xxix. ⁊ cum turture ibi pullos
nostros reponam⁹.ps.lxxxiij.cū lectulo nostro in infirmi-
tate nostra eamus in domū nostrā/ecclesiā nostrā. Mat.
ix. Non calefiet pullus nisi sub alis galline. Matth.xxiij.
Nō resuscitatur lazarus a mortuis/pctō: a peccatis/que
mortuum hoiem faciunt: a vita gratie.de pe.dist.j.§.hoc
idē.ibi.resuscitatus:nisi in bethania ecclesia domo obe-
dientie. Jo.xj. Nec extra eam vere ⁊ ad salutem Martha
ministrat:nec Maria cōtemplat᷑. Luc.x. Arrius/Sabel-
lius/Donatus/ ⁊ Macedo: et ceteri heretici de quibus
xxiiij.q.iij.quidam.ecclesiā diuidunt: Petrus vnit. xxiiij.
q.j.loquitur. Non cōmunico Grecie:q: acephala est.xcij.
dist.nulla. Nō Armenie:q: schismatica:quinpotius here-
tica est. Non orientalibus q: occidit eis sol.xxiiij.q.j. qm̄.
Nō Guelfis ⁊ Gebellinis italicis:q: eis sol i occasu est.

¶ D Ecclesia nō habet partem. Ecclesia nō recipit di-
uisionem.pre.c.loquit᷑. Uestita est ecclesia auro.ps.xliiij.
Eructauit. Percutitur:sed dilatat᷑.xj.q.j.futuram. in pn.
Frangi nō potest nec rumpi. Igne tribulationis purga-
tur.de pe.dist.ij.si em̄ inquit.vltra tres colū.ver.sedet.ps.
xvj. Igne me examinasti. Num.xxx. Omne quod potest
transire per flammā:igne purgabit᷑.j.Cor.iij. Un̄ Greg.
Quisquis appetit plene vitia euitare:studeat humiliter
purgationis sue flagella tolerare: vt tanto post mūdior
ad inuicem veniat/ quanto nunc eius rubiginem ignis
tribulatiōis purgat. ¶ E Impiū est ⁊ infidele dicere/

Eccl'ia diuisionis ē expers.

pars ecclesie:sicut dicunt Guelfi:qui se dicūt de parte ec-
clesie. Donatus ⁊ Arrius ⁊ ceteri heretici partem faciūt.
xxiij.q.vj.vides. Nam vnica sponsa christi.diuisionē vni-
tas nō capit.xxiiij.q.j.loquitur.⁊.c.schisma. Unde qui de
parte est/de ecclesia que vna est ⁊ totum/ nō est. In arti-
culum fidei orthodoxe impingit/sc̄ ⁊ vnā sanctā catho-
licam ecclesiā/ qui eam partialem facit. Quō potest cor-
pus christi qd̄ est ecclesia/diuidi:xxiij.q.iij.pro membris.
⁊.q.v.de liguribus. Nec caput a corpore abscindēdū est.
ex de prescrip.cum nō liceat. nec membrū de corpore: al's
exanime fieret:⁊ vita nō viueret.xxiij.q.vij.quēadmodū.
in prin. ¶ Qui diuisit ecclesiā triumphantem/ille idem
draco diuidit ⁊ militantem. Apoc.xij.ibi. Et ecce draco q
vocatur diabolus ⁊ sathanas qui seducit vniuersum or-
bem.vt.e.c.dicit᷑.ibi. Et cauda eius trahebat tertiā partē
stellarū celi.i.angelorū.de quib⁹ etiā dicitur Job.xxxviij.
Quis dimisit lapidem quum me laudarent simul astra

matutina? Ut vnū christi ouile. Jo.x.disperdat: ⁊ oues a
pastore discedant:⁊ ipse draco eas diuisas deuoret.j.Pe.
v.circuit/querens quem deuoret. Esa.lvj. Omnes bestie
agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. specu-
latores eius ceci oēs. Intueamur ergo oculo fidei vnam
ecclesiā sedem eius/dignitatem eius/que nō peccat. pec-
care potest qui stat in ea:q: homo est.de pe.dist.ij.si enim.
sed nō papa priuatur ea.vt in prin.istius operis late dixi.
viij.ar. ¶ F Cōpatiamur ecclesie tribulate: sed adhe-
reamus ei supra firmā petram christū solidate ⁊ funda-
te. Matth.xvj.xix.di.ita.⁊ ex de elec.fundamēta. in prin.
lib.vj. Pro ea rogauit sponsus vt nō deficeret fides eius.
xxj.dis.§.j.in fi.exaudita est oratio filij:q: semp pater eum
exaudit. Joan.xj.vbi Chryso.sup verbo illō: Pater grās
ago qm̄ audisti me. hoc est nihil mei contrariū ad te. Ut
autem ostendat quoniā nō indiget oratione: subiungit.
Ego aūt sciebam ꝙ semp me audis.q.d. ad hoc ꝙ fiat vo-
luntas mea/nō indigeo orōne:ad hoc ꝙ tibi suadeā:vna
est em̄ volūtas nostra. Itē Hilarius.iij.de trini. Nō igit᷑
prece eguit:nobis orauit:ne filius ignorarer᷑.sed propter
populū qui circūstat/dixi:vt credant q: tu me misisti:quū
em̄ non proficeret sibi deprecationis sermo: ad profectū
tamen nostre fidei loquebat᷑: nō ergo inops auxilij est: sꝫ
sumus inopes doctrine. Titubare potest ecclesia:tempe-
statibus allidi.xxiij.dist.in noie.sed salua noie sponsi per-
manebit. Digne pcutit᷑:q: plurimū extra amplexus spon-
si graditur. Denigrata est eius facies sicut nigredo olle.
Thre.vlti. Facies cōbuste vultus eius. Esa.xiij. q: nō re-
spicit ⁊ sequitur sponsum candidū ⁊ rubicundū. Can.v.
Inclinata est deorsum ad terrena: ⁊ ideo non potest sur-
sū respicere graui infirmitate gibbosa.xlix.di.hinc etem̄
Lu.xiij.ibi. Basilius. Brutorū siquidem caput humi defle-
xum est:terram cernit: caput hois erectū est in celū.oculi
superna cōspiciunt. Conuenit em̄ eum querere superna:
transcendere terrena intuitu.facit pre.c.hinc etem̄. versi.
gibbosus. Gibbosus ho' est quem terrene solicitudinis
pōdus deprimit/ne vnꝗ̄ ad supna respiciat: sed solum in
ijs q̄ in infimis calcant᷑ intendit ⁊c. Post amatores suos
vadit. Osee.ij.q: vnū sepe sponsū legitimū derelinquit.
Quinꝗ viros concupiscit. Joan.iiij. q: peculeos sensus
carnaliter nutrit. Si legitimū virū vocaret: impudicos
sensus/intellectus ⁊ ratio superaret nimis. Terrenū re-
gnum querit:sed regnū sponsi sui non est de hoc mundo.
Jo.xviij.qd̄.s̄.xxxvij.ar.§.ad illa.ver.ij. diligēter exposui.
Eleuauit se:⁊ indurauit se:humiliauit se. Lu.xiiij.⁊.xviij.
sed sponsus eius exinaniuit se: ⁊ exaltauit se. Phil.ij. In
magnis ⁊ mirabilib⁹ sup se ambulat.ps.cxxx.sed sponsus
eius se humiliat ⁊ administrat. Luc.xxij. Mat.xx. Nimis
gladio vtitur temporali.sed dicit spōsus vicario suo/mit-
te gladium in vaginā. Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.hic.s̄.xxxvij.
⁊.xiij.ar.exposui.ij.q.vij.§.his ita respondet᷑ miracula ⁊c.
Multas pecunias habet ⁊ cōgregat.xij.q.vij.aurū. sed
sponsus in pandochio nascit᷑. Lu.ij. Pannis semiancijs
vtitur ⁊ induit᷑ vt ibi: ⁊ spōsus nō habet vbi caput recli-
net. Mar.viij. Luc.ix.nisi in cruce. Jo.xix. ⁊ mendicus est
⁊ famet. Mat.iiij. ⁊ egenus factus est.ij.ad Cor.viij.⁊ si-
tit. Jo.xix. ⁊ in alieno sepulcro quiescit. Matth.xxvij.ibi.
Et posuit illud in monumento suo nouo.vbi Aug. Ideo
aūt saluator in aliena sepultura ponitur:q: pro aliorū mo-
riebatur salute.vt quid ergo propria sepultura egebat: q̄
in se mortem propriā nō habebat? Geo.viij. In zona non
portat neꝗ pecuniā neꝗ peram. Mar.x. Lu.x. Non habꝫ
vnde soluat tributū: sed Petrū mittit ad mare vt de ore
piscis tollat staterem. Matthei. xvij. xxiiij.q.j.est aliud.
¶ G Sed quātūcūꝗ ruge ⁊ macule appareant in mē-
bris sponse:nunꝗ̄ tamen ab ea sponsus separabit᷑:q: in fi-
de perpetua desponsauit eam. Osee.ij.xxvj.dist.c.ij. Sed
ꝗuis filij sint rugosi ⁊ maculosi plurimi: ipsa tamen in se
est sine macula ⁊ ruga. Ephe.v.xxiiij.q.iiij.recurrat.quia
sponsus ei⁹ in sancto habitat.ps.xxvj.quicūꝗ sit ille ideo

nō debem⁹ ab eccl'ia separari: in qua sunt mixti filij Agar cum filijs Sare: vt p̄z .c. recurrat. Jebusei .i. cōculcantes scilȝ mali ꝑsequentes cum filijs suis israel. xi. q. iij. nolite. ¶ Et credamus veraciter ꝙ istius ecclesie militantis caput ⁊ sponsus est christus. ad Col. j. Eph. j. Jo. iij. ex̄ de sacra vnc. c. j. qui reprobata synagoga scȝ Vasthi que interpretatur definitio cōsummata: Hester ecclesiā que interpretatur eleuata sibi humilem copulauit. Hester. ij. supra cuius ecclesie caput regni sp̄ualis ⁊ tp̄alis posuit diadema. ¶ Et si dicat̄ nobis / christus est alibi: nolum⁹ credere. Mat. xxiiij. q: vere dies venient in quib⁹ sp̄us mendax ⁊ fictus spiritū in ore habens ⁊ cor impietate plenū dicet se spiritū veritatis. iij. Reg. xxij. ⁊ multos seducet. Et spiritus ꝯtra spiritū dimicabit: ⁊ magis carnalis reuera spiritus aliū carnalē spiritū appellabit. ⁊ ꝙ verū dicat multas pro se presumptiōes habebit: vt possit diuidere. Sed qui cum ecclesia que cōiter dicit̄ ecclesia nō colligit: spargit. Mat. xij. Lu. xi. xxiiij. q. j. qm̄. ⁊ c. schisma. Et qui pape qui cōiter habetur papa nō obedit: nec de eccl'ia est. xciij. dist. qui cathedrā. Qui etsi me ꝑcutiat / me anathematizet / ⁊ occidat: non separabor a charitate eius. Ro. viij. q: dn̄s meus est: pater ⁊ deus in terris: qui constitutus est a deo in hac egypto deus Pharaonis. Exo. vij. in prin. Si bene iudicat veniā petam. si enormiter ⁊ male: sufferam. xix. dist. in memoriā. c. di. contra morem. in prin. xi. q. iij. §. cum ergo sn̄ia. Job. xxxvj. q: christus male iudicatus est. j. Pe. ij. in fi. sed ab eo nō recedā: q: aliam ecclesiā neq̄ caput habeo ad quā cōfugiam. ix. q. iij. aliorū. in fi. Et in tempestate presentis diluuij aquarū multarū tribulationū / ad christi vicariū ⁊ eius ecclesiā approximabo: nec inueniar extra arcam ne percā ab vndis ⁊ fluctib⁹ tentationū Charybdi ⁊ Scylla ⁊ scopulis alijs intercept⁹. ¶ H Igitur attendendū est isto tp̄e fermentato etiam a fermento quorūdam hereticorū dicentiū sicut. s̄. dixi nūc claues ecclesiā non habere. Sacramenta nō posse cōferre: q: excōmunicata ⁊ priuata iurisdictione est. Et ꝙ papa pōt iudicari ab imperatore: sicut christus a Pilato ⁊ Cesare. Et ꝙ presbyter tantā habeat potestatem quantā papa. Et ꝙ vacante papatu imperator succedit iurisdictioni pape. Et ꝙ ecclesia nō potest habere tp̄alia. Et ꝙ christus quādo ascendit celos / vicariū nō dimisit in terris. M autem claues sint apud bonos ⁊ malos ab ecclesia toleratos: et ꝙ vera sacramenta etiā mali ⁊ etiam heretici conferant: quantū ad characterem: late. s̄. lxv. ar. §. ceterū q:. vbi predicta ⁊ lucide disputaui. materia aūt tractat̄ hic. j. q. j. §. sed obijcitur. vsq̄ ad. §. ecce si clericus. ⁊ quasi ꝑ totam illam questionem. ⁊ ꝑ. xv. c. de con. dist. iiij. a. c. hi de quib⁹.

Nullus clericus pōt ab ipatore iudicari

vsq̄ ad. c. qs a paganis. iclusiue. ⁊. iij. q. vij. §. fi. ¶ J M ꝛo papa vel ecclesia vel clericus quilibet ab imperatore iudicari nō valeat: sed ecōtra. s̄. v. ar. ⁊. xliiij. ar. ver. sed cōtra. similiter latius dixi. tum q: papa a deo nō ab hoie iurisdictionem recipit: ⁊ ab eo solo iudicandus est. ix. q. iij. a §. solo. vsq̄ ad fi. q. Tum q: imperator inferior. xcvj. dist. si imperator. ⁊. c. cum ad verū. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. xxj. dist. inferior. Tum q: est impator vicarius pape in temporalibus. ex̄ de elec. venerabilem. q: a papa recipit imperiuȝ ⁊ tenet. vt. s̄. dixi. Et vicarius non iudicat illū a quo iurisdictionem habet: q: vna iurisdictio censet̄ vtriusq̄ ⁊ cōsistorium. ex̄ de ap. romana. Et nemo seipm̄ in foro cōtentioso ⁊ sacramentali etiam iudicare pōt. cō cor. ꝑonunt̄ ex̄ de iur. pa. ꝑ nostras. ex̄ de iudi. cum venissent. xxj. di. nunc aūt. glos. fi. Tum q: imperator filius est ecclesie: ⁊ non pater. xcvj. di. si imperator. pater ꝛo filiū corrigit. nō ecōtra. vnde ⁊ lex erubescit filios esse correctores patruȝ. in aut̄. de nup. §. si ꝛo. xxiij. q. iiij. displicet. ver. si volūtas. Parab. xiij. xlv. di. §. salomon. xcvj. dist. quis dubitat. Tum q: impator imperiū tenet ab ecclesia sicut vasallus fidelis. lxiij. dis. tibi dn̄o. ex̄ in clem̄. de iureiu. romani principes. sed vasalli respondent sub iudicio dn̄i: nō ecōtra. ex̄ de iudi. ceterū. facit qd̄ no. de fo. com. veruȝ. glos. fi. ⁊ qd̄ legit̄. ⁊ no. xxij. q. v. de forma. Tum q: imperator aduocatus ⁊ defensor eccl'ie. ex̄ de elec. venerabilem. xcvi. di. si imperator. ⁊. c. in scripturis. xi. q. ij. sacerdotib⁹. Tum q: imperator gladiuȝ recipit ab ecclesia: vt. s̄. in prin. istius operis probaui. sed qui gladium ab alio recipit: nō illum a quo recipit ꝑcutit: aut iudicat cū eodem. ad qd̄ bene facit qd̄ legitur ⁊ no. xcvj. dis. si imperator. ibi. Et ꝯtra illius beneficia pugnare videat̄ a quo propriā cōsecutus est potestatem. facit etiā quod legitur ⁊ no. ex̄ de na. ex li. ven. c. j. ⁊ optime qd̄ legit̄ ⁊ no. ex̄ de postu. c. vlti. in glos. vlti. Tum q: papa nō homo simpliciter sȝ quasi deus in terris est. ps̄. lxxxi. Ego dixi dij estis. ex̄ de transla. c. ij. ⁊. c. quanto. ⁊ vt ec. bn̄. c. j. sed homo deuȝ nō dijudicat: sed econtra. ix. q. iij. aliorū. Tum q: moyses ⁊ Josue ⁊ Samuel qui typum tenent pape: sicut rectores populi generales iudicant populū. Exo. ⁊ Josue quasi ꝑ totum. j. Reg. vij. nō econtra. Tum q: papa nō est de foro imperatoris. nec ratione papatus / quem nō tenet ab imperio: sed a deo. Jo. vlti. xxj. dist. in nouo. nec ratione alicuius rei terrene quā ab imperatore teneat. Nam etsi imperator donationeȝ fecit eccl'ie de multis temporalib⁹. xcvj. dist. cōstantinus. Ipsam tn̄ donationeȝ liberā fecit: nec fecit eum feudatariū suū: aut emphyteotā / aut vasallū. lxiij. di. ego lodoicus. xvj. q. j. §. nouarū. ⁊. l. placet. xxiij. q. vlti. §. §. q̄uis. l. scimus. Que donatio valida ⁊ ꝑpetua est: vt no. pre. c. ego lodoicus. Si ergo papa nō est de foro eius: adiudicari non pōt per eum. vt ex̄ de fo. cō. per totū. ⁊. xi. q. j. in primis. ⁊ ex̄ de re iu. c. pastoralis. in clem̄. ff. de iuris. om. iudi. l. vlt. ex̄ de of. le. nouit. ex̄ de cōsti. vt animarū. §. fi. lib. vj. Tum postremo q: nedū nō sup papam christū dn̄i: sed nec sup aliquem clericum potestas aut iurisdictio datur cuicūq̄ laico: q: sunt clericis inferiores laici ⁊ eis infesti: vt. ij. q. vij. in primis. xxij. c. vsq̄ ad. §. et his. ex̄ de accu. cū. P. ex̄ de cōsti. ecclesia sancte marie. ex̄ de re. ec. nō ali. cum laicis. xcvj. di. bene quidem. xj. q. j. in primis. xxv. c. vsq̄ ad §. cū ergo. Tum q: hoc qd̄ iuris erat de facto ⁊ sancta cōsuetudine ⁊ debita reuerentia / hoc oēs reges ⁊ romani principes seruauerunt. xj. q. j. sacerdotib⁹. xcvj. dist. in scripturis. xvij. dist. §. hinc est.

Christ⁹ quomō a pilato iudicat⁹

¶ L M aūt obijcit̄ ab heresiarcha nouello Marsilio paduano ꝙ Pilatus iudicauit christū: sic ⁊ impator papā iudicare pōt. Respōdeo ꝙ nō iudicauit ip̄m tamq̄ ꝑsonam publicā aut preeminentem dignitate: sed tamq̄ ꝑsonam priuatā accusatā sibi a principalib⁹ synagoge ⁊ ppl'o iudeorū tamq̄ malefactorē qui in hoc erat de foro Cesaris ⁊ suo / qui erat preses in iudea pro impatore. Unde idem Pilatus ait Luc. xxiij. Obtulistis mihi hunc hoiem quasi hoiem priuatū: nō pontificem / nō in dignitate cōstitutū. ⁊ ecce ego coram vobis interrogans / nullam causaȝ inuenio in hoie isto. Tunc em̄ christus nō tenebat personā pape: sed simplicis hois corā suo iudice accusati. Unde nec in hoc papa christo successit. succedit em̄ christo in potentia: nō in accusatione maligna facta de deo. Jmmo existimo ꝙ si coram Pilato fuisset vnus de templi pontificib⁹ accusatus: dixisset qd̄ dixit de Christo. Accipite eum vos: ⁊ sm̄ legem vestrā iudicate. Jo. xviij. Uersipellis ergo vulpecula Marsili⁹ paduanus allegauit literā euangelij que ip̄m occidit. ij. Cor. iij. nō intellectū verū sp̄ualem: ⁊ etiā literaleȝ qui vtinā ip̄m cōuersuȝ viuificet. Sed nec accusatores christi iudei ip̄m accusauerūt Pilato vt pontificem vel scribā: sed vt quēdam ppl'i deceptorem. vnde dicūt. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostrā. Lu. xxiij. Exemplū ergo lupi rapacis nō ꝓcedit: q: si impator iudicaret papam nō iudicaret vt Titiū vel Semproniū vel priuatū alium: sed vt papam. ⁊ ad hoc ille impius hoc exemplū allegat. Et si ille sciolus verus sciens esset in scripturis diuinis. vel si non dissimularet se scire: sensum ⁊ intellectū verborū euangelij acciperet: ⁊ nō solū. j. q. j. marchion. Preterea quō non erubescit tale exemplū adducere: quum ⁊ Pilatus fateatur se christū ꝑperam iudicasse: vnde ⁊ dicit Luc. xxiij. Nihil inuenio cause in hoie. Et iterū ibi. Ecce ego corā vo-

dis interrogans/nullā causam inuenio in hoīe isto ex ijs in quib⁹ eū accusatis. sed neqꝫ Herodes. Unde ibi Amb. Hic Pilatus christū absoluit iudicio. crucifigit mysterio duoꝝ ergo viroꝝ testimonio iesus insons ostēdit. Et itē rū Jo.xix. Ego nullā inuenio in eo causam. Ubi Chryso. Nō dixit. q: peccauit ⁊ dign⁹ est morte/donate eū festo. sꝫ primū eū excusans tūc rogat ex abūdanti: vt si nollent eū innocentem dimittere: saltem obnoxiū darent tēpori. Nō ergo exēplo pniciosō: sicut fecit iste hereticus: sꝫ legibus est iudicādū. C. de sen. nemo. vide. xx. dist. c. fi. ¶ L Rursus ille tam impius dogmatizat ꝙ quilibet presbyter tantam sicut papa habeat ptātem. Qđ falsuꝫ esse ⁊ erroneū nullus sane fidei ignorat: q: nedū papa/ sed quilibet eps maior est in iurisdictione ⁊ administratiōe quolibet presbytero. nam ipse est preordinator in cūctis. xxv. di. plectꝫ. ver. ad epm. ex̄ de offi. archid. c. ij. de offi. archipres. officiū. in fi. Jmmo nedū eps maior est in iurisdictione presbytero: sed etiā archidiacon⁹ qui ⁊ diacon⁹ est: maior est in administratione nedū quolibet presbytero: sꝫ etiā archipresbytero: qui maior est i ordine archidiacono. vt pre. c. plectis. ex̄ de offi. archid. ad hec. §. archipresbyteri. Pōt em̄ vnus esse maior in administratione: q̄uis minor sit in ordine. vt no. xxj. dist. in nouo. in glos. ar. ¶ Jtem ꝙꝙ olim idem diceret presbyter ⁊ eps. vt. xciij. di. legimus. ⁊ papa Petrus vocet se presbyterū. ibi. ver. sꝫ ⁊ Petr⁹. ⁊ in glos. ecce petrus. cōsuetudine tn̄ ⁊ iure ⁊ ordinatione decretū est: vt presbyteri subsint epis: ⁊ maiores eis sint epi: nedū in ordinatione ⁊ cōsecratione epali. vt pre. c. legim⁹. ver. quid em̄. sed etiā administratione ⁊ noīe ⁊ iurisdictione: ⁊ quātū ad qđā sacra appropriata epis. xcv. di. olim. ⁊ c. ecce. ⁊ de hoc plene notaui predicto. c. legim⁹. in glos. hic respondet. ¶ Sūmus aūt pōtifex nedū maior est quolibet presbytero quantū ad oia: sed etiā maior oībus epis: excepto cōsecratione epali. nam ⁊ Petro data est ptās a dnō sup alios aplos quib⁹ succedūt epi. lxviij. dist. quoꝝ vices. vt hec materia expedit. xxj. di. in nouo. vbi de hoc. lxx. dist. in illis. vbi de hoc. ⁊ no. xxiiij. q. j. loquit. ⁊ ij. q. vij. paulus. in glos. j. ⁊ c. ꝙꝙ. ibi. Epat⁹ sit presbytero maior. ⁊ facit qđ ibi no. in glos. Aug. hoc preterea si tantā presbyteri ⁊ epi ptātem haberent sicut papa: tot essent dei vicarij generales in mūdo/quot presbyteri ⁊ epi. Qđ falsum ⁊ hereticū est: q: soli Petro dixit dns Mat. xvj. Ego dico tibi tu es petrus. Et iterū. Tibi dabo claues singulariter. ⁊ ibi. Quodcūqꝫ ligaueris. generaliter. loquens sibi soli. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. Et iterū pasce oues meas. Jo. vlti. ex̄ de elec. significasti. Jterū ſm hunc errorem Marsilij vna eccl'ia haberet multa capita sicut mōstrū. ex̄ de offi. or. q̄m. Multi essent sponsi ecclesie vniuersalis: qđ falsum est: q: vn⁹ fuit christus vnā ecclesiā despōsans: ⁊ vnus eius vicarius generalis sponsus ecclesie. j. ad Cor. xj. Despondi vos vni viro virginem castā exhibere christo. xxvij. q. j. nuptiarū. Et illud apli ad Eph. v. expones illud proplasti. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis ⁊c. Hoc aūt dico magnū sacrm̄ in christo ⁊ eccl'ia. ex̄ de biga. debitum. facit. xxvj. dis. c. ij. Jtem presbyteri tenent typū. lxxij. discipuloꝝ. xxj. di. in nouo. lxviij. di. corepi. papa/o christi. sed illi. lxxij. discipuli nō habuerūt tantā ptātem/ quantā apli: qui soli mūdū partiti sunt ad predicandū ⁊ couertēdum: nedū quantū Petrus ⁊ Paulus. Jteꝫ solus Melchisedech tenuit typū christi. vn̄ dicit ps. cx. Tu es sacerdos in eternū ⁊c. Alij presbyteri testamēti veteris alioꝝ sacerdotū testamenti noui. xxj. di. §. j. vn̄ trāslato sacerdotio ⁊c. ex̄ de cōsti. translato. Jtem quā a papa tamꝙ a primo fonte descēdat ois iurisdictio ⁊ epoꝝ ⁊ presbyteroꝝ. xxij. di. c. j. xxiiij. q. j. loquit. nō pōt papa sic ex toto iurisdictionē suā alteri dare/ꝙ tantā habeat sicut ipe. als posset archipapā vel saltē papā aliū sibi cōsortē facere. qđ falsuꝫ est. viij. q. j. si petrus. cū. c. seq. q: nec aliū papā pōt facere: nec se sua iurisdictione priuare. ad qđ facit qđ legit ⁊ no. ex̄ de censi. cū venerabilis. in glos. hic ptꝫ qđ legit ⁊ no. ex̄

Nō eq̄lis est papę et cū ctōꝫ presbyteroꝝ ptās.

Nō pōt papa suꝫ a se iurisdictione priuare.

de dona. pastoralis. in glos. fi. ita. ¶ M Ad hoꝝ supradictoꝝ declarationem sciendū est ꝙ est quadruplex maioritas in eccl'ia dei. adde hic qđ scripsi in. xxvij. arti. ver. primo. ⁊ ver. est autem. Prima ex tpe. xvij. di. §. hoc ꝗ. ⁊ §. verū. ⁊ xcv. dist. bene quidē. lxv. di. c. vlt. ex̄ de ma. ⁊ obe. ca. j. Secūda ex prerogatiua ordinis. ex̄ de ma. ⁊ obe. statuimus. Tertia ex prerogatiua ordinantis seu cōstituentis. ex̄ de ma. ⁊ obe. p tuas. ff. de albo scri. l. vlt. in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. eos. circa fi. col. ij. ff. de re iu. quidam. Quarta ratione dignitatis seu maioritatis officij. Hac rōne dr̄ archid. maior archipsb. vt dictū est. ⁊ pōt vn⁹ minor ⁊ maior esse altero. ij. q. vij. ꝙꝙ. ⁊ c. querit. Jdeꝫ in abbate in minorib⁹ cōstituto. ex̄ de eta. ⁊ qua. tuā. sicut in subdiacono electo ⁊ confirmato. ex̄ de elec. transmissam. Jtem pōt esse maior ⁊ equalis. sicut Petrus fuit maior aplis in dignitate seu officio: sꝫ in aplatu seu ordine epali par fuit ⁊ equalis. ij. q. vij. puto. xxj. dist. in nouo. ſm hoc intellige. xvij. di. multꝫ. ff. q̄n appel. sit. l. j. §. sꝫ si. C. de offi. vica. l. j. Jn eo aūt ꝙ qs minor est/alij sꝫ maiori debet reuerentiā exhibere. ergo quū archidiacon⁹ in missa minor sit archipresbytero: tunc debet ei seruire. sed eo maior est extra missam in voce/in loco/in iurisdictione ⁊ alijs que ei cōpetūt rōne dignitatis. ſm hoc intellige. xxxiij. q. v. est ordo. xciij. dis. a subdiacono. ex̄ de of. archid. c. j. ⁊ c. ad hec. ſm Ostiē. qui. j. no. ex̄ de of. archid. c. j. sic intellige. xxj. dis. §. i his oib⁹. cū. c. seq. ¶ N Jtē notādū ꝙ psona pest psone qnqꝫ modis. sꝫ ex officio. xxj. di. i nouo. Uite merito. ij. q. vij. c. j. Ordine. xciij. dist. a subdiacono. Administratiōe vt archipsb. ex̄ de of. archipsb. c. j. Cōsecratione. vt eps oib⁹. xxj di. c. j. ¶ O Hec platio cōsistit i trib⁹. Jn iudicijs. xxj. di. inferior. Jn pceptj. xxj. di. nūc aūt. Jn sacris. xxj. di. deniqꝫ. ſm Archid. q ita no. xxj. di. in pre. §. i his. ¶ Jtē notādū ꝙ maior ptās attēdit qnqꝫ ex dignitate ordinis: qnqꝫ ex dignitate dispēsatiōis siue administrationis. Petrus aūt ex prerogatiua ordinis vel cōsecrationis nō habebat: sed rōne administrationis. ſm Lau. q sic no. in pre. c. in nouo. ¶ Jtē dicēdo ꝙ qlibꝫ presbyter sit equalis pape in iurisdictione/cōfundit ordo superior. ꝟ. c. lxxix. di. ad hoc. ista sunt addenda ijs q de ista materia tetigi. s. in prin. istius opis. ¶ P Dicit etiā ille pfidus Marsilius ꝙ vacante papatu succedit impator. Sed vn̄ hoc habuit/⁊ quo motu hoc dixit/ignoro: quū nedū ois scriptura/ sed huic positioni ois ratio contradicat. Papa em̄ succedit impio. ex̄ de fo. com. licet. ex̄ de re iud. pastoralis. in clemē. Nō impator in papatu. Que em̄ cōicatio cani ⁊ sancto: Eccl. xiij. ij. Cor. vj. pfanis ⁊ diuinis: ex̄ de iude. ad hec. xj. q. ij. nulli. Subdito ⁊ dnō. ex̄ de elec. venerabileꝫ. Quō pōt imperator in eccl'iasticis succedere: quū inhabilis sit ad talia possidenda ⁊ tractāda: quū etiā statutū factū ab eo in eccl'ie fauorē nō valeat/nisi expresse ab eccl'ia approbet. xcvj. di. bene quidē. ex̄ de cōstitu. ecclesia. Quia Balthasar vasa templi cōtaminat a deo pcutit. Dan. v. de con. di. j. vestimēta. Jteꝫ Ozias rex iuda q: sacerdotū officia vsurpare voluit a dnō lepra pcussus est. ij. Paral. xxvj. ij. q. vij. §. itē cuꝫ Balaā. ver. sicut ergo. Jtē Heliodorus missus a rege Antiocho inuadere erariū vbi erant in templo reposita depositā: calcib⁹ equi mirabiliter apparentis pcussus/semiuiuus relict⁹ est. ij. Macb. iij. ¶ Jtem si impator succederet in papatu: iam solueret ⁊ ligaret: sed nō impatorib⁹ sed piscatorib⁹ date sunt claues a deo. de pe. di. j. quē penitet. ⁊ nō laicis/sed presbyteris. Jmpator em̄ a sacerdotibus eccl'ie anathematizat ⁊ religat. xcvj. dist. duo. ad hec faciūt. xcvj. di. satis euidenter. xvij. di. §. hinc etiam. Jtem Amb. impatori volenti ecclesiaꝫ occupare ait: quid tibi ⁊ adultere: adultera est q nō tibi est legitimo mr̄imonio copulata. cedat palatiū impatori: eccl'ia antistiti. xxiij. q. viij. couenior. Distincta aūt quantū ad hoc sunt officia romanoꝝ pōtificū ⁊ impatoꝝ. x. di. q̄m. xcvj. di. cū ad verū. vn̄ in fine ibi dicit de impatore: ac vicissim nō ille rebus diuinis presidere videret: q esset negocijs spūalib⁹ implicatus. vi

Maioritas quadruplex.

prelatio qnqꝫ modis hri potest.

Papa succedit ipio/ nō contra.

An ecclesia possit tpalia posside/re. de. ẽ. ar. xl. ver. item erro:. ¶ Q Insuper qḋ dicit ille im
pius subdolus ⁊ sophista φ eccl'ia tpalia habere nõ põt.
falsum est. q: nedũ laici sed etiam clerici põt hr̃e tpalia et
p:op:iũ. Sed ista de antiqua heresi tratit. hi sunt em̃ he/
retici qui cõdemnant ppriũ habentes in hoc mũdo. xxiiij
q. iij. quidã. ver. apl'ici. Alij etiã sunt qui dicũt φ a tpe Syl
uestri pape qui recepit donationẽ a Constantino. de qua
xcvi. di. cõstantin⁹. eccl'ia nõ fuit in statu salutis. Sed istis
mentita est iniquitas sibi. ps̃. xxvi. nã eccl'ia p:imitiua ha/
bebat pecunias ⁊ ppriũ in cõmuni. Actu. iiij. ⁊ v. xij. q. j. di
lectissimis. ⁊. c. scim⁹. Unde ⁊ vidẽtes summi sacerdotes
⁊ alij fideles magis expedire ecclesijs habere possessiões
φ̃ pecunias que dabantur eis ex possessionibus venditis
dederunt eis possessiones que in ditione episcopo:ꝝ con/
sistunt. xij. q. j. videntes. de p:edijs eccl'iarum. xij. q. ij. qua/
si p totũ. ppter hanc etiã causam christus aliquoties ha/
buit loculos. Jo. xij. q: sua erat eccl'ia loculos habitura.
xij. q. j. habebat. ⁊. c. exemplũ. xxiij. q. iiij. duo ista. Q: aũt ⁊
epi ⁊ alij clerici possint habere p:op:iũ in speciali q̃ reli/
giosi nõ sunt clarũ est. xij. q. j. epi. cum. ij. c. seq. ⁊. §. cum er/
go. ⁊. §. ostensum. ⁊. c. illi. ⁊. q. ij. monem⁹. ibi. reddere com/
pellat᷑. ⁊. j. q. ij. clericus. ⁊. c. pasto:. xij. q. iij. c. j. ⁊. iiij. c. vlti.
ex̃ de testa. c. j. c. cũ in officijs. ¶ Item si sancti marty:es ⁊
cõfesso:es p:elati in eccl'ia dei sciuissent esse peccatũ eccle
siam bona tpalia possidere: nunq̃ donationes taliũ rece/
pissent ⁊ dispensassent. sic argumentat᷑ P:osper. xij. q. j. ex/
pedit. sil'e ar. vij. q. j. ois qui gemebat. ¶ P:eterea filij le/
ui qui clericos p:efigurãt. xxj. di. §. j. terras ⁊ ciuitates ha
bebant: ⁊ aliqua alia pp:ia possidebant. xiij. q. j. §. his ita.
nec ampli⁹ allego: q: ista est heresis manifesta. de hoc etiã
Vicari⁹ a christo celos as/cendẽte relictus. scripsi. s̃. xl. ar. ver. item erro: est. ¶ R Postremo qḋ di
cit dictus hereticus Marsilius φ qñ christus ascẽdit ce/
los: nõ dimisit vicariũ: falsum ⁊ hereticũ est: q: est eccl'iam
acephalare. i. sine capite dimittere/ 9tra illud. xciij. di. nul
la. Et q: dimisit loco sui Petrum ⁊ successo:es cui dixerat
pasce oues meas. Jo. vl. Oẽs em̃ romani põtifices succes
so:es Petri sunt: ⁊ psonã eius tenent. Unde sicut Petro
sic ⁊ cuilibet eius successori dixit verba p:edicta christus.
vt est exp:essum ex̃ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aũt. ⁊ de trãs
la. epi. quãto. ibi. soli btõ Pe. ⁊ p ipm successo:ibus suis. ⁊
ibi. Ro. pon. qui non puri hoĩs: sed veri dei vicem gerit in
terris. ⁊. c. licet. ibi. qui successo: est Petri ⁊ vicarius Jesu
christi. ⁊ ex̃ vt ec. bñ. vt nostrũ. ibi. qm̃ etsi locum dei tenea
mus in terris. ⁊ ex̃ de elec. vbi periculũ. §. ceterũ. li. vj. ibi.
cum agit᷑ de creatione vicarij Jesu christi successo:is Pe/
tri. ⁊. c. fundamenta. §. decet. ibi. ipsoq̃ vicarij dei roma/
ni pontificis. lib. vj. Et exp:essissimum de homic̃. p:o hu/
mani. j. rñ. li. vj. ibi. Dei filius iesus christus ne gregem sui
p:ecio sanguinis glo:iosi redemptũ ascensurus post re/
surrectionem ad patrẽ absq̃ pasto:e desereret: ipsi⁹ curã
btõ Petro aplo vt sue stabilitate fidei ceteros in christia
na religione firmaret: eo:ũq̃ mentes ad salutis opa sue
accẽderet deuotionis ardo:e: cõmisit. ⁊. j. ibi. Nos eiusdẽ
apl'i effecti disponente dño licz imeriti successo:es/ ⁊ ipi⁹
redempto:is locũ in terris: q̃q̃ indigne tenentes. Unde
ibi glos. Jo. an. sup verbo desereret/ dicit. Per hanc lr̃am
satis patet φ ptãs Petri transiuit ad posteros: al's post
Petrũ sine pasto:e remansisset eccl'ia ⁊ sine capite: qḋ est
falsũ. ex̃ de of. o:. qm̃. ad h̃ facit. xl. di. nõ nos. Nõ nos btm̃
Petrũ sicut dicit᷑ a dño cũ sedis p̃uilegio vel successo:es
eius peccãdi licẽtiã iudicam⁹ suscepisse. Ille quippe pen/
nem merito:ꝝ dotem cũ hereditate innocentie transmisit
ad posteros ⁊c. Immo vacante eccl'ia p mo:tẽ pape/ nõ
est dicendũ φ remaneat sine capite: q: hoc dictũ non esset
remotũ ab heresi: q: tunc co:pus cardinaliũ ⁊ tota eccle/
sia habet caput eccl'ie generale ⁊ verũ ⁊ pp:iũ/ christũ scz
viuentem. de con. dis. ij. p:ima. in fi. ad hoc. xxij. dist. c. j. ⁊. ij.
¶ Succedit etiã collegiũ carḋ. tunc in quibusdam. ex̃ de
elec. vbi periculũ. §. idem q̃. li. vj. ⁊ de elec. ne romani. §. eo
tamen. in clem̃. ⁊ sicut etiã no. Ostiẽ. ex̃ de pe. ⁊ re. cũ ex eo.

in fi. ⁊ no. Joan. an. post eũ ex̃ de schisma. c. j. in glos. nõ ar.
¶ Item bea. Petrus post ascensionẽ dñi p:imo rexit ec/
clesiam Antiochenã: ⁊ tunc illa erat caput: postmodũ ei⁹
sedes translata est Romã iubente dño. xxiiij. q. j. rogam⁹.
⁊ ipse Petrus p:o se Clementẽ instituit. viij. q. j. si petrus.
⁊. c. opo:tet. ⁊. c. clemens. ⁊ deinde electi romani pontifi/
ces p:ecesserunt vsq̃ ad tpa ista: ⁊ p:ecedent vsq̃ ad diem iu/
dicij loco christi: q: eccl'ia q̃ est co:pus christi non põt esse
nulla ⁊ mo:tua absq̃ capite. ⁊ ad hoc optime facit. xxiiij.
q. j. pudenda. in fi. ibi. vt qm̃ eccl'ia nulla esse nõ põt: ea sit
in apl'ice sedis p successo:es epo:ꝝ radice cõstituta ⁊c. ⁊. c.
didicim⁹. ibi. sixto apud Co:neliũ fuit qui Fabiano epo le
gitima o:dinatione successit. ¶ Uere ergo q̃ hec negat:
christum negat sponsum eccl'ie. q: nũq̃ fuit nec erit eccl'ia
sine spõso. Sed heretici in partes diuisi q: multos faciũt
sponsos eccl'ie: ideo negant vnũ verũ. ar. ad hoc. j. q. iij. sal
uato:. ver. q̃do. ¶ S Isto aũt tpe increscũt hereses di/
cte ⁊ alie: q: intra ecclesiã p:o magna parte in omni statu
regnat hypocrisis genimen heresis. Quare aũt de⁹ pmit/
tat hereses dicit Aug. xxiiij. q. iij. c. vlt. Sed qui filij legiti/
mi sunt eccl'ie numero ⁊ re: nõ seruiãt ecclesie sctẽ de men/
dacijs. nũquid deus ⁊ eccl'ia indiget nostro mẽdacio/ vt
p:o illis loquamur dolos? Job. xiij. Q̃ñcũq̃ lingua ⁊ co:
nõ cõco:dant/ mendaciũ est: etsi extra ppositũ lingua ve/
rum dicat. q: mentiri est cõtra mentem ire. xxij. q. ij. hoies.
⁊. c. is qui. Reco:demur scriptũ esse Esa. v. Ue qui dicitis
bonũ malũ ⁊ malũ bonũ. xj. q. iij. ve qui dicitis. Nõ iustifi/
cemus nosmetipsos. Cõfiteamur ergo q: digni sumus ⁊
ecclesia in suis memb:is puniri: q: nimis discessit a spõso.
Et ideo cõp:ehenderũt eam amaritudines. Nos em̃ filij
israel: christiani noie ⁊ nõ re: filij iniqui disposuim⁹ testa/
mentum cũ gentib⁹/ que circa nos sunt: ⁊ edificauim⁹ in/
tra ecclesiã gymnasiũ: ⁊ fecim⁹ nobis p:eputia dimissa san
cta circũcisione spirituali: ⁊ recessim⁹ a testamento nouo
sancti euangelij. ex̃ de cele. mis. cum marthe. §. ceterũ. ⁊ iũ
cti sum⁹ nationib⁹ ⁊ venũdati: vt faciam⁹ malũ in iniqui/
tatib⁹ nostris. j. Mach. j. ⁊. iiij. v. ⁊. vj. Esa. l. Nam sm Her.
nostra nos diabolo volũtas mancipat: non ptãs ipsius. ⁊
ideo ceci sum⁹ q: venũdati. Esa. xliij. Facta est hier'lm ec/
clesia militans/ habitatio extero:ꝝ. i. peccato:ꝝ: q: ipsa in se
nõ peccat. xxj. disti. q̃uis. ⁊ facta est extera semini suo san/
cto qḋ christus in ea seminauerat. Matth. xiij. ⁊ nati eius
reliquerũt eam: q: de sanctitate ei⁹ nõ curant. Sanctifica
tio eius desolata est: q: nõ colitur. Dies festi conuersi sunt
in luctũ: q: opa scelerata que in ea fiunt plãctu ⁊ luctu di/
gna sunt: q: gaudiũ spũssancti recessit ab ea. Sabbata ei⁹
in opp:obrium: q: sabbata carnalia ⁊ venalia. Hono:es
eius in nihilũ: q: postposuit hono:em dei ppter hono:em
mundi sm glo:iã eius mũdialem multiplicata est igno/
minia ei⁹. Hec legunt᷑. j. Mach. j. vbi typicat᷑ ruina eccl'ie
in filijs. Ue aũt tribulantib⁹ ecclesiã ⁊ discedentib⁹ ab ea:
q: cõtritione duplici co:po:is ⁊ aĩe cõterent᷑. ⁊ hic etiã pu
niunt᷑ tribulantes ecclesiã aliquoties exterio:ib⁹ tribula
tionibus nedũ interio:ib⁹: ⁊ in ppetuũ sine fine. de pe. di.
iij. §. autho:itas. ver. ignis accẽsus est. Po:rem⁹ nos inte/
rim filij obedientie ecclesie in patientia possidente aĩas.
nostras. Luc. xxj. flagella dignissima nostre purgationis.
de pe. di. ij. si em̃. vltra mediũ. ℟. edificem⁹. q: nulla res sic
purgat peccata/ sicut tribulatio scienter ⁊ patiẽter assum
pta. Nam sm Aug. Qḋ fo:nax auro/ lima ferro/ flagellũ
grano/ mola oliue/ hec tribulatio iusto. O:emus sicut di
cit dñs Mat. v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q. iiij. §. ex his. p:o ijs q̃ nos
psequunt᷑: q: magis se tribulant φ̃ nos. q: etsi nobis infe/
runt vtiliter damnũ pene: sibi inferũt damnũ ⁊ malũ cul/
pe: a quo malo in o:õne dñica petim⁹ liberari. Matth. vj.
⁊. Lu. xj. Multũ refert sm Aug. in sermone Innocentũ.
inter ferre malũ/ ⁊ inferre malũ. nihil em̃ simpliciter ma/
lum est sm Theodo:ꝝ in coll'. de nece sancto:ꝝ. in lib. Joã.
cassi. simpliciter nisi vitiũ ⁊ peccatũ. pena em̃ malũ nõ est
p:op:ie; immo aut purgatiua aut punitiua ipsius mali

culpe est:q: ois pena de se iusta ꝛ ex causa. Vñ ꝛ dñs Je-
us christus summe bon⁹ mala pene pro nobis ꝑtulit/ vt
culpe pelleret mala nostre. Vñ ꝛ de eo scribitur Deut.xxi.
Et Gal.iij.in fi. Maledictus a deo qui pendet in ligno.i.
christus malo pene addictus/qui in ligno pro nobis pe-
pendit.j.Pe.ij.in fi. ¶ Cōpatiamur ergo eccl'ie tribulate:
sed magis tribulantib⁹ ꝛ ꝑsequentib⁹ eā:q: qui eā ꝑsequi
tur/ꝛ ꝑsequit̃ christum qui est caput eius.vñ ꝛ ipse paulo
ait Actu.ix.Saule saule quid me ꝑsequeris.i.mēbra mea
fideles meos/ecclesiā meā/fidē meā:ſm Aug. Item ipe
ait ꝑ prophetā Zach.ij.Qui vos tangit/tangit pupillam
oculi mei.ij.q.vij.accusatio.j.ꝛ ibi.in fi.qm̄ iniuria eoꝝ ad
eū ꝑtinet cui⁹ legatione funguntur.Ad idem.viij.q.j.q̄ vos.
Et dñm crucifigūt/qui eū in suis sacerdotib⁹ ꝑsequūtur.
iij.q.j.nulli.in fi. ¶ Z Nō incipit nūc eccl'ia ꝑsecutiō es
pati:nutrita est in ꝑsecutiōib⁹:ꝛ in eis creuit.xij.q.j. futu-
ram.sicut piscis in aqua.xvj.q.j. placuit. In pace carnali
decreuit.vt.s.xxxvj.arti.ver.ꝙ aūt.ꝛ.lxvij.ar.§.firma.ver.
adaperiat.lare dixi. tunc vere stringit ꝛ amplexat̃ christū
sponsum in hac vita pro nobis tribulatū.ps. Dñe exau
di.ibi.ꝛ a tribulatione pctōris.qñ sibi facit in tribulatio-
nibus comitatū. ¶ Nō sunt anni ducenti ꝙ cū Alexādro
canonice electo in sede ap'lica:Octauian⁹ ꝛ Jo.post eum
schismatici coeligunt̃:ꝛ fauore Cōradi impatoris defen-
dunt̃:ꝛ durauit schisma.xviij.annis. De alio schismate fit
mentio ex̃ de schisma.c.j.ꝛ de elec.q: diligentia.ꝛ.s.lxv.ar.
§.ceterum q:.ver.item dicitur proprie tetigi.

¶ Articulus.lxix. A

Qua de cā prās eccl'iastica respecui habeatur.

Hunc querendū est
quū eccl'ia tantā nūc habeat potentiā tem-
poralē:cur prelatoꝝ sententie aut nullo mō
aut male a subditis pro maiori parte seruā-
tur/paruipendunt̃/ꝛ despectui habent̃: maxime quū in
eccl'ia dei maior pena ꝛ cōfusibilior esse nō possit/ꝙ ana-
thema: qđ separat a corpore christi.qđ est eccl'ia.iij.q. iiij.
engeltrudā.xi.q.iij.nemo.ex̃ de sen.excō.sacro.§.cūq3. ibi.
tantā infligere penā.xxiiij.q.j.corripiant̃. ¶ Ad qđ respō
deo ꝙ duplex est cā:precipue vna est ꝛ ꝑma:q: presidēt in
chartis cōfidentes.ar.xvj.q.j.in canonib⁹. ꝛ que sua sunt
querentes.ad Phil.ij.lxiij.di.nosse.ex̃ de censi. cum ap'ls.
ꝛ.c.ꝓcurationes. Quō aūt intelligat̃ istud verbum ap'li
exponit Aug. viij.q.j.sunt in eccl'ia.ibi.Quid est sua que-
rentes:Nō christū gratis diligentes:Nō deū ꝓpter deū
querentes:Tēporalia cōmoda sequētes: Lucris inhian-
tes:Honores ab hoib⁹ querētes.ꝛ.c.exactores. In eccl'ia
dei potius ꝙ dei pontifices noiati.x.q. iij. q: cognouim⁹.
Cū quadā iactantie temeritate et iudiciaria inuectione
nō in lucris animarū/sed in predandis hoib⁹ ꝛ spoliādis
ꝛ scandalizandis fratrib⁹/operā dantes.x.q.iij.cauendū.
animarū pericula nō cauentes.cōtra illud ex̃ de consti. vt
animarū.ꝛ de iureiu.cōtingit.ꝛ de sepult̃.c.animarū. lib.
vj.ꝛ facit eo.lib.de offi.le.c.j.immo aiab⁹ potius laqueos
inijcientes.xxvij.q.j.de viduis.ij.Ex aio frequentius ꝓce-
dentes.xj.q.iij.§.si ergo. Iniuste pro causis leuib⁹ ꝛ mini-
mis excōicantes.cōtra illud.xj.q.iij.epi.ꝛ.c.nemo.ꝛ.c.nul
lus. Potius timeri ꝙ amari volentes: ꝛ potius tyrāni et
dñi ꝙ pastores ꝛ socij ꝛ patres apparere volentes.x.q.iij.
q: cognouim⁹.cū.c.seq.xcv.di.ecce.j.Pe.v. In deuia mor-
tis subditos impellentes:qui predicatione eoꝝ ad viā vi-
te fuerant reuocandi.ex̃ de deci. ꝙuis. Decimantes men-
tam cyminū ꝛ anetū:ꝛ relinquētes q̄ grauiora sunt legis
iudiciū/ꝛ misericordiā/ꝛ fidem. Ceci duces excolātes cu
licem:camelū aūt glutiētes. Mat.xxiij. vbi Chrys. Quia
sacerdotes auaritia pleni/si quis decimā partem alicui⁹
rei vel minime nō obtulisset:corripiebāt eū quasi magnū
crimen fecisset.si quis aūt alterū ledebat/aut in deū pec-
cabat:non curabant eū corripere:de lucro quidem suo so
liciti:de gloria aūt dei ꝛ salute hoim negligentes:seruare
enī iustitiā ꝛ facere misericordiā ꝛ habere fidē ꝓpter suā
gloriā deus mādauerat: decimas aūt offerre ꝓpter vtili-
tatem sacerdotū: vt sacerdotes quidē pp'lo in spūalibus
obsequant̃:pp'li aūt in carnalib⁹ sacerdotū subministrent
sic mō fit:q: oēs de honore suo sunt soliciti:de honore aūt
dei nullus. Portiōes aūt suas vigilāter defendūt.s3 circa
eccl'ie obsequiū curā impendere nō intendūt. Si pp'ls de-
cimas nō obtulerit murmurant oēs:si peccātem pp'lm vi
derint/nemo murmurat cōtra eos. S3 q: scribarū ꝛ pha
riseoꝝ ad quos dñs loquebat̃/quidā populares erant:nō
est incōgruū vt aliā expositionem faciam⁹/ꝓpter eos qui
decimā dabant.nam ꝛ qui accipit decimas recte decima-
re dicit̃/ꝛ qui dat. Scribe igit̃ ꝛ pharisei minimarū qui-
dem rerū decimas offerebāt/ostendende religionis gr̃a.
In iudicijs aūt erant iniusti.in fratrib⁹ sine mīa. incredu
li in veritate.hucusq3 Jo.Chrys. Item ibi Hilarius. Et q:
min⁹ piaculi esset decimatione oleris ꝙ beneuolentie offi
ciū preterire:irridet eos cōsequenter dñs/dicens. Duces
ceci excolantes culicem/camelū aūt glutientes. Camelū
puto esse magnitudinē preceptoꝝ/iudiciū/misericordiā/
ꝛ fidem. Culicem decimationem mente/ꝛ aneti/ꝛ cymi-
ni/ꝛ reliquoꝝ olerū viliū. hoc aūt precepta dei q̄ magna
sunt deuoram⁹ atq3 negligim⁹.ꝛ opationē religionis in
paruis q̄ modicū lucrū habent cū diligētia demōstram⁹.
Item ibi Orige. Excolantes culicem.i.expellētes a se mi
nima delicta/q̄ culices noiauit. Camelū aūt glutientes.i.
cōmittentes maxima delicta/q̄ noiauit camelos:aialia vi
del3 tortuosa ꝛ grandia. Item menta ꝛ anetū ꝛ cyminū
cōditure sunt:nō principales cibi. sic in cōuersatione nr̃a
quedā sunt necessaria ad iustificationē:vt iudiciū/mīa/ꝛ
fides. Alia sunt quasi cōdientia actus nostros/ꝛ suauio-
res eos facientia:vt abstinentia/risus/ieiuniū/genuflexio
ꝛ hmōi. Quō aūt nō existimant̃ ceci/qui nō vident:qm̄ ni
hil ꝓdest cautū esse dispensatorem in reb⁹ minimis:quum
principalia negligunt̃. hos ergo sermo presens ꝯfundit:
nō quidem leuia ꝓhibens obseruare:sed principalia pre-
cipiens cautius custodire.hucusq3 Orige. Adde hic que
scripsi.j.in.ij.parte in.§.aliud vitiū peculiare.ver.qm̄.cu3
ve.in art.lxxviij. ¶ Camelum aūt vere prelati nostri tpis
glutiūt:grauia cōmittentes. ꝛ pro menta aneto ꝛ cymi-
no.i.pro leuib⁹ sniās fulminātes in subiectos.vt pre.c.epi.
ꝛ.c.nullus. Onera inportabilia sup subditorū humeros
imponentes:ꝛ ea digito mouere nolentes. Matth.xxiij.
Chrys.in homil. In quo duplicem eoꝝ malitiā ostendit.
vnā quidem in hoc ꝙ sine venia expetūt a subiectis sum-
mā diligentiā vite. Aliam ℞o in hoc ꝙ sibiipsis multā con
cedunt licentiā. Oportet aūt bonū principem ecōtrario
se habere:in ijs quidem q̄ ſm se sunt/grauem iudicē esse:
in subiectis aūt/mansuetū. ¶ Maxime aūt accusatione
dign⁹ est qui doctrine authoritatē habens/legem trans-
greditur. Primo quidē q: preuaricat̃ qui alios corrigere
debet.deinde q: peccans maiori pena est dign⁹ ꝓpter ho
norem. Tertio q: plus corrūpit/velut in ordine doctoris
peccans.hucusq3 Chrys.de hoc.xxvj.q.vij. alligant. Rur-
sus legis cōditores ꝛ predicatores sed primi preuaricato
res.cōtra illud.ix.di.iustū. palea est.C.de legi. digna vox.
ff.qđ quisq3 iur.l.j.di.j.humanū.ex̃ de cōstitu.cū oēs.§.cu3
igit̃.de prebē.pro illoꝝ.de homici.cū iuramēto.l.di. pōde-
ret.in prin.ij.q.j.nemo. Aerem sunt verbis verberantes.
Corpora in delicijs nutrientes.ꝯ illud.j.ad Coꝝ.ix. xxxv.
di.eccl'ie principes.nō in seruitutē redigētes. Cymbala ꝛ
cāpanas pulsantes: sed sonitū virtutū nō habentes.ꝯ id
xliij.di.sit rector. Nō moderamine ꝛ discretiōe preuia sen-
tentias trutinant:sed mentis impetu vel furore sniās ia-
culant̃.ꝯ illud.xj.q iij.illa.cū trib⁹.c.se. ¶ Alia cā de cōtē-
ptu sniarū prelatorū/est subditoꝝ infidelitas: q̄ in p̄latis
authoritatē ꝛ iurisdictionē nō attendūt:sed vitā/ꝛ ꝓpter
vitā nō iustā credūt sniās iniustas.ꝯ illud Mat.xxiij.sup
cathedrā moysi ꝛc.j.q.j.nō quales.ꝛ.c.multi.ꝛ in oib⁹.c.e.
cā.ꝛ.q.a.§.sed obijcit.vsq3 ad.§.ecce.ꝛ ex̃ de deci.tua nob.
ꝛ.iij.q.vij.§.vlt̃.ꝛ.viij.q.iiij.none.pix.di.sedet.lxxxiij.dis.§.

ſi. Sed inter vtroſq; prelatos ⁊ ſubditos loquens illa lu-
cerna prelatoꝝ Gre. de facto hāc determinat queſtionē
dicens. Cui⁹ vita deſpicit᷑/reſtat vt ei⁹ predicatio cōtēnat᷑.
iij.q.vij.§.porro. virtutes em̄ corrigūt vitia: ⁊ nō verba co-
ter.ar.xxxj.q.j.cū renūtiat᷑. ℭ H Vñ ⁊ notat Archid. in
p.c.§.porro.ver.item in euāgelio. ſup verbo feſtucā. ꝙ ſacer
dos vel prelati exercentes officia publica/vt miſſam dicē
do vel cōfeſſiones audiendo vel excōicando vel iudicādo
vel filia faciendo/ſi ſunt in mortali: peccāt mortaliter. nō
q: talia faciūt: ſed q: talia in tali ſtatu preſumūt. l. di. quid
eſt. ⁊ c. cū exaudiero. xix. diſt. ſm̄ ibi. Male bona admini-
ſtrando ſibi tm̄ nocuit. xv.q. vlt. ſuſcitātib⁹. ibi. Em̄ mali
bona adminiſtrādo ſe tātūmō ledūt. ⁊ cerea fax accenſa/
ſibi quidē detrimentū preſtat: alijs vero lumen in tenebris
adminiſtrat. ⁊ vnde alijs cōmodū exhibet/inde ſibi diſpē
diū prebet. ad hoc expreſſe facit Rom. ij. de pe. di. vj. c. j. vl
ti. colū. ibi. Judicans em̄ aliū qui eſt iudicandus ꝯdēnat
ſeipm̄. ⁊ in gloſ. ibi. peccat ergo. vbi de hoc. Adde hic qd̓
ſcripſi. j. in. ij. parte. in ar. xx. in. §. ſed vt ſciant. ver. j. Actus
vero priuatos bonos faciēdo: vt ſunt orare/ieiunare/labo-
rare/nō peccāt. immo ad hoc tenent᷑ ſi ieiunare ſe volunt
⁊ de pctō exire. ar. de peni. diſti. j. ꝙ ob rem. ⁊ di. iij. c. ſiquis.
ℭ Prelati ergo ſi volūt vere corrigere: corrigāt vita po-
tius ꝙ verbo. q: ꝯtraria ꝯtrarijs curant᷑. Vñ Gre. in homil. ſup
euange. ſi quis vult. Nā ſicut arte medicine/calida frigi-
dis: frigida calidis curant᷑. Jta dñs noſter cōtraria oppo
ſuit medicamenta pctīs: vt lubricis cōtinentiā/tenacib⁹
largitatem/iracūdis māſuetudinē/elatis precipéret hu-
militatē. Humilis ergo corrigit ſupbū: miſericors impiū
⁊ auarū: caſtus immūdū: verax mendacē: vnicus diuiſum:
rectus duplicē: ſobrius guloſum: māſuetus furioſum: fer-
uens ſpū acidioſum. amans inuidū. fidelis pditorem. pu
rus malitioſum: pacificus diſcordē: catholicus hereticū.
Jſta eſt cōuerſio ⁊ predicatio realis non hypocritalis ⁊
verbalis: q̄ potius deſtruit ꝙ edificet. nam potius audito
res attendūt ad facta: ꝙ ad verba. Tali predicatione vir
tuoſa cōuerterūt apl̓i totū mundū. ſm Chryſ. nō p mira-
cula. Tales ſunt predicationes non mortue: q̄ ſunt plene
rithmis ⁊ diſtinctionib⁹ ⁊ verbis rhetoricis cū prauis mo
ribus ppl̓m ſcandalizantib⁹/potius ꝙ ꝯuertentib⁹. ſicut
ſiūt hodie cōiter p religioſos verbales: querētes q̄ ſua ſunt
nō que chriſti in ꝯplo ei⁹. viij. q. j. ſunt in eccl̓ia. adulteran
tes verbū dei. ij. Cor. ij. ℭ Et ideo dicit dñs preſidentib⁹
Hiere. vij. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes
templū dñi/templū dñi/tē. do. Et iterū. Vos cū auſterita
te impabatis eis. Ezech. xxxiiij. c. ⁊. xlvj. di. hoc habꝫ. Et ite-
rū. Nō ſicut dñantes in clero: ſꝫ forma. i. exēplū facti gre-
gis ex aio. i. dilectione. j. Pe. v. xlv. di. §. ex his. xciij. di. legi-
mus. xcv. di. eſto. ℭ Vere parabola dñi adimplet᷑ hodie.
q: oēs boues ⁊ aſinos extrahunt die feſto de fouea. Luce
xiiij. Cadūt pctōres in foueā pctōꝝ. Lu. vj. ex̄ de eta. ⁊ qua.
cum ſit. Et nō eſt q̄ extrahat. ſꝫ eſt q̄ amplius liget: ⁊ infir-
mū demergat cū ligaminib⁹ infinitis: vt intm̄ multiplica
tus funiculus nō rumpat᷑: ſed in eo pctōr deſperat⁹ ⁊ defi
ciens ſuſpendat᷑. ℭ Vera aūt iuſtitia eccl̓ie cōpaſſionem
habet: nō multiplicatā ligationē. xlv. di. vera. Jn mīa ⁊ cō
paſſione fundata eſt eccl̓ia. in Petro cadente: ⁊ dei mīa
reſurgente. l. di. cōſiderandū. nō in crudelitate ⁊ pſecutio
ne. Parū de oleo charitatis eſt hodie in eccl̓ia dei. ⁊ ideo
prelatoꝝ lāpades extinguunt᷑. Mat. xxv. Defecit manna
dulcedinis. xlv. di. diſciplina. ⁊ qd̓ ſupeſt ſcatere vermibus
auaritie ⁊ malicie cepit. Exo. xvj. Et ideo fames ſubditoꝝ
coſtis adheret: ⁊ robur coꝝ ſpūale fame vitioꝝ attenuatū
eſt. Job. xviij. Suauitatis vnguenta defecerūt: ⁊ ideo ſau
ciati perierūt: oleo coꝝ vulnerib⁹ nō adhibito charitatis.
Lu. x. xlv. di. diſciplina. ex̄ de pe. ⁊ re. cū infirmitas. ℭ Sa-
tis pōt dicere hodie chriſtus prelatis. Curā illius habe.
Lu. x. ſed ipſi nihilomin⁹ nō curabūt. Vñ Bern. O vtinā
prelati tam vigiles reperirent᷑ ad curā ꝙ alacres currunt
ad cathedrā. Vñ ⁊ hāc curā ſm typicū intellectū cōmiſit

chriſtus diſcipulis. Lu. x. Curate infirmos in aia ſcꝫ. ſicut
ipſe curabat dicens Mat. ix. ⁊ Lu. v. nō eſt opus valētib⁹
⁊c. ℭ C Eſt aūt triplex cura prelatoꝝ: ſicut ⁊ triplici la- Prelatorū cura
borat incōmodo qui cōmittit᷑ eis. Eſt em̄ vulneratus/ſpo triplex.
liatus/⁊ famelicus. ſicut typice exponit᷑ Lu. x. ⁊ ideo prela
tus debet hr̄e curā medēdi/paſcendi/⁊ induendi. Hec tri
plex cura tangit᷑ Eſa. iij. vbi vir iuſtus recuſans prelatio-
nem dicit: Nō ſum medicus: ⁊ in domo mea nō eſt panis:
neq; veſtimentū. q. d. nō ſum ſufficiens ad medēdū: q: nō
ſum medicus: neq; ad paſcēdū: q: in domo mea nō eſt pa-
nis. neq; ad induēdū: q: nec veſtimēta ſunt in domo mea.
ℭ Primo igit᷑ prelatus debet hr̄e curā medendi. iij. q. vij. Medēdi cura.
ſacerdos. ex̄ de pe. ⁊ re. oīs. §. ſi quis. Sed q̄ officiū igno-
rat curādi: quō curat: ex̄ de eta. ⁊ qua. cū ſit. Propter hoc
neceſſaria eſt ſciētia plato: qua ſciat curare aīas. xliij. diſt.
ſit rector. Qui ſi forte dicat habeo ſcientiā: dicet ſibi dñs:
oſtende mihi ex opib⁹ curā tuā. ar. Ja. ij. Quare nō eſt ob-
ducata cicatrix filie ppl̓i mei: Hiere. viij. Jtē Eſa. j. Vuln⁹
⁊ liuor ⁊ plaga tumens nō eſt circūligata: nec curata me-
dicamine: neq; fota oleo. ⁊ precedit. Omne caput langui
dū: ⁊ omē cor merēs: a plāta pedis. i. minimis vſq; ad ver
ticem. i. prelatū: nō eſt in eo ſanitas. vj. q. j. §. verū. q. d. Vul
nus luxurie nō eſt circūligatū faſcijs ꝯtinētie. Liuor aua-
ritie nō eſt curatus medicamine pietatis. Plaga tumēs
ſupbie nō eſt fota oleo humilitatis intime. ſed oēs fere par
ui ⁊ magni iacent vulnerati liuefacti ⁊ plagati. ℭ Duo
ſunt q̄ maxime medelā impediūt. ignorātia. xxxviij. di. per
totū. Et mala vita. vñ etſi prelatus habeat ſciētiā: obijcit᷑
ei medice cura teipm̄. Lu. iiij. Et iterū Luc. vj. ⁊ Mat. vij.
Eijce trabem. i. magnū pctm̄ de oculo tuo: anteꝙ feſtucā
trahas de oculo meo. i. min⁹ pctm̄. iij. q. vij. §. idē teſtat᷑. vñ
Greg. Qua frōte mederi pperat: q̄ in facie vuln⁹ portat:
Vuln⁹ in facie eſt pctm̄ in oſtēſione. Nā patet laicis igno-
minia clericoꝝ. Jam pctm̄ ſuū notoriū eſt. Jā illud adim
plet᷑. Pctm̄ ſuū q̄ſi ſodoma pdicauerūt: nec abſcōderūt.
Eſa. iij. Jā facta ſunt in eis vlcera veſicarū turgētiū. Exo.
ix. Frons mulieris meretricis facta eſt eis: noluerūt erube-
ſcere. Hiere. iij. c. Jam Amon q̄ interpretatur ppl̓s turbi-
nis ſcꝫ turba demonū precidit veſtes eoꝝ vſq; ad nares:
vt appareant pudenda eoꝝ: ⁊ raſit dimidiū barbe eoꝝ. ij.
Reg. x. Vna medietas barbe ſcientiā ſignificat: altera vi
tā: in quib⁹ cōſiſtit vilitas clericoꝝ. ſꝫ diabolus mediā par
tem raſit: q: vitā honeſtā ab eis abſtulit. ℭ Scdo platus Paſcendi cura.
debet hr̄e curā paſcēdi. ei nāq; ſicut Petro dr. Paſce oues
meas. Jo. vl. ex̄ de elec. ſignificaſti. ⁊. j. Pe. v. Paſcite eū q̄
in vobis ē gregē dñi. xcv. di. eſto. ⁊. xciij. di. legim⁹. ⁊. lxxxvj.
di. paſce. q. d. dñs. dicit Bern. Paſce exēplo ꝯuerſationis.
verbo pdicatiōis. fructu orōnis. Vñ idē Ber. Tertio dictū
eſt paſce: nec mūge ſiue tonde ſemel auditū eſt. ſꝫ vos pla
ti lac bibitis: lanā induitis: ⁊ carnes comeditis: ⁊ gregē dñi
nō paſcitis. Vñ querit dñs p Ezech. xxxiiij. Nōne greges
paſcunt᷑ a paſtorib⁹: Pōt rn̄deri ꝙ mō non. vñ infert. Ve
paſtorib⁹ qui paſcūt ſemetipos. Vñ Bern. Ve ve credite
mors eſt in olla. iiij. Reg. iiij. carniū: mors in delicijs tuis
o plate. j. ad Tim. v. Pctā ppl̓i comedis acſi ppria min⁹ ti
bi ſufficere videant᷑. ℭ Sꝫ qn̄ Laban q̄ interpretat᷑ cādi-
dus. i. platus hypocrita exteri⁹ dealbat⁹ tondet oues: Ja-
cob fugit. Gen. xxxj. q: cum prelatus lacti ⁊ lane intēdit:
chriſtū amittit. Jtē Nabal q̄ interpetat᷑ ſcādalizās: malus
plat⁹ ſcādalizās pplm̄: qn̄ tōdet oues/male rn̄det nūtijs
Dauid. j. Re. xxv. i. paupib⁹ nūtijs chriſti. Vñ fili⁹ mortis eſt
q: nō ſolū mūgit blādiēdo ⁊ tōdet adulādo. l. di. ſi q̄s dia-
conus. ſꝫ etiā interficit praua exēpla oſ̄dendo. xj. q. iij. pre-
cipue. ⁊ excoriat p violētiā auferēdo: ⁊ carnē comedit i cor
pore affligēdo. vñ Zach. xj. Paſce pecora occiſiōis: q̄ qui
poſſederant/occidebant: ⁊ nō dolebant: ⁊ vendebant ea:
dicentes/Benedictus dñs: diuites facti ſumus. He gra-
tiarū actiones latronū ⁊ tyrānoꝝ ſunt: nō paſtoꝝ qui do-
minū benedicūt quū diuitias p furta ⁊ violentias acqui-
runt. Vñ Gre. Anime pereūt: ⁊ ipſi de tpalibus cōmodis

letanť. Mich.iiȷ. Qui comedũt carnẽ ppľi mei: ⁊ pellẽ eiꝰ desup excoriauerũt: et ossa eoꝝ cõfregerũt: ⁊ cõciderũt sic ut in lebete. ecce ipi se lupos exhibẽt gregi. ipsi rapiũt: ipi dispergũt: ipsi perimũt. ¶ Itẽ Esa.iiȷ. cõquerit dñs de p̄latis/dicẽs. Uos em̃ depasti estis vineã meã. i. eccľiam et rapina pauperis ĩ domo vr̃a. Quare attereris ppľm meũ ⁊ facies pauperũ cõmolliris? Et Hiere.viȷ. Ecce vos (loquiť p̄cipue p̄latis) cõfiditis vobis in sermonibꝰ mẽdacijs: q: dicitis ⁊ nõ facit; q nõ ꝓderũt vobis: furari/occidere/adulterari/iurare mẽdaciter/libare Baalim/qui deuorator interp̄tať. i. vẽtri: q: hodie p̄latoꝝ deꝰ vẽter est. Phi.iiȷ. xxv.di. eccľie principes. ⁊. j. Numqd g̃ spelũca latronũ facta est domꝰ ista. i. eccľia: in q ĩuocatũ est nomẽ meũ ĩ oculis vr̃is. j.q.iiȷ. ex multis. ¶ Itẽ Amos.iiiȷ. Audite verbũ hoc vacce ꝓpter immũditiã/pingues ꝓpter gulã: Que estis ĩ mõte samarie: q interp̄tať custos dñi. i. p̄lati deputati custodes. xvj.q.j. in canonibꝰ. i. elati de p̄latione: Que calũniã facitis egenis: ⁊ cõfringitis pauperes: q: raptores ⁊ cupidi. Que dicitis dñis vr̃is afferte ⁊ bibemꝰ: q: curiosi de q̃rendis cibis ⁊ potibꝰ. Iurauit dñs deꝰ in sctõ suo. i. filio. Ecce dies veniunt sup vos: ⁊ leuabũt vos in contis. sicut sit de vaccis: q̃rũ crura solẽt in vectibꝰ leuari. ⁊ sic deferri. Crura diuitũ sunt affectiones carnales: in q̇bꝰ p̄mo puniunť: qñ pre angustia mortis nõ p̄nt frui voluptatibꝰ ⁊ delicijs consuetis. Siľe Esa.xxij. Ecce dñs apportari te faciet/sicut apportať gallꝰ gallinaceꝰ. Sequiť in Amos. Et reliq̃s vr̃as aĩas q̃s reliq̃stis/nõ curãtes de ipsis. Leuabũt in ollis feruẽtibꝰ. i. in penis gehẽnalibꝰ. Et p apertũras exhibitis. violẽter eductis aĩabꝰ de corporibꝰ. sicut qñ extrahunť captiui a victoribꝰ p rupturas muroꝝ ciuitatis. Altera contra alterã. i. vicissim: nõ vnꝰ/nõ aliꝰ. Et ꝓijciemini in armõ. qd̕ interp̄tať anathema merõris. excõicari ⁊ separari de cõsortio electoꝝ/dicẽte summo põtifice christo/discedite a me maledicti ĩ ignẽ eternũ. Mat.xxv. ⁊ Malach.vlti. Percuriet terrã anathemate. ¶ Debet ergo p̄latꝰ p̄mo pascere v̄bo p̄dicationis. qd̕ quãtũ sit necessariũ hr̃. iiȷ. Re.xx. ibi. Custodi virũ istũ q si lapsus fuerit/erit aĩa tua p aĩa eiꝰ: aut argẽti talẽtũ appendes. i. exhortationis verbuꝫ. xliiȷ.di. ephesijs. Itẽ Ezech.xxxiiij. In pascuis vberrimis pascã eas in mõtibꝰ excelsis vbi Isidorꝰ. Sctãrum scripturarũ altitudines q̃si mõtes pascue sunt. Hiere.iiȷ. Dabo vobis pastores s̄m cor meũ: ⁊ pascẽt vos sciẽtia ⁊ doctrina. Itẽ Exo.iiȷ. diciť ꝙ Moyses pascebet oues: ⁊ minauit ad interiora deserti: vbi dñs in rubo ardẽti apparuit. qd̕ sit quũ p̄latꝰ v̄bo p̄dicatiõis subditos ad cor reducit. et ibi apparet dñs: quũ exterior cõsolatio relinq̃tur p interiori. Sicut pauit christꝰ duos discipulos. Luc.xxiiij. q̇bꝰ quũ loq̃reť: arsit rubꝰ. i. cor. Uñ dicebant Nõne cor nr̃m ardẽs erat in nobis dũ loq̃reť in via. ⁊ aperiret nobis scripturas? Uñ typice bñ diciť ⁊ cãtať ĩ eccľia/gallo canẽte. i. p̄lato p̄dicãte/spes redit desperatis: egris salꝰ refundiť: pctõribꝰ venia dať: mucro latronis cõdiť. i. abscõdiť: q: diabolꝰ latro a latẽdo in tẽtatiõe succũbit. vñ Eccľi.xij. Cõsurgẽt. scꝫ pctõres a pctõ ad vocẽ volucris. i. galli. Hic gallꝰ Petrũ negantem ad lachrymas excitauit. Luc.xxij. q: in p̄dicatiõibꝰ frequẽter hoĩes cõpũgunť. Uñ Actu.ij. ijs auditis corde cõpũcti sunt ⁊c. de con.di.iiij. ꝓprie. in fi. ¶ Sꝫ plures p̄latoꝝ galli gallinacei. i. capones pingues sunt: de q̇bꝰ. xxiij.q.iiij. cũ in lege. ⁊ nõ galli macilẽti. ⁊ ideo pre pinguedine nõ p̄nt cãtare. i. p̄dicare. Uñ ꝯtra tales loquiť Esa.lvj.c. Canes muti nõ valẽtes latrare. xliiȷ.di. sit rector. iuxta prin. Talibꝰ etiã diciť Ezech.xiiȷ. Nõ ascẽdistis ex aduerso: neq̃ opposuistis murũ pro domo israel: vt staretis in prelio in die dñi. Ubi Greg. Ex aduerso q̇ppe ascẽdere/est p defensiõe gregis libera voce huiꝰ mũdi p̄tãtibꝰ cõtraire. ⁊. j. Pastores em̃ recta timuisse dicere/qd est aliud ꝙ terga p̄buisse. xliiȷ.di. sit rector. Itẽ Thre.ij. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta: nec operiebãt iniq̇tatẽ tuã: vt te ad p̄niaꝫ ꝓuocarẽt pre.c. sit rector. Hinc Paulꝰ loquẽs de p̄lato ad Titũ.j. ait

Predicatiõis pabulum.

Ut potens sit exhortari in doctrina sana: ⁊ eos q̇ cõtradicunt arguere. pre.c. sit rector. Itẽ Malach.ij. ⁊ pre.c. sit rector. Labia sacerdotis custodiũt. i. custodire dñt sciãꝫ: ⁊ legem req̃runt ex ore eiꝰ. scꝫ subditi. q: angelꝰ dñi. i. nũtiꝰ (cuiꝰ angeli est virtꝰ s̄m Chrys. nihil ꝓpriũ dicere) exercituũ angeloꝝ bonoꝝ est. Quũ ergo dicit legẽ: nõ nugas nõ fabulas/nõ philosophica/nõ naturalia sic ep̄s Desiderĩꝰ: q̇ grãmaticã p̄dicabat. lxxxvj.di. cũ multa. q: sicut dicit ibi Greg. In vno ore se cũ laudibus iouis laudes christi nõ capiũt. Uñ ⁊ ꝓhibenť sacerdotes comedias legere/q̄ sunt cantꝰ rusticani/amatoria bucolicoꝝ versuũ verba/cantare. xxxvij.di. sacerdotes. Sed debẽt in euãgelijs ⁊ in apostolis et in ꝓphetis studere. xxxvij.di. siquis. q: de hoc habẽt p̄dicare. Mar.vlti. p̄dicate euangeliũ oĩ creature. Bern. Nuge in ore sacerdotis/blasphemie sunt. sedc. ad cachinnos moueť: sediꝰ mouet. porro detrahere ac detrahentẽ audire/qd horũ dãnabiliꝰ sit nõ facile dixerim. Hic etiã p Esa.lviij. loquiť dñs p̄latis. Clama: ne cesses: sicut tuba exalta vocẽ tuã: ⁊ annũtia populo meo scelera eorũ ⁊c. Greg. Predicatiõis q̇ppe officiũ suscipit quisq̇s ad sacerdotiũ accedit. sacerdos ergo si p̄dicationis est nescius quã clamoris vocẽ daturꝰ est preco mutꝰ? pre.c. sit rector. Hinc etiã supra pastores p̄mos in linguarũ spẽ spũs sanctus insedit. Actu.ij. q: nimirũ s̄m Greg. q̇s repleuerit de se ꝓtinꝰ loquentes facit. pre.c. sit rector. Hinc etiã in Exo.xxviij. p̄cipiť Moysi/vt tabernaculũ ingrediẽs sacerdos tintinnabulis ambiať. vt s̄m Greg. voces habeat p̄dicatiõis: ne superni inspectoris iudiciũ ex silẽtio offendať. scriptum. q̇ppe est vt audiať sonitus: quando ingrediť sanctuariũ in cõspectu dñi. et nõ moriatur. Exo.xxix. Sacerdos namq̃ s̄m Greg. ingrediens vt egrediẽs moritur: si de eo sonitꝰ nõ audiť: q: irã cõtra se occulti iudicis exigit: si sine predicatiõis sonitu incedit. Apte aũt tintinnabula vestimẽtis illiꝰ describunť inserta. vestimẽta em̃ sacerdotis q̇d aliud/ꝙ recta opera debemus accipere? ꝓpheta attestante q̇ ait in ps̄. cxxxj. Sacerdotes tui induanť iustitia. Uestimentis itaq̃ illius tintinnabula inherẽt: vt vite viam cum lingue sonitu ipsa quoq̃ opera sacerdotis clament. pre.c. sit rector. Hinc etiã Paulus ad Timo.ij. epistola.iiij.c. Predica verbum. insta opportune importune. pre.c. sit rector. in fi. Hinc episcopus q̇ crimina non corrigit subditorũ: magis dicitur canis impudicꝰ ꝙ episcopꝰ s̄m Aug. lxxxiij.di. nemo. Habent aũt cũ humilitate predicare prelati: non cũ arrogantia. ne ipsum magistrum elationis scꝫ diabolũ quem verboꝝ iaculis insequunť/elatis moribus predicẽt. xlvj.di. hoc habet. Nec cibũ vel premiũ de predicatione expectẽt. Unde Michee.iiȷ. Hoc dicit dominꝰ super ꝓphetas qui seducunt populũ meũ: qui mordent dentibus suis: et predicãt pacem. ⁊ siquis nõ dederit in ore eorũ quippiam sanctificant super eum prelium.

¶ Secundo prelatꝰ debet pascere subditos exẽplo bone cõuersationis. plus em̃ dicit Grego. mouẽt exẽpla ꝙ verba. Uñ Jacob posuit virgas decorticatas ante oues parituras: vt similes fetꝰ cõciperent. Gene.xxx. Diciť ꝙ quũ quedã mulier accusareť de eo ꝙ peperisset ethiopẽ: excusata fuit propter imaginẽ ethiopis quã ante oculos habebat depictam/quando conceperat. Ita ⁊ subditi excusant se quia nõ vident nisi exemplũ ethiopũ prelatorum. Unde Sap.iiij. Ex iniquis oẽs filij q̇ nascunť/testes sunt nequitie aduersus parentes. Ad hec. xj.q.iiȷ. p̄cipue. ex de vo. ⁊ vo.re. magno. §. preterea. ¶ Tertio debent pascere fructu orõnis. Uñ Samuel ait. j.Reg. xij. Absit a me hoc vt cessem orare pro vobis. Debet ergo prelatꝰ orare pro subditis: ⁊ sp̄ãliter in altari: quãdo ĩ modũ crucis expãsis manibus gerit imaginẽ crucifixi. ps̄. cxl. Eleuatio manũ mearum sacrificiũ vespertinũ. Sic orabat etiã Moyses pro populo cõtra Amalech. i. demones lingentes sanguinem. Exodi.xvij. xxxvj. disti.c.vlti. Sed necesse est ꝙ eius manus sustententur ab Aaron: vt ibi dicitur: qui interpretatur mons fortitudinis: et Ur/qui dicitur ignis: vt

Bone cõuersatiõis exem plo pascẽdi sunt subditi.

Orãdũ est p subditis.

sꝫ sit fortis in ope ⁊ feruēs in mēte. ps̄. xxxviij. ⁊ in medi-
tatiōe mea exardesceti ignis. sed sup omnia studeat laua-
re manus suas inter innocētes. ps̄. xxv. ne pollutis mani-
bus ꝓsumat agni imaculati sacras ɔtingere carnes. Ma
lach. j. Offertis sup altare meū pollutū panē. vbi Hiero.
Corp⁹ christi quantū in se est polluit q̄ ad altare pollut⁹
accedit. xlix. di. sacerdotes. ⁊ ab illo. §. sed obĳcit. j. q. j. vsqꝫ
ad se. §. cū vita. Vñ de agno pascali dicit̄ Exo. xij. Non co-
edetis ex eo crudum q̄d nec coctū aq̄ sꝫ assum igni. Cru-
dum comedit q̄ sine deuotione accedit. Vñ apl's. j. ad Co
rin. xj. Cōuenientib⁹ vobis in vnū. i. confuse ⁊ inordinate
simul irruentib⁹ ad altare: iā sꝫ in pn̄ti: ex eo q̄ indiscipli-
nate accediris ad mēsam dn̄i sicut ad mensam corporalis
cibi. ¶ Hoc dānū est vobis q̄: non licet cenā dn̄icam
mādu care. Eccl'i. xxxij. Pro reuerentia acceder tibi bona
grā. i. effect⁹ eucharistie, q̄ bona grā interpretat̄. j. q. j. mul
ti. sicut patet in muliere q̄ retro accessit ⁊ tetigit fimbriā
vestimēti dn̄i: ⁊ ɔfestim curata fuit. Mat. ix. Mar. v. Luc.
viij. Ita ⁊ nos debem⁹ accedere ꝑ cōsiderationē vite p̄te-
rite. Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos i amari
tudine aīe mee. Hec sunt lactuce agrestes cū q̄bus mādu-
candus est agn⁹ pascalis. Debem⁹ aūt tāgere fimbriam
vestimenti. i. deuote recolere passionē christi: in cui⁹ cōme
morationē instituit sacramētū corporis et sanguinis sui.
Vñ. j. ad Cor. xj. Quotienscūqꝫ mādu cabitis panē hūc et
ca. bi. mor. do. an. donec veniat. de con. di. ij. timore. et. c. ite-
ratur. Vñ sup p̄dictū locū Luc. viij. dicit expositor. O quā
docuit mulier ista quantū sit corp⁹ christi q̄ infirma tantū
esse mōstrauit. Miseri q̄ quotidie corp⁹ christi tractam⁹
⁊ sumim⁹: ⁊ a n̄ris vulnerib⁹ nō curamur. Immo (q̄d ma
gis flendū) mulier tulit de vulnere medicinā: nobis ipsa
medicina retorquet̄ in vuln⁹. nō em̄ infirmantib⁹ christ⁹
deest: sed fides. Hodie posset dicere dn̄o Petr⁹. Turbe te
cōprimūt ⁊ affligūt. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. Causa vero
indeuotionis notat̄ quū subdit̄. Vnusq̄sqꝫ em̄ suā cenam
ꝓsumit ad māducādū. q̄: sicut illi q̄b⁹ loquebat̄ apl's, nō
expectabāt missam: sꝫ aū sumebāt suā cenā. Ita mō q̄dam
ꝓpter festinantiam comedendi, indeuote se ingerūt ad
tam magnificū sacramentū. Vñ dicit̄ in canone q̄ post sa
cram cōmunionem non accedāt statim ad cibos commu-
nes: sꝫ differant ꝑ spaciū ibi contentū. q̄d hodie etiā a reli-
giosis male seruat̄. de con. di. ij. trib⁹. ¶ Coctū vero aqua
comedit, q̄ dissolutione vocis q̄si ad lasciuiā ꝓuocat au-
ditores. xcij. di. cantātes. cōtra tales dn̄s ait Amos. v. Au-
fer a me tumultū carminū tuorū: ⁊ carmina lyre tue nō au
diā. Hos etiā notat Moyses Exo. xxxij. Nō est clamor ex-
hortantiū ad pugnā: sꝫ cōtra vitia sp̄ualia: neqꝫ vocifera
tio cōpellētiū ad fugā cōtra vitia carnalia. sꝫ vocē cantan
tium sꝫ histrionū ⁊ ioculātiū ego audio. Quidā sacerdo
tes ecōtrario ita in clamorē crūpunt: q̄ audientiū aures
offendūt. Vñ Amb. Ipsuꝫ sonū vocis tue libret modestia
ne cuiusqꝫ aures offendat vox fortior: aut nimis emolliat
delicatior. sꝫ illa ꝓnuntiatio bona est q̄ ad lamentū ꝓuo-
cat audiētes. xj. di. c. j. vel. lectores. ¶ Comedēdus est ergo
agn⁹ tm̄ assus igni, cū feruore deuotionis et dilectionis.
de con. di. ij. timorē. ⁊ Leui. vj. Ignis i altari meo sꝫ cordis
semp ardebit: quē nutriet sacerdos ⁊c. ¶ De orōne etiaꝫ
sacerdotū dicit̄ Osee. iiij. Peccata populi mei comedent
q̄d exponit Alexāder dicēs. j. q. j. ipi sacerdotes. Ipsi sacer
dotes ꝓ pplo interpellāt: ⁊ pctā populi comedūt: q̄: suis
p̄cib⁹ ea delēt atqꝫ cōsumūt. Idē. iij q. j. nulli. x. q. j. q̄: sacer
dotes. c. hāc. Sꝫ ve hodie eis: q̄: ad l'ram pctā populi come
dunt: decimas ⁊ oblationes recipiūt: sꝫ officiū, ꝓpter q̄d
dat̄ beneficiū. de rescrip. c. si. li. vj. lxxxj. di. siq̄s sacerdotum
cū. c. se. non faciūt: nec eorū rara ⁊ sordida orō deū placat.
Vñ Greg. Cūctis em̄ liquet q̄: quū is q̄ displicet, ad inter
cedendū mittit̄: irati anim⁹ ꝓculdubio ad deteri ora ꝓuo
catur. iij. q. vij. in grauibus. vbi dicit Ar. orōnes maloꝝ ĳs
pro q̄b⁹ orāt nocere. sꝫ dic vt ibi. ⁊. j. q. j. fert. ibi. Aut quō po
pulū orōnis clypeo tueatur: q̄ iaculis hostiū sese feriēdum
exponit: ⁊. j. Maior ergo metuenda est locis illis calami-
tas: vbi tales intercessores ad locū regiminis adducunt̄:
q̄ dei in se magni iracundiā ꝓuocāt: quā ꝑ semetipos pla
care debuerūt. ¶ Itē dn̄t habere p̄lati curā induēdi sub- Induendi cura.
ditos. indumēta aūt q̄b⁹ aīa induit̄ virtutes sunt. xliij. di.
sit rector. de pe. dist. ij. §. romanos. vel. sapiēs. a l's est. c. ⁊. c. sꝫ
necadā. Sed vñ alios teget q̄ nudus est: oportet vt vesti
menta habeat ex q̄bus subditos vestiat. Tobie. iiij. De ve
stimētis tuis nudos tege. Luc. iij. Qui habet duas tuni- Vestium sacerdotalium significatio.
cas det nō habēti. ¶ Sūt aūt quinqꝫ imo sex sacerdota-
lia indumēta. Primū est amict⁹, sꝫ velū quoddā q̄d poni
tur circa capitiū: ⁊ circa collū flectit̄: ⁊ significat fidē, pri-
mā sꝫ virtutē ⁊ fundamētū virtutū: q̄ celat nobis occulta
q̄: celata iacet in corde, licet cōfiteri sit eā necesse quū ex-
pedit ⁊ ore. Ro. x. Corde credit̄ ad iustitiā: ore aūt sit con
fessio ad salutē. Roma. x. xj. q. iij. nolite. Sed q̄: fides sine
operib⁹ mortua est. Ja. ij. de pe. di. ij. si em̄. vltra mediū. Se
quit̄ alba vestis: q̄ candorē signat bone operationis: ma- Alba.
xime mūditiā. xxx. q. v. femine. Hec dꝫ esse longa et ampla
propter abundantiā iustitie quā sacerdos debet habere.
Mat. v. Nisi abundauerit iustitia v'ra ⁊c. ps̄. cxxxj. Sacer-
dotes tui induant̄ iustitiā ⁊c. xliij. di. sit rector. lōga ꝓpter
finalitatē ꝑseuerātie. de pe. di. ij. §. euidēter. vel. itē illud euā
geliū. vij. q. j. suggestū. Et q̄: in exercitio boni opis cauen-
da est admissio prauitatis. de con. di. ij. nihil. Sequitur zo- Zona.
na q̄ significat castitatē. vñ in esu agni precipit̄ renes ac-
cingi. Exo. xij. ⁊ in euāgelio Luc. xij. expectātes dn̄m suum
iubent̄ lūbos p̄cingere. i. pre alĳs p̄cingere: vt q̄ virgineo
partui speciales quodāmō cubicularĳ deputant̄: speciali
lumborū ac cordiū castitate p̄cellāt. Vñ Greg. Lūbos pre-
cingimus quū carnis luxuriā ꝑ cōtinentiā coarctamus.
¶ Post hec sequit̄ orariū. i. stola. de q̄. xxiij. di. ecclesiasti- Orariū.
ca. ⁊. xxv. di. vnū orariū. in quo tria notant̄. Primū q̄: col-
lo imponit̄: tanq̄ iugū dn̄i boni suo. Mat. xj. Iugū meū
suaue est. est aūt suaue ꝓpter dominationē: quia sicut ait
Augu. q̄ huic iugo subdit̄, cuncta habet subiecta. Itē ꝓ-
pter amorē: q̄: sicut Augu. ait, oīa seua ⁊ imania facilia ⁊
ꝓpe nulla facit amor. ¶ Scd̄ꝫ q̄: in pectore cācellat̄. vt sci
at q̄d de delicĳs mūdi ad ꝑpetuos cruciat⁹: ⁊ de dolorib⁹
ad eterna solatia ꝑtransit̄. Luc. xv. Fili recordare q̄: rece-
pisti bona ⁊c. ¶ Tertiū est q̄ copulat̄ zone: q̄: sacerdos q̄
p̄dicat, debet caste viuere. xxvj. di. c. vlti. Et sciendū q̄ idē
orariū in sinistro ponit̄ humero. q̄: eis tradit̄ cura tēpora
lis necessitatis. Vñ Act. vj. ⁊. vij. leuite electi sunt ab apo-
stolis vt ministrēt mēsis. xciij. di. diaconi. ij. ¶ Sequit̄ de Manipulus.
manipulo qui ponit̄ in manu sinistra ꝓ supfluis humori-
bus oculoꝝ vel sudorib⁹ manuū detergēdis: et significat
sumpt⁹ necessarios vite: q̄s a subditis recipit: q̄: dign⁹ est
operari⁹ mercede sua. Luce. x. ex̄ de p̄ben. cū sm. xiij. q. j. §.
ĳs ita. xij. q. ij. q̄cunqꝫ. ¶ Vltimo dꝫ indui planeta vel ca- Casula.
sula q̄ significat charitatē. in qua tria sunt notabilia. Pri-
mū q̄: duas hꝫ oras. vnā circa caput: q̄ significat amorem
dei. Aliā inferiorē corp⁹ vndiqꝫ ambiētē. q̄ significat amo
rem ꝓximi. de vtroqꝫ Mat. xxij. Mar. xij. Luc. x. et de pe.
di. ij. charitas. ij. ¶ Scd̄m est q̄ ad vtrāqꝫ manū reflectit̄:
ne amor sit ociosus. charitas nāqꝫ patiēs est: ⁊ hoc signifi
cat ad sinistrā. benigna est ⁊ hoc significat ad dextrā. j. ad
Cor. xiij. ¶ Tertium est q̄ ab anteriori ⁊ posteriori parte
vsqꝫ ad pedes ꝓtēdit̄. vt vsqꝫ in finē anim⁹ ꝑseueret. Eze-
chi. j. de pe. di. ij. nō reuertebant̄. ⁊. c. ficta. ⁊ nō solū presen-
tem proximū diligat: sꝫ absentē. Hec est vestis nuptialis
de q̄ Mat. xx. Felix sacerdos q̄ ad altare dei cū hmōi sacra
tissimo ꝓcedit ornatu. Talis nimiꝝ bn̄ pōt induere subdi
tos vestimētis virtutū more Joseph q̄ ꝓfert fratrib⁹ singu
lis binas stolas Gen̄. xlv. q̄ sunt fortitudo bone actiōis: ⁊
decor intētiōis. de q̄b⁹ Prouer. vlti. Oēs domestici ei⁹ ve-
stiti sunt duplicib⁹: sꝫ pauci sacerdotes sunt hodie sic vesti
ti. sꝫ hꝫ locū v'bū Greg. Decorari pallio volum⁹ morib⁹ in
decori. c. di. contra morē. Nā sacerdotes n̄ri tēporis more
predonū spoliāt subditos instrumētis virtutū. Job. xxiiij.

Nudos dimittunt hoies/indumenta tollētes/qbus non
est operimētū in frigore ꝛc. Et ita pauci sunt hodie plati
qui vulnerato medicamētū adhibeant:famelicū pascant
ꝛ induant spoliatū.ꝛ ita chꝛistū samaritanū.i.custodē nō
imitant et duob⁹ denariis eis exhibitis a samaritano .i.
duabus clauib⁹.xx.di.§.i.male vtunt.Et nedū nō supero
gant/euāgelij cōsilia obseruādo.xiiij.q.i.quisqs.cū.c.se.sꝫ
nec necessariū eorū officiū exequunt. ¶ S Est autem
superogare tēporaliter. Primo debitū remittendo. sicut
apl's fecit:q noluit pcurationē recipere a subditis:labo
rando manib⁹ pprijs pro victu ꝛ pdicādo. Actu.xx.in fi.
i.ad Coꝛ.ix.i.c.q.ij.sacerdos.ex de censi.cū apl's.in prin.Sꝫ
plati nostri tēporis nec obolū dimittere volunt de ppria
ratione.Vn̄ coquerit dn̄s Ezech.xiij.Violabāt me ad po
pulū meū ppter pugillū hoꝛdei ꝛ fragmen panis.Sed ꝛ
vtinā hodie nec dimitterent aliud de iure eoꝝ:nec ampli⁹
tollerent ꝙ deberent.sed clerū ꝛ populū excoꝛiant ꝛ co
medunt.et qbus deberent prouidere pauperes clericos
ꝛ parochianos aggrauāt suis pcurationib⁹ tallijs ꝛ ex
pensis cōtra cōciliū generale.ex de censi.cū apl's.nā vt ibi
dicim⁹/longi tēporis victū clericoꝝ pauperū ꝛ laborato
rum rusticoꝝ breuis hoꝛa vni⁹ cene vel prandij consumit
ꝛ.e.c.prohibem⁹.ꝛ.c.cū instantia.ꝛ.c.ad nostrū.§.i.demū.
Dixit Tyberi⁹ imperator. Boni pastoꝛis est pec⁹ tōdere:
nō deglubere.Et tales plati tanꝙ cōcussores ꝛ calūnia
tores pñt cōdēnari ꝛ extorta ꝛ tantūdē tenent pauperi
bus restituere. vt legit.ꝛ no.ex de imu.ec.q: plerisqꝫ.Con
tra tales exactores multi canones scripti sunt:de qb⁹ ipsi
nō curāt.x.q.ij.inter cetera.ꝛ.q.iij.cauendū ꝛ.c.q: cogno
uim⁹ ꝛ.c.vlti.i.q.ij.placuit.ex de censi.extūt.li.vi. ¶ Secun
do necessaria sibi subtrahendo/ꝛ indigētib⁹ largiēdo.si
cut fecit beat⁹ Martin⁹ q in tēpore frigoꝛis cū paupere
chlamydē diuisit.sed plati nr̄i tēpoꝛis etiā superflua negāt
largientes ea cōsanguineis:vel in vanitatib⁹ expenden
tes:quū res ecc'iarū sint patrimonia pauperū.xij.q.i.epis
copus ecclesiasticaꝝ.ꝛ.c.q: tua.ꝛ.c.nolo.ꝛ.q.ij.aplicos.c.
quisqs ꝛ.c.vobis.c.q ꝛ diuinis.c.concesso.c.quoꝛ.c.de re
ditibus.c.mos est.c.scim⁹.c.etsi illi.c.aūt.c.gloꝛia.x.q.ij.c.i.
vbi de hoc.c.eps.xxiij.q.vij.qd aūt.ꝛ.q.viij.pueniox.xlvij.
di.sicut hi.Vn̄ Bernar.Res pauperū non pauperib⁹ da
re par sacrilegij crimē esse dignoscit. Item idē.Res eccle
sie paupeꝝ sunt:eis crudeliter subtrahit:quicqd inaniter
expendit. ¶ B Spūalia superogant trib⁹ modis. Pri
mo in frequētia pdicationis.ij.ad Timo.iiij.Insta impoꝛ
tune oppoꝛtune.xliij.di.sit rector. Secūdo in assiduitate
oronis:sicut apl's qui dicebat. Testis est mihi de⁹/ꝙ sine
intermissione memoriam vestri facio ꝛc.Tertio in subli
mitate cōuersationis Esa.xl.Sup montē excelsum ascen
de.i.magnifice cōuerseris tu q euangelizas syon. ¶ Pre
terea prelati ꝛ alij curati habētes istū dictum samaritanū
ꝛ mendicū chꝛistū iesum in exemplū/dn̄t cibare suoꝝ ani
mas subditoꝝ p fidē catholicā/q est panis vite ꝛ intelle
ctus.Eccli.xv.q: iust⁹ ex fide viuit Abacuc.i.ad Heb.x.in
fi.ex de sacra vnc.c.vnico.§.q: vero ꝛ supra rōnē ꝛ sensum
seipsum extendit. In mēsa fidei/sꝫ altari panis vite ppo
nitur:cibus angeloꝝ sumit sꝫ ipse fili⁹ dei:q ait Ioā.vi.
Ego sum panis viu⁹ q de celo descendi.Sed quō descen
dit iste panis de celo:quū caro sua quā accepit de virgine
nō descenderit de celo ḃm Amb.de conse.di.ij.sicut verus
q: idē dn̄s iesus cōsors est diuinitatis ꝛ corpoꝛis:ꝛ tu q ac
cipis carnē diuine eius substātie in illo pcipias alimēto.
Sed de multis maxime sacerdotib⁹ pōt conqri de⁹ pater
ꝙ comedim⁹ filiū:et nolum⁹ cibare eū filijs nostris.i.bo
nis opationib⁹.sic pposuit qdā mulier coram rege israel.
iiij.Reg.vi.magis aūt pōt cōqueri de illis q p exactiones
indebitas pauperes opprimūt ꝛ affligūt.de qb⁹ Ezech.
xxiiij.Facti sunt greges mei in rapinā. ¶ Secūdo debēt
potare aīas per spem de calice passionis quā ipse dei fili⁹
pro ōpta deuotione suscepit de manu pr̄is. Vn̄ Mat.xxvi.
Accipiēs calicē grās egit. Vbi Chꝛy. Ideo gratias egit:

Supero gatio tē poꝛalius multifa riā fieri potest.

Spūali um supe rogatio.

vt nos doceret qliter nos opoꝛteret h' mysteriū pficere.et
etiā mōstrauit ꝙ ad passionē nō venit nolens. Erudiuit
etiā nos quodcūqꝫ patimur/cū grāꝝ actione ferre ꝛ etiā
et hoc nobis bonā spem dedit:si em̄ figura sacrificij hui⁹
sꝫ imolatio agni pascalis Exo.xij.facta est liberatio popu
li ab egyptiaca seruitute:multo magis veritas liberabit
oꝛbē terrarū. ¶ De hoc aūt calice primo ppinauit apl'is
q̄s maxime dilexit:ꝛ biberūt ex illo oēs. Vn̄ ꝛ filijs Zebe
dei dixit Mat.xx.ꝛ Mar.x. Potestis bibere calicē quem
ego bibitur⁹ sum:ꝛ Hiere.xxv.Ecce in ciuitate in qua in
uocatū est nomē meū/ego incipio affligere ꝛ vos qsi in
nocentes ꝛ imunes eritis:Nō eritis imunes.Si ergo de
calice isto libēter potas in via:potabit te chꝛist⁹ de toꝛrē
te voluptatis sue in pr̄ia. Sed multi potant aīas suas de
aureo calice Babylonis.i.de voluptate carnaliū volup
tatū.Apoc.xvij.Mulier erat circūdata purpura hn̄s po
culū aureū in manu sua plenū abominatione ꝛ imūditie
foꝛnicationis ei⁹.Hiere.lj.c.Calix aureus Babylonis in
manu dn̄i inebrians oēm terrā.de vino ei⁹ bibent oēs gē
tes.sed vinū hoc vertet in sanguinē.i.in eternā dānationē
qd significatū est in hoc ꝙ aqua egypti versa est i sangui
nem.Exo.vij.de cō.di.ij.reuera.Vn̄ Luc.vi.Ve vobis di
uitib⁹/q habetis hic cōsolationē.Econuerso in nuptijs do
min⁹ aquas cōuertit in vinū.Ioā.ij.q: electis tristitia ver
tetur in gaudiū.Ioan.xvi.ps.xciij.Scdm multitudinem
doloꝝ meoꝝ in coꝛde meo ꝯsolationes tue letificauerūt
aīam meā. ¶ Tertio debēt sacerdotes induere p charita
tem:q habet pprietates vestis. Primo q: tegit nuditatē
ꝛ defoꝛmitatē pctoꝛis.Vn̄ Prouer.x.ꝛ.i.Pet.iiij.ꝛ Ia.vl
ti.Vniuersa delicta operit charitas.Apoc.xvi.Btūs qui
vigilat ꝛ custodit vestimēta sua ꝛc.sꝫ cōminat dn̄s aīe re
probe.Naum.iij.Ecce ego ad te (dicit dn̄s exercituū) re
uelabo pudēda tua. ¶ Scdō ptegit a frigoꝛe.i.a timoꝛe
malo infrigidāte ꝛ a caloꝛe.i.amoꝛe male incēdente.Vn̄
Prouer.vlti.Nō timebit domui sue a frigoꝛib⁹ niuis:oēs
em̄ domestici ei⁹ vestiti sunt duplicib⁹. ¶ Tertio q: discer
nit inter filios dei ꝛ filios diaboli.Vn̄ Ioā.xiij.In hoc co
gnoscēt oēs ꝙ mei estis discipuli/si dilectionē ad inuicem
habueritis. ¶ Quarto q: dignū facit regali cōuiuio Mat.
xxij.Amice quō huc intrasti nō habens vestē nuptialem?
¶ Quarto dn̄t sacerdotes pcipue hospitari aīas p pniaꝫ
Vn̄ Hiere.xlviij.Relinqte ciuitates habitatores Moab
ꝛ habitate in petra.i.in dura pnia.sicut legit de lepusculo
q collocat in petra cubile suū:magis eligēs securitatē ꝙ
suauitatē.Sꝫ qdā sunt q ad pniam nūc veniūt:nūc ad pec
cata redeūt.de ijs de pe.di.iij.in pn̄is.c.oibus vsqꝫ ad.§.
sꝫ verba.de qb⁹ eccl'i.xix.Vita nequā hospitādi de domo
in domū.vn̄ Luc.phibet dn̄s trāsire de domo in domum.
xxiij.q.i.q dignioꝛ.vt nūc sit in domo chꝛisti:nūc in domo
diaboli. ¶ Quinto dn̄t visitare aīas infirmas p pprie in
firmitatis cōsiderationē.Eccli.vij.Nō te pigeat visitare
infirmū/sꝫ teipm ꝛ alios.Et qs nō causas mille doloꝛis
hꝫ:Hiere.xviij.Surge ꝛ descēde in domū figuli.i.cōpate
re alteri p cōsiderationē tui.ad h'.l.di.cōsiderandū.ꝛ.c.si
delioꝛ. ¶ Sexto dn̄t educere aīas de carcere.i.de mūdo in
q incarcerati iacem⁹:vel de coꝛpoꝛe qd est carcer aīe.Iob.
vij.Numquid mare sum salicet ego per superbiam: aut
per cetus per auaritiā:q: circūdedisti me carcere:Eccl'i.
iiij.De carcere cachinni.q: interdū qs egredit ad regnū
p ꝯsiderationē felicitatis eterne. Hiero.Seculū mihi car
cer est:solicitudo paradisus.Cōpedes hui⁹ carceris sunt
desideria secularia.de qb⁹.i.ad Timo.vi.Qui volūt diui
tes fieri:icidūt i tētationē ꝛ i laqueū diaboli. Ab h' carce
re debem⁹ frequēter egredi:ꝛ sup amena prata supne Hie
rusalē spatiari.sic spaciabat apl's quū dicebat Eph.ij.Cō
resuscitauit ꝛ cōsedere nos fecit in celestib⁹.vbi dicit Gre
go.Tunc Paul⁹ foꝛtasse in carcere tenebatur:sed ibi erat
vbi iam ardenter mentem fixerat. non illic vbi illum ne
cessario pigra caro tenebat.

¶ Articulus.lxx.

Ceterū quia de cu-
ra p̄latoꝝ aliq̄d.s̄. in arti. p̄mo ptra-
ctaui. Querēdum est hic q̄d sit cura. Et
Cure descriptio. potest magistraliter sic describi. Cura est
vigil ⁊ onerosa ac solicita custodia aiaꝝ
cōmissa alicui: vt curet ne pereāt: sed saluent̄: que compe-
tit ex lege/ vel cōmissione canonica/ aut cōsuetudine/ seu
p̄scriptiōe per sedē ap̄licam nō improbata. Hec autem
ex diuersis iuribus colligūtur. vnde dicit̄ Cura est vigil ⁊
onerosa ac solicita custodia aiarum. ex̄ de era. ⁊ qua. intel
leximus. §. fi. ibi. Circa curā tibi cōmissam solicitudinem
Profusioris definitionis explanatio exercere studeas indefessam. ex̄ de homic. p̄o humani. §.
j. li. vj. ibi. Ipsi⁹ curā beato Petro ap̄lo. ⁊. ibi. circa gregis
eiusdē custodiā soliciti̇s excitari vigilijs: ⁊ aiaꝝ saluti in-
gis attētione cogitationis intēdere: submouēdo nocia-
⁊ agēdo p̄futura debem⁹: vt excluso a nobis negligen-
tie somno/ nostriq̄ꝫ cordis oculis diligētia sedula vigilan
tibus/ aias deo lucrifacere sua nobis cooperante gratia
valeam⁹. ex̄ de of. archi. c. j. ibi. oēm curā. ⁊. ibi. studeo ⁊ de
linquentiū rationē corā deo reddituri⁹ est. ⁊. c. ad hec. ibi.
parochiarum solicitudo. et de offi. archip̄sby. c. fi. ibi.
p̄pter assiduā ergo in populū dei curā. ⁊ ibi. solicitudinē
gerunt. ⁊ ibi. iugi circūspectione custodiant. ⁊ de offi. p̄i
micerij. c. j. ibi. doctrine ⁊ custodie insistat: sicut p̄o aiab⁹
eoꝝ corā deo rationē est redditurus. ⁊ ibi. de singulis stu
dium habeant. ⁊ ibi. absq̄ꝫ vlla vacet negligētia. xliij. dist.
ephesijs. viij. q. j. qui ep̄atum. ex̄ in p̄hemi. vj. li. ⁊ ex̄ de p̄i
uile. cū ⁊ plantare. ex̄ de regu. non solū. li. vj. lxxxvj. di. fra-
trem. ¶ Sequit̄ in descriptione. Cōmissa alicui vt curet
ne pereant/ scꝫ instruendo sibi cōmissos in fide ⁊ morib⁹
⁊ in vitijs fugiendis: ac virtutibus ⁊ bonis operibus ex-
ercendis. vt patet. x. q. j. placuit. ⁊ in eo q̄d legitur ⁊ no. ex̄
de vi. ⁊ honesta. cle. vt quisq̄s. ⁊. c. vt clericoꝝ. ⁊ ex̄ de pe. ⁊
re. de⁹ q̄. §. ap̄li. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. potuisses. Ex q̄ se-
quit̄ q̄ si male vl̄ negligēter curet obligat̄ deo. ar. insti. de
iuri. sti. §. si q̄s aliū. ex̄ de of. oꝛ. irrefragabili. r̄ñso. j. ⁊ de sta
tu. mo. cum ad monasteriū. §. abbas. Hoc autē debet cu-
rare p̄dictis modis necnō visitando/ ⁊ corrigēdo/ ⁊ pu
niendo/ sacramēta ecclesiastica exhibendo. ex̄ de elec. du-
dum. ij. §. tandē. de transac. veniēs. r̄ñso. j. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re.
ois. §. sacerdos. ⁊. c. cum infirmitas. ¶ Caueat igit̄ sibi ⁊
semp̄ hāc obligationē p̄e oculis habeat ne reperiat̄ negli
gens/ dormiens/ vel dormitans. ps̄. cxx. Non dormitabit
neq̄ꝫ dormiet q̄ custodit israel. Nec mirum. q: sicut Bern̄.
ait. Non dormitat neq̄ꝫ dormit qui impugnat israel. ideo
et incurato dicit̄ Prouer. vj. a. Defixisti apud extraneum
manū tuam: illaqueatus es verbis oris tui. teipsum libe-
ra: discurre: festina: suscita amicū tuum: ne dederis somnū
oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. exponunt̄ ⁊ legū
tur verba p̄dicta. ex̄ de renun. nisi cū p̄idē. §. verū. ¶ Et
si hoc diligenter seruauerit: esto q̄ propter duritiā plebis
non p̄ficiat: tut⁹ erit ⁊ meritū suum habebit. xliij. di. sit re
ctoꝝ. ⁊. c. ephesijs. ex̄ de renun. nisi. §. porro. in fi. Sed non
omittat seculare brachiū inuocare. ex̄ de offi. oꝛ. c. j. ⁊ ex̄ li.
vj. dilecto. de sen. ex. Esto q̄ peccatores sine effusione san
guinis nequeāt coarctari. ex̄ de homi. postulasti. ¶ Seq-
tur. Que cōpetit ex lege scripta siue iure cōmuni. sicut pa
tet. ex̄ de offi. oꝛ. cōquerēte. ⁊ in p̄latis q̄ per electionē cre
antur ⁊ etiā rectorib⁹ parochialiū ecclesiarū: ex q̄ sunt au
thoritate sui iudicis istituti. vt patet ex̄ de pe. ⁊ re. omnis
⁊ in eo q̄d legit̄ ⁊ no. ex̄ de cle. pere. c. fi. ⁊ de offi. archidia.
cū satis. ex̄ de offi. oꝛ. si sacerdos. ⁊. c. cū ab ecc̄liarū. ⁊. ca.
ad rep̄mēdā. ⁊ de sen. ex. nup. §. in scd̄o. ⁊. §. fi. in fi. ⁊ in sum
ma Ostiē. de pe. ⁊ re. §. cui confitendū sit. r̄ñso. j. ⁊ de sen.
ex. §. sed q̄s possit excōicare sub. §. fi. qui incipit. Nedū au
tem. ¶ Et notandū q̄ hec cura extendit̄ ad oēs habitā-
tes intra limites p̄dictoꝝ: qua rōne ⁊ p̄uent⁹ sp̄uales ex-
inde p̄uenientes p̄cipiunt in vsus necessarios cōuerten-
dos. ex̄ de his q̄ fi. a p̄e. pastoral. ex̄ de paro. sup̄ eo. xiij. q. j.
§. his ita. nisi in aliq̄bus obstet cōsuetudo. ex̄ de deci. cum
sint hoies. ⁊. c. ad ap̄lice. Hi autē limites quantū ad paro
chias p̄o dispositione ep̄oꝝ extēdi p̄nt ex causa/ ⁊ restrin
gi: p̄ut legit̄ ⁊ no. ex̄ de ex. p̄e. sicut vnire. ⁊ de ec. ea. di. ad
audientiā. j. q̄bus et de hac cura tenent̄ incurati reddere
rationē. sicut legit̄. ⁊ no. ex̄ de p̄iuile. c. iij. §. in ecclesijs. et
de p̄ben. in lateranēsi. x. q. iij. c. j. ¶ Sequit̄. Vel cōmissiōe
canonica/ ab ep̄o ḡnaliter vel specialiter facta. sicut ptꝫ in
Archidiacono. s̄. ex̄ de of. archidia. c. j. In Archip̄sbytero.
s̄. de offi. archip̄es. c. fi. ⁊ p̄ totū. xvj. q. j. cūctis. Et in officia
li suo. vt ptꝫ in eo q̄d legit̄ et no. ex̄ de isti. c. iij. ex̄ de app. ro
mana. r̄ñso. j. li. vj. ⁊ in vicarijs ecc̄liaruꝫ p̄petuis. ex̄ de of.
vica. ad hec. Et etiā ex causa ad tēpus cōstitutis. ex̄ de ap.
p̄uenit. de offi. oꝛ. cū nos. Vel a papa p̄ p̄iuilegiū genera
le vel speciale. vt patet. xxij. di. §. j. xxv. di. c. j. xxv. q. ij. c. j. ⁊ se
quen. et in eo q̄d legit̄ ⁊ no. ex̄ de transla. c. j. et. c. vlti. ⁊ de
hereti. excōicam⁹. j. §. quia vero. ⁊ de ex. p̄e. accedentibus
ad fi. Vel p̄ compositionē et certa scientia cōfirmatā. ex̄
de transac. c. veniēs. §. fi. ¶ Sequit̄. Aut cōsuetudine vel
p̄escriptione. Nā ⁊ metropolitani in sua ⁊ etiā in aliena
p̄uincia ⁊ ep̄i in alienis dioce. ⁊ etiā abbates archidia. ⁊
capitula/ ⁊ similes/ iura ep̄alia ⁊ parochialia curā ⁊ ad h̄
p̄tinentia inquantū ista possunt in ipsos cadere ⁊ p̄ cōsue
tudinem ⁊ p̄ p̄escriptionē acquirūt: sicut de cōsuetudine
p̄obat̄ in eo q̄d legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tādem. ex̄
de offi. oꝛ. quāto. ⁊. c. duo simul. ⁊. c. irrefragabili. §. exces-
sus. ⁊ de fo. cōpe. licet. §. j. et. c. cū cōtingat. et ex̄ de offi. oꝛ.
romana. ⁊ de fo. cōpe. romana. ⁊ de ap. romana. li. vj. de p̄-
scriptione p̄obat̄ in eo q̄d legit̄ et no. ex̄ de p̄scrip. ex trās-
missa. ⁊. c. cū olim. ⁊. c. veniens. ⁊ de reli. do. cōstitut⁹. et. c.
cū venerabilis. ⁊. c. cū dilectus. ¶ Sequit̄. Per sedē apo
stolicā non improbata. hoc ideo dicit̄: q: cōsuetudo nō p̄-
ficit/ nisi sit rōnabilis ⁊ p̄scripta. ex̄ de cōsue. c. fi. Irratio-
nabilis aūt iudicat̄ p̄ sedē ap̄licā si ex ea limites cōfundā-
tur. ex̄ de deci. cū sint hoies. in fi. Vel si exinde alij graue p̄
iudiciū pararet̄. ar. in eo q̄d legit̄ ⁊ no. ex̄. s̄. de deci. sugge
stum. de ma. et obe. cū inferioꝛ. de ꝯsue. cū olim. ¶ Sed et
quantū ad p̄sonā p̄iuatā rep̄obat̄ vt nec curā acq̄rat ex
cōsuetudine: nec sibi eligat cōfessorē. ex̄ de pe. ⁊ re. si ep̄s.
§. fi. li. vj. ⁊ no. in sum. Ostien. e. ti. §. cui confitendū sit. sub
§. cui imperatoꝛ. r̄ñso j. In p̄escriptione vero taliū bona
fides ⁊ iust⁹ titul⁹ exigunt̄. ex̄ de deci. dudū. ⁊ de p̄escrip.
si diligenti. ⁊ clari⁹ hodie. ex̄ eo. ti. ep̄m. li. vj. vbi de h̄ lon-
gam ponit glos. Jo. an. ¶ Notat etiā Ostiē. in summa in
titu. de filijs p̄esbyte. §. fi. ante fi. in v̄. Itē querit̄ que b̄nfi
cia intelligunt̄ habere curā aiarū q̄bus inest inq̄rere. cor-
rigere: reformare: p̄ecipere: interdicere: suspēdere: excōi-
care: absoluere. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tandē. de offi. oꝛ. c. j. ⁊
iij. ⁊. c. cōquerente. §. j. de ma. ⁊ obe. ijs q̄. nā hec medicina
lia sunt aiarū. ij. q. j. multi. xvj. q. iij. cū aliq̄s. x. q. j. relatum
⁊. c. sequē. de pe. ois. §. sacerdos ¶ H Item notandum
q̄ curam; cōmittere pertinet solum ad episcopū dioce. ad Cui⁹ sit
quē de iure cōi pertinet institutio authorisabilis. ex̄ de fi. curā alte
p̄esbyte. ex tua. ad fi. de offi. archidia. cum satis. de here- ri cōmit-
ti. cum ex iniuncto. in fi. de offi. delega. super eodem. §. j. tere.
⁊ in glos. ar. de ex. p̄ela. c. iij. xvj. q. vij. null⁹. vbi de hoc. ex̄
de p̄ui. cū ⁊ plātare. §. in ecc̄lijs. ex̄ de capel. mona. c. j. Et h̄
institutio loco ꝯfirmationis habet̄: ante quā nec p̄sentat⁹
nec is cui collata est ecc̄lia administrare dꝫ. ex̄ de p̄ben. cū
iā dudū. ⁊. c. in lateranēsi. cū suis cōcoꝛ. Q̄d si fecerit: pōt
ep̄s talē remouere/ nisi dispēsauerit gratiose. ex̄ de cle. pe.
c. vlti. Est aūt rō hui⁹ iuris q̄ sine authoritate ep̄i/ nemo
possit intrare vel derelinq̄re ecc̄liaꝫ. ex̄ de renū. admonet
q: nemo dꝫ se igerere i talib⁹: sꝫ q̄ vocat̄ a deo tamq̄ꝫ Aarō
Heb. v. ex̄ de elec. q̄liter. viij. q. j. in scripturis. ⁊ q̄libꝫ dꝫ in-
trare p̄ ostiū q̄d est christ⁹. Joā. x. alioqui fur cēset̄ ⁊ latro
s̄m Greg. j. q. j. ordinationes. vij. q. j. non furem. ⁊. c. deniq̄ꝫ
ex̄ de p̄eben. eum qui. li. vj. ¶ Dicit̄ ergo ingerere se is q
intrat p̄eter authoritatē dioce. ex̄ de offi. oꝛ. quoniam in
plerisq̄ꝫ. §. fi. episcopus enim christi vicarius est. xxxiij. q. v.

mulierem.⁊ ex̄ de sacra vnc.c.i.§.q: vero.ver.per frontis. Ideoq3 q̄ sine episcopo intrat: disrupto ostio cuiꝰ vicarius est episcopus: beneficiū ecclesiasticum sibi vsurpat .vt expresse probatur ex̄ de iure pa.relatum.§.i.⁊ patet.viij.q i. qui vos spernit.et.c.seq.et.c.in scripturis. Et hec est summa ratio quare talis institutio non potest prescribi a minori episcopo. ¶ Est vero secunda institutio corporalis: que ad Archidiaconū3 spectat de iure cōmuni.vbi aliud non est cōsuetudine: que sequit̄ hanc precedentem institutionē tamꝗ̄ executoria.ar.ex̄ de sen.⁊ re.iu.cū bertoldus. i.rn̄so.℟.qui de cōsensu episcopi.de hac expresse loquitur ex̄ de offi.archidi.ad hec.§.in quadā.⁊.c.vt nostrū. ¶ Est et tertia institutio que pro collatione ponit̄: ⁊ de hac pōt intelligi ex̄ de insti.cum venissent.de ex.pre.c.ij.de preben. referente.xliij.di.si in plebibꝰ. Unde ⁊ concessio pro institutione ponit̄ ex̄ de offi.le.dilectꝰ.§.i.Sed ⁊ quātumcūq3 quis cōferat semꝑ anteꝗ̄ vtat̄ corporali possessione semꝑ est ad authoritatē episcopi recurrendum. vt pre.c.cū bertoldus.⁊ ex̄ de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de of.vica.c.iij.
¶ E Et ad hec sciendū ꝙ distinguendū inter curam ⁊ curam animarū. Quādoq3 eñ cura animarū dicitur stricte potestas ligandi ⁊ soluendi in foro penitētiali.et hoc in nullo prelato cadit: nisi sacerdos sit.xcij.di.in nouo.ex̄ de pe.⁊ re.noua.⁊.c.ois.⁊ hanc nullus habere potest nisi sacerdos: ⁊ nisi detur sacerdotis authoritate speciali.vt ex̄ de offi.archidia.cū satis.⁊.xvi.q.vij.nullus.vel generali. ex̄ de offi.dele.super eo.xxv.di.perlectis. Et tunc hanc dedisse videt̄ non is qui dat: sed ille cuiꝰ authoritate datur. ff.de auc.tu.ita autē.§.gessisse. Quāuis dici possit ꝙ archidia.⁊ electi cōfirmati et alij huiusmodi ꝗ̄uis non sint sacerdotes: tamē possunt dare ecclesias curam animarū habentes sacerdotibus. Nec dant curam animarū cum non sint sacerdotes.sed is cui dant quādo fuit factꝰ sacerdos simul cū ordine hanc potestatē ligandi et soluendi accepit: licet nō in hos subditos quos modo dat archidia.vel alius prelatꝰ potestatem haberet anteꝗ̄ institueretur per ipsum in ecclesia que habet curā: sed effectū huius potestatis quem nō habebat concedit.i.q.i.§.ex his verbis .℟. s3 ne augmētū.xvi q.i.§.ecce in hoc.c.⁊.§.ecce sufficiēter.
¶ Large autē dicitur cura potestas eijciendi ⁊ recipiēdi in ecclesia: ⁊ puniēdi ⁊ corrigendi excessus.xxi.di.§.i.Sub hac cura est interdicere excōmunicare ⁊ visitare: et alia que sunt ad correctionem morū.ex̄.de elec.dudum. ij.§.rā dem.⁊ ex̄ de offi.archidia.⁊ inferiores prelati.vt ibidem. Et de vtraq3 istarum curarum intelligitur ex̄ de prebē.de multa. Ecclesiā autem vel prebendā conferre non potest archidia vel alius prelatꝰ preter episcopū.xvi.q.vij.nullꝰ. nisi hoc consuetudine vel priuilegio habeat.et tunc facit hoc tamꝗ̄ vicariꝰ episcopi.ex̄ de offi.dele.super eo . de insti.cum venissent.ex̄ de offi.archidia.c.i ꝭm Inno.qui sic no ex̄ de offi.archidia.c.satis.Sed ibi Ostiē.dicit.ꝙ hanc distinctionem nō intelligit: quia potestas ligandi in foro penitentiali ⁊ soluendi cura dici non potest ꝭm ius: quia hoc nullo iure cauet̄: nec ꝭm rationem naturalē: immo oīno aliud est potestas ⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent potestatem predictam: qui non habent curam.sicut sacerdotes nō curati: ⁊ multi habent curā qui non habent predictam potestatē.sicut instituti ⁊ cōfirmati nō presbyteri vt patet ex̄ de eta.⁊ q̄li.preterea.⁊ de elec.trāsmissam. Potestas etiā ꝓdicta est nomē iurisdictiōis.vn̄ nec cura dicit̄ sed ptās clauiū in ordine sacerdotali recepta: quā nec sacerdos pōt ꝯcedere: sed episcopꝰ tm̄.vt preal.§.et ijs verbis.⁊.§.ecce.⁊ patet in eo qꝺ legit̄ ⁊ no.ex̄ de conse.ec.vel al.aqua. Cura ℟o iurisdictiōis est nomē ordinis ⁊ hāc recipit prelatus in cōfirmatione.ex̄ de elec. trāsmissam.vel institutione.ex̄.de ex.pre.ad hec.⁊ de priuil̄.cū ⁊ plantare. §.in ecclesijs. Un̄ ⁊ qn̄ talis ꝓlatus ordinat̄: non datur ei cura quā iam receperat: sed potestas ligandi atq3 soluendi aīas sibi cōmissas: quā sine ordine non habebat: ꝗ̄uis tamē posset alicui sacerdoti cōmittere vt easdē in foro penitētiali audiret ⁊ absolueret: q: hec iurisdictiōis est: quā ratione cure h3 vt patet in eo qꝺ legitur et no.s̄. de elec. suffraganeis.de pe.⁊ re.omnis. Et in summa Ostien.de pe.§.cui cōfitendū sit.℟n̄so.i.ver.viij.⁊ seq.⁊ sub rubrica de remissionibꝰ.§.i.⁊.§.q̇s possit.et sequē.⁊ de sentē.excō. §.q̇s possit excōmunicare.sub.§.de cura.no. Ostien.ex̄ de pe.⁊.re.ois.i ℣bo.ꝓpo ibi.videas nedū illiꝰ. S3 nec absoluere q̇s pōt ab excommunicatione: nisi sit sacerdos. q: hec absolutio mista est partim sc3 penitētialis ⁊ partim iudicialis. Un̄ nec absoluit̄ nisi penitens ⁊ contritus.xxiij.q. ij.legat̄. Hanc sniam ꝙ nō pōt absoluere ab excōicatione nisi sacerdos tenet Ostiē.ex̄ de offi .archidia.cū satis.in fi.ex̄ de simo.ad aures.⁊ deinde ita quorūdā.⁊ de sen.ex. a nobis.ij.et.c.cū illoꝝ.et.c.nup.§.vlti.⁊.c.cum desideres. Un̄ ⁊ idē Ostien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§.illud.in glos. sc3 per peccatū.ꝙ ratio est multiplex ꝙ non possit absolui q̇s ab excōicatione nisi a sacerdote vno: q: nō fert̄ excōicatio nisi ꝓ mortali peccato.xi.q.iij.nemo.sed ab hoc nullus pōt absoluere nisi sit sacerdos.ex̄ de pe.et re . omnis. de pe.di.i verbū. Quū igit̄ excōicatur q̇s iudiciali snia: a pctō causat̄: ideo nō est mirū si causatū a causa sua efficitur ⁊ eius naturā sapiat: cui et quodāmodo succedit.ar. ex̄ de vo.magne.§.cū igit̄. Sed ⁊ vtrūq3 forū simul miscet̄ in quo casu sicut eccl̄iasticū tamꝗ̄ dignius trahit ad se seculare.ex̄ de or.cog.tuā.sic et pniale cōtētiosum .ar.ex̄ de cōse.eccle.ꝙ in dubijs. Est ⁊ alia ratio.q: nō hō hanc sententiā ꝓfert: sed potiꝰ deus ꝑ hoiem cui hanc potestatem dedit.xi.q.iij.nemo.i. Iustū ergo dignū ⁊ equū est ꝙ a tali nullus possit absoluere nisi deus vel eius vicariꝰ sc3 sacerdos: q̇ solus et non inferior habet clauiū ptātem.ar.in eo qꝺ legit̄ ⁊ no.ex̄ de sum.tri.c.i.§ vna vero est.⁊ ex̄ de pe.noua. Un̄ ⁊ in isto casu fallit regula illa qua dicit̄.q̇ pōt ligare et soluere.ex̄ de ma.⁊ obe.cū inferior. Officialis uꝰ epi non sacerdos pōt excōicare: et tm̄ non pōt absoluere: vt predictū est. Et ex premissis ibidē colligit̄ alia ratio: q: excōicare solius iurisdictionis est. Absoluere vero nō solum iurisdictionis: sed ⁊ fori penitentialis: ⁊ sic miste nature est. Un̄ ⁊ ipsa vi relinquit̄ ꝙ aliud iuris est in vno ꝗ̄ in alio ꝭm Ostien.q̇ ita no.in pre.c.a nobis.ij.in glos.sc3 ꝑ pctm̄. Hoc idē ipse Ostien.no.in summa de sen.ex.§.quis possit ab hac snia.℟.sed nūquid clericꝰ. Hoc idē videt̄ tenere Inno.ex̄ de cōsue.quāto.⁊ pre.c.cū illoꝝ.⁊ pro hoc facit.c.canonica.de sen.ex.⁊.xxiiij.q.iij.notandū.⁊.vj.q.i.illi qui.ex̄ de rap.in literis.et de sepul.parochiano .de pe.di.i. verbū.⁊.c.quātūlibet.xxiiij.q.i.§.ijs authoritatibꝰ. ¶ S3 salua reuerētia tantoꝝ dominorū: cōtrariū dico: ꝙ nō sacerdos si clericꝰ est et iurisdictionē habet pōt absoluere sicut potuit excōicare: q: aliud est ligamē peccati: a q̇ non absoluit nisi sacerdos vt iuribꝰ ꝑ Ostien.all̄. Et aliud est ligamen excōicationis: q̇ non est pctm̄ sed pena pro cōtumacia peccati.xi.q.iij.nemo.⁊.c.certū est.xxiiij.q.iij.tam sacerdotes.⁊ legit̄ ⁊ no.de verbo.sig.ex parte.i. ⁊ q̇ medicinalis est.xxiiij.q.iij.corripiant̄.ex̄ de sen.ex.cū medicinalis li.vi. Et hoc vinculū pōt tollere q̇ illud posuit: q: ois res per quascūq3 causas nascit̄ ꝑ eas dissoluit̄.ex̄ de reg .iur̄. ois. Et ista distinctio clare ꝓbat̄ ex̄ de sen.ex.a nobis.ij.allegat̄ ꝑ Ostiē.§.nos igit̄.ꝑ quā maxime decre.hoc teneo Et q: excōicare ⁊ absoluere a snia excōicationis simpliciter iurisdictionis est.ex̄ de elec.transmissam.et.c.dudū.ij. Ergo q̇ iurisdictionē habet excōicadi ⁊ absoluēdi. Et q: aliud est ordo sacerdotij aliud iurisdictio prelatorum.ar. xvi.q.i.§.ecce. Et q: dn̄s par illiꝰ esse voluit ligandi ⁊ soluēdi.de pe.di.i.verbū. Ad hoc facit Bern̄.xx.di.§.i.ibi. In altera dans sibi aliquos eijciendi de eccl̄ia vel recipiēdi.
¶ Itē q: subtiliter vidēdo aliud est clauis sacerdotalis fundata ad soluendū pctm̄. Aliud iurisdictio excōicandi ⁊ absoluēdi in foro iudiciali.q: multi ꝑsbyteri curati vel delegati absoluūt in foro pnie: q̇ nō pn̄t absoluere a snia excōicationis.quia hoc ad epm ꝑtinet . vt no. Ioā.an.ex̄ de pe.⁊ re.si eps.li.vj.et multi hn̄t iurisdictionē: q̇ nō hn̄t

Solꝰ sacerdos absoluere pōt ab excōicatione.

Innocentio ⁊ Ostiēsi refragat̄

claues in foro penitentie vt pre.c.transmissam.⁊.c.dudũ.
¶ Et in hac opinione videt̃ fuisse glos.in pre.c.canonica
in glos.nisi esset.⁊ Hos.c.ti.poꝛo.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iii
notandũ. Fateoꝛ aũt ꝙ introductio solẽnis in ecclesiã de
qua loquit̃.xi.q.iii.cum aliqs.ad oꝛdinem presbyteralem
pertinet: ⁊ hãc inferioꝛ presbytero facere potest.vt no.ar
chidi.in pre.c.notandũ. Et hanc opinionem quam teneo
seruat ritus ecclesie.de hoc no.in spe.de sen.⁊ iis q̃ ipsam
sequunt̃.§.vt autem que premisimus.iuxta fi.v̄. Itẽ scias
ꝙ licet iudices ⁊c̃. ¶ D De materia autẽ cure no. Archi
dia.ex̃ de fi.p̄sby.is q̃.li.vi.i.v̄.cura. Quia de cura p̄latoꝝ
satis.s̄.diximꝰ:dolendũ est q: sola verbalis cura habet̃/⁊
non realis.vix est q̃ possit dicere. Curauimꝰ Babylonem
⁊ non est sanata. Hiere.li.q.d.prelatꝰ: Feci qđ debui:non
remansit per me: sanare te noluisti:tibi fecisti /non mihi
xxiii.q.iiii.foꝛte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.ephesiis.vbi de hoc.
Sed est qui sanari desiderat:sed non inuenit curatoꝛem.
Quis eñ hodie rectoꝛũ infirmatur cũ infirmo subditoꝛ (Prelati negligẽ/te argu/untur.)
Quis cũ scandalizato vrit̃.ii.ad Coꝛ.xi. Quis optat fie/
ri anathema pro fratre sibi subditoꝛ ad Ro.ix. Immo q̃s
cũ nõ anathematizatꝛ Quis hodie petit deleri:aut noxe
a domino veniã indulgeriꝛ Exo.xxxii.xlv.di.disciplina.de
pe.di.ii.§.opponitur. Quis eñ hodie pastoꝛ ponit animã
suã pro ouibus suisꝛ Joan.x.xvii.q.i.§.hoc tunc. Immo
quis pastoꝛ mutatus in lupũ hodie animas nõ deuoꝛatꝛ
Ezechi.xxxiiii. Quis samaritanus custos prelatus ligat
vulnera subditi vulneratiꝛ Quis facit secũ misericoꝛdiãꝛ
Quis ducit eum in stabulum/in ecclesiã vbi pascunt̃ ani
malia mansuetaꝛ Quis stabulariꝰ ei supererogat ad hec
Luc.x.xlv.di.disciplinã.de pe.⁊ re.ois.§.sacerdos. Immo
quis cum extra stabulũ ⁊ extra synagogam nõ eiicitꝛ Jo.
ix. Quis eñ hodie Joseph saluatoꝛ egypti frumenta po/
pulis diuiditꝛ Gene.xli. Quis hodie cũ Job liberat pau/
perem vociferantẽ:⁊ pupillum cui non erat adiutoꝛ.⁊ est
oculus cecoꝛ ⁊ pes claudoꝛ ⁊ pater pauperumꝛ ⁊ causam
quã nescit diligentissime inuestigat:vt cõterat molas ini/
qui:⁊ de dentibus eiꝰ auferat predã:⁊ sit merentiũ conso
latoꝛꝛ Job.xxix. Et quis cũ eo de prelatis hodie flet cum
afflicto:⁊ cõpatitur anime paupériꝛ Job.xxx. Et quis ho/
die prelatoꝛũ ecclesie non negat pauperibus quod volũt
⁊ oculos viduarũ expectare non facitꝛ ⁊ nõ comedit buc/
cellam suã solus.⁊ non comedit pupillus ex ea. Et q̃s non
despicit pretereuntẽ:eo ꝙ nõ habuit indumentũ: ⁊ absq
operimẽto pauperẽ si non benedixerunt latera eius ei de
velleribus ouiũ suarum calefactus estꝛ Et cui nõ manet
peregrinus foꝛisꝛ et cuius ostium viatoꝛi semper pateatꝛ
Job.xxxi. Quis prelatoꝛũ poterit dicere verbũ Moysi:
Tu scis ꝙ nec asellum quidem vnq̃ acceperim ab eis:nec
afflixerim quemq̃ eoꝛũꝛ Numeri.xvi. Quis prelatoꝛũ ho
die habet frontẽ dicendi cũ Samuele subditis. Loq̃mini
de me coꝛam dño ⁊ coꝛã christo eius:vtrũ bouem cuiusq̃
tulerim aut asinũ:si quempiã calũniatus sum:si oppressi
aliquem:si de manu cuiusq̃ munus accepi: ⁊ cõtemnam
illud hodie restituamq̃ vobis.i.Reg.xii. Quis prelatoꝝ
in inuidiã hodie incidit maioꝛũ pro eo ꝙ fregit vasa my/
stica cum Amb.⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non satis.in
fi. Quis eoꝛũ cum eo vasa ecclesie cõminuta deinde con/
flata dat pauperibus ⁊ captiuis.xii.q.ii.aurũ. Quis presi
dentium audet hodie dicere subditis per eum coꝛrectis:
Munde sunt manꝰ mee a sanguine:id est a peccato oĩm
vestrumꝛ Actu.xx.xliii.di.ephesiis. Sed vtinã viri sangui/
num non sint sicut multi q̃ non dimidiant dies suos.ps̃.
liiii. Ubi inueniemus Samuelem lugẽtem Saul.i.Reg.
xv. Dauid eumdẽ.ii.Reg.i. Nolanum episcopũ Paulinũ
vt narrat Greg.in dialogo vendentem se Uandalis pro
filio vidue parochiane sueꝛ Remãserũt nũc sua ⁊ coꝛnua
⁊ indumenta pontificalia. Defecit misericoꝛdia. Reman/
sit authoꝛitas. Abiit vite veritas. Stelle prelati nõ dede/
runt lumen in custodiis suis. Baruch.iii.ceciderunt de ce
lo. Mat.xxiiii. Draco traxit secũ.vtinã non maioꝛem ter/
tiam partem stellarum. Apoc.xii. Galli nõ cantant: quia
gallinacei:id est castrati ⁊ pingues effecti sunt. Esa.xxii.
Canes lingua saniferi/muti effecti sunt.xliii.di.sit rectoꝛ
Esa.lvi. Uacce de samaria pingues prelati crapulati ⁊ di
tati. Amos.iiii.non mugiunt:neq3 Bethsamis via recta
gradiuntur q: pingues sunt:⁊ de filiis nõ curant.i.Reg.
vi. Custodes episcopi chartas custodiũt.cõtra illud.xvi.
q.i.in canonibus.⁊ sententiis chartas implent:⁊ dicunt.
Numquid ego custos fratris mei sum.q.d.non. Gen.iiii.
de pe.di.i.§.euidẽter. Proꝛeta:id est rectoꝛ nauis a proꝛa
doꝛmit in puppi.vii.q.i.sciscitaris.⁊ amisso clauo nauicu/
la periclitatur fluctibꝰ. Prouer.xxiii.i.q.iiii.nauicula. Pri
mipilarii terga verterũt:⁊ vexillo dirupto exercitus pro/
stratus est. Sacerdotes non dixerunt/vbi est dominꝰꝛ et
tenentes legem nescierunt eũ. Pastoꝛes preuaricati sunt
in domino:⁊ prophetauerũt in Baal.i.vt deuoꝛent̃.nam
Baal deuoꝛatio interpretatur:⁊ idola secuti sunt. Hiere.
ii. Propheta ⁊ sacerdos polluti sunt:⁊ in domo dei malũ
inuentum est:⁊ in prophetis samarie vidit dominꝰ fatui/
tatem. Et in prophetis hierusalẽ vidit dominus simula/
tionem adulterium/⁊ iter mendacii:⁊ confoꝛtat manus
pessimoꝛum vt non conuertatur vnusquisq3 a malitia sua
Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas.
Ecce ego cibabo eos absinthio:⁊ potabo eos felle. A pro
phetis enim Hierusalẽ est egressa pollutio super omnem
terram. Hiere.xxiii. Nomine autem prophetarum docto/
res intelligũtur.xliii.di.sit rectoꝛ. Hodie effeminati prin/
cipes dominant̃ ⁊ cõcupiscẽtia garrula in solio sedet. Ar/
chiflamines filum deposuerunt:⁊ signum in eis non est.
xxi.di.c.i.v̄.sacerdotes. Erroꝛũ magistri cathedrati sunt:
sed veritatis discipuli non fuerunt.ar.xxxvii.di.relatum.
xxiiii.q.i.cum beatissimis. Non precedunt arietes:⁊ ideo
oues aberrant.vii.q.i.sciscitaris. Duces ceci sunt:et ideo
subditi foueis dilabunt̃.xxxviii.dist.que ipsis.ex̃ de eta.et
qua.cum sit. Mediatoꝛes de medio recesserũt:⁊ ideo san
guis effusus est. Aduocati preuaricati sunt ⁊ ideo causa
perit.ar.ii.q.iii.§.notandum.⁊.§.preuaricatoꝛ. Judices
in muneribus iudicant:⁊ ideo iustitia exulat.i.q.i.duces
xi.q.iii.pauper. Radix desiccata est vel coꝛrosa vermibꝰ:
⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arboꝛ
talis fructus. Mat.vii. Capita languerunt.⁊ ideo mem/
bra dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti se medicos iactitant.
Moꝛtui alios resuscitant. Ceci illuminãt. Claudi predu
ces sunt ⁊ precursoꝛes. Pueri magistri senioꝛum sunt.sed
non sunt tales pueri de quibus.lxxviii.di.§.hoc regulari
ter. Somniatoꝛes prophetizant. Hiere.xxiii. Coniugia
frequẽtantes/hoꝛtatoꝛes viduitatis sunt.xxvi.disti.vna.
Exempla vite defecerunt:et ideo subditi coꝛruerunt. vt
preal.c.ex merito.⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed po/
tentes potẽter toꝛmenta patientur.viii.q.i.illud.⁊ Judi/ (A prela/toꝝ obe/dientia nõ/est rece/dẽdum.)
cium durissimũ iis qui presunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut ta
men sepe dixi superius: agant quicquid velint summus
pontifex ⁊ alii prelati ecclesiarum:ab eoꝛum tamen obedi
entia recedendum non est.viii.q.iiii.nõne.ii.q.vii.sacerdo
tes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeamꝰ deũ
alienum nec deum recentem.ps̃.lxxx. Heb.xiii. Jesus chri
stus heri ⁊ hodie ipse ⁊ in eternum.vbi Bernar. Hesternũ
quidem ab initio seculi vsq3 ad dominicam ascensionem.
Hodiernum vero diem exinde vsq3 ad cõsummationem
mundi. Eternum intellige post cõmunem omnium resur
rectionem. Nec ecclesiam nouã:quia vna est vetus et no/
ua.vii.q.i.deinc3.xxxii.q.iiii.recurrat.vbi de hoc.⁊ dixi su/
pra. Unus eius sponsus ⁊ christi vicarius generalis:quẽ
in terris nemo iudicat: quia solus ipse factoꝛum suoꝛum
indignoꝛum/si qua sunt/solum deum habet vltoꝛem.quo
excepto/quiuis alius homo quãtũuis magnus habet su/
per se deum ⁊ hominem impia vlciscentem.ix.q.iii.alioꝝ.
Agat quicquid vult:dominꝰ est:pater est: iudex est:occi/
dat:⁊ si occiderit me in ipo sperabo Job.xiii. Anathema/
tizet:persequatur:non fugio nisi ad eum sicut dicit Aug.

de deo cuius ipse vicarius. Deus ira timendus est: vt ab ipso fugiatur ad ipsum. sicut facit paruulus cum videt patrem iratũ prosternẽs se ante ipm: misericordiã rogãs quasi fugiens a manu ferientis ad pedes miserẽtis. sic ⁊ nos ad ei⁹ vicariũ faciam⁹: prosternamur ad pedes mie sue: fugiẽtes ab ei⁹ ira stimulãte ad ei⁹ miam indulgẽtẽ.

¶ F Si ecclesia humiliatur: id est conculcatur: ad cui⁹ confugiemus auxilium: ⁊ vbi relinquemus gloriam nostram. ix. q. iij. aliorum. Non recalcitro: quia extra eũ gratia dei/misericordia dei nõ est. Si (quod absit) iniuste iudicat: suffero. Si iuste: veniam peto: sed non apostato. nec a petra recedo. xix. di. in memoriam. et. c. ita dñs. ne ab eo collidar: Et quo irem: Et vbi cõmunicarẽ: Joã. vj. xxiiij. q. j. §. si autem. Et vbi viuerem. xxiij. q. vij. queadmodum. Et vbi saluarer: xxiiij. q. j. quicumq₃. Extra arcam/diluuium est. xxiiij. q. j. quoniam. Extra colũbaꝫ/amaritudo est. xxiiij. q. j. loquar. Extra hortũ cõclusum/diuisio est. xxiiij. q. j. omnib⁹. Extra fontem/siccitas est. ibidem. Extra bethleem/que est domus panis viui. Joã. vj. de con. dist. ij. sicut. esuries est. Extra arcam gentiũ/dura mortis seruitus est. lxxix. di. oportebat. Absq₃ tunica inconsutili inscissa algesco frigore. xvj. q. vij. sicut. Mẽbrum sum putridũ ⁊ abscissum si separer a corpore. p. c. quemadmodum. Extra domũ agnum non comedam. xxiiij. q. j. quia. Extra vineã domini sabaoth. Esa. vj. vinum pungitiuum ⁊ cõpunctiuum. ps̃. lix. Potasti nos vino cõpunctionis. Et letificatiuum. ps̃. ciij. Uinum letificat cor hominis: non bibã. Reginam deauratam adsistentem a dextris christi. ps̃. xliiij. ecclesiã intueor. Decora est. Non habet in se maculã/neq₃ rugam. Ephe. v. xxj. di. q̃nis. Incorrupta est. Pudica est. Unius cubilis sanctitatem casto pudore custodit. xxiiij. q. j. loquitur. in fi. Nunq̃ in se cecidit: neq₃ cadet. q: Petr⁹ romanus eam sustentat. xxj. di. §. j. in fi. de pe. di. ij. si enim. vltra duas colũ. Colliditur. turbatur. xxiij. di. in nomine domini. xij. q. j. futurã. Exterius denigratur: quia militat sed gloria eius abintus. ps̃. xliiij. Fusca est et decolorata: q: decolorauit eam sponsus eius/sol obscuratus. Cañ. j. quia non est ei species: neq₃ decor. Esa. liij. Sponsa eius luna in sanguinem vertitur. Luce. xxj. q: mutatur: quia in malis filijs turbatur. et ideo quia Judas erat ibi nauis Petri periclitabatur. xxiiij. q. j. non turbatur. sed tũc in canõ submersus est: sꝫ proditor: diuisus/et ad phariseos diuisos vadẽs/pro cõsilio/suspẽsus est. Mat. xxvij. de pe. di. vj. q̃ vult. ⁊ di. ij. iudas est. ⁊. c. seq. Caueant diuisores: caueãt dispersores: q: ps̃. xlv. De⁹ in medio ei⁹/sponse: nõ cõmobitur/in fidelib⁹ suis membris fixis Petro. Non habet ex se ecclesia filios priuignos: quia ex se omnes filios legitimos generauit. de con. di. iiij. mater ecclesia. Diuisi/quocumq₃ nomine censeantur/non sunt eius re ⁊ merito etsi numero. de con. di. iiij. est vnitas. de pe. di. j. ecclesia. Adulterini sunt qui que sua sunt: nõ que matris: querunt. viij. q. j. sunt in ecclesia. Uocant matrem ecclesiam: fingunt se habere matrem: sed nouerca est eis: quia ipsi non sunt filij ⁊ ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum ⁊ discipulorum. Character autem est stigma domini iesu per quod specialiter sui filij legitimi a spurijs ⁊ mãserib⁹ distinguũtur. Unitas est: charitas est. Unde Joã. xiij. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad inuicem. Ubi Chrys. Pretermittens autem miracula que erant facturi: ab amore designat/dicens. In hoc cognoscent ⁊c. Hoc enim est quod maxime homines sanctos ostendit: hos enim dicit esse discipulos. Item ibi Aug. Tamq̃ alia munera mea habent vobiscũ etiam non mei: non solum naturam/vitã/sensum/rationem/⁊ eam salutem que hominibus ⁊ pecoribus cõmunis est: verum etiam linguam/sacramenta/prophetiam/fidem/scientiam/distributionem rerum suarum pauperibus/⁊ traditionem corporis sui vt ardeant: sed quoniam charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis prodest. Ad hec. j. ad Cor. xiij. j. q. j. vide. de pe. di. iij. siquis.

¶ Agareni filij agar habeant sibi ⁊ posteris suis munera terrena: que Abraam deus pater multarum gẽtium quia christianorꝫ/dimittet eis sicut seruis terre. diuisis ab Isaac christo legitimo herede. Genes. xv. ⁊. xxj. lvj. di. hismael. Det autem filio suo Isaac christo quod est gaudiũ nostrum ⁊ filijs eius coheredibus eius. Ro. viij. hereditatem immarcessibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibilem conseruatam in celis. j. Per. j. A quibus Belial absq₃ iugo obedientie christi ⁊ angeli eius diuisi/a suis fratribus angelicis obedientia fixis in celum aereum expositi fulgoribus tonitruis ⁊ tempestatibus ⁊ guerris cõtinuis/ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni. ij. Per. ij. in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligine reseruati. Jude. j. c.

Gratia spiritussancti Finitur prima pars huius operis feliciter.

¶ Primus Articulus Secūde partis huius operis.

IAm nūc restat de secunda parte isti⁹ operis tractare: que est de plāctu ecclesie. Prima enim pars dei beneficio expedita est: que est de statu ecclesie. in qua expeditū est de ecclesie fundamēto: ⁊ eius iurisdictione: ⁊ potentia: et sanctitate: ⁊ dñi pape ⁊ alioꝝ prelatorum. Nunc cum Job deduco calamū/dicēs. Uersa est in luctū cithara mea: ⁊ organum meū in vocem flentiū. Job.xxx. in fi. De planctu igitur ecclesie/q̄ quasi in filijs ⁊ membris suis a puritate ⁊ sanctitate sua quodammodo defecit: et ideo plangēda est cum Hiere. Thren. per totū. omni diligētia pertractabo. Et quare sit plāgenda: quia ꝓpter casum suū. Et quō manente sua iurisdictione ⁊ potentia in statibus suis quantū ad sanctitatē defecerit: in sequentibus declarabo. ¶ A Et licet supra in parte prima isti⁹ operis/de malis filijs isti⁹ sancte ecclesie prelatis ⁊ alijs/ in multis locis tetigerim: Hic tñ latius de singulis statibus quasi a sanctitate ruentib⁹ disseram. nō iudicans veritatē potentie ecclesie vt supra plene ⁊ pluries probaui. Sed peccata membroꝝ ipsius ecclesie corruptorum. Est em̄ condēnandū vitiū: non sancta iurisdictio/aut natura lxxxvi. dist. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit̄ ⁊ plāgam cum Hiere. Thren. iij. post medi. Diuisiones aquarū deduxit oculus me⁹: in cōtritione filie populi mei. Oculus meus afflictus est: nec tacuit eo ꝙ non esset requies. donec respiceret ⁊ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuā a singultu meo/⁊ clamorib⁹. Iterū plangā cum eodē Hiere. matrē meam ecclesiā. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo aquā: ⁊ oculis meis fontē lachrymarū: Et plorabo die ac nocte interfectos/subaudi in aīa/filie scʒ ecclesie/populi mei. Quis dabit me in solitudine diuersorum viatorū: Et derelinquā populū meū: ⁊ recedam ab eis: q: oēs adulteri sunt/⁊ cetus preuaricatorū: ⁊ extenderūt linguā suam quasi arcū mendacij/⁊ non veritatis. Confortati sunt in terra: q: de malo ad malū egressi sunt: ⁊ me non cognouerūt/dicit dñs Hiere. ix. in p̄n. Uere ⁊ verissime obscuratū est aurū. Thre. iiij. cōmento: hic ꝑ parte istud. c. ⁊ iterū. j. in vij. ar. perfecti⁹. Status sanctus ecclesie mutat⁹ est color optim⁹ virtutū in vitia. Dispersi sunt lapides sanctuarij. i. ecclesie clerici ⁊ religiosi: q̄ sunt fundamenta ecclesie. ex̄ de elec. fundamenta. lib. vj. In capite oīm plateaꝝ. platea lata vita laicoꝝ est. Unde Luc. xiiij. ⁊ xxiij. q. iiij. displicet. in: fi. Exi cito ī plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas: vt de latioribus vitijs ad angustam venirent viā. vñ ⁊ platea latior est ꝙ vicus: ⁊ a latitudine nomē accepit. In plateis em̄ sunt diuites: q: lata est via que ducit ad mortem. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Esa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nō potuit ingredi. Unde Aug. Quidā sunt q̄ vagant̄ per cāpos licentie: putantes licitū/quicquid est libitū: qui laxas sibi fecerūt habenas: effrenata libertate vtētes/⁊ frenū continētie detrectantes. Dispersi ergo sunt lapides sanctuarij in capite plateaꝝ: q: clerici ⁊ multi religiosi capita sunt hodie ⁊ exēpla relaxationis oīs vite laicis/q̄ laxiorem vitā tenent. Et hoc est ſm Hiero. qd̄ vehemēter ecclesiā dei destruit: meliores esse laicos ꝙ clericos. viij. q. j. qualis. ad idē. e. causa. ⁊. q. c. verior. c. quid aūt. c. illud. Clerici em̄ laicos loco ⁊ religione ⁊ sanctitate debēt precellere. dist. iiij. deniq. j. q. j. vilissimus. lxj. di. in sacerdotibus. xxv. di. §. nunc autē. ꝟ. noie. Filij syon/clerici filij ecclesie speculantis/inclyti virtutib⁹: que sunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas sola est/animū que moribus ornat. ar. xxiij. q. iiij. si nō ex fidei. ⁊ amicti auro primo/ornati fide/charitate informati. de peni. dist. ij. circūcisio. quomodo deputati sunt in vasa testea: fragilia/vilia: xxiij. q. iiij. qui ſm. nullis tentationibus resistentes. Filia populi mei. lxviij. di. quorum. ecclesia/crudelis in prelatis scuissimis in tyrānis. x. q. iij. quia. cū. c. seq. quasi strutio in deserto/q̄ exponit oua sua. Prelati multi suos filios spoliātes ꝑsequentes/⁊ ad literā occidentes. pre. c. quia. Qui vescebātur voluptuose in virtutibus ⁊ sanctis exēplis/ecclesia primitiua. xij. q. j. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ⁊ relaxata: que ducit ad mortē. ¶ C Unde Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Intrate per angustā portam: q: lata porta ⁊ spatiosa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi sunt qui īntrāt per eā. ꝙ angusta porta/⁊ arcta via que ducit ad vitā: ⁊ pauci sunt qui inueniunt eam. vbi Chrys. Tres sunt naturales passiōes ⁊ intime carnis. p̄mo esca ⁊ potus. deinde amor viri ad mulierē. tertio loco somnus. ⁊ ideo grani⁹ est eas a natura carnali precidere ꝙ ceteras passiōes. ⁊ ideo nullius passionis abstinētia sic sanctificat corpus/sicut ꝙ homo sit castus: ieiunās: ⁊ vigilans. perseuerās ergo ꝓpter has iustitias ⁊ potissimū propter laboriosissimū ieiuniū dicit. Intrate per angustam portā ⁊c̄. Porta perditionis est diabolus: per quē introitur in gehennā. Porta vite est christus: per quē introitur in regna celestia. Lata aūt porta dicitur diabolus esse: nō magnitudine potestatis. s. extēsus. Sed effrenate superbie licētia dilatatus. Porta autē angusta d̄r esse christus nō paruitate potestatis exiguus: sed humilitatis ratione collectus. quia quē totus non capit mūdus/seip̄m inter angustias vteri virginalis inclusit. Uia aūt perditionis est oīs iniquitas. Dicitur aūt spatiosa: quia non est intra regulā discipline inclusa. ⁊ ambulātes in ea quicquid eos delectauerit hoc sequūtur. Uia aūt vite dicitur oīs iustitia: ⁊ ꝓpter contrarias causas est arcta. Cōsiderandū aūt ꝙ nisi quis perambulauerit per viā: non pōt venire ad portā. qui enim nō ambulat per viā iustitie: impossibile est vt vere christū cognoscat. Similiter nō incurrit in man⁹ diaboli: nisi q̄ in via ambulat peccatorū. hucusq Chrys. q̄ etiā dicit. Sed quū postea dicat/ Iugū meū suaue est: ⁊ onus meū leue. Mat. xj. qualiter hic angustā viā esse ait ⁊ arctam: Sed post labores ⁊ sudores in bonū finem deuenire/scʒ in vitā/sufficiēs est mitigare eos q̄ agones patiunt̄. Si enim tēpestates nautis/⁊ vulnera militibus leuia sunt ꝓpter spem premioꝝ: multo magis quū celum preiacēs fuerit: et immortalia p̄mia: nullū aliquis sentiet imminentiū periculorū. Sed ⁊ exēplū christi preducis pro nobis patientis leue nostrū facit certamen. Qui em̄ in agone certat: quū viderit principē admittentē labores agonū: animosior fit. Ne igitur mesti simus quū multa hic contigerint tristia: q: arcta est via/ sed nō ciuitas. Ideo neq hic quietem oportet expectare: neq ibi triste aliq̄d prestolari. Dicens aūt qm̄ pauci sunt qui inueniūt eam. rursus hic multorū desideria significauit: ⁊ audientes erudiuit/nō multorū prosperitatib⁹ attēdere: sed paucorū laboribus. hucusq Chryso. j. in Thren. c. iij. super litera Teth. ꝟ. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vj. ar. Itē Amos. vj. Ue qui separati estis in diē malum: qui dormitis in lectis eburneis: ⁊ lasciuitis in stratis vestris. qui comeditis agnū de grege/⁊ vitulū de medio armenti. Her. Quid ad hec dicitis vos gulosi ⁊ luxuriosi: quoꝝ deus venter est. Phil. iij. quoꝝ vlus aut in ventre aut sub vētre. q̄ in luxurijs enutristis corda ⁊ corpora vestra. Iac. v. Pinguedo carnis/delicie corporis/saturitas ventris/ aut ante mortē vos deseret: aut vos illa relinquetis in morte. ¶ D Sequit̄ in Thren. iiij. Qui nutriebātur in croceis/sancti clerici charitate rubicūdi: ⁊ mūditia formosi. ad exemplū christi candidi ⁊ rubicundi. Cañ. v. Amplexati sunt stercora. fornicationū ⁊ immūditiarum. ps̄. lxxxij. Disperierunt in Endor. q̄ interpretat̄ fons generationis. quia plena est ecclesia filijs clericoꝝ. Unde oportuit ecclesiam de eis facere titulos speciales/⁊ tractatū. ex̄ de filijs presby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvj. di. Facti sunt vt stercus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Johel. j. Cōputruerūt iumenta in stercore suo. Greg. Iumēta in stercore putrescere/est carnales homines in carne vitā finire. Tale ster-

Passio carnalis triplex.

Ob nimiā scelerum frequentiā euiluerunt clerici.

cus ⁊ omne mūdiale spernit Paulus: vt christum lucrifa
ciat. Phil.iij. Est aūt aliud bonū stercus sancte vilitatis ⁊
humilitatis: de quo paup suscitatur. ps.cxij. Laudate pue
ri. vt sedeat cū principib⁹ angelis. fm illud. Preuenerunt
principes coniuncti. ps.lxvij. i. angeli cū principibus. id est
apostolis. fm illud. ps.xliiij. Cōstitues eos pncipes. lxviij.
dist. quorū. populi sui. ps.cxij. Et maior effecta est iniqui-
tas filie populi mei peccato sodomorū que subuersa est in
momēto. Treñ.iiij. de pe.di.j. sed ⁊ cōtinuo. q: ecclesia ma-
gis recipiens/de gratia ⁊ dignitate/christi magis ingra
ta ⁊ magis q̄ synagoga offendit. ar.xl.dis. homo christia-
nus. cū si. Vn Mat.xj. Remissi⁹ erit terre sodomorū ⁊ go-
morreorū in die iudicij/q̄ illi ciuitati. Vbi Hiero. Quia
sodomitis ⁊ gomorreis nō fuit predicatū euangelium. ⁊
Mat.xj. Dico vobis q: terre sodomorū remissius erit in
die iudicij q̄ tibi. loquit Capharnaū. vbi dñs multa mira
cula fecit. que maior est in condēnatione pper euangelij
preuaricationē. q̄ sodoma ignorans christū ⁊ euangeliū.
℄ E Et sequit. Candidiores nazarei eius niue. Naza-
rei interpretant virgulta vel floridi siue custodiētes: aut se-
parati/mūdi/vel vncti/siue sancti/aut consecrati. Tales
fuerūt clerici in ecclesia primitiua. virgulta virentia san-
ctis operib⁹. vnde ⁊ colūba ad noe redijt portās ramum
virentis oliue. Geñ.viij. ex de sacra vnc.c.j.§. quia vero. in
si. virens aūt non siccus aut arescens est ramus/bonum
opus factū in charitate. Greg. Nec habet aliqd ram⁹ bo-
ni operis: si nō manet in radice dilectionis. Floridi/puri.
vnde Cañ.j. Lectulus noster floridus/conscientia pura ⁊
bona. de pe.di.ij. charitas.ij. quasi in si. Custodientes/pre
cepta legis. ps.cxviij. Vt custodiā mandata tua. ⁊ iterum
ps.xviij. In custodiēdis illis retributio multa. Separati
mente a malis. xxiij.q.iiij. a malis. Mūdi/corde Mat.v.
Beati mūdo corde. Aug. Hoc est enim simpliciter cor qd
mundū cor. Chrys. ibi. Mundos aūt hic ait vel eos q na-
turalē virtutē possident: ⁊ nullius sibi malitie cōscij sunt:
vel eos qui in tēperantia cōsistūt: que maxime necessaria
est ad videndū deū. fm illud Pauli ad Heb.xij. Pacem se-
quimini cum oibus/⁊ sanctimoniā: sine qua nemo vide-
bit deū. Vncti/virtutib⁹. ex de sacra vnc.c.j. Sancti/maxi
me castitate. lxxxj. di. oportet. j. ad Thessal.iiij. Hec est vo-
lūtas dei/sanctificatio vestra: vt sciat vnusquisq ⁊c. Con
secrati/ad seruitiū dñi. xij.q.ij. nulli. de cōse.di.j. vestimen-
ta. ℄ Isti (inquit) nazarei cādidiores niue/interna ⁊ ce-
lica mūditia. xxx.q.v. femine. Innocētia ⁊ puritate. de cō.
di.iiij. post baptismū. cum. c.seq. De cordis puritate ⁊ cor-
poris mundiția clericorū ex de vi. ⁊ hone. cle. vt clericorū. j.
rñ. De cordis puritate loquit Seneca ad Lucillū in epla.
lj. Proijce oia que cor tuū dilaniāt: que si nec aliter extra-
hi possent: cor cū eis euellēdum esset. ⁊ in sacris ordinib⁹
nihil tam dignū sicut caste viuere: quū castitas sit premiū
cleri principiū ⁊ etiam fundamētū. in aut. quō opor. epis.
aut re. cle. ad or. perdu. §. hec de deo. amabilibus. Coll.ix.
Et loquēs alia lex de clericis/ait. Quid enim stabile aut
firmū erit si sanctitas incorrupta/corrūpatur: C. de epis. ⁊
cleri. si quemq̄. Nitidiores lacte. honesti corporea castita-
te. ⁊ sic habētes zonam aureā ad mamillas. Apoc.j. id est
castitatem in affectu ⁊ effectu. Rubicūdiores ebore anti-
quo. in cōposita ⁊ rubicunda verecundia honestatis: que
ingenuos prodit natales. lxxxvj. dist. non satis. ⁊ que est
sordidorū omniū inimica. angelorū ⁊ virginitatis germa
na. ⁊ que detestatur filios infrunitos: ⁊ pudoratos ample
ctitur. xcvj. di. in scripturis. Sapphiro pulchriores. in omi
morū conspicua venustate. sic accipitur de peni. di.ij. prin-
cipiū. vltra colū. ℣. ois lapis. ℄ F Et sequit in Threñ.
iiij. Denigrata est super carbones facies eorū. scz nazareo-
rum/qui erāt in ecclesia primitiua. nūc facies clericorum
id est intentio ⁊ cōscientia. Cant.ij. Ostende mihi faciem
tuā. Job.xj. Si non permāserit in tabernaculo tuo iniusti
tia: tunc leuare poteris faciem tuā absq macula. ps.xlix.
Arguam te: ⁊ statuam contra faciē tuam. Matth.vj. Fa-
ciem tuā laua. id est cōscientiā: vt sit sine macula. i. sine ru
ga. Ephes.v. Greg. Scriptura sacra mentis oculis quasi
quoddam speculū opponitur: vt interna nostra facies vi-
deatur. ibi enim feda. ibi pulchra nostra cognoscim⁹. De-
nigrata/deturpata/depravata est ⁊ cauteriata. lxxiij. dist.
in nomine patris. feditate ⁊ peruersitate. non querēs que
christi sunt sed que sua. Phil.ij. lxiij. dist. nosse. Esa.xiij. Fa
cies cōbustevultus eorū. Super carbones. qui nigri sunt.
Aug. Nigrior est consciētia peccatoris coruo. Vñ ⁊ Pau-
lus simplex quēdam ingredientē ecclesiam in fornicatio-
ne iacentē nigrum ⁊ tristem facie vidit. Carbo etiā ignis
extinctus est. quia in clericis hodie ignis charitatis extin
ctus est: ⁊ ignis alienus in eis est. Ignis alienus. libido.
auaritia. ⁊ ois praua cupiditas est/dicūt Adamantius ⁊
Esitius de peni. di.iij. inter hec. j. ℣. ignis. Isti sunt carbo-
nes desolatorij. ps.cxix. Ad dominū cū tribularer clama-
ui. Sunt ⁊ alij carbones pestiferi: criminationes false. qs
sepe clerici ⁊ accēdere ⁊ reaccendere moliūtur. ex hoc pur.
ca. cū in iuuentute. Sequit. Et nō sunt cogniti in plateis.
scz laicorū. quia eos subditi per verā obediētiam non co-
gnoscūt/propter eorū malam vitā. quia per bonā vitam
quē sunt vera stigmata clericorū cognoscuntur: ⁊ in reue
rentiam habentur. mali vero nō cognoscūtur/quū etiam
habitū propriū clericalem dimittant. ad hoc op. ar. eorū
que legūtur ⁊ no. ex de sen. excō. in audientia. ⁊ c. si iudex.
lib.vj. ℄ Sequit. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit: ⁊ fa
cta est quasi lignū. quia conuersatio eorū etiam exterior
que est cutis/arida ⁊ absq pinguedine deuotionis est. de
qua pinguedine. ps.lxij. Sicut adipe ⁊ piguedine reple-
tur anima mea. Et facta est sicut lignū aridum: deputan-
dū igni. Sicut em̄ palmes in vite non manēs. Joā.xv. vbi
Aug. Vnū ex duob⁹/palmiti cōgruit: aut vitis: aut ignis.
Si in vite non est: in igne erit. sic etiā accipitur lignū ari-
dum in malā partem. Lu.xxiij. ibi. Quia si in viridi ligno
hoc faciūt: in arido quid fiet: vbi Theophi. Si erga me li
gnū fructiferum iugiter viuēs/taliter se gerunt romani
quid nō attentabūt erga vos: populū dico/quasi lignum
aridū/priuatum qualibet viuificante virtute: nec vllū fru
ctū ferentes: Item ibi Beda. Si ego qui peccatū nō feci:
lignū vite appellatus. Apoc.xxj. siue igne passionis a mū
do non exeo: qd putas eis manere tormenti/q sunt fructi
bus vacui: Tale lignū aridum qd fructū suum non dat in
tēpore suo/non gustabit de ligno vite qd est in medio pa
radisi. Apoc.ij. ⁊ vlt. Sequit Melius fuit occisis gladio/
materiali cōsumente corp⁹. q̄ interfectis fame/peccatorū.
de qua fame. j. ad Corī.xj. Alius quidē esurit. peccare. ps.
lxxvij. Et apposuerūt adhuc peccare ei. Quoniā isti extā-
buerūt/cōsumpti a sterilitate terre. quoniā omne terrenū
sterile: ⁊ sterilem facit animā a deuotione ⁊ gustu dei. ps.
xxxiiij. sterilitatē anime mee. Et alius ps.cxlij. Anima mea
sicut terra sicca/sine aqua deuotionis ⁊ compunctionis.
Cōpleuit dñs furorem suū. Furor autē ira dei non est/vt
hois id est perturbatio cōcitati animi: sed tranquilla iusti
supplicij cōstitutio. dicit Greg. de peni. dist.iij. productior.
Neq enim/dicit Hiero. deus hoibus irascitur: sed vitijs:
que quū in homine non fuerint: nequaq̄ punit quod mu
tatū est. de pe. dis.j. quāobrē dixi. ⁊. j. in fi. orationis Hiere.
Effudit irā indignationis sue: ⁊ succendit ignem in syon.
in ecclesia. i. permisit succendi. sic exponitur. xxiij.q.iiij. na
buchodonosor. ℣. cū vero. Ignē inquā alienum. de pe. dis.
iij. inter hircum. libidinis/auaritie ⁊ ois praue cupidita-
tis. dixi pxime supra. ℣. Et sequit. Qui ignis non exurit/
non mūdat/vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccli.xxiij. Ani
ma calida quasi ignis ardens nō extinguet/donec aliud
deglutiat. Quia sicut ait Greg. Auaritia desideratis re-
bus nō extinguitur: sed augetur: more ignis cuius flāma
ex lignis videtur cōprimi: sed paulo post cernitur dilata-
ri. ad hoc facit quod dicit Hiero. in plogo biblie. viij. c. et
transfertur per Aug. xiiij.q.v. quid dicā. Auaro tam deest
quod habet/q̄ qd non habet, credenti totus mūdus diui

tiarū est. Infidelis autem etiā obolo indiget. De igne lu
xurie. Job. xxj. Ignis est vsq₃ ad cōsummationē deuorās.
quia luxuria non solū coinquinat corpus: sed ⁊ animā: ⁊
totū deuorat. Unde. j. Cor. vj. Omne peccatū quodcūq₃
fecerit homo/extra corpus est. qui autē fornicatur: in cor/
pus suū peccat. vbi dicit glos. In fornicatiōis opere sic to
tus homo absorbetur a carne: vt iam dici non possit ipse
animus. Sed simul totus homo dicit̄ caro. Unde dicitur
fornicatio forme necatio. Ignis iste nutrit̄ pinguedine/
scilȝ ventris ingluuie. xliiij. dist. §. j. Uñ versus. Subtrahe
ligna foco si vis extinguere flāmā: Si carnis mot⁹: ocia
vina dapes. ¶ De igne ire ⁊ superbie. Exo. xxij. Si egres/
sus ignis inuenerit spicas: ⁊ cōprehenderit aceruos fru/
gum: siue stantes segetes in agris: reddet damnū q̄ ignē
succendit. ex̄ de iniur. si egressus. Aceruī frugum sunt cō/
uentus religiosoꝝ. Cañ. vij. Uēter tuus sicut aceruus tri
tici vallat⁹ lilijs. Stantes segetes in agris sunt boni acti
ui in habitu vite secularis: quos oēs qui ad iram ꝓuocat
ꝙ grauiter peccet/ex hoc patet q: omne damnū restituet.
Unde Greg. Ideo timendi sunt boni ne offendātur: ne
forte per eos ille ꝓuocetur ad irā/qui eorū corda semper
inhabitat. nam si malos offendimus/minime timere de/
bemus: quia illis nostra actio displicet/quib⁹ nec iustitia
creatoris placet. ¶ Prune cupiditatis sunt diuitie. libidi
nis vero delicie. furoris lites ⁊ discordie. Uñ oram⁹ quo/
tidie. Extingue flāmas litiū. horū omniū igniū follis est
suggestio diaboli. Esa. liiij. Ego creaui fabrū sufflantem
in igne prunas. Hic triplex ignis succēsus est/maxime in
medio clericorū: solam expectans flagrationē elemento/
rum. ij. Per. vlti. Elementa ignis calore soluētur. vt sicut
nūc ardent in culpa: ardeāt pariter ⁊ in pena. Ps. xx. Po
nes eos vt clibanū ignis. Esa. l. Ecce oēs vos accendētes
ignem/accincti flāmis quas succēdistis/ambulate in lu/
mine ignis vestri: in flāmis quas succendistis. ¶ Simi/
liter vita iustorū ignis est: ⁊ eorum gloria ignis erit: quia
nūc ardent igne diuini amoris. de quo Luce. xij. Ignē ve/
ni mittere in terrā. quid volo: nisi vt ardeat: vnde Amb.
Non vtiq₃ illū consumptorē bonorū: sed boue voluntatis
authorē: qui aurea dñice domus vasa meliorat: fenū vero
cōsumit ⁊ stipulam. Et ibi Cyrillus. Hui⁹ ignis dñs acce
lerabat incendiū. credebant em̄ iam quidā quorum exor/
dium fuerāt venerandi discipuli: sed ignis semel in iudea
accensus/totū orbem occupare debebat. Cōsummata tm̄
passionis eius dispēsatione/⁊ in futuro ardebūt sicut se/
raphin in cōspectu dei: ⁊ fulgebūt sicut sol in splendorib⁹
sanctorū. Esa. xxxi. Ignis est in syon/in ecclesia militāti. ⁊
caminus eius in hierusalē. maximus cumulus in ecclesia
triūphanti. Hūc recipere nō possumus/nisi prius ignē in
nobis extinxerimus alienū. de quo supra dixi. qđ represen
tatur in sabbato sancto: quādo pri⁹ ignis vetus extingui/
tur: ⁊ ignis nouus accenditur: ⁊ benedicitur. ¶ Sequit̄.
Et deuorauit fundamēta eius. i. clericos: maxime p̄latos:
qui sunt ecclesie fundamēta. vt supra in principio istius. c.
dixi. ⁊ colūne. ij. q. vij. accusatio. j. sequit̄. Non crediderūt
reges terre ⁊ vniuersi habitatores orbis/qm̄ ingrederet̄
hostis ⁊ inimicus per portas hierusalē. Quū enim in pri
mitiua ecclesia floreret sanctitas omnimoda ⁊ perfecta:
quis regū aut q̇s habitator orbis id est ecclesie/crederet
in illo tēpore ꝙ diabolus inimicus ⁊ hostis ingrederetur
per portas. i. per prelatos: Uñ Joā. x. dicit dñs. Ego sum
ostiū. quia ipsi sunt p̄ncipales preuaricatores. xxiij. q. iiij.
transferūt. Uel per portas sensus intelligimus. vñ Hiere.
ix. Ascēdit mors per fenestras nostras. mors. i. peccatū vel
diabolus in hierusalē id est ecclesiā pacificam. Dicit̄ autē
diabolus principaliter hostis ⁊ inimicus. vnde Matth.
xiij. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus pro/
pterea inimicus homo appellat̄: q: deus esse desijt. Et. ix.
ps. scriptū est de eo. Exurge domine nō cōfortetur homo:
quāobrem non dormiat q̇ in ecclesia prepositus est: ne per
illius negligentiā inimicus homo superseminet zizania:

hoc est hereticoꝝ dogmata. Itē ibi Chrys. Inimicus aūt
vocatur propter iacturam quā infert hoībus. vexatio em̄
diaboli aduersum nos est. principiū autem vexationis fa
ctū est nō ab inimicitia que est ad nos: sed que est ad deū.
¶ Sequit̄. Propter peccata ꝓphetarū ei⁹. Prophete se/
pe in sacro eloquio doctores ⁊ prelati vocātur. xliij. dis. sit
rector. Et iniquitates sacerdotū eius/qui effuderunt in
medio eius sanguinē iustorū/precipue christi. Mat. xxvij.
de peni. dist. j. periculose. Nā a sacerdotibus principaliter
mala procedūt. xxiiij. q. iij. transferūt. maxime auaritia. ex̄
de deci. c. j. Sanguis aūt multis modis funditur. de peni.
dist. j. homicidiorū. cum. iiij. c. seq. ¶ Sequit̄. Errauerunt
ceci in plateis. quia prelati ceci: ⁊ duces cecorū. xxxviij. di.
que ipsis. errāt per falsam doctrinā in populo qui late vi/
uit. Polluti sunt sanguine. peccati. Jo. j. qui nō ex sangui/
nibus. ⁊ paulopost sequit̄. Appropinquauit finis noster:
cōpleti sunt dies nostri: q: venit finis noster. vere: q: cōple
ta est ois malitia: non restat maius malū addere. vñ pau/
lopost sequit̄. Completa est iniquitas tua filia syon.

¶ Articulus Secundus. A

Plango igit̄ ⁊ oro
iterū cum Hiere. Thren. v. Oratio Hie/
remie quā iterum cōmentor. j. in threnis
iiij. ⁊. viij. ar. in. §. recordare. Recordare
dñe quid acciderit nobis. q: inuenerunt
nos vere multa mala. j. Macha. j. id est peccata in omi ge
nere. Intuere ⁊ respice opprobriū nostrū. vitiorū nostroꝝ
quibus opprobriū facti sumus cunctis gentibus. de quo
opprobrio. ps. cxviij. Amputa opprobriū meū quod suspi
catus sum. Et de quorū vitiorum opprobrio venit̄ in op/
probrium sempiternū. de quo Dan. xij. Alij euigilabunt in
vitam eternam: alij in opprobriū sempiternū. Hereditas
nostra versa est ad alienos. Historice. quia ꝓpter peccata
nostra terra subiecta ecclesie/sicut terra ꝓmissiōis ⁊ alie
in terra grecorū ⁊ armenorū/versa est ad alienos. quia a
saracenis ⁊ tartaris possidetur: q̇ alieni sunt a fide ⁊ obe/
dientia romane ecclesie. ⁊ de q̇bus pōt intelligi illud Ps.
liij. Quoniā alieni insurrexerūt aduersum me. Typice. q:
hereditas christi de qua ps. cxxvj. Cū dederit dilectis suis
somnū ecce hereditas dñi. ad quā p̄ncipaliter clerici sunt
vocati. Uñ ꝓpterea vocant̄ clerici: quia in sortē ⁊ partem
electi. Et funiculus hereditatis ei⁹. xxj. dist. cleros. in p̄n. ⁊
xij. q. j. clericus. Et innocentie hereditas ⁊ virtutū/in qua
patribus nostris succedere debebamus. de qua. xl. dis. c. j.
Uersa est ad alienos. i. laicos respectu clericorū ab ecclia
alienos. q: hodie cōmuniter innocētiores ⁊ virtuosiores
sunt clericis. viij. q. j. qualis. hodie em̄ vere q̄si sancti sunt
laici respectu clericorū: ⁊ in die iudicij surgent laici cū ge/
neratione ista clericoꝝ ⁊ religiosorū: ⁊ condēnabunt eos
cōparatione vite nō sentētie potestate. sicut exponit Hie
ro. Mat. xij. ⁊ Luc. xj. de niniuitis ⁊ regina saba condēnā/
tibus iudeos in die iudicij. vide. s. ar. pri. §. j. ꝟ. dispersi ḡ.
¶ Sequit̄. Dom⁹ nostre ad extraneos. ecclesie facte sunt
habitatio incredulorū a fide extraneoꝝ. Sequit̄. Pupilli
facti sumus absq₃ patre. q: vere p̄lati/ecclesie patres. ij. q.
vij. qualis. vj. q. j. infamis. vocātur. sed vere cōiter in effe/
ctu patres nō sunt: q: inutiles sunt. ⁊ non refert vel prela
tū nō habere/vel inutilē vel malū habere. ad hec. xix. dist.
hn. ad fi. ibi. Ideo ḡ ⁊ hic cuius nomē đ: reticendū ⁊c. ij.
q. vij. non oēs epi sunt epi. ⁊. c. q̇ nec regiminis. xl. di. mul/
ti sacerdotes/et pauci sacerdotes. vij. q. j. factus: in fi. ibi.
iā non secūdus sed nullus est. de pe. di. j. §. hoc idē. ꝟ. item
a mortuo. Et q̇ inhabilis est ad agendū nullus dicit̄. ff. qđ
cuiusq₃ vni. l. j. §. vlti. ⁊. ff. q̇ satis. cogā. l. quoties. ad velle.
quāuis. §. si conuenerit. ex̄ de trāsla. c. ij. §. sed neq₃ illud. ꝟ.
sicut. ff. si q̇s cau. l. quoties. Quō enim vocantur patres q̇
nec sua peccata detergūt: nec filioꝝ crimen corrigunt: ta/
les magis canes impudici ꝙ patres vel epi appellandi
sunt. xlvij. di. §. necesse. ij. q. vij. q̇ nec regiminis. lxxxiij. dist.

nemo.ij.Cor.xij.Quū etiam parētes filijs thesaurizare debeāt:quō patres sunt p̄lati/qui tota die suos excoriāt subditos.xvi.q.j.p̄dicator.ex de censi.cum apl's.§.p̄ obi bemus.Indurārur cū p̄lati patres ad filios subditos. xvi.q.j.p̄dicator.quasi nō sint sui.vt dicit Job.xxxix.Se quitur.Matres nostre quasi viduc.q: mater ecclesia q̄si vidua est filijs in pctō mortuis viduata.de peni.dist.j.de vidua est filijs in pctō mortuis viduata.de peni.dist.j.de si cat.ɀ q: quasi vidua malos p̄latos habēs.vt irp̄.c.ex de trāsla.c.ij.§.sed nec illud. ¶ Aquam nostrā pecunia bi bimus.aqua fluida hic luxuria est.vnde diabolus rex est oim qui in aquis sunt:vbi s. est voluptas ɀ luxurie ꝑpa go.de peni.dist.ij.si eni.in fi. Hec luxuria ad literam pecu nia que datur scorto cōparatur.Prouer.vi. Preciū scorti vix vnius panis est.mulier aūt p̄ciosam viri aiam capit. Ligna nostra p̄cio cōparauimus.ad cōburendum nos. p̄cio cōparamus:q: ad peccādum p̄ciū damus:ɀ nos diabolo per delectationē quā in peccato habemus/vēdi mus.Esa.l. Iniquitatibus vestris vēditi estis.Et hec est vēditio culpe que est ab hoīe.vñ Ber. Nostra nos diabo lo volūtas mancipat.Est alia vēditio pene eterne/que est a deo p̄ vēditione culpe.de qua Deut.xxxij.De' suus vē didit eos.ɀ de qua Deut.xxviij.Uēderis inimicis tuis in seruos ɀ ancillas.de peni.dist.j.medicina.Ceruicibus no stris minabamur.i.ducebamur.versus. Quū grex mina tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quem sup ceruices nostras imposuimus:quū iugū eius peccati suscepimus.de quo iugo Hiere.xxx. Conterā iugū ei' de collo tuo.Lassis nō dabatur requies.q: vere peccatū fati gat corpus ɀ aiam:ɀ nullus malus requiem habere pōt. s̄m Aug.q: nunq̄ illi sua conscientia requiescit. vñ ɀ qui diabolo seruit requiē habere nō potest. Uñ ꝓpheta Hie re.xvj.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re quiē.Et nō est pax impijs/dicit dñs.Esa.xlviij.c.in fi. Se quitur.Egypto dedim' manū. Egyptus tenebre vel an gustia vel tribulatio interp̄tatur:per quā peccatū intelli gitur.qd̄ aīe ɀ corpori tenebras infert.angustiā facit ɀ tri bulationē.Rom.xiij.Abijciamus opera tenebrarū. ɀ sup id Ps.xlv.Adiutor in tribulationibus.glos. Nulla maior tristitia al's tribulatio:q̄ peccatorum conscientia (al's deli ctorū) cui manū damus quū ad peccandū operam tribui mus.per manus eñ opera designātur.ex de sacra vnc.c.j. §.ad exhibēdū.ꝟ.per manus.Et Assyrijs vt saturaremur pane.Assyrij facture vigilantes dño interp̄tātur. ij sunt demones creature et facture dei ɀ natura boni creati.ex de sum.trini.c.j.ꝑmo rñ.ꝟ.diabolus.de peni.dist.ij.p̄inci piū.quos deus creauit ad se contēplandū ɀ laudandum: sed quidā per ingratitudinē ceciderūt.vt p̄e.c.p̄incipiū. Uigilantes dño:quia nunq̄ dormiunt impugnantes ser uos dei.vñ Ber. Non dormitabit neq̄ dormiet q̄ custodit israel:quia non dormit neq̄ dormitat q̄ inpugnat israel. q̄bus datur manus/quando eis seruitur:p̄ saturatione panū.i.delectatione carnaliū.de quo pane Threñ.j. Ois populus gemens ɀ querens panē dedit p̄ciosa queq̄ ꝓ cibo ad refocillandū animā.vbi dicit Greg.Gemens po pulus querit panē:quū praua multitudo affligitur eo q̄ non ad votū p̄sentis vite iucūditate satiatur.sed p̄cio sa queq̄ ꝓ cibo dat/qui virtutē mentis in appetitū transi torie delectationis inclinat. ɀ refocillare animas nititur q: suis prauis desiderijs satisfacere conatur. vnde Eccl'i. xxiij.Homini fornicario ois panis dulcis.Et Prouer.iiij. Comedunt panē impietatis: et vinū iniquitatis bibunt. Isti sunt antropophagi.i.hominum comestores. De quo Ps.xiij.ɀ.lij.qui deuorāt plebem meā sicut escā panis. Itē Prouerb.ix. Panis absconditus suauior.q: stulti eo ma gis hereticorū verba suscipiunt:quo cōmuniter nō habēt de isto pane.Job.xv.cū se mouerit ad querendū panem.

Cur de' peccare nō possit

¶ Sequit'.Patres nostri peccauerūt:ɀ non sunt. q: pec catū nihil est:quia passio ɀ priuatio. ꝓpterea deus pecca re nō potest:quia peccare est aliquid nō posse.de peni. di. ij.§.charitas.in fi.distin.Uñ recedente gratia ab anima/ ipsa mortua dicitur:ac si nō esset.de peni.di.j.§.hoc idē.ꝟ. resuscitatus.ɀ ps.lxxij.Et ego ad nihilum redactus sum. subaudi per peccatū.ɀ nesciui.ɀ Job.xxx. Redactus sum ad nihilū.ɀ Rachel noluit consolari plorans filios/quia non sunt.Matth.ij.quos s̄m vnam expositionē Hiero.in eternū mortuos iudicabat.Et de diabolo dicit' Job.xviij. Habitent in tabernaculo illius socij eius qui non est. Se quitur.Et nos iniq̄tates eorū portauimus. Historice/q: p̄ peccato vni' alij frequenter tēporaliter puniūtur.j.q. iiij.sed obijcitur.(al's sub.c. ecclesia)ꝟ.itē peccato achor. Typice. Puniūtur filij imitatores scelerū parētum.sic in telligitur s̄m vnā lecturam.j.q.iiij.§.cōtra. vbi de hoc.lvj. dist.§.sed hoc.ɀ.§.q̄ autē.j.q.j.cito turpem.De talib' ma lis patribus.Ezech.xvj.Pater tuus Amorreus/scilz dia bolus amaricans.ɀ mater tua Cethea.id est caro garru la.Serui dominati sunt nostri.literaliter. Saraceni dicti agareni descēdentes de Hismaele filio Abrae ɀ Agar an cille.Geñ.xvj.di.lvj.hismael. vnde ɀ Saraceni nō de Sa ra libera descendūt:sed de Hismaele.de hoc no.Hostie.in summa.ex de iude. ɀ sara.in rubricella de saracenis. in.§. ɀ vnde dicātur.ɀ isti sunt Hismaelite q̄ emerunt Joseph. Geñ.xxxvij. Isti inquā agareni serui: quia descendentes de serua:dominātur christianorū in multiplici parte mun di:maxime in terra sancta ɀ in terra egypti ɀ in aphrica: propter peccata nostra. Moraliter.Demones serui totalr ter vitiorū/ɀ serui penarū/dominātur nobis:quia eis in suis tentationib' obedimus.vñ ɀ auarus demoni dicto māmona seruit. Matth.vj.non potestis deo seruire ɀ mā mone vbi glos. Per māmona intelligit' etiā diabolus quī p̄eest diuitijs nō q̄ possit eas dare/nisi quādo deus per mittit:sed quia per eas hoīes fallit. Itē ibi Aug. Qui eñ seruit māmone.i.diuitijs/illi vtiq̄ seruit q̄ rebus istis ter renis merito sue peruersitatis p̄positus/p̄inceps hui' seculi.Jo.xij.ɀ.xiiij.a dño dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.sed hoc.in glos.māmona. ¶ Uel serui.i.peccata.ab effectu.q̄ seruū faciunt hominem.vñ Jo.viij.omnis qui facit pecca tū/seruus est peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.sup quo Greg. iiij.moral'. Quia quisq̄ se prauo desiderio subijcit: iniqui tatis dominio dudum libera mentis colla supponit.Sed huic dño contradicimus quū iniquitati que nos ceperat reluctamur:quū consuetudini violēter resistimus: quum culpā penitendo percutimus:ɀ maculas fordium lachry mis lauamus. Itē Greg.xxv.moral'. Quanto autē aliqui liberius peragūt peruersa que volūt:tanto eius.i.diabo li seruitio obnoxius obligatur. Item Aug. Miserabilis seruitus.seruus hoīs aliquādo sui dñi duris imperijs fa tigatus/fugiēdo requiescit.seruus peccati quo fugit secū trahit pctm̄ quocūq̄ fugerit.pctm̄ eñ intus est.voluptas trāsit.peccatū nō trāsit.p̄terijt qd̄ delectabat:remāsit qd̄ pugnat.Unde ɀ ꝓpter peccatū ebrietatis seruitus indu cta est.xxxv.di.sexto die. ¶ B Sequit'.Et non fuit q̄ re dimeret de manu eorū.ps.vij.Et nō est qui redimat.ɀ ite rum.ps.xlviij. Frater nō redimit:redimet homo.ɀ vix in uenitur qui det p̄ciū redēptionis anime sue. p̄ciū aūt eleemosyna est. Dañ.iiij. dixit Daniel Nabuchodonosor. Peccata tua eleemosynis redime.de pe.dist.j.quāobrem. vnde Aug. Redime te homo dū viuis.redime te ipē dum potes.redime te dū p̄cium in manib' habes.redime te ne dū mors amara te p̄ueniat:ɀ vitam simul ɀ p̄cium perdas.Unde ɀ de peccatore dicitur ps.xlviij. Non dabit deo placationē suam: nec p̄ciū redēptionis anime sue. Est ɀ alia redēptio/vera cōtritio.Eccl'i.xx.Est qui multa redimat/s. peccata/modico p̄cio.i.vnica vera cōtritio ne. ¶ Sed nec p̄lati redimunt peccata populi/ea com edentes.i.suis orationib' ea delentes.iij.q.j. nulli. q: ora tio eorum illa que est in peccato est.ps.cviij.Et oratio ei' fiat in peccatū.de peni.dist.iij.nihil inde.iij.q.vij.in graui bus.Nec subditos curāt corrigere:ɀ sic redimere.ij.q.vij. qui nec regiminis.Bern.Cadit asina:ɀ est qui subleuet. perit anima:ɀ nō est qui adiuuet. Sequitur. In animab'

nostris afferebamus panem nobis a facie gladij in deserto.q.d. Animas nostras exposuimus gladio sententie dei pro delectatione peccati/que hic per panē intelligitur.de quo.s̄.dixi.ibi.vt saturaremur panib⁹ in deserto.quia anima per peccatū a deo deserit̄.Esa.xvij. Eris deserta: quia oblita es dei saluatoris tui.Osee.ix.Ve eis:quū recessero ab eis.De gladio sentētie dei cōtra peccatores Deut̄.xxxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iste sentētia iudicis est/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eternum.Apoc̄.j.de ore eius gladi⁹.ex̄ de priuil̄.ex ore ⁊c̄. Iste gladius nō solū sicut fulgur acutus erit: sed omi fulgure acutior.Aug. Nonne mallent fulmine incendi q̄bus dicetur in fine. Ite maledicti in ignē eternū?Sequit̄. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatū famis. Quia vere tāta est fames peccādi. de qua.s̄.in primo articulo super verbo in Thren̄.dixi.Etiā ad literā pellis exterior corporis vritur ⁊ attenuat̄ maxime in peccato carnali:cuius cōcupiscentia etiā corpus cōsumit.vt supra.in Thren̄.super verbo succēdit ignē in syon.in ar. p̄mo dixi. Vel pellis/cōuersatio exterior:quia pellis carnē tegit. exusta est/sensibus inhonesta ⁊ turpis.de hoc.s̄.super v̄bo/adhesit cutis in Thren̄.di.xj.p̄mo ar. Vocatur autē peccatum tēpestas:quia animā cōsumit/tribulat/⁊ eneruat. vt tēpestas nauem.de qua tēpestate.ps̄.lxviij. Nō me demergat tēpestas aque/scʒ peccati.Et iterū ibidem.Et tempestas demersit me. Perniciosum aūt est prelatū proretam vocatū in tali tēpestate ⁊ fluctibus peccatorū/subditum derelinquere.vij.q.j.sciscitaris.Sequit̄. Mulieres in syō humiliauerūt.scʒ hostes demones:q: frequenter in ecclesia cū eis peccatū cōmissum est: ⁊ cōmittitur: ⁊ frequēter per clericos.ex̄ de adul.significasti. Unde ⁊ heu adimpletur illud.ij.lib. Machab.vj.vbi dicit̄. Nam ⁊ templū luxuria/⁊ comessationib⁹ erat plenū ⁊ scortantiū cū meretricibus:sacratisq̄ edib⁹ mulieres se vltro ingerebāt: vltro ferentes ea que non licebat. quod aūt.s̄.dicit/humiliauerūt.i.vituperauerūt. Unde ps̄.xliij. Humiliata est in puluere peccati anima nostra.⁊ illud.ps̄.ciiij. Humiliauerūt in cōpedibus pedes eius. Et similis locutio Dan̄.iij.ibi. Sumusq̄ humiles in vniuersa terra hodie ꝓpter peccata nostra.i.humiliati ⁊ vituperati. Similis locutio Iud. xix.ibi.humilietis eas. ¶ Sequitur in Thren̄.Et v̄gines in ciuitatibus Iuda.i.ecclesia que christū confitetur. humiliantur nāq̄ tota die.i. stuprantur virgines intra ecclesiam.stuprū autem est proprie illicita virginū defloratio. xxxvi.q.j.§.cū ergo.ex̄ de adul.c.ij.⁊ ibi.vtinā.in quo aperte p̄tʒ ꝙ prelati puniuntur pro peccatis subditorū. Unde ibi Greg. Hoc si hoīes cogitarent:principatus nō ambirent. Sufficit em̄ pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationē.quid necesse est ꝑ peccatis populi ostentari contra solē?stuprate a stupratorib⁹ dotarētur/ne passim fornicarētur:sed maritarent̄.e.ti.c.j. ¶ Sequitur. Principes manu suspensi sunt. De istis principibus vide quod scripsi.j. Thren̄.ij.c.in litera Beth.sup verbo principes.in.§. quō. in ar.v.prelati ecclesie p̄ncipes.xxxv.dist.ecclesie.j.q.vij.cō uenientib⁹.v̄.item tharasius.ꝓpter eorū praua opera designata per manū.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.ibi.per manus suspensi.i.suspendio mortis eterne digni sunt.⁊ q: exēplū peccandi sunt populo.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.§. p̄terea. Unde quū peccasset populus fornicās cū filiab⁹ Moab: iratus dn̄s ait Nume.xxv. Moysi. Tolle cunctos principes populi:⁊ suspēde eos cōtra solē in patibulis:vt auertatur furor meus ab israel. Nā prelati tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittunt.xj.q.iij.precipue. ¶ Sequit̄.Et facies senū non erubuerunt.s.hostes vel iuniores.qui intra ecclesiā seniores derident ⁊ increpāt:sicut dicebat Iob.xxx. Nunc deridēt me iuniores tēpore.Cōtra illud Pauli. Seniorē ne increpaueris.j.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus. Vel facies vt sit nominatiuus pluralis/senū non erubuerunt scʒ peccare maxime in immūditia. Isti sunt mali senes impudici de quibus dicit̄ Dan̄.xiij. Egressa est iniq̄tas de Babylone a senibus iudicib⁹ ⁊c̄.⁊.j.inueterate dierū malorū ⁊c̄. De talibus senibus dicit̄ Laqueus iuuenū.glos.malo exemplo. oēs vos.Esa.xlij.Et maledictus puer centū annorū.Esa. lxv.⁊.ij.q.vij.paulus.ibi.De malo sene.lxxxvi.distin.tanta. ¶ Sequit̄. Adolescentib⁹ impudice abusi sunt. Heu heu intra sanctā ecclesiam multi religiosi ⁊ clerici in suis latebris ⁊ cōuenticulis/⁊ laici iā in plerisq̄ ciuitatibus/maxime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnasiū cōstituunt ⁊ palestram:in illius flagitij abominatione se exercētes.⁊ optimi quiq̄ ephebosū in lupanari ponunt. Italica feditas. vt factū fuit Hierosolymis tēpore Machab.ij. Machab. iiij. Quod flagitiū vtinā s̄m leges vltore gladio puniret̄. C.de adul.cum vir.al's em̄ timor dei eos a tāto malo non reuocat.ferro em̄ necesse est vt abscindātur vulnera q̄ fomentorū non senserint disciplinam.xvj.q.j.in canonibus. lxxxij.dist.plurimos.in fi. Tantā enim abominabilē delectationē in illo flagitio immundus sp̄us subministrat: vt multo maiorē ibi sentiant ꝙ in fetore.ex̄ de presump.cum in iuuentute.libidinis mulierū:qui isto morbo laborant. sicut audiui a talib⁹ hoc non erubescētibus cōfiteri. Propter hoc vitiū/q̄nq̄ ciuitates/due ꝓpter vicinitatē/tres propter sceleris actū/igne ⁊ sulphure cōsumpte submerse sunt.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.circa fi.coll̄.vj. de peni.di.j.sed ⁊ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in feminā.i.ad modū femine vires porrecturus?q̄d cupit vbi sexus locum suū perdit?vbi scelus est id qd̄ non ꝓficit scire?vbi sexus mutat̄ in alteram formā?vbi amor nec inuenitur?Tales ergo infames insurgētibus legib⁹ armatis viribus sunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶ Sed et s̄m canones ꝓ hoc flagitio clericus deponit̄: ⁊ in arctū monasteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragendā. Religiosus vero incarceratur s̄m religiosorū cōstitutiones.de hoc ex̄ de exces p̄la.clerici. vbi de hoc. ⁊ de vi. ⁊ ho.cleri.vt clericoꝝ.vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.v̄. alij ꝓhibētur. De solo verbo tali fedatur os: ⁊ polluitur aer: ⁊ aures audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc peccatū societas que cū deo est/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et plus peccat talis ꝙ cū matre propria.e.causa.⁊.q.adulterij malū. Propter hoc crimē dicit imperator ꝙ tēpestates ⁊ pestilentie inducūtur ⁊ fames ⁊ terre motus.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.§.si enim.coll̄.vj. Et qui puerū impudicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.si q̄s tam masculū.⁊ qui eū corrumpit capite punitur.e.di. qui prauo. Propter tamen actū sodomiticum non pōt vir dimitti ab vxore.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.vij. omnes causationes. ¶ Sciendū t̄n ad hoc detestabile vitiū detestādum ⁊ cauendū ꝙ magnitudo peccati cōtra naturā pōt ostēdi per sacram scripturā que hoc vitiū asserit maximū. Un̄ Gen̄. xiij.hoīes aūt sodomite erāt pessimi ⁊c̄.⁊.xviij. dicit dn̄s. Varia execrantis de hui⁹ obscenitatis supplicia. clamor sodomorū ⁊c̄.ij.q.j.deus.ex̄ de accusa. qualiter.ij. Greg. Tāte ⁊ inaudite turpitudinis vitiū quasi admirationē ⁊ dubitationē parit in audiēte. Unde dn̄s quasi admirans ⁊ dubitans super tanto scelere/descēdam inquit ⁊ videbo ⁊c̄. Item Gen̄.xxxvij.legit̄ de Ioseph ꝙ accusauit fratres suos apud patrem suū crimine pessimo.i.de vitio cōtra naturā:vel cū bestijs:vel ad inuicem:vel cū alijs s̄m vnā acceptionē. ¶ Potest etiā ostēdi magnitudo huius p̄cti per vindictā sumptā de eo:q̄le fuit diluuium inter alias causas.quia sicut Methodi⁹ historiographus ait. Mulieres supgresse abutebant̄ viris: ⁊ hoīes etiā in alterutrū exarserūt. Alia vindicta fuit ꝙ dn̄s pluit ignem ⁊ sulphur sup sodomā ⁊c̄. Gen̄.xix.Et submerse sunt q̄nq̄ ciuitates.⁊ fecit lacū qui dicit̄ mare mortuū.illa aqua nō est natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat: ⁊ pluuia mergitur.⁊ ibi sunt poma pulcherrima exteri⁹: intus aūt plena fauilla ⁊ cinere.his verbis describit̄ luxuria.vt no. de pe. di.j.sed cōtinuo.in glos.j. ¶ Alia vindicta fuit de Onam filio Iude patriarche de quo legit̄ Gen̄.xxxviij. ꝙ semen fundebat. Unde ⁊ dn̄s percussit eū ⁊ mortuus est. Leuit̄.

etiā.xx.legitur. Qui dormierit cū masculo coitu feminco:
vterq; operati sunt nefas: morte moriātur: sanguis eorū
sit super eos.xxxij.q.v.§.hinc apparet. Item qui cū iumen
to coierit: morte moriat. pecus quoq; occidite. Mulier q
succubuerit cuilibet iumento/simul interficiat cū eo. san⸗
guis eorū sit super eos. Leuit.xx.xv.q.j.mulier. ⁊ Iohel.iij.
Congregabo oēs gentes ⁊c. Et post. Disceptrabo ibi cum
eis. quare sequit ibi. Posuerunt puerum in prostibulo. ad
Roma.j. Propterea tradidit.i.permisit tradi. sic exponit
xxxij.q.iiij.vasis. illos de⁹ in passiones ignominie. nā femi
ne eorū mutauerūt naturalē vsum/in eū qui est contra na⸗
turā. similiter autē ⁊ masculi relicto vsu naturali. femine
exarserūt in desiderijs suis. inuicem masculi in masculos
turpitudinē operātes: ⁊ mercedem quā oportuit erroris
sui in semetipsis recipiētes. Itē ostendit per hoc q multi
antiqui inueniūtur non reputasse quasi adulteriū vel stu
prū respectu hui⁹ peccati. Gen.xix. dicit Loth sodomitis.
Nolite queso fratres mei: nolite hoc maluz facere. habeo
duas filias que nondū cognouerūt virū: educam eas ad
vos: ⁊ abutimini eis sicut placuerit vobis.xiiij.dist. quod
ait Loth.xxxij.q.vij.offerebat ⁊c. Itē ibi in illo Gen.c.xix.
alia vindicta. Et eos q foris erant/percusserūt cecitate a
minimo vsq; ad maximū. Et Iudic.xix. Educ virū qui in⸗
gressus est domū tuam: vt abutamur eo. egressusq; est se⸗
nex ad eos/⁊ ait. Nolite fratres: nolite facere hoc q: in⸗
gressus est homo hospitiū meū. ⁊ cessate ab hac stultitia.
habeo filiā virginē: ⁊ hic homo habet cōcubinā: educam
eas ad vos vt humilietis eas ⁊ vestrā libidinē cōpleatis.
tantū obsecro q scelus hoc cōtra naturā nō operemini in
virū. ¶ Propter hoc vitium qd erat in humana natura/
fili⁹ dei fere desijt incarnari. dicit Aug. Hoc vitio laboran
tes/homicide sunt: etsi nō gladio/tn̄ facto: quo dicūr deo.
Tu fecisti masculū ⁊ feminam vt multiplicētur homines.
Gen.j. nos operā damus vt minuātur ⁊ deficiat gen⁹ hu
manū feminis non parturiētibus. Et cōgrue dicit pecca⸗
tū contra naturā: q: tales impij non obseruāt legē quam
et bruta aialia.ar.ho.xxxij.q.vij.non solū.in fi. De hoc etiā
Bern. sup canti. sermone.lxvij. Tolle de ecclesia venerabi
le coniugiū: nōne reples ɔcubinarijs/incestuosis/femini⸗
fluis mollibus/masculorū cōcubitoribus ⁊c. ¶ Aug. de
adulterinis cōiugijs ⁊ trāsfert.xxxij.q.vij. adulteri malū.
Usus em̄ naturalis si vltra modū ɸlabitur: in vxore qdē
veniale est: in meretrice dānabile est. sed illud quod cōtra
naturā fit/execrabiliter quidē in meretrice fit: sed execra
bilius in vxore. Itē Aug. cōtra Ioui. Usus naturalis ⁊ li
citus est sicut in cōiugio: ⁊ illicitus sicut in adulterio. con⸗
tra naturā vero semp illicitus. et ɸculdubio flagitiosior
atq; turpior. quē sanctus apl's ⁊ in feminis arguebat: dā⸗
nabiliores volēs intelligi q si in vsu naturali vel adulte⸗
rādo peccarēt.xxxij.q.vij.vsus. ¶ Sodomite vidētes an⸗
gelos iuuēculos immo vultus decore precipuos: et apud
Loth secessisse cognoscentes: ad iniuriā eorū pulchritudi
nis sunt cōuersi. Iosephus. In terra sodomorū gignūtur
poma q ad maturitatis faciē perueniunt: que morsa in fa
uillā ⁊ fumū euanescūt. Aug. de ciui. dei lib.xxj. Itē super
illud Esa.ix. Habitātib⁹ in regione vmbre mortis lux or⸗
ta est eis. dicit Hiero. q lux illa oēs laborantes illo vitio
extinxit. ⁊ hoc fecit christus: vt oēs eradicaret: ne in natu⸗
ra quā assumpserat tāta de cetero immūditia inueniret.
¶ Furētes ista libidine degeneres esse ⁊ ignobiles ⁊ fu⸗
rētes libidine nec bello seculari fortes/nec in fide esse sta⸗
biles esse cōstat. lvj.di. si gens anglorū. Propter istud vitiū
filij paruuli eorū morte puniūtur igni. sed ignis pena illis
diminuta est/qbus successio paterni sceleris adempta est
Diffiden tie filij. j.q.iiij.§.his ita. ꝟ. itē paruulos. Isti etiā flagitiosi singu⸗
lariter dicunt filij diffidētie. ex de ex.prela.dericā.q: vt ibi
dicit glos. de eorū salute diffidendū est. q: vix aut difficillí⸗
me reuertūtur. Fm Ostiē. Reuerti tn̄ possunt si volunt: q:
de nemine desperādū est in hac vita.xxxij.q.iiij. ancillā. de
pe.dis.vij.c.j. ¶ Ex superiorib⁹ authoritatib⁹ ⁊ originali⸗
bus colligit q istius flagitij abominabilis multiplex spe⸗
cies est: ⁊ ois species criminosa: sed vna magis alia. quia
gradus sunt in pctis: maxime in pctō carnis.xxxij.q.vij.§.
sunt em̄.cū.c.seq. ⁊ vnū est maius alio. vt ibi. Quos scribā
licet me pudeat. ɸpter cōfessores vt sciant alleuiare pau⸗
lisper ⁊ aggrauare semp hoc scelus. nō ad predicādū nisi
generaliter pctm̄ sodomiticum super oia carnalia aggra
uando: ⁊ si specialiter cautissime. ¶ Est autē vna species
manib⁹ se vel aliū tangere impudice: maxime membrum
vel vicina ei. ar.xxxij.q.v.nec solo. ⁊.q.iiij.c.meretrices.in
fi.xxxij.di.hospitiolū. ¶ Scdā species est se tangere ⁊ pol
luere.no.xxxij.q.vij.omnes.in glos.vester. ⁊ hec maior. Et
iste vilissimus tactus ⁊ pollutio multū hodie inualuit in
omni genere hoim illorū qui fetores libidinis amplexant:
quū secundā personā nō habent: vel memoria act⁹ illi⁹ se
turpissime fedant. ⁊ talis memoria cū delectatione: ⁊ eius
consensu etiā sine tactu peccatū mortale est. vt legit ⁊ no.
xxxij.q.vij.nō solum. ¶ Tertia species/polluere vxorē ex⸗
tra claustra pudoris. de qua.xxxv.q.iij. extraordinaria. ex
de eo q cog.ɔsan.vxo.sue. fraternitati. vel aliā mulierem.
sed pena maior. de hac etiā pollutione no.xxxij.q.vij.oms.
¶ Quarta species/cū iumentis. de qua.s.ꝟ.potest. dixi.
¶ Quinta species/masculi cū masculo. quo casu minus
malū est pati q agere.no.xxxij.q.vij.adulterij.in glos.quo
casu. Sed in ista pestifera specie horribili⁹ ⁊ scelestius est
retro in ano mēbrū immittere: q facie ad faciē se amplex⸗
antes vel procūbentes se cōtingere agitare contrectare
⁊ fedare. ¶ Sexta species est/qn̄ mulieres supergrediū⸗
tur ⁊ abutūtur viris. ¶ Septima/qn̄ mulieres fede ⁊ im
pudice se adinuicem abutunt. vt.s.tetigi.ꝟ.pōt. ¶ Octa
ua/qn̄ mulier se supponit iumēto. vt.s.dixi.ꝟ.pōt. ¶ No⸗
na/qn̄ vir cōtra naturā abutitur muliere. qd in meretrice
est execrabile: in vxore detestabilius. vt.s.item.ꝟ. Aug. p⸗
baui. ¶ Decima ⁊ forsan inaudita. sz ego sepe audiui ab
eisdem nefandis. qn̄ vna mulier formans sibi formā mem
bri virilis alia abutit cū eodem. Non dedignētur hypocri
te se coram hoibus iustificantes audire talia. Sed cōfun⸗
dātur ⁊ reuereant ⁊ cōuertātur ⁊ intantū se non dissimu⸗
lent si tanguntur. ¶ Undecima/qn̄ semen fundit sine ta⸗
ctu.s.ꝟ.alia vindicta. Intantū tot⁹ mūdus maxime Ita⸗
lia isti⁹ sceleris specieb⁹ obrutus est: q remediū nō super⸗
est: nec pdicationū nec timoris pene tēporalis: nisi ignis
de celo sulphureus in ira dei ⁊ correctionē aliorū/iterum
sup istos sceleratissimos vtraq; morte dignissimos descē⸗
dat velociter ⁊ cōsumat: sicut consumpsit ⁊ exterminauit
pessimos sodomitas. Gen.xix. ¶ Circa nouitios ephe⸗
bos intantū demon manū misit ad fortia ingrediētes or⸗
dines: q super ista materia superabūdantissima cautela
et custodia adhibēda est. Iob.xl. dicit de diabolo. Absor⸗
bebit fluuiū.i.gētes infideles fluidas. nec mirabitur.i.p
magno nō habebit si deuoret infideles. habet em̄ fiduciā
vt influat Iordanis in os ei⁹.i.q deuoret baptizatos ma
xime religiosos qui se lachrymis ⁊ penitētia iudicāt tota
die. Iordanis em̄ interptat riuus iudicij. Un̄ Hiero. Iob
subuertere cupit. ⁊ deuorato Iuda ad turbandos aplos
expetit potestatē. ¶ Sequit in Threnis. Et pueri i ligno
corruerūt. per pueros in sacro eloquio pctōres insensati
sepe intelligūtur. Un̄ Eccl's.x. Ue terre cuius rex puer est
id est ratio puerilis. Et pharao pueros masculos submer
gi pcepit. Exo.j. A pharaone diabolo submergit. q fluctí⸗
bus tribulationū ad pctm̄ inuoluit. submergit quidē nūc
in culpa: tandē in gehēna. Hiere.lj. Sic submergetur Ba
bylō. Et.iiij. Reg.ij. Duo vrsi lacerauerūt.xlij.pueros. vrsi
luxuriosi significāt spūs fornicationū: q de luxuria tentāt
qui bene duo dicunt/ɸpter vtrūq; sexū quem tentāt. vel
q: in illo pctō duas aias lacerāt: sicut bestie ⁊ aues fetidū
cadauer. Gen.xl. Lacerabunt volucres carnes tuas. Ta⸗
les pueri in ligno corruerunt q: se in pctō arido/maxime
sodomitico suspenderunt. Sequit. Senes de portis defe
cerūt. Olim predicatores in porta sedebāt tēpli: vt ingre⸗

dicẽtes ⁊ egrediẽtes audirent verbũ dñi. Hiere.vij. Sta in porta domus dñi. ⁊ Amos.v. Odio habuerũt corripiẽtẽ in porta. ⁊ ps̃.lxviij. Aduersum me loquebantur qui sedebãt in porta. Ad literã hodie predicatores/q: adulatores sunt: non correctores: nec veritatis liberi denuntiatores. vñ ⁊ ꝓditores.xi.q.iij.nolite. Hodie oẽs dicũt maxime prelati loq̃mini nobis placentia. Esa.xxx. Ad literã hodie verbũ Hiere. cõpletur. Hiere.vi. Ecce verbũ dñi factũ est eis in opprobriũ: ⁊ nõ suscipiũt illud. q: increpationem ⁊ correctionẽ quantũuis generaliter predicatã reputãt vituperationẽ: ⁊ ꝓ se dictã vnusquisq: maxime platorꝫ accipit. Unde nõ inuenit̃ qui pre timore ꝓnũtiare audeat veritatẽ: quã si dixerit ꝑsecutiones ⁊ tribulationes nedũ ab aliis/sed etiã precipue a suis fratrib⁹ sustinebit. sicut ego in meipso frequẽter fui expertus. sed ꝓ persecutione a ꝑdicatione cessare nõ habet.xliij.di.sciu⁹. Contẽnitur etiam hodie ꝑdicator ꝓpter vilitatẽ ꝑsone. Vñ Eccl̃i.xiij. Diues locutus est: ⁊ oẽs tacuerunt: ⁊ verbũ illius vsq: ad nubes ꝑducent. pauper locut⁹ est: ⁊ dicũt: qs est hic? ¶ Sed verbũ Pauli de lõge ꝓphetantis cõplet̃ hodie.ij. ad Timo.iiij. Erit tẽpus quũ sanã doctrinã non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidẽ auditũ auertent: ad fabulas autẽ conuertentur.xxvi.q.v. nec mirũ. vltra colũ. Nemo audet hodie ꝑdicare in genere etiã vitia. quũ dicat Paulus.ꝑ.c.ij. ad Tim̃.iiij. argue. obsecra. increpa. Thren̄.ij. Prophete tui.i. ꝑdicatores tui viderunt tibi falsa ⁊ stulta: nec aperiebãt iniquitatẽ tuã vt te ad pniam ꝓuocarent. qd̃ exponitur.xliij.dist. sit rector. Esa.lviij. Et annuntia ppl̃o meo scelera eorꝫ ⁊ domui Jacob pctã eorꝫ. Tales senes defecerunt. q: ⁊ ipsi predicatores senes multi etate nõ morib⁹: que senectus attẽdenda est.lxxxiiij.di. porro. Senes non eos sacra scriptura vocare cõsueuit: q̃ sola tẽporũ quantitate/sed qui morũ grauitate maturi sunt. Vñ in li. Sap.iiij.c. Senectus honorabilis est. non diuturna neq: numero annorũ cõputata. cani sunt sensus hoĩs: ⁊ etas sincera vita immaculata. Greg. in moral̃. li.xxx. itẽ Amb. in hexameron. Senect⁹ ipsa in bonis moribus dulcior: in cõsiliis vtilior: ad cõstantiã subeũde mortis paratior: ad reprimẽdas libidines fortior. Jtẽ Chrys. sup epistolam ad Heb. homil̃.xiij. Nã ⁊ regem honoramus: ⁊ ei⁹ purpurã ⁊ diadema: q: ista sunt signa principat⁹. Si vero audiuerimus illũ cũ purpura cõspui ⁊ ab armigeris suis cõculcari: nũq̃d reuererentur tũc purpurã aut diadema? Noli ḡ ꝓpter canos velle honorari: qñ ipse eos iniurias. Jtẽ sup Mat. Fides nũq̃ senescit: ⁊ religio fatigationẽ non sentit. Defecerũt. q: dicunt ⁊ non faciunt.xix.dist. ꝯm.j.q.j. nõ quales.

¶ Sequit̃. Et iuuenes de choro psallentiũ. ideo nõ psallunt iuuenes in ecclesia habẽtes officium psalmistatus a psalmis canendis vt.xxi.di.c.j. ℣. psalmiste.xxiij.di. psalmista. q: eos comedit ignis luxurie. ps̃.lxxvij. Juuenes eorũ comedit ignis. Amb. sup beati immaculati. Juuentus est ad amorẽ liberior. ad ludũ incautior. ad infirmitatẽ fragilior. ad correctionem durior. Et q: peccatũ qd̃ suo effectu tristitiam ingerit/in eis est isto tpe: ideo ab eis recessit leticia spũalis. vñ Amb. de officiis. Ut in senib⁹ grauitas: in iuuenib⁹ alacritas: Jta in adolescẽtibus verecũdia velut quadã dote cõmendat̃ nature. Juuenes etiã hic accipiũtur non etate sed sensu ⁊ vitio. Vñ glos.ij. Paral̃.x. Juuenem nõ etate sed vitio sepe dicimus. non em̃ Roboã erat etate iuuenis: sꝫ sensu. qui.xlj. anno etatis sue regnare cepit. Vñ in ꝑn.x.c. Paral̃.ij. dicit̃. At illi respõderũt vt iuuenes ⁊ nutriti cũ eo in deliciis. Sicut etiã accipit̃.iij. Reg.xij. ⁊.xxxiiij.di. quorũdam. ibi. Merito iuuenis dicit̃: q: iuuenilib⁹ desideriis occupatus/nulla grauitate cõstringitur. Vñ Greg. in moral̃. li.xxx. Juuenes dici solẽt q̃ nulla

De vero gaudio plurima cõsilii grauitate deprimũtur. ¶ D Sequit̃. Defecit gaudiũ cordis nostri. Gaudiũ cordis verum/puritas cordis est. qd̃ vocatur ab apl̃o. Rom̃.xiiij. gaudiũ spũs sancti. De quo Phil̃.iiij. Gaudete in dño ⁊c. ⁊ Eccl̃i.ix. Bibe cũ gaudio vinũ tuũ: q: deo placẽt opera tua. Esa.xij. Haurietis aquas.s. cõsolationis. in gaudio de fontib⁹ saluatoris. Et Act.viij. Jbat eunuchus per viã suã gaudẽs. Et Roma.xij. Gaudete cũ gaudentibus ⁊c. Hoc gaudiũ est vbi crimen non est. peccator em̃ vere gaudere nõ potest. Tob.v. Quale mihi gaudiũ erit qui in tenebris sc3 peccatorũ sedeo: de q̃bus.j. Jo.ij. Qui odit fratrem suũ: in tenebris est. Et Jac.iiij. Omnis talis exultatio maligna est. q.d. non est vera exultatio. ⁊ nõ solũ maligna: sed etiã falsa. q: sibi effectũ leticie causa tristis vsurpat. Vñ Prouerb.xiiij. Risus dolore miscebit̃: ⁊ extrema gaudii luct⁹ occupat. Luc.vi. Ue vobis q̃ ridetis nũc: q: lugebitis. vbi Basili⁹. Quũ dñs ridẽtes nũc arguat: planũ est q̄ nũq̃ erit fidei tẽpus risus: ⁊ precipue in tãta multitudine eorꝫ qui in pctõ moriũtur: ꝓ quibus lugere oportet. superfluus aũt risus est immoderãtie signũ/⁊ effrenis anime motus. sed vsq: ad vult⁹ iocunditatis exprimere passionẽ anime nõ dedecet. ¶ Chrys. Dic mihi aũt cur concuteris ⁊ defluis: q̇ debes adsistere terribili iudicio: et ponere rationẽ de oĩbus hic optatis? Et Ber. Nũquid qui induũtur purpura ⁊ bysso gaudiũ ⁊ leticiã obtinebunt? Absit vt in terra suauiter viuentiũ inueniat̃ materia gaudiorꝫ: quũ tantis alterationibus tota mundi facies immutet̃. ⁊ eleuetur: ⁊ allidat̃: ⁊ respiret allisa. Aug. de verbis dñi. sermone.xxxviij. ⁊ glos. Phil̃.iiij. Gaudiũ seculi ⁊ leticia est impunita neq̃tia. sc3 luxuriari: inebriari: ⁊ nihil mali pati. Jtẽ Aug. super Joã. sermone.vij. Leticia seculi est vanitas. cũ magna expectatione sperat̃ vt veniat: nec põt teneri quũ venerit. ¶ Jtẽ glos. super Ps̃.xxxvi. Exultare est quũ magna alacritate animi gaudere. letari est tẽperata animi affectione gaudere. Jtem Ansel. sup Ps̃.v. Leticia est animi exultatio et corporis. vñ a saltu dicit̃ exulto. Jtem Greg. in mora. lib.ij. Prenũtia tribulationis est leticia satietatis. Jtẽ Greg. in mora. li.xij. Uera mẽtis leticia creata est. dignũ itaq: vt se semꝑ homo merẽtẽ inueniat qui derelicto creatore in se gaudiũ querebat. Jtẽ Cesarius in sermone. Uerum gaudiũ non possidet̃ nisi pax ⁊ iustitia teneatur. Prima em̃ ⁊ quasi radix est iustitia. Scd̃a pax. Tertia gaudiũ. De iustitia nascitur pax. de pace gaudiũ. gaudiũ vero fructus bonorũ operũ ostendit̃. Seneca in epl̃is. Nunq̃ sapiẽs sine gaudio est. gaudiũ aũt non nascitur nisi ex virtute cõsciẽtie. Hiero. ad Heliodorꝫ. Delicatus es frater: si ⁊ hic gaudere vis cũ seculo: ⁊ postea regnare cũ christo. Jtẽ Seneca in epl̃is. Patrie est non exilii frequẽtia gaudiorꝫ ⁊ numerositates festiuitatũ ciues non exules. itẽ Greg. in moral̃. A veritatis pabulo ieiuni sunt: q̇ in hac peregrinationis inopia letant̃. Beati tantũ gaudebũt: quãtũ amabũt ⁊ tantũ amabũt: quantũ cognoscẽt. Jtẽ Aug. de agone.c.x. Gaudet piscis qñ nõ videt hamũ: escã deuorat: sed quũ piscator eũ adducere ceperit: viscera torquẽtur primo: deinde ab omni leticia ꝑ ipsam escã de qua ligat⁹ est ad consumptionẽ trahit̃: sicut sunt oẽs qui de bonis tẽporalibus beatos se putãt. hamũ acceperunt. veniet tẽpus quo sentiẽt quãta tormẽta cũ auiditate deuorauerũt. Et ideo bonis nihil nocet q̄ eis hec auferũtur q̄ nõ diligũt. bona auferre nemo põt. ¶ Bern̄. de libero arbitrio.c.xiiij. Qui letant̃ quũ male fecerint ⁊ exultãt in rebus pessimis. Prouer.ij. Tale est qd̃ faciũt quale quũ phrenetici ridẽt. Nulla verior miseria: q̄ falsa leticia. Jtẽ Bern̄. in sermone de oĩbus sanctis. Jllud verũ ⁊ solũ est gaudiũ/qd̃ nõ de creatura sed de creatore cõcipit̃: cui cõparata oĩs aliũde iocũditas meror est: oĩs suauitas dolor est: oẽ dulce amarũ est: om̃e decorꝫ fedũ: postremo om̃e quodcũq: delectare põt/molestũ. Jtẽ Greg. in homil̃. de virginib⁹. Nemo põt hic gaudere cũ seculo: ⁊ illic regnare cũ christo. Tulli⁹ de officiis. Gaudia semꝑ animos inquietãt. modus em̃ raro letis reb⁹ imponitur: q̇ magis in tristitiis inuenit̃. Merito igit̃ dicit̃. Defecit gaudium cordis nostri. ꝓpter peccata q̃ sunt intra ecclesiã: que tristes nos faciũt effectiue. Tristitia peccati est amaritudo cõscientie que semꝑ est in prauo

opere. de qua Eccli.xiiij. Beatus qui non est stimulatus in
tristitia delicti. Ibidem. Vis nunquam esse tristis: bene viue. Reus
animus nunquam securus et letus est. Hiere.xlvi. Vidi eos pa
uidos et terga vertentes. Sequitur. Versus est in luctum cho/
rus noster. i. instrumentum letitie. de quo ps.cl. in tympano
et choro. Et Luc.xv. ibi symphoniam et chorum. et extra de cele.
mis. dolentes. ibi chori silentium fugientes. ¶ E Versus est
in luctum. i. tristitiam. vnde Augu. sup illud Mat.v. Beati qui lu
gent. Luctus est tristitia de morte charorum. Vere hodie in
ecclesia dei non est materia gaudiorum: sed planctus et luctus
quia velimus nolimus/ peccata grauia et frequentata/ nec per luctum
deleta/ nobis luctum et tristitiam intulerunt. neque in domino possu/
mus exultare: quia iusti non sumus. iuxta illud ps.xxxij. Exul
tate iusti in domino. Sed vtinam et lugeremus. quia non lugemus.
et bonum luctum nobis procuraremus: vt malum luctum expellere/
mus. Luctus enim secundum deum est anime contristatio: in dolore cor/
dis affectio: quem sitit sempiterne feruenter et impetuose
querens: et in priuatione consecutionis quesiti dolorose et la
boriose persequens: et post hunc lamentabiliter eiulans. Vel lu
ctus est stimulus aureus anime omnis adhesionis et affectionis
mundatiuus. et in visitatione cordis a sancta tristitia infixus
timore liquefaciens et humilians. secundum Climac. abba. montis
Synai. ¶ F Sequitur. Cecidit corona capitis nostri. Vere
cecidit a capitibus clericorum corona regni/ quod in christo ex/
peccat designata. xij.q.j. duo sunt. propter peccatum quod au/
fert regnum. vnde Mat.xxi. Auferetur a vobis regnum dei: et da/
bitur genti facienti iustitiam. xxiij.q.vij.c.ij. Secundum Inno. in ser
mone. duplex est corona sanctorum. Vna est in via: quod datur ad (Sanctorum corona duplex.)
meritum: que est corona virtutis et gratie: que est iustitia quam ca/
do: gratie illustrat. vnde ps.lxiiij. Benedices corone anni beni/
gnitatis tue. i. multiplicabis virtutem gratie. Habet autem coro
na virtutis in gyro quatuor principales lapides. i. quatuor vir/
tutes politicas. A parte anteriori/ iustitiam. quia que sunt an/
te/ sunt certa. A posteriori/ prudentiam. quia que sunt retro/ sunt
dubia. A dextra/ temperantiam. quia que sunt a dextris/ sunt prospe
ra. A sinistris/ fortitudinem. quia que sunt a sinistris/ sunt aduer/
sa. In certis est adhibenda iustitia. In dubijs adhibenda
prudentia. In prosperis opus est temperantia. In aduersis for/
titudo est necessaria. ¶ Alia corona est in patria. de qua
ps.viij. Gloria et honore coronasti eum. Hanc coronam perdi/
mus: quia passionem christi nec in memoria nec in imitatione
habemus. vnde j. Macha.x. Misit Alexander. i. christus alleuans
tenebras/ ab intellectu: vel auferens angustias/ ab affectu
Joan.j. Gratia et veritas per iesum christum. Jonathe. quod inter/
pretatur columba domini. Purpuram. passionis. vnde illud. Gemmata
regis purpura. Et coronam. i. premium passionis. ¶ Cecidit
etiam corona capitis nostri. quia vitam et exempla apostolorum non tene/
mus: qui sunt corona principum et fundamenta ecclesie. extra de
elec. fundamenta. lib.vj. vnde sup ps.xx. Posuisti in capite eius
coronam de lapide precioso. dicit glos. quia in principio sermonis
eius ambierunt eum lapides preciosi. i. apostoli: qui sunt. xij. lapi
des in rationali iudicij. Exo.xxviij. et Ezech.xij. fundamen/
ta spiritualis edificij. Apoca.xxi. ¶ Cecidit etiam corona capi/
tis nostri. quia fides charitate formata: per quam coronam dat
caput nostrum christus. defecit quasi. vnde Zacha.vj. Sume
a transmigratione aurum et argentum. i. charitatem et fidem. Au
rum enim species est metallorum. Et facies coronam et pones in
capite iesu. quia omnem gloriam et honorem et virtutem christo debe/
mus attribuere. sicut de sanctis legitur Apoc.iiij. Mittebant
coronas suas ante thronum domini dei sui. Sequitur. Ve nobis
quia peccauimus. subaudi. propter quod cecidit corona capi/
tis nostri: vt premittitur. Ve. i. eterna damnatio. Apoc.viij.
Ve Ve Ve habitantibus in terra. Et Eccles.iiij. Ve soli. lxxxj.
di. in omnibus. Et Luc.vj. vbi quater ponitur istud ve. et Mat.
xxiij. vbi ponitur octies ve. Vbi Chrys. Hec enim dictio ve
semper in scripturis dicitur de eijs qui non possunt euadere a futuro
supplicio. propterea factum est mestum cor nostrum. quia peccaui
mus: et coronam perdidimus. Quod enim bonum (dicebat frater
Egidius socius beati Francisci) potest habere in hac vita: qui
expectat habere omne malum in alia? Quam letitiam habere potest
qui sperat omnem habere semper tristitiam? Nam (vt satis dictum
est) omne peccatum tristitiam necessariam secum portans infert cordi.
¶ Sequitur. Ideo contenebrati sunt oculi nostri. s. interiores.
quia peccatum menti tenebras ingerit: et frequenter cordi. vnde Gen.
xix. Eos qui foris erant percusserunt cecitate. loquitur de
Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mentem quam inficit/
obscurat: vt videre veri luminis claritatem non valeat. et vnde
inferius delectatur: inde caliginem ad superna patiatur. Apoca.iij.
Dicis quia diues. superbis loquitur. sum etc. Et sequitur. et nescis
quia tu es miser/ et miserabilis/ et pauper/ et cecus. Apostolus vocat
peccata opera tenebrarum. dicens Ro.xiij. Abijciamus opera tene/
brarum. Aug. in lib. confessionum. Et nimis inflata facies clau
debat oculos meos. ¶ Obcecat etiam auaritia. Exo.xxiij.
Non accipies munera: que excecant etiam prudentes: et subuer/
tunt verba iustorum. Eccli.xx. Exenia et dona excecant oculos
iudicum. xj.q.iij. pauper. et c. quatuor. Pastores hodie ecclie/
put communiter/ ceci sunt vtraque cecitate ignorantie et pecti. et ad/
impletur illud Esa.lvi. Omnes bestie agri venite ad deuoran/
dum: vniuerse bestie saltus. speculatores eius ceci omnes. Bestie
demones/ quasi vastie a vastando. ps.lxxiij. Ne tradas bestijs
animas confitentium tibi etc. Bestie agri/ sunt qui impugnant acti
uos. Bestie saltus/ qui contemplatiuos. Speculatores prelati
sunt. Eze.iij. ibi. Fili hominis: speculatorem dedi te domui isr.
Vnde potest exponi littera superior. Contenebrati sunt oculi nostri. s.
prelati: qui sunt oculi in ecclesia: prospicientes agenda et cauenda in
subditis. xciij. di. diaconi. j. et. ij. et extra de of. archi. ad hec. Et
de talibus oculis dicit ps.lxviij. Obscurentur oculi. i. prelati
glos. eorum subditorum. ne videant. xxxvij. di. §. vt itaque. vt ceci ce
cis ducatum prebentes/ cum eis in foueam peccati pariter cadant
Luc.vj. et pre. §. et. xxxviij. di. quia ipsis. et extra de eta. et qli. cum sit.
Mat.xxiij. Duces ceci. excolantes culicem. camelum autem glutien
tes. et ante premisit in preal. c. Ve vobis duces ceci. et sequitur
stulti et ceci. et post sequitur. quid enim maius est etc. vbi Orige.
Quod autem non existimantur ceci: quia non vident quoniam nihil prodest
tantum esse dispensatorem in rebus minimis: quum principalia ne/
gliguntur. ¶ Sequitur in Thren. Propter montem Syon quia dis/
perijt. Mons Syon ecclesia est speculatiua dicta mons domini.
Esa.ij. Venite ascendamus ad montem domini. Disperijt in malis
filijs suis impudicis. ps.lxxxij. Disperierunt in endor: facti
sunt vt stercus. vt. s. dixi in Threnorum.iiij. F. sequitur in ar. illo.
Vnde et propterea de terra viuentium talium memoria disperibit.
ps.cviij. Dispereat de terra memoria eorum. ¶ G Vulpes
deambulauerunt in eo. heretici multi in ecclesia. extra de purga.
ca. inter. Amb. sup Luca. Vulpes nunquam mansuescit: nec est (Vulpibus comparantur heretici.)
alicui vsui aut cibo vtilis. ¶ Orige. sup cantica. Vulpes
est animal quod quum esurit/ apto ore se mortuum fingit. hereticus
per abstinentiam. Mat.vj. vt simplices deuorent. simplicitatem
simulat dolosus. Mat.vij. Attendite a falsis prophetis qui in
conuenticulis occultis habitant. C. de epis. et cle. conuenticulam.
extra de here. excoicamus. j. §. adijcimus. xxiiij.q. vlti. Fetet/ pro do
ctrinam erroneam. Non graditur per recta itinera veritatis. Insi/
dias tendit/ vt capiat simplices. et ita aues decipit et deuo/
rat plena fraudis: in foueis semper latere desiderans: odore
tetro putens: nunquam rectis itineribus sed tortuosis anfractibus
currens: insidias casibus (alias canibus) tendens: que omnia hereti/
cis conueniunt. ¶ Amb. sup Beati immaculati. Sanson bi/
nas vulpes sibi nexuit: ad quarum caudas faces colligauit
per hoc significans quod heretici linguam liberam habeant ad latran
dum: sed erit impeditos. fine vero fraudis sue incendio de/
prauant. Can.ij. Capite nobis vulpes paruulas que demo/
liuntur vineas. i. ecclesias. Sicut vulpes habet anhelitum feti/
dum: ita heretici fetidam doctrinam. de talibus vulpibus extra
de hereti. excoicamus. j. et. c. excoicamus. ij. et de purga. ca.
inter solicitudines. in prin. ¶ Nomine etiam vulpium dolosi et
ficti in ecclesia intelliguntur. vnde super illud Mat. et Luce
ix. Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. Aug. de
verbis domini. Filius hominis non habet vbi reclinet caput in
fide tua: quia dolosus es. quo enim dolosus sequitur simpli/
citatem. Item Greg. in moral. Vulpes valde fraudulen
ta sunt animalia: que in fossis aut specubus absconduntur.

q unq̃ apparuerint:nuq̃ rectis itineribus/sed tortuosis
currũt.volucres uo alto volatu se subleuant. Nomine er
go vulpium/dolosa atq̃ fraudulenta: noie autem volu-
crum supba demonia designãtur. ac si dicat/fraudulẽta
ꝛ elata demonia in corde tuo inueniũt habitationem.hu
militas autem mea requiẽ in supba ꝛ dolosa mente non
inuenit. ¶ Gualfredus. Quid nobis ꝓdest christianos
dici:ꝛ esse potius antichristos? quid ꝓdest hoies ab homi
nibus appellari: ꝛ iudicio veritatis canes malitia: sues
immũditia:vulpes astutia:vana gloria volucres reputa
ri? Tales vulpes partes vulpiũ.i.demonũ erunt. ps.lxij.
partes vulpium erũt. Sequitur. Tu aũt dñe in eternum
pmanebis.ps.ci. Tu aũt idem ipse es ꝛ anni tui nõ defi-
cient.ꝛ soliũ tuũ in generationẽ ꝛ generationẽ.ps.cxliiij.
Regnũ tuũ regnũ omniũ seculoꝝ. ꝛ dñatio tua in oi ge.
ꝛ gene. Quare in perpetuũ obliuisceris nostri? Deus no
ster nostri nõ obliuiscitur:sed nos eius ꝓpter peccata no
stra.vnde humano more loquit Hiere.ij. Populus vero
meus oblitus est mei dieb⁹ innumeris.ps.cxxxvi. Si obli
tus fuero tui hierusalem obli.de.dextera mea. Exo.xxxij.
in cantico Moysi. Et oblit⁹es dñi creatoris tui.ps.lxxvj.
aut obliuiscet misereri deus.q.d.nõ. Et iterũ. Nuquid in
eternũ irasceris nobis? ¶ Derelinques nos in longitu-
dine dieꝝ.ita si nos te dereliquerimus.ij.Paral.xv. Dñs
vobiscum q: fuistis cum eo:si quesieritis eũ:inuenietis.si
autẽ dereliqueritis eũ:derelinquet vos. ¶ Cõuerte nos
dñe ad te ꝛ cõuertemur.ps.lxxxiiij. Cõuerte nos deus sa
lutaris noster.ps.lxvij. dixit dñs ex basan.i.cõfusione con
uertam:cõuertam in ꝓfunduz maris/pnie. Thre.ij. Ma
gna est sicut mare cõtritio tua.ps.cxxv. Conuertere dñe
captiuitatẽ nostrã.ps.vj. Cõuertere dñe ꝛ eripe animam
meã. Jo.vj. Nemo põt venire ad me/nisi pater meus tra
xerit eum. vbi Chryso. Hic aũt insiliũt Manichei dicen-
tes/qm̃ nihil in nobis est positũ. sed hoc nõ quod in no-
bis est destruit. Sed ostẽdit nos diuino auxilio indigen-
tes. Item Augu. Trahit pater ad filium eos qui ꝓpter-
ea credunt in filium/ quia eum cogitant patrem habere
deum.deus em̃ pater equalem sibi genuit filiũ: ꝛ q̃ cogi-
tat atq̃ in fide sua sentit ac ruminat equalem esse pr̃i euz
in quẽ credidit:ipm trahit pater ad filium. Item Augu.
Nullum credimus ad salutem nisi deo inuitante venire.
nullum inuitatuz ad salutem suã nisi deo auxiliante ope
rari.nullum nisi orantem auxilium ꝓmereri. ¶ Et cõuer
temur:in toto corde:in ieiunio/ꝛ fletu ꝛc. Johe.ij.de pe.
dist.j.§.hoc idem.di.vij.nullus.ꝯ.ꝙ q̃uis. ꝛ cõuertemur.
vtinã hic.ps.lxxij. Cõuertetur populus meus hic. in hac
vita.sed nõ tardemus. Eccl'i.v. Ne tardes cõuerti ad do
minũ.ꝛ ne differas de die in diem. Aug. Ipsa res est que
multos occidit:quũ dicunt cras cras. ꝛ subito clauditur
ostium.ꝛ remansit foris cũ voce coruina:quia nõ habuit
gemituz colũbinũ.'cras em̃ cras/vox coruina est. vñ con
suetudinarij pctõres difficillime conuertuntur. Amos.j.
Super tribus sceleribus damasci ꝛ sup quatuor nõ con-
uertam. Hiero. Primũ pctm̃ est cogitare que mala sunt.
Scdm̃ cogitationibus acquieuisse puersis. Tertium/qd
mente decreueris opere complesse. Quartũ/post pecca-
tum non agere penitentiã:ꝛ suo sibi cõplacere delicto.de
pe.dist.j.super tribus.ꝛ di.ij.sicut tribus.quia assidue pec
cantiũ non miseretur deus.xxiij.dis.diaconi.v.in fi. Osee
xiiij. Cõuertere israel ad dñm deum tuũ: qm̃ corruisti in
iniquitate tua. Ad hoc inuitat dñs Prouerb.j. Conuerti
mini ad correctionẽ meam. Et nisi fuerimus cõuersi:gla
dium suũ eterne dãnationis vibrauit.ps.vij. Nisi cõuersi
fueritis gladium suũ vibrauit. Cõuertamur ad eũ:q: be-
nignus est. Johe.ij. Cõuertimini ad dñm deum vestrum:
q: benignus ꝛ misericors est. Et sequit. Et ꝑstabilis sup
malitia ꝛc. Bern. Si supra modũ peccaui:nõ despero.q:
supra modũ doluit in quo respiro.si exacerbatur immani
nitate sceleris nostri:mitigabitur i dolore filij sui. ¶ In-
noua dies nostros sicut a pncipio. Typice. oratio Hiere.
fit pro ista ecclesia que tãtũ defecit a perfectione ꝛ sancti
tate sua: vt innouetur in plenaria sanctitate: sicut fuit in
ecclesia ꝓmitiua.sed ista innouatio nõ fiet:nisi prius fiat
purgatio: ꝛ vitiorum eliminatio. vt adimpleatur illud
Malach.iij. Et purgabit filios leui.scilz clericos: ꝛ cola-
bit eos quasi aurum ꝛ quasi argentum: ꝛ erũt offerẽtes
dño in iustitia sacrificia:ꝛ placebit dño sacrificium Juda
ꝛ hierusalem sicut dies seculi ꝛ sicut anni antiqui. q̃ ver-
ba exponũtur ab Hiero.l.dist.ꝛ purgabit.

¶ Articulus.iij. A

Ec autem renoua
tio ecclesie que fit per penitentiam.pul-
chre figurat.j.Machab.iiij. vbi Judas
id est dñs papa vicarius christi descẽdẽ-
tis de tribu Juda. Matth.j. Confessor
ecclesie pncipalis. Unde Judas interpretatur confitẽs
vel glorificans.ait fratribus suis.cardinalibus ꝛ ꝓlatis.
ex͂ qui si.sint le.ꝑ venerabilem.§.sunt autem.xcix.di.ecce.
ex͂ de crimi.fal.ꝙ graui. Ascendamus mũdare sancta. q̃
quãtum ad alios coinquinãtur:nõ quãtum ad se.xlix.di.
sacerdotes.xv.q.si.c.si.quãtum ad alios sancta. Et reno-
uare. Et ascẽderũt ad montẽ syon.i.in eccl'iam.i.intraue-
runt ad seipsos ascendentes sup se. Luce.xv. de filio ꝓdi-
go dicitur in se aũt reuersus. vbi Amb. Bene autem in se
reuertitur:qui a se recessit. etem̃ quia ad dñm reuertitur:
se sibi reddit:ꝛ q̃ recedit a christo:se sibi abdicat. ¶ Aug.
de q̃sti.euange. In se aũt reuersus est: quũ ab eis que fo-
rinsecus frustra illiciũt ꝛ seducũt: in ꝯscientie sue interio
ra intentionẽ reduxit. Et viderũt sanctificationez deser-
tam.ad lrãm.i.eccl'iam a sanctitate corruisse. Uel.i.men-
tem a dei gr̃a derelictã. Osee.ix. Ue eis quũ recessero ab
eis. Et altare ꝓfanatũ.ꝑ indigne in eo celebrãtes.xlix.di.
c.si.ps.lxxviij.ꝓfanasti i terra sanctuariũ eius. Uel.i.cor
immũdis cogitationibus ꝛ affectionib⁹ repletũ. Thre.ij.
Repulit dñs altare suũ tamq̃ execratum:eo ꝙ hõ statuit
sibi idolum pcti. vnde.j.Reg.xv.sup illud Quasi peccatũ
ariolandi est repugnare:ꝛ quasi scelus idololatrie nolle
acquiescere. dicit expositor. Idoluz hois est quicq̃d plus
ꝙ deum colit ac diligit. maledixit sanctificatiõi sue. Ma
lach.ij. Maledicã benedictionibus vestris.j.q.j.maledi-
cam.i.maledicturũ se esse predixit: nisi reconcilietur. Et
sequit.j.Macha.iiij. Et portas exustas.i.sensus ardenti
illicitoꝝ desiderio iã cõsumptos. Hiere.ix. Ascẽdit mors
per fenestras. Et in atrijs virgulta nata.i.mala opera ex
terius ꝓcedentia. Et pastophoria dirupta.i.loca in qui-
bus sacerdotes coram dño sacrificia comedebãt.i.medi-
tatiões de vita eterna:q̃bus reficitur aĩa. Job.xxxvj. Re-
quies mẽse tue erit plena pinguedine. Sciderũt vestimẽ
ta sua.ꝑ ꝯtritionẽ.ꝛ de pe.di.j.scindite. Et plãxerunt plan
ctu magno. Hiere.vj. Luctũ vnigeniti fac tibi plãctũ ama
rũ.de pe.di.j.petrus.ꝛ.c.lachryme.in ꝓn.di. Et iposuerũt
cinerẽ sup caput suũ.ꝑ mortis ꝯsiderationem. Geñ.xviij.
Loquar ad dñm quũ sim puluis ꝛ cinis. de pe.di.j.predi-
xerat. Et ceciderũt in faciem sup terram ꝑ humiliationẽ.
Geñ.iij. Reuertaris in terrã:quia puluis es ꝛc. Et excla-
mauerũt tubis. per confessionem. Esa.xxiij. Frequenta
canticũ.scz cõfessionis.ps.cxviij. Clamaui in toto corde
meo. Et clamauerũt in celũ.ꝑ cordis intẽtionẽ quã exau
dit deus.ps.xxxiij. Clamauerũt iusti:ꝛ dñs exaudiet eos.
¶ B Sequit de emũdatione que est excisio ꝛ execratio
pctõꝝ. Et elegit sacdotes sine macula.q: maculosi nõ de
bent offerre.j.q.j.sacerdotes. Leuit.xxj.xlix.di.hinc etem̃.
Sine macula.ꝯscientie. Job.xj. Si nõ pmanserit in taber
naculo tuo.scz cordis.ps.xlvj. Sãctificauit tabernaculũ
suũ al. Iniustitia: Tunc leuare poteris faciẽ tuã absq̃ ma
cula. Sine macula lingue. Jac.iij. Lingua cõstituit in mẽ
bris nr̃is q̃ maculat totũ corpus. Sine macula vite. Job
xvj. Si adheserit manibus meis macula: seram et alius
comedat. Uñ in canonica Jude. Odiẽtes eã q̃ carnalis

est maculatam tunicam. Macula fame. de qua Eccl'i
xxxiii. Ne dederis maculam in gloriã tuã.i. in famã tuã.
Eccl'i.xi. In electis ponit maculam. Sap.x. Mendaces
ostendit qui maculauerũt illum. De istis maculis Chrys.
Clerici nullam debẽt habere maculam: neq; in cogitatu:
neq; in verbo: neq; in facto: neq; in opinione. q: ipsi sunt
pulchritudo ꝛ virtus ecclesie. ꝛ si mali fecerint totam de-
turpant eccl'iam. ex de vo. ꝛ vo.re. magne. Voluntatẽ ha-
bentes in lege dei. ps.i. Et in lege dei medi. die ac nocte.
xxxvii. di.c.ii. ꝛ.xxxviii. dist.c.i. ꝛ.xxxvi. di. §.ecce. ¶ Et mũ-
dauerũt sancta. in quo innuitur q̃ bonus ꝛ discretus cõ-
fessor est eligendus. de pe. dist. vi.c.i. Moraliter sacerdo-
tes mũdantes aiam sunt ieiuniũ. de peni. di.v. sint tibi. cõ-
tra luxuriã. eleemosyna cõtra auaritiam. de pe. di.i. medi-
camentũ. oratio cõtra supbiam. Et destruxerũt altare ꝓ-
fanatum. cõgeriem peccatoꝝ. Et tulerunt lapides conta-
minationis.i. peccata cõtaminantia. In locũ mũdum.s.
in memoriã recolentes ea ad detestandũ: nõ ad delectan-
dum. Esa.xxxviii. Recogitabo tibi omẽs annos meos in
amaritudine aie mee. q: nullum tale remediũ, sicut con-
tinuata memoria delictoꝝ. de pe. di.iii. iudas. de hoc legit̃
ꝛ no. xxxii.q.vii. nõ solum. in glos. scz vt delectetur. ¶ Se-
quit̃ de renouatione: q̃ est reparatio virtutũ. Et edifica-
uerũt altare nouũ: s̃m illud qd̃ fuit ꝑus. scilz in eccl'ia pri-
mitiua. ꝛ altare cor. Leuit̃.vi. Ignis in altari meo semper
ardebit. charitas in corde. ps.l. Cor mundum crea in me
deus: ꝛ spm̃ rectũ innoua in visceribus meis. q.d. a vitijs
mũda: virtutibus innoua. Et edificauerũt sancta. scz bo-
nas cogitationes: ꝛ castas affectiones. Et q̃ intra domũ
erant intrinsecus.i. ipsam ꝯsciẽtiam. ꝛ edem ꝛ atria san-
ctificauerũt.i. aiam interius: ꝛ corpus exterius. Et fece-
runt vasa sancta noua. in nouitate cõuersationis compo-
nendo sensus ꝛ corda sua. Eph.iiii. Renouamini spiritu
mentis vestre: ꝛ induite nouũ hoiem: qui s̃m deuz crea-
tus est. Et intulerunt candelabrũ.i. exemplũ bonoꝝ ope-
rum. Matth.v. Luceat lux vestra corã hoibus. ar.xi.q.iii.
nõ sunt audiendi. Et altare incensoꝝ.i. orõnis studium.
ps.xl. Dirigatur dñe oratio mea sicut incensum in cõspe-
ctu tuo. Et mensam. refectionẽ scripturarũ. Exo.xxv. Po-
ne sup mensam panes. Et coronam. sicut ibi dicit̃. Coro-
na vero.iiii. digitis alta fuit. quia s̃m glos. ꝑ doctrinã q̃tu-
or euãgelistarũ ad ipsam ꝑuenitur. ꝛ in ps.xxii. parasti in
cõspectu meo mẽsam. scz sacram scripturã. ꝛ Eccl'i.xxix.
Transi hospes ꝛ orna mẽsam: ꝛ que in manu habes ciba
ceteros. Et accenderũt lucernas.i. opa charitate ĩforma-
uerũt. de pe. dist.ii. firmũ. Et apprehenderunt velamina
(al's velamenta) scz grãm humilitatis ꝛ timoris que oc-
cultant ꝛ seruant bona interiora. Matth.vi. Et ꝯsumma-
uerũt oĩa ꝛc. quia nihil d: actum quũ aliquid supest ad
agendũ. legitur ꝛ no. ex̃ de renun.c.i. oĩa ꝛc. ¶ Ad istã re-
nouationẽ in ecclesia faciendã inuocandus est ipse eccle-
sie institutor: ꝛ dicendũ Emitte spm̃ tuũ: ꝛ creabũtur. ps
ciii. q: sine spiritu dei nihil est hõ. Creare em̃ est aliquid
de nihilo facere. Et renouabis faciẽ terre. Ecclesie. vt sit
noua creatura. Grego. Presentem mundum despicere:
trãsitoria non amare: mentem medullitus in humilitate
deo ꝛ ꝓximo sternere: cõtra illatas ꝯtumelias patientiã
seruare: ꝛ custodita patientia dolorẽ malitie a corde re-
pellere: egenis propria tribuere: aliena minime ambire:
amicum in deum diligere: ꝛ inimicũ ꝓpter deum: de affli-
ctione proximi lugere: de morte eius q̇ inimicus est nõ se
exaltare: hec est noua creatura. Et hoc est qd̃ dictum est
in litera innoua in. §. ꝛ ar. prece. in fi. ¶ E Innoua dies
nostros. Vere melior erat ecclesie ꝑmitiue. ps.lxxxiii. dies
vna, sup milia illius ecclesie que nũc currit. dies illa supe-
rabat incõparabiliter diem istã. Eccl'i.xxxiii. dies diem su-
perat. Illi fuerũt dies salutis. ii. Cor.vi. dies hodierna di-
es ire ꝛ amara valde. Sopho.i. Ve nobis q: declinauit
dies. Hiere.vi. Vtinã ascendamus in nocte.i. peniteam⁹
in morte vere. qd̃ raro ꝯtingit. Aug. Multos solet sero-

tina penitentia decipere. de pe. di.vii. nullus. ¶ Illa dies
primoꝝ patrũ ecclesie dies sancta. Nume.xxviii. Dies pri-
mitiuoꝝ quãdo offeretis nouas fruges dño. dies vene-
rabilis ꝛ sancta erit. noue fruges noue virtutes sunt ho-
minẽ innouantes. ii. Cor.ix. Augebit incremẽta frugum
iustitie vestre. ¶ Illi patres portabũt pondus diei ꝛ est⁹.
Matth.xx. vbi Greg. Pondus diei et estus ferre est per
longioris vite tempora carnis sue calore fatigari. Porta-
bãt etiã illi p̃res onera sua. defectuũ suoꝝ adinuicẽ. Gal.
vi. Unde vnus patruz dixit alteri portanti mortuũ ad se-
pulcrũ. porta viuos nõ mortuos. Sed ve nobis. q: vnus-
quisq; nostrũ onus pctõꝝ suoꝝ portat. Gala.vi. neq; p̃la-
tos cõportatores habemus. Bern. Quem p̃latoꝝ dabis
mihi hodie q̇ potius nõ intendit bursis implendis: q̃ vi-
tijs extirpandis: ¶ Illoꝝ etiã patrũ iustoꝝ semita arcta
via. q: arcta est via q̃ ducit ad vitã. Matth.vii. ꝛ Lu.xiii.
quasi lux splendens ꝓcedebat ꝛ crescebat vsq; ad ꝑfectã
diem. Prouer.iiii. de pe. dist.iiii. nõ reuertebant̃. Apud il-
los p̃res dies expiationis.i. cõtritionis ꝛ purgatiõis aie
erat celeberrimus: ꝛ vocabat̃ sanctus. Leui.xxiii. ¶ Con-
tra eos tota die verecũdia erat. ps.xliii. ꝛ peccãdi ꝛc. pec-
cabant in ꝯfitendo sanctã verecũdiã. sustinendi etiã. sed
vere dies peregrinatiõis nostre in isto tpe parui ꝛ mali.
Geñ.xlvii. q: parũ viuim⁹: ꝛ multũ peccamus: ꝛ obũbra-
mur pctis nostris in die belli in quo succũbim⁹. ps.cxxxix.
obũbrasti sup caput meum in die belli ꝛc. ¶ Siluit terra
in diebus illis a pctõ ꝯtra ꝯscientiam murmurãte. q: ve-
ra obedientia tũc regnauit: ꝛ q̃rebat vnusquisq; bona gẽ-
tis sue.i. Macha.xiiii. vbi d: Siluit terra Iuda in dieb⁹
Simonis: quesiuit em̃ bona gẽtis sue ꝛc. Simon obedi-
ens interp̃tatur. nũc pctã stimulant cõscientiã. cõtra nos
inobedientes deo sumus, ꝛ p̃latis ecclesie: iudicãtes eoꝝ
iurisdictionẽ: ꝓpter malã vitam eorũ. qd̃ fieri non debet.
xix. di. s̃m. vnusquisq; quasi querit malũ ꝯtra ꝓximũ suũ:
quia ignis charitatis extinctus est. maxime ꝓpter vitiuz
simonie.i.q.i. sicut eunuchus. ¶ In ecclesia ꝑmitiua pa-
tres nostri sabbatizabant.i. a seruili opere qd̃ est peccare
requiescebant. Hiere.xvii. Custodite aias vestras. ꝛ noli-
te onera scz pctõꝝ portare in die sabbati.i. requiei. q: vera
requies est nõ peccare. Aug. Ois homo malus sabbatũ
hr̃e non põt: nunq̃ em̃ illi ꝯscientia requiescit. cui autem
bona ꝯscientia est: trãquillus est: ꝛ illa trãquillitas sabba-
tum cordis est. ¶ Nos autẽ hodie dicam⁹ cũ Hieremia.
Maledicta dies in qua nati sum⁹.i. malo pene ꝑnie addi-
cta. Hiere.xx. ꝛ cũ Iob. Pereat dies in qua nati sumus.
Iob.iii. Nascitur hõ cũ ostentat̃ ꝛ laudatur. Talem diez
hoĩs desideramus hodie: in potentijs ostentari: placere
hoibus: ꝛ eoꝝ adulationes recipere. Talem diẽ nõ deside-
rat hieremias. Hiere.xvii. Diem hoĩs non desideraui: tu
scis. Sequitur in threñ. in orõne hieremie. Sed ꝓijciens
repulisti nos. scz peccata nostra. ps.lix. De⁹ repulisti nos
al's non repellet domin⁹ plebem suam. ps.xciiii. Irat⁹ es
contra nos vehemẽter: quia vehementer offendimus. q:
isto tẽpore iniquitates nostre supergresse sunt caput no- Ira dei qlis sit
strum. ps.xxxvii. s̃m Greg. aũt Ira dei non est vt hoĩs.i.
perturbatio concitati animi: sed tranquilla iusti suppli-
cij constitutio. de pe. dis.iii. ꝑductior. ꝛ Hierony. Neq; em̃
deus hoibus irascitur: sed vitijs. que quũ in homĩe non
fuerint: nequaq̃ punit qd̃ mutatũ est. de pe. di.i. quãobrẽ.
ꝛ Aug. Indignatio eius nõ vltionis executio: sed magis
absolutionis opatio est. de pe. di.i. sed cõtinuo. dixi de hoc
etiam supra in threñ. super verbo. compulit dñs furorem
suũ. in fi. dicamus ergo dño. Domine ne in furore tuo ar-
guas me: neq; in ira tua corripias me. vbi Berñ. Vt oẽm
in me excellentiã cõprimat, nõ accensus furor: sz infusus
amor: vtinã discam nõ supbire: sed humile sapere vnctio-
ne potius q̃ vltione in grã. vehemẽtia ergo ꝛ magna no-
stra ꝛ multa peccata petamus cum Dauid ꝑ magnã dei
misericordiã indulgeri. ps.l. miserere. de pe. di.ii. si enim
inquit. ante si. per colum. Nec desperemus cũ cayn, dicẽ-

tes. Maior est nra iniqtas ꝙ vt veniā mereamur. Gen. iiij. de pe.dis.i.§.deniqȝ.v̄.ca yn. Sed dicam⁹ cū Manasse dn̄o deo nostro. Immensa ꝟo ꝛ inuestigabilis mia pro missionis tue:qm̄ tu es dn̄s altissimus sup oēm terrā:longanimis ꝛ multum misericors: ꝛ penitens sup malitias hoim. Peccauim⁹ sup numerū arene maris: ꝛ multiplicate sunt iniquitates nostre. Incuruati sumus multo vinculo ferri: ꝛ non est respiratio nobis:q: excitauimus iracūdiam tuā: ꝛ malū corā te fecimus:statuentes abominationes ꝛ multiplicātes offensiones. Et nunc flectim⁹ genua cordiū nostroꝝ pcantes a te bonitate. Dn̄e peccauimus. dn̄e peccauim⁹. iniqtates nostras agnoscimus. petimus rogātes ꝛc. dn̄e remitte nobis:ne simul pereamus cū iniqtatibus nostris. neqȝ in eternū reserues mala nobis:q: idignos saluabis nos fm misericordiā tuā.ij. Parali.vlti.in fi. Aug. Nullus de dei mia diffidat maiorē esse ꝙ nostra miseria. tardius siquidē videt ei veniā dare/ꝙ pctōri accipere. sic em̄ festinat a tormento ꝯscientie reum absoluere:quasi eū plus cruciet cōpassio miseri:ꝙ ipsum miserū passio sui. Nūc vero ad thren̄. pncipium reuertamur: ꝛ quatuor eius capitula cū oratione Hieremie per ordinem exponamus: ꝛ adhuc ecclesiam plangamus. ¶ Aleph. lra hebraica interptat doctrina tentationū.

¶ Articulus.iiij.

Lamētationum hieremie interpretatio.

Quomodo glos. affectuose. admiratiue. Luce.j. quomō fiet istud. xxvij.q.ij.§.j.v̄.fi.cū ergo doctrina. glos. Uera aūt doctrina est qua deus cognoscit: ꝛ vniuscuiusqȝ stat⁹ vel defect⁹ nō ignorat. vn̄ Esa.xxiiij. Glorificate dn̄m in doctrinis. Hanc plebs iudeoꝝ nō habuit:ideo hostibus subiacuit. Unde bn̄ Hieremias spū meroris plen⁹ ait. Et factū est postꝙ in captiuitatem redactus est isrl: ꝛ hierl'm deserta est:Sedit Hieremias flens: ꝛ planxit lamentatione hac in hierusalē: ꝛ amaro animo suspirans ꝛ eiulans dixit. Quō sedet sola ciuitas plena ppl'o ꝛc. Principiū threnorū. Hieremias qui interptatur excelsus dn̄o: plus significat virū pfectū qui plangit hierl'm:q interptat pacifica.i. sup eccl'iam militantē:que recessit a pace virtutū: ꝛ q ducta est in captiuitatē vitioꝝ:q faciūt hoiem seruū ꝛ captiuū. Jo.viij. ꝛ vide qd dixi.s.ar.ij.in orone hieremie. Recordare.in ꝟbo.serui dn̄ati sunt nostri. Et sedit solus in amaritudine. idē thre.c.iij.sedebit solitari⁹. ꝛ op.facit ad hoc.xj.q.iij.quādo. ¶ Non plangit menia ciuitatis.sicut nec christus hierl'm:sed pplm. Luce.xix. Sed tropice populū in captiuitatē ductū. vn̄ Esa.j. Et relinquet filia syō sicut tuguriū in cucumerario: ꝛ sicut ciuitas q vastatur. Similis locutio in Michea.iij.c. Judices (al's pncipes) eius in muneribꝰ iudicabāt. sacerdotes eius in mercede respondebāt (al's docebāt) ꝛ pphete eius in pecunijs diuinabāt: ꝛ sup dn̄m requiescebāt dicentes. Nōne dn̄s est in nobis:nō veniēt sup nos mala. Idcirco pꝑter vos syō quasi ager arabitur: ꝛ hierl'm vt custodia pomerij erit. ꝛ trāsferuntur hec ꝟba ꝛ exponūtur.j.q.j.iudices. Et sic fit vehemens exclamatio pphete/plena fletibus/plena doloribus/plena admiratione ꝛ stuporis/dicentis. Quō sedet. Sicut em̄ cantica canticoꝝ Salomonis pcellūt alia cantica.in qbus sponsus christus ꝛ sponsa ecclesia dulcibus fruūtur amplexibꝰ:ita ꝛ lamētatiōes Hieremie tropice sup eccl'iam sunt lamētationes lamentationū: in qbus sponsi christi a spōsa eccl'ia absentia pꝑter multā puaricationē multi fletibꝰ deplorat. quū dic. Quō sedet: Lantica decēt in pria. Apoc.v.ibi. ꝛ cantabāt ꝛc. ꝛ.xiiij.ibi. Et cātabāt ꝛc. Tob.xiij.ibi.cantabit alleluia. Lamentatiōes i huiꝰ vite miseria. hinc Dauid ps.lxiiij. Te decet hymnus de⁹ in syon. ꝛ alibi.ps.lxxxiij. Btūs vir cuiꝰ est auxilium abs te ascēsiones in cor. suo. dis.in val. lachry. in loco quē posuit. ¶ A Luget aūt Hieremias quadrato alphabeto per quatuor.c.threnoꝝ:vt oēs ad lamētā inuitet.q: hō quatuor elementis ꝛ humoribus compactus. ex de celebr. mis.in quadā.§.fi.contra.iiij.euangelia ꝛ.iiij. ꝯcilia generalia q sunt sicut.iiij. flumina paradisi:in quibus velut in quadrato lapide sancte fidei structura cōsurgit ꝛ permanet. ꝛ.iiij. ꝟtutes cardinales.de qbus Sap.viij.peccauit. maxime istis tēporibus malis.xv.di.c.j.et.c.sicut.ex de renū.post trāslationē.§.verū. Justū est ergo vt cū pphēta pctā nostra cū qternario numero defleamus: ꝛ materiali numero nos intus exteriusqȝ renouem⁹. de q renouatiōe supra in orone Hiere.thre.iiij.scripsi.in.§.pec.ps.cxxxvj. sup flumina.de pe.di.iij.in salicibus.vt q sup flumina Babylonis captiui tenemur:absoluti pnia ꝛ gratia pfusi in nostra syon ecclesia triūphante vera libertate pfruamur. Constat aūt multa gn̄a rerū esse: ꝛ qrere multas differētias lachrymarum. aliter propria dāna: aliter plāgimus aliena.id est aliter ploramus desideria celestis patrie.aliter pro scelerū immanitate et terrore gehēne. vn̄ Dauid ps.xlj. Fuerūt mihi lachryme mee pa. ꝛc. Et alibi. Laboraui in gemitu meo. His affectibꝰ fideles mouent.q totum illud volumen Ezech. in sensum mentis traijciūt in quo erant scripte lamentationes carmen ꝛ ve. Ezech.iij. in pn.al.c.ij in fi.ps.cxviij. Exitꝰ aquarū deduxerūt oculi mei ꝛc.vbi exposito. Tunc aqua vere deducit: qn̄ alternis vicibus/nūc hec nūc illa culpa diluitur. quū vicissim modo pro hac modo pꝛo illa gr̄a fletus effuderit. Deducit aquā:qui nūc sua/nūc aliena pctā deflet. vel qui nunc pro sua nūc pꝛo aliena cōpungit miseria. Diuidit aquā: q quādoqȝ luget mala que cōmisit. quādoqȝ bona que omisit. Diuiditur aqua:quādo vicissim pꝛo metu infernalium tormentoꝝ/vel pro desiderio lugetur celestium gaudiorum. Hoc modo est anima iuxta fluuiū:sicut dr̄ Numeri.xxiiij. de peni.dist.iij.in salicibus.j.c.ij.super litera Sade. super verbo. dedue quasi torrentem. ꝛ.c.iij. super litera. Phe. super verbo. diuisiones. ¶ B Est aūt lamentatio ex merore presentis vite/aut ex desiderio eterne vite/cordibus humanis dono spiritussancti infusa cōpunctio. Terrene aūt hierusalem ꝛ populi excidium deploratur: vt psentis ecclesie dāna defleantur. Et quia ruētes a fide populi captiuantur: vniuscuiusqȝ anime que fuit templū spūssancti ruina plangatur. j. ad Cor.v. Hiero. Uerum christi tēplum anima credentis est.illam exorna:illam vesti:in illa offer donaria:in illa christum suscipe. ¶ Plorat aūt Hieremias ad ruinas singulas ciuitatis ꝛ populi: vt discant singuli deflere ppria: quū defleat ipse cōmunia ꝛ aliena delicta. Dicit ergo. Quomodo sedet sola ciuitas ꝛc. Hystorice. Terrestris hierusalē ppl'o spoliata:ignominia plena:inter hostes humiliata. Olim populosa inter hostes gloriosa. Facta est quasi vidua dn̄a gentiū. regibus destituta. sacerdotibus desolata. templo pfanato. ꝛ vasorum gloria explosa. auxilio dei destituta. Dn̄a gentium: quas antea subuerterat ꝛ subiugauerat. ¶ C Item fm allegorias. Pascasius. Quō sedet sola ciuitas. Lachrymosius plangenda est ecclesia culpis exigentibus. sponsi absentia viduata. quō sedet sola ciuitas dei ꝛ angeloꝝ auxilio desolata. Si em̄ sponsus cū ipsa esset:nō esset lugenda.q: nō possunt filij sponsi lugere/ꝙdiu cum illis est sponsus. Mat.ix. ꝛ Luce.v. vn̄ ꝛ Hiere. pro oibus ꝛ pro oibus flebat:nō ruinā saxoꝝ/sȝ hoim. Et illiꝰ quā deplorat signat miseriā. quū dicit. quō sedet. et sui plorantis:sicut ꝛ Job sedere in sterqlinio phibetur. Job.ij. Et de hac captiuitate histori ce ꝛ allegorice dr̄ in ps.cxxxvj. Sup flumina ba. il.sedi. ꝛc. de peni.dist.iij.in salicibus. ¶ Qui sedimus in throno regni celestis ꝛ virtutū. ꝛ stare noluimus iure super flumina tentationum sedentes/dolemus. vnde Esa. xlvij. Descende:sede in puluere filia Babylonis. id est cōfusionis peccati. sede in terra. nō est solium filie chaldeorum. que verba exponuntur: ꝛ leguntur.xxxij.q.v.si paulus. Sic nostra hierl'm sancta eccl'ia quū in membris suis ꝙ plurimis multipliciter offendent: non est ei solium dignitatis virtutum ꝛ gratie: sed sordidatur in terrenis

Lamētatio qd sit

vitiis.vnde Hiere.plangit nō modo quia sedet terrenis operibus sordidata:sed q: sola ꝛ quasi vidua. q: p̄o tur pitudinis feditate a sponso derelicta. Hiere.iij. Tu autē fornicata es cum amatoribus multis.tñ reuertere ad me dicit dñs.non vere vidua scʒ.nam etsi ad tēpus a sponso deijcitur:sponsalitatis tñ iura retinētur:vt si redire p pe nitentiā voluerit/sponsum retribuat nulli tributo subia cens pcti. Unde dicitur. Quomodo sedet sola. desolata

Solitu do du plex.

destituta.humiliata.sola sine auxilio dei ꝛ angeloꝝ. Ta lis solitudo mala est. Eccl's.iiij. Ue soli.lxxxj.di.in oibus vij.q.j.illud.ex de sta.mo.c.ij.id est sine charitate.al's soli tudo sancta est.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ. quādo adā.al's est capitellum.vbi de hoc.ꝛ p̄e.c.in oibus.ꝛ de qua Job iij.Edificant sibi solitudines.vnde Bern. Aia sancta so la esto.vt soli omniū serues teipm/quē tibi ex oibus ele gisti.fuge pub licū:fuge ipsos domesticos:secede ab ami cis ꝛ intimis/ etiam ab illo qui tibi ministrat. an nescis verecūdum te habere sponsum:q nequaꝙ velit indulge re presentiā suam p̄sentibus ceteris: secede ergo potius mente ꝙ corpore.non pro tēpore:sed deuotione: sed spiri tu:sed intentione: qui sic panibus spūalibus saturatur. Mar.viij.j.in.c.Thren.sup litera Joth.i textu. Sedebit sola ciuitas/aīa vel ecclesia.quare ecclesia vocetur ciui tas dixi in pma parte istius operis.s.in.§.ꝛ pmo quidē. ꝟ.ꝙ aūt ecclesia.in ar.lxj.Ciuitas ecclesia ciuium populi christiani vnitas.de cō.di.j.ecclesia. Ecclesia nūc scissa:oc cidentalis p vitam malā in pluribus. orīetalis p hereses ꝛ schismata.xxiiij.q.j.qm̄ vetus. Plena ppl'o. ecclesia ex gentibus ꝛ tribubus ꝛ linguis cōgregata:ꝛ p totū mun dum dilatata infidelibus populis.xxij.dist.legimus.ple na etiā quōdam virtutibus ꝛ suffragijs sanctoꝝ:quasi ci uitas plena populo:nūc desolata:que pus pollebat diui nis operibus inter frequētias sodaliū sanctoꝝ:nūc inter hostes demones ꝛ facinorosos hoies sedet squallida:cui nulla est societas sanctoꝝ.nulla cū fructu cōio sacramen toꝝ.nulla cum sponso participatio. sed redacta in tribu ta vitioꝝ/ꝛ seruiturē regū.ex de immu.ec.non min⁹. Fa cta est quasi vidua.nō vere/vel ex toto: pꝑter bonos in tra ecclesiam.de ꝯse.di.iiij.queris.ibi. Sancta mater ec clesia que in sanctis est.Uidua/absente ꝛ indignato spō so/pꝑter multos amatores se derelicto assumptos.Hie re.iij.Tu aūt fornicata est cum amatoribus multis. Do mina olim gentiū deuictarū scʒ vitioꝝ.Princeps prouin ciarū/quas hierusalem tributarias fecerat.Facta est sub tributo.chaldeoꝝ.❡ Allego. Princeps pꝛuinciarū eccle sia romana/pnceps aliarū ecclesiarū.xxij.di.de constanti nopolitana.facta est sub tributo vitioꝝ ꝛ censuū/in mem bris in maiorib⁹ p̄latis.Auferat christus cito a sua eccl'ia hoc tributū ꝛ hoc iugum/ꝛ hanc virgam diaboli exacto ris.sicut in die madian/q interpretatur ꝯtradictio. Esa. ix.❡ Beth plorans plorauit in nocte. Pascasius. Plorat ecclesia in nocte.i.inter aduersa huius vite.de hac nocte Job.iij.vel in nocte peccati posita. vnde Rom.xiij. Nox precessit. Job.iij. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Sed nō plorat suo arbitrio:sed miserante dño. nisi enim dñs misericordia motus.Luce.vij.de vidua/eā solā sede re vidisset:minime plorasset.vnde ꝛ Luce.xxij.Couersus dñs respexit petrum.ꝛ sequit̃. Petrus fleuit amare. de pe. dist.j.petrus.in pn.di.vbi Beda. Respicere namqꝫ eius/ misereri est.ps.xxiiij.Respice in me ꝛ miserere mei.q: nō solum quū agitur penitentia/verū etiam vt agat̃ dei mi sericordia necessaria est.❡ Itē Amb. Deniqꝫ quos iesus respicit/plorant delictum.vn̄ sequitur. Et recordatus est petrus ꝛc. Et lachryme eius in maxillis eius. Mar. Illa anime cōscientia est.vultus in maxillis formatur. Unde vniuscuiusqꝫ qualitas in conscientia monstratur. consci entia vero que nouit peccata sua/ semper debet fonte la chrymarū irrigari.de pe. dist.j.in pn.c.lachryme.c. petr⁹. De lachryme vtinam a maxilla ascendant vsqꝫ ad celum. Eccli.xxxv.a maxilla enī ascendunt vsqꝫ ad celū. ❡ Itē in nocte intus/aliena aura. Luce exterius/mūdi aduersi tate.peccatoꝝ cecitate plorans plorat:q: intus pus pun gitur.ꝛ sic exterius proprijs lachrymis baptizatur: q de cordis fonte pducuntur.quarū vbertatem insinuans p̄ pheta Hiere.ait. Plorās plorauit. Hoc modo nō minus exterior ꝙ interior homo reformādus abluitur. Lachry me eius in maxillis eius. Maxille ecclesie/sunt doctores ꝛ rectores/qui sciūt sua ꝛ aliena pctā plangere/nō tege re:de qbus dicitur in canticis.j.c. Pulchre sunt gene tue sicut turturis.xliij.dist.in pn.ꝛ Canti.v. Gene illius sicut areole aromatum.ꝛ Canti.vj. Sicut cortex mali/punici: sic gene tue. In his enī doctorib⁹ ꝛ p̄latis quū sci sunt/ ecclesie pulchritudo ostendit̃.vt ait Chryso. Et ipsorum pdicatione in corpus ecclesie traijcimur.qui sicut plus ce teris in corpore christi mystico laborant. ex de renū.ꝟ.cū p̄idem.§.verum.ibi.pꝑter laboꝝ angustias. ꝛ.§.poro. ibi.qm̄ si laboris causam ꝛc. Plus gemūt ꝛ plorant eos quos vident in nocte delictoꝝ versari ꝛ in cecitate erro ris.❡ Plorat sponsa ecclesia a cōplexu sponsi remota.de ꝯse.di.iiij.queris.ibi.sancta mater ecclesia que in sanctis est.In nocte ignorantie hui⁹ mūdi plorat p ijs qui mor tui iacent in pctis.Plorat pro virginibus/continentib⁹/ ꝛ cōiugatis/q se hospites ꝛ peregrinos cōfitentur super terram.de pe.di.j.fleat.❡ Non est q ꝯsoletur eam ex oib⁹ charis eius.sanctis scʒ vel angelis:nisi recipiat ꝯsolatio nem spiritussancti.qui pꝑterea paracletus.i.consolator dicitur Jo.xv. Unde omnes amici eius spreuerunt eam. quia deus spreuit eam:dum subtrahit ei auxiliū.xxiij.di. nabuchodonosor.ꝟ.idem.ibi.cum vero aliquos. ꝛ glos. tradere. Et facti sunt ei inimici. cuius deus inimicus.ar. xc.dis.sic inimicus.a cui⁹ equitate nō possunt discordare. Item. Non est qui ꝯsoletur eam.vero ꝯsolatore amisso.s. spūsancto.qui sunt potius inimici. de quib⁹ d: Hiere.ix. Ois amicus fraudulenter incedit. Facti sunt ini.quū in die iudicij fm aplm ad Roma.ij.insurgent cogitatiōes miseram aīam cruciantes:ꝛ demones pessimi p̄suasores qui nūc decipiendo vt amici blandiūtur.❡ Que sit aūt que superius ploret. Beth lra ostendit:q interpretat̃ do mus/scʒ ecclesia.xxiiij.q.j.q dignior. Quare eccl'ia vocet̃ domus.s.in pma parte istius opis dixi. in.§.ꝛ pmo qdē. ꝟ.ꝙ autē.in.lxj.ar. Ista est domus Jacob primū synago ga in egyptū ingressa/ꝛ in captiuitate detenta/ꝛ dñi de mentia egressa.fm illud ps.cxiij. In exitu isrl' de egypto domus Jacob ꝛc. Et ecclesia sancta exigentibus pctis rursus in babylone captiuatur.i.in confusione pctoꝝ.ꝛ ideo ploranda.❡ Item. Omnes amici eius spreuerunt eam.quia ecclesia nōnūꝙ pro peccatis suis affligitur:et condēnatur tam ab interiorib⁹ ꝙ ab exterioribus inimi cis qui se dicunt amicos. ❡ Ghymel plenitudo interpre tatur.ecclesia pmitiua plena gratia. Actuū.ij. Musto ple ni sunt feruore spūssancti. Actuū.vj. Elegerūt stephanū plenū fide. Nunc aceto furoris ꝛ odij in membris plena. Jo.xix. Uas aūt positum erat aceto plenū. ꝛ dolo. Actuū xiij.ꝛ maledictione ꝛ amaritudine ꝛ dolo in ore. ps. ix. quoꝝ os maledictione ꝛc. ❡ Migrauit Judas propter afflictionē ꝛ multitudinē seruitutis. Plenitudine enī de lictoꝝ suoꝝ migrauit. Judas scʒ pctor in captiuitatē: qui sibi accumulado pctā/puocauit dei vltionē. aliter enim ecclīam dilectā ꝛ gloriosam nō traderet.i.pmitteret tra di deus in tantam vitioꝝ ignominiā.xxiij.q.iiij.nabucho donosor.ꝟ.vasis ire.qui se amorreos nō posse tradere di cit:q: nōdum sunt cōpleta pctā amorreoꝝ. Geñ.xv. xxiij. q.v.§.hinc notandū.ꝟ.p sciētes. Unde migrauit Judas Eccl'ia glorificās deū/afflicta vitiorū seruitute/de vitijs ad vitia.nec inuenit requiē. vnde apl's Rom.vij. Uideo autē aliam legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee.xxxij.q.v.cum paulus. de ꝯse.dist.iiij.c.ij. Euadendi autē nulla alia via/nisi quā ipse demonstrat apl's ibi ad Roma.gratia dei.p iesum christū.❡ Eccl'ia igit̃ liberta te virtutum amissa/sepe in seruitutē gentium et in affli

ctionem vitiorum migrat: et nullam inuenit requiem. quia sm Aug. nūq̄ mala conscientia quiescit: sed de loco in locū fugiens a psecutoribus dephensa grauiori affligitur angustia. Iure em̄ fit vt qui leue iugū dn̄i fugiunt. Matth. xi. dura afflictione vitioꝝ premant̄. ⁊ qui libertatē ꝟtutū in christo pmissam vilipēdūt: afflictiōe ꝯsciē pmātur. sicut em̄ cayn fratricida abscōsus a facie dn̄i vagus ⁊ pfugus in terra. Geñ. iiij. sic in mēbris christū psequētes dum pctm̄ suū ꝯfiteri recusant: fugiūt a facie dn̄i indigni diuine miserationis respectu. de pe. di. j. §. ex his. ꝟ. cayn. non sic electi: qui etsi mala faciant in ꝯspectu dei faciūt ⁊ non descendūt ab eius mia ⁊ respectu pio: sʒ coram ipso pniam faciunt. de pe. dist. j. ⁊ euenit. ¶ Habitauit inter gentes. vitia vel demones. nec inuenit requiem. in aia. Matth. xi. vitijs instātibus vel demonibus. Oēs psecutores eius. Ecclesie. demones ⁊ tyrāni ⁊ vitia. sunt aūt hi mali psecutores. sunt ⁊ alij boni. de vtrisqꝫ Augu. xxiij. q. iiij. qui peccat. ¶ D Inter angustias. pctōꝝ ⁊ afflictionem. vtinā tales angustiati ⁊ oppressi ere alieno. i. pctō qd̄ est deus alienus. vñ sup illud. ps. lxxx. Nō erit in te deus recens. dicit glos. Illud vnicuiqꝫ deus est: qd̄ deo preponit. in amore ⁊ amaro animo cōueniant ad Dauid j. Reg. xxij. christū vultu desiderabilē. ⁊ cōuertant̄ ad eū. Multi cm̄ (qd̄ est mirabile.) sic pctis angustiati mori appetētes: ⁊ de morte pcti ad mortē pene perpetue q̄ est secūda mors. Apoc. ij. transire volētes: dicūt verbū Saul. iij. Reg. j. Sta sup me: ⁊ interfice me: qm̄ tenent me angustie. Contra tales d̄r Amos. v. Ue desiderātibus diē dn̄i. Ad quid eá vobis? Dies dn̄i ista tenebre ⁊ nō lux. ¶ Ista etiam est angustia illa de qua Esa. xxviij. Coangustatus est stratū ita vt alter decidat. ⁊ palliū breue vtrūqꝫ operire nō pōt. Lectus est ꝯscientia. de quo ps. vj. Lauabo per singulas noctes lectū meū. i. p singula pctā cōscientiam meā. que spōsum christū ⁊ adulterū diabolū simul nō valet admittere: q2 nemo pōt duobus dn̄is seruire. Matth. vj. ⁊ Luc. xvj. de pe. di. j. §. hoc idem. ꝟ. item nos. post duas colum. Palliū breue amor. q2 nō pōt amari simul deus ⁊ diabolus. Unde poeta: Secta biptita quū mens discurrit vtroqꝫ: Alterius vires subtrahit alter amor. ¶ Ista est etiá illa angustia ꝯscientie de qua Eccli. xiiij. Beatus qui nō est stimulatus in tristitia delicti. i. quem nō remordet ꝯscia p delicto aliq̄ graui. qm̄ sicut dicit glos. sup illd̄ ps. xlv. adiutor in tribulationib9. Nulla maior ⁊c. tribulatio q̄ꝫ delicti ꝯscientia. De ista etiá angustia demonū et vitioꝝ. Luce. xix. ibi. coangustabunt te. Grego. Maligni spūs vndiqꝫ aiam coangustant. qn̄ ei nō solū operis verū ⁊ locutionis atqꝫ cogitationis iniq̄tates replicāt. ¶ Deleth tabula interpretat̄ vel ianua ait paup. Tabula inquit de qua radūtur mali clerici. xij. q. j. nolo. l. dist. contumaces. vel tabula pnia. de pe. di. j. secūda. Ianua foramē laterale christi ad ingrediendū in celū. Geñ. vj. Ostium arce pones in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. glos. paup ecclesia pmitiua. xij. q. j. dilectissimis. Uie syon ecce pdicatores scilʒ parantes viam christo veniendi ad animā. Io. j. Uie syon. virtutes ad supnam hierusalē ducentes ad solēnitatē anime: cui sponsus ablatus est: quū anima de arce supne intentionis ad exteriores labitur actiones. solēnitas eius est celestis vite intima ꝯtemplatio. sed nō sunt qui veniūt ad solēnitatem: affectus. s. prioris vite. q2 scʒ nō veniūt ad solēnia ꝯtemplationis anime vel diuine. vera enim aie solēnitas ⁊ festiuitas est de deo. Amb. Qui christū intra se recipit: maximis pascitur delectationibus voluptatis. Sed hodie in ecclesia magis celebrantur solēnia ventris q̄ꝫ mentis. xliiij. dis. comessationes. xxxv. di. eccl'ie pncipes. Uie syon. Quoties ecclesia p pctis suis itus forisve repletur furoris dn̄i amaritudine: merito lugent vie. porte iacent destructe. gemūt sacerdotes. squallide sunt virgines. Uie sunt pphete patriarche ⁊ alij p quos ad christum qui vera est via. Io. xiiij. venit̄. sicut em̄ lux dicit̄ a christo luce: sic vie dicūtur ab ipo. Un

Abraam pma via credendi appellatur. he lugēt eo q̄ꝫ nō sunt qui veniant ad solēnitatem celestis patrie. qui enim presunt officio nec ipsi intrant: nec alios intrare permittunt. Matth. xxiij. ¶ Iure autē sacerdotes virginibus copulantur inferius: quia virginitate sacerdotiū pollet. lxxxi. dist. minister. ⁊ c. oportet. ⁊ quasi per totū. ⁊ virginitas regimine sacerdotum eget. Lugent eo q̄ꝫ nō sunt qui veniant ad solēnitatem patrie celestis. ps. cxvij. Constituite diem solen. in conden. vsqꝫ ad cor. altaris. Uel angeloꝝ. Omnes porte eius destructe. ecclesie. i. sensus dissipati ⁊ vagi. destructe que deberent esse ornate et custodite. ps. xxiij. aperite portas iustitie. Sed mors intrat per eas sm Hiere. ix. c. Et ideo squallet anime virginitas: et gemit regale. j. Pe. ij. sacerdotiū. dū p virtutibus replemur amaritudinibus vitioꝝ. Sacerdotes eius gementes. qui deberent gaudere in dn̄o. Phil. iiij. Gementes p peccatis et se gemitum puocantibus. Uirgines eius. caste intentiones. eius ecclesie. squallide. quia intus corrupte q̄ deberent fulgere. Et ipsa ecclesia scʒ oppressa amaritudine vitioꝝ. Hiere. ij. Scito ⁊ vide quia malū ⁊ amarum est reliquisse te dn̄m deum tuū. ¶ He interpratur ista. q2 propter ista peccata eueniūt sup ecclesiā que dicta sunt. ⁊ dicit̄. Facti sunt hostes eius in capite. heretici aut pagani aut mali catholici. Hostes. ecclesie. xxiiij. q. iij. de illis. in capite. q2 capita ecclesie languent: ⁊ ideo cetera membra ecclesie inficiūtur. vj. q. j. ex merito. ⁊ Auaritia in capite omniū. Amos. ix. idest in p̄latis ecclesie pcipue. Plena est ecclesia auaritia. xciij. dist. diaconi. v. Isti sunt optimates capita populoꝝ. prelati scilʒ ingredientes pompatice domū israel. Amos. v. Uacce pingues samarie calūniā facientes egenis clericis: que dicunt eis afferte ⁊ bibemus. Amos. iiij. Hostes i capite. quia in p̄latis demones hodie pcipue dominātur. Pingues sunt in peccatis pre ceteris. psunt vt deuorent ⁊ inflentur. viij. q. j. sunt in ecclesia. Inimici eius. ecclesie. Locupletati sunt. disputandi facūdia quū fit intelligendi penuria. ¶ Item hostes in capite. quū bonū opus corrupta mente concipimus: diabolus in pncipio dn̄atur diminutione boni assiduitate mali. instāt em̄ hostes fortiores aliquādo in capite ipam bonis operis intentionē polluentes: aliqn̄ longiori vsu voluptatum aiam renitentem impedientes. ab his tāto difficilius liberamur: quāto in capite superiores ⁊ locupletiores dn̄antur. Propter multitudinē iniq̄tatū eius. p̄latoꝝ ecclesie. Paruuli eius. ecclesie. populus lacte idigēs consolatiōis ⁊ panē doctrine petens. j. co. iiij. c. Paruuli petierūt panem ⁊c. ppter defectū boni exempli platorū instructionis ⁊ correctionis. Ducūtur in captiuitatem. vitioꝝ ⁊ demonū. xi. q. iij. precipue. ⁊ c. ita. ibi. vt qui positus fueras ad gubernationem populorū effectus sis ruina multoꝝ. non habentes rectores aut defensores. Ante faciem tribulantis. hostis visibilis vel inuisibilis. vinculis delictoꝝ constricti. ps. xij. Qui tribu. me. exulta. si mo. fuero. ¶ Uau interpretatur ipsa vel hec scilʒ ruina multorū afflicta de qua sequitur. Et egressus est a filia syō omnis decor eius. Ecclesia vel anima que filia est syon celestis hierusalem. Decor puritas fidei ornatus virtutum. Ista est ecclesia pulchra. de qua in Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea. Ab ea decor egreditur: quando hereticorum vel malorum catholicorum rabie fides corrumpitur. de qua dicitur. ps. ciij. Confessionem ⁊ decorem induisti. iterum ps. xcv. Confessio ⁊ pulchritudo in conspectu eius. Decus enim ecclesie ⁊ decor virtus ⁊ sanctitas est. de pe. dist. ij. §. romanos. ꝟsi. princeps ⁊ c. illa anima. Facti sunt pncipes eius. ecclesie pastores ⁊ rectores. xxxv. dist. eccl'ie pncipes. q̇ vtroqꝫ cornu vtriusqꝫ testamēti subditos deberent defendere: vel rebellātes pcutere. xxiij. q. iiij. cū i lege. Uelut arietes nō inuenientes pascua. quū tm̄ tāq̄ꝫ fortes arietes ducatū gregib9 pbere deberēt. vij. q. j. sciscitaris. Facti sunt velut arietes macri absqꝫ pinguedine. de qua pinguedine. ps. lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine. charitas

tis. Non inuenientes pascua. ꝑ se ⁊ populo. quia in scri-
pturis pascua vite nõ inuenientes. Isid. Sanctarũ scri-
pturarum altitudine quasi montes pascue sunt. Abierũt
absq; fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutũ/ vbicũq; eos er-
ror impellit. Ante faciem subsequẽtis. ante suggestionẽ
diaboli. vt q̃ minare ad pascua vite gregẽ dñi negligũt:
ipsi ad pascua mortis ligati vadũt absq; robore virtutũ.
decor em̃ ecclesie in omnibus fidelibus est: sed maxime
in sacerdotibus ⁊ altari seruientibus. ꝭm Chrysosto. de
hoc ex lib. vj. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxj. dist. per totũ.
xliij. dis. sit rector. j. q. j. sacrosancta. ⁊. c. necesse. ¶ Zay in-
terpretatur oliua. ecclesia ꝑmitiua pacifica. Gen. viij. et
vncta donis spũssancti. Actuum. ij. extra de sacra vnc. c. j.
¶ Et recordata est hierusalem dierũ afflictionis sue: et
preuaricationis omniũ desiderabilium suorum: que habue-
rat a diebus antiquis: quũ traderetur (al's caderet) po-
pulus eius in manu hostili: ⁊ nõ erat (al's esset) auxilia-
tor. Recordatur aĩa vel eccl'ia afflictionis corporalis et
spũalis ⁊ preuaricationis mandatorum pro quis affligitur.
recordatur inquã nõ ad consolationem: sꝫ ad pene exag-
geratione͂. iuxta illud Sap. v. qđ in inferno dicturi sunt
impij. Errauimus a via veritatis. ⁊ iustitie lumen nobis
nõ illuxit. sol nõ est ortus nobis. lassati sum⁹ in via iniq̃ta-
tis ⁊ ꝑditiõis. ambulauimus vias difficiles. quid nobis
ꝓfuit superbia ac diuitiarũ opulentia? transierũt omnia
tãq̃ vmbra mortis. in malignitate nostra ꝯsumpti sum⁹.
Viderũt eam hostes ⁊c. Valde cauendum est vt non so-
lum ab interno iudice sabbata nostra exprobrentur: sed
etiã ab hostibus derideantur? Si aũt ꝑ vanis nostris co-
gitationibus sabbata nostra deridẽtur: quid de illis pu-
tandum est: qui quũ dño vacare debeant: etiam flagitio-
sa cõmittere nõ formidant? Si ergo deo vacare volumus
ipsi soli corde ⁊ corpore vacemus. vnde ps. xlv. Vacate ⁊
videte qm̃ ego sum deus. Sepe etiã intuetur ecclesia po-
pulum suũ cadẽtem in manus hostium. i. demonũ. Alius
per auaritiam: alius per luxuriam cadit. ⁊ pro his ⁊ simi-
libus deplorans ecclesia/ recordatur omniũ desiderabi-
lium suorum. i. que nobis promissa sunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipsa peregrinatur. Expono et antepono
textum qui sequit᷑. Deriserunt sabbata. Sabbata quoq;
nostra. i. festiuitates non minus a nobis violantur/ q̃ ab
hostibus derident᷑. vnde ⁊ dicitur. Ubi est deus eorũ.
clericorum. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Uñ ⁊ dñs odit ⁊ ꝓijcit
festiuitates nostras. Pleni em̃ homicidijs/ immũditijs/
ambitionibus/ ⁊ cupiditatibus/ ⁊ auaritijs/ ⁊ odijs/ et
sacrilegijs/ ⁊ sortilegijs/ ⁊ crapulis/ ⁊ ebrietatibus/ lotis
manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ conscijs/ nostra sabba-
ta nõ dñica celebramus. Esa. j. Audite verbum dñi princi-
pes sodomorum. ꝑlati ecclesie/ rectores murorum a laude. po-
pulus gomorre. populus asper. quia Sodoma interpre-
tatur muta. Gomorra aspera. i. indeuot⁹. Quo mihi mul-
titudinẽ victimarum vestrarũ/ dicit dñs? que victime im-
pie sunt. Prouerb. xv. j. q. v. non est putanda. xiiij. q. v. scri-
ptum. Plenus sum. q. d. fastidio ⁊ nauseo sacrificia vr̃a.
ps. xlix. Holocausta arietum ⁊ adipẽ pinguiũ ⁊ sanguinẽ
agnorum ⁊ vitulorum ⁊ hircorum nolui. Quũ veneritis ante cõ-
spectum meũ: quis quesiuit hec de manib⁹ vestris/ vt am-
bularetis in atrijs meis? Ne offeratis vltra sacrificium
frustra. Incẽsum abominatio est mihi. Neomenias ⁊ sab-
batum ⁊ festiuitates alias nõ feram. Iniqui sunt cet⁹ ve-
stri. Kalẽdas vestras ⁊ solẽnitates ⁊ festiuitates vestras
odiuit aĩa mea. facta sunt mihi molesta ⁊c. Et quũ exten-
deritis manus vestras: auertam oculos meos a vobis. ⁊
quũ multiplicaueritis orationẽ: nõ exaudiã. manus em̃
vestre sanguine peccati cuiuscunq; plene sunt. Esa. j. ad
hec. j. q. j. §. sed obijcitur. cum ser. c. sequẽtibus vsq; ad. §.
cum vita. xlix. di. c. j. ⁊. ij. iij. q. vij. §. idem testatur. cũ. c. seq.
vsq; §. sed obijcitur. de cõse. dist. ij. qui scelerate. xxiiij. q. j.
odi. ⁊ pre. c. nõ est putanda. ⁊. c. scriptum. Et omniũ desi-
derabilium suorum. virtutum celestiũ promissorũ: que ha-
buerũt anima ⁊ ecclesia/ a diebus antiquis/ in eccl'ia pri-
mitiua. ps. lxvj. Cogitaui dies antiquos ⁊c. Quũ cade-
ret populus eius. cordis affectus. In manu hostili demo-
nũ. Et non esset auxiliator. alius nõ poterat. Deus q̃ indi-
gnatus ꝑpter pctã nolebat. Viderunt eam/ ecclesiã. ho-
stes/ demones. deriserũt sabbata eius. sicut hodie deride-
mus iudeos cũ eorum synagogis ⁊ sacrificijs: q̃uis eos ex
misericordia toleremus. ex de iude. cõsuluit. ⁊. c. sicut. ⁊. c.
etsi iudeos. Iterum viderũt eam hostes. sepe pro pecca-
tis a paganis ⁊ hereticis vel schismaticis afflicta est ec-
clesia: ⁊ sue ꝑuaricationis recordatur in ꝯfusionem suam.
⁊ tunc demones sabbata eius derident: quũ eam a bonis
feriare vel cũ peccatis solẽnizare vidẽt. vnde ps. xij. Qui
tribulãt me exultabũt si motus fuero. ¶ Heth interp̃tat᷑
vita. qđ ad hoc respicit. Gemẽs ⁊ cõuersa est retrorsum. j.
Ideo em̃ dñs inducit tribulationẽ/ vt peccator cõuertat᷑
⁊ viuat. conuersio em̃ pctõris vera vita est. Ezech. xxxiij.
de pe. dist. j. §. hoc idem. in p̃n. Peccatum peccauit hieru-
salem. ꝑpterea instabilis facta est. Per diuersa vitia stare
virtutis est: nõ stare vel cadere vitij vel peccati. Ezech. ij.
Sta supra pedes tuos. l. dist. quid est. Peccatum pecca-
uit. ecclesia in mẽbris suis aliqua heresi polluta pctm̃ in-
fidelitatis peccat. ideoq; instabilis vagat᷑: ⁊ nulla fidei
soliditate fundatur que p̲us fundata erat supra firmam
petram. Mat. xvj. xxj. dist. in nouo. ꝑpter qđ veri catholi-
ci spernũt eos. ¶ Item quodcũq; peccatũ facit hominẽ
vagum ⁊ instabilem. Gene. iiij. Dicitur de cayn. vagus ⁊
profugus. de pe. di. j. §. ex his itaq;. ꝟsi. cayn. ¶ Unde an-
geli vel viri sancti qui prius glorificabant eam despiciũt:
vt tandem gemat peccatum suũ. ⁊ redeat ad deum: ⁊ au-
diat vocem monentis post tergum. vnde Esa. xxx. Erũt
aures tue audientes post tergum monẽtis. In de maria
cõuersa retrorsum inuenit iesum quẽ querebat p̲us/ nec
inueniebat. Io. xx. ibi. cõuersa illa. vbi Aug. Quia prius
cõuersa corpore qđ non erat putauit: nũc corde cõuersa
qđ erat agnouit. Sic ⁊ ecclesia in membris suis cõuersa
retrorsum/ inuenit christũ qui apud eam per peccatum
mortu⁹ erat sibi/ resurrexisse a mortuis. qui vero incredu-
li sunt: nec aspiciunt retrorsum: vsq; hodie sicut cayn in-
stabiles sunt: ⁊ portant ꝯfusionis sue signũ: ⁊ in Babylo-
nem. i. in confusionem suã tendunt. Omnes qui glorifica-
bant eam. ecclesiam/ heretici applaudentes/ vel adulan-
tes/ vel angeli vel sancti viri. spreuerunt eam. heresi vel
schismate confusam/ vel vitijs constupratam. ¶ Ad lite-
ram hodie ꝑlati mali ⁊ doctores ꝟbales ecclesie amicti/
hypocrisi q̃ populum beatificant ⁊ seducunt. iuxta illud
Esa. iij. c. Popule meus: qui beatum te dicunt/ ipsi te deci-
piunt. ⁊ Esa. ix. Et erunt qui te beatificant populũ istum
seducentes: ⁊ qui beatificantur ꝓcipitati. Ipsi veraciter
spernunt ecclesiã/ q̃ eos exaltauit. quia necesse est q̃ pro-
pter ignominiã peccati/ ⁊ ꝑlati subditos ⁊ subditi prela-
tos despiciant ⁊ spernant. j. q. j. multi. iij. q. vij. §. porro. ꝟ.
item grego. Ipsa aũt gemens. i. sic peccatum agnoscens.
⁊ cõuersa est retrorsum. ad deum: quẽ reliquerat. Cõuer-
sa inquã per penitentiã ad cõuersationem celi vnde exci-
derat. que autem sit vera cõuersio: de peni. distin. j. §. hoc
idem. de pe. di. vij. nullus. ¶ Teth interpretatur bonũ. ps.
cxviij. Bonũ mihi q: humiliasti me. Unde sequit᷑. Vide
dñe afflictionẽ meã. Bonũ em̃ est peccatorẽ se cognosce-
re: ⁊ cũ gemitu ⁊ pnĩa exclamare. ¶ Et Vide dñe Sor-
des eius in pedibus eius: non est recordata finis sui. Pe- Ecclesie
des ecclesie doctores ⁊ ꝑlati sunt: a quibus debet ecclesia pedes.
portari. Exo. xxviij. Portabit Aarõ iniq̃tates filiarũ isr͡l.
Rom. xv. debem⁹ nos firmiores imbecillitates infirmorum
sustinere. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron noĩa filiorũ
isr͡l corã dño sup vtrũq; humerũ ob recordationẽ. Hi pe-
des deberẽt ducere eccl'iam ꝑ viã q̃ christus est. Ioã. xiiij.
Ego sum via. sed sordibus scelerũ inq̃nati sunt. ⁊ sic eccle-
sia non recordat᷑ finis sui. i. christi/ q̃ est finis ad iustitiam
omni credẽti. Roma. x. Augu. Ipse finis nostrorum deside-

rioꝝ erit qui fine fine videbitur: fine fastidio amabit: fine
fatigatione laudabitur. Ecclesia etiā in pedibus. i. in af-
fectibus sordes portat. q: in hui⁹ vite miseria nemo est q̄
fine squallore vitioꝝ incedat: saltē in pedibus q̄bus tāgi-
tur terra. Inde dn̄s pedes discipuloꝝ lauit. Jo. xiij. Ubi
Orig. Prestandi sunt pedes. i. mentis affectus lauandi
Pedes lauādi a iesu: vt sint pedes nostri decori: ⁊ p̄sertim quū emulan-
tes potiora bona volum⁹ enumerari eis q̄ euāgelizant
bona. Esa. lij. viij. q. j. olim. Aug. ibi. sed est mūdus totus
Jo. xiij. Totus vtiq̧ p̄ter pedes/ vel nisi pedes/ quos h̄z
opus lauare. hō em̄ in baptismo totus abluit. non preter
pedes. sed totus oino. verūtamen quū rebus humanis
postea innititur: terra calcatur. Ipsi igit humani affect⁹
fine quibus in hac mortalitate nō viuitur: quasi pedes
sunt: vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde si dixerimus
quia pcīm non habemus: nosipsos seducimus. j. Joan.
j. de pe. di. ij. si em̄. Si aūt ɔfiteamur pctā nostra: q̄ pedes
discipuloꝝ lauit/ nobis pctā dimittet vsq̧ ad pedes qui-
bus conuersamur in terra. ¶ Item Orige. Impossibile
aūt puto nō cōtaminari extrema aie ⁊ infima ei⁹: quātūq̧
quoad hoies p̄fectus quis esse putetur. plurimi autem ⁊
post baptismū replentur puluere scelerū vsq̧ ad verticē
qui vero legitimi discipuli christi sunt: erga solos pedes
indigent lauatione. ¶ Item aplīs ait dn̄s. Excutite pul
uerem de pedib⁹ vestris. Luce. x. ⁊ Matth. x. vbi Beda.
Per pedes ip̄m opus ⁊ incessus p̄dicationis significat.
puluis v̄o quo aspergunt/ terrene leuitas est cogitatio-
nis: a qua ipsi summi doctores imunes esse nequeūt. Pe
des autem christus discipuloꝝ idcirco lauit: vt ⁊ pulchri
essent ⁊ mūdi: ⁊ sic p totū mūdum p̄dicaturi discurrerēt.
De q̄bus d: Cañ. vij. q̄ pulchri gressus tui in calciamen-
tis filia p̄ncipis. Et alibi Eph. vj. Calciati pedes i prepa
ratione euāgelij pacis. Sordes aūt in pedibus sunt/ vi-
ta reproba in p̄dicatoribus. q: nō recordātur finis sui iu-
dicij futuri. vnde deponūtur vehemēter in conspectu dei
nō habentes spm̄ sanctū ɔsolatorem q̄ alios ɔsolari debe
rent. cōuersi ergo ⁊ humiliati clamēt. vide dn̄e ⁊c. De pe-
dibus aūt speciosis euāgelizantiū pacem. i. de bonis p̄di
catoribus ꝓficientibus sibi ⁊ eccl̄ie. Esa. lij. q̄ pulchri su-
pra mōtes pedes ⁊c. viij. q. j. olim. De lotis pedib⁹. de ɔse.
dist. iiij. quādo. ⁊. c. si eos. ad fi. distin. De his pedib⁹ Aba-
chuc vlti. Egredietur diabolus ante pedes eius. qđ tunc
iipletū est/ quū ad pedes dn̄i remissa sunt pctā Magda-
lene. ⁊ implet quotidie quū pctōr cōpūgit ad pedes p̄di
catoris. Et dicuntur pedes dn̄i p̄dicatores: q: in eis dn̄s
graditur ⁊ gestatur. vñ Deut. xxxiij. Qui appropinquāt
pedibus eius: accipient de doctrina illius. Ualde formi-
dat hos pedes diabolus. Unde de pisce qui Tobiam vo
luit deuorare: dicitur Tobie. v. Palpitare cepit ante pe-
des. Piscis ille diabolum significat. Tobias christum.
Pedes p̄dicatores vel sacerdotes. ¶ Item eccl̄ia sancta
in mēbris suis sordes habet in pedibus. sordes vitiorū: q̄
celestis vite ⁊ pristine cōuersatiōis in sui p̄ncipio cando-
rem perdidit. vnde d: ei. Cōsurge hierl̄m: excutere de pul
uere. Esa. lij. Ecclesia q̄ hodie intātū intēdit terrenis acti
bus. i. pompis mundanis ⁊ delicijs: sordes necesse est vt
habeat in pedibus. i. affectibus et actibus. vnde ps. xliij.
Humiliata est in puluere aia nostra. Ab his quotidie la-
uandi sunt pedes: ne cōtingat qđ sequit. Oblita est (al's
nō est recordata) finis sui. Deposita est vehemēter/ nō ha
bens cōsolatorem. Sed dicat ecclesia captiua. Uide dn̄e
afflictionē meā: vt miserearis. nō iniquitatē aut pcīm: vt
dānes. sed afflictionē: vt liberes. Qm̄ erectus est inimic⁹.
diabolus tibi imputās/ tibi insultās: quasi nō possis nos
liberare. vñ Dauid ps. iij. Multi dicūt aie mee: non est sa
lus ipsi in deo eius. ¶ Joth interpretat p̄ncipiū maloꝝ.
scꝫ q: vidit deus gentes ingressas ad sanctuariū suū. q̄si
hec est p̄cipua causa maloꝝ. Manū suā. opationē sugge-
stionis. Misit hostis diabolus: Ad oia desiderabilia ei⁹.
ecclesie sacerdotiū. regnū. sanctasanctoꝝ. fidē. spem. ba-
ptisma. corpus christi ⁊ ceteras virtutes. Quia vidit dn̄s
gentes scꝫ carnales. ps. lxxviij. Deus venerunt gentes in
hereditatem tuā ⁊c. Uel viri a vel sacerdotes carnaliter
viuentes: ⁊ sacerdotiū quātum in eis est. j. q. j. quidā. ad
fi. polluentes. Ingressas in sanctuariū suū: aiam/ eccl̄iaꝫ.
Exod. xv. Sanctuariū tuuꝫ dn̄e ⁊c. de q̄bus p̄ceperas ne
intrarent sanctuariū tuū/ eccl̄iam tuā. Exod. xxj. Sacer-
dos in quo fuerit macula/ nō accedat offerre. xlix. di. hinc
etem̄. j. q. j. sacerdotes. Manū suam ⁊c. Diabolus auda-
cter manū mittit ad aie desiderabilia: ⁊ aufert virtutum
ornamenta. fidem. spem. charitatē. discretionē ⁊c. qđ iust⁹
iudex fieri p̄mittit: q: videt gētes/ scilꝫ prauas suggestio-
nes. vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in sanctuariū ec-
clesie vel aie introire: que debuit ostiū mentis claudere:
⁊ in cubiculo patrē orare. Matth. vj. vbi Aug. Per cubi-
cula nr̄a sunt intelligēda corda nr̄a: de q̄bus d: in ps. iiij.
Que dicitis in cordib⁹ vestris ⁊ i cubi. ve. cōpungimini
⁊c. Ostium est carnalis sensus. foris sunt oia tēporalia q̄
per sensum cogitationes nostras penetrant. ⁊ turba va-
rioꝝ phantasmatū orantibus obstrepit. Ingredientib⁹
aūt gentibus mentē pudicitia corrūpit: abstinentia euer
titur: ⁊ p̄nceps coquoꝝ muros aie id est virtutes euerte-
re conatur. xliiij. dist. §. j. Sic vindemiatam oibus bonis
suis aiam fine ɔsolatore relinquit. sicut legitur Luce. x. de
vulnerato a latronibus spoliato ⁊ semiuiuo relicto. Con
tra tales dicit ps. lxxvij. Tradidit in captiuitatē virtuteꝫ
eoꝝ ⁊ pulchritudinem eoruꝫ in manus inimici. ¶ Item
hostis antiqu⁹ ad desiderabilia ecclesie manuū mittit. in
membris ipsius fidem cōtaminans: baptisma rescindēs:
doctrinam corrūpens: corpus ⁊ sanguinem domini indi-
gne cōtrectari suggerens: vasa preciosa. i. oues christi q̄si
lupus deuastans. Et causa tanti mali redditur. quia gē-
tes carnem amantes/ quasi preputiū retinentes/ ⁊ chri-
sti circūcisionem nō habentes/ ministri altaris cōstituū-
tur. Hiere. ix. Uisitabo sup oēs qui attonsi sunt in comā
habitantes in deserto. Isti sunt clerici ⁊ religiosi habitā-
tes in ecclesia solitarij in oratione vel in claustro: q: quasi
omnes habent preputiū ꝓprietatis proprie voluntatis ⁊
voluptatis/ more incircūcisoꝝ viuentes spiritualiter lai-
corum. de qua circūcisione spirituali Deutero. x. Circūci-
dite preputia cordis. ⁊ Actuū. vij. etiam incircumcisi cor-
dibus ⁊ auribus. ⁊ Hiere. iiij. Circūcidimini domino: et
auferte preputia cordium vestroꝝ. ¶ F Caph interpre-
tatur manus: de qua dictum est. s. proxime. Manū suaꝫ.
ex cuius tactu clamat vox ꝓphete. Omnis populus eius
gemēs. ecclesie angustia tribulationis vitiorum ⁊ tenta-
tionū. maxime isto tempore carnali ⁊ hypocritali. Que-
rens panem/ delectationis carnalis. de quo pane dixi. s.
in ar. ij. in oratione Hiere. recordare. super verbo. ⁊ sa-
turemur panibus. non panem verbi dei. Matth. iiij. Lu-
ce. iiij. Deutero. viij. Non in solo pane viuit homo ⁊c. vbi
Rabanus. Testimoniū autem h̄ ex Deutero. sumptū est
viij. c. ergo si quis non vescitur verbo dei: iste non viuit.
quia sicut corpus nō viuit fine terreno cibo: ita anima vi-
uere non potest fine verbo dei. Procedere autem verbuꝫ
dei de ore dicitur: quū voluntatem suam per scripturarū
testimonia reuelat. De ista fame verbi dei. viij. q. j. auda-
cter. Dederunt queq̧ preciosa/ celestia pro terrenis: vir-
tutes pro vitijs: pro cibo/ voluptate carnali. ad refocillā-
dam nō satiandam animam animalitate. Bern̄. Nec ani
mus vanitate/ nec voluptate corpus aliquādo satiatur.
Unde Osee. iiij. Fornicati sunt: ⁊ non cessauerunt. Ubi
Hiero. Uoluptas insatiabilis est. habita irritat famem
non saturitatem parit. Aug. Delectatio p̄sens non satiat:
preterita nō delectat. futura cruciat. Ideꝫ. Breuis est vo
luptas fornicationis: sed perpetua est pena fornicatoris.
quātū em̄ btā Maria v̄go purissima morabit i celo: tan-
tū aia fornicatoris torq̄bit in inferno. Et aūt aia frequē-
ter ponat p aialitate ⁊ sensualitate. Actuū. xx. Non facio
animā meam p̄ciosiorem q̄ me. Jo. xij. Et qui perdiderit

ciam suam ⁊c. Uide dñe/ꝓ compassionē. Vox ecclesie vicijs tribulate. Facturā tuā/non iniquitatē meā: vt ꝑdas me. qm̄ facta sum vilis pctō. Uilis efficitur ecclesia: quū crescente numero maloꝝ/nō summa petit ⁊ celestia: sed infima ⁊ terrena. Hiere. ij. Mᷓ vilis facta es nimis iterās vias tuas. Seneca. Si scirem deos ignoscituros ⁊ homines ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Disce homo vbi grandis ⁊ p̄ciosus es. Uilem te terra monstrat: sed preciosum te faciet imago. quid enim tam preciosum q̄ imago dei: quam timens/homo iure vocaris. hominis vero nomen amittis: quū eadem neglecta in vitia cadis. ¶ Lamech disciplina vel contritio interpretatur. qd̄ eñ ꝓpheta luget/alijs disciplina est: ⁊ cōtritio cordis: vt lugeant sancti simili modo. O vos oēs/sancti: q̄ transitis ꝑ viam/celeriter: nō habentes hic manentem ciuitatem. Heb. x. Uiam christū. Jo. xiiij. Ego sum via veritas. Attendite/cōpatienti corde. Et videte charitatis intentione. Si est dolor ⁊c. ij. Cor. xj. Quis infirmatur: ⁊ ego non infirmor: quis scandalizatur: ⁊ ego non vror: Conqueritur ecclesia vel aīa preuaricatrix. Sicut dolor meus. ꝓ terrenis celestia ꝑdidi. qm̄ vindemiauit me bonis virtutū: vt locutus est dñs/qui nō mentitur/ꝑ ꝓphetas: in die furoris sui iudicij q: exacerbaui eum. O vos oēs ⁊c. Ecclesia que parit ⁊ generat ⁊ nutrit ⁊ lactat/ꝓ oibus contristatur. teneros lactat. auersos reuocat. pigros expectat. p̄cipites vt ꝓuideant castigat: ne quem hostis extra castra inueniat: dum ipsa ordinato agmine ad patriā festinat. Uidete dolorem meū. Filios educare volui: ⁊ educere de miseria exilij: ⁊ ꝑducere ad gaudia celi: sed multi errant. multi exasperant. multi languēt. pauci sunt q̄ venire queāt. ꝓ oibus lugeo. ꝓ oibus vror. videte ergo si est dolor sicut dolor meus. Tedite oculū ad extremi iudicij diem: de quo p̄s. vj. ⁊ xxxvij. Dñe: ne in furore tuo arguas me. quādo reddet vnicuiqꝫ ſm opa sua. Jtē O vos oēs ⁊c. Pascasius. Ecclesia in mēbris ⁊ filijs pregrauata vitijs/nō tñ oino excecata/videns bonos filios ad patriā festinātes ꝑ viā virtutis: cū ingenti merore exclamat. O vos oēs ⁊c. videte quib⁹ passionib⁹ subiaceā: qm̄ Uindemiauit me dñs: in filijs bona virtutū iusto iudicio abstulit: q̇bus me quasi sponsam decorauit: in die furoris sui exacerbatus malis filioꝝ meoꝝ. Uos ergo filij qui transitis ꝑ viam. i. qui presentē despicitis vitā: tendentes in viam verā/ que christus est: videte si est dolor sicut dolor meus. celestia amisi in quibusdā filijs. thesaurizaui mihi irā. Roma. ij. ibi. Thesaurizas tibi iram ⁊c. ꝓ eis in die iudicij: ⁊ grauor malis in eis: nō vobiscū possum festinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui pretergrediuntur viam mādatoꝝ dei: iuxta illud p̄s. cxviij. viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri ⁊c. vindemiant bonis racemis vineā: ecclīam/que est vinea dñi sabaoth. Esa. v. ⁊ paucos bonos ibi racemos dimittūt. vnde ⁊ sponsus christi pro ea cōqueritur/dicens Michee. vij. Ve mihi. q: fact⁹ sum sicut qui colligit spicam in messe/⁊ sicut racemū in vindemia ⁊c. xvj. q. vij. ⁊ hec diximus. ¶ Mem interpretatᷣ ex ipsis. scꝫ donis spūssancti eruditur ecclesia. De excelso/alto ꝯsilio diuino. p̄s. cj. Prospexit de excelso scō suo ⁊c. Misit ignē/spūssancti. Actuū. ij. Apparuerūt dispertite lingue tanq̄ ignis. Luce. xij. Jgnē veni mittere ⁊c. Hic ignis sanctus vrēs nō cōburēs/spūales viros illuminat ad cognitionē veritatis: inflāmat ad amorē bonitatis: ⁊ cōfirmat ad tolerātiā aduersitatis. vñ Eccli. xliij. Tripliciter sol exurens montes. i. christus perfectos viros igne spūssancti. illuminādo rationē. accendendo voluntatem. corroborando infirmitatem. De excelso. i. a patre. Jo. xv. quē ego mittam vobis a p̄re. Jsti sunt illi tres panes q̄s petit homo amicus a christo amico. Luce. xj. Deficit ratio ꝑ ignorantiā veritatis. languet volūtas per inediā affectionis. infirmatur caro per inopiā fortitudinis. Nam et ratio minus intelligit q̄ agenda sunt. ⁊ volūtas minus diligit intellecta. ⁊ adhuc corpus qd̄ corrumpitur aggrauat animā. Sap. ix. vt non quecūqꝫ volumus illa faciamus. Tres ergo panes sunt. veritas. charitas. fortitudo. Cōmoda ergo christe amice tres panes mihi. ⁊ intelligā. diligam. faciā volūtatem tuam. sic eñ viuitur: ⁊ in talib⁹ vita spūs mei. ſm Bern̄. hec ꝑ te christe missus dabit spiritussanctus. ¶ S Dicitur aūt pater excelsus ꝓpter auctoritatem p̄ncipij. q: ipse a nullo. Alie ꝑsone scꝫ filius et spūssanctus existunt ab eo. nec ꝓpter hoc ponitᷣ ordo dignitatis in trinitate: vt pater sit maior filio: vt mentitur Arrius. seu spūsancto/vt mentiūtur Donatiste/ asserentes minorē p̄re filium: ⁊ minorē filio spm̄sanctū. xxiiij. q. iij. q̇dā. ꝟ. donatiste. ⁊ ꝟ. boetiani. sed est ibi ordo nature. sicut ait Aug. q̇ ordo nō ponit g̃dū in ꝑsonis ſm essentiā: sed ſm ꝓprietates ꝑsonales: q̇bus ꝑsone adinuicē distinguūtur. vt persona patris sit que a nullo est: ⁊ a qua sunt alie ꝑsone. ⁊ ſm hoc dr̄ pater excelsus. nō tamen filius vel spūssanct⁹ est inferior eo. qm̄ oimoda equalitas ⁊ coeternitas est in ꝑsonis diuinis: nec alter est alteri prior tēpore/vel dignitate. ex̄ de sum. tri. c. ij. Ossibus meis. i. aplīs fortioribus. Ossa dicūtur aplī ꝓpter sustentationē ⁊ rectificationē corporis. ⁊ sunt dura ⁊ sicca. tales igitur extiterūt aplī: sup quos fundauit dñs ecclīam suā. xxj. dist. in nouo. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. j. Reg. ij. Posuit super eos orbē. Job. xxx. Ubi eras qñ ponebā fundamēta terre id est ecclīe/que firma est fundata supra christū: Matth. xvj. xix. dist. ita dñs. Fundamenta aplos. pre. c. fundamenta. quos tanq̄ lapides p̄ciosos posuit in ecclesie fundamento. ꝑ hos sustentatur ⁊ rectificatur corpus ecclīe. sustentatur meritis ⁊ intercessionibus: rectificatur fide et moribus. Duri etiam extiterūt per tolerantiā. iuxta illud p̄s. xxxiij. Unū ex his nō ꝯteretᷣ. Grego. Occidi possunt: flecti nequeūt. Sicci etiā per tēperantiā. ij. ad Cor. x. Jn carne ambulantes nō ſm carne militamus. ¶ Jtē misit ignē/diuinam vindictā. de qua Job. j. Jgnis dei descendit de celo ⁊c. ⁊. iiij. Regū. j. descendit ignis ⁊c. xxiij. q. iiij. q̄ christus. ⁊. c. ea vindicta. Jgnem inquā/aereas potestates/q: de ore eoꝝ lampades ꝓcedūt sicut tede ignis accēse: halitus eoꝝ prunas ardere faciunt: ⁊ flāma de ore eoꝝ egreditur. Job. xlj. Jn ossibus meis: vt fortia scilꝫ p̄latos interius exteriusqꝫ affligant: ⁊ sic erudiantur q̇ deū blandientem audire noluerūt. Unde addit. Et erudiuit me. Esa. xxviij. Uexatio dabit intellectū auditui. Expandit rete pedibus meis: ne post voluptates ⁊ desideria vana vsqꝫ ad finem vite irē. Cōuertit me retrorsum: ne ꝑ angustias ⁊ tribulationes vadā. Posuit me desolataꝫ. Amos iij. Tm̄modo vos cognoui ex oibus cognationibus terre. idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates vr̄as. ¶ Jtē ecclesia collecta de iudeis ⁊ gētibus dicit. De excelso misit ignem ⁊c. i. spiritūsanctū: ſm quē corroboratᷣ ecclesia virtutibus: ⁊ eruditur diuinitus: ne vltra idolis seruiat: vel mundi delicias querat: caste viuat: caste timeat: et ex ipsis erubescat vitijs quib⁹ seruierat. Roma. vj. ibi. Quē ergo fructū habuistis tūc in illis/in q̇bus nūc erubescitis. de pe. dis. j. quē penitet. Expandit illius rete scꝫ p̄dicationis. Luce. v. Lauabāt retia. ⁊ iterū. Laxate retia vestra in capturā. Beda. Piscatores sunt p̄dicatores ecclesie ⁊ doctores: qui nos ꝑ rete fidei cōprehendunt: ⁊ quasi litori/sic terre viuenti aduehūt. Sed hec retia modo laxantur in capturā: modo lota plicātur: q: non oē tēpus est habile doctrine. sed nunc exercenda est lingua doctoris: nunc sibimet cura gerenda. Jbi etiā Amb. Que sunt aploꝝ q̄ laxari iubentᷣ retia: nisi verboꝝ cōplexiones: ⁊ quasi q̇dā oronis sinus: ⁊ disputationū recessus: qui eos quos ceperint nō amittant: Et bene apostolica instrumēta piscandi retia sunt: que nō captos perimūt/sed reseruant: ⁊ fluctuantes de infimis ad supna traducūt. Uñ ⁊ retia piscatoꝝ/sunt eloquia predicatoꝝ: de fide ⁊ moribus ⁊ diuersis authoritatib⁹ vtriusqꝫ testamenti cōplexa. Abachuc. j. Facies hois quasi pisces maris. Bene ergo expanditur rete p̄dicationis, ne ecclesia vadat post vanitates erroꝝ

⁊ ꝯcupiscētias

et cōcupiscētias. Pedib⁹ meis/ voluptatib⁹/ prauis affe-
crib⁹. Conuertit me retrorsum. de vitijs ad v̇tutes. de infi
delitate ad fidē. Retrorsum. vt audirē vocē post tergum
monētis. Esa. xxx. Cōuertit etiā me retrorsum. vt post ipm
irē: et nō pirem. Hoc recte aplis ⁊ viris aplicis ē cōmissuz:
vt de mari hui⁹ mūdi pisces hoies extrahāt. Luc. v. Pe-
dib⁹. ps̄. cxviij. Ab oi via mala ꝓhibui pedes meos. Po
suit me desolatā. terreno solatio/ ⁊ pn̄tis vite dolore/ et
desiderio future. vnde ps̄. xlj. Fuerunt mihi lachryme ⁊c.
Tota die. oi tpe. Merore cōfectā. dolore scz p̄sentiū tribu
lationū/ ⁊ amore futurorū bonoꝝ. Et tanto forti⁹ merore
cōfecta/ ꝑ filijs plāgit ecclesia: ⁊ pn̄tis vite cōsolationem
nō recipit: quāto verius in eis per vana desideria ꝑuerse
considerat aberrasse. Vn̄ ad Rom̄. vj. Sicut exhibuistis
mēbra vr̄a ⁊c. xlvij. di. oēs. ¶ Nun sempiternū interp̄tat̄.
Deut̄. xxxij. ꝓuocat̄ dn̄s ad vindictā. in Cantī. audite. Si
acuero vt fulgur gladiū meū. Vigilauit. q̄si vindictā/ pu
nit q̄ dormire videbat̄. Iugū. de quo. xxx. c. Hiere. Conte
rā iugū eius de collo tuo. supponendū mihi. Iniquitatū
meaꝝ. q̄ ex me sunt. ps̄. l. Qm̄ iniq̇tatē meā ego cognosco.
In manu ei⁹. in retributiōe dn̄i. Iugū ecclie vigilat ī ma
nu dn̄i: que se scelerib⁹ in suis mēbris subdidit: nisi quoti-
die penitēdo/ ponat ea corā oculis suis. vn̄. ps̄. Et pctm̄
meū cōtra me est semꝑ. de pe. di. j. ⁊ venit. Voluit em̄ Da-
uid vigilare: ⁊ pctā fletib⁹ abluere: ne vigilaret iugū eoꝝ ī
manu dn̄i. vn̄ dixit. Auerte faciē tuā a pctis meis. q. d. vt
in manib⁹ tuis vigilēt. sz vt ego ꝓpter peccata mea vigi-
lē: ⁊ fletib⁹ purgē: ne ꝯuolutas iniq̇tates imponas collo
meo: nec me des in manu de q̄ nō potero surgere. Itē dū
ecclia tētationib⁹ q̄titur: vigilat in manu dn̄i iugū iniqui
tatis eius: et hostib⁹ tam visibilib⁹ q̄ inuisibilib⁹ subijcit̄:
amissis monilib⁹ q̄ sibi dederat in ornamentū spōsus: vn̄
ingemiscēs ait. Cōuolute ⁊ imposite sunt collo meo: inso
lubili vinculo. tamq̄ suffocando: sicut laqueus Iude. de
pe. di. iij. sceleratior. Collo meo. tāq̄ graue pondus. Esa.
iij. Quia filie sion/ aie in ecclia/ ambulauerūt extento col
lo: auferenda esse oia ornamenta dicit: ⁊ inter cetera/ tor
ques ⁊ monilia. Torques in pect⁹ pēdētes/ intelligentiā
mētis demonstrāt. Monilia/ oia ornamēta spūalia signi
ficāt. quib⁹ amissis viri eccliastici muliebri affectu ambu-
lāt extēto collo: ⁊ nutib⁹ oculorū loquūtur: ⁊ plaudētes
manib⁹ ⁊ pedib⁹ cōposito gradu incedūt/ seculi gloriā se
ctātes. cōtra illud. xlj. di. clericus. ⁊. §. vlt. Iure ergo iugo
iniq̇tatū ꝑmit̄/ q̄ tantis ornamētis virtutū spoliat̄. vn̄ cō
uolute iniq̇tates/ vinculo insolubili planguīt̄: ⁊ imposi-
te collo ei⁹ q̇bus quedā mēbra ei⁹ suffocant̄: sicut Iudam
se laqueo suspendisse legim⁹. de pe. di. iij. iudas. Vn̄ ad-
dit ecclesia. Infirmata est virtus mea. vt non possum resi-
stere. ps̄. xxx. Infirmata est in pauptate virtus mea. De-
dit me dn̄s. dari permisit. xxiij. q. iiij. §. vasis. iusto iudicio
dei. In manu. diaboli. De q̄ nō potero surgere. ꝑ me. vn̄
non adijciet vt resurgat virgo filia israel. Infirmata est
inquā virt⁹ mea. q: impij tradunt̄ in eternū: vbi vermis
eorū non morit̄/ ⁊ ignis non extinguit̄. Esa. vlt. Mat. ix.
Vermis ꝯsciētie. vbi Chrys. Nō de sensibili verme hoc dicit. sed vermē con
sciētiā vocat mordētē aiaz: q̄ sit nō opata bonū. vnusq̇sq̄
em̄ suiipsius accusator fiet/ rememorās que gessit in vita
mortali: ⁊ sic eorū vermis immortalis permanet. Sicut
superior sentētia q̄ Mem intitulat̄. i. ex ipsis/ que scz do-
minus misit de celo/ cōuertit eā ad penitētiam ita ex iugo
iniquitatū ei⁹. Nun qd̄ sempiternū interp̄tat̄/ impegit in
interitū: vt iusto dei iudicio ꝯm impenitēs cor suū sempi-
ternū incurrat suppliciū. non q̄ ecclesia ad vitam p̄desti-
nata. xxiij. q. iiij. obtineri. cum. c. se. his tradat̄ supplicijs:
sed que in mēbris suis accidunt imputat sibi ac plangit.
¶ Iugū etiā iniq̇tatis est dormire in neq̄cie torpore. se-
cure ⁊ impune quiescere. sz vigilat iugū ⁊c. Vn̄ Hiere. j.
Virgā vigilantē ego video. ait dn̄s. Vigilabo ego super
verbo meo: vt faciā illud. Nobis em̄ torpētib⁹/ pctā latēt:
sed in manu dn̄i vigilāt: dū nos ad vindictā iuste retribu

tionis accusant. vn̄ Gen̄. iiij. Vox sanguinis tui clamat
ad me de terra. Iob dicit ad dn̄m. xiiij. c. Signasti q̄si in
sacculo pctā mea. Osee. xiij. Colligata ē iniq̇tas effraim:
ad similitudinez pecunie/ q̄ postq̄ numerata est/ ligat̄ in
sacculo et signat̄. Et cōuolute sunt: q̄si pondus ad p̄men
dū. Et imposite collo meo. ꝑ torque aurea. funiculo iniq̇
tatis circūdant̄. vn̄ Prouerb. v. c. Iniq̇tates sue capiunt
impiū: ⁊ funib⁹ pctōꝝ suoꝝ cōstringit̄. ¶ Samech adiu-
toriū interpretat̄. scilz dei qd̄ q̄si hodie ꝓpter pctā nimia
sublatū ē. Abstulit dn̄s oēs magnificos meos: nō dei: de
q̇b⁹: deposuit potētes de sede. Luc. j. Dn̄s de medio mei
iusto iudicio. Vocauit aduersum me tp̄s. qui diu distule-
rat. i. tpe accepto affligat me: quia non punit ante pctm̄:
⁊ ex pectat post peccatū. ps̄. lxxiiij. Cū accepero tēpus: ego
iustitias iudicabo. Her. Quid de iniustitijs cū iustitie iu
dicabūtur? Sed hoc ideo: q: quasi pānus mēstruate oēs
iustitie nostre. Esa. lxiiij. vt conterat electos meos. nō dei
q̄s ipē nouit. Ioā. x. Cognosco oues meas. ps̄. ix. Cogno
scetur dn̄s iudicia faciens. Her. Qui nūc ignorat̄ miseri
cordiā querēs electos p̄latos. vel qui videbant̄ virtutib⁹
eminētiores: vel conatu mētis excellētes. Vn̄ Esa. iij. Au
feret a hierl̄m validū ⁊ fortē: et oē robur panis. verbi dei
scz: ⁊ omne robur aque. scilz sapientie salutaris. Eccli. xv.
Fortē et virū bellatorē iudicē ⁊ ꝓphetā ⁊c. et sicut fecisse
in hierl̄m legim⁹: sic hodie in ecclesia angeli clamāt custo
des eius: trāseamus ex his sedib⁹. ⁊ dicūt Hiere. lj. Cura-
uimus babylonē/ ecclesiā in mēbris cōfusam: et non est sa
nata: derelinquam⁹ eā. ¶ Itē abstulit ⁊c. Quotiēs eccle
sia querit̄: totiēs tribulationib⁹ agitat̄: vel hereticoꝝ insi
dijs impugnat̄. vn̄ merito plāgit dicēs. Abstulit dn̄s oēs
magnificos. sepe em̄ in toto orbe ꝑpauci remanserūt ma
gnifici: q̄ sana doctrina defenderēt causam fidei. Voca-
uit aduersum eā tp̄s. pctis exigētib⁹. tēpus vindicte. Ad-
ducit dn̄s vt cōte. elec. eius: q: nō est qui defendat vel mu
rū ponat ꝑ domo isrl̄. Ezechi. xiij. ⁊. xliij. di. sit rector. i pn̄.
¶ Ayn interpretat̄ fons vel oculus. Quū em̄ christ⁹ plū
crucis pressit: de christi latere fons emanauit. vn̄ ⁊ conti-
nuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Ioā. xix. et̄ de cele. mis. in qua-
dā. de sum. tri. in clemē. c. vnico. Hoc fonte lauat̄ sponsa
ecclia sponsi cōplexib⁹ sociāda. vn̄ idē Ioan. xix. Latus
eius aperuit. Aug. Vigilanti verbo euangelista vsus est:
vt nō diceret latus ei⁹ ꝑcussit aut vulnerauit: sz aperuit:
vt illic quodāmodo vite ostiū pāderetur: vn̄ sacramenta
ecclesie emanauerūt: sine q̇bus ad vitā: que vere vita est:
nō intratur. vnde sequit̄. Et cōtinuo exiuit sanguis ⁊ aq̄.
Ille sanguis in remissionē fusus est pctōꝝ. Aqua illa salu
tare tēperat poculū. Hec lauacrū p̄stat ⁊ potū. hec p̄nun
tiauerat q̄ noe in latere arce ostium facere iussus est quo
intrarēt aialia que nō erāt diluuio peritura: q̇b⁹ p̄figura
bat̄ ecclesia. ꝓpter hoc p̄ma mulier facta est de latere viri
dormiētis. ⁊ hic scōs adam inclinatus in cruce dormiuit
vt inde formaret̄ eius cōiunx. per id de latere dormiētis
effluxit. o mors. vn̄ mortui reuiuiscūt. Quid isto sangui-
ne mūdi⁹? quid isto vulnere salubri⁹? Chris. q: hinc susci-
piunt principiū sacra mysteria. quū ad tremendū calicem
vt ab ipa bibitur⁹ christi costa accedas. de hoc ex̄ de cele.
mis. in quadā. ex̄ ī clemē. de fide. c. j. sacroscē. ¶ Ayn etiā
interpretat̄ oculus. Nō imerito de h̄ fonte oculus inebria-
tus/ aquā lachrymaꝝ deducit. ps̄. cxviij. Exitus aquarum
deduxerūt oculi mei. Torcular crucis. vn̄. Esa. lxiij. Tor-
cular calcaui solus. oēs em̄ apl̄i relicto eo fugerūt. Mat.
xxvj. Mar. xiiij. Luc. xxij. i. dolores crucis patienti aio su-
peraui. in qua pressus fui: sicut vua p̄mi solet in torcula-
ri. Mat. xxj. Et fodit in ea torcular. Torcular calcauit do
minus virgini filie iuda synagoge vel ecclesie/ q̄ est filia
synagoge vel anime confitenti. Idcirco ego plorās. vox
ecclesie. et oculus meus deducēs aquā fontē lachrymaꝝ.
alludit litere Ayn q̄ oculus dicit̄ vt dixi. quia longe fact⁹
est a me cōsolator. paracletus. oēs alijs consolatores one-
rosi sunt. Iob. xvj. in prin. cōuertens ad bonum scilz. ani-

ma meā vacantē et errantē.facti sunt filij mei pditi.Ad li terā ppter pctm̄ in guerris ⁊ inter se ⁊ in corpore ⁊ in ani ma frequēter vel opera mala.de quib⁹ filijs Mat.xviij. ibi: Jussit eū dn̄s/ve.⁊ vxo.eius ⁊ filios:qm̄ cōualuit ini micus diabolus.Mat.xiij. Inimicus homo fecit. ¶ Itē torcular ⁊c.Quisquis doctorū sibi ecclesiā cōmissam/ani mus conuerti viderit:de fonte amoris hauriat:vn̄ lachry mas pducat donec cōsolatorē ⁊ cōuertentē paracletū re ducat.alioquin inualescēte inimico fiūt filij eius pditi:q: scʒ nōdū ablactati: nōdū in virū pfectū sunt pducti: sʒ p̄ gnātes sunt.Mat.xxiiij. ¶ Uel torcular sm̄ Pascasium vltionem significat ⁊ pctōꝝ supplicia.Esa.lxiij.Torcular calcaui solus.illud scʒ quo malis supplicia.bonis premia calcant̄.hoc solus dn̄s calcauit:q: nullum a diutorium ha buit.nec᷑ eni angelus:nec᷑ archāgelus corpus humanū assumpsit:vt p nobis moriēs aduersarij nr̄i fortitudinē calcaret atq᷑ cōtereret.Hoc torcular calcauit dn̄s in pas sione sua virgini filie iuda ecclesie ⁊ synagoge:vt credēti bus p̄mia: ⁊ incredulis ⁊ crucifigentib⁹ ppetue captiuita tis ⁊ eterne dānatiōis effunderet supplicia. ¶ Torcular etiam dominus calcat quādo ecclesie sterili et absq᷑ ope ribus vacue et otiose penam ⁊ tribulationem infligit.vn̄ sequit̄: Idcirco ego plo.q: sentit se amisisse cōsolatorem: ⁊ impenitentē ruere:vbi erit flet⁹ ⁊ stridor dentiū.Mat. viij.⁊.xiij.xxi.⁊.xxv.Et Luc.xiij.vbi ingens aīe fletus de scribit̄:vt sibi sciat post mūdi hui⁹ vanā letitiā/oēm cōso latione defuturā vbi filij perdent̄:quia fructus malorum dissipabitur:solus inualescit inimicus. ¶ Phe interpreta tur os.dum sion.i.ecclesia manus suas expādit inter an gustias.significat ꝙ ore non valet exprimere qđ patitur in corde dum sit sine cōsolatore. ¶ Expandit sion man⁹ suas/ecclesia quasi pturiēs:vt qđ nō valet ore: significet manuū extēsione.sicut moyses manus extendēs ad deū. Exo.xvij.xxxvi.di.si quis.⁊ nō est q̄ cōsoletur eā. ps.lxxvi. Renuit cōsolari aīa mea.amisso vero cōsolatore.Māda uit dn̄s iuste dissipādo aduersum iacob in circuitu ei⁹.ec clesiā solo nomine gloriantē: ⁊ demones nō supplātantē hostes ei⁹ demones.facta est hierusalem ecclia quasi pol luta menstruis in membris/vana gloria:dum nobis attri buimus bona ex ipsa vanitate:sicut menstruis quicquid tāgimus/polluim⁹: ⁊ sicut abominabilis est mulier dum mēstrua parit̄:sic hodie magna pars christianorum alijs gētib⁹. ¶ Itē quoties ecclesia hereticorū vel schismatico rū vel falsorū christianorū publicorū vallat̄ exercitu: do minus aduersus iacob/ecclesiam scilicet que debet vitia supplantare cōtra eā instaurat inimicorū exercitus:q: spi ritū sanctū cōsolatorem amisit ⁊ doctorē sine quo nullus ad fidē erudit̄.nullus a vitijs releuat̄.ideo expandit ma nus suas in pssuras ⁊ dolores.nec est ei vlla vox doloris digna.qua possit hostiū dogmata vincere ⁊ sua defende re.vn̄ sepe fit polluta feditate carnaliū operū et sangui ne carnaliū desiderioꝝ inter hostes.quib⁹ interius ⁊ exte rius impugnat̄.Unde ve pgnantibus ⁊ nutrietib⁹ in illa die.Mat.xxiiij.pgnantes dicunt̄ anime que cōcipiūt bo nū ppositū:sed non ponūt in opere nutrientes:q̄ adhuc opus imperfectū habēt:tales in magnis tētationib⁹ defi ciūt. ¶ Itē expandit ⁊c.ecclesia q̄ est speculū dei i terris et vitiorū supplātatrix:quū ppter iniquitatē traditur in mēbris spūalibus nequicijs frustra querit cōsolatorē ex tra quū careat eo intra.Merito ergo mandauit dn̄s ad uersus iacob ecclesia quondā vitia supplantantē:nunc exteri⁹ gloriantem.vnde in circuitu spūales hostes obsi dent eam:ne possit effugere.que sepe se vallatam vidēs expandit man⁹ suas inter angustias cogitationū.nec eni est ei vox oris:nec vlla excusatio sermonis:q: mēstruis in mēbris polluta.i.cūctis opibus maculata:a quib⁹ nūq᷑ sine cōsolatore paracleto liberabit̄:quū etiā ppheta te stet̄/ꝙ oēs iustitie nostre/sic sunt corā eo/sicut pann⁹ mē struate.Esa.lxiiij. ¶ Sade iustitia interpretatur. signifi cat q: iustitie dei iuste:qđ bene his verbis ostēditur. Iu

stus est dn̄s quasi iusta sententia ore dn̄i ɔtra me plata. In stus dn̄s in omnib⁹ vijs suis.ps.cxliiij. Quia os eius ver bum patris.Canti.i. Osculetur me osculo oris sui.i. filij verbi incarnati. sic exponit ibi Bern̄. vel predicatores. Hiere.xv.Si separaueris preciosum a vili:quasi os meū eris.vel prophetas.Hiere.i. Ecce dedi verba mea in ore tuo.vel presentiā.Ad iracundiā puocat ecclesia peccādo in mēbris.Audite obsecro aure cordis:quod est intellige re.Mat.xv.Audite ⁊ intelligite vniuersi populi dolorē meū:nō trāseūtes per viā vt supra.⁊ videte diligēter cō siderate.ps.xliiij.Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuue nes mei. virgines eni nec alium ledere:nec se defendere possunt.virgines caste intentiones.abierūt in captiuita tem.sensuū exteriorū cū quib⁹ cibū recipit bestiarum.sm̄ Isaac.qui aīam captiuat sub iugo suo. Luc.xiiij.ibi: Iu ga boum emi q̄nq᷑.qđ exponit̄ de curiositate.v.sensuum. Iustus est dn̄s ⁊c.ecclesia que superius oris iudiciū pru lit.que os dn̄i in scripturis sanctis.ad iracūdiā puocauit dicitur confiteri.iustus est dn̄s.nihil eni sine causa fit sup terram.et in magna dei republica/nihil sine prouidentia dei fit.xxvi.q.v.nec mirū.vltra colū.h̄.nec ideo quisq᷑.q: os eius. non ꝙ humana mēbra habeat deus: sicut dicūt heretici antropomorphite.xxiiij.q.iij.quidā.h̄.antropo morphite.Sed sicut tropice adscribunt̄ ei humani affe ctus:ira ⁊ membra.Per os verbum de ore patris pgeni tū significat̄.Canti.i.Osculet̄ me osculo oris sui.ac si di cat.flagitijs meis iustū iudiciū puocaui natura demētē. de pe.di.i.c.q: diuinitatis natura demens est. copuli cō tra me duram ferre sententiā. Audite ergo vni.ppl̄i ⁊c. ca lamitatē suā duplicem pensat ⁊ ineffabilem.vnde ad cō dolendū inuitat vt multorum compassione ant pietas le uior fiat:et vt eorū sit vna passio.ij.Cor.xj.Quis infirma tur et ego non infirmor:Rom.xij.Gaudere cum gaudē tibus:flere cum flētibus.quorū est vna nature conditio. talis quippe est nature affectus vt dolores nr̄i ⁊ gaudij cōsortes gram⁹:quorū participatione facili⁹ feram⁹. vn̄ Luc.xv.Cōgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgi nes de quibus dicit̄.ij.ad Cor.xj.⁊.xxvij.q.i. nuptiarū. sʒ iste fatue de quib⁹ Mat.xxv.⁊.xxxij.q.v.si paulus. iuue nes quos in fonte baptismi regenerat mater ecclesia. de con.di.iiij.mater ecclia.tales bone virgines/et iuuenes laudāt dn̄m.ps.cxlviij.iuuenes ⁊ virgines ⁊c. sed muta ti in malum vrunt̄ igne maxime luxurie.vn̄.ps.lxxvij. Iu uenes eorū comedit ignis.et virgi.eorū nō sunt lamē.⁊c. Hi cū aut heretica prauitate corrūpunt̄:aut vitijs cōstu prant̄:non loco:sʒ mēte in babylonem.i.in cōfusionē ca ptiuātur.qui eni adheret meretrici:vnū corpus efficit̄ cū ea.i.ad Cor.vi.de talibus virginib⁹ cadentib⁹/Amos.v. virgo isrl̄ cecidit.⁊ Amos.viij.⁊ virgines bone deficient. iste sunt sine oleo.Mat.xxv. Esa.xvij.descende ⁊ sede in in terra/virgo filia babylonis.de his oib⁹.xxxij.q.v.si pau lus.de statu virginū scripsi in fine istius opis.de iuueni bus dissolutis.Esa.xl.iuuenes i infirmitate sua cadēt ⁊c. ¶ Coph vocatio interpretat̄.vn̄ cōtinuo subiungit.Uo caui amicos meos hereticos q̄ fraudulēter incedūt. Hie re.ix.vel affectus animi.⁊ ipsi deceperūt me. Ecclia sepe amicos vocat quos in fide socios putat:sʒ ipsi decipiunt qui fidē corrūpunt:aut intus latēdo:aut in apertam he resim prorumpendo.mali quoq᷑ catholici in potestatib⁹ maxime cōstituti:in quib⁹ ecclesia sepe confidit quasi ami ci sepe decipiūt eam.tales inimici sunt.v.q.v.non omnis xxiij.di.si inimicus.quodq᷑ peius est:tūc crudelius seuiūt quū sacerdotes ⁊ senes fame verbi dei ɔsumpti sunt:qui sequētes lucra carnalis vite:magis querūt cibum aialis vite q̄ celestem.de salomonis ferculo.Canti.iij.vel euan gelico prādio.Mat.xxij.vel sapiētie cōuiuio. Prouer.ix. ad quod oim̄ vocatio in Coph lr̄a designat̄. sacerdotes mei.regale.i.Pet.ij.Uos estis genus electum regale sa cerdotium.ex de elec. fundamenta.§.i.li.vi. Senes mei maturitas cōsilij.lxxxiiij.di.porro.Canities hominū pru

dentia est. Sapientie. iiij. ⁊ p̄re. c. porro in vrbe. in ecclesia
consumpti sunt: quia intra ecclesiam sacerdotes nomē do
mini despiciunt. et quantum ad se panem pollutum offe
rūt: qui ad altare indigne accedūt quicq̄ dato munere sa
cerdotiū ꝯsumunt. Malach. i. c. xlix. di. sacerdotes. cū. §.
se. Et omissis euangelijs ⁊ ꝓphetijs comedias legunt et
amatoria bucolicorū versuū verba cantant. xxxvij. di. sa-
cerdotes. Pertinētia ad sua officia ignorāt ⁊ negligunt.
xxxviij. q ipis. Pauci hodie boni. xl. di. multi. de altari for
nicant. xliiij. di. §. i. Labia eorū nō custodiūt sciam. xxxvi.
di. §. ecce. xliij. di. sit rector. Conuiuijs vacant contra illud
xliiij. di. nō oportet. ⁊ c. quando. que est palea. ⁊ c. non li-
ceat. Turba eos cōtēptibiles facit. xciij. di. legimus. ℟. s̄
dicis. Impie agūt cū maculis celebrantes. i. q. i. sacerdo-
tes. Pro mercede rn̄dent: ⁊ sacramēta vendūt. i. q. i. iudi
ces. ⁊ c. nullus epūs. Sua peccata non sanāt: ⁊ aliorum
diluunt. iij. q. vij. sacerdos. de pe. di. vi. qui vult. De eccle-
sijs ad alias ecclesias migrant. vij. q. i. eos sacerdotes.
Non libere ꝓnuntiant veritatem: ideo ꝓditores. xj. q. iij.
nolite. Defraudant ecclesias. xij. q. iiij. c. i. Auaritie incum
būt. ex̄ de deci. c. i. In hoc etiā patentissimū est crimen sa-
cerdotū ⁊ vltra modū detestabile s̄m Aug. qui nō prius
se iudicāt ⁊ alios alligāt. de pe. di. vi. c. i. ℟. in hoc. ¶ Ta-
les etiam sacerdotes sunt nūc qui omnē iustitiā pp̄lo mā
dant: et ipsi nec modicā seruant s̄m Chryso. Mat. xxiij.
xvi. q. vij. alligant. ꝑcipue ipi scindūt ecclesiā ⁊ de domo
dn̄i pp̄los seducūt: ⁊ vbiq̄ ponūt scandula s̄m Hierony.
xxiiij. q. iij. trāsferūt. Difficile penitēt ⁊ cōuertunt. i. Reg.
ij. si sacerdos peccauerit: q̄s orabit ꝓ eo. de pe. di. i. §. qd̄
autē. ℟. si sacerdos. ⁊ c. quis aliq̄n. ante. §. his authorita-
tib⁹. ⁊ ꝓpter hoc dicit cōsumpti sunt in aīa ⁊ corpore. vn̄
in Canti. moysi/ Audite: Deut. xxxij. Cōsumentur fame: et
deuorabūt eos aues. i. demones morsu amarissimo. Se-
quit. q: quesierūt cibum/ sibi lucra terrena vel vana desi
deria. vt refocillarēt. q: peccatū nūq̄ satiat. supra dixi in
lr̄a Caph. animas suas. i. aīalitatē. dixi. s. in isto. c. Senes
etiam mali. de quibus. ij. q. vij. paulus. ⁊ dixi. s. in exposi-
tione Hiere. ¶ Item q̄ plurimi in ecclesia dulces carnis
affectus vocāt amicos: sed ipsi eos decipiūt. Et q: in eis
regale perit sacerdotiū: ⁊ senium maturitatis vanis ille-
cti desiderijs laborāt ad refocillandā ꝯcupiscētiā carnis:
sed egyptus vane auxiliat. Esa. xxxvi. xxiij. q. iij. §. i. q: mū
dus transit ⁊ ꝯcupiscētia eius. i. Joan. ij. que est baculus
arundine⁹: qui superinnitētis ꝑforat manū. Esa. xxxvi. vt
pre. §. i. ¶ Res capitis interpretat. i. mentis. ex̄ de sacra
vnc. c. i. §. q: vero. ℟. in vertice. Uide dn̄e q̄m tribulor. vox
ecclesie. cōturbatio em̄ ventris: vel subuersio cordis/ est
gemitus mentis que in capite designatur. iure ergo ꝯtur
batio capitis dicitur/ dū ecclesia suorū casibus amaritu-
dine replet. que dolorem ⁊ tribulationē suā quotidie de
mētissimo exponit iudici. Ecclesia em̄ varijs dolorib⁹ ve-
xata/ ventrē. i. mentē turbatā gemit. mēs em̄ designat in
capite vt dictū est. vn̄ Hiere. iiij. Uentrē meū doleo. ven.
me. doleo. ⁊ exponēs adiungit: sensus cordis mei turbati
sunt. Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ⁊ ꝑles: sic in mē
te cogitatiōes. Ecclesia em̄ tētationib⁹ fatigata intus et
extra/ anxiam se demōstrat foris ꝑsecutionibus: intus do
loribus. foris em̄ flagellis atterimur. intus carnis sugge
stionibus fatigamur. vnde addit: foris interficit gladi⁹:
et domi mors similis est. ꝯturbatus est venter meus. ps̄.
xxx. ꝯturbatus est in ira. Rom. xi. xj. q. iij. illa. oculus me⁹/
aīa mea/ ⁊ vēter meus. Subuersum ē cor meū in memet-
ipsa: q̄m amaritudine plena sum. subuersum est cor meū:
q: s. super cor suū non posuit dei signaculum. vn̄ Canti.
viij. Pone me vt signaculū sup cor tuū. si em̄ eccl̄ia signa
ta esset semꝑ hostis eā nō ꝑcuteret. Ezech. ix. ibi. Signa
thau ⁊c. et sequit ibi: Omē aūt super quē videritis thau:
ne occidatis. Feritur ergo ecclesia foris gladio ꝑsecutorꝝ:
intus doctrina hereticorum. aut improbitate morum que
felle amariora sunt. vnde sequitur. Foris interficit gla-
dius persecutorū exteriorū. Apoca. vi. Exiuit ali⁹ equus
rufus ⁊c. et sequitur. Et datus est ei gladius magnus. ꝑ-
secutio magna. tartarorū et saracenorū contra ecclesiā. q̄
hucusq̄ durat. vel quecūq̄ alia manifesta tribulatio con
tra ecclesiā diabolo ꝓcurante. vn̄ holofernes ait Achior:
Judith. v. Gladi⁹ militie mee trāsiet per latera tua. Ho-
lofernes interpretatur infirmans vitulū saginatum: ⁊ si-
gnat diabolum persequētē christum in ecclesia sua. Luc.
xv. Adducite vitulum saginatū ⁊ occidite. vel quēlibet
iustū de ecclesia. ps̄. l. Imponēt super altare tuū vitulos:
vnde Achior interpretat fratris mei lumen: et significat
quēlibet christianū lumine christi fratris nostri illumina
tū. christus frater est. Joā. xx. Uade ad fratres meos. Et
domi. i. in mēte/ mors tētationū et suggestionū cum con-
sensu. ista est puella que domi mortua iacebat quam chri
stus resuscitat. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. de pe. di. i. §. nō
ergo. ibi: non sunt. ⁊ c. quē penitet. ⁊. dist. ij. sicut tribus.
¶ Sin interpretat dentiū. i. predicatorꝝ. hic est fletus dē-
tiū: de quib⁹ Can̄. iiij. Dentes tui sicut greges tonsarū. i.
Cor. iij. hi sunt qui non lacte infantie indigent: s̄ mādu-
cant solidum panem. Heb. v. vn̄ Petro dicit Act. x. Occi
de ⁊ māduca. Predicatores aūt sunt vt greges tōsarū: q̄
vetustate vitiorū spoliati fetib⁹ suis lac doctrine/ ⁊ indu-
menta virtutū. xliij. di. sit rector. ministrāt. Audierūt ini-
mici ecclesie. q: ingemisco ego. absente sponso. Et nō est
qui cōsolet me. fugato spū. oēs inimici mei demones/ he
retici vel mali catholici/ audierunt malū meū letati sunt
afflictionē. Esa. xlv. ibi: Creans malū. xxiij. q. iij. quidam.
℟. colliciani. q̄m tu fecisti. i. iusto iudicio ꝑmisisti. xxvij. q.
v. nec mirū. ℟. nec ideo. adduxisti idest adduces diem iu-
dicij ꝯsolatiōis mee/ non illorū: ⁊ fient similes mei capti
ui afflicti. ¶ Audierūt inimici sponsam ecclesiā ploran-
tē: que sentit sponsum absentē. qui etsi semꝑ adest ꝑ maie
statem: patitur tn̄ spōsam tētationibus cōcuti. xij. q. i. fu-
turā. vt semꝑ solicita sit et timida ne corruptoris sugge-
stionē suscipiat. Judic. ij. Non delebo gētes quas dimisit
iosue: vt in ipsis experiar israel. Nō est qui cōsoletur me.
q: vt dicitur in li. Sap. i. c. Spiritussanctus discipline ef-
fugiet fictum. i. hypocritā qui fingit se disciplinā habere:
quū nō habeat: q̄m tu fecisti. vnde Esa. xlv. Ego dn̄s fa-
ciēs pacem ⁊ creās malū. xxiij. q. iij. quidā. ℟. colliciani. i.
iusto iudicio ꝑmittens. xxvi. q. v. nec mirum. ℟. nec ideo.
Adduxisti diem cōsolationis. Rhetoricorū more loquit:
qui sibi iudicē conciliant ⁊ aduersarium incitant. ¶ Itē
audierūt q̄ videbant amici ecclesie tribulare: q̄ debuerāt
cōpati scientes scelera membrorū ecclesie irrident quasi
inimici. vnde Aug. in ps̄. xxxiiij. Si aliq̄n pedes nostri hu
mana infirmitate in aliqd̄ pctm̄ mouent: insurgūt lingue
iniquissimorū inimicorū: cui fuisset miserendum. irrident
impij vn̄ dolent pij. v. q. v. §. sed aliud. in fi. vnde ps̄.
Qui custodiebant aīam meā: con. fe. in vnū/ dicen. deus
dereliquit eū. Sed habet ecclesia dētes virtutes discernē
tes inter ꝓspera ⁊ aduersa: ⁊ nouū cōsolantē spm̄ requi
rere: et in misericordia dei sperare: ⁊ post angustias peni
tētibus cōsolantē veniam dari: ⁊ insultantibus supplicia
retribui. ¶ R Thau interpretat signa pluraliter: q: h̄
signo monstrat illud ad quod multa significātia referū-
tur. vnde Ezechi. ix. Signa thau in frōtibus virorū gemē
tiū ⁊c. in hoc crux dn̄i significat: sicut ipsius figura T te-
statur. Et sicut apud grecos ω vltima est: ita apud he-
breos thau. vnde dn̄s ait Apocal. i. Ego sum alpha ⁊ ω.
principium et finis. Hac cruce christiani signantur ne ab
interfectorib⁹ interficiant. vn̄ Rabanus. Postea signat
baptizandus signaculo sancte crucis tam in fronte q̄ in
corde: vt ab eo tēpore apostata diabolus in vase suo pri-
stino sue interēptionis cognoscens signaculū/ iā sibi de-
inceps illud sciat esse alienum. vnde diabolus dixit. sicut
narrat Grego. in dialogo de quodam iudeo qui supra se
fecerat signum crucis. heu heu vas vacuum: sed signatū:
vnde nec ei nocuit. hoc legit ⁊ no. de cō. iiij. postea signa-

mr. Preterea thau/finis hebraicarū literarū: sic crux christi que est finis legis ad iusticiā. Rom. x. Et quia oīa testamēti veteris signa dñice incarnationis ⁊ nostre redēptionis sunt sacramēta: ideo thau viri interpretat̄ signa: vt per eadē signa/ hoc vnū annūtietur in quo oīa referūtur signa iudicioꝝ dei. Saluant̄ aūt electi ꝑ genitum ⁊ dolorem signati. ꝑdunt̄ impij indurati designati. Apoca. vj.

¶ Ingrediat̄ omne malū/ qd̄ videris nescire/ coram te. vox ecclesie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/ sicut vindemiasti me p̄sentib⁹ ꝑ eos/ ꝓpter iniqtates meas. iuste scʒ multi enim gemitus mei: q: multi excessus. ⁊ cor meū merens. ¶ Ingrediat̄ omne malū ⁊c. q. d. quare non vindicas dñe sanguinē nrm. ps̄. lxxviij. vindica dñe sanguinē seruoꝝ tuoꝝ ⁊c. et Apocal. vj. Vsq̄ quo dñe scūs ⁊ verus nō iudicas et vindicas sanguinē nostrū ⁊c. Et vindemia eos. hoc in iudicio cōplebitur: qn̄ mali recipient qd̄ merent̄: sed impij auferunt tēporalia ⁊ in futuro amittēt eterna. Et sicut sanctos deo ꝑmittente oppresserunt: ita deo eos opprimēte/ sustinebunt penas eternas. quod ꝯtismens ecclesia conquerendo adiungit. multi enim gemitus mei: quia multa perditio filioꝝ impioꝝ eius: q: multi perdūtur: pauci saluantur. Mat. xxij. ij. q. j. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Quomodo exclamatio ꝓphete ꝓ ecclesia a sponso deuiāte admiratiōis et doloris plena. Quomodo. q̄si non bene conueniunt. obtexit subito caligine erroris peccati et ignorantie. Est caligo bona de qua dicit̄ Exo. xx. Jam nunc veniam ad te in caligine nubis. et alibi. ps̄. xvij. ⁊ caligo sub pedibus ei⁹. sed sion ecclesia nunc caligine turbinis peccatoꝝ et meroris regit̄: ⁊ pie cta est ꝓ magna parte de celo cōtēplationis ⁊ celestis cōuersationis. de altitudine glorie virtutū. de tutela dei: q: diem dñi nō obseruat quem vidit abraam ⁊ gauisus est. Gen. xvij. Joan. viij. ⁊ impegit in die furoris. ¶ Itē quō obtexit: mystica sion ecclesia caligine peccati ⁊ erroris et ignorātie tegitur: q̄ tantis munerib⁹ antea in ecclesia primitiua a suo spōso ditabat̄. terrā inclytā israel. terrā promissionis. terrā ecclesie peculiarē. terrā hereditatis ecclesie scilicet specialiter acquisitā et emptā sanguine christi. Ad literā de celo ꝓiectā cōspicimus: q: quasi inhabitata est ⁊ deserta. et siq̄ supsunt cultores: q̄si arabes et saraceni sunt. Et hoc ideo: quia iā diu ipsa in mēbris priorib⁹ actibus terrenis inhereret: ⁊ eius vēter terre adheret. cui⁹ cōuersatio in celis prius erat: sed abijcitur iusto dei iudicio: ⁊ nō recordatur scabelli pedū suoꝝ. Cuis em̄ ecclesia fuerit habitatio pulcherrima dei ministrātib⁹ angelis et dei ꝓtectione honorata multis miraculis: ⁊ diuinis solatijs educata: ⁊ adhuc fit in sanctis. de con. di. iiij. q̄ris. vltra mediū. tamen scabellum dicit̄ dei ꝓpter adorationē in terra. ps̄. xcviij. ⁊ adorate sca. pe. eius: quoniā scm̄ est. Vnde et moyses videbat dñm israel: et sub pedibus eius quasi opus lapidis sapphiri. ⁊ quasi celū. Exo. xxiiij. ad mediū. quod serenū est. hoc ē celum. i. ecclesia de quo dicit̄. ps̄. xviij. Celi enarrāt gloriā dei. In furore suo. s̄. c. ꝓximo dixi. ⁊ s̄. iiij. c. in ar. j. super verbo/ cōpleuit dñs furorē suū in vindicta. filiam sion. quā tantū diligebat. proiecit de celo/ de celesti cōuersatione. terram inclytam isrl̄ bonā ꝑus que afferebat fructū euangelicū: ⁊ in ꝯtemplatione videbat deum ⁊ nō est recordatus sca. pe. suoꝝ. q: desertam eam patitur esse: que esse cōsueuerat sedes dei.

¶ Itē quō obtexit ⁊c. ecclesie lumen scientie ⁊ speculum diuine cōtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteq̄ peccaret in mēbris in celo scriptum fuit. de pe. di. iiij. si ex bono. cum. §. se. Sed peccato detecto in terram ꝓstituitur: ⁊ vitijs inquinat̄: et pedes dñi. i. vestigia p̄ceptoꝝ eius dereliquit quū esset templū in quo habitaret de⁹ ⁊ deambularet. ij. Cor. vj. Apocal. xxj. Ideo in die furoris sui ab hostibus conculcatur: nec dñs recordatur: quia in die dñi et in luce stare noluit: et tradidit eā in die furoris sui. Job. iij. Pereat dies in qua natus sum. ⁊ in qua homo de celo cecidit. et colles: ⁊ mēbra christi fecit mēbra meretricis. j. ad Cor. vj. i. babylonis. et ideo eius nō recordatur: sʒ iniuriā suā vlciscit̄. ps̄. xcviij. Et vlciscēs in oīb⁹ adinuētionibus suis. ¶ Beth. Precipitauit. dñs qui solebat exaltare quia nō est conuersa. Johel. ij. de pe. di. j. cōuertimini nec pepercit grām subtrahēdo. oīa speciosa iacob/ virtutes que pulchre sunt. Sap. iiij. O q̄ pulchra est casta generatio. destruxit. qui cōstruxerat. in furore suo. qui natura mitis ⁊ misericors est. de pe. di. j. quia diuinitatis. Munitiones. pastores doctores. virtutes q̄ armāt ⁊ muniūt aiam. Ephe. vj. virginis iuda. eccl̄ie vel anime ꝑus caste: q: cecidit. xxxij. q. v. cū paul⁹. Deiecit in terrā. ꝑmisit deijci in terrena desideria qui eleuabat in celū/ in celestē cōuersationē: vbi paulus cōuersabatur. Phil. iij. polluit. pollutū ostēdit. xj. q. iij. quomō. qui mundauerat. ps̄. l. Cor mūdum crea in me deus. Regnū. ecclesie de quo. xxiij. q. vij. si de rebus. sacerdotes. ex̄ de elec. fundamenta. j. mlo. vel aīa que dei erat tēplū. j. ad Cor. vj. et. ij. c. p̄ncipes. sensus quos ꝓmouerat qui solidati erant. Ecclesiastes. x. Ve terre vbi rex puer est. i. ratio puerilis. ⁊ cui⁹ p̄ncipes. i. sensus mane comedunt. i. in presentib⁹ delectant̄. Beata terra/ cuius rex nobilis est/ nobilitate moꝝ. et cuius p̄ncipes. i. sensus/ comedūt in tp̄e suo. scilʒ in eterno cōuiuio ieiunātes in hoc exilio. ¶ A Vel p̄ncipes prelatos/ q̄ delitijs affluunt: ⁊ iesum crucifixū pauperē ⁊ esurientē farsis corporib⁹ ⁊ rubentib⁹ buccis p̄dicāt. xxxv. di. ecclesie. Hi p̄ncipes non portant crucem/ sup quā fundat⁹ est principatus eoꝝ cū christo: q̄ eā portauit sup humerū: quā mādauerat christus deferri. Mat. x. ⁊ xvj. Mar. viij. Luc. viij. et. xiiij. Esa. ix. factus est p̄n. sup hu. ei⁹. et Joā. xix. baiulās sibi crucē ⁊c. vbi Aug⁹. Grande spectaculū: sed si spectet impietas grāde ludibriū: sʒ si pietas grande mysterium. Ridet impietas regem ꝓ virga regis lignū sui portare supplicij. videt pietas regem baiulantē lignū ad semetipm̄ figendum: qd̄ ipse etiam fixurus erat in frontibus regū spernendū oculis impioꝝ in quo erāt glorificāda corpora sanctoꝝ ipam suam crucem gestans humero. cōmēdabat et lucerne arsure q̄ sub modio ponēda nō erat: candelabrū ferebat. Chryso. Et sicut victores: ita ⁊ ipse in humeris portauit victorie signū T Nec sunt hodie prelati principes pacis sicut christus: Esa. ix. sed guerre: et alios ꝑsequētes: de quibus. ps̄. cxviij. principes ꝑsecuti sunt me gratis. nō veniūt cū michaele in subditoꝝ adiutoriū/ ꝯm illud Daniel. x. Ecce mihael vnus de p̄ncipibus venit in adiutoriū mihi. sʒ in rapinā ⁊ in dispēdiū. xciij. di. diaconi. v. ⁊ crudelitatē et tyrānidē. x. q. iij. §. de his: cū q̄nq̄. c. vsq̄ ad fi. questionis. ¶ Principes sunt exercitus demonum: quū deberent esse exercitus dñi. Josue. v. Mala consilia tales p̄ncipes dant: sʒ spernēda sunt. ps̄. xxxij. Reprobat cōsilia principū. Cōstituti sunt a christo super oēm possessionē suam principes. ps̄. ciiij. et principē oīs possessionis sue. que sunt bona ecclesiarū: que christi dicunt̄ esse. xij. q. j. sicut manifeste. ⁊. q. ij. c. j. ⁊ c. qui abstulerit. j. q. iij. saluator. ℟. quisquis igitur. Sed ipsi mali p̄ncipes possessionē christi dissipant et cōsumūt et defraudāt. xij. q. ij. q̇squis. quū q̄tuor ptes deberēt facere de bonis sue ecclesie cathedralis: et vnā sibi: aliā clericis: aliam paupibus: aliam fabrice distribuere. xij. q. ij. nobis. c. cōcesso. c. quatuor. c. de redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. sancim⁹. totum nunc quasi rapiūt. xciij. di. diaconi sunt. ℟. sed cunctis auferunt vniuersa. ⁊. j. solus episcopus incumbit bonis. solus sibi vendicat vniuersa. solus partes inuadit alienas. solus occidit vniuersos. ¶ Principes nostri p̄lati/ prout cōmuniter infideles. Esa. j. Principes tui infideles: socij furum ⁊c. infideliter bona ecclesiarū dispensantes. consanguineis et amicis: vt. p. e. c. quisquis. ⁊. lxxxvj. di. non satis. vt de histrionibus ⁊ ioculatoribus/ ⁊ alijs qui seruiūt in dāculo taceamus. Socij furum. Notarioꝝ suoꝝ et tenēs

tū sigilla sua: et cū quibꝰ participāt lucra simoniaca: que
recipiūt pro chartis ⁊ sigillo. maxime in magna quātita-
te: quū concedūt literas ordinationis ɔtra iura. j.q.ij. nul
lus abbas. qđ. c. palea est granosa. ſꝫ p̄latis arsuris vt pa-
lea/est palea eos ardens. ⁊ c. sicut epm. et ex̄ de simo. c. j.
Adde qđ no. j. in. §. postꝙ dei grā. ꝟ. sed dicunt isti. in ar. x.
Crederem tamē ꝙ etsi pro sigillo vel chartis post datum
libere ordinē/species mali fit ⁊ auaritia. ar. j.q.j. emenda
ri. aliquid accipere ⁊ turpe lucrum. ex̄ ne de. vel mo. c. j. Si
tamē ordo vel beneficiū sine modo cōditione pacto ⁊ ta-
xatione libere datū est: nō cōmittitur simonia. ij.q.j. ꝙpio.
ex̄ de pac. c. si. ⁊ de simo. ca. tua. ⁊ c. dilectus filiꝰ. A. in si. ⁊.
pre. c. nullus abbas. que est palea. ibi: Aliqua pacti obser-
uatione. et pre. c. sicut epm. ibi. Si non ex pacto. vt in pre.
c. de simo. j. c. ibi: Calamum vēdere. ⁊ ibi in glos. q̄ incipit:
Verbū vēditiōis. ⁊ hec est ibi mens Lau. ⁊ Vince. Et hoc
tenet ibi Joā. an. in sua additione in ope suo qđ dicit no-
uella: dicens ꝙ si non precedente pacto vel taxatione ali
quid reciperet: nō diceret simonia detestabilis: sed forsan
mētalis que ꝑ penitētiā aboletur. ⁊. e. t. si. facit pro hoc ex-
presse ex̄ de elec. statutum. in demē. ꝟ. fructus sigilli succes
sori reseruant. Et glos. Joā. an. ibi que incipit: ex qua. ⁊ in
glos. siue ad vsuꝫ. etsi hoc simoniacū esset: papa in curia ꝰ
tacite minime approbaret. lxxiij. dist. error. ꝟ. pro chartis
plūbatis tot aurei et taxati reddūtur. Socij etiam furum
idest mediatorū cū quibus cōmittunt simoniacam praui-
tatem: de quibus mediatoribꝰ. j.q.j. siquis epus. ⁊. q. iij. sal
uator. ꝟ. alioq̄n. ⁊ c. siquis p̄bendas. ex̄ de testibꝰ. media-
tores. li. vj. Oēs isti principes diligunt munera: sequūtur
retributiones. vt pre. c. Esa. j. Ad literā nihil hodie cōmu-
niter faciūt p̄lati nisi ꝓpter munera ⁊ retributiones data
vel danda: sed dare est quādocūꝗ dare. ⁊ accipere est qñ-
cūꝗ accipere ante vel post. j.q.j. eos. ſꝫ ex pacto vt ibi no.
et. q. iij. saluator. ⁊ c. siq̄s obiecerit. ſꝫ ex pacto: vt ibi no. c.
siquis p̄bendas. ¶ Principes nostri prelati vt leones ru-
giētes. i. seuientes/ ⁊ vrsi esurientes sunt suꝑ pplm ⁊ clerū.
Prouerb. xxviij. Leo rugiēs/et vrsus esuriēs: p̄nceps im-
pius suꝑ pplm pauperē. Principes nr̄i p̄lati q̄ hodie libē
ter audiūt mendacia reportationes ⁊ murmurationes:
oēs seruitores impios sicut ipsi sunt habēt. Prouer. xxix.
Princeps q̄ libēter audit ꝟba mēdacij: oēs ministros hꝫ
impios ⁊c. Principes isti tota die ɔueniūt aduersus dñm
patrē/⁊ aduersus christū eiꝰ filiū: vt i. ps. ij. Oēs isti p̄nci-
pes declināt ambulātes fraudulēter. Hiere. vj. Isti princi
pes nō cogitāt que sunt digna principe christo. Esa. xxxij.
christus p̄nceps pacē q̄rit. Esa. ix. ibi. princeps pacis. Pre
lati nr̄i ad occidendū armati incedūt: sicut principes illi
de quibꝰ Ezech. xxiij. dicit. Principes principum et noiati
ascēsores equorū instructi curru. ⁊ tota multitudo pplorū
lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunt ⁊c. Stulti facti sunt p̄n
cipes thaneos emarcuerūt. principes mēpheos decepe-
rūt egyptū ⁊c. Esa. xix. Itē. Esa. xxij. Cūcti p̄ncipes tui fu-
gerūt simul. dureꝗ ligati sunt p̄ncipes ecclie negotiato-
res. Esa. xxiij. et principes cōtaminati. Esa. xliij. in si. Itē
de istis principibus p̄latis nostris Ezech. xxij. ad si. Prin-
cipes ſꝫ ecclesie quasi lupi rapiētes p̄dam ad effundēdū
sanguinem ⁊ ad ꝑdendas aias et auare sectādo lucra. et
Esa. iij. Dabo pueros p̄ncipes eorū. effeminati dñabunt
eoꝝ. et sequit. §. in. e. c. ⁊ mulieres dñate sunt eis. Isti sunt
p̄ncipes nr̄i p̄lati de quibꝰ Greg. Principis error multos
inuoluit. ⁊ tantis obest quantis preest. Nec cū christo p̄n-
cipe pastorū recipiēt immarcessibilē coronā. j. Pet. v. sed
sociabūt se cū beelzebub p̄ncipe demoniorū. Luc. xj. Qui
est p̄nceps huiꝰ mūdi. Joā. viij. xij. ⁊. xiiij. de pe. di. ij. si em
vltra colum. ꝟ. eligat. De quo principe Grego. in homil.
Magnis quotidie fletibꝰ cogitādū est ꝙ seuerus: ꝙ ter-
ribilis in die nr̄i exitus p̄nceps huius mundi veniat: si ad
deū in carne morientem venit. Isti sunt ergo polluti p̄nci-
pes ꝙplurimi ecclesie: quos hic Hieremias deplorat alle
gorice. Adde hic qđ scripsi in orōne hieremie/Recordare

in p̄n. suꝑ textu/matres nr̄e sicut vidue. in ar. viij. ¶ Pre-
cipitauit dñs ⁊c. Ad ecclesiam pplo peccante hec iure refe
runtur: q: si ramis naturalibꝰ nō pepercit deꝰ: nec nobis q̄
de oleastro p̄cisi sumus. ad Rom. xj. Etsi eorū desperit of
ficia: quāto magis et nostra polluūtur mente et ɔsciētia.
Speciosa autē ecclesia est. vñ. ps. xliiij. Adstitit regina a
dextris tuis in vest. deau. et Canti. j. ⁊. ij. et. iiij. c. Pulchra
es amica mea ⁊c. et macula non est in te. sed multis peccā
tibus deiecit dñs speciosa eius: q̄ olim in principio virili-
ter lucrabat: et tradunt hostibus. dei autē deijcere/est iu-
sto iudicio vnūquemꝗ in desiderio cordis sui ꝑmittere.
Rom. j. ibi. Tradidit ⁊c. ⁊. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. §.
vasis ire. Destruit autē quū grē sue subtrahit auxiliū. de-
struūtur munitiones/qñ ecclesie dei cultores auxilio dei
nudant: et voluptatibꝰ deprauant. Quia vero se destru-
ctos ⁊ dissipatos minus intelligūt: corpus sctōꝝ eorū pul
chritudinē ⁊ fortitudinē deperisse deplorat. Est nāꝗ eccle
sia christi hierlꝫ q̄ edificat vt ciuitas. ps. cxxj. Et sicut tur-
ris dauid cū propugnaculis. mille clypei pendent ex ea/
ois armatura fortiū. Cañ. iiij. Sed quū muri. i. pastores ⁊
doctores: qui debēt defendere ciuitatem. id est ecclesiam.
Ezechi. xiij. in prin. et xliij. di. sit rector. j. rñso. destruūtur ꝑ
malā vitā: hostis ingredit ciuitatē et populatur: q: nō est
qui se opponat murū ꝑ domo isrl. xliij. di. sit rector. vñ se-
quit. Deiecit eā in terrā. quū ſꝫ terrenis vitijs ⁊ actibꝰ oc
cupatur. nec est qui sustineat eā: vel doctrine verbis: vel
operū exēplis: q: colūne eius ſꝫ p̄lati corruerūt. ij.q.vij.
accusatio. ex̄ de accusa. qualiter. ij. de of. custo. c. ij. Ideo di
uina vltio sequit. Polluit regnū et principes eius. Deus
aūt polluit quū iuste pollutos ostendit: qui se et alios co-
rā deo et pplo castos exhibere ⁊ custodire debuerūt ⁊ im-
maculatos: q̄ facti erāt regale sacerdotiū. vnde culpa sa-
cerdotum ruina est ppli. xj. q. iij. p̄cipue. xl. di. si papa. ex̄ de
vo. ⁊ vo. redē. magne. §. p̄terea. ⁊ capite languescente mē-
bra dolēt. vj. q. j. ex merito. ¶ Gimel. Cōfregit in ira furo-
ris sui omne cornu. regnū. Luc. j. Cāti. zacharie. Et erexit
cornu salutis ⁊c. fortitudinē virtutum. Israel ecclesie vel
anime. Auertit retrorsum dextrā suā. defensionē. ps. lxxiij.
Vt q̄d auertis. Dextrā tuā de med. si. tuo in si. A facie ini-
mici. Mat. xiij. inimicus homo ⁊c. diabolus. insequentis.
Et succēdit in iacob. ecclesia quasi ignē flamme. ire luxu-
rie/cōcupiscētie. de pe. di. iij. inter hec hircū. j. deuorātis in
gyro. Job. xxj. Ignis est vsꝗ ad cōsummationē deuorās.
vide. s. e. c. j. in verbo succendit ignem. ¶ Cōfregit ⁊c. nr̄a
hierlm ſꝫ q̄ est spōsa dei summi quū a deo in mēbris ma-
lis recesserit: ⁊ sceleribꝰ seruierit cornu eiꝰ. i. potētia ɔfrin
git qđ erexit dñs in domo dauid pueri sui. in Cāti. zacha-
rie. Luc. j. ne possit resistere inimicis fidei ⁊ vitijs. manū
auertit dñs retrorsum a facie inimici. quā extentā tenebat
ad defensionē et vltionē. Sed prius ipsa auersa est retror-
sum. Per dexterā dei filiꝰ intelligitur. et dei virtus et dei
sapiētia. dist. xxviij. si iuxta. Cuiꝰ auxiliū subtrahit: quum
spōsa amatoribus ꝓstituit. succen. ig. q: quū grā dei deso
lat: suis viribꝰ eneruat. ⁊ igne libidinis ⁊ vitiorū intus ⁊
foris deuorat. hec est fornax babylonica q̄ septuplū succē
ditur. vij. vitijs capitalibꝰ. de q̄bus no. xxxij. q. vij. q̄d in oi
bus. vt incendat quoscūꝗ reperit de chaldeis. Danie. iij.
¶ Deleth. Tetendit dñs arcum suū. iudiciū. ps. Nisi ɔuer
si fueritis arcum suū tetendit. firmauit dextram potentiā
ad ꝑcutiendū. suā quasi hostis et occidit omne quod pul-
chrū erat visu. pastores. doctores honestatē morū q̄ pul-
chri dicunt. Sap. iiij. in p̄n. in tabernaculis. corpore vel cō
sciētia. Job. xj. Si nō ꝑmanserit in tabernaculo tuo in iu-
stitia ⁊c. filie sion ecclesie. effudit potestateꝫ dando quasi
ignē ire cōcupiscētie indignationē suā. Aug. Indignatio
eius. non vltionis executio: ſꝫ magis absolutionis opatio
est. de pe. di. j. sed cōtinuo. Tetēdit cōtra ecclesiā. tēdit do-
minus arcū suū quasi inimicus: q: ipsa quasi inimica/non
vult audire clamantē vt peniteat ⁊ redeat. per arcum/iu-
diciū intelligitur. quo quisꝗ nunc percutitur vt corrigat.

In arcu diuerſe ſunt ſagitte. Alie mittuntur ad perimēdū
veterē hominē. Ephe.iiij. cum acribus ſuis. Alie ad flagel
lādum: aut ad coꝛonā vt Job.j. Aut ad coꝛrectionem: aut
ad penam/vt pharaonem. Exo. xiiij.xxiij.q.iiij. nabucho-
donoſoꝛ. Illos autē gemit eccleſia et plangit quos percu
tit dn̄s quaſi inimicus/aut per diabolum: aut per hereti-
cos: de quibus dicitur/Peccatoꝛes intenderūt arcū ſuū:
para.ſagit.ſu.hm̄oi enim ſagitte de arcu dn̄i.i.de iudicio
diuino veniūt.vn̄.pſ̄.xxxvij. Sagitte tue infixe ſunt mihi.
Quoſdam aūt ꝑcutit dn̄s: q: arcus in furoꝛe tenditur vt
coꝛde indurati durius feriant̄.vn̄ pſ̄.lix. dediſti metuētib⁹
te ſigni.vt fugi.a fa.arcus. Firmat dn̄s manum ſuā quaſi
hoſtis contra eccleſiam/quū inceſſanter affligit vt coꝛre-
cta redeat: aut indurata ſua luat ſupplicia. occidit pulchꝛa
viſu dum ꝑcioſioꝛa eius membꝛa perire patit̄. effudit q̄ſi
ignē indignatiōem. videmus oīa diſcoꝛdie incendijs et
cōcupiſcētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipſis le-
gimus q: experimur: q̄ꝙ in ſcriptura recoꝛdamur. ¶ He.
Factus eſt dn̄s velut inimicus. non vere: q: quis nos ama
re pōt amplius q̄ꝫ chꝛiſtus. Joā.xv. Maioꝛē charitatē ⁊c.
xxiij.q.iiij. quis nos. pꝛecipitauit iſrael. pꝛecipitari ꝑmiſit
eccleſi.i.ꝑcipitauit omnia menia eius/que ſunt oꝛnamen-
ta eccleſie virtutes. de pe.di.ij.§. recta nos.ꝟ.al̄.c.illa ani-
ma. diſſipauit munitiones ei⁹. ¶ Ad literā/magna pars
eccleſiarū derelicta ⁊ diſſipata iacet ꝑ mūdum ꝓpter pec
cata ⁊ guerras vel diſſenſiones eccleſie. vel dona ſpūſſcti
auferendo vitijs ſuccreſcentib⁹: q: ſimul eſſe non poſſunt
xxxij.q.j. quū renuntiat̄. ⁊ repleuit multiplicauit. in filia iu
da eccleſia. humiliatū tribulatū et deſpectum. ſic ſumitur
in pſ̄.cxviij. Bonū mihi q: humiliaſti me. Et vide qđ dixi
ſupꝛa in oꝛōne hieremie. ſuper verbo/mulieres in ſion hu
miliauerunt. in.§. plange. in.ij.ar. Et humiliata in vtroqꝫ
ſexu. ¶ Factus eſt dn̄s. Quū ſponſa dn̄i ſpecioſa ſe auer
tit a cōplexibus ſpōſi cōtra ꝑcepta ei⁹ agēdo inimicitiam
dei cōtrahit: ſed tēperat de⁹ ſentētiā ſeueritatis: quia non
abſolute dicit̄ inimicus. q.d. Quis enim eccleſia affliga-
tur: et penitus deſtituta videat̄: vt redeat flagellatur: ſi-
cut paſtoꝛ flagello ad gregem conſueuit pecoꝛa errantia
reuocare. ſm Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. po
pulū cōtumacem penis grauioꝛibus agitat. nō aufert ab
apoſtolo ſtimulū carnis vt virtutez in infirmitate ꝑficiat.
ij. Coꝛ.xij.v.q.v. non omnis. xxiij.q.iiij. nimiū.c. quis nos.
¶ Sed notādū q̄ꝙ pꝛius ꝑcipitat iſrael: q̄n mūditiam coꝛ
dis aufert. deinde menia ei⁹ que ad pulchꝛitudinem ⁊ de-
coꝛem ꝑtinent religionis: que ſunt exterioꝛa cerimonialia
in eccleſia. aliquos etiā de eccleſia dn̄s ꝑcipitari permittit
qui videbant̄ ſancti ⁊ oꝛnamentū eccleſie. aut in hereſim:
aut in quelibet vitia ꝓpter eoꝛū ſupbiam: aut hypocriſim.
de pe.di.ij. citius. ſiue maſculos ſiue feminas: vt ſic humi-
lientur. diſt.l. fidelioꝛ. de pe.di.j. poteſt. ¶ Uau. et diſſipa
uit q̄ſi hoꝛtū.i. diſſipari ꝑmiſit hoꝛtū cōcupiſcētiarū. iſtum
hoꝛtū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re.xxj. de
pe.di.iij.§. ecce.c. achab. xxiij.q.viij. cōuenioꝛ. tentoꝛiū ſuū
demolitus eſt. tabernaculum eccleſiam. pſ̄.lxxiij. q̄ꝫ dile-
cta tabernacula ⁊c. in quibus quaſi in tabernaculis vide-
batur quieſcere. demolitus eſt tabernaculū ſuuz. de quo
dicit̄. pſ̄.xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ⁊c. Obliuio-
ni tradidit dn̄s in ſion feſtiuitatē. in eccleſia ciuitatem po
puli vnitatez: q: ciuitas fidelis plena iudicij facta eſt me-
retrix. Eſa.j. pſ̄.liiij. et ꝯtradictionē in ciuitate. ¶ B Et
ſabbatum. non ſabbatum delicatū ſcꝫ requieſcere a malis
opꝫibus et vacare mūditie interioꝛi et cōtemplationi ſupe
rioꝛi. de quo ſabbato Eſa.lviij. Sed ſabbatuz carnale ſcꝫ
vacare otio. nihil boni agendo: ⁊ cōmeſſationib⁹ et diſſo-
lutionib⁹: ſicut iudei ſabbatizant carnales carnaliter. ſab
batū obſeruātes vacantes cōmeſſationib⁹ ⁊ otio: quū ecō
trario dn̄s mandauerit eis ſabbatū ſanctificare. Exo.xx.
et Deut̄.v. Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. tale ſab
batū carneū tradidit domin⁹ in obliuione. de quo Mat.
xxiiij. Oꝛate ne fiat fuga veſtra ſabbato.i. in ignauia men
tis ſeu coꝛpoꝛe boni operis. Aug. Quū deus ꝑcepit obſer
uari ſabbatū: illi in his que deus pꝛohibet exercent ſabba
tum. Uacatio nr̄a a malis opꝫibus: vacatio illoꝛū a bonis
opꝫibus. melius eſt arare q̄ꝫ ſaltare. fodere q̄ꝫ murmurare.
chꝛiſtiani carnale ſabbatū non obſeruant nec literale. de
cō.di.iij. peruenit. ſed ſpūale. legit̄ ⁊ no.di.vj.§. his ita. de
quo Eſa.vlt. Erit mēſis ex menſe: et ſabbatū ex ſabbato.
et Heb.iiij. Relinquit̄ ſabbatiſmus ſcꝫ requies eterna po
pulo dei: vt de ſabbato pectoꝛis ꝑueniatur ad ſabbatum
eternitatis. Aliud carnale ſabbatū nr̄i hoſtes deridēt: vt
ſ̄. in Tre.j.c. ſup litera Zaij. in verbo/viderunt. in.iiij.ar.
Et in oppꝛobꝛiū et in indignationē furoꝛis ſui regē male
ſe regentem. ij.q.j. ſcelus. de quo dicit̄: erunt reges nutritij
tui. Eſa.xlix. et mamilla regum lactaberis. Eſa.lx. ⁊ ſacer-
dotiū. al̄. ſacerdotem. de quo dicit̄ Job.xij. ſacerdotes du
cit inglorios. de quibus ſatis. ſ̄. dixi pꝛimo.c. in Thꝛe. in lr̄a.
Coph. ſup ꝟbo/ſacerdotes mei. in ar.iiij. ¶ C Diſſipauit
in eccleſia multa diſſipari videm⁹ quaſi hoꝛtū. Hoꝛtus hic
eſt eccleſia: de qua Can̄.iiij. Hoꝛtus cōcluſus ⁊c. ⁊.xxiiij.q.
j. q̄m̄. ibi. Puteus aquarum viuētium. ſapiētie ſalutaris.
Eccli.xv. Ibi ſpirat hauſter calidus amoꝛ inflāmans: q:
deus charitas eſt.j. Joā.iiij. ſpiritusſcti. et remouet̄ aqui-
lo vētus frigidus q̄ ruit a deſerto. Job.j. infidelitatis vel
toꝛpoꝛis ⁊ ignauie. fluunt aromata gratiarū ſcꝫ et ſancte
fame. ex̄ de ſacra vnc.c. vnico. Fauum cum melle comedit
ſponſus. Luc.xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali⁹
eſt hoꝛtus delitiarū carnaliū: de quo dicit̄ Gen̄.xiij. Eleua
uit oculos ſuos loth: et vidit omnē regionē ioꝛdanis/que
irrigabat̄ ſicut paradiſus dei et ſicut egyptus: vt eſſet q̄ſi
hoꝛtus delitiarum et voluptatis. ad has delitias ſuſpira
bant iudei cepas et pepones ⁊ cucumeres egyptioꝛū deſi
derantes. Num̄.xj.j. ad Coꝛ.x. q̄ oīa in animo eoꝛū ſunt q̄
terrena ſapiunt. vn̄ et in eccl̄ia nr̄a multi et q̄ꝫ plurimi ſunt
et ſeculares et clerici et non min⁹ multi religioſi talē para
diſum deſiderātes carnalē mēte: et quantū poſſunt coꝛpe
in egyptū reuertentes. ꝯtra illud de pe.di.ij. pennata. qui
ipam terrā ꝓmiſſionis nō intrāt: ſed eoꝛū cadauera in de-
ſerto hui⁹ mūdi a dei grā derelicto/ſepulta ſunt. lxxvj.di.
ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiſcimini ebꝛij et flete.
heccine cruciatuū diuitis cauſa tota/q̄ꝙ in hoc ſeculo bo-
na recepit. neqꝫ enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis
aīaduerſio diuina eiecit: vt hic alterū paradiſuz humana
adinuentio ꝑpararet ſi talis eſt finis. ſi tale eſt iudicium:
vt extrema gaudij luctus occupet. Pꝛouerb.xiiij. Nunq̄d
nō ꝑferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis? Ad hui⁹ hoꝛ-
ti ſiſitudinē diſſipat dn̄s in eccleſia laſciuiētes: ⁊ ad ſodo-
moꝛū et gomoꝛreoꝛū et egyptioꝛū deſideria ſuſpirātes: ſi
cut in ſynagoga aberrātes demolit̄ tabernaculum: quum
quoſdā in eccleſia degētes flagitijs exterminari et cōcre-
mari vitijs ꝑmittit. Non em̄ habitat in tabernaculo dei
numero et merito: niſi q̄ ingreditur ſine macula ⁊ opatur
iuſtitiam. pſ̄.xiiij. q̄bus ꝑmiſſis obliuioni tradit dn̄s feſti-
uitates et ſabbata nr̄a. non q̄ꝙ ei nō placeant feſta nr̄e re-
ligionis: ſed q: in nobis tabernaculū.i. templū dei viola-
tur. ¶ D Reſpicit em̄ offerentes/⁊ ſacrificantes: non
ſacrificia. xiiij.q.v. ſcriptum. iij.q.vij. in grauibus. xxiiij.
q.j. odi. Non eſt enim in nobis vnde placeant ei ſacrificia
que offerunt̄. vnde obliuiſci diciturque nobis ad iuſtitiā
violato dei tēplo non imputant̄. Inde rex et ſacerdotes
oppꝛobꝛio tradunt̄ qui eccleſie iuxta Eſa.xlix.c. quaſi nu-
tritij ꝑponunt̄. vn̄ erūt reges nutritij tui. dicit̄ ibi. et Eſa.
lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. ſed
quia violant templū ſpūſſancti magis in eccleſia oppꝛo-
bꝛiū ſunt q̄ꝫ decus. de quibus dauid. pſ̄.ij. Et nunc reges
intelligite ⁊c. Ex quibus verbis inſinuat. q: regale genus
et ſacerdotiū ſanctum ſumus ſi ſalutares hoſtias offerre
deo volum⁹.j. Pet̄.ij. ex̄ de elec. fundamēta. li.vj. ſalutare
ſpūſſancti tēplū ſumus: in quo digne deo hoſtie offerun-
tur. Hoc ne vitijs demoliat̄ diligenter obſeruem⁹. vnde
pſ̄.xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut ſang. hir. po. im-

mola deo sacrificium laudis ⁊ red. al. vota tua. scꝫ q̄ in baptismo ꝓmisisti/ scꝫ ⁊ articulos fidei. ⁊ renūtiare diabolo et omnib⁹ pompis eius. de cō. di. iiij. p:imū interrogetur. de quib⁹ votis no. eẋ de vo. et vo. re. c. j. in glos. fi. Sed hodie habet locū qđ dicit̃. in. ps̄. lxxvij. Et nō seruauerūt pactum quēadmo. pa. eo:ū. cōuersi sunt in arcū p:auū: q̄ repercutit iacientem. ¶ E Zay. Repulit dn̄s altare suum. Istud est altare carnale ꝑpter impie offerētes: in quo offerunt̃ hostie peccata non auferentes. in quo altari dei filius cōculcatur hodie ⁊ sanguis sacrosanctus testimonij quātum. xlix. di. c. fi. ad sacrificantes pollutus ducit̃. Heb. vj. Et ch:istus iterū crucifigit̃. de quo altari ad Heb. x. et ostentui habet̃. ad Heb. vj. ⁊ de pe. di. ij. si enim. post tres colū. ¶ Nostra aūt ecclesia plena et supplena est altaribus missis ⁊ sacrificijs. sed cū hoc plena in sacrificantib⁹/ homicidijs/ sacrilegijs et immūditijs et simonijs et alijs sceleribus/ excōmunicationib⁹ et irregularitatib⁹ vsq̄ ad summū. Sed dn̄s de⁹ nō sacrificio:ū magnitudinē multitudinē et apparatus deauratos. ⁊ canto:es ad modū tragediarū guttura ⁊ fauces medicamine leniētes. xcij. di. cātantes. respicit: sed offerentiū merita causasq̄ dijudicat. xxiiij. q. j. odi. de cōse. di. v. nō mediocriter. j. q. j. non est putanda. et. c. fertur. xxviij. distin. sedulo. xiiij. q. v. scriptum de consecra. di. iiij. retulerunt. ⁊. c. si non sanctificat̃. de cō. dist. j. quando. vn̄ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere. xj. Quid est ꝙ dilectus meus fecit in domo mea? experte dn̄e sicut dixisti iude: amice ad quid venisti? Mat. xxvj. vel dilectus qui esse debebat: scelera multa? nūquid carnes sancte afferent a te malitias tuas? de con. di. ij. qui scelerate. immo iudiciū tibi māducas ⁊ bibis. j. ad Co:. xj. xxij. q. iiij. fo:te et de. con. di. ij. q̄d est ch:istū. ⁊. c. ⁊ sancta malis. non quia res illa co:po:is ch:isti mala fit: sed potio: omnibus oblationibus est. de con. di. ij. nihil. ⁊. j. q. j. multi. sed q: malus male accipit. vt p:e. c. ⁊ scrā. ⁊. c. ꝑce. qui disco:dat. ¶ Tot enim hodie dicūtur misse quasi q̄stuarie: vel cōsuetudinarie: vel ad cōplacentiam: vel ad scelera cooperienda: vel p:op:iam iustificationem/ ꝙ apud ppl'm vel clerū sacrosanctū co:pus dn̄i iam vilescit. ar. eẋ de p:iuil. c. j. q: omne rarum p:eciosum. xciij. di. legimus. Et rarum est omne qđ magnū est. ij. q. vij. in sancta nicena. Unde ⁊ almus Franciscus voluit ꝙ in quocūq̄ loco fratres cōtenti essent vna missa: p:esciens fratres se velle iustificare per missas: ⁊ ad questum eas reducere: sicut videmus hodie fieri. vnde ⁊ dicebat ꝙ vna missa celum et terrā implebat. Hoc dico saluo eo qđ dicit̃ eẋ de cele. mis. cū creatura. Et ad literā dicit hodie ppl'us ch:istianus: Anima nr̄a arida est. nihil aliud respiciūt oculi nostri nisi man. Num. xj. Repulit igit̃ dn̄s altare: quū sacerdotes sacrificantes indigne et cōmunicātes scelerate cōpellit. Nam qui tm̄ sanctū accipit sanctus non erit. vnde Aug. Talis cōuenit cura sinceritatis sacramētis: q̄lia sunt sacra ipsa q̄bus exhibent̃ officia seruitutis. Maledixit sanctificatiōi sue sacrificijs nr̄is: q: ea que sancta sunt in se. xv. q. vlt. sanctificātib⁹. polluim⁹ nos polluti/ quātū in nobis est. xlix. di. c. fi. j. q. j. maledicā. ⁊. c. multi. in fi. Tradidit in man⁹ inimici. diaboli vel heretici. muros. apl'os vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliseus Helie currus israel. iiij. Reg. ij. Fidelium vel virtutū eius in quibus curribus ambulare debemus. ps̄. lxxxiij. Ibūt de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dū sanctā. ps̄. lxvij. Currus dei decem. Uocē dederūt in domo dn̄i. hostes vel demones vel vitia. in domo. ecclesia vel anima. sicut in die solēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a sabbata deridētes. s̄. e. j. c. super lr̄a zay. in verbo/ viderūt. Dicamus ergo cum Esaia. Desolata est domus sctīficationis nostre: vbi laudauerūt te p̄res nr̄i. Esa. lxiiij. ¶ Repulit ⁊c. Est vnū altare in ecclesia ch:istus: q̄ hostia et sacrificiū pontifex et sacerdos dicit̃. de con. di. ij. sacerdos. in eo omnia sacrificia offerimus. de quo altari Apocal. vj. ibi. Uidi subtus altare. quod exponitur de co:po:e ch:isti: sꝫ sunt scti altaria. ab h̄ altari dicti: vt lux a luce. xciij. dist. sacerdotes. ⁊ mōtes a mōte. eẋ de elec. fundamēta. li. vj. pasto:es a pasto:e. xcv. di. esto. Altare illud pater repulit in passione p⁹ iudeis o:antē. Mat. xxiij. p̄r trāsfer calicē hunc a me. A quib⁹ repulsus p:eterno iudicio trāsfert̃ ad gētes. ps̄. lxxxviij. Tu vero repulisti ⁊ despexisti distulisti ch:istū tuū. sicut em̄ sacrificia illa figurā ch:isti gerebāt: ita altare de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut̃. xxvij. et Exod. xx. in fi. signabat co:pus dn̄icum nullo humano ope cōtaminatū. Iterū maledixit de⁹ pater sanctificationi sue ch:isto: qui quū pctm̄ non haberet: ꝓ nobis pctm̄ et maledictū factus est/ ꝯm Paulū. ij. ad Co:. v. in fi. vnde moyses Deut̃. xxj. in fi. quē allegat paulus ad Gal̃. iij. maledictus oīs qui pendet in ligno. i. malo pene addict⁹. hic est oīs nr̄a sanctificatio. j. ad Co:. j. in fi. qui ꝓ nobis crucifixus est. Philip. ij. ¶ Itē repulit ⁊c. quod fit quū ara co:dis nr̄i ꝓfanat̃: ⁊ mēs et cōscientia nr̄a ꝓstituta vitijs polluit̃. vbi a nobis acceptū deo sacrificiū. spūs cōtribulatus. de isto co:dis altari Leui. vj. Ignis charitatis i altari meo. scꝫ in co:de semꝑ ardebit. Sanctificatio maledicit̃ quū anima maledictione ꝓsternit̃: q: in se nomē dn̄i sanctificare. Mat. vj. sanctificet̃ nomē tuū: voluit cū digno sacrificio. ¶ Heth. Cogitauit dn̄s. cogitādi facultatē reliquit. dissipare murū. auxiliū ch:isti qui murus dicit̃. xlix. dist. symeō. ibi: Suffoderūt murū ꝑpter peccata. filie sion ecclesie vel anime. tetendit funiculū suū. nihil faciat sine mēsura. q: oīa fecit in numero/ pōdere/ ⁊ mēsura. Sap. xj. Et non auertit manū suā. nō retraxit in sinū manū/ vindictam. Exo. xiiij. in fi. a ꝑditione. q: ꝑdes oēs qui fo:nicant̃ abs te. ps̄. lxxij. Luxitq̄. lugere fecit antemurale. fides ch:istus. ⁊ murus pariter dissipat⁹ est. ne defendat. ¶ Cogitauit dn̄s sup ecclesiā funiculū pctō: nostro:: ⁊ no:mā districti iudicij extēdit: vt ipam affligat ꝯm delicto:ū merita. vnde Deut̃. xxv. P:o mēsura pcti erit plagarū modus. nec pena vlterius est ꝓtrahēda: ꝙ delictū est in excedente repertū. eẋ de his q̄ fi. a ma. par. q̄fuit. murus dissipat̃ scꝫ recto:e. scꝫ et defenso:e. scꝫ cū aut immatura mo:te subtrahunt̃: aut ab hostib⁹ superātur. Sed q: iudicio dei fit: manū suam ad ꝑdito:ū afflictionē non auertit. v:bs em̄ fo:titudinis nostre sion saluato:. ponet̃ in ea murus et antemurale. Esa. xxvj. in p̄n. Urbs em̄ fo:titudinis nostre sion nō minus ab inuisibilib⁹ hostib⁹ interius: ꝙ a visibilibus exteri⁹ deuastat̃. Luget murus. i. saluato:. dū nos lugentes facit. ch:istus in hac ciuitate/ ⁊ antemurale est ⁊ mur⁹. cui mēb:o: suo:ū luct⁹ adscribit̃. Hic murus dissipat̃ quū eius munitione ecclesia desolat̃. De hoc muro ꝙ co:pus ch:isti est ꝓphetauit Ia. Gen̄. xlix. Et in volūtate sua suffoderūt murū. i. co:p⁹ ch:isti. ps̄. xxj. foderūt manus me. et pe. meos. ¶ Itē sup v̄bū/ tetēdit funiculū. dicit glos. Audiāt hoc q̄ temere iudicant: nec causas iusto examine ꝑpēdunt. Dn̄s nihil sine deliberatiōe ⁊ mēsura facit. iusto examine cūcta ꝑpendit: qui ꝑfecte oīa creauit ⁊ nouit. ad hec xj. q. iij. illa. ⁊. c. summope. xxiiij. q. j. non afferam⁹ stateras dolosas. xlv. di. oīs. Omnis qui recte iudicat: stateram in manu gestat. In vtroq̄ penso iustitiā ⁊ misterico:diā po:tat. eẋ de emp. ⁊ ven. c. j. eẋ de re. iudi. cū eterni. li. vj. ij. q. j. deus. Unde ⁊ articulus script⁹ in pariete dicebat Mane techel/ phares. Dan̄. v. Numerauit: appēdit: ⁊ diuisit. Antemurale fides est: q̄ dissipato muro lugere dicit̃. nō illa q̄ ꝑ dilectionē opatur ꝯm apostolū ad Gala. v. de pe. dist. ij. §. ex ꝑmissis. v̄. amē amē. ⁊. c. firmū. ⁊. c. circūcisio. sed qua demones credere ⁊ cōtremiscere dicunt̃. Iaco. ij. et de pe. di. ij. si em̄. vltra colū. v̄. nec grande. ꝑ quam si murus dissiparetur. virtutū scꝫ ceterarū cōstructio. erat ei ch:ist⁹ murus ⁊ antemurale ꝑ eandē fidem in aīa collocatus: sed q: noluit ꝑ fidem ch:istum custodem et defenso:em habere: dissipatur operatio virtutum: et luget antemurale. fides scꝫ: quia iudiciū credit et cōtremiscit ⁊ ita nō pōt resistere hostib⁹. nō ꝙ penitētie auferatur locus: sed q: redire contēnit. ¶ Teth. desixe sunt mente. in terra terrenis. po:te docto:es qui docebant in po:tis. ps̄. lxviij. qui sedebant

in porta. Amos.v. Odio habuerunt corripientē in porta.
vel sensus. Hiere.ix. Ascēdit mors p fenestras. pdidit ⁊ cō
uertit dn̄s vectes. doctores p̄dicatores. q̄ diuine legis ia
nuā aperiūt. ar. xx. di. §. j. sicut ostiarij. xxj. di. c. j. ⁊. ostiarij.
qui immūdis spiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō se re⸗
gūt. xxj. di. cleros. ⁊. sacerdos. ei⁹ ecclesie. ⁊ principes esse
minatos: q: delitijs et vitijs affluūt. xxxv. di. ecclesie p̄nci⸗
pes. qui hodie in ecclesia p̄ncipant. ex mādatorum dei in⸗
gentib⁹ vitijs. Non est lex opinione eorū: sed fortitudo et
potentia in ecclīa est hodie cōmuniter p lege. Sap. ij. ibi.
aūt fortitudo nr̄a lex. vel quia non seruat lex p eo est acsi
nō esset: q: parū est iura condere nisi sint q̄ ea tueantur. ff.
de origi. iuris. l. ij. §. post originē. ex de elec. vbi periculū.
§. p̄terea. li. vj. ⁊ ex de sta. reg. c. vno. §. ⁊ quoniā. ⁊ dist. iiij.
facte. et p̄mi hodie legum institutores p̄mi p̄uaricatores.
cōtra illud. ix. di. iustū. que est palea. ⁊ ex de cōsti. cum oēs.
Plena est hodie ecclīa ⁊ supplena sanctionib⁹ ⁊ plura eo
rū p̄uaricationib⁹: q: vix hodie factores legis inueniunt
qui iustificent. Jac. j. de pe. di. ij. si em̄. vltra tres colum. ⁊.
rursus. Rectores em̄ ecclesie legē p̄cipiūt: sed eam digito
mouere nolunt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligāt. sed plus at⸗
tendūt hoies ad illud qđ faciūt q̄ qđ dicut. ex de vo. ⁊ vo.
redēp. magne. xj. q. iij. p̄cipue. et post eos ppl's ruit. xl. dist.
si papa. et pphete eius. doctores. xliij. di. sit rector. j. misso.
nō inuenerūt visionē sp̄ualem intelligentiā. vn̄. Hiero. ad
rusticū Narboñ. epm. Nūc autē ex quo in ecclesijs sicut in
romano imperio creuit auaritia: pijt lex de sacerdotib⁹: et
visio de pphera. xciij. di. diaconi. v. ⁊. nūc autē. Et ad lite⸗
rā hodie in ecclīa defecit sp̄us pphetie: et adimplet quod
scribitur. iij. Reg. xxij. Egrediar et ero sp̄us mēdax in ore
oīm pphetarū. Sōniatores pphetāt hodie et mulieicu⸗
le q̄ a dn̄o nō mittunt. cōtra illud. xxvj. q. v. nec mirū. ad fi.
¶ Defixe sunt porte. ecclesie doctores. sunt qui clauē sciē⸗
tie gerūt. de qua. xx. dist. §. j. qui in terra fixi sunt dū terre⸗
nis occupātur. Nam hodie put cōiter finis sciētie tam in
secularib⁹ ⁊ q̄ in clericis ⁊ religiosis terra est. discūt em̄ vt
honores habeāt ⁊ terrena. De q̄b⁹ Baruch. iij. Filij agar.
qui interp̄tant solēnitas vigiliarū: q: in isto mūdo qui est
vigilia solēnitatis eterne: q̄rūt tales festū carnis. de quo.
xliiij. dist. c. j. q̄ exquisierūt prudētiā que de terra est nego⸗
tiatores terre et themā: ⁊ fabulatores et exquisitores pru
dētie et intelligentie: viā autē sciētie nesciūt. sed tales di⸗
scūt et nūq̄ ad veritatē sciētie p̄ueniūt. ij. ad Timoth. iij.
xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ⁊. his ergo. Contra tales
Bern. Impie mētes cōtenite scientia q̄ inflat. j. Cor. viij.
Illam que edificat: nescierunt. De ista terre infixione ps.
lxviij. Infixus sum in limo pfundi ⁊c. Et iterū ps̄. lxviij.
Eripe me de luto vt non infigar. Non est lex quātum ad
eos scʒ qui quotidie sibi mala accumulant: ⁊ sine legis vin
dicta se putant posse peccare. tales doctores ecclesiarum
quasi pphete iudeorū diuine inspiratiōis visionem non
merent vt recte doceant/maxime de futuris: quia se pra⸗
uis et vanis implicant desiderijs: q: s̄m Grego. carnalis
delectatio mentē quā inficit obscurat. ¶ Joth. Sederūt
humiliati in terra. in terrenis ecclesia in malis mēbris fi⸗
lia babylonis. Esa. xlvij. xxxij. q. v. si paulus. ibi: sede in ter
ra. Cōticuerūt senes. q̄bus dicit inueterate dierū malorū.
Dañ. iij. ij. q. vij. paulus. et senes ab etate. filie sion. cōtem⸗
plationis. filie solo noie. cōsperserūt cinere. terrena volu⸗
ptate. Gen. xviij. Loquar ad dn̄m quū sim puluis ⁊ cinis.
capita. mentes sua. ex de sacra vnc. c. j. ⁊. per caput. virgi⸗
nes fatue. Mat. xxv. xxxij. q. v. si paulus. Hierl'm ecclesia
visio pacis. accincti sunt cilicijs. habitu penitentie. Job.
xvj. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fa⸗
uilla et cinere penitētiā agere nihil aliud est q̄ fauillā ci⸗
nerēq̄ se cognoscere. Hester. iiij. Planct⁹ ingēs erat apud
iudeos: ieiuniū/vlulatus/fletus/sacco ⁊ cinere multis p⸗
strato vtentibus. et de ipa hester Hester. xiiij. Pro vnguē
tis varijs/cinere et stercore impleuit caput. Hiero. Cinis
et ciliciū arma sunt penitentium. l. dist. in capite. Abierūt
in terra. in terrena. capita mentes sua virgines iuda solo
noie amisso sp̄oñ. ¶ Iterum sederūt ⁊c. senes in ecclesia
dei merito tacēt: q̄m in terra sedēt. Hieremias pphera lu
get eos q̄s greci vocāt p̄sbyteros: nullo etatis ope decora
tos. lxxxiiij. dist. porro. qui fatui in terra sedent: dum terre⸗
nis inherent: quibus dicit semen chanaan et nō iuda ⁊c.
Daniel. xiij. V̄gines iuda et hierl'm idem significant: quia
renatorū aie celestis hierl'm filie sunt. he sunt filie iude. i.
cōfessionis et filie sion. i. diuine cōtemplationis: quib⁹ di⸗
cit Canti. iij. Adiuro vos filie hierl'm: sed he non cinere se
aspergūt: nec cilitio se induūt: que cōposite et ornate fe⸗
stinant ad sponsi amplexū: sed iste sunt filie solo noie ⁊ sa
cramēto q̄ ceciderūt in heresim aut schisma de throno re⸗
gni. aut plapse sunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ op⸗
pilatū est os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capi
ta. i. mentes pulueris opibus aspergunt. ¶ Caph. Defe⸗
cerūt pre lachrymis oculi mei. p̄uisores ratiōis. ps̄. lxviij.
Defecerunt oculi mei dū spero in deū meū. j. Reg. xx. Et
plāterūt donec deficerēt in eis lachryme. Cōturbara sunt
viscera mea. cōceptiones cogitationū. Effusum est in ter⸗
ra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ seruientes. Je⸗
cur luxus cōcupiscētiarū. super cōtritionē filie ppl'i mei. ec
clesia dicit mater et filia q̄nq̄. de cō. di. j. ecclesia. Nā catho
licorū collectio: que est ecclesia: per epor̄ p̄dicationē gene
rat. xxxv. q. iiij. recurrat. et legit. ⁊ no. lxviij. dist. quorum vi
ces. glos. ecclīa ergo dū deficeret paruulus. ps̄. lxxij. Zela
ui sup iniquos pacem pctor̄ videns. Paruulus. fide la⸗
ctens sensus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs. j. ad Cor. ij. q̄b⁹
etas et innocentia misericordiam impetrat. d. ¶ Iterum
defecerūt. ecclīa cum hieremia ad lachrymas. quasi ad re⸗
media doloris recurrit: et se i lachrymas: p mēbris suis p⸗
fudit dicēs/defecerunt ⁊c. Cōturbata sunt viscera mea. p
hec multitudo fideliū accipit: q̄ diuinis alimentis quoti⸗
die infra vterū ecclesie replet: sed p̄ssurarū tētatione aut
morū prauitate quasi matre turbat. pro quib⁹ maiores et
fide robustiores soliciti sunt. vn̄ dicit ecclesia. Cōturbata
sunt. visc. ef. est i ter. iecur. p iecur locupletes intelligunt:
q̄ in ecclīa voluptatib⁹ deseruiūt. aiunt em̄ physici/q̄ in ie
core voluptas ⁊ ꝯcupiscētia habeant. Quū hi p vana de⸗
sideria se effundūt vt laxēt frena cōcupiscētiarū: iecur ec⸗
clesie effundit. filie po. ecclīa recte vocat sctōr̄ filia. q̄ tūc
cōterit ⁊ afficit tētationib⁹ q̄n iecur. i. potētes ⁊ diuites in
terrena desideria effundunt. tūc paruulus ⁊ lactēs defi⸗
ciūt i plateis oppidi: quū tales oi felicitate abūdare vidē
tur: q̄ visi puuli in fide ⁊ doctrina christi impfecti essent in
plateis hui⁹ seculi: q̄ est via lata ducēs ad mortē: nō defi⸗
cerēt. et angustā viā q̄ ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij.
nō relinquerēt. ¶ ff Lamech. matrib⁹ suis voluptati⸗
bus hui⁹ seculi. dixerūt vbi est triticum. doctrina sp̄ualis.
Gen. xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. gr̄a inebriās.
ps̄. xxij. calix me⁹ inebriās q̄ preclarus est. Amb. Preclara
est ebrietas q̄ sobrietatē mentis opatur. de cō. di. ij. in cali⸗
ce. vel cōpunctio. ps̄. lix. potasti nos vino compunctionis.
De hoc vino Zacha. ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germi
nās virgines. q: penitētia de meretrice virginē facit. talia
vina cor letificāt. ps̄. ciij. ⁊ vinū letificet cor hois. Prouer.
xxj. Date sicerā merētib⁹ et vinū his qui amaro sunt ani⸗
mo. ¶ Hoc est vinū viscera anime reficiens. ⁊ cōsolatio⸗
nis qđ christus nobis ppinat. Prouer. ix. Bibite vinum
qđ miscui vo. et qđ de apotheca sp̄ussctī extrahit. Act. ij.
Musto pleni sunt. hoc est vinū conditū specieb⁹ diuerso⸗
rū sentimētorū. Canti. viij. Dabo tibi poculū cum vino cō
dito. Beata aīa q̄ de hoc vino gustat. oīs aqua tribulatio
nis mutat sibi in vinū cōsolationis. Joā. ij. qui de hoc vi⸗
no vult bibere debet os in oratione aperire. Bern. Oran
do bibit vinū sp̄uale letificās cor hois. vinū qđ inebriat
sp̄m ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum
nouum est: non mittitur a christo in vtres veteres in pec
cato. Mat. ix. ⁊ Luc. v. ibi. Neq̄ mittunt vinū nouum in
vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni

tudinē spūssancti ꝓfunda celestiū mysterioꝝ q̄ pus disci/
puli ferre nō poterāt: sed post resurrectionē ex tres noui fa
cti sunt: ⁊ vinū nouū receperūt qn̄ spūsscrūs repleuit cor/
da eoꝝ vn̄ musto pleni dicebanᷓ. Itē idē Raban⁹. Uinū
quo int⁹ reficimur: feruorē fidei et charitatis quo intus re
formamur. Itē Ber. Lachryme penitētiū vinū angelorū
sunt quū deficerent fame peccandi. i. Cor. xi. Et alius qui
dem esurit: idest patitur famē peccati. ps̄. lxxvij. et appo/
suerunt adhuc peccare ei. Osee. iiij. Comederunt et non
saturabunᷓ. fornicati sunt et non cessauerūt. de ista fame
Luc. xv. de filio ꝓdigo dicēte. hic autē fame pereo. xxvij.
di. §. hinc etiā. quasi vulnerati a diabolo in peccatis. Luc.
x. ibi: Et plagis impositis ⁊c. Illi latrones demones sunt
mystice in plateis. ampla est via q̄ ducit ad mortē. Mat.
vij. Ciuitatis. Hiere. xlviij. relinquite ciuitates habitato/
res moab. Et alibi: Ego dn̄s et ciuitatē ingrediar. Osee.
xi. Quū exhalarēt animas suas fame peccati visum pessi/
me oblectationis vel gehenne q̄ nutrit ad mortem. in si/
nu matrū suarū. talibus matribus dicendū est non noui
vos. xciij. dist. diaconi. v. circa p̄n. i. q. i. ꝓphetauit. matres
tales odiende sunt. Luc. xiiij. qui non odit p̄rem et ma/
trē ⁊c. talis mater nedū in peccatis concipit: sed et alit et
nutrit. ps̄. l. Ecce eīm ⁊c. ⁊ sequitur. Et in pctīs cōcepit me
mater mea. Ezech. xvi. mater tua cethea. i. ꝯcupiscētia gar
rula. ¶ Iterū matribus suis ⁊c. quia paruulus ⁊ lactens
vtriusqꝫ sexus p plateas hui⁹ sclī luxuriose vaganᷓ. vt su/
pra prime dixi. sicut ꝓdigus filius. bonis spūalibus spo/
lianᷓ. et fame periclitanᷓ. vnde ꝓdigus filius qui nec sili/
quas habebat. quāti inq̄t mercenarij ⁊c. Luc. xv. Ubi est
triticū et vinum? Geñ. xxvij. Frumēto et vino stabiliui eū.
pane confirmaᷓ cor. de con. di. ij. accipite. ps̄. ciij. Et panis
cor hoīs cōfirmet. et vino letificaᷓ. vn̄ ibi: Et vinum letifi
cet cor hoīs. hic est panis qui de tritico conficitur. de con.
di. ij. c. ij. quod in terrā cecidit et mortuū fuit. Ioā. xij. ibi.
nisi granū frumenti ⁊c. vbi Aug⁹. Se autē dicebat morti/
ficandū in infidelitate iudeorū: multiplicādū in fide po/
pulorū. ⁊ ibi Beda. Ipse enim ex semine patriarcharū in
agro hui⁹ mūdi seminatus. i. incarnatus est: vt moriendo
cū multiplicatiōe resurgeret. solus mortu⁹ est. cū multis
surrexit. Mat. xxvij. Et multa corpora sanctorū qui dor/
mierunt surrexerūt. vbi Hiero. Quomodo autē lazarus
mortuus surrexit: sic ⁊ multa corpora sctōꝝ surrexerūt vt
dn̄m ostēderent resurgētem: ⁊ ꝭm Remigiū/incunctāter
credere debem⁹/ꝙ resurgente dn̄o a mortuis surrexerunt
nec post mortui fuerūt: qm̄ maius illis esset tormentum si
iterū mortui essent: ꝙ si nō resurgerent: sed ascendēte do
mino ad celos/⁊ ibi pariter ascēderūt. Hoc fuit etiā triti/
cū panis viuus qui de celo descēdit. Ioā. vi. de con. dist. ij.
omnia. ⁊. c. sicut est ver⁹. Uinū hoc vinū de vinea soreth.
additio. Soreth interpretatur bona vitis: vel optima vi/
nea: seu electa vitis: aut vinea electionis. ⁊ hoc verbū pu/
to ꝙ non sit in nostra translatione cōmuni: sed est eius in
terpretatio. Hiere. ij. i. de vite que est christus sumiᷓ. Ioā.
xv. hoc paruulus et lactēs reqrit. i. peccatores minimi in
mandatis dei: quū ipse sit cibus grandiū in charitate/et
humilitate. Unde dixit christus augustino vt ait ipse in li.
ix. cōfessionū. Cibus sum grandium: cresce ⁊ māducabis
me. Nec in plateis inueniᷓ: nec a vulneratis peccatis di/
gne accipiᷓ. i. Cor. xi. de cō. di. ij. qui scelerate. Ideo tales
lactētes carnales in sinu matrū suarū: idest cōcupiscētiaꝝ
animas exhalāt: que illos male nutrierāt: et in sinu pessi/
me oblectationis allexerant. sapientior est euangelicus
prodigus: qui Luce. xv. dicit: Surgam et ibo ad patrem
meum. Si isti lactei ad patrem redirent: non fame exhala
rent. hi aūt sunt filij patris: q nō ex voluntate car. neqꝫ ex
vo. viri: sed ex deo nati sunt. Ioā. i. de. con. di. iiij. siquis au
tem. ¶ G Men. Cui cōparabo te. typice loquitur eccle
sie. filia ecclesia hierusalem celestis. cui adequabo te. nul/
li subaudi. et consolabor: idest cuius casus comparatione
cōsolabor te filia virgo sion. ecclesia specularitiua. magna
est enim sicut mare sine quiete: tempestate plena/contri/
tio tua. ruina dissipatio. Esa. lix. Uastitas et contritio in
vijs eorum ⁊c. quis medebitur tui. aut rarus: aut nullus.
¶ Iterū cui cōparabo. historice nulli dubium est ꝙ quā/
to iudea gens ceteris precellebat gloriosior: tanto pecca/
tis exigentibus illis modo est inferior. Allegorice sicut
iudea ceteris regnis gloriosior: ita ecclesia omniū marty/
rum mater. vn̄ Maximinus. Fides catholica mater mar
tyrū est et filia. ps̄. xliiij. Audi filia celestis patrie. summi
regis sponsa. Osee. ij. pre omnibus est gloriosa. hui⁹ iusti/
ficatio ex solo deo est. ad Titū. iij. vt iustificati gratia ipsi⁹.
et ex omnibus fidelibus vna ecclesia. xxiiij. q. i. loquiᷓ. ⁊. c.
quoniā. ⁊ vnum christi corpus cum capite suo. ad Colᷓ. i.
xxiiij. q. iij. pro mēbris. ex̄ de sacra vnc. c. i. §. sed et iesus. fi/
de et charitate coniungitur. ⁊ sicut ex omnibus est vna ci/
uitas gloriosa: de qua dicitur in ps̄. lxxxvi. Gloriosa dicta
sunt de te ciuitas dei: Ita vna est illa que in babylonia a
christo fornicans degenerat. de qua ps̄. xxv. Odiui eccle/
siam malignantiū. cuius caput diabolus. qui est ꝭm Aug.
caput omniū iniquorū. de qua propheta lugens ait. Cui
cōparabo te ⁊c. Sicut enim illa gloriosior est omnibus q̄
ad brauium supne vocationis peruenit: ita nulli cōparan
da est ignominia ei⁹ qui cecidit. Ista est illa babylon ma/
gna mater fornicationum et abominationum terre: que
et vocatur magna meretrix: que sedet super aquas mul/
tas delectationum carnalium: cum qua fornicati sunt re/
ges terre. inebriati sunt qui inhabitant terram de vino ꝓ/
stitutionis eius. hec est etiam illa mulier: id est vita carna
lis: que sedet super bestiam coccineam plenam nomini/
bus blasphemie: et que erat circūdata purpura et cocci/
no et inaurato auro et lapide precioso et margaritis: ha/
bens poculum aureum in manu sua plenum abominatio
ne et immunditia fornicationis ei⁹. Apocalᷓ. xvij. Hec etiā
ecclesia carnalis et malignātium est illa babylon: de qua.
Apoca. xiiij. cecidit babylon illa magna que a vino ire for
nicationis sue potauit omnes gentes. Nunc autem quia
de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine:
ad tantā miserie profunditatē: imo in beluinam. i. bestia/
lē ignobilitatē/proiecit se ista babylon ꝓpheta vel corpus
electorū dei/ait. Cui cōparabo te: quasi non inueniᷓ tibi
digna cōparatio vel assimilatio vel exequatio: vbi nec spe
cies: nec forma inueniᷓ. tota es informis. tota es horribi/
lis. totā te ruina et cōtritio deuastauit. ad nō esse tendis:
Nescio an possis reuocari. q. d. cui cōparabo talē ecclesiā a
sponso derelictam? vnde sequiᷓ. Quis medebitur. ac si di
cat nullus medebiᷓ: nisi ad deum redeas: a quo recesse/
ras. quasi nō est qui faciat bonum: nō est vsqꝫ ad vnū. ps̄.
xiij. ⁊. lij. ¶ H Num. Prophete tui viderūt tibi falsa ⁊c.
ꝓphete falsi quasi ꝓmissionē annūtiantes. falsa bona scꝫ
nō vera. non aperiebāt tibi iniquitatē tuā. scꝫ quam vide/
bant: et erunt qui beatificant ppl̄m istum seducentes: ⁊ q̄
beatificanᷓ p̄cipitati. Esa. ix. vt te ad penitētiā ꝓuocarēt:
penas futuras p̄dicando. Uiderūt autē tibi assumptiōes
falsas. i. magna ⁊ criminalia pctā: ⁊ electiōes eijcienda q̄/
si cotēnenda dicentes. que omnia pro suo lucro faciunt: si
cut adulatores molientes sermones et vendētes oleū. et
ipsi sunt iacula. ps̄. liiij. ¶ Prophete tui. Greg. in. xv. c. sui
pastoralis. Prophete in sacro eloquio/nōnūqꝫ doctores
vocanᷓ: qui dum fugitiua esse p̄sentia iudicāt: que vētura
sunt manifestant: q̊s diuin⁹ sermo falsa videre redarguit:
q: dū culpas corripere metuūt incassum delinquētib⁹ ꝓ/
missa securitate blandiūtur. q̄ iniquitatē peccantium ne/
quaqꝫ aperiūt. qui ab increpationis voce cōticescunt. Cla
uis quippe apertionis est sermo correctionis: q: increpā
do culpā detegit: quā sepe nescit ipe etiā q̊ ppetrauit. xliij.
di. sit rector. iuxta p̄n. Item Hormisda papa. l. dist. siquis
diaconus. Uere dico q: illi ipsi quibus quū piculosa ⁊ fal
sa misericordia indulgere videmur: quū an̄ tribunal chri/
sti pro tantis peccatis damnādi aduenerint: contra nos
causaꝫ dicturi sunt dicētes ꝙ dn̄i aut durā aspitatē lingue

eorū expanim⁹: aut falsa blādimēta et periculosas adula
tiones ipsorū libenter accepimus: in eisdē ꝑmanere pcā
cis inutiliter indulgem⁹. Isti sunt illi de quibus dicit per
Ezech. xiij. Ve vobis q̄ cōsuūt puluillos sub oī cubito ma
nus: et faciūt ceruicalia sub capite vniuerse etatis. Quod
exponēs Grego. in moralib⁹ ait. Ad hoc q̄ppe puluillus
sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt molli
ter quiescat. quisquis ergo male agentib⁹ adulatur: ꝛ pul
uillū sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt
qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudib⁹ mollis
ter quiescat. ꝑut hec habentur. xlvj. di. sunt nōnulli. Item
Ezechi. xiij. c. Ipse em̄ edificabat parietē: illi aūt liniebāt
eam. vbi Grego. in moralibus. Parietis noīe peccati dus
ritia designat. edificare ergo parietē est contra se quēpiā
obstacula cōstruere. sed parietē liniūt: qui pctā perpetrāti
bus adulant. h̄ legunt. xlvj. di. sunt nōnulli. ps. cxl. Oleū
aūt pctōris non impinguet caput meum. Oleū ſm Aug.
adulatio est et falsa laus. vendūt oleum oēs adulatores.
De istis malis ꝓphetis Hiere. v. Prophete fuerūt in vē
tum locuti. ꝛ in fi. c. Prophete ꝓphetabūt mendaciū: ꝛ sa
cerdotes applaudebāt manib⁹ suis: et populus me⁹ dile
xit talia. q̄d ergo fiet in nouissimo eius? ¶ Item allego.
mista historie ſm Pascasiū. ꝓphete tui ꝛc. habuit hierl̄m
pseudo ꝓphetas. habet ecclesia hereticos ꝛ schismaticos
doctores prauos q̄ liniūt absq̄ tēperamēto charitatis ꝛ
dolosis argumētationib⁹ vel falsis opinionib⁹ subuertūt
corda simpliciū a veritate recte fidei ꝛ statu boni op̄is. vn̄
Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerūt pseudo ꝓphete in ppl̄o: si
cut ꝛ in nobis erunt magistri mēdaces ꝛc. Nec dubiū q̄m
culpa magistrorū ꝛ sacerdotū ruina fit ppl̄is. docēt enim
falsa ꝛ stulta quasi viderint visionē: et ppl̄i palpāt iniqui
tatē. multa etiā que docēt verbis, malis destruūt exēplis.
j. q. j. nō q̄les. vt meretrix q̄ vigilās filiū lactauit: dormiēs
oppressit. iij. Reg. iij. hi faciunt oīa causa lucri. ¶ Isti fal
si ꝓphete quādo afflictionē populi vidēt, et imminentia
delictorū supplicia, falsis cōsolationibus leuigant: sed ve
illis qui dicūt malū bonum. Esa. v. xj. q. iij. siquis hoīem. ꝛ
c. ve qui dicitis. et viuificant aīas q̄ non viuūt. Ezechi. xiij.
xj. q. iij. plerūq̄. vn̄ Isidorus. q̄ defendit aliū delinquentē
maledictus erit apud deū ꝛ hoīes. xj. q. iij. q̄ peccantibus.
¶ Isti sunt prophete qui liniūt pctōres: de q̄bus Ezechi.
xiij. ad fi. ibi. Prophete autē liniebāt eos absq̄ tēperamē
to vidētes vana et diuinātes eis mēdacia. et Ezechi. in fi.
ibi: Cū tibi viderētvana al's vacua ꝛ diuinarent mēdacia.
Tota scriptura maxime ꝓphetarū semꝑ inuehit se cōtra
doctores et rectores ecclesie et synagoge. vnde Hiere. v.
ibi. Ibo igit ad optimates: et loquar eis. Ipsi em̄ cogno
uerūt viam dn̄i: Et ecce magis hi simul cōfregerūt iugū:
ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua ꝛc.
Mali etiā doctores in ecclesia hoc leuigant. illud grauāt
xj. q. iij. plerumq̄. sua leuiora putant: aliena grauiora ex
amore et ideo carnali. obcecat in eis iudiciū rationis. xj.
q. iij. quatuor. a talib⁹ prophetis dicit dn̄s attendendum
Mat. vij. Attendite a falsis ꝓphetis. i. caute considera
te. dicit Chrys. q: firma tutela salutis est scire quē fugias.

Falsi prophete tres spiritus immūdos representant.

¶ Iuxta tropologiā, falsi ꝓphete sunt tres spūs immūdi
qui exeūt de ore draconis. ꝛ de ore bestie ꝛ de ore pseudo
ꝓphete. de quib⁹ Apocal. xv. Spūs draconis. i. diaboli, q̄
aīas deuorat. iij. q. j. nulli. Tērans de honore ait. ascende
ad p̄lationē quia sufficiens es ad regendum. ꝛ ꝓphetat
q̄ multas animas lucraberis: sꝫ spūs mendax est dicens.
ascēde in ramoth galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpre
tatur excelsum signū: et significat dignitatē cui⁹ appetit⁹
est certū signū reprobationis. xl. di. qui primatū. j. q. j. prin
cipatus. et. c. nullus itaq̄. viij. q. j. in scripturis. j. q. vj. si
cut is. galaad interꝑtat trāsmigrātes testes: q: ibi fit trās
migratio de bonitate in iniquitatē. ps. x. Transmigra in
montem sicut passer. Ut apparet in saule qui ante regnū
fuit humilis. post superbus. j. Reg. ix. Grego. Superbus
totiens ad culpam apostasie dilabitur; quotiens p:cesse

hominibus delectat. Chryso. O prelate tanto igni sum
mittis caput tuū? Miror siquem saluari cōtigerit de his
qui p̄ncipant in tantis ruinis. ꝛ tanta pigritia video cur
rentes: ꝛ sponte se p̄jicientes in pericula. Unde inuenit
de quodam priore clareuallensi, Gaufrido noīe. q̄ quum
electus esset in episcopū tornacen̄. ꝛ ab Eugenio papa et
abbate suo sancto Bern̄. cogeretur ad recipiendum: ipse
ꝓstratus ad pedes abbatis et clericorū qui eum elegerāt
in modū crucis ait: Monachus fugitiu⁹ si me ejicis esse
potero: episcopus vero nūq̄. Postmodū aūt laborāti in
extremis, quidā monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore separamur: rogo te vt si potes salua voluntate
dei: statū tuū mihi post mortem reueles. Cui orāti post
mortem eius corā altari apparuit Gaufridus in visio
ne dicēs: Ecce adsum gaufridus frater tuus. Cui ille. cha
re mi quomodo est tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatū est
mihi a sancta trinitate, q̄ si fuissē de numero episcoporū:
fuissem de numero reproborū. Nō propterea dicendū est
q̄ omnes damnent episcopi: q: multi sancti fuerūt ꝛ erūt
xl. dist. ante oīa. ij. q. vij nō omnes. Adde hic quod scripsi.
s. prima ꝑte in ar. lxij. ꝟ. habet ꝛ cupido glorie. ꝛ. j. in. x. ar.
in. §. post q̄. prope fi. et. j. in. §. expeditis. in ar. lxxiiij. in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediēs de ore bestie. i.
mundi, qui amatores suos deuorat. quia inimicos dei cō
stituit. Iaco. iiij. xxiiij. q. iiij. §. ex his. dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filijs et pauperibus. quia redemptio ani
me viri diuitie sue. Prouerb. xiiij. sꝫ dn̄s. Hiere. xxiij. Pro
phetauit in noīe meo mendacium. i. sub pretextu pietatis
dicentes: somniaui somniaui: q: temporalia mendacia et
quasi somnia sunt. Eccli. xxxiiij. Multos errare fecerunt
somnia: et exciderūt sperātes in illis. Quia dicit Luc. xij.
Stulte hac nocte animā tuam repetent a te: que autē pa
rasti cui⁹ erūt? ¶ I Spūs voluptatis egrediēs a pseu
do ꝓpheta scꝫ carne q̄ nobis quotidie necessitates suas
pronuntiat dicit: Rationabile sit obsequiū tuum. Rom̄.
xij. Et nemo vnq̄ carnem suam odio habuit. xiij. q. ij. non
existimem⁹. Esa. lviij. ibi. Carnem tuā ne despexeris. exꝑs
sum ad Ephe. v. Comede ꝛ bibe ꝛ epulare. Iste est socer
leuite: de quo dicit Iudic. xix. q̄ vir secutus est vxorē suā
scꝫ carnalē concupiscētiā cōtra illud Eccli. xviij. Post con
cupiscētias tuas non eas. ꝛ. j. Si p̄stes aīe tue cōcupiscen
tias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. q: in labijs suis
indulcat inimicus: ꝛ in corde suo insidiat. Eccli. xij. vt sub
uertat te in foueam. q: sicut ait Grego. super illud Gen̄.
xxxiiij. tristē blanditijs deliniunt. Quādoq̄ facit attende
re aliorū grauiora peccata: vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum suum: et inde venit temeraria peccā
di audacia. Qn̄q̄ facit attendere penitētie acerbitatē: et
inde orit diffidentia. Aliq̄n facit cogitare de multitudine
misericordie dei: ꝛ inde venit falsa spes venie. Aliq̄n fa
cit cogitare iuuētutē peccātis dicēs: poteris penitere in se
nectute. ꝛ inde exit stulta securitas. Sed falsus ꝓpheta
est: q: hō est spūs vadēs ꝛ nō rediens. ps. lxxvij. q: postq̄
spōte cadit: nullo mō potest resurgere nisi grā releuet. sed
pondere suo de peccato in pctm̄ demergit vsq̄ in abyssum
sine fundo. i. in ꝓfundū peccatorū sine estimatione nisi mi
sericordia dei retineat. ideo pctm̄ cōparat puteo sine fun
do. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime: et nō
habētis fundamētū subter se. ps. lxviij. Neq̄ absorbeat me
ꝓfundū: neq̄ vr. sup me pu. os suū. qd̄ Aug⁹. exponēs ait:
Puteus est profunditas humane iniq̄tatis: in quā si ceci
deris: non claudet sup te puteus os suū: si tu non claudis
os tuum. de pe. dist. j. §. ex his itaq̄. ad fi. ꝟ. hinc christus.
¶ Samech. Plauserūt ꝛc. p̄res cōdolētes sup manibus
oēs trāseuntes ꝑ viā: sibilauerunt et mouerunt. cōpatien
tes affectu. capita sua mentem. ex de sacra vnc. c. j. ꝟ. per
caput suū. sup filiam hierl̄m ecclesiā vel aīam que tā subi
to de tanta gloria corruit. Heccine est vrbs. Esaie. xxvj.
Urbs fortitudinis nostre sion. ps. lxxxvj. Gloriosa dicta
sunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra est

decora filia hierlm.Cañ.vi.Ecclesia i pncipio ⁊ nūc in san
ctis decora virtutib⁹ eccłia scā. de tali pulchritudine de
pe.di.ij.§ romanos.c.pnceps.⁊.c.illa anima. Canti.j. Ec
ce tu pulchra ⁊c.et.c.ij.ibi: Formosa mea. ⁊ ibi: Speciosa
mea.⁊ ibi.Et facies tua decora.⁊ Cāti.iiij.in pncī.Q̄ pul
chra es amica mea.⁊ ibi.Q̄ pulchre sunt māme tue.⁊ ibi:
Pulchriora sunt vbera tua vino.et Canti.vi. Pulchra es
amica mea suauis ⁊ decora sicut hierlz.⁊ ibi: Pulchra vt
luna.et.Cāti.vij.Q̄ pulchri sunt gressus tui ⁊c.et ibi.Q̄
pulchra es et q̄ decora charissima in delitijs.q̄ oīa de pul
chritudine virtuali eccłie allegorice intelligunt.Gaudiū
vniuerse ecclesie terre. gaudiū istud est in spūsancto. ad
Rom.xiiij.ibi.Gaudiū in spūsancto.quū sunt mēbra ec-
clesie virtuosa.Esa.lxi. Gaudens de collatis.i. virtutib⁹.
gaudebo de bonis opibus.⁊ exultabit anima mea in deo
meo.quia gaudiū hoc spūale est:non carnale.Unde autē
gaudeat ostēdit Ysa.quū ait:q: induit me vestimētis sa
lutis/quantū ad grām intus ornantē aīam ⁊ decorantē.⁊
indumento iustitie circūdedit me/quātū ad bonā opatio
nē exterius munientē ⁊ cōponentē. vn̄ Prouerb.vlt.For
titudo et decor indumentū eius.¶ Iterū plauserunt ⁊c.
Pascasius historice allegorice ⁊ moraliter. aliqui sup sy-
nagogā vel ecclesiā vel aīam hoc interpretātes/plaudē-
tes manib⁹ inimicos esse dixerūt et irrisione scz ⁊ gaudio
insultātes.Sed nos ecōtrario dicim⁹ scōs patres ⁊ ami-
cos zelo charitatis affectos.hi quū ecclesiam vel aīam p-
iectā in peccatis esse cognoscūt:pmo plaudūt manus ad
inuicē:sicut facere cōsueuerūt dolētes.plaudūt manibus
non ridentis:sed dolētis affectu:q: de tanto culmine san-
ctitatis sicut fuit in pncipio/et per lōga tēpora ecclesia vel
anima/plapsa ad tantā puenit fidei diminutē et virtutū
ruinā.Hi patres vere transeūtes sunt per viā: sicut dictū
est supra in pmo.c.ibi.O vos oēs q̄ trāsitis per viā.nō ho
stes ecclesie:qui viam pacis nō cognouerūt:vt ait.ps̄.xiij.
sed aberrātes ⁊ tumultuātes ad ima corruūt ⁊ errāt. vn̄
et errare fecit eos in inuio ⁊ non invia. ps̄.cvi. Sibilaue-
rūt et mouerūt capita sua. Solet motus capitis vel ma-
nuū et sibilus diuersos significare affectus dolētis: sicut
et plaudentis.vnde sequit: Haeccine ⁊c.non hostes eccle-
sie putant eā esse pfecti decoris aut gau. vniuerse ter. sed
soli sancti ⁊ amici:qui quanto gloriosiorē et pulchriorē fi
de ⁊ morib⁹ videbāt:tāto admirātur et lugent:quū in ma
nibus hostiū visibiliū paganorū ⁊ schismaticorū ⁊ inuisi-
biliū scz demonū/deiectā in peccatis ⁊ diminutā in pplis
fidelibus vidēt.sed q: gemitū sanctorū sup eā ppheta et
ipse gemēs exhibuit:inimicoꝝ gaudiū ⁊ insultationē sub-
ijcit dicēs:Apuerūt sup te os suū ⁊c. ¶ Ayn. Aperuerūt.
accusantes.ps̄.cviij.De⁹ laudē meā ne tacueris.q: os pec.
et os do.sup me aptū est.sup te os suū oēs inimici tui here
tici/schismatici/demones sibilauerūt quasi serpentes. et
fremuerunt quasi leo deuorare cupiens.iij.q.i.nulli.denti
bus suis.ps̄.lvi.filij hoīm dētes eorum arma ⁊ sagitte.de
pe.di.j.periculose.⁊ dixerūt:deuorabim⁹ eā.q: ablato dei
auxilio/ecclesiā deuorare possumus in sanguine pctoꝝ cō
culcatā.¶ Aperuerūt ⁊c. Pascasius.hoc quoq̄ historice.
allegori.et moraliter exponimus:q: parū differt.ppheta
affiicit.vel q: amici gemunt p ecclesia vel anima.vel quia
inimici insultāt si qua prosternitur vnde aperuerunt ⁊c.
Inimici os aperiūt.sicut etiā dicit ps̄.xxi. Aperuerūt sup
me os suum ⁊c.quū q̄d accusent inueniūt:aliter tenēt os
clausum ɔtra ecclesiā deiectā vel delinquētē.vel animam
pctoꝝ sanguine cōculcatā.Quotidie venant q̄d accusan-
do obijciāt.Unde de quodā legit/q sic allegabat diabo-
lus ɔtra eū.volui ipm incitare ad gulā:sed ipse anticipa-
bat meā cautelā.Uolui inflāmare ad luxuriā:sed ipe pue-
niebat suggestionē.Uolui fallere p auaritiā:sed ipse erat
ipsa auaritia.Unde qd̄ dicit Luce.xix.Circūdabūt te.mo
raliter.tūc demones circūdant aīam/qn̄ eductā de corpe
ad societatem sue damnationis trahūt.eiq̄ oīa mala que
gessit replicant.Unde et quomodo aperient os suū con-
tra nos in die iudicij accusando/ait Aug.sic dicēs. Presto
tunc erit diabolus recitās verba pfessionis:et obijciēs no
bis omnia quecūq̄ fecerimus:et in quo loco:et in qua ho
ra peccauimus.⁊ quid boni tūc facere debuimus. Dictu-
rus nāq̄ est ille aduersarius.Equissime iudex iudica istū
meū esse ob culpā:qui tuus noluit esse per gratiā.tuus p
naturā:meus per miseriam.tuus ob passionem:meus ob
suasionē ⁊c.Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis
inueniret:vt iuste cū diabolo deputetur:nō:quia obmute
scet.Mat.xxij.Felix si cui obijciūtur culpe:laudes e regio
ne ad sistūt que culpas repellūt.vnde.ps̄.cviij. deus lau-
dē meā ⁊c. sequit q: os peccatoris ⁊ os do.super me ap-
tum est.Sibilauerūt vt serpētes.fremuerūt dentib⁹ suis
vt leones ad deuorandū rugiētes. Sicut em̄ boni chari-
tate cōpuncti/stupore permoti sibilant:⁊ caput agitāt:ita
irridētes quū quēlibet corruentem viderint: sibilant: fre-
mūt subsannant et derident. vn̄ Aug⁹.in.ps̄.xxxiiij. Quū
fuisset miserendū irrident impij: vnde dolent pij.v.q.v.§.
sed aliud. vnde sequitur. Ista est dies quam expectaba-
mus:inuenimus ⁊ vidimus.illam diez que est dies ire ca
lamitatis et miserie.Sopho.j.Semper hostes expectant
qua liceat eis vel cuiuscūq̄ animā:vel totā ecclesiā deuo-
rare.sed hoc non potest fieri:nisi peccatis exigentibus:et
in parte ecclesie non in tota.q: semper sunt sancti in eccle
sia: in quibus ipsa dicit esse sine macula et sine ruga.xxi.
dist.Cuius.vbi de hoc.⁊ de con.dist.iiij.q̄ris a me.℟.offerū
tur.ibi:Tota ergo hec sancta mater ecclesia: que in scīs
suis est ⁊c.Et iusto iudicio dei permissum fuerit.sicut ⁊ ter
rene hierlm accidit.ad hoc.lvi.di. si gens.vnde addit. fe-
cit dn̄s ⁊c.¶ Phe. Fecit dominus. taudē que cogitauit.
diu expectauit tribuens spacium penitendi et expectat.
Rom.ix.Sustinuit in multa patiētia vasa ire apta in inte
ritu. Rom.ij. Ignoras qm̄ benignitas dei ad penitentiā
te adducit:et Sap.xi.dissimulans peccata hominū ppter
penitētiam.Bern. Propter hoc dissimulat:vt cōmendet
patientiam suam:vt impleat electionē suam: vt cōfirmet
charitatem suam.Cōpleuit opere sermonem suum nō ho
minis:quē pceperat eterna prescientia: vel lōge ante per
prophetam.ad Heb.j.in prin. A diebus antiquis. Destru-
xit ne habeat semper voluntatem peccandi. de pe. dist.j.
voluissent.sub.§.quod aūt. Non pepercit. quia non fuit
emendatum delictū.de pe.dist.j.nouit deus.sub. §.ex his
omnibus.⁊.c.vide benignū.vnde Aug⁹.super.ps̄.lxxxiiij.
q.d.deus:parcamus huic quia iam non parcit sibi. ignos-
scamus quia agnoscit.de pe.dist.j.quis aliquando.sub.§.
quecūq̄. Non pepercit.glos.quia tu tibi parcere noluisti.
Sed nisi dominus edifi.do.in va.labo.qui edificāt eam.
ps̄.cxxvi. Et letificauit super te inimicum: idest letificari
permisit propter peccata.Et exaltauit:id est exaltari per-
misit.Cornu.potentiam.hostiū tuorum.visibilium ⁊ inui
sibilium.¶ Iterum fecit ⁊c.Sicut inimici corporei cōtra
hierusalem hic fecerunt:sic spirituales nequitie et mini-
stri antiqui hostis contra ecclesiā faciūt quādo deo iuste
inimicos flagellante:sibi traditam penis et doloribus af
fligunt.hoc tamen de his dicitur/qui intra ecclesiam esse
videbantur:non de ista de qua dicitur Mat.xvi.⁊.xix.di.
ita dominus.Et porte:idest vitia et hereses/inferi nō pre-
ualebūt aduersus eam.quod ibi exponitur. Et dixi supra
in prima parte istius operis in.lv.ar.§.ad ostendendum.
℟.item hilarius.cum.℟.se.Sed de quibusdam dicitur. A
nobis exierunt: sed ex nobis non erant.j. Ioan.ij.de pe.
dist.iiij.si ex bono. Cornu hostium exaltatur quum eccle-
sia infirmatur. Habēt etiam carnales intra ecclesiam hic
diem suam que trāsitorijs fruitur bonis: sed eterna restat
damnatio in die aliena:in qua p iniq̄tatib⁹ suis cruciabit
quisq̄ penis eternis.tunc que ad pacem sunt in amaritu-
dine erunt.hec sunt abscondita nūc ab oculis pctoꝝ fasci
natorū: vt dicit dn̄s Luc.xix.Facit ergo subito dn̄s/q̄ diu
expectās deliberauit:i iustitie seueritate vt destruat pctō
rē et tradat hostibus diripiendū: a quorū iugo se euere

noluit. ¶ Sade. Clamauit intẽtione cordis eorũ hostiũ. i. cõ
tra dñm. sup muros filie sion. ecclesie vel aie. Deduc. vox
Hiere. ad hierlm. Deduc quasi torrẽtem. ps. cxviij. Exitus
aquarũ deduxerũt oculi mei. Lachrymas diuina inspira
tione nõ humana volũtate infusas. ps. cxlvij. Flabit spiri
tus eius ⁊ fluẽt aq̄ lachrymarum. Per diẽ in ꝓsperis. ⁊ nocte
in aduersis. Nõ des requiẽ tibi: neq̄ taceat pupilla oculi
tui cõpũctio rõnis nõ tẽperat modũ lachrymãdi: q: tribu
latio ecclesie excessiua est. ¶ Iterũ clamauit. Clamãt ma
gis intẽtione ꝙ voce visibiles aut inuisibiles inimici. sup
muros filie sion ecclesie vel aie quũ potestatẽ qua eis do
minãtur: nõ diuino iudicio: sꝫ potẽtie sue adscribũt. Cla
mãt aũt ꝯtra dñm: cuius potẽtia q̄si murus ꝓtegit ⁊ defen
dit. Quũ vero suum auxiliũ subtrahit: hostes super mu
ros eorũ: quos opprimũt: clamare dicunt ꝯtra deũ: quũ
scꝫ sibi attrahũt quicq̄d cõtra eos ꝑnt: quos dei ꝑus mu
niebat auxiliũ: q̄si liberare nõ possit. Talis eñi oppressio
venit de equitate iudicij: nõ de impotẽtia ꝓtegẽtis. lvj. di.
si gens anglorũ. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. Hoc ꝙ ꝓpheta
deplorat. vñ mox ad ipam hierlm sermonẽ conuertit. De
duc q̄si torrentẽ lachrymas ⁊c. ps. cxxv. Cõuerte dñe cap.
nr̃am sicut torrẽs in haustro. Torrẽs nõ semꝑ vno eodẽq̄
tꝑe defluit: sꝫ sicut in ũdatio de celo cõfluit: sic ⁊ lachryme
fin ꝙ diuina inspiratiõe ⁊ cõpũctione cordis dñant. Ne
mo quippe põt sua virtute vt torrentẽ lachrymas cõpun
ctiuas deducere. sꝫ his verbis innuit ꝙ mẽs ⁊ oculi parati
semꝑ debẽt eẽ ⁊ lachrymas iuxta grãz diuine inspiratiõis
effundere: ⁊ in ꝓsperis. ⁊ in aduersis: nũꝙ q̄escere: vt ne
mo sibi parcat dũ viuit. nemo torpeat quasi securitate ac
cepta donec ad illã requiem ꝑueniat: in q̄ absterget deus
oẽm lachrymã ab oculis sctõꝝ. Apocal. vij. ps. cxxv. Eũtes
ibãt ⁊ flebãt mit. se. sua: veniẽtes aũt venient cũ exul. por.
ma. suos. ¶ Neq̄ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi orat ⁊
impetrat. cõpũcta inspiratiõe diuina ista tacere nõ debet:
donec his malis ecclesie deus finẽ imponat. ⁊ oẽm lachry
mam abstergat. Est aũt oculus interior q̄ ad deũ stillat:
vñ exterior causa lachrymat: ⁊ tũc fluminis impetus leti
ficat ciuita. dei. ps. xlv. alioq̄n sterilis est lachryma q: tacet
pupilla. ¶ R Quũ deus in carne fleuerit: q̄s nõ flebit?

Quinq̄es saluator noster fleuit.

¶ Quinquies aũt dñs fleuisse legit. Primo in die natiui
tatis sue. Nã q: pueri cõmunicant lachrymis ⁊ vagitu: et
ipse similiter ꝑticipauit eisdẽ. Sap. vij. Primã vocẽ similẽ oĩ
bus emisi plorans. Inde canit eccl'ia: Vagit infans inter
arcta ꝯditus ꝑsepia. Ber. Plorat eñi christus: sꝫ nõ sicut ce
teri pueri. in alijs sensus: in christo ꝑualebat affectus. Alij
lugẽt ex passiõe: christus ex cõpassiõe. In isto fletu instruit
nos deflere miseriã ꝯditiõis humane: q: sicut legit Eccli.
xl. Iugũ graue sup filios ade a die exitus de vẽtre matris
eorũ vsq̄ in diẽ sepulture in matrẽ oĩm. vñ dicit Gualfre
dus. Quẽ nõ humiliet ꝯceptus impurus ⁊ lugubris ortus
aut vñ ei gaudiũ in vita sua q̇ incipit a merore: nascit ad
laborẽ: terminat cũ dolore. dura oĩno cõditio: quãdoqui
dẽ nõ est nobis excutere a ceruicibus graue iugũ donec in
grediamur sepulcrũ. nec euadere huius vite laborẽ: nisi ꝑ
mortis horrorẽ. Ex hoc iugo nobis iminet fames ⁊ sitis.
ardor febriũ. dolor viscerũ ⁊ multiplicium egritudinũ. In
de insipiẽter extollit: impatiẽter attrahit: inde succendit
ira: tabescit inuidia: ebrietate mergit: crapula suffocat: in
quinat luxuria: auaritia stimulat: inde voluptas illicit: cu
riositas angit: timor ꝯtrahit: meror cõsumit. Vñ ergo hec
vita diligit: in qua etiã q̇ cautissime gradit: sepissime labi
tur ⁊ quassat. misera ⁊ fugiẽda vita q̄ sic ꝓcedit: sic orit:
et sic ꝓgredit ⁊ sic finit. ¶ Secũdo fleuit in suscitatiõe la
zari. Ioã. xj. Et dicit ibi glos. flebat q: eũ suscitaturus erat
ad erũnas seculi. et Hiero. Nõ fleuit lazarũ mortuũ: sꝫ re
diuiuũ cõpatiens illi ad presentis vite miseriã reuersuro.

Quatuor de causis saluator fleuit.

¶ Quatuor aũt de causis fleuit tũc dñs. Primo ꝓpter
marie deuote sue cõpassionẽ: q: vidit eam plorantem. nec
mirũ si fons pietatis prorũpit in lachrymas. vnde petrus
Rauẽnas. O vis. o potentia lachrymarũ: que celi ac terre
dñm. eum qui angelorũ et hoim letitia est ad lachrymam
di humilitatẽ infirmitatẽq̄ deposuerũt. Lachryme sunt
q̄ samuelis ortũ impetrauerũt. q̄ aperuerũt tobie oculos
et a nuru eius demoniũ excluserũt. ipse sunt per quas pe
tri negatio: ⁊ marie magdalene crimina sub vnius hore
momẽto deleta sunt. Scdo ꝓpter assumpte nature desi
gnationẽ. vnde Chryso. Vide qm̃ naturã humanã circũ
induit. Tertio propter nostram instructionẽ: vt. j. statim
dicam. ¶ Quarto propter lazari resuscitationem. causa
supra dicta est. In isto autẽ fletu docet nos deflere mor
tem anime nostre. Lazarus enim quatriduanus latens
in monumento ligatus instritis: sudario coopertus: la
pide superposito pressus significat aiam in pctõ mortuã:
que iacet in ergastulo cõsciẽtie ligata vinculis pctõrum.
Prouerb. v. Funibus pctõꝝ suorũ quisq̄ cõstringitur. opta
desiderio tẽporalium. Iob. xv. Operuit faciem eius cras
situdo. vbi dicit Grego. in moralibus. Faciem crassitudo
operit: quũ considerata rerũ abundantia oculos mentis
ꝑmit. ps. lxxij. operti sunt iniqui. ⁊ impie. sua. Iacet etiam
ꝑssa pondere obstinationis. Iob. xxxviij. In similitudine
lapidis aque durant. ppli scꝫ. ex de cele. mis. cum marthe.
§. verũ. Quatuor dies sunt pctĩ cogitatiõis locutionis
operationis ⁊ praue cõsuetudinis. de pe. di. ij. sicut tribus. a
q̄bus dñs reuocat dicẽs Can. vj. reuertere reuertere suna
mitis. reuer. reuer. vt intu. te. ¶ Quinq̄ aũt fecisse dñs le

Circa lazari suscitationẽ q̄nq̄ dominus egit.

git in suscitatiõe eius. infremuit: turbauit seipsum: lachry
matus est: patri gratias egit: ⁊ magna voce clamauit. In
quibus notant. v. necessaria penitenti. Primũ omniũ de
bet fremere in cõtritione: quia offendit deum ⁊ creatorẽ
patrẽ ⁊ benefactorẽ et redemptorẽ suũ. Prouer. xix. Sic
ut fremitus leonis: ita ⁊ ira regis. quia sicut ad fremitum
leonis sistunt gradus omnia aialia: ita ad cõpunctionez
penitẽtis motus carnales. de hac cõtritione de pe. di. j. §.
hoc idẽ. et a prin. distinctio. vsq̄ ibi: ⁊ vsq̄ ad. §. econtra.
et di. vlt. c. nullus. Secũdo turbari debet in cõfessione. vñ
Eccli. xx. Super omnẽ vocem turbabuntur viscera eius.
ps. lix. Cõmouisti terrã et cõturbasti eam: sana contritio
nes eius quia cõmota est. Tertio debet lachrymari in ora
tione. quia sicut ait Augus. Plerũq̄ hoc negotiuz plus ge
mitibus et fletu: ꝙ sermonibus agitur. de pe. distin. j. pe
trus. ⁊. c. lachryme. Quarto debet gratias agere per cor
dis deuotionẽ: ne tepescat a feruore conuersionis. sicut il
li quibus ait Apostolus. Gala. iij. Quum spiritu ceperi
tis nunc carne consu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet
magna voce clamare: id est intenso affectu seipsuz ad ex
ercitia bonorum operum excitare dicens. Lazare veni fo
ras ad mundum qui in limbo es. Et autem dicit: Tollite
lapidem: idest duritiã cordis. peccator debet tollere et fa
cere cor molle. Ezechi. xxxvj. Auferam cor lapideũ de car
ne vestra. qđ quia frequẽter per predicatores fit: dicit. tol
lite lapidem. Hiere. j. tollite de via lapides. ¶ Item qua
re christus fremuit super lazarum. Dicit Petrus Rauen.
Fremuit spiritus vt caro reuiuiscat. fremuit vita vt mors
fugetur. fremuit indulgentia ne conscientia contradicat.
fremuit rursus vt gemine scilicet mẽtis et corporis demõ
stret insignia. Et etiam exclamauit innuit ꝙ magno cla
more ecclesie opus est vt aliquis de tumulo praue consue
tudinis educatur. ps. xc. Clamauit ad me ⁊ ego exau. e. et
iterum ps. cxviij. Clamaui in toto corde. et iterum. xc. Cla
mauit ad me et ego exaudiã eum. vbi dicit Bern. In dei
auribus desiderium vehemens clamor magnus. Remis
sa vero intentio vox summissa. dulcis lex que meritum ex
auditionis in clamore posuit postulantis. ¶ Tertio fle
uit super hierusalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O digna
tio. o compassio saluatoris ꝙ lapidum cor et vere ferreũ
pectus: quod non his lachrymis emollitur. Ve mihi quẽ
nec peccati cõsideratio. nec alieni compassio periculi mo
net ad lachrymas. Ve etiã duro cordi qđ ad ruinã inimi
ci: vel forte innocentis cuiusq̄ letat. Benignus deus su
per inimicos ⁊ iniquos suo pituros scelere lachrymatur.

et q̄ abundanter prumpat in lachrymas verborū intercisio manifestat. In quo docet nos deflere mala prauitatis aliene. vnde Ezechi.ix. dicit q̄ dn̄s precepit sex viris ad interficiendū paratis trāsire p mediā ciuitatē hierlm et interficere oēm virū super quē non inuenirēt thau: qđ erat signū gementiū ꝛ dolentiū super cunctis abominationib⁹ que fiebāt in medio eius. Ex quo datur intelligi q̄ qui pro alienis pctīs non dolet: spūaliter interficit. ps̄. cxviij. vidi puaricātes ꝛ tabescebam. Ezechie.iij. Mansi septem diebus merens in medio eoꝝ. ¶ Quarto fleuit post cenam nocte qua tradebat: qn̄ orauit in mōte oliueti fundēs in sero lachrymas sanguineas. qui in crastino erat sanguinē largius effusur⁹. sicut ait glos.j. Thre.c.iij. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. vn̄ Luc.xxij. Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Ubi Bern. O sudor preciose: o signum salutis humane. attēdite miseri amatores carnis: inimici crucis qui in delitijs vestra corpora enutritis: si tātū laborauit in oratione: quātum in passione. ¶ In hoc quarto fletu docet nos flere cōtra horrorē gehenne. Jaco.iiij. Miseri estote: lugete ꝛ plorate. risus vester in luctū cōuertat: et gaudiū in merorē. Bern. Contremisco a dentibus bestie infernalis. ps̄. lxxiij. ne tradas bestijs aiam cōfi. ꝛc. a vētre inferi. a rugientib⁹ pparatis ad escā. Eccli.lj. Horreo vermē rodentē. Mar.ix. Esa.lxvj.g. Ignem torrentē. Mat. xxv. fumū ꝛ vaporē. Johel.ij. Apocal.ix. sulphur et spiritum procellaruꝫ. ps̄. cxlviij. Horreo tenebras exteriores. Lu.xiij. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij.ꝛ.xxv. Quis dabit capiti meo ꝛ oculis meis fontem lachrymarū: vt pueniam fletibus fletum? Hiere.ix. ꝛ stridorem dentium. Matth.xxij. et pondus catenarum pmentiū/scꝫ ignearum. Matth. xxij. ligatis manibus. stringentium: vrentium et nō consumentiū: q: in diebus illis querent hoīes mortē: et non inuenient eam: ꝛ cupient mori: et fugiet mors ab eis. Apocal.ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuisti filiū doloris? Hiere.xx. in fi. filium amaritudinis ꝛ indignatiōis et plorationis eterne? Cur exceptus genibus? cur lactatus vberibus natus in cōbustionē? Job.iij. vt cib⁹ ignis. Esa.xxiij. ¶ Quinto fleuit in cruce beatā animā emissurus. vnde Heb.v. Preces et supplicationes: cum clamore valido et lachrymis offerens: exauditus est p sua reuerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie. sicut. ps̄. xlj. dicit: qn̄ veniaꝫ ꝛ apparebo ante fa. do. fue. mi. lachryme mee pa. die ac no. dū dicit mi. quo. vbi est deus tuus. Ubi Richar. de sancto victore. O quantus amor: quāta fiducia. amor pulchritudinis diuine. fiducia forme proprie. Sciebat em̄ anima illa casta/q: omne genus ad simile suū cōuertitur. si enim oīs homo similem sibi querit. Eccli.xiij. et deus pfecto suam similitudinem diligit. Uis et tu diligi a deo tuo? repara in te imaginē ꝛ similitudinē suā: ꝛ cōcupiscet rex decorē tuū. Lachryme vero ad modū balnei lauant aiam celestis regis cubiculum ingressurā. vnde sequit. Ingrediar in taber. admi. vsq̄ ad do. dei. Quid est autē simile esse deo: quere de pe. di.ij. §. romanos. ℣. simile est. alꝯ est cap̄. ¶ Quidā patrū ait. Lachryma est sanguis anime lauans ipam. ¶ Dicebat quidam frater: qro lachrymas et nō inuenio ꝛ cōturbor. Rn̄dit alter. lachryme terra sunt promissionis: ad quā filij isrl̄ cum multo labore venerūt: quas qui habet prelium non pualet. sic aūt de⁹ vult vt semp anima tribulet ꝛ desideret ingredi illā terrā pmissionis. ¶ Vidēs quidā frater aliū ridentē/dixit: pn̄ti celo ꝛ terra totius vite nr̄e reddituri sumus rationē: ꝛ tu rides. sicut em̄ vmbrā corporis nr̄i vbiq̄ portam⁹: ita plāctū ꝛ cōpunctiones vbicūq̄ sum⁹ relinquere nō debem⁹. ¶ Itē ait abbas pemē. luctus duplex beneficiū ē: q: nō tm̄ opat: sꝫ etiā seruat. ¶ Quū abbas pānon. mulierē mimā in ciuitate vidisset: plāxit ꝛ ait. duplici causa plāgo. vna pditio illius mulieris: alia q: ego tātam curā nō habeo placēdi deo: quātam hꝫ ista placendi hoībus. ¶ Dixit climacus archimādrita mōtis synai.

luctus seu lachrymarū fons est maior post baptismū cōstitut⁹. eo q̄ ille quidē ab ingenitis nobis ꝛ antea patratis malis est purgator⁹. iste vero postea patratorū. ꝛ illū q̄dē paruuli oēs suscipiētes sordidauim⁹. p hūc xp̄o et illū repurgamur: q̄ nisi ex deo hoīb⁹ benigne donatus esset: rari vero ꝛ difficulter inuenirent q̄ saluati fuissent. Idem timēt merorē demones: sicut latrones canes. ad hūc nos vocauit in hac vita christus. Mat.v. Beati q̄ lugent. nō ad nuptias. Idē nō cōuenit theologia lugētib⁹. Nam eorū luctū soluere naturaliter habet. nēpe ille sup thronuꝫ quidem sedenti magistraliter cōparat: iste vero sedēti in sterq̄linio ꝛ sacco. Idē cōpunctio pprie est dolor aīe non elatus: nullā sibi ipsi cōsolationē pbens: solūq̄ suam resolutionē imaginās oībus horis et consolationē dei humiles cōsolantis sicut aquā frigidā sitiendo expectās. Isid. Cōpunctio cordis est mentis humilitas exoriēs de recordatione peccati et timore iudicij. Idem climacus. Sicut ignis est stipule ꝯsumptiuus: ita ꝛ lachryme caste omnis inquinamēti et sordis intellectualis ꝛ apparētis. ¶ Idē multis modis lachryme oriuntur. ex natura: ex deo: ex tribulatiōe cōtraria: ex laude ꝛ laudatis: ex vana glia: ex fornicatione: ex ebrietate: ex charitate: et memoria mortis. Uniuersorū vero predictorū istorū lugentiū modos/cū timore dei exercitantes et discernentes nr̄e resolutionis lachrymas mūdas et sine dolo adipiscamur. Quicūq̄ in luctu incessabili ſm deū gradit: iste festum diē agere quotidie non quiescit. Qui vero corporaliter diē festū agere non desistit: hunc luctus eternus suscipiet in futurum. ¶ L Efficatia lachrymarū triplex. Primo: q: deum inebriāt. Esa.xxiij. Adipe victimarū tuarū. scꝫ lachrymarū nō inebriasti me. Scđo deum pūgunt. Tob.iij. Tūc tobias igemuit. Glos. Oratio deū lenit: lachryma cogit. hec vngit: illa pūgit. Tertio quodāmō violentiā ingerūt. vn̄ super illud. ps̄. xxxviij. Auribus pcipe lachrymas meas: ait Aug⁹. Uiolente sunt in precibus lachryme. ¶ Soph. Cōsurge. a torpore negligētie ꝛ pctō. Rom.xiij. Hora est iā nos de somno surgere. Aug. Et ad illū redeamus: a q̄ peccādo recesseramus. ibi esse nostrum non habebit mortem. velle nostrū/nō habebit errorem. ibi amare nostrū/ non habebit offensionē. Hiere.vj. Surgite ꝛ ascēdamus in nocte. ꝛ pcessit. ibi. Ue nobis: q: declinauit dies ꝛc. L. di. quidē. Lauda in nocte. i. in aduersitate. multi sunt ad modū cicade cātantes in estate psperitatis. ps̄. xlviij. Cōfitebitur tibi quum benefeceris ei. silent in hyeme: vel nocte aduersitatis. Contra quos Job.j. Si bona suscepim⁹ de manu domini: mala autem quare non sustineam⁹. In principio vigiliarum. ne in principio operis somnus irrepat deceptionis vigiliarum. ps̄. cxviij. preuenerunt oculi mei ad te diluculo ꝛc. Effunde lachrymas cōpunctionis. sicut aquam cor tuum calore dilectionis dei ante conspectū dn̄i. Luc.j. In sanctitate ꝛ iustitia corā ipso ꝛc. Nō coram hoībus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas. opera tua que dant intellectum. ps̄. lxxvij. et in intellectibus manuum suarum ꝛc. pro animabus paruulorū. fide ꝛ opere. magis em̄ fide et virtute non pereunt. de qua magnitudine virtuosa Luc.j. Erit enim magnus coram domino. Matth.v. Qui sic fecerit et docuerit: magnus vocabitur ꝛc. tuoꝝ. qui defecerūt fame verbi dei. viij. q. j. audacter. in fi. ꝛ siti charitatis. ps̄. lxj. cucurri in siti. Joā.xix. Sitio. Quid? nr̄am fidem. nr̄am salutē. nostrū gaudium. plus aiaꝝ nr̄aꝝ q̄ corpoꝝ minime cruciat⁹ tenet. Pereūt si sic nō essent nō perissent. in capite oīm cōpitoꝝ. cōpitū triuium est. i. in suggestionib⁹ diaboli mūdi ꝛ carnis. qui sunt tres hostes aīe ad perditionem eā ducentes. Uel illa tria de quibus. j. Joā.ij. Omne qđ in mūdo est: cōcupiscētia carnis est: cōcupiscētia oculoꝝ ꝛ supbia vite. Cōcupiscētia carnis ad voluptates. cōcupiscētia oculorum ad opes. supbia vite ad honores ptinet. Bern. Bestia hec triformis non tantum ascensura est: quātum ascēdit iam de abysso. os habet loquēs ingentia. ꝛ nominibus plena

Lachrymarū efficacia triplex.

blaſphemie.totū pene genus humanū/tribus dictiſco:
nibus ventilauit.omnes ꝑperāt imprimere ſibi imaginē
beſtie huiꝰ.⁊ letant̃ eius charactere inſigniri. Imago et
character eiꝰ quicq̇d exterius patet in hoie qđ nō deceat
chriſtianū:ſicut ē inuerecūdia. turpiū executio.odioſa cō
tentio.vanitas ſecularis.Cōcupiſcētiā carnis elidit caſti
tas.cōcupiſcētiā oculorū/paupꝑtas.ſupbiam vite/humili
tas.hec tria ꝓmittimꝰ religioſi q̄ male ſeruamus. de iſta
beſtia Apoca.xiij. ¶ Cōſurge ⁊ lauda ⁊c. Paſcaſius ab
lego.ꝑ ecclia.moraliter/ꝑ anima.in voce conſurgit/qui
de tribulatione vel anguſtia pn̄tis vite/ſpe eleuatus tor
porē negligētie excutit ⁊ in oibus deum laudat: q: calli
dus hoſtis dū flagella ingerit vt deus blaſphemet̃ intē
dit.vn̄ Job.j.Sicut dn̄o placuit:ita factū eſt.vnde ⁊ vxor
ait Job.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vi
giliarū laudare debemus:vt oia que agimꝰ aut patimur
ad gloriam/⁊ laudē eius referamꝰ. maxime ꝓcauendum
eſt/ne ex vitio intētionis opus cōdēnet̃.vn̄ Luc.xj.Mat.
v.⁊.xviij.ſi oculus tuus.i.intētio.⁊.j.ſi aūt nequā fuerit.i.
intentio mala.etiā corpus tuū.i.opatio corporalis/tene
broſuȝ erit.i.corrupta. Vigilare aūt ſm Greg. eſt oculos
mētis ad claritatē veri luminis habere.torporē negligē
tie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aūt in
orōnibꝰ vigilandū eſt.j. Pet.iiij.vigilate in orōnibꝰ.quia
niſi hō vigilet orare nō pōt.vnde.j. Reg.xxvj.legit̃ ꝙ da
uid haſtā ⁊ ciphum aq̄ ſauli dormiētī in tentorio abſtulit.
q: quū homo dormit ꝑ negligētiā: grām orōnis et donū
lachrymarū amittit.⁊.j. Pet.v.ibi.Evigilate:q: aduerſa
rius veſter diabolꝰ tāꝙ leo rugiēs circuit.q̄rens quē deuo
ret.iij.q.j.nulli.pſ.xxj.Circūdederūt me canes multi. vn̄
ſctūs doctor ait.Que ſpatia terrarū.q̄ magnitudo orbiū
que latitudo regionū/tot hoſtes capere ſufficiūt inimi
cos ad vnā ouē.Heu cur tanta feritas beſtiarū ꝓ vniꝰ he
di captiōe?quare tot ꝑdones ad vnā colūbam?tot aqui
le.tot vultures.tot rapaces.tanta cōgeries auium ſordi
darū?Luc.xxj.Vigilate omni tēpore orātes ⁊c.ꝑcipue re
ctores vigilare debēt ſup gregē ſuū.Luc.ij.pſ.cxxvj.Sed
niſi dn̄s cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eā. Effunde ſicut
aqua cor tuū. Ille ſicut aquā cor ſuū effundit in conſpe
ctu dn̄i:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit
cōpunctionis.Cor quoqꝫ ſicut aq̄ effundit̃: quādo lique
factū amore dei ⁊ proximi/q̄ſi glacies calore diſſoluit̃.vn̄
ſequit̃.Leua ad deū ma.tu.⁊c.ſicut moyſes manꝰ leuaſſe
dicit̃:ne ppl̄s dei vinceret̃.xxxvj.di.ſiq̇s.Exo.xvij. Leuā
tur manꝰ ꝓ aiabus paruulorū q̄ pereūt fame verbi.in ca
pi.oi.cō.niſi em̄ in vijs ⁊ in capite cōpi.eſſent nō fame ſpi
rituali ⁊ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocant̃ ad prandiū.
Luc.xiiij.⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ¶ Res. Vide dn̄e ocu
lis miſericordie.pſ.xxiiij. Reſpice in me ⁊ miſerere mei.⁊
cōſidera diligenter quē vindemiabis.ppl̄o tuo ꝓuaberis
verior lr̄a/quē vindemiaueris.q̄ſi ppl̄m tuū deſtruis cui
tanta beneficia cōtuliſti. ¶ Ita ergo ne comedēt mulie
res anime pctōꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij.§.ſed illud
amboſij.§.hic ſi quis.fructū ſuū/pctm̄ ſuū.paruulos iu
ſtitia ⁊ fide.ad menſurā palme/operū. Prouer.vlt. Pal
mas ſuas extēdit ad pauperē.Si ꝓ q:/occidit̃ in ſanctua
rio dn̄i ſacerdos ⁊ ꝓpheta ad lr̄aȝ zacharias.Mat.xxiij.
et Tho.cātuarieñ. ¶ Iterū vide dn̄e ⁊c. deū nihil latet.
rogat tamē vt videat:vt verbis ⁊ affectibꝰ ad miſericor
diā flectat:quē vindemiaueris.q̄ſi diceret nulli tāta bn̄fi
cia ꝯtuliſti ſicut eccl̄ie tue.nulli tā iuſte tāta irrogata ſunt
ſupplicia:q: ꝓ vuis fecit labruſcas. Eſa.v.⁊ ꝓ fructu ſpi
nas.plus em̄ ſpinarū ꝙ vuarū.plus tribulorū ꝙ ficuū.
Mat.vij.fructū hodie ꝓfert eccleſia.ſi occidit̃ ⁊c. quaſi
iuſto dei iudicio puniunt̃ q̄ ſanctuariū dei polluerūt ſan
guine ꝓpheta rū.hoc qꝫ eccleſie chriſti ⁊ cuilibet aie timē
dū eſt.ſi em̄ diuinis mācipati officijs ſicta cōmittimꝰ:ſimi
liter puniemur.⁊ noſtra eccleſia ꝓfanabit̃. Mulieres qꝫ
id eſt anime peccatoꝝ ad menſurā palme filios vteri ſui
comedūt.q: quicquid vitiorū ex ſe gignunt; ad menſurā

operū recipiūt:ſuiſqꝫ ſaturant̃ fructibꝰ iniquitatū. vnde
nobis magis lugēdū eſt ꝙ explanandū:ne exaltati vſqꝫ
ad celos demergamur vſqꝫ ad aſſyrios. ¶ Syn. Iace
rūt in terra.terrenis negotijs.iacere accipit̃ in ſacro elo
quio ꝓ peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mūdo. Joā.xj.
Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſibꝰ ⁊ moribus.ma
ledictus puer centū annorū. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſe
nex inueteratus dierū maloꝝ.Daniel.xiij.lxxxvj.di.tanta
nequitie. Job.xvj. Ruge mee teſtimoniū dicunt contra
me. Virgines mee.apparēter:ſed fatue ſunt. xxxij.q.v. ſi
paulus. Mat.xxv. Juuenes.moribꝰ.xxxiiij.di.c.j.mei ce
ciderūt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aia.in die fu
roris tui.ſubtractionis grē ꝓpter peccata ꝑcuſſiſti vt pe
niterēt.dei ꝑcuſſio eſt vt fiat humiliatio. pſ.cxviij. Bonū
mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tē
porali vt cōuertant̃.pſ.cvj. Et clamauerūt ad dn̄m quū
tribula.Et iterū.pſ.lxxxij. Imple fa.eo.ig.et querent no
mē tuū dn̄e. ¶ Iterū.iacuerūt ⁊c. Jacēt foris q̄ exeūt ab
eccleſia:nec ꝑmanent in opibus fidei: de q̇bus loquēdo
moraliter.j.ad Coꝝ.v. Nihil ad nos de his q̇ foris ſunt.
ij.q.j.multi.ex̄ de diuoꝝ.gaudemꝰ.plures aūt corꝑe intus
ſunt:⁊ apud nos viuunt:ſed apud deū ꝑditi ſunt.de q̇bꝰ
Apocal.iij. Nomē habes ꝙ viuas:ſȝ mortuus es. Mali
pueri ⁊ ſenes criminoſi iacēt in fecibꝰ terrenis:⁊ virgines
fatue ⁊ iuuenes vecordes feriunt̃ gladio diuine aīaduer
ſionis. ⁊ quia nō penitēt:iā interfecti ſunt eterne damna
tioni deputati:vbi nūꝙ̄ eis deus miſerebitur: q: ibi non
eſt locus miſericordie:q: nō eſt ibi aqua miſericordie re
frigerās.Luc.xvj.Sed ꝑpetue miſerie. ¶ Thau. Voca
ſti.nec habes ꝯtradicentē vo.demones.quaſi ad diē ſolē
nē.iudicij terribilis q̇ deterrerēt me:quū ſolutꝰ fuerit ſa
than:timebunt electi:⁊ territi purgabunt̃.de circuitu in
circuitu impij. pſ.xj.ambulant.⁊ non fuit qui effugeret
indiſcuſſus.Aug.O ꝙ̄ anguſte erūt vie reprobis.ſupius
iudex erit iratus:inferius horrendū chaos:a dextris pec
cata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū
trahētia:intus cōſcientia vrēs:foris mūdus ardēs.miſer
peccā:ſic deꝓhēſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:ap
parere intolerabile.pſ.cxxxviij. Quo ibo a ſpū tuo:et q̇
a facie tua fugiam.Anſelmus.Si ea que celi ambitu cōti
nent̃:vellēt nō eſſe ſub celo:vel elōgari a celo: nullatenꝰ
poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celū: niſi appropin
quādo celo. Nā et vn̄/⁊ quo/⁊ q̄liter irēt ſub celo eſſent:
et quanto magis a q̄libet ꝑte celi elōgarent̃:tāto magis
oppoſite parti appropinquarēt:Sic ꝙuis hō/vel malus
diuine volūtati ſubiacere nolit:nō tn̄ eā fugere valet:q:
ſi vult fugere de volūtate iubēte:currit ſub voluntate pu
niente.vnde pſ.lxxiiij. Neqꝫ ab ori.neqꝫ ab occi.neqꝫ a de
ſer.mō.ſupple fuga patet.qm̄ deus iudex eſt.i.vltor iniq
tatis. Job.iiij. Vidi eos q̇ operātur iniquitatē ⁊ ſemināt
dolores ⁊ metuūt eos:flāte deo periſſe: ⁊ ſpū ire eiꝰ eſſe
cōſumptos.vn̄ valde ſtultus erat Jonas.q̇ volebat fu
gere a facie dn̄i. Jone.iij. In die furoris dn̄i/diſtricti iudi
cij.⁊ relinqueret̃.quos educaui diſciplina tyronum ⁊ do
ctrina.Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericatꝰ.⁊ ſic nutri
ui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cōſumpſit
eos vitijs.j.ad Coꝝ.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum la
cte carnali. ¶ Iterum vocaſti ⁊c.dies ſolēnis/dies iudi
cij.de qua in litera ayn.in fi.in hoc.c.ſ.en iſta ē dies quā
expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolēnis voca
tur/non ꝙ deo placeat: ſed ꝙ tunc improborum expecta
ta laſciuia compleatur: ad cuius ſolēnitatis diem: id eſt
vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̇ ligatus eſt per an
nos mille.Apocal.xx.vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis
chriſti vſqꝫ ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui ter
rent me.Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pa
uorem illis preſtabunt. Videbūt em̄ electi ſm Paſcaſiū
demones vndiqꝫ ꝯgregatos/viſu horrēdos/ad deuorā
dum aias.effrenati ⁊ exterriti purgabunt̃.vn̄ ſctōꝝ eccle
ſia gemebūda et planctu conſona adempta ſibi membra

deplorans dicit.quos edu.&c.in fide & moribus:q: nõ p-
uenerūt in virū pfectū vt dimicarēt cõtra exercitū hostiū.
inimicus cõsumpsit eos vitiorū scz delitijs nisi qui signa
que thau lr̃a T signat in fronte portat. Vñ illud Mat.x.
et.xvj.Mar.viij.Luc.ix.&.xiiij.siquis vult post me veni-
re abne.se.& tol.cru.&c. Reliqui nõ effugiēt gladiū furo-
ris dñi: q̄uis in ecclesia dediti educati & nutriti fuerint:q:
inimicus ꝯsumpsit eos in vitijs finientes. vtinā hodie in
ecclesia dei/diem nobis iudicij terribilis dño cõminante
eleuemus voces nostras & fleamus.& ecclesia dei p mē-
bris suis/pro magna parte sceleratissimis/vocetur locus
flētiū siue lachrymarum. Judic.ij.& hic lachrymas aqueas
emittamus lauātes animas:vt euadamus locum illū ge-
hennalē vbi est fletus cõtinuus. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij.
et.xxv.ibi erit fletus &c.vbi Bern. Fletus erit ob ignem
qui non extinguitur.et Greg. Jllic oculi defleāt q̄ hic per
illicitas cõcupiscētias versabant. ⸿ Macharius faciēs
verbū fratribus & plorans ait:ploremus fratres & producāt
oculi nostri lachrymas/anteq̄ exeamus hinc:& eamus il-
luc vbi lachryme nr̃e corpora nr̃a cõburāt.& fleuerūt oēs
proni i terrā.Sed q: pena est flere:vix inuenit q̄ diligat la-
mentatiões. Sed nos super asinam sedētes cum Axa.i.
sup lasciuā carnē:rogemus vt dignet deus arentem ani-
mā irrigare.et si nõ supius irriguū.i.pro celesti patria lu-
gere saltem cõcedat inferius.i.p pctis. Josue.xv. Judic.
j.Axa autem montana interpretat:quia flentes solitudi-
nē appetūt:et dicat nobis a christo Mat.v.Bti q̄ lugēt.

⸿ Articulus Sextus. A

Leph. Ego christus

vel ecclesia. vir viriliter agens. ps̃.xxvj.g.
xxx.g.viriliter agite.xxxij.q. vij.§. sed illud
ambrosij.ibi.sciat virū ab ambrosio appel-
latū/non sexu:sed animi virtute. Job.j.Erat vir vidēs di-
ligēter id est cõsiderās.de cõ.di.iij.venisti. paupertatem
christus in passione clementiā ex qua oēs diuitie pauper-
tatē in spū.Mat.v.vel pau.nihilitatē.ps̃.lxxxvij.pauper
sum ego.et.lxviij.g.Jterū ego sum paup & dolēs. & iterū
lxix.ego egenus vero et pauper sum.Apocal.iij.in fi.ibi:Et
nescis quia tu es miser & misera & paup & cecus & nudus
ps̃.xx.Jnfirmata est i pauptate virtus mea.in virga in-
dignationis eius nõ furoris sed correctionis.de pe.di.j.sed
continuo. Jterū.ego vir.Allegori.p christo.Quid enim
mirū si paupertatē suā,quisq̄ videat:sed sicut gloriosior
est pauptas christi & mirabilior est omnibus diuitijs secu-
li:qui non rapinam arbitratus est esse se equalem deo &c.
Philip.ij.Jta hec visio pauptatis pfundior. Jdeo tota
mentis & corporis intētione ꝯsiderāda est.vñ ps̃.xl.Bea-
tus qui intelligit super egenū & pauperē christū. Si em̄
christi pauptas & exinanitio cõmunis esset:sensu discerni
posset.nec solo intellectu pasceret. Nūc aūt beatus p̄dicat
q̄ intelligit.bñ aūt pauptas admirāda & inquirēda: quū
sctõrū ฿m aplm pauptas.ij.ad Cor.viij.altissima sit. que
a paucis intelligit.tanto ergo illa magis admirāda quā
et angeli mirantur.& de qua intellecta beatitudo nascit.
sunt quidē bti pauperes spū.Mat.v. Sed eo spū q̄ista
pauptas intelligit que a spūsctõ datur.ait ergo:Ego vir.
q.d.ego cui adsunt oēs thesauri sapiētie scientie. ad Co-
lo.ij.video paupertatem meā quā sponte p alijs suscepi:
In xp̄o quadruplex fuit paupertas. quā miseri nolūt intelligere: qui nec oĩmodam miseriam
suā volunt aduertere. ⸿ Fuit aūt in christo principaliter
quadruplex pauptas. Prima quātū ad diuitias corpora-
les in natiuitate:q: inuolutus vilibus pānis.Sap.vij. Jn
inuolumentis nutritus sum.Luc.ij. Jnuenietis infantem
pānis inuolutū.Bern. Nõ cõsolant pāni christi ambulā-
tes in stolis.nõ cõsolatur stabulū et presepe amātes pri-
mas cathedras in synagogis. Jtē ibi sup illo verbo: Pā-
nis eum inuoluit.Luc.ij.Beda.Qui totū mundū nouo
vestit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos primā sto-
lam innocentiā & iustitiā vnde lapsus est adam.de pe.di.
ij.§.romanos.℟.& post pauca. recipere valeamus ab eo p
quē oĩa facta sunt. Joā.j. Jtē ibi.grecus. O admirabilē
coarctationē et peregrinationē/ quā subit q̄ cõtinet orbē
ab initio:captat penuriā: & eā in seipo decorat. Nimirū si
voluisset venire poterat mouendo celū.cõcutiēdo terrā/
emittēs fulgura.nõ em̄ sic pcessit.nõ em̄ pdere sz saluare
volebat. Joā.iij.ab ipsis p̄mordijs humanā ꝯculcare su-
perbiā:atq̄ ideo nõ tm̄ homo:sed etiā hõ pauper:& pau-
perē matrē elegit:q̄ caret cunis:q̄bus natū infantē declinet
dicit de pauptate matris Chryso. xxvij.q.ij.si em̄. ibi lo-
quēs dicit de dña:Et nihil penitus haberē. Jtē Luc.ij. Re-
clinauit in p̄sepio. Beda. Dura p̄sepis angustia cõtinet
cui celuz sedes est:vt nos p celestis regni gaudia dilatet.
qui panis est angelorū in p̄sepio reclinat:vt nos q̄si san-
cta aĩalia/carnis sue frumēto reficiat.ps̃.lxvij.Aĩalia tua
habitabūt in ea:parasti in dulcedine tua pauperi deus.
Jtē sup pre.c. Pānis inuolutū & positū i p̄sepio.Beď.Et
notādū q̄ signū nati saluatoris datur nõ in purpura ad
ornatū:sz pānis squalētibus inuolutū.nõ in ornatis au-
ro stratorijs:sed p̄sepibus inueniēdū. Aplus.ij.ad Cor.
viij.Scitis grāz dñi nostri iesu christi:qm̄ pp̄ter nos ege-
nus factus est quū esset diues.Ber. Uere magna abusio.
nimis magna vt diues velit eē vermiculus pp̄ter quē pau-
per fieri voluit dñs sabaoth et deus maiestatis. Jtē idē.
Pauper natus est christus:paup vixit:pauper obijt. Jtē
sup illud Luc.ij. Reclinauit eum in p̄sepio.Chryso. O si
mihi liceret illud p̄sepe videre i quo dñs iacuit. Nūc nos
christiani q̄si p honore tulimus lutū & posuimus argentū:sz
illud mihi p̄ciosius est qđ ablatū est.Argentū & aurū mi-
ret gentilitas:christiana fides miretur illud luteū p̄sepe
qui in isto p̄sepi natus est aurū cõdēnat et argentū. non
condēno eos/q̄ honoris causa fecerūt vasa aurea.xij.q.ij.
aurū.sed admiror: deū q̄ creator est mundi:q̄ nõ inter au-
rū & argentū:sz in luto nascit. Jtē. Uir iste christus paup
cõuersatiõe:q: sine hospitio. Hiere.xiiij. Quare futurus es
quasi vir vagus:q: nõ habuit domū pp̄riā ad manendū.
Mat.viij.& Luc.ix.vulpes foueas habēt &c.vbi Beda.
Quid me pp̄ter diuitias/& huius seculi lucra cupis sequi:
quū tante sim pauptatis/vt nec hospitiolū quidē habeā
nec modo vtar tecto. Jtē Chryso.in sermone de pditione
iude:Quos inq̄t p̄ciosorū marmorū pompa delectat: co-
gnoscāt christū dñm oĩm/q̄ locum in quo caput inclina-
ret:nõ habuit.& ideo discipuli ipm̄ interrogant: Ubi vis
pemus tibi comedere pasca? Mat.xxvj. Mar.xiiij. Jbi
etiā Chryso. Aspice q̄liter pauptatē quā dñs docuerat: p
opa demõstrat.nõ erat ei mēsa.nõ cādelabrū.nõ domus.
nec quicq̄ aliud taliū. Jtē sup illud Mar.xj.Et introiuit
hierlm in templū.Beda.Hoc q̄q̄ intelligēdum est:q̄ tan-
te dñs fuerit pauptatis:et ita nulli sit adulatus:vt in vr-
be maxima nullum hospitium:nullam mansionem inue-
niret:sed in agello paruulo apud lazarū sororesq̄ eius
habitaret.eorum quippe vicus bethania erat. Unde se-
quitur. Et circumspectis omnibus siquis eum hospitio
susciperet: quum iam vespera esset hora: exijt in betha-
niam cum.xij. ⸿ Jtē pauper in morte:quoniā nudus pe-
pendit in patibulo.Geñ.xxxvij. Nudauerūt eum tunica
talari.ps̃.xxj.diuiserunt sibi vestimenta mea. vt per cru-
cem reducat nos ad statū innocentie.xij.q.j.dilectissimis.
viij.di.§.j. Jn quo p̄mi parētes nudi erant et non erube-
scebant.de pe.di.ij.§.romanos.℟.al.c.sed nec adam. &.c.
se.vt cognouerunt. Berñ. Uide pauperem christum na-
tum sine hospitio:iacentem inter bouem et asinum in p̄-
sepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum
cum ioseph et matris consortio in exilio:sedentem in asi-
no:nudum in patibulo. ⸿ Jtem pauper post mortē non
habens propriam sepulturam. Matth.xxvij. ibi: Et po-
suit illud in monumēto suo nouo. Anselmus in li.de sacra-
mētis. Pauper ita fuit christus vt veniēs in mūdū/nõ i sua
sed in aliena domo nasceret: natus pp̄ter inopiā loci in
presepio brutorum aĩalium poneret:et viuēs in mundo

non haberet vbi caput suũ reclinaret: nec moriens vnde
nuditatẽ suam tegeret. Nec mortuus vbi vellet. Nec
sepulcrũ aut locum vbi corpus mortuũ locaretur. ¶ Se
Scda paupertas. cũda paupertas fuit in isto viro christo quãtũ ad potentiã:
qñ pmisit se capi ⁊ crucifigi. Unde Biere. xiiij. Quare fu
turus es velut vir vagus: et fortis qui saluare nõ potest.
Hinc est ꝙ princeps sacerdotũ deridebat eũ dicẽs Mat.
xxvij. Luc. xxiij. Alios saluos fecit: seipm nõ põt saluũ fa
cere. vbi Hiero. Etiam nolẽtes cõfitentur scribe ⁊ phari
sei: ꝙ alios saluos fecit. itaqꝫ vestra vos cõdemnat sentẽ
tia: qui em̃ alios saluauerat: vtiqꝫ si vellet seipm saluare
poterat. Item ibi Bern. Quũ sit ipse salus: saluatione
non indiget: sꝫ operatur salutẽ nostram. nec caudã patitur
deesse sacrificio vespertino hostie salutaris. Nã quũ salu⁹
esse non possit nisi q pseuerauerit vsqꝫ in finẽ. Mat. xxiiij.
et. x. de pe. di. ij. §. euidẽter. ℞. ppter. ⁊. ℞. item illud. quan
to min⁹ poterit esse saluator. Item Abachuc vlt. ibi Ab
scondita est fortitudo eius. et Esa. l. Faciẽ meã non auer
ti ab increpantib⁹ et cõspuentibus in me ⁊c. Aug. Inue
nio fortem iesum. in pncipio erat verbũ. Joã. j. Inuenio
infirmũ iesum. verbum caro factũ est. Fortitudo eius me
creat: ifirmitas me recreat. Amb. Paupertas tua patrimo
niũ meũ ẽ. infirmitas tua sanitas mea ẽ. plus debeo iniu
rijs tuis quib⁹ redẽptus sum: ꝙ opib⁹ tuis quib⁹ creatus
Tertia paupertas. sum. ¶ Tertia paupertas fuit in eo quãtũ ad sapiẽtiã. vñ ⁊
dicebãt iudei: Demoniũ habet et insanit: q̃d eũ auditis?
Joã. vij. viij. ⁊. x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In pncipe demonio
rũ eijcit demonia. Unde iterũ interrogat⁹ a pilato nihil
rñdit ita vt miraret̃ pilat⁹. Mar. xv. vbi Theophil⁹. Mi
rabat̃ aũt pilatus: q: quũ doctor legis esset eloquẽs ⁊ po
tẽs respõsione sua eorũ accusatiões infringere: nõ respõ
debat quicqꝫ: sed magis accusatiões viriliter sustinebat.
Quarta paupertas. ¶ Quarta paupertas quãtũ ad pulchritudinem: q: iste in
quẽ desiderãt angeli pspicere. j. Per. j. Et cui⁹ pulchritu
dinẽ sol ⁊ luna mirantur, sm Amb. cesus alapis: sputis
illitus deformat̃. Esa. liij. Non est ei species neqꝫ decor.
Bern. Facies pulchra p filijs hoim. sputis iudeorꝫ detur
patur. Iterũ idẽ. Uultũ tuũ bone iesu in quẽ desiderant
angeli pspicere: sputis inquinauerũt: manibus pcusse
rũt: velo p derisione operuẽt. Idẽ. Intuere pannis sor
didũ: plagis liuidum: sputis illitum: morte pallidũ et ni
Quinta paupertas. grũ. ¶ Paupertas q̃nta addenda est in christo q maior
supiorib⁹ est: sꝫ quãtũ ad ppiã volũtatẽ. Joã. vj. Quia
descẽdi de celo nõ vt faciã voluntatẽ meã: sꝫ voluntatem
eius qui misit me pris. vbi Aug. Propterea em̃ aĩa a deo
exijt: q: supba erat. supbia em̃ eiecti sum⁹: hũilitate regre
dimur. Medicus em̃ qñ egritudinẽ discutit si curet qđ p
aliquã causam factũ est: ⁊ ipam causam nõ curet: ad tem
pus videt̃ mederi: sed causa manẽte morbus reperitur.
Ut ergo causa oĩm morborũ curaret̃. i. supbia, descendit
et humilis factus est filius dei. Quid supbis homo: fili⁹
dei ppter te humilis factus est. Puderet te fortasse imi
tari hoiem humilẽ: saltẽ imitare humilem deum. Hec em̃
cõmendatio humilitatis est. Nõ veni facere voluntatem
meã: sꝫ volũtatem ei⁹ q misit me. Supbia quippe facit vo
luntatem suã: humilitas volũtatem dei. Item idem ibi.
Ideo eum qui ad me venerit nõ eijciã foras: q: non veni
fa. vo. me. humilis veni humilitatẽ docere. Qui ad me ve
nit incorporat̃ mihi: ⁊ humilis fit: q: nõ facit voluntatẽ
suã sꝫ dei. ⁊ ideo nõ eijciet̃ foras: quia quũ supb⁹ esset ho
mo: eiect⁹ est foras. ad me em̃ venire nõ potest nisi humi
lis. non mittit̃ foras nisi supbia. qui seruat humilitatẽ: nõ
labitur a veritate. Itẽ Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar.
xiiij. ibi. Uerũtamẽ nõ mea volũtas: sꝫ tua fiat. vbi Dio
nysius alexãdrin⁹. Perfectissim⁹ aũt modus tẽtationes
euitandi manifestat̃ hic quũ dicit̃: verũtñ nõ mea vo. ⁊c.
Dices em̃ ineptus est malorũ. Uult aũt nobis bona lar
giri sup aillud qđ petim⁹ vel intelligim⁹. Ergo pfectã vo
luntatẽ pris quã ipse nouerat petit sortiri effectum. que
eadẽ est et sua sm deitatem. Renuit autẽ impleri huma
nam voluntatẽ quam dicit suam paterna voluntate mi
norem. Item ibi Athanasius: Geminũ quidẽ velle hic
ostẽdit. alterũ quidẽ humanũ quod est carnis: alterũ di
uinũ. Humanitas em̃ ob carnis fragilitatem recusat pas
sionẽ: sed diuinus ei⁹ affect⁹ affectanter eam subijt, eo ꝙ
non esset possibile eum detineri a morte. ¶ Sequitur in
Thre. In virga indignationis ei⁹. Hac virga christus p
cussus est. Esa. liij. Propter scelus ppli mei percussi eum.
Non ꝙ indignatiõe dignus esset: sed pplus ppter quem
pcussus est a patre. ¶ Itẽ admonetur ecclesia militãs vi
dere paupertatem suã et miseriam ꝙdiu peregrinat̃ in
terris: ⁊ pcutiunt̃ mẽbra eius indignatione diuina: vt hu
milietur ⁊ couertant̃: q: castigat deus omnẽ filiũ quẽ re
cipit. Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. si enim:
Si em̃ pater filiũ ppriũ virga passionis pcussit: quanto
magis mẽbra? vnde sup illud Ezech. j. Cũ fieret vox sup
firmamentũ ⁊c. Greg. Sciũt quiqꝫ quũ ipm vnigenitum
quoqꝫ flagellatum ex sententia patris in hoc mũdo cõspi
ciunt: deponunt siquid de suis meritis psumunt. Nam si
hic ipse sine flagello nõ exijt qui sine pctõ venit: quõ fla
gellis digni non erunt qui huc cũ peccato venerũt? Hie
re. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberẽt calicẽ:
bibẽtes bibẽt: ⁊ tu quasi innocẽs relinqueris? Itẽ quod
libet mẽbrũ de ecclesia ad deũ cõuersuꝫ post pcussionẽ di
cit, Ego vir ⁊c. propterea em̃ deus tribulatiões mittit vt
homo humiliet̃ ⁊ cognoscat paupertatẽ ⁊ nihilitatẽ suã.
Uñ sm Isaac. de vita cõtẽplatiua. Regulariter humili
tas q̃ est cognitio ppie infirmitatis ⁊ paupratis: nisi p
tribulatiões nõ acquirit̃. quã siquis patienter portat pre
miũ cõsequet̃. ps. ix. Patientia pauperũ nõ peribit in fi
nẽ. ¶ Quis autẽ cogitare posset quãta est hũana paup
tas ⁊ miseria exterior ⁊ interior. ppter qđ homo ille adã
descẽdẽs dicitur a hierlm pacifica. i. paradiso terrestri in
hiericho. i. in defectu. Luc. x. quia homo miser et mẽdicus
aliũde cogitur oĩa vendicare. victum a terra. vestitum ab
aĩalibus. adminiculũ a iumentis. respiramẽ ab aere. In
de est illud poeticũ. Uestes q̃s geritis sordida lana fuit. Ouid.
Unde increpat dñs iactantiã supborũ diuitũ huius mũ
di. Apocal. iij. Dicis ꝙ diues sum ⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ nescis
q: tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ paup: ⁊ cecus ⁊ nudus. vñ
Seneca. Si quẽ vere vis estimare: nudũ inspice: ponat
pmoniũ ⁊ honores ⁊ alia fortune mẽdacia: pfecto sicut Horat.
ait poeta, Moueret cornicula risum furtiuis nudata co
loribus. ¶ Quãta paupertas ⁊ miseria, in carcere sumus.
Job. vij. q: circũdedisti me carcere. ⁊. ps. cxlij. sm aliã trãs
latiõe, educ de carcere aiam meã. in quo ligatus est ho
mo. et septẽ penalitatib⁹ vinculat⁹: que sunt fames et si
tis, frigus et calor, labor et dolor. propter istam pauper
tatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid
habes quod non accepisti? et Gal. vj. Si quis existimat
se aliquid esse quum nihil sit. ei paupertas. Sed pau
pertas maior que est in homine: est suam non cognosce
re paupertatem. tamẽ ꝙ pauperes ⁊ mẽdici oramus: Pa
nem nostrum quotidianum da nobis hodie. Math. vj.
Luc. xj. de cõ. di. ij. in calice. in fi. vbi dicit Aug. Qui panẽ
quotidianũ petit: diues est aut pauper. Hui⁹ paupratis
cognitionẽ habebat q̃ dicebat. ps. lxviij. Ego sum paup
et dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis subue
niet? quis satiabit pauperẽ non dolentẽ? ve pauperi dicẽ
ti: quia, Diues sum ⁊ nullius egeo. Apocal. iij. Ue pau
peri ridenti. pauperi insolenti. pauperi sectanti inania:
dũ mẽdicantibus alijs distribuit alimonia vite. ¶ Aleph
me minauit. Psus. Quũ grex minat̃: lupus illi dẽtre mina
tur. ¶ Quasi leprosuꝫ ⁊ abiectũ. ⁊ adduxit in tenebras.
tribulatiõis. Et nõ in lucẽ. psperitatis. Me minauit ⁊c.
quũ. s. pr voluerit pẽhere filiũ i infirmitate. ⁊ reputare q̃si
leprosus ⁊ pcussus a deo. Esa. liij. q̃si i tenebras: ⁊ nõ i lu
cẽ duct⁹ est: sꝫ tenebre eũ nõ cõprehẽderũt. Joã. j. Eccle
siã quoqꝫ cũ minis ⁊ terroribus. subijcit adducit in tene
bras afflictionis: ⁊ non in lucem presentis prosperitatis.

¶ Alepb. Tantū in me vertit. in labore hominū sunt: nō in alios q̄ in labore hoim non sunt: ⁊ cū hominibꝰ non flagellabunt. ps̄. lxxij. sed cū demonibꝰ. Vertit. liniādo cedēdo/parcendo. Et cōuertit manū suā/vindictā operationem. Tota die assidue. Tota vita sanctorū/dies est. Job. vlti. in fi. Mortuꝰ est Job senex ⁊ plenꝰ dierū. Greg. Dies est vita iusti. ps̄. xviij. Dies diei eruc. ⁊c̄. Aug. christianus christiano. ⁊ nox nocti. iudeꝰ iudeo. Prouer. iiij. Iustorū semita q̄si lux splendēs ꝓcedit ⁊ crescit vsq̄ ad ꝑfectā diē de pe. di. ij. nō reuertebant. vbi Greg. In eorū namq̄ aio bonū desideriū atq̄ intellectꝰ lucis intime iam pars diei est. ¶ Iterū. Tātū in me ⁊c. Hoc quoq̄ ad caput christū ⁊ mēbra ecclie eque refert. Quicūq̄ em̄ pie volunt viuere in christo: ꝑsecutionē patiunt. ij. ad Timo. iij. quorū vox est tm̄ in me ⁊c. Alios em̄ nō corrigit: sed libere vagari ꝑmittit ecclīam non tam de iudeis q̄ gentibꝰ multis disciplinarum affligit languoribus. Manū ad flagellandū mittit: q: castigat oēm filiū. Prouer. iij. Heb. xij. Apoc. iij. quē recipit: ⁊ clementer cōuertit vt misereatur. ps̄. xcviij. Deus tu ꝓpitius fuisti eis: ⁊ vlciscens in oēs adinuē. eorum ⁊c. vbi expositor dicit. Non odij: sed pacis est talis vltio: qua flagellat filiū/ne pereat. nec se iudicē dn̄s exhibet sed amicū. Zelus dn̄i exercituū facit hoc. dum in virga ⁊ verberibus iniquitates visitat ⁊ peccata. Cōuertit ergo manum parcendo auxiliādo eis: quos emēdat puniēdo. De alijs aūt dicit. ps̄. lxxij. In labore hoim nō sunt: ⁊ cum hominibꝰ nō flagellabunt. subaudi: sed cum demonibus de pe. di. j. serpens. ¶ Beth. Vetustā. quasi q̄s tam misero nō misereat. Fecit pellē meā. vetustā inquā peccato. Et carnē. plebē fragilem. Contriuit ossa mea. fortiores in ecclesia. vij. q. j. §. hoc tūc. ꝟ. est ⁊ aliud. Vetustā. nō vetustate peccati christꝰ afficit: sed mēbra eius vitijs inueterata corrūpunt. qd̄ cōmuniter deplorat ⁊ caput ⁊ corpꝰ. vnde Dauid. ps̄. vj. Inueteraui inter oēs inimicos meos. Baruch. iij. Inueteratꝰ es in terra aliena. Gemit christus vel ecclesia: q: quidā afficiūtur peccati macula. Quasi pellis inueterata/pctm̄ ꝑtinet ad vetustatē: virtus ad nouitatē vnde exuentes veterē hoiem cū actibus suis: ⁊ induētes nouū. Ephe. iiij. Hac vetustate cōfecta est ecclīa: q in presenti non pōt esse sine macula ⁊ ruga in mēbris. q: si dixerimus q̄ peccatū non habemꝰ: nosmetipsos seducimꝰ: et veritas in nobis nō est. j. Jo. j. ⁊c̄. de pe. di. ij. si em̄. ¶ Alie sunt pelles Salomonis. Canti. j. id est christi cuiꝰ pelles sunt oēs sancti. q se cū christo mortificantes/crucifixerūt carnē suā cū vitijs et cōcupiscentijs. Gala. v. Dātes pellē ꝓprie mortificationis pro pelle. i. pro saluatione aliorum Job. ij. Constat em̄ sanctos passionibus traditos esse: vt ipsorū ⁊ aliorū aie saluarent: doctrina ⁊ exēplis informāde. Per carnē vniuersa plebs in corpore christi q̄si mollis ⁊ tenera significat. ps̄. xxvj. Dū appropiant sup me nocentes vt edāt carnes meas. Nisi em̄ in vetustate pcti carnes essent: esca inimicoꝝ nō essent. Cōtriuit ossa mea. i. fortiores: q: in passione christi etiā apostoli sunt cōtriti: ⁊ timore dispersi. Mat. xxvj. Hoc deū fecisse dicit: q: iusto iudicio pmisit. ¶ Beth. Edificauit in gyro meo. ⁊ circūdedit me. Circūdederūt christū cū laternis ⁊ facibꝰ ⁊ armis. Jo. xviij. ⁊ Luc̄. xxij. circūdedit me ne possem effugere. Felle ⁊ labore. ps̄. lxviij. dederūt in escā meā fel ⁊c̄. ¶ Edificauit vox ecclie gementis: imo christi in mēbris suis. qui in passione deprehēsus inq̄t. Traditꝰ sum: ⁊ non egrediebar. in ps̄. lxxxvij. q: edificauerat scz pater in gyro obsidionē: q̄n cū armis ⁊ fustibꝰ circūdederūt: ⁊ vinctū ante presidem adduxerūt. Hoc vallo circūsepta q̄si felle amaritudinis ⁊ labore tribulationis afflicta est hūanitas christi. sic etiā vallatus ad passionē ductus: ⁊ ibi cibatꝰ est felle ⁊ labore In felle/amaritudo tribulationis in mente designat. In labore tribulatio. in carne. vt integra christi passio intus ⁊ extra intelligat. vt homo q̄ peccat cū aia ⁊ corpore libēter easdē passiones quotidie in ecclesia patit christꝰ que est de carne eiꝰ ⁊ de ossibus. Ephe. v. vt cōpleat ea que desunt passionibꝰ christi. ad Col. j. Inde dicit. edificauit in gyro. Ecclīa em̄ obsessa oibꝰ malis inter scorpiones habitat. Ezech. ij. vbi est sedes sathane. Apoca. ij. soror est draconū ⁊ socia strutionū. Job. xxx. hereticoꝝ vallat exercitu A falsis fratribꝰ q̄si felle ⁊ aceto potat. xciij. di. si inimicus. Undiq̄ opprimit tormētis ꝑsecutoꝝ. vij. q. j. §. hoc autem Huic seculi adulant et carnis blādiunt desideria. Hostis antiquꝰ vndiq̄ tendit insidias. Vn̄ recte clamat. Edificauerit in gyro meo. vnde ps̄. liiij. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ reqescā. vij. q. j. §. hoc aūt. vbi Gratianꝰ tractat de ista ecclie ꝑsecutione occulta ⁊ manifesta ¶ Beth. In tenebrosis īferni vel sepulcro. ps̄. lxxxvij. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis ⁊ vmbra mortis Collocauit me. verbū christi. pater collocari pmisit. Quasi mortuos sempiternos. q: non vere. q: tertia die resurrexit. Mat. xxviij. Et in symbolo. credo. inter mortuos liber ps̄. lxxxvij. ¶ In tenebrosis. Passio Hieremie christi passionem significat. christꝰ em̄ pro nobis mortuꝰ est. nō mortuis seculi: qui in mercedē iniq̄tatis recipiūt mortē. et ex ꝓpagine peccati. de con. di. iiij. c. ij. Vn̄ q̄si mortuos sempiternos. Licet em̄ mortuꝰ fuerit. ex de cele. mis. cū marthe. §. ex eo. ⁊. c. in quadā. §. j. collocatꝰ tm̄ in tenebris vel inferni scz limbi patrū: vel sepulcri vel passionis. sed nō mortuꝰ sempiternꝰ. q: inter mortuos liber. ps̄. lxxxvij. q: sine pctō vnde citō resurrexit. Et ecce mēbra lugere habēt: q: amisso lumine interiori in peccatorum tenebris collocata. nec seipsa quantū sint misera: q̄ infelicia: q̄ malis oppressa iā nudata bonis videre possunt. Hoc em̄ maxime conat inimicus/vt anima lumē amittat: nec amissum recipiat. Hic Philistei Samson oculos eruerūt. Deinde ad molā mittūt: vt ābulās in circuitu nūq̄ viā vite ueniat. Judic. xvj. Hinc Sedechie oculos Nabuchodonosor effodit. deinde vinctū in caueā Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quū aūt talia mēbra adhuc in carne deuicta plorāt: nō sunt vere mortua: sed q̄si. q: datur eis locꝰ penitētie anteq̄ vrgeat super ea puteꝰ os suū. ps̄. lxviij. q: miserāte deo de profundo iniq̄tatis ad vitā redeūt. de pe. di. j. §. ex ijs itaq̄. ad fi. ¶ Gymel. Circūedificauit. ps̄. cxiiij. Circumdederūt me dolores mortis. cohortes iudeorū. Aduersum me. vt non egrediar. ps̄. lxxxvij. Traditꝰ sum ⁊ nō egrediebar de manibꝰ inimicoꝝ. de laqueis peccatorū. Aggrauauit cōpedē meū. Hieremias in carcere cōpeditus erat. Hiere. xxxij. historice. christꝰ ligatus a iudeis allegorice. aīa a vitijs tropologice. ¶ Circūedificauit. alleg. ac si christꝰ dicat. Excitauit aduersum me pater corda iudeoꝝ. circūedificauit cohortes vt nō egrediar de manibus eorū: donec impleant vaticinia ꝓphetarū. Ecclesia quoq̄ cōcluditur dogmatibꝰ hereticorū. vallat suppliciis peccatorū vel ꝑsecutorū. qd̄ deplorās/totū deo attribuit: cuiꝰ iudicio fit. Aggrauauit cōpedem meū. i. imanitatem tormentorum ps̄. ciiij. Humiliauerunt in cōpedibꝰ pedes eiꝰ. Vel deceptionem. qd̄ frequēter cōtigisse nemo dubitat. sed habet anchorā suā. i. spem in celo: Hebre. vj. desixa: ne huiusmodi fluctibꝰ submergat. j. q. iiij. turbatur. Mēbra ecclie scelenbus aggrauata ne possint euadere formidant: quoꝝ fuit corruere: sed miserētis dei est eruere. vn̄ cōclusa carcere pessime captiuitatis/nō possunt egredi ad libertatem bone actionis. Aggrauant cōpedes: quoties iniq̄tatem iniquitati apponimꝰ funibus peccatorū nostrorum constringimur. Prouer. v. His aggrauati cōpedibꝰ/pium dominū indesinenter oremꝰ. vt propter importunitatē accipiamꝰ qd̄ petimꝰ. Luc̄. xj. de pe. di. j. importuna. Greg. Importunitas deo placet: que ingrata hominibꝰ esse solet. ps̄. cxliiij. Prope est dn̄s omnibꝰ inuocantibus eū: alioqn ad patriam transire non poterimus. obstruxit em̄ nobis viā cōcupiscētia oculorū: voluptas carnis: et superbia vite. j. Joan. ij. Istis cōpedibus ligantur potentes ecclesie: qui ⁊ reges dicunt: regnantes male in carne. ps̄. cxlix. Ad alligandos reges eorū in compedibꝰ ⁊c̄. Et vtinā ferrea essent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea sunt vincula

ex oīu tinent. amentꝫ ⁊ aurea erūt. Itē Hiere.lij. Oculos
Sedechie eruit: ⁊ fixit eū cōpedibus.ps̄.ciiii. Humiliaue
runt in cōpedibus pedes eiꝰ. Itē ps̄.cxlv. Dn̄s soluit com
peditos. Aug. Ligat qui soluit cōpeditos. ligno suspēdit
⁊ erigit elisos. aceto potat fons vite. Bern. Uide bō quo
amore te dilexit deus: vt vestigia eiꝰ imiteris. pro te ligatꝰ
est: vt te a vinculis peccatoꝝ solueret. ❡ B Symel. Sed
et quum clamarem ⁊ rogarem. vox christi. Pater si fieri
potest transeat a me calix iste. Mat.xxvi. Exclusit oratio-
nem meam. aīa peccatis obsistentibus non auditur. ps̄.
xvij. Clamauerūt: nec erat q̄ saluos faceret. q: cū superbia
clamauerūt ad dn̄m. nec exaudit eos: q: causas cōtra q̄s
orabant non absciderūt s̄m Climacū in gradu de sup̄bia
⁊ ps̄.cviij. Et oratio eius fiat in peccatū. de pe. di.iij. nihil.
Joā.ix. Scimꝰ autē q: peccatores deꝰ nō exaudit. volētes
sc; i pctō remanere. j. Joā.iij. Charissimi si cor n̄r̄m nō re-
p̄hēderit nos: fiduciā habemꝰ ad deū vt quicq̄d petie-
rimus/recipiemꝰ ab eo. vn̄ ps̄.lxv. Iniquitatē si aspexi in
corde meo: nō exaudiet deꝰ. Grego. Quādo is q̄ displicet/
ad intercedendū mittit̄: irati animꝰ ad deteriora p̄uocat̄
iij.q.vij. in grauibꝰ. xlix.di.§. fi. al's peccatores ad deum re
uerti volētes deus exaudit. Un̄ Aug. super illo verbo p̄re-
dicto Joā.ix. Scimꝰ ⁊c. ait. Adhuc t̄n inūctus loquit̄: nā
⁊ pctōres exaudit deꝰ. si eīn non: frustra publicanꝰ diceret.
Luc.xviij. Deus p̄pitiꝰ esto mihi peccatori. ⁊ ex ista cōfes-
sione meruit iustificationē: quō iste cecus illuminationē.
Siq̄s etiā orat p̄ro aliq̄ cuiꝰ p̄uersitas orōni resistit: vt p̄-
positum peccandi: maxime perpetm̄ in spiritumsanctū. de
quo Mat.xij. Mar.iij. xxv.di. q̄lis. Que sunt pctā in spiri
tumsanctū legit̄ ⁊ no. de pe. di. j.§. pōt. etiā in glos. pctm̄ in
spiritumsanctum. non impetrabit. sicut nec Hiere. cui dn̄s
ait. Hiere.vij. Noli orare pro populo hoc. nec adsumas p̄
eis laudē ⁊ orōnē: ⁊ non obsistas mihi: q: non exaudiā. de
pe.di.j. p̄dixerat. ⁊ Hiere.xv. Si steterit Moyses ⁊ Samu
el cōtra me: nō est aīa mea ad populū istum. ad hoc.l. dist.
si q̄s. ❡ Symel. Cōclusit vias meas. i. itinera sanctarum
scripturarū. Joā.j. Dirigite viā dn̄i sc; p̄ sanctaꝝ scripturaꝝ
rum predicationes. Lapidibus quadris. philosophorum
quadratis eloquijs. ne recto tramite fidei citius ad eter-
nam p̄ueniant patriā. Lapidibus qua. quatuor affectibꝰ
hinc cupiūt metuūtq; dolent gaudentq;. dicit Uirgilius
enei.vi. ❡ Quatuor aūt sunt affectꝰ animi: q̄ s̄m Aug. q̄si
quedā principia ⁊ cōis materia sunt oīm vitiorū atq; vir-
tutum. sc; timor/ ⁊ dolor: spes ⁊ gaudiū. vel quatuor lapi.
logica arithmetica geometria astronomia. q̄ non sunt sci
entie pietatis. de q̄bus. xxxvij. di. nōne. et. c. oēm vim. q̄ pa-
lea est. ⁊.§. sed ⁊ cōtra legit̄. ibi. qd̄ infideles nō putant. q:
non legūt in euāgelijs ⁊ p̄phetis astrologiā: ⁊ alia hmōi
que despecta sunt. q: nihil valent ad salutē. sed mittūt in
errorē. ⁊. c. siquis grāmaticam. Semitas meas subuertit.
subtilissimas sc; diuinaꝝ rerum intelligētias seculari do-
gmate subuerti permisit. sicut fit Parhisijs ⁊ in Anglia
Oxonie. ❡ C Deleth. Ursus insidians factus est mihi
diabolus in mēbris. Leo in abscōdito in seipso q̄ circumit
querens quē deuoret. iij.q.j. nulli. ps̄.ix. Insidiat̄ in abscō-
dito q̄si leo in spelunca sua. de pe. di.ij. si eīn. v. sedet q̄ppe.
❡ Ursus insidians ⁊c. Alleg. Cōis vox est capitis christi
⁊ corporis ecc̄lie: q̄ vrsus insidiās factus sit eis. qui ⁊ eter
nus est ⁊ incōmutabilis. non q̄ a natura pietatis ⁊ boni
tatis imutetur. sed propter effectꝰ. xxij.q.iiij. incōmutabi-
lis. de pe. di.j. q: diuinitatis. Filiū enim cōtra filiū suū eri-
gi permisit: ⁊ contra suā ecclesiam p̄mittit: qui vrsus ⁊ leo
est per effectus. his eīn duabus bestijs oīs diaboli sęuitia
demonstratur. Per leonem ipse diabolꝰ. vij.q.j.§. hoc sūt
Per vrsum vero mēbra eius/heretici ⁊ falsi fratres. Sed
proprie leo est diabolus in aperta persecutiōe ecclesie. vt
p̄re.§. hoc autē. Ursus vel draco in occulta. vt ibi. vn̄ Aug.
Leo aperte irascitur. draco occulte insidiat̄. Pugnauit ec
clesia priorībꝰ tēporibus aduersus leonē. pugnat modo
aduersus draconē. Gemit ergo propheta immo christus
et ecclesia. Ursus insi. ⁊c. He sunt bestie que cōtra Dauid
pastorē obuiam veniūt: ⁊ gregē deuorare cupiūt. sed eru-
it Dauid ouem de ore leonis ⁊ faucibus vrsi. vnde. j. Reg.
xvij. dicit dauid qui christū significat. q: interp̄retat̄ ma-
nu fortis. Luc.xi. Leonē ⁊ vrsum interfeci ego. Hic est chri
stus qui oues suas ducit ad pascua vite. Ezech. xxxiiij. Jo.
x. Et eruit de ore leonis: ⁊ vrsorum brachia confregit. ps̄.
xciij. Nos autē populꝰ eius ⁊ oues pascue eius. hoc factū
est in morte christi quando oues liberauit. Luc.xv. ps̄.xc.
Conculcabis leonē ⁊ draconem. de isto per quē diabolus
accipitur in mēbris. Dani.vij. Bestia vrso similis in parte
stetit. Et tres ordines erant in ore eiꝰ ⁊ in dentibꝰ eius. et
sic dicebāt ei: surge comede carnes plurimas. Ursus ani-
mal est deuorās. significat carnales gulosos ⁊ murmura
tores. maxime q: mel libēter comedit. Inquietū est. vagi
sunt serui demonis per mundum. sicut Gen.iiij. de pe. di.
j.§. ex his itaq;. v. cayn. In abditis locis morat̄: q: qui ma-
le agit odit lucē. Joan.iij. xviij.q.ij. perniciosam. ex̄ de of.
dele. consuluit. Caput habēs debile. q: debilis est diabo-
lus si sue suggestioni q̄s a principio cōtradicat. vnde ⁊ si
percutiat̄ in capite cadit. vnde. ps̄. cxxxvi. ⁊ allidit paruu
los. i. primos motꝰ vel suggestionē suam ad petrā christū.
Mat.xvi. ibi. sup hanc petrā. j. ad Cor.ix. de con. di.ij. reue
ra. ❡ Triplici ordine dentiū p̄cutit et mordet. quosdam
apertis vitijs. quosdā occultis. quosdam sub specie virtu-
tis vel boni: in lucis angelū transfiguratꝰ. ij. Cor.xi. xlj. di.
sepe. xxvi.q.v. nec mirū. ex̄ de regu. licet. Comedit carnes
plurimas. q: multos carnales deuorat. ps̄.xxvi. vt edant
carnes meas. ⁊ iterum. q: comederunt Jacob. et iterum
ps̄.xiij. ⁊.lij. Qui deuorāt plebē meam vt cibū panis. De
duobꝰ vrsis diabolo ⁊ corpe eiꝰ. iiij. Reg.ij. ibi dicit̄ q̄ duo
vrsi lacerauerunt. xlij. pueros. ❡ Deleth. Semitas meas
subuertit. vox ecc̄lie. i. subuerti p̄misit semitas. stricta con
silia euangelij. de quibꝰ Mat.v. xiiij.q.j.§.j. xxxiij.q. v. qui
sunt. ps̄. cxxxviij. Semitā meā inuestigasti. ⁊ iterū ps̄. cxviij.
Deduc me in semita mandatorū. ⁊ iterum. ps̄. xxiiij. Uias
tuas dn̄e demōstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Et cō-
fregit me. i. permisit/propter peccata. Posuit me desola-
tam. Ecclesia sponsa christi sanguine eiꝰ dotata gemit se
desolatā ⁊ quasi adulterā a sponso relictam in malis mē-
bris. Nec est qui hodie consoletur eam ex omnibꝰ charis
eius. s̄. j. c. in litera. Heth. q: consolationē terrenā querit.
vnde habet ibi consolationē suā in suis honoribus/deli-
cijs ⁊ diuitijs. Sed ve ei Luc.vi. Bern. Preciosa est diui-
na consolatio: nec oīno attribuitur admittētibus alienā.
❡ D Deleth. Tetendit arcum suū. iudicium. ps̄.vij. Nisi
cōuersi fueritis ⁊c. arcū suum tetēdit ⁊c. Uel arcum scri-
pturarum. Apoc.vi. ibi. Habebat arcū scilicet scripturam
cū qua percutit cōtumaces. Et posuit me. vndiq; percuti
endam. Quasi signū ad sagittā. scilicet timoris/vel amo-
ris/vel cuiuslibet afflictionis. christus eīn ⁊ ecclesia in ti-
tulum contra oēs aereas potestates erigitur. vnde. j. ad
Cor.iiij. spectaculū facti sumus huic mundo angelis et
hominibus. christꝰ in se ⁊ in omnibus mēbris iaculis ini-
mici opponitur. ⁊ ipe est signū cui tota die contradicitur
Luce.ij. ibi. Et in signū cui contradicetur. vbi Basiliꝰ. Si
gnum contradictionē accipiens proprie crux dicit̄ a scri-
ptura. fecit eīn inq̄t Nūeri.xxi. iiij. Reg.xviij. Jo.iij. Moy
ses serpentē eneum. ⁊ posuit pro signo. lxiij. di.§. verū. Et
Origenes. Omnibus autē que de christo narrat historia
contradicit̄ ab incredulis. quia apud incredulos vniuer
sa que de eo scripta sunt: signū sunt cui cōtradicet̄. Bern.
Sustinuit in dictis contradictores. in factis obseruato-
res. in miraculis deprauatores. in tormentis illusores. et
in morte exprobratores. Specialiter in signuz charitatis
positus fuit christus in hac vita. maxime in cruce. Quāte
enim charitatis fuit signū q̄ christus sagittas opprobrio
rum/irrisionū/sputorum/colaphorū/clauorum/⁊ lancee
sustinere voluit: sic nos per charitatē debemus esse tanq̄
signū immobile contra sagittas castigationum diuinaꝝ.

de quibus Job.vi. Sagitte dñi in me sunt. Itē contra sagittas detractionum ⁊ persecutionū humanarum. de quibus ps.lvi. Filij hoim dētes eorum arma ⁊ sagitte. de pe. di.i. periculose. Itē contra sagittas tentationū diabolicarum. Ephe.vi. In omnib⁹ sumentes scutū fidei: vt possitis tela nequissimi extinguere ⁊c. ps.cxix. Sagitte potētis acute ꝯ tam multiplices aduersitatū sagittas stat charitas quasi signū immobile. Aug. Charitas inter opprobria secura est. inter odia benefica. inter iras placida. inter insidias innocēs. in iniqtate gemens. in veritate respiciens. Prelati etiā intra ecclesiā sunt sicut signū positum ad sagittā. ex. de accusa. qualiter. ij. §. licet. qui a subditis merito sagittātur: q2 prout cōiter signis ⁊ vite dñi cōtradicūt. Nam pre alijs ipsi castitati sue ⁊ matris virginis cōtradicūt. Quib⁹ Ezechi. xvi. dicit. Ad omne caput me edificasti signū prostitutionis tue. caput vocat principium. ¶ Infelix enim luxuria principiū est viarū malarum sicut patet in pueris colludentib⁹. Bene aūt dicit edificasti. Sicut em̄ edificantes lapidem lapidi opponūt: Ita luxuriosi nūc verbis nūc actu nūc tactu nūc visu nūc nutu signa prostitutionis multiplicant. xxij. q. iiij. meretrices. et q. v. sicut. c. nec solo. c. qui viderit. Contradicunt etiā hūilitati christi nō detestando signū supbie: sicut Hester q̄ dicebat. Hest. xiiij. deo: Tu scis infirmitatem meā ⁊ necessitatem q2 abominer signū superbie ⁊ glorie mee quod est super caput meū. ¶ Et Quatuor sunt signa superbie. Ornatus vestiū. sicut patet in diuite purpurato Luc. xvi. vbi Greg. Si subtiliū pciosarumq2 vestiū cultus culpa non esset: nequaq2 sermo dei tam vigilanter exprimeret q2 diues purpura ⁊ bysso indutus apud inferos torqueretur nemo quippe vestem preciosam nisi ad inanem gloriam querit vt honoratior ceteris esse videatur. Nemo em̄ vult preciosis vestib⁹ indui nisi vbi ab alijs possit videri. Unde ⁊ septima synodus dicit: Omne quippe qd̄ non pter necessitatē suā: sed propter venustatē accipitur: elationis habet calūniā quēadmodū magn⁹ ait Basili⁹. xxi. q. iiij. ois iactātia. R. B. Verba ⁊ pōposa et se iactātia. ps. xvi. Os eorum locutū est superbiam. Tales loquuntur grandia totus eorū sermo superbia est. de pe. di. ij. si em̄. R. petrus quoq2. ⁊ ij. Pe. ij. ibi. superbiā enim vanitatis loquentes lxxvi. di. hoc habet. Ascensus loci ps. lxxiij. superbia eorū q te oderunt ascendit semp. Amant primas cathedras i synagogis. Mat. xxiij. Contradicunt etiā signo charitatis christi. de quo dicit: Hic quasi signū ad sagittā. per signū fraudulentie ⁊ odij. Mat. xxvi. Qui autē tradidit eū dedit eis signū ⁊c. ¶ He. misit in renibus ⁊c. luxuriosis vel infidelib⁹. Filias ph aretre sue. sagittas occulti iudicij vel scripture. Misit. mitti pmisit. vox sponsi ⁊ sponse. Pharetra dei patris scriptura est: ex qua iudicij dei quasi ex arca sagittas corpus christi accepit. ¶ Heretici quoq2 sagitta ifidelib⁹ aliqñ intoxicatas ex hac pharetra pducūt corda innocentiū feriūt. Ex hac pharetra veniūt sagitte ex quib⁹ exterior homo timore cōfigitur: ⁊ interior amore afficitur. vñ misit in re. re. fi. pha. s. i. affectiones diuini amoris vel timoris. ps. cxviij. Cōfige timore tuo carnes meas a iudi. em̄ tuis timui. Et itē ps. xxv. vre renes meos ⁊ cor meū ⁊c. ⁊ iterū ps. xxxvij. Sagitte tue infixe sūt mihi. Vel pharetra astutia ⁊ malitia diaboli est. de q̄ pcutit in ecclesia multos. ps. x. Parauerūt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in obscuro. i. subtili tētatione maxime sub spe boni que difficillime cognoscit. ¶ He. factus sum vox xpi vel corporis sui ecclesie. In derisum omni populo. i. infideli vel heretico. ps. xxi. Oēs vidētes me deriserūt me. Tota etiam die pagani deridēt christū ⁊ ecclesiā: maxime propter scelera nostra: pter q̄ nomen domini blasphematur: ⁊ fides nostra cōteptibilis hētur. xlv. di. de iudeis. ex. de bap. maiores. §. item queri. t. Canticū eorū tota die. ps. lxviij. In me psallebāt qui bibebāt vinū. ¶ He. Repleuit me amaritudinibus passionis. Inebriauerunt me absinthio. myrrhati vini. Marc. xv. ibi. Et dabāt ei bi

Supbie signa sunt qtuor.

bere myrrhatum vinum. vbi Aug. Hoc intelligendū est Mattheū dixisse Mat. xxvij. Et dederūt ei bibere vinum cum felle mixtum. fel quippe p amaritudine posuit. Myrrhatū enim vinū amarissimū est quāq2 fieri possit vt ⁊ felle ⁊ myrrha amarissimū redderē t. Ibi etiam Theophil⁹ ait. vel ignoratione quadam existēre alij alia offerebāt. quidā acetū ⁊ fel: quidā vinū myrrhatū. Beda Hiere. ij. ad mcō. Amaravitis amarum vinū fecit quo ppinat dominū iesuz. vt impleat qd̄ scriptū est. ps. lxviij. Dederunt in escā meā fel: ⁊ in siti mea potauerūt me aceto. ¶ Vau Confregit ad numerū dentes meos. ps. iij. Dētes peccatorum ptriuisti. ⁊ iterū ps. lvi. Filij hominum dentes eorum arma ⁊ sagitte. loquitur detractoribus diffamatoribus ⁊ falsis accusatorib⁹. de pe. di. j. periculose. vt nec vnus remaneat. Dētes. christi apl'i. Allego. ⁊ alij discipuli i passione ꝯfracti ⁊ dissipati sunt. qb⁹ q̄si dentib⁹ credētes i corp⁹ suū trāsfundit xps. Cant. iiij. Dētes tui sicut greges tōsarum. Cibauit me cinere. ps. ci. q2 cinerē tāq2 panē māducabā. ¶ Ecclesia quodāmō etiā fractos dentes hab3. Et ideo plāgit q2 sanctā scripturā nō ruminat neq2 terit. Animal aūt qd̄ in lege nō ruminat immūdū est. Leui. xi. Nam etsi hodie plena sit eccl'ia scientia legendo audiendo ⁊ predicādo: pauci tñ in ea sunt ruminatores gustatores ⁊ se ca spiritualiter pascentes. ⁊ aliquorum hic mentes impie scientie q̄ inflat cōtente eā que edificat nescierūt. vnde Chrys. Sicut qui nō masticat cibum nō sentit ei⁹ saporē: ita nisi masticauerim⁹ verbū dei quod audiuerim⁹ retractantes intra nos: nō intelligem⁹ virtutem verbi. vñ Pascasi⁹. Verbū dei sensib⁹ quasi dentib⁹ molere ⁊ ruminare sanitas ⁊ vict⁹ est. vñ in preconiū dicit Moysi Deuter. vlt. q2 dentes Moysi nō fuerūt cōminuti. q2 verbum dei semp corde ⁊ ore ruminauit: ⁊ panem angelorum. ps. lxxvij. Panem angelorum sc3 gustū dei indesinenter comedit. Cuius aūt dentes franguntur recte cinere cibatur: in quo cordis mestitia et penitentia designatur. Job. xlij. Ago penitentiam in fauilla ⁊ cinere. Dicit ergo ecclesia quia verbum dei ruminare distuli: igemisco cibata cinere mortalitat3 isipido ¶ Vau. Et repulsa ē aia mea. vox christi. i. repulsus a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus sum. credebar oblitus. Bonorum. credo videre bona dñi. ps. xxvi. ¶ Et repulsa ⁊c. dolet ecclesia in mēbris se a deo repulsam ⁊ tentationib3 expositā: nec ad bona q̄ sentit redire possit q̄ oppressa bonorum acredine doloris nō pōt bonorū spiritualiū que habuit in primitiuo tēpore recordari nec futurorum. de quibus ps. xxiij. Aia mea in bonis demorabitur. de istis bonis Mat. xvij. Mar. ix. ⁊ Luc. ix. Bonū est nos hic esse. Ibi Bern. Quid enim tam bonū est illo: quid aliud bonum q2 in bonis animā demorari: quandoquidē corpus nō pōt: Quis ex nobis cogitās futurā illā vitā s3 letitiā: sed iocunditatē s3 btitudinē sed gloriam filiorū dei: non cōtinuo de plenitudine suauitatis intime eructat: domine bonū est nos hic esse: Non sane in hac erumnosa peregrinatione: vbi corpus detinetur: sed in sua salubri cogitatione: in qua corde versatur beatus qui in istis moratur bonis. ¶ Vau. vox christi. Et dixi Perijt finis meus. perijsse videbar. Et spes mea a dño. Principes sacerdotū dicebāt Mat. xxvij. Alios saluos fecit seipm sal. fa. non pōt Ecclesia dicit ⁊ luget pro membris. Perijt finis meus. i. spes finis. vnde ⁊ sequitur. Et spes mea a domino. quia ad deū se erigere nō valet ⁊ oppressa doloribus ps. lxxij. Mei autem pene mo. sunt pedes Peccata grauia frequentata spem minuunt. et quum in pfundū malorū quis venerit: cōtemnit. Prouer. xviij. xvij. di. nec licuit. ⁊ facto desperat non verbo. ex. de iudi. cum nō ab homine. §. fi. ¶ Zay. Recordare paupertatis. vox christi. pro nobis pauper factus est ⁊ transgressio ⁊ maledictū ⁊ peccatū. i. pena peccati. de eius paupertate. s. in isto. c. dixi in prima litera. Trāsgressiōis. i. exinanitiōis. i. modi excessiui quē tenuit in passiōe quē lucas vocat excessum Luce. ix. ibi. Et dicebant excessum eius quē cōpleturus erat in Hierlm. vbi. Cyrill'. j. my

steriū dispensationis in carne.necnō salutiferam passio-
nem cōpletā in venerabili cruce. Non enī xp̄s transgres-
sus est.sȝ transgressio legis pro nobis factus est.sicut ma
ledictum.vt nostrā transgressionem deleret. sicut factus
pauper.vt nos ditaret.Absinthij erumne.Fellis amaritu
dinis.¶ Recordare.vox ecclesie q̄ in paupertate bonita
tis ⁊ virtutis in mēbris suis viuit.p̄ quibus orat.sed etiā
transgressionibus legis dei plena est.vnde ⁊ multis erū-
nis repletur:⁊ amaritudine absinthij ⁊ fellis:dum labo-
ribus ⁊ doloribus fatigatur:vt decocta passionibus/spō-
so suo fiat aptior.Augu.in homil.ego sum vitis. vt q̄nto
fuerint mundiores/tanto amplius pulchriores. ¶ Zay.
Memoria memor ero.recordās ecclesia que p̄ transgres-
sionem patitur.i.absinthij ⁊ fellis tribulationū/ait. Me-
moria memor ero.eterne scilicet vite. ⁊ ideo mox. Tabes-
cet anima mea/ad eam suspirans.ſm illud ps̄.cxviij. De-
fecit in salutari tuo anima mea.vnde ⁊ Hec/sȝ vitā eter-
nam recolens in corde meo/in deo sperabo.Quū enim ec
clesia ad eius cōtēplationem se dirigit quasi deficiēs ge-
mit.⁊ q̄ expressissime potest dicit:Me. me.ero.sȝ memo
ria eterne vite.que interius aspirata viuificat.vt discant
christi mēbra nihil aliud memorari ⁊ cogitare.ps̄.xxvj.q:
vnam petij a domino hāc re.vt inha. in do. dn̄i oi. diebus
vite mee.Hec recolēs in corde meo ī deo sp̄abo.¶ Heth.
Mie dn̄i.multe mie dn̄i est:non nostri meriti.vox ecclesie
Quia non sumus consumpti.tot peccatis ⁊ tribulationi
bus.Quia nō defecerūt miseratiōes.ps̄.l.Miserere mei
deus ſm magnā misericordiam tuam.Hiero.Magnum
pctm̄/magna vult deleri mia. de pe.di.ij. si enī. vltra.iiij.
colum.f.dauid.item ps̄.cxliiij.Miserationes eius super
omnia opa eius.⁊ itez ibid.⁊.cx.Miserator ⁊ misericors
dn̄s.de pe.di.j.multiplex. Johel.ij.Cōuertimini ad dn̄m
deum vestrum:q: benignus ⁊ misericors est:⁊ prestabilis
sup malitia:patiens:⁊ multe mie. Bern̄.Si supra moduȝ
peccaui:non despero.q: supra modū doluit in quo respi-
ro.si exacerbatur in immanitate sceleris mei:mitigabitur
in dolore filij sui.Augu.Multe ⁊ magne sunt domine lā-
guores mei.multi ⁊ magni.sȝ amplior est medicina tua.
vnde nulli diffidendum.de pe.di.j. q: diuinitatis.ij.q.vij.
c.j.Fons mie nō siccat̄ nisi prius fueris exiccatus . Aug.
Nullus desperet de dei mia.maior est enī incōparabiliter
sua mia:q̄ nostra miseria.:Est ergo initium nostre con-
uersionis timor ne cōsumamur.ps̄.cxviij.Confige timo-
re tuo car.me.a iudicijs enim tuis timui. Iste timor chari
tatem introducet.de pe.di.ij.sicut.¶ Heth. Noui dilucu-
lo.ps̄.cvij.exurgam diluculo.exurgit diluculo qui querit
bona.puer.xj.qn̄ sol iustitie surrexit.Mar.vlti.Magna
(al's multa)est fides tua.sic dixit dn̄s Chananee Mat.
xv.O mulier:magna est fides tua. acsi dicat. approbaui
que humiliter gemens enumerasti:⁊ noscere te feci quia
multa est fides tua.Diluculo.radio exorto.qn̄ sȝ christus
resurrexit. Mar.vlti. Hic ergo sponse angustias suas
plangenti continue adest sponsus: ⁊ consolatur dicens.
No.di.mag.est fides tua.fidem tuam laudo ⁊ p̄ntem me
exhibeo:quem absentem lugebas.vn̄ ecclesia respondet.
Pars mea dn̄s:dixit anima mea.felix qui hoc dicere po-
test/alienus a vitijs/segregatus ab omni labe peccati.vn̄
⁊ ps̄.cxviij.portio mea domine. ¶ Iterum Heth. portio
mea (al's pars mea)que modo dicebas in litera Uau.su
pra perijt finis meus. Dixit anima mea.ps̄.xv.Dominus
pars hereditatis mee.⁊ iteruȝ ps̄.cxviij. Portio mea dn̄e
dixi custodire le.tuam.xxj.distin.cleros.xij.q.j.cui portio.
¶ Sed contra illud quod fit hodie cōmuniter in ecclesia
intonat Hiero.dicens. Propterea clerici dicuntur q: de
sorte domini sunt.Uel quia ipe domin⁹ sors pars clericoꝝ
est.Et q: vel ipse pars domini est:vel partē domini habet
talem se exhibere debet/vt ipse possideat dominum.⁊ ipe
possideatur a domino:qui dominū possidet.⁊ cū prophe-
ta dicat/pars mea dominus . nihil extra dominū habere
potest. Qz si quispiā aliud habuerit preter dominū:pari

eius nō erit dn̄s.vbi gr̄a.si aurū.si argentū.si possessiones
si variā supellectilē ⁊c.hucusq̄ Hiero.qui tamē ſm glos-
satores loquit̄ de clericis abutētib⁹ his reb⁹.hec legūtur
xij.q.j.cleric⁹ q̄ . Propterea expectabo eum.ps̄.xxxix.expe-
ctās expectaui dn̄m.⁊ iterū ps̄.cxviij. ⁊ nō cōfundar ab ex-
pectatione mea. ¶ Teth.Bon⁹ est domin⁹.q̄ bonus isra-
el deus.ps̄.lxxij.⁊ iterum. Bonitatē fecisti cum seruo tuo
domine.ps̄.cxviij.Sperantib⁹ in eum . optando diligēdo
non est ociosa spes.Aug.Quantū quis sperat/tantū dili
git.Anime querenti.desideranti illū.Canti.iij.In lectulo
in nocte quesiui quē diligit anima mea.¶ ff Ubi qua-
tuor omni querēti notant̄.vt scilicet deliberet quid q̄rat.
⁊ vbi.⁊ quādo.⁊ q̄diu.donec scilicet inueniat.Qui enim
in lecto querit. Prouer.vij. Intexui funib⁹ lectulū meum.
carnalis.Et in nocte.per totā noctem laborantes nihil ce
pimus. Luc.v.cecitatis/dominū q̄rit:nulli dubiū est q̄ in-
uenire nō possit:sed lectū exeat:torporeȝ abijciat.ad Ro.
xiij.ad diē veniat gratie.Ro.xiij.Dies autē appropinqua
uit.querat donec inueniat.Requirit̄ aūt inquirendo deū
tēpus quo inueniri possit:scilicet in hac vita.Esa.lv.Que
rite dn̄m dum inueniri potest.Et quō sit querendus adiū
git.Derelinquat impius viam suā . Et vbi sit querendus
Hiere.xxix.Quereris me ⁊ inuenietis quū quesieritis me
in toto corde vestro.Sed prius oportet purgari cor vitijs
⁊ cogitationibus malis.q: de corde exeunt cogitationes
male.Mat.xv.xv.q.vj.c.j. Nec inter parentes inuenitur.
Luc.ij.vnde Bern̄.Quomodo te o bone iesu inter cogna
tos meos inueniā:qui inter tuos minime es inuent⁹:quō
te inueniam in gaudio : quem mater dolens vix inuenit.
Quomodo etiā queritur dicit Dauid.ps̄.xxiij.quis ascen-
det ⁊c.Et sequitur.Hec est generatio querētiū dominuȝ.
Bernar.Non curant carnales querere quem tamen desi
derant inuenire cupientes consequi sed nō sequi. Et qui
eū querit inuenit.ij.palip.xv.Dn̄s vobiscum q: fuistis cū
eo.si q̄sieritis eū inuenietis.si derelinquitis eum: derelin
quet vos.qui eum querit:viuit. Amos.v.Querite deuȝ ⁊
viuite.Gemendo queramus panem viuum. Jo.vj.de cō.
di.ij.omnia.s̄.thre.j.in lr̄a Caph.Omnis popul⁹ gemens
⁊ querens panem.Augu.Famelici dei esse debemus. an̄
ianuam conspectus illius in orationibus mendicemus:
queramus vultum eius videre.ps̄.quesiui vultum tuuȝ.
item ps̄.ciiij.querite faciem eius semp.Bern̄.Occultat se
dominus vt ardentius queratur: quesitus cum gaudio
inueniatur : inuentus cum solicitudine teneat̄:tentus nō
dimittatur:donec in amoris cubiculū māsur⁹ introducat̄
¶ G Teth.Bonū est prestolari cū silentio.cordis absq̄
murmuratione cum patientia. Salutare dei.christum ie
sum.Luc.ij.q: vi.oc.mei.salutare tuum.vbi Greg. nissen⁹
Salutare namq̄ quod tuis oculis pcepisti/ipse iesus est
quo nomine salus declaratur.Cū silentio.venit dn̄s.Sa-
pientie.xviij. Dum mediū silentiū tenerent omnia ⁊c.Esa.
xxx.Erit fortitudo vestra in spe ⁊ silentio.Luc.vlti.sabba-
to siluerunt pp̄ter mandatū.Job.iij.Nunc dormiens. sȝ
in quiete conscientie silerem . scilicet a mūdi strepitu.iij.
Reg.ij.silere.¶ In vitis patrū legitur q̄ abbas Agathō
per tres annos portauit lapidem in ore affectans silentiū
Alter pater dixit.serua silentium vsquequo interrogeris.
Qui silet requiē habet intus dicebat Arseni⁹. Sepe fuis
se me locutū penituit:at pro tacuisse nunq̄ . Dicebat Sy-
sony⁹.Qua rōne aīas nr̄as possumus saluare : quum lin-
gua nostra apto ore sepe prosiliat : ¶ Iterū cuidam seni
dixit Antonius.Bonos socios inuenisti. cui senex . Boni
quidē sunt.sed atrium eorum nō habet ostium.sed q̄ vult
ingreditur in stabulum ⁊ soluit asinum : ⁊ quo vult profi
ciscitur.hoc tamen dicebat:q̄ q̄cquid illis euenisset in ore
loquebantur.Dixit abbas pamen.Si cor alicui⁹ multos
cōtemnat :iste talis multum loquitur.qui autē cum inua
mine loquitur semper silet. ¶ Item senex qui nō silet pe-
regrinus non est.monachus sileat.xvj.q.j.placuit.j.in ora
torio/refectorio/dormitorio ⁊ claustro silentiū obseruetur

Querēdi nō nihil modus.

ex desta.mo.cū ad monasteriū.§.i oratorio Clerici ī choro
ex de cele.mis.dolentes. Silentiū verum est cum clausura
labiorū contra malas cogitationes pugnare et ad deum
cor leuare. ¶ In Tetb.bonum est viro quum portaue-
rit iugū.graue originaliter.Eccli.xl. Jugū graue sup fili
Jugum multifarium. os Ade ⁊c.ab adolescentia sua.ps.cxviij. In quo corrigit
adolescētior viam suā.xvj.q.j.si clericatꝰ.ibi. In adolescē-
tia sua iugum christi collo suo imposuit.de talibus bonis
adolescentibꝰ.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ¶ Est iugū ꝓ
prie volūtatis:qđ non est simplex / sed multiplex . q: sin-
guli sensus iugū suum imponūt.Luc.xiiij. Juga boū emi
quinqꝫ.i.curiositatē sensuū nō sine magno labore acquisi
ui:vana inuestigādo / ⁊ delectando in eis . Hoc iugum q̄
graue sit ostendit Job.vij. Posuisti me contrariū tibi:et
factus sum mihimetipsi grauis. vbi Bern̄. Nullum mihi
onus importabiliꝰ meipso.nulla sarcina grauior est.Factꝰ
sum mihi talentū plumbi:⁊ resedit iniquitas super illud.
Osee.x. Cōfundet israel in volūtate sua. Itē Bern̄. Qui
iuga iumētorū emit:iumētis stolidior / ⁊ bestialior bestijs
reputat.si optas iugum:tolle super te iugū christi suaue.
Mat.xi.qđ nō infligit laborē:sed tribuit requiē. dimitte
cupiditatē:⁊ elige charitatē. ¶ Est aliud iugū diabolice
dn̄ationis.Esa.x. Auferetur onus de humero tuo:⁊ iugū
eius de collo tuo:⁊ ɔputrescet iugū a facie olei.i.a gratia
spūssancti.Hiere.xxx.ɔterā iugū eius de collo tuo. ¶ Ter
tium est iugū diuine iussionis. Mat.xj. Tollite iugū meū
⁊c.⁊ hic.vbi Rabanus. Jugū christi est euangeliū christi
qđ Judeos ⁊ gētes in vnitate cōiungit.hoc aūt iubemur
sumere.i.in honore habere:ne forte subtꝰ ponentes.i.pra
ue illud cōtemnētes / luculentis pedibꝰ vitiorū conculce
mus.⁊ in eodē.c. Mat.ibi. Jugū em̄ meū suaue est:⁊ onꝰ
meū leue.Hilariꝰ: Jugū aūt suaue ⁊ leuis oneris blandi-
dimenta proponit:vt credentibus eiꝰ boni scientiā p̄stet
qđ ipse solus nouit in patre. Gre.iiij.mora. Quid graue
ceruicibus nr̄is imponit:q̄ vitare omne desideriū qđ per-
turbat precipit:q̄ declinare laboriosa huiꝰ mundi itinera
monet. Itē ibi Hilariꝰ. Et q̄d ipso iugo suauius:q̄d one-
re leuiꝰ:ꝓbatū fieri:scelere abstinere.bonū velle . malum
nolle.amare oēs.odisse nullū . eterna cōsequi.presentibꝰ
non capi.nolle inferre alteri qđ sibi perpeti sit molestum:
di.j.humanū. Itē Rabanus. Sed quomodo iugū christi
suaue quū.s. Mat.vij. c.dicat ⁊ Luce .xiij. q̄ arcta est via
que ducit ad vitā. Sed qđ angusto initio incipit / processu
temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat. ¶ Itē
Aug.de verbis dn̄i. Jugū dn̄i q̄ intrepida ceruice subeūt
tam difficilia pericula patiunt:vt non a laboribus ad q̄e-
tem:sed a quiete ad laborē vocari videāt:sed profecto ad
est spiritussanctus.q̄ in exterioris hoīs corruptione / inte-
riorē renouat.Ephe.iiij.de die in diē.⁊ gustata requie spi-
rituali / in affluentia deliciarū dei in spe future beatitudi
nis omnia presentia delinit:⁊ oīa aspera releuat. Omnia
em̄ seua ⁊ imania prorsus facilia ⁊ ꝓpe nulla efficit amor
Itē hoc iugū domini leue est ꝓpter dn̄ationem.vnde Au-
gu.qui huic iugo sub dit:cuncta sunt ei subiecta. ¶ Qua
re autē hoc iugū leue / graue nobis videt declarat disertis
sime ⁊ pulcherrime Abraā in li.collationū . Jo.cas.in col-
latione vltima de mortificatione dicēs. Ut aūt vobis ecō
tra iugū christi non leue nec suaue videat / cōtumacie nr̄e
est iustiꝰ adscribendū. Ex nobis em̄.i.ex vitijs nostris.dia
bolus telū quo dilaceremur exculpit. funiculis nāqꝫ pec-
catorū suorū vnusquisqꝫ cōstringit. Prouer.v.⁊ Esa.dicē
te.Esa.l. Ecce vos accendētes ignē accincti flāmis quas
succendistis ambulate in lumine ignis vestri:⁊ in flāmis
quas succēdistis. Per hoc em̄.vt sapiens ait Sapiētie.xj.
vnusquisqꝫ per qđ peccauerit puniet. Ipse em̄ nobis tor-
menta sunt q̄bꝰ vtimur voluptates.⁊ oblectamenta huiꝰ
carnis atqꝫ delicie carnificū vice in suū retorquent autho
rem. Uñ ⁊ alibi. Nā si ambularēt semitas rectas:inuenis-
sent vtiqꝫ vias iustitie leues. Nostra ergo culpa est:q̄ semi
tas dn̄i rectas ac leues prauis desideriorū cantibꝰ asper-

namur:q̄ viā regiā apostolicis ⁊ ꝓpheticis silicibus com
munitā sanctorūqꝫ oīm ac precipue ipsiꝰ dn̄i vestigijs cō-
planatā amentissime deserētes / deuia queqꝫ ac dumosa
sectamur.⁊ p̄sentiū oblectationū illecebris occecati / per
obscuros ipeditosqꝫ sentibus calles laceribꝰ cruribꝰ / ⁊ di
rupta illa nuptiali veste. Mat.xxij. reptamus: non modo
acutissimis vepriū aculeis cōfigendi:sed etiā virulēto-
rum serpentiū vel scorpionū illic latitantiū ictibus vulne
randi. Tribuli em̄ ⁊ laquei in vijs prauis. Qui aūt timet
deum fugiet ab eis. Et ita ab itinere regio deuiātes / ad il
lam metropolim ciuitatē / vbi noster cursus indeclinabi-
liter semꝑ debet esse directꝰ:non potuerūt ꝑuenire.q: La-
bor inquit Eccl's.x.stultoꝝ affliget eos q̄ nesciunt in vrbē
pergere.i.q̄ non cognouerūt ire in ciuitatē illā scꝫ Hieru-
salem celestē:que est mater nostra. Gala.iiij. Quisq̄s aūt
in veritate huic mūdo renuntians super se tulerit iugum
christi:abrenūtians delectationibꝰ carnis / diuitijs mūdi
⁊ ꝓprie voluntati:⁊ didicerit ab eo quotidianis iniuria-
rū exercitijs eruditꝰ / q: mitis est ⁊ humilis corde. Mat.
xi.in cunctis tētationibꝰ semꝑ manebit immobilis.oīaqꝫ
illi cooperabunt ī bonū . Ro.viij.q: ꝭm Oseā. Osee.c.vl-
ti. Recte vie dn̄i:⁊ iusti incedent in eis. p̄uaricatores ꝟo
corruent in eis.nihil dulcius q̄ respicere in mandatis dei
Eccli.xxiij.in fi.hucusqꝫ Abraam. Item Pascasiꝰ. Hoc iu
gum ꝓpter austeritatem correctionis ⁊ crucis graue est:
sed spe remunerationis suaue.magnū aūt est iuuenibus
se a vitijs abstinere:⁊ lubrice ⁊ pplere vie errorem fugere.
Unde Dauid.ps.xxiiij.delicta iuuētutis mee ⁊c . Hec em̄
etas fragilis est xij.q.j.c.j.⁊ labilis.iustitia temeraria hoc
graue iugū super se leuat.q̄ autē a iuuentute seculo in ve
ritate renuntiat:suauitatē inuenit primitꝰ inexpertē . De
isto iugo pleniꝰ no.j.in ar.lxviij.§.⁊ ꝭm eorū vitiū.℞.secū-
do.obediētia cum se.⁊.s̄.in ista secūda parte in princi.§.q̄
incipit.iā nunc.in expositione.iiij.c.thre.sup textū interie-
rūt in vijs pri͂o ar. ¶ I Joth Sedebit solitariꝰ.a strepi-
tu mundi. Solicitudo iustorū est / vt si corpore sint in mū-
do:animo sint in celo. Job.iij. Edificant sibi solitudines.
Bern̄. Aīa sancta sola esto.vt soli oīm serues teipsam quē
tibi ex oibus elegisti.adde qđ dixi.s̄.in thre.c.j.in prima li-
tera. ¶ Dixit senex. Si non dixerit homo in corde suo:q:
deus ⁊ ego solꝰ in isto mundo sumꝰ:non habet requiē. Itē
senex. Imminuēs humanā notitiā ⁊ ventrē habet requiē
¶ Dixit dn̄s Arsenio magno Romano: Arseni fuge ho-
mines.tace.quiesce.⁊ saluus eris. ¶ Dixit magnꝰ Anto-
nius. Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus pericu-
lis eripitur.auditus.locutionis.et visus. ¶ Est autē bo-
na sessio per humilitatē ⁊ penitentiā. de qua Jone.iij. Se
dit in cinere.Esa.xlvij. Descende sede in puluere virgo fi-
lia Babylonis.xxxij.q.v.si paulꝰ.j.in illo.c.prima lr̄a.⁊.s̄.
in primo.c.⁊ prima litera in threñ.dixi. Est ⁊ sessio cōtem-
plationis de qua hic ⁊ Canti.ij.sub vmbra illius quē desi
deraui sedi. Luc.xxiiij. Sedete in ciuitate. Est et sessio au-
thoritatis. Mat.xix. Uos q̄ secuti estis me:in rege.cū se.
fi.hoīs sedebitis ⁊ vos sup sedes duodecim ⁊c. Est et ses-
sio tranq̄llitatis.Esa.xxxij. Sedebit populꝰ meꝰ ī pulchri
tudine pacis. Apoca.iij. Qui vicerit dabo ei sedere mecū
in throno meo. ¶ Et tacebit.q: non erit opus excusatiōe
Solitudo p̄parat silētiū corporale.corpale mētale. mēta-
le ascensum parat ad cōtēplationē ⁊ extasim. vnde sequit
Leuauit se super se.videlicet extaticꝰ.q: nō sentit se . vnde
Antonius . Non est perfecta oratio / in qua se monachus
vel hoc ipsum quod orat intelligit.⁊ ponitur hoc.in li.col
lationū Jo.cassi.in collatione Isaac prima de oratione.
Istū raptū ⁊ extasim habuit Paulus.ij.Cor.xij.c. Ad se
reuersus est Petrus.i.ad fruendū visibilibus.et ratione
humana de extasi rediens. Act.xij. In se reuersus est filiꝰ
prodigus.i.ad viuendū rationabiliter.⁊ ad cognoscēdū
vitā bestialē in qua vixerat. Luc.xv. vltra.vires corrupte
nature. Supra se.sensum carnis.⁊ sepe supra intellectum
⁊ rōnem.vt non sentiat se in deū transformatus. ¶ Aug.

Natꝰ est homo ab exterioribꝰ ad interiora redire. ab inte
rioribus ad superiora ascēdere. Tante enī dignitatis est
humana cōditio: vt nullū bonum preter summū bonū ei
sufficere possit. ¶ Itē Aug. Ubi te inueni veritas deꝰ me
us/nisi in te: Supra me. Unde Paphutius de tribꝰ renū
tiationibus in li. collationū Jo. cassi. dicit. Verā perfectio
nem tertie renūtiationis de visibilibꝰ huius mundi tunc
merebimur obtinere: qn̄ mens nostra nullo pinguedinis
hebetata cōtagio/sed impuris eliminatis omnibꝰ/⁊ poli
ta ab omni affectu ⁊ qualitate terrena/per indefinētem
diuinarū rerū meditationem spiritualesq̄ theorias ad
illa que inuisibilia sunt eousq̄ transierit: vt circūdatam
se fragilitate carnis ac situ corporis supernis ⁊ icorpore
is intēta nō sentiat: atq̄ in huiusmodi rapiatur excessus
vt nō solū nullas voces auditu recipiat corporali: nec in/
tuendis pretereuntiū imaginibus occupetur: sed ne ad/
iacentes quidem moles et ingentes macerias obiectas
oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidē atq̄ virtutem nemo
nisi is capiet q̄ hec q̄ dicunt̄ experientia magistra perce/
perit. cuius videlicet ita dn̄s cordis oculos de vniuersis
presentibꝰ aduocauerit. Adde qd̄ dixi. s. in the. j. c. in pri/
ma litera. vt ea non tanq̄ transitura/sed quasi transacta
iam reputet: ⁊ velut inanē fumū in nihilū resoluta cōspi/
ciat. ambulansq̄ cū deo vt Enoch Gene. v. ac de humana
cōuersatione moribusq̄ translatus/nō inueniat̄ in p̄sen/
tis seculi vanitate. ¶ Joth. Ponet in puluere os suū. ca/
put se humiliauit pro corpore. christus pro ecclesia. posuit
etiam in sepultura os suū christus. Si forte sit spes. si pro
quia forte dicat: quia nō pro omnibus spes. q̄ desperant p
malā vitā ⁊ humilitatē christi nō participāt. Ecclesia enī
qd̄ sit puluis. momētis singulis cogitabit. Gen̄. iij. Quia
puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et Mich. j. In do/
mo pulueris puluere vos cōspergite. Gen̄. xviij. Loquar
ad dn̄m meū quū sit puluis ⁊c. Factus est autē hō de pul/
uere ⁊ de limo terre: vt humilietur ex consideratione sue
originis: vt in tam vili materia appareat sapientia artifi
cis. Mirabilis artifex dn̄s: qui de tam vili materia fabri/
cam corporis sic cōpegit/vt aīa tā gloriosa habitaret in
eo. Si forte sit spes. q: erit p humilibꝰ/q̄ se cognoscētes
⁊ humilitatē christi sectantes/in eū sperabunt. q: sine hu
militate nō habet̄ spes. ps̄. cxxxv. q: in humilitate nostra
memor fuit nostri. ¶ Joth. Dabit percutiēti se maxillam.
Jo. xviij. Unꝰ adsistens ministrorū dedit alapā iesu. vbi
Alchuinus. Hic implet̄ prophetia. Dedi maxillā meam per
cutientibus. Esa. l. Jo. xix. Dabant ei alapas. propterea mā
dauit. ⁊ qui percutit te in maxillā prebe ei ⁊ alterā. Mat.
v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q. iij. §. j. vbi Chrys. Nā ⁊ medici quū cal/
ce feriunt̄ ab insanis: tūc maxime miserentur eis: ⁊ accin/
gunt se ad eorū remedia. Tu quoq̄ similē habeas conic/
curā erga p̄sequētes. Ipsi namq̄ sunt qui precipue infir
mant̄. nec prius desistamus/q̄ totam amaritudinē euo/
muerint. tunc vberes gratias agent tibi: ⁊ ipe deus te co/
ronabit. q: fratrem tuum a pessima egritudine liberasti.
Itē ibi Basiliꝰ. Fere autē cuncti contra hoc mandatū p/
cedimus/⁊ precipue potentes seu principes: non solum si
passi fuerint cōtumelias: sed ⁊ si prestita eis nō sit reuerē/
tia/aduersarios reputantes quicunq̄ eos minꝰ reueriti
fuerint q̄ se reputauerint dignos. Est autē magna infa/
mia principis esse promptū ad vindictam. Nam qualiter
alios docebit nil mali pro malo rependere: qui nocenti re
tribuere satagit: Itē sup verbo pre. Jo. xviij. dedit alapā
iesu. Aug. Quid ista responsione veriꝰ/mansuetiꝰ/iustius
qui enī accepit alapā: nōne vellet eum qui percussit aut ce/
lesti igne cōsumi: aut terra dehiscēte sorberi: aut correptū
demonio volutari: aut etiā alia huiusmodi qualibet pena
vel etiā grauiore puniri: Quid horū per potentiā iubere
non potuisset per quē factus est mūdus. Jo. j. nisi nos pa
tientiam docere maluisset qua vincit̄ mundus: Hic dicet
aliquis. Cur nō fecit qd̄ ipse precepit. percutienti enim non
sic respondere/sed maxillam aliam debuit preparare. sed

non solū alterā maxillam: sed totū corpꝰ figendū p̄para/
uit in ligno. Hic potius demōstrauit illa precepto patien
tie non ostentatione corporis sed cordis preparatione faci
enda. Fieri enim pōt vt alterā maxillam homo visibiliter
prebeat iratus. quanto ergo melius rn̄det vera placatus
tanto ad perferenda grauiora tranq̄llo aīo fit magis pa
ratꝰ. ad hoc. xxiij. q. j. §. his ita. et. c. paratꝰ. vnde ⁊ in li. col
lationū Jo. cassi. in collatione de amicitia Joseph sic ait ⁊
exponit hoc verbū. Siq̄s te percusserit in dextra maxilla
tua. prebe illi alterā. subaudit̄ sine dubio dexterā scȝ inte/
rioris hominis. i. si exterior dextera tua impetū ferientis
exceperit: interior quoq̄ homo per humilitatis assensum
dexterā suā prebeat ad verberandum. vt sic non solū nos/
metipsos alienos ab iracundie perturbatione seruemus
sed illos qui suo cōmoti sunt vitio succūbentes eorū iniu
rijs ad placiditatē expleta cedis satietate cogamꝰ. Item
super pre. verbo Jo. xix. Dabāt ei alapas. Chrys. Tot aūt
⁊ talibus factis ipse stabant similes. tu vero audiens hec
in mente habe cōtinue. ⁊ regem orbis terrarū ⁊ angelorū
dn̄m videns cōtumeliā patientem ⁊ oīa ferentem silētio
imitare. Itē ibi Aug. Sic enī implebant̄ que de se dixerat
christus. sic martyres informabantur ad oīa que p̄secuto/
ribus libuisset facere perferenda. sic regnū quod de hoc
mundo nō erat Jo. xviij. superbū mundum nō atrocitate
pugnandi/sed patiendi humilitate vincebat. ¶ Petenti
bus sermonē fratribus ait Antoniꝰ. si te percusserit aliq̄s
in maxilla ⁊c. At illi hoc se nō posse facere dixerunt. quibꝰ
ipse. si prebere alterā non potestis: vel in illa vna/vt iterū
si voluerit feriat/sustinete. Sed quū hoc se nō posse face/
re testarentur. dicit eis. si ergo nec hoc potestis: ne redda/
tis quod accipitis. q̄ ⁊ dixerūt nec hoc possumus. Tūc An
tonius ait discipulo. Fac eis escas: q: nimis infirmi sunt.
si enī nō potestis portare. quid a me requiritis. necessaria
est vobis oratio per quā infirmitas vestra sanet̄. Sequit̄
Saturabit̄ opprobrijs auide suscipiet vsq̄ qd̄ est ad com
pletionem opprobrij. Psalm. cxv. Calicem salu. ac. ⁊ ite
rum: Opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt sup me. ⁊ iterū
Opprobriū factꝰ sum multis ⁊c. ¶ Saturabitur. non di
cit sustinebit opprobria. sed saturabit̄. Facile est vnū ⁊ al
terū sustinere. sed vt facilꝰ misericordiā iudicis moueat
multitudinē opprobriorū auide suscepisse declarat. q: ab
auiditate surgit satietas. vnde ⁊ Dauid semei opprobria
⁊ cōuitia patienter tolerat dicens. q: dominꝰ iussit illi vt
maledicat mihi si quomodo videat hūilitatē meā ⁊ retri
buit mihi bona p maledicto. ij. Reg. xv. ¶ Caph. Quia
non repellet in sempiternū dn̄s. etsi ad horā non repellit
si reuertatur. sic eccl̄ia nulli claudit gremiū redeūti. xxiij.
q. iiij. duo ista. C. de sum. tri. inter claras. quod qualiter in
telligatur declarat̄ ex de here. super eod. li. vj. ¶ Quia si
abiecit. a facie pctōris. Et miserebitur. ps̄. cij. Non in per/
petuū irascetur ⁊c. Et iterū. Non obliuiscet̄ misereri deus
s̄m multitudinem misericordiarum suarū. ps̄. l. que a secu/
lo sunt. Et iterū. s̄m multitudinē miserationum tuarū ⁊c.
de hoc supra in isto. c. sup litera Heth dixi. ¶ Non enim
humiliauit ex corde suo. non vult saturari penis nostris.
vnde Aug. Non concupiscit deꝰ penā reorum tanq̄ satu
rari desiderans vltione: sed qd̄ iustū est cum tranquillita
te discernit ⁊ recta volūtate disponit. Ut etiam mali sint
inordinati. ⁊ abiecit penitus filios hominū. q: non vult
mortē peccatoris. Ezechi. xviij. xxiij. q. ij. admonere. iij. q.
ij. admonere. iij. q. iiij. hi qui. ¶ Lamech. Ut cōtereret. cru
deliter. sub pedibꝰ suis. ps̄. viij. Omnia subiecisti sub pe/
dibus eius. Omnes vinctos terre. terrenis cōpedibus.
Uerba stulti sunt. q̄ propheta accipit. quasi diceret. Non
conteret reuertentes: quia magis vult saluare q̄ damna
re. Ut declinaret iudiciū viri. qui est iudex viuorū ⁊ mor/
tuorum. Actu. x. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. qui reddet
vnicuiq̄ iuxta opera sua. Mat. xvj. ps̄. lxj. Ro. ij. Apoca.
xix. ⁊. xxij. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. In cōspectu vultꝰ
altissimi. ⁊ si nō in conspectu hominum. irrisorie. q: dicit

dauid ps̄.cxlij. Non intres in iudiciū cū seruo tuo:q: non iustificabitur in cōspectu tuo oīs viuēs. Ut puerteret hominē in iudicio suo. p:esenti vel futuro. dn̄s qui oia iuste agit. Dn̄s ignorauit.q.d.ꝙ stultus ꝙ audax est hoc dicens q: oculus eius oia conspicit. Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij.pernicio sam. Hiere.xxiij. Si occultabit vir in absconditis :et ego non videbo eū.ps̄.xciij. Qui finxit oculū non considerat. ¶ Mem. Quis est iste:tam aīn ēs.quū sit puluis et cinis Qui dixit vt fieret aliqd dn̄o non iubēte:quo iuste disponente oia fiunt volūtate vel permissione.xxvj.q.v.nec mirum.xxiij.q.j.quid culpatur. Ex dn̄i misericordia patrant bona.⁊ ex dei iusto iudicio fiūt mala.xxiij.q.v.§.hinc etiā ¶ Ex ore altissimi.q.d.stultus Uel peccator. sine dispositione dei fluctuāt oia mortalia. Non egredientur bona vel mala.q.d.infidelis. Omnia a casu vel a fortuna absq; dei dispensatione veniūt. Apud veros christicolas nec est genesis/nec casus/nec fortuna/nec necessitas/nec fatum xxvj.q.vij.non obserueris.de pe.di.ij.si em̄.℟.⁊ paulo post sed dei prouidētia ⁊ iusta permissio.vt in glos.proxime posita sicut dicebat pater sancti Clemētis oia fieri a genesi. id est a natiuitate. Unde ⁊ genethliaci dicunt:ꝓpter natalitiorū cōsiderationes dierū. Geneses em̄ hoim p.xij.signa describunt.xxvj.q.iiij.igitur.℟.genethliaci. ¶ Quid murmurauit homo:cōtra deū.Gen̄.xvj. Nec contra nos est murmur vestrum:sed cōtra dn̄m. Et Numeri.xiiij.ibi: Usquequo multitudo hec pessima murmurat cōtra me: xc.di.alienus.j.ad Cor.x.ibi. Neq; murmurauerit is. Sapientie.j. Tumultus murmurantiū nō abscōdetur. custodire ergo vos a murmuratione q̄ nihil prodest. Et octaua synodo. Alien⁹ sit a fratrū vnitate:q̄ murmurat ⁊ op⁹ eius.i.oratio vel oblatio s̄m glos.abijciatur q̄ murmurās extiterit.xc.di.alienus.de hoc etiā.vij.q.vij.§.item obijcit. Uiuens vir pro pctis defendendis/vel deo imputādis.sic ut dixit Adam Gen̄.iij. Mulier quam dedisti mihi sociā dedit mihi de ligno:⁊ comedi.suis.ex se/ex libero arbitrio xxiij.q.iiij.vasis ire.de pe.di.ij.si em̄.vltra q̄tuor colum.℟. ⁊ paulo post. Hinc Paul⁹ ait ad Ro.ix. O homo:tu quis es qui respondeas deo:⁊c.q.d. Quid dicturus es homo pro peccatis tuis quū omne os obturatur.ps̄.cvj.g. Ois iniquitas oppilabit os suum. Unde vigilāter vir ait pro peccatis suis. Uir seruꝫ indicat.xxxij.q.vij.§.sed illud. hōcōem naturā.xxiij.q.iiij.duo. Aliud est ex natura.aliud ex gratia:vt neq; homo/qui ex propagine prime nature corrupte.de con.di.iiij.non ex quo.quā nutrit/flagellat.neq; vir/qui gratia discernit.i.qui a virtute nominat. vt pre.§.sed illud.habeat cōtra figulū quid querat. Unde Job ait.j.c.tribulationibus pressus.sit nomen domini benedictum. ¶ Nun. Scrutemur.diligenter a propria persona Uias actiones.scito teipsum ⁊ queram⁹ diligenter. Et reuertamur penitendo. Ad dn̄m.a quo recesseram⁹ per peccatum. Hiere.xxx. Reuertetur Jacob ⁊ requiescet. Cāti.vj. Reuertere sunamitis. ¶ Tria facere debem⁹. Scrutari opera nostra. Querere quid facti sum⁹.quid fuim⁹.q̄d esse debem⁹. Et reuerti ad dn̄m patrem . a quo discessim⁹ peccantes. Magnū est vnicuiq; seipsum cognoscere. Un̄ Moyses. Attende tibi ne fiat verbum abscōditū in corde. Attende tibi.nō diuitijs/non possessionibus/nō virib⁹ sed animo ⁊ menti:vnde facta ⁊ cōsilia ⁊ cogitationes veniunt. Canti.j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c.ij. ad Cor.xiiij. Uosmetipsos tentate si estis in fide.ipsi vos ꝓbate. Jtē.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete vosmetipsos ne perdatis q̄ operati estis:sed vt mercedē plenā accipiatis Jn vitis patrū legit ꝙ quidā frater dixit cuidā seni: Quēadmodum dicunt quidā/q: visiones videmus angelorū respondet. Beat⁹ est qui peccatum suū semper attendit/⁊ videt.cognitio sui precedit dei cognitionē.q: qui se nō cognoscit : nec deū. ¶ L: Leuem⁹. a limo terre. Corda nostra.integritatē fidei. Cū manib⁹.operib⁹. Ad dn̄m in celos.ps̄.xxiiij. Ad te domine leuaui animā meam ⁊c. Et iterum.ps̄.cxxij. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Hiere.iij. Leua oculos tuos in directū:et vide vbi nunc prostrata sis. Leuauerunt vocē leprosi. Luc.xvij. Leuandū caput. Luce.xxj. ¶ Nos inique egimus.quasi culpa nostra est.nō tua. egim⁹ cōtra proximū. Et ad iracundiā prouocauim⁹ deū quod peius est. Jdcirco inexorabilis es pro tantis pctis Sed si plura essent ⁊ innumerabilia : exorabilis est.vt in Manasse.ij. Parali.vlt. Uide supra in ista.ij.parte.in.iij. ar.in fi.in.§.hec autē. Sed hoc dicit vt aggrauemus peccata nostra.⁊ quia magni peccatores non confidunt orare. Nam multiplicatū peccatū fiduciā tollit orandi . Sed quisq; se cogat cū gratia orare.q: deus audit orationem humiliū ⁊ non spreuit precem eorū.ps̄.cj. Leuemus ergo corda nostra cū operibus ad deum.q: deum ad iracundiā prouocauimus . quia preterea abundant .presentia ,peccata non cessant. Aliter em̄ inexorabilis est . non ꝙ venie claudatur ianua.nisi nostra claudat malitia. ¶ Samech Operuisti in furore. Percussisti plaga dispersionis. Occidisti.spiritualē intelligentiā abstulisti. Nec pepercisti.oibus bonis spoliari tēporaliter sepe ⁊ spūaliter permisisti Plangit se ecclesia pro mēbris/peccatorum caligine operiri.⁊ percussam iudicio dei preeūte vulnere prauitatis. Nubes delictorū opposita plangitur:q̄ magis cōtra nos orare ꝙ deum exorare creditur. Unde Gen̄.iiij. Uox sanguinis fratris tui ⁊c.⁊ Heb.xj. Melius loquentē ꝙ Abel Nam cogitatio terrena ⁊ delictorum immanitas facit ne oratio nostra possit ad deū transire.nec ipse orantib⁹ parcere:quia clamor terrenus opponitur. ¶ L Opposuisti nubē.peccatorū/que contra nos clamat tibi ne transeat ad te oratio nostra.j. Jo.iij. Si cor nr̄m non reprehēderit nos:fiduciam habemus ad deū vt quicquid petierimus accipiemus ab eo. Esa.lix. Jniquitates nostre diuiserunt inter nos ⁊ deum nostrum. Non edificantur bona nisi destruantur mala. Hiere.j. Ut euellas ⁊ dissipes ⁊c.edifices ⁊ plantes ⁊c.⁊ ex. de ma.⁊ obe.solite.§.potuisses:non em̄ edificant bona nisi destruantur mala vt dictū est.xxxij.q.j.cū renuntiatur. ¶ Est autem nubes leuis supra quā ascendit dn̄s. de qua Esa .xix.in prin. Ecce dn̄s ascendet sup nubem leuē.i.assumet carnē a grauedine peccati immunē ⁊ ingredietur egyptū.i.hūc mundū/visibiliter apparēdo ¶ Est nubes lucida in figura spūsancti. Mat.xvij. Est nebula obscura ⁊ densa:q̄ densitatē peccatorū significat. de qua hic de oratione.s̄.e.c.sup litera Gymel dixi. ¶ Samech. Eradicationē.de terra viuentiū . Et abiectionē in indignationem contra indignos . Posuisti me.christū. Jn medio populorū.in manifesto.vox christi est. Jo.ix. Jn iudicium ego in hunc mundū veni:vt qui non vident videant:⁊ qui vidēt ceci fiant. vbi Aug.i.qui se non videre cōfitentur:⁊ medicū querunt:videant:⁊ qui putant se videre ⁊ medicū non querunt:in sua cecitate permaneant.simile qd̄ dicit Symeon Luc.ij. Ecce positus est hic in ruinā ⁊ in resurrectionē multorum ⁊c.vbi Orige. Qui simpliciter potest exponere ⁊ dicere in ruinā eū venisse infideliū ⁊ in resurrectionē credentium. Amb. Ut scꝫ iustorum iniquorumq; merita discernat:⁊ pro nostrorum qualitate factorum iudex verus et iustus aut supplicia decernat aut premia.ad hec di.iij.ois autem lex. ¶ M Ayn. oculus meus afflictus est. Jdeo dicit ocul⁹ singulariter/nō oculi vt cum deo vnit. Canti.iiij. Uulnerasti cor meum in vno oculorum tuorū. Oculus dexter charitas est.oculus sinister cupiditas.christus in vno oculo videt. Alij sunt oculi carnis:qui aperiunt ad malū.alij mentis : qui transeunt in vnū vt sit vna mens cum deo. Ecclesia etiā duos habet oculos. Moralē ⁊ Mysticū.mysticus.acutior. Moralis dulcior. Hieriā ecc'ia oculos ꝑ q̄s videt.scꝫ p̄latos.de q̄b⁹ Cañ.j.ibi. Oculi tui colūbarū.⁊.v.ibi. Oculi tui sicut colūbe.sic intelligit Gratian⁹.xxxvj.di.§.ecce.i fi.facit.xciij.di. diacon i.j.⁊.ij. ⁊ ex̄ de of.arch.ad hec. Sed isti oculi hodie obscurati sunt:⁊ iō nō vidēt.sicut ꝓdixerat ps̄.lxviij. Obscurentur oculi eorum ne videant.xxxvij.distin.§.vtitaq;. ¶ Nec tacuit. Lachryme apud deum pondera vocis hn̄t

Oculi ecclesie.

de quibus Eccli.xxxv. dicitur. A maxilla vsq₃ ad celū ascēdunt. Esa.xxxiiij. Adipe victimarū tuarum non inebriasti me. de his. s.c.ij. sup ~~lr~~am sade. in thre. late dixi. Eo q̄ nō esset requies. scilicet vera quia deū amisit q̄ sabbato carnali requieuit. Hiere.xlviij. Requieuit moab in fecibus suis. ¶ Ayn. Donec respiceret. Qui perseuerauerit vsq₃ in finē hic saluus erit. Mat.x.⁊.xxiiij. de pe.di.ij.§.euidenter.ꝟ.item illud. vbi Chrys. Qm̄ enim consueuerūt multi in principijs esse vehementes: postea vero dissolui: propter hoc ait/ quoniā finem requiro. q̄ enim vtilitas est seminum in principio quidē florescentium/ postmodū vero tabescentiū? Item Hiero. Non em̄ cepisse/ sed perfecisse virtutis est. ad hoc de pe.di.ij. non reuertebant̄.⁊.§.euiderer ꝟ.item illud euangelij.cum.c.se. Et videret dominꝰ oculo misericordie. sic vidit viduam et misericordia motus est. Luc.vij. De celis. de altitudine bonitatis sue ¶ Ayn. Oculus meus. singulariter. quia ad diuina tēdit. depredatus est animā meam. omnia extrahendo in deum. In cunctis filiabus. cogitationibꝰ eterne vite. Vrbis mee afflictionis delictorum. Oculus animā depredatur: quando oīs doloris affectus effundit̄. Et ardor animi in animas liquitur: quādo quicq̄d est in anima/ sicut de fonte riuus fluit vnde ps.cxviij. Defecit anima mea in salu.tu.⁊ defecerūt oculi mei ad te. Anima enim depredationē patit̄ ab oculo: vt suo creatori hereat: de se diffisa: in illo confisa. Deficit vt in spiritū transeat: et sit vnus spiritus cum deo. Iō dicitur singulariter oculus: nō oculi. vt cum deo vniatur. Vnde oculus christi amore repletus animā depredatus in cunctis filiabus vrbis mee. per singulas delictorū affectiones vel afflictiones ⁊ eterne vite cogitatiōes. Debet enim quisq₃ peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui nutritur oculo sancte cōuersationis vel cōtemplationis Isto se fonte spiritualiter baptizabat Judith in valle Bethulie. Judith.xij. Greg. Quia post baptisma inquinauimus vitam: baptizemꝰ lachrymis cōscientiam. De isto baptismo lachrymarū de pe.di.iij. baptizant̄.⁊ Eccli.xxxiiij. in fi. ibi. qui baptizatur a mortuo. Est ⁊ intellectus magis adherens litere: q̄ oculus impudicus animam depredatur in aspectu mulierū. vnde Mat.v. Omnis qui viderit mulierē ad concupiscēdū eam: iam mechatus est eam in corde suo. xxxij.q.v. qui viderit. vbi Hiero. Inter passionē ⁊ propassionem hoc interest: q̄ passio reputatur pro vitio propassio licet vitij culpam habeat: nō tamen adhuc crimen. Ergo qui viderit mulierē: ⁊ anima eius fuerit titillata: hic propassione percussus est. Si ergo cōsenserit: de propassione transiuit ad passionē. ⁊ huic voluntas peccati non deest: sed occasio. Quicūq₃ igitur viderit ad concupiscendum. i. sic aspexerit vt cōcupiscat ⁊ facere disponat iste recte mechatur in corde. Item ibi. Aug. Tria sunt quibus impletur peccatum. scilicet suggestio que post memoriam fit. siue p corporis sensus. qđ si frui delectauerit. delectatio illicita refrenanda est. si autē consensio facta fuerit plenum peccatū erit. ¶ Duplex est consensus s̄m Tho. Vnus est circa delectationē. ⁊ hoc mortale. Alius est circa actū. ⁊ hoc grauiꝰ. Vnde Leui.x.xvij. Hō q̄libet de domo israel et de aduenis q̄ peregrinātur inter vos si comederit sanguinē: obfirmabo faciē meā cōtra aiam illius: ⁊ disperdam eam de populo suo: quia anima carnis in sanguine est. Satis surdus est qui ad tonitruū tante cōminationis non timet. Sanguis est noxia delectatio. quā sicut canis impudētissimus lābit/ qui ad delectandū peccata preterita recolit. de hoc legit̄ ⁊ not.xxxij.q.vij. non solū. in glos. sc₃ vt delectet̄. Adde hic qđ scripsi.j. in ista.ij. parte in ar.lij.§. septimꝰ. in prin. ⁊ i ar.lxxiij.§. Nūc de imūditia.ꝟ. super verbo autē. ⁊ versiculo se. Leui.xvij. p̄hibet̄ sanguis comedi. ⁊ aīa in sanguine est. Nam sicut caro per sanguinem viuit: ita fomes praui operis in delectatione cōsistit. Funde sanguinē: ⁊ caro morietur. Tolle delectationem ⁊ nō erit qui praua operetur. Vnde nō vitulum/ sed caput vituli/ populus dicitur adorasse. ⁊ licet hoc non dicatur.

Exodi.xxxij. h̄ tñ dicunt doctores. vnde Eccli.xvij. Nimis odito execrationē. i. peccatum opus execrabile. ita vt nec videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo: nisi ad detestandū ⁊ dolēdum de illo. Sicut Ezechias q̄ dicebat. Esa.xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Facit quod legit̄. ⁊ no.lxxxj.dis. valet. in glos. memorie. ¶ Verūtamen delectatio ante cōsuetudinem vel nulla est vel tenuis. cui cōsentire peccatū est. Si autē ⁊ in factum processerit videtur satiari ⁊ extingui cupiditas. sed postea quū suggestio repetitur: maior attendit̄ delectatio: que adhuc minor est q̄ illa que in consuetudinē vertitur. quā vincere difficile est. Greg.xxj. moralia. Quisquis vero incaute exterius respicit/ in delectationem peccati cadet. atq₃ obligatus desiderijs incipit velle qđ noluit. Namq₃ caro deorsum trahit: ⁊ semel forme corde per oculos alligata/ vix soluitur. Prouidendum ergo nobis est. Quia intueri non debet: quod nō licet cōcupisci. Vt em̄ munda mens in cogitatione seruetur: a lasciuia voluptatis sue dēprimendi sunt oculi. quasi quidā raptores ad culpā. Chrys. in homi. Si ergo cōtinue velis oculos pulchris faciebus insigurare: ⁊ si bis vel ter fortassis possis continere: nō tamen semper. non em̄ es extra hūanam naturam. Qui autē flāmam semel accendit: etiā visa muliere/ absente format apđ se imagines turpiū actionū: a quibus multotiens procedit ad opus. Et si aliq̄ se ornādo/ oculos hominū ad se attraxerit: etiam si nulli plagā intulerit: penā patietur extremam. Venenū enim fecit et porrexit: etsi nullus qui bibat inuentꝰ est. Nō aūt viris dicit hoc ⁊ ad feminas loquit̄. capiti em̄ loquens ⁊ corpori persuadet. ¶ Itē Pascasius. Non dixit simpliciter qui viderit. sed addidit: ad cōcupiscendū eam. Nec dicit mechatus est in oculo: sed in corde. q.d. consensit in delectatione videndi. ⁊ ibi est mechia. vt pre.c.q̄ viderit.⁊.c. nec solo. q: adulteriū cōmittitur voluntate cū cōsensu delectationis vt pre.c.⁊.c. sicut enim. cū.c.se. et.xxxij.q.v. non mechaberis.⁊.q.vij. nō solū. Job.xxxj. in prin. Pepigi fedus cū oculis meis: vt nec cogitarē quidē de virgine. vnde Augu. in pre.c. nec solo. Oculus impudicꝰ/ impudici cordis est nūtius. Vñ narrat in.li. de vita cōtemplatiua Isaac. q̄ quidam pater ꝓbatissimꝰ noluit videre quēdam aliū anachoritam imberbē iuuenē. dicēs socio suo qui dixerat ei. Nūquid tu pater times? Non timeo. sed occasionē timēdi nolo mihi inducere. ¶ Phe. Aperuerūt. sanguis eiꝰ super nos ⁊ sup filios nostros. Mat.xxvij. vbi Hiero. Perseuerat vsq₃ in presentē diem hec imprecatio super iudeos. et sanguis eorū non aufertur ab eis. Aperuerūt. vox ꝓphete. sup nos deuorādos. Os suū. omnes inimici. demones persecutores etiā christi ⁊ ecclesie. ¶ N Phe. Formido cordis. Et laqueꝰ. pedibꝰ insipientiū. Sap.xiiij. Facta est nobis. que debuit iuuare. Vaticinatio. ꝓphetarū. quā timebat ne impleretur in christo. vñ passio ⁊ cōtritio ⁊ humilitas christi infidelibꝰ fuit ruina. vnde Joā.xv. Si non venissem/ ⁊ locutus eis nō fuissem: pctm̄ non haberēt. nūc autē excusationē non habent de peccato. Et cōtritio. i. destructio ⁊ ruina. Alia vero est cōtritio ꝓphetarum et seruorum dei deuotione diuine inspirationis. Deus em̄ cor contritū non despicit. ps.l. de pe.di.i. cōuertimini. Alia eorum q̄ pro peccatis afflicti spū verant̄ erroris. de quibus hic loquit̄. Quia em̄ vaticiniū ⁊ contritionē ꝓphetarum pro iudeis gementiū spreuerunt: ideo vaticinium eis laqueus ⁊ cōtritio fuit. qđ in passione dñi accidisse nulli dubiū est. Sic ⁊ hodie in eccl'a. q: p̄dicatorū multi ⁊ vidētes multa p̄dicunt de futura ⁊ quasi intolerabili tribulatiōe ecclesie. ⁊ cōiter maxime a p̄latis eccl'ie non curatur. ⁊ ab ista veritate auditum auertunt ⁊ ad fabulas cōuertunt̄. xxvj.q.v. nec mirum. sed in cāticum ⁊ derisum ⁊ fabulam talia ꝟba ducunt. Ezechie.xxxiij. Idcirco h̄ vaticinatio in laqueū erit eis ⁊ cōtritio ⁊ ruina. ¶ Phe. Diuisiones. plāgit ecclesia super contritionē ⁊ ruinā filiorum suorū. Diuisiones aquarum. Pascasius. De diuisiones aquarū pctā

abluūt.deliciarū areolas infundūt. vt fluāt oīa aromata
virtutū.Cañ.iiij. Has diuisiones aquarū cū impetu de-
ducit eccl'ia de libano. Libanus interpretat̃ candidatio.
pctā abluēdo.Diuisiones aūt aquarū deducit:qui singu-
la crimina abluendo profundit:vel amoris vulnera linit.
vnde Cañ.iiij. vulnerata charitate ego sum. Deducebat
illa diuisiones aquarū: que pedes dñi lachrymis irriga-
uit.Lu.vij.⁊ Dauid ps̄.xciij. ſm multitudinem doloꝝ suo-
rum.Et Petrus fleuit amare.de pe.di.i. petrus. ⁊ Dauid
ps̄.vi. Lauabo p singulas noctes lec. me.la.me.stra.meū
rigabo.Et iterū ps̄.cxviij.Exitus aquarū dedux.ocu.mei
q: nō cus.legem tuā.Flent eīm sancti magis culpā ꝙ cru-
nam.Flet Hiere.nō tam cōtritionem presentis vite in ec-
clesia/ꝙ penā eternā supplicij.q: videt in eccl'ia plurimo-
rum impenitentiā.Oēs sancti flent ⁊ diuisiones aquarū
deducunt:vt vberiorem accipiant fructū.De istis lachry-
mis superius in thre.ij.c.super litera Sade.super verbo/
deduc quasi torrentem.⁊ iunge qd̄ scripsi.s̄.e.ca.i.in prin.
ver.cōstat.in litera Aleph.in textu.Quō sedet.plene dixi.
Deduxerūt oculi mei. In contritione spūali.captiuitate Fi-
lie.ecclesie. Populi mei. est eīm ecclesia mater ⁊ filia.vt.s̄.
in thre.dixi.ij.c.sup lr̄a Caph.in v̄bo filie ppl'i mei. ¶ Sa
de.Venatione.deceptiōe.Ceperūt me.vox christi.Quasi
auem inimici mei.iudei.Gratis.sine causa.quasi venātes
auem cū gladijs ⁊ fustibꝰ christū apprehenderūt.Lu.xxij.
Job.v.homo/scꝫ christus/nascit̃ ad laborem/scilꝫ in paſ-
sione.⁊ auis ad volandū/scꝫ in ascensione. Sic ⁊ tota die
inimici demones qui nos oderunt gratis capiunt in suis
tentationibus membra ecclesie/sicut aucupes auem.
¶ Sade.Lapsa est.vox christi.In lacū vita mea. in torcu
lari passionis. Vnde torcular calcaui solus. Esa.lxiij. Et
posuerūt lapidem.qui aduolutus est ad ostiū monumen
Sepulcrū dñi. ti.Mar.xv.ibi Beda.Dicitur ꝙ monumentū dñi domus
rotunda fuit ex subiacente rupe excisa/tante altitudinis
vt homo rectus medius existens vix extenta manu culmē
possit attingere.⁊ habet introitū ab oriente:cui lapis ma
gnus aduolutus atꝙ impositus est. In eius parte aqui-
lonari ipsum sepulcrum.i.locus dominici corporis de ca-
dem petra factū est/septem pedes habens longitudinis:
trium palmoꝝ mensura a pauimēto altius eminens. qui
scꝫ locus nō desup/sed a latere meridiano per totum pa-
tet:vnde corpus inferebat̃.Color aūt monumēti ⁊ locus
albo ⁊ rubro colore dicit̃ esse pmistus.¶ Secundū mysti
cum intellectū domus rotunda diuinitatem christi desi-
gnat seu significat.q̄ caret principio ⁊ fine. ⁊ qui est prin-
pium ⁊ finis.Apo.i.Figura eīm circularis eternitatē de-
signat.xij.q.i.duo.xxiij.dist.prohibere. Et q: perfectior est
alijs figuris:designat pfectionem corporis christi in instā
ti cōceptionis factā.Vnde Greg. Nuntiāte angelo ⁊ ad-
ueniente spūsancto/mox verbū in vtero/mox intra vterū
verbū caro. Ideo dicit̃ Hiere.xxxi.Femina circūdabit vi-
rum.¶ Qd̄ erat excisum de petra/designat q: caro chri-
sti excisa est de massa humani generis incorrupta/opera-
tione spūsancti. Lu.i.⁊ ideo dicit̃ Danie.ij.abscissus est la
pis de monte sine manibꝰ. Q: homo nō posset attingere
culmen:q: humanus intellectus nō sufficit incarnatiōis
mysteria indagare:q: nedū de diuina natiuitate sed etiaꝫ
de humana dicit Esa.liij.Generationem eius quis enar-
rabit?Introitū habebat ab oriente.i.a beata virgine: de
qua ortus est sol iustitie christus deus noster.Eccl's.i.ori-
tur sol.⁊ ipse oriens. Zach.vi.Ecce vir oriens nomen eiꝰ.
In parte aquilonari erat locus dñici corporis: q: nunc in
populo gentili factus est locus dñi.xxxv.q.i.§. hac itaꝙ.
Septem pedes habet longitudinis:ppter opationē gra
tie septiformis manentem in christo. Esa.xi. Tribus pal-
mis eminebat a terra.ppter fidem trinitatis:que non de
terra/sed de celo est:sed celum ⁊ terrā implet.Hiere.xxiij.
Patet a parte meridiana:q: cor fideliū inhabitat ad reci
piendā gratiā spūsancti:que designat̃ in haustro.Canti.
iiij.Surge ⁊ veni hauster.christus calidus charitate. Co

lor erat ex albo ⁊ rubro pmistus.q: ipse dñs cādidus fuit
per munditiā.Ruber p charitatem ⁊ innocentiā. Cañ.v.
Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. Sup me.ne resur
gerem.respice textū.s̄.posuerūt lapidem. ¶ Inundane-
runt aque.ppl'i.Apoca.xvij.de con.dist.i.cū omne.ex de ce
le.mis.cū marthe.§.verum. Sup caput meū.q: caput suꝫ
ecclesie.ex de sacra.vnc.c.vnico.§.sed vbi iesus.Dixi. Perij
in membris desperantibꝰ. vnde Michee.vij. Ne leteris
inimica mea.scꝫ synagoga. Quia cecidi/scꝫ per mortem.
Consurgā.quū sedero in tenebris:dñs lux mea est.q: diui
nitas cū corpore in sepulcro:⁊ cū aīa in inferno.i.in limbo
Vnde ⁊ qd̄ prime dicit̃. Lapsa est in lacū vita mea. expo-
nitur.i.anima mea in limbū inferni.sicut hydrus serpens
in vētre Crocodili. Dicit̃ ꝙ hydrus inuoluit se luto vt fa-
cilius labi possit ⁊ intrat p os Crocodili.⁊ mordet cor eiꝰ
⁊ interficit eū. Ita christus lutū nostre carnis assumens
infernū momordit: ⁊ vires demonū eneruauit. iuxta il-
lud Osee.xiij.O mors ero mors tua. ¶ Coph. Inuoca-
ui nomen tuū.vox christi ſm humanitatem ad patrem.et
vox ecclesie pro membris in lacu tribulationū.Dñe de la-
cu nouissimo.ps̄.xxxix. de lacu miserie ⁊ de luto fecis. Et
Daniel̃.vlti.Qui liberasti Danielem de lacu leonū. De la-
cu corruptiōis nouissimo inferno.q.d.christus ⁊ ecclesia
Quis in lacum lapsa sit vita mea:ego tū de nouissimo la
cu inuocaui. sicut Jonas in ventre ceti. Jone. ij. Cui si'e
dicit Job.si descendero in profundū inferni: inde me libe
rabis. Incarnatus christus ad extrema montiū descende
rat terre vectibus cōclusus.sed fiducialiter sciebat ꝙ libe
raret pater eius vitā de corruptione.qua pressus nobiscū
pro nobis dolens dicebat. Inuocaui nomen tuū ⁊c. Qui
in infirmitate carnis venit vsꝙ ad nouissima laci: sed in-
uocando exauditus est pro sua reuerentia.Hebre.v. Nos
quoꝙ corruptione ⁊ peccato cōclusi/idem nobis adfutu
rum credimꝰ:vt nos fiducialiter idem dicamꝰ ⁊ speremꝰ.
Qui aūt sic conclusi sumꝰ/aspicere ⁊ circūspicere nos de-
bemus: ⁊ dicere deo. Aspice ꝙ mortalitas ⁊ corruptio ad
nouissima laci nos pduxit. quō laqueis sumus cōclusi. et
noli infirmitatem ⁊ periculū dissimulare. nam concludit̃
vnusquisꝙ innumeris laqueis.de quibꝰ ps̄.cxxxix.laqueū
parauerunt.⁊ iterū.ps̄.cxxiij. Laqueus cōtritus est.Hos
euadit sola humilitas ſm Antonium. ¶ Vocem meā au
disti.a psona sua quasi humilis ⁊ suppliciter orat. Exau-
disti.q: pater semp exaudit filium. Joā.xi. Forma orandi
⁊ impetrandi proponitur nobis. Ne auertas aurem tuā
a singultu meo. Jaco.iiij. Miseri estote ⁊ lugete. Et cla-
moribus cordis ⁊ mētis. Exo.xiiij. Quid clamas ad me?
ibi glos.deuotione taces.qui clamat sine deuotione/silet.
cor requiritur non vox apud deum.xxxviij.dist. sedulo.de
con.dist.v.nō mediocriter. ¶ Appropinquasti.ad te feci-
sti appropinquare. In die.fiducie exauditionis. Quādo
inuocaui te.ps̄.xxvi.Dñs illuminatio mea ⁊ salus mea quē
timebo?Dixisti ne timeas.cōfortatio. Esa.xl. Noli timere
serue meus Jacob.Geñ.xv.in prin. Noli timere Abraam
ego protector tuus sum ⁊c.Et in Joāne. Jo.xvi. Cōfidite:
ego vici mundum. De duplici timore.xxij.q. vi.§. ex his.
¶ Res. Judicasti dñe.vox capitis ⁊ vox electoꝝ.i.corpo-
ris christi qui sunt primatū benedictionis adepti. qd̄ de-
signat litera Res.que interpretat̃ primatꝰ.Causam.iusti
tiam.ps̄.xlij. Judica me deꝰ ⁊ discerne causam meā ⁊c.Et
est vox iustoꝝ venūdata sub pctō. His tribus versibꝰ ele-
cti per caput qd̄ est christus.ad Colo.i. ex de sacra vnct.c.
vnico. patri commendantur. eiusꝙ iudicio iustificati et
redempti offeruntur. et iniquitas et furor aduersarioꝝ
⁊ cogitationes condemnantur. et mira capitis et corpo-
ris vnitas declaratur. ¶ Vidisti domine. quem nihil la-
tet.xviij.q.vlti.perniciosam. Iniquitatem illorum aduer-
sariorum demonum.vox capitis cum corpore. Aduersum
me. Judica.qui omnia recte iudicas.ps̄.cxviij. Et rectuꝫ
iudicium tuum.qd̄ sustineo pro corpore mystico/ecclesia.
Colo.i.xxiij.q.v.de liguribus. ¶ Vidisti,quia intellexisti,

Oēm.absq̄ meo. Furorem.absq̄ ratiōe.xi.q.iii.illa. Pro-
pherat Jacob. Gen̄.xlix. In furore suo occiderūt virum.
sc3 christum iudei. Uniuersas cogitationes eoꝝ.ps̄.xciii.
Dn̄s scit cogitationes hoim ⁊c. Aduersum me. innocen-
tem agnū. Joā.i. ¶ Syn. Audisti opprobriū eoꝝ. In his
tribus versib⁹ irreuocabilis maloꝝ insania plāgitur. qui
oēm medicinā repellunt: quā quasi sup vulnus christus
attulit. qui vinū ⁊ oleum in semiuiui vulnera relicti infu
dit: ⁊ alligauit: ⁊ stabulario qui curā illius haberet/cōmi
sit. qui de Hierusalem descendebat in hiericho. Lu.x.xlv.
dist. disciplina. Opprobriū. vt Demoniū habet. Joā.viii.
⁊ hmōi. Oēs cogitationes eoꝝ. vt/ Quid cogitatis ma-
la in cordib⁹ vestris? ⁊c. Mat.ix. ¶ Labia. Labia dolosa
in corde ⁊ corde locuti sunt. ps̄.xi. Et meditationes eorū
aduersum me tota die. assidue. vox christi ⁊ ecclesie. cōtra
schismaticos ⁊ hereticos ⁊ pseudo christianos. quib⁹ de-
tractoribus ⁊ eccl'ie psecutorib⁹ vtinā p malam vitā pre-
latoꝝ eccl'ie psequendi paleā ecclesie tanta occasio nō da
retur. Sed ipi qui ecclesiā regere videntᷣ/vita pessima to-
taliter christo cōtraria ⁊ sepe pestifera doctrina. q̄ de vita
carnali oritur. sunt principales psecutores ⁊ sancte eccl'ie
inimici. Heu heu dn̄e deus: q: ipsi sunt in psecutione tua
primi: qui videntᷣ in eccl'ia tua primatū diligere/⁊ regere
principatū. Bern. Quis em̄ in prelatū hodie euocatᷣ. qui
virtute aliqua polleat? nam etsi aliqui nō vere sapientes
sed scioli ad prelationes accedant: ppter malā vitam ta-
men eoꝝ ecclesiā implent errorib⁹ cum suis subtilitatib⁹
carnalibus. Nam fm abbatem Nesteroth in sua collatio-
ne de scientia spūali in li. collationū Jo. cassi. Impossibi-
le est immundā animā quantalibet desudauerit lectiōis
instantia adipisci scientiā spūalem. Cuum em̄ in christo
oēs thesauri sapientie esse dicantᷣ. Colo.ii. quō is qui chri
stum inuenire cōtēpsit/aut inuentū sacrilego ore blasphe
mat/aut certe catholicā fidem immūdis operib⁹ polluit/
veram scientiā assecutus credēdus est? Quid em̄ prodest
quempiā ornamentū eloquioꝝ celestiū/⁊ illā preciosissi-
mā scripturarū speciem cōsequi: si eam lutulentis operi-
bus vel sensibus inherendo quasi immundissimā terram
subigendo cōfringat? ¶ Sessionem eoꝝ quasi magistro-
rum. Mat.xxiii. Sup cathe. Moy. sedebant ⁊c.i.q.i.non
quales. Et resurrectionem. exaltationem. Ego sum psal-
mus eoꝝ.i. confabulatio ⁊ derisus ego sum. ps̄.lxviii. ⁊ in
me psallebant q̄ bibebāt vinū. vox christi. ¶ Thau. Red-
des eis vicem. pro fidelitate amplius expellentᷣ a fide. ar.
xlvii. disti. quantūlibet. Juxta opa manuū suarū. qui red-
des vnicuiq̄ iuxta opa sua. ex̄ de sum. tri. c.i. Mat.xvi. ps̄.
lxi. Ro.ii. Apoca.xix.⁊.xxi. Imprecatur propheta mala cō
tra malos: vt territi conuertantᷣ. Hoc primū deus iudeis
reddidit: qui corde obdurati ⁊ pfidi excecati/a fide ⁊ ve-
ritate amplius sunt expulsi. vt videntes nō videant. Jo.
ix. Qui em̄ vitam pemerūt mortem meruerūt. Dabis eis
scutum cordis. ne penetrentᷣ iaculo predicationis. Labo-
rem tuū. passionem/crucem/mortem. ps̄.ix. Tu solus la-
borem ⁊ dolorem cōsideras. Et iterū. Uide humilitatē
meā ⁊ laborē meū. Sed q: pauci sunt qui hunc christi la-
borem cōsiderent/⁊ sequantᷣ ait Esa.xlix. In vanū labo-
raui sine causa ⁊c. ¶ Dabis ⁊c. Judei dum laborem pas-
sionis deriserūt: eodē cor suū texerūt: nec predicationis
iaculis penetrari pmiserūt. Sic quoq̄ reprobi quos inui
tat ad penitentiā patientia dei/eādem opponūt sibi qua-
si scutū cordis: vt nō videant q̄ sustinens laboret: ⁊ sic the
saurizant sibi iram. Rom.ii. ¶ Aliud est scutum electoꝝ.
ps̄.v. Dn̄e vt scuto bone vo. tue co. nos. qui habent etiam
scutū fidei cum quo extinguūt oia tela nequissimi ignea.
Ephe.vi. Hoc scutū fides incarnatiōis ⁊ passionis est. Et
est istud scutum triangulū: licet sit vnū. q: in christo vna
psona. triplex est suba: diuinitatis/carnis/⁊ aie. Item in
scuto corium desup extendit in ligno: ⁊ pingitᷣ extra. Ita
⁊ caro christi extēsa fuit in ligno crucis ⁊ picta. Hiere.xi.
Uenite mittam⁹ lignū in panē ei⁹. Pictura est effusio san
guinis p diuersas ptes corporis. Esa.lxiii. Quare rubrū
est vestimentū tuū? Hoc scutū debet geri a sinistris. q: ibi
est cor hois. Prouer.iiii. omi custodia serua cor tuū. Et sic
etiā pōt hic intelligi scutū in bonā partē. q: qui in corde
passionem dn̄i portat: armatus est in corde suo fortissimo
scuto cōtra tentationes diaboli. Mentalis ⁊ fidelis me-
ditatio passionis christi/potētissima est ad expellēdū ae-
reas ptātes. ¶ Persequeris. vox christi. sicut me psecuti
sunt gratis. ps̄.cxviii. Persecuti sunt me gratis.i. sine cau
sa. In furore tuo. hic vel in futuro. Justitia dei furor vide
tur esse dānatis. de pe. di.i. sed ⁊ cōtinuo. Et cōteres eos.
Ite maledicti in ignē eternū. Mat.xxv. Sub celis: quia
celestes esse noluerunt. Domine duplici contritione con-
tere eos dn̄e deus noster. Hiere.xvii. ¶ Persequeris. vox
pphe imprecatoria cōtra nō reuertētes ad christū: ⁊ pas-
sionē eius cōtemnentes. Qui em̄ christū ⁊ mēbra ei⁹ pse-
cuti sunt: iure in furoris psecutione cōtriti sunt ⁊ erunt.
Quia dedit eis dn̄s signationē fm David ps̄.lix. sc3 pas-
sionem ⁊ crucē christi. vt fugiant a facie arcus vltionis di
uine: ⁊ noluerūt: nec se signaculo crucis signauerūt: ideo
liberati nō sunt. Ezech.vi. Nec erunt sicut dilecti dn̄i: q̄ p
crucē dn̄i liberantᷣ: sicut p ratem nauigātes. Sap.xvii. q:
ipsi reprobi cōtra hmōi scutū perfidie obiecerunt.

¶ Articulus.vii. A

Aleph. Quō obscu-
ratū. Ex̄ hoc.iiii.c. threnoꝝ.s. in ista.ii. par
te in pn̄. in illo ar. anteq̄ exponerē primū.c.
excrauerim: q: tn̄ hic Hiere. euidentius la-
mentatᷣ statū miserabilē istius tpis eccl'ie militātis: ideo
⁊ denuo in prin. ⁊ in fi. istud. c. quantū ad excitandū solici
tius ecclesiā sanctā in se nimis ruentem in mēbris/ad plā
ctum ⁊ tristitiā sanctā/latius cōmētaboꝛ. dicit ergo Hie-
re. Quō. Attentos nos facit dicens rem magnā nouā et
incredibilem. quasi admiratiue ⁊ lamentabiliter loquen
do. Unde vox est pphete dolentis ⁊ increpantis. Sicut
illa: Quō se. so. ci. supra.i.c. Obscuratū est aurum. vita re-
proba ministroꝝ dei sordib⁹ fuscata: quondā virtutib⁹ glo
riosa: nunc p negotia seculi obscurata. Color optim⁹. san-
ctitatis habitus/p terrena ⁊ abiecta mutatus. ¶ Obscu
ratū: q: fides in nobis remanet ⁊ baptismi sacramentum
Aurū. vocamur. Lapides sanctuarii. sed obscurati caligi
ne peccatoꝝ. ⁊ Dispersi. p diuersa genera negotioꝝ ⁊ vi-
tioꝝ. vnde plangit se ecclesia in baptismo niue dealbata.
ps̄.l. Lauabis me. sc3 in baptismo. ⁊ sup niuē: sc3 materia
lē: dealbaboꝛ. in aia spūaliter. Et ppterea traditᷣ christia
no post baptismū vestis candida. q̄ significat innocentiā
⁊ puritatē. fm Raba. de cō. di.iiii. post baptismū. infusiōe
spūsscti auro pulchri⁹ colorata. s3 postea in mēbris aliq̄b⁹
⁊ heresib⁹ infecta ⁊ in aliis vitiis obscurata. cui⁹ sapiētia
auro clari⁹ fulgebat in lege dn̄i diligenda. ps̄.cxviii. Sup
aurū ⁊ topazion: eloquētie colorib⁹ distincta. Sed dū mū-
di cōcupiscentiis obiectatᷣ: aurū obscuratᷣ. ⁊ color mutatᷣ
in amorem mundanarū rerū ab amore celestiū. Lapides
sanctuarii.i. eccl'ie. ps̄.xxi. Tu aūt in sctō habitas. Ꝟtutes
dispergūtᷣ. In capite oim platearū. q: amissa charitate
cetere Ꝟtutes dissoluuntᷣ: ⁊ ad cōcupiscētiā mūdane vite
inclinantᷣ. ⁊ lapides quos sup rōnale Exo.xxviii.⁊.xxix.
iudicii āneros in pectore portare debēt in gloriā ⁊ laudē
dei: in deteri⁹ cōmutati dispersi iacent in.c. pla. Quia quū
verbi dei suba in nobis manet incorrupta: q̄uis peccatis
obscurata: nō nature suba perēpta/sed obscurata plangi
tur. Nā etsi heretici integritatē fidei corrūpere videantᷣ:
vis verbi ⁊ natura nō soluitur. obscuratᷣ quidem: sed nō
corrumpitur. Ita ergo obscuratur aurum. eloquium. ps̄.
cxviii. sc3 dei ignitum. ⁊ preceptū dn̄i lucidum illuminās
oculos. ps̄.xviii. Quō obscuratᷣ mihi quod lucet aliis? ad
hec.xix. distin. secundū.xv.q. vlt. sciscitantibus. de con. dist.
i. ⁊ sancta. ⁊ dist.iiii. queris a me. ibi. Dicit enim apostolus
Spiritūsanctum nolite extinguere.i. Thes.v.f. nō quia

ille extingui possit:sed quantū in ipsis est/extinctores ei⁹ merito dicunt̄.qui sic agūt vt extinctū velint. ¶ B Itē quō obscuratū est aurū. Greg.mora.xxxiiij. Appellatione

Aurum qd in sacris scripturis significet

auri aliqñ in sacro eloquio diuinitatis claritas accipitur vt Cañ.v. Caput eius aurū.diuinitas.optimū. Aliqñ splēdor superne ciuitatis. Apoc.xxj. Ipsa vero ciuitas aurum mundum simile vitro mūdo. Aliqñ charitas. Apoc.j. precinctū ad mamillas zona aurea. ⁊ de pe.di.ij. principium ꝟ.si enim. Aliqñ nitor glorie secularis Apoc.xvij. Habēs poculū aureum in manu sua. ⁊ alius propheta. Hiere.lj. Calix aureus babylon. Aliqñ arrogantiam spūalium designat.vñ Dañ.ij.dicitur de illa statua que est vanitas huius mundi q̄ habeat caput aureum.i.arrogantes p̄latos qui sunt capita in populo ⁊ clero. Aliqñ pulchritudo sanctitatis.sicut hic. Quomodo obscuratū est aurū.mutat⁹ est color optim⁹. Aurū obscuratur/quū subsequentib⁹ iniquitatū tenebris iustitie pulchritudo deserit̄. Color optimus mutat̄:quū splendor innocentie in feditatem vertat̄ culpe. Et sic adimpletur illud Job xl. Sternit sibi aurū quasi lutū.vnde Greg.in preallega.loco. Hoc in loco aurum claritas sanctitatis accipit̄. Lutū do vel terrenarum rerū auaritiā/vel prauarū ꝯtagia doctrinarū/vel sordes carnaliū voluptatū/nil obstat itelligi. Quia eñ multos Leuiathan iste qui intra sanctā ecclesiā fulgore iustitie et scientie resplendere vident̄:terrenarū rerū cōcupiscentia vel errantis doctrine cōtagio/vel carnalib⁹ sibi voluptatibus subijcit:aurum sibi procul dubio quasi lutum sternit. Toties nūc igitur aurū sibi quasi lutum subijcit:quoties castitatem fideliū per carnis vitia sternit. Toties aurum velut lutū calcat:quoties sensum cōtinentiū per immunda desideria dissipat. hucusq̄ Greg. Noie etiam auri hic possunt hypocrite intra ecclesiā designari.qui aurū vidētur/desup deaurati.sicut interpretatio nois sui importat. q: hypocrita dicit̄ ab epi qd est.s.⁊ crisis qd est aurū.quasi desuper deauratus.sed q: non ꝑseuerant/obscurant̄ in tenebris peccatorū.de quib⁹ de pe.dist.ij.citius.cum.§.prece.nam electi in hac vita in tribulationib⁹ ⁊ tentationib⁹ probant̄ ⁊ purgātur. Sap.iij. Tamq̄ aurū in fornace ⁊c. de pe.di.ij.n eñ.ver.vasa figuli. Sed hypocrite in tribulatione deficiūt ⁊ in scoriam vertunt̄.vnde Ezech.xxij. Uersa est mihi domus israel in scoriam. oēs isti es ⁊ stannū ⁊ ferrū ⁊ plumbū in medio fornacis.qd ad literā hodie de ecclesia prohdolor dici potest.q.d. Purgare eos ꝑ ignem tribulationis volui:⁊ eos aurū facere vel argentū:sed ipi facti sunt es vel stannū/ferrū ⁊ plumbū: q: nō ad virtutē sed ad vitia in tribulatione prorūpunt. In es vertit̄/qui in tribulatione murmurat. Nuim.xiiij.j.ad Cor.x. In stannum/qui simulatione se palliat. Mat.vj.⁊.xxiij. De hypocritis de peni.disti.ij.citius. In ferrū/qui nocendi malitiā nō relinquit. Mat.xxij. In plumbū/qui peccādi pōdera non deponunt. Hiere.xvij. Nolite portare pondera. ¶ Item aurū in quinq̄ excellit alia metalla. scz in claritate/in puritate/in preciositate/ in ponderositate/ in durabilitate. In claritate splendor diuine sapiētie/bone fame/⁊ virtutū designatur. Sap.iiij. O q̄ pulchra est casta generatio cum claritate. Unde super illud.ij. Cor.iiij.ibi. A claritate in claritatem. glos. a claritate fidei in claritatem spei.fide eñ oculi anime clarificant̄. Unde de ceco illuminato dicit̄ Mar.viij. Restitutus est vt clare videret oīa. Pagani habent oculos cecos.deus huius seculi excecauit mentes infideliū.ij. Cor.iiij. Judei velatos.ij. Cor. iij. Mali christiani lippos.xlix.di.c.j. Leui.xxj. Greg. Qui nunc deo inhabitante nō regitur.diuine claritatis specie non letatur. ¶ De claritate fame ⁊ bonorū operū. Mat. v. Luceat lux vestra coram hoibus ⁊c. Sed separet̄ a malis qui claritatem bonorū desiderat.vnde Joan.xij. Nunc clarificatus est filius hois:clarificatus eñ fuit in mēbris suis bonis ab ipsis Juda separato. ¶ De claritate sapiētie ⁊ bone fame Sap.viij. Habebo propter hanc claritatem ad turbas.scz propter sapientiā. Grego. Fama a bono opere virtutes accipit ⁊ fauoris gratiā quasi claritatis lumen aspergit.vnde qui clare nomen suū conseruat: clarificatur in eo nomen dñi. Jo.xij. Pater clarifica filiū tuū. ¶ De puritate auri ministrorū ecclesie quid dicā? Ubi est verbū Petri.j. Pe.ij. Deponentes oēm malitiā ⁊ oēm dolū/⁊ simulationes ⁊ inuidias:sicut modo geniti infantes ⁊c. Ubi est hodie cordis puritas/cōscientia bona/⁊ fides nō ficta? ⁊ hec charitas.j.ad Timo.j.de pe.di.ij.charitas.ver. hec est. Jaco.iiij. Purificate corda vestra duplices animo.ps.xvij.ꝑm puritatem manuū mearū. Bern. Purus est qui in oibus que agit aut dei honorē aut proximi vtilitatem respicit. Egidius socius beati Francisci. Puritas deum videt:deuotio ipm manducat. Item puritas malum alterius nō videt.malitia aliorū mala scrutat̄ scrutinio.ps.lxiij.scrutantes scrutinio. ¶ De preciositate auri referatur ad opus martyrij.ps.cxv. Preciosa in conspectu dñi mors sanctorū eius. Nam hoc sum⁹ precio cōparati.empti eñ sum⁹ ꝑm apl'm precio magno. Portemus christum in corpore nostro.j.ad Cor.vj.c.in fi. per carnis mortificationem.ij.ad Cor.iiij.c.j. Pe.j. Redempti estis nō corruptibilib⁹ auro vel argento:sed precioso sanguine agni incotaminati ⁊ immaculati iesu christi. Aug. O bone mercator:gratias agim⁹:q: emisti nos.sanguinē tuū bibimus:carnem tuā comedim⁹.euangeliū legim⁹ instrumentū nostrū.serui tui sum⁹. creatura tua sumus: fecisti nos:redemisti nos. Esa.xiij. Preciosior erit vir auro.⁊ homo mūdo obrizo.i. auro mundo ⁊ rutilante. ¶ Ponderositas auri referenda est ad grauitatem fidei ⁊ morū et constantiā. Job.xxviij. Qui facit ventis pondus.i.sanctis animabus que propter subtilitatem nature dicunt̄ venti dedit grauitatē maturitatis:vt nō dissoluant̄ vitio leuitatis.ps.xxxiiij. In pplo graui laudabo te. Pondus hoc facit propter timor dei. Job.xxxj. Semꝑ quasi tumentes super me fluctus/timui dñm: ⁊ pondus eius ferre nō potui:scz cōminationem diuini iudicij. Alibi ponderosus ꝓ vitio accipit̄.xlix.di.hinc etem.ver.ponderosus. ¶ In durabilitate virtus boni in perseuerantia accipitur. de qua Mat.x.⁊.xxiij.de pe.di.ij.§.euidenter.in.c.apl's.⁊.c.in bono.⁊.c.propter.⁊.c.multi.al's sunt.ver.sub illo.§.q. Et he virtutes ⁊ alie designate per proprietates auri/quasi hodie in ecclesia defecerunt:ideo bene dicitur.quō obscuratum est aurū. ¶ Ideo aūt hoc aurum.i.virtutum sanctitas obscuratū est in ecclesia:q: qui aurum materiale concupiscit/libentius intuetur aurum q̄ solem iustitie christum.xlvij.disti.sicut hi. Ordinationes in ecclesia/prout cōmuniter auro emuntur: ⁊ auro venduntur. j.q.j.cū ordinaretur. Aurum habet ecclesia: ⁊ aurum cōseruat: aut cōsanguineis dat.auro sacramēta emuntur ⁊ aurū querunt.cōtra id.xij.q.ij.aurum.⁊.c. si quis eps.lxxxvj.dis.nō satis. Et auro nitent sepe marmora ecclesiarū: sed ministrorū eccl'ie ⁊ pauperū nō est cura.xij.q.ij.gl'ia.ver. multi. De parte dñi.i.de decimis ⁊ primitijs ⁊ oblationib⁹.xij.q.j.cui portio.⁊.c.sicut manifeste.⁊. xvj.q.j. reuertimini. aurū sibi reponunt.xij.q.j.clericus. Epi aurū seruant: ⁊ a se mendicantiū manus reuocant.xij.q.j. nolo. Josaphat fecit naues q̄ nauigarent in Ophir ꝓpter aurū. q̄ cōfracte sunt in Asyon Saber.iij. Reg.xlr. Josaphat interpretat̄ iudicās. Ophir mūdū infirmū.interpretat̄ eñ infirmās. Nauis Josaphat in Ophir ꝓpter aurū vadit: qñ rector prelatus vel iudex in ecclesia nil nisi temporalia querit.xj. q.iij.pauper.ibi dicitur.cito violat̄ auro iustitia. ¶ Per aurum idololatria cōmittitur.iij. Regū.xij. ibi dicitur q̄ Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoraret eos populus. Et Exodi.xxxij. ait Aaron ad Moysen. Aurum dederunt mihi: ⁊ proieci illud in ignem: et egressus est hic vitulus:quem populus adorabat.vbi dicit expositor. Audi sacerdos quia aurum tibi datum est.nō eñ ex tuo thesauro habes illud/ vel patrimonio/ vel labore: sed oblatione fideliū. Sed acceptū aurū in ignem proijcere/est in ipsius cōcupiscentiā corda hoīm infiāmare.inde vitulus

Nimia rei habēde cupido cā est idololatrie.

terre culto: sic colitur. inde studiū hoc est cura vehemen/
tius terrena colendi/ꝛ imoderatius incūbendi eiusmo/
di lucris. nam etsi magna deꝯtemptu mūdi dicant̃: plus
tamen attendunt hoies quid agatur. ¶ Acho: ꝑpter re/
gulā aureā quā furatus est/lapidat' est. Josue. vij. j. q. iiij.
§. item peccato ciuiū. Thesaurizantes aurū exterminati
sunt ꝛ ad inferos descenderūt. Baruch. iij. Datur aurum
clericis: sed ipsi de eo fecerūt sibi Baal. i. idolū auare cō/
seruādo vel male expendēdo. j. q. j. cū oīs. Osee. ij. ¶ Tu/
lerūt clerici aurū dñi ꝛ intulerūt in delubra sua. sup capi/
ta eoꝝ fiet retributio. Johe. iij. ait dñs. Naum. ij. clericis.
Diripite argentū. diripite aurū. ꝛ nō est finis diuitiarū ex
oībus vasis desiderabilib' ꝛc. ꝛ sequit̃ in fi. c. Extermina/
bo de terra predā tuā ꝛc. ¶ Vere hodie q̄libet quasi pre/
latus cooptus est auro ꝛ argento: ꝛ oīs spūs nō est in vi/
sceribꝰ eius. q: idolū est pastor hodie. Zach. xj. Abachuc. j.
in fi. Repleta est ecclesia auro ꝛ argēto: ꝛ nō est finis the/
sauroꝝ eius. clericoꝝ. Esa. ij. Vere hodie in eccl'ia stat ver/
bum Sophonie. Sopho. iij. Principes eius scilz ecclesie
in medio eius quasi leones rugientes. Judices eius lupi
vespere nō relinquebant in mane. Prophete eius vesani:
viri infideles. sacerdotes eius polluerūt sanctū. Jniuste
egerūt cōtra legem. Aurum tollunt clerici: sed nō faciūt
inde coronā iesu. Zacha. vj. Et vtinā de auro hodie cleri/
ci calices fabricarent. de con. di. j. vasa. ꝛ. c. ꝛ calix. Sed ipsi
in poculis bibunt aureis. Hester. j. calix stagneus est. pre.
c. ꝛ calix. q: ipsi de auro in stagnū cōuersi sunt. Ezech. xij.
Quis hodie in ecclesia dei pōt dicere verbū Pauli Act.
xx. Argentū ꝛ aurum aut vestēz nullius cōcupiui. vos ipsi
scitis. Vtinā nō fuerit mortis occasio a Cōstantino data
corona ex auro purissimo ecclesie sacrosancte in abutēti/
bus hac corona. xcvj. di. cōstātinꝰ. ver. decreuimꝰ. ¶ Oēs
de saba veniūt. i. de terra orientali: vbi nascit̃ aurum opti/
mū. Gen. ij. Aurū sed nō tus deferentes. Esa. lx. ad roma/
nā curiam. Et plumbū reportantes. Plus ponderat au/
rum qd̄ datur pro ipō plumbo/ꝙ ipm plumbū. nam ꝛ fre
quenter pro ipsa bulla plumbea quinquaginta. lxx. ꝛ. c.
floreni soluunt̃. Sed pro plumbo datur aurū: vt de plum/
bo fiat maius aurū. q: qd̄ quis emit/paratus est aliis vē/
dere: ꝛ simoniā cōmittere. j. q. j. quibusdā. Nec curandum
est si qd̄ datur pro bulla/totū vel pars pauperibꝰ eroget̃.
j. q. j. nō est putanda. xxiiij. q. j. pro. in primis. viij. c. vsq; ad
§. ecōtra. ¶ Recordent̃ dñi prelati ꝛ alij clerici de Eras/
so dictatore Romano/ꝙ aurū sitiuit: ꝛ auruz bibit. eque
perijt vero auro/sicut vero veneno. j. q. j. §. ex his verbis
Petrus cephas ecclesie. i. caput. xij. di. c. ij. ait Actu. iij. Ar/
gentū ꝛ aurū nō est mihi. Prelatus hodie quilibet dicit
au. ꝛ ar. est mihi. sed nō est ei qd̄ sequit̃. Jn noīe iesu christi
nazareni surge ꝛ ambula. q: auro abutit̃: ꝛ aurum auet. i.
cupit: ꝛ sic auarus. Vnde Jsidorus. Auarus dictus est ꝙ
sit auri cupidus. Et Chrys. Nō amabit primū qui auruz
amat. Et Jo. euangelista de virgis fecit miraculose aurū
ꝛ gemmas quas reddidit duobꝰ iuuenibus Tito ꝛ Eu/
genio. q: oīa pro christo reliquerāt ꝛ pauperibꝰ erogabāt
xvij. q. iiij. §. sed notandū. Hiero. Nemo opponat diues in
iudea templū/mensam/lucernas/turibula/ patellas/cy/
phos/mortariola ex auro fabricata. hec in figura preces/
serunt. nunc vō cū paupertate domus se pauper deo dedi
cauit. portemꝰ crucem: ꝛ delicias lutū putemꝰ. xij. q. ij. glo
ria epi. al's est. c. multi. Jn thecis clericoꝝ eruginauit ho/
die aurū ꝛ argentū. ꝛ erugo eoꝝ in testimoniū eis erit: et
manducabit carnes eoꝝ sicut ignis. Jaco. v. q: qui aurū
diligit/nō iustificabit̃. Eccli. xxxj. Nō possunt simul stare
virtutes ꝛ aurū: q: virtus aurū distribuit si qd̄ habet. xij.
q. ij. socrates. ¶ Aurum sm̄ Ber. terra rubra est/ꝛ fex ter/
re. sed hec terra ꝛ fex celū ꝛ mundiciā eius superat hodie
in ecclesia militanti. Propter hoc aurū terrenū qd̄ chari/
tatem celestem designat: ipsa charitas exulat hodie a cō/
sistorijs prelatorum: quia ipsa et cupiditas que est radix
omnium malorum. j. Timoth. vj. xl vij. distin. omnium bo/
norum/sm̄ Aug. simul esse ambe nō possunt: nisi vna euul
sa radicitus fuerit: alia plantari nō potest. de pe. dist. ij. §.
ex premissis. xxxj. q. j. cū renuntiat̃. De auro charitatē desi/
gnante ps. xliiij. loquens de ecclesia. adsti. regi. a dex. tuis
in vesti. deau. ꝛc. Sicut em̄ aurū est species metalloꝝ: sic
charitas forma virtutū. de pe. dis. ij. §. euidēter. j. ad Cor.
xiij. q: nō habz sm̄ Greg. in se aliquid viriditatis ramus
boni operis: nisi procedat ex radice charitatis. de pe. dist.
ij. §. opponitur. ¶ Jtem sicut aurum in fornace nō corrū/
pitur: nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tamꝙ aurū
in fornace ꝛc. Vnde Aug. Aurum in igne fulget: palea fu
migat. aurum nō tinnit percussum. charitas patiens est.
j. ad Cor. xiij. Fulget in splendore bone opationis: q: be/
nigna est. vt in pre. c. xiij. Rubet pudore honestatis: quia
charitas nō gaudet super iniquitate. pre. c. xiij. feditatis/
vel alia. Visum infouet consideratione felicitatis aliene.
q: charitas nō emulatur. pre. c. xiij. Aurum vitam conser/
uat. charitas vita est anime. de pe. dist. ij. charitas. ij. Aurū
preciosius inter metalla: charitas excellentior inter virtu
tes. pre. c. xiij. ꝛ pre. c. charitas. ver. hec est charitas. Jstud
est aurū charitatis quod defert nauis Salomonis. idest
christi pacifici de Tarsis: que interpretat̃ exploratio gau/
dij. i. de vita eterna plena gaudio. iij. Regū. x. Qd̄ aurum
charitatis obscuratū est. q: versum est in scoriā cupidita/
tis. Omnes em̄ hodie/prout cōmuniter/querūt in eccle/
sia aurum: ꝛ que sua sunt/non que christi. ad Phil. ij. lxiij.
dist. nosse. viij. q. j. sunt in ecclesia. ex̄ de renū. quidam. ꝛ de
censi. cum ap'ls. Hoc aūt aurum charitatis suadet nobis
deus emere: q: ignitum est. Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo ti/
bi a me emere aurum ignitum probatū/vt locuples fias.
O quot sunt ex numero clericorum ꝛ religiosoꝝ nedum
laicorum/qui fornicantur cum illa muliere inaurata au/
ro: ꝛ habente poculum aureū plenū abominatione. Hec
mulier cupiditas ꝛ ambitio honoris huius vite. Apocal.
xvij. que mulier. ibi in fi. c. dicitur. Ciuitas magna que ha
bet regnū super reges terre. ¶ Hec est ecclesia militans
que et ciuitas dicitur: ꝛ regnum suū habet super alia re/
gna. vt latius scripsi. s̄. in. lxj. art̃. §. ꝛ primo quidem. in pri
ma parte istius operis. Que ꝛ in mēbris suis malis Ba/
bylon. idest cōfusio dicit̃. de qua dicitur Apocal. xviij. Ce/
cidit cecidit Babylon magna. scz a sanctitate ꝛ virtutibꝰ
suis que fuerunt in ecclesia primitiua. ꝛ facta est habita/
tio demonioꝝ. Demoniū interpretatur sufficiens iniqui/
tas. qua sancta ecclesia plena est maxime in prelatis ini/
quis: qui demones visibiles sunt: qui cruci nō cedūt. Tot
etiam sunt in ecclesia demonia/quot vitia. de quibus de/
monijs Mar. vlti. Jn nomine meo demonia eijciēt. idest
peccata. Vnde sup illo Marci. xvj. Apparuit primo Ma
rie magdalene de qua eiecerat septē demonia. dicit Gre/
go. Septem demonia Maria habuit: q: vniuersis vitijs
plena fuit. ¶ Et sequitur Apocal. xviij. Et custodia om/
nis spiritus immundi: quia intra ecclesiam omnia pecca/
ta inueniuntur hodie: que immunda dicuntur: quia im/
mundam faciunt animā maxime spiritus immūditie for/
nicationis. De istis spiritibus immūdis Matth. xij. ꝛ Lu/
ce. xj. Quis em̄ clericoꝝ intra sanctā ecclesiam castitatem
seruat? rarus est. l. di. quia tua. quia difficile est. xxviij. di.
de his. xxxiij. q. v. qui sitit. Sed licet istud peccatum sit na
turale. i. ad quod natura corrupta inclinat: nō excusat ta/
men. ff. ad. l. aqui. si seruus. §. si fornicaueris. ꝛ no. in pre.
c. q: tua. i glos. fi. Perpauci em̄ hodie sunt presbyteri ma/
xime in Hispania ꝛ regno Apulie q̄ quū sint publici con
cubinarij. ꝛ ꝙꝙ sint suspensi a iure ꝛ quantū ad se ꝛ quā/
tum ad alios: nihilominꝰ ꝛ tota die celebrant: ꝛ dant ec/
clesiastica sacra/cōtra canonica instituta. xxxij. di. §. verū.
c. nullus. ex̄ de cohabi. de. vestra. ꝛ. c. fi. ¶ Et sic suspensi
celebrantes irregularitatem. sm̄ Ostien. incurrunt. qui
hoc no. ex̄ de biga. q: circa. ꝛ sic seruat stilus curie sicut in
officio penitentiarie dñi pape fui expertus. qui multas
literas dedit clericis cōcubinarijs hispanie vt cum eis sui

Diplomatū papaliū p/cia notātur.

Charitas cum auro cōfertur.

epi super irregularitate sic cōtracta authoritate mea dis/
pensarent. de hoc etiam scripsi.s.in.xxviij.ar.§.de presby/
teris.§.xxx. ¶ Sequitur. Apoc.xviij. Et custodia omnis
volucris immūde. Noie volucrū volantiū ꝛ subtiliū pctā
spūalia Inuidie Malitie Hypocrisis. Supbie ꝛ similiū
designātur.q̄ hodie intra sanctā ecclesiā magnū vendicāt
sibi locū.ꝛ plus vere in clericis.ꝛ religiosis ꝙ in laicis:q̄
in peccatis corporalibus/furtis/homicidijs/ꝛ immūdi/
tijs/ꝛ periurijs plus offendūt.nam quilibet fm suū mo/
dū plus a demonibus tentatur.seculares de peccatis cor/
poralibus.ꝛ clerici ꝛ religiosi de spiritualibus. sicut ꝛ ex/
periētia manifestat.Carnalia aūt peccata fm Greg. mi/
noris sunt culpe:sed maioris infamie.Ecōtra peccata spi
ritualia maioris sunt culpe:sed minoris infamie.Et odi/
bilis.q: omnes seculares ꝛ nationes de clericis murmu/
rant propter eorū vitam:ꝛ eis/non dubito/ ppterea oppi
do sunt infesti.ij.q.vij.laicos.Quis enim vel infelicissim⁹
bonum clericū aut religiosum odit.immo bonitas de se
odio non potest haberi. Unde qui odit bonū virum: non
odit proprie in eo virtutē:sed naturā:nec pctm̄ qd̄ nō ha
bet.ꝛ in hoc peccat.xxiij.q.iiij.duo.Fateor tamen ꝙ cōtin
git sepe quemꝙ maxime iniquū odisse bonū.lxxxvj.disti.
odio.ꝛ diligere malū.qd̄ pscrutari subtiliū est.vnde Mi/
chee.iij. Nūquid nō vestrū est scire iudiciū:q: odio habe/
tis bonū ꝛ diligitis malū:Quia de vino ire fornicatiōis
eius.scz ecclesie. Fornicatio accipit pro omni pctō.xxviij.
q.i.idololatria.Biberūt oēs gentes. malū exemplū pec/
candi a clericis ꝛ malis religiosis accipientes/ꝛ maxime
a prelatis.ex̄ de vo.ꝛ vo.re.magne.Et reges terre cū illa.
eccl̄ia.i.membris eius. Fornicati sunt. peccauerūt. q: ad
literā frequenter principes mūdi cum quibusdā prelatis
ecclesiarū inierūt cōtra deū ꝛ ecclesias pacta sua. gratias
cōtra deū ab ecclesia impetrant:ꝛ eas emūt specie simo/
niacā cōmittentes.j.q.j.gratia.Decimas ecclesiarū ab ec/
clesia nunc inuita nunc volūtaria absꝙ causa necessaria
vel vtili ecclesijs recipiūt ꝛ detinent.vnde ꝛ dantes eis ꝛ
ipsi recipientes eterni ignis incendijs deputantur.j.q.iij.
peruenit.Et mercatores terre de virtute deliciarū ei⁹ diui/
tes facti sunt.Ad literā familiares secretarij negotiorū ge
stores precipui/aliquorū platorū ecclesie mercatores sunt:
maxime Florētini ꝛ Senēses ꝛ alij de Thuscia ꝛ de alijs
puincijs.ꝛ de pecunijs ecclesiarū fenus continue aliqui
exercentes ꝛ prelatis quibusdā de certa parte responden
tes/noie partis vel mercantie vel societatis/ꝛ de alijs
denarijs prelatorū ꝛ redditib⁹ beneficiorū que predicti mer
catores impetrāt pro p̄sanguineis suis diuites facti sunt
ꝛ si nō respondeant freqūeter mercatores prelatis de lu/
cro pecunie quā ab eis tenēt in pecunia numerata:respō/
dent tn̄ eis de precijs pannorū de vasis argenteis: ꝛ orna
mentis ecclīasticis ꝛ alijs magnis encenijs q̄ ad munerū
veniunt quantitatē.ff.de of.pre.solent.§.vlt.ex̄ de rescrip.
statutū.§.insuper.Que etsi encenia ab eis dicantur: vsu/
ra tamen est:quia nec ipsi mercatores talia presentarent:
nisi ab eis pecunias tenerent. Nec prelati apud eos pecu
niam deponerent: nisi ab eis talia nō dico emolumenta/
sed reciperent detrimenta.cōtra iura illa.xiiij. q.iij.p illa
iiij.c.vsꝙ ad fi.questionis.ꝛ.q.iiij.canonū.cū.ver.c.seq.ꝛ
ex̄ de vsur.cōsuluit.ꝛ.j.q.iij.p totū. ꝛ legit ꝛ notat̄ ex̄ de si/
mo.tua.in fi.ꝛ.c.fi. Et paulopost sequit̄ ibi Apoc.xviij.de
ecclesia.Quantū glorificauit se eccl̄ia in membris corru/
ptis.gloriant̄ inquā in diuitijs.ps. xlviij. Et in mul.diui.
suarū gloriantur.Et in malitijs.ps̄.lj.Quid gloriaris in
malitia:ex̄ de excel.prela.ꝙ graue. In potentia.j.Mach.
ij.ꝛ scientia.Hiere.ix. ꝛ similib⁹.Et in delicijs fuit.xxxv.
dist.ecclesie principes. Tantū date illi tormentū ꝛ luctū.
vt puniat̄ in eo in quo deliquit.ꝛ inquantū deliquit.ex̄ de
his que fi.a prela.quesiuit. ꝛ.xvj.q.vij.cognouim⁹.ꝛ.c.il/
lud.Quia in corde suo dixit.eccl̄ia. Sedeo regina regū.
ꝛ vidua nō sum.tot prelatos magnos habeo pro maritis
vij.q.j.sicut vir.Et luctū.tribulationē.Nō videbo. in hac

Prelatorū negociatio taxatur.

vita.nec mala. sed decepta est: q: beati qui lugent. Mat.
v. Et risus ecclesie dolore miscebitur. Prouerb. xiiij. Et
extrema gaudij eius luctus occupat.vt ibi dicit̄. Ideo in
vna die.in vno tempore in quo in ianuis sumus. Uenient
idest venerunt ꝛ veniunt toto die/in multis malis cleri/
cis maleviuentib⁹ ꝛ finientib⁹. Plage eius.ecclesie.predi
ctio tribulationis eccl̄ie superbientis in membris. Mors
ꝛ luctus ꝛ fames.p hec tribulatio corporū ꝛ animarū pre/
dicitur. Et igni comburetur.tribulationis in hac vita: ꝛ
membra incontrita igne inextinguibili gehēnali. Mat.
xxv.Quia fortis est deus qui iudicabit illā.sponsam adul
teram in membris. ¶ ¶ Et paulopost. Ue ve ciuitas
illa magna Babylon. damnatio ecclesie malignantium
in corpore ꝛ in anima.ꝛ ideo duplex ve. ꝛ semp ve in scri/
ptura damnationem designat pro mortali. fm Chryso.
Ciuitas illa fortis potentia. Quoniā vna hora.i.vno tē/
pore.Uenit iudiciū tuū.cōdemnationis tue.Et negotia/
tores terre flebunt:ꝛ lugebunt super illam.ecclesiam scz.
Quoniā merces eorū nemo emet amplius. Ad literā/tem
pore psecutionis ecclesie recedent mercatores de curijs
prelatorū/cum mercibus que ibi specificantur:q: nō inue/
nient emptores clericos. nec venditores beneficiorū: nec
florenos eorū:q: fugient a facie arcus: ꝛ vix audebunt pu
blice apparere.Et amplius illam nō inuenient mercato/
res.ad literam. Qui diuites facti sunt ab ea. scz ecclesia.
Longe stabūt propter timorem tormentorū eius: flentes
ꝛ lugentes ac dicentes. Ue ve.damnatio tribulatio. Ci/
uitas illa magna.ecclesia.Que amicta erat bysso purpu/
ra ꝛ cocco ꝛ deaurata auro.per hec omnia diuitie ꝛ vana
gloria ecclesie designant̄. Et lapide precioso ꝛ margari/
tis.qm̄ vna hora destitute(al's destructe) sunt tante diui
tie.Ad literā quum sepe intrauerim in camerā camerarij
dn̄i pape:semp ibi vidi nūmularios ꝛ mensas plenas au/
ro: ꝛ clericos cōputantes ꝛ trutinantes florenos. quas
christus pauper iterū irremediabiliter ꝛ sempiterne de
ecclesia euertat ꝛ cito. Marci.xj. Matth.xxj.Lu.xix. Io.
ij.j.q.iij.ex multis.ꝛ c.vendentes. Ad literam:q: velit no/
lit ad initium paupertatis sancte redibit ecclesia: in qua
fundata est.xij.q.j.c.j. cum seqūe. Uide.s. in prima parte
in.§.firma columna.in ar.lxvij. ¶ Et sequit̄. Ue ve ciui/
tas illa magna.ecclesia ꝛc.ꝛ.j. Quoniā vna hora. vno in
tempore.Desolata est.temporaliter.quod electis expedit
propter caput tribulatū christū pauperem et mendicum
ꝛ cōpunctū corde ꝛc.ps̄.cviij.Exulta sup eam. ecclesiam.
Celū.celestes hoies.ps̄.lvij. Letabitur iustus quū viderit
vindictā ꝛc.Et sancti apostoli ꝛ prophete:patres ꝛ eccle
sie fundatores.xxxv.q.i.§. hac itaꝙ. pauperes ꝛ despecti
crucis dominice portatores.quibus dignus non fuit mū
dus. Hebreo.xj. Quoniam iudicauit deus verum iudi/
cium de illa.de membris eius inimicis paupertatis ꝛ cru
cis.ꝛ.j. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa ma/
gna. Infinitus est numerus stultorū.Eccl's.j.Et multi vo
cati:pauci electi. Matth.xx. Et vltra nō inuenietur eccle
sia reproborū.remanente ecclesia in sanctis suis sine ma/
cula ꝛ sine ruga.Ephe.v.xxj.dist.ꝙuis.de con.di.iiij. que/
ris.ad mediū.ibi.tota ergo.ꝛc.Et vox citharedorū ꝛc. Re
cedent ioculatores de ecclesia.cantores/ꝛ cantatrices/et
tibicines: q: neꝙ clerici talia audire debent: nec talibus
interesse.xxiiij.dist.presbyteri.de con.dist.v.nō oportet.di.
lxxxvj.donare.ꝛ.j. Quia mercatores tui erant principes
terre.Ad literā/prelati cum mundi principib⁹ multas fa/
ciunt mercaturas/emptiones/ꝛ venditiones in suarum
ecclesiarū dispendiū ꝛ iacturam.xij.q.ij.quicūꝙ.ꝛ.c.quis
quis eps.Quia in veneficijs tuis errauerūt oēs gentes:
quia a clericis accipiūt laici exemplū male viuendi. xj.q.
iij.precipue.ex̄ de vo.ꝛ vo.re.magne. Et in ea mēbris cor/
ruptis ecclesie/sanguis sanctorū ꝛ prophetarū inuentus
est.magnā eni persecutionem ꝛ mortes sustinuerūt mul/
ti sancti ꝛ sustinent a viris sanguinum rectoribus. xcv.
distinc.diaconi ecclesiarum.ꝛ omnium qui interfecti sunt

in terra. Nam hodie intra ecclesiā sanctā multi clericoꝝ
⁊ innocentū ⁊ alioꝝ/etsi nō actu: lingua tn̄/calamo/⁊ si-
gnis/⁊ nutu adiutorio familie/⁊ equoꝝ ⁊ pecuniarū san
guinem fundūt. l. di. si qs viduā. ex̄ de homic. sicut dignū.
de cle. pug. in duello. c. ij. Merito ergo dicit̄: Aurū obscu-
ratū. Intelligit̄ etiā aurū obscu. Ignitū verbū. Greg. q2
pectus frigidū nō pōt verba ignita pferre. Mutatus co-
lor optimꝰ. sanctitatis habitus: charitatis ornatus. Co-
lor optimꝰ. candidus p innocentiā ⁊ puritatē. de con. dist.
iiij. post baptismū. Mutatus in nigredinē iniquitatis et
feditatis. Augu. Anima pctōris nigrior est coruo. Color
op. rubicūdus p charitatem/mutatus in pallorē inuidie
⁊ furie. Greg. Mens inuida dū de alieno bono affligit̄:
quasi de radio lucis obscurat̄. De istis bonis coloribꝰ Cā-
ti. v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. ⁊c. ¶ D Dis
persi sunt lapides. Lapides viui disper. a sanctuario dei/
ecclia scʒ. Lapides sanctuarij patriarche/pphe/sacerdo-
tes christi/monachi/virgines virtutes q̄ semꝑ debent ad-
sistere cōspectibꝰ dei: q̄ nec debent exire foras: nec occupa
ri circa secularia. ex̄ ne cle. vel mo. p totū. xvi. q. i. monachi
vagātes. ⁊ c. gn̄aliter. Dum foris animi inquietudine et
corporis occupant̄ ⁊ dispergunt̄ iure in capite platearū
vagantes plangunt̄. Nō est secularis vite actio: quā non
administrant sacerdotes hodie/⁊ ministri altaris ⁊ reli-
giosi. ex̄ de of. or. quāto. Oēs hodie cōiter secularia que-
runt: ⁊ in eisdē implicant̄: ⁊ virginū castitas ⁊ verecūdia
multis exponit̄ illecebris ⁊ familiaritatibꝰ carnalbꝰ ꝯ oia
illa iura. lxxxviij. di. p to. xxi. q. iiij. p to. ex̄ ne cle. vel mo. p to
tum. xxiij. di. his igit̄. xvi. q. i. placuit. c. qui vere. c. de presen
tiū. c. sunt nōnulli. c. gn̄aliter. c. monachi vagantes. xviij.
q. ij. quidā monachoꝝ. ex̄ de of. or. quanto. ex̄ de regu. c. si.
Dispergunt̄ ergo lapides nō solū in plateis: sed in capite
oīm platearū: dum p desideriū ⁊ sepe p actū opa huiusmo
di agunt: ⁊ de religioso habitu culmen honoris vel lau-
dis querūt. ex̄ de elec. quorūdā oculos. li. vi. Horū lapidū
ordinem dn̄s pmittit dicens. Esa. liiij. Sternā p ordinem
lapides tuos: ⁊ fundabo te in sapphyris: ⁊ ponā iaspidez
propugnacula tua. ⁊ quū loquit̄ christus ecclesie sponse
sue. statuit em̄ christus in ecclesia electorū aīas varietate
meritoꝝ distinctas. ps̄. xliiij. adsti. re. a dex. tuis in vesti. de-
au. circū. va. Fundauit eā in sapphyris/qui sunt aerei co-
loris. i. in aīabus celestia petentibꝰ. Iaspidem posuit pro-
pugnacula. qui est viridis coloris. illos scilʒ qui in virore
fidei ⁊ morū cōtra aridos ⁊ marcescentes ecclesiā dei de-
fendūt. De istis lapidibꝰ preciosis designatiuis virtutuʒ.
de pe. dist. ij. principiū. ver. ois lapis. ¶ Notandū etiā hic
sm Pascasiū quanta sit vis huiꝰ lamenti. quante ppheta
charitatis ad oia se extendit. Plangit cecitatem iudeoꝝ:
dispersionē ecclesiarū: nuditatem animarū. veniente aūt
tpe persecutionis que in proximo est: isti lapides dispersi
nō relinquent̄ in ecclia dei: q2 deficient in tribulatione. et
hoc tropice predixit dn̄s Luc. xix. ibi. Nō relinquēt. scʒ pse
cutores ecclesie. in te ecclia sancta. lapidez/prelatū disper
sum. sup lapidem/subditū dispersum cū suo capite. sed re-
manebūt lapides viui ⁊ virtuosi illo tpe qui ecclesiā sustē
tabunt ne deficiat: tracti ⁊ excisi de illo lapide angulari
christo iesu. Ephe. ij. sup quem ecclesia est fundata. xix. di.
ita dn̄s. ⁊ ex̄ de elec. fundamenta. ⁊ Mat. xvi. Unde Esa.
xxviij. Ecce ego mittā in fundamentis syon. i. ecclesie fun
damentū. lapidem angularem/scilʒ christū gentiles ⁊ iu-
deos in vnitate fidei copulantem. probatum/in passione
sicut solent probari lapides preciosi. Sap. iij. Et probemꝰ
patientiā eius. preciosum/in sanguinis effusione. i. Pe. ij.
redempti estis ⁊c. ⁊ j. sed precioso sanguine agni imma-
culati. Hic est lapis vere adiutorij. maxime in tpe tribula-
tionis ecclesie. de quo. i. Reg. iiij. Castrametati sunt filij
israel. christiani ope. qui deum videbunt. Mat. vij. scʒ iu-
xta lapidez adiutorij. vbi dicit glos. Lapis iste fortitudo
castroꝝ ⁊ in circūitu sese ducens nō solum murū sed an-
temurale constituit. legitur em̄ in ps̄. cxxiiij. Et dn̄s in cir
cūitu populi sui. Bene aūt lapis adiutorij dicit̄: q2 nō so
lum munimentum tribuit. sed etiam adiuuat ⁊ defendit:
dum de petriculis eiꝰ in funda accipimꝰ: ⁊ rotantes q̄nq3
fideles lapides de fide q̄nq3 suoꝝ vulnerū ꝯ Goliā glorio-
sam de aduersario cū Dauid christo manu forti victoriaʒ
reportamus. i. Reg. xvij. Iste est etiam lapis a iudeis re-
probatus. christus a iudeis cōdemnatus. ps̄. cxvij. Lapi-
dem quem reprobauerūt edificantes ⁊c. lapis etiā abscis-
sus de monte. vtero virginali. sine manibꝰ ⁊c. q2 cōceptus
de spū sancto. Luc. i. qui pcussit statuā. vanitatem antichri
sti ⁊ membroꝝ eius. Dan. ij. Isti ergo fixo lapidi adheren
tes/nō dispergemur per latā viam: que ducit ad mortem
Mat. vij. ⁊ Lu. xiij. Et carnalem huius mūdi: designatā p
plateas latas. sed edificabitur hierl'm celestis: ⁊ repara-
bitur ruina eius ex nobis viuis lapidibꝰ preciosis. de qui-
bus expresse loquit̄ Apocal. penul. c. ¶ Sequit̄ in thre.
Beth. Filij syon. ecclesie christiani fideles. Inclyti. gene-
re. q2 a christo christiani. de con. disti. iiij. postq̄. ⁊ ex̄ de sa-
cra vnc. c. vnico. §. ante baptismū. ⁊ doctrina euangelica
tota sancta ⁊ virtutibus nobilissima. Amicti. ornati. Au-
ro primo. i. purissimo scilʒ celesti sapientia ⁊ amore. de pe.
di. ij. principiū. maxime clerici in ecclesia primitiua. Quō
q̄ admiranda: q̄ insperata mutatio: Reputati sunt in va
sa testea. que erant aurea. relictis celestibus curantes ter-
rena. ¶ E Opus manuū figuli. qui potest de eodez lu
to aliud vas facere in honorem. aliud in cōtumeliam: ad
Roma. ix. c. ⁊ ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. qui sm carnem. et
q. vij. c. i. in fi. ¶ Filij ⁊c. Auro primo. dei sapientia. vnde
thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Hoc
auro amicti nostri patres in ecclesia primitiua fulgebāt
quasi luminaria in mundo. cuiꝰ sapientie celestis nō secu-
laris radix est timere deū. Eccl'i. i. fructus est videre ipm.
Auro primo. membra ecclesie sapientia dilectionis dei ⁊
proximi amicta. que erant vasa aurea ad fragilia ⁊ terre-
na labunt̄ opera. ⁊ fiunt vasa testea/que debuerūt esse va
sa incorruptibilia ⁊ celestia. ¶ Est aurū primuʒ arabicū
purissimū. ⁊ quod de saba offertur dn̄o. Matth. ij. Est ⁊
preciosissimū qd̄ de Ophir affertur. iij. Reg. vlti. Ophir
em̄ risus vel herbosum interpretat̄: in illo scʒ risu de quo
sunt oia gaudia. vbi anime sanctoꝝ in herbis virentibus
requiescūt. Ezech. xxxiiij. hoc iure primū ⁊ purissimū dici
tur. hec em̄ sapientia ⁊ immortalitas preciosior est cūctis
opibus. sed facta sunt hec vasa testea ⁊ lutea. ps̄. xvij. f. vt
lutum platearū delebo eos. Hec aūt vasa probat fornax
tribulationis. de peni. di. ij. si em̄. ⁊c. edificemus aurū. Ho
die dn̄i clerici nō custodiunt vasa sua in honore bone fa-
me ⁊ sanctificatione munditie. i. ad Thessa. iiij. ⁊ ideo lu-
tea sunt ⁊ stercorea. ps̄. lxxxij. Facti sunt vt stercus terre.
Hodie ecclesia pauca vasa habet plena oleo charitatis
iiij. Reg. iiij. ⁊ pauca sunt vasa electionis cū Paulo. Act.
ix. quia multi sacerdotes numero: pauci vita. xl. disti. mul-
ti. ¶ Pauca sunt vasa mellis gestatiua ⁊ contemplantia
christum. iij. Regū. iiij. ibi. Et vas mellis. ¶ Pauca vasa
sapientie ⁊ discretionis. iiij. Regū. ij. ibi. Afferte mihi vas
nouum: ⁊ mittite in illud sal. xliij. dist. sit rector. ver. per sa
sem. ¶ Pauca sunt vasa admiratione digna. Eccli. xliij.
vas admirabile. Multa sunt vasa aceto odij iniquitatis
plena. Ioan. xix. vas autem positum erat aceto plenum.
Pauca sunt habentia manna. id est dulcedinem cum cō-
municant. Exo. xvi. Manna aūt corpus christi designat.
de con. dist. ij. reuera. Propter hec oia dicunt̄ clerici pluri
mi ⁊ religiosi vasa testea: ⁊ vasa ire. xxiij. q. iiij. nabucho-
donosor. ver. vasis ire. nō vasa aurea. de quibus potat rex
Salomon. i. christus pacificus. iij. Reg. x. omnia vasa de
quibus bibebat rex Salomon erāt aurea. sicut enim im-
pij sunt vasa lignea ⁊ fictilia ⁊ cremabilia: sic iusti sunt va
sa aurea preciosa. vt p real. ca. qui sm. xxiiij. q. iiij. ¶ Po-
tat autem christus in his vasis aureis vinum charitatis:
que inebriat eum: que ebrietas sm Ambrosium preclara
est. que sobrietatem mentis operatur. de con. distin. ij. in

calice. Hoc vinū aīam inebriat. Unde quicūq; gustu charitatis pfecte inebriatus fuerit: ad oēm laborē ⁊ dolorē hilarescit. deridetur/ ⁊ nō auertit. laborat/ ⁊ nō lassescit. ¶ ꝑ Symel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nudauerunt mām̄as. aperuerūt prauā doctrinā. Lactauerunt catulos suos. discipulos/ vel actus suos prauos. Filia populi mei. ecclesia. Crudelis. in prelatis tyrānis. que filios suos exponit absq; fomēto. Quasi strutio in deserto. presentia tm̄ cogitans: nihil de futuro curans. ¶ Sed ⁊ lamie/ prelatoꝝ ecclie isti⁹ tpis duritia ⁊ crudelitas arguit̃.

Prelatorū cū lamijs cōparatio.

qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerunt. ¶ Lamia aūt crudelior suis fetibus ꝙ cetere bestie dicitur. vnde lamia quasi lania appellat̃: q: catulos suos laniare fertur. Sic ⁊ prelati hodierni pplo doctrinā negātes: insup populū laniant ⁊ excoriant. Michee. iij. dicitur de prelatis. Qui comederūt carnem populi mei: ⁊ pellē eius desup excoriauerūt: ⁊ ossa eoꝝ cōfregerūt: ⁊ conciderunt sicut in lebete: ⁊ quasi carnem in medio olle. ⁊.j. Hec dicit dn̄s sup pphetas qui seducūt populū meū: qui mordent dentib⁹ suis: ⁊ predicant pacem: ⁊ si quis nō dederit in ore eoꝝ quippiā: sanctificant sup illū preliū. ⁊.j. Audite hoc principes domus Jacob ⁊ iudices domus israel: qui abominamini iudiciū: ⁊ oīa recta puertitis: qui edificatis syon. i. ecclesiā in sanguinib⁹. i. in cōsanguineis: ⁊ Hierusalem ecclesiā in iniquitate. Principes eius in munerib⁹ iudicabāt. ⁊ alia q̄ sequunt̃ ponunt̃. j. q. j. iudices. Strutiōibus etiā similes q̄ oua sua vbi ponūt/ exponūt. nec in ferū calefaciūt. ¶ Lamia etiā hebraice lilit noīatur. quā quidā hebreoꝝ vnā de furijs suspicant̃. que parce dicunt̃/ eo ꝙ nulli parcant. quib⁹ similes nostri sunt prelati scribe ⁊ pharisei. qui totū christū crucifigūt in membris suis ad Heb. vj. de pe. di. ij. si em̄. vltra tres col̃. ver. ad hebreos quoq;. ¶ Per lamias etiā hypocritarū ⁊ hereticoꝝ callida puersitas designat̃. q: faciem humanā ⁊ corda beluina gestant. Mam̄ā nudant: qn̄ errorem suū libere predicant. Catulos lactant: qn̄ sequaces peruersa doctrina oblectant. ⁊ ad impietatem male nutriendo cōfirmant. Filia ppl̄i mei scꝫ ecclesia delinquentiū membroꝝ: que filia sanctoꝝ al̄s dicit̃: p quos in christo renascit̃: sed quasi bestia inuoluta cōsuetudine peccandi fil̄is est strutioni: presentia tm̄ cogitanti: nihil in futurum speranti. partus suos sine calore charitatis exponit: nullā future vite curam gerit. ꝭm glos. ¶ Item lamia est aīal magnū ⁊ crudelissimū: nocte syluas exiens ⁊ hortos intrans: frangēs arbores ⁊ dissipās. eo ꝙ habet brachia fortia in oēm actū humilia. Et qn̄ hoīes supuenerint (vt dicit Aristo.) pugnat cū eis. ⁊ morsib⁹ vulnerat. sauciatus aūt morsibus eius nō sanat̃: donec eiusdem bestie rugientis vocem audierit. Hoc aīal in desertis riuosis habitare diligit. ⁊ aliquantulū in vultu figurat feminā. Et est pium catulis qn̄ lactat. Dicunt aūt quidā ꝙ quedā lamie sunt in chaldea/ capris in quātitate equales. ⁊ domesticant̃. ⁊ vberes sunt in lacte. hec cōmentator in cōmento de aīalibus. li. xxiiij. tracta. ij. c. iij. ¶ Item est alia lamia piscis crudelissimus quātitatis imēse: tres ordines dentiū habēs: cui⁹ dentes venenū fugant ac manifestant. quēadmodū ⁊ lingue serpentine quib⁹ prelati vtunt̃. Idem cōmentator. ¶ Item lamia ꝭm Hugu. in deriuationib⁹. dicit̃ quasi lania/ a laniando pueros. i. strix. ⁊ habet faciem hoīs: sed corpus bestiarū. Item Esa. xxxiiij. Ibi cubauit lamia: ⁊ inuenit sibi requiem. dicit glos. Lamia pedes habet equinos: cetera feminea. Et Greg. xxxiiij. mora. dicit Lamiā humanā habere speciē: sed corp⁹ bestiale ḋr. sicut oēs hypocrite in prima facie qḋ ostendūt quasi ex ratione sanctitatis est. sed bestiale est corpus qḋ sequitur. q: valde iniqua sunt que sub boni specie moliunt̃. Item idem Greg. Quid v̓o strutionis noīe nisi hypocrisis designat̃: strutio nāq; speciem volandi nō habet: ⁊ tamen quodāmodo volare nititur ⁊ alas expādere. sicut vidi Auinione in horto papali. q: hypocrisis cūctis intuentib⁹ imaginem de se sanctitatis insinuat: sed tamen vitā sanctitatis ignorat. In puersa ergo mente draco cubat: ⁊ strutio pascitur. q: ⁊ latens malitia callide tegitur: ⁊ intuentiū oculis simulatio bonitatis antefert̃. hec glos. Greg. ponit̃ in pre. c. Esa. xxxiiij. ibi. Et erit cubile draconū ⁊ pascua strutionū ⁊c. ¶ Deleth. Adhesit lingua. misera. Lactentis/ incipiētis/ infirmi/ inscij/ ⁊ simplicis. Ad palatū eius. in siti verbi dei. Paruuli/ qui nondū poterant sumere solidū cibum. Heb. v. Perierunt panem vite ⁊ intellectus. Eccl̃i. xv. Sed nobiles interierūt fame: ⁊ multitudo eius siti aruit. Esa. v. c. Et nō erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrū em̄ paruuli non comedūt. ¶ Paruuli. i. paupes. Mat. xxv. Uni ex minimis ⁊c. Perierūt panem. sustentatiōē vite. Gen̄. xxxix. dicit̃ de Joseph. Nec quicꝙ aliud nouerat nisi panē quo vescebat̃. sed nō est qui frāgat: q: pauci hodie intra ecclesiam dei frangūt panē pauperib⁹. Esa. lviij. Frange esurienti panem tuū. Aug. Dicit christus. da mihi ex eo quod dedi tibi. habuisti me largitorem: habe me debitorē: ⁊ te feneratorem. Un̄ ⁊ quidam sanctus amore pauperū vendit domos ⁊ regnū suū. fragmētū panis ponit in preciū. Quid cause excusare poterit non ementem? sed hodie in domib⁹ prelatorū dat̃ canib⁹ ⁊ ioculatorib⁹ panis filioꝝ. Ad literā ꝯtra verbū dn̄i. Nō est bonū panē filioꝝ scꝫ pauperū dare canib⁹. Mat. xv. Et nolite sanctū scꝫ panem datum in eccl̃ia ⁊ dn̄o cōsecratū. xij. q. ij. nulli. dare canibus. Mat. vij. xj. q. iij. nolite. ¶ Item paruuli pe. pa. ppl̄s verbum dei. Mat. iiij. Lu. iiij. ⁊ Deut̃. viij. Nō in solo pane. j. ⁊ Eccl̃i. xxxj. Splendidū in panib⁹. i. verbis dei dispensandis. bene dicent labia multoꝝ: hoc indigem⁹ ad nostrā ⁊ aliorū instructionem. Job. xxxj. Si comedi buccellā meā solus. Sed prelati hodie hunc panem raro frangunt. q: sunt/ prout cōiter/ ignorantes. alij scientes laborare nolunt: aut predicare erubescūt: timentes ne eis dicat̃ hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo. Mat. vij. Lu. vj. et q: cuius vita despicit̃: restat vt eius predicatio cōtemnat̃ de his. iij. q. vij. §. idem testat̃. cū. c. se. vsq; ad. §. item in euāgelio. Cōtra tales tepidos ⁊ timidos prelatos. Prouer. xj. Qui abscōdit frumenta/ maledicet̃ in ppl̄is. vbi Greg. dicit. Qua pena plectendi sunt qui quum fame verbi anime pereant: panem pcepte gratie nō ministrant? Luc. xix. Quare nō dedisti pecuniā meā ad mensam? cōtra nō predicantes prelatos. xliij. di. p totū. lxxxvj. di. in trib⁹ primis ca. ex̃ de of. or. inter cetera. viij. q. j. audacter. ¶ He. Qui vescebant̃ voluptuose. Amb. sup Mat. ix. Qui christū domicilio recipit: in throno maximis delectationib⁹ exuberantiū pascitur voluptatū: sacramentis scripture ⁊ ecclesie. Interierūt in vijs. i. in vita larga ⁊ relaxata. ⁊ q: christum cōtemnunt qui est via veritas ⁊ vita. Jo. xiiij. ⁊ dist. viij. si consuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. donis spiritussancti. Amplexati sunt stercora. carnalem vitam. Croceis. color croceus claritatem dilectionis designat. quum autem charitas amittitur: relique virtutes amplexantur stercora. de peni. dis. ij. §. euidenter. q: de bono dei ⁊ proximi odore dilectionis transitur hodie ad fetorem prauitatis. vnde. j. ad Cor. xiij. Si charitatem nō habuero factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. ¶ Color etiam croceus/ igneus. quo designatur ignis spiritussancti: quo corda inflammantur. Actu. ij. de con. dist. iij. c. vlti. Ignem veni mittere. ⁊ est signum saluādorum de hiericho/ que interpretatur deficiens. id est de mundo. cum Raab meretrice: que funiculū coccineū in signum posuit ad fenestram. per qḋ saluata est. Josue. ij. Qui ignis hodie extinctus est: maxime propter heresim simoniacam. j. q. j. sicut eunuchus. ⁊ remanet stercus rerum tpalium in bn̄ficijs emptis. Phil̃. iij. ibi. Et arbitror oīa vt stercora/ vt christū lucrifaciā. ¶ Uau. Et maior ⁊c. Plangit eccl̃ia pctā ppl̄i: maxime clericoꝝ. quasi maiora pctō sodomoꝝ. videm⁹ em̄ ꝙ fides ⁊ iustitia terram reliquerunt: humanitas ⁊ benignitas nulla fit: discordia et concupiscentia orbem incendunt; ire et inuidie flamma

vorat rapinis ⁊ fraudibꝰ ⁊ simoniacis contractibꝰ ecclīa
populat: paupes excoriant. Iā iacet orbis terrarū incul-
tus: in vepribꝰ legis sacratissime ꝑ ora principū diuinitus
ꝓmulgate. de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvi. q. iij.
nemo. Sacra pagina sacriq; canones pro fabulis haben
tur. Pbs in cathedris christianoꝝ ⁊ maxime religiosorū
ꝑstrepit ⁊ triūphat. nō est sciens hodie q̄ nouitates nō in-
uenit. q̄ ad literā inter scholasticos pariūt discordiā. xi. di.
quis nesciat. ex̄ de cōsue. cū cōsuetudinis. Tota lectio ec-
clesie in questionibꝰ est ⁊ opinionibꝰ recitādis. ⁊ solutio ⁊
cōclusio veritatis nulla. fasq; nefasq; cōfundunt. Maior
eñ iniquitas nr̄a q̄ eoꝝ qui viā veritatis nō agnouerūt.
⁊ ideo minora supplicia meruerunt. xij. q. j. scimꝰ. Que in
momēto subuersa est. Geñ. xix. Momentū est oīe qd̄ vi-
uimus. ⁊ quotidie peccādo quasi in momēto ad penam
subuertimur. q̄ deteriora meremur / qui thesaurizamꝰ no
bis irā i die ire iudicij. Ro. ij. ¶ Uau. Et maior effecta est
⁊c. q: ecclīa maiorem noticiā habuit dei q̄ synagoga. ⁊ sy
nagoga q̄ gentes. ⁊ cōtempsit. Uñ seruus sciens volūta
tem dñi ⁊ nō faciens / vapulabit plagis multis. Luce. xij.
vbi Chrys. Non eñ sit r oia in oibus iudicant. sed maior
cognitio fit maioris pene materia. Uñ sacerdos eadem
ꝑpetrans cū ppl'o / multo grauiora patiet. de pe. di. j. §. q̄
aūt. ver. si sacerdos. als est. c. xl. dis. homo christianus. vbi
plene de hoc. ⁊ ex̄ de iureiu. cū quidā. vbi de hoc. ¶ Item
ibi sup Lucam Cyrillus. Homo eñ perspicax qui turpio-
ribus suā volūtatem implicauit: inexcusabile pctm̄ comi
sit: q: ꝓpter maliciā recessit a dñi volūtate: sed homo rusti
canus rationabiliꝰ implorabit veniā iudicantis. sed ꝯm
Theophilū ibi. Iste ignorās nihilominꝰ puniet. sꝫ nō tm̄.
q: pigritia ipa fuit sue ignorantie cā. Et etiā ꝯm Basiliū
ibi. et si in eternū cruciabit: remissius tm̄. nō ꝯm numerum
penarū. sꝫ in verme mitius torquēte ⁊ alijs penis. de hoc
xxxij. di. §. fi. cū. c. fi. Iniq̄tas filie ppl'i mei eccl'ie peccātis
in mēbris. Pctō Sodomoꝝ: q̄ sine lege ⁊ noticia dei erāt
Que subuersa est. Sodoma. In momēto. q: gaudiū hyp
crite adinstar pūcti. Iob. xx. c. ⁊ idem Iob. xxi. Ducunt in
bonis dies suos: ⁊ in pūcto ad infernū descendūt. Et non
ceperūt in ea manꝰ. aliq̄d boni. q: manus nō extendit ad
pauperes. Prouerb. vlt. ¶ Et maior ⁊c. pctm̄ sodomoꝝ.
ꝯm Ezech. xvi. c. supbia fuit abūdantia: saturitas panis:
⁊ otiū. ⁊ pauperi nō porrexerūt manus. In his ⁊ in alijs
magis hodie offendit in eccl'ia dei. vñ ecclīa iustificat so-
domā: sicut Niniuitas: ⁊ reginā saba. scꝫ cōparatiue. vide
Mat. xij. ⁊ Lu. xi. q: cepit mādata dei facere: ⁊ postea cō-
tempsit. ⁊ (qd̄ peius est) mala deaurando regit: simulan-
do virtutes cū cerimonijs suis: quas nō habꝫ. ⁊ spūs imū
dus exierat ab ea. Mat. xij. ⁊ Lu. xi. Sed q: inuenit eam
otiosam: ⁊ vacātem a bonis operibꝰ: ornatā exterius mis
sis ⁊ cantibꝰ: ⁊ in solennitatibꝰ sctōꝝ preciosis apparati-
bus ⁊ verbosis predicationibꝰ ⁊ eleemosynis. Lu. xv. xxxvij.
di. §. hinc etiā. siliquarū ⁊ quisquiliarū sunt frumēti im-
mūditie. Amos. viij. furfurū ⁊ micarū remanentiū de adi-
pibꝰ ⁊ nidoribꝰ ⁊ delitijs prelatoꝝ. Remanentibꝰ alijs oc-
cultis vitijs ⁊ manifestis in ea cupiditatū / ambitionū / si-
moniarū / intrusionū / immūditiarū / xenodoxie / ⁊ philar
gyrie / ⁊ inuidie / ⁊ tyrānidis ⁊ alioꝝ flagitioꝝ indicibiliū
ideo reuersus est ad mēbra eius cū septem spiritibus ne-
quioribus se. Matth. xij. ⁊ Luce. xi. q: ꝯm Augusti. super
Lucam. xi. c. super hec verba. Peior est charitas simula-
ta / q̄ odium: ⁊ paupertas simulata / q̄ auaritia: ⁊ casti-
tas simulata / q̄ luxuria. ⁊ sic de alijs virtutibꝰ simulatis.
¶ Zay. Candidiores nazarei eiꝰ. eccl'ie florentes vel san
cti. Niue. que de celo est contemplatiui. Nitidiores lacte.
qd̄ de terra est. de pecudibus terre. actiui. Rubicūdiores
ebore antiquo. antiquoꝝ patruꝫ fortitudine. Sapphyro
pulchriores. in spirituali feruore. Candidiores habet ec-
clesia nazareos suos: qui interpretant sancti vel cōsecra-
ti. niue candidiores. ⁊ lacte nitidiores. ꝑ quos abstinen-
tia ⁊ vita actiua significat. Per niuem candor vite cele-
stis. Per lac temporaliuꝫ actio demonstrat. Habet ergo
ecclesia nazareos: qui per contemplationem vitā ducunt
celestē. de qua. ij. q. vij. sancta. ⁊. xvi. q. i. placuit. ⁊. c. de pre-
sentiū. Et per actualis vite dispensationem lacte candi-
dius ad laudem creatoris nitent: vt plerūq; eos qui cele-
stem vitā tenent: terrena bene dispensando virtutū operi
bus transcendant. ex̄ de renū. nisi cū pridem. §. ne putes.
⁊ de regu. licet. §. fi. vo. ver. qm̄. Quia vo per feruorē spiri-
tus antiquoꝝ fortiū patrū vitam superabant in ecclesia
primitiua: recte adiungit. Rubicūdiores ebore antiquo.
Dum eñ ruboris pulchritudo laudat: flamma sui deside
rij exprimit. Ebur aūt elephātis os esse nō dubitat. Sap
phyro pulchriores. Sapphyrꝰ etherei coloris est. vbi bre-
uiter tota nazareoꝝ vita expressa est. q: ꝑ actionem ad cō
templationem tendentes precellentes patres veteris te-
stamenti superare visi sunt. maxime post missionem spiri-
tus sancti illi de eccl'ia primitiua. Sed q: plerūq; inopem
copia facit: ⁊ felicior est homo q̄ expedit: mens sepe de se
presumens ⁊ vano fauori acquiescens / fuscat. ⁊ q̄ albesce
re videbat: denigrata sordescit. Et patres nostri in ecclīa
primitiua. Ideo ꝑ exaggeratione laudant. vt istius tem-
poris membroꝝ eccl'ie maxime clericoꝝ ⁊ religiosoꝝ fedi
tas ⁊ dissolutio ostendat. vñ sequit. ¶ Heth. Denigrata
est. amisso candore iustitie. q: presumit de se. Unde. Noli
esse nimis iustus. ij. q. vij. §. his ita. j. ver. leuita. Sup car-
bones facies eoꝝ. nedū in vita interiori / sed exteriori. Et
nō sunt cogniti in plateis: q: prius in angusta via que du
cit ad vitā: nunc in ampla sunt / que ducit ad mortē. Mat.
vij. ⁊ Lu. xiij. Adhesit cutis eoꝝ: infirmitas vitioꝝ. Ossibꝰ
fortitudini virtutū. vij. q. j. §. hic tūc. ver. est ⁊ aliud. Aruit:
⁊ facta est quasi lignū aridum / insensibile / vel inflexibile
¶ Denigrata. Nigri post candorē fiunt: qui amissa dei
iustitia suā laudem querunt: q: de se presumunt. Unde in
peccata etiam corruunt nescientes. ⁊ post ignem mentis
ad frigus corporis: post candorem vite / ad nigredinem
vane adulationis descendūt. vnde extinctis carbonibꝰ
similes sunt. Et nō sunt cogniti in plateis. i. in vite secula
ris latitudine. Nihil eñ humane menti angustius: q̄ pro-
prias voluntates abnegare: desideria carnis frangere: ⁊
hmōi. Unde nihil latius q̄ proprijs seruire voluptatibꝰ:
nullis subesse legibus: ⁊ hmōi. In plateis aūt sunt que-
rentes sua. Ampla aūt hec via que ducit ad mortē. Mat.
vij. sed in plateis nō cognoscunt: qui nō sunt qd̄ videban
tur: qui aliud erant: ⁊ aliud ostendebant. sicut hypocrite.
de pe. di. ij. citius. ¶ Teth. Melius fuit occisis gla-
dio. verbi dei. Ephe. vj. q̄ interfectis fame. eiusdem verbi.
viij. q. j. sunt in ecclesia. Oñ isti extabuerūt cōsumpti a ste
rilitate terre. penuria ecclesie. duꝫ predicatio cessat / eccle
sia nō fructificat. Melius ⁊c. gladio verbi dei q̄ interfe-
ctis fame eiusdem verbi. hi occidunt ad vitam: illi inter-
ficiuntur vt pereant. Est aūt gladius quo mors punitur:
vt vita sequatur. Iste est gladius verbi dei. ad Ephes. vj.
¶ Est alius qui precidit vitā: occidit animā. de quo. Gla
dius meus deuorabit carnes eius. Iudi. vj. Alius gladiꝰ
flammeus atq; versatilis ad custodiendā viam ligni vi-
te. Geñ. iij. in fi. Alius limatus ⁊ acutus. de quo Luce. ij.
Tuā ipsius animā gladius ꝑtransibit. idest dolor domini-
ce passionis. ꝯm glos. Luget ergo ecclesia cōsumptos fa-
me ⁊ siti verbi dei. Hac fame qui fuerit peremptus: eter-
ne morti subiacebit. Sicut eñ homo ex duabus substan-
tijs constat. ex̄ de cele. missa. in quadam. ita duabus vitaꝫ
conseruat. caro sustentatur corporali: animus cibo spiri-
tuali. ex̄ offi. ordi. inter cetera. Et maior est refectio men-
tis q̄ dapes corporis. vt dicit glos. super illud Actu. vi. Nō
est bonū nos derelinquere verbum dei: ⁊ ministrare men
sis. Unde panem quotidianū petimus vtrūq;. de con. di.
ij. in calice. ⁊ Matth. vj. ⁊ Luce. xj. vtrumq; petimus qui
vtroq; indigemꝰ. Sterilitas terre / penuria ecclesie. quā-
do magistris deficientibus verbi imbribus / nō infundi-
tur. Esa. xxxix. Dabitur pluuia semini tuo vbicūq; semina
ueris in terra.

ueris in terra. q: semen est verbū. Matth. xiij. Luce. viij.
pluuia/gratia. de qua Ezech. xxxiiij. Pluuie benedictio⸗
nis erunt. Pꝛomittit ergo dn̄s predicatoꝛi ꝙ in quacūq₃
gente seminauerit verbū dei: ipse gratie pluuiam largie⸗
tur. Unde est magna ꝓmissio ꝙ gratia sequatur predica
tionē. vnde valde beatū est audire ꝑdicationem. quū per
hoc audientibus grā infundatur. Culpam aūt sacerdo⸗
tum ⁊ pꝛedicatoꝝ iniustitiā vel negligentiā docendi con
sumptio sequit̄ plebis. ¶ Joth. Manꝰ mulierū. q̄ sexus
natura misericoꝛdes sunt. Mulierū ꝑdicatoꝛū vano fa⸗
uoꝛe effeminatoꝝ. Misericoꝛdiū. opinione sua. Coxerūt
iniurijs/afflictionibus. Filios suos. subditos. Facti sunt
cibus earum. dum carnalem vitam subditoꝛū affligunt
repꝛehendunt: ⁊ arguūt. In cōtritione filie ppl̄i mei. apo
stoloꝝ ⁊ successoꝝ. In ecclesia em̄ quasi filios suos deco⸗
quūt: qui culmine regiminis sublimati/igne zeli vel inui
die inflāmant aīas subditoꝝ: dum nimis iusti videri cu⸗
piunt: ⁊ tyꝛānica potestate oppꝛimūt. xlv. dist. sunt nāq₃. c.
vera. c. recedite. ij. q. vij. §. his ita. ⁊c. vnde bene. qui etsi ha
beant zelum dei: sed nō s̄m scientiā. ad Rom. x. xv. q. j. §. j.
quia austeritate dn̄ationis quasi pꝛo iustitia adurunt: et
infirmā carnalem vitam subditoꝝ minis ⁊ increpationi
bus quasi dentibus rodūt. Hec oīa in cōtritione ecclesie
que est filia ppl̄i dei. i. apl̄oꝝ ⁊ successoꝝ ab eis fiunt q̄ se⸗
culari aut ecclesiastica potestate animas tyꝛānice exurūt.
dum inuidie/aut ire/aut indiscreti zeli/ꝯcupiscētia inflā
mati/filios q̄s lacte doctrine nutrire debuerāt: adustiōe
afflictionis vexant: nō attendentes qđ dicitur. j. ad Coꝝ.
x. Factus sum infirmis infirmus. xlv. dist. recedite. xxvj. q.
vij. alligāt. ¶ Caph. Compleuit. quasi iam cesset ira cui
satisfecit pena. Dn̄s furoꝛem suū. impletis peccatis. Effu
dit irā indignationis sue. hoībꝰ ꝑ vitia effusis. Gen̄. xlix.
Effusus es sicut aqua. sc₃ in vilem libidinem. Nō crescas
ps̄. lxviij. effunde sup eos iram tuā ⁊c. ¶ He Et succēdit
dn̄s ignem in syon. ꝯcupiscentiā peccatoꝝ succendi ꝑmi⸗
sit in ecclesia ingrata. Et deuoꝛauit fundamēta eius. ve⸗
ra fide mista heresibus. Cōpleuit. sup ecclesiam cōpletꝰ
est furoꝛ dn̄i: q: mensurā pctōꝝ ipleuit. vnde ps̄. cvj. Effu
sa est ꝯtentio sup ꝑncipes. sc₃ ecclesie ꝑlatos. xxxv. dist. ec
clesie ꝑncipes. ⁊ errare fecit eos in inuio ⁊ nō in via. Et
Apoca. vlti. Qui in soꝛdibꝰ est soꝛdescat adhuc. ⁊ iustus
iustificetur. xlvij. di. quātumlibet. Succendit dn̄s ignē in
syon. nō qui ibi super apl̄os descendit. Actuū. ij. de ꝯse. di.
iij. c. vlti. sed qui pueros Job ꝯsumpsit Job. j. ⁊ duos q̄n⸗
quagenarios. iiij. Reg. j. ⁊ xxiij. q. iiij. ea vindicta. Habet
enim deus ignes varios quos emittit de thesauris suis.
cuius ignis in syon: ⁊ caminus in hierusalem. Esa. xxxj.
Alios inflammat vt erudiat. vt. s̄. in. j. c. in litera Men. in
thren̄. Misit ignem in os meum ⁊ erudiuit me. Alios vt
exurat. Matth. xxv. Ite in ignem ⁊c. ⁊ in vitijs accendi
ꝑmittat. de pe. di. iij. inter hec hircū. j. quibꝰ succensis fun
damētū fidei dissipatur. Unde magis nostras ꝙ iudeoꝝ
miserias plangere debemus: q: magis in nobis ꝙ in eis
ignis oīs ꝯcupiscentie succensus est: vsq₃ ad ꝯsumptionē
deuoꝛans maioꝛa ⁊ purioꝛa mēbꝛa ecclesie. Job. xxj. Vi⸗
tioꝝ omniū flāma voꝛat quasi vniuersos possidet. ⁊ olla
succensa a facie aquilonis feruet. Hiere. j. Et foꝛnax chal⸗
deoꝝ chaldeos incendentes incendit. Daniel̄. iij. Hāc foꝛ
nacem ille lucifer cū suis satellitibꝰ ignis succendit: cuiꝰ
halitus pꝛunas ardere facit: ⁊ flāma de oꝛe eius egredi⸗
tur: ⁊ de naribus eius ꝓcedit fumus/sicut olle succense
atq₃ feruentis: ⁊ de oꝛe eius lāpades ꝓcedunt/sicut tede
ignis accense. Job vlti. Iste etiā faber succendit hāc foꝛ⸗
nacem vitioꝝ. de q̄ Esa. liiij. Ego creaui fabꝛū sufflantē
in igne pꝛunas. Illi aūt pauci intra eccl̄iam dei q̄ nō ado
rauerint aureā statuā istius vanitatis ⁊ carnalitatis/q̄
est in eccl̄ia militanti: euadent hāc foꝛnacē de coꝛde ⁊ oꝛe
⁊ opere. ⁊ cū illis tribus pueris dn̄m hic ⁊ in perpetuum
collaudabūt. Dan̄. iij. Fundamēta aūt hereticoꝝ et hipo
critarū quibus in oī statu eccl̄ia plena est: deuoꝛant̄ ⁊ de⸗
uoꝛabūtur ab ira furoꝛis dn̄i. Job. v. Uidi stultum firma
radice. supple firmatum. in gloꝛia mūdi. et maledixi pul⸗
chꝛitudini eius statim. id est exterioꝛi apparentie. q: hy⸗
pocrite sepulcra sunt dealbata extrinsecus/fetida intus
ex ossibus moꝛtuoꝝ. Matth. xxiij. O quot ꝑlati in eccl̄ia
dei pulchꝛi exterius/potentes a seculo/viri famosi/gigā⸗
tes in terra: Gen̄. vj. Sunt hic ⁊ erunt ꝓpter eoꝝ pulchꝛi
tudinē maledicti. ⁊ eradicabūtur a fundamentis: eoꝝ ra
dice fundata in terra salsuginea ⁊ sterili penitus desicca
ta. q̄uis em̄ tales videantur exterius q̄busdam apparen
tibus ⁊ cerimonialibus operibꝰ firmati ⁊ radicati: sunt
tn̄ coꝛam dn̄o maledicti: quoꝝ coꝛda ⁊ coꝛpoꝛa varijs vi⸗
tijs ⁊ vanis laudibus ⁊ fauoꝛibus inflāmantur. vn̄ seq̄⸗
tur. nō crediderūt ⁊c. ¶ Lamech. Non crediderūt ⁊c. Re
ges terre. demones vel quilibet ꝑnceps. Et vniuersi ha⸗
bitatoꝛes. nō transitoꝛes. Quoniā ingrederetur hostis.
diabolus vel membꝛa eius. Et inimicus. cōfoꝛtauit dn̄s
seras poꝛtarū tuarum ⁊c. ps̄. cxlvij. Per poꝛtas. ꝑdicato
res vel virtutes. Hierl̄m ecclesie. Nō cre. re. terre. de qui⸗
bus dicit̄. ps̄. ij. Adstiterūt reges terre ⁊ ꝑn. cōue. in vnū.
vel demōes s̄m illud Eph. vj. Nō est nobis colluctatio ⁊c.
Habitatoꝛes oꝛbis. qui nesciūt dicere ps̄. xxxviij. Aduena
ego sum apud te ⁊ peregrinus. s₃ audiūt/ ve sup habita⸗
toꝛes terre. Apocal̄. viij. hi videntes eccl̄iam dei/auxilio
dei firmatā/non credunt ꝙ ingrediatur hostis ꝑ poꝛtas
hierl̄m. de quibus dꝛ in ps̄. ix. Qui exaltas me de poꝛtis
moꝛtis vt annūtiem oēs laudationes tuas in poꝛtis filie
syon. ¶ Mem. Pꝛopter peccata ꝓphetarū. pꝛelatoꝛum
j. q. j. iudices. Eius ecclesie. Et iniquitates sacerdotū eiꝰ.
Qui effuderunt. fide coꝛrupta vel exemplo. In medio.
publice. Eius ecclesie. Sanguinē iustoꝝ. Pꝛopter iniqui
tatem sacerdotū ⁊ ꝑncipum ecclesie mala crebꝛescunt: q̄
legem in publico ꝑuertunt. iudicia inuertūt. ⁊ sanguinē
sanguini addunt. nam ⁊ eoꝝ machinationibus et consi⸗
lijs ⁊ fraudibus ⁊ pꝛeceptis multoꝝ sanguis funditur. ⁊
vix fit bellum hodie ⁊ guerra inter chꝛistianos: in q̄bus
ꝑlati ꝯsanguinei ⁊ amici/vel odio vel amoꝛe manū nedū
clāculū sed publice non apponant. nō obstātibus. c. xxiij.
q. viij. §. j. cū. c. seq. vsq₃ ad. §. his ita. ⁊. c. repꝛehensibilem.
⁊. c. si in moꝛtem. l. dist. miroꝛ. c. clericū. c. de his clericis. c.
si quis viduā. ⁊. c. de his. ⁊. c. studeat. c. si quis homicidiū.
c. hi qui arboꝛem. lj. dist. c. j. c. si quis. ij. q. vij. §. his ita. iiij.
ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. c. sententiā. de homic̄. quasi ꝑ
totū. de cle. percus. per totum. de cle. pug. in du. ꝑ totū. de
rap. in archiep̄atu. de ex. pꝛe. ex literis. cum si. Ipsi autem
glossant ⁊ declarant iura sicut volūt. sed in die iudicij erit
alius declaratoꝛ: qui illa iura edidit ꝑ vicariū suū papā. l.
dist. si quis diaconus. ¶ Nun. Errauerūt. doctoꝛes a via
ṽitatꝭ. Ceci. sine luce. xxxvij. di. §. vlti. In plateis. volupta
tibus. Polluti sunt sanguine. peccatis subditoꝝ. xliij. dist.
ephesijs. Nūq₃ nō possent. itrare sc₃ eccl̄iam: quia nole⸗
bant. Tenuerūt lacinias. Lacinia s̄m Hugu. in deriua⸗
tionibus/est vestis lacerata. vel oꝛa vestimenti. vn̄ Ma⸗
crobius in saturnalibus. Toga cesar ꝑcingebatur: vt tra
hendo laciniam mollius incederet. Et inde laciniosus. a.
um. i. laceratus vel pānosus. vnde Hiero. in expositione
sup Esa. Qui pꝛe cunctis laciniose legis cerimonijs de⸗
dit ꝑceptum. ⁊ inde lacinio. as. i. euellere/lacerare/bella⸗
re/vel bellicare. Suas. peccata veteris vite. a lacerādo. i.
vestes laceratas. Allegoꝛice. In ecclesia doctoꝛes ⁊ ꝑlati
⁊ sacerdotes sanguinē iustoꝝ effundūt: qui iusti esse pos⸗
sent/nisi eoꝝ negligentia deperissent. vnde Ezech. iij. c. et
xviij. ⁊ xxxiij. Si non annūtiaueris impio iniquitates su
as: sanguinē eius de manu tua requiram. Actuū. xx. Mū
de sunt manus mee a sanguine omniū vestrum ⁊c. xliij.
dist. ephesijs. ex̄ de of. oꝛ. irrefragabili. vbi de hoc i glo. j.
Sanguis aūt. i. pctm̄ subditoꝝ culpa sacerdotū ⁊ ꝑlatoꝝ
effundit̄. ⁊ sepe qui videbātur iusti exēplis ꝑlatoꝝ/⁊ do
ctrina pꝛauitatꝭ peruertūtur. ⁊ peccati sanguine polluti
moꝛiunt̄. inde sacerdotes ⁊ ꝓphete ceci errāt in plateis.

dum spatiosam ⁊ latam viā que ducit ad mortem/appre
hendunt: ⁊ angustam q̄ ducit ad vitā. Matth. vij. ⁊ Luce
xiij. nō introeunt: nec alios introire permittunt. Matth.
xxiij. Et hoc est qd̄ ꝓmissum est. Sanguinē iustoꝝ effude
rūt in medio eius. i. ecclesie. que est hierlm vera ⁊ mater
nostra. Gal. iiij. de ꝯse. dist. iiij. mater eccl̄ia. Ubi quum dei
templū sanguine suo polluti intrare nequeūt: tenent la
cinias suas: vt quū cecus ceco ducatū ꝑbeat: ambo in fo
ueam cadant. Matth. xv. Luce. vj. ⁊ xxxvij. dist. §. fi. Hoc
deplorat ꝓpheta/immo electoꝝ concio tota: ꝙ in spatio
sam viā ambulantes/⁊ veterem vitā ducentes/viasvite
nō apprehendūt: ⁊ suis se anfractibus impediūt. Ceci se
sequūtur: qui christū verā lucem. xxj. di. c. j. ꝟ. acholyti. se
qui dedignātur. ¶ Samech. Recedite a nobis. Polluti.
ne nos polluatis. Clamauerūt. ꝑlati. Gis subditis. Rece
dite: abite. ad ꝯsimiles. Nolite tangere. sacramēta dei. ſꝫ
talis locutio ꝭm Hiero. nō illuminat cecū: nō sanat egro
tum: nō curat infirmū: sed magis occidit atqꝫ in despera
tionē cadere peridītantē ꝑmittit. xlv. di. recedite. Iurga
ti quippe. pro tali correctione. Sunt: ⁊ cōmoti sunt. ideo
Dixerūt inter gentes. gentiles. inter quos ꝑ tales nomē
dn̄i blasphematur. xlv. disti. de iudeis. Non adijciet (al's
addet) vltra vt inhabitet in eis. vbi nō est pax vel concor
dia. xxiiij. q. j. §. si autē. ¶ Recedite. sepe in ecclesia ceci et
polluti nequeūt ingredi templū dei viui: ⁊ sacris partici
pare mysterijs. xlix. di. hinc etenim. quos alij/ꝙuis ⁊ ipsi
polluti/quasi zelo dei despiciūt: qui iusti videri appetūt:
q: nōdum manifesti sunt. vnde erecto supercilio obiurgā
tes dicūt. Recedite a nobis ⁊ sacris dei. Ite ad eos quo
rū ꝯsortes estis. Nolite tangere sacrosancta q̇bus indi
gni estis. his ⁊ hmōi alios criminādo/iustos se ostende
re conant̄. inde sepe lites generant̄: q: nō ꝭm deum corri
gunt: sed alijs oppressis sanctiores videri cupiūt. Unde
subditur. Iurgati sunt quippe ⁊ cōmoti sunt. ꝓus enim
cōmoti iurgant̄: deinde acrius cōmouentur: q: nō stant
in illo qui idem est: ⁊ eū reliquerūt qui est pax vera. Ioā.
xiiij. ꝑterea subditur. Inter gentes nō adijciet vltra ⁊c. q:
vbi pax ⁊ concordia nō est/deus esse non pōt. ps. lxxv. q:
factus est in pace locus eius. Inter gentes nāqꝫ ꝑ tales
nomen dei blasphemat̄. xlv. di. de iudeis. ¶ Ayn. Facies
dn̄i. ira vel vindicta. Diuisit eos. Ite maledicti in ignē
eternū. Mat. xxv. diuisit inquā a ꝑdestinatis: q̄ tandē nō
pereūt. de pe. di. ij. §. hec itaqꝫ. ꝟ. firmū. al's ē. c. ⁊. ꝟsi. null⁹
al's est. c. ¶ Non adijciet (al's addet) vt respiciat eos. ſcꝫ
miserando. vn̄ respexit dn̄s Petrū. Luce. xxij. vbi Augu.
de ꝯsensu euāgelistarū. Mihi videt̄ illa respectio diuini
tus facta. Et sicut dictū est. Respice ⁊ exaudi me dn̄e de⁹
meus ⁊c. ⁊ ibi ps. vj. Cōuertere dn̄e: ⁊ eripe aīam meam.
Ita dictū arbitror: ꝯuersus dn̄s respexit Petrū. ⁊ Beda.
Respicere nāqꝫ eius/est misereri. q: non solū quū agitur
penitentia: verūetiā vt agat̄: dei misericordia necessaria
est. ⁊ Amb. Deniqꝫ quos iesus respicit/plorant delictum
⁊c. Facies sacerdotū. quoꝝ facies reuerenda ⁊ dignitas.
lxxxiij. dist. porro. Non erubuerūt illi de ppl'o quib⁹ ꝑsen
tibus ⁊ corrigentibus peccauerūt. Nec senū. dicentium
quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. ij. ad Coꝝ. xj. ⁊. vij. q.
j. §. hoc autem. Miserti sunt. quū sit miseranda senectus
ꝓphetarū ⁊ sacerdotū. ¶ Facies ⁊c. Quidā in ecclesia
dei timore abiecto facies sacerdotū nō erubescūt. quia a
facie dn̄i ⁊ ab ira vult⁹ ei⁹ diuisi sunt ab ijs q̄ vocati sunt
ad vitam. neqꝫ miserti sunt senū ꝑlatoꝝ ſcꝫ/qui omnibus
eis cōdolentes cōdescendūt. Nota ꝙ terribile sit sacerdo
tes contēnere: nec faciem eoꝝ erubescere. i. illis mouenti
bus ⁊ videntibus a sceleribus nō cessare. de his eīm dn̄s
dicit Luce. x. ⁊. xxj. di. in nouo. Qui vos audit/me audit.
vbi Cyrillus. Per qd̄ docet q̇cq̇d ꝑ sctōs apl'os eccl̄ie dei
dr̄/acceptādū esse q: q̄ illos audit/⁊ christū audit. Ineui
tabilis est ꝗ pena illis q̄ apl'os ⁊ eoꝝ successores ꝯtēnūt.
vn̄ ⁊ sequit̄. Et q̄ vos spernit/me spernit. viij. q. j. qui vos.
Beda. Ut ſcꝫ in audiendo quisqꝫ vel spernendo euange
lij predicatorem/nō viles quasqꝫ ꝑsonas sed dn̄m salua
torem immo ip̄m p̄rem spernere se vel audire disceret. nā
sequitur ibi. Qui aūt me spernit/spernit eum q̄ me misit.
q: in discipulo magister auditur. ⁊ in filio pater honora
tur. Ibi etiam Aug. de ꝟbis dn̄i. Si aūt sermo dn̄i ad vos
quoꝫ ꝑuenit: ⁊ in eo loco nos cōstituit: videte ne sperna
tis nos. ne ad illum ꝑueniat qd̄ nobis feceritis. Hec autē
diuisio de qua hic loquit̄/plene fiet in iudicio. dicēte dn̄o
Matth. xxv. Ite maledicti. Et notandū ꝙ supra sacerdo
tes quasi homicidas planxit ⁊ hic separant̄ a facie dn̄i q̄
nō detulerint eis. Quis eīm mali sint nō sunt contēnendi.
sed ille in illis colendus ⁊ honorandus in quo missi sunt
xxx. dist. ꝭm. j. q. j. nō quales. ⁊. §. ꝑce. hoc ergo. cum. c. seq.
vsqꝫ ad. §. fi. ¶ Phe. cū adhuc subsisteremus. in carne. in
fide. Defecerūt a vero lumine oculi nostri. intentiōes ter
renis insistentes: sicut oculi cornini vel vulturini. non co
lumbini. colūbarum. Can. iiij. Que resident iuxta fluēta
plenissima scripturarū. xxxvj. di. §. ecce. in fi. Ad auxilium
nostrū vanū. mandanū. de quo Esa. xxxvj. Baculus arū
dineus rex egypti. ⁊ cum. xxiij. q. iij. §. j. facit de cōse. dist. j.
oīs christianus. Cū respiceremus potentes. diuites litera
tos buccinantes. Attēti ad gentē. maledictus q̄ confidit
in hoīe ⁊ ponit carnē brachiū suū. Hiere. xvij. Que salua
re nos nō poterat. q: tu solus saluas dn̄e: qd̄ alius nō po
test. q: ps. cxxiij. Adiutoriū nostrū in noīe dn̄i q̄ fecit celū
⁊ terrā. ⁊ iterū ps. lxxxiij. Beatus vir cui⁹ est auxiliū abs
te ⁊c. ¶ Cum adhuc. vox est in ecclesia plangentiū. q̄ se
vana spe lactauerunt secularibus negotijs occupati. sed
mortis infirmitate aut qualibet tentatione ꝑuenti/inue
niūt se nō solum deceptos: sed etiā cecos: cū adhuc subsi
steremus. Subsistit quisqꝫ qui dū viuit in carne/rectam
fidē tenet etsi operibus nō implet: sed aliq̄ tactus mole
stia inuenit oculos suos defecisse: quos ad caduca ⁊ labē
tia intenderat/vanū querēs auxiliū. q: ꝭm Grego. Qui
labentibus adheret/necesse est ꝙ cū eis pariter collabat̄.
¶ Sade. Lubricauerūt. ps. xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebre
⁊ lubricū. Uestigia nostra. nō fixa supra petrā christum.
xix. di. ita. In itinere platearū nostrarū. voluptatū larga
rum. Appropinquauit. dum secula cōplent̄: dum securis
ad radicem ponit̄. Matth. iij. ⁊ Luce. iij. vbi Chryso. sup
Matth. Securis eīm acutissima est ira consummationis
q̄ totum ꝑcisura est mūdum. ſꝫ si posita est: q̄re nō ꝑcidit?
quia rōnales sunt arbores: ⁊ in ꝑtāte habēt facere bonū
aut nō facere. vt videntes ad radices suas positā esse se
curim timeāt: ⁊ faciant fructū. Ergo denūtiatio ire q̄ est
securis posita/etsi malis nihil agat: tn̄ a malis segregat
bonos. Finis noster. retributionis. Cōpleti sunt dies no
stri. sicut cōpletis pctīs Amorreoꝝ venit finis eoꝝ. Gen.
xv. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Quia venit finis noster. Lu
bricauerūt hoc quoqꝫ in ecclesia iure plāgimus/dū eos
q̄ voluptuose ⁊ spendide viuūt respicim⁹. plāgimus eoꝝ
lasciuiā qui lubricā sectantur viam. q: nō sunt fun. super
fir. me. Hanc se euasisse gaudebat Dauid dicēs. ps. xxxix.
Statuit supra petrā pedes meos ⁊ direxit gressus meos.
⁊ alibi ps. xvij. Qui perfecit pedes meos tamꝙ ceruoꝝ.
¶ Coph. Velociores fuerunt ꝑsecutores nostri. heretici
demones tyrāni ecclesie. Aquilis celi. doctoribus. xxiiij.
q. j. qm̄. de conse. dist. ij. est corpus. post. c. est cibus. Super
mōtes. in specula regiminis positos. Persecuti sunt nos
percutiā pastorem ⁊c. Matth. xxvj. vbi Hiero. Percutit̄
pastor bonus: vt ponat aīam suā ꝓ ouibus suis: ⁊ de mul
tis gregibus erroꝝ fiat vnus grex ⁊ vnus pastor. ¶ Est Persecutio duplex.
aūt duplex ꝑsecutio. Bona qua apl's tradidit Corinthiū
sathane: vt spūs eius saluus esset. j. ad Coꝝ. v. ⁊ simile. j.
Timo. j. xj. q. iij. audi. in die dn̄i. Et christus flagellat iu
deos. Matth. xxj. j. q. iij. ex multis. de qua ps. c. x. Detra
hentem secreto ꝓximo suo hunc ꝑsequar. Alia mala. qua
rex nequissim⁹ ꝑsequebatur Heliā. iij. Reg. xviij. ⁊. xix. et
mali ꝑsequūtur bonos. xxiij. q. iiij. qui ꝭm. de vtraqꝫ. e. cā. ⁊
q. qui peccat. In deserto monachis ⁊ eremitis. Hiere. ix.

Visitabo sup omnes qui attonsi sunt in comā habitātes
in deserto. Insidiati sunt nobis: demones ꝛ heretici.
¶ Velociores. Plangit pphēta psecutiones eccl'ie: cui⁹
psecutores aquilis velociores sunt immūdi siquidē spi-
ritus velociores sunt nequitia/fraude ꝛ agilitate vane
ad lacerandū ꝛ deuorandū/ꝙ aquile celi. i. predicatores
ad eripiendū. velociores em̄ sunt aerie ptātes: q: non est
ptās sup terram q̄ cōparetur eis. Job. xli. Sup montes
psecuti sunt nos. q: dum ad eccl'ie regimina extolluntur:
acrius eos ad psequēdum incitam⁹. nec in specula sedis
aplice positi sunt securi. q: quos sup montes eleuatos vi-
dent: vt ceteros diligētius inspiciendo conseruent ꝛ ad
culmina virtutū puocent/tanto ardentius ꝛ audacius
infestant. In deserto insidiati sunt nobis. Per desertum
vita monastica vel eremitica q̄ in desertꝫ ꝛ in solitudini-
bus agit/designatur. xviij. q. ij. luminoso. ibi. ne in dei ser-
uoꝝ recessibus. Vn̄ de hoc. ꝛ. xvi. q. j. si cupis. contra quos
quasi athletas fortiores ꝛ inuisibiles. seuiūt hostes. Vn̄
in vitis patrū legit' ꝙ quū diabolus in quodā tēplo visi-
taret alios demones: oēs fecit verberari/q: parū malefi-
cij videbatur ei qd̓ fecerant. post vnus demon adueniēs/
dixit se xl. annis in eremo quēdam monachū impugnas-
se: ꝛ vix nocte illa eū cōpulit fornicari. tunc diabolus sur-
gens ꝛ osculans eū imposuit ei coronā suā: secūq; sedere
pcepit dicens eum magnū qd fecisse. Quantis vrgemur
malis: in occulto instant insidie. in apto super mōtes se-
uit psecutio. vt pastores deijciat: oues sternat. Unde seq-
tur. Spūs oris ꝛc. ¶ Res. Spūs oris nostri ꝛc. de quo
spū. ps. l. Spm̄ rectū innoua ꝛc. Oris nostri. corde credi-
tur ad iustitiam: ore aūt fit ɔfessio ad salutē. Roma. x. xi.
q. iij. nolite. Christus dei filius. Dn̄s. qui nō fecit peccatū
j. Pet. ij. Captus est. quasi totius miserie solatiū. In pec-
catis nostris. in christo sperem⁹: illū imitemur: q̇ captus
est p pctis nostris. Cui dicim⁹. In vmbra tua. refrigera-
tionis. ps. xvi. Sub vmbra alarū tuarum ptege me. Ala
glos. mie ꝛ charitatis. Viuem⁹. In gētib⁹. adunati. Gen-
tibus. vt fiat vnū ouile ꝛ vn⁹ pastor. Jo. x. cō de bap. licet
p grecos. Pascasius. Sicut ex hoc aere ducimus spiritū
quē ad ipm reducim⁹ ꝛ inde viuim⁹: Ita hō interior per
fidē spm̄ dei attrahit: ꝛ inde viuit/qd̓ bene facit: qd̓ orat:
qd̓ cogitat. deniq; oia bona sua ipsi adscribendo reddit.
¶ Spūs. christus dn̄s cui⁹ doctrina/cui⁹ grā/cuius san-
guis est nobis spūs ꝛ vita. In nostris nō in suis pctis ca-
ptus est. ps. lviij. Quia ecce ceperūt aīam meā: irruerunt
in me fortes. Et sequit'. Neq; iniqtas mea neq; peccatuꝫ
meū dn̄e: sine iniqtate cucurri ꝛ direxi. ꝛ iterum ps. lxviij.
Que non rapui tunc exoluebā. Spūs em̄ d̓r filius dei: q:
deus est. ꝛ deus spūs est. j. Jo. iiij. Humanitas insinuatur
quū subiūgit'. christus dn̄s. ex de sacra vnc. c. vnico. Quia
em̄ vna psona est deus ꝛ hō. ex de here. cum christus. vbi
christus capit': deus capi d̓r. Spūs oris nostri bn̄ christus
d̓r: q: quē in corde credimus/ore ɔfitemur. sed eoꝝ ppriē
vox ista est/qui ita in ore habēt verbū veritatis: qd̓ christ⁹
est: sicut ꝛ in corde: q: ex abūdantia cordis os loquitur.
Matth. xi. Vn̄ ꝛ Petrus ore negādo se discipulū christi/
mortaliter peccauit. sicut ꝛ legit' ꝛ no. xj. q. iij. nō solū. Hic
christus captus est pro nostris pctis: vt nostra pctā dele-
ret. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gentib⁹ ꝛc. q:
ipse est expectatio gentiū: ꝛ semē Abrae in quo bn̄dicent'
oēs gentes. Gala. iij. in hoc credebat pphēta. corde ꝛ ore
pferebat in vm. t. Venturus em̄ erat/vt cū gentibus iu-
deos saluaret. vn̄ p futuruꝫ dixit viuem⁹. q̇ pctis mortui
eramus. Sub vmbra passionis nos ptexit/q̄si alis in cru-
ce extensis. Caro ei⁹ nobis vmbra fuit. q: estus nostre mē-
tis refrigerauit: ꝛ varias estuū passiōes tēpauit. Sub vm-
bra istius aploꝝ vmbra sanabat infirmos. Actuū. v. Hec
vmbra totū nūc illuminat mūdū. Jo. j. xxi. di. c. j ꝟ. acholy-
ti. q̄uis adhuc p vmbrā sui corporis. i. eccl'ie. xxiij. q. iij. pro
mēbris. videam⁹ eū nō facie ad faciē. In hac vmbra refri-
gerati ab estu vitioꝝ. Luce. j. Virt⁹ alt. obūbrabit ti. spe vi-

uimus. ¶ Syn. Gaude ꝛ letare. ironice. gaudium hypo-
crite ad instar pūcti. Job. xx. Filia Edom. terrena vel san-
guinea ecclesia malignātiū: sicut in christo spēs sanctorū
ꝛ exultatio: ita ꝛ maloꝝ ɔfusio ꝛ dānatio. Que habitas.
ptinaci studio. In terra. nō in celo. Hus ɔsiliatoris. s. dia-
boli. Ad te quoq;. sicut hierl'm. vnde q̄ acceperit gladiū/
gladio peribit. Matth. xxvi. xxiij. q. viij. §. j. Perueniet ca-
lix Babylonis qui inebriat oēs gentes. ꝛ est calix ire dei.
Apoc. xiiij. Inebriaberis atq; nudaberis. virtutibus. de
hac mala nuditate Abachuc. ij. Ve qui potum dat amico
scꝫ mittens fel suū ꝛ inebrians vt aspiciat nuditatē eius.
Exod. xxiij. Agent tecū in odio: ꝛ tollent oēs labores tu-
os: ꝛ dimittent te nudā. Naum. iij. Ostendā gētibus nu-
ditatem tuā. Ezech. xvi. Nudabo ignominiā tuaꝫ coram
eis: ꝛ videbunt oēm turpitudinē tuā. Orig. Nudabit' pe-
ctoris mei ɔscientia: ꝛ aperto corde videbūtur litere pec-
catoꝝ: que stilo ferreo in vngue adamātino. Hiere. xvij.
in pn̄cī. scripte sunt. atq; vniuersa expectātiū multitudo
leget in pectore meo signatas imagines peccatorum.
Apoc. xvij. Odient fornicariā: ꝛ desolatam facient illam
ꝛ nudam. Hiero. Omne tēpus vite nostre ɔsumim⁹ expo-
liantes dn̄m/scilꝫ aīam: ꝛ ornantes ancillā/scꝫ carnē. Et
ideo btūs qui vigilat ꝛ custodit vestimēta sua: ne nudus
ambulet: ꝛ videant turpitudinē suā. Apoc. xv. vide in vl-
ti. ꝟ. qui sequit'. Attribuit pphēta vnicuiq; parti qd̓ cō ue-
nit. vt scꝫ syon afflicta ecclesia iustoꝝ non desperet. ꝛ filia
edō synagoga pctōꝝ nō insultet. Et est notandū ad quā-
tam altitudinem hieremias ɔscenderit. vnde q̄si de spe-
cula dilatato corde agones huius seculi ɔsiderat. Nunc
simul oēs/nūc singulos/nūc iudeoꝝ casus deplorat: nūc
ecclesie luget detrimenta: moꝝ perturbationē dolet. nūc
restaurationē hierl'm ꝛ gloriam intuet'. ꝛ eccl'iam exaltā-
dam gloriatur. cū victoribus gaudet. cum victis luget.
Deniq; oēm sexum/oēm etateꝫ/platos ꝛ subditos tanꝙ
vnus sit in oībus/singulis psonis singula lamēta imper-
titur. ꝛ semp nouas lachrymas fundit dū alternatim no-
uas psonas inducit. ad vltimū dn̄m nostrū iesum christū
esse captū pro pctis nr̄is testatur: nō tn̄ oēs a morte redē-
misse ppe finē ingemiscit. ꝛ eoꝝ qui cōuersi sunt finitam
esse malitiā gaudet. eos vero q̄ sanctos psecuti sunt/pro
iniqtatibus puniendos esse affirmat: quū eoꝝ detegētur
pctā. Hinc intelligendū est q: in scripturis sanctis nihil
aliud est pncipaliter ꝙ lamētationes q̄ frequētande sunt
in hoc seculo. ꝛ carmen qd̓ cū angelis cantabim⁹ in celo.
ꝛ ve Ezech. ij. qd̓ filij edom vlulabunt in inferno. Lugea-
mus ergo cū Hieremia in hoc seculo: ne vlulem⁹ cū filijs
edom in inferno. Fugiam⁹ gaudia p̄sentis vite: q: pn̄tia
gaudia sequūtur perpetua lamēta. Hanc charissimi leti-
tiā fugite/si illic flere formidatis. Greg. ꝛ inania carmia
vt cum angelis cantare possim⁹ perpetuū all'a. All'a iter-
pretatur laudate deū. ꝛ est vox gaudij. qd̓ signat ineffabi-
le gaudiuꝫ angeloꝝ ꝛ hoim eterna felicitate letantium.
Cassiodorus. Vox ista scilꝫ Alleluia est q̄si musica saluta-
ris/harmonia celestis/q̄ nō solum hoies sed angelos de-
lectat. Apoc. xix. Tob. vltio. ¶ Gaude. Edom ꝛ Baby-
lonia idem significant. Due em̄ ciuitates ab initio seculi
significant'. Altera hierl'm. altera Edom q̄ ꝛ Babylō. de
q̇bus btūs Aug. librū de ciuitate dei fecit. Altera cū pro-
phēta plangit nūc ꝛ parturit. Altera cūr plangat' nescit.
Alterā christus edificat. Alteram diabolus. qui p Nabu-
chodonosor significat'. Babylon est ciuitas pditoꝝ. que
inebriat oēm terrā vino iniquitatis. vnde Hiere. li. Calix
aureus Babylon in manu dn̄i inebrians oēm terram. de
vino eius biberūt oēs gentes. vide Apoc. xviij. ꝛ. s. e. ar.
ꝟ. hec est ecclesia. cum sequēti. Et ideo quiete sunt. Subi-
to cecidit Babylon ꝛ cōtrita est. que ꝛ Edom inebriata
plangit'. Ideo d̓r ironice. Gau. ꝛ le. fi. edom. Edom san-
guineus vel rubeus interpretat'. Hic est populus qui car-
nis vitia sectatur: ꝛ sanguinē. i. pctm̄ tāgit. Osee. iiij. Vn̄-
de sequit'. Que habitas i terra Hus. Nisi em̄ in terrenis

mentem posuisset: inebriari vel virtutibus spoliari non
posset. Hierl'm aūt sursum est cui⁹ conuersatio in celis est.
Gal.iiij. Phi.iij. Ue em̄ habitantibus in terra. Apoc.viij.
in fi. Edom ro.i. eccl'ia carnalis in mēbris/licet gaudere
ꝛ letari videat̄: aureo poculo inebriatur: ꝛ in furore dn̄i
nudatur virtutibus: q̄ sunt anime velamina. de pe.dist.ij.
§.romanos.c.sed nec.c.illa. q: decreuit nō solū in terra cō
uersari sed in terra Hus.i.ↄsiliatoris diaboli. qui scȝ per-
uersa suggerit consilia/cōtra angelū magni cōsilij. Esa.
ix. sicut suggessit Eue. Gen.iij. Nam ꝛ Edom terren⁹ in-
terpretatur. in quo designant̄ qui terrena sectant̄/diabo
li decepti ↄsilio. vnde ad eos puenit aureus calix: ꝛ nudā
tur gr̄a dei. ¶ Thau. Cōpleta est. finita. vn̄ Esa.xl. Dimis
sa est iniq̄tas illius. Fili . ecclesia. Syon speculatiōis. Nō
adijciet (al's addet) vltra. Plantati ī domo dn̄i in atrijs
domus dei nostri. ps.xci. Non adijciet vltra vt transmi-
gret te. q: imutabili imutabiliter adhesisti. Uisitauit. pu-
niendo. ps lxxxviij. Uisitabo in virga iniquitates eoꝝ ꝛc.
Iniquitatē tuā. nō creaturā suā. Filia Edom. ecclesia ma
lignantiū. terrena. sanguinea. discooperuit pctā tua. Naū
iij. Reuelabo pudēda tua in facie tua q̄ ↄfiteri noluisti.
¶ Completa est. He sunt/vt dixi/due ciuitates q̄ ab ini-
tio cōstruūtur. Syon que hierl'm p Esaiā.xl.c. dicit̄ ꝙ cō
pleta sit malitia eius: ꝛ dimissa iniquitas illius. ħm illud
ps.xxxj. Beati quoꝝ remisse sunt iniq̄tates ꝛc. vide de pe.
dist.iii. ille rex. Unde leta pmissio subiūgit̄. Non adijciet.
vt trāsmigret te. Quū em̄ facto iudicio iniq̄tas cessauc-
rit: ꝛ plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit. sed
visitabit Edom nō remittendo/puniendo/dicendo. Ite
maledicti in ignem eternum. Matth.xxv.

¶ Articulus.viij.

Ecordare. Hec la-
mentatio q̄ est oratio Hieremie que fuit
exposita in pnci. lamentationū: ꝛ hic ite
rū exponit̄ a quibusdā canticū appella-
tur. Nam ꝛ lamenta cantica dicuntur. et
ecōuerso. Sicut em̄ in p̄senti sine miserijs nulla sunt gau
dia: ita sine lamētis aut pauca aut nulla sunt gaudia vel
cantica. Monachi tamē psalmū decantant. Uera autē
cantica in celesti syon decent. ps.lxiiij. Te decet hymnus
deus in syon. Lamentatiōes in exilio. Iure tn̄ ante ꝙ ad
patriā veniat̄ ad quā pperat̄. quasi in meditullio carmi-
na fletibus ꝛ ecōuerso pmiscent̄: dum p̄ntia mala plāgun
tur: ꝛ gaudia futura sperant̄. ¶ Recordare. Hieremias
fratrū amator ꝛ ppl'i israel q̄ multū orat p pplo ꝛ sancta
ciuitate.ij. Macha.vlti. p oibus lamētans/ecclesiam ad
lamentationē q: tribulata est ꝛ minorata temporaliter ꝛ
spūaliter: inuitat. Unde dicit. Recorda papa iudicij ci⁹ mi
sericordiā implorat. Recorda. q̄ oblitus videris: dū non
vlcisceris. Quid acciderit. ꝙ magnū ꝙ crudele. Nobis.
quasi nō meritis. Intuere. cuȝ mia. Et respice. cū effectu.
Opprobriū nostrū. ps.lxxviij. Facti sum⁹ opprobriū vici
nis nostris. Hereditas nostra. historice. Iudei in captiui
tatē chaldeoꝝ ducti. tropologice. scriptura versa est. Ad
alienos. demones. Domus nostre. intelligentia scripture
vel mētes. Ad extraneos. infideles. Pupilli. q̄bus debes
esse adiutor. ps.ix. Pupillo tu eris adiutor. Facti sumus
absq; p̄re. deo p pctis nostris offenso. Matres nostre. ec
clesie. vel fides spes ꝛ charitas. Quasi vidue. q̄si vir ha-
bentes verū cultorē. ¶ Recordare. vox martyrū ꝛ tribu-
latoꝝ in ecclesia est: q̄ tormētis ꝛ pressuris afflicti clamāt.
Quū em̄ in p̄sentia nō vlciscatur mala q̄ fiūt intra eccle-
siam deus: oblitus videt̄. ps.xij. Usq; quo obliuisceris me
ꝛc. et alibi. Obliuisceris inopie nostre ꝛ tribulatiōis no-
stre. Sed ad hoc Anacletus papa r̄ndet. Si oia in hoc se-
culo vindicata essent: locū diuina iudicia non haberent.
vj.q.j.si oia. Intuere ꝛ respice. Idem est. sed iteratio/affe
ctionis indiciū est. hoc em̄ affectu legendum est. Heredi
tas. heretici ꝛ falsi christiani hereditatem ecclesie aut de-
monibus aut prauis institutionibus tradiderunt. scri-
ptura em̄ hereditas est fideliū. hāc vertūt/q̄ a deo alieni
sunt. ꝛ sensu ꝛ ingenio eam credentes intelligere. peruer
tunt a cōmuni intellectu ecclesie discedentes. xxxvij. dist.
relatuȝ. xxiiij.q.iij heresis. ꝛ.c. transferunt. Domus nr̄e. i.
mentes humane ad inmūdos spūs peccādo trāseūt. Pu
pilli. vere pupilli ꝛ orphani sunt hodie q̄dāmodo christia-
ni. Absq; patre cōsolatore. i. p̄lato in spūalibus nutrito-
re. Sacerdotes em̄ ꝛ p̄lati q̄ p̄res vocātur. iij.q.v. oēs qui.
vj.q.j. sacerdotes. ꝛ.c. infames. filios excoriant ꝛ occidūt.
xciij. di. diaconi. v.ix.q.iij §. de his. cū.c.seq. vsq; ad finē q̄-
stionis. Matres nr̄e q̄si vidue eccl'ie q̄ nos nutriūt lacte
spūali. de ↄse. dist.iiij. mater eccl'ia. a pastoribus viduate
fugientibus vel negligentib⁹ nō possunt deo filios ge-
nerare. ¶ A Notoriū em̄ est hodie ꝙ raro prelati maxi- In epos
me epi resident in ecclesijs cathedralibus. sed nūc p curi- non resi
as pncipum ↄtra iura vagantur. maxime quū ab eis tē- dentes
poralia nō tenēt. xxiij.q.viij. quo ausu. ꝛ.§. ecce. ꝛ ex̄ de ap.
cum parati. vbi de hoc. ꝛ coꝝ tractant negotia tempora-
lia ꝛ pcurant/ↄtra iura. lxxxviij. di.c.j.c. eps.c. perlatum. ꝛ
ex̄ ne cle. vel mo. per totum. Aut in laribus paternis habi
tant ppe sanguinē ꝛ carnē: dicentes. Pater ꝛ mater no-
ui vos. quū ecōtra deberēt dicere Deutero. xxxiij. xciij. di.
diaconi. v. Aut in curia romana trotant post equos car-
dinaliū. adde qd̄ scripsi. j. in ar.x. in.§. postq̄. in fi. serui ibi
effecti ꝛ mercenarij. quū in suis epatibus essent liberi do
mini ꝛ maiores. vt ambiant ampli⁹: ꝛ habeant de hono-
re terreno: nō contenti terminis suis: quū habeant vltra
cōdignū/contra iura. j.q.j. pncipatus. ꝛ.c. nullus itaq;. et
q.vj. sicut is. ꝛ.q.vij. sancimus. ꝛ.xlj. di. miramur. ꝛ.viij.q.
j. in scripturis. ꝛ.c sciendū. ꝛ.c. qui epatum. Aut p mūduȝ
vagant̄ suas eccl'ias deserentes: nec de aīabus subdito-
rū aliquā curā habētes. ↄtra illa oia iura. vij.q.j. sicut vir.
ibi. Epm vero opȝ opportune ꝛ importune atq; sine iter-
missione eccl'iam suā docere: eamq; prudenter regere et
amare ꝛc. ꝛ.c. qualiter. ibi. Ne diutius gregi fideliū desit
pastoralis custodia. ꝛ.c. q̄uis. ibi. Ne ergo languescente
pastore grex (qd̄ absit) insidiatoris laniandus dentibus
exponatur: vel ecclesie ipsius vtilitates depereāt. ꝛ.c. pue
nit. vbi est expssum. ꝛ.c. placuit. ꝛ.c. si qui. ꝛ.c. epm de dio-
cesi. ex̄ de cle. non resi. ex tue. ꝛ expssum in.e.ti. in.c. quali-
ter. ꝛ de trāsla. epi inter corplia. §. sicut autē. ꝛ de renū.
nisi cum pridē. §. veruȝ. ibi. Non debes deserere sponsam
tuā: cui desigendo manū apud extraneū te fide media co
pulasti. Immo nec longā peregrinationē pōt facere eps
sine licentia pape. ex̄ de vo. ꝛ vo. re. magne. §. p̄terea. in fi.
Sed q: / put cōiter / hodie oēs p̄lati mercenarij sunt / que-
rentes q̄ sua sunt nō q̄ christi. Phil.ij. viij.q.j. sunt in eccle
sia. nō pastores lucra animarum q̄rentes. xxiij.q.iiij. tres
psonas. Ideo fugiūt ab ecclesijs: ꝛ nō est eis cura de oui-
bus. sed est eis cura de lana ꝛ lacte ꝛ carnibus. Nec curāt
si greges eoꝝ a demonib⁹ lacerent̄. ex̄ de elec. ne p defectu.
vij.q.j.§. hoc tunc. Quū ꝛ ipsi demones visibiles eos la-
cerent excoriādo. vt supra dictū est. ij.c. thren. in l'ra Beth.
v.ar. ¶ Aquā nostrā. doctrinā salutarē. Eccl'i.xv. ꝛ aqua
sapie salu. po. ꝛc. Pecunia cōparauim⁹. ↄtra illud Esa.lv.
Qui nō habetis argentum pperate emite ꝛc. Et ligna
nostra. eccl'iastica sacra calefacientia aīam. sicut fax accē-
sa. xv.q.si.c.si. Precio cōparauim⁹. a sacerdotibus simo-
niacis. j.q.j. cum ordinaret̄. ꝛ.q.iij. saluator. ꝛ.c. ex multis.
ꝛ.c. nō solum. Cōtra sacerdotes dicit hoc: q̄ faciūt domū
dei domū negotiationis. vt pre.c. nō solū. Esa.lvj. Mat.
xxj. Mar.xj. Luce.ix. Io.ij. qui sacramēta vel doctrinam ꝛ
dona dei pecunia distrahūt. j.q.j. gr̄a. ꝛ.c. cito turpem. ꝛ.c.
qui studet. ¶ Ceruicibus. pcussis. Nostris minabamur:
id est ducebamur a psecutoribus. Lassis. i. pctis. Nō daba
tur requies. q: nullus malus sabbatizare pōt. i. requiesce
re. q: nūq̄ illi sua ↄscientia requiescit. ħm Aug. ¶ Deplo
rat ecclesia ꝙ martyres a psecutoribus colaphizantur. li-
gatis ceruicibus trahūtur, de loco in locū sine requie fu-

gere cōpelluntur. Uel quia dictū est Matth.v. Luce.vi. ⁊.xxiij.q.i.§.i. Siquis percusserit te in vnā maxillā ⁊c. meli⁹ ceruicem supbiā accipim⁹: qua ferimur et fugamur/ quū et ꝯsciencia reatus ptimescimus. q: deus humilia respicit: ⁊ alta a longe cognoscit. ps.cxxxvij. quo ꝯsiderato nō est requies. q: vita carnalis laboriosa. spūalis quieta. q: sub iugo dñi. ❡ Egypto. Egyptus interpretat̄ tenebre vel angustia vel tribulatio. potentioribus qui curis diuitiarū obscurant̄. Dedim⁹ manū. quasi vincti. ⁊ Assyrijs Assyrij interpretant̄ sustollentes vigilias dñi. dirigentib⁹ se ad lucra seculi. Ut saturaremur pane. caducis rebus trāsitorijs. i. Regū.ij. Repleti prius pro panibus se locauerunt ⁊c. ❡ Ecclesia lamentat̄ ꝙ etiā ministri altaris pro terrenis rebus dant manus egypto/ potentioribus q̇ diuitiarū vel delictoꝝ tenebris obscurant̄. Egyptus enim tenebre interpretat̄. ⁊ Assyrijs. i. dirigentib⁹ qui se scꝫ ad oia mūdana dirigūt: vt diuitijs affluāt: honoribus excellant. q̇bus seruiūt ministri christi ꝑ caducis ⁊ trāsitorijs. ⁊ sic luminaria mūdi scꝫ rectores ecclesiarū .xciij.di. sacerdotes. tenebre facte sunt. q̇ manus ad celū deberēt leuare/ ⁊ cū Moyse ad celuꝫ tendere ne fiant graues. Exo. xvij. xxxvi.dist.c.vlti. vnde ps.cxxxiij. In noctib⁹ extollite man⁹ vestras in sancta ⁊ be. dño. ❡ Pr̄es nostri. eccl'ia. ps.xliiij. Pro patribus tuis ⁊c.lxviij.dist. quoꝝ vices. vel Adam vel Eua. de pe.dist.i. sicut pmi. Peccauerūt. Pr̄es nostri comederūt vuā acerbā: ⁊ dētes filioꝝ obtupescūt. Ezech.xviij. Et nō sunt. Rachel plorans filios mortuos noluit ꝯsolari: q: nō sunt. Matth.ij. quia mortui. Et nos iniq̄tates eoꝝ portauim⁹. i. pctm̄ originale. de ꝯse.dist.iiij. c.ij. ⁊.c.seq. ⁊.c. nō ex quo. Uel penā culpa sacerdotū. vox est christiani populi q̇ sacerdotū ⁊ principū peccatis flagellatur dicētis. Patres nostri peccauerūt. quasi nō sunt qui debuerāt. ⁊ nos iniq̄. eoꝝ por. Non tn̄ de se p̄sumat. q: ꝑ merito plebis est electio pastoris. ij.q.vij.c.i. ⁊.§. itē q̇d dicitur. vi.q.i. ex merito. viij.q.i. audacter. neqꝫ imitatoribus. lxxxvi.di. facientis. xxiij.q.iiij. ita plane. ij.q.i. votum. culpa minuitur: sed auget̄ vnde Cayn septies punit̄. Lamech septuagesies septies. Gen.iiij. xxxi.q.i. quō. Post p̄ceptum em̄ ⁊ exemplū supple bonū/ maior est peccātis pena sicut ⁊ pctm̄. ❡ Potest etiā hoc referri ad originale pctm̄: cui⁹ tabes in oēs transit. Et nō sunt. peccatum em̄ nihil est. ⁊ qui peccat nihil est. de pe.dist.ij.§. si q: relicto vero esse/ voluit nō esse. i. peccare. Non dixit/ pr̄es peccauerūt ⁊ nō est pctm̄ eoꝝ. Illis em̄ defunctis manet peccatū/ ⁊ pena peccati. Sed postq̄ pctm̄ in baptismo remissum est: vnusquisqꝫ punitur ꝑ proprijs malis: aut remuneratur ꝑ bonis. ex̄ de sum. trini. c.i. ❡ B Sciendū ꝙ tri-
Pena triplex. plex est pena. eterna/ corporalis/ ⁊ spūalis. Eterna pena nūq̄ punitur vnus pro alio. Exo.xvij. i.q.iiij. indei. Corporalis pena duplex est. Una circa corpus. ⁊ illa sepe punit̄ vnus ꝑ alio. i.q.iiij.§. item pctō ciuiū. Alia circa statū rei. vt est seruitus/ vel infamia. ⁊ illa sepe punitur vn⁹ ꝑ alio. filius ꝑ patre. vi.q.i. si quis. ❡ Alia est etiā pena temporalis. ⁊ illa sepe punitur vnus ꝑ alio. ex̄ de here. vergentis. ❡ Est alia pena spūalis. ⁊ hec quadruplex. scꝫ Excōicationis. ⁊ nūq̄ hac punitur vnus pro alio. xxiiij.q.iij. si habes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia remotio ab ordine. ⁊ his tribus sepe punit̄ vnus ꝑ alio. vt de hoc plene no. i.q.iiij. in summa. xxiiij.q.iij. in summa. ex̄ de his que fi. a ma. quesiuit. ❡ Serui demones vel heretici. vel mali p̄lati serui peccati. Joā.viij. dñati sunt nostri qui debuerūt seruire. Non fuit q̇ redimeret. ps.vij. nō est qui redimat neqꝫ qui sal. fa. si deus nō vult. alius non p̄ōt redimere: nisi christ⁹ q̇ seip̄m dedit in p̄ciū. Ephe.v. ❡ Serui ⁊c. Plorat gens sancta ppl'us acquisitionis. ex̄ de elec. fundamēta. lib.vi. spūales nequitias. que suā perdiderunt libertatem. Dñantur nostri ⁊ affliguntur seruitute peti. Uel serui peccatoꝝ in ecclesiarum regimine cōstituti: in eos quos dñs redemit/ lupoꝝ vtunt̄ rabie: non canū defensione. xliij.dist. sit rector. Luctus ergo penitentium est: qui laqueos sathane euadere cupiunt: cui⁹ dominio subiugati sunt per pctm̄. ❡ In aiabus. desiderio animarū. q̄si di. ꝙ indigna patimur ꝙ crudelia ꝙ miserāda. Nostris. afferebamus panē nobis. afferebamus scripturarū virtutum panē/ qui de celo descendit. Joā.vi. de ꝯse.dist.ij. oia. A facie gladij in deserto. ab impugnatione diaboli insidiantis/ qui cecidit de celo. Esa.xiiij. de peni. di.ij. p̄ncipium. ⁊ habitat in deserto. in corde a deo derelicto. Matth.xij. ⁊ Luce.xi. ❡ Pellis nostra. mortalitatis. Quasi diban⁹. diaboli. Exusta est. flatu diaboli fabri sufflantis prunas. Esa.liiij. A facie tempestatū famis. spūalis. que est quasi turbo tempestatis. Plangitur pellis nostra quasi clibanus exusta: qua primi parentes induti. de pe.dist.i. adam. Gen.iij. de paradiso sunt eiecti. vnde singulariter pellis nō pelles dixit. quia ex ipsis oēs cōtraximus vnā pellem mortalitatis. de conse.di.iiij. nō ex quo. Hec fedata est quasi clibanus. i. diabolus q̇ est fornat vitioꝝ ⁊ quotidie nouis concupiscentiarū incendit vstionibus. Hac vstione tēpestate famis affligimur qui eterne vite epulis nō reficimur. ❡ Mulieres in syon humiliauerunt. corrumpendo. quoties peccatoꝝ feditate grauamur: ⁊ de syon altitudine ad humilia corruimus. Mulieres. i. anime nostre. In syon. i. in culmine ecclesie leuate humiliant̄ humi demones. Et virgines in ciuitatibus iuda. nō furtim sed publice. Uirgines fideliū mentes sunt deo dicate. Ciuitates in quibus humiliant̄: diuersi sunt gradus. Alia em̄ est ꝓfessio sacerdotum. alia leuitarum. alia monachoꝝ. alia virginū. alia viduarū. alia cōiugatoꝝ. In singulis sunt alique pure virgines. alique ꝓpositum nō seruantes deuirginātur. xxvij.q.i. que christo. ⁊.c. impudicas. cū.iiij.c.seq. Uel iste sunt virgines fatue corpore/ nō mente. xxxij.q.v. si paulus. Isidorus. Uirgo carne nō mente nullū premiū habet in remuneratiōe. Ber. Sine humilitate/ audeo dicere/ neqꝫ virginitas Marie deo placuisset. Aug. Non dubito p̄ferre mulierē supbe virgini. ❡ Principes manu suspensi sunt. Doctores sancti eccl'ie hostium manibus ad alta suspendūtur: quādo intentionē boni operis deserentes/ ad volūtatem hostium distrahūtur. Tales p̄ncipes nō vitijs p̄ncipantur: sed eis vitia. ij.q.i. scelus. Tales p̄ncipes mala cōsilia dant ⁊ reprobanda. ps.xxxij. Et reprobat cōsilia p̄ncipum. Principes mali suspendi mandātur a dño. Numeri.xxv. Tolle cunctos p̄ncipes ⁊c. vbi Brcg. Hoc si hoies cogitarent: p̄ncipatus nō ambirent: sufficit em̄ ꝑ peccatis proprijs argui: ⁊ reddere rationē. quid necesse est ꝑ pctis ppl'i ostentari cōtra solem: De istis p̄ncipibus dixi. s.c.ij. super litera Beth in verbo p̄ncipes. in.v.ar. ❡ Facies senum non erubuerūt. nulli em̄ etati parcit. q: serpens callidissimus nec pueris miseretur. nec iuuenes reueretur. nec parcit senibus. oēm etatem ⁊ dignitatem vna tempestate īuoluit. ❡ Adolescentibus impudice. factum spuriū ⁊ nefarium. vnde p̄ncipaliter hostes adducuntur in odium. De isto execrabili vitio plene supra ī ista orone Hieremie super isto eodeꝫ verbo dixi scdo ar. Abusi sunt. ⁊ pueri in ligno corruerunt. suspensi in eo. q̇bus nec etas pepercit. Pueri stulti in ligno corruerūt qui in christum in ligno pendentem. i. Per.ij. credere noluerūt. ❡ Senes de portis defecerunt. senes scꝫ quoꝝ sensus sunt cani. lxxxiiij. dis. porro. mansueti ⁊ quieti. sed si deum offendūt: de portis deficiunt. de q̇bus d: ps.cxvij. Aperite mihi portas iustitie. in his deficiūt dum scandalis fatigati iter rectuꝫ destituūt. Uel senes. i. p̄dicatores defecerūt de portis vbi consueuerant p̄dicare. vnde Amos.v. Odio habuerūt corripiētē in porta. ❡ Iuuenes de choro psallentiū. sanctoꝝ. Iuuenes deficiūt de choro psallentiū: quū in eis spūale canticum deficit. q: nō psallūt spū ⁊ mente. i. Coꝝ.xiiij. xxxviij. dist. oēs psallentes. ⁊.c sedulo. Ex a choro sanctoꝝ alieni obliuiscūtur canticū dñi dicentes. ps.cxxxvi. Quō cantabimus canticū dñi in terra aliena: de peni.dist.iij. in salicibus. ❡ Defecit gaudiū cordis nostri. cessauit gaudium.

quieuit sonitus letantiū. conticuit dulcedo cithare. cum cantico nō bibent vinū. Esa. xxiiij. ps. l. Auditui meo dabis gaudiū ⁊c. Cordis ɔtriti ⁊ humiliati. ps. l. Uersus est in luctum chorus noster. harmonia lugendi. chorus virtutū. Uox est penitentiū qui cor cōtritum ⁊ humiliatum deo offerūt. l. dist. ponderet. ⁊ q: abest sponsus: oē gaudiū in luctū cōuertunt. qđ Dauid recuperare volēs/ ait. Redde mihi leticiā salutaris tui ⁊c. Quotiens aia sagitta pcti vulneraƚ: gaudiū eius dissoluitur. quū ad ɔscientiam reuertitur. ⁊ chorus ṽtutū in luctū cōmutatur. qđ in Asael recte figuraƚ. ij. Reg. ij. qui tamq̄ caprea velocissim⁹ cursor erat. Unde dum incaute ⁊ pcipitanter insequeretur Abner: pcussus in inguine/ perijt. Sic anim⁹ q̄ velocissimus motus suos patientia ⁊ grauitate nō moderaƚ: sepe in fornicationē mentis ⁊ corporis pcipitatur. Unde in libro collationū Jo. cassia. in collatione. ij. de castitate dicit sic Thereno. Quātum quis in leuitate ⁊ patientia cordis/ tātū in corporis puritate pficiet. quātoq̄ lōgius iracūdie ppulerit passionē: tanto tenacius castitatem seruabit. Non em̄ estus corporis declinabit/ nisi q̄ animi motus ante cōpresserit. Quia beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. Matth. v. id est. Non aľs ditioni nostre rebellis hui⁹ corporis terra subdetur: nisi mens nostra pus patientie lenitate fuerit fecūdata. Nec poterit quis aduersus carnē suā insurgentia bella libidinis cōprimere: nisi pus armis mansuetudinis instruaƚ. Chorus vertitur in luctū: qꝛ in penitentibus virtutū chorus quasi harmonia lugendi deplorat qđ amisit. ⁊ concentū sumit penitēdi. vt post planctus ⁊ lachrymas redeat idem chorus ad gaudia. sicut dixit Sara deo Tob. iij. Post lachrymationē ⁊ fletum/ exultationē infundis. Cecidit corona capitis nostri. honesti in ecclesia vel fulgidi moribus vel bone volūtatis. Ue nobis q: peccauim⁹. amissa corona. Tunc mens nostra corona virtutū decoratur: quū scuto bone voluntatis ornaƚ. ps. v. Scuto bone volūtatis tue coronasti nos. Sed quū volūtas mutatur: quasi corona victoribus datur. ſm Martinū. Apoc. ij. Esto fidelis vsq̄ ad mortē: ⁊ dabo tibi coronam vite. Corona amittiƚ. vnde sequiƚ. Ue nobis q: peccauim⁹. frustra em̄ in ceteris laboramus: si bona volūtate caremus. Unde super illud Luce. ij. Et in terra pax ho. bo. vo. dicit Grego. Ante dei oculos numq̄ manus vacua est a munere: si arca cordis plena est bona volūtate. nil quippe offertur dignius bona voluntate. ⁊ Aug. xiij. de trini. Pertinet em̄ iustitia ad bonā volūtatem. Sacerdotes etiā ⁊ virgines sunt quasi corona decoris ecclesie. q: illustrior portio gregis christi. ſm Cyprianū. sed ij sepe cadunt vitijs labefactati. Fides quoq̄ dum integritatem amittit/ quasi corona de capite cadit. Scđm Esa. etiā christus corona ecclesie est. vnde ait Esa. xxviij. Erit dñs exercituū corona glie. Hac coronam ecclesia pdit: dum fides christi pditur in qbusdā membris: vel prauis operibus maculaƚ. Per coronā etiā capita eccľie digne intelliguntur. q: corona in capite ponitur. ps. xx. Posuisti in capite eius coro. de la. ⁊c. Isti sunt plati qui hodie cōiter a vita aplica ceciderūt. Nam etsi teneant locū aplorꝫ. lxxviij. di. quorꝫ. ⁊ sanctorꝫ. nō tamē tenent eorꝫ sermones/ cōuersationē/ ⁊ abstinentiā/ ⁊ opera. xxxv. di. ecclesie pncipes. xl. dist. nō est facile. Et ideo cōtra ista coronata capita ⁊ mitrata diciƚ Amos. vj. Ue vobis q̄ opulenti estis in syon. i. in eccľia. auro suffarcinati. vestra timide reseruantes. aliena scꝫ bona ecclesie nō fideliter dispensantes. xij. q. ij. gloria. ṽsi. socrates. aľs est. c. Et cōfiditis in monte samarie. in altitudine dignitatis q̄ data est vobis ad custodiā subditorꝫ. vnde ⁊ dñs se samaritanū. i. custodem nō negauit. Luce. x. melius Jo. viij. ex de psump. nōne. ⁊ Luce. ij. ỏ: in psona platorꝫ. Et pastores erant in regione eadem vigilātes/ ⁊ custodiētes vigilias noctis supra gregem suū. Optimates pompatice ⁊ sicut dñi pcedentes: nō se humiliantes. ɔtra illud. c. dis. contra morē. Capita populorꝫ. hodie ex quo membra infecta. vj. q. i. ex merito. vere hodie in ecclesia adimpletur verbum Esa. j. c. ⁊ vide Hiere. vj. ⁊. viij. c. Omne caput languidū: id est platus. ⁊ omne cor merens. tristitia mūdi q̄ mortē operatur. ij. ad Corꝫ. vij. A planta pedis. i. minimis subditis. Usq̄ ad verticem. platum superiorem. Non est in eo. corpore ecclesie. Sanitas. spūalis. Malach. iiij. ibi. Orietur vobis timentibus nomen meū sol iustitie. et sanitas in pennis eius. ⁊ transferūtur hec verba. vj. q. j. §. verum. Dūa infirma ⁊ vulnerata capita. j. q. j. ventum. hodie habeat ecclesia/ experientia manifestat. ⁊ ideo dum caput egrotat cetera mēbra dolent. Bern. Principis error multos inuoluit: ⁊ tantis obest quātis pest. ad hoc ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Multi de cauda ad caput venerūt de humilitate ad dignitatem. j. Reg. xv. Nōne quū paruulus esses in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es? Et ꝑut frequētius/ dum sunt plati in capite dignitatis: dimittunt caudam humilitatis. sicut Saul. Et idō merito caput cū cauda pdunt. j. Regū. xxxj. Preciderunt caput Sauli ⁊ spoliauerūt eum armis. De isto malo capite ⁊ mala cauda. Esa. ix. Et disperdet dñs ab israel caput ⁊ caudā incuruantē ⁊ deprauantē die vna. Longeuus ⁊ honorabilis ipse est caput: ⁊ ppheta docens mendaciū ipse est cauda. Potens quilibet depositione vel etiam morte deijciƚ. Arma sunt carnalia. mūdana sapiā/ potētia/ opulentia/ que sunt arma hostis antiqui ad miseras aīas captiuandas. ex de renū. nisi cum pridē. §. verum. qbus potentes in morte (ipsa est cauda) caput dum Saul preciditur: spoliātur. Hec sunt arma cum qbus Dauid contra Goliam pugnare nesciuit. j. Reg. xvij. q: nō carnalibus sed spūalibus armis diabolus est vincēdus. ij. ad Cor. x. Arma militie nostre non sunt carnalia: sed potentia dñi. Arma spūalia ponūtur ad Ephe. vj. ibi. Accipite armaturam. Et clericorꝫ arma sunt lachryme ⁊ orōnes. xxiij. q. viij. cōueniorꝫ. cum. §. pcedenti. Propterea mestū pnia cōtritum factū est cor nostrū. ideo cōteneb:ati sunt corruptione pcti/ oculi interiores. ꝑisores in ecclesia: quia debuerūt in deū aspicere. vox est penitentiū. Est aūt duplex mestitie species est ⁊ doloris. de quo Hiere. viij. dolor meus sup dolorem. q: pctorꝫ dolori dolor addiƚ cōpunctionis. De quo Aug. in lib. de pnia. Dolor in pnia cōtinue custodiatur. hic semp doleat. de peni. dist. iij. si aplš. Christianus nimis doleat: q: christus nimis doluit. s. e. c. j. ibi. O vos oēs. ⁊. j. si est dolor sicut dolor meus. sup lrā Lamech. in ar. iiij. Est ⁊ dolor malus. de q̄: In dolore paries filios. Gen. iij. Est ⁊ bonus. ps. xxxviij. ⁊ dolor meus renouatus est. ita post pctm̄ cor humiliatur: vt huius doloris medicina infirmitatis dolor abscedat. Conteneb:ati sunt oculi nostri. malitia pctorum scꝫ infecti ⁊ cecati: vt christi lumen videre non possint. ps. cxiij. ⁊. cxxxiiij. Oculos habent ⁊ nō videbūt. Propter montē syō. ecclesie ps. lxxvij. Mons christus coagulatus/ mons pinguis/ de monte abscissus sine manibus. incarnatus de spūsancto ex maria virgine. Dan. ij. Quia disperijt. qui quum equalis esset pri: semetipm exinaniuit. Phi. ij. Ideo obteneb:atis oculis hunc montē nō vident pfidi: q: disperijt apud eos. Roma. xj. Cecitas ex parte contingit in israel. Uulpes ambulauerūt in eo. psecutores vel heretici qui male sentiūt de incarnatiōe dñi: ecclīam lacerantes ⁊ catholicā fidem fraudulēter corrūpentes. ideo partes vulpiū erūt. ps. lxij. Uulpes fuit Herodes psecutor christi ⁊ ioannis. vnde Luce. xiij. Ite ⁊ dicite vulpi illi. vbi Beda. Propter dolos ⁊ insidias Herodem vulpē appellat. qđ plenū fraudis est aial. in foueis ꝑpter insidias latens. odore fetēs. nūq̄ rectis itineribus incedens. Que oia hereticis conueniūt. quorꝫ typum Herodes tenet. qui christū latorem fidei christiane in credentib⁹ conatur extinguere. De istis vulpibus dixi plene supra in ista orōne Hieremie/ in isto eodem ṽbo. vulpes. ij. ar. Tu autē dñe. Judicis fortitudinē ⁊ magnitudinem pdicat. In eternū pmanebis. ps. cj. Tu aūt dñe in eternū pmanes. ⁊ iterū ibidē. ps. Tu autē

idem ipse es:⁊ anni tui nō deficient. Nec est localis eius mansio aut tꝑalis. nec aliud ꝙ ipse. sed ipse vna ⁊ indiuidua ⁊ ꝑmanens essentia. q: ꝗuis filius se exinaniret seruī formā accipiens. Phi.ij. manet tñ in eternū soliū tuū. ps.xliiij. Sedes tua de⁹ in seculū seculi. ⁊ iterū ps.cxliiij. Regnū tuū regnū omniū seculoꝝ. Dum soliū audis/iudicem intellige:⁊ time quasi deū. Time: ⁊ mādata ei⁹ obserua. Eccl's vlti. in fi. etsi ꝫm hoīem iudicatur: regnū tñ eius est in eternū: q: nō est de hoc mūdo. Joā.xviij. xxiiij. q.iij. si.§.j. ¶ Quare. Post oīmodas species lamētationis ad deū soliū ꝓces cōuertit: q̄ solus pōt ꝯsolari. In perpetuū obliuisceris nostri: ps.xij. Usqꝫquo obliuiscerꝫ me in finē ⁊c. ⁊ iterum ps.cij. Nō in perpetuū irascet̄ neqꝫ in eternū cōminabit̄. Non ꝫm pctā nostra facias nobis. Simus ḡ memores eius: ne obliuiscatur nostri. q: ps. lxxvj. Non obliuiscitur misereri deus: nisi nos obliuiscamur. etsi obliti fuerimus: ipe grām inspirat. obliuionē fugat. vñ ps.xxj. Reminiscent̄ ⁊ conuertentur ad dñm vniuersi fines terre. Et ideo nō obliuiscit̄ misereri deus. q: nō cadit in cuꝫ obliuio: cui oia nuda ⁊ apta ⁊ ꝑsentia sunt. ad Heb.iiij. xviij. q.ij. ꝑniciosam. Sed quū differt auxiliari: videtur oblitus. vt sic ascendat desideriū: ⁊ dulcius fit solatiū. Sic figulus vasa sua ꝓbat: vt vasa in honorem faciat. ij. ad Timo.ij. q: vasa figuli ꝓbat fornax. de pe.di.ij. si em̄. vltra.iiij. colum. ℣. sedet. derelinques nos. passionibus subiacere. In lōgitudinē dierū. ps.cij. Non in perpetuū irascetur. ¶ Conuerte. iudicē ꝓuocatum ad iustitiā ꝓpter pctā/humiliter ⁊ suppliciter obsecrat. Dñe nos ad te. ps.lxxxiiij. Cōuerte nos deus salutaris noster. Cōuerte ꝑ grām. Et cōuertemur. quātum in nobis est arbitrio libertatis. vñ.j. ad Cor.xv. Gratia dei sum id qđ sum. et grā eius in me vacua nō fuit. Grā em̄ vocantis ꝓcedit: ⁊ excitat libertatem volūtatis. Nostrū est qđ decidim⁹. dei ꝙ resurgimus. Hoīes em̄ caro sunt. spūs vadens ⁊ nō rediens. Non em̄ volentis est neqꝫ currentis/sed miserentis dei ⁊ adiuuātis. Roma.ix. vt ꝑuenire valeam⁹ ad calcem. de pe.di.ij. si em̄. per q̄tuor colū. ℣. ⁊ paulo post. Non tñ grā dei cōuertimur solū: nisi ⁊ nostra volūtate conuertamur. Est aūt quoddā velamen nostre infirmitatis sensibus nostris obiectū: qđ nisi dei illuminatione fuerit remotū: cōuerti nō valemus. Libertas ergo ꝑ gratiā redditur. Semꝑ ergo nobis orandū est. Conuerte nos dñe. vñ Aug. Nullū credimus ad salutē nisi deo inuitante venire. Nullū inuitatū salutem suā nisi deo auxiliante operari. Nullū nisi orantē auxiliuꝫ ꝓmereri. ad hoc.xxiij. q.iiij. obtineri. Item Aug. Fecisti nos dñe ad imaginē ⁊ similitudinē tuam. fecisti nos nūmum tuū. mitte radiū sapientie tue. expellat tenebras nostras: ⁊ fulgeat in nobis imago tua.

¶ F

Unde notandū ꝙ in ꝑdicto loco apostoli ad Corinth. grā dei ⁊c. duas hereses destruit apl's. Fuerūt em̄ q̇dā supbi heretici q̇ totaꝫ virtutum efficaciā putabant cōsistere in sola arbitrij libertate. Cōtra quos dicit apl's. Gratia dei sum id qđ sum. Iste error ponit̄ ⁊ destruitur. xxiiij. q.iij. quidā. ℣. pelagiani. de ꝯse. di.iij. in tribus vlti. c. ⁊. xxvj. q.ij. qui fine. ⁊. xxiij. q.iiij. nabuchodonosor. ℣. ꝑdestinationē. ¶ Fuerūt alij heretici qui dicebant liberū arbitriū nihil esse: vel nō posse iuuare ad salutē. ꝯtra quos ostendēs Paulus liberū arbitrium simul esse cum grā/⁊ oꝑari cū ea: dicit. ⁊ grā ei⁹ i me vacua nō fuit. ¶ Quādā feminā q̄ spūalis appebat: inueni in Italia in isto errore dicentē deū in nobis sine nobis oia oꝑari. ⁊ correcta remansit. ¶ Iste error Manicheoꝝ dicentium nihil in nobis esse positū/qui negant arbitriū liberū: tollitur. xxiij. q.iiij. §. nō ergo. ⁊. §. sed in his. ⁊ de pe.di.ij. si em̄. post.iiij. colum. ℣. liberi arbitrij. Et licet grā dei sit ꝙ creati sum⁹ ꝙ viuim⁹ ꝙ mouemur: tñ hic apl'us loquit̄ de gratia gra-
Gratia duplex. tum faciēte: sine qua nullus hō saluari pōt. ¶ Est enim duplex grā: creatrix ⁊ saluatrix. Per gratiā creantē virtutes naturales sunt nobis insite. Per gratiā saluantē bona perdita restaurantur. ⁊ oꝑa deo grata efficiūtur. Hui⁹ gratie multiplex est effectus. Primo nāqꝫ liberat a culpa cū arbitrio libero: ⁊ a pena eterna. vnde ps.lxxj. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aīas eoꝝ ⁊c. vbi glos. Usura est pena eterna. q: plus inuenitur in supplicijs/ꝙ cōmissum sit in peccatis. Hec gratia semꝑ offertur hoī si velit eam accipere. Heb.xij. Contēplantes ne quid desit gratie dei. j. Pet.j. Sperate in eā que offertur vobis gratiā. ¶ Secūdo preparat voluntatē vt bonū velit. Bonū aūt velle nō pōt nisi ipsa sit bona. Esse non pōt bona nisi a grā. vñ Roma.ix. Non est volentis neqꝫ currentis. ꝫm qđ vult et currit. sed dei miserentis. vt pre.c. si em̄ inquit. nec est contra qđ dicit̄ Prouer.xvj. Hoīs est animū preparare. quia homo preparat materialiter ꝑ humiliationē. sed de⁹ preparat effectiue ꝑ informationē. vnde.iiij. Reg.iiij. Illi afferebant vasa: ⁊ illa infundebat. ¶ Tertio dat bene operari. Esa.xxvj. Oia opera nostra operat⁹ es in nobis domine. Jo.xv. Sine me nihil potestis facere. vnde Grego. Qui aspirando nos ꝑuenit vt velimus adiuuādo subsequitur ne frustra velimus. aliter em̄ vacua esset in homīe gratia. si nō moueretur ⁊ operaret̄. ⁊ hoc est qđ ait apl's. Et grā eius in me vacua nō fuit. vñ.ij. ad Cor.vj. Hortamur vos ne in vacuū gratiam dei recipiatis. ¶ Quarto ꝓtegit a malo/dando vires resistendi. vnde ps.xxvj. Dominus illuminatio mea. cōtra tenebras ignorantie. ⁊ salus mea. cōtra infirmitatē. ps.xv. Qm̄ a dextris mihi est ne cōmouear. Unde iam possum pctō resistere. Ro.viij. Si de⁹ ꝓ nobis: quis contra nos? ¶ Quinto ꝓmouet in bono: vt iustitia augeatur. vnde Luce.xvij. dixerūt discipuli dño. Adauge in nobis fidem. q.d. auge qđ dedisti. ꝑfice qđ cepisti. de pe.dist.ij. dum sanctam. ¶ Sexto ꝑficit/dando ꝑseuerantiā. vnde Phi.ij. Deus est q̇ operat̄ in nobis ⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate. Hanc orat. ps. Misericordia tua subsequet̄ me oībus dieb⁹ vite mee. i. ꝙ diu sum in hac vita mortali. ⁊ iterū ps.lxvij. Cōfirma hoc de⁹ qđ operatus es in nobis. Et hec est grā saluans. de qua Esa.xxxj. Sicut aues volantes/scꝫ ꝓtegunt pullos suos. sic ꝓteget dñs hierl'm. protegens/⁊ liberans: trāsiens/⁊ saluans. Liberat em̄/sicut dictū est/a malo culpe ⁊ pene. ꝓtegit/in bono cōseruando. transit/ad meliora ꝓmouēdo. saluat/ꝑseuerantiā tribuēdo. Matth.x. ⁊. xxiiij. Qui ꝑseuera. vsqꝫ in finē: hic sal. erit. de pe.dist.ij. §. euidēter. ℣. ꝓpter huiōi. ⁊. §. seq. Item illud. vij. q.j. suggestū. ¶ Septimo cōplet gl'iam tribuendo. vñ Roma.vj. Stipendia pcti/mors. gratia aūt dei vita eterna. Zacha.iiij. Exeq̄bit grām gratie. scꝫ grām patrie gratie vie. nō ꝫm quātitatem: sed ꝫm ꝓportionē. q: ignis in syon ⁊ caminus in hierl'ꝫ. Esa.xxxj. Gratias ḡ reddamus diuine gratie gratis date: nō ex operibus iustitie que fecimus nos. ad Titum.ij. ⁊.iij. ⁊.j. q.j. gratia. vnde.ij. ad Cor.iij. Non ꝙ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est. vnde Bern. Tria sunt in opere bono. Primū est cogitare. deinde velle. postea ꝑficere. Primū oꝑat̄ de⁹ in nobis sine nob. Scđm nobiscuꝫ. Tertiū per nos facit. Siquidē immittēdo bonā cogitationē nos ꝑuenit immutando malā. ⁊ immittendo bonam sibi ꝑ ꝯsensum iungit. ministrando ꝯsensui facultatem foris ꝑ apertum opus nostrum internus opifex innotescit. Duo ergo in predicta authoritate tangit apl's. cogitationem q̄ est ꝑncipium ois boni. ⁊ sufficientiā que est ꝯsummatio vel seruatio. ⁊ hec duo attribuit deo. vnde Apoc.j. ⁊ vlti. dr. Ego sum alpha ⁊ o. ꝑncipium ⁊ finis. vñ ⁊ ꝑcepit Numeri.xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xiij. q.j. §. his ita. ⁊ ex de deci. c.j. Primitie debentur ei in signū ꝙ est ꝑncipium. decime ℣o in signū ꝙ est ꝯsummatio. ¶ G Ut aūt plene liqueat in qđ bonū liberum arbi- Liberuꝫ arbitriū
triū possit ꝑ se: ⁊ in quo indigeat gratia. Sciendū est ꝙ liberū arbitriū pōt per se in bonū nature. sicut est dormire/⁊ vigilare: comedere ⁊ similia. nō tamen a se. quia nō ex-

cluditur causa efficiēs prima. Omne eñ qđ est: a summo
deo est. vnde ait Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. vbi
Aug. Non ait parū potestis facere. q: nisi palmes in vite
mãserit ⁊ vixerit de radice: quãtūlibet fructū a semetipo
nō potest ferre. Quãuis aūt christus vitis non esset / nisi
hō esset: tñ istam gratiam palmitibus nō preberet: nisi ⁊
deus esset. j. ad Cor. iiij. Quid habes quod nō accepisti?
Potest etiã per se in bonū in genere. sicut dare eleemosy
nã. qđ pbatur hac ratione. Videmus q aial brutum affe
ctu naturali dat fetui nutrimentū. ergo si hō non posset
dare eleemosynã ex bonis naturalibus: deterioris eēt cō
ditionis. Ad hoc vero vt possit in bonū ex circūstantijs. s.
in bonū morale: de quo tractant phi. qđ consistit in exerci
tio politicarū virtutū. indiget gratia data gratis. que re-
mouet difficultatē que est in operabilib⁹. Ad remouēdū
aūt tentationez cui p se non pōt resistere: indiget gratia
gratis superaddita. vnde Josue. vj. Anathema in medio
tui israel. non poteris stare coram hostibus. Ad hoc vt li
beretur a peccō: indiget gratia gratū faciente. vnde Job
xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime ⁊ nō habente
fundamentuz subter se. Et đ: puteus angustus pcm̄. eo
q facilis sit ingressus: sed egressus difficilis. q: sicut ait
btūs Bern̄. Non tam facile quis valet exire de fouea: q
facile in eã labi. Sola voluntate cadit hō in foueam pcti:
sed nō ex voluntate sufficit resurgere. Dicit etiam funda
mentū non habere. q: ex quo quis labitur in pcm̄ morta
le: nō habet per se in quo subsistat / donec in gehēnam ca
dat. Ad hoc vero vt bene operet: indiget gratia operan-
te ⁊ cooperante. vt dictum est. Quia vero quidã non diu
psistunt in bono: indigent gratia pseuerante. vñ Bern̄.
Gratia excitat arbitriū quū seminat cogitatū. sanat quū
mutat affectū. roborat vt pducat ad actū. seruat ne sen-
tiat defectū. Ut aūt sint stantes ⁊ pficientes pfecti indi-
gent gratia corroborãte. vnde ps. lxvij. Cōfirma hoc de⁹
qđ operatus es in nobis. vbi dicit glos. iuuando gratiaz.
Dei psci- ¶ Sed quidã sic obijciunt. Quicqd futurum est de vno
entia. quoq hoie / puisum est ab eterno. sed puisio dei est imuta
bilis ⁊ infallibilis. sm qđ orat ecclesia. Deus cui⁹ puiden
tia in sui dispositione non fallit. ergo illi quos puidit sal-
uandos: necessario saluabunt. ⁊ ita de dãnandis. Quare
ergo orabimus vel conabimur ad bene operandū? qđ fu
turū est fiet. Quib⁹ sic rñdetur. verū est q puisio dei nō
fallit nec mutatur. videt eñ vere res sicut future sunt.
non tñ cogit liberū arbitriū ad bonū nec ad malū. sed in
nobis est sequi deū ad virtutem: vel diabolū ad errorem.
Eccli. xv. Apposui tibi aquã ⁊ ignē. ad qđ volueris exten
de manū. Unde ad cōmendationez viri iusti dicit Eccli
xxxj. Qui potuit trãsgredi: ⁊ nō est trãsgressus. facere ma
lum: ⁊ nō fecit. Patet g q libere possum⁹ ⁊ absq coactio
ne malū opari vel bonū. sed bonū nō possumus sine auxi
lio gratie. malū vero possumus p nosipsos. Et est ratio.
q: bonū operari / est ascendere. tunc eñ ordinatur hō ad
id qđ est supra se. sed operari malū / est descendere. q: ma
lum infra hoiem est. vñ Gen. iiij. Nōne si bene egeris: re-
cipies. Sin aūt male: statim in foribus pcm̄ aderit. sed
sub te erit appetitus eius: ⁊ tu dñaberis illius. Sicut er-
go puer q adhuc infirmus ⁊ debilis est: per se pōt descen
dere: ascendere vero nō: ita hō per se potest ad maluz: ad
bonū vero meritoriū nō. sed adiungit adiutoriuz gratie:
qua mediante possit ascendere. ¶ Ad hoc qđ opponitur
dicimus q vtraq ppositio est vera. sed cōclusio falsa. Nul
lus eñ de necessitate saluat vel dãnatur: sed p opera libe
ri arbitrij: q sine necessitate fiunt. Predestinatio eñ non
facit certam salutem. sed p bona opa que fiunt libero ar-
bitrio: certa efficitur vocatio ⁊ electio. vñ. ij. Pet. j. Qua-
propter fratres magis satagite vt p bona opa certam ve
stram vocationē ⁊ electionē faciatis. hec eñ facientes nō
Necessi- peccabitis aliqñ. Quãuis eñ que puisa sunt necessario
tas du- eueniant: non tñ hmōi necessitas infert vim libero arbi-
plex trio. qm̄ sicut ait Anselm⁹. Duplex est necessitas coactio
nis. Que precedit efficit rem. vt quū dico necesse est celū
volui: qm̄ violentia naturalis cōditionis cogit ipm vol-
ui: ⁊ ideo necesse est vt voluatur. ⁊ est necessitas absolu-
ta. Que sequit rei positionē: vt nihil efficit. quū dico / ne-
cesse est te sedere dum sedes. non q aliqua vi cogaris ad
sedendū: sed dum sedes nihil pōt facere vt nō sedeas. et
talis est puidentie diuine necessitas. Unde quid est aliud
dicere necesse est puisum euenire. nisi vt dicat. necesse est
aliquē saluari dum saluatur. ⁊ necesse est futurū esse futu
rum? Et ita p illam necessitatem nō tollitur cōtingentia
rei. Omnia eñ que a libero arbitrio pcedunt: ⁊ volūta-
te cōtingunt: non necessario eueniūt. de pe. dis. ij. si eñ. ῡ.
liberi. Patet ergo q si volumus salutem cōsequi necesse
est bene agere. qm̄ sic pdestinauit nos deus saluandos p
orationes ⁊ bona opa: qbus meremur vitam eternam.
¶ Hĩ Uñ Greg. iiij. li. dialogoꝝ. Obtineri nequaq pñt
q pdestinata nō fuerint. sz ea q sancti viri orãdo efficiūt /
ita pdestinata sunt: vt pcibus obtineantur. Nam ipsius
quoq regni perennis predestinatio ita est ab oipotenti
deo disposita: vt ad hoc electi ex labore pueniant. quate-
nus postulando mereantur accipere qđ eis oipotēs de⁹
ante secula disposuit donare. xxiij. q. iiij. obtineri. Itē Au-
gu. Predestinatione dei siue ad bonū siue ad malū in ho
minibus operari ineptissime dicit vt ad vtrūq hoies q-
dam necessitas videatur impellere. quū in bonis volun-
tas sit intelligenda nō sine gratia. in malis aūt volūtas
intelligenda sine gratia. xxiij. q. iiij. vasis. alr̄s est. §. sub. c.
nabuchodonosor. Aug. etiã duplicem necessitatez ponit.
Unã simplicem. veluti oēs hoies esse mortales. Alteram
cōditionis. vt si aliquē ambulare quis scit: euz ambulare
necesse est. xxiij. q. iiij. §. quis. ῡ. vnde Augu. ibi vide. et in
glos. ad huius. §. intelligentiã. ¶ Item sup illo ῡbo pre.
Jo. vj. Nemo pōt venire ad me ⁊c. Aug. Magna grē cō-
mendatio. nemo venit nisi tractus. quē trahat ⁊ quē non
trahat / noli velle iudicare: si nō vis errare. ad hoc. xxiij. q.
iiij. de tyrijs. ⁊ de pe. dist. iiij. si ex bono. in pn. sed q: volun
tate cordis credimus. iuxta illud. Corde credit ad iusti-
tiam. Rom. x. ⁊ xj. q. iij. nolite. voluntate trahimur. Quid
est aūt trahi? Sm Aug. Delectare in dño. ⁊ dabit tibi peti-
tiones cordis tui. ps. xxxvj. Porro si poete dicere licuit.
Trahit sua quēq voluptas. Uirgili⁹ eglo. ij. quãto forti⁹
nos dicere debemus trahi hoiem ad christū: qui delectat
veritate / beatitudine / iustitia / sempiterna vita / qđ totuz
christus est: xj. q. iij. existimant. Porro primã gratiã nemi
nem mereri certū est. de pse. di. iiij. c. placuit. legitur ⁊ no.
xxiij. q. iiij. vasis. sub. c. nabuchodonosor. ⁊ in glos. ex hoc
patet. Quia quãto in ista materia se amplius quis dila-
tat: tãto amplius se obscurat. Restat dicere cū paulo. O
altitudo diuitiarū ⁊c. Roma. xj. ⁊ de pe. di. iiij. si ex bono.
vbi de hac materia tractatur vsq ad finē distinctionis. et
in pre. c. nabuchodonosor. ¶ Calcem tñ isti⁹ materie cuz
fideli Chremon qui tertiam collationē fecit de ptectiōe
dei. sicut patet in lib. collatio. Joã. cassia. concludam his
verbis. Hoc a catholicis oibus patribus definitur: q pfe-
ctionem cordis nō inani disputatione verboꝝ / sed re atq
ope didicerunt: diuini esse muneris primū: vt accendatur
vnusquisq ad desiderandū omne quod bonū est. sed ita
vt altera parte plenū sit libere voluntatis arbitriū. Itēq
etiã scđm diuine esse gratie: vt effici valeant virtutū exer
citia: sed ita vt possibilitas nō extinguat arbitrij. Tertiū
q ad dei munera ptinere: vt acqsite ῡtutis pseuerãtia te
neat. sz ita vt captiuitatē libtas addicta nō sentiat. Sic ei
vniuersitatꝫ de⁹ oia i oib⁹ credēdus ē opari: vt icitet / pte-
gat / atq cōfirmet: nō vt auferat quã semel ipe cōcessit arbi
trij libtatē. ¶ Sequit i threnis vltim⁹ ῡsus. Innoua di-
es nr̄os. dieꝝ inouatio eternitatꝫ pceptio. Sic a pncipio.
egressus eius. sicut ab initio eternitatis. Michee. v. Sz
proijciens a te qui vbiq es. Repulisti nos. quasi pollu-
tos. Iratus es. vt pater: vt non irasceris vt iudex in fu-
rore tuo. de quo ps. vj. ⁊ xxxvij. Domine ne i furore tuo. i.

in terribili condēnatione ⁊ impoꝛtabili ira pꝛo peccatis
nostris. Contra nos.cōtrarios tibi. Vehementer. quia ve
hemētia sunt peccata nūc intra ecclesiam ⁊ innumera:in
capitibus ⁊ in mēbꝛis.vñ sceleratioꝛa commissa/sunt gra
uius iudicāda.xxiiij.q.j.nō afferamꝰ.in fi. ¶ Innoua dies
nostros. De ista innouatione dicit Job.xxix. Quis mihi
tribuat vt sim iuxta mēses pꝛistinos/ſm dies quibꝰ deus
custodiebat me:quādo splēdebat lucerna eiꝰ super caput
meū:⁊ ad lumen eiꝰ ambulabā in tenebꝛis:sicut fui in die-
bus adolescētie mee:quādo deus secreto erat in taberna-
culo meo. Ad hoc pꝛincipiū reuocamur/quū cōuertimur.
xxxij.q.j.apud. Inueterati enim sumus ⁊ coꝛrupti:⁊ dies
eternitatis perdidimus.ps̄.xxxvij. Putruerūt ⁊ coꝛrupte
sunt cicatrices mee/a facie insipiētie mee. ¶ I Adhuc
restat impleri in ista nostra ecclesia militanti qđ scribitur
Johe.ij. Reddā vobis annos quos comedit locusta/bꝛu
chus/⁊ rubigo/⁊ eruca.facit de pe.di.j.ne foꝛsitan. ¶ Lo-
custa vana gloꝛia.q̄ inanes saltus velociter casura secta-
tur. Hac plena est nostra ecclesia/in saltantibus de pꝛela-
tione in pꝛelationē/⁊ de beneficio ad beneficiū. Immo ꝑ
cis ad maleficium ⁊ beneficioꝛū non est numerus.q: non
deest q̄ male cōferat ⁊ qui male recipiat. Nec finis est am-
bitionis in ista ecclesia in omni genere hominū. Et plus
in nobis regnat qui mūdo specie tenus renūtiauimus.ex̄
de elec.quoꝛūdam oculos.lib.vj. Et quāq̄ sancti Romani
pontifices multa cōtra pluralitatem beneficioꝛū ⁊ ambi
tionem statuerint.xcix.di.singula.lxx.di.sanctoꝛū.xxj.q.j.ꝑ
totum.lxx.dist.episcopi vero.ex̄ de elec.dudū.ij.ex̄ de pꝛe-
ben.de multa.c.cū non ignoꝛes.c.cū teneamur. ⁊ Latera-
nēse concil.c.ti.intantū.vbi est expꝛessissimū.ex̄ de rescrip.
c.vlti.lib.vj.⁊ de elec.auaritie.ex̄ lib.vj.de pben.cum singu
la.xvj.q.j.pꝛesbyteros. Vñ ⁊ dicit lex q̄ difficile est vt vnꝰ
duoꝛū vicem obtineat.ff.de pac.si plures.C.de assc.nemo.
C.de testa.consulta.vbi dicit q̄ absurdum est si ꝑniscuis
actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex q̄ nō
pōt q̄s per plures ciuitates habere potestarias.ff.ad mu-
nici.libertus.§.pꝛescrip. Nec pꝛelatꝰ in diuersis ecclesijs.
x.q.iij.vnio. Nec idē seruus vicem pluriū sustinet dñoꝝ.ff.
de sti.seruo.l.j.§.cōmunis seruus. Hoꝛū tamen iuriū nul-
la vel modica vtilitas est.⁊ frustra membꝛanas occupāt.
xix.dist.si romanoꝛū. Pꝛo nūc sine dispēsatione:nunc cum
dissipatione animarū suarū.nō dico dispēsatione/que re
quirit aut necessitatē aut vtilitatem.vt.j.q.vij.§.nisi rigoꝛ.
cum.c.seq.vnde vbi causa sufficiēs non est dispēsationis:
ille cū quo dispēsatur/quantū ad deū tutus nō est:etiam
si papa dispenset.vt no.ex̄ de vo.⁊ vo.redē.non est.in glos.
si causa subest. Faciliꝰ ergo ⁊ curialius talis cū sua dispen
satione ad gehennā ſm Hostien.vt no.pꝛe.c.dudū.ij.descē
dit. Passim clerici hodie haberbñficia quotquot possunt
habere per nefas/non per fas.⁊ reuera ventri deseruiunt.
Raptoꝛes ergo fructuū sunt taliter perceptoꝛū. q: datur
beneficiū pꝛopter officiū.lxxxj.di.eos.⁊.c.si quis sacerdo-
tum.xxxij.di.pꝛeter hec.de cle.ex.latoꝛes.de ap.pastoꝛalis.
ex̄ de rescrip.c.vlti.lib.vj. ¶ Bꝛuchus gula est.cui magnꝰ
venter in paruo coꝛpoꝛe:vel potius vēter in toto coꝛpoꝛe.
de hoc vitio.xlj.dis.⁊.xliiij.⁊ dist.iiij.deniq̄. ¶ Rubigo de
qua.xlij.⁊.xlvij.⁊.lxxxv.di.auaritia. que fruges ⁊ metalla
inficit ⁊ coꝛrūpit. Jac.v. Agite nūc diuites.⁊.j. diuitie ve-
stre putrefacte sunt. ¶ Eruca/luxuria.de qua.xxxij.q.v.⁊
q.vj.⁊.q.vij.que toto coꝛpoꝛe repens depascit olera. q: lu
xuria inquinat coꝛpoꝛa ⁊ aīas.j.ad Coꝛ.vj. Adhuc etiam
implebitur de ista nostra ecclesia.qđ d: Ezech.xxxvij. Ha
bitare faciā vos sicut a pꝛincipio.scʒ in ecclesia pꝛimitiua.
bonisq̄ donabo maioꝛibus. Et Aggei.ij. Magna gloꝛia
erit domus istiꝰ/scʒ ecclesie/nouissime plus q̄ pꝛime. Ar-
bitroꝛ em̄ q̄ ista ecclesia renouata perfectioꝛ erit pꝛima ec-
clesia pꝛimitiua.exceptis fundatoꝛibꝰ eius scʒ aplis. post
quos perfectioꝛes in hac vita non existimo aduenire.op.
ar.xxiiij.q.ij.legatur. Singulariter em̄ apli domini fuerūt
beati ⁊ perfecti in hac vita octo beatitudinibus.de q̄bus
Mat.v.vt dicit Aug.in homil.illius euāgelij. Beati pau-
peres.⁊ quibus dixit dñs. Beati oculi qui vidēt que vos
videtis. Luc.x. Et quibus fuit cōcessum vt tam pꝛesentia-
liter viderēt speciosum pꝛe filijs hominū.ps̄.xliiij. tam fa-
miliariter ei adhererēt.verba vite ab illius oꝛe diuino su-
sciperent.signa ⁊ miracula assidua cernerēt. dulcedinem
cōuersationis eius gustarent. Unde nec mirum/sicut ait
Hiero.si nec puncto tēpoꝛis paterētur ab eius facie sepa-
rari. Iratus es cōtra nos vehemēter. Quādo tētamur et — Ira dei qlis fit.
vincimur:irascitur deus cōtra nos.quia maioꝛ est ipse et
foꝛtioꝛ qui nos defendit/q̄ diabolus qui nos impugnat.
nec sine permissu eius tētamur. Job.j. Si aūt postq̄ cadi
mus penitere nolumus:irascitur vehementer. Ps̄.lxxxix.
Quis nouit potestatē ire tue ⁊ pꝛe timoꝛe iram tuā dinu-
merare. Aliquādo em̄ irascitur vt pater.quādo verbis in-
crepat delinquentē:⁊ facit penitentē.xxiij.q.iiij.nimium.
⁊.c.displicet.v.q.v.nō osculat. Irascitur autem vt dñs:qñ
coꝛripit durius:⁊ statim vlciscitur.vnde Moyses. Exod.
xxxij. Cur dñe irascitur furoꝛ tuus cōtra populum tuum?
Ut iudex irascetur:quū dicet. Matth.xxv. Ite maledicti
in ignem eternum.quū iam nec penitētie nec venie locus
erit.quia qualis quisq̄ hinc egredit:talis in iudicio pꝛe-
sentatur.xxv.di.qualis. Et qualem te inuenerit dominus
quum vocat:supple de hac vita: talem pariter et iudicat.
de pe.dist.j.nunq̄d cayn. ¶ Articulus.ix. A

Postquā dei gratia

in cōmento Thꝛenoꝝ quod supꝛa pꝛoxi-
me cōpleui:planxi sanctā ecclesiam ma-
trem meā generaliter:adhuc superaddē
do planctū/plango adhuc vitia mēbꝛo-
rum eiusdē in genere:⁊ in specialibus statibus ⁊ gradibꝰ
vt supꝛa in ꝓhemio istiꝰ operis pꝛomisi. ¶ Spōsi namq̄
chꝛisti sancta mater ecclesia in se immaculata.q: sine ma-
cula sine ruga.ad Eph.v.de peni.dist.j.ecclesia.in mēbꝛis
suis diuersis et q̄plurimis maculis deturpatur. Nā rece-
dens a sponso humili. Phil.ij.⁊ Ps̄.cxxx. In magnis am
bulat ⁊ in mirabilibus supꝛa se. Omnis em̄ superbus in
admirationē haberi desiderat:⁊ ab his adoꝛari.sicut dia-
bolus Mat.iiij. Luc.iiij. A sponso mūdissimo qui est splē-
doꝛ gloꝛie.ad Heb.j.⁊ cādoꝛ lucis eterne:⁊ speculum sine
macula. Sap.vij.recedens/in fetidis membꝛis in sterco-
ribus ponit nidum suū. quia/pꝛoh doloꝛ/sacrosanctū do-
mini templū scoꝛto plenum est.⁊ ephebia nec nomināda:
sed capite plectenda.C.de adul.cum vir. in aula dei pale-
strar.ij.Machab.iiij.vide quod scripsi supꝛa in Thꝛeū.in
oꝛatione Hieremie. Recoꝛdare.in pꝛima expositione. sup
verbo adolescētibus impudice abusi sunt.in ar.ij. Et mer
ces pꝛostibuli ab officialibus sponse(quod lugubꝛe est fa
ri:sed lugubꝛius agere)sepe recipit manifeste. vt sic det
occasio non modica hereticis impijs vocandi dei ecclesiā
meretricem.q: scriptum est.vide Hiere.ij.⁊.iij.Deut.xxiij.
Non offeras mercedem pꝛostibuli/nec pꝛecium carnis in
domo dñi dei tui. Et Nume.xxxv. Nō accipias mercedem
meretricis nec pꝛeciū sanguinis.⁊ no.ex̄ de deci.ex trans-
missa. ¶ Suffarcinati etiā auro ecclesiastico.xij.q.ij.glo-
ria.ꝟ.socrates. Impinguati dilatati.in cāti.Moysi.Deu-
te.xxxij. Buccas rubentes habēres. gastrimargi diuersis
epulis ⁊ comessationibꝰ spumantes:diuersis speciebus ⁊
falerni ⁊ meri poculis calefacti ⁊ estuāres.xxxv.dist. eccle
sie pꝛincipes. Non seruitoꝛes ⁊ donicellos simplices ⁊ se-
nes pallidos ⁊ macilētos/sed cōptos nitidos rubicūdos
⁊ iuuenes ⁊ pꝛocere stature/filij ecclesie degeneres recto-
res ⁊ pꝛelati vocati desiderāt habere:vt incitamēta xeno-
dochie ⁊ libidinis.vt sic in coꝝ triclinio non trinitatis re
uerentissime cultꝰ/sed simul habitet arrogātie cōcupiscē-
tie carnis ⁊ gule triplex funiculus eos ligans:qui raro ⁊
difficillime rūpitur ab eisdē. Eccl.iiij.de treu.⁊ pa.c.j. Uti-
nam tales ejicerētur ad literā de eoꝝ pꝛelationibus/lau-
tisq̄ cōuiuijs ⁊ multo laboꝛe epulis pꝛeparatis: nō in te-

nebras exteriores Matth. viii. xiii. xxii. et xxv. et Luce. xiii.
xxxv. dist. ecclesie. sed vt fierent remotis predictis occasio
nibus in abstinentia et sanctimonia fortiores. vt euacuato
mero venter non dispumaret in libidines. vt in palea. xxxv.
dist. vinolentum. Sed sitiant parsimoniam. xli. di. parsimoniam.
et mundiciam: biberes aquaticum vel ceruisiam. ex de homic.
c. ii. et edentes nō similaginē. i. florē farine. sed siligines mi
liū et panem cibariū. xii. q. ii. gloria. vt sic sordib⁹ abluti et
mūdi per abstinentiā veri sponsi filii veri spōsi et rectores
dignitate et vita ecclesiarū merito dicant. ¶ Proh dolor
nihilominus nō miror: q: in regentibus cōmuniter spon
sam christi et corpus ei⁹. xxiii. q. iii. pro mēbris. scz ecclesiā
orthodoxā adeo inualuit et preualuit philargyria. i. amor
pecunie que est idolorū seruitus et radix omniū malorū est
cupiditas. i. Timo. vi. Ephe. v. i. q. i. cū omnis. q a minimo
vsq ad maiorē omnes ei seruiunt. vnusquisq ad auaritiā
suā a summo vsq ad nouissimū declinat. Esa. lvi. Hiere.
vi. et viii. non recordātes q d: Abachuc. ii. Ve qui congre
gat auaritiā malā domui sue vt sit in excelso nidus ei⁹: et
liberari se putat de manu mali. Aurū sitiunt hodie prela
ti: aurū bibūt. i. q. i. §. ex his. vt conseruēt carni: et sanguini
erogent: non egenis. contra illud. xii. q. i. nolo. et q. ii. aurū.
Vide qd scripsi supra in The. iiii. c. sup verbo / quō obscu
ratū est aurū. in. ii. expositione in ar. vii. Vtinā pro minori
malo / vterētur superfluis: et necessaria darent inopibus.
vterētur preciosis: et darēt pauperibus vilia. xli. di. non co
gūtur. Sed istius nostri eui coiter non pastores. xcv. dist.
esto. sed pelliū venatores cum Esau. Gen. xxv. et ouiū ton
sores. Non piscatores: sed depredatores. Non custodes.
Luc. ii. sed gregis deuoratores. Non defensores: sed impu
gnatores. ex de na. ex li. ven. c. i. Non paupertatis euāgeli
ce zelatores: sed subsannatores et contēptores. Non fide
les dispēsatores christi patrimonii. ex de elec. cum ex eo. li.
vi. xxiii. q. vii. quod aūt. et q. viii. cōuenior. et xii. q. i. si priua
tum. sed defraudatores et dissipatores. xii. q. iiii. c. i. Regnū
terrenū querentes. de paupertate christi et spūs ei⁹ ppter
quā datur celeste / non curantes. Mat. v. xii. q. ii. gloria. §.
multi. xxxv. dist. ecclesie. Cunctis auferūt vniuersa. oia in
suos abusus redigūt. oia deuorant. soli prelati partes in
uadūt alienas. soli occidunt vniuersos. sic testificat Hie
ro. p suo tēpore. xciii. di. diaconi. v. quod in isto toto quasi
leproso. Phil. i. et ii. Vere q sua sunt querunt. viii. q. i. sunt
in ecclesia. vt q sua sunt perdant. nam perdere christū / est
vere male perdere semetipsum. In munerib⁹ iudicāt. In
mercede respondent. In pecuniis diuinant. i. q. i. iudices.
Michee. iii. Pro pecuniis celebrāt. Corpus christi pro pe
cunia vendūt cū Juda. i. q. i. qui studet. Pro pecuniis con
secrant et ordinant. i. q. i. cū ordinaretur. et pro pecunia oia
cōferunt sacramēta. Sacramenta emunt. sacramēta ven
dūt. sed gratiā non conferūt quam nō habēt. i. q. i. gratia.
et c. nullus eps. Nihil accipitur gratis: nihil datur gratis.
Mat. x. Gratis accepistis: gratis date. i. q. i. quicqd. Pau
ci intrant per ostiū per hunc modum. i. q. i. ordinationes.
Quilibet parat⁹ est vēdere sacramēta que emit. i. q. i. qui
busdā. Nihil sibi i ecclesiasticis honorib⁹ grauitas / nihil
sibi defendit industria. i. q. i. fertur. Hodie beneficiorum et
sacramentorū benedictiones potius sunt quātū ad indi
gne conferētes et recipientes maledictiones. i. q. i. maledi
cā. Non curāt nec timent hi quodāmodo desperati recto
res de lepra Giezi. i. q. i. cito. Nec de suspēdio Jude. de pe.
di. iii. iudas. et c. nihil. christū vendentis. Mat. xxvi. Mar.
xiiii. Luce. xxii. et Jo. xviii. i. q. i. qui studet. Nec de eiectione
de tēplo celestis glorie si colūbas vendūt: gratiam scz spi
ritussancti designati per columbā. i. q. i. qbusdā. et q. iii. ex
multis. c. saluator. c. vendētes. ¶ B De fide male senti
re videtur: quia simonia causat heresim. i. q. i. qui studet.
cū. c. liqueat. c. petrus. et c. cū ois. c. eos. c. fertur. p peccato
nō videtur habere. cui⁹ tn cōparatione cetera crimina p
nihilo reputantur. ex de simo. per tuas. i. q. vlti. Vbi simo
niacos vocat Pascalis papa precipue hereticos. et ex de
simo. per tuas. i. Nihil hodie datur gratis: quia nec aliqd
recipitur gratis. quia dicūt collatores / qd cōparauimus
vendimus. vt preal. c. quibusdā. Quicūq emit laudat qd
vendit et lucrari desiderat. i. q. iii. saluator. Sed fm Aug.
Lucrum in bursa damnū in consciētia. Vendidit sacrum.
perdidit fidē. pecunia dantis et accipientis cum eis et Si
mone in perditione erit. Act. viii. i. q. i. qui studet. c. cito. et
q. iii. saluator. Leprosi sunt simoniaci. i. q. i. cū ordinaretur.
et c. cito. Trapezite sunt. xxiii. dist. in noie dñi. Nō israelite:
sed giezite. pre. c. q studet. Sed de lepra anime non curāt.
quia in vano accipiunt animā suā. ps. xxiii. De facto aliam
vitam non credētes cū Simone mago purā fidei cōscien
tiam non habētes. i. q. i. petrus. Allegant consuetudinē in
hmōi venditionibus simoniacis / corruptelā potius aua
ritie ardore et cupiditatis illectā. ex de simo. nō satis. c. cū
in ecclesie. i. q. iii. si quis prebēdas. Nam cōsuetudinem ra
tio et veritas semp excedit (al's excludit) dis. viii. veritate.
cū. c. seq. ¶ Sed vtinā considerarent hi posteri Simonis
harioli: q etsi nō hic / in loco tamen tormentorū per tortore
res. de peni. di. iiii. tradidit. irremediabiliter torquebunt.
Sed dicunt hi leprosi. Samueli offertur a Saule quarta
pars sicli. sed vere non recipit. sed Saulem pauit. i. Reg.
ix. i. q. i. iudices. sed nec Heliseus vi tractus quicq recepit
a Naaman de bonis damasci. sed ait. Viuit dñs ante quē
sto: quia nō accipiam. Nūq vim faceret: penitus nō ac
quieuit. iiii. Regū. v. i. q. i. iudices. in fi. Et phibuit beatus
Cosmas sanctū Damianū germanū suū secum in vno tu
mulo sepeliri: q: a quodam sanato ab eis quoddā accepe
rit munusculū gratis oblatum. qd contra ius nō est. i. q. ii. Fraus prelatorum in accipieda p ordinatione pecunia.
c. i. et c. sicut episcopū. xviii. dist. de eulogiis. ¶ Sed dicūt
isti ficti prelati. sacramēta non vendimus. sed dicendū est
etsi ipsa sacramēta inuēdibilia nō vendāt cōtra sacros ca
nones: vendūt vocem / sigillū / et calamū. pre. c. sicut epm. et
in palea. preal. c. nullus abbas. et ex de simo. c. i. vbi de hoc.
Et canoni fraudē faciunt de persona ad personā. q: qcqd
accipit notarius p literis ordinatorū: vel totum vel quasi
totū tollit eps. De qua fraude quō quadrupliciter cōmit
tatur / no. xiiii. q. iii. plerique. et ex de priuil. quāto. Et accesso
rium vendēdo scz sigillum et chartas / ordinē vēdit. i. q. iii.
si quis obiecerit. ¶ Nec dicāt q datur preciū post ordinē
acceptum. quia ex quo datur ex pacto: vel exigitur vel pe
titur: prohibitū est etiam post dare. vt preall. c. sicut epm.
quia accipere est quādocūq accipere. i. q. i. eos qui. in fi. et
q. iii. saluator. et c. si quis prebēdas. adde qd scripsi supra
in. ii. parte hac tit. ii. c. The. qd incipit quō. in. §. principes
nostri prelati in ar. v. et in additione ibi posita. et. i. in arti.
xx. in. §. sed vt sciāt. §. xxiiii. ¶ Hi ergo prelati venales au Simoie lepra authoꝝ infecatur.
rum pro spiritusancto recipientes / lepram dederunt: et le
pram sibi retinuerūt. i. q. i. cū ordinaretur. et male quesita
mercede non tā patrimonii facultatem q thesaurū crimi
nū congregant eterno supplicio et breui fructu. i. q. i. cito.
in fi. ¶ O lepra cōtagiosa: lepra fetida vsq ad aures dñi
sabaoth. lepra labefaciens interiora vitalia. et sacra in dei
ecclesia sacrificia. abominabilis deo et diuinis hominib⁹.
apud homines incurabilis. soli deo christo dño qui appa
rere voluit tāq leprosus. Esa. liii. Cura possibilis: sed ra
ra et admirabilis. Vtroq testamēto prohibita es. vt pre.
c. qui studet. Sāctio ciuilis te reprobat. ff. ad. l. iuli. de am
bitu. l. i. i. q. vii. sancimus. Canonica te hereticam vocat. vt
preal. c. cum liqueat. et c. petrus. c. fi. A templo dei eiiceris
cum flagellis. i. q. iii. ex multis. iiii. Reg. v. Joā. ii. Ab heli
zeo lepra perfunderis. a Petro in perditionem dānaris.
Actuū. viii. i. q. i. §. quia ergo. in fi. ¶ C Que fieri debēt
leprosis. Leuit. xiii. tibi competunt. Quia caput nudū ha
bes: vt cognoscaris et confundaris. q: caput habes vulne
ratum. i. q. i. vērum est. Os veste contectū. ne alios tu dea
co flatu inficias. ar. xxxii. q. iiii. in eo. q: cōtagiosa es. i. q. i.
cito. Concisam vestē. quia ecclesiā diuidis. q: pessime am
bis et mercaris. et ab ecclesia que vna est diuideris. xvi. q.
vii. sicut. contagiosa semper et sordida apparebis. Exod.

iiij.quia manū ad bursam posuisti:⁊ extrahendo soluisti.
etsi hoibus/deo tamen nō latuisti.xv.q.vi.c.j.Cum Ozia
sanctuaria p͛ofanasti.⁊ lep͛osa effecta cum lep͛a vsq₃ ad
mortē permāsisti.ij. Paral.xxvi.ij.q.vij.§.his ita. Perra/
ro eñ simoniaci vere cōfitentur. nec dimittere beneficia
acq̄sita simoniace sunt parati.nec ordinis executioni infe
cti renūtiare.sed nec aliter salui fiūt.j.q.j. si quis neq₃.⁊.c.
ordinationes.vbi de hoc.ex̄ de simo.ex tue.⁊.c.mattheus.
vbi de hoc.xiij.dist.nerui. Aurū habes cum Naamā syro.
iiij.Regū.v.sed lep͛oso.j.q.j.qui studet.⁊.c.cito. De domo
Joab es.ij.Reg.iij. ecclesie inimica. Sic eñ Joab inter/
p͛etatur.Fluxum sanguinis pateris/ quia emēdo ⁊ vēdē
do tuū ⁊ multorū sanguinē fundis/te ⁊ multas animas
perdēdo:fusum tenes.q₃ mollis ⁊ effeminata es: tota re/
soluta in corde terre.Gladio transfoderis sc₃ in p͛cordijs
cōscientie tue p͛pter vermem conscientie corrodētem. vt
p͛e.c.mattheus.⁊ nulla talis plaga sicut stimulus cōsciē/
tie.Eccli.xiij.Beatus qui nō est stimulatus in tristitia de/
licti.Panc cares.q₃ panis viuus angelorū. de cōse.dist.ij.
omnia.⁊.c.sicut.quem tu vēdis ⁊ emis/sicut panem ma/
terialē.recedit a te:⁊ fames vt canis.ps̄.lviij. quia cōsola
tione dei priuata/ciuitatē mūdi in qua est cōtradictio cir
cūis cōparas ⁊ vendis.¶ Ambitiosa es. Antiochū adis:
vt cōpares principatū. talenta p͛omittis cum Jasone. ij.
Machab.iiij.Propter te ignis charitatis almus in eccle
sia dei extinctus est.q₃ nihil p amore dei aut p͛ximi digni
in ecclesia dei quasi hodie fit.j.q.j.sicut eunuchus.q₃ chri/
stus charitas ⁊ spiritus sanctus amor vēditur tota die.vt
p͛e.c.q̄ studet.⁊.c.nullus episcopus. ¶ Uirus habes oc/
cultū o honoris cupiditas.q₃ clam pacisceris de primatu
xl.di.quicūq₃.Mater es hypocrisis. q₃ apparet p͛elatus:
et corā deo nō est.quia in sua radice viciatus est.j.q.j.qui/
busdam. Fateor.characterem habet.⁊ characterē cōfert.
sed vitiosum.no.p͛e.c.ordinationes.⁊ legit̃ ⁊ no.j.q.j.do/
minus.quia intus ortus talis occidit.j.q.j.fertur.no.ex̄ de
simo.tāta. ¶ Cyprianus martyr te simie cōparauit.j.q.j.
si quis inquit.quia effectū sacramēti non tribuis.i. execu
tionē ⁊ gratiam.j.q.j.§.ex his.quum scienter a simoniaco
alij ordines recipiūt.vt ibi.⁊.j.q.j.per Esaiā.⁊.c.dn̄s. Doli
artifex es.q₃ superiorum pessima adulatrix:vt aliquid lu
creris ab eis.Et p p͛ecio beneficij offeras munus lingue
j.q.j.sunt nōnulli.¶ O ambitio:nedū superiora agis
In Ambitionē inuehit. cum tua filia simonia:sed ⁊ superiores p͛elatos associas.
tuū caput vulneratum inclinas.encenia mittis. non solū
esculēta ⁊ poculenta.de q̄bus legit̃ ⁊ no.ex̄ de rescrip. sta/
tutū.lib.vj.⁊ de vi.⁊ hone.cleri.cū ab omni.⁊ de simo. etsi
questiones.sed dextrarios/pannorū pecias/⁊ vasa aurea
et argentea/⁊ alia occulta auri ⁊ argēti talenta.Blande
⁊ humiliter ⁊ reuerēter loqueris dominis:vt lucreris.Di
mittis curā parochianorū tuorū: ⁊ cultum diuinorū offi/
ciorū quibus es obligata.vij.q.j.sicut.xcij.dis.c.vlti. lxxxi.
di.eos.vt trotes.Junge qd̄ scripsi.s.in Thren.in.§.recor/
dare.in.vij.ar.in textu quasi vidua.⁊ curras post caudas
equorū dominorū tuorum. Tanta est cupiditas tua ⁊ ho
noris auiditas:q̄ quū saltem extra sis libera in terra tua
et in ecclesia tua:vbi habes beneficiū tuū: in curijs supe/
riorum efficeris pessima serua.Diues eras in mūdo ⁊ con
tentari poteras: et in pace quodāmodo bonis tuis gau/
debas.Sed radicata cupiditas insatiabilis.xlvij.di.sicut
xiiij.q.v.quid dicā.auiditas ⁊ mēs honoris auida te ege/
re/⁊ quodāmodo mendicare/⁊ in labore inutili cōtinuo
viuere/⁊ bonis tuis non gaudere coarctat. xlvij.dist. bo/
norum.⁊.c.virū.vbi dicit Leo.Mens potentie auida nec
abstinere nouit a vetitis:nec gaudere cōcessis: nec pieta/
ti adhibere cōsensum. Et viuere in curijs magnatum: vt
dei iusto iudicio ip̄a tua ambitio duplici contritione te cō
terat in anima ⁊ in corpore/diuino spiritu nō contritum.
Hiere.xvij.vbi dicitur . Et duplici cōtritione contere eos
domine deus noster.Quia tua ambiens p͛oteruitas hoc
meretur.ar.ex̄ vt lit.non cōtest.quoniam.§.si.Sepe enim
quis simul duplici pena punitur.ex̄ de rap.in archiepisco
patu.legitur ⁊ no.xvij.q.iiij.attendendū. regulariter nō.
vt legitur ⁊ no.ex̄ de iudic. at si clerici. vbi de hoc. vt ipsa
tua cupiditas in te propriam more carnificum debacche/
tur authorem:teq₃ excruciet ⁊ cōsumat. Utinam igitur iā
veniat diu desideratus dei vicarius in ecclesia sua aliq̄s:
qui eiectionem de tēplo quā incepit de te facere dominus
iesus.vt Marc.xi.Lu.iij. Jo.ij.c.⁊ Matth.xxi.dicunt sim/
pliciter eiecit.⁊.j.q.j.q̄ studet.⁊.q.iij.ex multis.adimpleat
et perficiat cū perseuerantia vsq₃quaq₃.Quia post duas
eiectiones de templo.quas de te fecit dominus.s̄m Aug.
quarū vnam ponit Joā.aliam tres alij euangeliste.vehe/
menter in templo eius succreuisti:⁊ eius templū p͛ofana
sti.sed tertiā peremptoriā expulsionem faciet ille sanctus
sanctorū:qui omnia ecclesiastica dare gratis p͛ecepit per
suū vicarium.vel/proh dolor/per exteras potestates: con
fido certissime anteq̄ trāseat breue tempus.Ait enim ille
christus gratiosus.Gratis accepistis gratis date.j.q.j.c.j.
⁊.c.quicquid.⁊.q.iij.saluator.Matth.x.vbi Chrys. Uide
autem qualiter morū diligentiam non minus habet chri
stus q̄ signorum:mōstrans quoniam sine his nihil sunt.
Etenim superbiā eorum p͛emit/dicēs Gratis accepistis.
et ab amore pecuniarum mundos eos p͛eparat/dicens.
gratis date. Uel vt non videatur eorū beneficium esse:ait
gratis accepistis.q.d. Nihil vos de vestro largimini susci/
pientibus. Neq₃ enim mercede hoc accepistis:neq₃ labo/
rantes.Mea est gratia.gratis eā accepistis: ita igit̃ alijs
date. Neq₃ enim est condignū p͛ecium eorū inuenire. Igi
tur timendum est vehementer/q̄ nisi dei vicarius arcem
syon tenens/istam eiectionē simoniacorū et giezitarum
cito faciat:permittat deus fieri:vt p͛edixi: in gladio furo
ris sui per exteras potestates.sicut fecit contra Anglicos
et Hispanos.lvj.dist.si gens. Formido etiam ne Baltha/
sar diripiens p͛ecipue p͛pter hoc vasa sacra Hierusalem
bibat ⁊ edat in eis cum concubinis suis.Dan.v de conse.
dist.j.vestimenta.xij.q.ij. aurum. Sed fortius trepido ne
propter scelera p͛edicta maxime simonie/heretice/⁊ am/
bitionis/sicut ager aretur Hierusalē.⁊ sicut custodia po/
merij collectis pomis et fructibus desolati. Michee.iij.
j.q.j.iudices. Necesse est enim ecclesiā tribulari et purga/
ri.l.distin.⁊ purgabit.sed impossibile est q̄ sit nulla. xxiiij.
q.j.pudenda.in si.

¶ Articulus Decimus. A

Quia vsq₃ adhuc
de vitijs maxime simonia corruptorum
mēbrorū ecclesie locutus sum generali/
ter: Nunc ad speciales status ecclesie vt
p͛misi superius/descēdendo: tangam vi
tia ⁊ defectus eorū. vt in hoc tractatu se de illo statu specu
lantes/⁊ vitia sua videntes/⁊ corrigentes/⁊ sanctam ec/
clesiam amplius non scandalizantes/in ecclesia existētes
vere filij ecclesie censeantur. Nam s̄m Aug. Nec ille dicen
dus est esse in ecclesia:⁊ ad istam societatē spiritus perti/
nere:qui ouibus christi ficto corde miscetur. spiritꝰ enim
sanctus discipline effugiet fictū. Sap.j. Neq₃ eñ ad eccle/
siam illi soli non pertinent qui separationis aperto sacri/
legio manifesti sunt:sed etiam illi qui in eius vnitate cor/
poraliter misti per pessimā vitam separantur.xxiiij.q.iij.de
illis.Ego aūt scriptor cū Hieremia paupertatem ⁊ mise/
riam videns meā. Thren.iij.in p͛n.ad literam neminē no/
mino.cōscientia sua cōueniat vnūquēq₃. viij.q.j.quid aūt.
sed vitia que q̄libet in quolibet statu debet habere odio/
tango.lxxxvj.dist.odio.xxiij.q.iiij.duo. ¶ B

A Capite ergo a quo ratio est edēda.ff. de
edendo.argētarius.⁊.l.di.⁊ purgabit.⁊
c.quia tua.incipiendo.q₃ s̄m Grego.pa/
pā.Capite languescente facilius cetera
corporis mēbra inficiuntur.vj.q.j.c. sunt
plurimi.c. ex merito. Uulnerato namq₃

pastoꝛe pꝛincipali/quis curandis ouibus adhibet medi/
cinā:ij.q.j.fertur.A reuerendissimo dei vicario dn̄o papa.
ex̄ de trāsla.inter coꝛpoꝛalia.τ.c.quanto.Qui est caput to
tius ecclesie sicut Petrus.xxij.di.c.ij.q: quū homo sit: pec
care pōt.xl.di.si papa.Et aliud dicere/erroꝛ est.de pe.di.ij.
si enim.Incipio.nō ponens specialiter os in celū: tangen
do ei⁹ vitia.xxj.di.c.si.sed aliqua scribens que conuenit τ
opoꝛtet ipm̄ facere:in q̄bus si offenderit/ipe viderit:τ nō
ego.Omnia em̄ peccata sua occulta τ manifesta/excepta
sola heresi ꝓbata τ contumaci/deū habēt vltoꝛē solum τ
non aliū.ix.q.iij.alioꝛū.xxj.di.nūc autē.Et de ista materia
supꝛa maxime in.v.τ.vj.ar.in.j.parte istius operis latius
disputaui.Et q: ibidē latissime eius posui potestatem:in
ista.ij.parte ad pedes sanctitatis ei⁹ iacens seruus/excita
bo dn̄m meū:vt potestatē suam cōseruando maxime gra
uiter nō peccet.q: hoc ad potentiā suam non pertinet.q:
fm̄ Aug.posse peccare/non est aliq̄d posse:immo aliquid
nō posse.Vn̄ solus deus/cuius ipse est vicarius/vocatur
oīpotens q̄ hoc nō potest.q: oīa potest q̄ posse est aliquid
posse.de peni.di.ij.§.si.Immo Petrus q̄ ceteris plus chꝛi
stū dilexit.Jo.vlti.vj.q.j.imitare.lapsus est.vt ibi.τ.l.dist.
fidelioꝛ.τ.c.considerandū.Et postq̄ receperat spiritūsan
ctū a Paulo repꝛehēsus est.q: repꝛehēsibilis erat:ad veri
tatē euāgelij non recte ambulabat.Gal.ij.ij.q.vij.paul⁹.
τ.c.puto.Vn̄ elegāter ait papa Symmach⁹.xl.dis.c.j.Nō
vos beatū Petrū/sicut dicitis:sc3 vos heretici.a dn̄o cum
sedis pꝛiuilegio vel successoꝛes ei⁹ peccandi licentiā iudi
camus suscepisse.Ille q̄ppe perēnem meritoꝛū dotem cū
hereditate innocētie transmisit ad posteros.i.suos succes
soꝛes τc̄.Vt ergo Romani pōtifices successoꝛes Petri τ
vicarij dei.ex̄ de elec.vbi periculū.τ.c.fundamenta.lib.vj.
pꝛiuilegio potestatis tradite Petro rite vtantur:retineāt
nō Petri lapsum/sed innocētiam τ sanctitatē eius.xxiiij.
q.j.manet.q: τ quū nedum chꝛisti sed etiam Petri vicarij
sint oēs Romani pontifices.lxiij.dist.ego lodoicus.j.q.j.
non quales.τ.q.vij.quotiens.τ.ij.q.vij.in sancta.xxv.q.j.
nulli fas.Et in legenda beati Joannis pape martyꝛis.τ
notat Archid.ex̄ de elec.fundamenta.super verbo vicarij
dei.lib.vj.sicut tenent vices potētie:sic sanctitatis τ inno/
centie.vt pꝛeal.c.j.xl.dist.Peccare ergo potest papa:τ gra
uius q̄ quiuis alius.quia quāto gradus altioꝛ/tanto ca/
sus grauioꝛ.fm̄ Greg.de pe.dis.ij.pꝛincipiū.Et fm̄ Chꝛy/
so.xl.dist.homo chꝛistianus.vbi de hoc.Et fm̄ Hilarium
papā.xxv.q.j.nulli fas.ꝟ.dicit.Siquidē maioꝛi reatu de/
linquit:qui potioꝛi honoꝛe fruitur.τ grauioꝛa facit vitia
peccatoꝛū/sublimitas peccantiū.τ loquitur de papa pec/
cante.Et fm̄ Hiero.Non sanctoꝛū filij sunt qui tenent lo
ca sanctoꝛū.sed qui exercent opera eoꝛū.xl.dist.non est fa
cile.Idē Greg.e.di.nos q̄ pꝛesumus.Et fm̄ Bonifacium
martyꝛē.Si papa malus fuerit:innumerabiles populos
cateruatim secū ducit pꝛimo mācipio gehenne cum ipso
plagis multis vapulaturus ineternū.xl.dist.si papa.q.di.
Maioꝛ est pena sua/omniū.sicut diaboli.Et fm̄ Symma
chum/nō habebit de allegationis nitoꝛe subsidiū:quādo
ipsoꝛū factoꝛum vtetur eo teste quo τ iudice.Nā et ab eo
cui plus cōmittitur:plus exigitur.ix.q.iij.alioꝛū.Et quia
alijs potētioꝛ:si offenderit:toꝛmēta potentius patiet.viij.
q.j.illud.Sap.vj.Quapꝛopter fm̄ Jo.duo testes suffice/
rent contra papam.qd̄ intelligo etiam in casu heresis.xl.
dist.si papa.Et quāq̄ in cōdemnatione episcopoꝛū.lxxij.
testes.τ pꝛesbyteroꝛū cardinaliū.xliiij.τ diaconoꝝ cardi/
naliū.xxvij.requirant.vt.ij.q.iiij.pꝛesul.In condēnatione
tamen pape/vt dictū est/duo sufficiunt.Nec in hoc pꝛiui/
legiatus est:immo deterioꝛis cōditionis.quia ipse maioꝛ
sine cōparatione alioꝛū creatus est.τ ideo sine spe venie
condēnandus:vt diabolus.de peni.dist.ij.pꝛincipium.vt
no.Jo.in pꝛeal.c.pꝛesul.τ Anastasius quia Acatiū hereti/
cū occulte reuocare voluit:diuino iudicio percussus fuit.
Nam dum assellaret/intestina emisit.legitur τ no.xix.di.
anastasius.Unde et errare potest papa.vt ibi.τ no.xxiiij.
q.j.a recta.Et legitur in legenda beati Eusebij q̄ Libe/
rius papa arriane perfidie consensit.Et quidā papa Leo
non doctoꝛ arrianus fuit.cui dixit sanctus Hilari⁹ q̄ non
erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda ei⁹.Item
dicit Aug.q̄ quanto Adam deo erat pꝛoximioꝛ:tanto ma
gis peccauit.de peni.di.v.consideret.Papa dicit
apostolicus:cuius studiū debet esse circa pꝛofectum impe
rij.xcvij.dist.victoꝛ.Nꝛ olim de sacerdotibus nati ex legi/
timo matrimonio fuerunt pꝛomoti ad papatum.lvj.dist.
in palea.osius.τ.§.cū ergo.Pꝛopensius est pꝛo papa oꝛā/
dum.quia ex ipso depēdet salus omniū.xl.distin.si papa.
Nꝛ in cultu dei maioꝛem zelum debet habere q̄ alij chꝛi/
stiani.xxiiij.q.j.officij.Nꝛ bonitas ipsius salus est omniū.
τ peruersitas ipsius cedit in dānationem innumerabiliū
personarum.pꝛeal.c.si papa.Defert episcopoꝛum τ eccle/
siarū pꝛiuilegijs:nisi in casu necessitatis.ix.q.iij.nūc vero.
τ.c.seq.xj.q.j.peruenit.Confirmare vsq̄ ad animā τ san/
guinem debet papa τ seruare que a suis pꝛecessoꝛib⁹ san/
cta sunt.xxv.q.j.sunt quidam.τ per totā illam questionē.
Nꝛ authoꝛitate eius concilioꝛum statuta repꝛobant.xvij.
dist.concilia.Et absoluit quos conciliū damnauit.ix.q.iij.
cuncta.τ.c.fratres.Ab omnibus sibi obediēdum est.xciij.
dist.si inimicus.τ.c.seq.Non dat papa vni ecclesie pꝛiuile
gium in damnū alterius.xxv.q.ij.de ecclesiasticis.Nꝛ sic
debet reputari statutū pape/acsi ab oꝛe dei vel beati Pe/
tri esset pꝛolatum.xix.dist.sunt omnes.Non licet alicui de
eius iudicio disputare:vel ab eo appellare.xvij.q.iiij.ne/
minem.ix.q.iij.cūcta.vide in pꝛima parte istius operis in
xv.ar.Ad conseruationē ergo innocentie sue/τ purga
tionem peccatoꝛū suoꝛum/nihil sic Romano pōtifici ma
xime pꝛoficit sicut assidue pꝛo parte tēpoꝛis consideratio/
ni sui τ status τ vniuersalis populi sibi commissi vacare.
non totū actioni se dare.exemplo Moysi:qui nunc ascen/
debat in montē:vt ibi gloꝛiā domini cum maioꝛi cerneret
libertate.nunc vero descendebat in castra:vt necessitati/
bus populi pꝛouideret.Exod.xxiiij.τ.xxxvj.dist.si quis.τ
lxxxviij.dist.decreuit.τ ex̄ de renū.nisi cū pꝛidem.§.ne pu/
tes.vnde Ezech.iij.pꝛimo dominus ait pꝛophete.Surge
et egredere in campū.deinde.Ingredere τ includere in
medio domus tue.vbi dicit Greg.q̄ semper pꝛedicatoꝛ τ
pꝛelatus debet ad montē recurrere.humilitatē atq̄ mun
ditiam intrinsecus custodire.post campū necesse est vt do
mum redeat:quaten⁹ in ijs que dicit qualis ipse sit iuxta
conscientiā agnoscat.hoc idem notatur.j.Regū.x.vbi di/
citur Sauli inuentis asinis.Pater tuus solicitus est pꝛo
vobis.quia celestis pater noster ita vult nos pꝛoximoꝛū
salutē querere:vt curam salutis ꝓpꝛie non negligamus.

De septem considerationibus pape.

PRima ergo cōside/
ratio Romani pōtificis erit:An canoni/
ce sit electus.vt vitet perpetuum anathe
ma.sc3 a duabus partibus cardinalium
consentiētibus in eum:eo non cōputato.
Cessantibus iuramentis/pactionibus/conuentionibus/
obligationibus/condictis/intendimentis/simoniaca he
resi/violenta intrusione/nullo alio vero papa superstite/
et q̄ ipse electus catholicam teneat vnitatem.alias non
apostolicus/sed apostaticus haberetur.hec legunt τ no.
ex̄ de elec.licet.xxiij.distin.in nomine domini.lxxix.dist.c.j.
c.si quis papa.τ.c.nullus pontifice.c.si duo.c.si quis pecu
nia.c.si transitus.ex̄ de elec.vbi periculum.lib.vj.τ in cle/
men.de elec.ne romani.xvj.q.vij.sane.vij.q.j.nouatianus.
c.deniq̄.c.nō furem.xxiiij.q.j.didicimus.Adde hic quod
scripsi supꝛa in pꝛima parte in ar.j.§.pꝛimus.Se/
cunda consideratio.An sufficiens sit τ idoneus ad regen
dā vniuersalē ecclesiā:τ summi pōtificatus onera suppoꝛ
tāda.ex̄ de elec.vbi periculū.§.ceterum.in si.li.vj.xxij.dis.
in nomine.τ hoc fm̄ possibilitatē humane nature.Nā ta/
lis debet esse qui nulli⁹ incōgrue voluntati deseruiat:sed

Septē cōsiderationes summo pōtifici diligentius obseruāde.

vita et moribus decorat tanto ordine dignus valeat inueniri.viij.q.ij.illud.Et qui sit prestatior ex omni populo et doctior. In omni virtute eminentior. In quo concurrant oes animi virtutes. Nihil ei desit sapientie.nihil scientie. nihil desit industrie. Omnis ei adsit multitudo sensuum.adsit ois congregatio sanctarum cogitationum.vt qd sit summus pontifex/quid eius vnctio/qd indumenta/qd potestas con ferens intra sacrarium cordis sui possit aduertere.viij.q.j.licet.Sit etiam talis qui habeat spiritum dei.et precepta dei in conspectu eius.Sit in quo sit claritas legis et scientia. viij. q.j.si ergo. Debet esse cum Clemente predecessore optime eruditus et doctus/irreprehensibilis/maturus et pauidus. viij.q.j.oportet. Qualis etiam esse debeat ponit concilium Carthaginense/dicens quod quilibet eps maxime summus natura sit prudens docibilis/moribus temperatus/vita castus/sobrius/peruigil/semper suis negotijs cauens/non habens simplicitatem affinitatem/propter quam repellitur qs a promotione.xxxix.dist.petrus.humilis/affabilis/misericors/litteratus/in lege dni instructus/in scripturarum sensibus acutus et cautus/in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus/oia fidei documenta verbis simplicibus asserens/suscipiens papatum non sue delectationi nec suis moribus sed patrum definitionibus.hec ponuntur.xxiij.di.qui eps.A vulgari vita seclusus/a mundi voluptatibus abstinens/spectaculis/pompis non se commiscens/conuiuia publica fugiens/priuata non tantum pudica sed et sobria colens/vsuris nequaquam incumbens/nec turpium occupationibus lucrorum/non fraudis cuiusque studium appetens/amore pecunie quasi materiam cunctorum criminum fugiens/secularia officia negotiaque abnuens/honoris gradum per ambitionem non suscipiens/pro beneficijs medicine dei.i.pro sacramentis munera non accipiens/dolos et coniurationes cauens/odium emulationem obtrectationem atque inuidiam fugiens/non vagus oculis/non effrenus lingua aut petulans/fluidoque gestu incedens/sed pudorem atque verecundiam mentis simplici habitu incessuque ostendens/obscenitates etiam membrorum et verborum sicut et operum penitus execrans/viduarum et virginum frequentationem fugiens/contubernia extranearum feminarum nullatenus appetens/castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studens.hec leguntur.xxiij.di.his igitur. Talis etiam erit papa.cuius comparatione ceteri grex dicatur.xxv.di.§.nomine. In quo concurrunt tredecim capitula apostolice regule.scilicet quod sit sine crimine/vnius vxoris vir/non vinolentus/prudens/ornatus/hospitalis/pudicus/doctor/non percussor/non litigiosus/non cupidus/domui sue bene prepositus/non neophytus.que ponuntur.j.ad Timo.iij.et ad Titum.j.et prosequitur ea Gratia.xxv.di.§.nunc autem.vsque ad.l. di. Debet etiam summus pontifex scire legem dei scrutabiliter et non transitorie.sacros canones.sanctum euangelium.et diuini apostoli librum.diuinam scripturam atque mandata conseruare:et docere populum sibi commissum. Substantia enim summi sacerdotis nostri sunt eloquia diuinitus tradita.i.vera diuinarum scripturarum disciplina. quemadmodum magnus perhibet Dionysius.xxxviij.di.oes. F Unde et summus pontifex se cognoscens si non renuntiaret papatui:credo quod grauiter peccaret. q: vult preesse et non prodesse.viij.q.i.q episcopatum.et facit qd no.xvj.q.j.monachi vagantes.sicut fecit papa Celestinus sanctus Petrus de morron.in quo etsi esset sanctitas:deerat scientia et industria.xvj.q.j.legi.extra de renun.quoniam.lib.vj.et eo.ti. nisi cum pridem.§.pro defectu.ad de qd no.§.§.primo. N. considerans. G Hinc est etiam quod si in gremio cardinales non inueniunt idoneum ad papatum/siue inueniant/possunt eligere aliunde.xxiij.di.in nomine.vbi de hoc.et vide qd no. xl.di. si papa.et.lxxix.dist.c.j.Et hoc innuitur in.c.preal.licet.vbi hoc etiam tenet Ostien.vbi etiam tenet Inno.quod in electione romani pontificis non est ex necessitate aliqua forma seruanda.immo quomodocumque appareat duas partes consensisse in aliquem tamquam in electum/ius habet et verus papa est. Si autem interuenisset impressio/quum solo consensu libero non coacto matrimonium contrahatur.ex de spon. cum locum.non esset tunc papa:nec esset ei obediendum. Item si precè vel precio.j.q.j.si quis.neque elegerunt cardinales. quum legitimus interuenire debeat consensus non corruptus si id sit notorium. Idem videtur si contra eum probaretur. vel ipse in concilio confiteretur.quia ista paria sunt in iure. ex de cohabi.cle.et mu.c.vlt.et facit qd no.xl.di.si papa.in magna glos.Et vide quod legitur et no.lxxix. dist.si quis pecunia.non erit papa.alias de hoc non potest excipi.sm Innoc. et Ostien.in preal.c.licet. Eadem ratione etiam si occultum est/coram deo non erit papa.quia non fuit consensus legitimus.ar.op.de simo.tua.ibi.licet ab eo non sit recedendum. vt scripsi supra in prima parte istius operis in ar.iiij.§.quartus.N.consentiant. H Tertia consideratio est habenda in domino papa de statu quem habet:quantis periculis laboribus et anxietatibus plenus est. Sic enim tantum pondus est cuiuslibet episcopi quantum erit romani pontificis. Unde Augu.ad Ualerium. Ante omnia peto vt cogitet religiosa prudentia tua/nihil esse in hac vita maxime in hoc tempore facilius et leuius et hominibus acceptabilius episcopi officio:si perfunctorie.i.negligenter et adulatorie res agatur. sed nihil apud deum miserabilius est et tristius et damnabilius. Idem. Nihil in hac vita et maxime in hoc tempore difficilius/laboriosius/et periculosius episcopi officio etc. xl.di. ante omnia. I Et hoc ideo.quia non est facile in loco Petri et Pauli stare:et tenere cathedram cum christo regnantium.xl.dist.non est.immo periculosissimum si non concordet vita.vt ibi. Nec loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt.sed nos aut bona merita coniungunt: aut mala disiungunt.xl.dist.non loca.xxiij.q.iiij.sicut. Item Amb. Non loci nobilitate sed virtute vnusquisque gratiam comparat.xl.dist.illud facit.xxj.q.ij.gloria. Nec aliquis festinet quomodo maior appareat:sed quomodo oibus inferior videatur. Quoniam non qui maior est in honore/est iustior.sed qui fuerit iustior/ille maior.xl.di.multi. alias est. c.et incipit quicunque.et quanto quisque est dignitate celsior:tanto debet esse virtute potentior vel potior.xvj.q.j.sunt nonnulli.iiij.di.denique.Et sanctius est in hac vita sub inferiori habitu domino famulari:quam alta indebite appetendo damnabiliter in profundum inferni submergi.sm Nico.l.dist.de his.in fi. Et Grego.scribit Genando patritio dicens. Concilium vero catholicorum episcoporum admoneri precipite vt primatem non ex ordine loci postpositis vite meritis faciat.quoniam apud deum non gradus elegantior/sed vite melioris actio comprobatur.vt pre.c.sicut.xxiij.q.iiij. Et Leo papa ait. Merito patrum beatorum venerabiles sanctiones quum de sacerdotum electione loquerentur:eos demum sacris administrationibus idoneos esse censuerunt: quorum omnis etas a puerilibus exordijs ad perfectiores annos per discipline ecclesiastice stipendia cucurrisset.vt vnicuique testimonium prior vita preberet. nec potest de eius prouectione dubitari:cui pro laboribus multis/pro moribus castis/pro actibus strenuis/celsioris loci premium debetur etc. lxj.di.miramur. Item Clemens.iij. Non in sublimitate graduum/sed in amplitudine charitatis acquiritur regnum dei.ex de temp.ordi.ad aures.Et propter timorem insufficientie sancti dei fugerunt honores et dignitates. Unde et Aug.pctis suis deputat quod Ualerio coeps factus est inuitus.xl.dis.ante. in fi. Et Marcus euangelista pollicem sibi amputasse dr.vt sacerdotio reprobus haberetur.vt dicit Hiero.et in sua est legenda. Et Greg.doctor congaudenti sibi Narso patritio de papatu scripsit/dicens. Dum contemplationis alta describitis ruine mee mihi gemitum renouatis.q: audiui qd intus perdidi: dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. tanto autem me perculsum merore cognoscite:vt vix loqui sufficiam. Nolite igitur me vocare Noemi.i.pulchram.sed vocate me mara: q: amaritudine repleuit me dns.Et alibi. Qd me ad episcopatus ordinem cognoscitis peruenisse:si me diligitis:plangite.qd ego incessanter defleo:atque vt pro me deum exoretis/rogo. Unde ipse in prologo.iiij.lib.dialogorum.sic ait se lamentando de statu

Quale deceat summum esse pontificem.

papali. Hiero: quē quotidie patior: ⁊ semꝑ mihi ꝑ vsum
vetus est: ⁊ semꝑ per augmentū nouus. Infelix q̇ppe ani
mus me⁹ occupationis sue pulsat⁹ vulnere/meminit q̄lis
in monasterio fuerit. quō ei labentia cūcta suberāt. quan
tū rebus oībus que voluūtur eminebat. ⁊. j. At nūc ex oc-
casione cure pastoralis/seculariū hoim negotia patitur.
⁊ post tā pudicam quietis sue speciē/terreni act⁹ puluere
fedat. ⁊c. Vn̄ ⁊ in vitis patrū legit de Amone. q̇ fuit ma-
gnus abstinētie ⁊ castitatis amator: perit⁹ sciētia scriptu-
rarū ⁊ eloquētia sermonis. ꝙ quū ab archiepo Alexādrie
cogeret ad epatum: ⁊ ipe nollet eremū dimittere: accepto
forpice abscidit sibi sinistrā auriculā. dicens corā populo/
Vel nūc certi estote q: impossibile est me fieri posse epm.
Quū aūt adhuc cogeret ad epatum: ait/Si me coegeri-
tis amplius: etiā linguā meā ꝓpter quā molesti estis mihi:
abscidā. ¶ Itē abbas Theodorus diacon⁹ institut⁹ quū
cogeret ab anachoritis vt ministraret in suo ordine: ait/
Permittite me deprecari deū/si iubet me ministrare in lo
co meo. Et orauit sic. Dn̄e si voluntas tua est vt in ordina
tione mea ꝑsistā: ostēde mihi. ⁊ ostēsa est illi colūna ignea
a terra vsq₃ ad celū pertingēs. ⁊ vox ad eū facta est. Theo
dore si potes fieri sicut colūna ista/vade ⁊ ministra. quod
ille audiēs vltra administrare nullaten⁹ acquieuit. Sed
quū venisset in ecclesiā: deprecabant eū/vt si nō ministra
bat: saltem calicē teneret. q̇ non acq̇euit/dicēs. si mihi am
plius de hac re verbū feceritis: discedā hinc. ¶ Itē quū
abbas Motues inuitus fact⁹ esset presbyter a quodā epi
scopo: ⁊ diceret ei eps: Indulge mihi abba. scio eīn ꝙ hāc
causam nolebas. Cui senex ꝓ sua humilitate ait. Et mea
cogitatio parū volebat. Quūq₃ ⁊ discipulus eius factus
esset etiā presbyter: permāserūt ambo vsq₃ ad finem suū/
vt ad altare quantū ad oblationē sacramēti/nūq̄ꝙ accede
rent. Vn̄ dicebat senex. Confido in deo meo: q: nō habeo
grāde vitiū ꝓpter ordinationē hāc: q: oblationē nō mihi
presumpsi offerre. nā ordinatio illoꝝ est q̇ sine culpa sunt:
ego autē me bene cognosco. ¶ Itē ꝺm Aug. Epatus no-
men est operis ⁊ oneris poti⁹ ꝙ honoris. viij. q. j. q̇ epatū.
vn̄ Petrus ad clementē. Clemēs: si tāq̄ oibus preesse vo
lueris: singulos ꝓut potueris adiuua. singulos releua. q:
et singuloꝝ onus ⁊ solicitudinē portas. viij. q. j. clemens.
Et Hiero. illud inferendū est aduersus eos q̇ de epatu in-
tumescūt: ⁊ putāt se nō dispēsationem christi sed imperiū
cōsecutos. q: nō statim oibus his meliores sunt quicūq₃
epi non fuerint ordinati. ⁊. j. Quāto magis se vnusquisq₃
cōsiderans ⁊ sciēs q: potēs potēter tormēta patiet: retra-
het se ab hoc non tā honore ꝙ onere: ⁊ alioꝝ locū qui ma
gis digni sunt ambiget occupare: viij. q. j. illud. Multis
aūt fit rapine securitas/epatus ambitio. ꝺm Pelagium.
viij. q. iij. c. j. ¶ Itē Greg. xlij. di. nemi. ꝟ. alius. Alius pen-
sare pōdus honoris ecclesiastici negligēs/ad locū regimi
nis premijs ascēdit. sed q: oē quod hic eminet plus mero-
ribus afficit/ꝙ honorib⁹ gaudeat: dū cor plus tribulatio-
ne premit: ad memoriā culpe reuocatur. Iunge hic quod
scripsi. s. in ista. ij. pte in. ij. c. Thre. sup ꝟbo ꝓphe. in ar. v. in
§. quō. ⁊. j. §. v. in ar. xiij. Idē no. in ar. xxiij. ꝟ. omne.

¶ Articulus Undecimus. A

Inter hec sciēdum ꝙ
quū ordo epoꝝ ꝺm Isidorū quadripertitus
fit: in Patriarchis/Archiepis/ Metropoli-
tanis/atq₃ Epis. xxj. di. c. j. omniū istoꝝ papa
sortitur noia ⁊ effectū. papa eīn ꝓprie patriarcha est ⁊ pa
triarcha vocat. Nā patriarcha greca lingua summus pa-
trū interpretat. ⁊ iste est papa. vn̄ in pre. c. j. xxj. di. patriar-
cha Romanus vocat. ibi. Sicut roman⁹. ⁊. xxij. di. in noie
dn̄i. in pn̄. ⁊. xxij. di. c. vlti. Sicut aūt posuerunt antiqui pa
tres: Urbs romana caput toti⁹ orbis effecta est. xxij. dis. c.
ij. ⁊. ij. q. vij. beati petr⁹ ⁊ Paulus. ex de elec. fundamenta.
s. rn. lib. vj. Et eius est iudiciū ⁊ composita est vrbs ad mo
dū orbis. sed orbis maior est vrbe. xcij. dist. legimus. ꝟ. q̇d
enim. ¶ B Et sicut tot⁹ orbis habet quatuor patriar-
chales ⁊ principales sedes et ecclesias: de q̇bus habetur
xxij. dist. c. ij. ⁊. c. penul. ⁊ vlti. ex de priuil. antiqua. xcvj. dis.
constātinus. sc₃ Constātinopolitanam. Alexādrinam. An
tiochenam. Hierosolymitanā. sic ⁊ vrbs Romana habet
quatuor patriarchales ecclesias. sc₃ ecclesiā sancti Petri.
ecclesiā sancte Marie maioris. ⁊ ecclesiā sancti Laurētij/
de foris muros. ⁊ ecclesiā sancti Pauli ꝺm quosdā. Sed Patriar
Hugo. dicit ꝙ sunt quinq₃ patriarchia/quatuor predicta/ chia q̄t
⁊ quinta est Lateranēsis. vt p₃ de eo in prealle. c. in noie. ⁊ sint.
lxiij. di. hadrianus papa secūdus. nā ibi est sedes papalis.
et dicitur patriarchiū: q: ibi residet frequētius summus
patriarcha. ¶ Alij dicūt ꝙ sunt quatuor tātū. q: ecclesia
sancti Petri non est patriarchiū. nec est episcopalis eccle
sia. nā subest episcopo Portuēsi. ⁊ est de eius diocesi. Sed
hoc videt mirabile. quia ecclesia beati Petri p̄ma appel-
latur. xij. q. j. futurā. ibi. prime sedis beati Petri. sed ibi ex-
ponit. prime. i. apostolice sedis ꝺm Hug. ⁊ dicit caput ce-
terarū. iij. q. vj. dudū. vbi dicitur ꝙ sicut Petr⁹ apostolus
primus fuit omniū apostoloꝝ: ita ⁊ ecclesia suo noie con-
secrata prima sit ⁊ caput ecclesiarū. ⁊ ibidē dicit Lauren.
ꝙ ecclesia beati Petri maior est Lateranē. ar. ad hoc. x. q. j.
sanctoꝝ. ⁊ preal. c. futurā. vbi de hoc. Et in chronicis legit
ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Augusto imperato-
re/vt ecclesia beati Petri apostoli caput esset omniū san-
ctorū. ¶ C Cōmuniter tenet ꝙ ecclesia Lateranē. que
intitulatur noie saluatoris: de qua habet in pre. c. sancto-
rum. ⁊ in pre. c. hadrianus. maior est alijs. ⁊ ecclesia roma
na appellat. ⁊ ibi est prima sedes apostolici ꝺm Hug. Ad
hoc facit q̄ꝺ legitur in chronicis ꝙ Constātinus intra La
teranēse palatium ecclesiā saluatoris nostri cōstruxit. quā
ecclesiā censuit esse in toto orbe terrarū matrē ecclesiarū.
facit. xcvj. dist. constātinus. ⁊ huius sentētie est Io. mona-
chus cardinalis. vt no. in pre. c. fundamenta. in glo. iuxta
illud. dicens ꝙ solus papa ⁊ epi cardinales in altari ma-
iori sancti Io. celebrant. sed in alijs nedū predicti/sed etiā
presbyteri cardinales. ¶ D Est etiā papa archiepisco-
pus. ⁊ sic vocat vrbis rome archiepiscopus. iiij. di. statui- Summi
mus. in ti. ipsius. c. ⁊. v. iiij. c. ij. in titu. ⁊. C. de sum. trini. vi- pōtificis
ctor. in prin. Aliquoties dicit archiepiscopus magne Ro aliquot
me. vt. xxj. di. in tantū. Archiepiscopus greco vocabulo in- tituli.
terpretatur ꝙ sit summus ⁊ princeps episcoporū. xxj. dist.
c. j. ꝟ. archiepiscopus. ¶ Est etiā metropolitanus vniuer
salis quantū ad rei significationē. quia a mēsura ciuitatū
vocātur metropolitani. singulis eīn prīncipijs preeminent
xxj. di. c. j. ꝟ. metropolitani. sed iste solus oibus. ix. q. iij. cun
cta. ex de priuil. antiqua. ¶ Vocatur etiā Romanus pon
tifex. iij. q. vj. accusatus. ex de priuil. pastoralis. ex lib. vj. de
rep. gratiose. ⁊ de consti. licet. li. vj. Et dicit pontifex quasi
pontē faciens. vn̄ dicitur quasi via sequentiū. xxj. dis. c. j. ꝟ.
pontifex. vbi dicit ⁊ ipse summus sacerdos. Ipse etiā pō-
tifex maximus nūcupatur. ¶ Aliquādo vocatur Roma-
nus siue romane ecclesie episcopus. ij. q. vj. si eps accusa-
tus. ¶ Aliquādo appellatur papa vrbis. xcvij. dis. victor.
in pn̄. ⁊. xxij. dist. c. vlti. facit ex de iureiur. ego. ibi. papatū.
Hic iunge q̄ꝺ notaui supra in p̄ma parte istius operis in
ar. xxxij. §. trigesimus. ¶ Aliquando appellat simpliciter
episcopus. vt. j. q. iij. saluator. in titu. ⁊. c. ex multis. in titu.
⁊. vij. q. j. c. ij. in prin. ⁊ sic debet vniuersaliter ⁊ antonoma
stice appellari. vt patet in pn̄. vj. lib. ⁊ in prin. decre. Greg.
in clemē. cum si. ¶ Aliquādo appellat se ministrum indi-
gnum. vt in prealle. c. ex multis. ꝟ. quapropter. ¶ Conside
ret ergo domin⁹ papa ꝙ tot nomina sint in eo cōsona re-
bus. xl. di. oratorium. ⁊. c. in oratorio. ¶ E Considerās
ergo sanctus Petrus de morron/canonizatus per eccle-
siam/qui fuit papa Celestinus quintus tāta onera papa-
tus ⁊ pericula ⁊ suam insufficientiā/quia simplex ⁊ iuris
ignarus/prouide ⁊ perfecte renūtiauit papatui. ex de re-
nū. c. j. lib. vj. q̄ꝺ credo fuit maius miraculum ⁊ maius ve-
rū exemplū humilitatis ⁊ perfectionis isto infirmo tēpo-

re q̄ aliquod q̄ꝺ fecit. ꝛ quod fuerit in diebus nostris/et ante per multa tēpoꝛa. Adde quod scripsi.§.§. pꝛoximo. ꝟ. vnde.quia totū illud onus papale qꝺ maius est q̄ dici possit:nō est q̄ reijciat:sed q̄ in illud se pꝛoijciat ꝛ imergat gloriā considerās ꝛ nō onus. Quid est em̄ cogitare/pꝛesidere toti ecc̄le militāti:bene opoꝛtet q̄ laboꝛet in ea pꝛesidēs sicut bonus miles iesu chꝛisti.ij.ad Timo.ij.c. De ista militanti ecclesia dicit̄ ex lib.vj.fundamēta.in pn̄.ꝛ.ij.q.j. multi.xxiiij.q.j.a recta.de sen.exco.a nobis.ij.ix.q.iij. nolite. Et tractaui sepe in pꝛima pte isti⁹ operis. ¶ Et hoc est coꝛpus mysticum in quo sunt boni ꝛ mali.vt no.xxvj.dist. acatius.in glos.j.in fi.nam cōtinet paleas cum granis. de cōse.dist.iiij.est vnitas.ꝛ legitur ꝛ no.xxxij.q.iiij. recurrat. ¶ ✝ Quq̄ꝫ dicit̄ ecclesia sanctoꝝ collectio.xxvij.q.j.nuptiarū.ꝛ pꝛe.c.recurrat.in fi. Quādoq̄ꝫ dicitur ecclesia catholicoꝝ collectio.de cōse.di.j.ecclesia. Itē ꝛ alijs plurib⁹ modis dicit̄ ecclesia.ꝛ no.ex ne pꝛela.vi.su.c.vlti.in fi. ꝛ de ver.sig.cū clerici.ꝛ de pe.di.j.ecclesia.vbi de hoc. Dicit̄ etiā ecclesia que nō est cōsecrata.de cōse.di.j.ecclesiā.j.ꝛ.ij. ꝛ in alijs ibi.c.ꝛ de con.eccle.c.fi. Aliq̄n ecclesia oꝛatoꝛiū appellatur.xlij.di.c.penulti.ꝛ vlti.xvj.q.v.latoꝛ. Sed ꝓpꝛie dicit̄ ecclesia quū est consecrata.ante basilica appellat̄.xvj.q.v. possessio.legit̄ ꝛ no.ex de reli.do.c.j. Aliq̄n ecclesia vocat̄ domus oꝛonis.xvj.q.vij.ꝛ hec diximus.ex de immu.eccle. cū ecclesia. Aliq̄n templū.lxxviij.di.eijciēs.j.q.iij. ex multis.ꝟ. illud quoq̄ꝫ.ij.q.vij. accusatio. Aliq̄n tabernaculū. de cōse.di.j.c.j.xxxvj.di.c.fi. Aliq̄n domus dei.j.q.iij. non solū. Et est ratio:q2 i ea specialiter habitat̄ per gratiā. vn̄ in ecclesia habitātes digne chꝛistus ꝓtegit.dom⁹ em̄ tutissimū refugiū ꝛ receptaculū est.ff.de in ius vo.plerīq̄ꝫ.vn̄ ꝛ tutela refugij vocat̄ in p̄.c.de immu.ec.cū eccl̄ia. ¶ Et nota q̄ sicut ex decretis Julij pape ꝛ.c.ij. sumit̄: Ecclesia nomen grecū est:qꝺ in latinū versum sonat cōuocatio: ꝓpter hoc q̄ oēs ad se vocat.vt habet̄ bꝛocardicoꝝ li.iij.c.j. Et hoc appellat̄ catholica.vt ibi.ꝛ.xxj.dist.q̄uis.ꝛ.j.q.j.extra catholicā.et dicit̄ catholica.i.vniuersalis ꝛ hoc ideo/q2 ꝑ vniuersum mundū est constituta.vt pꝛe.c.quāuis. vel q̄m vniuersalis hoc est generaliter in eadē doctrina est ad instructionē. De hoc satis in p̄ma pte dixi in arti.liiij.§. nunc de gradib⁹. Et in ar.lxij.§.ostēdendū.vt in pꝛe.c.Julij pape hoc habet̄. Et est fideliū. Sed synagoga/que cōgregatio interpꝛetat̄/est ꝓpꝛie iudeoꝝ.ex de iude.iudei.ꝛ.c.consuluit.quāuis eccl̄ia dicta sit. Nunc.xx.in pn̄.ibi. Cur edu xisti ecclesiā dn̄i in solitudine: Sed nostrā ap̄li nūq̄ synagogā dixerūt:sed semp ecclesiā.siue causa discernēdi:siue q2 interpꝛetatione differūt.nā conuocari est pꝛopꝛiū vtentiū ratione:sicut sunt hoīes.sed congregari solent pecoꝛa ita dicit Hugu. Ideo aūt nostra ecclesia dicit̄: q2 verā cōtinet conuocationē.i.populū cōuocatū.de q̄b⁹ dicit ap̄ls ad Rom.viij.c.quos vocauit hos ꝛ iustificauit. Ideo aūt dicit̄ synagoga.i.cōgregatio:q2 virga legis q̄ erat dura ꝛ aspera/populus iste grex irrationabiliū pecoꝝ cōgregabat̄.sed in catholicis dicit̄ ecclesiā.i.conuocatio:q2 amoꝛe sp̄us sancti pp̄ls iste ad vnā fidē/ad dei iudicia/ad chꝛisti conuiuiū conuocat̄:vt audiat penas ꝛ pꝛemia futuri seculi:ꝛ percipiat coꝛpus chꝛisti.ad hoc ex de sen.ex. responso. ¶ Potest etiā ecclesia dici castrū.ꝭm Archi.in quo fides est murus.temperātia sensuū/est ianua.patiētia admirabile fossatū.humilitas turris.spes custos.pꝛudētia arma. opera bona machine.oꝛationes victualia. verba scripture.aque deuotiones. Si dn̄s papa foꝛtis armatus sp̄ualibus armis.xxiij.q.viij.cōuenioꝛ. Ephe.vj. custodierit hoc castrū/hoc atrium/hanc ecclesiā:in pace sunt vere omnia que possidet. Luc.xj.ꝛ Mat.xij. Sed si simon Joānis doꝛmierit. Mar.xij.succedens inimicus seminabit zizania in medio tritici. Mat.xvj.ex de elec. licet. ¶ ✠ An possit papa cōtra sacramēta baptismi/cōfirmationis/vel alia/statuta facere cōtra eoꝝ foꝛmam:vel dantium personas. aut potest cōmittere pꝛesbytero cōfirmationis sacramentū:ꝛ episcopo ꝓhibere:vel possit aliq̄d statuere cōtra sta

tū ecclesie generalē. Et in q̄bus pape non sit obediendū. Et qualiter intelligat̄ illud/quodcūq̄ꝫ ligaueris ꝛc.de cōsue.quanto.per Inno.ꝛ de sen.exco.a nobis. Secūdo per Ostien.ꝛ de pe.ꝛ re.quod aūt.per Inno. Item de potentia pape per Inno.de vo.ꝛ vo.rede.veniēs. Qualiter intelligitur q̄ in iuramēto authoꝛitas pape intelligit̄.de rescrip.constitutus.per Inno. An papa pōt detrahere de iure alioꝝ.de offi.oꝛ.duo.per Inno. An possit destruere statuta conciliꝝ.di.xv.sicut.ꝛ.xvij.di.nec licuit. ¶ Semper pōt papa leges nouas facere:dūmodo non sit cōtra euangeliū vel apostoloꝝ vel sanctoꝝ eos sequētium definitiones.xxv.q.j.cum.c.iiij.seq. Sententia que per se non tenet/per sententiā pape efficitur valida.iij.q.vj. hec q̄ppe. ex de trāsac.c.j. Sacrilegiū cōmittit/qui pape mētitur.no. de peni.dist.j.serpens.in glos.ar. An papa possit facere nouum articulū fidei.ex de here.cū chꝛistus.xxiiij.q.j.hec est. ꝛ.c.quodcūq̄ꝫ. De inhibitione facta aliquib⁹ ne eligāt ꝑ papā.ꝛ decreto pape an liget ignoꝛantes.ꝛ q̄ papa nō debet vti plenitudine potestatis nisi ex causa. de elec. innocuit.per Inno.ꝛ ex de elec.si eo tēpoꝛe.lib.vj. An papa sibi possit eligere successoꝛē.lxxix.di.si trāsitus.viij.q.j.in summa.ꝛ.c.ij.ꝛ.§.his omībus. An papa pōt pꝛiuilegiare clericos sine volūtate imperatoꝛis.an pot suis cōstitutionib⁹ penas coꝛpoꝛales imponere.de ma.ꝛ obe.si q̄s.per Inno. Q2 papa est publica persona.ꝛ singulariter ꝛ vniuersaliter super oēs ecclesias habet plenitudinē potestatis.ꝛ acquirere pōt singulis ecclesijs.de pac.cū pꝛidē.ꝭm eūdem. ¶ Postq̄ papa ad se aliq̄d reuocat:qꝺ postea sit/est irritū ꝛ inane.de ap.vt nostrū.ꝭm Inno.ꝛ vt ec.bene.c.j. ꝛ de pꝛeben.inter cetera. Quādo veniēs ad curiā intelligitur esse sub ꝓtectione pape.de ap.vt debitus.per Innoc.ꝛ de de.peregri.c.vnico. An papa dans rem alienā transferat dominiū. An ꝯtra papā possessio acquirat̄ vel pꝛescribat̄. de postu.pꝛe.bone.ij.ꝑ Inno. An papa possit alicui auferre ius suū sine causa.ix.q.iij.per pꝛincipalem. In quo casu pōt papa papā ligare.xxiiij.q.j.acatius.j. Pape pꝛesentia supplet iuris solēnitates.de litis conte.c.vnico.per Inno. Papa sn̄ias ꝛ ꝓcessus sine iuris oꝛdine ꝛ interdum a nō suo iudice factos.ꝟ.de veritate constat.facit valere.ij.q.j. in pꝛimis.iij.q.vj.hec quippe.xvj.q.vj.si episcopū. de sen.ꝛ re iudi.cū olim.de accusa.ad petitionē. Si electū in papā repetit vxoꝛ:an sibi reddetur.lxxix.dis.si quis pecunia. De discoꝛdia in electiōe pape.si cardinales eligēdo indignū/sint eligendi potestate pꝛiuati ea vice.lxxix.dist.si duo.ꝛ.c. si papa. An papa possit cōpellere aliquem renuntiare ius suū.de elec.cū inter.j.per Inno. An papa pōt restituere famē laicum non de sua iurisdictione.an seruū alteri⁹ possit assumere sibi in clericatu si est sibi necessarius. de re iudi. cū te.ꝭm Inno. Q2 papa quādoq̄ꝫ de se scribendo loquit̄ in singulari.xxiij.dist.in noīe.iuxta pꝛin. Nullus potest cognoscere de crimine obiecto pape.de ver.signi.ex parte in chꝛisto.per Inno. Quare non solum papa/sed etiam episcopus dicatur summus sacerdos.de conse.dist.v. de his. De potentia pape.de fide instrumen.cum.P.tabellio.per Innocē. Per que verba ecclesia romana alijs sit pꝛelata. de transac.c.j.de fo.cōpeten.licet.per Innoc. An solus papa sine cōcilio habet in arduis plenitudinem potestatis. de re iudi.cū te.per Inno.ꝛ.c.ad apostolice.lib.vj. per eūdem. An papa dispenset cū bigamo ꝛ in voto ꝛ iuramento cōtra apostolū:ꝛ in his que spectant ad generalem statū ecclesie:ꝛ addere possit euangelio:ꝛ declarare illud:ꝛ interpꝛetari.ꝛ an Paulo maioꝛ sit papa in administratione.xxv.q.j.sunt quidā.de biga.c.ij.per Inno. An papa possit laicis qui de sua tēpoꝛali iurisdictione nō sunt/penas statuere tēpoꝛales.de iude.ita quoꝝūdam.ꝛ.c.ad hec. Si papa velit causam suā in pꝛopꝛia persona agere:quis erit iudex:ꝛ quid tunc fiet.vj.q.vj.c.j.de iudic.cum venisset.de cōfir.cū dilecta.ꝛ per Inno.de ver.sig.ex parte.j. An papa moꝛtuo/eccl̄ia sit sine capite.ꝛ an cardinales tūc suppleāt pape defectū.lxxix.dis.ex de elec.ne romani.in cle. null⁹.ij.

An contra confirmatū a papa possit corā metropolitano agi.de reg.iur.decetero.ꝑ Inno. An sñia pape ius faciat. de reg.iu.in causis.de frig.cōsultationi. Quid iuris si nō pareatur pape mandato.de pben.dilect⁹.ij. Ubi est papa/ ibi sunt limina aplo⁊ ⁊ roma.de iureiur.ego.N.ꝑ Inno. Papa salutādo excōicatū etiā ex certa sciētia nō absoluit. de hoc ex̄ de sen.excō.si aliqñ.⁊ eo.ti.in de.c.fi. An noīe se/dis apostolice intelligat̄ alius ꝙ papa.de pben.de multa. lxx.di.sancto⁊. In qualibet ꝓfessione auctoritas pape in/telligit̄ excepta.de vi.⁊ hone.cleri.deus.ſm Inno. An va/leat excusari q̄ venit contra indulgentiā pape/authorita/te cardinalis vel legati.de pben.pro illo⁊.⁊.c.dilect⁹ fili⁹. Quid videt̄ quū papa ordinat̄ per simoniā.lxxix.di.si q̄s pecunia. Si monachus fact⁹ est papa inuito abbate q̄d sit.xviij.q.ij.quā sit. Ratificat papa qd̄ nihil est.de cōse.ec. vel alta aqua. De casibus in q̄bus papa dispēsat:⁊ in qui/bus nō:⁊ de eius potētia copiose tractaui.s.in pma parte istius operis in ar.xlv.§.ad que autē.⁊.§.sciendū.⁊ in arti/culo.xlvj.§.iterū.⁊ hoc repertorium ibi iunge.

¶ Articulus Duodecimus.

Quarta papalis cō

sideratio est circa quedā particularia.vt scȝ ab occupationib⁹ exteriorib⁹ tātis se ad tēpus subtrahat ꝙ se patiat̄ ab ipsis trahi:⁊ paulatim duci quo ipse non vult. Jo.xxi. Nam dare se totaliter talibus/⁊ nil sibi tēporis re/linquere/est tēpus perdere:⁊ se stulto labore cōsumere.vt ait Jetro Moysi.Exo.xviij. Tales em̄ occupationes ex/teriores nimie ſm Ber.in lib.de cōsideratione/non sunt nisi afflictio spūs:euisceratio mētis:euacuatio gratie. nā fructus ho⁊ū q̄d nisi aranearū tele: Unde Esa.lix. Telas aranee texuerūt.⁊.j. Tele eo⁊ non erūt in vestimēta. sub/audi cōtra frigus inferni. Neq̄ operient̄ operib⁹ suis. scȝ cōtra confusionē iudicij.opa eo⁊ opera inutilia. ¶ Quid em̄ est in romano pōtifice cogitare de mane vsq̄ ad vespe/rā litigare aut litigātes audire:⁊ vtinā sufficeret dici ma/litia sua. Mat.vj.in fi. Nam nō sunt libere noctes. vix re/linquit̄ necessitati nature qd̄ corpusculi pausationi suffi/ciat. Et rursum ad iurgia surgit̄. Dies diei eructat lites.⁊ nox nocti indicat maliciā. vsq̄ adeo ꝙ non est respirare in bonis.nō est alternā capessere requiē.non vel raro inter/seri otia salutaria ad sibi vacandū. ¶ Potius ergo dicat dñs papa cū Job. Job.vj. Que est fortitudo mea/vt susti/neā: aut q̄s finis meus/vt patiēter agam: nec fortitudo la/pidū fortitudo mea.nec caro mea enea est. Magna virt⁹ patiētie.sed non hāc pape ad ista optauerim. Interdū im/patientē esse ꝓbabilius ⁊ virtuosius est. Est ne illorū pa/tiētia approbāda q̄bus Paulus dicebat.ij.ad Co⁊.xj.libē/ter suffertis insipientes. Ironia est:non laus ⁊ sugillatio quorūdā māsuetudinis:q̄ a pseudo aplis ꝑ falsa dogma/ta se trahi patiētissime ferebāt. Un̄ sequit̄. Sustinetis em̄ si q̄s vos in seruitutē redigit ⁊c̄. Nō bona patiētia quum possit q̄s liber esse/sic seruū effici tota die. Hebetati cor/dis indiciū est/propriā non sentire vexationē continuā:in qua nec sibi liber nec tut⁹ nec suus est.q: vbi semꝑ tumul/tus/vbi semꝑ strepitus/ibi iugū pessime seruitutis ꝑmit. Un̄ Paulus.j.ad Co⁊.vij. Precio empti estis: nolite effi/ci serui hoīm. Quid seruilius/q̄d indignius summo pōti/fice/nō solū omni die sed pene oī hora insudare talib⁹ re/bus ⁊ ꝓ talibus: Deinde qñ orabit:xxxj.di.si laicus. qñ ho/ras canonicas deuote exoluet: ex̄ de cele.mis.c.j. qñ doce/bit populū: xliij.di.s.c.j. quādo meditabit̄ in lege dñi: ps.j. xxxviij.di.oēs. ¶ Et q̄dē quotidie perstrepunt in palatio leges:sed iustiniani.nō dñi.iuste ne etiā istud:ipse viderit. ps.xviij. Nam lex dñi immaculata cōuertēs aīas. He aūt nō tā leges ꝙ ligamina ⁊ lites sunt ⁊ cauillationes iudi/ciū subuertentes.papa vero pastor ⁊ eps animarū quare sustinet corā se silere illā:garrire istas: ps.cxviij. Narraue/runt legiste fabulationes;sed nō vt lex tua dñe. Nec dico dñm papā omnia negotia rūpere:sed interrūpere.det de eo qd̄ nouit ⁊ sapit actioni:det ⁊ ↄsiderationi. q̄d prodest si vniuersum mundū lucretur:aīe vero sue detrimentū pa/tiatur: Mat.xvj. Chrꝭ. Si em̄ famulos tuos videres in leticia:te aūt in malis vltimis cōstitutū: quid lucraris ex eo⁊ dñio: Idē Luc.ix.⁊ ex̄ de simo. mattheus. ¶ Quam/obrem quū oēs habeant papā:sit etiā ipse vnus de habē/tibus se ⁊ de redeūtibus in se. Luc.xv.ibi. In se aūt reuer/sus dixit.vbi Aug. de questionib⁹ euangelij. In se aūt re/uersus est quū ab eis que forinsecus frustra illiciūt ⁊ sedu/cunt/in cōscientie sue interiora suā intentionem reduxit. ¶ Oēs papā participāt:stultus/⁊ sapiēs:seruus/⁊ liber: diues/⁊ pauper.oēs de fonte suo bibūt:⁊ ipse seorsum sta/bit sitiēs: si maledictus qui partē suā deteriorē facit. vide qd̄ legit̄ ⁊ no.de pe.di.iij.qui vult.q̄d ille q̄ se penitus red/dit expertē:bibat ⁊ ipse de fonte putei sui.alienus non bi/bat ex eo. Qui non alienus si sibi bonus est. Deniq̄ q̄ sibi nequā/cui bonus: Eccli.xiiij.ergo si non semꝑ:interdū tn̄ reddat seipm sibi. Riget dñs papa agros alienos:sed sui non sitiant. C.de serui.preses. Nec tenet̄ aliqua actione:q̄ propter suas/alienas merces proijcit.ff.de prescrip.vbis. qui seruandarū. Et qui ordinate vult facere elecmosynā/ a seipso debet incipere:⁊ eam primū sibi dare.de pe.di.iij. qui vult.sub.§.sed verba. Utatur se inter multos.aut post multos.audiat apostolū q̄d de hmōi sentit.j.ad Co⁊.vj. Sic nō est sapiens inter vos quisq̄ qui possit iudicare in/ter fratrē ⁊ fratrē.⁊ infert ad ignominiā. Uobis dico: cō/temptibiliores q̄ sunt in ecclesia/illos constituite ad iudi/candū.xj.q.j.§.ex his.ij.vbi hoc exponit̄ a magistris/con/tēptibiles.i.laicos sapientes in rebus tēporalibus.vel mi/nores clericos q̄ non ita curāt de spūalibus. ¶ Itaq̄ ſm apostolū/indigne sibi vsurpat apostolicus gradū contē/ptibiliū.vn̄ ⁊ dicebat scȝ Paul⁹ Timotheū epm instruēs. ij.ad Timo.ij. Nemo militās deo/implicat se negotijs se/cularib⁹.lxxxviij.di.cōsequens.xxj.q.iij.c.j.ij.iij.⁊ ex̄ ne cle. vel mona.c.j.⁊.c.sed nec.vn̄ ⁊ Luc.xij. O homo:q̄s me cō/stituit iudicem aut diuisorē inter vos: Et premisit Lucas ibi. Magister:dic fratri meo/vt mecū diuidat hereditatē. vbi Theophilus. Hi duo fratres q: de hereditate pater/na diuidēda cōtendebāt:consequēs erat vt alter alterum fraudare intēderet. Dñs aūt docens nos ꝙ nō oportet ad terrena flecti:repellit vocantē eū ad hereditatis diuisio/nem. Sequit̄ em̄. At ille dixit. O homo ⁊c̄. diuisorē scȝ fa/cultatū. Et ibi Beda. Qui magistro fraterne pacis gau/dia cōmendāti terrene diuisionis vult ingerere molestiā. merito homo vocatur ſm illud.ij.ad Co⁊.iij. Quū sit in/ter vos zelus ⁊ cōtentio nonne homines estis: ¶ Itē ibi Cyrillus. Fuit autē dei filius quādo factus est similis no/bis cōstitutus a deo patre in regem ⁊ principē:super syon mōtem sanctū eius annūtians diuinū mandatū.nō ques/stionū adsessor. ¶ Et ibi Amb. Bene ergo terrena decli/nat:qui ꝓpter diuina descēderat.nec iudex dignatur esse litiū ⁊ arbiter facultatū:viuorum habens mortuorūq̄ iu/diciū arbitriūq̄ meritorū.nō ergo q̄d petas/sed a quo po/stules intuendū est.nec maiorib⁹ intēto animo putes mi/noribus obstrependū. Unde nō immerito refutat̄ hic fra/ter q̄ dispēsatorem celestiū gestiebat corruptibilib⁹ occu/pare:quū inter fratres patrimoniū non iudex medi⁹ sed pietas debet sequestra diuidere.quāꝙ immortalitatis pa/trimoniū nō pecunie sit hoibus expectandū. ¶ B Itē Ber.ad Euge.lib.j. Putas ne hec tēpora sustinerent:si ho/minibus ꝓ terrena hereditate litigātibus ⁊ flagitātibus abs te iudiciū/voce dñi tui respōderes: O hoīes: q̄s me cōstituit iudicem super vos: In quale mox iudiciū tu ve/nires: Quid dicit hō rusticanus ⁊ imperitus ignorās pri/matū suū inhonorans summā ⁊ preexcelsam sedem/dero/gans apostolice dignitati: Et tn̄ non mōstrabunt/puto/ qui hoc dicēt vbi aliqñ quispiā aplo⁊ iudex sederit hoīm aut diuisor termino⁊/aut distributor terra⁊. Stetisse deni/ꝙ lego aplos iudicādos. Mat.xix. Sedisse iudicātes nō lego.

lego. Erit illud non fuit. ⁊ infra. Quis me cōstituit iudicē ait ille magister ⁊ dñs. ⁊ erit iniuria seruo discipuloq; nisi iudicet vniuersos? Mihi aūt non videt᷑ bonus estimator rerū qui indignū putat aplis seu aplicis viris nō iudicare de talibus: quib⁹ datū est iudiciū in maiora. Quidni cōtēnāt iudicare de terrenis possessiūculis hoīm: qui in celestibus ⁊ angelos iudicabūt? i. ad Cor. vi. et qui si sint legi. ꝑ venerabilē. §. rationib⁹. in fi. Ergo in criminib⁹ nō in possessionibus ptās vestra: ꝑpter illa siquidē ⁊ nō ꝑpter has accepistis claues regni celoꝝ: ꝑuaricatores vtiq; exclusuri: nō possessores. vt sciatis. ait Mat. ix. q: filius hoīs potestatē h₃ in terra dimittere pctā ⁊c. Quenā tibi videt᷑ dignitas maior: et ptās dimittēdi pctā: an predia diuidēdi? Sed nō est cōparatio. Habent hec infima ⁊ terrena iudices suos reges ⁊ principes terre. Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem vestrā in alienā messem extenditis? xiiij. q. i. c. i. vi. q. iij. c. i. Nō q: indigni vos: sed q: indignū vobis talibus insistere: quippe potiorib⁹ occupatis. Deniq; vbi necessitas exigit: audi qd cēseat: nō ego: sed apls. i. ad Cor. vi. Si em̄ in vobis iudicabit᷑ hic mūdus: idigni estis qui de minimis iudicetis. Sed aliud est incidēter excurrere in ista causa siquidē vrgente: aliud vltro incūbere istis tāq; magnis dignisq; tali ⁊ taliū intentione reb⁹. hucusq; Bern. Pro hoc expsse facit canō Petri ad clemēte papā qui ponit᷑. xi. q. i. te qdē. Te quidē op₃ irreprehēsibiliter viuere: ⁊ summo studio niti vt oēs huius vite occupationes abijcias: ne fideiussor existas: nec aduocat⁹ litiū fias: neue in vlla alia occupatiōe inueniaris mūdialis negotij occasione ppletus. Neq; em̄ iudicē neq; cognitorē secularium negotioꝝ hodie te ordinare vult chrisi⁹: ne prefocatus hominū curis nō possis verbo dei vacare: hec vero opa que tibi min⁹ cōgruere diximus: exhibeāt sibijnuicē vacātes laici: et te nemo occupet ab his studijs ꝑ quē salus hoīb⁹ datur. Idē ponit᷑ in. c. seq. sicut em̄. ¶ Teneat ergo dñs noster papa consiliū Jetro datū Moysi: qui oīa negotia populi israelitici ꝑ se expedire volebat. Exo. xviij. vbi d᷑. Altera aūt die sedit Moyses vt iudicaret populū. qui adsistebat Moysi vsq; ad vesperā. quod quū vidisset cognatus eius oīa. s. que agebat in populo ait. quid est hoc quod facis? cur sol⁹ sedes: ⁊ oīs popul⁹ prestolat᷑ de mane vsq; ad vesperā? Et infra. At ille. nō inquit bonā rem facis: stulto labore cōsumeris: et tu ⁊ pplˢ iste qui tecū est. vltra vires tuas est negotiū: solus illud non poteris sustinere. S₃ audi verba mea atq; cōsilia: ⁊ dñs erit tecū. Esto tu in populo in ijs que ad deū ptinēt: vt referas que dicunt᷑ ad eū. Et infra. Prouide aūt de oī plebe viros potētes ⁊ timentes deū in quibus sit veritas: et qui oderint auaritiā: et cōstitue ex eis tribunos ⁊ centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicēt populū oī tēpore. quicqd aūt maius fuerit referat ad te: et ipsi minora tātummodo iudicēt: leuiusq; tibi sit partito i alios onere. Hoc aūt sanctū Jetro consiliū canones approbāt: vt dñs papa ⁊ alij prelati sua cū fratribus suis ⁊ subditis suis onera partiatur: ⁊ ardua eis referuētur. xxv. di. perlectis. ver. archidiacon⁹. lxxix. dist. singula. vbi de hoc. cū duob⁹. c. seq. xciiij. di. c. i. et. c. dictū. x. q. i. epm̄. ⁊ preall᷑. c. te quidē. cū. c. seq. xi. q. i. ⁊. ij. §. et his. ex de offi. archidia. ad hec. ver. itē in epla. ⁊ de offi. archipres. vt singule. i. rn̄. ibi. Quia etsi valde sufficiēs sit: decet tn̄ vt sua onera partiat᷑. de offi. ordi. inter cetera. de psumptio. Mādata celestia efficatius gerimus: si nostra cū fratrib⁹ onera partiamur. vbi de hoc. l. di. pōderet. Roman⁹ ergo pōtifex tot laborib⁹ pressus diuidēs cū alijs onera sua intret ad se: vt corā deo suo respiret. vacet sibi: et videat qm̄ ipse cui⁹ est vicarius est deus. ¶ Quid aūt operet᷑ hec sancta cōsideratio ait Bernar. in. i. lib. ad Euge. dicēs. Et primū quidē ipm fontē suū. i. mētē. de qua oritur purificat cōsideratio: deinde regit affectus: dirigit actus: corrigit excessus: cōponit mores: vitā honestat et ordinat: diuinarū pariter ⁊ humanarū rerū scientiā cōfert. Hec est que confusa discriminat: hiantia cogit: sparsa colligit: secreta rimatur: vera inuestigat: verisimilia examinat: ficta et fucata explorat: agenda preordinat: acta recogitat: vt nihil in mēte resideat: aut incorrectū: aut correctione egens: in prosperis aduersa presentit: in aduersis quasi nō sentit: quorum alterū fortitudinis: alterū prudentie est. Ibi etiam aduertere est suauissimū quēdam complexū virtutum atq; alteram pendere ex altera. ¶ Sed q: fraus ⁊ circūuētio ⁊ violentia inualuere super terrā: calūniatores multi: defensor rarus: vbiq; potentes deprimunt pauperes: et necesse est q̄nq; extra otiū dñm papā actioni litigantiū vacare: attendat cōpescere modū execrabilē qui in causis tenet᷑: qui nō dico ecclesiā sed nec foꝝ deceret. ¶ E Quō em̄ religio se aures Roma. pōti. audire sustinet disputationes aduocatoꝝ ⁊ pugnas verboꝝ: que magis ad subuersionē q̄ ad inuentionē proficiunt veritatis? precidat ergo prauū morē: linguas vaniloquas: labia dolosa: hi sunt q̄ docuerunt linguas suas loqui mēdaciū. loquūtur grādia. totus eoꝝ sermo supbia et vana gloria est. de pe. di. ij. si em̄. post tres colū. ver. nonne. diserti aduersus iustitiā. eruditi pro falsitate. sapiētes sunt vt faciāt mala. Hiere. iiij. candorē sapiētie sibi adscribūt: a luce superne cogitationis exclusi. xlix. dist. c. i. ver. albuginem. eloquētes vt impugnēt. Uerum ij sunt qui instruūt a quibus fuerant instruēdi. adstruūt nō comperta: sed sua. struūt de ꝑprio calūnias innocētie. destruūt simplicitatē veritatis. obstruūt iudicijs vias. Nihil ita absq; labore manifestā facit veritatē: vt breuis ⁊ pura narratio. ergo illas causas ad quas necesse erit papā intrare: q: ad paucas: diligēter sed breuiter decidere assuescat: frustratorias et venatorias precidere dilationes. ar. ex de iudi. venerabilis. quia cause hodie in curia immortales existūt: et quāq; dicatur ex de do. et cōtu. finem litibus imponere cupiētes. cū concor. ibi positis in prima glo. finis tn̄ vix est. Causa vidue intret ad papam: ⁊ eius qui nō habet quid det. lxxxvij. dis. ꝑ totū. ex de foro cōpe. ex parte. ar. lxxxi. di. vidue. cū. c. seq. ¶ Cōpescat zelus dñi pape tantā impudentiā multoꝝ: qui quū manifeste ambitionis prurigine scateat tota facies cause eoꝝ: nō erubescunt audientiā flagitare. Plena est ambitiosis ecclesia ⁊ negotiatoribus: facta est in eis spelūca latronū in spolijs viatorū. i. q. iij. ex multis. Ignescat zelus pape christi discipuli et vicarij cōtra eos. xxiij. dist. in nomine dñi. Erubescāt trapezite hmōi vultum eius. Apponat flagellū ⁊ eijciat eos. Jo. ij. Mat. xxi. Timeāt nūmularij: nec fidāt in nūmis: sed diffidāt. Baruch. iij. Abscondāt os suū ab eo sciētes effundere q̄ accipere paratiorem. hoc studiose et constāter agēdo multos lucrifaciet lucrorum turpium sectatores.

¶ Articulus. xiiij. A

Q Uinta cōsideratio

romani pōtificis vt nō ambulet in magnis: neq; in mirabilib⁹ supra se. ps. cxxx. est cogitare quid est: quis est: et qualis est. ¶ Quid in natura: quia homo: licet dei vicarius: mortalis. Eccl. x. Quid superbis terra ⁊ cinis? Hinc homo ab humo vel a limo dicit᷑. q: vt ait Bern. Limosa ⁊ glutinosa nimis est nō modo exterior: verū etiā interior substātia: et facile cor humanū oibus que frequētat adheret. i. Macha. ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis. hodie extollit᷑: et cras nō inuenit᷑: q: cōuersus est in terrā suā. Eccl. vij. Humilia valde spiritū tuū: qm̄ vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ps. Uidi impiū superexaltatū et eleuatū sicut cedros libani. Trāsiui et ecce nō erat. Job. v. Uidi stultū firma radice: et maledixi pulchritudini ei⁹ statim. ¶ Quis. papa vel summ⁹ pōtifex caueat sibi de honore tā sublimi: et recordet᷑ de infirmitate sua. ne dicat᷑ illud ps. xlviij. Hō quū in honore eēt: nō intellexit. Dicat ergo Quis ego? aut que dom⁹ pris mei? nūquid nō fili⁹ gemini ego sum: de minima tribu israel: et cognatio mea nouissima inter oēs familias de tribu bēiamin? i. Reg. ix. Recordet᷑ sibi dictū. Amice ascēde superi⁹. Luc. xiiij. Qui eum vocauit amicū amicū eū fore ꝯfidit: si

minus inueniat:nō expedit quidē:qui eleuauit:⁊ deijcere
pōt:sera querela/qm̄ eleuās allisisti me. ps̄.ci. ¶ Sed ad
quid eleuat⁹ dicit̄:Hiere.j.ex̄ de maio.⁊ obe.solite.vt euel
las/⁊ destruas/⁊ disperdas/⁊ dissipes/⁊ edifices/⁊ plan-
tes.quid hoꝝ fastū sonat rusticū magis:sudoꝛis schema-
te quodā laboꝛ spiritalis expꝛessus est. Sētiat ergo papa
impositū sibi ministeriū/non dominiū datū:discat exēplo
ꝓphetico nō tā ad imperandū ꝙ ad factitandū qđ tēpus
requirit. discat sarculo sibi opus esse:nō sceptro. ex̄ in de.
in ꝓhemio.ibi.ꝑ cultoꝛis ꝓuidi sarculū.⁊ quidē ille nō re-
generaturus ascēdit:sed extirpaturus. antecessoꝛes eius
audierūt.messis quidē multa:operarij aūt pauci. Luce.x.
xxi.di.in nouo. Paternā sibi vendicet hereditatē: Nam si
filius:et heres.Gala.iiij.vt ꝓbet se heredē:euigilet ad cu
ram:⁊ nō otio toꝛpeat.ne sibi dicat̄. quid hic stas tota die
ociosus: Mat. xx. Multo min⁹ inueniri opꝫ aut delitijs
resolutū:aut resupinū pompis.nil hoꝝ sibi tabule testato
ris assignāt.Si illarū tenoꝛe cōtentus fit:curā potius he-
reditabit ꝙ gloꝛiā.etsi diuitijs blandit̄ cathedra: specula
est.inde deniq3 superintēdit/sonās sibi epi noīe nō domi-
niū/sed officiū.xxi.dis.c.j.ver.epatus.viij.q.j.qui epatum.
Quidni locetur in eminēti:vnde oia ꝓspectet: qui specu-
latoꝛ sup oia cōstituit̄:Ezech. iij. Pꝛospectus iste ꝑīncū
parit nō otiū:qn̄ liber gloꝛiari: vbi otiari nō licet: nec loc⁹
est otio/vbi sedula vꝛget solicitudo ecclesiarū. ij. ad Coꝝ.
xj.ex̄ in ꝓhemio.vj.lib.ex̄ de cēsi.cū instātia. ¶ B Unde
Bern.in.ij.lib.de cōsideratiōe ad Euge. Nā qđ tibi aliud
dimisit sanctus apl's: qđ habeo/iquit/hoc tibi do. Act.iij.
Quid illud: Unū scio.nō est aurū:neq3 argentū.quū ipse
ibi dicat.Argētū et aurū nō est mihi.Si habere cōtingat:
vtere nō ꝑ libito:sed ꝑ tpe. Utere auro sicut fictili:⁊ ficti-
li sicut auro. sic eris vtens illis/quasi nō vtens.j. ad Coꝝ.
vij.xxiij.q.v.scđm. Nā talia (qđ ad animi bonum spectat)
nec bona sunt nec mala. Usus tn̄ hoꝝ bonus:abusus ma-
lus.solicitudo peioꝛ:quest⁹ turpioꝛ. Esto vt alia q̄cūq3 ra-
tione hec tibi vendices:sed nō apl'ico iure. nec em̄ ille tibi
dare qđ nō habuit potuit.j.q.vij.daibertū.cum.c.seq. Qđ
habuit/hoc dedit.solicitudinē:vt dixi:super ecclesias. Nū-
quid dn̄ationē: Audi ipm.j. Pe.v.xcv.dist.esto.Nō domi-
nātes ait in clero:sꝫ foꝛma facti gregis. Uide etiā Lu.xxij.
et Mar.x.⁊.j.Coloſ.iiij.⁊ Mat.xx. Reges gentiū domi-
nātur eoꝝ:⁊ qui maioꝛes sunt potestatē exercēt in eos:nō
erit ita inter vos. Sꝫ quicūq3 inter vos voluerit maioꝛ fie
ri:erit vester minister. Apl'is interdicit̄ dn̄atus. J ergo tu:
et tibi vsurpare aude aut dominās apostolatum:aut apo
stolicus dn̄atū. Plane ab alterutro pꝛohiberis. Si vtrūq3
simul habere voles:ꝑdes vtrūq3. ¶ Alioquin nō te exce-
ptū illoꝝ numero putes.de quibus querit̄ sic deus. Ipi re
gnauerūt ⁊ nō ex me:pꝛincipes extiterūt: ⁊ ego nō cogno
ui eos. Osee.viij.viij.q.j.audacter. Unde sup ꝓdicto ver-
bo Mat.pꝛincipes gen.do.eoꝝ.dicit Oꝛige. Et nō cōten
ti bene regere suos subditos/violēter eis dominari nitun
tur.inter vos aūt qui estis mecū/nō erūt ista:qm̄ sicut oīa
carnalia necessitate sunt posita:spiritualia aūt in volūta-
te:sic et qui pꝛincipes similiter sunt spūales/pꝛincipat⁹ eo
rū in dilectione subiectoꝝ debet esse positus:nō in timoꝛe
coꝛpoꝛali. ¶ C Itē Chꝛyſ.in homil. Ostēdit aūt in hoc
ꝙ gentile est pꝛimatus cupere.et sic gētiū cōparatione eo
rū aīam estuantē cōuertit. Item idē ibi super Matth. Et
opus quidē desiderare bonū est:q2 nostre volūtatis est:⁊
nostra est merces. Pꝛimatū aūt honoꝛis concupiscere:va
nitas est.hoc em̄ cōsequi iudiciū dei est: ꝓpterea ꝙ ex pꝛi-
matu honoꝛis nescim⁹ an mercedē iustitie meremur. Neq3
em̄ apl's laudē habet apud deū q2 apl's fuit:sꝫ q2 op⁹ apo-
stolatus sui bene impleuit. Nec apl's ꝑ merito suo antece
dēti honoꝛatus est vt esset apl's: sꝫ ad hoc ministeriū apt⁹
est iudicatus ſm votū aīe sue. Pꝛimatus etiā se fugiētem
desiderat:desiderantē se hoꝛret.j.q.vj.sicut.viij.q.j. in scri
pturis. ¶ Conuersatio ergo melioꝛ desideranda est:nō di-
gnioꝛ gradus. Uolēs ergo dn̄s duoꝛū fratrū filioꝝ Zebe-
dei et alioꝝ indignationē extinguere: introducit differen-
tiā inter pꝛincipes mūdiales et ecclesiasticos:ostendēs q2
pꝛimatus in chꝛisto: nec ab aliquo appetendus est nō ha-
bēre:nec alteri inuidēdus est habenti: q2 pꝛincipes mūdi
iō sunt:vt dominent̄ minoꝛibus suis:⁊ eos seruituti subij-
ciāt ⁊ expoliēt: ⁊ vsq3 ad moꝛtē eis vtantur ad suā vtilita-
tem et gloꝛiā. ¶ Pꝛincipes aūt ecclesie fiūt/vt seruiāt mi
noꝛibus suis: et ministrēt eis quecūq3 acceperūt a chꝛisto:
vt suas vtilitates negligāt:⁊ illoꝝ pꝛocurēt:et moꝛi nō re-
cusent ꝑ salute inferioꝝ. Pꝛimatū ergo ecclesie cōcupisce
re/neq3 iustū est neq3 vtile. Quis em̄ sapiens vltro vult se
subijcere seruituti:⁊ periculo tali vt det rationē ꝑ oī eccle
sia: nisi foꝛte qui nō timet dei iudiciū: abutēs pꝛimatu suo
ecclesiastico seculariter:ita vt conuertat illū in secularem.
hucusq3 Chꝛyſ.adde qđ scripsi.s.e.§.tertia.in ar.xj. ¶ Itē
Hiero. Deniq3 sui ꝓponit exēplū:vt si dicta paruipēderēt/
erubescerēt ad opera.vnde subdit. Sicut filius hoīs non
venit ministrari/sed ministrare. Oꝛigenes. Nā etsi angeli
Mat.xvij.⁊.iiij.et Luc.x.Jo.xij. et Martha ministraue-
runt ei:tn̄ nō ideo venit vt ministraret̄:sed vt ministraret.
et tm̄ creuit ministrās/vt impleret̄ qđ sequit̄. et daret ani-
mā suam redēptionē pꝛo multis. ¶ Ecclesiarū ergo pꝛin-
cipes imitari debēt chꝛistū accessibilē. Mat.ix. Luce.viij.
Mar.v. Et mulieribus loquentē. Jo.iiij. Et pueris man⁹
imponentē. Mat.xviij. Et discipulis pedes lauātem. Jo.
xiij.et ipsi similiter faciāt fratribus. Nos aūt tales sumus:
vt etiā pꝛincipatus mundi sugbia excedere videamur:vel
nō intelligētes/aut contēnentes mandatum chꝛisti queri
mus:sicut reges acies ꝓcedentes ⁊ terribiles:nos accessu
difficiles/maxime pauperib⁹ exhibem⁹. nullā affabilitatē
habētes:vel haberi ad nos permittētes. ¶ Item Chꝛyſ.
Quātūcūq3 ergo humiliat⁹ fueris: tu nō poteris tātū de-
scēdere sicut chꝛistus. Itē Luc.xxij. Facta est aūt ⁊ conten
tio inter eos quis eoꝝ videret̄ esse maioꝛ. Grego. Hec con
tētio videt̄ habuisse motiuū/ꝙ quū dn̄s ab hoībus trans-
migraret: opoꝛtebat aliquē eoꝝ fieri alioꝝ pꝛincipē/quasi
vicem dn̄i gerentē. ¶ Itē Beda. Sicut boni in scripturis
exēpla patrū quibus ꝓficiāt ⁊ humiliētur/requirūt: sic re-
pꝛobi si quid foꝛte in electis repꝛehēsibile repererint:qua-
si suas ex eo nequitias obtecturi/libēter solent amplecti.
Ideo multi ardētius legunt ꝙ facta est cōtentio inter di-
scipulos chꝛisti. Unū ibi Amb. Si em̄ cōtendebāt apl'i:non
excusationi obtēditur:sed cautioni ꝓponit̄. Caueam⁹ er-
go ne in ꝑditione aliqua inter nos de pꝛelatione possit eē
cōtētio. ¶ D Beda. Potius aūt videamus:nō qđ car-
nales adhuc discipuli gesserint: sꝫ qđ iusserit spūalis ma-
gister. Sequit̄ em̄.dixit autē eis. Reges gētiū dominātur
eoꝝ. Chꝛyſ. Gētiliū meminit:vt ex hoc rem vituperādam
ostendat. gētilium em̄ est ambire pꝛimatū. Cyꝛillus. Sed
et blandi sermones eis offerūtur a subditis. vnde sequit̄.
Et qui potestatē habēt sup eos benefici vocant̄: sꝫ illi qui-
dē quasi extoꝛres a sacris legib⁹ hmōi subiacēt moꝛib⁹: ve-
strū aūt culmen est in humilitate. Unde sequit̄. Uos autē
nō sic:sed qui maioꝛ est in vobis:fiat sicut minoꝛ. ¶ Basi-
lius. Non extollat pꝛesidentē dignitas:ne ab humilitatis
beatitudine coꝛruat. Illud autē nouerit ꝙ humilitas ve-
ra/ministeriū pluriū est. Sicut em̄ qui pluribus ministrat
vulneratis:⁊ abstergit cuiuslibet saniē:non sumit ministe
riū in causam elationis: sic multo magis cui cōmisse sunt
cure fraternoꝝ languoꝝ sit oīm minister:redditurus ꝑ oī-
bus rationē:cogitare debet ⁊ esse solicitus. ⁊ sic qui maioꝛ
est fiat sicut minoꝛ. ¶ Decet autē etiā coꝛpoꝛale obsequiū
ab ijs qui pꝛesident offerri:exēplo dn̄i lauātis pedes disci
puloꝝ. Unde sequit̄. Et qui pꝛecessoꝛ est fit sicut ministra-
toꝛ. Nōne aūt timēdū:ne in subdito soluatur humilitatis
ꝓpositū:dū ei a maioꝛi seruitur: sed in imitatione pandit̄
humilitas. ¶ Amb. Cōtuendū est aūt q2 nō oīs honoꝛifi-
cētie studio humilitas definit̄. Pōt em̄ deferri alicui pꝛo-
pter seculi gratiā/potētie metū/vtilitatisq3 cōtuitū: et tūc
sua edificatio querit̄:nō alterius honoꝛ.⁊ ideo vna datur

Pꝛinci-
pat⁹ mū
dani: et ec
clesiasti
ci discri-
men.

oībus forma sentētie/ vt nō de p̄latione iactātia fit: sed
de humilitate cōtentio. ¶ Beda. In hac tñ forma a dño
tradita/maiores nō minima discretione opus habent: ne
scʒ adinstar regū gētium dominari subiectis/seseqꝫ ab eis
gaudeāt laudibꝰ attolli: et tñ cōtra delinquētiū vitia sint
erecti. Ad verba aūt exhortationis suimet adiūgit exem-
plū. vnde sequit̃. Nā quis maior est: qui recumbit: aut qui
ministrat? Nonne qui recūbit? Ego aūt in medio vestrum
sum: sicut qui ministrat. Chrys. q. d. Nō putes tu discipulū
tui egere: te vero nō illius. ego vero q̄ nullo: ego quo vni
uersa egēt: celestia ⁊ terrestria: ad ministerialē gradū con-
scēdi. ¶ Beda. Loquit̃ de ministerio quo fm̄ Joannē ca.
xiij. eorum pedes lauit dñs ⁊ magister: q̄uis etiam verbo
ministrandi possint oīa que in carne gessit intelligi: sed et
suū sanguinē nobis ministrādo effudit. ¶ E Est ergo,
vt ex predictis patʒ/forma ap̄lica hec qua dñatio interdi-
cit: indicit̃ ministratio. vnde sup verbo predicto. Ego au-
tē ⁊c. Bern. ad Euge. ij. lib. Quis iā se titulo hoc in gloriū
putet quo se prior dñs. Act. vij. glorie. p̄signiuit? Merito
Paulus gloriat̃ in eo dicēs. ij. ad Cor. xj. Ministri christi
sunt: ⁊ ego. ⁊ addit. Ut minus sapiēs/dico. Plus ego. In
laboribus plurimis. in carceribus abundātius. in plagis
supra modū. in mortibꝰ frequenter. Quo nō id gloriosius
principatu? Si gloriari oportet: forma sanctorʒ tibi p̄figi-
tur: ap̄lorʒ p̄ponit̃ gloria. Parua ne tibi illa videt̃? Quis
mihi tribuat similē fieri in gloria sanctorum? Ps. cxxxviij.
Eccl. xlv. Clamat p̄pheta Dauid. Mihi aūt nimis hono
rati sunt amici tui deus: nimis cōfortatꝰ est p̄ncipatꝰ eorʒ.
Clamat ap̄ls Gal. vj. Mihi absit gloriari/nisi in cruce do
mini nr̄i iesu christi. Hoc glorieris opto: semp optimo ge-
nere glorie. qd̄ ap̄li/qd̄ p̄phete delegere sibi: trāsinisere ti
bi. Agnosce hereditatē tuā in christi cruce in laboribꝰ plu-
rimis. Felix qui dicere potuit: plus oībus laboraui. j. ad
Cor. xv. Gloria est: sed nil in ea inane: nil molle: nil resupi
num. Si labor terret: merces inuitet. Unusquisqꝫ em̄ fm̄
suū laborē mercedē. ex̄ de renun. nisi cū pridē. §. verū. j. ad
Cor. iij. recipiet. Exi in agrū dñi tui. Exi in mundum. ager
est em̄ mūdus. Mat. xiij. isqꝫ tibi creditus. Exi in illū: nō
tāq̄ dñs/sed tāq̄ villicus. Luc. xvj. videre ⁊ procurare vn
de exigendus es rationē. Exi dixerim/quibusdā tue passi
bus intente solicitudinis ⁊ solicite intētionis. Neqꝫ enim
ipsi ap̄li qui iussi sunt ire in orbē vniuersum: totū orbē cir-
cuierūt presentia corporis: sed mētis prouidētia. In hunc
quondā agrū Isaac patriarcha exierat. Geñ. xxiiij. ad me
ditandū. tu ad extirpandū egrediaris necesse est. Hiere. j.
hucusqꝫ Bern. Ex oibus predictis originalibꝰ liquet dñm
papā se debere habere vt seruū/dispensatorē/laboratorē/
villicū: ⁊ nō vt dñm. ¶ F Unde idē Bern. ad Euge. p-
pe finē. iiij. lib. ait. Cōsideres ante oīa Romanā ecclesiā/
cui deo authore prees: ecclesiarū matrē esse: non dominā.
te vero non dñm epoꝝ: sed vnū ex ipsis. ad hec. xij. q. ij. qui
abstulerit. xvj. q. j. vos aūt. xij. di. c. j. xcvij. di. ecclesie. de cō-
se. di. iiij. mater. ex̄ de magistris. c. j. de priuil. antiqua. ex̄ de
sum. tri. c. j. li. vj. de elec. fundamēta. lib. vj. C. de sacrosanc.
eccle. iubemus. Nā ipsa nos genuit. lxviij. dis. c. vlti. scʒ per
baptismū. vt in palle. c. qui abstulerit. Et ideo oēs fideles
vocant̃ fratres. xj. q. iij. ad mēsam. Unde ⁊ Romana eccle
sia est aliarū ecclesiarū mater: nō dña. Neqꝫ dñs papa p-
prie dñs est: nec imperator p̄prietarius rerū imperij. C. de
quadri. prescrip. li. vij. a zenone. dist. viij. quo iure. Unde ⁊
Regis sunt oia iure ciuili. pbs. Sic oīa sapientis sunt: vt nihilominus quisqꝫ p̄priū
in rebꝰ suis dñiū habeat. Jure ciuili oīa regis sunt. xviij.
q. j. quo iure. ⁊ tñ illa quorʒ ad regē ptinet vniuersa posses-
sio: ⁊ in singulos dños distributa sunt: ⁊ vnaqueqꝫ res hʒ
suū possessorē. Itaqꝫ regi ⁊ domū ⁊ mācipiū et pecuniam
dare possumus: nec dare illi de suo dicimur. Ad regē oīm
ptās pertinet/defensio/⁊ gubernatio: ad singulos p̄prie
tas. facit p hoc. vij. q. j. mutationes. in pn. ibi. Aut dñatio-
ne. x. q. iij. q: cognouimus. ibi. Nō vt dominātes ⁊c. ⁊. ix. q.
iij. nullus. ibi. Nec aliquo dñationis fastu. et ob hoc forte
scripserūt Inno. et Osti. q̄ si imperator vel alius p̄nceps
sine iusta causa faceret cōstitutionē q̄ dominia de altero
in alterū trāsferretur: talis cōstitutio nō teneret: nec in fo-
ro aie: nec ciuili seruāda est. ar. xij. dist. c. j. ⁊. ij. ij. q. vij. qua-
propter. et hoc ipsi no. ex̄ de immu. eccle. q: pleriqꝫ. de hoc
vide qd̄ no. C. de preci. impe. of. quotiēs. in glos. j. in fi. ⁊ qd̄
no. lxiij. di. ego lodoicus. in glos. j. ⁊. ix. q. iij. per principalē.
in glos. ij. Quicquid fit/ecclesia romana in canone dña vo
cat̃. lxxix. di. oportebat. de hoc no. etiā Archidia. ex̄ de sum
ma tri. fideli. in glos. xij. li. vj. ¶ G Pro ista etiā humili
tate papali dr̄ Mar. x. ibi. Scitis q: ij qui videnẗ eis prin-
cipari gētibus: dominantur eis. et principes eorʒ ptātē ha
bēt ipsorū. Nō ita est in vobis. sed quicūqꝫ voluerit maior
fieri: erit vester minister. et quicūqꝫ voluerit in vobis pri-
mus esse: erit oim̄ seruus. et premittit̃. Uocās eos. Theo-
philus. Demōstrādo q̄ vsurpare honorē/⁊ desiderare pri
matū gētiliū est: gētiliū principes tyrānice et dānabiliter
ad principatū se ingerunt: non ita in vobis. ¶ Beda. In
quo docet eū maiorē esse/qui minor fuerit: et illū dñm fie-
ri/qui oim̄ seruꝰ fit. Frustra igit̃ aut illi immoderata que-
fierūt: aut isti dolēt super maioritatis desiderio. quum ad
summitatē virtutū nō potētia/sed humilitate veniat̃. De-
niqꝫ proponit exēplū: vt si dicta paruipēdant: erubescant
ad opera. Unde sequit̃. Filius hois nō venit vt ministra-
ret̃ ei: sed vt ministraret: et daret aiam suā redēptionē pro
multis. Theophilus. Quod maius eiꝰ est/q̄ ministrare.
Quū em̄ aliquis p eo cui ministrat moritur: quid isto po-
test esse maius ⁊ mirabilius? ¶ Itē Bern. in. ij. li. ad Eu-
ge. Accingere gladio tuo. ps. xliiij. gladio spūs qd̄ est ver-
bū dei. Ephe. vj. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū in faciē
do vindictā in nationibus increpatiōes in populis: in al-
ligando reges eorʒ in cōpedibus/et nobiles eorʒ in mani-
cis ferreis. ps. cxlix. Si hec facis: honorificas ministerium
tuū/⁊ ministeriū te. Domabis ⁊ psequeris lupos: sed oui
bus nō dñaberis. Jo. vlti. Pascēdas vtiqꝫ/nō premēdas
suscepisti. Si bñ considerasti quis sis: hec te oportere face
re nō ignoras. Porro sciēti et nō faciēti peccatū est tibi. de
pe. di. ij. si em̄. Jaco. iiij. Seruus sciēs voluntatē dñi/⁊ nō
faciēs: plagis vapulabit multis. Luc. xij. Sic prophete/sic
ap̄li factitabāt. Fortes fuere in bello. Heb. xj. Nō molles
in sericis. xxj. q. iiij. c. j. Si filius es ⁊ successor ap̄lorʒ ⁊ pro-
phetarū: et tu fac similiter. Uendica tibi nobile genꝰ simili-
bus moribꝰ: qd̄ nō aliū de nobile q̄ morʒ ingenuitate et fi-
dei fortitudine fuit. Per hanc vicerūt regna: operati sunt
iustitiā: adepti sunt repromissiones. Heb. xj. Hoc chirogra
phum tue paterne hereditatis qd̄ tibi euoluimus: vbi in-
spicias portionē que te. Luc. xv. cōtingit. Induere fortitu
dinē. Prouer. vlti. et hereditasti. Posside fidē. posside pie
tatē. posside sapientiā. sed sapientiā sanctorū. Eccli. xxix.
Ipsa est timor. Eccli. j. dñi. Et habes quod tuū est. Mat.
xx. Habes sine defraudatiōe itegrū paternū fundū. Pre-
ciosissimus fundus virtus est. Bonus fundus humilitas
in quo omne edificiū spūale cōstructū/crescit in tēplū san
ctum in dño. Ephe. ij. Per hāc etiā nōnulli possedere por-
tas inimicorʒ. Que em̄ virtutū eque pōt demonū debella
re superbiā: tyrānidē hoim̄? Ceterū quū omni indifferēter
psone hec fit quedā turris fortitudinis a facie inimici. ps.
lx. nescio tamē quo pacto vis eius maior in maioribus/et
in clarioribus clarior cōprobat̃. Nulla splēdidior gēma in
omni precipue ornatu summi pontificis. Quo em̄ celsior
ceteris: eo humilitate appareat illustrior ⁊ seipso. hucusqꝫ
Bernar. Unde Greg. doctor hac virtute inter oēs roma-
nos pōtifices decoratus/ait. Nihil in ep̄ali ceruice splēdi-
dius fulget q̄ humilitas. Sed ista virtus vix inuenitur in
filijs hominum. vnde Bernar. Magna prorsus et rara
virtus humilitas honorata. Et Chrysosto. Hoc vere ma- Seruus seruorʒ
gnum et mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se dei pa-
magis sentit aut loquitur: sed vltimum se omnium iudi- pa voca-
cat. c. distinct̃. contra morem. ¶ H Iste Gregorius hu- tur.
millimus fuit primus qui ex humilitate seruū seruorū dei

in suis literis se vocauit: et post eũ ad exemplũ eius sic se
alĩ Romani põtifices vocauerũt. vt habetur in chronica
martiniana. Que clausula nedũ ponit̃ in iurib⁹ nouis in
prin. phe. grego. ⁊. vi. lib. ⁊ clemen. sed ⁊ in veteribus. i. q.
iij. saluator. in ti. ⁊. lxiij. di. nosse. in ti. ⁊. c. in synodo. ⁊ ex̃ de
sen. exco. relatũ. Ex hac humilitate in salutatione se post/
ponit Clemens. xij. q. i. c. ij. ⁊ postponit̃ ab imꝑatore. xcvij.
dist. victor. ⁊. lxiij. di. ego lodoicus. ¶ Seruũ aũt se vocat
papa seruorum dei: quia papa est seruus beati Petri et Pauli.
Vñ versus. Seruierãt tibi Roma prius dñi dñorum. Seruo
rũ serui nũc tibi sunt dñi. sic no. i. q. vii. quotiẽs. in glos. ar.
cõtra. et no. Archidia. in phemio. vi. li. in glos. in chronica.
¶ Itẽ seruus vocatur papa: quia quũ sit liber ex oĩbus: oĩm
se seruũ facit vt oẽs lucrifaciat. i. ad Cor. ix. xxviij. q. i. iam
nũc. ver. iam vero. et ꝓpter laborẽ ⁊ solicitudinẽ quã susti/
net ꝑ oĩbus sicut seruus. ex̃ in phemio. vi. lib. sacrosancte.
et ex̃ de censi. cũ instantia. ex̃ de offi. leg. officii. lib. vi. et de
resti. spo. frequẽs. lib. vi. ¶ Vocat̃ etiã papa seru⁹: quia sicut
per seruũ acquiritur dño: sic per papã cuilibet ecclesie põt
acquiri. vt no. ex̃ in xhe. decre. Grego. eps. in glos. sic etiã.
Item quia dicit dñs Mar. x. Qui maior est vestrũ: erit mini
ster vester. Nõ veni ministrari: sed ministrare. ix. q. iij. nul/
lus primas. et dixi. s. in alio folio. ver. itẽ Hieronymus. et
ver. Cyrillus. ¶ Ex hac humilitate papa Leo se cõmittit
iudicio imperatoris. ij. q. vij. nos si. et Sixtus papa purga
tioni. ij. q. v. mandastis. quod est verbũ humilitatis in pa/
pa. Et Leo papa ea. causa ⁊. q. auditũ. Ex hac humilitate
Grego. doctor nõ vult vocari papa vniuersalis: quia vocat
hoc verbũ supbe appellationis. xcix. di. ecce. ⁊ tñ vniuersa
lis est: ⁊ in oĩbus ecclesijs ordinarius papa. ex̃ de priuil. an
tiqua. et vniuersalis vocatur. xcvi. dist. c. cõstãtinus. Leo pa
pa vocat imperatorẽ et imperatricẽ dños. lxiij. di. nobis. ⁊
c. plebs. ⁊. c. salonitane. ¶ Itẽ paret comiti. dist. ea. lectis.
Papa supplicat regib⁹. xxiij. q. viij. hortata. ¶ Ex summa
humilitate Grego. nullo modo se laudari ꝑmittebat. Nã
stephano epõ qui eũ in suis epistolis laudauerat: ista scri
bit. Multũ mihi ⁊ vltra q̃ audire debui indignius fauo/
rẽ in vestris epistolis demõstrastis. ⁊ tñ scriptũ est: Ne lau
des hoiem q̃ diu viuit. Eccli. xj. tamen etsi audire talia di/
gnus nõ fui: orationibus vestris peto vt dign⁹ efficiar: vt
si bona ideo in me dixistis quia nõ sunt: ideo sint quia dixistis.
¶ Itẽ in epistola ad Marsum patritium. Charissime fra
ter: Simiam/ leonẽ vocas: qđ eo modo nos agere te con/
spicim⁹: quo scabiosos sepe catulos/ pardos vel tigres vo
camus. ¶ Itẽ in epistola ad Anastasiũ patriarcham An/
tiochenũ. Qđ vos meos dñi: qđ lucernã dicitis: qđ loquẽ/
do multis prodesse multisq; lucẽ posse infundere perhibe
tis: estimationẽ meã mihi fateor in dubitationẽ maximam
perduxistis. Cõsidero nãq; qđ sum: et nihil in me ex hmõi
boni signo deprehẽdo. Cõsidero aũt quid estis: et vos mẽ
tiri posse non arbitror. Quũ ergo credere volo qđ dicitis:
contradicit mihi infirmitas mea. Quũ disputare volo qđ
in laudẽ meã dicit̃: cõtradicit mihi sanctitas vr̃a. Sed q̃so
vir sancte: vt nobis aliquid de hoc certamine nostro con/
ueniat: vt si nõ quod dicitis ita est: sit ita quia dicitis. Verba
etiã ⁊ vocabula vanitatẽ vel iactantiã sonãtia omnino re
spuebat. Vnde Eulogio patriarche Alexandrino vocãti
eũ vniuersalẽ papã: ita scribit. In prefatione epistole quã
ad me direxisti: superbe appellationis verbũ/ vniuersalẽ
me papam dicẽs/ imprimere curauisti. qđ peto dulcissima
sanctitas vestra vltra non faciat: quia vobis subtrahit̃ qđ al
teri plus q̃ ratio exigit/ prebet̃. Ego eñ verbis ꝓsperari
nõ quero: sed moribus. nec honorẽ meũ esse deputo/ in quo
fratres meos honorem perdere cognosco. Recedãt ergo
verba que vanitatẽ inflãt: charitatẽ vulnerãt. prealle. c. ec
ce. xcix. di. ¶ Hinc est q̃ quũ Joãnes eps Cõstantinopoli
tanus hoc vocabulũ vanitatis sibi vsurparet: ⁊ se vniuer/
salẽ papã vocari fraudulenter a synodo obtinuisset: inter
cetera sic de eo scribit Grego. Quis est iste qui cõtra statu
ta euãgelica/ cõtra canonũ decreta/ nouũ sibi nomẽ vsur/
pare presumit: vtinã vel sine imminutione sit vnus/ q̃ esse
appetit vniuersus. ¶ Verbum etiã iussionis sibi a coepis
dici nolebat. Unde ait ad Eulogiũ epm Alexã. In episto
la vestra mihi loquit̃ charitas dicẽs. Sicut iussistis. quod
verbũ iussiõis peto a meo auditu remoueri: quia scio q̃ sum:
et qui estis: loco enim mihi fratres estis: moribus patres.
¶ Insuper ob nimiã humilitatẽ qua erat preditus: nole/
bat q̃ matrone se ancillas suas dicerent. vnde Rusticane
patritie scribẽs ait. Vnũ in tuis epistolis egre suscepi: qđ
quia semel esse poterat: sepius dicebatur ancilla vestra. Ego
eñ qui per epatus onera oĩm seruus sum factus: qua ra/
tione te mihi ancillã dicis cuius ante receptũ epatum pro/
prius fui? Et ideo rogo per oĩpotentẽ deũ ne hoc verbum
aliqñ ad me in scriptis tuis inueniam. ¶ Libros suos ob — *Gregoriane modestie exempla non pauca.*
nimiã humilitatẽ/ dũ adhuc viueret: publicari nolebat: et
in aliorum cõparatione suos nil valere existimabat. Vñ In/
nocẽtio prefecto aphrice sic scribit. Ex expositionẽ sancti
Job vobis trãsmitti voluistis: vestro studio cõgaudem⁹.
Sed si delicioso cupitis pabulo saginari: beati Augustini
cõpatriote vestri opuscula legite: et ad cõparationẽ illi⁹ si
milaginis nostrũ furfurem non queratis: nec eñ volo dũ
in hac carne sum: si qua me dixisse cõtigerit: ea facile homi
nibus innotescere. ¶ Legit̃ etiã de eo q̃ quũ quidã sctũs
pater noĩe abbas Joãnes Romã ad visitãda limina apo
stolorum venisset: et beatũ Grego. papã per mediũ ciuitatis
trãsire vidisset: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerẽtiã
exhibere. cernẽs vero beatus Greg. q̃ se in terrã volebat
prosternere: festinauit. et primo corã ipso se in terram pro/
strauit: nec inde surrexit quoadusq; abbas primo surrexit
in quo maxima eius humilitas cõmẽdatur: quã ꝑ heredi/
tate reliquit suis successoribus obseruãdã. ¶ In epistola
etiã quã Apocrisario mittit: sic ait. Vnũ est qđ suggeratis
dñis vestris: quia si ego seruus eorum in mortẽ Longobardorum
vel dãnũ me miscere voluissem: hodie Lõgobardorum gẽs
nec regẽ/ nec ducẽ/ nec comites haberet: sed quia deũ timeo:
in mortẽ cuiuslibet hoĩs me miscere formido. xxiij. q. viij. si
in morte. Ecce quãte humilitatis fuit: quia quũ esset summ⁹
pontifex: imperatoris se seruũ vocabat: et dñm suũ eũ ap/
pellabat. Ecce quãte innocẽtie: quia in mortẽ suorum inimicorum
cõsentire nolebat. ¶ Itẽ quũ Mauritius imperator Gre/
goriũ ⁊ ecclesiã dei persequeretur: inter cetera sic scribit ei
Gregorius. Quia eñ peccator sum: credo q̃ oĩpotẽtẽ deũ tã
to vobis amplius placabitis: quãto me male seruientem
affligitis. Inaudita humilitas in tãto sancto: q̃ credebat
tyrãnũ et persecutorẽ ecclesie deũ sibi placare quũ eũ affli
gebat: nec aliud credebat in cõscientia q̃ dicebat. xxij. q. ij.
cũ humilitatis. quod de perfectissima mẽtis humilitate ⁊
sui abiectione ꝓuenire non dubiũ fuit. Propriũ eñ humi
liũ est/ de se modica sentire: ⁊ de alijs magna. ſm eundem
Grego. Vñ Phil. ij. Sed in humilitate superiores sibijn/
uicẽ arbitrãtes. vbi dicit glos. Alter alterũ reputet dignio
rẽ: põt eñ aliq̃d esse occultũ in alio quo nobis superior sit.
¶ Ex summa humilitate Grego. papa pueros cantũ do/
cebat: et flagellũ eius quo pueris minabatur: cũ antipho
nario Rome cũ veneratione debita reseruatur. Esset er/
go fastus Romanorum põtificum vicariorũ filij dei in carne
humiliati. Phil. ij. et crucifixi/ nostro infelici tpe truncatũ:
et succedant sic in humilitate Gregorio/ sicut ⁊ dignitate.
Vñ Hiero. Fatiscat (al's facessat) inuidia: romani culmi/
nis recedat ambitio: cum successore piscatoris discipulo
christi loquor. xxiiij. q. i. qm̃ vetus. vbi glos. dicit. q̃ quum
duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas al
legaretur: alius ex aduerso respõdit. Piscatori Petro fa/
bri filio christo. Mat. xiij. et Mar. vj. Lu. iiij. ⁊ simile Jo.
vj. successorẽ querimus: nõ augusto. ver. Nobilitas fastũ:
fastus litem parat: armat Lis odium: capiũt hec xxia mor
tis iter. ¶ Consideret papa q̃ nõ quia summus pontifex
ideo summus: qui eñ summũ se credit: infinitum se existi/
mat: sed quis summus cui addi non possit: solus de⁹ essen
tialiter bonus et in infinitũ bonus. Mar. x. Matth. xix.

et Luc.xviii. de pe.di.i.q: diminitatis. Nūquid semita iusto rū quasi lux splēdēs procedit ⁊ crescit vsq; in perfectū diē. Prouer.iiii. de pe.di.ii. nō reuertebātur. Absit a papa cre-dere hoc. Hoc em̄ illoꝝ est qui dignitates virtutes putāt. Augustis relinquat illā sniam: aliisq; q̄ diuinis coli hono-ribus nō timuerūt. verbi grā. Nabuchodonosor. Alexan-dro. Antiocho. in li. Macha. Herodi. Act.xii. ¶ I Pa-pa vero cōsideret nō cōsummatione se summū dici: sed cō-paratione. nec cōparatione meritoꝝ: sꝫ ministerioꝝ. i. Pe. iiii. ⁊ .i. ad Coꝛ.iiii. Sic eū existimet quilibet vt ministrum christi: ⁊ inter ministros summū. Dicat papa cum Paulo. Nō q̄ iam acceptus aut iā perfectus sim. ⁊ rursum. Et me nō arbitror cōprehēdisse. Phil.iii. hec sciētia sanctoꝝ. hec longe ab illa que inflat. i. ad Coꝛ.viii. ex̄ de renū. nisi cum

Hec idē- pridē. §. de profectu. ¶ Restat adhuc querere cuiq; pape
tidē sum quis sit quā gerat in ecclesia dei ꝑ tpe personā. Est aūt po
mo pōti testate Petrus. ex̄ de elec. c. significasti. §. ceterū. Unctiōe
fiā consi christus. ex̄ de sacra vnct. c. vnico. Cui claues tradite: cui
derāda. oues vniuerse cōmisse sunt. Jo. vlti. ex̄ de elec. significasti.

Et quidē alii ianitores et gregū pastores. xcv. di. esto. sed ipse tāto gloriosius: quāto ⁊ differētius. Heb. i. vtrūq; pre ceteris nomē hereditauit. Habent illi sibi assignatos gre-ges: singuli singulos: sibi vniuersi crediti. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. ii. q. vi. decreto. nō modo ouiū: sed ⁊ pastoꝝ ipse vn⁹ oīm pastor: q: vicarius principis pastorū. xcv. dist. esto. De hoc aūt copiose in prima parte isti⁹ operis. s. tractaui. nec hic repeto. sed ibi remitto. ¶ Sed ꝓsequor vt papa tumo-rem deponat: vt cōsideret quid sit: q: homo. quis: q: eps. homo natus: eps factus. sed qualiter natus attendat. de muliere. ad literā. breui viuēs tpe. q: parū viuūt pape. re-pletur multis miseriis plus q̄ alii hoies. Job. xiiii. Tollat proinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio male-dicta. Geñ. iii. de pe. di. i. adā. Dirūpat velamē folioꝝ celā-tiū ignominiā: nō plagā curantiū. Deleat fucū. de cōse. di. v. fucare. fucati honoris huius/ ⁊ male colorate nitorē glo-rie: vt inde se nudū cōsideret: q: nudus egressus est de vte-ro matris sue. Job. i. Nūquid infulatus? Nūquid micans gēmis/ aut florib⁹/ sericis/ aut coronat⁹ pēnis/ aut suffarci-natus metallis? Si cūcta hec veluti nubes quasdā matu-tinas velociter trāseūtes et cito ꝑtrāsituras dissipet et ex-sufflet a facie cōsiderationis sue: occurret sibi hō nudus ⁊ paup̱ et miserabilis. Apoc. iii. homo dolēs. ps̄. lxviii. Ego sum pauper ⁊ dolēs. M homo sit. erubescēs q̄ nudus sit. Geñ. iii. de peni. di. ii. §. romanos. ver. vt cognouerūt. aīs est. c. Plorās q̄ natus sit. murmurans q̄ sit homo nat⁹ ad laborē. Job. v. nō ad honorē. salubris copula vt cogitans se summū pontificem attēdat vilissimū cinerē nō fuisse sed esse. Geñ. viii. Unde si cogitat se quātus est: cogitet ⁊ qua-lis ⁊ quid est. ¶ Cogitet ergo papa qualis sit ex se: ⁊ qua-lis ex dono dei. non sit in spū ei⁹ dolus. ps̄. xxxi. sed reddat que sua sunt sibi: mala. s. et que sunt dei deo. Mat. xxii. ca. bona scꝫ. Jaco. i. Mat. vi. ⁊ .xviii. et Lu. xi. Attēdat qualis sit in donādis iniuriis. lxiii. di. salonitane. qualis in vlcīscē-dis. xxiii. q. iiii. si is. vbi de hoc. q̄ in vtroq; ꝓuidus ⁊ discre-tus modi/ loci/ ⁊ tēporis/ obseruator. l. di. vt cōstitueret. ex̄ de cle. excō. mi. latores. Qualis in tribulationibus. Si cō-stans in suis: vii. q. i. suggestū. In alienis cōpatiēs. vii. q. i. §. hoc tūc. Hoc recti cordis. e regione ꝑuersissimi. si in pro-priis impatiēs: in alienis nō sit cōpatiēs. ¶ L Cauen-da precipue in summo pōtifice otiositas. Otiū em̄ mater nugarū nouerca virtutū. lxxxiii. dist. nihil. Nuge in ore sa-cerdotis blasphemie. Cōsecrauit os suū euangelio. talib⁹ iā os aperire illicitū: assuescere sacrilegiū est. Fede ad ca-chinnos mouet: fedi⁹ mouet. Porro detrahere/ an detra-hentē audire/ quid hoꝝ dānabilius sit: non facile dixerim. vi. q. i. ex merito. ⁊ c. deteriores. ¶ L M autē precipue sibi attendēdum est q̄ nō sit acceptor personarū (qd̄ raro inuenitur) q: non est personarū acceptio apud deū cuius ipse est vicarius. Act. x. i. Pet. i. Jaco. ii. vbi de hoc. vn̄ ibi. Si aūt personam accipitis: peccatū operamini redarguti

a lege quasi transgressores. Deut. i. c. vbi de hoc. i. q. vii. §. hinc petrus. xxxii. q. iiii. §. his ita. iii. q. ix. c. vlti. vbi de hoc. iiii. q. iiii. nullus. vbi de hoc. ex̄ de iudi. venerabilis. ⁊ c. no-uit. §. si forsan. i. q. i. si quis neq;. ex̄ vt eccle. benefi. c. i. §. in omnibus. Unde et pharisei adulantes domino dicebant. Matth. xxii. Et non est tibi cura de aliquo: nō enim respi-cis personam hominum. Sap. vi. Pusillum et magnū ip-se fecit: ⁊ equaliter ei cura est de omnibus. vbi dicit Hiero. Non rex apud illum nobilior: non pauper infirmior: non diues potentior: non dn̄s potior: non seruus deterior: sed omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omni-bus dn̄s est. Contra hec sunt que leguntur et nor̄. xxiiii. q. i. qui contra pacem. vbi aliter puniuntur nobiles: quia mi-nus q̄ serui. de hoc de iureiur. cum quidam. Sed ibi solui-tur: quia in pena pecuniaria plus punit̄ nobilis et diues: in corporali vero plus ignobilis ⁊ pauper. ¶ M Sed Ab adu-
et a vitio magis periculoso pape et aliis rectoribus super latoꝝ pe-
omnia sibi cauendū est. s. ne sit facilis ad credēdum: cuius ste cauē-
callidissime vulpecule magnorum neminem competiri sci- dum.
tis. fm Bernar. cauisse versutias. Inde eis ipsis pro nihi-lo ire multe. Inde innocentum frequēs accusatio. Inde preiudicia in absentes. Inde suspitiones cor excruciātes. Inde indignationes. Inde adulatorum perstrepit turba in elatione. Inde peruersitas iudicioꝝ. Nihil sic regimen vniuersale destruit. Ad hoc. xxiii. q. iiii. q̄ magnum. vbi de hoc. vnde Gregorius. De vestra igitur sanctitate absit a christianorum iudicio ea que maledicorum hominum ru-moribus conficta credimus: in qualicumq; modulo suspi-tionis adduci: quia et sacri eloquii testimoniū tenemus: vt mala maiorum/ supple maxime/ quum forsitan dicun-tur: nisi probata credi non debeāt. Et infra. Hec igitur di-xi vt nimie leuitatis esse ostenderem: si quis mala grauia credere studeat que probari non possunt. xi. q. iii. in cun-ctis. ¶ Item in. vii. synodo. nō solum ille reus est qui fal-sum de aliquo profert: sed etiam is qui aurem cito crimini-bus prebet. xi. q. iii. non solum. lxxxvi. distinc. si quid. xv. q. vii. c. ii. et. q. vlti. c. vlti. in fine. ibi. Quia non statim qui ac-cusatur reus est: sed qui conuincitur criminosus. Eccli. x. Ante q̄ scruteris non reprehendas. intellige prius. et tūc increpa. ante q̄ audias non reprehendas. xi. q. iii. eorum. Et Augustinus. Nam si nominatio sufficit/ id est diffama-tio fm glos. multi damnandi sunt innocentes: quia sepe falso in quoq̄ crimina nominātur. ii. q. i. multi. in fine. Et dominus mala audita de Sodomis noluit iudicare pri⁹ q̄ manifeste cognosceret que dicebantur. Geneſ. xviii. de accusa. in multis. c. ii. q. i. deus. Et ibi dicitur per Euaristū papam. Mala audita nullum moueant: nec passim dicta absq; certa probatione quisq̄ vnq̄ credat: sed ante audi-ta diligēter inquirat: nec precipitanter quis aliquid agat. Si enim deus omniū cognitor/ Sodomorum mala quo-rum clamor vsq; ad celum peruenerat/ omnia sciēs prius non credere nec iudicare voluit: q̄ ipsa ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat opere com-probaret: Nos qui sumus homines ⁊ peccatores/ quibus incognita sunt iudicia dei/ hec precauentes nullū ante ve-ram iustamq; probationem iudicare aut condemnare de-bem⁹ manifeste apostolo Paulo dicente Roma. xiiii. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo domino stat aut cadit. Idem. xxx. q. vlti. nullum faciunt. ea. cau. et. q. §. his ita. et. c. iudicantem. c. incerta. ex̄ de simo. licet heli. de hoc nor̄. xxii. q. iiii. innocēs. glos. i. ex̄ de cleri. excom. mi. illud. in glos. scꝫ quod nō. M autem dicitur/ Charitas omnia cre-dit. i. ad Coꝛ. xiii. exponitur. que suadet veritas ad fidē cre-dēdam. s. que credit ecclesia. ¶ Quum quidā pater alteri malum de quodā fratre retulisset: dixit ille. Un̄ hec scis? di-xit referēs. quidā bonus frater mihi retulit. rn̄dit audiēs. si bonus fuisset: nūq̄ hec tibi dixisset. Habet hoc ꝓpriū an-tiqui hostis inuidia: vt quos improboꝝ actuū ꝑpetratio-ne deo sibi resistēte deiicere nō valet opiniones eorū falsa ad tp̄s simulādo dilaceret. ii. q. v. habet hoc.

¶ Articulus.xiiij. A

Sexta consideratio

principalis papalis est cogitare quid hꝫ re
gere. q: totū mundū. Nā parētes eius apo
stoli destinati sunt a dn̄o non ad aliquas re
giones: sed ipm debellaturi orbem. Ite/inquit/in vniuer/
sum mūdū ꝛc. Mar. vlti. Et quo nō peruenerūt victores
inclyti filij excussoꝝ. ps̄. cxxvj. quō sagitte potentū acute. s.
lingue ignite. ps̄. cxix. de pe. dist. j. periculose. cū carbonibꝰ
desolatorijs. Et quidē in oēm terram exiuit sonus eoꝝ ꝛc.
ps̄. xviij. xix. di. ita dn̄s. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. Pene/
trabāt verba illa incēsa igni. ps̄. lxxix. quē dn̄s misit in ter/
rā. Occurrebāt strenuissimi bellatores ꝫ nō succūbebant.
¶ B Triūphabāt etiā mortui. ps̄. cxxxviij. nimis cōfor/
tatus est principatꝰ eoꝝ. Cōstituti sunt principes sup oēm
terrā. ps̄. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatē
talē succedit. Ipse heres orbis. Hereditas illiꝰ est. Dispen
satio sup illū credita est sibi. sm̄ Bern̄. non data possessio.
Vsurpat ꝛ hāc. Cōtradicit sibi qui dicit/meus est orbis ter
re ꝛ plenitudo eius. ps̄. xxiij. Et alius ꝓpheta. Et erit oīs
terra possessio eius. Christus hic est qui possessionē sibi vē
dicat/ꝛ iure creationis/et merito redēptionis/ꝛ dono pa/
tris. ps̄. ij. dabo tibi gētes hereditatē tuā: et possessionem
tuā terminos terre. possessionē et dn̄iū. Cedat huic papa.
Ipse curā illius habeat. Prefit papa vt ꝓuideat/vt cōsu/
lat/vt seruiat: prefit vt ꝓsit. viij. q. j. qui epatū. Prefit vt fi
delis seruus et prudēs quem singulariter constituit dn̄s.
Mat. xxj. Lu. xij. Mar. xxiiij. super familiā suā. Ad quid?
Vt det illis escā in tēpore. hoc est vt dispēset. xliij. di. ephe
sijs. nō imperet. Hoc faciat: et dn̄ari ne affectet hominum
hō: vt non dn̄etur sibi oīs iniustitia. ps̄. cxviij. ¶ C Ber
nar. ad Euge. papā. Nullū tibi venenū/nullū gladiū/plꝰ
formido: ꝙ libidinē dn̄andi. Certe vt multū tibi tribuas: si
multū deceptus nō es: nil te existimas plꝰ accepisse a ma/
gnis apl̄is. Paulus. Sapiētibꝰ ꝛ insipiētibus debitor es.
Roma. j. Hoc noīe potiꝰ cōgruit seruiēti ꝙ dn̄anti. Ergo
si papa debitor est: curādū summopere ꝛ vigilātia cōside/
randū sibi est/quō ꝛ qui nō sapiūt sapiāt: docēdo eos. xliij.
dist. ꝑ totū. vt qui sapiūt nō desipiant. ex̄ de renū. nisi. §. ve
rū. ibi. desipis si sic sapis. ꝛ qui desipuere resipiscāt. Nullū
genꝰ insipiētie in fidelitate (vt sic loquar) insipiētius. Est
ergo infidelibus debitor. est Judeis ꝛ grecis ꝛ gentibus.
¶ D Interest proinde sua/dare operā quā possit: vt in/
creduli cōuertātur ad fidē. ex̄ de cōuer. infi. ꝑ totū. cōuersi
nō auertant̄. auersi reuertant̄. ¶ E Ambitiosi speciali/
ter a dei eccl̄ia. j. q. iij. ex multis. c. vēdētes. eijciant̄. O am/
bitio ambientiū crux: quō oēs torquēs/oībus places? Nil
acerbius cruciat: nil molestius inquietat: nil tm̄ apud mise
ros mortales celebrius negotijs eiꝰ. An nō limina apl̄oꝝ
plus iā ambitio ꝙ deuotio terit? An nō vocibꝰ eius papa/
le tota die reboat palatiū? An nō questibꝰ eiꝰ tota legū ca
nonūq; disciplina insudat? An non spolijs eiꝰ oīs Italica
inhiat inexplebili auiditate rapacitas? vide qō scripsi de
ambitione. s. in ista. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitiosa es. ꝛ
ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiā ꝯsiderāda Roma
no pōtifici est appellationes frustratorias refutare. ex̄ de
appel. cū friuolis. li. vj. q: appellationis remedium nō est
ad defensionē iniquitatis: sed ad presidiū innocētie insti/
tuit̄. ex̄ de ap. cū speciali. §. porro. et. c. ad nostrā. Appellat̄
ad papā de toto mundo: ꝛ id quidē in testimoniū singula
ris sui primatus. ij. q. vj. quisquis. cū. iiij. c. seq. et. c. ideo. et
c. decreto. c. qui se scit. sed ipse nō primatu gaudeat: sed fru
ctu. Unde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q: spūs vobis
subijciūtur. Nō est autē appellatio subfugiū: sed refugiū.
Qō ꝓuisum est ad remediū: nō tendat ad noxā. j. q. vij. qō
pro remedio. lxiij. dist. c. verū. ex̄ de rescrip. statutū. in prin.
li. vj. ¶ G Quid de auaritia in summo pontifice preci/
pue detestāda dicā? Si quidem auarus est: totus mūdus
cui preest/obolus sibi est. in ꝓlogo biblie. viij. c. xiiij. q. iij.
quid dicā. Quia beatus ꝛ sanctꝰ est aut esse debet. xl. di. c. j.
excutiat manꝰ suas ab oī munere. Esa. xxxiij. j. q. j. sunt nō/
nulli. ex̄ de simo. et si q̄stiōes. Parui deiectiq; animi est de
subditis nō ꝓfectū querere subditoꝝ/sed questū ꝓprium.
In summo p̄sertim oīm nihil turpiꝰ. Thesaurizare hꝫ pa/
ter filijs: nō ecōtrario. ij. ad Cor. xij. vbi etiā dicit̄. Nō em̄
quero q̄ vestra sunt: sed vos. ex̄ de censi. cū apl̄s. Un̄ idem
Paulus ait Phil. iiij. Non quero datū sed fructū. Narrat
Bern̄. li. iij. de cōsidera. in laudē Eugenij pape saccos ger
manicos tumētes precio Romā aduenisse. Argētū repu/
tatū est fenū. Sūmarij nō leuati sarcinis onusti nihilomi
nus repatriāt vel inuiti. Noua ꝛ mira res. Qn̄ hactenꝰ au
rū Roma refudit? ꝛ nūc romanoꝝ cōsilio id vsurpatū non
credimus. Itē duo venerūt ad curiā: ambo locupletes: et
ambo rei. siquidem vnus Magūtinus. Coloniēsis alter.
Alteri gratis. j. q. j. grā reddita est. alter indignꝰ credo cui
gratia redderetur: audiuit: Cū quali veste intrasti/cū tali
egredieris. O vocē magnificā. vocē prorsus ap̄lice liber/
tatis. Quid minꝰ ab illa hec habuit: pecunia tua tecū sit
in ꝑditionē. Act. viij. ꝛ. j. q. j. qui studet. nisi ꝙ in illa plꝰ ze/
li: in ista plus modestie sonuit. cōtra auaritiā ꝛ simoniā. s.
eo. arti. x. §. postq̄. ¶ H Hic aūt querēdum est an papa
possit cōmittere simoniā. Et tenet Tho. ꝙ sic. scilꝫ ꝙ papa
pōt cōmittere vitiū simonie sicut quilibet aliꝰ homo. Pec
catū em̄ tāto in aliqua ꝑsona est grauius: quanto maiorē
obtinet locū. Ad hoc. xl. di. hō christianꝰ. ꝛ. c. si papa. ꝛ dixi
s. in. x. ar. Quāuis em̄ res ecclesie sint eiꝰ/vt principalis di
spēsatoris: nō tm̄ sunt eius vt dn̄i ꝛ possessoris. ad qō facit
qō no. Inno. ꝛ Osti. ex̄ de cōsti. que in ecclesiarū. et de im/
mu. eccle. q: plerique. et dixi. s. in art. pri. in. v. cōsideratione
pape. ver. est ergo. Et ideo si reciperet ꝓ aliqua re spiritua
li pecuniā de reditibꝰ alicuiꝰ ecclesie: nō careret vitio simo
nie. Et similiter posset simoniā cōmittere recipiēdo pecu/
niā ab aliquo laico nō de bonis ecclesie sm̄ Tho. q̄ hoc scri
bit in. ij. ij. q. c. ar. j. in solutiōe vltimi ar. et in. iiij. sen. di. xxv.
ibi. Ad tertiū sic procedit̄. ver. ad scd̄m. vbi dicit ꝙ si papa
ꝓ aliquo spūali munꝰ acciperet: simoniā cōmitteret sicut
et alius hō: q: ab ipso Petro cui papa succedit/simonie vi
tiū recepit dānationē in nouo testamēto. j. q. j. petrꝰ. c. qui
studet. Act. viij. Et q̄uis res ecclesie sint aliquo mō pape:
nō tm̄ sunt eiꝰ modis oībus habende: sicut illud qō ad ma
nū hꝫ. Nō autē est dubiū ꝙ simonia cōmitteret̄: si quis ali
quod spūale debitori suo daret: vt qō suū est recuperaret:
et ita etiā in ꝓposito papa a simonia non excusaret̄: si (qō
absit) spūalia ꝓ rebus tēporalibus daret. sm̄ Tho. et hoc
videt̄ tenere Archid. vt no. xij. dist. c. j. ¶ Sed videt̄ cōtra
no. j. q. vj. c. vlti. vbi dr̄ ꝙ lex iulia de ambitu nō habet locū
in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul̄. de ambi. l. j. Idē no.
lxxxij. di. p̄sbyter. in glos. et ita. Itē papa legibꝰ loquentibꝰ
de simonia et canonibꝰ solutꝰ est. ff. de legi. princeps. ex̄ de
elec. innotuit. ex̄ de cōces. p̄bē. ꝓposuit. ꝛ no. ex̄ de cōsti. c. j.
¶ Credo ꝙ si papa in ijs que sunt ꝓhibita/q: simoniaca:
vt vēdere sacramēta: quoꝝ vēditio in veteri testamēto etiā
ꝓhibet̄. j. q. j. q̄ studet. ꝛ. c. sicut eunuchus. pactū vel condi
tionē vel cōuētionē apponeret: cōmitteret simoniā. Secꝰ
in ijs que sunt simoniaca/q: ab ecclesia ꝓhibita: vt vēde/
re bn̄ficia/sepulturas/ꝛ similia: que habent̄ ex̄ de simo. nō
satis. c. cū in ecclesie. q: tūc etsi peccet malū exēplū dando.
xi. q. iij. p̄cipue. xl. dist. si papa. ꝛ mali speciē cōtineat: a qua
eū cōuenit ꝛ oportet abstinere. iuxta apl̄m. j. ad Thessa. vl
ti. ꝛ ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. cū ab oī. ex̄ de simo. audiuimꝰ. j. q. j.
emēdari. Si tn̄ ex certa sciētia hoc faciat: nolēs subijci iuri
positiuo quo solutus est/nō cōmitteret simoniā. licet vt di
xi illa pactio et cōuētio etiā in ijs de se graue pctm̄ sit. Sic
sentio. Ar. eoꝝ que no. ꝙ quedā sunt ꝓhibita/q: simonia/
ca: quedā simoniaca/q: ꝓhibita. ex̄ de offi. delega. ex pte. j.
in glos. j. fine. ꝛ de pac. cū pridē. in glos. q: ius. ꝛ de iureiur.
et si christꝰ q̄dā. ꝛ. j. q. iij. saluator. in glos. sicut. ¶ I Non
minus inter alia attēdat summus pōtifex cōseruare suos
inferiores prelatos in honore et iurisdictione eoꝝ: et non

An papa simoniā possit cōmittere.

omnia trahere ad se. Unde Grego. Nā si sua vnicuiq; epi
scopo iurisdictio nō seruetur: quid aliud agitur: nisi vt per
nos ꝑ quos ecclesiasticus custodiri ordo ille debuit: cōfun
datur? xi.q.i.peruenit. ¶ L. Nō subtrahat ergo ꝑ suas
exēptiones que nutriunt supbias ⁊ incorrectiones: abba/
tes epis: epos archiepis siue primatib⁹ quib⁹ subsunt. ix.
q.iii.in primis.ix.c.vsq; ad.§.sola. Unde ⁊ dictus Grego.
Nec honorē meū esse deputo: in quo fratres meos hono/
rē suū perdere cognosco. Me⁹ nāq; honor est fratrū meo
rū solidus vigor. Tunc ego honoratus sum quū singulis
quibusq; honor debitus nō negatur. xcix.di.ecce. Nō ergo
satisfaciat appetitui suo in istis exēptionib⁹ faciendis nec
in aliis. Non faciat voluntatē suā: sed illius cuius est vica
rius. qui ait Jo.vi. Nō veni facere voluntatē meā ⁊c. de cō
se. dist.v.c.vlti. Nā nō minus ꝙ elati animi est veluti ratio
nis expertē nō pro ratione: sed ꝑ libito agere: nec iudicio
agi/sed appetitu. xi.q.iii.illa. Quid em̄ tam indignū sibi ⁊
cōtrariū rationi: ꝙ vt totū tenēs/non sit cōtētus toto: nisi
minutias quasdā atq; exiguas portiones ipsius sibi credi
te vniuersitatis tāꝙ nō sint sue/satagat: nescio quō adhuc
facere suas? nō recordās parabole Nathan de hoie qui cē
tum oues habēs/vnā que erat pauperis cōcupiuit. ii. Re/
gū.xii. de pe.di.i.§.ex his itaq;.ver.dauid. Achab quoq; q̄
rerū summā tenebat: vnā vineam Naboth affectauit. iii.
Reg.xxi. de pe.di.i.§.ex his.ver.achab quoq;.⁊ di.iii.§.ec/
ce.ver.vidisti. ⁊ ℞. si achab.xxiii.q.viii.conuenior.ver.nabu
te.vbi de hoc. Auertat de⁹ a papa qd̄ ibi sequit̄ qd̄ ille au/
diuit. Occidisti ⁊ possedisti. Si em̄ extollit̄ qui eximitur ⁊
alteri subtrahitur: et cui subtrahitur vritur: qui subtrahit/
quō innocēs: si is qui murmurat ꝫm aiam mortuus est? xc.
di.neq;. Qui instigat quō viuit? Quō nō reus mortis am/
boꝝ ⁊ sue pariter qui gladiū dedit? ar.lxxxiii.dist.§.i.ex̄ de
iudeis. ita quorūdam.i.rn̄. vbi de hoc. ¶ Nō ergo pertur/
bet papa terminos quos posuerunt patres ⁊ precessores
sui. de sepul.c.i.vi.q.iii.scīote.xiii.q.i.c.i. Non mutet ordi/
nationes et canones antiquoꝝ.xxv.q.i.quasi per totū. Si
iustitia est vnicuiq; seruare ius suū. ff. de iusti.⁊ iur.l.i.di.i.
humanū. ex̄ in phe.decre. Greg.rex pacificus. insti. de iu/
sti.⁊ iur.in prin. auferre cuiq; sua iusto quō poterit conue/
nire? ex̄ de ver.signi.forus. Errat papa si vt summam ita ⁊
solā institutā a deo suā apostolicā authoritatez existimat.
Si hoc sentit: dissentit ab eo qui ait Roma.xiii. Nō est po/
testas nisi a deo. Et ptās data est pape in edificationē: nō
in destructionē. ii. ad Coꝝ.x.⁊ vlti.⁊.xxiii.q.i. quid culpat̄.
xxi.q.ii.monet. Deinde sequit̄ in aplo. Qui potestati resi/
stit: dei ordinationi resistit: etsi principaliter ꝑ papa facit:
nō tn̄ singulariter. deniq; ibi ait Apl's ad Roma.xiii. Ois
aia potestatibus sublimioribus subdita sit. ex̄ de cēsi. ois.
vbi de hoc. Non ait sublimiori/tāꝙ in vno: sed sublimiori
bus/tāꝙ in multis. Non ergo sua potestas sola a dn̄o est:
sunt ⁊ mediocres: sunt et inferiores. quāꝙ aliter ptās pa/
palis sit a deo: q: immediate. alie papa mediāte. vt dixi la
tius in.i.parte isti⁹ operis quasi post prin. in ar.xiii.⁊.xviii.
Nā alios christus dedit in ecclesia doctores: alios aplos:
alios ꝓphetas: alios euangelistas ⁊c.i.ad Corinth.xii. ad
Ephe.iiii. ex̄ de here. cū ex iniūcto.§.sunt em̄. Nam ⁊ sicut
sunt ordines angeloꝝ ⁊ aliis alii superiores sub vno capi
te deo: ita in hac ecclesia militāti sub vno summo pōtifice
primates vel patriarche/archiepi/epi/abbates/ ⁊ alii ꝑs/
byteri/⁊ reliqui in hūc modū. Ad hoc.xii.di. cleros.lxxix.
dist.ad hoc.xciii.dist.a subdiacono. ¶ Ur si dicat eps: no/
lo esse sub archiepo: aut abbas/nolo obedire epo: nūquid
hoc de celo est? immo de supbia: que inde ꝓiecta est in luci
fero obedire nolēte ⁊ superiorē recognoscere. de pe.dist.ii.
principiū. Esa.xiiii. Quis vnꝙ angeloꝝ dixit nolo sub ar/
changelis esse? Si aūt dicit papa. Prohibes me dispensa
re. Dicam cū Bernar. non. sed dissipare. Non sum tam ru
dis vt ignorem positū dn̄m papam dispensatorē. xliiii.dist.
ephesiis. sed in edificationem/non in destructionē. ii. Co/
rinth.x.⁊.xiii. Deniq; queritur inter dispensatores vt fide
lis quis inueniatur. i. ad Coꝝ.iiii. quasi dicat rarus inueni
tur. Unde scriptū est Prouerb.xx. Uirū fidelē quis inue/
niet? Ubi necessitas viget: excusabilis dispensatio est. vbi
vtilitas prouocat: dispēsatio laudabilis est. l.dist. vt cōsti/
tueretur. i.q.vii.§.nisi rigor. cum.c.seq. vsq; ad.§.ceterū. ex̄
de tēpo.ordi.c.ii. ex̄ de elec. innotuit.§.multa. Utilitas di/
co cōmunis: non propria. vii.q.i.scias. vbi de hoc. ex̄ de po
stu.prela.bone.i. vbi de hoc. Nam quū nihil horum est: nō
plene fidelis dispēsatio est: sꝫ crudelis dissipatio. ꝫm Ber
nar. Adde hic quod scripsi.s.eo.in ar.xi.§.vnde notandū.
in tex.in noua oratiōe Hieremie. ¶ L. Circa hoc nō de/
sit cōsideratio Romano pontifici circa habitū honestum
clericoꝝ tonsuram et rasurā et coronam et modū viuendi
etiā exterius: quia in exemplū dati sunt: vt ex eis exeat bo
nus odor. ex̄ de sacra vnc.c.vnico. Nam et eoꝝ vestes ⁊ ha
bitus mystici quēadmodum sunt ⁊ sacramētales. xliii.dis.
sit rector. viii.q.i.licet. Nec dicant clerici. Non est cura deo
de vestibus: sed de moribus. nam deformitas vestium/de/
formitatis mētium et moꝝ indiciū est: et habitus discolor
et lasciuus ⁊ incōpositus sacrum statū et ordinem decolo
rat. ad hec.xxi.q.iiii.per totū.i.q.vii.et si illa.ibi. Illa tamē
magnopere precauēda sunt que recipi sine manifesta de/
coloratione nō pn̄t ⁊c.xli.dist.§.i.et.c.per simoniā ⁊c. Cle/
ricus professionē suā etiam habitu ⁊ incessu probet. ⁊ ideo
nec vestibus nec calciamentis decorē querat. et.§.seq.xxx.
dist.si quis viroꝝ.xxiii.dist.sanctimonialis. ex̄ de vi.et ho.
cle.vt clericoꝝ.⁊.c.clerici.⁊.c.cū decorē. Cōtra transgrediē
tes in huiusmodi prouidit Clemēs. ex̄ in cle. de vita et ho.
cle.qm̄. que male seruātur: et maxime in curia. vbi magna
pars domicelloꝝ cardinalium ⁊ alioꝝ prelatoꝝ clericoꝝ ⁊
beneficiatoꝝ sine tōsura: et cū virgatis ⁊ partitis vestib⁹/
sicut alii domicelli laici incedit. Et quū de hoc in curia vbi
erā penitētiarius dn̄i pape secreto quēdam epm̄ monuis/
sem: ⁊ induxissem ꝙ illi de familia sua qui erāt clerici ⁊ be/
neficiati non sicirent: superbus correctionē meā euangeli
cam. Mat.xviii.ii.q.i.si peccauerit. pati nō potuit. sed in/
dignationē eius incurri. Sciēs aūt dn̄s papa Joannes ꝑ
alios/dixit ꝙ bene corrigeret hoc. quod sciēs ille eps ⁊ ti/
mens induit illos domicellos vestib⁹ clericalibus: magis
timens papam ꝙ deum. ¶ M. Ad euidentiā aūt horū
sciēdum est ꝙ de tonsura clericoꝝ iura variis verbis vtun
tur. Quedā enim dicūt tonsuram rasurā in parte superio/
ri ad modū sphere.xxiii.dist.§.clerici.et.c.seq. Dicitur autē
sphera rotūditas/vel corpus seu spatiū rotūdum. Unde
Hugui.in deriuationibus in lra.s.in.c.spatiū. ait Sphera
est rotūditas. Unde sphera est manente diametro conti/
nua circa ipsam semicirculi circūductio. et dicit̄ sphera q̄si
spatium rotūdū. Quedam dicunt coronā tonsuram. xii.
q.i.duo sunt. Dicitur autē corona ꝫm Hugui.in deriuatio/
nibus in lra.C.chorus. q: rotūda ad modum chori soleat
fieri. Et est insigne victorie: vel regii honoris signum. que
igitur in capite regū ponitur: ad signādū circūfusos in or
bem populos: quibus accinctū quasi caput suum corona
tur. Quedā tonsuram et coronā. ex̄ de vita et hone.cleri.
clerici.ii. et ex̄ de cle.cōiu.c.si. et ex̄ de cele.mis.graui.in cle.

Quedam simpliciter tonsurā. ex̄ de cleri.cōiug. ex parte.
et.c.ioannes.⁊.c.clerici qui.lib.vi. et ex̄ de priuile. ex parte.
et ex̄ de biga. altercationis.lib.vi. ex̄ de sen.excō.c.iudex.li
bro.vi. ex̄ de transac. ex literis. ex̄ de eta.⁊ quali. cum cōtin/
gat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa
hoc sciendū ꝙ clericis deputatis ad diuina ministeria cō/
petit rasura et tonsura in modū corone: ratione figure: q:
corona est signum regis et perfectionis; quum sit circula/
ris figura carens angulo: in signū carentie sordium. quia
ꝫm Bernar. vbi angulus: ibi sordes. Se igitur ⁊ alios vir
tutibus regere et sordibus mūdare debēt: et sic in deo re/
gnabunt. vt in prealleg.c.duo. Per rasuram autē ex parte
superiori capilli subtrahuntur: ne mens ipsoꝝ per occupa
tiones tēporales retardetur a cōtemplatione diuinorum
mysteriorū. Summitas em̄ capitis est eminentia mentis.

Tōsura clericalis.

Corona quāobrē clericum deceat.

facit ex̄ de sacra vnc.c.vnico.ver.in vertice. Per ipsi⁹ ergo denudationem mētis releuatio (al's reuelatio) designat̄. Et q: cōuersi religiosi ministerijs diuinis nō occupant̄: superius nō radūtur: licet inferius tondeant̄. ad hec.xx.q.ij.c.j.in prin.⁊.q.iij.c.ij.⁊.c.vlti.ibi. Comā deposuerūt.lxix.di.qm̄.ex̄ de eta.⁊ quali.cū cōtingat. q: temporalia deponūt. Et pprie vocātur cōuersi/professi.xxvij.q.j.vt lex. Tōsura vero ex parte inferiori capillos tōdet vsq̄ ad releuationē (al's reuelationē) sensuū.s.visus et auditus: ne.s.oculos vel aures impediat. ⁊ est signū q̄ precidēda sunt vitia cordis ⁊ corporis: ne intuitū diuinorū impediāt. Et ex his debet̄ corona celestis. Unde dicit canō q̄ incedere debēt clerici detonso capite ⁊ patētibus auribus.xxiij.dist.c.penul.

Ex predictis videt̄ q̄ pprie rasura respicit partē superiorē: quā itali dicūt clericam coronā/circulū capillorū: tonsura abscissionem ipsorū. facit de sen.excō.contingit.ij.ibi.circūcisis crinibus. et vtrūq̄ hȝ portare cleric⁹. vt iurib⁹ pall. Et si clericus vnū tm̄ deferat/vel clericam/vel tonsurā et nō coronā.s.inferius circulū capillorū cū vestibus virgatis vel veste partita publice: penā illius decre.qm̄.incurrit.s. alleg.et hoc de mēte s̄m Jo.an.vt ibi no. Debet aūt differētia esse inter tonsurā et coronā regularē ⁊ clericalē: quia maior dȝ esse regularis: q: plus mūdo renuntiat: ⁊ magis dȝ esse attētus cōtēplationi diuinorū religiosus q̄ clericus. Unde magnitudo corone signū est conuersionis. vt legit̄ et no.xxiij.di.c.quāq̄ oēs.§.et ideo. Dicit conciliū Agathēse de clericis q̄ tonsurā ⁊ coronā habeant congruentē. di. preal.c.clerici.quasi differant a religiosis.vt no. Ostiē.eo.c.sc̄z.de vi.⁊ ho.cle.in sum.§.et in quibus. ¶ N Sed q̄d si religiosus portat habitū suū: quē tm̄ cooperit habitu clericorū vel seculariū? Apostata est: et sic fuit determinatum Bononie.et est questio Mercur.sub tit.de apostatis. Et ad hoc facit op.preal.c.clemē.qm̄.ibi. Ac religiosi quilibet quos oportet per decentiā habitus extrinseci morū intrinsecam honestatē ostēdere. ⁊ ex̄ de iudeis.in nōnullis.facit ex̄ de vita ⁊ ho.de.deus. Et sic etiā tenet Jo.an.in preal.c. qm̄.in glos.hec litera. ¶ Et hic notādū q̄ habitus monachalis est Cuculla.xix.q.iij.mādamus.xx.q.iij.p̄sens.⁊ ea. causa in themate ipsius. ⁊ ex̄ de eta.⁊ quali.intelleximus. vel ffloc⁹.ex̄ de sta.regu.ne in agro.in clemē. Et ibi vtrūq̄ ponitur p habitu cuculla vel flocus: et forma vtriusq̄ ibi ponitur: ⁊ nō debet esse diuersi coloris seu diuerse partis: neq̄ notabilis/sed religiosa: nō suspecta. vt habet̄.xx. q.j. c.vlti. De colore aūt monachi nō causent̄ vt in eorū regula cōtinetur. Conformet aūt se quilibet in habitu ⁊ colore illis inter quos viuit. vt Cisterciēses albo colore/Cluniacēses nigro vtātur.xxxiij.q.v. quod deo. facit q̄d legit̄ et no. ex̄ de vi.⁊ ho.cle.deus qui.ex̄ de sta.mo.recolētes. Est aūt habitus ita annexus religiosis: q̄ in quocūq̄ loco cōsistētes/siue in lecto quiescētes constāter eo vti debēt. vt habetur.xx.q.j.vidua.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.in fi.xxiij.dist. sanctimonialis. vbi dicit q̄ eo habitu semp vti debēt. Et si in scholis vel alibi sine causa dimiserint religiosi habitū suū: excōicati sunt ipso iure.ex̄ ne cle.vel mo.vt periculosa. lib. vj. Et licet postea ad male dimissum habitum reuertātur: etiā si postea sunt vel efficiātur bone fame: nō tn̄ poterūt eligi in prelatos quasi infames et irregulares: quia om̄es infames irregulares sunt: nisi cū eis dispenset̄. scripsi.s̄.in j.parte.in ar.xlviij.in fi. Et in hoc credere posse ep̄m dispēsare. scripsi.s̄.in.j.parte.l.art.ver.xxvj.ar.j.q.vij.si q̄s oēm. xvj.q.j.legi.iuxta prin.xxxij.q.v.ille aūt. ⁊ hui⁹ sententie fuit Lau.in preal.c.legi.ad idē ex̄ de vo.⁊ vo.redē.p tuas. vbi patet q̄ ille vouēs de quo ibi loquitur: fuit ineligibilis ante q̄ regularē habitū suscepisset: quum hoc vouisset: ergo multo fortius ille qui habitū suscepit regularem: ⁊ postea apostatando illū dimittit: est ineligibilis. quū magis apostatet nō deferendo habitū: q̄ ille qui nūq̄ suscepit. ⁊ isti⁹ sn̄ie fuerūt ibi Jaco.de albe. ⁊ Pet.de samp. qui dixerunt q̄ nō solū talis erat ineligibilis: immo institutus deijceretur: q: al's nō posset saluare suā cōscientiā: nisi resignaret. vt ibi dicit̄. sic no. Archidia.in preal.c.vt periculosa.lib.vj. ¶ Itē sicut.s̄. tetigi tōsura monachalis maior est q̄ clericalis. Sed nūquid alia est quantū ad aliquid? Dico q̄ sic: q: tonsurā clericalē nō pōt ferre bigamus in mūdo remanēdo: sed monachalē sic. vt no. Archidia.ex̄ de biga.altercationis.lib.vj.in glos.vlti. Nā ⁊ bigamus pōt esse monachus.vt no.xxxij.di.seriatim. Nec generali vocabulo clericorū: vbi de clericis fit mētio: cōprehēdūtur monachi.iij.q.v.c.iij.ver.si quis.xviij.q.ij.quidā.ver.eos vero.⁊ in fi.xvj.q.j.legi.q̄d pōt induci p et cōtra.⁊.§.superiori.⁊.l. generaliter.xxiij.di.a subdiacono. ¶ O Hodie aūt parū curare vidētur dn̄i clerici q̄ appareāt clerici: q: quū in eis deficiat signatū.i.illud quod significat in eis clericatus ordo. xxj.di.cleros.in prin.⁊.xij.q.j.clericus. deficit et signū exterius.ar. bonū ex̄ de sen.excō.cōtingit.ij.ibi. Clericalis fori priuilegiū labijs allegātes: qui factis paulo ante negauerāt clericatū: imo erubescūt clerici apparere: ⁊ inter alios legere ⁊ cantare: q: cōditio eorū eis displicet. vt legit̄ ⁊ no. xxiij.q.v.si apud. Nō erubescunt tamē fructus beneficiorū recipere: immo potius rapere: q: nō fiunt clerici vt deo seruiāt: sed vt fructus recipiant: qui seruiētibus dari debent. ar.bo.ex̄ de elec.cōmissa.§.ceterū.li.vj.lxxxj.dist.si quis sacerdotū.cū.c.seq. Unde no. Jo.mo.in preall.c.cōmissa. in vlti.glos. Nota penā cōtra cōferētes beneficia illis qui nō putātur proficere in eis. vnde Bern. de cōsideratione ad Euge.iij.li.in fi. Quid sibi vult q̄d clerici aliud eē et aliud videri volūt? Id quidē minus castū minusq̄ sincerū. Nempe habitu milites: questu clericos: actu neutrum exhibēt. Nam neq̄ pugnāt vt milites: neq̄ vt clerici euangelizāt. Cuius ordinis sunt? Quū vtriusq̄ esse cupiūt: vtrūq̄ deserunt: vtrūq̄ cōfundūt. Unusquisq̄/inquit Paulus/in ordine suo resurget.j.ad Corū.xv. Isti in quo? An qui sine ordine peccauerūt: sine ordine peribunt? aut si summe sapiēs deus veraciter creditur a summo vsq̄ deorsum nihil inordinatū relinquere: vereor nō alibi ordinandos: q̄ vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. O miserādam spōsam ecclesiā talibus creditā paranymphis: qui assignata cultui eius proprio retinere questui non verentur. Non amici profecto sponsi. Jo.iij. sed emuli sunt. hucusq̄ Bernardus.

¶ Articulus.xv. A

Septima considera

tio p̄ncipalis papalis est circa Cardinales et suā aliā familiā specialē regendā ⁊ puidēdam que circa ip̄m ⁊ prope ip̄m est: circa capellanos/cubicularios/penitētiarios/et ministros alios diuersis officijs deputatos: circa obsequiū eius ⁊ ecclesie. Interest em̄ glorie ⁊ sanctitatis papalis/vt quos pre oculis habet: ita sint informati/ita ordinati/quatenus totius honestatis ⁊ ordinis ipsi sint speculū: ipsi forma. Inueniātur pre ceteris opȝ expediti ad officia: idonei ad sacramenta: ad plebes erudiēdas soliciti: circūspecti ad semetipsos custodiēdos in castitate ⁊ honestate. Habeat ergo specialē curā papa de sua familia speciali. Qui em̄ s̄m Paulū.j. ad Timo.v. suorū et maxime domesticorū curā nō habet: fidē negauit: ⁊ est infideli deterior. Quia s̄m Gratianū. qui in re minima de qua sibi familiarior dȝ cura inesse/ fidelis nō est: quō in ecclesia dei vbi tot sunt et alieni solicitā diligentiā adhibebit.xlvij.di. vbi ponunt̄ p̄dicta verba Apli. §.necesse.i fi. ¶ B Laboret papa generaliter: laboret specialiter. Paulus dicit. plus oibus laboraui.j. ad Corū.xv. Nō ait. plus oibus pfui: plus oibus fructificaui. Reddet aūt deus mercedē laborū sanctorū suorū. Sap.x.ex̄ de renū.nisi cū pridē.§.porro.i fi. Fuerūt antiqui Romani pōtifices q̄ se totos ouib⁹ pascendis exponerēt: pastoris opere ⁊ noie gloriātes: nil sibi reputantes indignū: nisi q̄d saluti ouiū obuiare putarēt: nō querētes que sua sunt. lxiij. di.nosse. Sed impēdentes seipsos p subditis. vnde et ait apl's.ij.ad Corū.xij. Superimpēdar p aiabus v̄ris. Unus

Habit⁹ monachalis.

Clericalis tōsura differt a monachali.

erat de subditis questus/ vna pompa/ vnaq; voluptas si quo modo eos possent parare dño plebē perfectā. Luc. i. Id oībus modis satagebāt:etiā multa cōtritione cordis ⁊ corporis. Ubi nūc queso ɔsuetudo hec: Subijt dissimilis valde. Loge in aliud mutata sunt studia. Cura mī ⁊ anxietas/ et emulatio/et solicitudo fateor persuerat. Trāslata hec non immutata(ał's imminuta.)Diuersa aūt locatio dissimilitudinē facit. Magna abusio. Pauci ad os legislatoris:ad manus oēs respiciunt. Pauperū vita in plateis diuitū seminat. Sūmus pastor deauratus ꝑcedit tā multa circūdatus varietate:cōtēpta omnimoda paupertate.ait Bern. de cōsideratiōe ad Euge.li.iiij.in pn. Demonū magis ꝙ ouiū pascua hec. Non sic factitabat Petrus.non sic Paulus ludebat. Uidemus omnē ecclesiasticū zelū feruere sola ꝓ dignitate tuēda. Honori totū daf: nihil aut parū deuotioni ⁊ edificatiōi. Si causa requirēte paulo submissius/socialius/⁊ humili⁹se habere papa tentauerit:absit/ inquiunt adulatores/nō decet:tēpori nō cōgruit:maiestati nō cōuenit: quā geras personā attēdito. De placito dei vltima mētio est:ꝓ iactura salutis nulla cunctatio:nisi qd sublime est/hoc salutare dicamus:et qd gloriā redolet/id iustū. Ita oē humile probro ducit inter palatinos ⁊ papales:vt facilius qui esse ꝙ qui apparere humilis velit inuenias. Timor dñi fatuitas vel simplicitas reputaf. Uirum circūspectū ⁊ amicū ꝓprie cōsciētie calūniātur hypocritā. Porro amatorē quietis ⁊ sibi interdū vacantē/inutilē dicūt. Increduli ⁊ subuersores. Ezech.ij.ad lat⁹ pape sunt. Scorpiones.Ezech.ij.cū eo habitant. Lupi nō oues sunt. Talium tñ ipse pastor. Agat sicut pōt vt cōuertat eos: ne ipsi subuertāt eū. Aut pastorē se exhibeat: aut negabit se illi⁹ cuius sedē tenet esse heredē. Petrus hic est qui nescit processisse aliqñ vel gēmis ornatus vel sericis:non tectus auro:non vectus equo albo:nec stipatus milite:nec circūstrepentibus septus ministris. Absq; his tñ credidit satis ⁊ melius posse impleri salutare mandatū:si amas me pasce oues meas. Jo.vlti.ex de maio.⁊ obe.solite.§.peñ. Petrus argento ⁊ auro carebat. Act.iij. Tunica sola ⁊ pallio pro vestitu: ꝓ victu pomo et oliuis raro olenbus cōtētus erat:et nihil aliud querebat.vt ait Clemēs discipulus ei⁹. In his ergo ornamentis pompis ⁊ militibus nō successit papa Petro:sed Cōstātino.xcvi.di.cōstātinus. Tolerāda hec ꝓ tēpore:nō affectāda ꝓ libito.ar.xxxiij.q.v.scōm. Diuitie si affluant(vtinā sic nō affluerēt)nolite cor apponere.ps.lxi. Etsi deauratus et purpuratus incedat:nō est tñ ꝙ horreat operā curāve pastoralē pastoris heres: non est ꝙ erubescat. Roma.i.euangeliū ⁊ crucē eius. ☙ C De niam⁹iā ad collaterales ⁊ coadiutores dñi pape:precipue dños Cardinales. Ij seduli sibi:ij intimi sunt. Quaobrē si boni sunt:sibi potissimū sunt.s.pape. si mali: eque pl⁹ sibi. Nec se dicat papa sanū/dolēte latere.ex de offi.lega.volētes.hoc est ne se dixerit bonū/malis inniteutē. Corruptis sociatus/incorruptus nō est.xxiij.q.iiij.quisquis. Aut si bonus sit papa: quid emolumēti afferret ecclesie dei sua sola iustitia: vbi sinia ꝑualet aliter affectorū: Sed nec tuta sibi sua bonitas malis obsessa:nō magis ꝙ sanitas vicino serpēte qui malā retributionē cōsueuit suo hospiti exhibere. ex de iude.si iudeos. Sibi ergo papa imputet quicq̄d patif ab ijs qui sine eo pñt facere nihil. Jo.i. ☙ Pape est vndecunq; euocare sibi exemplo Moysi senes nō iuuenes. Exo.xxiiij.in prin. Sʒ senes non tā etate ꝙ morib⁹.lxxxiiij. di.porro. An nō eligēdi de toto orbe/totū orbē.ex qui filij sint legi.ꝑuenerabilē.§.rōnib⁹.ver.sunt aūt.ał's est.§.iudicaturi: Sane huic negotio sese ingerat rogans.i.q.i.ordinatiōes.⁊.c.si qs neq;.ex de eta.⁊ quali.tuā. cōsilio nō prece agendū est. Nec interest an qs ꝑ se an ꝑ aliū rogat. Primū impudētius. Scōm callidi⁹.sʒ talis suspectus expellēdus est.i.q.vi.sicut is.vbi de hoc.viij.qstiōe.i.in scripturis. ☙ D Clericū/multo poti⁹ religiosum/curiā frequētātē qui nō sit de curia ad idē pertinere ambientiū genus cogita.ar.ex de offi.ordi.quāto. Adulātē et ad placitū cuiusq; loquentē vnū de rogantibus puta:etiā si nihil rogauerit. xlvi.dis. clericus qui adulationibus.⁊.c.sunt nōnulli.i.q.i. sunt nōnulli. Scorpioni nō est in facie qd quis formidet: sed pūgit a cauda. Uiri callidi et dolosi propriū esse solet: tūc pretēdere humilitatē: quū aliqd obtinere voluerit. de quo dr. Eccli.xix. Est qui se humiliat nequiter: et interiora eius plena sunt dolo. Uerbosum adolescentē ⁊ studētem eloquentie/quū sapiētie sit inanis/nō aliud ꝙ iustitie hostē reputes. Pro hmōi falsis fratrib⁹ dr.i.ad Timo.v. Nemini cito manuʒ imponas: neq; cōicaueris pctis alienis. Qd exponit a papa Leone.lxxviij.di.qd est. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatē/ante tēp⁹ examinis/ante meritū obediētie/ante experiētiā disciplinē/sacerdotalē honorē tribuere nō ꝓbatis: Et qd est peccatis cōicare alienis:nisi effici talē ordinātē qualis ille est qui non meruit ordinari:ad idē.xxiiij.dist.§.ex de elec.cū nobis olim. Huic Leoni scūs Petrus apparuit: et dixit. Oia peccata tibi dñs dimisit: solūmodo de manuū īpositione debes inqrere: siue bene/siue aliter alicui manū imposueris.vt dr in legenda istius Leonis. Cure sit pape tales introducere quos postmodū introduxisse nō peniteat. Turpe est pape sepius tractare qd fecerit: ⁊ iudiciū suum periclitari nō decet. Et diligēter preuideat oē qd faciēduʒ erit. Tractet apud se: ⁊ cū ijs qui in veritate diligūt. Tractet aute factū:quia post factū sera tractatio est. Diuinus fruct⁹ est iustitiā sepius recēseri.xxv.q.ix.graue. Uiros ꝓbatos.i.q.i.estote.eligat:nō ꝓbādos. ☙ E In monasterijs quasi oēs recipiūt spe meliorandi.at curia bonos facilius recipere ꝙ facere ɔsueuit. Q si plures in ea defecisse bonos ꝙ malos ꝓfecisse ꝓbatū est:querendi sane quibus nec defectus timeat:nec ꝓfectus optetur:vtpote iā perfectis. Itaq; nō volētes.viij.q.i.in scripturis.nō currentes. Plena est curia currētibus ⁊ discurrētibus vt dicaf ꝓprie. Si videbas furē:currebas cū eo.ps.xlix. Nō rogātes:non adulātes.i.q.i.sunt nōnulli. Nō soluētes.i.q.iij.et multis. post colum.ibi. Nec eligāt in domū dei qui maiores sacculos pecunie conferāt: sed eos qui moribus et disciplina et scientia diuites ꝓ officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Non de potētia et diuitijs et genere.ex de prebē. c.peñ.gloriantes. Non sibi carnaliter attinentes assumat ad latus suum papa: sed cuncta renuentes: vita et scientia sufficiētes:etiam cogat illos et compellat intrare. Luce.xiiij.xxiij.q.iiij.displicet.in fi.xvi.q.i.vos autem.i.q.vi. sicut.viij.q.i.in scripturis. In talib⁹ opinor requiescet spiritus papalis.fm Bernar.ad Euge.iiij.libro. Qui non sunt attrite frontis. Ezechielis.iij. Sed verecundi:sed timorati.lxxxvi.dist. non satis.ver.item consideranda.xcvi. distin.in scripturis. Preter deum tamen timeāt nihil.xi. q.iij.nolite timere. Math.x. Nihil sperent nisi a deo. de peni.dist.iij.inter hec hircum.i.ibi.quorum spes sera. Ps. lxi. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduentantiū manus non attendant: sed necessitates.lxxxvi.dist. nō satis. Qui stent viriliter pro afflictis.lxxxvij.dist. defensionis. Et iudicent in equitate pro mansuetis terre. xxiij.q. v.regum. Qui sint compositi ad mores.xli.dist.§. finali.

Probati ad sanctimoniam.lxxxi.distin.quasi per totum. Parati ad obedientiam.xciij.dist.per totum.lxxxi.dist.si qui. Mansueti ad patientiam.vij.q.i.suggestū. Subiecti ad disciplinam.ex de appel.ad nostrā. Rigidi ad censuram.l.dist. si quis diaconus. Catholici ad fidem.xxiij. dist.qui episcopus. Fideles ad dispensationem.xij.q.iij. c.i. Concordes ad pacem.xc.dist.per totum. Qui sint in iudicio recti.xi.q.iij. quatuor. In cōsilio ꝓuidi.i.q.i.estote. In iubendo discreti.xi.q.iij.summo. In disponendo industrij.xxix.distin.petrus. In agendo strenui. xiij.q. iiij.sicut. In loquendo modesti. xliij. dist. sit rector. In aduersitate securi.vij.q.i.aduersitas. In prosperitate deuoti et humiles.xcv.dist.esto.et.c.episcopus in ecclesia. In zelo sobrij.xlv.dist.sunt namq;.cum.c.seq. In misericordia non remissi.xlv.distinc. disciplina. In otio non

ptiosi.de cōse.dist.v.nūq̄. In hospitio nō dissoluti.xliiij.
dist.comessationes. In conuiuio nō effusi.xlj.di.qd̄ dicit.
In cura rei familiaris nō anxij.lxxxviij.dist.eps nullā.cū
c.seq. Aliene nō cupidi.xlvij.dist.bonoꝝ. Sue nō ꝓdi
gi.xlj.di.sepe.lxxxvj.di.nō satis.ibi.item dn̄s vbiq̄. Et in
oībus circūspecti.xciij.di.diaconi.j.⁊.c.diaconi.v. Qui le
gatione pro christo fungi.ij.ad Coꝛ.v.quoties opus erit/
nec iussi renuant:nec nō iussi affectēt.viij.q.j.in scripturis.
et.c.sciēdū.⁊.c.qui epatū. Quicquid verecūde excusant:
obstinatius non recusent.xix.dist.in memoriā. Qui missi
post aurū nō eant.Eccli.xxxj. sed christū sequantur.xij.q.j.
clericus. Qui questū legationem nō existimēt: nec requi
rāt datum. Phil.iiij.sed fructū.ij.ad Coꝛ.vlti.ibi. Nō em̄
quero que vestra sunt;sed vos.ex̄ de censi.cū apl̄s.x.q.j.ca/
uendū. Qui regibus Joannē baptistā exhibeāt: Mar.
vj.xxij.q.iiij.vnusquisq̄. Egyptijs Moysen.Exo.ij.xxxiij.
q.iij.non inferenda. Fornicātibus Phinees.Nume.xxv.
xxiij.q.viij.occidit. Heliam idololatris.iij.Regū.j.⁊.xix.
xxiij.q.iiij.ea vindicta. Heliseum auaris.iiij.Reg.v.j.q.j.
qui studet. Petrū mētiētibus.xxiij.q.viij.petrus.Act.v.
et de his.e.cau.et.q.legi. Paulū blasphemātib⁹.vt pall.
c.legi.et.xlv.di.§.salomō. Negātibus christū.Jo.ij.j.q.iij.
saluator. Qui vulgus non spernant:sed doceant.Mat.
xviij.xxxvj.dis.§.ecce. Diuites nō palpent:sed terreant.l.
dist.si quis diaconus.xlvj.di.sunt nōnulli. Pauperes nō
grauēt:sed foueant.x.q.iij.q: cognouimus.et.c.cauēdum.
Minas principū nō paueant:sed cōtēnāt.xxiij.q.viij.cō
uenior. Qui nō cū turba intrent.Mat.ix.ibi. Et quū eie
cta esset turba.que nihil habet honesti. in aut̄. de refe. ad
fi.coll.ij. Jo.vij.Sed turba hec que nō nouit legē maledi/
cti sunt.Amos.v. Ingredientes pompatice domū israel.
Nec cū ira exeant. xj.q.iij.ira. Qui ecclesias nō spoliēt:sꝫ
emendēt.x.q.j. cauēdum. Qui marsupia nō exhauriant:
sed corda reficiant.ex̄ de offi.ordi.inter cetera. Et crimina
corrigant.ex̄ de accu.qualiter.ij.et de fimo.licet heli. Fa/
me ꝓuideant sue.xij.q.j.nolo.xj.q.iij.nō sunt audiēdi. Nec
inuideāt aliene.xlvj.di.clericus.inuidēs.xj.q.iij. si quis ve
ro. Qui orandi studiū gerant.xxxj.dist.si laicus. et v sum
habeant.xxxiij.q.iiij.c.j. et.c.christiano. ac de oī re orationi
plus fidāt:q̄ sue industrie vel labori.de cōse.dist.j.ois chri
stianus. Quoꝝ ingressus pacific⁹.viij.q.j. olim. Mode/
stus exitus sit sine scādalo.ex̄ de reg.iur. q̄ scādalizauerit.
Quoꝝ sermo edificatio.xliij.di.sit rector. Quoꝝ vita iu
stitia.xij.q.ij. cū deuotissimā. Quoꝝ p̄sentia grā.j.q.j. c.j.
Quorum memoria in bn̄dictione est.Eccli.xlv. Qui se
amabiles prebeāt:nō verbo/sꝫ opere.j.Jo.iij. Se reuerē
dos exhibeāt:sed actu nō fastu.xlviij.dist.c.j. Qui humi/
les cū humilibus.c.di.cōtra morē. Innocētes cū innocē/
tibus.de pe.di.iij.c.j. Duros dure redarguāt.xlv.dist.sed
illud. Malignātes coerceāt.lxxxij.dis.plurimos. Red/
dāt retributionē supbis.xxiij.q.iiij.nimiū. Qui nō de do/
te vidue ⁊ de patrimonio crucifixi.ex̄ de elec.cū ex eo.li.vj.
et de prebē.cū sm̄.se vel suos ditare festinēt.lxxxvj.dist.nō
satis.xij.q.ij. quisquis abbas.lxxix.dist. decēter. Gratis
dātes qd̄ gratis acceperūt.Mat.x.j.q.j.quicq̄d.ex̄ de ma/
gistris.c.ij. Gratis faciētes iudiciū.xj.q.iij.nō licet. iiuriā
patiētibus.vindictā in nationibus.ps̄.cxlix. increpatiōes
in populis.ij.ad Timo.iiij. Qui de sancto spū papali in/
star illoꝝ.lxx.Nume.xj. senioꝝ Moysi accepisse cernātur:
per quē presentes siue absentes ꝯtēdāt placere pape.pla/
cere deo. Qui ad papā de legatione redeāt fatigati qdē:
sed nō auro suffarcinati.xij.q.ij. socrates. (al's est.§.sub.c.
gloria epi.) simul et gloriantes: nō q̄ curiosa seu preciosa
queq̄ terraꝝ attulerint:sꝫ q̄ reliquerint pacē regnis.ex̄ in
prohemio decre. Rex pacificus.Legē barbaris. Roma.j.
Memoranda sprete pecunie exempla. Mar.vlti.Quietē monasterijs.xviij.q.ij.luminoso.Eccle
sijs ordinē.xxv.di.ꝑlectis.Clericis disciplinā.ex̄ de offi.or.
irrefragabili. Deo populū acceptabilem sectatorē bonoꝝ
operū.ad Titū.ij. ¶ F Dignū laudabili memoria factū
Martini monachi Cisterciēsis ⁊ Clareuallen̄.Is presby/
ter cardinalis functus aliq̄n legatione in Dacia/paup ta/
mē remeauit vt pene expēsis ⁊ equis deficiētibus vix pue/
niret Florētiā. Ibi eps loci donauit sibi equū quo Pisas
vsq̄ vbi eramus tunc ꝓfectus est. Post triduū credo secu
tus eps (erat em̄ illi causa cū aduersario:⁊ agendi aderat
dies) cepit requirere suffragia amicoꝝ. Quūq̄ per singu
los solicitaret̄:ventū est ad martinū: fiducia erat maior
in illo qui nō posset esse immemor recētis beneficij. Tunc
Martinus. Decepisti me/inquit. Nesciebā tibi imminere
negotiū.tolle equū tuū:ecce in stabulo est.et hora eadem
resignauit illi. Quid dicem⁹ o dn̄i cardinales ad hec: qui
man⁹ aptas insatiabiles.xxiij.q.iiij.q̇d dicā.xlvij.di. sicut.
ibi. Nec satietas vnq̄ nec finis aderit cupiditati:ad carpē
dū haberis;nec vnq̄ dicitis satis est: Nōne alterius seculi
res est:rediisse legatū de terra auri sine auro: trāsisse ꝑ ter
rā argēti/⁊ argentū nescisse:donū insuper qd̄ poterat esse
suspectum/illico reiecisse: ¶ G Narrat similiter Bern̄.
de Gaufredo epo Carnotēsi legato in partib⁹ Aquitanie
qui legationē ꝓprijs sumptib⁹ strenue administrauit. Cui
quū a quodā presbytero presentat⁹ eēt piscis/quē vulgus
vocat sturionē:interrogans quanti fuit venditus/nō acci
pio/inquit/nisi receperis p̄ciū: et resignauit solidos.v. in/
uito ⁊ verecūdo. ¶ Itē quū quedā dn̄a obtulisset sibi pre
deuotione cum manutergio tres paropsides pulchras li/
gneas:tn̄ laudauit eas: sed homo scrupulose cōsciētie nō
acquieuit accipere. Qn̄ argēteas recepisset:q̄ ligneas re/
futauit: Non fuerūt qui possent dicere legato ditauimus
Abraam Gen̄.xiiij.in fi. Ipse vero cū Samuele libere cō/
cionabat̄ ad oēs. Loquimini de me corā dn̄o ⁊ corā christo
ei⁹: vtrū bouē cuiusq̄ tulerim aut asinū:si quēpiam calum
niatus sum:si oppressi aliquem: si de manu cuiusq̄:accepi
munus:⁊ cōtēnā illud hodie vobisq̄ restituā.j.Reg.xij.in
prin. Quis felix cardinalis secura cōscientia posset hodie
dicere cū Moyse. Tu scis q̄ nec asellū cuiusq̄ acceperim:
nec afflixerim quēpiā eoꝝ. Nume.xvj. Fateor q̄ nō accipe/
ret̄ hodie a cardinale asellus christi. Mat.xxj. sed equus
a Cōstātino cōcessus libēter.xcvj.di.ꝯstātinus. vltra colū.
ver.et vt clerici cādidissimo colore decoratos equos equi/
tēt:siue albus/siue rufus/siue niger/siue pallidus. Apoc.
vj. O si viderem in vita mea ecclesiā dei talibus innixā co
lūnis. O si dn̄i mei spōsam cernerē tāte cōmissam fidei:tā
te creditā libertati. Tales collaterales habeat pr̄ patruꝫ.
Cōmittat vni prudēti ⁊ fido/cui alij r̄ndeāt/curā rei fami/
liaris.lxxxviij.di.perlatū.cū.iiij.c.seq. ¶ H Quid nedū
summo pōtifici/immo cuilibet epo tā indignū: q̄ incūbe/
re supellectili ⁊ substātiole sue:scrutari oīa:de singulis sci/
scitari: de oībus morderi:suspitionibus moueri ad queq̄
perdita vel neglecta: Ad verecundiā dico quorūdā cōmo
di causa scrutātiū quotidie oēm substātiā suā/numerātiū
singula/de minutis ⁊ quadrātibus exigentiū rationē. Nō
ita ille egyptius qui Joseph oībus traditis ignorabat q̇d
haberet in domo sua. Gen̄.xxxix. Erubescat christian⁹ chri
stiano suo nō credēs. Homo sine fide:fidem tn̄ habuit ser
uo:super oīa bona sua constituens eum. Mat.xxv. Et hic
erat alienigena. Luc.xix. Mira res.satis epi ad man⁹ ha/
bent quibus aīas credāt:et cui suas cōmittant facultatū/
culas non inueniunt. Optimi (ironia est) estimatores re/
rum:qui magnam de minimis paruam aut nullā de maxi
mis curam gerunt. Sed vt liquido datur intelligi patien/
tius ferimus christi iacturam q̄ nostrā. cōtra illud.xxiij.q.
iiij.si is. Quotidianas expensas quotidiano reciprocam⁹
scrutinio: et continua dominici gregis detrimenta nesci/
mus. ¶ De precio escarum et numero panū cuꝫ ministris
quotidiana discussio: raro admodū cum presbyteris cele/
brat̄ collatio de pctis populoꝝ. Cadit asina: et non est qui
subleuet eā. Perit anima: et nemo est qui reputet. Nec mi
rum quidē: quū nec nostros quidē assiduos sentiam⁹ defe/
ctus. Nōne ad singulas supputatiōes nostras irascimur/
premimur/et anxiamur: q̄ tolerabilius rerum q̄ mentium su
stineremus iacturā: xij.q.j.precipimus.xxxviij.dist.sedulo.

Riuus qua fluit cauat terrā: sic discursus tēporaliū cōsciētiā rodit. Si pōt torrēs in agros excurrere sine lesione satorū: ⁊ quilibet ista sine vulnere mētis posse tractare confidat. sm Bern. ¶ Omnimodis cōsulo studeat prelat⁹ maxime papa a se auertere recursum horum. Multa nesciat. Plurima dissimulet. Nōnulla obliuiscat. Sunt tamē que ignorare eum nolim: mores quorūcūq; ⁊ studia. Nō oportet q̄ vitia domus sue vltim⁹ sciat. quapropter ali⁹ alia dispēser. de disciplina ipse puideat: vlciscat papa iniuriā christi in vitijs. Nā impunitas ausum. xxiij. q. iij. est iniusta. ex de vi. ⁊ ho. cle. vt clericorū. parit. ausus excessum. Prelat⁹ q̄ nō corrigit: magis dicēdus est canis impudicus q̄ episcopus. lxxxiij. di. c. ij. ⁊ si dissimulat mala: cōsentit. lxxxiij. di. p totū. ⁊ lxxxvj. di. c. j. c. faciētis. Domū pape et cuiuslibet epi decet sanctitudo. ps. xcij. ex de immu. eccle. decet. lib. vj. Decet modestia. Phil. iiij. decet honestas. ex de vi. ⁊ ho. cle. p totū. Horū custos disciplina. xliij. ⁊ xlv. di. Sacerdotes domestici aut ceteris honestiores aut fabula oībus sunt. In vultu/in habitu/in incessu illorū qui circa papā sunt: nil resideat impudicum: nil indecēs. xlj. dis. §. fi. ¶ J Discāt a papa coepi alij comatulos comā cōponētes. Vn ethicus.

Sint procul a nobis iuuenes et femina compti.
Siue coli modico forma virilis habet.

Pueros ⁊ cōptos. dixi. s. in. §. postq̄ dei gra. in ista. ij. parte. in art. x. adolescētes secū nō habere. cōtrariū totū fit in curia vt est notorium. ait Bernar. Et certe inter mitratos discurrere calamistratos non decet: q: talis dom⁹ talis familia esse dz honesta. xlvij. di. §. fi. Grauē nō hilarē faciem ad suos ostēdat. Teneat mediū: vt ne de seueritate/familie sit oneri: nec de familiaritate/cōtēptui. ar. xlv. dist. disciplina. xlj. di. sepe. lxxxvj. di. epi. In palatio ostēdat se papā. domi se patrēfamilias exhibeat. ar. xcv. dis. eps in ecclesia. Amēt eū domestici sui: sed nō faciat vt timeāt. Utilis. ps. xxxviij. dixi custodiā. semp custodia oris: que tn̄ affabilitatē nō excludat. nā os claudit: ratio aperit. v. q. iiij. in loco. Ille vero sm Bern. cōuenientior habitus est in papa et in prelato quolibet: si actu quidē seuerus. xlv. dis. disciplina. sit: vultu serenus. Hester. xv. verbo serus. ps. xxxviij. filui a bonis. Capellani ⁊ qui cū dn̄o papa diuinis intersunt officijs: nō sint sine honore. Eius est puidere q̄ digni sint: seruiat eis ab oībus: necessaria recipiant de manu pape. Ijs cōtenti. Lu. iij. xxiij. q. j. paratus. in fi. ⁊ c. militare. sint: que ipse puiderit illis. Ipse videat ne egeāt. lxxxvj. dist. nō satis. Super hoc quē forte ab aduentātibus petere aliquid deprehēderit: iudicet giezitam a giezi vēditore sanitatis. iiij. Regū. v. j. q. j. qui studet. ⁊ c. cito. Id de ostiarijs/id de cubicularijs: id de ceteris officialibus decernendū. Quid dignius apostolatu: q̄d salubrius ad cōscientiā: honestius ad famā: vtilius exēplū: Amb. Laus dn̄i/mūda possessio: familia innocēs ⁊ disciplinata. ¶ L: Mundet igit dei vicarius curiam suā consuetudinibus simoniacis. ex de simo. cū in ecclesie. et. c. ea que. q: ad eū pauci intrāt: nisi qui soluūt. Nullus quasi paup hodie ad papā intrare potest. Clamat: ⁊ nō audit: q: nō habet quid soluat. xj. q. iij. pauper. Uix aliqua petitio expeditur per eū: nisi mediātibus interuētoribus corruptis pecunia. nō obstātibus. c. j. q. j. si quis eps. ⁊ q. iij. saluator. ver. alioq̄n. ⁊ c. vlti. ⁊ q. v. c. presentiū. ibi. Uni ex principibus. esto q̄ ipse ignoret. Sed caueat dn̄s noster de ignorantia crassa: que non excusat ipm apud deū. ex de cle. excō. mi. aplice. ¶ Corrigat precia immoderata que accipiunt p bulla/p scriptura literarū. Hodie sic immoderata salaria p literis ⁊ alijs accipiunt in curia: q̄ per indirectū gr̄e spūales ⁊ bn̄ficiales vendūtur: et oēs officiales quasi calūniatores et cōcussores sunt: vltra etiā cōstitutū preciū extorquētes. p ea q̄ legunt ⁊ no. xiiij. q. j. paratus. in fi. ⁊ c. militare. j. q. j. cōcussionis. xiiij. q. v. nō sane. ex de cēsi. pauratiōes. de immu. eccle. q: plerīq;. xviij. dist. qm̄. j. q. vij. sancimus. C. de offi. prefec. preto. aphri. in noie. ver. fi. §. hec etiā decernimus. ex de rescrip. statutum. §. adsessorē. et. §. notariū. No. de hoc Guil. in Specu. in ti. de salar. §. ij. Cohibeat papa officiales a pessima/nō dico cōsuetudine/sed corruptela que est in curia: q̄ a consecrādis accipiūt equū ⁊ bacciuilia in quibus lauant aurea vel argētea/⁊ pānos/⁊ alia: que oportet soluere ad cōsecrandū: vel cū eis de predictis pacisci. cōtra iura. lxiij. dist. agatho. j. q. j. null⁹ abbas. et. c. sicut epm. ex de simo. audiuim⁹. et. c. in tantū. ⁊ c. j. Adde qđ no. s. in hac. ij. parte. in. ij. ar. c. thren. in ar. v. in ver. principes. ¶ Z Nō teneat sine causa necessaria in curia sua: nec permittat epos ⁊ abbates et alios prelatos venatores ⁊ ambitiosos suas ecclesias deserētes/et amplius ambiētes/ad literā que sua sunt. viij. q. j. sunt in ecclesia. querētes/⁊ suas oues sicut strutio oua sua in deserto exponētes. Thren. iiij. Nō em̄ absq; rōnabili causa debēt tales prelati deserere ecclesias suas. vij. q. j. sicut vir. ex de vo. ⁊ vo. redē. magne. §. preterea. ⁊ de hoc latius. s. in thren. iiij. c. super verbo/matres nostre quasi vidue. in oratiōe Hiere. Recordare. in. viij. ar. ¶ M Caueat summus pōtifex ne edificet syon. i. ecclesiā in sanguinibus. Mich. iij. Nō cognouit Petrus christū per carnē et sanguinē: sed per patrē celestē. Mat. xvj. Non det prauū exemplū alijs prelatis nepotulos pmouēdi pueros ⁊ indignos. dicūt em̄ sic papa facit: quare ⁊ nos non possumus: qđ em̄ male agitur a summo capite facile trahit ab alijs in exēplū. ex de vo. ⁊ vo. redē. magne. ¶ Felix exēplū clemētis. iiij. pape prouincialis: qui quum ex vxore legitima virgine secularis existēs duas filias genuisset: tādem promotus fuit ad culmē papatus: q: filiā suam vnā in monasterio collocauit: solū ei. xxx. libras paruorū turon. p dote sibi in illo monasterio faciens assignari. Idem sanctus dei papa alteri filie noīe Egidie quā habuit fecit dari pro dote de patrimonio suo. ccc. libras turon. nō amplius: mādans ei q̄ maritū acciperet sm conditionem suā: cui nūq̄ in vita sua dedit aliquid de bonis ecclesie. Quumq; haberet nepotem clericū cui nūq̄ aliquid dederat: ⁊ veniēs ad mortē audiuisset q̄ habebat tres prebēdas quas ei dederant prelati ecclesie Francie: et supplicatū pro eo ei fuisset q̄ daret ei vnā dignitatem: mādauit q̄ vnā de illis tribus prebendis quā mallet. ex de preben. preterea. retineret: et alias duas dimitteret. Et sic non acquieuit carni ⁊ sanguini. Gala. j. ¶ Celestinus quintus sanctus Petrus de moron quēdam nepotem filiū germani fecit Neapoli de curia expelli: a quo cardinales vix tandē impetrauerūt q̄ ei vnā simplicem prebendā in qua viueret concederet: cum qua recessit de curia: quibus dixit. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum: Mat. xx. et Mar. x. Christus Jacobū et Joannē filios Zebedei. Mat. iiij. et Jacobū minorē ⁊ Simonē et Judā Jacobi ad cardinalatū tribulationis ⁊ apostolatū asciuit: nō q: ꝯsanguinei/sed q: electi predestinati ad vitā. de pe. di. iiij. si ex bono. cū. §. seq. ⁊ eos altissima paup̄tate dotauit. ij. ad Cor. viij. Mat. xix. dicit Petrus p se ⁊ eis: Ecce nos reliquimus oīa. Petrus amator. Jo. vlti. viij. q. j. in scripturis. christi primus el⁹ vicari⁹ dignitate ⁊ vita filie sue Petronelle paralysim p dote dedit: dicēs coapostolis p ea rogantibus: sic expedit ei in legenda eius. Paulus vas electionis nō acquieuit carni et sanguini. Gal. j. Dauid cōcinit ps. xxix. Que vtilitas i sanguine meo: dū descēdero in corruptionē: Utinā ante oculos mentis oēs prelati hūc versum semper memoriter haberēt. quē versum allegauit vnus sanctus prelatus cuidā suo cōsanguineo inquietāti eum de pmotione. ¶ Sancti prelati dixerūt ⁊ dicūt ꝯsanguineis. Nō nouim⁹ vos. xciij. dist. diaconi. v. circa prin. Deutero. xxxiij. Per tales em̄ cōsanguineos periclitari solet ecclesiastica substātia. xxviij. dist. de syracusane. ¶ Pulchre de hoc Ambrosius in lib. de officijs ait cōtra cōsanguineos loquēs prelato. Si saltem debita intentione te deo dedicasti: nec enim propterea te deo dedicasti: vt tu illos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras: et precio miserationis peccata tua redimas. Putant se parū poscere: preciū querunt tuū; vite tue cōtēdūt adimere fructum: et

Cos īsectat qui ꝯsanguineos beneficijs obruūt.

accusant ꝙ eos diuites nō feceris: quū te velint illi paren
tes eterne vite fraudare mercede. lxxxvj. dis. nō satis. (al's
est sub. c. est probāda.) lxxxix. di. decēter. ibi. Aut sanguine
ꝓpinquis. vbi de hoc no. ¶ Itē Greg. Peruenit ad nos
fama sinistra: ꝙ quidā epoꝝ nō sacerdotibus ꝓprie dioce⸗
sis decimas atq; christianoꝝ oblationes cōferant: sꝫ potiꝰ
laicalibus ꝑsonis militū siue seruoꝝ: vel (qđ grauius est)
cōsanguineis. Unde si q̊s amodo ep̄s inuētus fuerit huiꝰ
precepti diuini trāsgressor: inter maximos hereticos ⁊ an⸗
tichristos non minimus habeat̄. Et sicut nissena synodus
de simoniacis statuit: ⁊ q̊ dat ep̄s: ⁊ qui recipiūt ab eo lai⸗
ci siue precio siue bn̄ficio: eterni incendij ignibus deputen
tur. j. q. iij. ꝑuenit. vbi de hoc. Idē. c. ponit̄ pro palea. xvj. q.
vij. ꝑuenit. x. q. ij. ep̄s. ibi. Si autē res ecclesiasticas ep̄s in
suas voluntates vsurpare voluerit: aut fratribꝰ / aut filijs
vel quibuscūq; ꝓpinquis suis dederit potestatē: vt ꝑ eos
res ledātur ecclesie: hūc oportet obnoxiū esse cōcilio. x. q.
ij. nec vsus prestatio. (al's est. §. paulo ante. c. precarie) xij.
q. j. ep̄s. ⁊ q. ij. quisquis ep̄s. ibi. Nō aūt liceat ei fraudare /
quicq̊d ex illis velit cognatis vel propinquis donare / que
dei sunt: ꝙ si pauperes fuerint: vt paupertibꝰ largiat̄. sed
nō sub hoꝝ occasione / que sunt ecclesie defraudētur. Sed
et simoniacus reputatur: qui amore carnali indigno con⸗
fert beneficiū. legit̄ ⁊ no. j. q. j. si q̊s neq;. ex̄ vt eccle. benefi.
c. j. §. oībus. in glos. hoc casu. De hoc plene ꝑ Innoc̄. ex̄ de
eta. ⁊ quali. tuā. Unde ⁊ lex dicit ꝙ in clādestinis ⁊ dome⸗
sticis donationibꝰ facile quid ꝯfingitur ꝓ negotij qualita
te. C. de dona. l. donatio. §. j. ¶ Itē Hiero. Ut sciremꝰ prin
cipatū in populo nō sanguini deferēdum esse sed vite. At
nūc cernimus plurimos hāc rē bn̄ficio facere: vt non que⸗
rāt eos in ecclesia colūnas eligere / quos plus cognoscāt
ecclesie ꝓdesse: sed vel quos ipsi amāt: vel quoꝝ sunt obse
quijs deliniti: vel ꝓ quibꝰ maiorū q̊spiā rogauerit: vel (vt
deteriora taceā) qui vt clerici fierent muneribus impetra
rūt. viij. q. j. moyses. ¶ Itē Hiero. Audis euidēter ordina
tionē ꝑncipis populi tā manifeste descriptā: vt pene expo
sitione nō egeat. Nulla hic ppl'i acclamatio. Nulla consan
guinitatis rō: nulla ꝓpinquitatis habita contēplatio est:
vt propinquis agroꝝ ⁊ predioꝝ relinquat̄ hereditas. Gu
bernatio ppl'i illi tradat̄: quē deus elegit. ⁊. j. in quo sit cla
ritas eius legis ⁊ sciētia: vt possint eum audire filij israel.
viij. q. j. si ergo. Et q: criminis detestatio nō est maxime do
ctoribꝰ ecclesiā scriptis edificātibus murmuratio: audea⸗
mus dicere presertim qđ notoriū satis est ꝙ vere hodie lu
na. i. ecclesia eclipsim patitur: ⁊ in capite et in mēbris. istis
carnalibus tēporibus fere tota versa est in sanguinē. Luc̄.
xxj. Johel. ij. Apoc̄. vj. Tota quasi edificat̄ in sanguie syō.
Michee. iij. ecclesia speculatiua. Prelati ex sanguine nati
sunt: ⁊ ex volūtate carnis. Jo. j. de cōse. di. iiij. si quis autē.
(al's est sub. c. ꝓprie.) Prelati imūdi sunt: q: sanguinisflui
filij Hemorrhoisse. Mat. ix. Mar. v. Luc̄. viij. sanguis eo
rū ⁊ carnalitas sanguinē tetigit. Osee. iiij. q: cū sanguine
eos promouēt viri sanguinū. Prelati carnales edificāt tē
plū dn̄o: ⁊ presunt illi nō ōbstāte qđ dixerit dn̄s ad Dauid
j. Paralip. xxiij. Nō edificabis mihi tēplū: q: vir sanguinū
es. j. q. vij. si q̊s oēm. de cōse. di. j. c. j. ¶ Romani multi pōti
fices nr̄i hypocritalis tp̄is / ⁊ iā multa lustra trāsierūt / licet
dei veri vicarij. ex̄ de trāsla. quāto. Jesu christi paupis cru
cifixi. xxv. di. ecclesie. et Petri vicarij. j. q. j. nō quales. et suc
cessores Petri pauperis piscatoris / manu et arte victū q̄⸗
rētis reti et nauicula / prediuites. xxiiij. q. j. qm̄. nepotulos
et alios cōsanguineos clericos nedū ad altas prelatiōes
promouēt ditissimas et altissimas: sed etiā ad statū cardi⸗
nalatus inscios totaliter ⁊ indignos: et cōmittunt eis iu⸗
dicare ⁊ regere totū mundū: qui regere nesciunt semetip⸗
sos. ex̄ de eta. ⁊ quali. indecoꝝ. Magistri fiūt qui discipu⸗
li nō fuerūt. lxj. di. miserū. xlviij. di. §. j. ex̄ de elec. cū in magi
strū. xvj. q. j. si cupis. vn̄ Celestinꝰ. Debet em̄ ante esse disci
pulꝰ / q̊squis doctor esse desiderat: vt possit docere qđ didi
cit. Ois em̄ vite institutio hac ad id qđ tēdit. i. ad magiste
riū ipsius artis / se rōne cōfirmet. Et infra. Qui nō ꝑ singu
la stipēdia creuerit: ad meritū stipendij ordinē nō pōt ꝑue
nire. Solū sacerdotiū rogo inter ista vilius est: cur faciliꝰ
tribuit̄: quū difficilius impleat̄. lix. di. ordinatos. Un̄ Hie
ro. sup epistolā ad Titū. Qui heri erat in theatro: hodie
nō sedeat in eccl'ia. qui vespere erat in circo: hodie non mi
nistret altario. qui dudū fautor fuerat histrionum: hodie
nō sit cōsecrator virginū. Hec trāsferunt̄. xlviij. di. §. j. Se⸗
dēt in thronis senioꝝ. Apoc̄. v. ⁊. xj. q̊ paulo ante sederant
et discurrerāt in choro. xxxviij. di. sedulo. psalleriū ⁊ canen
tiū pueroꝝ. Qui pēdebāt modo ad matrū vbera: sedēt ad
dei vicarij latera. ¶ Cōsanguineis autē secularibꝰ ꝓcurāt
et emūt nedū cāpos / terras / et vineas / ⁊ simplicē militiā:
sed etiā baronias / comitatus / marchionatus / ⁊ oēs alios
mūdi potētatus. Et tales pape consanguinei qui ante eiꝰ
papatū soli vagabant̄ ꝑ mūdū peditādo: nūc stipati mili
tū agminibꝰ incedūt. Qui ante cū mulieribꝰ plebeijs aut
alijs suis paribꝰ cōtraxissent: post cū comitissis ⁊ marchio⸗
nissis / aut ducissis cōtrahunt. Qui ante forsan byrro aut
alia veste humili iduti fuissent: post sericis auratis pallio
et alijs fucatis vestibus adornati incedunt. xxx. di. si q̊s vi
roꝝ. xlj. di. ꝑ simoniā. Et q̊ ante habitabāt in domibꝰ patrū
suoꝝ / aut mercatoꝝ / aut agricolarū / aut artificum / vel al's
pauperū despectoꝝ: post habitant in domibꝰ regū ⁊ impe
ratoꝝ. xxj. q. iiij. c. j. Et q̊ ante papatū sui cōsanguinei / nati
in paupere domo et tugurio rusticano vix milio ⁊ cibario
pane rugiētē ventrē saturare poterāt: post similā et mella
fastidiūt. fm̄ Hiero. xij. q. ij. gloria. ¶ Cardinales quidā ⁊
alij ꝑlati multi talia a Romanis pōtificibus multis nunc
exēpla ꝑniciosa vidētes: sequunt̄ eos sic gratāter in carna
libus hmōi quocūq; ierint: non christū agnū. Apoca. xiiij.
Quia ꝓcliuis est cursus ad voluptatē: ⁊ imitatrix natura
vitioꝝ. xxj. q. iij. ꝓcliuis. et in ꝓhemio clemē. ver. q: omnis
etas prona ad malū ab adolescētia. Gen̄. vj. Uidēs deus
ꝙ multa malitia hoīm esset in terra: ⁊ cūcta cogitatio cor⸗
dis esset intēta ad malum ⁊c. Gen̄. vj. Itē sensus ⁊ cogita
tio humani cordis prona sunt in malū ab adolescētia sua.
Gen̄. viij. xij. q. j. c. j. de pe. di. iij. inter hec. j. ibi. repugnat na
tura. Un̄ ad literā / aie ꝑlatoꝝ carnee in sanguine sunt. Sꝫ
attēdāt qđ ibi dicit dn̄s Leuit̄. xvij. Hō q̊libet de domo is⸗
rael ⁊ de aduenis qui morant̄ apud vos: si comederit san
guinē: obfirmabo faciē meā cōtra aiam illiꝰ: ⁊ disperdā eā
de ppl'o suo: q: aīa carnis in sanguine est. Utinā ad literā
dicerēt hodie ꝑlati eccl'ie suis cōsanguineis. Mūde sunt
manꝰ nr̄e a sanguie oīm vestrū. Act. xx. xliij. di. ephesijs. Li
cet ibi sanguis in alia significatione accipiatur. s. pro pec⸗
cato. Sed qđ hodie in ecclesia dei maius peccatū. i. cōmu⸗
nius. xxxij. q. vij. quid in oībus. ꝙ carnalitas ad suos con⸗
sanguineos? Prelatoꝝ nepotuli et alij cōsanguinei dij eo
rū hodie sunt. Ipsos supra deū ⁊ cōtra deū diligūt. Ipsos
cōtra deū et plus ꝙ̄ deū honorāt. Un̄ sup illud. j. Reg. xv.
Quasi pctm̄ hariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus ido
lolatrie nolle acquiescere. dicit expositor. Idolū hoīs est /
quicq̊d plus ꝙ̄ deū colit ac diligit. et sup illud ps̄. lxxx. Nō
erit in te deꝰ recēs. dicit glos. ꝙ illud vnicuiq; deꝰ est: quod
deo ꝑponit in amore. ¶ Hi sunt dij in quibꝰ ꝑlati habēt fi⸗
duciā ꝙ eis in abbatijs ⁊ ep̄atibꝰ succedāt. ⁊ ꝓpterea ma⸗
xime edificant ecclesiā in sanguinibꝰ. Michee. iij. vt semꝑ
de eoꝝ genere aliq̊s sit q̊ eis in abbatijs et ep̄atibus succe
dat. Unde ⁊ totā ecclesiā ⁊ monasteriū implēt consangui
neis: vt per eos aliquis cōsanguineus eligatur: ⁊ sic quā⸗
tum pn̄t volūt sanctuariū dei iure hereditario possidere:
sicut patriarcha Cōstātinopolitanꝰ Uenetus faciebāt. ex̄
de insti. ad decorē. viij. q. j. ap̄lica. ex̄ de fi. ꝑsby. ex trāsmissa.
ex̄ de elec. venerabilem. §. vlti. Quia vero prelati hodie
plus cōsanguineos honorāt / ꝙ̄ deum: audiāt quid loqua
tur eis dn̄s in persona Heli. j. Regum. ij. Honorasti filios
tuos plus ꝙ̄ me ⁊c. qui fractis ceruicibus expirauit: et fi⸗
lij eius in bello consumpti sunt Ophni et Phinees. j. Re
gum. iij. ⁊. iiij. xlvij. distinct. §. necesse. ex̄ de simo. licet heli.

¶ O quot nepotes et cōsanguineos plati pmittūt et sequūtur ad inferos: eis beneficia impetrātes et cōferētes: quorum amplissima stipēdia recipiēt nō militaturi in eis: nec debitū seruitiū in suis bñficijs dño impensuri: de cura aiarū nō curātes: sed de bursa prouētus bñficioꝝ luxuriose expēdētes: aut in suis pompis vel possessiones sibi vel suis emētes: et ecclesias defraudātes. ad hec. lxxxi. dis. si qs sacerdotū. cū. c. seq. ex de rescrip. c. q: per ambitiosam. li. vi. ex de de. nō resi. per totū. xxxij. di. §. ad hec. xvi. q. i. generaliter. diiij. di. §. i. xij. q. iij. c. i. et q. iiij. c. i. et c. vlti. et ex de pecu. cleri. presbyter. et c. inquirēdū. deinde per superiora dicta has allegatiōes prout eis cōpetūt. ¶ T Tēpus veniet quo cōsanguinei platoꝝ cōtra suos platos cōsanguineos vlulabūt/ qui causa pditionis eoꝝ fuerūt. vn̄ Eccli. xli. querūtur filij: qm̄ propter ipm̄. s. patrē sunt in opprobrium. s. filij predonū/furū/feneratoꝝ/et cōsanguinei prelatoꝝ: q̄ propter eos et cū eis erūt ppter iniuste possessa in opprobriū sempiternū. Dan. xij. Ad hec. xiiij. q. vi. si res. de pe. di. v. falsas. i. q. iiij. §. itē peccato ciuium. v er. veluti si quispiā de latrocinio et rapina filio suo ignorāti diuitias cōgregaret et c. Clamabunt etiam infelices dānati prelati cōtra suos consanguineos damnatos. Propter vos dānati sumus. Pereat dies. Job. i. in qua vos cognouimus et ditauimꝰ. ii. q. vij. querit pater de malo filio. Nō ergo nepotes et consanguinei Romanoꝝ pontificū/cardinaliū/et alioꝝ platorū/ quū pmouētur: sibi gaudeāt: nec eos pmouētes sibi et eis cōgaudeāt. q: scribit Prouer. xiiij. Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luctus occupat. et Luc. vi. Ve vobis qui rideris: q: lugebitis. Vn̄ legit in lib. ludoꝝ Senece de morte Claudij imperatoris q̄ regnauit ante Nerone. et loquit Seneca de descensu Claudij ad inferos: et quō multi nobiles qui erāt apud inferos/ei occurrerūt: et noīat eos. oēs etiā cōsanguinei agmine facto Claudio occurrerunt. quos quum vidisset Claudius: exclamauit. Quō vos huc venistis: tunc pedo Pompeius. Quid dicis hō crudelissime: queris quō: Quis em̄ alius nos huc misit: q̄ tu amicoꝝ oīm interfector? ¶ N Nec applaudāt sibi tales consanguinei prelatoꝝ: q̄ sup pluralitate bñficioꝝ in simplicibus. no. ex de elec. dudū. ij. p epos: in curatis bñficijs p papā cū eis extitit dispēsatū: q: nedū alij prelati/sed etsi papa cū aliquo sine causa dispēsat: etsi habeat exceptionem quātū ad ecclesiā: quantū tn̄ ad deū tutus nō est. vt no. ex de vo. et vo. redē. nō est. in glos. ar. quod et no. per Ostiē. in sum. ex de vo. et vo. re. §. vtrū. et per quē ver. Quarti dicūt et verius. Vbi em̄ causa legitima nō est: aut ppter necessitatē: aut propter euidentē vtilitatē: non est dispēsatio/sed dissipatio. i. q. vij. §. nisi rigor. cū oibus. c. seq. Bern. de pcepto. Absq; necessitate remissio voti nō est dispensatio/sed dissipatio. De hoc etiā. s. dixi in. vi. consideratione papali. ver. si autē dicat papa. in ar. xiiij. ¶ Itē ibidē Bern. Fidelis seruus et prudēs quē cōstituit dñs super familiā suam. Mat. xxv. Luc. xix. ibi tamē pōt vsurpare dispēsationem: vbi bonā possit recipere cōpēsationē: sit ergo fidelitas ex parte dispēsantis: et ex parte subditi obedientis. ¶ Item Bernar. in eo. lib. de precepto. Quedā sunt precepta stabilia. vt regule sanctoꝝ patrū: et autērica: canonica et ecclesiastica instituta. In ijs pōt dispēsare deus: et homo papa. Iustissimū est em̄ vt que p charitate inuēta sunt: p charitate/quū expedire videbit/vel intermittātur. vel in aliud cōmodius cōmutētur. Quedā sunt pcepta immobilia. vt precepta scōe tabule. In ijs nō pōt hō dispēsare. no. ex de iureiur. etsi christꝰ. sed deus. qui dispensauit cū Hebreis vt Egyptios spoliarent. Exo. xij. xiiij. q. v. dixit. cū Samsone. Iudi. xvi. xxiij. q. v. si nō licet. de homicidio: et cum patriarchis de pluribus vxoribꝰ. Ad hoc. xxiij. q. v. si nō licet. ex de diuor. gaudemꝰ et c. Osee q̄ cū fornicaria misceret. Osee i. Sed Augu. dicit cōtra Faustū q̄ Osee meretricem accepit vxorē. et hoc approbaf ab Hierony. xxxij. q. i. c. si. cū. §. prece. et de spō. c. inter opa. Quedā incōmutabilia. vt precepta prime tabule. In ijs nec deus nec hō dispēsare pōt.

Non est fine causa dispēsandū.

Preceptoꝝ differētia.

Et ppterea legif in vitis patrū q̄ opus monachoꝝ ignis est: et vbicūq; ponif/cōburit illud. Et bona ecclesiaꝝ ignis sunt: et vbicūq; intrāt domos seculariū cōsanguineoꝝ nō indigētiū/cōburūt oīa: q: vere raro est q̄ ditari de bonis ecclesiarū/finaliter nō cōsumātur in hoc mūdo: sed finaliter. vt. s. dixi. vbi tēpus veniet annūtiabūtur in cōsummatione in ira ɔsummationis et nō erūt. ps. lviij. ¶ C Caueat etiā sibi papa ne alienet bona ecclesiarū. xij. q. ij. non liceat. q. vt. s. in. v. cōsideratione papali. §. est ergo. ar. xiiij. probatū est. Nō est dñs pprietarius rerū ecclesiasticarū: sꝫ legitimus dispēsator: sicut et alij plati: licet ipse precordinator: in cūctis. ix. q. iij. cūcta. xxv. di. c. i. ver. ad epm̄. Unde et summus pōtifex et alij plati ecclesiarū/nō dñi vel pprietarij dicūtur: sed pcuratores/dispēsatores/custodes. vt pal. c. nō liceat. et cā. e. i. q. expedit. c. res ecclesie. c. si. c. eps. rerū ecclesiasticarū. i. q. ij. sacerdos. xiiij. q. vij. qd autē. et q. vlti. couenior. et de dona. c. fraternitatē. ¶ P Quis aūt habeat dominiū rerū ecclesiasticarū: diuerse opiniones ponūtur et no. pal. c. expedit. Hugo et Uincē. et Archid. et Inno. tenēt q̄ sunt christi singularius q̄ alia: et ecclesie vniuersalis: que est corpus christi. vt no. Inno. ex de can. pos. cū sa per. in glos. q. iam. no. etiā de hoc. xij. q. i. duo sunt. et. c. epi de rebus. et. c. res ecclesie. Uerbū aūt alienationis cōtinet conditionē/donationē/venditionē/permutationē/et emphiteosim/perpetuū cōtractū. ex de rebus eccle. non alie. cū nulli. Adde hic qd no. s. in arti. xxix. in. §. vlti. hec quero. ¶ Q Hoc deniq; neq; latet neq; lateat dñm nostrū papam: q: in toto mūdo nō est homo in tanto periculo/quāto ipse: q: de vita et doctrina solicitudine et labore habet respōdere de toto mundo illi christo cuiꝰ ipse est vniuersalis vicarius sup terrā. Nā sicut dicit glos. ix. q. iij. aliorū. papa si peccauerit: sine venia puniri debet: sicut diabolus qui maximus cōparatione alioꝝ creatus est. de pe. dis. ij. pncipiū. et notaui. s. in. xi. at. in. §. a capite. Recordor: em̄ statutum humilis Greg. Cōstituo vt feretrū quo Romani pōtificis corpus ad sepeliēdū ducif: nullo tegimine velef. Greg. in registro. ¶ Ad te ergo mi mr̄ ecclia: cuiꝰ ipse est caput: verto stilū. Dic mihi. Ubi sunt illi Romani pōtifices: Petrꝰ dico et alij post eū successores eiꝰ legitimi martyres quasi oēs vsq; ad tpa hec infelicia gloriosi cōfessores lucidi/doctores illuminatissimi/q̄ te suo pcioso sanguine. xxi. di. Quis. xxij. dis. c. ij. doctrina catholica/paupertate euāgelica. Mat. v. humilitate/patiētia/abstinētia/puritate/innocētia/mia/et veritate/castitate angelica/iustitia/tēperātia/fide/spe/charitate indefessa feruētissima/et ceteris virtutibus/et exēplis lucidissimis plātauerūt/ppagauerūt/et in perfectā virtutū gloriā prouexerūt. ex de elec. fundamēta. §. i. regnāt in celis cū illo: cuius fuerūt vicarij authoritate et scitate fidelissimi sectatores. Post quos multis cētenarijs annoꝝ fuerūt multi Romani pontifices sanctā dei ecclesiā numero et merito fideliū ampliantes: et ecclesiā triūphātē ciuibꝰ coꝝ imitatoribꝰ reparātes. Surrexerūt/iam sunt multa tpa/eorū successores authoritate: sꝫ dissimiles a scitate romano pōtificatui se ingerētes. lxxix. di. si qs ex epis. Procurātes. vtinā ante pmotionē nō paciscentes et couenientes et pmittētes. viij. q. iij. artaldus. ex de elec. p inquisitionē. xxiij. di. in noie. ibi. trapezitas. Aurū. xii. q. i. volo. cumulātes absq; mēsura. lxxxvi. dist. nō satis. Parētes ditātes et exaltātes: et cōsanguineos pmouētes. i. q. iij. puenit. In delicijs. xxxv. di. ecclie. viuētes. Amicos significantes. xi. q. iij. plurimū q;. alios ɔculcātes. In Babylonia. i. Roma fm Hiero. i. Pe. vlti. turres et palatia edificantes. Guerras nutriētes. Partē tenētes i Italia: quū sit vna ecclesia. xxiij. q. i. schisma. i si. Bona ecclesiaꝝ dissipātes. xij. q. i. expedit. Indignos pmouētes. xlix. di. c. i. et. ij. In curribꝰ/ et elephātibꝰ/et dextrarijs/pciosis vestibꝰ/familia amplissima militū et baronū armatoꝝ/et in mūdi potētia gloriātes. q̄ gl'ia est stercus et vermis. i. Macha. ij. tpalia dñorū aliquoties terminos inuadētes. de salute aiarū parū curātes. vi. q. iij. c. i. Et quid plura? Que carnis sunt sapiētes.

Apostrophe ad ecclesiā.

Phil.iij. Vide dñe et cõsidera q: sponsa tua nimis humi-
liata est. Eius in gentibus potẽtia diminuta est. Eius mia
quasi extincta est. Ad cuius cõfugiemus auxiliũ? Transla-
ta est vere.s. virtutũ gloria/de israel. sicut dixit nurus He-
li vxor Phinees.j. Regũ.iiij. ix.q.iij. alioꝝ.in fi. Manda.
Renanda. Esa.xxiiij. Mitte quem missurus es. obsecro.
Exo.iiij. sanctũ vicarium tuũ aliquẽ ecclesiam cõformare.
Et hec de vicarijs christi satis cum eorum venia.

¶ Articulus.xvj. A

Unc autem ad fra-

tres dñi pape et collaterales qui sibi in exe-
cutione sacerdotalis officij adiutores exi-
stunt. ex qui fi. fint legi. ꝑ venerabilẽ.§. sunt
aũt. et ex de elec. fundamẽta.§. decet. lib. vj. accedẽdũ est.

Cardinalium ꝑma insti tutio.

¶ Hi dñi cardinales videnť incepisse tpe Põtiani pape:
qui fuit Anno dñi. cxxxj. vt dicit in chronica. vbi etiã dicit
ꝙ Marcellus qui fuit anno dñi. ccciiij. cõstituit. xv. Cardi
nalatꝰ in vrbe Roma: ꝓpter baptismata ⁊ sepulturas ho-
minũ. De istis etiã habeť. lxxix. dist.c.j.c. oportebat.c. si qs
ex epis. ⁊.c. si quis ex pecunia. xxiij. di.c.j. xciij. dist. a subdia
cono.ij.q.iiij. presul. et palľ.c. fundamẽta. ¶ Et põt dici ꝙ
dicunť cardinales ecclesie Romane: q: sicut cardine regi-
tur ostiũ: ita ecclesia Romana eorum bono cõsilio. sic no.
Lau. ⁊ Jo. de fau. xxij. di. sacrosancta. in fi. vbi de hoc noť.
Archidia. ⁊ ex de elec. vbi periculũ. lib. vj. in glos. isti. ⁊ no.
de hoc ex de offi. archipſ.c.ij. in glos.j. ¶ Cardinales autẽ
sunt sacerdotes leuitici generis. vt habeť in Deuť. xvij. et
preal.§. sunt aũt. ⁊. C. ad.l. iuľ. maie. quisquis. in ꝑnc. vj.q.
j. si quis cũ militibus. Isti hodie habẽt culmẽ ⁊ gloriam ⁊

Cardinaliũ triplex gradus.

singularẽ potentiã ⁊ dignitatẽ senatoꝝ vrbis: et consules
sunt ⁊ patritij. xcvj. di. ꝯstãtinꝰ. ver. viris etiã. ¶ B Sũt
autẽ in triplici gradu. Nã quidã sunt diaconi Cardinales
septẽ diaconibꝰ succedentes. de quibꝰ loquiť Act. vj. xciij.
di. diaconi septẽ. qui circũstãt dñm papã celebrantẽ et pre-
dicantẽ. xciij. di. diaconi qui. Quidã presbyteri tenẽtes ty-
pũ sicut alij presbyteri. lxxij. discipuloꝝ. xxj. di. i nouo. Qui
dã epi/sicut alij epi aplis succedẽtes. xciij. di. legimus. ibi.
Ceterũ oẽs successores aploꝝ sunt. Maior est aũt i digni
tate quilibet eps/presbytero cardinali. legiť ⁊ no.ij.q.vij.
quãꝙ. Usus tñ vel abusus curie seruat cõtrariũ. et hoc te

Cardinaliũ nomen vnde.

net Hug. ¶ Et dicũtur cardinales ab eccľia romana/que
est caput ⁊ cardo aliarũ. vt palľ.c. sacrosancta. ⁊. xxv.q.j.§.
vlti. in prin. C. de sum. tri. inter claras. Et dicunť sic cardi-
nales duplici similitudine. Sicut em̃ domꝰ habet ostiũ et
cardinẽ: sic ecclesia papã: qui est ostiũ dei vel ecclesie. Un-
de ⁊ christꝰ cuiꝰ ipse vicarius est ostiũ se vocat. Jo.x. Et car
dinales: q̇ sunt cardo sup quẽ fundatũ est ostiũ tale: q: pa
pa eoꝝ fulcitur cõsilio. Vel ideo: q: sicut ostiũ preest: ⁊ car
do subest: ita papa preest/et cardinales subsunt. Puto tñ
ꝙ et se inter cardinales dinumeret. ar. C. li. xij.l. ius sena-
toꝝ. arg. ff. de ver. sig. familie. Sic ergo sacer ille senatꝰ car
dinaliũ. xvj.q.j. ecclesia habet. a cardine nomẽ accepit: q: si
se regãt ⁊ alios. xij.q.j. duo sunt. Aliqñ etiã epi dicunť car-
dinales. xxj.q.j. relatio. ibi. Sibi cardinalẽ. glos.j. ꝓprium
epm. Hug. vij.q.j. pastoralis. lxxj. dis. fraternitatẽ. i fi. xxiiij.
di. presbyteri. ¶ Cardinales vero epi metropolitani vice
fungũtur. xxiij. di. in noie dñi. Eps vero Ostiẽsis cardina-
lis ex ꝓuilegio papali cõsecrat papã: ⁊ inũgit imperatorẽ.
no. Osti. ex de priuiľ. antiqua. Aliqñ cardinalis accipiť ꝓ
principali. sic sumiť ex de offi. archipſ.c.ij. ibi. Sacerdotũ
cardinaliũ. glos.i. ꝑncipaliũ. Et quare dicanť/et quot mo-
dis accipianť cardinales ibi no. in glos. preal.j. ¶ C De
ptãte Cardinaliũ legatorũ dixi plene in.j. parte istiꝰ opis.
Illuc recurrẽdũ est in.§. et primo. in ar. xlvij. ⁊ ad ea que le
gũtur ⁊ no. ex de offi. leg. ꝑ totũ. ⁊ eo. ti. li. vj ꝑ totũ. de sen.
excõ. ad eminentiã. de iure patro. cũ dilectus. de elec. si ab
batẽ. vj. li. de ver. sig.c.j. li. vj. Põt aũt cõferre bñficia quo-
rũ collatio est ad sedẽ aplicã deuoluta. ex de prebẽ.c. peñ.
no. ꝑ Jo. an. ex de offi. lega.c.j. in glos. vnde bñficia. ¶ De

potestate Cardinaliũ sede vacãte vide qđ no. lxxix. di. nul
lus.ij. Plenius ꝑ Osti. ex de pe. ⁊ re. cũ ex eo. in fi. per Jo.
an. ex de schisma.c.j. li. vj. in glos. notať ar. ⁊ in cleme. ex de
elec. ne romani. Et ꝑ Archidi. ex de elec. vbi piculũ. in ma-
gna glossa sua. que incipit. sm possibilitatẽ. vbi tenet post
Herñ. cõpost. Gof. et Ostiẽ. ꝙ collegiũ cardinaliũ posset
iter se ordinare/ꝙ valeret electio de papa celebrata a ma
iori parte ipsoꝝ. et talis electus ẟ: electus. nõ tñ a maiori
parte: immo a toto collegio. Tenet etiã ibi ꝙ collectio car
dinaliũ nõ posset tollere illã decre. vbi periculũ. nec in ali
quo vulnerare. Tenet etiã ibi ꝙ cõtra electũ in papã non
põt excipi de heresi: licet post cõsecrationẽ posset de ea ac-
cusari. legiť ⁊ no. xl. di. si papa. ¶ D Quũ primo fuerũt
cardinales in Romana ecclesia instituti: pauperculi erãt
Rome in suis titulis habitãtes: ⁊ eoꝝ qui erãt epi epatus
in redditibus tenues ⁊ exiles. sicut ⁊ hodierna die apparet
in eoꝝ titulis Rome. Tituli cardinaliũ totidẽ. lxx. sicut se-
niores israel. Nume. xj. Vel. lxxij. quia tot christi discipuli.
Luc.x. xxj. di.§.j.c. in nouo. lxviij. di. corepiscopi. Sed con-
trariũ. xvj. di. septuaginta. vbi poniť ꝙ christi discipuli fue
rũt. lxx. Sed dic sm Hug. ꝙ minor numerꝰ nõ excludit ma
iorẽ. vt no. xv. di.c.j. in glos. iij. ⁊. xxxv.q.ij.c.j. in glos.j. Et in
epatibus eoꝝ adiacẽtibus Rome sicut epatus Salinẽsis
Portuensis/Ostiensis/Albanensis/Volaterranensis/
Tusculanus/Prenestinus. Et aliqui vix vnũ equũ habe-
bãt: aut cõiter peditabãt/sicut rurales presbyteri. Vilẽ su
pellectilẽ habebãt. xlj. dist. eps. Simpliciter ⁊ humiliter ⁊
in egestate viuebãt: sicut ⁊ tũc Romani põtifices. sed vir
tutibus abũdabãt. Nũc cum romanis pontificibus: nunc
per se martyria subibãt. Pro cõfessione fidei: dãna/et exi-
lia/et verbera/insuper et vincula/et carceres. Heb. xi. susti
nebãt. Miraculis coruscabant. Ecclesiã cũ sanctis roma-
nis põtificibus doctrina ⁊ sancta vita regebãt. Sed iam-
diu est ꝙ in quibusdã ex eis/sicut et in quibusdam Roma
nis põtificibus optimus color mutatꝰ est. Threñ. iiij. Cre-
uit in eis. xciij. di. diaconi. v. potẽtia/dignitas/honor/et di-
uitie. sed decreuerũt virtutes. Aucta est possessio: diminu
ta religio. Creuerũt in exterioribus: minorati sunt in inte
rioribus. Cõsueuerũt esse alijs odor bonus christo vite in
vitã. Nunc sunt/prout cõiter/odor mortis in mortem per
perniciosum exẽplũ.ij. ad Coꝝ.ij. ex de sacra vncť.c. vnico.
§. de odore. ¶ E Et cũ eoꝝ venia/ad particularia vitia
alioꝝ que sunt notoria descendo: preter ea que intrinseca
sunt. Cañ. iiij. Ephe. v. et soli deo patẽt: et frequenter pau
cis hoibus. ¶ Offendũt aũt eoꝝ aliqui: q: quũ ad eos ꝑ-
tineat electio Romani põtificis. vt palľ.c. vbi periculũ. li.
vj. ex de elec.c. licet. in cõpi. Greg. ante ꝙ eligãt inter se: eo
rũ aliqui priuata affectione corrupti querẽtes suam. viij.
q.j. sunt in ecclesia. Philip.ij. non publicam mũdi vtilita-
tem. vij.q.j. scias. vbi de hoc. de certa persona eligẽda/vel
non eligenda/conuentiones/obligationes/ꝓmissiones/
condicta/intendimenta/et pacta/et iuramenta faciũt. cõ-
tra illud preelleg.c. vbi periculum.§. ceterum. et de censi.
procurationes. et eo. tiť. romana. lib. vj. et optime. viij.q.j.
sunt in ecclesia. et.q.ij. illud. ⁊.c. dilectissimi. ⁊.q.iij.c.j. et.c.
artaldus. et ex de elec. per inquisitionem. et ar. lxxix. dist. si
quis papa. ⁊.c. nullus pontifice. ¶ Item nunc fauore pa
pe/nũc timore/nũc spe aliquid ꝓsequẽdi/nõ dãt sibi consi
lia vera et libera: sed propter predicta/consilia/fraudulẽ-
ta et periculosa eis et mundo et cõtra consciẽtiã dãt. ex de
elec. fundamẽta.§.j. ver. decet nãꝙ. Unde teneñť de con-
silio fraudulẽto. ff. de reg. iur.l. consilij. ff. de dolo. ꝙ si quũ
scires. lxxxvj. di. tãta. ex de renũ. sane. Legitur et no. ex de
regu. iur. nullus ex consilio. lib. vj. et ex de senten. excõmu.
nuper. in glos. ꝙ aliter. ¶ Item multi ex eis indigne pro-
moti sunt: aut corrupte/aut timore regũ/aut priuato amo
re pape.j.q.j. si quis neꝙ. sed qui per ostium non intrauit:
nisi renuntiet: non est tutus. vt ibi. xxiij.q.iiij. tres perso-
nas. ¶ Item preter cardinalatum: cuius hodie reditus
pingues sunt: cõiter vltra milia florenorũ: et prouisiones

magnas ⁊ encenia que ad munerū veniūt quātitatē.ff.de offi.ꝓcon.l.solēt.in fi.ex̄ de rescrip.statutū.§.insup.lib.vi. Alias obtinēt dignitates ⁊ beneficia pinguiora vbiq̄ terrarū preterētu familie dilatāde: ⁊ honorē carnalē cardinalatus in equis ⁊ domicellis ⁊ lautis.xxxv.di.ecclesie.cōuiuijs manutenēdi.quoꝝ reditus plus ꝙ cōiter cardinalat⁹ ascendūt.Sed inter eos multi reditus obtinent.x.mil.xv. et.xx.et.xxx.miliū florenoꝝ. et sic partes alienas inuadūt. xciij.di. diaconi.v.deuorātes multoꝝ stipēdia ministrorū. lxxxix.di.singula.vbi de hoc.ex̄ de prebē.q: intantū.vbi de hoc.ex̄ de rescrip.q: per ambitiosam.li.vj.Et qui ante cardinalatū vno cōpetenti vel duobus potuit cōtentari/absorbet fluuiū beneficioꝝ: ⁊ fiduciam habet ꝙ influat Jordanis in os eius: q: nūꝙ beneficioꝝ cumulo satiant̄. Job xl.Et(qḋ peius est)vix de hoc aliquis eoꝝ conscientiā habet: q: sic est quasi oīm abusus: sed nō minus ardebūt qui cū multis ardebunt.ij.q.j.multi.in fi. De dispēsatione quasi colorant vide qḋ dixi.s̄.in.vij.cōsideratione papali.ver.si. nec applaudant.in art̄.xv.¶ Jtē dilatant patrimonia de reditibus ecclesiarū.castra/villas/⁊ ciuitates suis consanguineis emētes: et eos ditātes: et in mūdo eos ecclesiarū reditu exaltantes.quicquid em̄ habēt/quasi habēt de bonis ecclesiarū: aut in pompis huius seculi ⁊ expēsis delicatis aut in cōsanguineis consumunt: pauperes t̄n aliquos paucos pascūt: et q: parce seminant/parce ⁊ metent.s.bona tēporalia eternis perditis.ij.ad Coꝛ.ix. Sed nec sufficit de male quesitis multa pauperibus erogare.j.q.j. non est putāda.xiiij.q.v.per totū. vt cesset mūdi murmuratio: sed vere decimant mentā et anetum. Mat.xxiij. Aliquas paucas escas/⁊ byrros/vel vestes cōscissas/aut saga pauperibus impēdētes: thesauros aūt auri ⁊ argenti ⁊ gēmarū/preciosas vestes/ingētia predia/et vt dixi castra ⁊ villas de reditibus ecclesiarū cōsanguineis erogantes: ⁊ sic ecclesias defraudantes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j. et vlti.ex̄ de pecu.cleri.presbyter.et.c.inquirēdum.¶ Jtem nedū recipiunt dn̄i cardinales cōiter esculenta ⁊ poculēta que paucis diebus pn̄t cōsumi/que cōcedūtur. ex̄ de rescrip.statutum.§.insuper.ff.de offi.presi.plebiscito.sed etiā que multis diebus nō pn̄t cōsumi. Et non solū recipiūt cōiter predicta.s.comestibilia et potabilia: sed aurū/et argentū/gēmas/et iocalia preciosa/equos/et pānos/et queq̄ alia p̄mancria: que ad magnoꝝ munerū veniūt quantitatem: ⁊ que in anno ascēdūt frequēter ad valorē miliū florenorū. ff.de offi.procōsu.solent.§.vlti.no.ex̄ de vi.et ho.cle.cū ab omni.in glos.delegati.quorū intuitu munerū preciosorū/multa ꝓ offerētibus impetrāt beneficia. Nā et hoc respectu offerunt offerētes contractu innominato tacite vtentes. do vt des: facio vt facias. et sic saltē per dationē et receptionē hoꝝ munerū hoc respectu mētalis cōmittitur simonia.i.q.j.sunt nōnulli.vbi de hoc.⁊ ex̄ de simo.etsi questiones.vbi de hoc.⁊.c.si.vbi de hoc. ⁊ aliqui manus suas a nullo excutiūt munere: de Esaie beatitudine nō curātes dicētis Esa.xxxiij. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. vt p̄all̄.c.sunt nōnulli.⁊.c.etsi q̄stiōes. Sꝫ Job verbū dn̄icū loquit̄. Jgnis deuorabit tabernacula eoꝝ q̄ munera libēter accipiūt. Job.xv.¶ Jtē beneficia que impetrāt a papa cōiter ꝓ indignis/aut ad preces regū ⁊ p̄ncipū cardinales: aut ꝓ suis seruitoribus: aut/ꝓut frequentius/ꝓ suis cōsanguineis impetrāt: vix vnꝙ alicui clerico bn̄ merito impetrant vnū pauperrimū bn̄ficiū dei amore: quē paꝝ habēt pre oculis: semꝑ cecū aīal/aut claudū/aut languidū offerētes. Leuit.xxj.cōtra illa iura.j.q.j.ordinatiōes.⁊.c.si q̇s neq̄.ex̄ de eta.⁊ qua.tuā.xlix.di.hinc etem̄.cū.§.sequē.⁊ expssum ꝑ Hiero.viij.q.j.moyses.ibi. At nūc cernim⁹ plurimos hanc rē bn̄ficio facere: vt nō querāt eos in ecclesia colūnam erigere: quos plus cognoscūt ecclesie ꝓdesse: sꝫ quos vel ipsi amāt/vel quoꝝ sunt obsequijs delIniti: vel ꝓ quib⁹ maioꝝ quispiā rogauerit: et(vt deteriora taceā)qui vt clerici fierēt muneribus impetrarūt. facit op.j.q.j.fert̄.⁊.q.iij.ex multis.ver.neq̄ eligāt. Pro mūdo impetrāt: a mūdo mercedē recipiūt: nō a deo. Nihil enim de⁹ remunerat/qḋ amore sui factū nō est.sicut ecōuerso illud remunerat qḋ sui cōtēplatione factū est.xxvj.dis.deinde.ad fi.de pe.di.iij.§.ex hoc sensu.ver.si qn̄. O quot/que bene gesta videntur q: deus in causa nō est/erugo ⁊ tinea demolit̄: ⁊ fures effodiūt/⁊ furant̄. Mat.vi. Offendunt in pomposis vestib⁹/familia magna/equis hispanis/⁊ cūcta sua supellectili p̄ciosa. vbicūq̄ enim in mūdo preciosa sunt: ad manus eoꝝ ꝑueniūt: ⁊ in gloria hui⁹ mūdi viuūt. Qui eoꝝ habebunt aliā gloriā/deus nouit.¶ De his cardinalib⁹ dn̄s Ostiē. Cardinalis lumē iuris scribēs in summa sua in ti.de pe.in.§.cui cōsitēdū.ver.cui cardinales. sic scribit. Cardinales quū delinquūt/acrius puniri debent: quū dn̄o pape adsistāt exemplo Ade de quo dicit Aug. ꝙ quāto erat deo proximior: tāto magis peccauit. de pe.dis.v.cōsideret.Exēplo luciferi.de peni.dist ij.principium. De his Esa.lx.Qui sunt isti q̇ vt nubes volāt/ꝑ altitudinē status ⁊ eminentiā sanctitatis: ⁊ quasi colūbe/per simplicitatē/puritatē/et charitatē ad fenestras suas.i.ad sensuū corporaliū coertionē ad christi vulneꝝ meditationē. Caueāt igit̄ ne sint dracones stātes iuxta arcā dn̄i. xxxvij.di.legāt. Et ne sint nebule ⁊ nubes sine aqua deuotiōis lachrymarū turbinibus demonū agitate. vt ꝓbat beatus Petr⁹. ij. Pet̄.ij.et Hiero.de penit̄.dist.ij.si em̄.vltra quatuor colū. ver.petrus.Et Beda.ij.q.vij.secuti sunt. Nō capiātur superbia que mater est oīm vitioꝝ/et initiū oīs pcti: ⁊ odibilis corā deo et hoībus.Eccli.x. Tob.iiij. Superbiā nūꝙ in tuo sensu/aut in verbo tuo dn̄ari ꝑmittas. Jn ipsa em̄ initiū sumpsit omnis perditio: et que est ꝓpriū vitiū diaboli. xlviij.di.§.j.⁊.c.j.q: diabolus magister elatiōis est.xlvj.di. c.j.¶ Nō vana gloria: que oēm virtutē euacuat. Nō amore pecunie: que tāꝙ venenū est fugiēda: q: est materia cūctoꝝ criminū.xxiij.dist.his igit̄. Nō amore parentū: ne eos in vita corrodant tāꝙ musce moriētes: que perdūt suauitatē vnguenti.s.deuotionis.Eccls.x. ⁊ eos post mortē despiciāt dicētes. Bene fecit mihi: sed melius facere potuit. ad hoc.lxxxvj.dist.non satis.vt de alijs taceamus.ex̄ de cele.mis.dolētes. ¶ Sed die noctuq̄ nō cessent virtutibus insistere.vt ꝓbat Jsiḋ.in preall̄.c.his igit̄.et Amb.xij.q.j. cui portio deus.et p̄al.c.nō satis. Tales ergo si delinquāt: per sentētiam remoueant̄: ⁊ sine spe restitutionis deponātur.ex̄ de de.nō resi.et gestis.sicut lucifer.p̄all̄.c.principiū. hucusq̄ Osti.ad id ex̄ de schis.ad succidēdos.li.vj.¶ Notat etiā Osti.in sum.ti.de offi.archipres.§. que pertinent. ver.iij.ꝙ dicūtur Cardinales a cardine quo ostium regit̄: q: ipsi post papā et cū papa regūt ecclesiam. ex̄ de consue. cū venerabilis.de elec.corā.et.c.q̄relā. Et nota ꝙ presbyteri cardinales habēt titulū diaconi.nō ecōtra.vt ꝓbat̄.s̄. in eisdem cōcor.et ex̄ de arbi. cū a nobis.de testa.raynuti⁹. §.cum autē.et.c.raynaldus.§.a cuius.¶ Et licet in decretalibus plerūq̄ ponantur presbyteri sine titulo: in literis domini pape numꝙ ponitur presbyter quin additur titulus/nec diaconus/nec episcopus cum titulo. Hoc ideo noto vt si literam bullatam in qua hoc non seruetur inueneris: ipsam iudica falsam.ar.ex̄ de crimi.fal.ꝙ graui. Jn.c. aūt.ij.de offi.archipres.vocant̄ cardinales p̄sbyteri et alij tā in ecclesijs ciuitatib⁹ꝙ diocesib⁹ principaliter seruiētes: et in diuinis officijs ministrātes.s̄m Osti.¶ Sunt etiam in ecclesia Cōpostellana Cardinales presbyteri mitrati: ⁊ in ecclesia Rauennati.tales cardinales sunt derisui poti⁹ ꝙ honori.notat̄.xxxij.q.ij.c.j.glos.si. ex priuilegio speciali. ¶ Conditiones autem sanctissimas et necessarias quas debēt habere dn̄i cardinales posui post Bernar.s̄.in. vij. cōsideratione papali.ver.q̇ nō sint.in ar.xv ¶ Opto aūt fieri dn̄os meos cardinales sicut Pascasiū diaconum romane eccl̄ie cardinalē. De quo scribit Grego.in.iiij.dialo. ꝙ fuit vir mire sanctitatis/eleemosynarū maxime opibus vacans: cultor pauperum: et contēptor sui: cuius dalmaticā feretro eius superpositā quū esset defunct⁹/ demoniac⁹ tetigit: statimq̄ saluatus est. Veniat oro spiritussanctus

super cardines orbis terre et super mōtes Gelboe. quod interpretatur volutatio vel decursus. Isti inclyti interfecti sunt ⁊ fortes israel.ij.Reg.j. Plangat eos interim sancta mater ecclesia: q: cardo quorūdam eorꝫ confractus iacet: et ostij clausura ⁊ apertura cōpedita est. ¶ ff Et collegiū cardinaliū dispēsare possit etiā vbi epi dispēsare nō pñt.de re iudi.cū te.fm Inno. An cardinales priuentur iure eligēdi si male eligāt.lxxix.di.si papa. Et instātia cardinalis est oim solicitudo ecclesiarū. de postu.p:ela.bone.j. fm Inno. An soli assertioni cardinaliū sine iuramēto credat.de priuil.cū olim.j.p Inno. An credat cardinali dicēti aliqđ officiū sibi esse cōmissum/nisi sup hoc litere ostēdātur.et an credat actis eorꝫ vel ipsis de ijs que agūtur corā ipsis.de elec.bone.j.de offi.deleg.cū in iure.de fi.instru.cꝫ super his.de appel.cōstitutus. p Inno.de accu.cū dilecti. An cardinales pñt accusari cꝫ papā p simoniā elegerint: et ipse de hoc accusari.xl.di.si papa.lxxix.dist.si qs pecunia.ij.q.vij.nos si.ix.q.iij.nemo.⁊ de elec.licet.p Inno. An diaconi cardinales subsint sub presbyteris.lxxix.dist.si q̄s.iij.xciij.dist.§.vt ex premissis.vsꝫ ad finē distin. Adde hic qđ dixi.s.in.j.parte de dispē.lega.in.§.j.in ar.xlvij.

¶ Articulus.xvij. A

Ceterū quia post dignitatē Cardinalatꝰ/dignitas maior in ecclesia dei patriarchatus est: Ideo de eis aliquid dicēdū. Sunt aūt in ecclesia dei q̄tuor principales patriarchatꝰ post Romanū patriarchatū.scꝫ Cōstātinopolitanus. Alexādrinus. Antiochenus.⁊ Hierosolymitanus.de quibus.xxij.di.c.ij.⁊.c.renouātes.ex̄ de priuil.antiqua.xcvj.dis.cōstātinus.quibꝰ quatuor colūnis propter pctā nostra priuata est ecclesia. Remanēt eñ eorū dignitates ⁊ nō populꝰ.ppter qđ et ipsi in tāto honore in mūdo nō sunt: q: mūdus plus considerat aurum cꝫ annulū/potentiā cꝫ mitrā. De iurisdictione et ptāte istorꝫ.de officio.⁊ vbi debēt cōstitui.⁊ qualiter puniri.xvij.dist.multis.xviij.di.c.j.⁊.ij.⁊.xix.di.fm.et.c.ppter.xxj.dist.cleros.⁊ summittit.c.intantū.xxij.di.p totū.lxiij.di.c.j.⁊.ij.⁊.c.agatho.lxxx.di.p totū.xcvj.dist.satis.vj.q.iiij.si inter epos.j.q.vij.c.iij.iij.q.v.multū.iiij.q.j.cꝫ aūt.ix.q.iij.conquestus.iij.q.v.q: suspecti.ix.q.iij.nullus primas.⁊.c.epi.xj.q.iij.theogualdum.xij.q.j.dilectissimi.xv.q.j.frater.et.q.vj.placuit.xcix.di.§.j.cū oibus.c.seq.in illa distin. Pñt aūt isti dispēsare vltra cꝫ metropolitani: vbi pñt cōtētiose cōtēdere/pñt dispēsare: et vbi expresse nō phibet.lxv.dist.mos antiquꝰ.ex̄ de priuil.antiqua.ad fi.ex̄ de prebē.graue.ad fi.fm Jo.de deo. ¶ B Inter patriarchā aūt ⁊ primate differētia realis nō est: sꝫ vocalis. q: noia sunt synonima idē repsentātia.xcix.di.c.j. Idē est de noie archiepi ⁊ metropolitani. vt ibidē.⁊.ix.q.iij.cōquestꝰ.⁊.xxj.di.cleros.⁊.lxxx.dis.quasi per totū. Oēs aūt isti in ordine epali cōtinent. vt pal.c.cleros. Istis aūt patriarchis siue primatibꝰ obedire habent archiepi ⁊ metropolitani in certis ⁊ licitis: sicut epi archiepis ⁊ metropolitanis.vt.ix.q.iij.in primis octo.c.vsꝫ ad §.sola. Quā iurisdictionē habēt in puincia ⁊ epatibꝰ suis no.ix.q.iij.in sum.⁊ ex̄ de offi.ord.pastoralis.⁊.c.romana.lib.vj.⁊ de cēsi.romana.lib.vj. et de appel.romana.lib.vj. ¶ C De iurisdictiōe ⁊ ptāte istorꝫ.ex̄ de offi.vica.romana.li.vj.de offi.ordi.romana.li.vj.de fo.cōpe.romana.lib.vj.de ap.romana.li.vj.de cēsi.romana.⁊.c.ppetuo.li.vj.de pe.⁊ re.romana.li.vj.de exces.pla.archiepo.in clemē. Pñt tales dispēsare nisi interdicat/in penalibꝰ actionibus vbi pñt iudicare. de pe.di.vj.c.j.ad fi. Pñt dispēsare cū epis et electis suis suffraganeis: sup qbꝰ habēt ordinaria iurisdictionē in penalibꝰ actionibꝰ/⁊ pcurationibꝰ ⁊ similibꝰ: nisi phibeat.ex̄ de offi.ordi.pastoralis.et vt li.nō cōtesta.accedēs.ix.q.iij.c.j.⁊.ij.ex̄ de offi.ordi.irrefragabili. Et quū potest ex officio visitare: ⁊ p cōsequēs corrigere: ⁊ etiā poterit dispēsare: q: delusoria esset correctio sine dispēsatione. ex̄ de pscrip.cū ex officij.ex̄ de cēsi.sopite.et.c.cū venerabilis.c.romana.li.vj.fm Jo.de deo. ¶ Sed q: nō est nostri operis pncipaliter de eorꝫ iurisdictiōe tractare. Sꝫ quō in ecclesia dei per pctm a statu rectitudine quodāmodo cecidērūt: Ideo statim ptractādo starꝰ et excessus epoꝝ sub quo noie includūtur.vt dixi.s.in.iij.ꝯsideratione papali.in.§.iij.cōsideratio.in ar.xj.in ver.inter hec.de eis parū aliquid dico: q: oēs iurisdictionē epalē habēt: ⁊ silis est quasi eorꝫ offensio in isto tpe vulnerato. ¶ Attēdāt ergo pdicti status cꝫ quāto post papā ⁊ cardinales maiori preeminent dignitate: tāto eorꝫ grauior est offensa.xl.dist.hō christianꝰ. Regant ergo suas puincias in pace ⁊ cōcordia: nihil de iure epoꝝ vsurpātes: nisi vbi ius eis cōcedit: q: tali cōcordia altissimꝰ gloriat in mēbris suis.ix.q.iij.archieps.cū.c.pce.⁊ seq. Quā autē iurisdictionē habēt quatuor patriarchales sedes.vide palle.c.antiqua. ex̄ de priuilegijs. ¶ D Offendūt autē pdicti/quū visitāt suas puincias: sicut ⁊ quū epi visitāt suas ecclesias: q: nimis grauant parochianas ecclias in eorꝫ pcurationibꝰ maledictis vsꝫ ad exinanitionē extreme virtutis basilicas pducētes.x. q.iij.inter cetera. nō sacerdotaliter sꝫ crudeliter seuiētes.x. q.iij.q: cognouimꝰ.nō solū erga subditos: sed etiā socios tyrānidem exercētes: nō cū charitate/sed cū quadā iactātie temeritate: nec cū gratiarum actione/sed cū quadā iudiciaria inuectiōe stipēdia exigētes.potiꝰ depredādis et spoliādis ⁊ scādalizādis hoībus/cꝫ lucris aīarū operam dātes. Hec legunt ⁊ hodie ad literā miserabiliter et dānabiliter obseruantur.x.q.iij.cauendū.ex̄ de cēsi.cū apls.⁊.c.pcurationes. ¶ Itē multas pcurationes vna die recipiūt: ⁊ nō visitāt. In pecunia recipiūt ⁊ malo velle dātium: officiales sui et alij de familia munera recipiūt.cōtra oīa iura predicta. et ex̄ de cēsi.romana.§.pcurationes.⁊.§.caueat.li.vj. Visitās eñ qui aliquod munꝰ receperit hodie/vel pcurationē in pecunia a volēte/vel qui receperit pcurationē et nō visitat/ad duplū tenet reddendū illi ecclesie quā grauauit intra mēsem. quo elapso nisi restituerit: patriarche/archiepi/epi/ipso iure ab ingressu ecclesie interdicti. Inferiores ꝯo ab officio et bñficio: quousꝫ grauatis ecclesijs satisfaciāt sunt suspēsi: nulla in eis in hac dantiū remissione liberalitate vel gratia valitura.vt hec legunt ex̄ de censi.exigit.et.c.felicis.li.vj. Habet etiā de istis grauātibꝰ eo.ti.c.ij.in clemē. Is aūt cui est ingressus ecclesie interdictꝰ: si cōtra interdictū hmōi diuinis se ingerat ea in suo agēs officio sicut prius: irregularis efficit. ex̄ de sen.excō.is cui.li.vj. ¶ Ve ve q: de hmōi penis plati nō curāt: vnde vere fm hec paucos platos credo in dei ecclia/maxie in Hispania irregulares nō esse. Pro his ergo plangat ecclesia: q: quū sint maiores patres eiꝰ: maioribꝰ sunt periculis ⁊ criminibꝰ irretiti. Et fm Grego. quāto in honore precellunt alios: ⁊ in crimine.et de hoc satis. Et latꝰ pape sint cardinales: ⁊ de ptāte ipsorū circa absolutionē quū sint legati. de offi.leg.excōicatis. An cardinales motuo papa faciūt capitulū.et q̄d pñt.lxxix.di.nullꝰ. An presbyter cardinalis sit eligēdus in epm.de elec.ecclesia.ij.de pena offendētiū cardinalē.de pe.felicis.lib.vj.

¶ Articulus.xviij.

Consequēter de statu epoꝝ tractādū est.de quorꝫ potentia et iurisdictione ⁊ in quibꝰ pñt casibꝰ dispēsare.s.in prima parte istiꝰ opis pleniter ptractat. Nūc aliqua de eorꝫ iurisdictione adhuc iūgens/de eorꝫ excessibꝰ vt se corrigāt exarabo. ¶ Et est sciēdū cꝫ ordo epoꝝ quadripartitꝰ est.vt.s.pte.ij.ar.xj.A.in.iij.cōsideratiōe papali.ver.j hoc.prime tetigi.s.in patriarchis/archiepis/metropolitanis/⁊ epis. Papa etiā in numero eorꝫ cōtinetur.vt apparet in phemio cōstitutionū ⁊ decretaliū ⁊ literarū apticaꝝ. Nā vltra epatus ordinē alius nō est. fm Archidia.ordo iste ponit.xxj.di.c.j. Ibi assignat differētia inter archiepm et metropolitanū. Nā archieps maior est: vt colligit in auť.coll.ix.de priuile.archiepi.in prin. vbi dicit.

Non solum

Patriarchatꝰ ecclesiastici.

Patriarchatus ⁊ primatꝰ idem.

Visitatio pecuniaria platis ibi betur.

Quadruplex epoꝝ ordo.

nō solū metropolitanus is fit:sed etiam archiepus fiat.
¶ A. Tractando ergo de statu ⁊ defectib⁹ epoꝝ tracta
bo ꝑ ꝯñs de statu ⁊ defectib⁹ patriarcharū/primatū/ar-
chiepoꝝ/⁊ metropolitanoꝝ.de quibus tetigi in.§.prece.
Notandū ergo ꝙ Paulus eps/ epos vocat presbyteros
glos.Philip.j.In primitiua ecclesia bene fuerūt presbyte
ri ⁊ epi.xxj.di.c.j.vltra mediū.ver.ideo.xciij.di.legim⁹.vbi
de hoc in glos.hic rñdet.xcv.di. olim.¶ B Epi successo
Insignes epi scoporū tituli. res aploꝝ sunt.lxviij.di.quoꝝ vices.xciij.di.legim⁹.xxi.di.
in nouo.ex de sacra vnc.c.vnico.§.a christo.vbi vocantur
vicarij aploꝝ.Et dicuntur arietes gregis.i.duces.vij.q.j.
sciscitaris.q: duob⁹ cornib⁹.xxiij.q.iiij.cū in lege.i.vtriusꝙ
testamenti authoritate preualent cōtra hereticos.Inde
est ꝙ mitra pontificalis duo habet cornua.q: ois doctus
in regno celorum profert de thesauro suo noua ⁊ vetera.
Mat.xiij.glos.sup ps.xxviij.Item dicunt canes:q: latra-
re debent.i.predicare cōtra hereticos ⁊ tyrannos:⁊ subdi
tos informare.xliij.di.sit rector.Dicuntur rectores nauis
pre.c.sciscitaris.Dicunt colūne.ij.q.vij.accusatio.viij.q.j.
moyses.ex de accusa.qualiter.ij.⁊ ex de pen.si qs suaden-
te.§.epi.in clem.Dicunt patres spūales.in pre.§.epi.⁊ pre.
c.qualis.⁊.lxviij.dist.quoꝝ.Dicunt custodes.xij.q.ij.nō li-
ceat.xvj.q.j.in canonib⁹.xxiij.q.vlti.§.quis.Dicunt vica-
rij christi.xxxiij.q.v.mulier.Dicunt pastores.j.q.ij.pastor.
xcv.di.esto.xxiij.q.iiij.tres ꝑsonas.Dicunt etiā speculato-
res.Ezech.iij.xxj.dist.c.j.ver.epatus.Dicunt defensores.
xvj.q.j.in canonib⁹.Dicunt procuratores.xij.q.j.c.vlt.ver.
de hoc.¶ Qui prestantior est ⁊ doctior omni pplo ⁊ stu-
diosior ⁊ virtutib⁹ eminentior:ille ad sacerdotiū eligi de-
bet.glos.Leui.viij.viij.q.j.licet.In tunica hyacinthina fue-
rūt mala punica ⁊ tintinnabula.xliij.di.c.j.ver.hinc in exo
do.et Exo.xxviij.q: tanta debet esse pōtificis authoritas:
vt motus ei⁹ ⁊ gressus vocales sint.⁊ veritatem quā men
te ꝯcepit habitu resonet.Quicquid loquit ⁊ quicqd agit
doctrina sit.sine tintinnabulis/colorib⁹ diuersis/gēmis
floribusꝙ virtutū/nec ecclesiā ingredit nec pontifex est.
Glos.Leui.viij.facit.viij.q.j.licet.¶ Epat⁹ nomen est ope
ris nō honoris:scopos quippe intentio est.vn̄ eps supin-
tendere debꝫ.vt intelligat se nō esse epm qui preesse dile-
xerit nō ꝓdesse.Aug.de ciui.dei.li.xix.trāsfert.viij.q.j.qui
epatum.⁊ facit.xxj.di.c.j.ver.epatus.¶ C Hieronym⁹.
Si qs epatum desiderat:bonū opus desiderat.j.ad Tim.
iij.Sed ab aplo illo tpe dictum est/quo quisquis plebib⁹
preerat:prim⁹ ad martyrij tormenta ducebat.Tunc ergo
fuit laudabile epatum querere:qñ ꝑ hunc quēꝙ dubium
nō erat ad supplicia grauiora ꝑuenire.Ipsum quoꝙ offi
cium boni opis expressionem definit.quuꝫ dicit.Si quis
epatum desiderat:bonū opus desiderat.De ipso igit sibi
testis est:q: epatum nō appetit:q hūc nō ad boni opis mi-
nisteriū/sed honoris gloriā querit.¶ D Grego.in cura
pastorali.c.ix.Duo sunt pontificis opa.vt a deo discat le-
gendo scripturas diuinas:⁊ sepius meditādo.aut popu-
lum doceat:sed illa doceat q ipse a deo didicerit:nō ex ꝓpo
corde vel humano sensu/sed que spūssanctus docet.Est ⁊
aliud opus qd facit Moyses.ad bella non vadit.non pu-
gnat ꝯtra inimicos:sed orat.⁊ donec orat:vincit ppls ei⁹
hostis vincit ⁊ fugat.Exo.xvij.Orige.sup Leui.li.vj.trās
feruntur hec.xxxvj.di.c.vlt.Orige.Epi locū aploꝝ tenent
Hiero.ad Marcellum.xxj.disti.in nouo.⁊ dixi.s.ver.epi.
¶ Qualem oporteat esse epm in.xiij.c.aplice regule con
que optimū quēꝙ deceant epm tinetur.que ponunt a.xxxv.dist.§.nunc aut.vsꝙ ad.l.dist.
Nō facile admittit accusatio epoꝝ.ij.q.vij.accusatio.Eps
qui nō corrigit/impudicus canis dicit.lxxxiij.disti.nemo.
nihil illo epo miseri⁹ q maloꝝ gloriat laudib⁹.e.dis.nihil.
Nō credat eps solam lectionē ⁊ orationē sufficere.Sed
largam manū habeat.necessitatem patientib⁹ succurrat.
alienam inopiam suā credat.q: si hoc nō habꝫ:vacuū epi
nomen tenet.Greg.lxxxvj.di.fratrem.Nō debet aliquem
epus manu sua cedere.lxxxvj.di.nō liceat.xlv.di.c.j.⁊.c.cū
beatus.Eps nullā rei familiaris curā ad se reuocet.sed le
ctioni ⁊ orationi ⁊ verbo predicationis tm̄modo vacet.
cōcil.car.lxxxviij.di.eps nullā.Aug.Non ois qui dicit pax
vobis/quasi colūba audiendus est.Habent oscula colū-
be.habent ⁊ oscula corui.sed in columba vera pax.in cor-
uo falsa pax.ij.q.vij.nō ois.ibi no.quō ꝯditiōes corui ma
lo prelato cōueniant.Item nō oēs epi sunt epi.ea.cā ⁊.q.
nō ois.Hiero.Qui epatum desiderat:bonū opus deside
rat.Apls.j.ad Timo.iij.dixit.nō dignitatem.si aūt despe-
cto ope solam appetit ⁊ aspicit dignitatem.cito corruet.
Hiero.sup Sopho.adde.s.e.ver.si quis epatum.Honor
⁊ sublimitas epalis nullis poterit cōparatiōib⁹ adequari.
Si regū fulgori cōparas ⁊ principū diademati:lōge erit
inferius ꝙ si plumbi metallū ad auri fulgorem cōpares.
quippe quū videas regum colla ⁊ principū submitti ge-
nibus sacerdotum:⁊ osculata eoꝝ dextra oronibus eoꝝ
credant se cōmuniri.Amb.li.de pasto.trāsferunt.xcvi.dis.
duo.facit ex de ma.⁊ obe.solite.Et est arg.expressum ꝺm
Laur.cōtra viles prelatos Hispanie qui osculant manus
regū.Fateor ego vilis presul Siluensis ecclesie/scriptor
huius opis/poti⁹ timore ꝙ humilitate coactus sum oscu
lari dexterā Regis Portugallie.ꝙ ab eo nō teneā rega
lia.sed qui ex timore facit/iam nō facit.ex de reg.iu.qui ex
timore.Dictū ꝙ si eps comes sit/osculari debet.quū ex cō
suetudine alij magnates hec faciant.x.di.certum.j.c.susci
pitis ne.lxiij.dist.valentiniam⁹.Lau.⁊ facit.xxiij.q.viij.§.
ecce.xviij.di.si eps metropolitanus.¶ Nihil in hoc secu-
lo excellentius sacerdotibus.Nihil sublimius epis.No-
men ergo cōueniat actioni.⁊ actio nomini rñdeat.alias
sit nomen inane ⁊ crimē immane.Nō sit honor sublimis ⁊
vita puerilis.Ne sit deifica ꝓfessio:⁊ illicita actio.Ne sit
religiosus amict⁹:⁊ irreligiosus ꝓfectus.Ne sit gradus
excelsus:⁊ deformis excessus.Nō habeatur in ecclesia ca
thedra sublimior:⁊ cōsciētia sacerdotis recipiatur humi
lior.Ne locutionē simulemus colūbinā:⁊ mētē habeam⁹
caninā.Ne professionē monstremus ouinā:⁊ ferocitatem
habeamus lupinā.Amb.in.li.de pasto.¶ Quantum pre
ceteris gradus est episcopalis altior:tāto si per negligen
tiā dilabatur/ruina grauior est.Magna sublimitas ma-
gnā debet habere cautelā.Honor grandis grandiori de-
bet solicitudine circūuallari.Cui plus credit/ab eo plus
exigitur.Mat.xxv.Greg.in homil.Quū em̄ augent do-
nationes etiā crescūt donoꝝ.Amb.ibidem.Nihil in hac vi
ta difficilius/laboriosius/periculosius/epi officio.Aug.
ad Valeriū.xl.di.ante oia.Nihil in epali ceruice splendi-
dius fulget:ꝙ humilitas.Greg.c.di.cōtra morem.Epus
in quolibet loco sedens/stare presbyterū non patiat.xcv.
di.eps in quolibet loco.Eps in ecclesia sublimior sedeat.
intra domū vo presbyteroꝝ collegā se esse cognoscat.xcv.
dist.eps in ecclesia.¶ Dicite pontifices in freno quid fa-
cit aurū.Tolerabilius em̄ in sancto cernitur ꝙ in freno.
Bern.in epla ad Senonensem archiepm.Nō est eporuꝫ
seruare aurū:⁊ a se reuocare mendicantis manū.xij.q.j.
nolo.Incidant epi in inuidiā detractoꝝ cōfringentes va
sa mystica vt captiuos redimant.Amb.lxxxvj.di.nō satis.
Epi satis in manu habent quib⁹ credāt aias.⁊ cui cōmit-
tant suas facultates nō inueniūt.Ironia.Adde hic qd di
xi.s.in.vij.cōsideratione pape.ver.mira res.ar.xj.Opti-
mi estimatores.q magnā de minimis/paruā aut nullā de
maximis curā gerāt.Bern.de cōside.li.iiij.Vbicūꝙ fue-
rit eps:siue Rome/siue Eugubij/siue Constantinopoli.
siue Regij/eiusdem meriti est:eiusdem sacerdotij.Potē-
tia diuitiarū/pauptatis humilitas/nec sublimiorem nec
inferiorem epm facit.Ceteruꝫ oēs apostoloꝝ successores
sunt.Hiero.xciij.di.legim⁹.Idem.Gloria epi est paupe-
rum prouidere opibus:Ignominia sacerdotis est/pro-
prijs studere diuitijs.xij.q.ij.gloria.Idē ad Narbonēsem
epm.Solus eps incūbit bonis.solus vtitur ministerio.so
lus eps sibi vēdicat vniuersa.solus ptes inuadit alienas.
solus occidit vniuersos.Hic ꝓpter auaritiā sacerdotū se-
pe odia cōsurgūt.hinc epi accusant a clericis.hinc princi-

piū litis.hinc detractionis causa. hinc origo fit criminis. xciij.di.diaconi.v. Idem loquens Narbonensi epo. Dñici patrimonij dāna cōquiritis:dū soli vultis in ecclesijs potētari.xcv.di.ecce ego. Idē ad Nepotianū. Epi sacerdotes se esse sciant:nō dños. Honorent clericos quasi clericos: vt ipsis epis a clericis quasi epis honor deferat. Et.j.Pe. Pascite eum qui in vobis est gregem dñi:pvidentes nō coacte:sed spontanee fm preceptū dñi: neq; turpis lucri grā sed volūtarie.neq; vt dñantes in clero:sz forma facti gregis ex aio ⁊c.xcv.di.esto. ¶ Agnoscat epūs seruū se esse plebis nō dñm. Isid.de sum.bo.q: ⁊ papa se seruū vocat. Vide.s.in.v.cōsideratione papali.in.ff. Iste greg.in ar.viij. in ista.ij.parte. Sciat se nō esse epm qui pesse desiderat: nō pdesse. Aug.ad Orosium. Pontifex legalis fronte lamina ornabat aurea: inferius in extremo tunice in margine portabat tintinnabula. Exo.xxviij. nobili imagine instruens:q: spūalis quisq; doctor cōtemplationis aurū haurit superius: qđ inferius p sonū predicationis pplis infundit. Rodul.sup Leuiti. Inter.xij.abusiua seculi vnū est eps negligens. ¶ E Sunt aūt ista.xij.abusiua. Primū sz sapiens sine predicator sine operibus. Auditores enī doctrine dicta cōtemnūt: quū predicatoris opa a predicationis verbis discrepare cōspiciūt. Et quū ipe doctor doctrina sua nō cōsiderata lapsus fuerit:auditor etiā alterius doctoris medicamētū suis vulneribus adhibere paruipendit. vñ dicit Mat.v. Si sal euanuerit:in quo salietur? Ad nihilū prodest vltra: nisi vt pijciat foras. Ad hec ij.q.vij.nō omnes.iij.q.vij.§.idem testat. ver. Item greg.

Abusiua mundi.xij.

¶ Scdm. Senex sine religione. Quid enim stolidius si mens ad pfectionem festinare nō cōtendat:quū totū corpus ad interitū pperat:dum oculi caligant: auris grauiter audit:capilli fluūt: facies in pallorem mutat: dentes lapsi minuunt:cutis arescit:flatus nō suauiter olet:pect9 suffocat.tussis cachinnat:genua trepidāt: talos ⁊ pedes tumor inflat. Hec oia namq; ruiturā domū corporis pronūtiant.ad hoc.lxxxvi.di.tanta. ¶ Tertiū. Adolescens sine obedientia ⁊ reuerentia. Qualiter nāq; in senectute ille sibi ministrari sperabit:qui in adolescentia senioribus obedientiā exhibere cōtemnit: Leo.ij.q.vi.qui scit se. Sicut ergo in senibus sobrietas ⁊ morū pfectio inquirit: ita in adolescentibus obsequiū ⁊ subiectio ⁊ obedientia requirūtur.facit.lxi dis.miramur.ad fi.ibi. Quorum ois etas ⁊c. ¶ Quartum. Diues sine eleemosyna. Qui dum in terra quesita diligenti cura custodit:celestis patrie perennem habitationem amittit.xlvij.di.sicut. ¶ Quintū. Femina sine pudicitia. Sicut enī oēs bonos mores puocat ⁊ custodit in viris prudentia.de qua.xxxvi.di.§.i. Sic in feminis cūctos honestos actus nutrit fouet ⁊ custodit pudicitia. xxxij.q.v.pposito.⁊.c.de pudicitia. ¶ Sextum. Dñs sine virtute:q: nihil cōfert habere dñandi ptātem: si dñs ipse nō habet virtutis vigorem. Eccli.vij. Noli querere fieri iudex:nisi valeas virtute irrūpere iniquitates. ¶ Septimū. Christian9 cōtentiosus. christian9 enī a christo dicit. ex de sacra vnc.vnico. Christus aūt mitis est. Mat.xi. Contentio vitiū est.de pe.dist.ij.c.i.ij. Timo.ii. Noli verbis contendere. Phil.ij. Nihil p cōtentionem ⁊c.j.ad Cor.xi. Si quis videt cōtentiosus esse: nos talem cōsuetudinem nō habemus.nec ecclesia dei. Est aūt contentio inpugnatio veritatis agnite. Causa clamoris fiducia. Petrus de sali. ¶ Octauū. Pauper supbus. Quid enī stolidius q̃ illū qui in infimā miseriā velut in terra abiectus extremus ⁊ humilis incedere ⁊ conuersari debuerat: frontoso supbie more inflatā mentem cōtra deū erigere: Vnde dicitur Mat.v. Beati pauperes spū.i.humiles ⁊ timentes deū. Aug. ¶ Nonū. Rex iniquus. Nomen enī regis rectoris officiū indicat.xxi.dis.c.i.ver.sacerdos. Sz qualiter alios corrigere poterit:qui pprios mores nō corrigit: iij.q.vij. sacerdos.xi.q.iij.ita corporis. ¶ Decimū. Eps negligēs. Eps enī speculator intelligit seu interpretat.xxi.disti.c.i. ver.epat9. Debet ergo eps supintēdere ⁊ corrigere.lxxxiij. di.nemo. ¶ Vndecimū. Plebs sine disciplina.xlv.di.disciplina. ¶ Duodecimū. Populus sine lege. Qui enī dei dicta ⁊ legis scita cōtemnit p diuersas errorū vias eūdo/proditoris laqueū incurrit.di.iiij.facte sunt.de peni.dist.ij.iudas. Cyprianus li.de.xij.abusiuis. ¶ F Redeundo ad materiā epor. Ait Bern.sup Cant sermone.xij. Fratres reuereamur epos:sed vereamur onus. Si pensam9 labores.xl.dist.ante.nō affectam9 honores. Agnoscam9 vires nras:nec delectemur molles ⁊ femineos humeros supponere sarcinis duris. Nec obseruem9 eos:sed honoremus. xi.di.in nouo. Lu.x. Inhumane nēpe eorū redarguis opa quorum refugis onus. Temerarie redarguit virū de prelio reuertentē mulier manens in domo. Dico enī si quis de claustro/eum qui versat in pplo/interdū min9 circūspecte deprehenderit agere:verbi gratia in verbo/cibo/somno/risu:non confestim ad iudicandum prosiliat: sed meminerit scriptū esse. Melior est iniquitas viri q̃ mulier benefaciēs. Eccli.xlij. Nā qui in tua custodia vigilas:bene facis: sed q̃ iuuat multos.melius facit ⁊ virilius. Qđ si implere nō sufficit absq; aliqua iniquitate vite ⁊ cōuersationis sue:memēto q: charitas operit multitudinē pctōr. j.Pe. iiij. Prouer.x.ex de bap.maiores.j.rñso. Hec dicta sunt ad geminā tentationē pellendā: qua sepe religiosi epor vel ambire gloriā/vel excessus temere iudicare diabolicis instigationibus incitant. ¶ Presbyter etatis:epus dignitatis nomen est.xciij.di.legim9.fm Hiero. Si tentatio est hoīs vita sup terrā. Iob.vij.de pe.di.ij.si enī.ad fi.quantis putas periculis patet vita pontificis:cui necesse est oim ferre tentationes:viij q.j.clemēs. Bern.in epla ad Senonēses. Fila rubea dependētia ex duab9 linguis mitre pōtificalis/significāt ignē charitatis. Sicut enī p duas linguas significat q̄ noua ⁊ vetera noui ⁊ veteris testamenti testimonia pferre debet pōtifex.ut dixi.s.e.§.osequenter.ver. ⁊ dicunt arietes. Ita in rubeo filorū colore figurat ignis charitatis:quē in se habere pōtifex ⁊ in alijs accēdere debet. Inde etiā est q̄ Romanus pōtifex cappa rubea sicut christus.Lu.xij.induit.q: totus igne charitatis ardere dz ⁊ ex charitate oia facere:aio q̃ martyrio non deesse:sicut cōfessoribus almis Martino ⁊ Frācisco. Gerēs psonā christi:cui9 vestimentū rubeū est:sicut calcātium in torculari. Esa.lxiij.glos.super ps.xviij. Quid antistes ad dñm nisi pro delictis ppli intercessor eligit: Qua itaq; fiducia ad deū pro pctis alienis intercessor venio:apud quē de pctis meis secur9 nō sū: Greg.in registro.facit.iij.q.vij.in grauibus.⁊.c.vlt.xlix.di.§.j. Ut me ad epat9 ordinē cognoscitis peruenisse:si me diligitis/plāgite: q: tāte hui9 mūdi occupationes sunt:vt p epatus ordinem pene ab amore dei me videā esse separatū. Greg.in registro. De ista materia de honore ⁊ periculo epatus scripsi etiā.s.in.iiij. cōsideratione papali in ar.xi. Et illud iungat cum isto.

¶ Articulus.xix. A

Videiam nunc ad episcoporum excessus accedendū est ⁊ aliorū prelatorū. Sed q2/vt sepe dixi/in ordine epali intelligunt includi pape/cardinales/epi/patriarche/archiepi/pmates Ideo primo dicendū est q̄ quum papa peccat: potest sibi eligere confessorē,quemcūq; voluerit. Nā in iurisdictione contentiosa hoc receptū est.ff.de iuridic.omni.iu. est receptū.ij.q.v.mandastis ⁊.c.auditū est.ij.q.vij.nos si. Multo potius in voluntaria potest se submittere cuilibet sacerdoti.q: quātū ad hoc vnusquisq; sacerdos catholic9 tenet locū dei viuentis: ⁊ loco dei potest absoluere penitētem. xi.q.iij.absit.de pe.di.iij.inter hec biraum.j.⁊.ij.l.di.de his. Et sic in foro penitētiali factus ē papa minor: ⁊ confessor maior.vt in preiuribus. Et hoc innuit Chry.vs.xl.di.multi sacerdotes.ex de pe.⁊ remis.c.si. ¶ B Cardinales confitebu utur penitētiario dñi pape.ar.xciij.di.c.si.xciiij.di. c.j. Vel potius distinguedū ē inter peccatum publicum ⁊

Pape cōfessor.

Cōfessionis cardinaliū auditores.

illud cōfiteat͛ pape. occultū penitentiario dñi pape. Sed verū est ꝙ in vtroq̧ sufficit cōfiteri pniario dñi pape q̄ad salutionē aie: nō tñ quoad dispēsationē quā pniari⁹ facere nō pōt: nisi de speali mādato dñi pape. sicut ⁊ curia tenet. ſm Ostiē. ¶ Tutius aūt est vt quilibꝫ cardinalis licētiā habeat a papa: ꝙ sibi possit eligere ꝯfessorē. quū tales imediate ei subsint. ar. ex̄ de pe. ⁊ re. oīs. Exceptis epis: q̄ in hoc oēs sunt ꝑuilegiati. ex̄ de peni. ⁊ re. c. fi. ¶ E Patriarche quū offendūt: q: epi sunt: eligūt sibi cōfessorē. vt p:e. c. fi. de pe. In foro ꝯtentioso a sola papa debēt puniri: q: ei subsunt imediate. vñ Greg. Quedā de p:imate nro Clemētio plata sunt: q̄ nullo mō debēt sub silētio p:eteriri: ne totū co:pus (qḋ absit) mo:b⁹ inuadat: si languo: in capite curat⁹ nō fuerit. ij. q. vij. sicut inq̄t. Et Inno. iij. puniuit patriarchā Antiochenū. ex̄ de trāsla. epi. c. j. Et Joānes ⁊ Felix Cōstantinopolitanū. xxiij. q. j. acatius. Nicolaus Bituricēsēꝫ p:imatē. ꝑ eo ꝙ iudicabat clericos Narbonenses. ix. q. iij. cōquestus. Et Leo Dioscoꝝ Alexādrinū patriarchā: p:o eo ꝙ nō seruabat tpa in o:dinib⁹ cōferendis. lxxv. di. ꝙ a ꝑrib⁹. ⁊ cōsecratione epoꝝ. e. di. ꝙ die. ⁊ celebratione missarū. de cō. di. j. nosse. ⁊ in alijs multis. xxiij. q. j. cū btissim⁹. Et Inno. iij. de falsitate rep:ehēdit Hierosolymitanū. ex̄ de his q̄ fi. a p:e. quāto. ⁊. c. p:ece. ⁊ Gre. ix. patriarchā Gradensem eo ꝙ cōtra canones exegerat iuramentū a Castellano episcopo. ex̄ de ma. ⁊ obeḋ. dilecti. ¶ D Patriarchis subsunt archiepi. ⁊ ab ipsis ad eos appella͛. ix. q. iij. cōquest⁹. Nō debet Archiepus incōsulto p:imate vel pr̄iarcha aliquē in epm o:dinare. di. lxv. placet. Patriarche vbiq̧ ante se po:tāt crucem: nisi in v:be ⁊ vbi papa vel eius legatus insignia papalia deferens p:esens est. de p:iuil. antiqua. An habeat idē ius in suis subditis patriarcha qḋ papa in suis. xxij. di. renouātes. Qualiter perat patriarcha subiectionē eccl̄iarū. de ma. ⁊ obe. inter q̄tuo:. ſm In. An pr̄iarcha in subditos suo: suffraganeo: habeat aliquā ptātē. de of. o:. duo. de re iud. cū inter. Junge hic qḋ no. s. e. §. Ceterū. ante. §. ꝯsequēter. ver. inter pr̄iarchā. in additiōe in. xvij. ar. ¶ Licet aūt epi possint sibi eligere cōfessores. vt p:e. c. fi. de pe. ⁊ re. Archieps tñ cui subest debet scire q̄s est cōfesso: epi: velit nolit eps. Hoc nō admitto. q: beneficiū iurꝭ nemini est auferendū. xxviij. di. de his. in aut̄. de nup. circa. fi. §. sed hoc qḋ. ff. de reg. iu. l. iiij. §. si q̄s cōdēnatus. ex̄ de reg. iu. indultū. lib. vj. vbi de hoc no. Nec aliq̄s debꝫ p:esumi ꝙ cōfessorē suspectū eligat: q: nemo p:esumit immemo: sue salutis. j. q. vij. scissim⁹. ex̄ de elec. significasti. ij. Et etiā ipm pōt cōpellere vt sibi cōfitea͛: si suspectū habeat cōfessorē. q: ⁊ ab ipo de aīa epi ratio exige͛. ar. ex̄ de of. o:. pasto:alis. ⁊. c. irrefragabili. ex̄ de cēs. romana. li. vj. Nec istud ꝓhibet decre. p:e. ne ꝑ dilatiōe. ex̄ de pe. Sed quū intendat aiaꝝ periculis potius hoc admittit ſm Ostieñ. in sum. de pe. §. cui cōfitendum. ṽ. sed nunquid archiepiscopus.

Priarcharū a ꝯfessiōe.

ad pr̄iarchā spectantia.

Archiepi ꝑuilegia.

¶ Articulus Uicesimus. A

Sed vt sciāt episcopi ⁊ qui istiusmodi sunt in quibus ecclesiā quā deberent regere scandalizant: ⁊ in quibus peccant coiter ⁊ confiteri debent: Notēt casus. j. scriptos. ¶ Et p:imū ē. q: sciēter celebrāt: vel o:dines faciūt: vel etiā iudicāt subditos: dū in mo:tali cōstitutos se sciunt. ar. ex̄ de coba. cleri. ⁊ mu. vestra. §. fi. ⁊. c. fi. xxxij. di. §. verū. c. a d hec. ex̄ de tēpo. o:. c. vlt. de ele. et mi. c. fi. iij. q. vij. iudicet. c. postulatus. e. in grauib⁹. c. sacerdos xj. q. iij. plerūq̧. de pe. d i. vj. qui vult. ¶ Tamen tales absoluere pñt. ⁊ dare sacramēta: ⁊ iudicare: ꝙdiu ab ecclesia toleran͛. licet peccent mo:taliter talia in mo:tali exercendo cōferendo ⁊ agēdo. De hoc vide qḋ nota. post Archidia. s. in. j. pte illius opis. in. §. nunc querēdū est quum ecclesia. ṽ. Unde ⁊ no. Archid. in ar. lxix. Nam tales etsi non possunt ex vite merito: q: hoc in eis deficit: pñt tñ ex officio ꝙdiu ab ecclesia toleran͛. j. q. j. §. sed obijci͛ illḋ Aug. cū. c. seq̄ē. vsq̧ ad. §. ecce. ⁊ a. §. hoc igitur. e. causa. ⁊. q. cū. c. seq̄ē. vsq̧ ad. §. sed obijci͛. ⁊. §. cum vita. e. causa. ⁊. q. cū. c. sequen. dictum est a dño. ⁊. iij. q. vij. §. vlt. ⁊ de con. di. iiij. quomodo. cū p:e. ⁊ sequen. c. Et no. Ostien. in summa de remissionibus. §. vtrū fiat. ⁊ de of. o:. §. ⁊ a quo. ṽ. hec igitur sit fides tua. Et ego hoc lati⁹ disputaui. s. in p:ima parte istius opis. in. §. Et ꝙ dignitas. in. viij. ar. ⁊. ṽ. ꝙ sacramēta. ar. ⁊ in. lxv. ar. in. §. Ceterū q: in fi. ¶ Scḋꝫ est. quia conferūt bñficia indiscrete ⁊ contra deū maxime obrentu carnalitatis ꝑsonis minus idoneis ad talia beneficia obtinenda. ex̄ vt ec. bñ. vt nſm. de p:eben. graue. de etate ⁊ qua. indeco:. ex̄ de p:eben. eps. ⁊. c. cum ſm. Si aūt cōsanguineus plati dignus est in veritate fo:ti⁹ tene͛ ei ꝙ extraneo p:ouidere. ar. ex̄ de coba. cleri. ⁊ mu. c. j. j. q. j. siliū. c. quibusdā. ad fi. melius. xiij. q. ij. nō existimemus. lxxxvj. di. non satis. ¶ P:elati vero nostri tpis hoc nimis cōmuniter āplectētes pter suū sanguinē hodie quasi nihil reputant esse dignū. q: ceci sunt epi circa cōsanguineos. no. j. q. iij. puenit Ber. Mira res. Hñt epi cui cōmittūt animas: cui autem res tpales cōmittāt nō inueniūt. Nam episcopi alicui nepotulo suo cōmittunt multa milia animaꝝ: cui nō cōmitterent duo pyra. ſm Ostieñ. q̄ ita not. in summa de simo. §. qualiter. sub. §. lingua. De ista materia plene dixi sup:a in. vij. pape cōsideratione. ṽ. caueat summus pontifex. in xv. ar. ibi videas. ¶ Tertiū est. q: indoctū ⁊ minus idoneū sciēter o:dināt. qui vnū pedē tenet in mūdanis: aliū in ecclesiasticis apparēter. xlix. di. c. fi. c. hinc etenim. cū. §. p:e. ex̄ de eta. ⁊ qua. ex rōne. c. ꝙ sit. de tempo. o:. vel nō est xxiij. di. quando episcopus. lix. di. c. j. ¶ Quartū est. quia rogant superio:e ꝑ indigno scienter. l. di. miro:. Multis aūt modis dicun͛ idigni vl min⁹ idonei ij q̄ o:dinari dñt quos oīs repellere tenen͛ epi. qḋ dic vt plene no. Ostiē. in summa. ex̄ de tēpo. o:. §. ⁊ cui. sub. §. ibi sequen. cōtinentibus regulas apl̄i. P:osequi͛ aūt Gratian⁹ a. xxv. dis. §. nūc aūt. vsq̧ ad. l. di. Ostiē. etiā no. in summa de seru. in o:di. fa. §. qñ fieri debeat. ¶ Quintū est: q: trahunt monachos ⁊ alios religiosos de monasterijs sine causa ⁊ cōtra volūtatē abbatū. lviij. di. c. j. ⁊. ij. xviij. q. ij. quā sit. ṽ. de hoc ⁊. c. luminoso. Hoc em ꝓp:iū ꝑpe est. ix. q. iij. ꝑ ꝑncipalē. ꝯ ij. q. vij. cū pasto:is. ⁊ in eo qḋ no. j. q. j. ꝑ ꝑncipaleꝫ. glos. ij. huic ꝯ sto. cū additione Bar. in p:e. c. cū pasto:is. posita. ¶ Sextū est. q: cōferūt o:dines loco remunerationis. simonia mētalis est. ex̄ de simo. c. fi. ⁊. j. q. j. sunt nōnulli. quū nō habeāt aliud qḋ ꝯferāt. q̄ tñ o:dinis collatio debꝫ esse discreti iudicij: q: rarū est oē qḋ magnū est. lix. di. si officia ¶ Septimū est. q: ipsi ex laicis vel q̄si subito pmouentur spe dignitatis. lix. di. hoc ad nos. c. o:dinatos. et lviij. di. factū. ex̄ de elec. cū causaꝫ. de tēpo. o:. c. nullus. e. t. lib. vj. §. j. Uel q: ꝑncipiū electiōis sue fuit al's vitiosum. Unñ nō possunt bono exitu pagi q̄ malo ꝑnc:pio sunt inchoata. lxj. di. miramur. c. in sacerdotib⁹. ⁊. c. miserum. j. q. j. p:incipatus. de elec. ꝑ inquisitionē. q: p:incipiū in electionib⁹ attendi͛ e. t. dudū. j. in glos. ista tria. vbi de hoc. ¶ Octauūꝫ est. q: ꝓmouent clericos sine titulo. q̄ postea mēdicare cogunt͛. lxx. di. neminem. ⁊. c. sctoꝝ. ex̄ de p:eben. eps. ⁊. c. cum ſm. xciij. di. diaconi. v. ibi. Mendicat infelix. ex̄ de renū. ad supplicationē. ¶ Nonū est. quia indistincte sine lr̄is ꝓp:ij p:elati clericos recipiūt alienos. lxxj. di. illud. ⁊. c. si quis. ⁊. c. de aliena. ⁊. c. clericos. ex̄ de cle. pe. c. vlt. lxxiij. di. clericum. Unde ⁊ receptus ⁊ recipiēs deponi dñt. xxj. q. ij. c. j. ⁊. ij. sufficiūt tñ lr̄e pape. ex̄ de cle. nō resi. fraternitati. ¶ Decimū. q: negligūt ꝓp:ios clericos idoneos: ⁊ relinquūt eos q̄si oues errātes. lxxxiij. di. epus. ¶ Undecimū. q: ꝓmouēt aliquos inuitos nulla cā hoc exigēte: nisi fo:te odij. vt. lxxiiij di. c. j. ⁊. ij. c. vbi ista. c. hono:atus. c. cōsuluit. xxv. q. ij. denuntiam⁹. Sed dic vt ibi in summa. Et p Ostieñ. de eta. ⁊ qua. §. o:do. ṽ. circa hoc q̄ri͛. ⁊ seq̄ē. Uide qḋ legi͛ ⁊ no. ex̄ de etate ⁊ qua. queris. ⁊. e. t. in clemē. c. vt hi. ¶ Duodecimū est. q: nō ſuāt tpa aliquoties in o:dinib⁹ celebrādis. ex̄ de tēpo. o:. cū quidā. ⁊. c. dilectus. Et de hoc. lxxv. di. ꝑ totum

In q̄b⁹ vulgo aberrāt epi.

¶ Tredecimū. q: nō seruāt īterstitia tꝑoꝝ ī ordinib⁹ cele
brādis. lxxvij. ⁊. lxxviij. di. ꝑ totū. ¶ Decimūquartū ē. q: su
stinēt clericos in suo delicto nec corrigūt obtētu obsequij
sibi prestiti/vel carnalis amoris/vel pecunie corruptiōis
lxxxiij. di. si quis epūs. ⁊. c. nemo. ⁊. c. error. ⁊. c. consentire
lxxxvj. di. c. j. ex̄ de of. or. irrefragabili. in fi. ibi. Prouideāt
itaqꝫ diligenter ecclesiaꝝ ꝑlati: vt hoc salutare statutū ad
questū pecunie vel grauamē aliud nō ꝯuertāt. ¶ An pre⸗
lati possint penas pecuniarias recipere ꝑ criminib⁹ puni
endis. ⁊ no. ex̄ de penis. suam. vbi de hoc. xxiij. q. v. si vos.
xij. q. ij. fraternitas. xviij. di. q̄m quidē. vbi de hoc. ⁊. xxiij. di.
quāq̄. vbi de hoc. ⁊. xxj. q. v. si quis cuiuslibet. vbi de hoc.
ex̄ de of. or. cum dilectus. de delic. pu. c. ij. legit̄ ⁊ no. ꝑ Ar⸗
chid. ex̄ de sen. ex. venerabilib⁹. §. deniqꝫ. vj. li. Penas aūt
pecuniarias q̄s recipit epūs/nō lucrat̄ ipse: sꝫ in vtilitatē
ecclesie vertere debet. vt legit̄ ⁊ no. de penis. c. ij. Hoc te⸗
net Gof. in summa. de penis. §. Item nota. Et idē tenet
Hostien. in summa. de of. or. §. quid ꝑtinet. v̄. non tn̄. Et in
summa de accu. rubricella de criminibus fine ordine pu⸗
niendis. v̄. vlt. Et Archid. in. c. de sen. ex. venerabilibus. §.
deniqꝫ. li. vj. Et adde q̄d scripsi. j. §. Nūc ad iudicis. v̄. viij.
xlij. ar. q̄d nullo mō seruāt epi. immo eas imbursant cum
alia mamona. ¶ Quindecimū. q: omittunt punire deli⸗
cta: vt ppl'is placeant. q̄d plebi sibi cōmisse ꝑniciosum est.
⁊ q: magis vtunt̄ ꝯsilijs laicoꝝ q̄ȝ clericoꝝ. lxxxiij. di. nihil
lxxxiiij. di. ꝯuenit. ⁊. c. nūciatū. l. di. si quis diaconus. ¶ Se
decimū. q: parū aut nihil volunt pauꝑib⁹ erogare. vnde
vacuū nomen epi h̄nt. lxxxvj. di. fratrē. ⁊. c. nō satis. ¶ De
cimūseptimū. q: nō defendūt: vel negligenter: viduas et
orphanos ⁊ paupes ⁊ alias ꝑsonas miserabiles ad defen
sionē ecclesie spectātes. lxxxvij. di. ꝑ totū. ¶ Decimūocta⸗
uū. q: nimiā curā h̄nt de rebus tꝑalib⁹. quū tn̄ scriptū sit
q̄ȝ epi nullā curā rei familiaris ad se reuocent. sed lectiōi
⁊ orationi ⁊ verbo ꝑdicationis tm̄ modo vacēt. lxxxviij.
di. ꝑlatū est. ⁊. ij. c. sequentib⁹. ¶ Decimūnonū. q: vni ꝑso⸗
ne plura b̄nficia ꝯferūt cōtra apl'm ⁊ Greg. lxxxix. di. sin
gula. etiam sine dispensatiōe in simplicibus b̄nficijs. no.
de elec. dudum. ij. ¶ Uicesimū. q: volūt habere oecono⸗
mos: sub quoꝝ testimonio res ecclesie gubernant̄. contra
iura. lxxxix. di. volum⁹. ⁊. c. q: in quibusdā. xvj. q. vj. q̄m. ix.
q. iij. cum simus. Et si h̄nt oeconomos: nolūt h̄ere nisi lai
cos. cōtra iura. lxxxix. di. indicatū. xvj. q. vij. in noua actio⸗
ne. vel cōsanguineos. contra cōsiliū Toletanū. lxxxix. di.
docent. vbi epus vsqꝫ ad annū suspendit̄. ⁊ oeconom⁹ in
duplū punitur. ¶ Uicesimūprimū. q: vnus inuidet alte⸗
ri. ⁊ laborat vt cadat. ⁊ adinuicē discrepant in diuinis. xc.
di. c. vlt. ¶ Uicesimūscdm. q: approꝑiāt sibi oīa bona ec⸗
clesiastica. xciij. di. diaconi. v. xij. q. j. res eccl'e. ¶ Uicesimū
tertiū. q: cōtemnūt presbyteros. ⁊ vbi ipsi sunt: nō cōmit⸗
tūt eis officiū facere: vel predicare: ac si essent gibbosi vl'
idiote vel eis inuident. xcv. dist. ecce. Epi em̄ ⁊ presbyteri
d̄nt regere ecclesiam in cōmuni. xcv. di. olim. Nec h̄ere d̄nt
ꝑsbyteri epm vt principē: nisi ipse h̄eat eos vt senatores
xcv. di. esto. ¶ Uicesimūquartū. q: ordināt ꝑ simoniā: pe⸗
cuniā accipiendo ꝓ ordinib⁹ vel man⁹ quodcūqꝫ ꝑ se vel
ꝑ suos mediatores. nunc ꝑticipando cū notarijs suis lu⸗
cra l'raꝝ. nunc sigilloꝝ. nunc totū lucrū accipiēdo. ad hec
j. q. j. cū ordinaret̄ epūs. c. eos. c. cito turpem. c. sunt nōnul
li. c. si quis neqꝫ. c. si quis epūs. ⁊. q. ij. nullus abbas. c. sicut
epm. ⁊. q. iij. saluator. ex̄ de simo. c. j. Et de radice īfecta bo
nus fructus exire nō potest. j. q. j. fertur. Junge hic quod
notaui. s̄. post cōmentū threnoꝝ. in. §. magno. postq̄ȝ dei
gratia. ⁊. v̄. ꝓh dolor. ⁊. v̄. sed nunquid. ⁊. v̄. sed dicunt in
x. ar. Et quod notaui. s̄. in. ij. parte in. v. ar. in. ij. thre. v̄. prin⸗
cipes nostri prelati. ⁊ in additione ibi. que incipit. crede⸗
rem tn̄. Et nisi talis renuntiet: saluari non pōt. vt pre. c. si
quis neqꝫ. Uix credo maxime in Hispania q̄ȝ de centū epi
scopis sit vnus qui non sit simoniacus in ordinibus ⁊ be
neficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines ce⸗
lebrant: dantes suas b̄ndictiones a domino maledicti. j.
q. j. maledicā. nisi vt lucrentur pecunias. Unde in vna or⸗
dinatione lucrabitur ibi epūs nunc ꝑ expssas nūc per ta⸗
citas simonias/suaꝝ l'raꝝ/sigilloꝝ/portarioꝝ/matricula
rū obtentu. cccc. ⁊ quingentos ⁊ eo āplius frequenter flo
renos. Nec de hoc videntur h̄re cōsciētiā occecati a dn̄o
in cupiditate sua. nō cōsuetudinē sed corruptelā veri⁹ il⸗
lius ꝓuincie allegantes. que colligit̄. j. q. j. nullus epūs gra
uamen. ex̄ de simo. nō satis. c. cum in ecclesie. c. ea que. c. ia
cobus. ⁊. c. sicut ꝓ certo. ¶ Uicesimūquintū. Nec absol⸗
uunt aliquē nisi absolutio redimat̄. ex̄ de simo. ad aures.
¶ Uicesimūsextū q: vtunt̄ cōsilio clericoꝝ ⁊ mecoꝝ cōtem
ptis ꝓprijs qui melius scirent vellent ⁊ possent consule⸗
re. ex̄ de his que fi. a pre. nouit. ¶ Uicesimūseptimū. q: lai
ci sciunt eoꝝ cōscientiā: ⁊ ꝑsbyteri ignorāt. nec h̄nt idone⸗
os secum cubicularios: q̄ eis reddant testimoniū conuer
sationis. ij. q. vij. cum pastoris. c. ꝯuenit. ¶ Uicesimūocta
uū. quia etsi in clericatu fuerint: sunt tn̄ idiote: ⁊ ꝑmittūt
se in epos ꝓmoueri xxiij. di. qui epūs. xxxviij. di. omnes. j.
q. vij. cōuenientibus. j. q. j. vilissim⁹. viij. q. j. licet. ex̄ de elec.
cū in cunctis. ex̄ de eta. ⁊ qua. q̄uis. ¶ Uicesimūnonū. q:
quū ꝓmoti sunt: negligunt discere vel doceri. Unde ⁊ ta⸗
les infideles sunt. s̄m sanctū Clementem. xxxviij. di. null⁹
epūs. Et s̄m Greg. Stult⁹ est qui in eo maiorem se existi
mat: vt bona q̄ audierit discere cōtemnat. xxij. di. de con⸗
stātinopolitana. Idem ꝓbat Aug. xxiiij. q. iij. si habes. Et
Innocē. dicens q̄ȝ epūs ꝑ exercitiū legendi potest acqui⸗
rere scientie margaritā. ex̄ de renū. post trāslationē. §. Ce⸗
terū. Nā omne artificiū per cōtinuū exercitiū recipit icre⸗
mentū. ff. de lega. iij. legatis seruis. §. ornatricib⁹. ¶ Tri⸗
cesimū. q: nolunt vel nesciunt canonibus obedire. quare
deberent ab administratione vsqꝫ ad dignā satisfactionē
remoueri. xxv. q. j. omnia. cū. c. sequē. xv. di. sancta. xix. di. si
romanoꝝ. iiij. di. §. fi. Et violatores canonū in spiritūsctm̄
peccant quo dictante cōscripti sunt. xxv. q. j. violatores. c.
sunt quidam. l. di. si ille. c. si quis diaconus. lxxx. di. illud sa
nc. Ideoqꝫ epi q: sepe ⁊ sepi⁹ veniūt cōtra: essent sepe et
sepi⁹ puniendi. ex̄ de exces. ꝑ. nimis praua. c. nimis iniqua
c fi. ¶ Igitur ꝑsumptuosum est asserere q̄ȝ absqꝫ canoni⸗ Sine canonib⁹ non pōt eccl'ia regi.
bus sacris ꝑ solā bibliā vel theologiā theoricā regi posset
ecclesia sancta dei. sꝫ hoc tm̄ cōsueuerant asserere ius ca⸗
nonicū ignorātes: ꝑsertim viri religiosi suꝑbi q̄ ab Inno⸗
cētio. iij. idiote vocātur: qui sunt iuris ignari. ex̄ de vo. et
vo. re. ex multa. §. illis. ⁊ ideo despiciūt scientiā quā igno⸗
rāt. Et tamen toto die partim ꝑsumptione/ne inscij repu
tent̄: ꝑtim auaritia/vt lucrent̄: r̄ndēt de casib⁹ quos igno
rant/ ponentes se ⁊ alios in errore ⁊ de risu. q: impitus
matheseos loquens de ea risui patet. xxxvij. di. q̄ de mēsa.
Et tales diuinādo r̄ndent sicut sepe eos derisi loquentes
de sensu ꝓprio non de iure: q̄d ignorant. cōtra. c. xxxvij. di.
relatum. Nulla maior superbia q̄ȝ nō ꝓpriā ignorantiam
cōfiteri. Recurrat ergo quilibet ꝓ casibus ad iurispitos
non ad religiosos. q: tractant fabrilia fabri. in ꝓlogo bi⸗
blie. c. v. ¶ Canonica em̄ scientia practica theologia est.
⁊ licet isti religiosi coiter ignorēt canones: ipsis tn̄ nihilo
minus adstringunt̄. ex̄ de consti. c. j. ⁊. c. fi. de tempo. or. vl'
non est. Compo. Et hoc sancti doctores approbant. xix. ⁊
sequentibus tribus distinctionibus ꝑ totū. ⁊. xxxviij. di. q̄
ipsis. ¶ Tricesimūprimū. q: nimis creduli sunt in preiu⸗
diciū aliorum. ⁊ ante q̄ȝ eis constet de crimine suas s̄nias
fulminant cōtra cano. lxxxvj. di. siquid. xj. q. iij. q̄uis. ⁊. c.
non solū. c. graue. vj. q. j. ex merito. xxxiij. di. habuisse. xxx.
q. v. §. his ita. c. nullū. ex̄ de accusa. q̄liter. ij. Et de hoc su⸗
pra dixi in. v. cōsideratiōe papali. v̄. sed ⁊ a vitio. in ar. xiij.
¶ Tricesimūsecūdū. q: volunt in ecclesia colūnas erige
re non quos nouerint meliores. sed quos ipsi magis dili⸗
gunt: ⁊ quorum sunt obsequijs deliniti. viij. q. j. moyses
xij. q. ij. gloria. j. q. iij. ex multis. ibi. Nec eligāt in domo dei
qui maiores sacculos pecunie conferant: sed eos qui mo⸗
rib⁹ ⁊ disciplina atqꝫ scientia diuites pro officio suo ipam
valeant sustentare ecclesiam. Adde quod dixi. s̄. e. §. nunc

autem ad fratres.℟.item beneficia.in ar.xvi. ¶ Trigesi⸗
mūtertiū.q: paulati quolibet ãno ius parochiale subtra
hendo sibi appropriãt:⁊ clericos grauãt.x.q.iij.q: cogno
uimus.c.inter cetera.xvi.q.i.cōstitutū est. ¶ Trigesimū⸗
quartū.q: vlciscunt̃ iniurias ꝑsonales.cōtra cano.i.q.vij.
si q̄s omnē.in fi.xlvi.di.seditionarios.xxiij.q.iiij.inter que
relas.Uix tñ est iniuria que tangat prelatū/q̄ nō tangat
ecclesiam:q: ep̄us est in ecclesia:⁊ eccl'ia in eo.vij.q.i.scire
Pro ecclesie aūt iniuria excoicare potest.notatur de hoc
xxiij.q.iiij.guilisari⁹.ij.q.vij.si quis erga.vide q̄d legitur
⁊ no.ex̃ de penis.romana.li.vi.Uolunt esse actores⁊ iudi
ces.⁊tñ quum ꝑsona actoris assumit̃:iudiciaria potestas
amittit̃.ij.q.i.§.sciendū.Et ideo ep̄us actor vel reus non
debet esse iudex.xi.q.i.si cleric⁹.iiij.q.iiij.c.i.⁊.ij. ¶ Trige⸗
simūquintū.q: pro minimis culpis paratos etiã corrigi
excoicãt.quum tñ nemo excoicari debeat:nisi ꝓ magnis
peccatis.⁊ q̄n aliter corrigi non pōt.xi.q.iij.epi.⁊.c.nemo
¶ Trigesimūsextū.q: expellunt illos qui precessoribus
suis fideliter seruierunt.⁊(q̄d deterius est)remuneratio
ne seruitij quã receperant spoliãt.contra cano.xij.q.ij.hec
huius placiti.xvi.q.vi.illud. ¶ Trigesimūseptimū.q: ad
uocatis vel seruitorib⁹ nolunt reddere q̄d ꝓmiserūt:nec
ipsos remunerare.cōtra iura.xij.q.ij.q̄cumq; suffragio.⁊
c.eccl'iasticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari.⁊ extor.cog.l.i.
§.in honorarijs.iij.q.vij.§.tria.in.℟fi. apud vrbē. ¶ Tri⸗
gesimūoctauū.q: volūt ꝙ eis credatur in p̄iudiciū alioꝝ
contra illud.vi.q.ij.ep̄us.⁊.c.si tantū.c.placuit.xv.q.v.c.ij.
¶ Trigesimūnonū.q: soli volūt clericos deponere. quū
tñ in depositione p̄sbyteri requirantur sex epi preter pro⸗
prium/qui debet esse septim⁹. In depositiōe diaconi tres
l.di.studeat.xv.q.i.de crimine.⁊.q.vij.felix.⁊.c. si p̄sbyteri.
Item solus nō potest auferre honorē ep̄us.licet solus da
re possit.xv.q.vij.sexta accusatione.ex̃ de transla.inter cor
poralia.rñ.i.post prin. Unñ nec minores clericos deponere
potest:nisi cū capitulo suo.xv.q.vij.ep̄us nullius.vide q̄d
legitur⁊ no.ex̃.de here.quoniã.li.vi. ¶ Quadrigesimum
quia.impugnant exemptos iniuste: nec seruant eorum
priuilegia.xvi.q.i.frater noster.ex̃ de ꝑuil̃.dilecti.⁊.c.quã
to. ex̃ de ex.prela.c.penul.⁊ vlti.⁊.c.frequens.in clemen.
⁊ de priui.⁊ ex.pri.archiepo.in clemē.⁊ de censi.⁊ex ac.ad
nostrum.in clem̄. ¶ Quadragesimū p̄mū. ligãt ⁊ absol⸗
uunt sine cause cognitione.vñ diuersas penas pati debēt
xxiiij.q.iij.de illicita.ex̃ de sen.ex.sacro.Sicut em̄ quosdã
gr̃a fauoris sublimant:sic plerumq; alios odio inuidiaq;
humiliant.xv.q.vij.c.i. ¶ Quadragesimūscd̄m. q: in cō⸗
uiuio non faciunt legi sacras lectiones.xliiij.di.ꝓ reuerē⸗
tia. Nam dū corpus diuersis ferculis reficitur:nisi lectiōe
retrahatur:lingua in detractionib⁹ relaxat̃.vt dicit Gre.
in moralibus.li.i.⁊.xliiij.di.cōuiuia.⁊.c.prece.Et ꝓpterea
diues epulo ampli⁹ in lingua ardebat: q: delicata gusta⸗
uerat:⁊ linguã detrahendo relaxauerat. Unñ Pe. Rauē.
loquens damnato diuiti ait. Si iã te totū possidet ignis:
quare solius lingue desideras estib⁹ subueniri? An quia
lingua magis vritur:magis ardet:que pauperi insultauit
que misericordiã denegauit:hec precedit ad iudiciū. hec
prima degustat cruciatus:que deliciosos cibos ⁊ odora⸗
ta pocula degustauit. Item Greg.in homil̃. Quid autē
est ꝙ in tormentis positus linguã suam refrigerari postu
lat:nisi ꝙ is qui cōuiuando de loquacitate peccauerat:ꝑ
retributionis iustitiã in lingua atrocius ardebat. abun⸗
dare em̄ in ꝯuiuijs loquacitas solet ¶ Quadragesimū
tertiū.q: in ecclesia vel dū in publico ꝓdeūt: indumentis
lineis nō vtunt̃:⁊ pallia hñt diffibulata vt. seculares.con
tra cōsiliū ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.ad fi. ¶ Quadrage⸗
simūquartū.q: magis curãt de lautis cōuiuijs q̄ de diui⸗
nis officijs. Inde ꝓcedit pctm̄ luxurie.inde fabule otiose
inde virtutū eneruatio.inde fomentū criminū.xliiij.di.§.
i.⁊.c.sequen.ꝑ totū. Inde consurgunt ad cōcentum auiū
matutinū cōtinua syncopa transcurrentes.⁊ vix celebrãt
quater in anno.⁊ vtinã nec tunc taliter celebrarent. ex̃ de

cele.mis.dolētes. Inde faciūt sibi dici missam iuxta lectū
in domo vbi spurcitie multe fiunt. vñ diuinã patientiã ad
iracundiã ꝓuocãt.⁊ min⁹ malū esset eis missam nō audi⸗
re:q̄ in domibus sic ipsam audire:in quib⁹ sine causa ma
gna nullatenus sunt celebrande.de cō.di.i.c.i.⁊.c. sicut nō
alij.cū.c.sequē.q: diuersis ex causis epi se absentãt ab ec⸗
clesijs.nec cōmode pn̄t frequēter ad eas accedere ad mis
sam dicēdã vel audiendã.cōcedit̃ eis hodie habere alta⸗
re viaticū ⁊ in domib⁹ celebrare vel missam audire. ex̃ de
priuil̃.qm̄ li.vi. ¶ Quadragesimumquintum.quia char⸗
tas ⁊ instrumenta ecclesie nō custodiūt.xij.q.ij.si quis de
clericis. Immo res dilapidãt male administrãdo.contra
cano.xvi.q.i.in canonibus.xxviij.di.de syracusane.xij.q.ij.
et si illi.⁊.c.vulterane.c.apl'icos.ex̃ de elec.ꝙ sicut.de offi.
dele.venerabili.de accusa.c.vlt.de simo.ꝑ tuas.i. ¶ Qua
dragesimūsextū.q: res alienas vsurpãt.xvi.q.vi.placuit.
nec ipsas reddere volunt a precessoribus occupatas.eoꝝ
sanctitatē ⁊ cōscientiã pretendētes. quū tñ nihil interfit
quoad ꝑiculū anime/inuadere alienas.aut scienter deti
nere.sicut dicit cōciliū gn̄ale.ex̃ de resti.spo.sepe cōtingit
⁊ ideo q̄d alienū est:reddi debet.ex̃ de testa.fili⁹.i.q.iiij.§.
itē peccato ciuiū.℟.sicuti. q: nihil depit vtilitatib⁹ eccle⸗
siaꝝ:si ea que sunt aliena reddant̃.liiij.di.gn̄alis.in fi. vbi
de hoc.ex̃ de postu.pre.bone.ij.vbi de hoc. in glos.ar. ꝙ si.
¶ Quadragesimūseptimū.q: nō cognoscūt seip̄os:cui⁹
seminis/cui⁹ vite/cui⁹ve generis sint.sz in cathedris suis
⁊ cornib⁹ gloriãtes/p̄sbyteros ⁊ clericos.viij.q.i.quid au
tē.fratres suos nedū filios suos seculares despiciūt ⁊ cō⸗
tēnūt. Sed si se attēderēt:non paterent̃ sacerdotes mino
res sedere iuxta scabellū pedū suorū intra camerã suã: in
qua ep̄s debet se recognoscere collegã.q̄uis in ecclesia ⁊
extra camerã supior sedere debeat.xcv.di.ep̄us in ecclesia
Nam s̄m Greg.quū culpa non subest s̄m rōnē humilita⸗
tis:omnes equales sumus.xxij.di.de cōstantinopolitana.
Sicut dicit Greg.Dn̄s ondit petro vt se cognosceret an⸗
teq̄ ipm vniuerse ecclesie p̄poneret. ⁊ ideo ipsum ꝑmisit
cadere:vt in se addisceret qualiter deberet alijs misereri
l.di.cōsiderãdum. ⁊.c.fidelior. Quid em̄ intolerabilius
s̄m Hiero.q̄ ꝙ nat⁹ in tugurio rustico ⁊ paupe domo:
q̄ vix poterat habere panē de milio vñ saturaret ventrem
rugientē:nūc fastidit mella ⁊ panē de simila.i.de flore fari⸗
ne mūdissimo ⁊ subtilissimo factū.xij.q.ij.glia. ¶ Qua⸗
dragesimūoctauū.q:.faciūt idiscretas ⁊ fatuas remissio
nes.extra de pe.⁊ re.cum ex eo.§.ad hec. ¶ Quadragesi
mū nonū.q: grauãt subditos in tallijs ⁊ exactionibus ⁊
encenijs q̄ ad munerū veniūt quantitatē:⁊ in subsidijs q̄
petunt non charitatiuis sed extorsiatiuis ⁊ tyrãnicis.pro
pter q̄ deberēt in quadruplū ꝯdēnari.xviij.di.qm̄.de hoc
x.q.iij.inter cetera.c.q: cognouimus.extra de ex.p̄la. cum
ad quorūdã.de censi.cū apl's.⁊.c.ꝓcurationes. Iure no⸗
uo etiã puniūtur.extra de censi.romana.§.penult̃.⁊ vlti.
⁊.c.exig.⁊.c.felicis.li.vi.Et de hoc.s.tetigi in.§.nunc aūt.
de immu.ec.q: pleriq;.℟.inter patriarchã.℟. offendūt in
ar.xviij. ¶ Tales deberēt mãdare memorie ꝙ man⁹ suas
deberent seruare innoxias deo⁊ principi:nullūq; lucrum
cōtingere.in aut̃.de mãda.prin.§.i.co.l̃.iij.C.de supindic.
l.i.li.x.ff.de damn. infec.ex damni.in aut̃.de collato.§.hoc
quoq; coll̃.ix.xvi.q.i.§.noua ꝛ.ex̃ de vi.⁊ho.cle.cū ab omni.
ex̃ de rescrip.statutū.li.vi. ¶ Quinq̄gesimū. Excedūt iniu
ste excoicãdo.⁊suspēdēdo.vl' q: h̄ faciūt sine ꝯsensu capl'i
xv.q. vij.nullus.saluo eo q̄d dicit̃ ex̃ de cōsue.nō putam⁹
li.vi. Sz hic vide q̄d no.xv.q.vij.ep̄us.⁊ex̃ de of.or.irrefra
gabili.in glos.vel per decanū. Uel q: nō seruãt ordinē iu⸗
diciariū.ex̃ de ex.p̄.c.i.puta.q: sñias suas fulminãt:⁊excoi
cant nulla p̄missa monitione.ij.q.i.nemo.ex̃ de ap.reprehen
sibil̃. Uel q: sine causa/vel causa iniusta/vel falsa. q̄d val⸗
de cauendū ē:quū sit hec maior pena/q̄ inueniat̃ in eccle
sia dei.xxij.q.iij. corripiant̃.iij.q.iiij.engeltrudã. Uel q: ex
odij fomite ad hoc procedunt. ex̃ de accusa. q̄liter.ij.§.i.
ad fi.xi.q.iij.§.si ergo.⁊.§.cū g̃. ¶ Pena autem excoicãti

iniuste infligitur vt dānatus separetur a colone quantū
visum fuerit superiori. xxiiij.q.iij. de illicita.ij.q.i. nemo.
¶ Si aūt iudex inferior epo monitione nō pmissa excoi-
cat:ingressum ecclesie sibi nouerit interdictū. ex de sen.
ex.sacro.i.rñ. Si aūt in scriptis sniam excoīcatiōis nō pro
ferat:ꝛ causam excoīcatiōis expresse nō cōscribat: p men-
sem vnū ab ingressu ecclie ꝛ diuinis nouerit se suspēsum.
Quod si ɔtigerit sic suspēsos diuina officia exequi sicut
prius: incurrūt irregularitatē:sup qua nō nisi p summuz
pōtificē poterit dispēsari. vt pena docēte discant iudices
ecclesiastici ꝙ graue sit excoīcationū sentētias sine maturi
tate debita fulminare. h̄ legunt ex de sen.ex.sacro.ꝛ.c.cuz
medicinalis.l.vi. De suspēsiones nō tāgūt epos q: nullā
penā suspēsiōis a iure incurrūt.nisi de ipis ibi specialiter
caueat. ex de elec.si cōpromissarius.c.huiusmodi.li.vi.ꝛ
de sen.ex.q: piculosum.li.vi. Et faciūt que leguntur ꝛ no.
ex de of.dele.sane.ꝛ quod no.i.§.sequē.v. Itē nullā. ¶ Si
aūt alias iniuste qs excoīcat postꝙ de hoc supiori patue-
rit querela ꝓposita excoīcator:cōdēnabit ad interesse ex-
coīcato. et alias supioris arbitrio puniet.quū non sit le-
uis culpa tātā infligere penā insonti.ꝛ hec legunt.p.c.sa-
cro.§.cumq;. Sz et si post appellationē legitimā talis sen
tētia ꝓferat:degradari debet ꝓferēs in criminalib⁹.ij.q.
vi.decreto. Itē excoīcās iniuste/tenetur actione iniuriaꝝ
xi.q.iij.illud ꝛ.c.temerariū.ꝛ crimine sacrilegij.xxiiij.q.iij.
nō i ppetuū.et ex ordinarie puniri pōt.ar.ex de excel.p.c.i.
et p.§.cumq;.ꝛ no.de hoc in.p.c.nō in ppetuū. Ergo nō dz
quis excoīcari ex leui causa.q: nō nisi p mortali.xi.q.iij.ne
mo.ꝛ.c.sequē. Hoc em̄ ē sentētiā fulminare.qñ scz ex leui
causa vel alias iniuste fert. vl' nō seruat ordo iudiciarius.
vt ex de ex.p.nimis praua.§.i. Nec refert vtrū nulla causa
subsit.vel iniusta.ar.ff.de autho.tu.nulla differētia. exem
plū ex de ex.p.dilectus. ¶ Quinquagesimū primū. q: in
iudicijs criminalib⁹/clericoꝝ suoꝝ non vtunt cōsilijs.con
tra id.xv.q.vij.epus.ꝛ.c.si.hoc enim tenent facere. sicut ꝛ
preses p̄sentibus officialibus suis iudicat. C.de sen. ꝛ in-
terlocu.oi.iu.cū sentētiā.ex de his q̄ fi. a p.c.nouit.ꝛ.c.quā
to. Adde.§.e.v.i. ¶ Quinquagēsimū scdm.q: q̄dā eorum
nūc nimiū rigorē in corrigēdo ꝛ iudicādo:sicut hypocri-
te ꝛ pharisei.xlv.di. vera.xxvi.q.vij.alligant.nūc nimiam
miam ostēdūt.p quā fauent criminibus.l.di. si quis dia-
conus.quū mediū tenere deberēt.xlv.di.sunt nāq;.ꝛ.c.di-
sciplina. Supbe etiā p̄dicant.xlvi.di.haber hoc. ¶ Quin
quagesimū tertiū.q: passim ordināt malos ꝛ bonos.de q̄
bus dicit canō ꝙ hoc facit nimia remissio sacerdotū nroꝝ
i.epoꝝ.q: pōpā multitudinis q̄rūt:ꝛ putant ex hac turba
aliquid sibi dignitatis acquiri. vel quib⁹ aliud p̄stare nō
p̄nt:diuinos ordines largiunt.qd tñ districti oportet esse
iudicij.magnum enim est esse quod raꝝ est.lx.di.si officia.
¶ Quinquagesimū quartū.q: aliqui eoꝝ curiosi sunt cir
ca ecclesie ornamenta ꝛ edificia.sz de ministris nullā curā
h̄nt.xij.q.ij.gloria. Sed vtinā hec hodie circa altaria ꝛ nō
circa coꝝ palatia ꝛ calcaria ponerent. ¶ Quinquagesi-
mūquintū.q: detrahūt vel diminuūt reditus subditorū.
contra id.ex de resti.spo.cōquerēte.ꝛ.c.grauis. ꝓpter qd
puniri p̄nt pena extraordinaria.ꝛ sunt omnia redintegrā
da.ex de ex.p.c.ij. Nec d̄nt eos irrationabiliter g̃uare: vel
inhoneste tractare:sz tanꝙ filios ꝛ fratres fraterna cha-
ritate tueri ꝛ honorare.ex de ex.p.c.i.ex de ma.ꝛ obe.per
tuas. Non ergo d̄nt derogare inferioꝝ honorib⁹.ex de ex.
pre.ad hec.q: sicut nolunt grauis oneris sarcinas ferre:
ita nō d̄nt alijs importabile pōdus imponere.ij.q.vi.q̄ se
scit.ꝛ.c.qui scit se. An aūt possint diminuere fructus vacā-
tis beneficij:dic vt legit ꝛ no.ex vt ec.bñ.c.i.ꝛ qd legitur ꝛ
no.p.Jo.an.ex de re.ec.nō alie.si vna.§.fi.i clem. ¶ Quin
quagesimū sextū.excedunt denegādo sacramēta ecclesiasti
ca malitiose ꝛ sine causa.in quo casu alibi possunt recipi
p exēptos.ex de p̄scrip.cum olim.in casib⁹ ɔcessis. ex de se-
pul.c.i.de regu.l.z. alias recurrēdū est ad supiorē.ex de iu.
pa.null⁹. Aliqua tñ sunt q̄ vrgente necessitate a q̄libet ac-
cipi p̄nt.de cō.di.iiij.sanctū.ex de of.or. pastoralis.§. p̄ter-
ea. ¶ Quinquagesimūseptimū.nō seruāt priuilegia reli
giosoꝝ.immo eos grauāt.ex de priul.dilecti. de ex.p. sane.
ex de simo.ne dei.ex de censi.c.ij. in clemen.adde.§.e.v.xl.
¶ Quinquagesimūoctauū.q: nedū intersunt bellis.sed
pugnāt manu ꝓpria ꝛ cū armis.qd est cōtra iura. Nā etsi
epi ꝛ alij clerici possint interesse iustis bellis:ꝛ cōfortare
alios ad pugnādū ꝛ hortari: tñ non p̄nt pugnare manu
ꝓpria: etiā cōtra saracenos.xxiij.q.viij.clerici quicumq;.
ꝛ.c.cōuenior.saluo eo qd dicit ex de homic. si furiosus.ij.
rñ.in clem. Cōtra qd p̄lati in hispania ꝛ alemānia faciunt
tota die:de hoc conscientiā aliquā nō habētes.cōtra iura
xxiij.q.viij.§.i.ꝛ cū.c.sequē. vsq; ad.§.is ita.ꝛ.c.rephēsibi
le.cum.c.se.l.di.clericū q̄ paganū.ex de excel.p.c.ex.lris.de
rap.i archiepatu.ne cleri. vel mona.cleri.c.sniaz.de homi.
petitio.vbi de h. de penis.qd in dubijs.de cleri.pcus.p to-
tū. De h latius dixi in p̄ma pte isti⁹ opis tractās de dispē-
sationib⁹.§.sz querit qñ.v.p̄nt.cū v.sequen.p duas colū.
in.xlviij.ar. ¶ Quinquagesimūnonū. q: raro morantur
in ecclesijs suis.immo quasi in tota vita eorū p curias p̄n
cipū ꝛ Romane curie/ꝛ p paterna hospitia euagant. cō-
tra omnia iura.vij.q.i.sicut vir peruenit.ꝛ.c.placuit.ex de
vo.ꝛ vo.re.magne. Et de hoc.s.dixi in threnis in oratiōe
Hiere.recordare.ij.super verbo/matres nre quasi vidue.
viij.arti. ¶ Sexagesimum. Aut non aut pessime dicunt
officium diuinū in lectis recumbentes/vel continue cor-
poraliter vagantes/vel audientes/ꝛ male/nō ɔdicētes.
q: non sufficit audire solū:sed clerici tenētur officiū diui-
num aut p se dicere:aut cū alijs ɔdicere.i.prē suam dicere
ꝛ alterā audire.alias q̄libet vellet in ecclesia mutitare.si-
cut faciunt religiosi ꝛ clerici acidiosi. Ad hec.xcij.di. in
palea.presbyter.que ponit p grano.ex de cele.mis.c.i.ibi.
psoluat.ꝛ ibi.cōpleant.ꝛ ibi. laudē dixi.ꝛ ibi.psoluam⁹.ꝛ
ibi. ad cōfitēdū tibi.ꝛ ibi.referamus laudes.ꝛ ex de cele.
mis.dolentes.in fi.ibi.celebrent.ꝛ ex in cle.i.ali'.graui.ibi
fructū labioꝝ.ꝛ ibi.dicere seu psallere.ꝛ ibi.celebret.ꝛ ibi
psallat. Et ad istas horas vocales seu laudes tenemur:
non mētales/ex debito.sm Tho. Cañ.ij. Sonet vox tua.
nō vicarij.vox em̄ tua dulcis ꝛc. Adde qd no.ex de cle. nō
re.c.iij.in glos.hoc quod. Et adde hic qd not. Jo.an.ex de
reliqui.ꝛ ve.sanctorū.si dñm.in glos.magna:que incipit/
de orone.v. Sz dubitatur. Alia secularia intermiscentes/
currentes/sincopātes/anticipātes/nunꝙ in horis. ex de
of.custo.c.i.ɔpetētib⁹.dicentes/nihil quasi cordialiter at-
tendētes/vix labijs deū honorātes/multas horas dimit-
tentes/put coiter in pctō mortali cū psalmodiant existē-
tes/raro chorꝝ intrantes/ꝛ quū ibi sunt:nunꝙ sicut muti
os apiētes/aues ꝛ canes ad ecclesias p suas familias du-
centes/añ finē officij de choro exeuntes/in choro cū secu-
laribus de mūdo loquētes/ꝛ officiū interrūpētes/ꝛ deū
deridētes/nec alios dissolutos clericos in choro corrigē-
tes.cōtra oia illa iura.de cō.di.i.quando.ꝛ di.v.nō medio
criter.xxxviij.di.sedulo.ex de cele.mis.dolentes.ꝛ.xci.di.p̄s
byter.xcij.di.cantātes.ex de cele.mis.graui.in clem̄ ¶ In
firmus cleric⁹ in lectulo recubās nec tenet officiū dicere
nec audire:nec postꝙ cōualuerit/ omissum recupare.xci.
di.cleric⁹ victū.ex de cle.nō re.ad audiētiā. ¶ Sexagesi-
mumprimum.q: nunꝙ reddunt rationem administratio
nis sue.tenentur enim reddere rōnē administrationis sue
tanꝙ tutores. C.de tut.dis.l.ij. Et no.ex de accusationib⁹
q̄r.ij.in glos.sz q̄liter.ar.ex de testa.religiosis.in cle.ꝛ de
relig.do.q: cōtingit.§.illi etiā.clem̄.ꝛ.x.q.iij.c.i. quā rōnē
tenet ab eo exigere ꝛ potest suus metropolitanus.q̄ est
eius iudex ordinarius.ix.q.iij.p singulas. Si bona epi et
capituli essent cōmunia:crederē cōsensuz capituli in hac
rōne exigenda ꝛ reddenda requirēdum.q: eius interest.
ar.bo.ex de rescrip.edoceri.de ma.ꝛ obedien.c.si.ꝛ ar.bo:
lxxxix.di.volum⁹ forsan. Idem si nō essent etiā bona coia
ar.xij.q.ij.quatuor.in fi. ¶ Sexagesimūsecūdū.quod om
nibus predictis excessibus graui⁹ est: nedum de eo quod

in occulto peccant per suas immunditias/ ⁊ simoniacas pactiões/ ⁊ fraudes/superbias/ ⁊ inuidias/ ⁊ auaritias/ que tñ a plerisq; sciunẗ. nullã verecũdiã hñt aliqui ex eis. sed nec de ijs in q̃bus publice delinquũt. immo in peccatis gloriari videnẗ. ex̃ de ex. p̃. q̃ graue. vñ frons meretricis facta est eis. nec de pctis erubescũt. ⁊ pctm̃ suũ sicut sodoma p̃dicauerũt. Esa. iij. Unde tot mores sibi ꝯponũt: quot pniciosa exẽpla alijs dãt. xj. q. j. precipue.

¶ Repertoriũ de materia Episcoporum. E

Unc de Episcopo-

rũ authoritate iurisditione ⁊ cõditiõe ⁊ excessibus simul aliquid tractãdũ est. q: diuisim de hoc supius ptractaui. Uñ epis sciendũ est q̃ nõ sufficit eis cũ subditis equalẽ gerere vitã. sed sicut sunt sup alios honoratiores: sic vita dñt esse p̃stãtiores. viij. q. j. nec sufficere. j. q. j. vilissim⁹. ex̃ de voto. ex multa. §. j. Itẽ epus in eo q̃ alijs p̃ferẗ: nõ debet se alijs presumere meliorẽ. viij. q. j. illud. Item plus laudaẗ patientia epi in aduersitate: q̃ quies in religioso. vij. q. j. suggestũ. Epus quñ celebrat: secum debet hr̃e saltẽ tres diacones: qui oculi eius dicunẗ. xciij. di. diaconi qui. ⁊ subdiacones ⁊ ministros: qui sacris induti vestimẽtis in fronte ⁊ a tergo ⁊ p̃sbyteri a dextra regiõe leuaq; cõtrito corde ⁊ humiliato spiritu ac ꝓno stent vultu custodientes eũ a maleuolis hominib⁹: ⁊ cõsensum prebentes sacrificio. de cõ. di. j. epus deo. Dom⁹ epi dꝫ esse ꝓpe ecclĩaꝝ: vt aptior sit cõtẽplationi. xlj. di. epus. Et epi mẽsa nõ debet resplendere vasis aureis ⁊ argenteis. sꝫ fide ⁊ meritis. ibidem.

Nõ licet epo intendere venationi: nec ꝯsanguineoꝝ etiã nimie familiaritati. xxxiij. di. quorũdã. ex̃ de p̃sumpti. cum in iuuentute. Quid in p̃mitiua ecclesia epi ꝓpter paupertatẽ recipiebãt: ⁊ q̃d modo dñt recipe de oblationibus ecclesiaꝝ. x. q. j. antiquis. c. de his. ⁊ q. iij. placuit. xij. q. ij. vulterane. cũ. vj. c. sequen. Eo die quo epus celebrat in aliquo altari. supple vel hꝫ celebrare: q: eadẽ ratio est vtrobiq;. scꝫ reuerẽtia epi. vt dicit glos. c. inferius alleg. sacerdos nõ debet celebrare. de cõ. di. ij. c. vlt. P̃nte epo sacerdos non dꝫ nisi de suo mandato benedicere nec signare. Heb. vij. xxj. di. deniq;. xcv. di. ecce. Conceditur epo tempore interdicti celebrare sub certa forma. ex̃ de p̃uil. q̃ nõ nullis. Epi sunt legati xp̃i. ij. q. vij. accusatio q̃. in fi. xxj. di. in nouo. Itẽ oculi eiusdẽ. vj. q. j. oues. Deferre hñt iudices delegati ⁊ conseruatores epis. ex̃ de of. dele. sane. et e. t. quia pontificali. li. vj. Itẽ nullã sñiam suspensionum vel interdicti incurrunt: nisi de epis mentio habeaẗ. ex̃ de sen. ex. q: piculosum. li. vj. ⁊ de elec. si cõpromissarius. li. vj. §. huiusmodi. ⁊ in additione quã posui. s̃. §. p̃mo. v. l. in fi. P̃nt vbiq; cum altari viatico celebrare vel facere celebrari. ex̃ de p̃uil. qm̃. lib. vj. ⁊ in additione quã posui. s̃. §. p̃mo. v. xliiij. P̃nt eligere ꝯfessorẽ. ex̃ de peni. ⁊ re. c. fi.

An ius vel statutũ factũ sup personatib⁹ ⁊ ministris ecclesie ad ep̃atus extẽdaẗ. no. Innocẽ. ex̃ de cõces. p̃ben. dilectus q̃ non. Et Ep̃at⁹ nõ propter bona tp̃alia: sed propter deũ ⁊ curã aiaꝝ est recipiẽdus: ⁊ q̃ ipsi olim nihil habebant. no. Innocẽ. ex̃ de ap. constitutis. ij. in vlti. magna glos. in fi. An Ep̃at⁹ sit ordo. xxj. di. cleros. ex̃ de pur. ca. quotiẽs. xxxij. di. c. j. v. de hoc. An Ep̃atus sit fugiendus vel desiderandus. an sit desiderantib⁹ denegãdus. ⁊ de similibus. no. ex̃ de elec. cũ in iure. ŝm Innocen. An Qui est dign⁹ põt ep̃atũ desiderare. Et p̃ quẽ modũ debet electus dissentire qui se credit indignum. ⁊ q̃ peccat mortaliter qui se credit dignũ si p̃laturã sibi oblatã respuit. ⁊ de q̃busdã sitib⁹. viij. q. j. in scripturis. ⁊ c. qui ep̃atũ. Et per Innocẽ. in p̃. c. cũ in iure. Que sunt de lege iurisdictionis epi. ⁊ de lege diocesana. de of. or. cõquerẽte. ⁊ c. dilectus. ⁊ per Innocẽ. de sta. mo. c. j. Maior est dignitas ep̃alis q̃ imp̃ialis. xcvj. di. si imperator. ⁊ lxiij. di. valẽtinian⁹. Quo ad que tenent epi loca ap̃loꝝ. xij. q. j. videntes. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. Palatium epi habet priuilegium defensionis: siue habeat capellam/siue nõ: siue sit itra. xxx. passus ab ecclesia: siue non. xvij. q. iiij. diffiniunt. ⁊. §. q̃squis. ŝm Innocẽ. ⁊ Ostieñ. in. c. hic. j. alleg. inter. xvij. q. iiij. id cõstituimus. ⁊ de immu. ec. inter alia. ŝm Innocẽ. Nõ põt episcopus cubicularios criminosos suos vel familiares ab accusatione repellere. ex̃ de accusa. nulli. Nõ peccant clerici: si non vocant ep̃m dñm. ex̃ de ex. pre. grauem. ŝm Innocen. An ep̃us sit de capitulo vt ep̃us vl̃ vt canonicus. ⁊ qñ p̃tãs iudicandi vel eligendi de capitulo ad ep̃m deuoluaẗ. ex̃ de cõce. p̃. postulastis. ⁊ de of. or. irrefragabili. maxime ŝm Innoc. Ep̃us in cõsecratione religiosus dicĩẗ religiosior abbate. ⁊ ep̃us ad ꝓfessionẽ monachos recipit vt abbas. no. p̃ Jo. an ex̃ de elec. nullus. li. vj. vltima glos. Et excellẽtia dignitatis ⁊ ordinis ep̃alis facit vt episcopus etiã secularis immediate p̃sit monachis. An habens filios vel nepotes possit fieri ep̃us vel alius p̃latus xxviij. di. de syracusane. ⁊ c. p̃usq̃. ⁊ lxj. di. catinẽsis. ⁊ ex̃ de testa. c. per Inno. An ep̃us debeat potius obedire regi suo q̃ metropolitano. vel patriarche vel regi q̃ pape vel eius delegato. xviij. di. si ep̃us. xxiij. q. viij. rep̃hensibile. de offi. dele. pastoralis. de ap. cum parati. ⁊ de censi. significauit. An omnis ep̃s sit par ap̃lico. xxj. di. in nouo. De prelatione inter ep̃os ⁊ presbyteros. xciij. di. legim⁹. ⁊ ij. q. vij. quãq̃. ⁊ xcv. di. olim. Epi dñt vocare clericos nõ filios sꝫ fratres vel socios. Et clerici ep̃os nõ fratres sꝫ patres xcv. di. esto. An ep̃us possit agere p̃ ꝓcuratorẽ vel per se. ex̃ de rescrip. edoceri. de syndi. c. j. v. q. iij. q: episcopi. Qualiter iuret ep̃us pape. ex̃ de iureiu. ego. N. De pena suum ep̃m interficientiũ vel manus in eũ inijcientium. ex̃ de penis. ad aures. c. in q̃busdã. xxv. q. ij. ita nos. Et de penis. si quis suadente. in clem̃. Que requiranẗ quñ agiẗ contra ep̃m ciuiliter vel criminaliter. ex̃ de postu. p̃. c. j. de elec. bone. j. de prebẽ. graue. ŝm Inno. ¶ B Inq̃sitores heretice prauitatis non p̃nt inquirere contra ep̃os: nisi habeãt a papa speciale mãdatum. ex̃ de hereti. inquisitores. li. vj.

Monachus factus ep̃us eximiẗ ab obediẽtia abbatis ⁊ a regula quãtũ ad esum carniũ. ⁊ sic tenet Hoff. ⁊ hec cõmunis opinio. Sed Hug. contra. etiã si sit papa. Idem tenet Archid. de hoc per Ostieñ. in summa de penis. Teneo cũ opinione cõmuni. q: nõ comedere carnes non est de substãtia monachatus. sicut abdicatio ꝓprietatis: ⁊ custodia castitatis. ex̃ de sta. mo. cum ad monasteriũ. §. fi. Et q: ibi abbas dispensat cum monacho. vt no. doctores. e. c. cum ad monasteriũ. de silentio ⁊ obedientia ⁊ ieiunio. et quicquid acquirit: acquirit eccl̃e cuius fact⁹ est ep̃us. xvj. q. j. c. iij. vbi de hoc. xviij. q. j. c. j. ⁊ ibi de hoc no. Monach⁹ qui transit ad ep̃atũ vt presit: peccat mortaliter: ⁊ votum frangit. nota. xvj. q. j. monachi vagãtes. In locis insignibus cõstitui dñt epi. ⁊ quãtũ vn⁹ ep̃atus ab alio dꝫ distare. lxxx. di. per totũ. ⁊ ex̃ de priuil̃. c. j. An l̃ris epi sit credẽdũ. ex̃ de fi. instru. c. j. ⁊ ij. p̃ Inno. de ꝓba. c. post cessionem xj. q. iij. cure Quñ recusaẗ iudex secularis: an ep̃us erit iudex in causa illa. ex̃ de foro compe. licet. per Innocen.

Monachus a deo ep̃atu an ab regula absoluatur.

¶ Articulus Uicesimus primus.

E potestate episco-

porũ. q̃ sine licentia episcopi nullus p̃sbyter in sua diocesi potest missam cantare/vel baptizare/vel aliud simile facere. xvj. q. j. cũctꝫ ⁊ c. multis Et sine cõsensu eius nõ debet edificari monasteriũ vel oratorium. xviij. q. ij. quidam. c. de monachis ⁊ c. sequẽ. ⁊ de priuil̃. cum olim. ij. Et iurisdictionẽ habꝫ in religiosorum monasterijs. xviij. q. ij. c. j. ⁊ c. monasteria. de of. or. dilect⁹. Et p̃sbyteri ⁊ clerici ⁊ religiosi sue diocesis ipsius subiacent potestati. xviij. q. ij. quidaꝫ. Et epi est in omnibus parochialibus ecclesijs presbyteros instituere. xvj. q. ij. sane. ⁊ q. vij. nullus. ⁊ c. sicut. ex̃ de hereti. cum ex iniuncto. Et episcopi monialibus ⁊ alijs feminis religiosis prelatum preficere debent: ⁊ curam ipsarũ habere. xviij. q. ij. qui religiosis. de relig. do. de xenodochijs.

Q defensor deputatus a papa non debet cogere subdi
tos episcopos coram se litigare.xi q.i.peruenit. Q epus
potest omnem principem pro culpa excommunicare.xi.q.iij.si
autem.xcvi.di.duo. Potest falsarium lrarum domini pape
vsque ad mandatum dñi pape incarcerare.xix.di.in memori
am. Quid de episcopo quum ab ecclesia sua nō recipit.
xcij.di.§.de epis.cum.c.se. An epus sine licentia diocesa
ni in aliena diocesi pōt pontificalia exercere.e.di.si qs.ij.
Dic q non sine licentia diocesani.quicquid dicat ibi Jo.
Uide qd no.Jo.an.ex de priui.exces.priuil.archiepo.in glos.
in pontificalibus.in clem.ex de vsu.pal.c.fi.per Innocē.
et Ostien.et de foro cō.c.quis.in clemē. Q authoritate
epi inferiores possunt ad alias ecclesias transferri.vij.q.i.
epus de loco. Causam epi accusati Archiepus cū suffra
ganeis pquirere potest:sz non determinare.iij.q.vi.accu
satus. Q cum multa discussione contra epm debet reci
pi accusatio.ij.q.vij.accusatio.cum.v.c.sequen. Q epi
scopum subditi nec arguere nec accusare passim possunt.
ij.q.vij.oues.et.ij.c.sequen. Q sine licentia sui episcopi
clerici non dñt pegrinari.de con.di.v.nō oportet.ex de vo.
et vo.re.magne.et etiā Hierusalem.vt ibi. Clerici non te
nētur seruire episcopo in opere seruili.x.q.iij.placuit. Epi
scopus in ordinando ecclesiam dz requirere consensum
patroni.xvi.q.vij.de criminis.ex de iur.pa.a nob. An epi
scopus inconsulto papa ad bellū debet pficisci.xxiiij.q.vi
ti.quo ausu. Non potest episcopus successorem sibi insti
tuere.vij.q.i.peristi.viij.q.i.episcopo.et.ij.c.sequen. De re
bus proprijs et acquisitis intuitu persone potest episcopus
testamentū facere.de alijs nō:q: cedunt eccl'ie.xij.q.i.epi
scopi.et.ij.c.sequē.et.q.iij.pontifices.et.q.v.per totū.et ex de
testa.c.i. Q morientis episcopi res debēt pro futuro pō
tifice conseruari.et diripientes illas dñt anathematizari.
xij.q.ij.hec huius placiti.et.c.non licet.et.c.charitatē.c.de
laicis illud.c.non liceat.ij.ex de elec.vbi piculū.§.prouisio
nis.li.vj.et.c.gnāli.li.vj.et.c.q: sepe.li.vj.et de of.or.cū vos et
c.pñti.li.vj. An eps pōt infeudare rōne pstiti obsequij.ex
de dona.p tuas. An epus possit aliqd statuere cō ius cō
mune.et an possit aliquid statuere in preiudiciū ecclesiarū
factarū vel faciendarū.ex de consue.cum dilectus. An epi
scopus possit constitutionē facere.et super qb⁹.et in quos
xviij.di.§.i.de ma.et obe.si quis.de of.le.c.vlt.et sm Inno.
de locato.c.nostra.de testa.requisisti.de hereti.ad abolen
dam. An episcopi possint restituere famā.et absoluere a
iuramentis.vide quod dixi.s.in.i.parte de dispē.§.q: epi
scopus.ꝟ.lxiij.cum.ꝟ.sequē.in.l.ar.votis et fidelitatib⁹.de
re iudi.cum te.per Inno.ij.q.iij.§.hinc autem.in glos.fa
cti.et per Archidiac.de elec.licet canon.li.vj. An omnes
clerici se possunt opponere pro iuribus epi.ex de cōfir.vti.
cum dilecta.per Inno. An licet episcopo laico vel cleri
co alterius episcopi ecclesiastica sacramenta cōferre.vel
eos sine lr̄is cōmēdatitijs proprij episcopi ad ordines vel
ad beneficia recipere.et an in clericis notis sicut in ignotis
lr̄e cōmendatitie requirantur.et que sit differentia inter
lr̄as commendatitias et dimissorias.et an clericum alieni
genam possit epus ordinare sine lr̄is cōmendatitijs sui
episcopi si habet beneficium in diocesi sua:vel alias est ei
subditus.et an quis possit esse clericus plurium episcopo
rum.ex de preben.cum iam dudum.per Innoc.et in.c.cum
nullus.et.c.fi.de tempo.or.li.vj.et de cleri.pe.c.i.per Inno.
et.lxxi.di.per totum.et.lxxij.di.per totum.et.lxxiij.di.per to
tū.xxi.q.ij.per totum.xcviij.di.per totū. Cū episcopi ser
uare debeant canones:non debent contra facere:nisi ex
presse concedatur eisdem.ex de tempo.or.dilectus.p In
nocen. An archiepiscopum episcopus aliquo casu iudi
care potest. Q episcopus habet dispositionem omniū
de sua diocesi ac in maioribus semper sit ad episcopū re
currendum.ex de maio.et obe.cum inferior.sm Innocen.
ex de rap.c.i.in fi.magne glos.xcij.di.si qui episcopi.i glos.
§.in quo.in fi.iij.q.vi.c.i.in glos.sed quid. Non potest epi
scopus inuito et irrequisito papa fieri religiosus.vij.q.i.
scias.ex de regu.licet. An vnus episcopus in alterius epi
scopatu possit prescribere iura episcopalia. Et q ius qd
habetur in canone de liminibus non prescribendis:locū
habet in prouincijs/episcopatib⁹ et parochijs.de pscrip.
si diligenti.per Innocen.et ex de paroch.super eo. An
de iure communi ecclesie et decime ad episcopum perti
nent.et an potest agere episcopus pro ecclesijs sibi debitis
ad decimas.ex de deci.dudum.sm Inno. Q ecclesia in
ferior pōt pscribere aliqua iura episcopalia et aliqua non.
ex de capel.mo.c.ij. An sufficiat testimonium epi ne pro
mouendus examinetur.xvi.q.i.si quis.ix.q.ij.episcopum.
An episcopus possit excoicare/absoluere/delegare/iu
dicare/vel beneficia conferre extra suum episcopatum.ex
de of.le.nouit An abbas iura episcopalia possit pscribe
re.et que et qñ.ex de prescrip.auditis.et.c.veniēs.et.c.cum
olim.maxime per Innocen. Non pōt episcopus sine li
cētia pape votū lōge pegrinatiōis emittere.ex de vo.et vo.
re.magne.de reg.licet Et an possit pegrinari episcop⁹
sine licentia capituli.vel modicam pegrinationem facere
sine licentia pape.pre.c.magne.per Inno. An episcopus
fundet suam intentionem de iure cōmuni in monasterijs
sui episcopatus.et an possit cognoscere inuito prelato in
feriori de causis ad eius iurisdictionem spectantibus.et
de similibus loquentibus de iurisdictione episcopi in lo
co ad suam iurisdictionem non pertinente.ex de of.archi
diaco.dilecto.p Inno. An epus possit facere constitutio
nē ligātē nō suos subditos.ex de sen.ex.a nobis.de cstitu.
vt animarum.li.vj. An episcopus possit esse iudex in cau
sa ecclesie sue et suorum:vel ecclesie sue iniuriā vindicare
xxiij.q.iiij.inter querelas.ex de iud.cum venissent An eo
ipso q aliqua ecclesia est in alicuius epatu vel diocesi con
stituta:p cōsequens sit illi subiecta.ex de rescrip.cum non
liceat.de excep.venerabilis.per Inno.et de reli.do.cum ve
nerabil.per eūdem Quū epus de aliqua causa cogno
scit:an tunc quilibet canonicorum erit iudex.de of.or.irrefra
gabili.xv.q.vij.eps. In casu nō punit epus excessus suo
rū canonicorum.de of.or.irrefragabili. Qualiter et qñ vn⁹
epus qui scit aliū epm suos subditos excoicare:et in eos
iura epalia exercere:perdit possessionē horum iuriū.de resti
tu.spo.olim.iij.p Inno. An decimas vel eccl'ias quā tenet
vel ius patronatus possit dare laic⁹ sine authoritate epi.
de iure pa.nullus.et.e.t.c.i.li.vj. An eps possit excoicare/
vel interdicere/vel suspēdere/sine consilio capituli sui.ex
de ex.p.c.i. Eps hz iura episcopalia:nō solū in bonis a pn
cipio eccl'ie assignatis:sz etiā post modū acquisitis.ex de
resti.spo.cū ad sedē.per Inno. An ptē fabrice pōt eps in
vsus suos cōuertere.x.q.iij.vnio. An epus pōt corrigere
subditos subditorum suorum eis pretermissis.et qñ ptās iudicā
di vel eligendi de capitulo ad epm deuoluat.de of.or.irre
fragabili.sm Inno. An epus potest agere sine cōsensu
capituli vel ecōtrario vel etiā conueniri.An pōt agere vl
respondere pro ecclesijs sibi subditis.An ipse alijs prefe
ratur.Q epus est precordinator in cunctis.Q ipsius est
omnis cura ecclesiarū.Et q epus per se vel per alium de
bet interesse constructioni ecclesiarū.de restitu.spo.olim
causam.sm Inno. An episcopus potest pro suis necessi
tatibus fructus ecclesiarū sibi subditarū accipe.ex de cē
si.cū apl's.sm eūdē. Q eps gnāliter eccl'iam eximendo
nihilomin⁹ tria vel quatuor ibi intelligit retinere.ex de cē
si.cū venerabil.p Hern.et Inno.et ex de dona.pastoral.
in glos.si ita. An locus possit effici sacer sine authorita
te episcopi. An episcopus habet iura parochialia in ho
spitalibus.et possint construi sine eo.ex de reli.do.de xeno
dochijs.ex de do.inter dilectos.sm Innocen. De potesta
te episcopi in monasterijs et ecclesijs sue diocesis.An exē
pti rōne populi nō exēpti subsint episcopo.ex de sta.mo.c.
per Inno. Priores et rectores ecclesiarū curam anima
rū habentium perpetui nō possunt ab illis amoueri sine
consilio epi.e.t.monachi.sm eūdē. Nihil debet epus exi
gere de tpalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua.

ex̄ de reli.do. de xenodochijs.per Inno. An priuatꝰ sine
authoritate episcopi locū religiosū vel hospitale vel ora
toriū ad celebrandū/vel domū ad recipiēdū pauperes
deputare potest.eodē ti.ad hoc.per Inno. An eps possit
ecclesiā in emphiteosim dare. An abbatē ⁊ cōuentū alicu⸗
ius monasterij pōt ad iura episcopalia exercēda suos vi⸗
carios cōstituere.ex̄ de reli.do.cōstituꝰ.per Inno. An so
lus eps potest cognoscere de crimine vbi agit̄ ad priuatio
nem officij vel beneficij.xvi.q. vlti.inuentū. An pscribēs
vnū ius episcopale vel plura/videat̄ etiam aliud posside
re vel prescribere.de pscrip.auditis.⁊ de capel.mo.dilectꝰ
ſm Inno.et alios. Cui potiꝰ monachus epo an abbati
debeat obedire.et ad quē principaliter spectet correctio
eius.xi.q.iij.q resistit.xviij.q.ij.c.j.xi.q.j.de psona.ex̄ de of.
or.quanta.maxime p Inno.⁊ Ostien. De ptāte episcopi
in ecclesijs sibi subiectis quoad alienationes ⁊ alia.ex̄ vt
ec.bene.vt nostrū.⁊ ſm Inno.de elec.vt preterite. Qua⸗
liter ⁊ in quo patri eps vel ecclesia filio cōparat̄.lxviij.di.
quorū. An eps possit remittere de penitētia pape.xxxiij.
q.ij.latorē. An episcopus possit fructꝰ alicuiꝰ ecclesie in
suam vtilitatē cōuertere.ex̄ vt ec.bñ.vt nostrū ſm Inno.
Licet episcopi sine authoritate pape nō possint aliquē san
ctorum catalogo aggregare:possunt tamen statuere ali⸗
quem sanctū solenniter venerari.de ferijs.c.ij.ſm Inno.
Et adde qđ not.de con.di.iij.c.j.in glos.sed de quibus.

¶ Articulus Vicesimussecundus. A

¶ Et aliud repertoriū de materia episcoporum.

De officio episcopi:

nunc tractemꝰ. Episcopi officiū est virgines
altaria/ecclesias cōsecrare. Chrisma cōfice⸗
re ⁊ cū ipso cōfirmare.lxviij.di.quis. Ideo
inungit̄ eps: vt procurator animarū ⁊ distributor spūaliū
existat.xj.q.j.§.ex his oibus. Non sufficit epo innocēs vi
ta:nisi adsit doctrina.xliij.di.§.j.⁊.c.j. Eps debet docere
populū sacrā scripturā non grāmaticā vel phisicā.lxxxvj.
di.cum multa.xxxviij.di.ignorātia. Officiū epi est discor
dantes cōcordare:⁊ ad pacē cogere.xc.di.p totū. Debet
sibi cōmissos solicite regere.c.di.ratiōis.vij.q.j.suggestū.
⁊.c.sequē. Non licet sibi aliquē proprijs manibus cedere.
lxxxvj.di.non liceat. Episcopi est locū assignare degrada⸗
to in quo peniteat.lxxxj.dis.sacerdos. Q eps in ordina⸗
tione clericorū statuta consiliorū debet ordinādis pnun
ciare.xxxviij.di.placuit. Episcopi est ordinare q in eccle
sijs baptismalibus sint doctores ⁊ magistri q pueros in li
beralibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceāt.xxxvij.dist.de
quibusdā. Inter episcopū ⁊ ecclesiā est spirituale matri⸗
monium.vij.q.j.sicut alterꝰ. Eps possideat res ecclesie
ad dispensandū nō ad dissipandū.xij.q.j.eps.cx.c.expedit
c.res ecclesie.cū.ij.c.se. Debet abijcere curas seculares.
xj.q.j.te quidē. Nō debet esse aduocatꝰ vel tutor.lxxxviij.
di.eps tuitionē.⁊.iij.c.sequen. Nō per se sed p Oecono⸗
mū clericū debet tēporalia eccl'ie gerere.xvj.q.vij.quoniā
in qbusdā.⁊.c.seque.lxxxviij.di.eps nullam.xxxix.di.volu⸗
mus.⁊.ij.c.sequē.viij.q.j.si petrus. Officia ecclesiastica
non debet ppinquis cōmittere.lxxxix.di.decenter.cum.§.
prece. Vide sup hoc.℟.prece.qđ notaui.s.eodem.§.sed vt
sciant.℟.xx.in ar.xx. De rebus ecclesie primū sibi: postea
ministris:demū alijs fidelibus debet puidere.xij.q.j.§.si
ergo. Non debet in suam vel suorū proprietatem res eccle
sie cōuertere.xij.q.j.episcopus.⁊.c.res ecclesie. Raptores
rerū episcopi debent excōmunicari.xvj.q.j.similiter. Ra
tio reddit̄ episcopo de tertia deputata fabrice cuiuslibet
ecclesie.x.q.iij.c.j. Debet episcopus pauperibus ⁊ oppres
sis solicite prouidere:⁊ eos defendere.lxxxij.di.episcopus
lxxxiiij.di.peruenit.lxxxvj.di.fratrē.lxxxvij.di.per totū.xij.
q.j.videntes.⁊.e.ex ijs.⁊.ij.c.sequētibus. Episcopi est p⸗
uidere de personis idoneis que predicēt ipsius subditis.
ex̄.de of.or.inter cetera. Que iura cōsequatur episcopus
in electione,⁊ que in consecratione.ex̄ de elec.trāsmissam
de conse.ec.aqua. An ad episcopū spectet causarum ma
trimonialium et criminaliū cognitio.clericorum pperua
depositio.diutina suspensio.ecclesiarū vnio vel diuisio.
ex̄ de offi.archidia.ad hec per Innocē. De iurisdictione
multiplici epi.de verbo.sig.abbate.ſm eumdem.de of.or.
ad reprimendam.ſm eumdem. An eps diuersarum lin⸗
guarum ⁊ rituū habens populū/debeat habere vicariū
nationibus illis conformem.et an in vna ciuitate plures
possint esse episcopi. Et an vnus sub se aliū habere potest
de offi.ordi.quoniā.ſm Inno. An defensio ⁊ executio te⸗
stamentorum quoad pias causas vel alias:⁊ an publica⸗
tio testamentorū ad epm pertineāt.ex̄ de testa.c.iij ſm eū
dem. An episcopo vel rectori ecclesie cōpetat defensio su
per ecclesie libertate.ex̄ de prescrip.auditis.ſm eumdem.
Quando legata pijs causis incerta dispositioni epi com
mittantur.ex̄ de verbo.sig.cum tibi. Que sunt que solis
sunt episcopis reseruata. Et an papa possit phibere eis
ne chrisment in fronte:⁊ episcopi presbyteris ne baptizēt
lxviij.di.quis.⁊ ex̄ de cōsuetu.quanto.ſm Inno.et alios.
An que sunt ordinis/possint epi demandare.ex̄ de conse.
ec.aqua. De solēnitate dedicationis eporum annuatim
facienda.de con.di.j.solēnitates.j. Hoc non obseruat̄ ho⸗
die nisi a papa.ſm glos.in hoc.c. An eps qui renūtiauit
ordini episcopali/minores cōferat ordines.ex̄ de sup.ne.
pre.c.j.ſm Inno. Et an semel cōsecratus episcopus pos
sit in aliquo casu reconsecrari.dic qđ no.ex̄ de renun.post
transla.in glos.sed quid. Quādo et qualiter episcopus
in capitulo vocē canonici habeat.⁊ quando capitulo ne⸗
gligente deuoluatur ad eum potestas beneficia cōferen⸗
di.ex̄ de preben.postulasti.maxime per Inno.⁊ ex̄ de ap.
a collusione.lib.vj. De duobus epis cōtendentibus sup
iurisdictione alicuiꝰ monasterij.ex̄ de sen.et re iu.quis.p
Inno. An eo ipso q episcopus recipit prepositurā vel
aliquam dignitatē:vacet episcopatus.⁊ an decre.de mul
ta.in episcopatibus locum habet. An episcopatibus re⸗
nuntiari possit tacite vel expresse sine licentia pape. An
episcopo possint dari alia beneficia si est pauper. An epi
scopatui propter paupertatem possint vniri alie dignita
tes:⁊ per quem.de cōces.pre.cum nostris.per Inno. Si
aliquarum ecclesiarum episcopi cum toto suo populo la⸗
bant̄ in heresim vel schisma:an nihilominꝰ ecclesie ille ho
norem suum retineāt:⁊ ecclesias sibi subiectas quoad p⸗
prietatem ⁊ possessionem.de ma.⁊ obe.inter quatuor.per
Inno. De duobus episcopis in eadē ecclesia.vij.q.j.nō
autem. An inuitis detur episcopatꝰ.lxj di.nullus. An in
vna ciuitate possint plures pontifices similes esse.⁊ qđ vi
detur si vnus excommunicat ⁊ alter absoluit:vel contra⸗
rias ferunt sententias.in quibus locis episcopi sint insti⸗
tuendi.⁊ q parua vel magna ciuitas non facit maiorem
episcopum vel minorem.⁊ an plures Romani pōtifices
possint esse simul.lxx.distin.per totum.xciij.dist.legimus
vij.q.j.non autem.vbi de hoc in glos.c.in apibus.xxiiij.q.
j.didicimus.de offi.ordi.quoniam.de priuile.c.j. An pro⸗
pter excommunicationē episcopi iurisdictio eius ad Ar⸗
chiepiscopum deuoluatur. de sup.ne.pre.romana.lib.vj.
De modo procedendi contra episcopum:⁊ que requiran
tur.⁊ qui.de preben.graue per Inno. Que res intelligan
tur de mensa episcopi.⁊ ad que bona iuramentum de non
alienando/extendatur.de re.ec.non alie.vt super Inno.
De quarta decimarum et mortuariorū quam habet epi⸗
scopus in ecclesijs sue dioce.an prescribi valeat q episco⸗
pus pro omnibus ecclesijs suis agere potest q locatio⸗
nes et venditiones non possunt facere clerici de rebus ec
clesiarum sine authoritate episcopi.de testa.requisisti.ſm
Innocen. Q iure primitiuo omnia que ecclesijs relin⸗
quuntur ad episcopi manus debent venire.et ad eius vo
luntatem expendi.de sepultu.relatum.ſm eumdem. An
portio decimarū et perceptio canonice portionis quas
recipit episcopus ab ecclesijs sue diocesis sint de iure epi⸗
scopali.ex̄ de parochijs.in rubrica per Innocen. Quot

dñt epm consecrare.⁊ qbus diebus.lxvj.distin.porro.cum §.prece.lxxv.distin.ꝙ die dominico.ex̄ de tempo.ordi.nec episcopi. An per installationem:vel per quem modũ apprehendit quis possessionem episcopatus.ex̄ de restitu.spo.in lr̄is.ꝼm Inno. An ⁊ quãdo criminosus ad epatuz promot⁹ sit deponendus.de iureiu.sicut nr̄is.ꝼm Inno. Multa de iurisdictiõe epali vtilia no.Inno.ex̄ de excep.cũ venerabilis.⁊ de prescrip.de q̄rta.ꝼm eũdē. Et Pontificalia nõ sunt de sua substãtia ordinis vel officij epalis q: sine ipsis quodlibet officiũ fieri potest. Et ideo si episcopus a pontificalib⁹ suspensus/nihilomin⁹ celebret in pontificalib⁹:nõ incurrit irregularitatē.de sen.ex.cũ medicinalis.li.vj.per Inno.de ↄsue.cũ dilect⁹. Quid iuris quũ se intromittit Archiepiscop⁹ de subditis episcopi.de of.or.duo simul.ꝼm eumdem. Quis dabit expensas pro episcopo visitanti.eodē ti.inter cetera.ꝼm eũdem.⁊.ca.si episcopus.li.vj. Et an episcopus debeat habere aliquid ab ecclesijs quas per aliũ visitat.ibidem. De iure multiplici episcopi.de of.or.cõquerẽte.ꝼm Inno.de ma.et obe.inter eum.⁊ eodem ti.dilecti.per eumdē. Quantũ episcopus ⁊ qualiter de bonis ecclesie sue vel reditibus religiosis dare potest.xij.q.ij.si episcopus.⁊ ex̄ de ijs que si.a pre.sine con.c.pastoralis. ❡ Inter ea q̄ in.j.parte istius opis s̄.in.§.q: episcop⁹.in ar.l.posui de potentia epor̄um in dispensando:⁊ q̄ in superioribus addidi de eoꝝ iurisdictiõe ⁊ officio:⁊ in q̄bus cõmuniter transgrediunt̄:plene episcoporum materiã explicaui. Neminē tamen eporum reprehendi in speciali:quũ sint patres.sed vt a delictis abstineant admonui:⁊ me cũ eis.⁊ deliberata ⁊ examinata conscientia cõueniat vnũquemq̄.vj.q.j.oues.viij.q.j.qui vos ⁊.c.qualis.⁊.c.sequē.ad fi.et.c.quid autē. ❡ Fateor autē ꝙ locũ tenent apostolorũ.xcij.di.legimus.sed coram deo nullũ cognoui:qui exerceret opera eoꝝ.xl.di.c.ij. Omnes presunt ⁊ desiderant preesse:perpauci prodesse.viij.q.j.q̄ episcopatũ.⁊ ideo vere non oẽs episcopi consecrati/sunt episcopi sanctitate.ij.q.vij.nõ oẽs episcopi. Loquar ergo sicut cõsueui:⁊ dicã sancte ecclesie. Vbi sunt apl̄i dñi fundatores tui.xxxv.j.§.hac itaq̄.℣.deus em̄.⁊ ex̄ de elec.fundamenta.li.vj. Vere celos incolũt. Successores eorum ⁊ inimici eorũ nunc terram lingunt. Ve vobis q: corruunt edificia:quia fundamenta arenosa sunt et sabulo herent. Mat.vij.in fine. Et colũne arundinee sunt. Mat.xj.ex̄ de accusa.qualiter.ij.§.licet.non argentee. Can̄.iij.nec marmoree. Can̄.v.⁊ de hoc satis.

❡ Articulus Vicesimussecundus. A

Porro q: post episcopos

singulorũ officialiũ/prepositorum/⁊ rectorum/⁊ pastorũ/⁊ prelatorũ in ecclesia dei specialiter defectus ponere/iurisdictionem ⁊ potentiã longũ esset:ponam in genere pro potentia et sanctitate eorũ aliqua originalia.deinde iuridice tãgam in quadã recollectione iurisdictionē eorũ.quos omnes prelatorũ vel prepositorũ noĩe cõprehendo.ex̄ de verbo.signi.ꝗuis. ❡ Primo igit̄ sciendũ ꝙ dum durat mũdus angeli angelis presunt:demones demonibus:homines hominibus:ad vtilitatē viuentium ⁊ deceptionē.sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit.glos.j.ad Corin.xij.facit.j.ad Coꝝ.xv.ibi.Deinde finis ⁊c.⁊ que legunt̄ ⁊ no.lxxix.di.ad hoc. ❡ Prelati mali oues fortes et pingues necãt quantũ in ipis est.et si ille viuũt:de mĩa dei viuũt.tñ quãtũ ad malos pastores attinet malo eas exēplo occidũt. Attendēs em̄ ouis in ꝑpositũ suũ male viuentē/incipit dicere apõ se. Si ꝑposit⁹ me⁹ sic viuit:ego q̄s sum qui nõ faciã qd̄ ille facit.glos. ad Titũ.ij. Vitia ꝑpositoꝝ subiectis sunt offendiculã glos.Leui.x. Prepositoꝝ bonitas/subiectoꝝ salubris est regula. Greg.in Registro.⁊ salus.lxj.di.miramur. ❡ Prelati non tm̄ pro suis arguunt̄ delictis.pro populo em̄ cogunt̄ principes reddere rõnez ne forte quũ non docuerunt:vel solicite non arguerunt:q primo peccauerunt:vt contagio dispergatur in populos. In ipsos em̄ cõuerteretur ira dei et cessabit a populo. Nec si cogitarent hoĩes:principat⁹ nõ ambirēt. Sufficit cuiq̄ pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationē.quid necesse est pro peccatis populi ostẽtari contra solē ante quem nihil põt abscondi: Vñ Iosue principes populi contra solē suspendit:⁊ furor dei a populo est amotus.glos. Numeri.xxv. Adde qd̄ scripsi supra in ista secunda parte.in Thre.in oratione Hiere.recordare.℣.principes manu.et in additione ibi posita.in ar.ij. En ergo sanguis subditorum de manibus prelatorũ exquirit̄.ex̄ de of.or.irrefragabili.cũ suis ibi cõcor. ❡ Bon⁹ pastor egrotantia pecora visitat.dispersa perquirit.relicta recolligit.lassa sustentat.malus pastor econtrario oĩa dispergit glos.Zacha.xj. O q̄ rar⁹ est dño ꝓpter dñm seruiens.oues christi non ad lucrũ sed amore christi pascens.glos.Mat.xxiij. Prelatorum fures multi:q̄ per ostiũ nõ intrarũt mercenarij quasi oẽs.xxiij.q.iiij.tres personas.viij.q.j.sunt in ecclesia. Duo suntque a populis querũt pastores pascẽtes seipsos nõ oues:lac ⁊ lana. Lac prebet/qui victũ prebet. Lanã prebet/qui honorem prebet. Ista ergo duo a populis q̄runt:cõmodum supplende necessitatis/et fauorē honoris ⁊ laudis. Aug.in li.de pastorib⁹. Indignus lacte ⁊ lana cõuincit̄:qui nõ pascit oues:qui non vigilat in custodia gregis iudicium autē sibi mãducat ⁊ bibit.xxiij.q.iiij.forte. Bern̄.in sermone.dixit simon petrus. Bon⁹ pastor nõ populi requirit datum:sed lucrũ. Phil.iiij. Nec gloriã dei vsurpat sibi. Luce.ij. Acceptũ talentum nõ ligat in sudario:sed partit̄ nũmularijs:a quibus ⁊ vsuras recipit non sibi sed dño. Luc.xix. Mat.xxv. Non habet foueam vt vulpes.nec habet vt volucres nidũ. Mat.viij.⁊ Luc.ix.non loculos q̄uo Iudas Ioã.xij.xxiij.q.iiij.q̄d ergo. Non deniq̄ sicut nec Maria locũ in diuersorio. Luc.ij.sed tantũ puritatis intime bono gloriat̄. Non põt veraciter loqui:nisi qui extrinsecas glorias pfecte respuerit.nec valet pure vel dei vel ꝓximi querere lucra:q̄ ꝓpria non cõtempserit. Bern̄.in epl̄a ad Henricum Senonẽsem archiepiscopũ: Paul⁹ non q̄rit q̄ sua sunt. Phil.ij.viij.q.j.sunt in eccl̄ia.sed q̄rit que filioꝝ sunt quos in christo ꝑ euangeliũ genuit.j.ad Coꝝ.iiij.qd̄ vtiq̄ obseruandũ est singulariter ijs q̄ spiritualiter presunt populo.vt pre oĩbus q̄ sunt sua negligant ⁊ cõtemnãt ꝓ vtilitate ceterorũ.vij.q.j.scias. Greg.sup Apoca. ❡ Qui ad regimē aliorũ assumit̄:se obligat vt quib⁹ eterna ꝑdicat etiã in tēporalibus ꝓuidere studeat.glos.inde.ij.vt christ⁹ turbis.xxxvj.di.§.ecce facit.lxxxvj.di.fratrē. Quũ incomparabiliter lõge melior sit aĩa qua viuim⁹ terrena substãtia:quã exteri⁹ possidem⁹.xij.q.j.scimus.qui nõ dat ꝓ ouibus substantiã suã:quando pro ijs datur⁹ est aĩam suam. Greg.in homil. Ego sum pastor. In trib⁹ maxime prelati christũ imitari debent:q: in loco christi sunt in dignitate potestate/officio. Fuit em̄ christ⁹ sacerdos.ps̄.cx. Tu es sacerdos in eternũ. Heb.vj. Rex.ps̄.lxxj. De⁹ iudiciũ tuuz regi da.⁊ Mat.ij. Et mister. Mat.xx. Luc.xxij. Sacerdos quũ in ara crucis seipsuz hostiã dedit. Phil.ij. Rex quum a ligno regnauit.ps̄. Minister quũ pedib⁹ Petri aquam ministrauit. Ioan.xiij. Sacerdoti igit̄ dignitas. Regi potestas. Ministro cõpetit officiũ. Dignitati debetur reuerentia.j.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe.solite. Potestati obediẽtia Ro.xiij.xj.q.iij.qui resistit. Officio cura.xj.q.j.iure. Duo ex his/prelatis debentur:tertiũ vero subiectis. Reuerentia ⁊ obedientia prelatis exhibēda est a subiectis.cura vero subiectis impendēda est a prelatis. Hugo.de claustro li.ij.de his.xciij.distin.per totum.⁊ ex̄ de of.or.per totum. ❡ Quidam amant subesse:vt possint preesse. Honores fugiunt:vt honoribus obuient. Ibidem lib.iij. Animus quietus sedet super fenum:quando carnem subijcit.super scabellũ.quũ mũdũ subijcit.sup cathedram:quum proximum non despicit. Ibidem. Prelatus non habens cõpassionem ⁊ congratulationem alijs in bonis. Ad Rom.xij.j.ad Corinthi.xiij.quasi duo vbera.gaudere cum gau-

dentibus: flere cũ flentib⁹. duo vbera sunt. ſm Bern. ſup
Can. j. Meliora ſunt vbera tua vino. alijs nō prodeſt: ⁊ ſi-
bi obeſt. Bernar. ſuper Can. ſermo. x. Quũ ſederē mihi ad
pedes ieſu merens/ ⁊ offerēs ſacrificiũ cordis ⁊ ſpũs con
tribulati in recordatione peccatorũ meorũ: aut certe ad ca-
put vel raro ſtarē. ⁊ exultarē in recordatione beneficiorũ
dei: audiui dicētes. Ut quid Mar. xij. perditio hec: damā
tes videlicet ꝙ mihi ſoli viuerē. ij. q. vij. ſancta. q̇/ vt puta-
bant/ multis prodeſſe poterā. ⁊ dicebāt. Potuit eñ venũ-
dari multo: ⁊ dari pauperib⁹. Mat. xxvj. Joā. xij. Sed nō
bonũ nuntiabant mihi. Nā etſi vniuerſum mundũ lucrer
⁊ perdā me: quid prodeſt? Mat. xvj. ⁊ Luc. ix. ex̄ de ſimo.
matthe⁹. Un̄ intelligens verba hec inter illas q̄s ſcriptu
ra vocat muſcas morientes q̄ perdunt ſuauitatē vnguēti
recordatus ſum illius diuine ſciētie. Eſa. iij. ⁊ ix. Popule
Seueri- meus: qui te beatũ dicũt: ſeducũt te. Bern. ſuper Can. xij.
tas ni- ſermo. ❡ Diſcite prelati ſubditorum vos matres debere
mia pla- eſſe non dominos. ideo magis ſtudete amari q̄ metui. etſi
to vitan interdũ ſeueritate eſt opus: paterna non tyrannica. Ma
da. tres fouendo: patres vero corripiendo vos exhibeatis.
Gratian⁹. Rectorē ſubditis pietas matrē: diſciplina vero
patrē exhibeat. xlv. di. §. hinc etiā. Un̄ verſus. Ubera pa-
tris habens/ vbera matris habe. Ponite ſeueritatē. ſuſpē
dite verbera. verba producite. pectora lacte pingueſcant.
Quid iugũ veſtrũ ſuper eos aggrauatis. quorũ poti⁹ pō
dus portare debetis? Bern. ſuper Can. ſermo. xxiij. Talē
te redde ſubditis: vt magis ameris q̄ timearis. Reuerentia
eñ ex amore procedit. odiũ timor offert. Iſid. in ſyno-
nimis. ❡ Rectorē ſubditis ⁊ pietas matrē: ⁊ patrem ex-
hibeat diſciplina. atq; inter hec ſolicita circũſpectione ꝓ-
uidendũ eſt: ne aut diſcretio rigida ſit: aut pietas remiſſa
Greg. in cura paſto. ad hec. xlv. di. §. hinc etiā alibi. ⁊ c. li-
cet. j. ⁊ ij. ⁊ c. oīs qui. ⁊ c. diſciplina. et. c. ſunt nōnulli. Non
eſt vni⁹ meriti ſocialiter viuere ⁊ vtiliter preeſſe. Ex mul-
ti deniq; ſub preceptore quieti viuunt: quos ſi iugo abſol
uas: videas nō poſſe quieſcere: nec ſe equalib⁹ vllo modo
ſeruare innoxios. ❡ Itē innumeros cernis ſine querela
inter fratres cōuerſari: ſup fratres autē nō ſolũ inutiliter
ſed etiā inſipienter et nequiter. Bern. ſup Can. ſermone.
xxiij. Prelat⁹ aũt debet habere feruorē zeli cũ diſcretione
xlv. di. diſciplina. ibi. Sit zelus. ſed nō imoderate ſeuiens
Itē Bern. Zelũ tuum regat ſciētia. firmet cōſtantia. Ibi-
dem. Tria neceſſaria ſunt iis qui dominant̄ ⁊ preſunt. ter
ror. amor ⁊ ordinatio. Abſq; ordine ergo dominiũ nō ſtat
Per beneficia ergo ⁊ affabilitatē ꝓcuret vt diligat̄. Per
iuſtas vindictas nō proprie iniurie. lxiij. di. ſalonitane. et
xxiij. q. iiij ſi is qui. ſed legis diuine ſtudeat vt metuat̄. Cy
prianus de. xij. abuſiuis. Prelato vtraq; vita: cōtēplatiua
⁊ actiua neceſſaria eſt. xxxiij. di. ſiquis vult. lxxxviij. diſ. c. j.
expreſſum. ⁊ ex̄ de renũ. niſi cũ pridē. §. nec putes. Nec du-
bium quin longe periculoſior ſit ceteris eorum admini-
ſtratio. tamen ſi bene adminiſtrauerint gradũ: bonũ ſibi
acquirũt ⁊ maiorē abundantiā ⁊ ſupereffluentē. Luc. vj.
menſurā accipient. Bern. in epiſtolis. ❡ Sciant boni pre
lati languentiũ. Luc. x. xlv. di. diſciplina. j. rñſo ſibi animarũ
curam traditā: non pompā. Quicũq; interim. Nũeri. xj. ⁊
xx. xc. di. c. j. murmur. cũ inſipientia ſubditorũ querule vo-
cis iudicio deprehendunt: etiam ſi in ipſos vſq; ad vitia ⁊
cōtumelias ꝓrumpat: medicos ſe ⁊ non dños. xcv. di. eſto
agnoſcētes/ parent cōfeſtim aduerſus phreneſim aīe non
vindictam ſed medicinā. Bon⁹ paſtor animā ſuam dat ꝓ
ouibus ſuis. Joan. x. Animā pro illis. carnē illis. Illam in
precium: iſtam in cibũ. Res mira. Ipſe paſtor. ipſe paſcua
⁊ ipſe redemptor. Ibidē ſermone. xxvij. Ueri paſtores li-
cet tabernacula habeant de terra in terra: corpora. ij. Pe.
j. ij. Cor. v. videlicet: non tamen de terra: ſed de celeſtibus
greges dñicos paſcere conſueuerũt. Ezech. xxxiiij. Ibidē
ſermone. xxvj. ❡ Non ocioſe toties repetitur. Joan. xx. vj.
q. j. imitare. Petre amas me. in cōmiſſione ouium. Ego q̄
dem id ſignatuz puto: acſi dixiſſet illi Ieſus. Niſi teſtimo

nium perhibeat tibi conſcientia ꝙ ames valde ꝑfecte: q:
hoc eſt plus q̄ tua/ plus q̄ tuos/ plus q̄ te. Iſta triplex re
nuntiatio: in q̄ eſt perfect⁹ amor poſit⁹. Luc. xiiij. nequaq̄
ſuſcipias curā hanc. Propterea attendite vobis quicũq;
miniſterij hui⁹ op⁹ ſecuti eſtis. attendite inquā vobis: ⁊ ꝓ
cioſo depoſito quod vobis creditũ eſt. Ciuitas eſt: vigila
te ad cuſtodiam. Luc. ij. Spōſa eſt: ſtudere ornatui. xxx. q.
v. femine. Oues ſunt: intendite paſcuis. j. Pe. v. xcv. diſti.
eſto. Porro cuſtodia ciuitatis vt ſit ſufficiens: trifaria erit
A vi tyrannorũ. vij. q. j. §. hoc. A fraude hereticorum. ex̄ de
pur. ca. inter. A tentationib⁹ demonũ. xvj. q. j. c. ij. Sponſe
vero ornatus in bonis operib⁹/ moribus/ et orationibus
j. q. j. ipſi ſacerdotes. cōſtat. Ad paſt⁹ ouiũ/ paſcua. Ezech.
xxxiiij. ſcripturarũ. ſed diſiunctio eſt in illis. Sancta ſunt
mandata: que duris ⁊ carnalib⁹ imponunt̄ ex lege vite ⁊
diſcipline. lxxxij. diſtin. plurimos. Eccli. xlv. Et ſunt onera.
Ro. xiiij. diſpenſationũ: que infirmis ⁊ puſillis corde de re
ſpectu miſericordie. l. di. pōderet apponant̄. Et ſũt. Mat.
xx. xxiij. q. j. §. j. xiiij. q. j. §. j. conſiliorũ fortia: que ex interna
ſapientia ꝓponat̄ ſanis. ⁊ qui exercitatos hñt ſenſus ad
diſcretionē boni. ad Heb. v. ⁊ mali. ❡ Ad cuſtodiā ciuita-
tis opus eſt fortitudine: ad repellendas. Eccli. vij. ibi. No
li querere fieri iudex: niſi valeas virtute interrũpere iniq̄
tatem/ iniurias. Spirituali aſtutia: contra demonũ aſtu-
tiā. ij. Cor. x. Prouer. xvj. xxiij. q. iiij. §. vaſis. ad deprehēdē-
dũ inſidias. Fidelitate: vt nō q̄rat platus q̄ ſua ſunt. viij.
q. j. ſunt in eccl'ia. Porro ad mores honeſtandos vel corri
gendos. ex̄ de accuſa. q̄liter. ij. q̄d vtiq; ad decorē pertinet
ſponſe ſcz eccleſie: neceſſaria eſt diſcipline cēſura. xlv. diſti.
diſciplina. Iā ergo in paſcua diuinorũ q̄uo educet greges
dominicos paſtor idiota. xxxvij. di. §. ſi. ſz etſi doct⁹ fuerit:
non aũt bonus: verendũ eſt ne non tam nutriat doctrina
vberi q̄ noceat vita ſterili. ar. xxv. diſt. c. vlti. Ibidē Bern.
lxvij. ſermone. Si diligitis me: paſcite Joā. xxi. viij. q. j. in
ſcripturis. oues meas. Si ergo dilectionis eſt teſtimoniũ
cura paſtoralis: quiſq̄s virtutib⁹ pollēs gregē dñi renu-
it paſcere: paſtorē ſummũ ꝯuincitur non amare. Quō eñ
is q̇ proximis profutur⁹ eniteſcere poteſt: vtilitati ceterorum
ſecretum preponit ſuũ: q̄ñ ipſe ſummi patris vnige-
nitus vt multis ꝓdeſſet: de ſinu egreſſus eſt patris ad pu
blicum noſtrũ? Greg. in paſto. c. vj. ⁊ viij. q. j. in ſcripturis.
Sunt nōnulli qui ex ſola humilitate refugiũt: ne eis qui-
bus ſe impares exiſtimant preferantur. quorũ ꝓfecto hu-
militas ſi ceteris virtutib⁹ cingitur: tunc ante dei oculos
vera eſt: quũ ad ſuſcipiendum hoc quod vtiliter ſubire p̄-
cipitur pertinax nō eſt. Nec eñ verus eſt humilis: q̇ ſupni
nutus arbitrio vt debeat preeſſe intelligit. et tñ prodeſſe
cōtemnit. ſed diuine diſpoſitioni ſubditus atq; a vitio ob
ſtinationis alien⁹ quũ ſibi regiminis culmen imperat̄: et
ex corde debet fugere: ⁊ inuit⁹ obedire. ad hec. viij. q. j. ſciē
dum. cũ. c. ſe. Ibidē Greg. c. vij. Uirtutib⁹ pollens/ coact⁹
j. q. vj. ſicut is. ad regimē veniat. virtutib⁹ vacuus nec co-
actus accedat. xlix. di. §. j. xxvij. q. ij. pri⁹ q̄. Ibidē. c. iiij. In
tuere quomodo prelati incedũt nitidi ⁊ ornati/ circũami-
cti varietate veſtium non morũ. pſ̄. xliiij. tanq̄ ſponſa car
nalis procedens de thalamo ſuo. pſ̄. xviij. nā ſi repēte quē
piam taliũ procedentem aſpexeris: ſponſam potius puta
bis q̄ ſponſe eccleſie ſcz cuſtodē. Unde vero hāc illis exi-
ſtimas exuberare/ rerũ affluētiā/ ſplēdorē veſtiũ/ mēſarũ
luxuriam/ congeriem vaſorum argenteorum et aureorũ
niſi de bonis ſponſe? Inde eſt ꝙ illa eccleſia ſcilicet paup
inops ⁊ nuda relinquitur facie miſeranda inculta hiſpi-
da exanguis. propter hoc non eſt hoc tēpore ornare ſpon
ſam: ſed ſpoliare. nō eſt cuſtodire: ſed ꝑdere. nō defendere
ſed exponere. nō inſtituere ſz ꝓſtituere. nō eſt paſcere gre-
gē: ſed maculare ⁊ deuorare. de q̄bus dñs dicit in pſ̄. xiij. ⁊
lij. Deuorant plebē meam ſicut eſcam panis. ❡ Qui mũ-
dum deſerunt ad exteriora officia prouehi nō debēt: niſi ꝑ
humilitatē docti⁹ in eiuſdē mundi cōtēptu ſolident̄. citi⁹
namq; bona depereunt: que hominib⁹ ante tēpus inno-

resciunt.q: ⁊ arbusta plātata prius ꝙ radice fixa coalescāt
si manus cōcutiens tangat:arefacit.at si in altū radix fi⸗
gitur:tunc ⁊ hanc ⁊ manꝰ impellit:sed nō ledit. ⁊ ventoꝝ
flatus inflectendo cōcutit:sed nō euertit. Quid pariete
robustius:q̄ tamē si dū cōstruit᷑ impellitur:statim sine la⸗
bore destruitur. si autē per spaciū tēporis ab humore suo
siccari permittitur:etiam arietū ictibus minime quassat᷑.
faciunt.xlviij.di.§.i.⁊.c.si.sic bona nostra intēpestiue ma⸗
nifestata pereūt:⁊ diutiꝰ occultata solidant᷑ Greg.in mo
rali.li.viij. ¶ Magna sacerdotis gloria rectitudo subie⸗
ctorum.vñ Paulus.i.ad Thessa.ij.c.in fi.dicit discipulis.
Que est enim spes nostra aut gaudiū aut corona glorie?
nōne vos ante dñm nostrū iesum christū in aduentu eiꝰ?
Greg.in mora.li.xi.Quanto altiꝰ hic aliq̄s erigitur:tāto
casibꝰ grauioribꝰ occupat᷑.xl.di.homo.viij q.i.illud . eisq̄
ipsis populis mēte ⁊ cogitatione supponit᷑:quibꝰ digni⸗
tate preponitur. Ibidē.li.xvij.Omne qd̄ hic eminet:plus
meroribus afficit᷑:ꝙ honoribus gaudeat. Ibidē.li.xxxij.
⁊ est.xiij.di.nerui. ¶ Is qui preest ea circa se mēsura sub⸗
ditos moderet᷑:quatenꝰ et arridens timeri debeat:et ira
tus amari.vt eū nec nimia leticia vilem reddat:nec īmo⸗
derata seueritas.xlix.di.§.i.odiosum.sepe enim subditos
frangimꝰ.xxvi.q.vij.alligant.dū plus iusto rigorē tenemꝰ
Qui pfecto iam rigor iustitie nō erit:si se sub iusto mode
ramine nō custodit ⁊ discipline metu. Resoluimus subdi
tos:si nostro regimini hilaritatis frena laxamus.q: dum
nos q̄si liceat letos aspiciūt audacter:ipi ad illicita resol⸗
uuntur. Ut autē rectoris vultus debeat timeri:necesse est
vt ipse vultū dei sine cessatiōe timescat.illi eīm merito dif⸗
ficile de leticia credit᷑:qui ꝙ se pro amore dei cōtinue affli
gat:a subditis scitur.qui eīm incessanti estu spiritualis de
siderij superna appetit:de eo in dubiū venit hoc ꝙ aliquā
do ante hoīes hilarescit. Greg.in mora.li.xx. Prelatꝰ nec
seuerior eē debet:nec dissolutior.ne de seueritate fit oneri
⁊ de familiaritate contēptui. Unde in omnibꝰ ijs modus
est tenendus. Ille autē erit cōuenientior habitus:si actu
quidē seuerus sit:vultu grauis:verbo serenus. Bern.iiij.
de cōsideratione. Idē scripsi.s.e.ar.xv.℣.ille vero. Prela⸗
tus modū excedens in corrigēdo non debet veniā petere
a subditis. Aug.lxxxvi.di.quādo.dic vt ibi. Disciplina vel
misericordia multū destituit᷑:si vna sine altera teneatur.
Greg.in mora.li.xx.⁊ est.xlv.di. disciplina . Ibi vide pul⸗
chram doctrinā pro p̄latis. ¶ Sancti viri nō preesse ap⸗
petunt hoībus sed pdesse.viij.q.i.qui episcopatū. Greg.
in mora.li.xxi. Superbus rector totiens ad culpā aposta⸗
sie labitur:quotiēs preesse hominibꝰ delectatur:⁊ hono⸗
ris sui singularitate letat᷑. Nā vnde hec vitiorū radix pul⸗
lulat in corde regentiū:nōne ex imitatione illius q̄ despe
ctis angeloꝝ societatibꝰ/dixit Esa.xiiij. Ascendā super al
titudinē nubiū:⁊ero similis altissimo? Ibidē.li.xxiij. Leui
te ab anno.xxv.tabernaculo seruiunt.⁊ a.l.custodes vaso
rum fiunt. Numeri.viij. Quid per.xxv.annuz in quo flos
iuuentutis oboritur:nisi ipsa cōtra vnūquodq̄ vitiū bel
la signant᷑. Et quid per quinquagenariū in quo iubileꝰ.
Leui.xxv.⁊ vlti.⁊ de peni.di.i.qui domū.sub.§.nō sunt hec
cōtinet᷑:nisi interna requies edomito mentis bello expri⸗
mitur? Quid ℟o p vasa.xxiij.q.iiij.q̄ ꝯm.⁊.c.vasis. sub.c.
nabuchodonosor.i.Thessa.iiij. Sciat vnusquisq̄ vas suū
possidere in sanctificatione ⁊ honore tabernaculi: nisi fi⸗
deliū aīe designant᷑? Leuite ergo ab anno.xxv.taberna cu
lo seruiūt.⁊.a.l.custodes vasoꝝ fiūt.q: videlicet q̄ adhuc
impugnantiū vitiorū certamina p cōsensum delectatiōis
tolerāt:aliorū curā suscipere nō presumāt.quū vero tēta⸗
tionū bella subegerint:tūc aīarū custodiā sortiant᷑.xlix.di.
§.i. Sz q̄s hec pfecte subiugat? Quū paulꝰ dicat ad Ro.
vij.xxxij q.v.si paulꝰ.video aliā legē in mēbris meis repu
gnantē legi mentis mee. Sed aliud est bella fortiter per⸗
peti:aliud autē expugnari. In istis excitat᷑ virtus : ne ex⸗
tolli debeāt vt in Paulo.ij.ad Cor.xi.⁊.v.q.v.nō omnibꝰ
xxxij.q.v.si paulus. In illis vero extinguit᷑:vt succūbant.

Greg.in mora.li.xxiiij. ¶ Arrogantiū prepositoꝝ hoc pro
priū esse solet:vt in afflictos audientes suos magis distri
cte corripere appetāt ꝙ blande refouere. Plꝰ eīm student
vt mala obiurgādo increpēt:ꝙ bona laudando cōfirmēt
Superiores q̄ppe se videri desiderant.⁊ magis gaudēt:
quū ira eos leuat:ꝙ quū eos charitas exequat᷑. Semp in
ueniunt qd̄ increpādo rigide feriant.q: pcutere rigide sci
unt.ad hec.xlv.dis.vera.⁊.xlvi.di.c.i.sed cōpati humiliter
nesciunt. Greg.ibidē. ¶ Potestas accepta/nō honor:sed
onus.xl.di.ante oīa.existimāda est.nā cui esse nunc iudicē
liber:huic videre iudicē iratū. Apoca.i.tunc nō liber.tunc
eīm solū potestas bene gerit᷑:quū non amādo sed timēdo
retinetur. Dixit q̄dā minister sancti Frāscisci pruincie fra⸗
tribus. Tollite mihi officiū ꝙ diu mihi displicet.q: si mihi
incipiet cōplacere:ve vobis ⁊ mihi.q̄ vt ministrari ratiōe
valeat:oportet vt hanc nō cupiditas/sed necessitas impo⸗
nat. Percepta autē nec per formidinē debet deseri. nec ex
libidine retineri.ne aut peiꝰ quis ex humilitate superbiat
si diuine dispēsationis ordinē fugiendo.viij.q.i.in scriptu
ris.⁊.c.sciendū.cōtēneret.aut eo magis superni pectoris
humilitatez abijciat. Mat.xi.quo eū sup ceteros priuatū
regimen delectet. Greg.ibidē. ¶ Secundū merita subdi
torum tribuunt᷑ psone regentiū.vt sepe q̄ vident᷑ boni ac
cepto regimine mox pmutent᷑.sicut Saul dignitas muta
uit.i.Reg.xv. Uñ pro qualitate subditorū disponitur vita
regentiū.ij.q.vij.c.i.⁊.§.sed q̄liter.vi.q.i.ex merito.vt sepe
pro malo gregis etiā delinquat vita boni pastoris. Unde
Dauid supernoꝝ mysteriorū consciꝰ/tumore repētine ela
tionis inflatꝰ/populū numerādo peccauit.ij. Reg. vlti.i.
q.iiij.§.his ita.℣.irē dauid. Sed vindictā populꝰ Dauid
peccante suscepit. Cur hec? q: ꝯm meritū plebiū/disponū
tur corda rectorū. Iustus ergo iudex peccātis vitiū ex ip
sorum auersione corripuit / ex quorū dauid peccauit . sed
q: ⁊ ipse sua voluntate supbiēs a culpa alienꝰ nō fuit.vin
dictam culpe etiā ipe suscepit.nā ita seuiens q̄ populū cor
poraliter ptulit:rectorē quoq̄ populi intimo cordis dolo
re prostrauit.ibi.pcussit autē cor Dauid.ij.Reg.vlti. Cer⸗
tum ergo est ꝙ ita sibi inuicē ⁊ rectorū merita cōnectunt᷑
⁊ plebium:vt sepe ex culpa pastorū deterior fiat vita ple⸗
bium. Et ex vita plebiū mutatur vita pastorū. Ibidem li.
xxx.ad hoc.viij.q.i.audacter. ¶ Sūmus locus bene regit᷑
quū is q̄ p̄est vitijs potiꝰ ꝙ fratribꝰ dñatur. Cūctos q̄ppe
eq̄les natura genuit. Ut aūt alijs ad regimē alij cōmittā
tur:nō eos natura/sed culpa p̄ponit. Greg.in mora. lib.
xxvi.ad hoc.xxii.di.cōstātinopolitane. ¶ A prelato seruā⸗
da est ⁊ in corde humilitas:⁊ in opere disciplina.atq̄ iter
hec solerter intuendū est/ne dum imoderatiꝰ custoditur
virtꝰ humilitatis:soluant᷑ iura regiminis.⁊ dū p̄latꝰ q̄sq̄
plus ꝙ decet deijcit᷑:subditorū vitā stringere sub discipli⸗
ne vinculo non possit. Sz decēter q̄busdā erūpentibus si⸗
gnis tales nos apud nos eē etiā ipsi q̄ nobis cōmissi sunt
non ignorēt:vt de authoritate nostra qd̄ formidēt/videāt
et de humilitate nostra quod imitentur/agnoscant. Con
sideremꝰ assidue ꝙ sumꝰ equaliter/nō ꝙ sumus tēporali
ter alijs prelati. Greg.ibidē. Ad officium pastoris ptinet
opertos fontes aperire:⁊ aquam scz sapientie salutaris.
Eccli.xv.purā innocam sitientibus ouibꝰ ministrare. Au
gu.de verbis dñi.xliiij.c. ¶ Tres personas designauit do
minus in euangelio. Ioan.x.pastoris/mercenarij/⁊ furis
Diligendus est pastor.mercenarius tolerandus.latro vi⸗
tandus. Pastor autem non est qui annuntiat deum pro⸗
pter commodum suum/siue propter suaz pecuniam /siue
ppter honorem ⁊ laudem humanam. Pastor ergo in ve
ritate christum annuntiat.mercenarius occasione.fur est
qui ascendit aliunde. Ibidem Aug.sermone.i. Idē.xxiij.
q.iiij.tres. Adde quod scripsi.s.e.§.ver.O ꝙ rarus. Non
decet eum qui superior ceteris gradu:inferiorem esse ho⸗
norū gestu. Raba.sup librū Numeri.i.q.i.vilissimus. Iusti
etiam quū imperant:seruiunt eis quibꝰ imperare vident᷑
Neq̄ eīm dominandi cupiditate imperant.xxiij.q.i.q̄d cul

patur.sed officio cōsulēdi. Nec principandi superbia:sed
prouidendi misericordia. Nā ita deus hominem cōdidit.
Dominamini inquit. Ben.i.piscib⁹ maris ⁊ volatilibus
celi. Hominē rationalē noluit nisi irrationalib⁹ dominari
nō hominē homini:sed hoiem pecori. Inde primi iusti pa
stores pecorū magis q̄ reges hominū fuerunt:vt sic etiā
insinuaret deus q̄d postulet ordo creaturarū:⁊ q̄d exigat
meritū peccatorum. Cōditio quippe seruitutis iure intel
ligit̄ imposita peccatori. Aug.de ciuitate dei.li.xix.c.xiiij.
⁊.xv.⁊.i.ad Timo.v.xxij.di.constātinopolitane. ¶ Prela
tus instare debet opportune importune .xliij.dis.c.i.ad fi.
Opportune volentibus.importune nolentibus.prorsus
importunus sum.tu vis errare.tu vis perire.ego nolo.nō
vult postremo ille q̄ me curat dicens . Ezech.xxxiiij.xxiij.
q.vi.c.ij. Quod errauit nō reuocastis.et quod perijt non
quesiuistis. Reuocabo ouem errantem. requiram perdi
tam. Luc.xv. Et si me inquirentē lanient vepres syluarū:
per oia angustata coarctabo:oēs sepes excutiā: quātum
mihi dn̄s dederit omnia peragere. Aug.in li.de pasto. fa-
cit.xxiij.q.iiij.displicet.⁊.q.vi.quod errauerat .c.vides. Si
bonus fuerit q̄ tibi preest:nutritor tuus est: si malus ten-
tator tuus est. Nutrimenta tua libenter accipe:⁊ in tenta
tione probatus esto. Jaco.i. Aurū mundandū in fornace
artificis. In vno angusto loco tria sunt.aurū.palea.ignis
ad illa duo ignis apponit̄.palea vritur.aurū purgatur.
Aug.de verbis dn̄i sermo.vi. ¶ Sunt quidam qui sciunt
possunt/et volunt preesse.si hi volūt prodesse: charitatis
est.vij.q.i.qui episcopatū.alioquin superbie. Quidā autē
sunt:qui sciunt/⁊ possunt:⁊ nolunt preesse. Hoc quidē hu
militatis est/q̄ renuunt.sed inertie est:si quum sciunt/oi-
no resistunt.xvi.q.i.nos autem. Quidam autem sunt:qui
nec sciunt nec pn̄t:sed volūt. Hoc quidē cupiditatis videt̄ eē
q̄ volunt.i.q.vi.sicut. stultitie vero est q̄ hoc volūt q̄d nec
sciunt nec possunt. Quidam autē sunt:qui nec sciūt nec
possunt nec volunt. q̄ prudenter agūt. Hugo de claustro
Extorta seu coacta licentia non est licentia.sed violētia.
quod ergo tua importunitate.ex̄ de rescrip.li.vi.vict⁹.epi
scopus fecit inuit⁹:nō fuit absoluere sed irrūpere. Bern.
in epistola ad Odonē qui importune obtinuit absolutio
nē a prelatura . Plerūq̄ ij qui magisteriū pastorale sub-
ire cupiunt:nonulla bona in aīo proponūt.⁊ quāuis hoc
elationis tentatione appetant.operaturos tamen se ma-
gna pertractant. Sed penset quisq̄ quid subditus egerit
⁊ cognoscet si prelatus bona agere que proposuit possit
quia nequaq̄.i.difficile.q: honor inflat superbiam.xlv. di
stin.licet. valet in culmine humilitatē discere:qui in imis
posit⁹ didicit superbire. Nequaq̄.i.difficile.quia augmē
tum rerum auaritiā gignit.ar.xiiij.q.iiij.quid dicā. Auari
tiam vincere potest:qui ad multorū sustentationem ten-
dit.is cui nec sufficere ꝓprium soli potuit. Hugo.de clau-
stro. ¶ Qui in regimine sunt semper affici debent pro ijs
qui ad eorū solicitudinē ptinēt. Et q̄n.ij.Cor.xi.possibile
est:recordari eorū debēt/et nomine.⁊ orationis exhibere
Ro.i.suffragia. Neq̄ aliud occupare illud pect⁹ debet q̄
animarū sicut in Moyse.xlv.di.disciplina.⁊ in Paulo q̄
optabat fieri anathema a christo pro fratrib⁹. Ro.viij.ze-
lus. Quia illi⁹ officij est/reuocare.xxvi.q.vi.quod errauerat.
rat.deuios. Recōciliare.xxvi.q.vi.per totū.erroneos. Cō-
firmare/vt deus.ps.lxvij.ꝯfirma hoc deus.eos qui in iu-
stitia ꝓficiunt.⁊ qui deficiūt hortari: ne desperent de ve-
nia.de pe.di.vij.c.i. Chrys.in cura de past. Nō debet hono
ris ducatū suscipere:q̄ nescit subiectos tramite vite melio
ris preire.xxv.di.§.nunc autē.xlix.di.§.i. Isido.de summo
bo.li.iij.c.xxxiiij. Nulla ars doceri presumit̄:nisi pri⁹ discat̄
lix.di.per totū. Ab imperitis ergo pastorale magisterium
qua temeritate suscipit̄:q̄n ars est artiū regimen aiarum
Greg.i pasto.c.ij.facit.xvi.q.i.si clericat⁹.ex̄ de eta.⁊ qua.
cū sit. Nulla res absq̄. Hiero.in prologo biblie.magistro
discit̄.⁊ muta aialia ⁊ ferarū greges ductores suos sequū
tur. In apibus principes sunt.grues vnum sequunt̄ ordi

dine literato ⁊c. Hierony.ad rusticū monachum.et.vij.
q.i.in apib⁹. ¶ Mihi videtur esse ars artiū ⁊ disciplina
disciplinarum hominē regere.quia certe est inter omnia
animātia.maxime morib⁹. Ouid. Pectoribus mores tot
sunt:quot in orbe figure.⁊ volūtates hominū vane sunt.
ff.ad Tre.q: poterat.de hoc legitur ⁊ no.ex̄ de con.pre.q:
Glosi.vari⁹:⁊ voluntate diuersus. Greg. Nazāzenus in
apolog. Quū homini sit perdifficile scire regi.i.regēti se
obtēperare. Quia s̄m Senecā Anim⁹ hominis naturali
ter est in potestate recalcitrans.multo difficilius est scire
alios regere.q: quanto gloria maior est:tāto periculum
grauius.viij.q.i.illud.habentibus intellectū. Ibidē. Quū
pastor per abrupta graditur:ad precipitiū grex sequitur.
Greg.in pasto.c.iij. Nemo in ecclesia plus nocet:q̄ qui ꝑ-
uerse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delin
quentē namq̄ hunc redarguere null⁹ presumit.⁊ in exem
plum culpa vehementer extenditur:quū pro reuerentia
ordinis peccator honorat̄. Greg.ibidē.⁊.lxxxiij. di.nemo.
¶ Ille ad dignitatē pastoralis officij debet prouehi:qui
ad aliena suscipienda non ducit̄:sed propria largit̄. qui ꝑ
pietatē viscerū citius ad ignoscendū flectitur: sed nunq̄
plus q̄ debeat ignoscens ab arce rectitudinis inclinatur
xlv.di.licet. Qui nulla illicita perpetrat: sed ꝑpetrata ab
alijs vt ꝓpria deplorat. Ro.xij. Qui ex affectu cordis alie
ne infirmitati cōpatitur.ij.Cor.xi.xlv.di.vera.sicq̄ in bo-
nis proximi sicut in suis ꝑfectibus letatur. Qui ita scimi
tabilem ceteris in cunctis que agit insinuat:vt inter eos
non habeat quo saltem de transactis erubescat. Qui sic
studet viuere.vt ꝓximorum corda arentia. Ezechi.xxxvij.
xij.q.ij.de viro.doctrine valeat fluentis irrigare. Qui ora
tionis vsu ⁊ experimento.xxxvi.di.si quis.iam didicerit q̄d
obtinere a domino q̄ poposcerit possit. Ibidē.c.xi. ¶ Tā-
tum debet actionē populi actio transcendere presul̄:quā-
tum distare solet a grege.xxv.di.§.nunc autē.ibi. Cui⁹ cō-
paratiōe ceteri grex dicant̄.vita pastoris. Sit ergo neces-
se est cogitatione vt Maria. Luc.ij.mundus.actione pre-
cipu⁹.discretus in silētio.vtilis.xliij.di.sit rector.in verbo
singulis cōpassione proxim⁹.pre cunctis cōtemplatione.
ex̄ de renū.nisi cū pridē.§.nec putes.suspēsus. Bene agē-
tibus per humilitatē socius.xcv.di.esto. Cōtra delinquen
tium vitia per zelū iustitie.xlv.di.disciplina.erect⁹. Inter-
norum curā exteriorū occupatione nō minuens. Exterio
rum prouidentiā.xxxix.di.petr⁹.internorum solicitudine
non relinquens. Greg.ibidē.c.xiij. ¶ Tales sese qui pre-
sunt exhibeant:quibus subiecti sua occulta prodere non
erubescant.vt quū tentationū fluctus paruuli tolerant:
ad pastoris mentē quasi ad matris sinū. ar.ij.q.vi.ad ro-
manam.ij.⁊ Joā.xiij.de ioanne recūbente in sinu iesu.re-
currant. Grego.ibidē. Quod pauci sunt electi culpa for-
san rectorū est.q: dum pastor terrenis incūbit:lupus oui-
le irrūpit/oues rapit/et dispergit. Joan.x. Richar. super
Apo.li.i. In alto positū non altum sapere. Ro.xij .diffici-
le/⁊ omnino inusitatū.quia honor inflat.xlv.di.licet.tan-
to gloriosius. Bern.in epistolis. Illa solicitudo ꝑpositorꝫ
vtilis est. Illa cautela laudabilis est: cū qua totum ratio
agit:⁊ furor nihil sibi vēdicat. Greg.in Registro.xi.q.iij.
illa. Cū honoris augmēto cura quoq̄ solicitudinis debet
excercere. Ibidē. Usus cōuersationis humane est/vt pre-
esse nō audeat:q̄ subesse non didicit.lxi.di.miramur.ex̄ de
elec.cum in magistrum.nec subiectis obedientiā imperet
quam prelatis exhibere non nouit.ij.q.vi.q̄ scit se. ¶ Sūt
t̄n nōnulli q̄ ita per mysterium spiritus docētur intrinse-
cus:vt si eis exterius hūanū magisteriū desit:magistri in
timi cēsura non desit.quorꝫ t̄n libertas vite ab infirmis in
exēplū non est trahenda.xxvi.q.ij.nō statim.⁊.c.nō exēplo
sed veneranda.ij.q.vij.§.his ita.ante ca.si quis. Ne dum se
quisq̄ similiter spiritusancto impletū presumit:discipul⁹
hois esse despiciat:⁊ magister erroris fiat.xxiiij.q.iij. q̄d
autē. Mens autē que diuino spū implet̄:h̄z euidētissima
signa sua/virtutes scilicet ⁊ humilitatē. Greg.in dialo.li.

vi. ¶ Hec sunt que pastoꝛi conueniunt. bonitas. Joan. x.
disciplina. xxiij. q. iiij. ira sciētia. xliij. di. c. j. Bonitas attra-
hit. disciplina coꝛripit. sciētia pascit. xcv. di. esto. Bonitas
amabilem. disciplina imitabilē. scientia docibilem reddit
Bern. A pꝛelato tria sunt necessaria Verbū dei. ex. de offi.
oꝛ. inter cetera. Exēplū. xcv. di. esto. ibi. Foꝛma facti. Oꝛo.
xxx. di. siqs. Nam etsi vocis virtus sit opus: tamen ⁊ operi
⁊ voci efficaciam pꝛomeretur oꝛatio. Bernar. in epistola
ad Balduinum abbatem. ¶ Inquantum pꝛelatus per
subditos grauatur: tantum lucratur. ⁊ inquantum iuua-
tur: et tantum sibi sua pꝛemia minuuntur. Elige ergo
quos vis an qui grauando iuuent. an qui iuuando gra-
uent. Illi tibi pꝛomeritoꝛes: isti meritoꝛum fraudatoꝛes
existunt. Nam qui socij sunt laboꝛis: ⁊ mercedis. Sapien.
x. ex. de renun. c. nisi. §. verum. in fi. participes erunt. Ber-
nar. in epistola ad Raynaldum abbatem. ¶ Mendicā-
tibus honoꝛes blandiūtur: sed onera pensantibus tedio
sunt atq; foꝛmidini. non autē omnes capiunt verbū hoc.
Multi non tanta fiducia alacritateq; currerēt ad hono-
res: si sentirent ⁊ onera. xl. dis. ante. viij. q. j. clemens. vnde
pꝛofecto grauari metuerēt. nec cū tanto honoꝛe ⁊ pericu
lo quarumlibet affectarēt infulas dignitatū. Nunc vero
qꝛ sola attenditur gloꝛia, non pena: purū. i. simplicem se
esse clericū quilibet erubescit esse in ecclesia: seq; viles exi-
stimant, qui quocūq; eminentioꝛi loco non fuerint subli-
mati scholares, pueri, ⁊ impuberes adolescentuli, ob san
guinis dignitatē. contra id ex. de pꝛeben. c. penul. pꝛomo-
uentur ad ecclesiasticas dignitates. ⁊ desub ferula trāsfe-
runtur. xlviij. di. §. j. ad pꝛesidendū pꝛesbyteris: letioꝛes in-
terim ꝙ virgas euaserint ꝙ pꝛincipatū meruerint. nec tā
illis blanditur adeptū: quantū euasum magisterium. ⁊ hec
quidem initio. pꝛocessu vero tēpoꝛis paulatim insolescen
tes docti fuerūt in bꝛeui vēdere altaria. j. q. iij. altare. sub-
ditoꝛum euacuare marsupia. magistris nimirū in hac di-
sciplina vtētes idoneis: ambitione scilicet ⁊ auaritia. j. q.
j. cum omnis. Bern. in epistola ad Henricū senonensem
archiepiscopū. ¶ Pꝛelat⁹ quecūq; docuit discipulis esse
contraria: hec in suis actibus iudicet non agenda: ne foꝛ-
te submurmurare possit frater quē arguit. ⁊ dicere Me-
dice. Luc. iiij. cura teipsum. talis enī occasio plurima dāna
tio pꝛelati. plurima subditoꝛū. xj. q. iij. pꝛecipue. subditoꝛ
perditio est. Non ꝙ sine peccato penitus esse possit in hac
misera vita. de pe. di. ij. si enim. xxv. di. §. criminis. sed ꝙ ea

Cathedre pestilentie expositio.

q̄ arguit in discipulis opoꝛtet summope vitare magistrū
lxj. di. c. ij. Bern. in sermone ad abbates. ¶ B Cathedra
ps. j. pestilentie quatuoꝛ pedibus cōsistit. Pes pꝛimus est
malitia. Secūdus est cōtemptus dei. Tertius irreuerētia
Quart⁹ astutia. Non vos putetis esse felices, qꝛ pꝛeestis.
sed si non pꝛodestis infelices vos esse putate. viij. q. j. qui
episcopatū. Ut autē secure pꝛeesse possitis: subesse et vos
cui debetis non dedignemini. ij. q. vj. qui se scit. Dedigna-
tio quippe subiectionis, plationē reddit indignū. Bern.
in epistolis. vbi quatuoꝛ pꝛedictos pedes exponit. Mali-
tia est amare malū: ⁊ sapoꝛem mali habere: ⁊ malū inquā
tum est malū, diligere. Michee. iij. ibi. Et diligitis malū.
Et Osee. viij. Pꝛoiecit israel bonū. sicut facit diabolus et
nōnulli iniqui. Sed quia aliquādo tales timent deū: non
timoꝛe bono, sed ne incurrant damnū rerum vel coꝛpoꝛis
cruciatū: vt amplius sint mali cōtemnunt ⁊ ipsum deum.
Interim posset fieri vt malū amarent ⁊ deū cōtemnerent
sed inhiberet eos pudoꝛ hoīm. Ideo ad augmentū mali.
sequitꝛ terti⁹ pes irreuerētie. vt nec deū timeant: nec homi
nes reuereantꝛ. Ad ꝯsummationē vero toti⁹ malitie adest
quart⁹ pes. astutia vt sciant vti pꝛedictis trib⁹. vt miscen-
tes oleo venenū et melli acetū. Eminens pars cathedre
cui sedes inheret, est potentia. cui tamē opponitur puluī-
nar: vt suauiter sedeat. xlvij. di. sunt nōnulli. Puluinar sit
de leuibus pēnis auiū. ⁊ signat vanā gl̄iam et fauoꝛē po-
pularem. scabellū pedibus supponitꝛ: ne tangāt terrā. Ta
les enī nōnulli terrenas actiones nō faciūt sed spūales se
simulāt: vt magis decipiant vt hypocrite. Mat. vj. Bern.

¶ In omnibus exēplo apl'i honoꝛabitis ministeriū nrm
inquit ad Ro. xj. et. ij. Coꝛin. vj. ibi. Ut non vituperetꝛ mini-
sterium nostrū. meū honoꝛificabo. dnm quidem ipsum ho
noꝛabitis: non nos. Nam qui querit q̄ sua sunt. Phil. ij. se
cupit honoꝛari: non ministeriū. Honoꝛificabitis autē nō
cultu vestiū, non fastu equoꝛum, nō amplis edificijs: sed
moꝛibus oꝛnatis, studijs spiritualibus, ac bonis operib⁹
Greg. in Registro. O peruersitas ⁊ ambitio filioꝛū Adā
qui quū ascendere difficillimū sit: descēdere autē ad ima
facillimū ipsi ⁊ leuiter ascendūt ⁊ descendunt difficilius
Unde illud: Facilis descensus ad honoꝛes graduū eccle-
siasticoꝛum, ipsi etiam angelicis humeris foꝛmidandos.
Bern. in epistolis. ¶ Inter cetera que ad pastoꝛale spe-
ctant officiū sancte pꝛedicationis virtus. facit. ex. de of. oꝛ.
inter. excellit. iuxta qd̄ decet egregius pꝛedicatoꝛ. Nō mi-
sit me inquit. j. Coꝛ. j. chꝛistus baptizare. sed euāgelizare.
Inmo. in sermo. Quotiens pꝛelat⁹ pꝛo vno ex minimis.
Mat. xxv. dei spirituale studiū intermittit: totiens pꝛo eo
spiritualiter animā. Joā. x. ⁊. xv. ponit. Bern. in sermone.
¶ Sit erga subiectos solicitudo laudabilis. Exhibeatꝛ
cum mansuetudine disciplina. fit cum discretione coꝛre-
ctio. Iram benignitas mitiget. Benignitatem zelus exa
cuat: ⁊ ita ex altero alterū condiatur. xlv. di. disciplina. c. li-
cet. j. ⁊. ij. vt nec inmoderata vltio vltra ꝙ opoꝛtet affligat.
nec iterum frangat rectitudinē discipline remissio. Greg.
in Registro. ¶ Pꝛima virtus in pꝛelatis est cognitio in-
firmitatis. Atq; ex eo colligimus posse nos bene susceptū
ministerium implere: ꝙ videmur infirmitatē nostrā ⁊ pꝛo
pꝛiam. l. di. considerandū. c. fidelioꝛ. ex humilitate cogno-
scere. oēs enim infirmi mente et carne. Job. vj. ad Ro. vj.
ibi. pꝛopter infirmitatē carnis nostre. xlvij. di. omnes sum⁹
sed ille est infirmioꝛ: qui suā non valet cōsiderare infirmi-
tatem. Greg. in Registro. ¶ Qui regendā nauim. nauis
ecclesia. xxiiij. q. j. non turbatꝛ. rectoꝛ vel pꝛoꝛeta pꝛelatus.
vij. q. j. sciscitaris. suscipit: tanto amplius necesse est vt vi-
gilet: quanto ampli⁹ litus reliquit. vt aliquando futuras
pꝛocellas ex signo. xxvj. q. iiij. sciendū. pꝛeuideat. aliquādo
vt veniētes directo clauo. clauus est gubernaculū nauis.
Pꝛouer. xxiij. si parue sunt, superet. at si vehementer intu
mescunt: dato in obliquū latere declinet. ⁊ sepius sol⁹. Lu
ce. ij. vigilet: quū cuncti qui illic sunt quibus nulla nauis
cura est cōmissa, quiescunt. Greg. in Registro. ¶ Regen
tium merita ⁊ plebiū ita cōuertuntur (al's cōnectūtur)
ꝙ sepe ex culpa regentiū deterioꝛ fit vita subditoꝛū. vide
s. e. ꝶ. fol. pꝛece. Secūdū merita. Et sepe ex merito plebiū
delinquat vita pastoꝛum. Quod enim mala actio pꝛesidētis
valde noceat subditis, testantur pharisei. de quibus scri-
ptum est. Mat. xxiij. Clauditis regnum celoꝛum ante ho
mines. vos non intratis. nec introeuntes sinitis intrare.
Et ꝙ culpa plebium multum noceat vite pastoꝛū. ij. Reg.
vlti. j. q. iiij. §. ijs ita. ꝶ. Item dauid. Et vide. s. e. ꝶ. him me-
rita. In dauid numerante populū cognoscimus. Greg.
in Registro. ¶ Lingua pꝛelati sit codex illi qui nescit le-
gere vt dono pꝛedicationis eius vel operis quod imitetꝛ
aspiciat. Solet enim strictius vox viua trahere. Hiero. in
pꝛologo biblie. Habet nescio quid latentis energie viue
vocis actus. transfusa foꝛtius sonat ꝙ lectio dicta transi-
tu. Grego. in Registro. ¶ Pꝛepositoꝛum solicitudo, sub-
iectoꝛum cautela est. quia si super rem creditam vigilat:
hostis declinat insidias. Quum autē doꝛmiunt homines
id est rectoꝛes inimicus superseminat zizania. Mat. xiij.
Ibidem. Tales ergo subiectis nostris debemus existere:
quales nobis quum fuimus subiecti, nostros voluimus
esse pꝛelatos. ar. ij. q. vj. qui scit se. Ibidem. Ex inoꝛdinato
regimine oꝛitur irreuerentia. dummodo pꝛelatus studet
peccantibus leniter blandiri. xlvj. distin. sunt nōnulli. l. di.
siquis diaconus. modo inoꝛdinato ⁊ extra modum nimi
um irasci. xj. q. iij. illa. Nam si semetipsum in mentis sue ra
tione tenuisset: ipsa eius maturitas haberi in reueren-
tia potuisset. Ibidem. Lux gregis est flamma pastoꝛis. de
cet enim dominicū pastoꝛem ⁊ sacerdotē moꝛibus ⁊ vita

clarescere.viij.q.j.licet.q̄tenus in eo tamq̄ in vite sue speculo. Et pretcrea speculatores dicunt̄. Ezech.iij.vt videāt ⁊ videant̄.xxj.di.c.j.§.episcopat⁹.plebs cōmissa ⁊ eligere quod sequat̄ et videre possit qd̄ corrigat. Ibidē. Si cura pastoris gregi defuerit:facile laqueos insidiatoris incurrit.ex̄ de elec.ne pro defectu.

¶ Sequitur Repertorium prelatorum. B

Expeditis originali

bus prelatorū:nunc iuris ꝯcordantias sup eorū conditione/iurisdictione/et potentia/ apponamus. Que platio non est cōstituta cōtra bonos.sed ad coercendū malos.xxiij.q.v.ad fidem.et c.regū.xxij.di.constantinopolis. Non est cōtemnēda prelatio ecclesiastica.xj.q.iij.nemo ꝯtemnat. Nec auide suscipienda.nec propter desidiā respuēda.xvj.q.j. vos autē.viij.q.j.olim.⁊.iij.c.se.xl.di.multi. Que ambitiosus/etiā si alias bonus sit/reprobatur.j.q.j.principatus.lxj.dis.miramur.

Hec sunt prelatis maximo pere considerāda

Fugientes eam sunt assumendi.se ingerentes repellendi j.q.vj.sicut.viij.q.j.in scripturis. Non cōsanguinitas/sed vite ⁊ cōscientie congruitas est in ipsa attendēda.viij.q.j.licet.⁊.c.se. Propter prelationis inuidiam Cayn occidit fratrē.xxxv.di.sexto. Nō prelatio/sed bona cōuersatio iungit deo.xl.di.non loca.⁊.c.nos qui.xxiij.q.iiij.sicut. Que ois sanctitas presumenda est de summo prelato/papa scilicet xl.di.c.j. Que absurdū est prelatum peiorez esse populo.j.q.j.vilissimus.⁊ clericū laico.viij.q.j.qualis. Prelati dn̄t esse literati.xxxvj.di.q̄ ecclesiasticis.⁊.c.siquis vult.⁊.xliij.dist.§.j.⁊.c.j. Uide Inno.de elec.cū in cunctis.et Compost.de sum.tri.c.j. Uita pastoralis est exēplaris subditis.ij.q.vij.cum pastoris. Integritas prelatorū salus est subditorum Et ecclesiasticus ordo nutabit.si quod requiritur in corpore:non inuenit̄ in capite.lxj.di.miramur. Que prelat⁹ debet in cōuersatione ⁊ sermone preire.viij.q.j.qualis.xl.di.non vos.⁊.iij.c.se. Minorū exempla ad imitandū est. Doctrinam ad addiscendū non debet spernere prelatus.xxij.di.de cōstātinopolitana.xxiiij.q.iij.si habes. Dz circa subditos solicitam curā gerere.viij.q.j.in scripturis. Itē nūc actioni/nunc cōtemplationi vacare.lxxxviij.di.decreuit.⁊ c.episcop⁹ nullā.ij.q.vij.epi.viij.q.j.in scripturis. Erga infirmos cōpatiens esse.xlv.di.recedite. Discordantes concordare.xc.di.c.j.⁊.c.studendū. De subditis non debet an examinationem mala credere.lxxxvj.di.siquid.ex̄ de simo.licet heli.§.sed iuxta. Non debet ex vindicta corrigere.ibi.⁊.c.sequen.et.c.odio.xxiij.q.iiij.ita plane. Item nec iuxta velle debet subditū punire.xlv.di.cum beat⁹.ij.q.iij.ipse. Pronior esse debet ad miserādū q̄ ad puniendū.xlv.dist.licet.seuerus debet esse cōtumacibus.benignus penitentibus.ij.q.v.quanto.ex̄ de postu.prela.c.j.§.nos igit̄. Non est de facili cōtra prelatū presumēdū.xj.q.iij.absit. Prelati pl⁹ alijs sunt aduersitatib⁹ expositi.iij.q.j.nulli.vij.q.j.suggestū.⁊.ij.c.sequen.⁊.xiij.di.nerui. Peccata subditorū rectorib⁹ negligētibus corrigere/imputant̄.j.q.j.quicqd l.di.siquis diacon⁹.de of.or.irrefragabili.xliij.di.ephesijs. Superbia ⁊ auaritia in ipsis pre ceteris reprobatur.xcij.distin.diaconi sunt. Immundi sunt si sine temporalibus non presint.j.q.j.siquis.j. Nihil periculosius et laboriosius ⁊ damnabilius malo prelato.xl.dist.ante.xcvj.di.duo. Facilius deus ipsorum si boni sunt orationes exaudit.j.q.j.ipsi. Toleratur malus prelatus q̄diu nō deijcitur.xv.q.viij.c.vlti.xxiij.q.iiij.tres.viij.q.iiij.nōne. Honor adept⁹ ⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penā et culpā.dist.xl.multi.ij.q.vij.secuti.in si. Non sunt eorū mala opera attendenda:sed doctrina.j.q.j.non quales.xix.di.sm. Mali prelati non sunt a subditis cōtemnendi.j.q.j.multi.⁊.ij.c.se.vj.q.j.sacerdotes.⁊.c.oues. Christus malis deferendo prelatis/exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit xcij.di.dn̄s. Non debet prelatus cōmutationē/venditionem/⁊ permutationē/de rebus ecclesie facere sine cōsensu capituli.ex̄ de his que si.a pre.sine con.ca.c.j.⁊.c.sequē.⁊.c.cum apostolica.⁊.c.tua. Et quū confert beneficiū vel presentat ad ipsum debet reqrere ꝯsensum.ca.c.ti.ea noscitur. Debent prelati fouere subditos suos sicut filios.de ex.pre.c.j. Non debent aliorū prelatorum inferiorum iura infringere.e.t.ad hec. Que competūt solis episcopis denegantur abbatibus.e.t.accedentibus. Non excedāt prelati numerū statutum euectionum ⁊ personarū in visitādo.c.t.cum ad quorūdam.ex̄ de censi.cum apostolus.x.q.iij.inter cetera. Non debent purgationem ferri candentis indicere:nec authoritatē pstare.e.ti.ex lr̄is. Repellit a prelatura/⁊ ludus alearū.xxxv.di.c.j.⁊ vsura.xvij.di.per totū eo.ti.inter dilectos. Trahēs prelatum suū super spiritualibus ad iudicium seculare priuatur beneficio.eo.ti.vide quod legitur ⁊ no.de fo.com.si diligenti. Quod sit officiū maioris ⁊ inferioris prelati.de of.archidia.cū sequen.ti.⁊ xxiij.di.per totum.⁊.xxv.di.perlectis. Qui prelati habent iurisdictionē ⁊ qualiter:⁊ in quos.de of.or.cum ab ecclesiarum.per omnes ⁊ maxime per Inno. An quilibet prelat⁹ ecclesie collegiate potest suos subditos coercere. An prelati minores episcopis possint causas criminales audire.eo.ti.quanto.sm Inno. Non debet prelatus officia consanguineis cōmittere.lxxxix.di.decenter. Maior ꝯnexitas est inter prelatū ⁊ capitulum suum quoad iura spiritualia q̄ quoad temporalia.et ideo in spiritualibus magis tenetur prelatus requirere consensum sui capituli q̄ in tēporalibus.de verbo.signi.cū clerici.per Inno. An prelatus tenetur de facto vel delicto subditi:si eū nō correxerit.⁊ an imputetur ei.de renū.nisi cum pridē.de regu.c.vlti.de simo.in tantū.de reg.iu.q̄uis.xliij.di.ephesijs.xxxiij.q.ij.admonere. Qualiter prelati debēt tractare ⁊ nō grauare subditos.de ex.pre.c.j.de priuile.peristis.de penis.in quibusdam.xcv.di.esto.xvj.q.j.nulli.⁊.ij.c.sequen. ¶ An domin⁹ vel prelatus potestas vel ali⁹ superior possit pro subditis agere:vel eos ab alio captos vel detentos repetere. Et coram quo:⁊ quando appellatio episcopi vel domini prosit subiectis. Et an damnuz subdito meo datum possiz repetere.de his de of.or.duo.de ap.dilectis.de deci.dudum.de priuile.quanto.de sen.ex.vt fame.de verbo.sig.cum inter.per Inno.et alios.⁊ de priui.authoritate.li.vj. Non debet ex cōtractu episcopi ecclesia damnum sentire.ex̄ vt li.pen.ecclesia.j.per Inno.xvj.q.vj.si episcopuz.ex̄ de excep.cum venerabilis. Qualiter prelatus se debet opponere pro ecclesia et pro defensione rerū ecclesie/etsi martyrio.vij.q.j.§.hoc tunc.xxiij.q.viij.cōuenior.de renun.nisi cum pridem.⁊ de sen.ex.dilecto.li.vj.sm Innocē.et alios. Quilibet prelatus ecclesie sue dicitur princeps.de regu.c.ij.xxxv.di.ecclesie principes.j.q.vij.cōuenientibus.§.itē Tharasius.sm Inno. Quid iuris si prelatus dicit aliquē suum clericum vel monachum:⁊ ille negat:vel in libertatem proclamat:coram quo tractabitur hoc.de ser.non ordi.c.ij.sm Inno. An omnes prelati sint iudices ordinarij.de iudi.c.ij. An prelat⁹ potest alicui occulto peccatori mādare vt abstineat a sua secreta vel sacramentorum cōmunione.de offi.ordi.c.ij.vj.q.ij.si tantum. An eo ipso q̄ quis suo prelato non obedit/eius presumitur inimicus.xciij.distin.si inimicus. An tenent ea que fiunt nomine ecclesie ab eo qui est prelatus de facto.de conce.pre.literas.p Inno.de electi.in cle.est. An prelatus maior vel minor agēs ecclesie nomine vel petens possessionem.dignitatis vel prebende vel ecclesie sibi collate:tenetur de sua canonica electione institutione vel confirmatione facere fidem. Et an soluentes clerici nomine ecclesie liberētur:esto q̄ in veritate eius electio institutio vel cōfirmatio non teneat.de elec.transmissam.per Inno. Nomine prelati intelligitur quicumq̄ legitimus administrator ecclesie.de ver.signi.abbate.per Innocen. Qui prelati habeant licentiam clericos capiendi per se:vel per alios:vel de eorum criminibus iudicandi.de senten.excommuni.vt fame.per Inno. Qualiter ⁊ quādo prelatus ecclesie iuret.⁊ q̄liter ei⁹ responsio eccl̄e preiudicet. Et qd̄ si r̄nsio p̄lati sit contraria

respõsioni capituli vel syndici.de elec.dudũ.ij.ſm Inno. Et de resti.pꝛesentiũ.li.vj. An pꝛelatꝰ agens repellaẽ si excipitur cõtra eũ ꝙ non est pꝛelatꝰ:vel canonice institutus de electio.nihil.⁊ de resti.spo.in literis.ſm Inno. An pꝛelatus sit dominꝰ vel pꝛocuratoꝛ vel custos ecclesie vel rerum ecclesie. Et an conditionẽ ecclesie potest facere deterioꝛem.xij.q.ij.si pꝛiuatũ.c.expedit.et.c.res ecclesie.xxiij.q.vij.quod aũt.et de dona.c.ij.⁊ de causa pos.cum super.per Inno. An liberioꝛ est ⁊ maioꝛ potestas pꝛelatoꝛũ ꝙ tutorum ⁊ alioꝛũ administratoꝛũ.v.q.iij.quia epi.de pꝛescrip.veniens.per Inno.⁊ de simo.licet heli.per eundẽ. An pꝛelatus q̃ iurauit nõ repetere rem eccl'ie quã alienauit/vel qua spoliatus fuit/possit eã petere hoc iuramẽto non obstante.de iureiu.puenit.j.de insti.cũ venissent.de re.eccle.non alie.siquis. In q̃bus possiut maioꝛes vel minoꝛes p̄lati dispensare.de eo.qui fur.oꝛ.re.c.ij.ſm Inno. An delictum p̄lati vel populi redundet in damnũ ecclesie.xvj.q.iij.placuit.⁊.q.vj.si episcopũ.⁊.c.sequẽ.⁊.xxv.q.ij.ita nos.xxvij.q.j.siquis rapuerit.de excep.cum venerabilis.de dona.c.ij. An pꝛopter insufficientiã/⁊ pꝛopter quã pꝛelatus remoueaẽ ab administratione.de simo.licet heli.per Inno. An pꝛelatꝰ negocia eccl'ie sue pꝛesertim magna/cũ cõcilio capituli sui facere debet.de pꝛocura.c.j.per Inno.de his q̃ fi.a pꝛe.nouit. De p̄lato q̃ canonicum nõ habuit ingressum:⁊ ideo non est pꝛelatꝰ:licet esse puteẽ.vel qui habuit ingressum canonicũ.sed post factꝰ est hereticꝰ/simoniacus/vel suspensus/excõicatus/vel hmõi/an faciat fructus suos. An tenent ea q̃ facit ꝙdiu ab ecclesia toleraẽ:siue sint alienationes/siue oꝛdinũ vel beneficioꝛum collationes/vel quicq̃d aliud.⁊ an liberenẽ ei soluẽtes.de elec.nihil.maxime per Inno.⁊ Bern.cõpost.⁊.c.ꝙ sicut.p eũdem. An ille q̃ putatur cõmuniter pꝛelatꝰ ⁊ in veritate nõ est decipiat aĩas subditoꝛũ.an valet penitẽtia ab eo recepta.an absoluat ꝙdiu ab eccl'ia toleraẽ.e.ti.dudum.ij.maxime ſm Inno. De grauaminibꝰ illatis per p̄latos quum visitant loca religiosoꝛũ non exẽpta.ex in clemen.de cẽsi.c.ij. De pꝛelatis se absentantibꝰ/⁊ vicarios nõ dimittentibus.ex de homi.c.j.in glos.no.cõtra.li.vj. An pꝛelatꝰ tenẽs in curia debitũ noĩe ecclesie sue:si negatur pꝛelatꝰ per aduersariũ:teneaẽ se docere pꝛelatũ ante litem contestatam vide cõpost.de electionibꝰ.nihil.§.sed pone ꝙ quidã. An consuetudine valeat introduci ꝙ sint plures in eadem ecclesia:⁊ nullus eoꝛũ sit pꝛelatus.vide qđ no. Inno.de pꝛebẽ.cũ non ignoꝛes. An pꝛelatꝰ possit dare licentiã studẽdi sine capitulo.de magist.sup specula.qđ not. Archidia.de fi.pꝛes.c.j.li.vj.in verbo episcopi. Pꝛelati teneneẽ cõpellere illos q̃ habent plures dignitates vel ecclesias curam aĩarũ habentes ostendere dispẽsationẽ quã habent super hoc.ex de of.oꝛ.c.oꝛdinarij.li.vj. Nõ tenet aliqua obligatio vel sententia facta pꝛelato vel data per pꝛelatũ/ quin subditi eiꝰ teneanẽ visitatoꝛibꝰ de interrogatis dicere veritatem.e.t.q: plerisq̃.li.vj.

¶ Articulus. Uicesimustertius.

Quia vero post episcopos inter maioꝛes p̄latos in ecclesia dei cõputanẽ Abbates:maxime regulares. Jõ post tractatũ pꝛelatoꝛũ in genere tracto de Abbatibꝰ. Pꝛimo ponendo aliq̃ pauca oꝛiginalia de eis. Secundo summarie iuridice tangendo eoꝛũ iurisdictionem/potentiam/⁊ conditionem. Tertio in quibus offendunt communiter subnectendo. A

Regule monachoꝛ ab eccl'ia approbate.

Ut patres testantur: Tres fuerunt regule pꝛincipales ab ecclesia appꝛobate. Pꝛima Basilij.quã seruant greci calogeri ⁊ alij monachi oꝛientales et aliq̃ in sicilia ⁊ Calabꝛia ⁊ Armenia. Secũda Benedicti.quã seruant oẽs monachi ⁊ monache occidẽtales.siue Cistercienses siue Claraualleuses Cartusienses Camaldulenses sancti Petri de moꝛono/q̃ fuit papa Celestinꝰ quintꝰ fratres monachi de valle vmbꝛosa in Tuscia.⁊ sancti Guilhelmi de deserto. Et multa alia genera monachoꝛũ in Romana ecclesia militãtium:siue sint albi siue nigri/siue grisi. ¶ Tertia Regła Bti Augustini.sub q̃ militãt oẽs canonici regulares qui regule inseruiũt latioꝛi.ex de statu.mo.qđ dei. Et fratres sancti Augustini mẽdicantes.licet ampliꝰ se arctauerint per suas ꝯstitutiones.⁊ fratres pꝛedicatoꝛes ampliꝰ arctati per sua statuta.⁊ sancti sepulcri Hierosolymitani. Et fratres Pꝛemonstratẽses ⁊ multe sanctimoniales ¶ De istis tribus regulis.xviij.q.ij.diffinimꝰ.⁊.c.perniciosam.xvj.q.j.sunt nõnulli.ex de sta.mo.cum ad monasteriũ.c.in singulis.c.ea q̃.xij.q.j.c.ij.c.nolo.c.nõ dicatis.c.q: per tua.c.scimus.c.certe.ex de reli.do.religionũ.xix.q.vlti.mandamꝰ.ex de eta.⁊ qua.intelleximꝰ ⁊ de sta.re.recolentes. ¶ Basiliꝰ ergo fuit pꝛimꝰ regule institutoꝛ post ap'los.⁊ eo tẽpoꝛe cõmuniter monachi nõ erant clerici.xciij.di.a subdiacono.xvj.q.j.§. superioꝛi authoꝛitate.⁊.l.generaliter. ¶ Tẽplarij vero q̃ modo ꝓpter eoꝛũ flagitia ab ecclesia repꝛobati sunt.⁊ Hospitalarij:'q̃ solũ nomen religiosoꝛũ habent.⁊ fratres de spata q̃ dicũtur dudes.⁊ de Calatraua.⁊ de Alcãtara.⁊ de chꝛisto et de Auisio.⁊ sancti Jacobi q̃ sunt in hispania.⁊ Cruciferorum qui sunt in Alemãnia. Bohemia. Polonia'de oꝛdine militari sunt ab ecclesia appꝛobati ⁊ instituti pꝛo fidei defensione ⁊ terre sancte. Habent suas obseruãtias regulares quas carnalibꝰ operibus suis calcant/militantes magis carni contra se.j. Pe.ij.ꝙ chꝛisto. ¶ Quarta ⁊ vltima regula.ab ecclesia appꝛobata.⁊ ab ecclesia multipliciter cõmendata ⁊ declarata est fratrũ minoꝛũ strictioꝛ ⁊ perfectioꝛ alijs.quã beatus Frãciscꝰ instituit illã eandẽ pꝛofessionem instituẽs/quam chꝛistus ⁊ apostoli seruauerunt.de qua ex de ver.sig.exijt.li.vj.⁊.e.ti.exiui de paradiso.in clemen. Oẽs iste.iiij.regule ab illa regula ap'lica tracte sunt de qua loquiẽ Actu.iiij.⁊.xij.q.j.dilectissimis.sed minoꝛum addit perfectionẽ euangelicam ⁊ apostolicã non habens aliq̃d pꝛopꝛiũ/etiã in cõmuni vt pꝛe.c.exijt.⁊.c.exiui ¶ De pꝛedicatoꝛibꝰ ⁊ minoꝛibus vltimis ⁊ sanctis oꝛdinibus/licet multũ a sua perfectione collapsis/⁊ ecclesie sancte per ꝙ necessarijs/q̃ elegerũt in paupꝛtate altissima domino famulari:habeẽ ex de excessi.pꝛe.c.penul.et vlti. ¶ Carmelite q̃ sunt de oꝛdine mendicantiũ:⁊ sunt ab ecclesia appꝛobati.ex de reli.do.religionũ.§.ceterũ.habent suam foꝛmã viuendi editam a patriarcha Hierosolymitano. Eremite certã regulã non habent tamen status est ab ecclesia appꝛobatus.in quo statu anachoꝛitico multa milia patrũ in Egypto ⁊ Thebaida ⁊ Palestina ⁊ Libya ⁊ in oꝛiente in multiplici parte pfecte vixerũt.hodie deficit quodãmodo.pꝛopꝛiũ habere possunt. De eis legitur ⁊ no.xvj.q.j.q̃ vere.xxvij.q.vij.§.ecce.xix.q.vlti.§. ecõtra.ex de ex.pꝛela.cũ ex eo.§.si.li.vj.vbi tenet Archid. ꝙ eremita non est persona religiosa:nisi deuoueat se alicui religioni de appꝛobatis.de hoc etiã no.xxvij.q.j.de viduis.j.in glos.potest ergo. De his etiã legiẽ ⁊ no.ex de elec.cũ monasterium.per Inno.⁊.ij.q.vij.§.vlti.⁊ de verbo.sig.pꝛiuilegiũ li.vj. Et adde hic qđ de istis scripsi.j.in.§.ex quo sponsa in lj.ar.in pꝛimis chartis ⁊ in.§.adhuc circa istũ.in ar.lxiij.in pꝛinci. ¶ Diciẽ autẽ Abbas ab abba grece qđ est pater latine. Uñ ap'ls ad Ro.viij. In quo clamamus abba pater xxiij.q.iiij.§.ex his.⁊.q.vj.§.ex his.in si. In interpꝛetatiõibus autẽ biblie diciẽ Abba pater vel paternitas Syꝛũ est non hebꝛeũ. ¶ Abbas super fratrũ transgressiones.ex de sta.mo.cũ ad monasterium.§.pꝛioꝛ.⁊.c.ea que.§.j.non super patrum traditiones constituitur. qui abbas eligitur vt sit mandatoꝛũ cultoꝛ.xviij.q.ij.siquis abbas.vitioꝛum vltoꝛ.Bern.de pꝛecepto. Quoscũq̃ inueneris de tuis fratribus tristes/pusillanimes/murmurosos/ipsoꝛum te patrem/ipsoꝛum te statuas esse abbatem:cõsolando/exhoꝛtando/increpando.xlv.di.c.j.c.cũ beatus. agis opus tuũ poꝛtas onus tuũ.poꝛtãdo saluas.quos sanando poꝛtas.

Gal.vi.l.dist.ponderet. Si quis vero ita sanus est vt magis iuuet te: q̄ iuuetur a te: huius te nō patrē/sed parem: comitem/non abbatē cognoscas. Bern.ibidem. ¶ Magnopere debet solicitudinem gerere abbas.ex̄ de sta.mo. cū ad monasteriū.§.prior.cum.§.seq. Et omni sagacitate et industria curare: ne aliquā de ouibus sibi traditis perdat. Nouerit eñ infirmarū se curam suscepisse animarū. ij.Cor.xj.ibi. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor: nō sup sanos tyrannidem.x.q.iij.cauendū.benedictus in regno. ¶ Abbas in imperijs sit ꝓuidus: et cōsideratus: siue ſm deū siue ſm seculum siue ſm opera que iniūgit discernat ⁊ tēperet cogitet discretionē sancti Jacob dicentis. Gen. xxxiij. Si greges meos plus in ambulando fecero laborare: morientur cuncti vna die.ibidem.

¶ Repertorium abbatum. B

Abbas non ab ep̄o

deponitur: sed a monachis.xviij.q.ij. abbas.j.⁊.c.seq.xvj.q.vlti.c.vlti. In abbatē debet eligi q̄ sit dignus morib⁹ atq̄ actibus monastice discipline.xviij.q.ij.abbatem.j.⁊.ij. Abbas debet esse cautus in regimine.humilis/castus/misericors/discretus/⁊ sobrius: ⁊ talis qui diuina precepta verbis ⁊ exēplis ostendat.xviij.q.ij. si q̄s abbas.

Ad abbatū dignitatē spectantia.

Irrequisito abbate exēpto nil debet ep̄s in ipsius monasterio exercere. xviij.q.ij.luminoso. Subest correctioni et depositioni ep̄i abbas nō exemptus.xviij.q.ij.abbates.c. abbatibus.c.si quis.ex̄ de sta.mona.ea que.§.q̄ si. Abbas exēptus pape.vt ibi. Abbas solus habet potestatē in monasterio.xviij.q.ij.nullam.ex̄ de sta.mo.c.cum ad monasteriū.§.abbas. Potest abbas cōferre duos ordines primos sacerdos existēs ⁊ munere benedictionis recepto. lxix.di. quoniā.ex̄ de eta.⁊ quali.cū cōtingat.de sup.ne pre.c.j.vide etiā quod legit̄ ⁊ no.ex̄ de priuil.abbates.lib.vj. Mō nō debet quis esse in diuersis abbatijs.xx.q.j.vnum.ex̄ de reli.do.ne nimia. Dispensat cū monacho vt habeat specialē cellam.xviij.q.ij.nullus.xx.q.iiij.monachū.ex̄ de exces.pre. cū ex eo.§.si.lib.vj. Non pōt monachus sine suo consensu vouere.xx.q.iiij monachis. Sine sua licētia non licet monachis aliq̄d vēdere/accipere/donare/nec multa alia facere.xij.q.j.non dicatis.liiij.dist.abbati. Potest deponi ab ep̄o abbas criminosus inuito conuentu.xviij.q.ij. si quis. Non licet abbati alienare bona monasterij absq̄ consensu episcopi.xij.q.ij.abbatibus.xvij.q.iiij. in vēditionibus. Non potest audire cōfessiones vel iniungere penitētias: nisi suorū subditorum.xvj.q.j.peruenit.⁊.c.seq. Non licet abbatibus aliter q̄ ep̄s regulariter eis indulserit diuina officia decātare.xij.dist.de his. Non professus non pōt eligi in abbatem.ex̄ de elec.cū in magistrū.⁊.c.nullus. li.vj. Reuerentiā ⁊ obedientiā tenent̄ facere ep̄o saluo ordine suo.ex̄ de simo.ne dei. Abbates eiusdē regule de triennio in trienniū ad capitulū debent venire: ⁊ equaliter viuere ex̄ de sta.mona.in singulis.⁊.c.ne in agro.§.vlti.in clemē.

Abbates exēpti in talibus capitulis corrigi possunt: sed nō deponi.e.ti.ea que. Huius cōcilia sine preiudicio episcoporū fieri debent.vt pre.c.in singulis. Abbas suū subditum ad arctiorē ordinem petita licentia transeuntē reuocare nō pōt.de regu.sane. An de religione maiori ad religionē laxiorem nō petita licentia transiens efficiatur irregularis: ⁊ possit esse abbas sine dispēsatione.de eta.⁊ quali.intelleximus.de tēp.or.ex parte. Non debēt abbates vsurpare que sunt ep̄oꝝ.de exces.prela.accedentibus.

Abbates ⁊ alij prelati religiosi iurisdictionem habētes possunt excōicare suos subditos.de ma.⁊ obe.cū in ecclesijs.de simo.sicut tuis.de of.or.cū ab ecclesiarū. Quādo abbas ⁊ cōuentus simul possunt agere vel diuisim. de rescrip.edoceri. Non potest abbas terras vni⁹ ecclesie applicare alteri.de re.eccle.nō alie.c.j. Abbates populū habentes ad synodū episcopi tenētur venire. de ma.⁊ obe. quod super his. Abbas exēptus sine licentia pape cedere non pōt. Et non exēptus sine licētia episcopi.de renun. dilecti.de cōsue.cū venerabilis. Nec ecclesias sibi pleno iure subiectas pōt vnire.no. Inno.ex̄ de exces.prela.c.vnire. Et no.ex̄ de sta.mona.c.j.in clemen.in glos. approbat.

Abbas potest prescribere cognitionē causarum matrimonialiū.de prescrip.auditis. An abbates sint in dignitate.de p̄ben.de multa.per Innoc̄.de elec.indēnitatibus. lib.vj. Immo videt̄ q̄ abbatia sit in primo gradu dignitatis.sicut ep̄atus.cetere appellātur inferiores dignitates. xvj.q.vij.si quis deinceps. De hoc ſm Greg.de p̄ben.licet lib.vj. An abbates exēpti subsint episcopis vel archidiaconis ratione ꝓpl̄i quē habent.de of.archi.c.si. ſm Inno. ex̄ de priuil.per exēptionem.lib vj. An abbas non benedictus: vel qui benedictionē non recepit: possit suos monachos benedicere vel coercere vel ordinare: vel portet baculū pastoralem. An abbas sit iudex ordinarius clericorū ⁊ monachorū sibi subiectorū. Cui magis tenet̄ monachus obedire: an ep̄o an abbati. Et quam ⁊ quādo iurisdictionē habet in monachos.abbas vel ep̄s.de of.ordi. quanto.per Inno.⁊ de sup.ne pre.c.j.per eūdem. Abbas et conuentus sunt ꝓcuratores ⁊ ministri monasterij: non dn̄i. An aūt agat pro iuribus monasterij noīe proprio vel quo.⁊ de similibus.de testi.presentiū.lib.vj. De ep̄o nolēte abbates benedicere.de sup.ne.pre.c.j. Cum abbas eligitur: An oēs abbates quib⁹ preest debeant consentire ⁊ electioni interesse.lxvj.di.c.j. An monachi morantes per prioratus vel cellas sint de obediētia abbatis: ⁊ an debēt vocari ad electionē abbatis.de reli.do.c.si.per Inno. An possit q̄s in abbatem eligi quācito est monachus factus. de elec.officij. An abbas potest p̄scribere q̄ possit a quo maluerit episcopo benedici.de p̄scrip.auditis. ſm Inno.

An modice rei vel modico priuilegio pōt abbas renuntiare sine cōsensu conuētus.de prescrip.veniens. p̄ Inno.

Si abbas habet in aliqua ecclesia iura episcopalia aliq̄: an intelligitur habere oīa iura episcopalia: ⁊ qualiter dicantur ad abbates spectare ecclesie siue capelle pleno iure.de sen.⁊ re iudi.cum inter.p̄ Inno. Quid iuris habet abbas in ecclesijs sibi vel monasterio suo datis ab ep̄o vel a papa.⁊ qualiter ab ep̄o possunt fieri hmōi donationes. de dona.pastoralis.per Inno. De regulari qui sine abbatis licētia vel eo cōtradicente aliā religionem ingreditur qua actione potest repeti ab eodē.⁊ an abbas nō benedictus hanc licentiā dare possit. de regu.licet.p̄ Inno. An abbas possit de esu carniū dispēsare.de sta.mona.cum ad monasteriū.maxime per Innoc̄. An abbas dicit̄ prelat⁹ non solū monasterij: sed etiā omniū ecclesiarum ⁊ prioratuū ipsius monasterij. de reli.do.cū venerabilis. p̄ Inno.

Si ep̄s est in possessione subiectionis alicuius abbatis: an per hoc ꝓbetur tenere sentētia excōmunicationis: vel alia in ip̄m abbatē per eūdem episcopū lata. An abbas possit priuilegio sui monasterij renūtiare: vel monasteriū exemptū alteri subijcere.eo.ti.cū dilectis.per Inno. Abbas potest esse in causa sibi cōmuni ⁊ alijs procurator. de censi.sopite. An abbas possit cōcedere possessiones vel administrationē alicui⁹ ville.de rescrip. edoceri.p̄ Inno.

An ⁊ quādo abbas pro ecclesijs suis respōdeat.de censi. cū olim.ſm eūdem. De monachis accusantib⁹ abbatem. de accusa.ex parte. An abbas pōt dare licentiā predicandi vel celebrandi.de hereti.excōmunicamus.j. ſm Inno.

An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex cōtractu vel maleficio monachi. Et an abbas habet actionē ad repetendas res depositas penes monachum suū vel monasteriū.⁊ qualiter tenetur abbas ex deposito facto monacho vel monasterio.de priuil.cū olim.ij.per Inno. An episcopus habet iurisdictionē in abbatem exēptum ratione cōtractus vel delicti cōmissi vel initi in mēbris vel locis non exēptis. Et an abbas extra monasteriū suū intelligit̄ habere domiciliū.⁊ quis deponet presbyterū abbatis exempti.de priuile.ex ore.ſm Inno.⁊.c.per exēptionem.lib.vj.

Mō abbatia cū suis prioratibus non dicitur diuersa lo-

ca.⁊ ꝙ abbas poteſt monachum excommunicare.de pꝛiuile.volentes.lib.vj.per Innoc̄. An liceat abbati monachū verberare.⁊ per quē.de ſen.ex.vniuerſitatis. De abſolutione abbatū circa monachos ſuos ⁊ eoꝛū diſpenſatione.eo.ti.cum illoꝛum.⁊.c. monachi.⁊.c.religioſo. li.vj.

An abbas habet merū imperiū ⁊ coꝛrectionē in monachos ſuos.⁊ an poteſt eos ꝑ ſe vel per aliū capere:vel dare laico iudici licentiā capiendi.eo.ti.vt fame.ſm Innoc̄. An admittatur abbas ad agendum vel defendendū pꝛo eccleſia ſibi ſubdita:⁊ qualiter.de verb.ſigni.cū inter.ſm eūdem. De examinatione abbatis benedicēdi.an ſit neceſſaria.an huius benedictio fiat cū manus impoſitione.an ante cōfirmationem debet benedici.de elec. venerabilem.ſm eūdem.⁊ de ſup.ne.pla.c.j.ſm eūdem. An abbas dicatur cōſecrari.xij.q.ij. alienationes. An abbas poſſit cōpꝛomittere pꝛo eccleſijs ſeu capellis vacantib⁹.de arbi.cū tēpoꝛe.ſm eūdem. De poteſtate abbatū inſtituendi ⁊ deſtituendi eos.de pꝛebē.in lateranēſi.ſm eūdem. Magis puniēdus eſt abbas ꝙ alij a delicto in monaſterio cōmiſſo.de ſimo.dilectus filius.A.per Inno. Abbas ꝓpter inſufficiētiam remouetur.eo.ti.licet. ſm eūdem.ex̄ de ſta.mona.cū ad monaſteriū.§.abbas. An electus in abbatē eccleſia cathedrali dioceſana vacante authoꝛitatē capituli eccleſie cathedralis/vel potius metropolitani in adminiſtrādo requiret.eo.ti.ſicut.ſm eūdem. et Bern̄. Quādo factū abbatis vel pꝛelati intelligatur capitulū vel conuētus.de reſcrip.edoceri.⁊.c. randulfus. ſm Innoc̄. An vnus abbas debet recipere clericū alterius ſine literis cōmendatitijs.⁊ q̇d iuris ſi abbas non vult dare monacho licentiā tranſeundi.de regu.licet.ſm Inno. An irregularis poſſit eſſe abbas.de eta.⁊ qua.tuā.per Inno.⁊ Bern̄. et de coꝛ.viti.c.penul.ſm eūdem. An abbates exēpti vel alij literas dimiſſoꝛias concedere poſſint.de cleri.pere.in rubꝛica.per Inno. An infamis vel exiſtēs in minoꝛibus oꝛdinib⁹ vel diaconus poſſit fieri abbas.l.diſt.accedens.de eta.⁊ qua.c.j.⁊.c.tuam. An abbas exēptus poſſit ſine licētia pape trāſire de abbatia in abbatiā.de conſue.cū venerabilis.per Innoc̄.de elec.ſi abbatem.li.vj.⁊ in gloſ.idē de. In quibus locis poſſunt benedicere abbates.de pꝛiuile.abbate.lib.vj. Quibus mitris vti debeant abbates de pꝛiuile.eo.ti.vt apoſtolice.lib.vj.

¶ De diſpenſatione abbatum.

QVando et in quibus caſibus poſſit abbas diſpenſare. de ſta.mona.cum ad monaſteriū. de ſen.ex.cum illoꝛū.xx.q.vlti.c.vlti. An cū eo qui furtiue oꝛdines recepit poſſit abbas vel pꝛelatus inferioꝛ epō vel capitulū diſpenſare. Et an abbas nō poſſit diſpenſare:niſi vbi inueniť cōceſſum a iure. de eo qui fur.oꝛ.re.c.ij.per Innoc̄. An abbas poſſit cum ſuſpēſis:⁊ an ipſe vel q̇s poſſit cū monacho diſpenſare in apoſtaſia:vel religionē laxioꝛis oꝛdinis recipiente.de tēp.oꝛdi.ex parte.⁊ de apoſta.c.vlti.per Inno.⁊ alios. Diſpēſat abbas cū illo qui in ſeculo oꝛdines furtiue recepit anteꝙ eſſet monachus.ex̄ de eo qui fur.oꝛ.re.cum.ff. Item cum monachis quādoꝗ qui excōmunicati oꝛdines receperunt.de ſen.excō.cum illoꝛum.

QVe autem ſunt vitia q̄bus abbates pꝛo magna parte ſunt irretiti bꝛeuiter perſtringamus. ¶ In pꝛimis peccant q̇ hac ſpe ⁊ intētione ſpecialiter ducti habitū regularem aſſumunt: vt abbates fiant vel pꝛioꝛes: vel alia officia in monaſterio habeant.contra cano.xvj.q.vij. per laicos.de elec.officij.⁊.c.ad noſtrā. In quo etiā multi religioſi delinquunt:paupertatē ⁊ laboꝛem ⁊ eſuriem fugientes/vt diuites fiant:quiete degāt:ſplendide reficiantur.vide ex̄ de elec.quoꝛūdam.xij.q.ij.gloꝛia. Et de talib⁹ dicit Greg.ꝙ non intendūt ſeculum fugere: ſed mutare.liij.diſt.c.vnico. Quā deteſtanda ſit talis mutatio in monaſterio de paupertate ad diuitias:de ignobilitate ad honoꝛem:de laboꝛe ad requiē:de ſeruitute ad dominiū: ponit Bern̄. eleganter ſuper euangeliū miſſus eſt.ad hoc. lxxviij.diſt.negotiatoꝛem clericū.xij.q.ij.gloꝛia. ¶ Secundo quia directe vel indirecte cōmuniter abbatiā emunt ſcilȝ electionē vel confirmationē vel inſtallationem vel benedictionem.⁊ tales niſi renūtient ſaluari nequeunt.j.q.j.ſi q̇s neꝗ.de ſimo.mattheus.⁊.c.ſicut.xiij.di.nerui. ¶ Tertio quia nullū recipiunt niſi charitate pecunie vel alteri⁹ tēpoꝛalis cōmodi interueniente tacite vel expꝛeſſe. ſuper quo plerūꝗ obtentu abolende cōſuetudinis ſe ſatagunt excuſare.ex̄ de ſimo.veniēs.c.de regularibus.c. quoniā.c.ſicut pꝛo certo. Et ſi accuſentur:deponendi ſunt.de ſimo.dilectus filius.A.⁊.c.licet heli.⁊.c.ꝑ tuas. alias iudicis arbitrio puniūtur.eo.ti.intantum.de accuſa. inquiſitionis. ¶ Quarto.q: eccleſias in quibus habēt ius patronatus ſibi oīno appꝛopꝛiāt.nec ponunt ibi vicarios perpetuos.⁊ poſitos ita grauant ꝙ non poſſunt hoſpitalitatē tenere nec epiſcopo in epiſcopalibus reſpōdere.de pꝛebē.de monachis.c.auaritie.⁊.c.extirpande.⁊ eo.ti.c.j.li.vj.⁊ de ſup.ne.pꝛela.c.ij.⁊ eo.ti.quia regulares.in clemē. ¶ Quinto. quia ad eccleſias ad ipſos pertinētes ſine pecunia neminem pꝛeſentant.⁊ vt vitium vtrūꝗ pallient:plerūꝗ eccleſia vacāte ſuper ea mutuū recipiunt vſꝗ ad aliquam certam ſummā pecunie:⁊ eam ſic obligatā demū conferunt: dicētes ꝙ quelibet res tranſit cū onere ſuo.de deci.paſtoꝛalis.⁊ de pig.ex literis.ſed ſeipſos ſeducūt.quū etiā epiſcopo hoc nō liceat. Immo vacante eccleſia etiā fruct⁹ interim percepti ſunt futuro ſucceſſoꝛi fideliter reſeruādi:vel aliter in vtilitatē eccleſie conuertendi.de offi.oꝛdi.cum vos. vide ex̄ de offi.oꝛdi.pꝛeſenti.lib.vj. Et q̇ aliquid inde ſubtrahit:etſi epiſcopus ſit:tāꝙ furti ⁊ latrocinij reus honoꝛe ſuo pꝛiuari debet.x.q.ij.c.ſi. Tales enī exactiones ⁊ cōſimiles ſunt penitus interdicte.⁊ ſi quis eas receperit:tenetur in duplū eas reſtituere in vtilitatē grauate eccleſie conuertendas.de ſimo.audiuimus. Quod intelligas ſi pꝛoꝛium habeat.de pꝛeben.de multa.§.⁊ ſi vltra.⁊ de ap.repꝛehēſibilis.§.ſi autem. Alias hec in penā aliam cōmutetur.de male.ſtatuimus.de iude.c.ad liberandā. ¶ Sexto quia dant pactiones aliquas vel certā pecuniā vel domū cōmodant alicui tali pacto.ꝙ decimas certarū poſſeſſionum eis ſoluant:vel apud eos ſepulturā eligant. que pacta in pꝛeiudiciū eccleſie parochialis facta minime ſunt ſeruanda.de pac.pleriꝗ.etiam ſi iuramentū interueniat. vt no.Oſtien.in ſumma de ſepul.§.an licitū.ꝟ.quid ſi q̇s eligat. Vide ex̄ de ſepul.animarū.li.vj. ¶ Septimo.quia negligūt punire monachos fugitiuos.xviij.q.ij. abbates ⁊ eos reuocare/inquirere/⁊ recipere/ſalua oꝛdinis diſciplina.ex̄ de regu.c.ſi. ¶ Octauo.q: recipiunt monachos alienos ſine literis commendatitijs.xviij.q.ij.abbates.in ſi.⁊.c.quam ſit. ¶ Nono.quia indiſcrete monachos ſuos eijciunt.ex̄ de reſcrip.cū dilecta. Vide qd̓ legitur ⁊ no. ex̄ de ma.⁊ obe.cū in eccleſijs.in ſi.⁊ de ſta.mo.ea que.§.ipſi. in quo moꝛtis eoꝛū rei ſunt.ar.xvj.q.j.placuit. ¶ Decimo. quia monachis ſine cauſa literas dimiſſoꝛias cū quibus vagātur per mundū.xvj.q.j.monachi vagantes.ex̄ de of.oꝛdi.quāto.concedunt.⁊ credūt monachi ſe per tales literas abſolutos.quod tamē verum nō eſt:quouſꝗ ab alio ſint recepti.lxxj.diſ.illud quoꝗ.⁊.c.de aliena.⁊.c.clericis. vij.q.j.non opoꝛtet.⁊.c.peruenit.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij. Ubi dicit Leo.ꝙ non debent dari litere dimiſſoꝛie.niſi conſtet quare.ne ouis errans ⁊ perdita inueniatur ſine paſtoꝛe. lxxij.di.epiſcopus. Et vide qd̓ no. Inno.ex̄ de renū.c.ſi. ¶ Undecimo.quia reuertentes vel alios fratres delinquentes ſicut latrones/quū aliter coꝛrigi poſſent/ponūt in vinculis.lxxxiiij.diſt.quoꝛūdam. Et per laicum faciunt capi: vel verberari.quū hoc per monachū vel ſaltem per clericum fieri deberet ⁊ poſſet.in quo caſu excōmunicationis vinculū non euadunt.ex̄ de ſen.excō.vniuerſitatis. Et hec eſt noꝛma pꝛaue conſuetudinis.ex̄ de ſta.mona.ea que.iij.j.

Abbatū erratus frequentiores.

Bñficij vacātis fructus ſucceſſori diligēter adſeruentur.

Litere dimiſſorie.

Seueri oꝛa i monachos abbatū ſupplicia.

¶ Duodecimo. quia si aliqui monachi grauati. alias cō-
tra.ex̄ de appel.ad nostrā.c.de priore. ⁊.c.reprehēsibilis.§.
si.appellant:appellationi nō deferunt. sed appellātes ca-
piunt/verberāt ⁊ excōmunicant.ex̄ de accusa.olim. ꝓpter
quod ad sedē apostolicā sunt mittēdi.ex̄ de appel.de prio-
re. ¶ Decimotertio. quia quosdā monachos ex carnali
amore exaltant:alios ex odio vel inuidia opprimētes.xv.
q.vij.c.j. ¶ Decimoquarto.q: sub spe pietatis impietatē
palliantes occasione hospitalitatis manducāt carnes ex-
tra refectoriū:illos quos familiares habent splendide se-
cum reficiētes.alijs qui portāt pōdus diei ⁊ estus.Mat.
xx.esurientibus in refectorio.quū tamen sine delectu perso
narū nunc hi nūc illi essent ꝟm regulā euocandi.de conse.
dist.v.carnem.ex̄ de sta.mona.cū ad monasteriū.§.in refe
ctorio. ¶ Decimoquinto.q: infirmis ⁊ debilib⁹ male ꝓui
dēt.p̄re.c.cū ad monasteriū.§.debiles. ¶ Decimosexto.q:
permittūt continue monachos habere pecuniā. cōtra ex̄
de sta.mona.monachi.c.super quodam.c.cū ad monaste-
riū.§.si. Non potest abbas cōcedere monacho nō officia-
li pecuniā:vt eam expendat in suis vel aliorū necessitati-
bus ꝓ libito volūtatis.q: hoc est ipsum esse proprietariū.
sicut cōmuniter faciunt hodie oēs prelati religiosorū.cō-
tra iura hic allegata.quia magis cōtrahitur proprietas
in retētione pecunie: ꝙ in reb⁹ alijs quarū vsum possunt
cōcedere prelati suis subditis religiosis:⁊ licentiā dandi
eas.xij.q.j.nolo.c.nō dicatis.Ad hec optime facit quod le
gitur ⁊ no.ex̄ de pig.c.vlt.super verbo pecuniā.in glos. ve
ro.Hic adde quod legitur ⁊ no.xxvij.q.j.de viduis.j. ⁊ ex̄
qui cleri.vel vo.c.vlti.que videtur contra.Et adde hic qđ
scripsi.j.in.§.adhuc perita.℟.sed cōtra hoc.cum.vj.℟. seq.
in ar.lxiiij. ¶ Decimoseptimo.quia ecclesias ⁊ decimas ⁊
alia spūalia recipiunt de manu laici:⁊ curam animarū cō
mittunt monachis sine licētia episcopi. ⁊ sacerdotes ha-
bētes curā instituunt ⁊ destituūt per se ꝓ libito volūtatis
et alias vsurpant iura episcopalia.xvj.q.j.peruenit. ex̄ de
prebē.in lateranēsi.de priuil.cum ⁊ plantare. ¶ Decimo-
octauo.q: monachis nobilib⁹ parcit ob potētiā amicoꝝ.
quū tamen ex quo incorrigibiles sunt/essent eijciendi.de
sta.mona.ea que.§.j.xlv.dist.sed illud.de regu.c.si.§.si.

¶ Articulus Vicesimusquartus. A

Viso de abbatib⁹ de

monachis nostri tēporis videamus.Et licet
sint ꝙplurima vitia monachorū ⁊ aliorū re-
ligiosorū:hec tamē magis detestabilia ⁊ pe-
nitus condēnanda. ¶ Et primo.quia cōtra abbatē cōspi
rant volentē eos corrigere.⁊ eū procurant deponi:⁊ aliū
sibi institui ꝟm mores eoꝝ.cui nulla potestas remanet dū
monachis incipit subiacere.xviij.q.j.nullā potestatem.xj.
q.j.coniurationū.⁊.c.conspirationū. ¶ Secundo.q: non
solū conspirāt ad depositionem:sed ad extinctionē ei⁹ vel
detruncationē.sicut illi qui in necem Benedicti nequiter
coniurarūt.vij.q.j.§.hoc tunc.in si.xviij.q.ij.§.ecce in tole-
tano.⁊ tales sunt infames:nec ad testimoniū admittendi
preal.c.conspirationū.⁊.c.cōiurationū.de simo.licet heli.
per.c.per tuas.de sen.⁊ re iudi.cū.J.⁊.A. ¶ Tertio.quia
incautā familiaritatē habent cū mulieribus quas sibi cō
matres faciunt.cōtra iura de cōse.di.iiij.monachi.⁊.c. nō
licet.xviij.q.ij.peruenit.c.perniciosam.nisi sit epē fact⁹.vt
no.xviij.q.j.c.j.glos.j. ¶ Quarto.quia incaute cū monia-
libus cōuersant.xviij.q.ij.monasteria.⁊.c.in decima actio
ne.⁊.c.diffinimus. vbi dicit̄ ꝙ non licet monacho cōuiua
ri cū monacha.nec secū in eodē monasterio habitare/nec
loqui etiā cum consanguinea:nisi per verba cōpendiosa:
ita ꝙ cito recedat:et sub testimonio abbatisse.et idē iuris
est de abbate. Ideo nec clericus nec laicus debet ipsorum
monasteria frequētare.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. monasteria.
¶ Quinto.quia quidā ex ipsis non erubescunt matrimo
niū contrahere.xxvij.q.j.vt lex.⁊.c.impudicas.licet matri
moniū non teneat quū bigami sunt effecti.xxvij.q.j.quot.

Vulgatio a monachorū scelera.

quot.⁊.c.monacho.ex̄ de biga.nuper. ⁊ hodie sunt excō-
municati.ex̄ de cōsan.c.j.in clemē. ¶ Sexto.quia vagant̄
extra monasteria sine licētia abbatis sui.xvj.q.j. quidam
monachi.⁊.c.seq.⁊.c.legi.⁊ ex̄ de offi.or.quāto. ¶ Septi-
mo.quia sunt otiosi.ex̄ de renū.nisi.§.verū. de cōse.dist.v.
nunꝙ. ¶ Octauo.q: comedunt carnes cōtinue sine infir
mitate ⁊ debilitate ⁊ dispensatione abbatis.de cōse.di.v.
carnem.⁊ ex̄ de sta.mo.cū ad monasteriū.§. in refectorio.
⁊ contra eorū regulam que dicit. Carnes oino non com-
edant.Sed dicūt monachi carnales ꝙ eis prohibent̄ ꝟm
regulā carnes bipedū.ergo possunt a sensu cōtrario com
edere carnes quadrupedū.ar.ex̄ de his que si. a pre.cum
apostolica.sed nō habet locū argumentū a contrario vbi
ius contradicit.vt in pre.c.carnē.quod.c.carnes simplici-
ter monachis ꝓhibet. ¶ Nono. quia gloriātur de nobili-
tate sua ⁊ potentia amicorū:propter qđ viuere volunt ad
libitū ⁊ alijs dominari.quū tamen monachatus oēm no-
bilitatem tollat.in aut.de monachis.in ꝑn.coll.j. xxvij.q.
ij.c.scripsit.de purga.cano.c.j.⁊ in glos.ij.doct.quod prohi
bet conciliū generale.ex̄ de sta.mona.ea que.§.j.Et gloriā
mundanā venantur.Et cū secularibus cōuersantur con-
tra etymologiā vocabuli sui:ꝟm quā monachus solus et
tristis sedere debet:nec de mūdo debet disputare:cui mor-
tuus est. Monachus enī dicitur a monos ꝙ est vnus/et
cahos tristis.xvj.q.j.placuit.⁊.c.sunt nōnulli. ¶ Decimo.
quia volunt habere cellas a dormitorio separatas.nec vo
lunt abstinētiam cōmunem tenere.xx.q.iiij.monachum.⁊
c.seq.⁊.§.verū. ¶ Undecimo.quia propriū habent.ex̄ de
sta.mona.c.ij.⁊.c.cū ad monasterium.§.si.xij.q.j. non dica
tis. ¶ Duodecimo.quia sibi adinuicē inuident.⁊ tota die
murmurat vnus cōtra aliū.vj.q.j.deteriores. de peni.di.j.
homicidiorū.quod est contra regulā veritatis: ꝟm quam
causa cōmendandi tui nihil debes facere:quo minor ali⁹
fiat.xj.q.iij.si quis vero. ¶ Decimotertio. quia aduocati
existūt.ex̄ de postu.ex parte.xvj.q.j. presentiū. ¶ Decimo-
quarto.quia physicā ⁊ leges audiunt: aut in eis student
extra claustrū.ꝟm Inno.sed ꝟm Ostie. etiā ꝓhibitio mul
to potius est in claustro.ꝟm mētem.vt no.in isto.c.si. Idē
tenet Archid.Sed teneo cū Inno.quia pena maxime ex-
cōmunicationis:qua maior in ecclesia dei nō est. xxiiij.q.
iij.corripiātur.restringenda est.ex̄ de elec.statutum.lib.vj.
sed si doctoratus legeret:nō incurreret.ꝟm Jo.an. qui sic
no.in isto.c.non magno. Vn̄ sunt ipso iure excōmunicati.
ex̄ ne cleri.vel mona.nō magno.⁊.c.si. ¶ Decimoquinto.
raro pure obediūt:sed in proprio sensu viuūt.xij.q.j.nō di
catis.ex̄ de ma.⁊ obe.in ecclesijs.xciij.dist. a subdiacono.
¶ Decimosexto.quia habitū sine necessitate ⁊ temere di-
mittūt vel occulte portant. Vn̄ sunt hodie excōmunicati.
ad hec.xx.q.j.c.vlti.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.clerici officia.⁊.c.
deus.ex̄ de iude.in nōnullis.ne cleri.vel mo.vt periculosa.
li.vj.Adde hic qđ notaui.s.in hac parte secūda.in.vj.cōsi-
deratione pape.℟.sed quid.cū.℟.seq.ar.xiiij.Ex causa enī
posset dimittere.s.ad se mutandū.vel causa pluuie.vel ni-
mij caloris in cella.vel per viā.vel laboris.vel timoris.vel
cōformationis quantū ad habitum exteriorē. faciunt ad
hec que no.ex̄ de vi.⁊ hone.cle.si quis ex clericis. ⁊ quod
legit̄ ⁊ no.eo.ti.clerici.ij.cappas. et qđ legitur ⁊ no. eo.ti.
deus qui. Nec dimittit habitū:qui volūtatem dimittendi
nō habet:sed cito reassumit.vt in.l. canonizata. ⁊ in his ꝗ
ibi no.de peni.dist.j.l.diuortiū.⁊ ex̄ de ver.signi. nā ⁊ ego.
⁊ optime in.l.canonizata destitisse eū accipimus qui totū
animū agendi deposuit:non quoniā distulit accusationē
sub.§.notādum.ij.ij.q.iij. ¶ Decimoseptimo.quia quoti-
die inter seculares morātur ⁊ in ciuitatibus ⁊ cū suis pa-
rētibus de prelatorū suorū extorta licentia vel nō data cō
tra.xvj.q.j.si cupis.c.monachi vagātes.ex̄ de of.or.quāto.
Vide de sta.mona.ne in agro.§.quia vero.in clemē. Nam
sicut piscis sine aqua:sic monachus sine monasterio mor-
tuus est.xvj.q.j.placuit.j. ¶ Decimooctauo. ꝓcurant sua
studia.⁊ doctorari vt presideant ⁊ alijs dominentur cum

monachus nō docentis sed plangētis habeat officiū.xvj. q.j.monachus. Non cōuenit theologia lugentibus. nam eorū luctum soluere naturaliter habet.nēpe ille sup thronū qui dē sedenti magistraliter cōparatur:iste vero sedenti in sterquilinio ⁊ sacco. Climacus. Monachorꝫ eñ vita subiectionis habet verbū ⁊ discipulatus: non docēdi vel presidēdi vel pascendi alios.vij.q.j.precepit.vide pre.c.vt periculosa.⁊ qḋ ibi no.Archid. ℂ Decimonono. q: multi seruorū fiunt monachi inuitis dominis.contra illud.xvj. q.j.qui vere.liiij.dist.generalis. ℂ Uicesimo.q: retinent res suis laboribus acquisitas vel quascūqꝫ alias sine licētia abbatis:contra eorū regulā ⁊ iura.xviij.q.ij.abbates. xij.q.j.non dicatis.c.nolo. ℂ Uicesimoprimo.quia cōiter monachātur spe abbatie/priorat⁹/vel aliorū officiorū. xvj.q.vij.per laicos. ℂ Uicesimosecūdo.q: stant vltra tēpus professionis in monasterio:⁊ nolūt profiteri. xviij.q. ij.peruenit.ij.de regu.vt clerici.⁊.c.ex pte.de elec.causam que.vide eo.ti.eos qui.in clemē. ℂ Uicesimotertio. q: testamēta frequēter faciunt:quū nō possint. C.de episc.⁊ cle. aut ingressi.xix.q.iij.quia.cū.c.seq.ex de testa.c.ij. ℂ Uicesimoquarto. q: vouent sine licētia abbatis.qḋ nō possunt xx.q.iiij.monachis. ℂ Uicesimoquinto.quia frequenter trāseunt ad strictiorē ordinē sine licentia.qḋ non possunt. multo minus ad parem:vel laxiorē.xx.q.iiij.c.j.⁊.c. monachum.de regu.licet.ibi vide Inno.de renū.c.fi.vide quod notaui supra in prima parte in ar.l.§.q: eps.ꝟ.xx. ℂ Uicesimosexto. q: tractant negotia secularia.et sunt maiores dñi in domibus dominorū.contra oīa iura.ex ne cleri.vel mona.c.j.§.fi.⁊ firmas.i. arcēda cōmunes tenent a laicis ⁊ clericis.contra id.eo.ti.scdm.Et ad hec.xvj.q.j.sunt nōnulli.c.de psentiū.⁊.c.monachi. ℂ Uicesimoseptimo.frequēter loquunꝫ de pecunia quā desiderāt.et ideo potius sunt institores qꝫ monachi.xvj.q.j.si cupis. ℂ Uicesimooctauo.quia habent horaria muliebria ⁊ zonas pciosas. xxvij.q.j.monacho. Sup quo vide in clemē.de sta.monache in agro.§.j. ℂ Uicesimonono.q: absoluunt ⁊ ligant ⁊ sacramēta cōferunt postqꝫ sunt presbyteri sine licētia epi. Et in hoc valde offendunt:⁊ hoīes decipiunt.cōtra iura. xvj.q.j.monachi.ij.c.sic viue.c.si clericat⁹.⁊.c.seq.⁊.§.ecce sufficienter.⁊.c.placuit oībus.⁊.c.monachus.⁊.c.iuxta.⁊ c.adijcimus.⁊.c.j.⁊.c.agapitus. ℂ Trigesimo.q: sine licētia abbatis epatus recipiūt.cōtra id.xviij.q.ij.qꝫ fit.⁊.xvj. q.j.si quis monachus.⁊.c.legi.⁊.§.pre.ex de elec.si religiosus.lib.vj. Immo tales se epatibus ingerentes ⁊ procurātes peccāt mortaliter.⁊ votum frangūt.vt no. Jo.xvj.q.j. monachi vagantes. ℂ Trigesimoprimo.q: facti epi ea q̄ acquirūt ratione persone sibi appropriāt ⁊ dant parentibus ⁊ alijs sicut clerici seculares.quū tamen quicqd acqrunt:acquirūt sicut prius monasterio.xviij.q.j.c.j.ex de priuil.cum olim.ij.vbi de hoc. ℂ Trigesimosecūdo.q: multi qui vouerunt monachatū vel aliā religionē/in seculo remanent:⁊ votū frangūt.ex de regu.porrectum. ⁊ de vo.⁊ vo.redē.p tuas.⁊ de regu.constitutionē.lib.vj.nec contra hoc votū prescribitur.eo.ti.sicut nobis. ℂ Trigesimotertio.camisijs lineis cōmuniter vtūtur.ex de sta.mona.cum ad monasteriū. ℂ Trigesimoquarto.q: tenent officia ad vitā.cōtra pre.c.cum ad monasteriū.§.tales.⁊ dāt ⁊ accipiūt/vendūt ⁊ emunt.⁊ contractus ,ppietariorꝫ faciunt sicut alij seculares.cōtra pre.c.cum ad monasteriū.§.j.xij. q.j.nō dicatis.de accusa.olim. ℂ Trigesimoquinto. extra causam monasterij sui ferūt testimoniū. qḋ nō possunt.ex de testi.insup.a sensu contrario. ℂ Trigesimosexto.multi simoniace sunt recepti.de quo.j.q.ij.p totū.⁊ ex de simo.dilect⁹.ij.⁊.c.de regularib⁹. ℂ Trigesimoseptimo.multi habēt locū in diuersis monasterijs.cōtra id de puil.volētes. lib.vj.⁊ de reli.do.c.fi.⁊ de pben.cū singula.§.phibemus. lib.vj. ℂ Trigesimooctauo.habēt reditus ⁊ prouētus et vsufruct⁹ separatos a cōuentu:⁊ prebēdas separatas.cōtra ea q̄ legunꝫ ⁊ no. maxime. p Inno.ex qui de.vel vo.c. fi.xix.q.fi.si qua.xij.q.j.necessaria.c.q: tua. ℂ Trigesimonono.nō seruāt ieiunia regularia.xvj.q.j.q̄ vere. ℂ Quadragesimo.nō dicunt officia monachalia.xij.di.c.penul.⁊ vlti. ℂ Quadragesimoprimo.nō seruant silentiū nec in choro nec claustro nec dormitorio et refectorio. ex de sta. mo.cū ad monasteriū.§.in oratorio. ℂ Quadragesimosecūdo.induti nō iacent.cōtra id.xx.q.j.c.vlti. Multi aūt alij defectus eorꝫ tanguntur ⁊ corrigūtur in cōsti.clemē.de statu regu.ne in agro. Hec sunt ergo eorū peccata specialia pter alia que cōiter habēt cū alijs peccatoribus multi eorū:scꝫ luxuriā/superbiā/auaritiā/gulā/⁊ alia mortalia que ponunꝫ.xxv.di.§.ea demū. Quāqꝫ ergo monachi teneant figurā aplorꝫ.xvj.q.j.ex authoritate. lōge hodie remoti sunt a vita eorū. Plangat ergo eos ecclesia: ⁊ dicat. Ubi sunt mei antiqui monachi q̄ post aplos ecclesiā fundauerūt:⁊ vitam sanctā primitiue ecclesie retinuerūt: de qua.xij.q.j.quasi per totū.qui circūibant in melotis ⁊ pellibus caprinis/in solitudinib⁹ errātes in speluncis ⁊ cauernis terre: qbus dignus nō erat mūdus. Heb.xj. Mortui deberēt esse mundo.p real.c.placuit.xvj.q.j.sunt nonnulli. hodie viuunt mundo:et mortui sunt deo. quia in delicijs viuunt.j.ad Timo.v.

ℂ Articulus.xxv. A

Post abbates ⁊ priores cū monachis suis/q: sicut supra dicti longū esset singulorꝫ graduū ecclesiasticorū vitia enarrare: Ideo colligamus eorꝫ vitia isto modo.scilꝫ qꝫ Decani ⁊ Archidiaconi Archipresbyteri Prepositi Priores Sacriste Magistri scholarū Cātores Custodes peccāt in suis officijs nō faciendo que spectant ad ea:⁊ in eis negligentissime ⁊ fraudulētissime se habēdo.sicut apparet in eorꝫ titulis corpe iuris canonici clausis:⁊ in eorꝫ vita pūia. Sed in quibusdā conueniunt in miserijs in ipsum.ex de hereti.excōmunicamus.j.rñ.j. ℂ Et primo.q: suis epis graues/superbi/⁊ cōtumaces existunt.ex de appel.dilectis.de excess.pla.grauem. ℂ Secūdo.q: in ipsius epi contemptū abstinent a diuinis.de of.or.irrefragabili.§.ceterū.⁊.c.si canonici.⁊.c.quāuis.lib.vj.ibi vide qḋ legiꝫ ⁊ no. ℂ Tertio.q: pro pctō alterius ecclesiā interdicunt.ex de his q̄ si.a ma. par.capi.quesiuit. ℂ Quarto.q: sigillo capituli sine consensu ipsius sigillāt.de pbatio.tertio.de testi.⁊ attesta. tā literis.§.vlti.suspēsi sunt officio ⁊ beneficio.⁊ tāqꝫ falsarij puniūtur tales.vt ibi legiꝫ ⁊ no.§.fi. ℂ Quinto.q: cōmune sibi appropriāt.ex de pben.ratio.xij. q.j.§.fi. ℂ Sexto. q: nolūt ad ordines sibi debitos pmoueri.de eta.⁊ quali. c.j.lx.dist.innouamus.⁊ per totū. ℂ Septimo.epis cōsentiunt in pctis.ex de elec.per inquisitionē.lxxiij.dis.errorꝫ.lxxxvj.di.facientis. ℂ Octauo. q: nolūt surgere ad matutinū:nec alijs horis canonicis interesse.volūt percipere prouentū:⁊ nolūt facere seruitium.cōtra iura ex de de.cōiuga.diuersis.⁊.c.precedētibus. Unde si admoniti p epm nō satisfaciūt:deponi possunt a clero.xcij.di.c.fi. ℂ Nono. q: se absentāt sine licentia epi.ex de cle.nō resi.ex parte.⁊ c.relatū.de cōse.dist.v.non oportet. ℂ Decimo.q: audiūt leges ⁊ physicā.ex ne cle.vel mo.c.fi. ℂ Undecimo. q: indifferenter exercēt officiū aduocati.ex de postu.c.primo.⁊ fi. ℂ Duodecimo.q: superbi sunt/ inferiores ⁊ simplices clericos cōculcantes.cōtra.xcv.di.esto. ℂ Decimotertio. q: plura beneficia ⁊ dignitates tenēt sine dispensatione.⁊ si dispēsationē habēt:habent eā tacita veritate/vel suggesta falsitate:que nō valet.ex de rescrip.super literis.de cōsan.⁊ affi.quia circa.vel ipsam dispēsationem non seruāt. quū enim ꝭm stilū curie semper dicaꝫ ⁊ apponatur in talibus literis:qꝫ cura aiarū vel obsequiū ecclesie nō negligatur:de ista clausula nihil curant:dūmodo possint ipsi redditus imbursare.sed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia:q̄ tanta laborāt vt nequeāt satiari.ex de pben.q: intantū.⁊ c.cū iamdudū.de cle.non resi.relatū.⁊.c.p. ,ppter qḋ reddunꝫ ineligibiles.vt in pre.c.cū iādudū.⁊ de elec.dudū.ij.

Passim cōferūtur ⁊ recipiūtur hodie beneficia simplicia ab habētibus personatus vel curā animarū sine dispensatione aliqua epali. etiam si mille essent. non obstat qd hic legit̄ ⁊ no. ⁊ ex̄ de p̄ben. de multa. ⁊. lxx. di. sanctoꝝ. Et hic adde qd legit̄ ⁊ no. p Jo. an. ex̄ de rescrip. gra. li. vi. ¶ Decimoquarto. q: faciūt tallias in p̄sbyteros. qd eis nō licet xxiiij. di. c. fi. ex̄ de censi. cum apl's. §. inhibem⁹. ¶ Decimoquinto. quia recipiūt vaccam albā vel aliqd tēporale pro inuestitura faciēda. ex̄ de exces. pla. puenit. de simo. cum in ecclesijs. ⁊. c. q: intātū. ¶ Decimosexto. q: clericos in suis peccatis tolerant p pecunia. quā extorquent. ex̄ de penis. licet. ⁊ de offi. or. irrefragabili. §. fi. ¶ Decimoseptimo. nolūt excōicatos absoluere nisi pcio. cōtra. j. q. j. §. quolibet. cū. c. seq. ex̄ de simo. ad aures. ¶ Decimooctauo. q: vēdūt iurisdictionē ⁊ vices suas. ex̄ ne p̄la. vi. su. c. j. ⁊. ij. ¶ Decimonono. q: quidā eoꝝ cū mulieribus frequētant/ne dicamus se polluunt. lxxxj. dist. archidiaconū. cum tota illa di. ¶ Vicesimo. q: sunt circa sua officia negligētes. ex̄ de of. archid. ea que. de of. custo. c. j. ⁊ fi. xxiij. di. nō liceat. ⁊. c. non oportet. xxv. di. perlectis. ad fi. ¶ Vicesimoprimo. q: vendūt docēdi licentiā. ex̄ de magistris. quāto. ⁊ dignis licentiam denegant. co. ti. p̄hibeas. vn̄ si de hoc accusent̄: a suo throno remouēdi sunt. j. q. vij. sancimus. ¶ Vicesimosecūdo. q: quū quidā idiote sunt: pmittunt tn̄ se ad ista officia p̄moueri. ar. ad hoc cōtra eos. ex̄ de eta. ⁊ qua. ad aures. ff. ad. l. aquil. Idē iuris. xxxvij. di. qui de mēsa. ⁊. c. legant. lxj. di. miserum. de elec. cum in magistrū. ¶ Vicesimotertio. cōspirant cōtra episcopos. xj. q. j. coniurationū. ⁊. c. cōspirationū. cū alijs ibi. c. de calū. c. ij. ¶ Vicesimoquarto. quia omnia predicta officia ambiūt: a diabolo puniendi. j. q. j. non est putanda. in fi. viij. q. j. illud.

¶ Articulus. xxvj. A

Post istos peccant

Promulgatio: a canonicorum vitia.

Canonici. Primo. q: nolunt ad ordines p̄moueri necessitate vel vtilitate exigēte. xxiiij. di. si q̄ clerici. c. placuit. ex̄ de eta. ⁊ quali. queris. de hoc in clemē. de eta. ⁊ qua. vt hi qui. ¶ Scd̄o. q: sepe se permittūt intrudi p ambitionē in locū viuētis. de p̄ben. c. j. vij. q. j. eum qui. ⁊. c. nō furem. ij. q. ij. audiuimus. ij. q. j. in p̄mis. ex̄ de p̄ben. cū qui beneficiū. lib. vj. ¶ Tertio. sunt delicati. nec volūt eccl'ias frequētare. lxxxj. di. si q̄s. ⁊. c. his. de cleri. nō resi. c. penul. ⁊ fi. ⁊. c. consuetudinē. li. vj. ¶ Quarto. quidā eoꝝ septem ⁊ octo ⁊ decē vel amplius canonicatus habēt. ⁊ loca seruitorū detinent occupata. nec ipsi seruiunt per aliū: nec p se. nec de hoc (qd est deterius) cōscientiā sibi faciunt aliquā. cōtra. lxx. di. sanctoꝝ. de cle. nō resi. c. penul. de elec. dudū. ij. de p̄ben. quia intantū. ⁊. c. cū singula. li. vj. lxxxix. di. singula. Adde hic qd notaui. s. §. primo. ꝟ. xiij. Et in additione que incipit/passim. ¶ Quinto. accumulāt pecuniā de prebēdis: nec pauperib⁹ quasi aliqd largiūtur. xij. q. j. §. fi. immo negotiantur de suis pecunijs. lxxxviij. di. negotiatorē. ¶ Sexto. q: male viuūt canonici ecclesie cathedralis luxurijs debacchātes. Vn̄ pōt dici q tota domus taliū capite deorsum pēdet. ar. xxxij. q. vj. c. vlti. ibi. Vis tuā domū capite deorsum pēdere: nā ⁊ totius ciuitatis status p tales cōturbatur: maxime qn̄ nolūt epis obedire. xvij. di. §. hinc etiā. Laborent ergo ⁊ studeāt circa opera ciuitatis. xxj. q. iiij. c. fi. ibi. ne quoꝝ forma ⁊ exemplū esse debēt offendant aspectū. ¶ Septimo. q: discordant in capitulis ⁊ partes sibi faciūt: maxime circa electiōes. in q̄bus quasi nihil de deo agitur. sed sequūtur carnalitatis affectū tam priuati q prelati: nō iudiciū rationis. ad hoc ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. capi. c. j. de elec. in causis. §. j. ⁊. c. cū dilecti. c. cōgregato. c. auditis. c. cōsiderauim⁹. ⁊ de p̄ben. graue. vt ec. bene. c. j. §. oibus. viij. q. j. moyses. j. q. iij. si q̄s prebēdas. xxiiij. di. quādo. Vn̄ quū in ecclesia argētina tractaret capitulū de canonicis creādis: ⁊ quilibet noiaret nepotē suū vel consanguineū inhabilem ⁊ inutilem: quidā Romanus q̄ ibi erat canonicus: quēdam asinū q̄ plus q̄. xv. annis cap'lo seruierat: noiauit/dicēs q dictus asin⁹ p̄pter seruitiū qd ecclesie fecerat: dignior erat oibus noiatis. ⁊ sic erant confusi alij nominātes. vide ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ¶ Octauo. de suis reditib⁹ ecclesiasticis emūt filijs ⁊ cōsanguineis suis possessiones. ⁊ sub eoꝝ noie emptionum confici faciūt instrumēta. ⁊ sic defraudant ecclesias. contra iura. xij. q. ij. c. j. ⁊. q. iiij. c. j. ⁊ ex̄ de pecu. cle. in p̄mis. iiij. c. quia quicq̄d emitur de pecunia ecclesie/ecclesie est. no. xij. q. j. res ecclesie. ⁊. q. ij. apl'icos. ⁊ de pecu. cleri. inquirendū. ¶ Nono. quia cōiter in capitulis suis epis ex malitia et cōtumacia cōtradicunt. nisi eoꝝ faciant volūtates. contra oia illa. c. xj. di. c. ij. ⁊. iij. xij. di. c. j. de cōse. dist. iij. celebritatem. ex̄ de prescrip. cū non liceat. in aut̄. de eccle. ti. in p̄n. ¶ Decimo. quia cōmuniter cōspirant ⁊ coniurant cōtra suos ep̄os. pena taliū. xj. q. j. coniurationū. ⁊. c. cōspirationum. ¶ Undecimo. q: raro cōcordant in ep̄o eligēdo. ex̄ de elec. quasi per totū. quia querūt que sua sunt: non que christi. viij. q. j. sunt in eccl'ia. ⁊ sic cū suis discordijs ⁊ questionibus ⁊ friuolis appellationib⁹ grauant ecclesiā ⁊ electos. ⁊ cōtra iura ⁊ conscientiā facientes ad restitutionē expensarū ⁊ damnorū ⁊ interesse predictis tenētur in conscīētia ⁊ in iure. ar. eorum que leguntur ⁊ no. ex̄ de elec. q sicut. §. fi. ex̄ de fo. cōpe. dilecti. de do. ⁊ contu. finem. ex̄ de elec. cōmissa. §. penul. ⁊ fi. ¶ Duodecimo. quia quū ad ecclesiam non veniūt: cōmuniter non dicunt officium sicut tenentur. xcj. dist. per totū. de rescrip. c. fi. lib. vj.

¶ Articulus. xxvij. A

De presbyteris quid

que sint tritiora presbyterorū flagitia.

dicemus? quod dicit Chrys. Multi sacerdotes ⁊ pauci. xl. di. multi. Vere multi sunt habētes characterē: ⁊ eius characteris munere priuati. Turba eos contēptibiles facit. xciij. di. legim⁹. ad fi. ¶ Peccant in his cōiter. Primo. q: permittūt se indignos ad ordines p̄moueri. xxiiij. dist. quando. xxiij. dis. his igitur lege. ⁊. c. tales. de eta. ⁊ quali. cū sit. xxxviij. dist. que ipsis. ¶ Secūdo. q: non recipiūt ordines p̄pter deū: vt ei seruiant: sicut interpretat̄ vocabulū clericus. xxj. dist. cleros. xij. q. j. clericus. sed p̄pter beneficiū ⁊ vitam miserā corporalē. vn̄ eoꝝ intētio est corrupta ⁊ male fundata. vn̄ postmodū male viuūt. ar. j. q. j. p̄ncipatus. facit bene. xxiij. dist. qui ep̄s. in fi. ¶ Tertio. q: prout cōmuniter/p̄mouētur per simoniacā prauitatē. vn̄ celebrare nō debent: quia suspēsi ipso iure. ex̄ de simo. tanta. c. tue fraternitatis. j. q. j. quisquis per pecuniā. c. reperiūtur. ¶ Quarto. q: nimis incōtinenter viuunt. ⁊ vtinā nūq̄ continentiā p̄misissent maxime Hispani ⁊ Regricole. in q̄bus puincijs in pauco maiori numero sunt filij laicoꝝ q clericorū. ad hec a. xxvj. dist. vsq ad. xxix. ⁊ a. xxxj. vsq ad. xxxv. ⁊ lxxxj. ⁊. lxxxij. dist. quasi per totū. de coha. cleri. ⁊ mu. per totū. ⁊ de cle. coniuga. Et (qd scleratius est) per plurimos annos de latere cōcubine qualibet die surgūt: nō premissa confessione vel hypocritali cum p̄posito redeūdi: ⁊ p̄cedūt ad altare ad terrificam hostiā consecrandā: panem pollutū quantū in eis est dn̄o cordibus ⁊ labijs scelestis offerentes. xlix. di. c. fi. j. q. j. illi offerunt. c. prophera. c. sacerdotes. c. necesse. c. q q̄dā. ad fi. ibi. Et qd dicit. ¶ Quinto. q: immiscent se spectaculis/⁊ pōpis mulierū/⁊ conuiuijs publicis/⁊ vite inhoneste/vsuris ⁊ turpib⁹ lucris/fraudibus/amori pecunie/secularib⁹ negotijs atq officijs. Munera cōtinua recipiūt p beneficijs medicine. i. p sacramētis. Dolosi sunt/cōspiratores/sectātes odiū/emulationes/obtrectationē/inuidiā. Sunt vagi oculis/effreni lingua/petulātia ⁊ gestu fluido laborātes. Inuerecūdi sunt/obsceni/ꝟgines ⁊ viduas ⁊ alias mulierculas frequētātes. inobediētes/sese iactātes ⁊ extollētes. doctrinā lectionē psalmos hymnos cātica fugiētes. scḋm q hec oia tāgit Isidorus: dicēdo q talia caueāt. xxiij. di. his igit̄. qd. c. vtinā oēs clerici maxime prelati ⁊ p̄sbyteri cōtinue ante faciē cordis ⁊ corporis p

ſpeculo deportarent.q: eis ſufficeret ad ſalutē. ¶ Sexto. q: libētius dāt ioculatori ꝛ meretrici: ꝙ pauperi. Plus diligūt venari: ꝙ pſallere.lxxxvi.di.q venatori.ꝛ.c.dare.ꝛ.c. eſau.xliiij.di.§.i.ꝛ alia negotia ſecularia exercēt.ꝛ officiū notarie exercēt ꝛ aduocationis ꝛ tutele.ex̄ ne de.vel mo. c.i.c.de ſacerdotib⁹.c.ſicut.lxxxviij.diſ.ꝑ totū.ꝛ.c.nec quia ſunt ꝓcuratores ꝛ miniſtri rerū ſeculariū. Uide.xxvij.q.ij. multoꝝ.ꝛ ex̄ de here.vt officiū.§.ad cōſcribēdas.ꝛ qd̄ ſcripſi.i.§.vlti.ꝟ.ſpecial'r.in ar.xxix. ¶ Septimo.q: ſuperioribus ſuis infideles ſunt ꝛ inuidēt ꝛ detrahūt.ꝛ ſuperiores eiſdē.quū tm̄ poti⁹ deberēt eſſe cōnexi vinculo charitatis. lxxxix.di.ad hoc.xxiij.di.quāꝗ.xxiij.q.v.prodeſt. ¶ Octauo.q: vn⁹ ſubtrahit alij parochianos ſuos tā viuos ꝙ mortuos.in quo grauiter delinquūt:ꝛ ad reſtitutionē tenenꝭ oīm ꝑceptoꝝ.ex̄ de paro.c.ij.ꝛ.iij.ix.q.ij.ꝑ totū.de pe.di.vi. placuit.ꝛ de ſepul.ex ꝑte canonicoꝝ.ꝛ.c.ſeq.ꝛ.c.in noſtra. ¶ Nono.q: multa vitia ſub ſpecie ꝟtutis palliāt. nā quū ſint auari.ex̄ de deci.c.i.xciij.di.diaconi ſunt.volunt videri boni diſpēſatores.quū ſint crudeles:volūt videri iuſtitie zelatores.quū ſint remiſſi:volūt videri ſubditis cōpatientes.xli.di.ſepe.ij.q.vij.§.his ita reſpōdeꝭ.vij.q.i.§.hoc tūc. de here.ſicut in vno corpe. ¶ Decimo.q: imponūt miſſas ꝓ pecunia cōfitentib⁹ ſibi:vt pecuniā ꝓ eis ipſi recipiāt:ꝛ fingāt ſe dicere.qd̄ nō debēt facere.q: quāꝗ ꝑ ſacrificiū altaris aīe liberenꝭ.xiij.q.ij.aīe.hoc tm̄ in fraude preſumunꝭ facere.vt accepta pecunia ꝓ illis miſſis/eos ab onere penitētie releuēt.ar.xxvi.q.vij.alligant.Et q: talis pnīa non inueniꝭ a canone cōceſſa: ergo ꝓhibita.de trāſla.inter.§. ſed neqꝫ.Et q: ſpecies mali eſt.i.q.i.emendari.de vi.ꝛ ho. de.cū ab oī.Si aūt talē penitētiā iniungūt: dicāt ꝙ faciāt ſibi eas dici ꝑ alios ſacerdotes.non tm̄ vicinos eis:q ſimili morbo auaritie laborāt.alias poſſet fieri fraus legi. ar. ex̄ de teſti.ꝑſonas.de iudi.tāꝗ. Sed ſemꝑ tutius eſt aīab⁹ eoꝝ ꝙ tales pnīes nō imponāt.q: ſemper eſt timendū ne magis auaritia ꝙ charitas ſit in cauſa.ar.ex̄ de cēſi. ea q. ꝛ.c.ex ꝑte.ꝛ de deci.c.i.ad fi.Et ſanū eſt cōſiliū a talib⁹ impoſitionib⁹ ſicut a ꝑiculoſis cōtractib⁹ abſtinere.q: q̇cq̇d auari ſacerdotes palliēt cogitatiōes:tm̄ intētionē quā habēt de recipiēdis oblationib⁹ oipotēti deo nequeūt occultare.ex̄ de vſur.in ciuitate.ſm Oſti.q ita no.in ſumma.de pe.ꝛ re.§.ꝛ ad qd.ꝟ.qd ſi ſacerdos. ¶ Undecimo. q: ſibi adinuicē inuidēt ꝛ cōſumūt. ꝛ ideo deteriores raptorib⁹ ſunt.vi.q.i.ex merito.c.deteriores.c.ſumma iniqtas.de pe. di.i.homicidioꝝ. ¶ Duodecimo.ſubdoli ſunt/ꝛ fallaces/ et incōſtātes/ꝛ ficti/multa ꝟba inhoneſta ꝛ illicita ꝓferētes.ꝯ iura.xxij.q.ij.nec artificioſo.ꝛ.c.oēgen⁹.ꝛ.c.is aūt.ꝛ q.v.iuramēti.Et nō ſolū ſm Amb.filij diaboli ſunt:q: peccant in ꝟbis fallacib⁹:ſed etiā in operib⁹ ſimulatis.e.q.cauete.Et ſm Ber. Uerbū ſacerdotis aut verū aut ſacrilegū.ꝛ iterū. Nuge in ore ſacerdotū blaſphemie ſunt. ¶ Decimotertio.q: nō recte penitēti ferūt teſtimoniū: vel vere penitentē accuſant/corrupti munere inuidia vel fauore. qd̄ eis prohibeꝭ ex̄ de ſimo.nemo. ¶ Decimoquarto.q: ſepe cū parochianis mulierib⁹ q̄s ad cōfeſſionē admittunt ſceleſtiſſime fornicanꝭ.in quo caſu ep̄s.xv.annis. ꝑſbyter. xij.penitere dꝫ.ꝛ ſi ad ſcientiā ppl'i venerit:deponaꝭ. xxx. q.i.non debet.ꝛ.c.ſi q̄s ſacerdos.ꝛ.c.oēs. ¶ Decimoq̄nto. q: peccāt in ſacrificijs:dū hoſtiā fractā offerūt:vel a murib⁹ corroſam:vel putridā:vel nō de ſimila.i.de flore farine confectā:vel nō totaliter triticeā.vel nimis paruā.licet ibi ſit corp⁹ chriſti.ſed q: a ppl'o vix videꝭ.vel de corrupto tritico cōfectā:vel nō rotundā:ꝓpter ſignificationē.q: ibi eſt de⁹ ꝛ tota trinitas carēs ꝑncipio ꝛ fine:vt forma circularis vel ſphera.xxiij.diſ.ꝓhibite.nec ſit nimis ſubtilis:q: adheret palato ſpecies.Et dicebat papa Nicolaus.iiij.ꝙ poneret ſatis de paſta.i.maſſa in hoſtia. Et tpe apl'oꝝ de panib⁹ cōficiebanꝭ.Act.ij.ibi.Et fractione panis.qd̄ intelligiꝭ de corpe chriſti.ſicut poniꝭ in legēda de corpe chriſti. Sit etiā hoſtia bn̄ cocta:ſicut chriſt⁹ in cruce in ſolis ardore in meridie.q: meli⁹ ꝛ deuotius teritur.q: terēda eſt;nō

trāſglutiēda.ſicut faciūt q̄dā.de ꝯſe.di.ij.vt q̄d paras.ꝛ.c. ego berēgarius. Licet ſint ꝑdicti defect⁹ in hoſtia:tm̄ ꝑſbyter ꝯficit. Uinū ſine aqua vel ecōtrario/vel ponētes plus de aq̄ ꝙ de vino/vel in ꝑuatis domib⁹ celebrātes/aut ſine lumine/aut in eccl'ia violata/aut ſuꝑ altari moto vel enormiter fracto/aut in altari in q eadē die celebrauit ep̄s ſine licētia. Nō cuſtodiūt chriſma vel eucharīſtiā ſicut debent. Nō mūdāt ſiue lauāt veſtimēta vel vaſa eccl'iaſtica vt decet.vt hec ꝓbanꝭ ex̄ de ꝯſe.ec.c.i.ꝛ.c.cōſuluiſti.c.ligneis.de cuſto.eu.c.ij.de ꝯſe.di.i.c.i.c.ſicut nō alij.c.ſufficit.c. nemo. c.veſtimēta.c.vaſa.de ꝯſe.di.ij.ſcriptura.c.in ſacramēto.c. ſi.de cele.miſ.c.i.ꝛ.c.cōſuluiſti.c.ex ꝑte.c.ſane.c.referēte.c. ꝑniciofus.Adapta prudēs lector has ꝯcor.ar.ꝑce. ¶ Decimoſexto.q: polluti nocturna pollutiōe ex crapula vl' ebrietate vel turpib⁹ delectationib⁹ ꝛ cogitatiōib⁹ diurnis deſcēdente celebrāt:ꝛ frequēter nō ieiuni.de hoc.vi.di. teſtamentū.vij.q.i.nihil.de ꝯſe.di.ij.liq̄do.ꝛ di.v.vt ieiuni.lxxv. di.qd̄ a patrib⁹.de cele.miſ.c.i.Si aūt abluendo os mane ante miſſam/glutiat caſu aliquā ſtillā:eadē rō eſſet: ſi caſualiter micā panis vel rei alterius eſibilis glutiret:q: de modico nō curaꝭ.legiꝭ ꝛ no.de ꝯſe.di.ij.reuera.in ꝑn.gloſ. exceptis.nō impediꝭ celebrare:niſi ex ꝓpoſito h̄ faciat.ar. xxiij.q.v.de occidēdis.xv.q.vi.c.i.talia em̄ cōtēni ꝑnt.ff.de vētre inſpi.l.i.§.ſi.Si aūt ex ꝓpoſito accidat pot⁹ etiā minimus:celebratione impedit.vt ꝑ.c.nihil.ſm Oſtiē. q ita no.in ſumma.de ꝯſe.ec.§.ꝛ q̄liter.ꝟ.ſꝫ q̄d. Praſus tm̄ cōficit:ſꝫ grauiter peccat.de ꝯſe.di.i.ſacra.ꝛ di.ij.liq̄do.vbi de hoc.ꝛ no.ex̄ de cele.miſ.ex ꝑte. ¶ Decimoſeptimo.q: prout cōiter nō dicūt horas canonicas. vij.ad q̄s tenenꝭ. xcij.di.ꝑſbyter.ꝛ.c.vlt.lxxxi.di.eos.ex̄ de cele.miſ.c.i.ꝛ in.c. graui.in clemē.eo.ti.Et ſi dicūt:nō dicūt in eccl'ia vt tenētur.xci.di.c.i.ꝛ.xcij.di.c.vlt.de cele.miſ.c.i.Et ꝓpterea pulſanꝭ cāpane ad horas:vt ꝯueniat ppl's ꝛ clerici ad diuinū officiū dicendū ꝛ audiēdū.ex̄ de of.cuſto.c.i.ꝛ.ij. ꝛ de offi. archipſ.c.ij.ꝛ no.Oſti.in ſum.de ꝯſe.ec.§.ſi.in ſi.Sed etiā dicūt ordine ꝑpoſtero:ſepe ponēdo currū an̄ boues: dicēdo pri⁹ tertiā ꝙ primā:vel veſꝑas ꝙ nonā:ꝛ miſſam ꝙ matutinū vel primā. Nō improbo cōſuetudinē quorūdā monachoꝝ:q miſſam matutinalē dicūt āte ꝑmā:et poſt dicūt ꝑmā ꝛ aliā miſſam.in tertio ar. de ꝯſe.di.i. neceſſe.cū.c.ſe. Et h̄ eſt qd̄ dꝛ de of.archipſ.c.ij.ibi. Incipiēdo ꝑ oēs horas canonicas indeclinabiliter ꝑſeuerēt.i.nō reciprocādo ordinē officij/ꝑponēdo poſtponēdū.de cele.miſ.c.i.in ſi. ſm Oſti.q ita no.in ſum.de ꝯſe.ec.§.a quo dꝫ aūt. Nec debēt horas ſoli dicere i eccl'ia nec miſſam.de ꝯſe.di.i.hoc q̄.vbi tm̄ no.ꝙ incluſus pōt miſſam dicere.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri. vt q̄ſqꝫ.de ſi.ꝑſby.ꝓpoſuit.ad ſi.vij.q.i.illud.lxxxi.di. in oib⁹. de cele.miſ.c.i.ibi.a ſcholarib⁹.q: eēt ei periculū de irregularitate.ex̄ de ſen.ex.cū medicinalis.§.ſi.lib.vi. ꝛ alijs ſibi participātib⁹ de excōicatiōe/ꝛ de interdicto ſibi ingreſſu eccl'ie.xi.q.iij.excōicatos.cū.c.ſe.ꝛ de ꝑuil.epoꝝ.li.vi. Excōicat⁹ tm̄ licet nō dicat horas cū alijs:ꝛ ſuſpenſus ab officio/vel interdict⁹:ꝑ ſe tm̄ teneꝭ dicere.vt no.xxviij.di.ꝑſbyter.ꝛ de cle.ex.mi.illud.in gloſ.in h̄. Et ſi dicūt horas ſiue officiū:nō dicunt in tpe ſuo ſicut tenenꝭ.ex̄ de cele. miſ.c.i. niſi ſint dediti agriculture ꝓpter paupertatē.q: tūc ſimul ꝑnt eas dicere ſm formā eiuſdē.c.ꝛ.xci.diſ. clericus victū. Idē tenet Oſti.de clericis peregrinis.q: ꝑnt ſimul dicere horas ſuas:ꝛ poſtea facere iter ſuum. Idē intelligiꝭ de curialib⁹ ꝛ officialib⁹ occupatis. vt no.in ſum.de ꝯſe.ec.§. ꝛ q̄liter.ꝟ.ꝛ no.ꝑ pre.c.i.de cele.miſ.ꝛ de doctorib⁹ actu legētib⁹.ꝛ de ꝑlatis et clericis legitime occupatis. q: eadē rō eſt vtrobiqꝫ.ꝫ idē ius ꝑſertim in eccleſijs nō reſidētibus. Sil'is em̄ eq̄tatis rō ſil'ia iura ſuadere videꝭ.ff.ad.l.falc.l. vlti.ꝛ ex̄ de ꝯfirma.cū dilecta.§.nos igitur.ꝛ in gloſ. ſil'is. ¶ Decimooctauo.q: miſſas diurnas ꝛ ordinarias dimittunt ꝓ peculiarib⁹.q: oēs celebranꝭ ꝓ ſalute viuorū ꝛ mortuoꝝ.ex̄ de cele.miſ.c.ij. Ideo null⁹ ꝑſbyter eas debet dicere in publico h̄ mō ꝙ ꝓpter ipſas peculiares/publice et diurne q audiri debēt ab oib⁹/omittanꝭ.de ꝯſe.di.i.et h̄

Ieiunium ante celebrationē obſeruādum.

Hore canonice quō dicende.

intēdendū. Nā ſm cōtinentiā dierū miſſarū ſunt ſolēnia celebrāda. ex̄ de cele. miſ. cū creatura. Si aūt miſſa dici cō uentualiter celebret. pñt alie peculiares dici ab alijs pſby teris. vt ibi innuit. ¶ Decimonono. q: celebrāt pro adula tionib⁹ ſeculariū/ ⁊ p pecunia. Et iā ꝯſuetudine vel poti⁹ corruptela. ex̄ de ꝯſue. cū venerabilis. in pleriſqꝫ partib⁹ vt in Portugallia vbi miſſa p trib⁹ ſolidis eſt taxata: q̄ taxa tio ſimoniā inducit. ex̄ de ſimo. dilect⁹ filius. Et inoleuit ꝙ miſſa taxata trib⁹ vel. iiij. denarijs vel vno ſolido vēditur ⁊ emitur a ppl'o ceco ⁊ pſbyteris ſimoniacis ſceleratis. ꝯ id ex̄ de ſimo. ſicut in eccl'ie corpore. ⁊. c. null⁹. ⁊. c. ad apo ſtolicā. de ꝯſe. di. j. ſufficit. Pōt tñ ſacerdos ad aliqđ tēpus vel dies operas ſuas locare: ſi nō pōt aliter viuere. p labo re/ nō p miſſis pecuniā recipiēdo. ar. C. de loca. ⁊ coduc. q̄ opas. de pbē. ſignificatū. vbi de hoc. xij. q. ij. charitatē. xci. di. c. j. ij. ⁊. iij. j. q. j. iudices. j. q. ij. c. penul. ⁊ vlt. x. q. iij. relatū. xij. q. ij. quicūqꝫ. ⁊. c. eccl'iaſticis. ⁊ ar. op. xij. q. j. illi q̄. ex̄ ne p. vi. c. ſi. Sed caueat ꝙ intētionē ſuā pncipalē nō ad pe cuniā referat: ſed ad remiſſionē ⁊ veniā obtinendā. ¶ Si vo ſacerdos ſit eccl'ie deſpōſatus ⁊ intitulat⁹: nihil ex pa cto ꝺꝫ recipere: etiā obtētu ſumptuū. de cō. di. j. ſufficit. ſm Oſtie. q̄ ſic no. in ſum. de ſimo. §. qliter. v̄. ⁊ ſunt hec. ⁊ de con. ec. §. a quo. v̄. pōt. Idē no. Ber. in p̄. c. ſignificatū. ⁊ h̄ legit ⁊ no. xij. q. ij. c. ſicut. No. etiā Gof. in ſum. ⁊ in titu. de ſimo. in v̄. qrit an ſacerdos. ꝙ ſi ſacerdos nō tenet ad illđ officiū p quo pecuniā recipit: ⁊ ſumptus ei deſunt: nō pec cat nec ſimoniā cōmittit. p p̄c. c. iudices. q: locare pōt ope ras ſuas vt ſupra pbatū eſt. dū tñ in celebratiōe miſſe vel alioꝝ officioꝝ intētionē ſuā habeat ad remiſſionē obtinē dā. ſecūdario autē reſpectū hr̄e pōt ad denarios/ vt dictū eſt. Pro illo aūt officio qđ tenebat ſine pecunia exequi: ſi pecuniā recipit: ſimoniā cōmittit. j. q. iij. vendētes. Sꝫ etſi nō teneat ad illud: hꝫ tñ al's ſumptus ſuos. Pro denarijs illud exeq̄ aut eſt ſimoniacū aut auarū. Uerūtñ ſi laici cō ſueuerūt dare eleemoſynas ⁊ ſubtrahant: puto eos poſſe cōpelli talē laudabilē cōſuetudinē obſeruare. ex̄ eo. ti. ad apl'icā. §. ſi. ⁊ ſic ad dādas oblationes. vt. xvj. q. j. ſtatuim⁹. xxxij. di. pter hec. in ſi. legit de hoc ⁊ no. de ꝯſe. di. j. oīs chri ſtianus. ⁊ no. Oſti. in ſum. de paro. §. in qb⁹. ¶ Uiceſimo. q: tabernas intrāt ⁊ tabernas tenēt: ⁊ couiuia ⁊ comeſſa tiones frequētāt: ⁊ ibi ſe ingurgitāt: ⁊ nedū ibi ter bibūt: immo calices fecūdioꝛes exhauriūt abſqꝫ menſura. in qb⁹ couiuijs nec ſacra lectio legit: nec cibi bndictio: nec i ſine refectiōis gratiarū ſequitur actio. ſed audiūt ibi ⁊ faciūt plauſus ⁊ riſus incōditos ⁊ fabulas inanes: et turpia io ca viſo vel tornatricib⁹ añ ſe fieri patiunt ⁊ laruas demo nū. cōtra cano. xliiij. di. p totū. de ꝯſe. di. v. null⁹ pſbyteroꝝ. cū. c. ſeq. ¶ Uiceſimoprimo. q: celebrāt cōiter cū mortali pctō/ maxime luxurie. ⁊ ideo addūt ſibi iudiciū ⁊ mortē. de ꝯſe. di. ij. q̄tidie. ⁊. c. ſcīā. ⁊. c. q̄ ſcelerate. j. q. j. ſacerdotes. ⁊. c. ſacroſancta. ex̄ de coha. cle. ⁊ mu. ⁊. c. vlt. Si tñ inſtat ne ceſſitas celebrādi: vt q: feſtū/ vel funus/ vel pſona notabi lis: ⁊ nō hꝫ cui cōfiteat de mortali: ſi cōterit: q: cōtritione culpa remittit. de pe. di. j. in pmis. ⁊. c. ⁊. §. vſqꝫ ad. §. alij ecō tra. ⁊ confiteri pponit quā citiſſime poterit: celebrare pōt abſqꝫ reatu. vt no. ex̄ de cele. miſ. de hoīe. in vlti. gloſ. in ſi.

Pecuniaria miſſarū celebratio.

¶ Uiceſimoſecūdo. q: frequēter p negligentiā eorū ſanguis diſtillat in tabula q̄ ſtat ad pedes pſbyteri. ⁊ tūc lingua ꝺꝫ lābi: tabula radi. ſi in terrā: locus radet: et igne cōſumet: ⁊ cinis iuxta altare cōdet: ⁊ ſacerdos. xl. diebus penitebit. Si aūt ſup altare ſtillauerit calix: ſorbeat mini ſter ſtillā: ⁊ trib⁹ diebus peniteat. Si ſup linteū altaris: et ad ſcđm linteū peruenerit. iiij. dieb⁹ peniteat. ſi vſqꝫ ad ter tiū. ix. dieb⁹. ſi vſqꝫ ad quartū. xx. dieb⁹. ⁊ linteamina q̄ te tigerit ſtilla miniſter trib⁹ vicib⁹ abluat calice ſubterpoſi to in q̄ recipiat aq̄ ablutionis: ⁊ iuxta altare recōdat. hec legunt de ꝯſe. di. ij. ſi p negligētiā. Si vo euchariſtiā per ebrietatē vel voracitatē euomuerit pſbyter. xl. dieb⁹ peni teat. Si laicus. xl. Si epūs. xx. di. c. ſi qs per ebrietatē. Nō tñ credo ꝙ teneat euomes illđ ſacramētū reaccipere ppter

Si quid ſanguis chriſti de fluxerit qđ agen dum.

periculū iterū euomēdi. ſicut nō tenet accipe ſi aliqđ rur pe ceciderit in calicē/ aranea/ muſca/ vel ſilē. vt no. in p̄. c. ſi p negligētiā. ſed recōdet in capſula ꝓpe altare honori ſice. ar. p. c. ſi p negligētiā. ⁊ q̄diu fuerūt ibi accidētia: erit ibi verū corp⁹ chriſti. vt ibi no. ⁊ di. c. nō iſte eſt panis. Si aūt pſbyter nō bñ cuſtodierit corp⁹ chriſti: ⁊ mus vel aliđ aīal comederit vel corroſerit illud: vel aliter pdiderit: aut ps ei⁹ inuēta nō fuerit. xl. dieb⁹ peniteat. de ꝯſe. di. ij. q̄ bñ. Et iō diſtricte pcipit Honori⁹ terti⁹ ꝙ euchariſtia in loco ſingulari mundo ⁊ ſignato ſemp honorifice collocata de uote ac fideliter cōſeruet. ne ſiniſtra man⁹ ad eā poſſit ex tēdi. ex̄ de cele. miſ. ſane. de cuſto. eucha. c. j. qđ pſbyteri ma le ſeruāt: ſic ⁊ alia. Illa etiā hoſtia repoſita frequēter ſaltē de octo ⁊ octo. viij. dieb⁹ renouāda eſt ⁊ abſumēda: ne ei⁹ acci dētia corrūpant. ¶ Xxiij. q: nō cōſeruāt hoſtiā cōſecratā p infirmis: vñ frequēter infirmi ſine cōione moriunt. ꝯ id de cōſe. di. ij. pſbyter euchariſtiā. ex̄ de of. archipſ. c. officiū. ¶ Xxiiij. q: nō cito vadūt ad audiēdas cōfeſſiones infir moꝝ. vñ frequēter ſine ꝯfeſſione moriunt. vñ rei ſunt aīaꝝ illoꝝ. xxvj. q. vj. ſi pſbyter. cū. c. ſeq. ⁊ legit ⁊ no. p. c. de of. ar chipſ. c. ij. in gloſ. ſi culpa. Idē faciunt de alijs ſacramētis: q: differūt ea cōferre. qđ periculoſum eſt valde: maxime i ſacramēto baptiſmi. Un dicebat be. Amb. quū iret ad ba ptizādū Ualētinianū imperatorē q̄ morte poccupar⁹/ ba ptizat⁹ nō fuit: Uetrē meū doleo. alter dixit caput meū do leo. iiij. Reg. iiij. q: quē regeneraturꝰ erā perdidi. Ille tñ grām quā popoſcerat nō amiſit. vt no. ex̄ de pſby. nō bap. c. ij. Legit etiā de btō Marcello Anglie epō q: diſtulit baptizare puer: ⁊ iō ſine baptiſmo deceſſit: ſeptēnē pniam in horto regis Anglie ſpōte priuat⁹ dignitate epali imple uit. ad h̄ ex̄ de of. archipſ. c. ij. in ſi. j. q. j. baptizādis. ¶ Xxv. q: cū malis ſuis exēplis litib⁹ ⁊ cōtentionib⁹ furtis homi cidijs ppl'm ſcādalizāt. voluunt em̄ in laqueū tortuoſum in oībus locis ponētes ſcādala. ſicut ait Hiero. xxiiij. q. iij. trāſferunt. ¶ Xxvj. q: faciūt ſibi relinq legata a teſtatori bus q̄ eis cōfitentur. vt no. Inno. ex̄ de teſta. reqſiſti. in ſi. ¶ Xxvij. nō docent parochianos ſymbolū ⁊ fidē ⁊ orōnē dñicā. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. vt q̄ſqꝫ. ¶ Xxviij. q: multi eoꝝ infa mes celebrāt. ꝯ cano. l. di. de his. ⁊. c. ſi poſt. ⁊ indigne cele brātes idololatris cōparāt. xxxij. di. §. porro. ¶ Xxix. mul ti pſbyteri maxime nobiles et delicati ⁊ diuites q̄ magis ppter bñficia curā habētia coacti pmouent: q̄ ppter dei ſeruitiū. ex̄ de elec. lꝫ canō. li. vj. aut nūq̄ aut rariſſime cele brāt. q̄dā eoꝝ habētes leſam cōſciam. q̄dā ppter ignauiā. vñ peccāt grauiter ſacm̄ ordinis pſbyterij ⁊ ei⁹ gratiā in vacuū recipiētes. ij. ad Cor. vj. ⁊ ſe ad illud nō pparātes. vñ ⁊ idē apl's. j. ad Cor. xj. Probet (inqt) ſe hō: ⁊ ſic de pa ne illo edat ⁊c. ad h̄ ex̄ de cele. miſ. dolētes. ¶ Xxx. non do cēt parochianos ſuos vt in celebratiōe miſſe ad eleuatio nē euchariſtie ⁊ infirmoꝝ portationē pfunde ⁊ deuote ſe inclinēt ⁊ adorēt. ex̄ de cele. miſ. ſane. ¶ Xxxj. ppter negli gentiā omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini ponūt aquā. ⁊ tūc reponāt vinū ⁊ pjciāt aquā: ſꝫ iūgāt cū vino: ſicut facere cōſueuerūt: ⁊ dicāt ſolū vba cōſecratiōis ſan guinis ſup ipm dicentes. Simili mō poſtq̄ cenatū eſt. cū ſe quētib⁹ orōnib⁹. niſi ſcādalū generet ex ptelatione aliaꝝ orōnū. q: tūc ſufficit dicere vba ſolū ꝯſecrationis calicis. Si aūt poſtq̄ ſumpſit corp⁹ dñi: etiā ſumit calicē: et p guſ ſtū ſentiat aquā in calice: nō ꝺꝫ eā emittere: ſed ſumere cū pticula q̄ eſt in calice: ne viliter tractet: ⁊ ppt ſcādalū. Si aūt eā deglutiat/ aquā ſcꝫ/ vlteri⁹ celebrare nō pōt: q: nō eſt ieiun⁹. vij. q. j. nihil. ſm Inno. q̄ ita no. ex̄ de cele. miſ. cū marthe. in gloſ. vbas. ¶ Xxxij. q: quū ſint notorij fornica tores: ⁊ pꝯns ſuſpēſi quātū ad ſe ⁊ quātū ad alios: ⁊ ſimo niaci etſi occulti: vel al's ſuſpēſi vel irregulares: nihilomi nus celebrāt oī die. vñ ſm Inno. ſunt irregulares. vt no. ex̄ de ſen. ex. cū medicinalis. li. vj. ⁊ Oſti. ex̄ de biga. q: ⁊ hoc ſeruat ſtilus curie. q: pniarij cōmittūt dioceſanis diſpēſa tionē ſup taliū irregularitate ꝯcubinarioꝝ eoꝝ. ſicut i offi cio pniarie ſepe feci Hiſpanis. de h̄ ſcripſi. ſ. in. j. pte in ar.

xlviij.v̄.itē suspēsus.⁊ cōferūt oīa alia eccl'iastica sacramē
ta qḋ facere nō p̄ñt:nec a talib⁹ p̄ñt parochiani recipe sa-
cramēta:nec eoꝝ audire missam.xxxij.di.§.verū.c.null⁹.ex̄
de cohabi.de.vxa.§.fi.⁊.c.fi.de simo.tanta.vbi de ħ.nisi in
mortis articulo.xxxij.di.§.veꝝ.⁊ in glos.sic ḡ.⁊ ꝑ Inno.de
here.fraternitatis.⁊ de ꝯsue.quāto. ¶ xxxiij. q: ex negli-
gētia frequēter omittunt/dū celebrāt/stolā vel manipulū
vl' amictū.xxiij.di.eccl'iastica.nō tñ ex ħ irregularitatē in-
currūt:etiā si sciēter dimitterēt:licet grauit̄ peccarēt: quū
hoc in iure expssum nō sit.ex̄ de sen.ex.is q̇.li.vj. ¶ xxxiiij.
q̇dā bestiales ī canone misse exprimūt vocaliter noīa ali-
quoꝝ viuoꝝ vel mortuoꝝ ꝓ q̇bus orāt.quū in canone soli
deo loq̄mur q̇ oīm noīa nouit. Pōt tñ in missa viui ⁊ mor
tui pplo cōmēdari.⁊ p̄sbyter pōt ī canone ī mēte ꝓ aliq̇b⁹
specialib⁹ rogare suspēsis v̄bis canonis vel iā dictis.de ħ
de cō.di.j.visum.⁊.c.de noīb⁹. ¶ xxxv.aliq̇ eoꝝ morbo ca
duco laborātes celebrāt.ꝯ.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.xxxiij.dis.cōiter.
vbi de ħ.ex̄ de elec.cū inter canonicos. ¶ xxxvj. aliq̇ eoꝝ
pernoctāt:⁊ altera die celebrāt.de ħ de accu.si cōstiterit.vi
de qḋ legit̄ ⁊ no.de cō.di.j.sacramēta. ¶ xxxvij. cū vilissi-
mis ⁊ sordidissimis ⁊ vetustissimis ⁊ ruptis ⁊ scissis para
mētis ⁊ calicib⁹ ⁊ pallis altaris celebrāt.quū eñ immūdi
sint ī se immūda nō abhorrēt:s; fil'es fil'ia q̄runt. ꝯ id de cō.
di.j.nemo.vbi mādat̄ ꝙ corpalia ⁊ palle altaris ⁊ vasa in-
tra sacrariū lauent̄ ꝑ diacones ⁊ ministros ī pelui noua:⁊
nihil aliud ibi fiat:⁊ ī alia pelui lauent̄ vela ⁊ cortine eccle
sie. De mūditia hoꝝ loquit̄ ⁊ p̄cipit Inno.iij.in ꝯcil'. gene
rali ex̄ de custo.eu.c.ij.vbi ḋ:. Nimis eñ videt̄ absurdū in
sacris sordes negligere:q̄ dedecerēt etiā in ꝓfanis.⁊ ex̄ de
imu.ec.decet.li.vj.de ħ ꝑ Inno.de p̄bē.significatū. ¶ xxx-
viij.q: admittūt publice excōicatos ⁊ interdictos ⁊ suspē
sos ab officio ad missam ⁊ ad alias horas:quū deberent
cessare ipsis intrātib⁹:nec ī missa nec ī alijs officijs ꝓcede
re donec exeāt: Immo si extra starēt ecclesiā audiēdo diui
nū officiū:cessare d; sacerdos:nisi sit ī canone misse. quia
tūc ipse cū seruitore pōt cōplere missam:ne diuidat̄ myste
riū vnitatis.⁊ sic no. Inno.de sen.ex.nup.⁊ sic itellige qḋ
no.xj.q.j.sicut apl'i. Isti aūt excōicati ⁊ interdicti ⁊ suspēsi
(isti eñ ī iure ambulāt pari passu.ex̄ de sen.ex.cū medici-
nalis.§.hec eadē.li.vj.)se ingerētes officio diuino ītra ec-
clesiā vel extra etiā vidēdo corp⁹ dñi peccāt mortaliter:q:
ꝓhibiti sunt ab ħ.ex̄ de cle.ex.mi.illud.de pe.⁊ re.qḋ in te.
de sen.ex.ex frequētib⁹.in clemē. etiā excōicati a sede solū
ap̄lica absoluēdi.e.ti.grauis is q̇ vel vi. Admittētes autē
publice excōicatos vel interdictos ad diuina/interdicti
sunt ab īgressu eccl'ie:donec satisfaciāt illi cui⁹ sniam cōtē
p̄serūt.ex̄ de p̄uil'.⁊ ex.p̄ui.epoꝝ.li.vj.q̇ interdicto pēdēte/
si q̇s se diuinis ingerat sicut pri⁹:irregularis est.ex̄ de sen.
ex.is cui.li.vj.nō tñ est irregularis q̇ celebrat p̄sente excōi
cato.ex̄ de sen.ex.is q̇ vel vi. ¶ xxxix.q: dāt licētiā suis pa
rochianis vt ꝯfiteātur alijs p̄sbyteris nō curatis:qḋ est ꝯ
ius.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.ibi.alieno supple executionē habēti.
ſm Io.an.i.curā.q̇ ita etiā no.ex̄ de p̄ui.⁊ ex.p̄ui.c.j.in cle-
mē.in glos.ħ etiā. Nā etiā pōt ꝯfiteri etiā de licētia ꝓprij sa
cerdotis alteri non curato.vt no. Ray.in sum.sua de pe.⁊
re.⁊ Goff.⁊ ꝓ ħ facit.xvj.q.j.alia.c.ꝑuenit.⁊.§.ecce.⁊.§.ħ
idē. Osti.v̄o tenet exp̄sse ꝙ ī necessitate pōt cuilibet ꝯfite
ri etiā nō curato.vt q: imīnet bellū:vel grauis infirmitas
vel intrat mare.de pe.di.j.quē penitet.⁊ di.vj.q̇ vult.de cō.
di.iiij.sanctū est. Tenet etiā Ostiē.ꝙ si licētiā habeat a ꝓ-
prio sacerdote vl' iudice sc; epo in gñe ꝙ cōfiteat̄ cuicūq;
voluerit:vel tali ī sp̄ali:dūmō al's sit discret⁹:poterit etiā si
curat⁹ nō fuerit ꝯfiteri religioso vel seculari p̄sbytero. ex̄
de pe.⁊ re.ne ꝓ dilatiōe.⁊ p̄.c.oīs. Mḋ.c.ip̄e intelligit indi
stīcte nisi suus sacerdos exp̄sse de aliq̇ vel aliq̇b⁹ ꝓhiberet
q: tūc obediet ei ī dubio.xxiij.q.j.q̇d culpat̄. Nō obstat ſm
eū qḋ allegat Ray.q: iura illa intelligēda sunt de religio
sis q̇ volūt vsurpare parochias sine licētia supioris sui et
sine authoritate ep̄i.vt ip̄a iura bene innuūt.vel qñ volūt
audire aliquē sine licētia iudicis pctōris vel qñ ħ faciunt

Nō sunt admittē di ad rē diuinam excōmunicati.

sine licētia abbatis alia necessitate nō instante.vt innuit̄.
xvj.q.j.placuit cōi.ibi.nefandissimo ausu p̄sumat. Itē nō
obstat.de fo.cō.c.penul.q: ibi loquit̄.in iurisdictiōe cōten
tiosa:quā nō h; q̇s nisi ordinarius.nec alia nisi ordinaria
pōt ꝓrogari quātū ad ꝑsonā.ex̄ de of.dele.P.⁊.M. Porro
sicut cōtētiosa pōt prorogari.vt ibi.sic ⁊ multo forti⁹ ordi
naria volūtaria.vt hic.⁊ ar.ff.de of.cōsu.l.vnica.⁊ de offi.
ꝓcō.l.ij. Deniq; quū q̇libet sacerdos recipiat ī ordinatiōe
ptātē ligādi atq; soluēdi dūmō materiā habeat:pōt solue
re ⁊ ligare. Materiā aūt h;:ex q̇ de licētia sp̄ali vel gñali.
ar.bo.in eo qḋ legit̄ ⁊ no.xvj.q.j.cūctis.glos.j.ꝓprij sacer-
dotis aliquē audit.nec in ħ req̇ro licētiā ep̄i ꝯtrētis pctō-
ris:s; sui sacerdotis parochialis tñ.vt in p.c.oīs.nisi in ca
sib⁹ q̇ ad ep̄m sp̄aliter ꝑtinēt.s; Osti.q̇ ita no.ī sum. de pe.
§.cui cōfitendū.v̄.vij.cū se.v̄. ¶ xl.q: absoluūt partim ꝑ
ignorātiā inexcusabilē.xxxviij.di.in p̄nis.iiij.c.ꝑtim ꝑ ma
litiā/de casib⁹ ep̄o reseruatis.ꝯ id in clemē.de ex.p̄ui.reli-
giosi. ¶ E Prim⁹ est in solēni p̄nia īponēda.q̇ fit ī capi-
te q̄dragesime cū solēnitate.de q̄ habes.l.di.ī capite.q̄ nō
pōt īponi nisi ab ep̄o tñ: vel sacerdote de mādato ei⁹.ſm
quosdā. Hoc teneo ꝑ ea q̄ no.in.c.j.al'.de penitētib⁹.⁊.c.ij.
de of.or. Alij ꝯ.sup q̇ vide qḋ no. Osti.ī sum.de of.archip̄s.
§.q̄ ꝑtinēt.v̄.quinto.⁊ se.⁊ nō nisi ꝓ crimine publico ⁊ vul
gatissimo qḋ totā vrbē cōmouerit:puta ꝓ homicidio/ma
xime vxoris/vl' patricidio vel matricidio publico.l.di.pla
cuit.xxxiij.q.ij.admonere.pro sacrilegio.xij.q.ij.de viro.⁊
fil'ib⁹.de pe.di.iij.de penitētib⁹. Et(vt breuiter dicā)de oī
pctō qḋ totā cōmouerit ciuitatē/villā/vel castrū/per ep̄m
p̄nia idici d; .xxvj.q.vj.c.j.⁊.c.fi.de ħ.l.di.penitētes.c.alie-
nū.ex̄ de of.archip̄s.c.ij. Scḋs est in excōicatis a canone
vel statuto ep̄i.de sen.ex.a nobis.multo poti⁹ ab hoīe.q̄ ꝑ
suū excōicatorē vel superiorē debēt absolui.ex̄ de of.or.ad
reprimēdā.de sen.ex.ꝑ tuas.vide in clemē.de ex.p̄uil'.c.reli
giosi.ex̄ de sen.ex.nup. Terti⁹ est in irregularitate ꝯcta.
vbi etiā ep̄s nō dispēsat:nisi ei a iure ꝯcedat̄.ex̄ de re iudi.
cū eterni.li.vj.⁊ de sen.ex.cū medicinalis.lib.vj. Quart⁹.
In incēdio.xxvj.q.viij.si q̇s mēbroꝝ.c.pessimā. Quint⁹.
est in publice blasphemāte.ex̄ de male.c.statuim⁹. Sext⁹.
In voto.ex̄ de vo.⁊ vo.redē.c.j.qḋ intelligo ī dispēsando.
sed a pctō voti fracti absoluere pōt suus curat⁹.q: pre.c.lo
quit̄ in dispēsando. Septim⁹. In sortilegio.ex̄ de sorti.c.
ij.xxvj.q.v.ep̄i. Octauus.si ep̄s cōfessionē audiuit de ali
quo pctō:eo inferior nō absoluet.xxj.di.inferior.⁊ ar.de cō
se.di.ij.c.vlti. Nonus. Restitutio male ablatoꝝ incertoꝝ.
ex̄ de iude.cū sit.clemē.de ex.p̄ui.religiosi. Tenet tñ Archi
dia.ex̄ de testa.c.vlt.lib.vj.ꝙ idē q̇ tenet̄ pōt ad cautelā cū
cōsilio ep̄i vel curati.ſm Ray.⁊ Monal.⁊ sic erit concor-
dia.q: cura pauperū ep̄o pertinet.lxxxj.di.c.penul.⁊ vlti.⁊
lxxxij.di.c.j.pauperib⁹ erogare.ex̄ de homic.sicut dignū.§.
eos.legit̄ ⁊ no.ex̄ de vsu.cū tu.§.j. Decim⁹. In clādestine
ꝯhentibus vel cōtra eccl'ie interdictū.ex̄ de clā.desp̄o.c.cū
inhibitio.⁊ de ma.ꝯtrac.cōtra inter.c.j.⁊ vlt. Undecim⁹.
In sacrilegio. xij.q.ij.de viro.xvij.q.iiij.miror. Duodeci-
mus. In incestu.xvij.q.j.v̄ginē. Decimustertius. In falsa-
rijs.xix.di.in mēoriā.ex̄ de crimi.fal.c.j.⁊.ij. Decimusquar
tus.in opprimentib⁹ filios negligēter.ex̄ de his q̄ fi.occi.c.
vlt. Decimusquint⁹. In homicidio volūtario.l.di.miror.
Cōsuetudo etiā generalis/⁊ in q̇busdā locis specialis/re
seruat ep̄o casus periurij/pcti cōtra naturā cū hoibus vel
cū brutis/instrumēti falsi/corruptionis monialiū/falsi te-
stimonij in iudicio ⁊ similiū. In homicidijs volūtarijs ad
terrorē ep̄i etiā mittūt pctōres ad curiā propter ipsoꝝ cri-
minū enormitatē. ad hoc.xxxiij.q.ij.quicūq;.cū si. de hoc
per Ostiē.in sum.de pe.§.cui confitendum.v̄.ne in hoc.⁊
per Io.an.ex̄ de pe.⁊ re.si episcopus.li.vj. Addo hic.xvj.
casum de raptorib⁹ vel predonibus publicis.ex̄ de rap.c.j.
⁊.ij. Decimusseptimus. de rapientibus virgines vel vi-
duas.xxxvj.q.ij.raptores. ibi.ob immanitatem tanti faci-
noris detestamur illos vehementius ꝓsequendo ⁊c̄. De-
cimusoctauus. In heresi publica vel occulta.ex̄ de hereti.

Casus ep̄o reseruati.

ad abolendam.§.j.q; ⁊ tales excõicati sunt.vt ibi.⁊.c.ex/cõicatus.j.⁊.ij. Xix. In apostasia vel fidei vel religionis vel clericatus.ex de ap.quidã.cũ.c.seq. Xx. In vsura.ex de vsu.vsurarũ.li.vj. Xxj. In simonia in cui⁹ cõparatiõe cetera crimia ꝓ nihilo reputant.j.q.vlti.c.vlt.ex de simo. per tuas.j.⁊.c.sicut simoniaca.cũ.c.seq. Et credo vbicũqꝫ est necessaria epi dispensatio in pctõ:illius pcti in fo:o penitentie ad eũ ptinet absolutio.q̃ in pma parte posui in §.q; eps in ar.l. Epis aũt nullius pcti absolutio interdicitur in fo:o pnie:q; successo:es aplo:ꝫ sunt.lxviij.di. quo:ꝫ. qbus dictũ est Matth.xviij.⁊ Jo.vlti. Quodcũqꝫ solueritis sup terram ⁊c.de pe.di.j.que penitet.nihil excipiẽdo. ex de ma.⁊ obe.solite.§.penulti. Xlj.q; absoluunt ⁊ ligant:⁊ nesciũt quasi aliqd: ⁊ ceci sunt ⁊ duces ceco:um. Matth.xv.⁊ Luce.vj. ⁊ imponũt nũc leuissimas pnias: nunc austeras. Sunt tñ pnie hodie arbitrarie: ⁊ possunt sacerdotes curati canones penitentiales mitigare: et in eis dispensare.xxvj.q.vij.tẽpo:a.c.de his.c.penitentibus. de ꝯse.di.iij.de penitentibus.de pe.di.j.mensurã.cõsideratis circũstantijs pctõ:ꝫ ⁊ peccantiũ.de pe.di.vj.c.j.⁊ dis.v. c.j.ex de pe.⁊ re.significatũ.c.de⁹ qui.⁊.c.ois.§.sacerdos. de homic.sicut dignũ.de eo qui cog.ꝯsang.vxo.sue.transmisse.ad fi.xv.q.vj.c.j.xj.q.iij.absit. Et de hoc p Berñ.no. ex de iudic.at si clerici.in glos.magna.ad fi.⁊ i sum.Osti. de pe.§.que pnia sit ꝓ pctis. Et respondẽt de casib⁹ frequẽter difficillimis pctõ:ꝫ.⁊ vix factũ ⁊ casum intelligũt ita sunt hebetes.nedũ responsionẽ iuris:qd totalit͛ ignorant. Et sic quãtum i eis est/decipiũt pctõ:es:q̃ nõ sunt ꝓpterea excusati:q; debẽt tales q̃rere sacerdotes/q̃ sciãt soluere ⁊ ligare.vt iuribus infra allegatis.qd est vnũ de grauio:ibus periculis q̃ ipsi habent. sed ipsi miseri vix h vident.ad hec de pe.di.vj.q̃ vult.xxviij.dist.q̃ ipsis.xxiij. di.qñ.xx.di.§.j.ibi. In altera dans sibi sciam discernendi inter lep:ã ⁊ lep:ã.xj.q.iij.quõ.xxvj.q.vj.alligant.xlv.dist. sunt nõnulli.ex de eta.⁊ qua.cũ sit.qui si.fint le.p venerabilem.§.rõnib⁹.de pe.⁊ re.ois.§.sacerdos.de elec.duduꝫ ij.§.j.ibi. Eedem aie dãnabiliter sunt decepte.vide qd ibi no.Ber.in glos.q; cũ. Xlij.q; quũ vadũt ad cõicandũ infirmũ:nõ po:tant duas hostias ꝯsecratas/sicut po:tare debẽt:vt cũ vna cõicent infirmũ.aliã repo:tent hono:isice:vt ppl's ado:ans non decipiat.ar.ad hec.de cele.mis. de hoie.in fi. Si aũt nõ po:tauerint nisi vnã: in reditu ab infirmo.cesset lumẽ ⁊ sonit⁹ cãpanelle: q; vacu⁹ redit ca/lix.⁊ de hoc no.e.t.sane.dñs Osti. Xliij.comedũt oblationes:⁊ nõ o:ant ꝓ pplo.ꝯtra illud qd sacerdotes dicuntur comedere pctã ppli.i.oblata ꝓ pctis.vel q; ea o:õnib⁹ suis delẽt. vel q; exẽplo bone opationis corrigũt hoies: vel vbo pdicationis.⁊ ita quãtum in eis est/delent.sicut legit ⁊ no.j.q.j.ipsi sacerdotes. Xliiij.q; quũ eo:ꝫ sit officiũ ꝓpriũ pdicare. Malach.ij. nũqꝫ tñ pdicant: q; idiote sunt.ad hec.xxxvj.dist.§.ecce.ibi.labia sacerdotis ⁊c.et xvj.q.j.adijcimus.vbi de hoc.ex de sepul.dudũ.§.verũ.in clemen. Xlv.nõ intendũt hospitalitati ⁊ infirmo:ꝫ visitationi sicut legitur.ex de cele.mis.c.j.ex de pben.de monachis. Tanta eñ auaritia regnat cõiter in eis: ꝙ nedũ paup sed nec amicus ad charitatẽ eo:ꝫ introeat nisi vi.vt in Gallicia.lxxxv.di.archidiaconũ. Xlvj.peregrinant ⁊ vagant sine licentia epi/vel de licentia: ꝑ se vicariũ dimittentes:frequẽter nullũ.ꝯtra id de ꝯse.dist.v.nõ opꝫ.ij. ex de vo.⁊ vo.re.magne.vij.q.j.siquis in clero.ex de pben. extirpande.§.qui vo.de elec.licet canon.§.is etiam. li.vj. Xlvij.ꝓpium matrimoniũ bene curant.de pr̃imonio ecclie nõ curant.imo chartam venditiõis cõsanguineis faciũt de emptis de bonis eccl'ie.ꝯtra id.xij.q.iiij.c.j.ij.et iij.ex de pecu.de.p̃sbyter. Xlviij.faciũt sibi seruiri in altari ⁊ in ecclesia p suos filios illegitimos.ꝯtra id ex de fi. p:esby.indeco:ꝫ. Xlix.de bonis eccl'ie pascunt ꝯcubinã ꝯtinue ⁊ filios.⁊ de pecunia eccl'ie emũt eis possessiones. sed tales possessiões põt eccl'ia sibi vẽdicare. legit ⁊ no. xij.q.j.res eccl'ie. Vñ ad restitutionẽ eo:ꝫ que sic dederũt credo eos teneri:si habent ꝓpriũ aliũde:vt eccl'iam conseruent indẽnẽ.vel fructib⁹ beneficij ꝓuentur in vtilitatẽ eccl'ie cõuertendis.ad hec.xliiij.dist.§.j.vbi de hoc.no. Archid.lxxxvj.dis.q̃ venato:ibus.de fideius.puenit.facit op. qd legit ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.de elec.cõmissa.§.ceterũ.lib.vj. de elec.qd.sicut.§.si.ibi.reddat indẽnẽ.ex de accu.q̃lit.ij. ibi.dissipasset.in glos.sꝫ q̃r.adde hic qd notaui.j.§.qb⁹.§. vo.j.cũ.iij.se.in ar.xlvij. L.q; ꝓmouetur ad p̃sbyteratũ añ.xxv.ãnũ:maxime qñ recipiũt curata bñficia:vt possint ea hr̃e facti p̃sbri.sꝫ mẽrita ẽ iniq̃tas eis.ps.xxvj. Q; quũ añ.xxv.nõ debeat ꝓmoueri:nec in h epi valeãt dispẽsare. ar.ex de tẽp.o:.dilect⁹.⁊ q̃ no.p Bar.⁊ Jo.an.i.§.licet canon.de elec.li.vj.iõ suspẽdẽdi sunt ab o:dinis executione. ex de tẽp.o:di.vel nõ est.sic ꝓmoti. Nõ crederẽ eos facere fruct⁹ suos:q; fraudulẽter ⁊ ꝯ iura o:dies receperũt: ⁊ ecclesiã deceperũt. Et ad h ex de elec.licet canõ.li.vj.de tẽp. o:.vel nõ est.de eta.⁊ q̃li.gñalẽ.i clem.legit ⁊ no.p Jo.an. Lj.multi sine licẽtia ꝓpriorꝫ epo:ꝫ maxie in remotis ptibus se faciũt ab alienis epis o:dinari.ꝯ iura.lxxj.⁊.lxxij.⁊ lxxiij.di.p totũ.p totũ. Vñ hodie citramõtani o:dinati in Jtalia absqꝫ licẽtia ꝓprio:ꝫ epo:ꝫ suspẽsi sunt ipo iure.nec cũ eis põt citra sedẽ aplicã dispẽsari.ex li.vj.de tẽ.o:.sepe. Alijs iterdicẽda ẽ o:dis executio sic suscepti.ex de tẽp.o:. ꝑ trãslationẽ.ex de tẽp.o:.eos.li.vj. De ista materia ex de eo q̃ fur.o:.re.legit ⁊ no.p totũ. Lij. multi excõicati et homicide ⁊ alias irregulares diuersis irregularitatib⁹/ fiũt p̃sbri.cũ qb⁹ p sede aplicã solũmõ dispẽsat. ex de tẽp. o:.c.vlti.de accu.inq̃sitiõis.j.rñ.de sen.excõ.cũ illo:ꝫ.de fi. p̃sby.c.penul.⁊ vlti.li.di.q̃ in aliq.ex de cle.ex.mi.p totum. Liij.multi pbri ⁊ alij ꝯstituti i sacris maxie in hispania in Asturia ⁊ Gallicia ⁊ alibi ⁊ publice ⁊ aliq̃ties p publicũ istrumẽtũ ꝓmittũt ⁊ iurãt qbusdã/maxie nobilib⁹ mulierib⁹ nũqꝫ eas dimittere:⁊ dãt eis arras de bonis eccl'ie: ⁊ possessiões eccl'ie publice eas ducũt cũ ꝯsanguineis et amicis ⁊ solẽni ꝯuiuio ac si eẽnt vxo:es legitime.ꝓpter qd reputo eos q̃si bigamos ꝓpter malã intentioneꝫ cũ ope subsecuto.xxvij.q.j.sicq̃ ego.⁊.c.q̃tq̃t.⁊.ex de biga.c.de bigamis.c.debitũ.⁊.c.nup. Et piuros i fames.xxij.q.iiij.q̃ iuramẽto.xxij.q.v.siqs cõuict⁹.⁊.c.ille.vj.q.j.infames. Et dñt ꝓuari bñficijs.ex de iureiur.q̃relã.⁊.c.tua. Et eẽ hodie excõicatos.de mẽte decre.ex de ꝯsan.⁊ af.eos q̃.in clemen. Sꝫ etiã ducte dñt in seruitutẽ redigi vel vẽdi.vt no.j.§.se. vo.penul. Liiij.q; faciũt sibi seruiri in missis a laicis:q̃ ⁊ contrectãt calices ⁊ vestimenta ⁊ alia eccl'ie o:namenta. Clerici eñ dñt seruire i missis:⁊ talia eccl'iastica pamẽta tractare:nõ laici.ad hec.xxiij.di.p̃sbri.j.q.ij.c.j.de ꝯse.di.j. nemo.de ꝯse.di.j.i scrã.cũ.c.se.ex de si.p̃s.ꝓposuit.ex de vi.⁊ ho.de.c.j.⁊.c.vt q̃sqꝫ.de h no.de ꝯse.di.j. h q̃ꝫ.xxxviij.di.sedulo.sꝫ tene qd dixi.⁊ iũge qd no.Jnno.ex de cele.mis.c.j. in vbo scholaribus. Articulus.xxviij. A

Vltimo generaliter de defectibus omniũ clerico:ꝫ tangẽdum est.

Et licet in multiplici parte istius operis dispersim multa tetigerim cõtra eos:hic aliqua simul cõiungã vt plenio: doctrina habeatur. Et pmo cõiter offendunt in intẽtione.q; non fiũt hodie clerici ꝓpter deũ vt ei seruiant sicut sonat verbi significatio. Clericus eñ a cleros qd est so:s dicit:quasi in so:tem dei electus.xxj.di.c.j.xij.q.j.clericus. Sed ꝓpter beneficia:maxime nobiles q̃ larga habentes pr̃imonia/beneficia recipiũt pauperib⁹ debita. Nec dicas dari pñt talib⁹ q; fuiũt eccl'ie.q; nũqꝫ hodie aut raro seruiũt.j.q.ij.clericos.cũ duob⁹.c.se.op.ar.ex de elec.cũ ex eo. §.j.ibi. Ne sicut a multis de christi pr̃imonio sublimatis ⁊c. ⁊.c.cõmissa.§.ceterũ.xvj.q.j.c.vlti.in fi. Scdo intersunt cõuiuijs ⁊ nuptijs.ꝯtra.xxxiiij.dist.p̃sbyteri.xliiij.dis.nullus.palea est. Tabernas sine necessitate intrãt.xliiij.di. nõ opo:tet.⁊.ij.c.seq.ex de vi.⁊ hone.de.clerici.ij.⁊ scrips̃ s.§.p:oximo.vo.ij.in arti.xxviij. Magicis artibus et

Quibus vitijs clerici sint vt plurimuꝫ obnoxij.

augurijs siue incantationibus multi attendũt. ꝓpter qḋ
debẽt deponi.xxvj.q.v.non opꝫ.cũ.ij.c.seq. Arma etiam
offendibilia ferũt.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.seq.⁊.c.cõuenior.
ex̃ de vi.⁊ ho.de.cleri. In bellis pugnãt multi.xxiij.q.
viij.quicũqꝫ clericus.ex̃ de homic̃. sicut dignũ.§.fi.de vo.
⁊ vo.re.ex multa.§.fi. Illicitis lucris et questib⁹ se immi-
scent.xiiij.q.iiij.clerici.⁊.ij.c.seq.xlvij.di.oẽs. Usuras fre-
quẽter exercent.xiiij.q.iiij.siquis oblitus.dis.xlvj.seditio-
narios.⁊.ij.c.seq.xlvij.dist.eps.⁊.c.seq. Male dispẽsant
res ecclesie.x.q.ij.ep̃s. Filios ⁊ ꝯsanguineos de bonis
ecclesie nutriũt/magis in philosophicis ⁊ lr̃is secularib⁹
ꝙ diuinis studentes.xxxvij.di.legant. De bonis ecclesie
testantur.xij.q.v.ꝑ totum.de testa.ad hec.c.relatũ. Iura
⁊ parochias alienas inuadunt.xiij.q.j.ecclesias. Pere-
grinãtur sine licentia ep̃i.de ꝯse.dist.v.nõ opꝫ.ex̃ de vo.et
vo.re.magne.§.ip̃m. vide.s̃.§.xxi. ꝟ.xliij. Permittunt
laicos secũ intra cancellos stare. ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.c.j.

Comã ⁊ barbam nutriũt.xxiij.dist.clerici. ex̃ de vi.⁊ ho.
cleri.c.clericus. Predia aliena cõducunt.quũ sua eis suf-
ficiũt.legit̃ ⁊ no.ex̃ de deci.dilecti. Non portant habitũ
clericalem multi ex eis nec tonsuram nec coronã: sed pã-
nos virgatos ⁊ ptitos ⁊ topetum.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.c.vlt.
⁊ de cleri.cõiuga.c.penulti.⁊ vltimo. de puil̃. ex parte.de
sen.excõ.si iudex.vj.li.de vi.⁊ ho.cle.q̃m.in clemen. vbi de
hoc.de cele.mis.graui. in clemẽ.de apo.c.j.⁊ ibi ꝑ Innoc̃.

Enormitatib⁹ se immiscent pleriqꝫ eoꝝ.de sen.excõ.cuꝫ
nõ ab hoie.c.perpendim⁹. Crapule ⁊ ebrietati ⁊ incõti-
nentie (qḋ est eoꝝ vitiũ cõmune) intendunt. ⁊ pleriqꝫ vi-
tio ꝯtra naturam.de quo in Thren.c.iiij.in orone Hiere.
recordare.in.ij.ar.plene dixi.ad hec ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.vt
clericoꝝ.c.a crapula.xliij.di.§.j.cũ.c.seq.de ex.pla.clerici.

Dant histrionib⁹. Intersunt cõuiuijs vbi itersunt iocu-
latores ⁊ mimi.ex̃ de vi.⁊ ho.de.clerici.iij.xxiij.di.his igit̃
xxxiiij.di.presbyteri.lxxxvj.di.donare.⁊.c.seq.⁊ de ꝯse.dist.
v.nõ oportet. ¶ B Ludũt ad aleas ⁊ taxillos. ex̃ de vi.
⁊ ho.de.clerici.ij. vbi de hoc.de ex.p̃la. inter dilectos. vbi
de hoc.xxxv.dist.c.p̃mo.vbi de hoc. Sunt aũt tales ludi
noxij/⁊ ꝯsimiles euitandi.pessimi/⁊ seruiles: quoꝝ effe-
ctus iniuria est. Quis em̃ ludos appellet illos ex q̃bus
crimina oriũtur? vt in ꝓhemio.ff. veteris.§.illud vero sa- Aleã de-
ne. Decem aũt ⁊ septem crimina ex ludis taxilloꝝ oriũ- cẽ ⁊ sep-
tur. Unũ ⁊ primũ.q: contẽnitur ꝓhibitio sancte matris tẽ crimi-
ecclesie.vñ pctm̃ hariolandi ⁊ paganitatis est nõ obedi- na comi-
re ecclesie ⁊ imperatori.lxxxvj.di.siqui. Secũdũ. Rapi- tantur.
na.vnus em̃ aliũ in ludo nititur spoliare. vñ et pleruqꝫ
ꝯtingit ꝙ nudi i braccis ad aleam remanẽt.vnde quoad
deũ qui cor respicit/raptor reputatur.xiiij.q.v.siquid. Et
frequẽter ibi se aliqui ludẽtibus vendũt vel in perpetuũ
vel ad tempus: ⁊ p̃cium sui ludunt.quũ tñ venditio hois
liberi sit ꝓhibita.ff.ad.l.faui.de plagia.l.j.⁊ no.j.q.j.q̃ stu-
det.glos.fi.vbi cum cõditionibus q̃ no. xxix.q.ij. platum.

Tertium. Usura q̃ ibi fit.prestant em̃ adinuicem vel alij
adsistentes.xj.pro.xij. vtp̃re.c.inter dilectos. Quartum.
Scandala. Scandalizantur em̃ ex hoc boni.ex̃ de renun.
nisi.§.per gratiã. Quintũ. Nuge. multiplicantur enim
mẽdacia ⁊ verba otiosa ⁊ vana: de q̃bus tenemur redde-
re rationẽ in die iudicij.xxij.q.v.quotiẽs.⁊.q.ij.c.in ipsa-
rum.§. Itẽ qḋ d̃.cũ.c.seq.xliij.dis.cõuiuia.ex̃ vt ec.bñ.c.j.
§.penulti. Sextũ. Blasphemia.q: ibi frustatim incidũ-
tur mẽbra illius q̇ ꝓprio sanguine nos redemit. matris
eius/⁊ sanctoꝝ. Ergo tales peiores sunt iudeis. quia il-
li saltem corpus integrũ reseruarũt. vide. xxij.q.j.siquis
ꝑ capillum.vñ ⁊ magis est talis quodãmodo heresis. ex̃
de maledi.c.ij. Septimũ. Furtũ.furtũ em̃ ibi sibi adinui-
cem faciunt.⁊ circumueniũt/⁊ decipiũt/⁊ falsam monetaꝫ
ponũt.q̃ mortalia sunt.xxv.dis.§.criminis.⁊ de fur.ꝑ totuꝫ.

Octauũ. Uiolentia.aliquotiẽs enim vt aliquis ludat
violẽter detineri.ff.alea.solet.ecce seruit⁹ dura.institu. de
iur̃.pso.§.j. Nonũ. Crimen falsi.qḋ cõmittit̃ in falsis ta-
xillis ⁊ ex certa sciẽtia cõmodãdis siue locandis/⁊ in eis
vtendo.ex̃ de emp.⁊ ven.cũ dilecti.ex̃ de crimi.fal.sup eo.
⁊.c.ad audientiã. Decimũ. Mortis causa. q: de ludo ve-
niũt ad verba: de verbis veniũt ad verbera: de vulnerib⁹
ad homicidia.ꝫ a p̃mo de ludo ad homicidiũ. q: qui oc-
casionẽ dãni dat: damnũ dedisse videt̃.ff.ad.l.aqui.q̇.occi-
dit.§.in hac.⁊ ex̃ de iureiur.c.vlti.§.vlti. Undecimũ. De-
ceptio. is em̃ qui melius scit decipe: melius credit̃ ludere.
Sed eccl̃ia neminẽ dꝫ decipe.ex̃ de dona. ꝑ tuas.et dolus
⁊ fraus ⁊ machinatio nemini debent patrocinari. de re-
scrip.sedes.in fi.de do.⁊ cõ.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimũ.
Perditio tp̃is ⁊ bonoꝝ operũ. nam ꝓpter ludos rudes
scholares amittũt tp̃s suũ.vt in ꝓhem.ff.veteris.§.illud
sane. Decimũtertiũ. Desideriũ lucrãdi. ⁊ ecce cupiditas
q̃ est mater oim̃ maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in aut̃.vt iudi.sine
quoquo suffra.§.cogitatio.coll̃.ij.⁊ ex̃ in prohem̃. decre.
Rex pacificus.⁊ de cõst.nã cõcupiscentiã. Decimũquar-
tum. Corruptio multiplex.scilicet primoruꝫ insipiẽtium:
quos malo exemplo corrumpit ludens: ⁊ sic delinquit.
xj.q.iij.in cunctis. et.c.precipue.de elec. cum in cunctis.
de vo.⁊ vo.redemp.magne.§.j.de sacra vnctio.c.vnico.§.
ad exhibendum. Ideoqꝫ dici põt ꝙ domino nostro iesu
christo cui⁹ serui sumus/ois lusor tenetur de seruo corru-
pto.ar.ff.de seruo cor.l.j.⁊.l.vt tm̃.§.vlti.⁊.l.seq. Decimũ
q̇ntũ. Adulatio.q: dicũt homies/ Pulcher ⁊ bonus lusor
est dñs meus.lxxxvj.di.donare.q̃ adulatio clericis capita-
le crimen est.xlvj.di.§.ecce q̃rer.c.sunt nõnulli.⁊.c.se.⁊ di-
cit lex/ꝙ nõ opꝫ laudãdo angeri malitiã.ff.de seruo cor.
l.j.§.sed vtrũ.de adulatione triplici vide.xxv. dist.§.crimi-
nis.in glos.xxij sup verbo adulari. Decimũsextum. Uita
turpis.⁊ sic ledit̃ primũ p̃ceptum iuris.s.honeste viuere.
in ꝓhem̃.decre. Rex pa.§ ideoqꝫ. Nã illa rõne q: inhone-
stum est/ꝓhibet̃ clericis.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.in aut̃.
de san.epis.§.interdicimus. Decimũseptimũ. Periuriũ
multiplex.qḋ fit a ludentibus vt se alter alterũ decipiant.
Uñ de eis vere d̃: Ecce iurant: ecce ꝑiurant. xxij.q.v.ille.

Mr aũt maior ps criminũ superioꝝ ex ludo oriatur/elici
põt ex.l.ff.de alea.l.j.⁊ ex.l.greca.alearũ vsus. ⁊ ex.§.ꝯsti-
tutiõis.ff.veteris.§.illud sane. Unũ tñ nota ꝙuis clerici
aliquos ludos honestos inter se possint facere cã recrea-
tionis: nõ tñ oẽs: nec aliquos vna cũ laicis simul misti.ex̃
de homic̃.lator.c.ꝯtinebat̃. vbi de hoc. ¶ C Immiscẽt se
negotijs secularibus.ꝯtra id ne cleri.vel mo.ꝑ totũ. Spe- An cleri-
cialiter vtunt̃ officio notarie.cõtra id ex̃ ne cleri. vel mo. cus artẽ
sicut.qḋ itelligit Osti.scꝫ ꝙ clerici in sacris ꝯstituti. sicut notarie
dicit.c.sicut.secus de alijs ƀm Innoc̃. Sed clerici notarij possit ex-
nõ possunt facere instrumẽta in secularibus negotijs. vt ercere.
docet rubrica ista ne cleri.vel mo.sub qua decre.illa collo-
catur. Si tñ ⁊ in ijs ꝯficiant instrumẽta: valent vsqꝫ quo
eis interdicatur.ƀm Innocẽ. ⁊ Osti.ad hec de p̃scrip.ad
audientiã.de p̃sump.illud.q: multa fieri ꝓhibent̃: facta
tñ tenẽt.ex̃ de iureiurã.queãdmodũ.§.ꝙ si post huius.ad
fi.⁊ de p̃ben.dilectus. Postq̃ publice sunt interdicti/non
valent.ex̃ de do.⁊ contu.veritatis.ad fi. C.de legi.non du-
bium. Si aũt a laico sunt cõstituti notarij: etiam in sp̃uali-
bus nõ possunt cõficere instrumenta.ar.ex̃ de deci.tua.de
iudic̃.decernimus.de arbi.cõtingit.de re.ec.nõ alie.cũ lai-
cis. Cui em̃ p̃ncipale ꝓhibetur: ⁊ accessoriũ.de iudi.quã-
to. ¶ In ecclesiasticis ⁊ sp̃ualibus ⁊ in ciuilibus ⁊ crimi-
nalibus vbi habet iurisdictionẽ temporalẽ ⁊ merũ impe-
riũ: ꝑ iura q̃ sequẽtur puto ꝙ ep̃s põt cõstituere tabellio-
nem etiã laicum vel clericuꝫ ꝑ totã suam diocesim cui cu-
ra omniũ cõmissa sit.x.q.j.regenda.xij.q.j.ep̃s.⁊.c.precipi-
mus. Et qui habeat nedũ mistũ sed merũ imperiũ in ea.
ex̃ de crimi.fal.super eo.melius in.c.ad audientiã.de rap.
in archiepiscopatu.de apo.a nobis.de of.or.cum ep̃s. lib.
vj.ex̃ de penis.q̇uis.li.vj.de senten.excõ.si clericos.lib.vj.
Et si sic fecerit: vocabit̃ ad scribenda acta ecclesiastici fo-
ri.⁊ sic intelligo ꝙ clerici p̃nt esse notarij dñi pape.v.q.j.
quidã.sꝫ ꝯstitut⁹ a papa g̃naliter ꝯficiet instrumẽta.ix.q.
iij.cũcta.c.ꝑ p̃ncipalẽ. ¶ Põt etiã esse clericus notarius

archiepi vel epi.ex de pbatio.quoniã.ꝛ ar.lxxvij.dist. monachus.de simo.c.j.j.q.ij.sicut.sed talis nõ habet potestatem extra diocesim illius qui ipm cõstituit.ff.de iuris.om. iudi.l.fi.ex de of.le.nouit.ex de cõst. vt animarũ.§.fi.li.vj. ff.de bo.autho.iu.pos.cum vnus.§.penulti. ¶ Duo enim operant ꝛ faciunt fidem haberi hmõi instrumẽtis. Unũ est pstatio iuramẽti.ex de pscrip.ad audientiã.§.fi. Scdm est authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit potestatem.vt patet in aut. de tabel.§.j.ꝛ fi.coll.iiij.ꝛ ex de fi. instru.c.penulti.ꝛ fi.quoꝝ si vnũ deficiat:deficit ꝛ effect⁹. C.de fer.l.iij. Nõ ergo debet tabellio ecclesiasticus instrumentũ cõficere in secularibus:nec secularis in ecclesiasticis. Consuetudo seruat ꝯtrariũ.que forsitan valet:ꝛ que dat iurisdictionẽ.ex de fo.cõpe.cum ꝯtingat. q: cõuersatio hoꝝ discreta debet esse.ij.q.vij.laicos. C.de epis.ꝛ cle. reperta.ꝛ de testa.cõsulta.in aut.de san.epis.§.oibus aũt laicis.coll.ix. Ergo si laicus scribat vota singuloꝝ in electionibus:hoc ipso reprobabitur electio. sicut factũ fuit in electione Placentini. fm Jac. vt ꝛ pbatur ex de elec. massana. Consulimus igit ꝙ quilibet eps faciat tabellionem suũ:nec de potestate dubitamus. Qui em põt epm ꝯsecrare ꝛ regem inũgere/multo fortius tabellionem cõstituere.ar.ex de deci.ex parte.iij.lxiij.dist. in synodo. sed hoc nõ poterit demandare.ar.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his.nec mandante. Et cum authoritate magistri census põt sibi tabellio alium ꝯstituere ex causa vera ꝛ necessaria/q cõpleat qđ ipse cõplere nõ põt.in aut.de tabel.§.penul.coll. iiij.ad hec de fi.instru.c.penulti.ꝛ fi.fm Osti. qui ita no. in summa.ex ne cleri.vel mona.§.que sunt.v.clericis etiã. Hic adde qđ legitur ex de hereti.officium.§.ad cõscribẽdas.ꝛ no.in glos.Jo.an.p hanc. De materia ista quõ clerici se immisceant negotijs secularibus:ꝛ quõ se non debeant intromittere:ꝛ de qbus.xxiij.di.§.clerici.vsq ad fi. distin.ꝛ c.his igitur.xxxij.xlj.xliiij.lxxxvj.xcj.xcij.di.p totũ. ꝛ de conse.dist.v.nũq.vsq ad.c.de spũ. Non repsentant pfessionem suã in habitu/in incessu/ꝛ in moribus: vt tenentur.xlj.di.clericus.ꝛ.c.eps.xxiij.di.his igitur.xxxv.di. ecclesie pncipes.xliiij.di.p totum. Non sunt in exemplũ bonũ laicis sicut deberent:immo potius in cõtrarium.q: cõiter hodie peiores sunt clerici ꝙ laici.viij.q.j.qualis.vj. q j.beatus. Nec pcellũt religiõe laicos sicut loco.iiij.di. statuimus.cũ.ij.c.s:q. Nec explẽt horas suas canonicas ꝛ statutas diurnas ꝛ nocturnas statutis tẽporibus sicut debent.xcj.di.eleutherius.ꝛ.xcij.dist.c.vlti.ex de cele. mis. dolentes. Nec intendũt literarũ studio sicut debent.xvj. q.j.sic viue.xxxviij.di.q si per totũ. Item quũ res clericorũ pauperũ sint:nõ tm intendũt hospitalitati ꝛ eleemosyne:sʒ aut in suis supfluitatibus ꝛ vana gloria expendũt: aut suis cõsanguineis dant:aut in suis immũditijs cõsumunt.xvj.q.j.qm quicqd.xlij.di.§.j.ꝛ.c.quiescamus. xxiij. q.viij.cõuenior. Contra sanctã castitatẽ quã dño pmisserunt/sic offendunt cõtinue etiam publice: pter ea nefandissima q in occultis perpetrant: ꝙ nec charte reciperẽt/ nec posset calamus exarare.de quoꝝ immũdicia sepe dispersim in hoc ope pertractaui.cõtra cano.a.xxvj.dis.vsq ad.xxx.p totum.ꝛ a.xxxj.di.vsq ad.xxxv.per totum.ꝛ dixi s.§.primo.v.iiij.ꝛ.v.xxj.ꝛ.v.xxx. in ar.xxviij. Nõ est ergo mirũ si mulieres suspectas tenẽt in domo cõtra cano. ex de coha.cleri.ꝛ mulie.c.j.ꝛ.c.penul.xxxij.dis. interdixit. lxxxj.di.oibus.c.volumus. De pena clerici cõcubinarij. ex de coha.cleri.ꝛ mulie.clericos.c.sicut.c.si autem.c.vrã duxit.c.tua.c.a nobis.c.quesitũ. De pena cõcubine clerici ꝛ ꝙ filij suscepti ex ea in seruiturẽ redigũtur ecclie.e.ti. c.ij.xv.q.vlti.cum multe. De pena ꝛ de modo pcedendi ꝯtra clericos ꝯcubinarios:ꝛ an debẽt electiõib⁹ interesse: ꝛ an sint suspẽsi:ꝛ an eoipso ꝙ a pctõ cessant/cesset suspẽsio:ꝛ an eoꝝ beneficia possint cõferri.e.ti.sicut p Innoc. ꝛ.c.vestra. De materia ꝯcubinarũ ꝛ incõtinentie clericoꝝ.xxxij.dist.nullus.vsq ad.§.phibentur.ꝛ.c.interdixit. ꝛ.xxxiij.dist.c.vlti.xxxiiij.ꝛ.lxxxj.di.per totum.xviij.q.ij.§.

pro hmõi etiam.cum.c.seq.vsq ad.§.Item sunt alij. Et ꝯcubine coꝝ in vxores ducere vel vendi vel in seruitutem debẽt redigi.lxxxij.di.eos.xxxj.dis.qdã. Quũ cognoscũt sanctimoniales:debẽt deponi.xxvij q.j.siqs eps. ¶ De clericis cõiugatis. Et clericus coniugatus depositus gaudet priuilegio clericali.ꝛ an tõsuram portare teneatur.ex de cleri.cõiu.in.c.ioãnes.ꝛ.c.clerici qui.lib.vj.c.vlti.de vi.ꝛ hone.cleri.clericus.l dist.c.vlti. lxxxiiij.dist. quisquis. xx.q.iij. eos. An clericus cõiugatus possit habere beneficiũ ecclesiasticũ vel vacet ipso iure.e.ti.c.j.ꝛ.ij.ꝛ.c.ioãnes. xxxj. dist.c.j.xxxij.di.siqui vero.vide.s.in pma parte de dispen. §.quia eps.v.xxv.in ar.l. An clericus cõiugatus possit habere pbendam.de cõuer.cõiu.cõiugatus.fm Innocẽ.

An clericus in minoribus contrahens possit viuere laicaliter.xij.q.j.quia tua.ꝛ.e.ti.c.vlti. Et clerici orientales possunt in minoribus ordinibus ꝯtrahere ꝛ vti in sacris matrimonio iam ꝯtracto.de cleri.cõiu.cum olim.xxviij. dist.diaconi.xxxj.di.afr.ꝛ.c.in cena.xxxij.di.siquis eorum.

Habens vxorẽ legitimam ꝛ filios ex ea põt eam pascere de bonis ecclesie.xxxj.dist.oino.vide qđ legitur ꝛ no.ex de coha.cleri.c.j. An qui ordinantur ad sacros ordines ante annos.xiiij.postea possint ꝯtrahere:an cogant continentiam obseruare.de tempo.ord.vel nõ est.per Inno. de cle.nõ or.mi.c.ij.in glos. isra ãnos. An clerici cõiugati gaudeant puilegio clericali.e.ti.clerici.li.vj. De materia clericorum cõiugatorum. xxviij.xxxj.xxxij. dist.per totum.ꝛ.xxvij.q.j.vt lex. ¶ De clericis nõ residẽtibus in ecclesia vel prebenda. An clericus sine licentia sui epi possit abesse ab ecclesia sua.e.ti.relatum. An debet intelligi psens/qui p negotijs ecclesie abest vel alijs suis:etiaʒ si iurauerit residere.e.t.ex parte.ij.ꝛ.j. An beneficiũ illius q appellat a residentia facienda/põt a iudice appellato alteri appellatione pendente cõmitti:qui eidẽ beneficio seruiat.de ap. peruenit.ij. An intelligit seruire vel residere q est absens iusta de causa.x.q.ij.hoc ius. (al's est.§.sub.c.ea em).e.t.ex parte. An clericus manẽs in seruitio epi vel pape/vel pter infirmitatẽ absens/presens debeat reputari: ꝛ an debeat pcipere victualia q tm residentibus tribuũtur.e.ti.cũ dilectus.c.seq.c.de cetero.

De clericis manentibus in seruitio epoꝝ vel canonicis an dicantur in ecclesia residere.pre.c.de cetero. p Innoc.

An platus vltra tempus suũ põt alicui dare licentiaʒ ꝙ sit absens.e.ti.cum ad hoc. Qualis ꝯsensus epi sit necessarius/vt clericus ad aliam ecclesiam transeat.vij.q.j.placuit.j. An debet quis cõtinue in pbenda residere:ꝛ quid iuris si quis plures habet.vij.q.j.placuit.j.ꝛ.c.eps in diocesi. Et interdum beneficia exigunt residentiam:nõ solum de iure/sed etiam ex ꝯsuetudine/ priuilegio/vel statuto.e.ti.quia nõnulli.fm Innocen. An inferiores plati licentient ad scholas ꝛ alia.e.ti.relatum. fm Innocen. ꝛ ex de elec.cum ex eo.lib.vj.in glos.licet. Quando ꝛ qliter episcopus possit conferre beneficia eorum qui a suis ecclesijs absunt.ex vt lit.non contest.quoniã.§.si vero.de ap.peruenit.ij.l.dist.contumaces.vij.q.j.§.ambitionis.de cleri.non resi.c.vlti.fm Inno. An is qui nõ residet in ecclesia cum cura/ea ipso iure priuetur.de elec.licet canon. lib.vj.de pben.extirpande. An absens possit fruct⁹ bñficij sine pctõ recipere.de cõst.cum oẽs. An qlibet clericus teneat ad residentiã.ꝛ q bñficia residẽtiã reqrant.e.ti.q: nõnulli.c.conquerẽte.c.fide.li.vj.de ap.peruenit.ij. ¶ De clerico egrotante vel debilitato.ex de clerico egro.p totuʒ.vij.q.j.in summa. An inuito detur coadiutor:ꝛ de coadiutorib⁹ quibus ꝛ qualiter dentur ꝛ an liberam habeãt administrationẽ.vij.q.j.scripsit.ꝛ.§ ecce his de sup.ne.prela.grandi.lib.vj. An egrotantes in benefi-

ciorum collationibus/in scrutiniis/⁊ aliis negotiis ecclesie requirant. de elec. q: ppter. ẜm Inno. De materia huius tituli. xxxiii. dist. vii. q. i. ⁊. ii. quasi p totum. iii. q. ix. iudicas. Qualr clerici corpore viciati pmoueant vel nō. di. xxxvi. illiteratos. lv. di. p totū. vi. q. i. infames. circa fi. ex͞ de cor. vi. p to. De clericis negotiatoribꝰ. Clerici vt melius diuinis possint vacare officiis: secularibus nō debent implicari negotiis. xxi. q. iii. mollitiis. ⁊. ii. c. seq. vi. q. i. te quidē xii. q. i. cui portio. lxxxvi. di. puenit. lxxxviii. dist. p totum. ex͞ ne cleri. vel mo. p totum. Ex exemplo apl'i ppriis manibus possunt laborare clerici: dūmodo diuinū officiū nō negligant. xci. di. §. i. ⁊. c. clericus victū. xxi. q. i. c. i. de ꝯse. di. v. nūquā. no. xiiii. q. iii. in summa ⁊c. ¶ S

De clerico excōmunicato/suspenso/deposito/vel interdicto celebrante. An excōmunicato vel interdicto licet stare ante fores ecclesie dū celebrant diuina. de pe. ⁊ re. cum in te. ex͞ in cle. de sen. excō. ⁊ frequētibus. cū. c. seq. ⁊ seq. §. de p̄sbyteris. Ꝟ. xxxvi. in ar. xxviii. Ignorans se excōicatum/celebrando vel ordinē recipiendo nō incurrit irregularitatem. de sen. excō. cū illoꝝ. de cleri. excōi. aplice. An celebrans in ecclesia que est a canone interdicta sit irregularis. de exces. p̄lato. tanta. ẜm Inno. de sen. excō. is qui. li. vi. Que sit pena illoꝝ qui excōicati/suspensi/vel iterdicti/in quocūq officio celebrant. e. ti. c. i. ⁊. ii. clerici latores. de eta. et quali. cū bone. de sen. excō. cum medicinalis. li. vi. ⁊. xi. q. iii. in summa. ⁊ p̄e. c. tanta. p Inno. ⁊ de priuil. tuarum. p eūdē. An celebrans post iniustā excōicationē/sit irregularis. xi. q. iiii. eps p̄sbyter. ⁊. e. t. c. i. An suspensi a canone vel ab hoie sine metu irregularitatis possint celebrare: sacramēta ꝯferre: vel ab eis sint pcipiēda. e. ti. c. vlti. An de licētia epi possit celebrari in ecclesia interdicta. de ap. ad hec qm̄. c. dilecti. ⁊ de priuil. vt priuilegia. de sen. excō. pmittimus. p Inno. de Ꝟbo. sig. cū in partibus. ẜm eūdē. ex͞ de exces. priuil. epoꝝ. c. licet. lib. vi. de pe. ⁊ re. qd in te. de sen. excom. pmittimus. ⁊. c. qm̄. li. vi. de exces. p̄la. tanta. de priuil. vt priuilegia. de sen. excō. si snia. ⁊. c. alma. lib. vi. de exces. p̄la. c. i. ⁊ p̄e. c. tanta. p Innoc. de spon. nō est nobis.

De clerico nō ordinato ministrante. An constitutus in minoribus ordinibus dicet eplam. de vi. ⁊ hone. cleri. vt quisq. An nō sacerdos pōt ꝯficere. ⁊ an cū tali pōt eps dispensare. e. t. c. ii. An eps cum nō ordinato ministrante vt ad superiores ordines ascendat valeat dispensare. e. ti. c. ii. Aquam benedicens non presbyter/irregularis est. de conse. dist. iii. aquam ⁊c. ¶ V

De clerico per saltū pmoto. lii. di. lix. ⁊ de cleri. per sal. promoto. Ex clericus p saltum pmotus nō est suspensus: sed suspēdendus. de cleri. excō. mi. c. fi. p Innocē. An possit eps cum talibus dispensare. e. ti. c. i. De captione clerici ⁊ detentiōe. de ap. dilectis. ẜm Inno. de sen. excō. si clerici. li. vi. ⁊ de penis. q̄uis. li. e. vi. ⁊ de of. or. cū eps. lib. vi. Qui sunt iudices clericoꝝ. xi. q. i. p totum. de pecu. cleri. e. ti. p to. xii. q. iii. ⁊. iiii. ⁊. q. v. per totū. De libertate clericoꝝ data p imperatores. xvi. q. i. generaliter. xxiii. q. viii. §. q̄uis. Item ad dei iudiciū reseruātur. xi. q. i. sacerdotibus. xii. q. i. futurā. xcvi. di. in scripturis. Ab ecclesia defenduntur. xxiii. q. iii. paternarū. Non accusantur a laicis. xi. q. i. nemo. ii. q. vii. de accusa. cum. P. Ex in certis casibus capi ⁊ ligari possunt a laicis de licentia vel mandato speciali vel generali suoꝝ p̄latoꝝ. quū dicūt ptātibus secularibus. quū clericos comprehenderis in aliquo maleficio vel cū armis: capite eos: ⁊ repńsentate eos nobis. de hoc legitur ⁊ no. in p̄e. c. vt fame. i. alle. ⁊ de iudic. cum nō ab homine. expssum de sen. excom. si clericos. li. vi. ⁊ vide qd no. ex͞ de deci. tua. i. xxiii. q. v. non vos hominū. ⁊. ii. c. melius in. c. principes. vbi no. in quibus casibus laici potestatem habēt super clericos. c. sequē. xvii. dist. nec licuit. de senten. excom. vt fame. ⁊. c. si vero. i. ẜm Innocē. Ex histriones ⁊ curiales nō promouentur ad clericatum. li. dist. per totum. liii. dist. legem. de ꝯse. dist. ii. p dilectione. Ex clericis nō est solēnis penitentia iniungenda. li. dist. confirmandum. de peni. ⁊ remis. quesitum. Ex clerici vix aut nūquā penitent recte. de peni. dist. i. quis aliquando. Item pauperi clerico tenetur eps puidere ne mendicet in opprobrium clericale. ex͞ de renū. ad supplicationem. ¶ I

Ultimo hic quero (quod sepe sparsim per doctores tangitur) an clerici sint domini fructuū perceptorum ab ecclesiis: ⁊ possint de eis facere quicquid volunt: sicut de proprio patrimonio. Quicqd autem alii dixerūt antiqui ⁊ noui doctores: teneo vrgente consciētia fulta euidentioribus iuribus cum dn̄o meo ⁊ magistro a quo recepi licentiam ⁊ doctoratum Bononie regēdi in iure canonico dn̄o Guidone de baysis Archidiacono Bononie auditore contradictarum in curia. ꝙ clerici non sunt dn̄i rerum ecclesiasticarum: nec fructuū collectorū. quia res acquisite de bonis ecclesie nō sunt pprie. vt patet in eo quod legitur ⁊ no. xii. q. i. res ecclesie. vbi dicit Ioā. ꝙ illud solum qd acquiritur occasione ecclesie est clericorū quod pbabili vsu consumūt. nec alio modo debent dispēsare bona ecclesie vel res: nisi in suas necessitates ⁊ eorū qui seruiūt sibi: ⁊ etiam pauperibus erogare possunt et debent. i. q. ii. pastor. ⁊ huius sententie est Innocen. ex͞ de eta. ⁊ qua. indecorum. expresse. Nam clerici debēt sibi necessaria retinere: ⁊ supflua pauperibus erogare. ⁊ si contra fiat: est iniquitas. vt patet in eo qd legitur ⁊ no. xxxii. q. iiii. sic nō sunt. Unde si de bonis ecclesie emit equū clericus vel librum vel simile: ille nō est suus sed ecclesie. vt no. in p̄e. c. res ecclesie. facit qd legitur ⁊ nó. xliiii. dist. §. i. Ꝟ. sacerdos. vnde dicit canon. Quicqd de puisione ecclesie fuerit: siue de agris/siue de frugibus/siue oblationibꝰ omnia in iure ecclesie seruare censuimus. xii. q. i. episcopi de rebus. ⁊. c. nulli episcopoꝝ. §. si ergo. Nam vsus tm̄/nō pprietas rerum ecclesiasticarum tam mobilium ꝙ immobiliū conceditur clericis. xii. q. i. c. vlti. ⁊. q. ii. sine exceptione. Unde acquisita de bonis ecclesie pōt ecclesia sibi vendicare. xii. q. iiii. sacerdotes. ⁊. q. vlt. fixum. ar. e. causa. ⁊. q. ii. apostolicos. in fi. ⁊. q. iii. c. i. in glos. hoc est spāle. vbi de hoc. ⁊ patet i eo qd legitur ⁊ no. ex͞ de pecu. cleri. inquirēdum. ⁊ de fideius. c. vlti. in glos. hoc dicitur. Quidam dicere voluerunt ꝙ clericus siue canonicus facit fructꝰ suos. ar. ex͞ de cleri. non residē. c. ꝯsuetudinem. iuxta finem. lib. vi. Sed secus de prelato. Sed hoc dicere credo/dicit Archidia. hereticum iure nostro. Nam dicunt ꝯtra casū canonis. xii. q. ii. c. i. in pnci. vbi est expressum de quocūq clerico. sicut etiam illū casum in canone intelligit in suo casu Bar. brix. vt posuit. e. causa. q. iiii. c. i. sic etiam clare colligitur. xii. q. i. §. vlti. ⁊. xvi. q. vi. §. vlti. Bene tamen cōfiteor ꝙ clerici talium fructuū pceptorum sunt dn̄i: ⁊ habent eorum pprietatem quātum ad fidelem et debitam dispensationem faciendam sibi/aut suis. xxxi. di. oīno. l. di. studeat. lxxxvi. dist. nō satis. Ꝟ. Item est pbanda. pauperibus. xii. q. i. quia tua. in fi. vbi dicitur. qd supest date elemosynam. Luce. xi. Et patet in eo qd legitur ⁊ no. xlvii. di. sicut hi. ⁊ ẜm hoc intelligo qd dicit p̄e. decre. consuetudinem. ⁊ hoc est quod probatur. xiiii. q. i. §: quia ergo. vbi d: ꝙ clerici vtuntur rebus ecclesie non vt suis: sed tamꝙ ad dispensationē sibi creditis. ¶ Non obstat decre. ex͞ de fideius. puenit. per quā pbat Osti. ꝙ clericus facit fructus suos. Nā sicut clarius colligit ex antiqua: illud cōtingit ibi ex spāli mandato pape. al's fuisset iniquū/ꝙ ecclesia sine pauperes fuissent dānificati ex facto illoꝝ. ex͞ de excep. cum venerabilis. nam alteri p alterū nō debet iniq cōditio/afferri. et fructus qui supsunt clericis: maxime esurientiū sunt. vt p̄e. c. sicut hi. in fi. ¶ Vel dic ꝙ licet mādet in p̄e. c. puenit. satisfieri papa de reditibus illoꝝ clericorū: nō tn̄ ex hoc colligit ꝙ illi reditꝰ pueniāt de bonis ecclie.

An clerici fructuum ecclesiasticoꝝ sint dn̄i

⁊ sic nõ obstat. ⁊ ad hoc expresse facit quod legitur ⁊ no. ex̄ de preben. de multa. §. ⁊ si vltra. ibi. de suis cogatur ꝓuenientibus ⁊c. in glos. bene dicit de suis. i. ꝓprijs si ꝓprium habet. ex̄ de ap. rephẽsibilis. alioqn delictũ ꝑsone ⁊c. vide ibi. Igitur clericus q̇ aliť distribuit q̄ debuit bona ecclesie: furtũ facit ſm Archid. qui ita no. ex̄ de re. ꝑmu. statutum. glos. ꝓprium. lib. vi. qꝺ. c. facit ꝓ hac sententia. quum dicať ibi de suo ꝓprio. q. d. pr̄imonio suo vel alio ratione ꝑsone acquisito. nã qꝺ de eccl'ia erit: nõ põt dici ꝓpriũ. vt pre. §. vlti. xij. q. i. ⁊ §. quia ergo. xiiij. q. i. Unde facienda est vis quũ dicit suo proprio. simile. xij. q. ij. statuim⁹. in fi. ⁊ c. se. ⁊ c. diaconi. i. de ap. reprehensibilis. §. si in quocũq3. ibi. Siquid ꝓprium habuerit: aliťs nõ. xvi. q. vi. illud. ſm Innocẽ. ibi. ¶ Pro hac vera sententia adhuc faciunt. x. q. ij. casellas. ibi. quasi commendata fideli preposito. ⁊ i. ibi. Res vnde pauperes viuũt: alienare ꝑsumant. ⁊ c. eps habeat. ibi. Si aũt eps aut q̇ cũ eo sunt ꝑsbyteri vel diaconi accusanť: q: ea q̇ ex reditu vel ex quolibet actu eccl'ie veniunt, in suos vsus colligunt: ⁊ pauperes fraudãt: ⁊ fame ꝯficiũt: hos em̄ corrigi opȝ ⁊c. ⁊ s. dixit de clericis. Uictu tm̄ ⁊ tegumento his cõtenti sumus. dicit Aug. exponẽs verba ista apl'i. i. ad Timo. vi. Nõ dicit habẽtes cibũ ⁊ vestimentũ: q: cibus ⁊ vestimentũ ad abundantiã ciboꝝ ⁊ vestimentoꝝ ꝑtinent. victus aũt ⁊ vestitus vel tegumentum. i. cibus modicus ⁊ strictus ⁊ vix sufficiẽs: vestit⁹ aũt tenuis ⁊ breuis siue succinctus, quo põt nuditas operiri ⁊ vix frigus arceri: quõ ipse apl'us seruiẽs erat in fame ⁊ siti ⁊ frigore dño die ac nocte: ad penuriã ꝑtinẽt. Idez xij. q. i. clericus. dicit etiã Archid. sup verbo ꝓdicto. Que ex reditu. pre. c. eps. ar. cõtra illos qui dicũt q̄ canonicus vel clericus fruct⁹ perceptos eccl'ie facit suos. xij. q. i. duo sunt. ibi. Illi em̄ victu ⁊ vestitu ꝯtenti nullam inter se ꝓprietatem habentes. ⁊ c. quia tua. ibi. Nullus eoꝝ q̄ possidebat suũ esse dicebat. ⁊ c. dilectissimis. ⁊ c. scim⁹. ⁊ c. expedit. ibi. Non em̄ ꝓprie sunt sed cões. ⁊ c. videntes. ibi. Fideles dispensatores. ⁊ c. habebat. ibi. Et suoꝝ necessitatibus alijsq3 indigẽtibus tribuebat. ⁊ c. epi de rebus. ibi. De fructibus. Ergo eps nõ facit fruct⁹ suos ante cõsumptionẽ. Lau. ⁊ ibi in iure. Nam vsus tm̄ ⁊ nõ ꝓprietas rerũ ecclesiasticarũ tam mobiliũ q̄ im̄obiliũ ꝯceditur clericis. i. e. sine exceptione. Hug. Nã ꝑlatus rerũ ecclesie efficitur dispẽsator. i. q. ij. sacerdos. ⁊ pre. c. expedit. x. q. ij. ꝑcarie. ibi. Quia siceas queq̄ tractare vt alienarũ rerũ dispẽsatorem cõuenit: nõ ꝓpriarũ largitorẽ. xij. q. i. sunt manifeste. ibi. manifeste dñice. ar. dominiũ rerũ ecclesiarum esse apud deũ. vt. c. eps ecclesiasticarũ. Eps eccl'iasticarũ rerũ habet ꝑtãtem ad dispensandũ erga oẽs qui indigent cũ summa reuerentia ⁊ timore dei. ⁊ ibi. vsib⁹ ꝓfuturis. vbi dicit glos. Lau. ⁊ Jo. Hic ostendiť qua necessitate clerici nõ debent esse ꝯtenti. scil3 vt habeant victũ ⁊ vestitũ. ⁊ i. hic refertur necessitas ad nature necessitatẽ. vnde sequiť ibi. Habentes victũ ⁊ tegumentũ his cõtenti sum⁹. i. ad Timo. vi. xliiij. dis. §. i. xvi. q. i. si cupis. in fi. ⁊ no. pre. c. duo. xij. q. i. c. res ecclesie. Uel agroꝝ fruct⁹. glos. Ergo res mobiles nõ põt dare sine ꝯsensu clerici sui. de hoc tñ vide qꝺ legiť ⁊ no. ex̄ de dona. ceterũ. ⁊ xvi. q. i. possessiones. Seq̇tur vt ex hoc paupes affligantur: q̇bus subtrahũt quartam partẽ pauperibus debitã ⁊ sibi appropriant. Hug. ⁊ c. videntes. ibi. ex sumptibus. ⁊ i. sumptibus. ⁊ i. dispensatores. ⁊ i. necessaria. ⁊ c. ꝑcipimus. ibi. Indigentib⁹ oia dispenseńt. ⁊ c. illi qui. ibi. Dispẽsatori relinquãt nihil habentibus ꝯferenda. ⁊ pre. c. res ecclesie. nõ quasi ꝓprie s3 vt cõmunes. ⁊ sequiť in ꝑlatos vsus fideliter dispensande sunt. ⁊ §. sequẽti. Si ergo res ecclesie non quasi ꝓprie, sed quasi cões habende sunt: quũ de cõi nullus dicat hoc meũ: nec de reb⁹ eccl'ie hec mea est põt aliquis dicere ⁊c. ⁊ i. Ex q̇bus res ecclesie licet oibus debeãt esse cões: primũ tñ sibi ⁊ eccl'ie seruientibus necessaria eps subministret: que supsunt fidelium vsibus ministraturus ⁊c. et. c. si priuatũ. Si priuatũ possidemus qꝺ nobis sufficiat: nõ illa nostra sunt quoꝝ ꝓcurationẽ quodãmodo gerimus. nõ ꝓprietatem nobis vsurpatione dãnabili vendicem⁹. qꝺ. c. poniť. xxiij. q. vij. q̄ aũt. Ad hoc facit qꝺ dicit Bern. qui dicit. Res ecclesiarũ pauperũ sunt. sacrilega eis crudelitate subripiť quicq̇d pter victũ retinent vel vestitũ. Idem. Cõcediť tibi vt si bene deseruis: de altario viuas. Non aũt de altario luxuriaberis. nec de altario sup̄bias: vt inde compares tibi frena aurea. sellas depictas, calcaria deaurata. xliiij. di. §. i. Ad id facit qꝺ legiť ⁊ no. §. e. res ecclesie. Faciũt etiam ꝓ hac sententia. xij. q. ij. qui abstulerit. ibi. christi pecunias ⁊ ecclesie. ⁊ c. i. ibi. qui christi pecunias. ¶ L: Sed nec mutuare põt pecuniã ecclesie ꝑlatus. nam decapitatur q̇ sub specie publici creditoris etiã de publicis rationibus mutuat. C. de his qui ex publi. rationi. mutu. pecu. acce. l. vlt. ⁊ qui accipit eam punitur in quadruplum. C. e. ti. l. i. Nam vtilius est collocare in emptione ꝑdioꝝ. s. xij. q. i. videntes. ⁊ c. e. q. ij. vobis. ſm Lau. Facit etiã. c. e. q. ij. apl'icos. ibi. Ecclesiasticos redit⁹ ledere: quos. ⁊ i. ob escam pauperũ ⁊ peregrinoꝝ sustentationem esse decernimus. ⁊ i. ibi. salarijs. ⁊ c. monemus. ibi. sed nec salariũ. ⁊ c. quisquis. de salarijs epi. ⁊ c. indigne. ad substantiã pauperũ derelicta. ⁊ c. vobis. ibi Tertiam vero pauperibus sub oi cõscientia faciat erogari. ⁊ c. q̄ diuinis. ibi. in pauperũ ꝓuenire dispẽdium. ⁊ c. concesso. ibi. reditus ⁊ oblationes. ⁊ i. quartam pauperib⁹ ⁊ peregrinis. ⁊ c. quatuor. ibi. tam de reditu. ibi. tertia pauperum. ⁊ c. de reditib⁹. ibi. erogationi pauperum. ⁊ c. mos. est. ibi. tertia vero pauperibus. ⁊ cap. sancimus. ibi. tertiam cunctis pauperibus. ⁊ c. et si illi. ibi. qui auferũt pauperibus qꝺ nõ dederunt. ⁊ c. de laicis. ibi. ecclesie pauperibusq3 subripiũt. ⁊ c. sine exceptione. ibi. Episcopus reb⁹ ecclesie tanq̄ cõmendatis non tanq̄ ꝓprijs vtatur. ⁊ c. aurũ. ibi. ⁊ subueniat in necessitatibus. ⁊ i. ibi. ꝓpter alimonia pauperũ. ⁊ i. cur passus es tot inopes fame mori? ⁊ i. nemo põt cur paup viuat. ⁊ i. ꝑ minutas erogatiões dispensata egentibus. ⁊ c. gl'ia epi est pauperũ ꝓuidere opibus. ⁊ ibi. accepisse pauperib⁹ erogandũ ⁊c. et. i. quõ possumus aliena. i. res eccl'ie. Glos. fideliter distribuere: q̇ nostra timide reseruamus? Et. xij. q. iij. c. i. s. aliť. placuit. Placuit vt epi vel ꝑsbyteri vel diaconi vel quicũq3 clerici qui nihil habentes ordinãtur: ⁊ tẽpore epatus vel clericatus sui agros vel quecũq3 predia nomie suo comparant: tanq̄ dominicarũ rerũ inuasionis crimine teneanť. vbi dicit glos. qꝺ speciale est i ecclesia q̄ licet sacerdos aliq̇d suo noie emat de pecunia ecclesie: q̄ res illa statim facta est ecclesie. ⁊ idem no. xij. q. ij. apl'icos. ⁊ ex̄ de pecu. cleri. inquirendũ. glos. i. ⁊ q. iiij. c. i. Sacerdotes vel quilibet q̇bus ecclesiasticarũ rerũ cura cõmissa est: quecũq3 administrationis sue tempore emerit. ⁊ i. ad ecclesie nomen cui ꝑsunt, chartarũ conficere instrumenta ꝓcurent. Ad hãc sententiam facit tota questio. v. eiusdem cause. in qua cauetur q̄ clerici de bonis ecclesie testari nõ possunt: q: nõ sunt sua. Potest tamẽ clericus aliqua mobilia dare causa eleemosyne in egritudine constitut⁹. ex̄ de testa. ad hec vbi no. Innocen. ⁊ Osti. q̄ fieri potest talis donatio sine traditione. C. de donatio. quisquis. ⁊ successor tenebitur. ar. s. e. q. ij. quicũq3 suffragio. ⁊ ex̄ de dona. per tuas. ſm eos. ¶ Sed Uincen. in pre. c. ad hec. vim facit in eo q̄ dicitur illa decre. erogare subaudi. ⁊ ita tradere. sec⁹ si erogandum post mortem dimittat. Nam episcopus põt de fructibus suis monasteriũ construere. xij. q. ij. bone rei. ex̄ de dona. apostolice. sed post mortem erogando disponere nõ potest. xij. q. v. quia nec credit ipse Uincen. q̄ generaliter consuetudo excusat clericos qui tempore mortis omnia mobilia dant pauperibus: multo minus filijs et consanguineis. xij. q. ij. quisquis episcopus. ⁊ hanc sententiam tenet Hug. Dicit inquã q̄ nullo modo cleric⁹ testari potest de rebus quas habet de eccl'iastico bñficio. Na3 cõparať clericus vsuario. nã dicit q̄ clericus vsum tantũ h3. nec facit fructus suos nisi quoad vsum. vnde in vita

modeste potest aliquid dare: non autē testari. vt in p:e.c. ad hec. ſm Lau. qui ita no. xij.q.v.ſi eps. ¶ Sed idē Lau. ⁊ Hu.no.xij.q.ij.alienationes. ꝙ ꝯſuetudo est in quibuſdam eccleſijs ꝙ clericus mo:iens poſſit diſponere de oībus fructibus ſue ꝓbende ꝑcipiendis vſqꝫ ad annū quādo papa ſcit ⁊ tolerat. ⁊ hoc p:obatur per decre. ſignificatum.ex̄ de p:eben. ſm intellectum quē poſuerūt Boſ. ⁊ Phi. qui exponūt ibi/ad āniuerſarium.i. fructus percipiendos per annū. quia fo:te conſuetudo erat illius eccleſie ꝙ canonicus decedens fructus ꝓbende ſue poſſet cui vellet poſt mo:tem ſuā legare per annū. ⁊ hanc ſententiā ſequit̄ Oſtiē. ꝑut ſatis no. de iſta materia. de pecu. cleri. ſane. Et ita no. Car. ⁊ carð. Jo.mona.ex̄ de re.ec. hoc conſultiſſimo.li.vj. Qð poſſet concedi de fructibus ꝑceptis. ſecus de ꝑcipiendis. ⁊ eſt ratio diuerſitatis: q: fructus q̄ ꝑcepti ſunt ⁊ nōdum conſumpti a canonico ſiue a clerico defuncto: ꝑtinent ad capl̄m ipſius eccleſie in qua defunctus erat canonicus.ex̄ de teſta. relatum.ij. ⁊ ſic poſſunt de eis o:dinari ſiue cōſuetudine ſiue cōſtitutione ſua. Sed in ꝑcipiendis nō eſt ita: nam illi ꝑtinent ad eum qui loco defuncti ſurrogatur: qui nō debet ſuis ſtipendijs militare.xij.q.ij.ꝑcarie. quia ad quē ſpectat onus: ⁊ emolumentum. vt patet in eo qð legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſepul.c.j. De h̄ etiaꝫ tangit̄ per Inno.ex̄ de teſta.cū in officijs. ſed de hoc vide qð no. in ſpe.c. de fructibus. ⁊ inter.§.j.v. ſed ipſe ꝑlatus. ibi vide. ¶ Facit etiā p:o hac materia qð legit̄ ⁊ no. xvj. q.j. Oīa quicq̄d habent clerici pauperū eſt. ⁊ domus illorum oībus debent eſſe cōmunes. ſuſceptioni peregrinorū ⁊ hoſpitum debent eſſe intenti ⁊c. xxiij.q.vij. ꝙ aūt. ibi. Non ſunt illa noſtra: ſꝫ pauperū. quoꝝ ꝓcurationē quemadmodum gerimus: nō ꝓp:ietatem nobis vſurpatione dānabili vendicamus. ⁊ p:emiſit ibi. Que tamen ſi pauperū compares ſumus: etiam noſtra ſunt ⁊ illoꝝ. ⁊ ibi in gloſ. non intelligas iuris dominiū. ⁊ in gloſ. ſe.i. ad ſeruādum nobis data. ⁊ in gloſ. ſeq. ꝑlati. ⁊ optime qð legitur ⁊ no. xxiij.q.viij. conuenio:.ad ſi. ibi. Templo eīn dei nihil poſſum aut decerpere aut tradere: quī illud cuſtodiēdū nō tradendū ſuſceperim. ⁊ in gloſ. vlti. que incipit/⁊ ita ꝑlatus. facit ad idem qð legitur ⁊ no. xij.q.j.c.ſi. Et qð legitur ⁊ no.ex̄ de ꝑſcrip.c.ij. in ſi. ibi. in rebus pauperū in p:iudicium nō facturam. ⁊ in gloſ. ibi. ⁊ ſic bona. ⁊ p:e.§. xliiij.di.§.j. ibi. ꝑmittitur. ⁊ in gloſ. ſufficere. ¶ P:edictis ergo iuribus teneo/vt dixi/nullo modo beneficiatū queſcūqꝫ facere fructus ſuos ꝑceptos vt poſſit eos dare cuicūqꝫ voluerit. nec ꝯſanguineis: niſi indigentibꝰ. nec alijs quia vere ſic eccleſiarū ⁊ pauperū ſunt vt eis cōmunicētur. q: ſemper indigent: ⁊ ſemꝑ ſunt ſicut p:edia ⁊ alia bona immobilia: ⁊ nūq̄ poſſunt mutare naturam ſuam: vt aliter poſſint expendi/q̄ in varias neceſſitates eccleſiarū miniſtroꝝ ⁊ pauperū. vt ꝓbant clariſſime ⁊ late omnia iura p:edicta. ⁊ ſicut infra tetigi in hac parte ſecunda in ar. lxvij. in ꝑn.v. quod de p:elatis. Credo clericos beneficiatos teneri ad reſtitutionem illo:um fructuū quos voluptuoſe conſumūt non facientes officium: vel facientes/ſꝫ non debito modo: ⁊ nō o:antes p:o populo: vel indigne o:antes: quum ſint in peccato mo:tali. Quia iſta oblata ſunt ob cauſam eccleſijs vt o:etur p:o ipſis offerentibus. j.q.j. ipſi ſacerdotes. legit̄ ⁊ no. iij.q.j. nulli. Et inde pauperes alerentur. vt.s̄. ꝓxime plene ꝓbatum eſt. Quia ergo hoc non faciunt: ⁊ fructus recipiunt: infideles ſunt et pauperū necato:es. xiij.q.ij. qui oblationes.ij. ⁊ c. ſequē. ¶ Item cōmittunt furtum: quia ſubtrahunt inuito qð obtulit. non eīn obtulit iſtis ſed illis qui debēt facere ſeruitium. ad hoc. lxxj.diſt. ſiquis ſacerdotum. cum.c. ſeq. xij. q.ij. qui abſtulerit. ⁊ c. glo:ia epiſcopi. ſſi. amico rapere. ¶ Item cōmittūt ſacrilegiū. quia fraudāt totā eccl'iam cui debent p:odeſſe in o:ationibus. vt p:e.c. qui oblationes. ⁊ c. glo:ia. In grauibus peccatis quis poſitus/duꝫ ſuis p:emitur: aliena nō diluit. Cūctis enim liquet quia quū is qui diſplicet ad intercedendū mittitur: irati animus ꝓcul dubio ad deterio:a ꝓuocatur. ſm Greg. in paſto:ali. cuius verba habent̄. xlix.diſt.§.j. ⁊ iij.q.vij. in grauibus. vbi dicit gloſ. que incipit. ex vite. ⁊ bene quidē. eſt ibi ar. o:ationes maloꝝ ijs p:o q̄bus o:ant nocere. ⁊ optime.j.q.j. fertur. ibi. Aut quō ꝓplm̄ o:ationis clypeo tueatur: qui ſe iaculis hoſtium feriendū exponit? ⁊.j. Maio: ergo metuēda eſt locis illis calamitas: vbi tales interceſſo:es ad locū regiminis adducuntur: qui dei in ſe magis iracūdiam p:ouocant: quā ꝑ ſemetipſos placare debuerunt. ⁊ in gloſ. ecce ꝙ crimen. ⁊ xlix.di.§.j. ibi. Solicite fo:midandū eſt/ne qui placere poſſe irā dei creditur: hāc ipſe ex ꝓp:io reatu mereatur: cūcti eīn liquido ⁊c. et.j. Qui ſꝫ deſiderijs terrenis adſtringitur: caueat ne diſtricti iram iudicis grauius accendēs/dum de loco delectat̄ glo:ie. ſiat ſubditis autho: ruine. Qui ſibi cōſcius eſt his audītis det ipſe ſolutionem. Huiꝰ ſententie eſt Ray. in ſumma ſua in rub:ica de apoſtatis. in ſi.§. ſed nūquid ⁊c. vn̄ dicit Archid. in ꝑ.§.j. xliiij.di. Certe iudicio meo hinc ex dicto Hiero. poſito in p:e.§.j. xliiij.di. pōt elici ſolutio huiꝰ queſtionis. ꝙ teneant̄ ad reſtitutionē: quū dicat ꝑmiſſum victum de bonis altaris altaris: non abuſum. Fateo: bn̄ ꝙ durus eſt hic ſermo: ⁊ multos ſcandalizat. ſicut verbum chriſti. niſi quis māducauerit carnē meā ⁊c. Jo.vj. de ꝯſe. diſt.ij. ſed panis. Nihilominꝰ verus eſt. q: licet actio ꝯtra tales ꝯſumpto:es directa nō ꝓcedat. indirecta tn̄ ꝓcedit nō ſolum co:am deo/ſed etiam co:ā eccleſia q: tenent̄ rationē reddere de malis expenſis clerici epo. legit̄ ⁊ no.ex̄ de accuſa. qualiter ⁊ qn̄. ibi. redde rōnē. ⁊ in gloſ. ſed qualiter. ⁊ caſus exp:eſſus. x.q.iij.c.j. ibi. et in ſingulis annis epo ratio ſiat. Et clerici ſuas eccl'ias tenentur cōſeruare indēnes de dilapidatione ⁊ malis expenſis: ⁊ de dānis q̄ ei intulerūt. vt eſt exp:eſſum. xij.q.ij. ſtatuimꝰ. ibi. ⁊ de facultatibus/ſiquas habent ꝓp:ias/indēnem eccl'iam reddant. ⁊ c. ſeq. ⁊ c. diaconi.j. ibi. Sacerdotes nihil de rebꝰ eccleſie ſibi cōmiſſe alienare ꝑſumant. qð ſi fecerint: cōuicti in ꝯcilio ⁊ ab hono:e depoſiti de ſuo ꝓp:io aliud tātū reſtituant ⁊c. ex̄ de elec. ꝙ ſicut.§. ſi. Cōſumere autem/vel male expendere/alienare eſt. vt ꝓbat meus.§. p:eal. xliiij. diſt.§.j. ⁊ dare. xij.q.ij. monemus. ex̄ de re. ec. nulli. De iſto pūcto an clerici ſint dn̄i fructuū notauit Oſtiē. ex̄ de pecu. clerici. ſane. ⁊ Jo.gal. ⁊ Jo.mona. ex̄ de rebus eccleſie nō alie. hoc conſultiſſimo. lib.vj. quoꝝ opinio ſalua eoꝝ reuerentia parat viam ⁊ laqueū clericis bona eccleſiarū amplius conſumendi: que tot ſacris canonibus allegatis ſuperius contradicit.

A

¶ Articulus.xxix.

Expediti dei gratia de defectibus ⁊ peccatis p:imi ⁊ p:ecipui o:dinis clericalis: ad tranſgreſſiones ſecūdi o:dinis laicalis per ꝯſequēs accedamus. Et quia inter alias mundi dignitates eccleſie/īperij romani dignitas maio: ⁊ p:ecipua eſt: quia ſuper omnes mūdi reges et p:incipes eſt vnus imperato:. ⁊ oēs mūdi reges ei ſubeſſe debēt: q̄cq̄d dicat rex frācie de facto. ex̄ q̄ ſi. ſint le. ꝑ venerabilē.§. inſuper. in glo. de facto. ⁊ reges hiſpanie. ad h̄. lxiij.di. hadrianus.ij. vbi de h̄. in gloſ. ꝗ. ibi vide. xj.q.j.§. hec ſiq̄s. vij.q.j. in apibꝰ. xcvj.diſ. duo ſunt. ff. ad.l.rho. de iac. q̄ leuāde. Et q: maio: plus offendit: ſicut.s̄.§. a capite. in ar.xj. dixi de papa. xl.di. hō. Jō de eiꝰ defectibꝰ ⁊ ſceleribꝰ ꝑmiꝰ eſt dicendū. ¶ Peccāt aūt imꝑato:es ꝑmo: q: nō faciūt iuſtitiā: ꝓpter qð veniūt tēpeſtates in ꝓpl'm ⁊ flagitia. xxiij.q. v. ſi q̄s violētos. ⁊ c. regū. de nullo eīn magis placere deo pn̄t ꝙ ſi iuſtitiā exerceāt cōpeſcēdo eos q̄ in ſuā ⁊ alioꝝ ꝑnicīē debacchant̄. xxiij.q.v. q̄li nos. ⁊ iuſticiā colere ſummū bonū eſt i hac vita. xij.q.ij. cū deuotiſſimā. Scðo peccant impugnādo ſanctā eccl'iam matrē ſuā. xij.q.ij. q̄ abſtulerit. xcvij.di. eccleſie. ibi: Noſtra tn̄ mater eccleſia quā tenentur defendere. ex̄ de natis ex li. ven.c.j. vnde papa

Oēs reges ō im. ſubſint īpatori

Imperatores in q̄bꝰ peccent.

quãdoq̃ deponũt eum.ex̃ de elec. venerabilẽ.§.obiectioni.⁊.§.fi.ex̃ de re iudi. ad aplice.lib.vj.q: siue pacata siue turbata eccł'ia fuerit tpe regiminis eoꝝ pnceps is q̃ tuitionẽ sibi cõmisit scʒ deus/exiget rationẽ. xxiij.q.v.principes. Tertio q: distringũt clericos in foro suo placitare/cõtra id.xj.q.j.cõtinua.⁊.c.nullus.⁊.c.inolita.⁊.c.placuit. ex̃ de fo.cõpe. si diligenti.xxj.q.v.c.ij.⁊.c.si quis eps.cũ.c.sequẽ.⁊ ɔtra illud qð iusserũt ⁊ fecerũt eoꝝ pdecessores. causa.e.q.c.sacerdotibus.⁊.xvij.dist.§.hinc etiã.xij.q.j.futuram. Quarto q: imiscent se electionibꝰ prelatoꝝ aut per se aut p suos satellites: aut p suas literas cõminatorias/cõtra iura.lxiij.di.sacroꝝ.⁊.§.seq.⁊.c.hadrianus.j.⁊ c.ego lodoicus.de elec.sacrosancta.xvj.q.vij.sane.⁊.c.quisquis.nisi hoc habeant de dñi pape puilegio spãli.lxiij.di. hadrianus.ij.cum.c.seq.⁊.§.pncipibus.⁊.§.verũ.⁊ sic intellige.ex̃ de iu.pa.nobis fuit. Quinto quia aliquos ex odio exheredant ⁊ deijciũt:⁊ quosdam ex leui opinionis aura sublimant. xv.q.vij.sexta actione. Sexto q: sine cã pedagia concedũt ⁊ pecuniã mittunt. Non pñt imperatores sine cã ɔcedere pedagia. Causa legitima fm Ray. est defensio strate publice cõtra pdones in terra:vel piratas in aqua:vel p defensione fidei vel patrie cõtra paganos.vel hereticos:vł alia simili iusta cã. Qui ergo aliter recipit ea:ad restitutionem tenet̃:q: phibita sunt:nisi ab iperatore vel rege vel lateran̄.concił.sunt cõcessa ex cã vł ex longissima consuetudine cuius nõ extat memoria debita.ex̃ de verbo.signi.sup quibusdã.§.preterea.ff.de pe. et vec.l.vectigalia. ex̃ de censi. innouamꝰ. xxiiij.q.iij.siquis: vide qð scripsi.j.in.xlvij.ar.℣.quid de pedagijs. Quod dictũ est de rege: Ostiẽ.intelligit Romanoꝝ.ff.de ori.iu.l. ij.§.nouissime.institu.de iure nature.§.sed qð principi. et no.Osti.in summa.de censi.§.ex q̇bus.℣.sed nũquid sine causa. Imperator etiã vel rex qui mutauit p lucro tẽporali in grauamen populi monetã: tenet̃ ad satisfactionẽ. maxime si primã iurauit tenere.sic loquit̃ ex̃ de iureiurã. quãto. Caueant ergo pncipes monetã mutantes.nam ⁊ apud deũ/⁊ in foro penitentiali astringuntur sicut ex nouis pedagijs:vt dictũ est:nisi forte hec innouatio fiat/populo:cuiꝰ interest:approbante.ar. ex̃ de maio: ⁊ obe.c.fi. fm Osti.qui sic no.in p̃e.§.ex q̇bus.℣. ꝙ si moneta. Septimo q: dimittunt vxores suas. vt ex̃ q̇ fi.sint le.c.p venerabilem.§.videbat̃.ij.q.j.scelus.xj.q.iij. ita. Octauo q: labũtur in heresim.xj.q.iij.iulianus. Nono q: nõ reuerẽtur epos qui sunt maioris dignitatis.xcvj.di.duo.⁊ ex̃ de ma.⁊ obe.solite. Sed ipsos sepe mutilãt ⁊ occidunt ⁊ capiũt ⁊ banniũt ⁊ degradant:sicut quidã reges iam fecerũt portugallie/cõtra ex̃ de iureiurã.olim.⁊ de elec.venerabilẽ.⁊.c.ad aplice.li.vj.pena taliũ.ex̃ de penis.felicis.li. vj.⁊.e.ti.siquis suadẽte.in clemẽ. Decimo quia nõ defendunt eccł'iam vt tenent̃: pp̃ter qð possunt deponi.p̃e.c. pncipes.xxvij.di.ecclesie.xv.q.vj.alius. Undecimo quia periuri sunt:q: raro seruãt fidelitatẽ quã iurant pape et eccł'ie romane.lxiij.di.ego.ex̃ de re iudi.ad aplice.℣.declerauit.li.vj.ex̃ de iureiurã.Romani.in clemẽ. ⁊ dic̃ Guilł. in spec.in tit.de iureiurã.§.j.℣.illud aũt.post pn. ꝙ electꝰ p̄stabit p̄mo illud iuramentũ legato aplice sedis: postea qñ coronabitur:iterum p̄stabit illud pape: vt p̃e.c.romani. Duodecimo:q: nõ curant recuperare terrã sanctã: et saracenos inimicos crucis dñice impugnare. qui fidem catholicã p̄sequũtur.quũ adꝰ hoc sit romanũ imperiuʒ a dño spãliter institutũ.xcvij.di.eccł'ie.xxiij.q.v. pncipes.c. vnũ solũ.c.de liguribꝰ.xcvj.di. cõstantinꝰ.⁊ vide Innoc. devoto.ꝙ sup defectꝰ alij imperatoꝝ pñt colligi de his q̇

Triplicis coronę imperatoris significatio.

ponũtur p̃e.c.ad aplice. B Attendant aũt imperatores ad triplicẽ coronã:quã recipiũt ad bene agendũ et ɔmerendũ designatiuã. Nam rex romanoꝝ coronat̃ triplici corona. Prima est ferrea: quã recipit ab archiepo Colonien̄.aquisgrani eiusdem dioce. Ferrũ autẽ fortitudinẽ designat:qua debet vincere rebelles.⁊ infideles cõculcare.vnde Dan̄.ij.ibi: Et regnũ quartuʒ erit velut ferreum: quõ ferruʒ cõminuit ⁊ domat omnia:sic cõminuet oia hoc ⁊ conteret. Secũda est argentea: quã ingressus italiam recipit a mediolanen̄. archiepo in villa modicen̄.eiusdem dioc̃.tamen Henricus catholicus valde: quem vidi recepit illam mediolani in ecclesia sancti Ambrosij tẽpore pape Clementis.v. Argentũ aũt sonoꝝ designans mũditiam ⁊ claritatem iuxta illud Prouerb.xxv. Aufer rubiginẽ de argento:⁊ egredietur vas purissimũ. significat ipm principem sonoꝝ p bonam famam.ex̃ de sacra vnc.c.j.mundum.ij.q.j.scelus.⁊ clarum p sapientiam. Sap.viij. Habebis pp̃ter hanc scʒ sapientiã/claritatem ad turbas. Tertia est de puro auro: quã coronam per papam in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauricij recipit:⁊ designat aurum qð oibus metallis est excellentius ⁊ nobilius: ipm imperatorẽ alijs regibus ⁊ pncipibus in potẽtia ⁊ iustitia excellentiorẽ esse debere ⁊ preciosioreʒ.plũbo tñ eius dignitas cõparatur: respectu sacerdotalis q̃ comparat̃ auro:vt p̃e.c.duo.sic olim in his tribus metallis dabatur tributum romanis. Quũ ergo imperatores grauiter peccant: corone he spũaliter de capitibus cadunt.vñ possunt dicere Thre.iiij. Cecidit corona capitis nostri.ve nobis q: peccauimꝰ. Tredecimo:q: alienãt bona imperij.nõ em̃ sunt pprietarij iperij.vide qð legit̃ ⁊ no.xxviij.q.vij §.q̄uis.glos.j que incipit:⁊ ita. Sʒ defensores etiã ministratores ⁊ augmẽtatores. Un̄ propterea augusti vocãtur ab augeo auges. Luc.ij. Exijt edictum a cesare augusto. ad hoc facit.C.quadriẽ. prescrip. bene a zenone.viij.dist.quo iure. ⁊ est casus ex̃ de iureiur. intellecto.⁊ iunge qð no.s̄.§.vna cõsideratio.℣. est ergo in ar.xiij. ⁋ C Et pp̃terea dicit Accur.ꝙ donatio facta eccł'ie per Constantinũ de qua dicit̃.xcvj.dist. cõstantinꝰ. ⁊ de elec.fundamenta.ꝙ nõ tenuit.⁊ ꝙ successor eam potuit reuocare:vt scripsit in aut̃.quõ oportet epis. post pn. ⁊ hoc cõmuniter tenent legiste.decretiste tenent contra: vt no. Joã.lxiij.dist.ego lodoicus.glos.j.pro quo facit ibi textus vsq̃ in perpetuuʒ. Patet ꝙ hoc non fuit p̄sonale: nec papa huic renũtiauit vt non posset iterato reuocare

Donatio facta ecclesie a Cõstãtino an sit reuocabilis nec ne.

fm Hug.⁊ p̃e.c.constantinus:ad fi.ibi:statuimus ⁊ confirmamus vsq̃ ad finem mũdi.⁊ ex̃ de iureiurã.Romani §.fi.℣.eidem.ibi:ac p̄cipue p̄clare memorie Constantinũ. in clemẽ.ex̃ de elec.fundamenta.§.ne aũt.li.vj. Unde dñs papa vel imperator potest donare in quãtacũq̃ quãtitate donare voluerit:⁊ valet sine scriptura ⁊ insinuatione. C.de dona.sancimus.⁊ q̃ fiunt in priuatis.in pncipẽ similiter valent cuiuscũq̃ fuerit quãtitatis.C.de dona. autẽ. ⁊ a priuatis. Et quũ datur pijs locis optima mensura est rerum donatarum imensitas.in aut̃.de non alie.aut permu.re.eccle.§. finimus.coll̃.ij. ⁊ loquitur proprie in donatione quã facit imperator fm Hof.⁊ Joan.de anto.in summa sua de dona.§.dñs papa.vñ in p̃e.c.ego lodoicꝰ. ibi/concedo.i.nõ inquieto: non molesto:habere pmitto: non resisto/qñ pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ possideas.naʒ antea ecclesia romana habuerat ⁊ tenuerat ista:sicut patʒ ex litera:sed forte non oia Hug. sic autem fecit dñs Rudolphus rex alemãnie qui donauit eccł'ie romane ciuitatem bonon̄.cum districtu suo/⁊ totam romandiolã.nam nõ donauit fm veritatem:quoniã ab antiquo facta erat donatio a Pipino patre Caroli magni/⁊ alijs imperatoribus.qð dic vt no.in spec̃.de rescrip.p̄sentia.§.ratiõe cause.℣.item qð obtentũ est ⁊c.facit p hoc qð legit̃ ⁊ no. xvj. q.iij.placuit.j.adde hic quod scripsi.s̄.in p̄ma parte in ar. xiij.℣. Item romana.⁊ in ar.xliij.℣ si.ceterum.⁊ in ar.xlv. ℣.⁊ augustinꝰ. ⁋ Hic tamen sciẽduʒ est ꝙ quilibet põt

Põt quiuis rem suã ecclesie relinquere.

regulariter rem suã ecclesie relinquere:contra quã multi tyrãni multas diuersas machinationes ingerunt:⁊ ideo ɔtra tales inuehit̃ cõciliũ g̃nale.ex̃ de re.ec.nõ alie. cũ laicis.ibi: Non solũ de alienatiõe feudoꝝ ac aliarũ possessionũ ecclesiasticarũ ⁊ vsurpatione iurisdictionũ:sed etiam de mortuarijs ⁊c.i. p aia derelictis. de q̇bꝰ aliq̃ statuũt ꝙ ecclesia infra annũ ⁊ diẽ distrahat al's authoritate ppria

relicta occupant cōtra.l.C.de sacro.ec.generali.⁊.l.iube-
mus.vbi dr/ꝙ cuilibet res suas patrimoniales/vel par-
tem siue causa mortis vel iure institutionis vel quocūqꝫ
alio modo relinquere vel inter viuos donare licet eccl'ie:
nec est necesse ꝙ talis donatio actis insinuetur. C.de sa-
cro.ec.illud.vide qđ legit ⁊ no.in prima ⁊ vltima glos. ex
de cōfir.eccle.c.ij.vnde siquis etiā de curiali fortuna eccle
sie reliquerit:tales donationes et ecclesie libere sunt et
imunes a lucratiuoꝝ inscriptionibus.Cur em̄ nō facim⁹
discrimen inter res diuinas ⁊ humanas.C.de sacro.ec.l.
sancimus.ij:q̄ est canonizata.xxiij.q.viij.§.q̄uis in.l.san-
cimus. ⁊ hec etiā futurū tēpus respiciūt.in aut.de eccl'ia.
titu.§.ad hec.C.de sacrosanc.eccle.decernimus.C.de epi.
⁊ cleri.omnia ꝑuilegia.Hoc em̄ ius ꝙ ecclesie relinquat
maxime in vltimis volūtatibus/valde fauorabile est:tū
fauore vltime volūtatis.C.de sacro san.ec.l.j.tum fauore
anime.xiij.q.ij.anime defunctoꝝ.C.de sacro.ec.sancim⁹.j.
Tū fauore ecclesie que habet loco minoris ⁊ filij.in aut.
de sanc.epis.§.penulti.in fi.in aut.de eccle. titu.§.signis.
in noīe magni de.coll.ix.⁊ ꝑce.nulla igit cōstitutione.nul
la consuetudine ꝯtrariū statui pōt.quū sine periculo aie
seruari nō possit.ex de ꝯsue.c.fi.⁊ de ꝑscrip.c.fi. Sed con-
tra:q: si sic tēporalia possunt relinqui ecclesijs:cito ad ec
clesiam poterūt deuolui oia tēporalia:q: quū nihil possit
alienare eccl'ia exquo semel acquisiuit rē. ex de re.ec.non
alie.nulli.⁊.c.siquis.ꝑ totum.C.de sacrosan.ec.iubemus.
⁊ in Aut.hoc ius porrectum.qđ ponit.x.q.ij.hoc ius. ⁊ in
Aut.de nō alie.re.ec.coll.ij.⁊ de aliena.emphite.coll.ix.et
ꝑ totum.nūq̄ desinet esse heres:vt in li.feu.de feudi.alie-
na.clientulus. ¶ D Et expssum est ꝙ non licet feudum
donare:nec ꝓ aia iudicare:nec in dotē ꝓ filia dare.in lib.
feudo.qualiter iurare debet vasallus dn̄o donare.ideo
si vasallus religionē intrauerit:feudū amittit.idem si cle
ricus fiat.in lib.feu.si de feu.vasal.interpel. fuerit clericū
de feudo femineo.§:ex hoc illud. q: nec ꝑtinet ad eum be
neficiū qui nō dꝫ gerere officiū.in li.feud. de inuestitura:
quā citius accipit miles.⁊ ar.ex de cleri.cōiu.ꝙ autē. ⁊.c.
diuersis.⁊ de ꝓben.sup inordinata.⁊.c.extirpāde.Quid
plura:nec vendere licet feudum:nec pignorare:nec ꝓ aia
iudicare:nec quoquo modo alienare pter dn̄i voluntatē:
vt in li.feu.de feu.nō alie.sine cōsensu maioris dn̄i/impe
rialē.§.habito.legit ⁊ no.ex de feu.c.ij. ¶ Nec obs. de re.
ec.nō alie.cū laicis.vel alia iura canonica.q: nihil ad ec-
clesiā de feu.ex de fo.cōpe.ex trāsmissa.⁊.c.verū. Nec etiā
papa vult detrahere iuri regio.ex qui fi.sint legi. latoꝛ.et
c.causam.ij.de ap.si duobus.⁊ distincte sunt iurisdictiōes
in Aut. quō opꝫ epis. respōso.j.in pn.coll.j.⁊.xcvj.di.duo.
Solu.qualitas feudi cōsideranda est. nā si sit de camera
dn̄i ad tēpus datum:in tali habent ꝯtraria locū:quū nō
sit perpetuū:nec heres succedat.de tali loquit in lib.feu.
q̇bus mo.feu.amit.§. Item siquis feudū in curte.⁊ in pn.
li.qui.feu.dare pos.ꝑ totum.⁊ de feudo gardie seu gastal
lie.Item illud idem est de comitatu:in quo non succedit
filius ꝭm ius antiquū:qđ tm̄ hodie vsurpatū est.sic loqui
tur de feu.alie.si clientulus.⁊ de tali etiā scꝫ tpali loquit.
ex de dona.inter virū ⁊ vxo.nuper. ¶ Item si de natura
feudi est/ꝙ vasallus in ꝓpria ꝑsona seruiat.⁊ in tali non
succedit clericus etiā si filius sit:quū non ꝑsonaliter pos-
sit seruire.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.his a quibus.nec ꝑ alium:q:
natura feudi:qđ ꝑsonale est: hoc nō patitur.ar. ex de offi.
dele.qm̄.ff.de solu.inter artifices. C.de cadu. tol.l.j.§.sin
vero talis.Si vero paternū ⁊ reale siue ꝑpetuū sit:⁊ con
sueuit seruiri ꝑ alium:sicut fere vbiqꝫ est:tunc habēt locū
ꝑma iura.vide qđ no.xxxiij.q.ij.latorem.in glos.amittat.
Et si quomodo sit inter dn̄m ⁊ vasalluꝫ/vtrū sit paternū
vel nouuꝫ: bonus iudex estimare debet cui deferat iura-
mentū vt in lib.feu.de gradi.succe.c.j.⁊.ij. ⁊ de inuestitu-
ra quā citius accepit.§. Item placet.⁊.c.ibi sequē. qui si-
bi ⁊ heredibus.vbi etiam loquit de allodio. ⁊ de eodem
allodio habes in lombarda de prohi.nup.l.vt epi.de quo

etiam dicitur/ꝙ si alicui in feudum concedatur: demum
det ecclesie.is cui ꝯcessum fuerat in feudum non pōt ipm
retinere:nisi sibi denuo ab ecclesia cōcedatur. ⁊ hic est ca
sus in quo vasallus amittit feudū sine culpa sua: vt in li.
feu.de pace iura.fir.l.vnica.§.penulti. Igitur cōsuetudo
terre ꝯsideranda est. nā inuenitur feudū sine fidelitate/
vt in lib.feu.qualiter fiat inuestitura.c.nulla. Item inue-
nitur feudum liberū ⁊ immune: de quo nō tenetur quis
facere nisi simplicem recognitionem. vnde cōsueuit dici
vulgariter.Ego teneo hoc castrū in feudum liberū.et sic
ꝭm diuersas cōsuetudines/diuersimode iudicabitur de
feudo.⁊ si nō apparet certa cōsuetudo:iure scripto vten-
dum est:vt in li.feu.explicit liber ꝑmus. ¶ Incipit secun
dus de feudi cognitione.c.causaruꝫ.ꝑ qđ apparet ꝙ iura
liberi feudi nō astringunt aliquos nisi sit lex imperialis.
Et in tali scilꝫ feudo paterno succedit filius etiam si reli-
giosus sit.in Aut.de sanc.epis.§. nullam. coll.ix. antiquū
ergo feudum qđ quasi patrimoniū pōt dici:nisi consuetu
do cōtraria repugnet: vnde ⁊ p̄lat⁹ pōt ꝭ dare in feudū:
q̄uis aliud sit in nouo.ex de feu.c.ij.⁊ in lib.feu.de cleri.q̄
inuestituram facit.c.j.in fi.hec solūmodo expresse cōpro-
batur in li.feu.in capl'is.conradi regis.c.si quis ea. ⁊ hoc
verum est:nisi in fraudem fiat:vt in li.feu.q̇d sit inuestitu
ra.c.noui vero feudi inuestitura.puta patitur se cōueniri
aliquis vasallus ab ecclesia coram ecclesiastico iudice: ⁊
ꝯfitetur in fraudem se vel ꝑdecessores suos magna dāna
dedisse ecclesijs:quū tamen falsum ꝯfiteatur. vn̄ in restau
rationem dānoꝝ dat ei quicq̇d habet retento sibi vsufru
ctu ad vitā suam.⁊ de his oibus fit libellus: ⁊ dicit/Ego
iudico hic animā meā vt vitem extremū iudiciū futuruꝫ.
taliter colludendo nō pōt feudū pro aia iudicari. sic pōt
intelligi lex/imperialem. ¶ Or aūt imperatores succes-
sores Cōstantini nō possunt reuocare donationem illam
factā ecclesie ꝑ eum:ex eo etiam apparet: q: iura illa q̄ de
hac donatione loquūtur:sunt authoritate apl'ica perpe-
tuo ꝯfirmata.xxv.q.ij.c.j.⁊.iij.⁊.c.ecclesiastice. et pre. igit
exquo authoritas superioris intercessit: silet ptās infe-
rioris.ex de iudic.cum venissent.⁊ de cōfirma. vti.c.j.⁊.ij.
papa autē superior est.ex de maio.⁊ obe.solite. qui fi. sint
legi.ꝑ venerabilem.§.j. Non poterat aūt cogi imperator
vt hanc donationē faceret ecclesie: vel ꝑuilegium ꝯcede-
ret.sed exquo dedit auferre nō pōt.xxv.q.ij.priuilegia.j.⁊
ij.⁊.l.seq.⁊ ar.C.de acci.⁊ obli. sicut in initio.de vo. ⁊ vo.
re.magne.maxime exquo romana ecclesia ipsa approba-
uit.xcvj.dist.bene.de.cōst.ecclesia.⁊ ar.xxiij.q.v. ad fi. ꝭm
Osti.qui ita no.in summa de imu.eccle. §.penulti.ꝟ. sed
nec.ibi vide qđ hic deest. ¶ Immo etiā rex romanoꝝ qui
nondum est coronatus vel imperator ꝑuilegia dare pōt.
de quo satis no.in spec.de rescrip.presentia.§.fi.ꝟ. Item
qđ est obtētum.⁊ hoc disputauit ⁊ tenuit Iacob⁹ de are.
⁊ facit qđ no. Innoc.de elec.venerabilem.⁊ clemē. de iu.
iu.romani.ibi/reges romanos. ¶ Et refert Osti.de ꝟb.
signi. super quibusdam. ꝙ vidit in alemānia per princi-
pes iudicari/ꝙ rex romanoꝝ post electionem concordē
eādem habeat potestateꝫ quā iperator.⁊ ꝙ vnctio nihil
addit. ⁊ facit qđ no.xciij.di.legim⁹.in Glos.ex sola.⁊ op.
ar.de transla.inter corꝑalia.§.cū ꝫ.ibi:Cui ꝓfecto epalis
dignitas nihil addit.⁊ de hoc ꝑ Ioā.an.in pre.c.romani.
in glos.romanos. et sequit vt dicit ꝙ vidit ⁊ habuit for-
mas quarūdam literarū que de registro Inno.iij.dicun
tur extracte:que emanauerūt sup negotio discordie ele-
ctionis de qua loquit decre.venerabilem.quaruꝫ altera
dirigebatur/archiepis/epis ⁊ p̄latis ⁊ ꝑncipibus alemā
nie ⁊ sclauonie:altera spāliter maguntin.inter alia referē
tes/ꝙ inconcussa cōsuetudo imperij romani cōsona iure
subnixa per patientiā sedis apl'ice tolerata.⁊ per toleran
tiam approbata/habet hoc ꝙ electꝰ duobus in discordia
vterqꝫ administrat vt rex:⁊ omnē imperij iurisdictionem
exercet.qđ declarat ibi papa locū habere donec per papā
alterius electio fuerit approbata: vel reprobata. ⁊ adde
qđ scripsi

qđ scripsi in prima pte in ar.xliij.℣. Itē nota.in additione si queris. de priuilegijs ꝯcessis ecclesie ⁊ clericis ab imperatoribus. de sen.ex.nouerit.ƀm Innocē. Et q̇s eximit clericos a iurisdictiōe imperatoris.de ma.⁊ obe.siquis.ƀm eū priuilegijs datis ab imꝑatoribus et regibus fidelibus ecclesijs et clericis in diuersis casibꝰ.lxix. dist.si duo.in titulo rub.xcvj.di.in scripturis. ⁊.c.satis.⁊.c. cōstantinꝰ. xcvij. dist.eccłie mee.⁊.c victor honoriꝰ.xj.q.j.cōtinua.⁊.l.siquis cū clerico. ⁊.l.quicūq̧ itē. ⁊.c.de ꝑsona.ij. q.j.in p̄mis.xv. q.iij.sane.xvj.q.j.gnāliter.§. nouarū.xvj.q.iij.§. pscriptionū.⁊.c.vlt.xix. q.vlt.si qua mulier.c.nunc autē.c.nō liceat. xxiij.q.iiij.ipsa pietas.⁊.q.viij.§.q̄uis.xxv.q.j.§.vlt.⁊.q.ij. l. quecūq̧ igitur.⁊.l. si ecclesie. xxvij. q.j. siquis rapuerit. xxx.q.vltima.§.sed obijcitur.⁊c. ¶Articulus.xxx. A

Reges i quibꝰ offendāt.

Post imperatorū defectus de regum criminibꝰ est tangendum. ¶Peccant autē reges primo trahendo clericos ad forū suum:vnde deponēdi essent a ꝓpria dignitate.xj.q.j.nullꝰ. Nā q̇ celestē militē pulsat.j.q. iij.saluator.eiꝰ forū sequi debet.xj.q.j.christianis.vide qđ dixi.s.§.primo.℣.tertio. Secūdo/q: a clericis ⁊ ecclesijs et ecclesiasticis ꝑsonis pēsiones ⁊ ꝓcurationes ⁊ banna et penas extorquēt cōtra iura et ecclesiasticā libertatē.xv. q.j.§.nouarū.l.placet. ⁊. C.de sacro.ec.l.placet:⁊ ideo tenent̄ pena.x.librarū auri astricti.xxv.q.ij.quecūq̧.al'.est.c. per se.⁊ incipit.si ecclesie igit̄.in q̇ casu iniuriarū actiōe tenent̄.ex̄ de iniur̄.olim.ad idē.xxiij.q.viij.§.q̄uis.nā plus iuuat ecclesia regem orationibꝰ q̄ armis miles vel armiger vt in.l.ibi sequē.quicūq̧. Tertio q: ducūt secum sacerdotes ⁊ clericos ad bellū cōtra iura.xxiij.q.viij.quo ausu. et.c.siquis eps.c.si vobis fratres.c.reprehēsibile. xxxvj.di. siq̇s vult.ex̄ de vo.de multa.§.penul.qđ intelligas qn̄ vadūt vt pugnēt ibi ꝑsonaliter vt ibi:secus si ad dandū consiliū:⁊ ad exhortandū vadāt in iusto bello:vt ibi.⁊.xxiij. q.viij.hortatu.vide qđ notaui.s.in p̄ma pte.§.sꝫ queritur qn̄.℣.pnt.cū.℣.sequētibꝰ in xlviij.ar. Quarto/quia nō faciūt iustitiā: vn̄ deponēdi sunt.xxiij.q.v.regū.xv.q.vj.aliꝰ. Quinto/q: tallijs ⁊ exactionibꝰ ppl'm dei affligūt indebite:⁊ corpibꝰ iniuriant̄.de q̇bꝰ deo tenēt̄ reddere rōnē.xxiij. q.v.nō sane.xxiij.q.iiij.qn̄ vult.⁊.c.si eccłia.i fi. Sexto/q: occupāt alienas terras:⁊ nō sūt ꝯtēti ꝓprijs terminis.xxiij. q.ij.transferūt.et tales nō saluātur si al's bene etiā administrēt:nisi res restituāt alienas.xiiij.q.vj.si res.de peni.di. v.falsas.xiiij.q.v.neq̧ em̄.lxj.di.miramur.⁊ ideo etiā iuste possunt impugnari.xxiij.q.ij.c.j. Est enim iustū bellū ꝓ rebus repetēdis:vel defendēdis.xxiij.q.ij.dn̄s. Itē ꝯtra Saracenos.vide Innoc.ex̄ de vo.qđ sup his.⁊ qđ no.s.in p̄ma pte in ar.xxxvij.℣. Itē ƀm Innoc.qui terras nostras detinēt occupatas.xxiij.q.viij.dispar.⁊ intendunt occupare si possunt:vt in.c.ibi sequenti. et cōtra excōmunicatos. xxiij.q.v.omniū.⁊.c.excōmunicatorū.⁊.q.viij.omni timore et.c.si nulla.⁊.c.vt pridem. De bello iusto et iniusto vide late qđ scripsi.j.xlvij.ar.℣.circa.cum.℣. sequenti.⁊.§.se.q̇ sic incipit:vt de hoc. ¶ B Septimo/quia quum vnus rex vni mulieri vir sufficiat:volunt tamē plures habere:sicut equus emissarius/⁊ mulus quibꝰ nō est intellectus:in anime sue ꝑiculū/et scādalū plurimorū:q̄re et excōmunicari et deponi deberent tales si incorrigibiles apparēt.xj.q.iij. precipue.et.c.teugaldū.c.ira corporis.ij.q.j.scelus.ex̄ de diuor.gaudemus. Octauo simul crimē sacrilegij et lesemaiestatis cōmittunt/iudeis sup christianos officia cōmittētes.liiij.di.nulla.ex̄ de iudeis.cum sit.xvij.q.iiij.constituit. In hoc precipue reges peccāt hispanie:quorū corporum et rerum iudei fallacissimi sunt:dij rapacissimi: homines deuorantes:quorum perfidia semp christū et christianos persequit̄ maxime in occulto.ex̄ de iude.⁊ si. Nec obstat ex̄ de iudeis.et speciali.℣.innuit.q̄ hec possunt committi iudeo christianis nō suspecto:quia illud de cōparatiua ꝑmissione est intelligēdum:sicut et illud qđ dicit canon. xxiij. q.ij.siquid verius.vbi de hoc legit̄.⁊ no.q̄ siquis vult interficere vxorē suam vt accipiat aliam:primā dimittat/et nō interficiat.nec em̄ ꝓpter hoc ab adulterio excusat̄ sic rex si tali committat: nō a pctō:sed a pena tēporali excusatur.qđ dic vt no. Ostiē. in summa.de iudeis.§. et in quibꝰ grauent̄.℣.possunt tamen p̄ncipes. Nono/in decimis et primitijs quas nō soluunt:ad quas tamē soluēdas tenentur.xvj.q.j.reuertimini.⁊.c.decime. xxiij.q.v.dicat aliquis. de cōse.di.v.quadragesima.in fi.xij.q.j.duo.ibi/ Decimas reddere et ita saluari poterūt. quibꝰ habeāt soluere:vide qđ no. ex̄ de ma.⁊ obe.oēs p̄ncipes.et si soluūt non tamē integre:quia nō soluunt de furnis/et molendinis/⁊ hortis feno/et lana pecorum suorū/et piscarijs/est interpositio. Sicut reges portugallie contra iura ex̄ de deci.peruenit.⁊.c.ex transmissa.⁊.c.pastoralis.et auferūt decimas cete et aliorū piscium ecclesijs et retinent sibi cōtra id ex̄ de feri.licet. Decimo in augurijs qđ quidā sequūtur:et eis cōfidunt.et in quibusdā alijs sortibus et supstitionibꝰ a vera fide deuiantes.xxvj.q.v.augurijs.et.c.episcopi. ⁊ ideo sine luce sunt tales:quia nihil melius resplendet in principe/q̄ recta fides.C.de summa tri.inter claras.xcvj. dist. si imperator. Undecimo q: et al's rixosi/et irosi/⁊ furiosi/ et crudeles sunt:quū deberent esse mansueti et tractabiles et humani.vnde dicit lex.C.de dona.inter virū et vxorem.l.fi.nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis/q̄ humanitas:per quam solam dei seruatur imitatio. Prouerb.xx. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roborat̄ clemētia thronus eius. Adde qđ scripsi.s.in p̄ma parte in ar.lvij.ꝑ totum.et ad hoc est op.ar.ij.libro.de animalibus/q̄ apis electus in regem ponit vel ꝑdit aculeum.hoc idem dicit Isidorus li.xij.etymologiarum.c.de regibus.vbi dicit q̄ regis virtutes p̄cipue due sunt: Iustitia/et pietas. Unde proprie in iure imperatores et reges clementes pij et tranquilli vocant̄.C.de legi.l.j.xcvij.dist. ecclesie.⁊.c.victor.xcvj.di.constātinus.xj.q.j.sacerdotibꝰ. Nam iustitia per se seuera est.ad hec.xxiij. q.iiij. duo ista. et.§. precepta.⁊. xlv. dist.in multis.c. Duodecimo leges iniquas constituūt contra id.xxiij.q.iiij.si ecclesia.in fi. di. iiij.erit autē.et frequēter contra ecclesiam et leges eius. ix.dist.c.j. ⁊.ij.⁊.x.dist.in p̄mis.vj.c. Decimotertio quia nō faciunt id ad quod est potestas regia instituta/scꝫ vt mali a malo coerceantur:⁊ boni inter malos q̇ete viuāt.xxiij. q.v.non frustra.et.q.iiij.qui peccat.ante fi.ex̄ in prohe.decre. Rex pacificus.dist.iiij.c.j. Decimoquarto impugnāt ecclesiam sepe et clericos quos debent defendere. xxiij.q. iiij. maximianus.⁊.c.ij.⁊.c.se.⁊.q.v. principes. xj.q.j. christianis. Nec impugnant hereses sicut debēt.xxiij.q.iiij.qn̄ et.c.si ecclesia.in fi. Decimoquinto non puniunt blasphemantes sicut debēt:xxiij.q.iiij.nō inuenitur. Decimosexto non subijciunt se ipsis et presbyteris sicut debē:: et ꝑmittunt sibi manus osculari ab eis quū potius ipsi episcoporū manus debeant osculari.x.dist.certum est.lxiij.dist.valētinianꝰ.de iudic.nouit.xcvj.dist.duo.in fi.⁊.c.nūq̄.vide qđ dixi.s.in hac scđa pte.§.cōsequēter.℣.et est argumētū. xviij.ar. Decimoseptimo q: recipiūt ab electis i episcopū vel archiepiscopū intra regnū suū cautionē et homagiū vel fidelitatē:quū nihil tēporale teneāt ab eisdem: cōtra iura de q̇bus legitur ⁊ no.ex̄ de āmo.et diligenti. de reg. iur̄.c.vlt. de ex.pre.grauē.glos.j. Sed super hoc vide Innocē.de elec.significasti. Decimooctauo quia puniūt etiā hereticos/etiam si ꝑsone sint ecclesiastice.ar. iuriū que ꝓ eis facere vident̄.xvij.dist.nec licuit.lxxix.dist.siquis pecunia.j.q.vlti.c.vlti.xxiij.q.iiij. quādo vult.c.non inuenit̄. ⁊. c.se.et.q.v.non nos.et in.c.se.et.c.si audieris.cū. iij.c.se.et c.principes.⁊.q.viij.legi.in fi. dist.viij.quo iure. Sed quū crimen istud ecclesiasticū sit:sicut et multa alia que no. ex̄ de fo.cō.in fi.cū sit.nec reges:nec alij iudices de eo se possunt maxime hodie intromittere.al's hodie sunt excōmunicati:vt est expressum ex̄ de hereti.vt inquisitionis.§. prohibemus.li.vj.nisi quum eorum cōtra eos inuocatur bra

chiū ſeculare:vt in iurib⁹ aā dictis. Poſſunt imparatores et reges infamiā tollere:⁊ ad famā reſtituere.vt ad natales p̄mos:⁊ſtatū integrū.vide qđ no. Inno.ex̄ de re.iu.cū te. C.de abolitionibus.abolitio.ij.q.iij.l.ſi.q́d. §.ſe. C.de ſententiā paſſis et reſtitutis.li.ix.C.de genera.obla.indulgētiam.ij.q.iij.§.notandum.ff.de ſenten.paſſis et reſti.l.ij.et iij. Item reſtituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos ſuccedere.in Autē.quib⁹ mo.natura.effi.libe.efficiant̄ ad modū.coll.vij.et.c.t.§.j.et.ij. Filium etiam ꝓpriū poſſunt legitimare.ex̄ q̄ ſi.ſint le.ꝑ venerabilē.§.de filijs.ſed vide ibi gloſ.que incipit:q: nō. Itē reſtituūt ſeruos p̄mis natalib⁹ liberorū.xij.q.ij.c.ep̄s.§.qui manumittit̄. Item diſpēſant cū militibus de acie fugiētibus.j.q.j.ꝙ quidā. Decimonono:q: nō recognoſcūt de facto imꝑatorē ſuꝑ eos:et ei ſubeſſe:et ab eo debere coronari cōtra iura.lxiij.diſt.hadrianus.vij.q.j.in apib⁹.et eorum legibus teneri.C.de legi.leges.ſed de hoc vide Innocē.de re.iu.cū te. Uigeſimo regna ſua ſcindunt et diuidunt inter filios vel cōſanguineos:ſicut fecit Alexander quū adhuc viueret. j.Macha.j.qđ tamē fieri nō debet.ſuper quo vide qđ legitur et no.ex̄ de vo.et vo.re.licet.per Herñ.in gloſ.dicit.et Innocē.quia in vno regno vnus rex.vij. q.j.in apibus. vj.q.iij. ſcitote. Uigeſimoprimo q: nō preſtant auxiliū/et conſilium iudicibus eccleſiaſticis inuocati ab eis vt tenentur. xxiij.q.v.adminiſtratores.⁊.c.principes.⁊.q. iiij.qū. ſuper quo vide qđ legit̄ et no.maxime per Innocē.ex̄ de of.or. c.j. Uigeſimoſecundo q: non ſeruant iuramentū qđ p̄ſtant in ſui coronatione de non alienādo bona regni/⁊ cōſeruando eius honorē:et de non mutando monetam legitimā.ex̄ de iureiu.quāto. et.c.intellecto. et de re iud.ſane. abbate.lib.vj. Uigeſimotertio quia maiora negotia regni expediūt ſenſu ꝓprio vel cum paucis ſuis adſeſſoribus:quū tamē maiorem partē regni ſuper hoc vocare deberent.i.eorum ſyndicos. ſuper quo vide Innocē. in pre. c.quanto.ar.ex̄ de ma.et obe.c.vlt. vbi de hoc.liiij. diſt.c.j. vbi de hoc. Uigeſimoquarto quia cū indigeant ſepe curatoribus et coadiutoribus aut ꝓpter eorū nimiam iuuētutem aut fatuitatem aut aſininam ſimplicitatem:nolunt eos recipere ab imperatore vel eccleſia: vnde ⁊ ſepe priuant filios vel nepotes ex paterna linea deſcendentes.ſuper quo vide qđ legit̄ et no.ex̄ de ſup.ne. p̄la.grādi. li.vj. et per Innoc̄.de fo.cō.licet. Uigeſimoquinto quia vſurpant officia ſacerdotum/vñ lepra ſp̄uali ꝑcutiunt̄.ij. Paralipo.xxvj.ij.q.vij.§. Item cum balaam.℣.ſi ergo.et qui recipiunt res eccleſie ab eis ſacrilegi ſunt et ipſi.xij.q.ij. indigne.⁊.c.de rebus.xvij.q.iiij.§. ſacrilegium. Uigeſimoſexto malos habēt conſiliarios:quorum cōſilio p̄dicta/et multa mala alia operantur maxime reges hiſpanie/ↄtra id.lxxxvj.di.tāta.j.q.j.eſtote.ex̄ de iureiu.quāto.in p̄n.habēt enim conſiliarios bilingues et ſuſurrones.Leuit̄.xix. Nō eris criminator:nec ſuſurro in populis. Prouer.xviij. Uerba bilinguis quaſi ſimplicia:et ipſa ꝑueniūt vſq̄ ad interiora vētris. Idem habet̄ eiuſdē.c.xxvj.Suſurro ⁊ bilinguis maledictus.multos em̄ turbauit pacē habētes. Eccli.xxviij.Denotatio peſſima ſuper bilinguem.Eccli.v. Ois peccator inuidus ⁊ bilinguis.Eccli.vj.⁊ Mat.xviij. et nequā et adinuicē inuidos.Gal̄.vj. querētes ſemꝑ que ſua ſunt. Phil̄.ij.lxiij.diſt.noſſe.nō que regni: nec que regis.⁊ quoſdā frequenter viles q̄ in modico tēpore ditari et exaltati de bonis regni regnū cōſumunt:et regem ip̄m cum ſuſurrijs et adulationibus.xxij.q.ij.primum.et detractionibus.vj.q.j.deteriores.et mendacijs. xxij.q.ij. omne genus.cum.c.ſe.ſemꝑ ex peſſima conſuetudine vel potius corruptela.ex̄ de cōſue.cū venerabilis.corruptela.vſq̄ ad mortē:noctē pluſq̄ mediā detinentes.ad literā Iob.xvij. noctem vertentes in diem.contra conſilium Ariſtote. ad Alexandrum dicentis.

Conſultor procerū ſeruos contēne bilingues
Et nequā:nec quos humiles natura iacere
Precipit:exalta.nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrēs:fluit acrior amne perenni:
Sic opibus partis et honoris culmine ſeruus
In dñm ſurgēs/truculentior: aſpide ſurda
Aures obturat. precibus manſueſcere neſcit.

Mouetur terra cum ſeruus regnat. Prouerb. xx. Uigeſimoſeptimo q: ipſi ijdem maxime reges caſtelle q̄ deberent eſſe cultores iuſtitie.xxiij.q.v.rex debet.⁊.c.regum et de ꝓprijs et iuſtis additib⁹ viuere.ex̄ de ſupplē.ne.pre. grādi.li.vj.et ſubditos ſuos a p̄donib⁹ ⁊ latronib⁹ defenſare.xxiij.q.v.regum.ſubditos ſuos excoriant:nedum per accuſationes ⁊ collectas grauiſſimas.x.q.iij. cauendum. cum.c.ſe.ſed rapinas accipientes in caſtris et villis:et ſepe in ciuitatibus dolia vini. ſarcinas grani. greges arietū et boum:et alia comeſtibilia a poſſeſſoribus/et laboratoribus:et nihil niſi pictatiolas.i.chartulas:quas vocant aluala:ſoluentes.xxvj.q.vlt.nō obſeruetis.et cū ab eis recedunt:omnes lugentes ⁊ vlulantes dimittentes/cōtra illud p̄s.lij.Qui deuorant plebē meā ſicut eſcam panis.et iterū p̄s.lxxviij.Quia comederūt iacob.vñ merito antropophagi: ideſt comeſtores hominum/poſſint dici. labores miſerabilium laboratorū totius anni cum ſuis canib⁹ et auibus et viliſſimis meretricibus: q̄s vulgariter vocāt ſoldaderias.i.ſtipendarias:quia ſtipēdium habēt a rege et ab alijs magnatibus:q̄s de loco ad locum ſequūtur: et ſuis vētribus et alijs ſuis ſuꝑfluitatibus et carnalitatib⁹ expēdentes.cōtra quos ad literam Ezech.xix. Factus eſt leo: et didicit predam capere: et homines deuorare. Habēt em̄ iſti reges leunculos ſuos: ſcilicet miniſtrales:⁊ baiulos ⁊ factores ſuos:qui ad modum ſanguiſſuge pauperū ſanguinem ſugunt ⁊ in ſinum dominoꝝ euomunt. vñ Michee.vij. Principes poſtulat:et iudex in reddēdo eſt. et.j.ibi. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus. paliurus eſt cardus ſpinoſus ſm̄ Hugui.et qui rectus quaſi ſpina de ſepe. ¶ Contra hos etiā clamat dñs ꝑ Eſa.iij.c. Quare atteritis populū meum: et facies pauperū cōmollitis? Propter oppreſſionē pauperū tedebat viuere q̄ dicebat Eccl̄s.iiij. Uerti me ad alia que ſub ſole geruntur:et vidi calūnias/et lachrymas innocentū: et conſolatorē neminē.nec poſſe reſiſtere eorū violentie omni auxilio deſtitutos.et laudaui magis mori q̄ viuere. ¶ Cōtra tales etiā Eſa.j. Principes tui infideles:ſocij furum.et iterum Michee.iij.Qui comedūt carnē ppl̄i mei:et pellem eius deſuper excoriauerunt:et oſſa eorū cōfregerunt:⁊ cōciderunt ſicut in lebete:et q̄ſi carnē in medio olle.Ecce ipſi ſe lupos exhibēt gregi.et ipſi rapiunt.ipſi diſpergunt.ipſi ꝑimunt. Contra tales clamant iura.x.q.iij.§.de his.cum.c.ſe. vſq̄ ad ſi.queſti.et que legunt̄ et no.ex̄ de cenſi.cū ap̄lus.et in gloſ.xxv.⁊ in.c.Cū inſtantia.et in gloſ.illud ſemꝑ.Tales nō reges:ſed reguli ſunt.ꝓpter defectum quorū filij.i.ſenſus infirmant̄ Capharnaū.i.in pinguedine carnali.et cōſolatione tēporali. Ioan.iiij. Interpretat̄ em̄ capharnaū villa pinguedinis:vel villa ↄſolationis. Uigeſimooctauo vanigloriosi ſunt et ſuꝑbi:⁊ nō ſe hoies recognoſcūt: nec deū regē regum. Apoca.j.timentes.Contra illud: Et nūc reges intelligite.⁊.j.ſeruite domino in timore.ij.pſal. xxiij.q.iiij.non inuenit̄.cū.c. ſe.¶ Uigeſimonono in gradibus ꝓhibitis ↄtrahunt cū ſuis cōſanguineis ⁊ affinib⁹ ante diſpēſationē papalē et in hoc magis offendunt reges hiſpanie.Et primo cōmittunt inceſtum.deinde impetrāt indulgētiā.aliq̄tiēs nullā.in inceſtu manētes.xj.q. iij.precipue.vn de peccāt in ſpe habēdi indulgentiam. qđ eſt peccatū in ſp̄m ſctm̄: vt no.de peni.di.j.§.et his itaq̄.in Gloſ.peccatū in ſpiritū. Cōtra quos dicit̄: Maledictus homo qui peccat in ſpe.Et ex talib⁹ cōiunctionibus degeneres reges naſcunt̄.lvj.diſt.ſi gens.⁊ hodie tales reges excōmunicati ſunt:niſi ſpeciali alio p̄uilegio ſint muniti. ex̄ de cōſang.et affi.eos qui.in clemē.Et hic notandum ꝙ quū ſcienter cōtrahētes ſint ipſo facto excōmunicati: videtur ꝙ ſi ſuꝑ tali matrimonio contracto ſedis ap̄lice diſpenſatio impetretur:vel per procuratorem cōſtitutū:vel

ab excōmunicato.ex̄ de procur.c.fi.non obtenta absolutione:que pōt fieri p epm:quia non reseruat̄ pape.in clemē. ex̄ de sen. ex.nup.prius ab excōmunicatione:q gr̄a fit ipo iure nulla.ex̄ de rescrip.ipso iure.li.vi. Item q infamia q̄ ex incestu cōtracta est.iii.q.iiii.consanguineorū.vi.q.i.infames.non tollit̄ p dispēsationē que fit vt remaneant in matrimonio.ar.bonū ex̄ de p̄ben.nō pōt.§.fi.li.vi.quia p illa infamia necessaria dispensatio specialis.no.ii.q.iii.§.hinc colligit̄ p Inno.de re iud.cum te.de fimo.ex diligēti. Itē q ꝓles iam concepta et tali matrimonio fiat legitima.ex̄ qui fi.sint le.tanta.nisi hec omnia in dispēsatione exprimātur:dispēsatio nō valet:quia oīa impedimēta exprimēda sunt.ar.eorū q̄ legunt̄ et no.ex̄ de rescrip.ex pte.i.et c.inter ceteras.ergo sup pmissis quatuor supplicandū est in tali casu.et primo ꝓ absolutione:nisi facta fuerit a dioc.matrimonio separato. Trigesimo quia ducunt maxime reges hispanie in domo sua publicas meretrices:et quibusdam earū stipendia dant et necessaria in aula sua et duci pmittunt et ꝯsentiūt: et sic eorū aula ꝓ parte ꝓstibulū est et lupanar et scortū. sicut tēplū hierosol.ii.Macha.vi.qd̄ christianis p̄ncipibus in magnā apud christicolas verecūdiā cedit:et offensionem criminalē apud deū:cuius cōtra decalogū et preceptū mechiā in domo sua nutriunt detestādā.Exod.xx. Deutero.v.xxxii.q.iiii.meretrices.et.q.vi.non mechaberis.et pricipes sunt libidinis suorum familiariū tacite:etsi nō expresse ꝯsentiendo.lxxxiii.dist. error.et.lxxxvi. facientis.ex̄ de homici.sicut dignum.§.illi quoq̄.etiā turpitudinis sunt patroni.ar.xxxii.q.ii.c.i.ex̄ de iureiu.queadmodū.§.illud autē.ibi:patronus est turpitudinis.et.i.ibi:ne p hoc libera p̄betur ei facultas peccandi ꝓpter impunitatem pcti.et.ff.ad.l.iuli.de adul.l.ii.§.i.ff.de fur.q̄ fas.§.i. et crimen lenocinii q̄si cōmittunt questuaria mācipia in domo tenēdo: licet ipe suū q̄stū recipiāt maledictū:q: nō est b minus q̄ ꝓprio corpore q̄stū facere.ff.de ritu nup.palā.§. lenociniū.et no.xxxii.q.i.iu.l.crimē.sub.§.q si i adulterio. in glos.non tn̄. Trigesimoprimo: q: a meretricibus regni sui mercedem et preciū recipiūt/cōtra illud Non offeres mercedē ꝓstibuli. Deut.xxiii.no.ex̄ de deci.ex transmissa. xiiii.q.v.in summa.et illius immūditie coopatores sunt cū illis eorū spolia percipiendo.legit̄ et no.ex̄ de fur.q̄ cum fure.ex̄ de rapinis.c.ii.§.fi. Trigesimosecūdo:q: recipiūt p̄cium ab aleatoribus ludi.p̄cipue reges hispanie:qd̄ vocat̄ taulagiū:et vendūt quolibet anno ꝓ certo p̄cio.vn̄ pticipāt precium de ludo p legem ꝓhibito.ff.de ale.l.i.et in ꝓhemio.§.constitutionis.ff.veteris.§.illud sane.et grauiter peccant et ad restitutionē talis p̄cii et lucri tenent̄:quia cōtra legem mercant̄.vt in.l.greca/alearum vsus.C.e.et no. xxxv.di.c.i.et ex̄ de vi.et ho.cle.clerici.ii.ex̄ de exce.p̄.inter dilectos.et fouent illud iniquū et causam dāni dant et peccati:ideo dānum dedisse vident̄.ff.ad.l.cor.de sic.l.inde legitur et no.ex̄ de homici.de cetero.de iniur̄.et dā.da.c.vlt. Trigesimotertio:q: aliq̄ eorū cū suis reginis et filiis carnes comedūt in q̄dragesima et aliis ieiuniis sine necessitate vel ficta:et cū cōsilio suorū carnaliū et adulatorū medicorū:q̄ cū eis dispensant de consilio diaboli contra iura de con.dist.v.quadragesima.et di.iiii.deniq̄.ex̄ de obser. ieiu.cōsilium.§.fi. De materia regū et eorū cōditionibus plene tractaui in.i.pte istius opis in multis locis.maxime in ar.lviii.§.quibus ergo.et ex virtutibus q̄s debēt habere: poteris augmētare eorū peccata que habēt p ditis virtutibus.ar.xxi.q.i.cum renuntiat̄. Trigesimoquarto:offendunt p malū exemplū pre ceteris:quia quū sint reges dicti a se et alios iuste regendo.xxi.dist.cleros.ꝟ.sacerdos. ibi: sicut rex a regendo.xii.q.i.duo.nec se nec alios regūt: sed exemplum mortis prebent subditis suis:vt est expressum.xi.q.iii.precipue.ex.c.ira corporis.vnde versus.

Rex superes:si te superes precepto: honoris.

Degener es si degeneres a laude prioris. Immo nec rex malus dicendus est.ii.q.i.scelus. Trigesimoquinto vendunt officia/iudicaturas/tabellionatus/et alia que libere debent dari cōtra.l.et canones.C.ad.l.iuli.repe.l.sancimus.que est canonizata.i.q.vii.sancimus.ff.ad.l.iuli.de ambi.l.i.et.i.q.i.nullus itaq̄.et.q.vi.sicut is.et sunt occasio talibus alios in precio aggrauandi et concutiendis suis ordinatis salariis non cōtentis contra pre.l.sancimus.ff. de cōcussi.l.i.et.ii.et in.l.canonizata.i.q.i.concussionis.et xxiii.q.i.paratus.in fi.vbi no.quid sit concutere.in glos.cōcutere.et c.in veritate.in fi.et in glos.sed qualiter.et no.in §.sequē.et vlt.ꝟ.in additione.q: paratior erit emptor vendere quod emit.i.q.i.quibusdam. Trigesimosexto peccant in duellis que approbant cōtra.l.et cañ.vt no.i.§.expeditis.ꝟ.v.in ar.xxxiii. Trigesimoseptimo pecunias ecclesie que extrahuntur de regnis suis in auro vel argento/suo fisco applicant/dicentes q super hoc legem vel p̄ceptum fecerūt.qd̄ est cōtra iura ciuilia et canonica.talem em̄ legē nō possunt facere in pecunia ecclesie. vnde.l.cur enim nō facimus discrimē inter res diuinas et humanas. C.de sacro.ec.l.sancimus.ii.xxiii.q.viii.§.q̄uis.l.sancimus. et.l.vniuersos.ibi/attētationis molestiam non sustinere. libere enim sunt res donate ecclesiis a lucratiuorum inscriptionibus:vt pre.l.sancimus.in autē.de eccle.titu.§.ad h collā.viii.C.de sacro.eccle.decernimus.C.de epis.et cleri. omnia priuilegia.C.de sacro.eccle.l.placet.canonizata. xxi.q.i.l.placet.ibi:nulla solicitudo trāslationū fignetur. et ibi glos.et tales sacrilegi sunt.vt ibi.et.xii.q.ii.nulli.et homicide.vt.e.causa.et.q.c.i.et lex particularis/vel consuetudo in contrariū:quia est contra ecclesie libertatē.ex̄ de cōsue.cum venerabilis.x.dist.quasi per totum.xcvi.dist.bene quidem.ex̄ de re.ec.non al̄.c.fi.qd̄ optime facit.et non possunt res ecclesie confiscari.xvi.q.i.in canonibus. ¶ Offendunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus imperatores offendunt.s̄.proximo.§.exaratis.et imperatores in his omnibus p̄libatis in quibus reges offendunt etc.

¶ Articulus.xxxi.

A

Deinde dicendū est de peccatis principum et aliorum preeminētium. Or autem sint principes/duces/marchiones/comites/valuassores/capitanei/et alie dignitates seculares.vide in libro feudorum. quis dicatur etc.et qd̄ legit̄ et no.ex̄ de elec.fundamenta.§.vt ergo.in glos.Joan.an.que incipit:In libro feudorum. Principatus autem etsi sit per se quedam superior dignitas post imperatores et reges:sicut colligitur ex ordine verborū pre.§.vt ergo. De quibus principibus qui sunt precipue in alemānia: et adhuc rome legitur ex̄ de elec.venerabilē.§.verū et nunquid.§.obiectioni.et.§.qd̄ autē.§.insuper.et ex̄ de iureiu. Romani.in clemē. Largum tamen nomen est cōprehendens imperatores et reges:vt pre.c.Romani.in prin.et.xvi.q.vii.sane. in fi.et.xii.q.ii.de rebus.sic accipit̄ etiam:venit enim princeps huius mūdi etc.Joan.xiiii.et.i.Joan.iii.de peni.dist. ii.si enim.ideo mixtim de ipsis et ducibus et ꝓceribus et baronibus et marchionibus et comitibus simul tractemus tangendo eorum scelera et defectus. ¶ Peccant aūt hi primo in taleis et exactionibus indebitis subditorum.xiiii. q.v.nō sane.vide qd̄ legit̄ et no.xvii.q.ii.seruitiū.i.q.i.nullus.ii.ex̄ de cēsi.peruenit. ¶ Scdō:quia faciunt constitutiones seu potius destitutiones suas contra ecclesiasticā libertatem.ex̄ de re.eccle.non al̄.cum laicis.ꝓpter qd̄ tam ipsi q̄ scriptores et seruatores sunt excōmunicati ipo iure: et feudis que tenēt ab ecclesiis:sunt priuandi.ext.c.grauē. dicit priuari.sz vide glos.ibi et doct.ex̄ de sen.ex.nouerit.et c.grauē.et possunt feuda aliis potentioribus concedi: qui ipsa petant et pro ecclesia recognoscant.ex̄ de feud.c.ii. ¶ Tertio:qd̄ est quasi cōmune omnibus principibus mūdi:q volunt habere capellas suas et capellanos sine authoritate episcopali et volūt q capellani sui habeāt curā animarū suarū vxorū filiorum et familie.et q oblationes eis factas:vbicūq̄ etiam missas audiant: suas faciant et

Diuersarū sctariū prātū noia.

In qbus domini et supiores offendāt.

imbursent.qđ iuri cōmuni non conuenit.xvj.q.j.§.ecce.j.⁊ ij.et.c.cunctis.⁊.q.vij.nullus omnino.vbi de hoc.ex̄ de heretici.ad abolēdū.§.fi. de of.archidia.cū satis.vbi de hoc.nisi forsan sup his sint a se.ap. priuilegiati specialiter: sicut apparet in duce burgundie: cui⁹ capella multis ꝑuilegijs est munita.ex̄ de priuil.cum capella. Ut tm̄ scias ꝙ alicui clerico in aliqua dignitate cōstituto ne videat̄ priuilegiū personale.ex̄ de of.del.qm̄ abbas.talia ꝑpetuo cōmittantur.al's laicus nō debet se de talibus intromittere: nec habere pōt potestatem cōmittendi curā anime sue/vel vxoris/vel familie cui vult.xcvj.dist.bene quidem.xvj.q.vij.c.j.⁊.§.cum ergo in noua.et.c.seque.vsq; ad.§.vt ergo. Nec em̄ licet laicis ecclesias regere: nec oblationes accipere.x.q.j.q: sacerdotes.⁊.ij.c.seq.et videt̄ ibi dici/ꝙ tales sunt excōmunicati ipso iure.nec mirum: quia nec etiā sacra vasa vel vestimenta ab insacratis hominib⁹ tangi debēt. de cō.dist.j.in sancta.et.c.vestimenta. Generaliter etiā ꝓhibitum est omnibus laicis/ꝙ de spūalibus se nullatenus intromittāt.de elec.massana.de arbi.cōtigit.de iudic̄. decernimus. de ꝑscrip.causam. de deci. ꝙuis.c. ꝓhibemus. nec videt̄ excusare episcopi authoritas in hac ꝑte vt ibi.⁊ lxxix.di.iudicatū. ¶ Quarto: q: liberos homines subijciūt seruituti: ⁊ eis graues existunt.xiiij.q.v. nō sane. quū tamen nullus liber seruus debeat fieri: nisi qñ vendit se ad precium participandum.xxix.q.ij.relatū. Sed sicut dicit Salomon: breue regnum nō parcit subditis. quia in lata gente gloria principis: ⁊ in diminutione ppl'i contritio principis denotat̄. Prouer.xiiij.et adde qđ scripsi.s̄.in prima ꝑte in ar.lxij.ꝟ.vj.conditio.j.q.iiij.§. Itē in pctō achor. et.ꝟ. Item dauid. ¶ Quinto: in licitis suis superioribus inobedientes existunt: ⁊ plerūq; q: pauperes sunt: ipsos contēnunt. vnde peccatum idololatrie incurrunt. j. Reg. xv.xxxij.dist.§.verū.xxiij.q.j.quid culpatur. vbi de hoc. et. q.v.cū miles. vide qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de tēpo.or. ad aures. ¶ Sexto: q: ꝓpria temeritate vxores a se reijciūt. ⁊ alias intromittunt/credētes sibi nescio ex qua corruptela ꝯsuetudinis hoc licere. ex̄ de diuor.porro. et de sponsa.c.j. vide qđ no. ex̄ de adulte.c.fi.xxxiij.q.ij.quos de⁹. ex̄ de transac. c.fi. ¶ Septimo: q: ex adulterio nati sepe succedūt: et sic iure suo priuāt heredes legitimos qui deberēt succedere. nec saluari poterunt nisi dispenset̄ cū eis per suū superiorem. ex̄ qui fi. sint le.per venerabilem. ⁊ no. s̄. eodem.§. expediti.in fi.ꝟ.possunt imperatores. in additione. xxx.ar. nisi restituāt. ex̄ de peni.⁊ re.officij. de vsuris. cum tu. habet̄.s̄.§.ꝓximo post imperatorū ꝑus.ꝟ.xviij. ¶ Octauo: q: nō seruant iustitiam pauperi maxime nō habēti q̇d offerat.xj.q.iij.pauper. quem etiam frequenter suspendunt ꝓ modico. et ideo q̄nq; sine iustitia occidunt̄: sꝫ qui nō timet iustū iudicem: nō credit eum beneuolum vel pacificū inuenire.xxiij.q.v.regū. ¶ Nono: quia ep̄os ⁊ alios clericos non honorāt: sicut debēt. ex̄ de ma.⁊ obe.solite. sed eis iura sua subtrahūt: ⁊ plerūq; subijciunt seruituti: de quo tenent̄ in tremēdo iudicio reddere rationem: quia hoc faciunt contra iura. dist.j.ius publicū.xj.q.j.ꝯtinua. de iureiu.ꝑuenit.j.⁊.c.nimis de iure.⁊.c.se. ¶ Decimo: q: de facili et ꝓ nihilo faciunt guerras: quas et si magna esset causa: sub authoritate ꝓpria facere non deberent. legit̄ ⁊ no. xxiij.q.ij.in summa.⁊.c.j.⁊ dixi.s̄.§.ꝓximo.ꝟ. est aūt iustū. et in additione ibi. ⁊ in summa Ostiē. de tre.⁊ pace.§.q̇d sit iustū bellū. et ꝑ Innocē. de re.spo.olim.j. ¶ B Sex sunt cause quare pax non est inter homines. Prima/quia nō puniunt̄ maleficia. Eccl's.viij. Quia non profert̄ cito cōtra malos sententia: absq; vllo timore filij hominū ꝑpetrant mala. Secūda/abundātia tēporalium. Geñ.xiij. Facta est rixa inter pastores gregū Abraam et Loth. Iaco. v. Unde bella et lites ⁊c. Tertia/q: non occupamur in pugna contra demones. ideo non pugnamus vt homines. Ephe.v. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinem ⁊c. Quarta/quia non consideramus dāna guerre; in qua iniusta ꝑdimus animā corpus et res. Quinta/

Pax q̄re nō sit īter mortales.

quia nō cōsideramus/ꝙ dubius est euentus litis. ad hec duo.ij. Reg.xj. Sexta/q: non cōsideramus et seruamus precepta dei. Baruch.iij. ibi. Si in via dei ⁊c. Est autē pax trāquilla libertas. a pacto data: posterius vero accipitur pax fedus initum primū ꝰm Isido. ad hec.xxiiij.q.iij. illi. Guerra ē aspera: pax dulcis.xxiij.q.j.noli. ¶ Undecimo: q: non soluūt decimas: vt.s̄.in ar.xxj.§.post imperatorū. ꝟ.ix. de regib⁹ dictū est. ¶ Duodecimo: q: si q̇s vasallorū suorū vel hominū quādoq; offendat in aliquo: ipsum nulla lata sententia exheredāt: iuris ordine nō seruato: et dicunt sibi ius: vel ipsimet sententiam ferunt sicut placet: et postea exequūtur/cōtra iura. C. ne quis in causa sua iudicet. vel ius sibi dicat. in rubro,⁊ in nigro. C. de his q̇ ad ecclesias cōfu. damnamus. C. de iudic̄. nullus. ff. quoꝝ lega. l.j. legit̄ et no. xxiij.q.iiij. inter querelas. xvj.q.vj.c.j.⁊.ij. et ideo tenentur ad restitutionem: quia nihil interest vtrum hoc fiat nulla lata sententia: vel vitiose lata. ff. qui satis da.co. quotiens. ff. de accō.tu.l. nulla differentia. ¶ Tredecimo: in iustitia differēda. Nā ⁊ si qui de talib⁹ inueniātur qui nullatenus forsan vellent iniustam ferre sententiam: tot tamen dies assignant: ⁊ tot affligunt partes laboribus et expensis: ꝙ aut cogunt̄ iuri suo renuntiare: vel ipsum vēdere: vel al's cōponere sup ipso sicut al's legit̄ ex̄ de rescrip. nōnulli. Ideoq; tenētur ad restitutionē totius interesse. ⁊ al's puniri debent. ar. ex̄ de rescrip.c.fi.§.fi.⁊.c. ceterū. in fi.⁊.C. de iudic̄. sancimus.⁊.l. ꝓperādū.§. illo ꝓcul dubio. ¶ Decimoquarto em̄ peccant in cōcussionib⁹. Est autem cōcutere aliqua petere vltra debitum ratione officij alicuius. Dicit̄ autem cōcutere qui ꝑ oppressionem et minas extorquet pecuniā. ff. de cōcus.l.j.⁊.ij. et no. xxiij. q.j. paratus. in vlt. glo. ꝰm Canoñ. Concussor punit̄ pena quadrupli. et etiā ꝰm.l.no. xxiij.q.j. militare. in glos. fi. et rapinis in taleis spolijs et homicidijs. sup quo vide ex̄ de rap.c.j. de iureiu. sicut.⁊.j.c.ij.xxiij.q.viij. vt pridem. peccāt et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges peccant: que.s̄. scripta sunt in.§. duobus precedentibus.

Pax q̄d sit.

Concutere.

¶ Articulus.xxxij.

Expeditis superioribus dignitatibus secularibus/ad status priuatorū seculariū descendamus. ¶ A Peccant autē milites maxime in gallicia in qua put cōmuniter de rapina viuūt. Primo seculares simplicis militie: quia non sunt contenti suis stipendijs: sed concutiunt homines contra sententiam Ioā. bap. dicētis eis Luc̄.iij. Neminem cōcutiatis: neq; calūniam faciatis esto te ꝯtenti stipendijs vr̄is.xxiij.q.j.parat⁹.ad fi.⁊.c. militare. in fi. et.lxxxvj.di. nō satis. in fi. ¶ Scḋo peccāt īpugnādo sepe ꝑriaꝫ: ⁊ dn̄m cui ex forma fidelitatꝫ seruire tenent̄. ff. de iusti.⁊ iur. vt i. ff. de reli. et sump. fu. minime. xxiij.q.j. q̇d culpat̄. et.c. summa militie.xxij.q.v. de forma. ¶ Tertio q: fauent in illicitis manifestis al's secus.xxiij.q.j. quod culpat̄. dn̄is: et seruiūt in iniustis bellis: q̇n potius deberent recognoscere imperatorē celestē.xj.q.iij. Iulian⁹. et.c. qui resistit. et dist.viij. q̄ cōtra. Sic fecerūt illi christiani milites thebeorū dicentes Maximiano precipienti eis cōtra christianos seruire. Milites sum⁹ inquiūt imperator tui: sed tamē serui quidem libere cōfitemur dei. tibi iustitiam debemus: illi innocentiam. a te stipendiū laboris accipimus: ab illo vite exordium sumpsimus. sequi in hoc imperatorem nequaꝙ̄ possumus. vt authorem deum negem⁹ si non compellimur vt offendamus: tibi vt fecimus hactenus parebim⁹: sin aūt illi parebimus potius ꝙ̄ tibi. dextre nostre aduersus impios pugnare: ac inimicos sciunt laniare: pios et cōciues nesciunt. pugnauimus semꝑ ꝓ iustitia. ꝓ pietate. pro innocentium salute. pro fide. hec fuerūt nobis hactenus ꝑcia periculorū. quo ergo pacto cōseruemus tibi: si hec deo nostro non exhibemus? Iurauimus primū in sacramēta diuina: iurauimus deinde in sacramēta regia. nihil nobis de secundis credis esse necesse: si pri

Milites in q̄bus plerūq; offēdūt.

ma ꝓrūpimus? ad hec. xj.q.iij.non enim.c.si domin⁹.c.q resistit.c.imperatores.c.si is qui preest. ex̄ de tēpo. or.dilecti⁹.vbi de hoc.ꝛ.c.ad aures.vbi de hoc.ij.q.vij.nō pōt. Nō pōt erga homines esse fidelis: qui deo extiterit infidelis. Ex dictis patet ꝙ christiani milites possunt seruire saracenis: et aliis infidelib⁹: sꝫ nō cōtra christianos: vel in eo qđ est cōtra deum: vt pre.c.Julianus.ꝛ.xxiij.q.j.q̄d culpat.in fi.ꝛ.xv.q.vj.iuratos. ¶ Quarto in torneamētis maxime in francia.ex̄ de tornea.ꝑ totu. ¶ Quinto in duellis: que tota die offerunt et accipiūt contra id qđ legitur ꝛ no. ex̄ de pur.vulgari.per totū.ꝛ cleri.pug.in duello.ꝑ totū.ꝛ.ij.q.v. monomachia.h̄ etiā ꝓhibet lex romana. C.de gladi.l.j.li.xj. Sed hispani sui homicide ꝛ dei tētatores.xxij.q.ij. q̄liter.nec de canonib⁹: nec de legib⁹ curātes passim duella offerunt et recipiūt ex eorū ꝓfanis ordinationib⁹ et cōsuetudinib⁹: que contra dei ꝛ ecclesie leges non valent.x.dist.ꝛ.xj.quasi per totum. ¶ Sexto quia accipiunt stipendium et non seruiunt.vnde ad restitutionē tenentur: vel seruiunt: sed non cum tot equis sicut debent: et sic defraudant dn̄m: sicut dicimus de clerico qui recipit beneficium ꝓpter seruitium et officiū. lxxj.dist.siquis sacerdotū.nec ꝓcuratio dāda est nisi visitanti et laboranti.ex̄ de censi.cū instantia.j.m̄so.ꝛ.c.ꝓcurationes.exp̄ssum.ꝛ.c.cum venerabilis. Et ꝓpterea renuit beatus Martinus Juliani cesaris donatiuū non ꝓponens amplius militare: vt habet̄ in sua legenda. ¶ Septimo cōputant se inter milites autē sint inter milites translati: et in eorū numero cōputati/cōtra.l.ff.de mili.testa.ex eo tēpore.ꝛ no.ex̄ de priuile.q̄dam. ¶ Octauo quia post militiam/et exercitium eius in bellis aliqui ad ordines ꝓmouentur.qđ fieri non debet: vt legit̄ et no.lj.di.siq̄s post.et sup hoc vide qđ no. Innocē.de postu.pre.c.vlt.et in spec. de legato.§.p̄misimus. ṽ. sed quid de iudice. ¶ Nono quia non militant ꝓpter deū nec ꝓpter rem publicam: sꝫ ꝓpter p̄dam et diuitias augēdas: qđ est peccatū damnabile f̄m Aug.xxiij.q.j.militare. ¶ Decimo quia multi militū maxime in lōbardia/tuscia/et in patrimonio beati petri/recipiunt militiā a ꝓpriis cōsanguineis vel amicis: nō ab imperatore vel regibus vel aliis p̄ncipib⁹: nec characterē.de charactere isto vide Innocē.de sacra.nō ite.c.vlti.de eta.et qua.cū contingat.ꝛ.j.q.j.ꝙ quidā.et ex̄ de sen.ex.si iudex.li.vj. recipiunt militarē.vnde nec veri milites debēt dici.maxime quum plures eorū sint rustici/ipsi et genus eorū.ad hec vide qđ legit̄ et no.pre.c.j.q.j.ꝙ quidā.ꝛ in glo.qui forte. ¶ Undecimo q: sepe fugiunt de bellis iustis: ꝛ dominos deserūt inter hostes.vnde et infames sunt.vj.q.j.infames.ꝛ tales rei sunt lese maiestatis.ff.ad.l.iulia.ma.l.iij.ꝛ capite puniūtur: nisi dn̄m defendere non potuerint.ff.de re.mili.omne.§.qui in acie.ꝛ no. pre.c.infames.in glo. tales. ¶ Duodecimo quia vilificantes se adsumunt aliquotiens officiū ꝓcurationis.contra.l.C.de ꝓcura.l.militeꝫ.ff.de procura. filiusfami.§.veterani.ꝛ no.ex̄ de postu.p̄.bone.j.i glos.j. ¶ Tertiodecimo periuri sunt: quia nō seruant cōmuniter iuramentū qđ prestant/non euitaturos se mortem pro salute rei publice.legit̄ ꝛ no.ij.q.j.prohibent̄.glos.j.ꝛ accusatiōis officiū adsumunt cōtra.l.illā canonizatā. ¶ Decimoquarto cū absunt a seruitio reipublice cōmeatu nō accepto: et cum in domo sunt: cōmeatu accepto volunt gaudere priuilegio militari: et stipendiū habere cōtra.l.ff.ex qui.cau.maio.l.miles.ꝛ.l.qui mittunt̄.et no.ex̄ de cōce.pre.quia.in glos.sic miles. ¶ Decimoq̄nto q: aliqui post solennē penitentiam redeunt ad militiam ꝯtra cañ.xxxiij.q.ij.de his.et.c.latorem. An miles qui non exercuit seua si viuat clericaliter: gaudeat p̄uilegio clericali: vide Innoc̄.de apo.c.j.et qđ legit̄ ꝛ no.lj.dist.siquis post. ¶ Decimosexto quia multi ex eis postꝙ occiderūt p̄sbyteros: vtunt̄ militia cōtra cañ.concilium magū.ex̄ de peni.et re.c.ij. ¶ Decimoseptimo q: nō vtuntur militia ad id ad quod est instituta/scilicet propter iniuriam propulsandam/et propter vindictam cōtra impios proferendam.xxiij.q.j.§.j. ¶ Decimooctauo nō seruant actus et modos militares: qui ponunt̄ per Isi.j.di.ius militare.quia neꝙ vacāt militie: se cōmessationib⁹/immūditiis/hastiludiis/ꝛ negotiis mercatorū/venationib⁹/aucupationibus: et tota eorū vita ꝓut cōmuniter est vane glorie et desidiis carnalibus militare cōtra apostolū Petrū.j. Pet.ij.vnde Bern. Carni militamus gule illecebris seruiēdo: luxurie motib⁹ obsequēdo. Sed arma militie christiane non sunt carnalia: sed potius deo.ij.Cor.x. ¶ Arma aūt christi militum sunt.vj. que ponit apostolus ad Ephe.vj.scꝫ cōtinētia: qđ est cingulū honestatis.lorica iustitie.calciamenta pedū/exempla sanctor.scutū fidei.galea spei.gladius spūs/qđ est verbuꝫ dei. Nā nedum de milite spūali.scꝫ religioso vel clerico.j.q.iij.saluator.ꝛ.liiij.dist.c.j.sed etiā de tēporali pōt intelligi verbū apostoli.ij.ad Timoth.ij. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus.lxxxviij.dist.c.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij.ex̄ ne cleri.vel mo. c.j. et de tali dicit apostolus in pre.c.ad Timoth.labora sicut bonus miles christi.et aliqui eorū vsurarum voragini.ex̄ de vsu.vsurarū voragini.li.vj.sicut vilissimi suam militiam vituperātes. ¶ Decimonono quia militant nocendi cupiditate.vlciscendi crudelitate: rebellandi feritate: dominādi cupiditate cum omni implacabilitate: q.v.p̄cipue f̄m Aug.in militia cōdemnant̄.xxiij.q.j.quid culpat̄.in prin.ꝛ.c.apud.nā hac intētione militia debet agi vt mali coerceant̄: et boni subleuent̄ vt ibi. ¶ Uigesimo non intendūt cōmuni vtilitati in militando: sꝫ priuate cōtra id.xxiij.q.j.summa.ꝛ.q.viij.vt pridē. ¶ Uigesimoprimo non obediunt suis supioribus in vtilibus et licitis vel in dubiis/ꝯtra id.c.summa.ꝛ.c.quid culpatur.in fi. ¶ Uigesimosecūdo vsurpāt vltra stipēdia sua/ꝯ id.xxiij.q.j.militare. ¶ Uigesimotertio sine legitima authoritate supioris occidūt homines: vel faciūt guerrā/ꝯ id.xxiij.q.ij.iustū.ꝛ.q.v.miles. ¶ Uigesimoquarto quia simoniā sepe cōmittūt.vn̄ magis peccāt ꝙ clerici ecclesie milites: qđ est satis mirandū.j.q.iij.saluator.sed ibi in glos.q̄ incipit/cōtra ponit̄ q̄re. ¶ Uigesimoquinto quidā post solēnē penitentiam.de solēni penitentia.l.di. penitentes.c.in capite.ꝛ.c.vltimo.fiunt milites/contra id qđ legit̄ ꝛ no. l.dist.siquis post. ¶ Uigesimosexto quia in sua militia nō gradatim: sed prerupte ꝛ indiscusse ad honores ꝓmouētur.lix.dist.si officia.in prin. ¶ Uigesimoseptimo inuiti in iusto bello pugnant sicut ignaui: vn̄ ꝛ carent merito: quia voluntariū militem eligit deus.xv.q.j. non est. ¶ Uigesimooctauo ante victoriam dimittunt bellare: vel militiam ante tempus.ex̄ de renū.c.j. Non enī debent solui milites nisi cōpletis stipēdiis. C.de his que nō explesti.l.iij.ꝛ no.pre.c.j.pri.al. ¶ Deponit̄ autē miles.interpositio est vsꝙ ad ṽ.seq.xxviij.siue exauthorat̄ siue degradat̄.sup quo vide Innocē. de resti.spo.in lr̄is.de peni.ꝛ re.c.ij.de testi.testimoniū.ꝛ ex̄ de penis.degradatio.li.vj. Est etiā duplex militia.spūalis et secularis.lix.dist.si officia.xxiij.q.viij. reprehensibile.ꝛ.j.q.iij.saluator.vide qđ no.xxiij.q.j. militare.in glo.cū ergo. Nemo autē pōt militare deo ꝛ mūdo.ij.ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij.vnde non debet esse alligatus aliis qui militie spūali est aggregādus.liiij. dist. null⁹ ¶ De gothis militib⁹.xxiij.q.viij.conuenior. Et scias ꝙ isti recuperauerūt hispaniā.viij. annis cum rege Pelagio.et hoc teneas ꝙ a legione de hispania vsꝙ ad montē pessulanū: gothi: de quibus.xxiij.q.viij. conuenior. vnde ꝓpe nemausiū illa contrata vocat̄ gothia: sunt/exceptis nauarris: qui fuerūt hiberici.et vt quidā dicūt armeniani vt dicit Priscianus in.vj.li.a legiōe vsꝙ ad hispalim fuerūt Romani tēpore Pompei et cesaris.vn̄ Lucanus: Ultima funesta concurrunt p̄lia mundi.vnde in episcopatu vlixboñ.vocat̄ mons pompei.f̄m Joan.de deo. ¶ Uigesimonono quia captos in bello sepe interficiunt contra Aug.dicentem. Uictori capto misericordia iam debet̄. si pacis ꝑturbatio nō timetur.vt ibi legit̄ et no.xxiij.q.j.noli.in fi. ¶ Trigesimo quia hodie milites cōmuniter sunt predones maxime in hispania cōtra id Aug.dicens. Qua

Arma militum christi.

Miltia duplex.

dam ꝓuidentia militibus stipendia cõstituta sunt:ne dũ
sumptus querit: predo grassetur.xxiij.q.j. militare. grassari
est seuire qḋ ꝓprie ad latrones in nemore ptinet. legitur
⁊ no.de peni.dist.j.aut facta.⁊ in glo.ꝙ fit. Idẽ dicit Am-
bro.sup lucã.li.j. ¶ Trigesimoprimo. In pace gloriantur
contra id qḋ dicit Grego.in moral.xxiij.li. Nemo vires su-
as in pace cognoscit. Si em̃ bella desunt virtutũ experimẽ
ta nõ ꝓdeũt. improuidus miles est q̇ se in pace gloriat̃ forte.

De militia spiritua

li. Uerbũ incarnatũ rex noster est: qui in
hunc mundũ venit pugnaturus cũ dia-
bolo. Oẽs aũt sancti qui ante eius aduẽ
tũ fuerũt:sunt milites ante faciẽ eiꝰ pre-
cedentes. qui autẽ postea veniẽt vsq; ad finẽ mundi/sunt
milites suum regem subsequẽtes. ⁊ ipse rex medius est in
exercitu suo hinc inde vallatus/⁊ stipatus agminibꝰ suis.
Hug.de sacra.li.j.pte.j.⁊.c.j. ¶ Christus habet multos mi
lites q̇ vicerũt:sz paucos q̇ de fuga reuersi vincãt:q: tepe-
facti difficile resurgũt. Apo.iij.ibi: Utinam frigidus esses
aut calidus:sed q: tepidus es ⁊c.⁊ ar.de peni.di.j. Bern.
Miles christi nec laude extollit̃:nec vituperatiõe frãgit̃:
nõ diuitijs tumet: nec cõtrahit̃ paupertate: leta contem-
nit:⁊ tristia.ps.xx. Per diem sol non vret eum:neq; luna
per noctem. Hiero.ad nepotianum.

¶ Articulus.xxxiij.

Expeditis nobili-

bus:plebeiorum vitia ptractemus:⁊ in-
cipiamus ab eorũ dignioribus.scz docto
ribus ⁊ magistris: de quibus ꝓprie põt
dici illud ad Rom.j. Dicẽtes se sapiẽtes
stulti facti sunt.xlix.dist.hinc etenim.℟.albuginẽ.⁊ scienti
bonũ ⁊ non facienti peccatũ supple maius est. Ja. iiij.in
fi.⁊ de peni.dist.ij.si em̃.vltra colum. et magistri maius si-
bi iudiciũ assumũt. Jaco.iij.in prin. ¶ Peccãt aũt primo
Doctores ⁊ magistri q̇bꝰ laborãt vitijs
quia quũ indoctos ⁊ minus sufficiẽtes se sentiant: faciũt
se p preces et alia munuscula ab alijs doctoribꝰ ⁊ in magi
sterũ ꝓmoueri. ⁊ sibi licentiã dari.de hoc ex̃ de magistris.
quãto.⁊.c.prohibeas.⁊ ar.cõtra eos.de eta.⁊ qua. ad au-
res.ff.ad.l.acqui. Idem iuris:et illi qui tenentur examina
re et approbare:tenent̃ de salario sic male accepto ad re-
stitutionẽ.liiij.di.si seruus absente.xxiij.di.qñ.ex̃ de eta.⁊
qua.cum sit.de of.archidi.ea que. Si sufficienti vel insuffi
ciẽti cõcedat̃ licentia docẽdi pro pecunia:nõ cõmittitur si-
monia: sed crimẽ cõcussionis. C.qḋ me.causa.si p impssio-
nem.j.q.j.cõcussionis.xxiij.q.j.militare.ꝯm Hos.qui sic no.
ex̃ de magis.in summa. Doctor qui ꝓmouetur a doctoribꝰ
subornatis nõ habet immunitatẽ vt doctor. C.li.x.de athle
tis.l.j.vix em̃ erit bonus magister:qui nõ fuit bonus disci
pulus.ex̃ de elec.cum in magistrum.lxj.di. quid proderit.
faciũt que legunt̃ ⁊ no.xxiij.q.j.cũ beatissimus. sz nec an-
tiqui pro nouis sunt deserendi. valde em̃ est absurdũ/vt
noui magistri rudes vel imperiti preferant̃ magistris anti-
quis ⁊ approbatis.lxj.di.statuimus.nisi forte nouo a deo
sit aliquid melius reuelatum.xcv.di.esto. ¶ Secũdo pec
cant:q: despiciunt sufficientes subditos cathedrari. ⁊ ꝓ-
pter vitiũ arrogantie/ea que sciunt: recte docere non pñt
xlvj.di.c.j.⁊ tales iniuriam faciunt cathedre.xl.dist. multi.
¶ Tertio:cõtẽnũt simplices qui magis volunt vitare vi-
tia morũ ꝙ verborũ. xxxviij. di.sedulo. ¶ Quarto:q: co-
nãtur differentia subtilia non vtilia/cõtra id Ego domi-
nus deus tuus docens te vtilia. Esa.xlviij. vt videant̃ ab
hominibus:⁊ vocẽtur rabi.⁊ sic cõfundũt auditores.xliij.
di.§.si.⁊ p̄cipue in hoc offendunt magistri parisiẽses:⁊ in
anglia:in auxonia/tã seculares ꝙ religiosi maxime p̄dica
tores/⁊ minores.quorũ aliquoru arrogantia inexplicabi
lis ⁊ vsq; ad illius luciferi Esa.xiiij.de peni.di.ij.pncipiũ.
corruentis/ascendit:in quorũ scholis non ꝓphe. non lex
moysi sancta.non christus sapientia pr̃is. nõ eiꝰ sacrosan
ctum euangeliũ.non apl̃i.non sancti doctores ecclesie au
diunt̃:Sed roboat et resonat philosophus idololatra.et
cõmentator eiusdẽ cum ceteris liberaliũ artiũ pedegogis
adeo ꝙ in scholis sacre theologie/nõ sermo sacer:sz phi-
losophia legat̃. Immo nec iam textũ sentẽtiarum catho-
licũ legũt lectores in scholis: nec baccalaurij magistrorũ
sed ad questiones properãt curiosas:vt ad lr̃am appare-
ant:non existant/contra cañ.xxxvij.di.c.ij. Isti sunt de qui
bus ꝓprie dicit Hiero.ad damasuz papã. Physici ꝓscruta
tionis oculos trãs celum leuantes:⁊ vltra ꝓfundũ terra
rum ⁊ abyssi in quoddã inane demergunt̃ in vanitate sen
sus et obscuritate mentis ingredientes.insup diebus et
noctibus in arte dialectica se torquẽtes.xxxvij.dist. nõne.
Innitentes dialecticorũ tendiculis:que non tam vincula
sunt appellãda ꝙ phantasmata.i. vmbre quedam ⁊ ima-
gines que cito pereũt ⁊ resoluũtur.xxxvij.di.vino. Hiero.
in Esa. Isti etiã sunt magistri qui ꝯm vrbanũ papã omnẽ
vim inuentorũ suorũ ponũt in dialectica scz disputatione
que philosophorũ sententia definitur nõ astruendi vim
habere:sed studiũ destruendi. Sed non in dialectica pla-
cuit deo saluare populũ suum.regnũ dei in simplicitate si
dei est:non in cõtentione sermonis.xxxvij.di.omnem vim.
Hinc etiã Hiero.sciniphes ⁊ ranas quibꝰ egyptij sunt ꝑ-
cussi:vanam dialecticorũ garrulitatem ⁊ sophistica argu-
menta intelligit.xxxvij.dist. §. hinc etiam. Hinc Paulus
theographꝰ ⁊ doctor seraphicus ad Col.ij. Uidete ne q̇s
vos decipiat p philosophiam ⁊ inanem fallaciam ꝯm tra
ditionem hominũ ꝯm elementa mũdi:⁊ nõ ꝯm christũ ⁊c.
¶ De talibus etiã supbis doctoribus ⁊ magistris Greg.
in moral.li.xxiij.pte.v.c.ij.⁊ trãsferunt̃.xlvj.di. Habet hoc
propriũ doctrina arrogantiũ:vt humiliter nesciãt inferre
quod docẽt.⁊ recta que sapiunt etiã recte ministrare non
possunt. In verbis em̃ eorũ prodit̃ ꝙ quũ docẽt quasi in
quodã sibi vident̃ sublimatis culmĩe residere.eosq; quos
docẽt:vt lõge infra se positos/ velut in imo respiciunt.qui
bus nõ cõsulendo loqui: sed vix dñando dignant̃.⁊.j. At
cõtra doctrina vera tãto vehemẽtius hoc elationis vitiũ
fugit per cognitionẽ: quãto ardentius suorũ verborũ ia-
culis ipm magistrũ elationis insequit̃. Cauet em̃ ne cum
elatis moribus p̄dicet quẽ in cordibus audientiũ sacris
sermonibus insectat̃.hucusq; Grego. Hinc idẽ Grego.in
pastorali ⁊ transfertur.xlix.di.hinc etem̃.in.℟.puo autem
naso.ait. Sunt nõnulli qui dum se existimari hebetes no
lunt: sepe in quibusdã inquisitionibus se plus ꝙ necesse
est exercẽtes/et nimia subtilitate fallunt̃.vñ hic quoq; sub
ditur.vel grandi/vel torto naso. Nasus q̇ppe grandis et
tortus est discretiõis subtilitas immoderata:qua dũ plus
ꝙ decet excreuerit actionis sue rectitudinẽ ipsa confun-
dit. De istis magistris quorũ totũ mũdũ est legere ⁊ dispu
tare:⁊ cõmenta curiosa facere:⁊ de penitẽtia non curare:
sed carnaliter viuere:⁊ honores appetere/loquitur idem
Grego.in eodẽ.c.hinc etenim.℟.lippus vero. Lippus ve
ro est cuius quidẽ ingeniũ ad cognitionẽ veritatis emicat
sed tamẽ hoc carnalia opera obscurãt. In lippis quidem
oculis pupille sane sunt:sz humore defluenti infirmãtes
palpebre grossescunt.quorũ quidẽ q: infusione crebra at-
terit̃:etiã acies pupille vitiat̃. Et sunt nõnulli quorũ sen-
sum carnalis vite opatio sauciat:qui videre recta subtili-
ter per ingenium poterant:sed vsu prauorũ actuum cali-
gantur. Lippus itaq; est cuius sensum natura exacuit:sed
cõuersationis prauitas confundit.cui bene per angelum
dicitur in Apocal. iij.c. Collyrio inunge oculos tuos vt
videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungi-
mus:quũ ad cognoscendum veri luminis claritatẽ/intel
lectus nostri aciem medicamine bone opationis adiuua-
mus.hucusq; Greg. Fateor aũt me nunq̃ magistrum vi-
disse in quãtũ vt homo scire potui: maxime in sacra theo-
logia.⁊ maxime religiosum mendicantem/ humilem/ pa-
tientem/pauperem/oratorem/despectum mundo/morti-
ficatum;nec penitẽtiam agentem; nec verum magistrum

christum in virtutibus sectantem: nec propterea magisterium appetisse: nisi magistrum Gonsaluum sacre theologie pfessorem hispanū generalem ministrū ordinis fratrū minorū: qui me assisij recepit ad ordinem: Sed pter vanam gloriam/ et appetitū honoris. vnde Matth. xxiij. Amāt enim primos accubitus ⁊c. et .j. vocari ab hominib⁹ rabi. vos autē nolite vocari rabi. vnus enim est magister vester. vbi Chryso. Vocari volūt: non esse. nomen appetunt: ⁊ officiū negligūt. sicut ad literā cōtingit in lectorib⁹ cōmuniter fratrū pdicatorū et minorū: qui magis forescariā carnium frequentant ⁊ hospitium/ q̄ lecturam ⁊ fine re in lectoris nomine gloriant: quū nomina cōsequentia sint cum rebus. xlij. dist. in oratorio. cum. c. pre. xvi. q. j. si cupis esse qd̄ diceris. insti. de dona. §. est et aliud. ❡ Origen. Quidā autem machinant vt a sis magistri epi vocentur ab hominibus qd̄ est rabi. vocari autem rabi: nec ab hominibus: nec ab aliquo alio diligit iustus: quia vnus est magister omnium. ❡ Item Chry. Qd̄ erat omnium malorum causa. i. thronum appetere magistralē: hoc medium ducit ad discipulos instruendū. q. d. nolite vocari rabi. ne qd̄ deo debet: vobis psumatis. nolite vocari rabi: ne diuinum honorem hominibus deferatis. vnus est enim magister omnium: qui oēs homines naturaliter docet. si enim hominē homo erudiret: omnes homines discerent quot habēt doctores. Nūc aūt non homo docet: sed deus qui docet hominem scientiam. ps. xciij. et iterum eodem ps. Beatus homo quē tu erudieris dn̄e: ⁊ de lege tua docueris eū. et spūs sanctus docet oīa. Joā. xiiij. ⁊ vnctio docet de oibus. j. Joā. ij. ⁊ ex de sacra. vnc. c. vnico. §. j. Multi quidē docent: pauci aūt discūt. homo eīn intellectū nō prestat homini docendo: sed a deo pstitū p admonitionē exercet. ❡ Item Grego. in pre. c. hinc etenim. ℣. albuginē Albuginē vero habet in oculo: qui veritatis lucem videre non sinitur: q: arrogantia sapientie seu iustitie occecatur. pupilla nāq oculi nigra videt. albuginem tolerās nihil videt: q: sensus videlicet humane cogitationis si stultum peccatorēq se intelligit: cogitationem intime claritatis apprehendit. Si autem candorem iustitie seu sapientie sibi attribuit: a luce supne cogitationis se excludit: et eo claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat: quo se apud se per arrogantiam exaltat. De istis magistris verbosis ⁊ nebulosis dicit .ij. ad Timoth. iiij. Magistros prurientes auribus/ audientibus nō veritates theologas: sed fabulas: quodāmodo philosophicas pdicātes honoratos cū suis discipulis in peccatis ductos sm Aug. varijs desiderijs/ semp discentes et docentes: et nunq̄ ad sciētie veritatē puenientes. xxvj. q. v. nec mirum. vlt. colum. Item de his Hiero. cōtra Jouinianū de peni. dist. ij. si eīn. vltra. iiij. columi. ibi. Aperiūt enim quasi fontes scientie: q: quū aquā non habeant doctrinarum: premittunt imbrem velut nubes pphetice ad quas pueniat veritas dei: ⁊ turbinibus exagitant demonū atq vitiorum: loquūtur grandia: ⁊ totus eorum sermo superbia est. De istis etiam magistris. ij. Pet. ij. Cor exercitatum in auaritia habentes. quia sm Grego. appetitus honoris auaritia est. super illo verbo Phil. ij. Non rapinam arbitratus est esse equalē deo. maledictionis filij derelinquentes. j. q. vij. qd̄. ⁊ c. siqui. ex de heretic. vt officium. §. si viā rectā. s. sacre scripture. secuti viam balaā. qui interpretat vanus populus/ siue precipitās et bosor: qui interpretatur carneus: siue in tribulatione positus: qui mercedē iniqtatis amauit. et paulopost. Hi sunt fontes sine aqua non lauantes: s inquināt es. et nebule turbinib⁹ exagitē quib⁹ caligo tenebrar reseruat. vbi Beda. et transferunt. ij. q. vij. secuti. sic ait. Qui enim agnitā veritatis viam sponte deserunt: quid nisi vanus populus sunt: qui etiam in precipitiū suos mergūt auditores: quibus nō salutaria que corrigāt: sed que illos delectent errronea pdicant: de quibus apte subditur. hi sunt fontes sine aqua ⁊c. ❡ Isti sunt illi magistri habētes sciētiam inflatiuam sine charitate: non edificatiuā. cōtra qs apl̄s. j. ad Cor. viij. Scientia inflat: charitas edificat. ex de renū. nisi cum pridem. §. p defectu. vbi. Bern. Impie mētes contente sciētia que inflat: illam que edificat nesciunt. de hac etiam materia satis etiam tetigi in prima parte istius operis: sub epilogo hic repetita et addita ad confusionē superborū scolorū et modernorū arrogantiam magistrorū. adde ⁊ hic qd̄ scripsi copiose de sciētia abutētibus. j. in. §. o pciosa. ℣. alia eorū gloria. cum. ℣. seq. vsq ad. ℣. alia eorum gloria. in ar. xlix. ❡ Quinto offendunt magistri: quia docēt aliquī aliqua falsa in cathedra: vt aliquib⁹ placeāt: et isti sunt falsi doctores. xxij. q. ij. primum. hi mali sunt: ⁊ eorū doctrina mala. j. q. vij. conuenientibus. Mala aūt doctrina et pestifera plures occidit q̄ gladius et venenū: sicut doctrina Arrij: cui⁹ pena sm Augustinū indeterminata est. q. d. plurimos infecit oim illorū hereticorū penas pcipat. vn̄ Hiero. Arrius in alexandria vna scintilla fuit: sed q: non statim oppressus est: totum eius orbem flāma depopulata est. xxiiij. q. iij. resecande. Oia crimina superat falsa doctrina pter sequela. alia peccata ppetrantem necāt: hoc peccatum male doctrine caterua in peuntium secum ducit. ar. xj. q. iij. pcipue. xl. dist. si papa. Impossibile est talem nequā doctorē ⁊ pestiferū posse saluari: nisi publice reuocet quantū pōt intoxicatā doctrinā quā euomuit: q: nō pōt de hoc pctō aliter deo satisfacere ⁊ primo quē corrupit. Nō pudeat eū ergo si saluari desiderat: suū reuocare errorem: ne in sua pertinacia ⁊ psidia moriatur: et cū lucifero impenitente accipiat portionē. ad hoc ex de accusa. qualiter. j. §. ideoq. vj. q. j. ex merito. ibi deteriores. ⁊ ar. op. j. q. vij. quod. ⁊. c. siqui. ex de hereticis. vt officiū. §. si vo. li. vj. de peni. ⁊ re. c. j. ❡ Sexto tacent veritatem ne vitia quibus vacant: et seipsos reprehendere videantur. j. q. j. vilissimus. iij. q. vij. in grauibus. et proditor est veritatis: qui pro veritate mendacium loquitur: vel qui veritatem dicendam celat. xj. q. iij. nolite. ❡ Septimo in falsis consilijs que dant pro pecunia: q̄uis iustum vendere possint. xj. q. iij. non licet. q ergo male erro: ferunt p immoderatum salarium: pauperibus distribuāt. que p falsum consilium: illis quos dāpnificauerūt reddant. xiiij. q. v. si habetis. ⁊. §. multipliciter. ⁊. c. non sane. xiiij. q. v. si res. ex de vsu. cum tu. de homic. sicut dignū. §. eos. op. ar. ex de re. iu. cum eterni. §. siqs. in fi. cum his q̄ ibi no. li. vj. per veram ergo penitentiā suo satisfaciāt creatori. et p restitutionē primo quē leserūt. ex de crimi. fal. falsidicus. alias cū diabolo ppetuis cruciatibus punientur de peni. dist. j. §. his authoritatib⁹. ❡ Octauo cito accelerant ⁊ pmature ad cathedram obtinendā: ⁊ aliter legūt q̄ deberent: et alia: ⁊ supbe: non excedunt scholares sciētia et facūdia ⁊ vita sicut debēt. ad hec ex de ma. ⁊ obe. humilis. vij. q. j. nouatian⁹. viij. q. j. qualis. xvj. q. j. sic viue. xliij. dist. §. pariter. viij. q. j. oporter. ⁊. c. licet. C. de pfesso. ⁊ ma. l. magistros. li. x. quā autē scientiam debet preferre addiscēs. de sum. tri. c. j. sm Innoc. preferat sciētiam canonicā: q̄ est mixta ⁊ media inter theologiam et legalem. ar. ex de of. deleg. querenti. sm Ostien. sic consulentē in pre decre. de sum. tri. c. j. ❡ Nono offendūt magistri: q: pferūt se antiquis iuuenes. erubescant ⁊ confundant et vix peniteāt: quia vix de hoc penitent. Quidam fratres minores euntes de gratia parisius vt fiant lectores: et pro duobus annis cōtra eorū regulam et declarationes ar. flo. soluētes: et ibi per quatuor vel sex menses morantes: et inde cum vacuo noīe sine scientia reuertentes: ⁊ postmodum nomen lectoris habentes: ⁊ exinde ventres implentes. Cōfundant etiam redeant tales florenos recipientes et rapientes: ⁊ expensas dantibus non facientes: qd̄ non facerent publici stabularij aut caupones solutionē recipientes de expensis: quas non fecerunt. ar. ex de censi. pcurationes. et de immu. ec. quia plerīq. vnde et tales fraudulenter et indebite recipientes vltra q̄ fratres expenderūt: ad restitutionē tenent illis a quibus fratres eleemosynas habuerūt per iura pre. ⁊ ex de elec. cōmissa. li. vj. nec

fratres possunt hoc cōuentui parisieñ. remittere: q: pecu-
nia nō est eo:ū nec o:dinis: sed dantium: vt ex̄ de verbo. si
gni. extẏt. li. vj. ⁊ in clemē. e. ti. exiui. ⁊ in modico tēpo:e ad-
discētes volūt magistrari. de hoc legit̄ ⁊ no. in p:e. c. sic vi-
ne. ⁊. lxxvj. dist. ieiuniū. in glos. collige. ⁊. xxiiij. q. j. cum bea
tissimus. ꝑpter insufficientiam autem remouēdi sunt ma
gistri. ex̄ de renū. c. si. legit̄ ⁊ no. de of. custo. c. j. vbi aūt sunt
iura docenda ⁊ ꝑ quali studio competit p̄uilegium. ex̄ de
cleri. nō resi. tue. ¶ Decimo: quia quidā eo:ū volunt lege
re decretū ⁊ decretales quū neutrū possint pficere. xvj. q.
j. p̄sbyteros. no. de cōse. di. v. in die. De opinionibus magi
stro:ū. de deci. c. j. de resti. spo. literas. de cele. mis. cū mar-
the. §. quesiuisti. ⁊ s̄m Innocē. de cōst. ne innitaris. ¶ Un
decimo recipiunt p̄ciū a pauperib' ꝑ doctrina cōtra ex̄
magistris. c. j. ⁊. c. q:. ex̄ de censi. licet. a diuitib' possunt vt
ibi no. de materia magistro:ū et de eo:ū collectis. xviij. di.
de eulogijs. xxxvij. dist. de quibusdā. j. q. iij. vendentes. et
c. se. sic et medicus gratis curabit pauperē: secus de diui-
te. no. lxxxiij. dist. §. j. glos. simile. ¶ Duodecimo: quia im-
moderate et indiscrete pcutiēdo co:rigūt discipulos ꝯ id
de homic. p̄sbyter. de sen. ex. cū voluntate. xlv. dist. cū bea-
tus. An magistri ⁊ scho. habeant ius vniuersitatis. de ꝓ-
cur. q: in causis. de hac materia magistro:ū et scientia eo-
rū ex̄ de elec. cum in magistrū. xxxvij. ⁊. lxxxvj. dist. per totū
lxvj. dist. quis dubitet. ⁊. viij. q. j. opo:tet. xvj. q. j. si clerica-
tus. xlviij. di. §. j. ¶ Decimotertio peio:es sunt discipulis
vnde magistri sunt erro:is. ij. q. vij. nos si. ¶ Decimoq̄rto
admittūt religiosos sine habitu in scholis: vnde cū ipsis
excōmunicationē incurrūt. ex̄ ne cleri. vel mo. vt periculo-
sa. li. vj. ¶ Decimoquinto: quidā eo:ū erro:es alio:ū de-
fendunt: vnde et ipsi magis errant: ⁊ alijs erro:is offen-
dicula pparāt. vñ q: magistri erro:is sunt: nō tm̄ heretici:
sed heresiarche dicēdi sunt. xxiiij. q. iij. qui alio:um.

¶ Articulus. xxxiiij. A

D E offensione disci
pulo:ū ⁊ scholariū subsequēter tangen-
dum est. ¶ Peccant aūt p:imo: quia vo
lūt esse sup:a magistros cōtra id. Nō est
discipulus sup:a magistrum. vj. q. j. facer
dotes. ⁊. c. seq. ⁊ Luc. vj. ⁊ Mat. x. ¶ Secūdo: q: volunt
fieri magistri q̄ discipuli legitimi nō fuerūt. p:e. c. miserū
si clericatus. all'. in ꝑxi. §. s̄. ℟. an magistri. xxiij. dist. his. in
fi. xxxvij. dist. relatum. ¶ Tertio vadunt ad scholas ⁊ nō
student: vel discere negligūt: vel contēnunt. vide qđ legi
tur ⁊ no. ex̄ de elec. cum ex eo. li. vj. sup verbo/ literarū stu-
dio insistentes: q: non bononie fuisse: sꝫ ibi bene vixisse et
studuisse laudandum est. xij. q. ij. glo:ia. de quo peccato
confitetur Aug'. in. ix. li. cōfessionū. ⁊ talis magis mēb:ū
diaboli ꝙ christi esse ostenditur. xxxviij. dist. nullus. cōtra
qđ Aug' dicit. Senex em̄ a iuuene ⁊ episcopus tot anno-
rū a collega necdū anniculo paratus sum doceri. xxiiij. q.
iij. si habes. et vide ibi glos. rep:ehensibilis. Isti autem ta
les qui vadunt ad studium et nō student: nō gaudēt p:i-
uilegio habendo:ū fructuū beneficio:ū in studio de quo
loquit̄ de clericis non resi. tue. ⁊ ex̄ de magistris. c. vlt. ꝙ si
eos receperint: ad restitutionē eo:ū tenent̄: q: fraudulen
ter eos receperūt. ad hoc ex̄ de elec. cum ex eo. ibi/ Cupiē-
tibus in sciētia dei ꝓficere vt fructum in dei ecclesia suo tē
po:e afferre valeāt oppo:tunū. ⁊. j. ibi/ literarū studio insi
stētes. ⁊ in p:e. c. si. de magistris. ibi/ aliqui docibiles de-
stinent̄. ⁊ ibi/ qui cum docti fuerint ⁊c. et. j. ibi/ et studētes
in ip̄a. ex̄ de elec. cōmissa. §. ceterū. ibi/ teneberis ad restitu
tionē fructuū eo:ūdem quū res receperis fraudulenter.
op. ar. imo exp:essum. xvj. q. j. gn̄aliter. ibi. Eos autem cleri
cos ⁊ monachos hm̄oi beneficium habere sancimus: qui
ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria pmanent: non
deuagantes: neqꝫ circa ministeria desides: quū ꝑpter hoc
ipsum beneficiū eis indulgemus: vt alijs oib' derelictis
oipotētis dei inhereāt ministerijs. ⁊ in glos. ar. ⁊. xxxvij. di.

Discipuli et scholastici quibus subiaceant vitijs.

de q̄busdā. ibi/ assidue. ⁊ in glo. i. ho:is cōpetētib'. ⁊ p:e. c.
tue. q̄si exp:essuꝫ. ¶ Quarto: q: discunt ea que melius est
nescire ꝙ scire. xxxviij. di. q̄uis. ⁊ in glos. hic videt̄. ⁊ discūt
illas scientias que nō sunt sciētie pietatis/ sicut sunt geo-
metria/ arithmetica/ musica/ et astronomia. legitur ⁊ no.
xxxvij. dist. siquis. ¶ Quinto: q: tunc volunt discere quū
ex officio alios debeant docere. xxxvij. dist. §. ecce. in autē.
de sanc. epis. §. damus. col. ix. sed postꝙ male ꝓmoti sunt
q: igno:antes: cōsulte agunt si discunt: vt p:e. c. nullus. et
c. si habes. vel renūtient. ex̄ de renūtia. nisi cū p̄dē. § ꝑ de-
fectu. ¶ Sexto: q: ad seipsos in obscuris recurrunt dimis
sa scriptura: ⁊ ideo magistri erro:is existunt: q: veritatis
discipuli nō fuerūt. xxiiij. q. iij. qđ autē. xxxvij. dist. relatum.
¶ Septimo: quia stulti sunt ⁊ peccant. quia cōtēnunt di-
scere que igno:āt. xxij. dist. de cōstantinopolitana. lxxxiiij.
dist. peruenit. ¶ Octauo defraudant magistros salarijs
quū sint diuites. vnde ad restitutionē tenent̄: q: dignus
est mercenari' mercede sua. ij. ad Timoth. v. Luc. x. Mat.
ix. xij. q. ij. charitatem. ⁊. c. quicūqꝫ. in fi. ¶ Nono: q: inter
se malas societates habent maxime iunio:es ex eis: ⁊ ma
xime quū iacent in scholis turpitudineꝫ opantes. xxxij. q.
vij. flagitia. vnde sup hoc p:ecipue ⁊ sup alijs vitijs magi
stri eo:ū curam debent habere solicitā custodiendi eos et
rūpendi feda federa. sicut aliquotiens eos docui maxime
magistros in grāmaticis et logicis: qui discipulos habēt
q̄ iacent in domibus eo:ū: quibus p:esunt nō tātū sciētia
quātū mo:ibus: sicut dicit lex de p̄cepto:ibus pupilloꝝ. ff.
de admi. tu. cū plures. §. cum tuto:. ⁊ no. ex̄ de magistris. c.
j. ¶ Decimo: q: magistris inobediētes sunt ⁊ eis frequē-
ter resistunt. vnde ⁊ verberibus virgaꝝ subijciendi sunt. q̄
tm̄ ad vindictā sanguinis nō ꝓcedāt. nec ꝑpterea incidūt
in excōmunicationē magistri taliter verberātes. ex̄ de sen.
ex. sup eo. ⁊ vide qđ legit̄ et no. xxiij. q. v. c. j. ibi. Sed virga
rū verberibus erudisti. qui modus coertionis ⁊ a magi-
stris liberalium artium/ ⁊ ab ipsis parētibus adhibet̄. ex̄
de rap. in archiep̄atu. ¶ Undecimo: q: in festiuitatib' po
tius vadūt ad ecclesiā vt videāt dn̄as: ꝙ vt audiant diui-
nū officium. no. xxiiij. q. j. odi. in glos. ar. ꝯtra. ¶ Duodeci
mo: quia quū in diebus festiuis deberent ire ad ecclesias
et dn̄icis diebus ad audiendū missas cōplete vt tenent̄ ⁊
p̄dicationē: vel vagant̄ per terrā: vel student: quū in spiri
tualib' solum sint pncipaliter festa p̄cipua occupāda. Nō
imp:obo ꝙ missa audita/ studeāt in domib' suis: q: opus
spirituale est studere: quia sciētia donū spiritussancti est.
Esa. xj. Sapiētie. j. Eccli. j. ⁊ paulus. j. ad Timoth. iiij. attē-
de lectioni. xxxvj. dist. §. ecce. in fi. Sine p:ecio etiam lib:ū
co:rigere et ip̄m apostillare in festo nō est pctm̄: quia ad
sciētiā facit. ar. ex̄ de of. del. pterea. ⁊. c. p:udentiam. in fi. et
c. suspitionis. ff. de iure. om. iu. l. ij. ff. de re iu. quedā. xvj. q.
j. si monachus. p:o p̄cio vero co:rigere vel scribere vel no
tare in festo/ pctm̄ est: q: opus seruile est vt. c. ieiunia. j. all.
et ex̄ de fer. c. vlt. ⁊ de cōse. di. iij. rogationes. ⁊ de cōse. di. j.
missas. Missas die dn̄ico secularibus totas audire sp̄ua
li o:dine p̄cipimus. ⁊. c. sacerdote. c. cum ad celeb:andas.
c. qui die. Qui die solēni p̄termisso eccl'e cōuentu ad spe-
ctacula vadit: excōmunicet̄. ⁊ dist. iij. ieiunia sane. ibi. Die
aūt dn̄ica/ nihil aliud agendū nisi deo vacādū. nulla opa
tio in illa die agat̄: nisi tm̄ hymnis ⁊ psalmis ⁊ cāticis spi
ritualib'/ dies illa trāsigat̄. ¶ Decimotertio q: clerici cu-
rati quū vadūt ad studiū de licētia p̄lato:ū/ nō dimittūt
in eccl'ijs vicarios bonos ⁊ sufficiētes: ꝑ q̄s animaꝝ cura
diligenter exerceat̄. ex̄ de elec. cū ex eo. §. fi. li. vj. al's credo
eos teneri ad restitutionē fructuū quos interim percepe-
rint ecclesiā debito seruitio defraudando. ar. ex̄ de elec. cō
missa. §. penulti. et vlti. xvj. q. j. generaliter. ex̄ de rescrip. c.
fi. ¶ Decimoquarto: quia religiosi quidam et p:esbyteri
et alij p:elati scholas sequūtur legales: ꝑpter quod ex-
cōmunicati sunt: et quia habitum dimittunt in scholis. ex̄
ne clerici vel mo. non magno. et. c. si. et. c. vt periculosa. lib.
vj. ¶ Decimoquinto; quia expensas quas habent a suis

parētibus vel ecclesijs expendunt in tabernis et taxillis
et cōmessationibus ⁊ malis societatibus et meretricibus
et vacui ad domū redeūt sine cōsciētia ⁊ pecunia vel sciē/
tia.cōtra quos dicitur:nō Bononie vel parisius fuisse: sȝ
bene vixisse.iungo et studuisse laudandum est.xij.q.ij.glo
ria.℣.socrates.in fi. ¶ Decimosexto:q: q̇dā eorū simonia
ce recipiunt magisteriū.nō credo tales executionē habe/
re talis magisterij sine dispensatione si cōuincantur. ar.j.
q.j.reperiunt.c.siquis neq̄.q.iij.saluator.q.vij.requiritis
Secus si esset occultum.ar.ex̄ de simo.ex tue.et hoc ꝑ pe/
cuniā/preces/carnales/vel seruitia/maxime quū sint indi
gni.j.q. j.sunt nonnulli. ex̄ de magistris. c.ij. ¶ Decimo/
septimo: quia debita cōtrahunt:et recedunt de studio de/
bitis non solutis:et ideo excōmunicant̄:et non curant.et
sic triplici vinculo/debitorum/et excōmunicationū/⁊ pec
catorū/remanent vinculati:que vincula ꝑ eos difficile rū
punt̄.sicut experientia manifestat. ex̄ de treu. et pa.c.j. et
in glo.ꝑmus est. ¶ Multum ergo et precipue scholares
debent attendere vt eligant bonū magistrū vita et scien/
tia:quia a bono magistro bonus scholaris ꝓcedit cōmu/
niter.xxiiij.q.j.cum beatissimus. Nam magister appellat̄
qui bonum regimen habet pre ceteris.ff. de exercī. ac.l.j.
§.magistrū.Et precepto: cuiuslibet discipline magister vo
cari potest a monendo/siue monstrādo.ff.de verbo.signi.
quib⁹. ¶ Debet aūt magister esse idoneus.scȝ honestus
et discretus in sciētia quā docere intendit.ex̄ de magistris
c.j.ij.et.iij.magister em̄ primum moribus: demum facun/
dia illos quos docet ꝑcellere debet.C. de professo. magi/
stros.li.x.imperitus ergo matheseos risui patebit. xxxvij.
dist.q̇ de mensa.Nam qui alios docere debet:nō debet q̄/
rere ab alijs edoceri.in autē.de sanc.epis.§.damus.coll.ix.
j.q.vij.conueniētib⁹. Ideo neophytus ad hoc onus assu/
mi non debet: q̄uis ingeniosus sit: sed is qui scientiam
a maioribus suis traditam sibi seruat:⁊ eo modo quo au
diuit docet.xxxvij.dist.relatum.Quod de theologia potissi/
mū intelligendum est/et seruandum: q: ibi contra dicta
sanctorū patrū non est dicendū. xvj. di.sancta.nisi autho/
ritate pape aliud fieret in quibusdam.xx.dist.§.j.quia et si
papa contra fidem scribere vellet:non est ei credendum.
xv. q.j.sunt quidam.cum. c.seq.⁊ ꝑce.xv.dist.sicut.vbi de
hoc.in alijs autem scientijs possumus dicere cōtra maio/
res.ix.dist.ego solis.⁊.c.noli. ¶ Utrum autē idoneus sit
magister de facili potest cognosci in lectionibus et dispu/
tationib⁹ et bone fame odore.ex̄ de eta.⁊ qua.c.penul. et
vltimo.a quolibet tamē debemus addiscere sine indigna
tione.xxxviij.dist.nullus.⁊.xxiiij.q.iij.si habes.⁊.s̄.℣.vero
dixi. ¶ Sed hic quero vtrū religiosus monachus: vel de
ordine mendicātium possit et debeat in magistrum assu/
mi.et videt̄ q non:q: vocem habet plangentis:nō docen
tis.ꝭm Hiero.xvj.q.j.monachus.cum.c.ibi seq.⁊ synodus
cōstantipol.dicit.vij.q.j. precepit.ibi. Monachorū enim
vita subiectionis habet verbum et discipulatus:nō docē/
di vel ꝑsidendi vel pascendi alios. Sed contra quia ꝭm
Hiero.ad rusticū monachum/Multo tēpore debet disce
re monachus que postea doceat:ne tyro vsurpet ⁊ ne ꝑus
sit magister q̄ discipulus.xvj.q.j.sic viue.⁊.c.si clericatus.
¶ Itē si religiosus idoneus est pre ceteris: q: eminentis
scientie et vite sanctissime:nūquid est melius talem pone
re in cathedra q̄ non honestum: vel non tam honestum
et literatū clericum secularem? sic ꝭm Joā. Chrysosto.ar.
xl.dist.multi.⁊ Ambro.xvj.q.j.doctos.⁊.c. sequētibus.ma
xime quū cōmuniter gratis doceant: et sic in hoc ecclesie
valeant releuari.vn̄ nō sunt prohibendi.ex̄ de magistris.
c.j.et penul.nec enim sunt idonei ꝓhibendi.vt.eo.ti. quā/
to. Idoneus aūt dicitur qui moribus et scientia alios an
tecellit vt.l.pe.C.de profes.magistros.Solutio si talis se
ingerit:sicut hodie communiter predicatores ⁊ minores/
et alij mendicantes: nedum hoc in ordine: sed etiam per
seculares potentes et prelatos et cardinales ecclesie hoc
magisterium procurantes;repellatur.j.q.vj.sicut.viij.q.j.

An religiosus i magrm possit assumi.

in scripturis.et in primis concor. Aut a suo superiore mit
titur:et ab illo ad quem pertinet licentiatur. et sic est ad/
mittēdus.vt.xvj.q.j.moderamine.c.ex authoritate.c.sunt
nonnulli.c.si clericatus.c.monachos.c.nos autē.c.i paro/
chia.⁊.c.sequenti.dum tamen a scientijs prohibitis absti
neat.ex̄ ne cleri.vel mo.non magno. Quum enim specia/
liter prohibeatur ibi de quibusdam scientijs religiosis:
de alijs hoc concessum videtur.ex̄ de presum. nonne. ma/
xime de theologia.ad quā indistincte admittendi sunt tā
seculares q̄ regulares:quia generaliter et indistincte Ho
norius.iij.hoc indicat ex̄ de magistris.c.vlti.Hoc etiam re/
quirit salus animarum et publica vtilitas.ex̄ ne cleri.vel
mo.c.vlti.que preferenda est ꝑuate.ex̄ de renū.nisi.§. nec
putes.vj.In hoc potissime obedire debet abbati mona/
chus quum non solum vtilitas proprij monasterij vel or/
dinis hoc requirat:sed generalis ecclesie hoc exposcat.ar.
xvj.q.j.monachi.et.c. vos autē.de postu. et pre.de postu.
pre.bone.j.§.nos igit̄.et de cleri.non resi.ad audiētiam.
ꝭm Ostien.qui ita no. in summa de magistris.§. qualis
debeat.℣.sed nunquid.cum his que addidi. Ego autem
raro audiui:nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui re
ligioso talem obedientiam per prelatum. Nam non cum
obedientia quicquid dicant eorum litere: sed extorta et
procurata:et frequenter empta licentia:currunt quidam
religiosi cū suis loculis ⁊ pecunijs parisius ꝓ magisterio
et lectoratu.tanta est quorūdam ambitio. ex̄ de elec.quo/
rūdam.li.vj.tota die. ¶ Item scias q si magistri quibus
prouisum est cōpetenter:nihilominus a clericis ecclesia/
rum in quibus beneficiati sunt:et ab alijs pauperibus ta
leas exigant:simoniam committunt.nam in templo ven
dentes sunt:qui hoc quod dari quibusdam competit: ad
premium largiuntur.j.q.iij.vendentes. Item non solum
venditores columbarum sunt:et domum dei domum ne/
gotiationis faciunt: qui sacros ordines largiendo pre/
cium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt:verum hi
quoq̄ qui gradus vel gratiam in ecclesia spiritualē quam
domino largiente perceperunt non simplici intentione:
sed cuiuslibet humane retributionis causa exercent. j.q.
iij.non solum.ꝭm Gof.et Ostiē.q̇ ita no.in pre.titu.de ma
gistris.§.vtrū.℣.quid si magistri.in fi. in summa.hoc non
admitto:quia sic pro mercede legentes incurrent simo/
niam:quod non est verum per ea que no.xxxvij.di.de qui/
busdam.⁊.s̄.§.proximo.℣.xj.sed committunt crimen con/
cussionis sicut in casu qui sequitur.℣.j̄.sequē. ¶ Si autē
is ad quem de consuetudine vel priuilegio: vel de iure ꝑ/
tinet licentiam dare docendi/propter hoc pecuniam exe/
gerit: licet simoniā proprie non committat: quia non ven
ditur vel emitur spirituali annexū:crimen tamen concus/
sionis committit:quum pretextu officij per impressionem
exigitur qđ nō debet̄. de qua concussione.j.q.j. concussio/
nis.legitur et no.xxiij.q.j.paratus.in fi.et ideo qui exigit
est dignitate et officio spoliādus.ex̄ de magistris. c.j.et.c.
quanto.in fi.et in hoc casu promittenti succurritur et sol/
uenti vt pre titu.prouideas. Nec videtur hic versari turpi
tudo ex parte soluentis:quia ex quo idoneus est: suam re/
dimit vexationem.ex̄ de simo.dilectus.ꝭm Gof.et Ostiē.
qui hoc no.in summa ex̄ de magistris.§.quid iuris.℣.sed
nunquid. Male hoc seruatur Bononie. vbi a quolibet
cōuentuādo vel licentiando archid̄. Bon̄.qui dat licen/
tias:exigit et recipit pro licentia.xxv. libr̄. Bon̄.ergo etiā
peccasti:licet ego ei non soluerim nisi. xv.ex grā speciali.
Quilibet etiā doctor qui interest examinationi impriua/
ta recipit tres libras quasi ꝓ suo labore.ar. xij.q.ij. chari/
tatem.ex̄ de ꝑscrip.cum et officij.de simo.cuȝ sit romana.
¶ Decimooctauo:q: studentes bononie in iure cōmuni/
ter sunt piuri:q: iurant rectorib⁹ obedire in licitis ⁊ hone
stis:et non faciunt.maxime quū vocant̄ ad vniuersitatem
non veniunt:⁊ ideo priuādi sunt beneficijs. ex̄ de iureiu.
querelam. ¶ Decimonono maxetricatores et litigiosi
sunt.xlvj.distinctio.seditionarios.substantiam paternam

tum meretricibus dissipantes sicut filij prodigi. Luc.xv. et.Eccli.ix. Ne des fornicarijs animam tuam: ne perdas te et hereditatem tuã. Prouerb.xxix. Qui nutrit scortũ perdit substãtiã. Prouerb.vlt. Ne dederis mulierib⁹ substantiã tuã. ¶ Uigesimo. Nimis se grauãt et suos in expensis quum recipiunt doctoratum: et ideo expense hodie sunt taxate ex de magistris.cũ sit nimis.deme.

¶ Articulus.xxxv.

Aduocati in qb⁹ offendant.

Expeditis magistrorum et scholariũ defectib⁹ et pctis: de Aduocatis dicẽdũ est. Peccant aũt multipliciter. ¶ Primo: q: subdole fouẽt causas pdendo ppriũ clientulũ: et tales puaricatores sunt, et pditores, et infames.ij.q.iij.§.notandum.ij.ℛ.preuaricator. Est autem puaricator: qsi varicator: qui diuersam causam adiuuat pdita causa sua.nam q puaricaẽ et vtraqꝫ pte cõsistit qnimmo ex aduersa.vt.ff.de his qui infa.athletas.§.puaricator.et.ff.de puarica.l.j.quõ puniant in foro ptentioso, vide.l.illa; canonizatã.l.puaricator.et vide qd no.et legit lxxxvij.dist.irreligiosum.glo.et ita. ¶ Scdo: q: causas desperatas fouẽt cõtra cõscientias: et in hoc eorũ aliqui gloriant quasi magis subtiles aduocati: et tñ scriptũ est, improbũ nõ defendas.xj.q.iij.siqs ℛo.et.c.q cõsentit.xxij.q.iiij.ne amisso. ¶ Tertio: q: dilatiões supfluas nitũtur obtinere ad hoc tñ vt fugiant.et negotiũ ptrahat. ex vt li.nõ cõ.c.j.de dol.et cõ.put.iij.q.vij.§.tria.ℛ.pterea nõ licet aduocato.ibi,nec ex industria iurgium ptrahere.in quo casu pena duarum librarũ afficiendus est p iudicẽ. C.de iudic.properãdum.§.illo pculdubio.et no.in pre.ℛ.nõ licet.in glos.qd si fecerit. ¶ Quarto recipiendo nimis magnũ salarium: vel paciscẽdo sup certa pte litis cum graui dãno litigatoris. ppter qd debẽt ab aduocatione remoueri.iij.q.vij.§.tria.ℛ.arcẽtur.vbi etiam de hoc no. ¶ Quinto: q: ignorantes iura quũ nesciant qd dicãt aliud opprobrijs certant.in pre.§.tria.ℛ.siquis adeo pcat. ¶ Sexto: quia vbi est copia aduocatorũ sicut bononie: vt alijs lucrũ subtrahãt q boni sunt: paruissimo salario sunt cõtẽti tãqꝫ viles et abiecti.pre.§.tria.ℛ apud vrbẽ.ibi, Nam si lucro pecuniaqꝫ.glos.modica capiantur: veluti abiecti atqꝫ degeneres inter vilissimos numerabunt: secus si facerẽt pro clientuli paupertate.ar.lxxxvj.dist.non satis.ex de rescrip.statutũ.§.prouisurus.li.vj. ¶ Septimo: q: recipiũt salariũ nimis magnũ inspecta sua facundia et labore quẽ subeunt quãtitate cause et fori consuetudine.ff.de varijs et extraor.cog.l.j.§.inhonorarijs.taxabit iudex salarium aduocatis et adsessorib⁹.ex de rescrip.statutũ adsessorem li.vj. ¶ Octauo informant testes falsos: et querũt et faciunt positiones cauillosas vt aduersam partẽ decipiant. vide ex de iureiu.cũ impositionib⁹.li.vj.et inducunt clientulũ ad deierandũ ponendo et respõdẽdo: et ideo tãqꝫ homicide tenent: et infamia ppetua notant.xxij.q.v.ille q hominẽ.et.c.siquis cõuictus. ¶ Nono: q: recepto salario nõ curãt de causa: nec student: nec vigilant circa eam: et sic propter eorũ negligẽtiã aliquotiẽs amittit clientulus bonã causam: et ideo ipsi obligant.ar.bo.ex de eta.et qua.ad aures.ff.loca.et con.sed addes.§.illud. ¶ Decimo: q: faciunt aliqui se idiotas et insufficientes: et nihilominus recipiũt salariũ: et ppter insufficientiam suam amittãt causam vñ in culpa sunt: et ad restitutionẽ tenent.arg.ff ad.l.acq.idẽ iuris.ff.de of.p̃esi.illicitas.§.sicut institutũ.ad.l.acqui.§.imperitia.ff.de var.et ex or.cog.l.vlt.et vide qd no.ex de re.iu.cũ eterni.li.vj.in glos.C.de penis fisc. ¶ Undecimo: q: vbi sufficientes sunt alijs insufficiẽtib⁹ vices suas committunt. vnde et ipsi de lesione clientuli tenent.ar.ff.de prescrip.verbis.l.apud labeonem.ff.si.nisi forte clientulus sciens et prudens contentus fuisset: quia eo inuito non potest alij hoc cõmittere: quia differentia est inter artifices.ex de of.dele.c.fi.et si eo inscio hoc fecit: debuit preuidere hoc ipsum non permissurum si sciret.ar.ff.de furtis.quia re sibi cõmodata.respõ.j.ad fi. ¶ Duodecimo falsam.l.allegando: vnde crimẽ falsi incurrit.C.de veteri iure enucle.l.ij.§.hoc autẽ.et ex in prohemi.decretal.Rex pacificus.§.fi.et nõ.ex de iudic.nouit.in glos.sed cum.vel falso legem inducendo et eius intellectum peruertendo mẽtientes: et a veritate recedentes: et ad sensum suum, et p parte sua.l.interpretantes.cõtra.l.C.de iudic.rem nõ nouam.§.patroni.C.manda.ab anastasio.respõ.j.in autẽ.cõstitutio.q ex ascriptitio.et libera matre.in pn.coll.v.xxxvij.dist.relatum.possunt tamen aduocati varijs modis iura exponere.no.l.dist.quid est.in glos.hic stans.et cõtra conscientiam facientes edificant ad gehennã.ex de sta.mo.c.j.de rest.spo.literas.vide qd no.de iureiu.b:eui.in glos.ij. Lucrant totum mundũ: et animarũ detrimẽta patiuntur Mat.xvj.et Luc.viij.ex de simo.mattheus.et nõ minus peccatum est in offensione lingue: qꝫ in effusione sanguinis.xi.q.iij.quisquis. Inde dauid.ps.xiij. Quorũ os maledictione plenum est: veloces pedes eorũ ad effudendũ sanguinem.de peni.dist.j.periculose.et si causam desperatam acceptant oĩno salarium debent restituere fm Gof. sicut tutori imputat si causam pupilli desperatam ducat: vel superuacuam.C.de admi.tu.si bonam.ff.de admi.tu.quotiẽs.§.sicut.et ideo aduocatus nequã tenet clientulo admtereisse in tali casu.ar.C.de admi.tu.non est ignotus. Tenetur etiam aduocatus nedum si causam desperatam cõsulat prosequendam: vt dictum est prime. sed et si per imprudentiam ipsam amittat: vel per negligentiam: vt.l.pdicta.§.e.ℛ.x. Idem iuris.ff.loca.et conduc.cum in plures.§.locator.et.l.pre.illicitas.et pre.c.ad aures.multo fortius si causam pdiderit: q: tunc maior pena debetur.ff.de penis.siquis aliqd.§.siquis iustam.ff.ad.l.cor.de fal.l.j.§.is qui.ff.de extraor.crimi.saccularij.§.j.et breuiter tenetur qualitercũqꝫ vitio suo causam amittat.ar.ff.de euictio.si ideo.C.de euic.empto.ff.de rabu.ethi.locum.§.condemnatio.secus si ex qualitate cause: vel ob defectum probationis: quia vitium est materie: non artificis.ff.ad.l.acq.si seruus seruum.§.si calicem.ff.loca. Item quare.§.si gẽma.nam ignoscendum est illi qui bonam fidem agnouit. ff.manda.quintus.adde hic quod no.j.in ar.xlvij.in.§.ꝫ vt de hoc.ℛ.quod de aduocatis.cum.iiij.ℛ.se. ¶ Decimotertio: quia quidam aduocãt qui aduocare non possunt, vt minores.xvij.annis peregisse non debent.xvij.annum.ff.de postu.l.j.§.inuitum.iij.q.vij.§.tria.ℛ.quidam. surdi prorsus.vtroqꝫ lumine orbati.femine.vide etiaꝫ.xv.q.iij.§.j.muliebria passi in corpore.crimine capitali damnati.qui operas suas locauerunt vt pugnarẽt cum bestijs in arena.et alij infames.et qui continentur.iij.q.vij.§.tria. et clerici in sacris vel in minoribus beneficiati.ex de postu.c.j.scilicet in foro ciuili: sed in ecclesiastico possunt a sensu contrario illius.c.vt ibi no.Bern.et Ostien.in summa de postu.§.quid pertinet.ℛ. Item honor.vbi etiam tenet qꝫ etiam coram seculari,si necessitas vrget: quia iusta negotiatio non est clericis interdicta.et hec iusta est.xi.q.iij.nõ licet.et ex et ne cleri.vel mo.c.j.vide qd no.xv.q.ij.in summa.Et religiosi.ex de postu.c.ij.xvj.q.j.de presentium. Itẽ episcopi.v.q.iij quia episcopus.fm Gof. quod intelligit Ostien.in foro ciuili alias contra: quũ habeat optionem vtrum per se vel per procurationem litiget coram iudice ecclesiastico.ex de iu.calum.c.fi.Et qui funguntur iudicis et aduocati officio.C.de of.adsesso.l.fi.Et qui ad mandatum iudicis volunt patrocinari.C.de postu.prouidẽdum iij.q.vij.§.tria.ℛ.si vero. Item qui non sunt catholici. C. de postu.nemo.de peni.dist.j.nemo.ex de heret.excommunicamus.§.preterea. Item excommunicati.xj.q.iij.cũ excommunicatus.ex de sen.excommuni.decernimus.lib.vj. Item clerici in causa sanguinis.lj.dist.aliquantos.vbi de hoc.xxiij.q.viij.his a quibus.et tutius est fm Ostien. qꝫ etiam pro reo ibi non aduocent.ar.ne cleri.vel mo.sententiã.vide quod no.xv.q.ij.in summa. Et quia ad tẽpus per iudicẽ prohibiti sunt.ff.de postu.puto.et qui non ad

Aduocare prohibiti.

aduocandum pecuniā receperūt.ff.ad.l.iulia.repe.cadē.
Et qui audierūt leges parisius.ex̄ de priuil.super specu-
la.Et plati et presbyteri nedū religiosi qui audiūt leges.
ex̄ ne clerici.vel mo.c.si.⁊.c.nō magno.¶Decimoq̄rto q:
ꝑ eos frequēter stat ne causa terminet̄:⁊ tn̄ totū salarium
petunt.secus si per eos non staret:quia tūc totū salariū
petere possunt.ff.loca.et cōduc.qui opas.⁊ ad.l.rhodi.de
iactu.q̄ leuā de.§.si vehēda.al̄ est lex.ff.de var̄.et extraor.
cog.l.j.§.si iulius maternus.C.de aduoca.diuer.iu.post
duos.vide qd̄ no.Joan.an.ex̄ de rescrip.statutū.li.vj.in
glos.quia cōmune.et si transigat dictulus videtur aduo-
catus obtinuisse.ar.ff.manda.l.fina.¶Decimoquinto q:
ꝓponūt factū qd̄ ꝑncipales ꝑsone deberēt in iudicē ꝓpo
nere.ex̄ de iudic.pastoralis.¶Decimosexto q: recipiūt sa
lariū vel partem ante finem cause:immo aliq̄ anteq̄ inci
piāt/cōtra id qd̄ no.Innocē.ex̄ de loca.⁊ cō.ꝓpter.in glo.
magna.Si aduocat⁹ mai⁹ petat salariū.vide Inno.ex̄ de
rescrip.ꝑnti.li.vj.¶Decimoseptimo q: volūt esse testes i
causa in qua sunt aduocati:contra id qd̄ legit̄ de testi.in
lr̄is.ar.⁊ sup h̄ vide Innocē.de trāsac.ex lr̄is.¶Decimo-
octauo q: quū sint q̄dā vasalli dn̄orū:nolūt pro eis aduo-
care:nec de aduocatiōe eis seruire:quū ad hoc ex pacto te
neant̄:al̄s secus ſm Inno.qui de hoc no.ex̄ de iureiu.si-
cut.⁊.j.¶Decimonono quia quū fuerint aduocati in cau
sa:volunt esse iudices in eadē cōtra id qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de
ap.postremo.⁊ in vlt.glo.¶Uigesimo q: vociferant̄ ⁊ cō
tedunt rixose:quū miti ratione nō tumultuosa voce factū
suū debēt proponere/⁊ ius.v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.§.tria.
i.l.canonizata.si q̄s adeo.¶Uigesimoprimo.q: nō iustitie:
ſʒ lucro intēdūt.iij.q.vij.§.tria.ꝟ.apd̄ v:bē.¶Uigesimo
scd̄o q: quū religiosi i aliq̄ casu licito aduocāt munera ac-
cipiūt/ꝯ id.xv.q.ij.c.j.cū.§.se.¶Uigesimotertio q: mona
chi ꝓ monasterio suo aduocāt sine licētia abbat/ꝯ id.xvj.
q.j.monachi.ij.¶Uigesimoq̄rto q: frequēter clerici ad-
uocāt ꝯ ecclesiā suā vl̄ epm̄ vel patronū.quo casu merent̄
perdere bn̄ficium.xxij.q.v.de forma.xcvj.dist.si imperator.
ex̄ de postu.c.vlt.vbi de hoc.legitur ⁊ no.j.q.vij.c.j.vbi de
hoc.¶Uigesimoq̄nto q: aduocāt ꝓ hereticis cōdēnatis:
vn̄ a suo officio ꝑpetuo sunt suspēsi ⁊ ꝑpetuā īfamiā incur
rūt.ex̄ de hereticis.si aduersus.qd̄ intelligit.Hostiē.postq̄
sunt heretici ꝑ ecclesiā excōmunicatiōe notati.i.excōmuni
cati denūtiati:vt no.in summa ex̄ de heretici.§.qua pena.
ꝟ.hanc autē penam.Sic etiā intellige eodē ti.c.ij.§.hereti
ci.li.vj.al̄s si negat se hereticū:defensio sibi dat̄ per se ⁊ ad
uocatū per ea q̄ no.pre.ca.si aduersus.q: sepe falso inquā
crimina notant̄.ij.q.j.multi.in fi.facit optime ex̄ de hereti-
cis.multorū.§.verū.dem̄.¶Uigesimosexto quia dede-
rūt consiliuʒ:vel fauorē:vel auxiliū morti vel insecutioni
epo:q: tūc aduocare nō possunt nec aliud habere officiū
ex̄ de penis.felicis.§.nulli.¶Uigesimoseptimo q: aduo-
cāt quū fuerint filij vel nepotes hereticorū:vel fauentes
hereticis/contra pre.§.hereti.¶Uigesimooctauo non
ꝓstant quidā patrociniū eccl̄ie sue quū teneant̄.iij.q.j.nul
li.¶Uigesimonono q: quidā volūt esse aduocati ꝓ vtra
q̄ parte bona fide.ꝓ q̄bus facit qd̄ no.xlv.di.disciplina.in
glo.ar.Sed hoc intelligit ibi archidia.quū ex aduocatio-
ne nō fit ꝑiudicium parti.Sed ego non video quomō pu
re vtriq̄ parti sibi inuicē contrarie possunt seruire:⁊ ideo
peccāt.ar.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandū.ꝟ.ꝑuarica-
tor.An sufficiat aduocato dicere ita dicit.l.licet eam nō al
leget.j.q.j.vt euidenter.An aduocati in causa principali
teneant̄ defendere suos clientulos appellantes ꝓ eodē
salario.vide.ij.q.vj.§.post secundam.de medico an tenea
tur curare ꝓ ꝑmo proprio salario recidiuantē.de peni.di.
iij.adhuc instāt.glos.artis.Itē aduocatus idē ius sepius
pōt inducere.xxiij.q.vij.quēadmodū.glos.in ꝑn.Et cōtra
illiteratum debēt aduocati loqui vulgariter.no.xxiiij.q.j.
odi.in glos.j.⁊ est figura.⁊ legit̄ ⁊ no.xxviij.q.j.sicut enim
ꝓpe fi.ꝟ.si ergo.ibi/intelligis ne quid dicam.an in hoc ex
planando aliquando diligentius immorabor.attende vt
rem ipsam explanandam tāq̄ in cōspectu declarandā blā
diore sermone ponamus.⁊ in glos.ar.⁊ ex̄ de statu mona-
chorum.ne in agro.§.regula.clemen.Itē possunt etiam
aduocati siue iurisconsulti mutare suam opinionem si ex-
pedit mutari no.xxiij.q.vj.vides.glos.et volēs sic ex.Pos
sunt etiā aduocati in causis matrimonialib⁹ ⁊ alijs spūa-
lib⁹ leges nō cōtrarias canonib⁹ allegare.x.dist.c.j.xxix.q.
ij.siquis ancillā.¶An aduocatus debeat habere salariū
qui voluit sed non potuit negotio interesse.pro et cōtra.
de peni.dist.j.magna pietas.in prin.dist.ibi.votum em̄ ꝓ
ope reputatur.in glos.hoc enim tm̄ in bonis.Pro salario
ꝓmisso vel debito aduocato ꝓ causa vētilata in curia me-
tropolitani:nō aget̄ corā eo:ſʒ corā ordinario litigatoris.
ex̄ de fo.cō.romana.§.nec etiā.li.vj.Nō tenet̄ aduocatus
dicere parti aduerse ius quod ꝓ eo facit.no.iiij.q.iij.c.j.
¶L De satisfactione ⁊ restitutione faciēda ꝑ aduoca-
tos.ex̄ de immu.ecclesie.quia plerique.per Innocen.Re-
stituant autē violēter et malitiose acquisita si volunt sal-
uari.nec enim in die iudicij habebūt de allegationis nito
re subsidium.ad hec de peni.dist.v.falsas.ix.q.iij.aliorum
Boni ⁊ fideles aduocati milites sunt rempublicam legi-
bus potius q̄ armis defendentes.C.de aduoca.de iure-
iu.aduocati.ar.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ita.et.§.se.ff.de
cap.⁊ postlimi.re.l.postliminiū.§.si.tales si vltra salaria
petant concutiūt.super his vide qd̄ legitur ⁊ no.xxiij.q.j.
militare.in glos.cum ergo.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.
ij.in fi.et in glos.Idem dicit lex.

¶Articulus.xxxvj. A

DE offensionib⁹ iu-
risperitorum et adsessorum:idem quasi
per omnia potest dici sicut de offensioni
bus magistrorum ⁊ aduocatorū ꝓxime
dixi.Dicitur autē iurisconsultus is q̄ sibi Jurispe-
questiones factas soluit/⁊ determinat per ius:et non ad- riti.
uocat.Sed si ꝓponat̄ sibi questio de facto:ipsam soluit si Adsesso-
cut sibi videt̄:et de iure respondet.in italia tales vocātur res.
sapientes.vnde frequēter partes petunt sapientem a iu-
dice super aliquo articulo incidenti vel principali decidē
do per eum ad expensas petentis vel vtriusq̄ partis si
concordant.hi olim cōstituebantur a principe:et eorum
opinio vim legis habebat.institu.de iure.natura.§.respō-
sa.et dist.ij.responsa prudētum.hodie autem tales nō in-
ueniuntur:sed tantum hi qui consiliū dant credendi aut
litigandi et frequenter suas faciunt allegationes ꝓ par-
te consulente eos vel pro vtraq̄:sed eligit verius.qui si
rectum consilium dant:cōpetens salarium recipere pos-
sunt.xj.q.iij.c.non licet.⁊.xiiij.q.v.non sane.et vide quod
no.ex̄ de vi.et hone.cleri.cum omni.glos.penul.et de ma-
gistris.q̄ non nullis.glos.sed nunquid non licet.Adsesso
res autē dicunt̄ quia adsistunt iudici ad consilia dāda in
omnibus articulis in causa.Hi duo potissime offendunt
in salarijs immoderatis:et in malis consilijs que dant:si-
ue per ignorantiam:siue per negligentiam:siue per ma-
litiam.et tunc ad restitutionem tenent̄ ⁊ ad interesse par
ti lese sicut.s.dixi de aduocatis.Et de istis/⁊ de eorū sala-
rijs.ex̄ de of.del.super questionū.§.verū.de vi.⁊ ho.cleri.
cū ab oi.⁊ de rescrip.statutū.l.vj.plene legit̄ ⁊ no.in mul-
tis glo.ibi.et.xiiij.q.v.non sane.⁊ de appel.postremo.

¶Articulus.xxxvij.

DE procuratorū ex-
cessibus nunc dicamus.Quid autē sit actor:
quid syndicus:quid ꝓcurator:quid oecono
mus:quid vicedominus:quid prepositus:
et a q̄bus:⁊ qualiter:et in quibus causis:⁊ cuius authori
tate:⁊ ad que cōstituant̄:et de officio eorū:⁊ de differentia
nominū ipsorū:⁊ q̄ voluntas constituentis ꝓcuratorum
semꝑ est cōsiderāda:⁊ de forma procurationis in iudicio
vel extra.ex̄ de procura.petitio.de obli.ad rōcinia.c.j.de

ſyndico.c.j.de iura.ca.imperatorum.et.c.cum in cauſa.⁊.c.
cū cauſam.de ex.pre.dilecta.lxxix.diſt.diaconū.⁊.c.ſe.j.q.
iij.ſaluator.ij.q.vij.ſiquis ergo.ix.q.iij.cū ſimus.xvj.q.vij.
quoniā in quibuſdā.de of.del.cū olim.de fideiuſ.c.penul.
p Innocē.de cenſ.ſopite.ne ſe.va.c.j.p Innocē.de confir.
vti.vel inu.cum dilecta.xj.q.j.relatio.Eſt aūt ꝓcurator q̊
negociū gerendum ſuſcipit ab eo q̊ pōt mādare:q: ep̄us
Procuratorum errores. dn̄s nō eſt:ſed ꝓcurator.ex̄ de dona.c.ij.⁊ tn̄ ꝓcuratorem
cōſtituit.ex̄.e.auditis. ⁋ A Peccāt primo autem mul-
ti ꝓcuratores q̊ officium ꝓcuratoris exercēt ⁊ ꝓcuratores
eſſe nō poſſunt:vt minor.xxv.ad iudicia.⁊ minor.xvij.ad
negocia.ff.de ꝓcurato.l.minor.⁊ ex̄ de ꝓcura.q̊ generali-
ter.§.j.li.vj.Si quū detur ad negocia maior.xvij.annis:
minor etiā.xxv.annis pōt agere ⁊ experiri:vt ibi no.Ioā.
an.poſt Oſtiē.Que etas reqraꝛ in iudicibus:vide qꝺ le-
gitur et no.ex̄ de of.del.cū viceſimūannū.In ꝓmouendis
ad ordines:dic vt de eta.⁊ qua.generalē.in clemē.In ad-
uocatis requirūtur.xvij.vt dixi.ſ.e.§.expeditis.ꝟ.xiij.Ad
matrimoniū contrahendū ⁊ ſponſalia/vide qꝺ no.de eta
te.ex̄ de deſpō.impu.c.vbi nō eſt cōſenſus.de etate ad reli
gionē.ex̄ de regula.q: in inſulis.c.ad noſtrā.c.ſignificatū.
itē.c.is qui.c.nō ſolū.li.vj.xx.q.j.illud.⁊.q.ij.c.j.et.ij.Ad epi
ſcopatū:⁊ ad curā animarum:⁊ dignitatem/vide de elec.
cum in cunctis.c.licet canō.c.cū ex eo.c.cōmiſſa.li.vj.et de
eta.⁊ qua.c.ij.⁊.iij.⁊.c.ꝑmittimus.li.vj.De etate eligentiū
abbatiſſam ⁊ electarū.ex̄ de elec.indēnitatibus.lib.vj.De
etate eligentiū epiſcopū.eodē.c.ex eo.lib.vj.furioſus.ff.
de procura.l.ij.§.furioſus.Infamis.vide.l.diſt.accedens.
iij.q.vij.c.j.Itē ſurdus vel mutus.ff.e.l.ij.§.furioſus.⁊.l.
mutus.Itē accuſatus de crimine.C.e.reum.Itē miles.vi
de de poſt.pre.bone.j.glo.j.⁊ qꝺ no.Innocē.de cōfir.vti.
cū dilecta.⁊ de accuſa.ſup his.per eum.et de of.del.prudē
tiam.ſm eundē:Seruus.C.de iudic.ſeruus.Excōmunica
tus vel cōſtitutus ab excōmunicato.ex̄.e.c.ſi.legiꝛ et no.
de iudic.intelleximꝰ.de reſcrip.ipſo iure.li.vj.qꝺ fieret ta-
mē cū occulto:tenēt.ex̄ de procura.auditis.de re.iu.ad ꝓ-
bandū.ff.de of.ꝓ̄o.barbariꝰ.C.de teſtamētis.l.j.⁊ ſic fuit
iudicatū in curia.Itē regularis.ex̄ de ſyndico.c.vnico ni-
ſi pro cauſa ſui monaſterij abbate imperāte.xvj.q.j.mona
chi.in ſi.⁊.c.qui vere.no.xvj.q.j.de preſentiū.vide clemē.
de ꝓcura.Religioſus.Item clericus in gradu quolibet
cōſtitutus non debet conſtitui ꝓcurator litis.in autē.de
ſanctiſ.et reuerē.epis.§.deo amabiles.⁊ ſequen.§.alium
autē.ex̄ ne cleri.vel mo.ſed nec ꝓcurationes.⁊.c.j.ꝟ.cōdu
ctores.qꝺ verū eſt in ciuilibꝰ:ſed nō in ſpūalibus ⁊ in ciui
libus ꝑ ꝑſonis miſerabilibꝰ pōt:vt no.Oſtiē.de ꝓcura.in
ſumma.§.quis dari.ꝟ.itē monachi.vide Innocē.de iura.
cal.c.j.vbi tenet ꝙ clericus nō pōt ꝯſtitui procurator ſine
licentia p̄lati ſui.Itē femina.iij.q.vij.§.tam.C.de ꝓcura.
alienationē no.ex̄ de confir.cum dilecta.§.quia vero.qꝺ vi
deꝛ cōtra.ſed ibi ſoluitur in gloſ.ſic ergo.Item q: cōſtitui
tur in cauſa criminali.ex̄ de procura.tue.ex̄ de accuſa.ve-
niēs.vbi de hoc.iij.q.v.reos. ⁋ Secundo q: nō appellāt:
vel dū nō denūtiant ꝙ appellent.ex̄.e.non iniuſte. ⁋ Ter
tio quia plene dominum non defendunt:q: omnia debet
facere q̄ faceret ſcꝫ dominus ſi p̄ſens eſſet.ff.e.ſꝫ hic.§.de-
fendere.Nec em̄ ſufficit talem diligētiam adhibere qua-
lem ſuis rebus adhibet:immo maior ab eis exigiꝛ.C.man
da.in re mādata.Tenetur aūt p̄ncipaliter ad tria ꝓcura.
vocatus ad iudicium venire.iuſtis p̄ceptis parere.et ſine
licētia non recedere.xj.q.iij.certum.in autē.de litigi.§.ſi ve
ro intra p̄dictū.coll.vij. ⁋ Quarto q: frequēter confiten-
tur cōtra dn̄m malitioſe vel corrupti.Et cōfeſſio ꝓcurato
ris nocet dn̄o.de poſtu.pre.c.j.de capel.mo.dilectis.de re.
iu.ſuborta.vt lite nō con.c.j.§.ſi.vbi de hoc.quo caſu tene
tur domino ad intereſſe ſicut.ſ.dixi de aduocato.et vide
qꝺ no.de reſti.in inte.c.ij.in gloſ.ſi. ⁋ Quinto q: ſunt falſi
nō habētes mandatum vel falſum mandant.ex̄.e.in nr̄a.
⁋ Sexto q: excedunt fines mandati.ex̄ de reſcrip.cum di
lecta.⁊ deſuꝑ hoc vide qꝺ no.Innocē.de fideiuſ.ꝙ quibuſ
dā.vtrū autē p̄iudicet dn̄o qꝺ facit ꝓcurator cōtra ius vel
iniurioſe contra eum ſine ſpeciali mādato eius.ex̄.e.x.dile
cti.ſm Innocē. ⁋ Septimo q: male/⁊ negligēter ⁊ frau-
dulēter frequēter tractāt cauſas et negocia dominorū et
tenenꝛ in foro cōſcientie ad intereſſe dominis:vt.ſ.retigi
in.§.expeditis.ꝟ.ix.⁊.ꝟ.xj.in ar.xxxvj.Et vide Innocē.de
cauſa poſ.cum olim. ⁋ Octauo q: recipiunt et extorquēt
magna ſalaria:vnde tenētur de ſuꝑfluo.xiiij.q.v.non ſa-
ne. ⁋ Nono quia intromittunt ſe de officio aduocandi:
quū parum vel nihil iuris ſciant.vn̄ in culpa ſunt vſurpā-
tes officiū alienū.et quātum ꝑ hoc dānificātes dn̄os tenē
tur:legiꝛ ⁊ no.ex̄ de homici.tua.§.nos igiꝛ.⁊ in glo.j.ex̄ de
eta.⁊ qua.ad aures. ⁋ Decimo quia in fauorem dominorū
multa ꝓ p̄te ſua mēdacia dicūt:⁊ partē aliā decipiūt:⁊ ca
uillationibus ⁊ falſis poſitionibꝰ et allegationibus vtun
tur.vn̄ et in his tenenꝛ deo ⁊ primo et iudici.ſicut.ſ.dixi
de aduocatis.ex̄ de crimi.fal.c.j.⁊ quaſi in omnibꝰ in q̊bꝰ
mali aduocati offendūt ⁊ ipi.vn̄ de eis nō tāgo amplius.

⁋ Articulus.xxviij.

AD peccata teſtiū

A

Ad peccata teſtiū veniamꝰ.Teſtes ſm Iſi.antiquitus ſu-
perſtites dicebātur:eo ꝙ ſuꝑ cauſe ſtatu
p̄ferebātur:nūc p̄te ablata nominis/te-
ſtes vocanꝛ.ex̄ de ꝟ.ſigni.forus.§.teſtes.
⁋ A Peccant teſtes in multis.Primo q: multi ferunt Teſtes q̊bus vitijs laborent.
teſtimoniū in iudicio q̊ teſtes eſſe non poſſunt.vide ex̄.e.
c.ij.vt ſeruus.iiij.q.iij.§.Item in criminali.ꝟ.Item ſm re
ſponſio.ex̄ de.ꝟ.ſig.forus.§.teſtes.Item mulier in cauſa
criminali mota criminaliter.⁊ no.xxxiij.q.vlt.mulier.xv.q.
iij.de crimine.ex̄ de ꝟ.ſigni.forus.§.teſtes.ex̄ de teſti.quo
niā.⁊.c.tā lr̄is.Quid de hermaphrodito:q̊ habet vtrūqꝫ
ſexum/ſcꝫ hominis et mulieris:dic ſeruandū qꝺ qualitas
ſexus incaleſcentis oſtendit.iiij.q.iij.§.Item in criminali.
ꝟ.hermaphroditum.Si autē vtriuſqꝫ membri officio vti
pōt:ſicut refert Oſtien.de quodā qui fuit in villa ſua ſecu
cia:que eſt in epiſcopatu taurinen̄.eligat quo vtaꝛ:et iu-
ret ꝙ de cetero alio non vteꝛ:q: nec duplici debet fungi of
ficio maxime tam diuerſo.xvj.q.j.preſbyteros.ff.de pac.ſi
plures.ſic fecit ep̄s taurinen̄.de p̄dicto vt no.Oſtiē.ex̄ de
teſti.§.quis poſſit.ꝟ.q̊d de hermaphrodito.Impubes an
te annū.xiiij.in ciuilibus:⁊ minor.xx.annorū in criminali-
bus.ff.de teſti.l.inuiti.⁊.l.teſtimonium.⁊.iiij.q.iij.c.j.⁊.§.
Item in criminali.ꝟ.Itē in teſtimoniū furioſus.iij.q.vij.
§.tria.ex̄ de ſucce.ab inteſta.c.vlt.de regula.ſicut.xvij.q.j.
gonſaldus.Infamis.pre.c.forus.§.teſtes.ex̄ de teſti.co-
p̄terea.iij.q.v.cōſtituimꝰ.ex̄ de teſti.licꝫ ex quadā.⁊.c.teſti-
moniū.niſi in criminibꝰ exceptis.legiꝛ ⁊ no.de ſimo.licet
heli.c.per tuas.Pauper:Suſpectus.legiꝛ et no.iiij.q.iij.
§.Itē in criminali.ꝟ.teſtiū.⁊ in glo.in ſalomone.Infide
lis ſiue hereticus.ij.q.vij.c.ſi hereticus.c.pagani.xxiij.q.
iiij.ipſa pietas.de hereticis.excōmunicamꝰ.legitur no.ex̄
de teſti.c.j.c.iudei.et in clemen.eo.titu.c.j.Reprobantur
etiam omnes qui continentur in pre.§.in criminali.vſqꝫ
ad.§.vlti. ⁋ Secundo peccant quia non dicunt totam ve
ritatem quam nouerunt ſicut iurauerunt de cauſa illa.iij.
q.ix.hortamur.et ſolam veritatem non miſcendo falſita-
tem.ij.q.iiij.nullam.quia nec de ſuo debent aliq̊d adn̄ce-
re etiam et quod bonum eſt.iij.q.ix.pura.ex̄ de accuſa.q̄li-
ter.j.§.formam.⁊.c.ſeq.⁊ ideo ſunt periuri.et hoc ideo in-
uentū fuit:quia cum quidam iuraſſet dicere veritatem:et
quum eam dixiſſet:appoſuit poſtea contrarium in dicto
ſuo.et cum poſtea argueretur de periurio/dixit ꝙ non de-
ierauit:quia ſi plus erat:res vtiqꝫ tanta erat cui debuit di
ci.ꝙ ſi eſſet tanta:non tamen erat talis.arg.eorum que
no.xxxij.q.v.§.j.in gloſ.arg. ⁋ Tertio peccant quia non
dicunt veritatem pro vtraqꝫ parte ſicut iurant.C.de epi-
ſcopis et cleri.auten.ſi iudex.xiiij.q.v.non ſane.ex̄.eo.titu.
veniens.ij.in fine. ⁋ Quarto quia prout communiter
precio et amore odio et timore dicunt contra veritatem

et cõtra iuramẽtũ suũ qđ fecerunt.ex̃.e.quotiẽs.ꝛ.c.licz.§.testes.ri.q.iij.q̃tuoꝛ.iiij.q.iij.§.Jtẽ in criminali.℣.testium fides. ¶Quinto q: non dicunt totam veritatem quũ nõ interrogant̃.ex̃ de accusa.qualiter.j.§.j.et.c.seq. ¶Sexto quia pandũt suũ testimoniũ cõtra ꝓpꝛiũ iuramentũ.pꝛ.e.§.Jtem in criminali.℣. Jtem qui falso.ff.e.q̃ falso.ex̃.co.fraternitatis. ¶Septimo q: qđ credunt asserunt:qđ pes‑sime faciunt:quia nõ debẽt se reddere certos de eo qđ audiunt vel credunt.xliiij.dist.habuisse.de simo.per tuas.ij.nec etiã si malũ sit de facili credere debẽt.lxxxvi.dist.siqđ de quocũqꝫ.de simo.licet heli.§.j.ergo nõ dicãt ꝑ sacramẽtũ se certos vbi certi nõ sunt.ex̃ de rescrip.cũ cõtingat.alẽs incurrẽt anceps piuriũ.ff.iureiurã.marcellus.Jtẽ de in litẽ iurã.videamus. ¶Octauo q: deponunt de die mense et anno:et nõ recoꝛdant̃.vñ et cõtra iuramẽtũ faciunt: q: et sine his:esto ꝙ nõ recoꝛdant̃: valet eoꝛũ testimonium.vel faciunt scribi:ꝛ dicũt iurati verum esse qđ in scriptura quã tradũt cõtinet̃.qđ testimoniũ non valet.nã iudex cõsiderare habet vocẽ testis.sermonis cõstantiã:et trepidationem.ꝛ ex multis suũ animũ infoꝛmare.ff.de questioni.de mino.i.§.ij.ex̃ de testi.in nostra ꝑsentia.igit̃ quia etatẽ habet de se loquat̃.Joan.ix.de cõ.dist.iiij.cum ꝑ paruulis et ꝙ nõ valeat tale testimoniũ satis ꝓbat̃.v.q.ij.relatum.iij.q.ix.testes.ꝛ.c.charte.ij.q.vlt.c.vlt.de accusa.inquisitionis.§.tertie.ꝛ expressius ex̃ qui ma.ac.pos.c.ij. ¶Nono q: obscure vel captiose deponunt.de hoc ex̃.e.cum damoꝛ.pꝛ.e.§.in crimi.℣.in testibus. ¶Decimo q: nõ coꝛrigũt dictum suum qđ possunt coꝛrigere.ex̃ de testi.co.pꝛeterea. ¶Undecimo q: volunt ꝓbare puram negatiuã simplicẽ et indeterminatã.vñ non valet eoꝛũ testimoniũ.ex̃ de renũ.sup hoc.de elec.bone.j. ¶Duodecimo q: cũ veritate: admiscẽt falsitatẽ.vt.§.e.℣.ij.tetigi.ix.di.si ad sacras.pꝛ.e.§.Jtẽ in criminali.℣.Jtẽ qui falso.de causa pos.cũ ecclia.no.pꝛ.e.§.itẽ in criminali.℣.si testes.glos.circa.Xiij.coꝛrupti deponunt.pꝛ.e.§.Jtẽ in criminali.siqs terib⁹. ¶Decimotertio quia vnũ eũdemqꝫ sermonẽ pmeditatũ ꝓferũt pꝛ.e.§.Jtẽ in criminali.℣.in testibus. ¶Decimoquarto q: testis sibiipsi cõtradicit:vnde nec valet dictũ eius.C.de libe.causa.cũ pꝛoꝛ.de appel.solicitudinẽ.no.ꝑ.§.Jtẽ in criminali.℣.si testes.in glos.circa in pꝛin.et ex̃.e.in nr̃a ꝑsentia.in glos.j.in pn. ¶Decimoqnto q: quũ sint in peccato et peccatis moꝛtalib⁹ testimonium cõtra alios ferũt: ꝛ lapidandi volũt alios lapidare.iij.q.vij.iudicet.et.c.postulatus.de hoc tamen vide ex̃ de excep.c.j.§.ceterũ.vide qđ no.de testi.cum causam.in glos.causam.qđ legit̃ et no.ꝛ ꝑ Jnnocẽ.de elec.cum dilect⁹.ꝛ.c.illa.ex̃ de testi.testimoniũ. Jtẽ nõ cognoscũt frequẽter ꝑsonas a quib⁹ et cõtra quas inducũtur.vñ non possunt cõgrue testificari.ar.in aũt.de testi.§.j.ꝛ in autẽ.de instru.cau.circa pꝛin.§.siqs igit̃.ꝛ.C.de iure deli.sancim⁹.§.finaũt.et no.de hoc ex̃ de testi.cum causam que.in glos.causam. ¶Decimosexto q: sunt ignoti.facit qđ legit̃ et no.xcviij.di.aphꝛos.de cleri.peregri.c.j.sed sup hoc vide Jnnocẽ.de accusa.inquisitionis. ¶Decimoseptimo:q: sunt suboꝛnati.vide Jnnocẽ.de re.iu.causam. ¶Decimooctauo q: excõmunicati vel suspẽsi ab officio.de accusa.olim.ꝑ Jnno.de testib⁹.testimoniũ.de elec.cũ nobis ꝑ eũ. ¶Decimonono q: fuerũt iudices: vel aduocati:vel adsessoꝛes:vel arbitri:vl̃ ꝓcuratoꝛes in cã.e.t.dilecto.ꝛ.c.Roma.li.vi.de trãsac.ex lr̃is ꝑ Jnnocẽ.ꝛ alios ij.q.vi.statuẽdũ.ꝛ de accusa.cũ dilecti.ꝑ Jnno. ¶Uigesimo q: sunt clerici ꝛ sine licẽtia epi ferũt testimoniũ:qđ nõ pñt.ex̃ de iura.ca.c.j.§.fi. ¶Uigesimopꝛimo q: socij criminis ꝯ alios testificant̃ ꝛ cõfitent̃.ex̃ de cõfes.c.j.legit̃ ꝛ no.et de testi.veniens.j.xv.q.iij.nemini. ¶Uigesimosecũdo q: laici in criminalib⁹ testificant̃ contra clericos.sed sup hoc vide qđ legit̃ et no.ij.q.vij.c.j.et in summa.ꝛ.c.laicos et.c.clericos.ex̃.e.tam lr̃is.de accusa.cũ.ꝑ.maconella. ¶Uigesimotertio quia volunt esse accusatoꝛes ꝛ testes.ex̃ de simo.licet heli. ¶Uigesimoqrto q: volunt esse iudices ꝛ testes.iiij.q.iij.§.Jtẽ in criminali.℣.null⁹ vnqꝫ. ¶Uigesimoquinto q: qui inhabiles ad sacerdotium sunt in causa criminali volunt contra sacerdotes testificari.ij.q.vij.ipsi apl̃i. ¶Uigesimosexto quia epus et pꝛsbyter volunt testificari quũ aliter veritas sciri possit.xi.q.j.testimoniũ.in fi. ¶Uigesimoseptimo q: volũt iscribi testes:vl̃ se pmittũt in instrumẽtis cõficiẽdis seculariũ sine licẽtia epi.xiiij.q.ij.§.pot etiam.ꝛ.c.sequẽti.qualiter punit̃ testis falsus.ex̃.e.t.testimoniũ.de crimi.fal.c.j.iij.q.ix.nihilomin⁹.v.q.vi.c.q: iuxta.i.l.pꝛsbyteri.xxiij.q.v.rex debꝫ.xxiij.q.v.h̃ imago. ¶Uigesimooctauo q: cleric⁹ fert testimoniũ in causa criminali ꝯtra laicũ.ꝯtra id qđ legit̃ ꝛ no.xi.q.j.testimoniũ.lj.dist.c.j.in glo.quicũqꝫ.ꝛ ꝑ Jnnocẽ.ex̃ de accusa.cũ.ꝑ. ¶Ultimo sciendũ ꝙ quantum ꝑ testimoniũ falsum/vel subticẽdo verũ/testis dãnificauit ꝑtem cõtra quã inducitur:vel parte q̃ eũ inducit:intantũ tenet̃ ei ad interesse in vtroqꝫ foꝛo.ꝛ sup hoc vide qđ legit̃ ꝛ no.xi.q.iij.de crimi.fal.c.j.xxiij.q.v.hec imago.alẽs est.c.ꝑ se.ꝛ incipit/satis.in glos.j.accusatiõe.iij.q.iij.in summa.ꝛ.xxiij.q.v.rex debet.et.vi.q.j.quicũqꝫ.ꝛ adde qđ no.v.q.vi.pꝛsbyteri.ij.ꝛ qđ scripsi.j.xlvij.ar.in.§.sed non de here.℣.quod de testibus.

¶Articulus.xxxix.

In quib⁹ peccãt accusatoꝛes tractãdum est. Accusare autẽ nihil aliud est/ꝙ reũ criminis aliquẽ ꝑ libellũ deferre. vel facere ad vindictã. vt ex̃ de accusa.sup his. C.qui accu.nõ pos.cum rationibus.ꝛ.l.non igno.ꝛ.l.siquis ex familiaribus.ff.de ꝑua.delic.l.vlt.ij.q.viij.libello.ij. ¶Accusatoꝛ autẽ vocatus est quasi accausatoꝛ:q: ad causaꝫ vocat eũ quem appellat.ex̃ de.℣.signi.foꝛus.℣.accusatoꝛ. ¶A ꝑeccãt autẽ pꝛimo:q: multi accusant qui accusare nõ pñt multipliciter.ij.q.j.ꝓhibent̃.xv.q.iij.de crimine.nisi in exceptis criminibus.e.q.nemini.de simo.tanta.et pꝛ.e.c.ꝓhibentur.§.mulierem.Jtẽ pupilli.ff.e.qui accusare.ꝛ.l.ij.§.pupillus.et pꝛ.e.c.ꝓhibent̃.nisi in casib⁹ in quib⁹ admittunt̃ a tutoꝛe actoꝛe.ff.e.l.j.§.j.milites.C.q̃ accusa.nõ pos.l.nõ ꝓhibent̃.ꝛ.l.si crimẽ.ingratus. Jnfames q̃ duo iudicia aduersus duos reos subscripta hñt. Qui receperũt nũmos ad accusandũ.vl̃ nõ accusandũ. Libertini cõtra patronos q̃ suboꝛnati falsum testimoniũ dixerũt. Min⁹.l.aureis habẽtes.hl tamẽ oĩs si suarũ iniuriarũ/vel suoꝛ ꝓpinquoꝛũ moꝛtẽ ꝓsequant̃:ab accusatione nõ repelluntur vt.l.pꝛ.e.canonizata. Pꝛohibent̃ criminosi: q: criminosus criminosum accusare nõ põt.iij.q.vij.qui sine.c.postulatus.ꝛ.§.poꝛro.ad si.j.q.j.multi.etiã si modo nõ sunt criminosi:quia sufficit si fuerunt.vi.q.j.qui crimen.xxv.di.c.vlt.vt no.Ostien.in summa de accusa.§.q̃s possit.℣.aliĩ ꝓpter crimẽ.vide.e.t.cum.ꝑ.maconella.ꝛ qđ ibi no.ꝛ de simo.ꝑ tuas.j.in glos.magna que incipit/regularem.ꝛ qđ legit̃ eo.t.de accusa.c.j. Jtem qui ad magos currunt.ij.q.viij.quisquis. Jtem qui semel calũniati sunt.ff.e.si cui.§.hisdem. Uel quia semel destiterunt.ff.ad turpil.l.ij.ex̃.e.veniẽs. Jtẽ inimici et cum inimicis cohabitantes.ex̃.e.cum.ꝑ.ꝛ.c.meminim⁹.c.repellant̃.ꝛ.c.cũ opoꝛteat.iij.q.v.quia suspecti. Jtem aliqui ꝓpter suspitionẽ turpis q̃stus.ex̃ qui ma.accu.pos.significante. Jtem aliqui pꝛopter participationem eiusdem criminis.ex̃ de adul.c.vltimo.et penultimo.de testibus veniens.j.C.de libe.cã.si filium. Jtem beneficiati contra ecclesiam.ex̃ de postu.c.vlt. Jtem liberti ecclesie cõtra ecclesiam.xij.q.ij.liberti.ꝛ.c.viij. Jtem aliq̃ ꝓpter reuerentiã ꝛ cõditionẽ suam: vt quia sunt liberti vel liberi vel serui.ij.q.vij.querendum.vel familiares.ff.e.qui accusare.in fi.ꝛ.l.hi m̃.§.j.C.qui accusa.non pos.iniquũ.ꝛ.l.siquis ex familiaribus.et.l.vlt. Tamẽ familiares admittunt̃ cõtra episcopum.ex̃.e.nulli et canonici cõtra platũ.ex̃.e.licet.ꝛ.c.veniens.ꝛ monachi cõtra abbatẽ.ex̃.c.olim.J.U.et.ꝑ.et.c.expte.l.si.magnũ.et.l.ꝓpter.de his omnibus.in pꝛ.e.l.cano.ꝓhibentur.ꝛ.ff.e.qui accusare.iiij.vlt.c.j.c.omnibus. Admittũtur tamẽ

Accusare qđ sit

Accusatoꝛes in quib⁹ offendũt.

Accusare q̃ non possunt.

hꝫ omnes ſupꝛadicti/excepto inimico capitali/ q̄ nūq̄ ad-
mittit̃.iij.q.v.c.ij.⁊ de ſimo.licet.⁊.c.per tuas. in exceptis
criminibꝰ.ex̃ de pꝛeſump.literas.de ſimo.tāta.xl.diſt.ſi pa
pa.xv.q.iij.ſane.c.nemini.no.pꝛe.c.ꝑ tuas.ij.q.j.in ꝑmis.
¶ Secūdo peccant:quia multi accuſant moꝛtuos: q̄ ac-
cuſari non poſſunt.xxxiij.diſt.quoꝝdam.xxxiij.q.ij.admo
nere.vbi de hoc niſi in caſibus no.in pꝛe.c.quoꝛundā. et
xxiiij.q.ij.in ſumma.¶ Tertio:qꝛ quidam accuſant papā:
qui accuſari nō pōt:niſi de hereſi.xl.diſt.ſi papa.vide Jn-
nocen.ex̃ de elec.licet.lxxix.diſt.ſiquis pecunia.ix.q.iij. ne-
mo.et tunc vocato cōcilio ſm Oſtiē.vt no.ex̃ de accuſa.§.
quis accuſari.ꝟ.regulariter.in ſumma.pꝛobatur hoc cla-
re.xvij.diſt.§.hinc etiam.xxj.diſt.nunc aūt.ſatis de hoc di-
xi in ꝑma pte iſtiꝰ opis circa pꝛin.ꝑſertim in.iiij.⁊.v.⁊.vj.
ar. Jmperatoꝛ aūt et quilibet rex ratione peccati in quo
ſubeſt pape.accuſari pōt coꝛam eo.vñ imperatoꝛ ſummit-
tit ei caput ſuū et leges ſuas.C.de ſum.tri.l.vlt.et.l.j.⁊ in
autē. vt clerici apud ꝓpꝛi.epiſ.conue.§.ſi vero eccleſiaſti-
cum.coll.vj.ex̃ de iudic.nouit. ¶ Quarto:quia accuſant
iterū accuſatos et de crimine abſolutos. ex̃.e.de his.xxiij.
q.iiij.ſi illic.ij.q.ſi.in ſi.⁊.q.iij.§.notādū. ¶ Quinto:qꝛ q̄-
dam accuſantes deſiſtunt ante inſcriptionē factam:tenē-
tur ante accuſationē iniuriarū illis quibus libellos obtu-
lerūt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§.ſiq̄s de bel-
lo.¶ Sexto:qꝛ calumniant̃ falſa crimina ſciēter intendē
do:et pꝛeuaricant̃ vera crimina abſcondēdo:et cū reo col
ludēdo ꝓpꝛias ꝓbationes diſſimulādo et tergiuerſantur
in totū ab accuſatiōe abſq̄ abolitione deſiſtendo.de hoc
ij.q.iij.§.notandū.ij.et ex̃ de colluſi.dete.ꝑ totū. ¶ Septi
mo: qꝛ recipiūt pecuniā ad accuſandū:vel nō accuſandū:
ad cuiꝰ reſtitutionē tenent̃/etiā in foꝛo aie:qꝛ cōtra.l.mer
cati ſunt.ij.q.ſ.ꝓhibent̃.dabit̃ autē illa pecunia non illi q̄
turpiter eam dedit:ſed in cuius leſionem data eſt.legitur
et no.j.q.j.in eū.⁊ in gloſ.non ei.⁊.l.cōcuſſionis.¶ Octa
uo:quia non accuſant ex charitate ꝓpter quā fieri debet
accuſatio al̃.admitti non debet.iiij.q.iiij.nullus introdu-
cat̃.de accuſa.qualiter.ij. ¶ Nono:qꝛ nō accuſant in ſcri-
ptis.ij.q.j.legū.⁊.q.iij.ſiquis iratus.⁊.q.viij.accuſatoꝛum.
¶ Decimo:quia accuſant abſentes.de hoc.iij.q.ix.in ſum
ma.⁊ ꝑ totum.¶ Undecimo:qꝛ heretici ⁊ pagani ⁊ apo-
ſtate/et alij infideles accuſant fideles. cōtra cañ.ij.q. vij.
pagani.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.ſe.iiij.q.j.c.j.¶ Duodecimo:qꝛ
criminoſi.vj.q.j.q̄ crimē.iij.q.v.cōſtituimꝰ.⁊.ij.c.ſe.¶ De-
cimotertio:quia cōſpiratoꝛes.iij.q.iiij.cōſpiratoꝛes.et in-
ceſtuoſi.e.q.conſanguineoꝝ.et hoies male opinionis. iij.
q.v.ſuſpectos.⁊ litigioſi et calumniatoꝛes.e.q.nullus. et
infames.pꝛe.c.nullus.de accuſa.cum opoꝛteat. et inimici
vt dixi.iij.q.iiij.detractoꝛes.⁊ pꝛe.c.cū opoꝛteat. ¶ Deci-
moquarto: qꝛ excōmunicati.iij.q.iiij.nullus.cū.c. ſe.iiij.q.
j.c.j.¶ Decimoquinto:qꝛ ſoꝛtilegi et diuinatoꝛes.iij.q. v.
cōſtituimus.¶ Decimoſexto:ꝑſecutoꝛes epoꝝ.iij.q.iiij.hi
qui.et in tota illa queſtione ponunt̃ qui repellunt̃ ab ac-
cuſatione:ibi vide. ¶ Decimoſeptimo:qꝛ qui ſacerdotes
eſſe non poſſunt:ſacerdotes accuſant cōtra id. ij.q.vij.ipi
apoſtoli.vj.q.j.oēs vero.⁊.c.ſacerdotes. ¶ Decimoocta-
uo: qꝛ laici epos paſſim accuſant.ij.q.vij.c.j.et ſequenti.v.
c.et.c.oues.cū.ij.c.ſe.Et clericos.e.q.nullus laicus.⁊.ij.c.
ſeq.⁊.c.ſicut.⁊.c.in ſancta.⁊.c.laicus.ex̃ de teſti.de cetero.
xv.q.iij.§.j.Niſi ſuam vel ſuoꝛum iniuriam ꝑſequatur.iiij.
q.vj.omnibus.et adde quod no.ij.q.vij.in ſumma.⁊.c. lai
cos.in glo.certum.⁊ ex̃ de accuſa.c.penul. ¶ Decimono-
no:quia accuſati accuſant.iij.q.xj. negāda.⁊.§. neganda.
¶ Uigeſimo:qꝛ mala conſcientia:vel inani gloꝛia accu-
ſant.ij.q.vij.ſiqui ſunt. ¶ Uigeſimoꝑmo:quia accuſant
pꝛocuratoꝛes.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per ſcripta.
¶ Uigeſimoſcd̃o: qꝛ accuſant anteq̄ annūtiēt ei quē ac-
cuſare volūt:⁊ ideo nō eſſent audiēdi.ff.de adul.denūtiaſ
ſe.no.ij.q.viij.per ſcripta. in gloſ.pōt. ¶ Uigeſimotertio:
quia vir adulter accuſat de adulterio vxoꝛē.xxx. q.v. chꝛi-
ſtiana:ex̃ de adul.c.penul.⁊ vlt.⁊.vj.oppꝛeſſam.xxxij.q.v.
ita ne.cū.c.ſe.et que credebat maritū moꝛtuū:.xxxiiij.q.j.
cū publicani.vide qđ legit̃.⁊ no.ex̃ de ſe. nup.c.ij. Et quā
cognouit alius ſub ſpecie mariti.xxxiiij.q.ij.in lectū.⁊ quā
poſt adulterium ſcienter cognouit.xxxij.q.j.ſiq̄s vxoꝛem.
et quā ipſe tradidit adulterandam.ex̃ de eo qui cognouit
cōſangui.vxo.ſue.diſcretionē.de his caſibus no.de mari-
to.xxxij.q.vj.in ſumma.⁊ pꝛe.c.penul.de adul. in gloſ. ſic.
ff.¶ Uigeſimoquarto:qꝛ gradus cōſanguinitatis accu-
ſant extranei ⁊ iuuenes:non ꝓpinqui et antiq̄.xxxv.q.vj.
c.j.⁊ ſe.et q̄ ma.ac.poſ.veſter. ¶ Uigeſimoq̄nto:qꝛ nō ac
cuſant zelo iuſtitie:ſꝫ ex malitia.q̄ pauciſſimi de hoc eua-
dunt:quia deum non habent pꝛe oculis: ſed ꝓpꝛiā vltio-
nē.vñ et ſi accuſatio ſit leuiſſima intentio nō eſt recta. vñ
⁊ ſi in accuſatione ſit veritas:in coꝛde tamē eſt iniquitas:
et ibi peccatū.de peni.di.iij.ille rex.vel odio. iij.q.v.c.iij.ij.
q.iij.ſi quē.iij.q.iiij.clericus.c.hi qui. ij.q.iij.ſiq̄s epiſcopū
ij.q.vij.ſiqui ſunt.ex̃ de accuſa.cū opoꝛteat.¶ Uigeſimo-
ſexto:qꝛ falſo epos accuſarūt vel in pꝛobatione defecerūt
iij.q.x.placuit.c.ſi accuſatoꝝ.iiij.q.vj.c.j.⁊.c.vlt.iij.q.x.eos
qui.v.q.vj.epiphaniū.ij.q.iij.ſiquis epm. ¶ Uigeſimoſe-
ptimo:qꝛ ꝑcio vel ꝑmiſſione deſiſtunt ab accuſatione. ij.
q.iij. ſiquem. ¶ Uigeſimooctauo: qꝛ ſine deliberatione
accuſant cōtra id.q̄liter.ij.circa ꝑn. ¶ Uigeſimonono:qꝛ
accuſant notoꝛia.ex̃ de accuſatione.euidētia.ij.q.j.manife
ſta. ¶ Trigeſimo: qꝛ iurārt q̄dam nō accuſare:et poſtmo-
dū accuſant.vñ et piurī ſunt:nec ad accuſandū debēt ad-
mitti.ex̃.e.veniēs.¶ Trigeſimoꝑmo:qꝛ accuſant in eadē
cauſa in qua tulerunt teſtimonium.ex̃. e.cū. P. mācōnel-
la.de penitētia iniuſte accuſantis.ex̃.e.accuſaſti.⁊ de pena
de calum.c.j.q̄d aūt ſit accuſatio/inquiſitio/infamatio/de
nūtiatio:et q̄ vel affectus imponat̃ cōuicto in q̄libet mo-
do agendi in ſimonia vel alijs.e.t.c.inq̄ſitionis.c.cū opoꝛ
teat.c.q̄liter.ij.de ſimo.dilectꝰ filius.A.c.licet heli.ſm Jn
nocē.et alios.ij.q.viij.in ſumma.De accuſationibus cleri-
coꝝ et q̄litatibꝰ accuſatoꝝ:⁊ an admittant̃ ad accuſan-
dum niſi illi quoꝝ intereſt:per alios doctoꝛes et ꝑ Jnno
cē.e.t.cum. P.de teſti.et pte. A.ij.q.j.ſi peccauerit.¶ Tri-
geſimoſecūdo:qꝛ accuſant anteq̄ moneant accuſandū.de
quo vide qđ no.j.q.iij.ex multis.in gloſ.ar.ſimo.⁊.q.vij.re
quiritis.in gloſ.hic collige.ex̃ de accu.inquiſitiōis.in gloſ.
videt̃.⁊ melius.ij.q.vij.accuſatio.j.in gloſ.h.de ſimo. licet
heli.xij.q.ij.indigne pars.ex̃.e.c.ij.⁊.c.q̄liter.ij.⁊.c.ſuꝑ his.
de re.iu.ad aplice.li.vj.de calum.c.ij. ¶ Trigeſimotertio:
qꝛ accuſant illi quoꝝ actoꝛes repellunt̃.ſꝫ hic vide qđ no.
ex̃.qui matri.ac.poſ.cū in tua. in gloſ.hic habes. ¶ Trige
ſimoquarto:qꝛ emuli.vide qđ legitur ⁊ no.ij.q.vj.decreto.
¶ Trigeſimoq̄nto:qꝛ ſuſpenſi ab officio et beneficio cle-
rici alios accuſant.ſuꝑ hoc vide ex̃ de excep.aplice.ij.q.vij.
ipſi apli.xxiiij.q.j.audiuimus.¶ Trigeſimoſexto:quia vo
lunt eſſe accuſatoꝛes ⁊ teſtes.vide.iiij.q.iiij.in ſumma. de
ſimo.licet heli. Jn quibꝰ caſibꝰ nō pōt quis etiam ꝑ facto
ꝓpꝛio accuſare.iiij.q.vj.omnibꝰ.notat̃.§.q̄s pōt accuſare.
et quis non.e.t.c.j.nulli ex parte.lxxxj.di.maximianꝰ. An
oꝛdinatus ſimoniace oꝛdinatoꝛem valeat accuſare. vj.q.
j.§.poꝛro. An vaſallus pōt dominum accuſare.xxij.q.vj.
j.§.poꝛro. An ꝓpter minoꝛem excommunicationē remo
de foꝛma. An ꝓpter minoꝛem excommunicationē remo
ueat̃ q̄s ab accuſatione.ex̃ de excep.a nobis.de ſen.ex.in ꝑ
ſentia. ¶ Trigeſimoſeptimo qꝛ libidine vindicte q̄dā ac-
cuſant.ſuꝑ q̄ vide qđ no. Jnnocē.de elec.dudū.ij.⁊ qđ dixi.
s̄.e.ꝟ.xxv.¶ Trigeſimooctauo:qꝛ pactū vel iuramētū fe-
cit de nō accuſando.ex̃ de iureiu.quēadmodū.§.ſi.⁊ vide.
s̄.c.ꝟ.xxx. An ſit pctm̄ vel malū accuſare:⁊ quid de his q̄
ꝑ calūniā vel ex odio accuſant.ij.q.vij.ſiquis epm.vj.q.j.ſi
oia.⁊ ex̃.e.t.accuſaſti.de accuſationibꝰ/inquiſitionibꝰ/de-
nūtiationibꝰ tractat̃.ij.q.vij.⁊.viij.⁊.iij.q.iiij.v.ix.x.⁊.xj.et
iiij.q.j.et.iiij.⁊.vj.⁊.v.q.iij.et.v.et.vj.q.j.et.xv.q.iij. per to-
tum.De oi aūt dāno quod accuſatoꝛes falſo accuſantes:
vel nō ꝓbātes pti accuſate dederint:ad reſtitutionē tenē
tur:vt.s̄.dixi de aduocatis in.§.expeditis.in ar.xxxvj. ⁊ in
§.ad pctā.in ſi.in ar.xxxix.⁊ vide qđ ſcripſi.j.in ar.xlvij.i.§.

sed vt de hoc.℟.quod de accusatoribus ⁊ de testibus.

℄Articulus.xl. A

Notarij in q̄bus offen dunt.

De tabellionibus si

ue notarijs/est dicēdum.Et primo offen
dūt:quia quū iurent inter alia exercere
fideliter officium suū de his q̄ videbunt
et audient ⁊ pro vtraq; parte.hoc multi
non faciūt:q: plus vel min⁹ ponūt in instrumēto/q̄ vide
rint vel audierint.vnde incurrunt vitium falsitatis ⁊ piu⸗
rij.ex̄ de presum.illud.de pscripti.ad audiētiā.in Auten.
de tabel.coll̄.iiij.§.de tabulari.l.iij.li.x. ℄Secūdo offen
dunt:quia quū sint serui publici:quia publice seruiunt.ff.
rem pupill̄.sal.fo.l.ij.ex̄ de vsuris.q̄q̄.lib.vj.et iurauerint
facere instrumēta quotiēs fuerint requisiti ab aliquo:et
sup quacūq; causa de auditis et visis:frequenter odio vel
timore alicuius domini/contra cuius factum petitur fieri
instrumētū:pce vel p̄cio non ɔ̄ficiunt instrumenta.in quo
etiam casu periuri remanēt et executionē officij amittūt.
vnde non pōt de cetero scriptura sua fidem facere quum
author reprobetur.ex̄ de hereticis.fraternitatis.sicut no.
Ostien.in summa.de fi.instru.§.quibus instrumentis.℟.
et hi. ℄Tertio cōficiunt instrumenta quidā quū nō sint
cōstituti notarij ab eo qui eos facere potuit. scilicet papa
vel imperator.Idem crederem de quolibet rege in regno
suo:qui generalē iurisdictionē et merū imperiū habet in
regno suo:et omnia facere pōt que expediunt regno suo:
et sine quibus iurisdictio sua impediretur.ar.ad hoc.viij.
dist.quo iure.xxiij.q.v.regum.de sup.ne.pre.grandi.li.vj.
ff.de iur̄.omni.iu.cui iurisdictio.de officio del̄.preterea.c.
suspitiōis.et si seruat generalis cōsuetudo in omni regno
que ei iurisdictionem dat.C.de emā.l.j.⁊ vlt.de fo.cō.cū
cōtingat.et cuius memoria in cōtrarium non exīstit.iij.q.
vj.hec quippe.ff.de aqua quoti.et esti.hoc iur̄.§.ductus.
de ℟.sig.super quibusdā.§.j.qui bene ad hec facit ꝓm In⸗
nocē.vt no.ex̄.e.cū.p.tabel.Ostien.tamē no.in summa.ti.
ne cleri.vel mo.§.que sunt.℟.sed nunquid.q̄ episcopi pos
sunt facere tabelliones.et hoc asserit sicut.s̄.remotius di
xi p.xiiij.fol̄.§.vlt.generaliter.℟.specialiter.in ar.xxix.Si
autē est legitime notarius institutus ab illo qui potuit:⁊
perdidit instrumentū officij tabellionatus:qd̄ nec alias
potest probare per testes:sufficit q̄ probetur ipm per lon
gum tēpus maxime exercuisse officium.et q̄ instrumētis
suis fides habebatur per terram tāq̄ publicis.argu.ex̄.e.
cum dilectus.de re.iu.ad probandū.ff.ad mace.si fili⁹.ff.
de of.p̄to.barbarius.⁊ est expressum in autē.de tabelli.§.
penul.coll̄.iiij. ℄Quarto quidam falsa cōficiunt instru⸗
menta.ex̄.e.inter dilectos.℄Quinto q: abradūt vel can
cellant vel vituperaturā faciunt in loco suspecto/sicut in
incarnatiōe vel indictione:vel in omnibus principalib⁹:
vel in principali substātia facti:propter qd̄ instrumentum
totum suspectum redditur.qd̄ debet apparere non abra⸗
sum:nō cancellatū:non abolitum:nec in sui parte aliqua
vitiatū.ad hoc.C.edicto diui hadri.tol.l.vlt.ff.de his que
in testa.delen.l.j.ff.de proba.si chirographum.ex̄ de reli.
do.cum venerabilis.§.sed pars vestra.de crimi.fal.licet.
§.v.et se.de priuil̄.cum olim.ij.§.distinguētes.ex̄.e.inter di
lectos.§.sed ɔtra.⁊.§.instrumētum.⁊.c.ex literis.ex̄ de re⸗
scrip.significante.⁊.c.rodulphus. ℄Sexto:quia non po
nūt pape vel imperatoris vel regis vel annū pontificat⁹
vel imperij:vel consulis:vel potestatis sub cui⁹ regimine
cōfectū est instrumentū.Item q: nō ponūt mensem et diē
et indictionē.oia enim hec apponēda sunt de iure ne in⸗
strumenta adulterina videant̄.vt in aūt.vt preponat̄ no⸗
mē Imperatoris instrumentis.§.j.⁊.ij.coll̄.v.et quib⁹ mo
dis natura.effi.le.§.in maiorib⁹.coll̄.vj.C.de apo.publi.
l.j.in Autē.de exhi.et introdu.reis.§.sancim⁹.C.de diuer.
respō.p.sancimus.ex̄.e.inter dilectos.§.sed econtra.xxiij.
di.in noīe dn̄i.ff.queādmodum testa.aperi.l.ij.§.diē.Itē
et locus apponendus est.ar.ij.q.viij.libellorū.C.de ɔ̄he.
vel cōmit.optimā.ex̄ de testi.ex tenore.ex̄ qui fi.sint le.per
tuas.de proba.quoniam.ibi/loco designando ⁊c.de testi.
cum causaꝫ.qd̄ legit̄ et no.ex̄ de re.iu.abbe sane.§.p̄fatus.
ibi/veluti locus et tempus.⁊ in.glos.Ioā.an.scꝫ donatio.
℄Septimo:quia nō conscribunt tot testes quot sunt ne⸗
cessarij ꝓm negotij qualitatem.in Auten.de tabelli.§.sed
etiam instrumenta.coll̄.iiij.℄Octauo:quia aliquotiens
notarij non se subscribunt:vñ et instrumentum suspectuꝫ
reddit̄:vel etiam partes vbi contractus celebratur in scri
ptis.C.e.contractus.et ne fis.cre.l.ij.ex̄.e.inter dilectos.§.
instrumētum.ex̄ de ɔuer.coniu.dudū.xvj.q.iij.§.pōt etiā.
℄Nono:quia suprascribunt vel subscribunt instrumen⸗
to cōpleto aliquid in fine addendo:et ex hoc ipso instru⸗
mentum apparet falsum.ff.ad.l.cor.de fal.paulus.℄De
cimo:quia litteras suas diuersificant ꝓpter qd̄ eor instru
menta redduntur suspecta.quia non est similis litera.in
Auten.in prin.§.et in his vero.et.§.qui si.⁊.§.si vero nul⸗
lus.℄Undecimo:quia nō faciunt mentionem in instru⸗
mento q̄ cōtractus habuit testium presentiam.in Auten.
e.§.siquis ergo.⁊.§.sed ⁊ siq̄s.in Auten.de heredi.et fal.
§.si vero absunt.coll̄.j.℄Duodecimo:quia non retinent
protocolla.vel abbreuiaturas vel notas:sicut iurauerūt
ad que postmodū recurri pōt.ex̄.e.cum.P.℄Decimoter
tio:q: abbreuiaturā vl̄ notā ita abbreuiāt q̄ nō intelligit̄
q̄d dicere velit:sicut faciūt tota die tabelliōes dicētes eo
dē anno ⁊ eodē die ⁊ mense tali Petrus vendidit fundū
suum henrico p̄cio.x.lib.renuntiāti ⁊c.fuit fideiussor.G.⁊
B.renūtia ⁊c.et sicut plura ⁊c.vel ⁊.j.ponit quā decre.ex̄
vt li.pē.ecclesia.ij.⁊.ex̄.e.accepimus.⁊.ij.q.j.in primis glo
riosus.Ita q̄ non poterit bene ad talem notam recursus
haberi si cōtingat mori notarium/cōtra pre.decre.cū.P.
℄ B Decimoquarto:q: notarij seculares facti notarij
a laicis cōficiunt instrumēta sup rebus ecclesiasticis ⁊ spi
ritualibus/ɔtra id ex̄ de iudic.de criminibus.xcvj.dist.be
ne quidem.et cōtra id qd̄ no.Ostien.ex̄ ne cleri.vel mo.in
pre.§.q̄ sunt.℟.sed nunq̄d.Adde hic qd̄ scripsi.s̄.§.vlt.ge
neraliter.℟.specialiter.in ar.xxviij.℄Decimoq̄nto:q: ex⸗
ercent officium tabellionatus clerici maxime circa tp̄alia
contra id ex̄ ne clerici.vel mo.sicut.de hoc.s̄.dixi de pecca⸗
tis clericorū in pre.§.vltimo generaliter.℟.duo.in ar.xxix.
℄Decimosexto:q: notarij in seculo facti religiosi exercēt
officium suum ex̄ casum heresis/cōtra id qd̄ legitur ⁊ no.
ex̄ de hereti.vt officium.§.ad conscribēdas.⁊ in Glos.per
hāc literā.℄Decimoseptimo:q: scribunt aliquid in instru
mento qd̄ est contra ius:qd̄ dic vt no.Innocē.de testa.fi⸗
lius.℄Decimooctauo:quia aliquotiens instrumenta fa⸗
ciunt p alium trāscribi:et ipsi nec p subscriptionē aut alio
modo legitimo faciūt notū qd̄ sua authoritate factū ē.ar.
ff.de admi.tu.l.tutor.§.j.gessisse.sup q̄ vide Innoc̄.ex̄ de
prob.quē.in Glos.p se.℄Decimonono:q: dicūt se aliquo
tiēs manu ꝓpa subscripsisse:⁊ tñ subscriptio de alia manu
est:⁊ tūc nō valet instrm̄.ex̄.e.inter dilectos.℄Uigesimo
faciūt instrumēta quū nō pñt esse notarij vl̄ officiū exeq̄:
q: psecutores carō.vel filij eor:aut nepotes per rectā li⸗
neā descēdētes.ex̄ de penis.felicis.§.j.cū.ij.§.se.vel.vj.vel
fautores hereticorū.ex̄ de here.excōmunicam⁹.§.creden⸗
tes.ibi.Si tabellio.⁊.e.t.c.ij.§.heretici.lib.vj.℄Uigesi⸗
moprimo:q: faciūt instrumēta sciēter super vsuris ⁊ piuri
sunt.vide.s̄.e.℟.ij.q: qn̄ creant̄ iurant q̄ hoc nō faciēt.er⸗
go de cetero nec testificari poterūt:nec publica conficere
instrumenta.Periurus em̄ testificari non pōt quātūcūq;
penitētiā fecerit.ex̄ de testi.ex pte.A.⁊.c.si.et sic etiā sunt in
fames.vj.q.j.infames.q̄b⁹ sunt actus legitimi interdicti.ex̄
de testi.licet ex quadā.mīso.j.ad fi.ꝓm Ostiē.qui ita no.in
summa ex̄ de vsuris.§.an aliquo casu.℟.qd̄ de notarijs.ꝓ
etaudio si est notoriū rei euidētia:q: ɔuictus vel cōfessus
in iure alias secus.viij.q.iiij.nonne.ff.de of.preto.barba⸗
rius.ex̄ de re.iu.ad probandum.℄ C Credo etiam ta⸗
lē notariū participē vsurarū ⁊ pro rata sua vel forsan p ro
to per iura que sequuntur ad restitutionē vsurarū teneri

authorizando eas in instrumēto suo. Nā et subscriptio cō
sensum / et approbationem inducit. ex de re.iu. cum inter
vos. C. si certū peta. mutui. C. de admi.tu. si nō subscripsi
sti. ff. de donat. nec ignorans. C. de fiderius. si pater. C. de
re.nō al. l. ij. ¶ Uigesimosecūdo q: recipiūt preciū maius
q̄ ordinatū est in terra illa: vn̄ q̄si crimine cōcussiōis tenē
tur ad restitutionē suꝑflui qd̄ receperūt in foro penitētie
in foro iudicij pena quadrupli puniunt. et hoc no. xxiij.
q.j. patus. in fi. in glos. vlt. et c. militare. in vlt. glos. ¶ Ui
gesimotertio qn̄ nō est pcium ordinatū: nimis magna ex
torquēt salaria: que sunt p iudicē cōpescenda et taxanda.
legit. et no. ex de rescrip. statutum. §. notarios. et in Glos.
nota. li. vj. in quo casu tenentur extorsionem saltem pau
peribus erogare. xiiij. q. v. non sane. de oī autē damno qd̄
patroni intulerint per sua instrumenta vel falsa vel non
sufficienter facta per ignorantiam vel negligentiam vel
aīs qualitercumq ad restitutionem tenentur: vt pre al. c.
sane. sicut supra dixi in tribus. §. proximis in fi. de aduoca
tis et de testibus et accusatoribus. ¶ Articulus. xlj.

Hunc ad iudicum

quorūcūq vitia descēdamus. Iudex au
tem dictus est quasi ius dicēs pplo: siue
q iure disceptet. Iure autem disceptare
est iuste iudicare. non est ergo iudex si nō
Judicis officiū. est in eo iustitia. ex de verbo sig. forus. et. iudex. xxiij. q. ij. c.
j. Judicis officium generale et merum / est rationabilis et
equus motus iudicis: quo inductus cōdemnandos con
dēnat: absoluēdos absoluit: penas vel mulctas infligit vel
remittit: deneganda denegat: concedēda concedit: et faci
enda facit / sm q decet regendo seipsū et subditos ac do
mino famulando. quia non potest iustitia cum scelerato
homine habere cōmertium. pre. c. forus. et. non eñ. et ad
hoc ptinet qd̄ legit ex in phemio decre. §. Ideoq lex pdi
tur. et insti. de iusti. et iur. in pn. j. et. §. iuris precepta. j. di. cō
Judices in quibus peccent. suetudo. et di. iiij. facte. ¶ A Peccāt aūt iudices pmo: q:
multi iudicant et locum tenent iudicis: qui nō possunt esse
iudices: vt quia seruus qui nec iudex nec arbiter esse pōt.
ff. de arbi. pedius. §. fi. Si tn̄ credit liber et sentētiā ferat:
tenet sententia. iij. q. vij. §. tria. et. verū. ar. ff. de decur. he
rēnius modestinus. insti. de testa. §. sz debet. C. de testa. l.
j. ff. ad mac. l. iij. in prin. C. de lati. liber. tol. l. j. §. sed et quid
dñi. §. sed et si quis homini libero. ff. de of. pro. barbarius
sic dicimus in excōmunicato. ar. ex de pcur. c. fi. de excep.
exceptionē. de re iud. ad pbandū. et de excep. pia. §. si ve
ro postmodū. et §. sed si post q: femina. xxxiij. q. v. mulierē.
xv. q. iij. §. j. vbi de hoc. et ex de arbi. cū dilecti. de his duo
bus. iij. q. viij. §. tria. in prin. quia imperitus maxime in iu
re. de consang. c. j. xx. di. §. j. et improuidus. ex de of. iudic.
del. cū. R. canonicus. et non est psona ecclesiastica: q̄ iu
dicare habet de ecclesiasticis: et idonea et discreta pre. titu.
si p debilitate. de re. potest. statutū. li. vj. de iudi. de crimi
nibus. de arbi. ꝯtingit. ¶ Quoad causas tēporales suffi
cit q peritiam habeat vel p lectionē librorū vel p experiē
tiam. ar. C. de epis. et clerici. parabolarū. C. de iudicijs cer
ti iur. est. in aūt. de iudic. j. in pn. coll. vj. Si autē cōmittere
tur causa ecclesiastica laico simul et clerico nō teneret cō
missio. ar. s. de elec. massana. de constitu. eccl'ia. et c. q in ec
clesiaz. de imu. ec. aduersus. nisi a papa fieret ex certa sciē
tia: qui etiā mulierē dare posset. ij. q. v. mēnam. xxiij. q. iiij. si
quos subscriptiōe. xij. q. ij. cū deuotissimā. sm Ostie. j. sum
ma. de of. del. §. cui. et. gnatus. q: furiosus. iij. q. ix. indicas.
xxxij. q. vij. neq furiosus. xvij. q. j. consaldus. et pre. §. tria.
vbi etiam prohibent natura impubes mutus et surdus:
q: infamis. de testi. licz. ex de ex. p. iter dilectos. q̄ sint infa
mes q̄re. iij. q. iiij. hi qui. et q. v. omnes. et c. constituim. vj.
q. j. infames. et plenissime. s. in pma pte. §. est autē sciēdū. et
§. se. sunt autē infames in. xlix. ar. Itē quia minoris etatis.
ex. e. cū vicesimū. et. no. Innocē. quam etatem debēt habe
re iudices delegati et arbitri. ¶ Itē quia religiosus. xvj.
q. j. de presentium. nisi a papa sibi fieret commissio ex scien
tia. ex de priuil. cum olim. ij. Unum tamen nota q licz in
famia impediat ordinarium iudicem demerito vite: tamē
non pōt repelli p exceptionē quādiu ab ecclesia toleratur. et
tenet sententia lata. viij. q. iiij. nōne. ex de cohabi. cleri. et mu.
vestra. delegatus autē repellitur per exceptionē. ex de re
scrip. sciscitatus es. sm Osti. qui sic no. in summa de of. or.
§. quis possit. in fi. ¶ Secundo peccant: quia delegati se
pe formam mandati nō seruant: vnde non valet qd̄ agūt.
ex de rescriptis. cum dilecta. de resti. spo. pisanis. ¶ Ter
tio: quia non expediunt pus qd̄ prius expediri mādatur:
vt pre. c. pisanis. et de of. del. venerabili. vbi de hoc. C. de
rei vē. ordinari. ex de causa pos. ad vlt. ¶ Quarto: q: non
admittunt exceptiones legitimas. ex de of. del. ex parte. ij.
et. c. super eo. de iudic. exhibita. de prebē. c. si. nisi mera exe
cutio demandetur. e. x. scilicet. de of. del. pastoralis. §. quia
vero. ¶ Quinta: q: nō faciunt dari copiam attestationū.
ex de accusa. olim. J. U. et P. §. si vero. ¶ Sexto: quia nō
assignant diem ad sentētiam audiendam: et procedūt sic
contra non contumaciam. de accusa. qualiter. ij. §. debet.
¶ Septima: quia in multis alijs articulis non seruāt iu
stitiam: quā seruare summum bonum in hac vita est. xij. q.
ij. cum deuotissimam. vnde nō est iudex: quū nō fit in eo iu
stitia. xxiij. q. ij. c. j. et pre. c. forus. vnde imperator in votum
gerit / nihil in iudicijs preter q iustitiam locū habere de
bere. C. de appel. eos qui. respōso. j. et debet reddi ius sine
delectu psonarum. de iudic. nouit. §. j. Nec debet pretextu
delicti iustitiam denegare. ff. ex quibus causis ma. sz et si p
per ptorem. §. actio. de priuil. dilecti. c. quāto. de excep. cum
inter priorē. et iudex iustitiā denegās cōuenit. xxiij. q. ij. do
minus. et q. v. administratores. iij. q. vij. qui sine. in aūt. vt
diffe. vidi. §. penul. et fi. coll. ix. C. de app. si appellationem.
et iudex secularis qui clericis vel personis ecclesiasticis iu
stitiā denegat tertio requisitus / iurisdictionez amittit: vt
in li. feu. in constitutione frederici / Hac edictali. ¶ Octa
uo: quia non puniunt delinquentes: quia delicta in lucrū
ꝯuertunt. ex of. or. irrefragibili. §. si. de vi. et ho. cleri. vt cle
ricorū. §. penul. non enim res sunt que delinquūt: sed ipse
psone q̄ res possident. Sed praui iudices cōuertunt ordi
nem: eos qui digni sunt postea dimittunt: alijs aūt aufe
runt res: sed non debet peccatum cōuerti in pecuniaz. ex
de penis. licet. vbi de hoc. ne iudices alienā litem reputēt
suam pdam. C. ad. l. iuliā. repe. omnes. xvj. q. j. pdicator. in
suam pdam. C. ad. l. iuliā. repe. omnes. xvj. q. j. pdicator. in
autē. vt iudices sine quoq suffra. §. cogitatio. ¶ B Sed
cōtra. quia bene imponit pena pecuniaria p delicto. xxij.
q. v. si vos. vbi de hoc. xviij. q. vlti. §. fi. ex de of. or. dilectus.
de delic. pue. c. ij. de rap. in archiepiscopatu. de male. c. ij.
de penis. presbyteri. Solutio. Siquis accusatus fit et cō
uict: et certa pena reperitur in iure: vel illa infligēda est:
non mollior vel durior. alioquin iudex infamis fit. C. de.
pu. seu. priua. seruos qui. in fi. C. ne sanc. bap. reiteretur. l.
iij. in fi. nisi in causa subsit. ff. de penis. respiciendis. et l. an
te facta. in fi. et l. hodie. de his q̄ no. infa. qd̄ ergo. §. pena
grauior. C. ex quibus causis infa. irroga. et si. seuerior. de
transac. c. si. in princi. Ubi vero certa pena statuta non est:
vel ex officio mero et puro inquiritur: iudex procedere de
bet equitate seruata / in humaniorem partem declinan
do. pre. c. si. de transac. Non tamen debet leuare penam
ex auaritie fomite. quod intelligo quando eam sibi reti
net. et sic loquuntur prime concor. Generaliter vero pōt
punire pecuniarie causa correctionis: penam in pias cau
sas expendendo: nō sibi retinendo. Contradicunt expres
se iura pro contra al. que innuunt q sibi detinere possint
penas. excepto. c. psbyteri. qd̄ loquitur in casu speciali de
morte presbyteri. et pro hoc expresse facit de sen. ex. vene
rabilibus. §. deniq. lib. vj. adde quod scripsi. s. eo. §. sed
vt sciāt. et. an plati. in ar. xx. et sic loquūtur ꝯtra. q: siue ple
ctendo / siue ignoscēdo / hoc solū bene agit. vt vita homi
nū corrigat. xxiij. q. v. prodest. C. de modo mulcta. l. v. In
tellige etiā quando mulcta leuat ppter delictum: de ipsa
satisfaciendum

satisfaciendū est lesis. vt in auten.de manda.p:in.§.q̄ si delinquentes.coll.iij.Regulariter etiā quoad correctio/nem ptinet/puto q̄ ea sit pena q̄ magis timenda est/infli genda.ex̄ vt li.nō con.qm̄ frequēter.§.fi.xxiij.q.iiij.ea vin dicta.bm̄ Ostí.qui ita no. in summa de of.or.§.quid per/tinet.ꝟ.debet.cū se.¶ Nono.q: quum puniūt malefacto res delectant̄ in pena eoꝝ:nō condolendo ijs quos puni/unt.q: vera iustitia cōpassionē habet.xl v.di. vera.xlvj. di. hoc habet p:op:iū.vn̄ narrat Gregorius in dialogo.iiij. li.iij.c.q̄dam miles Romanus ꝛc.q̄ Petrus familie eccle siastice maio: deorsum posit⁹ in locis teterrimis magno pondere ferri ligatus visus est a p:edicto milite Roma/no.q̄ idcirco se pati dicebat:q: siquando ꝓ facienda vltio ne iubebatur ad inferendas plagas:plus ex crudelitatis desiderio q̄ꝫ ex obedientia seruiebat.¶ Decimo.q: vt ap/pareant iusti:ad mūdi gloriā iustitiā se monstrant facere. sꝫ iniustitiā sceleratā committunt innocentes cōdēnando. Hiere.vij.xxiij.q.v.regū ¶ Undecimo.offendūt grauis/sime qa quum accusatos vel viles testes torqueri faciūt habitis p:esumptionib⁹.vt no.j.c.j.alleg.c.cum in cōtem/plationem.ꝛ.c.ꝑ tuas.in glos.talis.sic cōtra iura torquēt: q̄ mortis incurrunt piculū.ex quo tortores ꝛ iudex p:eci/piens pessime homicide sunt ꝛ irregulares.Nō enim tor tura ad mortē fit:sed ad veritatē trahēdā.ff.de questioni/bus.l.ductus.ꝛ per totū.ꝛ.v.q.v.illi.ꝟ.de hoc qui.ibi.reli/giosus tortor.q.d.temperatus tortor/nō interēptor.ꝛ.xxiij. q.v.c.j.in fi.ibi.Quando tantoꝝ scelez confessionē nō ex/tento eculeo/non sulcantibus vngulis/non vrentib⁹ flā/mis/sed virgarū verberibus eruisti ꝛc.ꝛ.xxiij.q.vj.c.j.ibi. aliquos sustinēt cruciatus ꝛc.facit.vj.q.j.§.porro.in.l.nul lus.ibi:fidicularū.i.chorda:ꝝ tormēta offerunt̄ ꝛc.De que stionibus talib⁹ vide.xv.q.vj.in summa.ꝛ quod legitur ꝛ no.ij.q.vj.in.l.ante sententiā.ꝛ in glos. in criminib⁹. ꝛ ex̄ de regu.iu.cū in cōteplatione.de noui opis nū.c.vlt.p Inno. ꝛ.xlv.di.c.j.ꝛ.c.cū beatus.xij.q.ij.fraternitatis.iiij.q.iij.itē in criminali.ꝟ.Itē serui responsio.de accusa.cū glos.j. et.c si constiterint.in glos.talis.de simo.per tuas.§.nos vero. glos.cū iā deponunt.c.j.vbi de hoc.Item quū ponūt eos ad eculeum:ꝛ ibi confitentur qd̄ volūt:ꝛ depositi negant qd̄ dixerunt:ꝛ in confessione nō perseuerāt:toties ad tor/turas eos reducunt:quousq̄ in confessione pseuerent. q̄ confessio nulla est. vt est casus.xv.q.vj.c.j.Usq̄ad tertiam vicem eum ad eculeū crederem reducendū.ar.xxiij.q.iij. de illicita.¶ Duodecimo.cōdēnatis sepe ad mortem:ne/gant dare confessionē ꝛ corpus xp̄i.cōtra cano.xiij.q.vlt. quesitū.c.fures.ꝛ ex̄ de hereti.super eo.li.vj. de peni. ꝛ re. cū bm̄ sta.dem̄.¶ Decimotertio. vendunt iustitiā.xj.q.iij. non licet.ꝛ.c.paup.ij.q.vj.venales.¶ Decimoquarto.mu nera recipiunt p:eter esculentū ꝛ poculentum q̄ excecant oculos iudicū.Eccl'i.xx.j.q.j.iudices.Exo.xxiiij. Non ac/cipias munera q̄ excecāt etiā prudētes:ꝛ subuertunt ꝟba iustoꝝ.de hoc in proximo ar.vide qd̄ legit̄ ꝛ no.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri.cum ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiij.q.v.nō sane.j. q.iij.vēdētes.ex̄ de rescrip.statutū.§.isup.li.vj.¶ Decimo quinto.praro est q̄ nō puertāt iudiciū rectū: aut timore/aut amore/aut odio/aut censu/aut nimia rigiditate/aut remissione/vl' iniusta misericordia.legit̄ ꝛ no.xj.q.iij.qua tuor.cū.ij.c.se.¶ Decimosexto.q: frequēter quidā fatui ꝛ tenuis religionis iudices fauent pauperi contra iustitiā. xxiij.q.iiij.ne amisso.ꝛ.c.est iniusta ꝛ no.in p:e.c. quatuor. ¶ Decimoseptimo.q: cū sint criminosi:alios iudicāt. te/nēt tn̄ eoꝝ sentētie q̄diu tolerātur.vt in concor.se.contra Isidoꝝ dicentē.Non pōt iustitia cū scelerato homine ha bere consortiū.ex̄ de verbo.sig.forus.ibi ad finē.nō em̄ ꝛc. iij.q.vij.§.idem testat̄.cum.c.se.vsq̄ ad.§.fi. sꝫ hic vide qd̄ no.ex̄ de of.dele.cū vicesimū.Pena aūt iudicū ecclesiasti coꝝ iudicantiū cōtra iustitiam p grām vel p sordes ponit̄ ex̄ de re iu.cum eterni.li.vj.¶ Decimooctauo. ꝓferūt sen/tentiā sine scriptis.ij.q.j.in p:imis.ꝟ.sed et de personis. et vide qd̄ legitur ꝛ no.ex̄ de probatio.qm̄.in glos. licet sit.et

A tortu/ra seue/riore ca/ueat iu/dex.

stando non sedendo. vide in cōstitutione demē.de verbo. sig.sepe.que est nulla.iij.q.vij.postulatus.ex̄ de re iu. et si sententia.li.vj.De pena iudicum ecclesiasticoꝝ excōmuni cantiū vel suspendentium vel interdicentiū sine scriptis. ex̄ de sen.ex.sacro.ꝛ.c.cū medicinalis.li.vj.¶ Decimono/no.ꝓferunt sententias aliquoties contra res prius iudi/catas: aliquoties nō cōtinēt absolutionē vel cōdēnatio/nem: aliquoties contra ius scriptū in quibus casibus pec cant.ꝛ non tenet sententia ꝛ in alijs q̄ ponunt̄ cum ijs.ij. q.vj.§.si vero.cū legibus canonizatis sequen.ex̄ de re.iu. c.j.¶ Vicesimo.non sunt in correctione beneuoli:in iudi cio iusti:in animaduersione misericordes. contra cano. xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Iudices em̄ nō de bent condescendere cōtra illos quos malos putāt: neq̄ pdibus calamitosoꝝ illachrymari eos oportet.Id em̄ nō est cōstantis ꝛ recti iudicis/cuius animi motū vultus de/tegit.ff.de of.p̄si.obseruandū.ar.xlj.di.§.fi.vj. Inter vtrā q̄ ꝑsonā fit iudex medius nulla interlocutione dijudicās qd̄ senserit.C.ad.l.cor.de falsa.vbi falsi.crimine. Sꝫ miseri cors fit erga corrigibiles:ꝛ erga incorrigibiles fit seuer⁹ ex̄ de postu.p.c.j.§.penult. de elec.cū in cunctꝭ.§.penult. de vi.ꝛ ho.cleri.vt clericoꝝ.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.q: sunt culpe.lxij.di. docēdus.xlv. di.disciplina.xxiij.q.iiij.cū iniusta.¶ Vicesimoprimo.occultos peccatores cōtra q̄s crimen ꝓbatū nō est publicant ꝛ cōdēnāt.cōtra id ex̄ de of.or.si sacerdos.vj.q.ij.si tm̄.ꝛ.c.placuit.ij.q.j.si peccaue/rit.de cō.di.ij.nō ꝓhibeat.pn̄t in occulto vitare eos vt pe nitētiā agant.ex̄ de sen.ex.cū nō ab homine.j.m̄.c. porro. nō tn̄ publice ꝓhibere.ex̄ de simo.ex tue.ꝛ.c. Matthias. sed potius pallio cooperire.xxvj.di.in scripturis.¶ Vice simosecundo.q: q̄dam tenuis religionis quos synteresisi mos a synteresi que est pars sup:ema rationis/voco:iudi ces volūt iudicare bm̄ conscientiā:non bm̄ allegata sicut debent.legit̄ ꝛ no.iij.q.vij.iudicet.xj.q.iij.summo.ex̄ de of. dele.pastoralis.§.q: vero.de of.or.c.j. ¶ Vicesimotertio. q: sunt publice excōmunicati.ex̄ de sen.ꝛ re iu.ad ꝓbādū. de excep.pia.li.vj.Secus si occulti.vide Inno.ex̄ de do.et con.veritatis.de sen.ex.si vere.¶ Vicesimoquarto. q: nō deferunt/sec⁹ si friuolis.ex̄.e.cū friuolis.li.vj.iustis appel/lationibus.vnde ꝛ peccāt corā deo ꝛ iudice superiore ad quē appellatum est:ꝛ puniunt̄ vt legitur ꝛ no.ex̄ de ap.de priore.ꝛ.ij.q.vj.decreto.¶ Vicesimoquinto.q: superflu/as dilationes dant in fauorē partis ꝛ leucas aliquoties nimis breues. ex̄ de dila.c.j.ꝛ.c.fi.iij.q.iij.in.c.omnib⁹ vsq̄ ad.§.se.¶ Vicesimosexto furiose irose ꝛ tumultuose ꝛ su perbe causas audiunt: ꝛ sententias furibūdas sepe pro/ferunt.xj.q.iij.illa. cum tribus.c.sequent. ¶ Vicesimose/ptimo.accipiunt aliqui iudices eccl'iastici p̄ciū certe ptis litis.Aliqui expēsas non necessarias extra domiciliū pro ficiscētes vel causaꝝ fingētes.in quo casu ad restitutionē tenent̄. Et aliq̄ accipiūt sportulas.sup quo vide qd̄ legit̄ ꝛ no.iij.q.iij.offerat.ex̄ de vi. ꝛ ho.cleri.cū ab omni.ex̄ de rescrip.statutū.§.insup.li.vj.¶ Vicesimooctauo. q: noto ria eis non vt iudicibus/negata tn̄ p partē.punire ꝛ iudi care volunt. contra id.ij.q.j.§.vlti. ¶ Vicesimonono.q: sentētias ferunt:sꝫ executionē non mandant. legit̄ ꝛ no. ex̄ de of.dele.q̄rēti de sen.ꝛ re iu.cū aliq̄b⁹.xj.q.iij.cū apud ¶ Trigesimo.q: nō supplēt de iure sicut possunt ꝛ debēt. vide qd̄ legitur ꝛ no.de postu.p̄.bone.j.ꝛ in glos.j. ꝛ.c. cū nobis olim.in glos.nota.de of.iudic.c.ij.in glos.j. ¶ Tri gesimo p̄mo nō sunt diligentes ꝛ puidi ad cūcta in cā ri mandum ꝛ diligenter examinandum vt debent.xxx.q.v. iudicantem.C.de iudic.iudices.de fi.instru.cum ioannes ¶ Trigesimosecundo. prelant causas:nec dirimūt cito prout possunt.in quo grauissime peccant/grauantes par tes laboribus ꝛ expensis.ff.si certum peta.quidam existi/mauerunt.ex̄ de do.ꝛ con.finem.ꝛ.c.venerabilis. ¶ Tri/gesimotertio.non inducunt partes ad cōponēdum sicut debērimmo poti⁹ in eoꝝ litigijs delectant̄.cōtra id ex̄ de trāsac.c.fi. de simo.q̄relā.de elec.cū inter.R.seniorē.v.q.ij.

falsas tenentes. l. cor. de falsis, teneri dicit si ipsis vsi fuissent. qui aūt inuēti sunt ipās habere, relegari pñt: vel al'. ex ordinem puniri. ff. de extraordi. crimi. l. ānonā. ⁊. ff. de penis. ydardanarios. vel dardanarios. Sunt vocati dardanarij qui falsas mēsuras tenēt a quodā dardano functionū actore q̄ maximā dabat opam vt annona carior fieret: emendo omnē quā inuenire poterat: vt postea solus vēderet sicut vellet. qui puniunt̄. p. l. p̄dictas ¶ Sexto in mendacijs ⁊ piurijs infinitis q̄ cōmittunt añ q̄ vendiderint sex nūmatas mercimonior̄ suor̄. Jurant em̄ ⁊ affirmant, melior non reperiet̄. tantum cōstitit. p deū nō habebitis p minori precio. tantum mihi fuit pro ista merce promissum: ⁊ nolui dare. ⁊ in ijs ⁊ in omnibus alijs similib⁹ mētiunt̄. ⁊ sic plerūq; accidit q̄ pro lucro vnius oboli cōmittunt tria vel quatuor peccata mortalia magna. xxij. q. ij. primū. ⁊. c. mihi aūt. ⁊. c. omne genus. ⁊. q. v. iuramenti. ⁊ ideo dicit canon q̄ sint pleraq; negotia q̄ vix aut nullatenus sine peccatis exerceri pñt. de peni. di. v. negotiū.

¶ Septimo nō seruando fidem datam nec iuramentū prestitū in societatibus. vnde nec fides est eis seruanda. ex de iureiu. c. iij. ⁊. c. sicut. ⁊. j. in fi. ¶ Octauo nō soluēdo ad terminum sicut iurauerūt: nisi iusta causa ipsos excusset. ex de pig. significantē. ¶ Nono transferendo se ad regiones remotas ⁊ minimā morā trahentes: ⁊ ibi cū diuersis etiam alienis vxoribus adulterium cōmittēdo, ⁊ suis vxoribus causam adulterij prebendo. ex de sponsa. in presentia. ⁊ est casus ɔtra eos. ex de cōiu. lepro. c. j. ibi. Nō debet alter sine altero diutius esse: q: matrimonium est coniunctio maris ⁊ femine indiuiduam vite cōsuetudinē retinens. xxvij. q. ij. §. j. facit. xxxij. q. ij. si tu abstines. ¶ Decimo. directe peccāt mortaliter cōtra verbū ap̄li. j. ad Thessa. iiij. Ne quis supergrediat̄ sc3 proximum, ɔculcando ⁊ affligendo ipsum: sicut nobiles rusticos suos ⁊ frequenter alienos grauib⁹ exactionibus affligendo. cōtra quos Esa. iij. q̄re atteritis ppl'm meum ⁊c. Neq; circūueniat in negotio fratrem suum: sicut ad l'ram faciunt mercatores ⁊ artifices: qui in stateris ponderibus ⁊ mēsuris iniquis mendacio ⁊ periurio multos decipiunt. quū dominus p̄cipiat Leui. xix. Statera iusta ⁊ equa sint pōdera. Justus modius, equusq; sextari⁹. xxxiiij. q. iij. siquis romipetas. ⁊ cau. e. q. j. non afferamus. xlv. di. ois. Oēs circūueniūt etiam ⁊ mentiunt̄ rem vilem ⁊ corruptam esse preciosam ⁊ bonam: ⁊ exercent p magna pte quicquid doli vel fraudis pōt excogitari. contra quos etiam ait Esa. v. Ve qui dicitis malum bonū. sicut venditores. ⁊ bonū malū. sicut emptores. ponentes tenebras lucem: ⁊ lucem tenebras. sicut drapanni. i. venditores pānor̄: qui tenebrosa eligūt loca in quibus vendunt pannos: vt alterius modi appareant. vnde merito tamq̄ filij tenebrarum p̄ijcientur in tenebras exteriores. Matth. xxij. ⁊. viij. xiij. xxij. ⁊. xxv. et Luc. xiij. ponentes amara p dulcibus: ⁊ dulcia in amaris Esa. v. sic faciunt stabularij q̄ cibos infectos vendunt pro dulcibus. ⁊ caupones qui vina miscent ⁊ lymphant: ⁊ vēdunt malum vinum acetosum: vel botado. qd̄ vocat lombardus chercon: vel aliud corruptum p bono. in saccaro ponunt mel. species corruptas miscent cū bonis. in lacte miscent aquā. mala blada vel frumenta miscent cum bonis transferunt ve. hec verba Esa. ⁊ exponuntur. xj. q. iij. c. siquis hominum. ⁊. c. ve qui dicitis. Taliter aūt decepti pñt agere contra decipientem. ff. de dolo. eleganter. xij. q. ij. quisquis ep̄us. ppe finem. ar. ex de re. permu. cum vniuersor̄. ff. de minoribus. in cause. ij. §. j. ⁊ de iure do. Si res §. j decepti sunt vltra dimidiam iusti precij. si citra: nō cōpetit ei ciuilis actio. ex de emp. ⁊ ven. cu3 dilecti. ⁊. c. cum causa. q: p. l. licita est deceptio vsq; ad dimidiam iusti precij. ff. de minoribus. in cause. §. in precio. Secus dico in foro anime: vbi semp tenet̄ ad restitutionem inquātū decepit fratrem suum. maxime ppter dictum verbum ap̄li. j. ad Thessa. iiij. Neq; circūueniat in negotio fratrē suū. nō est dubiū quin decipiēdo peccauerūt. s3 forsan etiā in foro anime ad restitutionē tenet̄. q: talis deceptio cōcedit̄ sibi a lege. op. ar. xiiij. q. v. dixit. ⁊. xxiij. q. iiij. qui peccat. in prin. al's lex pararet laqueū contrahēti. cōtra id. xxvij. q. j. de viduis. ij. p hoc facit q: res tātū valet quātū vēdi pōt. ff. de dona. causa mor. l. mortis causa accipimus. in fi. cū ɔcor. ibi. ⁊ rer̄ precia cōmuniter estimant̄. ff. ad. l. falc. l. p̄cia rerum. adde qd̄ notat̄ ex de vsuris. cū tu. in glos. immo videtur. Quum aūt aliquis aliū decipit vendendo rem corruptā p bona: vel male mēsurādo: in tali fraude ⁊ deceptione restitutio locum habet. s̄m vtrūq; ius. sic intellige iura all'. s. in isto. ℣. ⁊ in versiculo tales autem. ⁊. xij. q. ij. cum deuotissimā. q: eccl'ia nullā fraudē admittit. ex de dona. per tuas. ⁊ sic intellige qd̄ ibi no. locū habere de iure ciuili. ⁊ facit. xij. q. ij. fraternitas. ⁊. q. iiij. c. j. s̄m Ostien. ¶ Undecimo. q: quantumcūq; prestant sine pacto: s3 cū intentione vltra sortem habendi. vñ iudicandi sunt male agere: ⁊ in foro anime sunt tales ad restitutionem efficaciter inducendi. ex de vsuris. cōsuluit. ⁊ cōpellendi. al's non absoluant̄ s̄m intentionem glos. vlt. in hoc. c. q: remanent in mortali. de peni. ⁊ re. q̄ quidā. de peni. di. v falsas. ¶ Duodecimo. q: quosdā contractus ineunt fraudulēter in fraudē vsurar̄. de quo dic vt ex de vsuris. in ciuitate. ex de pig. illo vos. ⁊ cū opponunt penam in fraudem. xij. q. ij. fraternitas. ex de arbi. dilecti. vbi de hoc no. i glos. j. ¶ Decimotertio. contrahūt societates leoninas nō pticipātes equaliter lucrum ⁊ dānū. ff. p socio. si non fuerit. ⁊. l. v. ⁊. C. de solu. l. ij. ⁊ institu. pro socio. §. de illo. ⁊ se. no. xiiij. q. iij. c. plerīq;. glos. videtur. ¶ Decimoquarto. nunq̄ ponunt finē in vita sua i lucro ⁊ diuitijs. q: eor̄ auaritia satiari nescit. xlvij. di. sicut. xxiiij. q. iiij. qd dicā. ¶ Decimoquinto. q: ipi ⁊ artifices male seruant festa, vendentes ⁊ ementes frequenter in eis. cōtra textum ex de ferijs. j. c. ibi. vt mercatū in eis minime fiat. ¶ Quod dixi de vitijs mercatorū, idē per omnia dicēdū est de vitijs artificū. de quib⁹ dicit Augu. q̄ omnes artifices mētiunt̄. lxxxviij. di. qm̄. S3 ars artificum non ita implicat ad peccatū sicut mercatorū. Nā vt. s. hic in prin. dixi: Artifices sunt pprie qui rem integrā cōparant vel materiam: non vt ita integram ⁊ immutatā vendant sicut mercatores: sed vt eis fiat materia inde aliquid opandi. vt de ferro clauē clauū vel vectes vel ferraturā. de ligno arcam vl' scamnum. de lino rete. de chartis libru3 ⁊ simile. sic distinguit Chrys. inter mercatorem ⁊ artificē p̄cedenti. c. eijciens. Et talem artem alias licitā possunt clerici exercere. de con. di. v. negotium. et. c. nunq̄ ex ne. cleri. vel mo. c. j. ad finem. de censi. cu3 ap'lus. x. q. iij. cauendū. ⁊. xcj. di. clericus victū. ⁊ no. xiiij. q. iij. in summa. Bonus institor christus qui nauem habet eccl'iam. xxiiij. q. j. non turbatur. de qua Prouer. vlt. Facta est quasi nauis institoris delonge portās panem suū. Institor dicit̄ mercator: eo q̄ acquirendis mercibus sedulus instet. Bonus mercator christus: qui nos nō auro emit sed suo sanguine p̄cioso. j. Pe. j. xij. q. ij. cū redemptor. ex de sum. tri. fidei. in clemē. de quo mercatore August. O bone mercator gr̄as agim⁹ q: emisti nos: carnē tuam comedim⁹: sanguinem bibim⁹. de cō. di. ij. accesserūt. euāgelium legim⁹ instrumentum nostrū: serui tui sum⁹: creatura tua sumus fecisti nos: redemisti nos. vñ Bern. Uoluit autē nos emere tā magno p̄cio ppter tria. Primo vt q̄ p̄ciosa creatura sit homo ostenderet. de quo Esa. xiij. Preciosior erit vir auro ⁊ homo mundo obrizo. i. auro mundo ⁊ rutilante. vñ Bern. Quo ego me infelix, quo me vertā: si tantū thesaurum: si p̄ciosum illud depositū qd̄ sibi christus sanguine pprio p̄ciosius iudicauit: negligenter contingit custodire. ¶ Secūdo. vt homo de cetero se p vili precio non exponeret. sicut Salomō de luxurioso ait Prouer. vj. Precium scorti vix vnius est panis. quia delectatio que ibi appetit̄ breuis ⁊ vilis est. ⁊ p ea datur anima christi sanguine comparata. vnde sequitur ibi. Mulier autem viri preciosam animam capit. Matthei. x. Nonne duo passeres sc3 corpus ⁊ aia asse. i. denario veneūt. i. vēdunt̄. i. diabolo

Curtā i signi precio nos redemit christus

exponunt̄ pro precio momētanee delectatiōis? As assis gnis mas. ⁊ tertie declinationis tria hꝫ significata. vn̄ .x. As obolus/punctus decī/tibi fit quoqꝫ pondus. Tertio vt ipse solus nos possideret. vn̄ .j. Cor. vj. Nō estis vestri. Empti em̄ estis precio magno. vnde Augu. Tanti emit: vt solus possideat. Fenerare cum isto nobili mercatore qui dabit centum pro vno. Matthei .xix.

¶ Articulus .xliij. A

RVsticorum vel laboratorum vel agricultorum vitia designemꝰ ¶ Peccant autē primo in decimis psonalibus ⁊ predialibus quas non soluunt. ⁊ si soluunt diminute vel non integre deducendo de fructibus expensas ⁊ salaria colonorum ⁊ alias fraudes exhibēdo. ex̄ de deci. cū homines de thortona. ⁊ c. cuꝫ nō sit in homine. ⁊ c. nō est i potestate. ⁊ .xvj. q. j. decime. ¶ Secundo q: tarde eas dant. q: dande sunt quum fructus colliguntur vt in pre. c. cum homines. vbi de hoc. legit̄ ⁊ no. xvj. q. j. reuertimini. ⁊ in glos. non tm̄. ⁊ c. decime. ibi. Sꝫ si tardius dare peccatū est. Et de peiori grano ⁊ vino ⁊ fructibꝰ dāt. ⁊ indignū est dare deo/qd̄ dedignat̄ homo. xlix. di. §. si. expressum. xvj. q. vij. quicūqꝫ. Et ad ecclīam nō deferunt vt tenentur. vt p̄. c. reuertimini. Et de decem ptibus vnā nō dant vt tenent̄. vt. p̄. c. cum homines de thortona. de frugibus. ix. ptibus sibi retentis/decimā ecclīe cuius parochiani sunt sine diminutione soluere teneant̄. ⁊. p̄. c. decime. debite sunt decime ecclesijs tā p̄diales q̄ personales iure diuino ⁊ humano de. x. ptibꝰ vna/ꝯsuetudie ꝯtraria nō obstāte. nō obstāte. etiā. falsa opiniōe magistri Petri Lōbardi i sententijs ⁊ quorūdā alioꝝ theologoꝝ/dicentiū p̄ceptum deo ⁊ ecclīe de decimis soluēdis esse institutū non morale: scꝫ aliqd soluere ƀm ꝯsuetudinē sꝫ nō decimā. sup quo vide qd̄ no. Inno. e. ti. de decimis sup Rubrica. ⁊ Archid. ⁊ Joan. an. e. t. discretione. l. vj. ⁊ Ray. in summa sua in ti. de deci. in. §. Item q̄ritur vtrū in prima pte. Et hodie ꝯtrariū p̄dicantes ⁊ asserentes religiosi/sunt excōmunicati. ex̄ de penis. cupientes. §. illos. in clem̄. Et hanc q̄stionē quum legerem doctor decre. Perusij in domo p̄dicatoꝝ publice disputaui: ⁊ sic determinaui. Et quū de vna terra diuersos colligūt fructus: non nisi de vno fructu decimas soluere volūt. contra id ex̄ de deci. ex parte canonicorū. et no. in p̄. c. reuertimini. in glos. nō tm̄. ¶ Tertio q: de modico qd̄ supest non decimatū/nolūt decimam soluere. Pro q̄bꝰ videt̄ facere qd̄ no. de cō. di. v. quadragesima. in glos. ar. ⁊ in glos. p̄. in fi. ⁊ in eo qd̄ no. Inno. de priuil. cōsultationi. Sꝫ secus est. quia qd̄ superest/indecimatū est: vn̄ et illud decimandum est. Nil est em̄ tam modicum qd̄ decimandū non sit: ⁊ decimari non possit vel estimari. ar. p̄. c. cum homines de thortona. ⁊ c. tua nobis. ibi. ⁊ quum de cunctis omnino prouētibus decime sint reddende ⁊c. Et vidua de suo modico duo minuta i corbonā misit. Mar. xij. ⁊ Luc. xxj. in fi. facit. xiiij. q. v. scriptum. xxiiij. q. j. odi.

¶ B Quarto peccant rustici diuites nō reuerēdo dominos pauperes: nec eis in vite necessitatibus ꝓuidendo q: quū cuilibet fame moriēti debeāt subuenire. lxxxvj. di. nō satis. ⁊ c. pasce. multo fortius dn̄o sunt adstricti. ar. ex̄ de testa. cū in officijs. ⁊. xxij. q. de forma. ¶ Quito peccāt iura dominoꝝ eis subtrahendo: ⁊ cū eis placitando: ⁊ vexando laboribꝰ ⁊ expensis: ⁊ aliquoties alijs potētioribꝰ dando quādoqꝫ ipsos contra veros dominos ꝓtegant. in quo debitū non remittit̄: sed auget̄. ex̄ de iureiu. ea te. de deci. tua nobis. §. pretextu vero nequitie. C. de agrico. censi. ⁊ colo. quemadmodū. ⁊ l. litibus. ⁊ l. cū satis. ⁊ l. nemini autē liceat. libro .xj. de alie. iu. in. c. ij. de iudeis. c. ij. ¶ Sexto in festis. quia non colunt sed frangunt ⁊ violāt. quum in eis nullum opus seruile sit faciendum. ex̄ de ferijs. c. j. de con. di. iij. c. j. quum ⁊ si abstineant ab arando vel fodiendo: nō abstinent a ligna portādo/vel domū repando/vel simili. ⁊ sic faciunt fraudē de re ad rem de ope ad opus. de quo dicit̄ ex̄ de priuil. quanto. ¶ Septimo in piurijs falsis testimonijs metu dominoꝝ eos in testes inducētium aliquoties pretextu paupta tis: in quo obedire nō debēt. xi. q. iij. Julianus. xxxij. q. iiij. sic. ¶ Octauo in damnis q̄ dant vicinis vel cū bestijs/vel cedendo eorū ligna vel in vineis/vel furando. de hoc ex̄ de fur. p totū. ex̄ de iureiu. c. si vitati. c. si leserit quispiaꝫ. ⁊ c. si egressus. ¶ Nono remouēt terminos de p̄dijs vicinoꝝ. de quoꝝ pena. ff. de termi. amo. l. ij. ⁊ iij. ⁊ legit̄ ⁊ no. lxxxvj. di. tāta. xij. q. ij. in legibus. ¶ Decimo q: dimittunt ꝓpriū curatū: ⁊ vadunt ad alios sine licentia eius ad cōfitendū/⁊ missas audiendū/⁊ oblatiōes faciendum/⁊ decimas psoluēdū. ex̄ de peni. ⁊ re. omnis. de paroch. vt dominicis. ex̄ de deci. cum homines. ⁊ c. cū sint. xvj. q. j. doctos. x. q. j. q: sacerdotes. ⁊ c. sanctoꝝ. ⁊ c. hanc consuetudinem. ¶ Undecimo. q: diebꝰ dominicis non audiunt missas cōplete vsqꝫ ad bnedictionē sacerdotis: vt tenent̄ p preceptū ecclīe. Immo stant extra ecclīam: quum p̄sbyter dicit missam: nec intrant nisi ad videndū communiter corpus domini. ⁊ tunc multi. etiam nō intrant ecclīam sꝫ extra vident. ⁊ ibi de suis bobus ⁊ animalibus ⁊ de alijs turpibus loquunt̄ sicut homines bestiales. ad hoc de con. di. j. missas. cū. c. se. ⁊ c. qm̄. ⁊ c. q̇ die solenni. ¶ Legitur in legenda sancti Joannis eleemosynarij q̄ quum post lectionē sancti euāgelij aliqui de ꝓplo starent extra ecclesiā otiando. Ipse sanctus patriarcha Joānes mox exijt ecclīam: ⁊ sedit cū turba foras. Omnibus vero stupentibus/dixit iustus iste. Filij vbi oues ibi pastor. aut ergo ītrate intra: ⁊ ingrediar. aut manete hic ⁊ manebo. ego ꝓpter vos descendi in sanctā ecclesiā: nam poterā facere mihimet ipam sine populo. fecit ergo semel ⁊ bis hocipsum erudiēs in hoc plebē ⁊ emēdans. ¶ Duodecimo. coeūt cū animalibus que pascūt ⁊ custodiunt: sic homines animales: cōparati ƀm Dauid. ps̄. xlviij. iumentis insipientibus: ⁊ similes facti sunt illis. ps̄. xxxj. Et sicut equus ⁊ mulus in quibus nō est intellectus. vn̄ ⁊ morte digni sunt. Leui. xx. xv. q. j. mulier. ƀm. l. sꝫ ecclīa mortē non dat. xxxiij. q. ij. inter hec. xxvj. q. vj. agnouimus. ¶ Decimotertio. abstinent sepe a coitu vxorū: ne filios generent timētes non tot posse alere paupta tis p̄textu. in quo grauissime peccant. ⁊ cōtra legem matrimonij viuūt. qd̄ fuit ad sobolem generādā a dn̄o principaliter institutū. xxxij. q. j. nō em̄ in sola. ⁊ q. ij. §. debet ergo. ⁊ c. solet queri. cum c. se. ¶ Decimoquarto. tanta est quorundā eoꝝ auaritia: q̄ quamq̄ sint diuites: vt opus augeant/secus si ex humilitate vel vt otium vitarent. de con. di. v. nunq̄. ex̄ de renū. nisi cum pridem. §. verū. Ipsi diuites ꝓprijs manibus laborant: ⁊ senectute depressi nō cessant: corpora torquentes/⁊ animas corrūpētes. ps̄. xvj. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Sicut em̄ tota die terrā arāt ⁊ fodiūt: ita totaliter terreni: terrā lingūt: terrā cōedūt: de terra loquūtur: in terrā suā speꝫ totaliter posuerūt: nec de manēti substantia celesti aliquid curant. Heb. x. ⁊ istis dicitur. Ve Ve Ve habitātibꝰ in terra. Apo. viij. in fi. Tales etiaꝫ rustici diuites q̄ laborare volunt nō excusant̄ a ieiunijs ecclesie/p̄textu sui laboris: q: vel nō laborēt in talibus diebus: vel per suos alios colonos laborent: ⁊ ieiunēt. de cō. di. iij. c. j. in fi. ⁊ di. v. ieiunia. ¶ Decimoquinto. multū sibi inuident: quum vnꝰ maxime plus de vino vel blado colligit de tāta terra q̄ alius: nesciētes q̄ nō est in hominis potestate quātū terra fructificet: sꝫ in domini bonitate ⁊ liberalitate. ex̄ de deci. non est. quia nec q̄ plantat est aliquid. sed q̇ incremētū dat deus. j. ad Cor. iij. ex̄ c. cū nō sit in homine. vbi de hoc. ⁊ xix. di. ƀm. vbi inuidia vitiū ꝓpe diabolicuꝫ appellatur. ¶ Decimosexto. diebus festis quibus nō laborāt: otiosi stant in plateis vel in tabernis vel in ludis quum ƀm Aug. meliꝰ sit arare q̄ saltare. ⁊ quū dicat̄ in canone de cō. di. iij. ieiunia. q̄ nihil aliud in die dn̄ica agat̄: nisi deo vacandū. Nulla opatio in illa die sancta agat̄: nisi tm̄ hymnis ⁊ psalmis ⁊ cāticis spiritualibus dies illa transigat̄. ¶ Decimoseptimo. rixant̄ ⁊ male stāt cum suis

Agricolaꝝ fraudes.

Arguit̄ theologoꝝ sententia de decimis

presbyteris:⁊ de eis murmurāt:respicientes eorū pecca-
ta/nō sua ad hec.j.q.j.multi.ex de deci. tua nobis.ij.q. vij.
sacerdotes⁊ reliqui.⁊.c.qualis.⁊.c.siqui sunt.⁊.c.sunt nō
nulli.vi.q.j.oues.⁊.c.ex merito.¶ Decimooctauo.audiūt
missas scienter:alr̄.ignorātia iuris eos excusat.vt no.j.q.
iiij.§.notandū.in glo.est ignorantia.⁊ de solu.c.si.in glos.
q: psumit̄.Sz postq̄ eis predicat̄:nō excusant̄. de cleri.ex
mi.apl̄ice.xvj.di.c.vlt.vbi de hoc.Et recipiunt sacramēta
a publicis cōcubinarijs presbyteris. contra id.xxxij.di.§.
ad hec.c.nullus.xv.q.si.scisci tātib⁹.ex de coha.cleri.⁊ mu.
vr̄a.¶ Decimonono.cōmuniter inhumani sunt pegrinis
⁊ paupib⁹:q: auari sunt.nec a deo fruct⁹ terrarū ⁊ anima
liū ⁊ arborū recognoscūt:sz suis laboribus imputāt ⁊ na
ture.contra.p.c.nō est.⁊.c.cū non sit.⁊ expressum.xvj.q.v.
necmirum.vltra colū.ꝟ. ne ideo q̇squam.⁊ cōtra id.xlij.
di.p totum.¶ Uigesimo.dimittunt vnam coloniā vt acci
piant aliam cōtra pactū ⁊ fidē datā.sup quo vide Inno.
de ap.dilectis.⁊ de iudeis.c.ij.¶ Uigesimoprimo.frequē
ter possessiones interuertūt.sup quo vide Inno.de loca.
ppter.⁊ qđ no.xvj.q.iij.clerici.glo.j.¶ Uigesimosecūdo
qn̄ ad certū salariū stant:non laborāt fideliter:sz decipiūt
dn̄os suos.vn̄ ⁊ ij in quātū defraudāt/intātum dn̄is suis
vel āplius seruire tenent̄:vel de suo salario diminuere.q̄a
omnis fraus restitutioni subiacet.xij.q.ij.cū deuotissimā.

¶ Articulus.xliiij.

Adolescētes in hec vitia sunt procliuiores.

NEc puerorum vltra septennium:q: an̄ etas illa ignorat quid vi-
deat.C.de fal.mo.l.j.⁊.xv.q.j. firmissime te-
ne.j.adolescentiorum vitia omittamus.
¶ A Peccāt primo q: percutiunt clericos:⁊ sacrilegiū
committunt.sz ab ep̄o pn̄t absolui.ex de sen.ex.c.j.⁊.c.vlt.
¶ Secūdo in crimine furti.ff.de furtis.impuberē.⁊ piu
rij.ff.de libe.cā.l.vlt. ex de delic.pue.c.j. ¶ Tertio non co-
gnoscendo a deo bona fortune/gratie/⁊ nature.nā ⁊ vi-
tiū ingratitudinis talis incurrit.institu.quibus mo.tu.fi.
¶ Quarto calumniando .C.de epis. ⁊ cleri.omnes.§.fi.
¶ Quinto adulterando vel fornicādo.nā hec etas aliqn̄
anticipat.ex de despon.impub.c.de illis.c.a nobis. ⁊ tētāt
qđ adimplere nō pn̄t.ex de spon.iuuenis.vn̄ nec a pecca-
to excusant̄.de peni.di.j.si q̇s nō dicā.⁊ narrat Greg.q̄ q̄
dā impregnauit nutricē suā in nono anno.vt no.xx.q.j.in
summa.⁊ de Salomone dicit̄ q̄ in.xj.āno habuit filiū vt
no.Ost.in summa sua.in titulo de penitētijs.§.cui cōmit-
tēdū.ꝟ.cui pueri.¶ Sexto i blasphemādo.vn̄ (qđ est mi-
rabile ⁊ speciale)narrat Greg.in dialogo.iiij.libro de q̄-
dā infantulo.v.annorū q̄ dānatus est propter blasphemiā
Sz dicit Osti.in summa de delic.pu.q̄ in illo malitia sup-
pleuit etatē.nā si non esset doli capax:etiā septēni non im
putaretur peccatū.ff.de re.iu.pupillus.ff.in.l.aqui.sz et q̄
cumq̄.§.j.ff.de dolo.heredib⁹.§.j.xv.q.j.illud.ex de despo.
impu.c.de illis.ij.⁊.c.vlt.vbi de h̄ in glo.j.carnalis. ¶ Se
ptimo q: sepissime mētiunt̄.vt ip̄.c.j.de delic.pu.¶ Octa
uo pcutiunt alios pueros ⁊ vulnerant:⁊ sepe vsq̄ ad mor
tem.ex de delic.pue.c.ij.vbi de hoc legit̄ ⁊ no.¶ Nono q:
faciunt malos ludos qui sunt in culpa.legit̄ ⁊ no.ex de ho
mici.exhibita.legit̄ ⁊ no.de presum.c.j.¶ Decimo.minor
etas non excusat totaliter ab iniuria sacramēti.ex de apo
sta.c.ij.de cō.di.iiij.eos.¶ Undecimo.q: frequēter coopa
tores sunt delictorū ⁊ puniunt̄.puta si preciū accepit puer
p cōperto stupro.vel domū prebuit ad stuprum vel adul-
terium cōmittendū.ff.de minori.auxilium.§.in delictis.⁊
l.si ex causa. ¶ Duodecimo.in tētando peccare carnali-
ter:etsi actum adimplere nō possint.ex de.spō.Iuuenis.⁊
dixi.s.ꝟ.v.¶ Decimotertio.recipiunt aliquoties ordinē
sacrū ante annū.xiiij.ex de tēpo.or.vel nō est.⁊.j.q.j.pueri.
vbi de hoc.⁊ in clem.de eta.⁊ qua.generalem.¶ Decimo
quarto.recipiunt personatum ⁊ curas.ex de eta.⁊ qua.ex
ratione.⁊.c.sequē.de alijs beneficijs vide qđ legit̄ ⁊ no.ex
de preben.super inordinata.⁊ per Inno.ex de eta.⁊ qua.
c.ij.⁊ per Archi.ex de rescriptis.si eo tēpore.l.vi.⁊ de elec.
ex eo hoc.li.vj.per Jo.an.¶ Decimoquinto.recipiunt mi
nores ordines ab episcopo nō suo.ex de tempo.or.nullus
li.vj.¶ Decimosexto.furātur patri ⁊ matri ⁊ cōsanguineis
qđ est etiā mortale.xij.q.ij.q̇ abstulerit.nisi crederent eos
pmissuros.legit̄ ⁊ no.ex de elec.dudū.ij.§.p̄dict⁹. in glos.
simile.¶ Decimoseptimo.quia quidam eorum incipiunt
esse superbi ⁊ malitiosi ⁊ cōtēnere mandata dei.ex de pre
sum.ex studijs.¶ Decimooctauo.otiosi sunt:tota die lu-
dunt:⁊ turpia loquunt̄.Colos.iiij.deponite turpē sermo-
nē de ore vestro.Prouer.iiij.Remoue a te os prauū.mali
pueri malum ludū faciunt.xxxij.q.iiij.recurrat.de otiosi-
tate ex de renū.vbi.§.verum.⁊.xij.q.j.§.his ita.ꝟ.itē dn̄s
¶ Decimonono.inobedientes sunt parentibus . contra
Paulū.Colos.iij.Filij:obedite parentibus per omnia. et
Deutero.xxi.Si genuerit homo filium cōtumacem ⁊ pro
teruū/qui non audiat patris ⁊ matris imperium.⁊.j.lapi
dibus eum obruet omnis populus¶ Uigesimo. tota eo
rū vita in vanitate est ⁊ voluptate.Eccl̄s.xij. Adolescen-
tia ⁊ voluptas vana sunt.¶ Uigesimoprimo.reportato
res malorum sunt contra id.Audiuisti verbū aduersus p
ximum tuū:cōmoriat̄ in te videns qm̄ non te dirūpet. Ec
clesiasti.xix.q: proniores sunt ad malū q̄ ad bonū.xij.q.
j.omnis etas.xx.q.iij.pcliuis.¶ Uigesimosecundo.non
cōfitent̄ quolibet āno sicut tenent̄.ex de peni.⁊ re.omnis.
in prin.vbi de hoc glo.j.¶ Uigesimotertio.q: nolunt di-
scere:⁊ fugiunt de scholis.de quo peccato cōfitet̄ Augu.
de se quū erat puer in.ix.li.cōfessiōis.⁊ hoc.xxxviij.di.c. vlt.
nō vadunt ad eccl̄iam sicut Nicolaus nunc cum parenti
bus nunc per se.de cō.di.j.omnes.c.missas.¶ Uigesimo
quinto.turpia cantant ⁊ dicunt.xxxvij.di.legat̄.¶ Uige-
simosexto.non ieiunant sicut Nicolaus qui etiam in cuna-
bulis.iiij.⁊.v.feria semel sugebat vbera. q̄a ex quo pn̄t
peccare mortaliter ⁊ se diabolo obligare:multo potius
deo per aliqua ieiunia ⁊ bona opa.ar.bonum.xlvij.di.oēs
ibi.sicut em̄.xxxvij.di.turbat.dani.ij.faciunt que no.p In-
no.de obs̄.ie.super rubrica.⁊ de regu.postulasti.¶ Uige-
simoseptimo frequenter recipiunt alimenta a non paren
tibus:quum credant̄ filij qui nō sunt.de peni.⁊ re.officij.
¶ Uigesimooctauo.nolunt corrigi.xxiij.q.iiij.displicet.
¶ Uigesimonono.inducunt̄ quū sunt virgines/ad in-
trādum circulū ad demones consulendos ⁊ diuinādum.
xxvj.q.ij.⁊.q.iij.⁊.iiij.⁊.v.⁊ vlt.p totum.¶ Trigesimo.ne
sciunt symbolum ⁊ orationem dominicam:que scire tenē
tur.⁊ patrini eos docere.de cō.di.iiij.vos ante omnia.

¶ Articulus.xlv.

FEminarum siue mulierum que s̄m Chrys. sunt caput peccati/
arma diaboli/expulsio paradisi/delicti ma-
ter/corruptio legis antiq.in homilia de cha
nanea/vitia ⁊ scelera designemus.q̄ etsi om̄ia vitia viro-
rum participant:aliqua tn̄ sibi peculiarius scriptura ap-
propriat ⁊ cōiūgit.¶ A Et primo sermōes suos emol
lit mulier.Femina ⁊ ad mortem dom⁹ eius inclinata est:
ad inferos semite ipsius.Prouer.ij.c.¶ Secundo fallax
est.Prouer.v.Ne intēderis fallacie mulieris. ¶ Tertio.
linguā habet blandā:⁊ nutib⁹ capit.Prouer.vj.¶ Quar
to.meretricio se ornatu adornat/garrula/⁊ vaga/⁊ quie
tis impatiens est:nec valet in domo cōsistere pedib⁹ suis
nūc foris/nunc in plateis/nunc iuxta angulum insidiat̄:
⁊ pcaci vultu blāditur.sagitta eius iecur transfigit:mul-
tos vulneratos deijcit:⁊ fortissimi quiq̄ interfecti sunt
ab ea.vie inferi domus eius penetrant in interiora mor-
tis.Prouer.vij.¶ Quinto stulta est/⁊ clamosa/plenaq̄
illecebris nihil omnino sciēs.gigantes cum ea sunt. et in
profundis inferni cōuiue eius.Prouer.ix.Circulus aure⁹
in aurib⁹ suis.i.porci.mulier pulchra ⁊ fatua.Prouer.xj.
¶ Sexto illecebrosa.Prouer.xxi.Fouea profunda mere-
trix et puteus angust⁹.aliena insidiat̄ in via quasi latro:

Nititur author mulie bria de- narrare vitia.

et quos incautos viderit interficiet. Prouer.xxij. ¶ Se-
ptimo amario: morte est. ⁊ laqueus venatorꝝ ⁊ sagena cor
eius: ⁊ vincula manus illius. Ecclesiastici.vij. Nō des mu
lieri ptātem anime tue: ne ingrediatᷣ in virtute tua ⁊ con-
fundaris. Eccꝉi.ix. ¶ Octauo multiuola est: ⁊ saltatrix.e.
c. ⁊ Mar.vi. ⁊.xij.q.iiij. vnusquisqꝫ. ¶ Nono comit se: pin
git/ ⁊ fucat. Eccꝉi.ix. de cō.di.ij. fucare. ¶ Decimo. aposta
tare facit hominē. Eccꝉi.xix. ¶ Undecimo. relinquit virꝫ
et statuit hereditatē ex alieno matrimonio. Eccꝉi.xxiij. ex
de peni. ⁊ re. officij. ¶ Duodecimo. nō cōsentit cū marito:
sicut deo beneplacitū est. Eccꝉi.xxv. in prin. ¶ Decimoter
tio. malitiosa est. Eccꝉi.xxv. oīs malitia neqtia mulieris
¶ Decimoquarto irosa est.e.c. Nō est ira sup irā mulieris
Et litigiosa.e.c. ¶ Decimoquinto. superba. vñ Eccꝉi.e.c.
Mulier si primatū habeat: contraria est viro suo. ¶ De-
cimosexto. Initiū peccati. ⁊ p illā omnes morimur.e.c. et
j.ibi. Si nō ābulauerit ad manū tuā: cōfundet te in cōspe
ctu inimicoꝝ tuorū. ¶ Decimoseptimo. zelotypa. Eccꝉi.
xxvj. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotypa. In muliere
zelotypa flagellū lingue oībus cōmunicans. ¶ Decimo
octauo. ebriosa q: min⁹ vini ledit eā.e.c. Mulier ebriosa
ira magna. ⁊ cōtumelia: ⁊ turpitudo illius nō cōtegetur.
¶ Decimonono. extollit oculos ⁊ palpebras. vñ i eodē.c.
Fornicatio mulieris in extollētia oculorū/ ⁊ in palpebris
eius cognoscitᷣ. ¶ Uigesimo. spernit virū. ⁊ ideo nō est tu
tum ei dare potestatē. Eccꝉi.xxxiij. Mulieri nō des pote-
statē sup te. ¶ Uigesimoprimo. iniquū facit virū. Eccꝉi.
xlij. De vestimētis pcedit tinea: ⁊ a muliere iniqtas viri.
Melior est iniquitas viri: ꝙ mulier bn̄faciens. vide quod
scripsi.s. in ista.ij. pte in ar.xviij. in.§. cōsequēter.℣. redeū-
do ad materiā. ¶ B Uigesimosecūdo. ministra idolola
trie. Eccꝉi.xlvij. vbi de Salomone dicitᷣ. Inclinasti femo-
ra tua mulieribus. ⁊.iij. Reg.xj. in prin. Rex autē salomō
adamauit mulieres alienigenas in ꝉtas: filiā quoqꝫ Pha
raonis ⁊ Moabitidas/ ⁊ Amonitidas/ Idumeas/ ⁊ sido
nias. ⁊ ceth̄eas de gētibus. sup qbus dixit dominus filijs
israel. Nō ingrediemini ad eas: neqꝫ de illis ingredietur
ad vestras. Certissime em̄ auertēt corda vestra: vt sequa-
mini deos earū. His itaqꝫ copulatus est Salomō arden-
tissimo amore. Fueruntqꝫ ei vxores quasi regine septingē-
te: ⁊ cōcubine trecēte. Et auerterūt mulieres cor eius: vt
sequeretur deos alienos. ⁊.j. Sꝫ colebat salomō Asther-
then deā Sidonioꝝ: ⁊ Chamos deū Moabitarū: ⁊ Mo
loch idolū Ammonitarū. et.j. Tunc edificauit Salomon
fanū Chamos idolo Moab i mōte qui est ꝯtra Hierꝉm
et Moloch idolo filioꝝ Ammō. Atqꝫ in hunc modū fecit
vniuersis vxorib⁹ suis alienigenis: q adolebāt tura ⁊ im
molabant dijs suis. de hoc legitᷣ ⁊ no.xxxij.q.iiij. Salomō
de peni.di.ij. si em̄.℣. Salomon. ⁊ Nume.xxv. Fornicat⁹
est ppꝉus cū filiabus Moab: que vocauerūt eos ad sacri
ficia sua. At illi comederūt ⁊ adorauerunt deos earū. Ini
tiatusqꝫ est isrꝉ Beelphegor. In hoc ꝙ fornicat⁹ est ppꝉus
notatur precepti transgressio. Exo.xx. Deutero.v.xxxiij.q.
vj. nō mechaberis. In hoc ꝙ ait/ cū filiabus moab.i. cum
alienigenis: notatᷣ fidei violatio. Cum em̄ partus sequa
tur ventrē. C. de rei. ven. partū. legitᷣ ⁊ no. ex de ser. nō or.
c.vlt. ⁊.xxxij.q.iiij. liberi. sequitᷣ vt filij eorū sint infideles. si
cut ⁊ filij christianoꝝ qñ cōmiscentur Iudeis vel Sara-
cenis. Osee.v. In dn̄o puaricati sunt. q: filios alienos ge
nuerunt. In hoc qd̄ sequitᷣ ꝙ vocauerunt eos ad sacrifi-
tia sua: notatᷣ ꝙ nō est aliqua immunditia ad quā nō tra-
hat luxuria. quū idolothytū comedere sit fideli abomina
bile.xxxij.q.iiij. sicut sancimus. Ita ⁊ nūc meretricule ⁊ fre
quēter vxores immunde omnes immūditias dant ama-
toribus suis ⁊ viris suis ad comedendū: vt eas solas dili
gāt/ vel plus ꝙ alias. quū dn̄s dicat Deutero.xiiij. Nō cō-
edes q immūda sunt. In hoc qd̄ additᷣ ꝙ comederūt ⁊ ado-
rauerūt deos earū: notatᷣ ꝙ luxuria facit hominē idolola-
trare. vt.s. dixi Uinū ⁊ mulieres apostatare faciūt sapien
tes: Eccꝉi.xix. sicut pxime de Salomōe pbatū est. In hoc

Salomon mulierosus, in idolatriam lapsus est.

quod subditᷣ ꝙ initiat⁹ est Beelphegor: notatᷣ ꝙ fornica-
tores immolāt seipsos demonibus. vñ non dicit initiauit: sꝫ
initiatus est. ps.cv. Et initiati sunt Beelphegor ⁊c. Nam
p carnis libidinē qs edificat tēplū idolo. Per vitia namqꝫ
maxime carnis demōes colunt/ ait Hiero.xxxij.q.iiij.i. co
fornicator. ⁊.q.vij. nō solū. Hiero. sup Ezech. faciēs mētio
nē de Salomone in.xvij.li. ait. Quāuis peccasset: tm̄ egit
penitentiā scribēs Prouer. vbi dicit. Nouissime egi peni-
tētiā: ⁊ respexi vt eligerē disciplinā. Itē sup Eccꝉiastē. Aiūt
hebrei hunc librꝝ esse Salomōis penitētiā agētꝭ. Ambro-
sius in apologia Dauid. Quid de dauid dicā? ⁊ qd de san
cto Salomone? q qm̄ iudei illū existimabāt venisse p chri
sto: ne videretᷣ eē sup hominē nutu diuino corruit. Dauid
vero dicitᷣ sanct⁹: q: ab hoībus sanctus esse scitᷣ. Et sanct⁹
Ambrosius nominat: vt nobis de penitētia eius dubieta
tē tollat. Itē amb. de satyre fratre suo hoc ait sanct⁹ Salo
mon. Itē asserūt hebrei Salomonē qnquies tractū fuis-
se p plateas Hierꝉm causa penitētie. Itē dicūt eū i illō tē
plū qd̄ ipse edificauit/ venisse cum qnqꝫ virgis nudū: qs
dedit qnqꝫ legisperitis vt verberaretᷣ ab eis. q cōmuni cō
silio dixerūt ꝙ in vnctū domini nō mitterent manū. vnde
frustrat⁹ a seipso est deposit⁹. Ioānes Chrys. ad Ianua
riū de lapsu Macharij. Salomō ille mirabilis, q meruit
adsistrici dei sapiētie copulari: in alienigenaꝝ icurrit am-
plexus: ⁊ vinculo libidinis laqueat⁹/ etiā sacrilegij errore
se polluit: q: simulacrū moabitico idolo fabricauit. Sꝫ q:
p prehabitā vocē culpā erroris agnouit: nunqd mīe cele
stis errorē forsan dicas? Nunqd in canone lego eū nec
penituisse: nec miam esse cōsecutū? Audi ergo frater peni
tētiā eius q nō legitᷣ publicis lr̄is. Fortasse ideo accepta-
bilior iudicatᷣ: q nō ad faciē ppꝉi/ sꝫ in secreto ꝯsciētie teste
deo penituit. Ueniā aūt ex hoc cōsecutū eū agnoscimus:
q: quū solut⁹ a carne esset: sepultū illū inter Regū israe-
litarū corpa scriptura cōmemorat. qd̄ tm̄ alibi peccatorib⁹
regib⁹ qvsqꝫ in finē in malo ꝓposito pseuerauerūt ⁊ ope-
denegat. sicut de Ioachim rege iuda p Hieremiā dicitur
Sepultura asini sepelietᷣ putrefactus/ ⁊ ꝓiect⁹ extra por
tā Hierꝉm. Et ideo q inter iustos reges meruit sepeliri:
nō fuit alienus a venia. veniā aūt sine penitentia nō po-
tuit ꝓmereri. C. de hereticis. manicheos.xxiiij.q.ij. legitᷣ.
de peni.di.j. neminē ¶ Uigesimotertio. frequēter mutat
naturalē vsum in eū q est cōtra naturā/ abutēdo alia. ad
Ro.j. ¶ Uigesimoquarto. supgreditᷣ virꝫ. ꝓpter qd̄ vitiū
vt narrat Methodius historiograph⁹ factū fuit diluuiū.
¶ Uigesimoqnto. accedit ad pecus: ⁊ cū eo miscetᷣ. Leui.
xx.xv.q.i. mulier. ¶ Uigesimosexto. q: multis modis illici
tis/ ⁊ frequēter cōtra naturā/ ⁊ inexplicabilib⁹ q: fetidis-
simis/ nunc voluntarie nūc quodāmō inuite cōtra purita
tem sancti matrimonij se pmittūt a maritis bestialib⁹ cō-
trectari: vt eoꝝ cōiunctiones poti⁹ videantᷣ animalium ⁊
adulteroꝝ: ꝙ cōiugū esse. ad hec.xxxij.q.ij. qcquid. ⁊.c. ali-
qñ. ⁊.q.iiij. nemo. ⁊.c. origo. ⁊.q.vij. adulterij.c. vsus.c. nō
solū. ¶ Uigesimoseptimo. cū cōsanguineis vel affinibus
⁊ patribus spiritualibus suis frequenter etiā cū diuersis
cōsanguineis vel affinib⁹ idē facin⁹ ppetrat. de quo.j. ad
Cor.v.c. in prin.xxxiiij.q.ij.c. ego dixi.§. de simpliciter. cum
iij.c.se.xxxv.q.j.ij.iij.iiij.v.vj.vij.viij.x. p totū. ex de cogna.
spi. p totū.xxvij.q.ij. q dormierit. cū.ij.c.se. ⁊.c. siquis vxorē.
⁊.c. si qs despōsauerit. Et monacha cū monachis ⁊ alijs
xxvij.q.j. p totū. ¶ Uigesimooctauo. adulteratᷣ accedēs
ad aliū torū vel alicui⁹ soluti: vtrūqꝫ adulteriū. sꝫ pmum
mai⁹: q: duplex. de hoc ex de adul. p totū.xxxij.q.j. p totum
xxxiiij.q.ij. in lectū. ¶ Uigesimonono. ꝯtrahit cū alio vxo
rē habente: vel ipsa maritū cui fidē dedit: viuente marito
vel illius vxore: ⁊ ab illo fuit cognita. de hoc.xxxj.q.j. p to-
tū. ¶ Trigesimo. cōtrahit cū cōpatre vel fratre suo spiri-
tuali. super quo vide.xxx.q.iij. ⁊.iiij. ex de cogna. spi. per to
tum. ¶ Trigesimoprimo. qdā sunt meretrices. de qb⁹.j.
ad Cor.vj. ibi. Nescitis quoniā corpa vr̄a mēbra sunt chri
sti. tollēs ergo mēbrū christi faciā mēbra meretricis? Absit.

Salomonem penituit idololatrie.

Propter hoc vitiū percussit dñs Onam filiū Jude. Ge-
ne.xxxviij. vbi dicit̄ de Onam ꝙ semen fundebat in terrā
ne liberi fratris noīe nascerent̄. ❡ Octogesimotertio ex-
ponunt filios paupertatis pretextu aut vt peccatū coope
riant. de quo. lxxxvj. dist. si expositus. ⁊ de infan. ex. c. vnico.
❡ Octogesimoquarto cōmiscent se cū sacerdotibus qui
bus confitent̄: ⁊ q̄ eas de sacro fonte leuauerunt ⁊ bapti-
zauerunt. de quarū penitentia. xxx. q. j. oēs quos. cū. ij. c. se.
❡ Octogesimoquinto. cōcubine clericorū de excōmuni-
catione nō curant. ex̄ de sen. ex. si cōcubine. ❡ Octogesi-
mosexto. alique cū patribꝰ suis ⁊ filijs coeunt. xxxij. q. vij.
adulterij. ❡ Octogesimoseptimo. sepe se miscent cū iu-
deis ⁊ saracenis. xxviij. q. j. siquis iudaice. ❡ Octogesi-
mooctauo. contrahunt contra ecclesie interdictū. de quo
xxxiij. q. iiij. §. hinc etiā que cum. iiij. c. se. ⁊ ex̄ de ma. cōtrac.
de. contra inter. ec. per totū. ❡ Octogesimonono. volūt
facere abstinentias ⁊ ieiunare contra voluntatē marito-
rum. xxxiij. q. v. manifestū. c. volūt. ⁊ peregrinari: quū etiā
mariti hoc nō possint sine earū licētia: voto vltramarino
excepto de quo dicit̄ legitur ⁊ no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ex mul-
ta. §. in tanta. ❡ Nonagesimo. scandalizant maritos ni-
mis stando in ecclia. vel eundo per sanctuaria: ⁊ tarde ad
domū redeundo. j. Reg. xv. Melior est em̄ illa ad maritū
obedientia ꝙ illud ad deum sacrificiū. viij. q. j. sciendum.
❡ Nonagesimoprimo accusant marito filiū. ⁊ quantum
possunt adulant̄ maritis contra deū ⁊ veritatem. ⁊ nō cō
tradicunt eis in ijs que cōtra deū sunt: partim timore par
tim cōplacētia. sicut fecit illa procax egyptia mulier accu
sans falso sanctum Joseph pudicū marito. Gen. xxxix. de
adulatione. xxij. q. ij. primū. ℣. quantū. qd̄ fit placendi cupi
ditate. de suaui eloquio/ de mala obedientia vxorū cōtra
deum. xj. q. iij. si dñs. ibi. de vxoribus apud viros. ibi vide
⁊ glos. j. xxxiij. ❡ Nonagesimosecundo. superbissime sunt
in capitis ornamētis ⁊ vultus cōpositione. qd̄ Hester hu
milis detestabat̄ dicens. Hester. xiiij. Tu scis infirmitatē
⁊ necessitatē meā: q2 abominer signū supbie ⁊ glorie mee
qd̄ est super caput meū. contra quas Esa. lvij. Ornasti te
regio cultu: ⁊ multiplicasti pigmēta tua. vñ Hiero. Mu-
lier ad speculū pingitur: ⁊ ad cōtumeliā creatoris conat̄
pulchrior esse ꝙ nata est. Qua fiducia vultꝰ ad celos eri-
git/ quos cōditor non cognoscit: de hoc in pre. c. fucare. de
con. di. v. vbi Aug. Fucare figmentis quo vel rubicūdior
vel verecūdior vel candidior appareat: adulterina falla-
cia est: qua non dubito etiā ipsos maritos se nolle decipi:
quibꝰ solis permittēde sunt femine ornari ꝓm veniā: non
ꝓm imperiū. Nā verus ornatꝰ maxime christianorū ⁊ chri-
stianarum non tantū nō est vllus fucus mendax: verum
nec auri quidē vestisq̄ pompa/ sed mores boni sunt. Exe-
cranda autē est supstitio ligaturarū: in quibꝰ etiā inaures
virorū. glos. j. a viris date. in summis ex vna parte auribus
suspense deputant̄. xxvj. q. ij. igit̄. non ad placendū hoībus
sed ad seruiendū demonibus adhibent̄. hucusq̄ Aug. in
pre. c. fucare. ⁊ quū dicāt se huiusmodi femine meretricie
facere hos fucos. i. tincturas vel colores. Ethicꝰ. Nō est
natiuꝰ color ille: sed fucatiuꝰ: Qui fugit a facie cū fugien
te die. Ad placendū maritis supra caput suū mentiuntur:
q2 ita faciūt in longa absentia maritorū. ꝑ qd̄ manifeste cō-
uincitur ꝯtra eas ꝙ hoc faciūt ad alijs hoībus cōplacēdū
⁊ ad se trahendū. Chrys. Mulier si se depinxerit: ⁊ ocu-
los hoīm ad se traxerit: vindictā dabit extremā. Venenū
em̄ obtulit: etsi non fuit q̄ biberet. ar. ad hoc de peni. dis. j.
si forte. cū. l. prece. ⁊ se. ❡ Nonagesimotertio. Alique cor-
pus dñi infirmis portant tradētibus presbyteris: sacra-
rium ingrediunt̄: ⁊ ad altare appropinquant. cōtra cano.
de con. di. ij. puenit. ❡ Nonagesimoquarto aliq̄ de fenore
dotiū viuūt. aliq̄ de bonis vsurarū maritorum vsurariorū
cōtra id qd̄ legit̄ ⁊ no. ex̄ de dona. inter virū ⁊ vxo. ꝑ tuas
ibi. de pre honesti lucri. ⁊ in glos. nō em̄. Si em̄ maritꝰ non
habeat aliud vñ viuat: ⁊ vxorē pascat: nisi de vsuris: nulli
er tñ nō debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris cō-

edere nec bibere: q2 totū est rapina. xiiij. q. iiij. siq̄s. iij. Si-
quis vsurā accipit: rapinā facit. vita nō viuit. Et de furto
aut de rapina non est licitū viuere. vñ Tob. ij. in fi. dicebat
Tobias vxori. Nō licet nobis de furto aliq̄d edere vel cō-
tingere. expressum. xxviij. q. j. vxor. Sic faciebat sancta Eli-
zabeth ⁊ eius bonus maritꝰ dicebat in mensa. De hoc so-
ror nō comedas: q2 de rapina est. quū aūt cibus erat de li-
cito: dicebat ei/ De hoc secure comede. Aut igitur viuat de
suo labore: aut de bonis parētū: aut mēdicet. nō tñ ꝓpter
ea separaret̄ a viro. xxij. q. vij. oēs causationes. ⁊ c. dñs. vi-
de qd̄ no. j. §. sed vt de hoc. ℣. sed q̄d de his. in ar. xlvij. ⁊. ℣.
se. ⁊. ℣. Sed nūquid. ❡ Nonagesimoquito. Cogūt filias
⁊ ꝑ minas ⁊ frequenter per verbera inducūt contra earū
velle maritos ducere: q̄ nuptie malos exitus ꝯsueuerunt
habere. ex̄ de spon. ꝓterea. ⁊ c. cū locū. ⁊ c. req̄siuit. ⁊ expres-
sum amplíꝰ. xxx. q. ij. c. j. ⁊ adde qd̄ legitur ⁊ no. xxij. q. ij. ho
norantur. in glos. innuit. Frequēter etiā cogunt religionē
intrare. ꝯtra id. xx. q. iij. ꝓsens. xxxiij. q. j. integritas. ❡ No-
nagesimosexto. Nimis delicate nutriūt filios q̄s carnali-
ter diligunt: sicut dñe Florētine. vñ postmodū miseri effi-
ciuntur carnales et molles. ar. xliiij. di. §. j. et optime. xlvij.
di. c. sicut hi. §. necesse. per quē. §. nimis offendūt dicte ma-
tres: q2 non corrigūt filios: ⁊ honorant eos potiꝰ ꝙ deum
vt ibi dicit̄. Nō sic nobilis mater beati Ber. q̄ filios suos
potiꝰ pro eremo ꝙ pro seculo nutriebat. sicut ⁊ factū fuit
q2 omnes clarauallense cenobium intrauerūt. ar. ad hoc
xxxvj. di. turbat. ⁊ c. q̄ de mensa. ❡ Nonagesimoseptimo.
quedā sunt nimis auare: oīa pro filijs reponētes: pauperi
bus parū aut nihil dantes: quū auaritia sit radix oīm ma
lorū. xlvij. di. bonorū. quo vitio omne genꝰ mulierū plenū
est. Immo frequenter increpāt maritos misericordes ipe
impie: sic eleemosynas retrahētes/ q̄s illi facturi erāt. de q̄
bus in foro aīe de suo satisfacere pauperibꝰ obligantur:
quia causam dāni dederunt pauperibꝰ ex̄ de iniu. ⁊ dam.
da. c. vlti. ❡ Nonagesimooctauo. quedā earū spm̄ fingen
tes ⁊ raptū ⁊ extasim simulātes ⁊ ꝓphetizantes ⁊ diuinā
tes. j. q. j. nunꝙ. xxvj. q. v. qui diuinationes. quū a deo mis-
se. ar. ex̄ de hereti. cū ex iniūcto. nō sunt. multa lucrantur.
⁊ multos decipiūt ad quorū restitutionē tenentur. q2 per
fraudem lucrate sunt. ar. eorū que leguntur ⁊ no. xxxv. q.
ix. veniā. quarū vnā ego cognoui habentē raptū ad placi
tum: ⁊ fornicantē in occulto ad libitū. cuius post mortem
eius filiā vidi monachā: quā de fornicario habuerat: que
mihi illud facinꝰ reuelauit matris: quā longo tempore ꝑ
sancta deceptꝰ honorauerā: ⁊ multa illi loca vbi ipsa sta-
bat q̄ñ eram in seculo dederam pre deuotione quā ad eā
habebam: in qua fui deceptus cū plurimis alijs de illa ꝓ-
uincia. nec ego solꝰ ⁊ alij inferiores: sed multi prelati ⁊ san
cti religiosi ⁊ multi etiā cardinales. in qua recte se transfi
gurauerat angelꝰ tenebrarū in angelū lucis. ij. Cor. in. xj.
xxvj. q. v. epi. ❡ Nonagesimonono. quedā sunt fermētate
in fide. de q̄bus ex̄ de hereti. ad nostrū. in clem̄. ❡ Centesi
mo. alie q̄dā sunt beguine q̄ multa mala cōmittebant sub
velamine sanctitatis. Sed ꝓm Greg. simulata eq̄tas est
duplex iniq̄tas. nota ꝓm Joā. an. q2 malū facit ⁊ abutitur
bono. sed iste sunt hodie reprobate. sup quo dicvr legitur
⁊ no. ex̄ de reli. do. cū de q̄busdā. in clemē. Sed mēbranas
occupat: q2 adhuc vbilibet est status earū q̄ defendit̄ con
tra illā decre. q̄ ponit excōmunicationē per aliq̄s religio-
sos. vnde beguine ꝓdicatorū ⁊ eremitarū maxime in Ita
lia ⁊ aliorū religiosorū videāt sibi: et qui eas nutriūt ⁊ de-
fendūt: nisi sicut ꝑ sedē aplīcā approbate. Sorores aūt ter
tij ordinis bti Frācisci q̄ ꝯtinētes dicunt̄: q̄ ordo approba
tur. i. modus viuēdi ⁊ ꝯfirmatꝰ est. ar. de sen. ex. cū ex eo. in
clem̄. ⁊ bullatꝰ ꝑ papā Nicolaū. iiij. ⁊ cōfirmatꝰ ꝑ papam
Jo. xxij. nō tāgit dicta clem̄. vt ibi no. Jo. an. ❡ Centesimo-
primo aliq̄ supponūt se demoni trāsfigurato īcubo. sic in
q̄dā cenobio sctimonialiū eam demoniacā vexationē post
multas penitētias ⁊ cōsilia ⁊ ꝓdicatiōes nō vsqueq̄q̄ de
eis potui extirpare. tantā em̄ familiaritatē cū quibusdā

et eis isti demones contraxerant: ꝙ ad eoꝝ aspectum nõ terrebant̃. sed absq; pauore cũ eis loquebantur ⁊ contrectabantur: sicut ex earũ iudiciali confessione habui. vere spũs immũdus in immunditia delectatur. Luc. xi. xxxij. q. iiij. in eo. de peni. di. ij. si em̃. in fi. Job. xxxviij. Dormit in locis humentib⁹. i. luxuria humorosa. ¶ Centesimosecũdo ⁊ vltimo. quedã earũ incorrigibiles sunt: q: superbissime sunt: licet exterius humilitatẽ pretendãt: et dedignantur corrigi. cõtra quas dicit̃ Prouer. xv. Qui increpationes odit/morieẽ. Vñ ⁊ tales demoniace possunt dici q: assimilantur diabolo q̃ incorrigibilis est. vñ Eccli. xxi. Qui odit correctionẽ/vestigiũ est peccatoris. habet em̃ characterẽ bestie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ait dominus. Joan. viij. Uos ex patre diabolo estis.

¶ Articulus. xlvi.

Expeditis igitur criminibus mulierũ centũ ⁊ duobus preter alia que enumerari nõ possunt ⁊ oim̃ aliorum statuum/q: necessarium est cuilibet in quolibet statu in quo nullus euadit quin ad restitutionẽ aliquam teneatur: scire q̃liter necesse est quid ⁊ qualiter/teneatur in quantũ/⁊ quibus. Ideo de restitutione ⁊ satisfactione que est tertia pars penitentie. de peni. di. i. perfecta penitẽtia. vbi de hoc nota. ⁊ di. iij. perfecta. ⁊ sine qua falsa agit̃ penitentia. xiiij. q. vi. si res. de peni. di. v. falsas. aliq̃ adnotabo. ¶ Est aũt vera restitutio vera ⁊ plena redintegratio rei ablate ei cui⁹ est res: ⁊ eius corporalis per eũ apprehẽsio. probatur hoc aperte. iij. q. i. §. Sed notandum. cum. c. sequen. ⁊ ex̃ de resti. spo. c. fi.

Restitutio q̃d sit

Quibus ergo ⁊ qualiter/⁊ a quibus/⁊ in quantũ/facienda est restitutio male ablatorũ: Breuiter respõdeas ꝙ damnũ passis: vel heredibus/vel successoribus eorũ si extant. Ab ijs qui damnũ dederunt: vel heredibus eorũ/Et in solidũ si facultas suppetit facienda est restitutio. Alioquin frustratoria est penitentia. vt pre. c. pace. §. si res. ⁊. c. falsas. ⁊ ex̃ de vsur. cũ tu. ⁊ ex̃ de homi. sicut dignum. §. hi quoq;. ¶ A Quid de prelatis vel alijs de ricis tenentib⁹ administrationẽ ecclesiasticã vel beneficiũ ⁊ male administrantib⁹: numq̃d tenẽtur reddere ecclesiã indemnem: Sic. ex̃ de elec. qđ sicut. §. fi. vbi de hoc. ⁊ de re. ec. non ali. siq̃s. xij. q. ij. monemus. vbi de hoc. ⁊. c. statuim⁹ cum. iiij. c. se. Et hoc intelligas siue prelat⁹ de rebus ecclesie expenderit in meliorationẽ proprij patrimonij: vel al's male: vel etiã si propter nimiã diligentiam ꝓpriorum negotiorum/neglexerit ecclesie negotia ꝓcurare: ⁊ sic est ecclesia damnũ passa. Idem est si potuit acq̃rere ecclesie sue ⁊ noluerit: vel neglexerit: et maluit sibi acq̃rere: imputat̃ ei: ⁊ tenet̃ ad instar tutoris. C. arbi. tu. q̃cq̃d. Nec em̃ vtilitatem suã ꝑponere debet vtilitati ecclesie: sicut nec tutor vtilitatẽ suã vtilitati pupilli. ff. de admi. tu. tutor. §. i. ff. cõmo. si vt certo. §. cõmodatũ. in fi. ibi. quẽ non causa replẽde necessitatis ecclesie. ⁊. vij. q. i. presentiũ. ⁊. c. placuit. vbi de hoc in glos. nota. ⁊ legit̃ ⁊ no. xij. q. iiij. q̃cumq;. ij. q. vij. lator. expressum. ex̃ de rebus ec. epi. Sed et de culpa seu negligentia ꝓcuratoris sui/seu vicarij tenent̃. ex̃ de of. archid. ea que. de sta. mo. cum ad monasteriũ. §. penul. ff. de custo. ⁊ exhi. re. l. fi. Ille aũt prelat⁹ ad talẽ restitutionẽ adstringitur q̃ propriũ habet. ex̃ de preben. de multa. vbi de hoc. de app. reprehensibilis. al's pena alia puniatur. ꝓ ea. xiiij. q. vi. si res. etiã adde hic quod scripsi. s. in hac. ij. parte in. §. vlti. q̃ incipit hec q̃re. in ar. xix. ¶ Quid de ijs q̃ donant inhonestis suis mulierib⁹/vel mimis/vel ioculatoribus: vel expendũt ad põpam mũdi: Dicq; si propter peccatum qđ cõmittunt: vel propter carnalitatẽ vel fauorẽ seculi/hoc faciũt: peccant mortaliter. lxxxvi. di. donare. ⁊ tenẽtur restituere si habent vnde et propriũ. Pro hoc faciunt optime. xij. q. ij. gloria. ibi. Eccl'iam fraudare sacrilegium

Iniq̃re ecc'iasticarũ administratores obnoxij sũt restitutioni.

pecunia famosis viris aut mulierib⁹ data.

est. Accepisse pauperib⁹ erogandũ ⁊ esurientib⁹ plurimis illud reseruare/vel cautũ vel timidũ est. vel (qđ apertissimi sceleris est) aliq̃d exinde subtrahere oim̃ predonũ crudelitatem superat. ⁊. c. et si illi. ẜm Ray. De ijs etiam q̃ receperunt taliter/nõ est dubiũ ꝙ tenent̃ ad restitutionem faciendã. xiiij. q. vi. si res. Et de hoc. s. notaui vbi diri de decretibus clericoꝝ. §. de presbyteris. v̄. xlv. ⁊. v̄. xlvi. ⁊. xlviij. ar. ⁊. §. vlti. hic q̃ro. vbi de hoc copiose disserui. xix. ar. i fi. Si v̄o causa eleemosyne ⁊ sustentationis nature cõferãt: non peccãt: nec tenent̃ ad restitutionẽ. dum t̃m alias abstineant a peccatis. lxxxvi. di. pasce. xij. q. ij. ⁊ si illi. ⁊. c. gloria epi. ⁊. xlvij. di. sicut hi. Et h̃ maxime causa hospitalitatis: vel quãdo casu fortuito veniunt: nec al's q̃d comederent de facili iuenirẽt. ar. xlij. di. quiescam⁹. xi. q. iij. qm̃ multos ex̃ de sen. ex. si vere. ⁊. c. cũ voluntate. Hoc etiã intelligendum est ꝙ causa eleemosyne talibus dari põt: si a peccato amodo abstinere ꝓponunt. al's esurienti vtili⁹ panis tollitur ẜm Aug. si de cibo secur⁹ iustitiã negligat: ꝙ esurienti frangit̃ vt iniustitie seduct⁹ acq̃escat. v. q. v. non ois. xxiiij. q. iiij. nimiũ. de hoc in pre. c. q̃escamus. et pre. c. nõ omnis. ¶ B Sed cui fiet restitutio ab histrione vel meretrice q̃ non debuit hoc recipere propter peccatũ cõmittendum nũquid illi q̃ dedit: non. sed successori suo vel superiori: q̃ hoc in vtilitatẽ ecclesie expẽdat. ar. xvij. q. iiij. siq̃s in atrio ex̃ de of. or. cũ nos. de cleri. coniu. diuersis fallacijs. facit ex̃ de here. vt cõmissi. §. fi. li. vi. in fi. Nec obstat. ex̃ de deci. tua nobis. §. i. v̄. preterea. q: illud intelligit̃ qñ is qui tenetur ad restitutionem/non receperat a clerico id qđ tenet̃ restituere. ⁊ sic non erat clericus particeps in delicto. Ubi v̄o particeps est clericus: non ei fit restitutio: vt puniat̃ in eo in quo deliquit. ex̃ de immu. ec. c. fi. de iure pa. pastoralis. de tẽpo. or. literas. ¶ Quid de muliere que filiũ suscepit de adulterio: vel partũ sibi supposuit alienum: vt sic hereditas mariti ad filium susceptum de adulterio vel suppositum partum perueniat. Hic notãdũ ꝙ partus suppositi accusatio nullo tempore claudit̃. vnde ⁊ post mortẽ illius qui cõmisit de hoc querendũ est. ff. de falsis. qui falsam. §. i. contra regulã illam ꝙ crimina morte extinguũtur. xxiij. di. quorundã. vbi de hoc. Non tamẽ est hec accusatio popularis: s; ijs tantũ quorũ interest cõpetit. ff. de fal. lex cornelia. ij. §. i. Tali aũt mulieri nõ videtur ꝙ possit de leui cõsuli. quia si hoc reuelat: multiplex periculũ imminere potest. forte vir dimittet eam: vel interficiet. et sic continere nequentes vterq; adulterabuntur: fient guerre inter parentes viri ⁊ mulieris: et homicidia cõmittentur. Preterea quid proderit hec reuelatio: quia non credetur ei de adulterio in preiudiciũ filij forsitã hoc negantis. nec forsan suppositio probari põt et sic nõ obest filio quã nuptie demonstrãt. ff. de ijs qui sui iuris sunt. filiũ. ⁊ ex̃ ar. de proba. per tuas. ⁊ qui fi. sint le. per tuas. Si vero hoc non reuelat durante hac fraude: non videt̃ ꝙ debeat ei pnia iniũgi. ar. ex̃ de peni. et re. ꝙ quidã. ⁊ pre. c. si res. Solũmodo tali mulieri etiam durante fraude ista non est penitentia deneganda. sed siue habeat alios filios vel parentes q̃ ab intestato venirent: siue alios heredes instituerit sibi maritus: siue propter hoc dimittat ꝙ nõ instituat: nam et quoad hec peccat mulier indistincte: quia per hoc videtur impedire factionem liberam testamenti. C. siquis aliquem testa. prohibu. l. i. et. ij. In ijs omnibus casibus est eidem mulieri per discretum et cautum sacerdotem competens satisfactio iniungenda. et hoc est quod soluitur. ex̃ de peniten. et remissio. officij. Et nota quod dicitur sub decre. preal. officij. per discretum sacerdotem/subaudi tu/⁊ cautum. scilicet vt sciat hoc celare non publicare. ex̃. e. omnis Et vt sciat consulere mulieri. Quod vt cautius faciat/considerare debet qualitates personarum: tam mariti q̃ mulieris et filij putatiui. Si enim mulier dominatur viro: et confidit de ipso intantum ꝙ secure potest ei dicere. et ꝙ inde faciet quicquid voluerit: sicut alique mulieres inueniuntur de quibus vulgariter in Lombardia dicit̃ ꝙ

Partus de adulterio susceptiaut alteri suppositi.

lumbare siue braguerium portant: ⁊ alique etiā inueniū-
tur que scientibus viris adulterantur: nec viri audēt etiā
inde loqui. vt narrat Osti. de quadā quam inuenit: quam
maritus nō poterat cognoscere: ⁊ sustinebat ꝙ ab alio co-
gnosceret: et filios tū ab alio susceptos nutriebat tamꝙ
suos. In tali casu tute pōt sacerdos consulere ꝙ hoc reue
let marito. Et exquo cōsentiet: quoad restitutionē est mu
lier absoluta: q: concessum est marito de suo cōcedere sic-
ut placet. C. de iudeis. nemo exterus. C. manda. in re man
data. Si vero periculū imminet in reuelatione marito fa
cienda: sicut pro maiori parte presumendū est: ⁊ filius pu
tatiuus sit homo simplex ⁊ spiritualis ⁊ timens deum: re
cepto iuramento a muliere ꝙ hoc non proponit malitio-
se: et a filio ꝙ secretum teneat: si hoc tamen viderit expedi
re: poterit hoc in secreto filio reuelari. ⁊ inducendus erit
vt intret religionem vel ad remotas vel vltramarinas
se transferat regiones: ⁊ de hereditate nil habeat vel cō-
tingat. et sic quoad satisfactionem hereditatis mulier si-
militer est in tuto: nec tenetur filius de cōsumptis bona fi
de. ar. C. de rei ven. certū est. Mulier tamen tenetur: que
causam dāni dat. ex̄ de iniuri. c. fi. Ut si filius nō est talis
nec vult credere mulieri: nec cōsilio sacerdotis acqēscere
⁊ ei periculū est reuelare: tunc nullū restat remedium nisi
ꝙ mulier si propriū habeat: ijs qui intestato venirent vel
alijs scriptis heredibus quoad valorem partis istius filij
putatiui ⁊ estimationē per eū cōsumptorū satisfaciat cō-
petenter. vel si tales non extant: faciat inde eleemosynam
de episcopi diocesani consensu. ar. ex̄ de iude. cū sit. Verū
si proprium non habet: vel nō potest ad plenū satisfacere
doleat de peccato: proponens firmiter in mente ꝙ q̄ citis-
sime poterit satisfaciet iuxta posse. Satisfactio etiam si fa
cultas satisfaciendi adest caute fiat per eundē sacerdotē
vel aliā personā interpositam: que caute hoc sciat facere.
sic videlicet dicendo. Quedā persona tenet vobis intātū
Ecce ego vobis reddo. accipiatis quod vestrū est. Uel si
non potest satisfacere mulier: poterit dicere. quedā perso-
na tenetur vobis intantū. penitet multū de peccato. sup-
plico pro deo ⁊ pro salute anime vestre ꝙ ei remittatis. sic
intellige ex̄ de penitē. ⁊ re. officij. ⁊ ar. xxij. q. v. hoc vester.
Sed ⁊ considerare debet sacerdos qualitatē persone cui
hoc dicet. Nam si forte esset fama super hoc. vel is cui di-
cet hoc aliquā maculā suspitionis habere posset de mu-
liere: propter quod forte ad dominū terre iret: ⁊ ipsam fa-
cere posset poni in tormentis: melius est tacere: ⁊ cōtritio
sufficit mulieri. ar. xxij. q. ij. ne quis. Illud etiam caueat sa
cerdos ne illud reuelet iudici cuicūq. ex̄ de ex. pre. dilect⁹

Naufra-gia. ¶ L Quid de naufragijs? Et quidē talia possunt occu
pari vt salua fiant. et dn̄o reddantur. vt no. ex̄ de accu. cū
dilecti. in glos. episcopus. Est tamen totū restituendū. ff.
de incen. rui. nau. l. si quis ex naufragio. non obstante con-
traria consuetudine vel statuto. Et qui talia occupāt ad
retinendum excōmunicati sunt. quod dic vt legit ⁊ no. ex̄
de rap. ex cōmuni. ⁊ lex cōtraria iniquissima erat. legitur ⁊
ij. di. rhodie. quia cōtra preceptū dn̄i. Diliges dn̄m deū et
proximū. Matth. xxij. ⁊ Mar. xij. ⁊ Leuit. xix. Luc. x. de pe
ni. di. ij. charitas. j. Itē Mat. vij. Luc. vj. Oia que vultis vt
faciant vobis hoies ⁊ vos facite eis. di. j. humanū. de ma.
⁊ obe. dilecti. vbi Aug. Ut dictum est Oia quecūq vultis
non vsitate ac passim sed ꝓprie dictū accipi oportet. Uo-
luntas namq nō est nisi in bonis. nam in malis ꝓprie cu
piditas dicit non voluntas. Item Cyprianus. Verbū pa
tris dn̄s Jesus christ⁹ oibus venit. preceptorꝝ suorū fecit
grande cōpendiū quū dixit. Quecūq vultis ⁊c. vnde sub
dit. Hec est em̄ lex ⁊ ꝓphete. Chrys. sup Matth. Nam q̄-
cumq lex ⁊ prophete sparsim in oibus preceperūt scriptu
ris: in hoc cōpendioso continent mādato: quasi innume-
rabiles arbores rami in vna radice. Grego. x. moralium
Qui em̄ cogitat vt ea alteri faciat q̄ ipse sibi ab altero fie-
ri expectat: pensat nimirū vt malis bona ⁊ bonis meliora
respondeant. Itē Chrys. Un̄ manifestū est etiā qm̄ et no-
bis q̄ debeāt hoies scimus: ⁊ nō est possibile ad ignorātiā
recurrere. Itē Aug. de sermone dn̄i. Uidetur aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi pertinere: non autē ad dei.
quū in alio loco. Mat. xxij. duo precepta esse dicat in qb⁹
tota (al's vniuersa) lex pēdet ⁊ ꝓphete. Quū aūt hic nō
addat tota lex / qd ibi addidit: seruauit locū alteri p̄cepto
qd est de dilectiōe dei. Itē Aug. viij. de trinitate. c. vij. Uel
aliter. ideo scriptura tm̄ dilectionē proximi hic cōmemo-
rat: quū dicit Oia quecūq vultis ⁊c. q: qui proximū dili-
git: cōsequens est vt etiā ipsum precipue diligat deū. Itē
predicta. l. Rhodia et consuetudo est contra id. Tob. iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne alteri aliquādo fa
cias. Predicta vera sunt: nisi sint talia nauigia q̄ piraticā
tyrannidē exerceant: vel sint inimica nomini christiano.
vt in constitutione noua Frederici Ad decus ⁊ honorem
imperij. §. nauigia. q̄ res naufragij occupat furti teneat.
ff. de acq. rerū domi. qua ratione. §. fi. In hoc multū offen
dūt reges Hispanie. no. de hoc. j. q. vij. dispēsationes. glos.
penul. ⁊ pre. l. Rhodie. ¶ D Quid de pedagijs et telo- telonea-
neis? Est aūt teloneū vt dicit Isidorus / loc⁹ in portu ma- rij q̄ pu
ris vbi merces nauiū ⁊ nautarum emolumēta reddūtur blicani.
telos em̄ grece vt dicit Beda / latine dicit vectigal. a telo-
neo dicuntur telonearij colligētes tributum nauium pro
rege. hi al's dicuntur publicani. iiij. q. iij. §. in criminali. v.
inuiti. ibi. Itē publicani. vbi glos. exponit. i. telonearij. ta-
lis fuit Mattheus ap̄ls. Luc. v. ⁊ Mat. ix. ibi. vidit iesus
publicanum nomine Mat. sedentē ad teloneū ⁊c. Distin
gue q: aut sunt antiqua: aut noua. In primo casu si sunt
imposita ab ijs q̄ potuerunt imponere scilicet principib⁹
vel regib⁹ ⁊ p̄sertim authoritate eccl'ie ⁊ pro iusta cā. vt ꝓ
defensione strate publice cōtra latrones in terra. ⁊ cōtra
piratas in aqua: vel pro defensione fidei vel patrie cōtra
hereticos vel paganos. vel pro alia simili causa: et recipi-
ens facit illud ꝓpter qd fuit impositū: libere ⁊ sine scrupu
lo cōscientie pōt recipere. Si aūt nescit a quo fuerit insti-
tutum: credit tm̄ ꝙ ab illis q̄ potuerūt et ex p̄dictis causis
credo idē etiam si iste talis nō laborat modo: nec facit ex-
pensas: q: non est necesse quū terra bene sit purgata et in
pace. Parat⁹ est tm̄ ⁊ labores ⁊ expensas impēdere si esset
necesse: ita etiā ꝙ ꝓponat iminente necessitate nō solū qd
tunc acciperet in illas expēsas ponere: sed etiā vltra si eēt
necesse. vt q̄si fieret cōpensatio antiquorū pedagiorū re-
dituū: in quib⁹ nil vel parū laborauit vel expēdit ad illos
in q̄bus oporteret eū multū expendere. si hec ita gesserit
pura ⁊ bona fide secure pōt recipe. ¶ In scōo vo casu scȝ
si sit nouū pedagiū vel teloneū: nullo mō pōt aliq̄s illius
occasione ab aduenientibus vel transeūtibus aliq̄d acci-
pere absq periculo aīe ⁊ rapine. nisi certū sit illud a rege
vel principe statutū: et ꝓpter iminentem necessitatē: aut
aliquā de supradictis in principio. ⁊ exinde ꝓcedat p oia
vt. s. dictū est de antiquo. hec oia probātur. xxiiij. q. iij. si q̄s
romipetas. ex̄ de treu. ⁊ pa. inouam⁹. ff. de publi. ⁊ vec. ve-
ctigalia. ex̄ de censi. innouamus. et. c. peruenit. vbi de hoc
ibi. oportet, quippe ⁊c. ⁊ c. cum apostolus. §. prohibemus.
xij. q. ij. nobis. circa fi. v. si quid forte ⁊c. ff. loca. ex condu-
cto. §. si vno. legitur ⁊ no. ex̄ de verbo. sig. super quibusdā.
§. preterea. ⁊ ibi vide. ⁊ ex̄ in de censi. quamꝙ. li. vj. vbi po
nitur pena contra exigentes talia a personis ecclesiasti-
cis ⁊ rebus ecclesie pro rebus suis quas deferūt non cau-
sa negotiationis. Si contra formam istam est acceptum
aliquid: dico esse restituendum illi a quo acceptū est: si sci
ri potest. vt pre. c. quamꝙ. in fi. Sin minus cū cōsilio eccle
sie est erogandū in pijs causis. ex̄ de iudeis. cū sit. Hic ad-
de qd scripsi. s. in hac. ij. pte in. §. expediti. v. vj. quia sicut.
xxx. ar. Mercatores vero ⁊ transeuntes credo indistincte
ꝙ debent persoluere antiquū ⁊ nouū: dūmodo recipiens
faciat illud propter quod fuit institutuȝ: vt dictū est iuxta
formā predictā in vtroq. Quod si nō faceret: isti a qb⁹ exi
gitur vel debent adire sup hoc iudicem: qd tutius est: vel
cessante in illo causa / cessat in eis obligatio: vel illo nō ser

uante fidem eis/nec ipsi tenētur ei.l.j.di.§.his omnib⁹.ex̄
de iureiu.ꝓuenit.ij.de vo.⁊ vo.re.magne. facit quod legit̄
⁊ no.xxiij.q.viij.tributum.in glos.ergo non defendāt ⁊c.
Si autē ille recipiens faceret quod suū est:⁊ isti aliquid
subtraherent:rapina vel furtum esset.vnde p̄cise tenerē
tur ad restitutionem:⁊ agere insuper penitentiam de fur
to ⁊ mendacio ⁊ alijs peccatis ibi cōmissis. Si vero iuste
subtraherent:⁊ sic isti furtiue retinerent:peccarent ad mi
nus venialiter in mendacio:dicendo ꝙ soluerant quum
non soluissent.quod erat mēdacium pietatis.xxij.q.ij.pri-
mum.ad restitutionem autem non tenentur. ¶ Sed q̇d

An telo-neo citra peccatū fraudari possint infide-les.

de christianis qui accedētes ad ciuitates paganorū sub-
trahunt paganis hm̄oi pedagiū vt teloneum:Ad hoc di
co si vadunt illuc tēpore treuge:⁊ non portant merces ꝓ-
hibitas.ex̄ de iude.quod olim.⁊ ipsi saraceni tenent eis fi
dem defendendo:tenentur.facit sicut.s̄.apostillaui quod
legitur.⁊ no.xxiij.q.viij.tributum.in glos.ergo non.⁊ cau.
e.q.j.quid culpat̄.ad fi.v̄.ergo vir iustus. ex̄ de iude. sicut
iudei.ibi.vir suas pecunias auferre presumat.ex̄ de sen.ex
com.Si vero eos in suis terris vel territorio vel mari tuē
tur a piratis:debent ipsi christiani fideliter eis persolue-
re sm̄ statutum vel pactum.al's tenentur eis ad restitu-
tionem:si possunt.vel si non possunt:erogare in vsus pau
perum ad mandatum ecclesie.Nam fides etiam hosti ser
uanda est.xxij.q.iiij.innocens.xxiij.q.j.noli.Si autem ine-
runt tempore guerre vel etiam in tēpore treuge scilicet cū
mercibus prohibitis:non credo ꝙ teneantur illis ad re-
stitutionem.sed quia peccauerunt hic quodāmodo cōtra
christianam religionē:credo vt puniantur ⁊ in eo in quo
delinquunt:ꝙ sit iniungendum eis in penitentia vt illud
dent in redemptionem captiuorū: vel in subsidium eorū
qui pugnant pro fide christiana:vel ipsemet in eodem sub
sidio si ad hoc sunt idonei corporaliter laborent.ar.xvij.q.
iiij.siq̇s in atrio.j.rn̄so.ex̄ de vo.et vo.re.magne.⁊.c.quod
sup his.vide ibi Inno. ¶ Quid de questis ⁊ taleis ⁊ ser-

An licet talea seu darigationē a subditis exigere.

uitijs:Et quidem si appareat instrumentum quomodo
dominus colonis cōcessit predia:sicut aliquoties fieri cō
sueuit:pacta seruanda erunt.ex̄ de pac.antigonus. Nam
⁊ quilibet in traditione rei sue potest pactū apponere.ex̄
de conditio.appo.verū.xviij.q.ij.eleutherius.Et si de ijs
que certa sunt aliq̇d retinuerit subditus:vel subtraxerit:
vel diminuerit:vel ꝯcelauerit ex certa sciētia:tenet̄ tamq̄
fur ⁊ latro ad restitutionem.Idem intelligas etsi instru-
mentum non extet:est tamē antiqua talea ⁊ certa:etsi sci-
tur vel creditur probabiliter ꝙ ab initio ex iusta causa fue
rit imposita:soluenda est.quod dic vt no.Ostien.in sum-
ma.de censi.§.siquis census.Si vero non est dictum quo-
ta talea fiat:sed indefinite dictum est ꝙ dominus in tali
homine vel in tali casamento debeat taleam facere:debet
intelligi moderatam considerata facultate hominis seu
casamenti.ar.ex̄ de censi. cum apostolus.§.fi.x.q.iij.c.fi.ff.
de le.iij.si filie.ff.de iur̄.do.quero.C.de nup.si furiosi.Et si
de hoc habet dominus lesam conscientiam:inducatur ad
restitutionem faciendā.Sed si subditus non exactus taci
te vel expresse sine fraude ⁊ dolo aliq̇d vltro domino ob-
tulerit:licite recipit dominus:nec tenetur ad restitutionē
ar.xviij.di.de eulogijs.j.q.vij.placuit. Licet enim inhone-
ste exigeretur:honeste tamen recipitur.ff.de vari.⁊ ex̄or.
cog.l.j.§.est quidem res sanctissima.ex̄ de simo. dilect⁹.fi-
lius.in fi.⁊.c.⁊ si questiones.§.fi. ¶ E Si vero violēter
accipit dominus:vel precibus importunis succedētibus
quasi loco minarum exigit dominus:ad restitutionem te
netur.xiiij.q.vj.si res.⁊ patet in ijs que no.Osti. i summa
quod'me.causa.§.qualiter retractetur.v̄.Item per consti
tutiones.⁊seque. Quid si difficilis sit restitutio:q: forte
extorsit domin⁹ ⁊ sui precessores tātū ꝙ si venderet quic-
quid habet:ad restitutionem non sufficeret.scripsit Ray.
ꝙ potest ei mederi hoc modo.Remittat hominibus in re
compensationē aliquam seruitutem ad quam tenētur ei
in perpetuum. Uel det aliquā imunitatem vel libertatem

Uel faciat inde aliquod hospitale vel aliam eleemosynā
cum consensu ⁊ volūtate dāna passorum vel successorum
eorum.Super quo vide q̇d no.Ostien.in summa de vsura.
§.que pena.sub.§.alia a iudice.v̄.Quid si fenerator ⁊c.et
sequē.Et hoc intelligas nisi iusta causa ipsum dominum
ad talem exactionem faciendam inducat. Sunt enim q̄-
dam cause iuste.Una pro defensione patrie:⁊ maxime sue
ciuitatis/castri/vel ville.Ad hoc em̄ tenerentur oēs non
solum res suas partiri:sed etiam corporaliter laborare:

Certis de causis licet a subditis pecuniā exigere.

munire se in castro vel ciuitate ⁊ vigilare:vt sic seipsos et
res suas saluent.Unde philosophus. Pugna pro patria
xxiij.q.iij.fortitudo.ex̄ de immu.ec.peruenit.Itē si domi-
nus vult ire in exercitum indictum ab ecclesia vel princi-
pe contra hereticos vel paganos:nec de suo absq̄ graui
dāno facere potest expensas sibi necessarias:potest a sub-
ditis auxiliū petere moderatum.ex̄ de censi.cum aposto-
lus.§.prohibem⁹.x.q.iij.cauendū.Item si in guerra vel in
bello iusto ex parte sua sit captus ab hostibus:nec potest
soluere redemptionem petitam ab eo.ar.bonū.xij.q.ij.au
rum.v̄.nemo graui dāno. Item si vellet ire ad principem
pro obtinendo priuilegio specialis protectionis pro se et
pro eis:nec posset de suo expensas ad hoc vtiles ⁊ necessa
rias absq̄ graui dāno facere.et si qua alia causa consimi-
lis contingeret:dum tamē semper moderate ⁊ nō ad gra
uamen eorum ⁊ cū charitate et non violētia exigeret.x.q.
iij.vnio.circa medium.ex̄ de censi.cū apostolus.§.prohibe
mus.expressum.xxij.q.v.de forma.Unde si prelati ꝓcura-
tionem vel seruitiū aliquod impendant legato vel alijs:et
plus a subditis extorquent q̄ soluant:⁊ sic extorta debēt
restituere:⁊ tantūdem pauperibus erogare.ex̄ de imu.ec.
quia plerique. ¶ F Si autē dominus vult ad aleas lude
re:vel vltra vires ad vanitatē expendere in vestibus ho-
spitibus ⁊ similibus:non debet ꝓpter illas causas exige-
re.q̇d si fecerit:tenetur ad restitutionem.Idē si captus est
in bello iniusto:sibi imputet:non vasallis.ex̄ de re.iur̄. dā-
num.li.vj. ¶ Quid de quibusdam qui nil penitus recipi-
unt in subditis nec taleas vel questas.Ad hoc distinguo cū
Osti.⁊ Ray.ꝙ aut ab antiquo est sibi ⁊ suis antecessorib⁹
soluta talea/aut de nouo est imposita siue petita. In p̄mo
casu si scitur vel creditur ꝓbabiliter ꝙ ex iusta causa ⁊ li-
cita fuerit imposita ⁊ soluta:potest exigere:ita tamen ꝙ ⁊
ipse compleat siquid ex illa causa vel institutione cōplere
debeat.vt.s̄.v̄.mercatores cum.v̄.sequē.tactū est. In secū
do vero casu vel etiam in primo quū nec scitur:nec credi
tur iusta causa:non debet exigere.et quod mala fide rece-
pit debet restituere si potest.xiiij.q.vj.si res. ¶ Posito ta-
men ꝙ vere dominus est:⁊ ꝙ nihil penitus percipit q̇d vix
est credibile qui ad min⁹ recipiat iustitias ⁊ caualgatas
in iusto bello ⁊ similia:si tn̄ ita est ꝙ nil percipit de volun-
tate hoīm:esset certū q̇d statuendū q̇d ei darēt in signum
dn̄ij ⁊ subiectionis:ne al's penes tales inutile ⁊ vacuū no-
men dn̄i remaneret.xviij.q.ij.eleutherius.j.q.iij.siq̇s obie
cerit.⁊ expressum ex̄ de censi.ois anima . Quid si dubitet̄
quid vel quantū debeat esse illud:Recurrendū est ad cō-
suetudinē vicinorū.ar.ex̄ de of.archid.c.fi.de cē.sup eo.⁊.c.
in eccl'ijs.c.di.cōtra morē.Et si diuerse sunt ꝯsuetudines
illa eligenda est que melius portari pōt sine grauamine
subditorum.ar.ex̄ de cōsue.cū olim.in fi.de censi.ex parte.
ff.de le.in minimis.ff.de regu.iur̄.semp.Et hoc intelligas
verū nisi forte dn̄s ex aliqua causa vēdidisset/vel donasset
vel remisisset id q̇d in talib⁹ hoībus cōsueuerat recipere ⁊
habere.Nā si hoc esset:null⁹ dandus esset regressus suas
remittētib⁹ actiones.ff.de redibit.act.q̄ritur.§.si vēditor.
vij.q.j.q̄ periculosum.In oī tn̄ casu credo ꝙ debeāt habe
re in memoria inseparabiliter annexa dn̄o illa sex.incolume
tutū.honestū.vtile.facile.possibile.vt in eis sint ei fideles
xxij.q.v.de forma.Quod etiā credo verū nisi subdit⁹ ꝯtra
dn̄m libertatē totaliter prescripsisset. vt patet in h̄s q̇ no.
Osti.in summa de imu.ec.§.a q̇b⁹ munerib⁹.v̄.ego puto.
⁊ de p̄scrip.rer̄.imo.§.q̄ exigunt̄.sub.§.q̄rtū. ¶ Circa p̄ncī

pes vel milites hn̄tes guerras adinuicē distingue: q: aut
ille de quo queritur habet iustam guerram vel iustū bel/
lum vel non. In primo casu quū habet iustum bellum: et
exercet illud nisi contra innocentes. Innocentes nō sunt
si iuuant dominū in iniusto bello. xj. q. iij. qui peccantibus
ij. q. j. notū. in fi. xxiiij. q. j. c. j. ⁊ non habet intentionem cor/
ruptam: quicquid capit ab hostibus suum est: nec tenetur
restituere. di. j. ius gētiū. xxiiij. q. vij. si de rebus. ❡ E Ut

Ad bellū eē iustū q̄ reqrun tur.

autem de bello plene liqueat: nota ꝙ quinq; requiruntur
ad hoc ꝙ bellum sit iustū: scilicet persona/res/causa/ani/
mus/⁊ authoritas. Persona scilicet habilis ad pugnan/
dum. oportet ergo ꝙ sit secularis cui licet sanguinem fun
dere: non clericus: cui non licet. xxiij. q. viij. clerici. ⁊ c. ijs a
quibꝰ. ex̄ de voto. ex multa. §. fi. nisi in necessitate ineuita
bili. ex̄ de homi. si furiosus. in clemē. Res vt sit pro rebus
repetendis: vel pro defensione patrie. xxiij. q. ij. c. iustum. ⁊
q. iij. fortitudo. ⁊ q. viij. si nulla. Causa vt si propter necessi
tatem pugnetur vt per pugnā pax fiat. xxiij. q. j. noli. Ani/
mus vt non fiat propter odium/vel propter cupiditatem
vel ad vltionem: sed ad correctionem: ⁊ propter charita/
tem/iustitiam/et obedientiam. xxiij. q. j. quid culpatur.
⁊ c. militare. militare non est delictum: sed propter predā
militare/peccatum est. Authoritas vt fiat authoritate ec
clesie. precipue vbi pugnaꝛ pro fide: vel authoritate prin/
cipis. xxiij. q. j. quid culpatur. ⁊ q. ij. c. j.

Sed vt de hoc plenis

sima detur doctrina: Sciendum est ꝙ sicut
s. §. proxi. ꝟ. penulti. dictum est: militare nō
est peccatum. vt pre. c. militare. Quod verū
est si a principe indicatur. vt dictum est. Similiter pro de/
fensione sua vel patrie vel legum patriarū. c. causa. xxiij.

Preda milita/ris cuiꝰ sit.

q. viij. si nulla. Et quando bellū iustum est: non solū here/
tici/sed omnes qui capiunꝛ ⁊ spoliantur/serui sunt capiē
tium: ⁊ spolians dominꝰ rei sit. e. causa. ⁊ q. v. dicat. dist. j.
ius naturale. ff. de acqui. rerum. do. naturale. §. vlti. Sed
quod dicit Ambro. in predi. c. dicat. videtur sibi contradi/
cere quia in prin. dicit ꝙ res capta est victoris. postea vi/
detur dicere ꝙ sit regis. Et in Gene. ita dixit Abraā Ge/
ne. xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua sunt. i. fuerunt
que abstulerunt inimici. ⁊ hoc dixit Abraam ex summa ꝑ/
fectione. Ad hoc dic ꝙ abraam non suberat illi regi: nec
erat de regno suo. ⁊ ideo preda erat in sua potestate. Alio
quin si non fuisset sua: nō potuisset dedisse decimas Mel
chisedech de illa preda. ex̄ de deci. ex trāsmissa. Uerum si/
quis sub alio militet: tota preda est domini. Sed dominꝰ
ipse tenetur eam equaliter diuidere. e. causa. ⁊ q. j. milita/
re. Et hec diuisio fit ſm qualitatem personarū. sic et deci/
me dantur episcopo vt eas diuidat. xij. q. ij. concesso. ⁊ ca.
vulterane. ⁊ c. cognouimꝰ. Or ergo dicitur in. l. pre. natu/
rale. ꝙ ea que capiuntur in iusto bello/capientiū sunt: ve/
rum est ꝙ fiunt capientium: sed teneꝛ illa dare domino:
vt diuidat ſm merita personarum ſm Joannem. qui sic
no. in pre. c. dicat. ⁊ di. j. ius militare. ❡ Est ergo iustū bel
lum quod ex edicto principis geritur: de rebus repeten/
dis/aut propulsando rum hostiū causa. xxiij. q. ij. iustum.
⁊ §. cū ergo. Et breuiter siquis authoritate sui iudicis re
cte interueniente accipit gladiū siue iubentis siue cōsen/
tientis: iustum est. xxiij. q. iij. §. ecce. ⁊ q. iiij. ille gladiū. ⁊ q.
v. miles. ⁊ c. sequen. ⁊ c. rex debet. ⁊ c. se. ⁊ c. preterea. ⁊ ad
de quod no. Ostien. in summa de resti. spo. §. j. sub. §. intel
ligendum. ꝟ. Item nota. ⁊ se. ❡ P Or autē dictum est
s. §. proxi. ꝟ. vlti. qui incipit/vt aūt. est iniustū esse bellum

An deri co liceat militare

ratione persone. vt q: clericus. In hoc est dissensio. Qui/
dam eñ dicunt ꝙ clerici possunt tantum vti armis defen/
sionis: vt clypeo/lorica/⁊ galea: sed non impugnationis/
vt lancea/gladio/vel sagitta. Alij dicunt ꝙ in necessitate
ineuitabili pro se tm̄ non pro alijs ad defendendum pos/
sunt omnia arma assumere: sed si aliter possunt euadere
non sumant. ex̄ de homici. interfecisti. ⁊ c. sicut dignum. ⁊
c. suscepimus. ⁊ c. significasti. xxiij. q. viij. conuenior. et ſm
hoc intelliguntur ex̄ de cleri. pcuss. presentium. ⁊ c. cōtinē
tia. Alij dicunt ꝙ authoritate pape hoc possunt. alꝰs non
Gratianus dicit ꝙ possunt non in persona propria. sed ꝑ
alios scilicet hortando eos ad pugnam. e. q. hortatu. Hu/
go. et Joan. dicunt indistincte ꝙ non possunt: siue sint in
sacris siue non. e. causa. ⁊ q. viij. c. j. ⁊ ij. ⁊ c. ijs a quibꝰ. nisi
forte pro defensione sui ⁊ vehemētissima necessitate: ⁊ ni/
si contra paganos iussu maioris: et nisi habeant iudicia/
riam potestatem. ⁊ sic videtur intelligere capitula q̄ vidē
tur contradicere. vt no. e. causa. ⁊ q. in summa. Alij dicunt
indistincte ꝙ possunt clerici vti armis se suaq; defendēdo
vel recuperando. vt in alꝛ. decre. de homi. ⁊ de ap. signifi/
cauit. ⁊ de resti. spo. olim causam. ⁊ j. di. ius naturale. Nec
obstant. c. allegata per Joan. quia loquunꝛ de ijs qui su/
munt arma voluntate: non necessitate: vel defensione. Li/
cet eñ clericis maxime qui iurisdictionem habent tēpo/
ralē/hortari alios ad arripiēdū arma pro defensione op/
pressorum: ⁊ ad impugnandū inimicos dei. Item pro sua
⁊ patrie sue seu legū patriarum defensione ⁊ pace ⁊ iusti
tia tuenda. Bellum eñ geritur vt pax acquiratur. hec ꝓ/
bantur de peni. di. v. falsas. xxiij. q. j. noli. et. q. vlti. §. ijs ita.
vsq; ad alium. §. in registro. ⁊ c. scire. vbi dicit papa. Scire
vos oportet ꝙ numꝙ̄ ab aliquibus homines nostros sini
mus opprimi. sed si vlla necessitas incurrerit: presentiali/
ter vindicamus. quia nostri gregis in omnibꝰ vltores esse
debemus ⁊ precipui adiutores ⁊c. Nec obs. illa duo. c. que
ibi sequuntur. reprehensibile. ⁊ c. si in mortē. quia loquū/
tur ſm ꝙ dicit Gratianus in sequenti. §. in episcopo. qui
nō habet temporalem iurisdictionem. Concilium autem
pictauieñ. hanc expedit questionem dicens. Clerici arma
portantes excōmunicentur. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. clerici. j. dic
vt ibi etiam no. Et adde hic que scripsi in. ij. parte in arti.
xlviij. §. sed queritur. ꝟ. possunt milites. cum. ix. ꝟ. sequen.
Lex autem expresse dicit ꝙ ij quibus populus Romanus
bellum indicit: vel ipsi populo romano: hostes proprie di/
cuntur: ceteri latrūculi. ff. de cap. ⁊ postlimi. reuer. hostes.
Unde videtur ꝙ bellum quod tota die exercent princi/
pes nostri temporis: est iniustum. Et quod etiam per dif/
fidentiam fidem sibi remittere non possunt. Quum enim
natura inter nos quoddam ius cognationis constituerit
hominē homini insidiari nefas est. ff. de iusti. ⁊ iur. vt vim
quia hoc ius per pactum renuntiari non potest. ff. de pa/
ctis. ius agnitionis. C. de patria po. abdicatio. etiam si ad
inuicem consentiant. ff. de pac. ius publicum. Nam ciuilis
ratio naturalia perimere non potest. v. dist. §. j. ff. de capi.
mi. eas. Institu. de iure natura. §. sed naturalia. vj. distin.
§. ijs ita. Tales ergo puniendi sunt: quia nō debent rema
nere maleficia impunita. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. cir/
ca fi. ⁊ de fideius. areo. §. fi. ⁊ ff. de pac. si vnus. §. illud. ⁊ §.
sequen. Et generaliter prohibitum est nequis sibi ius di/
cat. C. neq; in causa sua sibi ius dicat. in rubro ⁊ in nigro.
⁊ C. vnde vi. siquis in tantam. ff. quod metus causa. extat
edictum. xvj. q. vj. c. j. ⁊ ca. placuit. cum ijs que ibi no. Sed
⁊ siquis assissinos receptauerit: hodie est populo romano
perpetuo diffidatus: ⁊ possunt bona eius occupari. ita ꝙ
nulla alia diffidantia requiritur. Uidetur ergo ꝙ in alijs
requiratur: ⁊ ꝙ ex quo aliquis alium diffidauit: ipsum in/
iuste impugnat. ar. ex̄ de homici. pro humani. §. fi. li. vj. sed
⁊ illud intellige quando interuenit authoritas iuris: vel
iudicis. Est tamen in lege arg. contra. quia si cum aliqua
gente fedus amicitie non habemus: ij hostes quidem nō
sunt: homo tamen noster liber qui ad eos peruenerit/ser/
uus eorum fit: et quod de nostro ad eos peruenerit/ipso/
rum fit: et econuerso quod de suo ad nos peruenerit no/
strum fit. ff. de cap. et postlimi. re. l. v. §. in pace. Sed illud
potest intelligi quando authoritate fit iudicis. et dicitur
pax respectu belli hostium populi romani. Nec licet mo
uere vel portare arma inscio pricipe. C. vt armorum vsus
inscio principe interdictus sit: in rubro et in nigro. lib. xj.
Nam et qui iniussu id est sine iussu principis bellum ge/
rit tenetur. l. iulia maiestatis. ff. ad. l. iuli. maiesta. l. iij. ad

idē in auten.de man.prin.coll.iij.⁊ de armis.coll.vj.q̄uis
necessitate iminente sufficiat authoritas magistri officio
rum.sicut tradit.C.de fabricēsibus.l.fi.li.xj.Solet tn̄ prin
ceps aliq̄bus concedere quādo ad aspiciēdos agros vel
ob aliam causam pficiscunt:q cingulo possint vti:dū ta-
men ad nulli⁹ lesionem respicere videantur.C.de prepo-
sitis sacer.cubi.l.fi.li.xij. ❡ Si ergo aliq̄s ceperit hominē
nostrū sine authoritate iudicis vel consensu:potest peti p
interdictum de libero hoie exhibendo.Res vero p vi bo-
no.rap.cautio.per edictum qd metus causa.C.qd metus
cā.l.ij.ff.vi.bo.rap.pretor ait. Sed si authoritate iudicis
rem occupauerit nostrā q̄s:iustam causam habet detinen
di:⁊ ideo habet exceptionē.sic intelligi pōt.ff.de libe.ho.
exhi.l.j.§.in hoc interdicto.Tn̄ et illud dico q si inferenti
iniuriā referatur iniuria repellēdo ob tuitionē sui corpo-
ris:repellens non tenet.ff.de iusti.⁊ iu.vt uim.⁊ ad.l.aqui.
sed ⁊ si quecūq.ex de reg.iu.qd non est licitū.xxiij.q viij.si
nulla. Sed quid si q̄s non habeat copiā iudicis?Recur-
rat ad principē.al's illicite agit.Nec ppter periculum ali-
quis debet violentiam inferre sine authoritate iudicis.ex
de homi.suscepimus.Quod credo verū si nō potuit reti-
nere res sine periculo mortis alicui⁹.alias si nō imineret
mortis periculū:res suas posset retinere.ar.ex de sta.mo.
in singulis.§.fi.ff.de minor in causa.j.⁊ q̄ i frau.credi.fac.
sunt.ait pretor.§.si debitorē.et ar.de iniu.verū.ſm Ostiē.
qui ita no.ex de treu.et pa.in summa in.§.q̄d sit.℟.sed q̄d
Tu aūt dic ⁊ tene ſm ea q̄ no.xxiij.q.j.in summa in glos.q̄
repellere.⁊ ex de homi.significasti.ij.i glos.magna. ❡ J

Multiplex est bellum.

Sed vt de hoc noticiam habeas clariorem:nota q multi-
plex est bellū.Unū qd est inter fideles ⁊ infideles ⁊ hoc iu
stum est respectu fideliū.ex de heret.excōmunicam⁹.xxiij.
q.viij.dispar. Aliud qd est inter fideles hinc ⁊ inde.⁊ hoc
multiplex.q: aut fit authoritate iudicis:aut iuris:aut pro
pria voluntate.Si aūt authoritate iudicis legitimi:puta
quia cōtra quos authoritatē dat/imediate subsunt ei:et
habet ius exercendi merū imperiū: nec est actor in causa
propria:nec errat:iustū potest dici.ad hoc.ff.qd me.causa
continet.Igit contra nō subditos non dabit authoritatē
nec actionē:q: actor sequitur forū rei.ex de fo.cō.cum sit.
Unde nec est vn⁹ pro alio pignorandus vel impetendus
vt.C.ne vxor pro ma.⁊ fili⁹ pro pa.per totū.in aūt.vt non
fiant pignora.coll.v.nisi forte in defectū iudicis iniurian-
tis nolentis vel negligētis ius reddere.xxiij.q.ij.dn̄s. Is
etiam q̄ non habet merū imperiū:hanc actionē nō potest
dare.ff.de iuris.oim iu.l.iij.et.iiij.Itē null⁹ in causa ppria
iudex erit.vt.s.dictū est.℟.lex aūt. Itē error iudicis nō ex-
cusabit:saltē a toto.ex de tēpo.or.dilectus.§.cum igitur.⁊
de transla.c.ij.§.vlti.nam ⁊ si pbabilis esset:tamen cōper
to errore est satisfaciendū.ex de frig.fraternitatis.§.quā-
uis.de pur.vul.significantibus. ❡ Est tamen prima facie
pro authoritate iudiciaria/nisi manifesta appareret con-
trarium:presumendū.ar.ff.de acq̄.pos.iuste possidet.⁊.ff.
ne vis fiat ei q̄ in pos.mis.est.l.j.⁊ ex de renun.in presentia
Ergo q̄ authoritate iudicis legitimi nō errātis ipugnat
aliū:iuste pugnat:impugnatus autē iniuste defendit.q:
tanto magis apparet de cōtumacia ⁊ psumptuosa rebel-
lione.ar.de peni.di.vj.c.j.ad fi.ex de ma.⁊ obe.si quis.ff.de
rei ven.q̄ restituere.Idē est si fiat authoritate iuris vbicū
q sc3 a iure conceditur quoad illū cui ius concedit. sicut est
ponere exemplū in pdictis assissinis a iure diffidatis.vt
in pre.c.pro humanis.⁊.C.vbi ⁊ quando licet vnicuiq se
sine iudice medi.l.j.⁊.ij.Itē proximi vel vicini iniuria re-
pellenda.xxiij.q.iij.nō inferenda.ex de sen.ex.dilecto.§.et
quidē.li.vj.In supradictis ⁊ consimilibus casibus is qui
gladio vtitur/iuste agit:⁊ per consequēs is qui se defen-
dit/temerarie defendit.Sapienter autem faceret si emen
daret vitam suā.ex de iudi.cum nō ab homine.Sed si nō
interueniat authoritas iudi.vel iuris hic ⁊ inde:iniustū est
quoad impugnantes:sed quoad defendentes iustam.ff.
de iusti.⁊ iur.vt vim.ex de homi.significasti.vbi de hoc.e

de resti.spo.olim. ❡ Ut autē predicta recolligam⁹:aliud
potest dici bellum romanū inter fideles ⁊ infideles.⁊ hoc
iustum.vt.℟.sed vt.s.Hoc autē voco Romanum:quia ro
ma est caput fidei nr̄e ⁊ mater.xxv.q.j.§.his ita.C.de sum.
trini.l.fi.xxiiij.q.j.hec est fides.⁊.c.quoniā.et de hereti.ad
abolendam. ❡ Secundum quod est inter fideles impu-
gnantes authoritate iudicis.⁊ hoc iudiciale pōt dici ⁊ iu
stum vt.s. ❡ Tertiū quod faciunt fideles iudici cōtuma
ces ⁊ potest vocari presumptuosum.⁊ est iniustū.vt supra
❡ Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris et
hoc licitum ⁊ est iustū vt.s. ❡ Quintum quod faciunt fi-
deles contra authoritatem iuris ⁊ hoc temerarium ⁊ in-
iustum vt.s. ❡ Sextū quod faciunt fideles authoritate
propria alios impugnantes ⁊ hoc potest dici voluntariū
⁊ iniustum vt.s. ❡ Septimū quod faciunt fideles defen
dendo se authoritate iuris contra voluntarie impugnā-
tes.⁊ hoc potest dici necessarium ⁊ est iustum vt.s.Ergo
in Romano in Judiciali Licito Necessario non tenetur
quis ad restitutionem.in Presumptuoso Temerario et
Voluntario tenetur quilibet ad restitutionem.⁊ secūdū
hoc itellige.ex de iureiu.sicut.⁊.j.Et vide quod ibi latissi-
me ⁊ vtilissime sicut semper facere cōsueuit.not.Inno.et
de resti.spo.olim.j.in glos.quomodo. ❡ Quid ergo de co
mitibus ⁊ baronibus:qui tota die sine authoritate prin-
cipis arma sumunt:⁊ sumi faciunt:⁊ vasallos ppios ex-
heredant:⁊ adinuicē se spoliant et vasallos?Non dubito
quid ad restitutionem teneant plenariam:nisi seruēt iu-
ris ordinem:qui est vt si vasallus vult stare iuri:audiatur
si cōtumax est:impugnetur.quod potest fieri authoritate
iuris vel precipiente iudice.ff.de rei ven.qui restituere.C.
de epis.⁊ cleri.si quis in hoc gen⁹.C.de ijs qui latro.occul.
l.vlti.§.j.al's si obediens sit non est vtendū gladio.C.de
of.iudi.diuer.mili.l.j.C.de actio.⁊ obli.negātes.C.de gla
di.l.vnica.li.xj.Nulli em̄ licet arma sumere ad aliū impu-
gnandum sine authoritate iuris vel iudicis:sicut dictum
est:al's penā habet:quum intelligat violētia inferri.ff.qd
metus causa extat.ff.de vsufruc.equissimū.ff.de vi.priua.
creditores.ff.de ori.iur.l.ij.§.post originem.ff.de relig.et
sump.fu.ossa.mso.j.ff.de publica.vecti.licitatio.§.quod il
licite.C.de iudeis.nullus.et in constitu.frederici de pace
tuenda.⁊ totū.Est tamen ar.contra in constitutione feu-
dorum de inuestitura quā citius accepit.c.fina.in fi.et in
titu.que fuit prima clausa beneficij amittendi.§.illud ta-
men.Sed illud intelligi potest ſm Ostiē.quando autho
ritas iudicis habetur. ❡ Si ergo dominus qui imediate
subest principi/de vasallo proprio conqueratur:⁊ velit tu
tiorem viam eligere quoad animā:consulo q non dicat
sibi ius:sed vel authoritate principis gladiū assumat. vel
ad diocesanum vasalli recurrat:ad cuius monitionem si
obedire noluerit:excōmunicabitur ratione peccati.ex de
iudici.nouit de ma.⁊ obe.solite.de censi.omnis anima.et
si per annum excōmunicatus extiterit:extunc diocesan⁹
ipsum ⁊ res eius exponet.ar.xj.q.iij.rursus.de hereti.ex-
communicamus.§.j.sic recurrere debet brachium secula
re ad ecclesiasticum:sicut econuerso fit.de iudic.cum non
ab homine.§.fi.de ex.pre.tanta.in fi.Et in hoc casu etiam
videt loqui ex de homi.postulasti.Et hoc est qd forte in-
nuitur quando dicitur q vnus gladius alio semper eget
x.distin.si in adiutorium.⁊.c.sequen.xcvj.distin.cum ad ve
rum.⁊.c.duo sunt.et in lombarda.vt episcopi et comites
inuicem sibi auxilium dent.in rubro ⁊ in nigro.Hoc ergo
sit tenendum est q is qui iuste pugnat:non tenetur ad
restitutionem prede:sed fit capientis.vt dictum est vt pre.
ca.ius gentium.distin.j.⁊.xviij q.vij.si de rebus.Et hoc in-
telligas siue capiatur de rebus iniuste pugnātis/siue va-
litorum/vel hominum suorum:quousq iuste pugnanti
de debito suo vel iniuria vel offensione illata vel dato dā
no sibi ⁊ suis ⁊ interesse suo ⁊ suorū sit iuxta propriā ⁊ sa-
uam cōscientiā plenarie satisfactū:vel donec hostis para-
tus sit satisfacere:vel se iuri pariturū offerat. ❡ Illos aūt

Bellū romanum.
Judiciale.
Presumptuosum.
Licitum.
Temerarium.
Voluntarium.
Necessarium.
Justi belli pda capientis ē.

intelligas suos:qui plus hominē ꝙ deū timentes/sequū-
tur dominū suum in bello illicito .contra id qd̓ legit.xi.q.
iij.iulian⁹.⁊.c.domus. Alios aūt qui non prestant ei cōsi-
lium auxiliū vel fauorem non credim⁹ puniēdos.q: pena
debet suos tenere authores.ex̄ de his q̄ fi.a ma.par.c.qṻi-
uit.lvi.di.satis puersum.de cōsti. cognoscentes.i.q.iiij.c.i.
Adde hic qd̓ nota.s̄.§.priori.ver.circa principes.⁊ in ad
ditione ibi. Qr autem dictū est teneri illos q̄ dn̄m in iniu-
sto bello sequunt̄.intelligas quādo ij qui sequunt̄ de hoc
certi sunt:vel probabiliter credūt iniustū bellū esse.⁊ ma-
xime vbi ecclesia hoc prohibebat:⁊ tales excōmunicabat
Si vero certi essent/vel probabiliter crederent/ꝙ iustum
esset:in nullo tenerent̄:nisi forte haberent corruptā cupi-
ditatis intentionē.ſm Ray. Sʒ hoc reputo periculosum
q: sola conscientia non facit iustū vel iniustū bellum. Im
mo authoritas iuris vel iudicis quantū ad hoc pertinet/
requirenda est.vt supra dixi. Qr si probabiliter dubitat
vtrum sit iustum an iniustum:adhuc propter bonum obe
dientie excusatur.xxiij.q.i.quid culpat̄.ſm Ray. Sed hoc
dicas verū:si inquisiuit quantū potuit:⁊ peritiores cōsu-
luit:⁊ semper dubius remansit. Alioquin affectator igno
rantie sicut nō expers sciētie puniret̄.ex̄ de clan. despon.
cū inhibitio.§.siquis vero. Nec excusatur ꝓpter timorem
amittendi feudū/vel incurrendi damnū aliud tēporale.
xxij.q.v.ita ne.licet metus culpā attenuet quoad penitē
tiam iniungendā circa ieiunia ⁊ orationes.ex̄ qd̓ me.cau
sa.sacris ⁊ facit qd̓ no.ex̄ de ex.pre.tanta.in glos. propter
hoc.sed authoritas iuris vel iudicis reqrit̄.vt.s̄.sepe no.
Ubi ergo habetur authoritas iudicis:dici potest ꝙ etsi
iudex errauerit:ad pugnantis tamen conscientiā recur-
ratur. Et in hoc casu potest habere locū distinctio dicta/
in foro penitentiali.secus in cōtentioso.nisi error aperte
detegeret̄ suo tēpore vt patet in ijs q̄ no.de re iudi. lator.
⁊.c.cōsanguinei.⁊ de frig.fraternitatis. ¶ Sed nunquid
ij q̄ sequuntur/tenētur insolidū? Distingue vtrū scirent
predam cōmitti debere.vel etiam ignorarent.tn̄ veniētes
ad predam non abstinuerunt.imo alios adiuuarunt.⁊ ta
les ⁊ etiā ij qui cōsilio vel auxilio vel adulatione vel detra
ctione seu causa cōsimili inducūt tyrannū ad predā faciē-
dam vel guerram mouendā iniuste:tenent̄ insolidū:si ꝓ-
pter hoc sciunt vel credunt ꝙ tyrānus ad hoc sit induct⁹:
al̓s nō facturus:quoad id qd̓ plus fecisse creditur ex tali
instigatione ar.ex̄ de homi.sic dignū.de sen.ex.quā re.⁊.c.
nuper.et in glos.ꝙ al̓r.xvij.q.iiij.oēs.ij.q.i.notum .lxxxiij.
di.error.⁊.lxxxvj.di.c.facientis(al̓s incipit culpā ꝓculdu
bio) Si vero sciunt vel credunt ꝙ ꝓpter hoc ad hoc non
fuerit mot⁹:nec propter talia plus vel minus fecit:tūc nō
tenent̄ nisi inquantū ad eos ꝑuenerit vel de ijs expende-
runt:⁊ inquantū damnū dederunt per se vel familiā suā
directe vel occasionaliter.ad hoc ex̄ de sen.⁊ re.iu.cum.I
⁊ A.de eta.⁊ qua.tuā.ex̄ de sen.ex.inter alia.xi.q.iij.quoni
am multos.ff.si certum pe.si me ⁊ titium.de iureiurā.c.fi.
¶ R. Sed q̄d si vnus satisfecerit in solidum siue princi
palis siue alius? Ceteri oēs liberātur.ff.de reg.iu.bona fi
des.ff.de eo per quē factum erit.l.i.§.si plures. Et hoc in-
telligas quoad deū:⁊ de magna equitate.nam quoad pe
nam quadruplici.adhuc potest in solidum quilibet cōue-
niri quū sit pena.ff.de iuris.oīm iu.a deo.et.l.precedēti.§.
fi.ff.ad.l.aqui.item mela.§.sed si plures.xij.q.ij.cū deuotis
simam.⁊ iuxta verbū Zachei dicentis Luc.xix. Siquē de-
fraudaui:reddo quadruplū.de quo tangit̄.xiiij.q.v. non
sane.in fi. Unde sanū est consiliū ꝙ de hac pena quilibet
humiliter misericordiā petat.verū est si in foro cōtentio-
so inquietet̄.al̓s in foro anime non tenet̄ ad penā.sed suf-
ficit ꝙ reddat quantū q̄libet accipit:vel alter pro eo:vt di
ctum est.ad hoc facit qd̓ legit̄.⁊ no.xij.q.ij.fraternitas. in
glos.vlti.in fi. ¶ Sed numq̄d qui suū recuperat:tenetur
cedere actiones suas contra alios qui damnū dederunt.
Scripsit Ray.ꝙ sic in iudicio aīe ꝗuis in iudicio cōtētio
so non teneatur.nisi forte ijs qui satisfecit in solidū/ prin-
cipalis esset.vt sic non ab vno in solidū sed a pluribus ꝓ

partibus exigat̄. In foro aūt contentioso non video qua
fronte is q̄ ꝓpter ꝓpriam punitur cōtumaciā possit pete
re cessionem.ff.de admi.tu.si plures.ij.ff.de tutelis ⁊ ratio
nibus distra.l.i.§.nunc tractem⁹.ſm Ray. Qr dicit de ces- Dissidet
sione facienda in foro aīe non videtur fructuosum multū authori-
nec cum tali cessione agi posset.nisi velis intelligere ꝙ de tas ab
voluntate cōfitentis publicetur.sed nec ex hoc in foro cō- Raymū
tentioso agi posset obstantibus.l.s̄.priori.all̓. Dicas ergo do.
ꝙ siue cessio facta sit siue non:alij q̄ nihil soluerūt ad rele
uandū illū qui in solidū satisfecit:pro suis partib⁹ sunt ef-
ficaciter inducendi. Nā soluens vtiliter fecit negociū eoꝝ
ergo tenentur tenere ratū qd̓ fecit:⁊ ei satisfacere.ar.ff.de
nego.gestis.cū pecuniā.⁊.l.soluendo.⁊.l.pōponi⁹.in fi.et
l.se.rn̄so.i.⁊ glos. Jo.que ponit̄.xij.q.ij. monemus.et inci-
pit.ipse ergo.in fi.magis fauet Ray.§.i. Ostiē. Quid si
neuter raptorū dn̄s erat:nec vn⁹ magis animauit alium
ꝙ̄ alius ipsum:sed simul cōuenerūt de faciendo tali insul-
tu vel tali rapina cōmittenda? Quilibet tenet̄ in solidum
vt patet in concordi.signatis.s̄.e.℟. Sed numq̄d ij q̄ sequū-
tur etiā si vnus solus nō potuisset hoc perfecisse vt ꝓbat̄
aperte.ff.ad.l.aqui. Ita vulneratus.§.si.ff.arbo.fur.cesa.
si plures.ff.de fur.vulgaris.ff.siquis ex testa.liber esse ius.
fu.l.i.⁊ qd̓ legit̄ ⁊ no.xxiij.q.vlti.c.vlti.in glos.i. Aliqui ta-
men dicūt ꝙ sufficit si q̄libet pro parte sua satisfaciat. Sʒ
primū non solū tutius imo verius est. ¶ Quid de ijs qui
non cōsentiunt:tn̄ de preda scienter ex dono/vel etiā igno
ranter:sed postea audiuerūt veritatē? Quatenus habue-
runt tenent̄ restituere.ff.si certū peta.si me et titium.ff.de
condi.indebi.nam hoc nota.ex̄ de homi.sicut dignum.§.
eos insuper. Nisi forte hoc consumpsissent anteꝙ̄ intelli-
gerent veritatem. C.de rei ven.certum est.ff.de vsur.q̄ scit
§.fi.ad hoc.ff.de petitio.heredi.si a domino.§.si.et duab⁹
l.sequē.⁊ adde qd̓ no.xij.q.ij.nō liceat.in glos.hic aduerte.
¶ Sed quid de ijs qui inde comedunt ⁊ bibūt ⁊ induūt
Videt̄ ꝙ vxor ⁊ familia qui non habēt aliunde vn̄ viuant
excusentur:dūmodo peccato nō consentiant: sed raptorē
ad restituendū ⁊ corrigendū inducant.ar.xi.q.iij.quoniā
multos.ex̄ de sen.ex.inter alia.⁊.c.si vere. Sed ⁊ predica-
tores gerētes negotium spoliatorʒ in hoc casu propter
hoc excusantur.de sen.ex.cū volūtate.i.rn̄so.§.i. Et hoc di
xit Ray.verum esse si spes sit de correctione:⁊ cū mode-
ramine tali vt per hoc nō subtrahat̄ facultas restituendi
spoliatori in totū vel in magna parte.ar.ij.q.vi.anterioꝝ
§.illud. Potius teneo qd̓ scripsi.s̄.§. feminarū.℟.xciiij.in
ar.xlvi. ¶ Quid ergo faciet vxor vel filij.vl̓ familia si nul
la sit spes correctionis:supple maxime.vide.xxxi.di.c.oīno
xxj.nota. Dixit Ray.ꝙ si sunt aliq̄ separata de iusto viuāt
de illis.si non sunt:querāt victū ab amicis suis vel cōsan-
guineis vel alijs ꝑsonis honestis.vel querant victum pro
prijs manibus.xcj.di.clericus.de con.distin.v.numꝙ̄. Uel
ostiati. Et nullo modo comedāt de rapina.xxviij.q.i.vxor
¶ Sed q̄d si maritus crudelis nō permittit ꝙ vxor sua ⁊
filij de alio comedant? Triplex est remediū ſm Ray. Pri-
mum est:vt viuat de dote sua:vel de sponsalitio. Secūdū
est vt hec denuntiet talibus q̄ maritū cōpescant vel etiam
episcopo.ij.q.i.si peccauerit.xxij.q.v.hoc videt̄. Sed hec
duo remedia inania sunt. Tanta pōt esse tyrānis mariti.
ex̄ qd̓ me.causa.c.i.de resti.spo.lr̄as. Tertiū est ꝙ vbi aliud
facere non pōt:ex quo ita arctata est: poterit inde cōme-
dere:nec tenetur:quia tempore necessitatis tante etiam a
furto excusaretur in totū .licet si periculum mortis non
immineret:aliquod peccatū cōmitteretur : ⁊ ideo aliqua
penitentia iniungetur.sic intellige ex̄ de fur. siquis ꝑ ne-
cessitatem. Hec enim necessitas legem non habet.de cō.
di.v.discipulos.ex̄ de reg.iuris.qd̓ non est. Tutius tn̄ est ꝙ
talis rem restituat si potest:vel estimet quantū comedit:
⁊ proponat soluere quum poterit illi cui facta est rapina.
ex̄ de solutio.c.ij.ff.de cessi.bo.is qui.interim aliquam pe-
nitētiam faciat ad cautelam.⁊ parcius sumat ꝙ̄ potest ad
victum necessarium de illa rapina.ad hec ex̄ de homi.c.q̄.
v.distin.ad eius vero.xij.q.i.clericus. In omni autem casu
reddat

reddat debitum viro suo nisi aliud subsit impedimentũ. xxiij.q.v.si dicat.⁊.c.fm.⁊.c.vna. ¶ Quid de p̄dam emē-
An lice- at p̄dam emere. tibus? Et quidē siquis emat scienter p̄dam: vel credēs ꝓbabiliter ꝙ p̄da sit: tenetur indistincte. nec liberaẗ vendendo/vel qualitercũq; alienãdo/nec amissiōe/vel morte rei/vel alio aliquo casu interueniente/quo minus teneatur restituere p̄cium fm qḋ plus valuit ꝙ emerit: vel plus vendidit ꝙ emerit: vel tēpore cōtractus valeret. ⁊ quicq̄d ex re habuit vel habere potuit: nullas expensas deducendo. q: talis contrectando rem alienã/furtum cō mittit: ⁊ malam fidez habuit. etiam si p mille manus res illa furtiua scienter transiret: ⁊ fur semp in mora est. ad hec. C. de fur. l.ij. ff. de fur. qui iumenta. ff. de condi. fur. in re furtiua. ff. de peri. ⁊ cōmo. si vt certo. §. sed interdũ. C. de rei ven. circũ. Et qḋ dictum est de p̄mo raptore/idē intelligas de secũdo/tertio/⁊ etiam millesimo: vt dixi. q: si per plures manus ambulauerit idem iuris erit. ff. de minο. sed vbi. ff. de peti. heredi. sed ⁊ si. §. sumi aũt. Si aũt scit ꝙ de iusto bello est: oĩno excusatur: quum a vero dño emat. vt. s̄. sepe dictum est. Si vero emens hoc nesciebat: ꝓbabiliter tñ hoc credebat: puta q: omnes vicini sui vel maior pars ⁊ maxime sapientes hoĩes ⁊ honesti ita credebant ꝙ res illa esset vendentis: durante hac bona fide nō tenetur. sed teneẗ si postea audierit veritatem. ⁊ curet al's cauti⁹ negotiari. C. de fur. l.ij. Et si iudice sententiãte restitutionē fecerit: pōt agere ꝯtra venditorē: vt ipsuz seruet indēnem. xij.q.ij. vulterane. Si aũt hoc faciat ad preceptum sacerdotis in foro penitentiali: ⁊ in eodē foro inducendus est venditor vt ipm seruet indēnem. sed in foro cōtentioso ipm non poterit emptor cōuenire. ff. de euictio. si rem. de cōtrahen. emptio. c. fi. Qr si sciebat factum emptor: sed ignorabat ius: vel ignorantia facti duct⁹ crassa ⁊ supina nō ꝓbabili rem captam emerit: in iudicio aĩe ad restitutionē tenetur. ad hec ex̄ de cleri. excō. mi. aplice. Diceẗ aũt crassa ⁊ scz supina ignorantia: qñ cōiter alij vicini dicebant ⁊ credebant ꝙ res esset de p̄da ⁊ bello iniusto. ff. de v̄bo. sig. late culpe. vel qñ eccl'ia hoc ꝓhibebat: ⁊ tales publice excōicabat. vnde nō excusatur emptor tali ignorantia duct⁹. xij.q.ij. qui ⁊ humanis. xvj.q.j. si cupis. de ordi. ab epo qui renũ. epa. c.j. §. fi. ⁊. c.ij. legitur ⁊ no. ex̄ qui matrimo. accu. pos. c. vlti. Et si de hoc nihil cogitabat quãdo emit: nec inquisiuit quãtum potuit: in culpa est sicut supra. v̄. Sed hoc dicas nō in casu simili. ¶ Quid si emptor nō pōt cōmode restituere: nisi forte vendat quicquid habet? Dic ꝙ ad hoc tenetur de rigore iuris vt fm
Prede restitu- tio quō facieda. suũ posse totũ restituat. xxiiij.q.vj. si res. ex̄ de vsur. cũ tu. fm Osti. Sed tu dic ꝙ si emit bona fide ⁊ ꝓbabili ignorantia: habenda erit ratio ne egeat ipse ⁊ vxor. quia non est fraudandus alimentis quotidianis. ff. q̄bus nō com. bono. pos. q̄ bonis. ⁊ Institu. de accu. §. vlti. ⁊ no. ex̄ de solu. c.ij. in glos. fi. ad finē. etiã ꝑ eo qḋ dixi. s̄. v̄. q̄d ḡ de vxore. facit expresse qḋ legiẗ ⁊ no. xxxj. dist. oĩno. ⁊ in glos. ar. ¶ Quid si raptor idem donator vel venditor satisfecit plene de p̄da data vel vendita. Dicas donatariũ vel emptorem liberatum. Verũ quicquid habet de lucro ⁊ pcepit ante restitutionē factam debet in vsus pauperum erogare vbi fuit male fidei. ar. xiiij.q.v. qui habetis. ⁊. §. seq. fm Osti. ¶ Sed nũquid emptor satiffaciens pōt sibi cōsulere p cessionē actionũ sibi faciendam ꝯtra venditorez ⁊ raptorem? Non. nec aliquo alio modo: nisi quãdo emit sibi de euictione exp̄sse caueri fecerit. quia obstat propria turpitudo scz emendo scienter ⁊ mala fide. C. de rei ven. si mancipium. x.q.ij. hoc ius. (al's est. §. sub. c. ea em̄) C. de euic. si fun. idem sentit Io. vt no. xij.q.ij. monem⁹. in glos. q̄ incipit/ipse ergo. in fi. ¶ Quid siquis emat rem de preda scienter: tñ hoc facit bona fide: nō vt ipsam lucreẗ: sed vt ipsam restituat dño recepto precio ⁊ interesse suo: quũ al's dñs rei ipsam nullo modo recuperare posset. vel non ita de facili: ⁊ quidem hic non cōmittit furtum. ff. de fur. falsus. §. penulti. Immo vtiliter gerit negotiũ. ⁊ ideo totum poterit recuperare p̄cium ⁊ interesse suũ. etiaz si res sine culpa sua perimatur vel amittatur. vt cum q̇cq̇d percepit ex tali re vel occasione ipsius totũ cōpenset vsq; ad quãtitatem cōcurrentem. fm Ray. ar. ff. de neg. gestis. sz an vlti. §.ij. ex̄ de accusa. cũ dilecti. §. fi. Sed licet in iudicio aĩe credaẗ ei de ꝯscientia sua: in iudicio tñ cōtentioso nō credetur ei: nisi hoc publice ꝑtestaretur. ar. ff. de nego. nemi. censem⁹. C. de fur. l.ij. ff. de admi. tu. nō existimo. ex̄ vt ec. bene. c.j. §.j. de elec. q: ꝑpter. §. fi. ¶ Quid si nō pōt reperiri dñs rei: vel nescitur vbi sit? Erogetur pauperibus de ꝯsilio diocesani. Et hoc etiã publice fiat premisso banno in ecclesia/⁊ diligenti inquisitione facta: vt oĩs suspitio euiteẗ. ar. in ꝑxi. s̄. iduc. iurib⁹. ⁊ ex̄ de clan. despō. cũ inhibitio. ⁊ qui matrimo. accu. pos. cũ in tua. adde qḋ no. ex̄ de vsur. q: frustra. in glos. sz nũquid. v̄. Item quid. Et si hoc facto nō inueniatur cui⁹ sit res: liberabiẗ dãdo pauperib⁹. vt. s̄. pro aĩa illius cui⁹ res est. ex̄ de vsur. cũ tu. q: in hoc vtiliter gerit negotium suũ. ar. xij.q.ij. quatuor. circa fi.
¶ Quid de officialib⁹ iudicis? Quicũq; officialis incitauerit iudicē ad iniuste iudicandum ex certa scientia vel ꝯtra ꝯsciam: tenetur fm qḋ no. in simili materia. §. e. v̄. Sed nũquid ij qui sequũtur. Ideoq; ⁊ si iudex simplex fm ꝯsciam iudicet: deceptus tñ ꝯsilio adsessoris bona fide electi: q: scz ab oĩb⁹ iustus ⁊ perit⁹ credebaẗ: ⁊ ad ipm cōiter tamq̄ ad talem recurrebaẗ: excusatus est iudex. ⁊ adsessor tenetur. Sic intellige. ff. qḋ quisq; iuris l.ij. Tenetur etiã iudex vel adsessor si se sentiat imperitũ: ⁊ se de iudicio intromittit. vt instit. de obliga. q̄ quasi ex malefi. nas. rñ.j. legiẗ ⁊ no. ex̄ de sen. ⁊ re iu. cum eterni. in glos. q̄uis. lib. vj.ij.q.vj. hoc etiam placuit. in glo. si iudex. Et idem in medico. necnon ⁊ qui talem scienter eligit de culpa ipsius tenetur. ex̄ de offi. archid. ea que. ⁊ adde que dixi. s̄. §. nunc ad iudiciũ. v̄. vlti. xlij. ar. ⁊. §. de offensionibus. in. xxxviij. ar. de criminibus iudicum ⁊ adsessorum. Sed ⁊ si adsessor habet certuz salariũ: ⁊ vltra extorquet: tenetur. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. cum ab oĩ. ¶ Alij aũt inferiores officiales/puta nuntij siue missi insulati vel similes etsi certum salariũ habeant: ⁊ aliquid p vim vel p īmoderatam improbitatē extorquent iuxta morem patrie: puta denariũ vel obolum vel aliud certũ vile ⁊ modicum: nō tenentur ad restitutionē. sed possunt inde facere eleemosynam. xiiij.q.v. non sane. fm Ray. Sed certe nō ꝓbat ꝙ de ijs possit fieri eleemosyna. immo notat factũ. qḋ et in vsurarijs verũ est. facilius em̄ induceretur vsurarius ad dandũ decē solidos ꝑ deo: ꝙ restituendos duos ei a quo extorsit. restituant ergo qui ꝯcesserunt. legitur ⁊ no. xiiij. q.j. militare. vel petãt remissionē ab eo sibi fieri. ¶ Quid de aduocatis? Et quidē tenentur ad restitutionē si in cul-
pa sunt. In culpa aũt sunt si nō erant idonei ad aduocãdum. puta q: religiosi in casu nō concesso vel in sacris cō stituti. ex̄ de postu. c.j. ⁊.ij. Tamen in hoc casu non credo si al's aduocatus diligenter suũ officiũ exequatur: ⁊ peritus sit: nec in culpa amissionis cause sit: ꝙ debeat restituere illi a quo recepit: quũ sua non intersit. sed al's est ei iniungendũ vt illud vel magnã partem expēdat ad pias causas: ⁊ subueniatur peccatori orõnibus et suffragijs ecclesie ⁊ illoꝝ qui eleemosynã recipiunt. ar. xiiij.q.v. non sane. ⁊. xij.q.ij. gloria epi. ⁊. c. aurũ. Si vero in culpa est q: recepit īmoderatam quãtitatem: tunc id qḋ nimis recepit tenetur restituere illi a quo extorsit. sup quo vide qḋ no. Ostiē. in summa. de postu. §. quis postulare. vbi dixit cum Azo. ⁊ sequen. Potius credo dandũ pauperibus. et est casus. xiiij.q.v. non sane. Si vero est in culpa quia per ignorantiã suam vel negligentiam clientulus suus amisit causam: tenetur restituere sic extortũ: ⁊ damnũ quod incurrit clientulus. ar. ff. ad. l. aqui. idem iuris. ex̄ de eta. ⁊ quali. ad aures. ¶ Sed et si per cauillationem suam abstulit aduersario bonã causam: vel ipsum grauauit in aliquo: petendo dilationē sup̄fluam vel allegando falso cōtra cōscientiã: vel faciendo positionem duplicē vel cauil-

Officia- lium me minit.

De aduo- catis̄ v̄ba fiunt.

v

losam: vel per institutionem falsi testis: vel quia induxit clientulum suũ ad veritatem negandã: tenetur in solidũ quoad verũ interesse. instit. de obli. que quasi ex malefi. nas. rñ. j. ꝛ iunge qđ no. s. §. expeditis. ꝟ. ix. cũ tribus ꝟsi. seq. in ar. xxxvj. de pctis aduocatorum. Sed ꝛ pauperi tenetur cõsulere gratis. xj. q. iij. paup. quãdo sine magno labore põt respondere. Nam sicut gratis accepit: sic et gratis debet dare. ex̃ de magr̃is. Matth. x. c. ꝛ facit quod no. lxxxiij. di. §. j. Si aũt petens ꝯsiliũ diues sit: põt recipe salariũ de ꝯsilio: esto ꝙ nõ laboret modo: q: laborauit alias expensas fecit studendo ꝛ addiscendo. ad hoc. xj. q. iij. nõ licet. xiiij. q. v. non sane. x. q. ij. precarie. ❡ M Quid de

Testes

testibus corruptis? Et quidẽ si per dictum ipsorum aliqđ falsum/ aliqua partiũ amiserit causam suã: tenetur ad restitutionẽ faciendam ei qui dãnificatus est. ar. xvij. q. iiij. siquis in atrio. ff. de col. generaliter. §. illud. j. q. j. iubem⁹.

Si aũt recepit vltra expensas aliqđ ꝓ vero testimonio ferendo: tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictũ est. s. prori. de aduocatis. ꝟsi. quid est de aduocatis. in parua additiõe q̃ incipit/ potius. Et idem est in iudice sicut no. Osti. in summa de re iudi. sub rubrica de re iudicata. §. q̃ sit pena. Nam ꝛ venalia testimonia sicut ꝛ iudicia reprobantur. no. Ostiẽ. in summa de testi. §. quis possit esse testis. ꝟ. repellitur. Quis testis suas moderatas expensas recipere possit. iiij. q. iij. ꝟ. venturis. de hoc vide qđ no. in pre. c. nõ licet. ꝛ. c. qui recte iudicat. ꝛ pre. c. nõ sane. ꝛ ex̃ de vi. ꝛ ho. cleri. cum ab omni. ꝛ dixi. s. de peccatis testiũ. §. ad peccata. ꝟ. vlti. in. xxix. ar. ❡ N Quid de accusatori

Accusatores.

bus ꝛ denũtiatoribus criminũ? Dic ꝙ si calũniose hoc fecerunt: tenentur ad restitutionẽ dãni dati. vt no. Ostiẽ. in summa de calum. §. quãdo debet. ꝛ. §. quali pena. ꝛ adde qđ no. s. §. in q̃bus. in. ꝟ. vlti. in ar. xxix. Sed ꝛ tenent̃ penitentiã facere: si ex odio ad hoc ꝓcedant. esto ꝙ denuntiatio al's vera ꝛ legitima sit. q: ex charitate talia debent ꝓcedere. xxiij. q. v. ꝓdest. ij. q. v. nõ vos. ꝛ. q. j. si peccauerit. v. q. j. c. j. vide qđ scripsi. s. de pctis accusatorum. §. in quib⁹. ꝟ. xxv. in ar. xl. Obligant̃ etiam tales nõ solum ad restitutionẽ pecunie: sed etiam fame. vj. q. j. ex merito. ꝛ. c. deteriores. cum. c. seq. ꝛ. §. prece. si falso denũtient vel nõ probent. ❡ O Qđ hoc modo debet fieri. Ubi p se vel aliũ dixit cantilenam: vel libellum famosum legit: ꝛ in aliis locis sentiret alium dicto vel facto suo infamatum: publice recognoscat errorem suũ: ꝛ dicat ꝙ mentitus fuit per os suũ. ẜm Ray. ar. ex̃ de pur. ca. inter solicitudines. §. ꝑcipias. Qđ intelligas nisi ex tali recognitione publica magis infamaret̃ infamat⁹. ergo nõ dicat ego de tali facto infamaueram talem/ specificando crimen. sed sic dicat in genere/ ego infamaueram talem de eo de quo inter vos est diffamatus. bene scitis q̃d est. illud sciatis ꝙ ego tanꝙ maliciosus ꝛ maleuolus hoc inueni: ꝛ mendaciũ est q̃cquid dixi. nõ dicat falsum. sed mendaciũ: q: ꝯtra mentẽ. xxij. q. ij. hoies. cum. c. seq. dicebat ꝓximũ infamando. ij. q. j. si peccauerit. ꝛ tñ verũ põt esse qđ dicebat. ❡ Sed q̃d si de diuersis ꝛ a diuersis? si q̃libet faciat sicut ꝓxime dictum est. Infamatus est: nã ibi necesse est ꝙ specificetur. Hic dicerẽ ꝙ ad arbitriũ infamati/ vel si grauiter arbitraret̃ ad arbitrium iudicis deberet se purgare. ar. ex̃ de iureiurã. veniens. ꝛ. c. quitauallis. ꝛ de arbi. c. ij. Sed ꝛ ab infamato tenetur veniã postulare. ad hec. xiiij. q. vj. si res. v. q. j. quidam. vj. q. j. deteriores. xxxvij. dist. legant. adde hic qđ scripsi. j. in ar. lxx. in. §. aliud vitium pestiferũ. ꝟ. sed hic q̃ro.

❡ Quid de condentibus leges iniquas? Et quidẽ si sint

Legũ iniquarum cõditores.

contra. l. naturalem que in. l. ꝛ euãgelio. vj. dist. §. his ita. continetur: ipso iure non tenent. viij. dist. que ꝯtra mores. xxxij. q. vij. flagitia. Idem est si laici talia statuant in preiudiciũ ecclesie. ex̃ de cõstit. que in ecclesiarũ. ꝛ. c. ecclesia. xcvj. di. bene. Et obligãtur in solidũ statuarij/ consiliarij/ scriptores/ ꝛ iudicantes/ ꝛ ea seruantes/ ꝛ exequẽtes. ex̃ de sen. excõ. nouerit. c. graue. Idem est si fiat ꝯtra ius positiuũ ad pauperes opprimẽdos ꝛ iustitiã impediendã.

ꝛ de talibus põt intelligi qđ legitur ꝛ no. Esa. x. Ue q̃ cõdunt leges iniquas: ꝛ scribentes iniustitiã scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes: ꝛ vim facerent cause humiliũ populi mei: vt essent vidue ꝑda eorum: ꝛ pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis/ mortis vel iudicij generalis. Hec est visitatio pessima peccatorũ. de qua Prouerb. xix. Qui nõ cognouerũt tẽpus visitationis sue Luce. xix. ꝛ calamitatis. Sopho. j. c. de longe venientis. Ad cuius fugietis auxiliũ: ꝛ vbi derelinquetis gloriã vestrã. ix. q. iij. aliorum. in fi. ne incuruemini in vinculo: ꝛ cũ interfectis cadatis. hucusq; Esa. ❡ P Quid de furibus? Pla

nũ est ꝙ nõ tenentur ad restitutionẽ faciendaꝫ ꝛ fures et ij qui opem vel ꝯsilium ꝑbuerunt. ex̃ de fur. q̃. cum fure. §. sed vt de hoc. qđ dic vt. s. dictum est de rapina. ꝟ. quid ergo. cum. x. ꝟ. seq. Caute tñ restituat sacerdos rem sibi restitutam in foro penitentiali: ne denudet ꝯfitentem. ex̃ de of. ordi. si sacerdos. ❡ Quid si aliquis recipit reꝫ aliquã ad certum vsum sibi cõmodatam: ꝛ ipse commodat alij: nũquid cõmittit furtum? Sic. quia nec ad hoc faciendũ ꝛ sic nõ ad hunc vsum cõmodata erat. idem no. ex̃ de cõmo. c. j. glos. j. ꝛ spẽs lucri est ex alieno largiri. Idem no. xiiij. q. v. forte. ꝛ sibi acquirere beneficij debitorẽ. Et creditor cõmittit furtũ si re sibi obligata vtatur. ff. de fur. si pignore. rñ. j. ꝛ. §. j. In hoc aũt casu tenetur fur ad estimationeꝫ vsus: etiam re dño restituta. ar. xiiij. q. vj. si res. ẜm Ray. Quid si quis emat rem furtiuã etiam ignorãter: ꝛ est statutũ in terra ꝙ si quis talem rem emerit publice in mercato nõ teneatur ipsaꝫ restituere: etiã nec dño postea veniẽti: nihilomin⁹ euincetur ab eo res. C. de fur. l. ij. Nec obstat statutũ: quũ sine pctõ mortali nõ possit teneri. xij. q. ij. vulterane. ꝛ patet in iis q̃ no. s. ꝟ. quid de cõdentib⁹. Sed etiam in illo casu vbi scꝫ bona fide ꝛ vt eaꝫ vero dominio restitueret/ emit: expensas bona fide factas circa eãdem rem poterit exigere. ar. ex̃ de restit̃. in integrũ. c. j. de rebus eccle. nõ alie. ad nostrã. ff. de acqui. re. domi. bone fidei emptor. Item si interim pereat res: nõ tenetur. quia nõ est in mora. Item si interim alienauit: nõ tenet̃. q: nec desiit dolo possidere nec ꝑcium ex re furtiua redactuꝫ est furtiuũ. ar. ff. de fur. qui vas. §. si. vide qđ no. ex̃ de vsur. cum tu. in glos. ex hoc videt̃. ꝛ a ꝯtrario sensu. ex̃ de aliena. mutan. iudi. causa facta. c. j. ꝛ. ij. ꝛ ad hoc. ff. de petitio. here. si possessor. §. restituere. ꝛ. l. si matre. ꝛ. l. vtruꝫ. Si quid tñ habet inde de lucro: illud debet reddere dño

Fures.

Mutui vel pignoris acceptores

postea venienti. ar. ff. de cõditio. indebiti. nã hoc natura. ❡ Sed nũquid licitũ est furari furi vel raptori vel vsurario vt inde fiat eleemosyna? Non. q: non debent fieri mala vt eueniãt queq; bona. Rom. iij. xxx. q. j. nosse. vbi de h. xxxij. q. iiij. sic nõ sunt. vbi de hoc. ex̃ de vsur. super eo. de talibus dicit. xiiij. q. v. forte. Aug. Huiusmodi cogitatio diaboli calliditate suggeritur. nam si totum tribuat pauperibus qđ abstulit: addit potius peccatum ꝙ minuat. quia aufert sibi copiam restituendi. ad idem. j. q. j. nõ est putanda. Idem. Neq; em̃ si agris inique ac perperam inuasis ita quisq; vtatur: vt ex eorum fructib⁹ largas eleemosynas faciat: ideo rapinam iustificat. xiiij. q. v. c. neq;. ẜm Ray.

Nõ furandũ eleemosyne faciende causa

Quid ergo si ideo furatur vt domino restituat? Videt̃ excusatus ar. ff. depositi. bona fides. nam ꝛ vtiliter gerit negotiũ furis. ergo cogitur hoc habere ratum. ff. de negotiis gestis. sed an vltro. §. j. ẜm Ray. Hoc non admitto q: predo restituendus est. ex̃ de restitu. spo. in literis. ff. de vi ꝛ vi arma. l. j. §. qui vi a me. ꝛ facit qđ no. Inno. e. ti. olim. ❡ Q Quid si inuenerit pecuniam vel aliaꝫ rem in via publica vel alibi? Dicas ꝙ debet facere ꝑconizari: ꝛ in locis illius ecclesiis vbi res inuenta est/ ꝛ adiacentium deci nũtiari publice coram populo ꝙ talis res inuenta est: ꝛ si reperiat dominũ ei reddat. ꝑmo tamẽ dicat ei circũstantias per quas certificetur vtrum vere sit domin⁹ is qui petit. alias forte multi non dñi peterent. ad hoc. ff. de furtis. falsis. §. qui alienũ. ꝛ. §. sequẽ. Si nõ inuenit dominũ cum cõsilio ꝛ authoritate ecclesie potest ipsam rem reti

Rerum amissarum inuentores

nere si pauper est: ⁊ oret pro eo cuiꝰ est res. alias si diues: pauperibus erogetur: alioqn si non restitueret iuxta posse: fur esset. ⁊ sic intellige illud Augustini Hiero. ⁊ Grego. xiiij.q.v.si quid inuenisti.cū.ij.c.seq. ❡ Quid siquis furatur christianos captiuos a saracenis detētos: Non tenetur.ar.xxiij.q.ij.dn̄s.⁊.q.viij.vt pridez. Et hoc intelligas quādo nō est tēpus treuge. Quid ergo si treuga sit: Dic ꝙ tunc tenetur subtractā rem restituere: ⁊ estimationem hoīs vel alterius rei sublate ⁊ oīs dāni dati. ar.xxiij.q.j. noli. Qd̄ intelligit Ray. nisi forte saraceni compellerent captiuos idololatrare: vel legem christi dimittere. in quo casu eriperetur captiuus in libertatem. ar.liiij.di.nulla. ⁊ tunc nō tenetur surripiēs. quū ex quo de pctō mortali vel subuersione fidei agitur: magis sit deo ꝙ hoībus obediendum. Actuū.iiij.⁊.v.c.xj.q.iij.iulianus.⁊.c.qui resistit.

An captiuū a saracenis detentū furari liceat.

Ego aūt dico ꝙ cū hodie vbilibet Saraceni teneāt terras i quibus nomē christi colebatur: siue in Egypto/siue in tota Aphrica/siue i Thebaida ⁊ Palestina et terra ꝓmissionis. optime facit.xxiij.dis.legimus.post colū.v̄.nec altera. ⁊ q: nocere semper parati sunt.xxiij.q.viij.dispar. semꝑ contra nos terram nostrā volendo recuperare: iniustum bellum agūt: ⁊ nos iustum. Unde seruos quos capiūt in iniusto bello iniuste detinent: ⁊ ipsi iuste fugiūt. et qui eos furantur sua furantur christiani. ꝑ ea que no. per Inno. ⁊ Hostiē. ex̄ de voto. qd̄ super his. ⁊ scripsi late post eos in p̄ma parte istius operis.s̄.in.§.xxxvij.in v̄si. Itez ſm Inno. ⁊ Hosti. in ar.xxxvij. ❡ Quid si christianꝰ captiuus furetur saraceno q̇ eum captiuū detinet: Si erat captus dum erat treuga quā frangebat: ⁊ sic erat in culpa. xxiij.q.j.noli. ⁊ nō iminebat famis necessitas: tenetur ad restitutionē. Sin aūt tpe belli captꝰ fuerit: vel necessitas famis imminebat: quū talem teneatur sarracenꝰ pascere ſm naturā.di.j.in p̄n. nō tenetur ad restitutionē. ſm Ray.

vsurarij. ❡ Quid de vsurarijs: Certū est ꝙ ad restitutionē tenentur. ex̄ de vsur.cū tu.c.tua.c.tuas. ⁊ quasi ꝑ totū. ꝙuis aliquādo de facto retineantur vsure: q: nō inuenitur iudex qui iustitiā inde faciat. sic intellige.xiiij.q.iij.quid dicam. Sed quid si pena imposita sit/nisi pecunia mutuata ifra certum tēpus fuerit ꝑsoluta: nūquid talis loco vsure succedit: Distingue vtrū sit iudicialis an cōuentionalis. Si iudicialis sit: puta iudex p̄cepit debitori ꝙ nisi satisfaceret infra mēsem: talem penā incurreret: nō est vsura; quū imposita sit ad puniendā cōtumaciam debitoris. ar.xxiij. dist.quēꝙ.in fi.ff.de re.iu.qui actione. Si vero est cōuentionalis: ⁊ est apposita bona fide: vt scʒ debitor metu pene satisfaciat: adhuc non est vsura. dum tn̄ intentio recta fuerit in pre.c.queꝙ. ⁊ ex̄ de arbi.dilecti. vbi de hoc. ⁊ no. ex̄ de vsur.cōquestus. ⁊.xiiij.q.iij.in summa. Ex duobus tn̄ presumitur ꝙ sit vsura. scʒ si is qui ipsam apposuit/cōsueuit vsuras exercere. ar.ff.de actio. ⁊ emp. ⁊ ven. iulianus inter eū.§.papinianus.ff.de vsur.qui semisses. ex̄ de pig.illo.in fi. Scd̄m est. si penā vel in annos singulos vel menses stipuletur. in aur. vt nullus mutuans agricole. coll.iiij.posita.C.de vsur.aūt ad hoc. Licet aūt in iudicio aīe cuilibet sit credendū de sua conscientia.j.q.vij.sancimus. est tn̄ cautius examinandū ⁊ inquirendū ꝑpter presumptionū circūstantias supradictas. ❡ Quid si paratꝰ sum emere merces aliquas p̄cio.c.librarum in quibus lucraturus eram ſm sanam cōscientiam ⁊ spem firmam.x. lib. Raro hoc cōtingit; ideo tutius est a tali contractu et mutuo abstinere. ex̄ de vsur.in ciuitate. vbi de hoc vsꝙ ad mensem ipsis ad locum certuʒ deportatis. ⁊ tu ꝑpter nimiā instantiam tuā impedis me ne emam: ⁊ a me hāc pecuniā mutuo recipis: ⁊ ꝓmittis infra mensem reddere.c. x.lib. nūquid est vsura: Non videt̄. q: loco interesse succedit. super quo vide qd̄ no. ex̄ de vsur.cōquestus. ⁊.xiiij.q. iij.in summa. ⁊.q iiij.quoniā multi. ❡ R Quid de ciuitatibus vel collegijs dantibꝰ pecuniā ad vsurā: nūquid singuli sunt vsurarij: ⁊ tenent̄ ad restitutionē: Nō videt̄. q: causa vniuersitatis nō est singulorꝝ.xij.q.ij.qui manumittitur. (al's est.§.sub.c.ep̄s.) Sed dicas contra. nam quoad delicta oēs ij qui cōsentientes sunt: puniuntur. ⁊ singulariter obligant̄. nō tamꝙ vniuersitas q̄ animā nō habet. nec tāꝙ vniuersi. sed tamꝙ singuli. ar. ex̄ de vsur. cōquestus.vij.q.j.sicut vir.xxiiij.q.iij.si habes.ff.qd̄ me.cā. metum.§.animaduertendū. vide qd̄ no. ex̄ de simo.dilectus filius. A.glos.sicut.s̄.e. Qd̄ intelligas de ijs q̇bus in mente sua hoc placet: ⁊ ratum habent: ⁊ cōsentiūt: vel ꝓhibere possent ⁊ nō faciūt. ex̄ de sen.excō.quāte. Hoc etiā teneas ꝙ a nullo fideli vel infideli debes vsuras exigere ⁊ si exegeris: teneris restituere. ſm Ray. ❡ Quid ḡ si a Iudeo vsuras exegeris: Soluēdo ⁊ reddendo ei liberaris. Cōuenientius tn̄ est vt inde auctoritate ecclesie satisfacias christianis: a q̇bꝰ forsitan idē iudeus vsuras extorsit. ar.eorꝝ q̄ legūtur ⁊ no. ex̄ de vsu.q: frustra. vel quibꝰ est al's obligatus. ⁊ sic eris liberatus. ff.de nego.gest.soluēdo. ⁊.l.cū pecunia.ↄ̄.xiiij.q.iiij.ab illo. vbi dicit Amb. Ab illo exige vsuram: cui nocere merito desideras. Sed illa litera legit̄ negatiue. ſm glos. q: sicut nulli debes nocere: sic a nullo debes petere vsuras. Nullo modo talem intellectum patitur illud.c. quū dicatur ibi Cui iure inferunt̄ arma: huic legitime auferuntur vsure. quē bello vincere nō potes: ab hoc vsurā exige. quē non sit crimē occidere. sine ferro dimicat: qui vsuras flagitat. Sine gladio se de hoste vlciscitur: q̇ fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi ius est belli: ibi ius vsure. Nec vsura maior est ꝙ rapina: q: ⁊ rapina d̄r.xij.q.iiij.siquis. Immo rapina ampliꝰ punit̄: q: in quadruplū.xij.q.ij.cum deuotissimā. Sed qd̄ aufertur ab hoste in iusto bello/nō d̄r rapina: sed licituz. xxiij.q.v.dicat. Ergo ꝓprie d̄r vsura/q̄ capit̄ ab hoste cui iuste bellum indicit̄. sed q̇d sit licitum ꝑ istud.c.ab illo. Et in hāc opinionē potius declinat glos. ꝙ in aliā. ⁊ Guido magr̄ meus/⁊ ego cum eo. vt saluetur istud.c. Ambro. Et ita erit iste casus specialis/vbi licite recipitur vsura: cum alijs q̄ no.xiiij.q.iij.in summa. ⁊ ex̄ de vsur.cōquestus. facit ad istū intellectū qd̄ legitur ⁊ no.xxiij.q.vj.iam vero. ⁊ q.iiij.debet hō. Sed pone ꝙ vsurariꝰ multa lucratus est cum vsuris: nūc rediens ad cor penitet: nūq̇d etiam tenet̄ restituere lucrū qd̄ fecit cuʒ pecunia vsuraria: Ita videt̄. q: que ex radice infecta ꝓcedunt: corrupta sunt.xiiij.q.v. neꝙ.xvj.q.iij.si sacerdotes.in fi. ⁊ faciūt que le. ⁊ no. ex̄ de vsur.cū tu.§.fi. ⁊ difficile est vt bono peragant̄ exitu ⁊c.j. q.j.p̄ncipatus. ex̄ de accusa.qualiter.j. Ambrosius. Siq̇s vsuram accipit: rapinā facit: vita nō viuit.xiiij.q.iiij.siq̇s. Et Hierony. Usuras querere/vel fraudare/aut rapere/nihil interest. Sed in rapina ⁊ furto ad h̄ videt̄ teneri. ex̄ de resti.spo.gauis.ḡ ⁊ in vsura. Solutio. Qui nimis emungit: sanguinē elicit. Prouer.xxx.iiij.dist.deniꝙ. Dicēdū est ꝙ nō tenetur nisi ad restitutionē corꝝ que a debitore extorsit: vel occasione sortis recepit: pacto vel intentione corrupta p̄cedēte. ex̄ de vsur.ↄsuluit. ⁊ forte etiā expēsas moderatas ⁊ operas suas deducere potest. vt in his mitius agatur cū vsurario ꝙ cū raptore. Est tn̄ tutū ↄsilium ꝙ post restitutionē vsure factā de alijs de q̇bus tenet̄ forte: ꝑpter p̄missa petatur venia ad cautelā. ſm Ray. Alij stāt indistincte p̄mo dicto. Dicas ſm Hosti. mediā viam tenēdam. ꝙ tenent̄ ad restituendas expensas ⁊ interesse debitoris. in quo quidē lucrū ⁊ damnū suū computandū est: sicut satis expresse legit̄.ff.de eo qd̄ certo loco.l.iij.§.penulti. ⁊ fi. ⁊.l.seq. Nec em̄ video quare interp̄tatio Ray. sit ꝓ vsurario facienda. Sed nec video quare debitor vltra interesse suū possit petere totū lucrum. Hoc em̄ esset suū repetere cum vsuris. q: quicquid sorti accedit: vsura est. Matth.xxv. ⁊ Luc.xix.xiiij.q.iij.pleriꝙ. Et quia qd̄ lucratus est fenerator de vsura/siue denarios siue aliud/nō est vsura. vt dicit̄ in pecunia habita de re furtiua. vt no.s̄. e.v̄. sed etiam nullo. Sed nūquid vxor ⁊ familia vsurarij tenentur ad restitutionem: Dic sicut no. in rapina.s̄.e.v̄. quid ergo faciet vxor. ⁊ seq. ⁊ dixi.s̄. vbi tractaui de peccatis mulierū.§.feminarū.v̄.xciiij.in ar.xlvj. ❡ S Quid

Aleatores. de lusoribus siue aleatoribus? Et quidem de talibus si de ricis sunt: magna vindicta sumi debet. Unde in canonib⁹ apostolorum. Episcopus aut presbyter aut diaconus alee aut ebrietati deseruiens/aut desinat: aut certe deponat. (Alis dānetur.) Subdiaconus aūt/lector/aut cantor/similia faciēs: aut desinat: aut cōmunione priuetur. Similiter etiam et laicus. xxxv. di. eps. Hodie vero idem videtur in subdiacono. ar. ex de seruis nō or. miramur. Et hoc autem qd̄ dicitur in dicto canone/deseruiens: notari pōt assuetudo ꝛ frequētia nimia. Sic ergo si hoc nō ducit in consuetudinē: non punietur. fm̄ Ray. Et hoc innuit glos. pre. c. episcopus. que incipit. i. valde seruiens. Et qd̄ ibi dicitur/desinat: potest colligi ꝙ ꝛ si hoc in consuetudinem duxerit: ꝛ admonitus destiterit: penā vitabit in foro contentioso: licet debeat agere penitentiā de peccato cōmisso. fm̄ Ray. Ex illis aūt verbis/dānetur/ꝛ cōmunione priuetur: habes ꝙ peccatū est mortale. nam pro leui crimine nō imponerentur tales pene. fm̄ Ray. xi. q. iij. nemo. Dubitatio non est/ꝙ nedum ludus assiduus peccatū mortale reputatur: sed que ꝛ ab eo oriūtur. xvij. peccata q̄ scripsi s̄. §. vlti. generaliter. ꝛ. ℞. xvij. in ar. xix. sed etiam ipsa cōtumacia q̄ hanc penam exigit. vt pre. c. nemo. ꝛ. c. nullus.

Sed nūquid repeti potest qd̄ in alea ꝑditur? Generaliter dicunt quidam ꝙ nō. sed est pauperibus erogandum. xiiij. q. v. nō sane. quū em̄ hinc ꝛ inde turpitudo versetur: melior est cōditio possidentis. ff. de cōdi. ob tur. causam. l. iij. ꝛ. iiij. Sed hodie fere oēs doctores tenent cōtra. per. l. ff. de alea. l. fi. in fi. ꝛ. l. greca. alearū vsus. que vsq; ad. l. annos repetitionē admittit. Ray. vero distinguit. vel aliqs ludens voluntarius ꝛ ex cupiditate/amiserit: ꝛ talis nō potest repetere. ꝛ si lucretur: saltē in iudicio anime: tenetur restituere. vel coactus/inuitus/vel attractus/ ꝛ ꝑ nimiā importunitatem inductus: ꝛ si talis amittat: potest repetere. ꝛ si lucretur: nō tenetur restituere. debet tn̄ pauperibus erogare. Et idem dixi de illo qui quū infirmus esset: causa recreationis modicū lusit: dūm tn̄ alium inuitum nō compulerit. ar. ad hanc dist. pre. c. non sane. ex de simo. dilect⁹. ℞. ff. si qdru. pau. fe. dis. l. j. §. cum arietes. C. ad. l. iuliā de vi. pu. quoniā multa. ff. ad. l. aqui. si ex plagl. §. tabernarius. Noc obs. si dicat lusor ꝙ nō fecit iniuriam ꝓximo qui voluntarius lusit. nam inuitus ꝛ nolens amisit: ꝛ iste ludus ꝓhibitus est per. l. ꝛ cōtra deum est. ergo illicite acquisiuit. ꝛ ideo ex tali titulo etiam ꝑscribere nō poterit. ar. ex de ꝑscrip. c. fi. Iniustus em̄ titulus et illicit⁹ pro nō titulo est habendus. ff. de peritio. here. nec nullā. C. de agri. censi. ꝛ co. queādmodū. li. xj. Sed ꝛ sunt ꝑsone q̄bus est restituendum indistincte quicqd ab eis in ludo lucratum est siue extortū est. puta furiosi/ꝑdigi/minores xxv. annis ꝛ maxime pupilli. Item mēte capti/surdi/muti/ceci/ꝛ morbo perpetuo laborantes. quibus tutores ꝛ curatores dandi sunt: ꝛ sic per se etiam propria non libere administrant. ff. de postula. l. j. in fine. ꝛ. l. ij. insti. de cura. respon. j. ꝛ se. Idem de monachis ꝛ claustralibus. ar. xij. q. j. nolo. ꝛ. c. nō dicatis. ex de statu. mo. cum ad monasterium. Idem in vxore ludente res mariti. ꝛ in filiofamilias ludente res paternas. ꝛ in administratore ecclesie ludente res ecclesie: que pauperū sunt. xvj. q. j. qm̄. In quibus casibus tutori vel curatori/abbati/marito/patri/et ecclesie erit restitutio facienda. fm̄ Ray. Quecūq; sit intentio standum est ei qd̄ dixi. s̄. ℞. s3 hodie fere. q; ex equo ludus illicitus est ꝛ reprobatus: bono animo fieri nō potest. ar. ff. de furtis. in furti actione. in fi. ex de reg. iur. estote. Si ergo dicat quis ꝙ hoc faciat bona intentione: vel causa recreationis: aut ludat sine denarijs: ex quo ludit ad aleas. vel taxillos: aut accipiat vnū ludum de non reprobatis si velit facere sponsionem: alioquin/in iudicio contentioso ad minus/nullatenus ei credam: qn̄ ex cupiditate hoc faciat: quia pro maiori parte sic fieri cōsueuit. ar. ff. de legi. nam ad ea. ꝛ ex de deci. c. j. ꝛ de censi. ea que. ꝛ. c. ex parte. De isto ludo no. in pre. c. eps. ꝛ de vi. ꝛ hone. deri. deric. ij. ꝛ de excel. pla. inter dilectos. ꝛ per Innocē. de immu. eccle. quia plerīq;. Et de peccatis q̄ in eo cōmittuntur dixi. s̄. vbi tractaui de peccatis clericorū. §. vlti. ℞. xvij. in ar. xix. ¶ Quid de negotiatorib⁹? Hic nota ꝙ q̄dam sunt negotia in se ꝛ ex natura sua illicita: sicut vsura/simonia/meretriciū/ꝛ similia: que sine peccato mortali exerceri nō possunt. ꝛ hoc nō solum clericis/sed ꝛ laicis ꝛ cunctis hominibus sunt penitus interdicta. ꝛ oēs obligantur ex quo sunt doli capaces. xiiij. nec hoc quoq;. j. q. j. reperiūtur. lxxxviij. dis. fornicari. ex de delic. pu. c. j. de iure iuran. ꝛ si christus. §. quedā alia sunt negotia que ex natura sui nō sunt inhonesta: sed ex adiuncta causa: puta ex persona/ex loco/ex tēpore/ex iniusto exercitio/ꝛ fraudulenta intentione/ꝛ deceptione. vt venditio/locatio/ꝛ similes contractus. ꝛ quasi ꝯtractus/vt tutela/cura negotiorum gestorum/ꝛ similes. in quo membro ꝛ oīa mechanica sicut sunt artes textorie/sutorie/ꝛ similes includunt. hec ex ꝑsona clerici inhonesta sunt. Quia nemo militans deo implicat se negotijs secularibus. ij. Timo. ij. xxj. q. iij. per totum. ps. lxx. Quoniā nō cognoui negotiatioēs. sicut habet vna trāslatio. alia habet literaturam. introibo in potentias dn̄i. lxxxviij. distī. qm̄. fm̄ hoc intellige. ex ne cleri. vel mona. c. j. laicis aūt licita sunt. lxxxvj. dist. peruenit. lxxxviij. di. fornicari. ¶ Sunt tn̄ casus in quibus hec secularia negotia etiā clericis sunt concessa. Quib⁹ de causis liceat clerico negotia exercere secularia. ¶ Primus est in clerico habente iurisdictionē ecclesiasticam tēporalem. xj. q. j. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. experientie. lxxxix. dis. iudicatū. ex ne cleri. vel mona. eps. lib. vj. ¶ Secūdus vbi iudex secularis negligens est circa iustitiam reddendā inter subditos. talem em̄ pōt excōmunicare ecclesiasticus iudex. xxiij. q. v. administratores. ex de fo. cōpe. licet. ꝛ. c. ex tenore. excepta sanguinis vindicta. ex ne cleri. vel mo. sententiam. quā tamen in casu potest ꝑ alium exercere. vt pre. c. eps. de ꝓbo. signi. nouitius. cum ibi no. ¶ Terti⁹ quādo agitur de tutela miserabiliū personarū. quā etiam monachus tenetur suscipere. lxxxvj. di. peruenit. lxxxviij. di. per totum. lxxxviij. dist. c. j. ꝛ. c. episcopus gubernationē. Et licet laicus cogatur recipere tutelā illius cui ab intestato succedere debet. insti. de legiti. patro. tute. in clerico sec⁹ est q̄ succedit ab intestato: q̄ nec recipere cogitur. vt pre. c. peruenit. Sed nūquid qd̄. s̄. dixi monachum cogendum recipere tutelam miserabiliū personarū: indistincte verum est. Non videt. q; nec eps nec monachus debent tutelam gerere. in aut. de sanc. epis. §. deo amabiles. coll. ix. sed illi l. derogatum est ꝑ canones supradictos. hoc tn̄ adiecto ꝙ in monacho est abbatis authoritas requirēda. ar. xvj. q. j. monachi. Uel dic ꝙ testamentariā vel datiuā tutelam nullo modo possunt recipe. ꝛ sic pōt intelligi. lxxxviij. di. c. fi. xvj. q. j. gn̄aliter. xxj. q. iij. cyprianus. Et qd̄ dictū est de monachis/idem debet intelligi de canonicis regularib⁹ ꝛ alijs religiosis. ar. ex de postulā. ex parte. ꝛ de sen. exco. cum illorum. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. Iunge hoc qd̄ no. in pre. c. peruenit. ¶ Quart⁹ casus est qn̄ cleric⁹ indiget nec habet alr̄s vnde viuat. ar. pre. c. peruenit. ibi. auaritie causa suscipiunt. xcj. di. clericus. de ꝓse. di. v. nūq;. ꝛ ne cleri vel mo. c. j. in fi. xcj. di. clericus. de ꝓse. di. v. nūq;. ꝛ ne clerici vel mo. c. j. in fi. xxiij. q. iij. in summa. Ex loco vero hec inhonesta dicuntur: quādo in lupanari vel alio vili loco hec exercent. nā in talibus latebris solent cōmitti adulteria: ꝛ nutriri hec retrice prauitates. ad hec. ff. de iusti. ꝛ iur. l. penul. ff. de arretice prauitates. sicut dies. §. si arbiter. lxxxj. dist. in oibus. xxij. q. j. siquis sacro. xxxv. q. vj. ab isto. Nec obs. qd̄ dicit Ambro. ꝙ lupanaria nō infamant castitatem. xxxij. q. v. tolerabilius. q; illud verū ē de infamia iuris. Porro semp remanet infamia. de qua. ij. q. iij. §. notandū. ꝛ. iij. q. vij. §. porro. peccati: seu suspitio: que saltem ꝓpter aliorum scandala est vitanda. ex de no. ope. nūti. c. cum ex iniuncto. §. penulti. Sed ꝛ rōne loci inhonesta est negotiatio in eccl'ia. vnde ꝛ dn̄s eiecit ementes ꝛ vendentes de templo. Matth. xxj. Marci. xj. Luce. xix. ꝛ Io. ij. lxxxviij. di. ejciens. xvj. q. vij. ꝛ hec. j. q. iij. saluator. ꝛ. c. ex multis. ꝛ. c. ementes. ex de imu. eccle. c. j. et

c.decet.li.vi.de cele.mis.graui. in cleme. Et tpe etiā dicūtur inhonesta: ꝑsertim iudicia: si exerceantur in tenebris. qd dic vt legitur ⁊ no. de of. dele. consuluit. Et tēpore feriarum. ex de ferijs. c.fi. Et iniusto aūt exercitio seu fraudulenta intentione inhonesta dicūtur: quādo fraus in ipsis cōmittitur: vel vltra iustum ⁊ licitū modū extorquetur. vt scripsi. s. de peccatis mercatorum. in. §. expeditis criminibus. in ar. xliij. Item quādo plus venditur transeuntibus ꝙ vicinis. ex de emp. ⁊ ven. c.j. quādo quis mētitur ⁊ deierat vt carius vendat. vt ibi dixi. ¶ Quid ergo faciet sacerdos de pelliparijs/sutoribus/pictoribus/pistoribus/cauponibus/mercatoribus/⁊ similibus/qui vix vendūt. xj. nūmatas aliquarū rerum: qn sexies mentiantur vel deierent: ⁊ multis alijs modis ibi offendūt? s. ar. xlij. §. expeditis. R. vj. nō dico de ꝯsuetudie: sed de lōgissima corruptela. Ad hoc dicendū ꝙ quoties tale mendaciū dicunt: mortaliter peccant. xxij. q. ij. primū. ⁊ quoties ꝑ mendaciū suū ꝓximū decipiunt: vel carius ꝙ debent vendunt: ad restitutionē tenentur. vide qd no. Inno. ex de immu. eccle. q: plerique. Si aūt ignoranter vel ex improuiso/q: lingua labilis est/vel etiā scienter: sed intendūt ⁊ sciunt sibi ꝓdesse illud: vt sic se seruent indēnes: ⁊ proximis nō obesse: q: satis valet res p̄ciūn quo datur: ⁊ sic nō est deceptio in valore nec in re: q: nō vendit vnam pro alia: nec alio modo: tunc pōt dici veniale. ⁊ sic pōt intelligi pre. c. primū. ſm Ray. Verūtamen ex quo assidue ⁊ de consuetudine mentiūtur: quicqd dicat Ray. ex equitate ⁊ benignitate: tn̄ de veritate mortale videtur. sicut ebrietas si est assidua: est mortale. xxv. dist. §. als. ⁊ hic locū habet Aug. dictum. Nullum peccatum est adeo veniale qd nō fiat criminale dum placet. xxv. di. §. criminis. Verū sacerdos discretus debet tales in viam rectam inducere ⁊ dirigere quātum pōt: vt recto fine laborent: ⁊ rectā intentionē habeant: ⁊ sine oī fraude officia sua exerceant bona fide. Et consulerem talibus ꝙ de licentia epi sui si sanctus est (qd hodie raro cōtingit) vel ꝯfessoris sui querentis que dei sunt: de licentia epi sciret quātum possent lucrari in mensura bladi ⁊ vini ⁊ olei ⁊ similibus: vel quātum ꝓ libra possent vltra ꝙ emerent vendere in recōpensatione laboris ⁊ alicuius lucri de quo viuerent: q: aliaz artem nō habent de qua viuant: ⁊ expensarū. ⁊ si sic venderent sine mendacio: ipsos crederem esse in tuto quoad peccatū negotiationis. ar. ex de empt. ⁊ ven. c.j. ⁊ de voto c.j. ⁊ c. magne. §. fina. x. q. j. regenda. ⁊ sic posset intelligi lxxxviij. di. fornicari. Ji aūt qui hoc nō faciunt: sine periculo vix euadunt. ⁊ sic intelligit qd dicit Leo. Difficile est inter ementis ⁊ vendentis comerciū nō interuenire peccatum. de ꝯse. di. v. qualitas. ⁊ c. seq. ¶ Sunt em̄ qnque ſm

Hec citra pctm̄ vix exerceri queūt.

Ray. que vix absque pctō exercentur. Negotiatio. Cura rei familiaris. Procuratio. Administratio. Militia. de peni. di. v. falsas. c. negotiū. xxv. di. qualis. lxxxviij. dist. eijciens. Adde sextū ſm Osti. qd quasi periculosius est oibus. scz Aduocatio. de quorum peccatis plene dixi. s. de peccatis aduocatorum §. expeditis magistrorum. in ar. xxxvj. Sed ⁊ septimū non omittas scz Epatus officiū quo nihil miserius/tristius/dānabilius/periculosius est: si perfunctorie sicut hodie cōiter/res agatur. xl. dist. ante oia. sicut late. s. dixi de peccatis eorum. §. sed vt sciant epi. in ar. xx. licet hec duo membra sub ꝓcuratione ⁊ administratione in genere valeant cōprehendi. Et breuiter oia pertinentia ad vitam actiuam periculosiora sunt ꝙ ea que respiciūt vitam cōtemplatiuā. ex de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. et de regula. licet. ¶ V Quid de ijs q faciūt ballistas/arcus/lanceas/gladios/cultellos/toxicū siue venenū/sotulares pictos/aurifrigium/taxillos siue decios/coronas de rosis/⁊ alia vana officia/de quorum officiorum lucro viuūt vendendo ⁊ emendo? In talibus p̄cipue est intentio cōsideranda. nam si hec faciūt vt alius inde abutatur: peccant mortaliter faciendo ⁊ vendendo. ⁊ etiam peccata ex his sequētia iudicant talibus imputanda. ar. ij. q. j. notū. in fi. xi. q. iij. precipue. xv. q. vj. c. j. ad fi. xxvij. q. ij. si tu abstines. Si vero dicat is qui talia exercet/ꝙ habebat bonaz intentionē: q: credebat hoc alicui esse necessariū vel vtile: vel animū habuit indifferentem: vel de hoc nihil cogitabat: distingue vtrum res esset talis que ad humanum vsum pōt esse vtilis: sicut arma in iusto bello/cultellus ad scindendū panē vel carnes/vel aurifrigia vel picture ad ornatū ecclesie. xij. q. ij. aurū. vel regum vel reginaruz vel magnatū. ar. op. xlj. di. nō cogantur. ⁊ c. parsimoniā. ibi. infucatū. i. p̄ciosum. ſm primā expositione glos. qd no. in summa. xxij. q. iiij. Et Cecilia auro tecta desup: ⁊ vestis Bartolomei purpurea erat. vel quedā venena que ad sanitatē corporis a medicis cōponūtur. ⁊ tunc nō peccat saltem mortaliter hec faciēdo: nisi ex accidenti: scz ex ꝑsona ⁊c. vt. s. dixi. R. quid de negotiatoribus. nisi forte conscientia ei dictet ꝙ is cui vendit ad abutenduz hoc q̄rit. xxiij. q. v. de occidendis. v. q. v. nō ois. Et si nullo vsui humano apta sunt sine pctō: vt aurifrigia ⁊ picture q̄ fiunt ad vanā gloriā tantū: ⁊ venenū malū ⁊ mortiferum: tūc peccant mortaliter talia exercendo/faciendo/tenendo/vendendo/vel als alienando. ar. l. que dicit ꝙ siquis libellum famosum inueniat: nō debet alijs ostendere: sed destruere. als peccat mortaliter. C. de famo. li. l. vnica. v. q. j. ꝑ totum. ⁊ ad hoc optime facit. l. distinguens inter venenū bonū ⁊ maluz: regulam adijciens ꝙ flagitiose rei. i. q̄ nullo modo per adiectionē alterius rei siue materie pōt esse vtilis vsui humano: nec emptio nec mandatū neque societas valere pōt. vt. ff. de cōtrahen. emp. q̄ inde ꝓueniūt tali poterunt imputari. ⁊ sic pōt intelligi illud generale. Qui occasionē dāni dat: damnū dedisse videt. ex de re. iu. c. fi. facit optime qd legit ⁊ no. ex de iude. ita quorūdam ibi arma eis ⁊c. ⁊ in glos. ar. clericum. ¶ X Quid de facientibus eleemosynā de alieno siue de illicitis acq̄sitis? dic vt no. j. q. j. nō est putanda. ex de deci. ex trāsmissa. xiiij. q. v. in summa ꝑ to. ¶ Y Sz nūqd monachus vel alius religiosus pōt facere eleemosynā? Videtur ꝙ nō. q: nec voluntatem nec ꝓprium habet. xij. q. j. nolo. ⁊ c. nō dicatis. ⁊ hoc verū est de puro claustrali/nullum officiū/nullam administrationē habente. nisi hoc faceret de licentia abbatis/de rebus cōibus vel suis vsibus deputatis. ar. xvj. q. j. placuit. ⁊ c. monachi. ex de postu. ex parte. ⁊ de conse. di. v. nō oportet. vel nisi videat hoiem ad mortem esurientem. tunc em̄ hoc pōt facere de licentia summi christi abbatis. lxxxvj. di. nō satis. c. pasce. q: in tali casu sunt oia cōmunia. xlvij. di. sicut. nō obstante contradictione abbatis inferioris. viij. di. que cōtra. xj. q. iij. q resistit. Si vero administrationē habet: tunc nō soluz pōt: sed debet quicqd supest pauperibus erogare. xij. q. j. q: tua. in fi. ⁊ c. aurum pre. c. nō satis. ⁊ xlvij. di. sicut. xvj. q. j. qm̄ quicqd. ¶ Sed quid si religiosus vadit ad studiū: vel in peregrinationē vadit de licentia abbatis ⁊ cōuentus. vt hodie. ex ne cleri. vel mona. vt periculosa. li. vj. nūqd facere potest eleemosynā? Dicas ꝙ sic. q: eoipso ꝙ abbas licentiauit ipm: videtur ei ꝯcessisse ꝙ faciat oia bona que honesti scholares ⁊ peregrini facere ꝯsueuerūt. ar. ff. de ꝓcur. ad rē mobilem. ⁊ l. ad legatū. de of. dele. p̄terea. ff. de iureiurā. l. ij. ff. de iudi. si longius. ita tn̄ moderare hoc faciat. ff. ad macedo. senatuscō. Item si filius. §. qd d. cōformādo se illis inter quos viuit. xij. dist. illa. xlj. dist. c. j. ⁊ iiij. de hoc no. in pre. c. nō dicatis. in glos. nūquid. ⁊ ij. q. vij. cuz pastores. et de accusa. ex parte. ¶ Z Quid de vxore: nūquid sine licentia viri pōt facere eleemosynā. Videtur ꝙ nō. q: cum scandalo viri hoc facere nō debet. sicut expssum legitur xxxiij. q. v. quod deo. vbi de hoc. ⁊ q: nec votū pōt emittere sine cōsensu viri. xxxiij. q. v. vna. ⁊ c. manifestum. ⁊ c. noluit. ⁊ q: vxor pene est famula viri: ⁊ vir dn̄s ⁊ caput eius j. Cor. xj. Ephe. v. xxxiij. q. v. hec imago. ⁊ c. cum caput. et c. mulierem. Solutio. si habet res parafernales. i. ꝓprias p̄ter dotem: pōt ⁊ debet inde facere eleemosynā: etiā viro inuito. C. de pac. cōuen. hac lege. Sed ⁊ de quibusdaz

An eleemosynā possit monachus facere.

An vxor iscio possit vxor dare eleemosynā.

rebus viri de pane vino ꝛ similibus/ que bono ꝛ approbato more consueuerūt ad dispensationē vxoris ptinere pōt moderate dare pro deo: informans sibi ꝯscientiaꝫ ꝙ maritus debeat hoc ratum habere: licet forte ore aliqñ ꝓhibuerit hoc maritus. Solent em̄ mariti prohibere talia ad terrorem. vt sic etsi nō in toto/tamen tēperent se a tanto. Potest etiā sibi informare cōscientiam ex qualitate pauperis: de quo credit ꝙ si maritus eū videret: ei porrigeret. ar. instit. de obli. que quasi ex delicto nasc. §. placuit. Sed ꝛ de licentia viri hoc pōt ꝛ debet facere indistincte. In q̄ casu caueat ne sibi accidat sicut Berte: cui hoc in partibus Francie maritus suus q̄ mercator et diues erat ꝯcesserat: ꝛ ipsa moriēs hec oia reliquit arbitrio viri sui: q: nihil voluit ꝓ eius aīa erogare. sed postea sup hoc requisitus respōdit Berte fualamait quātum quale semprilt. sesenait. Sin aūt oibus modis credit ꝙ marito displiceret si daret: nec pōt suam ꝯscientiam informare ꝙ dare possit: nullatenus det cum scandalo mariti nec contra volūtatem suam de bonis eius. q: tunc furtum esset. Intellige p:e. c. qd̄ deo pari. ꝛ hoc est verū nisi pauperem videret fame morientē. q: tunc dare posset eleemosynam de licentia summi sponsi. sicut. s̄. in xfi. sed nūquid monachus. Nota i monacho. Et nota ꝙ sicut de rebus mariti nō possunt dare eleemosynā: sic nec de rebus dotalibus/ quarum dn̄s est maritus cōstante matrimonio. C. de rei ven. dote. C. de iure do. in rebus. ex̄ de dona. ꝓpter nup. ꝑ vestras. ꝛ de vsuris. salubriter. Nec de aliis q̄ lucratur de bonis mariti. q: que habet mulier/presumūtur esse de bonis mariti. no. ex̄ de in integ. rest. cōstitutus. in glos. scꝫ pater. ꝛ de do. post diuor. c. ij. in glos. hoc intelligitur. Si aūt nō de bonis mariti aliqua lucraret̄. de illis pōt eleemosynam facere: sicut de ꝓpriis ꝛ parafernalibus dictū est. ar. ex̄ de deci. ex transmissa. Item caueant vxores a mendacio: ne scilꝫ quū dederint eleemosynā/mentiantur se non dedisse: forte ꝓpter metum virorū: nec in temporalē eternā quā meruerant retributio cōmutetur. sicut legitur de obstetricibus. Exo. j. xxij. q. ij. si q̄libet. ¶ Quid de filiofamilias. Dicas ꝙ sic de castrensi. q: aduocatus vel ꝓcurator et quasi castrēsi. qd̄ acquirit in castris. q: miles de peculio pōt facere eleemosynā. nā quātum ad illud paterfamilias censetur. ff. ad macedo. l. j. §. fi. ꝛ l. ij. C. de inof. test. l. fi. de aduentitio aūt qd̄ ꝓuenit ab extraneo: vel ꝓfectitio qd̄ ꝓuenit a patre vt inde lucretur. q̄uis p̄mū suū sit quoad ꝓprietatem: scd̄m quoad spem successionis. ꝛ sic intellige qd̄ quodāmodo dn̄s rerū paternarū etiam viuēte patre intelligit̄. instit. de heredū quali. ꝛ diffe. §. sed sui nō pōt nec debet facere eleemosynā. sicut ꝓxime supra dictum est in vxore ꝛ in monacho: ꝛ in his casibus in q̄bus pōt al's donare: qui sunt quatuor. Nam iusta ratione motus causa mortis donare pōt. Item si habet peculium castrense: vt dixi: vel quasi. Item si habet liberā administrationē peculii ꝓfectitii: ꝛ hoc ip̄m spāliter ei concessum sit. Item vbi est filiꝰ comitis vel marchionis vel senatoris. al's non. quātumcūqꝫ magnus sit ꝛ discretus. ff. de dona. filiusfamilias. rn̄. j. ꝛ. §. j. ij. ꝛ. iij. Et si voueat facere eleemosynā de peculio ꝓfectitio: ꝯsiderata qualitate ꝑsone patris ꝛ filii ꝛ eleemosyne quātitate/pōt reddere eleemosynā: nisi pater expresse contradicat. Idem intelligas in vxore ꝛ mercenario porrigenti modicā eleemosynā indigenti. ar. ad hoc expressum. ff. de dona. filiusfamilias. §. j. ꝛ. ij. ff. de lega. iij. si filie. lxxj. dist. pasce. Hec est ꝯsuetudo etiam nā improbanda. ar. ex̄ de dona. ceterū. ꝛ de testa. relatum. ij. §. j. ¶ Aa Quid de iis qui excōicati tpe excōmunicatiōis acquisierūt negotiādo vel ex dono accipiēdo: Item de iis q̄ al's illicite beneficia ecclesiastica/vel castra/vel alia sunt adepti: ꝛ inde multa ꝑceperūt: Et q̄deꝫ tenent̄ totū restituere: si aīas suas velint saluare. vt ꝓbatur ex̄ de eta. ꝛ quali. cum bone. ex̄ de cle. excō. mi. postulastis. de elec. ꝑ inquisitioneꝫ. de p̄ben. dilecto. in fi. de his q̄ fi. a pre. cōtinebatur. de iure pa. cū dilectus. in fi. de simo.

Liceat ne filiofamilias eleemosynā dare.

Excōicati.

Mattheus. de ap. pastoralis. §. fi. Sed nūquid excōmunicatus obligat sibi aliquem ꝯtrahendo: Non videtur: ad minus ciuiliter. q: sibi sunt cū effectu oēs actus legitimi interdicti. ex̄ de sen. excō. solet a nōnullis. §. fi. ar. de testi. licet ex quadam. j. rn̄. de exces. p̄la. inter dilectos. §. j. in fi. Et oē priuilegiū legis ꝛ beneficiū. in aut̄. de priuil̄. do. hereti. muli. nō ꝑstan. §. penulti. coll̄. viij. Nec heres pōt instituī. in aut̄. vt cū de appel. cogno. §. generalē. ꝛ se. coll̄. viij. Sed ꝛ oēs contractus. Unde ꝛ alienatio ab eo facta irrita est. ex̄ de do. ꝛ cōtu. veritatis. ad fi. Sed ꝛ ois sibi participatio interdicta. ex̄ de excep. exceptionē. ꝛ. c. p̄ia. lib. vj. Se tn̄ alii obligare pōt. Conditionē igitur suā deteriorē potest facere: nō meliorē. ar. ex̄ de arbi. cum dilectꝰ. de iudic̄. intelleximus. nisi forte defendendo se in iudicio. ex̄ de excep. cum inter priorem. Est igitur natura excōmunicati cōtraria nature pupilli. quia pupillus sine authoritate ꝑtoris potest sibi alium obligare: licet ipse nō obligetur. q: sine authoritate tutoris licet ei cōditionem suam facere meliorem: sed nō deteriorem. vt instit̄. de autho. tu. rn̄. j. ¶ Quid ergo si ex cōtractu inito cum excōmunicato tēpore excōicationis debeo sibi. c. libras. Dic de hoc vt no. xv. q. vj. nos. Tenet ibi Io. ꝙ solutio facienda est excōicato. sed additio Bar. contra. sed Inno. ꝛ ego cum eo tenemus cū Io. de do. ꝛ contu. veritatis. in fi. ꝛ faciūt pro hoc que no. in additione seq. que incipit s̄m Osti. in summa de sen. excō. ꝛ q̄ sit pena. ꝟ. Sed quid si dum aliquis esset obligatus s̄m Osti. qui ita no. in sua summa de pe. ꝛ re. §. q̄bus ꝛ qualiter. quasi ad fi. ꝟ. Quid de iis qui excōmunicati. Qd̄ dicit de excōmunicatis nō teneo. imo contra. q: qd̄ faciūt excōmunicati extra iudiciū ꝛ in tēporalibus/tenet. ex̄ de sen. excō. solet. §. fi. lib. vj. ꝛ hec est sententia Inno. ex̄ de cōsue. cum dilectus. in glos. suspensus. ꝟ. Item dicunt. ꝛ de ꝓcura. consulti. glos. j. in fi. vbi tenet ꝙ excōmunicatus cōtractus peragere pōt. ꝛ de do. ꝛ cōtu. veritatis. in glos. excōmunicatꝰ. ꝛ de excep. p̄ia. li. vj. glos. in iudicio. vbi tenet ꝙ emptiones ꝛ cōtractus ꝛ hmōi valent facta ꝑ excōmunicatum: etiā si publice vel solēniter sit excōmunicatus. ꝛ facit qd̄ etiā ipse no. e. t. exceptionē. ꝛ. c. venerabilis. ꝛ de sen. excō. si vere. in glos. hic colligit̄. Pro hoc etiam facit q: s̄m Inno. excōmunicatus testari pōt. vt ipse no. in p:e. c. veritatis. ꝛ de sen. excō. cum voluntate. in glos. optime facit ꝑ Inno. de here. excōicamus. §. credentes. ibi. ex tunc. ꝛ ibi. vt nec testandi liberam habeant facultatem. ergo ante annū testari pōt: ꝛ tn̄ est ibi excōmunicatus. no. Ostiē. ꝯtra in p:e. c. p̄ia. ꝛ Bar. de vsur. quāq̄. li. vj. no. etiā de hoc ꝑ Archid. p:e. c. p̄ia. ꝛ per Ioā. an. ex de sen. excō. decernimus. lib. vj. Uide etiam hoc qd̄ no. xv. q. vj. nos sanctorum. in glos. sed quid.

¶ Articulus. xlvij. A

Ed que forma ser-

uanda est in restitutione illicite acquisitorꝫ: Hec/vt semꝑ p̄mo satisfaciat spoliatis: vel damnū passis: vel eorꝫ heredibꝰ regulariter si inueniri possunt. iiij. q. j. redintegrāda. ex̄ de restitu. spo. ꝑ totum. de vsur. cum tu. de homi. sicut dignū. Et intelligas satisfactum ex quo ex corde remiserūt: qualitercūqꝫ satisfactū fuerit: etiā si donauit is cui erat restitutio facienda: licet aliqui ꝯtradicant: dum tn̄ sit ꝑsona q̄ donare possit. que donatio ex quo ꝑfecta est/postea ex penitentia nō reuocat̄. ex̄ de dona. c. vlti. legitur ꝛ no. ¶ Dicunt tn̄ theologi quidā ꝙ si fenerator partem pecunie fenoris restituat ei a quo habuit: vel heredi suo: ꝛ de voluntate eiusdem partē retineat: ꝙ nō est liberatus nisi totum offerat. Sed tu dic ꝙ si ex pacto sit: liberatus nō est. ar. ex̄ de simo. veniens. Sin aūt vsurariꝰ vel raptor partem liberaliter ꝛ sine pacto soluat et offerat: ꝛ de alia parte ueniam petat: et debitor liberaliter dimittat: liberatus est creditor. nec tenetur vlterius ad restitutionē: sicut nec teneretur si gratis recepisset gratis

oblatur.et̃ de simo.dilectus filius.Ł.in fi.⁊.c.tua nos du
pr.xviij.disti.de eulogijs.ſm Hoſ.Dictamen bonus iu⸗
dex ex certis coniecturis motũ ſui animi informabit. Nã ſi
debitor eſt paup ⁊ inops:⁊ vſurarius diues ⁊ potẽs vel
raptor:non pſumo ꝙ debitor ipm vſurariũ ex corde libe⸗
ret:ſed hoc facit q: vltra recuperare nõ põt:⁊ vt illud tã⸗
tillum qđ offert/recuperet:⁊ nõ amittat.¶Si vero de⸗
bitor ſit diues ⁊ potens:q̃ cõſueuit nimis ⁊ ioculatoribꝰ
tantũdem de ſuo vel plus frequẽter donare:pſumi põt ꝙ
ex corde hoc faciat. Item ſi aliqua honeſta perſona puta
eps vel ſacerdos hoc tractet:⁊ dicat debitori/Tantũ fa⸗
ciam tibi reddi ſi ex corde aliud dimittis:nõ decipias me
q: mediator ſum: nec creditorem cuius aic ſalutem q̃ro.
⁊ debitor reſpondeat ſe ex toto corde liberare creditorẽ:
quare nõ dicam ipm liberatũ nõ video. Nec em̃ curo qli⸗
tercũq; ſatiſfactum ſit:dũmodo ſit ſatiſfactũ.ff.de pigno.
actio.ſi rem alienã.§.ois.ff.de ỽbo.ſig.ſatiſdationis.ff.q
ſatiſda.co.l.j.ff.de iureiurã.nõ erit.m̃.j.⁊.l.remittit.⁊ ar.
ex̃ de re iudi.qđ ad ↄſultationẽ.de iureiurã.c.ſi.c.veniẽs.
c.q̃ntauallis.de trãſac.c.ſi.C.ſi quis aliquẽ teſta.ꝓhibu.l.
ſi.de pe.⁊ re.deus qui.⁊.c.ois.de iniurijs.in noſtra.in ſi.
Si qui moueantur in contrariũ:hoc faciet odium vſura⸗
rum.Quid em̃ ſi quis ex alia cauſa alij iniurietur:⁊ q̃dez
hoc admittit quilibet theologus: ꝙ concordia poſſit tra
ctari:⁊ pars eiꝰ qđ debetur ex pacto remitti.alˀs titulus
de tranſactionibꝰ eſſet inutilis.⁊ quare nõ idem in vſu⸗
ra ⁊ rapina:certe qui nimis emũgit:elicit ſanguinẽ.Pro
uerb.xxx.iiij.di.deniq;.⁊ de renun.niſi cũ pridem.§.ꝓpter
malitiã.in ſi.¶Nec hoc ſcribo in fauorem vſurarioꝝ.q:
nec eis adſtrictus ſum.ſed nolo a veritate rationabili re⸗
cedere:vt quibuſdã theologis faueã: ⁊ in deſperantiam
inducã hoies:ac parem laqueũ animabus.ad hec.xxvij.
q.j.de viduis.ij.Dicendũ eſt ergo ⁊ tenendum ꝙ pcibus
poſſit vel iuſſu iudicis ſine pactione partiũ remiſſio fieri.
⁊ ſic dicam talem raptorem vel vſurariũ abſolutũ.vt.ff.
de his qui no.infa.furti.§.pactus.⁊ ſe.⁊ ex̃ de preben.niſi
eſſent.§.q: igitur hec ordinatio.ſm Oſtiẽ. qui ita no. in
ſumma de vſur.§.que pena.ỽ.quid ſi feneratoꝛ.cũ ſeq.ỽ.
Hanc etiã ſententiã tenet Jo.an.ex̃ de reg.iur.peccatum.
in gloſ.qđ dicit.li.vj.per.l.ff.quibus mo.pig.vel hypo.ſol
uitur.l.Item liberatur.in pn.ff.de accuſa.ſi rem.§.Qui
ſatiſfactũ.Archidiaconꝰ vero dñs meus ⁊ Dinus ibidez
tenẽt ꝙ ſi res erat reſtitutioni parata:⁊ tũc fiet remiſſio:
perinde habetur ac ſi res reſtituta eſſet.⁊ valet remiſſio.
⁊ ac ſi reſtituta eſſet/liberatꝰ eſt ille cui remiſſio facta eſt.
ar.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.iij.§.Sed ſi debitorem.et
§.vlti.⁊.ff.de iure do.l.iure ab eo.⁊.ff.ſi certũ pe.l.ſingu⸗
laria.circa ſi.⁊.ff.de ſolutio.l.pecuniã.⁊.ff.de rei vendi.ſi
res.alˀs ſi non eſſet res reſtitutioni parata:nõ videtur va
lere remiſſio: nec ſpoliatus vel ille cui facienda eſt reſti⸗
tutio eſt in integrũ reſtitutus.q: reſtituere eſt rem in pri
mo ſtatu reponere.ff.de vſur.l.videamus.§.in fauiana.⁊
ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.vt reſtituas in quid.⁊.ff.
de verbo.ſig.cũ pretor.⁊.l.plus eſt in reſtitutione.⁊.l.reſti
tuere.quia aliud eſt reſtituere:⁊ aliud remittere.vt.l.pre.
Pro pma parte op. faciũt.ff.de rei ven.l.iiij.§.ſoluiſſe.et
l.intra dies.Et quia ſatiſfactũ accipimus p eũdez modũ
quẽ creditor acceptauerit.ff.de pigno.actio.l.ſi rem.§.ſa
tiſfactum aũt.⁊ q̃bus mo.pig.vel hypo.l.j.§.item libera⸗
tur.in pn.Et qđ no.per Bar.ex̃ de vſu.q: fruſtra.gloſ.ij.
Iſta opinio benignior eſt:ſed dñi mei tutior.q: raro re⸗
miſſio voluntaria ⁊ libera eſt. q: nemo pecuniã ſuam de
facili iactare preſumitur.ff.de pba.cum de indebito.j.m̃.
ex̃ de renũ.ſup hoc.Sunt autẽ quidã caſus ſpecificati in
iure:vbi remiſſio ꝓhibita eſt:⁊ tũc nõ valet.ex̃ de reſcrip.
ſtatutũ.§.penul.in ſi.li.vj.de cenſi.exigit.ad ſi.li.vj. Sed
quid vbi nullius intereſt:tamen alˀs aliquid illicite acqui
ſitum eſt:ita ꝙ ſine peccato retineri nõ poteſt:ſicut de ijs
in quibus cõtrahunt excõicati.ſm opinionẽ Oſti.⁊.s.in
§.pce.in ſi.⁊ in additione dixi.⁊ in officialibus grauanti
bus.Et vbi alicuius intereſt:tamẽ neſcitur res quis/vel
vbi ſit heres eius:eſt totũ pauperibus erogandũ.vt expſ
ſum eſt ex̃ de vſur.cum tu.vel etiam ſibi ſi egeat per epm
qui habet hoc facere relinquẽdum.ex̃ de iudeis.cum ſit.⁊
debent poni talia in pias cauſas:⁊ maxime in alimonias
pauperũ/vel redemptionẽ captiuorum.ar.ex̃ de pig.c.j.⁊.q.
ij.hoc ius.⁊ precipue in villa.vel ſi villa neſcitur:i dioceſi
vbi talia cõmiſſa/authoritate dioceſani. ar.l.c.xviij.diſti.
eps gubernationem.⁊.q.j.regenda.⁊.c.ſeq.⁊.q.vij.qua⸗
tuor.⁊.c.ſeq.vi.q.iij.placuit.iij.q.vj.c.j.ex̃ de penis.c.ij.de
ſucceſ.ab inteſta.c.ſi.pre.c.cum ſit.de rap.c.j.de teſta.ioan
nes.⁊.c.tua.⁊.c.nos quidẽ.⁊ in auť.de eccleſiaſti.titu.§.ſi
autem redemptione.coll.ix.C.cõmunia de ſucceſ.in.l.fre
derici.q̃ incipit oẽs peregrinos.§.j.C.de epiſ.⁊ cler.nulli
liceen.ff.ad municipa.qui ex victo.Sȝ ⁊ aliquoties red⸗
ditur pecunia illi qui eam illicite dedit. vt ex̃ de ſimo. ve⸗
niens.¶Quid ſi is q̃ tenetur reſtituere factus eſt nõ ſol
uendo.Poteſt diſtingui: vtrũ nihil oino poſſit reddere:
vel poſſit aliquid/ſed nõ totum: vel nõ poteſt cõmode.ſ.
abſq; periculo ſuſtentationis ſue necnõ vxoris ⁊ familie.
Reſpondeo vbi nihil oino poteſt reddere: ſufficit contri
tio ⁊ cõfeſſio ⁊ ꝓpoſitum quãdo cõmode poterit.xiiij.q.
vj.ſi res.ex̃ de ſolutio.odardus.Qđ verum eſt ſi nota eſt
paupertas.ex̃ de vſu.cum tu.§.penulti.Talis em̃ nec ex⸗
cõmunicari debet:vt dicit.c.odardus.nec alia pena mul⸗
ctari:vt dicit.c.cum tu.Sed qualiter intelligis ꝙ ſit nota
pauptas:Et quidẽ quãdo cedit bonis. Ideoq; tali debet
ſacerdos cõſulere ſi de paupertate dubitat:ꝙ cedat bonis.
vt pre.c.odardus.Sȝ nũquid ſufficit hec ceſſio:ita ꝙ nul
la ſit alia penitentia iniungenda: Non:quia nec ſolutio
vel ſatiſfactio facta etiam plenarie ſufficeret.vt no.s.e.§.
proxi.ỽ.Quid ſi raptor. Nam licet ceſſio ſeu ſolutio q̃ad
ſatiſfactionẽ leſionis ſeu iniurie proximi ſufficiat:adhuc
tñ nõ eſt eccleſie ſatiſfactum nec deo ſicut alˀs dicitˀ ex̃ de
ſen.excom.cum deſideres.§.ſi.g. Iudex eccleſiaſticus et
chriſti vicarius.ꝓ iniuria in leſione pxi. facta deo q̃ pce⸗
pit nõ furtum faciendum Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.
meretrices.in quo ois iniuſta ⁊ illicita alieni occupatio
ſiue acquiſitio ꝓhibetur.vt ibi ⁊.xiiij.q.v penale.q̃ etiaȝ
dixit Matth.xxij. ⁊ Mar.xij. Luce.x. Leuiti.xix. Diliges
pximũ tuũ ſicut teipm.de peni.diſt.ij.charitas.ꝓ ꝓ tranſ⸗
greſſione diuini pcepti pdicti imponet penitentiam ſalu
tarem:⁊ ſic eccleſie ſponſe chriſti: cuiꝰ authoritate hoc ſit:
⁊ ſpõſo ſuo chriſto ſimilr ſatiſfaciet.Et in hoc ſepe/offen⸗
dunt plurimi ſacerdotes: qui credentes ſufficere ſatiſfa⸗
ctionem: nihil aliud imponunt ꝓ pctõ cõmiſſo in contre⸗
actiõe rei aliene.ſed ſimpliciter abſoluũt. In hoc etiam
ſepe delinquũt multi pctõres: qui credũt ſibi ſufficere ꝙ
ſatiſfaciũt:nec tranſgreſſionẽ quã fecerũt/poſtea ↄfitentˀ
Sed certe ergo q̃s ſemel hoc peccatũ cõmiſit: quãtacũq;
pnia ducatˀ et nõ ↄfiteatˀ (hoc contẽnens intelligas) in⸗
nocens eſſe non deſinit.ſicut alˀs dicit.l.ff.de redhibi.ac.
quis ſit fugitiuus.ff.de fur.qui ea mente.ff.vi bo.rap.nõ
prodeſſe.¶Si vero non eſt ſoluendo oino ſiue ſimpli⸗
citer:puta q: põt in partem ſatiſfacere: ſed nõ põt cõmo⸗
de:tunc ſacerdos debet talem inducere ad contritionẽ ⁊
veram penitentiã peragendã.hoc modo dicat ei.Fili q̃d
vis eligere de his duobus: vel reſtituere id qđ potes: et
penas gehẽnas euadere/⁊ cum deo eternaliter gloriari:
vel nõ reſtituere:ſed retinere: ⁊ in perpetuũ cuȝ diabolo
tormẽtis intolerabilibus cruciari:Si dicat ꝙ eligit tor⸗
menta:inducat ad contritionẽ.ſi nullo modo põt induci
apparet ꝙ ei nõ poteſt dari penitentia ſalutifera:nec ab⸗
ſolutio fieri ſed cõſiliuȝ tm̃.ex̃ de peni.ꝙ quidã. Sin autẽ
ex pncipio vel ex poſt facto per inductionẽ diſcreti ſacer⸗
dotis eligit penitentiã:⁊ conteritur de peccato:tũc dicat
ei ſacerdos ꝙ emendet ſtatim vel intra certum tempus
quicquid poteſt cõmode emẽdare: ⁊ de reliquo petat ve⸗
niam humiliter ⁊ deuote.ſi põt ipſam inuenire: bene eſt.
ſi non poteſt:tunc cũ voluntate illius cui debet ſatiſfieri

Quid ſi quis ſol uẽdo nõ ſit.

paulatim singulis annis vel mensib⁹ vel aliis tēporibus emendet qd poterit: vel cōponat vel conueniat amicabiliter cū ipso leso vel spoliato: ⁊ de suis redditibus moderare ita ꝙ vita sibi remaneat quousqꝫ plenarie fuerit satisfactum assignando: vel seruiat ei ꝑ residuo vel parte ei⁹. legit et not. ex de iude. c. j. glossa. iij. ¶ Quid si plures sunt et alii volunt dilationē concedere vel in totū remittere: alii nolunt? Tunc debet ei sacerdos cōsulere ꝙ vadat ad iudicem contentiosum: qui in ista discrepatiōe stabit maioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo respectu cumuli debitoꝝ / nō personaꝝ. Qd si omnia eqlia fuerint erit humanior sententia. i. eoꝝ qui in dilatione danda cōsentiunt preferenda. ar. eoꝝ que legunt et no. ex de proba. ex literis. in glos. sicut. j. In quo quidē non distinguitur inter hypothecarios ⁊ chirographarios creditores. nec ex dilatione ad prescriptionē temporalem aliqd preiudiciū creditoribus generatur. C. qui bo. ce. pos. l. fi. ¶ Qd si nullam potest inuenire misericordiā: tūc absqꝫ dilatiōe tenet satisfacere: vel bonis cedere. quia talis peccator semper est in mora. ff. de conditio. fur. in re fur. ⁊ ar ex de simo. cum in ecclesie. ⁊ legitur ⁊ no. e. ti. mattheus de testa. filius. maxime vbi lesi egent ⁊ fame pereunt. ar. de ꝯse. dist. iiij. venerabilis. ⁊. c. seq. ⁊. c. ne qd absit. ⁊ di. v. baptizati. semꝑ em̄ vitanda est mora vbi timetur periculum. vt ibi. ⁊. xxviij. dist. de syracusane. ⁊ de elec. cum inter vniuersas. ⁊. c. ne ꝑ defectu. ¶ Sed quid si nō immineat tale periculum: ⁊ is qui tenetur nō pōt induci ad restitutionē statim faciēdam: nec is cui debet fieri restitutio ad dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ discretus sacerdos pōt suam ꝯscientiam informare ex eo ꝙ intendat gerere vtiliter negotiū creditoris. Nam si videt ꝙ non pōt aliter recuperare in perpetuū: vel nō ita cito: vel non ita cōmode: pōt recepto iuramento ⁊ alia sufficienti cautione si habere pōt dilationē ꝯcedere sub hac conditione / si hoc adimpleuerit intra terminū constitutum / absoluere peccatorem. vt sic creditor qd ei debetur recuperet: ⁊ peccator nō recedat a ꝑsbytero desperatus. cōprobantur hec ff. de nego. gest. soluendo. ff. de minoribus. ait ꝑtor. §. j. ff. de pigno. actio. solutum. §. solutam. ff. de solutio. soluere. Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel ꝑncipes vel duas ciuitates vel castra: ⁊ hincinde iniusta: multa etiam dāna hinc inde data sunt: postea facta est pax inter ipsos: ⁊ dāna hinc inde data remissa: nūquid hec remissio extenditur ad hoīes ⁊ validitores vtriusqꝫ? Non videtur nisi ⁊ de eoꝝ ꝯsensu sit facta. ar. C. de transac. l. j. ⁊. l. transactionis placitum. ⁊. l. preses. ⁊. l. vbi pactum. ex de ma. et obe. c. fi. ff. de transac. l. iij. ⁊. l. qui cum tutoribus. ⁊. l. nulli. ff. de pac. si vnus. §. pacta. ℣. ⁊ in summa. ⁊. l. si cōuenerit. vel nisi forsan alr non possit haberi pax: vbi quidem vtiliter partis geritur negotium vtriusqꝫ. ⁊ sic pōt ītelligi. ff. de pac. conuentionē. alr quomodo possum remittere ius hoīs mei: quū nec possem ab eodem tantūdem extorquere sine rapina? vt patet in iis que no. s. eo. in. §. ꝑxi ℣. qd de questis. ¶ Quid de illis qui simul furtum comittunt vel rapinam: nūquid quilibet pōt absolui restituendo id qd ad eum ꝑuenit: quum nec ad aliud induci possit? vide qd dixi. s. e. §. ꝑximo. ℣. quid si neuter raptorum. ⁊ ꝑcedē. ¶ Sed nūquid ille qui nihil pōt restituere de alieno / rapina / vel vsura / vel ꝯcussione / vel fraude: tenetur culpam suam dicere: ⁊ veniam petere ab illo cui damnuꝫ intulit? Dico ꝙ sic: si dānificatus scit q: iniuriam sibi fecit in reb⁹ ex de iniuriis. si leserit. ⁊ vt li. nō cōte. accedens. Debet em̄ sibi satisfacere de eo qd potest: postꝙ nō pōt de rebus: de verbis. sicut dicit dn̄s Matth. v. Vade recōciliari fratri tuo. ¶ Si predictam formā restitutionis quā posuit contēnat peccator: non est ei securitas ꝑmittenda. q: non dimittitur peccatū nisi restituatur ablatuꝫ. xiiij. q. vj. si res. Ideo ꝯsiderare debet talis verba Aug. dicentis. Nihil vilius vel miserabilius: ꝙ ꝓpter nummū / deum contēnere. Nihil enim ꝓdest hoī si vniuersum mūdum lucretur ⁊c. Matth. xvj. Luce. ix. ex de simo. mattheus. in fi. Faciet ꝗ posse suū dum viuit / dum sanus est / ⁊ tutus recedit ⁊ securus. xxiij. q. ij. faciat. de peni. dist. vij. c. j. ⁊. ij. ¶ Hec autē in summa notent et retineant sacerdotes: ꝙ ꝯm ꝙ maior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia: minor vel maior debet esse discretio iudicātis. ⁊ vbi maior apparet contritio: maior est venia vel remissio misericorditer facienda. de peni. dist. j. mensuram. Sed etiam quia quasi totus mūdus vel fere / libenter occupat alienum: ⁊ difficulter restituit. vnde hoc vitio quasi totus est irretitus: q: a maiore ad minorē omnes auaritie student: ⁊ omnes sequūtur retributiones. Esa. j. Hiere. vj. ⁊. viij. sic debet sacerdos equitatem rationabilem seruans per mediū currere. ne se veritate vel remissione nimia aliquos sibi cōfitentes desperatos vel nimis securos relinquat. ⁊ sic perire faciat quos ad rectam viam ab inuio discreta equitas poterit reuocare. ex de transac. c. vlti. Instruant etiam raptores ⁊ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici animarum ⁊ spūales iudices: vt super iis quos offendūt humiliter veniam postulent. ne illi remaneant in rancore: sꝫ ⁊ potius hinc ⁊ inde sic ex toto corde non ficto, sed vero. Matth. xviij. ⁊. vj. xxiij. q. iiij. si illic. sibi ad inuicem rem tētant omnia: vt a patre celesti peccatorum suorum remissionem plenariam valeant obtinere. iuxta id. Remittite ⁊ remittetur vobis. Luce. vj.

¶ Repertorium super restitutione. B

Circa hoc etiā sciēdum est ꝙ vbi restitutionis locus est: nō sufficit cautionē dari: nisi impossibilitas sit in causa. sup quos vide qd legit ⁊ no. ex de of. ordi. ꝑsenti. li. vj. in glos. Jo. an. que incipit / ⁊ sic. ⁊ no. ex de vsur. q: frustra. glos. ij. Itē notandū ꝙ restitutio rerū in foro ꝯtentioso qnqꝫ fit in simplū: ⁊ h sufficit in foro pnie. xiiij. q. v. nō sane. qnqꝫ i duplū lxxxix. di. decēter. xij. q. ij. in legib⁹. qnqꝫ in qdraplū. e. q. cū deuotissimā. Qnqꝫ in. ix. partib⁹. xlvij. q. iiij. qsquis (alr est. c. si qs domū) Qnqꝫ in vn decuplū. xij. q. ij. in legibus. ¶ Item ꝑ iniquā sniam spoliatus debet restitui. ex de ꝑcura. ex insinuatione. Et ꝑdo est restituendus. ex de resti. spo. in lrīs. iij. q. j. §. placet. Et restitutio debet fieri cū fructibus ꝑceptis: ⁊ qui ꝑcipi poterunt nō solum de amissis. ex de resti. spo. cōquerente. ⁊. c. grauis. ¶ Item quū res non pōt restitui: in equiualenti debet fieri restitutio. ex vt li. pen. ecclesia. ¶ Item res que subiacet restitutioni: nō pōt alienari. no. Inno. de elec. q: ꝓpter. ¶ Itē ℣e nō penitet q ablatū nō restituit quū pōt. vt sepe dictum est. vt xiiij. q. vj. si res. xxiij. q. viij. pessimā. de rap. c. ij. de pe. dis. v. falsas. Qui rem alienā cōsecrat: nō rem sed estimationeꝫ rei restituet. xiiij. q. vj. coperim⁹. ¶ Itē eccl'ia non dꝫ rem suā recipere cū augmento. xij. q. ij. fraternitas. Item res ablate ipsi ecclesie ꝓpter delictū ꝑlati ipsi eccl'ie sunt reddende. xvj. q. vj. si epm. Item cōitas vel ciuitas tenet cogere ciuem ad reddendū aliena. xxiij. q. ij. dom⁹. ¶ Item nō habens vnde reddat: nō tenet in foro pnie: sed vbi tenebat de maleficio alr in foro ꝯtentioso corporaliter castigatur. xiiij. q. vj. c. j. Et postea nō reddet: etsi ad fortunā pinguiorē ꝑuenerit. no. ex de homi. sicut dignuꝫ. glos. alr inanis. ⁊ Jo. an. ex de reg. iur. peccatū. lib. vj. Jo. ꝯtra no. in hoc. c. in glos. ergo adhuc. sed sto cū ꝑmissis ꝓpter rationē quā ponit Ber. in pre. glos. Et ꝑticeps est criminis q fouet aliena nō reddentē. ibidē. ¶ Itē accipiētes reꝑsalia / ad restitutionē tenent. ⁊ si ꝯtra clericos fiāt: excōicationem incurrūt. ex de iniuriis. ⁊ si pignorationes. lib. vj. ¶ An de dāno dato ꝑ seruū teneat dn̄s. ex de obli. ad rati. c. j. per Innocen. ¶ An dans dāni occasionem damnū videatur dedisse. Et damnū qd ex culpa sua ꝓcedit / sibi debeat imputari. Et an in eadem sit pena dās occasionē dāni q faciens. ex de iniuriis. c. fi. de resti. sicut. de ꝯces. pre. q: de homi. de cetero. vj. di. c. j. l. di. studeat. c. sepe. c. clericum.

Furti nomine qd intelligēdum. ¶ Ad hec sciendū ꝙ furti nomine prohibita est in decalogo ois illicita alienie rei vsurpatio. xiiij. q. v. penale. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ ideo quicūꝗ cōtrectat rē alienā inuito dño furtū cōmittit: ⁊ ad restitutionē tenet. legit ⁊ no. ex de elec. dudum. ij. Unde ⁊ qui minima furat. i. contra voluntatem domini tollit: ad restitutionē tenetur. Unde confessores pueris ⁊ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcūꝗ comestibile vel vsibile quantumuis modicū/ etiam ad valorem vnius denarij restitutionē debēt facere fieri. xiiij. q. vlt. c. vlti. insti. de rerū diuisio. §. gallinarū. Grauius tamē punit furtum ex auaritia cōmissum: ꝙ ex inopia. xij. q. ij. fraternitas. Unde ⁊ prelati dilapidatores rerum ecclesiasticarū/ fures sunt: ⁊ ad restitutionē tenent. x. q. ij. c. vlt. ex de elec. ꝙ sicut. Unde ⁊ qui per ostium nō intrat ad beneficium: fur est: ⁊ ad restitutionem tenet fructuum omniū quos recepit. xxiij. q. iiij. tres personas. ex de elec. dudum. ij. Et adde qd no. s. §. quib⁹. ver. i. cū ver. se. in ar. xlvij. Unde ⁊ fures clerici authoritate superiorū possunt incarcerari ⁊ tormētari quousꝗ res exquirantur. v. q. v. illi qui. xiiij. q. vj. c. j. ⁊ de pe. c. j. ex de appella. dilectis. ⁊ deponi. lxxxj. di. presbyter. Et qui percipit fructus bñficij quo priuatus de iure est: fur est: ⁊ ad restitutionē fructuum tenet. vt dixi proxime in alio casu per ca. p. dudum. ij. ⁊ no. per Inno. de prebē. de multa. ¶ Uerum q: materia restitutiōis latissima est: nec posset breuibus cōprehendi: ex predictis. s. quibusdā casibus vtilib⁹ et quotidianis magis necessarijs pro alijs remissiōes facio. De materia ergo restitutionis vide Inno. ex de resti. spo. olim illo. ⁊ de appel. dilectis. de iureiu. sicut. ⁊ j. de immu. ec. quia pleriꝗ. de homi. sicut dignum. de furtis. qui cum fure. de vsu. cum tu. ⁊ per alios per Ray. in summa sua in secundo li. in ti. de incēdijs ⁊ furtis. vsꝗ ad fi. libri per Ostien. in sum. de penitētijs. §. fi. in titulis de raptoribus/ ⁊ de furtis/ ⁊ de iniurijs/ ⁊ de restitutione spo. ex. Et. xiiij. q. v. ⁊. vj. ⁊. xvij. q. iiij. per totū. vj. q. iij. placuit. xij. q. ij. in antiquis. ⁊. c. in legib⁹. ⁊ de pe. di. j. vulgaris. ⁊. Laut facta. de cō. di. v. discipulos. iij. q. j. per totū. ¶ Expedito statu apostolico sub quo posui crimina ⁊ peccata ⁊ defectus membrorū ecclesie militātis: ⁊ sub quo tractaui plenissime in prima parte statum ecclesie apostolice: ⁊ statum papalem apostolicū: ⁊ statum episcoporū successorum apostolorū. lxviij. dist. quorum. ⁊ planxi ruinā eius: in ista secūda parte nunc ad statū martyrum transeamus.

¶ Articulus. xlviij.

A

Et ad sanctam matrē ecclesiā vocem dirigēs/ sciscitor: ab ea dicēs/ Ubi sunt martyres tui o eccl'ia sancta christi sanguine dealbata ⁊ expurgata ⁊ mūdata lauacro aque in verbo vite. Eph. v. Spōsus tuus spōsus sanguinis est. Exo. iiij. Sanguis ei⁹ ornauit genas tuas: vt appareas rubicūda christi sanguine passionis rubicundi in ea. Cañ. v. Tui martyres inclyti in sanguine agni suas stolas consueuerūt dealbare. Apo. xvij. ⁊ sanguine ꝓprio christi sanguinē recōpēsare: ⁊ te in suo sacro sanguine cōsecrare. xxvij. di. sacrosancta. ⁊ super cementū sacrosancti sanguinis te edificare: ⁊ vtrūꝗ postē tuū ⁊ superliminare suo sanguine linire. id est affectū ⁊ intellectū. vide de consc. dist. ij. quid sit sanguis. ¶ B Et synteresim q̄ est iudiciū cōscientie. vt pertrāseūtis angeli euaderes percussurā. Exo. x. ⁊ ꝑ tui spōsi ⁊ eorū sanguinē propriū introires semel in sancta sanctorū redēpta sanguine dñi ⁊ seruorū. Heb. ix. Spōsus tuus septies pro te sanguinē suū fudit. In circūcisione. Luc. ij. Oratione post cenā. Luc. xxij. Flagellatione. Jo. xviij. Mar. xiiij. Capitis spinarū coronatione. Jo. xviij. Manuū apertione cū clauis/ ⁊ pedū perforatione. Luc. xxiij. Lateris apertione. Jo. xix. sicut fuerat figuratum. Nume. xix. de vitula rufa: scz carne christi cui⁹ sanguine septies aspergebatur tabernaculū. ps. xxj. Foderūt man⁹ meas ⁊ pedes meos. vt intingat pes tuus. i. affect⁹ in sanguine in passione christi. Tu eñi ecclesia benedicta es ille ager acheldemach. i. sanguinis ꝑ quo illi. xxx. denarij q̄ fuerunt preciū sanguinis dñi: dati sunt in sepulturā peregrinorū. Mat. xxvij. ⁊ Act. i. quia vere peregrini sumus. j. Pet. ij. sepulti. Roma. vj. in te ecclesia per mortificationē. ij. Cor. iiij. corporis illius sacri sanguinis agni per cōpassionem ⁊ crucis baiulationem stigmata retinēres. Gal. vj. Unde Aug. Prouidentia autem dei factū puto vt preciū saluatoris non peccatoribus sumptū prebeat: sed peregrinis requiē subministret. vt iā exinde christus ⁊ viuos sanguinis sui passione redimat: ⁊ mortuos preciosa passiōe suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli cōparatur. Legim⁹ in scripturis ꝙ totius generis humani salus redēpta sit sanguine saluatoris. j. Pet. j. Apoc. j. Ager ergo iste mundus hic totus est. Matth. xiiij. Figulus autem qui mūdi possit habere dominatū: ipse est qui vascula nostri corporis fecit de limo. Geñ. ij. Isti⁹ itaꝗ figuli ager christi sanguine emptus est peregrinis. Peregrinis inquā qui sine domo patria ⁊ toto orbe exules iactabātur: requies christi sanguine prouidetur. Istos autē peregrinos dico qui renūtiantes seculo ⁊ nihil possidentes in mūdo. Matth. xix. in christi sanguine requiescunt. ps. iiij. In pace in idipm dormiā ⁊ requiescā. Sepultura eñi christi nihil est aliud ꝙ requies christiani. Consepulti eñi sumus sicut ait apostolus Roma. vj. cū illo per baptismū in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus ⁊ tāꝗ hospites in hac vita. Lu. ij. Cor. v. versamur. hucusꝗ Aug. Sed hodie martyres istius tēporis tepefacti a sanguine sacrosancto agni immaculati. j. Pet. j. ex sanguinibus. Joā. j. polluti sunt. i. peccatis. de conse. di. iiij. si quis autē (al's est sub. c. ꝓprie) pollutū sanguinem tangunt. Osee. iiij. sanguis sanguinē tetigit. Carnis ⁊ sanguinis reuelationē habent. Matth. xvj. de nobili sed carnali sanguine. Ps. xxix. Que vtilitas in sanguine meo. gloriātur. Sanguinem innocētem fundunt. cōtra ps. cv. Effuderūt sanguinem innocentē. Carni ⁊ sanguini acquiescūt. contra Gala. j. Sanguis innoxius effusus in terra cōtra eos clamat ad dominū. Geñ. iiij. Lupi sunt dominātes in ecclesia. Pascūtur sanguine. Anima vniuscuiusꝗ eorū in sanguine est. Leuit. xvij. Totā te sanctam ecclesiā implent homicidiorū sanguine. cōtra id. xxiij. q. v. penas. ⁊. q. viij. sepe. cū. c. seq. ij. q. vij. §. his ita. ij. ex de rap. in archiepiscopatu. ¶ O luna. Cant. iiij. pulchra ecclesia sancta: vere adimplet de te ꝙ tota quasi versa es in sanguinē. Luc. xxj. Act. ij. ⁊ aque. i. populi conuersi sunt in sanguinē. Apo. xj. q: sanguinē sanctorū effundunt cum suis sanguineis capitibus. Apoc. xvj ⁊ sanguinē bibent vt digni sunt. vt ibi quia ebrij sunt de sanguine sanctorū ⁊ de sanguine martyrum iesu. Apo. xvij. sed de⁹ vindicabit sanguinem seruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in prostitutione sua. Apo. xix. Et sanguis impiorū tuorum filiorū homicidarum super eos in crudelitate mitantiū: quia iustum sanguinem effuderūt. Matth. xxiij. sicut iudei ipsi sanguinē. vnde ibi Piero. Sanguis eis super nos ⁊c. Perseuerat vsꝗ in presentem diem hec imprecatio super iudeos: ⁊ sanguis dñi nō aufertur ab eis. Heu iam in tuis filijs sceleratis ad vindictā ad literā sanguinis procedis. cōtra id ex de rap. in archiepatu. ⁊ iura pre. in additione. Jā gladiū materialē cōtra preceptū dñi extra vaginā traxisti. Mat. xxvj. xxiij. q. j. §. j. Et nedū vnā aurem cōtumacis precidisti. xxiij. q. j. si petr⁹. sed multorū corpora/ vtinā nō aīas occidisti. nec memor fuisti ꝙ Dauid sanctus ꝓhibitus est templū dño edificare: quia vir sanguinis erat. j. Paralipo. xxij. j. q. vij. si quis omnē. de cōsc. dis. j. c. j. Quid tibi o piator misericors: que nō claudis gremiū redeūti. C. de sum. tri. inter claras xxiij. q. iiij. duo ista. ex de hereti. super eo. li. vj. ⁊ sanguini cū sanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ⁊ guerris? Nonne arma tua lachryme sunt ⁊ orationes? xxiij. q. viij. conuenior. Nōne clypeus tuus vnctus. ij. Reg. j. fides est?

toraꝝ iustitie.ad Ephe.vj.Diligēs filios tuos cōmuniter:
non comedens.ps̄.lxxviij.quia comederūt Jacob.nō de-
uorans.ps̄.xiij.⁊.lij.Qui deuorant plebem meā.Non no-
uerca.quia miscēt aconita nouerce.Nō hiena.Nō lamia.
Thren.iiij.sed mater ⁊ agna.xij.q.ij.qui abstulerit.Lūbis
succincta charitatis ⁊ castitatis:nō carnalitatis ⁊ crude-
litatis. calciata pedes in preparationem euāgelij pacis.
viij.q.j.olim.Esa.lij.⁊ habens gladiū spiritus: qd̄ est ver-
bum dei:ad transfigendū corda cōtumacium superba/et
couertendū:non ad hoies occidendū.xxiij.q.ij. inter hec.
Hec sunt arma apostolica tua.Ephe.vj. Nūquid dictum
est tibi a sponso tuo ꝙ diligas inimicos.Mat.v.Luce.vj.
xxiij.q.iiij.§.ex his.Nā etsi mali multi filij:tamen tui sunt:
et multi futuri boni ⁊ tui legitime nati.Matth.xxj. Amē
dico vobis:q: publicani ⁊ meretrices precedent vos in re
gno dei.Quot publicani ⁊ meretrices/homicide ⁊ sacri-
legi/depopulatores agrorū/raptores virginum/molles/
proditores/patricide/⁊ sceleratissimi peccatores/et infi-
delissimi patrini in domo tua peruersi:sed tandem respi-
ciente eos christo cōuersi/nunc cū ipso habitāt:ipsum be-
nedicunt ⁊ laudāt.Nūquid nosti/De nemine desperandū
est in hac vita:de pe.dist.vij.nemo.⁊.xxxij.q.ij.ancillam.⁊
q.iiij.recurrat.in fi.q: ⁊ latro in die suspendij sui ⁊ obitus
in paradisum introiuit.Luc.xxiij.vb.Ambrosius.Vita em̄
est esse cū christo.⁊ vbi christus:ibi regnū.⁊ de hoc.xxvj.
q.vj.agnouimus.⁊.c.si presbyteri.de pe.dist.j. importuna.
et Apostolus perditus se suspēdit.Matth.xxvij.de peni.
di.iij.iudas.⁊.c.scelerator.¶ E O in charitate nimia
despōsata in misericordia ⁊ miserationibꝰ.Osee.ij.Quid
te vindicas:Spōsus tuus sibi vindictā reseruat.Prouer.
xxij.Deut.xxxij.ad Rom.xij.⁊.xxiij.q.j.§.j.quia ipe est zelo
tes visitans patrū peccata ⁊c.Exo.xx.xxiij.q.iij.§.ex his.
j.q.iiij.§.ecōtra.⁊ dicebat tibi.Matth.v.Luc.vj.⁊.xxiij.q.
j.§.j.Porrige maxillam alterā percutienti.⁊ qui angaria
uerit te mille passus:vade cū eo.ij.milia.Jo.vj.⁊ in pre.§.
j.Increpabat discipulos ignem cōtra samaritanos pete-
tes.Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ christus.Suadebat animā pone-
re pro amicis/qui eā posuerat pro inimicis.Jo.xv. vt da-
ret itelligere.ſm Greg.ꝙ nobis amici sibi inimici existūt
qui nos persequuntur.Sed ⁊ ille ignitus apostolus q̇ te
per euangeliū genuit.j.ad Cor.iiij.⁊ q̄ infirmabatur te-
cum:⁊ vrebatur tecū de tuo scādalo.ij.ad Cor.xj.dicebat
tibi.Vince in bono malū:⁊ noli vinci a malo.⁊ si esurierit
inimicus tuus:ciba illū.si sitit:potū da illi ⁊ sic carbones
ignitos amoris cōgeres super caput eius.ad Rom.xij.⁊
xxiij.q.iiij.§.ex his.Et iterū. Cum oibus pacem habētes
quantū in nobis est.ad Rom.xij.⁊.xj.q.iij.inter verba.ibi
exponūtur hec verba.Et charitas patiens est.j.ad Cor.
xiij.q: non reddit malū pro malo.Benigna est: q: reddit
bonū pro malo.de his.xxiij.q.iij.sex differētie.Quam diu
regina deaurata auro p̄mo ⁊ purissimo amoris.ps̄.xliiij.
Prouerb.iij.O sancta ecclesia sic fecisti:per totū mūdum
ramos extēdisti:⁊ barbaras nationes tibi subegisti:xciij.
di.legimus.⁊ in tribulatione martyrum tuorum creuisti.
xij.q.j.futuram.⁊ paupertate tua altissima diues virtuti-
bus fuisti.ij.ad Cor.viij.et in humilitate tua cū tuo spon-
so vbilibet terrarum adorata ⁊ exaltata fuisti.Luce.xviij.
Sed postꝙ̄ vindictas expetiuisti:thesauros auri ⁊ argen
ti fecis terre non ante pedes tuos.Act.v.sed ante cor po-
suisti:sanguinē fudisti:terreni regni gloriā vsurpasti:a mā
suetudine ⁊ castimonia et ceteris virtutibus recessisti : in
mēbris tuis minorata fuisti.vtrāqꝫ Asiam quasi ⁊ Aphri-
cam perdidisti.fidem tuā sacrosanctā etiam per magnam
partem Europe vbi habitas prauis operibus.O sponsa
sine macula.xj.dist.quāuis. maculasti cū quibusdā mem-
bris tuis peruersissimis:⁊ per occasionē tue in membris
precipue prelatorū crudelitatis filiorum tuorū corda ad
tuā obedientiā indurasti. Claues enim tue ꝑ tuos recto-
res ꝑfidos affectatos ⁊ diuisos vsurpate causa ⁊ animo
ero:dine.xj.q.iij.§.si ergo.de sentē.excō.sacro.oberrantes

quam:ꝙ̄ essent timende ⁊ tenēde.xj.q.iij.sententia.⁊.§.cum
ergo.contēptui habentur.Et tue sentētie passim late/nec
lāce amoris ⁊ iustitie trutinate.xj.q.iij.q̇ recte.potiꝰ respi-
cientes potentiā ⁊ superbiam:ꝙ̄ misericordiā ⁊ humilita
tem:nō medicinales.vide qd̄ scripsi supra in prima parte
in.§.nunc querendum.in ar.lxix. sed mortales.xxiiij.q.iij.
corripiātur.⁊.c.notandū.⁊ ex̄ de sen.excō.cum medicina-
lis.lib.vj.existunt hominis vtriusqꝫ.Obstetricante enim
manu tua/non percutiente ⁊ occidente/extrahēdus erat
coluber tortuosus.Job.xxvj.ad fi.Natura em̄ hois nobi-
lis est.ſm Senecā.facilius ducitur ꝙ̄ trahatur. Et serua-
to consilio seniorum cū misericordia ⁊ benignitate:nō cū
scorpionibus ſm consiliū iuuenum superborum ⁊ stolido
rum regēdus erat populus/etiā contumax:non cedēdus.
Propter quod eū perdidisti:quia ipsum per indiscretio-
nem ⁊ superbiā diuisisti.⁊.x. tribus apostatātibus a te in
vniuerso orbe/vtinā due tibi ⁊ Roboam capiti tuo pape
⁊ nostro(Roboam interpretatur dilatās populū)in fide
⁊ moribus remaneāt tibi salue. ad hoc.iij.Reg.xij.vij.q.j.
deniqꝫ.j.q.j.si quis inquit.Hierusalē Hierusalē (sic enim
interpretatur pacifica)plena olim iudicio cum misericor-
dia.xlv.dist.disciplina.iustitia oleata olim habitauit in te.
nūc autem vere homicide.Esa.j. Cōuertere igitur ad do
minum deum tuum iustum ⁊ pium.cui misericordia cum
iudicio decantat̄ in Ps̄.c.et ejce abs te filios Agar ancil-
le:q: feri sunt.⁊ manus eorum contra oēs/⁊ manus oim
contra eos.Gen̄.xvij.Quid tibi ⁊ Cayn fratricide:Gen̄.
iiij.de peni.dis.j.nūquid cayn multo horribilius filijcide.
ex̄ de his q̇ fi.occi.ff.ad.l.pōpe. de parrici.Quid etiā tibi
⁊ Nemroth venatori hominū ⁊ oppressori:Gen̄.x.vj.dist.
§.fi.Quid tibi ⁊ indignationi ⁊ amaritudini infellica co
lumba:ij.q.vij.non omnis.Dimitte synagogam occidere
⁊ occidi.talionibus vti.dentē pro dēte/oculum pro oculo
expetere.Leuit.xxiiij.xxiij.q.iij.sex differentie.⁊.q.iiij.§. ex
his.⁊.c.cū in lege.Sed propagator tuus per quē christus
loquitur dicit tibi Petrus caput tuū.Non reddentes ma
lū pro malo.j.Pet.iij.⁊ pre.c.sex differentie. Et ille pacifi
cus Salomon(sic em̄ interpretatur)qui tibi delōge ora-
bat dicebat tibi.Oculi tui colūbarum. Cant.iiij.in prin.
xxxvj.di.§.ecce.in fi.non vulturū/nō coruorum rapidorū/
qui de morte pascuntur.ij.q.vij.non omnis. Templū tuū
Gedeon.i.christus q̇ interpretatur tentatio humilitatis
mee:tēplum tibi cōstruxit:nomen ⁊ titulū sibi imposuit/
Dn̄i pax.Judicū.vj.⁊ ille ps̄.cxxiiij.⁊.cxxvij.dicebat/Pax
super israel.¶ D Aug.In vno verbo esse bonū statuēs Pacis
et in tribus literis trinitatis designatiuis.in.P. pater.in cōmen-
A.triangulari filiꝰ:in quo triplex substantia:verbū/caro/ datio.
⁊ anima.in.X.q̄ est duplex cōsona: spūssanctus ab vtroqꝫ
procedēs.ex̄ de sum.trini.fideli.lib.vj. Omne bonū indu
dens.ꝓpter quod vltimo sponsus tuus de hoc mūdo mi-
graturus ad patrē/eam tibi ꝓ testamento reliquit dicēs.
Pacem meā do vobis.pacē relinquo vobis.Joā.xiiij. vbi
Aug.Pacem reliquit in hoc seculo:in qua manentes ho-
stes vincimus:⁊ vt etiā hic inuicē diligamus. pacem suā
nobis dabit in futuro seculo:quando sine hoste regnabi-
mus : vbi nūquam dissentire possumus.Pax autē nobis
ipse est:⁊ quū credimus ei quia ipse est:⁊ quū videbimus
eum sicut est. Sed quid est ꝙ vbi dicit pacē relinquo vo-
bis:nō addidit/meam.vbi vero dixit/do vobis:ibi dixit/
meā.An forte hic aliquid latet.Pacē enim suam eā voluit
intelligi qualem habet ipse.pax vero ista quam nobis re-
liquit in hoc seculo:nostra potius dicēda est/ꝙ̄ ipsius.illi
quippe nihil repugnat in seipso : quia nullū habet omni-
no peccatum.nos autem talem pacem nunc habemus in
qua adhuc dicamus/Dimitte nobis debita nostra.Mat.
vj.de peni.distin.iij.de quotidianis.⁊ distin.j. tres autem.
Quod vero dominus adiunxit/ Non quomodo mun-
dus dat: ego do vobis. quid est aliud : nisi quomodo ho-
mines dant/qui diligunt mundum: qui propterea dant
sibi pacem:vt sine molestia mundo perfruantur:⁊ quādo

iniustis dant pacē vt non eos persequātur. Pax esse non potest vera: vbi nō est vera cōcordia: quia disiuncta sunt corda. Est aūt pax serenitas mentis: trāquillitas animi: simplicitas cordis: amoris vinculum: consortium charitatis. Nec poterit ad hereditatē domini peruenire: q̄ testamentum pacis noluerit obseruare. Nec potest cōcordiam habere cum christo: qui discors voluerit esse cum christiano. huiusq; Aug. ad hoc. xc. di. per totum. xi. q. iij. inter verba. xxiij. q. j. noli. Nec hoc dicit quin per contēptibiles. j. Cor. vi. xi. q. j. §. ex his omnibus. in terris tibi subiectis merum imperium exercere valeas: & animaduertere in facinorosos. ex ne deri. vel mona. episcopus. li. vj. vt boni quiete viuant maxime sub gremio tuo. xxiij. q. v. non frustra. di. iiij. c. j. & ex in probe. decre. Rex pacificus. quin etiā rebellibus tuis & te persequētibus per hereticam prauitatē bella valeas indicere. xxiij. q. v. si audieris. & q. viij. vt pridem. & c. hortatu. cum si. vt eos ad finē tuū deducas: ne filij tui deliri recedant a te: sed reuertantur etsi coacti. xxiij. q. iiij. nimiū. c. displicet. cum. c. seq. Sed quia habere pacē/voluntatis est. bellū autem debet esse necessitatis. vt in Machabeis apparet in libris eorū. ex de reg. iur. quod nō est. Nō enim pax queritur/vt bellum exerceatur: sed bellū fit/vt pax queratur. xxiij. q. j. noli. Maxime ergo tu pugna per alios coacta: esto in bellando pacifica: vt eos quos expugnas ad pacis vnitatem vincēdo perducas. Te ergo per tuos fideles pugnantem necessitas deprimat: non voluntas. & sicut per te resistenti violētia redditur: sic victorijs capto misericordia debet. vt pre. c. noli. ¶ E Que autē in bellis tuis maxime prohibētur: hec sunt. nocēdi cupiditas. vlciscendi crudelitas. implacatus & implacabilis animus. feritas rebellandi. libido dominādi. concupiscentia possidēdi. A duobus vltimis tentaris maxime. hec sm Augu. prohibētur in bello. xxiij. q. j. quid culpatur. & c. militare. adde qd scripsi. s. eo. in. §. quibus ergo. ф. vt autem. in ar. xlvij. & in. §. seq. Tu ergo benigna ecclesia/que christū pacificum facis inter tua vbera cōmorari. Cant. j. Et que cum his qui oderūt pacem: pacifica debes esse. ps. cxix. & xj. q. iij. inter. Tu que ramum virentis oliue in ore portas. Gen. viij. ex de sacra vnc. c. vnico. §. penulti. Tu q̄ obuias christo venienti ad te cū ramis oliuarum pacificarū. versus. Adiuuat in bello pacate ramus oliue. figuratarum. Neemie. viij. quia ibi figurabaris. Tu que vncta es a spōso tuo chrismate olei & balsami delibuto. ex de sacra vnc. c. vnico. pre tua synagoga consorte. vt in ps. xliiij. Et que vnctionem accepisti nedū a tuo capite quod est christus. vt pre. c. de sacra vnc. c. vnico. sed a barba eius/apostolico pacifico cetu: & barba discipulorū choro descendente vsq; ad te: que es vestimētū eius. xvj. q. vij. sicut. vt in ps. cxxxij. Ecce q̄ bonum & q̄ iocundū &c. Tu etiam que facis vnā curiam in tuis electis cū illa celesti Hierusalē. xxxij. q. iiij. recurrat. que sedet in pulchritudine pacis. Esa. xxxij. Dimitte pharetrā & arcum Esau venatoris. Gen. xxvij. hastile & lanceā Goliath. j. Reg. xvij. pugionem & sicam: a qua sicarij dicitur. legitur & no. de homici. sicut dignū. §. eos. glos. sicarij. & omnia arma & bella carnalia: quia non sunt proprie tua. vt dicit. ij. Cor. ix. electionis vas. Sed designatiua spiritualis pugne. xxiij. q. j. nisi bella. Sed induere cilicio: & aspergere cinere. Hiere. vj. Job. xlij. Josue. iij. Hester. xiiij. de peni. dist. iij. achab. Plāge & vlula interfectos populi tui vtraq; morte cū Hiere. in Threnis. & Hiere. ix. Audiatur vox tua O pulchra Rachel in Rama. i. in excelso ploratus & vlulatus: & noli recipere consolationē. Mat. ij. in fi. quia filij tui in montibus Gelboe. i. in decursu carnali/in quibus nec ros deuotionis/nec pluuia cōpunctionis est. vtinam non opera tua. i. malorū membrorū tuorū. & indyti tui & presidēres in ecclesia interfecti sunt. ij. Regū. j. & non sunt. quia timeo q̄ suū felix esse perdiderunt. quia & in anima & in corpore cōmuniter perierunt. Quis dabit oculis tuis fontē lachrymarū: vt nec quiescant pupille oculorū tuorum: et plangas eos & te: que forsan tāti sanguinis fusi rea in membris tuis fuisti: timens ne rex exercituū missis exercitibus angelorum te tribulet & homicidas perdat. Matth. xxj. ¶ F Quis enim prelatorum tuorū qui te videntur regere: teste cōscientia poterit proclamare cum Paulo. Munde sunt manus mee a sanguine interfectorū. Act. xx. & xliij. dist. ephesijs. Numquid merito potest dici. Merito pateris & patieris. q: peccasti in filios tuos: quorū miserta non es quū deprecaretur te: et non exaudisti eos: sed procurasti per crudelia membra tua eorū sanguinem fundi: En sanguis eorū exquiritur. Gen. xlij. et sparsus clamat ad deum de terra: & vindictā petit. Gen. iiij. Pessima bestia mortuos deuorat. Tui nutritij/optimates tui/capita. Amos. vj. in populis/crudeliores ea/viuos homines deuorant. comedunt Jacob. ps. lxxviij. deuorant plebē tuam vt cibū panis. vt ait Dauid. ps. xiij. & lij. & postq̄ occiderint: sacrificāt in altari sanguinis manibus sanguinolentis & cordibus: & bibunt sacrosanctū sanguinem sacramētaliter qui pro populo effusus est/cum consciētia cruentata. de cōse. dist. ij. qui scelerate. & c. accesserunt. Quin insuper qui in bellis iniustis dederunt consiliū auxilium vel fauorem vbi multi ceciderunt: sine aliqua dispensatione a te obtenta/contra sacros canones promouētur assidue celebrātes/irregularitate duplici irretiti. lj. dist. qui in aliquo. xxiij. q. viij. his a quibus. l. dist. sepe. ex de homi. sicut dignum. de excess. prela. ex litteris. de accusa. inquisitionis. j. rn. ¶ G Sed posses dicere: etsi martyres corporales istis tēporibus non sint in domo mea: sunt tamē martyres spirituales. vtinam sic esset. Scio enim sm Augu. in sermone beati Laurentij/q̄ vita christiani si sm euangeliū viuit in cruce & martyrio: est tēperantia in abundātia/cum. xlj. dist. delicie. Dauid. Castitas maxime in adolescētia/cum Daniele. Dani. per totū. & Joseph in egypto. Gen. xxix. Largitas in penuria/cum Tobia. Tob. iiij. in fi. sm Bern. In iniurijs Patiētia. xxiij. q. j. paratus. Ad inimicos Beneuolētia. xxiij. q. iij. sex differentie. Ad afflictos cordis cōpassiui misericordia. xlv. dist. vera. sm Greg. martyria sunt: sed vere perpaucos habes filios talibus martyrijs laureatos. vñ Greg. Martyres sine ferro esse possumus: si patientiā in animo veraciter custodimus. Et idem. Qui dolorē exhibet in aliena necessitate: crucem portat in mente. Et idem: Ferre cōtumelias et inimicos diligere/martyriū est in occulta cogitatione.

Sed prohdolor: contra martyriū temperantie tui abundantes crapulati sunt. contra Dauid. ex de vi. & hone. cle. a crapula. Mense eorum plene vomitibus. de cōse. dis. v. ne tales. quia non ad necessitatē/sed ad voluptatem recipiunt alimēta. vnde Greg. in homil. Cum audieritis prelia &c. Vbertatis abūdantiā non ad necessitatem carnis/sed ad peruersitatē intorsimus voluptatis. Corda eorum non eructāt verbū bonum sm Dauid. ps. xliiij. sed eorum ructus ex pregrauato vētre fetorem exhalant: & diuersis ferculis saginati indigeriem suā eructāt ad celum corda habentes. cōtra preceptū domini. ebrietate & crapula pregrauata. Luc. xxj. vbi Basilius. Singulum animalium a conditore omniū in deo habet intrinsecus causas facientes ad tutelā consistētie proprie. propter quod & christus dedit nobis hanc monitionē: vt que illis a natura/vel nobis auxilio rationis & cautela cōtingant: fugientibus quidem peccatū. vt irrationabilia fugiunt mortifera pabula inquirentibus vero iustitiā: sicut illa herbas nutritiuas requirūt. Eadem vero admonitio egrotantes sanat: & sanos perficit seruatores presentiū: prouisores futurorum: non alienorū censores: sed suorū scrutatores: non dimittētes intellectum seruū fieri passionū: sed irrationale anime subijciētes rationali. Itē Titus ibi. q. d. Cauete ne luminia vestre mētis grauentur: q: crapula & ebrietas frangūt prudentiā: quassant fidē: operant naufragia. Itē ibi Basilius. Est autē ebrietas nimius vsus vini. Crapula vo anxietas & nausea q̄ est in edacitate. Sicut igitur cibis vt nō esuriamus: sic & potu ne sitim patiamur vtendū: vitā

do diligentius lapsum. Fallax est enim vini ingestio. Anima autem a vino libera prudentissima erit ⁊ optima. sed humectata vini vaporibus quasi quadā nube velatur. ad hec. xli. di. quisquis. ⁊ c. parsimonie. c. delicie. xxxv. dist. per totū. xliiij. di. comessationes. de cōse. di. v. sicut tibi. cum. c. seq. ⁊ c. nihil. ex de vi. ⁊ ho. cleri. a crapula. ¶ Cōtra martyriū castitatis. Castitas aūt nedū in pueris ⁊ adolescentulis vt Daniele ⁊ Joseph dictis. s. ꝟ. pxi. q in ligno corruerūt. Thre. iiij. ⁊ in iuuenib⁹ qui in immūditia infirmati sunt. Esa. xl. Juuenes in infirmitate sua cadent. sed etiā in senib⁹ impudicis: qui videtur regere populū: periclitata est. q: iudicia dei nō attendētes ⁊ ad celum oculos nō leuantes. Joā. xi. Luc. ix. ex de cele. mis. cū marthe. §. i. fetores libidinis amplexantur: vt sic inueterati dierū malorū merito possint dici: ⁊ scindi per medium angelico ense digni. Danie. xiij. ex de psum. cū in iuuenture. Quū em̄ deficiente calore naturali continētiores esse deberent: ⁊ quāto morti viciniores efficiūtur: tanto solicitiores atq; timidiores esse deberēt. lxxxvi. di. tanta. ipsi econuerso immundiores igne alieno. de pe. dis. iij. inter hec hircū. i. ⁊ vsq; ad cōsumptionē deuorante. Job. xxi. succēsi ⁊ audaciores ad deū prouocādum fiunt: vt eorū senectus nō venerabilis. Sap. iiij. lxxxiiij. di. porro. sed apud deū ⁊ hoies abominabilis habeatur. ⁊ maledicti pueri centū annorū increpatione prophetica nuncupentur. Esa. lxv. ij. q. vij. paulus. ⁊ condēnentur cōparatione vite/a pudicissimis pueris/senibus moribus venerabilibus Joseph saluatore Egypti experte tenebrarum carnis. Gen. xxxix. Samuele induto ephot lineo purissime mūditie. i. Reg. ij. Hieremia mūdo nato/q: in vtero sanctificato. Hiere. i. ⁊ Joanne baptista pellicea zona in signum premortuorū lumborū accincto. Matth. iij. vbi Hiero. Zona pellicea qua cinctus erat et Helias/mortificationis indicium est. Et Daniele frugali ad conseruationē honestatis. xliiij. di. §. i. Danie. i. prefigurātibus dominicā purissimā ⁊ angelicam castitatē. de istis bonis pueris. lxxviij. di. §. hoc regulariter. ¶ Cōtra martyriū largitatis in paupertate. Ubi aūt ille martyr erit vt Tobias largus in penuria. quū vix intra te O mater ecclesia inueniātur largi in abundātia sicut esse deberent? lxxxvi. dist. non satis. ⁊ c. archidiaconū. Plurimi enim tui presules ⁊ rectores de patrimonio. ex de pben. cū scḋm christi patrimoniū suorum consanguineorū ampliantes/vel nouiter edificātes. ex de elec. cū ex eo. ꝟ. ne sicut. li. vi. ⁊ in fraudem suarū ecclesiarū instrumenta emptionū in personis suorū attinētium conficientes. xij. q. iij. c. i. ⁊ q. iiij. c. i. ⁊ ex de pecu. cleri. c. ij. nec pauperes buccellā in eorū aceto intingere permittunt: nedū in vino. Job. xxxi. Si comedi buccellā panis solus. ante eorū valuas vlcerosi iacent: nec eis micas panis porrigunt. nec familia crudelitatem dñi imitata. Luc. xvi. vbi Amb. Ita em̄ sunt cōditionis humane immemores: vt tāq; supra naturā siti de miserijs pauperū incentiuū suarum capiāt voluptatū. Rident inopē. insultant egēti. ⁊ quorū misereri debuerant/ijs auferunt vniuersa. xciij. dist. diaconi. v. ibi etiā Aug. de verbis domini. Inexplebilis em̄ est diuitū auaritia. xlvij. di. sicut. c. bonorū. nec timet deū: nec hominē veretur. Luc. xviij. nō parcit patri: amico fidē nō seruat: viduā opprimit: rem pupillorum inuadit. ¶ Canes impudici. lxxxviij. di. nemo. tui cornuti canib⁹ diuersi generis domū plenam habentes: ⁊ eos (qđ pudet scribere) intra sinus ⁊ gremiū nutrientes cum eis ludētes/⁊ caudas eorū palpantes/nedū panem filiorū pauperū. xvi. q. i. si cupis. et orphanorū eis tribuūt ad edendū. Matth. xv. sed perdicibus ⁊ caponib⁹ ⁊ alijs carnibus eos alunt. Incarcerati aūt vermib⁹ scaturiunt. Captiui etiā pro quibus sacra vasa conflata vendi iubentur. xij. q. ij. aurū. ⁊ x. q. ij. hoc ius. in cōpedibus ⁊ catenis languidi ⁊ paralytici in plateis stercoribus ⁊ porticibus incenati dormitant: nudi frigore algēt: peregrini foris in vijs hospitantur: ⁊ p talibus proselitis ⁊ miseris nec panis nec vestimentū est in domibus prelatorū: nec vas frigide aque tantū. Matth. x. G. Mar. ix. vbi Hiero. Non calide. ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignorum occasio quereret. Tales prelati nolunt sibi facere amicos nedum de māmona iniquitatis. Luc. xvi. quod exponit. xiiij. q. v. §. sed hoc. i. suis proprijs si qua habēt. Sed nec de agape ecclesiastice charitatis. xlij. di. c. i. ⁊ c. non oportet. i. ⁊ ij. quū tamen quicquid habent clerici excepto victu ⁊ vestitu/pauperū censeatur. x. q. ij. episcopus. xvi. q. i. quoniā. de quo. s. parte. ij. ar. xxix. §. vlti. ꝟ. de hoc late. ¶

Sed de martyrio patiētie in iniurijs quid dicemus? Quis hodie intra te mater ecclesia mansuetus aut mitis est: qui patiatur ⁊ nō deducatur scḋm sapientem. i. lesiones cordaliter nō sentiat? Quis est qui se non vindicet: aut corde/aut verbo/aut signo/aut actu/quicquid dicat. xxiij. q. i. §. i. ⁊ q. iij. §. i. ⁊ c. sex differentie. ⁊ q. iiij. §. ex his. ⁊ c. cum in lege. Quis nō recordatus iniuriarum ciuiū suorum sibi factarū? Leuit. xix. Quis orat in spiritu ⁊ veritate. Jo. iiij. pro persequentibus ⁊ calūniantibus eū? Mat. v. ⁊ Luce. vi. Et quis benefacit ijs qui oderunt eū: vt pre. §. ex his. Ubi inueniemus māsuetos ⁊ mites: qui terram viuētium hereditent vel possideant? Matth. v. vbi Aug. Mites sunt qui cedunt improbitatibus: ⁊ non resistūt in malo: sed vincunt in bono malū. Roma. xij. Rixentur igit immites ⁊ litigent p terrenis: ⁊ dimicent pro temporalibus rebus. sed beati mites: quoniā ipsi hereditabunt terram. Item Ambrosius super Lucā. Mitiga ergo affectū tuū: vt non irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Prelatorū est enim motū temperare consilio. nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam q̄ omnino non irasci. quū plurimū illud leuius: hoc fortius existimetur. Sed ⁊ qui sunt hodie discipuli christi cordis humilis: quibus dicat magister humilis: Discite a me: q: mitis sum: et humilis corde. Matth. xi. vbi Aug. de verbis domini. Non mūdum fabricare/nō in ipso mundo miracula facere/sed q: mitis sum ⁊ humilis corde. Magnus esse vis: a minimo incipe. Cogitās magnā fabricam cōstruere celsitudinis/de fundamēto prius cogita humilitatis. quia quāto q̄sq; vult super maius edificium edificare: tanto altius fundamentū fodit. Quo autem peruenturū est cacumen nostri edificij? vsq; ad conspectū dei. Et ibi Rabanus. Discendū nobis ergo a saluatore nostro/vt simus mites moribus: ⁊ humiles mentibus. Neminē ledamus. neminē contēnamus. ⁊ virtutes quas foris ostēdimus more: intus teneamus in corde. Et ibi Chrys. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit: ⁊ magnum premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus vestris ⁊c. Uide qđ scripsi. s. in hac. ij. parte in. c. iij Threñ. in litera Thet. ꝟ. est iugum. cū ꝟ. seq. in. vi. ar. Et Ber. Collactanee sunt humilitas ⁊ māsuetudo. ⁊ sicut presumptio ab elatione: sic vera māsuetudo ex vera humilitate pcedit. Mortuus est Moyses mitissimus hoim qui erant in terra. Numeri xij. ⁊ vere sepulcrum eius nō apparet. Deut. vlti. Samuel etiam p inimicis orās. i. Reg. xv. in fi. defunctus est. Sed vbi est Paulus qui optat fieri anathema p fratribus: ad Roma. ix. cum predicto Moyse petente deleri de libro vite: aut parci populo israelitico vitulo immolanti. Exodi xxxij. xlv. dist. disciplina. Ubi est Dauid qui pessimū inimicum Saul eū de sola inuidia persequente. i. Regū. xviij. ⁊ xix. ⁊ xx. ⁊ quem in spelunca potuisset occidere: et vite reseruauit. i. Reg. xxiiij. i. q. i. dominus. ⁊ ij. q. vij. § de his. ꝟ. Item in libro regū. ⁊ in monte Gelboe corruentem plangit: ⁊ planctum super eum docet filias israel. ij. Regū. i. et filiū filij eius cōmensalem facit. ij. Reg. ix. ⁊ viros Jabes galaath sepeliētes Saul benedicit ⁊ remunerat. ij. Reg. ij. Sed insuper Absalonē scelestum persecutorem filium diuturne deplorat. ij. Regū. xviij. ⁊ xix. Fateor sepulcrum istius Dauid misericordis apud nos est. Act. ij. sed nō ipse nec misc̄dia ei⁹. q: vacuū est mausoleū eius. quū vix reperiatur hodie successor eius in charitate ⁊ pietate. sed certi

Patientie martyrium.

ipse nō fit hic:doctrina tamen eius nobiscū est.q̄ dicit ps.
vij. Si reddidi retribuētibus mihi mala τc. τ iterū. Cum
ĥs qui oderūt pacē eram pacificus. ps. cxix. Et ideo vere
fuit homo scdm cor dei.j. Regū.xiij. Act.xiij.τ.j.q.vij.si qs
omnē. quia nil sic facit hominē similē deo/sicut misericor
dia:maxime in platis.quia nil tā peculiare est imperialis
maiestatis:q̄ humanitas:per quā solam seruatur dei imi
tatio.fm.l.C.de dona.inter vi.τ vxo.l.si. ¶ Uerū de mar
tyrio cōpassionis quid dicam:quod scriptū est. Amos.vj.

Cōpassionis martyrium.

Nil cōpatiebantur sup contritione Joseph scʒ pauperis τ
afflicti. Impietas regnat hodie.τ ideo compassio exulat:
quia soli pij cōpatiūtur.vn̄ Hugo de sancto vic. Omnes
patiuntur.pauci cōpatiuntur. Pati possunt impij. cōpati
autē nisi pij. Et vtinā homines isti⁹ generationis sibimet
bene cōpaterētur: τ animarū perpetuarū recordarent.
sed paralytici τ insensibiles facti sunt sibi. Miseri etenim
hoies toti pergentes.fm Bern.in ĥs q̄ foris sunt: ignari
sunt interiorū suorum. Exteriorē quippe superficiē intuē
tes/salua sibi oia suspicantur:nō sentiētes vermē occultū
qui interiora corrodit. cōtra quos dicitur Prouerb.xxiij.
Uerberauerūt me:sed non dolui.traxerunt me:τ nō sensi.
Membrū aūt quod dolorē non sentit:mortuū est.τ insen
sibilis morbus incurabilis est.fm Bern. Quis autem ho
die maxime prelatorꝫ sentit in se qd̄ in christo Jesu: Phil.
ij.τ in sensu cogitat circūspectionem dei: Eccl.xiiij.quam
habuit in redimēdo proprio sanguine vermiculos inimi
cos: Ubi est Jonathas. Jonathas interpretat colūba do
mini.christianus scʒ dono sancti spiritus in baptismate re
natus.cui Alexander/christus/alleuiās (interpretatio ale
xandri) tenebras.q: lux est vera. Jo.j. vel auferens angu
stias per gratiā qua est plenus.ibi Jo.j. mittat purpuram
crucis sanguine agni.j. Pet.j.immaculati rubricatā.τ co
ronam triūphanti in cruce vt sentiat que christi crucifixi
sunt:j. Machab.x. Christus in carne passus est.quis eadē
cogitatione armatur:j. Petri.iiij. Quis stigmata eius in
mente τ in corpore suo portat: Gala. vlt.xij.q.ij.gloria.ꝟ.
multi.in fi. Quis configitur christo in cruce: Quis in ea
gloriatur: Gala.ij.τ vlt.

¶ Articulus.xlix. A

Preciosa spōsa chri
sti ecclesia:iā gloria tua nō est abintus neqꝫ
in cruce.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhibē
dum.fm Dauid ps.xliiij. Nam gloria recto
rum tuorū quedā est a partu.fm prophetā Osee.ix. q: in
eis hodie nō requirit morū sed carnis nobilitas.cōtra id
ex̄ de pben.venerabilis.cl.dis.nos q̄ presumus.quū tñ va
cāte papatu dixerit ille Piscatori Petro τ fabri.i. christo
Mat.xiiij. Mar.vj. Luc.iiij. Jo.vj.sed τ Marcus fabrum
eū dicebat vocari. Mar.vj.q: putabat filius Joseph:qui
erat faber lignarius.filio successorē querimus:non augu
sto.q: nobilitas fastū/fastus litem/lis odiū parit.no.xxiij.
q.j.qm̄. ¶ Alia gloria tuorū mercenariorū prelatorum in
thesauris τ pecunia est.q: gloriatur in multitudine diui
tiarū suarū.fm Dauid ps.xlviij. paupertatē cōculcantes:
τ cōtra eā dogmatiʒantes:τ pecunias iustificātes contra
pre.c.gloria.xij.q.ij.τ.q.j.clericus. Unde τ ꝑpter eas reci
piūt clericatū recte cōtra id.c.clericus. Nec cogitāt quali
ter ecclesĥs habeāt deseruire:ꝑpter qd̄ habent beneficia.
ex̄ de rescrip.c.si.lib.vj.sed qualiter recipiāt fructus earū.
vn̄ semp querunt quāti valet tale beneficiū: q: querunt q̄
sua sunt: non que christi. Phil.ij. viij.q.j.sunt in ecclesia.

Opulētie causa nemini gloriandum.

¶ Alia eorū gloria est quū vindictas τ alia mala faciūt.
Exultāt enim in rebus pessimis. Prouer.ij. Sed talis ex
ultatio maligna est. Jaco.iiij.maxime in victorĥs iniquo
rū bellorū τ perditionib⁹ hoim interfectorū:quos gemiti
bus τ lachrymis cū Hieremia plāgere debuissent. Hiere.
xiiij.τ.ix.in pn. Nec recordātur qd̄ scriptū est Prouer.xvij.
Qui in ruina letatur alteri⁹:non erit impunitus. ¶ Alia
eorū gloria est in quadrigis/τ equis phaleratis/albis et

Appetētia vindicte fugiēda.

pinguibus/loco aselli dnīci. Mat.xxj. Mar.x. Luce.xix.τ
Jo.ij.τ domicellis armatis/loco puerorū hebreorum oli
uarū τ palmarū deferentiū ramos. Jo.xij. A talib⁹ arma
tis capitur christus. Joan.xviij. Contra talē gloriam ait
Chrys. Uis cognoscere christi mansuetudinem venientis:
cōsidera speciem aduētus eius. Nō sedet in curru aureo
purpura fulgēti.neqꝫ ascēdit super equū feruidum discor
die amatorē. Non habet in circuitu splendentes gladios
aut ornamēta terribilia armorū:sed ramos florētes:testi
monia virtutis τ pietatis. Non recordātes q̄ splēdor de
ricorū maxime prelatorū humilitas est.c.di.contra morē.
τ arma eorū lachryme τ orationes.xxiij.q.viij.conuenior.
¶ Alia eorum gloria in dapibus τ vestibus exquisitis
thalonibus/taperis/cortinis/poculis aureis crystallinis
argēteis τ mutatorĥs nedū.x.cū Naamā syro.iiij.Reg.v.
sed.xx.aut plerūqꝫ amplius/annulis aureis τ gēmatis/τ
iocalibus arcis plenis/τ thalamis cameris τ lectis ebur

Nimius epularū et ornatuum luxus.

neis τ ornatis tapetib⁹ pictis ex egypto strate sunt eorꝫ ca
mere:aspersa sunt eorū cubilia myrrha τ aloe τ cinnamo
mo. Prouerb.vij. Sed de corporib⁹ potius cadaueribus
quorūdam eorū ascendit fetor. Esa.xxxiiij. Esdre.j. vt non
videatur camere τ diuerticula dei seruorū:sed triclinia re
gū τ imperatorum.quū apostoli quorū vices ipsi tenent.
lxviij.dist.quorū.pre fame spicas alieni agri fricauerint τ
comederint. Matth.xij.τ Luc.vj.de cōse.di.v. discipulos.
τ mantellis τ tunicellis vilibus cōtenti fuerint τ paucis.
Luc.ix.quia de domo in domū ibant expediti absqꝫ pera
τ sacculo:de crastino non cogitātes. Matth.vj. Luce.xij.
xj.q.iij.ira.sed cogitatum suū in dño iactandum.ps.liiij.τ
spem in eo habētes q̄ vestit lilia et pascit volatilia. Mat.
vj. Non recordantes prelati istius tēporis q̄ illorum suc
cessores in vita τ iurisdictione esse debēt:de quib⁹ dicitur
Heb.xj. Circūierunt in melotis τ in pellib⁹ caprinis/egē
tes/angustiati/afflicti/in solitudinib⁹ errantes/τ in mō
tibus τ in speluncis τ in cauernis terre.cōtra tales prela
tos.xlj.dist.episcopus vilem.xxxv.di.ecclesie. ¶ Alia eorū
gloria in argumentis sophisticis τ terrenis scientĥs est.
cōtra id Hiere.ix. Non glorietur sapiēs in sapientia sua.
Tales exquirūt prudentiā que de terra est:non doctores:
sed negotiatores. Baruch.iij. Sapientes sunt vt faciant
mala:bene autē nesciunt facere. Hiere.iiij. Et dicentes se
esse sapiētes/stulti facti sunt.ad Rom.j.τ.xlix.di.c.j ꝟ. al
bugine.sapientes inquā in verbo in quo euacuatur crux
christi.j.ad Cor.j.ibi vide satis de ista sapientia carnali.τ
Jac.iij.vbi vocatur terrena/animalis/τ diabolica. vnde
Bern. Mentes impie cōtente scientĥs que inflant an eas q̄
edificant nescierūt.luciferi quidē tales sunt:non igniferi.
vn̄ loquens Ber.diabolo ait. O lucifer:si fuisses ignifer/
nunq̄ cecidisses. Tales non ardent τ lucent cum Helia τ
Joanne. Jo.v. Ille erat lucerna ardēs scʒ per amorē. τ lu
cens scʒ per splendorē. vnde Ber. Tantū lucere/vanum.
tantū ardere/parū. Ardere τ lucere perfectū.τ de Helia
Eccli.xlviij.dicit in pn. Et surrexit Helias ꝓpheta quasi
ignis:τ verbū ipsius quasi facula ardebat.vn̄ in pre.loco
Joā.v. Ille erat τc.ait Alchuinus. Joannes enim erat lu
cerna/illuminat⁹ a christo luce/ardens fide τ dilectione/
lucēs verbo τ actione. Carnales sciētes sunt angeli tene
brarum trāsfigurati in angelos lucis.ij. Cor.xj.xxvj. q.v.
episcopi.τ.c.nec mirum.xxix.q.j.§.j.ex̄ de regu.licet.§. ve
rum.sed veritate nudati/semper discētes/nunq̄ ad veri
tatem sciētie peruenientes.ij.ad Timo.iij.xxvj.q.v. nec mi
rum.vltra colū.sed τ margaritam scientie. ex̄ de transla.
episcopi.post trans.si quam habent/per vitam abomina
bilem denigrantes. De talibus dicitur Prouerb.xj. Circu
lus aureus in narib⁹ suis.i.porci/mulier pulchra τ fatua
male morigerata/videt literatus male morigerat⁹. vt dr
in collatione Nesteroth de sciētia spūali in lib.collationū
Jo.cassi. Sermocinatio autē domini cū simplicibus est τ
humilibus. Uñ q̄ ambulat simpliciter:ambulat confiden
ter. Prouerb.x.dū tamen cum simplicitate columbina fit

mista/sicut dicit dn̄s/astutia serpentina. Matth.x. Estote ergo prudētes sicut serpētes:et simplices sicut colūbe. xxxvi.dist.§.ecce.vbi Hiero.vt per prudentiā deuitent inuidias:per simplicitatē non faciant malū.⁊ serpētis astutia ponitur in exemplū:q: toto corpore occultat caput.et illud in quo vita est/protegit.ita ⁊ nos toto periculo corporis/caput nostrū qui est christus.ex̄ de sacra vnc.c. vnico.℟.sed vbi.sub.§.vnde in veteri testamēto.custodiam⁹. Item ibi Remigius.id est fidē christi integram ⁊ incoruptā seruare studeamus.Rabanus.Solet etiā serpens eligere strictas rimas per quas trāsiens veterē pellē exuat. similiter predicator trāsiens per angustā viam veterē hominē oīno deponat.Item ibi Remigius. Pulchre etiam dn̄s predicatores serpētis astutiam monet habere:q: primus homo per serpentē deceptus est.de peni.di.i. serpēs. ac si diceret.Quia hostis callidus fuit ad decipiēdū vos: prudētes sitis ad liberandū.Ille laudauit lignū:vos laudate crucis virtutem.Itē ibi Chrys. Sicut autē prudentiā serpentis oportet habere:vt in principalibus nō ledamur:sic ⁊ simplicitatē columbe in nō vindicando quū iniusta patimur:neq; per insidias alicui nocēdo.Itē Remigius.Ideo autem dn̄s hec duo sociauit:quia simplicitas absq; prudētia facile decipi potest: ⁊ prudētia periculosa est alicui nocēdo nisi simplicitate temperetur.ad hec.xvi. q.i.si cupis.vi.q.i.ex merito.in fi.ii.q.vii.non omnis.xxxvi. dist.§.ecce.Idiotas em̄ ⁊ elingues elegit dn̄s discipulos: vt nō gloriarentur contra eū. Perdā enim(inquit)sapiētiam sapientiū ⁊ prudentiam prudentiū reprobabo. Ubi sapiens.vbi scriba?Stultā deus fecit sapientiā hui⁹ mundi.i.ad Cor.i.ex̄ de pben.venerabilis.que oīa intelligunt de abusu sciētie ⁊ de scientiis reprobatis.xxxvii.di.si quis grāmaticam.⁊.xxxviii.dist.quāuis.vbi de hoc.xxvi.q.ii.§. his ita.in fi. ¶ De sancta sciētia ⁊ ea bene vtētibus loquitur in magna parte liber Prouer.⁊ Sapiētie ⁊ Eccli.⁊.i. ad Cor.i.⁊.ii.c.⁊.xxxvii.⁊.viii.dist.per totū.⁊.xliii.di. sit rector.⁊.xxxvi.§.ecce.⁊ ex̄ de renū.nisi cum pridē.§.pro defectu.Et donum sciētie inter septē dona spūssancti cōputatur.Esa.xi.⁊ Cherubin que plenitudo sciētie interpretantur in ordine prime hierarchie secūdus est. de peni.dist.ii. principiū.℟.omnis.Sed cōtra de scientia presumētes ait Bern̄.Multi multa sciunt:⁊ semetipsos nesciunt. Alios inspiciunt:⁊ seipsos deserunt.Et idem iterū.Multo melior et laudabilior es si te cognoscis : ꝙ si te neglecto cognosceres cursus siderum:vires herbarum: cōplexiones hominū:naturas animaliū:⁊ haberes omniū celestium ⁊ terrestriū scientiā.Item Aug.Indocti rapiūt celū:⁊ nos cū nostris literis in infernū descendimus.Plato ⁊ Aristotiles ⁊ Auerroes cum aliis paganis philosophis/Origenes ⁊ Arrius cū aliis subtilibus hereticis tenebras exteriores incolūt:quia nō deum glorificauerūt.Rom.i. Non saluat ꝓphetare/predicare/⁊ mysteria vtriusq; testamēti noscere/⁊ multos cōuertere/⁊ penitētias audire/⁊ cōsulere/⁊ etiā miracula facere/et male viuere. Sed mādata dei seruare/⁊ eū ex toto corde amare.Ioā.xiiii.i.ad Cor. xiii.i.q.i.multe.c.teneamus.c.prophetauit.c.vide.de peni. dist.ii.charitas.i.⁊ dist.iii.§.vlti.Dicebat ⁊ ille seraphicus christi discipulus verus alm⁹ Frāciscus. Tantū quilibet scit:quantū operatur:⁊ non plus.Itē dicebat loquēs fratribus.Si haberes oēm scientiā:⁊ scires interpretari oīa genera linguarū:⁊ subtiliter de celestibus reb⁹ perscrutari: in iis nō potes gloriari.q: vnus demon sciuit de celestib⁹ et modo scit de terrenis plus ꝙ oēs homines.licet fuerit aliquis qui summe sapiētie cognitionē a dn̄o recepit specialē:vt Salomon.Itē dicebat super verbo Apostoli Litera occidit:spūs autē viuificat.ii.Cor.iii. Illi sunt mortui ad literā/qui tantū sola verba cupiunt scire:vt sapientiores videātur inter alios: vt possint acqrere diuitias hui⁹ seculi ⁊ honorē.Et illi religiosi sunt mortui ad literā/qui spiritū diuine litere nolūt sequi:sed sola verba magis cupiūt scire ⁊ aliis interpretari ꝙ operari.Et illi sunt viuificati a spū diuine litere/q omnē literā quā sciūt ⁊ cupiunt scire nō attribuunt corpori:sed verbo ⁊ exēplo reddūt eā altissimo dn̄o cuius est omne bonū. Itē dicebat.Quū videris scientē male viuentē: cogita ꝙ sit vnus de demonibus subtilibus.cognitio in demonib⁹ afflictio erit eis et est:q: non diligūt quem cognoscūt.⁊ Iaco.iiii. Scienti bonum ⁊ non facienti peccatū est.subaudi maius.de pe.dist. ii.si em̄ inquit.post colū.⁊ Luc.xii. Sciens seruus volūtatem dn̄i sui/⁊ non faciēs:plagis vapulabit multis.In dei vero electis ipa cognitio amor est.q: quē cognoscunt hic diligunt:⁊ perfecti⁹ in patria.Uere quidē qui se ignorāt/pulchri sunt.i.pulchri apparēt inter mulieres.Cātico.i. id est inter hoīes seculares:ꝓpter scientiā quā ostendunt. Sed q: se ignorāt:vel qđ cognoscūt non operantur: pascūt hedos/suos sensus peculeos.Est em̄ hedus aīal.ſm glo. Mat.xxv.peculeū ⁊ olidum.Et vadunt post vestigia gregum suorum.i.post cogitationes ⁊ affectiones bestiales. Et specialiter pascūt porcos.Luce.xv.quia vt porci vel sues/in suis voluptatib⁹ inuoluūtur.ii. Pet.ii.de pe.dis.iii.sunt qui debēt.Et ventrē cupiūt siliquis saturare.ſm Aug.super.c.Luc.xv. Porci sunt immūdi spūs qui sub ipso erant. Nam ciuis de quo premisit/cui adheserat adolescens:aliquis aereus princeps est ad militiā diaboli pertinēs.cui⁹ villa est mūdus potestatis ipsius:de qua premisit.⁊ misit illū in villā.ſm Bedā. Porcos pascere/est ea qbus immūdi spūs gaudent operari.Siliqua aūt ſm Amb.genus leguminis est:intus inanis/foris mollis:quo corpus nō reficitur:sed impletur vt sit magis oneri.Itē ibi Aug.Silique ergo qbus porcos pascebat:seculares doctrine sunt/ steriles/vanitatē personātes:de qbus laudes idolorū fabularūq; ad deos gentiū pertinentiū vario sermone atq; carminibus percrepāt:quib⁹ demonia delectātur. Unde quū iste saturari cupiebat:aliquod solidum ⁊ rectū quod ad bonā vitam pertineret/inuenire volebat in talibus: ⁊ nō poterat.vñ sequitur.Et nemo illi dabat.q: in sciētiis mūdanis queritur gustus ⁊ fruct⁹ anime:⁊ nō inuenitur. q: vere tales sciētie liberales inflant:et nō satiant. de hoc.xxxvii. di.§.hinc etiam ille.⁊.c.⁊ ideo.Et studētes maxime diu in talibus sciētiis appendūt labores:⁊ nō in saturitate: ⁊ argentū:⁊ non in panib⁹ diuine scientie anime refectiuis:q̄ sunt panes vite.Eccli.xv.de hoc Esa.lv.ad literam.Tales carnales sciētie destruentur.i.ad Cor.xiii.sed vnū iota diuine sciētie non preteribit.Mat.v.Et celū ⁊ terra trāsibūt: scz in superficie quū purgabuntur.verba autē dei in eternum stant.Mat.xxiiii.⁊ Luc.xxi.xxxv.q.x.fraternitatis.q: sacra lex ab eterno est:⁊ ex ore altissimi exiit: ⁊ cū eo ꝑmanet in euū.Eccli.xxiiii.Adde hic qđ scripsi.s.in.§.expeditis nobilib⁹. vsq; ad ℟.v.in ar.xxiiii.in ista.ii.pte. ¶ Alia eorū gloria est in decore exteriori:quū sint moribus indecori.c.di.cōtra.Topetum seculariū/portare tōsuram paruulam clericalē circūferre ⁊ abscondere:pannis viridib⁹ ⁊ rubeis ⁊ exquisiti coloris ⁊ quidā eorū virgatis ⁊ partitis se induere.cōtra quos ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.clerici.ii. ⁊ pena eorū.eo.ti.quoniā.in clemē.In edificiis ⁊ supellectilibus decorē querere:pulchros apparere: se comere:et dealbare:pectere:⁊ ad delectationē balnea frequentare: pingues ⁊ magnos dextrarios equitare:familiā iuuenilem ⁊ diuersis mutatoriis adornatam ⁊ preciosis pannis amictā ⁊ splēdidam secum ferre:frena argentata ⁊ calcaria ⁊ sellas preciosas habere:vt exterior oīs pulchritudo appareat. Sed gl̄ia taliū stercus ⁊ vermis.i.Machab.ii. Tales fuci meretricii sunt.de cō.di.v.fucare.Tales apparatus militantiū mūdo sunt.Tales pōpe Cesaris ⁊ regū sunt.xxi.q.iiii.⁊ hic adde qđ scripsi.s. in magno.§.postq̄.i ꝑn.in ar.x.⁊ in.§.vii.℟.discāt.in ar.xv.in ista.ii.pte. ¶ Unde Paphūcius in collatione de trib⁹ abrenūtiationibus in lib.collationū Io.cassi.Ut em̄ virtutes vel ipsa charitas que earū fons est:in hoc seculo cōquisita/post finē quoq; huius vite pulchrū ac splendidū amatorē suū reddit:Ita vitia ad illam perēnem cōmorationē obfuscatam mētem

Non est ob eruditionem gloriandum.

Seculares discipline filiquis cōparātur.

quodámodo coloribus tetris infectaq̄ transmittūt. Pul
chritudo em̄ vel deformitas anime virtutū seu vitiorū gi
gnitur qualitate. ex q̄bus quidam attractus color: aut ita
eam splendidā reddit: vt a propheta Dauid. ps̄. xliiij. me⁊
reatur audire. Et cōcupiscet rex decorem tuum. aut certe
atram fetidā atq̄ deformem ita vt fetorē proprie turpitu⁊
dinis ipsa cōfiteatur: ⁊ dicat in ps̄. xxxvij. Computruerūt
⁊ corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. ⁊
dn̄s alibi Hiere. viij. in fi. ad eam. Quare (inquit) nō est
obducta cicatrix filie populi mei? Cultū ⁊ decorem virtu⁊
tum requirit dn̄s in ecclesia sua: non colorū. ex de vi. ⁊ ho.
cleri. cum decorem. ⁊ de immu. eccle. decet domū. lib. vi. de
pe. dist. ij. §. romanos. v̄. illa anima. al's est. c. in ps̄. ⁊ Can.
v. Rex noster speciosus forma pre filijs hominū. cui⁹ pul⁊
chritudinē sol ⁊ luna mirant̄. vt dicit alma Agnes. In cru
ce liuet: pallet: sputis illitus deformatur: non est ei species
neq̄ decor: ⁊ quasi leprosus apparet. Esa. liij. Equum nō
habet neq̄ domicellū. cum vilibus se associat. Jo. iiij. san
ctus sanctorū. De quo ordine sunt tales ⁊ prelati ⁊ clerici?
Non habēt ordinem contra apostolū. sed ordinē faciunt.
ij. ad Corī. xij. Expectent locū illū vbi nullus ordo sed sem
piternus horror inhabitat. Job. x. s̄m Bern̄. Tota quasi
es in gloria in mēbris mater ecclesia: detenta falsa ⁊ vana
gloria aufers spōso tuo gloriam quā alteri non vult dare.
vn̄ dicit Esa. xlij. Gloriam meā alteri non dabo. Ipse qui
est rex glorie. ps̄. xxiij. dicit Jo. viij. Ego gloriam meā non
quero. vbi Chrys. q. d. ex honore quē ad patrē habeo hec
locutus sum vobis: ⁊ ꝑpter hoc dehonoratis me. sed nul
la est mihi cura huius cōtumelie. Illi em̄ noxas debetis:
ꝑpter quē hec audio. Paulus in gloria ꝑpter christū ait.
j. ad Tim̄. j. Regi seculorū immortali inuisibili soli deo ho
nor ⁊ gloria in secula seculorū. Et angeli concinūt Luc. ij.
Gloria in excelsis deo. ⁊ de cōse. di. j. hi duo. ⁊ c. porro. quā
tu ei aufers in terris. ⁊ ideo perdis eius pacē ⁊ gratiam:
et tādem filij tui vane gloriosi perdēt illam verā gloriam
propter istā falsam gloriā. q: quū deum cognouissent: nō
sicut deū sed se glorificauerūt: quia euanuerūt in cogita⁊
tionibus suis. ad Rom̄. j. interpretatiue per Achor. Josue
vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiū. qui interpretat̄ lumen fra
tris: qui significat quēlibet xenodoxie deditū: foris lucen
tem intus tenebrosum. q̄ furatur regulā auream diuine sa
pientie oīa regulantis. iij. dis. regula. sibi eā appropriāns:
⁊ ex ea placere desiderans hoībus. contra id. j. Pet. iiij. ⁊
j. q. iij. vendētes. si quis loquitur quasi sermones dei. vbi
Greg. Qui in verbo dei gloriā propriā querit: ius dantis
inuadit. quia scriptum est. Danti mihi sapientiā dabo glo
riā. Eccli. lj. quia ex ore eius prudētia ⁊ sciētia. Prouer. ij.
⁊ ps̄. xliiij. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scʒ spūssan
cti scribentis: quia digito dei. i. spūsancto. Joā. viij. Mat.
xij. Luc. xj. ibi. Si in digito dei testamēti tabule cōscribun⁊
tur. Exo. xxxj. Quis em̄ appropriabit sibi dei doctrinam:
quū filius coeternus. ex de sum. tri. c. j. ⁊ in de. eo. ti. fidei.
pater. ⁊ sapiētia eius. Eccli. xxiiij. dixerit Jo. vij. Mea do
ctrina non est mea: q: s̄m Aug. filius a patre est. ⁊ quicq̄d
habet: ab eo habet. Furatur etiā Achor chlamydem cocci
neam. i. potentiā vel dignitatē ecclesiasticam: quā sibi ap⁊
propriat vane gloriosus de ea superbiēdo ⁊ ea abutendo
⁊ qui in eo q̄ presidet nō deo placere, sed hoībus delecta
tur. cōtra qd̄ Gala. j. Si hoībus placerē: christi seruus nō
essem. l. di. si quis diaconus. lxxxiij. di. c. vlti. Talis xenodo
xus dicit in corde suo. Deus sum: ⁊ in cathedra dei sedeo.
Ezech. xxviij. Sed nō videt quomodo sedet in cathedra.
q: q̄ male sedet in cathedra: iniuriā facit cathedre. xl. dist.
multi. quia super cathedram Moysi sedēt hodie scribe ⁊
pharisei. Mat. xxiij. j. q. j. nō quales. xix. di. s̄m. sed vtinam
bene facerēt ⁊ bene dicerent. quia os eorum locutū est su
perbiā. ps̄. xvj. ⁊ linguam habent magniloquā. ps̄. xj. Et
loquūtur grandia: ⁊ totus eorū sermo superbia est. de pe.
di. ij. si enim inquit. v̄. petrus. Sed frequenter malam ha⁊
bent doctrinā. quia malorū doctorum doctrina mala est.

j. q. vij. conuenientib⁹. Et peiorem vitā: q: mala loquunt̄:
et peiora agunt. Non magis in regno celorū: sed in regno
superborū spirituū vocabuntur. Matth. v. vt sic potētes
dignitate, potētes sint in tormentorū maiorum eternita⁊
te. Sap. vj. viij. q. j. illud. quia cathedra taliū pestilēs fuit:
maxime simoniacorū vendentiū colūbas. i. gratiam spiri
tussancti: in manuū impositione ⁊ beneficiorum collatio
ne. Et ideo dn̄s eorū cathedras euertit. Mat. xxj. Marc.
xj. Luce. xix. Joā. ij. j. q. iij. ex multis. Isti tales rectores vel
potius destructores sunt qui primos accubitus in cenis
et primas cathedras in synagogis querūt. Matth. xxiij.
semper ambiētes, ⁊ nunq̄ satis bibentes. Utinam hi s̄m
Bern̄. ita agiles inuenirētur ad curam: sicut agiliter cur⁊
runt ad cathedrā. Vere prelati mercenarij ne dicamus fu
res. Mercenarij quidē sunt s̄m Greg. quia locū quidem
pastorū tenent: sed lucra animarū non querunt. terrenis
cōmodis inhiant. tēporalibus lucris pascuntur. impensa
sibi reuerētia delectantur. De ijs plus q̄ satis in isto ope⁊
re dixi: quia satis ⁊ plus q̄ satis est necesse impingere con
tra eos: qui cū suis ambitionibus totā quasi dei ecclesiā
vastauerunt. De ijs Jo. x. ⁊ xxiij. q. iiij. tres personas. Sed
insuper dictus Achor. historia Achor Josue. vij. j. q. iiij. §.
item peccato ciuiū. ducētos siclos furatur: per quos corpo⁊
rales ⁊ spirituales diuitie designātur: quas illi furant̄ qui
in eo q̄ plus se estimant gloriantur: sicut phariseus in tē⁊
plo orans ⁊ dicens. Non sum sicut ceteri hoim. Luc. xviij.
Contra qd̄ dicebat ille inglorius in se, sed in christo sum⁊
me glorians. Non glorietur fortis in fortitudine sua: ⁊ sa
piēs in sapientia sua: ⁊ diues in diuitijs suis: sed glorietur
scire ⁊ nosse deū. Hiere. ix. ⁊ alter ait. Qui gloriat̄: in dn̄o
glorietur. ij. ad Corī. x. Et iterū. Nemo glorietur in homi⁊
nibus. j. ad Corī. iij. Et iterū. Quid habes quod nō acce⁊
pisti? si autē accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperis?
j. ad Corī. iiij. Et iterum. Gratia dei sum id quod sum. j. ad
Corī. xv. Recte igitur humilis dicit̄ ab Egidio fratre so⁊
cio beati Francisci q̄ aliena reddit. ⁊ omnis superbus fur
et latro sibi appropriās alienū. nihil enim propriū est ho⁊
minis: nisi peccatū. quia omnis homo mendax. ps̄. cxv. ⁊
Rom̄. iij. ⁊ nullus sine peccato. de pe. di. ij. si enim. licet ne⁊
mo ex necessitate peccet. quia omne peccatū voluntariū.
xv. q. j. §. j. ⁊ xxiij. q. iiij. vasis ire. al's est. §. sub. c. nabucho⁊
donosor. ¶ Dic ergo ecclesia i christo sancto gloriosa, re⁊
ctoribus tuis xenodoxis querētibus gloriam ab hoībus
et nō deo. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est.
Joā. viij. Et ideo talis gloria vmbre similis est: que nihil
aliud est q̄ priuatio lucis ex obiecto corporis: ⁊ que fugit
sequentes ⁊ insequit̄ fugientes. iuxta illud Eccli. xj. Si se⁊
cutus fueris: nō apprehēdes. ⁊ si precurreris: nō effugies
vn̄ Philosophus. Hoc solū habet humana gloria glorio
sum: q̄ se appetētes fugit: ⁊ se fugiētes appetit. ar. viij. q. j.
in scripturis. j. q. vj. sicut. Quid miseri vane gloriamur: et
conamur vincere alios: ⁊ trāscendere vbi premiū non est?
vt dicit glos. Gal. v. sup v̄bo inanis glorie cupidi. Stulti
mercatores sumus: q̄ bonū opus vn̄ poteramus habere
verā ⁊ eternā gloriā: pro falsa ⁊ momētanea vendim⁹. di⁊
cente dn̄o Matth. vj. Receperūt mercedē suā. vn̄ Greg.
Quū p recto opere laus trāsitoria querit̄: eterna retribu⁊
tione res digna vili p̄cio vendit̄. Et Bern̄. Quicq̄d fauo
ris captam⁹: deo furamur. Quid etiā infelices hypocrite
sepulcris dealbatis sites, pleni intus ossibus mortuorū.
Mat. xxiij. laudari cupim⁹: quū simus vituperabiles? vn̄
Ber. sup illud Pauli. Ro. viij. Vanitati subiecta est crea⁊
tura nō volēs. De qua vniuersali vanitate inest nobis vel⁊
le laudari quū sim⁹ vituperabiles: ⁊ nolle laudare quos
scimus laudabiles. Cōtra qd̄ dicit Chrys. Hypocrita: vt
q̄d nō vis esse laudabilis: q̄ vis vt lauderis? q̄d formosus
apparere: ⁊ formosus nō esse? ¶ Sʒ o v̄a mater eccl'ia, ⁊
nō ficta: simplex, nō duplex: nō rugosa, sed sincera: realis,
nō superficialis: humilis, nō elata: formosa interi⁹, nigrā in
mortificatiōe corporis exteri⁹: querēs spōsi gloriā, ⁊ nō tuā.

O ethiopissa prius nigerrima. O catula prius immūda. Mat. xv. O alienigena per samaritanā prefigurata. Jo. iiij. ⁊ peregrina. O sanguiflua. Mat. ix. Marc. v. ⁊ Luce viij. O chananea. Mat. xv. O prius ceca ⁊ orphana ⁊ vidua pri⁹ multos habēs amatores. Hiere. iij. Ingrata deo ⁊ nature. Bestiarū socia. Plasmatoris ignara. Promissi messie nescia. Joā. iiij. Omni trāseunti pedes tuos. Esa. xlvij. diuaricans. xxxij. q. v. si paulus. O oleastrū syluestre. ad Rom. xj. Filia tenebrarū. ad Roma. xiij. Expers lucis. Serua sensuū exteriorū. Socia reptiliū. Prius idolorum cultrix. Ignominia peccatorū plena. Quis te prouexit in hanc gloriā ⁊ honorem: vt sanctorū sancto desponsareris? Deo viuo spūaliter vnireris? Osee. ij. j. ad Cor. vj. Et sacramētaliter. de cōse. di. ij. in christo pater. ⁊ ex̄ de sum. tri. c. ij. ipsi⁹ sanguine mūdareris ab oibus immūditijs tuis? Ephe. v. Ab ipso luce illuminareris? Jo. j. Et synagoge ⁊ filijs regis. Mat. viij. ⁊ ouibus israel. Mat. xv. preponereris? Et regum vberibus lactareris? Esa. lx. Tantis gratijs tēporalibus ⁊ spūalibus ditareris? Ab oriente in occidente adorareris? xciij. di. legim⁹. Et deinde gens sancta/ populus acq̄sitionis/ regale sacerdotiū vocareris? j. Pe. ij. ex̄ de elec. fundamēta. §. j. lib. vj. Clauibus regni celestis ligādi ⁊ soluendi in terra potestate vtereris? Mat. xviij. xxiiij. q. j. quodcūq;. de pe. di. j. quē penitet. Unde totū tibi hoc: nisi a crucis sancta ignominia? j. ad Cor. j. ⁊ ij. que est tua gloria. Gala. v. Nam a ligno tuus sponsus regnauit Phil. ij. ⁊ in ps. q: ibi cōtra hostem tuū seuissimū triūphauit. Super lignū te portauit. j. Per. ij. In ligno te multiplicauit granū frumēti qd in cruce caput inclinauit. Jo. xij. ⁊ xviij. In ligno te ad patriam transportauit. Sap. xvij. Ergo gloria tua ⁊ filiorū tuorū maxime rectorū in cruce est/ in fame/ siti/ nuditate/ persecutionib⁹/ ⁊ tribulationibus. ij. Cor. xj. Ro. v. Gloria etiā tua testimoniū conscientie tue. ij. ad Cor. j. xj. q. iij. inter verba. ⁊ c. seq. ⁊ c. custodi. ⁊ c. in cunctis. ⁊ ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. j. Gloria tua et pregustatio tua patrie facta est tibi persecutio sicut spōso tuo. Jo. xvj. Gloria tua gloria spōsi tui q̄ est carnis inglo ria. Quis gloriabit se mundū habere cor? Prouerb. xx. de pe. di. ij. si em̄. ad. ij. colū. Sed nūquid gloriabitur securis contra illū qui secat in ea. aut figmentū contra figulum. Esa. x. ⁊ xxix. ⁊ xlv. di. xxj. inferior sedes. Adde hic qd scripsi. s. in prima parte in. §. q: satis. per totū. in ar. lxvj. ⁊ in §. firma colūna. in ar. lxvij. Qui pacē ⁊ gloriam verā quesierit: inglorius habitat super terrā: querens hic ⁊ tandē in dn̄o gloriari. ij. ad Cor. x. participās gloriā recumbentiū cū Abraā/ Isaac/ ⁊ Jacob. Mat. viij. Sede ergo in loco nouissimo humilis sponsa christi ecclesia/ nihilitatem tuā ⁊ miseriā ⁊ offensiones cōtinuas recognoscēs: vt sit tibi gloria in celis coram simul discūbentibus: dicēte sponso. Amica ascēde superius. Luc. xiiij. vbi Basilius. Occupare ergo locum vltimū in conuiuijs iuxta mandatū conueniēs est. Sed rursus in hūc contētiose irruere reprobum: tanq̄ interemptorū ordinis/ ⁊ causatiuū tumultus. ⁊ de eo mota cōtentio equiparabit nos litigātibus de primatu. ¶ Preter genera martyrū q̄. s. posui sunt ⁊ alia multa martyria sancta: de q̄bus hodie nec vnū video superesse. Et primo quidē quū quis patitur pro iustitia sicut Abel. de quo Mat. xxiij. a sanguine Abel iusti. vbi dicit Aug. ꝙ in Abel triplex ꝑfectio fuit: virginitatis/ sacerdotij ⁊ martyrij. dixi in prima parte in. §. xxxvj. in. ꝟ. Quid etiā. in ar. xxxvj. De isto martyrio Mat. v. Beati q̄ persecutionē patiūtur propter iustitiā. vbi Chrys. super Mat. hoc est ꝓpter virtutē: propter defensionē aliorū: propter pietatem. iustitiā enim cōsueuit ꝓ virtute anime ponere. vt ibi. Nisi abundauerit iustitia vestra ⁊c̄. Mat. v. ⁊ ibi. Primū querite regnū dei ⁊ iustitiam eius ⁊c̄. Mat. vj. ¶ Item Aug. de sermone dn̄i in monte. Pace enim intrinsecus custodita ac firmata/ quascūq; persecutiones ille q̄ foras scilicet princeps huius mūdi. Jo. xij. missus est/ forinsecus concitauit: auget gloriā que s̄m deum est. Item ibi Hiero. Signanter aūt addidit propter iustitiā. multi enim propter sua peccata persecutionem patiuntur: ⁊ nō sunt iusti. Simulq; cōsidera ꝙ octaua vere circūcisionis. Luc. ij. beatitudo martyrio terminetur. Itē Chrys. Non aūt dixit beati qui a gentib⁹ persecutionē patiūtur. ne putes illum solum beatū qui persecutionē patitur ꝓpter idola non colēda. Ideo ⁊ qui ab hereticis persecutionē patitur propter veritatē non relinquēdam: beatus est. quia ꝓpter iustitiā patitur. Sed ⁊ si quis ex potētibus qui christiani vident: forsitā propter peccata sua correctus a te/ fuerit te persecutus: beatus es cū Joā. baptista Matth. xiiij. xxij. q. iiij. vnusquisq;. Si em̄ verum est ꝙ martyres sunt ꝓphete q̄ a suis occisi sunt: sine dubio qui ꝓpter causam dei quid patitur: ⁊ si anus. i. vetula patitur: mercedē martyrij habet. Et ideo non posuit scriptura personas persequentiū: sed solā causam persecutionis vt nō aspicias q̄s te persequitur: sed ꝓpter quid. Itē ibi Hilarius. Sic ergo ad postremū eos in beatitudine numerat: q̄bus oia pro christo pati/ qui iustitia est/ pronus affectus est. His igitur ⁊ regnū seruatur: quia in cōtēptu seculi sunt pauperes spiritu. De isto martyrio ⁊ materia. xxiij. q. iiij. nimiū. ⁊ c. qui peccat. ⁊ c. si ecclesia. Sed vbi est hodie talis martyr qui ꝓ iustitia velit pati? Multos autē martyres passiuos video in dei ecclesia: adulteros/ homicidas/ maledicos/ alienorū appetitores: sed christianos paucos video ꝓ iustitia patientes. j. Per. iiij. Sed pena s̄m Aug. nō facit martyrem: sed causa. alias coronātur etiā ⁊ latrones. ¶ Secundo. quū q̄s patitur ꝓ lege. sicut Machabei. Pro quib⁹ licet passi sunt ante incarnationē agit festum ecclesia. quia sicut ait Bern. quod negauit eis tēpus: concessit forma martyrij. quoniā eo modo passi sunt quo ⁊ martyres noui testamēti. Passi em̄ sunt ne transgrederētur legem: sicut ⁊ isti ne agnitā negarent fidē. Alia causa est/ fides resurrectionis quā apertissime testati sunt dicentes. ij. Machab. vij. Tu quidem sceleratissime in presenti vita nos perdis. sed rex mūdi defunctos nos ꝓ suis legibus in eterne vite resurrectionē suscitabit. Martyrizati etiā pro fide ⁊ lege dei fuerūt tres pueri. de q̄bus Dan. iij. xj. q. iij. imperatores. xxiij. q. iiij. quādo. ⁊ c. nō inuenitur. ¶ Tertio. quū quis patit pro christo. i. vice christi. sicut innocentes in quorū singulis christus putat occidi. Matth. ij. ¶ Quarto. quū quis occiditur ꝓ fide christi sicut Stephan⁹. Act. vj. ⁊ alij martyres in nouo testamēto. et isti dicūtur proprie martyres: q: passi sunt ꝓpter testimoniū rei geste: scz incarnationis ⁊ aliorū articulorū fidei christiane: de quibus multi dubitauerūt. ⁊ ideo ad certificandū de hmōi veritate necesse fuit adducere testes. de quibus Esa. xliij. Uere vos testes mihi. glos. apostoli ⁊ martyres testificantes: Fuerunt aūt omnia in martyribus q̄ in testibus requirūtur. Primo. liberi. iiij. q. iij. §. item in criminali. ꝟ. item serui. Et ipsi li- que sunt
berati a seruitute peccati. de qua Joan. viij. ⁊ ij. Per. ij. a in testib⁹
quo quis superatus est/ ei⁹ seruus est. Secūdo. sexus vi- requirēda
rilis. xv. q. iij. de crimine. ⁊ ipsi inflexibiles. vnde Greg. super illo verbo/ nimis cōfortatus est principat⁹ eorum. Occidi possunt: flecti nequeunt. Tertio. legitime etatis. iiij. q. iij. c. j. ⁊ ipsi sensati. j. Cor. xiiij. Nolite pueri effici sensibus. Quarto. sane mentis. iij. q. viij. §. tria. quia elegerūt temporaliter cruciari: vt possent eternaliter delectari. Sapiē. iij. In paucis vexati/ in multis bene disponentur. Quinto. bone operationis. iiij. q. iij. §. item in criminali. ꝟ. in testibus. Et ipsi tales. Job. ix. Transierunt quasi naues poma portantes: que post se relinquunt odorem. Sexto. diuites virtutibus. iiij. q. iij. §. item in criminali. ꝟ. testium. Greg. in homi. Si vere fratres diuites esse cupitis veras diuitias amate. Septimo fideles. ex̄ de testi. c. j. quia pro fide mortui. Act. xxj. Non solū alligari sed etiam mori paratus sum propter nomen dei Jesu. Octauo. quia non surdi. iij. q. vij. §. tria. sed obedientes legi. Prouerb. xviij. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Nono. q: non pro se sed pro christo testificati

ficati sunt.iiij.q.iij.§.oībus. Act.x. Nos sumus testes oīm que fecit in regione iudeoꝛū. Decimo:q: iurauerūt.ex̄ de testi.nuper.ꝓpter firmū ꝓpositū.ps̄.cxviij. Juraui ⁊ statui custodire iudicia iustitie tue. Undecimo:examinati. ex̄ de testi.venerabili.⁊ eo.ti. Jn noīe dn̄i.no.glos.non est. Et ipsi multis tribulationibus purgati ⁊ examinati.Sap.iij.Tāq̄ aurū in foꝛnace ⁊c.de pe.di.ij.si em̄.vltra.iiij.colū. ver.sedet. Duodecimo:ieiuni.ex̄ de testi.c.j.et ipsi tm̄ crucifigētes.Gal.vlti.Nos testes instaurat dn̄s ꝯtra nos.Job x.vnde Greg. Totus mūdus martyꝛibus plenus est.Jā pene tot qui videmus nō scimus quot veritatis testes habemus:cōtra nos ergo erūt in iudicio:q: ipsi sanguinē fuderūt ꝓ dn̄o:quē nos miseri ꝓ vili pecunia seu fetida luxuria negare nō foꝛmidamus.xj.q.iij.existimāt.verbo et opere dictā fidē.Unde martyꝛ grece/dꝛ testis latine.ſm Maximianū.¶ Quatuoꝛ em̄ sunt necessaria vt aliq̄s pꝛopꝛie dicat᷑ martyꝛ.s.Uolūtaria.xv.q.j.nō est.sustinētia passiōis.
Ad martyriū necessaria. Puritas cōsciētie.j.q.j.vide.Bonitas cause.j. Pe.iiij.Nemo aūt vestrū patiat᷑ quasi homicida aut fur ⁊c. Et infra. Si aūt vt chꝛistianus:nō erubescat.Et tēpus gratie.Sufficit tm̄ foꝛma martyꝛij.vt dictū est.s.ver.ij.Sꝫ ⁊ quotquot pꝛophete ⁊ sancti ante chꝛistū moꝛtui sunt: ꝓ fide et in fide chꝛisti moꝛtui sunt et salui.Actuū.xvj. Unde quidam.
Cui patientia:mens bene conscia:congrua causa:
Tempus et adfuerit:hic bene martyꝛ erit.

¶ Quinto.quū patit᷑ ꝓ libertate ecclesie sicut beat⁹ Thomas cātuarien̄. Eque em̄ desiderāda est ecclesiastica libertas.ex̄ de inmu.eccle.non minus.vt fides.Un̄ btūs Amb. ait impatoꝛi. Si rapis:si deuoꝛas:si acceperis: sustinebo. si aūt extēdas manū ad sanctuariū dei:ibi me inuenies sacerdotē.de hoc.xxiij.q.viij.conuenioꝛ.¶ Sexto.quū patit᷑ ꝓ assertione veritatis.sicut Hieremias lapidat⁹:⁊ Esaias serra lignea serrat⁹.et Ezechiel.xxiij.q.iiij.recedite.¶ Septimo.quū patit᷑ ꝓ redargutiōe iniquitatis. sicut beatus Joānes baptista.Mat.xiiij.Mar.vj.xxij.q.iiij.vnusq̄sq;. ¶ Octauo.quum patit᷑ ex solo motu charitatis.sicut chꝛistus dꝛ martyꝛ ⁊ ꝓtomartyꝛ in testamēto nouo ꝓ redēptione humani generis.vn̄ Can̄.v.Dilectus meus cādidus et rubicūdus.Jn hoc ꝙ ait dilectus:notat radicē ministerij: scꝫ charitatē. Jn hoc ꝙ ait cādidus:puritatē mentis ⁊ coꝛpoꝛis. Jn hoc ꝙ ait rubicundus:tolerantiā passionis.De isto martyꝛio dicit᷑ Luc.xij.Baptismo habeo baptizari:et quō coarctoꝛ quousq; impleat᷑.vbi Beda.i. sanguinis ꝓpꝛij tinctione pꝛius habeo ꝑfundi: ⁊ sic coꝛda credētiū spiritus igne inflāmare.¶ Nono.quū quis patitur ꝓ suo crimine:sꝫ in patibulo reatū ꝓpꝛiū confitet᷑ ⁊ chꝛistū.legit᷑ ⁊ no.de pe.di.j.impoꝛtuna.in glos.nō in rei veritate. Ue autē nobis qui in honoꝛē martyꝛū comessationes et ebꝛietates creberrimas celebꝛamus.xliiij.di.comessationes. Jpi em̄ nobis exēplum certādi dederūt: nō crapulandi. vnde Chꝛys. Tu chꝛistiane delicatus es miles:si putas te posse sine pugna vincere:sine certamine triumphare.Exerce vires in foꝛtitudine.dimica atrociter in pꝛelio:⁊ certa.Cōsidera pactū:conditionē attēde:militiam nosce:pactum qđ spopōdisti:cōditionē qua accessisti:militiā cui nomē dedisti.hoc em̄ pacto cuncti pugnauerūt:hac cōditione cuncti vicerūt. Nō oꝛemus pꝛo martyꝛibus ne eis iniuriā faciamus.ex̄ de cele.mis. cū marthe.§.fi. Honoꝛamus eos verbis:vita ab eis difiūgimur.Oꝛamus eos ꝓ nobis:sꝫ eoꝛū martyꝛia fugim⁹.Quare ergo suffragia eoꝛū querim⁹?Si em̄ exēpla eoꝝ sequi vellemus:eos ꝓpitios haberem⁹: q: dati sunt nobis in patronos ad auxiliandū. adiuuant em̄ nos meritis suis ⁊ oꝛationib⁹. De pꝛimo Aug. al's Maximus. O immēsa dei pietas. Martyꝛū merita/ nr̄a vult esse suffragia. Jllos examinat:vt nos erudiat. Jllos cōterit:vt nos acquirat. Jlloꝝ cruciatus/nostros vult esse ꝑfectus. De scd̄o Hiero.contra Uigilantiū. Si ap̄li ⁊ martyres adhuc in coꝛpoꝛe positi oꝛāt ꝓ ceteris: qn̄ de se adhuc deberēt esse soliciti:quanto magis post coꝛonas victoꝛias et triumphos? vnus homo Moyses sexcētis milibus armatoꝝ impetrauit veniā a dn̄o. Exo.xxxij.xlv.dist.disciplina.Et Stephanus veniā depꝛecat᷑.Act.vij. et postq̄ cum chꝛisto esse ceperūt nō minus valebūt. Paul⁹ ap̄ls. cdxj. aias sibi asserit donatas.Act.xxvij.et nunc cū chꝛisto residēs oꝛa clausurus est? Persecutio martyꝛū in equo rufo signata est.Apoc.vj.Hereticoꝝ in equo nigro.vt ibi. Hypocritarū qui nūc consumunt ecclesiam:in equo pallido. Jn equo albo ecclesia pꝛimitiua.vt ibi.

¶ Articulus.L. A

Sciscitoꝛ etiā abs te

dn̄a gentiū mater ecclesia:vbi sunt confessores tui lucidi:postq̄ martyꝛes inclytos ꝑdidisti? Fūdata es in cōfessione Petri clauigeri.Mat.xvj.xix.dis.ita dicēs.Fides tua te saluā fecit.Luc.vij.Confessione induta es.Cōfessione pulchꝛa effecta es. ſm Dauid. Audiuisti a spōso. Si me cōfessa fueris coꝛam hoibus:confiteboꝛ et ego te coꝛā patre meo ⁊ angelis dei. Luc.xij.vbi Ambꝛo. Pꝛeclare fidē inte xuit:et fidei ipsi virtutū fundamēta subiecit.Nam vt foꝛtitudinis fundamentū est fides: ita et fidei firmamētū est foꝛtitudo. Jtem ibi Chꝛys. Nō est ergo cōtentus fide intrinseca: sed ⁊ exteriorem confessionē requirit. Jnducēs aūt nos ad fidutiam ⁊ maioꝛē affectū.ait Paulus ad Roma.x.Si cōfitearis oꝛe tuo dn̄m iesum:⁊ credas in coꝛde tuo ꝙ eū dn̄s a moꝛtuis suscitauit: saluus eris. Totū chꝛistū et mysterijs in his interpꝛetatur. Decet em̄ pꝛius oꝛtū a deo patre verbū.i.vnigenitū ex ipsius substātia cōfiteri dn̄m oīm: nō tāq̄ ab extrinseco et furtiuū soꝛtitū dominiū:sed existētē re vera naturaliter dn̄m.in vtroq; symbolo.dn̄m iesum chꝛistū ⁊ patrem.Cōsequenter opoꝛtet fateri ꝙ hunc deus a moꝛtuis suscitauit: ipm̄.s.factū hoīem et passum in carne ꝓ nobis: sic em̄ resurrexit a moꝛtuis. Quisquis ergo sic cōfitebitur chꝛistū coꝛā hominibus vt deū ⁊ dn̄m:chꝛistus eū cōfitebitur coꝛā angelis dei:tūc tēpoꝛis quū descēderit cū sanctis angelis in gloꝛia patris sui in seculi cōsummatiōe. Mat. xxv.hucusq; Chꝛys.Dixisti in Ps̄.cv.Cōfiteamur nomini sancto sponsi:et gloꝛiemur in laude eius.Jterum dicis in ps̄.cx.⁊.cxxxvij.Confiteboꝛ tibi dn̄e in toto coꝛde meo.Et iterū in ps̄.cxliiij.Cōfiteātur tibi oīa opera tua.et psalmographus in persona tua hāc cōfessionēꝫ sepissime repetit: vt eā coꝛdi et auribus tuis inculcet.Sed quis hodie ex illis qui se filios tuos dicūt:⁊ maxime qui te regūt:spōsum tuū dn̄m iesum chꝛistū veraciter confitetur?Radix em̄ vere fidei cōfessionis in coꝛde nascit᷑.ſm Chꝛys. Quia coꝛde credit᷑ ad iustitiā.Roma.x.et Philippus eunucho ait.Si ex toto coꝛde credis. Act.viij. Jn oꝛe sicut flos ꝓducitur: q: oꝛe fit cōfessio ad salutē.ad Roma.x.et ps̄.cviij. Cōfiteboꝛ dn̄o nimis in oꝛe meo. Propter quā confessionem ait dn̄s cephe Petro cōfitenti. Tu es chꝛistus filius dei viui. Beatus es Simon bariona. Mat.xvj. Quā beatitudinem tūc perdidit ⁊ pꝛo illo tp̄e ipse Simon:quum timoꝛe moꝛtis negauit:⁊ ait. Nō noui hoīem. licet coꝛde nō negaret:criminaliter tamē peccauit:sed hereticus nō fuit:quia nō coꝛde negauit:sed pꝛopter oꝛis negationē perijsset:nisi ad lachꝛymas cucurrisset: ⁊ nisi eum dn̄s misericoꝛditer respexisset,de hoc Mat.xxvj.dist.l.fidelioꝛ.vj.q.j.unitare. xj.q.iij.nō solum.de peni.di.j.petrus.¶ B Et hoc ideo quia radix que nō germinat frondes:exiccata est:et fides coꝛdis et nō oꝛis arida est.nā et ideo deus nobis dedit os sicut ⁊ coꝛ:vt vtrūq; pariter chꝛistū cōfiteatur:fructus vero cōfessionis in operib⁹ ostendit᷑. Sed pꝛeuaricatoꝛes redite ad coꝛ. Quot em̄ intra istā sanctā ecclesiā perfidi heretici coꝛde negant saluatoꝛē nostrū incarnatū verbū?aut eum verū deum chꝛistū negantes coꝛde.i.hominē de spiritusancto conceptū:⁊ plenū spiritusancto:subsistentem ex aīa rationali ⁊ humana carne:passibilem ⁊ moꝛtalē negātes:aut verū dei filiū/patri consubstantialē/coomnipotētem/et coeternū pertinaciter diffitētes. xxiij. dist. qui episcopus.ex̄ de sum.trini.c.j.⁊ de cele.mis.in quadā.j.rn̄.et ex̄

de sum.tri. catholice.in de. aut de hac or thodora fide cor=
daliter hesitātes: qđ dubiū mētis impie hos hereticos fa=
cit: q: hec fides est corde firmiter credenda: ⁊ ore simplici=
ter cōfitēda. de hoc legit et no. xxiiij.q.j.aperte. de sum.tri.
c.j. ⁊ de hereti. dubius. Tales impij nullatenus p ignorā=
tiā excusantur: q: circa fidē ignorans ignorabit.j.ad Cor.
xiiij.xxxvij.di.§.vlti.⁊.c.vlti. et heretici nescientes heretici
sunt. vj.q.j.quero. hi impij filiū dei dñm iesum aut hoīem
purū.xxiiij.q.iij.quidā.ver.pauliani.⁊ ver.harpocratiani.
aut sine aīa. vt eo.c.ver.apollinariste. aut minorē patre cō
stituūt filiū.p̄eal.c.quidā.ver.donatiste. carnalē imagina
tionē habētes: ⁊ carnaliter verbū Joannis/ Pater maior
me est. Jo.xiiij. intelligētes. ¶ C Dñs em̄ Jesus tūc lo=
quebatur de se hoīe: quo maior est deus pater suus: et de
se creatura: qua maior est deus creator pater suus: et ipse
q: deus/maior est se creatura: sed quantū ad diuinitatem
suā quā eādem habet cum patre: ⁊ a patre. ait Jo.x. ego et
pater vnū sumus. ex̄ de sum.tri.c.ij. vbi Aug. Utrūq; audi.
et vnū. et sumus. ⁊ a charibdi. ⁊ a scylla liberaberis. M di
xit/vnū: liberat te ab Arrio. de quo.xxiiij.q.iij. resecande. ⁊
q.ea. quidā. ver. arriani. et ver. bonosiani. et ex̄ de cele.miss.
in quadam.j.rn̄. M dixit/sumus: liberat te a Sabellio. de
quo.xxiiij.q.ſi.c.quidā.ver.sabelliani. Si vnū: non ergo di
uersum. si sumus: ergo pater ⁊ filius. Itē Augu.vij.de tri=
ni.c.vlti. Unum em̄ sumus dictū est: q: ego ⁊ ille ſm essen=
tiam vnū sumus: nō ſm relatiuū. Itē Hilarius.viij.de tri=
ni. Hec igitur q: heretici negare nō p̄nt: impietatis sue mē
dacio neganda corrūpunt. tētant em̄ illud ad vnanimita
tis referre cōsensum vt volūtatis in ijs vnitas sit: nō natu
re.i. vt nō per id q: sunt: sed per id q: idem volūt vnū sint:
sed per nature natiuitatē/ dū nihil deus in eo ex se gignen
do eū degenerat/ vnū sunt: dū operāte se operatur pater:
dū ipe in patre/et in eo pater est. Hoc nō prestat creatura:
sed natiuitas. nō efficit volūtas: sed potestas. nō loquitur
vnanimitas: sed natura. Non negamus igit vnanimitatē
inter patrē et filiū. nā hoc solēt heretici mētiri: vt cū solam
concordiā ad vnitatē nō respicimus: discordes ab eis a no
bis affirmari loquātur. Sed audiāt qm̄ a nobis vnanimi
tas nō negat: vnū sunt pater ⁊ filius: natura/ honore/ vir
tute: nec natura eadem potest velle diuersa. De heresibus
Arrij ⁊ Sabellij.xvj.dist.c.sexta.ver.prima.xxiiij.q.iij. qui=
dā. ver. arriani. et ver. sabelliani. Item Jo.x. Pater in me
est: ⁊ ego in patre. vbi Hilarius. Hoc est illud/dei filius sum.
Hoc est illud/ego et pater vnū sumus. Et ibi Augu. Non
em̄ sic filius dei dicit. In me est pater: ⁊ ego in illo. quomo
do p̄nt dicere hoīes. Si em̄ bene cogitemus: in deo sumus:
et deus in nobis est: quasi participātes eius gratiā et illu=
minati ab ipso. Unigenitus aūt filius in patre est: ⁊ pater
in illo: tanq; equalis. Et iterū. Pater meus qđ dedit mihi
maius oībus est. Jo.x. ex̄ de sum.trini.c.ij. Hilarius.vij.de
trini. Nō occultat ex patre esse se natū. qđ em̄ a patre acce
pit: accepit nascēdo: nō postea. Et ibi Augu. Nō em̄ crescē
do/sed nascendo equalis est: qui semp natus est/de patre
filius: de deo deus. Hoc est ergo qđ dedit mihi pater: quod
maius oībus est: vt.s. sim verbū eius: vt sim vnigenitus fi=
lius eius: vt sim splēdor lucis eius. de hoc ex̄ de sum.trini.
c.ij.§.licet.ibi. iuxta qđ. Et iterū. Pater in me manēs ipse
facit opera. Nō creditis q: ego in patre: ⁊ pater in me est:
Jo.xiiij. vbi Chrys. Uidi aūt abūdantiā super vnius sub=
stantie demōstratione. q.d. nequaq; aliter facit pater ⁊ ali
ter ego. sicut et Jo.x. alibi ait. Si nō facio opa patris mei:
nō credatis mihi. ¶ D Itē ibi Augu. Arriani dicūt. Ec=
ce inequalis est patri filius: nō a seipso loquitur. dicūt Sa
belliani. Ecce qui pater est: ipse est filius. Quid est pater in
me manens ipse facit opera: non in me maneo ipse qui fa=
cio. Sed manere in filio patrem nō est singularis atq; vni
ti. q.d. alius est pater/alius filius. Operari vero per filiū
patrem: nō est differentis aut exteri: sicut nō vnius est/nō
a se loqui que loquitur: neq; rursus alieni ac separabilis/
loqui per loquentē. Et q: in se patrem loqui ⁊ operari do=
cuerat: perfecte vnius vnitatis fidē statuit dicens. Credi=
te mihi: quia ego in patre: et pater in me est: ne.s. per virtu
tis efficiētiam/et nō per nature que ſm natiuitatē est pro=
prietatē/pater in filio ⁊ operari crederet et loqui. Itē Jo.
v. Nō potest filius facere quicq; nisi quod viderit patrem
faciētem. de cōse.dist.v.c.vlti.in fi. vbi Augu. Quidam qui
christianos se haberi volunt Arriani heretici dicentes ip=
sum filiū dei qui suscepit carnē: minorē esse q: pater est: ca=
piunt ex his verbis causam calūnie. et respondent nobis.
Uidetis q: dñs Jesus quū aduerteret iudeos ex hoc mo=
ueri q: patri deo equalem se faceret: talia verba subiunxit:
vt se equalē non esse monstraret. Qui enim nō potest (in=
quiunt) facere a se quicq;/ nisi quod viderit patrem faciē=
tē: vtiq; minor est: non equalis. Sed si dicat deus erat ver
bum: ⁊ est deus pater maior: duos deos colimus: nō vnū
deum. et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa
per nomen naturam natiuitatis que filij est/auferretur ei
dem: ait filiū a se nihil facere posse. Item ibi Augu. Tanq;
diceret. Quid scandalizati estis: quia patrē meū dixi deū:
et quia me equalē feci? deus ita sum equalis vt ille me ge=
nuit: non vt ille a me/sed ego ab illo sim. Filio hoc est esse
quod posse. Quia ergo substātia filij de patre est: ideo po
tentia filij de patre est. Quia ergo filius non est a se: ideo
nō potest a se. Sic ergo nō potest filius a se facere quicq;:
nisi quod viderit patrē facientem: quia videre filij hoc est
natum esse de patre: non alia visio eius et alia substantia
eius: totū qđ est de patre est. Item Hilarius.vij.de trini.
Ut aūt maneret salutaris in patre ⁊ filio confessionis no
stre ordo: naturā natiuitatis ostendit: que potestatem effi
ciendi nō per incrementa indultarū ad vnūquodq; opus
virium sumeret: sed de cognitione presumeret. Presume=
ret aūt nō de aliquo operis corporalis exemplo. vt qđ pa=
ter prius faceret/id postea filius facturus esset: sed quum
ex patre filius natus esset: per virtutis ac nature in se pa=
terne consciētiam nihil quod patrē faciētem vidisset/filiū
posse facere testatus est: non em̄ corporalibus modis deus
videt: sed visus ei oīs in virtute nature est. vide de conse.
dist.v.c.fi. Item Aug.ij.de trini. hoc autē si proprie dictū
acceperimus q: in forma accepta ex creatura minor est fi=
lius: consequens erit vt prior pater supra aquas ambula
uerit: et cetera fecerit que filius in carne apparēs inter ho
mines fecit: vt possit ea filius facere. Quis autem vel deli
rus ista sentiat? Item Augu. super Jo. Jo.vj. Ambulatio
tn̄ illa carnis supra mare a patre fiebat per filium: quādo
enim caro ambulabat: ⁊ diuinitas filij gubernabat: pater
absens nō erat. quū filius dicat Jo.xiiij. Pater in me ma=
nens ipse facit opera. Quum ergo dixisset Jo.v. Non po=
test filius a se facere quicq;: ne forte carnalis arriperet in=
tellectus vt faceret sicut hō: quasi duos fabros vnum ma
gistrū alterum discipulū: vt quomodo ille fecit arcam: iste
facit alterā secutus eum: ait Jo.v. Quecūq; ille fecerit/et
filius similiter facit. Non ait quecūq; pater facit/et filius
alia similia facit: sed hec eadē. Mundū pater/mūdum fi=
lius/mūdū spiritussanctus fecit. Unus mūdus factus est
a patre per filiū in spūsancto. Hec ergo eadē facit. Simili
ter aūt addidit ne alius error in animo nasceretur. Videt
em̄ corpus hoc idē facere qđ animus: sed nō similiter. Ani
mus em̄ imperat corpori: corpus visibile est: animus inui
sibilis: vt si aliquid seruus iubente dño fecit: idē ab vtroq;
factum est. sed nūquid similiter? nō. ergo sic pater ⁊ filius.
Sed et hec eadē facit et similiter facit: vt intelligamus si=
mili potētia facere filium eadē ipsa que facit pater. Equa=
lis est igitur patri filius. Itē Chrys. M dicit Jo.v. A seip
so non potest facere quicq;: intelligendū est quia nihil cō=
trarium patri/nihil alienum ab eo facere potest. Ideo au
tem nō dicit quoniā nihil contrarium facit: sed quoniā nō
potest facere: vt hinc ostendat similitudinem et certitudi
nem parilitatis. Nō imbecillitatem filij: sed multam eius
virtutem ostendit hoc verbū. Sicut enim quum dicimus
impossibile est deum peccare: non imbecillitatē eius accu=

famus: sed ineffabilem quādam eius virtutem testamur. Ita quū dicit filius non possum a meipso facere quicq̄: dicit q̄ impossibile est eū facere aliquid cōtrariū patri. Itē Augu. cōtra sermonē Arrianoꝝ. Hoc aūt nō deficiētis est: sed in eo q̄ de patre natus est pmanētis. Tamq̄ laudabile est omnipotētē nō posse mutari: q̄ laudabile est q̄ omnipotēs nō potest mori. Potest em̄ filius facere quod nō vidisset patrē facientem: si posset facere qđ per illum nō facit pater: hoc est si posset peccare. Neq̄ em̄ nature immutabiliter bone que a patre est genita conueniret. Hic autē q: nō potest: nō deficiēter non potest: sed potēter. Itē Jo. vj. Sicut misit me viuēs pater: et ego viuo propter patrē. vbi Chr. vs. Ac si dicat. Viuo ego sicut pater. Et ne ingenitum existimes: adiecit, propter patrē: patrē esse principiū occulte insinuās. Et Augu. Quia ipse de illo est sine detrimento equalitatis dictū est. Nec tñ nostrā eādem et suam equalitatē significauit: sed gratiā mediatoris ostēdit. Si aūt ꝑm id accipimus, Viuo propter patrē, q̄ alibi ait, Pater maior me est. hec verba dixit, Sicut misit me. Joā. xiiij. ac si dicat. Ut ego viuā ꝑpter patrē. i. ad illū tāq̄ ad maiorē referam vitā meā: exinanitio mea fecit: in qua me misit. Ut aūt quisq̄ viuat propter me: participatio facit: q: māducat me. de cōse. di. ij. in christo pater. Itē Jo. xiiij. Philippe, qui videt me: videt ⁊ patrē. Hilarius. vij. de trinita. Solemus enim de simillimis duobus ita loqui. Vidistis istum: vidistis illum. Sic ergo dictū est. Qui videt me: videt et patrē. Non q̄ ipse sit pater ⁊ filius: sed q̄ a patre similitudine in nullo prorsus discrepet filius. Nō autē hic ille visum oculoꝝ carnaliū signat. Nō em̄ hoc quod ex partu virginis carnale est: ad cōtēplandam in eo dei formā et imaginē proficit. Sed intellectus dei filius, id prestat: vt intellectus et pater sit: vt dñica imago est: vt non differat genere: sed significet authoritatē. nō enim solitariū sermo signat: ⁊ indifferentē tamen naturā professio docet. Quū enim dicitur ⁊ patrē: exclusa est singularis atq̄ vniti intelligentia. Et quid reliquū est: nisi per nature vnitā similitudinem pater per filium visus sit? Que enim ignorādi patrem aut ostendendi ignorantibus necessitas relinquebatur: quū pater in filio visus esset ex proprietate nature: dū ex indifferentia vnitatis vnū sint natus ⁊ generās? vt hic sermo dñi sequeretur Jo. xiiij. Non credis quia ego in patre: et pater in me est? Pater aūt in filio: et filius in patre: nō per duplicem cōuenientium generū coniūctionē: neq̄ per infitam capacioris substātie naturam: q: per corporalem necessitatē exteriora fieri ijs quibus cōtinētur interiora nō possunt: sed per natiuitatem viuētis nature ex viuēte: dum non aliud ex deo q̄ deus nascitur. Naturā em̄ suā (vt ita dicā) sequitur indemutabilis deus indemutabilē gignēs deum: nec naturā suā deserit ex indemutabili deo indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subsistentē igitur in eo dei naturā intelligimus: quū in deo de⁹ insit: nec preter eū qui est deus, quisq̄ alius deus sit. Quod autē dicit in eodē. c. Jo. xiiij. Pater maior me est. s. exposui. ver. sed preuaricatores. vnde ibi Augu. Per qđ ergo filius nō est equalis patri: per hoc erat iturus ad patrē: a quo ⁊ venturus est iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Per illud autem in quo est equalis gignēti: nūq̄ recedit a patre: sed cum illo est vtiq̄ totus pari diuinitate quā nullus continet locus. Ipe ergo filius dei equalis patri in forma dei: q: semetipsum exinaniuit. Phil. ij. non formam dei amittens: sed formā serui accipiēs: maior est etiā seipso: quia forma dei maior est q̄ amissa non est, q̄ forma serui que accepta est. Hec igit est forma serui in qua dei filius minor est nō patre solo sed etiam spiritusancto. ꝑm hanc formā serui puer christus etiam parentibus suis minor erat: qñ paruus maioribus. sicut scriptū est Luc. ij. subditus erat. Agnoscam⁹ igitur geminā christi substātiam: diuinā. s. qua equalis est patri: humanam, qua maior est pater: vtrūq̄ autē simul non duo, sed vn⁹ christus: ne sit quaternitas: ſ trinitas deus. Ideo ergo dixit Joā. xiiij. Si diligeretis me: gauderetis vtiq̄: q: vado ad patrē: quia nature humane gratulandū est eo q̄ sic assumpta est a verbo vnigenito: vt immortalis cōstitueretur in celo: atq̄ ita fieret sublimis: vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterā patris. Quis nō hinc gaudeat: qui sic diligit christū vt et suam naturā iam immortalē gratuletur in christo: atq̄ ipm speret futurū esse per christum? Subtilior: expositio precedenti illius verbi, Pater maior me est. Itē ibi Hilarius. ix. de trini. Si donātis auctoritate pater maior me est: nūquid per doni cōfessionē minor filius est? Maior itaq̄ donans est: sed minor: iā nō est cui vnum esse donatur. ¶ Hec vnitas et nō maioritas per aliqua exēpla manualia, licet multū a trinitate ineffabili differētia, aliqualiter intelligi potest. Quia radius solis minor sole nō est: quia vnū cum ipso: et in ipso: et de ipso est. Nec sapientia sapiēte. Nec cogitatio cogitante. Nec virtuoso virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil operatur sine arte ⁊ sapientia sua: immo prius oia operat in arte: ⁊ postea cōsequēter in opere: ita ⁊ pater nihil agit sine filio. Sed prius omnia in ipso fecit sicut in arte: ⁊ consequēter oia fecit per ipsum in opere. Heb. j. Per quē fecit et secula. vnde Augu. Ipse est ars dei omnipotētis plena oim actionum. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec verbū gignente. Nec vultus imprimēte. Nec imago signāte. Nec brachiū forti. Nec nomen nominante. Nec intellectus intelligēte. Nec splendor igne. Nec esse ente. Nec speculum speculante. Nec odor odorante. Nec truncus radice. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec summa bonitas summo bono. Nec charitas diligente. Nec simplicitas simplicissimo. Nec perfectio perfectissimo. Nec enim pater deus filiū generauit q̄ esset aliud q̄ deus. homo em̄ hominē generat. deus deū: qui nō est alius deus: q: vnus est deus: sed est ali⁹a patre: quia filius non aliud: q: deus. ex de sum. trini. c. ij. §. licet. et. c. j. §. hec sancta. Non ergo filius minor patre ꝑm diuinitatē: quia idipsum est in maiestate cū patre. Maledictus ergo Arrius de cuius errore xxiiij. q. vlti. quidam. ver. arriani. cum sua sobole. cuius pena ꝑm Augu. indeterminata est: q: crescet eius pena vsq̄ ad diē iudicij: propter peccatū sequentium dogma suū pestiferum. facit qđ no. xxij. dist. qui eps. in glos. j. creationē. apud inferos: q: eius venenosa doctrina totū fere orbem depopulata est. xxiiij. q. iij. resecāde. quia negat filiū patri equalē: et qui negat filiū patri equalem: negat deū patrē habere deum filiū coequalē. Impius em̄ ille Arrius presbyter Alexandrinus cōfitetur deū patrem: et sterilē eū facit: vt filium cōnaturalem ⁊ coequalem nō gignat. ps. sed mentita est iniquitas sibi. ps. xxvj. quia dicit dñs Esa. lxvj. Nūquid ego qui alios parere facio: ipse non pariā? Unde et senior eps de sanctis ait contra Arrium. Maledicta sit perfidia Arrij qui patrē omnipotentē sterilem facit. vnde de filio dei dicit Michee. v. Et egressus eius sicut a dieb⁹ eternitatis. et Osee. vj. Quasi diluculum preparatus est egressus eius: et veniet quasi imber tēporaneus nobis: et serotinus terre. ⁊ ps. ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim pater cognoscendo gignit filium. ⁊ ideo dicit hodie. Et q: semper fuit pater: ideo dicit genui. q: in principio erat verbum. Jo. j. et verbū filius erat apud deū patrē per generationē eternā. et ideo dicit erat: quod est verbū substātiuū. q: filius homousion. et deus erat verbū: quia deus filius de deo patre absq̄ initio ⁊ fine. Hec est confessio orthodoxa Nisseni concilij. cccxviij. patrum: vbi Arrius impius hereticus cum suis hereticis discipulis condēnatur. vt habetur. xv. dist. canones. ver. horum prior. et. xvj. distin. c. sexta. ver. prima autem. Hec confessio Athanasij greci doctoris lucidissimi orientis et pro hac virtute cōfessoris clarissimi in symbolo: Quicūq̄ vult. Ac deinde confessio pape Innocentij. iij. theologi doctissimi in generali concilio declarantis Firmiter credimus. ex de sum. trini. Confessio concilij Carthaginensis. iiij. cui interfuit Augu. xxiij. dist. qui episcopus. Postremo confessio Clementis pape. v. in cōcilio Viennensi. ex de sum. trini. fidei catholice. in clemen.

Pro hac confessione confessores et martyres inclyti effecti sunt diversis orbis climatibus quamplurimi orthodoxi: vt ecclesiastica et tripertita narrat historia etc. ¶ Hic adde quod legitur et no. ex. de sum. trini. c. ij. de cele. miss. in quadam. de hereti. cum christus. et. xxiiij. q. iij. quidā. ver. bonosiani. et ver. carpotraciani. et ver. alogij. et ver. pauliani. et ver. boetiani. et ver. sabelliani. et ver. nestoriani. ¶

Sed etiam o mater ecclesia etiā ore quot sunt intra sinum tuum exteriorē: qui sponsum tuū christum in quem se dicunt credere, blasphemant. vt dicatur eis. Tota die nomen meum per vos blasphematur. Esa. lij. xlv. dist. de iudeis. j. ad Timo. vj. xxiij. q. v. cū caput. de qua blasphemia ex. de maledi. c. ij. In nomine eius peierant. Per membra eius iurant: qui essent capite plectendi sm legē. vt legitur et no. xxij. q. ij. si quis per capillū. Falsas accusationes cōponūt. de ijs. iij. q. iiij. per totū. ij. q. viij. per totū. et. ij. q. iiij. Falsa testimonia proferunt. iiij. q. iij. qui falso. ex. de crimi. fal. c. j. xj. q. iij. nolite. Corpus dominicū super quolibet verbo allegant et dilacerant mēdaces fallaces duplices. xxij. q. ij. §. ille. c. primum. et. q. iiij. §. ex his. Ore diligentes christum: sed lingua mentiti sunt ei: quia nunquam in ea est christus. Jo. xiiij. qui veritas est. dist. viij. si consuetudinē. Ora talium diaboli confessorum, quia tota die eum habent in ore, maxime Hispani qui in quolibet fere verbo dicūt, demon. Ora draconis bestie et pseudo prophete. de quibus Apocal. xvj. Virus seminant: proditiones subordinant et discordias inter fratres. Prouer. vj. xlvj. di. seditionarios. ps. xvj. Ora eorum loquuntur superbiam. Eorum lingua magniloqua. ps. xj. Labia eorum dolosa. Lingua eorum gladius acutus. et ps. xiij. acuunt linguam suam sicut serpentes. venenum aspidum sub labijs eorum. de peni. dist. j. c. periculose. Adulatores. xlvj. dist. clericus qui. xxij. q. ij. primum. Molliūtur sermones suos super oleum: et ipsi sunt iacula. sm David ps. liiij. quia beatificātes alios, deceptores sunt et proditores. xlvj. dist. sunt nōnulli. Turpia etiā eorum colloquia que bonos mores corrumpūt. sm Paulum. j. ad Cor. xv. vt no. xxxvij. di. turbat. Vere lingua multorum plena veneno mortifero. Jaco. iij. vbi satis de ista mala lingua. Murmuratores sunt contra deum et eius rectores. Exo. xvj. j. ad Cor. x. Judicatores hominum ante tēpus. j. ad Cor. iiij. ij. q. j. multi. Cōtumelijs et iniurijs alios contristātes. De verbis otiosis de quibus in die iudicij ratio est reddenda. Mat. xij. xxij. q. si. c. penul. cōsciētiam nō habētes. contra Apostolū Roma. xij. Maledicētes: nūquam benedicentes. xxiiij. q. iij. §. illicita. cum. c. seq. et. §. sed qui pro persecutoribus. cū. c. seq. et. c. deus quando maledicit. Contra consuetudinē ecclesie contendentes. j. ad Cor. xj. Contra veritatem disputantes. xxiij. q. vj. vides. ij. q. vij. §. tria. ver. si quis a deo. et determinantes. Falsa patrocinia et consilia impendentes. xj. q. iij. non licet. Iniquas sentētias dei timore postposito proferentes. xj. q. iij. tunc vera. et. c. quatuor. Pauperes exasperantes. xxv. dist. §. alis aūt. ver. qui autem. Se laudantes. xj. q. iij. si quis vero. vbi de hoc. xxviij. q. ij. quidā monachorum. Muti ad deū laudādum: ora hiantes ad rumores dicendum et detrahēdum. de peni. dist. j. homicidiorum. ¶ ¶ Sed et quot et clerici religiosi et prelati cum talibus linguis pestiferis dicunt horas canonicas et deum laudare videtur: immo potius irrident et subsannant. vnde ps. xlix. Peccatori autem dixit deus. quare tu enarras iustitias meas etc. iij. q. vij. §. tria. ver. idē testatur. quia et de vno fonte non procedit aqua amara et dulcis: nec de vno ore maledictio et benedictio. Jaco. iij. Unde et dominus talibus benedictionibus maledicit. j. q. j. maledicam. et officia taliū et festa eorum odit anima eius et proijcit. Esa. j. xxiiij. q. j. odi. et kalendas eorum non recipit. Labijs christum honorare videntur: sed cor eorum lōge est ab eo. Esa. xxix. Mat. xv. Literam mortuam proferunt: quam nec intelligunt, nec attendunt: de viuificante spiritu non curantes. j. Cor. xiiij. Orabo spiritu: orabo et mēte. et sequitur ibi. Sed in ecclesia magis volo quinque verba meo sensu loqui: vt et alios instruā: quam decem milia verborum in lingua. ij. ad Cor. iij. Multa verba psalmorum proferunt: sed parum colligunt. de conse. dist. v. non mediocriter. quia grano iūgunt zizania. Mat. xiij. Mens eorum plena iniquitate, caret suauitate. Currunt et syncopizant officium. ex. de cele. miss. dolentes. quia non habent ad deum desiderium nec animum: quum mortuo sono verborum credunt deo et conscientie satisfacere: sed ipsum videntur potius deridere. deus enim spiritus est: et qui ipsum adorant: in spiritu et veritate adorāt. Jo. iiij. quia sursum corda. de conse. dist. j. quando. et in veritate. i. absque iniquitate orant. ad hec. xxxviij. dist. sedulo. xcij. dist. cantantes. de conse. dist. iiij. si non sanctificatur. Et hoc est quod precipit concilium ecclesie generale quod per obedientiam omnes clerici, quorum etiam nomine religiosi intelligūtur. xvj. q. j. legi. xij. q. j. duo. officium diurnum pariter et nocturnum dicere tenentur quantū cum deo poterunt attente pariter et deuote. ex. de cele. miss. dolētes. Sed que attentio potest esse vbi cor nō est: vt hodie quasi quilibet possit dicere cum ps. xxxvij. Et cor meum dereliquit me: et ipsum non est mecum. Extra se enim quasi omnes vagantur: et vix inuenitur qui sm David cōuertatur ad cor: et in se: sicut filius prodigus fecit. Luc. xv. nec qui secum habitet: sicut christicola Benedictus relinquens pestiferos cucullatos qui porrexerant ei venenum. vij. q. j. §. hoc tūc. in fi. et. xviij. q. ij. §. ecce. nec qui cor deo tribuat: quod a nobis principaliter petit deus dicens. Prebe mihi fili cor tuum. Prouer. xxiij. Quis hodie potest dicere, Clamaui in toto corde meo: exaudi me dñe. ps. cxviij. Nec qui dicat, In toto corde meo exquisiui te. ps. cxviij. Nostrū enim cor intra nos diuisum est: et ideo interimus. Osee. x. et prauum est et inscrutabile et malitia plenum. Hiere. xvij. Nō enim corā deo nostro rectū est cor nostrū: nec fideles sumus in testamento eius. ps. lxxvij. Cordis mūditia recessit a nobis: et ideo non videmus deum. Mat. v. Si cor contritum et humiliatum esset, sm David, et spiritus contribulatus. l. dist. ponderet. attentum esset in oratione. sed cor nostrum escis nō gratia stabilitum est. Hebre. xiij. et ideo mobile et vagum est. et in corde et non corde loquimur. sm David. Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quando stamus ad orationem: inuigilare et incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis et secularis abscedat: nec quicquam tūc animus quam id solum cogitet quod precatur. Ideo autem sacerdos ante orationē prefatione premissa parat fratrum mentes, dicēdo Sursum corda: vt dum respondetur, Habemus ad dominum: admoneamur nihil aliud quam deum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus nostrū: et soli deo pateat: nec ad se hostem dei tempore orationis venire patiatur. de conse. dist. j. quādo. Immo etiam sm Bernar. in canticis. nedum malum maxime tempore psalmorum cogitare non debemus: sed nec aliud bonum quam verborum psalmorum quos canimus intellectum: quia psallam spiritu psallā et mēte. j. ad Cor. xiiij. quia propria proferimus verba psalmorum: vt ea intelligamus: nec alias cogitationes quantūuis bonas misceamus: quia spiritussanctus simplex omnino in illo tempore de alio quam de sensu litere psalmorum seruiri sibi nō vult: vnde Hiero. ad Rusticum monachum. Dicatur ad verbū oratio: sine intermissione vigilet sensus: nec vagis cogitationibus fit patens: corpus pariterque animus tendat ad deū. de conse. dist. v. nūquam. in prin. vbi de hoc. in glos. j. iuxta verbum. et sequitur in eodem. c. Nec vacet mēs tua varijs perturbationibus: que si peccato insederint: dominabuntur tui. ps. xviij. et te deducent ad delictum maximum etc. Predicta vera sunt nisi per excessum psalmodiādo extra se mens aliquādo rapiatur: et tūc deo fruatur: sed cessante gustu ad se reuertatur: et de intellectu verborum que profert domino obsequatur. Sed quomodo possumus mentē tenere in officio quā mundo vendidimus, que etiā semi

nauimus in coꝛde ante pſalmoꝛum decantationē cum mū
do loquendo et mundo cōuerſando: hec in eis metemus.
gloſ. vj. Coꝛ dedimus ante officium vagationibus/cogita
tionibus malis/et affectionibus carnalibus/tempoꝛe oꝛa
tionis talia metemus: et quia coꝛ non cuſtodiuimus ante
officium diuinū: ideo ipſum in eo attentū tenere nō poſſu
mus. Quales ergo ſm Jo. caſſia. in collatione de oꝛatio-
ne. i. nos in oꝛatione inueniri volumus: tales ante oꝛatio-
nem ſimus. ſuper coꝛdis cuſtodiam ſtemus. Abachuc. ij. c.
Audiamus quid loquatur in nobis dn̄s deus ſm Dauid
pſ. lxxxiiij. quoniā loquetur pacē. et ſanctas cogitationes
et deſideria inſpirat et contritiones: per que vitia expellū
tur. xxxij. q. i. cum renuntiatur. que faciunt guerram coꝛdi.
Et audiamus quid loquaꝛ in nobis luridus Behemoth.
qm̄ loquetur guerrā malas cogitationes et deſideria car
nalia vel ſecularia. ad Tiꝛ. ij. in coꝛdibꝰ exufflando. Si em̄
intrauit in coꝛ Jude ſimonis ſcariothis vt ſuum pꝛoderet
redemptoꝛem. Luc. xxij. in pꝛin. ibi. Intrauit autem ſatha
nas in Judam. vbi Titus. In Judam ſathanas intrauit:
non impellens: ſed patulum inueniens oſtium. nam obli
tus omnium que viderat ad ſolā auaritiam dirigebat in-
tuitum. Item ibi Beda. Non eſt autem huic contrariū qd
Jo. dicit Joā. xiij. poſt buccellam intraſſe in eum ſathanā:
quia nunc intrauit vt quod erat alienum tentaret: tūc au-
tem vt quaſi pꝛopꝛium ad quecūq̧ vellet agenda attrahe
ret. Et Jo. xiij. ibi. Cum diabolus iam miſiſſet in coꝛ vt tra
deret eum Judas ſimonis ſcariothis. Ubi Aug. Miſſio
iſta ſpiritualis ſuggeſtio eſt: et non fit per aurem: ſed per
cogitationem diabolice ſuggeſtiones immittuntur: et hu
manis cogitationibus immiſcētur. Factum ergo iam fue-
rat in coꝛde Jude per immiſſionem diabolicam vt trade-
ret diſcipulus magiſtrum. Et in eodē. c. ibi. Et poſt buccel-
lam introiuit in illū ſathanas. vbi Oꝛige. Attende. de pꝛi
mo quidem nō introiuit ſathanas in Judam: ſed immiſit
in coꝛ eius ſolum vt pꝛoderet pꝛeceptoꝛem. poſt panē aūt
in eum ingreſſus eſt. quāobꝛem nobis cauendū eſt ne dia-
bolus intrudat in coꝛ noſtrum aliquod ignitoꝝ ſuoꝝ telo
rum. Nā ſi intruſerit: inſidiatur deinde vt et ipſe introeat.
Item Chꝛyſ. Donec em̄ fuit in collegio: non audebat inſi
lire: ſed extroꝛſum immittebat. quando vero eum manife
ſtum fecit ⁊ expulit: libere de cetero in eum inſiliuit. Item
Aug. Uel intrauit in eū: vt ſibi iam ſubditū plenius poſſi-
deret: neq̧ enim non in illo erat quando cū iudeis de pꝛe
cio tradēdi dominum pactus eſt. quum Lucas dicat Luc.
xxij. Intrauit autem ſathanas in Judam: et abijt: et locu-
tus eſt cum pꝛincipibus ſacerdotū. Talis iam venerat ad
cenādū: ſed poſt panē introiuit in eū: nō ad hoc vt alienū
tentaret: ſed vt pꝛopꝛium poſſideret. Item ibi Oꝛige. De
cebat em̄/ vt exiſtimo/ per panis exhibitionem auferri ab
eo bonum quod ſe habere credebat: quo pꝛiuatus factus
eſt capax ingreſſus ſathane in ipſum. Dicūt autem aliqui.
Ita ne meruit panis poꝛrectus de menſa chꝛiſti: vt poſt il
lum intraret in diſcipulum ſathanas? Quibus reſponde-
mus hinc potius nos doceri ꝙ ſit cauendum male accipe
re bonū. Si enim coꝛripitur qui nō dijudicat. i. ad Coꝛ. xi.
hoc eſt/non diſcernit a ceteris cibis domini coꝛpus: meri-
to a dn̄o dānatur qui ad eius menſam fingēs ſe amicū ac-
cedit inimicus. ad hec de conſe. diſt. ij. et ſancta. ſicut etiam
tētauit ſathanas Ananiā et Saphyꝛam: vt de pꝛecio agri
venditi Petro apoſtolo mentirentur: et ab eo necarētur.
Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. petrus. Iſte eſt ille inimicus ho
mo: quia hominem decipit: qui ſeminat inter triticum bo-
narum cogitationum quas immittit dn̄s zizania turpiū ⁊
Orationis vires. vitioſarū affectionū et intētionū. Mat. xiij. ℂ G Iſte
enim aduerſarius ſathā maxime pſalmoꝛum et oꝛationis
tempoꝛe ſeruos dei nititur impedire: quia nil eum ſic per-
cutit/ſic eneruat/ſicut oꝛatio coꝛam deo. Ignita enim oꝛa
tio et fidelis ignis demonū eſt: ⁊ victoꝛia cōtra eos. xxxvi.
diſt. ſi quis. Ibi enim coꝛā tribunali chꝛiſti deuota anima
aduocat contra eos; impugnat eos; allidit eos; incendit
eos: detinet eos: diſcooperit eos. ſic Publius monachus
oꝛans continue decē diebus miſſum demonē a Ceſare Ju
liano apoſtata in occidentē detinuit ne tranſiret. ſpiritus
demones ab oꝛatione que fit in ſpiritu repelluntur: ſubti-
lioꝛes enim demones et robuſtioꝛes oꝛatione pēnata pel-
lūtur. Mat. xvij. et Mar. ix. ibi. Hoc autem genus nō eij-
citur niſi oꝛatione ⁊ ieiunio ⁊c. vbi Remigius. Oꝛatio in-
telligenda eſt generalis que in pijs et bonis operibus cō
ſiſtit. de qua dicit apoſtolus. Sine intermiſſiōe oꝛare. i. ad
Theſſa. v. xxxj. diſt. tenere. et. c. ſi laicus. Idem Mar. ix. et
Luc. xviij. Opoꝛtet ſemper oꝛare. penne autem oꝛationis
que faciunt eam volare: ſunt ieiuniū et eleemoſyna. vnde
Iſidoꝛus. Facilius per ieiuniū oꝛatio penetrat celos. Itē
Chꝛyſ. Infirma eſt oꝛatio que eleemoſynarū largitate nō
eſt munita. vnde Heſter. xv. Heſter oꝛatura regem Aſſue-
rum induta habitu regio cū duabus famulis intrauit ad
ipſum Heſter que interpꝛetatur eleuata: ſignificat animā
deuotam: que eleuat ſe interius cōtra ſe: et quia etiam in-
terpꝛetaꝛ abſcōdita: que eſt oꝛatio que ſe occultat. Mat.
vj. Oꝛa patrem tuū in abſcondito. Tob. xij. Bona eſt oꝛa
tio cum ieiunio et eleemoſyna. Sic a Moyſe oꝛante vinci
tur Amalech. Exo. xvij. xxxvi. diſt. c. vlti. a Judith Holofer
nes. Judith. xiij. A machabeis hoſtes. vt in lib. Macha.
legitur. ab Heſter inimici iudeoꝛū maxime Aman. Heſter
vij. a magno Antonio egyptio et Bartolemeo apl̄o de-
mones. a Petro et Paulo Simon magus. vt in legenda
eoꝝ dicitur. Et hec eſt ratio pꝛincipalis quare etiam fideli
ter et deuote oꝛantes magis ꝙ alio tempoꝛe vagationes
ſentimus: quia a demonibus tūc amplius impugnamur.
ℂ H Et nota ꝙ ante introitū officij pꝛemittimus ver.
Deus in adiutoꝛium meum intēde. pſ. lxix. de quo. vij. q. i.
§. hec aūt. q: ſicut dicit gloſ. ſup p̄dicto ver. hic verſiculus
ante omnes hoꝛas in initio dicitur: q: quum oꝛare debe-
mus: maxime tunc tentare nititur diabolus: vt muſce mo
rientes perdāt ſuauitatē vnguēti. Eccl̄s. x. quare ante om-
nia cōtra illius inſultus auxilium a dn̄o poſtulamus. Sȝ
ſi impugnamur: ſignū eſt ꝙ pugnamus/ſm Climacū/ma
xime in oꝛatione q̄ pꝛegrandē habet laboꝛem ⁊ pugnam.
vera igiꝛ oꝛatio/vera eſt chꝛiſti cōfeſſio. veri em̄ oꝛatoꝛes
veri cōfeſſoꝛes. Quis enim vere cōfitetur deū creatoꝛem
redemptoꝛem/gubernatoꝛē/remuneratoꝛē/condēnatoꝛē
pꝛofectoꝛē/⁊ defenſoꝛem/adiutoꝛem/cōfoꝛtatoꝛē/libera-
toꝛē/boni inſpiratoꝛē/⁊ tādem gloꝛificatoꝛem: niſi qui eū
oꝛat in ſpū ⁊ veritate. Jo. iiij. Quis em̄ cognoſcit ſe ⁊ de-
um: niſi oꝛans ſpū. quis deū ſentit: quis in eo cōfidit ⁊ ſpe
rat: credit ⁊ amat: ⁊ regratiaꝛ: niſi oꝛans mētaliter. Que
magis cōfeſſio: ꝙ cōtinua oꝛatio: pꝛeſſum acidia ⁊ doꝛmi-
tatione ⁊ pugna nō recedere a deo: ſed cum eo colluctari.
hec dei latria/dei glīa/gemitus/planctus/doloꝛes coꝛam
eo/⁊ ſancta ſuſpiria ⁊ ſingultus. I

Sed de cōfeſſione reali operiſquid dicamus
hodie: niſi quod dicit Apl̄s ad Tiꝛ. i. labijs
me honoꝛāt ⁊c. Eſa. xxix. ⁊ Matth. xv. Cōfi-
tentur ſe noſſe deum: factis aut negant. Ne
gatur autē virtus p̱ vitium. ⁊ quoties bonū
agimus: cōfitemur deum. ⁊ quoties malum: toties deum
negamus. xi. q. iij. exiſtimant. xxi. q. v. cauete. vn̄ Bern̄. Pu
tas ne filium dei reputat ieſum quiſquis homo ille eſt/q̄
nec ipſius terretur cōminationibus: nec attrahiꝛ pmiſſio
nibus: nec pꝛeceptis obtempat: nec cōſilijs acquieſcit: nō-
ne talis noſſe ſe deum fatetur: factis aūt negat. vn̄ ⁊ domi
nus ad opera nos remittit. Jo. x. Si mihi non vultis cre-
dere: operibus credite. ⁊ Ja. ij. Oſtendam autem tibi ex
operibus fidem meam. vn̄ ⁊ ibi diciꝛ. Fides ſine operibus
moꝛtua eſt. de peni. di. ij. ſi enim. ⁊ ex de ſacra vnc. ca. vnico.
§. refert. ad Ro. ij. vbi de hoc. Tota hodie dei eccleſia in
omni ſtatu plena eſt verbis ſterilibus: et quibuſdam exte-
rioꝛibus cerimonialibus apparentijs. nam quicquid pꝛe-
dicent religioſi ⁊ clerici et cantent et celebꝛent et legant
alijs; nullus eoꝝ ſatiatur honoꝛibus; impletur pecunijs:

repletur comessationibus. exulat puritas. malitia triumphat. mendacium inundauit. auaritia in capite omnium. ad literā impletū est. Amos.ix. id est in prelatis. qui sunt capita alioꝝ. Amos.vi. Optimates capita pplorꝝ.i. Regū xv. Nōne quū paruulꝰ esses: in oclis tuis caput tribubꝰ israel factus es. vel in capite.i. in mente. ex de sacra vnc.c. vnico. §. refert. quia radix est auaritia in cordibus et mentibus omniū. Hiere.vi. A minori quippe vsqꝫ ad maiorem oēs auaritie student: et a propheta vsqꝫ ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. et Hiere.viij. A minori vsqꝫ ad maximum oēs auaritiā sequūtur. A ppheta vsqꝫ ad sacerdotem cūcti faciunt mēdacium. Pudicitia vix inuenit. Superbia dilatauit soliū. Nedum recessit humilitas a cordibus quasi omniū: sed nec agnoscit quid sit. Est autem humilitas sm Bern. virtus animi in nullo se preferens: nihil boni sibi adscribēs: exterius etiam deiectionis habitū deferēs.i. ad Coꝝ. iiij. Quid habes qd non accepisti? Regnat crudelitas. Pietas non apparet. Pro obolo negat deus. Spes in celestibus non est. Unusquisqꝫ se diligit carnaliter. sm illud.ij. ad Timo.iij. Et erūt homies seipos amātes. Prudētia spūs soliuaga incedit. Prudētia carnis q est mors. Ro.viij. in curijs dñorum est. Temperantia est vbi copia non est. Somnus occupat totam noctem et partem diei. Fortitudo cedit tentationibus. Uilis et breuissima et vmbratilis oratio si qua est in peccato est. de peni.dis.iij. nihil profuit charitas.i. amor sui cōtra de peni.di.ij. charitas.iij. nūc semp excidit: sed vera nūqꝫ excidit.i. ad Coꝝ.xiij. nullꝰ pseuerat in bono incepto.vij.q.i. suggestū. Oēs manū posuūt ad aratrū et retro aspiciūt. de pe.di.ij. pēnata. Lu.ix. in fi. Luctꝰ in carnis gaudiū versus est. Zelꝰ paupertatis in aurū mutatꝰ est. Mā suetudo simulata crebras vindictas facit. Misericordia ad celū redijt: et ibi predestinatos expectat. Stabiliuit sedem infelix martyrium vitiorū. Cōfessores adulatores facti sunt. Obediētia cōcupiscētias suas sequitur. Eccli.xviij. Si prestes anime tue concupiscētias faciet te in gaudiū inimicis tuis. xlviij. dis. virum. Sensus peculei. vagantur p cāpos. mors per eos continue intrat. Hiere.ix. nec est q claudat ostium. Mat.vi. Sitis iustitie. Mat.v. in psecutionē proximi versa est discretio.s. carnis dicens Roma.xij. Rationabile obsequiū vestrū. Ephe.v. et nemo carnem suam odio habet. Esa.lviij. xxiij.q.ij. non ex. corpus impinguat et vētrem distendit. Innocentia contra naturam machinat dolos. Simplicitas colūbina.xvi.q.i. si cupis. vulpina astutia plena est. Ratio et intellectus captiui a sensualitate trahuntur. ex in clemen. de here. ad nostrū.§.ij. Sinteresis feruentiū in principijs in stoliditatem mutata est. Oēs cupiūt videri ab hominibus. Mat.vi. Uidere deū vix vnus desiderat. Luc.x. Mat.v. Xenodoxia.i. vana glia opit oculos oim: et oēs excecat. Tristitia scdm seculū multos peremit.ij. ad Coꝝ.vij. Tristitia de peccato non inuenit in terra. Animarū zelus. ex de custo. eu.c.ij. prelatos diffidat: qꝛ amor sanguinis in eis arcem constituit. Cōfessiones in hypocrisi fiunt. de peni.dist.i.§. cum ergo. vt ex premissis ante.c. peniter. et di.v.c.i. ad fi. ℣. Quia igitur cor cōfitentiū versum non est. de peni.di.i.c. cōuertimini. Omni die fit vocalis cōfessio: et omni die canis reuertitur ad vomitū: et sus ad volutabra luti sui.ij. Pe.ij. Prouer.xxvi. de peni.di.iij. qui sunt. Uere crebra cōfessio: et nulla correctio nec mutatio. sed dei irritatio et irrisio. de peni.dist.iij. irrisor. Jeiunium celebratur: et gastrimargia solennizatur. xliiij. dist.c.i. Multe campane pulsant. multe misse celebrantur. et multa crimina cumulantur. et multe iniurie deo irrogantur. Ordines conferunt: sed precio cōparantur.i.q.i. cum ordinaretur. Sacramenta pfanantur: et characteres vitiantur.i.q.i. quibusdam. Multi dicunt officium: sed omnes habent preputium. Gala. vlti. Quilibet timet si mundus ei subtrahitur: nullus timet si regno priuatur. Clericatus accipitur vt quisqꝫ sortem mūdi nanciscatur.xij.q.i. clericus. Nullus tonsuratur vt deo seruiatur. Curia Romana regum et principum clericis et religiosis plena est. ex de of.or. quāto. Ecclesie solitudine seruāt. O ecclesie derelicte. O ecclesie viduate. ex de elec. ne pro defectu. O ecclie a suis precipue rectoribus et ministris spoliate. O ecclesie violate.xvij.q.iiij. p totum. O ecclesie/proh nefas/stercoribus et immūditijs sordidate. ex de reli. et ve. sancto.c.ij. Sirene et herītij in vobis habitant. Altaria vestra discoopta manent. Sacramētalia nō reperiuntur in vobis. Quaterni dissigati et iā ceci in fenestris vestris a muribus corrosi stāt. Paramēta p nimia vetustate. de conse. dist.i. vestimenta. dirupta et sordidissima super vestra altaria remanent. Lumen in vestris habitaculis non refulget. Lampades extincte sunt. Mat.xxv. ex de offi. custo.c.i. Sartatecta diruta. ex de eccle. edi.c.i. Uix habetur candela psalmi breuis cerea vt cōpleat missa. de cele. mis.c. fi. et de of. sacer.c.i. Pixides hostiaꝝ araneis plene sunt. Calices stagnei: et aliqui plūbei pre vini erugine in eis impressa celebrātes ad vomitū prouocāt. de cō.di.i. et calix. Ostia vestra clausa sunt.xxi.di.c.i.℣. ostiarij. et.xxv. dis.c.i. ver. ad ostiariū. Rei ad vos cōfugiētes.xvij.q.iiij. p totum. ex de immu. eccle. inter. et c. vlti. ad vos intrare non possunt. Cur tanto tēpore tacuistis? Cur ad dñm amplius non clamatis: vt de his iam se vindicet? In his vitijs allegatis.s. que totam dei ecclesiā occupant/iura pauca allegaui: qꝛ notoria: neqꝫ accusatione neqꝫ alia pbatione indigent.ij.q.i. manifesta. ex de accusa. euidentia. ex de iureiuran. ad nostram.

¶ Articulus.li. A

Ex quo spōsa christi

alma ecclesia cōfessores paucos germinas: quero abs te vtrum hoc tēpore gignas anachoritas et eremitas assisterios/et solitarios veros/qui soli deo sedeant et taceāt? xvi.q.i. placuit.ij. et leuent se supra se. Threñ.iij. Qui edificent sibi solitudines: qui expectent mortē quasi effodientes thesaurū: qui gaudeāt vehementer quū inuenerint sepulcrum. Job.iij. qui errant in solitudinibus: qui habitēt in sepulcris. ps.xlviij. Sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternum. et in cauernis terre. qui circūeāt in melotis et in pellibus caprinis. Heb.xi. qui ciuitates nō ingrediātur. facit.xviij.q.ij. quidam. sicut de se dicit dñs per prophetam Ex.o.xi. qui socij sint ferarū et strutionum. Job.xxx. qui diem hominis nō desiderent. Hiere.xviij. qui vocē exactoris.i. ventris.i. non sint gulosi. sm Grego. in mora. non audiant. sm Job.iiij. Qui mollibus induātur. Mat.xi. circa prin. et Luc.vij.xxi.q.iiij.c.i. in fi. qui luctuosi et tristes sint. Mat.v.xvi.q.i. monachus. et c. placuit. in quorum maxillis lachryme sint. qui de labore manuum suarum viuant.i. ad Coꝝ.xi.i. Thessa.iij. et.ij. ad Timo. vlti. et Ephe.iiij.i.q.ij. sacerdos. de cōse. dist.v. nūqꝫ. et panem otiosum nō māducent. Prouer. vlti. sed in sudore vultus sui vescant pane suo. Gen.iij. Sed o vidua mater ecclesia domina gētiū multos habes sarrabaitas perpaucos anachoritas. de quibus.xvi.q.i. qui vere. et legitur et no.xxvij.q.ij.§. ecce qꝫ. et in glos. dicūt plurimos gyrouagos.xvi.q.i. monachi vagātes. perpaucos solitarios et cellesassisterios. de quibus.xxvij.q.i. si quis rapuerit. et ex de de. nō resi.c. penul. Istis enim vltimis temporibus hypocritalibus plurimi maxime in Italia et Alemānia et Prouincia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocātur: nolentes iugū subire vere obedientie: sed libertate noxia potiri: nec seruare regulā aliquam ab ecclesia approbatā sub manu preceptoris: et ducis legitimi. vocati fratricelli. Alij de paupere vita. Alij apostolici. aliqui Begardi: qui ortū in Alemānia habuerunt specie tenus: et quantum ad hominem exteriorem mundo renuntiare videntur: et dicentes religiosos ab ecclesia approbatos promissas regulas non seruare/durante primo feruore deserta domestica penetrāt. Soli sedent: vel pauci simul. Paupertatem seruare videntur. Abstinentijs se macerant: sed ventrē replent. Disciplinē operam dant: sed deficiente feruore quasi post

annū sedēt sub vmbra iuniperi. Jone.iiij. cuius cinis ignē
vsq; ad annum cōseruat. habita occasione de petēda He-
liani elemosyna: quam nequeunt petere nisi religiosi mē
dicantes ab ecclesia approbati.ex de reli.domi.religionū.
lib.vi.et inferius declarato. Uagari incipiūt. Ad hoies se
conuertunt. Laborare refugiunt.q: panem otiosum inue
niunt. Familiaritates maxime feminarū nunc spiritualiū
nunc aliarum accipiunt.xviij.q.ij.diffinimus.⁊.c. pernicio
sam.eis predicant.contra id ex de hereti.cū ex iniuncto.de
deo loquuntur:dulces sermones proferūt.ij. ad Timo.iij.
Roma.vlti.Simplices se ostēdunt. Per domos domino-
rum et viduarum conuiuātur. Otio vacāt.ij.Thessa. vlti.
dictis et enumeratis aliquot pater noster: reliquo tempo
re aut pedes in commotionem dant:aut in suis cellis dor
mitant. Quid dicā pia mater ecclesia de talibus? quod di-
cunt sancti patres diuinitus inspirati: sicut dicit Piamon
in collatione de tribus generibus monachorum.in li. Jo.
cassi. qui vocatur collationes patrū. ꝙ istud est genus te-
terrimum et infidele monachorum in vera hypocrisi cōsti
tutorum:et noxia illa plantatio rediuiua que per Ananiā
et Saphyram in exordio ecclesie pullulans/apostoli Pe-
tri seueritate succisa est. Act.v.xxiij.q.viij.legi.et.c. petrus
qui. Beat⁹ apostolus predictos noui facinoris principes
non penitentia.nō vlla passus est satisfactione curari: sed
perniciosissimum germē clerici morte succidit. Jllo igitur
exēplo quod in Anania et Saphyra apostolica districtio-
ne punitum est/nonnullorum contemplatione paulatim
lōga incuria et temporis obliteratione subtracto: emersit
istud sarrabaitarū genus: qui ab eo ꝙ semetipsos a ceno-
biorum regularium sub obedientia viuentium congrega-
Sarra-baitarū appella-tio. tionibus sequestrarent: ac sigillatim suas curarēt necessi-
tates: egyptie ligue proprietate sarrabaite dicunt. hucusq;
Piamon. Et vt eorum secta pessima confundatur:sciāt se
in nullo ordine viuere:nec in aliqua sancta vocatione ma
nere.j.ad Cor.vij.c.ex de regula.licet.in pn. ab ecclesia ap
probata. Et hoc ideo precipue quia cōtra ecclesie sanctio-
nes et cōcilia generalia/statum et regulam et religionem
sibi confingūt: nolentes vnam de approbatis ab ecclesia
regulam profiteri: neq; sancti Basilij epi Cesariensis. de
qua.xviij.q.ij.diffinimus. nec sancti Augustini mūdi lumi
nis:de qua ex de sta.re.quod dei. nec sancti Benedicti:de
qua.xvj.q.j.sunt nōnulli.xx.q.iiij.c.si. ex de sta.mo. cum ad
monasterium.ex de regu.super eo.nec almi Frācisci prece-
ptoris minorꝫ:de qua ex de ver.signi.exijt.li.vj. ⁊ in clemē.
eo.ti.exiui.ad hoc de cōse.dist.j.ecclesia.i.catholicorꝫ colle-
ctio.ex de reli.domi.ne nimia.⁊.c.religionū.lib.vj.ff.de col
legi.illi.l.iij. Et si aliqui de predictis gyrouagis aliquā re-
gulam de prenominatis seruare se dicant: quia tamen ex-
tra congregationes promittentes predictas regulas sub
prelatis legitimis tales acephali viuunt:nūq̄ in veritate
viuere possunt.vt preal.c.religionum. quia fundamēta re
ligionum vera obedientia est.vnde dn̄s Math.xvj.et.x.
Marc.viij.Luc.ix.⁊.xiiij.Si quis vult post me venire:ab-
neget semetipsum ⁊c.xij.q.j.non dicatis.et ps̄.lxv. Jmpo-
suisti homines supra capita nostra.xix.q.iij.statuim⁹. Con
tra istos sarrabaitas sunt expresse capitula. xviij.q.ij. qui-
dam cellulas.c.nullus.c.perniciosam. Dare enim pro deo
temporalia magnum est: dare in crucifixionem carnē pro-
priam maius est: sed semetipsum sub manu prelati et obe
dientie dare et abnegare(quod est maximū) viri religio-
si est.viij.q.j.sciendum est. Et ideo patres dixerunt ꝙ mo-
nachus fornicans adhuc monachus est:proprietatem ha
bens adhuc monachus est:sed inobediēs monachus/mo
Obediē-tia reli-giōis fū-damētū. nachus non est. ¶ B Magis est enim fundamentum
religionis et stabilimentum obedientie vinculum q̄ casti
tas et paupertas: quia sine obedientia impossibile est ve-
ram religionem posse fundari.ex de sta.mo.cum ad mona
sterium.§.abbas.de maio.et obe.cū in ecclesijs.§. ideoq;.
et.c.legebat.xvij.q.ij. abbates. ¶ C Nec potest esse ve-
ra et perfecta religio: vbi non est sui abnegatio: ⁊ alteri su

perio:i subiectio. Unde et tales religiosi fictivere acepha
li possunt dici.xciij.di.nulla.et facit quod no.xvj.q.j. qui ve
re.in glo.ij. Et ideo filius dei factus obediēs vsq; ad mor
tē. Phil.ij. exemplum obediētie nobis prebens ait Mat.
xxvj. Mar.xiiij.Luc.xxij. Uerūtamen non mea voluntas/
sed tua fiat.vbi Dionysius Alexandrinus sexto. Perfectā
volūtatem patris quam ipse nouerat petit sortiri effectū:
que eadem est et sua sm deitatem. Renuit autem impleri
humanam voluntatem: quam dicit suam/paterna volun
tate minorem. Jtem ibi Athanasius. Geminum enim hic
velle ostendit: alterum quidem humanum: qd est carnis.
alterum vero diuinum.humanitas enim ob carnis fragili
tatē recusat passionē:sed diuinus eius affectus affectans
eam subijt: eo ꝙ non esset possibile eum detineri a morte.
Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.ps̄.xv. et
Act.ij. Jtem Greg. Nissenus. Apollinaris hereticus asse-
rit ꝙ christus nō habuit sm terrenam naturam propriam
voluntatem: sed solum in christo est volūtas dei qui de ce
lo descendit: quia dicebat christum corpus sine anima as-
sumpsisse.xxiiij.q.iij.quidā.versi.apollinariste. Dicat ergo
quam volūtatem vult.preal.c.Luc.xxij.dn̄s nequaq̄ eue-
nire.neq; enim deitas aufert propriam volūtatem. Jtem
ibi Beda. Appropinquans etiam passioni saluator infir-
mātium in se vicem sumpsit: vt quum hoc imminet quod
fieri nolumus: sic per infirmitatem parati simus/vt volū-
tas conditoris nostri contra nostram voluntatem fiat. Et
iterum Jo.vj. Quia descendi de celo non vt faciam volū
tatem meam: sed volūtatem eius qui misit me patris. vbi
Aug. Propria enim anima a deo exijt: quia superba erat:
superbia eīm eiecti sumus: ⁊ humilitate regredimur. Me
dicus enim quando egritudinē discutit: si curet quod per
aliquam causam factum est: ⁊ ipsam causam non curet: ad
tempus videtur mederi: sed causa manente morbus repe
titur: vt ergo causa omnium morborum curaretur.i.super
bia: descēdit: et humilis factus est filius dei. Quid super-
bis homo? filius dei propter te humilis factus est. Pude-
ret te forsan imitari humilem hominē: saltem imitare hu-
milem deum. hec est enim cōmendatio humilitatis/Non
veni facere voluntatem meam ⁊c. Superbia quippe facit
voluntatem suam: humilitas voluntatem dei. Jdeo ergo
qui ad me venit non eijciam eum foras: quia non veni fa-
cere voluntatem meam. Humilis veni humilitatem doce
re. qui ad me venit: incorporatur mihi: et humilis fit. quia
non facit voluntatem suam: sed dei. et nō eijcietur foras:
quia quum superbus esset: proiectus est foras. Ad me ve-
nire nō potest nisi humilis. Non mittitur foras nisi super-
bia. Qui seruat humilitatem: nō labitur a veritate. Jtem
ibi Hilarius.iij.de trini. Nō igitur hoc dicit quia faciat qd
non velit: sed obediētiam suam sub effectu paterne volū-
tatis ostendit/volens ipse voluntatem patris explere. Et
iterum. Descēdit cum eis in Nazareth: et erat subditus il-
lis: scꝫ Joseph et Marie matri. Luc.ij. vbi Orige. Disca-
mus igitur ⁊ nos filij parētibus nostris esse subiecti. Et si
patres non fuerint: subijciamur ijs qui patrum habēt eta
tem. Jesus filius dei subijcitur Joseph et Marie. ego nō
subijciar epo qui mihi cōstitut⁹ est pater? puto ꝙ intellige
bat Joseph ꝙ maior se erat iesus: et trepidus moderatur
imperium. Uideat ergo vnusquisq; ꝙ sepe qui subiectus
est maior fit. qd si intellexerit: nō eleuabitur superbia qui
est sublimior dignitate: sciens sibi meliorem esse subiectū.
Jtem ibi Basilius in lib. religionum. Ab ipsa autem pri-
meua etate parētibus obediens quelibet laborem corpo-
reum humiliter et reuerenter sustinuit. Quum enim parē
tes homines essent honesti ⁊ iusti: egeni tamen et necessa
riorum penuriam patientes: teste presepi partus venerā-
di ministro: manifestum est ꝙ sudores corporeos cōtinue
frequentabāt necessaria sibi inde querētes. Jesus autem
obediens illis/vt scriptura testatur/etiam in sustinēdo la
bores subiectionem plenariam ostēdebat. Jtem Ambro.
Et miraris si patri defert: qui subijcitur matri? non vtiq;

infirmitatis/sed pietatis est ista subiectio. attollat licet caput hereticus: vt alienis auxilijs asserat eum qui mittitur indigere: nũquid humano egebat auxilio vt materno seruiret imperio? Deferebat simulato patri: et miraris si deo detulit. an homini deferre pietatis est: deo deferre infirmitatis? ¶ Item ibi Augu. O potentia/o humilitas. Subditus est parentibus cui seruiũt angelorum exercitus. Item ad Heb. v. Et quidẽ quum esset filius dei: didicit ex ijs que passus est obedientiam: et consummatus factus est omnibus obtẽperãtibus sibi causa salutis eterne. ¶ D Qui autem in ecclesia primitiua conuertebantur viri religiosi erant: et sic omnes perfecti/ꝙ vix tempore sanctorum monachorum et anachoritarum etiam perfectorum aliqui sic perfecti inueniri possent: sicut pbat collatio Piamonis in lib. collationum Io. cassi. et tamen vxores communiter habebant: etiam apostoli aliqui: sicut patet de Petro Luc. iiij. et de Philippo apostolo: et alio Philippo vno de septem diaconibus. Act. xxj. et v. c. de Anania et Saphyra. et. xxxj. dist. omnino. Sed sub obedientia primo apostolorum/deinde septem prepositorum quos elegerant. Act. vj. viuebant: a quibus postmodũ monachi descẽderũt: vt describit collatio ante dicta. et colligitur. xij. q. j. quia tua. vnde et ista duo substantialia/viuere sine proprio/et caste/ ecclesia sancta religiosis indixit. ¶ E Quare ex causa magna legitima papa posset in his duobus cum aliquo dispensare. vt no. Inno. ex. de sta. mo. cum ad monasteriũ. §. si. et dixi de hoc late. s. in prima parte istius operis: vbi posui casus in quibus dispensant Romani pontifices. §. iterum de dispensatione. ver. item quidam dixerunt. in ar. xlvj. Sed si cum aliquo religioso papa super obedientia dispẽsaret: loco prelati succederet ei papa/nedũ generalis sed specialis prelatus. ¶ F Nullus enim in hac vita sic imitatur christum sicut circulum aureum: id est obedientiã in collo portans. sicut apparuit in visione cuidam sancto patri ostẽsa: vt legitur in vitis patrum. Sine vera enim viuentes obedientia et in sensu proprio/in canone sicut dictum est acephali iudicãtur. xciij. dist. nulla. vnde et sancti Benedicti monachi de castitate et expropriatione in sua professione mẽtione non facta/stabilitatem loci et obedientiam simpliciter repromittunt. ar. in ijs que legũtur et not. ex. de ma. et obe. legebatur. In qua tamen professione et promissione intelligunt se caste et sine proprio debere viuere profiteri. vt ex. de regu. super eo. et preal. c. cum ad monasterium. §. finali. ¶ G Quis enim vnꝙ superbiam proprij cordis potest expellere: ꝙdiu in sensu proprio et voluntate viuit? Quis enim vnꝙ veram humilitatẽ adeptus est: nisi per obediẽtiam superbiam depellentem? opti. argu. de peni. dis. ij. c. j. Et ideo dicit Bernar. Nihil in inferno regnat nisi voluntas propria. et ideo lucifer Belial qui interpretatur absꝙ iugo: quia sub iugo dei noluit permanere: in baratrũ demersus est. vnde Luc. x. Videbam sathanam sicut fulgur de celo cadẽtem. xvj. q. ij. visis. de peni. dist. ij. si enim. et eũ imitantes filij Belial dicti sunt. i. absꝙ iugo. j. Reg. x. Et quia iugum rumpunt isti pseudo eremite: ideo ruptis vinculis in deserto a demone agitantur. Luc. viij. ¶ De obediẽtia plenissime tractaui. j. in. §. tertius error. lij. ar. et. §. et secundum eorum vitium. lxviij. ar. et. lxvj. ar. fere per. xx. chartas. Et quia obedientia ligati non sunt/pro libito comedũt: et bibunt: surgunt: et ambulant et ex occasione libertatis: quia corrigi nõ timent: nec per hominem visitari nec excitari: communiter poltronizant. vulgare est italorum. i. vitam pinguem volũt cũ libertate et sine labore: dediti somno et vagationi continue: et pro leui commotione subortã loca in quibus habitant dimittunt: et abinuicẽ se diuidũt: et sicut passeres insolentes de monte in montem transmigrãt. ps. x. et torpore et tepore letheo tepefacti cum curtis capitijs et repeciatis: et cũ amictibus et habitibus quos sibi contra ecclesiam inuenerunt: discurrunt per mũdum. Et quia circa ieiunia et orationes et obseruationes regulares domino non promiserũt: sed quod faciunt de specie boni/et libertate ppria faciunt: ideo recedẽte primo igne forsan diuino qui eos vrebat: peiores ꝙ frigidi essent in seculo: quia tepidi recedẽte calore: ab ore dominico euomũtur. Apoc. iij. speciem quidem sanctitatis habentes/virtutem autem abnegantes ad literam. ij. ad Timo. iij. in sua hypocrisi se et mundum decipiunt: nam eorum prima abstinentia in gastrimargiã vertitur: paupertas in peculiũ: vigilia in somnolentiam: silentium in multiloquium/maxime sub specie loquendi de deo: simplicitas in malitiam: solitudo in consortium et familiaritatem seculariũ et mulierum. Eorum etiã aliqui in ciuitatibus et villis/alij prope habitant: et a secularibus de die in diem conuiuia recipiunt sub specie charitatis. xliiij. dist. cõuiuia. cõmatres et compatres sibi faciunt. contra id de conse. dist. iiij. nõ licet abbati. et c. seq. Ambaxatas. i. legationes faciũt et referũt. De animarũ cõsilijs presumptuosi idiote se intromittũt. contra id ar. ex. de eta. et quali. cũ sit. De peregrinatione in peregrinationẽ discurrunt: quia acidia eos de cella expellit: quam quum sic credunt expellere sub specie boni peregrinando per mundũ per sanctos: tunc eam amplius nutriunt: quia nũꝙ acidia expellitur: nisi per continuationẽ celle et violẽtiam sibi factam. Mat. xi. Regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Nam acidiosus si cõtra acidiam exeundi de cella solatium querat: ad horã corpus solatium sentit: sed parũ post ad exeuntem fortior redit: more febricitãtis qui per haustũ aque frigide aliquod refrigerium sentit: sed post paululum febris contra eũ fortior inualescit: vt dicũt patres. ¶ H Verus enim peregrinus mundo est in cella residens/et silentium seruãs/et lugens. et talis vere cõsequitur remissionem culpe et pene. Alij peregrini per mundũ discurrentes/quod lucrãtur in indulgentijs cõmuniter perdunt in vagis sensibus et mũdi delectatiõibus. Et ideo Macharius solitario acidioso conquerenti sibi ꝙ nil boni in cella poterat facere pre tedio et mentis ariditate/respondit. Comede et bibe et dormi quantũvis: tantũmodo extra cellam non exeas. Et dic tẽtatori suggerẽti tibi de cella recedere. Istos muros celle custodio propter deum: continuatio enim celle facit eremicolam ad suum redire ordinem. Idem etiam Macharius tẽtatus de cella recedere/se in limine ostij celle in modum crucis proiecit: et ait clamãdo. Demones: si potestis trahite me extra cellam: quia per me non intendo exire: et sic vsꝙ ad vesperam mansit: et surgens dixit demonibus. Postꝙ extra cellam me trahere non potestis: nec ego exibo. Alter pater tentatus de cella exire/ait sibi. Sustineamus hodie propter deum: et cras poterimus recedere. adueniente die altera iterum dixit sibi. et hodie etiã propter deum sustineamus ne recedamus: et sic de die in diem dicẽdo cras recedã: et adueniente die altera se violentans ad non recedendum per nouem annos mansit in cella: et tũc cessauit tentatio recedẽdi. vnde et Antonius magnus dixit. Sicut piscis extra aquam viuere nõ potest: sic nec monachus extra cellam. Idem dicit Eugenius papa. xvj. q. j. placuit. ij. Et idem Antonius ait. Moyses quum erat in monte: cũ domino loquebatur. quum descẽdebat de monte: cum populo. xxxvj. dist. c. si. sic et monachus in cella cum deo loquitur: extra cum demonibus. vnde Bernar. ad fratres de monte dei dicit ꝙ cella dicitur a celo: quia de cella itur ad celum. Et alter pater dicebat ꝙ si gallina dimittit oua calida: nõ exibunt pulli. sic qui dimittit cellam: fructũ non facit. et sicut arbor que sepe transplantatur fructũ nõ facit: sic monachus migrans de loco ad locum: quia non mutatur tentatio etsi mutetur locus: aliquoties tamẽ valet loci mutatio. lxxxj. dist. valet. quia locus de se nec nos coniungit deo/nec disiungit. xl. dist. non loca. et c. quelibet. quia diabolus aquila velocior. Thren. iiij. circũuolãs vbilibet tentare paratus est. j. Pet. v. Vigilate: quia aduersarius vester diabolus tãꝙ leo rugiens circuit querẽs quem deuoret: cui resistite fortes in fide. et habetur. iij. q. j. c. nulli. vj. q. j. §. verũ. tãgitur. xxv. q. j. c. v. in prin. Et ideo pugna vbilibet

Peregrinari dedecet eremitã.

necessaria est et sufferentia in tentationibus adhibenda: quia beatus vir qui suffert tentationem: scꝫ non consentiẽdo/non recedendo. de hoc de peni.dist.ij.si em̄. et Jaco.j.

¶ J Vocatio enim vera anachoritarum et eremitarũ est in cella manere: continue orationi/meditationi/lectioni/psalmorum decãtationi/manuum labori vacare intra cellam: ꝛ prope cellam alijs laboribus corporalibus occupari. vt p:cal.c.placuit.xvj.q.j.et de conse.dist.v.nũqꝫ.ꝛ de satisfaciendo proximo non curare.ij.q.vij. sancta quippe. qꝫ dicebat quidam pater. Nõ vacat lugenti charitas. Tales enim solum tenẽt vitam Marie: et de vita Marthe quãtum ad proximum curare non debent: quia nõ est eorum vocatio. et vnusquisqꝫ scḋm apostolum.j. ad Cor.vij. maneat in ea vocatione qua vocatus est.ex̄ de regu.licet.j.rñ.ꝛ ibi. de vtraqꝫ vita.in.§.penul.et de renun.nisi.§.ne putes. Et ideo quandocũqꝫ tales solitarij regulariter loquẽdo sub specie charitatis volunt visitare infirmos in mundo: vel questum facere pro pauperibus alendis: vel dare cõsilia animarum etiam si scirent: vel de pace faciẽda inter discordes se intromittere: vel executiones testamentorũ recipere: vel captiuos redimere: vel incarceratos visitare: vel viduas/vel orphanos/vel tribulatos consolari: vel feminarum quantumuis spiritualium curam recipere: vel predicare: vel literas supplicatorias ꝓ alijs mittere: vel preter socios ꝓprios.xvj.q.j.c.j.cõfessiones audire: vel alijs operibus misericordie corporalibus quãtum ad proximũ vacare: paracaraximo.i.peccato sub specie boni.xlj.dist.sepe. diaboli illudũtur: sicut probat clare collatio Moysi.ij.de discretione in lib.collationum Jo.cassi. Tales enim habẽtes zelum scḋm scientiam. ad Roma.x.c.et arbitrãtes se obsequiũ prestare deo. Jo.xvj.et.xv.q.j.§.j.pro auro recipiũt orichalcum.xix.q.j.§.j.stannũ pro argento: amurcam pro oleo: zizania pro tritico. Mat.xiij.falsum denarium pro legitimo.no.xlv.dist.vera.imaginem tyranni pro vultu cesaris. Mat.xxij.idolum pro veritate: quum idolũ nihil sit.j.ad Cor.viij. angelum tenebrarum.ij.Cor.x. ꝓ angelo lucis.xxvj.q.v.episcopi.nam eoipso ꝙ vitã eremiticam et solitariam elegerunt: eoipso mundo etiam quãtum ad opera corporalia mie secularibus impendenda mortuos se fecerunt.ar.op.xvj.q.j.placuit.ij.ꝛ.c.sunt nõnulli. Et ideo qꝫ lumine discretionis carentes de eo quod ad eos non pertinet se intromittunt: ꝛ contra suam vocationem faciunt: de eo ꝙ mereri credunt amplius demerentur: et quod alijs actiuis in mundo existẽtibus.s.vacare operibus misericordie/et proximo ministrare/est via salutis. Mat.xxv. Luc.vj.xlij.dist.quiescamus.lxxxvj. dist. non satis. istis occasio mortis existit. vnde Prouerb.xiiij. Est via que videtur homini iusta: nouissima aũt eius deducunt ad mortem. quia sicut ait Greg. sepe est causa damnationis: quod putatur profectus virtutis. Deniqꝫ ille Saul q̃ primus iudicio dei regnũ populi israelis obtinuit.j.Reg.x.viij.q.j.audacter. quia hunc discretionis oculum non habuit: velut toto corpore tenebrosus etiam ipso deiectus est regno: dum lucerne huius tenebris atqꝫ errore deceptꝰ acceptabiliora deo sacrificia q̄ precepti Samuelis obediẽtiã. lxxxj.dist.si qui. iudicauit. atqꝫ ex illa magis parte causam offensionis incurrit: ex qua repropitiãdam sibi diuinam sperauerat maiestatem. sicut narrat collatio Moysi.ij. de discretione in lib.collationũ Jo.cassi. Sed nec reuera isti tales solitarij sicti se dantes proximo/querũt que sunt proximi: sed que sua.ad Phil.ij.lxiij.di.nosse. nã in cellis manere nequeuntes/querũt occasiones quomodo vacent proximo: immo sibi/vagationi/lucris/et gule/et confabulationibus vacãtes/sub charitatis palliolo se velantes. Cellisle enim veri seruientes mundationi animarum suarũ ad salutem animarum aliorum intra suas cellulas se extendũt: quia nemo sibi solum viuit. Roma.xiiij. Purgatus enim oratione et contritione absentes etiam precibus suis purgat: qꝫ charitas incipit a se. de vsu pallij. nisi.et ibi nota. et deinde in alios se extendit. Can.ij. Ordinauit in me charitatem. de peni.dis.iij.qui vult.sub.§.sed verba. Jmmo etiã quicũqꝫ intra ecclesiam in gratia sunt: siue seculares siue religiosi: bona sibi spiritualia cõmunicant. quia particeps ego sum omnium timentium te.ait Dauid ps.cxviij. Et quicũqꝫ in maiori gratia sunt et charitate: plus de oĩbus bonis spiritualibus communicant que intra ecclesiam sanctam fiũt: sicut fit in ecclesia triumphãti. nam iustorum omnia sunt cõmunia.xij.q.j.c.ij.ꝛ dist.viij.§.j.ꝛ.xiiij.q.vij.c. quod autẽ.c.si. et qui plus communicat: plus est iustus. charitatis em̄ debitum quanto plus redditur: plus et crescit. vnde apostolus ad Roma.xij. Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicem diligatis. ꝛ qui sic plus dat: plus abundat. quia omni habẽti charitatem et ea fruenti dabitur amplior charitas et abundabit. Mat.xxij.et Luc.xix. vñ Grego. Quisquis enim charitatem habet: et de alia dona percipit. quisquis charitatem nõ habet: etiam dona que videtur percepisse amittit. Seruiãt ergo anachorite veri proximo de ꝓfessione sua.s. oratione et gemitu et sancto mortificationis exẽplo. Unde quum patriarcha Alexandrinus ad visendum patres deserti venisset: et dixissent patres cuidam seniori ex eis ꝙ diceret vnum verbum edificatorium patriarche. ait senior. Si non fuerit edificatus patriarcha in silentio meo: non erit edificatus in verbo meo. Unde narratur in lib. qui dicitur paradisus. ꝙ anachorita Nathanael summus patrum septẽ epos eum visitantes in cella sua ꝑ passum extra cellam noluit deducere: et quum a diaconibus eorum argueretur: ꝙ in hoc superbam rem egisset: rñdit. His et vniuerso seculo mortuus sum. meum propositum deus nouit. Non ergo se anachorite de alijs in mũdo actiuis operibꝰ intromittant: nisi vltima necessitas facere hoc cõstringat: et alius actiuus qui hoc faciat inueniri nõ possit. sicut cõtigit in Machario: qui rogatus a fratribus ne periclitaretur fides: descẽdẽs de deserto in Alexandriam cum heretico disputauit: et facere miraculum vt loqueretur mortuus et sepultus: et fidei orthodoxe testimonium perhiberet: amore fidei fuit constrictus. vt dicitur in vitis patrũ. Sic etiam alius anachorita audiens feminã in doloribus partus constitutam: ꝛ sine obstetrice totaliter desolatã: e cella charitate ꝛ necessitate ꝓximi vltima cõpulsus exijt: parturiẽtẽ iuuit: ꝛ vices tenuit obstetricis. vt narrat in li. qui ḋr paradisus. qḋ summo preconio charitatis extollendũ fuit. Sic etiã Abraam summus anachorita ꝓ nepte germani filia quã ꝓpe se in quadã cella in sctã vita nutrierat: ꝛ christo lucrifecerat: q̄ ꝛ ad culmẽ perfectionis ꝑuenerat: liberanda/qꝫ eã quidã pseudo monachus deceperat et violauerat: ꝛ extũc meretrix publica facta fuerat: de cella de qua multis annis nõ exierat/exiens equũ ascẽdit: vestes seculares recepit: pecuniã ĩ bursa portauit: q̃.xl. annis a talibus abstinuerat: stabulũ lupanaris vbi manebat neptis intrauit incognitus: quasi fornicari intẽdẽs: et exinde cũ sua predicatione ꝛ manifestatione neptẽ ad suã cellã reportauit. que in omni plãctu ꝛ sanctitate reliquam vitã ducẽs vitã sanctissimã finiuit. Jsti aũt casus ꝛ cõsimiles diuina inspiratione ꝛ vltima necessitate charitatis patrati ꝑ anachoritas nõ sunt ad ꝯsequentiã deducẽdi. xiiij.q.v.dixit.xxvj.q.j.nõ statim.xvj.q.j.hinc est. Sed ꝛ predicti perfecti existẽtes aliorũ nõ potuerũt cõuersatione carnali corrũpi.xiij.q.iiij.quisquis. Nostri autẽ tẽporis anachorite qꝫ nõdũ salui facti sunt: alios saluare non curent: sed in cellis suis olus mãducẽt: qꝫ adhuc ĩfirmi sunt. Rom.xiiij. ne volẽtes alios saluare ꝛ ipsi pereãt cũ eisdẽ.j.Cor.ix. Ne forte quũ alijs predicauerim: ipse reprobus efficiar. xxxij.q.v.paulus.de peni.di.ij.si em̄.ver.paulus. Frequẽter em̄ aliũ de pelago liberare festinãs/tractus ab illo cũ eo pariter a fluctibus deuoratur. Et scḋm Grego. arbor que radicẽ non fixit: fructum ferre non valet. facit de peni.dist.ij.radicata.circa prin.dist. et sicut Mat.xiij.dicitur. et Luce.viij. hi radices non habent: qꝫ in cella credunt: ꝛ extra quia tẽpus tentationis est/recedunt: scꝫ a deo. Et ideo dicit dñs totaliter mũdum nolẽti relinquere: sed patrẽ defunctum

antea volēti sepelire: Dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. Mat.viij.vbi Chry. Hoc autem dixit non iubēs cō
temnere honorē qui est ad parentes. Exo.xx.sed mōstrās
qm̄ nihil cum celestibus negotijs nobis necessarium esse
oportet:et quando cum toto studio ijs iungi debemus:et
neq̄ parum tardare: etiam si valde ineuitabilia et incitā-
tia fiunt que attrahunt. Quid em̄ magis necessariū erat:
ꝙ sepelire patrem? Quid etiam facilius? nec enim tēpus
multum cōsumendum erat. Per hoc etiam dn̄s eū a mul-
tis malis eripuit:puta luctibus et meroribus.xiij.q.ij.qui
diuina.et ab ijs que hinc expectantur. Post sepulturā em̄
iam necesse erat et testamenta scrutari et hereditatis diui
sionem et alia huiusmodi. et ita fluctuationes ex fluctua-
tionibus ei succedentes a longe eum a veritatis abduce-
re portu. Si autem tu tumultuaris:excogita quoniā mul-
ti infirmos non permittunt scire nec ad monumentum se
qui: etiam si pater aut mater aut filius sit: etiā qui defun-
ctus est. Nec in hoc incusantur crudelitatis:sed contrariū
crudelitatis esset:⁊ multo magis malum est abducere ho
minem a spiritualibus sermonibus:⁊ maxime quum fue-
rint qui hoc compleant:erant qui completuri erant hm̄oi
funeris sepulturam. vnde dicit Dimitte mortuos sepeli-
re mortuos suos. Aug.q.d. Pater tuus mortuus est. sunt
alij mortui in anima. de pe.dist.j.resuscitatus.qui sepeliāt
mortuos suos:quia infideles nō sunt. Item Hilarius ibi.
Quia accepimus in dominice oratiōis exordio ita primo
precādum/Pater noster qui es in celis. Mat.vj. Et in di-
scipulo credentis populi persona etiā admonetur. Mat.
xxiij.quia pater sibi viuus in celis est. deinde inter fidelem
filium patremq̄ infidelem ius paterni nominis nō relin-
qui admonuit: et nō admisceri memorijs sanctorum mor-
tuos infideles: ⁊ etiam eos esse mortuos qui extra deum
viuunt. Et ideo mortui sepeliātur a mortuis:quia per dei
fidem viuo viuos oportet adherere. Si autem mortuum
sepelit mortuus:non debemus habere curā taliū mortuo
rum:sed viuētium. ne dum soliciti sumus de mortuis:nos
quoq̄ mortui appellemur. Mortui etiā sm̄ Grego. mor-
tuum sepeliunt:quum peccatores peccatorem fauoribus
premunt. Qui enim peccantē laudibus prosequuntur:ex-
tinctum sub verborum suorū aggere.i. campo abscondūt.
Item ibi Rabanus. Notandum etiam est in hac sentētia
quia aliquando bona minora pretermittenda sunt ꝓ vti-
litate maiorum. Ex predictis notandum est ꝙ nec pro pa-
tre sepeliendo/quod erat opus magne mie. Tob.j.ar.bo-
nū.xij.q.ij.aurū.et quodāmodo preceptū dei de patre ho-
norando. Exo.xj. Deute.v.⁊.xxx.di.c.j.noluit sibi inducias
indulgere. Propter quod quidā monachus requisitus
a quodam seculari germano suo ꝙ exiret parū de mona-
sterio ad iuuandum eum:quia boues sui et currus cecide-
rant prope monasterium:respondit. Cur non vocasti aliū
fratrem quem habes in mundo vt te iuuet? Cui frater ait.
Iam anni.xv.sunt ꝙ mortuus est. Et monach⁹ ait. Et ego
xx.sunt anni ꝙ mortuus sum mundo. Coloß.iij.ibi.mortui
enim estis. xvj.q.j.placuit.ij. tm̄ te possum iuuare quātum
ille q̄ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ est. hec in vitis patrū. ¶ X. Quē
dam aliū anachoritam et occlusum annis.xxx. decepit dia
bolus in monachum transfiguratus: et extraxit eum con-
tra suum propositum die pasce de cella:vt missam audiret
in quodam monasterio quod prope erat. Et extūc sugge-
rens ei comedere cum monachis/finxit se sub specie nūtij
de domo patris venire in secunda deceptione: et ꝙ pater
suus mortuus erat:et eum fideicōmissarium reliquerat:⁊
ꝙ rediret ad domum patris executionem testamēti factu-
rus:⁊ statim ad cellam rediturus:redijtq̄ cum diabolo:⁊
pater viuebat:⁊ ingrediēs domū ⁊ vidēs patrē ⁊ deceptio
nē cognoscēs/dixit ꝙ venerat ad eum visitandū:et paulo
post concubuit cū ancilla domus: et in mūdo desperatus
remāsit. Et tn̄ occasio prima cellam egrediendi missa fuit:
et bona videbatur sua fuisse intentio:sed q: lumine discre
tionis caruit:ideo finis bonus secutus non est: non enim

sufficit ꝙ bona sit intētio ⁊ zelus:nisi adsit scientia.xv.q.j.
§.j.Roma.x. Ex quo em̄ firmauerat se cū deo de cella non
egredi:et tāto tēpore steterat sine missa:nō debebat egre-
di propter missam: q: magis deo gratū erat sacrificiū sue
mortificationis in cella: ꝙ in hac parte sacrificium mis e.
Sufficiebat em̄ huic anachorite sicut ⁊ multis alijs homi
nibus inuisibilibus verbū Augu. Crede:et mādūcasti: et
vidisti. Jo.xx.de cōse.di.ij.vt quid paras.⁊.c.credere in ie-
sum christū. ¶ Iste sunt ille vulpecule.i.tētationes subti
les sub specie boni:que sm̄ Bern̄. capiēde sunt. Can̄.ij. id
est cognoscende et ligande:quū tentatur monachus clau
stralis:predicare:curam miserabiliū personarū suscipere.
xvj.q.j.iuxta.⁊.c.placuit. studijs maxime sciētiarum lucra-
tiuarum.s.iuris ⁊ medicine et seculariū vacare. de quibus
xxxvij.di.legāt.⁊.c.nōne.⁊.§.hinc etiam. de curis seculariū
se intromittere sub spe alios corrigēdi: et pauperes pascē
di:prelationes etsi dignus sit appetere: ignorantes ⁊ sim
plices literas docere:curam animarū recipere.⁊ vt.s.ver.
eorū etiam.dixi per status peregrini. Quis em̄ sm̄ Clima-
cū in lib.suo qui vocat scala in gradu.iij.de peregrinatio-
ne verus peregrinus/et realiter peregrinus/⁊ cū indulgē
tia plenaria peregrinus:nisi mortuus mundo: qui presen
tes nō nouit? Scribitur etiā. Qui dixerūt patri suo ⁊ ma-
tri sue:nescio vos.et fratribus suis:ignoro illos.et nescie-
runt filios suos.hi custodierunt eloquium tuū: ⁊ pactum
tuū seruauerunt. Deutero.xxxiij.xciij.dis.diaconi.v.Famā
mundi refugit. Thesaurū virtutū occultat sicut magi vsq̄
ad christum. Mat.ij. Prouer.xxi. Thesaurus desiderabi-
lis.s.multitudo bonorū et oleū.s. pinguedo dilectionis in
habitaculo viri iusti.i.in consciētia. Eccli.xliij. Aperti sunt
thesauri:et euolauerūt nebule sicut aues.i.euanuerūt vir
tutes per iactantiā. Grego.in homil.xj. euangelistarū su-
per illo Mat.xiij. Simile est regnum celorū thesauro. De-
predari desiderat qui thesaurum in via portat. Hiere.xvij.
Victu et vestitu tenui contētus est.xij.q.j.clericus. Nō vē-
dit se et operas suas spūales mūdo. Ad patriā/cū Dauid
ps̄.xlj.sitit sicut ceruus ad fontes aquarū. A via regia que
est crux dn̄i discreta nō declinat ad dexterā falsi spūs ⁊ ceci
feruoris:nec a sinistris que est via carnis. Nume.xxj. Qui
nihil sibi appropriat.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō dicatis. Qui oēm
secularem cōuersationē vitat:et solus in amaritudinē pec
catorū suorū sedet. Hiere.xv.xvj.q.j.placuit.xj.q.iij.qm̄. Iste
sic peregrinus est onager in eremo: quē leo.i. diabol⁹. iij.
q.j.nulli.maxime sub specie spūs. vt superius est ꝓbatum
in prin.istius.§.depredari festinat. Eccli.xiij. Verus enim
anachorita peregrinus sicut incognitus et aduena intrat
desertū:et vsq̄ ad mortem ⁊ monumentū syluaticus ⁊ in-
cognitus in eo viuit:priuatus omi familiaritate humana
maxime parētū.sm̄ Climacū. ¶ Unde quum iudex Ale-
xandrie abbatē Moysen summū anachoritam quereret
in deserto:et ei obuiasset:quū eū non cognosceret: dixit ei
iudex. Ubi est cella abbatis Moysi? rn̄dit ipse idē. Quid
queritis hoīem stultū ⁊ hereticū? et sic noluit se ibi pande
re. Immo etiā nec pastor abbas matri sue ostium celle vo
luit aperire ne eam videret. ¶ Nec altera sanctimonialis
Germanū religiosum eam visitantem voluit videre: mit-
tens ei dicēdo. Videbimus nos in alia vita. Et Arsenius
patriarche Alexādrie volēti eum visitare misit dicēdo. Si
solus veneris suscipiam te:al's hic non sedebit Arsenius.
Sed hodie cellule nostrorū anachoritarū hypocritarum a
mulierculis visitātur:qd̄ eis sepe Assisij et alibi prohibui.
Aduenientibus secularibus sub specie charitatis mēsas
parant. Cū eis comedunt:et vltra tertiam vicem bibunt.
xliiij.dist.qm̄ presbyteri.que palea est. Cum eis de mundo
loquūtur. Se eis ostēdūt viuos:nō mortuos.xvj.q.j. sunt
nonnulli. Sed talis vita mors est:q: nomen habent sicut
eremite.viuunt:et mortui sunt in anima. Apoc.iij.in prin.
quia seculariter viuunt. vita enim et mors interius sunt:
vt si cum secularibus delecter et afficiar et trister in eorū et
prosperis ⁊ aduersis:mortuus um cū eis: et eūdē locum

in illa vita participabo quem ipsi habebunt: quia cum eis
vixi mente et moribus: etsi non loco et habitu in hac vita.
vt dicit magnus Antonius qui allegatur ab Abraam ana
chorita in collatione.xxiiij. ⁊ vlti. in li. collationū Jo.cassi.
Aut ergo huiusmodi gyrouagi religionem accipiāt ab ec-
clesia approbatā: aut vitam eremiticam veraciter seruēt:
que etiā est ab ecclesia approbata. xvi. q.i. qui vere. xxvij.
q.ij.§.ecce.ij.q.vij.§.vlti. ex de excess.prela.cū ex eo.§.fi.lib.
vj. Sed q2 tales in duas partes claudicant: recti nō sunt.
xij.xii.xviij.xlix.dist.hinc etenim. Nō diligunt simplicem.ex
de sum.trini.c.i.in prin.omnino deū verū: sed in duas par
tes diuisi deum et mūdum querunt: quinimmo mūdi cul-
tores in eorum cordibus sibimet contradicunt: q2 deū volūt
et nolunt: sed verius mūdum volunt et colunt. Quidam
etiā ex eis superius apostolici et Begardi nominati pau-
pertatem euangelicam se seruare dicētes: quia nec locum
habent/nec aliquid se portare dicunt: vere gyrouagi ⁊ ve
re ribaldi per mundū cursitant: in plateis comedūt: q2 ali
qui eorum conscientiā habent comedendi in domo: ⁊ spe
cialiter ab aliquo aliquid petendi: sed clamant in plateis
elcemosynam sibi dari: vel cantāt/nil expresse petēdo: sed
clamando: nec laborare volunt/consciētias habētes si ali
quod opus faciant corporale. Dicunt enim q2 debēt orare
cōtinue ne cadāt in tētationē. et q2 apls dicit.i.ad Thessa.
vlti. Sine intermissione orate. Et maria optimā partē ele
git. Luc.x. et similia allegātes. Isti in vestibus ouium ve-
niunt. Mat.vij. sed intus sunt lupi rapaces. Isti illos he
reticos sequi videntur qui in canone apostolici nūcupan-
tur: qui nil propriū possidentes/nequaq̄ recipiūt eos qui
aliquid proprium possident in hoc mundo.xxiiij.q.iij.qui-
dam.ver.apostolici. ¶ L Imitari etiā videnť alios he
reticos qui vocātur montani. de quibus.xxiiij.q.iij.quidā.
ver. montani. Nolle em̄ aliquid propriū possidere in spe-
ciali et in cōmuni/sicut fratres minores ex regula profitē-
tur: perfectissimū est. ex de ver.signi.exijt.lib.vj. ⁊ eo.ti. exi
ui a paradiso. in demē. sed eos qui propriū possident con-
dēnare hereticum est. vt preal.c.quidā.ver.apostolici. Nā
et apostoli aliquoties pecunias habuerunt: et cibos eme-
runt. Jo.iiij. Et Judas loculos dominicos portabat. Jo.
xij.xxij.q.iiij.quid ergo.xij.q.i.habebat. quod tamē decla-
rat ecclesia q2 habuit dn̄s loculos in personam infirmorū
de ecclesia. quā declarationē etiā habuit ab Augu. et aliis
doctoribus ecclesie qui hoc dicunt: et hoc bene colligitur
preal.c.habebat. et clarius in preall.c.exijt.lib.vj. latissime
istam materiam pertractaui.i.in.§.porro.in.lv.ar.et in ar.
lvj.per totum. Et ecclesia primitiua in cōmuni propriū ha
bebat.xij.q.i.c.ij.et.c.q2 tua. Et omnes antiqui et pbatissi-
mi anachorite de laboribus suis precia recipiebant: ⁊ pro
prium habebāt/licet permodicū: et pauperrimi essent: et
multas eleemosynas de suis laboribus pauperib9 eroga
bant: quia pecunie eorum erant: ⁊ propriū habebant. ad hoc
xix.q.vlti.§.ecōtra paulus. et quod no.xxvij.q.ij.§.ecce. in
glos.i.tantū. Sed et christ9 et apostoli nō in plateis come
debant: nec petendi eleemosynam conscientiā habebant:
immo frequēter in Bethania in domo Lazari/Marthe/
et Marie/comedebāt. Luc.x. Jo.xij. ⁊ in domo Simonis
leprosi. Luc.vij. et in domo principis pharisei. Luc.xiiij.
et in domo leui. Mat.ix. et Luc.v. ⁊ i domo Zachei. Luc.
xix. et in nuptiis in chana galilee celebratis. Jo.ij. Sz isti
pseudo apostoli ⁊ Begardi istius temporis perfectiores
apparere desiderāt q̄ veri apostoli et veri anachorite qui
et viri apostolici extiterunt. Sed mētita est iniquitas eis:
quia ipsi professionem apostolicā non seruant: nec vitam.
Apostoli enim in se perfectissimi.xxiiij.q.ij.⁊ vlti. legatur.
et pauperrimi in salutem gentium per orbem a dn̄o missi
sunt ad baptizandum/ad predicandum. Mar.vlti. de cō
se.dist.iiij. proprie. ad ligandum et soluendum per claues
eis a domino datas. Jo.xx. de peni.di.i.quem peniter. sed
isti pseudo boues sunt ad presepe euacuandū: non tritu-
randū et predicādum.xij.q.i.§.his ita. q2 missi ab ecclesia

nō sunt: sed a spiritu maligno ad illos de ecclesia decipie
dum. ex de hereti.cum ex iniuncto. nō catechizant: nec ba
ptizant: nec predicant: nisi de facto.xvi.q.i.adiicimus. q2
nec presbyteri sunt: ⁊ si aliqui sint nō curati: nec absoluūt:
nec ligant: quia claues non habēt.xvi.q.i.§.ecce.i.⁊.ij. Ue
re poltrones et ribaldi et ab hominibus detestandi sunt:
quia nec ecclesie seruiunt: nec proximo: nec sibi in christo:
nec dn̄o iesu christo: in nullo ordine permanentes: de pau
pertate plenis ventribus quorum ipsi sunt deus. Phil.iij.et
vita apostolica gloriantes: contra em̄ dei ecclesiā ⁊ sua sa
cra concilia superius in prin.istius.§.allega. sibi ordinem
in oculis hominum inuenerūt. ¶ M Qr autem se dicūt vel-
le orare continue: falsis gestis et verbis se et mundū deci-
piunt: q2 nec christus qui viator et cōprehensor erat semp
in actu exterioris orationis erat: nec Apostoli: immo pre-
dicabant et docebant. Mat.v. Mar.vlti. et quidam eorum
manibus propriis laborabāt.ij.Thessa.vlti. et Jo.vlti. de
apostolis et discipulis piscātibus et sic laborantibus pro-
priis manib9.i.q.ij.sacerdos. de cō.di.v.nūq̄. ¶ M Nā
qđ dicit apls.i.ad Thessa.vlti. Sine intermissiōe orate. nō
ad literam.ij.Cor.iij. que occidit debet intelligi: sed horis
cōpetentibus. vt no. in preal.c.nūq̄. in glos.i. et colligitur
xxxi.di.si laicus. Nam idē apls Paulus dicit.i.ad Cor.vij.
q2 vacandum est vsui matrimonii: nisi ex consensu ad tem
pus vt expeditius vacēt cōiuges orationi.xxxiij.q.iiij. chri
stiano. quum dicit ad tempus ergo nō semper actualiter.
Et sup verbo preall. apli/sine intermissiōe orate.i.Thessa.
vlti.glos. Si continuum est desideriū: continua est oratio.
et Augu. Beatā vitam semper a dn̄o desideremus: ⁊ sem
per oramus. Et fm Aug. Omne bonū opus oratio est: q2
non desinit orare qui nō desinit benefacere. Et omnis san
cta affectio et cogitatio et intētio et memoria dei vera ora
tio est. Et ideo quum Jo. anachorita illusus a demone di-
xisset germano suo cum quo erat in cella: q2 nolebat labo-
rare: sed continue orare sicut angelus: et magis ad deser-
tum ire: tandem dimissus est a germano: et stans per octo
dies in interiori deserto absq̄ cibo maceratus fame/reuer
sus est ad cellam fratris. ⁊ quū pulsaret ostium: ⁊ se Joā-
nem diceret: et frater alius obaudiret: et diceret ei. Joan-
nes factus est angelus: ⁊ non est super terram: tandē ape
ruit ostium: et quum Joānes ab eo veniam peteret: ait ei
germanus. Si homo es: labora et comede et viue: q2 scri-
ptum est in ps.cxxvij. Labores manuū tuarum quia man
ducabis. Quum etiam alii anachorite venissent ad quē-
dam patrem qui manebat cum discipulis suis: ⁊ eos labo
rantes inuenissent: et dixissent eis. Cur laboratis cibū qui
perit? Jo.vj. Nos enim continue oramus. dixit eis senior.
Nūquid non dormitis et comeditis? ergo non verum dici
tis. Sed ego ostendo vobis quomodo oro continue: inte-
xo palmas: et dico. Miserere mei deus. Numquid est ora
re? Deinde per laborem meū duodecim denarios lucror:
quorum duos do pauperibus: vt pro me orēt quum comedo
et dormio. ¶ Alius frater peregrinus veniens ad Sylua
num abbatem laborantem/dixit. Cur laboratis? Maria
optimam partem elegit. Luc.x. Syluanus ait discipulis.
Date ei codicem ad legēdum: et ponite eum in vna cella.
Transacta hora nona postq̄ fratres comederant: exiuit il
le de cella dicens/Numquid fratres non comederunt? et
audiuit q2 sic: et dixit. Quare me non vocastis? Et dixit ei
Syluanus. Tu homo spiritualis es: et non indiges hac
esca. nos autem tamq̄ carnales opus habemus māduca-
re: et ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus
inciperet penitere: et dicere/Indulge mihi abba. tunc re-
spondit ei Syluanus. Necesse est Martha Marie. pro-
pter Martham enim ministrātem laudatur Maria. hec
in vitis patrum. Sine intermissione etiā orare est. fm Jo.
cassi. in lib. collationū. in.i. collatione. de oratione. i. custo-
dia cordis a vitiis et curis secularibus: vt tales ante ora-
tionem simus quales in orationibus volumus inuenire.
Et fm Jo.cassi.ibi: orō est voti adimpletio. Item si actua

liter semper orandū esset:frustra ecclesia cum dauid septi
es in die ⁊ nocte orare preciperet.xci.dist.presbyter.⁊ ex̄ de
cele.mis.c.j.Sed q: ſm Damasce.Oratio est pius affectus
in deū directus:hāc semꝑ conari habere debem⁹/comedē/
do/bibēdo/ambulādo/laborando/loquēdo/⁊ q̄dāmodo
dormiēdo:sicut de beato Frācisco legit̄.q: etsi corpus dor
miat:cor cū deo ambulat:cuz eo vigilat:⁊ de eo somniat.
Cañ.v.Sed vere oratio istorū pseudo aplorū ⁊ begar/
dorum in peccatum fit ſm ps̄.cviij.⁊ de pe.dist.iij.nihil in/
de.q: non orationi vere:sed vagationi ⁊ dormitioni ⁊ in/
gurgitationi operā dāt more hypocritarū in angulis pla
tearū/⁊ palam in cōspectu hominum in ecclijs/actum ora
tionis exterioris ostendētes:sed in cubiculis de nocte scri
bentes.⁊ si orant tēpus quodāmodo perdentes:q: corde
vagātes:vt populus iste labijs aliquoties deum honoret
cor autē longe sit ab eo.Esa.xxix.⁊ Mat.xv.facit de cō.di.
v.non mediocriter.et Mat.vj.in prin.Cum oraris nō eri/
tis sicut hypocrite tristes:qui amant in synagogis ⁊ in an
gulis platearū stantes orare:vt videant̄ ab hominibus.
Chryso.super Mat.Est aūt oratio quasi quoddā spūale
tributum:qđ aīa offert deo de visceribus suis.quāto ergo
gloriosior est:tanto cautius est seruāda:ne propter homi/
nes facta vilescat.Item idem in Homil.Hypocritas vo/
cat qui deū se fingentes orare:homines circūspiciunt.et
ideo subdit:Qui amant in synagogis orare.Idem super
Mat.Puto aūt ꝙ hoc non ad locum refert dominus:sꝫ
ad propositū orātis.In cōuētu em̄ fidelium orare lauda/
bile est sicut dictū est.in.ps̄.lxvij.In ecclijs bn̄dicite deū.
qui ergo sic orat vt ab hominibus videat̄:non deū aspicit
sed homines.⁊ ideo quantū ad ꝓpositum suuz in synago
ga orat:vn̄ dicit dn̄s:qui amāt quasi cupiant videri.Cui⁹
autē orantis mens solum aspicit deum:quāuis in synago
ga oret:tamē apud se in secreto videat̄ orare.Et in angu/
lis platearū.vt videant̄ abscōse orare:⁊ sic dupliciter lau/
dētur:⁊ q: orant:⁊ quia absconse orant.sed nullus angu/
lus platee multū occultus est.Itē ibi glos.vel anguli pla/
tearū sunt vbi via ꝑ trāsuersum vie ducit̄:⁊ in quadriuiū
redit.Chryso.super Mat.Eo ergo ꝓposito in cōuētu ve/
tat orare vt a conuentu videatur.vnde subditur:vt videā
tur ab hoībus.Orans ergo nihil nouū faciat/quod aspi/
ciant homines:vel clamando:vel pectus percutiēdo:vel
manus expandendo.Augu.de sermone dn̄i.Non autem
videri ab hominibus/nefas est:sed ideo hoc agere vt ab
hominibus videaris.Chrys.in homil.A vana em̄ gloria
vbiqꝫ erui bonum est:maxime autez in oratione.si em̄ sine
hoc cogitationibus circūferimur:si ad orādū ingressi fue/
rimus/hanc habētes egritudinem qualiter intelligemus
ea que a nobis dicunt̄:adde hic que no.J.in.§.aliud vitiū
peculiare.ver.Item Mat.vj.in ar.lxxviij.¶Habere aūt
gratiam orationis mētalis paucorū est:rarissimorū aūt sta/
tum extaticum et contēplationem ascēdere.Et ideo eccle/
sia non precipit nec indicit orationē mentalem:sed atten
tam vocalem pro loco ⁊ tēpore opportuno.ex̄ de cele.mis.
dolentes.de quo vide qđ no.Jo.an.in de.de rel.⁊ venera.
sanctorū.si dn̄m.¶N Utinam hi tales pseudo apostoli
et ficti religiosi nō sic orarent:sed foderēt et ararēt.Gen̄.
iij.Et panem in sudore vultus sui manducarent:et oratio
ne vocali dn̄ica/pater noster/cōtēti essent:sicut alij simpli
ces huius mundi:vt non cum sua simulata et imaginaria
oratione perirēt.Sed quidā ex eis in mūdo porcarij:qui/
dam pecorarij:quidam armētarij:quidam cemētarij:qui/
dā carbonarij:quidā fabriferrarij:aut alijs diuersis operi
bus mancipati/de labore manuum iuste sibi victū queren
tes:⁊ sue familie/talem sanctum laborē et a dn̄o indictum
refugientes.Gen̄.iij.quia homo nascitur ad laborādum.
Job.v.muta habitu quē sibi adinuenerūt:sꝫ nō corde de
labore et erūna/vilitate et paupertate ad otium ⁊ requiē
corporis/vbertatem et libertatem noxiam/transierunt:⁊
de vera penitentia quā in mūdo facier de iustis suis labo
ribus se et suam familiam sustentātes:et christum in suis
pauperibus honorantes.Prouer.iiij.i.q.i.non est putan/
da.ad fictam penitētiam transierūt:⁊ de eis ad literā ver
bum dn̄i potest dici Act.xx.in fi.et ex̄ de cele.mis.cum mar/
the.§.verum.beatius erat illis dare pauperibus eleemo/
synas etsi paucas:ꝙ nunc sub habitu pauperum recipere
aliena:sicut inferi⁹ declarabo.¶Porro nullus quasi su/
pradictorū sarrabaitarū gyrouagorū et pseudo apostolorū
begardorū et fratricellorū/⁊ illorū de paupere vita labora/
re vult manibus suis:sed de eleemosynis viuunt.Or aūt
mendicare nō possint et de eleemosyna viuere sic dare ꝓ/
batur.¶O Sancta dei ecclesia certos in cōcilio gene
rali/mendicantiū ordines approbauit:oēs alios reproba
uit.ex̄ de reli.domi.religionū.lib.vj.Sed certū est ꝙ oēs
predicti aliquē modum ordinis sibi cōstituūt in habitu in
vita et in cōgregatione.quidā ex eis in sua secta viuētes/
sub cuius colore mendicant de nullo approbato ab eccle/
sia ordine mendicātium existentes cōtra ecclesiam viuūt.
immo istis temporibus dn̄s papa Joānes.xxij.cōtra oēs
sic viuentes et eis fauentes excōmunicationis sentētiam
promulgauit in quadam extrauagāti edita cōtra eos que
incipit/Sancta romana.et nihilominus clemēs in sua cō/
stitutione istos begardos tāꝙ suspectos de heresi repro/
bauit.ex̄ de hereti.ad nostrū.in clemē.quorum errores in/
ferius annotantur.Itē ſm Augu.de operibus monacho
rum.Nō possunt de eleemosyna viuere nisi predicatores
ab ecclesia approbati.xlij.dist.quiescamus.sacramentorū
ministratores.ministri etiam altaris:qui tantū etiam reli/
querunt ⁊ pauperibus erogarunt:ꝙ in seculo poterāt vi/
uere.Et intelligo ꝙ aliquē statū approbatū ab ecclesia re
ceperunt/saltem verum eremiticum.xvi.q.i.qui vere.quia
non sufficit relinquere sua ⁊ dare pauperibus:nisi ⁊ xp̄m
in aliquo statu licito q̄s sequatur.vnde Matth.xix.Ecce
nos reliquimus om̄ia ⁊ secuti sumus te.Ubi Greg.Quia
ergo non sufficit tantū relinquere:iungit qđ ꝑfectum est:
⁊ secuti sum⁹ te.nō dixit qui reliquistis om̄ia.hoc em̄ ⁊ So
crates ꝓbus fecit:⁊ multi alij diuitias contēpserūt:sed qui
secuti estis me qđ ꝓprie aplorū est atqꝫ credētium.ad hec
xij.q.ij.gloria.ꝟ.Socrates.Sed supradicti pseudo nullū
statū ab ecclesia approbatum seruāt:nec aliquā de predi/
ctis cōditionibus quas Augu.ponit prout cōmuniter ha
bent.¶Item habens in bonis vnde victum ⁊ vite neces/
saria sibi ꝑcipiat:mēdicare non pōt.i.q.ij.pastor.⁊.c.cleri/
cos.⁊ ibi no.⁊.lxxxvj.di.nō satis.ꝟ.sed hec.⁊ alias habēs
etiam facultatem laborādi operādi ⁊ artificijs vel mani/
bus proprijs victum querendi/mendicare nō potest.xxi.
q.i.clericus.in fi.⁊.xci.di.clericus victum.⁊ ibi no.⁊.lxxxi.
di.c.i.C.de mendi.val.l.vna.v.q.v.non omnis.xxiij.q.iiij.
nimium.in aūt.de questore.§.si vero vite.ꝟ.si vero huius
modi.vsqꝫ ad.§.si vero aliqui.xxxi.q.i.quomodo.no.xxiij.
q.iiij.§.ex his.glos.dum inde.¶Unde ⁊ dicti fratricelli ⁊
begardi ⁊ pseudo apostoli quū propriū habere possint:
nullam approbatā regulā promittentes:⁊ si aliqui ex eis
vitam eremiticam tenere videantur:qui propriū habent:
vt.xix.q.vlt.§.econtra.quū laborare possint:⁊ si nesciunt
discant:petēdo eleemosynam peccant mortaliter contra
iura ⁊ canones faciendo.xxv.q.i.violatores.⁊.c.generali.
iiij.q.i.qđ precipit̄.¶Itē ↄtra charitatē faciūt:q: eleemo
synā pauperis infirmi/vel senis/vel nō potentis laborare
sibi vsurpant contra id.xlvij.di.sicut hi.⁊ pre.c.non satis.
Et quia negligunt tales iustitiam operandi de cibo men/
dicato securi:ideo eis etiam esurientibus non tamen ad
mortē cibus tollendus est ſm Augu.v.q.v.non omnis.et
no.xlij.distin.quiescam⁹.Et si monachi ab ecclesia appro/
bati manibus laborare tenētur.xvj.q.i.de presentium.et
probatur late inferius.Et fratres minores ſm regulam
eorū/vt declarat̄ ex̄ de ꝟ.signi.exijt.li.vj.multo potius hi
tales:qui nec tamen veri eremite sunt eremum incolen/
tes.de quibus in autent̄.de monachis.§.cogitandum.ha
bentes nomem sine re.contra id.xlij.distin.oratorium.
xvj.questi.i.si cupis.¶Itez si statum anachoriticum aut

eremiticum seruare se dicunt qui est/ vt.s. dixi/ ab ecclesia approbatus. ex. de exces. prela. cum ex eo. §. fi. lib. vj. vbi de hoc. adhuc eos i tali statu laborare oportet: vt dictū est in addiione. et de sudore suo sibi cibum querere: ⁊ non mendicare: nec alienam agapen recipere: nisi in vltima essent mortis necessitate ineuitabili cōstituti. ad hoc. lxxxj. dist. c. fi. et. lxxxij. dist. §. j. ⁊. c. j. vbi de hoc a sensu contrario. et ibi no. ⁊ expressum. xxxj. q. j. quomodo. ibi. Et idcirco etas prescribitur: vt illi tm̄ accipiant pauperum cibos: qui iam laborare non possunt. et de cōse. dist. v. nūꝗ. Et fratres etiā minores ex regula laborare tenētur: sed clerici propter occupationē laboris spiritualis/ officij diuini/ lectionis/ studij/ predicationum/ cōfessionum/ et funerum/ excusantur: sed eorum laici professi obligantur ad laborandum: nisi quū sunt in fratrum clericorum seruitijs occupati. ex. de verbo. signi. exiijt. lib. vj. facit etiam ad hec. j. q. ij. sacerdos. xci. dist. in palea. presbyter. et. c. clericus. j. et. ij. v. q. v. nō omnis. Et dicit lex ꝙ pauper qui laborare potest/ si se immiscet eleemosyne imperatoris redigitur in seruitutem. C. de mendican. vali. l. j. lib. xj. et notatur in preal. c. j. lxxxj. dist. Sic vixerunt omnes anachorite et eremite ⁊ cenobite in Egypto/ et in Libya/ et in Palestina/ ⁊ in omnibus alijs Grecie locis: ⁊ vbilibet antiquitus cōstituti. s. de laboribus manuū suarum/ sicut in vitis patrum/ et in libris Jo. cassi. ⁊ in lib. qui dicitur paradisus: et in regula beati Benedicti manifestum est. et patet. xvj. q. j. de presentiū. ibi. labor manuū. Et hanc formā laborādi primo dedit angelus sancto Antonio magno secundo eremite post Paulum in forma humana sibi apparens/ instruens per actum quomodo oraret et operaretur: et postmodum post eum oēs sancti anachorite et cenobite egyptij maxime de laboribus proprijs vixerunt. sicut in vitis patrum habetur. adeo enim intēti erant illi veri religiosi operi manuali: ꝙ non solum vitam suam ex suis operibus transigebant: sed per Egyptum et Libyam per carceres et hospitalia et alia pia loca que supererant eleemosynas transmittebāt: et de suis sanctis et iustis laboribus alios pauperes inualidos sustentabāt: adeo vt vix pauperes sufficerent ad tantas eleemosynas receptandas. Jmmo quidam ex patribus in vltimis eremis remotis ab hominibus existentes/ et operas suas vēdere nō valentes/ et de fructibus et herbis eremi ⁊ de aliqua agricultura viuētes/ nihilominus laborabāt: ⁊ postꝙ cellas suis operibus implerāt: ignē eis apponebant: asserentes monachum nō posse in solitudine sine labore manuum permanere. vt narrat Jo. cassi. in. xij. libel. in lib. de acidia. de abbate Paulo probatissimo patrum. Quanto autem (quod est mirabile et notabile) magis contemplatiui quidam ex eis amplius manibus laborabāt: vt patet in Machario et Arsennio. Laborabāt autem de palmis funiculos faciendo et plectas/ vascula lignea aut iuncea/ aut cingula. quidam eorum erant fabri. nā et Joseph pater christi putatiuus faber lignari⁹ fuit. Mat. xiij. Mar. vj. Luc. iiij. ⁊ simile Jo. vj. ibi. Nōne hic est filius fabri? Augu. in sermone natiuitatis. Est autē pater christi faber de⁹ qui totius mūdi opera fabricatus est: arcā Noe disposuit: Moysi tabernaculū ordinauit: arcam testamēti instituit. Fabrum dixerim qui mentē rigidā explanat: ac cogitationes superbas excidit. Quidam scriptores/ quidā agricultores/ quantum eis sufficere poterat: quidam hortulani/ quidam eorum tempore messis messores/ de quo mercedē recipiebant: nunc pecuniam/ nunc alicuius speciei granū: quidam eorum fabricabant cellas: ⁊ puteos fodiebant: quidam clibanarij. Tradit Jo. cassi. in. ij. lib. institutorum monachorum Egypti sic dicens. Operis autem ac sudoris assiduitatem quisqꝫ monachorum subire compellitur: vt proprijs manibus iuxta apostolū. ij. Thessa. iij. quotidianum victum vel suis vsibus vel aduenientiū necessitatibus parans/ et fastus vite preterite possit et delicias obliuisci: et humilitatem cordis contritione laboris acquirere. Et in alio. c. eiusdem libri sic dicit. Nam pariter exercētes corporis animeqꝫ virtutes/ exterioris hominis stipēdia cū emolumentis interioris exequantur: lubricis motibus cordis et fluctuationi/ et cogitationi instabili operum pondera velut quādam tenacem atqꝫ immobilem anchoram prefigētes: cui volubilitas atqꝫ peruagatio cordis intra/ intra claustra celle velut in portu tutissimo valeat contineri: atqꝫ ita meditationi spirituali tantum et custodie cogitatio intenta non modo ad consensum: non praue cuiusꝙ suggestionis peruigilem mentem corruere non sinat: verum etiam ab omni superflua otiosaqꝫ cogitatione custodiat: ita vt quod ex equo pōderat aut facile possit a quoꝙ discerni. i. vtrum propter meditationem spiritualē incessabile manuum opus exerceant: aut propter vigilitatem operis tam preclarum spiritus profectum scientieqꝫ lumen acquirant. ¶ Jn quarto autem libro sic dicit. Et quum tantum vnusquisqꝫ eorum quotidie de opere proprio reditum cōferat monasterio: vt ex hoc nō solum sustentare suam valeat parcitatem: verū etiam vsibus possit exuberare multorum: in nullo tamen inflatur: nec sibi de tāto operis sui questu ac sudore blāditur: sed preter duo paxamatia que tribus vix denarijs ibidem distrahūtur: nihil sibimet amplius vnusquisqꝫ presumat. ¶ Jtē in. v. lib. sic dicit. Quū quidam seniorum videret Symeonem italicum non operantem: conijciēs eum tam otij vagatione ꝙ rerum penuria diutius in cella durare nō posse: certus neminem posse impugnationes solitudinis tolerare: nisi quum quis proprijs manibus sibimet victum fuerit parare cōtentus: vt daret Symeoni materiam laborandi: quasi indigeret senior pro quodam fratre suo libro apostoli latine conscripto: dedit illi membranas et vtensilia ad scribendū: et necessitates quasi pro totius anni mercede: ⁊ recepit codicē scriptum illic nullis vsibus profuturum: quippe in illa regione vniuersis notitie lingue latine penitus ignaris: et hac subtilitate charitatiua egit ille senior: vt ille Symeon sine confessionis verecundia/ merito laboris et operis sui necessaria victus alimenta perciperet: ⁊ ipse sue munificētie pietatem tamꝙ debiti necessitate compleret. ¶ Jtem in eodem. v. lib. dicit ꝙ Archebius cenobita qui matrem in quinquaginta annis non viderat: quamꝙ castrum de quo fuerat amplius quatuor milib⁹ a suo monasterio non distaret: sciens eam grauari a creditoribus post mortem mariti debito cētum solidorum/ inter monasterij claustra perdurās solitum operis pensum sibi triplicari poposcit: et per totum anni spatium diebus pariter et noctibus desudans debiti modū operis sudore creditoribus soluens/ matrem omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit. ¶ Jtem super illud Mat. j. Erant enim piscatores/ dixit Theophilus. Vide autē ex laboribus proprijs enutritos: tales enim digni/ erant christi primi discipuli fieri. Jtem idem in. x. lib. de spiritu acidie apostolum commemorans exponit. ij. ad Thessa. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis: et operam detis vt quieti sitis: et vestra negotia agatis: et operemini manibus vestris: vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: ⁊ nullius aliqd desideretis. Repete. Quieti sitis. i. in vestris cellulis cōmorātes: ne diuersis rumoribus qui solent otiosorum votis vel fabulis generari/ inquieti effecti: alijs quoqꝫ inquietudinē inferatis. Vestra negotia agatis: non curiositate vestra actus mundi velitis inquirere: ac diuersorum conuersationem explorantes operam vestram nō erga correctionem vestram seu virtutum studia/ sed ad detractionē fratrum velitis impēdere. de qua detractione de peni. dist. j. homicidiorum. et. xx. dist. alienus. Et operemini manibus vestris. Nullus enim potest vel inquietus non esse: vel aliena nō curare negotia: nisi qui operi manuum suarum non acquiescit insistere. Et honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Nunꝙ potest nec apud homines seculi honeste incedere: qui nequaꝙ claustris celle et operi manuum suarum inherere contentus est. Sed necesse est eum inhonestum esse: dum necessaria victus requirit: adu

lationi quoqꝫ operam dare: nouitates etiam rumorꝫ secta
ri: causarum fabularumqꝫ occasiones acquirere: per quas
sibimetipsi aditum paret/ ac facultatem qua diuersorum
domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desideretis.
Nō potest nō alienis donis et muneribus inhiare: qui nō
delectaꝛ pio quietoqꝫ labore operis sui quotidiani victus
parare substātiā. Et in.ij.epistola ad Thessa.c.vlti. Denū-
tiamus autē vobis fratres in nomine dn̄i nostri iesu chri-
sti: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordina
te. Itaqꝫ ab ijs qui vacare operi nolunt/ iubet subtrahi: et
velut membra otij corrupta putredine desecari: ne inertie
morbus velut letale contagiū etiam sanas membrorꝫ par
tes tabe serpente corrūpat. ad hoc.xlv.di.§.sed illud.xxiiij.
q.iij.resecande.ex̄ de sta.mo.ea que.§.rn̄. Nā non inquieti
fuimus inter vos: neqꝫ gratis panē māducauimus. qui ta
mē poterat de euāgelio qđ predicabat/ viuere. q: dignus
est operarius mercede sua. Luc.x.§. ad Timo.v. Dign⁹ est
operarius cibo suo. Mat.x.xij.q.ij.quicūqꝫ.§. ad Cor.ix.§.
q.ij.sacerdos.xiij.q.i.§.his ita. ex̄ de censib⁹.cum ex officij.
¶ P Quid nos faciemus: quibus nō solum nulla pre-
dicatio verbi cōmissa est: sed nec vlla quidē/ nisi aīe nostre
solius cura mācipatur? Qua fiducia otiosis manibus gra
tis panē comedere audebimus: quē vas electionis euan-
gelica predicatione cōstrictus/ sine opere manuū comede
re nō presumit: sed in labore (inquit) et in fatigatione no-
cte et die operātes: ne quē vestrū grauaremus? Si enī ille
qui euangeliū predicabat: signis illud virtutibusqꝫ cōmē-
dans: ne grauaret quēpiam/ gratis manducare panē au-
sus nō fuit: quomodo illi nō existimāt se grauare: qui quo
tidie eum otiosi presumūt? Nō quasi nos nō habuerimus
potestatē: sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad
imitandū nos. Et quidē quum haberemus potestatem: ⁊
pateret nobis facultates omniū vestrū atqꝫ substantie: ⁊
precepti eis dn̄i nostri nossem me habere permissum: nō sum
tn̄ vsus hac potestate: ne qđ a me bene ⁊ licite fieret: alijs
otij noxij preberet exēplum. Et idcirco euangelium predi
cans meis manibus volui sustētari: vt vobis quoqꝫ volē-
tibus iter virtutis incedere/ viam perfectionis aperirem:
et conuersationis formam meo labore preberē. Nā ⁊ quū
essemus apud vos: hoc denuntiabamus vobis: vt si quis
non vult laborare: non manducet. Audiuimus enī quos-
dam inter vos ambulare inquiete: nihil operātes: sed cu-
riose agentes. His aūt qui eiusmodi sunt/ denūtiamus et
obsecramus in dn̄o iesu christo: vt cū silētio suū panē ope
rantes māducent: nō gladio carnali eos addicēs: sed au-
thoritate spūssancti vite eis interdicens substātiam: vt si
forte penā future mortis minime cogitātes/ adhuc velint
amore otij existere contumaces: saltē naturali necessitate
cōstricti ⁊ metu presentis interitus/ saluatoris precepta su
scipere cogantur. Qꝫ si quis nō obedierit verbo nostro: p
epistolā hunc notate: et nō cōmisceamini cum illo: vt con-
fundatur. Ecce qui laborare recusat et apostolo obedire:
quasi excōicatus debet ab oīb⁹ euitari: vt publica oīm se-
gregatione cōfusus/ ad tramitē salutis incipiat aliquādo
reuocari. ¶ Item ad Ephes.iiij. Qui furabatur iam non
furetur: magis aūt laboret manibus suis: quod bonū est:
vt habeat vnde tribuat necessitatē patientibus. ⁊ Act.xx.
in fi. Ad omnia que mihi opus erāt: et ijs qui mecum sunt
ministrauerunt manus iste oīa. Ostendi vobis q: sic labo
rantes oportet suscipere infirmos: ac meminisse verbi dn̄i
iesu. Beatius est magis dare ꝙ accipere. xvi.q.§. predica-
tor.⁊ ex̄ de cele.mis.cum marthe.§.verum. Hec est autem
impertientis beatior largitas: ꝙ accipiētis penuria: que
non de pecunia pro infidelitate reseruata/ nec de recondi
tis thesauris impēditur: sed que de fructu operis proprij
et pio sudore profertur. Et idcirco beatum magis est dare
ꝙ accipere: quia quum illius qui accipit hic qui tribuit ha
beat paupertatem: nihilominus labore proprio non solū
sue necessitatis sufficientiam/ verum etiam quod tribuat
indigenti pia solicitudine parare festinat: duplici gratia

decoratus: ꝙ ⁊ perfectam nuditatem christi/ vniuersarum
suarum abiectione possideat facultatum: sed et munificē-
tiam diuitis labore suo exhibeat et affectu. Hic quidē ho-
norās deum de suis iustis laboribus. Prouerb.iij.§.q.§.nō
est putanda. Ille vero otij torpore ⁊ inertia solutus/ indi
gnum se etiam cibo panis apostoli probat sententia: quū
contra interdictum eius panem edere otiosus presumit.
hucusqꝫ Io.cassi. Adde hic quod scripsi.§.in.§.ad partem
contrariā.ver.xj.cū duobus ver.seq. et in additione ibi im
posita.et.§.§.hoc autem preceptū. ver. super illud actu.in
ar.lxv. Et idem in eodem lib.x. Solent autem ij qui sunt
hac segnitie dissoluti/ nolentes opere manuum sustenta-
ri: quibusdam vti testimonijs scripturarū: quibus quod-
dam inertie velamen imponunt: dicentes/ Operamini ci
bum qui nō perit: sed permanet in vitam eternam. Io.vj.
et Io.iiij. Meus cibus est vt faciam volūtatem eius qui
misit me. ibi Orige. Idoneus cibus filio dei: quum actor
paterne voluntatis efficitur: hoc velle in semetipso prote
stans/ quod erat in patre. Solus autē filius perfecti ope-
ris paterne volūtatis est capax. Ceteri vero sancti nil pre
ter diuinam peragunt volūtatem. Plenam autem ⁊ inte
gram dei facit voluntatem: qui dixit meus cibus ⁊c̄. Pro-
prius enim cibus eius ostenditur/ volūtatem patris face-
re. Sed fm̄ Io.cassi. hec testimonia panni quidā sunt: qui
contegunt potius ignominiam otiositatis et verecundie
nostre: ꝙ calefaciant nos illa veste virtutum. de qua Pro
uerb.vlti. Fortitudo et decor indumētum eius. et fm̄ Sa-
lomonem. Qui sectatur otium stultissimus est. Prouerb.
xij. Et ibidem. Manus fortium dominabitur: que autem
remissa est: tributis seruiet. et Prouerb.xxj. Desideria occi
dunt pigrum: noluerūt enim quicꝙ manus eius operari.
Tota die concupiscit et desiderat. qui autem iustus est tri
buet et non cessabit. et Prouer.xxviij. Qui operatur terrā
suā: saturabitur panib⁹. qui sectatur otiū: replebitꝛ egesta-
te. et Eccl's.x. In pigritijs humiliabitur contignatio: et in
infirmitate manuum perstillabit domus. Et fm̄ eūdē Sa
lo. non reperi in nostra translatione. sed est sententia hec.
Prouerb.xxiiij.ibi. Per agrum hominis pigri transiui: et
per vineam viri stulti: et ecce totum repleuerant vrtice: et
operuerant superficiem eius spine. Vie nihil operātium
strate sunt spinis: id est vitijs. Et iterū Prouerb.xxj. quan
tum ad sententiā. In desiderijs est omnis otiosus. de con
secra.dist.v.numꝙ. Et iterum Prouerb.xxj. Desideria occi
dunt pigrum. His itaqꝫ exemplis per Egyptum patres
eruditi nullo modo otiosos esse monachos/ ac precipue
iuuenes patiuntur: actum cordis et profectum patientie
et humilitatis vtilitate operis metientes. Et non solum a
nullo quicꝙ ad vsum victus sui accipere sinunt: sed etiam
de laboribus suis non tantum superuenientes et peregri
nos reficiunt fratres: verum etiam per loca Libye que ste
rilitate laborant: nec nō etiam per ciuitates ijs qui squal-
lore carcerum contabescūt: immanem dirigunt alimonie
substātiam: de fructu manuum suarum rationabile ac ve-
rum sacrificium dn̄o tali oblatione se offerre credentes.
Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patribus san-
cita sententia/ demone vno monachum operantem pulsa
ri: otiosum vero innumeris spiritibus deuastari. hucusqꝫ
Io.cassi.in prealleg. lib.x. Item in vltima collatione pa-
trum que est.xxiiij. verba Abrae anachorite. Preferēdus
est manuuꝫ labor otiose in hac parte meditationi scriptu-
rarum: infructuose lectionis instantie: fm̄ apostolicam au
thoritatem et seniorum instituta: quia qui sani corporis
est ac robusti: stipe aliena sustentari nō debet: que iuste so
lis est debilibus attributa. Nam vtiqꝫ agape: id est chari-
tate vel stipe aliena certum est omne genus hominum su
stentari: etiam ipsos reges: quod proprijs manibus non
laborat. nam maiorum habet definitio: quicquid ad ne-
cessitatem quotidiani victus insumitur: quod opere ma-
nuum nostrarum effectum partūqꝫ nō fuerit: ad agapen
referri debere sanxerūt. fm̄ Apostolū qui otiosis penitus

interdicēs opē largitatis aliene/ qui (inquit) nō operat᷑
non manducet.ij.ad Thessa.vlti. Itē in vitis patrum.Ab
bas sysoy ait.Corporalis labor dux est humilitatis. Item
dixit Abbas Achillas Abbati Amon.Ego hac nocte.xxij.
vlnas funiculi operatus sum: ⁊ in veritate nō indigeo: sed
propterea laboro ex omni virtute mea: vt ab opere ad ora
tionē tanq̄ ad requiē veniā. Itē dixit alter senex. Labor et
humilitas ⁊ oratio sine cessatione possidēt christū.nam re
quies ⁊ iustificatio propria et volūtas impedimēta sunt.
oēs em̄ pene per ea perierunt. Item dixit quidā frater ab
bati Sysoy.Si habeo aliūde sufficiētiā: videtur tibi vt co
gitem de labore manuum? Rn̄dit.Quātūuis habeas: nō
negligas operari: et quantū potes/fac nō tamē cū turbu
lento animo. Itē Serapion presbyter pater erat quasi.x.
miliū monachorum: qui oēs ex laboribus ppriis et mercede
manuū viuebāt: quā tēpore messis acquirebāt: ⁊ partē plu
rimā ad supradictū senem p pauperibus deferebāt.Om
nibus em̄ pene Egyptijs monachis moris erat/ tempore
messis locare operas suas ad partē frumenti habendam:
de quo magnā partem pauperū vsibus offerebāt: sed nec
intra Egyptum sufficiebāt pauperes qui possent inie eorum
fructus ⁊ largitatem absumere: sed in Alexandriā naues
onuste frumēto huiusmodi dirigebātur: vel in carcere con
clusis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperibus erogādo. Do
cuit etiā magnus Antonius Paulū simplicē quō digitis
corporis opus carnale: cogitatione vero mētis ⁊ intentio
ne operaret᷑ que dei sunt. Itē interrogatus abbas sysoy
quomodo oportet monachū sedere in cella. Rn̄dit. Quā
tum ad id qđ in manifesto est: hoc est vt opus manuum fa
ciat: et semel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aūt
in cella pficere est: hoc est vt redarguat seipm vnusquisq̄
de proprijs excessibus in omni loco ad quē perrexerit: ⁊ vt
ministerij horas custodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si
autē tēpus contigerit q̄ vacet ab opere manuū: intret ad
ministeriū operis dei: et id sine aliqua perturbatione con
summet. Finis autem horum est vt cogitatū bonū simul te
neat: et reuocet a se malorum cogitatū. Itē de Hilarione le
gitur q̄ fiscellas iunco texens emulabatur monachorum
Egypti disciplinā. et Apl̄m dicentē/ qui nō laborat nō mā
ducet.ij.ad Thessa.vlti.ad Ephe.iiij. de cōse.dist.v.nūq̄.
Item de eo legitur q̄ quum vadēs per mūdū ad insulam
peruenisset: in deserto agello manēs/lignorum quotidie fa
scem colligēs/imponebat dorso: quo venūdato sibi alimo
niam et ijs qui forte veniebāt ad eū/ pauxillū panis eme
bat: q: nec fragmē panis a quoq̄ accepit. Itē quum Ma
charius maior venisset ad Antoniū: et loquerētur sero de
humilitate animarū: et operarētur: vidēs Antonius ma
gnū opus plectarum qđ fecerat Macharius/admiratus
est: et osculatus est manus eius dicens/Multa virtus de
manibus istis egredit᷑. In monasterio Euticij narrat Gre
go.in dialo. erāt antiquarij libros scribentes: ⁊ ipse abbas
Euticius in valle fenum secabat: ⁊ falcem fenariā in collo
deferēs veniebat. Omnes etiā monachi de vita manibus
cōficiebant linteamina: ex cuius operis emolumēto nulli
eorū quicq̄ deficiebat ad vitā. Regula data Pachamio
ab āgelo dicit. Permittas vnicuiq̄ vt tātū quātū possit ⁊
cibi sumat et potus: et iuxta manducantiū et bibentiū vi
res paribus quoq̄ eos operibus subiugabis. Et neq̄ queq̄
ieiunare vel manducare phibeas: ita tamē vt fortioribus
et magis edentibus semper onus grauius iniungas. In
firmiores autem et vere monachi ad operandū leuius vr
geantur. Philorhonius monachus ex quo gratiam ba
ptismi suscepit: sine causa se alterius vsum pane nesciuit:
et ex laboribus proprijs elephantiosis.cc. solidos dedit.
Ciconius presbyter nūq̄ de solitudinibus egressus est p
xl.annos fungens officio sacerdotis: nec nisi pprio opere
et sudore quesitum attigit panē. Venerūt quidā patres
ad quēdam leprosum vt darēt ei eleemosynam: ille nō ac
quieuit accipere/ dicens. Ecce modicas palmulas habeo
quas operor: et facio plectas ex eis: et māduco panē. Et

iterum venerunt ad domū cuiusdā vidue que habebat fi
lios: ⁊ quum pulsarent ostiū: cucurrit filia nuda ad ostiū:
mater vero ierat ad opus: erat em̄ candidatrix: et dabāt
filie eius vestimētum et nūmos: ipsa autē nolebat accipe
re dicens venisse matrē suā et dixisse sibi/cōfide filia: quia
noluit deus: et inuenio opus qđ facio hodie vnde habea
mus victū nostrū. Et quum venisset mater eius: rogabāt
eam vt eleemosynā acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo
curatorē deum meū: ⁊ vos vultis eum tollere a me hodie.
Illi autem agnoscentes fidem eius glorificauerunt deū.
Ista etiam duo exēpla proxima posui.j.in.§.nūc vero.ver.
quidam.cū seq.in ar.liiij. Iterū dixit senex.Surgens ma
ne dic ad teipsum. Labora corpus vt pascaris.sobria esto
aīa vt apprehendas hereditatē. hoc de vitis patrū et col
lationibus intuli. Et recusantes hodie manibus laborare cō
fundantur: et timeant mortem panem comedētes otiosi:
q: scribitur Prouerb.vlti.Et panem otiosa non comedit:
et date ei de fructu manuum suarum.Et Hiero.in canone
de cōse.dist.v.nūq̄.dicit. Semper aliquid facito: vt te dia
bolus inueniat occupatū: ⁊ sequitur ibi.Si apostoli habē
tes potestatē de euāgelio viuere/ laborabāt manibus suis
ne quē grauarēt: et alijs tribuebāt refrigeria quorum pro spi
ritualibus debebant metere carnalia.j.Cor.ix. ex de pres
scrip.cum officij.de censi.cū apostolus.cur tu in vsus tuos
successura non preparès? vel fiscellam texe iunco: vel cani
strum lētis plecte viminibus: seratur humus: areole equo
limite diuidātur: in quibus quum olerum iactata fuerint
semina: vel plante per ordinem posite: aque ducantur irri
gue. Inserātur fructuose arbores vel gēmis vel surculis:
vt paruo post tēpore laboris tui dulcia poma decerpas.
Apū fabrica aluearia ad quas te mittūt Salomonis pro
uerbia.xxantur quantū ad sententiā. Prouerb.xxiiij.ibi.
Comede fili mi mel: quia bonum est. quātum ad literā in
ecclesiastico dicitur Ecclesiasti.xj. Breuis in volatilibus est
apis ⁊c. lina capiendis piscibus. scribantur libri vt et ma
nus operetur cibos: et anima lectione saturetur. In desi
derijs autem est omnis otiosus. Prouerb.xxi. Egyptiorū
monasteria hunc morem tenent: vt nullum absq̄ opere ⁊
labore suscipiāt: nō tam propter victus necessaria/q̄ pro
pter anime salutē: ne vagentur peruersis cogitationibus
et ad instar fornicantis israel omni transeunti diuaricent
pedes suos.xxxij.q.v. paulus. in fine. hucusq̄ Hiero. scri
bens ad Rusticum monachū ⁊ per eum alios monachos
instruens.vt dicit in fine.c.predicti. Item ibi Hierony.in
canone.xxi.q.j.quomodo.exponēs verbum Apostoli.j.ad
Timo.v.Vidua/inquit/eligatur non minus.lx.annorum
que fuerit vnius viri vxor: hoc est preceptum de eis viduis
que ecclesie pascuntur eleemosynis: et idcirco etas prescri
bitur: vt ille tantum accipiant cibos: que iam laborare nō
possunt.et.s. positum est. Itē Prosper in canone preall᷑.
j.q.ij.sacerdos.Quid est de euangelio viuere: nisi laborā
tem inde vbi laborat necessaria vite percipere? Qui ergo
in euangelio nō laborat: quomodo potest eleemosynam
recipere: quam tamē Paulus non recipit viuens de suis
laboribus? vt ibi dicitur.vt gyrouagis ⁊ pseudo religiosis
tolleret materiam mendicandi: et daret materiam laborā
di. vt superius est probatum. Preterea canon preallega.
lxxxij.dist.c episcopus. dicitur.Episcopus pauperibus vel
infirmis qui debilitate faciēte suis manibus laborare nō
possunt: vestitum et victum inquantum sibi fuerit possibi
le/largiatur. ergo a sensu cōtrario/si laborare possunt: nō
debent eleemosynam recipere. Item vere s̄m Augu. in
canone.v.q.v.non omnis. xxiij.q.iiij.nimium. vtilius esu
riēti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat:
quia iustum est s̄m Apl̄m.ij.Thessa.vlti. Qui nō laborat
non manducet: q̄ panis ei frāgitur: vt iniustitie seductus
acquiescat.i.ignauie ⁊ acidie: q: homo nascitur ad laborē.
Job.v.ergo iustum est vt laboret.vbi Bernar.Homo ad
laborē natus/si laborem refugit: nec facit ad qđ natus est:
ad qđ venit in mūdum; quid respondebit ei qui misit eū;

qui instituit vt laboraret? Itē super illud Mat. vi. Ideo
dico vobis ne soliciti sitis aīe vestre q̄d māducetis: nec cor-
pori vestro q̄d induamini. Aug. de heresibus. dicunt autē
Eutichide quidā heretici opinātes monachis nō licere su-
stētande vite sue causa aliquid operari: atqꝫ ita seipsos ꝓ-
fiteri vt oīno ab operibus vacēt. Itē Aug. de operib⁹ mo
nachoꝝ. Inquiūt enim. nō de hoc opere corporali in quo
vel agricole vel opifices laborant/ precepit apl's quū dice
ret. ii. Thessa. vlti. Qui nō vult operari nō māducet. Neqꝫ
euāgelio posset eē cōtrarius vbi ait dn̄s. Ideo dico vobis
ne soliciti sitis aīe vr̄e ⁊c. In verbo ergo apl'i predicto spi-
ritualia opera debemus accipere: de quib⁹ alibi dicitur. i.
Cor. ii. xix. di. scd̄m. ex̄ de deci. cū nō sit. Ego plantaui: apol
lo rigauit. Et ita se arbitrātur apl'ice ⁊ euāgelice obtēpera
re sententie: quum euangeliū credūt de non curāda corpo-
rali huius vite indigētia precepisse: et Apl'm de opere ⁊ ci
bo spūali intellexisse. Qui nō vult operari nō manducet.
Prius ergo demonstrare debemus Apl'm opera corpora
lia seruos dei operari voluisse. premiserat em̄ dicens. ii. ad
Timo. vlti. Ipi em̄ scitis quomodo oporteat imitari nos:
q̄m nō inquieti fuimus iter vos: neqꝫ panē ab aliquo gra-
tis manducauimus: sed in labore et fatigatione die ac no
cte laborātes: ne quē vestrū grauaremus. Nō quasi nō ha
buerimus potestatē: sed vt nosmetipsos formā daremus
vobis ꝙ nos imitaremini. Nā et quū essemus apud vos:
hoc denūtiabamus vobis: q̄m si quis nō vult operari: nō
manducet. Quid ad hoc dici potest: q̄n exēplo suo docuit
quod precepit. s. corporaliter operādo? Nā ꝙ corporaliter
operaret̄ ostēditur in actibus vbi dicit̄ Act. xviii. ꝙ mansit
cū Aquila et vxore eius Priscilla opus faciēs apud illos:
erant em̄ tabernaculoꝝ artifices. Nostra translatio sic ha
bet. Et q: eiusdē erat artis: manebat apud eos ⁊ operaba
tur: erant aūt scenofactorie artis. Et tn̄ Apl'o tāqꝫ predica
tori euāgelii/ militi christi/ plātatori vinee/ pastori gregis/
constituerat dn̄s. Luc. x. Mat. x. vt de euangelio viueret:
qui tamē stipendiū sibi debitum nō exegit: vt se formā da-
ret eis qui exigere indebita cupiebāt. Audiāt ergo qui nō
habēt hanc potestatē quā ille habebat: vt tātūmodo spiri
tualiter operātes/ manducēt panē a corporali labore gra
tuitū. Si aūt euangeliste sunt: si ministri altaris: dispensa
tores sacramētoꝝ: habēt hanc potestatē: si saltē habebant
aliquid in seculo quo facile sine opificio sustentarent hāc
vitā: qđ couersi ad deū indigentibus dispertiri sunt: ⁊ cre-
dēda est eoꝝ infirmitas ⁊ ferēda. Nec attendendū in quo
loco hoc qđ habebāt impēderint: quū oīm christianoꝝ sit
vna respublica. Sed qui veniūt ad professionē seruitutis
dei ex vita rusticana et ex opificū exercitio et plebeio labo
re: quominus operētur excusari nō possunt. Nullo em̄ mo
do decet vt in ea vita vbi senatores sunt laboriosi: ibi fiāt
opifices otiosi. Et quo veniūt relictis deliciis suis qui fue
runt prediorū dn̄i: adsint rustici delicati. At quum dn̄s ait
Mat. vi. Nolite soliciti esse ⁊c. nō hoc dicit vt ista nō ꝓcu-
rēt quantū necessitatis est: vnde honeste viuere poterūt:
sed vt nō ista intueantur: ⁊ ꝓpter ista faciāt quicq̄d in euā
gelii predicatione facere iubētur. Eā nāqꝫ intentionē pau
lo superius oculū vocauerat in eodē. c. Mat. vi. ibi. Lucer
na corporis tui est ocul⁹ tuus. si oculus tu⁹. i. intentio sim-
plex fuerit ⁊c. hucusqꝫ Augu. vbi. s. ⁊c. ¶ Item ibi Hiero.
Precipit̄ ergo nobis ne soliciti simus q̄d comedamus: q:
in labore vultus. Gen̄. iii. preparam⁹ nobis panē: ergo la
bor exercēdus est: solicitudo tollēda. Item ibi Chrys. Nō
em̄ solicitudinibus spūalibus/ sed laboribus corporalib⁹
acquirēdus est panis: qui laborātibus ꝓ premio diligētie
deo prestāte abūdat: ⁊ negligētibus ꝓ pena deo faciente
subducit̄. Itē Aug. de operibus monachoꝝ. Quidā dicūt
propterea se operari nō debere: q: volucres celi nec semi-
nāt nec metūt. Cur ergo isti nō attendunt quod sequitur.
Neqꝫ cōgregāt in horrea? Cur ergo isti manus otiosas: et
plena repositoria volūt habere? Cur deniqꝫ molunt et co-
quūt? Hoc enim aues non faciūt. Aut si reperiunt quibus
hoc persuadeāt vt eis per singulos dies escas afferāt pre-
paratas: saltē sibi de fontibus aquā afferunt ⁊ reponunt:
qđ volatilia nō faciūt. Sed si nec aqua sibi vasa coguntur
implere: iam illos qui tūc erāt Hierosolyme nouo gradu
iustitie supgressi sunt: q̄ demisso sibi ex Grecia frumēto pa
nem fecerūt/ aut facere curauerūt qđ aues nō faciunt. Nō
possunt aūt seruare vt nil. s. in crastinū reponāt/ qui se per
multos dies a conspectu hoīm separatos ⁊ nulli ad se pre
bētes accessum includūt seipsos: viuentes in magna intē-
tione orationum. An forte quo sunt sanctiores: eo sunt vo
lucribus dissimiliores? Qđ autē dicit̄ de volatilibus celi/
ad hoc dicit̄ ne quisqꝫ putet deū seruoꝝ suorum necessaria
nō curare: quū eius prouidētia vsqꝫ ad ista gubernāda ꝑ-
ueniat. Neqꝫ em̄ nō ipse pascit eos qui manibus operan-
tur. Neqꝫ em̄ q: deus dixit in ps̄. xlix. Inuoca me in die tri-
bulationis ⁊ eruā te. nō debuit fugere apl's: sed expectare
vt Act. ix. vii. q. i. ibi cōprehenderetur: ⁊ cū deus sicut tres
pueros de mediis ignibus liberaret. Dan̄. iii. xi. q. iii. imper
ratores. ⁊. xxiii. q. iiii. nō inuenitur. Sicut em̄ qui sanctis fu
giētibus huiusmodi questionē obiiceret: respōderēt nō se
oportuisse tentare deū. Mat. iiii. ⁊. xxii. Luc. iiii. ⁊. xxii. q. ii.
queritur. sed tūc talia deum si vellet esse facturū: vt eos. s.
liberaret sicut Danielem a leonibus. Dan̄. vlti. et Petrū a
vinculis. Act. ii. quū ipsi quid facerēt non haberēt: quū ve
ro fugiendi eis potestatē dedisset: etiā si liberarētur per il
lam: nō nisi ab ipso liberari. Sic dei seruis valentibus ma
nibus suis victum transigere: si ex euāgelio mouerit ques-
tionē de volatilibus celi que nō semināt neqꝫ metunt: fa-
cile respondebūt. Si nos per aliquā infirmitatē vel occu-
pationē non possumus operari: ille nos pascet sicut aues
que nihil operātur. Quū aūt possumus: nō debemus ten
tare deum: q: hec que possumus: eius munere possumus:
et quum hic viuimus: illo largiēte viuimus: qui largitus
est vt possimus: et ille nos pascit a quo aues pascuntur.
hucusqꝫ Augu. vbi. s.

LAbor aūt manuū intētione recta adhibitus
hec bona oīa operatur. scilꝫ Ocium ⁊ acidiā
expellit. Corpus mortificat. Cor humiliat. Uaria
Mentē cōprimit: ne per illicita vagetur. Te- laboris
net hoīem ne discurrat. Paupertatem cōser- commo-
uat et nutrit. Libidinem refrenat. Silentiū subministrat. da.
Grauem et maturū religiosum cōstituit: ⁊ honestū prece
ptū dn̄i/ scꝫ In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gen̄.
iii. Et apl'i. Qui nō laborat nō māducet. ii. ad Thessa. vlti.
custodit. Uerecundiam petendi contegit et conseruat: et
frontositatem et importunitatem exigendi repellit. Fur-
tum et quācunqꝫ vsurpationem rei aliene cohibet. Elee-
mosynam nutrit. Orationem et contemplationem gemi
nat. Fastum et elationem vulnerat. Cor compungit. Si
moderatus sit: tristitiā carnalem fugat: et ceteras passio-
nes marcescere facit. Solitudinem manutenet. Beatitu-
dinem gratie impetrat in hac vita: et glorie in futuro. iux-
ta illud ps̄. cxxvii. Labores manuum tuarum quia man-
ducabis: beatus es et bene tibi erit. Caueant autem labo
rātes maxime viri spirituales/ ne labor nimius manuum
sit philargyrie: id est auaritie incentiuum: sicut in collatio
ne predicta Piamonis de tribus generibus monachoꝝ
de sarrabaitis habetur. Nam ibi Piamon pater loquens
de nobili genere monachorum qui cenobite dicūtur: et de
teterrimo et infideli genere monachorum qui sarrabaite
dicuntur. dixi in prin. istius. sic ait. Illi scꝫ cenobite ob hoc
certatim statutum trangredi canonem diuinis operibus
elaborant: vt quicquid monasterii sanctis vsibus redun-
darit: vel carceribus/ vel xenodochio/ vel indigentibus ꝑ
abbatis dispensetur arbitrio. Isti scꝫ sarrabaite sic labora
re nitūtur: vt quicquid quotidiane superfuerit gule: aut
profusiori proficiat voluptati: aut certe philargyrie vitio
recondatur. Illos scilꝫ cenobitas patientia atqꝫ discretio
qua tam deuote in hac quam semel arripuerint professio-
ne perdurant: vt nunq̄ suas expleant voluptates cruci-
fixos

ſtros huic mundo quotidie ⁊ continue viuoſq; martyꝛes facit. Hos ſcilicet ſarrabaitas arbitrij ſui tepoꝛ viuos ad inferna demergit. huiuſq; ꝑiamō. ¶ Propter pꝛedictas oēs vtilitates q̄ ex dictis vite patrū trahunt. oēs ſctē regule ab eccleſia appꝛobate eas ꝓficientib⁹ laboꝛes manuū indixerunt. pſ̄. lxxvij. Sed heu heu ſancte eleemoſyne et ſanctus panis angelicus q̄ pꝛo noie dn̄i petit⁹ colligitur oſtiatim: impinguāt hodie in eccleſia dei centum milia et mille milia ribaldoꝛū: q̄ pane ſaturati et otio deditī: ſicut ab Ezechiele deploꝛat in iniquitatē incidunt Sodomoꝛ qui fuerunt acidioſi ⁊ guloſi: ⁊ ideo in illud nefandū piaculū icīderūt. Eze. xvj. vltra mediū. Multi em̄ ſub ſpecie religionis alios viſitantes/ ⁊ eis adulātes/ ⁊ mēdacia cōponentes/ comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bibunt. Prouer. iiij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illi⁹: falſe lingue ſunt. Iſte eſt etiā ille panis peſſimus de q̄ etiā dicit Prouer. xx. Suauis eſt homini panis mendacij: et poſtea implebit os eius calculo. i. lapide ignito. dicit gloſ. Et vtinam pꝛo minoꝛi malo tales pſeudoreligioſi otioſi panem neceſſariū peterent ⁊ acciperent. ſed ſupfluum petūt: ⁊ ſicut mercatoꝛes ⁊ fures qđ ſupereſt eoꝛū gule ⁊ crapule/ cōmutant ⁊ vendunt. panē ſanctū in ſe amoꝛe dei collatum in pꝛofanas alias ſpecies cōmutant dātes pꝛo eis panes eleemoſyne: imo ſe turpiter defraudantes. Nō em̄ datur panis eleemoſyne vt vendat: ſed vt pauper exinde alatur vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis eſt: q̄ defraudat illū: homo ſanguinis eſt. ar. xiij. q. ij. q̄ oblationes ſ. Et ſi ſupereſt altari pauperi tribuat. lxxxvj. di. non ſatis. ꝟ. ideoq; ⁊ i gloſ. ar. ꝙ paup. ⁊ xij. q. ſ. habebat. Accipiētes aūt panem ſupfluū vel alias eleemoſynas nō neceſſarias pꝛo pꝛeſenti vel bꝛeui tēpoꝛe in futurū aliena ſm Hiero. xlij. di. §. oꝛdinandus itaq; ⁊ Ambꝛo. xlvij. di. ſicut. rapere cōuincunt. ibi dicit. Pluſq̄ ſufficiat ſumptū/ violenter obtentum eſt. Et Amb. ali. Qui nō indiget ⁊ accipit: rapit. ⁊ de talib⁹ Job. xv. Ignis deuoꝛabit tabernacula eoꝛū qui libenter munera accipiūt. Sed dicit dn̄s Eſa. xxxiij. Beatus q̄ excutit manus ſuas ab omni munere. lingue man⁹ ⁊ obſequij. ſm Greg. ſ. q. ſ. ſunt nōnulli. O ſancta eccleſia mater veroꝛū pauperū: quot hodie in te cōmuniter ſunt queſtoꝛes tot ſunt raptoꝛes. vix hodie nedum inter ſeculares: ſed etiā inter religioſos inter mille nō inuenit q̄ recuſet oblata: imo q̄ de eleemoſynis pꝛomptuaria nō faciat ex hoc in illud. ſm Dauid. pſ̄. cxliij. imo q̄ non neceſſaria ꝑ importunitatē nō petat. Nō inuenit quaſi qui dicat ſatis eſt: non plus. Et ſcribitur. Prouerb. xxix. Sanguiſuge. i. demonis ſanguinē fideliū ſugentis due ſunt filie: ſcilicet foꝛnicatio ⁊ auaritia. ſemper dicentes/ Affer affer. q: ſm Bern. nec coꝛpus voluptate nec animus vanitate aliquādo ſatiat. Homini em̄ fideli totus mūdus diuitiarum eſt: quia in deo ſperat. Homini aūt infideli nec obol⁹. ſubaudi totus mundus eſt. xiiij q. iiij. q̄d dicamus. ¶ R Sed ſancta hodie paupertas ſobꝛia fidelis ⁊ larga in pꝛofluitatē infidelitatē ⁊ auaritiā verſa eſt. hodie tenacitas ſub ſpecie virtutis parſimoniā ſe vocat. xlj. di. ſepe. O quot milia eleemoſynarū pꝛocurat fieri crudelis ſathan: vt veri pauperes ſpiritu ⁊ opere accipientes ſupflua aliena rapiant. xlvij. di. ſicut. et perdant meritū paupertatis. Nec curat aſtutus ſerpens ſi eleemoſynam quis aliquādo dans lucretur vitam: dūmodo indebite accipiens incurrat philargyꝛie moꝛtē. nam in eodē actu frequenter vnus demeretur: ⁊ alter meretur. xxiij. q. ſ. quid culpatur. in ſi. xxij. q. v. pꝛopoſito. Audiui enim quū ſtarem in monte aluerne: a ſidedignis fratribus/ ꝙ quū in pꝛimis noſtri oꝛdinis tempoꝛibus fratres noſtri vbilibet maxime in monte illo rigidam tenerent obſeruantiam paupertatis in terricula illa demon in domicellum pulcherrimū ⁊ induſtriū transfiguratus/ ad domum cuiuſdam nobilis de illa guardiana venit. q̄ nobilis ſatis inhumanus illis fratribus ante erat factuſq; cellerarius ſuus demon ille/ frequenter dominū arguebat ꝙ ſanctis illis fratribus de aluerna non faceret eleemoſynas copioſas. ⁊ ad inſtantiā eius nobilis ille incepit largiſſime fratrib⁹ pꝛouidere: et de die in diē in eleemoſyna eis facienda creſcere. pꝛopter quod fratres inceperunt in vita relaxari: ⁊ ex occaſione abundantie rūpere paupertatē. qđ quidam ſenioꝛes de loco fratres attendētes/ ⁊ gementes/ ⁊ admirātes quomodo ille nobilis qui pꝛius tenax erat ad fratres: ſic miſericoꝛs factus erat: iuerunt ad domū eius: ⁊ interrogantes eum quomodo nūc ſic afficeretur ad eos/ qui de eis curare non conſueuerat: Reſpondit ꝙ hoc ad ſuggeſtionē illi⁹ ſui cellerarij faciebat. quo viſo vnus eoꝛū cognouit in ſpiritu ꝙ demon eēt q̄ nullo modo reſpicere poterat in illum fratrē. Cui quū diceret frater ⁊ coniuraret quis eſſet: demon cum magno ſtrepitu diſparuit ſic fum⁹. fratres redeūtes ad locū ⁊ referētes hec ad ſuā parcitatē ⁊ ſanctā inopiam redierunt.

¶ Articulus. liij.

Sed ⁊ O alma mater

eccleſia nedum contra tua ſtatuta viuūt ſapꝛadicta pſeudo anachoꝛite: ⁊ contra dicta apoſtoli pauli: ⁊ dicta ſanctoꝛū ſuperius allegata: ſed inſuper multi eoꝛū maxime pſeudo apoſtoloꝛum ⁊ begardoꝛū multis ſunt erroꝛibus implicati. quoꝛū aliquos ſponſus tuus papa clemens quintus in ſua declarat cōſtitutione: que incipit/ ad noſtrum. in titu. de heret. in clemen. dicens.

A

Et vnus erroꝛ eoꝛū

eſt: Homo in pꝛeſenti vita tātum ⁊ talē gradum perfectiōis poteſt acquirere/ ꝙ reddetur penitus impeccabilis: ⁊ amplius in gratia pꝛoficere non valebit. nam vt dicunt/ ſi quis poſſet ſemper pꝛoficere: poſſet aliq̄s chꝛiſto perfectioꝛ inueniri. Iſti moueri videntur ex authoꝛitate Jo. in epiſtola. ſ. c. iij. ibi. Omnis qui nat⁹ eſt ex deo: peccatum non facit. de peni. diſt. ij. §. opponitur. ꝟ. Item ſm hanc. Sed Hiero. contra Jouinianum pꝛedicte authoꝛitati reſpōdet pꝛobās oēm hominē in hac vita poſſe peccare: ⁊ peccato eſſe ſubiectū multis hoc pꝛobans exemplis. Iſte etiā erroꝛ ab illo videtur trahere oꝛtum qui dicit nullum imputari peccatū in fide manentium. xxiiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si ad impeccabilitatem in hac vita venire poſſemus: fruſtra oꝛaremus/ Dimitte nobis debita noſtra. de peni. di. iij. de q̄tidianis. ⁊ pꝛe. c. ſi enim. ꝟ. ſi non peccam⁹. ⁊ di. ſ. tres aūt et de con. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. ⁊ Luce. xj. vbi Cypꝛianus. Q: neceſſarie autem ⁊ ſalubꝛiter admonemur: q̄ peccatoꝛes ſumus: qui pꝛo peccatis rogare compellimur. Et ne quis ſibi quaſi innocens placeat: et ſe extollendo plus pereat: inſtruitur ſe peccare quotidie dum pꝛo peccatis q̄tidie iubetur oꝛare. Item Augu. de bono perſeuerantie Hoc autem telo pelagiani confodiuntur heretici: qui audent dicere hominem iuſtū in hac vita habere nullum oīno pctm̄. Et in talib⁹ hoībus nō eſt iam videre in pꝛeſenti tempoꝛe eccleſiā nō habentē maculā aut rugā. ad Ephe. v. xxj. di. q̄uis. Chꝛyſ. in homi. Quoniā vero fidelib⁹ hec oꝛatio conuenit: leges eccleſie docent: ⁊ oꝛationis pꝛincipium: quod docet deū patrem vocare. Qui ergo fidelib⁹ iubet remiſſionē peccatoꝛū petere: demonſtrat ꝙ poſt baptiſmū contingit peccata dimitti cōtra nouatianū. de ſolo chꝛiſto filio dei dicit Petrus. ſ. Pe. ij. Qui peccatum nō fecit. ⁊ Jo. xiiij. Venit enim pꝛinceps huius mūdi: ſcilicet diabolus ſm Aug. ⁊ in me non habet quicq̄. Aug. q: neq; cum peccato deus venerat: neq; eius carnē de peccati ꝓpagine virgo peperat. ¶ B De matre etiam eius beatiſſima tenent ſancti maxime Aug. ꝙ non peccauit etiam venialiter in hac vita: tamen in oꝛiginali peccato ꝯcepta fuit: ſicut ⁊ ceteri homines. q: ab illa ſententia patris ſui Dauid/ Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum. pſ̄. l. xxxiij. q. iiij. vir cum pꝛopꝛia. nullus excipitur niſi chꝛiſtus qui non de ſemine humano ſed ſpiritu ſancto/ et in vtero

[Margin: An poſſit q̄s hac in vita fieri impeccabilis.]

[Margin: An maria in oꝛiginali fuerit cōcepta.]

virginis iam sanctificato cõceptus fuit.ex̄ de sum.tri.c.j.
xxiiij.di.qui episcop⁹.Domina autem nostra de semine vtri
usq; parentis Joachim ⁊ Anne concepta fuit:sicut cetere
mulieres:non de spiritusancto sicut fili⁹.⁊ ideo in origina
li peccoto fuit concepta vt late probat Bern̄.in ep̄la quā
scribit canonicis Lugdunen̄.in qua reprehēdit eos:q: cō
ceptionis festum domine celebrabant:qđ non debet fieri
sed quū fit:referri debet ad sanctificationē eius in vtero.
quia ſm Bern̄.ante fuit sancta q̄ nata.vnde ⁊ Aug.super
hoc ad petrum diaconū ait de con.dis.iiij.firmissime tene.
Firmissime tene:⁊ nullatenus dubites omnem hominem
qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur:cum origi
nali peccato nasci:impietati subditum/mortiq; subiectū
Et ob hoc naturaliter nasci filium ire. de qua dicit ap̄ls.
Eram⁹ natura filij ire sicut ⁊ ceteri.Eph.ij.⁊ Rom̄.v. ad
h̄ facit quod legit̄ ⁊ no.de con.di.iiij.c.ij.in v̄bo miraculo
glos.vt in beata Maria.⁊ de con.di.iij.c.j.in glos.de festo.
⁊ facit op.xxvij.q.ij.omne. et hanc sententiam tenent oēs
antiqui theologi:Alexander/Thomas in suo quarto ⁊.ij
Bonauētura /Richardus.licet q̄dā noui theologi a sen/
su ecclesie recedentes cōmuni tenere cōtra indeuoti reue/
ra domine/ei tamen deuoti cupientes apparere/nitantur
eam quodāmodo sic deo ⁊ suo filio cōparantes.quorū no
ua opinio ⁊ phantastica sit a fidelibus cancellata:q: san/
ctificationem virginis negat.contra id qđ tenet ecclesia
ipsam sanctificationē fuisse.⁊ sic ſm Bern̄.antea sanctam
id est sanctificatam in vtero q̄ natam extra vterū. Si em̄
in peccato originali qđ contrahitur in anime infusiōe :vt
no.de con.di.iiij.non ex quo.in glos.ij.non fuisset cōcepta
sanctificatio necessaria non fuisset:sicut nec in christo. et
ideo Romana ecclesia festum conceptionis non agit:etsi
tolerat q̄ alicubi fiat:maxime in anglia:non tamē appro/
bat.q: quod permittitur nō approbatur.iiij.di.deniq;.xxj.
q.j.hac ratione vel illud festum debet referri ad sanctifica
tionem virginis non conceptionem.vt dictum est.Et ita
dicit oratio que dicitur in hoc festo Rome in sancta Ma
ria maiori.Deus qui sanctificationem virginis ⁊c.sicut vi
di ⁊ audiui quū ibi de ista sanctificatione predicarem in
isto festo sanctificationis:quod fit in decembri ante festū
natalis .per.xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo.
Prouerbio.xxv. Aufer rubiginem de argento :et egrede/
tur vas purissimum.Uas purissimum fuit virgo:que ru/
bigine originalis peccati abluta per sanctificationem in
vtero factam purissima in necessitate sua egressa est ex
vtero.et illud. Psalm̄.xlv. Sanctificauit tabernaculum
suum altissimus. Tabernaculum sanctificatum dei fuit
virgo Maria.iuxta illud Ecclesiasti.xxiiij.Et qui creauit
me requieuit in tabernaculo meo.facit verbū Aug.in ser/
mone purificationis dicentis.Solus est sine peccato na/
tus:quē sine viri cōplexu nō concupiscentia carnis:sʒ obe
dientia genuit mentis.Hoc etiam determinat Aug. sup
Gen̄.ad literam.vj.c.facit de peni.di.ij.si enim.in fine.ibi.
⁊ docuim⁹ q̄ excepto deo omnis creatura sub vitio fit ⁊c.
Idē tenet magister sententiarū.Contra hos etiā qui im/
peccantiam posse haberi in hac vita dicunt ; est illa coll̄o
Theone q̄ intitulatur de anamarchitio.i.impeccantia .in
li.collationum Jo. cassi.vbi etiam allegat̄ Paulus dicēs
Ago.qđ volo:⁊ infelix ego homo:q̄s me liberabit de cor/
pore mortis huius?ad Ro.vij.⁊.xxxij.q.v.si paulus.et de
con.di.iiij.c.ij.⁊ illud Ro.vij.Uideo aliam legē repugnā/
tem legi mentis mee.in pre.c.ij.⁊ di.vj.in palea/sed pēsan
dum.in fi.que omnia intelliguntur q̄ nunq̄ mente vole/
bat a deo discedere:sed hoc nō poterat perficere quin mo
tus vagationum sentiret:⁊ quin descendere eum aliquā/
do oporteret ab illa continua theoria.¶ C Nullus em̄
hominū excepto dn̄o saluatore ⁊ domina matre eius (vt
pie creditur)naturalē per vagationem mentis ita desix⁹
semper in dei cōtemplatione cōtinuit : vt nunq̄ ab ea ra/
ptus mnndane cuiusq̄ rei delectatione peccaret : dicente
scriptura,Sidera ipsa non sunt munda in cōspectu eius

nostra trāslatio habet.celi non mundi. Job.xv.¶ D Ea
etiam dicūt dicti Begardi q̄ tantum potest homo cresce/
re in gratia in hac vita:q̄ amplius crescere nō valebit.fal/
sum esse nō dubium est:quia scriptum est in.ps̄.lxxxiij.⁊ de
peni.di.ij.dum sanctā. Ibūt de virtute in virtutē vsq; quo
videatur deus deorum in syon.i.in gloria sempiterna vbi
dn̄m speculabimur facie ad faciē. Joānis cap.xvij.Cōtra
etiam verbum Ambrosij in sermone resurrectionis de
sanctis dicentis.Quis em̄ in hac vita tā mūdus:q̄ ampli⁹
mundari nō possit:magis magisq; mundādus nō fit:⁊ se
quit̄ post. Ut tāto sint fecundiores: quanto fuerint mun
diores.Et contra hoc etiam est illud Apoca.c.vltimo.Et
qui iustus est:iustificetur adhuc.xlvij.di. quantūlibet. Et
illud Salo. Prouer.iiij. Justorum semita quasi lux splen/
dens procedit ⁊ crescit vsq; in perfectum diem.de peni.di.
ij.iustorum semita.post.c.nō reuertebantur. Uocat autem
perfectum diem scilicet glorie sempiterne.de qua die dici
tur in ps̄.lxxxiij.Quia melior est dies vna in atrijs tuis su
per milia.quod verbum Salomonis exponit Grego.in
Ezech.homi.v.⁊ in prece.c.non reuertebantur dicens.In
eorum nāq; animo bonum desiderium atq; intellectus lu
cis intime iam pars diei est:sed q: vsq; ad finem vite in vir
tute proficiunt:ad perfectum diem tunc veniunt: quādo
ad regna celestia perduci in ea luce quā desiderant iā mi/
tius aliquid nō habebunt. Item Nedum inter virtutes
sed etiam in eisdem virtutibus gradus esse probātur . de
peni.di.ij.§.hec que de charitate.⁊.c.dum sanctā.vbi Gre
go.probat per multas authoritates hoc q̄ in ista vita p/
fectissima charitas sicut in patria haberi non potest. Un̄
de peni .di.ij.§.hinc etiam.v̄. Item Hiero.Charitas in q̄/
busdam perfecta est:in quibusdam imperfecta:perfectissi
ma autem in hac vita haberi nō potest .Quis em̄ in hac
vita ad tantū gradū perfectionis peruenit:ad quātū per
uenit mater dei?⁊ tamen semper in ea creuit gratia ⁊ me/
ritum vsq; ad mortem.q: semper gratia vtebatur recte ⁊
virtuose viuendo . Et credo salua ecclesie veritate q̄ si
dn̄a.c.milibus annorū vixisset in hac vita:in fine illorum
dierum perfectior extitisset.q: nulla creatura sic est plena
gratia quin amplius repleri valeat.excepto illo homine
in christo deo vnito qui ab instāti ɔceptionis omnib⁹ cha
rismatibus diuini ⁊ sancti spiritus plenissime plenus fuit
q: nō fuit sibi datus spiritus ad mensuram. Jo.iij.⁊ ibi.De
plenitudine eius omnes accepimus. Jo.j.⁊ ibi. Plenum
gratie ⁊ veritatis. Unde super illud verbum/Non enim
ad mensuram dat deus spiritum. Jo.iij.Aug. Hominib⁹
ad mensuram dat:vnico filio nō dat ad mensuram.Alij q̄
dē dat̄ per sp̄m sermo sapiētie:alij sermo scientie.Ro.xij.j.
Cor.xij.aliud habet ille:⁊ aliud hʒ iste. Mensura diuisio
q̄dā donorum est.sed christus que dat nō ad mensuram
accepit. Item super id pre. Jo.j. Plenum gratie ⁊ verita/
tis.Origen̄.in homi.Duplex intellectus est. Potest enim
de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi:ita
vt plenitudo gratie referatur ad humanitatē ſm quam
christus caput est ecclesie ⁊ primogenitus creature vni/
uerse.quoniā maximum ⁊ pricipale gratie exemplū qua
nullis precedētibus meritis homo efficitur deus in ipso
primordialiter manifestuʒ est. Potest etiā plenitudo gra
tie christi de spiritusancto intelligi:cuius septiformis ope
ratio hūanitatē christi impleuit. Plenitudo v̄o veritatis
ad deitatem refertur. Et super pre.verbo/Et de plenitu/
dine eius ⁊c.Chrysostomus.q.d.nos omnes.xij.⁊ omnis
plenitudo fidelium ⁊ qui nūc sunt ⁊ futurorum de pleni/
tudine eius accepimus. Item illud Esa.xj.Et replebit eū
spiritus timoris domini/scilicet filialis.de quo.xxiij.q.vi.
§.ex ijs.Et ideo nunq̄ aliquis ita perfectus sicut christ⁹
nedum non perfectior potuit inueniri.ad hoc.ex̄ de sum.
tri.c.ij.§.quū ergo.v̄.quia inter.Quia omnib⁹ alijs quā/
tūuis perfectis spiritussanctus ad mensuram datus est.
op.ar.de pe.di.ij.querēdū.⁊.c.pōt.⁊ semp in eis per bona
opera crescebat:christo autem sine mensura vt dictum est

⁊ ideo non crescebat in eo gratia. vnde super illud Luc. ij. Puer crescebat. dicit Beda Crescebat inquantū puer erat fragilis. crescebat sicut ceteri homines: nō inquantū verbum. nec crescebat ex parte anime ꝙuis appareret. vnde Greg. in homil. Iuxta naturā hominis proficiebat sapientia. nō tamen ipse sapientior fuit ex tunc: quia prima conceptionis hora plenus sapientia permanebat. sed eandē qua plenus erat sapientiam ceteris paulatim ex tempore ostendebat. vnde ⁊ ij nequā heretici alium antiquū errorem in isto tacite includunt. Quidā enim fuerunt heretici vocati Ebionite: qui christum virū iustum per profectū putant effectum. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. ebionite. Christus enim non per ꝓfectum fuit iustus: sed ab instanti conceptionis. Illud autem ꝙ in operibus iustitie crescebat pro nobis ⁊ pro se erat: quia nobis meritabat ⁊ sibi. iuxta illud Phil. ij. Propter quod deus exaltauit illū ⁊c. Et ideo dicit Paulus. j. ad Corin. j. Qui factus est nobis a patre redemptio/sanctificatio/sapiētia/et iustitia. quia nos in se redemit, sanctificauit sapiētia illustrauit ⁊ iustificauit: quos predestinauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit. ad Ro. viij. de peni. dist. iiij. §. finis. ℣. hinc etiā Aug. Hi ergo miseri Begardi qui se iustificāt: ⁊ plenitudinem spiritussancti se habere credunt: similes alijs hereticis sunt: ⁊ de eadem infecta stirpe descendūt q̄ cataphrygii dicuntur. de quibus. xxiiij. q. iij. quidā. ℣. cataphrygijs mūdos enim se facientes immundissimi sunt: imundus est enim apud deū omnis q̄ exaltat cor suum. de peni. di. ij. si enim. vltra quatuor colum. ℣. īmundus enim: Ille enim vere est īmundus: qui se videt mundum. ⁊ ille mundus: q̄ se videt īmundum. Et sic quidā sanctus pater intelligit illud ad Titū. j. c. Omnia munda mundis. Nam ſm predictum patrem Theonē in predicta collatione de amarthirio. Quanto magis profecerit mens humana: ⁊ ad sinceriorem cōtemplationis peruenerit puritatem: tanto se immundiorē quasi per speculum sue puritatis se aspiciet. q: necesse est dum animus ad subliniorē se extendit intuitum: ⁊ maiora ꝙ agit prospiciens concupiscit: illa inferiora semper ⁊ viliora despiciat. Plura siquidem denotat sincerior obtutus: paritēr sibi maiorem reprehensionis dolorem irreprehēsibilis vita: ⁊ multiplicat gemitus atq; suspiria emendatio morum ⁊ emulatio attenta virtutū. Nemo enim illo in quo profecerit gradu potest esse contētus ⁊ quanto quis fuerit mente purgatior: tanto se sordidiorem videns magis humilitatis ꝙ elationis inuenit causas. ⁊ quanto pernicius ad subliniora conscendit: tanto amplius puidet sibi supesse quo tēdit. q̄ authoritas plenissime destruit dictū errorē. Item Greg. Quāto q̄s semin⁹ videt: tāto min⁹ sibi displicet. ⁊ quāto maioris grē lumen acq̄rit: tanto se reprehensibiliorē esse ostēdit. Item Aug. Semper tibi displiceat qd̄ es: si vis peruenire ad illud qd̄ non es. nam vbi tibi placuisti: ibi mansisti. Si aūt dixeris sufficit: perijsti. semper ergo adde: semp ambula: semp profice. Item Bern. Aut ascendas necesse est: aut descendas. Si attendas stare in pendulo huius vite: ruas necesse est q: vbi incipis nolle fieri melior: desinis esse bonus. Nolle ergo proficere/nō nisi deficere est. q: inter profectum ⁊ defectum mortalis vite nullum mediū inuenitur. Sicut enī corpus continue aut crescit aut decrescit. de con. di. v. ne tales. sic necesse est semp spiritum aut proficere aut deficere. Esaias etiā quum vidit dn̄m exercituū: tunc se imundū vidit. ⁊ dixit: Ve mihi: q: vir labijs pollutus ego sum: ⁊ vidi dn̄m exercituum. Esa. vj. Isti ergo miseri Begardi: sicut dicit Greg. quo peccatores se esse nō credunt: eo deteriores peccatores fiunt. xlv. di. vera iustitia. Isti vero miseri albuginē habent in oculo. sicut dicit in Leui. xxj. Quod Grego. in pastorali exponēs/ait ⁊ est. xlix. di. hinc etenim ℣. Albuginem vero habet in oculo: qui veritatem lucis videre non sinitur: qui arrogantia sapientie seu iustitie excecat. Pupilla nāq; oculi nigra videt: albuginem tolerās nihil videt q: videlicet sensus hūane cogitationis si stultum peccatorem q; se intelligit: cognitionem intime claritatis apprehendit. Si aute candorem sapientie seu iustitie sibi tribuit: a luce se superne cognitionis excludit: ⁊ eo claritatē veri luminis nequaquā penetrat: q̄ se apud se per arrogātiā exaltat. sicut de quibusdā dicit ad Ro. j. c. Dicētes se esse sapientes stulti facti sunt. ⁊ Io. ix. In iudicium ego in mundum veni: vt qui non vident. i. reputant se non videre: videant/per humilitatem illuminantē eos. Et q̄ vident. i. qui reputant se videre ⁊ intelligere: ceci fiant/per superbiam excecantē eos. vnde Aug. in libro. ix. confessionū Tumore meo separabar a te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos: q: intellectū dat paruulis. ps. cxviij. ⁊ Matth. xj. Reuelasti ea paruulis. i. humilibus. Cognoscant ergo isti Begardi se maxime in illis erroribus maximos peccatores: vt iustificentur ſm Dauid. ⁊ cecos: vt illuminentur. Quia ⁊ Petrus postꝙ receperat spiritūsanctum: reprehensus est a Paulo: q: reprehensibilis erat: q: in illa simulatione peccauerat. Gala. ij. ij. q. vij. puto. q: in hac vita oīs ho mendax. Ro. iij. ſm Dauid ps. cxv. Prouer. xx. Quis potest dicere/mūdum est cor meum: ⁊ purū sum a peccato: ⁊ omnis homo amplius crescere potest: vt superius est probatum. ⁊. xlvij. distin. quantumlibet.

¶ Secundus error Begardorum. E

Secundus error Begardorum

est/ꝙ ieiunare nō oportet hominem vel orare: postꝙ gradū vltimū perfectionis fuerit assecutus. quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui ⁊ rationi subiecta: ꝙ potest homo libere corpori concedere quicquid placet. ¶ Sed iste error fundat⁹ in errore spiritus libertatis facile extirpat si veritas attendatur. Nam certū est ꝙ ꝙdiu quisq; in hac vita est quantūcunq; ꝑfectus sit: caro contra spiritū concupiscit. Gala. v. ⁊ Ro. vij. Video autē aliam legē in mēbris meis ⁊c. Et iterum ibi. Non enī qd̄ volo bonum/hoc facio ⁊c. xxxij. q. v. si paulus. ergo semp necessaria est abstinentia ⁊ ieiuniū impetum carnis refrenās. vnde. j. ad Corin. ix. Castigo corpus meū ⁊c. etiā. ij. Cor. xj. In ieiunijs multis ⁊ vigilijs multis. Unde Bern. Uelis nolis intra fines tuos habitat Iebuseus. i. cōculcatio. Iudi. j. xj. q. iij. ieiunūs nolite. opprimi quidē potest: subiugari vero minime. Nul est incū bendum lus enim in hac vita absq; priuilegio singulari sine aliq̄ stimulo carnis viuit. Unde ille sanct⁹ presbyter gracus quū esset in trāsitu: appropinquāte sibi vxore sua legitima. de quo. xxxij. di. presbyter. vocē recolligens/ait. Recede a me mulier adhuc igniculus viget: tolle paleam. Et tamē iste presbyter/vt narrat Greg. in dialogo. iiij. libro adeo perfectus fuit: vt in morte videret apostolos Petrū ⁊ Paulum: quib⁹ dixit/Venio: ecce venio. ⁊ inter hec verba reddidit spm̄. Et quis christo in perfectione similis: et tamen in nostrum exemplū in deserto ieiunat. Matth. iiij. ⁊ Luc. iiij. ⁊ orat in monte. Luc. vj. ⁊. ix. Quis perfectorū noui et veteris testamenti non ieiunauit ⁊ orauit? Ieiunauerūt ⁊ orauerunt Moyses et Helias. Deutero. ix. iij. Reg. xix. Judith/Samuel/Dauid/Prophete/et Apostoli. et scī Anachorite. quorū aliqui quantū plus morti appropinquabant ⁊ perfectiores erant: tanto amplius ieiunabāt. sicut apparet in magno Antonio ⁊ Hilarione. Genus enī maxime subtiliū demonum ieiunio ⁊ oratione expellitur/dicit dominus Mar. ix. Mat. xvij. Hunc errorem tacite tāgit Serapion abbas in collatione sua. de. viij. principalibus vitijs in fine collationis in libro colla. Jo. cassi. vbi sic dicit. Ab ista gula tamꝙ ab inimico cauendū est: ſm illud Salo. Prouer. xxvj. ad fi. Si te rogauerit inimicus voce magna: ne cōsenseris ei: septem enim nequitie sunt in aīa eius. i. si superatus gastrimargie spūs cepit ibi sua humiliatione blandiri: rogans quodāmodo vt aliquid relaxās accepto feruore impertias ei/quod continentie modum ⁊ mensuram iuste discretionis excedat: ne resoluaris eius suggestione: ne arridente impugnationis securitate qua

videris paulisper a carnalibus incentiuis factus quieti-
or/ad pristinā remissionem vel preteritas gule cōcupiscē-
tias reuertaris.per hoc em̄/dicet ille spūs gastrimargie
quē viceras:reuertar in domum vnde exiui Matth.xij.⁊
Luce xi.⁊ procedentes ex eo confestim septē spūs viciorū
erunt tibi acriores:q̄ illa passio que in primordijs fuerat
superata. Nam nequiores hi septē spūs illo priore q̄ egres
sus fuerat/idcirco dicuntur: q: desiderium gule.i.gastri-
margia per se nō tantū esset noxia:nisi intromitteret gra
uiores alias passiones .i. fornicationis /et philargyrie/
ire/tristitie/siue superbie:que per se esse noxia anime ac ꝑ
emptoria dubiū non est. Uidi enim duos fratres nostros
sanctitatis nimie famā habentes:dicentes se gustū in cō-
edendo perdidisse:⁊ in cibis saporem nō inuenire:qui tn̄
reuera semota hypocrisi plus de bono vino q̄ꝫ de malo bi
bebant:et pro eis specialiter querebatur et emebatur:et
q̄ plus de bona coquina carnibus ⁊ piscibus ⁊ fructibus
edebant/q̄ꝫ de malis : immo nec communibus contenti
erant sed specialia querebant et habebant :facta verbis
contraria ostendentes . in verbis mendacibus glorian-
tes:vere malus spūs est spiritus gastrimargie ⁊ periculo
sus:q: ianua viciorū.xliiij.di.§.i.Sed deterior abstinentia
simulata.v t exponit Aug.illud verbū dictum Luc.xi.Cū
immundus spūs ⁊c.⁊ malū est curā carnis in desiderijs
facere.cōtra verbū apl'i.Gala.v.ibi.Et desideria carnis
ne perficietis:⁊ de con.di.v.nō mediocriter.in fi.sed dete-
rius est se falso abstinentē ⁊ frugalē dicere:⁊ se in cibis in
sensibilem facere:q: non possumus nō esse qđ sumus. Et
Isaac cōtemplatiuus ait.Quū rerū opportunitatē acci-
pimus:nosipsos nō possumus ꝯtinere.ar.ex de eo q̄ cog.
cōsang.vxoris venies.vn̄ Greg.Sancti viri a licitis absti
nent ne illicita ꝑpetrēt.¶ Isti etiā begardi tacite in aliū
errorem videntur incidere Iouinianistarū : nullū discri-
men facientes inter abstinentes ⁊ laute epulantes.xxiiij.
q.iij.quidā.ꝟ. Iouinianiste.Et ideo non dicant quidā/ꝑ-
fecti sumus:carne mortui sumus: dimittamus abstinen-
tias ⁊ ieiunia:⁊ teneamus vitā cōmunem:aliorū q: gulā
vicimus . vere tales non victores gule:ſꝫ victi a gula sunt
quia etsi quod intrat per os nō coinquinat hominem . vt
Matth.xv.Et oīs creatura dei bona est:⁊ nihil reijciēdū
qđ cum gratiarum actione recipitur.i.ad Timo.iiij.⁊ qđ
dictum est Petro.Quod deus purificauit tu ne cōmune
dixeris.Act.x.Ab omni tamen specie mala ⁊ occasione ab
stinendū est.i.ad Thessa.vlti.ex de simo.audiuim᷒.Et ite
rum Paulus .i.ad Corin.ix.Qui in agone contendit:ab
oībus se abstinet.Et quis est iste elatus qui se agone istū
credat vicisse:quū vas electionis dicat ad Ro.vij.Quis
me liberabit de corpore mortis hui᷒.xxxij.q.v. si paulus.
Unde quū quidā pater diceret q̄ꝫ mortuus erat mundo
dixit alter/si tu mortuus es:diabolus tamen mortuus nō
est. Sed ⁊ quis Serapione sine dubio ꝑfectior est:de quo le
gitur in collationibus patrū/q̄ꝫ dixerit/Tribus creditori
bus/pater me᷒ me obligatum dimisit.a duobus scilicet lu
xuria et auaritia expeditus sum.sed a tertio scilicet vitio
gule cōtinue satisfaciendo nequeo liberari.Quis enim a
gula ex toto liberari potuit/ꝯm Climacū/nisi sepulcrum
inhabitans:Et idem.Quid ex toto gulam euacuat:⁊ ꝑ-
fecte deseruit:nihil.vsq̄ ad monumentum em̄ durat pu-
gna ventris:⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo . Sed
⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent q̄ꝫ hoīem perfe
ctum non oportet orare:quū perfectio maxime ꝯm Moy
sen in prima collatione de destinatione monachi in libro
collationū Io.cassi.in indefinenti mētis oratione cōsistat
Nam ad punctū a cōtemplatione discedere perfectum vi
rum/pro fornicatione est:vt ibi dicitur:nam etsi pater ce-
lestis virtuosos querit:precipue oratores precipuos que-
rit qui adorent eū in spiritu ⁊ veritate. Io.iiij Nam si isti
ceci de oratione mētali loquantur:q: de vocali nō sumus
semper adstricti:vt superius est ꝓbatum .s. in.§. Ex quo
ꝟ.Maurē.xli.ar.quomodo ꝑfect᷒ erit:cui᷒ mens frequē-
ter a deo discedit.sed ⁊ quomodo poterit euadere tētatio
nem/al's militiam/q̄ cōtinua est ꝯm Iob.vij.c.de peni.di.
ij.si em̄.nisi ad orationem vadat/sicut dicit expositor: suꝑ
illud Matth.xxvi.Oretis ne intretis in tētationē. In tē-
tationē cadit qui ad orōnem nō vadit.Et quomodo/ꝯm
Climacū/poterimus euadere offensionem:si non tenea-
mus mentis orationē:Nam/vt ipse ait/qui incessanter te
net baculū orationis:nō offendit:qđ si cōtigerit nō tamē
cadit in fine.Quid em̄ eque bonū ⁊ perfectū in hac vita
sicut mente deo continue adherere:vnde ps̄.lxxij . Mihi
aūt adherere deo bonū est.Et ꝯm eū ibidem. Quid enim
mihi est in celo:⁊ a te quid volui suꝑ terrā:subaud: nihil
ꝯm pre.Climacū.sed tm̄modo sine occupatione tibi sem-
piterne in oratione adherere. Isti miseri Begardi quō si
bi sint cōtrarij attendat quisq̄ fidelis. Dicūt se continue
orare ⁊ debere orare:⁊ ideo non possunt nec debēt mani-
bus laborare.Et ipsi idē dicunt q̄ꝫ ꝑfectus vir orare nō te
netur.Uere deo ⁊ sibi cōtrarij sunt:⁊ ideo nō sunt audien
di.xij.q.ij.q̄ꝫ preposterū.xxiij.q.vij.qđ autē.ex de appel.so-
licitudinē. in fi.vbi de hoc.Mendaces sunt:⁊ de spū liber
tatis carnalis sunt.q: quāto q̄s ꝑfectior:tanto cogēre spū
sancto(vt ita loquar)orationaliter ⁊ ad deum mente et
corpore deuotior ⁊ illuminatior.Quis em̄ tale quid qua-
lis est oratio poterit inuenire:Quis enim ille magis vite
angelice appropinq̄t:q̄ꝫ orator assidu᷒. scilicet mēte a deo
nō recedere:Qđ deo sacrificium magis gratum ⁊ perfe
ctum:q̄ꝫ per importunitatem ipsum ꝯtinue petere sicut fe
cit mulier Chananea:Matth.xv.de peni.di.i.importuna
de qua dicit Greg.q̄ꝫ importunitas deo placet:que ingra
ta esse solet hominibus.¶ ℱ Nam etsi singulariter tria   Orationis excellentia.
in Tobia cōmendant̄:scꝫ Ieiunium/Eleemosyna ⁊ Ora
tio:To.xij.Bona est oratio cū ieiunio ⁊ eleemosyna.Ora
tio tamen excellit in sex.¶ Primo in facilitate: q: debilis
non potest ieiunare:neq̄ pauꝑ eleemosynam dare:q̄libet
tamen potest ⁊ debet orare.vnde ps̄.xxxvi. Iustus aūt mi
seretur ⁊ tribuet.dicit glos.Semꝑ aliq̄d est qđ det . saltem
orationē.etsi nō ore si sit mutus/tn̄ corde si sit iustus.quia
ait Isidorus/oratio cordis est:non labiorū.non em̄ verba
deprecantis attendit de᷒:sed orantis cor aspicit.de cō.di.
v.nō mediocriter.xxxviij.di.sedulo.¶ Secūdo in veloci-
tate:vnde.ps̄.lxxxvij. Intret in cōspectu tuo oratio mea.
dicit glos.Magna virtus pure orōnis hic notat̄:q: quasi
quedā persona ad deū intrat:⁊ mandatū peragit:quo ca-
ro peruenire nequit.¶ Tertio in iocunditate.nihil enim
delectabilius ⁊ menti iocūdius/q̄ꝫ loqui cū tam benigno
⁊ dulci deo.vnde frequēter orare debemus ⁊ legere in li-
bris deuotis.q: ꝯm Bern.quū oramus:cū deo loquimur
quū vero legimus:deus nobiscū loquit̄ . Tunc em̄ homo
quasi mundū exit:carnē exuit:⁊ ad tertiū celū scilicet em-
pyreum vbi sancte anime cū angelis fruuntur visione dei
cum Paulo ascendit.ij.ad Cor.xij.se.supra se.Threno.iij.
¶ Quarto in ꝓpinquitate ad deū:quoniā qui orat:facie
ad faciem an̄ dn̄m cōstituitur:cui audacter causam expo-
nit.vnde ps̄.xxiiij.Respice in me:⁊ miserere mei.vbi dicit
interlinearis glos. Eleemosyna em̄ ꝑ manū paupertatis
mittitur in Hierusalē:per afflictionem corporis deo ostē-
ditur:sed oratio īmediate dn̄m quasi presentem alloquit̄
¶ Quinto in dignitate.q: mox vt ab ore ⁊ corde processe
rit:suscipiunt eā angeli ⁊ cōstituunt ante deū. sicut ange-
lus ait Tobie To.xij.Quādo orabas cū lachrymis : ego
obtuli orationē tuā domino.¶ G Sexto in vtilitate.q:
diabolum fugat.Mar.ix.xxxvi.di.c.vltimo.A tentatione
liberat.vt dictū est.Torporē expellit.Eccl'i.xviij. Non im-
pediaris orare semper. In dubijs dirigit.Eccl'i.xxxviij.ij.
Parali.xx.Desideriū accendit.iiij.Reg.xviij. Ad orationē
helie descendit ignis de celo.iij.Reg.i.xxiij.q.iiij.ea vindi
cta.Et cū Salomon explesset fundens preces : descendit
ignis de celo:⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas.ij. Para
lipo.vij.Et orāte moyse descēdit ignis de celo.ij. Mach a.
ij.Et orante sancto Martino in ara altaris glob᷒ igne᷒

apparuit super caput eius. Itē impetrat veniā.ij.Reg.xij
postq̄ orauit Dauid:audiuit/Trāslatū est peccatū tuum.
de peni.di.j.§.q̄ aūt.&.dauid.⁊.c.ille rex.⁊.c.illud. Itē gra
tiam acquirit. Zacha.x. Petite a dn̄o pluuiā:⁊ ipse faciet
niues ⁊ pluuiā imbris. Nix destruit herbas nociuas:plu-
uia nutrit vtiles:sic gratia destruit vitia ⁊ nutrit virtutes
et bona opera. de con.dist.iiij.in tribus vltimis.cap. Item
impetrat sapientiā. Ja.j. Siquis indiget sapientia:postu-
let a deo. Eccl'i vltimo. Quesiui sapientiā in oratione mea
Prolongat vitā ad agendā penitentiā. Esa.xxxviij. Item
sanitatē restituit. Eccl'i.xxviij. Fili in tua infirmitate ne de-
spicias temetipsum:sed ora dn̄m ⁊ curabit te. Jaco.vltio.
ex de sacra vnc.c.vnico.§.j. Item iram dei placat. Judith
viij. Indulgentiā eius cū lachrymis postulem⁹.nō em̄ q̄si
homo deus sic cōminabitur:neq̄ sicut filius hoīs ad ira
cūdiā inflāmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.⁊.c.sic achab
Itē bona tēporalia multiplicat.iij.Reg.xviij.orauit heli
as ⁊ celū dedit pluuiā:⁊ terra dedit fructus. Jaco.vlti. Et
orāte scto bn̄dicto/aq̄ de monte exijt.et sctus Frācisc⁹ de
aqua quā orando de petra produxit:suū asinariū refocil-
lauit. Item pacē ⁊ quietē cōseruat.j.ad Timoth.ij. Obse
cro primo omniū fieri obsecratiōes/oratiōes/postulatio
nes/gratiarum actiones/pro regib⁹ ⁊ omnibus qui sunt
in sublimitate cōstituti:vt quietā ⁊ tranquillā vitā agant
Isti ergo begardi maligni sacrificēt se sanctā hostiā. Ro.
xij.viuentē.p ieiunia ⁊ abstinētiā carnē macerādo in atrio
exteriori. Ro.xij.de peni.di.iij. Achab. Et per orationē mē
tis continuā quā operibus manuū nutriant:vt.s.dixi.§.
exquo.&.imo quidā.cum se.in ar.v.in atrio iteriori cordis
christo domino cōcrement thymiama. Et sic holocausto-
matum plenum semꝑ vsq̄ ad mortē offerant deo suo.sem
per etiam decimēt se deo suo.carnē ieiunando.de con. di.
v.quadragesima.animā vel spiritū orando.de peni.di.iij.
ille rex.res(si habent)totas vel partē pauperibus erogā
do.lxxxvj.di.nō satis.de peni.di.j.quamobrē.per orationē
diabolū ⁊ superbiā.per eleemosynā mundū ⁊ auaritiā.p
ieiuniū carnis concupiscentiam vincant ⁊ in ijs ꝑseuerēt
sic em̄ vere ⁊ spūaliter viuit:⁊ in talib⁹ vita spiritū eorum
q: tunc cū paulo.j.Cor.ix.ieiunabunt.de peni.di.ij.si em̄
ver.paulus. Si autē isti allegent illud Matth.ix. Luc.v.
Non possunt filij sponsi ieiunare q̄diu cū eis est sponsus:
Respondent tibi Ambrosi⁹ dicens. Non hoc ieiuniū rele
gatur quo conficitur caro:⁊ corporis luxuria castigatur.
Hoc ieiuniū nos cōmendat deo:sed non possum⁹ ieiuna-
re qui christū habem⁹:⁊ christi carnē epulamur ⁊ sangui-
nem.de con.di.ij.in calice.⁊.c.accesserunt. Item ibi Basili
us. Filij etiā sponsi ieiunare nequeūt.hoc est aīe nutrimē
tum non sumere nec viuere sine omni verbo dei qd̄ proce
dit de ore dei. Matth.iiij. Deutero.viij. Item ibi Beda.
Quādiu em̄ nobiscū est sponsus:nec ieiunare possumus
nec lugere:quū autē per peccata ille recedit:tunc indicen
dum est ieiuniū:⁊ requirendus luctus. Exponitur etiam
tripliciter illud verbū vt scribit Tho.in secunda scdē.q.c.
xlvij.ar.iiij.in fi.⁊ no.de hoc Joan.an.in pre.c.ad nostrū.
in glos.hoc est heretic̄. Orent etiam isti cū christo. Jo.xvij
Pater clarifica filium tuū. Or aūt.s.dixit iste error de sen
sualitate rationi subiecta. Dic q̄ sensualitas est vis anime
appetens desiderabilia corpori/⁊ refutans nociua:⁊ hāc
dicimus animā sensitiuā.⁊ de hoc no.per Joan.an.in pre.
c.ad nostrū.in glos.que est vis appetēs.⁊ de sum.tri.c.j.in
clemen. Isti etiā dicētes sibi licere cōcedere corpori quic-
quid placet:non viderunt textum eos expresse confundē
tem.iiij. disti.denique.in fi.vbi dicitur: Vinū q̄ ita bibere ꝑ-
mittitur:vt ebrietatē omnino fugiamus:alioquin restat
vt ⁊ omnia que corporibus libent: similiter faciamus.vn̄
⁊ Alexāder ad didimū. Ea q̄ voluptas sibi vendicat:hone-
state plerūq̄ negam⁹ admittere.dedit nobis multas na-
tura blāditias:qs plerūq̄ virt⁹ cohibet. Et Ouidius epi
stolarum. Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis.facit.xj.q.j.
aliud.⁊.q.iij.q̄d ergo.xiiij.q.j.§.j.et.§.quia ergo.et.c.quis-
quis.⁊.xlj.di.quisquis ⁊c.

¶ Tertius error. ℞

Tertius error begar

dorum est/q: dicunt q̄ illi q̄ sunt in predicto
gradu perfectionis ⁊ spiritu libertatis:non
sunt humane subiecti obediētie. contra istū
errorem ex de renū.nisi.§.sed dices.de regu.licet.de elect.
ḡnali.§.illos.li.vj. Et q: ecclesia ista ordinata ad instar ec
clesie triūphantis vbi est vnus monarcha cui omnes obe
diunt. Apoca.xxj. Exo.xxv.in fi.ex de sen.ex.c.j.in clemen.
de elec.significasti.dixi satis de hoc in prima parte istius
operis.nec ad aliqua precepta ecclesie obligant̄.q:/vt di-
cunt/vbi spiritus dn̄i:ibi libertas. Gala.v.xix.q.ij.due.ij.
Cor.iij. Ceterū quū iste error tres ꝯtineat articulos:ideo
contra vnūquemq̄ disserā:⁊ singulatim tollam. Et pri-
mo quia se dicunt nō teneri ad hominū obediētiā: postq̄
perfecti sunt:dico istum errorē antiquum errorē hereticor-
rum. Or autem iste sit error:patet per testamentū vetus
⁊ nouum. In lege em̄ veteri precipiunt̄ occidi qui impe-
rio sacerdotis vel principis vel parentum inobedientes
sunt.de primo Deuter.xvij. Qui superbierit nolens obe-
dire sacerdotis imperio:morietur.ex qui fi.sint legi.ꝑ ve-
nerabilem.§.rationibus. De secundo Josue.j. Qui con-
tradixerit ori tuo/moriat̄.ex de ma.⁊ obe.c.ij. De tertio
Deute.xxj. Si genuerit homo filiū cōtumacem ⁊c. ¶ Per
testamentū nouum patet falsitas istius erroris. Ro.xiij.
de censi.omnis anima. Omnis aīa/nullam excepit quan-
tumuis perfectam/potestatibus sublimioribus subiecta
sit ⁊c. Ephe.vj. Filij obedite parentibus vestris ⁊c. Et ibi
dē. Serui obedite dn̄is carnalib⁹ ⁊c. Colos.iij. Filij obedi
te parētib⁹ vestris.⁊ in eodē.serui obedite ⁊c. Titū.iij. Ad
mone illos principibus ⁊ potestatibus subditos esse. He
bre.vlti. Obedire p̄positis vestris.j.Pe.ij.ex de ma.⁊ obe.
solite. Subiecti estote omni hūane creature ⁊c. In eodē
Serui subditi estote in omni timore dominis vestris. Pre
terea constat q̄ christus voluit esse loco sui ⁊ vicē eius ge
rere. Matth.x.⁊ Luce.x. Qui vos audit me audit ⁊c. Et
qui vos recipit me recipit.xxj.distin.in nouo testamento.⁊
viij.q.j.qui vos spernit. Obediendū ergo fuit apostolis
sicut christo tamq̄ eius vicarijs:maxime Petro primo et
precipuo.vt pre.c.in nouo.a simili ⁊ eorū successorib⁹ obe
diendum est. Unde si quis diceret obediendū christo:sed
non ei⁹ vicarijs:ergo christus nō sufficienter ecclesie pro
uidisset postq̄ celos ascendit:qd̄ falsum est.ex de homici.
pro humani.li.vj.vbi de hoc.non em̄ remāsit ecclesia sine
capite loco christi.vt ibi.q: corpus christi mysticū ecclesia
est.xxiij.q.v.de liguribus.qd̄ sine capite nō est.ex de of.or.
quoniā in plerisq̄. Si quis autem diceret obediendū esse
bonis p̄latis:nō malis:falsum diceret contra illud Mat.
xxiij. Supra cathedram moysi ⁊c.j.q.j.nō quales.xix.dist.
secundū.⁊.j.Pe.ij. Serui subditi estote ⁊c.nō tātū bonis
sed etiā dyscolis.xj.q.iij. Julianus.xxiij.q.j.quid culpatur
Si em̄ tantū bonis esset obediendū:iurisdictio ecclesie ni
hil haberet certitudinis.nesciretur em̄ quis esset bon⁹ vel
malus. Eccl's.ix. Nescit homo vtrum amore vel odio sit di
gnus. Item iurisdictio ecclesie nihil haberet stabilitatis
Ille em̄ qui est bonus in momento fit malus:⁊ econuerso
q: ꝑm Job.xiiij. Mutat̄ homo:⁊ numq̄ in eodē statu per
manet.de con.di.v.ne tales. ¶ ℞ Preterea sicut pictor
fedus facit pulchram imaginē: sic malus prelatus bonū
preceptū. Si autē precipiat qd̄ malum est vt peccatū obe-
diendum non est.vnde Aug.super illud Ro.xiij. Qui po-
testati resistūt:ipsi damnationē acquirunt. Si ille iubeat
qd̄ non debes facere:hic sane cōtemne potestatē timēdo
potestatem maiorem.de ista materia plene.xj.q.iij.siquis
episcopus.c.nō semper.c.si domin⁹.c.Julianus.c.qui om
nipotentem.c.qui resistit.c.si is qui preest.viij.di.que ꝯtra
Or autē homini obedire superiori sit necessarium:proba
tur clare.xj.q.iij.si aūt nobis.⁊.c.siquis nō obediat.⁊.c.ab
sit.⁊.c.quicquid ergo.ex de ma.⁊ obe.solite.⁊ per totū.⁊ q̄

si sint legi. per venerabilem. §. rationibus. Itē. i. Reg. xv. dicitur. Peccatū hariolandi est nō obedire. vbi dicit expositor: Idolū hoīs est quicqd plus ꝙ deū colit ac diligit. filijs ergo inobedientie voluntas sua idolū est: cui⁹ nutus cōtempta dei voluntate sequunt̄: ⁊ quicqd ipsa iusserit q̄si sacrosanctū adorant. et hi dicunt̄ filij Belial. i. Regū. x. i. diaboli qd̄ iterpretat̄ absq̃ iugo. Hiere. ij. A seculo cōfregisti iugū meū. Item Gre. Peccatū paganitatis incurrit quisq̄s se dum christianū asserit, sedi apostolice obedire cōtēnit. lxxxi. di. si qui. ij. ¶ I Propterea ratione culpe sine qua nullus viuit: vt supra in. §. Et vnus error. plene probatū est: necesse est vnumquēq̄ superiori esse subiectum. xxij. di. de cōstantinopolitana. Immo magis meretur homo obediendo homini etiam malo propter deū: ꝙ christo in ppria persona. Quis em̄ christum cognoscens ei personaliter precipienti nō obediret: quū ad hoc cōpellat timor: ⁊ amor: sicut apparet in Paulo audiente vocem dn̄i. Act. ix. Et i Thoma videte christū. Io. xx. Et ideo maxima fuit inobedientia protoplasti dn̄o inobediētis per se loquenti. cui ⁊ dixit. Quia audisti vocē vxoris tue. Genes. iij. q. d. non meā quā dixi. De ligno scientie boni ne cōedas. Gen. ij. Sed hoc magnū est homini, ppter deū obedire homini: maxime malo. quū ad hoc nec tantus amor nec timor nec reuerentia inclinet. Nō em̄ est naturale homini: vt homini dominet̄: s; brutis. vnde Gen. i. Dominamini piscibus maris ⁊ volatilib⁹ celi: ⁊ bestijs terre. Quāto em̄ peiori prelato vel homini alij obedit q̄s propter deum: tāto plus meretur. Voluit em̄ de⁹ humilis homini superbo iugū hominis imponere vt humilietur. et per obedientiam ad celū reuocet̄: qui per inobedientiā a paradiso eiectus fuerat: vt dicit Gre. super euangeliū de magis in s. Matth. ij. Et de hoc mirabile exemplū nobis reliqt sanctus Genebaldus ep̄s Laudunen. quē quum sanctus Remigius in quadā cella occlusisset per septē annos propter peccatū: qd̄ cōmiserat cum vxore sua post cōtinentiā quā ea promissam: in septimo anno apparuit angel⁹ sancto Gene. predicto oranti dicēs pctm̄ sibi esse dimissum ⁊ ꝙ egrederet̄ extra cellā. cui sanctus Gene. respōdit. Non possum: q: dn̄s meus Remigi⁹ ostiū hoc clausit: ⁊ sigillo suo muniuit. Cui angelus vt scias tibi celū apertum esse: h etiam ostiū saluo sigillo nunc aperiet̄: qd̄ et factū est. Tūc Genebaldus iactans se in medio ostij in modū crucis ait etiā si dn̄s meus iesus christus ad me veniat huc: hinc nō egrediar nisi dn̄s me⁹ Remigi⁹ huc veniat qui me occlusit. Et tunc sanct⁹ Remigius ad monitionē angeli venit Laudunū ⁊ ipsum in locū et sedē suam restituit. Maius est ergo, vt dixi, obedire homini ꝙ deo. q: duplex obediētia dei ⁊ hominis. sed in illa dei, vna. vnde ⁊ almus Franciscus dicebat ꝙ si videret venientē per viā presbyterum ⁊ angelum: prius reuerentiā faceret presbytero ꝙ angelo Qui aūt inobediētes sunt: in canone acephali nūcupant̄ xciij. di. nulla ratione. et tota illa distinctio tollit istū errorem. ⁊. lxxxix. di. ad hec. Nullū em̄ tale sacrificiū sicut obedientia: que omni sacrificio anteferetur. vt dixit Samuel Sauli. i. Reg. xv. qd̄ Greg. exponit in moralib⁹. et est. viij. q. i. sciendū. dicens. Per victimā aliena caro: p obedientiam vero voluntas ppria mactatur. ¶ K Quāto autē quis magis est obediēs homini propter deum: tanto amplius est deus sibi obediēs. vt apparet in Josue filio Nun discipulo Moysi obedientissimo: cui propterea dn̄s obediuit stante sole ad verbū eius. Josue. x. Hoc idem contigit in Abbate patremucio precipiente soli stare ⁊ non occūbere quousq̄ perueniret ad vicū ad quē ibat infirmū visitare. Et ꝯm Aug. Quanto caro ampli⁹ subiecta est spūi tanto spūs deo. Et q: sacer Franciscus obedientissimus fuit homini propter deū: etiā socio suo: quū obedientiam promittebat ⁊ seruabat: quū esset iam perfect⁹: ideo obediebant ei insensibiles ⁊ irrationales creature: vt in sua legenda scribitur. Nullus etiā status est in hac vita ita altus sicut status obedientie: q in collo circulū aureū habet

Obediētie hoīs p̄stite cōmēdatio

vt vidit in extasi quidā frater: vt legitur in vitis patrum. Nec christo sic similis, nec sic sibi est cū fiducia adsistens: sicut ipse obediens patri vsq̄ ad mortē. Phi. ij. sicut alius abbas dixit. Et hic iungendū est qd̄ scripsi supra in. §. Ex quo. ꝟ. Sed si cū aliquo religioso. in ar. li. ⁊. i. in statu religiosorū in. §. ⁊ secundū eorum viriū, in ar. lxviij. de istis et alijs qui sine obedientia viuunt: subtile est viciū istā sanctam obedientiā enumerans. ⁊ vocatur ꝯm grecos idiorithimia. i. proprie voluntatis motus, ordo, regula, forma, amor, ⁊ cōplacētia sub specie spiritus q̄ istos Begardos decipit ⁊ alios fratricellos. Qui em̄ istam idiorithimiam ex toto penitus abnegauit: in ijs etiā que arbitrant̄ bona ⁊ spiritualia et deo placentia ante transuadare peruenit ꝯm Clima. in. iiij. gradu de obedientia. Dicebat em̄ almus Franciscus ꝙ si subditus videat meliora anime sue, ꝙ ea que sibi prelatus precipit: suā voluntatem deo sacrificet. que autē sunt prelati studeat adimplere: nā hec est charitatiua obedientia. de qua Petrus in prima epistola. i. ca. Animas vestras castigātes in obedientia charitat̄. que deo ⁊ proximo satisfacit. vnde pulchre Daniel in collatiōe sua de cōcupiscentia carnis ⁊ spūs ait. Vnū sane atq̄ idē inobedientie genus est vel propter operationis instantiā vel propter otij desideriū senioris violare mandatum. tamq̄ dispendiū est pro vigilia ꝙ pro somno statuta monasterij cōuellere. Tm̄ deniq̄ est abbatis trāsire preceptū vt legas: quantū si contēnas, vt dormias. nec alius superbie fomes est pro ieiunio ꝙ pro refectione negligere: nisi ꝙ perniciosiora ⁊ a remedijs longiora sunt vitia q̄ sub specie virtutū ⁊ imagine spiritualiū rerum videntur emergere: ꝙ illa q̄ ex aperto pro carnali voluptate gignūtur. Hec enim velut expositi ⁊ manifesti lāguores ⁊ arguunt̄ cōminus ⁊ sanantur: illa vero dum sub specie. xli. dist. sepe virtutum reguntur: incurata perdurant: ⁊ deceptos quosq̄ periculosius faciunt ac desperatius egrotare. Tādem cōtra istum errorem dicebat frater Egidius socius sancti frācisci: ꝙ qui posuit caput sub iugo obedientie: et postea vt sequatur viā perfectionis, extrahit caput de sub iugo obedientie: hoc est signū magne latentis superbie. Propter omnia bona predicta obedientie abbas Joannes anachorita dimissa eremo ⁊ professione anachoreseos, cōuolauit ad monasterium: vt bono obedientie frueretur: ⁊ se sub obedientia humiliaret. vt narrat Jo. cassi. in li. colla. in collatiōe eiusdē Jo. de fine cenobite ⁊ eremite. Begardi vero superbi non deo sicut dicunt obediunt et quo nolunt propter ipsum prelatis mundi rectoribus obedire. Et hic est iungendū quod dixi latius de obediētia. i. in materia in qua de omnibus religiosis tracto in. §. ⁊ secundū. lxviij. ar. ¶ Quod vero dicunt dicti Begardi ꝙ postq̄ perfect⁹ est quis: ad nulla precepta ecclesie obligatur: certum est esse erroneum manifeste: sicut apparet xiiij. q. i. quod precipitur. Item canones ab ecclesia editi spiritusancto dictante editi sunt. l. di. si quis diacon⁹. xxv. q. i. violatores. ij. ad Timo. iij. ibi. Omnis scriptura diuinitus inspirata ⁊c. ⁊. ij. Pe. i. c. in fi. ibi. s; spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. ergo quilibet est obligatus ad eos seruandos sicut precepta dei. ad hoc. xxv. q. i. nulli fas. ⁊. c. p̄ria sal⁹. ⁊. c. gn̄ali decreto. c. oīa decretalia. ⁊. c. hec cōsona. xix. di. si romanorū. Qd̄ em̄ ecclia mādat: si expsse ɔtra deū nō mādat: christ⁹ ⁊ Petr⁹ mādat. xix. di. sic omnes. xxiiij. q. i. manet. c. quodcumq̄. Mat. xvi. xix. disti. enimuero. xxv. q. ij. institutionis. xi. di. hoc vestre. xij. di. nō decet. ⁊. c. preceptis. Unde transgrediens precepta ecclesie infamis est. iij. q. iiij. si quis vero. ⁊ deponi meretur. iiij. distin. §. hoc etiam si legibus. ad hec. xx. di. si decreta. lxxxi. di. si qui sunt presbyteri. xij. di. illud. xix. di. nulli fas. xvi. dis. quod dicitis. Item sicut pcepta diuina principaliter ordinant hominē ad amorem dei: ita precepta ecclesie ⁊ statuta ordinant ad amorē proximi conseruandum. vterq̄ autem amor dei ⁊ proximi imperatur Matth. xxij. Mar. xij. ⁊ Luce. x. Diliges dn̄m deum tuum et proximum sicut

Sacris canonibus est obsequendum.

teipsum.de peni.di.ij.charitas.ij. Preterea qđ pꝛecipit ecclesia:aut est cōtra deū:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.s̄.ver.preterea.pꝛobatū est:aut est ſm deum:⁊ tunc deus pꝛecipit:q2 de⁹ per eccleſiam nobis loquitur.ſm illud Mat.x. Non em̄ vos eſtis qui loquimini:ſed ſpiritus patris veſtri q̄ loq̄tur in vobis. Et Hiere.j. Ego.ero in oꝛe tuo:⁊ ſi ſeparaueris p̄ciosum a vili:q̄ſi os meū eris. Hier.xv.

Rursus quod dicunt

Begardi ⁊ allegāt pꝛo ſe verbum Pauli.ij. ad Coꝛ.iij. Ubi ſpiritus dñi:ibi libertas. Et Gala.v. ibi. Qꝛ ſi ſpiritu dei ducimini:non eſtis ſub lege.⁊.xix.q.ij.due ſunt.⁊ ex̄ de regula.licet.ſed cōtra eos eſt. Sed ipſi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē. Iſti em̄ carnales totaliter qui ſunt pꝛopꝛie de illis hereticis:de ſpū libertatis de peccato ſibi conſcientiā non faciūt dicunt enim/modo eſt temp⁹ tertiū ſpirituſſancti. Diſtinguunt enim totū tempus a creatione mundi vſq3 ad conſummationē ſeculi in tria tēpoꝛa.⁊ dicunt ꝙ pꝛimū tēpus creationis vſq3 ad chꝛiſtū/fuit tempus patris. Secundū tempus ab incarnatione chꝛiſti vſq3 ad aduentū ſpiritus ſancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a miſſione ſpirituſſancti/vſq3 ad finem mundi/eſt tempus ſpirituſſancti/⁊ tempus libertatis ad faciendū quicquid homini libet.nec reputant hic aliquid malū eſſe. Sed iſte erroꝛ eoꝛum eſt periculoſioꝛ omniū:q2 otium erroꝛem induxit.ab antiquis hereticis oꝛiginē traxit:⁊ in iſtis tempoꝛibus nouiſſimis pꝛopinquis perditionis filio antichꝛiſto multū inualuit ⁊ inualeſcit ⁊ inualeſcet. Unus em̄ ex eis dixit:nō eſt diu qui erat ex epiſcopatu tudertino:ſicut fuit pꝛobatum per teſtes me ibi exiſtente:ꝙ nihil aliud erat infernus:niſi non facere pꝛopꝛiam voluntatē.⁊ paradiſus non erat aliud:niſi facere in omnibus pꝛopꝛiā voluntatē ⁊ vti in omnibus pꝛopꝛia libertate. De peccato ergo aliq̊ conſcientiā aliquam ſibi non faciunt/maxime de peccato carnis:ſicut patet.ex̄ de hereti.ad noſtruȝ.in.vij.erroꝛe.⁊ dicam.j.in.§.ſeptimo.pꝛopter qđ omnes ſunt immūdi:ſicut manifeſtū eſt per eoꝛū pꝛopꝛias confeſſiones/⁊ fideles atteſtationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹ lombardie:⁊ in pꝛouincia ducatana que eſt pꝛouincia btī Frāciſcī. Caput autē iſtius ſecte/ſpiritus libertatis iſtis tempoꝛibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cōbuſt⁹ cum quadā ſua meretrice in lombardia pꝛope vercellen̄. ciuitatem. Iſti ſunt quos litera ſacre ſcripture occidit.ij. Coꝛ.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ ſpiritus cuius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam intelligere volunt verba ſcripture de libertate loquētia ad ſuas feditates nefarias confouendas. Contra hos igit̄: pꝛimo petrus apoſtoloꝛum pꝛim⁹ pꝛedixit ⁊ ſcripſit.j.Pe.ij.ibi/Quaſi liberi:⁊ nō quaſi habentes malitie libertatē ſed ſicut ſerui dei.q.d.nulla vera libertas ſimpliciter ſine ſeruitute ſancta iuſtitie vt inferius declarabitur. Item.ij. Pe.ij.de iſtis pꝛedixit ibi. Hi vero velut irrationabilia pecoꝛa.⁊.j.ibi. Superbia enim vanitatis loquentes/pelliciunt in deſiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt qui in erroꝛe cōuerſati libertatem illis pꝛomittentes quū ipſi ſint ſerui coꝛruptionis. A quo em̄ quis ſuperatus eſt: eius ⁊ ſeruus effectus eſt.facit ad hec.ij.q.vij.ſecuti ſunt. ⁊ de pe.di.ij.ſi enim.vltra quatuoꝛ colū.ꝟ.petrus. ❡ Item vera libertas eſt vbi peccatum non eſt.vnde Jo.viij. Omis qui facit peccatum ſeruus eſt peccati.⁊.j.ibi. Si ergo fili⁹ vos liberauerit:vere liberi eritis. Item paulus ad Rom. vj. Liberati auteȝ a peccato/ſerui facti eſtis iuſtitie.⁊.j.in eodem.c. Nunc vero liberati a peccato/ſerui autem facti deo/habetis fructum veſtrū ⁊c. De libertate a peccato loquitur apoſtolus.j.ad Coꝛ.in.ix.in pꝛin. Non ſum liber.nō ſum apoſtolus.ad Gala.v. Uos enim in libertatē vocati eſtis fratres:tātū ne libertatē detis in occaſionem carnis ſed per charitatem ſpiritus ſeruite inuicē. Hic paul⁹ iſtū erroꝛem deſtruit:quē longe ante pꝛeuidit. Contra iſtum erroꝛem lōge diſputat Aug.ſuper Jo.in homi.ſupꝛa euāgelium. Dicebat ieſus ad eos. Jo.viij. ❡ Circa iſtū erroꝛem ſciendum eſt.ꝙ duplex ſeruitus in ſcriptura inuenitur. Una eſt ſeruit⁹ legis que ex timoꝛe pene operatur. de qua Gala.iiij.in fi. Itaq3 fratres iam nō ſumus filij ancille:ſed libere. Eſt alia ſeruitus peccati de qua in pꝛe.ca. Jo.viij.dicit domin⁹. Qui facit peccatū.ſeruus eſt peccati.⁊ Matth.vj. Non poteſtis ſeruire deo ⁊ māmone. Quicunq3 enim paſſioni obedit:ſeruus eſt paſſionis:q2 cum gratia pꝛecedente poteſt homo paſſionibus dominari et ſubijcere obedientie rationis.vnde Gen̄.iiij. Sub te erit appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx. Non facio animā meā.i.animalitatem.i.ſenſualitatē:de qua ex̄ de hereticis ad noſtrū.in Clemē.pꝛecioſioꝛem ꝙ me.ſcilicet rationem ⁊ intellectum.q.d.poſſum per rationē ſenſualitati dominari. Uera ergo ⁊ pꝛima libertas eſt ſm Aug.carere criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.pſ̄.lxxxvij. quia inter moꝛtuos ſcilicet peccato/liber chꝛiſt⁹ a peccato liberos facit:quod peccatum ipſe poꝛtauit ſuper lignū crucis.j.Pe.ij.vt peccatis moꝛtui iuſtitie viuamus:⁊ liberando nos a peccato/ſeruos fecit iuſtitie ⁊ virtutis.ſerui eram⁹ cupiditatis:liberati ſerui efficimur charitatis. Nō ergo:vt dicit Aug.in dicta homili.dicat chꝛiſtianus liber ſum.in libertatem vocatus ſum.ſeruus eram:ſed redemptus ſum:⁊ in ipſa redemptione liber factus ſum.faciam quod volo.nemo me pꝛohibeat a voluntate mea. ſi liber ſum:ſed ſi iſta voluntate ⁊ libertate peccatum facis:ſeru⁹ es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandū libere:ſed vtere ad non peccandum. Erit em̄ voluntas tua libera: ſi fuerit pia:eris liber:ſi fueris ſeruus.liber peccati/ſeru⁹ iuſtitie/dicente Apoſtolo.ad Ro.vj. Quū ſerui eſſetis ⁊c. vt.s̄.ꝟ. Item vera.hucuſq3 Aug. In iſta ergo vita vera libertas incipit:q2 incipimus carere peccatis:et deteſtari crimen:quod moꝛtale ſonat.xxv.di.§.criminis. quia nullus liber ab omni peccato veniali:vt.s̄.§.⁊ vnus.in pꝛincipio iſtius articuli pꝛobatum eſt:niſi chꝛiſtus ſolus cū matre.libertas iſta ibi ꝯpleta erit.ver.peccatum non erit. Et ideo dicit apoſtol⁹ Gala.iiij. Que autē deſurſum eſt hieruſalem que eſt mater noſtra:libera eſt. In hac autē vita partim ſumus liberi/inquantum ſumus virtuoſi ⁊ in gratia. Partim ſerui/inquantum peccato ſaltē veniali/obnoxij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei ſm interioꝛem hominē.i.ſpiritum.Ro.viij. Iſta eſt libertas appetens deo ſine offenſione ſeruire.vident autem aliā legem in membꝛis eoꝛū repugnantem legi mentis eoꝛū:⁊ captiuos eos ducentem in lege peccati que eſt in membꝛis eoꝛum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij. Si captiui:ergo ſerui.vbi ergo delectamur legi dei:nō ſumus captiui:ſed legis amici ⁊ ideo liberi:q2 amici vbi aūt trahimur a lege peccati:qđ eſt in carne:ibi ſerui.per peccatum ergo pꝛimus adā maledictus.Gen̄.iij. Maledicta terra in opere tuo.⁊.j. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra coꝛpoꝛis germinat tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pꝛo peccato patris a noe auo maledicitur:⁊ in ſeruituteȝ redigitur.Gen̄.ix.j.q.iiij.§.ijs ita.ꝟ. Item Cham. Secūdus adam chꝛiſtus a peccato liber dignitatem nobis tribuit:⁊ reſtituit libertati:vt peccatis moꝛtui ⁊ liberi iuſtitie viuamus in gratia ⁊ tādem in gloꝛia paſſione peccati liberi. Et ideo Jo.viij.dicit dñs Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis. Totū hoc fuit figuratum in filijs Sare libere. Ex Sara em̄ libera q̄ interpꝛetatur dña:natus eſt Iſaac:qui interpꝛetatur riſus. Gen̄.xxj.xxxij.q.iiij.recurrat. Ex hoc naſcuntur filij liberi: qui ex letitia ⁊ libere ex charitate abſq3 timoꝛe bonū operantur.xxiij.q.vj.§.ex ijs.et cauent a malo amoꝛe iuſtitie. Ex Agar ſerua ancilla de egypto naſcitur hiſmael homo ferus.manus eius cōtra omnes:⁊ manus omniū contra eum.Gen̄.xvi. Ex iſto naſcuntur ſerui peccati:qui etſi aliquando bonum agunt:agunt ex timoꝛe potius ꝙ amoꝛe ex̄ de regu.iuris.qui ex timoꝛe.⁊ tales ſe vēdunt diabolo

peccatoꝝ ere.xv.q.i.non est. Isti non manēt in domo dei
in eternum. Ioā.viij.sed in ista vita habet munera.de dit
Isaac filio legitimo hereditatē. Gen̄.xxv.q: liberi a pec/
cato ⁊ ex amore filiali:non timore seruili bonū operantes
habent hereditatē immarcessibibē conseruatam in celis
custoditi per fidem.ij.Pe.j.c.heredes dei:coheredes aūt
christi.Ro.viij.tales vocati filij ⁊ nō serui qualiter here/
des.ad Gala.iiij.hismahel aūt et ab eo descendentes/et
ipsum imitantes/non erūt heredes cū filijs Sare:sed eij/
ciuntur cum ancilla. Gen̄.xx.matre.i.carne serua in tene/
bras exteriores. Matth.viij.xxv.⁊.xxij.libertatem seruā/
tes:quā christus filius dei liber dedit eis.i.peccatū odien
tes ex amore patrie ⁊ cauentes.cum christo libero regna/
bunt in libertate perpetua: in illa celesti hierusalē matre
libera. Gala.iiij.libera inquā a necessitate rerum huius
mundi.ab impugnatione demonum et vitiorū.a miseria
corporum ⁊ seruitute que corrumpuntur quotidie. vnde
precatur.ps̄.cxlj.Educ de custodia animā meam.alia lite
ra habet carcere. Iob.xiij.Posuisti in neruo pedem meū
⁊ Esa.xiiij. In die illa quū requiem dederit tibi deus a la/
bore tuo/⁊ a concussione tua/⁊ a seruitute dura qua ante
seruiuisti:sumes parabolā istam: ⁊ dices: Quomodo ces/
sauit exactor.i.diabolus tyrannus extortor. quieuit tribu
Seruitutez inducentia. tum vitiorum: Tria autē sunt que captiuitatem ⁊ seruitu
tem inducunt.scilicet voluntas/quum quis voluntarie
hosti subijcitur:sicut iudei Antiocho.j.Macha.j.⁊ hic vi/
de quod legitur ⁊ no.xxix.q.ii.c.perlatū. Hostilitas:quū
quis ab hoste in iusto bello capitur.j.di.iusgentiū. vbi de
hoc. Natiuitas:quum quis in seruitute nascitur.ex de ser/
uis non or.c.fi. Huic triplici seruituti ⁊ captiuitati subia/
cebat humana natura ante q̄ eam dei fili⁹ liberaret. Adā
namq; propria voluntate hosti se subdidit.vt pre.c. nō est
xv.q.j.ar. Unde Anselmus ait in libro cur deus homo. In
paradiso sine peccato factus quasi positus est pro deo in/
ter deum ⁊ diabolum:vt vinceret diabolum nō consentiē
do suadenti peccatum ad excusationem ⁊ honorem dei ⁊
ad confusionem diaboli quū ille infirmior non peccaret
in terra eodem diabolo suadente qui fortior peccauit in
celo nullo suadente. Et quū hoc facile posset efficere:nul
la vi coactus sola suasione se vinci sponte permisit ad vo
luntatem diaboli cōtra voluntatem ⁊ honorem dei. Pro/
pter hoc congrue illi traditus est puniēdus:cui spōte cō/
sensit vt peccaret. Filij vero sunt peccato illius addicti:q:
in captiuitate nati. vnde Ephe.ij.⁊ de cō.di.iiij.firmissime
Eramus enim natura filij ire:scilicet captiuitatis ⁊ mise/
rie: Nam sicut si Adā vixisset in illa libertate iustitie qua
erat creatus:fuisset cum tota sua propagine cōfirmatus
ita victus seipsum ⁊ posteros cupiditati ⁊ miserie obliga
uit. Propter hoc seuiebat tyrānus cui nemo poterat resi/
stere:vt seruitutis iugū excuteret a ceruice.q: nō est pote
stas super terrā/que cōparetur ei:qui factus est vt nullū
timeat. Iob.xlj. De his tribus modis captiuitatis huma
ne dn̄s ait Esa.lij. In egyptum descendit populus meus
a principio.i.in carcerem tenebrosum.i.in Adam qui spō/
te in merorem captiuitatis deuenit. ecce captiuitas vo/
luntatis.vt colonus esset ibi.qd̄ secutum est quoad poste
ros eius.ecce captiuitas natiuitatis.⁊ Assur .i. diabolus
qui interpretatur tollens robustum.scz Adam.absq; cau/
sa calumniatus est eū.q: non habebat causam quare ho/
minē punire deberet: q̄uis homo merito puniretur.ecce
captiuitas hostilitatis. Sed q: nō congruebat diuine bo/
nitati/vt dignissima creaturarū scilicet hō propter quem
omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat ⁊ in
citatorē habuerat.vide qd̄ no.de peni.dis.i.§.ex his.ꝟ. de/
niq;.in glos.q: irremediabile.⁊ de tali vili materia condi/
tus fuerat.ideo dei filius eū proposuit liberare:q: ad ei⁹
qui est imago patris.ad Colos.j.⁊ de peni.di.j.§.quod au/
tem.c.deus quis similis.imaginē creatus fuerat.de pe.di/
stin.ij.§.romanos.c.illa anima. q: dei filius patris ima/
go est.homo ad imaginem creatus.⁊ se seruum fecit:quū
esset filius:vt seruum ingratū redimeret/⁊ liberaret for/
mam serui accipiens.Phi.ij. Erat fili⁹:⁊ factus est tanq̄
seruus.vnde Esa.lix. Hec dicit dn̄s:scilicet deus pater ad
seruum dominorū scilicet christum:qui ante Pilatum et
Cayphan tanq̄ seruus iudicatus est.nec solū formā ser/
ui accepit/vt subesset:sed etiam mali serui/vt vapularet.
⁊ serui peccati/vt penā solueret quū culpam nō haberet
vnde.ps̄.lxviij.in eius persona. Que non rapui tunc exol
uebam.⁊ hoc est ergo qd̄ dicit apl's q̄ filius nos liberauit
a seruitute diaboli ⁊ peccati. Nō ergo redeamus in serui/
tutem iterum per peccatum:sed liberati a corpore mortis
huius per gratiā dei sicut dicit apostolus ad Roma. viij.
seruiam⁹ christo liberatori nostro:contra corpus peccati
pugnando: et diabolum qui tanq̄ faber sufflat prunas
ardentes cōtra ipsum incēdij. vnde Esa.liiij. Ego creaui
fabrum sufflantem in igne prunas. habentes aūt spiritū
dei liberi erimus.q: vbi spiritus dei.ij.Cor.iij.ibi libertas
vera a peccato. Fructus aūt spirit⁹ vt dicit apl's ad Gala.
v.duodecim sunt:charitas/gaudiū ⁊c.aduersus hec non
est lex.q: qui spiritu dei aguntur:nō sunt sub lege. Gala.
v.xix.q.ij.due.q: supra legē operantur.que sunt perfectio
nis euangelice.cōtra enim impios ⁊ scelestos ⁊ alios cri/
minosos posita est lex ad eos puniēdos.di.iiij.facte. xxiij.
q.v.non frustra. Quia ergo spirituales quantū est possi/
bile peccata cauent:non sunt sub lege puniēte scelera:sed
sub gratia eos vt virtuosos coronāte. Adde ad istum.ꝟ.
quod scripsi.j.in.§.offendunt.ꝟ. Itē cum priuilegia. cum
ꝟ.se.in ar.lxvij. Sic etiā intelligit̄ illud apostoli.j. Timo.
j. Iusto non est lex posita. ⁊ Gala.v. Qz si spiritu dei duci/
mini:non estis sub lege.i.sub timore legis.q: sicut dicitur
Gala.iij. Lex posita est cōtra transgressionē prohibēdam
⁊ etiam puniendā. Iustus vero potius seruit amore iusti
tie q̄ timore pene. ¶ N Unde super pred. verbo. Iusto
non est lex posita.dicit Bern̄. Alia est lex pmulgata a spū
seruitutis in timore:alia a spū libertatis data in suauita/
te.nec sub illa coguntur filij:nec sine ista viuere patiunt̄.
Uis audire q: iustis nō est lex posita? Non accepistis ait
spiritū seruitutis iterum in timore. Ro.viij. Uis audire
q̄ sine charitatis lege non sunt:sed accepistis inquit spiri
tum adoptionis filiorū dei.xxij.q.iiij.§.ex ijs. Apte nō di/
citur/iusti nō habent legē:aut iusti sunt sine lege:sz iustis
non est posita lex. hoc est non tanq̄ inuitis posita/sed vo
luntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata.quia
ipsi habentes legem naturalem ⁊ euangelicam in cordi/
bus eorum scriptam. Roma.ij.precepta domini et cōsilia
obseruant. et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de
principatibus in libro collationū. Io.cassi. Ubi ergo chri/
sti seruit⁹: ibi ꝟa libertas.vn̄ dicebat sancta Agatha. Sū/
ma ingenuitas hec est in qua christi seruitus cōprobatur.
⁊ imperator Constantinus ait. Qui conatur perpetrare
quod malum est:captiuare studet vtiq; bonitatē. omniū
enim se verum dominum comprobat:qui se verum seruū
ostendit. Lex autem euangelica vocatur ab apostolo lex
perfecte libertatis. Iaco.j.quia nedum peccata sed etiam
seminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non
ramos tm̄ malitie amputat.sed ipas penitus radices no
xie voluntatis euellit: Et hoc est quod dicit apostolus ad
Ro.vj. ¶ O Peccatū enim vobis nō dominabitur: nō
em̄ sub lege estis:sz sub grā. Lex em̄ vet⁹ ad plenū occasio/
nes ⁊ seminaria pctōꝝ nō euellebat:q: sterili maledicebat
Deut̄.vij. Bona ppa retinebat. Talionē ɔcedebat. Inimi
cū odiebat. Leui.xxiij.⁊.xxiiij.xix.q.iij.lex dn̄e.⁊.q.iiij cū in
lege.⁊.§.p̄.ex ijs. Lex euāgelica castitatē suadet:⁊ ꝟginita
tē exaltat dicēs Gala.iiij. Btē steriles q̄ nō lactauerunt.
Mat.xix.xxxiij.q.v.tūc saluabit̄.⁊.c.q̄ fuit.al's ē sub.c.tūc
saluabit̄. Paupratē ɔsulit Mat.v.vn̄ Mat.xix. Luc.xviij
Mar.x. Si vis pfect⁹ eē ⁊c.xiiij.q.j.§.j. Inimicos eē diligē
dos decernit. Mat.v.⁊ Luc.vj.⁊ p̄.c.lex dn̄e.⁊.c.cū i lege.
⁊.§.ex ijs. Et talionē phibet dicēs. Qui percusserit te i vna
maxilla: pbe ei ⁊c. Lu vj.mat.v.xxiij.c.j.§.i.xiiij.q.j.qd̄ de/
bet. Porro etsi mr̄imoniū bonū sit ⁊ a dn̄o istitutū. Gen̄.
ij. Eph. v.scram in padiso.ex de diuor.gaudem⁹.xxxj.dist.

in cena.raro tñ totus immaculatus est:etsi in lege omis
fornicatio sit prohibita nomine mechie.Exo.xxij. Deute⸗
ro.v.xxxij.q.iiij.meretrices.difficile tñ est vt ignis cui in
matrimonio etiam studiose pabula suggeruntur:ita ꝑsi⸗
pis terminis includatur:vt non etiã extra euagatus adu
rat quicquid attigerit.⁊ ipa voluptas culpabilis est:⁊ ad
velocissimos adulteriorũ ⁊ immũditiarum multarum ca
ptatur excessus. ad hec.xxxiij.q.iij.vir cuꝫ ꝓpria.xxxij.q.
ij.connubia.⁊.q.iiij dixit Sara.⁊.c.origo.di.vj. in palea.
ſꝫ pẽſandũ. Secus est in discipulis euãgelij sancto incor
ruptionis ⁊ castitatis amore inflãmatis.Legis ergo fa⸗
muli ex occasione liciti vsus ad illicita ꝓlabuntur. vnde
j.ad Cor.vj.Omnia mihi licent:ſꝫ ego sub nullius redi⸗
gar potestate.xiiij.q.j.§.j.vbi de hoc. Gratie ꝑncipes dũ
licita contemnunt:illicita nõ nouerunt.vnde Grego.Sã
ctiviri vt illicita non perpetrent:a licitis abstinent. Sic
etiã est in retinentibus bona sua:qui etsi decimas soluãt:
et elecmosynas faciant:tñ in retentione bonorum ⁊ de⸗
siderio hñdi ⁊ tarde ⁊ negligenter ⁊ diminute dãdo phi
largyrie laqueos nõ euadunt.ar.ad hec de peni.di.v.qua
litas.⁊.c.se.⁊.c.negotium.vnde Matth.xix.Mar.x.Luc.
xviij.Difficile diues intrabit in regnum celorum.vbi Hi⸗
lari⁹.Periculosa eñ cura est velle ditescere:⁊ graue onus
innocentia subit incrementis opum occupata. Rem eñ
seculi famulatus dei non sine seculi vitijs assequet̃. Hinc
difficile est diuitem regnum celoꝝ adire. Sed euangelij
filius q: amore dei omnia dedit:auaritiam abijcit certus
existens se multomagis a deo/ꝙ volucrẽ celi esse pascen⸗
dum.Matth.vj.Pari modo non põt seruus legis odiũ
⁊ furorem repellere quum talione vtitur. ſꝫ gratie filius
in pace ⁊ charitate quiescit liber ab omni furore ⁊ indi⸗
gnatiõe parat⁹ repcuti.xxiij.q.j.paratus. ⁊ semꝑ diligẽs
inimicos.Qui ergo nec sub gratia est:q: nequaꝙ ad do⸗
minice doctrine culmen ascendit:nec sub lege:q: etiã ipa
paruula legis mãdata non suscipit:maxime a peccato nõ
cauendo/qḋ etiã lex ꝓhibet:hic duplici peccatoꝝ oppres⸗
sus imperio/ad hoc solũmõ gratiã christi percepisse se cre
dit:vt ꝑ noxiã libertatem ab eo alienus existat.in illud in⸗
cidit qḋ Petrus ne incurramus enunciat. Quasi liberi
⁊c.vt supra dictũ est.℞.contra hos. ¶ P Hec vero san
cta libertas ꝙ nusꝙ̃ fit:nisi ibi tñ vbi dominus cõmorat̃:
Paulus docet Dominus inquiens.ij.Cor.iij.spiritus est
vbi autem spiritus domini:ibi libertas.vt superius decla
raui.de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone
de remissione quinquagesime.in.ij.parte eius in libro col
la.Jo.cassi.Begardi ergo isti cõtra quos superius dispu
taui:redeant ad spiritum dñi ⁊ non carnis:si veram habe
re desiderant libertatem.sed spiritu fornicatiõis decepti
sunt ipsi ⁊ eoꝝ consimiles:sicut expresse dicitur Osee.vj.
Spiritus fornicationis in medio eorum:⁊ dñm non co⸗
gnouerunt.quia sicut experti sumus/his temporibus/si⸗
nis talis spirit⁹ libertatis qui hodie currit:caro est:⁊ nõ
spiritus.Tempore meo in ꝓuincia beati Francisci multi
seculares ⁊ fratres minores pro isto carnali spiritu liber⸗
tatis ꝑ inquisitores heretice prauitatis incarcerati fue⸗
rũt.inter quos fuit quidam frater noster:qui ꝓpter perfe
ctionẽ quã ostẽtabat/Apl's dicebat̃:q ibi caput fuit istius
erroris. qui quum essem nouitius: ⁊ cõsulerem eum/cre
dens eum virum perfectum/super quadam mea tribula
tione:subridens dixit mihi ꝙ ipse tribulari non poterat.
qḋ verbũ non intelligens/ipsum mirabilẽ hominẽ repu⸗
taui.ſꝫ quũ capt⁹ esset pro isto spũ libertatis intellexi ver⸗
bũ suũ occultũ: ꝙ ideo non poterat tribulari/q: faciebat
q̃cquid sibi caro ⁊ sensualitas suggerebat seruus carnis
libera iustitia. Iste in carcere fratrum mortuus fuit Flo⸗
rentie:si vere penitens nescio.tales valde spũales videbã
tur in lucis angelum trãsformari.ij Cor.xj.xxvj.q.v.epi.
⁊.c.nec miruꝫ.vltra.ij.colũ.℞.porro xxix.q.j.§.j.ex̃ de reg.
licet.§. si vero cognoscuntur per opa carnis. Gala.v.
Unde secure assero/ꝙ si etiam interrogarẽtur in eorum

conscientijs etiam cauteriatis.lxxiij.di.in nomine.qñ talia
ꝑpetrant:an eorũ cõscientie sint libere pacifice ⁊ secure:si
verũ dicerent/respõderent/ꝙ nõ.quia omẽ peccatum se⸗
cum tormẽtũ ⁊ penalitatem ⁊ pauorem trahit ⁊ nõ liber
tatem. Funiculis namꝗ peccatorum suorum vnusquisꝗ
cõstringit̃.vt dicit Salo. Prouer v.⁊ Esa.l.Ecce vos om⸗
nes accendẽtes ignem accincti flãmis ambulate in igne
luminis vestri:⁊ in flãmis quas succendistis. Ipse eñ no
bis tormento sunt quibus vtimur voluptates.⁊ oblecta⸗
menta huius carnis atꝗ delicie carnificũ vice in suum re
torquentur authorẽ.vt dicit Abraã in vltima coll'a.li.col⸗
la.Jo.cassi.⁊ Seneca Maximum supplicium scelerũ est
questarum puniunt̃ dũ facta sunt:imino dũ fiũt.⁊ Poeta.
Ex tẽplo qḋcumꝗ mali cõmittitur:ipsi
Displicet authori.prima hec est vltio:ꝙ se
Judice nemo nocens absoluitur. Nã punctio cõscien⸗
tie semꝑ cõtradicit pctõ etiã in diabolo: ⁊ punit hominẽ.
nã sensualitas impellit hominem ad pctm̃/ꝓponẽdo car
nalem delectationẽ seu tẽporalem vtilitatem:sed ratio re
trahit a pecato/ꝓponendo diuinã offensionem ⁊ eternã
damnationem. Sapientie.xvij.Quũ sit timida conscien⸗
tia:dat testimoniũ cõdẽnationis.semꝑ eñ presumit seua
turbata cõscientia.i.anticipat futura supplicia. Prouer.
x. Pauor his qui operantur malum. ¶ Q

Q Uartus error isto⸗
rũ Begardorum est ꝙ homo potest finaleꝫ
beatitudinẽ ſm omnẽ gradũ perfectionis
in presenti vita consequi:sicut eã in vita ob⸗ An pos⸗
tinebit beata. Error iste nullum colorem habẽs a scriptu sit quis
ra diuina destruitur expresse a dño.quuꝫ dicit Matth.xj. hac in vi
Amen dico vobis.nõ surrexit inter natus mulierũ maior ta beat⁹
Joanne baptista.qui aũt minor est in regno celorum:ma effici.
ior est illo.vbi Augu. Regnum celoꝝ appellauit hic qḋ
nondũ accepimus.de quo in fine dictur⁹ est Matth.xxv.
Uenite benedicti patris mei:percipite regnuꝫ q: ibi sunt
ãgeli quorũ minor maior est q̃liber iusto portãte corpus:
qḋ corrũpit̃ ⁊ aggrauat aĩam:⁊ deprimit terrena inhabi⸗
tatio sensum multa cogitãtẽ. Sapiẽtie.ix. Itẽ ibi hierony
mus. Nos aũt simpliciter intelligam⁹ ꝙ ois sctũs q̃ iã est
cũ dño:maior sit illo q̃ adhuc cõsistit in ꝑlio.aliud est eñ
coronã victorie possidere:aliud adhuc in acie dimicare.
Nõ põt ĝ clari⁹ ꝙ ꝑ hec ṽba text⁹ ⁊ Aug.⁊ Hierony.tolli
iste error.q: quũ Joãnes ꝑfectissim⁹ esset:etiam ab vtero
spũ sctõ replet⁹.Luc.j.nõ tñ btitudinẽ minimi beati in pa
tria potuit attigere. ¶ R Tota aũt ꝑfectio hois i hac vi
ta in charitate ẽ q est vinculũ ꝑfectiõis.ſm Apl'm Colos.
iij.vt tãto quis dicatur maior quantoplus deum ⁊ proxi⸗
mũ diligit.vnde Bern. Quantitas anime ex amore cristi
manda est. vt qui magnam habet charitatem/ magnus
est.qui modicam/paruus. qui non charitatem/nihil.ſm
Apl'm.j ad Cor.xiij.Charitatẽ aũt nõ habuero: nihil suꝫ
sed sic supius ꝓbaui in primo errore istorũ in.§.⁊ vnus.
in isto ar.ſm Hieronymuꝫ.In ista vita perfectissima cha
ritas nõ põt haberi sicut in patria.de pe.di.ij.§. hinc etiã
c.item Hieronymus. Charitas in quibusdã.ergo mani⸗
feste falsum dicunt.q: ignis in sion.i.in eccl'ia militãti: in
q̃ christũ speculamur ꝑ cõtẽplationẽ in q̃ modicus respe⸗
ctiue est ignis charitatis.⁊ anim⁹.i.magn⁹ ignis charita
tis in Hierl'm.i.in patria btã ⁊ pacifica.sic eñ interpretat̃
Hierl'm.Esa.xxxi. Preterea ſm Aplꝫ.j.ad Cor.xiij. Uide
m⁹ nũc ꝑ speculũ ⁊ in enigmate.i.in obscuritate. enigma
est vestigiũ trinitatꝭ i creaturis.Ro.j. Inuisibilia eñ ipsi⁹
a creatura mũdi ꝑ ea q̃ facta sunt intellecta conspiciunt̃.
alia glos.i.in hac vita:tunc scꝫ in patria facie ad faciẽ. sed
ſm Greg.etiã ipsa dei cognitio amor est.qui aũt clari⁹ vi
det:purius diligit quem purius cognoscit. ¶ S Mer⸗
ces autẽ ſm Augu.tota visio est. Jo.xvij Hec est autẽ vi
ta eterna:vt cognoscant te verum deũ: ⁊ quẽ misisti ie⸗
christum. Nunꝙ̃ ergo tali beatit udine põt perfrui ⁊ tãta

qui in enigmate deum videt: sicut qui facie ad faciem. vnde dñs ad Moysen. Exo.xxxiij. Posteriora mea videbis. scȝ in hac vita. i. in enigmate me cognosces. q: qui retro stat: nõ plene hoīnē cognoscit. sȝ faciem meā non videbis: per quā cognoscitur quisq; clare. q: nõ clare me cõtēplaberis sicut in patria. sicut dixit ei. xxxiij. c. Exo. Ego ostendam tibi omne bonū. i. me in quo est omne bonū tibi ondam. Nõ eñ videbit me homo ⁊ viuet. homo/ in hac carne mortali: vt clare me videat: carnis pariete ꝑpediente. Videamus igitur eum hic ꝑ cancellos vt dicit in Canti. ij. i. per obscurā contemplationē. sȝ qui dilexerit christū diliget a patre ⁊ filio: ⁊ manifestabit seipsum sibi: vt ipse dicit in Joā. Jo. xiiij. ⁊ de con. di. ij. species. i. clare eum in patria videbit. de qua manifesta visione Jo. iij. Similes ei erimus: q: videbimus eū sicut est. Hanc visionē optabat Moyses. ꝑ. c. Exo. xxxiij. Si inueni grām in cõspectu tuo: ondē mihi faciem tuam. Cui dixit dñs qđ predictum est. Non videbit me homo ⁊ viuet. Unde tenent doctores ꝙ Paulus raptus vsq; ad tertium celū empyreū. ij. Cor. xij. nõ ita clare vidit deū sicut angeli: ꝓpter impedimētū carnis corruptibilis. Tenet tñ Augu. xij. sup Geñ. ad literam. ⁊ in libro de vidēdo deū ad Paulinā dicens ꝙ Moyses ex dei priuilegio speciali adhuc mortalem vitaȝ agēs deum ꝑ essentiam vidit. tamq̄ futur⁹ iudeorū doctor. vñ Numeri. xij. Non per enigmata/ sȝ facie ad faciem allocutus est deū. Exo. xxxiij. viij. q. j. moyses. vbi de hoc. ⁊ Paulus idem priuilegium habuit: tamq̄ futurus doctor gentium. vnde dic̄. ij. ad Cor. xij. se raptum vsq; ad tertium celum. Tertium celum vocat empyreū: vbi angeli ⁊ anime sancte fruuntur dei visione manifesta. ibi intellectuali visione vident deum facie ad faciem: eo modo quo videtur ab angelis q̄ sunt de superiori tertia Hierarchia ꝫm Dionysium: in qua sunt Cherubin ⁊ Seraphin ⁊ throni: q̄ ꝓxime ⁊ immediate deo fruuntur: ad quoꝝ similitudinem vidit deum Apl's. ⁊ istam tertiam Hierarchiam vocat et tertium celum. Ad hanc visionis manifestationē nõ ascēsorijs gradibus/ sȝ inopinatis excessib⁹ aduolauit Apl's. non eñ ascendisse sȝ raptū fuisse se perhibet. sic̄ ⁊ Adam rapt⁹ legit̄ de pe. di. ij. §. Romanos. ꝟ. Adā. ⁊ Geñ. ij. Immisit dñs soporē in Adam. i. contēplationē. ꝫm Bern. vt in sensibus obdormiret: ⁊ anima in visione dicta vigilaret. qđ apparet: q: rediens ꝓphetans dixit. Hoc nunc os ⁊c̄. ex̄ de biga. debitū. de visione dei vide qđ no. xiij. q. ii. q̄ diuina. glos. ij. Item Berñ. contra istos. Nõ enim nos ad hoc de paradiso voluptatis animi aduersio diuina eiecit vt hic alterū paradisum humana adinuentio ꝑpararet. Si enim ad tantā beatitudinem quis in hac vita posset ꝑuenire/ quāta est in patria: frustra desideraret quis aliū paradisum: ⁊ ꝑ nihilo esset ei. qđ vere hereticum est sentire. ⁊ frustra cõcupisceret Apl's dissolui: ⁊ esse cū christo q̄ cū christo erat ꝑ grāȝ. ad Phi. j. c. ⁊ ex̄ de renū. nisi cū ꝑde §. porro. Frustra etiam idem lamentaret̄ ⁊ diceret vt superius est ꝓbatum/ infelix ego homo ⁊c̄. Ro. vij. videns se ꝓpter carnis impedimentum ⁊ mentis varios motus extra suum consensum nõ posse sicut optabat dñm contēplari. Frustra etiam diceret Dauid. ps̄. xlj. ⁊ desideraret Quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei? Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus. ps̄. xlj. Et iterum. Quēadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te de⁹. Et iterū. ps̄. lxxxiij. Quia melior est dies vna in atrijs tuis sup milia. scȝ in hac vita. Et Paulus. Potens est depositum meum seruare in illum diem. ij. ad Timo. iiij. ⁊ j. c. Frustra etiam ista eccl'ia militans cõgauderet letitie ⁊ paci ⁊ libertati eccl'ie triumphantis/ dicens Letare Hierusalem ⁊c̄. Esa. vltimo. si tantam letitiā ipsa posset conseq̄ in hac vita. vnde Berñ. Quousq; adoramus ⁊ non gustamus ꝓspicientes patriam: ⁊ non appꝛehendentes. suspirantes ⁊ de lõge salutātes? O vera exulum pr̄ia: exilij finis. video te: sȝ nõ sino: intrare/ carne retentus/ nec adhuc dign⁹. Hec desiderabilis pr̄ia celestis/ nõ terrestris/ nec manufacta/ figurata est. iij. Re. x. vbi dicitur ꝙ Regina haustri scȝ habitatrix ⁊ dñā calide regionis. i. amore inflammata venit audire sapientiam Salomonis. Hec est quelibet anima fidelis desiderio videndi verū Salomonē christum qui est plus q̄ Salomõ. Matth. xij. succensa: que videns omnem sapientiā Salomõis scȝ magnitudinem/ pulchritudinem/ ⁊ dispositionē creaturarum/ ⁊ domum quā edificauerat/ scȝ patriam celestē de qua Baruch. iij. O israel: q̄ magna est domus dei ⁊c̄. ⁊ cibos mense eius: q̄ sunt visio/ delectatio/ ⁊ fruitio/ quibus pascit bonos in regno: ⁊ habitacula suoꝝ. i. diuersitates celestium mansionū: de quib⁹ Jo. xiiij. In domo patris mei mãsiones multe sunt. de pe di. iiij. in domo. ⁊ vestes eoꝝ/ scȝ dotes corporis/ agilitatē/ subtilitatem/ claritatem/ impassibilitatem/ que sunt proprietates solis: ad cuius cõpationē fulgebunt iusti. Matth. xiij. ⁊c̄. Esa. xxx. Erit claritas solis septempliciter sicut lux septē dierū. nõ habuit vltra spiritum. vnde Berñ. Quātus putatis tunc splendor erit animarum: qñ splendorem solis habebunt corpora. Matth. xiij. Fulgebunt iusti ⁊c̄. Nõ in quam habuit vltra spiritum: scȝ pre nimia admiratiõe ad spūs sui defectum deuenerat. q: sicut ait Greg. Nisi quis a semetipso defecerit: ad deum qui supra ipsum est/ nõ appropinquat. Preterea sicut dicūt doctores duplex est beatitudo vna ꝑ gratiā/ altera ꝑ gloriam. vna in via: alia in patria. De beatitudine patrie dic̄ ps̄. xxxiij. Beati qui habitāt in domo tua in secula seculoꝝ laudabunt te. Et hec beatitudo cõsistit in duplici stola: scȝ anime ⁊ corporis. Apoca. vj. Date sunt illis singule stole albe: scȝ glorificatio aīe q̄ est in visione dei in celo: ⁊ dictum est eis vt requiescerent tempus adhuc modicū. q: tunc alia stola dabitur eis scȝ glorificatio corꝑis. qđ est contra quosdā grecorum qui dicūt animas sanctoꝝ non esse adhuc in celo: nec dānatorum in inferno. ar. xiij. q. ii. tempus. in prin. sȝ ibi soluitur in prima ⁊ ij. glos. ⁊ hoc asserere hereticum est. ꝫm Tho. ⁊ alios doctores. vnde Paulus ad Phi. j. Cupio dissolui: ⁊ esse cum christo. ex̄ de renū. nisi. §. porro. ⁊ Grego. iiij. dialogorum post. c. in ꝓuincia. ꝟ. nosse velim. hoc clare determinat. dicens. Qui christum in celo esse nõ dubitat: nec Pauli animam in celo esse negat. ibi vide. Nõ ergo tanta potest esse beatitudo simpla in anima: quanta est dupla in anima et in corpore. ¶ V Sed certum est contra istos ꝙ in hac vita corpora etiam ꝑfectorum hominum non hñt dotes suas. ergo non pñt tñ esse beati in anima: esto pro impossibili q̄tātū essent beati perfecti in hac vita/ quātū in illa: quantum sunt beati in anima ⁊ in corpore. Preterea scđȝ Augu. laus diuina incipit in hac vita. sed ꝑficietur in eterna gloria. Cum ergo in patria hoc sit totum negotium sanctoꝝ: scilȝ laudare deum. vt dic̄ glos. super illum. ꝟ. ps̄. lxxxiij. Beati qui habitant ⁊c̄. ergo vbi nõ est tanta laus: non est tanta beatitudo. quia qui plus laudabit: plus honorabitur. iux̄ illud Sacrificiū laudis honorificabit me. De beatitudine autem vie dicitur ps̄. lxxxiij. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit. Iste ascensiones sunt octo beatitudines huius vie: de quibus Matth. v. Beati pauperes spiritu ⁊c̄. Et istis octo gradibus ascendebatur in templum. Eze. vltimo. Ista autem beatitudo vie ⁊ gratie est via ad beatitudinem patrie ⁊ glorie. sicut dicit ps̄. lxxxiij. Ibunt de virtute in virtutem vsq; quo videatur deus deorum in sion. i. in ecclesia triumphanti ⁊ deum speculanti. ⁊ vtraq; surgit a visione dei. illa a visione per speciem: ista a visione per fidem sicut dicitur Luc. x. Beati oculi qui vident que vos videtis. De visione vtraq; satis supra ꝑ xime. Est ergo iste error cõiunctus cū primo errore istorum Begardorū contra quē. s. latius disputaui. ⁊ q̄cq̄d cõtra illū errorē dictū est ibi: pōt etiam dici cõtra istum. q: cõnexi sunt. Isti ergo miserabiles nec in vita sua habēt beatitudineȝ grē nec in illa beatitudinē glorie nisi reuocent hos errores ⁊c̄. X

Quintus error istorum

Begardorū est ꝙ quelibet intellectualis natura seipsa naturaliter est beata. ꝙꝫ anima non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deum videndū: ⁊ eo beate fruenduz. Error aūt iste cōnexus est illi alteri errori Pelagianorum de quo. xxiiij. q. iij. quidam. ℟. pelagiani. dicentium sufficere voluntatem hominis sine aliqua gratia ad adimplenda iussa diuina. cōtra illud Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. et illud Jaco. j. Omne datum optimū ⁊c. j. q. ij. ꝙ pio. ⁊. j. ad Cor. xiij. Gratia dei sum id qđ sum. ⁊ illud. ij. ad Cor. iij. Nō ꝙ sufficientes sim⁹ ex nobis ⁊c. ⁊ illud ad Ro. ix. Nō est currētis neqꝫ volētis. de pe. di. ij. si em̄. ⁊ illud Esa. xxvj. Oīa opera nostra operatus es in nobis domine. Si autem isti

Solus deus vere bon⁹.

Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ seipsa naturaliter est beata: falsum est. q: nullus naturaliter est bonus essentialiter ⁊ beatus nisi solus deus: qui essentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter est beatus. Jo. x. Ego sum pastor bonus. ⁊ Matth. xix. illō Mar. x. Luc. xviij. Quid me interrogas de bono? vnus est bonus deus. vbi Orig. Nō em̄ declinam⁹ a malo ⁊ facimus bonū: quātum ad cōparationem ceterorum hominum dicitur bonum qđ facimus. quātum autem ad veritatem ꝑm ꝙ hic dicitur vnus est bonus: bonū nostrū non est bonuz. Beatus aūt quisꝗ esse nō potest nisi sit bonus. vnde Boetius. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione ꝑfectus. ¶ Y Est autem deus solus essentialiter bonus: q: bonitas sua est sua essentia. Originaliter: q: bonitatē suā nō habet ab alio: sʒ a seipso. q: ipse non est ab alio sʒ a se. vñ ps. cj. Tu aūt idē ipse es. Perfecte: q: nil mali vel defectus aut diminutionis consistit in illo. Effectiue: q: omne bonum deriuatur ab eo: quum sit ipse fons indeficiēs omnis boni. de pe. di. j. §. hoc idē. versi. Itē ioānes. omnis qui nō diligit ⁊c. ex de regu. licet. in fi. Jaco. j. omne datū ⁊c. Naturaliter: q: natura ei⁹ summe ⁊ plus ꝙ potest intelligi, bona incōmutabiliter ⁊ incorrupta. Nulla aūt creatura potest habere nec habʒ quinꝗ predictas bonitatis cōditiones: etiam angelica creatura nedum humana: nō est essentialiter bona sicut natura diuina: licet inquantum sit creatura dei sicut ⁊ cetere, sit bona: q: creata a bono ꝑm illud Gen. j. Uidit cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bona. xxiiij. q. iij. quidam. ℟. floriani. Est ergo bona creatura suo modo: sʒ non perfecto modo q: si essentialiter esset bona vt dei natura: nunꝗ illud suū bonum esse posset ꝑdere: nec peccare sicut angeli reprobi ceciderunt. de pe. di. ij. ꝑcipuū. ⁊. c. si em̄. xvj. q. ij. visis. Esa. xiiij. Item nec bona est natura quelibet creatura nec originaliter. q: non a se sed a deo creatore. vñ. ps. lxxix. Om̄ ipse fecit nos. Itē nec ꝑfecte. q: omnis creatura defectiua: ⁊ ex se in nihilum redēs: q: de nihilo creata. Luc. xj. Si ergo vos quum sitis mali ⁊c. Itē nec effectiue. q: creatura de se nō dat aliq̄d boni: nec facit: sʒ de⁹ in ipa opans: ⁊ ipa cooperans. Itē nec naturaliter: q: tūc peccare nō posset. sed peccauit prim⁹ angelus ⁊ sui sequaces. Esa. xiiij. Eze. xxviij. ⁊ de peni. di. ij. §. de his ita scribit. ⁊. c. principium. ex de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiij. di. q̄ eps. xvj. q. ij. visis. xxvij q. ij. §. ex his oibus. ℟. sic ⁊ diabolus. Si aūt isti Begardi intelligūt de natura intellectuali hominis: scʒ aia: ꝙ seipa naturaliter est beata: multo āplius falsum est. q: si creat⁹ beatus fuisset Adam a deo ⁊ naturaliter: esset beatus sicut deus: vt supra dixi: ⁊ nunꝗ peccare posset: nec mori. q: beatitudo ꝑfecta nō est subiecta morti nec pctō. ⁊ ideo proprie solus de⁹ vocat̄ beat⁹. j. ad Timo. j. ⁊ ideo illi qui querunt beatitudinē in rebus creatis: decepti sunt. q: qđ a se beatū nō est beatitudinem dare non pōt. ar. j. q. vij. daibertū. Et ideo abusiue dicitur beati, hn̄tes multa ꝑmptuaria in hoc mūdo ⁊ boues crassas. ps. cxliij. beatū dixerunt ppl'm ⁊c. ⁊ q̄rentes beatitudinē in delicijs, sicut epicurei: vel in honoribus, sicut sup̄bi. Adā aūt creatus fuit potēs mori ⁊ non mori: ⁊ potens peccare ⁊ nō peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit. de con. di. iiij. placuit omnibus. Itē si naturaliter Adā fuisset beatus: quomodo illū a quo habebat beatitudinez offendere potuisset sicut offendit? de pe. di. ij. §. Romanos. Fuit ergo Adā creatus bonus suo modo sicut angelus: sʒ nō cōfirmatus in bono virtutis: nec inseparabiliter habens bonum. essentialia enim ⁊ naturalia insepabilia sunt: accidentalia vero secus. di. vj. §. his ita. ¶ Z Ceterū qđ dicunt secundario in isto errore ꝙ anima nō indiget lumine glorie ipsam eleuāte ad deū videndū: ⁊ eo beate fruendū falsum est: ⁊ contra illud expresse. ps. xxxv. Et in lumine tuo scʒ filij. ergo nō nostro. videbimus lumen scʒ p̄ris. Preterea esto ꝙ anima habeat lumen gratie: non tñ habet lumen glorie. q: tunc lumine glorie non egeret. sʒ lumen glorie christus est: non anima cuiusꝗ̄ sancti. Apo. xxj. Et ciuitas nō eget sole neqꝫ luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius est agnus: ⁊ ambulabunt gentes ꝑ lumē ei⁹. ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dn̄s Jo. viij. Ego sum lux mūdi. subaudi inuisibilis. habitat em̄ lucem inaccessibilem. j. ad Timo. vltimo. Sʒ isti miseri ⁊ ceci Begardi dicunt. Quomodo em̄ fieri pōt ꝙ videat̄ deus in sua luce inaccessibili per creaturā sine deo luce: quum inter deum q̇ est lux increata, ⁊ suaz lucē non sit differentia: q: illa lux qua deus videtur, deus est. non em̄ potest videri quin videatur sua lux in qua videtur: ⁊ ipse christ⁹ illa lux de qua Jo. j. Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientem in hunc mūdum. xxj. di. cleros. ad fi. Non erat ille lux. ergo nec aliquis homo. vnde dicit Apl's Ephe. v. Eratis aliq̄n tenebre: nunc autem lux in dn̄o. ergo nō a se. Sʒ ⁊ angelus qui est nobilior creatura homine: qui scđm Dionysium est manifestatio occulti luminis: speculum purū clarissimum: nō in suo lumine videt deum: sʒ videndo faciem eius in lumine eius qui est fili⁹ videt patrē. Matth. xviij. Angeli eoꝝ semꝑ vidēt faciem patris mei. qui est ipse qui est splendor ⁊ imago ⁊ figura patris. ad Heb. j. de pe. di. j. de⁹ quis similis. In lumine isto filij ambulabūt sancti in patria. vñ ps. lxxxviij. Dn̄e in lumine vultus tui qui est fili⁹ ambulabūt. ⁊ ista erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene. nisi qui ipsum videt? Quis autez eum, vt dixi, nisi in suo lumine videt? q: extra deū qui lux infinita est, nemo deum videt: nec aliquam creaturā. vnde in visione extatica beatus Bn̄dictus videndo deum quasi puctaliter mundum recollectum vidit. vt narrat Grego. in ij. libro dialogoꝝ. qui ⁊ ait. Qui intus claritatē dei viderit: nullo modo credendum est ꝙ sit foris aliquid qđ ignoret. no. xiij. q. ij. qui diuina. Iste etiam error cōiunctus est cum precedenti. ⁊ que ibi dixi contra illum: contra istum possunt hic dici. maxime illud ꝙ in hac vita non potest ita clara contemplatio haberi de deo: sicut in patria: nisi ex priuilegio speciali. vt in Moyse ⁊ Paulo. sicut ibi pleniter est probatum. Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipsam eleuāte ad deū vidēdū: quū de se sit omnis creatura tenebrosa: ⁊ obfuscata ꝑ peccatū originale ⁊ alia que committit. que peccata Apl'us appellat tenebras Ro. xiij. Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena est peccati originalis. xv. q. j. §. vt itaꝗ. vnde Greg. in principio. iiij. libri dialogoꝝ ait. Postꝙ a paradisi gaudijs expulsus humani generis parēs, in huius exilij atꝗ cecitatis quā patimur erumnam venit peccādo: extra semetipsum fusus iam illa celestis patrie gaudia que prius cōtēplabat̄, videre nō potuit. In paradiso quippe homo assueuerat verbis dei ꝑfrui: btōꝝ āgeloꝝ spiritib⁹, cordis munditia, ⁊ celsitudine visiōis interesse: sʒ postꝙ huc cecidit: ab illo quo implebat̄ mētis lumine recessit. ⁊ Tobie v. Qđ mihi gaudiū qui in tenebris sedeo: ⁊ lumē celi nō video. Et beatus Grego. de illo ceco mendico qui stabat secus viam. Luc. xviij. loquens ad genus hūanū reducit.

¶ A a Adam em̄ anteq̄ peccaret triplici radio lucis illustrabatur. habuit enim cognitionē omnium creaturarū q̄ facte sunt per christū. vnde ⁊ singulis nomina imposuit Gen. ij. ad fi. Habuit etiā cognitionē creatoris: nō tamē plenam: inter enigmaticā ⁊ cōprehensiuam: q2 nō ita contemplabatur clare sicut in patria videtur ab angelo: nec ita obscure sicut in hac videt a nobis. Item accepit cognitionē sui: ⁊ quid sibi cauendum ⁊ agendum foret. Primā scientiā de creaturis non amisit: s3 scd̄am ⁊ tertiam ꝑ peccatum. vnde ⁊ nos de eo ꝓpagati ceci naturaliter nascimur. peccante homine primo ⁊ per peccatū occecato inoleuit vitium ꝓ natura. vnde Apoca. iij. Dicis q2 diues sum: ⁊ nullius egeo: ⁊ nescis q2 tu es miser ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Et hoc etiam destruit hunc errorem. Ad istu3 etiā errorem extirpandum addendum est qd̄ legitur ⁊ no. de con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus error istorū

Begardorū est q̄ se exercere in actibus virtutum/ est hominis imperfecti. ⁊ perfecta anima licentiat a se virtutes. Istum errorē qui etiam surgit de spū libertatis: reprobat ⁊ cōfundit tota vita christi ⁊ sanctorū omnium pfectorū/ qui se in actibus virtuosis cōtinue exercitarunt: sicut ieiunando/ genuflectendo/ etiā vocaliter orando/ paupertatem corporalem seruando/ pdicando/ operibus misericordie ⁊ discipline intendendo: sicut apparet in sylua euāgelica/ ⁊ actibus Aplorū/ vitis patrum/ ⁊ legendis ⁊ historiis eccl'astica ⁊ tripertita. Ite3 iste error tollitur Matth. iiij. supra illud. Venite post me: faciā vos fieri piscatores hominum. dicit glos. Omnia que de vsu veniunt: non fatigant. virtus exercitio perseuerat. Item quomodo vir perfect⁹ charitatem habet nisi pro tempore opus exerceat charitatis quum dicatur. j. Io. iij. Qui habuerit substantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem suum necessitatē habere. ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet i eo? vnde ⁊ Greg. Sic mens per compassione3 doleat: vt etiā larga manus affectum doloris ostendat. ¶ C c Item Gre. in homil. penteco. Si amor est: magna operatur. Si autem operari negligit: amor nō est. mathematica em̄ est virtus: nisi sit practicata. Impossibile em̄ est virtutem veram non exerceri ꝓ tempore in operibus virtuosis. vnde Greg. de charitate. Plerūq3 charitas quibusdam occupationibus ppedita mouetur in corde: ⁊ tn̄ non monstratur in corpore: sicut sol nube tectus ardet in celo: ⁊ nō videtur in terra. vnde propter hoc quosdam excusat Apostolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cuidam anachorite aduenienti ad cellam alterius indignato q2 ei nō occurrerat ille de cella q̄ tunc peccata sua plangebat ipse respōdit. Non vacat plangenti charitas. Item Apls. j. ad Timoth. iiij. hortatur Timoth. viru3 perfectū ad exercitium virtutis/ dicens. Exerce teipsum ad pietatem ⁊c. xlij. di. §. j. ⁊. j. in. e. c. vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Nūquid paulus perfectus erat qui dicebat ad Phili. iiij. Quecūq3 sunt vera: quecūq3 pudica: quecūq3 iusta: quecūq3 amabilia: quecūq3 bone fame. siq virtus siqua laus discipline. hec cogitate que accepistis ⁊ audistis ⁊ vidistis in me ⁊c. quis enim scit se esse perfectum vt licentiare possit virtutum actus? certe nullus. j. Cor. iiij. de pe. di. ij. si em̄ inquit. ⁊. nos aūt iuxta. ⁊ di. iij. adhuc instant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. fi. Item quomō licentiari potest virtus: q2 necesse est si virt⁹ est: q̄ sit in habitu aut in actu. nec quū est in actu habitus eius pdit. vnde Augu. de bono coniugali: Virtutes animi aliqn̄ in opere manifestantur: aliqn̄ in habitu latent. si aūt nō est i habitu: nec i actu: virtus non est. nam virtus est habitus mentis bene cōstitute: quū virt⁹ sit in animo. xxij. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de pe. di. iij. ille rex. vbi aūt v⁹ nō ē mēs bn̄ ōstituta nō ē imo male: q2 iter bonū ⁊ malū nō ē dare mediū. xxxij. q. j. cū renuntiat. vbi de hoc. de pe. di. j. §. cū em̄. ⁊. nulla em̄ vt ait. ⁊ c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ⁊. tolle. nec in anima est dare vacuum: q2 si esset illud vacuum malum esset. vnde diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tamq̄ ad domum suam redit quamq̄ scopata ⁊ mundata exterius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xj. ⁊ xxvj. Job. Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carente3 igne spiritussancti super uacuum. i. cor ociosum tanq̄ sup lectu3. vnde Bern. aut descēdas necesse est: aut ascēdas. si attendas stare in pendulo huius vite/ ruas necesse est. Item paul⁹ qui perfectū se vocat ad Philip. iij. ibi. Quicunq3 ergo perfecti sumus. ipse se imperfectū dicit in. e. c. dicens. Non q̄ iam accepimus: aut iam perfecti sum⁹. cognoscere em̄ se imperfectum ⁊ posse amplius credere est esse perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequor aūt si quo modo cōprehendam in quo ⁊ comprehensus sum a christo iesu. fratres ego nō arbitror me cōprehendisse. Ecce quomodo paulus perfectissim⁹ crescebat in virtutibus ⁊ proficiebat. qui textus destruit expresse hunc errorem. Nam ille sm̄ ps. lxxxiij. dicitur beatus: qui ascensiones in corde suo disposuit. crescendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum sanctam. Item quomodo potest fieri q̄ virtus possit licentiari q̄n desinat esse virtus: q2 aut virtus exercebitur interius per desideria illius virtutis ⁊ cogitationes et meditationes sanctas: aut exteri⁹ per opera bona. si neutro istorum modo: virtutis nomen amittit: ⁊ sine virtute nuda remanet anima. virtutes em̄ sunt velamina anime. de pe. di. ij. sapiens nunq̄ manis est. sub. §. Romanos ⁊. c. se. sed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima. ⁊. c. similem. quomodo ergo imago dei ⁊ similitudo est in anima licentiante virtutes. non dei imago: s3 diaboli est virtute vacua: ⁊ vitio succedente. Hinc est etiam sm̄ Io. cassia. in collatione prima Moysi/ in li. colla. q̄ qui vult ad charitatis fastigium peruenire: necesse est vt se exerceat in operibus virtuosis. impossibile est em̄ charitatē habere quemq̄: nisi membra habeat charitatis ⁊ exercitiu3 eius: quia charitas patiens est. benigna est. non agit perperam ⁊c. j. Cor. xiij. Item inter alias cōditiones charitatis/ quas ponit prosper in libro de vita cōtemplatiua/ de pe. di. ij. charitas est. idē est quod effectiua operis est. ibi: operosa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus error be-

gardorum est/ q̄ osculum mulieris: quū ad hoc nō inclinet natura: est mortale peccatū. actus autem carnalis quum ad hoc natura inclinet: pctm̄ non est. maxime quum tentatur exercens. ¶ Or autem dicunt isti carnales esse peccatum osculum mulieris. Sciendum est q̄ quedam sunt peccata que sm̄ se/ ⁊ sm̄ suam speciē nunq̄ bona intentione fieri possunt/ sicut sunt precepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occides. Nō mechaberis. ex̄ de iureiu. ⁊ si christus. ⁊. quidā. et c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et hoc mō oscula amplexus ⁊ tact⁹ nō sunt mortalia nec venialia de se: quū possint fieri bona intētiōe vt ꝓ pace danda. vel rōne cōsuetudinis maxime inter consanguineos iuxta morē ꝓuincialiū: vel quū medic⁹ tāgit mulieris pulsum vel vuln⁹. vide. xxxij. di. hospitiolū. qd̄ videt cōtra: s3 nō est. vn̄ vide qd̄ no. xj. q. iij. absit glos. j. Alio modo dicuntur mortalia vel pctm̄ ꝓcedēs ex inordinata ⁊ mala causa: vt quū dat eleemosyna pauperi ex vana gloria. j. q. j. vide c. vel vt inducat ad heresim. Sicut aūt deliberatus consensus in actū peccati est mortale: sic etiā ꝯsensus circa delectationē peccati. etsi nō circa consensum tactus: vt pbat Tho. i scd̄a scde. q. liiij. ar. iiij. Adde qd̄ scripsi. s. i hac scd̄a pte in. iij. c. thre. in ar. vj. ⁊. est intellect⁹. ⁊ in additione ibi posita: q icipit/ duplex. Si ergo osculum det ex libidinoso animo vel tactus fiat. mortale est. q2 etiam non solum tactu sed aspectu et affectu etiam sine aspectu appetit et appetitur concupiscentia mulierū. Matth. v. xxxij. q. v. nec

solo.et.c.qui viderit. Periurium em̄ ⁊ adulterium ⁊ cetera peccata sine actu exteriori solo cōsensu cordis nefario cōmittuntur. vt de peni.di.j.si cui etiā non contingat. vbi de hoc no. ⁊ p̄.c.qui viderit.⁊.c.sicut.⁊.e.causa ⁊.q.in primis.xij.c. Et isto modo intelligit̄ verbum. Hiero. ꝙ si non tangere mulierem bonū est:ergo tangere malū est.xxxij.di.hospitioluz. Item certū est ꝙ radix peccati in corde est vt dicit dn̄s in Matth.xv. De corde ꝓcedunt cogitatiōes male/homicidia/adulteria.xv.q.vj.c.j.de pe.di.ij. sicut tribus. Si ergo cor telo libidinis saucium est:osculum mortale est.vt p.c.nec solo. Et qđ dicit̄ p Begardos ꝙ ad hoc natura nō inclinat:falsum est.q: suo modo sic inclinat ad osculum/ sicut ad concubitū. Sed esto ꝙ ad hoc natura nō inclinaret:nihilominus ex mente corrupta nasceretur peccatum.quod etiā ex hoc appareret q: peccata contra naturā/⁊ ad que tm̄ natura non inclinat/ grauiora sunt: vt sodomia.xxxij.q.vij.adulterij. Et igratitudo.ex̄ de dona.c.si. Et idololatria.q: cōtra naturam est a creatura creaturā adorari.xxiiij.q.j.nō afferamus. ❡ F f Item inclinatio nature vel nō inclinatio non facit peccatum:s3 peruersa voluntas ⁊ inordinata/cōmutans bonum incōmutabile i cōmutabile:⁊ ꝑponēs delectationē creature creatori:qđ est peccare.ꝯm Aug. Et q: inclinatio nō cogit peccare:q: tunc nō esset peccatum.xv.q.j.§.j.s3 ⁊ si natura inclinet maxime ad peccatum carnis:nō minus peccās suo arbitrio noxius est. de pe.di.ij.si em̄.x̄.liberi arbitrij.post iiij.colū.facit qđ no.l.di.q: tua.glos.si. Qr vero dicunt isti animales Begardi ꝙ actus carnalis nō est peccatū:quū ad hoc natura inclinet:hoc dicunt q: sunt de spū libertatis:vt opus exerceant carnalitatis ⁊ bestialitatis.nā inter alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibetur. quū dicit dn̄s Exo.xx. Nō mechaberis. Noīe aūt mechie

mechie nomine quid intelligendum. ꝯm Aug.in questionibus Deutero.omnis illicitus cōcubitus atq3 illoꝝ membroꝝ nō legitimus vsus ꝓhibitus debet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex em̄ fornicatio mortale est.xxv.di.§.al's ea demū.xxij.q.ij.p̄dicandū.⁊ p̄.c.meretrices.⁊.c.se.vbi dicit Hieronymus ꝙ p vitia carnis maxime demones colūtur.⁊ loquitur ibi de vitio carnis.⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit glos.ꝙ immunditia attenditur ꝯm omnē modū illicitum membrorum. Luxuria incenditur a cibo:quū vtit̄ delicatis ⁊ calidis vt aptior fit ad immūditiā. Cōsideratur etiā luxuria circa sensuum petulātiam.ad idē.xxij.q.vi. Non mechaberis. Item ap̄ls.j.ad Thessa.iiij.ibi. Vt abstineatis vos a fornicatione.⁊.j.ibi. Qm̄ index est dominus de omnibus his. Item ap̄ls ad Gala.v.premissa fornicatione ait. Qui aūt talia agunt:regnum dei non possidebunt ad idem To.iiij. Attende tibi ab omni fornicatiōe: ⁊ preter vxorem tuam nō patiaris crimē scire.crimē aūt mortale importat.xxv.di.§.criminis.lxxxi.di.c.j.ex̄ de pe.⁊ remis. deꝰ. Item Deutero.xviij. Non erit tibi meretrix.j. Cor.vj. Fugite fornicationem. Fornicatio autez ꝯm doctores est

Fornicatio quid sit. omnis vsus carnalis cōmistionis preter legitimuz tori cōcubitum.j Prouer.vj. Precium scorti vix vnius est panis: q: fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori: ⁊ animam diabolo:quo nō daret sotulares suos.nec tantū dat animā suā diabolo:s3 etiam illius miseri q̄ cōmiscet̄ ei.vnde sequitur. Mulier autē viri p̄ciosam animā capit. Itez Eze.xxiij. Proiecisti me post corpus tuuz.j. Cor.vj. Omne peccatum ⁊c̄.j. Qui autem fornicatur/in corpus suū peccat.ij. Pe.ij. Nouit deꝰ pios de tētatione eripere.iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos.magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant. Prouer.vj. Qui adulter est propter cordis inopiam perdit animam suam. Augu. O quāta iniquitas:quāta peruersitas: vt animam suam quam christus sanguine suo redemit:luxuriosus quisquis propter momēti vniꝰ delectationem vēdat. Eccl'i.ix. Ne des fornicarijs animā tuam in vllo:ne perdas te et hereditatem tuam. Osee vj. Omnes adulterantes/quasi clibanus succensus a coquente. Isidorus. Omnibus peccatis fornicatio maior est. Fornicatio vniuersa antecedit mala. melius est ergo mori q̄ fornicari.immo plus. quum necessitas excuset a furto.de cō.di.v.discipulos.de furtis.c.si quis propter necessitatē.⁊ ab homicidio.ex̄ de homic.c.ij.⁊.c.j.in Clemē. nullla tamen necessitas excusat a fornicatione.ff. de ritu nup.palam.§.non est ignoscendum.⁊ no.ex̄ de fur.si quis propter necessitatem.⁊.xxxij.q.iiij.sicut l. tractaui latiꝰ de immunditia.j.§.nunc de immūditia.in ar.lxxiij. ❡ G g Nec obstat quod dicunt isti Begardi ꝙ qn̄ q̇s de isto peccato tentatur:excusari videtur:q: aliud est tentari/aliud tentationi consentire.non tentari aūt istud est impossibile quum tota vita nostra sit tentatio super terrā. Job. vij. de peni.di.ij.si enim.sed non consentire tentationi per dei gratiam possibile ⁊ facile est. vnde Ja.j. Beatus vir qui suffert tentationem.i.non consentit.⁊ propterea oramus Matth.vj.⁊ Luce.xj.de peni.di.iij.de quotidianis. Et ne nos inducas.i.intus ducas in tentationez.q: non oramꝰ non tentari:sed oramus a tentatione non superari. q: de se tentatio peccatum non est.ꝯm Greg.sed virtutis exercitatio. vnde ⁊ Dauid in ps̄.xxv.tentari petit vt coronetur dicens. Tenta me domine.j. Mach.ij.q: tentatur Abraā Job Tobias ⁊ Joseph ⁊ reliqui sancti:⁊ resistentes tentationi coronantur. Quum enim tribus modis impleatur omne peccatum.de pe.di.iij.sicut tribꝰ.di.vj. in palea s3 pensandum. Suggestione:que fit per diabolum. Delectatione:que fit per carnem. Cōsensu:per spiritum. quia serpens suggessit. Eua delectata est sicut caro. Adā velut spiritus consensit.de pe.di.j.serpens. Quum malignꝰ spiritus peccatum suggerit in mente:si nulla delectatio peccati sequatur:peccatum omnino perpetratum non est.di. vj.in palea.s3 pensandum.vbi de hoc.immo fortius ⁊ frequentius tentantur boni q̄ mali a diabolo. vnde Greg. super illud Exo.v. Contemptus Pharao cōsurgit in scādala. Illos tentare negligit quos quieto iure se possidere sentit.boni enim ad pugnam suscitant leuiathā bonis operibus eum stimulando. Job.iij. Qui parati sunt suscitare leuiathaz. Nam sicut dicit Chrysostomus/ Non tentatur a libidine:qui semper est in fornicatione.nō tentat̄ a gula:qui semper est in delicijs.nō tentatur ab auaritia: qui nulli dat sua:immo si potest recipit aliena. Sed si proposuisti continere:tentaris a spū luxurie.si proposuisti ieiunare:tentaris a spiritu gule.si proponas eleemosynam facere:tentaris a spiritu auaritie.proponis humilitatem seruare:tentaris a spiritu superbie. Vides quomodo filij dei exeunt contra diabolum.bella peccatis indicūt:q: victorie gloriam concupiscunt. Quisquis ergo expectans christum celesti tuba iam resonate/angelorum turba spectante/ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec christiani vocabulo nec christianorum consortio dignus erit.immo desertoris crimine notabitur:⁊ velut penitentie proditor punietur. Proinde sumamus arma celestia securi de victoria:quia rex noster qui nobiscum est vinci non potest. vnde.j. Jo.iiij. Maior est qui in nobis est: q̄ q̄ in mūdo est.hucusq3 Chrysosto. Non ergo se excusent isti Begardi quia tentantur de carne: q: nemo peccat inuitus.xv.q.j.§.j.xxiij.q.iiij. vasis. al's est sub.c. nabuchodonosor.

❡ H h

Octauus error Begardorum est/quia dicunt ꝙ in eleuatione corporis iesu christi non debent assurgere:nec ei reuerentiam exhibere asserētes ꝙ esset imperfectiōis eisdem/si a puritate ⁊ altitudine sue contemplationis tātum descenderēt/ꝙ circa mysteriū seu sacramētū eucharistie aut circa passionē hūanitat̄ christi aliq̄ cogitarēt. Error aūt iste tollit̄ p illō qđ scri.ad Phi.ij.ꝙ i noīe Jesu oē genu flectat̄.ex̄ de immu.ec.decet.li.vi.ex̄ de cele.mis.sane.de cō.di.ij.nihil. j.q.j.multi. Item christus ille panis est,de consecra.dist.ij.

chꝛiſtus panis eſt.ſed chꝛiſtus dn̄s eſt. Joan.xiij. Si ego
dominus ⁊ magiſter. Huic aūt dn̄o genufle ctendum eſt.
Michee.vj. Quid dignū offeraʒ domino: curuabo genu
deo excelſo.immo nedū coꝛpoꝛi chꝛiſti/ſʒ etiā quum legit̄
euangelium: curuari debemus.de cō.di.j.apl'ica. Item in
pſ̄.xcviij. Dominus regnauit iraſcant̄ populi.ibi.Adoꝛa-
te ſcabellū pedum eius: quoniam ſanctum eſt. De chꝛiſti
humanitate exponit Augu: ⁊ expꝛeſſum de cō.di.ij.acceſ-
ſerunt.ꝟ.nemo autem illam carnem manducat niſi pꝛius
adoꝛauerit. Iteʒ ad Hebꝛe.j. Et quum introducit pꝛimo
genitū in oꝛbem terre: dicit. Et adoꝛent eum omnes an-
geli dei. ⁊ in pſ̄.xcvj. Adoꝛate eū ſcʒ filium/omnes ange-
li eius ſcʒ patris. Itē quum quilibet fidelis teneatur om-
ni anno commūnicare. Jo.vj. Niſi manducaueritis car-
nem filij hominis ⁊c.de cō.di.ij.pꝛima.cum.c.pꝛece.ex̄ de
peni.oīs.q: ⁊ apl'is ſumme ꝑfectionis hoc dixit dominus
Hoc facite in meam cōmemoꝛatiouem. Luc.xxij.de cō.di.
ij.iterat̄. ⁊ ex̄ de reliquijs.ſi dominum.in cleme.eadem ra-
tione tenetur ipſum adoꝛare etiā adoꝛatiōe latrie.vt pꝛo
bat Auguſt.in pꝛe.ꝟ. Adoꝛate ſcabellum pedum eius. et
pꝛe.c.acceſſerunt.q: caro chꝛiſti coniuncta diuinitati ado
ratur latria: inquātuʒ in creatura hyperdulia: de qua la-
tria legitur ⁊ nō.de con.di.iij.venerabiles. Item magi ꝓ
cidentes adoꝛauerunt eum. Matth.ij. ⁊ lepꝛoſus. Mat-
th.viij.ibi.adoꝛabat eum.vbi Oꝛigen̄. An̄ ꝙ peteret ado
rare cepit cultum oſtendēs. Et Chꝛyſoſtomus ſuꝑ Mat-
th. Non enim illum petebat quaſi hominem artificem: ſʒ
adoꝛabat quaſi deum.oꝛatio autem perfecta eſt fides et
confeſſio.vnde lepꝛoſus fidei opus adoꝛans impleuit: ſʒ
opus confeſſionis impleuit in verbis.vnde adoꝛabat eū
dicens domine. Et ille cecus illuminatus. Jo.ix.in fi. M
autem dicunt iſti maledicti ꝙ caderent a perfectione ſue
contemplationis ſi de carne chꝛiſti aut de paſſiōe eius ali
quid cogitarent: inſanum eſt manifeſte/⁊ diabolice arro
gantie: q: videndo coꝛpus chꝛiſti/vident deuʒ per fidem
⁊ diuinitatem eius: q̄ cōiuncta eſt carni chꝛiſti. vnde Jo.
xiiij. Qui videt me: videt ⁊ patrē. ⁊ beati oculi qui vidēt
que vos videtis. Luc̄.x. ⁊ Jo.xvij. Sicut nos vnum ſum⁹.
ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.rurſus. ⁊ que maioꝛ ⁊ puriꝛ cōtempla
tio: ꝙ cogitare deum paſſum in carne: ad cuius memoꝛiā
eſt illud ſacramentum pꝛincipaliter inſtitutum: vnde do-
minus: Hoc quocienſcū ꝙ feceritis: in meam cōmemoꝛa
tioneʒ facietis. Luc̄.xxij.de cō.di.ij.iteratur.ex̄ de reli. ⁊ ve.
ſancto.ſi dominuʒ.in Clem̄.vnde.j. Pe.iiij. Chꝛiſto igitur
paſſo in carne/ et vos eadem cogitatione armamini.
⁊ ad Heb.xij. Recogitate eum qui talem ſuſtinuit a pec-
catoꝛibus aduerſus ſemetipſum cōtradictionē ⁊c. Thꝛe.
iij. Recoꝛdare paupertatis ⁊ tranſgreſſionis mee fellis
⁊ abſinthij. Sed quomodo hi impij poſſunt contemplari
diuinitatē: niſi ⁊ ibi filiū contemplentur: qui eſt vna eſſen
tia cum patre: q: eſt id qđ pater.pater enim filio dedit id
quod eſt. vnde dicit filius Jo.x. ⁊ ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.licet.
pater quod dedit maius eſt omnibus. Si autem filiū dei
contemplātur: deum de deo: vt in ſymbolo niſſeno: quod
cantatur in miſſa: contemplari eos neceſſe eſt: ſi recte cre-
dunt eundeʒ filium hominem de maria natum.xxiij.di.
qui epiſcopus.de con.di.iij.c.ſi.ex̄ de ſum.tri.c.j. ⁊ in alijs
ſymbolis fidei oꝛthodoxe.ſed iſtius dei ⁊ hominis illa ve
ra caro ſacroſancta que conficitur in altari.vnde Auguſt.
De carne marie carnem accepit: ⁊ eādeʒ carnem ad man
ducandum dedit ad ſalutem.de con.di.ij.acceſſerunt.nō
ergo deſcendunt a contemplatiōe perfecta adoꝛādo car-
nem illam vnitam inſeparabiliter verbo: ſʒ aſcēdunt illū
deū hoīem pijſſimū cōtēplādo.nihil em̄ ſic hoīem ad deū
trahit: ⁊ ad deū allicit/ſicut deū hoīem cōtēplando. nihil
enim homini ſuaui⁹/dulcius ⁊ gloꝛioſius eſt: ꝙ ſuū crea-
toꝛē ſue creature coꝛpoꝛaliter eſſe vnitum: et vnum cum
ea inſeꝑabiliter eſſe.i. ꝙ nunꝙ̄ ſeꝑabit̄: ꝙ̄uis ſeꝑari poſſet
per potētiā ei⁹ qui eā vniuit: eſſe effectu veraciter contē-
plari.vnde Eſa.vij. Et vocabitur nomen eius emanuel:
quod interpꝛetatur nobiſcum deus: quia verbum caro fa
ctum habitauit in nobis. Jo.j. Itē per rationem iſtoꝛum
veſanam ꝟgo beata/apl'i euangeliſte/patriarche/⁊ pꝛo-
phete/fuiſſent ſumme imperfecti: quuʒ ex geſtis ⁊ verbis
eoꝛum appareat ꝙ circa hec iugiter cogitabāt: immo om
nes beati de imperfectione notarētur: qui in diuina eſſen
tia vident quotidie omnia ſacramenta humanitatis chꝛi-
ſti: ⁊ illa liquidiſſime cōtemplantur: ⁊ in eis ineffabiliter
delectant̄.vnde ⁊ choꝛi angeloꝛum in ſacra illa immola-
tione adſiſtunt: ⁊ illud altiſſimum ſacramentum ꝑferunt
miniſterio ſuo ſociandū in celo coꝛpoꝛi chꝛiſti.de cō.di.ij.
quid ſit ſanguis. Pꝛeterea via veniendi ad cōtemplatio-
neʒ diuinitatis eſt cōtēplatio chꝛiſti humanitatis que eſt
faciliꝛ ⁊ capaciꝛ.vnde Jo.j. Deū nemo vidit vnꝙ̄.i.nul-
lus homo ſimplex: ſʒ vnigenitus qui eſt in ſinu patris ipe
enarrauit.i.extra per aſſumptā humanitatem docuit: illu
minando intellectū ad videndum deū. Anima em̄ rōna-
lis creata fuit in quodam medio habēs extra ſe mundum
ſe in ſe/deum ſupꝛa ſe. Unde accepit oculū carnis: quo ex
tra ſe mundū aſpiceret.oculum rationis: quo ſeipſum cer
neret.oculum cōtemplationis: quo deū videret. Sʒ poſt-
ꝙ̄ tenebꝛe peccati facte ſunt ſuper faciem. Gen̄.j.abyſſi.i.
coꝛdis humani.iuxta illud Hiere.xvij. Pꝛauum eſt coꝛ
hominis: quis cognoſcet illud: oculus contemplationis
extinctus eſt: vt nihil videret.oculus quoꝙ rōnis lippus
effectus: vt ſe dubie ⁊ obſcure cerneret.ſolus oculus car-
nis in claritate remanſit. Pꝛopter hoc eterna ſapiētia in
ſua natura inuiſibilis/facta eſt in aſſumpta natura viſi-
bilis: vt homo in chꝛiſto humanitateʒ oculo carnis cerne
ret: ⁊ per opera diuina que fecit ⁊ facit quaſi quodā colly
rio oculo coꝛdis illuminato diuinitatē in ipſo videret.ac
ſic tot⁹ homo beatificaretur in ipſo.vnde ait Luc.x. Bea-
ti oculi qui vident ⁊c.vt ſupꝛa dixi. Et ne ab hac beatitu-
dine videamur excludi: qui non vidimus eū in carne pꝛe
ſentem: ait Jo.xx.beati qui non viderunt ſcʒ coꝛpoꝛaliter
⁊ crediderunt coꝛdialiter. Coꝛde em̄ creditur ad iuſtitiā.
Ro.x.xj.q.iij.nolite.quāꝙ̄ ipſuʒ in hoc altiſſimo ſacramē
to coꝛpoꝛaliter videamus ſub illis viſibilibus ſpeciebus
latentem ſi veraciter in ipſum credimus: ⁊ pꝛopterea ipſe
nobis in hoc ſacramento ſui memoꝛiam dereliquit dicēs
Luc̄.xxij. ⁊ pꝛe.c.iteratur. Hoc facite in meā cōmemoꝛa-
tionem. ⁊ p̄.c.ſi dominum. Clem̄. ¶ I i In hoc autē iſti
Begardi demonib⁹ ſunt peioꝛes.demoni em̄ ait dn̄s. Do
minum deū tuuʒ adoꝛabis.in tali latria pꝛecipuū deficit:
ſcʒ dilectio.q: demō nō diligit: q: charitatē ꝑdidit.de pe.
di.ij.pꝛincipium.xvj.q.ij.viſis. ⁊ vide hic quod no.di.iij.ve
nerabiles.gloſ.ij.Deutero.vj. Matth.iiij. Sed iſti nolunt
chꝛiſtum in carne adoꝛare.quum ipſe ſpecialiter dicatur
deus noſter.vt in illo.ꝟ.pſ̄.lxvj. Benedicat nos deus de⁹
noſter.chꝛiſtus pꝛopter humane nature participationeʒ
⁊ redemptionem. Sed poſſunt dicere iſti heretici qđ dici-
tur Jo.iiij. ꝙ veri adoꝛatoꝛes adoꝛant patrem in ſpiritu
et veritate.ad hoc dicendum eſt: ꝙ ideo hoc dicit domin⁹
vt tolleret erroꝛem dicentium deum eſſe coꝛpoꝛeum ⁊ li-
niamentis diſtinctum: qui erroꝛ ponitur.xxiiij.q.iij.qui-
dam.ꝟ.Antropomoꝛphite.quia deus ſpiritus eſt. vt ibi
dicitur. ⁊ p̄.c.Jo.iiij. ⁊ filius dei ſpiritus eſt: quia deus eſt.
ex̄ de hereti.cum chꝛiſtus. Sed quamꝙ̄ pater incarnatus
non ſit.de con.diſtinc.iij.omnis.diuinitas tamen incarna
ta eſt in filio toto deo.vnde ſuper illud pſ̄.lix. In idume-
am extendam.i.mundum ſanguineum extendam cal-
ciamentum meum.i.humanitatem.dicit Sʒ ego.diuinita
tem calciatam. Nam filius dei quum ſit deus perfectus
tot⁹/non conciſus/non diuiſus: q: indiuiſibilis eſt: incar
natus eſt.quam incarnationem tota trinitas operta eſt.
vt in pꝛe.c.omnis. ⁊ ex̄ de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta. ⁊ tota in
hoc altiſſimo per comitātiaʒ: tres etiam perſone ibi ſunt
per eſſentiam: per potentiam/ per pn̄tiam/ſicut in omni
creatura: tn̄ non ſunt ibi ſub ſacramento ⁊ rōne ſacramē
ti.ſʒ ſola ꝑſona filij icarnati.q: nec pater nec ſpiritus ſctūs

incarnatus est sed filius. de cõ. di. iij. c. si. ⁊ hoc sacramentũ de filio est ⁊ p incarnatione ⁊ passiõis memoria ei⁹. fit de con. dis. ij. iterat. ⁊. c. in christo pater. ⁊ ex de reli. ⁊ venera. sanctoꝝ. si dñm. Clem. ⁊ per cõione indiuisibilem veraciter est ⁊ per vnionem. vt no. de cõ. di. ij. hoc est quod dicimus. ⁊. c. cõperim⁹. Si igitur hi Begardi christi carnem vere manducare desiderant: ipsam carnẽ veraciter adorent. q: dicit Augu. i ps. xcviij. Nemo aũt ipsam carnẽ manducat: nisi prius adorauerit. de cõ. di. ij. accesserunt. In vrbe in quodã monasterio sanctimonialium sancti Laurentij Pamsperne in quo illo tempore manebã. erat quidaʒ theutonicus qui multũ spiritualis videbatur: mihi fuit accusatus de isto errore: q corpus christi nõ adorabat qñ eleuabatur. Et in predicatiõe tetigi istũ errorẽ cõtra Begardos: de quorum numero ipse erat. ⁊ tunc aderat: quẽ correxi ad ptẽ de illo errore: q nullã paceʒ habebat qñ tãgebã in meis predicationibus illos Begardos. q: lupus erat in fabula. nec me libenter videbat. vili habitu se tegebat ⁊ lachrymas habebat. sepe diabol⁹ appentes lachrymas admistrat ⁊ rapt⁹. scripsi. s. §. feminaꝝ. ꝟ. xcviij. in ar. xlvj. i ista scđa pte. ⁊ se ɔtẽplatiuũ ⁊ gustantẽ reputabat. sʒ vtinã nõ esset lupus pelle agnina tectus. si christi nõ est: christus eum suum faciat. ex de heretic. vt officiũ inquisitiõis. §. si vero. Hucusq: de Anachoritis ⁊ Begardis cecis ⁊ eorum erroribus dictum sufficiat.

¶ Articulus. liij. A

Gloriosa ciuitas dei sancta mater ecclesia: postq̃ in te defecerũt anachorite: queramus in te si poterim⁹ inuenire alios religiosos qui veraciter colãt te: ⁊ edificent te: ⁊ sancta vita ⁊ sciẽtia illustrent te. Ipsi em̃ a fundamẽtis fabricauerunt te. nam tota ecclesia primitiua collecta prius Hierosolymis sub aplis qui caput erant illius sancte religiõis ⁊ fraternitatis / tota erat vna religio. Nam sicut legitur Actuum. iiij. ⁊. ij. ⁊. xij. q. j. dilectissimis. ⁊. c. q: tua. cũ. c. se. multitudinis credentiũ erat cor vnum ⁊ anima vna. nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat sʒ erãt illis oia cõmunia. ⁊ paulopost. Quotquot em̃ possessores agroꝝ aut domorũ erant: vendentes afferebant pcia eorum que vendebãt: ⁊ ponebant ante pedes aploꝝ. diuidebat aũt vnicuiq: put opus erat. Et talis erat tunc tota illa eccl'ia bñdicta: quales tempore sanctorum cenobitarũ Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitisset vt ait Piamon sanctus anachorita in sua collatiõe de tribus generibus monachorum in li. coll. Joan. cassi. ¶ B De illa etiam eccl'ia Alexandrina sub marco ait Petrus damiani. Tanta sancto marco dñs apud Alexandriã gratiam prerogauit: vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta cõfluerent / mox per continentiam ⁊ totius sancte cõuersationis instantiam tamq̃ ad monastice perfectionis fastigium puolarẽt. Unde ⁊ in illa ecclesia primitiua tradita fuit forma monastice seu cenobitice vite. iuxta qđ glos. Bede dic ibidẽ. Actu iiij. in textu supra posito. Qui ita viuunt vt sint eis omnia cõmunia in dño: cenobite vocant. que vita tanto fertilior est: quãto magis statum futuri seculi imitatur: vbi omnia sunt cõmunia. Religiosi aũt illi erant habitu honesti. actione iusti. sermone modesti: cogitatione sancti: affectione puri: intentione recti: puidẽtes bona nõ solũ coram deo sʒ etiã coram omnib⁹ hominib⁹ ij. ad Coꝝ. viij. ad Ro. xij. in fi. xij. q. j. nolo. Sed sicut preteriti temporis religiosi fuerunt ficus dulcissime ⁊ valde bone: ita nostri tẽporis Regulares sunt multi ficus amarissime ⁊ valde male. ar. xlvij. di. quãtũlibet. Hiere. xxiiij. Ostẽdit mihi dñs. Et ecce duo calathi pleni ficis. et. j. fic⁹ bonas / bonas valde: ⁊ ficus malas / malas valde. vnde Augu. in p. c. quãtũlibet. Sicut non inueni meliores q̃ q in monasterio pfecerũt: ita nõ expert⁹ sum deteriores q̃ qui in monasterio defecerũt. ar. ad hoc. Et cum corruunt difficili⁹ q̃ seculares resurgũt. q: ad lrãm ẜm. Chrysosto. nõ ideo dolẽt q: peccauerũt: sʒ cõfundunt q: suã hic gloriã pdiderũt. de pe. di. j. quis aliqñ. Unñ ficte aliqui penitẽt ideo non resurgunt. Ad idem de peni. di. j. §. q aũt. ꝟ. si sacerdos (al's est. c.) l. di. vt constitueret. ibi. expti credo aliquorum fictas penitẽtias ¶ C Nostri quidem temporis religiosi multi similes phariscis: qui in synagoga locum religiosoꝝ tenebant: diuisis ab alijs habitu: ⁊ exteriori conuersatione similes: tonsuram magnam deferre / habitum suum cõponere / custodire exteriores cerimonias quid sit cerimonia no. xlv. di. q sincera. glos. cerimonia. et obseruantias gloriãtur. Sed quid valet religio sine charitate ⁊ pietate q ad omnia valet. j. ad Timo. iiij. xlñ. di. §. j. Habitus sine humilitate. Phi. ij. de peni. di. j. c. j. Tonsura sine pauptate: quam designat. xij. q. j. duo. Silẽtiũ oris sine quiete cordis: de cõ. di. j. qñ. Jeiunia cum gastrimargia. xlj. di. q̇squis. de cõ. di. v. sint tibi. Psalmodia sine concordia: xc. di. alienus. ⁊ cũ inuidia. xlvj. di. clericus inuidẽs Exterior oratio ⁊ vocalis ⁊ apparens ⁊ interior vagatio de cõ. di. j. quando. ⁊. di. v. nõ mediocriter. xcij. di. cantãtes xxxviij. di. sedulo. Sterilis meditatio ⁊ nulla cõpũctio: de pe. di. j. §. hoc idem. in prin. ⁊. c. pdixerat. ⁊ di. iij. §. Ecce. ꝟ. vidisti (al'. est. c.) nec gemit⁹ nec suspirioꝝ emissio: de pe. di. iij. §. his authoritatibus. ꝟ. prima consolatio. Uocalis ⁊ sacramentalis confessio ⁊ nulla mutatio vel correctio. de pe. di. j. nõ sufficit. ⁊. di. iij. penitentes. cũ. c. p. Continua missarũ celebratio ⁊ vitioꝝ augmentatio. de conse. di. ij. q discordat. cũ. c. se. ⁊. c. sicut iudas. ⁊. c. q scelerate. ⁊. c. quotidie. Uisitatio ⁊ semp peccatoꝝ excusatio ⁊ velatio: de pe. di. j. serpens. ⁊. § deniq:. ⁊ di. iij. sunt plures. ⁊. c. pluit. ⁊ ps. cxl. ad excusandas excusationes in peccatis. xvj. q. j. predicator. ex de consue. quãto. Ueritatis lucratiue predicatio ⁊ eiusdem per malam vitã impugnatio. iij. q. vij. §. hoc idẽ testatur. xxv. di. c. vltimo Corporalis in eundo ⁊ cantando ⁊ comedendo ⁊ seruiendo cõbinatio ⁊ interna diuisio ⁊ reciproca persecutio. j. q. j. multe. xxiiij. q. j. vbi sana. xxiij. q. iiij. qui peccat. ꝟ. neq: em̃. In choro ⁊ missa benedictio ⁊ extra / ⁊ intra in corde maledictio. xxiiij. q. iij. si igitur. ⁊ §. sed qui. ⁊. c. deus qñ. xj. q. iij. §. Item Salomon. ꝟ. sicut auis. Detractio. de pe. di. j. homicidiorum. Murmuratio. xc. di. alienus. c. oblationes. xlvj. di. accusatores. Diffamatio. vj. q. j. deteriores. ⁊. c. ex merito. Contentio. xc. di. oblationes. Mendaciorum multiplicatio. xxij. q. ij. primũ. Cachinnatio / derisio. v. q. v. §. vl. in fi. Subsannatio ⁊ despectio. ps. xxxiiij. Subsannauerunt me subsannatione. ⁊ idẽ ⁊ despectio. supbis. Pacis labioꝝ altrinseca datio ⁊ locutio / ⁊ iterior cordial' idignatio ⁊ mala cogitatio. ps. xxvij. Mala aũt i cordib⁹ eoꝝ. De talib⁹ irreligiosis ait dñs Sopho. j. Uisitabo super eos q induti sunt veste pegrina. Itẽ Hiere. ix. Uisitabo super eos qui attonsi sunt coma habitãtes in deserto. i. in claustro: q: oĩs habent preputiũ m scʒ ppriaetatem / propriam voluntatem / ⁊ carnalem voluptatem. vnde Bern. Manet tonsura: vestis necdum mutata est: ieiuniorum regula custoditur: statutis psallit horis: sed cor eorũ longe est a me / dicit dñs Matth. xv. Esa. xxix. pmiserat em̃ dñs ibi i Mattheo: Hypocrite bñ de vobis prophetauit Esa. Pp'ls iste labijs me honorat (al's glorificat me) Esa. xxix. Mat. xv. vbi Remigius. Hypocrita dicitur simulator: q: aliud opere simulat / aliud corde gestat. Isti ergo bene. Hypocrite dicuntur: quia sub honore dei terrena lucra sibi accumulare cupiebant. Sic faciunt hodie plerique religiosi successores phariseoruʒ in vitijs. contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos phariseoꝝ vitia deuenerunt. Isti⁹ hipocrytalis tẽporis aliqui religiosi irreligiosi. Regulares. i. irregulares q: de regula nõ curãtes. di. iij. regula. Cõuersi puersi: ⁊ ad vitia mũdi reuersi. de pe. di. ij. pẽnata. ⁊. c. nõ reuertebant. Cenobite quidam proprietarij sarrabaite. ex de sta. mo. super quodã. Claustrales aliqui regum ⁊ principuʒ ⁊ Cardinaliũ cõmensales. ex de offi. ordina. quãto Monachi gyroua

gi.xvj.q.j.monachi vagantes.⁊.c.legi.⁊ forenses/⁊ aduocati/⁊defensores.xvj.q.j.de psentiū.ex̄ de postu.c.ij.⁊ procuratores/⁊ cōductores/⁊ locatores/⁊ mercatores/⁊nūtij dñoꝝ mundi/⁊ cursores.ad hec ex̄ de syndi.c.j. ex̄ ne cleri. vel mo.c.j.⁊ p totū.Cauillosi disputatores/q̄stores ꝑsumptuosi/vaniglorioſi/⁊ alioꝝ religioſoꝝ cōtēptores.aliqui paupertatis ꝓfessores:ſꝫ hereditatū successores. ⁊ cōtra eoꝝ sancta statuta vinearū ⁊ agroꝝ possessores. ex̄ de ex. p̄.nimis.j.⁊.ij.omnib⁹ alijs ſupbiores:quum deberent ex vocabulo ⁊ ꝓfessione esse humiliores:pestilētiores/⁊ multi mundi carnales possessores:⁊ pauptatis p̄omisse apſtice in eoꝝ regulis ⁊ statutis p̄uaricatores.aliqui eoꝝ sacre theologie legum ⁊ decretoꝝ ⁊ aliaꝝ scientiarū ꝓfessores ⁊ vita largiores.Quidā eoꝝ ingredientiū suum ordinem deceptores:vt prius eis auferāt se ⁊ sua: ⁊ demū ꝓfiteantur regule inimici.xv.q.j.legi.Quidā ex eis versipelles albi exterius nigri interius:quum potius debeat esse contrarium.ſm illud Cañ.j.Nigra sum sed formosa.Quidā vtrāq͂ vitā simul pticipātes:q̄a mendicantes ⁊ possessiones habentes. contra Cōciliuꝫ gñale.ex̄ de religi.domi. religionū.li.vj.sic hermaphroditi q̄ vtrūq͂ sexū pticipāt. iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ. hermaphroditus. Fratres quidā fratrū psecutores/diffamatores/⁊ religionū scissores oblati.xxvij.q.ij.vt lex.Aliqui demonib⁹ immolati/ et cōcupiscētijs mūdi renati/⁊inuoluti facti sunt.Multi ex eis manū mittentes ad aratrū penitētie/retro aspiciunt vt p̄.c.pennata.et Luce.ix.Quidā q̄ rectū ascenderūt contēplationis ⁊ euangelice pfectionis:mūdi delicias et diuitias ⁊ honores tollere descenderūt.contra id Matth. xxiiij.ex̄ li.vj.de elec.quorūdam.vbi Chrysostom⁹. Eligibilius erat nudo corpe saluari q̄ intrare in domū vt tolleret vestimētū.Spoliantes tunicas/reinduerunt illas. lauantes pedes/inquinauerūt illos.Cañ.v.Pennata animalia q̄ incesserant/cōtēplatiui religiosi qui mūdo renūtiauerāt/reuersa sunt.cōtra id Eze.j.Obliti q̄ retro erāt. Phi.iij.Et qui in āteriora se extenderāt sequētes ad palmā supne vocationis:que tēporalia sunt requirunt.cōtra illud quod scribit in.p̄.c.pennata.⁊ ad Phi.iij. Aliq̄ qui promiserūt saluare animas suas: in mōte fornicati sunt. Gen.xix.xv.q.j.inebriauerūt.Et egressi de sodomis.i.mūdo a laude dei muti respicientes retroversi sunt in statuā salis.Gen.xix. ſcꝫ infatuati. qd̄ ad nihilū valet vltra nisi vt mittat foras:⁊ cōculcet ab hominibus .i.secularibus. Quū em̄ viri religiosi qui tenent figurā apłoꝝ quātū ad ꝓpriorū renūtiationē.xvj.q.j.ex authoritate. ⁊ quib⁹ dñs dicit.Uos estis sal terre.Matth.v.xxiiij.di.sacerdotes.deberent mūdū cōdire lumine p̄dicationis/⁊ exēplo sancte ⁊ pfecte cōuersationis.℄ Ⅾ Hodie aliqui q̄si sal fatuum euanuerunt. vñ sup p̄. verbo Uos estis sal terre/dicit Hilarius.Est aūt hic q̄reda ꝓprietas dictoꝝ:quā ⁊ apłoꝝ officium ⁊ ipsius salis natura mōstrabit.hoc igit in omnem vsum generis humani effectū incorruptionē corporibus quib⁹ fuerit aspersum inptit:⁊ ad omnē sensum cōditi saporis aptissimū est.Apłi autē sunt rerꝫ celestiuꝫ predicatores:⁊ eternitatis velut satores:merito sal terre nūcupati.q: per virtutem doctrine quasi eternitati corpora seruant.Item ibi Remigius.Sal etiam per aquaꝫ in ardorem solis/⁊ per flatum venti in naturā alteram cōmutatur.Sic ⁊ apostolici viri per aquam baptismi ⁊ ardorē dilectionis ⁊ flatum spiritussancti in spiritualem regenerationem commutati sunt.Sapientia etiam celestis per Apostolos predicata:exiccat humores carnalium operū: aufert fetorem ⁊ putredinem male conuersatiōis:⁊ vermē libidinose cogitationis:⁊ illum de quo dicit propheta Esa.vltimo in fi.⁊ Mar.ix.Uermis eorum non moritur. habetur etiam Matth.viij.xiij.xxv.⁊ Luc.xiij. Bern.sup illud Matth.xxij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dētium.Fletus erit ob ignem qui non extinguitur.stridor ob vermē qui non moritur.Item idem. Sunt apostoli sal terre.i.hominum terrenoꝝ:qui amando terram terra vocantur.Item Hieronymus.Uel apostoli sal terre vocantur.quia per illos vniuersum hominū conditur genus. Itē Chrysosto. super Matth.Doctor enim quum fuerit omnibus predictis virtutibus de quibus dixerat ornatus: tūc est quasi optimum sal.⁊ totus populus de illo ꝓdit videndo eum et audiendo.Item Remigius.Est sciendū q: nullū sacrificium offerebatur deo in veteri testamento nisi prius cōdiret sale.Leui.j.q: nullus pōt laudabile sacrificium deo offerre absq͂ sapore celestis sapiētie.xliij.di.c.j.ꝟ.per salē. Itē hilari⁹.Uerū q: cōuersioni homo subiacet:ideo apostolos sal terre nuncupatos monet in tradite sibi potestatis virtute persistere:quum subdit.Q si sal euanuerit:in quo salietur?Hieronymus.i.si doctor erraverit: quomodo alio doctore emēdabit?Et Augu.Et si vos per quos odiendi sunt populi: metu persecutionum temporalium amiseritis regna celoꝝ:qui erunt homines per quos vobis error auferatur?Alia lr̄a habet si sal infatuatum fuerit:ōndens fatuos esse iudicādos:qui temporaliū bonoꝝ vel copiam sectantes/vel inopiam metuentes/ amittunt eterna:que nec dari ꝑnt ab hominibus nec auferri. Item Hilarius.Si autē doctores infatuati nil saliant:⁊ipsi sensu accepti saporis amisso viuificare corrupta non possint redduntur inutiles.vñ sequit/Ad nihilum valet vltra nisi vt mittat foras ⁊ conculcetur ab hominibus.Hieronymus.Sal em̄ vt in condimentū ciborum ⁊ ad siccandas carnes necessarium est:ita aliuin vsum non habet. Certe legimus in scripturis vrbes q̄sdam ita victorū sale seminatas:vt germen nullū in eis oriretur. Item glos. Postq͂ ergo illi qui capita sunt alioruꝫ defecerint:nulli vsui apti sunt nisi ad hoc q̄ mittant foras ab officio docēdi. Adde hic de isto sale qd̄ scripsi.j.§.Sed contra hoc.ꝟ.ij.pater ex eo in ar.lviij.Filij israel religiosi vidētes deū in desertum religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebroso carnes ⁊ pepones cepas ⁊ allia ⁊ cucumeres appetentes.i. mūdi delectabilia:et super man(alias manhu).i.corpus christi.de cō.di.ij.reuera.vel rebus sp̄ualibus nauseantes mente ⁊ vita in Egyptum.i.mundum reuersi sunt. sicut Numeri.xj.⁊.xiiij.tales ex eis nō intrāt terrā ꝓmissiōis.i. terram viuentium.lxxvj.di.ieiunium.Cōtra tales religiosos hodiernos retrogrados Petrus.ij.Pe.ij.c.℄ E Si em̄ refugiētes coinquinationem mundi in cognitiōe domini nr̄i ⁊ saluatoris iesu christi hi rursus implicati superantur:facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.meli⁹ em̄ erat illis nō cognoscere viam veritatis: q̄ post agnitionem retrorsum cōuerti ab eo qd̄ illis traditum est sancto mandato . contingit enim illis illud veri prouerbij. Prouer.xxvj.Canis reuersus ad suum vomitum:⁊ sus lota in volutabro luti.de pe.di.iij.sunt qui dicunt.⁊.c.irrisor et.c.inanis. ⁊ di.iiij.si refugientes.⁊ ad Heb.vj.Intermittentes sermonem inchoationis christi/feramur ad eius pfectionem:non rursus iacientes fundamentū penitentie ab operibus mortuis.de pe. di.iiij intermittentes. Et sanctius est nō vouere:q̄ votum ꝓut melius pōt nō proficere.grauius em̄ puniunt qui votū fecerunt. aut fidem perceperunt: ⁊ votum non ꝑfecerunt: aut in malis vitam finierunt:q̄ illi qui fine voto aut fide mortui sunt: et tamen bona egerunt opera.xij.q.j.scimus.de pe. di.iiij.§. finis.Tales cucurrerunt:sed brauium nō habuerūt.quia ante metam defecerunt.j.ad Cor.ix.Greg.in moralibus In cassum quippe bonum agitur:si ante terminum deseratur.quia frustra velociter currit:qui prius q̄ ad metam perueniat/deficit.de peni.di.iij.in cassum.ex̄ de renun .c.j. vbi de hoc.Tales etiam mortuum baptizauerunt: ⁊ mortuū iterum tetigerunt.Eccli.xxxiiij.Grego.in moral.Baptizantur quippe a mortuo:qui mundant se fletib⁹ a peccato.sed post baptismum mortuum tangit:q̄ culpas post lachrymas repetit.de peniten.di.iij.baptizantur.Contra tales etiam dominus in Luca.viij.c.Matth.xiij.In tempore credunt: ⁊ tempore tentationis recedunt.Ber. Ibi fige tu christiane cursus tui metam ; vbi christus posuit suam.

suam. Vi miseri accipiētes ⁊ tenentes clypeū/manum cōtraxerunt quā in sublime porrexerāt: anteꝗ̄ interficerent oēs habitatores hai.i.vallium.i.mūdi. Josue.viij. Tales etiā postꝗ̄ peccata planxerūt: vultus mutauerūt.cōtra illud.i.Reg.i. Isti sunt qui mortui mūdo. C.de epis.⁊ cleri. deo nobis.xvj.q.i.placuit.redierunt ad literā/ad sepeliendos mortuos huius mūdi. Et in spū tales mortui in peccatis iacētes sepeliunt alios mortuos corporales. Mat.viij. Et cura eorū de mortuis est: vt de eorū cadaueribus pascātur sicut lupi ⁊ canes de morticinis bestiarū. ꝓpter sepulturas multi se in inferno sepelierūt. Lu.xvj. ¶ Stelle etiā scꝫ religiosi nō manētes in ordine/scꝫ aut per apostasiam aut per malā vitam: ⁊ cursu suo: de quo. Cucurri in siti.i.in feruore charitatis/cōtra Sisaram.i.diabolum: interpretatur eñ Sisaras exclusio gaudij: non pugnauerūt perseueranter. Judic.v. Non eñ tales religiosi tepefacti currūt in siti.i.in feruore sancto ⁊ desiderio.de qua siti ait dñs Jo.xix. Sitio. Nec viā mandatorū currunt: q: nō habent cor per charitatē dilatatū.ps.cxviij. Viam mādatorum cucurri cū dilatasti cor meū. Non currūt post christū gigantem: q̇ exultauit vt gigas ad currendā viam.ps.xviij.nec cū achimaas currunt per viā cōpendij consilior christi de quo.ij.Reg.xviij.vbi dicit. Currens Achimaas per viā compēdij transiuit chusi. Achimaas signat feruētes in bono religiosos: qui non cōtenti obligationib⁹ preceptorū extendūt se ad consilia euāgelica. Mat.xix.xiiij.q.i.§.i.⁊.c.quisquis. vnde interpretat frater meus assumptio: q: formam illius christi fratris nostri: de quo.ps.xxj. Narrabo nomen tuū fratribus meis: assumūt.post quem currere debemus. Cant.i.in odorē curremus vnguentorū tuorū. Ber. Currentem non apprehēdit: q: ⁊ ipse pariter nō cucurrit. ⁊ ꝓpter hoc dicit Jo.xx.ꝙ currebant Petrus ⁊ Joannes simul.i.in charitate. Chusi interpretatur tenebrās me.et signat tepidos religiosos q̇ alios obtenebrāt exēplo imperfectionis sue ⁊ preuaricationis. Hiere.xiij. Date dño deo vestro gloriā ante ꝗ̄ tenebrescat: ⁊ ante ꝗ̄ offendāt pedes vestri ad montem caliginosum. Seneca. Faciamus qđ in itinere solet fieri.qui tardi⁹ de hospitio exierunt: velocitate cōpensant morā. vñ de bonis religiosis dicit Rom.xij. Spiritu feruētes: dño seruientes. Eccl.xiiij. Nō defrauderis a die bono ⁊ particula bone diei nō te pretereat. vñ ⁊ Sene. Cum celeritate tēporis vtendi velocitate certandū est: ⁊ velut ex torrente rapido nec semp iturо cito hauriendū est. Legit de Tito quū sederet ad mensam: ⁊ recoleret nil strenuū aut memorabile se egisse die illo: cum gemitu graui ⁊ dolore mensam repulit exclamās. O amici diē perdidi. Idē nota supra in prima parte in ar.xlij.P.item recor. Bern. Omne tēpus in quo de deo nō cogitas: te cōputa perdidisse. ⁊ Hiero. Semper aliq̄d operis facito ⁊c.de cōse.di.v.nūꝗ̄.diabolus enim semper redit ad domū vacantē: ⁊ ibi requiē habet. Matth.xij.de peni.di.iiij.reuertar vnde.in pre.loco Mat. Inuenit eam vacantē/ait Rabanus/a bonis operib⁹ ⁊ actibus per negligentiā: scopis mundatā scꝫ a vitijs pristinis per baptismū ⁊ religionem: q̇ est alius baptismus: in cuius ꝓfessione nō simulata remittit deus ꝓfesso cōtrito ⁊ nouitio ꝓponēti remanere oīa peccata sicut in baptismo: sicut fuit reuelatū cuidam monacho ab angelo. vt legit in vitis patrū. Ornatā simulatis virtutibus ꝑ hypocrisim. Et Aug. de concordia euangelistarū ait super pre.verbis. Per hec verba signat dñs quosdam ita creditores vt non possint ferre laborem continētie: ⁊ ad seculū redituri sint. Greg. etiā.vij.lib.moral.sic ait. Plerūqꝫ etiā fit quū mens ex sui exordio profectu extollitur: quūqꝫ iam se quasi de virtutibus erigit: seuiēti cōtra se aduersario aditū pandit. tantoqꝫ vehemētius in eius cōfractione se exhibet: quāto et grauius quia vel ad modicū fuerat proiectus dolet. Itē Job.xxvj. Qui extēdit aquilonē .i.diabolum super vacuū id est cor ociosum tāꝗ̄ super lectū. Religiosi autē acidiosi vident sibi lucrifacere diem: si sine opere aliquo tot⁹ eis per inertiam elabatur. Inter eñ alias infirmitates religiosorū acidia est eis domestica ⁊ familiaris.que a Damasceno describitur/afflictio siue tristitia aggrauās. Tales religiosi designati sunt in Helia: de quo dicit ꝙ quū fugeret a facie Jezabel in deserto ⁊ proiiceret se ad vmbrā iuniperi: petijt anime sue vt moreret. Juniperus designat religionē. quia sub cinere illius cōseruatur ignis per annū: ita ⁊ feruor nouitiorū vsqꝫ ad professionē. Sed multi proijciunt se ad vmbrā iuniperi: quia torpent a bono opere refrigerati a sancto ꝑmo feruore: quos angelus.i.gratia excitat monēs vt surgant: ⁊ panem subcineritiū comedant.i.recogitent christū pro se tot opprobria passum. ⁊ hoc cū aqua lachrymarum. Nec semel de christo cogitare sufficit: sed frequēter donec perueniāt ad mōtē dei Oreb id est ad mēsam celestis glorie. interpretatur eñ oreb mēsa.iij.Reg.xix. Nostris autem tēporibus stelle multe.i.religiosi qui fulgere cōsueuerant in firmamēto celi.i.ecclesie: ⁊ noctem huius seculi vita ⁊ doctrina illuminare: ceciderūt de celo puritatis ⁊ altitudine sanctitatis. Matth.xxiiij. Unde dies iudicij in ianuis est. vñ Aug.ad Esitium super verbo pre. Stelle cadent. quoniā multi q̇ gratia fulgere videbātur: persequētibus cedent ⁊ cadent: ⁊ quidā fideles fortissimi turbabuntur. Vñ ⁊ hodie veraciter pōt dici illud Job.xxiiij. Et stelle multe.i.religiosi/non sunt munde in conspectu eius scꝫ christi: licet munde in conspectu hominū videant. Et licet tales erudire plurimos populos ad iustitiā videantur: quia tamen eorū vita discordat a doctrina sicut phariseorū.i.q.i.nō quales.xix.di.serui. Mat.xxiij.non fulgebūt multi ex eis sicut stelle in perpetuas eternitates. Dani.xij.ex de magistris.c.si.

¶ Articulus.liiij. A

HUnc vero ad religiosorū omniū singulatim vitia descendamus: vt ex vitijs virtutibus cōtrarijs xxij.q.i.cum renūtiatur. virtutes eorū ad quas tenent clarius cognoscātur. ¶ Et primo in vitio ꝓprietatis offendūt multipliciter ⁊ transgressione paupertatis. ⁊ hoc tripliciter ⁊ diuersimode in ingressu/⁊ progressu/⁊ egressu. Et primo in principio cōuersionis quidā eorum nō plene se exproprianti: sibi reditus loculos ⁊ aliā supellectilē infideliter reseruātes: sicut Ananias ⁊ Saphyra vxor eius. Act.v.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.petrus. Contra tales mystice in Deut.precipitur.xx.c.sic ⁊ Judic.vij.⁊.i.Machab.iij. Si q̇s est homo formidolosus ⁊ corde pauido: nō egrediatur ad bellū: reuertatur in domū suā ne pauere faciat corda fratrū suorū: sicut ipse perterritus est. ꝓpter qđ Jo.cassi.in.iiij.lib.de institutis renūtiantiū ait in ꝑmo.c. De illo qui renūtiat diligētia summa perquiritur ne de pristinis facultatib⁹ suis inhereat ei vel vnius minimi contagiū. Sciunt eñ patres sub monasterij disciplina diuturnū esse non posse: sed nec humilitatis quidem aut obediētie apprehensurū esse virtutē: nec illa cenobij paupertate ac districtione contentū fore: si in consciētia eius pecunie quantulūcūqꝫ latitauerit. sed vbi primū exorta fuerit quelibet occasionis cōmotio: fiducia stipis illius animatū cōtinuo de monasterio velut funda rotante fugiturū. ¶ B Unde Mat.iiij.ibi. Relictis retibus. Greg.in homil.v.euangelistarū. In quo affectū potius debemus pēsare ꝗ̄ cēsum. Multū enim reliquit: qui sibi nihil retinuit. multū dimisit: qui cū re possessa concupiscentijs renūtiauit. a sequētibus ergo tāta dimissa sunt quanta a nō sequētibus concupisci potuerūt. Et Chrys. ibi in homil. Tante igitur ꝓmissioni crediderunt: et per sermones quib⁹ sunt capti/crediderūt se alios posse piscari. Item idē super Matth. Hoc igit cupientes secuti sunt omnibus relictis. in quo nos docuerūt quia nemo potest terrena possidere: ⁊ perfecte ad celestia peruenire. Item in eo.c. Matth.iiij. Illi aūt relictis retibus ⁊ patre secuti sunt eū. Chrys.super Matth. Tria eñ sunt que relinque-

Religio est alter baptismus.

re debet q̃ venit ad chꝛiſtũ. Actus carnales: q̃ p retia piſca
tionis ſignant. Subſtantia mũdialis: per nauẽ. Parẽtes:
per patrẽ. Reliquerunt ergo nauẽ: vt fierent eccleſiaſtice
nauis. xxiiij. q. j. nõ turbatur. gubernatoꝛes. Reliquerunt
retia: vt nõ piſces afferrent ad ciuitatẽ terrenã: ſed hoĩes
ad celeſtẽ. Reliquerũt vnũ patrem: vt ſpirituales patres
omniũ fierẽt. ij. q. vij. qualis. Item ibi Hilari⁹. Eis igitur
artẽ ⁊ patriam domũ relinquẽtibus docemur chꝛiſtũ ſe-
cuturi ⁊ ſecularis vite ſolicitudine ⁊ paterne domus con
ſuetudine nõ teneri. Item Luce. v. ⁊ Matth. ix. dicitur de
Mattheo. Et relictis oĩbus ſurgens ſecutus eſt eum. Itẽ
Matth. xix. Si vis perfectus eſſe: vade vende oĩa que ha
bes: ⁊ da pauperibus. vbi Remigius. Notãda ſunt verba
iſta. Non enĩ ait dñs vade ⁊ manduca oĩa que habes. ſed
vade ⁊ vende. ⁊ nõ ait aliqua: ſicut Ananias ⁊ Saphyꝛa:
ſed oĩa. ⁊ pulchꝛe ſubiũgit, que habes. illa enĩ habemus:
que iuſte poſſidemus. illa ergo que iuſte poſſidemus: vẽ-
denda ſunt. que vero iniuſte: ſunt erogãda illis q̃bus fue-
rint ablata. xiiij. q. vj. ſi res. de peni. di. v. falſas. Nec ait, da
pꝛoximis aut diuitib⁹ a quibus accipies ſimilia. Mat. v.
ſed da pauperibus. Item ibi Hiero. cõtra Vigilantiũ he-
reticũ. Mi autẽ Vigilantius aſſerit eos melius facere qui
vtũtur rebus ſuis: ⁊ paulatim fructus poſſeſſionũ paupe
ribus diuidũt: q̃ illos q̃ poſſeſſionibus venũdatis ſemel
oĩa largiuntur: nõ a me ei ſed a dño reſpõdebitur. Si vis
perfectus eſſe: vade ⁊ vende ⁊c̃. Iſte quẽ tu laudas ſecun
dus aut tertius gradus eſt: quẽ ⁊ nos recipimus. xxx. diſt.
§. Item hec ſcripſimus. dũmodo ſciamus pꝛima ſecũdis
⁊ tertijs pꝛeferẽda. Itẽ Genadi⁹ de eccleſiaſticis dogma-
tibus. Bonũ eſt enim facultates cũ diſpenſatione paupe-
ribus erogare. melius eſt p intentione ſequẽdi dñm inſi-
mul donare: ⁊ abſolutũ ſolicitudine. lxxxvj. diſt. non ſatis.
egere cũ chꝛiſto. Item eo. c. Matth. xix. Ecce nos reliqui-
mus oĩa. ibi. Chꝛyſ. in homil. Qualia omnia o beate Pe-
tre: arundinẽ, rete, nauim: oĩa quidẽ hec dicis non ppter
munificentiã: ſed vt per interrogationẽ hanc inopum in-
ducat plebẽ. quia enĩ dñs dixerat, Si vis perfect⁹ eſſe ⁊c̃.
ne dicat aliquis inopũ. Quid ergo ſi nõ habuero nõ poſ-
ſum eſſe perfectus. interrogat Petrus: vt tu inops diſcas
qm̃ in nullo hinc diminut⁹ es. Qui enĩ claues regni celoꝝ
accepturus erat: pꝛo ijs qui ibi ſunt iã confidit: ⁊ pꝛo oꝛbe
terrarũ vniuerſo interrogat. Contra tales imperfecte re-
nũtiantes, Io. caſſi. in. vij. li. de ſpiritu philargyꝛie ſic ait.
Quãobꝛem ſi euangelico pꝛecepto volumus obedire: ac
apl'oꝛum ac totius illius eccleſie pͥmitiue ſeu patrũ q̃ vir-
tutibus ac pfectioni eoꝛũ noſtris tẽpoꝛibus ſucceſſerunt,
imitatoꝛes exiſtere: nõ nr̃is definitionib⁹ acq̃eſcam⁹ de h
tepido ac miſerabili ſtatu pfectionẽ nobis euãgelicã pol-
licentes: ſed illoꝛũ ſectãtes veſtigia circũuenire noſmet-
ip̃os minime ſtudeamus. ⁊ ita monaſterij diſciplinã inſti
tutionẽq; pariter expetamus: vt in veritate renuntiem⁹
huic mũdo: nihil ex ijs que cõtempſim⁹ infidelitate nos
retrahente ſeruãtes: quotidianũ victum non recondita
pecunia ſ; laboꝛe ppꝛio eleemoſynis aut ſumptibus mo-
naſterij cõquiramus. fertur enĩ ſanctus Baſilius cuidam
dicto toꝛpoꝛe toꝛpẽti dixiſſe: qui quum renuntiaſſe ſe dice-
ret huic mũdo: quedã de facultatib⁹ ppꝛijs ſibimet reſer-
uauerat: nolens exercitio ſuarũ manuũ vel ſumptum ce-
nobij ſuſtentari. Et ſenatoꝛẽ inquit ſomnolente pdidiſti
et monachũ non feciſti. Ad faciendã iſtam plenam renũ-
tiationẽ facit. lxxxvj. di. nõ ſatis. ℣. Itẽ dominus. ibi. Sed
relictis omnibus in diſciplinã ſe pꝛophericã daret. xij. q. j.
c. ij. ℣. oĩs vero. ⁊ ℣. Ananias autẽ. ⁊. c. clericus. ⁊. ca. quia
tua. ⁊. c. ſcimus. ⁊. c. nolo. ⁊. c. non dicatis. ⁊. c. expedit. ibi.
omnia ſua. ⁊. c. certe. xiiij. q. j. §. j. et. j. q. iij. ſiquis. xvij. q. vlti
ma. §. ſed notãdum. Scdo quidã etſi a pꝛincipio pfecte re-
nuntient: deficiente feruoꝛe ad illud ſcilicet pecunias vel
alias facultates quas renuntiauerant reuertunt. Hoꝛũ
pꝛimogenitus fuit Iudas ſcarioth Apl's: qui poſt renũ-
tiationẽ loculos cõpilabat: ⁊ fur erat ⁊ latro. Io. xij. xxiij.

q. iiij. c. ij. ⁊. iij. Contra tales facit. xvij. q. iiij. ſunt qui opes.
⁊. §. ſed notandum. ⁊. §. ſi. ¶ C Tertio quidã qui erant
in mundo paupes cõuertunt: ⁊ tepefacti in religione, ma
xime q: ex eis aliqui nõ ppter deum ſed pꝛopter haben-
das expenſas quas nõ habent in mundo cõuertuntur: eti
am illud renuntiauerũt: ⁊ quod in mundo nõ habebant,
habere in oꝛdine moliunt: pauperes in mundo, diuites
in religione. Et qui in mũdo vix ſm Hieronymũ rugien-
tem ventrem pane ſiligineo aut de milio ſaturare poterãt
nunc in religione ſimilaginẽ ⁊ mella faſtidiũt. xij. q. ij. glo
ria. Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo, in oꝛdine deli
cati, in Cãtic. audite, impinguati dilatati Deutero. xxxij.
⁊. x. paribus ⁊ mutatoꝛijs veſtimentoꝛũ ſicut Naaman ſy
rus. iiij. Reg. v. coopti viuere moliunt: humiliati in mũdo
⁊ incogniti, in oꝛdine exaltati: ⁊ regibus ⁊ pꝛincipibus fa
miliares ⁊ cogniti. Hoꝛũ Giezi ſeruulus paupculus He
liſei pater eſt. qui in gl'ia pphetie ſui dñi ſucceſſiſſet: niſi
deceptus philargyꝛia a Naamã ſyꝛo curato de lepꝛa a ſuo
domino Heliſeo duo talenta ⁊ veſtimenta duplicia acce-
piſſet. ppter qd̃ lepꝛa Naaman ei ⁊ cũ ſequẽtibus giezitis
vẽdentibus ſacramẽtoꝛũ ⁊ beneficioꝛũ gr̃am adheſit. iiij.
Reg. v. j. q. j. cito. ⁊. c. qui ſtudet. ⁊ legit ⁊ no. ex de ſimo. ſi-
cut p certo. in ſi. Contra tales religioſos Hieronym⁹ ad
Nepotianũ loquẽs ironice ait. Sunt ditioꝛes monachi q̃
antea fuerãt ſeculares. poſſidebãt opes ſub chꝛiſto pau-
pere quas ſub locuplete diabolo nõ habuerũt. ⁊ ſuſpiret
eos eccleſia diuites quos tenuit mũdus ante mendicos.
vñ experientia manifeſta pꝛobat digniores fructus pñie
agere magnos viros ⁊ diuites expꝛopꝛiatos intrantes oꝛ
dinem: q̃ pauperes ⁊ mendicos. q: purioꝛi intentione in
trant: ⁊ pfectius pꝛeſumunt mũdo renuntiare. ⁊ bonum
vel malum pꝛincipiũ in huiuſmodi renũtiationib⁹ multũ
facit. quia vix bono exitu pagunt: que malo ſunt pꝛicipio
inchoata: ⁊ ecõuerſo. lxj. diſt. miramur. j. q. j. pꝛincipatus.
De iſto triplici genere religioſoꝛũ ppꝛietarioꝛũ loquitur
Io. caſſi. in. vij. li. de ſpũ philargyꝛie vt dictũ eſt ſ. De tali-
bus etiã loquitur Paphũtius in collatiõe de tribus abꝛe
nũtiationibus in libꝛo collatio. Io. caſſi. dicens. Si ergo
ij qui perfecte iſtas terrenas ⁊ viſibiles abdicant faculta
tes: antiqua vitia retentantes ad illam apl'icam charita-
tem quã deſcribit Apoſtolus. j. ad Coꝛ. xiij. Si linguis ho
minum ⁊c. ⁊ de peni. diſt. ij. §. euidenter ⁊c. peruenire non
poſſunt: quid illi de ſemetipſis iudicare poſſunt qui anti-
quas pecuniarũ ſoꝛdes cum infidelitate pꝛiſtina reten-
tantes, nudo tm̃ ſibimet autumãt monachoꝛũ vocabulo
gloꝛiandũ. De hoc etiam triplici genere auaritie religio-
ſoꝛũ dicit Serapion in collatione ſua de. viij. pꝛincipalib⁹
vitijs in libꝛo coll'a. Io. caſſi. q̃ philargyꝛie. i. amoꝛis pecu Monachorum
nie monachoꝛum tria ſunt genera. Pꝛimũ qd̃ renũtian- avaritiá
tes diuitijs ac facultatibus ſuis plene ſpoliari non ſinit. insectat.
Scdm qd̃ ea q̃ ab eis diſperſa ſunt vel indigẽtibus diſtri
buta: reſumere eos maioꝛi cupiditate pſuadet. Tertium
qd̃ ea que nec antea quidẽ poſſederãt, deſiderari acquiri
ve cõpellit. Item Nilus monachus de. viij. vitijs capitali
bus in. iiij. vitio de philargyꝛia ait. Amoꝛ pecuniarũ radix
eſt oĩm maloꝛũ. eſt enĩ idoloꝛum ſeruit⁹. Ephe. v. ⁊ radix
oĩm maloꝛũ. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. de pe. di. ij. §. ex pꝛe
miſſis. ⁊ alit vt panes nequiſſimi ceteras paſſiones. Qui
cupit abſcindere vitia: radicẽ abſcindat. manente enim
auaritia nihil pꝛoficit. onuſtus monachus quaſi nauis
onuſta ⁊ in tempeſtate fluctuũ. vij. q. j. ſciſcitaris. i. tenta-
tionum facile mergitur. vt enĩ cumulata nauis p ſingu-
los vndarũ ictus obꝛuit: ſic multa poſſidẽs ſolicitudini-
bus. nihil poſſidens monachus viatoꝛ expeditus: ⁊ in oĩ
loco inueniens diuerſoꝛium: ⁊ quaſi aquila ad celſitudi-
nem peruolans. Apo. iiij. ps. Sicut aquila tunc deſcẽdit
ad eſcã: qñ cõpellit neceſſitas. multa poſſidens monach⁹
curis ſecularibus pꝛepeditur: ⁊ quemadmodum canis,
catenis innectitur. ⁊ ſi migrauerit: memoꝛiam eoꝛũ que
reliquit, ſecum defert: ⁊ de onere grauiſſimo et pondere

inutili dimisso stimulatur tristitia. Si mors aduenerit:
miserabiliter relinquit presentia. Migrat anima: ⁊ ocu-
lus eius non abscedit a terrenis negotijs. inuitus trahit:
sicut mancipium fugitiuū. diuidit a corpore: ⁊ a passioni-
bus nequaq̄ diuidit. prudēs monachus corporis necessi
tatem attēdit: ⁊ nō adulabitur ꝓpter voluptatem vētris
diuitibus. neq̄ in seruiturē rediget mentē liberā diuitijs
multis. sufficiunt quippe manus eius subministrare cor-
pusculo. de cōse. di. v. nunq̄. maledictus qui facit simula-
crū. j. q. j. cū omnis. ⁊ collocat in occulto: similiter ⁊ qui ha
bet auaritie passionē. vterq̄ adorat qđ non prodest simu
lacrū. hucusq̄ Nilus. Item Climacus inclytus archimā-
drita mōtis synai. Pauper monachus mūdi dn̄s deo sui
curam credens ⁊ per fidē omnes possidēs seruos. Paup
vir in oratione mūdus. Amans vero possidere imagines
materie ⁊ delectationes cōcupiscentie adorat ⁊ veneratur.
Qui contriti in obediētia sedent: ab auaritia sunt alieni.
Ex quo em̄ corpus tradiderunt ⁊ propriā volūtatem. xij.
q. j. nolo. ⁊ c. non dicatis. q̄d de reliquo propriū possident?
Nō appareamus infideliores volucribus o monachi. nō
enim solicite sunt ille: neq̄ cōgregant. Matth. vj. non de-
ficiūt fluctus mari: neq̄ auaro ira ⁊ tristitia. Amator pos-
sidendi pro acu vsq̄ ad mortē pugnat. Non erat in Job
vestigiū auaritie. hinc omnibus priuatus, imperturbat⁹
mansit. Job. j. Omniū malorū radix auaritia dicitur. j. Ti-
mo. vj. xlvij. di. bonorum. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊
dissensiones ⁊ inimicitias ⁊ cōturbationes ⁊ vltiones ⁊
memoriā malitiarum ⁊ incompassiones ⁊ crudelitates ⁊
proditiones ⁊ homicidia ipsa facit. vna virtute oīa predi
cta preterita ⁊ presentia vitia effugantur. ipsaq̄ vocatur
aprospachia. quod est nō diligere aliquid vitiose. eādem
vero parit gustus dei, experientia, ⁊ sciētia, ⁊ cura satisfa
ctionis exitus. Auarus euāgelij Matth. xix. subsannator
⁊ voluntari⁹ preuaricator. Qui possidet charitatē disper
git pecuniā. j. Jo. iiij. Cū charitate ⁊ pecunia viuere, deci
pere se est. Vidi pauperes pecunijs ditatos in pauperum
spiritu. Matth. v. ⁊ cōuersatione ⁊ alimento exhibitis. ⁊
prioris quidē ipsorū penurie hi huiusmodi sunt obliti. vi-
de supra eo. ℣. iij. Amator pecuniarū monachus vt cōgre
get nimis laborat: ⁊ vitando otiū. i. laborādo auaritiam
incurrit: quia ꝓpter hoc laborat. Qui vicit auaritiam: aut
charitatē possidet: aut solicitudines recidit. hucusq̄ Cli-
macus in gradu. xvj. de victoria auaritie et celesti cursu
paupertatis. In vitis patrū. Quidā diues renuntiare vo
lens, sed tentus a cogitationibus subito iactans oīa vesti
mēta nudus cucurrit ad monasteriū. Et ait dn̄s vni seni.
Surge ⁊ accipe athletam meū. Et obuiauit senex illi nu-
do: ⁊ dedit ei habitum monachalē: ⁊ dicebat alijs fratri-
bus veniētibus ad eū pro suis cogitationibus. De renun
tiatione autē hunc fratrem requirite: quia ego ad mensu
ram renuntiationis eius necdū perueni. Itē ibidē. Quū
quidā renuntiasset mundo: ⁊ partim sua dedisset paupe-
ribus: ⁊ partim sibi retinuisset: ⁊ venisset ad beatū Anto-
niū: mandauit ei beatus Antonius q̄ portaret carnes cū
corpore nudo. quo id agente aues ⁊ canes tam corpus q̄
carnes vnguibus ⁊ dentibus lacerarunt. ⁊ dixit ei Anto-
nius. Quicūq̄ renuntiant seculo: ⁊ volunt habere pecu-
nias: sic a demonibus lacerantur. Itē quū parentes in te
stamēto magnā hereditatem reliquissent sancto Arsenio
anachorite Romanorū olim nobilissimo: ⁊ testamentū ei
allatū fuisset in Egyptū de Roma: ille rūpere voluit nisi
portans caput quidē perdere timuisset. Et ait Arsenius.
Ego ante illum huic seculo sum mortuus. ⁊ noluit videre
q̄d esset in testamēto: sed reddidit portitori. Idem cuidā
fratri volenti duos solidos retinere ꝓpter corporis infir-
mitatem, senex vidēs voluntatem eius dixit. Retine. De-
inde senex ab eodē fratre stimulato in conscientia de illis
solidis respondit. Non est bonū tenere plus q̄ necesse est
corpori. duo ergo solidi sunt spes tua. ⁊ si cōtigerit vt per-
eant: nunquid deus non cogitat de nobis? Ps. liiij. Iacta
ergo cogitationem tuam super dominū: qm̄ ipsi. Sap. vj.
Matth. vj. cura est de nobis. Idem respōdit Machari⁹
Abbati Theodoro tres habenti codices ꝓ suo iuuamine
et ad prestandū alijs: Melius est nihil habere. vn̄ ⁊ dic⁹
Theodorus vēdidit eos: ⁊ precium dedit pauperib⁹. Itē
Serapion sidonius solū euangelium possidēs, vendidit
illud: ⁊ dedit pauperibus: dicens illud verbū. Venūdaui
quod mihi semper dicebat. Matth. xix. Vende oīa que
habes: ⁊ da pauperibus. Item quū quidam rogaret quē-
dam Abbatē recipere eleemosynā noluit, dicens. Opera
manuū mearū me pascunt. ps. cxxvij. Labores manuum
tu. man. de cōse. di. v. nunq̄. Quū autem persisteret distri-
buens: vt saltē reciperet ⁊ pauperib⁹ erogaret: respondit.
Dupliciter verecūdia est mihi: quia nō indigens suscipio:
⁊ alienū p̄bēs vane glorie subiaceo. Dixit senex. Tribu-
latio ⁊ paupertas sunt monachi ferramenta. Dicebat Ab
bas Paulus. Si plus q̄ necesse habet monachus in cella
habeat: frequēter cogitur de cella egredi: ⁊ a demone de-
cipi. Dixit senex fratri volenti aliqua congregare ꝓ sene-
cta. Aut habe christū: ⁊ cogitat de te: aut pecunias ne mē-
dices. Ergo tuū est eligere deū vel māmona. Matth. vj.
xiiij. q. v. §. Sed hoc dicebat Agathon discipulo suo. Ne ta
le aliquid acquiras qđ fratri petenti dare te pigeat: ⁊ per
hoc, mandatū dei transgrediaris. Macharius iuuit furē
qui apportabat que in cella habebat ad carricādum aīal
cū multa patientia dicens. Nihil in hunc mūdum intuli-
mus. j. Timo. vj. Dn̄s dedit dn̄s abstulit. Job. j. ⁊. ij. Quū
quidā frater furaretur frequēter cuidam magno seni id
qđ in cella habebat: senex sciens, non illud arguebat: pu-
tans q̄ necesse erat illi. habebat ergo senex magnā penu-
riam panis. quū autem moreretur: ⁊ videret illū fratrem
furem: osculatus est manus ei⁹, dicens. Gratias ago ma-
nibus istis: quia ꝓpter eas arbitror me iturū in regnum
celorū. Fur aūt cōpunctus in hoc strenuus monachus fa
ctus est ex actib⁹ quos vidit in illo. Dicebat senex q̄ Laza
rus solū quia cū gratiarū actione paupertatē portauit: ⁊
de diuite nō murmurauit: in sinu Abrae suscept⁹ est. Luce
xvj. Idem dicebat q̄ nihil oportebat cogitare nisi de timo
re dei: nec de corporali necessitate ante tēpus. Matth. vj.
Quia Zacharias absente abbate Syluano suo sepē deie
cit: ⁊ fecit hortū maiorem. Regressus Syluanus ⁊ vidēs
dilatatū hortū voluit recedere: nisi sepes in loco suo prio
ri fuisset reposita. Dixit senex fratri. Si prestas alicui num
mos semel tantū repete ab eo: ⁊ si nihil dat: nihil ei dicas.
Et si cogitatio tua tibi fuerit inopportuna ad repetendū
dimitte eā crepare: tantūmodo fratrem tuū ne cōtristes:
q: monachus es. Abbas Theodorus tria sup multos ser
uauit: scz nihil possidere, abstinere, ⁊ homines fugere. Di
xit Sincletica patrissa. Perfectum bonū est nihil habere.
sicut em̄ fortia vestimēta dū calcantur: ⁊ pedib⁹ sepius re-
uersantur: incādidantur: ita fortis anima per voluntariam
paupertatē amplius cōfirmatur. Rogatus presbyter ere
mi a quodā, vt aurū reciperet ꝓ fratribus: respondit. Nō
opus habēt. Tunc ille posuit sportam cū pecunia in egres
su ecclesie: quā nemo fratrum tetigit: sed nec aliq̄ inspexe
runt. Senex vestitus tantū sacco lineo, intrās desertū vi-
dit sub quadā petra viridem herbā ⁊ hominē nudū pascē
tem: qui tentus fuit a sene: sed q: nudus erat fugit ab eo.
Quumq̄ senex clamās curreret post eū: dicens, Expecta
me: q: ꝓpter deum sequor te. ille nudus respōdit. Et ego
propter deū fugio te. Senex aūt vt eum pertingeret, ꝓie
cit a se saccum quo erat indutus. qđ quū vidisset ille: expe
ctauit eū: ⁊ dixit ei. Quoniā proiecisti materiā mūdi a te:
⁊ ego te expectaui. Quidā obtulit cuidā seni pauperi pe-
cuniā: dicēs. Habe pecuniā: quia senuisti: ꝓ expensis. Cui
ille r̄ndit. Tu post. lxx. annos auferre mihi nutritorē meū
venis? Ecce multū tēporis habens in infirmitate mea ni-
hil indigui: deo tribuēte ⁊ pascente me. ⁊ nō acquieuit ac-
cipere: dicēs, Ecce modicas palmulas habeo quas ope-
ror: ⁊ facio plectas ex eis: ⁊ māduco panem. Iterū iuenit

ad domū cuiusdam vidue cum filijs suis: ⁊ quū pulsarēt ostiū: cucurrit filia nuda ad ostiū. mater vero/q: erat candidatrix: iuerat ad opus. ⁊ dabant filie vestimentū ⁊ nūmos: ⁊ noluit accipere: dicens venisse matrē suā: ⁊ dixisse sibi. Cōfide filia: q: voluit deus: ⁊ inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victum nostrum. Et quū venisset mater eiꝰ: rogabāt eam vt acciperet aliqđ: ⁊ noluit dicēs. Ego habeo nutritorē deum meū: ⁊ vos vultis eū tollere a me? Illi autē cognoscentes fidem eius glorificauerunt deū. Ista etiam duo proxima exempla posui supra in. §. ex quo sponsa. in ar. lj. ꝟ. venerunt. cū. ꝟ. seq. Serapion sidonius dedit cuidā petenti amictum suū: ⁊ alteri frigescenti tunicā. ⁊ sic remansit nudus. ⁊ interrogante quodā abbate/Quis te spoliauit? tenens euāgelij librū ⁊ ostendēs ei respondit. iste. Matth. xix. ibi. Vade ⁊ vende ⁊c. Quum pauperes venissent ad quādam ciuitatē pro agape eleemosyna cōmuni. xlij. di. c. j. dormiētibus alijs erat quidam habēs tantūmodo mattam. i. stoream de iuncis vel palmis cuius medietatē sibi substernebat: ⁊ medietate cooperiebatur: erat eñ tunc ibi frigus validū. Et quū exijsset quidā frater ad vrinandū: audiuit submurmurātem illum et gementē de frigore: ⁊ consolabatur seipsum dicens. Gratias tibi ago dñe. quanti eñ sunt modo diuites in custodia: qui etiā in ferro sedent: aut pedes habēt in ligno constrictos: quiꝗ vrinam suā libere nō faciunt. ego aūt velut imperator sum extendens pedes meos: ⁊ vbi volo ambulo. Quod verbū audiens ille frater/narrauit alijs: ⁊ edificati sunt. Quidā frater de macria moriens. c. solidos dereliquit. Macharius Pambo Isidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto loquēte in eis spiritu/decreuerūt infodiendos esse cum dño suo: dicentes/Pecunia tua tecū sit in perditionē. Act. viij. j. q. j. qui studet. c. eos. c. petrus. Ex quo tantus terror per totā Egyptum cūctos monachos inuasit: vt vnū solidum dimisisse grande apud eos sit crimen. Idē fecit beatus Greg. de Iusto monacho q̄ in morte tres aureos reliquit: quos secum sepeliri fecit beatus Greg. vt narrat in lib. dialogor. ⁊ ex̄ de sta. mona. cum ad monasteriū. Narrat etiā in. iiij. lib. dialogorū de Isaac de Syria: qui dicebat. Monachus q̄ in terra possessionem querit: monachus nō est. sic q̄ppe metuebat paupertatis sue securitatē perdere: sicut diuites auari solēt perituras diuitias custodire. Qr aūt religiosi approbatā religionē profitētes propriū in speciali aut peculiū habere non possint: a primitiua ecclesia credentiū ortum traxit: ⁊ deinde ab vniuersali eccl'ia institutū est. ad hoc. xij. q. j. c. dilectissimis. c. quia tua. ⁊. c. scimus. ⁊. c. duo. c. nolo. c. non dicatis. xvij. q. j. ananias. xviij. q. j. c. j. ⁊. q. ij. abbates. liiij. di. abbati. ex̄ de of. or. quanto. de testa. q: ingredientibus. de regu. ex parte. de sta. mo. c. ij. ⁊. c. sup quodā. ⁊. c. cū ad monasteriū. j. rñ. ⁊. §. fi. vbi de hoc. de accusa. ex pte. ⁊. c. olim. Et q: propriū habere nō possunt in speciali: ideo nec cōtractus facere possunt ad veros dños pertinētes suo noīe: sicut vēdere/emere/donare/permutare/locare/conducere/testari/transigere/vel pacisci/alienare sine licētia aliqđ recipere. vt pre. c. abbati. ꝟ. de hoc. ex̄ de reb. ec. alie. nulli. C. de epis. ⁊ cleri. aut ingressi. xix. q. vlti. q: ingrediētibus. ⁊ pre. c. nolo. ⁊. c. nō dicatis. Adde hic qđ scripsi de istis contractibꝰ. j. in. §. offendunt. ꝟ. ⁊ quia vt sepe. in ar. lxvj.

Articulus. lv. A

Vtro omnis religio potest habere propriū in cōmuni. vt pre. c. dilectissimis. ⁊. c. quia tua. cū si. Excepta regula ⁊ statu fratrum minorum: qui nō possunt habere propriū: etiam in cōmuni. vnde in eorū regula cōtinetur. Fratres nihil sibi approprient: nec domū/nec locum/nec aliquā rem ⁊c. Fratres dicit: nō frater. q. d. tota illa cōmunitas: nō frater specialis. q: de hoc nō erat dubiū: sicut nec de alijs religiosis qui nō habent propriū in speciali. sicut superius est probatum proxime in. §. pre. in fi. Qr aūt talem statū elegerit beatus Franciscus crucis christi signaculo insignitꝰ/⁊ ab ecclesia multipliciter approbatus: patet primo per Greg. ix. qui fuit tēpore beati Francisci sibi familiaris/⁊ in condendo ac regulā confirmando sibi specialiter adstitit. vt ipse testatur in declaratione regule: in qua sic determinat dicens. Preterea quū in ipsa regula cōtineatur expresse ꝙ fratres nihil sibi approprient: nec domū/nec locum/nec aliquā rem: ac ipsi processu tēporis cōtaminari timeant ordinis paupertatē: presertim quū iam dixerint aliqui proprietatem mobiliū pertinere ad totū ordinem in cōmuni: nobis fuit humiliter supplicatū vt in hoc animarū dignoscemur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Dicimus itaꝗ ꝙ nec in cōmuni nec in speciali debēt proprietatem habere: sed vtēsilium ⁊ librorum ⁊ eorū mobilium que licet habere/ordo vsum habeat ⁊ fratres: scḋm ꝙ generalis minister vel prouinciales ministri disponēdum duxerint. his vtantur saluo locorū ⁊ domorū dominio illis ad quos noscit pertinere. hec Greg. nonus. qui in eadem declaratione dicit se ex familiaritate speciali quā habuit cū beato Francisco nosse eius intentionē. Itē Innocentius quartus ⁊ Alexander quartꝰ: vt dñs Io. papa. xxij. recitat in sua cōstitutione/quia quorūdam. in suis declarationibus sic definierūt. Dicimus insuper ꝙ quū in ipsa regula cōtineatur expresse ꝙ fratres nihil sibi approprient: nec domū/nec locū/nec aliquā rem: ꝙ nec in cōmuni nec in speciali debēt proprietatem habere. sed locorū ⁊ domorū ac vtensiliū librorum ⁊ eorū que licet habere: ordo vsum habeat ⁊ fratres: scḋm ꝙ generalis minister ⁊ prouinciales ministri ordinandū duxerint his vtantur. Itē Nicolaus tertius in sua declaratione que ponitur ex̄ de ver. sig. exijt. §. verū. lib. vj. sic definit dicens. Verū condecens fuit ei professioni que spōte deuouit christū pauperem in tanta paupertate sectari: omniū abdicare dominiū: ⁊ rerum sibi cōcessarū necessario vsu esse contentā. nec per hoc ꝙ proprietatem vsus/⁊ rerū cuiuscūꝗ dominiū a se abdicasse videtur: simplici vsui omnis rei renūtiasse cōuincitur. Et infra nihilominus dicit sic ad hec. Quū fratres nihil sibi in speciali acq̄rere vel eorū ordini possint: etiā in cōmuni. Item Clemēs quintus in sua declaratione in Viennēsi cōcilio edita/⁊ inter clementinas posita. exiui de paradiso. ex̄ de ver. sig. sic dicit. Proinde quū vir sanctus paupertatis promisse in regula modū exprimēs dixit in eadē. Fratres nihil sibi approprient: nec domū/nec locū/nec aliquā rē: sed tāq̄ aduene ⁊ peregrini in hoc seculo/in paupertate ⁊ humilitate dño famulantes/vadant pro eleemosyna confidenter. sicꝗ declaratū per nōnullos precessores nostros Romanos pōtifices/hanc exproprationē intelligi debere tā in speciali q̄ in cōmuni. pp̄ter quod ⁊ rerū omnium cōcessarū ⁊ oblatarū ⁊ donatarū fratribus/quas ⁊ quarū vsum fratri scilȝ ordini vel ipsis fratribus licet habere: proprietatē ⁊ dominiū in se ⁊ Romanā ecclesiam receperunt: dimisso ipsis fratribꝰ in eis tātūmodo vsu facti simplici. Ecclesia etiā declarauit in decre. pre. exijt. §. Porro istū fuisse statū christi viā perfectionis tradētis ⁊ suorum apostolorū. Hec est etiam illa altissima paupertas de qua beatus Frācīscus loquitur in regula. Nihil eñ tam proprium veri ⁊ euāgelici pauperis: q̄ nihil pp̄riū nec singulatim nec cōiter possidere. ⁊ huic portio/sicut dicit Ambrosius/deꝰ est. xij. q. j. cui portio. ⁊ habēs talis victū ⁊ vestitū ad suū vsum his cōtentus est nudā crucē nudus sequens. xij. q. j. clericus. ⁊. c. duo. ⁊. q. ij. gl'ia. x. q. ij. eps. B Apl'i eñ post apostolatū/⁊ precepto eis dato a dño de nō habēdo es in zonis ⁊ argentū ⁊ aurū/⁊ vt crederēt q̄ apud illos erāt vbi predicabāt: propriū nō habuerunt. vt probat pre. c. dilectissimis. ⁊ no. xij. q. j. vidētes. ⁊. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊. xvij. q. iiij. §. notādum. in glos. tito ⁊ eugenio. Et sup illo ꝟbo/Accepit eā discipulꝰ in suā. Io. xix. dicit magister in historia scho. sup verbo suā. quasi suā habēs matrē. vel in suā vel in cōmunione rerū suarum. cū nihil creditur ha

Fratres minores nihil habent proprium.

buiſſe ꝓpꝛiũ.ſed quũ eſſet beata virgo cũ Apl'is:iſte ſpeciale curã eiꝰ habebat.hucuſq; hiſtoꝛia ſcho.quũ ipſa mater chꝛiſti nihil etiã penitꝰ haberet:ſicut ait Chꝛyſ.xxvij.q.ij.ſi em̃.Itẽ ſuper illud Act.iij.Argentũ ⁊ aurum nõ eſt mihi.magiſter in hiſtoꝛia ſcho.ſic ait.Non erat ſuũ qd̾ reſeruabat in vſus pauperũ:qui reliquerãt patrimonia ſua pꝛoijciẽtes oĩa ante pedes apoſtoloꝛũ.Si em̃ clerici in rebus eccleſie vſuarijs ⁊ nõ ꝓpꝛie vſufructuarijs cõparantur.de hoc ſupꝛa in.§.vlti.hic quero.ar.xxix.vt legit ⁊ no.xij.q.j.res eccleſie.⁊.c.eps eccleſiaſticarũ.⁊ ex̃ de pecu.cleri.c.vlti.⁊ ex̃ de teſta.quia nos.gloſ.clerici.⁊ de pig.c.vlti.in gloſ.vſufructus.multo potius religioſi vſu nudo vtuntur abſq; ꝓpꝛietate ⁊ dominio.vt no.xij.q.j.dilectiſſimis.in gloſ.ergo aliquis.⁊.c.non dicatis.in gloſ.nũquid.quo vſu in veteri teſtamẽto vtebantur ſacerdotes ⁊ leuite in ſacrificijs ⁊ oblationibus.dñs enim ſpeciale dominiũ retinuit ſacrificiũ ⁊ oblationem rerũ eccleſiaſticarũ.j.q.iij.ſaluatoꝛ.⁊ no.xij.q.j.expedit.⁊.hoc tenet Hug.⁊ Vinc.⁊ Archi.idem.Vñ Deut.xviij.ſcribitur.Non habebũt ſacerdotes ⁊ leuite et qui de eadẽ ſunt tribu partẽ cũ reliquo populo:quia ſacrificia dñi ⁊ oblationes eius comedũt.⁊ Eccl'i.xlv.de ſacerdotibus dicit.Sacrificia dñi edent que dedit illi ⁊ ſemini eius.Ex q̃bus patet ꝙ dominiũ ſpeciale ⁊ ꝓpꝛietatis ſacrificioꝛũ ⁊ oblationũ fuit dñi:⁊ nõ miniſtroꝛũ:licet vſus eſſet ipſoꝛũ.Quia ſacrificia inquit dñi:⁊ nõ ſua.⁊ oblationes inquit eiꝰ non ſuas comedũt.Vñ ⁊ ſoli mares ⁊ in ſanctuario ſolo poterãt comedere ea:et nihil aliud de eis poterãt facere.vt ptꝫ Numeroꝝ.xviij.c.⁊ Matth.xij.Et licet oĩa generaliter quoad generale dominiũ ſint dei:q: dñi eſt terra ⁊ plenitudo eiꝰ.pſ.xxiij.di.viij.quo iure.tñ ſacrificia ⁊ oblationes ſpecialiter quoad ſpeciale dominiũ ⁊ immediatũ/fuerunt dei:inquantum deus ipſa ſibi ſpecialiter retinuit ⁊ reſeruauit in ſignum ꝓpꝛij ⁊ immediati dominij.ad hoc faciũt optime.xvj.q.j.quoniã.ibi.In vſu trãſierint monachoꝛũ.xij.q.j.q̃ abſtulerit.ibi.chꝛiſti pecunias.⁊.c.nulli.ibi.ſanctũ ſanctoꝝ.gloſ.i.ad vſum ſanctoꝝ ſacerdotum pertinet.⁊.xxiij.q.vij.quod aũt.ibi.que habebant.gloſ.non intelligas iure dominij.⁊ ibi.ſed noſtra.gloſ.i.ad ſeruandum nobis data.xvj.q.vij.omẽs decime.ibi.dñi ſunt.ex̃ de deci.tua nobis.ibi.Quas dñs in ſignũ vniuerſalis dominij ſibi reddi pꝛecepit:ſuas eſſe decimas ⁊ pꝛimitias aſſeuerãs.ex̃ de ꝓben.cũ ſm̃.ibi.de patrimonio Ieſu chꝛiſti.⁊ de ver.ſigni.cauſam carpenti.vbi de hoc tenet Bcr.⁊ ex̃ de elec.cũ ex eo.§.ꝓinde.ibi.de chꝛiſti patrimonio ſublimatis.vbi hoc tenet Io.an.facit etiã.xvj.q.j.in canonibꝰ.⁊.c.reuertimini.ibi.q: fraudaſtis me parte mea.¶ Habuerũt etiã apoſtoli poſt apoſtolatũ vſum cõceſſum abſq; ꝓpꝛietate ⁊ dominio:qualẽ habent pauperes a dñis inuitati ſeu vocati ad ſuas mẽſas.diuites em̃ inuitantes nõ concedũt cõmuniter oẽ dñium pꝛopꝛiũ ⁊ immediatũ quod habẽt alimentoꝛũ appoſitoꝝ quoniã vt plurimũ non cõcedunt eis poteſtatẽ nec dominiũ ipſa diſtrahẽdi alienandi ⁊ aſpoꝛtãdi:ſed tantũ edendi ⁊ bibẽdi.qd̾ tamẽ dominiũ ipſi diuites immediate habẽt in eis:⁊ pauperes inuitati ſolũ vſum nudũ conceſſum quũ comedunt ⁊ conſumũt.⁊ de iſto vſu nudo qd̾ põt ſeparari a dñio loquitur pꝛeal.c.dilectiſſimis.ibi.cõmunis vſus ⁊c.Act.iiij.ibi.Nec quiſq; eoꝛum aut noſtrũ de his q̃ poſſidebãt aliquid ſuũ eſſe dicebat.Sicut em̃ ſm̃ Aug.j.de doctrina chꝛiſtiana.abuſus eſt illicitꝰ vſus:ita vſus acceptus cõiter erit licitus vſus:per locũ a contrario ſenſu:quo chꝛiſtus vſus eſt.Mat.v.de dilectione amici/⁊ odio ſcd̃m.l.inimici.⁊ ex̃ de his que fi.a pꝛela.cũ in apoſtolica.vbi de hoc.Si em̃ licitus vſus nõ eſt pꝛopꝛie vſus:illicitꝰ vſus non eſt ꝓpꝛie abuſus.per locũ a cõtrario.q: cuilibet ſpeciei pꝛopꝛie vſus/coꝛreſpõdet ex oppoſito aliqua ſpecies ꝓpꝛia abuſus.vſus aũt illicitus in quacũq; materia eſt ꝓpꝛie abuſus.ex̃ de elec.qd̾ ſicut.§.j.ibi.abuſiue.⁊ vſus licitus in quacũq; materia eſt ꝓpꝛie vſus.ad qd̾ bene facit qd̾ legit ⁊ no.xij.q.j.duo ſunt.ibi.ſed nõ niſi ad vſum.⁊ in ſi.gloſ.que incipit/ꝓhibetur.ibi.⁊ dic nõ niſi ad vſuꝫ.i.nõ abuſum.De quadruplici ſpecie vſus no.xxxij.q.j.nõ enim.gloſ.j.Et adde hic qd̾ ſcripſi.j.in.§.rurſus ad finẽ.⁊.Itẽ de ſeparatione.in ar.lvj.Item ſicut religioſi habẽtes pꝛopꝛiũ in cõmuni/habẽt vſum ſeparatũ a ꝓpꝛietate:⁊ poſſunt cõſumere bona etiã vſu cõſumptibilia:non vt ꝓpꝛia ſua/ſed vt ꝓpꝛia cõmunitatis illiꝰ vbi ſunt.vt pꝛe.c.dilectiſſimis.⁊ vt fratres minoꝛes poſſunt habere vſum quẽlibet ſeparatũ a pꝛopꝛietate:cuius ꝓpꝛietas Romane eccleſie erat olim:⁊ nũc dantiũ:ꝓpter extrauagantẽ quã fecit papa Io.xxij.cõtra fratres minoꝛes.q̃ incipit/ad conditoꝛẽ.ex quo ſcd̃m eccleſiã non poſſunt habere etiã pꝛopꝛiũ in cõmuni.vt pꝛe.c.exiit.⁊.c.exiui.ſic ⁊ apl'i habuerũt vſum ſeparatũ a ꝓpꝛietate que erat eccleſie pꝛimitiue.vt pꝛe.c.dilectiſſimis.Sicut etiã filiuſfamilias habet vſum ſeparatũ a ꝓpꝛietate que eſt patris in peculio ꝓfectitio:ff.de acqui.poſ.l.q̃cq̃d.⁊.l.j.§.Itẽ acquirimus.ff.de regu.iur.filiuſfamilias.⁊ ſeruus a ꝓpꝛietate que eſt dñi:q: veſtis quã habet de peculio dñi eſt.ff.de peculio.illud veſtimentũ.⁊ ſeruus nõ poſſidet ea q̃ ſunt in peculio.ff.de acqui.poſ.ſeruus.⁊ no.de hoc.xij.q.j.non dicatis.in gloſ.nũquid.Sicut ergo paterfamilias eſt ꝑſona cõmunis in domo:et dñs eſt perſona cõmunis in dñio.xxiij.q.iiij.duo.⁊ filiuſfamilias ⁊ ſeruus vtũtur rebus eoꝛũ:ſic ⁊ apoſtoli ⁊ fratres minoꝛes(vt dictũ eſt)vtũtur rebus eccleſie generalis.⁊ tamen licet vtatur q̃libet apl's vel frater minoꝛ rebus eccleſie generalis:vel aliꝰ religioſus rebus ſue cõmunitatis ſpecialis:non ꝓpterea in vſu rei illius ꝓpꝛietariꝰ eſt:nec in re illa quã potius detẽtat ꝙ poſſidet.vt no.pꝛe.c.dilectiſſimis.quia qd̾ vniuerſitatis eſt vel cõmunitatis:illud non eſt cuiuſlibet.xij.q.ij.q̃ manumittit.⁊ no.xij.q.j.§.ſi.in gloſ.falſum dicit.⁊ in textu.ibi.cũ de cõmuni nullꝰ dicat hoc meũ eſt.⁊ ar.ad hoc op.ꝙ magis dicitur meum qd̾ per pꝛobitatem meã queſiui:ꝙ quod per anteceſſoꝛes meos habui.legit ⁊ no.ff.de capti.l.ſi q̃s in bello.Et dicit lex.Cum dicimus ſuũ vel ipſius:dño damus actionem.⁊ cũ dicimus in alterius locũ:de dño intelligendũ eſt.ff.de relig.l.ij.§.in locũ.⁊ no.de poſtu.pꝛe.c.j.in gloſ.bona.Nõ obſtat.Act.xij.qd̾ dixit angelus ad Petrũ.Calcia te caligas tuas.⁊ quod dixit.Circũda tibi veſtimẽtum tuũ ⁊c.q: in ſcriptura ſepe dicit aliq̃d alicuius/nõ quoad dñium et pꝛopꝛietatẽ:ſed quoad officiũ cõmoditatis ⁊ neceſſitatis.ſicut eſt illud.j.Reg.xx.Apparuit vacuus locꝰ Dauid.qui locus nõ dicebat Dauid quantũ ad dominiũ ꝓpꝛietatis:q: quoad dominium erat Saulis:eo ꝙ in mẽſa regis Saulis haberet ſpecialẽ locũ in ſedẽdo ſibi deputatum.Sic eſt illud Mat.xxvij.de cruce ſaluatoꝛis.Angariauerunt quẽdam vt tolleret crucẽ eius/ſcꝫ chꝛiſti.q̃ crux non dicebat in ſpeciali chꝛiſti quantũ ad dominiũ ꝓpꝛietatis.ſed quoad ſuppliciũ paſſionis ⁊ officiũ redẽptionis.Sic ⁊ calige ⁊ veſtimentũ Petri dicebant eius ab angelo:nõ quoad dominiũ pꝛopꝛietatis:ſed quoad officiũ neceſſitatis coꝛpoꝛalis ſeu vſum neceſſitatis.Itẽ facit ꝓ iſta ſeparatione vſus a ꝓpꝛietate in cõſumptibilibus.Luc.xix.ibi.Quare nõ dediſti pecuniã meã ad menſam:⁊ ego cũ vſuris exegiſſem eã:ex quo videt ꝙ ſeruus habuit vſum pecunie:⁊ dñs dominiũ:⁊ tamẽ pecunia cõputatur inter ea que vſu cõſumũtur.legit ⁊ no.ex̃ de pig.c.vlti.Item facit ad hoc illud Aug.in lib.de queſtionibꝰ euangelij:⁊ ponit in gloſ.oꝛ.ad Rom.viij.c.Omnia veſtra ſunt:nõ dñio ſed vſu.ſicut res dñi famuloꝝ ſunt:nõ dominij poteſtate:ſed vtendi facultate:qua vtunt eis ad victũ aut oꝛnamẽtum aut aliud hmõi.hec gloſ.accepta ab Aug.Itẽ ſuper illud ad Phil.vlti.c.Miſiſtis mihi in vſum.gloſ.oꝛ.pꝛeter quẽ nihil in rebus querendũ eſt.Item Hiero.ad Nepotianũ dicit ꝙ chꝛiſtus alieno cibo vtebat.Item Greg.in homi.ſup euangelia/parte.ij.Ad ſe veniẽtibus dñs pꝛecipit vt renũtiemus noſtris:q: q̃ ad fidei agonẽ venimus/luctamen cõtra malignos ſpũs ſumimus.nihil aũt pꝛopꝛium maligni ſpũs in hoc mundo poſſidẽt.nudi ergo cũ nudo

luctari debemus:quia si vestitus q̄s cū nudo luctetur: ci⸗
tius ad terrā deijcitur:q: habet vn̄ teneatur.quid em̄ sunt
terrena oia:nisi quedā corporis indumenta:qui ergo ad
certamen ꝓperat:vestimenta abijciat: ne succumbat.hec
Greg. ¶ Nec possit obijci de.c.Melchiadis pape.xij.q.i.
futurā.ꝙ apostoli non sunt adepti predia in Judea:quia
futurā ecclesiam in gentibus preuidebāt:ergo ea habere
poterāt.non sequit̄.q: Melchiades intelligit ꝙ apl'i non
sunt adepti predia ꝓ ecclesia ipsa quā preuiderunt futurā
in gētibus:nō pro seipsis.q: apl'i pro seipsis nō plus sunt
adepti predia in gētibus q̄ꝫ in Judea.sed nec illa fuit cau
sa principalis ⁊ vniuersalis:sed particularis ⁊ accessoria
Quia ratio principalis ⁊ literalis fuit:vt solis vite neces⸗
sarijs alimētis.s.⁊ tegumētis cōtenti.i.ad Tim.vi.xij.q.i.
eps.deo liberius vacarent:euāgelio expeditius instarēt:
mūdo exēplarius coruscarent:⁊ vniuersorū necessitatibꝰ
promptius ministrarent atq; prouiderent.que quadruplex
ratio tāgitur in textu.Ut deo liberiꝰ vacarēt/⁊ perfectiꝰ:
et euāgelio expeditius instarēt.ideo scribitur Act.ij.c. de
illa multitudine.Erant aūt pseuerantes in doctrina apo
stolorū ⁊ cōmunicatione fractiōis panis ⁊ orationibus.
Ut mūdo exēplarius coruscarent.ideo scribitur ibidem.
Fiebat autē omni anime timor:⁊ metus magnus erat in
vniuersis.Ista triplex ratio tangit̄ simul in fine eiusdē.c.
vbi scribit̄.Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in
tēplo ⁊ frangētes panes circa domos sumebāt cibum cū
exultatione ⁊ simplicitate cordis/collaudantes deū ⁊ ha
bentes gratiā ad omnē plebē. Quarta ratio: vt vniuer⸗
sorū necessitatibus promptius ministrarent. tangitur Act.
iiij.c.vbi scribit̄ ꝙ nec quisq̄ꝫ erat egēs inter eos: ⁊ ꝙ vni⸗
cuiq; ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerūt p̄ncipales
cause quare apostoli ꝓ multitudine credentium in iudea
non fuerūt adepti predia. Nō dicit ergo Melchiades ꝙ
apostoli ꝓ seipsis non sunt adepti predia in iudea:q: pre
uidebāt seipsos trāsituros ad gētes:sed ꝙ nō sunt adepti
predia in Judea q: preuidebāt ecclesiā futurā in gentibꝰ.
Non est ergo verū salua reuerētia ꝙ apostoli in Judea li
cite potuerūt ꝓ seipsis recipere predia. quia vt scribitur
Matth.xix.Si vis perfectꝰ esse:vade ⁊ vende oia que ha
bes:⁊ da pauperibꝰ.quod de predijs inter alia necesse est
intelligi:vt pꝫ manifeste ex textu vbi scribitur de illo iu⸗
uene ꝙ erat multas habēs possessiones. Quinta stante
apice apostolice perfectionis/apostoli nō poterāt pro se⸗
metipsis in speciali nec in cōmuni quantū ad ipsorꝫ com⸗
munitatē propriā/predia recipere nec retinere in Judea
nec in gētibus.q: si vis perfectꝰ esse:vade ⁊ vēde oia que
habes:⁊ da pauperibus.⁊ nō retineas tibi/nec portes ad
me/inquit:sed da pauperibꝰ.⁊ ita causa precisa ꝫm euan⸗
gelistā quare apostoli nō receperunt pro seipsis predia in
Judea:fuit q: possessio ⁊ ꝓprietas prediorū nō stabat cū
apice apl'ice perfectionis. Itē apl's Paulus q̄ fuit princi
paliter ad gētes missus:⁊ nō ad Judeos:vt ipse testatur
ad Gal'.i.scribens Timotheo.i.ad Timo.vi.ait.Habētes
alimenta ⁊ q̄bus tegamur/his contenti simus.xiiij.q.i.§.
his ita.v̄.ad hec callida.xij.q.i.eps. Hec ergo sufficientia
apostolica ⁊ limes apl'ice perfectionis ꝓ se ⁊ pro suis pfe
cte secratoribus fuit esse contentū victu ⁊ vestitu:que vsu
cōsumuntur:⁊ nihil vltra querere.q: habentes inquit ali
mēta ⁊ q̄bus tegamur his contenti sumus.⁊ ita recipere
predia ⁊ ipsa tenere nō stat cū apostolica perfectione.Itē
quū Petrus dixit in sua ⁊ oīm apostolorū persona . Ecce
nos reliquimus oia.Mat.xix.si post talem relictionē vni
uersalē maxime rerū immobilium/predia habuissent:ma
num ad aratrū posuissent primo:⁊ postmodū retro aspe⸗
xissent:⁊ regno dei apti nō fuissent.Luc.ix.vn̄ sup Ezech.
i.c.super verbo illo Pennata aialia minime reuertuntur
quū incedunt: Greg.dicit.q: predicatores sancti sic a ter
renis actibus ad spūalia transeunt:vt ad ea que relique⸗
rant vlterius nullatenus reuertātur.de peni.di.ij.penna⸗
ta.Item q̄bus nō licuit ex sua ꝓfessione passim ⁊ indiffe⸗

renter pecuniā possidere ⁊ portare:eis nō licuit predia re⸗
cipere ⁊ retinere.quia ꝓ quocūq; tempore licet alicui pre
dia recipere vel retinere:ꝓ eodem tēpore licet eidē mul⸗
to magis pecuniā aliquā recipere vel possidere. sed apo⸗
stolis non licuit ꝓ seipsis tēpore predicationis pecuniā re
cipere vel portare quicq̄d sit de alio tēpore. sicut pꝫ Luc.
ix.Mat.x.ibi.Nolite possidere aurū/neq; argētum/neq;
pecuniā in zonis vestris:nō peram in via/neq; duas tuni
cas/neq; calciamēta/neq; virgam.vbi Hiero.Si enim sic
predicāt/vt preciū non accipiāt:superflua est auri ⁊ argē⸗
ti nummorūq; possessio.nā si habuissent:viderent̄ nō cau
sa salutis hominū/sed causa lucri predicare. Itē Chryso.
ibi.Per hoc ergo preceptū primo q̄dē discipulos facit nō
esse suspectos:scdo ab omi eos liberat solicitudine:vt va⸗
catione omnē tribuant verbo dei:tertio docet eos suā vir
tutem.hoc nēpe eis ⁊ postea dicit Luc.xxij.Nūquid aliq̄d
defuit vobis:qn̄ misi vos sine sacculo ⁊ pera? Itē Hiero.
Qui aūt diuitias detrūcauerat: que per aurū ⁊ argentū
⁊ es signantur:propemodū ⁊ vite necessaria amputat:vt
apostoli doctores vere religionis q̄ instituebāt omia dei
ꝓuidentia gubernari:seipsos ostēderēt nihil cogitare de
crastino.Matth.vi.Item ibi glos.nec pecu.in zo.⁊c.Duo
sunt genera necessariorū.vnū quo emūtur necessaria: q̄ꝺ
intelligit̄ per pecuniam in zonis.Aliud ipa necessaria:q̄ꝺ
intelligitur per peram.Sequit̄.Neq; duas tunicas. Hie⸗
ro.In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vesti
mentū.non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigētibus
vna q̄s tunica debeat esse contētus.sed ꝙ in tunica vesti⸗
mentū intelligamus:ne alio vestiti aliud nobis futurorū
timore reseruemus.vn̄ ⁊ Aug.Curam ꝓhibuit:ne quisq̄ꝫ
eorū preter eam quā esset indutus/aliā portandam puta⸗
ret:solicitus ne opus esset:quū ex potestate illā possit ac⸗
cipere.sic etiā intelligit de calciamentis.Neq; calciamēta
Hiero.Et plato etiā precepit illas duas corporis summi⸗
tates esse velādas.neq; assuefieri debere mollitie capitis
⁊ pedū.quū enim hec habuerint firmitatem:cetera robu
stiora sunt.Sequit̄.Neq; virgam.q̄ em̄ habemus auxiliū
baculi:presidiū cur queramus.xi.q.iij.ira. Itē Remigiꝰ.
Ostendit dn̄s in his verbis q: sancti predicatores reuo⸗
cati sunt ad primi hois dignitatē:qui quādiu celestes pos
sedit thesauros:ista nō concupiuit. sed mox vt peccando
illa amisit:ista desiderare cepit. Item Chrys. Felix est au
tem ista cōmutatio.nā pro auro ⁊ argento ⁊ hmōi accepe
runt potestatem curandi infirmos:suscitādi mortuos: et
alia huiusmodi.vn̄ non a principio dixit eis.Nō possidea
tis aurū vel argentū.sed quādo dixerat Matth.x. Lepro
sos mundate:demones eijcite. ex quo pꝫ ꝙ angelos eos
ex hoibus(vt ita dicam)constituit:ab omni soluens vite
huius solicitudine:vt vna sola detineantur cura/q̄ est do⸗
ctrine:a qua etiā eos soluit dicens Matth.x.Neq; solici⸗
ti sitis q̄d aut qual'r loquamini . q̄ꝺ videt̄ valde etiā one⸗
rosum ⁊ graue:hoc maxime leue eis ostēdit ⁊ facile.Nihil
enim est ita iocundū vt a cura ⁊ solicitudine exutum esse:
⁊ maxime quū possibile fuerit ab hac erutos in nullo mi⸗
norari deo presente ⁊ ꝓ omnibus nobis procuratore esse
cto.Hiero. Et quia quodāmodo nudos ⁊ expeditos ad
predicandū apostolos miserat:⁊ dura videbatur cōditio
magistrorū:seueritatem precepti sequēti sentētia tēpera⸗
uit dicens.Dignus est em̄ operarius cibo suo. Matth.x.
xij.q.ij.quicūq;.q.d.Tantū accipite quantū in victu ⁊ ve⸗
stitu vobis necessariū est.vnde Apl's.i.ad Timo.vi.Habē
tes victum ⁊ vestitū his contēti simus. x.q. ij. episcopus.
⁊ alibi.Cōmunicet.Gal'.vi.xiij.q.i.§.i.is qui catechizatur
ei qui catechizat in omnibꝰ bonis:vt quorū discipuli me⸗
tunt spūalia/consortes faciāt eos carnalium suorum.ex
de censi.cum apostolus.xiij.q.i.§.i. non in auaritiā: sed in
necessitatē.Item Aug. Non est ergo venale euangelium
vt pro tēporalibus predicetur.si em̄ sic vēdunt: magnam
rem illi vendūt.Accipiant ergo predicatores sustentatio
nem/necessitatē a populo;mercedē dispensationis a deo.

non eñi a populo redditur quasi merces illis q̇ sibi in charitate euangeliũ seruiũt: sed tanq̃ stipendium datur quo vt possint laborare pascãtur. Item Mar.vj. Et precepit eis ne quid tollerẽt in via: nisi virgam tantũ: nõ peram/ neq̧ panẽ: nec etiã in zonis es: sed calciatos sandalijs: ⁊ ne induerẽtur duabus tunicis. vbi Beda. Tanta eñi predicatori in deo debet esse fiducia: vt p̄sentis vite sumpt⁹ q̃uis nõ prouideat: tñ hos nõ sibi deesse certissimo sciat. ne dũ mens eius occupatur ad tẽporalia: minus alijs ꝓuideat eterna. Item Chrys. Hoc etiã eis dñs precepit: vt per habitũ ostenderent quantũ a diuitiarũ desiderio distabant. Item Theophilus. Instituẽs etiam eos per hoc non esse amatores munerũ: ⁊ vt videntes eos predicare paupertatẽ acquiescant: quũ apostoli nihil habẽt. Qr vero dicit Nisi virgam tantũ/ intelligit Aug. q: per potestatẽ a dño acceptam que virge noĩe signata est: etiã que non portantur nõ deerunt. Qr vero Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c. cõmemorat dñm dixisse discipulis vt nec virgam ferrẽt/ intelligit idẽ Aug. i. nec minimas quidẽ res. Item Amb. de sancto Joseph. ⁊ est.xi.q.iij.ira.ij.ibi. Dñs Jesus mittens ad euãgelizandũ discipulos/ misit eos sine auro ⁊ argento/ sine pecunia/ sine virga: vt ⁊ incentiua litis ⁊ instrumenta exipe retvltionis. Quod dicit Mar.vj.c. de sandalijs intelligit Aug. i. soleis: vt pes neq̧ tectus sit desuper: nec nudus ad terrã. i. nec occultetur euãgeliũ: nec terrenis cõmodis innitatur. Item Chrys. Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c. non calciamenta neq̧ baculũ portare permittit. qđ ostendit sanctissimũ esse. Marcus vero baculũ iubet assumere: ⁊ sandalijs calciari. quod dictum est permissiue. ¶ Sexto per superiora patet ꝙ nõ licuit apostolis alicubi predia recipere nec retinere aliquo tẽpore. quia quũ sepe ⁊ frequenter predicarẽt: si tẽpore predicandi non licuit eis predia retinere: ⁊ alio tẽpore licuisset: tũc oportuisset eos tota die sicut mercatores predia vendere ⁊ cõmutare. qđ de apostolis sentire est incõueniens ⁊ euangelio contrariũ: presertim quia quum essent de ecclesia primitiua: in qua nullus habebat propriũ singularim. vt.xij.q.j. dilectissimus. ⁊ illius ecclesie capita propriũ non potuerũt dispersi per mundũ vllatenus possidere. vñ Aug. in homilia.c.xix. super illud Jo. Accepit eam discipulus in suã. Quam suã: quũ reliquisset oĩa: Suscepit Joãnes matrẽ domini in suam: qui nõ predia. q̇ nulla ꝓpria possidebat: sed officia que ꝓpria dispẽsatione exequẽda curabat. Propterea religiones mendicantiũ predicatorum ⁊ minorũ que potestatem recipiẽdi ⁊ retinẽdi predia a se abiecerũt: vt christo pauperi in paupertate altissima famularẽtur. vt ex̃ de excess. prela. nimis iniqua. ⁊.c. nimis praua. essent nulle et vacue: si apostoli quos imitantur in paupertate altissima/ potuissent licite predia recipere ⁊ tenere. nõ enim in paupertate altissima christo cũ apostolis famularent: si apostoli potuissent predia recipere ⁊ tenere: que ipsi a se penitus abiecerunt.

¶ Articulus.lvj. A

Item ꝙ simplex facti vsus seu actus possit separari a dñio: ⁊ participari ⁊ cõmunicari in rebus consumptibilibus: dñio apud verũ dominũ remanente: ptz per beatũ Clementem in prima epistola ad beatũ Jacobum de beato Petro sic dicentẽ. Frequẽter inter vosmetipsos cõmunem cibum vestrũ mensamq̧ faciatis. ⁊ inquantũ vnusquisq̧ preualet: crebro panes ac sales suos cum suis fratribus sumat. Et parũ post. Propter quod cõmunes facite cibos vestros cum ijs qui ſm deũ fratres sunt. vt per hec tẽporalia officia pacis ⁊ charitatis fructib⁹ gaudia eterna mereamini. de hoc etiã Act.ij.c. Erant autẽ omnes perseuerantes in doctrina apostolorũ ⁊ cõmunicatione fractionis panis. ⁊ j. ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus: nã omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Item ꝙ apostoli oĩa reliquerint quantũ ad proprietatẽ nedum in speciali sed etiã in suo cõmuni/ patet in pre.c.xix. Mat. Ecce nos reliquimus omnia. quoniã apostoli nõ minus perfecte oĩa reliquerunt: q̃ iuuenis ille cui christus dixit. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. eo.c. Mat. habita reliquisset: si christi cõsilium seruasset. ⁊ hoc patet: tũ quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reliquimus omnia. occasione illius iuuenis: vt patet in eo.c. Matth. tũ quia apostoli non fuerũt minus expropriati a mundo vniuersaliter: q̃ ille iuuenis fuisset expropriatus ab habitis: si christi consiliũ seruasset. Sed christ⁹ cõsuluit illi iuueni ꝙ omnia que habebat relinqueret quantũ ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solum quantũ ad affectionẽ ⁊ curam eorũ. quia mandauit sibi ꝙ omnia habita venderet ⁊ daret pauperibus. vẽdita autẽ ⁊ pauperibus erogata non remanent amplius quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ: quia nemo potest retinere quod vẽdidit. j.q.j. qui studet. ergo similiter apostoli omnia reliquerunt quoad proprietatẽ ⁊ dominium: ⁊ non solũ quantum ad affectionẽ ⁊ curam eorum. Nec tamen ꝓpterea sequitur ꝙ apostoli omnia reliquerunt quoad vsum necessarium: quoniam relinquere omnia quod vsum necessarium sine quo homo nõ potest viuere: nõ est perfectionis: sed imperfectionis/ fatuitatis/ ⁊ impossibilitatis. ex̃ de verb. signi. exiit. §. porro. lib.vj. Relinquere aũt omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ est perfectionis. vt ptz.xiiij.q.j.§.j.⁊.j.q.ij. si quis. Item ⁊ hoc patet ex circũstantijs sequentibus: quoniã post illa verba Petri. Ecce nos ⁊c. christus intulit. Et omnis q̇ reliquerit domũ/ aut agros/ aut fratres/ aut vxorem/ aut sorores/ propter nomen meũ: centies tãtum accipiet: in hoc tẽpore domos agros fratres ⁊ sorores: ⁊ in futuro vitam eternã. vt patet Mar.x. vbi Theophilus. Uide igitur hec i apostolis. Multe eñi mulieres erant solicite de eorum cibo ⁊ vestimẽtis: ⁊ ministrabant eis: similiter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt: scz eos qui eos diligebãt. Sed ⁊ Petrus vnã relinquens domum/ postmodũ omniũ discipulorũ domos habebat. Ex quib⁹ colligitur euidenter ꝙ verba Petri premissa. Ecce nos reliquimus oĩa. quoad proprietatem ⁊ dominium sunt intelligẽda: quoniã apostoli non minus perfecte oĩa reliquerunt q̃ christus cõsequenter intulerit dicendo. Et omnis q̇ reliquerit domũ fratres ⁊ sorores aut agros ⁊c. quod etiã patet: q: apostoli nõ minus perfecte omnia reliquerũt: q̃ christus eorũ exemplo induceret alios ad relinquendũ sua ꝓpria. sed verba christi predicta intelligũtur quantũ ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solũ quantũ ad affectionem ⁊ curã: quia dicere ꝙ oĩs qui reliquerit aut domos aut agros quantũ ad affectionẽ ⁊ curã/ retinendo sibi ꝓprietatem aut dominiũ/ centies tãtum accipiet: domos scz ⁊ agros in hoc tẽpore: nihil esset penitus dominij. q: quoad q̇d deberet centies tantũ accipere in hoc tẽpore: ex quo sibi proprietatẽ ⁊ dominiũ retineret: Aut quoad ꝓprietatẽ aut quoad vsum. non quoad ꝓprietatẽ: quia illa sibi retinuerũt. Non quoad vsum: q: si nõ reliquerũt proprietatẽ: multo minus reliquerũt vsum necessariũ. ergo verba christi ⁊ ꝑ consequẽs verba Petri quoad abdicationẽ ꝓprietatis ⁊ dominij sunt intelligenda: ⁊ non solũ quantũ ad affectionem ⁊ causam. vñ super dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oĩa. Matth.xix. glos. interlinearis dicit. etiam voluntatẽ habendi. ⁊ super illa verba Luc.xviij.c. Ecce nos dimisimus oĩa. dicit glos. interlinearis. etiã voluntatẽ habẽdi. ⁊ ita ſm vtranq̧ glos. authenticam/ non solũ reliquerunt seu dimiserũt omnia quoad ꝓprietatẽ ⁊ dominiũ: sed etiam dimiserunt (quod plus est) voluntatẽ habendi que nunq̃ habuerunt nec habuissent. Itẽ ex alijs circũstantijs hoc apparet. q: eo modo Petrus dixit Ecce nos reliquimus omnia. quo modo per oppositũ christus dixit de mũdi possessoribus. Mat. xix. ⁊ Mar.x. Qr difficile qui pecunias habent regnũ dei introibunt. vbi Chrys. Dixit autẽ dominus hoc discipulis pauperib⁹ existẽtibus ⁊ nihil possidẽtibus: instruens eos

inopiã non erubescere: ⁊ quasi excusando eis respondẽs pro eo ꝙ nihil eos habere cõcesserat: sequitur in Marco. Discipuli aũt obstupescebant in verbis eius. Manifestũ est em̃ quoniã inopes existentes ꝓ aliorũ salute dolebant. Patet aũt hoc tñ quia Petrus dixit predicta v̄ba respondẽdo ad verba christi. tñ quia apostoli nõ minus perfecte mundũ reliquerũt: ꝙ christus per verba predicta induceret homines ad mũdi contẽptum. sed verba christi predicta/ Q̃ difficile q̇ pecunias habent ⁊c. intelligũtur quantũ ad possessionem ꝓprietatis ⁊ dominij pecuniarũ: ⁊ nõ solũ quãtum ad affectũ ⁊ curam ipsarum: quia affici ad pecunias ⁊ solicitari ad ipsas non est ipsas pecunias habere. q: multi afficiũtur ⁊ solicitantur indebite ad ipsas qui nunꝙ possunt attingere. christus autẽ dixit in preal. c. Mar. Q̃ difficile qui pecunias habent regnũ dei introibunt. cuius rationem ipse christus subiũgit immediate. Mar. x. dicens. Filioli ꝙ difficile in pecunijs confidentes regnũ dei introibunt. q. d. difficile est pecunias habere et regnũ dei introire. vnde glos. accepta ab Augustino sup illud Luc. xviij. ꝙ difficile qui pecunias habẽt ⁊c. dicit sic. Non impossibile sed difficile ait. quia diuitie difficulter cõtẽnuntur. de omnib⁹ ergo tutius est nec habere nec amare. hec glos. ergo similiter verba Petri predicta intelligẽda sunt quoad abdicationẽ possessionis ꝓprietarie ⁊ dominatiue. ad hoc facit qđ dicit Beda super illud Mar. x. ꝙ difficile ⁊c. Aliud est pecunias habere ꝙ amare. multi habent: sed nõ amant. multi amant: ⁊ nõ habent. Itẽ alij habent ⁊ amant. alij nec habere nec amare se gaudent. q̃ quidẽ tutiores cũ apostolo dicere possunt. Gal. vj. Mihi mundus crucifixus est: ⁊ ego mundo. hec glos. Bede. Ex quib⁹ oĩbus patenter colligitur ꝙ tutius est ⁊ perfectius pecunias non habere nec amare: ꝙ habere quoad possessionẽ proprietatis ⁊ dominij ⁊ eas nõ amare. Et ꝙ talem statũ apostoli post eorũ electionem ad apostolatũ ⁊ destinationẽ ad predicandũ elegerunt ⁊ seruauerunt. Itẽ sup illud Luc. xiiij. Sic ex vobis omnis qui non renũtiauerit omnib⁹ que possidet: nõ potest meus esse discipulus. glos. or. Hoc distat inter renũtiare omnibus/ ⁊ relinquere oĩa:

Renunciare ⁊ relinquere nõ nihil differũt.

ꝙ renuntiare cõuenit omnibus qui ita licite vtũtur mundanis que possident: vt tamen mente tendant ad eterna. ps. lxj. iuxta illud. Diuitie si affluant: nolite cor apponere. ⁊. xxxiij. q. v. ẜm. Relinquere autẽ tantũ perfectorum: qui omnia tẽporalia postponunt: ⁊ solis eternis inhiant. hec glos. Et ita ẜm glos. or. licet renũtiare sit quoad affectionem ⁊ curã superfluam/ qđ est imperfectorũ: tamen relinquere est quoad proprietatem ⁊ dominiũ: quod est perfectorũ. Item ad hoc est beat⁹ Greg. primo moral. libro de beato Job sic dicẽs. Consideremus cuius sanctitatis vir iste fuerit: qui ad tam sedula dei obsequia sic occupat⁹ vacauit. Necdum precepti virtus emicuerat que oĩa relinqui preceperat. Mat. xix. sed tñ beatus Job eiusdẽ preceptoris vim in corde seruabat. quia nimirũ substantiã suã mẽte reliquerat: quã sine dilectiõe possidebat. hec Greg.

¶ Ex qua authoritate colligit̃ duplex mediũ. Primũ medium est quia virtus precepti omnia relinquendi quoad affectionẽ ⁊ curam superfluã iam emicuerat. vñ ⁊ in ps. lxx. Diuitie si affluãt: nolite cor apponere. ⁊ Prouer. vlti. c. Mẽdicitatẽ ⁊ diuitias ne dederis mihi: sed tantũ victui meo tribue necessaria. ⁊ ita iam emicuerat virt⁹ precepti omnia relinquendi quoad affectionẽ ⁊ curam superfluã: ⁊ tamen nõdum emicuerat virtus precepti omnia relinquendi in totum ẜm beatũ Greg. ergo intelligit de precepto relinquẽdi quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij. ⁊ ita apostoli reliquerũt omnia quoad ꝓprietatem et dominiũ. ¶ Secundũ mediũ quia si apostoli nõ reliquerunt omnia nisi quoad affectionẽ ⁊ curam superfluam: ⁊ isto modo reliquit omnia beatus Job. quia vt dictũ est/ dicit Greg. Nimirũ substantiã suã mente reliquerat quã sine dilectione possidebat. Et in eo. c. de ipso dicit. Nunꝙ quippe sine dolore amittitur: nisi qđ sine amore possidet. Itaqꝫ dũ substãtia magna describitur: ⁊ tamẽ paulopost patienter amissa perhibet̃: qđ sine dolore perdidit/ cõstat ꝙ sine amore possedit. Igitur paupertas apostolica seu euangelica non esset alia a paupertate Moysaica ⁊ sanctorũ patrum veteris testamẽti. quod est erroneũ. q: hoc esset conuertere euangeliũ in legem: quod est cõtra illud Pauli ad Heb. vij. quia trãslata est lex in euangeliũ. vt legitur ⁊ no. ex̃ de cõsti. translato. Item ad hoc Greg. super euange. parte prima homil. v. de Petro ⁊ Andrea sic dicens. Multũ reliquit: qui nihil sibi retinuit. Multum reliquit: qui quantũlibet parum totũ deseruit. Multum dimisit: qui cũ re possessa etiam concupiscẽtijs habendi renũtiauit. A sequẽtibus ergo tanta dimissa sunt: quanta a nõ sequẽtibus concupisci potuerunt. hec Greg. Idẽ scripsi. §. eo. §. nunc vero. ℞. ⁊ primo. liiij. arti. Et ꝙ intelligit Greg. quantũ ad abdicationem proprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solũ quantũ ad affectionẽ ⁊ curam: patet aperte ex eo maxime ꝙ dicit quia cũ re possessa etiã concupiscẽtijs habendi renuntiauit. ⁊ ita apostoli non solũ reliquerunt affectionẽ ⁊ desideria seu concupiscentias habendi tẽporalia: sed etiam reliquerũt ẜm Greg. rem possessam tam habitã ꝙ habendã. Item ad hoc est ratio. quoniã aut relinquere tẽporalia quoad affectionem ⁊ ꝓprietatẽ simul est perfectius ꝙ relinquere ipsa solũ quoad affectionem: aut non. Si nõ est perfectius: ergo religiosi sine ꝓprio viuere profitẽtes qui figuram tenẽt apostolorũ in renuntiatione propriorũ. vt legit̃ ⁊ no. in pre. c. xvj. q. j. ex authoritate. frustra superflue ⁊ inutiliter reliquerũt in speciali proprietatẽ omniũ temporaliũ: ex quo talis expropriatio ad perfectionẽ nõ pertinet: nec perfectioni aliq̄d addit. quia frustra ⁊ inutiliter quis obligat se ad gradũ vel modum viuendi arctiorem ⁊ difficiliorem sine maiori gradu perfectionis ⁊ meriti. quod est erroneũ ⁊ absonum: ⁊ contra omniũ patrum instituta ⁊ religionũ vota: ⁊ contra illud xiiij. q. j. §. j. ⁊ ex̃ de renũ. nisi in p̄n. ibi. frugem melioris vite ⁊c. ⁊ de sta. mona. quod dei timorẽ. in prin. de conuersi. cõiu. gaudemus. de cleri. percu. c. vlti. de regu. licet. j. rñ. ⁊ §. fi. ⁊ exponitur frugẽ. i. fruitionem ẜm Gof. vel retributionem vel plenitudinẽ ⁊ libertatem ẜm Egidiũ. facit ad hoc etiã. xix. q. ij. due. Si autẽ relinquere rerũ proprietatẽ cũ affectione/ est perfecti⁹ ꝙ relinquere res solũ quãtum ad affectionẽ: ⁊ pauꝑtas apostolica ꝑfectior est ex genere: ergo apostoli reliquerũt omnia temporalia non solum quantũ ad affectũ ⁊ curam: sed etiam quoad proprietatẽ ⁊ dominiũ. Item circa res tẽporales: vt supra. ℞. aliud est. tactũ est: sunt quatuor modi differẽtie: duo mali ⁊ duo boni. ⁊ bonus opponitur malo: ⁊ peiori melior. ¶ Primus modus circa res tẽporales est ipas inordinate amare sed nõ habere. qui modus malus est. de tali dicit Jo. cassi. in li. collationũ in. iiij. coll. Danielis. ꝙ habet sensum pauperis/ ⁊ diuitis voluntatẽ. ⁊ tali nõ deest animus: sed facultas. facit ad hoc a sensu cõtrario. j. q. ij. si q̇s. ibi. aut q̇ nihil habuit nec habere desiderat.

Circa tẽporalia duo sunt differentie modi

¶ Scd̃s modus est ipas inordinate amare ⁊ habere. qui modus est peior primo. qm̃ delectatio potior est in bono ꝙ in malo: rei presentis ⁊ in actu ꝙ rei absentis in potẽtia. q: vnũquoqꝫ magis mouet res ẜm ꝙ est p̄sens in actu: ꝙ ẜm ꝙ est absens in potentia. Ideo Prouer. xiij. Desideriũ si cõpleatur delectat animã. Et Aug. ix. de tri. Desideriũ inhiãtis fit amor fruẽtis. Sed delectatio inordinata rei amate ⁊ habite est delectatio obiecti p̄sentis ⁊ in actu. delectatio v̄o inordinate rei amate sed nõ habite est delectatio rei absentis ⁊ in potẽtia. ergo amor inordinatus seu delectatio inordinata rerũ temporaliũ amatarum ⁊ habitarũ/ peior est moraliter ex genere suo/ amore inordinato seu delectatione inordinata earũ rerũ amatarũ ⁊ nõ habitarũ: sicut finis malus est peior ijs q̄ sunt ad finẽ. amare aũt intẽdit̃ ꝓpter habere. ¶ Terti⁹ modus est ordinate h̃re ipsas: sed nõ amare. qui bon⁹ est modus. xxxiij. q. v. ẜm. ¶ Quart⁹ modus est ordinate nec habere nec amare. q̇ modus melior est, tñ q:

in disparatis et nõ subordinatis. Cuius modus oppositus peior est: ipse quoq; melior. sed inordinate amare ⁊ habere peius est ꝙ inordinate amare ⁊ non habere vt declaratum est. ergo ordinate nõ amare nec habere: quod opponitur directe ad inordinate amare et habere: melius et perfectius est ꝙ ordinate habere ⁊ non amare: qd opponit᷑ directe ad inordinate amare ⁊ non habere. Tũ q: finis bonus melior est ijs que sunt ad finem. non amare autem temporalia est finaliter propter non habere. ad hoc eñi nõ amant᷑: vt non habeant᷑. sicut econuerso amare tẽporalia est finaliter ꝓpter habere ipsa: q: ideo amantur vt qñq; habeant᷑: et non econuerso. ergo nec habere nec amare ipsa perfectius ⁊ melius est ex gñe ceteris paribus ꝙ habere et non amare. Sed apl'i elegerũt modũ perfectiorem et meliorẽ: non est dubiuȝ. ergo ipsi reliquerunt tẽporalia nõ solum quantũ ad affectum et curã inordinatam: sed etiã quantũ ad possessionẽ ꝓprietariã ⁊ dñium ꝓprium. Unde Hieronym⁹ ad demetriadẽ. Apostolici fastigij perfecteq; virtutis est oia vendere: et pauperibus distribuere: et sic leuem atq; expeditum cũ christo ad celestia subleuari. Et licȝ Petr⁹ non dixerit Mat. xix. Ecce nos vendidimus omnia ⁊ dedimus pauperib⁹: q: pro maiori parte pauperes fuerunt: ⁊ ea que habuerunt suis egenis necessarijs necesse dimittere habuerũt ar. bo. lxxxvj. di. nõ satis. xij. q. j. expedit. tñ non minus pfecte oia quoad ꝓprietatem reliquerũt: ꝙ si vendita pauperibus erogassent. Item apl'i reliquerunt oia que christus consuluit esse relinquenda: sed christ⁹ consuluit cuidam principi de sua salute petenti vt oia relinqueret vniuersaliter: tam preter necessaria ꝙ etiã necessaria vite. q: vt Lucas refert. xviij. c. christus dixit illi. Omnia quecũq; habes / geminato termino vniuersali / vende: ⁊ da pauperibus. ⁊ veni / sequere me. ⁊ ita ille si seruasset christi cõsiliũ: fuisset vniuersaliter oia relicturus: q: omnia illa erat vniuersaliter relicturus / que secũ ad christi et apl'oꝝ collegium ferre non poterat seu ferre nõ debebat. sed ad collegiũ christi et apl'oꝝ nec in speciali nec in cõmuni debebat secum aliquid ferre ꝺm formam consilij sibi dati: nec preter necessaria nec etiam necessaria vite. q: dixit. Oia quecũq; habes vende: et da pauperibus: et veni / sequere me. Nisi forte quis contendat de vestimentis ꝙ ea relinquere nõ debuerit: de q̃bus etiam non est dubium ꝙ ipa relinquere debebat. q: sicut oẽs apostoli postꝙ fuerunt missi ad predicandũ: fuerunt vniformiter semicalciati in pedibus: q: oẽs extunc fuerunt semicalciati sandalijs. vt habetur Mar. vj. Ita oẽs apostoli extunc fuerũt vniformiter induti in corpe: scȝ palliolo ⁊ vna tunica: vt narrat Clemens de Petro. ⁊ idem ꝺ: in legẽda beati Joannis euangeliste. Ideo autẽ eadem regula vestimẽtoꝝ datur oibus sicut ⁊ calciamentoꝝ et oim alioꝝ preceptorum: vt nulla in eis diuersitas sed in oibus religionis conformitas appareret. Et ita nullus eis dissimilis seu difformis habitu iungi vel associari i apostolatu debebat: nisi pri⁹ ꝓprium habitum mutando relinqueret: et nouum habitum assumendo / noue religioni cõformis fieret. sicut eis nullus i apostolatu iungi debebat: nisi in semicalciamẽtꝭ ⁊ alijs obseruãtijs cõsil'is fieret: sic in religionibus / intrãtes mutãt vestes: ⁊ frẽs minores etiã calciamẽta. ad hoc xxiij. dist. sctimonial'. ⁊ xx. q. j. vidua q̃ ibi. apta religionis et ꝓfessiõis veste. ⁊ q. ij. c. j. ibi. vel religioni debitam vestẽ ⁊ ibi. ad secularẽ reuerti habitum. ⁊ ibi: aut religiosam vestẽ aliq̃n habuerũt. ⁊ ibi. mox ad religiõis cultũ habitũq; reuocent᷑. ⁊ ibi. vel secularis vestis. ⁊ q. iij. ꝓdiuis. ⁊ c. presens. ⁊ xxvij. q. j. c. j. ⁊ ij. ⁊ c. de viduis. ⁊ c. sequẽ. ⁊ c. si custos. ⁊ c. si homo. ⁊ c. siquis rapuerit. ex̃ de regu. ad nr̃am ⁊ c. sequẽ. cum multis si. ⁊ facit optime ex̃ de vi. et ho. cle. deus qui. xvj. q. vij. in noua. xxxiij. q. v. qd deo. Et ita christo ⁊ apostolis copulandus in pfectione euangelica / vniuersaliter tam preter necessaria ꝙ vite necessaria relinq̃re debebat: ⁊ cibo alieno concesso pasci. Matth. x. vel de labore manuũ vt Paulus. ij. Thessa. vltimo. de cõ. dis. v. nunq̃. ⁊ j. q. ij. sacerdos. Similiter verba Petri premissa Ecce nos reliquimus oia / comprehendũt similiter oĩa tam supflua ꝙ etiam necessaria quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ in speciali et in cõmuni quantũ ad cõmunitatem apostolorũ propriã. Item verba Petri ꝑdicta se extẽdũt ad omnia illa de q̃bus christus ibi loquebat᷑. sed christus loq̃batur ibi vniuersal'r de oibus tẽporalibus tam superfluis ꝙ necessarijs: q: nomine diuitiarũ de quibus ibi expresse loquebatur ꝑ se et primo intelligunt᷑ tam sufficientia vite ꝙ superflua. Similiter nomine pecuniaꝝ que ibi a christo specialiter specificantur: intelligunt᷑ omnia que pecunia mensurantur. vnde iuuenis ille debebat possessiones et substãtias relinquere eo ꝙ pecunia erant mensurabilia. licȝ non essent pecunia. vnde. j. q. iij. totũ. Totũ quicquid hoies habent in terra oia quoꝝ dñi sunt: pecunia vocatur: seruus / vas / ager / arbor / pecus: quicq̃d horum est pecunia dicit᷑. ideo aũt pecunia vocata est q: antiqui qd habebant in pecoribus habebãt. ⁊ ff. de lega. iij. q̃sq̃s. vt patet in Job. Job. j. ⁊ vltimo. c. ergo verba Petri ꝑdicta se extendunt ad oia que pecunia mensurãtur. Pecunia autẽ mensurant᷑ omnia temporalia siue supflua siue necessaria vite: q: pecunie obediũt oĩa. Eccl's. x. Verba inquã Petri verisimiliter ad oia se extendũt sine aliq̃ exceptione: q: dixit omnia. ex̃ de ma. ⁊ obe. solite. §. penul. j. Cor. xvj. ⁊ Heb. ij. xix. di. si romanoꝝ. et de priuil'. q: circa. de elec. vt circa. li. vj. vbi de hoc in glos. omniũ. Joan. an. ꝓpter qd Greg. i homi. vt supra dictũ est. Tanta a sequẽtibus dimissa sunt: quãta a nõ sequẽtibus concupisci potuerunt. Ecce ergo terminus siue limes apostolice ꝓfessionis et perfectionis: scȝ omne tẽporale cõcupiscibile relinquere. Necessaria autẽ vite nõ minus sunt concupiscibilia / ꝙ preter necessaria vite: et non minus cõprehendũtur sub verbis Petri ꝙ non necessaria. vnde magister in historia scho. exponens predicta ṽba Petri dicit sic. Omnia illa reliquerat Petrus de quibus dictum est Eccl's. j. Omnia vanitas. Omnia illa retinuerat sibi de quib⁹ dictum est. ij. Cor. in. xv. Deus est omnia in omnib⁹. ecce ergo quid reliquerat et quid sibi retinuerat. Item non minus est vniuersalis de apl'is ista. Ecce nos reliquimus seu dimisimus oia: ꝙ sit vniuersalis de multitudine credentium illa: Erant eis omnia cõmunia. quia abdicatio apostoloruȝ non extendebat se ad pauciora ꝙ abdicatio priorum credentiuȝ. sed illa Erant illis omnia cõmunia / cõprehendit vniuersaliter quecumq; vite necessaria siue alimenta siue tegumenta: vt ptȝ per scripturam: ergo similiter ista Ecce nos reliquimus oia. cõprehendit similiter quecũq; vite necessaria. Similiter non minus vniuersalis est ista Ecce nos reliquimus omnia. Mat. xix. Act. iiij. ꝙ illa: Nec quisꝙ eorum que possidebat aliquid suuȝ esse dicebat. xij. q. j. c. ij. sed illa / Nec quisꝙ eorum que possidebat aliq̃d suũ esse dicebat / cõprehendit vite necessaria: ergo et ista comprehendit vite necessaria. Item non min⁹ est vniuersalis ista de apl'is Ecce nos reliquim⁹ oia ꝙ sit illa de discipulis / Sic omnis qui ex vobis nõ renunciauerit omnibus que possidet: nõ potest meus esse discipulus. Luce. xiiij. c. sed illa de discipulis cõprehendit vite necessaria: q: cõprehendit oia q̃ cadunt sub possessione humana: inter que ꝯtinent᷑ vite necessaria: quomõcumq; illa cõprehendit siue quoad renũciationẽ ꝓprietatis / siue quoad renunciationẽ voluntatis ⁊ dilectionis inordinate: tamẽ oia cõprehendit. ergo similiter ista de apostolis cõprehendit vite necessaria quomõcũq; ipsa cõprehẽdat. Item nõ min⁹ sub verbis Petri predictis cõprehenduntur vite necessaria: ꝙ sub voto religiosoꝝ sine ꝓprio viuere ꝓfitentium: qui in paupertate imitantur vitã apostoloꝝ. sed sub voto religiosoꝝ sine ꝓprio viuere absolute profitentium cadũt vite necessaria sicut alia temporalia. sicut ptȝ. xij. q. j. scimus. c. nolo. c. non dicatis. Non dicatis vos hr̃e aliq̃d ꝓprium: sed sint vobis oia cõmunia. vnde

et de malis de quibus minus videt᷑/scribitur Prouer.c.i.
Sorte mitte nobiscum.marsupium vnū sit omniū nrm.
Nomine autē marsupij intelligunt᷑ omnia que pecunia
mensurātur.vnde glos.interlinearis.Marsupiū vnum/
cōmunia omīa.Si ergo inter malos possunt esse cōmu⸗
nia oīa:siue preter necessaria/siue necessaria vite:multo/
magis inter bonos possunt esse oīa communia.Ideo de
prima multitudine scribit᷑ Actuū.ij.ꝙ erant illis oīa com
munia.quod de necessarijs etiam vite negari non pōt:et
necesse est hoc intelligi.Sed votū religiosoꝝ sine ꝓprio
viuere profitentium se extendit ad oīa illa que possunt
esse cōmunia:⁊ nulli in speciali ꝓpria:sed oīa quecunqꝫ
sint/siue necessaria siue nō necessaria vite:possunt esse cō
munia alicui multitudini:⁊ nulli eoꝝ propria.alioquin
falsum esset qd̓ scribitur de prima cōmunitate siue multi⸗
tudine credentiū/ꝙ erant illis oīa cōmunia:ergo votum
religiosoꝝ absolute sine proprio viuere profitentium ad
alimenta vite necessaria se extēdit.⁊ verba Petri scꝫ Ec⸗
ce nos reliquimus oīa.non extendunt se ad pauciora q̄
votum religiosoꝝ absqꝫ proprio viuere profitētiū/paup⸗
tatem euangelicam et apostolicā imitantiū:⁊ votum re⸗
ligiosoꝝ se extendit ad quecūqꝫ minima:ergo v̓ba Petri
predicta se extendunt ad quecumqꝫ etiā vite necessaria.
Item regula beati Francisci ab eccl̓ia data/confirmata
et approbata/⁊ declarata/et corpore iuris clausa/sic inci
pit.Regula ⁊ vita fratrum minorum hec est.scꝫ sanctum
euangeliū obseruare:viuendo in obedientia/sine ꝓprio
et in castitate ⁊c. ergo viuere sine ꝓprio fuit paupertas
euangelica.sed viuere sine ꝓprio in nullo loco euangelij
conuenientius exprimitur q̄ in verbis Petri predictis.
Ecce nos reliquimus oīa.ergo verba p̄dicta debēt intel
ligi quātum ad abdicationē ꝓprietatis omniū rerū tem
poralium quarū religiosi voto a se ꝓprietatem abijciūt.
sed religiosi abijciūt a se in spāli voto ꝓprietatis ꝓprie⸗
tatem omniū rerum que possunt esse cōmunes ⁊ nulli ꝓ
prie.quia votum abdicationis absolute ⁊ cadens super
omnia ex forma ⁊ natura sua cadit sup̱ omnia vniuersa⸗
liter que possunt esse cōmunia ⁊ nulli ꝓpria.talia autem
sunt vniuersaliter quecūqꝫ temporalia absqꝫ exceptione
aliqua.vt sepe dictum est.q: illud qd̓ scribit᷑ de multitudi
ne credentiū ꝙ erant illis oīa cōmunia:intelligitur vni⸗
uersaliter de quibuscūqꝫ rebus tēporalibus.ergo verba
Petri predicta intelligunt᷑ quātum ad abdicationem ꝓ⸗
prietatis omniū rerū quarūcūqꝫ.Nisi hoc diceretur/seq
retur ꝙ abdicatio apostolorū fuisset minor q̄ abdicatio
religiosoꝝ absqꝫ ꝓprio viuere ꝓfitentiū.qd̓ est absurdū.
vnde Hiero.ad Exuberantiū dicit.Nemo apostolis pau
perior fuit.nemo tanta ꝓ dn̄o dereliquit.Ceterum ꝙ pōt
argui de illo qd̓ dicit angelus ad Petrū.Actuū.xij.Circū
da tibi vestimentū tuū.Et illud christi ad Petrū.Conuer⸗
te gladium tuū.Matth.xxvi.⁊ illud.Venit Jesus in do⸗
mū Petri.Luce.iiij.Et illud.Qui habet sacculum tollat:
similiter ⁊ peram.⁊ qui nō habet:vendat tunicam suā ⁊
emat gladium.Luce.xxij.qd̓ fuit dictum singulis apl̓is in
speciali.nō obstat.q: hec arguūt ꝙ hec fuerūt singula et
in speciali apostolorū quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium.⁊ sm̄
hoc semp̱ ⁊ ante p̄dicationem ⁊ post ⁊ post aduentū spiri
tussancti quilibet apostoloꝝ fuisset ꝓprietarius etiam in
speciali:quū quilibet ipsoꝝ ⁊ vestibus ⁊ cibis necessarijs
vsus fuerit.Qd̓ est aperte contra scripturam.Actuū.ij.⁊
iiij.ꝙ nec quisq̄ eoꝝ que possidebat aliquid suū esse dice
bat:sed erant illis oīa cōmunia.⁊.i.ꝓ tunc nullus eorum
fuit in speciali ꝓprietarius in vestibus nec in alijs q̇bus
vtebatur.ergo nec post nec ante.quū nullus ipsoꝝ fuerit
magis vsus speciali veste post q̄ ante:nec imperfectior
post ecclesiam primitiuā q̄ erat in ea.Est etiā hoc expres⸗
se contra Clementem.xij.q.i.dilectissimis.vbi dicit ꝙ cōmu
nis vsus omniū que sunt in hoc mūdo oībus hoībus esse
debuit.sed ꝑ iniquitatem alius dixit hoc esse suū:⁊ alius
istud.⁊ sic inter mortales facta est diuisio.⁊ sicut nō pōt
diuidi aer nec splēdor solis:ita nec reliqua que data sunt
hoībus ad habendū diuidi debere:sed habenda oīa esse
cōmunia.Istius cōsuetudinis more retento/apostoli eo
rūqꝫ discipuli vna vobiscū ⁊ nobiscum cōmunē vitam du⸗
xerunt ⁊c.Sexto sm̄ Clementem sicut nullus apostolorū
vel discipuloꝝ habuit in aere vel in sole spāle dn̄ium ꝓprie
tatis:nec fuit in spāli in aere proprietarius et sole:ita sm̄
ipm̄ nullus fuit in speciali ꝓprietarius in aliqua re hui⁹
mūdi.⁊ ita predicta opposita nō intelligūtur quoad ꝓ⸗
prietatem ⁊ dominiū:sed quoad vsum.Et ita nō excipiū
tur ab ista vniuersali.Ecce nos reliquimus oīa.que intel
ligunt quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium vt superius est osten
sum.Itē cōtra hoc ē expresse Remigius doctor eximius
sup̱ illo v̓bo Apoc.xi.in pn.Metire templū ⁊ adorantes
in eo.vbi sic dicit.Dicito em̄ seculo renūtiantibus.Beati
estis qui euāgelici p̄cepti memores/cūcta terrena ꝓ chri
sto reliquistis:sequētes eum a quo thesaurū in celo inde
ficientē percipietis.hec Remigius.Item glos.accepta
ab Ambro.sup̱ illud.ij.ad Coꝝ.vi.c.Tāq̄ nihil habentes
⁊ oīa possidentes.glos.Hec fuit gloria aploꝝ nihil dn̄o
possidere:sine solicitudine esse:⁊ tam res q̄ dn̄os earum
possidere.ideo oīa ponebantur ad pedes aploꝝ sicut in
actibus aploꝝ legit᷑.hec glos.Item Nicolaus.iij.in decre.
exijt.posita ex̄ de v̓bo.sig.li.vi.dicit sic.Dicimus ꝙ abdica
tio ꝓprietatis hmōi omniū rerū tam in speciali q̄ etiam
in cōmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta:quā ⁊ chri⸗
stus viam ꝑfectionis ostendēs/verbo docuit:⁊ exemplo
firmauit:quāqꝫ p̄mi fundatores militātis eccl̓ie ꝓut ab
ipso fonte hauserant/in volentes perfecte viuere ꝑ doctri
ne ac vite ipsoꝝ alueos deriuarunt.hec Nicolaus.Ex q̄⸗
bus sequunt᷑ duo p̄ncipaliter.Primū ꝙ vsus quarūcūqꝫ Ex p̄dictis q̄ mo: hec īferunt.
rerum cōsumptibilium ⁊ non consumptibilium vsu est se⸗
parabilis a proprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōmuni.qd̓
patet ex eo qd̓ dicit/dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm
rerum in speciali ⁊ in cōmuni ꝓpter deum meritoria est
⁊ sancta.sed nō esset meritoria ⁊ sancta:nisi esset possibi⸗
lis.ergo vsus in oībus rebus est separabilis a ꝓprietate
⁊ dn̄io.Scd̓m qd̓ sequitur est:ꝙ christus ⁊ apl̓i habuerūt
vsum rerū oīm separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io speciali ⁊ cō
muni.quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ spālem ⁊ ꝓpriam.
qd̓ patet ex eo ꝙ dicit.quam ⁊ christus vitam ꝑfectionis
ostendens verbo docuit:et exemplo firmauit.quāqꝫ pri⸗
mi fundatores militantis eccl̓ie scꝫ apostoli prout ab ipo
fonte hauserant/in volentes perfecte viuere per doctri⸗
ne vite ipsoꝝ alueos deriuarūt.Tertiū qd̓ sequitur est ꝙ
sepe dicta verba Petri.Ecce nos reliquimus oīa.sunt in
telligenda in speciali ⁊ in cōmuni quantū ad ꝓprietatem
et dn̄iū.q: in nullo alio euāgelio cōuenientius ⁊ ꝑfecti⁹
docuerunt abdicationem ꝓprietatis omniū rerū in spāli
et in cōmuni q̄ in verbis istis.Quartū qd̓ sequit᷑ ex pre⸗
missis est:ꝙ apl̓i non potuerunt licite retinere predia et
agros.vn̄ in legenda sanctoꝝ apostoloꝝ Simonis et Iu
de accepta ex libris Aphricani doctoris ⁊ episcopi p̄cipui
scribitur de ipsis apl̓is sic.Non nobis licet aliq̇d posside
re super terram:q: possessio nr̄a in celis est:que est eterna
vbi immortalitas regnat:⁊ ideo nulla rōne possum⁹ ac⸗
cipere aurum/aut argentū/aut vestes/aut domos/aut
p̄dia/aut seruos/aut ancillas.ista oīa terrena sunt:⁊ mo⸗
rientem hominē non sequunt᷑.quibus quū diceretur.vel
aliquantulum accipite quia pauperes et peregrini estis:
dixerunt.Nō sumus pauperes:q: diuitias celestes habe⸗
mus.Hec ibi.Nec obstat si dicatur ꝙ Nicola⁹ tertius loq
tur de christo ⁊ apl̓is inquantū prebuerūt exēplū perfe⸗
ctis:non condescendendo infirmis et imperfectis:q: in⸗
firmis ⁊ imperfectis condescendendo bene habuerunt
proprietatē et dominiū aliquarum rerum.Istud non ob⸗
uiat:sed cōfirmat ꝓpositū.q: saltē sm̄ hoc ostēdēdo viam
ꝑfectionis perfectis/habuerūt vsum taliū rerū separatū
a ꝓprietate ⁊ dn̄io in spāli et in cōmuni.Similiter quōcūqꝫ
abdicauerint ꝓprietatē oīm rerū in speciali et in cōi ista

verba Petri. Ecce nos reliquimus omnia. intelligenda sunt quantū ad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij oium rerū vniuersaliter ꝑ tēpore quo dicta sunt in speciali ⁊ in cōmuni: ita ꝓ illo tēpore habuerūt vsum oim rerū q̄bus vsi sunt/separatū a proprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōmuni. Nec est verisimile aut aliquo mō credibile q̄ vniuersalis ecclesia que predictā decre. dn̄i Nicolai.iij. absq̧ contradictione aliqua iam sunt q̄nquaginta anni ⁊ amplius recepit approbauit corpore iuris clausit: publice in scholis ꝑ vniuersitates lecta est ⁊ vbiq̧ predicata: ꝑ Bonifaciū.viij.in.vi.lib.inserta: ꝑ Clementē etiam.v.in constitutione Exiui de paradiso.in concilio Viennensi edita/ Approbata per dn̄m papam Jo.xxij.in quadā sua extrauaganti que incipit Quorūdam/corroborata/circa vitā christi ⁊ apostoloꝝ vsq̧ nunc fuerit in errore.quū vniuersalis ecclesia in fide vel moribus errare non possit.xxiiij. q.i.hec est.⁊.c.a recta. Ad solutionē etiam contrariorum que possunt fieri: sciendū est q̄ contingit relinquere aliq̄

Bifariā pōt q̄d relinq. dupliciter.scȝ simpliciter ⁊ ꝑfecte cum intentione nō amplius resumendi. ⁊ cōuenit relinquere ſm quid tn̄ ⁊ imperfecte: quātum ad tempus cū intentione iterum resumendi. Petrus aūt in verbis premissis Ecce nos reliquimus omnia. loquebatur de modo relinquēdi omnia ꝑfecte cum intentione nō amplius resumēdi. qđ patet ex eo q̄ ante ibi premittitur Si vis ꝑfectus esse ⁊c. occasione cuius Petrus dixit verba ꝑdicta. Instantie aūt que possunt fieri/loquūtur de modo relinquendi impꝑfecte ad tēpus cum intentione iterū resumendi: sicut patet Luc.v. Subductis ad terraȝ nauibus relictis oībus secuti sunt eum. vbi apostoli Petrus ⁊ Andreas nō reliquerūt tūc omnia simplr̄ ⁊ ꝑfecte: sed tn̄ impꝑfecte ⁊ ad tempus cuȝ intentione iterum resumendi. qđ expresse dicit glos.ordi. sup verbis predictis Subductis ad terram nauibus ⁊c. glos. q: adhuc habent voluntatem redeundi. ⁊ magister in historia schola. Subductis ad terram nauibus.i.locatis animo redeundi ad eas. secuti sunt aliquātuluȝ: ⁊ iterum redierūt ad sua. hec magr̄ ibi. Sexto tūc apostoli nō dimiserunt omnia simplr̄ ⁊ vltimate: sed tn̄ ad tempus cum intentione redeundi. qđ etiam pȝ ex glos. super illo verbo Luce.v. Jam eris ex hoc hoīes capiens. glos. Nondum eligitur in apostolū: sed ꝑdicitur ei q̄ aliq̄n sit eligēdus. hec glos. Et sup illud Matth.iiij. Relictis retibus secuti sunt eū. glos. Amplius ad ꝓpria nō reuersi. vbi glos. supponit q̄ ꝑus fuerant post ꝑmā vocationē ad ꝓpria reuersi. Et pōt obijci de Mattheo: qui postq̄ euāgelista dixit. Relictis oībus secutus est eū. postea fecit sibi cōuiuiū magnū in domo sua. Matth.ix. ⁊ Luce.v. dicendū q̄ illud vel dictū est ꝑ anticipationē: sicut sepe scriptura accelerans anticipat tēpus facti: ⁊ postea explicat moduȝ ⁊ ordinem rei geste: vt superius est ostensuȝ. Vel relictis oībus tunc inchoatiue: q: tunc incepit oia dimittere: sed nō cōpletiue: q: cōpletiue postea. sicut de eo scribit. Surgēs secutus est eū. sed inchoatiue ⁊ nō cōpletiue: q: tūc nō christū secutus cōpletiue: sed postea. Vel relictis oībus nō simplr̄ ⁊ vniuersaliter: sed illis de q̄bus ibi premittit scȝ negotijs ⁊ lucris telonei: de q̄bus ibi immediate premittitur. Vidit leui sedentem ad teloneū. ⁊ ait illi. Seq̄re me. ⁊ relictis oībus secutus est eū. Relictis ergo negotijs ⁊ lucris telonei secutus est eum. Alia vero facto reliquit postea. licet etiam tunc omnia reliquerit ꝓposito et animo dimittendi. Et pōt obijci de Jacobo ⁊ Joāne q̄ relictis retibus ⁊ patre Zebedeo secuti sunt christum: tn̄ ⁊ Matth.iiij. non renūtiauerunt patri vt postea non haberent eum ꝓ patre: hoc ideo est q: pater nō pōt renūtiari quoad generationē: q̄n homo natus sit de ꝓprio pr̄e ⁊ matre: sed pōt sibi renūtiari quātum ad obedientiā quā debet filius patri ⁊ curā seculi temporalē. sic intelligitur xxiij.di. diaconi.v.in ꝑn.ibi. Dicentes pater ⁊ mater non noui vos. Deute.c.penulti. Nō obstat etiā qđ legit Mat.viij. q̄ venit iesus in domū Petri. ⁊ tn̄ iam Petrus reliquerat oia post vltimā vocationē. Matth.iiij. ⁊ Luce.iiij. q: domus illa nō erat sua quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: sȝ q̄ad habitationē. alꝭs sui fuisset dn̄ij ciuitas Bethsaida. quia legit Jo.i. Erat aūt Philippus de Bethsaida ciuitate Andree ⁊ petri. qđ friuolū est. Et eadē rōne Nazareth fuisset quoad dominiū Marie ⁊ Joseph. q: legitur Luce.ij. Reuersi sunt in galileam ciuitatē suam Nazareth. Et eadē rōne crux in qua passus fuit christus fuisset christi quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū. quia legitur Matth.xxvij. Angariauerūt vt tolleret crucē eius. Eadem etiaȝ ratiōe sepulcra in q̄bus iacebāt ꝓphete: fuissent quoad ꝓprietatem corpoꝝ mortuoꝝ. quia legitur Matth.xxiij. Ve vobis: quia edificastis sepulcra ꝓphetarū. que oīa sunt ridicula: ⁊ plura alia in scripturis similia. Ideo dicendū q̄ sicut ciuitas natiuitatis eoꝝ dicebat esse ipsoꝝ/quātum ad originē ⁊ habitationē qua ibi habitauerant prius vel nunc: vel quoad dominiū quo prius fuerūt dn̄i eius: nō q̄ tunc essent actu dn̄i. Sicut sion dicebatur ciuitas Dauid post mortē suam.i. Macha.i. non q̄ tunc esset eius: sed quia fuerat. Et similiter porticus Salomonis. Jo.x. dicebatur post mortē Salomonis: nō q̄ tunc esset: sed quia fuerat eius quoquo modo: vel q: fecerat illam cōstrui. Sic etiam dicit Matth.ix. Ascendēs iesus in nauiculam trāsfretauit: ⁊ venit in ciuitatem suā. que fuit ad literam Capharnaū. Mar.ij. vnde Augu. Quis dubitet Capharnaū fuisse ciuitatem dn̄i: quā non nascendo sed miraculis illustrando suā/sed tn̄ nō ꝓpriam fecit. Et aūt domus illa nō esset actu Petri vel Andree quoad dominiū: patet per illud qđ dicit beatus Grego. exponēs verba illa Matth.iiij. dicta de Petro ⁊ Andrea. Relictis retibus secuti sunt eum. vbi dicit. Tanta a sequentibus dimissa sunt: quāta a non sequentibus cōcupisci potuerūt. ⁊ ita extunc non videtur q̄ retinuerūt sibi domū quoad dominiū. Ad hoc etiam est glos. sup eisdem verbis: q̄ dicit sup verbo sequenti/incessu sed magis obedientia ⁊ affectu amplius ad ꝓpria non reuersi. hec glos. ⁊ per consequens extunc non retinuerunt sibi aliquid ꝓprium maxime in rebus immobilibus. Adde qđ scripsi.i.in ar.lviij. in.§.sed cōtra.℟.qđ vero obijcitur. ¶ Licet etiam fortassis posset dici q̄ vocatio Petri ⁊ Andree fuit postquam christus venit in domū Petri ⁊ Andree: q̄uis Mattheus prius narret factū vocationis q̄ factum de domo. tamē Lucas euangelista qui magis in hoc videt̄ texere ordinē rei geste: ꝑus narrat.iiij.c. quomodo iesus venit in domū Simonis: ⁊ post.v.c. narrat quomō vocauit eos. vbi dic̄ glos. ⁊ accipit̄ ab origine. quādo hoc factum sit ignorat̄: quia non semper quod posterius narratur/est posterius in re. Quomodocūq̧ autem dicatur sic vel sic: postq̄ vltimate omnia reliquerūt: amplius simpliciter propriū nō habuerunt. Nō potest iterum obijci de caligis. Calcia te caligas tuas. Actuū.xij. ⁊ de vestimento. Circūda tibi vestimentū tuum. ⁊ de tunica. Qui nō habet vendat tunicam suam. Luce.xxij. ⁊ de gladio. Conuerte gladiū tuum in vaginam. Matth.xxvi. ⁊ Jo.xviij.xxiij.q.i.§.i. mouere nō debet. quoniā nō aliter vestimentum Petri fuit suuȝ post aduentum spūssancti: q̄ ante. quia vniformiter Petrus vtebatur suo vestimento: ex quo fuit ad apostolatū assumptus. ⁊ caligis ⁊ tunica. sed vestimentum quo vtebatur Petrus existens in multitudine credentium: non erat Petri quoad ꝓprietatem ⁊ dominium. quia dicitur Actuū.iiij. ⁊.xij.q.i.c.ij. Nec quisq̧ eorum que possidebat aliquid suū esse dicebat: sed erant illis oia cōmunia. ergo nec post nec ante fuit ꝓprietarius: nec suū quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄iū fuit vestimētū. ⁊ si postea vniformiter vsus fuerit suo vestimēto sicut ante ⁊ post: nō fuit magis ꝓprietarius in speciali q̄ ante. Si ergo vestimentū quo vtebatur in multitudine credentiū: nō fuit suū quoad ꝓprietatem: sed tn̄ quoad vsuȝ: eadē rōne ⁊ fortiori tunica q̄ vtebat̄ i collegio aplorꝝ an̄ christi passionē/nō fuit sua quoad ꝓprietatem: sed solum quoad vsum. ⁊ tn̄ nō fuit ma-

gis ꝓprietarius in collegio christi ⁊ aplorꝝ/ꝙ in cõmunitate credentiũ.nec aliter in speciali fuit vsus tunica ante ꝙ post.⁊ eodẽ de gladio. Item si ideo vestimentũ fuit quoad ꝓprietatẽ petri: q: scriptũ est.Circũda tibi vestimentũ tuũ ⁊c. Eadem rõne panis quẽ comederunt filij israel in deserto.Josue.v.Sap.xvj.fuit quoad ꝓprietatẽ ⁊ dominiũ angeloꝝ:q: dicit̃ in ps.lxxvij. Panẽ angeloꝝ manducauit homo.de ↄse.di.ij.reuera.⁊.c.oia.⁊ per cõsequens homo habuit vsum panis separatũ a ꝓprietate ⁊ dominio.Item si ideo vestimentũ quo vtebatur Petrus fuit in speciali quoad ꝓprietatem ipsius: q: scribit̃.Circũda tibi vestimentũ tuũ.Eadem rõne panis de quo d: in ps.xl.Qui edebat panes meos magnificauit aduersum (al's super) me supplantationẽ.fuit quoad ꝓprietatem hoīs supplantati ⁊ comedentis.⁊ ita supplantator habuit vsum panis separatũ a ꝓprietate ⁊ dominio.Et eadem rõne panis de quo dixit christus Jo.xiij.Qui mãducat panẽ meũ/leuabit calcaneũ suũ ↄtra me.fuit q̃ad ꝓprietatem christi:⁊ nõ Jude:nisi quoad vsuꝫ.⁊ ita Judas habuit vsum separatum a ꝓprietate panis.⁊ ita vere hoc ꝓnomen suũ tuũ ⁊ meũ vel similia vt res illius/in scripturis ⁊ modo loquẽdi cõmuni est equiuocũ ⁊ multiplex ad suũ tuũ ⁊ meũ quoad dominiũ vel quoad vsum ꝫm ꝙ diuerse requirũt materie. Item q: supra allegatũ est.c.Clementis.dilectissimis.xij.q.j.ꝙ vsus põt in ↄsumptibilib⁹ a dñio separari:⁊ ↄtra hoc posset dici ꝙ debeat intelligi illud.c.ꝙ rerũ diuisio facta est per iniquitatem quoad dñium:non quoad vsum:⁊ sic non faceret ꝓ hac parte:dicendũ est ꝙ hac stare non põt et contra decretũ predictum.Clementis est dicentis. Cõmunis vsus omniũ ⁊c.Et nõ dicit Clemens.Cõmune dñium omniũ omnibus hominib⁹ esse debuit.q: in statu innocẽtie fuissent cõmunia omnia oĩbus:non solũ quoad dominiũ rerum sed etiã quoad vsum siue iuris siue facti.Quoad vsuꝫ iuris/q: ius vtendi quodcũq; eis cõueniẽs fuisset commune omnibus : et nulli proprium. ideo sicut primis parentib⁹ fuit traditũ dñium cõmune ⁊ indiuisum oĩm inferiorꝝ:ita fuit eis tradita potestas vtendi oĩbus alimentis cõmunis et indiuisa.vt ptꝫ Gen.j.c.Et ita vsus iuris naturalis fuisset cõmunis oĩbus hominibus magis ꝙ dominiũ:vel eque:quia vsus iuris magis erat intentus ꝓpter se in suo ordine:ꝙ dñium sicut finis extrinsec⁹ eius. quia dñium taliũ est aliquo modo ꝓpter vsum magis ꝙ econuerso:⁊ diuisio facta fuit eius rei cui⁹ prius erat cõmunio.et prius erat cõmunio rerũ quoad vsum iuris naturalis:ergo postea facta est diuisio rerũ quoad vsum:et non solũ quoad dominiũ.Similiter vsus facti fuisset cõmunis omnibus hoĩbus non in diuisione entitatis materialis actus:sed in diuisione voluntatis socialis.q: licꝫ idem actus vtendi numero fuisset singulorũ/quantũ ad essentiam entitatis:tñ idem actus vtendi numero fuisset singuloꝝ/q̃ntũ cõplacẽtiã volũtatis.q: licet ideꝫ act⁹ numero nõ potuisset esse cõmunis oĩbus /quantũ ad exercitium operis effectiue:tñ idem actus numero fuisset cõmunis omnibus/quantũ ad participiũ consolatiõis cõglutinatiue:ꝓ quanto quilibet gaudebat de cõmodo alterius sicut de suo:et solatium vnius redundasset in singulos.⁊ ita gaudiũ cuiuslibet rei fuisset cõmune omnib⁹ per participationẽ mutue consolationis.iuxta illud Ps. cxxxij.Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundũ.⁊ pre.c. dilectissimis. vnde super illud.iiij.c.Actu.Multitudinis autẽ credentium erat cor vnum et anima vna.glos.or.ex dictis sctõꝝ collecta.Sic qui mundũ perfecte reliquerant:non de nobilitate generis gloriantes/se alijs preferebãt: sed sicut vnius eiusdemq; matris ecclie visceribus editi: ita eodẽ amore fraternitatis gaudebãt.Et ita si homo nõ peccasset:omnia fuissent cõmunia tripliciter. scꝫ quoad dñium quoad potestatẽ vtendi:et quoad cõmune solatiũ rerũ. Et post peccatũ per oppositũ tripliciter facta est diuisio: quoad proprietatẽ dominij:quoad approprationẽ iuris vtendi:⁊ quoad approprationẽ solatij et gaudij priuati qd̃ homines malis affectati nolunt alteri communicare. Nec obs.de eo qd̃ dicit̃ in pre.c.dilectissimis.data sunt omnibus ad habendum.q: non q̃cquid datur ad habenduꝫ ab eo qui dare potest datur quoad dñium:quia sepe dat̃ quoad vsum/et non quoad dñium.sicut deus dedit leuitis vrbes ad habendũ quoad habitationẽ:nõ quoad dominiũ.vt ptꝫ Numeroꝝ.xxxv.ca.xij.q.j.§.his ita. et sicut etiã dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendũ vestes sacerdotales quoad vsum:⁊ non quoad dominiũ.Vñ Exo.xxix. c.Vestem autẽ sanctã qua vtitur Aaron/habebunt filij eius post eũ.vij.diebus vtetur illa/qui pontifex ꝓ eo fuerit cõstitutus.Et ita dominiũ vestiũ sacerdotalium erat dei:et non sacerdotũ.q: sacerdotes nõ poterant ipsas vẽdere vel alienare.et ita sacerdotes habuerũt vsum dictarum vestium separatum a proprietate ⁊ dñio. ⁊ facit ad hoc.xij.q.ij.nulli.Et ibi.Sanctum sanctoꝝ erit. glos.i. ad vsum sanctoꝝ sacerdotuꝫ pertinet.⁊.c.predia diuinis vsibus tradita.⁊.e.cau.q.j.eps.ibi.vsibus.⁊ de cõ.di.j.vestimenta.ibi.in alijs vsibus.Sed qua ratione vsus illaruꝫ vestium fuit separatus a ꝓprietate ⁊ dñio earum: eadeꝫ rõne vsus vestimentoꝝ quotidianoruꝫ erit separabilis a proprietate ⁊ dñio.q: quecũq; sunt separabilia ad tẽpus eadem ratione sunt separabilia ꝓ semꝑ:quantũ est ex natura rerũ separabiliũ. Nec valet qd̃ sepe dictũ est ꝑ alios ꝙ vsus facti haberi nõ põt.q: hoc falsuꝫ est.qm̃ licet vsus facti non possit haberi permanenter:quomodo habẽtur entia permanentia:tamẽ bene põt haberi successiue i fieri:sicut suũ esse consistit in fieri.q: vsus facti non est magis fluens ꝙ tempus:qd̃ tamen scd̃m scripturã dicit̃ haberi.vñ Joan.v.Erat autẽ ibi homo.xxxviij.annos in infirmitate sua hñs.et ad Gal.vltimo.Dum tempus habemus:operemur bonũ ad oẽs.et Joan.ix. Etatem habet: ipsum interrogate. Itẽ non obstat qd̃ posset opponi de pre.c.dilectissimis.ibi.Nec quisꝙ eoꝝ que possidebat aliquid suum ⁊c.ergo apl'i ante illã cõuersionẽ illoꝝ iudeorũ aliqua possidebãt et habebãt : ⁊ illa cõmunicauerant cõuersis.q: vt supra probatum est post suã renuntiationẽ Apl'i nihil ꝓprium habebant vel possidebãt. Nec Clemens mentionem facit in toto illo passu de proprietate ⁊ dñio proprietatis. ⁊ hoc apparet per primũ exẽplum de statu innocẽtie:quũ dicit.Cõis vsus oĩm ⁊c.sed ꝑ iniq̃tatẽ ⁊c. Cõstat aũt ꝙ in statu innocẽtie nõ fuissent oia cõmunia quoad ꝓprietatẽ et dñiuꝫ introductũ per iniq̃tatẽ:q: illud dñiũ fuit alteri⁹ cõditionis ⁊ nature a dñio introducto ꝑ iniq̃tatẽ.q: illud dñiũ fuit mere libertatis et ꝑfectionis naturalis:istud vero est dñiũ seruilis necessitatis ⁊ coacte potestatis.q: nisi homies coactiua ptãte ꝓhiberent̃:quilibꝫ vt plurimũ vellet si posset/totũ vsurpare. Jd̃o istud dñiũ distat ab illo dñio sicut violentũ a naturali:⁊ coactũ a libero.Simil'r ꝑ scd̃m exẽplũ ei⁹ ptꝫ hoc idẽ:q: dicit ibi.Demq; grecoꝝ q̃dã ⁊c.debere esse amicoꝝ oia cõmunia.Sed bona amicoꝝ nõ debẽt cõiter esse cõmunia q̃ad ꝓprietatẽ et dñiũ.sed q̃ad cõmodũ necessitatis.vñ.j.Mach.xij.Spartiate velut romani amici iudeorũ scripserũt iudeis i hec v̄ba. Pecora nr̃a et possessiões nr̃e vestre sunt:⁊ vestre nr̃e.qd̃ nõ intelligẽdũ quoad proprietatẽ:sed quoad vite necessitatẽ.Hoc etiã ptꝫ ꝑ tertiũ exẽplũ ei⁹.Et sicut nõ potest diuidi aer nec splẽdor solis: Jta nec reliq̃ q̃ data sunt hoĩb⁹ ad habendũ diuidi debere:sed habẽda esse oia cõia.Constat auteꝫ ꝙ in aere ⁊ in splẽdore solis nullus de cõi lege vẽdicat sibi ꝓprietatem nec dñiũ ꝓprietatis:sed dñiũ tm̃ naturale:qd̃ est alterius gñis ab isto dñio qd̃ est ꝑ iniq̃tatẽ:vt dictũ est.quare Clemens nõ loquit̃ nec intẽdit inferre ꝙ apl'i habuerũt i speciali nec in cõi quãtũ ad cõmunitatẽ ipsoꝝ aplorꝝ singulare aliqd̃ dñiuꝫ ꝓprietatis:quicq̃d sit de cõmunitate credentiũ gñali:q: nõ est verisimile nec ꝓbabile ꝙ aliq̃s sapiẽs intendat inferre in cõclusiõe/qd̃ nullo mõ prelibauit in premissis:quũ ↄclusio in nulla scientia excedat virtutem...

Amicoꝝ oia quo dia de beant cõ munia.

turē medĳ. Quū ergo Clemens in toto suo ꝓcessu nihil fuerit de ꝓprietate ⁊ ꝓprietatis dn̄io preloquutus: sicut patet per oīa exempla eius ꝑus adducta: nō est verisimile nec ꝓbabile ꝙ voluerit inferre de apl'is/ ꝙ habuissent aliqua quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium ꝓprietatis: nisi specialiter expressisset: qḋ nō fecit. vnde ꝙ dr̄ ibi. Nec quisꝗ eoꝝ que possidebat aliquid suū esse dicebat. verbum possidebat accipit̄ ꝓ simpliciter habere absq; ꝓprietate et dn̄io. quia aliter esset repugnantia ⁊ cōtradictio manifesta in dicto: si possidere acciperetur ibi iure ꝓprietatis ⁊ dominĳ. quia tunc esset sensus. nec quisꝗ eoꝝ q̄ que possidebat quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: suū esse dicebat quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium. qui sensus implicat apertam cōtradictionem. ergo possidere accipitur ibi ꝓ simpliciter habere seu detinere absq; iure ꝓprietatis ⁊ dn̄ĳ ⁊ titulo possidendi ꝓprio noīe. ⁊ hoc clare glos. posita in pre. c. dilectissimis. q̄ incipit/ ergo aliquis/ determinat dicens. Sic ergo aliquis potest possidere rem cuius nō pōt habere ꝓprietatem. ⁊ hec est possessio naturalis: nō ciuilis. Sz dic possidebat. i. detinebat: sicut seruus dicit̄ possidere. ff. de acqui. pos. ꝙ seruus. ad idem facit qḋ no. xĳ. q. j. non dicatis. in glos. nūquid. Ex quo vlterius patet ꝓpositū: quia abdicatio aplōꝝ in cōmunitate generali credentiū non fuit altior ⁊ ꝑfectior abdicatione ipsoꝝ extra illā cōmunitatem cū christo: sz apostoli in cōmunitate generali oīm credentiū nō possiderunt quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū aliquid in speciali: nec in cōmuni quoad cōmunitatem ipsoꝝ specialem ⁊ ꝓpriam: q2 illud quodcūq; fuisset/ non fuisset cōmune toti multitudini credentiū. sicut qḋ est ꝓprium cōmunitatis specialis: nō potest esse cōmune toti cōmunitati generali. q2 ꝓprium partis/ non est cōmune toti. scriptura aūt Actuū. iiĳ. dicit ꝙ nec quisꝗ eoꝝ q̄ pos. ⁊c. ergo apostoli nec extra illā cōmunitatē vna cū christo aliquid possederunt in speciali: nec in cōmuni quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium. Aliter sequeretur ꝙ apostoli fuissent magis ꝓprietarĳ in ꝓpria cōmunitate cū christo: ꝙ fuerunt in cōmunitate generali credentiū. quū in cōmunitate generali credentiū non ponantur fuisse ꝓprietarĳ nec in speciali nec in cōmuni quātum ad ipsoꝝ cōmunitatem specialē ⁊ ꝓpriam. Item cōmunitas aplōꝝ in illa multitudine credentiū quoad abdicationē ꝓprietatis tenuit locū vnius ꝑsone specialis seu singularis: q2 sicut nulla ꝑsona specialis retinuit sibi aliquā ꝓprietatem in speciali in illa multitudine: ita nec tota cōmunitas aplōꝝ propria retinuit sibi aliquā ꝓprietatem in illa multitudine credentiū. Sed cōmunitas aplōꝝ nō retinuit quoad abdicationē ꝓprietatis locum vnius ꝑsone specialis in illa multitudine: nisi q2 abdicatio ꝓprietatis in spāli ⁊ in cōmuni quacūq; cōmunitate speciali citra cōmunitatē generalem totius eccl'ie: cui⁹ typum ⁊ figuram gerebat illa eccl'ia ꝑmitiua: est ꝑfectior ⁊ maioris excellentie: ꝙ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in speciali: ⁊ nō in cōmuni. aliter em̄ frustra ⁊ inutiliter ac otiose cōmunitas aplōꝝ renuntiasset ꝓprietati omniū in illa multitudine: nisi abdicatio ꝓprietatis omniū in speciali ⁊ in cōmuni quacūq; cōmunitate speciali esset ꝑfectior ⁊ altior/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in speciali ⁊ nō in cōmuni. Aliter em̄ frustra ⁊ inutiliter ac otiose cōmunitas aplōꝝ renūtiasset ꝓprietati omniū in illa multitudine: nisi abdicatio ꝓprietatis omniū in speciali ⁊ in cōmuni quacūq; cōmunitate speciali esset ꝑfectior ⁊ altior/ ꝙ abdicatio ⁊ ꝓprietatis omniū tm̄ in spāli ⁊ nō in cōmuni. q2 frustra ⁊ inutiliter quis se obligat ad gradū abdicationis arctiorem et maiorem: nisi ꝯsequat̄ inde ꝑfectionē aliquā maiorem: vt supra dictū est. ꝟ. Item ad hoc est ratio. Et sicut in eccl'ia ꝑmitiua: q̄ gerebat typum ⁊ figuraz ꝑsentis ecclesie: fuit ꝑfectionis vniuersaliter apud omnes illius eccl'ie abdicare ꝓprietatē cuiuslibet rei in speciali ⁊ in cōmuni quacūq; cōmunitate speciali citra cōmunitatem generalem illius ecclesie. Ita nūc in ecclesia presenti est ꝑfectionis/ saltem in aliquo statu speciali apud aliquos viros perfectos abdicare proprietatem cuiuslibet rei tam in speciali ꝙ in communi quacūq; communitate speciali citra cōmunitatem generalem totius ecclesie: q2 dicere ꝙ illud qḋ tunc fuit ꝑfectionis simpl'r apud oēs: nunc non possit esse ꝑfectionis in aliquo statu speciali: est ridiculum: quū natura rerū nō sit imutata nunc plus ꝙ tūc. Et talis status si ponatur: quicūq; sit: habebit vsum oīm rerū separatuz a ꝓprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōmuni. sicut habuit q̄libet status seu ordo specialis ecclesie ꝑmitiue. Et talem statum abdicationis oīm rerū in speciali ⁊ in communi/ elegit btūs Franciscus ꝓ se ⁊ ordine suo: sicut ptz ꝑ declarationes multoꝝ summoꝝ pontificuz: vt est supra in ar. lv. in. §. porro. in ꝑn. est euidentius declaratū. Quē statum stulte ⁊ fatue elegisset ⁊ ecclesia approbasset: nisi abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in speciali ⁊ in cōmuni esset maioris meriti/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in speciali ⁊ nō in cōmuni. q2 frustra ⁊ stulte quis se obligaret ad gradum vite arctiorem ⁊ difficiliorem. sicut est iste: vt ptz ex̄ de ꝟb. sig. exiĳt. li. vi. §. vnde vos. ibi/ tenētur plus ꝙ ceteri christiani ⁊c. et. j. ꝟ. ceteroꝝ. ibi/ christi semitas arctius elegerunt: nisi ex hoc ordinaret̄ ad gradum ꝑfectiorem altiorem ⁊ maiorē: vt dictum est. Nō aūt talē statum elegerit beatus Franciscus: patet per declarationes romanoꝝ pontificū/ Grego. ix. familiaris beati francisci: Innocē. iiĳ. ianueñ. de clodo de flisco/ luminis iuris: qui fecit apparatum. Innocē. Alexandri. iiĳ. Nicolai. iĳ. Clementis. v. Jo. xxĳ. in sua extraua. que incipit/ Quorūdam. Ex quibus declarationibus Luce clarius cōstat/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in speciali ⁊ in cōmuni sit maioris ꝑfectionis ⁊ meriti ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in speciali: ⁊ nō in cōmuni: vt supra dictum est. Et ꝙ vsus potest in cōsumptibilibus a dn̄io separari. Nā: sicut dictum est: frustra ⁊ fatue se beatus Franciscus ꝓ se ⁊ ordine suo ad talem expropriationē in speciali ⁊ in cōmuni ꝟm determinationē ꝑdictoꝝ romanoꝝ pontificū obligasset: nisi talis abdicatio esset ꝑfectior ⁊ altior seu maioris meriti ex genere operis operati/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis tm̄ in speciali ⁊ nō in cōmuni. Frustra etiam ⁊ fatue ecclesia romana talem expropriationē approbasset ⁊ priuilegĳs innumeris dotasset: nisi talis expropriatio esset ex genere operis operati ꝑfectior expropriatione reruz tm̄ in speciali ⁊ nō in cōmuni. Nō nō est dicendū de scō Francisco nec de romana ecclesia matre omniū ⁊ magr̄a. ex̄ de priuil'. antiqua. de sum. tri. c. ĳ. in fi. xxĳ. dist. c. j. q2 frustra ⁊ inutiliter romana eccl'ia exponeret aliquem ordinem ad modum viuendi difficiliorem ⁊ laboriosioreꝫ: nisi per hec exponeret ⁊ intenderet exponere eum ad gradum perfectionis ⁊ meriti ex genere operis perfectiorem ⁊ altiorē etsi in tali ordine sic multipliciter ab ecclesia ꝯfirmato et declarato: in quo nihil potest etiam in cōmuni proprium possideri: non separaretur in cōsumptibilibus vsus a dominio: ecclesia periculosum statum approbasset. et in coprofessis perplexitatem ⁊ laqueum iniecisset contra apostolum. j. ad Coꝝ. vĳ. ibi: Porro hoc ad vtilitatem vestrā dico: non vt laqueum vobis inĳciam: sed ad id quod honestum est. ⁊ ꝙ facultatem prebeant sine impedimēto dominū obsecrandi. ⁊. xxvĳ. q. j. de viduis. ĳ. xiĳ. dist. nerui testiculorum. ex̄ de resti. spo. literas. §. porro. ꝟ. sicq;. Quare manifeste sequitur ⁊ aperte ex omnibus supradictis/ ꝙ abdicatio proprietatis omniū in speciali ⁊ in communi est perfectior ⁊ eminentior ex genere operis operati/ abdicatione omniū tm̄ in speciali ⁊ non in cōmuni. ⁊ abdicatio apostolorum fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorum. immo fratruz minorum est illa abdicatio ⁊ professio que ⁊ apostolorum: vt ex̄ de verbo. sig. exiĳt. §. porro. li. vi. ergo apostoli omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium reliquerunt in speciali et in communi. Quod etiam patet ratione euidēti necessarĳ. quia cuius causa ꝓxima ⁊ immediata non stat

cum summa pfectione: nec ipsum potest stare cum sum-
ma perfectione: sed diuisio quecūq dominioꝝ persona-
lis vel collegialis venit causaliter ⁊ immediate ex nōnul
la diuisione animoꝝ: sicut per oppositum cōmunio dn̄ioꝝ
venit ꝑ se ⁊ immediate ex cōmunione ⁊ indiuisione ani-
Diuisio-nis dn̄iorū ratio. moꝝ. vnde quia in statu innocentie nulla fuisset animoꝝ
diuisio: ideo nulla fuisset diuisio dn̄ioꝝ. sicut apte colligi
tur. viij. di. §. j. ⁊ quia corda amicoꝝ sunt aliquo modo cō
nexa in dilectione: ideo bona ipsoꝝ sunt aliquo modo cō
munia participatione ⁊ ſm gradum cōnexionis amicoꝝ
adinuicem in dilectione. sic est ꝓportionaliter gradus cō
munitatis bonoꝝ eoꝝ in cōmunicatione. Et propter hoc
scriptura Actuū. iiij. volens reddere rationem ⁊ causam
ꝓpriam quare bona primitiue ecclesie fuerunt cōmunia
omnibus credentibus: assignat pro ratione ⁊ causa pro-
pria ac immediata cōmunionem ⁊ indiuisionē eorū pfe-
ctam inter se: dicens. Multitudinis aūt credentium erat
cor vnū ⁊ anima vna. nec quisꝙ eoꝝ que possidebat ali-
quid suū esse dicebat: sꝫ erant illis omnia cōmunia. Ecce
quare nullus eoꝝ dicebat aliquid esse suū: sed erant illis
omnia cōmunia: q2 erat cor illis vnum ⁊ anima vna. ista
fuit causa per se cōmunis bonorum ipsoꝝ. ideo scriptura
prius premittit pfectam cōmunionē ⁊ īdiuisionē cordiū
eoꝝ inter se sicut causaꝫ ꝓpriam: ⁊ secūdo ꝯsequēter sub-
iungit cōmunitatem bonoꝝ sicut effectum ꝓprium ex ꝓ-
pria causa. ergo sicut communio bonoꝝ venit vniuersali
ter ex cōmunione animoꝝ: ita per oppositū diuisio dn̄ioꝝ
venit vniuersaliter ex aliqua seu nōnulla disiunctiōe aut
certe impfecta vnione animoꝝ: que nō stat cum perfecta
charitate: que est vinculum pfectionis. Colo. iij. quia cha
ritas nō querit que sua ꝓpria sunt. j. ad Coꝝ. xiij. lxiij. dis.
nosse. Item maior ⁊ perfectior est connexio fraternitatis
spūalis in amore charitatis: ꝙ sit cōnexio fraternitatis
carnalis in amore carnis. quia pfectius est vinculū spūs:
ꝙ vinculum carnis. xiij. q. iij. ita diligere. sed pfect⁹ amor
fratrū ſm carnem/ facit omniū fratrum bona quoad do
miniū esse cōmunia: quia ꝙdiu inter fratres carnis non
nascitur ab intrinseco vel ab extrinseco aliq̄ scintilla diui
sionis: tādiu ducunt cōmunem vitam. ergo multo magis
amor pfectus charitatis fraterne facit omnia bona pfe-
ctorum toti ecclesie cōmunia ⁊ nulli ꝓpria. xxiij. q. vij. qđ
aūt. ergo appropriatio dn̄ioꝝ in speciali vel in communi
quacūq cōmunitate speciali non stat cum summa perfe
ctione: qualis fuit inter apostolos. vnde glos. super illud
Act. iiij. Multitudinis autē credentiū erat cor vnū ⁊ aīa
vna. scꝫ. e. ꝟ. simil'r vsus. que superius sunt adducta. Qui
mūdum pfecte reliquerant: nō de nobilitate generis glo
riantes se alijs pferebāt: sed sicut vnius eiusdēq matris
ecclesie visceribus editi/ ita eodem fraternitatis amore
gaudebant. hec glos. Item. Nullus sibi aliquid appropri
ans de iure possidet omnia: quia nō est equū neq iustum
vt ei sint omnia cōmunia q̇ suū non vult facere cōmune
cum oībus. sed viri pfecti omnia possident de iure diuino
ſm illud apl'i. ij. ad Coꝝ. vj. Tamꝙ nihil habentes et oīa
possidentes. ex̄ de excess. prel. nimis iniqua. j. rn̄. ⁊ ſm illud
j. ad Coꝝ. iij. Omnia vestra sunt: vos autem christi: chri-
stus autē dei. xxiij. q. vij. qđ autem. in fi. cum. iij. c. prece. er-
go viri pfecti sicut fuerunt apostoli ⁊ eoꝝ pfecti imitato
res: nihil sibi debent appropriare: nec in speciali nec in cō
muni/ quacūq cōmunitate speciali. quia quātum sibi ap
propriant: tantū eis subtrahitur: ne omnia possideant. iō
apostoli vt oīa possent iure inuiolabili possidere: oīa iu-
re violabili contēnendo reliquerūt. Hinc btūs Francisc⁹
in regula sua fratrib⁹ suis dixit: Fratres nihil sibi appro
prient: nec domū/ nec locum: nec aliquā rem: sed tamꝙ pe
regrini ⁊ aduene sint in hoc seculo. ⁊. j. Hec est illa celsitu
do altitudīe paupertatꝫ: cui dilectissimi fratres totaliter
inherentes nihil aliud sub celo in perpetuū habere veli-
tis. Et ita ſm ꝯsilium salubre beati Francisci ⁊ romano-
rum pontificū qui regulam approbauerūt: nullus status

seu ordo aliquid sibi appropians/ gerit pfecte in hac vi-
ta formam ⁊ moduꝫ spūalis peregrini ⁊ ciuis celestis cō
ciuis angeloꝝ: qui nihil ꝓprium in speciali nec in cōmu-
ni habēt. nihil em̄ angeli ꝓprium in hoc mūdo possidēt:
sed nec maligni spūs ad quos apostoli calcandos vene-
rant. Luce. x. ꝓprium aliquod in hoc mūdo possident. ſm
Greg. in homil. quo s etiam viri pfecti melius luctando
deuincūt: si a se omniū ꝓprium qđ illi nō habēt abijciūt:
huic accedit. j. ad Timo. vj. Habentes alimenta ⁊ quib⁹
tegamur ijs ꝯtenti simus. nihil em̄ intulimus in hūc mū-
dum: haud dubium q2 nec afferre quid possumus. xij. q. j.
eps. Medium aūt pfecte rectitudinis nō debet ab extre
mis declinare. extrema aūt nostri cursus sunt ingressus ⁊
egressus de hoc mūdo: in q̇bus ſm apostolū nihil ꝓpriū
habere pmittimur si pfecte ⁊ recte īcedimus. xij. q. j. duo.
ibi. nō nisi ad vsum/ ſm vnam lecturam. Quare si recte ⁊
indeclinabiliter ac expedite nostrū iter peragimus: nihil
ꝓprium in medio vite plus ꝙ in extremis habere debe-
mus. Contra illud etiam qđ sepe opponit'/ ꝙ in reb⁹ vsu
consumptibilib⁹ vsus ꝓprie sumptus haberi nequit: nec
illis potest aliquis vti: dicendū est ꝙ istud expresse cōtra
Clemētem est in pre. c. dilectissimis. qui dicit ꝙ cōmunis
vsus omniū que sunt in hoc mūdo: omnibus hoībus esse
debuit: sed talia vsu cōsumptibilia de hoc mūdo sunt. Et
eadem ratione falsum ⁊ impossibile cōsuluit apl'us Ti-
motheo. j. ad Timo. v. ex̄ de iureiurā. et si christus. §. que-
dam. dicens. Utere modico vino. Et eadem ratione de⁹
falsum dixit (qđ nefas est) ministris antique legis ꝙ pri
mitie ⁊ sacrificia cederent in vsus eoꝝ. vt patet Numeri
xviij. Et tota scriptura que loquit' de vsu/ sepissime falsuꝫ
diceret (qđ nefas est) xxiij. q. v. ergo. ix. di. ego. ⁊. c. quis ne
sciat. Item dicere ꝙ in talibus rebus nō cōuenit vti sed
abuti: periculosum dicere est. quia termini in quacunq
materia dissoni ⁊ oppositi vniuersaliter terminis legis
diuine ⁊ sanctoꝝ patrū non sunt sani: sed absoni ⁊ ꝓfani
in illa materia. q2 tales termini terminis legis diuine et
sanctoꝝ patrū dissolui abducunt ⁊ auertūt hoīes a fide
scripturarū ⁊ religione sanctoꝝ patrū: qđ est impiū ⁊ in
mane. q2 scripture sacra ⁊ sanctoꝝ doctrina est nobis for-
ma ⁊ regula recte ac pie loquēdi: non solum operādi. vñ
ad Titū. ij. c. Uerbū sanū ⁊ irreprehēsibile. ⁊. ij. ad Timo.
ij. ibi. Recte tractantē verbū veritatis. ⁊ in pmo. c. Formā
habens sanoꝝ verboꝝ que a me audistis. ⁊ Aug. in lib. de
doctrina christiana loquēs de sacra scriptura dicit. Quic
quid hō extra didicerit: si noxiū est: ibi dānatur: si vtile est:
ibi inuenitur. ⁊ facit. xxxvij. dist. §. sed ⁊ ꝯtra. ⁊ Clemens.
Non em̄ sensum alienū extrinsecus/ ⁊ extraneū debetis
q̄rere: vt quomodo ipm ex scripturarū authoritate ꝯfir-
metis: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatꝫ opꝫ.
xxxvij. di. relatum. ⁊ verba intelligenda sunt ſm cōmunē
modū intelligendi. vt legit' ⁊ no. ex̄ de spon. ex lr̄is. j. Sed
isti termini abuti ⁊ abusus sunt dissoni et contrarij ter-
mini legis diuine ⁊ terminis sanctoꝝ/ in qualibet mate-
ria licita rerū vsu consumptibilium. Quia in nulla mate
ria licita rerum vsu cōsumptibilium/ scriptura ⁊ sanctoꝝ
doctrina vtitur predictis terminis: sed tm̄ terminis op-
positis (attendant omēs religiosi ꝓ paupertate altissima)
sicut patet discurrēti totam seriem scripturarū ⁊ sancto-
rū patrum doctrinā: quū tm̄ scriptura ⁊ sanctoꝝ patrum
doctrina frequēter loquatur de materia licita rerum vsu
cōsumptibiliū noīe vsus ⁊ vti: ⁊ nūꙗ nomine abusus vel
abuti. Notat aūt Archid. ex̄ de of. dele. ꝙuis. li. vj. ꝙ illicī-
tus vsus abusus ⁊ abusio poti⁹ dicēdus est ꝙ vsus. lxxiij.
dist. ꝟ. ista. xj. q. iij. ꝑuilegium. xxv. q. ij. §. his ita. ex̄ de elec.
generali. §. fi. ibi. Ab illorū abusu. ex̄ de rescrip. sedes. ⁊. c.
quia nōnulli. ⁊ de elec. qđ sicut. ij. rn̄. ibi. ⁊ si secus aliquā-
do ꝑ vsurpationē aliqui faciāt abusiue. ⁊. c. quisquis. ibi.
per secularis potestatis abusum. ex̄ de con. pre. detestāda
j. rn̄. li. vj. aliqn̄ tn̄ abusus appellat' vsus. xij. q. ij. ecclesiarū
seruos. vbi dicit. vt tales vsus ⁊c. vbi debet exponi vsus. i.

abusus.ꝯm Archi.Et adde hic qḋ scripsi.ꝭ.in.§.adhuc pe
tita.ꝟ.cum etiam.iiij.in ar.lxiiij. ¶ Ulterius contra illud
qḋ dicitur ꝙ beatus Augu.nō dixit aplos vouisse rerum
oim abdicationē quoad ꝓꝑium:hoc stare nō pōt. immo
expresse Aug.hoc dixit sup illud Matth.xix.Ecce nos re
liquimus oia.ꝛ ꝑ hec ꝟba etiā supra posita hoc votū po-
tentissime vouerant.Qḋ etiā sic ꝓbatur.qm̄ ꝯsiliū ꝯsilio
rū/qḋ est forma ꝛ ꝑfectio seu ꝯsummatio alioꝝ ꝯsilioꝝ/
nō est dubium aplos ꝑcipue obseruasse.alr em̄ apli non
fuissent in apice ꝑfectionis:qḋ est erroneum.quū de ipsis
ꝑcipue dixit dn̄s Jo.xvij.Ut sint ꝯsummati in vnū.op.fa
cit.xxiiij.q.ij.c.ij.sed votū est ꝯsilium ꝯsilioꝝ/forma ꝛ ꝑfe-
ctio ꝯsummatiua coꝝ.q:votum cadens sup quodcūq; cō
silium euāgelicum/reddit ipm̄ essentialiter ꝑfectius/et
deo acceptius:eo ꝙ ꝑ liberam oblationē offertur volun-
tas deo tm̄ actu:ꝑ votum aūt offertur volūtas actu ꝛ po
tentia qḋ est multo fortius.q: post votū emissum non est
amplius de iure oppositū in potestate voluntatis.ꝓpter
qḋ Leuiti.xxij.c.scribitur.Bouē ꝛ ouē aure ꝛ cauda am-
putatis volūtarie offerre potes: votum aūt ex his solui
nō potest.hec ibi.sed bos ꝛ ouis aure ꝛ cauda amputatꝭ
nō potest magis voluntarie offerri:ꝙ de eis votum ꝑsol-
ui:nisi quia votū cadens sup quodcūq; opus virtuosum
reddit ipm̄ essentialiter ꝑfectius ꝛ deo acceptius. Ideo
sup illud ps.cxxxi.Sicut iurauit domino votū vouit deo
Jacob.dicit Aug.ꝛ ponit ibi in glos.ordi.Nemo ꝑsumat
viribus suis reddere que vouit.qui em̄ hortatur te vt vo
ueas:ipse te adiuuat vt reddas. vouit aūt ecclesia i man
suetudine vt sit domus dei:quo nihil gratius pōt deo of
ferri.hec ibi.Et ita ꝑfectio totius spūalis edificij cōsum-
matur in ꝑfectione voti: sicut arca Noe fuit cōsummata
in cubito vno.Gen̄.vi.Unde ꝛ sup illud ps.lxxv.Uouete
ꝛ reddite.dicit Augu.Uouere em̄ voluntati cōsulitur: sꝫ
post voti promissionem redditio exigitur necessario.Et
Cassiodorus ibi.Ad hec vouenda nos inuitat: non preci
pit vt voueamus:sed vt vota reddamus. ꝛ glos.ibi.Uo-
uere mente quodlibet bonū: ꝛ reddite opere necessario
post votū.ꝛ facit ex̄ de cōuer.cōiugu.ex parte.ꝛ de vo.et
vo.re.magne.§.sane.Ergo apli vouerūt ꝑcipue quodli-
bet trium ꝯsilioꝝ euangelicoꝝ:scilꝫ obedientiam.ꝑ illud
xix.Matth.Et secuti sumus te.Et castitatē.xxxi.dist.oio.
Et ꝓprietatꝭ abdicationē.vt pre.c.xix.Matth.Ecce nos
reliquimus omnia.vbi ꝯm Augu.vouerunt.aliter seque
retur ꝙ abdicatio ꝓprietatis facta in ꝓfessione oim reli
giosoꝝ absq; ꝓprio viuere ꝓfitentium esset essentialiter
ꝑfectior ꝛ altior abdicatiōe apostoloꝝ.quū votum/vt di-
ctum est/sit cōsummatio ꝑfectionis alioꝝ ꝯsilioꝝ specia-
lis.qḋ nefas est dicere aut sentire. ꝑsertim quū religiosi
sint successores aploꝝ quoad renūtiationē.vt supra dictū
est.ꝛ no.ꝛ legitur.xvi.q.ꝭ.ex authoritate. ¶ Et etiā votuꝫ
supaddat specialē ꝑfectionē sup opus liberum volunta-
tis/dicit expresse Anselmus in libro de similitudinibꝰ: eo
ꝙ ꝑ opus bonū libere voluntatis offertur deo fructꝰ vo-
luntatis:ꝑ opus aūt factū ex voto offertur ipsa arbor vo
luntatis cū oibus fructibus suis:qḋ est multo ꝑfectius ꝛ
deo gratius:quāto arbor cum fructibꝰ plus valet ꝙ fru-
ctus ꝑ se.Et aūt ista sit intentio beati Aug.de voto aplo
rum apparet manifeste.xvij.de ciui.dei.c.iiij.ꝑ cum sic di
centem.De terra ergo suscitatus est ille supra oēs diuites
pauper:ꝛ de illo stercore erectus supra oēs pplos opulē
tos ille inops: vt sedeat cum potentibus ppli: qbus ait
Matth.xix.Sedebitis supra sedes.xij. Et sedem glorie
hereditatem dans eis.dixerant em̄ potētes illi Matth.
xix.Ecce nos dimisimus oia:ꝛ secuti sumꝰ te.hoc votum
potentissimi vouerāt.sed vnde hoc eis:nisi ab illo de quo
hic ꝯtinue dictū est/dans votum vouenti:hec Aug.Ex q
bus triplr patet ꝓpositū. Primo qm̄ Augustinꝰ i isto ꝯse
quēte/hoc votū potentissimi vouerāt/intendit colligere
quasi in summa ꝑ modū epilogi totā potentiā ꝑfectiōis
aploꝝ prius narratam:sed prius expressius ꝛ specialius

Apostoli rerum oim abdicationē vouerunt.

Que ex voto fiunt deo sunt acceptiora

vel non minus ꝑnarrauerat potentiā eoꝝ in abdicando
temporalia ꝓpter christū:ꝙ i sequēdo christū. quare hoc
consequēs referendum est ad totum antecedens in quo
eoꝝ potentia ꝑnarratur:ꝛ specialiter ad partem antece-
dentis in qua specificatur potentia pauꝑtatis.q: de pau
pertate a ꝑncipio verboꝝ vsq; ad finem specialiter fuerat
ꝑlocutus. Scd̄o hoc patet ꝑ id qḋ sequit in ꝑdictis ꝟbis
Aug.Sed vnde hoc eis:nisi ab illo qui dat votum vouē
di:Sed in tota scriptura euangelij non habetur plus de
voto obedientie:ꝙ de voto pauꝑtatis:nec in alio scriptu
re loco.vnde ergo colligatur ex his ꝟbis plus votū obe
dientie ꝙ pauꝑtatis dicat qui cōtra dicit.qḋ quū nō iue-
nerit redeat ad veritatē:ꝛ colligat inde cū beato Augu.
vtrūq; simul.Si vis ꝑfectꝰ ee:vade ꝛ vēde oia q̄ habes:ꝛ
da paupibꝰ:ꝛ veni seqre me.inde colligit simul vtrūq; vo
tū Aug.iō simr vtrūq; ponit:sic Petrꝰ vtrūq; dixit simul
post illa ꝟba christi vade ꝛ vende ꝛc.Ecce nos reliquimꝰ
oia:ꝛ secuti sumus te. Nec diuidat quisq; qḋ nec christus
nec Petrus nec Augustinus diuisit. Ecce christus simul
vtrūq; copulatiue ꝛ cōiunctim dixit.Si vis ꝑfectus esse:
vade ꝛ vende oia que habes:ꝛ da pauperibus:ꝛ veni se-
quere me. Petrus in ꝑsona oim apostoloꝝ simul vtrūq;
copulatiue ꝛ cōiunctim respondit. Ecce nos dimisimus
oia:ꝛ secuti sumus te.Aug.simul vtrūq; copulatiue ꝛ cō
iunctim recitauit. dixerant em̄ illi potentes. Ecce nos di
misimus omnia:ꝛ secuti sumus te.hoc votum ꝛc. Si er-
go apostoli vouerūt sequi christū/sicut fatetur opponēs:
ergo ꝛ de dimittendis oibus votum fecerunt. ꝯm Aug.
quia pariter ponūtur per christū ꝛ Petrum ꝛ Aug.relin
quere oia ꝛ sequi christū.Adde hic qḋ scripsi.ꝭ.in.§.respō
deo.ꝟ.ex ꝑdicta aūt determinatione.cum ꝟ.seq.in ar.
Item apostoli nō vouerunt sequi christum alia de causa
nisi quia sequi christum ex voto est perfectius ꝛ deo gra
tius/ꝙ sequi christum sine voto/vt supra dictum est.Sed
ista causa ita concludit de relinquēdo oia: sicut de sequē-
do christum.ergo quū apostoli omnia reliquerint perfe-
cte:sicut christum secuti sunt ꝑfecte:sequitur ꝙ sicut voue
runt sequi christū:ita vouerunt relinquere omnia. quum
eadem causa sit vtrobiq; vouendi.ex̄ de transla.inter cor
poralia. Item ꝯm expositorē apostoli vouerūt sequi chri
stum.sed ista sequela fuit magis ꝑncipaliter effectu ope-
ris seruando eius mandata atq; consilia:ꝙ gressu corpo
ris.vnde glos.sup illud Matth.iiij.Relictis retibus secu
ti sunt eum.dicit.incessu pedum:sed magis obedientia ꝛ
affectu:amplius ad ꝓpria non reuersi.hec glos.Apostoli
vouerunt christi precepta atq; consilia.quia sequela chri
sti quā ꝯm oppositorem vouerunt/ꝑncipaliter stat in ser
uando eius mandata atq; consilia.Sed christus volenti
bus aggredi viam perfectiōis precipit omnia relinque-
re.quia licet relinquere omnia simpliciter ꝛ absolute fue
rit consilium ꝛ non preceptum tamen viris perfectis vo
lentibus viam perfectionis seruare est preceptum.xiiij.
q.ꝭ.§.ꝭ.vnde Grego.ꝭ.mora.supra allr.in isto.§.ꝟ.Item ad
hec est. Necdum virtus precepti emicuerat que omnia re
linqui preceperat.ꝛ Remigius supra allr.in hoc.§.ꝟ. Itē
cōtra hoc est.Beati estis:qui euangelica precepti memo
res/cuncta terrena pro christo reliquistis. Item licet q̇s
possit relinquere bona temporalia absq; voto:tamen vo
luntatem habendi temporalia non potest quis perfecte
relinquere sine voto.quia licet res exterior absq; voto re
linqui possit: tamen voluntas habendi absq; voto sim-
pliciter relinqui non potest.sed apostoli non solum reli-
querunt simpliciter omnia tēporalia:sed etiā reliquerūt
simpliciter ꝛ perfecte voluntatem habendi ipsa.vnde su
per illud Matth.xix. Ecce nos reliquimꝰ oia. dicit glos.
etiā voluntatē habendi.Et sup illud Luc.xviij.Ecce nos
dimisimꝰ oia.glos.etiā voluntatē habendi. Ergo volun-
tatem habēdi oia/reliquerūt ex voto. Item licet q̇s pos-
sit renūtiare rebus exterioribus absq; voto: tm̄ renūtia-
re desiderijs ꝛ concupiscentijs habendi non potest quis

perfecte sine voto. Sed sm Greg.in homil. Petrus et Andreas apli nō solum renūtiauerūt rebus oibus tēporalibus:sed etiā renūtiauerunt oibus desiderijs ⁊ ɔcupiscentijs habēdi.vbi dicit sic. Multū reliquit qui nihil sibi retinuit.multū reliquit: qui quantūlibet parū/totum deseruit certe ⁊ nos habita cū amore possidemus: ⁊ ea q̄ minime habemus ex desiderio querimus. Multū ergo Petrus ⁊ Andreas dimiserunt.qn̄ vterq; etiā desideria habendi reliquit.Multū dimisit qui cū re possessa etiaȝ ɔcupiscentijs renūtiauit.hec Greg. Idem.s.e.§.⁊.item ad hoc Greg.Ergo apli ex voto renūtiauerūt desiderijs ⁊ ɔcupiscentijs deliberatis habendi tēporalia. Similr si sm oppositorem ab hac vniuersali/Ecce nos reliquim⁹ oia/excipiūtur specificata in euāgelio: tunica/gladius/calige/⁊ vestimenta:sequit ꝙ ista excipiant in speciali et singillatim: ⁊ nō solū in cōmuni aplor. q: gladius dict⁹ fuit Petri in speciali/vestimentū/⁊ calige: q: christus dixit in speciali Petro. Cōuerte gladiū tuū ⁊c. ⁊ angelus Petro. Calcia te caligas tuas: ⁊ circūda tibi vestimentū tuū.Et ita sequit sm eum ꝙ apli in pdictis ⁊ similib⁹ fuerūt ꝓprietarij in speciali:nō solū in cōmuni.Qd esse nō potest:qm̄ vt supradictū est sm Clemen.cōis vsus omniū que sunt in hoc mūdo/oibus esse debuit. Et sicut nō pōt diuidi aer nec splēdor solis:ita nec reliqua que data sunt hoibus ad habendū diuiti debere:sed habenda oia cōia. ⁊ istius cōsuetudinis more retento apli eorūq; discipuli cōem vitaȝ duxerunt.xij.q.j.dilectissimis. Ex qbus ptȝ ꝙ sicut in statu innocētie nullus habuisset in speciali ꝓprietatem in aliqua re mūdi quacūq;: sed fuissent oia oibus hoibus pro oi tempore quo nō peccassent cōmunia. Sic apostoli ⁊ eorum discipuli q in abdicando tēporalia assumpserūt statū ɔformem ⁊ similē statui innocentie.sm Clemen.in nulla re huiusmodi habuerūt in speciali ꝓprietatem ⁊ dn̄ium q̄diu in sua ꝑfectione manserūt: q: semper post sequelā manserūt.Et ꝑ ɔsequens vestimentū calige ⁊ gladius Petri nō fuerūt quoad ꝓprietatem et dn̄ium plus in speciali Petri q̄ aliorum.Similr sicut in aere splendor solis ⁊ alijs corporibus celestibus nullus habet in speciali ꝓprietatem et dn̄ium:sed pro oi tpe fuerunt oia oibus hoibus cōmunia.Ita apli ⁊ eorum discipuli ꝓ nullo tēpore postq̄ statum perfectionis excelse sunt adepti: habuerūt in speciali ꝓprietatem ⁊ dominiū ꝓpriū in aliqua re mūdi.ergo apli nō habuerūt in speciali et singulatim ꝓprietatem ⁊ dn̄ium ꝓprium in vestibus caligis gladijs ⁊ quibuscūq; alijs similibus vterent. Et per consequens ista nō excipiūtur in speciali ⁊ singulatim ab hac vniuersali.Ecce nos dimisimus omnia. Sȝ si exciperent ab ipa in speciali ⁊ singulatim exciperent ab ea: ⁊ non in cōi tm̄: qm̄ ista in spāli ⁊ singulatim dicūtur fuisse aplorum.g talia ⁊ similia nullo modo excipiūtur ab hac vniuersali. Ecce nos reliquim⁹ oia sicut dicit oppositor. Et ꝓpterea non est min⁹ vniuersalis de aplis ista.Ecce nos reliquim⁹ oia noie ⁊ re:q̄ sit vniuersalis de p̄mis credentibus illa Act. iiij. Nec quisq̄ eorum que possidebat aliquid suū esse dicebat:sed erant illis oia cōmunia. Ex hoc ptȝ q: abdicatio temporaliū primorum credentiū nō fuit vniuersalior: nec latioris ambitus abdicatione temporaliū apostolorum: quū p̄mi credentes nō fuerūt magis expropriati a mundo q̄ apli. Sed illa de p̄mis credentibus scȝ. Nec quisq̄ eorum q possidebat aliqd suū esse dicebat: sed erant illis oia cōmunia.cōprehēdit ꝓ tēpore quo dicta est vniuersalr oia quecūq; aliqua exceptione nō facta:siue vite necessaria: siue quecūq; alia noiata vel nō noiata sm veritatē: sicut superius pluries est ostensum. ergo ista dicta de apostolis.Ecce nos reliquimus oia.pro tempore quo dicta fuit cōprehendit vniuersaliter oia absq; aliqua exceptione: siue sint vestes siue gladius siue quecūq; alia.sed ista fuit dicta de aplis pro semꝑ in futurū.ergo sub ista cadūt vniuersaliter qbus apli vsi sunt. ⁊ ꝑ ɔsequēs in oibus habuerunt vsum separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Et p̄terea/sicut supra ostensum est isto.§.⁊. Item nō minus sub verbis.votum aplorum nō extendit se ad pauciora q̄ votum religiosorum absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium. q: abdicatio religiosorum vitam apostolorum imitantiū in parte vel in toto/nō est vniuersalior: nec ꝑfectior: abdicatione apostolorum. Sed votum religiosorū absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad omnia absq; aliqua exceptione. siue sint alimēta siue quecūq; alia: quia votum eorum absolute factū se extendit vniuersaliter ex forma ⁊ natura sua ad oia illa in qbus vsus pōt a ꝓprietate ⁊ dn̄io separari in speciali:eo ꝙ votum cadens absolute sup abdicationē ꝓprietatis cadit sup abdicationē ois ꝓprietatis ab vsu separabilis:sed vsus rerū vsu ɔsumptibilium est separabilis a proprietate ⁊ dn̄io speciali: quicqd sit de separatione eius a ꝓprietate ⁊ dn̄io cōi:qm̄ vt sepe dictū est p̄mi credentes ꝓ tempore illo de quo dicit scriptura Actuū.iiij.ꝙ erant illis oia cōmunia pro tempore: habebant in speciali vsum rerū vsu ɔsumptibilium separatum a ꝓprietate ⁊ dn̄io.q: ꝓ tempore illo nullus eoruȝ habebat in speciali ꝓprietatem alicuius rei: ergo ꝓ illo tēpore habebant vsum talium rerum separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io speciali.Sed qua rōne vsus talium rerū fuit tunc separatus in speciali a ꝓprietate ⁊ dn̄io: eadē rōne fuit de possibili separabilis ꝓ semꝑ:licet non fuerit de facto semꝑ separatus.quia stante eodem natura rerū semper vsus est vniformiter separabilis de possibili.Ergo votum religiosorum absolute absq; ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad quecūq;:siue sint vestes siue cibaria.vnde vestis q̄ vtitur seruus:non est sua:sed est de peculio.ff.de pecu.id vestimentum. ⁊ seruus nō possidet ea que sunt in peculio.ff.de acquirē.pos.seruus. quia ab alio possident:nihil ipse possidet. vt.ff.de adult.sic euenict ⁊ no.xij.q.j.non dicatis.ergo multo magis votum apostolorum:quod fuit forma ⁊ pncipium votorum religiosorum: se extendit vniuersaliter ad oia absq; aliqua exceptione.

Ad illud qd dicit oppositor: ꝙ nō est intelligendum ꝙ beatus Augustin⁹ intellexerit ꝙ ipsi apostoli vouerūt nō habere aliquid in cōmuni:quū intendens iuxta vitam apostolicam suam religionē fundare loquens suis fratribus sic dixit in regula sua. Sit anima vna ⁊ cor vnū in dn̄o: ⁊ nō dicatis xij.q.j.non dicatis. ⁊.c.nolo. vos habere aliquid propriū: sed sint vobis omnia cōmunia. Et distribuatur vnicuiq; vestrum ꝓut opus erit. ⁊ sequitur. Sic em̄ legistis in actibus apostolorum. Actuum.ij. ⁊.xij.q.j.c.ij. ⁊.c.quia tua.ꝙ erant illis omnia cōia: ⁊ distribuebatur vnicuiq; prout opus erat.Quū igitur beatus Augustin⁹ ⁊ eius fratres res habuerint ⁊ habeant in cōmuni:nō est reuocandum in dubium quin beatus Augustinus apostolos habuisse supposuerit in cōmuni. quare ꝑ authoritatem predictam Augu.nō potest concludi ꝙ apostoli voto abdicauerint omniū rerum dn̄ium in ꝓprio ⁊ in cōmuni. Respondendum est p̄mo ꝙ dictuȝ Augustini per oppositorem inductum ꝓ parte sua/est contra eum.quoniā si Augustin⁹ sm dictum eius intendebat fundare suam religionem iuxta vitam apostolicam: vt nullus eorum haberet aliquid ꝓpriū sed essent illis oia cōmunia: ergo Augustin⁹ voluit ꝙ fratres sui nō haberēt in speciali ꝓprietatē alicuius rei: sed tm̄ in cōmuni.ergo similr apostoli iuxta quorum votum Augustinus fundauit suam religionem: sm ipsum non habuerunt in speciali proprietatem alicuius rei. ⁊ ita vestimentū q vtebatur Petrus ⁊ calige ⁊ gladius nō fuerūt in speciali quoad ꝓprietatem ipsius Petri.cuius oppositum oppositor supra dixit.§.primo.⁊.non obstat. ⁊ ⁊.ceterum. Item si augustin⁹ fundauit suam religionē iuxta illud quod legitur in actibus apostolorum.ꝙ erant illis omnia cōmunia. Actuū.ij. Et augustinus mandauit fratribus suis ꝙ nunq̄ pro perpetuo tempore haberent in speciali ꝓprietatem alicuius rei:sed essent illis omnia cōmunia

munia semp꜡:q: sic intelligēdū est:ergo similiter primi credentes non habuerunt:nec habere potuerūt in speciali ꝓpꝛietatē alicui⁹ rei:q̄diu stetit illa cōgregatio in suo robore cuius oppositū.s.dixit opposito:. Item fratres sancti Augustini nō debēt habere in speciali ꝓpꝛietatē alicuius rei vsu cōsumptibilis nec nō cōsumptibilis:q: ipse mādauit eis/nō dicatis aliq̄d hr̄e ꝓpꝛiū:sꝫ sint vobis omnia cōmunia.xij.q j.nō dicatis.Et qui omnia dicit:nihil excipit.j.Coꝛ.xv.⁊ Hebr.ij.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.§.penul. Sed fratres beati augustini habēt in speciali vsum rerū vsu cōsumptibilium:certum est q: in speciali comedūt ⁊ bibūt: ⁊ specialibus vestibus induunt:ergo p̄dicti fratres hn̄t in speciali vsum rerū vsu cōsumptibiliūꝫ separatū a ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io cōmuni.ergo vsus earū de se est separabilis simpliciter ⁊ absolute a ꝓpꝛietate ⁊ dn̄io. Itē fratres sancti Augustini emittunt votū abdicationis omniū temporalium:q: vouent viuere sine pꝛopꝛio:ergo multomagis apostoli:quoꝝ vitā imitantur:emiserunt votū omniū tempoꝛaliū abdicationis. ¶ Scd̄o respondendo ad illud qd̄ opponit/ꝙ saltem apl̄i habuerunt pꝛopꝛium in cōmuni sicut habent fratres sancti Augustini:qui vitā apostoloꝝ dicunt eligere:dicendum est.qm̄ regula apl̄oꝛum ꝓpꝛia ⁊ immediata fuit alia a regula cōmunitatis credētiū:sicut regula specialis est alia a regula generali. Et sicut cōmunitas apostoloꝝ pꝛopꝛia fuit alia a cōmunitate gn̄ali credentium:licet etiā regula cōmunitatis gn̄alis credentiū quodāmodo fuerit regula apostoloꝛū inquantū fuit eis data ab apostolis.⁊ etiā apostoli aliquo tempoꝛe vixerūt illa cōmunitate generali credentium/⁊ sicut eoꝛū capita seruando illam regulam:tn̄ ipsoꝛum regula ꝓpꝛia ⁊ immediata fuit alia ⁊ discreta a regula cōmunitatis credentium.qd̄ patet Mar.j.quia apostoli in sua cōmunitate ꝓpꝛia nō potuerūt retinere vxoꝛes. Illi aūt de cōmunitate gn̄ali credētium poterāt retinere cōmuniter vxoꝛes: nisi aliquibus repugnaret in speciali aliūd:ideo multi ipsoꝛum habebāt vxoꝛes:qd̄ apostolis nō licebat quātū ad cōmistionem carnis:sꝫ bn̄ quātū ad ꝓuisionē.xxxj.di.omnino. Scd̄o/q: apostoli in ꝓpꝛia cōmunitate poꝛtare nō poterant calciamēta nisi tm̄ sandalia:vt patet Mar.vj. Illi aūt de multitudine credentium poterant calciamēta poꝛtare. Qd̄ autem dicit̄ de petro Act.xij. Calcia te caligas tuas.exponitur fm̄ Bedam.i.sandalia.i.solcas q̄s poꝛtāt fratres minoꝛes.vide supꝛa.c.§.poꝛro omnis religio ꝯ.nō obstat.⁊.ꝯ.ꝙ dicit Mar.lv.ar. ¶ Tertio/q: cōmuniter ⁊ immediate nō licebat eis poꝛtare pecuniaꝫ: vt patet Matth.x.Mar.vj.Luc.ix.ideo pecunia q̄ poꝛtabatur ponebat̄ ad pedes apl̄oꝛū:⁊ nō ad manus.Act.iiij.vbi dicit glos.destituendū pꝛobat qd̄ tangere deuitat: ⁊ calcandū docet esse aurū/qd̄ subdit gressibus apostoloꝝ. Illi autem de multitudine credentiū poterant cōmuniter pecuniā poꝛtare:⁊ ipsi cōtrectabant pecuniam sicut religiosi omnes/exceptis fratribus minoꝛibus:cōtrectant de suoꝛū licentia pꝛelatoꝛū/q̄ cōmunitatis erat: sꝫ non apl̄i: nec fratres minoꝛes:vt ex̄ de ver.sig.exiit.li.vj.⁊.e.ti.exiui. clemen. ¶ Quarto/q: recipiēdus ad cōmunitatem apl̄oꝛū nihil debebat secū afferre:nec res:nec p̄cia rerū:sꝫ omnia que habebat in libera potestate:debebat vendere ⁊ pauperib⁹ erogare:vt patet Matth.xix.Mar.x.Luce.xviij. Recipiēdus aūt ad cōmunitatē generalē credētium/debebat secū ferre p̄cia rerū immobiliū ⁊ animaliū ⁊ res alias cōmunitati necessarias:si habebat. Et ita vna regula fuit alia ab alia/⁊ altera ab altera. ¶ Quinto/q: solis.xj. apl̄is dixit dn̄s Matth.vltimo/Eūtes in vniuersum mūdū p̄dicare euāgeliū omni creature.nō fuit hoc dictū multitudini credentiū. ¶ Sexto/q: apl̄i p mūdū eūtes in foꝛtes suas/nō vixerūt de bonis illius cōmunitatis p̄me credentiū:sꝫ de his que dabant̄ eis in cibo ⁊ vestitu/ab his quibus p̄dicabāt. Matth.x.⁊ Luce.x.dign⁹ est operarius cibo suo.xiiij.q.i.§.j.vbi Chꝛysostom⁹.q.d. Tātū accipite: quātum in victu ⁊ vestitu vobis necessariū est.vnde ⁊ apostolus.j.ad Timoth.vj.habētes victū ⁊ vestitū/his cōtenti simus. Et alibi Gala.vj. Cōmunicet is q̇ catechizat̄ ei qui se catechizat in oībus bonis.vt quoꝝ discipuli metūt spūalia:consoꝛtes faciant eos carnaliū suoꝝ:⁊ nō in auaritiā:sꝫ in necessitatē.hucusq꜡ Chꝛysostom⁹. ad hec.xiij.q.j.§.his ita.j.q.ij.sacerdos.ex̄ de censi.cum apl̄s. ¶ Beat⁹ autē Augu. fundauit religionē suā directe iuxta regulam cōmunitatis seu multitudinis credentiū:⁊ nō iuxta regulam pꝛopꝛiā ⁊ immediatā apostoloꝝ:vt vt supꝛa dixit in regula sua fratribus suis. Sit anima vna ⁊ coꝛ vnū in dn̄o: et:nō dicatis aliq̄d ꝓpꝛiū:sꝫ sint vobis oīa cōmunia: sicut legitur in actibus apostoloꝛū. Certū est aūt ꝙ in actibus apostoloꝝ ista verba sunt dicta directe ⁊ immediate de cōmunitate gn̄ali credentiū:⁊ nō de cōmunitate ꝓpꝛia apostoloꝛū:sicut opposito: dicit.sic em̄ legitur in actibus apostoloꝛū.iiij.c. Multitudinis aūt credentiū erat coꝛ vnum ⁊ anima vna:nec q̇sq꜡ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū esse dicebat:sed erāt illis omnia cōmunia.xij.q.j.c.ij.c q: tua.cū .c. se. Ecce plane ꝙ ista fuit foꝛma viuendi cōmunis multitudinis credentiū. Sed pꝛeter istā foꝛmā viuendi cōmunē/alia fuit apostoloꝝ q̄ ꝓprime dicta est. Qd̄ aūt beatus Augu.intēderit pꝛincipaliter fundare suā religionē iuxta regulā ⁊ foꝛmā viuendi cōmunitatis credentiū:⁊ nō cōmunitatis ꝓpꝛie apl̄oꝝ/patet ex verbis pꝛemissis in regula sua:in quibus dat foꝛmā ⁊ modū viuēdi fratribus suis.q̄ quidem verba:vt iā dictū est:sunt directe de cōmunitate generali credētiū:⁊ nō de communitate speciali ⁊ ꝓpꝛia apostoloꝝ. Qd̄ etiā patet ex hoc:q: fratres oꝛdinis sancti Augustini poterant poꝛtare libere/⁊ possunt calciamēta et pecuniā:que nō poterāt apostoli. Uenientes etiā ad oꝛdinē sancti Augustini/possunt offerre cōmunitati bona que habent. Uenientes aūt ad cōmunitatem ꝓpꝛiā apostoloꝛū/nihil poterant offerre:sed oīa debebāt si poterāt pauperib⁹ dare. Matth.xix.Mar.x.Luce.xviij. Qd̄ etiā patet ex hoc:q: fratres beati Augustini possunt hr̄e in cōmuni bona imobilia/vt domos ⁊ agros:que apl̄i in communi suo nullo modo poterāt habere. vt Matth.xix. ergo beatus augu.non fundauit nec intendebat fundare religionem suā iuxta vitā apostoloꝝ ꝓpꝛiam ⁊ specialem sed solū iuxta foꝛmā ⁊ modū viuendi cōmunitatis credētium. Magis autē congrue argueret opposito:.si sic argueret:beatus Franciscus chꝛisti signifer insignis volēs immediate fundare ⁊ directe suam religionem iuxta foꝛmam ⁊ modū viuēdi ꝓpꝛium chꝛisti ⁊ apostoloꝛum: sicut ipse in pꝛincipio ⁊ fine sue regule dicit expꝛesse. In pꝛincipio inquā sic: Regula ⁊ vita fratrū minoꝛū hec est. scꝫ dn̄i nostri iesu chꝛisti sanctū euangelium obseruare viuendo in obedientia sine pꝛopꝛio ⁊ in castitate. In fine vero sic: Paupertatem ⁊ humilitatem ⁊ sanctū euangeliū quod firmiter ꝓmisimus obseruemus.mādauit fratribus suis in regula sic: Fratres nihil sibi appꝛopꝛiēt:nec domū: nec locum:nec aliquā rem. Que verba regule quinq꜡ Romani pōtifices. Greg.ix. Alexander.iiij. Innocentius.iiij. Nicolaus.iij. Clemens.v.declarauerunt in scripturis debere intelligi tam in speciali/ꝙ etiā in cōmuni: vt diffusius superius est ostēsum supꝛa.§.pꝛi.in pꝛin. Ita ꝙ fratres minoꝛes fm̄ declarationes istoꝝ Romanoꝝ pōtificum.v.et omnes alios summos pontifices intermedios.v.ꝑ istos sequentes/nō sunt capaces alicuius ꝓpꝛietatis in speciali nec in cōmuni fm̄ eoꝛum regulā:ergo multomagis apl̄i/iuxta quoꝛū vitā ⁊ doctrinā ⁊ ꝓfessionem fratrū minoꝛū fundata est religio:nihil habuerunt quoad ꝓpꝛietatem ⁊ dn̄ium in speciali nec in cōmuni:q: nō est verisimile nec ꝓbabile/ꝙ beatus Franciscus volens fundare suam religionem iuxta pꝛopꝛium modum euangelicum viuēdi/voluerit aut potuerit imponere fratribus suis moduꝫ viuendi difficilioꝛē ⁊ essentialiter arctioꝛē ꝓpꝛio modo viuendi euangelico. Sed beatus Franciscus:vt declaratū est: per omnes Romanos pōtifices pꝛenarratos/ voluit ꝙ fratres sui non haberent aliquā pꝛopꝛietatē in speciali

nec in communi:vt prius dictum est:ergo intentionis sue
fuit/ ⁊ ecclesie suaꝫ regulã confirmantis ⁊ declarantis/ꝙ
ꝓprius modus viuendi christi ⁊ aplõꝝ fuerit nihil habe-
re quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ in speciali nec in cõmu-
ni. Preterea:vt supra in.§.p̃ce.tactum est:apostoli nõ fue
runt magis ꝓprietarij in cõmunitate ipsoꝝ propria/q̃ in
cõmunitate generali credentiũ:de qua ipsi tunc erant:in
q̃ nullus suũ aliq̃d esse dicebat.xij.q.i.c.ij.q: si in cõmuni-
tate ipsoꝝ ꝓpriũ habuissent:illud nõ fuisset cõmune quo-
ad dñium omnibus credentibus:q: illud quod est ꝓpriũ
cõmunitatis specialis:non põt esse cõmune omnib⁹ qui
sunt de cõmunitate generali:ergo nec extra cõmunitatẽ
generalem credentium habuerunt aliquid quoad ꝓprie
tatem in propria eorũ cõmunitate in speciali nec in com-
muni:q: aliter sequeretur necessario/ꝙ apl'i fuissent ma-
gis ꝓprietarij extra cõmunitatẽ credẽtiũ in propria com
munitate ipsoꝝ:q̃ fuerint in cõmunitate generali creden
tium:quum in cõmunitate generali credẽtiũ nihil potue-
rint habuisse quoad ꝓprietatẽ in speciali nec in cõmuni/
quantũ ad cõmunitatẽ ipsoꝝ specialem ⁊ ꝓpriam. Item
si habere quoad ꝓprietatẽ aliquid in cõmuni non dero-
gat ex genere opis opati pfectioni altissime paupertatis
maxime hoc videretur in loculis quos christus in cõmu-
ni cum apostolis dicitur habuisse. Sed christus in loculis
suscepit psonam infirmoꝝ ne damnaret talia quesituros
ẜm aug.s̃. ps̃.ciij.⁊.xij.q.i.habebat.⁊ ex̃ de v̾.sig.exiij.li.
vi. Sed in eo qd̃ ptinet ad perfectionẽ ⁊ ex genere operis
opati nõ derogat perfectioni non cadit condescensio ali-
qua ad infirmos ⁊ imperfectos:q: cõdescendere infirmis
est in aliquo opere ex genere opis imperfecto se conforma
re eis:ergo habere loculos in communi ex genere operis
operati derogat pfectioni altissime pauptatis:licet ex par
te operantis seu condescendentis fuit maxime pfectiõis
vt.p̃.c.exiij.q: fuit opus maxime misericordie ⁊ pietatis
ẜm eundẽ Aug. Et si habere loculos in cõmuni de quib⁹
minus videtur derogat de genere opis pfectioni altissi-
me paupertatis:multo magis habere agros ⁊ possessio-
nes ac supellectilem aliam derogat ex genere opis sum-
me perfectioni.

ITem quero in quo christus suscepit personã
infirmorum ⁊ imp̃fectoꝝ:in loculis ẜm aug.
an quoad dñiũ paupertatis: an quoad mi-
nisterium pietatis: an quoad vsum necessi-
tatis? Si quoad dominium:ergo habere do
minium talium in communi/derogat ex genere opis per
fectioni altissime paupertatis.q: in eo qd̃ nõ derogat ex
genere operis perfectioni in eo nõ cadit condescensio ad
imperfectos. Si vero suscepit personam infirmoꝝ quoad
ministeriũ dispensationis loculorũ:ergo ministeriũ locu-
loꝝ derogat ex genere operis summe pfectiõi. q: in eo qd̃
ex genere opis non derogat summe pfectioni non cadit
cõdescensio ad imperfectos. Et si ministerium loculoꝝ
derogat ex genere opis pfectioni summe pauptatis: quã
to magis dñiũ loculoꝝ derogat ex genere opis summe p
fectioni:quãto vtiq̃ dñium ipsoꝝ minus redundat in vti
litatem alioꝝ q̃ ministeriũ. Si aũt condescendit infirmis
⁊ imperfectis quãtũ ad vsum necessitatis:ergo vsus locu
lorũ derogabat ex genere operis summe pfectioni. Et si
vsus loculoꝝ derogat ex genere operis summe pfectioni:
multo magis dñium ipsorum derogat ex genere dominij
summe perfectioni:p quãto dñium taliũ minus est per se
necessariũ vite mortali q̃ vsus. Quomodocũq̃ ꝗ christus
susceperit personam infirmoꝝ in loculis:siue quoad dñiũ
siue quoad ministerium/siue quoad vsum:semper sequit̃
ꝙ dñium loculoꝝ derogat ex genere operis pfectioni al-
tissime paupertatis. Et si dñium loculoꝝ derogat etiam
in communi pfectioni summe paupertatis ẜm Augusti-
nũ vt ostẽsum est:eadẽ ratione sequit̃ ꝙ dñium q̃rũcunq̃
aliarũ rerũ derogat ex genere operis pfectioni altissime
paupertatis:etiã in cõmuni q̃cunq̃ cõmunitate speciali.

Adde hic qd̃ scripsi.i.in.§. Respõdeo.v̾.ad quoꝝ euiden-
tiã.in ar.lx. ¶ Itẽ contra p̃dicta opponit̃ de.c.et authori-
tate.xvi.q.i.qd̃ fuit allegatũ. ꝙ apl'i nõ habuerunt ꝓpriũ
in speciali:sicut nec monachi qui eoꝝ tenerent figurã. qd̃
saltẽ ꝓbabit̃ p illud.c.ꝙ apostoli habuerunt ꝓpriũ in cõ-
muni:sicut ⁊ monachi habent ⁊ habere possunt.xviij.q.ij.
in nullo loco. Ad qd̃ respõdet̃ ꝙ licet figura nõ excedat in
pfectione figuratũ:tñ figuratũ bene potest excedere figu
ram ⁊ similitudinẽ suã. Et ideo licet monachi qui figurã
⁊ typum gerunt aploꝝ:talia habeant in cõmuni: tamen
q: fuerunt perfectiores q̃ monachi:ideo non sequitur ꝙ
apl'i habuerint vel habere potuerint talia in cõmuni.q: si
fratres p̃dicatores ⁊ minores q̃ nõ sunt pfectiores apl'is:
nõ sunt capaces possessionũ talium in cõmuni:multo po-
tius apl'i. Et sic fratres minores ẜm declarationes eccle-
sie nõ possunt habere nec in speciali nec in cõmuni ꝓpriũ
multo poti⁹ apl'i:vt supius est ꝓbatũ. Nec sequitur si ha-
bent monachi ꝓpriũ in cõmuni:ergo ⁊ apl'i. q: hic est fal-
lacia consequentis. Sicut non sequit̃. Monachi possunt
portare calciamenta ⁊ pecuniã:ergo ⁊ apostoli.q: aposto
li fuerunt pfectiores monachis in multis eis indictis: vt
est superius declaratũ. Nec sequit̃: Monachi tenent figu
rã aploꝝ quãtũ ad renuntiationẽ in speciali: ergo tenent
quãtũ ad renuntiationem ꝓprij in cõmuni.q: si tenẽt vnã
ptẽ renũtiationis in speciali:nõ tñ pfectissime in cõmuni:
sicut tenent fratres minores qui apostoloꝝ pfectissimam
figurã tenent.ex̃ de v̾.sig.exiij.§.i.li.vi. Immo sic est poti⁹
arguendũ: Monachi qui tenẽt figurã aploꝝ/nõ possunt
in speciali ⁊ singulatim ꝓprietatẽ habere alicuius rei vsu
cõsumptibilis nec nõ cõsumptibilis. vt ex̃ de sta.mo. cum
ad monasterium.§.si.ergo nec apostoli. Sꝫ monachi non
tenent figurã apostoloꝝ inquãtũ habent ꝓprium in com
muni:sꝫ ꝓprius ⁊ verius religiosi mendicãtes:qui posses
siones in cõmuni nõ habent. vnde dicit̃ de predicatorib⁹
⁊ minoribus ex̃ de ex.p̃.in.c.antepenul.⁊ penult.ꝙ famu-
lantur christo pauperi in altissima pauptate. Et inter ce-
teros mundi religiosos fratres minores qui non possunt
nec in cõmuni nec in speciali ꝓpriũ possidere:plus eoꝝ fi
gurã ⁊ ꝓfessionẽ tenẽt. Unde in decre.exiij.de v̾bo.signi.
post duas colum.v̾.vnde nos.li.vi.dicit̃ ꝙ christi semitas
inter omnes hoies arcti⁹ elegerũt. Et preterea p̃cipue di-
xit dñs apl'is Matth.vi. Nolite soliciti esse anime vestre
q̃d mãducetis:aut corpori vestro quid induamini ⁊c.q̃a
ista nõ stant cum apice euãgelice pfectiõis.hoc em̃ nõ po
test dici ꝓprie de habẽtib⁹ possessiones:de quibus ex coĩe
dis solicitã curã gerũt etiã in cõmuni viuentes: nec curã
eos habere oportet de alijs ꝓcurandis.q: qd̃ petũt intus
habent:⁊ de ꝓprio suo viuũt. Et causam istius remotio-
nis solicitudinis maxime in viris apl'icis ipe christus ibi
assignat dicẽs in p̃all̃.c. Matth.vi. Quia nõ potestis deo
seruire ⁊ mãmone. Et si solicitudo cibi necessarij aliqua
liter distrahit a predicatione euangelij ⁊ oratione ⁊ pfe-
cto.obsequio christi:quãto magis cura agroꝝ porcoꝝ et
asinoꝝ distrahit a predicatione libera euangelij ⁊ perfe-
cto obsequio christi:vnde Petrus pro se ⁊ pro alijs apl'is
ait Actu.vi. Nõ est equũ nos derelinquere v̾bũ dei: ⁊ mi-
nistrare mensis. Si nõ erat equũ aplos derelinquere ver
bum dei ⁊ ministrare mensis:ne impediret̃ cursus euan-
gelij:quãto magis non fuit equum aplos ꝓ seipsis vaca-
re cure agrorũ ⁊ possessionũ: Una vera causa singularis
et precipua perfecte huius renuntiatiõis apostolice fuit
scꝫ libera predicatio euangelij/⁊ perfecta imitatio christi
vt omnes in speciali ⁊ in communi possent veraciter dice
re. Mihi mundus crucifixus est:⁊ ego mundo. Gala.vi.
Et omnes in speciali in cõmuni monstrarent ꝙ christus
dixit eis/Uos de hoc mundo nõ estis:propterea odit vos
mundus. Jo.xv. Item redeundo ad separationem vsus
in ꝯsumptibilib⁹ a proprietate facit qd̃ legitur Leui.vlti-
mo:vbi dicitur ꝙ omnes decime terre siue de frugibus: si
ue de pomis arborum domini sunt:⁊ illi sanctificantur.

et tamē vſus decimarum erat leuitarum vt patet Nume
ri.xviij. ¶ Nec obſtat ſi cōtēdat̄ ꝙ etiā in eis leuite ꝓprie
tatem habebant. qꝛ ſaltē non pōt negari ꝙ in eis ꝓprie-
tatem liberā nō habebant. qꝛ nō poterāt oblationes ven
dere: aut in alios vſus cōuertere: nec quōlibet eis etiam
indifferēter vti: ſꝫ tm̄ mares de ſtirpe Aaron ⁊ in ſolo ſan
ctuario comedere. ideo dicit̄ p̄dictum. c. xviij. Nume. In
ſanctuario comedes illud: ⁊ mares tm̄ edent ex eo. Et ita
dominiū liberū ⁊ immediatū ⁊ abſolutū ſacrificioꝝ ſoliꝰ
dei fuit: ⁊ nō miniſtroꝝ. ⁊ facit qđ legit̄ ⁊ no. xij. q. ij. nulli
in gloſ. i. ad vſum. ⁊ c. q abſtulerit. Sed et in forma leuit̄.
tradita donationis oblationū nihil ponit̄ ptinens ad ge
nus dominij: ſꝫ ſolū ad modum vtēdi. ideo dicit̄ in ea. In
ſanctuario comedes illud ⁊ mares tm̄ edent ex eo. ideo
ſcribitur Deutero. xviij. Nō habebunt ſacerdotes ⁊ Leui-
te ⁊ qui de eadē ſunt tribu partem ⁊ hereditatem cum re
liquo pp̄lo iſrael. qꝛ ſacrificia dn̄i ⁊ oblationes eius come
dunt. ad qđ facit eodē. c. Nume. xviij. Primitias aūt quas
vouerunt ⁊ obtulerūt filij iſrael / tibi dedi ⁊ filijs ac filia
bus tuis iure ꝑpetuo. Qui mūdus eſt in domo tua veſcet̄
eis. ⁊ iterū. Uniuerſa frugū initia que gignit humus ⁊
dn̄o deportant̄ / cedent in vſus tuos. Qui mundus eſt in
domo tua veſcet̄ ex eis. In quibus authoritatibꝰ nihil po
nit̄ pertinens ad genus nec ſpeciē dominij: ſꝫ ſolū ad for
mam ⁊ modū vtendi. Quod etiā euidēter apparet in ſa-
crificijs noue legis: ſcꝫ in accidētibus ſeu ſpeciebꝰ panis
⁊ vini in ſacramento corporis ⁊ ſanguinis domini noſtri:
quoꝝ accidentium ſumentes habent vſum ſeparatū a ꝓ-
prietate ⁊ dn̄io: licet illa accidentia ſint vſu conſumptibi
lia. qđ ſic patet: qꝛ nullus ſane mentis debet rem ſibi quo
ad dn̄ium ſubiectā ⁊ ſuo dominio ſubiacentē venerari et
adorare adoratione latrie ꝑ ſe ⁊ primo nec ſicut ex conſe-
quenti. de cō. diſ. ij. venerabiles. qꝛ dn̄s nō debet adorare
ſeruum ſuo dn̄io ſubiacentē vt ſubeſt ſuo dominio. Sed
q̄libet fidelis catholicꝰ debet adorare illa accidētia ado-
ratione latrie ex conſequenti / rōne obiecti principalis. de
cō. di. ij. acceſſerunt. ỽ. de carne. ergo illa accidētia nō ſub-
ſunt nec ſubiacent ꝓprietati ⁊ dn̄io alicuiꝰ hominis puri:
⁊ ſubſunt aliquo modo quoad vſum. ergo ſumentes cor-
pus ⁊ ſanguinem dn̄i habent vſum illarū ſpecieꝝ ſeu ac-
cidētiū ſepatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io. que tm̄ ita cōſumunt̄ ꝑ
vſum ſumentiū. ſicut q̄cū alia vſu cōſumptibilia. no. de
cō. di. ij. tribꝰ. in gloſ. ſꝫ nec. ⁊ c. nō iſte panis. Et hoc eſt qđ
dicit apl̄s. j. ad Coꝝ. x. Non poteſtis calicem dn̄i bibere: ⁊
calicē demonioꝝ. nō poteſtis menſe domini ꝑticipes eſſe:
⁊ menſe demonioꝝ. ⁊ xj. c. Iā nō eſt dn̄icā cenā māducare
⁊ j. in eodē. c. Quicūꝗ manducauerit panē ⁊ biberit cali
cem dn̄i indigne: reus erit ⁊c. Calix autē dn̄i nō bibit̄ cor
poraliter: niſi mediātibus ſpeciebus accidentiū vini. ſimi
liter panis ille nō māducat̄ corporaliter: niſi mediantibꝰ
ſpeciebus accidentiū panis. de cō. di. ij. panis eſt in altari.
⁊ c. vtrū. ergo ſm̄ apoſtolū ſpecies accidētiū panis ⁊ vini
quoad dn̄ium ſunt immediate dn̄i ⁊ nō ſumētiū: niſi quo
ad vſum terminatū. qꝛ dicit calicē dn̄i: ⁊ nō calicē noſtrū.
⁊ dicit menſe dn̄i: ⁊ nō menſe noſtre. ⁊ cenā dn̄icam. ⁊ non
noſtrā. ⁊ calicē dn̄i: ⁊ nō noſtrū. Calix aūt d̄r principaliter
dn̄i: magis rōne contenti in eo exiſtentis: ꝙ ratione vaſis
cōtinentis. ergo illud qđ continet̄ in calice / eſt dn̄i. ſed in
calice ꝑſe ⁊ imediate cōtinent̄ accidentia vini: qꝛ ſanguis
chriſti non cōtinet̄ ꝑ ſe in calice niſi rōne illoꝝ accidētiū:
ergo illa accidentia ꝑ ſe ſunt dn̄i ⁊ nō ſumētis. Similiter
menſa domini dicitur principaliter magis rōne conten-
ti ꝙ rōne tabule continentis. ſed ꝑ ſe contenta in menſa
ſunt accidentia panis: ergo illa accidentia ſunt per ſe do
mini: ⁊ tamen vſus conficientium. Ad hoc facit quod ait
ſaluator. xxvj. c. Matth. Mar. xiiij. ⁊ Luc. xxij. c. hoc eſt
corpus meum. de cō. di. ij. timorem. nam totum qđ cōtine-
tur in iſto ſacramento ſcꝫ ſignatum contentū cum ſigno
accidentium cōtinente / eſt chriſti: ⁊ non ſumentium: niſi
quoad vſum participationis ⁊ communionis. Nec eſt di-
uidendū ſignum illud inſeparabile a ſuo ſignato inſepa
rabili: qđ cōtētū ſignatum ſit vnius ⁊ ſignum continens
ſit alterius. ⁊ ſic apoſtoli habuerunt vſum illoꝝ acciden-
tium ſeparatum a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Et nō ſolū apte hoc
lex diuina ꝓclamat: ſꝫ etiā lex humana. vnde Inſti. de reꝝ
diuiſi. §. nullius. ſcribitur ſic. Nullius autē ſunt res ſacre
religioſe ⁊ ſancte. qđ em̄ diuini iuris eſt: illud in nulliꝰ bo
nis eſt. Sacra ſunt que rite ꝑ pontificē deo ꝯſecrata ſunt:
veluti edes ſacre ⁊ donaria que rite ad miniſterium dei
dicata ſunt. hoc idem habetur. ff. de rerū diui. l. j. in princi.
⁊ §. j. ⁊ facit. xij. q. ij. c. j. ⁊ c. qui abſtulerit.

Urſus poſſet opponi ꝙ ꝑfectio paupertatis
euangelice plus cōſiſtit in animo: vt ſcꝫ amo
re animus iſtis tēporalibus nō adhereat: ꝙ
in carētia tēporaliū rerū. iuxta illud Mat.
v. Beati pauperes ſpiritu. ⁊ in pſ. lxj. Diuitie
ſi affluāt: nolite coꝛ apponere. ⁊ ꝙ talem paupertatē per-
fectiſſime chriſtus habuit: ⁊ poſt eum apl̄i: quaſi iſta op-
poſitio innuat ꝙ non fuerunt chriſtus ⁊ apl̄i ꝑfectiſſimi
in pauꝑtate corꝑali: q̄ cōſiſtit in carētia rerū. Que quidē
oppoſitio quātū ad p̄mā ꝑtē ſui ꝙ ꝑfectio pauꝑtatis euā
gelice magis conſiſtit in animo ꝙ in carentia rerū t̄palium Cōſilio-
vera eſt. qꝛ hoc eſt generale ⁊ cōmune in quolibet triū cō rum euā-
ſilioꝝ euāgelij: ſcꝫ obediētia / caſtitate / ⁊ pauꝑtate: ꝙ per gelicoꝝ
fectio cuiuſlibet cōſilij euangelici magis cōſiſtit in diſpo- ꝑfectio.
ſitione animi interioris: ꝙ in ope exterioris. qꝛ virtus q̄cūꝗ
magis eſt ꝑfectio animi / qui violari nō pōt: ꝙ ſit ꝑfectio
corꝑis / qđ nobis inuitis auferri pōt. xxxij. q. v. §. j. cū iij. c.
ſe. Ideo Augu. dicit de bono coniugali / ꝙ cōtinentia ma
gis eſt virtus mentis ꝙ virtus carnis. vt p. §. j. ⁊ c. de pu-
dicitia. Sꝫ licet continentia magis in diſpoſitione animi
ꝙ in abſtinentia carnis conſiſtat. tm̄ ad ꝑfectā continenti
am euangelicā ſicut chriſti ⁊ apoſtoloꝝ / non ſolum requi
rit̄ bonus motus animi interioris: ſꝫ etiā requiritur volun-
taria continentia carnis exterioris. ſicut expreſſe dicit apl̄s
j. ad Coꝝ. vij. Qui iungit virginē ſuā matrimonio: bene
facit. ⁊ qui non iungit: melius facit. xxviij. q. j. ſic eſt. vltra
colum. Et ita ſm̄ apl̄m ad ꝑfectā caſtitatem euāgelicam
requiritur non ſolum ꝑfectio animi interioris: ſꝫ etiā requi-
rit̄ voluntaria continentia corꝑis exterioris. Et dico volun
taria. quia interdum poſſet inuite corpus violari exteriꝰ:
ſꝫ hoc nō diminuit ꝑfectionem virtutis. xxxij. q. v. §. j. ⁊ c.
de pudicitia. cū iij. c. ſe. vn̄ ⁊ in. e. c. vij. j. ad Coꝝ. loquens
apl̄s de muliere vidua dicit. Beatior aūt erit: ſi ſic ꝑmanſ-
ſerit ſm̄ meū cōſiliū. xxxj. q. j. ꝙ ſi dormierit. in fi. ergo bea-
tior eſt mulier q̄ continet mente ⁊ corpore: ꝙ que ſola mē
te. vnde Matth. xix. Sunt eunuchi qui nati ſunt de ma-
tris vtero. ⁊ ſunt eunuchi qui facti ſunt ab hominibus. et
ſunt eunuchi q̄ ſe caſtrauerunt ꝓpter regnū celoꝝ. vbi di-
cit gloſ. i. caſtitati ſe deuouerunt. Sicut ergo ad ꝑfectam
⁊ continuā euangelicā vitā requiritur nō ſolum continē-
tia animi: ſꝫ etiam continentia corporis: licet perfectio cō
tinentie magis conſiſtat in pudicitia animi ꝙ in abſtinē-
tia carnis. Ita ad ꝑfectionem pauꝑtatis euāgelice requi
ritur non ſolum bona diſpoſitio animi: ſed etiā expropria
tio rerū tēporalium: licet perfectius cōſiſtat in expropria-
tione animi ꝙ in carētia rerū exterioꝝ. ⁊ iſta ſimilitudo
ſit ex̄ de ſta. mona. cū ad monaſterium. §. ſi. ibi. quia abdi
catio proprietatis ſicut ⁊ cuſtodia caſtitatis adeo eſt āne
xa regule monachali ⁊c. Ideo chriſtus voluit naſci de vir
gine mente ⁊ carne. xxvij. q. ij. §. j. vn̄ ⁊ ſm̄ apoſtolum pre.
c. j. ad Coꝝ. vij. Reliquū eſt vt qui habent vxores / tamꝙ
non habentes ſint: ⁊ qui emunt / tamꝙ non poſſidentes.
⁊ ſic hic hec duo combinant̄. ⁊ de hoc legit̄ ⁊ no. xxxiij. q. v.
ſcđm. Similiter licet virtꝰ obedientie euangelice ſeu apo
ſtolice magis conſiſtat in diſpoſitione cordis ꝙ in actiōe
opis exterioris: tamen ad perfectam obedientiam euan-
gelicam requiritur vtrumꝗ ⁊ ſequela animi ⁊ ſequela
operis poſſibilis: quia ad impoſſibile nemo tenetur. ff. de
regu. iur. impoſſibilium. ex̄ de pac. c. ſi. ideo chriſtus dixit

Jo.xiiij. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ibidē. Si quis diligit me: sermonē meū seruabit. ergo similiter ad pfectionem pauptatis euangelice & apostolice requiritur pfectio animi & expropriatio rerum tēporaliū. Quod etiā apparet in speciali de vtraq₃ virtute sc₃ paupertate & obediētia. Matth. xix. Si vis perfect⁹ esse: vade, & vēde omnia que habes: & da pauperib⁹: & veni sequere me. Que aūt pauperibus eroganẗ re & nō solū mente: relinquunẗ. ergo perfectio apostolice pauptatis ex genere operis nō pōt haberi: nisi homo omnia derelinquat quoad abdicationem ꝓprietatis & dominij: & hoc in speciali & in comuni. q: illa q̄ vendidisset & paupibus dedisset, nec in speciali nec in cōmuni sibi retinuisset: sed omnia debebat vendere & paupib⁹ dare ſm consiliū christi: ergo nihil sibi in speciali nec in cōmuni debebat retinere. Et que semel homo ex pfectione reliquit: stante illa perfectione nō debet amplius resumere: nō forta∫sis in casu necessitatis. q: nemo mittens manū suā ad aratrū &c. Luce. ix. de peni. di. ii. pēnata. Et hoc est qđ dicit Nicolaus. iij. in decre. Exiit. li. vj. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiusmodi omniū rerū tam in speciali q̄ etiam in cōmuni, ꝓpter deum meritoria est & sancta: quā & christus viā pfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmauit: quamq₃ primi fundatores militantis eccl'ie, prout ab ipso fonte hauserant, in volētes pfecte viuere p doctrine aut vite ipsoꝝ alueos deriuarūt. ¶ Ecce in his verbis Nicolai tria. Primū: ꝙ in omnib⁹ rebus est vsus sepabilis a ꝓprietate & dñio. q: dicit meritoria est & sancta. s₃ non esset nec meritoria nec sancta: si non esset possibilis. ergo est possibilis. s₃ abdicatio vsus ad vitam necessarij nō est meritoria nec sancta: ergo vsus omniū rerū in speciali & in cōmuni est separabilis a ꝓprietate. ¶ Scdm: qđ dicit, est ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in speciali & in cōmuni pertinet ad paupertatē euangelicam & eius pfectionē. ¶ Tertiū qđ dicit, est ꝙ christ⁹ & apl'i istā paupertatē seruauerūt facto & exemplo vite: et nō solū docuerūt verbo. Et ita nō est verū ꝙ ad pfectionē euangelice pauptatis nō requiriẗ expropriatio rerū omniū temporaliū: sed solū nō adhesio animi per amorē rebus tēporalibus. Unde sicut illa verba Petri, Mat. xix. Secuti sumus te, debent intelligi quātū ad sequelā operationis possibilem: & nō solum cordis. ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimisim⁹ omnia, que simul copulatiue cum illis fuerunt dicta: debent intelligi quātū ad rem in effectu possibili: & non solum quātū ad affectū mētis. Jmmo sequiẗ necessario ex altero: sicut pfectio effect⁹ sequiẗ ex pfectiōe cause. q: sicut ex pfecta obediētia animi sequiẗ pfecta obediētia opis possibiliẗ p loco & tpe: q: impossibiliū nō est obligatio: ita ex pfecta abdicatiōe animi sequiẗ pfecta expropriatio rerū i ope. Et sicut nō eēt pfect⁹ obediēs in animo, qui renuit obedire pfecte in opere possibili: ita non est perfecte paup voluntate in animo, qui pauptatē respuit in effectu. Un̄ in regula beati Frācisci diciẗ. Pauperes rebus fecit. q: de amore cuiuscūq₃ virtutis est intelligēdū illud Greg. in Homil. pente. Amor nescit esse ociosus. opaẗ magna si est. si vero opari renuit: amor nō est. q: ꝓ bono dilectiōis exhibitio est operis. ergo si amor paupratis euangelice est pfectus in animo: debet exire in effectu possibili quantum ad perfectam carentiā rerū temporaliū. Unde. j. ethicoꝝ dicitur ꝙ nō fortissimi viri s₃ agonizātes coronanẗ. & ij. ethicoꝝ diciẗ. Signum oportet facere habitum supuenientē opis delectationē. & hoc q: ad factionē hominis naturalē requiriẗ anima & corpus: nec pfectio naturalis hoīs cōsistit in sola anima: s₃ in aīa & corpore simul: licet magis in aīa q̄ in corpore. ex de cele. miss. in quadā. Jta ad rōnem virtutis sequiẗ perfectio animi et perfectio operatiōis possibilis. nec vnum sine alio sufficit. vnde Jaco. j. Estote factores verbi: & nō auditores tantum. de pe. di. ij. si em̄. post. iiij. colum. & Matth. v. Qui autem fecerit & docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde non est dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio opis facto vel ꝓposito ꝓ loco et tempore. &c. q: etsi omnis virtus quecunq₃ sit, magis consistat in animo q̄ in opere: tn̄ ad perfectionē eius requiriẗ q̄ si non semp, tn̄ ꝓ loco & tempore prorumpat in opus ꝓportionatū & cōueniēs: Ergo similiter ad pfectionē paupertatis euangelice requiritur ꝙ releceat ꝓportionabiliter in habitu exteriori ſm proportionem habit⁹ interioris. Jtem & hoc patet ex professione religiosoꝝ sine proprio in speciali viuere profitentiū. q: nisi expropriatio rerū requireretur ad perfectionem paupertatis: frustra et inutiliter religiosi paupertatem in speciali ꝓfitentes abdicarent in speciali ꝓprietatem omnium rerū. ex quo talis rerū expropriatio in speciali nō facit ad perfectionem paupertatis: sicut nec expropriatio rerū in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni, ſm oppositorē s₃ sufficit sola animi non adhesio p amorē. ¶ Aliud etiā dicit oppositor, ꝙ pauptas euangelica nō excludit ꝓprietatē & dominium rerum vsu consumptibilium: immo scriptura supponit apl'os ad minus in cōmuni talia habuisse. vt. xij. q. j. c. ij. Ad hoc dicendū ꝙ, sicut supra dictum est, apl'i non fuerunt magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate ipsorum cum christo: q̄ in cōmunitate generali credentiū sed in communitate generali credentium nihil habuerūt in speciali nec in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ specialem quoad ꝓprietatē & dñium: q: illud non fuisset cōmune omnib⁹ credentibus. ergo nec in cōmunitate ꝓpria ipsoꝝ cū christo habuerunt aliquid in speciali nec in cōmuni quoad dñium. Jtē nō aliter intelligenda sunt de pauptate hec verba Petri: Ecce nos reliquimus omnia, q̄ sint intelligenda de obedientia ista Et secuti sumus te q: simul copulatiue dicta sunt. Si ergo ista, Secuti sum⁹ te, sunt intelligenda in speciali & in communi: eadem ratione e ista, Dimisimus oīa, sc₃ in speciali & in cōmuni: quū nulla sit ratio plus de illis q̄ de istis. Jtē eodem mō sunt intelligenda hec verba de omnib⁹ simpliciter, Ecce nos dimisimus oīa, quomodo sunt intelligenda de auro & argento illa verba Matth. x. Nolite possidere aurū & argētum. s₃ illa non est dubiū intelligenda sunt in speciali & in cōmuni quātum ad communitatem eoꝝ specialē: q: quomodocunq₃ in speciali vel in cōmuni aurū & argētū possedissent: christi euangeliū venale fecissent: & christū perfecte imitati non fuissent. ergo similiter hec verba Petri Dimisimus omnia, in speciali & in cōmuni intelligenda sunt. Jtem eodem modo sunt intelligenda hec verba Petri, Dimisimus omnia, quomodo sunt intelligenda verba christi de ipsis apl'is. Joā. xv. Si de mūdo fuissetis mūdus qđ suū erat diligeret. Et illa Jo. xvij. Mundus odio habuit eos: q: non sunt de mundo. patet aūt ꝙ de mundo non erant. q: omnia reliquerant que pertinent ad mundum: & secuti fuerant christum. s₃ ista verba, Non estis de mundo, intelligēda sunt in speciali & in cōmuni: sc₃ quia mundus in speciali & in cōmuni oderat eos. ergo similiter & ista verba, Dimisimus omnia, propter que non erāt de mundo quātum ad cōcupiscentiā oculoꝝ in speciali et in cōmuni intelligenda sunt. Jtem eodem modo ꝓportionabiliter apostoli reliquerunt oīa tēporaliter ꝓpter deū quomō possederunt oīa spiritualiter ꝓpter deum. q: ideo fuerunt perfecti possessores omniū spiritualiter: q: fuerunt perfecti contemptores tēporaliū omniū. s₃ apl'i fuerunt spūaliter perfecti possessores omniū in spāli & in cōmuni: q: illud quod ait apl's. j. ad Cor. iij. Omnia vestra sunt: vos aūt christi. xxiij. q. vij. ꝙ aūt. i si. & ij. ad Cor. vj. & ex de ex. p. nimis iniqua. j. rn̄. Tanq̄ nihil habentes & omnia possidentes, verificatur de apl'is in speciali & in cōmuni. Jtē eodem modo ꝓportionabiliter reliquerūt ꝓpter christi euangeliū ꝓprietatē omniū temporalium: quomodo receperunt ex euangelio a christo potestatē sumendi oīa necessaria. q: ideo christ⁹ tradidit Matth. x. eis iure euāgelij potestatē sumēdi oīa necessaria: q: ꝓpter euāgeliū reliquerūt omnia tēporalia. j. q. ij. sacerdos. xij. q. j. §.

An euāgelica pauptas dñium & ꝓprietatē excludat.

Ex euangelio vere licuit apostolis.

his ita.in prima colum. Sed christus tradidit eis pote-
statem sumendi ex euangelio omnia necessaria ⁊ in spe-
ciali ⁊ in cōmuni:q: in spāli ⁊ in cōmuni licebat eis viue-
re ⁊ vixerunt ex euāgelio cum christo q̄diu fuerūt cū chri
sto:⁊ post.⁊ qui huic iuri sicut Paul⁹ interdū cedere vel-
let/de labore suo viuere posset.vt p̄.c.sacerdos. iō Mat-
th.x. dixit eis cōmuniter ꝑ oībus.Dignus est mercenari⁹
cibo suo.⁊ Luce.x.Dignus est opariꝰ mercede sua.xij.q.
ij.quicūq;.⁊ Luc.xxij.Ego dispono vobis regnū sicut dis-
posuit mihi pater:vt edatis ⁊ bibatis sup mensam meā
i.do vobis potestatē sumendi omnia vite necessaria ex of
ficio qd̄ vobis cōmitto.Et ideo cōgrui ⁊ idonei p̄dicato-
res euangelij sunt ꝓprie pauperes euāgelici:qui omnia
amore euangelij ⁊ ꝓpter euangeliū dimiserūt.q: nullus
ꝓprie ⁊ pfecte debet ex euangelio viuere:qui sua ꝓpria ꝓ-
pter euangelium non dimisit.a sensu contrario.ar.p̄.c.sa-
cerdos.Hinc est ꝙ fratres minores qui nihil ꝓpriū in cō
muni ⁊ in speciali habere debēt.vt ex de ꝟ.sig.exiit.li.vj.
Inter omnes huius mundi status magis licite ⁊ ꝓprius
et pfectius de euangelio viuunt:q: eoꝝ regula ꝓprie ⁊ sin
gulariter euangelica ⁊ apostolica est.vnde ⁊ eis ex regu
la sine alio p̄uilegio cōpetit predicare:vt habet̄ in regula
in.c.fratres non predicent.ex de ꝟ.sig.exiit.§. vbiq; quia.
qd̄ nulli statui regulari licet ex regula.ergo apostoli q fue
runt precipui euāgelij p̄dicatores.ex de elec.fundamenta
§.rn̄.li.vj.⁊ de reli.⁊ ve.sanct.gloriosus.§.rn̄.li.vj.quibus li
cuit in speciali ⁊ in cōmuni de euangelio viuere.j.q.ij. sa-
cerdos.omnia in speciali ⁊ in cōmuni ꝓpter euangelium
dimiserunt.Item importantia superogatiuā pfectionem
de apl̄is nō debent diminui seu ꝑ synecdochen exponi:s;
integre ⁊ plene interpretari.aliter esset detrahere de per-
fectione aploꝝ:qd̄ est impium.S; hec verba Petri/Nos
reliquimus oīa/explicāt superogatiuā pfectionē aplorū:
ergo nō debent diminui:sed integre ⁊ plene interpretari
Sed dicere ꝙ intelligant̄ solū in speciali ⁊ nō in communi/
est ea diminuere ⁊ per synecdochen exponere:quum scri-
ptura nō plus eos reliquisse dicat omnia in speciali q̄ in
cōmuni.⁊ vbi canon nō distinguit:nec nos.ij.q.v. consu-
luisti.xxxi.q.j.ꝙ si dormierit.vbi de hoc.Omnes aūt instā
tie q̄ possunt adduci de apostolis de ijs que habuerunt/
nō intelligende sunt quoad proprietatem ac dominium:
s; q̄ad vsum actiue vel passiue.vt supra patuit. ¶ Itē qd̄
opponit̄ ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dominij nō excludit so
licitudinem aliquā:immo maiorē inducit:destruit ⁊ con-
fundit omnē religionem habentem annexā abdicationē
ꝓprietatis rerū in speciali.q: si abdicatio ꝓprietatis rerū
in cōmuni:nō excludit aliquā solicitudinē in cōmuni:ea-
dē ratione abdicatio ꝓprietatis ⁊ dominij in speciali nō
excludit aliquā solicitudinem in speciali.q: eadē est ꝓpor-
tio ꝑ oīa expropriationis cōmunis ad solicitudinē cōmu-
nē:que est expropriationis specialis ad solicitudinem spe
cialē.ergo expropriatio proprietatis ⁊ dominij in speciali
nihil confert ad pfectionē.quod est omnē religionē adni-
hilare frustra ⁊ in vanū immo deceptorie ⁊ laqueū parā-
do cōtra id.xxvij.q.j.de viduis.Romani etiā pontifices
a tēpore Greg.ix.vsq; ad tēpus pape Jo.xxij.retinuerunt
sibi ꝓprietatē ⁊ dn̄ium rerū fratribus minoribus cōcessa
rū:vsu nudo fratribus ipsis dimisso.frustra etiā dict⁹ dn̄s
papa Jo.in cōstit.Ad conditorē canonū/retinuit sibi ⁊ ec
clesie Romane ꝓprietatem ⁊ dominium locorum domo
rum librorū vestimentorum ad cultum diuinum pertinē-
tium fratribus minoribus cōcessorū/fratribus ipsis vsu
ipsorum dimisso.S; esto salua veritate ꝙ talis expropria
tio non excludit aliquam solicitudinem:vt dicit opponēs
tamen excludit aliquam affectionem seu amorem pfectio
ni dissonum.q: diuisio dominiorum venit causaliter ex di-
uisione animorum:que non stat cum summa perfectione
charitatis:quia charitas nō querit q̄ sua sunt.j. ad Cor.
xiij.lxiij.di.nosse.de quo.s.e.ar.⁊.§.j.ꝟ.quod etiam patet
euidenti ratione.Et ideo talis expropriatio dominij ex-
cludit amorē partialem diuisiuum voluntatum.vnde sic-
ut expropriatio psonalis excludit amorē perfectioni per-
sonali dissonū;ita expropriatio collegialis excludit amo
rem pfectioni collegiali dissonum.⁊ ideo sicut diuisio do-
minioꝝ specialium ⁊ psonaliū est radix ⁊ materia litigio-
rū/questionum/⁊ contētionū psonaliū.xij.q.j.c.ij.ita diui
sio dn̄iorū collegiorū ⁊ communitatū specialium.Et pro-
pter hoc sunt hodie ⁊ fuerunt a principio litigia/⁊ contē-
tiones/⁊ questiōes/inter collegia ⁊ cōmunitates specia
les adinuicem ꝓpter diuisionē; dominoꝝ cōmuniū:sicut
fuerunt inter personas speciales ꝓpter diuisionē dn̄iorū
psonalium.que omnia repugnabant statui pfectiōis apo
stolice.quare talis expropriatio rerū in speciali ⁊ in cōmu
ni quacūq; cōmunitate speciali citra cōmunitatē genera
lem ecclesie/excludit aliquem amorem perfectioni chari
tatis apostolice repugnantem. Quicquid sit de solicitu-
dine.q: nec dicendum est ꝙ vsus a dominio separatus ex-
cludat omnem solicitudinem.q: etiam aues celi de qui-
bus saluator ponit exemplum Matth.vj. solicitantur
ad querendum sibi victum.q: vbi est corpus:ibi cōgregā
tur ⁊ aquile.Matth.xxiiij.⁊.xxiiij.q.j.qm̄.S; dico ꝙ vsus
rerum separatus a proprietate ⁊ dominio proprio in spe-
ciali ⁊ in communi q̄cumq; cōmunitate speciali includit
solicitudinem quandam naturalem ꝑ statu isto morta-
li perfectioni virtutis consonam:⁊ interdū necessariam
ad exercitium virtutis excitandum/⁊ otium continuum
euitandum:⁊ sine qua impossibile est istam vitam duci:⁊
ne homo tentare deum videatur.Matth.xxij.xxij.q.ij.q̄li
ter.querens a deo pasci sine aliqua solicitudine ⁊ labore.
Unde Augu.in questionibus Gen̄. Nemo debet tentare
deum suum:dum habet quid rationabili consilio faciat.
xxij.q.ij.qualiter.⁊.xxiij.q.viij.si nulla. vn̄ Gen̄.iij. In su-
dore vultus tui vesceris pane tuo. Hec solicitudo appro
batur in fratribus etiā minoribus.ex de ꝟ.sig. exiit.§. nec
quisq;.li.vj.Augu.s; appropriatio dominiorū psonalis vel
collegialis includit solicitudinem quādam partialem an
nexā dilectioni fraterne declinantem.ar.di.viij.§.j.vnde
et Aug.Quis auarus querit cōpossessorē;.xxiij.q.vij. qd̄
aūt.Unde ⁊ est triplex solicitudo.vna est naturalis neces-
sitatis:de qua dixi prime.q̄ est materia virtutis.vn̄ Aug.
de operibus monachoꝝ super p̄.c.Matth.vj.ibi.Ne soli-
citi sitis ⁊c̄.Nō hoc dicit vt ista nō procurent quantū ne-
cessitatis est vnde honeste poterunt:s; vt nō ista intueant̄
⁊ propter ista faciant quicquid in euangelij predicatione
facere iubentur.eam namq; intētionem paulo superius
oculum vocauerat.ar.ad hoc bonū.xij.q.j.habebat.Item
ibi glos.i.cura temporali ne retrahamur ab eternis. Itē
ibi Hieronymus.Precipitur ergo nobis ne soliciti sim⁹
quid comedamus:quia in sudore vultus preparam⁹ no-
bis panem.ergo labor exercendus est:solicitudo tollēda.
Item in.e.c.Matth.super verbo/Neq; nent.Chrysosto-
mus.Hoc autem dicens non opus prohibuit:sed solicitu
dinem.sicut ⁊ supra quū de seminatiōe loqueret̄.⁊ vt ma
gis dei ꝓuidentiam in ipsis cōmēdet que omnē supat hu
manam industriā:subdit.Dico aūt vobis ⁊c̄. ¶ Alia est so
licitudo connaturalis pietatis gratia proximi.⁊ hec est ef
fectus virtutis.de qua Luc.x.Martha solicita es ⁊c̄.⁊.ij.
ad Cor.xj.Solicitudo omnium ecclesiaꝝ. ¶ Tertia est so
licitudo preternaturalis necessitatis.q̄ est cupiditatis.et
hec est obstaculum virtutis contra quam Phil.iiij. Nihil
soliciti sitis ⁊c̄.Item s̄m beatū Remigium/quātum ad
abdicationem ꝓprietatis rerū temporaliū/fuerunt apo-
stoli ad dignitatē primi hominis renouati.quia primus
homo ⁊ eius posteri si stetissent in originali iustitia:ha-
buissent vsum rerū vsu consumptibilium sine proprieta-
te ⁊ speciali dominio eorūdē.vt.xij.q.j.c.ij.Sed si vsus re
rum vsu consumptibilium est separabilis in speciali quā
tum ad specialitatē personarum singularium a ꝓprieta-
te ⁊ dominio:eadem ratione ⁊ pari est separabilis in spe-
ciali de possibili ⁊ natura sua quantum ad specialitatem

Solici-
tudinē;
abijcit
abdica-
tio ꝓprie
tatis.

Solici-
tudo tri
plex.

cuiuscumq; collegiū seu communitatis specialis. q: natura rerū vsu consumptibilium eadem est in speciali ⁊ in cōmuni. Item pecunia vsu consumitur. legitur ⁊ no. ex. de pig. c. vltimo. sꝫ in ea potest vsus a dominio separari. vn̄ Luc. xix. simile Matth. xxv. Quare non dedisti pecuniā meam ad mensam: ⁊ ego cum vsuris exegissem qḋ meuꝫ est: ex quo videtur ꝙ seruus habuit vsum pecunie separatum a ꝓprietate ⁊ dominio. Item in re in qua vsus non potest a proprietate ⁊ dominio separari/ nō potest constitui aliqḋ iustum lucrū saluo capitali necnon saluo. vt in frumento vino ⁊ oleo ⁊ alijs mercibus. vsu cōsumptibilibus: ⁊ que cōsistunt in pondere numero ⁊ mensura. vt. lxxxviij. di. in palea/ ejiciēs. ⁊ ex. de vsu. in ciuitate. ⁊ no. xiiij. q. iiij. in summa. in prin. ⁊ c. j. in. j. glos. q: lucrū iustum nō constituit in aliqua re: nisi rōne alicui⁹ vtilitatis. ex. de dona. inter vi. ⁊ vxo. per nostras. §. fi. Sed in pecunia pōt cōstitui iustū lucrū: si totum exponat fortune scꝫ principale cū fortuito vt p. c. ꝑ nostras. ⁊ xiiij. q. iij. c. j. in glos. j. ⁊ i. c. plerīq;. i glos. videtur. ⁊ ex. de vsur. c. fi. ergo in pecunia vsus est separabilis a ꝓprietate: al's nunꝗ̄ species lucri posset iuste constitui in ipsa: siue totū exponat fortune ꝑiculo siue nō. qḋ est notorie falsum. ¶ Item non obstat ꝙ posset opponi ꝙ decretalis Exijt de v̄bo. signifi. li. vj. que loquit̄ de expropriatione fratrū minorum omniū rerū in communi ⁊ in speciali: nō loquitur de expropriatione rerū vsu consumptibilium. q: hoc non est verū salua gratia opponētis. quia quum ibi dicat̄ in. §. nec quisꝗ̄. ꝙ in rebus tēporalibus sit considerare precipuum/ ꝓprietatem/ possessionē/ vsufructum/ ius vtēdi/ ⁊ simplicē facti vsum: ⁊ vltimo tanꝗ̄ necessario egeat/ licꝫ primis carere possit vita mortaliū: nulla prsus pōt esse ꝓfessio que a se vsum necessarie sustentationis excludat. sꝫ vsus necessarie sustentationis principaliter ⁊ primo includit vsu ꝯsumptibilia magis ꝗ̄ alia: q: vita humana principaliter ⁊ primo sustētat̄ rebus vsu cōsumptibilibus. ergo ista distinctio comprehēdit vsu cōsumptibila. Et ꝙ hec sit mens Nicolai ⁊ intentio/ patet clare ex eo ꝙ dicit imediate sic: Verū cōdecens fuit ei ꝓfessioni que sponte deuouit christū pauperē in tāta paupertate sectari: oīm abdicare dn̄ium: ⁊ rerū necessariarū necessario vsu fore cōtentā. nec per hoc ꝙ ꝓprietatē vsus ⁊ rei cuiuscꝫ a se dn̄ium abdicasse videt̄: simplici vsui ois rei renūtiatū esse conuincitur. qui inquam vsus nō iuris sꝫ facti tm̄modo nomen habens/ qḋ facti est tm̄ in vtēdo prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores s̄m Nico. abdicauerunt ꝓprietatem non solū omniū rerum tēporalium: sꝫ etiam ꝓprietatem vsus cuiuslibet rei: qḋ est plus. q: sicut vsus rei est aliud a re vsibili: ita proprietas vsus est aliud a ꝓprietate rei subiecte vsui: licet autem nō omnis ꝓprietas rei cōsumatur ꝑ vsum: q: ꝓprietas rerū vsu non consumptibilium non cōsumit̄ ꝑ vsum: vt domus vel agri. tm̄ ꝓprietas cuiuscumq; vsus consumitur ꝑ vsuꝫ: q: vsus cuiuslibet rei vsu cōsumptibilis est de genere trāseuntium. Quod vero dicitur ꝙ sub vsu talium rerum nō saluatur ꝓprietas aut dominiū: non est verum salua gratia. Quia sicut vsu carnium aut panis aut vestimenti alteratur et transmutat̄ natura eorum recedendo a prima specie: ita vsus carnium continue variatur ꝓportionabiliter variationi carnium. sicut carnes ipse. nec talis variatio cibi ⁊ vsus si transiret ꝑ mille species: transfert ꝓprietatem ⁊ dn̄ium ibi de ꝑsona in ꝑsonam siue de subiecto in subiectum/ plus ꝗ̄ variatio speciei frumenti farine ⁊ panis transfert dn̄ium de dn̄o in dn̄m: qn cui⁹ fuit dn̄iū frumenti/ eiusdem sit dn̄ium farine facte ex frumento: ⁊ panis ex farina. ⁊ si essent mille species adinuicē succedētes quarū vna fieret de alia: semꝑ cuius est dn̄iū p̄me speciei/ eiusdē est dn̄iuꝫ oīm specierū sequētiū ꝓpter naturalē ordinē ipsaꝝ. sicut ⁊ cinis generat̄ ex carbonib⁹: ⁊ carbones ex lignis: ꝗ̄uis ista inter se specie differāt: tm̄ ꝓpter naturalē ordinē gn̄ationis vnius ex altera/ cuius est dn̄ium p̄me speciei eiusdē est dn̄ium oīm specierū sequētiū. ar. op. ad hec. ff. de lega. ij. imꝑator. in fi. ⁊ ff. de lega. iij. fideicommissam. §. si rem suā. ⁊ legitur ⁊ no. ex. vt li. pen. eccl'ia. ⁊ ex. de vsu. cū ta. §. fi. in glos. et hoc videt̄. Ita in ꝓposito ꝗ̄uis cibus alteretur sub vsu: ⁊ varietur substantialiter vel accidentialiter: tm̄ cuius fuit dominium cibi ante vsum immediate/ eiusdē est etiā dn̄iū cibi sub vsu ꝗ̄diu durat vsus ⁊ nō est absorptus in stomacho. q: postꝗ̄ est in stomacho: non cadit amplius sub humano dn̄io tēporali. Et ita sub vsu rerū vsu consumptibilium saluat̄ ⁊ manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dominium ꝗ̄diu durat vsus: sicut saluatur spēs ⁊ natura vsus. Et hoc est dicendū necessario. qm̄ aut sub vsu istarū rerū vsu consumptibiliū manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dn̄ium ipsi vsui: aut nō. Si sic: habetur ꝓpositum. Si nō: ergo quilibet qui vtit̄ vel abutit̄ istis rebus: habet vsum earum separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io. qm̄ vsus rei sub quo nō manet ꝓprietas nec dominiū/ est separatus a ꝓprietate ⁊ dn̄io. qḋ est ꝓpositum. vn̄ Nico. in dicta declaratiōe vt supra patuit/ intellexit ꝙ fratres minores haberent vsum rerū consumptibiliū separatū a proprietate ⁊ dn̄io. Sic etiā intellexit Greg. ix. familiaris beati Francisci qui p̄mo regulam declarauit/ dicēs Dicimus ꝙ nec in communi nec in speciali debēt proprietatem habere: sꝫ vtensilium ⁊ librorꝫ ⁊ eorꝫ mobilium que licet hr̄e/ ordo vsum habeat: ⁊ fratres s̄m ꝙ generalis minister vel prouinciales disponendū duxerint ijs vtantur Ex quibus patet ꝙ dn̄s Greg. voluit ꝙ fratres minores haberent vsum rerū vsu cōsumptibilium ⁊ absq; proprietate ⁊ dn̄io. Quia dicit/ Nec in cōmuni nec in speciali debent proprietatem habere: sꝫ vtensilium ⁊ librorꝫ ⁊ eorum mobilium q̄ licet habere/ ordo vsum habeat. sed p̄ter vtēsilia ⁊ libros fratribus nō licet cōmuniter vti alijs bonis mobilibus nisi vsu cōsumptibilibus s̄m eorꝫ regulam. Et preterea ex quo distinguit bona mobilia in tres ꝑtes: scꝫ vtensilia/ libros/ ⁊ alia mobilia que licet habere absolute absq; aliq̄ exceptione ⁊ modificatione: planum est ꝙ ipse intendit comprehendere vniuersaliter omnia mobilia q̄bus fratres minores licite vti possunt. quum mobilia absolute dicta contra vtensilia ⁊ libros distincta cōprehendant oīa mobilia p̄ter vtensilia ⁊ libros: inter que cadunt vsu cōsumptibilia nisi apta violentia fiat eius intentioni ⁊ etiā lr̄e nihil excipienti. ex. de ma. ⁊ obe. solite. §. penult. cum suis si. Silr̄ Alexander. iiij. ⁊ Inno. iiij. sic determinauerunt in suis declarationibus. Dicim⁹ ꝙ nec in speciali nec in cōmuni debent ꝓprietatē habere: sꝫ locorꝫ ⁊ domorū ac vtensilium ⁊ librorꝫ ⁊ eorꝫ q̄ licet habere/ ordo vsum habeat: ⁊ fratres s̄m ꝙ generalis minister ⁊ ꝓuinciales ministri ordinandū duxerint ijs vtant̄. Quū ergo dicūt/ ⁊ eorū q̄ licet habere/ intendunt comprehendere omnia alia/ per istum genitiuū/ que licet habere p̄ter nominata: inter que cadūt ꝑ se vsu consumptibilia. Item Clemēs. v. in sua declaratione edita in cōsilio Viennensi que incipit Exiui de ꝑadiso. q̄ est in titulo de v̄. sig. inter clementinas declarat sic. Sitq; declaratum ꝑ nonnullos p̄cessores nostros Romanos pōtifices hāc expropriationē debere intelligi tā in speciali ꝗ̄ etiā in cōmuni: ꝓpter qḋ ⁊ rerū omniū cōcessarū oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ q̄s ⁊ quaꝝ vsum facti scꝫ ordini vel ipsis licet habere ꝓprietatē ⁊ dn̄ium in se ⁊ Romanā eccl'iaꝫ receperūt: dimisso ipsis fratribus tm̄modo vsu facti simplicī. Quā determinationem summorꝫ pontificum ip̄e Clemēs vt ibidē patet acceptat ⁊ approbat. q̄bus v̄bis Clem̄. nihil clarius. q: vt dicit rerū oīm concessaꝝ oblataꝝ ⁊ donataꝝ quarū vsum licet habere. ⁊ ita nihil relinquit qḋ nō cōprehendat. q: res vsu cōsumptibiles ꝑ se comprehēdunt̄ sub nomine omniū rerū concessarum oblatarū ⁊ donatarū. q: q̄ omnia ꝑicit: nihil excludit. ex. de p̄uil. q: de ma. ⁊ obe. c. solite. j. Cor. xv. heb. ij. Ista etiam declaratio dn̄i Nicolai vltimo approbat̄ et laudat̄ a dn̄o papa Jo. xxij. in quadā sua cōstitutiōe q̄ loquit̄ de vniformitate vinēdi fratrū ⁊ cellarijs/ approbata est q̄ incipit. Quia quorūdaꝫ exigit. in q̄ dicit ⁊ asserit ꝙ

p̄dicta declaratio dn̄i Nicolai fuie decre.lucida solida ꝛ clara cum multa maturitate est digesta. Et etiam p̄dicta decre. Exijt. exp̄ esse concedat eis vsum vestimētoꝝ ꝛ alimentoꝝ: patet ex hoc ꝙ in ea sic continet. Et quib⁹ oibus satis claret ad victū/ vestitū/ diuinū cultū/ ꝛ sapientiale studium/ necessariarū rerū vsum fratribus esse cōcessum. Item in vestibus quotidianis q̄ inter vsu cōsumptibilia cōputant: bene potest ad tēpus constitui certū lucrū ꝛ iustū: puta ad mēsem vel ad annū: ꝛ talis locatio licita est. vt no. xiiij. q. iij. in summa. qḋ nō esset nisi vsus vestimētorū esset separabilis a proprietate ꝛ dn̄io quātū ad tēpus. sed qua rōne est sepabilis ad tempus: eadē rōne de se ꝛ na tura sua est separabilis p̄ semp: ꝙdiu durat substantia vestimētoꝝ. q: illa que semel sunt separabilia: stāte eadē natura extremoꝝ semper de se sunt sepabilia. Et ideo lex ciuilis suppōnēs vsu rei separabilem p̄ semp ꝛ p̄ perpetuo a p̄prietate statuit. ff. queadmodū vsufruc. amit. p totū. et de pig. c. vltimo. ne p̄prietates rerū essent inutiles in vniuersum dn̄is semp abscedente vsufructu: ꝙ vsufruct⁹ certis modis extingueretur ꝛ ad p̄prietates reuerteretur. ¶ Itē de separatione vsus a p̄prietate in rebus vsu cōsumptibilibus facit illud Exo. xxviij. Facies feminalia linea: vt operiant carnē turpitudinis sue. ꝛ vtent eis Aarō ꝛ filij eius: qn̄ ingredientur tabernaculū. ꝛ xxix. c. Veste aūt sanctam qua vtit Aaron habebunt filij eius post eū. Septē diebus vtet illa: qui pontifex p̄o eo fuerit cōstitutus. ꝛ xxviij. Vestes quoqꝫ q̄bus sacerdotes vtent in sanctuario Aaron ꝛ filij eius: obtulerunt filij israel sicut p̄ceperat domin⁹. ꝛ Leui. vij. Adipem animalis morticini/ et eius animalis qḋ a bestia captū est: habebitis in varios vsus. Item nume. xviij. Uniuersa frugum initia q̄ gignit humus: ꝛ dn̄o depoꝛtant: cedent in vsus tuos. ꝛ. j. in eodē c. Carnes nō cedent in vsum tuū. Et post. e. c. Nihil aliud possidebunt decimarū oblatione contenti: q̄s in vsus eorum ꝛ necessaria separaui. ꝛ Deutero. xxij. c. Non induet mulier veste virili: nec vir vtet veste feminea. ꝛ. xxiij. c. Si vindemiaueris vineam tuā: nō colliges remanentes racemos: s; cedent in vsus aduene ꝛ pupilli ꝛ vidue. Item Josue. v. Non sunt vsi vltra filij israel illo cibo ꝛc. vbi supponit ꝙ antea sunt vsi illo. Itē Judic. ix. c. Numquid possum deserere pinguedinē meā q̄ dn̄ vtuntur ꝛ homines: ꝛ j. ri. c. Habentes panē ac vinū in meos ꝛ ancille tue vsus Et. ij. li. Re. xiij. c. Huiuscemodi eñ filie regis ṽgines vestibus vtebantur. Et Tob. xij. Ego cibo inuisibili ꝛ potu q̄ ab hominibus videri nō pot/ vtoꝛ. vbi supponit angelus ꝙ cibo ꝛ potu visibili conuenit vti. Item Hester. iiij. c. Sacco ꝛ cinere multis p̄ strato vtentib⁹. Et Eccli. xxxj. Utere quasi homo frugi q̄ tibi apponunt. Hiere. xiij. Ecce computruerat lumbare ita vt nulli vsui aptū esset. j. ad Coꝛ. vij. Qui vtuntur hoc mundo tanꝙ nō vtant. Usu aūt cōsumptibilia de hoc mundo esse dicuntur. Phil. vltimo. Misistis mihi semel et bis in vsum. ꝛ loquit de vsu et consumptibilibus vite necessarijs. j. ad Timo. v. Modico vino vtere. Ergo scriptura loquens de vsu in rebus vsu cōsumptibilibus/ nunꝙ vocat abusum: nec abuti. sed in bona ꝛ vera significatione: signans licite in eis vsum a dn̄io separari: q: moꝛaliter abusus est illicit⁹ vsus ꝑm Augu. j. de doctria chꝛistiana. s; vti ꝛ vsus p̄ licito vsu. vn̄ Isidoꝛus. x. li. etymo. Utile dicitur ab vtendo. ꝛ. Huguitio dicit ꝙ vtile est dictum qḋ ad vsum ptinet: qḋ etiā ipm nomen significat. Sed res vsu consumptibiles sunt p̄prie ꝛ non impꝛopꝛie vtiles: immo nihil eis ad vitā coꝛpoꝛalē vtilius. Itē Augu. x. li. de trinitate definit vti sic. Uti est assumere aliquid in facultatē volūtatis. s; res vsu cōsumptibiles sunt per se assumptibiles in facultatē volūtatis. q: in potestate volūtatis est comedere ꝛ nō comedere: bibere ꝛ nō bibere: ꝛ sic de alijs. quū voluntas libere ꝛ contingenter assumat in sua facultate res vsu cōsumptibiles sicut alias. ergo vti ꝛ vsus p̄ se reꝑitur in istis reb⁹ sicut in alijs. Similiter Augu. definit vti p̄mo de doctrina chꝛistiana sic. Uti est id qḋ in vsu; venerit/ ad id qḋ amas obtinendū referre si tn̄ amādum est. Sed res vsu cōsumptibiles sunt referibiles p̄ se ad finē volūtatis p actum eius: qualiter in eis saluatur vti ꝛ vsus. Similiter Augu. definit ibi abusum/ dicens ꝙ Abusus est illicitus vsus. p locū a contrario sensu Usus p̄p̄ie est licitus vsus. In reb⁹ aūt vsu cōsumptibilibus reꝑitur licitus vsus. ergo in eis ꝑm Augu. reꝑitur p̄p̄ie vsus. Item sup illud ps. xxx. In supbia ꝛ in abusione. glos. In abusione. i. puerso vsu beneficioꝝ dei. ergo ꝑm glos. abusio est puersus vsus. ergo p oppositum vsus p̄p̄ie est debitus vsus. sed vsus iustus rerū vsu cōsumptibiliū est debit⁹ vsus earum: ergo manifestū est ꝙ definitiones sanctoꝛum ꝛ doctoꝝ de vti ꝛ abuti sunt p̄ fratribus minoꝛib⁹ cōtra opponentē. Adde hic qḋ scripsi. s. §. porro. ꝟ. habuerunt. in. l v. ar. ¶ Itē arguit opponens sic ꝙ vsus non pōt esse iustus absqꝫ iure vtendi. sed hic quero de quo iure vtendi: p̄p̄io an de iure vtendi cōmuni: Si de iure vtēdi p̄p̄io: falsum est qḋ dicit Clemēs xij. q. j. c. ij. Cōmunis vsus omniū que sunt in hoc mundo omnibus hominibus esse debuit: si vsus non pōt esse iustus absqꝫ iure vtendi p̄p̄io. Falsum etiā erit ꝙ religiosi vouent viuere absqꝫ p̄p̄io: si vsus nō pōt esse iust⁹ absqꝫ iure vtendi p̄p̄io. Si aūt non loquitur de iure vtendi p̄p̄io: sed cōmuni: ergo vsus pōt esse absqꝫ iure vtendi p̄p̄io iustus: ꝛ p cōsequens vsus iustus pōt separari a iure vtendi. quia in inseparabilibus habens in speciali vnū/ h; in speciali ꝛ reliquum. Et p̄pterea si vsus pōt esse iust⁹ solum ex iure vtendi cōmuni absqꝫ omni iure vtendi p̄p̄io vt dictum est. eadē rōne sequit ꝙ vsus pōt esse iustus solū ex iure vtendi cōmuni totius ecclesie/ absqꝫ omni iure vtēdi p̄p̄io cuiuscūqꝫ cōmunitatis specialis. q: que p̄poꝛtio est vnius persone singularis ad vnum collegium speciale eadē est p̄poꝛtio vnius collegij specialis ad vnā cōmunitatem specialem. Si ergo vna p̄sona singularis pōt h̄re vsum iustū solū ex iure vtendi cōmuni totius collegij specialis/ absqꝫ omni iure vtēdi p̄p̄io p̄sonali: eadē rōne qḋ cumqꝫ collegium speciale poterit habere vsum iustū solū ex iure vtēdi cōmuni cōmunitatis generalis/ absqꝫ omni iure vtendi p̄p̄io cōmunitatis specialis. q: vbi eadem ratio: ibi idem ius. ꝛ. di. ad eius vero. ꝟ. si vero. ibi. qḋ vni p̄sone ꝛc. ꝛ similis equitatis ratio similia iura suadere debet. C. ad. l. falci. li. vltimo. ꝛ facit op. de transla. inter coꝛpoꝛalia. §. j. ꝟ. vn̄ cū nō sit. ꝛ ibi. idē iuris p̄tinet in vtroqꝫ ꝛ ibi. p̄pter tn̄ ꝛ exp̄essam similitudinem vel identitatē ꝛ de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. §. nos igitur. ibi. eiusdē equitatis similitudine p̄uocati. ꝛ in glos. ibi que incipit similis. Quia cōmunitas specialis sic se hab; ad cōmunitatem generalem: sicut se habet vna p̄sona singularis ad vnā cōmunitatem specialē. ꝛ p cōsequēs fratres minoꝛes potuerunt habere vsum iustum rerum eis cōdecentium/ sepatum ab omni iure vtendi p̄p̄io ꝛ in speciali ꝛ in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ p̄p̄iā: licet nō sepatum a iure vtendi cōmuni vniuersalis ecclie. Et p̄pterea si vsus pōt esse iustus ex iure vtendi cōmuni/ absqꝫ omni iure vtendi p̄p̄io scōm istam responsionē: eadē rōne vsus poterit esse iust⁹ ex iure vtendi sepato absqꝫ omni iure vtēdi cōiuncto. q: nō magis cōmuniter p̄sona aliqua specialis est in potestate sue cōmunitat; cui⁹ est pars: ꝙ sit seru⁹ in potestate domini sui. si ergo p̄sona specialis potest habere vsum iustum solum ex oꝛdine ad ius vtendi cōmune sue cōmunitatis/ cuius noīe ꝛ authoꝛitate vtit/ absqꝫ omni iure vtendi p̄p̄io: eadem ratione seruus pōt habere vsum iustum solum ex oꝛdine ad ius vtendi dn̄i/ cuius nomine vtitur/ absqꝫ iure vtendi p̄p̄io. q: sicut religiosus vtit rebus communitatis nomine communitatis ꝛ non suo: Ita seruus vtitur reb⁹ domini nomine domini: ꝛ nō suo. nec apparet aliqua causa seu ratio plus ex vna parte ꝙ ex alia: nisi mere ficta. Et hoc confirmatur. quia si religiosus quicumqꝫ potest habere vsum iustum ex iure vtēdi sue cōmunitatis absqꝫ omni iure vtēdi p̄p̄io: multo

Uti et Abuti
Usus et Abusus

magis perfectus seruus dei potest habere vsum iustū ex
iure extrinseco ⁊ separato dei/absq; omni iure intrinseco
⁊ cōiuncto ꝓprio sui. q: pfect⁹ seruus dei magis est in vo-
luntate dei ꝙ̄ sit religiosus in manu religionis sue. ⁊ de⁹
etiā adsistit p̄sentior suo seruo ꝙ̄ religio suo subdito. Si
ergo religiosus pōt vti rebus sue religionis iure religio-
nis: ⁊ nō suo: eadem ratione verus seruus dei poterit vti
rebus dei iure dei ⁊ nō suo. Et ita non dicitur ꝙ vsus pos-
sit esse iustus absq; omni iure vtendi: sed dicitur ꝙ vsus
potest esse iustus absq; omni iure vtendi ꝓprio. Itē aliud
est habere ius vtendi: aliud licentiā vtendi. ⁊ ideo ꝙ̄uis
vsus absq; omni iure ⁊ licentia esset illicitus: vsus tamen
absq; iure vtendi/cū licentia tñ vtendi/nō est illicitus. q̄a
aliud est licentiam habere reb⁹ vtendi: ⁊ res dādi. ⁊ aliud
ius. q: de licētia p̄lati pōt dare religiosus rem: ⁊ tñ ibi ꝓ
priū non habet: nec ius dandi. vt est expressum. xij. q. j. non
dicatis. Et de hac licentia loquit̄ ex̄ de v̄. sig. exijt. li. vj. ibi.
Durante licentia concedentis quoties religiosus habe-
ret licentiam in speciali vtendi aliq̄ re vsu consumptibili/
toties haberet in speciali ius vtendi illa: etsi in re cōsum-
ptibili vsu non separaretur vsus a dominio ⁊ ꝓprietate/
vt dicit opponēs: ergo quoties religiosus aliq̄s haberet
in speciali licentiā vtendi re aliqua vsu cōsumptibili. to-
ties in speciali efficeret̄ ꝓprietarius in ea. Et quū nullus
religiosus vtat̄ rebus vsu cōsumptibilibus licite nisi de li-
centia suoꝝ p̄positoꝝ: sequeret̄ ꝙ in omnibus rebus vsu
cōsumptibilibus eis in speciali concessis omnes religiosi
essent ꝓprietarij. qđ esset omnem religionē tollere: ⁊ om-
nes religiosos ꝓprietarios facere. Itē quū duplex sit ius
diuinum ⁊ humanum vel nature ⁊ constitutionis. di. viij.
§. j. ⁊ si non iure ciuili vel humano vsus in rebus cōsum-
ptibilibus vsu separet̄ a dñio: separat̄ tñ iure diuino: ⁊ in
talibus licitus est vsus ⁊ iustus iure diuino ⁊ spūali. de q̄
etiā iure habet̄. xxiij. q. vij. c. j. q: nullus sapiens vnꝙ̄ dice-
ret ꝙ non esset in tali vsu licito aliquod ius. Sed questio
est de iure vtendi temporali/ciuili/vel canonico: ⁊ de tali
vsu nudo ⁊ facti separato ab omni iure ciuili ⁊ humano
loquit̄ decre. Exiui de padiso. in deme. de v̄. sig. ⁊ Exijt q̄
seminat. de v̄. sig. li. vj. que talē vsum separatum ab omni
iure ciuili nō diuino concedunt fratribus minoribus. Et
de tali vsu ⁊ iure loquit̄ cōstitutio domini Jo. pape. xxij.
q̄ incipit/Ad cōditorem. ⁊ alia q̄ incipit/Quia quorūdā.

¶ Articulus. lvij. A

An christus rex tēporalium habuerit dñium.

Circa hec querendū est vtrum christus alicui⁹ rei tpalis habue-
rit dñium ⁊ quale. Q2 aūt dñium rerum tē-
poraliū habuerit/sacra scriptura tam in te-
stamento veteri ꝙ̄ in nouo testari videtur. Multi quidē
ꝓphete eum regē futurū ppl̄i israelitici/⁊ per consequēs
habere regni dominium ꝓphetauerunt. Esa. xxxiij. Ecce
dñs iudex noster: dñs legifer noster: dñs rex noster: ipse ve-
niet ⁊ saluabit nos. sꝫ fm Dionysiū de diuinis nominib⁹
a dominio dicit̄ dñs/dñans/⁊ dñator. Item Hiere. xxiij.
Suscitabo Dauid germen iustum: ⁊ regnabit rex: ⁊ sapi-
ens erit. ⁊ sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eū
dominus iustus noster. Iste est etiā lapis abscisus de mō-
te sine manibus: cui deus celi dedit regnum quod in eter-
nū non dissipabitur. Daniel. ij. Itē Zach. ix. Ecce rex tu⁹
veniet tibi iustus ⁊ saluator ⁊c̄. Item ps. ij. Ego autē cō-
stitut⁹ sum rex ab eo. ⁊ in ps. xliiij. Eructauit/qui totus lo-
quitur de isto rege. ⁊ ps. lxxj. Deus iudicium tuū regi da.
⁊ multi alij psalmi. Cañ. iij. Uidete regem Salomonem.
Luce. j. Et regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni
eius non erit finis. ⁊ Luce. ij. Qui est christus dominus. i.
rex ⁊ dominus. Matth. ij. Ubi est qui natus est rex iudeo-
rum. Jo. j. Tu es rex israel. Item Jo. xix. Jesus nazaren⁹
rex iudeorū. Item Jo. xviij. Regnum meū non est hinc.
non dixit non est hic sed non est hinc. quasi regnum meū
a mūdo nō habeo. Act. ij. Certissime sciat omnis domus
israel q: ⁊ dominum eum ⁊ christum fecit deus hunc Je-
sum quem vos crucifixistis. Christum autē regem intel-
ligimus: q̄a christus interpretatur vnctus: ⁊ quia reges
inungi consueuerunt. ex̄ de sac. vnc. c. vnico. per christum
regem intelligimus. vbi Raban⁹. Ibi manifeste Petrus
ex hoc ps. regnum christi non terrenum sed celeste osten-
dit. vbi etiam Petrus videtur concludere ex verbis p̄dis-
ctis/ꝙ christ⁹ inquātū homo subsistens in diuino suppo-
sito/fuerit dominus ⁊ rex factus. constat eñ ꝙ inquantum
deus crucifixus non fuerit: sed inquantum homo. ⁊ ideo
quū dñs ⁊ rex fuerit factus inquātū crucifixus: ⁊ crucifi-
xus fuerit inquantū homo: sequitur ꝙ regnū ⁊ dominiū
tamꝙ̄ homini deus ei concessit. vnde fm aliam trāslatio-
nem quam Augu. sequit̄ dicitur Dominus regnauit a li-
gno. vnde Augu. De cruce sua in qua fixus erat/diabolū
occidit: ⁊ inde rex noster est. Hoc etiā supponit angel⁹ lo-
quens eo nato pastoribus dicens Luce. ij. Hodie nat⁹ est
vobis saluator: qui est christus dominus. i. rex ⁊ dñs. Hoc
etiam Aug. in li. de concor. euangelistarum in prohemio
expresse testatur dicens. Dominus iesus vnus verus rex/
⁊ vnus verus sacerdos est. ⁊ paulopost dicit sic. Scđm ho-
minem quippe christus ⁊ rex ⁊ sacerdos effectus est: cui
dedit deus sedem Dauid patris sui: ⁊ regni eius non erit
finis. Luce. j. Item ꝙ saluator fuerit dñs omnium tempo-
ralium videtur. de eo eñ dicitur Esa. xvj. Emitte agnum
dñe dñatorem terre. Item Michee. v. Et tu bethleem ef-
frata nequaꝙ̄ minima es in principibus iuda. Ex te eñ
egredietur qui sit dominator in israel ⁊ egressus eius ab
initio a dieb⁹ eternitatis. Malach. iij. Statim veniet ad
templum sanctum suū dñator quē vos queritis ⁊c̄. Item
Jo. xiij. Uos vocatis me magister ⁊ dñe: ⁊ bñ dicitis: sum
etenī. Matth. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Jo. xij. Siquis vobis
aliquid dixerit: dicite q: dñs his opus habet. ⁊ confestim
dimittet eos. vbi Remigius. Nō dixit discipulis/Dicatis
dñs tuus his opus habet: vel dñs noster. vt intelligant q:
ipse sit solus non solum animalium sed etiam oīm homi-
num dñs. Item Apoc. xix. et idē Apo. xvij. ⁊ j. Timo. vj.
Habet scriptum in vestimento suo/Rex regum ⁊ dñs do-
minātiū. Itē in symbolo: Et in iesum christū filiū eius vni-
cū dñm nostrū. Itē in alio symbolo sanctoꝝ patrū. Et in
vnū dñm iesum christum filium dei vnigenitum. Premis-
sa aūt scꝫ regnum ⁊ dominiū habuit iesus christus inquā-
tū deus ab eterno/eo ipso ꝙ deus pater genuit ipsum: et
dedit ei id qđ erat: scꝫ suam substantiā dominium ⁊ potē-
tiā. Jo. x. Pater qđ dedit mihi maius omnibus est. ex̄ de
sum. tri. c. ij. §. licet. Et inquantū homo ex tempore/scꝫ ab
instanti conceptionis sue ex dei datione: vt pater ex p̄di-
ctis. Et nihilominus videtur ꝙ habuerit dñium aliquaꝝ
rerū tēporalium non ab instanti ꝯceptionis sue: sed post-
ea successiue modis alijs: vt puta ex collatiōe fidelium. et
de his dicendum est. Habuit vtiq; vestimēta. Mat. xvij.
Mar. ix. ⁊ Luce. ix. Uestimenta eius facta sunt alba sicut
nix. Jo. xiij. Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua ⁊c. Jo-
annis. xix. Partiti sunt vestimenta mea: ⁊ super vestem me-
am miserunt sortem. et Matth. xxvij ad idem. Item de
calciamentis. Matth. iij. Luce. iij. Cuius nō sum dignus
calciamenta portare. ⁊ Mar. j. Cuius non sum dign⁹ sol-
uere corrigiā calciamētoꝝ. Jo. j. Cui⁹ nō sum dign⁹ vt sol-
uā corrigiā calciamētoꝝ. Itē de locul̄. Jo. xiij. xij. q. j. habe-
bat. ⁊ c. exemplū. ⁊ Jo. xiij. Qui manducat panem meū:
leuabit calcaneum suum contra me. Item ꝙ vinū habuit
⁊ panē de q̄ instituit sacramētū/habet̄ Mat. xxvj. Mar.
xiiij. Luce. xxij. Nec videtur ꝙ potuerit renūtiare huic re-
gno. q: contra ordinationē patris fecisset. Dani. ij. Susci-
tabit deus celi regnū qđ in eternuꝫ nō dissipabit̄. ⁊ regnū
eius alteri non tradetur. Et Dani. vij. Ptās ei⁹ ptās eter-
na q̄ nō auferet̄: ⁊ regnū eius qđ nō corrumpet̄. Et vide-
tur ꝙ quamꝙ̄ christus fuerit paup: nō tñ carētia dñij fecit
eū pauperē ⁊ egenū: sꝫ poti⁹ carētia ꝑceptiōis fructus et
obuentionis rerū quarū dñs erat. Magnum eñ dñium

separatū in perpetuū ab omni perceptiōe cōmodi rei/ha
bentem nō facit diuitem: quū sit inutile reputandū. sicut
videtur ad sensum. Si eñ rex Francie non renuntiando
regno se abstineret a regno: ꝛ post lapsum alicui⁹ tempo
ris incognitus rediret ad illud: si se pro rege non gereret
nec aliqua emolumenta perciperet dicti regni/sed in domo
regia reciperet vt vn⁹ alius ex gratia necessaria vite sue:
talis vtiq̃ licet rex esset ꝛ dñs/posset mendicus ꝛ pauper
esse ꝛ merito reputari. vnde Gala. iiij. Quādiu heres par
uulus est: nihil differt a seruo: quū sit dñs oīm. sic merito
christus paup dici potuit voluntari⁹ ꝛ egen⁹: nō propter
dominij carentiam siue regni: sed propterea quia se eorū
fructibus ꝛ prouentibus non iuuabat.

S Ed contra hoc ꝙ christus nō habuerit dñiū
ꝛ proprietatē in rebus sic ostendit ꝛ probat.
Nam legit Act. j. Incepit Jesus facere ꝛ do
cere. qđ est intelligendū de oībus ad discipli
nam morū pertinentibus. Ideo ibi scribitur
Primū quidē sermonem feci de omnibus o Theophile
que cepit Jesus facere ꝛ docere. Nihil ergo ad perfectio
nem morū ꝛ disciplinam pertinēs saluator noster docuit
qđ nō fecerit. propter quod Jo. xiij. Exemplū eñ dedi vo
bis: vt queadmodū ego feci ita ꝛ vos faciatis. vnde Ro.
xv. Non eñ audeo loqui aliqđ eorū que per me nō efficit
christus. vnde Aug. de vera religione de christo dicit ꝙ to
ta vita christi in terris fuit disciplina morū. Sed christus
docuit ac consuluit relinquere dominia tēporalia regno
rum ꝛ principatuū ac possessionū quarūcunq̃. q: vt scri
bitur Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. cuidā volenti ad perfe
ctionē ascendere dixit. Si vis perfectus esse: vade ꝛ vēde
oīa que habes: ꝛ da pauperib⁹. ꝛ veni: sequere me. Et sic
ut habetur Luce xviij ille cui hoc cōsuluit erat princeps.
ergo christus inquantū homo pro statu vite mortalis reli
quit dñium temporale cuiuscunq̃ regni seu principatus tē
poralis. aliter eñ nō fecisset qđ docuisset: ꝛ potuisset sibi
obijci illud quod ipse dixit apostolis Mat. x. Nō est disci
pulus sup magistrum: nec seruus sup dñm suum. sufficit
discipulo ꝙ sit sicut magister eius: et seruo ꝙ sit sicut dñs
eius. Si ergo nō dimisit sed sibi retinuit dñium tempora
le regni ꝛ principatus tēporalis: qua fronte fuisset ausus
consulere alicui principi vt dimitteret dominiū tēporale
sui regni aut dominij: profecto respōderetur sibi/sufficit
mihi ꝙ ego sim pauper sicut tu. licet creatura non debeat
a pari contendere cū creatore: nec discipulus cū magistro:
aut seruus cum dño. Vñ Aug. scribens ad quendā comi
tem/qui liber sic incipit/Frater mi si cupis scire/sic ait de
christo. Christus ne aurū diligeremus/oblata munera cō
temnere docuit. Ne famē timeremus. xl. diebus ieiunauit
Ne nuditatē pertimesceremus/preter vnam tunicā alias
discipulos suos habere vetuit. Ne tribulationes expa
uesceremus/oīa ipse sustinuit. Ne mortē formidaremus/
ꝛ hanc ipse suscepit. et quum nos ista docuerit omnia: nō
tātū locutus est verbo/verum etiam exēplo ipse precessit.
hec Aug. Ex quibus patet ꝙ christus nihil ad disciplinā
morum pertinens docuit/quod nō fecerit: sed ipse docuit
vt dictum est relinquere dominiū temporale regnorum ꝛ
principatuū: ergo ꝛ ipse reliquit temporale dñium regni.
Aliud dicere est cōsiliū et preceptū euangelicū destruere.

I Tem questionē istā christus determinauit
Jo. xviij. vbi quū accusaretur a iudeis ꝙ se
Cesari in hoc ꝙ se regē faciebat/opponebat
ꝛ Pilat⁹ timens incurrere Cesaris indigna
tionem quesiuit a christo. Tu es rex iudeorū?
non negando sed distinguendo respōdit dicens/Regnū
meū non est de hoc mundo. Quod dupliciter intelligit
Regnū meū non est de h mundo.
non est de hoc mūdo. vel materialiter: q: scʒ non est de re
bus tēporalibus hui⁹ mundi. vel causaliter q: scilicet nō
teneo ipsum ab hoc mundo. ꝛ vtroq̃ modo christus nega
uit regnum suū esse de hoc mundo. Quod patet per me
dium suum qđ vniformiter cōcludit ꝛ indistincte de vno
modo sicut de alio. Si regnū meū inquit esset de hoc mū
do ministri mei vtiq̃ decertarent vt non traderer iudeis
nunc aūt regnum meū non est hinc. Qđ mediū cum con
clusione premissa ꝛ cōclusione illata intelligit materiali
ter sicut causaliter. q: vndecūq̃ tenuisset regnū suū causa
liter: dum tñ fuisset de hoc mundo materialiter de rebus
tēporalibus: ministri vtiq̃ decertare debuissent ne trade
retur iudeis. Et Pilatus etiā magis curabat vnde esset
regnum suū materialiter: ꝙ causaliter. q: vndecūq̃ tenu
isset causaliter ꝛ effectiue regnū temporale: quū non reco
gnosceret illud a Cesare: videbat contradicere Cesari q̃
tunc sibi dñium vniuersale totius orbis vēdicabat: ꝛ hoc
sibi specialiter iudei obijciebāt. Quā obiectionē christus
nunq̃ conuenienter exclusisset: nisi regnū suū esse de hoc
mundo materialiter ꝛ nō causaliter tātū negasset. quum
Cesar magis curaret vnde se faceret regē materialiter ꝙ
causaliter. q: ꝛ iudei dicebant se tenere regnū a deo tem
porale ꝛ non a mūdo causaliter. q: dicebāt terrā pmissio
nis esse eis traditā a deo. xxiij. q. v. §. hinc etiam. et tamen
Cesar volebat ꝙ ipsi tenerent terrā ab eo: ꝛ nisi ab eo re
cognouissent/sibi contradixissent. Ita christus similiter
vndecūq̃ causaliter regnum tēporale tenuisset: nisi illud
a Cesare q̃ sibi dñium totius orbis vendicabat/recogno
uisset: Cesari cōtradixisset. Quum ergo christus sufficiē
ter excluserit obiectionē falsam iudeorum: sequitur ꝙ re
gnum suū non fuit de hoc mundo materialiter nec causa
liter. Immo si regnum suū fuit de hoc mundo materiali
ter: licet non causaliter: iudei nō imposuissent sibi falsum
sed verū. q: iudei non imponebant sibi ꝙ ipse teneret re
gnum temporale ab hoc mundo: sed imponebant sibi ꝙ
ipe se faciebat regē regni iudaici temporalis. Et etiā ista
fuerit intentio christi/patet ex alia christi responsione. Nā
quum Pilatus post dictam christi responsionem intulis
set. Joan. xviij. Ergo rex es tu. statim christus respondit.
Tu dicis quia rex sum ego: ego autem in hoc natus sum:
ꝛ ad hoc veni in mundum: vt testimonium perhibeam ve
ritati. ꝛ oīs qui est ex veritate audit vocem meā. Ex qua
christi respōsione patet ꝙ regnū suū nō fuit pro hac vita
mortali temporale: sed spirituale. q: tale fuit regnū suum
quale fuit officium regni siue regis. sed officiū christi re
gis non fuit temporale: sed spirituale: scilicet phibere te
stimonium veritati. ergo ꝛ regnū suum non fuit tēporale
sed spirituale: sicut ꝛ officium regis nō fuit temporale/sed
spirituale. Siquidē ꝛ ipse christus quale regnū suū esset/
per signū ab affectu cōuenienter demōstrauit hoc etiā ip
sum Dauid ppheta in psona christi in ps. ij. pphetauit di
cens. Ego autē cōstitutus sum rex ab eo super sion mon
tem sanctū eius pdicans preceptū eius. Hoc ergo fuit of
ficium regis nostri: pdicare preceptū dñi. phibere testimo
nium veritati. qđ fuit officium spirituale ꝛ nō tēporale ꝛ p
consequens regnū suū fuit spirituale: ꝛ non tēporale. sic q̃
dem et regis officio regni dominiū innotescit. Hoc clare
Aug. super Joā. xviij. exponendo predicta verba christi
dicit sic. Audite iudei et gentes: audite circūcisi. audite p
putium: audite oīa regna terrena. Non impedio domina
tionē vestrā in hoc mundo: q: regnum meū non est de hoc
mūdo. nolite metuere metu vanissimo quo Herodes ille
maior expauit: ꝛ tot infantes occidit metuēdo poti⁹ ꝙ ira
scendo crudelior. Regnū inquit meū nō est de hoc mūdo.
Quid vultis ampli⁹? Venite ad regnum qđ nō est de hoc
mūdo. venite credēdo. ꝛ nolite seuire metuēdo. Dicit qui
dam in pphetia dño deo patri. Ego aūt cōstitut⁹ sum rex
ab eo sup sion montē sanctū ei⁹. sed sion illa/mons ille nō
de mundo. Quid enim est eius regnum: nisi credentes in
eum: de pe. dist. iiij. §. finis. ꝟ. hinc etiam Augu. quibus di
cit de hoc mundo non estis: sicut ego non sum de hoc mū
do: quis vellet eos esse in mundo. propter quod de illis
dixit Joan. xvij. ad patrē. Non rogo vt tollas eos de mū
do: sed vt serues eos a malo. vnde ꝛ hic nō ait/Regnū
meū non est in hoc mūdo. sed nō est de hoc mundo. quum

hoc probaret dicens. Si regnū meū esset de hoc mundo: ministri mei vti𝔮 decertarent vt nō traderer iudeis. nūc autem regnū meū non est hinc. Non ait/nō est hic. sed nō est hinc. hic eē est regnū eius vs𝔮 in finem seculi: habens inter se cōmista zizania. Matth. xiij. xj. q. iij. nolite. xxiij. q. iij. notādū. de con. di. iiij. est vnitas. vs𝔮 ad messem. messis eē est finis seculi: quādo messores venient. i. angeli: ⁊ colligent de regno eius oīa scandala. Mat. xiij. qḋ vti𝔮 nō fieret si regnū suum non esset hic. sed tātū non est hinc: q: peregrinaẗ in mūdo. hec Aug. Ex quibꝰ verbis augustini aperte patet ꝙ regnū christi in hac vita mortali non fuit regnum temporale: sed spirituale. qḋ patet ex hoc ꝙ dicit Non impedio dominationem vestram in hoc mundo. Si autem fuisset eius dominiū tēporale: impediuisset eorū dominium. quū in eodem regno siue imperio nō possint esse conuenienter abs𝔮 mutuo impedimento inter se plures reges seu iperatores pares: quorū neuter subsit alteri. ar ad hoc ex̄ de proba. licet. §. ex premissis. ff. cū duo in sunul. vj. q. iij. scitote. vij. q. j. in apibus. ex̄ de of. or. quoniā. §. j. Et quia nemo potest duobꝰ dominis seruire. Mat. vj. ⁊ Luc. xvj. de pe. di. j. §. Item vt christus ait. sub. §. hoc idē. Quod etiam patet ex hoc ꝙ dicit ꝙ eius regnū sunt credētes in eum: ⁊ ꝙ ad eius regnū venitur credendo. ad regnū autē temporale non veniẗ credēdo: sed dominādo ⁊ occupādo potiꝰ. Et q: dicit ꝙ sion illa ⁊ mons ille nō est de hoc mūdo. Quare autē christus non dixit regnū meum non est hic: sed non est hinc: fuit ſm Augu. ⁊ ſm veritatem/q: regnum suū spirituale hic erat corpore: licet nō esset hic intentione ⁊ dilectione finali. non q: regnum suū esset temporale ⁊ de rebus tēporalibus: sed q: regnū suū spirituale/quod est congregatio fideliū in charitate/adhuc hic peregrinaẗ in corpore mortali: in exilio huiꝰ mūdi q̄diu sumus in via. ij. ad Cor. v. Ex quibus etiā patet ꝙ oēs prophete q̄ prophetauerunt christum regē futurum: prophetauerunt de regno christi spirituali: et non temporali. quoniam promissio legis debet intelligi spiritualiter: ⁊ nō temporaliter. quia diciẗ. ij. ad Cor. iij. Litera occidit: spūs aūt viuificat. Hoc eē intelligere scilicet legis promissiones temporaliter/est iudaizare. cōtra illud ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. penultimo. de con. di. iiij. puenit. ⁊ euangeliū ad legis obseruantiā redigere contra illud ex̄ de consti. translato. Unde talē regem in tēporalibus expectant iudei carnales ⁊ tēporales. facit ad hoc id ps̄. xliiij. Offerenẗ regi christo virgines scilicet sancte. Itē ꝙ regnū christi inquantū fuit homo passibilis ⁊ mortalis/debeat intelligi regnum spirituale: ⁊ non tēporale: patet aperte ex hoc ꝙ angelus Luc. j. c. Dixit Marie de christo ⁊ regno eius. Dabit illi dominus deus sedem Dauid patris eius: et regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni eius nō erit finis. Constat autem ꝙ christus in hac vita mortali non regnauit in domo Jacob tēporaliter: sed tātū spiritualiter: q: non intromisit se de regimine tēporaliū: sed solū de regimine et cura spiritualium. Regnū etiam tēporale habet quando𝔮 finem: quū hic finiatur: ⁊ ante finem mundi multa regna defecerunt: sicut regna Assyriorū ⁊ Grecorū ⁊ Chaldeorū Dani. ij. Regnū autem christi nō habet finem: sed manet in eternum. q: regni eius non erit finis: vt dixit angelus. ergo regnū christi non debet intelligi tēporale: sed spūale quod glos. or. dicit ibi Luce. j. valde pulchre sic. Dabit illi dn̄s deus sedē dauid patris eiꝰ. glos. i. israeliticā plebē: cui Dauid ⁊ filij eius temporalis regni gubernacula prebuerunt. huiusmodi regnū spirituale datū est christo: quādo dispositū est a deo vt de semine Dauid incarnaretur: qui illā gentem in perpetuū vocaret regnum. ⁊ nō solū in illa gente iudeorū/sed regnabit in domo Jacob in eternum i. in tota ecclesia q̄ per fidem ⁊ confessionem christi ad patriarcharū pertinet sortem. siue in illis q̄ de patriarcharū sorte nati sunt. siue in ijs qui de oleastro excisi in oliuam bonā sunt iserti. Ro. xj. hec glos. quā corroborat mens canonis. xxxij. q. iiij. recurrat. Ex ita tā ex textu q̄ ex glos. patet ꝙ regnū christi debet intelligi spūale ⁊ nō tēporale. q: eo mō debet intelligi regnū christi: quo mō intelligiẗ domus Jacob: in qua prediciẗ ab angelo regnaturꝰ. sed domus Jacob in qua pdicitur regnaturꝰ/debet intelligi spiritualiter: ⁊ nō tēporaliter. q: tunc sequereẗ ꝙ christꝰ non fuisset rex nisi solū gentis iudeorū: ⁊ nō aliarū gentium ⁊ ita alie nationes gentiū nō ptinerent ad regnū christi. qḋ est erroneū. q: ad regnū christi pertinent oēs vere credentes. iuxta illud ps̄. ij. Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā ⁊ possessionē tuam terminos terre. et de hoc satis ad Ro. j. ⁊ Joan. xj. ibi. Quia iesus moriturꝰ erat pro gente. Et illud prophete. ij. c. Osee. ſm aliā translationem. Uocabo plebē meā non plebē meā. nostra trāslatio habet Et dicā nō populo meo populus meus es tu. Osee. ij. c. in fi. xxxv. q. j. §. hac ita𝔮. ergo domꝰ Jacob intelligenda est ſm glos. pfatam/spūaliter ⁊ nō carnaliter. ergo similiter regnū christi q̄ pdicitur regnaturꝰ in domo Jacob: spirituale ⁊ non tēporale accipiendū est. vñ et super illud Jo. xix. Erat autē scriptū Jesus nazarenus rex iudeorū/dicit glos. corde non carne. ergo ſm glos. iudei debent intelligi spūaliter ⁊ nō carnaliter: q: corde nō carne. qḋ etiam patet ex textu ibidē. q: statim sequiẗ. Erat aūt scriptū hebraice ⁊ grece ⁊ latine/Rex iudeorū/sed nō fuit hoc scriptum nisi q: iudei quorū christus scribitur rex: intelligunẗ spūaliter pro hebreis grecis ⁊ latinis. Ex quibꝰ etiam patet ꝙ illud Mat. ij. Ubi est q̄ natus est rex iudeorū. nō debet intelligi de regno temporali: sed spūali. aliter sequeretur ꝙ christus nō fuisset rex aliarū gentiū. qḋ esset error. Unde ⁊ Aug. in ſmone de epiphania ait. Ipe etiā christus est expectatio gentiū: de quibꝰ quondā beatissimo patri Abrae innumerabilis fuerat pmissa successio: nō carnis semine sed fidei fecūditate generāda: ⁊ ideo stellarū multitudini cōparata: vt ab omniū gentium patre non terrena sed celestis progenies spareteẗ. ad credendū ergo pmisse hereditatis heredes in siderībꝰ designati ortu noui sideris excitantur: vt in quo celū est adhibitum in testimonium/celi famuletur obsequium. Sicut ergo fuit soboles spiritualis eius per fidē: sic ⁊ regnū. Unde ⁊ Leo papa in sermone epiphanie sic dicit. Herodes vero audiens iudeorum principem natū: successorē suspicatꝰ/expauit. ⁊ parū post. O ceca stulte emulationis impietas: que perturbādum putas diuinum tuo furore consilium. dominꝰ mundi temporale non querit regnum: qui prestat eternum. hec Leo Item Fulgentius in sermone de epiphania sic dicit. In his muneribus mysterium videmus vere fidei contineri. Tus quippe pro suis tēporibus in sacrificio dei solebat sacro officio sacerdotis offerri. Aurū quo𝔮 tributis regalibus annua videmus exactione persolui. Myrrha vero sepeliendis ad solet corporibus adhiberi. In illa ergo oblatione turis sacrificiū agnoscitur: in quo christus ⁊ verus deus pōtifex inueniẗ. Pro quibus eē seipsum verus ille pontifex sacrificiū in odorem suauitatis obtulit: ab ipsis sacrificiū idem verus deꝰ accepit. Munus vero auri regē verū demōstrat dn̄m nostrū iesum christū. nō vti𝔮 talem regē qui suā imaginē in solidis accipit: sed q̄ suā imaginē in ipsis hominibꝰ q̄rit. hanc vti𝔮 imaginē querens dicebat Mat. xxij. Mar. xij. Luc. xx. ⁊ xxiij. q. viij. conuenior. Reddite cesari q̄ cesaris sunt. et deo que dei sunt. et parū post. In rege igitur christo cognoscitur liberatio captiuorū. In sacerdote christo inuenitur mundatio pollutorū. In christo mortuo at𝔮 resurgente consistit resurrectio mortuorum. In deo christo posita est eterna felicitas beatorū hec Fulgētiꝰ. Itē Beda. ⁊ poniẗ i glos. sup illud Mar. xj. c. Benedictum quod venit regnū patris nostri Dauid. dicit sic. ſm Jo. vj. c. Quum turbe eum rapere vellent et facere regem: fugit: ⁊ regnum adhuc victurus noluit. nunc autem iam passurus/regem non refugit se dici: non hymnos filio dei et rege dignos: non eos reprimit qui regnū Dauid in eo restaurandum et prisce benedictionis dona concinunt: quia scilicet non temporalis et terreni: sed

eterni in celis rex esset imperiū:ad qd̄ per contemptū mor-
tis gloriam resurrectionis et triumphū ascensionis puē-
niret. vnde discipulis post resurrectionē ait Mat.vltimo
Data est mihi ōis potestas in celo ⁊ ī terra.hec glos.⁊ Be-
da simul.Itē in eodem regno tēporali nō possunt nec de-
bent esse simul plures reges pares et inconexi . vt.vij.q.j.
in apibus.⁊ supra dixi.℣.ex quibꝰ. Sed Cesar imperator
Romanorū fuit verus licet infidelis in tēporalibus: ali-
ter eñ christus verbo ⁊ exēplo sibi dari tributū nō cōsulu-
isset.Mat.xxij.⁊.xxiij.q.viij.§.ecce.et.c.conuenior. christus
autē a cesare regnū tēporale non recognouit:licet sibi tri
butum nō in recognitionē regni:sed pro vitatione scāda-
li ⁊ futuri significatione mysterij dederit. Mat.xvij.xi.q.
j.magnū quidē est.xxviij.q.j.iam nūc.ad fi. Nec Cesar re-
cognouit regnū tēporale a christo inquantū homo:sed po
tius eius ministri exigebāt tributū a christo.vt Mat.xvij
ergo christus inquantū homo pro hac vita mortali non
fuit rex in rebus tēporalibus.aliter eñ in eodē regno fuis-
sent simul plures reges. Nec obstat de titulo quem posuit
Pilatus: Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. Jo.xviij.q: nō lo-
quitur de regno terreno sed celesti:quamꝙ̄ Pilatꝰ aliud
forsan sentiret.vel dixit hoc derisorie:sicut ⁊ illi/Aue rex iu
deorum. Jo.xviij.Et ꝙ ille titulus nō intelligit̄ de regno
tēporali sed spirituali/patet Esa.ix. Multiplicabit̄ eius
imperiū:⁊ pacis non erit finis.sup soliū Dauid ⁊ super re
gnum eiꝰ sedebit:vt ꝯfirmet illud ⁊ corroboret in iudicio
⁊ iustitia amodo ⁊ vsqꝫ in sempiternū.hec Esa. Nulli aūt
intelligenti dubiū est ꝙ christus dei filius non corrobora
uit nec cōfirmauit sed potius dissipauit regnū temporale
ipsius Dauid.q: vt ipse dixit Mat.xxi.ipsis iudeis. Aufe-
retur a vobis regnū dei:⁊ dabit̄ genti facienti fructus eiꝰ
xxiij.q.vij.c.ij.Unde ad sensum videmus illud regnū post
christi regnū tēporaliter esse dissipatum : sicut sacerdotiū
leuiticū tēporale fuit euacuandū per sacerdotium christi
spirituale ⁊ eternale. Hebre.vij.⁊ ex̄ de cōsti.translato. Jō
Cre.ait in homi.epiphanie.Celi rege nato/rex terre tur-
batus est.q: nimirū terrena altitudo cōfunditur:quū cel-
situdo celestis aperit̄. Item Hiere.xxviij.Ecce dies veni-
unt/dicit dn̄s:⁊ suscitabo Dauid germē iustū:⁊ regnabit
rex:⁊ sapiens erit:⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiam in terra. In
diebus illis saluabit̄ iuda:⁊ israel habitabit confidenter.
⁊ hoc est nomen qd̄ vocabunt eū/dn̄s iustus noster . Hec
verba nō possunt intelligi ad literā de regno iudaico tem
porali:sed de regno spirituali:quoniā christus in ista vita
mortali nō exercuit iudiciū ⁊ iustitiam de rebus tēporali
bus:nec exercuit dn̄ium temporaliū.imo cuidam petenti
Magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem/
respōdit.Quis me cōstituit iudicē ac diuisorē super vos?
Luc.xij.Similiter populus iudaicꝰ per christi aduentum
non est saluatꝰ:sed potius destitutꝰ tēporaliter.⁊ plebs is-
raelitica sub christo non habitat cōfidenter tēporaliter:
sed cū timore ⁊ rubore dispersi ⁊ subiecti ⁊ male tractati
⁊ oppressi ⁊ tributarij sunt vbilibet inter gentes.vnde Jo
sephus historiographus iudeorū sup Gen.⁊ Eusebiꝰ epi
scopꝰ cesarien̄.in ecclesiastica historia.li.iij.c.vij.dicit. Pro
pter hoc eñ iudaica gens ꝓ culpa perfidie de regno suo
pulsa est ⁊ dispersa ꝑ terras:vt eius fidei cuiꝰ inimici sunt
vbiqꝫ testes fieri cogerent̄.perdito quippe templo sacrifi
cio ipsoqꝫ regno/in paucis veteribus sacramētis nomen
genusqꝫ custodiūt:vt ꝑmisti gentibus sine discretione dis-
pereāt:⁊ inuiti testimoniū veritatis annūtient:velut Ca-
in Geñ.iiij.de pe.di.j.§.ex ijs.a facie dei fugientes.Et Au
gu.in sermonibus epiphanie. Ideo iudeos nō occidit:et
de terris non penitus ꝑdidit:ne obliuiscerent̄ legis ipsiꝰ
quam ꝓpterea legendo reminiscunt̄/vt filij sumant iudi
cium:⁊ nobis ꝓbeant testimoniū veritatis.Ergo ꝓdicta
verba Hiere.non possunt intelligi de regno christi tempo
rali.Et illa omnia inducta in prima parte pro parte con-
traria quantū ad christum viatorē non videtur ꝙ possint
intelligi de regno terreno ⁊ temporali:sed eterno ⁊ spiri-
tuali.Quod etiā ratione euidenti patet.quoniā velle ha
bere nomen alicuius officij/et nō facere ea q̄ spectant ad
illud officium:est velle habere nomē officij sine re.qd̄ non
est opus facientis:vocari eñ velle regem/et nolle facere
ea q̄ spectant ad opus ⁊ officiū regis:est velle habere no-
men regis sine re.⁊ ꝑ consequens est vsurpare sibi nomen
regis.Sed cōstat ꝙ christus in hac vita non exercuit illa
que spectāt ad officium regis tēporalis:quia officium re
gis tēporalis est ꝓcedere suos milites ad bellū : dare eis
stipendia debita:punire malefactores penis cōgruis:or-
dinare de successione hereditatū. di.viij.quo iure.xxiij.q.
v.regum.et.c.rex.et.c.de liguribus.quorum nullum chri-
stus gessit temporaliter in hac vita:ergo christus nō fuit
rex ⁊ dominus temporalium.aliter habuisset nomen re-
gis vacuum equiuocū nō regendo a quo dicitur rex.xxi.
di.cleros.℣.sacerdos. Item nō habens quantum ad pro-
prietatem ⁊ dominiū tēporale aliquam domū/non habet
quantū ad temporale dominiū regnū seu imperium:quū
temporale dominij regni seu imperij includat temporale
dominij hospitij:sicut totum includit partē.xxxij.q.iiij.me
retrices.Sed christus nō habuit domū aliquam quoad
ꝓprietatem ⁊ dominiū tēporale in hac vita mortali:sicut
ipse dixit Matthei.viij. ⁊ Luc.ix.c.Uulpes foueas habēt
⁊ volucres celi nidos:filius autē hoīs non habet vbi ca-
put suum reclinet.i. hospitium.quod nō est intelligēdum
solum de facto:sed etiam de iure.vnde Matthei.viij.sup
ꝓdicto verbo dicit sic glos.Quid me propter lucrum secu
li vis sequi:quum ita sim pauper/vt nec hospitiolū quod
meum sit habeam?Et Luce.ix.super eodem verbo dicit sic
glos. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ seculi lucra cupis sequi:
ego tante sum paupertatis / vt nec hospitiolum quidem
habeam:nec meo vtar tecto.hec glos . Item regnū illius
qui venerat tēporaliter iudicari:non iudicare:nō debuit
esse temporale:sed spirituale et celeste . christus autem in
hac vita mortali nō venit temporaliter iudicare: sicut fa-
ciunt reges tēporales.xxiij.q.v.regum.sed tēporaliter iu-
dicari.sm̄ ꝙ ps̄.l.dicitur.Et vincas quū iudicaris. ⁊ Act.
viij.In humilitate iudicium eius sublatū est.Esa.liij.Itē
qui ꝓdicabat dimittere regnum terrenum pro celesti:nō
debebat retinere regnum terrenum.sed christus hoc pre-
dicabat.Matthei.xix.et Mar.x.⁊ Luce.xviij.ergo nō de-
buit regnum terrenum habere:ne quum aliud ꝙ̄ predica
ret/faceret:eius predicatio vilesceret.ar.xxv.distin.c. vlti-
mo.cum ibi nota.⁊.iij.q.vij.§.idem testatur . Item Joan.
xij. Nunc iudicium est mundi:nunc princeps huius mun-
di eijcietur foras.ergo christus ⁊c. Item Joā.xiiij. Uenit
enim princeps.de peni.distin.ij.si enim.huius mundi:⁊ in
me non habet quicꝙ̄.xxxij.q.ij. pudor.dicit glos . Noluit
dominus habere quod perderet:ne haberet diabolus qd̄
auferret. Item tale fuit regnum christi pro hac vita passi-
bili:quale recōmendauit suis principibus primis aposto
stolis.vnde Luce.xxij.Ego dispono vobis regnum ⁊c.et
hoc fuit rationabile:quia sui principes debuerūt esse par
ticipes sui regni:sicut fuerunt participes euāgelij ⁊ per-
secutionis mundi. Sed christus recōmendauit suis apo-
stolis regnum ecclesie spirituale : et non temporale: quia
illud docuit contemnere. Matthei.xix.Ecce nos reliqui-
mus omnia ⁊c.ergo regnum christi non fuit temporale
sed spirituale.vnde Dani.vij. Hec quatuor bestie magne
quatuor regna sunt que consurgent de terra. Suscipient
autem regnum dei altissimi sancti:⁊ obtinebunt regnum
vsqꝫ in seculum ⁊ in seculum seculorum. vbi Hieronymus
Quatuor regna de quibus supra diximus/fuere terrena
omne enim quod de terra est : vertetur in terram . Gene.
iij. Sancti autem nequaꝙ̄ habebunt terrenum regnum:
sed celeste:cessat ergo mille annorum fabula. Item de re-
gno isto spirituali christi loquitur Apoc.j.Et fecit nos re
gnum ⁊ sacerdotes deo ⁊ patri suo ⁊c.vbi Remigiꝰ. Per
hanc sententiā oēs electi sacerdotes demōstrant̄ q̄ supra
reges fuerāt appellati. quia enim caput dei filius rex est

⁊ sacerdos: cõgruenter ⁊ mẽbra capitis reges ⁊ sacerdotes vocant̃. quibus p̃ Petrũ dicitur prime sue canonice. c. ij. Uos estis gen⁹ electũ regale sacerdotiũ. Ipi em̃ sunt reges: ipi ⁊ sacerdotes ⁊ sacrificiũ ⁊ altare. q: ⁊ tumult⁹ carnalium voluptatum contra se insurgẽtes vt reges refrenant: ⁊ sacrificiũ laudis et mortificationis deo immolant: corpusq̃ suum a presentib⁹ seculi cupiditatibus mortificant: vt hostia viua fiant. Ro. xij. Ipse itaq̃ vnigenit⁹ patris rex ⁊ sacerdos fecit nos suos electos reges et sacerdotes: quos reges terre ꝯstituit: ⁊ ipso opere sacerdotes monstrauit. hec Remigius. ad hec. xl. di. multi. xxi. di. c. j. B. sacerdos. ij. q. j. scelus. xi. q. iij. ita corporis. ex̃ de elec. fundamenta. §. j. ibi. vos estis. ⁊. j. Pe. ij. Item Esa. ix. Factus est principatus sup humerũ eius. super christi aũt humerum factus ei⁹ principatus dicit̃: q: crucem quã pro sui regni salute suscepit/ipse proprio humero baiulando portauit sicut Jo. testatur. xix. c. Et baiulãs sibi crucẽ. Itẽ ex̃ de ex. pre. ninis praua. ibi. In altissima paupertate christo pauperi famulant̃. Sed fratres predicatores ⁊ minores non famularentur christo pauperi in altissima paupertate: si christus retinuisset sibi dñium regni tẽporalis: quum ipsi tale dominiũ abdicauerint: nec ẽm eorũ statum et regulã sint capaces. Item Alexander. iiij. in cõdemnatione libelli contra statũ predicatorũ dicit sic. Quũ insuper idem fratres omnia ꝓpter deũ reliquerint/exilia vite subsidia mẽdicantes: christũq̃ imitentur pauperẽ/perfectionẽ euangelicã amplexando: propter quod euidenter apparet eos non solũ in statu saluandorũ existere: sed etiam perfectorũ per sue religionis obseruantiam: que quidem ipsius euãgelice perfectionis tenet formam in eterne retributionis premio precellentẽ gloriam promereri. hec Alexander. vt recitat dñs papa Jo. xxij. in sua constitutione que incipit Quia quorũdam. Item Nicolaus in decre. Exijt. de ver. signi. li. vj. dicit sic. Dicimus q̃ abdicatio ꝓprietatis oim rerum tam in speciali q̃ in comuni propter deum/meritoria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viã perfectionis ostẽdẽs verbo docuit ⁊ exemplo firmauit. Item regula beati Frãcisci ab ecclesia approbata dicit sic. Regula ⁊ vita fratrũ minorum hec est. scꝫ domini nostri Jesu christi sanctũ euãgelium obseruare: scilicet viuendo in obedientia sine proprio ⁊ in castitate. Et ita ẽm dictam regulam pfectio euãgelica consistit in non habẽdo aliquid ꝓprium. ergo christus qui ẽm predictos Romanos pontifices ⁊ pre regulam fuit forma ⁊ exemplar euangelice perfectionis: non habuit ꝓprietatem ⁊ dñium rerum temporaliũ nec dñiũ regni mundani: q: vt ait Hieronymus ad Eustochiũ: Nõ potuit dñs habere quod ꝓhibuerat in seruis: q: vere pauperrimũ ⁊ abiectum se prebuit. hinc ps̃. cxiij. Celũ celi domino: terram autẽ dedit filijs hominũ. Nec obstat illud Mat. vltimo de christo. Data est mihi ois potestas in celo ⁊ in terra. quoniã illud dictum est post resurrectionem de christo ẽm diuinitatẽ ostensiue et notificatiue. ẽm humanitatem autẽ dictum est de christo post resurrectionẽ effectiue ⁊ cõmissiue: ⁊ nõ ante resurrectionẽ actu cõpletiue Unde super illud Apoca. xviij. Uidi alium angelũ descẽdentem de celo habentẽ potestatem magnã/dicit sic Remigius. Hec potestas ad vtrãq̃ eius naturã potest referri: ad diuinã scilicet et humanam. fuit enim hec potestas in ipso per diuinitatẽ sine tẽpore ante omnia secula. quia sicut cum patre ⁊ spiritusancto cuncta creauerat: ita cum patre ⁊ spiritusancto omnia possidebat. Hec etiam potestas data est ei in tẽpore: quando post triduũ resurrectionis data est ei potestas in celo ⁊ in terra: vt in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium ⁊ infernorũ Phil. ij. De hac ẽm ipse surgens a mortuis dicit. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. De illa vero quam ante tempus habet cum patre/Daniel dicit Danielis. vij. Potestas eius potestas eterna. hec Remigius. Ex quib⁹ patet r̃nsio ad authoritates in oppositũ adductas. nam authoritates noui ⁊ veteris testamenti loquentes de regno christi quãtũ ad humanitatẽ assumpte mortalitatis pro statu psentis vite/nõ sunt accipiẽde de regno christi tẽporali: sed spũali ⁊ celesti. vt ex premissis patet. Qd vero legitur Jo. xiij. Uos vocatis me magister et dñe. ibi q̃ dicit dñe/referendũ est ad christi diuinitatem. vnde sup illo verbo Jo. xiij. Si ergo ego laui pedes vestros dñs ⁊ magister. glos. dicit. Dñs/q: deus. magister/q: veritas. Similiter super illud Matth. xxi. Dicite q: dñs ijs opus habet glos. Dñs simpliciter oim rerum: cui seruire debet creatura. hec glos. Et sup illud Luc. xix. Quia dñs ea desiderat/dicit glos. Quũ dñs dicit̃/vn⁹ agnoscitur. nam etsi multi dij ⁊ multi dñi: generaliter tñ vn⁹ deus ⁊ vn⁹ dñs. j. Cor. viij. Et ita ẽm glos. talia ⁊ similia sunt intelligẽda ẽm diuinitatem que omnia cõtinet. Qd vero Petrus dixit Act. ij. Certissime sciat ois domus israel: q: ⁊ dñm eum ⁊ christum fecit de⁹ hunc iesum quẽ vos crucifixistis. quantum ad christi humanitatem attinet vltimate ⁊ cõplete intelligendum est pro tẽpore post resurrectionẽ quo dixit. Data est mihi ois potestas. vt. s. proxime dixi. Ante resurrectionem vero fact⁹ dici potuit: q: immobiliter determinatũ erat vt fieret. licet etiã ante resurrectionẽ rex spũalis regni/vt dictũ est/fuerit. qd ⁊ ipa verba Petri satis sonant aperte vnde et Rabanus ibi. Manifeste Petrus ex hoc ps. cix. Dixit dñs dño meo. regnũ christi non terrenũ/sed celeste ostendit esse. i. non de terrenis: sed de celestib⁹: ⁊ a celo. Illud vero Apo. xix. Rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ/dupliciter potest intelligi ad propositũ pro hac parte. Uno modo q̃ verbum dei patris qd oia regit et cõtinet: ab instanti sue cõceptionis fuit scriptũ digito dei viui in vestimento humanitatis christi: ⁊ nõ solũ in aia/sed etiam in ipsa carne mortali ex patribus generata: q̃ per femur designat̃. vñ Gen. xxiiij. dixit Abraam seruo suo. Pone manũ tuã subtus femur meũ vt adiurẽ te per dñm celi ⁊ terre. quasi dicat per illũ q̃ nasciturus est ex me ẽm carnẽ. Mat. i. ibi. filij Abraam. ⁊ Gala. iij. Abrae dicte sunt ꝓmissiones. ⁊. j. Semini tuo q̃ est christus. q: qui de virgine nasci dignat⁹ est non solũ hõ sed etiam dei verbũ/cõparatũ est. Alio mõ q̃ vniuersalis potestas christi ẽm q̃ hõ/post resurrectionẽ sibi merito passionis collata sit scripta in vestimento ⁊ in femore: pro quanto mortẽ qua sibi hanc potestatẽ acquisiuit/in carne mortali sustinuit: ⁊ eam patri ostẽdit. atq̃ in obedientia quã deo patri ab instãti cõceptionis exhibuit per quã vniuersalẽ potestatẽ accepit in nostra humanitate fragili ex patrib⁹ assumpta: q̃uis non ab instanti cõceptionis eam vt hõ actu acceperit: licet etiã ab instanti cõceptionis ea dign⁹ fuerit. sed nobis in exẽplũ pfectionis datus/ipsam ad tẽpus vite psentis suspẽdit. sic em̃ assumpsit paupertatẽ ꝓpter nos: sicut assumpsit mortalitatem pro nobis. quẽ sensum ipse ordo verborũ demonstrat: vbi sic dicit̃. Et vestit⁹ erat veste aspersa sanguine: et vocabit̃ nomen eius verbum dei. Et sequitur parum post. Et ipse calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei. et habet in vestimento ⁊ femore suo scriptum. Rex regum ⁊ dominus dominantiũ. ¶ De duob⁹ gladijs de quibus Luc. xxij. potest dici q̃ per duos gladios significari potest duplex potestas Petri: scilicet potestas spiritualiter occidẽdi: et potestas spiritualiter viuificandi. quomodo. ij. Regum. viij. legit̃ q̃ Dauid mensus est duos funiculos: vnũ funiculũ ad occidendũ: ⁊ aliũ funiculũ ad viuificandum ⁊ significabat duplicẽ potestatem pontificis: scilicet potestatem ligandi ⁊ soluendi. xxiiij. q. j. qdcũq̃. que est duplex clauis. xx. di. §. j. que eadem potestas licet differat ratione non tamẽ differt iurisdictione. Uel etiam per duos gladios intelligit̃ ptãs spiritualis põtificis infligẽdi: ꝓ delicto duplicem penã quã expedit ⁊ spũalem ⁊ tẽporalẽ. q: ecclesie pontifex potest ratione delicti infligere reo duplicem penam/spirituale vel tẽporalẽ. xxiiij. q. j. q̃ cõtra. xxij. q. v. pceptum. ex̃ de homi. ꝓ humani. li. vj. ⁊ de penis. felicis. li. vj. ⁊ de sentẽ. ex. dilecto. li. vj. licet etiam per duos gladios duas potestates temporalẽ ⁊ spiritualẽ aliqui autument

Quid p duos petri gladios intelligendum.

vt de hoc satis dixi in prima parte istius operis parū post prin. in. §. xiij. in ar. xiij. Sed licet Petr⁹ dixerit/ Ecce duo gladij/ tamen Petrus nō legitur habuisse nec portasse nisi tm̄ vnum illorum duorum gladiorum: sed alium gladiū non legitur Petrū portasse: nec eo vsum fuisse. ex quo datur intelligi q̄ vnus illorū scilicet potestas spiritualis pertinebat directe ⁊ immediate ad Petrum ⁊ eius successores reliquus vero gladius scilicet potestas tp̄oralis seu imperialis pertinebat ad Petrū ⁊ eius successores tm̄ mediante ratione corporis ecclesie sibi cōmisse: que in collegio apostolorū et discipulorum representabatur. ideo Petr⁹ dixit/ Ecce duo gladij hic/ scilicet in ecclesia militāti. ⁊ nō dixit habeo vel habemus duos gladios. sed dixit hic/ dās intelligere q̄ hic scilicet in ecclesia militanti est duplex potestas per duplicē gladiū significata: scilicet potestas spiritualis seu pontificialis/ ⁊ potestas tēporalis seu imperialis. xcvj. di. duo. ⁊ c. cum ad verum. et. x. di. quoniā. ideo vnum illorū gladiorum legitur Petrus portasse ⁊ habuisse immediate: ac ipso vsum fuisse: alio vero non legit̄ vsum fuisse. Quāuis etiam per duos gladios vtriusq̄ testamēti authoritas congrue possit intelligi ẜm Ambro. Vel etiā per duos gladios possit intelligi gladius spiritualis sciētie ⁊ veritatis: ⁊ gladius potentie seu potestatis: qui pertinent ad pontificē. quia pastor ecclesie secat ac necat vitia ⁊ peccata gladio veritatis per predicationem ⁊ informationem. Heb. iiij. Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti. ⁊. ij. Macha. xv. Accipe gladium sanctū munus a deo: in quo deijcies aduersarios populi mei. i. mala opera et voluptates. ⁊ ar. ad hoc. ij. q. vij. oues. ibi/ oris gladio. ⁊ gladio potestatis per correctionē ⁊ debitam punitionē. facit ex̄ de priuil. ex ore. xxiiij. q. iij. paternarū. ibi. anathematis gladio. Adde hic qđ scripsi s. in prima parte in. §. xiij. in ar. xiij. ⁊ in. §. restat. v. ad illud quod obijcit̄ scđo de gladio in ar. lix. Ex quibus etiā patet q̄ illud qđ dicit apostolus. j. ad Corin. vj. An nescitis quoniam angelos iudicabim⁹: quanto magis negotia secularia: qđ est intelligendum quantū ad apostolos attinet/ de potestate iudicandi rerū secularium mediata/ ⁊ non immediata: ⁊ authoritate iudicandi quantū ad dignitatem honoris ⁊ meriti: ⁊ nō quātū ad opportunitatē laboris ⁊ officij. ideo subdit ibi apl's. Secularia igit̄ si habueritis: cōtemptibiles qui sunt in ecclesia/ illos cōstituite ad iudicandum. xj. q. j. §. ex ijs. nisi in causa pia pauperū ⁊ pupillorum ac viduarum. lxxxvij. dist. per totum. xxiiij. q. iij. illi q̄. ex̄ de fo. cō. ex parte. ⁊ in casibus specialibus q̄ no. ex̄ de fo. com. licet. glos. ij. ⁊ vide qđ no. e. t. ex tenore. glos. ij. Item dicitur in pre. decre. Exijt. q̄ ipse christus abdicationem pprietatꝫ omniū rerum verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit. quod nō esset verum: si in vestimentis ⁊ alimentis ⁊ alijs in speciali pprium dn̄ium habuisset. Item christus nō fuit magis proprietarius in speciali: q̄ fuerit quilibet de prima multitudine credētium. patet q: perfectio prime multitudinis credentium fuit deriuata ⁊ exemplata mediantibus apostolis ab ipso christo sicut a capite. vnde Hieronym⁹. Non potuit dominus habere quod prohibuerat in seruis. sed in prima multitudine credentiū nullus in speciali habuit proprietatem et dominiū alicuius rei. xij. q. j. c. ij. ergo nec christus. Item christus in speciali non fuit magis proprietarius: q̄ fuit quilibet apostolorꝫ. quum perfectio apostolica fuerit imago ⁊ vestigiū perfectionis christi. sed null⁹ apostolorū habuit in speciali pprietatem ⁊ dominium. vt pre. c. ij. xij. q. j. ergo nec christus. Item q̄ loculi nō fuerint proprij christi nec apostolorum quoad pprietatem/ videt̄ ex hoc quoniā que dabantur christo pro pauperibus: non erant propria christi nec apostolorum. Sed illa que dabātur christo pro pauperibus/ ponebantur in loculis: ergo loculi illi non fuerūt pprij christi nec apostolorum quoad pprietatem. Maior ppositio est clara et nota per se. minor vero propositio patet per illud quod scribitur Jo. xij Quare hoc vnguentum nō venijt trecentis denarijs: et datum est egenis: Dixit autem hoc Judas nō quia ad eū pertinebat de egenis: sed quia fur erat: ⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. hec euangelista. Et non solum Judas hoc dixit: sed etiam alij discipuli a Juda excitati hoc idem videntur dixisse. vt patet Matthei. xxvj. et Mar. xiiij. Sed discipuli hoc nō dixissent: nisi ea que mittebantur pro pauperibus/ ponerent̄ in loculis. nec etiam Judas potuisset furari de loculis res pro pauperib⁹ missas: nisi res pro pauperibus misse in loculis fuissent posite. ergo res que mittebantur pro pauperibus/ ponebant̄ in loculis. que fuit ppositio. vnde glos. ibi. Cui angeli ministrabant: loculos habebat in sumptus pauperum/ condescendens infirmis. Item oblata ⁊ custodita a christo p seipso apostolis ⁊ alijs pauperibus/ non erant ppria ei⁹ nec apostolorum. sed ea que ponebantur in loculis erant oblata ⁊ custodita non solum pro christo ⁊ apostolis/ sed etiam pro alijs pauperibus: ergo loculi illi nō fuerunt proprij christi nec apostolorū quoad dominiū. Minor ppositio patet. tum ex eo qđ ipse christ⁹ dixit Jo. xij. Pauperes semper habebitis vobiscum: et quū volueritis poteritis illis benefacere. In quib⁹ verbis christus supponit aperte q̄ oblata ⁊ custodita a christo ⁊ apostolis/ erant oblata ⁊ conseruata nō solum pro seipsis sed etiam pro pauperibus alijs. Tum etiam ex eo qđ scribitur Jo. xiij. sic. Quidam enim putabāt q: loculos habebat Judas q̄ dixisset ei iesus: eme ea que opus sunt nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret. sed discipuli non putassent q̄ iesus pptera dixisset Jude/ eme ea q̄ opus sunt nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret: q: loculos habebat Judas: nisi q: conseruata in eis erant non solum pro christo ⁊ apostolis: sed etiā pro alijs pauperib⁹. ergo illa q̄ ferebant̄ pro cōmuni necessitate christi ⁊ apostolorum et pauperum nō fuerunt ppria collegij christi ⁊ apostolorū. Et hoc clare patet. xij. q. j. habebat. ibi. Et suorū necessitatibus alijsq̄ indigentibus tribuebat. vn̄ signanter euāgelista nunq̄ facit mentionē de loculis/ nisi faciendo mētionem de egenis: q: ⁊ ad eorū subleuandam inopiam ferebantur. vnde sup predictis verbis Jo. xiij. dicit glos. Quia loculos in quibus oblata seruabant̄: suorꝫ necessitatibus ⁊ alijs indigentibus profutura seruabat. in quo forma ecclesie datur seruādi necessaria. Et q̄ iubetur nō cogitare de crastino est ne pro terrenis seruiat: vel timore inopie iustitiam deserat. hec glos. Idē dicitur in pre. c. habebat. Itē Jo. Chrysostomus sup eisdem verbis euangeliste Joan. xiij. dicit. Et nimirum nullus discipulorum pecunias deferebat: sed per hoc quod hic dicit/ occulte insinuat q̄ quedam mulieres cuꝫ de suis facultatibus nutriebant. Qui autē nō virgā non peram nō es iubet deferre: loculos deferebat ad inopum ministerium. vt discas quoniam valde pauperem ⁊ mundo crucifixum huius oportet partis multam facere procurationem. multa enim ad nostram doctrinam dispensans agebat. Item Hieronymus super illud Matthei. xvij. Vade ad mare: ⁊ primum piscem ⁊c. dicit sic. Christus propter eximiam charitatem ⁊ crucem sustinuit: et tributa reddidit: nos infelices q̄ christi censemur nomine: ⁊ nihil tanta dignum facimus maiestate: p illius honore nec tributa reddim⁹: ⁊ quasi filij regis a vectigalibus immunes sumus. hoc idem simpliciter intellectum edificat auditorem: dum audit dominum fuisse tante paupertatis/ vt vnde tributa pro se ⁊ apostolo solueret non haberet. Nā si quis obijcere voluerit quomodo Judas in loculis portabat pecuniam. Respondebimus: res pauperum in vsus suos cōuertere nefas putauit: nobisq̄ idem tribuit exemplum. hec Hieronymus. vbi etiaꝫ glos. or. dicit sic. Sed simpliciter intellectum edificat: dum dominus tante fuerit paupertatis/ vt vnde daret tributa nō haberet. Judas tm̄ habebat cōmunia in loculis: sꝫ res pauperū in vsus suos ɔuertere nefas duxit: illud ipm̄ dans exemplū nobis. hec glos. Iteꝫ glos. dicit ibidem. Si ille censum soluit qui nihil possidebat: tu q̄ lucrū seculi sequeris

cur seculi negotium nō agnoscis: hec glos. Ex quib⁹ oib⁹
patet christū nō habuisse dn̄iū i loculis. Adde hic de istis
loculis qđ scripsi. s. in. §. hoc aūt preceptū christi fuit ergo
vna causa. in ar. lxv. Qz vero obijcit de vestimentis et cal-
ciamentis christi/ ꝙ ideo fuerunt christi quoad dn̄ium ꝓ-
prietatis: q: leguntur in scriptura eius fuisse: dicendū ꝙ si
ideo vestimenta ⁊ calciamenta fuerunt eius quoad pro-
prietatē q: legunt in scriptura fuisse eius: eadē ratione ve-
stimenta angeli fuissent angeli quoad ꝓprietatē: q: in scri-
ptura sacra legunt fuisse eius. vnde Marci vltimo. Et ve-
stimenta eius sicut nix. Et stella que apparuit magis/ fu-
isset christi quoad ꝓprietatem: q: legit fuisse eius. Mat.
ij. Vidimus stellā eius. Et crux fuisset eius quoad ꝓprie-
tatem: q: legitur Joā. xix. Stabant autē iuxta crucē eius.
Et vincula quibus alligatus erat Paulus/ fuissent eius
quia legit Colos. vltimo. Memores estote vinculoꝝ meo-
rum. Et. ij. Timo. j. c. Et catenā meam non erubuit. q̄ oia
sunt friuola ⁊ ridicula. Adde hic qđ scripsi. s. e. §. Item ꝙ
simplex. R. qđ potest obijci de Jacobo in ar. lvj. R. ꝙ potest
iterum obijci. ⁊. R. Qz etiā euidenter. Ideo dicendum ad
oia talia ꝙ sicut crux christi dicitur fuisse christi quantum
ad officium passionis ⁊ redemptionis. Et stella dicit fuis-
se eius inquantū homo/ quātum ad ministerium operis
significationis. Et vestimēta dicuntur fuisse angeli quo-
ad officium apparitionis ⁊ denūtiationis: Ita vestimen-
ta ⁊ calciamenta dicuntur fuisse christi quoad officiū de-
putationis ⁊ vsum accōmodationis: nō quoad dominiū
appropriationis. Excepto ꝙ de calciamētis intelligendū
est de sandalijs. vt patet Mar. vj. Similiter loculi dicunt
fuisse christi quoad officiū gubernationis vel administra-
tionis ⁊ dispensationis: et nō quoad dn̄iū appropriatio-
nis. Similiter panis quem comedit Judas dicitur fuisse
christi sm ꝙ homo/ quantū ad participium ⁊ quantū ad
officium retributionis ⁊ dispēsationis: q: christus tribue-
bat apud deum suis meritis ⁊ intercessione omnib⁹ bene
factorib⁹ nō solū pro se sed etiam spiritualiter pro omnib⁹
discipulis: non ꝙ ille panis esset christi hois quoad domi-
niū tēporalis appropriationis: q: christ⁹ vt ait Hierony-
mus/ alieno cibo vtebatur vel vescebat. Sic vestimenta
⁊ calciamenta ⁊ libri in quibus student et supellectilia q̄-
bus vtunt/ dicunt religiosoꝝ: q: eis vtuntur: vel q: ad offi-
cium eorū spectat talia distribuere: non q: habeant ꝓprie-
tatem quā habere nō possunt: vt patet in ijs que legūtur
⁊ no. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. nō dicatis. xvj. q. j. alia causa. Panis au-
tem ⁊ vinū de quib⁹ christ⁹ consecrauit in die cene/ fuerūt
absoluta a lege tēporalis ⁊ humani dominij: ⁊ fuerūt ef-
fecta iuris diuini ⁊ spiritualis dn̄ij: vt superius est ꝓbatū
⁊ facit. xij. q. ij. nulli. ⁊. xiiij. q. ij. q̄ semel est. Item de expro-
priatione christi. Bern̄. in epl'a cōsolatoria loquēs de chri-
sto ait. Ipsi nimirū vtpote qui peccare non potuit/ ⁊ vni-
uersorū dn̄s erat: quum mūdi huius delicijs libere ⁊ iuste
vti potuisset: voluntariā tn̄ paupertatē tam diligēter am-
plexus est: vt nec haberet vbi caput suū reclinaret. Mat.
viij. ⁊ Luc. ix. In cui⁹ paupertatis executione tantā patri
exhibuit reuerentiā: vt non solū delicias sed etiā seipsum
abnegaret petens in oibus non suā sed patris fieri volun-
tatem. Luc. xxij. de con. di. ij. in christo. Qui ergo hoiem er-
rantē in solitudine ⁊ in inaquoso venerat reducere in vi-
am rectam: vt iret in ciuitatē habitatiōis. ps̄. cvj. salubrio-
rem ⁊ securiorē viam redeundi nobis exēplo sue cōuersa-
tionis ostendit: nihil ꝓpriū in mūdo possidens: patri obe-
diens vsq; ad mortē. Phil. ij. hucusq; Bern̄. Per istā au-
thoritatē Bern̄. videt patere solutio primaꝝ allegationū
⁊ opinionis ⁊ secundarū. vt videlicet christ⁹ non solū in-
quantū deus/ sed etiā inquantū homo vbo vnit⁹/ habue-
rit dn̄ium generale in regnis et rebus tēporalibus: sicut
quilibet rex habet in regno suo. ⁊ sic intelligunt prime al-
legationes. Dn̄ium vero particulare in regno aliquo aut
in rebus quibus vtebat nō habuit postq̄ ꝑdicauit ⁊ cōsi-
lia de paupertate dedit: ⁊ sic intelligant secūde. Facit pro
hac solutione di. viij. quo iure. Et hic iungendū est qđ no-
taui de ista materia. s. in prima parte isti⁹ operis in ar. xiij
in. §. tertiusdecim⁹. ⁊ in. §. ad illa. in ar. xxxvij. Et hoc dico
salua veritate per ecclesiā declarata vel declaranda.

¶ Articulus. lviij.

Onsequēter oppo-
nitur ꝙ apostoli ꝓprium habuerūt: et dn̄iū
in rebus quibus vtebantur: nec apparet ꝙ
renuntiauerūt oibus rebus. q: legit Mar.
j. ⁊. Mat. viij. ⁊ Luc. iiij. ꝙ iesus egrediēs de synagoga ve-
nit in domū Simonis ⁊ Andree. ⁊ Luc. v. ⁊ Mat. ix. legit
ꝙ Matthe⁹ al's leui/ postq̄ relictis oibus secut⁹ est christum
vocantē: fecit ei magnū cōuiuium in domo sua. Itē
de discipulis legit etiam ꝙ ꝓprium habebant. vn̄ Mat.
xxvj. legitur de Joseph ab arimathia ꝙ erat diues homo
⁊ discipul⁹ iesu. Itē de Simone leproso discipulo christi le-
gitur Matthei. xxvj ꝙ Jesus in Bethania erat in domo
eius. Itē Lazarus Martha ⁊ Maria qui erāt discipuli
eius: erāt multa bona habētes. vnde legit de eis Jo. xj. ꝙ
castrū dictū Bethania/ erat Marie magdalene ⁊ Mar-
the. ⁊ ꝙ in Bethania fecerunt ei cenaꝫ magnā. Jo. xij. De
Tabita discipula ⁊ ꝙ multas eleemosynas faciebat legit
Act. ix. Et vita apostoloꝝ ⁊ discipulorū eadem videtur fu-
isse. vt patet. xij. q. j. c. ij. ibi. Qui vitā apostolorū eorūq; di-
scipulorum ⁊c. Itē apl'i habuerunt panes ⁊ pisces. Mat.
vj. Luc. ix. Et de denarijs ibi dicit Matthe⁹. Euntes ema-
mus denarijs. cc. panes: ⁊ dabimus eis manducare. et in
Luca. ibi. Eamus ⁊ emam⁹ in oēm turbam escas. Itē Jo.
iiij. ibi. Discipuli eius abierūt in ciuitatē: vt cibos emerēt.
Et Luc. xxij. Qui habet sacculū tollat: similiter ⁊ peram:
⁊ q̄ non habet vendat tunicam suam ⁊ emat gladium. et
sequit ibi. Ecce duo gladij hic. ⁊ Jo. xviij. Simō Petrus
habens gladiū ⁊c. Et sequit. Mitte gladium tuū in va-
ginam. Item saltē quin in cōmuni ꝓprium habuerint ne-
gari nō potest. q: apostoli inter credentes etiam cōputan-
di sunt sicut precipui: sed credētes primi oia habebāt cō-
munia: ergo ⁊ apostoli. Act. iiij. xij. q. j. c. ij. Immo videtur
Lucas innuere ꝙ ante ecclesiam credentiū apostoli habe-
bant ꝓprium: ex quo illud cōmunicauerunt. Itē quantū
ad ecclesiam ex gētibus nō videtur ꝙ ipsi sibi cōmunica-
uerunt ꝓprium: imo videtur ꝙ ipsi sibi retinuerunt pro-
prium vt ꝓbatur de Corinthis. j. ad Corin. c. fi. in prin. vbi
sic dicitur. de collectis ⁊c. ⁊. j. Vnusquisq; vestrū apud se
reponat recondens qđ placuerit sibi. Itē ad Phil. iiij. ibi
In ratione dati ⁊ accepti nulla mihi cōmunicauit ecclesia
nisi vos soli. ⁊ seq̄tur. Repletus sum acceptis ⁊c. Itē Act.
xj. ibi. Discipuli prout vnusquisq; habebat/ ꝓposuerūt sin-
guli in ministerium mittere ⁊c. Et hoc est qđ Augu. iij. de
doc. christia. dicit expresse sic dicens. Tam capaces extite-
runt spūssancti qui primo ex iudeis crediderunt/ ex quib⁹
facta est prima ecclesia Hierosolymitana: vt ⁊ oia sua ven-
derent: eorum preciū indigentibus distribuendum ante
pedes apostolorum ponerēt: seq; totos etiā dicarent deo
tamq̄ templū nouū in orationib⁹/ in fractione panis spi-
ritualis ⁊ corporalis: qui prius veteri templo seruiebant
quod nullas ecclesias gentium fecisse scriptum est: quia
non tam prope erant: quia simulacra manifesta deos ha-
bebant. Ex quo intelligimus magnam vtilitatem fuisse
iudeos sub lege tamq̄ sub pedagogo custoditos vt signa
que temporaliter eis carnaliter seruientibus erant posi-
ta/ vnius dei cultum qui fecit celum ⁊ terraꝫ: opinionem
obseruantium religarent. hec Augustinus.

Sed contra hoc dicendum videtur potius/
ꝙ apostoli post vocationem ad apostolatum
non habuerunt propriū nec in speciali nec in
cōmuni. Vnde circa hoc ⁊ contra predicta Discipu-
proxime allegata/ sciendum est ꝙ ordo disci- loꝝ chri-
puloꝝ christi fuit triplex. Nā quidā fuerunt dicti discipuli sti triplex
christi generaliter cōmuni noie discipulatus: sicut omnes ordo.

in ipsum credentes dicebant̄ generaliter eius discipuli vt no.xxij.di.c.ij.in glos.j. Primo enim quō Joseph ab arimathia fuit discipulus iesu:q: credebat in eū: non ꝙ esset ex illis.lxxij.quos christ⁹ misit ad predicandū. q: illi.lxxij.discipuli erāt publice ⁊ aperte discipuli:⁊ ex aliis discipulis electi:de quibus Luc.x.⁊.xxj.di.§.j.⁊.c.i nouo.⁊.xvi.di.septuaginta. Joseph aūt erat occultus discipulus iesu propter metū iudeorum:sicut habet̄. Jo.xix.c. Predict⁹ autē Joseph sicut habet̄ Mar.xv.erat nobilis decurio:et per cōsequēs sequebatur curiā ⁊ adsistebat curie ⁊ officio curialium:⁊ non sequebatur christū corporaliter:nec insistebat officio p̄dicandi euangeliū:sicut faciebant illi.lxxij.discipuli:quibus christus cōmiserat authoritatē predicādi Luc.x.⁊.xxj.di.in nouo. Et tales discipuli generali nomie ⁊ cōmuniter dicti poterant habere in speciali diuitias et temporalia queq₃:sicut habebāt zacheus/et centurio ille cuius seruū christ⁹ curauit:de quib⁹ Luc.xix. ⁊ Mat.viij. ⁊ Luc.vij.⁊ de con.di.ij.quotidie.⁊.xij.q.ij.cū deuotissimā. Et princeps ille Jayrus:cuius christus filiam suscitauit. Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.⁊ de peni.di.j.quē penitet.ad fi. Et plures alij in christū credentes:⁊ sibi per fidem ⁊ dilectionem adherētes:sicut modo multi boni christiani habent multa bona tēporalia. Quidā vero fuerunt discipuli christi specialiter nomine speciali:quibus cōmisit potestatem predicandi et curandi infirmos: quib⁹ interdixit ne portarent sacculū/nec perā/nec calciamenta:de quib⁹ dicit̄ in pre.c.Luc.x.⁊ pre.c.in nouo. Et de tali genere discipulorū christi/nō legit̄ ꝙ habuerint aliq̄s diuitias nec proprietatē ⁊ dn̄ium alicui⁹ rei tēporalis/postq̄ talē discipulatū sunt adepti.nō est ergo cōfundēdus ordo discipulorum Un̄ instātia de Joseph ab arimathia ⁊ de lazaro/⁊ simone leproso/de maria/⁊ martha/⁊ tabita/et similibus discipulis/nō est ad ꝓpositū:qm̄ isti non fuerunt de secūdo sed de primo ordine discipulorū. Nec etiam instātia de castello marthe et marie:q: non sequit̄ ꝙ esset de proprietate marthe ⁊ marie ꝓpterea sicut nec bethsaida erat de proprietate petri:q: dicit̄ Jo.j.ꝙ Philippus erat de bethsaida ciuitate petri ⁊ andree. Sed ⁊ esto ꝙ fuisset eorū quātum ad proprietatem:nō sequitur ꝓpter hoc/ꝙ apostoli et alij discipuli ad predicandū missi potuerint habere castella ⁊ villas quoad dn̄ium:q: nō eadem lege paupertatis ⁊ forma viuendi adstringebatur martha ⁊ maria cū euangelizatoribus veritatis ꝓfessoribus paupertatis. Tertius ordo seu gradus discipulorū fuit ipse ordo apostolorum:quos ipse christus ex oībus aliis discipulis specialiter elegit:⁊ specialibus donis ⁊ gratiis pre omnib⁹ aliis discipulis priuilegiauit:qui velut christi comites indiuidui ⁊ cōmensales assidui eadem expropriationis lege cū christo viuebant.quod de aliis discipulis ab eis nō est necesse dicere:vnde ⁊ post christi ascensionem pecunia rerū venditarū ponebatur ad pedes aplorū:⁊ non ad manus eorū:q: ipsi pre ceteris a tēporalibus elōgati vsum pecunie ⁊ non solū dn̄ium aspernabātur.vnde ⁊ glos. Act.iiij. dicit destituendū probat/qd̄ tāgere deuitat: ⁊ calcādum docet aurū quod subdit gressibus apostolorū:in quorum persona petrus ad literaz dixit/Ecce nos dimisimus oia. In persona aūt aliorum discipulorū ad predicandū missorum/vtrū petrus prefata verba dixit an non/ex scriptura non habet̄. Ex eo aūt qd̄ opponitur.s.de domo Petri ⁊ Matthei ⁊ eius cōuiuio:per qd̄ non solum in cōmuni: sed etiam in specialitate videntur apostoli proprietarij fuisse. Nam si Mattheus post verba illa / Relictis omnib⁹ secutus est eū:nō reliquit oia quoad dn̄ium:eadē ratione sequitur ꝙ petrus et andreas Jacobus ⁊ Joannes post illa verba/relictis retib⁹ ⁊ naui/Mat.iiij.non reliquerūt tunc retia ⁊ nauim quoad dn̄ium:quia₃ illa fuerit vltima vocatio Matthei sicut ista fuit vltima vocatio istorum quatuor. Et si isti quatuor apostoli nō dimiserunt tūc quoad dn̄ium retia de quibus in speciali specificatur:multo magis non dimiserunt tunc quoad dn̄ium ad qd̄ ibi non specificatur:⁊ p̄ cōsequens retinuerunt sibi dn̄ium omnium. quod est contra scripture sacre literam et intentionem et sanctorū doctrinā. Contra doctrine euangelice intentionem:qm̄ nisi apostoli tunc dimisissent proprietates ⁊ dominium rerū expressarum:scriptura frustra dixisset de Mattheo Luc.v.ꝙ relictis omnibus secut⁹ est eū. Et de petro Jacobo ioanne ⁊ andrea/ꝙ relictis retib⁹ secuti sunt eū. Matth.iiij.vnde glos.sup verba predicta petri ⁊ andree Matth.iiij. dicit sic: Incessu pedū:sed magis obedientia ⁊ affectu āpli⁹ ad ꝓpria nō reuersi.⁊ sup predicta v̄ba Jacobi et ioannis dicit glos.relictis retibus. q: etsi postea resumuntur:non tamē cupiditate ⁊ amore proprietatis. in his datur forma volētibus sequi.hec glos. Et ita s̄m glos. isti quatuor apostoli tunc reliquerūt non solū proprietatem ⁊ dn̄ium retiū:sed et proprietatem omniū:q: amplius s̄m glos.ad propria nō sunt reuersi. Et super illud Luc.v. Relictis omnibus secuti sunt eum.dicit glos.accepta ab Ambrosio sic. Reliquit propria qui rapiebat aliena.nec solum lucra vectigalium reliquit: sed etiam periculum contempnit quod poterat euenire a principibus seculi: q: vectigalium rationes incompositas reliquit. Et quia in nullo prorsus huius vite respectum vel cogitationem sibi reseruauit:dominicorum talentorū talis fidelis dispensator esse meruit.hec glos.et ita s̄m glos.Matthe⁹ nihil tūc sibi retinuit:nec proprietatem:nec cogitatū eius. Ad hoc est Ambro.in quadā homilia in qua dicit sic: Mystica vocatio publicani quem sequi iubet nō corporis gressu: sed mentis affectu. Itaq₃ illa auara de mercedibus.dura de laboribus periculisq₃ nautarum emolumenta cōuertēs verbo vocatus ꝓpria dereliquit qui rapiebat aliena.ac illud vile sedile destituens /toto post dominum vestigio mentis incedit.hec Ambro. Item hieronym⁹ ⁊ ponitur in glos.super illud Marci.j. Uenite post me:faciā vos fieri piscatores ⁊c.dicit sic: Uocantur quatuor piscatores/Simon/Andreas/Jacob⁹/⁊ Joannes/relictis oībus sequūtur. Hac quadriga vehimur ad ethera vt Helias.his quatuor angulis cōstituitur prima ecclesia.his q̄tuor literis hebraicis tetragrammaton nomen dominū cognoscitur a nobis:quibus similiter precipitur vt audiamus dominum vocantem:⁊ obliuiscamur populum.ps̄.xliiij. vitiorum:⁊ domum paterne traditionis fugiam⁹:que est stultitia deo.⁊ rete aranearum:quos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis qui pēdet in nihili.nauem pristine conuersationis fugiamus.pellibus enim mortuis tegit̄. de peniten.distin.j.Adam post.c.fleat.Adam pater noster s̄m carnem ⁊ nunc deposito veteri homine cum actibus suis nouum hominem.Ephe.iiij.sequentes pellibus Salomonis.Canti.j.tegimur.quibus sponsa gloriatur se factam esse formosam. Simon autem obediens / Andreas virilis/Jacobus supplātans/Joannes gratia / in latinū sonat.quibus quatuor nominibus in imaginem dei conuertimur.obediētia vt audiamus.virilitate vt pugnem⁹ supplantatione vt perseuerem⁹.gratia vt conseruemur.q̄ quatuor virtutes cardinales dicunt̄.per Prudentiā eni₃ obedim⁹. per Justitiā viriliter agimus.per Tēperantiā serpentē calcam⁹.per Fortitudinē grām dei meremur.hec Hieronym⁹. Itē Greg.sup euangelia homi.v. exponens p̄dicta verba Mat.iiij.de Petro ⁊ Andrea dicit sic: Audistis fratres charissimi q: ad vni⁹ iussionis vocē Petrus ⁊ Andreas relictis retib⁹ secuti sunt redēptorē. nulla vero hunc miracula adhuc facere viderāt:⁊ tn̄ ad vnū dn̄i p̄ceptū hoc qd̄ possidere videbant̄ obliti sunt.⁊.j. S₃ fortasse q̄s tacitis cogitationib⁹ dicit.sed q̄d qm̄ vterq₃ iste piscator ad vocē dn̄i dimisit q̄ pene nihil habuit: sed hac in re fratres charissimi affectū poti⁹ debem⁹ pēsare:q̄ censum Multum reliq̄t:qui nihil sibi retinuit. Multū reliquit:q̄ quantūlibet parum totū deseruit.hec Greg. Idē no.s.in ar.liiij.in:§.nūc vero.iuxta prin.ibi vide. Et ita s̄m Amb. Hiero.Greg.glos.or.ex dictis sctōrū collectā/apostoli in vltima vocatione omnia dimiserunt, nec ex tunc aliquid

quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū sibi retinuerunt. Et qḋ di-
citur de exꝓpriatione istorū.v.apostoloꝝ:licet specialiter
de renuntiatione ipsorum in euangelio non legatur. Et hoc
appareret expresse per verbum Petri loquentis in persona
omniū apostolorū:quorū vna ⁊ similis fuit vocatio ⁊ ꝓ
fessio. Ecce nos reliquim⁹ omnia. Mat.xix. Mar.x. Luc.
xviij. Qḋ vero legitur de Mattheo/ꝙ post ista verba/re
lictis omnib⁹ ⁊c. fecerit christo magnū cōuiuiū in domo
sua:dicendū ꝙ illud est dictum explicando et exponendo
prius dictū:nō ꝙ posterius sit factum. ſm modū loquēdi
scripture in pluribus locis:q̄ prius narrat cōclusionē fa-
cti:⁊ postea explicat ordinē ⁊ seriem rei geste. Cur autem
non de oib⁹ apostolis sicut de Mattheo scriptura expres-
sit ꝙ relictis omnibus secutus est christū? Forsassis q: so-
lus Mattheus lucris auaritie deditus/ne vllū in se locū
auaritie dereliquisse videret:cuncta pro dño dereliquisse
describitur. Cur etiā sex apostolorū solummō scilicet Pe-
tri andree Jacobi Joannis Matthei et Philippi voca-
tio in euangelio nominatim ꝑsonaliter exprimit:aliorū
vero sex apostolorū vocatio sub silentio tacite pertransi-
tur? Arcanum mysteriū est. ⁊ literalis ratio nescio si reddi
potest:nisi quia ex parte cognoscim⁹ ex parte ꝓphetam⁹.
j. Corin.xiij. vt quemadmodū in celo materiali/sic in celo
spirituali militantis ecclesie sex signa nobis oriant:⁊ toti
dem nobis occultent per illū qui claudit stellas sub signa
culo:⁊ facit interiora haustri: expanditq; nubem sup fa-
ciem vniuerse terre. Job.ix. Qḋ vero obijcit de domo Pe-
tri.ſ.responsum est in.lvj.ar.in.§.porro.in.℟.nō obstat eti
am.ꝙ domus illa Petri dicebat:non ꝙ pro tunc esset actu
ipsius quoad dñium:sed q: prius fuerat eius ⁊ Andree q̄-
ad dominiū vel quoad habitationē.quō Gen.xxiiij.legit
ꝙ Jsaac introduxit Rebeccā in tabernaculum Sare ma-
tris sue. ⁊ tamē Sara iam erat mortua. vnde ibi vocabat
tabernaculū Sare nūcupatiue:q: fuerat eius quoad mā
sionem. Quomodo etiam legitur.xxj.c.primi libri regū ꝙ
Achimelech dixit ad Dauid post mortē Goliath sic. Ecce
hic gladius Goliath philistei quē percussisti in valle tere
binthi. Sic de virga Aaron:q̄ dicebatur eius post mortē:
q: fuerat eius. Hebre.ix. Sic etiā sion post mortē Dauid:
q: fuerat eius:nō ꝙ mortuus haberet dñium. j. Macha.
j.c. vbi legitur ꝙ edificauerūt ciuitatem Dauid muro ma
gno ⁊ firmo. Quō etiā Simon ille in cuius hospitio ꝓpe
passionē christus hospitabat/dicebatur simon leprosus.
Matth.xxvj. Mar.xiiij. nō ꝙ tūc esset actu leprosus:sed
q: aliqñ fuerat:⁊ curatus erat. Et ꝙ tunc domus illa non
esset actu Petri:ex hoc etiā patet q: vt legitur Luc.ix. qui
dam ait christo Sequar te:sed primū permitte mihi renū
tiare ijs q̄ domi sunt. ait ad illū Jesus. Nemo mittens ma
num suā ad aratrū ⁊ respiciēs retro/aptus est regno dei.
Ex quo sequit aperte qm̄ si ille nō erat aptus regno dei/
q: solū volebat renūtiare suis que erāt domi:quanto ma
gis nō fuisset aptus regno dei Petrus:si voluisset sibi re
tinere domū quoad dñium:tanto vtiq; minus/quāto ma
ius est retinere sibi domū ꝙ̄ renuntiare ijs que sunt domi
Quū ergo Petrus ⁊ Andreas vocati a dño non curaue-
rint renuntiare ijs q̄ domi sunt:multo magis nō curaue-
runt retinere sibi ꝓprietatē ⁊ dñiū dom⁹ quū magis sit si
gnum terreni amoris retinere sibi domum:ꝙ̄ renuntiare
ijs q̄ sunt domi. Jdeo vtrūq; propheta Dauid.ps.xliiij.vi
ro spūali cōsulit. Obliuiscere populū tuū:⁊ domū patris
tui. Vtrūq; etiam monuit cōtemnere saluator. Mat.xix.
Ois qui reliquerit domū/vel fratres/vel sorores/aut pa
trem/aut vxorē/aut agros. Et preterea si Petrus et An-
dreas dimiserunt retia pro christo:quod vili⁹ et imperfe-
ctius fuit:per cōsequens non recte dimiserunt:licet recte
obtulerint pro christo vilius dimittendo ⁊ pro seipsis me
lius retinendo.de cōdi.di.ij.si credis.qḋ de tantis aposto
lis credere indignū est. ¶ Qḋ vero posset obijci:ꝙ qñ chri
stus misit ad predicandū apostolos:inhibuit eis ne por-
tarent aurū ⁊ argentū peram ⁊ calciamenta ⁊ duas tuni

cas:ergo ante ꝙ̄ mitterentur ad predicandū:nō reliquerunt
runt ista:nec ante ipsis fuerant interdicta:alᵉs frustra tūc
fuissent interdicta:si eis antea talia nō licebant. Dicendū
ꝙ istud non valet. qm̄ sepe aliquid de nouo precipit: non
q: illud prius preceptū non erat:sed propter specialem ra
tionem precepti superuenientē ⁊ de nouo occurrentē:vel
ad maiorem obedientie cumulū. q: opus factum ex obe-
dientia est perfectius opere sponte facto.xj.q.iij.quid er-
go. vel ad maiorē expressionem seu explicationem ⁊ cōfir
mationē prioris precepti. Sicut deus precepit filijs israel
in lege moysaica. Exo.xx. Non occides. Non mechaberis
Non furtum facies. Non falsum testimoniū dices ⁊c. Nō
quin ista ante fuerint eis iure nature prohibita:quū sint
per se nota omnibus in lumine naturalis rationis.di.j.in
principio. sed propter imediatiorē subiectionē dei/⁊ maio
rem infixionem cordi. Similiter christus in cena precepit
apostolis. Jo.xiij.c.dicens. Mandatū nouū do vobis: vt
diligatis inuicem sicut dilexi vos. ⁊ tamen prius apostoli
obligabantur ad illud preceptū. q: prius fuerat manda-
tum eis datum de dilectione dei ⁊ proximi/⁊ de dilectiōe
amici ⁊ inimici:sicut patet Mat.v. ⁊.xxij. Mar.xij. Luc.x.
Leuitici.xix.c. Similiter christus precepit apostolis quā-
do misit eos ad predicandū:ne venderent gratiam cura-
tionū/⁊ doctrinam euangelij. Mat.x. quod tamen exem
plo christi ⁊ documēto prophetarū eis fuerat interdictū
iiij. Reg.v.de Giezi facto leproso q: Naaman gratiā ven-
diderat sanitatis.j.q.j.cito.⁊.c.qui studet.⁊.c.quicq̄d. Si-
militer christus precepit discipulis quādo misit eos ad ꝑ
dicādum: Manducate que apponunt vobis. Luc.x. ⁊ tn̄
prius hoc faciebant discipuli:sicut patet Luc.v. Sed pro-
pter specialē rationem precepti superuenientem:ne scilicet
hoies ꝓpter eorum singularitatē retraherentur ab offi-
cio hospitalitatis ⁊ doctrina euāgelij:voluit eis de nouo
iniungere. Jta similiter ante ꝙ̄ christus mitteret aposto-
los ad predicandū:erat eis exemplo christi quē sequeban
tur/interdictum ne portarent pecuniā:ne haberent duas
tunicas ⁊c. sed propter specialem rationē precepti occur-
rentem ⁊ superuenientem/ne scilicet propter eorū questū
homines a veritate euangelij retraherentur:⁊ ne tempo
ralibus spiritualia crederemur esse venalia:ad maiorem
expressionē precepti ⁊ informationē ⁊ exemplū posteris
dandum/q: non solū propter illos sed etiā ꝓpter nos illa
gesta ⁊ scripta sunt:voluit christus tunc actu ⁊ immedia-
te eis precipere ne talia facerent. Et ꝙ ante predicationē
fuerint aplīs talia interdicta/patet:q: nō min⁹ aplī in vl
tima sua vocatione omnia reliqrūt:ꝙ̄ ille iuuenis cui chri
stus dixit. Matthei.xix. Mar.x. ⁊ Luc.xviij. Vende oia
que habes:⁊ da pauperib⁹ ⁊ veni:sequere me. reliquisset
si christi consiliū seruasset. sed ille si cōsilium christi seruas
set:non debebat sibi pecuniā aliquam retinere:sed omnē
pecuniam quā habebat vel habere poterat/debebat pau
perib⁹ dare:ergo nec apostoli in vltima sua vocatione pe-
cuniam aliquā sibi retinuerunt:quū vltima vocatio apo
stolorum non fuerit imperfectior vocatione illius iuue-
nis. Quib⁹ aūt non licet ꝓpriam pecuniā retinere:eisdē
non licet ꝓpriam pecuniam portare:nec cōmuniter defer
re. ergo apostoli ante ꝙ̄ mitterentur ad predicandū:non
portabant pecuniam ꝓpriam:nec portabant pecuniā cō-
munitatis:q: quod non licebat ad cōmunitatem ipsorum
deferre:non licebat in eorum cōmunitate deferre: sed vo-
cato ad cōmunitatem ipsorū non licebat aliquā pecuniā
afferre. Similiter Mattheus relictis omnibus secutus
est christum. Mat.ix. ⁊ Luce.v. ⁊ per consequens nullam
pecuniam attulit eorum cōmunitati:quū vocatio omniū
apostolorum par fuerit ⁊ equalis quantū ad rerum tem-
poralium cōtemptum:ergo nec in eorum cōmunitate cō-
muniter licebat pecunias deferre. Nec legitur de aliq̄ apo
stolo ante ꝙ̄ mitterentur ad predicandum ꝙ pecuniā ali-
quam attulerit eorū cōmunitati. nec etiam ꝙ pecuniam
aliquam portauerit secum:⁊ ideo nō est eis imponendū.
¶ Aliud

¶ Aliud quod opponitur est, quod christus quādo misit apostolos ad predicandum, non interdixit eis simpliciter pro omni tēpore ne portarent pecuniam: ⁊ ne haberent duas tunicas: et ne portarent calciamenta: sed solum in via ꝓ tempore predicationis: q: post reditum a predicatione, poterant licite talia habere. et aliquādo vt opponitur talia habuerunt. Quod non potest stare cum veritate euangelica: qm̄ vt scribitur Joā. xij. ⁊ xiij. c. christus cōmiserat Jude dispensationem loculorū in quibus mittebantur ea que portabantur. Sed si apostolis fuisset licitum cōmuniter portare post reditum a predicatione pecuniam: tunc pecunia eis necessaria non fuisset posita: nec missa in loculis post reditum a predicatione: sed solum pro tēpore predicationis: q: non est verisimile quod tantam habuerint pecuniā, quod nō potuerint eā secū portare. hoc aūt est falsum: q: ꝓ tēpore illo quo iudas dixit Joā. xij. poterat hoc vnguentum venumdari plus quam trecentis denarijs et dari pauperibus. iam tunc redierant a predicatione. et non ibant tunc ad predicandū: q: hoc dixit in bethania, qn̄ martha ministrabat et effudit vnguentum super pedes christi: et protunc dixit euangelista, quod hoc dixit Judas eo quod loculos habebat: in quibus mittebantur ea que portabantur ergo ea q̄ mittebantur christo ⁊ apostolis post reditū a predicatione: mittebantur in eis ⁊ in seruabantur. Similiter qn̄ christus dixit Joā. xiij. Jude: quod facis fac citius: tunc apostoli nō ibant ad predicandum: sed redierāt a predicatione: q: hoc dixit christus in hierusalē tēpore cene: sed tunc putauerunt apostoli aliqui: vt refert euangelista: quod christus dixisset Jude, eme ea que sunt opus nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret: eo quod Judas loculos habebat. ergo post reditum a predicatione pecunia in loculis mittebatur et cōseruabatur. alioquin discipuli nō putassent quod christus post reditum a predicatiōe dixisset Jude, eo quod loculos habebat: Eme nobis necessaria ꝓ die festo: aut egenis aliquid daret. ergo post reditū a predicatione, pecunia que portabatur in loculis mittebatur ⁊ cōseruabatur: ⁊ ꝑ consequens post reditū a predicatiōe apostoli cōmuniter nō portabant pecuniam: nec portare poterāt: nisi fortassis in casu necessitatis extreme ab omni lege accepte. de cō. dist. v. discipulos. Et hoc est quod dicit Joā. Chrysostomus sup illud Joā. xiij. Quidā autē putabāt q: loculos habebat Judas ⁊c. vbi sic dicit: Et nimirū nullus discipulorū pecunias afferebat: sed ꝑ hoc quod hic dicit occulte insinuatur, quod quedam mulieres eū de suis facultatib⁹ nutriebāt. hec Chrysostomus. Et ita s̄m Chrysostomū, nullus discipulorū tūc pecunias afferebat: et tamen tūc apostoli ad predicandum nō ibant. Et propterea si talia fuerunt eis interdicta solum ꝓ tēpore p̄dicationis: ⁊ nō post reditum a predicatione: tunc fuisset visa quedam simulatio ⁊ spūs hypocrisis maiorē paupertatē pretendendo exterius exeundo corā hominibus, quam interius seruarent apud seipsos. quod de christo ⁊ apostolis sentire nefas est. ar. bonū. xij. q. j. nolo. ⁊ ꝓfanum mēdaciū est exterius more pauperū mendicare: ⁊ interius more diuitū abundare et vita sanctorū paupertatē vniformiter seruat. xij. q. j. clericus. Itē apostoli minus indigebant calciamentis ⁊ duabus tunicis in domo qn̄ stabāt sub tecto: quam indigebāt extra domū, qn̄ ibant ad predicandū. si ergo tunc fuit eis inhibitū multo potius in domo. Itē predicatores veritatis debent ostēdere vitā exēplarem: nō solū quū vadunt ad predicandū: sed etiā ante ⁊ post reuersionē. alioquin deficiens ante vel post magis predicationē infirmaret quam cōfirmaret. ar. op. xliij. dist. sit rector. xxxvj. di. §. ecce. iij. q. vij. §. Idē testatur. Sed christ⁹ interdixit talia apostolis: vt et eorū vita mirabili et venerabili eorū doctrina testimoniū acciperet: ⁊ veritati rerū facta nō verba sola fidē darēt. vn̄ dn̄s in Joā. x. c. Si mihi nō creditis operibus credite. vbi Aug⁹. Ut christo nō verba: sʒ facta testimoniū darent. et Greg. Plus mouēt facta quam verba. ergo talia interdixit nō solum ꝓ tēpore predicationis: sʒ etiam ꝓ quolibet tēpore. Et hoc est quod dicit Chrysostomus super Mat. homil. xxij. sic. Neqʒ enī a signis volebat apparere clarus solū: sʒ etiam ante signa a ꝓpria virtute. nihil enim sic monstrat philosophiā sicut nō superfluis vti. ⁊ s̄m quod possibile est: in nullo indigere. hoc ⁊ pseudo apostoli nouerant: ꝓpter quod paulus dicebat. ij. ad Cor. x. vt in eo in quo gloriantur inueniantur sicut et nos. Si autē in aliena patria existētes, et ad ignotos abeuntes nihilominus amplius oportet petere quotidiano cibo: quantomagis domi manentes. hec Chrysostomus. Et ita s̄m Chrysostomū, si talia non licebāt apostolis tēpore p̄dicationis: multominus licebāt eis post reditū a predicatione qn̄ erant domi. Item talia fuerunt apostolis interdicta, nō solum ꝓpter doctrinam euangelij: ne scʒ ipsam venalē facerent: sed etiam propter grām curationū, et potentiā signorū: ne ipsa vendere viderentur. vnde christus de vtrisqʒ, scʒ de verbis doctrine, et signis potentie precepit apostolis Matth. x. Gratis accepistis gratis date. j. q. j. quicqd. et de magistris. c. ij. sed apostoli habebant gratiā curationū, et efficaciam signorū seu miraculorū, non solum quādo exibāt ad predicandum: sed etiā postquam reuertebantur a predicatione ⁊ antequam exirēt ad predicandū: q: potestas miraculorum fuit data apostolis ꝑmansiue ⁊ stabiliter: et non transitiue ⁊ instabiliter per interualla tēporū. ꝓpter quod Act. v. legitur de apostolis, Per manus autē apostolorū fiebant signa ⁊ ꝓdigia multa in plebe. Et sequitur ibi: Magis autē augebatur in dn̄o credentiū multitudo virorū ac mulierum: ita vt in plateis ejicerēt infirmos: et ponerēt in lectulis ac grabatis: vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorū: et liberarentur oēs ab infirmitatib⁹ suis. Currebat aūt et multitudo vicinarū ciuitatum in hierusalem afferentes egros et vexatos a spiritibus immundis: qui curabantur omnes. Ergo talia fuerunt interdicta apostolis, nō solum pro tēpore predicationis: sed etiam ꝓ quolibet tēpore: siue post predicationem, siue ante: sicut gratia signorū fuit eis collata ꝓ quolibet tēpore opportuno: siue tēpore predicationis: siue tēpore alio. Itē illud quod nō licet nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione: simpliciter ⁊ absolute nō licet: q: cessante casu et dispensatione speciali: nō licet. j. q. vij. quod ꝓ remedio. sed predicta non licuerunt apostolis post reditum a predicatione si eis licuerunt nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione. ergo talia simpliciter et absolute nō licuerūt eis post reditū a predicatione. Minor ꝓpositio patet ꝑ illud quod ipse saluator legitur dixisse apostolis post reditum a predicatiōe Luce. xxij. Quādo misi vos sine sacculo et pera ⁊ calciamētis: nunqd aliquid defuit vobis? At illi dixerūt: Nihil. Jesus vero ait illis: Nūc autē qui habet sacculū tollat. similiter ⁊ peram. ⁊ q̄ nō habet: vendat tunicam suam ⁊ emat gladium. In quib⁹ verbis saluator intelligēdo ipm̄ ad literā manifeste dispensauit cū apostolis tēpore mortis sue ꝓpter instantē necessitatē persecutionis, quod possent talia habere que ab ip̄o eis alias fuerāt interdicta. quod patʒ et eo quod dixit: Sed nunc q̄ habet sacculum tollat. silr̄ ⁊ peram. ergo antea apostolis cōmuniter post reditum a predicatione talia nō licebant: sʒ fuerant eis regulariter interdicta. vnde sup predictis verbis Luce. xxij. Beda, et glos. ordi. sic dicunt. Non enim eadem viuendi regula ꝑsecutionis, que pacis tēpore discipulos informat. Missis quidem discipulis ad predicandum, ne qd tollerēt in via precepit, ordinans scʒ vt q̄ euāgelium annūtiant de euāgelio viuant. Instante vero mortis articulo, et tota illa gēte pastorē simul ⁊ gregē ꝑsequēte, cōgruā tēpori regulam decreuit: ꝑmittens vt tollat victui necessaria, donec sopita ꝑsecutorū insania tēpus euāgelizandi redeat. In hoc quoqʒ nobis datur exemplū, iusta nonnunquam causa instante quedā de nostri rigoris ꝓposito posse sine culpa intermitti. Ad hoc idem facit quod dicit Chrysostomus super eisdem verbis sic. Et quidem quando nec calciamenta: nec zonam habebant: nec baculum:

nec es/nullius sunt passi penuriam. vt autem marsupium eis concessit et peram: esurire videntur et sitire et nuditatem pati. ac si eis diceret. Hactenus cuncta vobis vberrime affluebant: nunc autē volo vos et inopiam experiri. Ideoq̨ non addico necessitati pristine legis: sed mando loculum habere et peram. poterat enim dominus vsq̨ in finem in tantam cōstituere copiam: sed noluit ob multas causas. primo quidē vt nihil sibi tribuerent: sed recognoscerent totum sibi emanasse. scdo vt moderari sibi sciant. tertio ne maiora de se opinentur. Horū trium causa ꝑmittens eos incurrere multa inopinatorū/relaxauit prioris legis rigorē: ne grauis et intolerabilis fieret eis vita. hec Chrysostom⁹. Et ita sm Bedā Chrysostomū et glos. christus dispensatiue relaxauit ad tempus prioris precepti rigorem. Et si nunq̄ aliquis dixisset hoc: patet euidenter ex eo qđ dixit. Et qui nō habet: vēdat tunicā suā: ⁊ emat gladiū. Certū est aūt ꝙ apostolis nō licuit ante vel post portare arma ad offendendū nec ad defendendū: q: vt dicit. ij. ad Cor. x. Arma nostre militie non carnalia: sed potentia dñi ad destructionē inimicorum. ⁊ Matth. v. christus dixit discipulis: Ego aūt dico vobis nō resistere malo. ⁊. j. ad Cor. xij. ⁊ Rom. xij. Nō vos defendētes charissimi: sed date locum ire. et de his satis. xxiij. q. j. §. j. ⁊. q. iij. §. j. ⁊. q. viij. §. j. Ergo christus tēpore passionis ꝓpter iminentē timorē dispēsatiue ꝯcessit apostolis ꝙ possent portare gladios. vnde nunq̄ nec ante nec post legunt̃ gladios portasse: nec habuisse. Et eadē ratione dispensatiue concessit eis tunc sacculū et perā pro seipsis. Ex quibus patet etiā ꝙ illi duo gladij nō fuerunt apostolorū quoad ꝓprietatē et dominiū: qm̄ vt dictū est: apostoli ante christi passionē nō portabāt gladios: nec arma alia: nec tūc illos gladios emerāt seu alio modo acquisierāt: q: statim quū christus dixit: Qui non habet: vendat tunicam suam et emat gladiū: Petrus imediate rñdit dño: Ecce gladij duo hic. Et infra inter verba christi et respōsionem Petri nō potuissent apl̃i illos gladios emere: nec alio mō acquirere: ergo predicti gladij nō fuerūt apostolorū quoad dñium: sed solū dispēsatiue quoad vsum. fuerūt aūt vel illius hospitis vbi cenauerāt: vel alicuius alterius ꝑsone q̄ eos adduxerat. vñ nec Petrus dixit: Nos habem⁹ duos gladios: sed dixit: Ecce duo gladij hic. que nō fuerant verba ꝓprij: sed plus alieni dñij. Nec obstat ꝙ christus dixit Petro: Conuerte gladiū tuum in locum suum: vt Matth. xxvj. quia sicut christus dixit Petro: Conuerte gladium tuum: ita dixit sibi: in locum suum: et tamen locus gladij non fuit gladij quoad dominium: sed quoad repositionem et receptaculū. Ita gladius fuit dictus Petri nō quoad dñium: sed quoad dispēsationē et ministerium. Item nō est verisimile ꝙ christus dei filius iret discalciatus ⁊ nudis pedibus: ⁊ apl̃i hoies plebei incederēt calciati. hoc em̄ fuisset valde reprehensibile et confusibile in apostolis/maxime postq̄ fuerūt missi ad predicandum. Qm̄ em̄ dñs et magister incederet discalciatus: ⁊ discipulus ⁊ seruus incederet calciatus/ fuisset monstrosum et irrationabile: sed christus omni tēpore postq̄ incepit predicare: incessit discalciatus siue eundo ad predicandū: siue redeūdo a predicatione: ergo ⁊ apostoli similiter: ⁊ ꝑ consequens preceptū de nō portando calciamenta/nō fuit ad tēpus: sed ꝓ semꝑ. Et eadem ratione preceptū de nō portando pecuniam/nō fuit ad tēpus: sed ꝓ semꝑ et cōtinuo: nisi forte in casu necessitatis. Maior ꝓpositio est clara. Minor ꝓpositio ptz: qm̄ christus qñ iuit ad domū pharisei vt manducaret cū illo: sicut legitur Luce. vij. tūc nō iuit ad predicādum: sed ad cōuiuandū: sed tunc mulier que erat in ciuitate peccatrix/lachrymis rigauit pedes christi: et capillis capitis sui tersit: ⁊ osculata fuit pedes eius: ⁊ vnguento vnxit pedes eius: vt Lucas refert: sed tunc cōmode et cōuenienter predicta mulier nō potuisset lachrymis pedes ei⁹ rigare: nec capillis tergere: nec osculo pedes eius osculari: nec vnguento pedes eius vngere/si christus calciatus fuisset. nec legitur ꝙ se tunc discalciauerit: aut mulier (qđ fuisset indecens) aut alius eū: ergo tunc erat discalciat⁹. Similiter in bethania ante sex dies pasce/quādo discumbebat cū lazaro ⁊ martha ministrabat: sicut legit̃ Joan. xij. tūc christus nō iuerat ad predicandum: sed ad cenandū: sed tunc maria effudit vnguentū suꝑ pedes iesu: ⁊ capillis suis tersit. que similiter ꝯuenienter facere nō potuisset: nisi christus ꝑ tunc discalciatus fuisset: ergo tunc christus discalciatus erat. Similiter in cena/ qñ lauit pedes discipulorū: tūc nō ibat ad predicandū: sed tūc legit̃ Joā. xiij. deposuisse vestimēta sua: ⁊ iterū reassumpsisse ea: nō autē calciamēta: ⁊ tñ nō est dubium/ ꝙ erat discalciatus/ sicut erant apostoli quorū pedes lauit: vt se eis cōformiter coaptaret. ex de vi. et ho. cleri. deus. nec etiā tunc apostoli legunt̃ deposuisse nec reassumpsisse calciamēta. In passione etiam legit̃ Joā. xviij. ꝙ milites diuiserunt vestimenta christi: ⁊ super tunicam inconsutilē miserunt sortē. de calciamentis autē christi nihil legit̃ fuisse factum. vnde Hieronymus ad Eustochiū: Discipuli sine calciamentoꝝ onere et vinculis pelliū ad predicationē noui euangelij destinantur. Et milites vestimentis iesu sorte diuisis/caligas nō deuiserunt: q: caligas nō habebat quas tollerēt. nec em̄ poterat habere dominus qđ ꝓhibuerat in seruo. Ex quib⁹ oibus euidenter colligitur/ ꝙ christus dei filius exceptis sandalijs: de quibus Mar. vj. et q̄ Rome in sancta sanctoꝝ/cū capitibus apostolorū petri et pauli/⁊ alijs ibi reliquijs cōseruant̃. ⁊ que papa Nicolaus. iij. romano populo cū predictis capitibus ostendit. Calciamēta alia non habuit: nec portauit: et per consequens nec apostoli eum sequētes: quia valde dissonum fuisset/ꝙ christus discalciatus/et apostoli calciati incessissent. vnde in pre. c. Luce. xxij. Quādo misi vos sine sacculo et sine pera ⁊ calciamentis. Hieronym⁹ li. ij. cōtra Jouinianū ait: Nunq̄d omnibus preceptum est ne duas tunicas habeant: ne cibos in pera: es in zona: calciamēta in pedib⁹: vt vendant vniuersa que habent et dent pauperibus et sequantur iesum. sed his qui volunt esse perfecti. Alioquin aliq̄d militib⁹ a Joāne baptista preciperet̃ Luc. iij. xxiij. q. j. paratus in si. et. c. militare. in si. publicanis. hucusq̨ Hieronymus. Itē idē ad Herūciam: Apl̃i toto orbe peregrini/nec es in zonis: nec virgā in manu: nec caligas habuere in pedibus. Itē Ambrosius de fuga seculi. Jesus discipulos sine calciamentis misit: ne secū terrena portarent. Item Hieronymus ad Eustochium: Moyses. Exod. iij. et iesus naue. Josue. v. in si. nudis in terra pedibus iubent̃ incedere: et discipuli christi sine calciamentorū onere/in vinculis pellium/nudi ad predicationē euangelij destinant̃. Mat. x. Itē Chrysostom⁹. Una tunica induti/⁊ discalciati circuierunt ⁊ oēs superauerunt apostoli. vltima Homil. super Mat. Eusebius etiā in laudem Origeñ. vij. libro ecclesiastice historie ait: Ante oia vero precepta euangelica/⁊ voces saluatoris summo amore et studio implēdas esse censebat: quib⁹ precipit̃ Mat. x. Luc. ix. duas tunicas nō habendas: nec calciamentis vtendū: nec de crastino cogitādum. Matth. vj. Item Grego. Nazāzenus/ Desiderabā inquit et intentis ac pendentibus oculis req̄rebam videre cupiens sanctum illū psallentem chorū laudē et gloriā offerentem dño: q̄ in lege dñi meditant̃ die ac nocte. ps. j. Qui ad exempla et cōmonitionem melioris vite oibus viuunt/legis dei atq̨ euangelij taciti predicatores: in quibus quoq̨ ipse habitus prefert virtutis insignia: hirsutū caput/incultis ⁊ horrentibus comis/pedes nudi et apostolicis similes/indumenti vilitas/arrogantiā seculi suꝑbiamq̨ cōdēnans/zona ipso suo neglectu preciosior: parū q̄d cohibens vestimenti. Nec etiam ꝑmi parentes nostri post peccatum calciati: sed discalciati incessisse creduntur: quod patet ex eo qđ legitur Geñ. iij. sic ꝯfecit quoq̨ deus ade et vxori sue tunicas pelliceas: et induit eos. de peni. dist. j. Adam. non autem legitur ꝙ fecerit eis calciamēta. vnde et dominus dixit de muliere ad serpentem ibi/ Tu

Caligas et calciamēta nec christus nec apl̃i habuerunt.

insidiaberis calcaneo illius:et ipsa conteret caput tuum. Si aūt mulier calciata incessisset: serpens eius calcaneo ad literā insidiari non potuisset:vel insidiādo nocere nō potuisset. Deus etiā mādauit Moysi:vt p3 Exo. xxviij. ꝙ faceret vestes sacerdotales Aaron ⁊ filijs eius. de calciamentis nihil dixit. Similiter filij israel obtulerūt deo vestes sacerdotales Aaron: sed nō calciamenta. Exo. xxxviij. Siliter deus mādauit Moysi/ꝙ spoliaret Aaron fratrem suū in morte:et indueret Eleazarū filiū eius pro eo:de calciamentis nō dicit. Num.xx.c. Precipui etiā prophete/vt Helias ⁊ Joā.baptista precursores dn̄i/legunt habuisse vestimenta et zonam pelliceā:non autem calciamenta.iiij.Regū.i.et Matth.iij.⁊ Mar.i.et Luce.iij. et Esaias discalciatus incessit tribus annis. Esa.xx. Angeli quoqꝫ in nouo et veteri testamento in forma et specie humana apparētes vestiti ⁊ nō calciati apparuisse legūtur. Matth.⁊ Mar.vltimo ⁊ Luce ⁊ Joan.penulti.⁊ Act.i. Daniel.x.⁊.xij.c.Tobie.v.⁊ vsqꝫ ad.xij. Angeli quoqꝫ qui apparuerunt Abrae ⁊ Loth nudi pedes apparuisse creduntur:ꝓpter qd eoꝝ pedes lauare rogauerunt. Genes. xviij.⁊.xix.c. In transfiguratione quoqꝫ dn̄s vestitus/nō calciatus apparuisse describit Matth.xvij.⁊ Mar.ix.et Luce.ix. ¶ Nec obuiat ꝙ Joan.baptista dicit/Nō sum dignus soluere corrigiā calciamenti eius. Mat.iij. Mar. i.Luce.iij.et Joan.i.quoniā calciamēta quātum ad literā accipiuntur ꝓ sandalijs: vt patet Mar.vi.licet Joānes magis mystice ſm Grego.in homil.sc3 ꝙ non erat dign9 Joā.soluere.i. explicare mysterium incarnationis christi: ꝙ literaliter de christi calciamentis loqueret.hoc idem dicit in petro Act.xij.Calcia te caligas tuas:q: calige ſm ꝙ ibi dicit Beda: accipiuntur ꝓ sandalijs vel soleis: q: calige dicunt a calo pedis/eo ꝙ ligant ad calū.vñ ſm eūdē Bedam ꝓ caligis vel caligulis grecus habet sandalia. h em̄ genus calciamentorū legit in euangelio Mar.vi.c. apostolis fuisse cōcessum.Cui cōsonat Papias dicēs/Calige vel caligule:idest sandalia dicta sunt a calo pedū vel quasi a colligando:q: ad pedes ligant.Sic etiam intelligit cal gas petri de caligulis vel soleis.i.sandalijs Joan. cassia.in ꝑmo libro institutionū monachorū egyptiorum in.c.calciamēta dicens de monachis egyptijs.Calciamenta vero velut interdicta euangelico Mat.x. precepto recusantes/quū infirmitas corporis vel hyemis rigor/seu meridiani estus feruor exegerit:tantūmodo caligis suos muniūt pedes.hoc signātes vsu earū ꝑmissione dn̄ica cōcessarum. Mar.vi.vt si in hoc mundo cōstituti cura et solicitudine carnis hmōi oīmodis exuti esse nō possumus: saltē o ccupatione leui necessitatem corporis expleamus: ne ve anime nostre pedes:idest affect9 ſm Augustinū/ꝙ expediti ad spūalem cursum et predicationē euāgelij pacis semp debēt esse parati. Esa.lij. viij.q.i.olim.quib9 post odorē vnguentoꝝ christi currim9. Cañ.i.⁊ de quib9 dauid in ps.lxi.cucurri in siti.morticinijs seculi hui9 curis pariamur inuolui.de his sc3 cogitantes que non ad supplendā necessitatē nature:sed ad sup̄fluam notiāqꝫ ꝑtinent voluptatē.qd ita implebimus si ſm apostolū/carnis curā non fecerimus in desiderijs.de cō.di.v.nō mediocriter.in fi. et Rom.xiij.hucusqꝫ Joā cassia.Et sic p3 ꝙ preceptū de nō portādo calciamēta/fuit datū ap̄lis simpliciter ⁊ absolute pro quocūqꝫ tēpore:⁊ nō pro tpe ꝑdicationis tm̄.vnde ſm ꝙ refert Mat.x.p̄cepit christus apostolis simpliciter et absolute ne portarent pecuniā/dicēs: Nolite possidere aurū et argentū:neqꝫ pecuniā in zonis vestris.in q̄ parte precepti nihil ponitur de via:sed absolute fuerūt eis inhibita:licet Marcus.vi.c.⁊.Lucas.x.c.dicant ꝙ p̄cepit eis/ Ne q̇d tollerēt in via:neqꝫ perā:neqꝫ pecuniā ⁊c. q: illa q̄ interdicunt aliquib9 simpliciter ⁊ absolute: interdicūtur eis ꝓ via ⁊ in via.ar.eorū q̄ legunt ⁊ no.cū de trasla.inter corporalia.§.sed nec illud.⁊ in glos.ar.qd.⁊ de priuil.quia circa.licet etiā dn̄s vtroqꝫ modo potuerit eis talia interdicere. Ideo mattheus refert vnū modū: Marcus vero et Lucas aliū modū interdicēdi. Sed mattheus magis videt referre distincte seriē et ordinem p̄cepti ſm formā et modū eis dati:ideo post verba premissa subiungit dicēs/ Nō perā in via:neqꝫ duas tunicas: neqꝫ calciamēta:neqꝫ virgam. Et ita ſm Mattheū aurū et argentū et pecunia fuerunt eis interdicta simpliciter ⁊ absolute. Pera vero fuit eis inhibita ꝑ se et directe in via:q: perā cōsueuit homo portare maxime in via:ideo perā inhibuit eis ꝑ se et primo in via. Ex cōsequēti aūt inhibuit eis in domo: quia si inhibuit eis pro tēpore ꝓ quo magis indigebāt/et quo cōsueuerūt eā maxime hoīes portare: multomagis inhibuit eis ꝓ tēpore quo minus indigebāt/⁊ quo ꝯsueuerūt homines minus ipam portare. Aurū vero argentū et pecuniā cōsueuerunt hoīes querere simpliciter ⁊ absolute siue in via siue in termino:ideo simpliciter interdixit eis. Similiter calciamentis ꝓpter itineris asperitatē magis indiget homo in via/ꝙ̄ in termino. Tunicis etiā vt se possit mutare magis indiget viator: ꝙ̄ quiescens domi. virga quoqꝫ defensionis vel sustentationis tam magis hō indiget in via/ꝙ̄ termino. Ideo prima tria sc3 aurū argētum et pecunia/ſm Matth. fuerūt ap̄lis interdicta simpliciter et absolute:reliqua vero quatuor/pera calciamēta ⁊ due tunice in via/fuerūt ſm Mat. eis inhibita ꝓ se ⁊ ꝑmo in via. Ex cōsequēti aūt et ꝑ locū a minori cōstructiue fuerūt eis inhibita etiam in domo:vnde ⁊ post ascēsionē manēs petrus Hierosolymis ait claudo Act.iij.qñ ad orādū nō ad predicandū ibat/Argētū et aurū nō est mihi. supl.nec Joāni:q: pro vtroqꝫ loquebat Petrus. vnde ait ibi/ Respice in nos. Qd verbū ꝑtractans Aug9.in libro de mirabilibus sacre scripture/dicit sic. In excusatione eleemosyne/paupertatis ꝓfessione/petrus paralytico dixit/argentū et aurū non est mihi:in noīe iesu christi nazareni. surge et ambula. Illud magistri preceptū seruans/Nolite possidere aurū ⁊c. Qui em̄ soli deo seruiēs: de iniquo mamona expeditus fuerit/verbo impij morbo ligatū cito soluebat.et Ambro.sup illud Matth.x. Nihil tuleritis ⁊c. dicit sic: Si ꝓhibemur aurū possidere:quid eripere ap̄ls Petrus prius dn̄ice executor sentētie/nō in vacuū effusa dei precepta custodiens/quū posceret a paupere/vt ei aliq̇d pecunie largiret:ait. Argentum et aurū nō habeo:nō tātum in hoc gloriat Petrus/ꝙ aurū ⁊ argentū nō habeat ꝙ̄ ꝙ seruet dei mandatū q̇ p̄cepit: Nolite possidere argentum ⁊ aurū ⁊c. hec Ambro. et facit.xi.q.iij.ira. Et si queratur/quomodo apostoli qui ibāt per ꝑsonas inhospitales poterāt trāsire sine pecunia et sine pera? Dicendū ꝙ lex siue preceptū dat ꝓ loco ⁊ tpe possibili:q: casus necessitatis nō subiacet legi: sed est supra legē: vt patet Mat.xij. Mar.ij.⁊ Luc.xiiij. et de cō.dist.v.discipulos.⁊ ex̄ de reg. iur.qd nō est.ideo ꝓ loco ⁊ tēpore necessitatis/quo aliter ap̄lis subueniri non poterat:ad hoc preceptum nō astringebant. Sed ex hoc nō sequit ꝙ tunc ꝓprietatem ⁊ dominiū taliū habuissent:qm̄ necessitas taliū nō respicit ꝓprietatē ⁊ dn̄ium:sed vsum ⁊ modū vtendi.portare em̄ pecuniam ꝑ viam ⁊ ipsam expendere ꝓ se vel ꝓ alijs loco ⁊ tēpore necessitatis nō includit necessario habere ꝓprietatē et dn̄ium eius:q: vsus pecunie est separabilis a ꝓprietate ⁊ dn̄io eius:vt supra ostensum est:⁊ ſm modum quem dant Nicolaus.iij.et Clemens.v.fratribus minorib9:quū deponit pecunia apud nuntiū vel depositariū p̄sentatur a fratribus ꝓ necessitatib9 eorū/vel ꝓ dante: vt patet ex̄ de v.signi.exiit.li.vi.⁊ de v.signi.exiui. in Clemē. Similiter de alimētis quibuscūqꝫ:quia vsus alimentorum est separabilis a proprietate et dominio in speciali et in cōmuni quacūqꝫ cōmunitate speciali vt supra ostensū est:ideo ex hoc ꝙ apostoli legantur habuisse panes et pisciculos in deserto:non sequitur ꝙ tunc habuerint in eis proprietatem ⁊ dn̄ium aliqd:quū sit multiplex modus habendi. ff.de v.sig.l.habere duob9 modis.⁊.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista.§.habere dupliciter accipitur.ff.de pre.c.seruus.⁊.l.id vestimentū.⁊ no.xij.q.i.c.ij.in glos.ergo.⁊.c.nō

dicatis.in glos.nunquid.τ legitur τ no.xxiij.q.vij.qđ aūt.
in glos.non intelligas.quia Judas dicitur habuisse locu-
los:vt patet Joā.xij.τ.xiij.τ tamē iudas nō dicit habuisse
in loculis ꝓprietatē:licet loculi illi essent de rebus q̄ vsu
cōsumunt:q: hō potest consumere dñium rei aliene/sicut
potest cōsumere dñium rei proprie. Similiter homo pōt
trāsferre in alium authoritate alterius dñium rei aliene
sicut dñium rei proprie:nec semꝑ meum et tuum et suū ac-
cipiunt quoad ꝓprietatē τ dñium etiam in rebus que vsu
cōsumunt:sed sepe accipiunt quoad vsum vel quoad me-
ritum laboris:quomodo accipit illud Mattħ.x.Dignus
est operarius cibo suo:vel mercede sua.xij.q.ij.quicūq.ci-
bo inquā suo/nō quoad proprietatē dñij:s; quoad ꝓprie-
tatē meriti et eq̄tatē debiti.vñ glos.dicit ibi/dign⁹ est ope-
rarius cibo suo.glo.q: omnia eis debent.isto mō oīa sunt
iustoꝝ.j.ad Coꝝ.iij.τ.xxiij.q.vij.qđ autē.et tñ non omnia
sunt iustorū q̄ad proprietatē τ dñium.Et ita nō sequit φ
apostoli habuerūt ꝓprietatē τ dominiū in predictis:sic-
ut de hoc satis in superioribus dictum est.vnde sicut legi-
tur de apostolis Mattħ.xiiij.non habemus nisi q̄nq; pa-
nes τ duos pisces:Ita legit Joā.vj.de quodā puero.Est
puer vnus hic q̄ habet q̄nq; panes hordeaceos et duos
pisces.si ergo illi panes et illi pisces fuerunt quoad pro-
prietatem dñij apostolorum/eo φ apostoli dicunt eos ha-
buisse:eadē ratione et fortiori fuerūt quoad proprietatē
et dñium illi⁹ pueri:q: legit ille puer habuisse: τ apostoli
non habuerūt nisi mediante illo puero:quū vnam τ eam-
dem rem et eodē modo insimul τ in soliduz duo nequeāt
possidere.ex de ꝓba.licet.§.ex premissis. Scđo dicendū
φ sicut legit Mat.xxviij.τ Mar.xv.τ Luc.viij.quedam
mulieres fideles sequebant christū et apostolos:q̄ ipsos
de suis facultatib⁹ sustētabāt/et nutriebāt:et ꝑ cōsequēs
vt plurimū illa q̄ pro christo τ aplis emebant ꝑ tales ꝑso-
nas intermedias ꝑcurabant:ideo et loculos tales vel cō-
similes ꝑsone custodiebant:propter qđ apostoli nec ꝑdi-
cationis tēpore:nec tēpore alio de cōmuni lege pecunias
portabāt.Nā postq̄ a dño sunt electi:et ad predicandum
missi/semꝑ vsq; ad mortem τ eorum martyria predicaue-
runt maxime post ascensionē christi/τ in ꝓuincijs sibi de-
cretis:q: ita christus eis mādauerat Mar. vltimo.Eun-
tes in mundū vniuersum ꝑdicare euangeliū. Licet nō es-
sent in actu cōtinuo predicandi:qđ fuisset impossibile:sed
horis et tēporibus et locis cōgruentibus.ar.eorū que le-
gunt τ no.de cō.dist.v.nunq̄.in glo.j.τ.xxxvj.di.c.vltimo.
Nam τ aq̄ quotidiana est τ assidue duci dicit etiam si in-
terdum nō ducat.ff.de aqua quoti.τ esti.l.j.§.j.τ.l. seq̄.
cum si.imo etiā quādo discipuli iuerunt in samariā cibos
emere Joā.iiij.non habet:nec haberi potest/φ ipsi pecu-
niā portabāt:quia potuit fieri illa emptio mediāte aliq̄ ꝑ-
sona idonea alia:sicut in deserto legitur φ ipsi mediante
ministerio illius pueri habebāt quinq; panes τ duos pi-
sces. Quis etiam si tunc pecuniam portassent:ꝓpter ca-
sum necessitatis fuissent excusati:quia samaritani nō erāt
de gente iudeorū:sed erāt iudeis inhospitales non come-
dentes cum eis. Joan.iiij.vnde Luce.ix.legit φ quū ipse
misisset in samariā vt ꝑparēt sibi:et nō receperūt eū. xxiij.
q.iiij.quod christus.τ.c.ea vindicta.apli etiā post dñi ascē-
sionē legunt habuisse in suo comitatu honestas mulieres
que ipsis ministrabāt:sicut ꝑꝫ.j.ad Coꝝ.ix.exceptis Pau-
lo et barnaba: qui pro parte ne offendiculum.j.ad Coꝝ.
viij.darent euangelio/de labore manuū suarū viuebant.
j.q.ij.sacerdos.de con.di.v.nūq̄. In parte vero vel ꝑ tē-
pore de predicatione euangelij ducebant vitam suam: vt
patet.j.ad Coꝝ.ix.ad Philippē.vltimo.ij.ad Timotħ.j.ac
alijs locis:non tamen propter hoc Paulus et barnabas
pecuniam communiter portabant tempore predicatio-
nis:nec alio tēpore.Nec credo posse inueniri/φ vnq̄ pro
seipsis pecunias portauerunt:nec etiam pro alijs. Quis
saluo iudicio meliori/preceptum de non portando pecu-
niam/videat datum apostolis pro seipsis: non pro alijs;

ne scilicet ipsi pro semetipsis cupiditatis vel pusillanimi-
tatis intuitu pecuniam deferrēt. non autem videtur eis
fuisse interdictum/φ non possent aliquotiens/pietatis
intuitu necessitate interueniēte pro alijs maxime sanctis
pauperibus pecuniam deferre: quod innuitur vel ar. ad
hec.j.ad Coꝝ.vlti.ibi: Et si dignum fuerit vt ego eā me-
cum ibunt.τ ad Rom.xv.c.ibi/Nunc igitur proficiscar hie-
rusalem ministrare sanctis. Probauerunt enim macedo-
nia et achaia collationē aliquam facere in pauperes san-
ctorum:qui sunt in hierusalem.

Bona vsu consumptibilia/quibus christus et apli vtebant:q: erāt immediate q̄ad dominiū.

Jā aūt querat quo-
rū erāt immediate quoad dominium bona
vsu consumptibilia/quibus christus τ apo-
stoli vtebantur/Dicendum φ in parte erāt
(vt videtur) dantium et offerentium.Quādo christus et
apostoli inuitabantur ad comedendum et bibendum ab
aliquo fideli et deuoto tunc vt plurimum dominium ci-
bi et potus remanebat apud inuitantem et cōcedentem:
vsus vero erat christi et apostolorum.Et hoc est quod di-
cit Hieronymus/φ christus alieno cibo vescebatur. Illa
vero que fideles deuoti dabant christo et apostolis libe-
re et absolute absq; aliqua retentione dominij videntur
fuisse de iure cōmuni vniuersitatis fidelium pro quib⁹ se
ipsuz dare venerat et offerre.hinc est φ in deserto de q̄nq;
panibus et duobus piscibus ei oblatis/satiauit turbam
vniuersitatis credentium in eum. Joā.vj.xxxvj. dist.§. ec-
ce.Mattħ.xiiij.τ similiter de.vij.panibus et paucis pisci-
culis.Mar.vj.Mattħ.xv.Hinc est etiam φ vestes chri-
sti per milites diuise sunt in quatuor partes/significātes
quatuor partes orbis:de quibus.xcvj.di. Constantin⁹.℟.
ecclesijs.Et in tunica incōsulti significāte vniuersitatē or-
bis.ar.xxiiij.q.j.quoniā.in prin.ad quam et quas pertinet
de iure cōmuni dominiū rerū temporalium christo τ apo-
stolis oblatarū/eo φ ꝑ vestes corporales substantia seu
supellex rerū tēporaliū designatur.de iure vero speciali
videtur fuisse vniuersitatis pauperū:quorum christus et
apostoli specialē curam assumpserant.Et eis ex primaria
abdicatione omnia eroganda decreuerāt/iuxta illud ꝑs.
cxj.Dispersit dedit pauperib⁹. hinc est φ christus cū apo-
stolis loculos aliquotiēs specialiter ad inopū ministeriū.
xij.q.j.habebat.arg.lxxxij.dist.ep̄s.τ.xvj.q.j.quoniam. vel
semꝑ remanebat dominium apud dantem vsq; ad cōsum-
ptionem rei:q: nō potuit a se dominium abdicare τ illud
in incapaces trāsferre:vt est expressum ex de ℟.signi.exijt.
li.vj. ¶ Item querēdum est de domo Philippi vnius de
septē diaconib⁹ de qua dicitur Act.xxj.Et intrātes domū
philippi euāgeliste q̄ erat vnus de septē:mansimus apud
eum.quō dicebatur Philippi post missionem spūssancti:
quū esset discipulus precipuus ab aplis constitutus.Aut
dicebatur sua q: tunc erat quoad dominiū sua:aut q: ꝑus
fuerat sua si erat sua propria.Et ꝺm opponentem nō fuit
alia lex discipulorū et apostolorū quoad contemptū tem-
poraliū vt opponit:ergo q̄libet aplorum in speciali pote-
rat sibi retinere domum in speciali et in proprio:qđ est ex-
presse cōtra christi cōsiliū/Mat.xix.et cōtra id qđ dicitur
Act.iiij.τ.xij.q.j.c.ij.Si autē domus illa dicebat eius quia
fuerat eius:s; nūc nō erat.eadē ratione domus Petri di-
cebat ei⁹ q: fuerat quoad dñium ei⁹. Mat.viij. Idē dicē-
dum est de domo marie matris Joānis/qui cognomina-
bat Marcus:que erat vna de precipuis credentib⁹ que
erat Hierosolymis: de qua Act.xij.Cōsiderāsq; venit ad
domū marie matris Joannis:que dicebat sua q: fuerat:
vel q: inhabitabat eam:q: alijs credentib⁹ cōmunicaue-
rat.sua et quātum ad vsum/et quantū ad dñium:vt p.c.c.
xij.q.j.c.ij. ¶ Inter alia opponitur φ etiam apostoli licet
non litigasse in iudicio legant:tamen φ eis litigare licue-
rit:quia verba illa Mat.v.τ Luc.vj.Qui vult tecum i iu-
dicio cōtendere et tunicam tuam tollere:dimitte ei τ pal-
lium.intelliguntur ꝺm opponentez de his qui in proprio

tēporalia possidebāt. loquit̄ em̄ dn̄s illi qui tunicā habebat et palliū. quū dicit/ Siquis voluerit tunicā tuā tollere: dimitte ei ⁊ pallium. sic etiam sequit̄ ibi: Qui petit a te da ei: et volenti mutuare a te: ne auertaris. Et qđ patet ꝙ habentibus tēporalia est locutꝰ quū dixerit/ ꝙ det ei q̊ a se petit. qđ nō posset facere quū dare sit accipiētis facere. j. q. j. qui studet. nisi dn̄iuȝ etiā q̊ad tēporalia obtineret. nec etiam mutuare posset: nisi eiꝰ qđ mutuaret esset dn̄s: quū in mutuo a mutuante in eum q̊ mutuum recipit rei mutuate dn̄ium transferat̄. lxxviij. dist. in palea. ejciens. vnde dicit̄ mutuum quasi de meo tuū. Sed ad hoc dicendum est/ ꝙ predicta verba fuerunt dicta etiam apostolis in sermone sancto de mōte/ ante quē sermonē apostoli fuerunt electi: vt patet Luc. vj. Factum est autē in diebꝰ illis/ exijt in mōte orare. Et quū dies factus esset vocauit discipulos suos et elegit. xij. ex ipsis: quos ⁊ apostolos nominauit petrū ⁊c. Et sequitur ibi/ Et descēdens de monte cū illis ⁊c. Et sequit̄ ibi/ Et ipse eleuatis oculis suis in discipulos/ dicebat. Beati pauperes spū ⁊c. Et sequit̄ ibi/ Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tunicā noli ꝓhibere. Et. j. et sequit̄ ibi. Et qui aufert que tua sunt ne repetas ⁊c. hec ibi. Itē super illud Mat. v. Accesserunt ad eum discipuli eiꝰ ⁊c. dicit glos. quos ibi cōstituit. xij. Item alia glos. dicit ibi scȝ Mat. v. sic aplos preeminentius abducit vt a monte prius. ps̄. lxxj. Montes. i. apostoli suscipiūt pacem pplo. ex̄ de elec. fundamenta. li. vj. Item sup illud Mat. ix. Uidit hoiem sedentē in teloneo/ Mattheū nomine. dicit sic glos. Hinc ꝓbabilius videtur ꝙ ꝑtermissa memorat quū. xij. elegerit ante sermonē. vnde verba de nō repetendo sua/ fuerant data apostolis vt viris ꝑfectis ꝑ modū precepti: alijs vero generaliter ꝑ modū cōsilij. vn̄ ⁊ signāter dicit ibi Mat. v. c. Et accesserūt ad eum discipuli eius. q: aliud est accedere ad christū ꝑ obedientiam ꝓcepti: aliud ꝑ obedientiā cōsilij: vnde Augꝰ sup homil. ibi. Et accesserūt ad eū discipuli eiꝰ: dicit. Ut audiēdis verbis illis hi essent etiam corpore viciniores: q̊ ꝓceptis implēdis aio appropinquabāt. Unde qđ dicit opponens ꝙ talia verba fuerūt dicta habentibus tēporalia ꝑ verba illa/ Qui voluerit tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et ei qui aufert que tua sunt: ne repetas/ ⁊ qui petit a te da ei. Dicendū ꝙ tuum est equiuocum et cōmune ad tuum quoad dn̄ium et tuū quoad vsum. vnde ad Philip. j. Eo ꝙ habeā vos in vinculis meis. ⁊. j. Ita vt vincula mea manifesta fierent in christo. ⁊. j. Uinculis meis abundātiꝰ auderent. ⁊. j. Existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Et. j. apostolus quātū in eodē. c. asserit vincula sua: que tn̄ non erant sua quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium: sȝ quoad seruitutē ⁊ supplicium. Item Colos. vlti. Memores esto te vinculorū meorū/ ⁊. ij. ad Timoth. j. Et catenam meam non erubuit. Et illud ps̄. cxv. Dirupisti dn̄e vincula mea. Et si vincula nobis incōmoda dicunt̄ nostra absq̧ oī nostra ꝓprietate ⁊ dn̄io: multo magis vestimenta nobis cōmoda sepe dicunt̄ nr̄a absq̧ omni nr̄a ꝓprietate ⁊ dn̄io. xxiij. q. vij. quod aūt. ⁊ no. xij. q. j. nō dicatis. Similiter qđ arguūt de mutuo nō valet: q: sicut meum est equiuocū vt dixi: ita ⁊ mutuū qđ descēdit ab hoc ꝓnoie meo: est equiuocū et cōmune ad mutuum quoad dn̄ium/ ⁊ ad mutuuȝ quoad cōmoduȝ. Et isto scđo modo accipit̄ mutuum. iiij. Reg. iiij. Uade et pete mutuū ab omnibꝰ vicinis tuis vasa vacua: ⁊ nō pauca. vbi mutuum nō fuit factum quoad dn̄ium accipientis: sed solum quoad cōmodum necessitatis. Similiter eodē li. c. vj. quidā de filijs ꝓphetarū de ferro securis qđ sibi ceciderat in Jordane/ dixit heu heu heu dn̄e mi/ ⁊ hoc mutuo acceperā. vbi mutuū nō fuit effectū quoad dn̄ium passiue mutuātis: sed solum quoad cōmodum. Et ita in mutuo non semꝑ transfert̄ dominium rei mutuate in accipientē. Nec semꝑ locuȝ habet in pecunia: nec in alijs que vsu consumūtur. Et per consequens non oportet ꝙ ille qui mutuat actiue/ ex hoc ꝙ mutuat: sit dominus rei mutuate: quia homo potest authoritate alteriꝰ mutuare rem alienam sicut propriam: licet mutuans rem aliquam authoritate ꝓpria sit dn̄s eius: tn̄ mutuans rem aliquā quacūq̧ authoritate ⁊ nomine alterius ⁊ nō suo/ nō oportet ꝙ sit dn̄s eius/ ⁊ maxime quoad res que non cōsumunt̄ vsu/ sicut sunt vasa ⁊ instrumenta ferrea et bona mobilia quecūq̧. vnde ⁊ religiosi sine ꝓprio viuere ꝓfitentes/ tota die mutuant seu commodant sibi libros suis vsibus deputatos: quoꝝ tn̄ librorū adinuicem mutuatoꝝ neuter scȝ nec dans nec accipiens habet dn̄ium ipoꝝ. quū neuter ipsorū sit capax in speciali alicuius ꝓprietatis. Et si dicat̄ ꝙ in talibꝰ nō reperit̄ mutuū: q: mutuū est in solis rebus q̄ vsu cōsumunt̄. Dicendū ꝙ mutuum ſm ꝙ de ipo loquit̄ scriptura sacra: reperitur in quibuscūq̧ rebus siue vsu cōsumptibilibus siue nō: vt patet ex premissis authoritatibus: vnde scriptura accipit distincte mutuū pro cōmodato: et econuerso accipit accōmodatum indistincte pro mutuo: et sic accipit mutuo Mat. v. ⁊ Luc. vj. put mutuum est equiuocū ⁊ cōmune ad mutuum quoad dn̄ium/ ⁊ ad mutuū quoad cōmodū. vnde sup illud Mat. v. ⁊ volenti mutuare ne auertaris. dicit glos. duo genera prestādi cōplectitur. vel em̄ beneuole damus: vel reddituro cōmodamus. Et sup illud Luce. vj. Et si mutuum dederitis ijs a quibus speratis accipere: q̄ vobis gratia? dicit glos. sic/ Duo sunt genera beneficij. vel quū beneuole damus quod damus: vel quū reddituro cōmodamus. Et sup illud Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperantes. dicit glos. sic. Non in homine spem mercedis figentes: qui si nō reddat quod cōmodastis: reddet deus quo iubente fecistis: siue non reddat hereditas nostra in eternū erit. ¶ Item arguit oppositor ꝙ apostoli potuerūt in iudicio petere. q: Mat. xviij. dixit christꝰ discipulis vbi erat petrus vt sequit̄ ibi: Tunc accedens petrus ⁊c. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. ⁊. j. dic ecclie. ergo ⁊c. Itē illud apostoli. j. ad Cor. vj. Iā quidem delictum est in vobis ꝙ iudicia habetis ⁊c. Intelligitur dictum ſm oppositorē nō talibus ꝑsonis qui a se dn̄ium omniū tēporalium abdicarunt. loquebatur em̄ apostolus Corinthijs: qui nō renuntiauerunt bonis suis: vt patet. j. ad Cor. vlti. de collectis quas faciebant. et Augꝰ etiā dicit/ ꝙ nō legit̄ ꝙ cōuersi ex gētibꝰ cōmunicauerint sua. Unde dicit oppositor ꝙ precepta illa data Matth. v. Si quis te percusserit ⁊c. Et qui vult tecum in iudicio contendere ⁊ tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et quicūq̧ angariauerit te mille passus ⁊c. nō sunt seruāda in executione operis ſm Augustinū in libro de sermone dn̄i in monte: sed semꝑ in preparatione animi sunt habenda: vt scȝ simus parati hec facere et sustinere/ qn̄ charitas hoc requiret. et ad hoc allegat. xiiij. q. j. paratus. cum. §. precedenti. ⁊ propter hoc ſm eū non dicit apostolus. j. ad Cor. vj. Quare nō iniuriam accipitis. sed dixit quare non magis iniuriam accipitis. ¶ Reperit etiā oppositor de apostolis/ ꝙ nō fuerunt electi ante sermonē factū in monte/ Matth. v. Ad hoc dicendum/ ꝙ sicut supra dictum est: apostoli electi fuerūt ante sermonē: sicut patet Luc. vj. ⁊ ex sex que colligunt̄ ex sermone illo/ Matth. v. Et primo ex eo quod dicitur: Accesserunt ad euȝ discipuli eius. scȝ. xij. vnde glos. ibi/ Quos constituit ibi. xij. ergo discipuli qui dicuntur propius ad christū accessisse: fuerunt xij. apli iam ab ipso preelecti. propter qđ dicit Augꝰ ibi: Ut hi etiam essent corpore viciniores: qui ꝓceptis adimplendis animo appropinquabant. Secūdo patet ex eo quod christus dixit ibi/ Uos estis sal terre. qđ de solis. xij. intelligitur ad literam esse dictum: quia ceteri alij discipuli erant per. xij. apostolos postea spiritualiter sale sapientie condiendi. sal enim sapientia est. xliij. distin. sit rector. apostoli vero a solo christo fuerūt sale sapiētie celestis cōditi. Et hoc est quod dicit ibi glos. tracta a Hiero. sic. Sal facit terram sterilem. vnde irati victores destruentes vrbes salē seminabant: ne quod in eis germen oriretur. ita et apostoli destructo peccati regno/ germen vitiorum cōpescunt. hec glos. Et alia glos. dicit sic. Ut enim non est ci

bus aptus nisi sale conditus: ita sermo non est vtilis sine documento apostolice sapientie. vnde in Leuitico. ij. c. In omni sacrificio sal offeres. i. in omni quod facis vel dicis apostolicam sapientiam habe. hec glos. Item Chrysostomus ibi. In quo monstrat q necessario hoc iniungit. non enim pro vestra vita: aut pro vna gente: sed pro vniuerso orbe vos merito etsi alios mordentes mala audiatis gaudete. hoc enim est opus salis mollia mordicare: q̄re aliorum maledictio nihil vobis nocet. xj. q. iij. sm. τ c. temerariū. τ §. Item Salomon. xxiiij. q. iij. cum sancti. sed est testis vestre virtutis. Item Hilarius ibi. Est autē hic proprietas querenda verborū al's dictorum: quam et apostolorū officium: et ipsius salis natura monstrabit. hoc igitur in oēm vsum humani generis effectum, incorruptionem corporibus quibus fuerit aspersum impertit: et ad omnem sensum conditi saporis aptissimum est. Apostoli autem sunt rerum celestium predicatores et eternitatis velut satores merito sal terre nuncupati: quia per virtutē doctrine quasi salientes eternitati corpora seruant. Item ibi Remigius: Sal etiam per aquam et ardorem solis, et per flatū venti in naturam alterā cōmutatur: sic et apostolici viri per aquam baptisimi et ardorem dilectionis, et flatu spiritussancti, in spiritualem regenerationem cōmutati sunt. Sapientia etiaȝ celestis per apostolos predicata exiccat humores carnalium operum. aufert fetorem et putredinem male cōuersationis, et vermem libidinose cogitationis. et illum de quo dicit propheta Esa. vlti. in fi. Vermis eorum nō morietur. Sunt etiam apostoli sal terre. i. hoim terrenorum: qui amando terram, terra vocantur. Vel sm Hieronymū, apostoli sal terre nuncupantur: quia per illos vniuersum hominum conditur genus. Petrus tamē apostolus hoc verbum, Vos estis sal terre, ad omnes sacerdotes extendit. xxiij. dist. sacerdotes. Adde hic qd̄ scripsi. s. de sale in. §. O gloriosa ciuitas. Ꝟ. cum em̄. in ar. liij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi subiungitur. Quod si sal euanuerit: in quo salietur? ad nihilum valet vltra nisi vt mittur foras. qd̄ de solis apostolis intelligendum est ad literam: quia ceteri discipuli si euanuissent: vel infatuati fuissent: potuissent per apostolos sicut per superiores saliri et reparari. Apostoli vero qui erant supremi: non habebant alios superiores per quos potuissent saliri: et ad statum pristinum reparari: ideo τ hoc est qd̄ dicit ibi glos. sic. Si vos per quos alij condiendi sunt: aduersis vel prosperis cesseritis: per quos vobis error auferetur quū vos deus elegerit tollere alijs? Quarto patet ex eo quod ibi sequitur: Vos estis lux mundi. qd̄ de solis apostolis intelligit: per quos alij erant illuminādi. et hoc est qd̄ dicit ibi glos. sic: Hic ostenditur officium apostolicū: quia scilȝ sunt sal terre et lux mundi. Item ibi Chrysostomus, Apostoli dicti sunt prius sal propter iudeos: vel propter populū christianum, a quibus deus cognoscitur: quos seruant in dei sciētia. lux autem ꝑ ptergētes quas ad scientie lumē ꝑducūt. Itē ibi Hilarius. Natura em̄ luminis est, vt lucē quocūq circūferatur emittat: illatūq edibus tenebras interimat luce dominante. Igitur mundus extra cognitionem dei positus obscure tenebratur ignorantie tenebris: cui ꝑ apostolos lumen scientie inuehitur: τ cognitio dei daret: et de paruis eorū corpusculis quocūq incesserint lux tenebris ministratur. Item ibi Remigius: Sicut aūt dirigit radios suos ad effugandas humani cordis tenebras. Quinto patet per id qd̄ dicitur ibi. Nō potest ciuitas abscondi supra montem posita. vsq ibi. coram hominibus τc. Que quidem verba ꝑncipaliter et precipue de apostolis, qui supra montem vniuersalis ecclesie constituti, ceteris alijs discipulis prefecti sunt. xxj. dist. in nouo. dicta intelliguntur. vnde ipsi soli velut lucerne celestis fulgoris sup candelabrū militantis ecclesie positi, ceteris prestant lumen gratie multiformis. vn̄ glos. ibi dicit sic. Quia apl̄i fundamenta sunt apte ciuitas dicunt. probat ex de elec. fundamenta in prin. li. vj. Et sup illo verbo; Sic luceat lux vestra glos. Lux tenebras soluit et postea illustrat: sic apl̄i expulsis vitijs deducunt ad lumē fidei τ cognitionis. Itē Hieronymus. Ne aūt apostoli abscondant: sed tota libertate se ꝑdant: docet eos fiduciā predicandi, quū dicit: Nō pōt ciuitas abscōdi τc. Sexto apparet ex eo qd̄ ibi sequitur: Qui autē soluerit τc. vsq ibi, regno celorū. Et quibus apte insinuatur, q erant iam apostoli a christo cōstituti predicatores veritatis quū dicit: τ docuerit sic hoies τc. τ ij. qui fecerit et docuerit τc. Tunc autē fuerūt apostoli electi ad apostolatum: qn̄ fuerūt cōstituti predicatores veritatis a christo: sicut patet Mar. iij. c. Et ita nō est dubium q̄n apostoli in sermone dn̄i in monte, essent iam ante ipsum sermonem electi. ¶ Aliud qd̄ opponit, est q preceptum de nō litigando, et de non ꝯtendēdo in iudicio datū Mat. v. τ Luc. vj. et. j. ad Cor. vj. non semꝑ est seruandū a viris ꝑfectis quātum ad opis executionē: sed solū quantuȝ ad animi ꝑparationē. Et q hoc dicat: Aug. vt supra dictū est xxiij. q. j. paratus. qd̄ est manifeste cōtra intentionē sacre scripture, τ Augustinū ac doctrinā sacrorū doctorū. Nam in isto precepto siue cōsilio dato Mat. v. Si qui vult tecum in iudicio cōtendere: et tunicaȝ tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce. vj. ab eo. Qui aufert tibi vestimentū: etiā tunicā noli ꝓhibere. τ qui aufert q̄ tua sunt: ne repetas. Continentur duo. vnum affirmatiue: τ aliud negatiue. Illud qd̄ ꝯtinet affirmatiue est, vt auferenti tunicam dimittamus ei τ pallium. et ecōuerso, auferenti vestimentū dimittamus ei et tunicā. et istud absq dubio nō est semꝑ seruandū exterius in opere: sed semꝑ tenendum est in animo ꝑparato. q: preceptum affirmatiuū non obligat ꝓ semꝑ vt est etiā illud: Si quis percusserit te in vnā maxillam ꝑbe ei et alteram. Luc. vj. Et sic intelligit Aug. et sic intelligit eū Gratianus. xxiij. q. j. §. his ita respondetur. quū dicit ibi precepta patientie. et sic loquit expresse. c. sequēs, paratus. Aliud qd̄ cōtinet seu implicatur negatiue in illo precepto seu cōsilio est, q non cōtendamus in iudicio ꝓ pallio seu tunica nec quacūq re tēporali: nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec etiam auferenda iudicialiter ꝓhibeamus. Et istud semper est seruandū a viris ꝑfectis quoad opis executionē: τ nō solum quātum ad animi ꝑparationē. Sic et in illo precepto. Qui percusserit te in vna maxilla τc. includuntur duo. vnum affirmatiue, scȝ q percutienti vnā maxillam: ei alterā ꝑbeamus. et istud nō semꝑ faciendū est in opē exteriori: sicut probat Aug. de christo τ paulo: quorum neuter in maxilla ꝑcussus prebuit corporaliter alterā: vt pre. c. paratus. Aliud qd̄ includit in illo precepto negatiue, q ꝑcutientē nos in quacūq parte corporis, nō repercutiamus. τ istud seruandū est in opere exteriori maxime a viris perfectis: nisi in casu quū quis tenet locū presidentis: vt pater ꝑcutit filium: et dn̄s seruum corrigendo. iudex reum puniendo. xxiij. q. iiij. q̇ peccat. ad fi. ideo christus nunq̄ ꝑcussit: sed petro percutienti dixit. Conuerte gladium tuum in locum suū. Mat. xxvj. τ. xxiij. q. j. §. j. τ. q. iij. §. j. demōstrans facto τ exemplo malo nō esse corporaliter resistendū. vnde in predicto loco, Cōuerte gladiū τc. Rabanus dicit sic: Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiā doceret: vt potius ad sustinendum aduersa instrueret, q̄ ad vindicandū ꝓuocaret. Item ibi Aug. cōtra faustum. Nam vtriq dn̄s iusserat vt ferrum discipuli eius ferrent: sed non iusserat vt ferirēt. quid ergo indignum si petrus post hoc peccatum factus est pastor ecclesie: sicut moyses post ꝑcussuȝ egyptiū factum est rector synagoge. vterq em̄ nō detestabili immanitate: sed emendabili animositate regulam excessit. vterq odio improbitatis aliene. sed ille fraterno: iste dn̄ico: licet adhuc carnali tamē amore peccauit. vnde et christus arguit Iacobū τ Ioānē petentes vindictā ignis cōtra samaritanos. Luc. ix. τ. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et christus docuit Matth. v. non resistere malo. vbi Chrysostomus. Sine enim hoc mandato legis mandatum stare nō potest; quia si sm legis mādata Leuitici. xxiiij. xxiij. q. iiij.

§.ex his cum.c.seq.omnibus reddere malum pro malo ce
perimus:omnes efficiemur mali:eo ꝙ persequētes abū/
dant.Si autē ſm christi mandatum Math.v.nō resisti/
tur malo. etsi mali nō leniuntur:tamē boni permanebūt
boni.Item ibi Hieronymus.Dn̄s ergo noster vicissitudi/
nem tollens trūcat initia peccatorū. In lege nāq; culpa
emendat:hic peccatorū auferuntur exordia. vnde ⁊ Am/
brosius de sancto Joseph dicit/ꝙ propterea christus pro
hibuit discipulos non portare virgam:vt instrumenta eri
peret vltionis.xj.q.iij.ira.⁊ Aug⁹ super prece.verbo/non
resistere malo/dicit sic:Non ait non reddere malum pro
malo:sed non resistere aduersus malum:vt non soluꝫ nō
rependas quod tibi fuerat irrogatum:sed etiam non resi
stas qn̄ aliq̄d irrogetur.hoc est quod consequenter expo/
nit:sed siquis te percusserit in dexterā maxillam:prebe ei
et alterā.vbi etiam Aug⁹/Docet ergo dominus medicus
animarū:vt discipuli eorū quorū saluti cōsulere vellent:
imbecillitates equo animo tolerarēt.omnis nāq; impro/
bitas ex imbecillitate animi venit:q: nihil innocenti⁹ est
ab'eo qui in virtute ꝑfectus est.Ibi etiam Aug⁹.Omnia
autem in quib⁹ improbitatem aliquā patimur:in duo ge/
nera diuidunt.quoꝝ alteruꝫ est quod restitui non potest:
alterum quod potest.sed in illo quod restitui non potest:
vindicte solatium queri solet.Quid em̄ prodest ꝙ percus
sus repercutis?nunquid propterea illud quod in corpo/
re lesum est:restituitur?sed timidus et vilis animus talia
fomenta desiderat.Item ibi Chrysostomus.Nūquid au/
tem si repercusseris eum compescuisti eum vt te non per/
cutiat:sed magis excitasti eum vt adhuc percutiat. nam
iracundia per iracundiam non compescitur:sed amplius
irritatur.Item ibi Aug⁹.Tenebitur ergo in hoc iniuriaꝝ
genere iste modus a christianis:vt accepta iniuria nō sur
gat odium:sed paratus sit animus plura perpeti:nec cor/
rectionem negligat.xxiij.q.iiij.quisquis.cum.c.seq.que vel
consilio vel authoritate vti potest.propter quod etiā apo
stolus ad Rom̄.xij.c.christi preceptū sequens scribit:Nō
vos defendentes charissimi:sed date locum ire.xxiij.q.j.§.
j.vbi dicit glos.Ille dat locum ire:qui aduersarium ꝑmit/
tit facere quod vult.Et si viris perfectis non licet se corpo
raliter defendere:vt tot originalia probant propter virtu
tem patientie cōmendandam et dilectioneꝫ proximi/quē
debemus in amore christi cunctis rebus tēporalibus pre/
ferre/etiam vite corporali/extollendam.Eadem ratione
non licet viris perfectis iudicialiter defendere et conten/
tiose res suas tēporales propter virtutē paupertatis cō/
mendandam et dilectionem proximi:quem debemus in
amore christi cunctis rebus tēporalibus preferre et ante/
ponere.ad hec.xxiij.q.j.§.j.c.nisi bella.et.q.iij.§.j.⁊ legitur
et no.ex̄ de homici.suscepimus.Et ideo sicut christus et
apostoli nūq̄ repercusserunt excepto Petro:qui in hoc
peccauit:vt.s.ꝟ.Item ibi Aug⁹.dixi:⁊ cui ilico dictum est:
Conuerte gladium in vaginam:Ita christus et apostoli
pro rebus temporalibus:quibus pax fraterna preferen/
da est:nūq̄ in iudicio litigauerunt:nec contenderūt:nec
eorū statui cōpetit.Et ideo sicut christus dixit non esse re/
sistendum malo:ita dixit non esse contendendum in iudi
cio.et sub eadem lege precepti interdixit vtrunq; immo
vnuꝫ cōprehenditur sub alio:q: non ꝯtendere in iudicio/
est quoddam nō resistere malo.Similiter sicut apostolus
dixit Rom̄.xij.Non vos defendentes charissimi sed date
locum ire.Ita dixit.j.Coꝝ.vj.Iam quidē delictū est in vo
bis ꝙ iudicia habetis inter vos:Quare non magis iniu/
riam accipitis?quare nō magis fraudem patimini?Ideo
ſm preceptum christi percussi in vna maxilla/citius de/
bemus sustinere ꝙ percutiamur in alia maxilla:q̄ repcu/
tiamus.Item ſm preceptum eius spoliati tunica citi⁹ de/
bemus permittere ꝙ spoliemur pallio/q̄ iudicio conten/
damus.Et eadē ratio est vtrobiq;:q: sicut minus:īmo nec
malū est ex parte patientis/nisi malū pene.de quo malo
Esa.xlv.ibi/Creans malū.⁊.xxiij.q.iij.quidā.ꝟ.coliciani.

malū est ꝑcuti in altera maxilla/q̄ repercutere:ideo citi⁹
debemus esse parati ad sustinendum in altera maxilla:q̄
repercutiamus:ita minus malū est dimittere palliū q̄ cō/
tendere in iudicio per qd̄ abijcit vel remittitur pax cū ꝓ/
ximo:ideo dimissio pallij intelligēda est quoad ꝑparatio
nem animi:sed declinatio iudicij contētiosi et litigij intel/
ligenda est simpliciter quoad executionē oꝑis.Et ideo si/
cut corporalis defensio permittitur ſm veniā infirmis et
imperfectis:prout patet Luce.xxij.vbi christus concessit
apostolis ſm veniam/ꝙ possent circa tempus sue passio/
nis ꝓpter ipsoꝝ infirmitatem sumere gladios ad eorum
defensionē:ita in iudicio contēdere et litigare pro tpalib⁹
rebus ꝑmittitur ſm veniam infirmis et imperfectis:ideo
apostolus.j.ad Coꝝ.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his omnibus.secula/
ria igitur iudicia si habueritis:cōtemptibiles qui sunt in
ecclesia cōstituite ad iudicandum.que verba pertractans
Grego.xix.li.moral.sic dicit.Quia spūalia dona non cape
rēt si terrena eos negotia deperissent.longe autē permi/
sit dicēs/Contēptibiles qui sunt in ecclesia illos ꝯstituite
ad iudicādū.ac si aperte dicat:qui minoris sunt meriti in
ecclesia:⁊ nullis magnorū donorū virtutibus pollēt:ipsi
de terrenis negotijs iudicent:quatenus ꝑ quos magna
nequeant bona:suppleant minora.quos et contemptibi
les nominat:⁊ tamē sapientes noiat quū dicit sic.Nō est
sapiens quisq̄ inter vos qui possit iudicare fratrem suuꝫ.
Qua ex re quid colligitur/nisi vt hi terrenas causas exa/
minent:qui exteriorū rerū sapientiam perceperunt.q̄ au/
tem spiritualibus donis ditati sunt:profecto non debent
negotijs implicari:vt dum nō cogunt inferiora bona dis/
ponere exercitati valeant bonis superioribus deseruire.
hec Grego.Et si iudices immediati rerum temporalium
siue secularium:qui ad hoc constituunt/vt dirimant lites
et litigia ac cōtentionum certaminis finem ponant.vt.C.
de agrico.⁊ cen.litibus.ex̄ de re iud.iurgantiū.⁊ de do.et
cō.finem.vbi de hoc.⁊.c.si.ex̄ de transac.c.vltimo.vbi de
hoc.⁊.v.q.ij.si primates.nō debent esse supremi et hono/
rabiles:sed infirmi et contemptibiles in ecclesia:quanto
magis supremi et perfecti in ecclesia nō debent ꝯtendere
et litigare.vtiq; quātomagis distrahit a perfectione cōtē/
dere in iudicio et litigare q̄ cōtentionem et litigium diri
mere ⁊ interimere.iudices em̄ pacem et cōcordiam ferūt
ꝓcurant ⁊ nutriunt.xc.di.c.penul.⁊ vlti.ex̄ de treu.⁊ pa.c.
j.litigantes vero ac contendentes rixas et discordias pa/
riūt et accendunt.illi em̄ omne bonū ꝓspectant:isti bona
ꝓpria affectant et querunt.Item Aug⁹ pertractās predi
cta verba apostoli in enchiridion.xliiij.c.dicit sic:Nā ⁊ hic
posset putari iudicium habere aduersus alterū non esse
peccatum:sꝫ tantūmodo si extra ecclesiam vellet iudicari:
nisi secutus adiungeret.Iam quidē oīno delictum est in
vobis:quia iudicia habetis vobiscum:⁊ ne quis ita excu/
saret et diceret se iustum habere negotium:sed iniquita/
tem pati:quam velit a se iudicij sententia remoueri:conti
nuo talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit
atq; ait:Quare nō magis iniquitatē patimini?quare nō
potius fraudamini?vt ad illud redeat qd̄ dn̄s ait Mat.
v.xiiij.q.j.§.j.Si quis voluerit tunicam tuam tollere:⁊ in
iudicio tecum contendere:dimitte ei ⁊ pallium. ⁊ alio lo/
co Luc.vj.Qui abstulerit inquit tua:noli repetere.Pro/
hibuit itaq; suos de secularibus cuꝫ alijs habere iudiciū.
Ex qua doctrina apostolus dicit esse delictū:tm̄ quū finit
in ecclesia talia iudicia:finiri inter fratres fratrib⁹ iudicā/
tibus:ex̄ ecclesiā vero terribiliter vetat.Manifestum est
etiam hic quid ſm veniam cōcedatur infirmis.ꝓpter hoc
itaq; atq; huiusmodi pctā ⁊ alia:licet his minora:oportet
vt quotidie crebroq; orem⁹ dn̄m/atq; dicamus Mat.vj.
de peni.dist.j.in actione.⁊ dist.iij.de quotidianis.Dimitte
nobis debita nr̄a.hec Aug⁹.Et ita ſm Augustinū non li
cet perfectis litigare:infirmis aūt cōceditur ſm veniā:sꝫ
nō fraudulenter ⁊ cum scandalo.vnde.j.ad Thessalo.iiij.
Neq; circūueniat fratrē in negotio.⁊ Mat.xviij.Ve illi

per quē scandalū venit. ex de noui oper. nunt. cū ex iniuncto. ꝛ Luc. xix. Siquid aliquē defraudaui: reddo quadruplū. xij q. ij. cū deuotissimā. ꝛ. c. in antiquis. ꝛ. c. in legibus. Item ad hoc est glos. sequēs intentionē beati Augustini/ q̄ sic dicit sup illud. j. ad Cor. vj. Iam oino delictū est in vobis ꝛc. Glos. interlinearis. Ex hoc solo ꝙ iudicia habetis. pctm̄ est em̄ litigare quū par esse debeat. Item glos. continua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios: s; ne excuses ꝙ hoc iuste agis: occurrit: quare nō magis iniuriam accipitis: vnde dn̄s Luc. vj. Qui abstulerit tua noli repetere. s; tn̄ hic ɓm veniam infirmis cōcedit apostolus. hec glos. et sic in fi. determinat. Ut autē p̄dicta verba Augustini in quibus ait peccatū est iudiciū habere cōtra fratres/ sane intelligant: dicendū quid in huiusmodi liceat pfectis: et quid nō. et q̄d infirmis: et quid nō pfectis. Igit̄ licet repetere sua simpliciter/ sine causa/ sine lite/ sine iudicio: s; non cōuenit eis inde mouere causam an̄ iudicē. Infirmis vero licet repetere sua mouēdo causam ante iudicē et iudiciu; habendo cōtra fratrem: s; nō cōtentiose vel fraudulēter: nec apud infideles iudices. hec glos. Nec obstat glos. per opponentē allegata sup verbo apostoli/ Oia mihi licent j. ad Cor. x. i. omnia mea licet repetere: q: vt ex premissis apparet: glos. loquit̄ ibi de modo repetendi sua simpliciter sine litigio iudicio ꝛ contētione. Itē ad hoc est Remigius sup dictis verbis apostoli sic dicens: Duplicātq; peccatū: ꝛ ꝙ litigant: ꝛ ꝙ in p̄sentia infidelium litigant: a q̄bus blasphematur nomē christianitatis. Iam quidē ostēsum peccatum est in vobis/ ꝙ iudicia habetis inter vos. accusatio litē: lis discordiā: discordia odiū generat. ne forte illi dicerent oino peccatū est si mea requiro: ideo apostolus dixit: In veritate oino delictum est in vobis/ q̄ contra preceptū dn̄i agitis: qui dixit Luc. vj. Si quis aufert q̄ tua sunt ne repetas. ꝛ qui vobis pacem suam cōmendauit: quare non magis dānum sustinetis: vt preceptum domini custodiatis. hec Remigi⁹. Item ad hoc est Chrysostomus sup Mattheū dicēs. Indigna res est vt hō fidelis stet in iudicio ante cōspectū iudicis infidelis. vel si fidelis certe secularis et qui te venerari debuerat ꝑpter dignitatē fidei: iudicat te ꝑpter necessitatē cause: ꝛ pdes dignitatē christi ꝑpter negotiū mundi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis est: et cogitationum malarū. nam si videris ꝙ causa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur: et tu similiter cause tue adesse festinas. et si ab initio hoc cōsilium nō habuisti. Itē idem ibidem. Si semel iudiciū ingressus fueris: iā non cogitas vt veritas cause appareat: sed vt quocūq; victor existas. vnde et in Prouerbio. xij. c. Qui negligit dānum ꝑpter amicum/ iustus est. Iter autē impiorū decipiet eos. ergo a sensu ɔtrario/ q̄ nō negligit dānu; ꝑpter proximū: sicut ille qui iudicialiter sua repetit: nō est perfectus perfecta iustitia. vnde glos. inter. dicit ibi. propter amicū. i. ꝑpter christū/ qui dixit Ioā. xv. vos amici mei estis. Iter autē impiorū. glos. interlinearis. qui vel sua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item glos. dicit ibi sic. Si hoc ad literā accipit̄: quātomagis est dignus corona iustitie q̄ propter deum/ q̄ dixit Luc. xij. ꝛ Matth. x. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: vel qui vendens oia dat pauperib⁹/ Mat. xix. vel rapinā bonorū suorū cum gaudio/ Heb. x. patitur: vel carnē suam morti tradit. Ioā. xij. Hoc etiā apparet in Abraam qui prius elegit ius suū ꝑprium/ qd in preda de manibus hostium erepta tēporaliter acquisierat. xxiij. q. v. dicat. j. dist. ius militare. totaliter dimittere: q̄ꝫ honorem sui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclinare seu humiliare. Gen̄. xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam ad dn̄m meū excelsum possessorē celi et terre/ ꝙ a filo subteguminis vsq; ad corrigiam calige non accipiam ex omnibus que tua sunt: ne dicas ego ditaui Abraam. Isaac etiā patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna successione/ et propria acquisitione ei debebatur cedere: q̄ꝫ contentioni deseruire. Gen̄. xxvj. vbi etiam puteum pro quo non accidit contentio merito appellat latitudo. quia plena latitudo iustitie non possidetur nisi in mansuetudine pacis/ foras dimissa temporalium contentione. vnde et ps. cxviij. Latum mādatū tuum. idest charitatis ꝛ pacis nimis. scilicet ad amicos et inimicos nostra tollentes. ex vt li. non con. accedens. ij. ꝛ. ij. ad Cor. vj. Cor nostrum dilatatum est. ꝛ. j. dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudine credentium scribitur Act. iiij. et. xij. q. j. c. ij. ꝙ erat eis cor vnum et anima vna: et omnia communia. nec erat litigiū nec contentio inter eos ꝛc. sed plena concordia/ et pacis tranquillitas. et implebatur ps. cxxxij. Ecce q̄ꝫ bonum et q̄ꝫ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre. c. ij. Nimirum supra modum est iocundum et delectabile absq; omni temporalium questione litigio et contentione vnanimiter et pacifice viuere: nihil in hac vita felicius: ideo merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas precessit hierusalem. i. visio pacis dicta est. hinc apostolus. j. ad Cor. xiij. Charitas non querit que sua sunt. Et si perfecta charitas de qua apostolus ibi loquitur: non querit q̄ sua sunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicialiter que sua sunt: quum nihil maxime proprium habeat. vt. s̄. probatum est. Si enim perfecta charitas sua non q̄rit: quomodo sua litigando requirit: hinc Phil. ij. Nō que sua sunt singuli considerantes: sed que aliorū. facit. lxiij. dist. nosse. Omnis enim lis et contentio per iniquitatem extitit introducta. si enim homo non peccasset: nulla de talibus fuisset q̄stio litigiū nec cōtentio. Christus autē reduxit apostolos et apostolicos viros quantū ad cōtemptū tēporaliū/ ad rectitudinis prime statum: vt expressum est xij. q. j. c. ij. quare sicut in statu innocentie nulla fuisset questio de tēporalibus: ita nec apostolis ac viris apostolicis ad statum innocentie quoad hoc restitutis/ licuit in iudicio contendere: aut pro talibus litigare. vnde christus licet in maxilla percussus ostenderit nō fuisse percutiendū: cum bis in passione spoliatus nihil reclamauit. Ioā. xix. Quā graue sit cōtendere ex hoc apparet/ ꝙ per illud donū cōcordie amittit̄: qd in vobis spū sanctus precipue diligit. xxiiij. q. j. §. si aūt. vnde et in colūba apparuit. Ioā. j. de cō. dist. iiij. aliquid. Iracundi em̄ suscitant lites et contentiones. Eccli. xxviij. et Phil. ij. Nihil per contentionē. j. ad Cor. xj. Si quis videtur cōtentiosus esse: nos talem consuetudinē non habemus: nec ecclesia dei. ij. Timoth. ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex de sindico. c. vnico. Prouerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites. Omnis lis etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie est. Iaco. iiij. Un bella et lites in vobis: nonne ex cōcupiscētijs vestris: vn̄ et Seneca. Quietissimam vitam ducerēt homines: si hec duo tollerētur de medio/ meum et tuum. pro hoc faciunt/ xj. q. j. te quidē. et. §. ex his. xiiij. q. j. §. j. ꝛ. §. quia erga. xvj. q. j. de p̄sentium. Item apostolus ad Ephe. v. Redimentes tēpus: quoniā dies mali sunt ꝛc. vbi Aug⁹. Tempus redimit qui perdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi det nummū vt habeat vinum. et ista est quedā temporis redemptio: vt si quis vult tecum in iudicio contendere post tunicam dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Or vero obij̄citur ꝙ ista precepta fuerunt data generaliter in monte Matth. v. et omnibus perfectis et imperfectis. verū est: sed non vniformiter: quia apostolis et viris perfectis fuerunt iniuncta simpliciter et absolute: alijs vero fuerūt iniuncta quodāmodo ɓm quid et sub conditione/ sc; si vellent absq; peccato viuere: et ad perfectionem virtutis attingere. vnde alijs magis fuerunt consilia q̄ꝫ precepta. appetētibus perfectione; precepta. vnde Aug⁹. Sed tu longe es a peccato iniusti exactoris: quo omnino non exigis debitū. ideoq; bon⁹ magister ait: Qui pcusserit te in vnā maxillam: prebe ei et alteram. Matth. v. xiiij. q. j. qd debetur. Item Aug⁹. Quisquis preceptis nō obtēperat: reus est cōsilio. si vti volueris minus boni adipisceris: non mali aliquid perpetrabis. xij. q. . quisquis. ¶ Item qd opponitur de verbo dn̄i loquētibus sibi discipulis. Matth.

xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et.j. dic ecclesie. er‐
go apostolici viri et apostoli possunt conqueri ecclesie de
sibi iniuriantibus ⁊ suas res auferentibus. Dicendum ꝙ
istud est potius contra opponentem: q: dominus loquit̃
ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que est fienda
intuitu fraterne charitatis: ⁊ nō intuitu ꝓprie vtilitatis. ij.
q.j. si peccauerit. vbi de hoc. xlv. dist. ſm illud. ex̃ de iudic.
nouit. et legit̃ et no. ex̃ de hereti. cum ex iniuncto. in glos.
ad hanc. Nec em̄ admonendus est secreto frater et post‐
modum denūtiandus ecclesie propter aliquod cōmoduȝ
tēporale: vt opponens in suo medio implicat: sed propter
lucrū anime spūale. vnde dicit̃ ibi: Si te audierit lucratꝰ
eris fratrem tuū. non recuperes vestem tibi ablatam: vel
aliam rem temporalem. vnde Augꝰ ibi. Si propter te id
facis: nihil facis. si autē amore illiꝰ facis: optime facis. De‐
inde ꝙ instat ꝙ apostolus. j. ad Cor. vj. quum dicit. Iam
omnino delictū est in vobis: ꝙ iudicia habetis inter vos.
non loquitur viris perfectis: sȝ loquit̃ Corinthijs: qui nō
reliquerāt: sed sibi retinuerāt bona ꝓpria tēporalia. nō fa
cit pro ipso: sed magis cōtra: quoniā si habere iudicia de
rebus temporalibus est peccatū aliqđ infirmis et imper‐
fectis: nec eis licet nisi ſm veniam: multo magis est pecca
tū ꝑfectis: nec eis licet. quod est cōtra opponentē. Qꝛ au‐
tē apostolus loquitur ibi de iudicio rerū tēporalium vni‐
uersaliter et absolute/ siue cum fraude siue absq̧ fraude/
patet: q: de tali iudicio loquit̃ ibi apostolus: quale conce‐
dit seu permittit ibidem ipsis Corinthijs: sȝ apostolus cō
cedit seu ꝑmittit ibi Corinthijs iudicia sine fraude: ⁊ non
iudicia cum fraude. qđ patet in eo qđ dicit/ Judicia igitur
secularia si habueritis: contemptibiles qui sunt in eccle‐
sia/ illos cōstituite ad iudicandum. qđ manifestum est in‐
telligere de iudicijs bona fide absq̧ fraude: q: iudicia cū
fraude non cōcedit dicens ibi: An nescitis quia iniqui re‐
gnum dei nō possidebūt? et ita omne iudiciuȝ litigiosum/
siue cum fraude/ siue sine fraude/ implicat ad peccatum:
et per consequens repugnat viris perfectis. vnde directe
reprehendit in iudicio contentionem quū dicit: Sed fra‐
ter cum fratre in iudicio contendit. ex qua cōtentione cō‐
tinua subiungit. Jam omnino delictum est in vobis/ ꝙ iu‐
dicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: sed soluȝ
de contentione prehabita mentione. Ideo dicit: Jam de‐
lictum omnino est in vobis ⁊c. quasi diceret/ habere iudi‐
cia fraudulenta hoc est vituperabile apud omnes gētes
etiam infideles: sed apud nos est vituperabile habere q̄‐
cūq̧ de tēporalibꝰ iudicia siue fraudulenta siue non frau
dulenta: ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudeȝ/
ꝙ̄ pro tēporalibus in iudicio contēdere. Jstam perfectio‐
nis doctrinam sequentes olim sancti anachorite egyptij
nedū illud pauperculū modicū quod habebant eis sub‐
tractū in iudicio non repetebant: sed nec furibus eis sub‐
trahentibus et scientibus ipsis aliquid dicebant. vnde de
Machario legitur/ ꝙ quum semel ad cellam suam reuer
teretur: et ibi inuenisset furem tollentem qđ in cella habe
bat: stetit tāꝙ̄ peregrinus caritans aīal cum illo latrone
de rebus suis cum multa patientia: ⁊ perduxit eū dicens.
Nihil in hunc mundum intulimus. j. Timoth. vj. Dn̄s de‐
dit: dn̄s abstulit: sicut ipse voluit ita factum est. benedictꝰ
deus in omnibus. Job. j. De quodam alio sene legitur/ ꝙ
quū quidā alius frater vicinus suus sepe sibi furaret̃ de
his que in cella habebat: ⁊ ipse videret illum: non argue‐
bat senex: sed amplius opabatur dicens/ puto frater ille
necessarius est. habebat ergo senex magnā tribulationē
et penuria panis. Quū aūt moreret̃ et circūdedissent eū
fratres: senex vidit illum fratrē q̄ solebat ei furari: et dicit
ei: Accede ad me frater: et apprehēdit eius manus ⁊ oscu
labatur dicens: Gratias ago manibus istis fratres: q: ꝓ‐
pter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Jlle au‐
tem frater compunctus corde et agens penitētiam/ factꝰ
est et ipse strenuus monachus. Alius frater requisiuit se
nē dicens: si mihi debet paucos nūmos frater: iubes vt re
petam eū? Cui senex. semel tm̄ dic ei cū humilitate. at ille:
ꝙ si semel ei dixero ⁊ nihil mihi respondeat: quid faciam?
Tunc senex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam
quia non possum vincere cogitationes meas nisi illi fue‐
ro importunus. Cui senex. dimitte cogitationem tuaȝ cre‐
pare. tantūmodo fratrem tuum ne contristes quia mona
chus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali liti
gare nō licet. Legitur etiam in vitis patrū/ ꝙ quum tres
anachorite iuissent ad metendum sub certa mercede: et
vnus eorum fuisset infirmatus: alij duo inuitabant eū re‐
cipere partem mercedis. ipse vero dicebat ꝙ non debebat
habere partem: quia non laborauerat. Alius anachorita
determinauit hanc questionem charitatiue/ ꝙ reciperet
partem. quam cuȝ planctu recepit ille infirmus. ¶ Jtem
Luce. vj. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tuni
cam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec est enim virtus ani‐
me: que omnino auersa est a passione cupiditatis diuitia‐
rum. decet enim eum qui pius est: et obliuisci malorum: vt
et ea quibus charos amicos iuuamus: persequentibus
cōferamus. Jtem ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua sunt:
ne repetas. Chrysostomus. Adeo percipimus omnia. ꝙ
autem dicimus meum et tuum/ nuda tm̄ sunt verba. Si
nāq̧ domum tuam asseris: emisisti verbum carens subsi‐
stentia rei. Nam et aer et solum et cementum creatoris
sunt. tu etiam ipse qui domum construxisti: sed et si tuus
sit vsus: nō solū ꝓpter mortē: sed etiā ꝓpter rerū euētus
aīa tua non possidetur a te. et quo pacto tue reputabunt̃
opes? vult autē deus tua fore que tibi ꝓ fratribꝰ credita
sunt. q̄ possides tua nō sunt: nisi ꝓ alijs dispēsaueris. fiūt
aūt tua: si pro alijs dispensaueris. Si vero tibi affluenter
expēderis: que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed ꝓpter
nefandā opus cupidinē hoīes in curijs contrixant̃. cōtra
qđ christus dicit: Et q̄ aufert que tua sunt: ne repetas. vbi
etiā Augꝰ. Qđ de vestimento domo iumento fundo ⁊ ge
neraliter oī pecunia dicit. hec Augꝰ. Perfectꝰ ḡ paup sicut
erāt apl̄i q̄ oīa ꝓpter deū dimiserūt: non litigat sup re sibi
ablata. et si litigat: iā cupiditate aliqua ligatus est. ⁊ ideo
perfectus pauper non est: quia perfectus pauper nihil si
bi appropriat: sed oībus omnia cōmunicat: ⁊ semꝑ ad tē
pus innocētie: quo omnia erant cōmunia: se reducit. dist.
viij. §. j. ⁊. xij. q. j. c. ij. hoc em̄ est ꝓprium ꝓprie veri ⁊ ꝑfecti
et euangelici et apostolici pauperis: nihil sup terram ha‐
bere ꝓprium: nec in vsu rerū quibꝰ vtit̃ ꝓprium facere. vn̄
et malus religiosus quū ꝓpriū habere non possit: vt. xij.
q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. cōtra naturā vsus in vsu sibi ꝓ‐
prium cōstituit: et ideo contra statum regularē viuit: cui
annexa est oīs ꝓprietatis abdicatio. ex̃ de sta. mona. cū ad
monasteriū. §. fi. Nec gloriet̃ se vacuo noīe non habere: si
qđ habet ꝓ solo vsu/ alijs non communicat quum nō vti‐
tur: quia factis verbis cōtrarius est: et ideo realiter ꝓprie
tarius est. xij. q. j. c. ij. et. c. quia tua. ⁊. c. scimus. vnde de eo
ꝓprie dicit̃ ad Titū. j. Cōfitet̃ se nosse deū. subaudi in ob‐
seruantia regulari. factis aūt negat. q: ꝓprietarius est nō
cōmunicādo quod habet quum necessario nō vtitur. hoc
optime probat̃. xxij. q. v. cauete. ⁊. xij. q. j. nolo. vnde verū
et perfectū pauperem euangelicum: quales erant aposto
li: describens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie
dicit/ ꝙ pauper operator nō habet affectum ad aliquid vi‐
tiose qđ habet: ⁊ ei aduenientia quasi nō essent reputans.
si vero in aliquo contristatur: nondum pauper est factus.
Qui contēnit malos liberabitur a cōtradictione verboȝ
et litigatione. auarus possidendi pro actu vsq̧ ad mortē
pugnat. Non erat in Job vestigium auaritie. hinc om‐
nibus priuatus imperturbatus mansit. Job. j. hucusq̧
Climacus. Jtem in vitis patruȝ legitur/ ꝙ quum duo pa
tres simul manerēt: dixit vnus alteri: faciamꝰ ⁊ nos vnaȝ
litē sicut ⁊ alij hoīes faciūt. Dixit alter. nescio quēadmo‐
dū fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnū laterem in medio:
et dico/ quia meus est. et tu quia nō est dic tuus: sed meus.
Et ex hoc fit contentio et rixa. Et dum posuissent la‐

terem in medio: dicēte vno quia meus est. ille alter primū respōdit: ego meū esse spero. quū ille alter iterum diceret. nō est tuus sed meus. tunc ille respōdit. et si tuus est tolle eum. quo dicto non inueuerūt quēadmodum litigarent. Item in vitis patrū, Venerūt latrones in cella cuiusdam senis dicentes: omnia q̄ in cella tua sunt: venimus tollere. Respondit senex quantū vobis placet filij tollite. Tollentes ergo quicq̄d inuenerūt abierunt. Remansit autē saccellus in abscondito: quem tollens senex insecutus est eos, clamans filij tollite qđ obliti estis. Illi vero admirantes patientiā senis, reuocauerunt eū: & penitētiā egerūt, restituētes que abstulerāt: dicentes hic hō dei est. Unde pulchre clemens dicit in canone. xij. q. j. c. ij. sed per iniquitatē alius dixit hoc esse suum: & alius illud. & sic inter mortales facta est diuisio. Item apostoli quū missi fuerunt a dño specialiter ad predicandū pacem iuxta Esa. lij. Quā pulchri supra montes pedes annuntiantis et predicantis pacē. viij. q. j. olim. quō in iudicio contendissent & alios ad impatientiā infirmos incitassent: et cōtra illud qđ predicabāt fecissent. hoc de eis credere indignū ē: q2 magni nō fuissent in regno celoꝝ, sicut sunt si dixissent & nō fecissent et se nō pacificos: & se non mūdi cōtemptores verissimos ostēdissent. Mat. v. Ad eos enim potissime qui erāt capita ecclesie: et totius perfectionis exēplar, ptinebat non litigare. nō alios ad eos odiendos ꝓuocare. Gala. v. sꝫ ad cōcordiam reuocare et pacificare. xc. dist. per totum. ex̄ de treu. & pa. c. ij. §. fi. Quis em̄ videret eos ꝓ temporalibus que sunt stercora. Phil. iij. litigare, et eis de cōtemptu mūdi crederet: ar. xxv. dist. primū. immo nedū solus paulus dixit, Phil. iij. sed et omnes alij apostoli omnia arbitrati sumus vt stercora: vt christū et proximum lucrifaciamus. Nam & simplex laicus frater Egidius socius beati Francisci dicebat: Si vis saluari non petas tibi fieri iustitiam ab aliquo. Preterea si apl̄i cum aliquo in iudicio litigassent: supponendū est ꝙ semꝑ iuste petissent: et rei cōtra quos egissent se cōtra iustitiam defendissent. In iudicio autem vterqꝫ subit tam reus q̄ actor calūnie iuramentum. C. de iura. calū. aut. ꝑncipales. & ex̄ de iura. cal. c. j. et vlti. sed dominus dixit Matth. v. Sit sermo vester est est. nō non. ex̄ de iureiu. et si christus. Iurare autē et si peccatū nō fit: nō tamē debet fieri nisi q̄s necessitate cogat, videlicet quum videt pigros esse hoīes ad credendum: qđ eis est vtile sicut dicit Aug⁹ in sermone dñi: et ponit. xxij. q. j. ita ergo. sꝫ nulla necessitas erat apostolis ad repetendū aliquid in iudicio ex quo extra iudiciū eorū debitores nolebant eis reddere: ergo iurare non licite poterant: q2 per hoc debitores ad salutem non reducebant: immo fuisset eis occasio peierandi ex quo alr̄s eis satisfacere debitores nolebāt qui em̄ scit alium velle falsum iurare: et a tali recipit iuramentū vincit homicidam: q2 homicida corpus occisurus est: ille animam. immo duas animas: et eius quem iurare ꝓuocauit: & suam. sic dicit Aug⁹ in sermone de decollatione beati Ioannis. & transfertur. xxij. q. v. ille. Itē Mat. v. Uidens iesus turbas. dicit Aug⁹ super illum sermonem, ꝙ apostoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi descriptas habuerūt. Sed inter alias, scđa beatitudo est, Beati mites &c. vbi Augusti. Mites sunt qui cedunt improbitatibus: et non resistunt malo: sed vincunt in bono malum. Et idem sup lucam. Mitiga ergo affectum tuum: vt nō irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclarū est em̄ motū tēperare cōsilio: nec minoris virtutis dicitur cohibere iracūdiam, q̄ omnino nō irasci: quū plerūqꝫ illud leuius: hoc fortius existimet. Rixent igit immites & dimicent ꝓ terrenis & tpalib⁹ rebus: sed beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terrā: de qua euelli non possunt. illam inquā terram de qua in ps. cxlj. dicit: Portio mea in terra viuentium. Ergo & apl̄i ꝓ terrenis nō litigauerūt in iudicio nec extra: qđ si fecissent: mititatis beatitudinē nō habuissent. qđ est contra Augustinū vt supra dixi.

Restat inter hec querere q̄ possit esse concordia inter decre. exijt. ex̄ de ꝟ. signi. li. vj. & extrauagantē dñi pape Ioā. xxij. q̄ incipit, Ad cōditorē. et aliam que incipit, Cum inter. cuius tenor talis est de verbo ad verbum extractus de bulla appensa hic ponit: extrauaganti Ioan. xxij. Cum inter nonnullos viros scholasticos, sepe contingat in dubium reuocari, vtrum pertinaciter affirmare redemptorē et dominū nostrū iesum christū, eiusqꝫ apostolos in speciali non habuisse aliqua nec in communi, hereticum sit censendum, diuersis diuersa et aduersa etiam sentientibus circa illud. Nos huic contrectationi finem imponere cupientes, assertionem huiusmodi pertinacē. vide qđ legitur et no. ex̄ de sum. trini. c. j. li. vj. in. §. fi. super verbo asserere. in vltima glos. Ioan. an. cum scripture sacre que in plerisqꝫ locis ipsos nonnulla habuisse asserit contradicat expresse ipsamqꝫ scripturam sanctam, per quam vtiqꝫ fidei orthodoxe probantur articuli: quoad p̄missa fermentum aperte supponat continere mēdacij: ac per consequens quantū in ea est: eius in totum euacuās fidem catholicam reddat eius probationem adimēs dubiam et incertam, deinceps erroneam fore censendam ac hereticam de fratrum nostrorum cōsilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursumqꝫ imposterum pertinaciter affirmare, ꝙ redemptori nostro eiusqꝫ apostolis his q̄ ipsos habuisse sacra scriptura testatur: nequaq̄ ius ipsis vtendi seu consumendi competierit: nec illa vendendi seu donandi ius habuerint: aut ex ipsis alia acquirendi: que tamen ipsos de premissis fecisse scriptura sacra quam dicere mentiri nefas est. xxiij. q. v. quid ergo. ix. dist. ego. c. si ad sacras. cum. c. seq. xxv. q. j. sunt quidam. testatur seu ipsos potuisse facere supponit expresse: quū talis assertio ipsorū vsum et gesta euidenter includat in premissis non iusta. Quod vtiqꝫ de gestis vsu seu factis redēptoris nostri dei filij sentire nefas est scripture sacre contrarium, et doctrine catholice inimicum, assertionem ipsam. ex̄ de sum. trini. et fide ca. §. porro. ibi, pertinaciter. in Clemen. et de vsur. ex graui. §. fi. ptinaciter. i Clem̄. legit & no. xxiiij. q. iij. dixit apl̄s. ibi, ptinaci aīositate. & glos. fi. ibi, ptinacē de fratrū eorūdē cōsilio deinceps erroneā fore cēsendā merito ac hereticā iudicam⁹. hucusqꝫ ꝟba cōstitutionis dñi pape Io. xxij. Uidet q̄ saluo iudicio Romane eccl̄ie sacrosctē, ꝙ verba dicte ꝯstitutiōis nō ꝯtradicāt determinationi ecclesie posite ex̄ de verbo. signi. exijt q̄ seminat. in. §. porro. nec alijs ibi cōtētis: nec a sentētijs reuerēdoꝝ patrū & doctorū in sacra pagina famosoꝝ fratrū bonauēture in sua apologia & Ioānis de pechano, in libro de ꝑfectiōe euangelica traditis discrepēt. Nec a determinationib⁹ capituli gn̄alis ordinis fratrū minoꝝ ꝑusij celebrati.

Hr̄e aliq̄d trifariā capitur.

¶ Nā hr̄e aliq̄d quātū ad p̄sentē materiā ptinet: accipit tripliciter. Uno modo quantū ad vsum facti simplicē & tm̄ iustū. & hoc modo serui & religiosi q̄ serui dicunt. liiij. di. multos. et q̄ pro mortuis reputant. C. de epis. & cleri. deo nobis. §. j. in fi. in textu et in glos. & xvj. q. j. placuit. vbi de hoc. & c. sunt nōnulli. in p̄n. vno modo dicunt hr̄e quātū ad vsum facti ff. de pecu. l. nec seruus. & l. id vestimentū. & no. xij. q. j. non dicatis. in glos. nunquid. & c. dilectissimis in glos. ergo aliquis. & sic accipitur vno modo habere. ff. de ꝟ. signi. habere. legitur et no. xxiij. q. vij. quod autē. ibi, non solum que habebant &c. et in glos. non intelligas. Et hoc modo habere accipitur in regula beati Francisci ab ecclesia approbata, in. c. si q̄. ibi, habeāt vnā tunicā cū capitio: & aliam sine capitio q̄ voluerint hr̄e. & in. c. clerici. ibi, ex quo hr̄e poterunt breuiaria. & in. c. fratres nihil. ibi, habere velitis. Et isto mō. habēdi religiosi dicunt hr̄e: q̄ tm̄ quātū ad ꝓpriū nihil habent: vt. xij. q. j. nō dicatis. in p̄n. & xviij. q. ij. abbates. ibi, aut peculiare aliquid habere. & liiij. distin. abbati. ibi, qui enim nihil proprium habet. et. C. de episco. & cleri. aut. ingressi. & xix. q. vlti. q2 ingredientibus. et ex̄ de of.

or quāto.⁊.xij.q.j.nolo.ibi:Nulli licet in societate nostra
habere aliq̄d ꝓpriū.ex̄ de regu.et parte.de ꝯuer.ꝯiu.du
dū.§.verū.⁊ de sta.mona.c.ij.⁊.c.sup eo.⁊.c.cū ad mona-
sterium.§.fi.vbi de hoc.⁊ no.de cō.dist.j.iubem⁹.Apocal.
c.vlti.in.j.glos.in fi.⁊ q̄ deri.vel vo.c.vltimo in glos.ergo.
Et de hoc modo habendi simplicī loquit̄ p̄re.decre.exijt.
et decre.Cleme.exiui de paradiso.posita in tit.de v̄.signi.
In quib⁹ dicit̄ ꝙ fratres minores ſm regulā beati Fran-
cisci habere possunt vnam tunicam cum capitio et aliam
sine capitio.Et tn̄ in eisdem dicit̄/ꝙ fratres nihil sibi ap-
ꝓpriēt:vel appropriare sibi nihil possunt vel in cōi etiā:
q: hoc expresse in regula cōtinet̄ in.c.fratres nihil sibi ap-
ꝓpriēt.per qd̄ liquido apparet/ꝙ habere ibi sumit̄ quā-
tū ad simplicē facti vsuꝫ.Et ſm hūc modū christus ⁊ apo
stoli habuerūt in cōmuni et in speciali et iuste ⁊ etiā aliqn̄
loculos.Quorū apostolorū locū et vitam tenent mona-
chi quātum ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dn̄ium oīm re
rū in speciali:vt no.xvj.q.j.ex authoritate.⁊.xij.q.j.viden-
tes.in glos.Episcopi ⁊ fratres quātū ad abdicationē pro-
prietatis ⁊ dn̄ium oīm rerū tā in speciali/ꝙ in cōmuni vt
habet̄ in dicta decre.exijt.§.porro.¶Alio mō accipit̄ hr̄e
quantū ad ius administrationis ⁊ dispēsationis.Et hoc
modo prelati siue episcopi:q̄ in locū apl'oꝝ succedūt quo-
ad prelationē et dispensationē rerū eccl'ie:vt p̄re.c.viden-
tes.in textu et in glos.⁊.lxviij.dist.quoꝝ vices.⁊.xxj.di.in
nouo.dicunt̄ habere ⁊ habent ius administrationis ⁊ dis
pēsationis ad vtendū reb⁹ eccl'iasticis.nō ꝙ res ecclesie
dicant̄ eorū esse quātū ad dn̄ium ⁊ ꝓprietatem:sꝫ solum
quātū ad procurationē ⁊ dispensationē ⁊ administratio-
nē.⁊ hoc ꝓbat̄.xij.q.j.c.vltimo.in textu ⁊ in glos.xxiij.q.vij.
quod autē.⁊.xxiij.q.viij.conuenior.et ex̄ de dona.c.ij.legit̄
et no.cum fi.⁊.xij.q.j.ep̄s ecclesiasticarū.x.q.ij.ep̄s.Et ex
hoc iure cōpetit eis vēdere ⁊ donare in casibus in iure cō
cessis.xij.q.ij.sine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex̄ de re.eccle.
nō alie.vt.s.ex̄ de his que fi.a prela.cum in apostolica se-
de.⁊ legit̄ ⁊ no.de dona.ceterū.cum fi.¶Tertio modo
sumit̄ hr̄e quātuꝫ ad dn̄ium.Et hoc modo habēdi dn̄ium
subdistinguit̄.Uno modo dicit̄ quis habere scꝫ quātū ad
dn̄ium qd̄ est de iure diuino:de q̄ iure diuino no.dist.j.ius
naturale.in glos.j.et dist.viij.quo iure.in glos.ex hoc.Et
hoc mō res deo siue ecclesie donate vel oblate ꝓpter deū:
⁊ decime dicunt̄ haberi ⁊ esse in dn̄io christi ⁊ corporis ei⁹
qd̄ est ecclesia.xij.q.ij.qui christi.⁊.c.nulli liceat.⁊.c.p̄dia.
et.c.qui abstulerit.⁊.q.iiij.pontifices.et.q.j.res ecclesie.et
c.videntes.⁊.c.expedit.vbi de hoc no.⁊ plene p Innocē.⁊
Ostiē.ex̄ de causa.pos.cum super.⁊ de hoc dn̄io legit̄.xvj.
q.iij.inter memoratos.vbi dicit̄/ecclesie cuius est ius retē
tionis sic eternum dn̄ium.⁊ habet̄ Leuit.vlti.circa fi.De
hoc dn̄io:qd̄ spectat ad christū ⁊ ad corpus eius qd̄ est ec
clesia fideliū.xxiij.q.v.de liguribus⁹.dicit̄.j.ad Cor.iij.Oīa
vestra sunt:vos autē christi.xxiij.q.vij.c.j.circa p̄n.et.c.qd̄
autē.circa fi.Et de hoc modo habendi expsse Aug⁹ super
Ioā.loquēs de donatistis dicit:Ueniāt ad catholicam ec
clesiam:⁊ nobiscū habeant nō solum terram:sed etiaꝫ eū
qui fecit celū et terrā.In hmōi autē cōmunitate viuētes:
et iter paupertatis altissime arripiētes/⁊ ꝑfectionis euā-
gelice/non querunt in rebus quas habent nisi vsum.xij.
q.j.clericus.⁊.c.ep̄us.vn̄ Philip.vlti.Thessalonicā mihi
misistis in vsum.glo.ibi q̄ est Aug.dicit:Preter vsum in re
bus nihil querendū est.⁊.j.ad Timoth.vj.habētes alimē
ta ⁊c.ideo dicit ibi signāter:q̄b⁹ tegamur/vt ostēderet se
nō q̄rere nisi vsum.⁊ q: vsus alimētoꝝ ⁊ tegumētoꝝ inter
hoīes distinct⁹ est:⁊ habetur in speciali:ideo sepe scriptu-
ra diuina vtit̄ his nominibus/scilꝫ meū tuum/iuxta illud
p̄s.xxj.Partiti sunt vestimenta mea sibi:et sup vestēmeā
miserūt sortē.Ioā.xix.iuxta qd̄ dictū est.j.Timoth.vj.ha-
bentes alimēta ⁊c.et habebat christus loculos.xij.q.j.ha-
bebat.Et q. hec intelligant̄ quantū ad vsum/ptꝫ p Augu
stinū in verbis illis apl'i.j.ad Cor.iij.in fi.Omnia vestra
sunt.⁊.xxiij.q.vij.qd̄ autē.in fi.dicētē/Omnia vestra sunt/

scꝫ superiora equalia et inferiora.Superiora vestra sunt
ad perfruendum/vt deus trinitas.Equalia ad cōuiuen-
dū/vt angeli qui et nostri sunt modo:quia ad vsuꝫ nobis
sunt:sicut dn̄i dicuntur esse famulorum:nō dominio:sed
ad vsum eorum.Inferiora ad vtendū.hec Aug⁹.et poni-
tur ipsa authoritas Augustini in li.questionum euange-
lij:et recitatur in glos.ad Rom.viij.⁊ scd̄o sententiarum
ibi/omnia enim ⁊c.Ex isto etiam iure diuino viris iter ꝑfe
ctionis arripientibus prohibetur dicere/hoc meum/hoc
tuum proprium.xiiij.q.j.in prin.dist.viij.§.j.⁊.c.j.xij.q.j.di
lectissimis.⁊ de hoc statu perfectionis Petrus in perso-
na omnium apostoloꝝ dixit Mat.xix.Mar.x.Luc.xviij.
Ecce nos reliquimus omnia.Et christus ostendēs ex hoc
eos in regno celorum excellentem gloriam promereri:di-
xit ibi/Uos qui secuti estis me:quum se.fi.hominis ⁊c.Ex
hoc etiam iure ꝓhibetur viris iter perfectionis arripien-
tibus in iudicio cōtendere:dicēte christo.Siquis volue-
rit tunicā tuā tollere:⁊ ī iudicio tecū cōtēdere:dimitte ei ⁊
palliū.vt habet̄ Matth.v.⁊.xiiij.q.j.in p̄n.⁊.c.j.⁊.xxiij.q.
iij.§.j.Et hoc etiam iure diuino apostolis ⁊ eorū vitā pro-
fessis cōpetijt et cōpetit tempore necessitatis emere et vē
dere.vn̄ dicitur Ioan.iiij.Discipuli eius iuerunt in ciuita
tem vt cibos emerent.Qr autē hoc fecerint/tempore scilꝫ
quū eis aliter per auxilium humanum non fuisset proui-
sum.de victualibus patet in eodem euangelio Ioan.q:
samaritani nō coutebantur iudeis.⁊ Luce.ix.dicitur/In-
trauerunt ciuitatem samaritanorū vt pararent illi:et non
receperunt illum.vnde glos.Bede ibi.Nō enim coutunt̄
iudei samaritanis:vt Ioan.ostendit.Ex quo patet/ꝙ sa-
maritani erant inhospitales iudeis.vnde apostolis per
humanū auxiliū nō fuisset ꝓuisuꝫ:nisi emissent.¶Quar
to modo dicitur quis habere dominium et proprietatem
de iure scilꝫ positiuo.de iure scꝫ imperatorū:quod p iniqui
tatem extitit introductuꝫ:scꝫ vt homines dicāt/hoc meū/
hoc tuum proprium.et in iudicio cōtendant:vt dicitur in
p̄re.c.quo iure.⁊.c.dilectissimis.et de hoc modo habendi
iure proprietatis et dominij loquit̄ lex.ff.de v̄.signi.l.ha-
bere duob⁹ modis dicitur.⁊.ff.de v̄.obli.l.stipulatio ista.
§.habere.⁊ no.xxiij.q.vij.qd̄ autē.in glos.non intelligas.
Et ex hoc iure habendi datur et cōpetit in iudicio actio et
exceptio.ff.de acqui.re.do.l.rem in bonis.et inde litigia
proueniunt:et huiusmodi dominium et proprietateꝫ ab-
dicare sicut vna persona priuata potest:et ad perfectionē
ꝑtinet:sic et vnum collegium singulare hominum qd̄ ob-
tinet vicem singularis persone.ff.de fideius.l.mortuo.pōt
a suo toto collegio abdicare:et ad culmen perfectionis
pertinet.Et de tali abdicatione in speciali ⁊ in communi/
ꝙ sit meritoria et sancta/et etiam a christo apostolis tra-
dita/loquitur decreta.p̄re.exijt.§.porro.et alie constitutio
nes a Romanis pontificibus super regulam et statū fra-
trum minoruꝫ edite/dominio aut iure et cōmunitati ema-
nantibus a iure diuino:per quod est veritas in colum-
ba.xxiiij.q.j.loquitur.i.in vniuersali ecclesia non est salu-
bre nec licitum renūtiare.Ex quibus patet ꝙ error est di-
cere simpliciter et absolute siue indefinite/ꝙ christus et
apostoli non habuerunt aliqua in speciali nec etiam in cō
muni.et sic omnem modum habendi excludere/et per cō-
sequens includere/ꝙ ipsi non habuerūt res aliquas quā-
tum ad vsum facti nec in speciali nec in cōmuni.Et ꝙ in-
quantum prelati ecclesie militantis/et administratores
siue dispensatores/non habuerunt ius vtendi et admini
strādi in rebus oblatis siue concessis eis/et vendendi et
donandi eas:prout sacri canones dicūt:quū hoc contra-
dicat sacre scripture et sacris canonib⁹ ⁊ dicte decre.exijt.
dicenti ꝙ christ⁹ loculos habuit:⁊ cōsequēter in dicta ꝯsti
tutiōe/Cū inter nōnullos.dicit̄ scꝫ ꝙ h̄ ꝑtinaciter affirma
re hereticū sit censendū.Dicere autē cū dicta determina-
tione ecclesie posita ī decre.exijt.§.porro.scꝫ ꝙ abdicatio
ꝓprietatis oīm rerū tā in speciali ꝙ in cōmuni ꝓpter deū
sit meritoria et sancta;quam et christus viam perfectio

nis ostendens/verbo docuit et exēplo firmauit: quā quia
apostoli inquātum fuerūt ꝓfessores paupꝫtatis excelse/et
de qua dicit Mat.xix. Ecce nos reliquimus oīa ⁊c. in vo
lentes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deri
uarūt. Et ꝙ ⁊ christus interdū loculos habuit cōdescen
dēs infirmis/ac ꝑ cōsequēs ꝙ christus ⁊ eius apl̄i viā ꝑfe
ctionis ostēdētes/nō habuerūt ꝓprietates rerū ⁊ dn̄ium
in speciali: vel ipsorū apostolorū priuato collegio appro
priatū: qḋ est ex iure imperatoꝝ: et implicat ad litigandū:
et per iniquitatē introductū: vt dictū est: nō est hereticū
nec erroneū. nec hoc dicere videt̄ dicta ꝯstitutio/Cū inter
nonnullos. cū dicta decre. Extra. nullā prorsus faciat men
tionē: nec eā tollit: nec ei in aliq̄ derogare videt̄: imo quū
idē sctissimus pr̄ ⁊ dn̄s dn̄s Joā. papa. xxij. ꝓnuntiauerit
de cōsilio ⁊ assensu dn̄oꝝ Cardinaliū decre. Extra. salubri
ter editā solidā clarā et lucidā multaq̄ʒ maturitate dige
stā: put in sua ꝯstitutione q̄ incipit/Quorūdam/expresse
cōtinet̄: ac etiam viennēse cōciliū in ꝯstitutione illa/Exi
ui de paradiso. posita in titulo de ꝟ. signi. ipsam determi
nationē factā in illa/Extra q̄ seminat. ꝯtradictorio iudicio
approbauerit in hac parte: nullo modo dicendū/nec cre
dendū/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia posita in dicta cōstitu
tione vltima/Cū inter. noluerit subuertere ꝑ suos p̄decesso
res ⁊ seipm̄ cū multa maturitate definita. ex̄ de elec. ec
clesia nr̄a. ij. sed promptū debet esse iura iurib⁹ cōcordare
C. de inof. testa. si qn̄. de elec. cum expediat. li. vj. cōstitutio
eīn̄ sequēs ꝯm precedentem est intelligenda. extra de of.
dele. sup questionē. in prin. nec ꝯstitutioni p̄cedenti ꝑ sub
sequentē derogat̄: nisi inquātū inuenit̄ expressum. C. de
edifi. p̄ua. l. vltimo. ff. de admē. l. alumne. §. qui filias. in
autē. de adminis. offi. in sa. appel. ad fi. Et qḋ nō mutatur
quare star eꝑhibet̄. C. de testa. l. sancimus. ⁊ C. de ap. l. p̄ci
pim⁹. vide qḋ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cōstitu. licet. li. vj. in glos. est
cōtra. Preterea post publicationē dicte cōstitutionis/Cū
inter nōnullos. Idem dn̄s papa Joā. de cōsilio sacri col
legij dn̄oꝝ Cardinaliū in condemnatione quā fecit iuxta
supplicationē sibi factā ꝓ parte ordinis fratrū minoꝝ/de
postilla quā frater Petrus ioannis sup Apocal. ꝯscripsit:
habuit cōsilium magistrorū in sacra pagina: qb⁹ examina
tionē cōmisit apostille: inter q̄s magistros fuerūt fratres
Grego. de laudinio archieps vienn̄. ⁊ Petrus de palude
ordinis p̄dicatorū: et multi alij magistri ordinū ⁊ statuū:
in q̄ cōcilio ꝑ ip̄os magistros scripto sub eorū sigillis i for
ma publica instrumēti prefato dn̄o pape tradito de arti
culo/quē dictus petr⁹ Joā. scripsit in dicta apostilla. Cui⁹
articuli tenor de verbo ad verbū talis est: cōtinet̄. Ex quo
ꝑ Romane ecclesie authēticā testificationē cōstat regulā
minorū ꝑ beatū Franciscum editā esse vere ⁊ ꝓprie illam
euangelicam: quā christus in seipso seruauit: et apostolis
imposuit et in euāgelijs cōscribi fecit. Et nihilominus cō
stet hoc ꝑ irrefragabilia testimonia librorū euāgeliorū/⁊
ceterarū scripturarū sanctarū/⁊ ꝑ sctōs expositores ea
rū: put alibi est supabunde mōstratū: dicti magistri in sa
cra pagina de hoc articulo suū dant iudiciū in hec verba.
Si dictus Petrus ioā. hec verba accepit ꝯm intellectū et
declarationē decre. Extra. verū dicit. Si aūt intelligit sicut
ip̄e alibi declarat: ⁊ sui seq̄ces asserūt: ꝙ regula btī Fran
cisci sit vere ⁊ ꝓprie idē ⁊ ipsum euāgeliū qḋ christi: et ecō
uerso: ⁊ ꝙ dn̄s papa non habet potestatē sup eā sicut nec
sup euangeliū: vel q̄cq̄d est in regula btī Francisci: totum
christus ad literā seruauerit: ⁊ apl̄is imposuerit obseruan
dū. hoc totū simpliciter reputam⁹ hereticū ridiculū ⁊ insa
nū. nec istud ꝓbat̄ ꝑ aliqḋ testimoniū quod inducat. Hec
verba dicti cōcilij siue iudicij magistrorū/p̄fatus dn̄s pa
pa Joā. recepit. Ex q̄bus patere pōt cuilibet intelligenti/
ꝙ ipse dn̄s papa ꝑ p̄dictā cōstitutionē/Cū inter nōnullos
non intelligit dictā determinationē in sepe dicta decreta.
Extra. positā in hac parte aliqualiter tollere vel limitare.
Idē etiā dn̄s papa Joā. qn̄ in cōsistorio legebat̄ dicta ꝯsti
tutio/Cum inter nōnullos. ad dictum cuiusdam Card. di

centis eidem dn̄o pape/ꝙ in ipsa cōstitutione exprimeret
hereticū fore ꝑtinaciter affirmare christū ⁊ apl̄os non ha
buisse ꝓprietatē ⁊ dn̄ium rerū in speciali nec etiā in cōmu
ni. Rn̄dit nō faciem⁹. Preterea nouissime p̄fatus dn̄s pa
pa venerabilē doctorē fratrē Thomā de aquino catalogo
sctōrū adscripsit: q̄ doctor in libello quē edidit contra dā
nantē statum non habentiū in cōmuni possessiones ⁊ do
minia rerū: sed per mendicitatem victum sibi querentiū:
qui libellus incipit: Ecce inimici tui sonuerunt. v. c. expres
se determinat atq̄ʒ ꝓbat ꝑ authoritates euāgelij et sctōꝝ
doctoꝝ ecclesie/ꝙ possessiōes ⁊ dn̄ia tam in speciali q̄ꝫ in
cōmuni/et diuitias relinquere: est quidā gradus altior: cō
tentus sub perfectione euangelica. Et in respōsionib⁹ q̄s
facit ad argumēta in oppositū/dicit sic de verbo ad verbū
Ad. xvij. ar. dicēdū est/ꝙ ecc̄lia: q: multos infirmos susti
net: qui non de facili sine tēporalium possessionū solatio
ecclesiasticā vitā ducere sustineret: expedit facultates cō
munes in ecclesia possidere/dimissis ꝓprijs/⁊ p̄cipue ꝓ
pter pauperes sustētandos: nō tn̄ ꝓpter hoc sequit̄/ꝙ nō
sit expediens a predictis viris qui ꝓpria dimiserūt: vitaʒ
religiosam agere sine cōmunib⁹ possessionib⁹. Et q̄ꝫuis ꝑ
fectio euangelica et apostolica nō annullet̄ in illis q̄ pos
sessiones cōmunes habēt: tn̄ expressius seruat̄ in illis qui
ꝓprijs dimissis etiā cōmunibus carēt. hec ibi. Et ad illud
qḋ obijcit̄ ꝑ aduersarios paupꝫtatis in speciali ⁊ in cōmu
ni: ꝙ christus loculos habuit. in eodē libello respōdet in
hec ꝟba. Ad illud aūt quod. viij. ar. dicēdū. ꝙ q̄ꝫuis nō sit
preceptū/ꝙ nihil pecunie ad vsus necessarios reseruet̄ a
sanctis: est tn̄ ꝯsilium. nec dn̄s habuit loculos quasi alias
ei ꝓuidere nō potuisset: sʒ vt in se gerēs infirmorū ꝑsonā:
vt sibi licitum crederent qḋ a christo obseruari viderent.
hec ibi. que ꝓbat ꝑ authoritates sctōꝝ doctorum ecclesie.
Et. j. in eodē libello dicit sic et in eodem. c. Ad. xiiij. dicen
dum est/ꝙ sicut supra dictū est: dn̄s pecuniā seruari fecit
in loculis in necessarios vsus: vt infirmis cōdescenderet:
et ideo nō est reputandum ꝓ superstitione si aliqui per
fecti viri nolunt pecunias reseruare. Et q̄ꝫuis christus pe
cuniam reseruari fecerit: nec eam habuerit et aliquib⁹ pos
sessionibus: sed magis ei a fidelib⁹ ꝑ modū eleemosyne
ministrabantur. hec ibi. Et. j. in. e. c. dicit sic. Ad. xxij. dicen
dum est/ꝙ q̄ꝫuis sancti patres modū illum habendi pos
sessiones in cōmuni approbauerūt: nō tamē hunc modū
abdicationis in communi reprobauerunt. et ideo non est
p̄sumptuosum hunc modum sequi. al's nihil de nouo pos
set institui quod non fuerit antiquitus obseruatum: ni
hilominus tamē iste modus viuendi a multis sanctis pa
tribus fuit antiquitus obseruatus: et etiam in ecclesia pri
mitiua. hec dictus doctor. Si autem huiusmodi doctrina
dicti doctoris fuisset contra fidem euangelij: aut scriptu
re diuine aduersa/ac per consequens erronea et heretica:
non est verisimile nec credendum/ꝙ prefatus sanctissi
mus papa Joan. ipsum sanctoruʒ catalogo adscripsisset.
Nec his obsistit ꝙ p̄fatus venerabilis doctor in sua sum
ma secūda secūde dicit ꝙ habere aliquid in cōmuni non
diminuit de perfectione religionis: inducens ad. hoc.
xij. q. j. expedit. quia sicut colligi potest per rationes per
eum ad hoc probandum adductas/intelligit ꝙ habere
in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que
essentialiter est annexa religioni: que in abdicatione pro
prietatis et dominij omnium rerū in speciali siue in singu
lari consistit: de qua loquitur ex̄ de statu. mona. cū ad mo
nasterium. in fi. et dictum. c. expedit. quam sancti Hilari⁹/
Augustinus/Benedictus/et plures alij habentes in cō
muni possessiones et rerum dominia ad suffientiam pro
fessi sunt. non autē intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de
illa ꝑfectione q̄ est superogatiōis et culminis apostolici:
ꝑ quā abdicant̄ possessiones in proprio et in cōi: et status
mendicitatis eligit̄. alioq̄n si de tali intellexisset (qḋ ab
sit) incurrisset sententiam quam felicis recordationis
dominus Alexander. iiij. de cōsilio dn̄orum Card. ꝓtulit

in oēs asserētes hmōi abdicationē ꝓprietatis et dñij oīm
rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni/non esse de perfectione
euangelica: ⁊ in eterna retributione precellentem gloriā
nō mereri: put in duabus cōstitutionibus ꝑ ipsum pōtifi
cem super hoc editis: quarū vna incipit/Romanus ponti
fex. et alia/Nō sine multa cordis amaritudine. plenius cō
tinet. Et fuisset ꝯtrarius sibi ⁊ ordini suo et precedēti de-
terminationi sue: quā in p̄dicto libello ꝯscripsit: qđ de tā-
to doctore credendū non est. Nec obs. qđ dicat ꝙ licet di-
ctus doctor in dicto opusculo/Ecce inimici. dixerit ꝙ non
hr̄e possessiones in cōmuni et ꝑ mendicitatē victū quere-
re/cōtineat sub ꝑfectione euāgelica: nō tñ dixit: nec intel-
lexit/ꝙ prorsus abdicare ꝓprietatē ⁊ dñium oīm rerū in
speciali et in cōmuni/cōtineatur sub ꝑfectione euāgelica.
quū habere dñium et ꝓprietates aliquaꝝ rerum necessa-
riarū in cōmuni ad vitā nō inducāt vt dicūt solicitudinē
charitatis impeditiuā. Et vere nō obs. Nā oēs rationes ⁊
authoritates quas inducit ad ꝓbandū statū mendicita-
tis esse licitū et sub ꝑfectione euangelica contineri: ita ar
guunt statum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum
oīm in speciali et in cōmuni/cōtineri sub ꝑfectione euan-
gelica et eminentius/sicut statū illorū qui in aliquib⁹ mo
dicis dicūt se in cōmuni ꝓprietatē ⁊ dñium retinere/⁊ suf
ficientiā possessionū in cōmuni vnde viuere possint absq̄
mendicitate: a se ex eorū statu asserunt abdicare/maxime
quū habere in aliquib⁹ rebus ꝓprietatē ⁊ dñium introdu
ctum de iure gentiū vel ciuili nō sit ad vitam humanā ne-
cessarium. Nihil est em̄ ad vitam humanā necessariū con-
seruandam nisi vsus rerum. Et ideo preter vsum nihil in
rebus querendum est: vt superius est probatum. Si em̄
dominiū et proprietates domorū et librorū et vestimēto-
rū ⁊ pecuniarū: ex quibus huiusmodi necessaria acquirū
tur: foret necessarium ad vitā humanam conseruandam:
sicut nullus in speciali potest licite renūtiare his sine qui-
bus nō cōseruatur esse nature: sic nec in speciali/nec in cō
muni posset renūtiari dñio ⁊ ꝓprietati talium rerū neces
sariarū. Retinere etiā in cōmuni dñia ⁊ ꝓprietates in re-
bus/ita videt inducere solicitudinē suo modo/et animū
ad auaritiam implicare: sicut retentio dominij ⁊ ꝓprieta
tis in singularib⁹ inducit. Sicut em̄ ex eo ꝙ quis dicit/hoc
meum propriū/hoc tuum ꝓprium/inducit litigium inter
seculares ꝑsonas: ita ex eo ꝙ vnum collegiū qđ vicem ob-
tinet singularis ꝑsone: vt dictū est: hoc meū dicit/hoc tuū
insurgunt litigia ⁊ cōtentiones inter collegia ⁊ cōmunita
tes: q̄ a charitate plurimū distrahūt sicut experientia ma
nifestat. Preterea ecclesia vniuersalis frequēter determi
nauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dñij omniū rerū tā in spe
ciali ꝙ̄ in cōmuni: quā fratres minores profitent: sub ꝑfe
ctione euangelica arctius etiā ꝯtinet: ⁊ damnat cōtrariū
asserentes: vt in preallegata cōstitutione dñi Alexan. iiij.
Non sine multa cordis amaritudine. cōtinet: quā dict⁹ do
ctor nō potuit ignorare: et ideo nullatenus est dicendū/
ꝙ ꝯtra ꝯstitutionē definitionē ⁊ determinationē eccl̄ie di
cere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerū oīm tā
in speciali ꝙ̄ in cōi/nō cōtineat sub ꝑfectiōe euangelica: ⁊
ꝑ ꝯsequēs a determinatiōe eccl̄ie deuiare/⁊ seipm̄ ꝓpria
voce dānare: ⁊ sibi cōtrarius esse: ⁊ ꝑ cōsequens minime
audiendus. C. de muneribus. l. ꝓfessio. li. x. lxxiiij. di. gesta.
xxiij. q. vij. qđ autē. ⁊ ex̄ de ap. solicitudinē. Sed et si cōtra
ecclesiā diceret stabit determinationi eccl̄ie ⁊ nō sibi etsi
maior Augustino fuisset. xx. dist. c. j. Et p̄dicta semꝑ intelli
gant saluo iudicio meliori ⁊ sub correctione dñi pape/et
sedis eius.

An asserere ꝙ christ⁹ et apostoli non habuerunt aliqd in cōi sit hereticū.

Articulus. lx. A

Ex premissis patet
aliq̄liter/q̄d tenendū sit in q̄stione q̄ mo
ta fuit tꝑe dñi pape Joā. xxij. vtrū assere-
re ꝙ christ⁹ ⁊ apl̄i nō habuerūt aliqd in
cōi sit hereticū. In qua insuꝑ questione
primo explicandus est titulus et intellectus q̄stionis. Nā
non querit de christo inquātum deus: q: hoc mō/dñi est
terra ⁊ plenitudo ei⁹. vt in ps̄. dicit. xxiij. ⁊ lxxxviij. et ex̄ de
deci. tua nobis. §. verū. ⁊ dist. viij. quo iure. sic em̄ loquit
Joā. j. Joānes euangelista put exponit papa Leo in ser-
mone de circūcisione dñi. In ꝓpria inquit venit: ⁊ sui eū
nō receperūt. et in ps̄. xlix. Si esuriero non dicā tibi: meus
est em̄ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiā intelligitur
ista questio de tꝑe: put christus fuit in etate puerili seu iu
uenili. Nec de apostolis ante ꝙ̄ essent cū christo/⁊ a chri-
sto vocati/⁊ ad predicandū missi. nam ante nōdum erant
apl̄i. Apl̄s em̄ interpretat missus: vt dicit Maxim⁹ in ser-
mone de apostolis. ⁊ facit. xxj. dist. in nouo. Sed intelligi-
tur de christo ꝓ illo ⁊ ab illo tēpore/quo ipse incepit publi
ce predicare: et ad cōtemptū mundi ⁊ penitētiā hoies in-
uitare. Et apl̄os qui fuerunt ꝓpria et p̄ncipalia membra
corporis mystici catholice ecclesie christi/ad statū ꝑfectio
nis vocare. sic habetur Matth. iiij. ꝙ vocauit petrū ⁊ an-
dreā fratrē eius/Jacobū et Joannem fratrē eius: quib⁹
et dixit: Venite post me faciā vos fieri piscatores hoim. ⁊
de apostolis ꝓ illo tꝑe/quo christus eos cōstituit aposto-
los illos ad predicandum mittens: ac eis formam perfe-
ctionis dans/dicēs Mat. x. Nolite possidere aurum ⁊c.
Luce. x. Nolite portare sacculum neq̄ peram. ⁊ Luce. ix.
Nihil tuleritis in via. ⁊ Mar. vj. Precepit eis ne q̄d tol-
lerent in via. Nec etiā pōt intelligi q̄stio de apl̄is put fue-
runt prelati ecclesie militantis cōstituti/et cura animarū
eis cōmissa: quia hmōi p̄latio et cura nō fuit eis cōmissa ⁊
tradita ante mortē christi: sꝫ post mortē et resurrectioneꝫ
christi: vt habet expresse et no. l. dist. cōsiderandū. et ex̄ de
elec. significasti. ⁊ no. xxj. dist. in nouo. Sed intelligitur de
apl̄is pro tēpore in q̄ fuerūt cū christo/⁊ ab eo missi: ⁊ eis
(vt dictū est) imposita forma ꝑfectionis ad hui⁹ seculi cu
piditatē et auaritiā extirpādā. Et ideo signāter in titulo
questionis copulatiue siue cōiunctim dicit. Querit vtrū
asserere ꝙ christ⁹ et apl̄i ⁊c. Rursus ad intellectuꝫ dicte
questionis/attendendū est ꝙ habere aliq̄d quantum ad
p̄sentem materiā ꝑtinet: potest intelligi dupliciter. Uno
mō iure dñij vel q̄si/seu ꝓprietatis: vt dictum est in. §. pri
me pre. Scđo dicit q̄s habere quātum ad simplicem facti
vsum/nihil sibi ꝓprietatis vendicans: nec habens in hoc
et hoc modo dicit habere seruus et religiosus vestes et
res quib⁹ vtit. ⁊ tunc habere demōstrat potius factum ꝙ̄
ius. ff. de pecu. nec seruus. q: quantū ad ius ciuile attinet:
seru⁹ ꝓ nullo habet. ff. de reg. iur. l. qđ attinet. Et idem de
religiosis: q̄ quantū ad ius ciuile ꝑtinet ⁊ ad mundū/pro
mortuis habent: vt. s̄. dixi in. §. prime pre. vel dispensatio
nē: sicut aliq̄n habet religiosus dispensator vel executor
cōstitut⁹ a testatore ad res aliq̄s vel bona vel pecunias
pauperib⁹ vel alijs dispensanda. ex̄ de testa. tua. ⁊ c. Joā-
nes. ⁊ c. si religiosus. vj. li. vñ et tales executores possunt
agere ꝯtra heredes. C. de epis. et cleri. nulli. Et si null⁹ sit
heres: tñ pōt ipe executor totam hereditatē vēdicare: nec
detrahet falcidiā. C. de epis. et cleri. siq̄s. et pre. c. tua. ⁊ c.
Joānes. Si aūt ad alios vsus testator vellet expendi: sic
nullū cōmodū ad executorē ꝑtinere debet. puta/q: minis-
ter tm̄ constituitur: tūc non poterit agere. ff. ad trebel. lu-
cius. §. meuia. Si vero aliqđ cōmodum puta falcidiā. ad
eum voluit pertinere: tunc aget. ff. de le. ij. titulo. x. fm̄ In-
nocē. qui sic no. in pre. c. Joānes. Uel quū quis habet res
sibi per aliquem cōmodatas seu depositas seu cōmoda-
tas: et tūc in his non habet nec dñium: nec proprietatem:
nec etiam proprie possessionem iuris: quia rei commoda-
te et deposite possessionem et dominium retinemus. ff.
commoda. rei commodare. ff. deposi. licet. et no. ex̄ de com
moda. c. vnico. in glos. et deposito. c. ij. in glos. j. in fi. et de
sequestra. posses. et fruc. c. j. glos. in hoc ipsum. Sed aliq̄n
quū possidere accipit largo mō/ꝓ detentione facti: ⁊ hoc
modo dicunt prelati ⁊ depositarij possidere seu hr̄e/put
hr̄e sumitur largo modo pro detinere: vt. s̄. notatum est.
§. proxime pre. Constat autem ex preallegatis/ꝙ questio

Habere aliquid.

presens non potest intelligi de vltimis duob⁹ modis habendi. Tū q: etsi detinere res de facto: vel vti reb⁹ simplicis facti vsu: aut administrare res dispensare vel p modū depositi seu custodie tenere: possit cōpetere plurib⁹ ꝛ singularib⁹: nō pōt tn̄ competere collegio siue vniuersitati. Nā q̄uis in his q̄ sunt iuris seu q̄ spectāt ad ius: hereditas collegium ꝛ vniuersitas vice psone obtineant. ff. de fideius. l. mortuo. ꝛ institu. de stipul. seruo. in pn. In his tn̄ q̄ facti sunt: seu in quibus factū psone requirit: siue vbi sine certa psona quid fieri nō pōt: non obtinet collegiū vicem psone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tum q: questio ꝓposita nō querit absolute vtrū asserere q christus ꝛ apostoli nō habuerūt aliqd sit hereticum: sed cū determinatione scz in cōmuni. Habere autē aliqd ꝓprie in cōmuni intelligit ꝓut distinguitur ab habere ius in speciali. vsus aūt facti rerū vtibiliū: etsi sit cōmunis: vt. xij. q. j. c. ij. non pōt tn̄ ꝓprie dici/q habeat ab aliquibus in communi. Fatuum etiam magis q̄ hereticum foret asserere/q apli nō habuissent vsū rerū necessariarū ad vitā humanā: quūvt dicit sepe dicta decreta. ex iij q̄ seminat. in. §. porro. nulla prorsus possit esse ꝓfessio q̄ a se vsum necessarie sustentationis excludat. Et ideo verba predicte questionis/quū dicit q christus ꝛ apostoli nō habuerūt aliqd in cōmuni/accipienda sunt fm illum sensum q̄ questioni de qua agit aptior est. ff. de reg. iur. l. quotiens idem sermo. ꝛ prout sumit in prima significatione que est cum effectu haberi in cōmuni quoad ꝓprietatē siue dn̄ium vel ius agendi seu excipiēdi: vt. l. pre. stipulatio ista. §. habere. et de v. signi. l. habere. ꝛ. l. bonorū. §. in bonis. ꝛ de acqui. re. do. l. rem in bonis. et sic qui actionē habet: rē habere videt. ff. de reg. iur. qui actionem. Sic ꝛ cui nō cōpetit actio: nec exceptio ꝓ re petenda vel defendenda/nō dicit ꝓprie ꝛ ꝑfecte fm iura ciuilia rem habere. ¶ Preterea quū de facto dn̄i pape Joā. s. ex suspensione sententie excōmunicationis plate in dicta decre. ex iij/cōtente: ꝛ ex his q̄ dicta sunt in cōsistorio/de intentione ipsius dn̄i pape Joā. qui dictam propo suit questionē/pateat videlicet q intentionis ei⁹ est ꝛ fuit querere/vtrū asserere q christus ꝛ apostoli nō habuerūt aliqd in cōmuni p modū dn̄ij et ꝓprietatis siue iure sit hereticū. Et intentio ꝓponentis sit spectanda. ff. de v. signi. ne pos. ex de preben. c. si. ꝛ ex de v. signi. intelligentia. sequitur q sub huiusmodi intellectu vba dicte questionis sunt accipiēda. ¶ His premissis circa dicte questionis euidentiā ad ipsam questionem cum correctione ecclesie Romane et capitis eius domini pape ꝛc. B

Assere re q christus et apli non habuert aliqd in speciali vel i cōi p modū dn̄ij vel ꝓprieta tis/non est hereticum.

Respondeo q nō est hereticum asserere/q christus ꝛ apli nō habuerūt aliqd in speciali vel in cōmuni per modum dn̄ij vel ꝓprietatis: vt superius declaraui. qd euidenter ꝓbatur rationib⁹ ꝛ iurib⁹. j. scriptis. ¶ Prima ratio est: certū est q asserere de vita christi ꝛ doctrina/qd scta Romana catholica ꝛ aplica asserit definit et sentit ecclia: nō est hereticū: sz catholicū et fidele. hoc ꝓbatur. xxiiij. q. j. hec est fides. c. alienus. c. omnis qui recedit. ꝛ. c. qm̄ vetus. ꝛ. xx. dist. de libellis. ad fi. xix. dist. nulli fas est. c. ita dn̄s. xj. dist. nolite. lxxj. dist. si qui sunt. in fi. ex de heretic. ad abolendā. in textu ꝛ in glo. ord. ꝛ Hostie. in apparatu. ex de heretic. c. firmissime. ꝛ in summa. e. ti. plene no. et ex de sum. tri. c. j. ꝛ. c. ij. cum fi. Et hoc ideo: q: ecclesia romana a tramite traditionis aplice veritatis nūq̄ errauit nec errare pōt. xxiiij. q. j. a recta. ꝛ. c. pudenda. in fi. et pre. c. hoc est. Nā christus in euāgelio Luc. xxij. dixit petro in psona ecclesie: Ego aūt rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides tua. xxj. dist. §. j. et peni. dist. ij. si em̄. vltra duas colum. v. et ipse dn̄s. cuius orationē cōstat esse exauditā. ad Heb. v. ꝛ Joan. xj. Et qui aliter scripturam sacram intelligit/q docet Romana ecclesia que a spūsancto regitur: et nemo extra eam spiritūsanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus. hereticus appellari potest/etiam si in ecclesia sit corpore. xxiiij. q. iij. heresis. immo in his maioris authoritatis est determinatio ecclesie/q cuiuslibet alterius sancti. vnde Aug⁹ contra epistolam Fortunati circa principium dicit. Ego euangelio non crederem: nisi me ad hoc authoritas ecclesie cōmoueret. Immo cōcesso pro impossibili/q ecclesia romana semel in fide errauerit: siue falsum dixerit: sequitur q in ea nulla remanet authoritas. ix. dist. si ad scripturas. Non enim dei vicarius destruet: sed cōstruet/que sui predecessores sancte et consulte fecerunt: et in quibus leges ecclesiasticas ediderunt. Regnum enim ecclesie diuisum nō est: q: ipm nūq̄ in veritate desolari cōtinget. xxv. q. ij. si ea. magna maturitate digesta circa fidei declaratione aut euangelij p successorem retractāda non sunt. xxv. q. ix. sententiam. ibi/Non quādo ipsa que bene sunt definita retractare voluerit. et. xv. dist. sicut. vbi de hoc. xxv. q. j. confidimus. c. que ad perpetuam. vbi de hoc. ꝛ. c. sunt quidam. c. contra statuta. c. omne. ꝛ. c. prima salus. c. generaliter. c. ideo. c. iustitie. ꝛ. q. ij. cum pie. c. quod vero. c. amputato. c. ecclesiastice. xix. dist. si romanorū. in prin. c. si omnes. c. enimuero. ¶ Item diuersitas personarū romanorum pōtificū et cardinaliū nō facit ecclesie diuersitatē: q: vna est ecclesia vetus et noua: q: rota in rota. et succedit ecclesia synagoge. xxv. q. j. c. j. ar. est. §. hac itaq. et turbe q̄ precedebant ꝛ que sequebant clamabant osanna. Mat. xxj. Mar. xj. ergo vna sanctio: vnum dogma in sensu et sentētia et ratione: etsi aliquando fiat mutatio circa sacra mutabilia. ad hec. xvj. dist. habeo. vij. q. j. denique. et in glo. ar. quod. xxiiij. q. j. loquitur. maxime ibi/Episcopatum quoq et ipsum vnum probemus ꝛc. ꝛ. j. Episcopatus vnus est. et. c. pudenda. Nam si ea que vnus vel plures papa determinat de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione euangelij: alter reuocat: iā ecclesia nutat: et dubia est circa fidem ꝛ adiacētia ad fidē: sed hoc dicere error est. xxiij. dist. in nomine. ar. iiij. q. iij. §. Item in criminali. v. Item in testibus. Fides enim et que circa fidem sunt/certa sunt et non dubia. ex de heretic. dubius. ꝛ. xxiiij. q. j. aperte. ꝛ ar. ff. de fal. eos. ꝛ. ff. de questio. de minore. ꝛ. l. ex libero. ex vt ecclesiasti. bene. c. vnico. de sum. trini. firmiter. nam si fidei declaratio variatur: et fides variabitur: et multiplex erit fides: quod est error: quia vnus deus: vna fides. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquitur. ex de sen. excommunica. c. j. in Cleme. vna ecclesia/vnam fidem declarans. Item si ad articulum fidei pertinet/si christus et apostoli habuerunt dominium et proprietatem in rebus/an non: ergo semper fuerit articulus declaratus: quia non potest fieri nouus articulus per papam. vide quod no. s. in prima parte in. §. ad quē autē. in pn. in ar. xlv. sed iste articulus declaratus est a predecessoribus dn̄i pape Joā. xxij. maxime a Nicolao. iij. in decre. ex iij. ex de v. signi. ergo circa eum non videtur q alius papa possit contrariū declarare per ea que no. xxv. q. j. que ad perpetuam. in glo. ex hoc pater. Item si circa hoc esset dubium resuscitatum: et inter se discordent romani pontifices: videtur q stari debeat sentētia plurimorū. ad hec. xix. dist. in canonicis. xx. dist. de quibus. l. dist. domino sancto. in fi. vbi est expressum. lxv. dist. c. j. ex de temporo. nec episcopi. ex de his que fi. a ma. par. ca. c. vltimo. Ecclesia autem sacrosancta clare et aperte definit asserit atq docet/q christus et apostoli non habuerunt aliquid in communi proprium nec in speciali. Et in contrariū publice et ex certa sententia docentes/seu scripturas aut libellos facientes/excommunicationis sententiam pīmul gauit: que hodie per dominū papā Joā. predictum est suspensa: ergo habet ꝓpositum. Itē fere oēs romani pontifices/q̄ fuerūt a tpe beati Francisci tam de cōsilio ꝛ collegio dn̄oꝝ cardinalium q̄ illo tēpore fuerūt/q etiam in cōcilijs generalib⁹ factis postmodum/approbauerunt ꝛ cōfirmauerūt regulā et vitam beati Frācisci q̄ est sicut ibi cōtinet: scz̄m euāgeliū obseruare in altissima paupertate. scz nō habēdo aliqd ꝓpriū in speciali nec in cōmuni/taq regulā et vitā euāgelicā a christo datā: sicut pz in appro

bationibus et confirmationibus dicte regule et vite bea-
ti Francisci/ ⁊ alijs ordinationibus super statum ordinis
fratrū minoꝝ factis ꝑ dn̄os Inno.iij.Honoriū.iij.Greg.
ix.Innoc.iiij.Alexandrū.iiij.Clementem.iiij.Grego.x.in
cōcilio lugdunen̄.Nicolaū.iij.Clementem.v. Et vltimo ꝑ
papā Ioā.xxij.Nicolai declaratio sup statū eoꝝ laudata ⁊
approbata q̄ incipit/Quorūdam.⁊ canonizationib⁹ scōꝝ
francisci antonij ⁊ lodoici: q̊ huiusmodi vitā ⁊ pauperta
tē tāꝙ a christo ⁊ apl'is eos doctā: ⁊ ab ecclesia (vt dictuȝ
est) tam multipliciter approbatā vouerūt ⁊ seruauerūt.
quē etiam statū altissime paupꝑtatis tāꝙ statum quē ipse-
met tenuit christus ⁊ seruauit miraculose ꝯfirmauit: quū
ipsum beatū Franciscum tāꝙ suum specialē sectatorem
sacrorū vulnerū stigmatib⁹ insigniuit: ꝓut ex plurib⁹ cō-
stitutionib⁹ ⁊ statutis ꝑ romanā ecclesiā factis sup predi-
ctis colligitur euidēter. In quib⁹ etiā districte oībus fide
libus christianis p̄cipit̄ et mandat̄/ ꝙ ipsa sacra stigmata
tāꝙ veraciter ipi sancto Frācisco a christo mirabiliter im-
pressa ⁊ ꝓbata per ipsam romanā ecclesiā veneretur. Et si
dicat̄ ꝙ non sequit̄ ꝓ eoipso ꝙ ecclesia romana approba
uit ⁊ cōfirmauit regulā ⁊ vitā bti Frācisci/ ⁊ ipsum ⁊ alios
sanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝓpter hoc christ⁹ nō
habuerit aliq̄d in cōmuni et in speciali. Nec ꝙ christus do
cuerit hmōi vitā ⁊ regulā. Respōdet̄ ꝙ immo sequit̄. nam
quū definitio dicte regule ꝑ dictos romanos pōtifices/ et
cōcilia gn̄alia (vt dictū est) approbate sit talis/ Vita fra-
trū minorū hec est: dn̄i nostri iesu christi sanctū euangeliū
obseruare/ viuēdo in obediētia sine ꝓprio ⁊ in castitate. ⁊
j. Fratres nihil sibi appropriēt: nec domū: nec locum: nec
aliquā rem. ⁊ in fine dicit̄/ sanctū euangelium qd̓ firmiter
ꝓmisimus obseruem⁹. sicꝙ ꝑ dictos dn̄os Greg. ix. q̄ se in
tentionē beati Frācisci in cōdendo regulā cognouisse te-
stat̄: ⁊ Innoc.iiij. ⁊ Alexandrū.iiij. expressissime declara-
tū/ ꝙ hmōi expropriatio quā beatus Franciscus promisit
et vouerit ꝓmittēdo euangeliū/ viuēdo sine ꝓprio/ debet
intelligi ⁊ seruari tā in speciali/ ꝙ̄ in cōmuni: ⁊ in dicta re
gula hmōi expropriatio vocat̄ celsitudo altissime pauper
tatis. Et quū quis ꝓmittit altissimā paupertatē: illam in-
telligat̄ ꝓmittere q̄ principaleȝ habet gradū altitudinis.
ita ꝙ nulla altior valeat reperiri. ff. de v̄. obli. l. vbi aūt nō
apparet. §. respō. Et christus in euangelio docuerit paupꝑ-
tatē vt regula et mensura nō possit excedi ab aliquo/ cui⁹
ipse christus seu doctrina ei⁹ sit regula: q: si excederet re-
gulam euangelij siue christi: potius esset regula ipsius ꝙ̄
ecōuerso: sequit̄ ꝙ si beat⁹ Franciscus vouit ⁊ ꝓmisit euā
gelium viuendo sine ꝓprio in speciali ⁊ in cōmuni: ꝙ ta-
lis fuit doctrina et regula euangelij: ⁊ ꝑ cōsequēs ꝙ chri-
stus nō habuit aliq̄d in speciali nec in cōmuni ꝓprium: q:
qd̓ christus docuit p̄mo facit. Act. j. facit Mat. v. ibi: Qui
sic fecerit et docuerit. Preterea saltē absꝙ dubio aliq̄ se-
quit̄ ex predictis cōfirmationib⁹ ⁊ canonizationib⁹ scōꝝ
et cōfirmationib⁹ ⁊ declarationib⁹ regule sancti Frācisci/
ꝙ asserere ꝙ christus et apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō
muni/ nō est hereticū: quū manifestissimū sit ex dictis ⁊ fa
ctis sanctoꝝ dictorū ⁊ ex eorū legēdis/ ꝙ ipsi sancti dictaȝ
expropriationē in speciali et in cōmuni vouerunt et serua
uerūt tāꝙ expropriationē a christo ⁊ apl'is doctā et serua
tam: et ꝙ ipsi sancti hoc asseruerūt. Non autē fuissent san
cti: nec ecclesia eos canonizare debuisset/ si hereticum fuis
set/ asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō
muni. immo si hoc esset hereticū ecclesia errasset eos cano-
nizando qd̓ est erroneuȝ dicere. Secūdo ꝓbat̄ dicta ꝓpo
sitio euidētissime ꝑ sepe dictā decre. Nico.iij. exiit. ꝑ boni
faciū ei⁹ successorē corpore iure clausaȝ in titu. de v̄. signi.
et ꝑ Clemētem.v. approbatā in cōcilio vien̄. in alia cōstitu
tione q̄ incipit/ Exiui de paradiso. in ti. de v̄. signi. ⁊ ꝑ dn̄m
papā Ioā.xxij. in sua cōstitutione q̄ incipit/ Quorūdam.
vt dictū est. In p̄dicta aūt cōstitutione/ Exiit. in. §. porro
dicit̄ sic/ Porro quū regula ipsa cōtineat/ ꝙ fratres nihil
sibi approprient; nec domū: nec locū; nec aliquē rem: sicꝙ

declaratum per eundē predecessorem nostrum Grego.ix.
et nonnullos alios hoc obseruari debere tam in speciali
ꝙ̄ etiam in cōmuni. quā si arctam expropriationem abdi-
cationē venenosis obtrectationib⁹ aliquorum insensata
damnauit astutia: ne fratrum eorūdem perfectionis clari
tas talium imperitis sermonibus laceretur; dicimus ꝙ
abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam
in speciali ꝙ̄ in cōmuni propter deum meritoria est ⁊ san-
cta: quam et christus viam ꝑfectionis ostendens/ verbo
docuit et exēplo firmauit. quamꝙ primi fundatores mili-
tantis ecclesie ꝓut ab ipso fonte hauserant: in volentes
perfecte viuere/ per doctrine ac vite ipsorum alueos deri
uarunt. Ex quibus verbis cōstat manifeste/ ꝙ christus et
apostoli non habuerunt proprietatem vel dominium ali
quarum rerum in speciali vel in cōmuni. Alij in eadē de-
cre. demonstrant/ ꝙ professio hui⁹ regule et vite fuit a chri
sto et apostolis verbo et exemplo docta et firmata: quum
circa initium ipsius decre. dicitur sic: Hi sunt illius sancte
regule professores: et euangelico fundatur eloquio vite
christi roboratur exemplo: fundatorum militantis eccle-
sie apostolorum eius sermonibus actibusꝙ firmatur. hec
est apud deum et patrem munda et immaculata religio.
Iacobi. j. que descendens a patre luminum per eius filiū
exemplariter et verbaliter apostolis tradita est: et demū
scilicet per spiritumsanctum beato Francisco et eum se-
quentibus inspirata. hoc est cui attestante Paulo/ nemo
debet esse. Gala. vltimo. molestus. quē christus passionis
sue stigmatibus confirmauit/ volens institutorē ipsi⁹ pas-
sionis sue signis notabiliter insigniri. ¶ Deinde in eadē
decretali respondet̄ tribus obiectionibus principalibus
que aduersus dictam conclusionem et determinationem
fieri ab aliquibus potuissent. ¶ Prima talis est: Posset
aliquis dicere domino pape: vos determinando conclu-
ditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in speciali et in cō
muni est meritoria et sancta. Et pro ratione p̄ncipali hui⁹
conclusionis adducitis ꝙ christus et apostoli eius eam
exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̄d
proprij in speciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte re-
gule professio euangelico fundatur eloquio: vite christi
roboratur exemplo et apostolorum: eius sermonib⁹ acti-
busꝙ firmatur. Sed huic conclusioni et rationi obstare
videtur/ ꝙ interdum christus dicitur loculos habuisse: in
quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabā
tur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ
huiusmodi abdicatio et professio non fuerit a christo et
eius apostolis verbo docta: nec exemplo firmata: sed po-
tius eius actio que debet esse. Ioan. xiij. ex̄ de sepul. c. j. no
stra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que respondetur
dicto. §. porro. in hec verba: Nec his quisquā putet obsiste
re/ ꝙ interdum dicitur christuȝ loculos habuisse. nam sic-
ut ipse christus cuius perfecta sunt opera. Deutero. xxxij.
in suis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interduȝ in-
firmorum imperfectionibus condescendens: et viam ꝑfe
ctionis extolleret: et imperfectorum infirmas semitas nō
dānaret: sic infirmoꝝ personas suscepit in loculis: sicut in
nonnullis alijs infirma humane carnis adsumens: pro-
ut euangelica testatur historia: ꝙ non tm̄ carne: sed et mē
te condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam
assumpsit/ ꝙ in suis operibus perfectus existens/ in no-
stris factus humilis/ in proprijs permansit excelsus: sic ⁊
summe charitatis dignatione ad actus quosdam nostre
imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a summe perfectio
nis rectitudine non curuatur. Egit nāꝙ christus ⁊ docuit
perfectionis opera. egit etiam infirma: sicut interdum in
fuga patet: et loculis: sed vtrumꝙ perfecte perfectus exi-
stens/ vt perfectis et imperfectis se viam salutis osten-
deres: qui vtrosꝙ saluare venerat: qui tandem mori vo-
luit pro vtrisꝙ. hec ibi. ¶ Ex predicta autem determina-
tione et definitione ecclesie eliciuntur tres conclusiones.
¶ Prima ꝙ apostoli huiusmodi abdicationem omnium

rerũ tam in speciali ꝙ̃ in cõmuni vouerũt. Quod sic ꝓba-
tur ſm definitionẽ dicte decre. talem abdicationẽ oĩm re-
rũ tam in speciali ꝙ̃ in cõmuni opoꝛtet cõcedere fuisse in
apostolis ſm rationẽ ⁊ cõditionẽ potiſſimam ipsius abdi
cationis/qualẽ ponimus fuisse in beato frãcisco. qḋ patet
quũ ipsa decre. expꝛesse dicat/ꝙ abdicationẽ illã quã ha-
buit beatꝰ frãciscus: apostoli hauserãt a chꝛisto ⁊ in alios
deriuarũt. Cõstat autẽ ꝙ in abdicatione oĩm rerũ in spe-
ciali et in cõmuni: quã fecit beatus franciscus vna cõditio
et potioꝛ fuit votum ⁊ ꝓmissio illius abdicationis. qḋ cõ-
firmatur: quia cõditio potioꝛ abdicationis tempoꝛalium
non attendit̃ ſm actum exterioꝛẽ: qui est relinquere siue
abijcere de facto res tẽpoꝛales: ſ; ꝑncipaliter attẽdit̃ ſm
actũ interioꝛẽ/qui est nolle habere res tꝑales: ⁊ eis velle
carere ꝓpter deum. Ex isto actu ꝑncipaliter censet̃ abdi-
catio meritoꝛia. abdicare aũt tꝑalia ⁊ eis velle carere sic/
ꝙ in potestate sua sit licite velle ⁊ posse habere res tꝑales
quũ sibi placuerit: est alterꝰ rationis/ꝙ̃ abdicare ꝓpter
votum ⁊ ꝓmissionẽ sic/ꝙ nunꝙ̃ eas liceat habere nec vel
le habere: q: illa que fit ex voto est maioꝛis meriti/ꝙ̃ illa
que fit ex simplici pꝛoposito: vt supꝛa longe pꝛobaui in. §.
Item ꝙ simplex facti vsus. ℟. qḋ etiam sic ꝓbat̃. in ar. lvi.
ergo si apostoli habuerunt illam abdicationẽ quã habuit
beatus Franciscus: quã innuit decre. ⁊ beatus Frãciscus
habuit eã ex voto: sequit̃ ꝙ ⁊ apostoli eã habuerũt ex vo-
to: alias apl̃i nõ deriuassent illam abdicationẽ in beatum
Fran. seu alios volentes perfecte viuere: nec ipse beatus
Franciscus talem abdicationẽ ex voto habuisset ab apo-
stolis deriuatam. cuiꝰ oppositũ asserit decre. Qꝛ aũt apo-
stoli habuerũt illã abdicationẽ ex voto: ꝓbatur ꝑ Augu-
stinũ in li. de mirabilibus scripture in fine. iij. libri vbi lo-
quẽs de verbo qḋ dixit petrus Act. iij. paralytico: dicit sic:
In eleemosyne inq̃t excusatione ⁊ pauꝑtatis ꝓfessione/
dixit paralytico/surge ⁊ ambula. magistri pꝛeceptũ ser-
uãs dicentis Mat. x. Nolite possidere aurũ ⁊c. Nota ꝙ
dixit pauꝑtatis pꝛofessio. Nouerãt eñ apostoli/ꝙ ea que
ex voto fiunt: sunt maioꝛis meriti: ꝙ̃ ea q̃ fiunt ex simplici
ꝓposito seu ꝓpꝛia voluntate. et Aug. vij. li. de ciui. dei. c.
x. loquẽs de apl̃is dicit sic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviij. di
xerũt inquit illi potẽtes. Ecce nos dimisimus oĩa ⁊ secuti
sumus te. Hoc votum potentissime vouerant. Sed vnde
hoc votum illis: nisi ab illo de quo dictum est dans votũ
vouenti? Nõ eñ posset quisꝙ̃ domino vouere: nisi ab illo
acciperet ꝙ voueret. hec Augꝰ. Item glos. suꝑ illud quod
dicitur in ꝑs. lxxv. vouete et reddite. pꝛimũ ad consilium:
scḋm ad imperiũ refertur. sed sacra scriptura nunꝙ̃ dat cõ
silium nisi de melioꝛi bono. xiiij. q. i. quisquis. ergo melius
est bonum quod fit ex voto ꝙ̃ sine voto: quia bonum addi
tum bono est maius bonum ꝙ̃ alterum tm̃: sed votum est
bonum vnde consulitur: ergo melius et magis merito-
rium est facere bonum ex voto ꝙ̃ sine voto. vnde Augꝰ.
super illud ꝑs. cxxxi. votum vouit deo Jacob. Nihil in-
quam deo gratius offerre possumus ꝙ̃ vouere quod est
firme pꝛomittere. hec Augꝰ. Et idem Augustinus in epi-
stola ad Armentarium/qui votum fecerat continentie.
Si fidem deo fregeris (quod absit) tanto miserioꝛ eris
quãto beatioꝛ si persolueris. Ex quo sequitur ꝙ peioꝛ est
operatio mali que fit cõtra votum: ꝙ̃ illa que non fit cõ-
tra votum. op. ar. xij. q. i. nolo. ⁊. c. scimus. Sic ⁊ melioꝛ est
operatio boni cum voto ꝙ̃ sine voto. quod latius ꝑ An-
sel. supꝛa longe pꝛobaui in. §. Item ꝙ simplex facti vsus.
℟. quod etiam sic pꝛobat̃. in arti. lvi. Vera est ergo dicta
conclusio/ꝙ apostoli dictam expꝛopꝛiationem omnium
rerum in speciali et in communi habuerunt ex voto. Et
quod ex dicte decreta. exijt/⁊ alijs pꝛedictis authoꝛitati-
bus cõpꝛobatur. ¶ Secunda conclusio que ex definitio-
ne dicte decreta. elicitur/est ꝙ chꝛistus et apostoli postꝙ̃
statum perfectionis et paupertatis euangelice assumpse-
runt: nusꝙ̃ habuerunt pꝛopꝛietatem et dominium alicuiꝰ
rei tẽpoꝛalis: nec aliquã rem tãꝙ̃ domini et pꝛopꝛietarij
possederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuisse infir
mis condescendo dicuntur: habuerunt solum vt dispen-
satoꝛes et administratoꝛes pauperum: non vt pꝛopꝛieta-
rũ seu dñi. qḋ ex verbis dicte decre. ⁊ multis authoꝛitatibꝰ
rõnibꝰ et iuribꝰ cõpꝛobat̃. Ex decre. ꝓbat̃ q: cõclusio ꝑnci-
palis ⁊ ꝑncipaliter intẽta in dicta definitiõe ĩ dicta decre.
est/ꝙ abdicatio omnium rerũ tam in speciali ꝙ̃ in cõmu-
ni: quam vouit beatus Frãciscus: est meritoꝛia et sancta:
quam chꝛistus ⁊ apostoli verbo docuerunt et exemplo fir
marunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Dein-
de ab ipsa conclusione remouet siue excludit instantiam
que fiebat de loculis dicens. Nec his quispiam putet ob-
sistere. ꝙ interdum dicitur chꝛistum loculos habuisse. ex-
clusio autem obiectionis siue instantie solutio non infrin
git in aliquo pꝛincipalem conclusionem. ex̃ de transla. epi
scopi. inter coꝛpoꝛalia. vbi ponitur cõclusio pꝛincipalis/ꝙ
electus et confirmatus non potest sine romanoꝛũ ponti-
ficum licentia ecclesiam derelinquere: quia post electio-
nem et confirmationem canonicam inter personas eligẽ
tium et electi cõiugium est spirituale contractum. Deinde
opponitur instantia que ponitur cõtra dictam cõclusio-
nem de canone/in quo legitur/ꝙ si vltra sex menses per
suam negligentiam tenuerit ecclesiam viduatam: nec ibi
nec alibi donum cõsecrationis accipiat: imo metropolita
ni sui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio siue instantia
dictam conclusionem non infringit etiam per illud quod
in dicto canone dicitur: vt non intelligatur ecclesia vidua
ta tãꝙ̃ sponsum non habens: licet quoad quedam quasi
viri maneat solatio destituta. vnde ipsa conclusio in sua
pꝛimitate persistit: Sic ⁊ in pꝛoposito licet dicatur aliquã
do chꝛistum loculos habuisse: non pꝛopter hoc infringit̃
dicta cõclusio supꝛadicte abdicationis omnium rerum in
speciali ⁊ in cõmuni: sed in sua firmitate persistit. quod cõ
firmatur per illud quod subijcitur: quum dicitur ꝙ sic ha-
buit loculos: sicut aliq̃n fugit/infirmoꝛum sc; imperfectio
nibus condescendens: et tamen semper perfecte perfectꝰ
existens/perfectis et imperfectis se viam salutis ostẽdit.
Ad quoꝛũ verboꝛũ intelligentiam attendendum est/ꝙ
sicut in fuga infirmoꝛum duo actus considerantur scilicet
actus exterioꝛ: idest recessus a persequentibꝰ: ⁊ actus in-
terioꝛ qui est timoꝛ: sic ⁊ in loculis infirmoꝛũ: siue in his q̃
ab infirmis habentur in cõmuni/duo actus considerãtur.
vnus est exterioꝛ scilicet loculos poꝛtare: et res que habẽ
tur in loculis siue in cõmuni dispensare siue contrectare.
Alius est actꝰ interioꝛ. sc; velle habere ea in dominio spe-
ciali vel cum suo speciali collegio participato: et eas iure
talis dominij possidere et contrectare. igitur sicut manife
stum est chꝛistum non ꝯdescendisse infirmis in fuga quo-
ad actum interioꝛem/scilicet quantum ad timoꝛem. scie-
bat eñ vt dicit euangelista Joan. vij. viij. ⁊. x. quando fu-
git: ꝙ nondum venerat hoꝛa eius. Oppositum docuit di-
cens/Nolite timere eos qui occidunt coꝛpus. Math. x.
Luce. xij. xi. q. iij. nolite. vnde in eodem. c. Math. x. super
verbo/fugite in aliam/ait Hierony. Hoc ad illud tempus
referendum est quum apostoli ad pꝛedicationem mitte-
bantur: quibus pꝛopꝛie dictum est Math. x. In viam gẽ
tium ne abieritis. ꝙ persecutionem timere non debeant:
sed declinare. quod quidem videmus in pꝛincipio fecisse
credentes quãdo oꝛta hierosolymis ꝑsecutione/dispersi
sunt in vniuersam iudeam: vt tribulationis occasio fieret
euangelij seminarium. Item ibi Augustinus contra Fau
stum: Nec; tamen saluatoꝛ non potuit tueri discipulos
suos quibus fugere pꝛecepit: et huius rei exemplum pꝛe-
buit: sed instruebat hominis infirmitatem: ne deum tẽta
re audeat/quãdo habet quid faciat. vt quod cauere opoꝛ
tet: euadat. Et ad hoc est optimum ar. de Paulo: qui de-
poni se fecit in spoꝛta per murum damasci. ij. Coꝛ. xi. qui
non ex timoꝛe moꝛtis fugit: qui paratus erat pꝛo chꝛisto
moꝛi: sed vt alibi maioꝛem fructum faceret: vt dicit Greg.
in dialogo. et trãsfertur. vij. q. i. c. vltimo. Petijt etiã Pau
lus milites a

bus milites a tribuno. Actuū.xxiij. nō timore mortis: nec sue voluntati: sed omnium vtilitati victurus. xxiij. q.iij.§. Item ab aliq cū.c.seq. christus autē si timuisset: tunc impfectus fuisset. pfecta em charitas foras mittit timorem. j.Jo.iiij.r.xxiij.q.vj.§.et his. Pauorem aūt r timorē mortis naturalem habuit: vñ incepit tedere r pauere. Marci.xiiij. vbi Theophylus. Quia em totū assumpserat hominē: assumpsit r naturales hoīs ꝓprietates/pauere et tedere r contristari naturaliter. Nam hoīes naturaliter inuiti tendunt ad mortē. r Beda ibi. Qui corpus suscepit: oīa debuit suscipere que corporis sunt/vt esuriret sitiret angeretur cōtristaretur. diuinitas em ꝑ hos cōmutari nescit affectus. Et de hoc etiam no.xj.q.iij.nō solum.in glos.nō remouet. Cōcedit ergo christus fugam infirmis quātum ad actum exteriorē scȝ a persequētibus recedendo: non pfectis interius corde timendo. Sic r in loculis dicendū est: ꝙ licet christus quātum ad actum exteriorē scȝ in loculis deferendis cōtrectandis r dispensandis his q̄ ibidem reponebantur: cōdescenderet infirmis: vt.xij.q.j. habebat.nō tamen quātum ad volendum sibi vel collegio apostolorū appropriare seu appropriando dñiū loculorū vel eorū que in loculis portabantur. nā hoc nō fuit cōgruū sue potestati nec bonitati: quia quū de iure naturali r diuino omniū rerum spectantium ad vitam humanā cōmunis vsus esse debeat oībus hoībus. r per iniquitatem factum sit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habet.xij.q. j.c.ij.r.viij.di.§.j.cum.c.seq. et ipse christus venerit ad docendum pfectissime omniū terrenorū contēptum. Mat.xix.r vitam quietissimā. Matth.xj.r.v. r ad omnem materiam solicitudinis temporaliū perfecte euangeliū seq volentibus amputandam. Matth.vj.r ad statū innocētie reuocandum.ps.xxiiij. Innocentes r recti adheserūt mihi rc. Si christus sibi aut suo collegio speciali apostolorū dñio r possessiōes temporaliū rerū appropriasset: sequeretur ꝙ nec terrenorū ꝯtemptum: nec vitam quietissimā: q̄ tollit materiā litigādi: q̄ surgit ex rerū appropriatione pfectissime docuisset. nec omnē materiā solicitudinis a suis aplīs r discipulis spālibus sectatorib⁹ amputasset: nec statū innocentie renouasset. Preterea si christ⁹ dñium r ꝓprietatē loculorū/r eorū que in loculis ferebantur/habuisset: nō dixisset nec dicere potuisset dicta decre. Nec his quisq̄ putat obsistere/ꝙ interdū dicit christū loculos habuisse. quia exceptio que veritatis fit a regula: qm̄ ad ipsam exceptionē vitiat siue falsificat ipsam regulam: r ꝑ cōsequēs in hoc ipsi regule obuiat. ff. de reg. iur. l.j. Preterea. vt.s.ꝟ. ex predicta.cum ꝟsi. se. ꝓbatum est: apostoli de ista expropriatione in speciali votū fecerunt. vñ postmoduȝ nullo tēpore fuerunt capaces alicui⁹ dñij siue ꝓprietatis: q: votū expropriationis hmōi/qḋ est nec habere: nec velle dñium in cōmuni vel in speciali: quū sit negatiuū: obligat semꝑ r ad semꝑ ſm theologos. r si sibi in ꝓprio vel cōmuni post emissuȝ votū appropriassent inde aliquid/mortaliter peccasset. ex de sta. mona.c.ij.§.q̄ ꝟo.r.c.sup quodam. Et sic patet primū videlicet ꝙ ex diffinitione r verbis dicte decre. christus r apostoli non habuerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus reb⁹ dominiū in speciali nec etiam in cōmuni. Per authoritates etiam sanctorū hoc probatur: vt etiam dixi supra longe in §.porro. r in primis chartis. in ar.lv. vñ super illud Mat. xvij.c. vade ad mare rc. dicit glos. Domin⁹ tante paupertatis fuit: vt vnde tributa solueret nō haberet. Judas q̄dem in loculis cōmunia habebat: sed res pauperum in vsus suos cōuertere nefas duxit. idipm dans nobis exemplum. Et Chrysostomus super Joānem homil.lxxj. super illud Joā.xiij. Aut egenis aliquid daret. dicit sic: Qualiter inquit nō peram: non virgam: non es iubens deferre marsupiū habebat. Et respondens subdit: ad inopū ministerium: vt discas quoniā valde pauperem r crucifixū huius oportet pfectionis multam facere ꝓcurationem. multa enim ad nostram dispensans doctrinam hec agebat. Ad idem.xij.q.j. habebat. Habebat domin⁹ loculos r a fidelibus oblata conseruans: r suorū necessitatibus: r alijs indigentibus tribuebat. tunc primū ecclesiastice pecunie forma est instituta. hec ibi. Forma aūt ecclesiastice pecunie instituta in loculis est: quā ponit Prosper i libro de vita contemplatiua/sic dicens: Scientes viri sancti nihil aliud esse omnes res ecclesie: nisi vota fideliū: r precia peccatorū: r patrimonia pauperum: non eas vendicauerūt in vsus suos: vt ꝓprias/sed vt cōmendatas pauperibus erogauerunt. Et idem dicit Aug. in authoritate superius circa questionis articulum allegata: posita.xxiij. q.vij. ꝙ autem. r in alijs iuribus ibidē allegatis. Et quibus r alijs causa breuitatis omissis dare patet ꝙ christ⁹ r apostoli nō habuerunt dominiū nec ꝓprietatē loculorū nec eorū que a fidelibus offerebantur: sed solum dispensationem/administrationē/r ꝓcurationem pro necessitatibus suis r aliorū indigentiū. r hoc idem expresse asserit Aug. sup ps.ciij. qui incipit. Benedic anima mea dño. in verbis illis/Producēs fenū iumentis. sic dicēs. Habuit dñs loculos in vsus eorū qui cum eo erant r suos: r religiosas mulieres in comitatu que ministrabant ei de substantia sua: in his psonam infirmorū magis suscipiēs. preuidit em multos futuros: r ista quesituros. Futurus erat Paulus nihil tale aliquādo querens: r omnia ꝓuincialibus donans: qui etiaȝ mori optat Actuū.xxj. pro christo. Sed quia multi infirmi ista quesituri erant: magis infirmorū personam suscepit. sublimius tamen egit christus: quia misericordius. hec ibi. Item idem Augu. de opere monachorū aliquātulum post pncipium dicit sic. Dñs more misericordie sue infirmitatibus compatiens/quum ei possent angeli ministrare: loculos habebat in quib⁹ mitteretur pecunia que offerebatur vtiq̄ a bonis fidelibus eorū victui necessaria: quos loculos Jude cōmendauit/hec ibi. Et quib⁹ patet clarissime ꝙ nec christus nec apostoli habuerunt loculos/nisi quātum ad dispensationem r administrationē condescendendo infirmis: r nō quantum ad dominiū nec ꝓprietatem. Et vocant infirmi: qui timore erūne talia requirunt: r sibi appropriant. vt.s.q̄bus licet condescenderit quātum ad actum exteriorē: scȝ habendo loculos: vt dictum est supra. ꝟ. ad quorū: non tn̄ quātum ad actum interiorem: scȝ timorē r appropriationem. Ꝙ autem christus r apostoli postq̄ dictum statum perfectionis r paupertatis assumpserunt: nusq̄ aliquas in speciali nec in cōmuni per modum proprietatis r dñij res possederint: patet ex dictis euangelij r sanctorum exponentium ea. Nam Matth.x. post vocationem apostolorum eis vitam perfectionis tradēs sic dicit. Nolite possidere aurum/neq̄ argentuȝ/neq̄ pecuniā in zonis/neq̄ peram in via rc. quod exponens Rabanus in originali dicit sic. Consequenter hoc precepit euangelizatoribus veritatis: quibus ante dixerat/Gratis accepistis: gratis date. si em sic predicant vt pciū nō accipiant: superflua est auri r argenti nummorūq̄ possessio. Nam si habuissent aurum r argentum: viderentur non tam salutis hominū ꝙ lucri causa predicare. Ideoq̄ subiūgit. Quia diuitias detrūcauerat: ꝓpemodum vite necessaria amputat. vt apostoli vere doctores religiōis/qui docebāt oīa gubernari dei prouidentia: seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. r parum post. Hec loquebatur apostolis: vt securi non possiderent: neq̄ portarent huic vite necessaria nec magna nec minima. hec Raba. Alia multa originalia sanctorum loquentia de hoc.s.in.§.porro. in ar.lv. in isto tractatu posui que nō repeto hic. Et quibus patet ꝙ apostoli fuerūt pauperes in summa r altissima paupertate: qua/vt dictum est/altior dari nō potest: que est/nec habere in ꝓprio nec in cōmuni. Certum em est ꝙ si potuissent in cōmuni suo collegio dominia r possessiones rerum appropriare: potuissent etiam per consequens aurum r argentum in cōmuni possidere. r si in cōmuni eorūȝ collegio potuissent hec recipere r possidere:

frustra dixissent sancti ꝙ christus eis prohibuit ista possi dere: ne viderentur causa lucri predicare. quū ita posset cogitari ꝙ predicarent ⁊ questum facerent ꝓpter diuitias acquirendas eoꝝ collegio: sicut pro lucro singularis ꝑsone ⁊ frustra dicerēt sancti ꝙ per hoc christus apostolos exuit ab omni vite huius solicitudine. quū ita posset esse materia solicitudinis pro acquirendo singulari collegio: sicut ꝓ singulari persona. Et irrationabiliter fuisset eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne sacculū neq; peram nec es in zonis portarent: ⁊ per cōsequens ne reciperent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius debuisset eis concedi vt ista reciperent ⁊ portarent ad seruanda ⁊ possidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Preterea si habere potuissent dn̄ia ⁊ possessiones in cōmuni nō distingueret abdicatio apostolorum ab abdicatione quā faciebat turba q̄ sequebatur apostolos: nec ab abdicatione cenobitarum habentium dn̄ia ⁊ possessiones in cōmuni: quā tamen distinctionē sancti faciūt. vnde glos. Bede super illud Actuū.iiij. Multitudinis credentium ⁊c. dicit sic. Discernit ordinem doctorum ⁊ auditoꝝ. Nā multitudo rebus scriptis copula charitatis inuicē iungebatur. apostoli vero virtute fulgentes mysteria christi pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmunitas erat turbe: non apostoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ statim sequitur: ante pedes ipsoꝝ pecuniam fuisse positam. quia hoc fiebat vt docerent pecunias esse calcandas. vt dicit Hieronym⁹ ad Demetriadem. Hec etiam forma tradita fuit monastice seu cenobite vite. vnde glos. Bede super illud Actuū.iiij. Multitudinis credentiū, dicit sic. Qui sic viuūt vt sint cōmunia omnia, cenobite vocant. que vita tanto est felicior: quāto statum futuri seculi imitatur: vbi omnia cōmunia. Uel certe vt se ⁊ sua apostolice dispositioni cōmitterent sicut docet Ambro. super epistolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum dispositionē maluerunt cōmittere alijs: sicut in actibus legitur. Actuum.vj. consequēter. Non est bonū nos derelinquere verbū dei: ⁊ ministrare mensis. Qd̄ quidem dixerunt vt ministerij refugerēt distractionē: non quia per illud aliquid possederunt: vt patet in authoritatibus supra allegatis. Ex q̄bus constat ꝙ sancti doctores ecclesie distinguunt inter abdicationem apostolorum, ⁊ eorū qui conuertebantur per eos cenobitarum. que quidem distinctio nulla esset: si concessum fuisset apostolis aurum ⁊ argentū in cōmuni habere. Et ideo preceptum datum apostolis de non possidendo aurum nec argētum nec pecunias, intelligi debet prout stare potest pro suis suppositis distributiue et etiam collectiue: interdicendo nō solum cuilibet singulari, sed etiam toti collegio apostolorum possessionem huiusmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apostolorum, Ecce nos reliquimus omnia. Matth.xix. ⁊ qui dixit oīa nihil excepit. ex. de maio. ⁊ obedi. solite. j. Coꝝ.xv. Heb.ij. ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ sic omnia tam in speciali q̄ in cōmuni conclusit. Qr autem christus hanc paupertatis formam in seipso seruauerit quā apostolis seruandam mandauit: probatum est longe. s. in. §. porro. in ar.lv. per authoritates Chrysosto. super Matth. homil. xxij. ⁊ per glos. super illud, Uulpes foueas habent, ⁊ alias. Qr si forte dicat quis christum habuisse hospitiū non cōmune: obuiat illud Chrysosto. in sermone de proditione Jude vbi dicit. Quos preciosorum delectat pompa marmorum cognoscant christum dominū omniū ⁊ locū in quo caput reclinaret non habuisse. Et id̄o discipuli ip̄m interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere pasca? Matth.xxvj. Marci.xiiij. Luce.xxij. Sed si christ⁹ habuisset cōmune hospitium: illud discipuli non ignorassent: nec ipse caruisset loco in quo caput inclinaret ⁊ pa

Christ⁹ sca comederet. Item Anselmus in libro de sacramentis
fuit hoīs. dicit sic. Pauper ita fuit christus: vt veniens in mundum
pauper- nō sua sed aliena domo nasceretur: natus propter inopi-
rimus. am loci in presepi brutorum animalium poneretur: et vi

uens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec moriens vnde nuditatem suā tegeret: nec mortuus vbi inuolueretur: nec sepulcrum aut locum vbi corpus mortuū locaretur. hec Anselmus. Item Beda super illud Mar.xi. Circūspectis omnibus, in originali dicit sic. Intelligēdum ꝙ domin⁹ tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxima nullum hospitem nullāq; māsionem, sed in agro paruulo apud Lazarum sororesq; eius habitaret. Constans igitur est ꝙ non hospitio solum sed ⁊ precio quo id cōduceret caruerit: dum necessitate compulsus de vrbe exijt. Hoc etiam ex ratione probatur: nam si filius dei ad hoc assumpsit naturam humanam vt genus humanum qd̄ ꝑ peccatum a statu innocentie conciderat, repararet: non perfecte reparasset nisi assumpsisset naturam: ergo talē assumpsit. vnde Augu. super illud Jo.j. Ecce agnus dei. Si agnus: ergo innocens. ⁊ si assumpsit naturam innocētem: assumpsit eam sm̄ omnem perfectionē anime quā habuisset aliquis in statu innocentie. Sed in statu innocentie fuissent homines sine dominijs distinctis: sicut patz dis.viij. §.j. ⁊ c.j. ⁊ s. in. §. porro in.lv.ar. Dixi igitur si christus tenuit statum innocentie: nō habuit dominiū distinctum in speciali vel in cōmuni alicuius rei: sed solum simplicem facti vsum licitum ⁊ concessū. Ex quibus omnibus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter breuitatem omissis, ⁊ ex ijs que plenius inserūtur in libro de perfectione euangelica: quē composuit frater Joānes de ordine minoꝝ archiepiscopus Cantuariensis ⁊ solēnissimus magister in sacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bonauenture cardinalis episcopi Albanēsis magistri de solēnioribus mūdi tempore suo de ordine fratrum minoꝝ, liquet manifeste ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerunt aliquid ꝓprium nec in speciali nec in cōmuni. Et ꝙ ecclesia romana que in doctrina christi ⁊ apostolorum errare nō potest.xxiiij.q.j.a recta. rectissime definiuit: dicendo ꝙ huiusmodi abdicationem omniū rerum tam in speciali q̄ in cōmuni christus ⁊ apostoli verbo docuerunt ⁊ exēplo firmauerūt. Et siquis dictas authoritates scripture sancte vel sanctorum aliter intelligeret vel exponeret q̄ ecclesia que spiritusancto regitur, intelligit ⁊ exponit: hereticus foret censendus. vt.xxiiij.q.iij. heresis. Quinimo si quis etiam ex sanctis doctoribus ecclesie aliter sentiret: diceret, vel doceret: poti⁹ authoritati ⁊ definitioni ecclesie standum esset: q̄ illius sancti doctoris.xxiiij.q.j. hec est ⁊.xx.di. §.j. ¶ Tertia conclusio que elicitur ex dicta deter Christ⁹
minatione decre. exijt. est, ꝙ christus nō habuit regulari nō semp
ter loculos: sed solum aliquādo siue in casu: scʒ infirmis loculos
condescendendo. qd̄ demonstratur ex verbis dicte decre. habuit
quū dicit: interdū loculos dicitur habuisse. ⁊ quū postea subijcit ꝙ christus sic in suis actibus perfectionem exercuit: ꝙ interdum infirmorū imperfectionibus condescendit. ⁊. j. sicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et sententia siue intellectu ex ipsis verbis sumptis demonstratur ꝙ christus regulariter loculos nō habuit: sed in casu: immo regulam siue legem dedit Matth.x. apostolis suis de loculis non habendis: vt supra probatum est. quā regulam ⁊ ipse quasi semper in seipso seruauit. scʒ interdum habuit ⁊ in casu: sicut aliquando fugit persecutores: sed vt plurimū non fugit. Jo.xviij. sed eis se opposuit: ⁊ legem de nō timendo persecutores ⁊ eos qui corp⁹ occidunt eis dedit. Matth.x. Luce.xij. xj.q.iij. nolite. vt superius dictum est. vnde glos. super illud Matth.xxvj. Et orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ christus trina oratione docuit timorem triplicem superare: scʒ timorem mortis, timorem vilitatis, ⁊ timorem doloris. sic ⁊ lex dicit ꝙ illud qd̄ dicitur interdum concedi qd̄ cōceditur in aliquo casu regulariter prohibetur. vnde posita regula qua dicitur nouo iudicio agendum esse, vt tollatur opus quod post litem contestatam factum est: tollitur in casu. scʒ si illud qd̄ ante cessit, tolli sine eo nō potest. ff. de aqua plu. ar. l. Laceius. in fi. ⁊. l. sequēti, que incipit, sed interdum. ⁊ sm̄ Papiam

Interdum tantum prestat sicut aliquando. Attendendum igitur est quod in euangelio aut in aliqua parte noui testamenti nihil plus legitur de loculis: nisi quod legitur Joan.xij.et xiij.et.iiij.ideo dicitur in pre.decre.extrit.interdum. Nam in precedenti serie euangelica legitur quod sancte mulieres que comitabantur dominum cum discipulis:ministrabant ei de facultatibus suis.et Luce.v.et.viij.et.xiiij.Jo.xij.et.ij. Legitur etiam in alienis mensis de cibo alieno assidue manducasse.quia nunquam habuit hospitium nec mensam nec candelabrum nec aliquid talium.vnde super Luce.ix.c.dicit Chrysostomus. Aspice qualiter paupertatem quam dominus docuerat:per opera demonstrat. Non enim ei erat mensa/nec candelabrum/nec domus/nec quicquam aliquid talium. Et Hieronymus ad Nepotianum dicit:Turpe est ante fores sacerdotis domini crucifixi et pauperis qui cibo alieno vescebatur/lictores consulum et milites excubare. Ecce christus pro nobis seruus factus in domibus alienis hospitabatur:et cibis alienis vescebatur.hec Hieronymus. Et Bern.super illud Luce.ij. Cum esset factus iesus.xij.annorum.dicit quod christus quasi vnus in turba pauperum stipem per ostia mendicabat. ¶ Ex ijs igitur et alijs multis supra allegatis euidenter ostenditur quod christus regulariter loculos non habuit:sed interdum.sed quia necessitas legem non habet.de conse.dist.v.discipulos.passionis tempore de his loculis dispensauit.vnde Luce.xxij.dicit. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis:numquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dicit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum/tollat:similiter et peram. In quibus verbis dicit glo. Bede/non eadem viuendi regula persecutionis qua pacis tempore discipulos informat. Missis enim ad predicandum discipulis ne quid tollerent in via precepit:ordinans vt qui euangelium annunciat de euangelio viuat. Instante vero mortis articulo/et tota illa gente pastorem simul et gregem persequente/congruam regulam tempori decreuit:permittens vt tollant necessaria victui donec sopita persecutorum insania tempus euangelizandi redeat. Adde hic que scripsi.s.in §.porro.in ar.lv. Quia igitur lex quantum ad exteriorem actum illum quantum ad opus externus aliquando non potest seruari:ideo in casu et ex causa aliquando solet intermitti.et sic christus aliquando et dispensatiue loculos habuit:sciens non omnes posse semper in predicte districtionis semita ambulare.quia illa propositio censetur vera/que regulariter est vera:etiam si aliquando fallat: vt dictum est.et ar.ad hoc.ff.de aq quoti.et esti.l.j.§.j.et.l.seq.cum si.

Secunda obiectio principalis que fiebat olim et adhuc fit contra predicta que in dicta decre.exiit dicitur:talis est. Videtur quod huiusmodi abdicatio omnium rerum tam in speciali quam in communi non sit de iure possibilis:et maxime quoad res illas que vsu consumuntur:sicut et panis/vinum/oleum/vestimenta et alie res que vsu consumuntur:quum lex dicat quod si vini olei et frumenti vsus legetur:proprietas ad legatarium transferri debet.quia vsus in talibus non videtur posse a proprietate seu dominio separari.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu consu.l.si vini.cum similibus.et ideo qui renunciat omnium proprietati siue dominio talium rerum:videtur per consequens renunciare vsui earum. Cui obiectioni in sepe dicta decre. Exiit. §.porro.v.non autem.respondetur per Nico.iij.in hec verba. Non autem per talem abdicationem proprietatis omnimode/renunciationem vsus rerum cuique videatur inducere. Nam cum in rebus temporalibus sit precipuum considerare proprietatem/possessionem/vsufructum/ius vtendi/et simplicem facti vsum:et vltimo tamquam necessario egeat/licet primis carere possit/vita mortalis: nulla prorsus pot esse professio que a se vsum necessarie sustentationis excludat.verum condescendens fuit ei professioni/que sponte deuouit christum pauperem in tanta paupertate sectari:omnium abdicare dominium:et rerum sibi concessarum necessario vsu fore contentam. Nec per hoc quod proprietatem vsus et rei cuiuslibet abdicare videtur:simplici vsui omnis rei renunciatum esse conuincitur:qui inquam vsus non iuris sed facti tantummodo nomen habens/quod facti est tantum in vtendo prebet vtentibus:nihil iuris. quinimmo necessariarum rerum tam ad vite sustentationem quam ad officiorum sui status executionem:excepto quod de pecunia.i.subiungitur: moderatus vsus secundum eorum regulam et veritatem omnimodam fratribus est concessus. Ex quibus verbis aperte demonstratur quod quis potest renunciare omni dominio/et proprietati/et vsufructui/et iuri vtendi omnium rerum temporalium: etiam que ad vite sustentationem requiruntur: et sine quibus vita humana sustentari non potest. inter quas res potissime sunt ille que vsu consumuntur. et tamen per huiusmodi renunciationem siue omnimodam abdicationem non videtur renunciatum vsui simplici facti.non potest ergo vere dici quod simplex vsus facti non possit a dominio et proprietate et vsufructu siue iure vtendi separari. Nec hoc aliqua lege cautum reperitur.immo oppositum reperitur in seruo/filiofamilias et religiosorum:qui in rebus que vsu consumuntur habent simplicem facti vsum:et tamen nec ad momentum habent in illis rebus aliquid dominij/proprietatis/vel iuris: vt supra longe diximus in.§.porro.in ar.lv. In seruo patet qui rei peculiaris non habet dominium nec possessionem.ff.de pecu.l.id vestimentum.sed proprietas et possessio residet penes dominum.ff.de acquire.possess.l.j.§.item acquirimus.et.l.quod seruus. Et si cibaria seruis legentur: procul dubio domini est legatum:non seruorum.ff.de condi.et demon.l.filiofamilias.in fi. Idem est etiam de omnibus ijs que filiusfamilias etiam habet ex peculio profectitio siue sint cibaria/siue vestes/aut pecus/aut animalia/que vsu consumuntur:quia et ipsarum rerum habet vsum:et proprietas siue dominium in eis non residet penes eum.ff.de acquire.possess.l.quicquid.et.l.j.§.item acquirimus.ff.de reg.iur.l.filiusfamilias.cum si. Item in monachis et quibuslibet alijs religiosis quorum regule ita annexa est abdicatio omnis proprietatis cuiuslibet rei: vt contra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere. ex de sta.mona. cum ad monasterium.in fi.manifestissimum est quod in omnibus que vsu consumuntur:et que spectant ad victum et vestitum: habent sic nudum et simplicem facti vsum/quod nec ad momentum in illis aut aliquibus alijs rebus proprietatem seu dominium habent nec habere possunt.vnde nec vestes quas deferunt:sic dicuntur habere quantum ad proprietatem/dominium/aut veram possessionem.vt.xij.q.j.nolo.et.c.non dicatis.vbi de hoc no.et ex de sta.mona.c.ij.cum si. Et vsufructum in aliquibus rebus habere non possunt.vt legitur et no.xix.q.vltima.c.vltimo. Preterea vsus facti rerum necessariarum ad sustentationem nature est de iure naturali: eo quod ab exordio naturalis creature incepit.v.di.in prin.et dis.vi.§.his ita.et.xxxv.di.sexto die.eo quod vbique et apud omnes instinctu nature non constitutione aliqua habetur.vt di.j. ius naturale.et ex eo quod natura hunc vsum docuit.insti.de iure natura.gen.in princi.et.ff.de iusti.et iure.l.j.§.ius naturale. Et ideo nec per legem nec per renunciationem nec per abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari potest. quia talia iura immutabilia perseuerant.dist.v.§.j.et di.vj.§. his ita.insti.de iure natura.et ciui.circa fi.v.sed naturalia. Proprietates vero/possessiones/et dominia sunt a iure humano: vt sepe dictum est.dis.viij.quo iure. Vsufructus etiam et ius vtendi est a iure ciuili. Insti.de rebus cor.et incorporum. Certum est autem quod omni iuri priuato quod alicui competit ex iure humano:potest quis renunciare: et illud a se penitus abdicare.vij.q.j.quam periculosum.ff.de edi.li.edicto.l.queritur.§.si venditor.et ex de fo.compe.si diligenti.vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis precepto ad esse nature conseruandum indispensabiliter obligatus est.ijs sine quibus non conseruatur esse nature/renunciare potest:sed omnes et singuli homines cuiuscunque conditionis existant/legis naturalis precepto ad esse na

iure conseruandum indispẽsabiliter obligati sunt. ergo his renuntiare non possunt. Manifestũ est autem ꝙ esse nature non potest aliquo modo conseruari sine vsu facti rerũ necessariarum ad vitam humanam: vt sunt alimẽta ⁊ vestimẽta: que sunt inter res illas que consumũtur vsu. Ꝓprietas autem siue dominiũ rerum alimentorũ quod est de iure ciuili/non conseruat esse nature: sed vsus facti tm̃. ergo vbiqꝫ ⁊ semp ꝓprietati huiusmodi rerũ renuntiari potest. Qꝫ autem vsus rerum alimentorũ cadat sub precepto legis nature/patet Gen. ij. vbi legitur ꝙ ab exordio rationalis creature in statu scꝫ innocentie deꝰ dedit duo precepta homini. Unum de comendendo. Secũdum de non comendendo. primũ affirmatiuũ. secũdum negatiuũ/dicens Ex omni ligno paradisi comede. de ligno autem scientie boni ⁊ mali ne comedas. ¶ Et Ergo aperte patet ex predictis ꝙ vsus rerum alimentorũ que per vsum consumũtur/sic sunt de iure nature: ꝙ etiã earum vsus cadit sub ꝓcepto diuino. Certum est autẽ ꝙ stante iure nature nullus potest dicere de aliqua re/hoc est meum: hoc tuũ. hec enim duo pronomina/vt dicit Clemens/sunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per humanum ius introducta. vt. xij. q. i. c. ij. ⁊ dist. viij. §. i. Ergo vsus rerum que per vsum consumũtur nõ habet necessario annexum meum ⁊ tuũ. Et per consequens clare ptꝫ ꝙ vsus rerum que vsu consumũtur potest esse sine ꝓprietate ⁊ dominio. Et si quis dicat ꝙ status ille innocentie parum durauit: hoc non soluit qn̄ vsus talium rerũ que vsu consumũtur/possit esse in perpetuũ sine ꝓprietate ⁊ dominio. potuit enĩ pmus homo nõ peccare. de conse. di. iiij. placuit. ⁊ sic vsus omniũ rerũ semper fuisset in oĩbus hominibus ⁊ omni tẽpore ⁊ vbiqꝫ absqꝫ ꝓprietate ⁊ dominio. Preterea constat tam de iure canonico ꝙ ciuili/ꝙ tempore necessitatis extreme omnia spectantia ad huꝰ vite sustentationem sunt omnibus hominibꝰ mundi cõmunia: ita ꝙ nemo potest dicere hoc ꝓprium est: qđ tempore huius necessitatis omnibꝰ hominibus cõmune est. ff. xlij. disti. sicut ibi. Nemo ꝓprium dicat qđ cõmune est. ff. ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conse. distin. v. discipulos. Matth. xij. ex de obser. ieiu. c. ij. de consue. quãto. de regu. iur. quod non est. Incongruum est igitur dicere ꝙ iesus christus filius dei qui est etiam dominus sabbati. Mat. xij. Marci. ij. Luce. vi. ⁊ supra omnem legem: subiaceat legi imperatoris: quum etiam ipse imperator sit supra legem: nec legi sue subiectus. ff. de legi. pnceps. ⁊ no. ex de consti. c. i. immo etiam est supra legem nature ipse deus: quia natura ab eo/vt dicit Ambro. in hexameron/ꝙ natura rei nõ est aliud ꝙ voluntas dei. Ergo iste dominus ⁊ apostoli sui quos ad imitationem sui traxit/ ⁊ alij eos sequẽtes non subiacẽt legi imperatoris quãtum ad vsuꝫ rei. ¶ Certuꝫ est etiam ꝙ cui potest derogari per aliquã legem: potest pacto siue renũtiatione alicuius vniuersitatis siue collegij quãtum ad singulos ⁊ vniuersos derogari. vt expresse dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionũ. in glos. posita super rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l. neqꝫ ex pretorio. vbi dicit glos. ꝙ si vniuersitas aliqua statuat contra ius seu etiam legem: quantum ad illam vniuersitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apostoli et fratres minores in speciali ⁊ in communi potuerunt a se abdicare proprietatem ⁊ dominiũ omniũ rerum que vsu etiam consumuntur: ⁊ sibi in omnibus rebus tm̃modo vsum facti simplicem retinere. ¶ Si vero dicatur/cuius ergo erat dominiũ rerum quibus vtebãtur apostoli: Respondetur sicut respondet Augustinꝰ pre. c. quo iure. scꝫ ꝙ iure diuino domini est terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij. ⁊. lxxviij. ergo erant dñi: sicut ⁊ res oblate ⁊ donate pauperibus dicuntur esse in dominio dei. xij. q. ij. qui abstulerit. sicut ⁊ res sacre ⁊ religiose nullius hominis sunt: nisi dei. Instit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in glos. Uel dicetur sicut sunt quedam que de iure naturali communia sunt: sicut sunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ litora maris. Instit. de rerum diui. §. i. ⁊ in predicto. c. dilectissimis. Et res ecclesie non dicuntur alicuius singularis hominis vel collegij: sed quasi communes vniuersitatis omniũ fidelium que est corpus christi. xij. q. i. res ecclesie. ⁊. c. vltimo. Sic ⁊ dominiũ siue ꝓprietas omniũ rerũ quibus vtebantur apostoli erant vniuersitatis omniũ fidelium siue bonorũ: quorum sunt de iure diuino. xxiij. q. vij. c. i. Non autem potest dici ꝙ dominiũ earum esset ipsis apostolis singulariter aut eorum collegio speciali appropriatum: quũ proprietatem omniũ rerum tam in speciali ꝙ in cõmuni a se abdicassent: vt sepe ⁊ sepius superiꝰ est probatum. Junge quod notaui. s. e. §. si autem queratur in pri. in ar. lviij. ¶ Propterea arguitur sic ad idẽ ꝙ christus ⁊ apostoli se ad statũ innocentie reduxerunt: in quo nullus ꝓprium habuit: vt supradictum est pre. c. xij. q. i. dilectissimis. ergo ⁊ ipse ⁊ apostoli. Item si cõcederetur ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt illarum rerum dominiũ q vsu consumũtur: ex eo ꝙ vsus earum nõ possit a dñio separari: duo absurdissima sequerentur. Primũ/ꝙ ꝫm hoc christus ⁊ apostoli fuissent omnes ꝓprietarij in singulari. quia quũ quilibet vsum haberet vestis quã ferebat: et panis quẽ comedebat: ⁊ vini qđ bibebat: ⁊ sic de ceteris rebus que vsu consumũtur: per consequens quilibet in speciali siue i singulari habuisset dominiũ. ⁊ sic quilibet eorum fuisset ꝓprietarius. ⁊ sic ecclesia vniuersalis vsqꝫ ad hec tẽpora errasset: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges fecit ꝙ religiosi quãtum ad expropriationem ⁊ abdicationẽ dñij rerum temporalium tenent figuram apostolorum. xvi. q. i. ex authoritate. ⁊ supra in. §. porro. in ar. lv. late dixi. Nam ꝫm hoc nulli tenerent figuram apostolorũ: nisi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in speciali. Et sic quũ omnis vera consequentia perfectionis nulla esse possit: nisi illa que a christo ⁊ apostolis exemplo ⁊ verbo docta est: nullus haberet statum pfectionis: nisi haberet dñium ⁊ ꝓprietatem rerum in speciali. qđ dicere erroneum est ⁊ falsum. Et etiam ꝫm hoc omnes sancti q̃ statum expropriationis omniũ rerum in speciali ita habuerunt ⁊ docuerunt/vt nec panem nec vestem nec aliud aliquid dicerent ꝓprium: nec haberent tamꝙ statum perfectiõis a christo ⁊ discipulis eius edoctũ: errassent. ¶ Secũdum/etiã sequeretur ꝙ christus ⁊ apostoli in singulari habuissent dominia ꝓprietates ⁊ possessiones pecuniarum. nam quũ pecunia inter res illas que vsu consumũtur cõnumeretur. vt Instit. de vsufructu. §. constituitur. ⁊ ex de pig. c. vltimo. ⁊ Jo. iiij. dicitur ꝙ discipuli eiꝰ abierunt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ haberent pecuniam ad emendum. Sed eoipso quo pecuniam habuerunt: ipso facto dominiũ ipsius pecunie habuerũt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ possederunt: ⁊ possidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dñij potuerunt aurũ pecunias ⁊ argentũ. qđ est cõtra textum euangelij Matth. x. Nolite possidere aurũ ⁊ argentũ neqꝫ pecuniã in zonis vestris. Preterea si vera esset dicta obiectio que fit de ijs que vsu consumũtur: non faceret aliquid ad questionem propositam. quia non argueret ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt aliquod dominiũ in cõmuni: sed potius in speciali. ¶ Preterea nec huiusmodi lex ad obiectionẽ probandam in contrarium allegata. ff. de vsufruc. ea. re. que vsu consu. l. si vini. nec alique alie similes ꝓbant ꝙ vsus illarum rerum que vsu consumũtur/nõ possit a ꝓprietate ⁊ dominio separari: quia nõ loquũtur in vsu facti simplicis: qui vsus nihil iuris habet annexum. sed loquũtur in vsufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit dicta decre. exijt/inter ista: dicens ꝙ est pcipuum considerare in rebus proprietatem/possessionem/vsufructum/ius vtendi/⁊ simplicem facti vsum/tamꝙ diuersa ⁊ diuersarum rationũ: quia simplex facti vsus vtentibus nihil prebet iuris. At qui habet vsufructum habet ius in re: ⁊ vtilem possessionem illius rei in qua habet vsufructum. vnde lex definit vsufructum sic dicens. ¶ Usufructus quid sit

est ius vtendi ꝛ fruendi rebus alienis salua rerū substā-
tia.ff.de vsufruc.l.j.ꝛ ex de pigno.c.vltimo.ꝛ Insti.de vsu
fruc.in pn.Et alibi dicitur ꝙ vsufructus est ius quoddā
incorporale ꝛ qd in iure tm̄ consistit. sicut hereditas est
ipm ius hereditatis:q̄uis in hereditate contineātur res
corporales.sed ꝛ vsufructus est incorporale quoddā ius
vtendi ꝛ fruendi:q̄uis fructus qui percipiuntur ex fun-
do in quo quis habet vsufructum,sint corporales:vt hec
pbantur Instit.de re.corpo.ꝛ incor.per totū. ꝛ hoc ius
vtendi ꝛ fruēdi est per leges imperatoris introductū.q̄
etiam leges dicūt ꝙ ille res que etiam vsu consumūtur/
pprie non recipiunt vsufructum.vt Instit.de vsufruc.ea.
re.que vsu cōsu.l.j.ꝛ.ij.ꝛ quia in eis vsus et fructus q̇ est
ius vtendi et fruendi rebus salua rerū substantia/pprie
nō consistit:quia substantia rei que ipso vsu consumitur/
non potest esse salua:ideo improprie dicit̄ ꝙ vsufruct⁹ ta
lium rerū separetur vel nō separetur a dn̄io:quia vsufru
ctus qui nō est/separari vel vniri nō potest.ff.de vsufruc.
lega.l.sempronius accaldus.nec desinere pōt vsufruct⁹.l.
titio vsufructus.Vsufructus autem in rebus q̄ vsu cōsu-
mūtur/pprie nō cōsistit.ergo nec transire potest cū dn̄io:
nec ab eo separari pōt: quia nusq̄ est. Et q̄uis in rebus
talibus vsufructus pprie non consistit: vtilitatis tamen
causa ex interpretatione benigna lex statuit ꝙ vsufruct⁹
in his rebus constitui possit.vt in dicto.§.constituitur.et
in dicta.l.ij.ff.de vsufruc.ea.rerum que vsu cōsu.In.l.etiā
in contrariū allegata d:/Si vini olei ꝛ frumenti vsufru
ctus legatus fuerit:pprietas ad legatariū transferri de-
bet:ꝛ ab eo cautio desiderāda est. vt si quādo is mortu⁹
fuerit aut capite minutus sit:eiusdē qualitatis restitua
tur:aut estimatis rebus certe pecunie noīe cauendū est.
ad idem ex de pigno.c.vltimo.ꝛ habens talem cautionē
ipsam rem iuris interptatione hr̄e censetur.ff.de solutio-
nibus.qui ergo soluit.ꝛ.ff.si certū peta.l.si tibi.ꝛ.ff.de re-
gu.iur.qui actionē.cū si.Ex quibus etiā pz ꝙ ppositio
que dicit̄/In ijs rebus que vsu consumūtur vsufructus
non pōt a dn̄io siue pprietate separari/non cōtinet veri
tatem:siue accipiatur vsufructus vere ꝛ pprie ƀm defini
tionē vsufructus: qui ƀm hunc modū sumendi in rebus
talibus vsufructus nullo modo cōsistit:q: definitio ipsi⁹
rebus nō competit:ꝛ p ꝯsequēs nec diffinitū. siue sumat̄
improprie vsufructus p quasi vsufructu:sicut ꝛ in rebus
incorporalibus nō d: quis habere possessionē:sed q̄si pos
sessionē.ff.de serui.l.vltima.ex de causa pos.cū ecclesia.q:
ƀm hunc modū sumendi sicut ex benigna interpretatiōe
ꝛ vtilitatis causa p legē statutū est ꝙ in his rebus quasi
vsufructus cōseruatur:sic eadem interptatione fit quasi
q̄dam separatio:dū is cui vsufructus vini ꝛ olei siue pe
cunie legatus est:in his rebus sibi legatis et traditis ad
fruendū debet hr̄e quasi vsufructū.ꝛ is cui debet fieri re
stitutio tante quātitatis vini ꝛ olei adueniēte morte vel
capitis diminutione fructu ipsam rem hr̄e videt̄ quū ha
beat actionē:vt pbatū est.Dicta etiā lex Si vini/q dicit/
Proprietas vini ꝛ olei ad legatariū transferri dz:loquit̄
de illo qui erat capax pprietatis. ꝛ ideo secus esset in ijs
psonis q̄ nō sunt capaces pprietatis:vt serui ꝛ religiosi/
vt superius est pbatum.¶ Ex q̄bus concludit̄ ƀm oīa iu
ra tam diuina q̄ canonica ꝛ ciuilia ꝛ ƀm determinationē
decre.Extij/ꝙ pprietas ꝛ dominiū omniū rerū vtibiliū
etiam earū que vsu consumūtur pōt abdicari:ꝛ ei penit⁹
renūtiari:ꝛ vsus simplex facti earū haberi p ipsos renū-
tiantes tali pprietati ꝛ dn̄io in spāli ꝛ in cōmuni. vt per
ƀ ꝙ talis vsus facti pōt a pprietate ꝛ dn̄io separi. ꝛ sicut
equ⁹ habet vsum facti auene vel feni qd comedit:nec hz
aliqd dn̄ium:sic seruus ꝛ religiosus exproprìatus habet
vsum simplicē facti in vino/pane/ꝛ vestibus/ac alijs re-
bus q̄ vsu consumūtur:ꝛ tm̄ in his nec ad momentum hz
dn̄ium aliqd/nec aliquā pprietatem/nec ius vtendi:sed
simplicē facti vsum:q nihil iuris tribuit in vtendo: vt di-
ctū est.sed iuste vtitur:q: ab habente dn̄ium ei concedit̄.

Adde hic qd de ista materia plene scripsi supra in.§.Itē
simplex facti vsus.in.lvj.ar. Et hoc semp dixi saluis cōsti
tutionibus dn̄i pape Io.de ista materia loquētibus:qua
rū intellectibus sto.que etiam nō contradicūt vera citer
intellecte declarationibus fratrum minorū: sicut supra
scripsi in earū concordia in.§.restat inter hec.in ar.lix.

¶ Articulus.lxj. A

R Eligio autē almi

Francisci viri apostolici vere hois missi
a deo cui nomen pmo fuit Ioānes:qui
venit in hūc mūdum: vt vita ꝛ vbo chri
sto lumini testimoniū perhiberet. Io.j.
que approbat ꝛ cōtinet dictam exproprìationē tā in spe-
ciali q̄ in cōmuni:quā christus ꝛ apl̄i habuerunt.de qua
supra copiose tractaui.lv.ar.vsq̄ huc. Non fuit ficta aut
picta aut mathematica:sed digito dei scripta. Luce.xj.q:
a spūsancto eidem reuelata:euāgelica veritate subnixa:
ac Innocē.iij.data ab Honorio.iij.ꝛ alijs q̄ plurimis ro
manis pontificib⁹ approbat̄ a Greg.ix.Inno.iiij.Alexā
dro.iiij.Nico.iij.Clemēte.v. in Viennensi concilio decla-
rata:ꝛ a dn̄o Io.papa.xxij.vltimo roborata:corpore iuris
clausa.ex de vbo.sig.exiit.li.vj.Et in Clemen.eo.tit.exiui
de paradiso.Per vitā multorū sanctorū ꝛ quorūdā ab ec-
clesia canonizatorū eam profitentiū authenticā. ab emu
lis ꝛ dyscolis ꝛ male de euangelio christi sentiētibus im-
pugnata: sed semp a sctā romana eccl̄ia defensata.Cui⁹
religionis ꝛ regule pfessores nō colunt eccl̄iam aberrā-
tem:sed ecclesiā romanā nō habentē maculā neq̄ rugā.
Ephe.v.xxi.dis.q̄uis.xxiiij.q.j.oībus.neq̄ a veritate spōsi
sui qui christus est deuiantē:sed in ea pseuerantē. xxiiij.
q.j.a recta.Nam Donati Sabellij Arrij ꝛ Macedonij ec
clesia est depicta:saltem quātum ad effectū sacramento-
rum.j.q.j.siquis inq̄t.nō sancta romana eccl̄ia:q̄ nūq̄ ex-
titit fornicata:sed sancta pstitit ꝛ imaculata.xxiiij.q.j.qm̄.
Quid em̄ aliud esset pfessoribus hui⁹ regule aliā regulā
recipere:istam imutare:maxime a fundamento paupta-
tis eradicare:nisi actu cōtrario ꝯfiteri ꝙ almus Franci-
scus istius euāgelice regule instituto: et eius socij et alij
inumerabiles sancti fratres post eū: ꝛ oēs a tpe suo vsq̄
huc q̄ eū exaltauerūt/pulegiauerūt/declarauerūt/ꝯfir
mauerūt/romani pōtifices ꝛ gn̄alia ꝯcilia sacrosancte ro
mane eccl̄ie errauerūt:Absit a pfessorib⁹ hui⁹ sctē regu-
le ꝛ ab alijs filijs q̄buslibet eccl̄ie orthodoxe talis ꝯfessio
q̄ esset fidei ꝛ clauiū eccl̄ie eneruatio.Absit etiā a q̄cūq̄
beatissimo papa nostro ꝙ de hac regula apl̄ica ꝛ euāge
lica aliud sentiat q̄ sui pcessores ꝛ gn̄alia ꝯcilia a tpe bti
Frācisci senserunt.¶ B Non em̄ vicarius dei destruet:
sed construet/ꝯfirmabit ꝛ approbabit/que sui pcessores
sancte ꝛ pmature fecerūt:ꝛ leges eccl̄iasticas ediderunt.
q: vnū est regnū ecclesie non diuisum.xxv.q.ij.si ea.ꝛ.q.j.
in oībus.c.vsq̄ ad.§.si ergo.maxime in.c.sunt q̇dā.Sunt
q̇dam dicētes romano pōtifici semp licuisse nouas cōde
re leges.qd ꝛ nos nō solū nō negam⁹:sed etiā valde affir
mamus.Sciendū vō summope est:q: inde nouas leges
pōt cōdere/vn̄ euāgeliste aliq̇d ꝛ pphete nequaq̄ dixe-
rūt.Vbi vero aperte dn̄s vel eius apl̄i ꝛ eos sequētes sctī
pr̄es sententialiter aliq̇d definierūt:ibi nō nouā legē ro-
man⁹ pōtifex dare/sed poti⁹ qd p̄dicatū est vsq̄ ad aiam
ꝛ sanguinē cōfirmare dz. Si em̄ qd docuerūt apl̄i ꝛ pro-
phete destruere(qd absit) niteretur: nō sniam dare/sed
magis errare cōuinceret̄. Sed hoc pcul sit ab eis q̄ semp
dn̄i ecclesiam cōtra luporū insidias optime custodierunt.
hucusq̄ Vrbanus papa in dicto.c.sunt quidam. Sed et
nūquid iste christi discipulus christo ꝯfixus.Gala.v.etiā
corporaliter Frāciscus nouā adinuenit regulā: aut eā de
sensu carneo eructauit:minime.Nam dicit lr̄alis pfessio
sanctū euāgelium obseruare in pn̄cipio regule ꝛ in fine.
In pn̄cipio dicit sic.Regula ꝛ vita minorū fratrū hec est:
scz dn̄i nostri iesu christi sanctū euāgelium obseruare ꝛc.

Professionis fratrum minorum commendatio

⁊ in vltimo.c.dicit sic. Paupertatē ⁊ humilitatem ⁊ san-
ctū euangeliū dn̄i nostri iesu christi qd̓ firmiter ꝓmisimꝰ
obseruemus.qd̓ est intelligendū ſm qd̓ sancta ecclesia ⁊
sancti doctores eā sequētes ipsam declarant. nō ꝙ regu-
la beati Frācisci sit vere ⁊ ꝓprie idem ⁊ ipm̄ euangeliuꝫ
qd̓ christi:⁊ ecōuerso: ⁊ ꝙ dn̄s papa non habeat ptātem
sup eaꝫ sicut nec sup euāgeliū: vel q̇cq̇d est in regula bti
Francisci totū christus ad literā obseruauerit: vel aplꝭs
imposuerit obseruandū.q: hoc verum nō esset: sed qd̓ re-
gula bti Francisci sit vere ⁊ ꝓprie illa euāgelica quā chri-
stus in seipso seruauit:⁊ aplꝭs imposuit:⁊ in euāgelijs cō-
scribi fecit.sicut cōstat ꝑ decre.exijt.ex̄ de ꝟbo.sig.lib.vj. ⁊
ꝓpter irrefragabilia testimonia librorū euāgeliorū ⁊ cete-
rarū scripturarū sanctarū.⁊ sanctos expositores earū:et
sicut cōstat ꝑ cōsilium multorū magrorū in theologia da-
tum Auinione dn̄o pape Ioā.xxij. vt.s.in.§.restat inter
hec.in ꝟsi.preterea.in ar.lix.posui.Unde ꝓfessores istius
regule ꝓmittunt in effectu ⁊ in veritate sanctū euāgeliū
seruare pure ⁊ ꝑfecte/ſm intellectū ecclesie ⁊ sanctorū. vt
nulla alia obseruantia euangelica ista Francisci purior
possit esse:nec sibi in ꝑfectione ꝑfectissima euāgelica ade-
quari.vn̄ dicit p̄dicta decre.Exijt/de professoribus istius
regle christi/semitas arctiꝰ ꝙ̄ ceteri elegerūt.Et ꝓpterea
sanctꝰ iste Franciscus signifer christi in vltimis tēporibꝰ
euāgelij christi obliterati verbalis ⁊ realis cuꝫ suis filijs
legitimis in carne totaliter mortuis purissimus repara-
tor/dicebat vt legit̄ in legenda antiqua eius/quā compo-
suit frater Ioānes de celano hanc regulā librū vite/spem
salutis/medullam euāgelij/viam ꝑfectionis/clauē para-
disi/pactū eterni federis.¶Et si dicat̄ ꝙ puritas illiꝰ re-
gule a suis ꝓfessoribus nō seruat̄:fatendū est:q: dies ma-
li sunt.Ephe.v.⁊ carne pleni.Nec aliqua ꝓfessio est q̄ pu-
re hodie obseruet̄.sed nihilominꝰ multi sunt in illa euan-
gelica ꝓfessione ipsius purissimi obseruatores:necnon
illa cōmunitas plus obseruat de paupertate ⁊ puritate
euāgelica ꝙ̄ regularis cōmunitas q̄ sit in mūdo. vn̄ etsi
in ista ꝓfessione euangelica dicat̄ ꝙ filij pactū nō serua-
uerunt:pactū tn̄ in semetipso/q: eterni federis est/imobi-
le est:⁊ in suis purissimis filijs aplorū ductorū ⁊ rectorum
gregis dn̄ici.vij.q.j.sciscitaris.sic exponitur illud ps.lxv.
Cum incenso arietū.i.cū oratione aplorū arietū pinguiū
⁊ taurorū aplorū duobus cornibus.i.authoritatibus testa-
menti veteris ⁊ noui ventilantiū fidei inimicos. xxiij.q.
iiij.cū in lege.obseruabile ⁊ possibile est:q: euāgelicū est.
Asserere aūt ad seruandū ee impossibile blasphemia est:
quia lex maxime euāgelica nō est de impossibili.ff.de reg.
iur.impossibiliū.ex̄ de pac.c.vltimo.iiij.di.erit aūt.Corri-
genda ergo p̄uaricatio:nō abolenda euāgelica sanctio.
Reducat̄ homo.xxiij.q.iiij. duo. Non feriat̄ Franciscus
terrestris angelus.Ardeat palea:reponat̄ granū. Mat.
xiij.xxiij.q.vij.c.j.de ꝯse.di.iiij.cū vnitas.Cōculcet̄ amur-
ca.Recondat̄ oleū in lechito.iiij.Reg.iiij.Non diffamen-
tur p̄res antiqui q̇ arctas ⁊ paternas regulares ⁊ ij qui
eos seq̇ desiderant semitas tenuerūt. Prouideat mater
ecclia debilioribꝰ impugnantibꝰ statū suū sanctissimū q̇
nō curauerūt regulā neq̧ curant.Nūquid p̄ualebit falsi-
tas veritati cōmista: Separet̄ p̄ciosum a vili. Hiere.xv.
ouis morbida ne sanas inficiat.xlv.di.sed illud.ex̄ de ita.
mona.ea que.Samaritanꝰ in duas partes claudicās/le-
gem ⁊ idolum:nō vtatur cū pplo isrl̄. Io.iiij.q: viri israe-
lite nō hn̄t deū recentē neq̧ deū alienū ſm Dauid in ps.
lxx.Sed vnus est eis deus christus dn̄s:cuiꝰ est euange-
lium sacrosanctū qd̓ in arcanis pectoris cōscripsit/serua-
uit/⁊ sequētibus se seruare p̄cepit ille vir Franciscus ve-
stitus lineis paupertatis ⁊ puritatis:atramentariū scri-
ptoris euangelij habens ad renes suos. Ezech.ix.q̇ ⁊ ad
literā ptātem habuit signandi tau.T.in frontibꝰ gemen-
tium ⁊ dolentiū. vn̄ ait Frāciscus christo/Feci sicut p̄ce-
pisti mihi.⁊ vbi s̄.Si autē querat̄ quē intellectū habuit
iste Frāciscus scriptor in regula sua de ista expropriatio-

nenon a seipso locutus est: q: subtilitates iuris ignora-
bat.nec multū puto sciuisset discernere inter proprium/⁊
possessionē/vsufructū/ius vtendi/⁊ simplicē facti vsum.
Sed quū esset christi discipulus cui datum erat nosse my-
steriū regni dei.Mar.iiij.Luce.viij.didicit glossare euan-
gelium qd̓ ꝓmiserat lumine spūssancti q: paruulus erat.
Matth.xj.et in ps.cxviij. Intellectū dat paruulis.Dicit
ergo sic in sua regula euāgelica ⁊ ecclesiastica q: ecclesia
catholica que regulā approbauit ⁊ dedit/dicit ꝙ Franci-
scus fratres dixit in cōmuni nō frater:q: pluralis locutio
plures cōprehēdit.iiij.q.iij.vbi numerus.§.fratres nihil
sibi qd̓ nedum spālitatem sed etiā cōmunitatem respicit
approprient.qd̓ ⁊ declarat amplius. Sed tanꝙ̄ aduene
⁊ peregrini in hoc seculo in paupertate ⁊ humilitate do-
mino famulātes/vadant ꝑ eleemosyna cōfidenter.Quā
expropriationē sicut intellexerat sanctus Franciscus: sic
eam romani pontifices Greg.ix.Innocē.iiij.Alexan.iiij.
Nicolaus.iiij.Clemens.v.declarauerūt esse nedū in spe-
ciali sed etiam in cōmuni.Sicut autem scripsit et docuit
iste Frāciscus atramentarius simplex litera/sensu gna-
rus:sic ⁊ vixit:⁊ fratres suos viuere precepit.Nam sicut
scripserūt socij sui vita ⁊ miraculis coruscā: nolebat locū
a fratribus recipi nisi ꝓprium haberet patronū cuiꝰ no-
mine locus a fratribꝰ teneret̄.Semel audiens ꝙ quidaꝫ
frater dicebat ꝙ veniebat de cella fratris Francisci:am-
plius ipse illā cellā ꝓpter ꝓpositionē nō introiuit. Trāsi-
iens ꝑ Bononiā audiens domū fratrū/in eam igressus
nō est.q̇n insup mandauit fratribus ꝙ de ea exirent. vn̄
qui hec scripsit testimoniū perhibet ꝙ de ea infirmꝰ exi-
uit.quousq̧ dn̄s Hugo cardinalis legatus ī platea ibi-
dem publice p̄dicauit ꝙ domus illa in qua fratres habi-
tabant/nō erat fratrū:sed ecclesie romane: ⁊ tūc fratres
redierunt ad eam.Quādo etiam sibi aliq̇d dabat̄ ab ali-
quo ad vsum suū:a dante semꝑ petebat licentiā ꝙ rē illaꝫ
posset magis egenti donare.⁊ hoc nedum in ꝓfanis/sed
etiam in rebus ecclesiasticis obseruabat:nolens in eis
proprietatem aliquā habere.Unde q: eccliam scte Ma-
rie de angelis cōcessit abbas sancti Benedicti de monte
subasio cum suis monachis btō Francisco ad faciendū
ibi caput ordinis sui:omni anno sctūs Franciscus mitte-
bat sibi fiscellaꝫ plenā pisciculis q̇ vocant̄ lasque in signū
tributi:⁊ ꝙ dn̄ium ecclesie erat abbatis:⁊ nō fratrū.⁊ do-
minus abbas videns tantā expropriationē fratrū/mitte-
bat eis vasculū plenū oleo. Qua de re sctūs Franciscus
in testamēto suo spūs ⁊ nō carnis qd̓ ipse fecit/mādauit
fratribꝰ ꝙ in domibꝰ ⁊ locis vbi fratres manebant tanꝙ̄
aduene ⁊ peregrini manerēt:nullū ibi plus ꝙ̄ in domibꝰ
seculariū dn̄ium vendicantes.Nec volebat ꝙ fratres ex-
pulsi de loco querimoniā ꝓponerent ꝯtra queꝙ̄: sed ꝑse-
cutionē pacifice sustinentes ad loca alia se trāsferrēt.vij.
q.j.ois qui gemebat.c.sicut.⁊.c. aduersitas.§.hoc etiam
tunc.memor discipulus magistri nō habētis vbi reclina-
ret caput.Matth.viij.Luce.ix.nō ergo vero fratri mino-
ri nec alteri dubiū pōt esse de expropriatione vera etiam
in cōmuni:ex quo sic sctūs noster ⁊ sancta mater eccle-
sia declarauit sequēs sensum ⁊ intellectū sanctorū patrū ec-
clesie orthodoxe.¶Si dicat̄ ꝙ nō sit regulā vel ordinem
dare sine ꝓprio in cōmuni:hoc expresse ꝯtra p̄dictos pon-
tifices romanos declarantes istam regulā apostolicā est.
⁊ ideo ꝓ veritate antea patiendū est/ꝙ̄ sancte regule de-
structioni ꝯsentiendū.Matth.v.xj.q.iij.nemo. xxxij.q.v.
ita ne.q: Francisci q̇nimo christi regulam spopondit or-
do:nō aliam.ꝓpter pctā preuaricatorū posset destrui ista
cōgregatio: nō euangelica vnio ⁊ possessio. vide.s.e.ar.
ꝟsi.sed ⁊ nūquid.⁊.s.§.restat.ꝟ.preterea.in ar.lix.Corpus
potest occidi:nō anima.timeatur ille qui potest corpus ⁊
animam perdere in gehēnam.Matth.x.Luce.xij.xj.q.iij.
nō solum.⁊.c.nolite.Occisus est christus: sed resurrexit.
Mar.vltimo.dicebāt discipuli/Dubij sperabamus.Luce
xxiiij.sed nos certificati dicimus cū Dauid quia redemit

⁊ redimet israel ex oibus tribulationibus suis. Nūquid
mortuus est Frāciscus: semel mortuꝰ est in cruce cū chri-
sto. Phil.ij. Jam nō plus morit. Roma.vj. nec discipulus
eius verus morit si in cruce morit. si aūt in crucē nō mo-
ritur: vere morit. ⁊ in ipso Franciscus moritur: nec resur
git. sed in suis crucifixis resurgit ⁊ resurget discipulis nō
fictis ⁊ phantasticis: sed veris ⁊ fidelibus nō claudican-
tibus in duas partes. iij. Reg. xviij. clix. di. c.j. ℣. claudus.
sed iter rectū bethsamis agētibꝰ ⁊ gemētibus. j. Reg. vj.
¶ Non errauit sa[ncta] mater ecclia in Frācisco: nec fuit
decepta: nec nos errauimꝰ eū sequētes. Per ostiū ecclie
intrauit. Joā.x. Frāciscus. Singularē obedientiā ꝓ se ⁊
ꝓ suo ordine pmo pape Honorio repromisit: sicut in pri
mo.c. regule ꝯtinet. Protectorē cardinalē gubernatorē
sue religionis ⁊ fraternitatis mādauit ꝑ obedientiā fra-
tribꝰ semꝑ a dño papa peti. vt semꝑ subditi ⁊ subiecti pe
dibus eiusdē sctē ecclie stabiles in fide catholica paupta
tem ⁊ humilitatē ⁊ sanctū euāgeliū dñi nostri iesu christi
qd firmiter ꝓmiserant obseruarent. vt in vltimo.c. regu-
le ꝯtinet. Adde ad istū ℣si. qd scripsi. j. in. §. offendūt. ℣. pe
nultimo ⁊ vlti. in ar. lxvj. Non fuerūt filij quidā degene-
res contenti de regula sancta ⁊ possibili sꝫ arcta: q: tota
euāgelica q ducit ad vitaꝫ. Mat. vij. ⁊ testamēto scti pr̄is
⁊ ideo hereditate celesti indigni, vt in regula sctā d: in.c.
fratres nihil sibi appropriēt. ⁊. C. de fidei cō. l. vlti. xj. q. iij.
sylvester. ex de vo. ⁊ vo. re. licet. rectos ⁊ simplices eos pr̄
eoꝝ purissimꝰ fecerat: literā regularē euāgelicā eis dede-
rat: a qua volētes recedere declarationes a sctā romana
ecclia obtinuerūt ꝯtra voluntatem pr̄is. ⁊ sic se a tpe suo
multis questionibꝰ immiscuerūt. Eccls. vij. in fi. vsqꝫ in
hodiernū diē. Male em̄ seruātes regulā, ⁊ declaratiōes
quō obseruabūt? nō em̄ declaratiōes noua regula sunt:
sed cā declarāt. ex de elec. cū expediat. lib. vj. ⁊ de pben. q:
sepe. li. vj. quas si seruarēt: ⁊ regulā vtiqꝫ obseruarēt. Sꝫ
certi existāt huiꝰ sancte regule ꝓfessores pn̄tes ⁊ futuri,
ꝙ nisi redeant ad regule puritatē cuius declaratio testa
mentū pr̄is Frācisci est: nunꝙ deerit in ordine tribulatio
corporalis ⁊ spūalis dans auditui intellectū. Esa. xxviij.
Utinā ergo romanꝰ pōtifex tolleret qd supaddidit huic
regule. ⁊ vtinā declaratio fuerit deo grata: qd presumo:
ꝓpter multos regule impugnatores maxime tpe Jo. pa
pe. xxij. inter quos pāpui fuerūt ipsius regule ꝓfessores.
super quo vide qd scripsi. j. in ar. lxviij. §. porro. licet a ro-
manis pontificibꝰ cōdescendentibus infirmis pie data:
sed ex ea mortis ꝓpter puaricationeꝫ occasio subsecuta.
Tollat inquā charitas puilegium: q: nulla maior ꝓprie
tas fratribꝰ minoribus ꝙ priuilegiū: qd est lex puata. iij.
dist. priuilegia. ex de ℣bo. sig. abbate. quū ipsi tamꝙ viri
euāgelici subiecti esse debeant oi creature: maxime prela
tis ecclie ꝓpter deū. j. Pet. ij. vltra medium. ex de maio. ⁊
obe. solite. j. rn̄. more apostolico in tribulationibꝰ gaudē-
tes. Actuū. v. in fi. ⁊ ideo oi iuri nedum puilegio renūtia
uerūt ꝓpter deum: ⁊ hoc fuit coꝝ ius ⁊ puilegiū, nō hr̄e
ius ⁊ puilegiū suꝑ terrā. Quid em̄ magis facit in mūdo
fratres minores maiores ⁊ ꝑ ꝯsequēs superbiores ꝙ pui-
legia? ergo vere ꝯtra nomen coꝝ ⁊ ꝓfessionem sunt. Et
ideo dicebat pater eorum Frāciscus humilis. Hoc sit no
strū puilegiū fratres nō hr̄e aliqd puilegiū suꝑ terram.
Certū est em̄ apud clare ⁊ oculo puro istū statū speculā-
tes: ⁊ q sua sunt nō querētes. Phil. ij. lxiij. di. nosse. ꝙ oia
puilegia, excepto regule approbationis ⁊ ꝯfirmationis
puilegio, sunt ꝯtra regule puritatē pauptatē ⁊ humilita
tē. Et ideo dixerūt quatuor fratres minores magistri in
theologia regulā exponētes, ꝙ timendū ⁊ cauendū erat
fratribꝰ ne ꝓpter puilegia recederent a regule puritate.
⁊ adde hic qd scripsi. j. in. §. offendūt. ℣. volētes. cū ℣si. se-
quē. in ar. lxvj. ¶ Tollat etiā cadauera mortuoꝝ. i. sepul-
turas. q: ꝑ mortuis fratres cū clericis litigāt tota die: et
mortui sepeliūt mortuos. Matth. viij. vbi Chrysosto. in
homil. Monstrat qm̄ nihil celestibꝰ negotijs nobis ma-
gis necessariū esse opꝫ: ⁊ qm̄ cū toto studio ĳs iungi de-
bemus: ⁊ neqꝫ parum tardare etiā si valde ineuitabilia ⁊
incitantia fuerint q attrahunt. Quid em̄ magis necessa
riū erat ꝙ sepelire pr̄em? quid etiā facilius? Neqꝫ em̄ tps
multū cōsumendū erat. Per hoc etiā cum dñs a multis
malis eripuit: puta luctibus ⁊ meroribus: ⁊ ab ĳs q hic
expectant. Post sepulturā em̄ necesse iā erat ⁊ testamen
tū scrutari ⁊ hereditatis diuisionē ⁊ alia hmōi. ⁊ ita flu-
ctuationes ex fluctuationibus ei succedentes alōgē euꝫ
a veritatis abducere portu. ⁊ ita nec ex hoc inclusat cru-
delitatis: sed ꝯtrariū crudelitatis esset. Et multo magis
maluꝫ est abducere hoiem a spūalibꝰ sermonibꝰ. hucusqꝫ
Chrysostomꝰ ⁊c. q authoritas ⁊ sequēs nos miseros fra-
tres minores istius tēporis ad literā pcutit cū sepulturis
⁊ testamētis nostris: sine qbus nō credimꝰ infideliores
volucribus nos posse viuere. Matthei. vj. ⁊ in.c. regule.
Uadant ꝓ eleemosyna confidenter. Item ibi Hilarius.
Si aūt mortuū sepelit mortuꝰ: nō debemꝰ curā hr̄e mor-
tuoꝝ sed viuentiū: ne dum soliciti sumꝰ de mortuis: nos
quoqꝫ mortui appellemur. Item ibi Rabanꝰ. Notandū
est etiā in hac sententia ꝙ aliqn̄ minora bona pter mittē-
da sunt ꝓ vtilitate maioꝝ. ¶ Tollat etiā papa fratribus
minoribus cathedras magroꝝ. q: iam fratres minores
vocari Rabi ab hoibꝰ summo desiderio anhelāt. Mat.
xxiij. vbi Chryso. Uocari volūt: nō esse. Nomē appetūt: ⁊
officiū negligūt. Ad lr̄am frēs minores ⁊ pdicatores le-
ctores fieri ⁊ dici cupiūt: ⁊ nō esse. ꝯtra id. xlij. di. oratoriū
xvj. q. j. si cupis. ex de pben. cū sim. Et q: tales sentire no-
lunt onus lectoratus: nec emolumentū in cibis ⁊ vestibꝰ
⁊ potibꝰ fecūdioribus sentire debēt. ex de reg. iur. qui sen
tit. li. vj. xij. q. ij. ecclasticis. Honores plationū. q: fratres
minores q subesse cōsueuerant: pesse desiderant. quū tn̄
dñs dixerit aplis quoꝝ vitam ꝓfitentur. Quicūqꝫ volue
rit inter vos maior fieri, sit vester minister. ⁊ quicūqꝫ vo-
luerit inter vos pmus esse, erit vester seruꝰ. Matth. xx. ⁊
Luce. xxij. ad fi. ⁊ pcedit in illo. Principes gentiū dñant.
eoꝝ. vbi Chryso. Ostendit aūt in hoc ꝙ gentile est pma-
tus cupere. ⁊ sic gentiū cōparatiōe eoꝝ aiam estuantem
cōuertit. xl. di. quicūqꝫ pmatū. Et idē introducit differen
tiā inter pncipes mūdiales ⁊ eccliasticos: ostēdēs q: pn
cipatus in christo nec ab aliq appetēdus est. viij. q. j. licet.
⁊. c. qui epatum. ⁊. j. q. vj. sicut. nō habenti. nec alteri inui-
dendus est haberi. q: pncipes mundi ideo sunt: vt dñent
minoribꝰ suis: ⁊ eos seruituti subĳciant: ⁊ expoliēt ⁊ vsqꝫ
ad mortē eis vtant ad suā vtilitateꝫ ⁊ gliam. Principes
aūt ecclesie sunt ⁊ fiūt: vt seruiāt minoribus suis: ⁊ mini-
strent eis quecūqꝫ receperūt a christo: vt suas vtilitates
negligāt, ⁊ eoꝝ ꝓcurent. vide qd legit ⁊ no. xij. q. iij. c. ij.
in glos. his habes. ⁊ mori nō recusent ꝓ salute inferiorū.
Primatū g ecclie cōcupiscere, neqꝫ iustum est neqꝫ vtile.
Quis em̄ sapiēs vltime vult se subĳcere seruituti, ⁊ peri
culo tali vt det rōnē. ex de officio pnice. c. j. ⁊ de accu. qli-
ter. ij. de oi ecclia: nisi forte qui nō timet dei iudiciū: abu-
tens pmatu suo ecclesiastico seculariter: ita vt cōuertat il
lum in secularē: vide. xl. dist. ante oia. hucusqꝫ Chryso. Et
ibi Orige. Ecclesiarū g pncipes imitari debēt christū ac
cessibilem ⁊ mulieribꝰ loquētem. Joā. iiij. ⁊ viij. ⁊ pueris
manꝰ imponentē. Matth. xix. ⁊ discipulis pedes lauan
tē. Jo. xiij. vt ⁊ ipsi similr faciant fratribꝰ. de ꝯse. di. iiij. ꝓ-
prie. xcij. di. dñs noster. Nos aūt tales sumꝰ: vt etiā pnci-
pū mūdi excedere supbiā videamur: vel nō intelligētes
vel contēnentes mādatū christi. ⁊ qrimus sicut reges aci
es pcedere: ⁊ terribiles nos maxime pauperibus exhibe
mus: nullā affabilitatē hn̄tes vel hri ad nos pmittentes.
Item ibi Chryso. Quātūcūqꝫ tu humiliatus fueris: non
poteris tn̄ descendere quantū dñs tuus. Phil. ij. ¶ Tol
lat etiā sicut ⁊ fecit in sua cōstitutione q incipit, Ad cōdi-
torē, remedia ꝓcuratoꝝ rerū tēporaliū, emulatoꝝ ⁊ aia-
rū inimicoꝝ. Dimittat intactā ꝓ dei honore regulam fra
trū minoꝝ. Uere hoc est puilegiū lex puata. dist. iij. puile-

Ecclia-stici ⁊ se-cularis pncipa-tꝰ discri-men.

gia.oculis carnalium occultata. Hec est illa crucis stulti
tia.j.ad Cor.j.quã impugnat carnis prudẽtia.ad Rom.
viij.sed btũs qui non fuerit scandalizatus in ea.Mat.xj.
Fateor: Francisci regula semp fuit iudeis fratrib⁹ totali-
ter literalib⁹ scandalũ:gentibus fratrib⁹ carnalib⁹ terrã
comedentib⁹ stultitia:fratrib⁹ vero discretis ⁊ spũalib⁹ vir
tus dei ⁊ sapia.j.ad Cor.j.Existimo q pater noster pphe
ta de tribulatione nostra q̃ est de regule impugnatiõe et
puaricatione/longe ante pdixit:vt legit in sua legenda.
Et qm̃ futura tribulatio appropinquat: btũs q̃ pseuera-
uerit.Matth.x.⁊.xxiiij.de pe.di.iij.§.euidentius.v.Itez.
in ijs que incepit.Predixit etiã/vt in legenda antiqua cõ
tinetur/p hec verba. Uenit tps in quo dilecta deo hec re
ligio diffamet adeo vt exire pudeat fratres in publicũ.sz
qui tunc pbati fuerint:pbatiões nobis erũt. magna em̃
sup eos tribulatio ventura est. Sz q̃ maior tribulatio: q
cũ dei vicario dño Jo.xxij.de caturco cui p regulã submis
si sum⁹ singulariter ⁊ spãliter: Sed hec subinissio sic cõti
netur in regula:vt nõ esset pmissi euãgelij puaricatio sz
adimpletio. Sz nũquid dñi pape sanctio videt scte regu
le euacuatio:Et q caput nostrũ Frãcisc⁹ cũ toto suo cor-
pore vsq ad hec tẽpora in errore vixerit pbatio:q tot ro
mani pontifices cũ duob⁹ gñalibus ↄcilijs errauerint at
testatio:in toto mũdo istius religionis diffamatio:absit.
Sed ⁊ nũquid alterius stat⁹ receptio pfessionis nostre
esset cõtinua puaricatio pfesse in gñali caplo. vide.j.§.
ad superiora.in ar.lxij. Perusij celebrato euãgelice veri-
tatis:⁊ misse ad oẽs fideles pre timore humano reuoca-
tio:Si g in veritate stat⁹ fuim⁹ ⁊ sumus:nõ fit in nobis.
ij.Cor.j.est ⁊ nõ:sed semp est. Nam fm Augu. veritas est
id qd est.xxij.q.ij.cũ humilitatis. Pudeat filios veritatis
crimen incurrere simultatis. Si in veritate stat⁹ fuisse et
esse nos credim⁹:nõ timeam⁹:nõ diffidam⁹:q: veritas li
berabit nos. Jo.viij.que fortior rege est.iij.li.Esdre.iij.c.
di.viij.ↄsuetudo. Timeat status falsitas.cõfidat veritas.
Timeat ordo phantasticus. nõ paueat ordo euãgelicus
aplicus ⁊ ecclesiasticus. Unũ faciam⁹: ne sub stramine ca-
meli idola abscondamus.i.ne sub specie sctitatis pctã ce
lem⁹ ⁊ defendam⁹.Gen.xxxj. Uitã nostrã defectuosam p
statũ sanctũ nõ excusem⁹. Ueritatẽ cũ transgressiõe non
misceamus. Utile p inutile nõ vitiet.ex de regu.iur.vtile.
li.vj.vbi de hoc. Cõfiteamur reatũ. Nõ mutem⁹ statũ:sed
curem⁹ plagatũ pp̃ter mandatũ apli. Cessent iã nunc in
ordine nobis phibiti ↄtractus: vt nõ succũbam⁹ p ↄ̃trios
actus. Nam longe a pma puritate ordinis ⁊ ab illo apo
stolico cetu euangelico ⁊ angelico fuit emere/vendere/
alijsq pauperib⁹ donare/pmutare/refutationes facere/
in iudicio cõtendere/⁊ alios ↄtractus pprietarioꝝ inire.
vide.j.§.porro ad veritatẽ.v.⁊ q: sepe.in ar.lxvij.q respi-
ciunt dñm pprium:nõ virũ euangelicũ. Nam si hec egeri
mus:ↄtra nos ↄcludem⁹ ↄfusionẽ dei:⁊ ei⁹ vicarij dñi pa
pe nõ euadem⁹:in veritate testificata vbo dei.Actuũ.viij.
xj.q.iij.existimant.xxij.q.v.cauete.negata succũberemus.
Quia vere merito tribulationẽ patimur.Gen.xlij. q: pec-
cauim⁹ in prem ⁊ fratrẽ nostrũ christũ dñm ⁊ ei⁹ verũ di-
scipulũ Franciscũ almũ:vidẽtes angustias paupertatis
⁊ humilitatis aie sue.⁊ quũ nos depcaret vt eum ab op-
probrio ⁊ infamia quã pp̃ter relaxationẽ nostrã in pau-
ptate ⁊ humilitate in se ⁊ in mẽbris suis patiebat/libera
rem⁹:nõ exaudiuim⁹. Si sanguis eius exquirit: q: vere
pauptatez regule laudam⁹ ⁊ pdicamus.sed in sanguine
agni sine quo nõ fit pctõꝝ remissio. Apoc.j. Heb.viij.pe-
dem.ps.lxvij. Ut intingatur pes tuus in sanguine. Per-
parũ aut nusq intingimus. Pecuniã dicim⁹ nos nõ tan-
gere:nec magis dñi multas habẽtes pecunias eas tãge-
re ↄsueuerũt:sed vix ea possum⁹ satiari.xiiij.q.v.q̇d dicã.
Caremus ei⁹ actu:sed affectu ⁊ effectu ei⁹ in quo ↄsistit
vera eius receptio nõ carem⁹. Passim recipit. passim re-
ponit.passim p fratrẽ quẽlibet quasi in necessarijs ⁊ non

necessarijs expendit ⁊ donat.cõtra declarationem pape.
Clemen.Exiui.⁊ de ea cõpotuz recipimus.⁊ eius clauis
vbi reponit p fratres portat.pp̃ter quã i ordine ⁊ extra
ordine emptiones ⁊ venditiones fiũt:⁊ mutuũ sicut iter
mũdi alios mercatores. Uix reperit frater in ordine qui
nõ habeat pecuniã:nisi q̃ hr̃e nõ pot. Eius pecunie effe-
ctus deesse poterit:non affectus. Uide qd scripsi.s.in.§.
nũc vero.j.v.in ar.liiij.facit.xxxiiij.q.j.fm. De nũmis crebra
est locutio inter fratres: vt potius fm Hiero. videantur
esse istitores q fratres minores.xv[...]q.j.si cupis. Nihil q̃si
recipit a fratrib⁹:q̇n vendat. nõ obstante declaratiõe pre.
Nicolai.Exijt.q̃ dicit. Nec ea recipiant vt ea vendãt. Nõ
posset generalis minister cũ toto caplo gñali dare vnuz
denariũ etiã amore dei:q: non est dñs nec administrator
nec dispensator eius:sicut clare colligit ex declarationib⁹
Nicolai ⁊ Clemen. v.corpore iurj clausis. Nã dispẽsator
p dño dãte pecuniã fratrib⁹ p eoꝝ necessitatibus tenẽs
illam pecuniã est nuntius vel depositarius.nõ generalis
minister vel puincialis nec custos nec gardian⁹: multo
minus nec quilibet alius simplex frater qui de illa pecu
nia sic deposita in aliquo intromittere se nõ dz: sed soluz
famulo tenenti pecuniaz p dño dante necessitates suas
psentes ⁊ fm declaratione pre. emergentes simplr nun-
tiare: qd pessime in ordine obseruat. Maxima ⁊ scelera-
tissima est hypocrisis coram deo ⁊ mundo:inimica almo
Francisco ⁊ ei⁹ euãgelice regule:mala pnicioso exemplo
animarũ fratrũ pemptrix/dicere se pecuniã non recipere
⁊ eã ↄtinue cũ instantia vbilibet pcurare/⁊ ea nunq̃ ca
rere/⁊ verbis manifeste ↄtraria facere/⁊ sic factis menti
ri.ad hoc.xj.q.iij.existimãt.xij.q.j.nolo.xxij.q.v.cauete.sed
fratres verecũdantes se pecuniã recipere ⁊ petere cõtra
statũ:vocant eã eleemosynã.sed fraudẽ faciũt in vbo: q:
quodcũq nomen imponãt/pecunia est.ad hoc.xiiij.q.iij.
plerisq.ex de simo.ea q̃.⁊.c.intãtũ.⁊ vide sup b ex de vb.
sig.exiui.§.cupientes.in Clemen. Sancta ergo est coram
deo ⁊ vicario eius transgressionis nostre maxime in hu-
iusmodi pecunijs ⁊ pauptate pura cõfessio:vt remaneat
⁊ seruetur pfessio:nõ fit in pctis excusatio.ps.cxl.xiij.q.j.
predicator.ex de cõsue.quãto.ne christi fit irritatio/fit hu
miliatio:⁊ sequetur iustificatio. Luce.xviij. Sic vite defe-
ctuose ad sanctũ statum distinctio:vt pro nobis fit defini
tio. Recordemur de patris prophetia: ne fiat apostasia.
Non fit confidentia verboꝝ ⁊ allegatio inanis ⁊ pompa
tica magistroꝝ ordinis ⁊ alioꝝ aduocatoꝝ: sed pro victo
ria fit manifestatio exemploꝝ.xcix.di.ecce precipua arma
nostra sint pura conscientia ⁊ oratio.xxxvj.dist.c.vltimo.
xxiij.q.viij.conuenior.⁊ regularis obseruantia:non nuda
scientia. Ut vincat veritas fit vite puritas. Non in equis
⁊ curribus.ps.xix.argumentis ⁊ probationibus philoso
phicis gloriemur.ad Colos.ij.c.sed victoria hec est vt hu
miliemur. Humiliemus ergo nos cum christo humili.
Phil.ij.⁊ seruo suo Francisco.⁊ orationem humiliuz fm
ps.cj. dominus acceptabit. Non fit confidentia in legi-
bus ⁊ regibus.xxiiij.q.iij.§.j.sed in precibus. non in cla-
moribus.xxxviij.dist.sedulo.sed in gemitibus. Caput no
strum membra habet.ad Ephes.j.⁊.iiij. ex de sacra vnct.
c.vnico.§.sed vbi.caput inclinatum. Jo.xix. Cor humilia
tum/pati paratum/in se non iustificatum. de peni.dist.ij.
si enim.per duas colum.v.nos autem.in professione ra-
tum/ad persequentes per amorem corde latum.ij.Cor
vj.et in Ps.cxviij.latum mandatum tuum. per christum
habebit optatum. Nam causa et questio christi est. ps.
xxxix.egeni.lxix.⁊.cviij.mendici. Et persecutus est homi-
nem inopem et mendicum.ps.cviij.nudi.xij.q.j.clericus.
non querentis que sua erant. Philip.ij.lxiij.distin. nosse.
nec regnum. Joannis.xix. pecunie: sed glorie/sed inno-
centie.ij.Corinth.viij.sed concordie/sed sapientie. Quo-
modo enim anima christi dei diuitijs pleni/terre plas-
matoris/celi fabricatoris.Genes.j.ex de summa trinita.

⁊.j.nec bonorum superiorū nec inferiorū indigētis.ps̄.xv.
Bonorū nostrorū nō indiges. sed supaffluētis pfectionis
sue perfectissime normā tradētis.quō inquā visco ppri-
etatis terre ligari aut cōpediri potuit: cū ois terra de se sit
inanis ⁊ vacua? Gen.j. Sz nūquid q: se exinaniuit. Phil.
ij.inanis ⁊ vacuus remāsit? Absit.sed terra vsus est: q: p-
pter nos terra carnē assumens factus est. Gen.iij. Jo.j.⁊
hec terra superior celo est. vt legit in legēda bti Andree.
Accepit terrā:sed nō submisit se terre. Ne gloriet securis
contra eū q secat in ea.⁊ ne lutū contra figulū glorict.bm
Esa.x.c.xxiij.q.v.§.hinc notandū.xxj.di.cū inferior. Detur
ergo vsus terre carni christi:q: verus hō erat ⁊ esuriebat.
Matth.iiij.⁊ Luc.iiij.a ppriecate terre ⁊ ligamine libera
pmancat pfecta aia christi. Nō descēdit vt qd suū erat sicut
veri dei.viij.di. quo iure.ex̄ de deci.cur ampli⁹. vt ver⁹ hō
sibimet vendicaret:sed vt pfecte amitteremus qd nostrū
erat ⁊ nō erat exēplū daret. Nō terrā dānauit quā creaue
rat:sed cōculcauit.vere nō est plena conculcatio si est dnij
appropriatio:q: qd cōculcat nō conculcat. Fuit g in chri-
sto nostro pulchra distinctio ⁊ sancta vnio. Jn loculis car
nis cōdescensio.xij.q.j.habebat.ne periret infirm⁹. Jn p-
hibendo perā argentū ⁊ aurū ⁊ es in zonis. Mat.x.perfe
cte aie ad maiora puectio ⁊ pfectio. Ne degeneraret pfe-
ctus hō/hoibus cōdescendit. Jn perficiēdis pfectis ⁊ an-
gelis terrestrib⁹ efficiendis de⁹ ascendit:cōdescendēdo ⁊
ascēdēdo lucrifaciēs oēs:proportionās oēs. vt in pre.de-
claratione/extir. Excelsus resignauit in terra suū terrenū
dnīū:vt perfecte sequamur suū consiliū. Mat.xix. Si vis
perfect⁹ esse ⁊c. Humiliat⁹ non dānauit dnīum pter in-
firmorū subsidiū. Nūquid vnā ⁊ eādem legē de⁹ ⁊ homo
equaliter tribuit dijs ⁊ hoibus? sed verus hō humanā ⁊
infirmā de habēdo propriū dedit hoib⁹. de⁹ diuinā de non
habēdo propriū dedit diuinis hoibus.qbus ⁊ dixit in ps̄.
lxxxj. Ego dixi dij estis ⁊c.⁊ Mat.xvj.ibi. Uos aūt quem
me esse dicitis? ⁊ alibi ps̄.cxiij. Celū celi dno:terrā aūt de-
dit filijs hoim. Nūquid hec militans ecclesia bm illā triū-
phātē disponit hierarchiā? lxxxix.di.ad hoc etiā. Nūquid
differt stella a stella? ⁊ tn̄ oēs stelle ⁊ lucide:⁊ alique luci-
diores:q: alia est claritas solis ⁊ alia stellarū.j.Cor.xv.⁊
facit.lxxxix.di.c.vlti.q: in domo pris mei māsiones multe
sunt. Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo. Sed nec vna ⁊ eadem
lex data est Rechabitis nō bibētibus vinū ⁊ in tabernacu
lis habitātibus ⁊ israeliticis. Hiere.xxxv. Sed ⁊ nūquid
illud ppriū qd multorū est in cōmuni: perdit noiē ppri
et effectū? Nō.q: illā affectionē vel quasi vnū hz collegiū
ad res suas:sicut vnus priuat⁹ ad res suas priuatas.⁊ sic
p eis litigat/⁊ cōtendit/⁊ dolet/⁊ cōturbatur/quū ei au-
fertur:vel sup ea molestat. Adde hic qd scripsi supra in.§.
rursus posset.xv. Jtē qd opponit.in ar.lvj. Et quis qlibet
de collegio rem nō appropriet sibi:nō tn̄ renūtiat illi. Est
ne idē genus crucis ⁊ paupratis extreme in speciali et in
cōi:quā christus in psona pfector assumpsit: ⁊ ad cellariū
propriū recurrere in cōi sine labore ⁊ verecūdia: ⁊ ad bur
sam ppriā manū mittere:⁊ ostiatim victū querere? Quis
cecus hoc diceret? Nūquid quilibet de illo cōmuni de illo
proprio cōmunicat in cōi ⁊ in speciali? vtiqz.xxiij.q.vij. qd
aūt.xij.q.j.si priuatū.⁊.§.si. Nūquid si negeť cuilibet de il-
lo cōi victus aut vestit⁹ aut aliud sue necessitatis:actionē
habebit cōtra illud cōmune/q sibi sustentatio debita ne-
getur? vtiqz.sicut legit ⁊ no.ex̄ de rescrip.cū dilecta. in si.
xviij.q.ij.in nullo.⁊ in specu.ti.de actore.§.j.xv.qd si spolia
tur. Et qua actione egerūt apl'i ⁊ alij discipuli dni expulsi
de eorū habitaculis ⁊ spoliati paucis substantijs qbus p
necessitate vtebātur/cōtra persequētes ⁊ expellētes de iu
dea vt ad gētium populū transmigrarēt? Act.xiiij. immo
rapinā eorū que habebant cū gaudio susceperūt. Heb.x.
Quid in cōi apl'i propriū habuerunt dispersi vnusquisqz
per pronunciā sibi decretā ad predicandū euangeliū:quū
nec tunc viuerent in cōmuni? An forsan tunc vnusquisqz
bursam habuit:peram detulit:es possedit:cōtra preceptū

diuinū. Luc.x.⁊ Matth.x.⁊ apostasiā incurrit? Quis hoc
filius euāgelij ⁊ discipulus diceret? Nūquid preter legem
euāgelicam hoc phibentē eis/gesta eorū veridica ⁊ san-
ctorū originalia testimoniū perhibent semp eos oblatas
res ⁊ pecunias respuisse: ⁊ alieno cibo vixisse? vide qd scri
psi supra.§. Jtem q simplex facti.xv. quartū qd sequit. in
ar.lvj. Si em̄ hoc diceretur:iā non in cōmuni sed in singu
lari propriū quilibet possedisset.⁊ inter eos ⁊ alios mūdi
hoies expropriationis differētia non fuisset. Et preceptū
eis a domino indictum de nō habēdo pecuniā/frustratū
fuisset. Sed super hoc caput isti⁹ ecclesie ⁊ illius interro-
getur Petrus q dicit Act.iij. Argentū ⁊ aurum nō est mi-
hi. Sed si ipse illius pecunie quā habebat in cōmuni eccle
sia primitiua/dns fuisset:sicut ⁊ caput erat:non hoc dixis-
set.sicut nec hodie possunt dicere prelati ecclesiarū ⁊ mo-
nasteriorū bona habētium in cōmuni. Aurū ⁊ argentum
nō est nobis. Jmmo est eis tanq̄ dispēsatoribus.q: ecclesia
aurū habet ⁊ habere pōt:non vt cōseruet:sed vt pauperi-
bus eroget.xij.q.ij.aurū. Manifestū ergo videtur q illi⁹
pecunie Petrus dispensator nō erat. Nam ⁊ hoc dixit in
eadē ciuitate vbi in cōmuni illa credētium ecclesia viue-
bat. Unde ⁊ ipse ⁊ alij apostoli. Act.vj. Non est bonū nos
derelinquere verbū dei:⁊ ministrare mēsis. Licet si dispen
sator fuisset sicut esse poterat/sicut prelatus ecclesie: vt su
pra pbaui:pprietarius propterea non fuisset.xij.q.j. si pri
uatum.xxiij.q.vij.q aūt. Adde qd scripsi supra in.§.restat
inter hec.xv.alio modo accipit habere.in ar.lix. Quid aūt
de capite nr̄o christo Paulus dicat audiamus. Quū esset
diues:pter nos egenus fact⁹ est.ij.ad Cor.viij. Sed in
ecclesia primitiua de cōmuni viuente nō erat aliqs inops
vel egens:sed dabat vnicuiqz prout opus erat. sicut dicit
text⁹. Act.ij.⁊.iiij.c.⁊.xij.q.j.c.ij.⁊.c.quia tua.sicut ⁊ hodie
fit inter habētes propriū in cōmuni. ergo ipse nō habuit
propriū in cōmuni:nec apostoli quib⁹ ⁊ hanc mandaue-
rat paupertatē. Queramus ⁊ vnū inter aliquos aposto-
los de sectatorib⁹ eius veris Paulū dicētem/Usqz in hāc
horam esurimus:⁊ sitimus:⁊ nudi sumus.j.ad Cor.iiij.⁊
alibi. Sicut egētes.ij.Cor.vj. Sed inter viuentes de pro-
prio in cōmuni nō est esuries neqz sitis neqz nuditas neqz
egestas.sicut probatū est de ecclesia pmitiua/⁊ de ista ec-
clesia succedēte sibi bona in cōmuni habente.vn̄ glos.sup
illud.ij.Cor.vj. Nihil habentes ⁊ omnia possidētes. Hec
fuit gloria apostolorū:nihil oino possidere:sine solicitudi
ne esse. Quū autem dicit oino:proculdubio excludit pro-
priū nedum in speciali sed etiā in cōmuni.alias nullo mo
do dixisset/omnino:⁊ Paulus/nihil.quia cōmunitas cui
hoc cōpetit bene dicit habere:q: in cōmuni habet. xxiij.q.
vij.q aūt.⁊ illorū bonorū pprietas apud illā cōmunitatē
existit.vt no.xij.q.j.expedit.in glos.j. Sup hoc etiā certum
est q fratres minores p regulā suā ab ecclesia multoties
approbatā confirmatā ⁊ declaratā/nedū tenetur viuere
sine pprio in speciali ⁊ in cōi:sicut ipsa regula clare dicit:
⁊ Romani pplures pōtifices declararūt:sed etiā pauper-
tatē pmittūt:qd plus est. vt regula ipsa dicit. Pauperta-
tem ⁊ humilitatē ⁊ sanctū euangeliū qd firmiter promi-
simus obseruemus.vn̄ conciliū Uiennēse expsse declarat
in decre. Exiui de paradiso.in clemē.teneri dictos fratres
nedū ad paupertatē:sed ⁊ eiusmodi vsum q in regula de-
claratur:eo obligatiōis modo quo ponit regula dictū vsum
Nullū g dubiū bm ecclesiā declarantē qn hec maior ⁊ alia
sit pfessio:q pmittere viuere sine pprio in cōi. Hec aūt est
pfessio pfectiōis euāgelice sicut regula āte dicta ⁊ mr̄ de-
clarat eccl'ia ab alijs pfessionib⁹ qbuscūqz:psertim quātū
ad expropriationē ⁊ paupratē penit⁹ separata ⁊ sup alias ele
uata. vn̄ dicit sctā dicta regula/Hec est celsitudo altissime
paupratis ⁊c. Et declaratio Nicolai/Exiit.li.vj. de xv. sig.
ibi/Quo imitatores tāti pris effecti christi semitas arcti⁹
elegerūt. Jtē si apl'i in cōi ppriū habebāt:quare dixit eis
dns q ederēt ⁊ biberēt ea q apud illos erāt qbus predica
bāt? Luc.x.pfecto q: sumptus alios non habebant. Quis

enim diceret apl'os suas pecunias recōdere: ⁊ aliorū victū recipere: absfuit/ profitendū est/ ab eis talis auaritia: que nedū in eis sed in quouis catholico deū timente sicut crimen philargyrie si cōmuniter sic viueret/ dānaretur: sed q: veri pauperes nō ficti erant: solū mercedē victus ꝓ labore pdicationis recipiebāt: q: digni operarij erāt. vt pre. c. Luc. x. xi. q. vij. sacerdos. ⁊ xiiij. q. j. §. his ita. ⁊ xij. q. ij. quicūq₃. ⁊ ex̄ de sepul. c. j. Itē si christi apostoli q̇d in cōmuni vel in speciali habebāt ꝓpriū: cur pre fame alieni agri spicas euellebāt ⁊ comedebāt? Mat. xij. ⁊ Luc. vj. xxv. q. j. §. his ita. vbi Beda. Nō habentes em̄ discipuli spatiū manducādi ꝓpter importunitatē turbarū/ esuriebāt vt hoīes: sed vellētes spicas inedia cōsolantur. qᵭ est indiciū austerioris vite: nō preparatas escas sed simplices q̄rere cibos sed si semp in cōmuni pecuniā vel loculos habebāt ⁊ panem: certū est ꝙ ad emēdū inueniebāt: aliena furātes furtum cōmittebāt. legit̄ ⁊ no. de elec. dudū. ij. ⁊ facientes cōtra preceptū decalogi. Exo. xx. Nō furaberis. xiiij. q. v. penale. mortaliter peccassent. legit̄ ⁊ no. xxxij. q. vij. q̇d in omnib⁹. sed hoc falsum est: q: vox christi eos. ibi Luc. vj excusat ⁊ lex. legit̄ ⁊ no. de cōse. di. v. discipulos. Nō obstat. c. dilectissimis. xij. q. j. inductū ꝓ alia parte/ ꝙ apl'i cū alijs primis credētibus de ecclesia primitiua in cōmuni ꝓpriū habebāt. q: pauco tpe cū illa cōmunitate tāq̄ prelati eorꝫ vixerūt: ⁊ cū eis cōmunem vitā duxerūt. Sed q: nō erat bonū relinquere verbū dei ⁊ ministrare mensis: vt supra dixi/ prepositos illi⁹ cōmunitatis elegerūt. Act. vj. Et ipi ad seruādū regulā strictiorē. Adde qᵭ scripsi supra in. §. Itē ꝙ simplex facti vsus. in ℣. scđo respōdeo. cū se. in ar. lvj. ꝓhibentē pecunias possidere redierūt. Et dispersi per orbē eā seruauerūt vt superius est ꝓbatū. Iura aūt adaptātur ad ea q̄ frequētius accidunt: nō que raro ⁊ ꝓ causa cōtingūt. ff. de legi. nā ad ea. ⁊ ex̄ vt lit. nō cōtest. qm̄. in pn̄. sicut nō dicit̄ diuertere q̄ statim vel cito redit. de pe. di. j. diuortiū. vbi de hoc. Nam ⁊ nedū viris perfectis apl'icis enthe ca prohibetur: sed ⁊ viuētibus in cōi. xij. q. j. nolo. ¶ Preterea quō potuit esse ꝙ christus propriū habuit cū apl'is in cōmuni. Aut em̄ istud propriū in cōmuni erat christi ⁊ apl'orꝫ ⁊ non aliorū de mundo. ⁊ sic dicetur ꝙ christus aliquid habuit: ⁊ habere voluit: qᵭ non esset cōmune hoīm omniū. ⁊ sic christus malign⁹ fuit ⁊ partialis ⁊ auarus: querens q̄ sua sunt ⁊ quorūdam: ⁊ non q̄ omniū. qᵭ alijs prohibet̄. ad Phil'. ij. ex̄ de censi. ꝓcurationes. Et sine charitate esset: que nō querit q̄ sua sunt. j. ad Corꝫ. xiij. quū tn̄ creator ⁊ redēptor ⁊ gubernator oīm sit. qᵭ impiū est sentire: ⁊ blasphemū dicere. Nā certū est ⁊ esse debet cuilibet catholico ꝙ de ijs q̄ erāt ad suū vsum ⁊ apl'orꝫ: nūq̄ alios quoscūq₃ indigētes excludere voluisset. Vn̄ non est putādum ꝙ deus hō christus de loculis quos interdū habuit Iudas: si aliq̄s egēs petiuisset: ei vnq̄ negasset. Nā deus ipse cōmunis oībus creaturis/ cōmunis etiā fuit hō oīb⁹ hoībus. q: nec personā accepit. Act. x. ⁊ ex̄ de preben. venerabilis. iij. q. ix. c. vlti. Et cura est sibi de oībus. Sap. vj. Nā ille hō deo vnitus in christo/ nō aliter egit in virtutib⁹ q̄ deus: nec fuit plus vni⁹ q̄ alteri⁹. j. Tim. ij. Nā oēs saluos volebat facere in corpore ⁊ in aīa. ps̄. xxxv. Hoīes ⁊ iumēta saluabis dn̄e. Quō ergo sicut predixi aliq̇d ꝓpriū habere voluit qᵭ nō esset cōmune oībus hoībus de hoc mūdo? Si aūt illud ꝓpriū suū ⁊ apl'orꝫ fuit: ⁊ propriū totius mūdi fuit/ sicut superi⁹ est probatū. ergo nō debet dici ꝓpriū christi ⁊ apl'orū cōmunitatis: sed ꝓpriū cōmunitatis totius mūdi: ⁊ non alicui⁹ collegij specialis. sed illi⁹ ꝓprij vniuersalis null⁹ fuit dn̄s ꝓprie/ collegiū/ aut persona: ḡ nec christus inquantū hō. sed fuit dn̄s vniuersitatis mūdi vt deus creator oīm. Io. j. In ꝓpria venit. Sicut etiā fuit tpe legis nature: in quo nec ꝑsona singularis extra deum nec priuatū aliqᵭ collegiū fuit dn̄s: sed oīm erāt oīa cōia sicut aer ⁊ sol. xij. q. j. c. ij. nec tūc credit̄ ꝙ fuerit vsus pecunie. sicut in li. collationū Io. cassi. in collatione Serapionis cōtinet̄. q: nec erat necessari⁹. Nō em̄ necesse erat emere vel vēdere vel cōtract⁹ alios inire quos ad veros dn̄os pertinet celebrare. quū null⁹ esset dn̄s/ vt est dictū: sed oīa essent cōmunia oībus. ¶ C. Nā vsus pecunie adinuent⁹ est: quū mūdi diuisio facta est: ⁊ ꝑ ꝯn̄s lis ⁊ cōtentio oborta est. xij. q. j. c. ij. Sed christ⁹ dn̄s pacificare venit ⁊ vnire. ad Col'. j. ⁊ oībus exēplū dedit de se q̇ete viuere. Sed vbi tuū ⁊ meū: ibi ſm Senecā nō est q̇ete viuere. Et ꝑ iniquitatē factū ⁊ dictū est meū ⁊ tuū. vt pre. c. xij. q. j. c. ij. Sed in dn̄o nostro iniq̇tas nō est: qualitercūq₃ glosset̄ iniquitas. xiiij. q. v. §. sed hec. Itē sicut supra sepe dictū est dn̄s dixit illi/ Si vis ꝑfect⁹ esse: vade ⁊ vende oīa q̄ habes: ⁊ da pauperib⁹. Mat. xix. Sed nūquid ista forma ꝑfectionis quā hic dat dn̄s/ est sil'is illi per quā viuebat in cōi ecclesia primitiua? Absit. immo penit⁹ alia. Nā veniēti ⁊ volēti in illa cōgregatione viuere fideliū q̄ tūc oēs in cōi viuebāt: non dicebat̄ Vade ⁊ vende oīa: ⁊ da pauperib⁹: ⁊ sequere nos nō participātes bona tua. sed forma erat viuēdi ꝙ rebus vēditis pecunia ante pedes apl'orꝫ ponebat̄: nec alijs pauperib⁹ dabat̄: ⁊ de emptis de illis sic positis pecunijs cōiter erat vita. Sed forma maioris ꝑfectionis fuit illa data illi ⁊ cōsimilib⁹. Nō em̄ dixit dn̄s illi vēde ⁊ da nobis preciū: ⁊ viue in cōmuni nobiscū: sicut erat in ecclesia primitiua. sed da pauperib⁹ oīa non partē tibi retinēs aut alicui collegio. ⁊ sequere me nihil habentē propriū ꝓ me aut cōmuni. Aliud dicere/ est textū euāgelicū ꝑuertere aut negare. ⁊ de hoc satis supra dictū est in. §. Itē ꝙ simplex. in ar. lvj. Itē nūquid eadē forma viuēdi est in cōi hr̄e pecunias ⁊ forma data apl'is ꝙ nō aurū aut argētū perā aut sacculū haberēt? Mat. x. Luc. x. Immo penit⁹ ꝯria. Habere pecunias ⁊ nō hr̄e licet. vtraq₃ bona: sed scđa ꝑfectior. nec ħ dixit dn̄s vni soli apl'o aut discipulo: sꝫ toti collegio apl'orꝫ ⁊ discipulorꝫ ꝑfecte viuere volentiū. Vn̄ dixit Petr⁹ in ꝑsona sua ⁊ aliorꝫ discipulorꝫ/ Ecce nos reliquim⁹ oīa. Mat. xix. ⁊ ijs q̄ eū ⁊ discipulos suos ꝑfecte seq̇ volebāt vt in decre. extij. li. vj. Qui in christo duplicē naturā negauerunt: hereses cōdiderūt. xxiiij. q. iij. q̇dā. ℣. acephalite. Nā perfectus de⁹ perfect⁹ hō est. vt i symbolo Athanasij/ Quicūq₃ vult salu⁹. ⁊ in cōcilio generali. ex̄ de sum. tri. c. j. Distinguamus euāgeliū: nō negem⁹. Nō demus ḡ pecunias cū euāgelio christo dn̄o ⁊ apl'is vt perfectis: ⁊ interdū ⁊ raro ex causa dem⁹ sibi pecunias vt imꝑfectis cōdescēdat. ⁊ in ħ nō min⁹ imꝑfect⁹ existēs. vt ð: in decre. extij. ⁊ sic ſm Aug: distinguem⁹ scripturā tpa ⁊ formas viuēdi: ⁊ sanctū euāgeliū cōcordabit. ij. q. j. si peccauerit. Qui nō distinguit se extinguit. Sed ⁊ loquēs cū debita reuerētia dn̄i nr̄i pape ⁊ suarū ꝯstitutionū Ad cōditorē/ ⁊ alia Quorūdā/ ⁊ alia Cū inter nonnullos/ cui⁹ semꝑ in ijs q̄ scripsi ⁊ scribo me correctioni cōmitto: ⁊ quarū cōstitutionū intellectib⁹ sto: q̄ pōt ꝟa inter vsum librorū ad studēdū ⁊ aliorꝫ ad officiū dicēdū ⁊ paramentorꝫ ecclesiasticorū ⁊ aliorꝫ supellectiliū fratrū minorꝫ realis differētia assignari. q: ex his dn̄s papa in decre. Ad cōditorē canonū/ q̇dā sibi quātū ad ꝓprietatē reseruat q̄ vsu cōsumunt̄ cōtinuo: sicut ⁊ alia supellectilia cōsumunt̄. Quū igit̄ causa sit eadē vtrobiq₃: cur ecclesiasticorꝫ ⁊ nō aliorꝫ a dn̄o nr̄o dn̄iū retinet̄? ꝯtra illud ex̄ de trāsla. inter corporalia. §. j. ℣. vn̄. cū ijs q̄ ibi no. qᵭ op. facit. Sed ⁊ nūquid q̇cq̇d habēt religiosi: siue sit ager/ siue dom⁹/ siue vestis/ siue q̇duis aliud: est dn̄o cōsecratū: xij. q. ij. nulli. vt q̇d ḡ inter hec oīa q̄ vsu cōsumunt̄ ⁊ dn̄o cōsecrant̄/ sit distātia: ⁊ hec fines faciūt diuersos q̄ sunt paria rōne? Sil'is em̄ eq̇tatis ratio sil'ia iura suadere videt̄. C. ad. l. fal. l. vlti. ex̄ de ꝯsti. nā cōcupiscētia. ex̄ de ꝯfir. vti. cū dilecta. §. nos igit̄. legit̄ ⁊ no. Sꝫ ⁊ nūquid Nicolaus. iij. generaliter oīm quorū vsum fratrib⁹ licet hr̄e dn̄iū sibi retinuit ⁊ eccl'ie Romane dicēs in p̄. decre. extij. ibi. oīm vtēsiliū. Qui dixit oīm nihil excepit. tit. di. si romanorꝫ. de pu. l'. q: circa. nō ꝙ intēderet illud vēdere: sꝫ veritatē stat⁹ hmōi declarare. Vis ḡ rōni ⁊ iuri sit: si res eiusdē speciei diuerso iure cēsentur. cōtra id ex̄ de deci. cū in tua. cū si. Nō ergo regula generalis cū iuris iniuria restringat̄. vt p̄. c. q: circa.

scilz q certi vsus sit dn̄ium in incerto.qd̄ sit quū quarūdā
rerū vel supellectiliū quarū vsum habemus/papa sibi do
miniū vendicet:quarūdam vero nequaq̄. Item preter su
perius allegata in.§.Itē q simplex.in ar.lvi.de separatio
ne dominij ab vsu:certū est q ꝗlibet religiosus nedū fra-
ter minor filiofamilias cōstituto in potestate patrisfami-
lias cōparatur. Nam vterq; sui iuris nō est. Sed certū est
bm leges q in peculio pfecticio filiusfamilias vsum hz:
tn̄ proprietas nec ad momētū residet penes ipm.ff. de acq.
pos.l.qcq̄d.z.l.j.§.Itē acquirimus.z.ff.de reg.iur.filiusfa
milias. Itē non habet bm leges dn̄iū sine animo.vn̄ here
ditas solo aio acquirit z repudiat.ad qd̄ facit qd̄ no.ex de
resti.spo.olim.iij.in glos.vt scias.vn̄ iurisconsult⁹ Julian⁹
ait.ff.de acq.heredi.l.p herede.circa pn̄. Pro herede gere
re nō tam facti q̄ animi est. Cui ali⁹ iuriscōsultus Paul⁹
cōsonat dicēs.ff.de acq.pos.l.j.§.furiosus. Furiosus z pu-
pillus sine tutoris z curatoris authoritate nō possunt in-
cipere possidere:q affectionē tenendi nō habēt.licet res
suo corpore cōtingant:sicut si dormiēti aliq̄d in manu po
nat.sic z religiosus q nec animū siue affectionē de iure hz
nec habere pōt. Preterea nūquid Nicolaus.iij. q est lumi
nare maius:potuit qd̄ potuit luminare min⁹ scz qd̄ impe
rator.ex de ma.z obe.solite.q supra legē immo q est legis
origo.q etiā ea q̄ fuerunt p nō factis sancit. sicut ptz in le-
ge postliminij/q bello captus z seruus effect⁹ decernitur
semp fuisse liber z p̄sens.ff.de postlimi.reuer.l.retrocedit.
z Insti.qb⁹ mo.ius patri.pote.sol.§.si ab hostib⁹.Et ea q̄
non fuerunt p factis habēda decernat.vt in posthumo de
quo nulla fuit mētio:z tn̄ iudicat mētio facta. C.de inof.
testa.si mater. Mutat etiā substantiā rei Imperator:z de
nihilo facit aliq̄d bm iura.C.de rei vxo.actio.l.j.z no.ex de
sta.mo.cū ad monasteriū.in glos.z ita. Si ergo tantū pōt
Imperator:multo poti⁹ papa:quantūcūq; in reb⁹ cōsum
ptibilib⁹ vsu nō videat vsus posse a dn̄io separari bm aliā
opinionē.vide supra eo.§.ij.obiectio.ꝟ.preterea si vere.in
ar.lx.in fi. Potuit tn̄ idē Nicolaus in reb⁹ vsu cōsumptibi
libus q̄bus vtūtur fratres minores aliud ordinare cōtra
omnē legem positiuā canonicā z ciuilē:z mutare naturā
illarū rerū q separet dn̄ium inseparabile. Nā nulla lex le
gē imponit ecclesie Romane:sed ipsa oībus sancit legē.x.
di.c.j.z.c.certū.xxv.q.j.§.his ita. Itē bm Innoc.pōt papa
ex aliqua maxima causa cū monacho q cōtrahat dispēsa
re:z sic ei⁹ substantiā immutare.vt no.ex de sta.mo.cū ad
monasteriū.§.fi.z no.late supra in p̄ma parte isti⁹ operis
in.§.Itē de dispēsatione.ꝟ.Itē quidā dixerūt.in ar.xlvj.
multo poti⁹ q in rebus vsu consumptibilib⁹ possit ab vsu
dominiū separari. Qr aūt dn̄s papa in sua constitutione
Ad cōditorē canonū/dicit q p talē expropriationē etiā in
cōi nō creuit in fratrib⁹ minorib⁹ amplius charitas:sz so-
licitudo amplior habēdi:z q actus z cōtract⁹ vsuario cō
trarios faceremus:z q de retēto dn̄io rerū quib⁹ fratres
vtunt/nulla Romane eccl'ie puenit vtilitas:nec in futu-
rū puenire sperat:quin poti⁹ ipsa habebat nudū dn̄iū et
fratres vsum vestitū.hec oīa cū omi reuerētia loquēdo fa
ctū respiciūt:z nō iura.nā certū est q quāq̄ pecunia causa-
liter aut formaliter nō sit mala:z sine pctō possit haberi z
cū charitate.j.ad Timo.vlti.xij.q.ij.aurū.j.q.iij.totū. quū
certū est z experiētia magistra docet q inter cetera q pos-
sident/pecunia maxime est illecebrosa z de facili allectiua
cupiditatis:q est charitati cōtraria.de pe.dis.ij.§. ex p̄mis-
sis.ꝟ.quia radix inductiua. Nam quis pecuniā possidēs
charitatē etiā possidet:q eas dispergit: Quis est hic:z lau
dabimus eū:vere fecit mirabilia in vita sua.Eccl.xxxi.vn̄
Chrys. Abijciamus quecūq; corpus florere faciūt:vitiāt
aūt aiam:vt sunt diuitie delicie z gloria. Ista authoritas
cōpletur.j.in.§.hoc aūt preceptū.ꝟ. Item in eodē sermo-
ne.in arti.lxv. Et Climacus abbas montis synai ait. Qui
possidet charitatē:dispergit pecuniā. Qui vero dicit se cū
charitate z pecunia viuere:seipsum seducit:z sibipsi mē-
titur. Nōne pecunia viscus z pix est:z q̄s tetigit eā:z illa-
queatus z coinquinatus nō est:Eccl.i.xiij. Quid aūt ma-
gis charitatē inficit q̄ litigare: Sed q hoc faciūt:nō pos-
sunt multū de perfectione euāgelica gloriari. vn̄ Amb.xi.
q.iij.ira sepe. Dn̄s iesus mittēs ad euāgelizandū discipu-
los suos/misit eos sine auro sine argēto sine pecunia sine
virga.vt z incentiua litis z instrumēta eriperet vltionis.
Non ergo pfessio sine pecunia sed cum pecunia est mate
ria litigandi. Non ergo pter aliquē fratrē vel fratres cu
pidos sancta z apostolica religio diffamet. Nec dubiū si
litigāt z discurrunt aliqui pfessi hunc statū sanctū:illecti
philargyria z mētis ignauia:si ex concessione papali(qd̄
absit)haberēt pecunias:amplius litigarent. Nūquid alij
religiosi mendicātes vel nō mendicātes q pecunias ha-
bent z habere possunt in cōmuni/magis q̄ fratres mino
res viuunt pacifici z quieti:z maior inuicē in se z in alijs
charitatis glutino copulātur: Facti experiētia respōdeat
z non ego. Corrigat ergo in fratrib⁹ minorib⁹ preuarica
tio z cōtentio:non tangat sancta pfessio. Sed etsi etiam
actus cōtrarios simplici z nudo vsui faciunt quidam fra
tres:nō est pterea cōmunitas diffamāda.q taliter con-
trahētes nō fratres minores vitā apostolicam imitantes
sed institores z trapezite.xxiij.dis.in noīe.xvj.q.j.si cupis.
poti⁹ sunt cēsendi:z pena legitima corrigendi. Licet insu
per sancta Romana ecclesia de tali pprio in rebus q̄bus
vtūtur fratres minores sibi reseruato vtilitatē nō habue
rit:q noluit nec indiguit:sed pauperib⁹ fratribus mino-
ribus suis peculiarib⁹ filijs dimiserit ad vtendū:si tamen
vellet habere eorum vtensilia:posset ea sine iuris iniuria
tāq̄ sua propria vēdicare.quia iure suo singulari z pprio
vteretur.nec fratrib⁹ iniuriā faceret suo iure vtens. ex de
elec.cū ecclesia. Et ex hoc etiam manifesta surgit ratio q
vsus rerū siue vsu consumptibiliū siue non/potest dici q
in perpetuū a dn̄io separetur.q quādocūq; dn̄o pape pla
ceret:nedū paramētorum z librorum ecclesiasticorū/sed
etiam aliarū supellectilium eorū/panum/pisciū/caseorū/
pomorū/etiam in mensa positorum vsum ante q̄ fratres
dentibus masticarent/posset suo dominio sociare.

Articulus.lxij. A

D superiora inter

serui hic literas capituli generalis peru-
sini:q nihil aliud continent in sentētia q̄
decre.dn̄i Nicolai/Exijt qui seminat.quā
supra in.§.restat inter hec.in ar.lix.cōcor
daui cū cōstitutionib⁹ dn̄i nostri pape Jo.predicti. Qua-
rū tenor talis est. Uniuersis christifidelibus presentes
literas inspecturis fratres Michael ordinis fratrum mi
norū generalis/Guilhelmus Anglie/Henricus superio
ris Alemānie/Arnaldus Aquitanie prouinciales ministri
z in sacra theologia magistri:necnon Hugo de nouo ca-
stro/Guilhelm⁹ de almut theologie doctores: Nicolaus
prouincie Francie minister/ac Guilhelmus bloc baccala-
rij in sacra pagina:z omnes ministri custodes discreti et
lectores generaliū studiorum apud Perusiū congregati
in capitulo generali:ipsumq; totū capitulum ordinis su-
pradicti salutē z pacem in dn̄o sempiternā. Noueritis q
nos anno dn̄i. M.ccc.xxij.indictiōe.v.pridie nonas iunij.
audita z intellecta questione quadā q in Romana curia
principaliter agitat: qua querit vtrū asserere christum z
apl'os nō habuisse aliq̄d in cōmuni sit hereticū: Et reqsiti
de ipsa questione q̄d sentiremus:z in scriptis sub nostris
sigillis z subscriptionibus proprijs redigere curaremus.
Uisis z examinatis dicta questione cū allocutionib⁹ que
pro z cōtra fiunt:diligēterq; ac matura deliberatione dige
stis/determinationi sancte Romane ecclesie firmiter z to
taliter inherentes/cōcorditer z vnanimiter dicimus z fa
temur q dicere z asserere q christus viā perfectionis ostē
dens:z apl'i eādem viam perfectionis sequētes: atq; per
exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes:
nihil iuris proprietatis dominij seu iuris proprij in cōmuni

habuerunt:non est hereticum:sed sanū.catholicū/⁊ fide⸗
le.maxime quū sancta Romana ecclesia catholica que a
tramite apostolice traditionis nūꝙ̄ deuiasse aut errasse
ꝓbaẗ.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudenda.in fi.expꝛesse hoc di
cat:affirmet/⁊ determinet manifeste.ex̄ de ver.signi.exijt
qui seminat.§.poꝛro.lib.vj.sic inquiens.Dicimus ꝙ abdi
catio talium rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni ꝓpter deū
meritoꝛia est ⁊ sancta: quam ⁊ chꝛistus viā perfectionis
ostendēs verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quāq; ipsi pꝛi
mi ecclesie fundatoꝛes apostoli ꝓut ab ipso fonte scilicet
chꝛisto hauserant:in volētes perfecte viuere per doctrine
ac vite ipsoꝛū alueos deriuarūt.Que ecclesie determina⸗
tio in.vj.lib.per ipsam ecclesiam catholicam est inserta:et
per aliā decre.in Viennēsi cōcilio pꝛomulgatam/⁊ in cle⸗
mentina que incipit/Exiui de paradiso.sub ti.de ver.sig.
insertam/per ipsam vniuersalē ⁊ catholicam ecclesiā est
appꝛobata:ac nouissime per sanctissimū patrem ⁊ domi⸗
nū dn̄m Joannē diuina pꝛouidentia papam.xxij.in qua⸗
dam sua declaratione edita super regula ⁊ statu fratrum
minoꝛū:que incipit Quoꝛūdam/est eadē declaratio plu⸗
rimū cōmendata tāꝙ̄ salubꝛiter edita/solida/lucida/mul
taq; maturitate digesta.Et testāte cano.xix.di.si romano
rū.id quod ꝓ dogmate sano sedes apostolica compꝛoba
uit:semꝑ debet teneri acceptū:nec ab eo licet quomodoli
bet resilire.xxiiij.q.j.hec est fides.In huiꝰ autē nostre opi
nionis ac cōcoꝛdis sentētie testimoniū ⁊ munimen/ꝓsen⸗
tem seriem de cōmuni consensu oīm nostrū sigillis ⁊ sub⸗
scriptionibus ꝓpꝛijs generalis ministri ⁊ nominatoꝝ su
perius magistroꝛū ac baccalarioꝝ in sacra pagina necnō
quatuoꝛ pꝛouincialiū ministroꝛum videlʒ Thome ꝓuin⸗
cie Bononiēsis/Petri ꝓuincie sancti Francisci/Fernādi
pꝛouincie Castelle/⁊ Simonis pꝛouincie Turonie/duxi
mus muniendā.Datum Perusij anno mēse ⁊ die superiꝰ
nominatis.Intersero etiam hic allegationes aliquas di
ctoꝛū magistroꝛū ⁊ baccalarioꝛū in quibusdam eoꝛū lite
ris contentarū:que sic incipiunt.¶ Uniuersis ꝓsen⸗
tes literas inspecturis/fratres Michael oꝛdinis fratrum
minoꝛū generalis:Guilhelmus ꝓuincie Anglie/Henri⸗
cus superioꝛis Alemanie/Arnaldus Aquitanie ministri:
⁊ Hugo de nouo castro/ac Guilhelmus de almut sacre
theologie magistri:necnō Nicolaus pꝛouincie Frācie mi
nister:⁊ Guilhelmus bloc in eadē sacra pagina baccala⸗
rij:Salutē ⁊ pacem in domino sempiternā. Noueritis ꝙ
nos anno dn̄i.M.ccc.xxij.indictione.v.idibus iulij in no⸗
stro generali capitulo apud Perusiū congregati ⁊ requi
siti specialiter quid sentiremus de q̄stione subscripta:dili
genti pꝛius examinatione ⁊ deliberatione matura suꝑ ea
⁊ ipsam tangētia collatione pꝛehabita:Respondemꝰ ꝓut
immediate inferius cōtinetur.dicimus ⁊ fatemur cōcoꝛ⸗
diter ꝙ dicere ꝙ chꝛistus viam perfectionis ostendens/⁊
apostoli eādem viam perfectionis sequentes/⁊ in volen⸗
tes perfecte viuere deriuantes:nihil iuris ꝓpꝛietatis do⸗
minij seu iuris ꝓpꝛij in speciali vel in cōmuni habuerunt:
nō est hereticum:sed sanum/catholicū/⁊ fidele.Et ꝙ̄uis
ad hoc multas rationes habeamus ⁊ ꝙ̄plurimas autho
ritates sanctoꝛum tam latinoꝛū ꝙ̄ grecoꝛū:qui velut duo
cherubin in medio tabernaculi dn̄i alas suas extēdentes
in hoc puncto cōiungūtur:⁊ velut duo Seraphin in tem
plo idipsum alter ad alterū clamare non cessant.Esa.vj.
Subscripte tamē rationes ⁊ authoꝛitates causa bꝛeuita
tis sufficiāt quoad pꝛesens.¶ Pꝛima ratio talis est.Nul
Quibꝰ rationibus ꝓbari possit chꝛistū ⁊ apl'os nihil habuisse pꝛopꝛij. la assertio est heretica que fundatur super determinatio⸗
nem ⁊ confirmationē multiplicem sacrosancte Romane
ecclesie.sed asserere chꝛistū ⁊ apostolos non habuisse ali⸗
quid nec in cōmuni nec in speciali pꝛopꝛiū(vt pꝛedictum
est)fundatur super determinationē ⁊ declarationē mul⸗
tiplicem sancte Romane ecclesie:ergo hec assertio nō est
heretica.Maioꝛ est euidēs cuilibet catholico.Cui etiam
concoꝛdant multa.c.decretoꝛū.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudē⸗
da.in fi.Et Aug.cōtra epistolā fundamenti dicens.Euā⸗
gelio non crederem:nisi me ecclesie authoꝛitas cōmoue⸗
ret.Minoꝛ ꝓbatur per decre.ex̄ de ver.signi.in.vj.li.exijt.
§.poꝛro.vbi sic habetur.Dicimus ꝙ abdicatio pꝛopꝛieta⸗
tis omniū rerum tam in speciali ꝙ̄ etiam in cōmuni pꝛo⸗
pter deū/meritoꝛia est ⁊ sancta:quam ⁊ chꝛistus viā perfe
ctionis ostendens verbo docuit:⁊ exēplo firmauit.quāq;
pꝛimi fundatoꝛes militantis ecclesie pꝛout ab ipso fonte
hauserant:in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite
ipsoꝛum alueos deriuarunt.Que quidē decre.per aliam
que incipit Exiui de paradiso/in Viennensi concilio pꝛo⸗
mulgatā/⁊ in cōstitutionibus Clemē.sub ti.de ver.signi.
insertam/est ab ipsa vniuersali ecclesia cōpꝛobata.Et no
uissime per sanctissimū patrem ⁊ dominū nostrū dominū
Joannem diuina pꝛouidentia papā.xxij.in quadam sua
declaratione edita per eūdem super regulam ⁊ statū fra⸗
trum minoꝛum:que incipit Quoꝛūdam/est appꝛobata ⁊
ꝙ̄plurimū cōmendata:tamꝙ̄ salubꝛiter edita/solida/luci
da/multaq; maturitate digesta.Patʒ ergo minoꝛ:videlʒ
ꝙ assertio qua dicitur chꝛistū ⁊ apostolos nō habuisse ali
quid in speciali vel in cōmuni/vt dictū est:fundatur super
determinationē cōmunem ⁊ confirmationē multiplicem
sancte Romane ecclesie.¶ Secūda ratio.Nulla assertio
qua diciẗ chꝛistum ⁊ apostolos seruasse altissimā ⁊ perfe⸗
ctissimā paupertatem/est heretica.sed asserere chꝛistum ⁊
apostolos nihil habuisse in speciali vel in cōmuni ꝓpꝛiū/
est asserere ipsos seruasse altissimam ⁊ perfectissimā pau
pertatē:ergo hec assertio nō est heretica.Pꝛobatio maio
ris/pꝛimo per rationē.q: chꝛistus ⁊ apostoli fuerunt pꝛin
cipiū ⁊ mensura ⁊ exēplaria cuiuslibet perfectionis euan
gelice.pꝛincipiū aūt ⁊ mensura ⁊ pꝛincipale exēplar per⸗
fectissime ⁊ altissime ꝑfectionis cōtinet perfectiones oēs
que ex illis exēplantur:seu etiā mensuranẗ.ergo perfectio
paupertatis euāgelice sicut ⁊ alie perfectiones fuerūt in
chꝛisto ꝑfectissime ⁊ altissime.Patʒ etiā per authoꝛitates/
pꝛimo de chꝛisto ꝑ illud Hiero.ad Eustochiū dicentis/ꝙ
chꝛistus pauperrimū ⁊ abiectissimū se ostendit.Ad idem
xij.q.ij.gloꝛia.℣.nūc vero.xxv.di.ecclesie.xij.q.j.clericus.
in fi.Pꝛobatio minoꝛis.quia ꝑfectissima ⁊ altissima pau⸗
pertas est illa q̄ excludit maioꝛē solicitudinē tēpoꝛalem:⁊
animā liberioꝛē facit ab omni affectione rei tēpoꝛalis.Di⸗
cimus autē per se ⁊ essentialiter ex intrinseca rōne sui.ad
differentiā illiꝰ solicitudinis q̄ oꝛitur ab extrinseco:⁊ etiā
ex intrinseco status pauꝑtatis.videlʒ ex infirmitate illiꝰ
qui solicitꝰ est circa talia acquirēda ⁊ habēda vltra id qđ
necesse est:vel illius q̄ oꝛiẗ ex defectu charitatis in hoībꝰ/
per quā consueuerant chꝛisti pauperes sustētare:⁊ eis de
quotidianis necessarijs ꝓuidere.Sed pauꝑtas illa qua
nihil habetur in speciali ex se ⁊ essentialiter ex intrinseca
ratione sui/magis excludit solicitudinē huiusmodi.quia
bona tēpoꝛalia etiam in cōmuni habita mentes possiden
tiū illaqueant ⁊ afficiūt aliquo modo:⁊ suos possessoꝛes
reddunt solicitos ad bona talia cōseruanda/defendēda/
acquirenda/amplianda.reddunt etiā suos possessoꝛes ti
midos ⁊ solicitos:ne talia bona cōmunia perdanẗ aut di
minuātur:aut suꝑ hec aliqua eis iniuria inferatur.Unde
non oīno sinunt animū esse liberum:sed reddunt eū quo⸗
dāmodo cōpeditū.sicut clare dicit Aug.de verbis dn̄i ser⸗
mone.xij.Minimi autē sunt qui omnia sua dimiserunt ⁊
secuti sunt chꝛistū:⁊ quicquid habuerūt pauperibꝰ distri⸗
buerūt:vt deo sine seculari cōpede expediti seruirēt:⁊ ab
oneribus mundi liberati velut pennati sursum abeant.
Secūdo pꝛobatur per determinationem ecclesie ⁊ confir
mationem in regula beati Francisci sic dicentis.c.de ob⸗
seruantia paupertatis.§.Hec est illa celsitudo altissime
paupertatis que vos charissimos fratres meos heredes
⁊ reges regni celestis instituit:pauperes rebꝰ fecit:virtu
tibus sublimauit.Hec sit poꝛtio vestra q̄ perducit in terrā
viuentiū.Cui dilectissimi totaliter inherētes/nihil aliud
pꝛo noīe dn̄i nostri Jesu chꝛisti in ꝑpetuū sub celo habere
velitis.Qr autē hic loquatur de paupertate que excludit

omnia in proprio ⁊ in cōmuni: patet ex verbis que hic exprimuntur si diligenter attendātur: ⁊ ex alijs verbis eiusdem regule in alio.c.fratres nihil sibi appropriēt. ⁊ ex declarationibus Romanorū pontificum sepe superius allegatis. Ad hanc aūt probandam minorem est authoritas in collationibus patrū collatione.x.c.xi. sic dicens. Reuera que maior aut sanctior potest esse paupertas: q̄ illius qui nihil se presidij vel iuuū cognoscens habere/de aliena largitate quotidianū poscit auxiliū: et vitā suam atqȝ substantiam singulis quibusqȝ momentis diuina ope intelligēs sustentari: verum se mendicū domini non inmerito profitetur. Confirmatur ista ratio tota authoritate Eusebij super Matth. sic dicentis. Prohibebat autē eis id est apostolis christus aurum ⁊ eius possessionem: precipiens vt nec peram/nec baculum/nec calciamēta/nec geminas tunicas/immo nec panes/nec argentum portare deberent: qui ad alienas partes debebant transmitti: sumens experimētum fidei ⁊ animositatis eorū: si quidem habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: vt nec de diurno nutrimento curarent: nec binas tunicas possiderent: nec vterentur calciamentis: sicqȝ totum mundum circuirent. Et sequitur. Putabat quidem oportere conductores arrabone regni dei necquicq̄ eorū que monachales appreciantur condignū existimare datis sibi celestibus operibus. hucusqȝ Eusebius. Ubi notandum ꝙ per hoc ꝙ dicitur hic apostolos habuisse in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: confirmatur maior rationis predicte: que dicit apostolos altissimā ⁊ perfectissimā seruasse paupertatem: per hoc quod dicitur/ nec q̄cq̄ eorum que monachales appreciantur eos condignū existimare debere/ꝙ eorum paupertas fuit ꝙ nihil habebatur in cōmuni: quasi in hoc consistat perfectissima ⁊ altissima paupertas: per quod confirmatur minor. Monachales enim dicuntur qui nihil habēt in proprio speciali: habet tamen cōmunitas eorū aliquid proprietatis ⁊ dominij in cōmuni.xij.q.ij.quisquis.xviij.q.ij.q̄ sit.xix.q.vlti. q: ingredientibus.c.perlatum.c. si qua mulier.cum.l.sc. Quod autem eādem paupertatem christus tenuerit/quam apostolis iniunxit: patet per Hiero. in epistola ad Eustochiū dicentem. Nō poterat habere dn̄s quod prohibuerat seruis/dicēs Mat.x. Nolite portare sacculū neqȝ peram ⁊c.

Que ꝓpositio dicenda sit heretica.

Tertia ratio hec est. Nulla ꝓpositio debet dici heretica cuius oppositū non exprimitur euidenter in sacra scriptura: nec ſm se nec ſm expositiones sanctorū. vel cuius opposita ſm determinationē sacrosancte ecclesie non apparet euidenter catholica. vel cui⁹ opposita ex aliquo predictorū euidenter ⁊ necessario non concluditur. Sed opposita huius ꝓpositionis negatiue/scȝ christū ⁊ apostolos nihil habuisse in ꝓprio nec in cōmuni/que est christū et apostolos habuisse aliquid in ꝓprio vel in cōmuni/eo modo quo superius est expressum: nō habetur aliquo predictorū trium modorū. ergo ista ꝓpositio negatiua non est heretica. Maior patet per sufficientē diuisionem. nec oporteret addere/nec contra articulos fidei: q: a sacra scriptura vel determinatione habentur euidenter expresse. Opponitur aūt ad quālibet conditionē vel membrū euidenter. quia argumentū solū probabile vel sophisticū: q: videtur trahi solū ex altero predictorū modorū: non conuincit oppositū sue conclusionis hereticum iudicari. Minor ꝓbatur quantū ad singulas sui partes. ꝑmo ꝙ oppositū illius nō exprimitur euidēter in sacra scriptura ſm se accepta. q: si sic hoc precipue esset per hoc qd̄ dicitur de loculis. Jo.xij.⁊.xiij. ⁊ ꝑ hoc quod dicit̄ in Actibus.ij.⁊.iiij. ꝙ erant illis oīa cōmunia. sed per nullū istorum aut cōsilium habetur propositio predicta euidenter ex sacra scriptura ſm se sumpta. Non primū: vbi agitur de emptione ⁊ venditione. quia emere ⁊ vēdere non solum sunt actus habentium dominiū: sed possunt esse actus dispensatorū vel administratorū nullum habentiū in re que venditur vel in pecunia de qua emitur/dominiū. ⁊ ideo per verba talia non habetur determinate: nec per cōsequens euidēter altera pars/scȝ habere dominiū. Dicimus ergo ad omnes authoritates de talibus actibus mentionē facientes/ꝙ apostoli nō faciebant hoc vt domini: sed vt meri ⁊ nudi administratores talium: ⁊ pro seipsis solum simplicem facti vsum habentes. Et eodē modo respōdemus ad instantiam de loculis ⁊ ad omnes authoritates de hoc loquentes: scȝ ꝙ apostoli habuerunt tantū vsum pro seipsis in loculis: dispensationē autem pro alijs. Et si legitur aliquid de christo: nō est verisimile ꝙ christus ⁊ apostoli habuerint vel habere voluerint aliquid per modū dominij summe perfectioni sue ⁊ professioni repugnantem. Hoc tamen esset: si per modū dominij vel proprietatis aliquid in loculis habuissent. In voto enim professionis apostolorū cadebat talis paupertas. de quo voto dixi longe supra in.§. ꝙ simplex.v. quod etiam sic probatur. in arti.lvi. Ex quo satis patet ꝙ quū opposita ꝓpositio affirmatiua/scȝ ꝙ christus habuit in communi/non habeatur euidenter nec a sacra scriptura ſm se accepta: nec vt a sanctis exposita: nec per determinationē ecclesie: nec in aliquo quod euidenter ⁊ necessario sequatur ex eis: ꝙ ista ꝓpositio negatiua/scȝ ꝙ christus ⁊ apostoli nihil habuerunt nec in ꝓprio nec in cōmuni/modo quo supradictum est/ nullatenus est heretica: sed fidelis. In cuius rei testimonium presentem seriem sigillis ⁊ subscriptionibus nostris propria manu factis duximus muniendam. Data Perusij anno mēse ⁊ die superius adnotatis. In his literis magistrorū pretermisi ponere multas authoritates ⁊ respōsiones ad cōtraria quas ipsi ibi posuerunt: ⁊ quas superius cū multis alijs posuerim. ⁊ hec causa breuitatis omisi.

Articulus.lxiiij.

ADhuc circa ista negotiando introduco.xij. fundamēta scripture diuine ex quibus ostenditur et arguitur christū ⁊ apostolos nihil habuisse proprium in communi. Quorū primum est: quod Matth.xi. scribitur ꝙ inter natos mulierum nō surrexit maior Joanne baptista: ⁊ ipse fuit in statu perfectissimo inter hoīes. sed ipse nihil habuit in ꝓprio nec in cōmuni. Quod nō in ꝓprio patet: q: hoc imperfectionis est: vt ab oībus conceditur.xi.q.j.aliud.xiiij.q.j.§.j. Nec in cōmuni: q: vbi nō est cōmunitas/nihil pōt esse cōmune. In vita autē anachoritica quā ipse duxit/nihil est cōmune.ij.q.vij.§.vlti. Ista aūt deductio confirmatur.tū q: ſm Hiero. duo sunt laudabilia genera monachorū: scȝ cenobite/⁊ eremite. Et tn̄ ſm ipsum perfectior est status eremitarū prius in monasterijs conuersorū qui nō habent in ꝓprio nec in cōmuni. vt ptȝ ex dictis eorū. Tum q: beatus Antonius trāsiuit de vita cenobitarū ad statū eremitarū. Non fuit ille magnus Antonius secūdus post Paulū eremitā: q: ille semper in eremo fuit: vt ptȝ in sua legenda. Iste fuit alius Antoni⁹ abbas cōuersatus in monasterio in ciuitate Patras primo: deinde in deserto: vt narrat eius legenda. cuius festū colitur in ianuario. Et Hierony. ad Eustochiū plangit se redijsse de illo statu ad istum communē. et sic videtur iste perfectissimus tamq̄ sequestratissimus: q: deo immediate maxime cōiunctus. vnde christus incepit ab isto. ⁊ licet iste sit sublimior: actus tamē predicationis est vtilior ceteris. ⁊ ideo istum statū christus indixit apostolis. Marc.vlti. Unde ⁊ Joannes baptista post deserti cōuersationem non omisit predicationē. Jo.iij. Et Joannes euangelista istum statum tenuit in Pathmo insula: ⁊ post ad predicationem redijt Ephesum. Simpliciter tamen sicut sublimius est orare q̄ predicare: sic sursum moueri q̄ ceteros illuminare/ſm Dionysium. Tamen apostoli vtrumqȝ statum habuisse inter homines creduntur. Unde Philip.iij. Nostra conuersatio in celis est. Utrūqȝ autem esse/actiuum et contemplatiuum: sicut fuerunt apostoli: maioris perfectionis est. ex̄ de renuntia. nisi.§.

Neqȝ christus neqȝ apl'i q̄cq̄ habuerunt in cōi.

ne putes.xxxvj.dist.c.fi. Nec obstat q̄d no.xvi.q.j.qui vere.
vbi no.ꝙ vita monachoꝛū strictioꝛ est q̄ eremitarū: quia
eremite possunt habere pꝛopꝛiū.quia illud habet locū in
eremitis:qui pꝛius pꝛofessionē in cenobijs non fecerunt.
Nam facientes/⁊ postmodū ad vitam eremiticā transeū-
tes de suoꝛū licentia pꝛelatoꝛū maioꝛis perfectionis sunt.
vt narrat Jo.cassi.in.xij.libellis.in lib. de gastrimargia.⁊
in lib.collationū in collatione Piamonis de tribus gene
ribus monachoꝛū.⁊ in collatione Jo.abbatis.de fine ce-
nobite ⁊ eremite.⁊ facit quod legit̄ ⁊ no.ex̄ de excel. pla.
cum ex eo.§.fi.li.vj.⁊ notaui de hoc supꝛa in.§.quia vero.
in magna additione que incipit/vt patres.℣. eremite.in
ar.xxiiij.⁊ in.§.ex quo sponsa.in p̄n.in.lj.ar. ¶ Secūdum
fundamentū est:quia dn̄s dicit Mat.v. Beati pauperes
spiritu ⁊c.pauperes autem simpliciter nō videntur illi q̄
habent aliquid in cōmuni.Act.iiij.xij.q.j.c.ij.ibi. Nec q̄sq̄
egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica est ca-
rens rebus tam in ꝓpꝛio q̄ in cōmuni. Unde ꝑm Chꝛys.
in greco habetur.Beati mendici vel egeni . ¶ Ista autē
deductio cōfirmatur quadruplicter. Pꝛimo. Quicquid
cōuenit aliquibus in cōmuni:conuenit eis simpliciter.vt
patet tam in actibus virtuosis q̄ vitiosis:qui per se cōmu
nitati attribuūtur.Et ideo si aliqui sunt non pauperes in
cōmuni:sunt nō pauperes simpliciter. Uide quod no.xij.

Abdica-
tio rerū
in pticu-
lari tātū
nō vera
est abdi-
catio.

q.j.§.fi.in glos.falsum dicit. ¶ Secundo quia paupertas
ꝑm omnes cōsistit in aliqua abdicatione rerū. ille autem
qui dimittit res tēpoꝛales in pꝛopꝛio:⁊ ipsas retinet in cō
muni:non abdicat ipsas res:sed tantū modū habēdi res
ipsas.quū easdem possit modo alio possidere.sicut p3 in
transactionibus.ex̄ de trans.per totū. ¶ Tertio idem nō
potest esse diues simpliciter/⁊ pauper simpliciter. quum
ista sint opposita.ar.xxxij.q.j.cū renuntiatur.de peni.di.ij.
si enim.parū post p̄ncipiū.ibi.que enim cōmunicatio. sed
bene ꝑm quid alterū.Sed diues in cōmuni est diues sim-
pliciter:quū sit simpliciter habens.quū cōmunitas de ta
li ratione non diminuit:vt patet in politicis cōmunitati-
bus.ergo talis non pōt esse simpliciter pauper. ¶ Quar
to quia ista paupertas euangelica quam chꝛistus in loco
isto cōmēdat/est paupertas altissima.de qua.ij.Coꝛ. viij.
Altissima inquit paupertas eoꝛū.ista autem que est in cō
muni habens nō est altissima.quū talem paupertatē anti
qui Romani habuerint:qui nō erāt fideles.vt dicit Aug.
in lib.de ciui.dei.⁊ facit.xij.q.ij.gloꝛia.℣.socrates. ¶ Ter-
tium fundamentū est.quia Matth.vj.dicit ipse saluatoꝛ.
Nolite soliciti esse in crastinum ⁊c.Dicunt tamē aliqui ꝙ

Abnega
tio in cōi
solicitu-
dinē im-
minuit.

solicitudo que hic pꝛohibetur:nō excluditur:sed augetur
per abnegationem rerū in communi.q: maioꝛ est solicitu
do de vita in cōquirendo:q̄ de habito in expendēdo.Ad-
de quod scripsi supꝛa in.§.rursus restat.℣.item quod op-
ponitur.in ar.lvj.Sed istud stare non potest. Tum q: ve-
ri fideles sunt securioꝛes de diuina pꝛomissione q̄ de diui
tiarum possessione.chꝛistus autē ibi pꝛomisit/Hec autem
omnia adijciētur vobis.Tum quia ipse dn̄s arguit illos
qui dubitant circa illud pꝛomissum:dicens. Considerate
volatilia celi ⁊ lilia agri ⁊c.⁊ illud non potest referri ad il
los qui habent satis in cōmuni:quia dubitare de talibus
non conuenit.Tū quia ibidem dominus hoꝛtatur ad istā
solicitudinem amouendā per fidem dicēs. Si enim fenū
quod hodie est ⁊ cras in clibanū mittitur ⁊c.⁊ tamē non
opoꝛtet hoꝛtari istos fide:qui sciūt vnde possunt sibi pꝛo-
uidere in cōmuni.quū fides scientiam non admittat. no.
ex̄ de sum.trini.super rubꝛica.Tū quia omnes fideles ex-
periuntur frequēter ꝙ quanto minoꝛē de talibus habent
solicitudinem:deus eis magis pꝛouidet sufficiēter.vt fre
quentissime maxime in fratribus minoꝛibus est expertū.
⁊ ita habet̄ in euangelio Luc.xxij. Quādo misi vos sine
sacculo ⁊ pera: nūquid aliquid defuit vobis?At illi dixe-
rūt.Nihil. ¶ Quartum fundamentū est:quod in eodem
Matth.vj.chꝛistus iubēs abnegationem omniū tempo-
ralium/dicit apostolis.Nolite thesaurizare vobis thesau

ros in terra ⁊c.Istam autē monitionem domini saluato-
ris aliqui exponunt pꝛo thesaurizatione que fit in ꝓpꝛioꝛ
⁊ non in cōmuni. Istud autem stare non potest: quia ipse
dominus assignat ibidē quatuoꝛ rationes ad oppositum
in textu.quarū pꝛima est illa. Ibi solum est thesaurizandū

Ubi sit
thesauri
zandū.

vbi sunt thesauri permanentes.in solo autem celo sunt ta
les:ergo non est thesaurizandum nisi ibi.⁊ pꝛima ratio cō
cludit ita de thesauris in cōmuni : quū non sint quid ma-
nens/sed amissibile:sicut in pꝛopꝛio ⁊ in speciali.Secūda
ratio est quia ibi non est acquirendus thesaurus bonoꝛū
tempoꝛaliū/vbi coꝛrūpuntur talia bona.in terra autem a
tinea ⁊ ab erugine coꝛrumpuntur.⁊ ideo ibi non est the-
saurizandum. Ista autem ratio cōcludit contra commu-
nia:quū ista ita bene sicut pꝛopꝛia coꝛrūpantur.Tertia ra
tio est:quia thesaurus qui potest amitti non est thesauri-
zandus in terra.in terra enim talia fures effodiunt ⁊ fu-
rantur.⁊ istud ita bene quando sunt bona cōmunia:sicut
quādo sunt pꝛopꝛia.Quarta ratio:quia vbi est thesaurus
vniuscuiusq̄ ibi est coꝛ eius.sed coꝛ nō debet esse in terra:
ergo nec thesaurus. Ista autem ratio cōcludit de thesau-
ro cōmuni magis q̄ de pꝛopꝛio quantū ad homines poli
ticos ⁊ legales.quia bona cōmunia magis diliguntur q̄
pꝛiuata a viris istis legaliter viuentibus:ꝑm quod docet
Aug.in lib.de ciui.dei recitans dictū Catonis de Roma-
noꝛū perfectione lib.xv.c.xiiij. Uide quod scripsi supꝛa in
pꝛima parte in.§.sed licet pꝛincipatus.℣. quātum ad pꝛi-
mū.in arti.xlij. ¶ Quintū fundamentum est:q: Matth.
xix.illi iuueni qui cupiebat vitam eternā/dominus dixit.
Si vis perfectus esse:vade ⁊ vende omnia que habes: et
da pauperibus:⁊ habebis thesaurū in celo:⁊ veni seque-
re me.hec verba transferūtur.xiiij.q.j.§.j. Istud autem do
mini saluatoꝛis cōsilium non potest impleri per abnega-
tionem rerum in pꝛopꝛio ⁊ non in cōmuni.quod quadru

Euāgeli
ce perfe-
ctioni ne
cessaria
est abdi-
catio in
cōmuni.

pliciter declaratur. Pꝛimo quia si euāgelica perfectio po-
test stare cū possessione rerum in cōmuni:tunc non opoꝛ-
tet ad talem statū omnia sua vendere:sed sufficeret com-
munitati dare:contra dictum ipsius textus. ⁊ hoc magis
accōmode tali perfectioni q̄ si omnia venderentur.vt est
expꝛessum.xij.q.j.videntes.eo ꝙ tunc optime talis perfe-
ctio seruaretur.Secūdo quia dominus dixit/Uade ⁊ vē-
de omnia que habes/pꝛimo:⁊ da pauperibus. ⁊ postea/
Sequere me.Ex quo colligitur ꝙ recedens de mūdo/de-
bet vēdere ⁊ dare:⁊ postea omnibus denudatus/venire
⁊ sequi.vt etiam expꝛesse patet in regula beati Frācisci in
ij.c.quod incipit/Si qui voluerint.Si autem posset in cō
muni ponere:non opoꝛteret pꝛius dare ⁊ postea sequi:sed
econuerso pꝛius venire ⁊ postea dare.Tertio quia quum
iste iuuenis abijsset merēs ad verbū chꝛisti: quia dolebat
de amissione tempoꝛaliū:subiunxit chꝛistus dicēs. Q̄ dif-
ficile qui pecunias habent/intrabunt in regnū dei. Quū
autem contingat dolere de amissione bonoꝛum in cōmu-
ni apud iustos magis q̄ de speciali:magis videtur facile
posse peruenire ad perfectionem quā chꝛistus indixit iu-
ueni cum abdicatione omnium rerum in speciali/et non
in cōmuni. Quarto quia adiunxit saluatoꝛ.quia facilius
est camelum per foꝛamen acus transire:q̄ confidētem in
diuitijs introire in regnū dei.Et tamen qui in cōmuni ha
bent/vt de talibus bonis sustētentur/in eis confidunt:eo
ꝙ non audeant se illis spoliare ne foꝛte deficiant. Itē ibi-
dem dicit cōtra diuites/ꝙ impossibile est istos saluos fie-
ri nisi cum difficultate quadā. Illi autem qui habent diui
tias:cōmuniter sunt diuites illo modo. ergo non vidētur
pertinere ad illam perfectionem quā chꝛistus vult ibi ad-
struere. ¶ Sextum fundamentū est:quia Matth.x. chꝛi-
stus dans apostolis regulam ad viuendum/dicit. Nolite
possidere aurū ⁊c.vbi dicit glos.ꝙ non debēt cogitare de
crastino illi pꝛedicatoꝛes qui docent omnia regi a deo.
Ista autem regula apostolis data non potest intelligi
quoad abnegationem rerum tātum in pꝛopꝛio. Tū quia
duas tunicas , id est superfluas vestes:quas interdicit

prohibebat tam in proprio q̃ in cõmuni: et eadem ratione de auro et argento: quũ vnum fuerit preceptum vel consiliũ. Tum quia sicut pera erat interdicta in ppio: ita et in cõmuni. quũ circa istud instrumentum cõueniens non fit distinctio. Tum quia apostoli calciamenta in cõmuni easdem ratione portare potuissent: et tũc simpliciter calciati euangelizassent. quod est contra textum qui dicit. Prohibuit eis calciamẽta: et concessit sandalia tantũ. Mar. vlti. Tum quia eodẽ modo diceretur de virga: quia portabãt virgam: sed non in ppio. quod est cõtra doctrinam Aug. de cõcor. euan. qui dicit q non fuit eis concessa virga nisi spiritualis authoritas. et dictum Mat. exponit ad literã. ¶ Septimũ fundamentũ est. quia Luc. ix. in quo christus tradidit apostolorũ regulã sm beatũ Amb. dicens. Nihil tuleritis in via: nec virgã / nec peram / nec panem / nec pecuniam / nec duas tunicas habueritis. voluit eos spoliare omnibus tẽporalibus. quũ sm beatum Amb. ibidem per ista intelligat omnia tẽporalia. Sed si dicatur q ista spoliatio est intelligenda in ppio et non in cõmuni: istud stare non potest. tum quia in sequẽ. c. postq christus dederat. xij. apostolis regulam: dedit. lxxij. discipulis. quib⁹ licet prohibuerit sacculum / peram / et calciamenta: non tamen pecuniam / sicut apostolis aurũ et argentũ: vt ostenderetur q maior erat abnegatio apostolorũ rerum tẽporalium q̃ discipulorũ. Adde hic quod scripsi supra in. §. ad illud ꝟ. scdo respõdeo. in ar. lvj. et in. §. sed contra hoc. in prin. in ar. lviij. Et tamẽ omnes credũt. xij. q. j. c. ij. q abdicauerũt omnia in speciali. Tũ quia Mat. x. dans eadem regulam apostolis / interdixit eis es portare ĩ zonis suis. et istud non potest glossari sm cõmune et proprium. Tum quia in eodẽ precepto concessit eis virgam. id est authoritatem apostolicam sm Aug. Et ita non solum in cõmuni sed etiam in speciali cuilibet. Tum quia sandaliorũ vsum cõcessit: non solum in communi sed etiam in speciali. quũ quilibet ipsis vteretur. et etiam eadem ratione de oĩbus alijs. ¶ Octauũ fundamentũ est. Matth. xix. quia dicente ibi Petro christo / Ecce nos reliquimus omnia: et secuti sumus te: qd ergo erit nobis: respondit christus. Amen dico vobis: q vos qui reliquistis omnia et secuti estis me. etc. Et sequitur. Omnis qui re. do. aut fra. aut sor. propter me: et euangeliũ: centuplũ accipiet: et vitam eternã possidebit. Ex quo loco aperte declaratur q cunctorũ abnegatio pertinet ad euangelicam perfectionẽ. Sed q ista abnegatio fit non solũ in ppio: sed etiam in cõmuni: declarat quadrupliciter. Primo q: apls Petrus q̃ ista dicebat / oĩa reliquerat: nihil retinẽdo in ppio vel in communi de ijs que habebat. vt pz in euangelio Mat. iiij. relictis inquit retibus et naui secuti sunt eũ. Secũdo q: beatus Hiero. dicit in eodẽ loco q istam abnegationem fecit Socrates phs: cuius discipulus fuit Craton in hoc. et tamẽ cõstat q illi oĩa abijciebant in cõmuni et in ppio: non solũ dimittẽdo / sed etiam destruendo qd malũ erat. vt in gestis beati Jo. euangeliste. Tertio q: in ista abnegatione continent duo bonorũ genera: scz bona naturalia / vt parẽtes. vt pz in Jacobo et Joanne. Mat. iiij. et bona fortuita / vt possessiones: q̃ magis distant a spũalibus bonis: et maiorẽ nexũ habemus sm virtutẽ et naturã. sed illa bona oportet totaliter dimittere a viris perfectis tam in ppio q in cõmuni declinando ab eorũ cõmunitate in mũdi politia non solũ in proprio ab eorũ dominio. ergo multo magis cetera bona. Quarto q: magis meruerũt Jacobus et Joannes dimittẽtes patrem cui⁹ erant nauis et retia: q̃ Petr⁹ et Andreas dimittentes tantũ secũda que erant sua: quãto maius est bonũ naturale q̃ fortuitũ. sed illi duo dimiserũt patrem non solũ in proprio quoad dominiũ: sed etiam in cõmuni quoad ciuitatem et mũdum: ergo multo fortius illi relinquere habuerũt bona fortuita tam in ppio q̃ in cõmuni. ¶ Nonũ fundamentũ est. quia Luce. xiiij. indicens modũ sui discipulatus christus dixit. Omnis ex vobis q̃ non renuntiat omnib⁹ que possidet: non potest meus esse

Apostolica tpalium abnegatio fuit et in ppio et in cõi.

discipulus. Dicũt autem textum euangeliũ palliantes / q ista renũtiatio debet intelligi in ppio: non in communi. sed ista expositio nõ potest stare quadruplici ratione. Primo quia nõ dat eius sensum perfectũ. omne enĩ quod verificatur sm quid / diminute verificatur. Iste q̃ renuntiat tẽporalibus bonis in singulari et non in communi non renũtiat eis simpliciter: quũ habens in cõmuni habet simpliciter: sicut dans in communi dat simpliciter: aut emẽs vel vendens. ergo etc. Secundo quia ista glos. corrumpit textũ in quo dicitur. Nisi quis renũtiauerit omnibus que possidet: nõ potest meus esse discipulus. Ille autem q̃ rei habiter vno modo renuntiat: et ipsam alio modo habet: nõ renuntiat rei: sed modo habendi ipsam rem: quũ solũ modum dimittat. vt patuit. Tertio quia ista expositio est contra legislatoris intentionẽ. dicit enim Greg. in homil. sup Matth. q istud nouũ preceptum fuit a christo datum cõtra concupiscentiã alienorum. Unde sicut in vita veteri et carnali aliena concupiscũtur: ita in spirituali vita et noua propria donantur. sed in illa vita contingit concupiscere non solũ in proprio: sed in cõmuni. vt patet de ciuitatib⁹ / de terminis / et alijs rebus cõmunibus altercantib⁹ ac cenobijs. ergo in vita noua et spũali sunt largienda: dimittendo non solũ propriũ sed cõmune. Quarto q: ista glos. detrahit a saluatoris documẽto. qui alibi dicit Mat. xvi. Qui vult venire post me: abneget semetipsũ. Et forasse inquit Greg. laboriosum non est homini relinquere sua: sed valde laboriosum est homini relinquere semetipsum. sed quicũq accedit ad perfectionem euangelicam relinquẽdo seipsum: non solũ relinquit se in proprio / vt sibi nõ viuat: sed etiam in cõmuni / vt moriatur mundo. vt docet Paulus. Uos inquit existimate mortuos super terrã. ad Rom. vj. ergo multo magis relinquẽs faciliora debet ea abijcere tam in ppio q̃ in cõmuni. Sed occurrit dubium quia Beda in glos. sua super illo verbo / dicit q abnegare omnia sicut hic christus dicit: non est omniũ sed paucorũ et perfectorũ. sed illa glos. potius est ad propositũ. ¶ Decimũ fundamentũ: q: ipse dicit Luc. vj. Ue vobis diuitibus qui habetis hic consolationẽ vestram. qd vtiq non dicit diuitias simpliciter dãnans. xxx. dist. et hec scripsimus. xij. q. j. duo. sed imperfectionẽ eis annexam. Quũ autem consolationes corporales de q̃bus loquitur: ita ex diuitijs cõmunibus sicut ex proprijs cõtingat haberi: sicut patet in monasterijs diuitibus / vbi monachi delicati⁹ et pinguius viuũt: vtrobiq imperfectio videtur annexa. Istud autẽ edictum dominicũ ad propositũ pertinere declarat ex duplici parabola in euangelio scripta. quarũ prima est de illo diuite cuius ager attulit vberes fructus. Lu. xij. cui fuit dictũ / Stulte hac nocte animã tuam repetam. quũ in futurum cogitaret. et sequitur. Sic est qui sibi thesaurizat: et non est in deũ diues. In quo monet nos domin⁹ circa diuitias nos habere ac si statim deberem⁹ spiritũ reddere. Et tamen constat q talis nullũ cõmune vel propriũ / nisi forte alicui⁹ rei necessariũ vsum / sicut moriẽtes nõ quereret. Scda parabola est de semine qd cecidit inter spinas: et simul exorte spine suffocauerunt illud. Mat. xiij. et Luc. viij. quas spinas dixit domin⁹ esse diuitias que in anima suffocant verbũ dei. Diuitie autem in communi sunt vere diuitie distrahentes et solicitantes animum multipliciter possidentium sicut patet ad sensum. ¶ Undecimum fundamentũ est. quia Luce. xij. exhortans christus suos discipulos ad euangelizandum paupertatem / dicit. Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Uendite que possidetis et date elemosynã. Ut autem istud consilium saluatoris non intelligatur de abrenũtiatione temporaliũ in speciali tantũ / declaratur. Tum quia illos qui retinent bona in cõmuni: nõ oportet possessiones vẽdere: sed tantũ cõmunitati dare. et tñ datio et vẽditio in cõsilio sunt expresse. Tum quia assignat dñs istius rationẽ. Facite vobis sacculos q̃ non veterascãt etc. que omnia ita sunt contra tẽporalia in communi. sicut in

speciali.quū fur ⁊ tinea ista auferant/vt patuit/cõmunia sicut specialia. ¶ Duodecimū fundamẽtum est q: Mat. viij.⁊.ix.ipse redemptor dixit cuidam ipsum volẽti sequi. Vulpes foueas habent ⁊ vo.ce.ni.fi.autem ho.nõ habet vbi ca.su.re. Et ꝙ istud verbū faciat ad propositū declaratur.quia ipse dñs voluit in hoc verbo ostẽdere ꝙ ipse magis expropriatus esset q̃ bestie:vt ptz ex ipsorū verborum contextu.⁊ tamen constat ꝙ bruta nullū habent in cõmuni dominiū nec in speciali:nisi tantū in eorū foueis vsum determinatū.quem tamẽ christus non habebat in domibus:quū esset vagans: sicut de ipso fuerat prophetatum Hiere.xiiij. Quare quasi colonus futurus es in terra: et quasi viator declinans ad manendū? Quare futurus es velut vir vagus ⁊ fortis q̃ non potest saluare?que omnia sunt officia solū in rebus vsum habentia. ¶ Ista aūt veritas cõfirmat̃ primo:quia christus fuit ita pauper in suo ortu/vt virgo mater ipsum pariens in diuersorio reclinaret:⁊ pãnis inuolueret in presepio. Lu.ij. Ecce quãta paupertas in rebus/in loco/in seruientib⁹. Unde Hiero.contra Eluidiū. Nulla autem ibi obstetrix:nulla muliercularum sedulitas intercessit. Ipsa pãnis inuoluit infantem. ipsa mater ⁊ obstetrix fuit. Unde sequitur. Et pãnis eum inuoluit. Itẽ Beda. Qui totum mundū nouo vestiuit ornatu:pãnis vilibus inuoluitur:vt nos stolam primã recipere valeamus iustitiã ⁊ innocẽtiam. Luc.xv. de peni.di. ij.§.romanos.℣.quõ renouari.al's est.c.ibi. stola illa pma ⁊ ipsa iustitia est.⁊ ℣.sed nec adam.al's est.c. Itẽ grecus ibi. O admirabilem peregrinationem ⁊ coarctationem quã subijt qui continet orbem.ab initio captat penuriã:⁊ eam in se decorat. Nimirū si voluisset:venire poterat mouendo celū/concutiendo terrã/emittẽs fulmina. non autem sic processit.nõ enim hominẽ perdere sed saluare volebat:⁊ ab ipsis primordijs humanã conculcare superbiã atq; ideo non tantū homo fit:sed etiam homo pauper.et pauperem matrẽ elegit:que caret cunis quibus natū infantẽ reclinet.sequitur em̃. Et reclinauit in presepio. Itẽ Ambro. Propter te ergo infirmitas in se firmitas.postea ꝑpter te inopia in se opulentia. Noli hoc estimare quod cernis:sed ꝙ redimeris agnosce. Plus dñe Iesu iniurijs tuis debeo ꝙ redẽptus sum:q̃ operibus ꝙ creatus. Non prodesset nasci:nisi redimi profuisset. ¶ Secundo q: ipse pauper fuit in suo progressu: vt de eleemosynis acceptis de facultatibus ipsum sequentiū sustẽtaretur. vt habetur Luc.viij.vbi dicit̃ ꝙ quū Iesus iter faceret predicans per ciuitates ⁊ castella:mulieres que ipsum sequebant̃ ministrabant ei de facultatibus suis. qđ tamen necessariū non fuisset:si aliquas facultates cõmunes cum apostolis ipse dñs habuisset.immo fuisset superfluū ⁊ peccatum. q: habere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina est.xlij.distin.§.j. ¶ Tertio q: ip̃e pauper fuit in sua passione:vt etiã oĩbus vestimentis spoliatus nudus in cruce penderet. Ioã.xix. Et ipsa tunica inconsutilis super quã sors missa est/vilis erat. Unde.ibi.desuper cõtexta per totum. Chrys. Quia em̃ in Palestina duos pannos cõnectentes subtexunt indumẽta:ostendit Ioãnes ꝙ talis erat tunica Iesu:occulte vilitatem vestimentorū insinuans. ¶ Quarto q: pauper post mortem alienis funeralibus ⁊ sepulcro sepult⁹. Matth.xxij. Et ideo quū christus ita intense exẽpla summe paupertatis nobis ostenderet in seipso:nullus euangelicam veritatem diligens debet ambigere ipsum nihil in communi vel proprio habuisse.

Christi paupies multifariã ostenditur.

B

Quib⁹ argumẽtis pñt ĩprobari q̃ de apostoloꝝ paupertate dicta sunt.

AD partem cõtrariam introducuntur.xij. noui testamenti conclusiones siue instãtie:que premissis obuiare vidẽtur. ¶ Quarum prima est que scribitur Io.iiij. ꝙ discipuli christi id est apostoli ipso relicto iuxta puteum/ierunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo colligitur ꝙ apostoli habebãt pecuniam vnde emebãt cibos. Ad quod respõdetur ꝙ ipsi nec propriam pecuniam nec eis cõmunem habebant:que ipsorū esset:sed erat sanctarum mulierū christo ministrãtium. vt legitur Luc.viij. ⁊ ipsam pecuniam vel aliorū apostoli dispensabant:non sicut suã/sed sicut alienam:donec cõmutaretur in victum necessariū christo ⁊ apostolis eius. quẽadmodum seruus alicui⁹ patrisfamilias dispensat pecuniã eius in qua nihil dominij vel iuris habet: sicut precipitur vel innuitur vel nouit placitū esse domino suo. Hec solutio probatur ꝑ parabolam de seruo dispensante pecuniã domini/⁊ cum eo lucrãte:⁊ de alio de mna dñi sui lucrante.⁊ de alio eam in sudario reponente.ad hec Matth.xxv.⁊ Luc.xix. ⁊ vtrobiq; vocatur pecunia ⁊ mna dñi/⁊ non serui. ¶ Secũda instantia est:quia Luc.ix.dicente dño apostolis vt darent mãducare turbis:dixerunt. Non sunt nobis plus q̃ q̃nq; panes:nisi eamus ⁊ emamus. Unde constat ꝙ pecuniam habebant vnde tante turbe poterãt emere cibos. Respõdetur ꝙ sicut apostoli potuerũt de pecunia mulierum vel aliorū christo ⁊ sibiipsis prouidere tãq̃ executores eã administrantes:in qua nihil habebant dominij: ita de eorū voluntate toti turbe christum sequẽti potuerunt prouidere:quãdiu ille durabãt pecunie. Probatur hec solutio.q: pecunie quas dispensant executores/non sunt eorum.ex̃ de testa.tua.⁊.c.penul.facit.xij.q.j.habebat. ¶ Tertia instantia est:quia christus soluit didrachmã ad vitandū scãdalum. Mat.xvij.xxviij.q.j.iam nunc. Unde videt̃ ꝙ saltem habuit illum staterem inuentum in ore piscis per Petrum quem soluit. Didrachma continet duas drachmas. Drachma valet duos denarios vsuales. Stater duas didrachmas.⁊ sic stater valet octo denarios. Istum staterẽ inuenit Petrus de mãdato christi in ore piscis:quem soluit pro tributo pro se ⁊ christo.de hoc.xxiij.q.j.est aliud.⁊ xxiij.q.viij.tributum.xj.q.j.magnum. adde hic quod scripsi supra.§.item: istam questionẽ.℣.item Hieronymus.in arti.lvij. Sed ibi glos. Hieronymi soluit ad oppositū:que dicit sic. Dñs tante paupertatis fuit: vt vnde daret tributum non haberet. Iudas enim in loculis habebat cõmunia:sed res pauperū in suos vsus conuertere nefas duxit. Unde colligitur ꝙ christus fuit pauper. non solū in proprio:sed etiã in cõmuni.quū quilibet habens in cõmuni, de ipso cõmuni possit tributa prestare. Sed occurrit obiectio quomodo potest aliquis soluere aliquod tributū nil omnino habẽs. Respondetur ꝙ sicut seruus portans res domini sui soluit vectigal de eius ⁊ nõ de sua pecunia:vel ali⁹ alicui⁹ domini negotiorū gestor: Ita potuit christus vel beatus Petrus de nõ sua pecunia soluere didrachmã Probatur hec solutio. quia seruus non possidet ea q̃ sunt in peculio:sed dominus.ff.de acqui.pos.ꝙ seruus.⁊ no.xij. q.j.non dicatis.glos. Sed tunc occurrit secũda dubitatio cui⁹ erat stater ante q̃ solueretur.quū a nullo domino Petrus ipsum sumpsisset. Respondetur ꝙ ille stater nullius fuit illo tẽpore:quia nullus potest volens alicui⁹ rei accipere dominiū.ff.de acqui.pos.si de eo.§.j. Et ideo sic erat stater ille in manu Petri sicut in ore piscis quoad dominiū. Sed si dicatur:quomodo potuit soluere id quod suū non erat? Respõdetur ꝙ ad soluendū obligatus nõ erat. vt dominus ibi dicit.sed sufficiebat ꝙ sedaret scandalum iudeoꝝ.⁊ ꝙ nulli preiudiciū fiebat:quia vt dictum est:stater in nullius dñio erat. Probatur hec solutio.q: neq; maris neq; piscium ante capturam aliquis dominus est:nisi creator eorū deus.dist.viij.quo iure.ps.lxxj. Et dominabitur a mari vsq; ad mare. ¶ Quarta instãtia est:quia Io.xij.scribitur ꝙ Iudas dicebat. Quare vnguentum istud non ve.⁊c.non quia de egenis pertinebat ad eū:sed quia fur erat:⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. Ex quo habetur ꝙ christus habuit loculos in q̃bus portabantur ea que mittebantur:⁊ sic habuit in cõmuni. Respondetur ꝙ habuit loculos dñs fm Aug.q: ecclesia erat habitura loculos.xij.q.j.habebat.⁊.c.exemplum. Ex quo colligitur ꝙ christus loculos nõ habuit nisi quia ecclesia erat habitura.⁊ sic non pro se:sed vt ecclesie esse licitū demonstraret:⁊ in personam infirmorum. vt in decre.exiit.⁊

supra sepe

s̄.sepe dictum est. Sicut et dicitur de fuga quā christus fecit ad condescendendum infirmis. vt dicit Augu. super illud Jo.vii. Ambulabat Jesus in galileam. ¶ Quinta instātia est: quia Jo.xiii. quum dixisset dn̄s Jude. Quod facis fac citius. quidam putabāt quia loculos habebat Judas: vt diceret ei dn̄s. Eme ea q̄ necessaria sunt nobis ad diem festū: aut egenis aliquid daret. Ex quo loco colligūt quidam ꝙ aliquid tenuerit Judas in cōmuni. sed iam ad hoc facta est responsio ſm Augu.xii. q.i. habebat. in figuram ecclesie loculos habiture. Unde non habuit christus loculos ad pecuniam possidēdam. quum hoc vt.s̄. patuit apostolis prohibuerit. sed tm̄ ad pecuniam seruādam ad indigentiam egenorum. Pecunie autem seruatio pro necessitatibus ingruentibus nullam in seruante arguit possessionem: quū alienum cōtingat in omni deposito: cuius apud deponentem dominium et possessio retinetur. ff. depositi.licet. §.i. ¶ Sexta instantia est: quia Luc.xxii. videtur dn̄s reuocasse regulam quam dederit apostolis: quando inquit. Quando misi vos sine sacculo et pera: nūquid aliquid defuit vobis? Quib⁹ respondentibus, Nihil. dn̄s subiunxit. Et nunc qui habet sacculū tollat: similiter et peram. et qui non habet gladiū: vendat tunicam suā et emat gladiū. Respondetur ꝙ non reuocauit: sed in illo tp̄e id qd̓ pacis tempore instituerat dispensauit. Unde glos.ibi. Nō eadem inquit forma viuēdi vel regula persecutionis: que pacis tempore discipulos informat. et cetera quā.s̄. posui. Et per istum modum etiam credunt aliqui doctores christum habuisse loculos: q: non legimus christum habuisse loculos nisi tempore passionis in textu diuine scripture.

¶ Septima instātia est: quia christus in morte habuit vestimēta que erant sua. Jo.xix. Partiti sunt vestimēta mea: et super vestē meā miserunt sortem. Sed instantia arguit de proprio in speciali. Sed respondetur ꝙ erant sua quantum ad vsum: et proprietas illorum qui dederant. sicut vestimēta filiifamilias et serui sunt patris. et dic sicut lati⁹.s̄. dixi in.§. istam questionem. ver. ꝙ non obiicitur. in ar.lviii.

¶ Octaua instantia est: ꝙ Jo.xxi. dicitur ꝙ Petrus post christi resurrectionem rediit ad piscādum. vbi dicit Augu. ꝙ licitum fuit ei seruata perfectione apostolica victū per piscationē acquirere. Et beatus Grego. ibidē dicit. Negotium qd̓ ante conuersionem sine culpa extitit: post conuersionem repetere culpa non fuit. de peni.dist.v. negotium. Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro pisces suos vendere ad victum habendum: quod non potuit fieri nisi in eis habuisset aliquod dominium. Respondetur ꝙ nūq̄ Petrus pisces suos vendidisset: sed dedisset: aut potius dimisisset eos pro victu sibi necessario dās laborem solum. Et si queratur cuius fuerunt illi capti pisces ante aliorum acceptionē. Respondetur ꝙ nullius ſm dominiū: sicut nec in mari. quum nullus acquirat ius in re inuitus: sicut maria et flumina et litora in nullius bonis sunt hominis specialis. insti. de rerū diui. §. lito℞. vbi no. et dixi.s̄. Et hoc ecclesia determinat in regula beati Francisci: quā ex certa sciētia approbauit et toties confirmauit. in.c. fratres. Illi quibus gratiam dedit dn̄s laborandi: laborent fideliter et deuote etc. Et infra. De mercede vero laboris ꝓ se et suis fratribus corporis necessaria recipiant: p̄ter denarios vel pecuniā. Uera regula ista apostolica digito dei viui scripta soluēs dubia et abnegās propria. ¶ Nona instātia: quia i. ad Timo.vi. dicitur. ꝙ habentes alimenta et quibus tegamur, his cōtenti simus. x. q.ii. episcopus. Ex quo habetur ꝙ ad minus oportet victū et vestitum habere: que cōmode haberi non possunt sine aliqua pecunia. Sed respōdetur ꝙ ista authoritas est magis ad oppositum: q: nummis erat contentus apostolus ad vitam trāsitoriam. Alimentorum autem et vestimentorum vsus sufficit sine dominio: vt patet in seruis et filiis. vnde plus in istis non requirebat apostolus: vt ibidem dicit. Et autem apostolus idem nō habuit nisi vsum solum: ipse expresse testificatur ad Phil. iiii. vbi gratias agit quia ei miserant bis alimoniam. bis in vsum inquit: et non in dominium. ¶ Decima instantia est: quia ipse Paulus fuit scenofactorie artis: id est pelliparius. sicut dicit Chrys. de laudibus Pauli. et de ministerio suo lucrabatur victum suum. Act.xviii. et sic lucrum illud erat ad minus suum. Unde dicit ad Ephe. iiii. Unusquisq; magis laboret manibus suis: qd̓ bonum est. vnde operabatur ad lucrum vt non grauaret ecclesiam. i. q.ii. sacerdos. Sed respondetur ꝙ illi apud quos manebat: vt dicitur in p̄calle.c. Actu.xviii. accipiebant lucrum: et prouidebant ei de victu: sicut faciunt magistri principales in mechanicis de scholaribus quasi suis. At si ipse recipere pro necessitatibus suis ad seruandum: tunc remansisset dominium apud dantem: et authoritas donec pecunia fuisset expensa. vel hic dicendum est sicut de Petro.s̄. in.viii. instantia. ¶ Undecima instantia est: quia Act.xx. dicitur. Beati⁹ est dare q̄ accipere. ex̄ de cele.mis. cū marthe.§.i. Et ideo ille religiones que habent aliquid in communi videntur beatiores: et sic perfectiores: quia possunt dare: q̄ ille que semper habent recipere. Respondetur ꝙ ista ratio probat ꝙ quanto est ditior status: tāto est perfectior. immo ꝙ perfectius est habere in proprio, q̄ in cōmuni solū. quum res que proprius possidentur, liberius possint dari. Sed dicendum est ꝙ quo modo pauperes euangelici possunt recipere, eo modo possunt dare de licentia dominorum: sicut et vti. et sic faciebat sanctus Frāciscus. et est expressum ex̄ de verbo.signi. extr. lib.vi. de ministris qui de licētia pape possunt dare in ordine et extra ordinē, excepta pecunia: quam etiam de voluntate illorum quo℞ est nō possunt cōtrectare aut dispensare. vt in decre. extr. de verbo.signi. lib.vi. et in decre. exiui. de verbo.signi. in clemen.§. cupientes. Et sic dantes pauperes beatiores sunt, q̄ alii pauperes non euangelici recipientes: quia cū paupertate et de paupertate sua faciunt misericordiam. et sic intelligit istud verbum, Beatius est dare. Jo. cassi. in.xii. libell. in.x. libello de spiritu accidie. Unde christus non solum recipiebat: sed et dabat pauperibus. et facit quod legitur et no. lxxxvi. dist. non satis. in glos. ar. ꝙ pauper vsum habet in rebus quas recepit: nō dominiū. Et hic adde qd̓ longe.s̄. notaui de isto ar. in.§. ex quo sponsa. ver. item ad Ephes. iiii. in arti. li. et.i. in.§. hoc autem preceptum. ver. super illud. in arti. lxv. ¶ Duodecima instantia est de.c. sepe dicto. xii. q.i. dilectissimis. ꝙ apostoli viuebant in illa communitate ecclesie primitiue. Respōdetur per doctores ꝙ illa fuit regula discipulorum et non apostolorum christi.

¶ Ista solutio declaratur quadrupliciter ex ipso textu sacre scripture. Primo quia ipse dominus dedit aliam regulam quoad aliqua apostolis et aliam discipulis. vt patet Luce.ix. expresse. Et ideo.c. p̄calle. dilectissimis. loquitur de discipulis qui non fuerunt ita perfecti. nihil est ad oppositum. ¶ Secundo quia ibi dicit tex. Act.iiii. Multitudinis inquit credentium etc. erant illis omnia communia. Illius autem multitudinis in communitate non nominabantur apostoli: sed nominabantur conuersi ad fidē. Unde sequitur ꝙ nemo ceterorum audebat se iūgere apostolis: sed magnificabat eos populus. Ex quo patet ꝙ populus et multitudo erant ab apostolis sequestrati. ¶ Tertio quia fideles vendebant agros: et ponebant precia ante pedes apostolorum: et illi non detinebant sibi: sed diuidebant prout vnicuiq; opus erat. vnde nō erant ipsi possessores: s3 tm̄ distributores. quod officium in re dominiū non requirit. vel sicut testamentorum executores. vt.s̄. dixi. ¶ Quarto quia Actu.iii. quum ille claudus speraret a Petro eleemosynam: dixit ei Petrus. Argentum et aurū non est mihi etc. Si autem aurum et argentum in communi habuisset: de illo sibi communi eleemosynam sibi facere potuisset: maxime quia caput erat totius ecclesie principale. Adde hic quod scripsi.s̄. in.§. sed cōtra hec dicendū. in prin. in ar. lviii. ¶ Intelligendum est tamen ꝙ habere aliquid in communi potest intelligi quatuor modis. Aut haberi per modū vniuersaliter aut naturaliter dominantis. sicut cōmuni.

Non eadem fuit aplo℞ et discipulorum regula.

Quadrifariá potest q̇d i

in communi omnia bona regni sunt regis. dist.viij.quo iure.sicut dicebat Abneger ad David.Cuius erūt queq; bona israel:ij.Reg.iij.in tex.Cui⁹ est terra:Unde reges non sunt domini proprietarij rerum singularū regni:sed quantum ad defensionem et gubernationem.legitur et no.C. de quadri.prescrip.bn̄ a zenone.facit ex̄ de sup.ne.pre. grā di.lib.vj.ex̄ de iureiurā.intellecto. xxiij.q.viij.§.ecce. super verbo/emeret.et in glos.super hoc verbo/posita.que incipit/et ita. Aut per modum particulariter possidētis. sicut Saul preter regnum possessiones quas reddidit David Miphibosetḣ.ij.Reg.ix.Aut per modum fideliter distribuentis.vt Joiada sacerdos distribuebat pecuniam operarijs domus domini quam populus offerebat.iiij.Reg. xij. Aut per modum sumentis vtiliter.i.ad solum vsum sibi necessarium: sicut vidue et pupilli sumebāt sibi victum de ijs que conservabat Onias.ij.Macha.xij. Nunc autē christus habuit omnia in ratione vniversaliter vel naturaliter dominātis:quia iure naturali:quum ipse esset princeps omnium spiritualium sm̄ humanitatem habuit sub se principatum temporalium.Sed non habuit in communi in ratione possidētis particulariter: quia oppositū precepit apostolis:vt nihil possiderent. Tertio habuit in cōmuni ad distribuendum: ex quo ad necessitatem suam sumebat ex premissis. ¶ Intelligendum est vlterius ꝙ christus vtebat̄ loculis quadruplici ex causa. Primo quoad necessitatem suam sumendo.Et ideo dicitur Jo.xij. ꝙ quidam putaverūt quādo dixit Jude.Quod facis fac citius: ꝙ diceret ei/Eme ea que nobis sunt necessaria ad diem festum.quod non cogitassent:nisi alias vidissent simile. Secundo vtebatur ad pauperum indigentiam relevandam. quia ibidem dicitur ꝙ aliqui putaverūt ꝙ ei quia loculos habebat mandaret ꝙ egenis aliquid daret. Unde habet̄ ꝙ de illis loculis cōsueverat egenis aliquid providere.et est expressum.xij.q.j.habebat.Tertio vtebatur loculis ad dandum exemplum infirmis.vt.s̄.sepe dictum est.Quarto vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt pro tempore tribulatiōis loculos habere possent. vt.s̄. patuit sm̄ Bedam. et bursarios quum per loca inhospitalia transirēt.Et nulla istarum causarum arguit ipsum habuisse dominium aliquod in pecunia:quia de alieno potest quis sustentari et aliena distribuere.sicut de omnibus istis.s̄.longius copiosissime dictū est in.§.ꝙ simplex facti vsus.in ar. lvj.cū quinq;.§.subsequentib⁹ positis sub suis ar.⁊.j.in.§. hoc autem preceptum.ver.fuit ergo vna causa. in art̄.lxv. Nec ad hoc obviat Jo.xiij. ꝙ omnia dedit ei pater in manu:et sic videtur ꝙ omnia in eius dominio fuerūt.q: sicut dictum est/omnia extāt in manu eius iure naturaliter vel vniversaliter dominantis:non in speciali vel in communi particulariter iure proprietario possidentis.Predicta de intellectu evangelij de paupertate loquētis et de vsus separatione in religiosis a proprio quo carent: intelligo salvo intellectu constitutionum dn̄i nostri dn̄i pape Joā. de ista materia loquētium quibus sto:et cuius correctioni cōmisi in prin.istius operis/in medio/hic/et in fine hoc op⁹. Facta vtili digressione.a.§. porro omnis religio.huc usq;. de perfectione evāgelica christi et aploꝝ et fratrū minorū regula et declarationibus eius.Nūc ad materiam de qua incepi.s̄.§.nūc vero ad religiosoꝝ.in ar.liiij.sc; de religiosoꝝ vitijs/et primo de proprietatis vitio redeamus.

Quatuor ob causas christ⁹ loculis vtebatur.

¶ Articulus.lxiiij.

ET adhuc petita venia a dominis religiosis: de quorum numero indignus ego sum: pro eorum et mea vtilitate/et quia est posteris plurimum profuturum: de eorum statu et defectibus latius scriptitabo. ¶ A Et quia in prealle.§.nunc vero. dixi quomodo religiosi offendunt in vitio ꝓprietatis in ingressu religionis: nūc dicēdum quomodo offendunt in eodem vitio in progressu. Nā istius tēporis hypocritalis nostri regulares alij presertim mendicantes/qui arctius paupertatem servare tenentur.ex̄ de exces.prela.c.pen.⁊ fi.in multis in ista proprietate offendunt. ¶ B Tum primo quia vltra veras necessitates/etsi frequenter non habeant res tn̄ mundi et maxime pecuniam habere cupiunt et intēdūt. Unde avaritia dicitur ab aveo aves.i.cupio.vel ab auro et sitio: quasi aurū sitiens. Ad hoc.xlvij.di.sicut hi.xiiij.q.iiij.quid dicam.et.j.q.j.§.et his.ibi.Crassus aurum sitivit:⁊ aurum bibit.Unde nō sunt pauperes spiritu.i.voluntate. Mat. v.Beati pauperes spiritu.vbi Hiero. Qui sc; propter spiritū sanctū volūtate sunt pauperes.Alij pauperes etsi frequenter sint rebus pauperes: non abijciūt tamen divitis volūtatem. vt dicit Daniel in collatione sua que est.iiij. in lib.collationū Jo.cassi. ¶ C Et de talibus dicit Climacus in gradu.xv.de avaritia.in tit̄.de celesti cursu paupertatis. Qui est irrationabiliter.i.involūtarie pauper et indiscrete: leditur in duobus: quia a presentibus est abstractus et elongatus:et privatus est a futuris. Et sm̄ Hiere. contritione duplici conteruntur: et presentis egestatis et future.Hiere.xvij.sm̄ enim Bernar.sermone.cls. Duo habet paupertas voluntaria sequentium christum: afflictionem.s.et vilitatē.de quibus ps̄.xxviij. Vide inquit humilitatem meam et laborem meum.Et propterea in terra sua duplicia possidebunt.Esa.lxij. vt pro pudore sit honor iudiciarie potestatis. ꝓ labore refrigeriū placidissime sessionis.Un̄ Job.xxxvj.Judiciū dedit pauperibus.Mat.xix. Vos q̄ secuti estis me ⁊c.et Grego.Quisquis divini amoris stimulo incitat⁹ hic possessa reliquerit:in iudicio ꝓcul dubio culmē iudiciarie potestatis obtinebit. ¶ D Sed multi religiosi nostri temporis neq; viles apparere appetunt:nec penuriam sustinere.contra quos Bern̄. super illud Mat.v.Beati pauperes spū.Sunt qui pauperes eē volunt:eo tamen pacto vt nihil eis desit.et sic diligūt paupertatem:vt nullam inopiam patiantur:nec vilificari/sed glorificari appetunt. Unde tales a dn̄o odiuntur:q: odit deus inter illa tria superbum pauperem. Eccli.xxv.Tū secundo q: sicut habent tales mentē avaram: sic quum offeruntur vel dantur superflua: recipiunt. et diversis modis et ingenijs aurum extorquent a barbaris.C. de cōmer. et merca.l.ij.et ex̄ de pe.⁊ re.abusionibus. Et revera nūq̄ tales communiter satiantur. vt in clemen.xiiij.q.iiij.quid dicam.quia habent animas calidas quasi ignis ardens:nec extinguit̄ donec deglutiāt.Eccli.xxiij.Greg. Avaritia desideratis rebus nō extinguit̄:s; augetur: more ignis cuius flāma ex lignis adiectis videt̄ cōprimi: sed paulo post cernitur dilatari.Vere tales religiosi mendicātes/sunt pauperū qui vere indigēt necatores.Eccli.xxxiiij. Panis egētium vita pauperis est. qui defraudat illum homo sanguinis est.ar.ad hoc.xiij.q.ij. qui oblationes.j.⁊.ij.xij.q.ij. qui abstulerit.et.c.amico. sub.c.gloria epi. Tales etiā fures et latrones sunt.quia sm̄ Hiero.Aliena rapere convincitur: qui vltra necessaria sibi retinere probatur.xlij.dist.§.j.ver. quomodo.⁊ prealle.c.sicut hi.ex̄ de resti.spolia.sepe.Et sm̄ Ambro.Qui accipit/et non indiget:rapit. Job.xv. Ignis devorabit tabernacula eoꝝ qui munera libenter accipiūt. Esa.xxxiij. Beat⁹ qui excutit manus suas ab omni munere.j.q.j.sunt nonnulli.vbi verba Esa. per Grego. de triplici munere exponuntur/lingue/adulationis/obsequij/et cuiuscūq; rei temporalis.ad idem ex̄ de simo.etsi questiones.Et ideo dicebat beatus Franciscus verus ⁊ nō fictus expropriatus et pauper. Nūq̄ fui fur et latro.i.de eleemosynis que pauperum sunt hereditas: semper minus accepi q̄ me cōtingeret: ne defraudarentur alij pauperes sorte sua:quia contrarium facere furtum esset. ¶ E Cōtra tales Luce.xxj.Videte ne graventur corda vestra crapula et ebrietate et curis huius vite. Quod exponens Isaac in.j. sua collatione de oratione. vt legitur in li. collationū Jo. cassi.ait. Est notādum quibus ex causis gravari mētē dn̄s designaverit.Non enim adulteria/non fornicationes/nō homicidia/que mortalia esse nullus ignorat.xxv.distin.§.

In religiosos auri cupidos.

criminis.ver.ea deinde.⁊ ex̄ de iureiuran.etsi christus. sed
crapulam posuit et ebrietatem et curas seculares: que in-
tantum nemo hominum huius mundi cauet: aut damna-
bilia iudicat: vt etiā nonnulli (quod pudet dicere) semet-
ipsos monachos nuncupantes iisdem ipsis distentionibus
velut innoxiis et vtilibus implicentur. Nā ꝙ seculares cu-
re cadere in nos religiosos nonnunꝙ possint: certa et ma
nifesta rōne monstratum est fm regulam seniorum: qui quic-
quid necessitatem victus quotidiani ⁊ ineuitabilem vsum
carnis excedit: ad secularem definierunt curam et sollicitu
dinē pertinere. vt verbi gratia. Si quum possit operatio
vnius solidi necessitatem corporis expedire: ad duorum vel
trium solidorum acquisitionē nosmetipsos prolixiore ve-
limus opere et labore aut habendi solicitudine et cura di-
stendere. Et quum duarū velamē sufficit tunicarū. Mat.
x. ad vsum scʒ noctis et diei: tres vel quatuor fieri procure
mus. Quumq; vnius vel duarum sufficiat habitatio cellu
larum: ambitione seculari atq; amplitudine delectati qua
tuor seu quinq; cellas et easdem exquisiti ornatus ⁊ capa
ciores ꝙ vsus desiderat, extruamus: passionem libidinis
mundialis in quibus possumus preferentes: quod nō ni-
si instinctu demonum fieri manifesta nos experimenta do
cuerunt. ⁊ paulopost. Et idcirco morbum ambitus secula
ris nostris mentibus non inesse, non vtiq; tantum eorum
ignotorum abstinētia comprobabit: que etiam si velimus
explere nō possumus: neq; illarum rerum aspectus quas
si affectauerimus, tam apud spirituales viros ꝙ apud se-
culi homines notabiles prima facie redderemur: sed etiā
quū illa que nostre suppetunt potestati: ⁊ honestate qua-
dam videntur obnubi: rigida mente respuimus. Et reue-
ra non minus hec que minima videntur: queq; ab iis qui
nostre ꝓfessionis sunt cernimus indifferēter admitti: pro
qualitate sua aggrauāt mētem: ꝙ illa maiora que fm suū
statum secularium sensus inebriare consueuerunt: non si-
nentia deposita fece terrena ad deum in quo semper defi-
xa debet esse intentio monachi, respirare: cui ab illo sum-
mo bono vel parua separatio mors presens ac pniciosissi-
mus interitus est credendus. hucusq; verba Isaac. q etiā
in eadem collatione de huiusmodi superflua seculari cu-
ra tale ponit exemplum religiosis perpetuo recordandū.
¶ ff Nam quidam probatissimus seniorum quū transi
ret iuxta cellam cuiusdam fratris hac animi quā diximus
egritudine laborātis: vtpote qui extruendis reparādisq;
superfluis inquietus quotidianis distentionibus insuda
ret: et eminus conspexisset eum graui malleo saxū durissi-
mum conterentem: vidissetq; ethiopem quēdam. i. demo-
nem adstantem illi: et vna cum eodem ictus mallei iūctis
consertisq; manibus illidentem: eūq; ad operis illius in-
stantiam ignitis fascibus instigātem: diutissime substitit,
vel impressionem durissimi demonis vel fraudem tāte il-
lusionis admirans. quum enī nimia lassitudine fatigatus
frater requiescere iam finemq; operi voluisset imponere:
instigatione illius spiritus animatus iterū resumere mal
leum, nec desinere ab intentione cepti operis vrgebatur:
ita vt eisdē eius incitamentis infatigabiliter sustentatus
tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex
tam dira demonis ludificatione permotus ad cellam fra-
tris diuertit: salutansq; eū qd inquit est frater istud opus
quod agis? At ille, laboramus ait cōtra istud durissimum
saxum: vixq; illud potuimus aliquādo conterere. Ad hec
senex. Bene dixisti, potuimus. nō enim solus eras quum
illud cederes: sed alius fuit tecum quem non vidisti: qui ti
bi in hoc opere non tam adiutor ꝙ violentissimus impul-
sor adstabat. hucusq; Cassi. Adde hic quod scripsi. s. in. §.
labor autem. in fi. in. lj. ar̄. ¶ De religiosis etiam istius tē
poris multis satis illud competit Baruch. iij. Argentum
et aurum thesaurizant: et non est finis thesaurorum eorum.
Nam nedum inter monachos sed inter mendicantes ali-
qui maxime prelati ⁊ literati inter eos summas librorum
pannorum et supellectilium habent; ⁊ ducunt scrinia ma-
gna et capsas: nedum contra euāgelium peram. Luc. xxii.
Et eorum celle non pauperum domūcule et tuguria et di-
uersoria videntur: sed mercatorum camere et pontice et
speciariorum apothece et enthece. contra illud canonis.
enthecam habere non licet. et loquitur de religiosis. xij. q.
j. nolo. Quicquid quasi preciosum habere possunt: repo-
nunt non in celis. Matthei. vj. sed vbi fures effodiunt et
furantur: et tinea demolitur. Multorum supellectilia re-
ligiosorum plus constant ad portandum: quum se mutāt
de loco in locum: ꝙ valeat quicquid in mundo antea pos-
sidebant. Nummos et pecunias tantas quidam mali reli
giosi habēt: quātas habere possunt: immo nedum in vno
loco quidam eorum, sed in locis diuersis scrinia et arma-
ria tenent. Contra quos omnes predictos Io. cassi. in. iiij.
lib. de institutis renuntiantium ait de illis sanctis mona-
chis egyptiis inter quos nullum peculiare opus a quoꝙ
penitus affectatur. Quumq; totaʒ enthecam cenobii suā
credat esse substantiam: ad retinendam nihilominus ar-
repte nuditatis virtutem quam studet ad finem perfecte
inuiolabiliter custodire: ita semetipm quisq; a cunctis ex-
traneum ⁊ ex omnibus iudicat alienum: vt tamꝙ peregri
num se gerat: alūnūq; se potius monasterii reputet ac mi
nistrum, ꝙ dominiū cuiusꝙ rei presumat. Ad hec nos mi-
serabiles quid dicemus? qui in cenobiis commorātes, ac
sub abbatis cura et solicitudine constituti peculiares cir-
cumferimus claues: omniq; professionis nostre verecun-
dia et confusione calcata, etiam annulos quibus recondi
ta presignemus in digitis gestare palam non pudet: qui-
bus non solum cistelle vel sporte, sed nec arce quidem vel
armaria ad ea que cōgerimus vel que egressi de seculo re
seruauimus condenda sufficiunt. Quiq; ita nōnunꝙ pro
vilissimis nullisq; rebus in iram accendimur: eas dumta-
xat velut proprias vendicantes: vt si quis vel digito quic
quid ex iis contrectare presumpserit: tanta cōtra eum ira-
cundia inardescamus: vt commotionem cordis nostri ne
a labiis quidem ac tota corporis indignatione reuocare
possimus. hucusq; Ioā. ¶ Contra quemdam sic peculia-
ria possidētem ait sanctus Basilius. Et senatorem inquit
Synderi perdidisti: et monachum nō fecisti. vt narrat ibi-
dem Io. cassi. Sed contra hoc dicunt multi ex talibus re-
gularibus repefacti ꝙ talia omnia etiam superflua tenēt
de suorum licentia prelatorum. Ad quos respōdeo ꝙ pre
lati simplicium et claustralium regularium administratio
nes non habentium non possunt cum talibus ꝙ habeant
et vtantur superfluis dispensare: quia istud non est dispē-
sare vel rectam licentiam dare, sed dissipare: quia dispen-
satio est discreta pensatio necessitate vel vtilitate suaden-
te. j. q. vij. §. vbi rigor. vbi de hoc. cum. c. sequentibus. Quū
enim quilibet religiosus victu et vestitu debeat esse contē
tus. j. Timo. vj. vt superius est ꝓbatū. xij. q. j. clericus. c. epi
scopus. c. habebat. quomodo cōtra iura et eorum regulas
potest cum talibus in tali auaritia dispēsari? nam vbi pec-
catum implicatur: licentia vel dispensatio nō habet locū.
arg. dist. viij. que contra. et. xiiij. dist. §. j. cum. c. seq. et de iu-
reiuran. etsi christus. §. quedam. Vnus enim in congrega
tione debet esse prelatus: et ille cui cōmittitur qui bona mo
nasterii aut illius religionis debet dispensare prout vnu-
cuiq; opus fuerit. vt. xij. q. j. c. ij. c. quia tua. c. scimus. xviij. q.
ij. nullam. et. c. abbates. Et ꝙ in hoc prelati dispensare nō
possunt cum suis religiosis subditis super peculio haben
do vel proprietate, expressum est in concilio Lateranensi
ex̄ de sta. mona. c. ij. §. qui vero. et. c. cum ad monasteriū. §.
fina. et maxime in pecunia ad libitum monachi expenden
da: nunꝙ salutifera esset dispensatio: quia in pecunia ma-
gis inest quedā species proprietatis ꝙ in aliis rebus. Vn
de magis denominatur peculium de pecunia ꝙ de aliis
rebus: quamꝙ nomen pecunie quicquid habēt homines
comprehendat. j. q. iij. totum. et argu. ad hoc ex̄ de pigno.
c. vlti. lxxxviij. dist. eiiciens. palea est. Vnde quamꝙ possit
prelatus dicere suo subdito religioso, De pecunia tibi da-

ta vel quam tibi de monasterio do vade eme tibi habitum vel tunicam/vel calciamēta/vel alia necessaria sicut in presenti indigeret: non tamē poterit ei dicere/ Concedo tibi tot florenos vel tantam pecuniam vt expendas sicut tibi placuerit: vel vt dones eam cuivis: quia hoc est proprie in proprio dispensare: quia illa pecunia que vsu consumitur donataria efficitur: quod esse non potest. vt preallē.c. de pigno.c.vlti. et prealle.c. de sta.mo.c.ij. et.c. cum ad monasterium. Nec potest abbas a se excutere iugū dispensationis rerum monasterij que sibi competit de iure: vt alius eius subditus sit suijpsius et dispensator: nisi esset cellerarius vel alia persona communis que loco abbatis communia dispensaret: quia hoc non esset viuere in cōmuni sicut habent viuere religiosi. vt in preallē.c. dilectissimis.xij.q.j. vbi dicit. Et dabatur vnicuiqꝫ prout opus erat.q.d. a preposito vel abbate. tunc a.vij. diaconibus ad hoc electis. Actu.vj. sed seculariter viuere. vt hec sunt expressa.xij.q.j. non dicatis. ¶ Unde pessima cōsuetudo quorūdam monachorum est et aliorum mendicantium et proprietatis nutritiua/ꝙ quādo debent indui: dantur eis certe pecunie a prelatis: vel tenentur eis dare certam pecunie quantitatem annuatim pro indumentis et calciamētis et alijs necessarijs: quam postmodū expendunt et dant et reponunt pro libito voluntatis: et efficiuntur proprietarij. Unde deberēt eis dari et alia necessaria ꝫm indigentiā vniuscuiusqꝫ: non pecunia. vt prealle.c. dilectissimis. Nec religiosus debet recipere quasi pro sua prebēda determinata tunicam vel vestem non necessariam: quia tunc superfluū recipiendo quasi furtum videtur committere. vt superius est probatum. nec talis communiter viueret. vt est expressum.xij.q.j. quia tua. et.§. de rebus vero ecclesie. qui.§. si loquitur de religiosis: ad literam debet intelligi. si de clericis secularibus qui non sunt adstricti viuere in cōmuni: habet locum sequens.§. Gratiani. si ergo res ecclesie. quia habenti dare esset perdere.j.q.ij. pastor. quod.c. cum precedentibus.c. multum facit contra religiosos pannis multis et rebus superfluis suffarcinatos: quia nihilominus vestimenta non necessaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a communitate: quia sacrilegium et grande peccatum committunt suum alijs profuturum communitatibus et ecclesijs auferentes: et homicide reputantur.xij.q.ij. predia. et c. qui abstulerit. ⁊.xiij.q.ij. qui oblatiōes.j. ⁊.ij. in fi. ibi. Ecclesiam vero fraudare sacrilegiū est. Et si.c. pastor. preallē. cū alijs preceō. loquatur in clericis secularibus: multo potius in religiosis/qui strictius debent viuere/habet locū. Et eadem est ratio in vtrisqꝫ: ergo idē ius. ex̄ de confir. vti. cum dilecta. Si autem in predictis non possunt dispensare prelati cum suis subditis religiosis: multo minus ꝙ habeant specialiter reditus vel prouentus/ vel vsufructum in aliqua terra vinea/vel domo/vel sylua: quia omnia talia monasterio cedunt post professionem.xix.q.ii. perlatū. et no.xxvij.q.j. de viduis et puellis. in glos. de pba.c. in presentia. potest ergo. in additione Bar. que incipit/ Credo. et plenius.xix.q. vlti. in.l. si qua mulier. in glos. ꝙ si habēt. in fi. ibi. quid si ingrediens. ¶ Dispēsare etiam in hoc vel licentiam dare/esset eis licentiam dare ꝙ non viuerent in communi: quod facere non possunt. saluis ijs que leguntur et no. ex̄ qui cleri. vel vo.c. vlti. in glos. ergo non erat. ⁊ preallē.c. de viduis. Si in predictis prelati dispensare non possunt cū suis subditis: quid dicemus de pseudo religiosis qui faciūt cum rusticis laboratoribus societates bestiarum: que vocantur Socheta in vulgari: qui etiam dāt pecunias suas mercatoribus ad partem lucri: qui etiam faciunt massaritias suas ad partem et lucra sua nefanda: et licet sub vno tecto viuant cum alijs: non tamen communiter viuunt in refectorio: et vix in choro: nec in labore manuum/ sed per se vel cum vno socio/ vel vna monacha cū alia sua socia non cum communitate ducunt communiter vitam suam? Dico ꝙ tales coram deo et coram ecclesia cū tota de facto tolerantia superiorū fractores sui voti sunt.

et in proprio vere viuūt: et toti mortui sunt: quia hypocrite sunt: et melius fuisset eis in seculo cum rebus proprijs/ ꝙ in ordine remansisse: quia malum est cadere a proposito: sed peius est simulare propositum. Si nō seruat foris sanctitatem: dimidius cecidit. si intus habuit simulationem: totus cecidit.xij.q.j. certe ego. et.c. scimus. Melius est habere claudos: id est non professos seculares/ꝙ plāgere mortuos. Quicūqꝫ enim hypocrita est: mortuus est.xij.q.j. nolo. super quo verbo mortuos dicit ibi glos. id est qui renuntiauerunt proprijs: et tamen volūt habere proprium. Preter id autem quod dictum est de pecunia possunt subditi religiosi de licentia superiorum suorum tenere libros et res alias necessarias ad vsum suum. vt no.xij.q.j. non dicatis. in glos. nunquid. sed non superfluas: vt superius est probatū. ¶ Quicquid superiores cōtra predicta faciunt: cum suis religiosis subditis contra deum faciūt: nec dispensatio nec licentia illi cui data est et facta eū tuetur: sed tales prelati vel ignorātes dispensant: quia ceci sunt et duces cecorum. Luce.vj. Matthei.xv. ex̄ de eta. et quali. cum sit. Et ideo tales subditi nō sunt tuti tali dispēsatione. vt scribit Bernar. ad Robertum monachum et consanguineum suum. Immo tales prelati permittūt eos habere talia vel potius dissimulant: quia ipsi in eadē dānatione sunt quam dispensant: sed quod permittimus inuiti toleramus.xxxj.q.j. hac ratione. et distin.iiij. deniqꝫ. Si dicatur ꝙ omnes quasi religiosi sic viuunt cū sua proprietate permissa: respondeo cum Augu. ꝙ non minus ardebunt qui cum multis ardebunt.ij.q.j. multi. in fi. ⁊ opti. ar. dist.viij. que contra mores. Et multi sunt vocati: pauci electi. Matthei.xx. Adde hic quod scripsi.s. in hac secunda parte. in.§. qui autē. ver.xvj. et in additione ibi que incipit/non potest. in ar.xxiiij. ¶ Cum etiam tertio apparet quorundam talium proprietas: quia authoritate propria emunt et vendunt et donant: et alios contractus qui ad veros (vide quod scripsi.j.§. porro. ver. et quia vt sepe. in ar.lxvij.) dominos pertinent celebrant. cōtra id.liiij. dist. abbati.xij.q.j. non dicatis. et alia iura superius allegata. Nā multi eorum libros et supellectilia congregant: vt tempore infirmitatis/vel vagationis per mundum/vel alias sine causa possint ea distrahere. Quidam etiam eorum parentibus non pauperibus extorta a prelatis licentia potius ꝙ obtenta dant res et pecunias quas habent ad vsum et pro suis necessitatibus. Quidā libros scribunt et vendūt: et libros emunt et vendunt carius: et alia opera faciunt que distrahunt pro libito voluntatis. vt potius mercatores et negotiatores ꝙ religiosi videantur. Faciunt etiam se procuratores et aduocatos ⁊ defensores in curijs forensibus: et dispēsatores in curijs dominorum. contra omnia iura.lxxxviij. dist. ejciens. palea est.xv.q.ij.c.j. cū.§. sequen. xvj.q.j. qui vere.c. monachi.ij.c. de presentium. vbi de hoc. et.c. sunt nōnulli. ex̄ ne cle. vel mo. per totum. ex̄ de postu. ij.c. Mutuant etiam sibi adinuicem pecunias: et faciunt aliqui in studijs et in suis forestarijs expensas nedum nō necessarias nec vtiles/ immo superfluas et voluptuosas: encenīantes sibi adinuicem et prelatis et pictantiātes de emptis de pecunia quam tenent: et libros delicatos scribi facientes: perlis et auro et argento eos munientes et cooperientes: iocalia ementes: corallia et cultellos cum manubrijs de argento et de ebore: et pater noster preciosissima de corallio que sufficerēt reginis: cum quibus parum exaudit orantes huiusmodi pater noster: pannos delicatos et molles ementes: quia mollibus vestiuntur: quia regales sunt.xxj.q.iiij.c.j. Matth.xj.xlj. dist. parsimoniā. nō viles. contra eorum regulas. emētes superfluos libros et duplicatos habentes: per mūdum vagantes cum bursis plenis et in hospitijs et in tabernis voluptuose expendētes.xliiij. dist. non oportet. et.c. clerici. edificia adornata et superflua cum celaturis et picturis preciosissimis fabricātes: ac si deus in auro et picturis et politis marmoribus excolatur. cōtra id.xij.q.ij. gloria epi. Et (quod deterius est)

aliqui eorum encenia care empta libros et pannos et nudas pecunias prelatis et alijs qui eos possunt ad officia promouere indebite largiẽtes: ita ꝙ sepe pecunias quas dicunt se pro eorum necessitatibus a prelatis cõcessas per eos et eorum mandato non pro necessitate vera/sed fictitia dispensant. contra omnia iura et eorum regulas necessarias eis expensas solummodo concedentes superius allegatas.xliiij.dist.comessationes.xvj.q.j.monachi vagantes.ex͠ de offi.ordi.quanto.j.q.j.sunt nõnulli. Si enim moderate et necessarie et vtiles expense et non superflue etiã secularibus conceduntur solũmodo:multo potius superflue religiosis qui strictius debent viuere.xvj.q.j.sic viue. interdicuntur. Ad hoc ex͠ de dolo et contu. finem litibus. vbi de hoc. et.c.seq.et de eo qui mit.in pos.cau.rei ser.c.penul.vbi etiam de hoc.et ex͠ de elec.vt preterite. vbi de hoc. et.ij.q.j.in primis.in glos.de expensis.vbi de hoc.¶ Fedũ enim et profanum mendacium et hypocrisis.xxij.q.v. cauete.xij.q.j.nolo. est maxime in religiosis mendicantibus exterius more pauperum mendicare: et interius more diuitum affluere ⁊ delicate viuere sicut ille diues epulo. Luce.xvj.vbi Grego.in homil. super verbo/epulabatur quotidie splendide. Ubi solerter intuendum est quia celebrari conuiuia sine culpa vix possunt: pene enim semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione resoluitur:cor ad inane gaudium relaxatur. Pauperes autem vilibus debent esse contenti.xlj.dist.nõ cogantur. Isti etiam religiosi qui sic nimis voluptuose expendunt pecunias eorum vsibus deputatas: vel in aliorum vsibus q̃ proprios expẽdunt:furtũ quasi cõmittunt: quia contrectant pecuniam inuito domino in alios vsus q̃ fuerit concedentis voluntas. Furtum enim est contrectatio rei aliene inuito domino.instit.de obli.que ex delic.nascũ. §.furtum. et ex͠ de elec.dudum.ij.§.j. vbi de hoc.in glos.simile. Aliqui etiam religiosi se mẽdicos fingentes cõtra illud quod dicit Augu. Ulcerosi se medicos iactitant:nihil vel parum in physica scientes:licet in ea aliqualiter studẽtes vt lucrentur pecunias et secularibus adulentur:multos decipiunt et in periculo irregularitatis se ponũt:et ex istis lucris proprietarij fiunt.et contra iura in tali scientia prohibita eis student: et sm hoc excommunicationem incurrunt de mente capituli ex͠ ne cle.vel mona. nõ magno. vt ibi no.et facit eo.tit.c.si.⁊.c.j.lib.vj. faciunt ad hoc ex͠ de etate ⁊ quali.ad aures. et de homici.tua.et hic vide quod scripsi.s͠.eo.§. viso de abbatibus. ver.xiiij. et in additione ibi posita in ar.xxv. ¶ Tum etiã quarto proprietarij sunt religiosi nostri temporis multi:quia vsum rerũ sibi appropriant sicut si res eorum essent proprie. Et sic isto modo proprium potest dici in vsu.i.abusu:q: abusus est malus vsus. ex͠ de rescrip.sedes.et.c.nonnulli. et ex͠ de consue. ex parte. et vide quod scripsi.s͠. eo.§. Item ꝙ simplex facti vsus.in ver. item dicere. et in additione ibi posita que incipit/notat etiam Archi.in ar.lvj.sicut in alio proprio.contra illud c.xij.q.j.dilectissimis. et.c.res ecclesie.et.xiiij.q.j.§. his ita. Nam appropriant sibi loca vt vix forensem fratrem nisi sit eis nimis vtilis velint subsistere ꝙ sit de familia. Semper volunt in locis proprijs commorari: vt proprie dicatur eis illud ps͠.xlviij. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Libros et res alias quibus non vtuntur: aut senio:aut infirmitate grauati: aut quia tunc in eis studere non habent: aut quia vadunt alio:⁊ ibi libros et res dimittunt sub sua clausura: aut quia eos duplicatos habent: suis fratribus prestare nolunt: et sic vere sunt proprietarij: et peccãt mortaliter. Nam ex quo libro vel re alia religiosus non vtitur in presenti: vel in proximo modico nõ vsurus est:ille liber vel res.i.eius vsus cõpetit alteri religioso volẽti vti: quia vsus communis est.vt preal leg.c.dilectissimis. Nec prelatus posset alteri religioso vsum alicuius rei alteri subdito suo concedere nisi eo indiguerit vti: al's faceret eum proprietarium in illo vsu:quod non potest facere. vt superius est probatum. ¶ Contra huiusmodi tales sibi appropriã-

tes res communes loquitur Daniel in collatione.iiij. in libro collationum Jo.cassi.dicens. Nam illud ridiculũ qualiter exprimatur:quod nonnullos post illum prime renũtiationis ardorem quo vel res familiares vel opes plurimas ac militiam seculi relinquẽtes semetipsos ad monasteria contulerunt: tanto cernimus studio in ijs que penitus abscindi non possunt: ⁊ neq͠ queunt in hoc ordine nõ haberi: q̃uis parua vilia q͠ sint/esse deuinctos: vt horum cura pristinarum omniũ facultatum superet passionẽ: quibus profecto non magnopere proderit maiores opes et substantias contempsisse: quia affectus earum ob quos illi respuẽde sunt:in res paruas atq͠ exiguas transtulerũt. Nã vitium cupiditatis et auaritie quod erga species preciosas exercere non possunt: circa viliores materias retinentes/ non abscidisse sed commutasse se probãt pristinã passionem.liij.dist.legem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psiacij vel sestorij sporelli sacelli/codicis sudarij atramentarij aliarumq͠ similium rerum q̃uis vilissimarum/eadẽ tamen qua antea libidine detinentur. Que etiam tanta emulatione custodiunt atq͠ defendũt:vt pro ipsis commoueri aduersus fratrem eos (et quod turpius est) litigare non pudeat. In quibus adhuc egritudine cupiditatis pristine laborantes/hec eadem que vsus corporis possidere monachum vel necessitas cogit sm numerũ mẽsuramq͠ communem nõ sunt habere contenti. In hoc quoq͠ sui cordis auaritiam designantes:quum vel ea quibus vti est necesse/propẽsius studẽt habere: q̃ ceteri. Uel excedẽtes diligentie modum/ peculiarius ea attentiusq͠ custodiunt: et ab aliorũ vsu et contrectatione defendunt: que vniuersis fratribus debent esse communia.xij.q.j.c.ij. quasi verbo differentia metallorum et non ipsa passio cupiditatis habeatur in noxa: et pro rebus quidem magnis irasci non liceat: pro vilioribus vero rebus hoc ipsum fecisse sine culpa sit:⁊ non idcirco preciosiores abiecerimus materias vt facilius contemnere vilia disceremus. Quid enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga opes magnas et magnificas/an erga species exerceat viliores: nisi ꝙ in eo reprehensibilior iudicandus est ꝙ qui maxima spernit minimis obligetur? Ideoq͠ perfectionem cordis abrenuntiatio talis non obtinet:quia quũ censum habeat pauperis:non abiecit diuitis volũtatem. hucusq͠ Daniel. Audiui ꝙ quum quidam religiosus a quodã alio accõmodari sibi acum petijsset:ille noluit sibi prestare nisi petẽs pro pignore forfices sibi daret: sed quum casu acus fracta fuisset: nunq̃ ille frater forfices sibi reddere voluit anteq̃ ille frater acum sibi aliam procurauit. Et ideo dicit lex ꝙ furtum etiam committitur in re parua:quia mens ⁊ affectus furantis consideratur. insti.de rerum diui.§.gallinarum.xiiij.q.vlti.furtum. insti.de vsu.§.item si is.l.dist. qui sacrum. et facit quod legitur et no͠r. ex͠ de simo.ex tue. in glos.j. In delictis enim voluntas attenditur: non effectus.de peni.dist.j.si quis non dicam.et.c. quisquis.et.c. si quis cum telo.cum.c.⁊.l.prece.et sequẽ.vsq͠ ad.§.e.s͠. Immo (quod nefandius est) aliquoties de malis religiosis contingit ꝙ si frater habet aliquos bonos sermones/ vel bonam apostillam vel librum alium specialem vtilem vel deuotum: quamq̃ ibi tunc studere non habeat aut per eũ predicare: volenti tamen et debenti predicare/aut causa edificationis sue ibi legere:non solũ pretextu auaritie passionis/sed etiam inuidie non prestabit: non attendens talis religiosus habitu et non corde nec opere: quia charitas non emulatur: non querit que sua sunt: sed emulatur proximum dei emulatione.j.ad Cor.xiij.et.x.c.xliij.dist. scimus.viij.q.j.sunt in ecclesia. Contra tales Grego. Nostra sunt que amamus in alijs: et amantium fiunt que amantur in nobis. Hinc pensent inuidi quante virtutis est charitas que alieni laboris opera nostra sine labore facit. ¶ Tum etiam quinta species proprietatis est in religiosis quibusdam: quia sicut proprietarij sunt corde multi ex eis:ita et ore:quia vbi est thesaurus eorum:ibi est cor ⁊ os

eorum. Matthei.vi. Et ex abundátia cordis. Matth.xii. os loquitur. Frequenter enim de pecunia et denariis loquuntur. contra quos.xvi.q.i.si cupis. In curiis etiam iudicialibus sunt crebro pro pecuniis litigátes. contra illud xiiii.q.i.§.i. vbi de hoc. et per Innoc. ex de re iudi.c.i.a.a.a. contra illud quod dicit apostolus. Quare nō magis fraudem patimini.i.ad Corinth.vi. Immo quicunq experiū tur: reddant testimonium q fortiores et insolentiores litigatores sunt quidam religiosi: q̄ seculares: quia nobilis materia quum corrumpitur: deterius corrūpitur q̄ vilis. ar.xlvii.distin.quantumlibet. ¶ Dicūt etiam meus liber/ mea cella/mea tunica/non attendentes ceci nec verecundantes: quia meum et tuum in proprietatē sonat. vt preal. c.dilectissimis.et.xiiii.q.i.§.his ita.et dist.viii.quo iure.legitur et no.in glos.hec verba. Unde Io.cassi.in.iiii.lib.de instit.renuntiantium/ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid suum: magnūq sit crimen ex ore monachi processisse/codicem meū/tabulas meas/et similia. proq hoc digna penitentia satisfacturus sit: si casu aliquo huiusmodi verbum de ore eius effluxerit. hucusq Io.cassia. In ordine etiam vnus litigat contra aliū aliquando pro vsu rerum quibus vtuntur: de vsu proprium facientes. vt superius est probatū. Propter quod frequenter se ad iniurias prouocant et odia: que ex auaritia nascuntur. vt superius est probatum. cuius filia est ppͥetas in malis religiosis. Unde Seneca. Quietissimam vitam ducerent homines si hec duo tollerentur de medio: meum/et tuum. ¶ Tum etiam sexta species est proprietatis talium malorum religiosorum: quia quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis: vel aliq̄d eis auferre de iis superfluis que habent ad vsum suum: nullo modo habent pacem: sed cum prelatis contendunt: eos persequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt p superiores prelatos: vel (qđ deterius est) per seculares eorum reuocari obedientias et precepta. et sic nolunt q prelati de eorum rebus se intromittant: nec quasi de locis natiuis eorum. cōtra illud. xii. q.i.non dicatis. Contrectant etiam tales res communes: quas sibi appropriant: non permittētes eas per suos prepositos dispensari: et sic furtum committunt. vt superius est probatum. Quilibet enim prout communiter taliū rerum communium dispensatorem se facit: sicut faciūt seculares. Tales ergo religiosi non sunt egressi de terra sua et de cognatione sua. contra illud Gen.xii. quod dictum fuit Abrae in persona religiosorum. Egredere de terra tua etc. sicut etiam potest exponi illud Matthei. xiii. Marci. vi. Ioannis.iiii. Luce.iiii. Nemo acceptus religiosus (subaudi deo) in patria sua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in persona domini et sequentium eum Hiere.xii. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meā etc. Et iterum Hiere.xlviii. Relinquite ciuitates habitatores Moab: et habitate in petra etc. Et Isidorus ait.lxxxi.dist. valet. Ualet interdum conuersis pro salute anime mutatio loci. Plerūq enim dum mutatur locus: mutatur mentis affectus.

¶ G

In predictis appropriationibus etsi multum offendant omnes religiosi communiter: maxime tamen caueāt sibi fratres minores: qui nec in speciali nec in communi possunt proprium possidere. vt sepissime. s. allegatū est. Qui etiam non solum promittunt sine proprio viuere: sed promittunt etiam paupertatem. sicut in eorum regula cōtinetur. et ex de exces.prela.nimis praua.ibi. In arctissima paupertate christo pauperi famulentur. et in decre. eorum Exiit.ibi. Christi semitas arcti9 elegerunt: sed arctius non seruant aliqui ex eis. immo amplius abūdant quidam ex eis: q̄ alii regulares: quia maior ad eos prout communiter habetur deuotio populi: et amplius eis dat: et populi deuotio est eis preuaricationis occasio: quia eam in questum conuertunt. quicquid dicat eorum sancta et apostolica regula/Hec est celsitudo altissime paupertatis. et apostolus.ii.ad Corinth.viii. Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quidam tamen eorum pauperes sunt sine defectu: et simplices cū multa malitia. quum tamē paupertati euangelice sm Ambrosium. vt dictum est. penuria sit annexa. Pauperes delicati. contra illud.xli.dist.non cogatur. Pauperes mathematici in apparentia: non existentia. Pauperes spiritu.i. sine spiritu paupertatis. Querantur talium promptuaria/enthece/libri/et tunice/loculi et alia supellectilia eructuantia et hoc in illud.ps.cxliii.si verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemēs in decre. Exiui de paradiso. de verbo.signi. ex in clemen. q contrarium faciunt ei qđ promittunt. Nunq̄ enim dicunt quidam ex eis/satis est. xiiii. q. iiii. quid dicam. ¶ Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Respōdeo olim erat domini pape. excepta pecunia que secabat pro dante vsq ad cōsumptionem. vt in decre. Exiit qui seminat. de verbo. signi. in vi.libro. Sed dominus papa Io. xxii. reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane ecclesie institutos: nolēs q ab illo tempore aliquis in ordine nomine Romane ecclesie procurator possit institui. Renuntiauit enim proprietati omnium rerum quas fratres habent et eis dantur ad vsum. exceptis libris ecclesiasticis et paramentis et locis. vt in sua constitutione continetur. que incipit/Ad conditorem canonum. Ergo necesse est q quum proprietas rei date apud fratres esse non possit. vt in pre alleg.c.Exiit.et.c.Exiui de paradiso. superius alleg. sit dātis: vel heredum eius: vel pauperum. quarum dispēsationem habebit episcopus: qui est pauperū pater. C. de epis. et cleri.nulli. C.communia de succes.aut. omnes vero.§.i. ex de iude.cum sit.xii.q.ii. vulterrane.cū.iiii.c.sequen. quia in fratres minores dans transferre nō potuit dominium cuius sunt incapaces: ergo remaneret apud dantem. sicut dicitur de pecunia in preallegat.c. Exiit qui seminat. et.c. Exiui de paradiso. quia nō potuit facere donator quin in sua donatione leges ecclesie et regula prohibētes fratres minores habere proprium etiam in communi/vēdicēt sibi locum. ex de testa.requisisti.cū simi. Adde hic quod scripsi.i. in.§.ostendunt.ver.sed nec minimus.in ar.lxvi. Quicūq ergo rem domino concedenti et repetenti frater minor vel communitas eorum nō reassignaret: peccaret mortaliter: quia rem sibi appropriaret: et inuito domino rem alienam contrectaret: quod est furtum. vt superius est probatum. Semper enim nomine dantis detentat frater minor rem. et ideo sibi eā negare non potest. ex de resti.spolia.cum venisset. Unde et secularis non posset rem illam prescribere: quam alieno nomine possideret. ex de prescrip. si diligēti. et de hoc plene no.xvi.q.iii.clerici. Nec res assignata fratri minori de licentia prelati potest transferri in communitatis vsus sine licentia concedentis: quia species furti est de alieno largiri. ff. de furtis. si pignore.§.i. Non petitur ergo licentia a prelato fratre minore a subdito suo fratre re indigente: vt propterea res illa in vsus trāseat communitatis: sed vt prelatus sciat et determinet cuius rei vsu suus subditus indigeat et quantum. Si autem concedēs vsum rei cōmunitati concedat: tunc prelatus habet videre quis ex suis subditis vsum illius rei magis habeat necessariū: et illi debet cōcedere vsq ad arbitriū dn̄i principaliter cōcedentis. Ad hoc facit quod legitur in preall. decre. Exiit. et ad supradicta faciūt. ff. deposi.l.i. cōmo. rei cōmodate. ex de preca.c.ii. ex de cōmo.c. vnico. Rerū em̄ quibus fratres minores vtūtur detētores sunt: nō pprie possessores. vt in iuribus preal. et no. preal.c.dilectissimis.in glos. ergo aliquis. Nō dicat ergo prelatus vel subditus in ordine fratrum minorum de breuiario/vel veste/vel re alia quacūq cōcessa eorum communitati vel singulari persone q ordinis est: sicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorātes statum vel preuaricantes in eo: immo concedentes/q ordo in communi proprium habere nō potest. vt sepe superius est probatum. Petat ergo licentiam semper frater minor

Cui sit pecunia fratri minori data.

cui aliquid pro suo vsu assignatur ab aliquo extra ordinē
a cōcedente: vt re illa possint alij fratres vti vsq; ad sue be
neplacitum voluntatis: alias vsum sibi concessum nō posset
alij concedere sine consensu concedentis: alias furtum talis
committeret. ff. de fur. qui vas. §. si ego. et. l. si pignore. §. j.
In affectu igitur ꝛ effectu aliqui fratres minores nō vsua
rij sed proprietarij sunt censendi: maxime in sex illis condi
tionibus proprietatis que superius sunt descripte.

¶ Articulus.lxv. A

Quid dicam de de-
narijs et pecunia quorum vsus ꝛ contre-
ctatio quelibet per se et per personam in-
terpositam est eis nedum proprietas to-
taliter interdictus: vt in eorum regula et

Nō licet fratri minori neq; per se neq; per aliū pecuniā recipere.

declarationibus continetur. Patet enim cor almus Frā-
ciscus vir totus euangelicus ad literā etiam in hoc volēs
euangelium obseruare sicut in alijs, saluo intellectu eccle
sie sacrosancte in tribus locis regule sub precepto fratrib⁹
per se et per personam interpositam recipere pecuniā in-
terdicit. de quo interdicto Luc. ix. Mar. x. Mar. vj. Nihil
tuleritis in via ꝛc. et. xj. q. iij. ira. Unde Chrys. super Mat.
homil. vlti. Si bonū esset aurū habere: hoc vtiq; dedisset
apostolis christ⁹ qui ineffabilia tribuit eis bona. Nunc au
tem non solū non dedit: sed etiā habere prohibuit. ideoq;
Petrus non solum nō fecundatus, sed decoratus in pau-
pertate dicit Actuū. iij. Argentum et aurum non est mihi.
Item Bernar. et habetur Mar. vj. et Luc. xij. in euange-
lio. Et perfectionis consilium ꝛ remediū infirmitatis. No
lite thesaurizare vobis thesaurum in terra. hec perfectio
est. si quidem filius hominis vbi caput suum reclinet non
habet. Mat. viij. et Luce. ix. Petro et Joanni nec aurum
erat. Act. iij. Paulus simplici victu vestituq; contentus. j.
Timo. vj. hec ipsa labore manuum acquirebat. ij. Thessal.
vlti. Sed non omnes capiunt hoc verbum sicut nec consi-
lium castitatis. Mat. xix. xxxiij. q. v. qui sitit. Ambro. homi
lia. xvj. super Gen. Quid dn̄s noster suis quidem sacerdo
tibus precepit Luce. xiiij. audiamus. Qui non renuntiat
oībus que possidet: non potest meus esse discipulus. Con
tremisco hec dicēs. Meus enim primus omnium. meus
inquam ipse accusator existo: meas condemnationes lo-
quor. Negat christus suum esse discipulum quem videt ali
quid possidentem: et eum qui nō renuntiat omnibus que
possidet. Et quid agimus? aut quomodo hec ipsi legimus:
aut populis exponimus: qui non solū non renuntiamus:
sed acquirere volumus ea que nūq̄ habuimus ante q̄ ve
niremus ad christum? Numquidnam quia nos arguit cō-
sciētia tegere nō proferre que scripta sunt possumus? No-
li duplicati criminis esse reus. Confiteor ꝛ palam populo
audiente confiteor hec scripta esse: etiam si nōdū implesse
me noui: sed ex hoc saltem cōmoniti festinemus implere:
festinemus transire a sacerdotibus Pharaonis. quib⁹ ter
rena possessio est. Gen. xlvij. xxiij. q. vlti. §. q̄uis. ex de im-
mu. eccle. non minus. ad sacerdotes domini quibus in ter
ra pars non est: quibus portio deus est. xij. q. j. clericus. et
c. cui portio. Talis enim erat ille qui dicebat. ij. ad Cor. vj.
Tanq̄ egentes multos autem locupletātes: vt nihil ha-
bentes ꝛ omnia possidentes. ex de exces. prela. min⁹. Pau
lus hic est qui in talibus gloriatur. hucusq; Ambro. Item
super illud Mat. x. in fi. Qui potum dederit vni ex mini-
mis istis ꝛc. glos. Minimi sunt qui nihil penitus habent
in hoc mundo. tales fuerunt apostoli.

Ad q̄d sit cautū ne fratres minores pecuniā habeant.

Hoc autem preceptum de pecunia nō haben
da non propterea dedit dominus apostolis
q̄ pecunia causaliter aut formaliter mala sit
sed quia absq; ea meli⁹ seruatur paupertas
et penuria euāgelica: que est prima beatitu-
do sm̄ Amb. Mat. v. Et quia est occasio cupiditatis. Un-
de Ambro. in libro de offi. dicit. Feralis (inquit) auaritia
in illecebrosa pecunia: que habentes contaminat: non ha
bentes non iuuat. Item Bernar. de colloquio Simonis
et Jesu. Hec fugiendarum diuitiarum precipua causa est:
q̄ vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri. Limosa si quis
dem et glutinosa nimis est nō modo exterior, verū etiam
interior substātia nostra menti: et facile cor humanū: om-
nibusq; frequenter adheret. Item Augu. super Ps̄. cxiij.
Non sunt iste vere diuitie: sed mendicitas: que quāto ma-
gis crescunt, crescit inopia auaritie. Non sunt vere diuitie
que plus augent cupiditatē ei q̄ eas possidet. ¶ B Itē
de lapsu mundi. Diuitijs nihil tam cauēdum est: q̄ super-
bie modus. Qui enim non habet diuitias: nō habet vnde
se extollat. Itē de verbis domini. Nihil enim est quod sic
generent diuitie quomodo superbia. Omne germen ha-
bet vermem suum. vermis diuitiarū superbia est. Gre go.
j. mora. Solet (inquit) rerum abundantia tanto a timore
diuino mentem soluere: quanto hanc exigit diuersa cogi-
tare. Nam dū foris per multa distrahitur: stare in intimis
sita prohibetur. Idē in homil. super illud Luc. viij. exijt ꝛc.
Quis vnq̄ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari
voluissem? maxime quum ille pungāt: iste delectent: et ta-
men spine sunt: quia cogitationum suarum punctionibus
mentem lacerant: et dum vsq; ad peccatum pertrahunt:
quasi inflicto vulnere cruentant. Itē Augu. de lapsu mū-
di. Diuitie ipse quas putatis plenas deliciarum: plenio-
res sunt periculorum. Item Ambro. in libro de offi. tractans
illud Luce. ix. et Matthei. x. Nolite possidere aurum ꝛ ar
gentum nec pecuniam. Uelut falce pullulantem in menti
bus humanis succidit auaritiam. Super eundem quoq;
sermonem Chryso. homilia. xxxij. Non dixit, Nolite vobis-
cum accipere aurū. sed si aliunde possibile est accipere: fu-
gite hāc perniciosam egritudinem. etenim multa per hec
emendabit. Predicta originalia a principio istius. §. huc
vsq; posui etiam. s. in prima parte. in. §. quadragesimus.
ver. fateor. in ar. xl. Item glos. super illud Matth. vj. Hec
omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorū. et ideo hec
omnia adijcientur etiam non querentibus. quibus si sub-
trahantur: ad probationem est. si dētur: ad actionem gra-
tiarum. quia omnia eis cooperātur in bonum. ad Roma.
viij. de peni. dist. ij. §. hec itaq;. ver. in eodem. Augu. super
illud Joā. vlti. Uado piscari. Cur non inuenit vnde viue-
ret: quum dominus promisit dicens Matthei. vj. Primo
querite regnū dei: ꝛ hec omnia ꝛc. Prorsus dn̄s sicut etiā
promisit impleuit. nā quis alius pisces qui caperentur ap
posuit? Item Chrys. super Mat. homil. lxiij. Nihil ita ex-
tinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrandi cupidi-
tate vel concupiscentia. sicut amaram choleram abstinen
tia et euacuatio. Facilius est enim existentes homines vo
lare: q̄ adiectione pluris quiescere facere desideriū. Cres-
cit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. xiiij. q. iiij.
quid dicam. Augu. lib. lxxxiij. questionum. Charitatis ve-
nenum est spes adipiscēdorum temporalium. Et super il-
lud apostoli. ij. ad Corinth. vj. Tanq̄ nihil habentes ꝛc.
glos. Hec fuit gloria apostolorum, nihil omnino possidere: si
ne solicitudine esse: et tam res q̄ earum dominos posside
re. Item habetur in lib. j. ecclesiastice histo. q̄ quū Abaga
rus rex preciperet dari aurum et argentum Taddeo apo
stolo: ille nō accepit dicēs. Si nostra reliquimus: quomo-
do accipiemus aliena? Paulus de se ꝛ alijs apl̄is ait. j. ad
Cor. iiij. Usq; ad hanc horam. glos. id est continue, esuri-
mus ꝛ sitimus. Qd̄ alibi dicit se expositū latronibus quasi
aliquid portaret: non obstat: quia illud tractans Ambro.
in originali sic ait. Quum in ciuitate diabolus eū occide-
re non posset: latrones excitabat sibi in via. quum tamen
nihil ferret quod latrones caperent. Ambro. lib. j. de offi.
Officium omne aut mediū aut perfectū est. et hoc in euā-
gelio probatur. Mat. xix. dicit dn̄s. Si vis ad vitā ingredi:
serua mandata. Non facies homicidium. nō adulterabis.
Hec media sunt officia: quibus aliud deest. ideo sequitur.
Si vis perfectus esse: vende omnia bona tua ꝛ da paupe
ribus: et sequere me. Hoc est igitur perfectū officiū, quod

greci chachomi/vocāt quo corrigūtur oīa que aliīs potuerunt lapsus habere. Idem super primam propositionem epistole .i. ad Corinth. A licitis temperare vult fideles: vt non solum innocentes: sed et gloriosi videantur: concessa enim preterire virtutis est maxime. Itē Hiero. ad Demetriadem. Prohibētur mala. precipiūtur bona. ps. xxxiii. et xxxvi. et .i. Pet. iii. Declina a malo et fac bonum. Concedūtur media. suadentur perfecta. xiiii. q. i. §. i. cū. c. seq. In duobus primis peccatum esse cōcluditur. Reliqua vero in nostra potestate sunt constituta: vt aut vtamur cōcessis et licitis: aut ob maius premiū ea que nobis permissa sunt respuamus. ¶ C Itē Hiero. ad Heliodorum. Perfectus seruus christi nihil preter christum habet: aut si preter christum aliquid habet: perfectus nō est. Idem ad Rusticum monachum. Si perfectionē sequi desideras: exi cū Abraā. Gen. xii. de patria et cognatione tua. et perge quo nescis. Si habes substātiam. Mat. xix. vende et da pauperibus. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus christū nudum sequere. xii. q. i. clericus. Durum/grande/difficile. sed magna sunt premia. Bernar. super illud Ma. xix. Ecce nos dimisimus omnia. Optime ⁊ non ad insipientiam tibi. nam mundus transit et cōcupiscentia eius. i. Joan. ii. Et relinquere hec magis expedit: ꝙ ab eis relinq. ¶ Fuit ergo vna causa de loculis quos habuit dn̄s ad consolandū infirmos. xii. q. i. habebat. et Augu. super ps. ciii. ⁊ Hugo super ps. xci. Bonum est confiteri dn̄o. ⁊. s̄. in. §. ad partem contrariā. in ver. iiii. in ar. lxiii. posita sunt hec et alia. Alia ad refellendum hereticos: ne cōdemnarēt ecclesiam habentem loculos. xii. q. i. exemplum. sicut faciunt Manichei: et alii heretici qui dicuntur apostolici. xxiiii. q. iii. quidam. ver. apostolici. condemnantes ecclesiam propter rerum temporalium possessiones et pecuniam. Et ad terrēdū auaros qui loculos concupiscunt. vnde nullus de christi discipulis periit nisi qui loculos portauit. Joā. xvii. vnde Chryso. super Jo. homil. lxv. Si vero quis scrutabitur quid furi existenti loculos. Jo. xiii. commisit pauperum: et dispensare fecit aurum: vt omnem abscinderet occasionē. Etenim sufficientem habebat ex loculis concupiscētie mitigationem. Sed propter nequitiam multam quam volebat comprimere christus: condescensione vtens ad eū nō incusabat surripientem: obstruens perniciosam cōcupiscētiam et omnem auferens occasionem. Alia causa ad informādum in modo habendi in cenobitis vel aliīs regularibus viuentibus in communi. xii. q. i. habebat. c. nolo. c. non dicatis. Alia ad dandum formā prelatis ecclesie ad dispēsandum bona ecclesie aut sustentationem ministrorū ecclesie: ⁊ ad pauperum releuandas miserias. vt. xii. q. i. episcopus. Unde et Chrys. super Jo. homil. lxxi. de loculis christi loquēs proponit questionem. Qualiter (inquit Mat. x.) non peram non es iubēs deferre/marsupium ferebat? Jo. xiii. xii. q. i. habebat. ⁊ respondens subdit. Ad inopum ministerium. vt discas qm̄ valde pauperē oportet pauperibus multam facere procurationem. quam authoritatē. s̄. in. §. respōdeo. ver. et Chrys. in ar. lx. perfecte posui. in quibus verbis ostendit Chrys. ꝙ viris perfectis competit miserabilium personarum curam gerere: quod maxime locū habet in prelatis ecclesie: quorū perfectioni cōsonat vt spiritualiter et etiam tēporaliter pascendis sibi gregibus intendant exemplo christi. ad hoc. lxxxi. dist. c. penul. ⁊ vlti. ⁊ lxxxii. dist. c. i. et. lxxxvii. dist. per totum. et. xxxvi. dist. §. ecce. vbi loquitur de refectione panum. Et Prosper de vita cōtemplatiua. Scientes viri sancti nil aliud esse res ecclesie nisi vota fideliū/et precia peccatorum/et patrimonia pauperum: non eas vendicabāt in suos vsus proprios: sed vt eas cōmendatas pauperibus erogauerunt. Hoc est possidendo contemnere: non sibi sed aliīs possidere: et nec cupiditati habēdi ecclesie facultates ambire: sꝫ pietate subueniendi eas suscipere. Quod habet ecclesia/est cū omnibus nihil habentibus commune. Nec aliquid eis qui sibi sufficiunt de suo debet erogare: quum nihil aliud sit habētibus dare/nisi perdere. ad hec. i. q. ii. clericos. c. pastor. ⁊. c. si quis. c. sacerdos. ⁊. c. si. ¶ Quantum ad modum vtēdi/forma fuit perfectiōis ipsis apostolis ac ceteris huiusmodi paupertatem professis: vt quū amore paupertatis semper carere loculis cupiant: solum quādo aperte necessitatis vrget articulus loculos ferāt. vt. s̄. ostensum est per originalia. Et hic adde quod scripsi. s̄. per. v. folia. §. ad partē contrariam in si. in ar. lxiii. Non igitur loculi christi ad fomentum cupiditatis: sed ad exemplum pietatis ⁊ paupertatis et condescensionem infirmitatis trahendi sunt. vt in preall. decre. exiit qui seminat. Sicut enim in saluatore nostro crucifixo nil fuit quod seculares glorias aut delicias saperet: sic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias appetendas esse monstraret. Quin potius vt nos perfecte paupertatis amore accenderet: in huius mundi campum hostem impugnaturus ingrediēs/de pauperrima matre. xxvii. q. ii. sic enim. pauperrimus prodiit. Unde Beda super Marcum exponēs illud. Si quis mihi ministrat: me sequatur. Jo. xii. ait. Cōsideremus qua via venit: vt sequi mereamur. Ecce quum dn̄s sit et creator angelorum: suscepturus naturam nostram quam condidit: in vterum virginis venit. nasci tamen in hoc mūdo per diuites noluit parentes: pauperes elegit. Unde et agnus qui pro illo offerretur defuit: columbarum pullos ⁊ par turturum ad sacrificium mater inuenit. Luc. ii. Itē Chrys. super Mat. viii. homi. Pariens quidem filium confestim illum reclinauit in presepio: q: multis conuenientibus propter descriptionem. Luc. ii. non erat domum inuenire. Sed quid fuit qd̄ suasit magos adorare? Nihil enim sensibilium magnum erat illic: sed presepe et tugurium et mater pauper: vt nudam magorū videas philosophiā. Idem quoqꝫ in homi. epiphanie de Magis loquens sic dicit. Viderūt pandochium tenebrosum ⁊ sordidum: magis animalibus ꝙ hominibus aptum: in quo nemo contētus erat secedere nisi itineris necessitate coactus: matremqꝫ eius vix tunicā habentem vnam: non ad ornatum corporis/sed tegumentū nuditatis proficientem. Sed et hostiam deo patri vt pontifex offerens/nudus in cruce pependit: necnon vt veritatis eius tamꝙ perfectissime rectitudinis nequaꝙ discordaret medium ab extremis: tota ipsius vita caminus paupertatis fuit. Esa. xlviii. Unde Bernar. Volue ⁊ reuolue a partu virginis vsqꝫ ad crucis patibulum. non inuenies in christo Jesu nisi stigmata paupertatis. ad hec. xii. q. ii. gloria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Jesu. Longe (inquit) aliud est in luto aquarum multarum diuisi. Exo. xiiii. fundo maris iter carpere terrena licite possidēdo: aliud ipsam nouis gressibus nudam calcare omnia relinquēdo. Matth. xix. Sed tempori gratie prerogatiua hec debebatur. Petro nouū iter et non typus iterans seruabatur. Mat. xiii. Antiquorum sane patrum diebus donec inter homines ⁊ in terris videretur ⁊ conuersaretur inter homines dn̄s maiestatis: non erat euangelice forma perfectionis: sed spiritū dn̄i solo in terris spū sequebātur. At vbi verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Jo. i. Jam in eo tradita est imago vite: ⁊ cōuersationis exēplar: qd̄ oportebat etiam corporaliter imitari: vt vtroqꝫ sequentes nō vlterius cum patriarcha Jacob altero femore claudicemus. Gen. xxxii. Nec id dicim⁹ tamꝙ saluari quis hoc nequeat tēpore: si secus egerit: sed vt gradum agnoscat proprium: et locum perfectionis aut discipulatus officium non vsurpet. Item idem ibidē. Dotatas et ditatas videmus ecclesias a diuitibus seculi: sed heu data est ipsa prouidentia eleemosyne in occasionem carnis. Et qui sibi atqꝫ aliīs in celo parare tabernacula debuerant: in terra coniungunt domum ad domum: ⁊ copulant agrum agro. Esa. v. Quis huius temporis rapiat ab ore apostolorum verbum gratie/verbū fiducie/Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te? Mat. xix. Ecce enim vt populus/sic sacerdotes diuites fieri volunt. Similiter et hic et abundātius recipiūt consolationem suā. Luc. vi.

Cur loculos christ⁹ habuerit.

Et quibusdam interpositis ait. Utinā in duodecim vnus hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis careat valeat inueniri. Utinam saperes et intelligeres.in cā tico Moysi Deutero.xxxii.cum thesauro pecunie thesauros ire pariter cumulari. Utinam nouissima preuideres. Mat.xix.Animaduerteres facile per foramen acus trāsituros non diuitiarum cumulos sed delictorum. Nihil enī intulimus in hunc mundum: haud dubium q̄ nec auferre poterimus quicq̄.i.Timo.vi. ¶ Amb.in lib.de offi. Qui apostolos sine auro misit: ecclesias sine auro cōgregauit. Mat.x.Et iterum.Qui plurimum auri possidet: nō abundat. Bernar. Animam dei capacem quicquid minus deo est implere nō potest. Eccl's.vi. Omnis labor hominis in ore eius.i.in explendo desiderio anime: sed anima ei⁹ non implebitur: quia nihil est quicquid in hoc seculo est: quod figura est.i.Cor.vii. Hiero.ad Lucinum. Joseph cū tunica egypti fugere nō potuit.i.pallio.Gen.xxxix.Adolescēs qui opertus sindone sequebatur Jesum: quia tentus fuerat a ministris: terrenū abiiciens indumentū nudus euasit.Mar.xiiii.Mat.xxvi.Helias igneo curru raptus in celum/melotam(pellis caprina est.Hebre.xi: Circuierūt in melotis)id est pallium.iiii.Reg.ii.reliquit in terris.Heliseus boues et iuga prioris operis cōuertit in vota.iii.Regum.xix.lxxxvi.dist.non satis.Qui tangit picem inquinabitur ab ea.Eccli.xiii.Quādiu versamur in seculi rebus: ⁊ anima nostra possessionum ⁊ redituum procuratione deuincta est: de deo libere cogitare nō possumus.Cui ⁊ glos. cōsonat super illud Cant.v.Spoliauit me tunica mea.Recepta solicitudine temporalium subsidior/ quātūlibet eximius doctor difficile vitat peccatum. Isidorus. Semper interna quiete frueris: si te a terrenarum actionum strepitu subtraxeris. Hieronymus ad Rusticum monachum. Sanctus Exuperius Tolose eps vidue sareptane.iii.Regum.xvii.imitator esuriens pascit alios: et ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena: omnemq̄ substantiā christi visceribus erogauit.xii.q.ii.c.i.⁊.c.q̄ abstulerit.Nihil eo ditius qui corpus christi canistro vimineo: sanguinē portat in vitro.nō ob.c.de conse.dist.i.et calix.Qui auaritiā proiecit de templo: qui cathedras vendentium colūbas mensasq̄ subuertit.Mat.xxi.Mar.xi.Luc.xix.Jo.ii.et.i.q.iii. et multis.cum.c.seq. Mammone ⁊ nummulariorum era dispersit: vt domus dei vocaretur domus orationis: et nō spelunca latronum. Huius tu sectare vestigia: et ceterorū qui virtutis illius similes sunt: quos sacerdotium ⁊ humiliores.c.dist.contra morem.xciii.dist.domus.xcv.dist.esto. facit et pauperiores.xli.dist.eps. Aut si perfectus esse desideras: exi cū Abraā de patria et de cognatione tua. Gen. xii.Si habes substantiam: vēde et da pauperibus.Mat. xix.Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus.xii. q.i.clericus.xxxv.dist. ecclesie. nudū christum sequere: durum/grāde/difficile: sed magna sunt premia. et hoc.s̄.post ver. Idē ad Rusticum. Grego.iiii.moral. Rarū valde est: vt qui possident aurū ad requiem tēdāt: quum per semetipsam veritas dicat.Luce.xviii.Mat.xix.Marci.x. Q̄z difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum celorum. Rabanus super Mat.xix.ibi. Q̄z difficile. Difficile hoc et maximi laboris est: pecunias habentes/ vel in pecunias confidentes exui philargyrie.i. auaritie retinaculis: et aulam celestis regni intrare. Augu. de moribus ecclesie. Job omnes diuitias amisit: et factus est repente pauperrimus. Job.i.sed incōcussum tenuit animum.quo animo si essent nostri temporis homines: non magno pere in nouo testamento ab istorum possessione prohiberemur: vt perfecti esse possemus. Grego.i.moral. Nondum virtus precepti emicuerat que oīa relinqui preciperet ⁊c. vide.s̄.in.§.item q̄ simpliciter.ad fi. ver. item fm oppositorem.in.lvi.arti.Bernar.de colloquio Simonis ⁊ Jesu. Excusant se aliqui fortasse dicentes ad Abraam Isaac et Jacob. Abraam diues valde. Gen. xiii. Isaac locupletatus ⁊c.Gen.xxvi.Jacob diues valde.Genes.xxxvi. Ceterisq̄ sancti numquid diuitias habuisse leguntur? Sufficit nobis esse sicut patres fuerunt. Neq̄ enim sumus nos patribus meliores.iii. Regum.xix.Si culpabilis esset possessio diuitiarum: nūq̄ illi in diuitiis tantam a domino gratiam obtinerent. Quid respondebimus nouis imitatoribus sanctorum veterum patrum? Imponāt certe vitulos super altare domini.ps.l.Mactent arietes.hircos immolent.Heb.ix.quia et Abraam hoc fecit. Gen.xxii. Sed hec inquiunt statum vltra non habent: vbi reuelata est. ex de puri.post par.c.i.veritas.Transierūt quidem si ipsas sanctorum quoq̄ diuitias temporales vmbram fuisse dixerimus futurarum.i.Corinth.x.de conse.dist.ii.reuera. In figura siquidē omnia eis legimus cōtigisse. Denique quidni terrena palam possident sancti et perfecti viri: quum sola palam terrena promitterentur a domino? Ubi sane celestis pmissio insonuit: necesse est spiritualia spiritualibus comparari.i.Cor.ii. Et mutari sacrificium spe mutata.ar. ex de constitu.translato.hucusq̄ Bernar.facit op.xii.q.ii. gloria. ¶ D Immo etiam sancto Esaie qui erat in lege veteri ait dn̄s Esa.xlviii. Elegi te in camino paupertatis. Grego.in homil.xl.euāgelistarū de lazaro et diuite. Mala(inquit)lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona diuitis remunerauit felicitas transeūtis vite. Illum paupertas afflixit et tersit: istum abundantia remunerauit et repulit. ps.xxx. In abundantia proiectus sum a facie oculor tuorum. Chrys.super epistolam ad Heb.ii.sermone. Christianus in pauperie constitutus/ q̄ cum diuitiis magis irradiat. Quomodo hoc? q: excludit a se superbie typum. Nō erit arrogans: sed patiens obtemperans ⁊ pudicus et mitis et sapiens. Qui vero in diuitiis constitutus est: multa illum ad hec bona prepediunt. Inspiciamus ergo que diues operat. rapit aliena. estuat cupiditate. nefandos non desinit perpetrare concubitus. maleficia cuncta committit. Nonne vniuersa hec ex diuitiis conspicimus generari? Intuere quomodo in pauperie magis q̄ in diuitiis virtutes facilius possidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita diuites nullam vindictam suscipiunt. nam cum omnibus malis suis etiam hoc malum habēt diuitie: quia malignitate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias possidet semper peccans: nulla pena reuocatur. facit op. xxiii.q.i.paratus.ibi. Nihil est infelicius infelicitate peccātium ⁊c. Sed sine illis remediis remedia suscipit peccatorum: et frenum nullus illi imponit. Item in eodem sermone.xviii. Nemo causetur(inquit)de paupertate: tāq̄ causa sit multorum malorum: neq̄ obloquatur de christo qui perfectionem illam dixit Matthei. xix. Si vis perfectus esse ⁊c. Hoc enim ipse dixit: et operibus ostendit: et per discipulos suos ostendit et docuit. Sectemur ergo paupertatem. maximum quippe bonum est. nihil enim eo opulētius qui paupertatem sponte diligit: et cum alacritate suscipit. Item in eodem sermone. Abiiciamus quecumq̄ corpus florere faciunt: vitiant autem animam: vtpote diuitie delicie et gloria. Idem ponitur.s̄.§.religio. versicu.quod autem. in.lxi. articulo. sed hic plenius. Cuncta hec carnis sunt: et amor corporum. Itaq̄ non amemus ampliora: sed paupertatem semper sectemur. ista enim magnum bonum est. Sed sapientia pauperis pro nihilo habetur. Ecclesiastes.ix. Sed iterum. Diuitias et paupertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis libera me. Prouerbiorum. xxx. Quare hec dicta sunt? Hec in veteri testamento dicebantur: vbi multa ratio diuitiarum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contemptus. vbi hoc quidem maledictio erat: illud benedictio. Sed nunc nequaq̄ ita est. vide de hoc.xii.q.ii.cap. gloria episcopi est. Si vis audire paupertatis predicamenta: ipsam professus est christus. et dixit. Filius hominis non habet vbi caput reclinet. Matthei. viii. Et iterum. Nolite possidere aurum neq̄ argentum. Matthei. x. et Petrus ait. Argentum et aurum non est mihi. Actuum. iii. cap. Et in ipso quidem veteri testamento Helias preter

super illud Actuum.iij. Argentum et aurum non est mihi. Non enim erat suum quod reseruabat in vsus pauperum qui reliquerant patrimonia sua ponẽtes omnia ad pedes apostolorum. Actuũ.iiij. Hieronymus in laudibus Paule ait. Hoc habebat voti vt mendicãs moreretur: et vnum nummum filie non relinqueret: et in funere suo aliena sindone inuolueret. sicq; facta est sicut christus. Jo.xix. Chryso. in laudibus Pauli dicit ꝙ nihil habebat nisi corpus: sʒ et in hoc exemplum se aliis prebuit quum ait. j. Cor.xj. in princi. Imitatores mei estote: sicut et ego christi. Hieronymus ad Lucinum. Seipsum et res omnes deo offerre christianorum et apostolorũ est: qui duo paupertatis sue in gazophylacium era mittentes. Marci.xij. in fi. xiiij.q.j. odi. Luc.xxj. totum censum quem habuerunt domino tradiderunt: ⁊ merentur audire. Matthei.xix. Sedebitis super sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel. Chrys. super Mattheum. homilia.xxxviij. Veruntamen quecunq; dixero: nihil representabit tale sermo quale rerum experientia. Et ideo vellem illos qui in illum deuenerunt philosophie verticem / nobis adesse: et tũc manifeste videre huius rei delectationem: et qualiter nulli illorũ qui diligunt paupertatem / acceptarent ditari decem milibus prebendis: tanq; qui non lamentãtur in solicitudinibus: sed rident et saltant: et iis qui diadema sibi circumponũt magis in paupertate decorantur. ¶ Chrys. super Mat. homilia.xlvj. Quid autem si quis tibi proponeret facere fenum aurum / et posse omnes pecunias vt fenum cõtemnere? nõ vtiq; hoc susciperes magis. ⁊ valde decẽter. et eñ hoc homines maxime attraxissent. Si enim videretur auro affici: concupiscerent et ipsi hanc virtutem. vt Simon magus. Act.viij. j.q.j.c. qui studet. xxvij. dist. quod interrogasti. et augeretur eis pecuniarum cupido. Si autem viderent homines vt fenum aurum despiciẽtes: olim vtiq; ab hac egritudine exuti essent. Letitia mentis pauperem comitatur. Vnde glos. super illud ps. lxviij. Ego sum pauper ⁊ dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo in me et in membris nomen dei cum cantico: id est cum delectatione: quia si omnia desint: deus tamen mecũ est. vt sequitur. Videant pauperes et letentur. vide. s. ver. Chrys. homilia.iiij. Grego. nazanzenus. Sed facultatibus / inquis / defraudabunt meis: sed facilius mihi abscinderẽ quas nõ habeo. Si autem ecclesiasticis hoc vtiq; est pro quo omis pugna et omne certamen est: an ignoramus ꝙ per pecunie cupiditatem et loculorum fraudem Judas ad proditionẽ proficiscitur christi? Jo.xij. ⁊ xiij. et Luce.xxij. in prin. xxiij.q.iiij.c.ij. ⁊ iij. ij.q.j. vnus. Augu. in fine libri / vnde malum. Qui (inquit) bene vult vti temporalibus bonis: non eis amore conglutinetur: et velut mẽbra anime sue faciat quod fit a mundo: ne cum resecari ceperint: cum cruciatu tabescat: sed eis totus superferatur: et habere illa atq; regere paratus sit: amittere vero ac non habere paratior. Ambro. Nullum adminiculum prestant diuitie ad vitam beatam. quod euidenter monstrauit dominus dicẽs Mat.v. Beati pauperes spiritu. et Beati qui nunc esuritis. Luce vj. Itaq; paupertatem / famem / dolorẽ / que putantur mala pene. ex. de iureiuran. ⁊ si christus. non culpe. xv.q.j. illa. non solum impedimento non esse ad beatam vitam: sed etiam adiumento esse euidentissime mõstratum est. Sed et illa que videntur bona. s. corporalia / diuitias / satietatẽ / letitiam expertem dolorũ / detrimentum esse ad fructũ beatitudinis dominico. Luce.vj. Ve vobis diuitibus. declarato iudicio liquet. Sic ergo non solum adminiculo nõ sunt ad vitam beatam corporis externa bona: sed etiam dispẽdio sunt. Hiero. in vita Malchi monachi. Ecclesia postq; ad principes christianos venit: postea ⁊ diuitiis maior est / sed virtutibus minor effecta: sed inter turbines et aduersa mũdi succreuit. xij.q.j. futuram. Hiero. ad Eustochium. Alia fuit in veteri lege felicitas: in qua beatus dicitur qui habet semẽ in sion. Exo.xxiij. et repromissio fit diuitiarum in toto pentatheuco. ⁊ xxiij.q.v.§. hinc notandũ. Statim autem vt filius dei ingressus est super terram: nouam sibi legẽ instituit: vt qui ab angelis adorabatur in celis. Heb. j. haberet et angelos et in terris. Tunc holofernis caput Judith continens amputauit. Judith.xiij. Tunc Jacobus ⁊ Joãnes relicto patre rete ⁊ nauicula / secuti sunt saluatorem. Mat.iiij. affectum sanguinis et vincula seculi et curam domus pariter relinquẽtes. Tũc primũ auditum est. Mat.x.⁊.xvj. Mar.viij. Luce.ix. et.xiiij. Qui vult venire post me ⁊c. Nemo enim miles cum vxore pergit ad preliũ. Discipulo ad sepulturam patris ire cupienti non permittitur. Matthei.viij. Luce.ix. Vulpes foueas habẽt: et volucres celi nidos: filius hominis non habet vbi caput reclinet. ne forte contristeris si anguste permanseris. Hiero. ad Nepotianũ. et est.xij.q.ij. gloria. Neq; vero aliquis mihi opponat diues in iudea templum: mẽsas / lucernas / turibula / patellas / ciphos / mortariola / et cetera ex auro fabrefacta: tunc hec probabantur a domino quãdo sacerdotes hostias immolabãt: et sanguis pecudum erat redemptio peccatorum: quãq; hec omnia in figura precesserunt. Nunc vero quum paupertatẽ domus sue pauper dñs dedicarit: portemus crucem: et diuitias lutũ esse putemus. christus vocat Luc.xvj. xiiij.q.v.§. sed hec. Iniquum mãmona non amemus quod Petrus se non amare testatur. Act.iij. Alioquin si tantum literã sequimur: ⁊ in auro atq; diuitiis simplex nos delectat historia: cum auro obseruemus ⁊ cetera. Ducant pontifices vxores virgines. Leuit. xxj. xxviij. dist. q: sunt. xxvij. di. nemo. ⁊.c. seminatim. xxxiiij. dist. curandũ. et.c. precipimus. Lepra corporis. Leuit.xiij. et.xiiij. de peni. di.j.§. ex his. ver. moysi. et in glos. id est aliqua macula. vitiis anime preferat. Crescamus: multiplicemur: et repleamus terram. Gen.j. Figamus duodecim mense tabernacula. Deut.xvj. et solennia ieiunia buccinis concrepemus. Qui si hec omnia spiritualia spiritualib⁹. j. Cor.ij. comparantes sic intelligamus vt dñs noster intellexit et interpretatus est (sabbatum ista cum ceteris figuralibus euacuata constat. dicit Gratianus. xxxv.q.j.§. hac itaq;.) Aut aurũ repudiemus cũ ceteris superstitionibus iudeorum: aut si aurũ placet: placeant ⁊ iudei: quos cũ auro aut probare nobis necesse est: aut damnare. Si opponatur de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil.iiij. ⁊ xlj. dist. ꝙ dicit Scio abũdare. nõ debet intelligi quantum ad affluentiam rerũ: sed quantũ ad sufficientiam mẽtis. de qua Augu. in lib. de beata vita. Nullus perfectus aliquo eget. Et qđ videtur corpori necessarium: sumet si adfuerit: et si nõ adfuerit: istarũ rerũ nõ frangitur inopia. ¶ Hãc paupertatis formam Joannes etiã seruauit euangelista cũ discipulis suis. inter quos duobus. s. Tito et Eugenio. de quibus legitur ⁊ no.xvij.q.iiij.§. sed notandũ. qui magnas reliquerãt opes / egestate tẽtatis. sicut scribitur in eius legẽda / ait. Nũquid nõ valet manus dñi vt faciat seruos suos diuitiis affluentes? sed hoc certamen statuit animarũ: vt sciant se eternas habituros diuitias / qui pro eius nomine tẽporales opes hic habere noluerũt. Mat.v. Chrys. sup Mat. homi.lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim / sicut desistere ab acquirẽdi cõcupiscẽtia: sicut amaram choleram abstinẽtia et euacuatio. Facilius enim est hoies existentes volare: ꝙ adiectiõe pluris quiescere facere desideriũ. Et Aug. lib. lxxxiij. questionũ. Charitatis venenũ est spes adipiscendorum tẽporaliũ. Greg. sup Ezech. homil.vj. Neq; eñ sanctus vir ideo terrena deserit: vt hic alia tpalia centies plus recipiat. Mat.xix. Sed per centenariũ numerũ perfectio designat: q: si quis pro dei nomine tẽporalia cõtẽnit: hic persecutionẽ mẽtis recipit: vt ea nõ appetat que cõtempsit. Centies itaq; recipit quod dedit: q: pfectionis spiritum accipiens terrenis non indiget: etiam hoc si non habet: his consentit. Bernar. in sermone illo. Dixit simon Petrus Mat.xix. dicens. Quid est centuplum istud fratres: nisi consolationes / visitationes / primitieq; spũs qui super mel dulcior est? Illud centuplum pulchre lateq; exponit Abraam de charitate et virtutibus et pace animi:

et etiã literaliter in collatione sua que est de mortificatione: que est vltima. et. xxiiij. in lib. collationum Jo. cassi. Et post pauca. Non est pater aut mater: non est domus aut ager: nõ denique aliquid corporale: sed plane his omnibus est delectabilius: super omnia hec dulcius: et vniuersis his iocundius est: ⁊ quecunque desiderantur in seculo hoc: nequaquam huic valent cõparari. Beda etiã super illud Mat. xix. Nemo est qui reliquerit domum ⁊c. Quia nimirum a fratribus atque consortibus propositi sui: quia ei spirituali glutino colligãtur: multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Cui consonat glos. ibidem. Omnes sancti et quecunque habent communicãt. xij. q. j. c. ij. xxiiij. q. vij. c. j. et. iij. et. iiij. Item glos. super illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorum: ideo hec omnia adijcientur: et nõ querentibus. si subtrahãtur: ad probationem: si dentur: ad gratiarum actionẽ erunt. Grego. in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc erigit diuersa cogitare. Nam dum foris per multa distrahitur vel spargitur: stare in intimis fixa prohibetur. Idem Grego. in homil. super illud Luc. viij. Exijt qui seminat ⁊c. Si nos inquit vobis semen verbum: agrum mundum: volucres demonia: spinas diuitias significare diceremus: ad credendum nobis mens forsitan vestra dubitaret. Unde et idem dominus per semetipsum dignatus est exponere que dicebat. Quis vnquam mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quum ille pungant: iste delectent? ⁊ tamen spine sunt: quia cogitationum suarum punctionibus mentem lacerant: et dum vsque ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Hec etiam duo originalia. s. sunt posita inter ista originalia. Gregorius in homil. vnius martyris super euangelium: Si quis vult. Nudi cũ nudo scz diabolo luctari debemus: quia si vestitus quisque cum nudo luctatur: citius ad terram deijcitur: quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia: nisi quedam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat: vestimẽta abijciat: ne succumbat. Hieronymus ad Nepotianum et transfertur. xij. q. j. clericus. pš. xv. Si autem ego pars domini sum · et funiculus hereditatis eius: nec accipio partem inter ceteras tribus. xiij. q. j. §. his ita. ex̃ de deci. c. j. sed quasi sacerdos et leuita viuo de decimis: et altari deseruiens. j. Cor. viij. ex̃ de prebẽ. cũ sm. altaris oblatione sustentor: habens victum ⁊ vestitum: ijs contentus nudam crucẽ nudus sequor. ij. Timo. vj. xij. q. j. episcopus. Hiero. ad Heliodorum. Nolo pristinarum necessitudinũ recorderis: nudos habet eremus. Bern. de colloquio Simonis et Jesu. Age ergo et qui relinquere omnia disponis: te quoque inter relinquenda numerare memento. Immovero ⁊ principaliter abnega temetipsum. Matth. xvj. Marci. viij. Luce. ix. Hieronymus loquens de paula. Testis est Jesus nec vnum quidem nũmum ab ea derelictũ. Quid hac virtute mirabilius: feminam nobilissime familie magnis quondam opibus tãta fide omnia dilargitam: vt ad egestatem vltimam perueniret? Jacent alij pecunias in corbonam. Luc. xix. xxiiij. q. i. odi. funibusque aureis dona pendeant. Nemo plus dedit pauperibus quam qui sibi nihil reliquit. Mat. iiij. ibi Grego. in homil. Greg. in dialogo de abbate Isaac sic ait. Quumque ei crebro discipuli innuerent vt pro vsu monasterij possessiones que offerebãtur acciperet: ille solicitus sue paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessionẽ querit: monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere: sicut auari solent diuites perituras diuitias custodire. Chryso. homil. viij. super Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti paradisi hanc videbis meliorem effectam. Etenim est videre vbique regionis illius christi exercitum ⁊ regalem gregem et superiorum virtutum vrbanitatem. Existẽria enim omni exuti et mundo omnino crucifixi? Galathas vltimo. et vltra prorsus procedunt ad corporis operationem: ad indigentiam vix cibum sumentes. Neque enim quando ieiunant et vigilant: vacare per diem dignum existimant: sed noctes quidem sacris hymnis et vigilijs: dies in orationibus et manuum operationibus consumunt: apostolicum imitantes zelũ. Luce. xviij. Oportet semper orare. i. Thessalonicẽ. vlti. de consecra. distin. v. i. Corinth. iiij. Uerecundemur igitur omnes et diuites et inopes. quum illi nil penitus habentes nisi corpus ⁊ manus suas: cogunt se ⁊ secum litigant impensas hic indigentibus inuenire. sicut Paulus Actuum. xx. Nos autem multis modis terre reconditis nec superflua ad hoc tangimus. Gregorius nazanzenus in apologia sua. libro. ij. Sed paupertatem inquit et penuriam exprobrabũt. Iste sunt diuitie mee. Ista me non solum gloriantem: sed arrogantem facit. Uideo enim mihi hec audire ab inimicis: quia vestigijs illius incedã: qui propter nos egenus factus est quum diues esset. ij. Corinth. viij. Atque vtinam exuere me istis panniculis quibus circumdari video: possem: vt nudus effugerẽ spinas: diuitias. Matthei. xiij. Luce. viij. seculi que retinent et reuocant pergentes ad deum. Chryso. super Matth. homilia. ix. Si ab honore quidem qui in superioribus est pre alijs pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt: Celorum autem rege per singulos dies clamante et dicẽte Matthei. xix. quia difficile est cum illis celum intrare: non proijciemus omnia: et non desistemus ab omnibus: vt cum libera facie regnũ ingrediamur? Idem super Joannem homil. xix. Omnia agamus vt christum imitemur. Quid igitur christus ait Matthei. viij. Luce. ix. Uulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autẽ hominis nõ habet vbi caput reclinet. Augu. super illud apostoli. ij. Corinth. viij. Scitis inquit gratiã domini nostri Jesu christi: qui propter nos egenus factus est: quum esset diues ⁊c. Factus est egenus intantum vt non haberet quod habẽt vulpes. Luc. ix. et in hoc consilium do vt paupertatẽ eius seruemus et imitemur.

Predicta originalia que recollegi pro magna parte de apologia fratris Bonauenture de expropriatione et de paupertate et de prohibitione pecunie apostolis et apostolicis viris data: ideo superius cumulaui: vt sciãt viri euangelici maxime fratres minores ad quid sunt per euangelium et suam regulam obligati. de quo euangelio et regula et declarationibus et constitutionibus generalibus et prouincialibus aliqui non curantes: votum paupertatis frangunt: superflua recipientes: que habent ad vsum sibi appropriãtes: et pecunias per alios verius per se possidentes.

Articulus. lxvj. A

Offendũt autem in ista receptione aliqui fratres minores: prout cõmuniter multipliciter per hunc modum. Tum quia de pecunia que pro eis deponitur: emunt et faciunt superflua. quum vsus moderatus et pauper cõcedatur in rebus eis et non superfluus. vt in decre. Exijt qui seminat. li. vj. ⁊ in clemẽ. Exiui de paradiso. de ver. signi. clarius continetur. Expense enim voluptuose oibus sunt prohibite: vtiles concesse: secularibus necessarie sine quibus res stare nõ põt: expẽse necessarie: ⁊ vita ista nõ ducitur: religiosis maxime fratribus minoribus cõcedũtur. vt de hoc no. superius in §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in fi. in ar. lxiiij. Itẽ quia de illa pecunia de emptione preciosorum faciunt emi iocalia ⁊ preciosa: ⁊ scribi libros delicatos: ⁊ vestes preciosas: et fercula lauta: cum diuite epulone. cõtra illud Luc. xvj. xlj. dist. non cogantur. et. c. parsimoniã. vide. s. in. §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in articulo. lxiiij. Item non pro necessitatibus inguentibus vel emergentibus faciunt pecuniam deponi: sed pro futuris necessitatibus et non necessitatibus: vnde non solum curant de crastino

Fratres minores multifariã abutũtur pecunia.

contra verbum dei. Mat.vi.in fi. Nolite soliciti esse in crastinum.xii.q.i.habebat.sed de anno:ū circulo.cōtra p:eal. decre. exiit. Item quum pecunia deponatur p:o taliū necessitatibus:ipsi frequenter faciunt eam expendi et expendunt p:o alio:um fratrū necessitatibus et seculariū.quod fieri nō potest sine licentia illius a quo deposita est:et p:o quo retinetur. vt p:eall.c. exiit. Item tota die emunt per se aliqui fratres:et vendunt per alios: ⁊ sic per personam interpositam pecuniam accipiunt et dant.contra eo:ū regulam ⁊ declarationes p:edictas. Fratres enim mino:es quicquid sit de aliis religiosis/nec emere nec vēdere possunt per se vel per alios: nec cū licentia nec sine licētia p:elato:um:quia qui per aliū facit:per se facit.ex̄ de resti.spo. cum venisset.quia tales contractus ad veros dominos et p:op:ietarios pertinent. vide.j.§.po:ro.ver. et quia vt sepe.in ar.lxvii. quia emptio et venditio sine p:ecio nō p:ocedit.ex̄ de emp. ⁊ ven.cū dilecti.ff.eo.l.ii.et insti.eo.§.p:eciū.sed omnis vsus et contrectatio pecunie ꝑ se et ꝑ alios est fratribus mino:ibus interdictus:vt in eo:um regula ⁊ declarationibus continetur. Item tota die vendunt aliqui fratres mino:es ligna de syluis: granum de terrulis quas aliqui habēt iuxta ho:tos:vinum de quibusdam vineolis et pergolis: ho:tolitia de ho:to: mel de aluearijs apum: fructus de arbo:ibus: legumina de ho:tis: panem eleemosyne vel commutant (quod idem est quod vendere:⁊ qui contractus ad verum dominum pertinet) et alia supellectilia que eis dantur.quod facere nō possunt:quia non debent aliquid recipere/vt id vēdant.sicut exp:esse dicit eoꝝ declaratio sepe dicta.exiit.§.p:eterea.ver. non em̄.

Item vadunt aliqui per terras ⁊ villas/ et vbi nō habēt loca et habent loca/eleemosynas pecuniarias p:ocurando et petendo: et impo:tunitates frequenter ingerendo: famulum retro ducēdo:et denarijs pixides et loculos implendo.quod est contra eo:um statum.quia nō est ille modus deponendi pecuniam p:o necessitatibus fratrum. vt dicunt per eo:um declarationes. Itē ponunt aliqui cyppos et arcas in eo:um ecclesijs:vt ibi seculares ponant pecunias: faciunt etiam per pueros vasa et bacinilia per ecclesiam depo:tari: ⁊ aliquoties extra:in quibus ponāt pecuniam seculares. que sunt exp:esse contra declara. eo:ū. Exiui de paradiso.§.po:ro. Quando etiam non habēt famulum paratum ad recipiendum eleemosynam pecuniariam eis datam: faciunt per dantem eam poni in fenestra vel alio loco: et postmodum faciūt eam inde accipi.quod est exp:esse contra mentem declarationum eo:um. Item intromittunt se aliqui de executionibus testamentoꝝ vbi pecunie expenduntur et dispensantur. Item recipiunt eleemosynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt compotum a famulis de pecunia p:o eo:um necessitatib⁹ deposita. Item po:tant claues cellarum scrinio:um monetarum capsarum capsidilium in quibus pecunie reconduntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum ligno vel cum palea. Po:tant etiam quidam eo:um pecunias sutas in habitibus et tunicis. Quidam etiam eo:ū faciunt sibi pecuniam poni in capitijs:⁊ sic per tales pecunia contrectatur.contra declara.p:edict. in casibus p:elibatis.et ꝯtra p:edi.decla.maxime in clemē.exiui.§.deniq;. de ver.signi.eoꝝ que eis p:ecipiunt a contrectatione qualibet pecunie abstinere. Vadunt etiam aliqui per indulgentias:et ad visitandos suos parentes/et ad p:ocurandum facta regum et baronum et comitū et alio:um/et ad studia/et ad eo:um consolationes alias co:po:ales/⁊ ad faciendum ambaxatas et legationes/equitando et peditando cum bursarijs/et cum maximis frequenter quantitatibus flo:eno:um et turonum et alioꝝ denarioꝝ.contra eoꝝ statum.q: isti et eoꝝ similes non sunt casus in quibus licitū est eos bursarios ducere:nec in quibus p:o eo:ū necessitatibus sit pecunia deponenda. et sic faciunt exp:esse cōtra declara.exiui.§.quocirca.ex̄ de ver.signi.in cle. Nūq; enim per viam bursarios secum possunt ducere:nisi quum per veram obedientiam non p:ocuratā/multo fo:tius nō exto:tam/a p:elatis eo:um p:o causis necessarijs o:dinis vel alijs mitterentur: et per regiones inhumanas transirent:in quibus non esset verisimile ꝙ mendicādo eleemosynam esibilem inuenirent. In quo casu et peram possent ducere et bursarios.ſm Bedā. vt ī suo o:iginali posito.ē̄. §.p:ori. inter alia paupertatis o:iginalia cōtinetur. Itē p:ecipiūt aliqui depositarijs suis vel nuntijs/vel famulis tenentibus pecunias a deponētibus p:o fratrum necessitatibus expendendis/quomodo et qualiter expendant illas pecunias. Capsas pecuniarū aliquoties po:tāt. Pecunias deponunt:aut deponi faciūt:eas repetūt.hec omnia contra p:edic.§. quocirca.et.§.deniq;. eiusdem decre.

Item si centum milia flo:enoꝝ et totidem talenta argēti et auri darētur quibusdam fratribus: maxime eoꝝ communitatibus:nunq; respuerēt: quia nunq; talium necessitas finem habet nec satietatē: vt ad literā taliū cupiditati satisfieri nunq; possit:et totus mundus ei oblatus est ꝓ obolo.xiiii.q.iiii. quid. Sed falso vocant necessitatem superabundantiam et voluptatem: p:omptuaria eructantia/ad literam ſm Dauid/et hoc in illud.ps̄.cxliii.quia ſm Remigium necessitas p:ope necesse est: et sine qua quis non potest viuere: que circa victum et vestitū/ſm ap̄lm.i. ad Timo.vi. et paucissima supellectilia his annexa/est puro et fideli oculo estimanda.x.q.ii.episcopus.et.xii.q.i.clericus.et.c.episcopus.sed quidam fratres nec p:ope mo:tē expectant:nec p:ope infirmitatem:nec p:ope verā necessitatem:quia nullam necessitatem habere volunt nec pati/nec penuriā:que tamen paupertati euangelice/ſm Amb. est annexa. Et Bernar. sicut superius est p:obatū in.§.ē̄. p:ori.in eo:um o:iginalibus.in ar.lxv. Vere ergo et veraciter hodie de facto pecunie parū vel nihil a fratribus aliquibus mino:ibus cōmuniter obseruatur:⁊ eo:um in hoc potissimū per eos apertissime regula violatur. Recipiūt em̄ aliqui et quasi omnes maxime cismontani per se ⁊ per personam interpositā denarios ⁊ pecuniā affectu pariter et effectu:eas sine necessitatibus veris ⁊ emergētibus vel ingruētibus iā p:o se deponi faciēdo:⁊ in casibus p:ohibitis et p:o libito expendendo. vt superius est multipliciter declaratum. Generalis em̄ eoꝝ cū toto capitulo generali nō posset alicui vnū denariū etiā causa eleemosyne elargiri. vt dixi superius in.§.religio.in ver.nō posset.in ar.lxi.q: nemo dat qđ nō habet:nec habere potest:nec dare. xxviii. dist.p:esbyterū.i.q.i.ventū.c.gratia.⁊.c.qui perfectionē. ⁊ q.vii.daibertū.cū.c.seq.de cōse.di.iiii.quō.in p:in.ex̄ de iure patro.qđ aūt.in fi. Quia denarius fratrū nō est necesse potest: sed illius qui deposuit quousq; in eoꝝ nō alioꝝ veris necessitatibus ingruētibus sit cōsumptus. vt in decre. Exiit.et Exiui de paradiso/luculenter apparet. Et hoc qđ est eis ad summā glo:iā/ carnales et ceci ⁊ cupidi recipiūt ad suū defectum et iniuriā. P:ouerb.xviii. Nō recipit stultus verba p:udētie: nisi ea dixeris que versantur in co:de suo. ¶ Q: autem glo:iantur quidā fratres mino:es pecuniam nō tangere nuda manu: in hoc mo:es pharisco:um vsurpant:qui decimant mentam et anetum/culicem colātes/et camelum deglutientes. Matth.xxiii. Non em̄ p:op:ie receptio est in tactu:licet etiam eius cōtrectatio et tactus sit eis per decre. Exiit.ex intellectu regule/ab ecclesia interdictus; q: etiā ante pedes apostoloꝝ olim p:ecia ponebantur:et ab eis non tangebantur. Actuum.iiii. Multi etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur: tamen expendi eā faciunt et maxima quantitate: quia eorum est. tangeretur enim sicut petra vel lignum pecunia a fratribus: si haberent eam voluntatem habendi et expendendi sine peccato:nisi ecclesia p:ohiberet tamq; speciem mali in fratre mino:e. i. Thessalonicen. vltimo.i. q.i. emendari. Decens enim et consequēs est ꝙ ab eius etiam contactu debeant abstinere: quia contactus pecunie est etiā ad habēdum pecuniam illectiuus: et qui tetigerit picem; inquinabitur ab ea. Eccli.xiii. Quidam frater noster

lector: Parisien. dixit mihi & gloriabatur q in .xl. annis nō tetigerat denarium: et tamen trecentas libras turonēses habebat reconditas (vt audiui) Et adde hic qd scripsi. s. §. religio autem. ver. quia vere. in ar. lxi. & in additione ibi posita que incipit, maxima. ¶ Cr autem aliqui fratres ceci dicunt q pecuniam procuratam legatam vel sponte eis datam deponi faciant apud depositarios fratrum vel nūtios per eos pecunias largiētibus presentatos sm declarationes de licentia prelatorum: et sic tuti credunt in suis conscientijs existere, propter hoc solum quia de licētia faciunt eam deponi: Sciant q nec prelati nec totus ordo simul iunctus potest dare licentiam q pecunie deponātur pro fratribus vel in speciali vel in communi. nisi sm declarationes predi. exij. et. c. exiui. scz pro necessitatibus veris et proprijs & presentibus, vel iā ingruētibus. vt ibi. ¶ Licentia autem ideo petitur a prelatis: quia ipsi debent scire et determinare pure et fideliter pro quibus veris necessitatibus ingruentibus fratrum non aliorum pecunia deponatur. Unde mortaliter peccant prelati: et preuaricatores regule sunt: et sunt occasio peccati mortalis subditorum si aliter q in sepe dictis declarationibus continetur, licentiā dent fratribus q p eis aliqua pecunia deponatur. Dupliciter enim peccāt tales prelati. tum quia dant licētiam fratribus habendi pecuniam: contra regulam et declarationē predic. tum quia in peculio cum eis dispēsant: quod nedum prelati fratrum minorum facere non possunt: sed nec aliorum ordinum qui possunt alias habere pecuniā in cōi. vt ex. de sta. mo. c. ij. & c. cum ad monasterium. Si de licētia igitur prelatorum pecunia nō potest deponi pro fratribus minoribus nisi sm declarationes predictas: quid dicemus de illis pseudo fratribus qui solo fratrū nomine gloriantur: qui sine aliqua licentia vel conscientia prelatorum suorū pecunias maxime sine vera necessitate faciūt deponi vbi volunt: et dispensant pro libito voluntatis. Hi peccant tales mortaliter: et quia contra regulā & declarationē predictam, pecuniam recipiūt: et quia sine licentia proprietarij sunt: et sicut proprietarij puniēdi tam per eorum constitutiones q per canonicas sanctiones. xij. q. j. non dicatis. ex. de sta. mo. super quodam. Quidam etiam fratrum minorum dicūt, Pauperes sumus: nō habemus nisi. xx. solidos: vel. x. vel. v. vel vnū. Vere tales pauperes sunt spū: et sine spū: q. etsi pauperes sunt in censu: nō tñ in affectu. q. etsi non habent: hoc ideo est quia habere nō possunt. parati enim tales sunt recipe sine aliqua necessitate vera: si qui darent inuenire valerent. sicut et semper recipiunt quū offertur: et sine oblatione quantū possunt procurāt. Immo etiam illa modica pecunia que pro eis est deposita non indigēt. et sic illud modicū tenendo, peccant mortaliter. xiiij. q. vl. ti. furantē. quia nec vnus denarius p fratre minore deponendus est: nisi pro vera et non ficta necessitate ingruēti. vt probant declarationes eorum predicte. Et cōtra tales dixi. s. verbū Danielis anachorite. s. in. §. adhuc petita. ver. contra hmōi. in ar. lxiiij. q etsi censum habeant pauperis: habent tamē diuitis voluntatem. Paupertas enim spiritualis. i. voluntaria et penuriosa remuneratur a dño: non inuoluntaria, nec abundans. vt probat Grego. in homil. super illud Mat. xix. Ecce nos reliquimus omia. Et satis de ista materia in. vij. §. preall. superius pertractaui. Nec ergo credant se tales fratres p modica pecunia excusari cōtra regulam recepta pro qua peccant mortaliter (vt dixi) sicut pro mille florenis. licet fatear q qui plus offendunt in affectu et in pecunie quantitate: amplius puniētur: immo et aliquo modo scelerator videtur auaritia in quantitate modica, q in magna: q. minus de incitatione habet. facit quod no. xcvj. di. c. duo. Et superius est dictū sm Danielem anachoritam in collatione sua. iiij. in li. collationū Jo. cassi. q eādem auaritiam quidam in religione cōmittunt in paruis et paucis: quam in magnis et pluribus rebus in seculo committebant. Quanta ergo demētia & bestialitas est maxime in fratribus minoribus, pro vno solido quo vere non indigent: et tenent repositū apud repositarium: perdere animas suas: sicut perderent pro centū milibus florenorum: quum tamen dicat dñs. Quid prodest homini si vniuersum mundū lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur? Mat. xvj. ex. de simo. c. mattheus. et Luc. ix. Tantum autem inualuit ista pestis et ista manifesta regule preuaricatio in ordine minorū de pecunia: sicut et in alijs ordinibus: qui tamen tātū nō offendunt: q aliqui sunt mali fratres minores, et vtinam non sint plures, pro quibus aliqua pecunia tenetur: etsi veram necessitatē nō habeant. Et aliqui mali fratres minores, qui etsi vere nō indigeant: eam tamen non respuunt sibi datam: immo tenent eam in cistis suis: et vt propriam pro libito exponūt. In ordine enim minorum non habent aliqui pecuniā (vt de alijs ordinibus taceamus) quia habere nō possunt: quia nō inueniunt largitorem: sicut consciētia et experiētia manifestat. ¶ Aliquoties frater minor cōtra aliū coram suo prelato super pecunia nedum super alijs & libris et supellectilibus litigat: et actiones et petitiones suas intentat: et libellū format ac si sua esset pecunia. et vere sua est quātum ad eius voluntatem et affectū: quum tamē petitio et repetitio et actio vero dño pecunie deponenti pro necessitate fratris competat: et non sibi. Ceci etiam et preuaricatores eorum aliqui prelati super huiusmodi pecuniarijs questionibus audiunt aliquos: et faciūt eis iustitie, immo iniustitie complementum. Ceci duces aliqui prelati cum aliquibus suis subditis cecis in foueam mortis baratri pariter incidētes. Luc. vj. Mat. xv. xxxviij. dist. que ipsis. ex. de eta. & quali. c. penul. Tales vero prelati circūeunt mare et aridam vt faciant vnum proselitū peiorem se. Mat. xxiij. et secum ducunt fratres subditos suos tales cū primo gehenne mācipio. s. diabolo plagis multis in perpetuū cruciandos. xl. dist. si papa. Et tales ipsi prelati tot mortibus digni sunt: quot in fratres suos de huiusmodi & similibus criminibus perditionis exempla trāsmittunt. xi. q. iij. precipue. ¶ B Quidam etiā minorum fratrū reditus pecuniarios annales vel biēnales vel vltra habent: quos sibi in testamento dimiserunt parentes: aut alias a dominis dari sibi faciunt annuatim: sicut faciūt stipēdiarij seculares: quum tamē nedum pecuniarios (quod est peius) sed nec alios reditus quoscūq habere possint sm eorum regulā: quia tāq aduene et peregrini, vt ibi dicitur, debēt ire per mūdum mendicando: non reditus habēdo. Et est expressum in predicta declaratione eorum, Exiui de paradiso. §. proinde. in clemen. Et quamq ordines alij possint succedere in talibus legatis et reditibus dimissis fratribus suis: et per eos eorum ordinibus acquiratur: per ea que leguntur et notantur. xviij. q. j. c. j. xix. q. vltima. si qua mulier. et ex. de priuilegijs. cum olim ppter. in glos. quia quicquid. Non tamē ordo minorum potest succedere alicui: nec per fratres ei potest acquiri: quia nō potest habere proprium in communi sicut alij ordines. vt in predicta declaratione Exijt qui seminat. et Exiui de paradiso. liquido continetur. ¶ Illud etiā quod in ordine minorum in aliqua prouincia statui consueuit: q gardianus tantum et custos tātum & minister tantum dare possit: si ad pecuniam referatur: contra regulam et declarationes est: quia totus ordo non potest dare vnum denarium: quia nō est suus: nec potest eo vti. vt superius est declaratū. Donare enim ad dominum vel administratorem rerum pertinet. ex. de donationibus. ceterū. Sed nullus frater minor potest esse dominus vel administrator pecunie: vt patet per declarationes predictas. ¶ Illud etiam quātum sit contra eorum statum: quis cecus non videret? Recipiunt enim et petunt aliqui prelati eorum pecunias et res apostatarum suorū: quas extra ordinem sunt adepti: quum nunq ordini minorum possit acquiri per aliquē fratrem aliquid. vt in pre alleg. decre. exiui. §. proinde. Nec obstat quod legit et no. xviij. q. ij. abbates. q. illud loquit in ordine quocūq alio qui potest habere propriū in cōmuni. Et cui per monachū

An pro fratre minore liceat pecuniā deponere.

Fratres minores nihil oīno dare possunt.

vel fratrem alium acquiritur vagabundum: sicut acquirit
dño per seruum fugitiuum. ff. de acqui. pos. l. j. §. per seruū.
Si aūt religiosus esset expulsus: vel rediens ad ordinem
non admissus: tunc etiam monasterium prius nō succede
ret ei in bonis extra monasterium acquisitis: quia seruus
pro derelicto habitus non acquirit domino. ff. de stipula.
seruo. quod seruus. ꝛ expressum. C. de lati. liber. tollen. l. j.
§. sed et scimus. et no. prealle. c. abbates. ꝛ ex̄ de infan. ꝛ lan.
expo. c. vnico. et Inno. ex̄ de priuil. cum olim. ij. ¶ Sz nec
minus absurdum est/ꝙ quando frater minor moritur: pre
latus aliquis eius preuaricator regule ꝛ cecus/facit ei suā
eleemosynam pecuniariam assignari: ꝛ eo mortuo eam re
tinet vel retineri facit pro communitate contra deū et sta
tum suū: quia ordo nedū in pecunia in qua nihil habet fa
cere/sed nec in re aliqua fratri succedit. Nam pecunia que
erat deposita pro illo fratre: eo mortuo redit ad illum do
minum et deponentē pro quo antea tenebatur. vt in pall.
decre. exijt. ꝛ c. exiui. et tātū in illa pecunia habet facere or
do: quantum in illa que remansit in arca illam deponētis.
Si autem non inueniatur deponens aut heredes eius: il
lam pecuniam que stabat pro fratre mortuo/habet dioce
sanus episcopus pro deponētis anima dispēsare: sicut ha
bet facere de incertis: quia ipse est et esse debet dispēsator
et pater pauperū principalis. xij. q. ij. sancimus. ꝛ c. mos.
c. concesso. c. quatuor. et. q. j. eps habeat. ex̄ de testa. tua. de
iude. cum sit. in aut. de sanc. epis. §. si autem. C. de episco. et
cleri. nulli licere. C. cōia de succes. aut omnes peregrini. Vi
de quod scripsi. s. in. §. in predictis. ver. si queris. in ar. lxv.
¶ Alia autē preter pecuniam/que reliquit frater moriēs:
ad vsum fratrum ordinis remanent: ꝙ diu rerum illarum
dator et proprietarius patietur: quia donator non potuit
transferre in ordinem proprietatis non capacem etiam in
communi proprietatē illarum rerū/quas ordini vel fratri
ad vsum tm̄ cōcedere potuit: vsq̧ ad sue vel suoꝝ heredū
beneplacitum voluntatis. Non enim donator talis vel te
stator potuit facere quin in donatiōe sua vel legato leges
ecclesie et declarationes locum haberent fratrum minoꝝ
proprietatis incapacium. ex̄ de testa. requisiti. legit. et nor.
j. m̄. et in glos. x. q. j. Vsus autē illarum rerum dispēsabitur
per prelatos ordinis: sicut eis cū fratribus videbit. expedi
re. vt in preal. decla. exijt. ¶ Item tota die faciunt pictan
ciam aliqui fratres p̄ quoꝝ necessitatibus pecunia est de
posita/bonitati fratrum vel prelatis vel alijs specialibus
suis amicis fratribus ꝛ secularibus. Condēnantur etiam
per p̄latos aliquos fratres aliqui ad eas faciendas. quod
totum est baratària et cōtra statum: vt superius tactū est.
quia pecunia pro necessitate fratris presenti vel ingruenti
deposita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit s̄m de
clarationem predi. in alienos vel alios vsus expendi non
potest sine voluntate deponentis ꝙ fratri necessarios et
ingruētes pro quo est deposita. vt preall. c. exijt. ¶ Iterū
qua conscientia ceci et carnales prelati quidam eoꝝ maio
res vt minister et custodes/possunt condemnare ꝛ taxare
et collectas imponere super gardianos ꝛ vicarios eorum
in certa pecunia exoluenda eis et contribuēda pro eorum
necessitatibus aut prouincie: et mandare per obediētiam
et aliquoties sub pena excommunicationis quam ipso fa
cto incurrunt nisi dederint? Hoc enim totum contra statū
eorum est et regulam. Pecunia enim assignata pro neces
sitatibus loci fratrum/nūꝙ potest sine licētia expressa cō
cedentis in vsus vel necessitates prelatorum vel prouin
cie deputari. vt in pall. decre. exijt. ꝛ illa maledicta obediē
tia non est timenda nec seruanda: quia contra regulam ꝛ
declarationes eius est: et contra deum. xj. q. iij. non enim. c.
si dñs. c. iulianus. c. qui omnipotētem. c. qui resistit. c. si im
peratores. c. si is. Nec illa sententia excommunicationis ti
menda est nec seruāda: quia errorem continet intolerabi
lem. s. peccatum. vt legitur ꝛ no. ex̄ de sentē. excō. per tuas.
vbi de hoc. et. c. venerabilib9. lib. vj. ¶ ❧ De pecunia fra
trum aliquorum studentium quid dicemus? Illi enim ta
les absq̧ aliqua consciētia cum tota inflatiua. j. Cor. viij.
sciētia. eam extra necessitates veras presentes vel ingruē
tes recipi faciunt et expendi. Primo procurādo studia: et
frequēter emēdo muneribus et adulationibus. j. q. ij. sunt
nonnulli. et inquietationibus: ad que vadūt et in quibus
stant assidue cum pecunia. Quum enim s̄m decla. predic.
deponi nunꝙ possit pecunia nisi pro necessitatibus veris
presentibus vel iam ingruētibus fratrum: vt sepe dictum
est: postꝙ ordo per obedientiam non procuratam nō mit
tit fratres ad studium: sed potius ipsi cum suis ambitioni
bus se mittūt: que necessitas potest dici/que est potius et
verius importunitas/studia p̄curare in quibus expendūt
tantas pecunie quātitates/quas nūꝙ tantas in seculo ha
buerunt? nec loquendo verisimiliter. Vere talis nō est ne
cessitas: quia ordo plenus multis est studentibus et regu
lam frangentibus: et vtinam talis ꝛ tanta in ordine scien
tia inflatiua. ex̄ de renū. nisi cum pridem. §. pro defectu. j.
Cor. viij. scientia nunꝙ esset: occasione cuius quorūdam
fratrū conscientia est consumpta. contra quos Paulus. j.
ad Cor. j. et. xlix. dist. c. j. ver. albuginem. Vere ergo nō est
talis necessitas: sed presidendi ꝛ ambitionis cupiditas/ꝛ
tollendi desuper caput iugum obedientie regularis. Ve
re enim hodie aliqui fratres qui vadūt Parisios maxime
et alio de gratia et licentia/non proprie de obediētia: non
vadunt vt studeant et sibi ꝛ alijs proficiant. vt ex̄ de magi
stris. c. vlti. sed vt preemineant: et ordinem et fratres cum
suis partialitatibus et diuisionibus et honoribus et pom
pis et dissolutionibus inficiant. Nam veraciter aliqui ma
gistri et lectores primi ꝛ precipui regule preuaricatores ꝛ
ordinis destructores. Legem dedit eis euangelicā legisla
tor almus Franciscus: et nemo ex eis ad literam seruat le
gem. Io. vij. Vtramq̧ legem regule nouam et veterē ver
bis predicant: moribus impugnant: tota die disputāt: to
ta die syllogismos cōponunt: et tota die forastarias ꝛ ho
spitia implent. ex̄ de vita ꝛ hone. cle. a crapula. calices fecū
dos euacuāt: loculos copulant. xij. q. j. nolo. ꝛ post buccas
rubentes. xxxv. dist. ecclesie. et eructantia viscera de crapu
la ꝛ ebrietate/de paupertate regule sacratissime carnales
intellectus euomunt. xxxv. dist. ecclesie principes. In capi
tulis regulam allegant: et regulam beatificant: et digito
eam mouere nolunt. Vere successores tales et heredes fi
lij scribarum et phariseorum: quia ad eorum vitia deuene
runt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligant. Qua ergo consciētia
miseri maxime euntes de gratia Parisios soluunt pro ex
pensis: ꝛ alij fratres stabularij recipiunt tantam scilz. xx.
florenos pro anno pecunie quantitatem? quoꝝ parentes
in mundo vix vnꝙ vnum habuere florenum: et vix ventrē
pane miliaceo repleuerunt. xij. q. ij. gloria. Non video: nec
aliquis habens oculum simplicem et clarum potest vide
re: sed video ꝙ expresse est cōtra regulam ꝛ declarationes
predictas. ¶ Deinde quū sunt in studio aliqui nō contēti
vita cōi fratrū: emi frequēter faciūt aliqui omni die come
stibilia ꝛ potabilia: adinuicē sibi pictancias faciunt: ꝛ sym
bolizant pro gula. tunicas delicatas emunt. libros precio
sos et vere superfluos/multos nō necessarios emūt: ꝛ scri
bi faciūt. pecunias sibi mutuāt adinuicē: et frequēter secu
laribus libros emūt ꝛ vēdūt: nec per p̄curatores Roma
ne ecclesie: per quos tm̄ hodie venditiones/ꝛ emptiones/
et p̄mutationes/quietationes/remissiones/donationes/
locationes/et alij cōtractus ad veros dños ꝛ administra
tores pertinētes fieri nō p̄nt: q: per dñm papā Ioan. xxij.
reuocati sunt. vt in sua cōstitutione/Ad cōditorē canonū/
incipiēte d: manifeste. Qua cōstitutione nihilominus nō
obstāte/quidā fratres abutunt. p̄curatoribus sicut prius:
et aliqui absq̧ aliquo p̄curatore sicut pessimi proprietarij
predictos actus exercent: quum hodie in ordine nec extra
ordinem: nec per fratres: nec per alios noīe fratrū/multo
minus nomine proprio/quum ad eos non pertineant: ali
quid de rebus fratrum cum aliquo possit de predictis acti
bus exerceri: nisi solū per illos qui res quarū vsum habēt
fratres/

Fratrum minorum extra cōnobia studētiū deliria.

fratres/fratribus dederūt:⁊ qui sunt veri ꝓpꝛietarij ⁊ do
mini earundē. Loca autē fratrū libꝛi ecclesiastici ⁊ vasa ⁊
alia ecclesie paramenta/siue que habet vel habebat oꝛdo
ante illā cōstitutionem/Ad conditoꝛē canonum. siue que
postmodū habuit:non possunt distrahi nec aliquo titulo
alienari:sine voluntate expꝛessa romani pontificis: q̄ ad/
huc in talib⁹ sibi ꝓpꝛietatem ⁊ dñium reseruauit. sicut in
dicta constitutione.ad cōditoꝛē/continet̄ expꝛesse. ¶ De
fratribus autē euntibus per verā obedientiā non pꝛocu/
ratā/q: tunc non est licētia si pꝛocuret̄:ꝙꝙ in lrīs pꝛelato
rum obedientia vocet̄: ad studia de voluntate pecunias
pꝛo eis deponentiū satis crederem ſm declarationē Nico
lai que cōcedit fratribus libꝛos scientiales ⁊ studia:ꝙ ex/
pensas necessarias possunt facere pꝛo eis illi depositarij
vel nuntij eoꝛū tenētes eleemosynas:libꝛos paucos ⁊ ne/
cessarios ⁊ paupes ipsis facere:emere tunicas viles ſm
regulam:⁊ alias expensas necessarias de illa deposita re
cipere pecunia. Quia ex quo eis studia conceduntur:et oia
illa necessaria sine quib⁹ studere nō possunt/cōcessa sunt
ar.pꝛe.declara.exiji.ex̄ de offi.dele.pꝛeterea.et.c.pꝛudētiā
⁊.c.suspitionis.⁊.no.ij.q.vij.cū pastoꝛis.xij.q.j.non dicatis
ex̄ de accusa.ex parte.j.in glos.ij.⁊ per Jo.an.ex̄ ne cle.vel
mo.vt periculosa.in glos.⁊ tunc.li.vj. Magis tamen con/
sulerem ſm beatū Franciscū viam simplicitatis et purio/
ris paupertatis tenere:non eundo per studia cū bursis/
⁊ bursarijs/cū eq̄s ⁊ summis libꝛoꝛū ⁊ supellectiliū.q: oc
casio depositionis pecuniarū pꝛo necessitatibus fratrum
pꝛeuaricationē regule pꝛopter abusum cōmuniter ope/
ratur.q: vbi lex declarationis de facto pecunie/ibi ⁊ occa
sio pꝛeuaricationis. Lex em̄ ſm Paulū iram operatur.ad
Ro.iiij. Ubi em̄ non est lex/nec pꝛeuaricatio.vt ibi.ergo a
contrario vbi declaratio de facto pecunie fratrū:ibi pua/
ricationis occasio.vnde ⁊ sancta eoꝛū regula dicit. Pꝛecī/
pio firmiter fratrib⁹ vniuersis vt nullo modo per se vel ꝑ
personam interpositā recipiant denarios vel pecuniam.
Sed fratres multi recipiunt omni modo:nō negatiuam
sed affirmatiuā tenētes:q̄ carnis est magis amica. Et hoc
ex occasione alicuius modi quē pꝛedicta Nicolai declara
tio adinuenit: q̄ modus satis pur⁹ si seruaret̄/difficillim⁹
et subtilissim⁹ ad seruandū a paucis bene obseruat̄. Ad/
de qꝺ scripsi.s.in.§.religio autē.ꝟ. vtinā.cū.ꝟ.se.in ar.lxj.

Regule bti Frā/cisci de/claratio nes cul/pantur.

¶ Uolentes em̄ fratres per vias incedere amplioꝛes ⁊ a
puritate pꝛomisse euangelice paupertatis recedere/con/
tra voluntatē beati Frācisci declarationes fieri pꝛocura/
runt:q: mandauerat pater per obedientiā in testamento
suo qꝺ fecit/ꝙ fratres ꝓ nulla re a sede apostolica literā
aliquā impetrarent:pꝛeuidens per declarationes aposto
licas ⁊ pꝛiuilegia regulā relaxandā sicut impꝛesentiarum
videmus. Si tamen declaratio seruaret̄:tuti starent in cō
scientijs fratres.sed ex spiritu tepescēte ⁊ declarationum
occasione nec regula nec declaratio cōmuniter obseruat̄.
Quia em̄ ad literā etiā de facto pecunie:⁊ de sancta pauꝑ
tate ⁊ de alijs regule articulis vult regula obseruare: de/
clarationibus non indiget.q: vnctio spūssancti eā decla/
rat ⁊ docet.j.Joā.ij.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§. de secunda
Et bonā habentibus voluntatē non est regula difficilis:
sed facilis ⁊ possibilis:q: non est aliqua lex de impossibili
ff.de re.iur̄.impossibiliū.ex̄ de pac.c.fi. Et erroneum est di
cere ꝙ sancta Romana ecclesia mater oim ⁊ magistra.ex̄
de pꝛiuil̄.antiqua.regulā impossibilē ꝯfirmasset:aut legē
captiosam fratrib⁹ dedisset.vt est expꝛessum.dist.iiij. erit
autē.xxvij.q.j.de viduis.ij. Unde pꝛopꝛijssime pōt dici de
declarationibus super regulā fratrū minoꝛum:qꝺ dicitur
de creaturis. Sapi.xiiij.ꝙ facte sunt in odiū ⁊ in tentatio
nem anime hoim:⁊ in muscipulam pedib⁹ fratrū insipiē/
tium. Nam vt dixi quū regula pecuniā nullo modo reci/
pi patiatur:fratres nōnulli ex declarationū aliquali mo/
do ⁊ occasione eam recipiunt indistincte.q: occasio pecu
niarum ſm declarationes pꝛo necessitatibus fratrū depo
sitarū pꝛeuaricationem regule cōmuniter operatur.facit
enim multa occasio ⁊ oppoꝛtunitas.ex̄ de eo qui cog.con
sang.vt.veniens. Et ſm apostolū.j. Thessa.vlti. Ab omni
specie mala abstinēdū est.j.q.j.emēdari.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri
coꝛum.ab omni.⁊ de simo.audiuimus. Et ſm Isaac de vi
ta contēplatiua/quum rerū oppoꝛtunitatem accipimus
nosipsos non possumus cōtinere. Et qui occasionē pecca
ti non tollit:ſm eum inuitus trahitur ad peccatū.nec ta/
men talis simpliciter est inuitus.xv.q.j.merito.⁊.c.non est
q:,voluntarius occasionē peccandi accipit.nemo em̄ pec/
cat inuitus.vt pꝛe.c.non est.⁊.§.j.vbi de hoc.⁊ de pe.di.ij.si
em̄.⁊.xxiij.q.iiij.vasis ire.al's est.§.sub.c.nabuchodonosoꝛ.
Depositio ergo scilicet pecunie facta pꝛo fratribus/pꝛeua
ricationis regule occasio est. Est em̄ occasio delicatas ex/
pensas ⁊ superfluas faciendi:et necessitatē veram in fal/
sam cōmutandi:⁊ veram paupertatē rumpendi. Ex occa
sione ergo declarationum ab ecclesia sancta sancitarum
⁊ male seruatarum/data est occasio cōmuniter fratribus
infirmis cōtra eoꝛum regulā pecunias habendi recipien
di ⁊ eis abutendi.licet ecclesia sancta Romana has san/
cte ⁊ sancta intentione ediderit: pꝛopter fratrū multitu/
dinem relaxatam:quibus arcta via. Mat.vij.maxime de
facto pecunie sancte regule videbatur. Et q: in oꝛdine te
puerat feruoꝛ pꝛim⁹ ⁊ apostolicus ⁊ Francisci:et a via dis
cesserat simplicitatis:⁊ viā acceperat scientie curiositatis
Unde (vt dixi) data occasione pecuniarū per declaratio/
nes vere facta est in oꝛdine paupertatis religio pꝛeuari/
catio cōmuniter generalis.⁊ qꝺ ab ecclesia pꝛouisum fuit
ad remedium fratrū infirmoꝛum/tetendit ad eoꝛū noxā
vnde pꝛopterea reuocande essent declarationes. ad hoc
expꝛessuꝫ.ex̄ de rescrip.statutū.j.rñso.li.vj.⁊ de excep.pia.j.
rñso.li.vj.⁊ de sen.ex.alma.j.rñso.li.vj.lxiiij.di.§. verum.ex̄
de deci.suggestum. Si abesset regula literalis:daretur si/
ne alia glossa sicut ab initio fuit data. Non em̄ pater bene
dictus almus Franciscus vir totus apostolic⁹ tale reme/
dium ad non rumpēdū euangelicam paupertatē:quam
suam matrē ⁊ soꝛoꝛem ⁊ dominā appellabat/potuit inue
nire:vt se ꝯ chꝛisti euangelio totaliter cōfoꝛmaret: q̄ de nul/
lo modo recipiendi pecuniā per se nec per personā inter/
positam vt continetur in regula a spiritusancto dictata/
firmiter pꝛeciperet suis fratribus vniuersis. Unde (vt di/
xi) contra voluntatē eius patefactā in testamēto fratres
fecerunt ⁊ contra suam obedientiā illi qui declarationes
a sede apostolica pꝛocurarunt. Et licet dñs Nicolaus pa/
pa in declaratione sua dicat ꝙ fratres non sunt obligati
ad eius testamentum seruandū:q: ille almus Franciscus
successoꝛes non potuit obligare:q: non habet imperium
par in parem.ex̄ de elec.innotuit. Nec credo salua ecclesie
veritate ꝙ parem in oꝛdine in spiritu et de scienda circa
hoc voluntate dei habuit vel habebit. Si em̄ (vt dictum
est) litera regule literaliter est possibilis ad seruandū:ad
quid declaratio? Nec em̄ regularum institutoꝛes scripse/
runt eas figuraliter:q: non est obligatio in figura.de cō.
di.ij.reuera.xxxv.q.j.§.hoc itaqꝫ.sed literaliter.⁊ talis lite
ra non occidit:sed viuificat. nec iudaizat obseruans: sed
chꝛistianizat ⁊ apostolizat.ex̄ de sacra.vnc.c.vnico.§. fin.
Credo in hoc eum condescendisse infirmitati cōmunita/
tis fratrum nolentiū sequi perfectissimā voluntatem bea
ti Francisci edocti a spiritusancto ⁊ sanctum rigoꝛē eius
⁊ testamenti sui.quo durante sancta paupertas in oꝛdine
perdurasset. ¶ Nec dicere intendo (quod absit) ꝙ papa
regulam non potuit declarare.q: bene scio ꝙ sicut eā po/
tuit dare ⁊ cōfirmare:⁊ dedit et confirmauit:ita eam po/
tuit declarare.q: ad quē spectat datio legis ⁊ pꝛiuilegio/
rum ⁊ regularū ⁊ editio:ad eum pertinet ⁊ interpꝛetatio
⁊ declaratio.xi.q.j.§.ex ijs.C.de legi.l.vlti.ex̄ de sen.ex. in/
ter alia.ex̄ de iudi.cū venissent.vbi de hoc. sed q: etsi hoc
dñs papa pꝛoculdubio potuit et bonam intentionem ha/
buit:beato tamen Francisco non placuit. Nam ⁊ beatus
Paulus ⁊ beatus Barnabas de societate beati Joānis
cognomento marci.Act.xv.discoꝛdauerūt ⁊ separati sunt

bona intentione ⁊ zelo. sic in casu nostro. Non autē credo
ꝙ almus Franciscus testamentū suum quod est sue regu
le declaratio: ⁊ christi ⁊ sua intentio: spirituale non carna
le/ non tēporale sed eternale/ alio spiritu fecerit ⁊ dictaue
rit ꝙ quo regulam sanctam suam: sed vtrūq; spiritus dei
viui digito consignauit. Nec enim quū testamētum fecit:
erat minus perfectus immo magis. q: crescebat de virtu
te in virtutem sicut vir iustus. ps. lxxxiij. Prouer. iiij. de pe.
di. ij. non reuertebantur. ⁊ c. dum sanctā. Nec minꝰ de vo⸗
luntate dei sciuit: imo plus/ ꝙ quādo spiritusancto dictā⸗
te conscripsit regulā. imo magis cum deo coniūctus erat
⁊ illuminatꝰ magis qn̄ fecit testamentū suum ꝓpe finē
suum: ꝙ qn̄ conscripsit regulam parū post cōuersionē suā
Sed (vt dixi) fratres minores tepefacti a sancto feruore
patris ⁊ patrum suorum primorū nauseantes super mā⸗
na cibum angelicū. i. regulam pascentē animas per virtu
tes ibi insertas ⁊ dicentes/ Quis dabit carnes ad vescen
dum? Recordamur piscium quos comedebamus in egy⸗
pto gratis. In mentē veniunt nobis cucumeres ⁊ pepo⸗
nes/ porriq; ⁊ cepe ⁊ allia. Aīa nostra arida ē. Nihil aliud
respiciunt oculi nostri nisi man. Numeri. xj. querentes oc⸗
casionē recedendi a rigore sancte paupertatis et humili⸗
tatis ⁊ ab obseruantia regule ⁊ euangelij possibili litera
li: que nedum possibilis erat ⁊ est feruorem bone volunta
tis habentibus: imo suauis ⁊ leuis. Mat. xj. et ſm Augu.
Amor imania ⁊ difficilia facit leuia. Nō curantes seruare
voluntatem patris: quam in testamēto suo fratribus no⸗
tificauerat ⁊ seruare mandauerat. Et sic fractores testa⸗
menti ⁊ indigni hereditate perfectionis euangelice: que
maxime in paupertate ⁊ humilitate ⁊ charitate consistit.
xj. q. j. syluester. a sede apostolica declarationes et priuile⸗
gia plurima impetrarunt. per que a sancta paupertate ⁊
humilitate quasi oīmode recesserūt. Nam eorum priuile⸗
gia per q̄ nemini subsunt nisi sedi apostolice: eos in super
biam erexerunt: ⁊ in cōtumaciam cōtra omnes prelatos.
Quū em̄ omni creature ſm beatum Petrū. j. Pet. ij. et ex̄
de ma. ⁊ obe. solite. j. rn̄so. quilibet debeat esse subiectus ꝓ
pter deum ⁊ ꝓpter meritum sancte humilitatis. q: filioꝝ
Belial qui interpretatur absq; iugo. j. Reg. x. est nolle sub
esse. sed semper dominari velle: vt lucifer. Esa. xiiij. contra
quos Bern. Quanti vsq; hodie feda sequunt̄ infeliciaq;
vestigia? Immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominā
di non dominet̄? Quem sequimini miseri? Nonne iste est
mons in quē ascēdit angelus: ⁊ factus est diabolus? Ma
xime fratres minores q̇ magis humiles esse debent ꝙ ho
mines de mundo: per regulam ⁊ professionē ⁊ vocationē
suam omnibꝰ subesse debent: maxime dominis episcopis
⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorū ⁊ sacerdotibus: ⁊ eis
honorem ⁊ reuerentiā exhibere: sicut ipse pater in regula
⁊ in testamento mandauit. Uerus em̄ humilis nedum su
perioribus sed inferioribus subijcit se. sicut christus subie
ctus erat matri ⁊ Joseph. Luc. ij. Et est iustitia omnis: sic⸗
ut dicit dn̄s Mat. iij. Joanni baptiste. sic em̄ decet serua⸗
re omnem iustitiā. que est ſm glos. ibi. subdere se minori.
Eorum priuilegia faciunt eos contēdere tota dei: quum
aliam maxillā deberēt porrigere ferienti. Mat. v. xxiij. q.
j. §. j. Ego autem citius darem alapam seculari: ꝙ mo⸗
dicum verbū iniuriosum dicerem aliquibus fratribus mi
noribus. tanta hodie eorū est impatientia ⁊ superbia. Fa⸗
ciunt etiam eos cōtemnere prelatos ecclesiarū: ⁊ occasio
ne priuilegiorum magis sunt insolentes et magis delin⸗
quunt. q: facilitas venie incentiuum tribuit delinquēdi.
xxiij. q. iiij. est iniusta. de facto: vt dicit ibi glos. non de iure.
⁊ ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. vt clericorum. Quū tn̄ ꝓtextu priui⸗
legiorum non deberet crescere flagitiorū authoritas. C.
de priuil̄. scho. l. ij. li. xj. Nec remissio peccatorum det licen
tiam delinquēdi. j. q. vij. exigunt. de pe. di. iij. sane. Et dicit
imperator. Non permittas delinquentes aliquibus pri⸗
uilegijs vti. in Aut̄. de manda. princi. §. ꝙ si delinquentes
no. ex̄ de priui. tuarum. Et faciunt se timeri sicut domini:
non sicut serui christi/ qui timent ⁊ nolunt timeri. ſm fra⸗
trem Egidium sed ab omnibus diligi. q: timor non est in
charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorē. j. Jo.
iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Non em̄ dicit̄ homini vt terror suus
ac tremor fit contra homines: sed super cuncta animātia
terre. Gene. ix. vbi Greg. Homo quippe brutis animali⸗
bus natura prelatus est. ⁊ idcirco ei dicitur vt ab anima⸗
libus non ab hominibus timeatur. q: cōtra naturam est
superbire: ⁊ ab equali velle timeri. naturaliter em̄ omnes
sumus equales: sed peccatum facit subesse. xxij. di. de con⸗
stātinopolitana. ¶ Itē priuilegia liberant fratres ab op⸗
pressionibus ⁊ grauaminibus ⁊ iniurijs mundanorum/
quum tamen ista sit professio apostolica/ in tribulationi⸗
bus gloriari. ij. ad Cor. xij. ⁊ Actu. v. in fi. Ibant apostoli
gaudentes a cōspectu concilij: quoniā digni habiti sunt
pro nomine iesu cōtumeliā pati. ⁊ Ro. v. sed ⁊ gloriamur
in tribulationibus. Bern. Testimoniū diuini amoris. nul
lum credibilius: nullum certius in hac vita: ꝙ increpatio
que superbiā/ negligentiam/ et ingratitudinem repellit.
quo triplici vitio omne genus religiosoꝝ periculose labo
rat. Et super illud ps. cxvij. Exarserunt sicut ignis in spi⸗
nis. dicit Greg. Per flāmas detrahentiū ⁊ persequentiū
iustorum vita cōburitur. sed si que poterāt esse peccatoꝝ
spine: concremantur. Item Greg. Abel esse renuit quem
Cayn malitia nō exercet. vij. q. j. §. cum autem. vbi de hoc
xxiij. q. iiij. hec autem. Item Mat. v. persecutionē sustinē⸗
tibus dicitur ꝙ ipsorum est regnum celorū: et vasa figuli
probat fornax. hoīes autem iustos tētatio tribulationis.
de pe. di. ij. si em̄. vltra. ij. colū. ibi. ⁊ vasa. Et Greg. Quis⸗
quis appetit plene vitia euitare: studeat humiliter purga
tionis sue flagella tolerare: vt tanto post mundior ad iu⸗
dicem veniat: quanto magis nunc eius rubiginem ignis
tribulationis purgat. Et. j. Pe. ij. Christus passus est pro
nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ¶ Item quū pri⸗
uilegia sint lex priuata. di. iij. priuilegia. et ex̄ de. R. sig. abs
bate. non est virorum perfectoꝝ leges cōmunes abijcere:
sed eas perfectius alijs obseruare. Unde super illo verbo
j. Timo. j. Justo nō est lex imposita. dicit Bern. Alia est lex
promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a spiritu li⸗
bertatis in suauitate data. nec sub illa cogūtur filij: nec si⸗
ne ista seviuere patiuntur. Uis audire quia iustis non est
lex imposita? nō accepistis/ ait Paulus/ spiritū seruitutis
iterum in timore. Ro. viij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Uis audire q:
sine lege charitatis non sunt: sed accepistis/ inquit/ spiri⸗
tum adoptionis filiorum. Unde quod dicit̄. j. ad Timo. j.
Justo non est lex imposita/ intelligitur. i. non tamꝙ inui⸗
tis imposita. sed voluntarijs eo liberaliter data quo sua⸗
uiter inspirata. Sancta ergo est omnis lex iusta propter
transgressionem prohibendā ⁊ puniendam. Unde Gala.
iij. Lex posita est ꝓpter trāsgressionem. ⁊ di. iiij. facte sunt.
⁊ in prohe. decre. Rex pacificus. ⁊ in prohe. vj. li. Hic adde
quod scripsi. s̄. in. §. rursus. R. tria autē. cum. R. se. qui inci⸗
pit. sic etiam intelligitur. lij. ar. ⁊ in. §. religio. R. non erra⸗
uit. in ar. lxj. Propter causas predictas pater almus Frā⸗
ciscus noluit in ordine suo haberi priuilegia. sed dicebat
Hoc est priuilegiū pro me ⁊ fratribus meis: nullū scilicet
habere priuilegium super terram: sed omnibus obedi⸗
re: ⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde contra vo⸗
luntatem suā a sede apostolica priuilegia impetrarūt. vt
patet in testamento suo: ⁊ sepius supra dixi. s̄. in. §. religio
R. tollat inquā. in ar. lxj. Unde quū transiret per Lombar
diam: ⁊ in quodam loco fratrum dixissent sibi fratres ꝙ
quoddam priuilegium impetrarant pro quodam fratre
magno predicatore/ ꝙ per totam Lombardiam authori
tate apostolica posset libere predicare. pater priuilegium
sibi fecit dari ⁊ cultellum: quo totum illud priuilegiū mi
nutatim abscidit et proiecit in ignem. ¶ Declarationes
etiam (vt dixi) maioris preuaricationis occasio fuerunt.
nam sicut experiētia manifestat ⁊ veritas occulta: quāto
in ordine facte sunt plures declarationes: tanto sunt plu⸗

res pꝛeuaricationes. Sensus enim et cagitatio humani coꝛdis in malū pꝛona sunt ab adolescentia. Gen. viij. ⁊ ꝑ diuis est cursus ad voluptatem. ⁊ imitatrix natura vitiorum dicitur in concilio Toletano. xx. q. iij. pꝛodiuis. xij. q. j. c. j. Volens autē seruare pure ⁊ simpliciter et etiam literaliter suam regulā sanctam ⁊ possibilem ⁊ supererogantem alijs regulis in vita ⁊ in merito. pꝛodiuitatē illam facile vincit. Nec ꝙ autem / vt supꝛa dixi / declarationes Romanoꝛum pontificū contra voluntatem beati Francisci (ne per occasionē earum fratres recederent a regule puritate) fuerint impetrate: q: spiritus ꝓphetie non semper est in sanctis. de pe. di. ij. querendum est. als est. §. sub. c. valida. credo declarationes per spiritūsanctum ab ecclesia emanasse: q: statum euangelicum ⁊ eius perfectionē declarant ⁊ confirmant. que perfectio tempoꝛe pape Joan. de caturco. xxij. fuit vehementissime impugnata: et regula ⁊ declarationes. sed veritas apud Esdram valet ⁊ inualescit. viij. di. consuetudo. ⁊ Esdre. iiij. declaratione nō indiget: q: ipsa per se clarissima est: ⁊ nedum possibilis sꝫ facilis ⁊ suauissima. vt supꝛa dixi in. §. religio. ꝟ. non errauit. in ar. lxj. bonam habentibus voluntatem / ⁊ gustantibus spiritūsanctum / ⁊ vere expꝛopꝛiatis a mundo / ⁊ crucifixis mundo. Sed sicut scribitur Pꝛouer. xviij. verū est ꝙ occasiones querit qui vult discedere ab amico. sed hoc intelligo de falso amico. Nam Eccl'i. vj. quinqꝫ amicoꝛum genera distinguūtur. sed qui verus amicus est regule: semper eam diligit ⁊ eam seruat: nec querit ab ea recedere. q: omni tēpoꝛe diligit qui verus amicus est. Pꝛouer. xvij.

¶ Articulus. lxvij. A

Pꝛo ad veritatē

⁊ defensionem sancte regule fratrū minoꝛum sciendū est ⁊ memoꝛie cōmendādum futuris tēpoꝛibus pꝛofuture / ꝙ (sicut. s. §. pꝛoximo. s. ꝟ. non eñ. dixi et pꝛobaui) ad illum scilicet Romanum pōtificē pertinet regule declaratio: ad quē pertinet ei⁹ concessio ⁊ confirmatio. Item quum regula sancta fratrū minoꝝ sit medulla euāgelij ſm beatū Franciscum: ⁊ de eo sit tracta: ad quē pertinet euangelij declaratio: ad eū pertinet ⁊ regule euāgetice elucidatio. q: hec de maioꝛibus causis est. xvij. di. nec licuit. ex̄ de bap. maioꝛes. in pꝛin. Hoc ideo scribo q: tēpoꝛe domini pape Jo. xxij. anno pontificatus eius. xvj. quidā viri Belial pseudo fratres minoꝛes inimici dei ⁊ btī Frāncisci euangelij chꝛisti ⁊ regule pꝛedicte ⁊ vere oꝛdinis scelératissimi pꝛoditoꝛes ⁊ destructoꝛes. ⁊ in oꝛdine eodē scilicet fratrū minoꝛum quidā eoꝛum pꝛelati ⁊ ij pꝛecipue q̄rentes que sua sunt. Phil'. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. ponentes os in celum ventribus gradientes super terram. xxj. di. intantum. nō recte cogitantes / sed malignissime cōtra sanctum oꝛdinē ⁊ regulam machinātes. Sap. ij. ⁊ Hiere. xviij. que duo. c. percutiunt valide istos impios: pꝛocurarunt cū pꝛedicto dn̄o papa Joāne et quibusdā cardinalibus declarationes omnes factas super regulā a sede apostolica / maxime decre. domini Nicolai totaliter reuocari. allegantes qꝺ ego supꝛa de testamento patris dixi in. §. s. pꝛoximo. ꝟ. nec dicere intendo. sed ipsi meo ⁊ sancte regule cōtrarium intellectū habentes / vt regulam destruerent: dicentes (vt dixi) ꝙ cōtra voluntatē beati Francisci fuit ⁊ cōtra suum testamentum aliquā declarationem sup regulā a sede ap'lica ipetrare. ⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū ligamina. ⁊ ꝙ sine declarationibus melius poterat regula obseruari. ⁊ ꝙ declarationes erant impossibiles ad seruandum. fingentes se pꝛo zelo regule ⁊ testamenti hoc dicere: quū tamen tacite ⁊ subdole ipsam per huiusmodi reuocationem declarationum intenderent destruere. sicut apparet in eoꝛum declaratione. imo potius destructione nefandissima ⁊ falsissima et carnalissima quam fecerunt super regula ante dicta. Declarauerunt enim authoꝛitate pꝛopꝛia nulla eis a domino papa potestate cōcessa / sed ze-

In eos incepit q̄ regulā minoꝝ curarūt declaratam.

lo diabolo concitati (qꝺ nunq̄ fuit in oꝛdine ab aliquo generali ministro vel capitulo attentatum) regulā expꝛesse contra regulā. scilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo regule. Pꝛecipio firmiter vniuersis fratrib⁹. vt nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se vel per aliam personam interpositā. tamen pꝛo necessitatibus infirmoꝛum ⁊ alijs fratribus induendis ⁊c. ꝙ illud per personam interpositam nō debebat referri ad necessitates infirmoꝛū ⁊ ad indumenta fratrum. Unde glossauerunt ꝙ pꝛo fratribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene poterat recipi in oꝛdine per personam interpositam: et tamen in fine illius. c. regule dicitur expꝛesse / Eo semper saluo vt sicut dictum est denarios vel pecuniā non recipiūt. Sed ipsi dicunt / scilicet per se. sed bene per personā interpositam. Et sic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra textum. q: textus dicit sicut dictum est. sed. s. dictū est ꝙ fratres nullomodo recipiant pecuniam per se aut per personam interpositā. ergo clausula illa / eo semper saluo / q̄ in fine. c. ponitur ⁊c. ad totum illud quod dictum est in pꝛincipio referenda est. vt est casus expꝛessus. ex̄ de ap. inquisitioni. Ea etiam que in pꝛincipio ponuntur: ad finem referenda sunt. vt est etiam expꝛessum ex̄ de ap. scꝺo. et faciūt que leguntur et no. xxxij. q. vij. apostolus. ff. si certū pe. lecta. ff. de lega. j. si seruus plurium. ff. de ver. obli. titia. xxviij. di. q: sunt. ⁊ que pꝛecedunt repetita intelliguntur. ff. de cō di. ⁊ demon. a via. Faciunt ad hec que notantur ex̄ de rescrip. causam que. in glos. ⁊ ita. ⁊ decre. illa. ⁊. e. ti. olim. §. fi. in glos. videtur. ¶ Glossarunt etiam illi impij ꝙ nomine infirmoꝛum intelligebatur omnis infirmitas. scilicet nedum coꝛpoꝛalis sed etiā spiritualis. dicētes ꝙ pꝛo omni necessitate coꝛpoꝛali que ſm eos vocatur infirmitas: poterat pecunia recipi in oꝛdine per ꝑsonam interpositam. Sed quis cecus ⁊ impius talē glossam fecisset: ⁊ textum violentasset. quū in eodem. c. dicatur (vt pꝛemissum est) ꝓ necessitatibus infirmoꝛum ⁊ fratribus induendis ⁊c. ergo nomine infirmitatis nō intellexit contineri necessitatem indumentoꝛū. quū vtrūqꝫ specificet: infirmos / ⁊ fratres induendos. Nam specificatio indumentoꝛum extra clausula generali infirmoꝛum. ar. bo. ex̄ de rescrip. sedes. Item isti impij trahunt verbum infirmoꝛum extra pꝛopꝛiam significationē / q̄ est de infirmitate coꝛpoꝛali: ad aliā necessitatem coꝛpoꝛalē: que non vocatur infirmitas verbo accepto cōmuniter sicut debet accipi. q: ad cōmunem verbi intelligentiam recurrendū est. ex̄ de sponsa. ex literis. j. Et ſm Hilarium / Intelligentia verboꝛum ex causis est assumenda dicendi. ex̄ de ver. sig. intelligentia. vbi pꝛo hoc sunt multe concoꝛdantie canonice ⁊ ciuiles. Vere fuerunt infirmi in anima tales glossatoꝛes et regule destructoꝛes: ⁊ male a demonio toꝛquebantur cū filia chananee Mat. xv. ⁊ pucero cēturionis. Mat. viij. ¶ Tertio glossarūt dicti ceci duces. Mat. xv. ⁊. xxiij. ⁊ Luc. vj. ⁊ ex̄ de eta. ⁊ qua. cū sit. quoꝛum oculi obscurati sunt. ne viderent. ſm ps. lxviij. ⁊. xxxvij. di. §. fi. ⁊ cōpositoꝛes maligni volentes aquam ad suū trahere molendinum. quoꝛum infidelium mentes deus hui⁹ seculi occecauit. ij. Coꝛ. iiij. et cōtra q̄s chꝛistus venit in iudiciū in hunc mundum: vt q̄ viderunt ceci fierent. Jo. ix. facit. xlix. di. hinc etenim. ꝟ. albuginem. ꝙ verba illa regule posita in. c. illo regule quod sic incipit Fratres qui sunt ministri ⁊c. ꝟ. Et vbicūqꝫ sunt fratres q̄ scirent ⁊ cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare: ad suos ministros debeant ⁊ possint recurrere ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c. poterant ministri in articulis regule dispensare. Sed veraciter isti machinatoꝛes quod pꝛeuidit beatus Franciscus per verba pꝛedicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ spiritualius obseruandam. ⁊ sic regule ⁊ eius zelatoꝛum remedium trahunt ad eius pꝛeuaricationē ⁊ notam. cōtra illud. xlv. di. licet. ex̄ de excep. pia. j. mis'o li. vj. Et totum hoc fiebat ad insidias sanctificationis. j. Macha. j. regule: vt pecunia in oꝛdine reciperentur credentes etiā in hoc dn̄o

pape Jo. placere. Jam per verba predicta ꝓuidit almus
Franciſcus regule zelatoribus ⁊ regule puritati. timens
⁊ preuidens eam in poſterum relaxatum iri. ſicut impſen
tiarum videmus. Ergo ſic ꝙ fratres q̄ ſcirent ⁊ cognoſce-
rent ſe nō poſſe ⁊c. ꝓpter impedimentū̄ ſociorum fratrū̄
vel loci vel inferiorū̄ prelatorum. vt inferius declarabo.
ita ꝙ illa impotentia non eſt referenda ad ipotētiā corpo
ralem vel anime/vel defectū̄ ſpiritus: quia nullus frater
quicūq; ſit/ſanus vel infirmus/debilis vel robuſtus/ no-
bilis vel ignobilis/magnus vel paruus/adoleſcens iuue
nis vel ſenex/poteſt cum veritate dicere/niſi ex malitia
vel ex relaxatione ⁊ mala ſua voluntate: Nō poſſum regu
lam puriſſime obſeruare. Quis em̄ frater poteſt dicere cū̄
vera conſciētia/ Nō poſſum obedire/ Nō poſſum caſtitatē
ſeruare/ Non poſſum ſan⁹ peditare/ Non poſſum ſanus
⁊ ſine magno frigore glacie ⁊ niue (in quo caſu regula ꝓ
uidet dicēs/ Et qui neceſſitate coguntur poſ. por. cal.) diſ
calciatus ⁊ cum ſoleis ire/ Non poſſum ſanus (q: infirmi
ſm̄ regulam non tenentur. ⁊ ius. ex̄ de obſer. ieiu. c. ij.) re-
gularia ieiunare ieiunia/ Non poſſum horas dicere ⁊ ora
re/ Non poſſum a murmurationibus et iudicijs cauere/
Carere ꝓprio/ Nō poſſū eſſe patiēs ⁊ hūilis/ Nō poſſum
ſuſpecta cōſortia euitare: ⁊ monaſteria monialium nō in-
gredi/ Non poſſum paupertatem ſeruare/ Nō poſſum pe
cunia carere/ ⁊ alia regularia inſtituta ſeruare: Nā regu-
la Franciſci almi apoſtolica ſacratiſſima et diſtrictiſſima
omnia concedit neceſſaria corporalia. ſed nō cōcedit pec-
catum quod deus odit. Eſa. j. Sapien. xiiij. Prouerb. vj.
Eccli. xij. Amos. v. j. q. j. odit. xxiiij. q. j. odi. de pe. di. j. quam
obrem. Concedit quidem tunicas ſm̄ tēpora et frigidas
regiones. portare calciamenta in neceſſitate. equitare ꝓ
magna neceſſitate aut infirmitate. cōedere de appoſitis.
frāgere ieiunia in neceſſitate. Nam q̄ pre neceſſitate. aut
infirmitate carnes aut alia delicata comedit: ⁊ talis dum
manducat/ſi ſe tēperat/ita ſeruat regulā: ſicut qui nō cō-
edit. ar. op. xlj. di. quiſquis. Qui in neceſſitate calciat⁹ va-
dit: vel pre neceſſitate ieiunia frangit: vel pre neceſſitate
equitat: ita ſeruat regulā etiam literaliter/ q: intellectua
liter ⁊ mentaliter et ſm̄ intentionem cōdentis/ ſicut qui
diſcalciatus vadit aut ieiunat aut peditat. Et idem in ſi-
milibus. ad hec. xxv. q. j. §. ijs ita. vbi dicit̄ de Dauid ꝙ com
edit panes propoſitionis pre fame. j. Reg. xxj. ⁊ Mat. xij.
de con. di. v. diſcipulos. ⁊ di. j. ſicut. ex̄ de obſer. ie. c. ij. ex̄ de
regu. iur. quod non eſt. vbi de hoc ſunt concor. Nullus er
go retorqueat in indiſtrictionē vel impoſſibilitatē regu-
le malam voluntatem ſuā. Non ergo iniquus exprobret
factori eius: q: nemo peccat ⁊ preuaricatur contra regu-
lam inuitus vel impotens. xv. q. j. §. j. ⁊ c. non eſt. j. q. iiij. ho
mini. Nec regula alio diſpenſatore indiget: q: ipſa proui-
det ⁊ diſpenſat ſicut cuiq; neceſſe eſt. Eſt ḡ ver⁹ ⁊ pur⁹ et
clarus intellect⁹ dictorum verborū. iſte ſcilicet/ Fratres q̄
ſcirent ⁊ cognoſcerent. ergo ex regula eis ⁊ eorū̄ conſcien
tie cōmittitur illud ſcire ⁊ cognoſcere. ipſi tamen caueāt
ne nimis habeant conſcientiam ſine ſcientia. i. zelum vel
fauorem ſm̄ apoſtolum non ſm̄ ſcientiam. ad Ro. x. ⁊ xv.
q. j. §. j. ⁊ conſcientiam ſcrupuloſam debent deponere ad
conſilium ſapientis deum timētis. ex̄ de ſimo. per tuas. ij.
Se nō poſſe regulam ſpiritualiter. i. perfecte ⁊ pure et in
ſpiritu veritatis obſeruare. Hanc literā ſic exponūt qui
magiſtri theologie Pariſiēſes ſcribētes capitulo genera
li fratrum minorum/ ſcilicet frater Gualdifridus/ frater
Alexāder de hal. frater Jo. de rupella/ frater Robertus
de baſtia/ frater Rigandus. Videtur obſeruantia regule
ſpiritualiter/ obſeruātia ſm̄ rigorem ſiue ſm̄ puritatem
ſuam ſine occaſione proxima ad peccatum. Alijs videtur
ꝙ iſtud referendum ſit ad locum. quum ſcilicet ratione lo
ci preſtatur fratribus impedimentum ne pure poſſint re-
gulam obſeruare. vt q: loco eſt annexa proprietas aut cir
ca aliqua animarum ad quam ratione loci fratres neceſ-
ſario tenerentur. huc uſq; magiſtri. Ego autem vtrūq; ac-
cipio. ꝙ ſiue ratione loci (vt dictum eſt) proprietatē habē
tis ſpiritualem vt parochiam/vel temporalem vt vineas
oliueta vel agros/ ſicut in ordine aliqua ſunt loca: ſiue re
ditus aut prouētus. ſiue poſiti in loco inhoneſto inter ha
bitacula mulierū̄. Siue ratione perſonarum/ quia Guar
dianus eſt diſſolutus/carnalis/et de regula non curans:
⁊ per habitacula mulierū̄ ducit fratrem maxime iuuenem
Vel loci familia cōmuniter diſſoluta vocās carni: ⁊ nō ſpi
ritui: ⁊ maxime ſpiritualem fratrem ⁊ regule zelatorē pſe
quens ⁊ ſcandalizans. Vel quia frater per obedientiam
ſui prelati cum aliquo cardinali vel epiſcopo vel domino
temporali ponitur ad morandum: vbi magna eſt occaſio
paupertatem rumpendi difficultas humiliter cōuerſan-
di ⁊ orandi: ⁊ alios actus ſpirituales exercendi: Et vbi eſt
occaſio in ſua libertate viuendi: et periculum ſpirit⁹ cum
ſecularibus cōuerſandi: q: ſicut piſcis ſine aqua/ ſic reli-
gioſus extra clauſtrum moritur in ſpiritu. xvi. q. j. placuit
Vel quia frater moratur in loco vbi eum mendicare non
oportet. q: habet neceſſaria ab aliquo domino temporali
vel cōmunitate. vel q: de pecunia continue viuit et nō de
aliqua alia eleemoſyna panis aut vini aut olei. ſed omnia
emūtur de pecunia. ſicut ſunt aliqua loca in ordine. in ijs
duob⁹ proximis caſibus cōprehenſa. In quibus caſibus
non poteſt regula quātū̄ ad veram paupertatem ſpiritua
liter obſeruari. In ijs ⁊ in ſimilibus caſibus et exemplis
vbicumq; ratione loci vel ſocietatis vel cōuerſationis a
regule diſceditur puritate: ad ſuos miniſtros ſcilicet pro-
uinciales. ꝙ ſi ipſe eis non prouiderint: ſicut infra p̄cipit
debent recurrere ad generalem miniſtrū̄/ quo ſuper hoc
non prouidente/ recurrant ad ordinis protectorē: qui ſm̄
regulam eſt gubernator/ protector/ ⁊ corrector fraternita
tis fratrum minorum. ⁊ quem credo ſuper prelatos ordi
nis negligentes in corrigēdo etiā in generalem miniſtrū̄
iuriſdictionem habere: ⁊ ſuper fratres cōtemnentes ordi
nis diſciplinam: per verba ſupradicte regule in. c. ad hec
per obedientiā. ibi. Qui ſit gubernator et corrector. ar. ex̄
de accuſa. olim. de ſta mo. ea que. et. c. in ſingulis. §. huius
vero. Et talis protector ⁊ corrector in ijs caſibus nedum
habet iuriſdictionem: ſed etiam punitionē. Ad que faciūt
ea que leguntur ⁊ no. ex̄ de offi. de lega. preterea. ⁊. c. ex li-
teris patriarche. Protectore vero hoc negligente vel fa-
cere non curāte/ frater recurrat ad papā nec aliud reme-
dium poteſt dari. Ad hec ex̄ de iure pa. nullus. ix. q. iij. cum
ſimus. ij. q. vj. ad romanam. Debeāt/ obligatoriū eſt. Ergo
frater de hoc ſibi faciens conſcientiam/ tenetur ad mini-
ſtrum ſuum recurrere ſuper obſeruanda ſue regule puri-
tate. ar. xiiij. q. j. quod p̄cipitur. Et poſſunt recurrere. Mi-
niſtri vero charitatiue et benigne eos recipiant: et tam
familiariter habeant ſcilicet fratres recurrētes apud ip-
ſos ſcilicet miniſtros: vt dicere poſſint ſcilicet fratres eis
ſcilicet miniſtris: ⁊ facere ſicut domini ſeruis ſuis. q. d. In
hac recurſione pro regule puritate fratres cenſentur lo-
co domini: ⁊ miniſtri loco ſeruorū̄. vnde ſequitur. Nā ita
debet eſſe ꝙ miniſtri ſint ſerui. ar. eorum que leguntur et
no. ex̄ in ꝓhe. decre. Greg. epūs ſeru⁹ ⁊c. ⁊ que legunt̄ ⁊ no.
in prohe. vj. li. ſuper verbo/ ſeruus. Omniū̄ fratrum. q. d.
In hac parte tenentur obedire miniſtri fratribus recur-
rentibus ad eos vt purius regulam obſeruent. Unde et
de mente textus ⁊ ſatis ex litera dico prelatos miniſtros
ad quos fratres recurrunt vt purius ⁊ perfectius regulā
ſuam obſeruent: eſſe obligatos ad prouidendū fratribus
recurrētibus ad eos de loco ⁊ de ſocietate ⁊ de guardia-
no: in quo ⁊ cum quibus poſſint fratres regulam ſuā pu-
rius obſeruare. alīs peccant mortaliter ipſi miniſtri qui in
hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus
ſicut debent obedire ſerui dominis ſuis. ad Ephe. c. vlti.
¶ Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regu
le puritate poti⁹ miniſtri aliq̄ tribularent: q̄ eis de purita
te regularis obſeruātie ꝓuiderent. Nā hodie ⁊ iamdiu eſt
in ordine puritatis regule zelatores ⁊ preuaricationum

regule contradictoꝛes persecutiones sepe a pꝛelatis oꝛdi-
nis quibusdam ⁊ carnalibus fratribus patiuntur in oꝛ-
dine vbilibet/nedum verbales sed reales.q: fratres zelo-
typi regule spirituales ⁊ penitentiā facientes nisi sileāt/
⁊ se de pꝛeuaricationibus fratrū alioꝝ aliquoties cōniuē-
do se non intromittant:aut incarcerantur.aut de oꝛdine
expelluntur:aut diuersis tribulationibus affligūtur per
quosdam malos pꝛelatos:vt ⁊ ipsi cogantur quasi de oꝛ-
dine recedere ⁊ deserta ⁊ diuerticula querere.sicut ⁊ ego
scriptoꝛ frequenter expertus sum in meipso.maxime quū
moꝛarer in monte aluerne vbi almus Franciscus recepit
stigmata chꝛisti.Gala.vlti.Exempla patentia querantur
in pꝛouincia Pꝛouincie/in pꝛouincia Thuscie/in pꝛouin-
cia Marchie ⁊ beati Francisci.vt sic ad literam verbum
apostoli impleatur.Qui ſm carnem est/persequitur spi-
rituale̅ ⁊ n.Gala.iiij.xxiij.q.iiij.qui ſm carnem.xxiij.q.iiij.
recurrat.Unde pꝛopterea totus oꝛdo diuisus est.⁊ palee
grana conculcant in oꝛdine ⁊ in area Frācisci beatissimi.
Et in ei⁹ sagena mali pisces bonos comedunt.Et in eius
domo vasa fictilia aurea contaminant ⁊ confringunt .ij.
Timo.ij.⁊ pꝛe.c.qui ſm.⁊.xxiij.q.vij.c.j.Et nunquā cessa-
bit ista persecutio et pꝛeuaricatio:donec reuolet.o.ad.a.
xxv.di.ab exoꝛdio.vt scilicet detur regula a sancta Ro-
mana ecclesia ⁊ a capite eius vicario dei literalis ⁊ pura
sine pꝛiuilegijs ⁊ declarationib⁹:sicut data fuit beato Frā-
cisco ⁊ illi sancto numero duodenario eum socianti ⁊ fra-
tribus spiritualibus eam ſm rigoꝛem ⁊ pure et simplici-
ter moꝛe apostolico volentibus obseruare:⁊ separetur ad
literā pꝛeciosum a vili.Hiere.xv.⁊ amurca ab oleo:⁊ gra-
num a palea.Mat.xiij.⁊.xj.⁊ rumpatur rete Francisci li-
teraliter iam scissum spiritualiter/⁊ boni pisces condiant
ecclesiam:⁊ mali ambulent in aquis ⁊ locis humentibus
⁊ paludibus.de pe.di.ij.si enim.in fi.et separetur spiritus
a carne.vt pꝛe.c.recurrat.Interim taceant viri dei ⁊ san-
ctis virtutibus ⁊ exemplis et obseruantia purissima (qꝺ
est difficillimū:q: mali coꝛrūpunt bonos secum habitan-
tes)ps.xvij.Cum peruerso peruerteris.xxiij.q.iiij.ita pla-
ne.Sed hic vide qꝺ scripsi supꝛa in pꝛīa parte in.§.ceterū.
℣.insuper res ponderant.cum.℣.seq.⁊.℣.sed et isti dicāt.
in ar.lxv.pꝛedicent fratres suos.ar.xxv.dis.c.fi.¶ Iste est
ergo intellectus verus quem posui verboꝛum in pꝛe.c.re-
gule positoꝛum in summa:scilicet ꝙ per veram obedien-
tiam tractam de mente litere (vt dixi).ministri requisiti
a fratribus super obseruantia regule puritatis/pꝛouide-
ant eis in societate ⁊ loco:quo ſm rigoꝛem ⁊ spiritualiter
⁊ perfecte suam regulam valeant obseruare.Nō ꝙ in ali-
quo cum fratribus valeant dispensare:⁊ regulam relaxa-
re.sicut pꝛedicti pꝛelati impij glossarunt:quātū in eis fuit
regulam destruentes:⁊ dicentes ꝙ de illo.c.⁊ illis verbis
⁊ de illo recursu q̄ supꝛa pꝛoxime exposui:nunꝙ oꝛdo ali-
quam vtilitatem habuit.vocantes vtilitatem regule de-
structionem:vt scilicet possint ministri in regula dispensa-
re.quum tamen vt supꝛa in pꝛin. istius.§.pꝛobatū est/ad
dominū papam pertineat solum in regula dispensare:et
eam declarare qui regulam dedit ⁊ cōfirmauit ⁊ declara-
uit.¶ Quatuoꝛdecim autē sigilla ministroꝛū partim vo-
luntarioꝛum partim timidoꝛum quoꝛum aliquos ad con-
trarium de eo quod agebant diu ⁊ efficaciter confoꝛtaui:
⁊ eos non potui reuocare:q: a fratre Geraldo generali
ministro tunc minis ⁊ iniurijs arctabantur Auinione tē-
poꝛe pꝛedicti domini pape Ioā.xxij.⁊ tempoꝛe meo cum
sigillo pꝛedicti generalis ministri fratris Geraldi de Aq-
tania:qui fuit authoꝛ ⁊ pꝛincipalis glossatoꝛ trium glossa-
rum exxoꝛtarum pꝛedictam regulam destruentiū:in vna
chartula pependerunt.⁊ eam dictus generalis cum qui-
busdam de pꝛedictis ministris domino pꝛedicto Ioā.pa-
pe pꝛesentauit/adsistētibus multis cardinalibus.Domi-
nus autem papa p̄dictus dei vicarius lumine claritatis
spiritussancti infusus iustus iudex/veritatis zelatoꝛum
suoꝛum pꝛecessoꝛum regulam declarantium sequens ve-

stigia/nolens impinguari.ps.xxij.in suo capite quod est
caput ecclesie coꝛpoꝛis mystici.xxiij.q.iij.pꝛo mēbꝛis.et.q.
v.de liguribus.ecclesie.xxij.di.c.ij.militantis.oleo dictoꝛū
ministroꝛum vere coꝛam deo et eius ecclesia peccatoꝛū:di-
xit generali pꝛedicto fratri Geraldo qui tres pꝛedictas
glossas quas supꝛa pꝛoxime posui sceleratissimas anathe-
mate perpetuo feriendas confecerat:credens placere ipi
pape Ioan.⁊ a quo capellum rubeum expectabat:in illo-
rum pꝛesentia ministroꝛū Generalis: intellectus iste quē
in duobus pꝛedictis capitulis regule das:erroꝛius est:et
contra regulam est.⁊ non credimus/ꝙ de mille fratribus
vnus de oꝛdine tecum in intellectu huiusmodi concoꝛda-
ret.Cardinales aūt domino pape adsistētes/glossas pꝛe-
dictas pꝛedicti Geraldi cōtra regulam dicentes ⁊ ipsum
concoꝛditer deridebant:cognoscentes de qua radice pe-
stifera fuerant fabꝛicate.j.q.j.fertur.⁊.c.quibusdam.Dixit
mihi tūc quidam cardinalis/Uere hodie nobiscū quum
essemus cum papa fuit sanctus Franciscus.quasi diceret
ad defendendam regulam suam.¶ Postꝙ̄ pꝛedictus ge-
neralis minister ⁊ alij ministri contra sacram regulam cō-
iurantes sui pessimi conatus non habuerūt effectum:cō-
posuerunt malitie malitiam adiungentes/ꝙ postꝙ̄ de-
clarationes non poterant facere reuocari:nec suas glos-
sas authenticare:de declaratione domini Clemētis/Extra
ui de paradiso.certos articulos pꝛocurarēt auferri. Sed
in hoc succubuere etiam coꝛam chꝛisti vicario ⁊ eius reue-
rendissimis dominis Cardinalibus manu altissimi cos
beati Francisci meritis repellēte.¶ B Sed postꝙ̄ istā
digressionem vtilem ⁊ necessariam pꝛo fundamento re-
gule sancte factam interposui:ad pꝛeuaricationes quas
faciunt aliqui nostri fratres minoꝛes in pecunia iterū re-
deamus.Unde ⁊ frequenter quando pꝛelati volūt remu-
nerare aliquem fratrem de aliquo suo seruitio vel lectoꝛē
in studio generali:faciunt sibi solui vel dari in pecunia et
de pecunia loci vel pꝛouincie sicut vero facerent seculari.
Quod est contra statum expꝛesse.q: non debet fieri fratri
remuneratio pecuniaria:cui a regula pecunia ꝓhibetur
Nec pꝛelatus alicui eam dare potest:quum non sit nec po-
test esse sua/nec oꝛdinis.Semper enī oportet ꝙ pecunia
sit alicuius qui eam deposuit pꝛo necessitatibus fratrum
sine cuius voluntate de ea per aliquem fratrem vel pꝛela-
tum non potest aliquid innouari vt sepe superius dictum
est per decre.Exiij. ¶ Itē expꝛesse contra textum regule
est ꝙ aliquis frater minoꝛ recipiat aliquam pecuniā pꝛo
mercede sua.Unde in.c.illo regule quod incipit Fratres
illi.dicitur sic.De mercede vero laboꝛis pꝛo se ⁊ suis fratri-
bus coꝛpoꝛis necessaria recipiant pꝛeter denarios vel pe-
cuniam ⁊c.Olim autem pecunie que erant de libꝛis ven-
ditis in oꝛdine vel extra oꝛdinem/⁊ supellectilibus q̄ erāt
pape per pꝛiuilegia data oꝛdini:poterāt expendi per pꝛo-
curatoꝛes ecclesie Romane in necessitatib⁹ oꝛdinis.Sed
hodie (vt dictum est supꝛa) et pꝛocuratoꝛes ⁊ pꝛiuilegia
sunt per papam Ioā.quātum ad istum articulum reuoca-
ta.Unde nullus illoꝛum libꝛoꝛum aut supellectilium qui
erant ante illam constitutionem domini Ioan.pape vbi
reuocantur pꝛocuratoꝛes:et papa renuntiat pꝛopꝛietati
rerum quibus fratres vtuntur/quum illa omnia adhuc
sint pape quātū ad pꝛopꝛietatem:potest vendi sine licen-
tia expꝛessa domini pape:cuius adhuc ille res sunt:per de-
clara.Exiij.Libꝛi autem sacriales aut quecuis alie res da-
te oꝛdini aut fratribus particularibus post dictam consti-
tutionem quum dantium sit pꝛopꝛietas earundem/non
potest vendi:nedum a fratribus qui non habent ibi ius
sed nec per aliquem pꝛocuratoꝛem quia non est in oꝛdine
aliquis legitimus pꝛocuratoꝛ. Etsi esset aliquis de anti-
quis:nullo modo potest se de talibus intromittere. quia
reuera (non obstante fraude fratrum quoꝛūdam ⁊ loco-
rum in oꝛdine) omnes pꝛocuratoꝛes facti ⁊ faciendi qui
nomine ecclesie tunc fiebant reuocati sunt per cōstitutio-
nem que incipit/Ad conditoꝛem/pꝛedictam. Nec aliquē

contractum possunt hodie inire. quum papa eos reuocauerit: ⁊ proprio rerum (quibus ordo vtitur) renuntiauerit. Sed esto q̄ essent adhuc de reb⁹ datis ordini post constitutionem predictã: quum sint dantium quantum ad proprietatem: non possunt se intromittere vt de eis aliquem contractum ineant sine concedentium voluntate. Circa istum articulum fratres cõmuniter offendunt. quia ⁊ res antiquas quas ordo habebat ante pre. constitu. domini pape. que sunt adhuc pape ⁊ ecclesie Romane/faciũt vendi de facto ⁊ alias res que peruenerunt ad ordinem post dictam constitu. distrahunt tanq̄ proprietarij sine dominorum concedentium voluntate. ⁊ sic contrectant alienũ ⁊ per consequens furtum cõmittunt. ex̄ de elec. dudum. ij. ⁊ mortaliter peccant. vt pre. c. exijt. Nam predicta constitutio domini pape/Ad conditorem canonum/quantum est de facto frustra membranas occupat. xix. di. si romanorũ. ⁊ sicut ante illam constitutionem/ita ⁊ hodie emendo et vendendo ⁊ contrahendo cõmuniter viuunt fratres. nec de aliqua declaratione aut constitutione domini pape et ecclesie Romane conscientiam aliquam multi faciũt sibi fratres super articulo paupertatis. Nec mirum. quia quátum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec hodie cõmuniter per declarationes aut per regulam viuunt fratres: sed per quasdam suas constitutiones. quarum multe sunt cõtrarie regule ⁊ declarationibus. et per quasdam consuetudines: que sunt potius corruptele. ex̄ de consue. cum venerabilis. ¶ Quidam etiam ex eis laborant scribendo eloquearia sportellas faciendo/vel suẽdo/vel horologia fabricando/vel alia opera mechanica. ⁊ precium pecuniarium recipiunt sicut alij seculares. contra eorum regulam. vt est dictum. s. e. ℣. vnde et frequenter. cum ℣. seq. Nunq̄ enim vel raro laborant quidam eorum pro cõmunitate. etsi pro cõmunitate: non gratis. nec opera eorum ponunt in manibus prelatorum: sed distrahunt sicut volunt. Immo multi eorum scribunt libros ad vendendum. ⁊ emunt: ⁊ carius quãtum possunt vendũt: sicut mercatores ⁊ negociatores. lxxxviij. distin. in palea Eijciens. ⁊ c. quoniam non cognoui. xiiij. q. iiij. quicunq̧ ex̄ ne cleri. vel mo. per totum. ¶ Vadunt etiam quidam ex eis ad eorum capitula ⁊ alia per mũdum pro eorum negotijs vel consanguineorum vel amicorum: ⁊ aliquoties nulla causa cogente: sed causa recreationis vagando per mũdum cum bursarijs: nunc equitando/nunc peditãdo contra decre. Exiui de paradiso. §. quocirca. ⁊ de hoc superius tactum est in. §. offendunt. in. ℣. vadunt etiam aliqui in ar. lxvj. ¶ Quidam etiam ex eis debitum contrahunt contra statum eorum. vt pre. c. exijt. §. ceterum. Frequẽter etiam granum ⁊ vinum ⁊ oleum ⁊ legumina ⁊ caseos et lanam ⁊ species alias quas acquirũt pro tunicis vendũt aliqui fratres. ⁊ non pro tunicis dant illam pecuniam sicut fuit voluntas dantium res illas: sed in alijs necessitatibus ⁊ vtilitatibus ponunt. cõtra eorum statum. quia non possunt illam speciem in aliud q̄ in tunicas cõmutare. sicut dicitur de pecunia ad certum vsum deputata/q̄ non potest in vsus alios cõmutari. vt in pre. c. exijt. §. ceterum. Immo in quibusdam prouincijs in ordine vt in Alemãnia lanã que datur eis pro tunicis fratres aliqui portant ad nundinas: ⁊ ibi carius vendunt q̄ vnde venerũt et emunt inde quod volunt sicut alij mercatores. contra statum ⁊ iura predicta. Item quum prelati aliqui deberẽt facere emi de illa pecunia vel de alijs eleemosynis fratrũ pannum pro tunicis fratrũ dant eis certas pecunie quãtitates: de quibus raro habent tunicas cõpletas. quas quãtitates nec prelati dare possunt: nec subditi recipere. quia contra eorum statum est. quia illa species deberet vendi de licentia dantium per famulum assignatum per fratres ⁊ per eum pannus emi de licentia ⁊ authoritate dantium granum illud vel illam speciem. ⁊ pannus deberet distribui per prelatum inter fratres prout quisq̧ egeret. xij. q. j. §. ij. ⁊ c. quia tua. ⁊ c. scimus. et non deberet dari pannus multo minus pecunia fratri non indigenti et diuiti multas tunicas habenti. xij. q. j. dilectissimis. Actu. iiij. Dicat ergo frater volens suam regulam ⁊ declarationes super regulam ecclesie obseruare prelato suo/Pecuniam nolo. detis mihi pannum quem vultis. contentus sum. Si autem prelatus nõ dat pannum: teneat illam pecuniam assignatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianũ famulus pro dantibus granũ: donec ematur pannus pro fratre. Si autem illa pecunia non sufficit pro tunica: teneatur per famulum nomine dantis granum conuersum in pecuniam: donec alia eleemosyna habeatur pro fratris necessitate assignata de qua supplea͂r de tunica q͂d deest. Vtraq̧ tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus teneatur quousq̧ in necessitate tunice sit expensa. vt sic predicta declaratio obseruetur. Raro tamen hodie inter fratres in isto articulo hec veritas ⁊ puritas obseruatur. immo pecunia data fratri pro tunica recipitur: ⁊ ad fratris vbi et in quibus voluerit libitum dispẽsatur. Multi etiam fratres maxime maiores in honoribus et pecunijs. I. di. quia tua. reuera non indigẽtes tunicis/immo habentes promptuaria ⁊ eleemosynas ⁊ decem mutatoria cum Naaman syro leproso: ⁊ ipsi liprosi lepra auaritie/Giezi discipuli Helisei. iiij. Reg. v. ⁊ j. q. j. qui studet. ⁊ c. cito. aut pannum pro tunicis/quum datur accipiũt: aut pecunias a guardianis faciũt assignari: sui status dupliciter transgressores. tum quia recipiunt tunicas quibus nõ indigẽt ⁊ sic rapiunt s̄m Ambro. xlij. distin. §. j. vt supra dixi. tum q: contrectant pecuniam alienam: que erat pro veris fratrũ necessitatibus assignata a dante. que sine licẽtia eius non potuit in rem non necessariam expendi. vt pre. c. exijt. ⁊ sic furtum cõmittunt. vt supra dictum est. legitur ⁊ no. ex̄ de elec. dudum. ij. Fratres minores etiam stantes cum dominis cardinalibus ⁊ prelatis contra eorum statum partem recipiunt dupliciter peccãtes mortaliter: ⁊ quia sine licentia deponitur: ⁊ sine necessitate. contra decre. exijt. de pecunijs datis ab alijs inter familiam diuidendis. Cum etiam starem Rome in sancta Maria de ara celi: fratres nostri de loco a quodam eorum famulo infirmo octingentos ⁊ amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes. Nobiscum fuit lucratus istam pecuniam. nostra est. quod tãtũ fuit sicut si raperent eam in via. ¶ Inquisitores etiã heretice prauitatis fratres minores quo priuilegio ⁊ qua authoritate nescio/tota die dispensant pecunias inquisitionis contra eorum conscientias et statum. quia esto q̄ inq̄sitores facti sunt: nõ propterea a regula absoluti sunt nec a declarationibus ecclesie. Et in hoc inquisitores dupliciter peccant mortaliter: quia quum per priuilegium papale tres partes debeant fieri de pecunia inquisitiõis: ⁊ vna cõmunitati terre de qua est hereticus dari: altera officialibus officij: tertia reseruari in manu diocesani in necessitate officij expendenda: nulla parte alicui assignata totum sibi inquisitores vsurpant/quum ecclesia Romana nullam eis partem assignet pro expensis. ⁊ sic vere fures sunt ⁊ latrones pecunie inquisitionis: eam preter ⁊ contra volũtatem Romanorum pontificum vsurpantes ⁊ eam in abusus suos fratrum et consanguineorum pro libito expendentes. Secundo offendunt. quia quum deberent esse fratres minores ⁊ pecuniam non contrectare eam expendunt qualiter eis placet. credunt tamen facere domino holocaustum: quum de illa pecunia faciunt conuentibus vel fratribus aliquam eleemosynam ad literã de mammona iniquitatis. i. de pecunia aliena. contra illa iura. xiiij. q. v. forte. c. immolans. c. scriptum. c. dixit. j. q. j. nõ est putanda. Tertio quia vix faciunt contra accusatos de heresi nisi pecuniariam condemnationem. vt eam imburssent. Propter quod vix credo q̄ aliquis eorum propter eorum extorsiones pecuniarias euadat excõmunicationem papalem: que ponitur in clemen. ex̄ de hereticis. multorum. ⁊ c. volentes. j. r̄nso. Socij etiam inquisitorum fratres minores sicut seculares et amplius pro officio nota

heretice prauitatis inq̄sitores.

riarᵘ. vide ex. de here. vt officiū. §. ad cōscribendas. ⁊ alijs contractibus ⁊ scripturis faciendis in officio inquisitionis pecunias extortas ⁊ immoderatas ⁊ oblatas accipiunt tota die absq; aliqua dispensatione papali. contra regulam ⁊ declara. predictas. ¶ Fratres etiam cōfessores aliqui dispensant frequenter incerta ad que tenentur confitentes eis sicut volunt. contra predictam decla. exiui. §. proinde. ⁊ in clemen. de priuile. ⁊ exces. priuile. c. religiosi. §. quibus. ꝟ. nec legata. Et (quod peius est) sibi frequenter reseruant. Et hoc idem faciunt de penitentijs pecuniarijs quas imponunt. que pecunie debent ſm voluntatem confitentium pauperibus erogari. Potest tamen confessor dare consilium: ⁊ illum quem absoluit inducere vt fratribus suis vel alijs quos nominauerit illam pecuniam impositam ei per penitētiam largiatur. ar. declarationis Exiui. in clemē. §. proinde. ¶ In quibusdam prouincijs habent fratres minores loca in q̇bus habent omnia necessaria a quibusdam dominis / contra eorum statum: qui est nihil fixum tenere: nec reditus nec prouentus. sed tamq̄ aduene et peregrini debent ire continue pro eleemosyna. ⁊ hec est celsitudo altissime paupertatis ſm beatum Frāciscum. vt in regula in. c. fratres nihil sibi approprient. ⁊ nihilominus contra eorum statum ⁊ conscientiā ibi sicut alibi oblationes pecuniarias ⁊ alias oblatas et petitas pecuniarias eleemosynas et alias extra pecuniā quotquot habere possunt / recipiunt indistincte: duplex vitium scilicet auaritie ⁊ receptionis pecunie contra regulam cōmittentes. de pecunia vt sepe dictum est in regula in. c. precipio firmiter. de auaritia in regula in. c. fratres q̇ sunt ministri. ꝟ. cōsulo vero moneo ⁊ exhortor in domino Jesu christo vt caueant fratres ab omni superbia / vana gloria / inuidia / auaritia / cura ⁊ solicitudine huius seculi ⁊c. Faciunt etiam sibi ministri aliqui prouinciarum reddi compotum a guardianis: ⁊ guardiani ⁊ compotiste a vicarijs domus: ⁊ fratres in via et in domo a famulis: et prouincia a fratre camerlingo prouincie ⁊ ab inquisitoribus heretice prauitatis: qui nō prouincie sed ecclesie Romane cuius sunt officiales / tenentur reddere rationem. ar. x. q. iij. c. j. ex. de accusa. qualiter. ij. quod est cōtra decla. clemen. que prohibet fratribus minoribus cōpotum recipere. vt pre. c. exiui. §. proinde. Quidam etiam eorum quum habeant eleemosynas pecuniarias: nihilominus quum infirmantur: vel pro prouincia vel pro locis eorum proficiscuntur aliquo: faciunt sibi a prouincijs vel a locis prouideri in expensis pecuniarijs: eorum loculis semper saluis / sed eorum cōscientijs semper prauis. quia vere rapinam cōmittunt ſm Amb. xlvij. distin. sicut. accipientes maxime pecunias non necessarias sed eis totaliter interdictas. Quidam etiam eorum pecunias habent continue ad bancas mercatorum: ex quibus eis nomine mercancie aliquid pecunie respondetur. nequiores in hoc incomparabiliter q̄ alij mercatores augentes cum maledictis pecunijs suis alias pecunias sceleratas. ⁊ sic pessimi negotiatores ⁊ proprietarij desperati. lxxxviij. distin. ejciens. ex. de sta. mona. c. ij. c. super quodam. Quedā etiam loca fratrum minorum habent casalina et alias domos ⁊ alios hortos remotos a loco: ex quibus sibi solui faciūt pensiones: ⁊ reditus recipiunt annales. cōtra eorum statum ⁊ regulam. Sed ⁊ vix locus est in ordine qui nō habeat aliquos reditus et prouentus annales: vel in vino vel grano vel oleo vel pictantijs vel vestibus vel cera vel alijs speciebus vel pecunia numerata. ¶ Et q̄q̄ sancte memorie frater Gonsaluus hispanus de prouincia Galicie nobilis genere sed nobilior vita ⁊ moribus et euangelica paupertate: vere frater minor ⁊ zelator ardentissimus regule ⁊ dominus paupertatis. Matthei. xj. et dominice humilitatis / cum quo in loco fratrum de Luca scutellas laui in eadem pelui lapidea: magister in theologia realissimus verbo ⁊ opere / de maioribus mundi literatis in triuio ⁊ quadriuio / qui paruum post mortem suam / Parisijs in visione quibusdam fratribus nostris apparuit gloriosus in throno residens cum corona aurea ⁊ septro qui dixit tunc ꝙ sedes throni sibi assignata erat in celo: q: purissime in ordine iustitiam obseruauerat. xij. q. ij. cū deuotissimam. generalis magister noster totum ordinem expropriauerit in vita sua: ⁊ sententiam excōmunicationis tulerit contra omnes fratres subditos ⁊ prelatos: nisi intra certum terminū illis a quibus habebant reditus vel eorum heredibus resignarent. quod ⁊ factum est. et propter hoc a quibusdam fratribus aliquā persecutionem passus est: tamen fratres cōmuniter post mortē suam ad suum vomitum redituum sunt reuersi. ij. Pe. ij. de pe. dist. iij. sunt qui dicunt. ⁊ c. qui admisso. et distin. iiij. intermittentes. Et ipse cū patribus sanctis requiescit in pace beati Frācisci verus vicarius ⁊ successor. Quid plura? ita recipiunt per personas interpositas aliquoties per se fratres pecunias cōmuniter sicut alij seculares: nedum alij religiosi qui eas possunt tenere pro suis necessitatibᵘ de suorū licētia prelatorū. Et qualiter cūq; possunt habere pecunias / dummodo non sint expresse furtiue / procurant et habent. Et totus mundus vere non posset eorum aliq̄s pecunia satiare. vt superius in. §. offendunt. ꝟ. Item si cētum. in ar. lxvj. plus q̄ satis declaraui ⁊ dixi. Et quum dicat regula sancta eorum ꝙ nullo modo recipiāt denarios aut pecuniam: nec per se nec per personam interpositam ipsi denarios et pecuniam excepto tactu recipiunt omni modo: vt sic affirmatiua vniuersalis in recipiendo omni modo / de non recipiendo nullo modo vniuersalem tollat totaliter negatiuam. ar. op. contra eos. ex. de priuile. quia circa. cum si. Nummos enim diligunt multi ex eis. nummos continue procurant. nummos recipiunt de nummis tota die loquuntur. Et ideo institores tales ſm Hiero. sunt nō fratres minores. xvj. q. j. si cupis. vide. s. in. §. religio. ꝟ. q: vere. in ar. lxj. Nullo modo etiam credunt communiter ꝙ sine pecunia viuere possent. quia nullam necessitatem pati volunt gloriantes de imaginaria ⁊ mathematica paupertate: quā in effectu ⁊ reuera fugiunt omni modo. Sanctam regulam ⁊ possibilem dulcissimam et facilem veris non fictis fratribus ⁊ expropriatis a carne ⁊ mundo / dogmatizante pessimo verbo mendaci ⁊ vita pessima blasphemantes: infideles in hoc vix credentes ꝙ deus posset fratres sine pecunia sustentare: sicut nutriuit ⁊ per coruum Heliam. iij. Regum. xvij. ⁊ per viduam Sareptanā. iij. Regū. xvij. et filios israel manna in deserto. Sapien. xvj. de con. distin. ij. reuera. Et Paulum primum eremitam per coruum portantem sibi omni die medium fragmen panis: ⁊ panem integrum adueniente Antonio magno hospite ⁊ sicut impleuit sportas panibus beato Apollonio in vitis patrum. Et de paucis panibus hordeaceis centum viros. iiij. Reg. iiij. ⁊ filios israel manna. xl. annis. de conse. distin. ij. reuera. Sapien. xvj. Exodi. xvj. Et sicut ipse christus dicit. pascit volatilia non serētia nec metentia. Matthei. vj. Et pauit de q̇nq; panibᵘ q̇nq; milia hoim. Mat. xiiij. Jo. vj. xxxvj. di. §. ecce. ⁊ de septē panibus quatuor milia. Mar. viij. Unde Climacus in titulo ⁊ gradu de cursu paupertatis. O monachi non sumus volucribus infideliores. Mat. vj. Et propterea vtinam vtinam non dicant q̄pluribus fratribus minoribus / Pecunia vestra vobiscum sit in perditionem. Act. viij. j. q. j. qui studet. ex. de sta. mo. cum ad monasteriū. §. j. Nam continue sancte legi regule ⁊ declarationibus alias declarationes suas ⁊ interpretationes suas et glossas cōponentes multi ex eis per oēm viam per quam possint habere pecuniā: fraudem faciunt: suas potiᵘ animas defraudantes. ¶ Faciūt inquā tripliciter fraudem regule. De persona ad personam. q: quum nō possint recipere pecuniam per se fratres minores: recipiunt multi contra regulam etiam per personam interpositā sine necessitate. Item de re ad rem. q: quum non possint recipere pecuniā: recipiunt aliquā rem quam vendunt pro pecunia. ⁊ hoc est contra regulā que prohi-

ber denarios et pecuniam. Pecunia autē ſm generalem constitutionem ordinis est omne illud quod recipitur vt vendatur. ad quod facit. j.q.iij.totum. ⁊ cōtra declarationem exijt. vbi dicitur ꝙ fratres non debent recipere rem aliquam vt eam vendant. Item faciunt fraudem regule de contractu ad cōtractum. q: quū non possint aliquam rem vendere eam permutant. que permutatio est species cuiusdam venditionis. ff. de edi. edic. sciendum. §. emptorem. De ijs fraudibus contra leges legitur ⁊ no. ex̄ de cōcess. preben. cōstitutus. de priuil. quāto. xiiij. q. iij. plerisque. ⁊ per Accur. ff. de legi. contra. ¶ Quantū ergo est de facto pecunie / regula fratrum minorū per plures eorum ludibrio facta est: ⁊ totaliter debito frustratur effectu: ⁊ imposita est lex sancta regule verbis ⁊ non rebus. quum sit potius contrarium faciendum. Unde dicit regula in. c. fratres nihil ⁊c. pauperes in rebus. facit ad hec. C. de bonis q̄ li. l. vlti. C. cōmunia de lega. l. ij. legitur ⁊ no. ex̄ de elec. cōmissa. §. porro. li. vj. Fratres autem plerique nec verba nec mentem nec sensum regule seruant. quū tamen mens potius attendatur. ex̄ de ver. sig. intelligentia. ⁊. c. propterea ⁊ legitur ⁊ no. ex̄ de elec. si post ꝙ. §. si clericus. Frustra etiā regula quātū ad articulum pecunie / in multis fratribus membranas occupat ⁊ declarationes. quū quasi nihil de eis per plures seruatur. xix. di. si romanorum. ¶ Et q: (vt sepe supradictum est) fratres minores non possunt habere proprium in communi: vt in regula ⁊ declarationibus eorum superius allegatis liquido apparet. Et ideo in eis quelibet proprietas magis est condēnanda: vt sciant dare actus ⁊ cōtractus ad veros dominos et proprietarios pertinere: ⁊ veram paupertatē euangelicam ⁊ beati Frācisci regulam inficientes: a quibus debent (si saluari desiderant) totaliter abstinere. Ideo ad eorū salutem hic eos inferius declarabo. Cōtractus autem ⁊ actus proprietariorum oībus religiosis ⁊ precipue fratribus minoribus totaliter per se et p alios interdicti sunt. hi scilicet emere ⁊ vendere. ex̄ de emp. ⁊ ven. per totū. ⁊. j. q. j. qui studet. Donare. ex̄ de dona. per totum. Permutare. ex̄ de re. permu. per totum. Compensare. C. de cōpēsa. per totum. Locare ex̄ de loca. ⁊ con. per totū. et vide quod no. ex̄ de fi. instru. inter. in glos. sȝ hoc. Cōducere. Emphiteoticare. C. de iure emphi. per totum. ex̄ de loca. ⁊ con. c. fi. ex̄ de reli. do. constitutus. x. q. ij. hec ius. Hypothecare rem imobilem. Impignorare rem mobilem. Obligare. Dissipare. Qualitercunque distrahere. Sibi vel alicui appropriare. Extraneo rem prestare. Uero domino datori vel prestatori quū petierit rem statim non reassignare. Pro re aliqua habēda vel recuperanda dn̄o terre iudici vel rectori querimoniā contra quemꝙ in iudicio pponere. Uel ablatā rem iudicialiter repetere. Pecuniā mutuare. q: mutuū est de meo tuum. ex̄ de pig. c. fi. lxxxviij. di. in palea / eiiciēs. Quācūque eleemosynā a dante vel herede vel executore ex debito iure vel statuto vel consuetudine vel pacto petere. vel ipsum in iudicio vel extra molestare. q: nulla actio cōpetit fratri minori qui nullum ius habet in aliqua re. Testamēta exequi. Pecuniam vel denarios deponere aut deponi facere. Capsulam cū pecunia vel eius clauem deferre. Pecuniam inuentā in via accipere vel accipi facere. xiiij. q. v. per plura. c. Eleemosynā pecuniariam facere per se vel p aliū. Pecuniā manu ligno vel cera tangere vel numerare Pecuniam in capitio vel vestibꝰ portare. Uel capsam vel loculum vel peram in qua est pecunia cuiuscūque sit illa pecunia portare. Quando et qualiter expendatur pecunia precipere. de ea cōpotum exigere. In quacūque hereditate parua vel magna succedere. Legatū quod maiorem partem hereditatis continet accipere. Annuos reditꝰ vel census vel tributa / vel salinaria reditus salis / vel pedagia a pede tributū intinerantium. legitur ⁊ no. de his ex̄ de ver. sig. super quibusdam. vel teloneum habere. Reditus maris. Luc. v. vel recipere vel tenere. Remittere quia remittere dare est. ex̄ de testi. veniens. Refutationes vel quietationes facere. ex̄ in clemen. de iureiurā. ro mani. §. eidem. In certa pecuniaria maxime vel pecuniarias eleemosynas aut penitentias dispensare aut facere dispensari excepto nudo consilio. Cum scriptoribus vel alijs artificibus pactum de dando tātū preciū cōuentionem / promissionē vel obligationem aliquam facere. Pecunias a dantibus depositas apud nuntium vel depositarium pro necessitatibus fratrum aliter ꝙ in suis veris necessitatibus emergentibus vel ingruentibus expendere vel expendi facere vt. s̄. per multa exempla apertius declaraui: Necessitate vera non emergente vel ingruente / eleemosynā pecuniariam facere recipi vel deponi. De emptis de pecunia pro necessitate deposita enceniare aut munuscula empta de illa pecunia dare. Scotum pro comestione facere vel symbolizare. aut illam pecuniā depositam pro necessitate fratris cum licentia vel sine licentia prelati alteri cuiꝙ dare vel per tenentem nuntium vel depositarium facere dari. quia prelati non possunt in hoc licentiam dare: quia nihil habent facere in illa pecunia. sicut supra plene ⁊ sepius est prescriptum. Eleemosynarias pecuniarias fratrū decedentium facere accipi: ⁊ pro fratribus facere expēdi Bona apostatarū extra ordinem morientium occupare / Uendicare. j. q. iij. saluator. j. q. j. si quis episcopus. Uel recipere Reconuenire. Transigere. Prosenetare: vel licitare. Stipulari. Acceptilari. Homagium recipere pro re cōmoda a fratre pignus accipere partem in hereditate paterna vel bonis consanguineorū tamꝙ iure exigere. Ad depositarium pro aliqua re non vere necessaria nec necessitate emergenti recurrere: vel pecuniā deponi facere parochias vel parochiales ecclesias habere: quia ius et proprietas spūalis est. ex̄ de causa posses. cū ecclesia. et de paro. per totum. Iure aliquo vel consuetudine vel pacto sacra cōferre: Funera in iure repetere. extra ordinem vel episcopalem dignitatem iurisdictionem ecclesiasticam exercere. sicut vicarij vel officiales episcopi. Tabellionatus vel pcurationis officiū exequi nisi in casu heresis. ex̄ de hereti. vt officiū. §. ad cōscribēdas. Mastallorum occonomorum orphanotrophorum xenodochorū actorum syndicorum officiū habere. q: tractāt pecunias ex officio. Intra ordinē vel extra iniuriarū actione / q: nulla actio iuridica cōpetit vero fratri minori ex mente declarationum agere. Et de fratre pro illata iniuria iustitiam petere. eo excepto ꝙ seruata admonitione euāgelica vel coactꝰ per obedientiam prelato qui est ecclesia. ar. vij. q. j. scire. denūtiare frater posset ⁊ debet: pro se iustitiam non petendo. Nam frater minor etsi denuntiare possit fratrem suum vel alium denuntiatione euangelica: non tamen canonica: in qua aliqua cognitio necessaria est. super quo no. Inno. ex̄ de iudi. nouit. Tunicam meam / pecuniam meam / librum meum / quātulumcunque rem meam / etiam ore dicere: nisi proprium peccatum: vel etiam nostram. nisi intelligendo de vsu nudo. Qr res quecunque sit ordinis / nisi ad solum vsum / asserere aut mente credere. In peregrinationem quamcunque aut tractus ⁊ loca ⁊ regiones hospitales cum bursario ire: aut pactum facere cum hospite vel quocunque alio de re aliqua. Claues cellarium tardando per dies extra locum prelato non assignare. Claues capsarum / scriniorum / armariorum / vel quorumcunque repositoriorum / vbi fratres habent libros vtensilia et supellectilem per spaciū dierū eundo extra locum ne fratres vtātur illis rebus prelatis non resignare. Librum aut rem aliam cuius fratres communem vsum debent habere / quum re alia non vtitur nec vti necesse est / in breui fratribus petentibus non prestare. Nam illud est vsum appropriare. vt de hoc superiꝰ dictū est. Oblationes pecuniarias in altari / cyppo / bacinili. Eleemosynā pecuniariā sine nūtio vel depositario faciēdo eā poni a dante in fenestra vel foramine vel capitio vel alio loco / recipere. De cella ablata per prelatum vel quacūque alia re coram superiore alio prelato querimoniam proponere. Multis

Ampla eorū enumeratio q̄bus est fratribꝰ minoribus interdictum.

annis vt paucis voluntate propria ⁊ importunitate in loco vel cella manere appellare. quia qui nullum ius habet in aliqua re: in quo grauari potest. Rem in vsum vnum concessam in alium commutare. vt panē eleemosynarium/oleum/vinum/fabas/legumina alia/ vel aliam rem esibilem vel nō esibilem/pro lignis vel pro re alia esibili vel non esibili detrahere vel commutare. Superfluarum rerum ⁊ nō vere necessariarum mobilium vel immobilium vsum recipere. qꝛ verus vsuarius ⁊ simplex superflua ad vtendum habere non potest. quia (vt dictum est) ſm Ambro. qui non indiget ⁊ accipit: rapit. Ligna syluarum vbi fratres habitant etiam pro eorum necessitatibus vendere vel vendi facere. quia vsuarius in sylua nemore vel prato vel horto vel alia re qui vsum nudum habet: nihil de fructu rei illius vendere potest: sed solum recipere ad solum suum vsufructum illius rei quātū sibi sufficit ⁊ non in plus. secus est in vsufructuario qui ⁊ vsū habet sibi necessarium in re: ⁊ superfluum fructuum non sibi necessariorum vendere potest. qꝛ dominus est totius fruct⁹ salua rei substantia. ex͂ de pigno. c. vlt. Et idem dicēdum est de quibuscumque alijs fructibus quum venduntur. qa omne quod venditur/dominium respicit. vt. s. dictum est. quia habent dominium vtile. ex͂ de feu. ⁊ ex͂ in clemen. de iureiuran. Romani. Infeudare vel in feudum recipere. Testari. Codicillari. aut aliquam vltimam dispositionē rerum facere. C. de epis. et cleri. autenti. ingressi. xix. q. vlti. quia ingredientibus. Seruos aut ancillas possidere aut eos manumittere. xij. q. ij. de libertis. ⁊ c. liberti. Prescribere. ex͂ de prescriptioni. Precium pecuniarium per se vel per alium pro opere aliquo vel labore recipere. Pecuniam pro veste depositā vel pro alia re speciali in aliū vsum expendere vel expendi facere. Sine licētia prelati aliquā rem recipere vel dare. xij. q. j. non dicatis. ex͂ de sta. mona. cum ad monasterium. §. j. in. fi. In locis vbi fratres nō habent loca/aliquam domum vel emptam vel relictam que nomine fratrum teneatur habere. Debitum contrahere. ex͂ de solutio. c. ij. Usufructum habere. xix. q. vlt. si qua mulier. Fideiubere. ex͂ de fideiusso. Possessiones vineas vel multas vites disiunctas in fraudē regule de quibus maxime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria. Magnos vel plures hortos ⁊ superfluas officinas/. Lapifodinas vbi lapis fodit͂/Cretifodinas vbi foditur creta/Argentifodinas vbi foditur argentum/Aurifodinas vbi foditur aurum/vel loca similia in quibus metalla effodiūtur. Aluearia apum. de cōsecra. distinc. v. nunq̄. Columbaria/Piscinas/Maneria/Uiridaria/Forestas ferarum. In lacubus ⁊ fluminibus ad piscandum partem specialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres reponunt vinum/vel oliuas de quibus fratres reponunt oleum/vel terras de quibus fratres far pro infirmis vel speltam vel hordeum pro asino vel legumina advendendum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre defendere. xxiij. q. iij. §. j. ⁊ q. j. §. j. Rem ad vsum cuius nō est certus dominus habere. Usum rei generalem ⁊ alijs fratribus communem in specialem sine prelati licētia speciali conuertere. Quācumque societatem lucri cū aliquo habere. Eleemosynam pro necessitate depositam ingruēti non statim expendere. vel in illa necessitate facere sibi ab eleemosyna conuentus prouideri. Eleemosynam primo sibi assignatam pro alijs futuris necessitatibus reseruando. Unde certum est infirmos fratres habentes eleemosynas ⁊ nō expendentes ⁊ necessaria conuentui recipientes esse proprietarios. Quamcumque rem prelato zelare vel eo iubente statim eam non reassignare. Libros duplicatos eiusdem tenoris ⁊ duo breuiaria vel duas biblias habere. Pro labore fcō ordini vel seruitio vel fratri extra ordinē mercedem pecuniariam recipere. Candelas datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare. Certam eleemosynam pecuniariā pro eundo ad funus vel pro adsistendo recipere. ¶ Pro pecunia celebrare vel promittere/pro tanta pecunia tot missas celebrabimus. Rem deputatam ad solū vsum quocūque titulo alienare. Re non vti: sed in thesauro reponere. A damnū inferentibus in hortis vel syluis eorum vel rebus eorum vsui deputatis satisfactionem in iudicio petere. vel emendam vel condemnationem recipere. Penitētiarias pecunias imponere: ⁊ sibi vel conuentui assignare. Extra ordinem in manibus secularium sine licentia prelati rē aliquā habere vel deponere. In sanitate vel infirmitate clauē celle vel armarij vel prelato reassignare ⁊ se expropriare vt rebus religiosorum vtar. qꝛ qui non viuit proprietari⁹ non oportet q̄ se expropriet cum ea intentione tacita/vt prelatus nihil de cella sua auferat vel de disco. Quod si faciat: frater turbatur ⁊ murmurat. ⁊ frequenter coram superiore prelato conqueritur. Hic vere fater proprietarius est. qꝛ prelatus vsum rerum habet tollere ⁊ dare fratrib⁹ sicut vult de rebus cōmunibus plusq̄ prelatus vel officialis cōcedat tollere. qđ est furtū. ex͂ de elec. dudū. ij.

Prelato non obedire. qꝛ nulla peior proprietas q̄ proprie voluntatis. cui religiosus libenter renuntiauit. xij. q. j. non dicatis. Prelationem ambire vel procurare. j. q. vj. sicut viij. q. j. sciendum. qꝛ ſm Greg. nō solū auaritia est in rebus: sꝫ in appetitu honoris. iux͂ illud Philip. ij. Non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. non enī loculis caret ābitiosus ⁊ cupidus dignitate. Promissionem de re aliqua facienda vel nō faciēda alicui sine licentia prelati facere. qꝛ qui non est suus: non pōt se alteri obligare. ar. liiij. di. si seruus. Quodcūque votū sine licētia prelati emittere. qꝛ vere expropriatus sic loquendo nō habet corpus neque animam: sꝫ totū est prelati. ad hoc. xx. q. iiij. monacho. Unde que sunt de genere bonorū: ⁊ que media a sanctis patribus ⁊ doctoribus dicūtur: que nō sunt virtus simpliciter que est in anima. xxx. v. q. v. de pudicitia sꝫ sunt boni act⁹ corporales: vt vigilare corporaliter/aut se disciplinare/aut abstinere a quali/aut quamlibet aliā exercitationem corporalē. que ſm apostolum modicū vtilis est. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §. j. contra volūtatē prelati subditus religiosus facere non pōt. qꝛ ſm Greg. Etsi mala p obedientiā faciēda nō sunt: bona tñ corporalia sunt propter obediētiā dimittēda. xj. q. iij. qđ ǵ. Cū prelato contēdere: aut sine ei⁹ licētia/cū eodē pertinaciter disputare. qđ ē proprie superbo. Falso se a cōplēda obediētia excusare. Cōtra volūtatē prelatorū extra ordinē p quacūque re vel officio p aliquos seculares vel ab eisdem licentias potiusq̄ obedientias procurare: aut p prelatos iniūctas facere reuocari. De ablato sibi officio murmurare. Falso prelatū quēpiā accusare. In loco natiuo vbi fratres īdigene habitāt procurare habitare. ⁊ procurare ne fratres extranei ibi habitēt. qꝛ istud ē proprie loca appropriare. iuxta ps. xlviij. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Pro vsu alicui⁹ rei corā suis prelatꝭ ī iudicio vel extra cū alio fratre cōtēdere: vel litigare: vel suū ius allegare. qꝛ nullū ius fratri vero minori cōpetit. sꝫ simpliciter dicere prelato. fac de hac re qđ vis. hoc enī ē proprie ius fratris minoris/nullum ius in terra habere ⁊ iniurias sustinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram priuilegiorum cōseruatoribus iudicialiter molestare. ne dicam frequenter malitiose. quū tale officium principaliter ⁊ totaliter etiam in alijs q̄ in fratribus minoribus iuris indaginē ordinariā non requirat. ex͂ de off. delega. statuimus. li. vj. ⁊ c. hac cōstitutione. §. vt autem. Aliqui de casibus predictis maxime prope finem pertinēt ad proprietatē proprie voluntatis. qui sunt contra votum aut bonū obediētie de qua statim prosequar latius p veritatē. Alij casus ad rerū ⁊ vsus ptinēt proprietatē. qꝛ rūpūt pmissam ī regula sctā paupertatꝭ altissime veritatē. sic sci⁹ ⁊ diligēs lector poterit īuenire. ¶ Casus aūt pdicti sub epilogo ⁊ breuiloquio repetiti/pbati sunt. s. vbi eos lati⁹ declaraui. ⁊ probātur per iuris titulos speciales. ff. ⁊ C. ⁊ ex͂ de emp. et vendi. ⁊ de donatio. ⁊ de locatio. ⁊ con. et de deposito.

Et de compensationibus. Et de rerũ permutatione. Et de fideiussoribus. Et de testamentis. Et de codicillis. Et de usu. ꝛ habi. Et de usufructu. Et de pactis. Et de transactionibus. Et in similibus suis titulis. sicut cuilibet articulo competit superius per se ꝛ specialiter declarato. Et probatur per sanctam regulam pure ꝛ ẜm rigorem ꝛ spiritualiter ꝛ veraciter intellectam. Et per declarationes Nicolai: Exiit. Et Clementi. Exiui de paradiso. sepissime superius allegatas. Et p cõstitutiones non deuiantes a declarationibus ordinis generalis. Quia. s. in. §. Nunc vero. in princi. in ar. liiij. dixi ꝙ religiosi in vitio proprietatis offendunt in ingressu religionis: ꝛ progressu/ ꝛ egressu. Dicto late supra quomodo offendũt in ingressu ꝛ progressu: nunc succincte dicendum est quomodo offendunt in ingressu de mundo in vitio proprietatis. Et siquidem aliqui eorum ante mortem conueniunt in idipsum/ ꝛ aliqui etiam de licentia prelatorum/ ꝙ in morte vnus succedat alij in suo peculio maledicto. Aliqui in morte nõ se expropriant in manibus prelatorum: sed tacẽt ꝛ abscondũt que tenent in ordine vel extra. Uel non faciunt reddi pecuniam illi cuius est: vel res. Uel se expropriãt cum intentiõe si de infirmitate conualuerint: suum peculium rehabendi. de peni. di. j. diuortium. ij. q. j. l. destitisse. Uel aliqui eorum faciunt legata de peculio vel missas dici pro anima sua. Uel faciunt fieri post mortem suam pictantiam fratribus. Uel relinquunt aliqua fabrice ecclesie: vel pro edificijs vel necessitatibus fratrum vel sacristie vel infirmarie. Uel dant sine licentia prelatorũ in infirmitate aliqua in ordine vel extra. Uel eligũt etiam intra locum fratrum aliquã sepulturam. Uel moriuntur cum deliberata displicentia/ magna mortis impatientia ꝛ murmuratione. Hec omnia vitium proprietatis sapiũt ꝛ naturam. ad hoc. C. de episco. ꝛ cleri. auẗ. ingressi. xix. q. vlt. q: ingredientibus. et. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius cessante. ex̃ de testa. quia ingredientibus. ꝛ de sta. mona. c. ij. ꝛ. c. super quodam. ꝛ. c. cum ad monasteriũ. §. ꝙ si. liiij. di. abbas. xij. q. ij. non dicatis. ꝛ. c. nolo. ex̃ de sepult. religiosi. li. vj. xiij. q. ij. quam preposterum. Referas istas allegationes singulas ad suos singulos articulos prenotatos.

Uia autẽ diffusius supra de vitio ꝓprietatis religiosorum maxime fratrum minorum: huius frigidi ꝛ hypocritalis tẽporis pertractaui: quia nimis diffusi sunt sup eo: ꝛ vulnera discooperui: vt vere expropriati sunt ... ostẽderẽ medicinam: ne se pretextu tionis ꝛ paupertatis ostẽderẽ medicinam: ne se pretextu crasse ignorantie valeant excusare. que tamen non excusat. ex̃ de or. ab epis. qui renun. episcopa. c. j. vbi de hoc. ꝛ de cleri. ex. mini. c. penult. vbi de hoc plene. Nunc ad alia eorum vitia vt per eos sciantur ꝛ curentur similiter reuertamur Et vt curati secularium clericorum ꝛ laicorum efficacius verbo ꝛ exemplo curent scelera ꝛ delicta. xvj. di. c. vlt. xxv. di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem testatur. cum. c. se.

A

¶ Articulus. lxviij.

Et secundum eorũ vitium capitale inobedientia hariola. j. Re. xv. di. lxxxj. si qui. filia belial. i. absq3 iugo. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit subesse deo: sed ei se parem facere. Esa. xiiij. Ezechiel. xxviij. de pe. di. ij. si enim. contra quem ꝛ alios inobedientes dicitur Hiere. ij. A seculo confregisti iugum meũ: rupisti vincula: ꝛ dixisti: non seruiam. De obedientia ista tractaui supra in ista secunda parte istius operis in materia Begardorum in tertio eorum errore in. §. tertius error. in ar. lij. Et in tractatu anachoritarũ. in ar. lj. in. §. expo sponsa. ẜ. ad hec. cum multis se. Hic tamen multa addam/ ibi dicta minime repetendo. Secundũ vero ea que no. xxiij. di. in summa. ꝛ que no. Raymundus in summa sua in tertio li. in titulo de summa precepti. ¶ B Obedientia in tribus consistit. in reuerentia exhibenda. in mãdato suscipiendo/ in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor: vt assurgat maiori: ꝛ det ei proprium locum et primum in choro/ in mensa/ in sedendo ꝛ eundo/ ꝛ huiusmodi. nisi minori in ordine maior administratio sit cõmissa. Unde archipresbyter vel presbyter deb3 archidiacono reuerẽtiam ratione maioris administrationis: licet ordine maior sit. xcv. di. perlectis. vltra mediũ. ẜ. archipresbyter. ꝛ no. xxj. di. in nouo. in glos. ar. ꝙ. Et ẜm Hug. quilibet cardinaẏ pŝbyter vel diacon⁹ maior est ꝗlibet episcopo. vt no. Archid. post eum. ij. q. vij. quãꝙ. licet glos. dicat cõtra. s3 curia Romana in suo ritu cum Hug tenet. Obediẽtia iudicij ꝛ precepti debetur ei tãtũ qui preest in administratiõe vel iurisdictione. vij. q. j. q: frater. ex̃ de ma. ꝛ obe. si qs venerit. nec est petẽda ꝑ iuramẽtũ: nec ꝑ chartulã conscribenda. ex̃ de ma. ꝛ obe. legebatur. nisi a suspecto ꝛ als cõtumaci. ex̃ de ma. ꝛ obe. cum in ecclesijs. Forma obedientie manualis quã subdit⁹ religiosus prestat suo prelato: ꝛ prelatus inferior superiori: ponitur ex̃ de simo. ne dei ecclesiam. ¶ Uirtus seu efficacia precepti est ꝙ subditus tenetur de necessitate obedire precepto sui prelati vel mãdato. als peccat ẜm Ray. mortaliter. xiij. q. j. quod precipitur. immo hariolus et idololatra dicitur. lxxxj. di. si qui. j. Re. xv. Quasi peccatum hariolandi est repugnare: ꝛ qsi scelus idololatrie nolle acqescere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quicquid plus ꝙ̃ deum colit ac diligit. in lijs ergo inobedientie voluntas sua idolum est. cuius nutus contempta dei voluntate sequuntur. ꝛ quicquid ipsa iusserit quasi sacrosanctũ adorãt. Et hoc intelligas quoties prelatus precipit licitum. i. ẜm deum ꝛ officium suum xviij. q. ij. hoc mi. xj. q. iij. qui resistit. ꝛ. c. iulianus. qd̾ principaliter debet exercere circa correctionem ꝛ salutem animarum. Secundario circa discretam ꝛ vtilem dispensationem rerum ecclesie. Unde si precipiat aliquid contra deum vel regulam: non est obediendum. ꝛ sic etiam in sacra regula beati Francisci continetur. ꝛ. xj. q. iij. si idem ꝙ̃ preest. cum. ij. c. se. in. ꝑ. c. iulianus. cum. c. sequen. ex̃ de ma. ꝛ obe. cum in ecclesijs. ꝛ. ꝑ. c. ne dei. ꝛ ex̃ de iureiuran. ego N. Si autem dubitat subditus vtrum sit contra deum illud quod precipitur vel non: obediat in dubio. c. di. cõtra morem. in prin. legitur ꝛ no. xxiij. q. j. quid culpatur. in vlt. glos. ꝛ de tempo. ordi. c. ad aures. in glos. ꝛ ita patet. ꝛ. c. dilectus. in glos. hic habes. Nisi esset tale dubiũ in quo nullo modo excusabilis esset ignorãtia. puta circa articulos fidei/ ecclesie sacramenta/ precepta vel prohibitiones domini/ vel generale statutum ecclesie. xvj. di. quod dicitis. xxxviij. di. c. j. ꝛ. c. qui ea. ¶ E Religiosi autem lõge magis sunt adstricti obedientie ꝙ̃ seculares. xij. q. j. non dicatis. ex̃ de off. ordina. quanto. Qui sine obediẽtia superioris viuunt: in ecclesia Simonis. i. obedientis Petri nõ viuũt Christus enim ascendit in vnã Simonis nauem. Luc. v. vt qui christi ꝛ sui vicarij seruus est: in obedientia ecclesie viuat. xix. di. in memoriã. ꝛ. c. nulli. Unde ꝛ christus multum in Bethania. i. in domo obedientie versabatur. Io. xij. q: ipse precipue obediens fuit vsq3 ad mortem. Io. iiij. ꝛ. vj. ꝛ Phil. ij. Et ẜm Berñ. potius voluit perdere vitam ꝙ̃ obedientiam. Unde inobedientes sine capite viuunt. ꝛ in canone acephali. i. sine capite iudicantur. xciij. di. nullus ꝛ in canone acephali. i. sine capite iudicantur. xciij. di. nulla. Et inobediens morte corporali ꝛ spirituali condemnatur. ex̃ de ma. ꝛ obe. si quis venerit. vbi de hoc. ex̃ ꝙ si sint. legi. per venerabilẽ. §. rationibus. ¶ D Est ꝛ sciendum ẜm beatum Antonium de ordine minorũ predicatorũ eximium super euangelium. Quid existis. Matth. xj. ꝙ vera obedientia habet in se. v. que ipse colligit de verbo Esa. xxxv. Germinans germinabit ꝛ exultabit letabunda et laudans. Uera obedientia est humilis/ deuota/ festina/ iocunda/ ꝛ perseuerans. Humilis/ in corde. hoc est Germinans. germen initium est floris: ꝛ humilitas omnis boni actiõis. Superb⁹ eñ fili⁹ Belial. i. absq3 iugo vult esse ꝛ alios subiugare. humilis autem subesse. Unde impos

Obediẽtia trib⁹ implet.

Uera obedientia quã lis et debeat.

ssibile est quemq̄ esse verum obedientem: nisi sit verus humilis. Unde quum Mat.xi. christus dicat/ Tollite iugum meū. sequitur. Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde. q.d. Nunq̄ portabitis iugū obediētie: nisi fueritis humiles

Deuota/ in voce. hoc est Sermonabit. et humilitate em̄ cordis procedit deuotio vocis. Unde ⁊ Matth.xi. dicitur Discite a me q: mitis sum exteri⁹: ⁊ humilis corde interi⁹. Unde Bern. Collactanee sunt humilitas ⁊ mā̄suetudo. Et sicut presumptio ab elatione/ sic vera mansuetudo ex vera humilitate procedit. Festina/ in iussione. cui concordat Exultabit. Exultauit inqt ad currendā viā. ps̄.xviij.

Jocūda/ in tribulatiōe. hoc est Letabūda. Act.v. Roma.v. Perseuerans/ in precepti adimpletiōe. hoc est laudās quia omnis laus in fine canitur. Matth.x. ⁊ xxiiij. de pe. di.ij. §. euidēter. ff. Itē illud. vij.q.j suggestum. ¶ E Debet etiam habere obedientia tres alias conditiones que notant̄. j. Macha.xiiij. Siluit terra iuda omnib⁹ dieb⁹ Simonis. quesiuit enim bona gentis sue. ⁊ placuit illis potestas eius. Dies Simonis lux est obedientie. Simon enim (vt dixi) obediēs interpretatur. Tres aūt sunt cōditiōes vere obedientis ⁊ obedientie. Debet enim esse grata/ pura/ solicita. Grata/ sine murmuratione ⁊ contradictiōe. ⁊ hoc no. ibi/ Siluit terra. Uerus em̄ obediēs nō murmurat nec recalcitrat: sed silet mēte ⁊ ore. dicit gallice. Fache. factum est. quia in corde bono suo pro facto habet verbū prelati: ac si iam fecisset. ⁊ votū sibi pro opere reputatur. de pe. di.j. votum. circa princi. di. Item pura sine proprii commodi carnalis intentione. ⁊ hoc notatur ibi. Quesiuit bona gentis sue. non sibi sed alijs per suam obedientiam quesiuit bonum. q: obedientia charitatis. j. Pe.ij. Phil.ij. nō querit que sua sunt. j ad Cor.xiij. viij.q.j. sunt in ecclesia. Sunt enim quidam qui bene obediunt sine murmuratione: sed ipsi commodum suum considerant: non aliorum. Item solicita vel festina. ⁊ hoc no. ibi. Placuit illis potestas eius. Quidam enim ita tarde ⁊ confuse ⁊ indeuote implent obedientiā: q̄ nulli placet potestas eorum i. obedientia per quam verus obediens super se ipsum potestatem habet. Prouer.xxj. Uir obediēs loquitur victoriam. Uincit em̄ verus obediēs omnia membra corporis exterius: ⁊ volūtatem suam interius. Bern. Uerus obediens mandatum non procrastinat: sed parat aures auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri: et se totū intra se colligit vt mandatum peragat imperātis. Uerus ergo obediens debet esse silens a murmuratione purus in intentione: placens sine excusatione: silens ore: purus corde: placens opere. Unde ⁊ dicebat almus Frāciscus. Fratres: non faciatis me verbum repetere. ad hec ex̄ de ma. ⁊ obe. legebatur. ⁊ c. cum in ecclesijs. §. cum igitur. in fi. ibi. debite ac humiliter obed. rent. c. di. cōtra morem. in princi. ¶ Ad istam sanctā obedientiam subeundā inducat dominus: quum ait Mat.xi. Tollite iugum meum super vos. Quis non obediat illi qui imperat ventis ⁊ mari: ⁊ obediūt ei: Matth.viij. ⁊ xiiij. ⁊ Lu.viij. ⁊ Marci.v. Unde Ecclesiastici vltimo. Comparate vobis sine argēto sapientiam: ⁊ collū vestrum subijcite iugo ei⁹ ⁊c.

¶ F In verbo autē domini p̄. Tollite ⁊c. tria de obedientia insuper dicuntur. q̄ debet esse voluntaria a principio vt ait Tollite. q.d. Non impono vobis vt bobus vel asinis: sed vos vt homines tollite vobis si vultis. Dominus em̄ filios/ scz voluntarios vult habere non seruos/ scz coactos. xxiij.q.vj. §. ex his. Unde in edificio tabernaculi dicit Moysi. Exo.xxv. Ab homine qui offert vitro accipietis. Et Ambro. de beata vita. Uoluntarium sibi militem elegit christus. voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur. xv.q.j. non est. Et sm̄ hoc male faciūt illi qui ponūt filios ⁊ filias suas inuitos i monasterio. cōtra illud. Uolūtarie sacrificabo tibi ⁊c. ps̄.liij. Unde ⁊ canon. Quod enim quis non eligit nec optat: profecto nō diligit. quod autem non diligit: facile contemnit. Nullum igitur bonū nisi voluntarium. xx.q.iij. presens. Sicut ⁊ integritas corporis res est voti: non precepti. xxxij.q.j. integritas. vbi etiam notatur q̄ non potest quis compelli ad seruandam religionem strictiorem q̄ promisit. ⁊ lxxiiij. di. gesta. in glos. ar. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. relatum. in glos. in penam. ⁊ facit qd̄ no. lxxxij. di. c. ij. in glos. hic respondet. ff. promotos eum. ⁊ facit qd̄ no. xj.q.iij. §. Item est quando. in glos. ab hoc loco. ¶ G Unde ⁊ tenet Hug. q̄ non tenetur monachus obedire abbati nisi tantum in ijs que spectant ad imperium abbatis. Si enim abbas velit ei iniungere strictiorem vitam: bene potest. sed ei non tenetur monachus obedire vt p̄. c. non est. ⁊ c. presens. ⁊ c. gesta. ⁊ sic no. xij.q.j. non dicatis. Et hec fuit etiam sententia Uinc. ex̄ de maiorita. ⁊ obe. dilecta. facit pro hoc quod no. xj.q.iij. in summa. in fi. pro hoc facit. ff. de reg. iur. factum a iudice. xviij.q.ij. hoc tantum. Et facit pro hoc quod no. Inno. ex̄ de consti. cū omnes. §. in glos. j. ff. caueat tñ episcopus. Idē tamen Inno. tenet q̄ locum habeāt in clericis nō professis. nam professis austeriores constitutiones ⁊ obseruantie possunt indici. vt no. ex̄ de regula. super eo. licet eorum ordo sine commun consensu mutari non possit. ex̄ qd̄ me. causa. cum dilecti. Idem etiam tenuerūt Hug. ⁊ Lau. xj.q.iij. in summa. Et Jo. an. ex̄ de sta. regu. c. vnico. in glos. sed quomodo. ⁊ de reg. iu. qd̄ omnes. Ego autē in his distinguo. q̄a aut faciunt constitutiones austeriores contra relaxationem regularis obseruantie: vt quod promiserunt plene obseruent. Et tunc teneo cum Inno. ⁊ sequacibus. ⁊ ita videtur fuisse mens sua in pre. c. super eo. subtiliter intuēti. q: loquitur de conuentu in monasterio relaxato. Si autem obseruetur obseruantia regularis promissa: non credo q̄ durior obseruantia possit imponi. ⁊ sic teneo cū primis. Unde si fieret constitutio. q̄ fratres predicatores vel minores tenerentur ieiunare qualibet septimana die veneris in pane ⁊ aqua: non tenerētur hoc seruare. quia ad hoc eos eorum regule non obligant. Si autem tales constitutiones essent penales pro transgressionibus que fierent: ad tales tenerentur professi. quia pro penitentia imponuntur: quam tenentur facere: ⁊ ad quam possunt cōpelli. xxij.q.j. predicandum. al's iniustum ⁊ iniquum videretur q̄ aliquis cogeretur ad seruandum amplius q̄ promisit. et quod est supererogationis/ ad necessitatē ⁊ obligationē adducere. Matth.xxij. ar. bonū. xiiij.q.j. quisq̄s. ⁊ ar. xxvij.q.vij. alligāt. Item q: obligatio est de voto. vnde ps̄.lxxv. Uouete ⁊ reddite. Et illud ps̄.cxv. Uota mea reddam. ex̄ de voto. magne. ergo a sensu contrario/ quod non voui non reddam: nisi constitutio annexa esset voto. ar. j.q.iij. siquis obiecerit. Ad p̄. contra de sta. re. c. j. vbi imponitur clausura presentibus professis nō promittentibus eam. Respondeo q̄ in feminis religiosis ad castitatem seruandam propter sexum debilē annexa est ⁊ consequēs quemadmodum clausura. vt clare colligitur de verbis ⁊ de mente illi⁹. c. ⁊ ar. ad hoc ex̄ de iudic. mulieres. li.vj. Unde q: Dina vagari voluit: stuprata fuit. Gen.xxxiiij. de pe. di.v. c. j. ad fi. vnde Seneca. Initiū bone vite ⁊ mentis ⁊ bene constitute est vt aliquis sciat habitare. Sic etiā narrat Greg. in. ij. li. dialogorum de beato Benedicto qui recessit a malis monachis ⁊ habitauit secum. ad hec. vij.q.j. §. hoc autē. in fi. xviij.q.ij. §. ecce secum. Antiqua etiā clausura innuitur feminarū. xviij.q.ij. diffinim⁹. ibi extra posteram portam ⁊c. ¶ H Secundo obedientia debet esse iusta. i. in ijs que sunt sm̄ deum. vt. s. ff. ⁊ hec intelligas. cū ij. se. satis probatum est. quia in malis promissis fides est rescindenda. xxij.q.ij. in malis. Et ideo dicit Iugum meū. Est autem triplex iugum. Primum est proprie volūtatis. quod nō est simplex sz multiplex. q: singuli sensus iugū suum imponūt. Unde Luc.xiiij. Juga boum emi.v. id est curiositatē sensuum nō sine labore magno acquisiui: vaga inuestigando/ ⁊ in eis delectando. sicut enim iugū premit ceruicem: ita sensus rationem. Sap.ix. Unde Augu. Quū exterior sensus carnis bono suo vtitur: anterior sensus mentis dormit. Et Isaac de vita contemplatiua dicit.

Quatenus obsequendum sit abbati.

Jugum voluntatis.

Quum mēs a sensibus exterioribus trahitur: cum eis cibum comedit bestiarum. Quum vero sensus trahūtur a mente: cum ea cibum comedunt angelorum. vnde dicitur ibi in Luca / Eo probare illa. Ecce vitium curiositatis. sꝫ si nemo pōt duobus dñis seruire. Mat. vi. ⁊ Luc. xvi. ⁊ de pe. di. ij. §. romanos. ꝑ. nemo pōt. quāto minus. v. tyrānis contra animam ⁊ rationem tyrannizantibꝰ: Unde Bern. Qui iuga iumentorum emit: iumentis stolidior ⁊ bestialior bestijs cōputatur. Si optas iugum: tolle super te iugum christi: non graue sꝫ leue ⁊ suaue: quod non infligit laborem: sed tribuit requiem. dimitte cupiditatem: ⁊ elige charitatem. Jugum etiam ꝓprie voluntatis ꝙ graue sit ostenditur Job. vij. Posuisti me contrarium tibi: ⁊ factus sum mihimetipsi grauis. Ubi dicit Bern. Nullū mihi importabilius onus meipso. nulla sarcina grauior est. factus sum mihi talentū plumbi: ⁊ resedit iniquitas sup illud. Zach. v. vñ Osee. x. Cōfundetur israel in voluntate

Jugum diabolice dñationis.

sua. ¶ Scdm iugum est diabolice dñatiōis. de quo Esa. x. Auferet onus de humero tuo ⁊ iugū de collo tuo: ⁊ cōputrescet iugum a facie olei. i. a p̄sentia misericordie dei ⁊ vnctione spūssancti. qui dicit Hiere. xxx. Cōterā iugū eiꝰ de collo tuo: ⁊ vincula eiꝰ dirumpā. Huic iugo se subdūt qui suggestioni eius consentiūt. Unde Osee. x. Effraim vitula docta diligere triturā. q: sicut vitula spōte accedit ad iugum vt comedat de frugibus aree: ita peccatrix aīa sponte se subdit diabolo propter appetitum delectatiōis

Jugum diuine iussionis.

momentanee. ¶ Tertiū est iuguꝫ diuine iussiōis. de quo hic. Jugum meum suaue est. ⁊ p̄cedit in Mat. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. Ubi Aug. de verbis dñi. Quare em̄ oēs laboramus: nisi q: sumꝰ homines mortales lutea vasa portantesque faciunt inuiceꝫ angustias: sꝫ si angustantur vasa carnis: dilatenꝰ spatia charitatis. Ad q̄d ergo dicit / Uenite ad me omnes qui laboratis: alibi vt non laboretis. Item ibi Hilarius. Legis etiā difficultatibus laborātes ⁊ peccatis seculi oneratos ad se aduocat. Itē Hieronymus ibi. Grauia em̄ esse onera peccati et Zacharias ꝓpheta testatur. v. c. iniquitatem dicens sedere super talentuꝫ plumbi. Et psalmista cōpleuit ps̄. xxxvij. Iniquitates mee aggrauate sunt sup me. Iteꝫ Greg. xxx. mora. Asperum etiā iugum, ⁊ dura seruitꝰ ⁊ pōdus est subesse tēporalibus: ambire terrena: retinere labētia; velle stare in nō stantibus: appetere quidem transeūtia / sꝫ cum transeuntibus nolle transire. Dum em̄ contra votum cuncta fugiunt que prius mentē ex desiderio adeptionis afflixerant: post ex pauore amissionis premunt. Item Chryso. Non autem dicit / Uenite ille ⁊ ille. sed omnes qui in solicitudinibus / qui in tristitijs / qui in peccatis estis. nō vt expetam noxas: sed vt soluam peccata / venite. non indigeo vestra gloria. sꝫ q: volo vestram salutē. Unde ⁊ dicit. Et ego reficiam vos. Non dixit / saluabo solum. sꝫ (quod multo amplius erat) reficiam vos. i. in omni quiete constituam. Rabanus. Non solum exonerabo: sꝫ interna refectione saturabo. Item Remigius. Uenite dicit / non pedibus sꝫ moribus. non corpore sed fide. Iste namqꝫ est spūalis accessus quo quisqꝫ deo appropiquat. ideo sequitur. Tollite iuguꝫ meū super vos. Rabanꝰ. Jugum christi est euangeliū christi: quod iudeos ⁊ gētes in vnitate fidei cōiungit ⁊ sociat. hoc autē sup nos iubemur sumere. i. in honore habere: ne forte ponētes. i. praue illud contemnentes lutulentis vitioruꝫ pedibus cōculcemur. Unde subditur Discite a me. Aug. de verbis dñi. Non mūdum fabricare: non in ipso mūdo miracula facere. sed q: mitis sum ⁊ humilis corde. Magnus esse vis: a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis. Et quātū quisqꝫ vult superimponere maius edificium: tanto altiꝰ fodit fundamentum. Quo autem peruenturum cacumē nostri edificij. vsqꝫ ad conspectum dei. Rabanus. Discendū ē nobis est a saluatore nostro vt simus mites moribꝰ ⁊ humiles mentibus. neminem ledamus. neminem condemnemus. ⁊ virtutes quas foris ostendimus in opere: intus teneamus in corde. Chryso. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit: et maximum premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus vestris. Hoc enim maximum est premium. Non enim alij efficeris vtilis solum: sed teipsum requiescere facis. ⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionem. in futuro autem perpetua gaudebis requie. Et ne formidarentꝰ q: dixerat onus ⁊ iugum. subdit. Jugum meum suaue est: ⁊ onus meum leue. Hilarius. Jugi autem suauis ⁊ leuis oneris blandimenta proponit. vt credentibus eis boni sciētiam prestet. quod ipe solus nouit in patre. Greg. iiij. mora. Quid graue mentis nostre ceruicibus imponit: qui vitare omne desideriū quod perturbat precipit: qui declinari laboriosa mundi huius itinera admonet: Item Hilarius. Et quid iugo ipsius suauiꝰ: q̄d hoc onere leuiꝰ: ꝓbatꝰ fieri: scelere abstinere: bonum velle: malum nolle: amare omnes: odisse nullum: eterna consequi: presentibus non capi: nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestū: Rabanus. Sed quomodo iugum christi suaue est. quū supra dicatꝰ Mat. vij. Arcta est via que ducit ad vitam: Sed quod angusto initio incipit: processu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. Item Augu. Qui iugum domini intrepida ceruice subierunt: tam alacriter difficillima pericula patiuntur: vt non a laboribus ad quietem / sed a quiete ad laborem vocari videantur. Sed profecto adest spiritussanctꝰ qui in exterioris corruptiōe hominis. ij. Cor. iiij. interiorem renouaret. Ephe. iiij. de die in diem. ⁊ gustata requie spirituali in affluentia deliciarum dei in spe future beatitudinis omnia presentia deliniret aspera: et omnia grauia releuaret. Secari ⁊ vri se homines patiuntur: vt dolores acriores eterni aliquādo dolorum precio redimantur. Quibus tempestatibus vel penis importuni sunt mercatores: vt diuitias venturas acquirant. Sed qui has non amant: eadem grauia patiuntur. Qui vero amant: eadem quidem sed non grauia pati videnꝰ. Omnia em̄ seua ⁊ immania prorsus facilia ⁊ prope nulla efficit amor. Quanto ergo facilius ad veram suam beatitudinem charitas facit: quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit: Hieronymus. Quomodo etiaꝫ leuius est lege euāgelium: quum in lege. Exo. xx. homicidiū ⁊ adulterium: in euangelio. Mat. v. de pe. di. j. homicidium. ⁊ c. si cui. ira ⁊ concupiscētia punianꝰ: In lege em̄ multa p̄cepta sunt: que apostolus nō posse compleri plenissime docet. ad Romanos. In lege opera requiruntur. in euangelio voluntas queritur. que etsi effectum non habuerit: tamen premium non amittit. de peni. di. j. votum. in prin. di. ⁊ peccatum facit. xxxij. q. v. non nisi. Euangelium ea precipit que possumus: scilicet ne cōcupiscamus. hic in nostro arbitrio est lex: quum voluntatem non puniat. de peni. di. j. §. cogitatio. punit effectum ne adulteriuꝫ facias. Finge in persecutione aliquā virginem prostitutam. hec apud euangelium quia voluntate non peccat / virgo suscipitur i lege q̄si corrupta repudiaꝰ. xxxij. q. v. finge. al's est. §. sub.

Jugum christi suaue multas ob causas appellatur

c. de pudicitia. ¶ Est autem iugum christi suaue. Primo propter dominationē: q: sicut hic ait Aug. qui huic iugo subditur: cuncta haber subiecta. j. ad Cor. iij. Omnia vestra sunt. xxiij. q. vij. ꝙ autem. in fi. ¶ Secundo propter vnctioneꝫ. Magna enim suauitas est in obediētia ⁊ adimpletione mādatorum dei. ps̄. cxviij. In via testimoniorum tuorum delectatus sum ⁊ c. idem. xviij. In custodiendis illis retributio multa. Ubi dicit Augu. Non ait / pro custodiendis. sed in custodiendis. quia non tantum pro eis reddetur premium. sed hic in eorum custodia magnū est gaudium. Eccli. xxiij. Nihil dulcius ꝙ respicere in mādatis domini. Unctio hec / sicut dicit Bernar. Andream fecit amplecti crucem gaudentem. Laurentium irridere carnificem. Stephanum. Act. vij. pro lapidantibus flectere genua in oratione. Et apl'os gaudere in tribulatione. Act. v. ps̄. iiij. In tribulatione dilatasti mihi. ij. Corinth. 4.

Sicut abundant passiones christi in nobis: ita et per
christum abundat consolatio nostra. Unde ⁊ ps̄.xxx. O
magna multitudo dulcedinis tue dn̄e, quam abscondi-
sti timentibus te. Ubi dicit Bern̄. Uidens quodāmodo
memoriam suauitatis huius anima sancta exprimere ge-
stiens: verba multiplicat. hanc dulcedinem nemo exper-
tus. inexpertus ignorat. q: nemo scit nisi q̄ accipit. Apoc.
ij. Unde ⁊ ad gustandum nos Dauid inuitat dicens. ps̄.
xxxiij. Gustate ⁊ videte. Item Bern̄. Hanc suauitatē do-
cet vnctio: nō lectio. Eccl'i. xxiiij. Sp̄s me⁹ sup mel dulcis.
Bern̄. Adeo dulcis, vt ne ipa quidem mortis amaritudo
licȝ amarissima queat illi dulcedini ꝓualere. Quid ergo
non temperet illa dulcedo: q̄ ipsaȝ mortē facit dulcissimā?
Jone. j. Tollite me ⁊ mittite in mare: ⁊ cessabit mare ī vo
bis. Hoc est lignuȝ quod ipsas aquas amaras per Moy
sen dulcorauit. Exo. xv. de con. di. ij. reuera. Hec est farina
q̄ pulmentū ꝓphetarū ꝑ Heliseū saporauit. iiij. Reg. iiij.
Hic est sal federis quod nulli sacrificio deesse iubet. Le-
uit. ij. Unde Job. vj. Numquid pōt comedi insulsum qd̄
non est sale cōditū? Hec dulcedo est etiam illa consolatio
⁊ manna quod datum est filijs israel in deserto hui⁹ ꝑegri
nationis: donec terram ꝓmissionis intrarent: que est ter-
ra viuentium. Exo. xvj. Mane iacuit ros ꝑ circūitum ca-
strorū. q: germen diuine cōsolationis extinguit feruorem
cōcupiscētie carnalis: ⁊ ab aduersarijs vndiqȝ nos defen
dit. Quumqȝ operuisset superficiem terre. q: gaudiuȝ cō
scientie resultat in facie. apparuit in solitudine. i. in contē
platione minutū. ꝓpter subtilitatē cognitionis. quasi ꝑi
lo tunsum. ꝓpter suauitatem contritionis. in similitudi-
ne pruine. q: candorem hȝ per munditiā sanctitatis: ⁊ im
pinguat per affectum pietatis. Quod quum vidissent fi-
lij israel: dixerunt, manhu. i. q̄d est hoc: quibus ait Moy-
ses. Jste est panis quē dedit vobis dn̄s ad vescendum. de
con. di. ij. reuera. Hec est promissio quā ꝓmittit dn̄s ad se
venientibus. in. ꝑ. c. Mat. xj. Uenite ad me omnes ⁊c. ibi
reficiam vos. Quicquid est in hoc mundo: hanc gratiam
⁊ suauitatem non pōt cōparare. Hec est multitudo dulce
dinis: de qua dictum est, Delicie cordis, primitie sp̄us, pa
nis quotidianus, stipendium militie, centuplum huius
vite. de quo Matth. xix. ¶ Tertio est suaue hoc iugū dn̄i
ꝓpter promissionem. q: magna est spes mercedis. vn̄. ij.
ad Cor. iiij. Jd quod in p̄nti est momētaneum ⁊ leue tri-
bulatiōis nostre: supra modū ī sublimitate eternū glorie
pondus operatur in nobis. q. d. Tribulatio est quantita-
te modica: duratione momentanea: acerbitate mensura-
bilis ⁊ finita in loco calamitatis: sȝ glorie quātitate immē
sa: duratione eterna: dulcedine inestimabilis in loco ame
nitatis. Eccl'i. xxxviij. Unguentarius faciet pigmēta sua-
uitatis: ⁊ vnctiones conficiet sanctitatis. ¶ Quarto pro
pter amorem. Un̄ gen̄. xxix. Uidebantur Jacob pauci dies
quibus seruiuit pro Rachele: pre amoris magnitudine.
Bern̄. Nihil credentibus impossibile, nihil amantib⁹ dif
ficile, nihil asperū mitibus, nihil humilibus arduū repi-
tur: quibus gratia fert auxiliū. ⁊ obediendi deuotio lenit
imperium. ¶ Quinto propter precedentium patrū con-
siderationē. Heb. xij. Habentes impositam tantā nubē te
stium. i. multitudinem martyrum per patientiaȝ curram⁹
ad ꝓpositum nobis certamen. Unde Greg. Si facta re-
colamus precedētium: difficilia non erunt que tolleram⁹
¶ Sexto propter subleuationem. q: licet simus sub one-
re: deus tamen a superiori onus leuat. Sicut mater qn̄qȝ
portat onus super caput filij sui: ⁊ tn̄ ipsum reputat por-
tare. sic ⁊ dn̄s suū bonum tribuit nobis ad meritum: licet
ipse operetur. Gen̄. xv. Credidit Abraam deo: ⁊ reputatū
est ei ad iustitiā. De isto iugo etiam scripsi. s. in ar. vj. in. §.
aleph. in. c. thre. ꝟ. teth. bonuȝ est. sȝ hic plenius. ⁊. s. in ꝓ.
istius. ij. partis. §. iam nunc. in tex. interierunt in vijs. j. ar.
¶ Tertio obedientia debet esse deuota. vn̄ ait Sup vos.
vt in honore habearis. non subter. vt cōtemnaris. Unde
j. ad Cor. x. ⁊ Colos. iij. Omnia in gloriā dei facite. Can-
ti. j. Fasciculus myrrhe: dilect⁹ me⁹, mihi. vbi dicit Bern̄.
Non fascem sȝ fasciculum dicit dilectū. q: leue pro ipsius
amore ducit quicquid laboris immineat ⁊ doloris. Inter
vbera mea commorabitur. Bern̄. Habeto illum semper
nō retro in humeris: sȝ ante pre oculis. vt portantes ⁊ nō
odorantes: ⁊ onus premat ⁊ odor non erigat. ¶ Item de
obedientia. j. Re. j. Loquere dn̄e: q: audit seru⁹ tuus. Esa.
vj. Ecce ego: mitte me. viij. q. j. in scripturis. Et Saulus.
Dn̄e qd vis me facere? Act. ix. super quo verbo Aug. Occi
sus agn⁹ a lupis fecit agnos de lupis. Jā parat se ad obe
diendū q̄ prius seuierat ad ꝑsequēdum. Item sup illud
Prouer. xv. Responsio mollis frangit irā: ⁊ lingua eucha
ris in bono hoīe abundabit. Sanctus Antonius de ordi
ne minorū ait. Rn̄sio mollis humilis subditi frangit irā
superbi ꝑlati. Unde Prouer. xxv. Patientia scȝ subditi le
nietur princeps. i. ꝑlatus. xxxv. di. eccl'ie. ⁊ lingua mollis
veri scȝ obedientis cōfringet duritiam. scȝ prelati austeri.
Ne coneris dicit sapiens Eccl'i iiij. cōtra ictum fluuij. i. vo
luntatem prelati. sȝ humilia ei caput tuum. Uerbum dul-
ce multiplicat amicos: ⁊ mitigat inimicos. Et lingua eu-
charis. i. bone gratie in bono scȝ subdito abūdabit. Eccl'i
vj. vt dicat cum Job. xiiij. Uocabis me: ⁊ ego rn̄debo tibi.
Rn̄det qui sibi ꝑcipiēti ex aīo obedit ſm Antonium. Itē
j. Mach. ij. Ecce Simon frater vester: scio qꝫ vir boni con
silij est. ipsum audite semꝑ: ⁊ ipse erit vobis pater. Simō
interpretatur obediens. Obediētia bonū est cōsilium. q:
ꝓpriam volūtatem (que est via ad infernum ſm Bern̄.)
docet mortificare: ⁊ alterius voluntatem (que est via ad
celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si quis vult post me
venire: abneget semetipsum. scȝ per verā obedientiam. ⁊
sequatur me. per penitentiam ⁊ cōscientiam. Unde Gre
go. Sola obedientia est virtus que ceteras virtutes sibi
inserit: insertasqȝ custodit. ¶ J Obedientia autem ſm
sanctum Climacū abbatē montis sinai, est aīe proprie cō
summata abnegatio per corpus manifeste monstrata.
Aut obediētia est perfecta corporis abnegatio per ani-
mam ex voluntate feruenter ostensa. Obediētia est ſm
eundem, mortificatio membrorum in viua mente ⁊ deli-
beratione. Obedientia est imperscrutatus motus: spō-
tanea mors: sine curiositate vita: absqȝ cunctatione ⁊ soli
citudine periculū: carentia timoris mortis: absqȝ detrimē
to naufragium: dormiens vie peragratio. sicut enim dormi
ens quiescit a curis: nec curat de aliquo: ita qui verus obe
diens est, siue in mari nauigans vel incidēs in latrones,
de periculis nō curabit. Neqȝ precepta discernit. scit enim
constanter q: in martyrium ei imputabitur quod super-
ueniet periculum: eo qꝫ obedientiam sine discretione hu-
mane prudentie impleuit. Est etiā obedientia perfecte
assumpta perfecta omnium presentium rerū obliuio: ⁊ a
proprijs naturalibus nobilibus verus recessus. Itē obe
dientia est sepulcrum voluntatis: resurrectio humilita-
tis. non contradicit aut discernit mortua in bonis aut in
apparentibus malis. Qui preest pie mortificat eius ani-
mam. ⁊ super omnibus satisfaciens reddet rationē. Obe
dientia est depositio hesitationis ⁊ districtionis in diui-
tijs discretionis. Qui enim in preceptis malis apparenti
bus sed simpliciter non malis vt peccatum, obedit, vere
obediens est. sicut Abraam filium immolans. Gen̄. xxij. ⁊
alter cenobita ad preceptum abbatis filium in fumum ꝓ
ijciens. Diuitie vero discretionis in obediētia nō discernē
ti sunt virtutes que consequuntur obedientiā non discer
nentem. sicut humilitas ⁊ patientia ⁊ alie virtutes. Ini-
tium autem mortificationis ⁊ membrorum ⁊ corporis et
anime ⁊ voluntatis labor ⁊ dolor. Medium vero quan-
doqȝ est cum dolore: quandoqȝ sine dolore. Finis vero in
omni immobilitate de cetero est et insensibilitate dolo-
ris. Tunc inspicitur dolens et contristatus viuens mor-
tuus. iste beatus quando seipsum propriam viderit vo-
luntatem facientem proprij iudicij pondus timens.
Quū subditus presidentem diiudicat: nunq̄ verus erit

obediēs. Inquātū em̄ pullulat ad p̄elatū in corde sub-
diti fides: intātū in ministratiōe corpus accelerat. Quan
do ergo tentatur subditus prepositū iudicare: dicat ser-
penti tentanti. Non ego mei prioris/ sʒ ipe mei suscepit iu
dicium. Beatam obedientiā patres martyrij confessio-
nem existere decreuerunt. Qui propter deum ꝑfecte obe-
dit: perfecte se delicto suo exuit. si vero in quibusdam suā
perficit voluntatē: q̄uis obedire appareat: ipse suum pō
dus portabit. hucusq̄ Climacus. ¶ R Sed numquid
solitarij ⁊ anachorite absq̄ obediētia viuūt? Quid ergo
de Paulo primo eremita ⁊ Antonio/ ⁊ Maria egyptia-
ca/ Joanne baptista/ ⁊ alijs sanctis innumeris anachori-
tis maxime in egypto? Sʒ respondendum est ꝙ subsunt
ep̄is in quorū territorio succedunt. vt no. xvj. q. j. qui vere.
in glos. j. Sed ⁊ dicendum igitur proinde est ꝙ qui perfe-
cte carnem sp̄ūi subijcit: ⁊ conscientie stimulū iudicē pos-
sidet: ⁊ ei obedit: nihil sibi de propria volūtate relinquēs
diuinis preceptis obediēs factus: ante ꝙ visibilē obediē
tiam ꝑtranseat/ ad intellectualē pertingit: que multuʒ ex-
cedit visibilē: sicut aīa corpus/ ⁊ sp̄us lr̄am/ ⁊ gratia euan
gelij legem/ ⁊ gloria gratiā/ ⁊ hanc illa substituit ⁊ cōmē
dabilem facit. Et per hanc obediētiā intellectualem san-
cti anachorite quasi angeli deo obediebant: solū celestia
sapientes: quibus dignus nō erat mundus. Heb. xj. Pre
cedit ergo intellectualis obedientia visibilem incompa-
rabiliter. Et sicut sol stellas suo ortu occultat: ita intelle-
ctualis visibilem. Quare qui intellectualē non possident:
sʒ adhuc sub vitijs molestātur sine visibili: tamq̄ paruuli
⁊ sub nocte vitiorū ꝓficere vel saluari nō possunt.

¶ Articulus. lxix. A

QUoniam ergo obe-
dientia intellectualis diuina illuminatione
perficitur: ⁊ conscientiam possidet iudicem:
videndum est quid est conscientia: contra
quam agere est edificare ad gehēnam. xxviij. q. j. §. ex his.
⁊ ex̄ de resti. spo. lr̄as. ⁊ de suno. per tuas. ij. ¶ Consciētia
est diuine scientie motus et operatio cū nostra ⁊ in nostra
scientia. Conscientia est scintilla diuini luminis/ in homi
ne condito subseminata a principio/ quasi quedam cogi-
tatio feruentior ⁊ illuminatiua/ verbum seu rationem lu
cis in se continens/ ⁊ ostendens ei bonum a malo. Et hec
vocatur consciētia ⁊ lex naturalis. Hec est Isaac puteus/
vt dixerunt patres/ quē philistini demones repleuerūt ca
ligine vitiorū. Gen. xxvj. Hec in euangelio. Mat. v. aduer
sarius dicitur. cui ꝙdiu sumus in via debemus consenti-
re ne moriamur. Cōsentimus vero ei dū eā custodimus.
ad deum per fidem ⁊ obedientiam ⁊ amorē mādatorum.
⁊ proximum ꝑ pietatē patiētiā ⁊ humilitatē. ad nosipsos
per mortificationē sensuum/ custodiam cordis ⁊ lingue/
⁊ odium corporis/ ⁊ omnium visibilium/ ⁊ proprie volū
tatis. ad materias ⁊ vsum rerū per temperantiā ⁊ sobrie
tatē/ ⁊ earūdē custodiā fidelē ostēdēdo in eis: sicut in reb⁹
sacris dn̄i reuerētiā ⁊ seruitutē. ¶ Dicta ē cōsciētia: q̄si cū
sciētia. scʒ naturali diuina ⁊ scripta cōfirmata ⁊ ꝯformata
Aut em̄ lege scriptā ꝑ legē naturalē menti a deo insitā se
deo placentes rexerunt: que ꝯscientia ab ap̄lo vocat̄ Ro.
ij. vbi ait. Quum em̄ gētes q̄ legē nō h̄nt naturaliter ea q̄
legis sunt faciūt: eiusmodi legē nō h̄ntes ipi sibi sunt lex
qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis testimo
nium reddente illis conscientia ipsorū: ⁊ inter se inuicem
cogitationū accusantium aut etiā defendentiū in die quū
iudicabit dn̄s occulta hoim ⁊c. Unde conscientia signat̄
ꝑ lapideas tabulas. de q̄b⁹ Exo. xxiiij. Tenet em̄ durabili
ter in se legeʒ scriptā. Nullus ergo excusari pōt ꝙ scriptu
ras nesciat. quū scripturā in corde habeat: ſm quā viuat.
Sic. x. mādata i tabulis/ tabule ī arca/ arca ī tabernaculo.
Heb. ix. sic lex naturalis in cōsciētia: cōsciētia vero in aīa/
aīa vero in corpore est. Sʒ heu ꝓpter pctm̄ obscurata est
lex cōscientie. Illuminant̄ aūt per legē scriptā ⁊ legē gra-
tie. Heb. viij. Dabo leges meas in cordibus eorū: ⁊ in mē-
tibus eorū superscribā eas. Per legem em̄ scriptam cogni
tio peccati. Ro. iij. ⁊. vij. Unde peccantes per ignorantiā
nō excusantur: licet bonaʒ h̄nt emulationem. cōtra quos
ad Ro. x. Testimoniū perhibeo illis ꝙ emulationem dei
h̄nt: sʒ nō ſm sciētiā. xij. q. j. §. j. xxxviij. di. qui ea. Ista etiā
cōscientia est illa lex dei ⁊ lex mentis de qua Ro. vij. Con
delector em̄ legi dei ſm interiorem hominem. video autē
aliam legem repugnantem legi mentis mee. ⁊c. xxxij. q. v.
si paulus. de con. di. iiij. c. ij. di. vj. in palca. sʒ pēsandū. Iste
liber conscientie scribendus est calamo aureo bonorū me
ritorū. Si aūt scribatur male meritis tunc signatur stilo
ferreo. Hiere. xvij. Peccatū Jude scriptum est stilo ferreo
in vngue adamantino. i. in corde obstinato. sʒ heu q: ista
scriptura ab omnibus leget̄ in die nouissimo. Un̄ Orig.
Nudabitur pectoris nostri conscientia: ⁊ aperto corde vi
debuntur lr̄e peccatorū: que stilo ferreo ⁊ in vngue adamā
tino scripte sunt. atq̄ vniuersa spectantium multitudo le
get i pectore nostro signatas imagines peccatorū. Quia
ergo quod fit contra conscientiā. subaudi ſm glos. prece-
pti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §.
ex his. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de resti. spo. lr̄as. ⁊ de prescrip. c. vlt.
Et quidā h̄nt conscientiā cauteriatā insimulatā vel vul-
neratā. lxxiij. di. in nomine patris. ⁊. j. ad Timo. iiij. quidā
nimis scrupulosam. ex̄ de suno. per tuas. ij. Ideo consiliū
sapientioris adhibendū est ſm quod vel sequēda est vel
non sequenda. vt in p̄. c. per tuas. ⁊ ex̄ de sen. ex. inquisitiōi
Als h̄ns conscientiā erroneā ⁊ faciens cōtra eam peccat
mortaliter. vt si haberet quis conscientiam tollēdi paleā
de terra: ⁊ si tolleret: peccaret mortaliter: si tollit eam pec
cat mortaliter cōtra suam cōscientiā etiā erroneam faciē
do. vt est expressuʒ p̄. c. per tuas. ⁊ no. de hoc. in p̄. §. ex his.
Sicut autem veri religiosi h̄nt suam puram conscienti-
am conseruare: ita precipue cauere dn̄t aliorū fratrum. j.
Cor. viij. cōsciētias ferire aut etiā perturbare. Multis au
tem modis cōscientia fratris feritur: extollentia/ ⁊ elatio
ne superflua/ prudentia/ seductione/ infidelitate/ menda
cio/ fraude/ deceptione/ cōtemptu/ liuore/ murmuratiōe/
detractione/ vindicta/ ⁊ reliquis que pariuntur ex istis.
Pura etiā consciētia est anime testimonium. ij. ad Cor. j.
Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. xj. q. iij.
inter verba. Et beatus q̄ pōt dicere cū Job. xxvij. Neq̄ em̄
reprehendit me cor meum. i. cōscientia/ in omni vita mea.
Idē tn̄ dicit. Si fuero iustus: os meum impia loquet̄: ⁊ si
sine crimine prauus inueniar. et si purificatus in niue et
lotus mundis manibus satis me sorde tinxisti. ⁊ execratū
est vestimentum meum. de pe. di. ij. si em̄. vltra colum. Et
Job. ix. ſm aliam translationem. De ista etiā puritate cō-
scientie ap̄ls. j. ad Cor. iiij. Nihil enim mihi conscius sum
Sine puritate istius conscientie nō pōt in anima esse ve
ra charitas. Un̄. j. ad Timo. j. Finis autem p̄cepti est cha-
ritas ex corde puro ⁊ cōsciētia bona ⁊ fide nō ficta. de pe.
di. ij. charitas. ij. ꝟ. Itē ergo. Que aūt turbata ⁊ ingrossa-
ta conscientia est semꝑ presumit seua. sicut dicit̄ Sap. xvij.
Recta aūt cōsciētia semꝑ pctō cōtradicit: etiā in diabolo
prescito ⁊ irreconuertibili. Unde poeta.
Ex templo quodcumq̄ mali committitur: ipsi
Displicet authori prima hec est vltio: ꝙ se
Judice nemo nocēs absoluitur. Eccl̄i. xiiij. Beat⁹ q̄ non
est stimulat⁹. subaudi a conscientia. in tristitia peccati. q̄a
omne pctm̄ tristitiā mēti ingerit. Unde Isidorus. Anim⁹
nunq̄ potest esse lex⁹. Si ergo vis esse semꝑ letus: semper
bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quan
ta securitas: quanta fortitudo: quanta spes: vbi est puri-
tas conscientie. Nihil em̄ timet exterius: q̄ interi⁹ est secu
rus. De ista sancta conscientia multipliciter cōmēdata. vi
de. xj. q. iij. quid obest. ⁊. c. scuti. ⁊. c. in cunctis. c. custodi. c.
inter verba. ¶ Pura conscientia nec adulationibus ma-
culat̄: nec detractionib⁹ irritat̄. q: nec dānare pōt iniuria:
nec coronare laus falsa. ſm Grego. Sicut autem nobis

nostra conscientia necessaria est propter nos: ita bona fama necessaria ꝓpter proximum. qui aũt famam negligit crudelis est. xi.q.iij. non sunt audiendi. xij.q.i. nolo. Judices tñ in iudicando non hñt sequi ꝯscientiam: ſ3 leges: et ſm allegata. q: hñt iudicare ſm cõscientiã quã habent vt iudices: non quã hñt vt hoĩes priuati. xi.q.iij. summope. vbi de hoc. ⁊ iij.q.vij. iudicet. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de off.or. si sacerdos. vbi de hoc. ¶ Ubi etiã ꝑplexa est cõscientia inter duo mala: in que sua culpa incidit: cõsilio prudentiori prelegat facere minus malum. ⁊ illud minus malum facere est tunc malum non facere: sed bonum. q: vitatur maius malum. Perplexitas eñ nihil est: nisi quãtũ ad fatuã opinionẽ perplexi. Unde qui iurat interficere hoĩem: nõ peierat tunc quum nõ interficit. q: in hoc bene facit. ſ3 quum iurauit: perniciose iurauit: ⁊ mortaliter peccauit. vt. xxij. q.iiij. in primis. c. vsq3 ad. §. deniq3. De ista ꝑplexitate agit̃ xiij.di.c.j. ⁊ ij. ⁊ in summa. ⁊ xiiij.di. per totũ.

Vermis cõsciẽtie ¶ Hoc etiã a memoria tua nunq̃ excidat / ꝙ si vermis conscientie ordinate in hac vita non moritur: nec in illa in ꝑpetuũ morietur. Mar.ix. Uermis eoꝝ non moritur. ⁊ Esa. vlt. in fi. vbi Chryso. Nõ de sensibili verme hoc dicit: ſ3 vermẽ cõscientiã vocat mordentẽ aĩam: ꝙ nõ sit opata bonũ. Unusq̃sq3 eñ sui accusator fiet rememorans que gessit in vita mortali: ⁊ sic eoꝝ vermis immortalis permanet. Item super illud Matth. viij. xiij. xxij. ⁊ xxv. ⁊ Luc. xiij. Et stridor dentium. Gualfredus. Quid eñ stridor dentiũ: nisi ire / furoris / nequitie / ⁊ malignitatis iudicium? Siquidẽ (vt ego arbitror) nullum tormentũ erit grauius malis: ꝙ malitia cordis ⁊ iniquitas ipsa cõscientie ⁊ peruersissime voluntatis. Nimirũ sicut passiones omnes patientia subleuat: sic impatiẽtia quãtumlibet leues aggrauat. Fletus ergo erit ex dolore: stridor dentium ex rancore. Itẽ ibi Beda. Sicut vmis ẽ dolor interi⁹ accusans: sic ignis est pena extrinsec⁹ seuiens. Itẽ Aug. xxi. de ciui. dei. c. ix. Dicũt etiã vri dolore quũ sero atq3 infructuose penitent / eos q̇ fuerint a regno dei separati. ſm illud Prouer. xxv. Sicut tinea vestimentum / ⁊ vermis lignũ: sic meror excruciat cor viri. Unde super illud Mat. xxij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiũ. Berñ. Fletus erit ob ignem: qui non extinguitur. stridor ob vermem cõsciẽtie: q̇ nõ morit̃. Item idem. Malus vermis luxuria: quo nullus alter nocẽtior. Ingredit̃ eñ blandiendo. mordet ridendo. transforat delectando. perimit consentiendo. Prouer. xxiij. Ingreditur blande: ſ3 in nouissimo mordebit vt coluber: ⁊ vt regulus venena diffundet. Malus etiam vermis acidia. malus tristitia. de quo Prouer. xxv. Sicut tinea vestimento / ⁊ vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Beatus igit̃ qui ad mortificandos hos vermes preuenit myrrha mortificatiõis sue vngere corpus suum in sepultura. q̇squis ille est: non est qui metuat vermẽ q̇ nõ moritur: q: iã mortuus est vermis. vnde ille moritur. Cauteriate eñ cõsciẽtie igne propriorꝝ scelerꝝ succendẽtur. iuxta illud ps̄. xx. Pones eos vt clibanũ ignis in tempore vultus tui. Necessarium ergo est sequi cõsiliũ Pauli vt emundemus cõscientias nr̃as ab operibus mortuis. i. a peccatis qui mortẽ inferunt aĩe ad seruiendum deo. ad Heb. ix. c. Si eñ non permanserit in tabernaculo nostro iniustitia: tunc leuare poterimus faciem nostram absq3 macula. Job. xi. Tabernaculum nostrũ est cor nostrum. ps̄. xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Facies autem est consciẽtia. ps̄. xlix. Arguam te ⁊ statuam contra faciem tuam. Sicut eñ macula in facie: sic peccatum in conscientia valde deformat hominem apud deum. Ideo autem spõsam suam maxime in facie examinat christus. Cant. ij. Ostende mihi faciem tuam. i. conscientiam. Et iterum. Facies tua decora. i. conscientia. Unde sicut sponse facies suas in speculis examinant vt maculas purgent: sic ⁊ anime fideles faciunt. Unde Exo. xxxviij. legitur ꝙ mare eneum factum est de speculis mulierum. xxxvi. di. §. ecce. ad fi. Macule eñ in speculis vise lauari debent in mari lachrymarum penitentie Matth. vi. Faciem tuam. i. conscientiam laua. Specula autem sunt dei verba vel scriptura diuina. Jaco. j. Si q̇s auditor ⁊c. ⁊ j. Consideranti vultũ natiuitatis sue in speculo. Greg. Scriptura sacra mẽtis oculis quasi quoddã speculũ opponitur vt interna nostra facies videatur. ibi enim feda: ibi pulchra nostra cognoscimus. Saluanda est conscientia. ex̄ de postu. p̄. bone. ij. §. intelleximus. de tẽpo. or. ad aures. Uocatur conscientia fides que sincera debet esse. ex̄ de prescrip. q̄m. de elec. c. ij. Non debet esse lesa conscientia. ex̄ de elec. innotuit. §. j. ⁊ §. multa. Accipitur aliquoties conscientia pro consensu vel voluntate. ex̄ de elec. per inquisitionem. §. j. de prescrip. cu3 olim. Cedẽdum est propter conscientiam criminis. ex̄ de renun. nisi. cũ. j. §. ꝓpter. Recta d3 esse ꝯscientia: ⁊ ꝯsciẽtia precipuũ bonum est. ex̄ de tempo. or. c. vlt. Non est loquendum cõtra conscientiam. ex̄ de scruti. in ordi. c. j. Non debet aliquis contra conscientiam ordinari. ex̄ de eta. ⁊ qua. queris. ⁊ .c. ad aures. c. intelleximus. Per oleum nitor conscientie designatur. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Habendus est nitor conscientie int⁹. ibidem. Et ipa est gloria nostra. ibidem. Contra consciẽtiam est iniusta sñia executioni mandãda. ex̄ de off. dele. pastoralis. §. qui vero. ⁊ c. si quando. De se confessis nõ creditur super cõscientijs aliorꝝ. ex̄ de confes. c. j. Satisfaciẽdum est cõsciẽtie remordẽti. ex̄ de iureiu. quãto. §. fi. Quilibet est sue cõscientie relinquendus. e. t. mulieri. Judex contra consciẽtiam non recipiat adsessorem. ex̄ de rescrip. statutum. §. adsessorem. li. vj. Cum nuda conscientia electores debent ecclesie vtilitatem prosequi. ex̄ de elec. vbi periculũ. li. vj. §. ceterum. Agentes contra conscientiam diuinam offensionem incurrunt. ex̄ de elec. ꝑpetue. li. vj. Judices cõtra consciẽtiã partem grauantes puniuntur. ex̄ de re iudi. cum eterni. §. si quis. li. vj. De cõscientia bona ex̄ de schis. c. j. li. vj. de pe. di. ij. charitas. ij. ꝟ. item ergo. De consciẽtia cauteriata. lxxiij. di. in nomine patris. De cõsciẽtia habetur de pe. di. iij. §. item illud Amb. in fi. distinc. xxv. di. primum. Quotupliciter accipitur cõscientia no. de pe. di. iij. ille rex. in glos. ar. ꝙ non dicitur. ¶ Notandum etiam est ꝙ magna cautela / magna sapiẽtia / magna discretio / ẽ habenda ne conscientia impinguata / ⁊ in vitijs antiquata declinet nimis ad carnalia: q̇ in scriptura diuina sinistra pars dicuntur. Tales sunt conscientie hypocritarꝝ ⁊ quorũdam religiosorꝝ cerimonialium. qui de modicis / vt de verbo omisso in officio diuino ⁊ de silentio rupto ⁊ risu ⁊ cibo conscientiam sibi faciunt: ſ3 non de inobedientia prelatorum ⁊ contradictione. ⁊ insultatione: non de ambitione officiorum ⁊ procuratione / non de suspecta familiaritate / nõ de pecunia / non de paupertate / non de scandalo fratris / non de diffamatione graui ⁊ perditione / non de inuidia ⁊ superbia ⁊ diuisione ⁊ tyrannide ⁊ persecutiõe fratrum suorum / ⁊ similibus grauioribus conscientiam sibi faciunt. contra quos dominus Mat. xxiij. dicit. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui decimatis mentam ⁊ anetu3 ⁊ cyminum: ⁊ reliquistis que grauiora sunt legis iudicium ⁊ misericordiam ⁊ fidem. hec oportuit facere: ⁊ illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem: camelũ autem glutientes. Chryso. super Matth. Quia sacerdotes auaritia pleni: siquis decimam alicuius rei vel minime non obtulisset: corripiebant eum q̄si magnum crimẽ fecisset. siquis autem alterũ ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum corripere: de lucro quidem suo soliciti: de honore autem dei ⁊ gloria ⁊ salute hominum negligentes. Seruare enim iustitiam ⁊ facere misericordiã ⁊ habere fidem propter suam gloriam deus mãdauerat: decimas offerre ꝓpter vtilitatẽ sacerdotũ. vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus: obsequantur. populi autem in carnalibus sacerdotib⁹ subministrent. Sic ⁊ modo fit. quia omnes de honore suo sunt soliciti: de honore autem dei nullus. Portiones autem suas vigilanter defendunt: sed circa obsequium ecclesie curã impẽdere non

attendunt. Si populus decimas non obtulerit: murmu⸗
rant omnes. si peccantē ppl'm viderint: nemo murmurat
contra eos. Sed q: scribarū ⁊ pharisco:ū ad quos loque
bat/ quidā populares erāt: non est incongruum vt aliā ex
positionem faciamus pter eos qui decimā dabant. Nā
et qui accipit decimas recte decimare dicit ⁊ q̄ dat. Scri⸗
be ergo a pharisei ⁊ minimarum quidē rerū decimas of⸗
ferebāt ostēdēde religionis gratia. In iudicijs autē erāt
iniusti: in fratribus sine misericordia: in veritate incre⸗
duli. Hieronym⁹. Camelū puto esse magnitudinē prece⸗
ptorū: iudiciū misericordiā/ ⁊ fidē. Culicē decimationem
mēte ⁊ aneti ⁊ cymini ⁊ reliquorū olerū viliū. hec aūt pre
cepta que magna sunt deuoramus atq; negligim⁹: ⁊ opa
tionē religionis in paruis q̄ lucrū hn̄t cum diligentia mō
stramus. Orig. Vel excolantes culicem. i. expellētes a se
minima delicta: que culices nominauit. Camelū aūt glu⸗
tientes. i. cōmittētes maxima delicta: q̄ nominauit came⸗
los: aialia videlicet tortuosa ⁊ grandia. ¶ Scribe autē
moraliter sunt q̄ amplius nihil existimant positum in scri
pturis: q̄ simplex sno demōstrat. Pharisei autē sunt oēs
qui iustificāt semetipsos. ⁊ diuidūt se a ceteris/ dicentes
Hiere. iiij. xlv. di. recedite. Noli mihi appropinquare: qm̄
mundus sum. Menta autē ⁊ anetū ⁊ cyminū ciborū con
diture sunt: non principales cibi. Sic in cōuersatione no
stra quedā sunt necessaria ad iustificationem. vt iudiciū/
misericordia/ ⁊ fides. Alia sunt quasi cōdientia actus no⸗
stros ⁊ suauiores eos facientia. vt abstinentia/ silentium/
ieiunium/ flexio genuum/ ⁊ huiusmodi. Quomodo autē
non existimantur ceci qui non vident. qm̄ nihil pdest cau
tum esse dispensatorē in rebus minimis: quū principalia
negligūtur. Hos ergo sermo presens cōfundit: nō quidē
leuia prohibens obseruare/ sed principalia precipiēs cau
tius custodire. hucusq; Orig. Item adde hic q̄. j. scripsi in
ar. lxxviij. in. §. aliud vitiū peculiare. ℞. quintū ve. ⁊ ibi ex
pono octo ve. ¶ B Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocri
te: qui mūdatis quod foris est calicis ⁊ paropsidis: intus
autem pleni estis rapina ⁊ immunditia. Pharisee cece mū
da prius quod intus est calicis ⁊ paropsidis. vt fiat id qđ

Interioris munditie cura potissimū est habēda.

de foris est mūdū. Chryso. Hoc dicit q: iudei quoties in⸗
gressuri erant templum: aut sacrificia oblaturi: aut per
dies festos seipsos ⁊ vestimenta sua ⁊ vtensilia lauabant:
⁊ a peccatis nemo seipsum purgabat. quū deus neq; cor⸗
poris munditiam laudet: nec sordes cōdēnet. pone tm̄ q̄a
deus odit sordes corporū ⁊ vasorū: que necesse est vt ipso
vsu sordidenť: quāto magis sordes cōscientie horret: quā
si volumus/ semp mūdā seruamus. Itē Hilarius. Arguit
ergo eos q̄ iactantiā inutilis studij sequētes vtilitatis pfe
cte ministerium derelinquunt. Calicis nāq; vsus interior
est. qui si obsorduerit: quid proficiet lotus exterius? Atq;
ideo interioris cōscientie nitor est obtinendus: vt ea que
corporis sunt forinsecus abluantur. Itē Chryso. Non au
tē hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sz de intelligi⸗
bili. qui si nunq̄ tetigerit aquā: mūdus pōt esse apud deū
si aūt peccauerit: ⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminū se lauerit:
sordidus est ⁊ miser añ deum. Ergo (vt. s. dixi) attenden
da est cōscientia: ne nimis declinet ad carnalia: vel decli⸗
net nimis ad spiritualia quedā corporalia: vt nimia ieiu⸗
nia indiscreta/ vel nimiā disciplinam/ vel nimiam vigiliā
de con. di. v. non mediocriter. que p dexteram intelligunť.
Vnde. j. Reg. vj. dicit. Ibāt autem in directum vacce per
viam que ducit Bethsames: ⁊ vno itinere gradiebantur
pergētes ⁊ mugientes: ⁊ nō declinabant neq; ad dexterā
neq; ad sinistram. Quidam enī fatui de omnibus sibi fa⸗
ciunt cōscientiā. quos diabolus tentat de nimia subtilita
te cōsciētie: vt eos nō potētes suas fatuas cōscientias seq̄
faciat desperare: vel facere cōtra eā: vel cōtinua melācho
lia ⁊ tristitia molestet. sicut sepe expertus sum. Et ideo sa⸗
pientioris est consilium a talibus requirendum. vt supe⸗
rius est probatum. Et de hoc plene tractat Io. cassi. in col
la. Moysi secunda: q̄ loquiť de discretiōe in li. collationū

Sicut enim caro suam habet sensualitatem declinantem
ad carnalia que perdenda est. Io. xij. de qua sensualitate
ex in clementinis. de sum. tri. sacrosancte. ⁊ de here. ad no
strū. §. scđo. ⁊ de sacra vnc. c. vnico. ℞. refert. ℞. p caput. Sic
spūs feruens ⁊ effrenis non discernens quid agendū sit:
suam quodāmodo sensualitatem hz precipitē ad oia que
spūs videntur. cōtra quē spiritū Bern. ait. Zelū tuum in
flāmet charitas. informet veritas. regat sciētia. firmet cō⸗
stantia. ¶ C Vnde ⁊ media via est eligenda. legitur ⁊
no. ex de off. dele. querenti. Luc. xxij. Ego in medio vestrū

Mediocritas vbiq; seruanda.

sum sicut q̄ ministrat. Apoc. j. Hec dicit q̄ ambulat in me⸗
dio candelabrorū aureorū. ⁊c. Vnde ⁊ sapiens mundi di⸗
cit. Virtus est mediū superfluitatis ⁊ indigentie. Vnde
⁊ dñs reperitur in natiuitate in medio aialiuz. Luc. ij. In
natiuitate docet nos tenere medium paupertatis. Aialia
enī mansueta in presepio dei sunt pauperes voluntarij.
Vñ ps. lxvij. Aialia tua habitabunt in ea: parasti in dulce
dine tua paupi deus. Sz quidā sunt pauperes sordidi: et
ij designantur in asino: qui nihil discernūt: sz in multis pe⸗
cijs quibus se recipiant ⁊ in squallidis vestibus ⁊ birris
singularibus credunt esse iustitiam. Quidā pauperes de
licati: designati per bouem qui fenū eligit. Ponitur ergo
dñs in medio eorū vt mediocritatem doceat paupertatis
Vnde Hiero. Nec affectate sordes/ nec exquisite delicie
laudem pariunt. xlj. di. §. j. ⁊. c. parsimoniam. ⁊. c. sepe. In
adolescētia stetit in medio doctorū. Luc. ij. ⁊ ibi docuit nos
tenere mediū sapientie. ¶ Quidam namq; sunt qui totū
tribuūt intellectui: ⁊ nihil aut parū affectui. sicut curiosi
cōiter hodie religiosi mēdicātes laborantes ⁊ pnoctātes
circa subtilia ⁊ inutilia. q̄bus apl's ait. Ro. xij. Nō plus sa
pere q̄ oportet sape: sz sapere ad sobrietatē. vñ. Bern. sup
Cant. j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c. ait. Licet in se
omnis scientia bona sit/ qm̄ tm̄ subnixa est veritati: tu tm̄ q̄
cū tremore ⁊ timore tuam operaris salutem: pro tēporis
breuitate festina ea scire prius amplius q; curato que sen⸗
seris viciniora saluti. Comparatur namq; sapiētia cibo:
circa quem sumendum si modus ⁊ ordo non seruať no⸗
xius redditur. Item comparatur sali: quo condiuntur ci⸗
bi. xliij. di. sit rector. ℞. per salē. tamen si mensura exceditur
⁊ ipse perit: ⁊ quod salierit perdit. Quidā econuerso tri
buunt totū affectui: nihil aut parū intellectui. sicut torpē
tes circa salutē proximi abscondentes pecuniam dñi sui.
contra quos dicitur Prouer. xj. Qui abscondit frumenta
maledicetur in ppl'is. Vbi greg. Qua pena plectēdi sunt
qui quum fame verbi dei anime pereāt: panem percepte
gratie non ministrant? Medium ergo tenendum est: vt
studeamus circa intellectum illuminādum per discretio
nem: ⁊ circa affectum attēdendum per deuotionē. Vnde
j. ad Timo. iiij. Attēde tibi ⁊ doctrine. xxxvj. di. §. ecce. Itē
Io. v. Erat Ioannes lucerna ardens ⁊ lucens vbi dicit
Bern. Ardere parum: tantū lucere vanum: ardere ⁊ luce
re perfectum. ¶ In passione docet nos tenere mediū pe⸗
nitētie. q: in cruce sedit in medio latronum. Mar. xv. La⸗
trones namq; sunt: qui seipsos in patibulo penitentie p⸗
pter peccata suspendunt. Iob. vij. Suspēdium elegit ani
ma mea: ⁊ mortem ossa mea. Sed quidam sunt qui indi⸗
scretas penitentias faciunt. ⁊ significantur per Zacheū
qui ascendit sycomorū vt videret Iesum. Luc. xix. Syco⸗
morus interpretatur ficus fatua. ⁊ significat talium disci
plinam. que dulcis est propter feruorē ⁊ vanam gloriam
mistam: q: regitur sensu proprio: ⁊ nemini credit. sicut in
me sepe expertus sum. Sz fatua propter indiscretionem
q: sicut ait Seneca: Cōtra naturam est torquere corpus
proprium: ⁊ cibis non tm̄ vilibus sed crudis ⁊ horridis
vti. Quemadmoduz enim desiderare delicatas res luxu
rie est: ita vsitatas ⁊ magis parabiles fugere, demētie est.
Quidam econuerso faciunt penitentiam dissolutaz. sic⸗
ut carnales significati in populo iudeorum: qui in deser⸗
to ad ollas egyptias suspirabant. Numeri. xj. cōtra quos
dicitur Matth. xj. Quid existis in desertū videre? Arun⸗
dinem

dinem vēto agitatam? Sed quid exiſtis videre? Hominē mollibus veſtitū? Ecce qui mollibus veſtiuntur in domibus regum ſunt. xxi. q. iiij. c. j. Arundo indiſcreti ſunt foris nitidi per oſtentationē operis: intus vacui per inanitionē virtutis. q̄ agitatur vento: quia per impatientiā non poſſunt reſiſtere etiam leui verbo. Mollibus veſtiti ſunt deliciarū mollitie reſoluti. ⁊ ideo vtriuſq̄ latronis crura fracta ſunt: quia illi per impatientiā / iſti per diſſolutam vitā frangūtur. Dominus ergo ſuſpenſus in medio / docet vt pro mēſura viriū pondus penitētie aſſumatur. vt ſm philoſophū dicatur ſemper Ne quid nimis. ⁊ ſic nec frangēt propoſitū: nec salubris intētio cōteretur. Unde pſ. xxxiij. Cuſtodit dñs oīa oſſa eorum. vnum ex ijs non cōteretur.

¶ In reſurrectione docet nos mediū iuſtitie. quia tunc etiā in medio diſcipulorū ſtetit. Luc. xxiiij. Jo. vlti. Unde ⁊ tunc pacem annūtiauit. quia ſicut dicitur Eſa. xxij. Erit opus iuſtitie pax. Juſti nāq̄ ſunt qui vitam ſuā quotidiana examinatione diſcutiunt. Sed quidā nimis declinant ad ſiniſtrā iudicij / trepidantes timore vbi nō erat timor. pſ. xiij. ⁊ lij. hoc tamē tutius. quia bonarū mētium eſt ⁊c. v. diſt. ad eius. ⁊ ex̄ de obſer. ieiu. c. ij. Alij nimis declinant ad dextrā miſericordie / dicētes pax vbi nō eſt pax. Hiere. vj. Propter hoc mediū eſt tenēdū: ⁊ dicendum cum pſ. c. Miſericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi domine. Itē alij declinant nimis in miſericordiā verſus proximū. alij nimis in rigorem. vnde tēperamentū eſt faciendū. xlv. di. diſciplinam. ⁊. c. omnis qui. ⁊. c. ſunt nāq̄. ⁊ ideo dicit̄ Nume. xxi. Publica gradiemur via: non declinātes ad dextram vel ſiniſtrā. xlj. diſt. ſepe. Nunq̄ hec diſcretio que eſt mater virtutū. j. q. v. preſentiū. ⁊ ex̄ de offi. cuſto. c. j. ⁊ ſine qua omīs virtus eſt vitiū ſm Iſid. haberi poteſt vel ſeruari: niſi per humilitatē: que eſt vt nullus ſue prudētie innitatur. ex̄ de cōſtitu. ne innitaris. ſed ſemper ab aliquo ſeniore. ſ. ſancto experto requirat conſiliū in agēdis. j. q. j. eſtote. legitur ⁊ no. lxxxiiij. di. c. j. ſic etiam no. Jo. caſſi. in lib. collationū in collatione. ij. de diſcretione. ⁊ tetigi ſupra eo. ℣. quidā em̄. ⁊ ſupra. §. primo. ℣. quia ergo.

¶ Sed iterū facta aliqua digreſſione vtili ad tractandū bonum obedientie reuertamur. de qua quidā ſanctus dixit ſancto Climaco: vt ipſe narrat in. iiij. gradu de obediētia. Si vtiq̄ tibi ineſt ſapiētiſſime dicentis. Phil. iiij. xlj. diſt. qd̄ dicit. in ſenſu aie operatio: q: omnia poſſum in eo qui me cōfortat chriſto. ſi ſpiritus ſanct⁹ roris caſtitatis ſm virginem ſuperuenit in te. Luc. j. ſi virtus altiſſime patiētie obūbrabit tibi. Luc. j. precinge ſicut vir chriſtus lūbos tuos obediētie cingulo vel linteo. Jo. xiij. ⁊ ſurgens a cena tue ſolitarie q̄etis / pedes fratrū in contribulato ſpiritu laua. Magis vero ſub pedibus cōgregationis prouoluere in ſubiecta ⁊ deiecta prudentia. Statue duros oſtiarios. i. virtutes cardinales / et vigiles in porta cordis tui. Inuincibiliter contine mentē difficulter valentē. Continere in occupato corpore circūquaq̄. In mēbris motis ⁊ concuſſis intellectualē ⁊ quietem exercita: quod eſt vniuerſis ſupergloriofiſſimū. Eſto imperturbabilis in medio perturbationū ⁊ tumultuum animā pacificam habens. Coge linguā veſanam ⁊ furentem in contradictionibus inſilire. Certa contra reginam hāc ſeptuagieſſepties in die. Matth. xviij. Cū mortificatione carnis ⁊ crucifixione cū ſuis concupiſcētijs. Gal. v. poſſide mortificationē anime: ſcȝ proprij ſenſus ⁊ proprie voluntatis. Tene mētem imperturbatā vt incudem: ſcȝ a mutuis inuicē confuſionibus ⁊ fragoribus percuſſam / illuſam / improperatā / maledictam / ſubſannatā / leſam / ⁊ in nullo vnq̄ reſolutam: neq̄ ſtragem ſuſtinētem: ſed totam planā ⁊ immotā exiſtentem ⁊ manētem. Expolia te volūtate. Luc. xxij. Jo. vj. Phil. ij. tāq̄ confuſionis amictu: ⁊ ea denudatus in neceſſitudinis ſtadiū intra: qd̄ raro ⁊ difficulter inuenitur. Indue loricā / Apoſtolus dicit / ⁊ ſcutum Ephe. vj. fidei ad agones. i. prepoſiti vel prelati preceptorum tolerantiā. non diſſolubilem neq̄ penetrabilē ab aliqua infidelitate. Tactū tene inuerecunde proſilientem temperātie freno. Coge oculū memoria mortis. Hiero. in primo prologo biblie in ſi. volentem per ſingulas horas magnitudinē pulchritudinem ⁊ viſionem corporum curioſe aſpicere. Obmureſcere fac intellectū curioſum in familiari ſolicitudine volētem fratrem iudicare. j. Cor. iiij. ij. q. j. multi. in negligentia operātem. Et omnē charitatē. Coll. iij. ⁊ cōpaſſionem ad proximū abſq̄ errore inſinua. Tunc vere in hoc cognoſcēt omnes amantiſſime pater: q̄ chriſti Jeſu diſcipuli ſumus: ſi in coadunatione inuicem charitatem habeamus. Jo. xiij. iterū ait. veni cōcertabile ſubſannationes hominis ſingulis ſicut aquā vite. quoniā vniuerſa que ſub celo ſunt. Dauid in pſ. ſcrutatus iocunda / vltimo poſt omnia querens dixit. Ecce quid bonū? ⁊ quid iocundū? nihil. ſed habitare fratres in vnum. Si vero nondum bono hmōi obedientie ⁊ patientie facti ſumus diligit bonū ſaltem. igitur eſt lōge ab agoniſtico ſtadio ſtātes / propriam infirmitatē cognoſcere: ⁊ ſingulariter ſub obediētia certātes beatificare: ac eis patientiā imprecari. Quādo abſente eo qui preeſt vultū ipſius imaginamur / hunc nobis ſemper adſtare putantes: ⁊ omnē collocutionē vel ſermonē aut cibū vel ſomnū vel quippiam quod eū ſuſpicaremur odiſſe / auertimus a nobis: tūc cognoſcamus q: vere legitimā obedientiam exequimur. Segnes prauorum magiſtri abſentiam gaudiū arbitrantur. generoſi vero ⁊ nobiles dānum eādem putant.

¶ D Obediētia humilitatē poſſidet: quia nimirū ſi prudens ⁊ bene intelligens obediens mortuos ſuſcitet: ⁊ ſi lachrymarū donum poſſideat: ⁊ ſi liberationē a pugnis: exiſtimat penitus quia patris ſpūalis qui preeſt oratio fecit: ⁊ manet ipſe a vane proprie reputatiōis elatione alienus. Quomodo nāq̄ ſuper illo exaltabitur quod ex patris adiutorio dicit̄ factū: ⁊ nō ex ſolicitudine propria? Sicut apparuit in Mauro diſcipulo beati Benedicti: qui ad imperiū abbatis ſup aquas lacus currens puerū Placidum liberauit. quod miraculum Maurus patri imputauit nō ſibi. ⁊ ſic Placidus cōfirmauit. Solitarius autē ab iſta predicta elatione liber nō eſt: quia directiones ſuas ſibi imputat. quū nō habeat preſidētem. Iſidorus ex Alexandria ex principibus in cenobio ſe conuertens ⁊ obedientie ſubmittens ſicut ferrū fabro / per obedientiā preſidentis ad portā manſionis ſtetit ingredientibus ⁊ egredientibus ſemper dicens. Ora pro me pater: q: peccaui. In fine. vij. anni quum vellet abbas eū fratribus intus adiūgere: ſupplicauit ſe ſic manere ad portā: predicens finem ſuū proximum. ⁊ ſic poſt dies x. expirauit: trahens poſt ſeptē dies portariū eiuſdē manſionis ſecū. ſicut ei in ſpiritu predixerat ad maximā certitudinem ipſius incōfuſe obedientie ⁊ adeo imitatorie humilitatis. Phil. ij. Melius eſt ſub obediētia certare cum hoībus aliquādo quidem ſeuientibus / aliquādo vero penitētibus: q̄ ſolitarium certare cū demonibus ſemper furētibus. Qui quādoq̄ eſt obediēs patri / quādoq̄ inobediens: ſimilis eſt homini aliquādo quidem collyrium aliquādo vero calcem in ſuos oculos mittenti. vnus em̄ / ait qui edificat ⁊ alius q̄ deſtruit: que vtilitas in vtriſq̄ niſi labor tantū? Eccli. xxxiiij. Sine medico eger non curatur. Eccli. xxxviij. lxxxiij. diſt. §. j. Nauis ſine gubernatore naufragium patitur. Prouerb. xxiij. vij. q. j. ſciſcitaris. Cecus ſine duce in laqueū cadit. Luc. v. Mat. xvj. xxxviij. di. §. ſi. ex̄ de eta. ⁊ qua. cū ſit. Grex ſine paſtore lupis exponitur. Ezech. xxxiiij. Jo. x. Quis ſine obedientia ſuperioris poteſt euadere? xciij. diſt. per totū. Sit tibi locus monumentum ante monumentum. nemo enim egredietur a monumēto ante cōmunem. ex̄ de ſum. tri. c. j. §. hec ſancta. reſurrectionem. q̄ ſi egreſſus fuerit: iterū perpetuo morietur. Si precaptus ⁊ preuentus es pactionibus ⁊ ſponſionib⁹ profeſſionis: ⁊ ſine profectu vides anime oculū: non deuites diſiunctionē ⁊ ſeparationem. Non em̄ contra obediētiam facit qui a vita ⁊ conuerſatione carnali ⁊ a ſocietate fratrum preuaricatorū regule recedit: vt chriſto perfectius obediat ⁊ ſeruiat. In oībus enim rebus conſideran

dus est finis:⁊ ſm eū pꝛopoſiti noſtri dirigendus eſt cur⸗
ſus.ſm Joſeph in coll̃.de definiēdo.φ ſi ſuperueniente ſa
lubꝛioꝛi cōſilio ad deterioꝛem partē vꝛgere viderimꝰ.Re
ctius eſt incōgrua ⁊ incōſiderata cōſtitutione ſumm ota/
ad melioꝛem tranſire ſententiā:φ ſtatutis pertinacibꝰ in⸗
herendo/peccatis grauioꝛibus obligari. Nō em̄ tantum
pꝛoceſſus operis quantū volūtas eſt attendenda ⁊ intuē
da.Nec ſtatim quid q̄s egerit/ſed quo voto egerit inqui⸗
rendum.Illud enim pꝛo retributione mercedis iuſte vni
cuiqꝫ repenſatur:quod pꝛincipaliter mente cōceperit: nō
quod exinde bene vel male cōtra votum operantis emer
ſerit.Emendatio em̄ diſpoſitionis impꝛouide nō voti eſt
iudicāda tranſgreſſio. Quicquid em̄ pꝛo charitate dei et
pietatis amoꝛe perficitur : etſi dure atqꝫ aduerſis videat̃
pꝛincipijs inchoari:non ſolū nulla repꝛehenſione ſed etiā
laude digniſſimū eſt.Omnia enim ad hoc agimus:vt coꝛ
mundū deo exhibeamus.faciunt que leguntur ⁊ no.ex̃ de
collu.dete.c.j.in gloſ.de amicitia.⁊.xiiij.q.v.ſi quid. de pe.
di.j.in pꝛin.⁊ in gloſ.tribus poſitis. ſuper verbo. votū em̄
c.magna pietas.⁊.xxiij.q. viij.cecidit. Deus enim non ver
boꝛū tantum actuumqꝫ noſtroꝛū diſcuſſoꝛ ⁊ iudex eſt: ſed
etiam pꝛopoſiti ⁊ deſtinationis inſpectoꝛ.qui ſi quid cau⸗
ſa ſalutis eterne ac diuine contēplationis intuitu ab vnoſ
quoqꝫ factū viderit vel pꝛomiſſum:tametſi durū ⁊ iniquū
hominibus videatur:ille tamen intimā coꝛdis inſpiciens
pietatem non verboꝛū ſonum ſed votum dijudicat volū⸗
tatis.quia finis operis ⁊ affectus cōſiderādus eſt perpe⸗
trantis.quia nec dubitauit Jacob mēdacij maculā inun⸗
datione benedictionis paterne pꝛotinus abluendā:⁊ ve⸗
lut nebulā quodam flatu ſpiritusſancti velociter abſumē⸗
dam.atqꝫ vberioꝛa ſibi per hanc affectatitiam ſimulatio⸗
nem φ per illam ingenitam veritatem meritoꝛū pꝛemia
cōferenda.Alia ſolutio ponitur de Jacob mentiente ⁊ ex⸗
cuſatio.xxij.q.ij.§.item opponitur.Hec pꝛedicta ſunt ver⸗
ba pꝛedicti Climachi ⁊ Joſeph anachoꝛite in coll̃.de de⸗
finiēdo. Ad quoꝛū pꝛobationem facit φ beatus Benedi⸗
ctus receſſit ab illis malis monachis: ⁊ habitauit ſecum.
vt dicit Greg.in.ij.lib.dialogoꝛū.⁊ habetur. vij.q.j.§. hoc
tunc.ꝟ.ſic beatus Benedictus. Faciunt etiā illa.c. xxij.q.
iiij.ſi aliquid.j.⁊.ij.⁊.c.nō ſolū.⁊.c.incōmutabilis.⁊.c.ma⸗
gne.c.non omnia.c.diffinitio incauta. Facit etiā quia ma
gis deus coꝛdis φ operis eſt inſpectoꝛ. Nec tātum atten⸗
dendū que fiant:ſed quo animo fiant.xv.q.vj.c.j. Ad hec
facit qđ dicit Seneca.Magna pars ſanitatis eſt hoꝛtato
res inſanie reliquiſſe.⁊ pſ̃.xvij.Cum ſancto ſanctus eris:
⁊ cū peruerſo peruerteris.Et qui tetigerit picem:coinqui
nabitur ab ea.Eccl̃i.xiij.Et quia eccleſia non debet alicui
laqueū inijcere.xxvij.q.j.de viduis. Sed contra iſta vidē⸗
tur illa omnia.c.que pꝛohibēt a malis fieri ſeparationem
coꝛpoꝛalem ꝓpter ſchiſma vitādum.xxiij.q.iiij.in pꝛimis.
vj.c.cum ſi. ¶ Sed credo φ ſi in religione vel monaſterio
eſt pꝛeuaricatio cōmunis regule vel pꝛofeſſionis:⁊ in illa
pꝛofeſſione nō inuenitur arctioꝛ ad quā quis poſſit recur⸗
rere petita licētia.ex̃ de regu.licet.licitū eſt authoꝛitate ꝓ⸗
pꝛia immo iuris recedere:vbi poſſit ſuā regulam obſerua
re.alˀs non.⁊ ſic intelligo contrariū.Ad hanc ſolutionem
facit op.vij.q.j.§.hoc etiā.ꝟ.cum autem.⁊.c.ſeq.quod inci
pit.ibi.Et hoc etiā ideo quia ex illoꝛū moꝛbidoꝛum cōſoꝛ
tio inficeretur.⁊ facit bene.xlv.di.ſed illud.ex̃ de ſtatu.mo.
ea que.⁊ ne cle.vel mo. relatum.in pꝛin. ⁊ que leguntur ⁊
no.xviij.q.ij.diffinimus.cum.ij.c.ſeq.⁊.xxiij.q.iiij. q̇ſquis.
in ſi.Nec eſt inobediens qui recedit ab obedientia carna
li:vt viuat ſub dei obediētia ſpirituali.ſicut vixerūt ſancti
dei anachoꝛite.Faciūt pꝛo hoc.xj.q.iij.§.item quādo.in.c.
ſeq.vſqꝫ ad.§.cum ergo.⁊.xiij.diſt.nerui.ꝟ.alius. ex̃ de re⸗
ſti.ſpo.literas.§.poꝛro.⁊ de ſentē.excō.inquiſitioni. Item
Climacus de obedientia. Dominus ſapiētes facit cecos.
obedientium oculos aperit in magiſtri virtutibus:in de⸗
fectibus vero tenebꝛeſcere facit . Oſoꝛ autem bonoꝛum
id quod cōtrariū eſt agit. Sic nobis figura ⁊ typus per⸗
fecte obedientie argentum viuū dicitur. nam ſubtus om⸗
nia circūuolutum ab omni ſoꝛde manet incōmiſtum. Nō
obliuiſcaris in tota vita tua illius magni creatoꝛis qui in
totis.xviij. annis auribus coꝛpoꝛeis a pꝛeceptoꝛe exteriꝰ
nō audiuit/Salueris.auribus vero intrinſecis quotidie
audiuit a domino:non/Salueris.ſed/ſaluatus es. Qui⸗
dam ad ſuas volūtates conuerſi/ad votū viſiones que⸗
runt:⁊ obtinent.At vero a cōfeſſionis coꝛona ⁊ obedien⸗
tie merito agnoſcant ſe penitus cecidiſſe.Nā obedientia
eſt peregrinatio ab hypocriſi ⁊ pꝛopꝛio deſiderio . ¶ Ex
obediētia humilitas:ex humilitate diſcretio naſcit̃.vt phi
loſophatur Jo.caſſi.in coll̃.ij.de diſcretione.Eſt qui ſuſci
pit pꝛeceptum:⁊ voluntatem pꝛecipientis ſciens/ nō obe
dit.Alter obedit ſciens pꝛeceptoꝛem ex animo non pꝛeci⸗
pere.pꝛimus non obediens eſt obediens. alter obediens
inobediens eſt.quia volūtas pꝛecipientis debet inſpici:⁊
non iuſſus.⁊ verba debēt ſeruire intentioni: non econuer
ſo.ex̃ de ver.ſigni.intelligentia.Et ſemper eſt ſcribētis vel
mandātis intentio attēdenda.ex̃ de ꝓcura.petitio.de ar⸗
bi.expoſita.de reſti.ſpo.audita.de pꝛeben.cū cauſam. ⁊.c.
vlti.Sed in dubio ſtabitur ſuper verbo.ff.de lega.iij. non
aliter.Si impugnatur monachus abſqꝫ vera obedientia
de loco recedere:nō recedat.quia ſignū eſt φ ſi impugna⸗
tur pugnat. ¶ Juuenis quidā Innocentius noīe a quo⸗
dam ſene negligente ⁊ crudeli ſuo pꝛeceptoꝛe ſepe percu
tiebatur:⁊ iniurijs afficiebatur.nec pꝛopterea ab eo receſ
ſit.qui tādem moꝛtuus eſt cum ſua obediētia ⁊ patiētia.
qui quū ſepultus eſſet:venit ad illum Innocētium moꝛ⸗
tuū quidam ſanctus Joannes nomine:⁊ vocauit eum de
monumēto dicens/Frater Innocenti moꝛtuus es. At ve
ro bene pꝛudens obediēs ⁊ poſt moꝛtē obedientiā oſten⸗
dens reſpōdit illi magno ſeni. Pater quomodo poſſibile
eſt hominē operatoꝛem obediētie moꝛi? Pꝛeceptoꝛ vero
iſtius Innocentij qui adſtabat tremens in faciem ſuā cū
lachꝛymis cecidit:⁊ cellam pꝛope monumētum diſcipuli
fecit:⁊ de cetero caſte ⁊ ſolicitus vixit dicens patribꝰ ſem
per quia homicidiū feci. ¶ Contra omnia quidē verum
equaliter cōtra iſta duo vitia qui ſumus in cōgregatione
ſub obediētia hoꝛis ſingulis agonizemus.videlicet con⸗
tra vētris ⁊ gule inſaniam:⁊ furoꝛis ⁊ ire celerem ⁊ acu⸗
tam perturbationē.pꝛopꝛias em̄ ⁊ domeſticas materias iſta
vitia poſſunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobe⸗
dientis impꝛobi deliberationē ⁊ mentem : ⁊ inuenies ibi
cogitationē erroneam ⁊ intētionem ſeductam: videlicet
quietis ſolitarie/ieiunij extremi ⁊ arcti/oꝛatiōis irrecu⸗
uabilis/carentie/vane gloꝛie ad ſummū memoꝛie exitus
inobliuiſcibilis/indeſinentis cōpunctionis/oīmode pꝛi⸗
uationis ire/ſilentij pꝛofundi/⁊ caſtitatis ſuperexceden⸗
tis cōcupiſcentiā.Vere nāqꝫ ſolitariam vitā ⁊ quietem in
oꝛatione exequi rariſſimoꝛū exiſtit.⁊ illoꝛum ſolummodo
qui poſſidēt conſolationē diuinam ad laboꝛū ⁊ doloꝛum
ſolatium ⁊ cooperationem impugnātium ⁊ pugnarum.
Sit tibi iſte modus ad obedientiam. videlꝫ exiſtimare qꝛ
pꝛobat te qui pꝛeeſt ⁊ tētat.⁊ nūφ aliquando decides vel
errabis:quādo redargutus ⁊ coꝛreptus a patre inceſſan
ter/ad ipſum amplioꝛe fidem ⁊ charitatem aſſumis.ſpiri⸗
tusſanctus inuiſibiliter habitabit in aīa tua:⁊ virtꝰ altiſſi
mi obumbꝛabit tibi.Luc̃.j. Verūtamen ne gloꝛieris neqꝫ
gaudeas generoſe ſufferens cōtumelias ⁊ ignominias:
ſed magis ploꝛa.quia aliquid dignū contumelijs egiſti:
et conturbaſti animā fratris:vel ꝓpꝛij pꝛepoſiti contra te.
Noli admirari ⁊ ſtupere ſuper id qđ dicturus ſum.habeo
enim Moyſen hoc vna mecū pꝛedicantem. Expedit ma⸗
gis in deum ⁊ nō in patrem noſtrū peccare.deo enim ad
iram cōcitato/dux noſter poteſt eum nobis reconciliare.
Exo.xxxij.xlv.diſt.diſciplina . Iſto vero conturbato a no⸗
bis/aliquē pꝛo nobis exoꝛantem deū ⁊ pꝛopitiū facientem
vlterius non habemus. Intendamus ⁊ vigilemus quan
doquidē a paſtoꝛe inculpati trāquille ⁊ cum gratiarum
actione ſuſtinere debemus.vel quando certificare eum ⁊

satisfactionem facere inde videtur: super oibus quidem nobis ignominiam cōciliantibus esse tacendū. lucis em̄ hora est. super ijs vero que in personā alterius recurrūt: satisfaciendū ⁊ excusandū esse propter vinculum ⁊ cōiunctionē charitatis ⁊ insolubilis pacis. Quicūq; ex obediētia resilierunt: ij tamen annūtiabunt eiusdem vtilitatem. tunc enim cognouerāt in quali celo stabant. Qui em̄ ad impassibilitatem ⁊ deū currit: omni die in qua non maledicitur se multū damnū sustinere arbitratur. quemadmodū arbores ventis mote profundam radicem subtermittunt: ita in obediētia degentes fortes ⁊ inconcussas animas possident. Quisquis in solitaria q̄ete sedens cognouit suam infirmitatē: ⁊ transiens seipsum obedientie vendidit: iste quū esset cecus/absq; labore ad christū respexit. State/state/⁊ iterū dico state/currētes fratres pugiles. certatores audientes sapientē clamātem de vobis. Sap. iij. Tanq̄ aurum in fornace/magis vero in cenobio/probauit eos dominus: ⁊ quasi holocausta victime accepit eos in finibus suis. Quādo sentiunt grauia esse mādata que iubentur a patribus: qui sunt pigriores et magis ociosi: tunc magis preanticipare ⁊ preeligere conantur orationem. quādo vero leuiora iubentur: ab eadē tunc sicut ab igne fugiunt. Quādo igitur ad operationem manuū accedis: cogita quia christo ministras qui precepto ⁊ exemplo ad opera vsq; ad mortē te informat. Operans lauda deum tuū lingua. mente cogita. intētione glorifica. Nam qui in laboribus ⁊ in operib⁹ est infidelis ⁊ piger: in orationibus multo amplius erit piger ⁊ infidelis ⁊ remissus Sane oratio nequaq̄ in corporis quiete dirigitur: sed labore ⁊ actu. Amor quietis orationis est exterminium. ⁊ diminutionem virtutū predicat mandata negligere. Nunq̄ suscipias eum qui tibi subditus est dicētem tibi/Da mihi licentiam ⁊ potestatem ad talem operationē exequēdam et ita meipsum ⁊ ad id quod spirituale est permitte dirigere. Qui ita dicit: seductus est: ⁊ propriā perficit voluntatem: ⁊ optime obedientie federa spernit: ⁊ deceptus et illusus meritū coram deo obediētie perdit. Hucusq; Climacus a principio quasi isti⁹. §. hucusq;. Vide. j. in isto ar. in. §. dicebat. V. cum beatus. Dixit senex/Obedientia grāde ornamētum est monachis. Quicūq; eam possederit ⁊ ipse audietur: ⁊ cū fiducia crucifixo christo obedienti vsq; ad mortem. Phil. ij. adstabit. Ordo obediētium qui torquem auream in collo habet/maiorem gloriam possidet: q̄ aliquis ordo viuendi. q: totus in voluntate patris pendens nullam habet requiem. Est autem obediētia salus omniū fidelium: genitrix omniū virtutum: regni celorum inuentrix: celos aperit: hominē de terra eleuat: cohabitatrix est angelorum: cibus est oīm sanctorum. Ex hac enim ablactati sunt: ⁊ per hāc ad perfectionem venerūt. Marcus Syluani discipulus quū scriberet: ⁊ a patre vocaret: vt obedientiā festinus compleret/mediā quam scribebat figuram litere dereliquit. cui quū diceret Syluanus pater de sue syluestri q̄ esset bubalus: ⁊ haberet cornua: ⁊ ille confessus est. ij. Cor. x. Captiuauerat enim intellectum in obsequiū obedientie. ⁊ transformauerat suum videre in videre patris. quod supergloriosum est. Quū missus frater ab abbate suo in vicū vt deferret necessaria: ingressus esset domū vbi erat puella sola: ⁊ traheretur ab ea ad peccatum ait: Domine: propter orationes patris qui misit me salua me in hac hora. quo dicto/subito inuētus est ad ripam fluminis iuxta monasterium suū: ⁊ reuersus est ad patrem sine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni discipulo q̄ duceret sibi fimū boum qui erat iuxta sepulcra. et si inueniret ibi hyenam seuam bestiam: q̄ duceret eam captam. Juit Joannes. irruit super eum hyena. ille vero voluit eam tenere. sed illa fugit. fugientem vero insecutus est Joannes/dicens. Abbas meus dixit vt te ligē ⁊ captam ducam. illa vero stetit: ⁊ ille ligauit eam captā: ⁊ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Joanni cedēs eum: Stulte istum canem miserum quid huc adduxisti: ⁊ mox soluit eum senex et permisit discedere.

Unus frater multū als spiritualis inuidebat cuidā alteri fratri germano suo multum obedienti. ⁊ duxit illum ad fluuium vbi erant crocodili: ⁊ dixit ei. Intra fluuium. ⁊ intrauit. ⁊ non nocuerunt ei crocodili: sed lingebant eū. Iterum redeuntes inuenerunt mortuum: ⁊ orauerunt super illum: ⁊ surrexit. quod miraculū ille frater spiritualis et religiosus sibi imputabat. sed abbas dixit ei. Propter obedientiā fratris tui mortuus est resuscitatus: non propter te. Dixit abbas cuidam suo discipulo q̄ lignū siccū quod ipse plantauerat/irrigaret. erat autem ab eis lōge aqua: vt sero pergeret/⁊ mane rediret. post tres autē annos viruit contra naturam lignū illud: ⁊ fructum fecit: q̄ fuit fructus obedientie. ¶ E Joannes abbas in collatione sua de fine cenobite ⁊ eremite ait. Uirtus humilitatis matris omniū virtutum/ac totius spiritualis structure solidissimum fundamentum/a nostris penitus exulat institutis. quia subiectionis iugum non sustinere contenti/ad presumptionē noxie libertatis protinus euolamus: quia non s̄m districtionis regulam sed pro nostri arbitrij libertate senioris subijcimur imperio. vt nō patientie fructum addiscere/sed tempus adipiscēde licentie expectare videamur. Si illius temporis sancti religiosi hoc dicebant: nostri tēporis capitiari ⁊ exterius vix signati in continua viuentes noxia libertate et sub prelatis. Zacha. xi. idolis victitantes/quid possunt dicere? Idem preceptum euangelicum de crastino. Matth. vj. non cogitare/⁊ prelato vsq; ad finem obedire/obseruare: non est minus p̄fectum anachoritica puritate. Talis enim illū imitatur de quo dicitur Philip. ij. Humiliauit semetipsum fact⁹ obediens vsq; ad mortem. ⁊ Non veni facere voluntatē meā: sed voluntatem eius qui misit me patris. Jo. vj. Idem: Finis cenobite est omnes suas mortificare ⁊ crucifigere voluntates: ac s̄m euangelium nihil de crastino cogitare. Matth. vj. quem virum Esaias describens ait Esa. lviij. Si auerteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuā in die sancto meo: ⁊ vocaberis sabbatum delicatum ⁊ sanctum domini gloriosum: ⁊ glorificaueris eum dū non facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loquaris sermonem: tunc delectaberis super dominū. ⁊ sustollam te super altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Jacob patris tui. Ecce triplex premium religiosorum vere obedientiū: ⁊ qui vere sanctificant sabbatum: delectatio/exaltatio/hereditas. Delectationem merentur: propter carnis macerationem. Exaltationem/propter voluntariam subiectionem. Hereditatem/propter voluntariā paupertatem. iuxta illud Mat. v. Beati pauperes spū: quoniā ipsorum est regnū celorū. In predicta autem authoritate Esaie ponuntur bona quibus vacare debēt religiosi: ad quos proprie spectat sanctificatio sabbati. Sāctificatur autem sabbatū per eos per. vij. scz per obseruantiā quietis spiritualis: per abnegationem proprie voluntatis: per studium dilectionis spiritualis: per munditiam mentis ⁊ corporis: per gloriam actoris: per restrictionem concupiscentie carnalis: per custodiam oris. Sed hodie cōmuniter religiosi non sanctificant sabbatum. iuxta preceptum domini. Exod. xx. Memento vt diem sabbati sanctifices. sed more iudaico carnaliter ipsum maculant: non sanctificant. Judei nāq; tamq̄ carnales carnaliter sabbatū custodiebant otio ⁊ comessationib⁹ vacantes: sic ⁊ religiosi hodierni ab exteriori opere cessantes sed nō vacātes deo sed acidiosi ⁊ gulosi de propria salute non curant. Cōtra quos Augu. Quū deus preceperit obseruari sabbatum: illi in ijs que deus prohibet exercent sabbatum. Uacatio nostra a malis operibus. vacatio illorum a bonis operibus. Melius est arare q̄ saltare. ⁊ melius fodere q̄ murmurare. melius est scribere q̄ otiari. Caueant tales ne in tali sabbato moriantur. Matth. xxiiij. Orate ne fiat fuga vestra. id est mors. sabbato scz acidie. hyeme/torporis: ⁊ teporis. ¶ Eremite vero perfectio est eruere mentē a cun

Sabbati sanctificatio.

cris terrenis: eaꝙ quantũ humana fragilitas pꝛesumit ⁊
imbecillitas finit/viuere cum chꝛisto. de quo d: Thꝛeñ. iij.
Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit: quia leuauit se super se. ⁊ ps.
cj. Similis factus sum pelicano ⁊c. Raro ergo est ⁊ pau-
cissimis dono dei concessa perfectio. Iste enim vere ⁊ nõ
ex parte perfectus est: qui ⁊ in eremo squalloꝛem solitudi-
nis/⁊ in cenobio infirmitates fratrum equali magnani-
mitate sustentat. Et ideo in vtraꝙ pꝛofessione per omnia
consummatum inuenire difficile est. quia nec anachoꝛita
contẽptum ⁊ pꝛiuationem materialium rerũ: nec cenobi-
ta theoꝛie ad integrum potest assequi puritatẽ. Io. cassi.
in. iiij. lib. de institutis renuntiãtium ait/ꝙ ingrediẽs mo-
nasterium in Egypto pꝛimo ponebatur ⁊ pꝛobabatur ad
poꝛtam monasterij ad seruitium peregrinoꝝ ⁊ hospitum
per annum. quo cõpleto admiscebatur cõgregationi fra-
trum: et tradebatur in cura vni senioꝛi: qui. x. iunioꝛibus
pꝛeerat ⁊ gubernabat. Cuius hec erit solicitudo ⁊ erudi-
tio pꝛincipalis: per quam junioꝛ introductus scandere cõ-
sequenter etiã culmina perfectionis pꝛeualeat: vt doceat
eum pꝛimitus suas vincere voluntates. quem studiose ⁊
diligenter in his exercẽs ea semper illi imperare de indu-
stria pꝛocurabit: q̄ senserit animo suo esse contraria. Mul-
tis siquidem experimentis edocti tradunt monachos et
maxime iunioꝛes ne voluptatem quidem concupiscentie
sue refrenare posse: nisi pꝛius moꝛtificare per obedientiã
suas didicerint voluntates. Ideoꝙ pꝛonuntiant nullate-
nus vel iram vel tristitiam vel spiritum foꝛnicationis pos-
se extinguere: sed nec humilitatem coꝛdis veram nec cum
fratribus vnitatem perpetuam nec firmam diuturnamꝙ
posse retinere concoꝛdiam: sed nec in cenobio posse qui-
dem diutius permanere: eum qui pꝛius voluntates suas
non didicerit superare. Idem Io. cassi. ibidẽ. Tanta ob-
seruantia obedientia regule custoditur: vt iunioꝛes absꝙ
licentia pꝛepositi sui non solum non audeant cellam egre-
di: sed nec ipsi naturali necessitati satisfacere pꝛopꝛia au-
thoꝛitate pꝛesumant. Sicꝙ vniuersa complere quecumꝙ
fuerint ab eo pꝛecepta/tãꝙ si ex deo sint celitus edita/sine
vlla discussione festinant: vt nonnũꝙ impossibilia etiam
sibimet imperata ea fide ac deuotione suscipiant: vt tota
virtute ac sine vlla coꝛdis hesitatione perficere ea ac con-
summare nitantur. ⁊ ne impossibilitatem pꝛecepti pꝛo se-
nioꝛis reuerentia metiantur. Itaꝙ considentes intra cu-
bilia sua/⁊ operi ac meditationi studium pariter impen-
dentes/quũ sonitum pulsantis ostium audierint/ad oꝛa-
tionem scilicet eos vel ad opus aliud inuitãtis: certatim
vnusquisꝙ de suo cubili pꝛoꝛũpit. Ita vt is qui opus scri-
ptoꝛis exercet: quam repertus fuerit inchoasse literã fini-
re non audeat: sed in eodem puncto quo ad aures ei⁹ so-
nitus pulsantis aduenerit: summa velocitate pꝛosiliens/
nec tãtum quidem moꝛe interponat quantũ cepti apicis
cõsummet effigiem: sed imperfecte litere lineam derelin-
quens non tam operis compẽdia lucra ve sectetur: ꝙ vir-
tutem obedientie exequi toto studio atꝙ emulatione fe-
stinet. quã non solum operi manuum vel lectioni vel silen-
tio ⁊ quieti celle/verũ etiam cunctis virtutibus ita pꝛefe-
runt: vt huic iudicent omnia postponenda. ⁊ vniuersa dis-
pendia subire contenti sunt dũmodo hoc bonum in nul-
lo violare videantur. ¶ f Item Io. cassi. ibidem. Per
humilitatem ⁊ veram obedientiam ceterarum virtutum
quis potest culmina ascendere. sicut in Ioãne abbate pa-
tet. qui toto mundo claruit: ⁊ vsꝙ ad gratiam pꝛophetie
per virtutem obedientie extitit sublimatus. Hic itaꝙ Io-
annes ab adolescentia sua vsꝙ ad virilem etatem senio-
ri deseruiens/donec ille in huius vite conuersatione dura-
uit: tanta humilitate inhesit eius obsequijs: vt ipsi quoꝙ
seni obedientia eius stupoꝛem summũ incuteret. Cuius
hanc virtutem vtrum de vera fide ac pꝛofunda coꝛdis hu-
militate et simplicitate descẽderet/an affectatitia esset et
quodammodo coactitia/atꝙ ad imperantis faciem pꝛe-
beretur/volẽs manifestius exploꝛare: ꝙ plurima et etiam
superflua minusꝙ necessaria vel impossibilia frequẽtius
iniungebat. Ex quibus tria ponam quibus manifestari
possit volentibus scire vel mẽtis eius vel subiectionis in-
tegritas. Sumpsit naꝙ lignum aridum ⁊ putre: et fixit
in terra. pꝛecepitꝙ Ioanni vt illud aqua vecta quotidie
bis rigaret: vt in antiquã arboꝛẽ reuiuiscens diffusis ra-
mis amenitatem oculis atꝙ vmbꝛaculum estu feruenti
subter residentibus exhiberet. Quod pꝛeceptum venera-
tione solita sine vlla impossibilitatis cõsideratione susci-
piens adolescens/ita quotidianis dieb⁹ expleuit: vt aquã
fere per duo miliaria indesinẽter appoꝛtans/nullatenus
lignum cessaret rigare. atꝙ per totius anni spatium non
infirmitas coꝛpoꝛis/non festiuitatis solẽnitas/non occu-
patio necessitatis vllius que illum etiam honeste excusa-
ret ab executione mandati: non deniꝙ hyemis asperitas
intercidens/ab obseruantia pꝛecepti huiusmodi potuit
impedire. Quũꝙ hanc eius sedulitatem tacitus senex cõ-
sideraret: videretꝙ eum simplici coꝛdis affectu manda-
tum suum velut diuinitus emissum sine vlla permutatio-
ne vultus vel rationis discussione seruare: sinceram eius
obedientiam cõpꝛobans pariter ⁊ admirans tam longũ
laboꝛem quem per totum anni spatiũ studio deuotionis
impẽderat: ad aridum virgultum accedens/O (inquit)
Ioannes: misitne radices hec arboꝛ an non? Quũꝙ ille
nescire se dixisset: senex velut inquirens rei veritatem ⁊
tãꝙ tentans vtrumnam suis radicibus teneretur: euulsit
coꝛam ipso leui cõmotione virgultum: sicꝙ pꝛoijciens il-
lud/pꝛecepit vt deinceps rigare desineret. Hic idem Io-
annes ad dicti senis imperium tentatiuũ lenticulam olei
que sola in eremo remanserat: per fenestram cõminuen-
dam demisit ad terram: parum cogitans vel retractans
pꝛecepti ineptiam/diutinam necessitatem/infirmitatem
coꝛpoꝛis/penuriam sumptuum/eremi squallentis angu-
stias ac difficultates. Hic idem ad obedientiam dicti se-
nis saxũ quod multe turbe hominũ mouere non possent:
cõplicita nunc ceruice nunc toto coꝛpoꝛe pꝛouoluere con-
tendebat: non metiens impossibilitatem pꝛecepti pꝛo re-
uerentia senis/⁊ obsequij simplicitate sincera: qua crede-
bat fiducia senem non posse incassum ac sine ratione pꝛe-
cipere. Abbas pater mutius cũ filio suo circiter. viij. an-
noꝛum intrauit monasterium. quadam die quum abbas
infantem vidisset ploꝛãtem: simulans se commotum/ad
pꝛobandum patris constantiã moꝛtificationem ⁊ obediẽ-
tiam/pꝛecepit patri vt tolleret filium: ⁊ iactaret in fluuiũ.
quod pꝛeceptum velut a deo sibi factum adimplens filiũ
in vlnis rapiens pꝛoiecit in fluuiũ. quem tamen pꝛocura-
ti fratres post currentes de fluminis alueo leuauerunt.
Reuelatũ autem continuo fuit senioꝛi hac eum obedien-
tia. Geñ. xxij. Abꝛae patriarche opus implesse. quem post
semigrans ad chꝛistũ abbas successoꝛem monasterio de-
reliquit. Quidam filius comitis ditissimi studijs litera-
libus non mediocriter institutus in monasterio conuer-
sus/ad senioꝛis pꝛeceptũ confestim postꝙ intrauit mona-
sterium. x. spoꝛtas ceruicibus suis poꝛtans ⁊ per plateas
circũferens/singillatim multis ⁊ non vni sicut sibi pꝛece-
ptum erat statuto pꝛecio venũdedit: non cõsiderans tam
vilis ⁊ inconsueti officij nouitatem/splendoꝛem natalium/
venditionis iniuriam: dũ illam chꝛisti humilitatẽ. Mat.
xij. (que est vera nobilitas animum que moꝛibus oꝛnat)
per obedientie gratiam desiderat obtinere. Abbas Py-
nusius abbas in egypto ingentis cenobij signis ⁊ virtu-
tibus gloꝛiosus timens ne fauoꝛ populi fructus sibi pꝛe-
mij vacuaret eterni: occulte suũ monasterium fugiẽs ha-
bitu seculari indutus receptus est sicut nouiti⁹ ignotus
in monasterio Tabensiotarum in Thebaida. datusꝙ est
tãꝙ senex inutilis ⁊ incognitus in adminiculum cuidam
fratri adolescenti qui hoꝛtum susceperat excolẽdum. qui
non solũ omnia que ipse pꝛepositus imperasset ⁊ que in-
iũcti operis cura poscebat/cum summa humilitate com-
plebat: simum humeris poꝛtando/⁊ alia officia vilia fa-

ciendo:verūetiam quedam necessaria opera que propter
horrorem a ceteris vitabantur noctis labore complebat.
Tādem cognitus a suis monachis cum querentibus/co-
actus est ad suū redire monasteriū: dicens se inuidia dia
boli proditum/ne bono subiectionis ⁊ obedientie potire
tur. Simile fecit idem receptus in monasterio Bethlemi
tano:qui tādem coactus ad suum rediit monasterium in
egypto:⁊ coactus est esse quod erat. ¶ Quidam iunior
cū a suo increparetur abbate cur humilitatem ⁊ obediē-
tiam quā renuntians mundo pro modico tempore reten
tare cepisset/dimitteret: diabolica inflat⁹ superbia suaqꝫ
contumacia respondit. Nūquid ob hoc memetipsum hu-
miliaui pro tēpore:vt semper subditus sim?ad quod eius
effrenatū scelestūqꝫ responsum ita est senior stupefactus:
precipiens verba hec non ab homine sed ab antiquo lu-
cifero esse prolata:vt nullam vocem aduersus tantā pro-
teruiam de ore suo emitteret:⁊ non nisi gemitus de corde
tātummodo ⁊ suspiria potuerit propalare: tacitus intra
se voluens illud qđ legitur de christo. Phil.ii. Qui quum
in forma dei esset:humiliauit semetipm̄ factus obediens:
non vt ille diabolico spiritu ac tumore possessus/p tem-
pore:sed vsqꝫ ad mortem. Jo.cassi. Nullo modo poterit in
anima nostra virtutum structura cōsurgere:nisi prius ia-
cta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina:
que firmissime collocata perfectionis ⁊ charitatis culmē
valeāt sustinere. Ita videlꝫ vt primum fratribus nostris
veram humilitatem intimo cordis exhibeamus affectu.
in nullo scꝫ acquiescentes eos cōtristare vel ledere. quod
nullatenus poterimus implere:nisi renuntiatio vera que
in expoliatione omniū facultatum ac nuditate cōsistit/in
nobis fuerit christi amore fundata. deinde obedientie iu-
gum ⁊ subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simula-
tione suscepta. Ita vt preter abbatis mandatū nulla pe-
nitus in nobis viuat voluntas. Quod non aliter poterit
obseruari:nisi quis se non solum mortuū huic mundo/ve
rūetiam insipiētem iudicauerit ac stultum: vniuersa que
fuerint a senioribus imperata/sine vlla discussione persi-
ciens: sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata.
In qua consistentibus qualitate proculdubio status ille
humilitatis vere tranquillus ac immobilis subsequetur:
vt nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes/vniuer-
sa que nobis fuerit irrogata tametsi iniuriosa sint vel tri
stia vel dānosa:tamē a superioribus nostris illata patien
tissime toleremus. hucusqꝫ Jo.cassi. in dicto.iiii.lib.de in-
stitu.re. ¶ B Quū Paulus simplex discipulus magni
Antonii semel ex simplicitate presentibus aliis fratribus
interrogasset ipsum an christus prius fuerit an prophete
beatus Antonius verecūdatus pro eo/q sic eum discipu
lus suus absurde interrogasset:silere eum ac abire iussit.
Ille vero quia omne quod ab eo dictū fuisset tāq̄ prece-
ptum dei seruare proposuerat:accedens ad cellam suam
tāq̄ mandato accepto silentiū gerere instituit:nec omni-
no aliquid loqui.⁊ sic.x.annis permāsit. Quod quū per-
cepisset Antonius:mirari cepit vnde hec illi obseruantia
placuisset:quā anime sciebat nō esse mandatam. Quūqꝫ
eum loqui iussisset:⁊ cur tantū siluerit indicaret:Tu (in-
quit Paulus) dixisti mihi vt irem ⁊ silerē. Et stupefactus
Antonius ita ab eo sermonē quem ipse negligenter pro-
tulerat obseruatum. Omnes nos iste (inquit) condēnat.
Quū enim nos de celo nobis non audiamus loquētem:
ab isto qualiscūqꝫ sermo qui ex ore nostro processerit ob-
seruatur. multā tamen Antonius docere volēs eum obe-
dientiā/precipere ei solitus erat etiā que ratio non posce
bat:in quibus eius animus probaretur. Haurire nāqꝫ ali
quādo eum aquā iussit ex puteo:⁊ in terrā tota die effun-
dere.⁊ contextas sportellas resoluere:atqꝫ iterum retexe
re:⁊ rursus resoluere. Et ita per hec ad obedientiā puris-
simā informatus in breui ad perfectionem peruenit. Ex
cuius exēplo dicebat Antonius q si quis velit velociter
ad perfectionem venire:non sibi ipsi fieret magister:nec

propriis voluntatibus obediret:etiam si rectum videre-
tur esse quod velit. sed mandatum saluatoris obseruan-
dum ante omnia/vt vnusquisqꝫ abneget semetipsum sibi
⁊ renuntiet propriis voluntatibus. Matth.xvi. quia chri
stus dicit Jo.vi. Ego veni non vt faciā voluntatem meā:
sed eius qui misit me.⁊ vtiqꝫ voluntas sua non erat con-
traria patris:sed qui venerat obedientiā docere/non in-
ueniretur obediens:si propriam faceret voluntatē. quan-
to magis nos iudicabimur inobedientes:si faciam⁹ pro-
prias voluntates? Deniqꝫ supra dictus Paulus exemplū
nobis est. qui obedientie ⁊ simplicitatis merito in tantū
spiritualium gratiarum culmē ascendit:vt multo plures
⁊ potentiores virtutes per ipsum q̄ per Antonium domi
nus faceret. Tante fuit simplicitatis ⁊ fiducie apud deū:
vt quodam tempore quum celeriter non curaret quēdam
oppressum a dirissimo demone more canis rabiētem:mo-
re infantium indignatus dixit ad christum. Uere hodie
non manducabo si eum non curaueris.⁊ mox quasi deli-
cioso infanti satisfactum est a christo.⁊ statim curatus est
rabidus. ¶ Abbas Basilius interrogat⁹ quomodo sibi-
inuicem fratres obedire deberent:respōdit. sicut serui do
minis suis. sicut precepit dominus. quia qui vult in vobis
esse magnus/fiat omniū nouissimus ⁊ seruus. sicut filius
hominis non venit ministrari. Matth.xx. sed ministrare.
Dicebat senex quia nihil sic deus querit ab iis qui initiū
habent conuersionis:quō obediētie laborem. ¶ Quidā
secularis renuntiauit seculo:⁊ venit in monasteriū addu
cens secum suū filium paruulum infantem. quem abbas
tenens osculabatur: et dixit patri suo/Amas hunc?⁊ ille
respondit. etiam. Postea dixit illi abbas/Tolle ergo si
amas eum:⁊ mitte eū in furnum ardentem.⁊ tenēs eum
pater suus iactauit in furnū ardentem.⁊ statim factus est
furnus velut ros. Daniel.iii. Ex quo facto acquisiuit sibi
gloriam quemadmodū Abraam patriarcha. Idem quasi
supra eo.B. abbas pater. ¶ Beatus Benedict⁹ iussit da-
ri oleū quod remanserat cuidā subdiacono. sed cellerari⁹
nō obediuit ne fratribus oleū deesset. Iratus pater iussit
aliis fratrib⁹ vt ipsum vas vitreū in quo parū olei remā-
serat/per fenestrā proiiceretur: ne in cella aliquid per in-
obedientiā remaneret. factūqꝫ est. sed proiectū vas remā-
sit incolume. Tunc collectis fratrib⁹ beatus Benedictus
de infidelitate ⁊ inobedientia inobedientē monachū in-
crepauit. ¶ Narrat Greg. in dialogo li.iii. de epo sabino
episcopo placētino. q cū Padus fluuius egressus alueū
suū terras ecclesie occupasset: dixit diacono suo/Uade ⁊
dic pado/mandat tibi eps vt te cōpescas: ⁊ ad proprium
alueū redeas. qđ diaconus irrisit:nec obediuit. Tunc vir
dei accersito notario dictauit/dicens. Sabinus dñi nostri
Jesu christi seruus cōmonitoriū Pado. Precipio tibi in
noīe Jesu christi vt de alueo tuo in locis istis vlteri⁹ non
exeas:nec terras ecclesie ledere presumas.⁊ dixit notario
Uade hoc scribe:⁊ in aquam eiusdē fluminis hoc proiice.
Quo facto sancti viri preceptū suscipiens aqua ad alueū
est reuersa. qua in re inobedientiū duritia cōfundit̃ quan
do in virtute Jesu ⁊ elementū irrationale sancti viri pre-
ceptis obediuit. ¶ Uir dei cōtra Samariā missus/quia
per inobedientiā comedit in itinere:hūc leo in itinere oc-
cidit. sed statim illic scriptū est.iii. Reg.xiii. vii.q.i. deniqꝫ.
quia stetit leo iuxta asinū ⁊ nō comedit de cadauere. Ex
qua re sm̄ Greg. in.iii. dialogorū ostēditur q peccatū in-
obedientie in ipsa fuerit morte laxatū. In libro q̄ dicit̃ pa
radisus dicit̃ q quū Didimus monachus rogasset beatū
Antoniū magnū qui eū ad visitādum venerat:q in cella
sua flecteret genua ⁊ precē funderet:statim fecit. at secun
do noluit se rogari. ipsis nos rebus docēs sanctorū volū
tatibus obedire:quia verus monachus nō contēdit. Jo-
seph in coll. sua de definiēdo dicit. Seniores nostri quoꝫ
fidei apostolicarū signa virtutū testimonia reddiderunt:
quiqꝫ vniuersa iudicio potius ac discretione spūs/q̄ rigi-
da animi obstinatione gesserunt:eos q̄ alienis infirmita-

tibus ⁊ volũtatibus acquieſcerent/multo vberiores fructus penitẽtie ꝙ eos qui in ſuis volũtatibus perdurarẽt capere cenſuerunt. Deniq; abbas Piamon poſt.xxv.annos oblatã ſibi vuam ⁊ vinũ a quodam fratre ſine heſitatione ſuſcipiens/cõfeſtim ea que ingeſta fuerant cõtra cõſuetudinẽ deguſtare/ꝙ ignote cũctis continentie maluit propalare virtutẽ. Idem in eodẽ. Nunꝙ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in ſuis definitionibus fuiſſe meminimus.ſed velut cerã calore ita etiã eos ratione mollitos:⁊ intercedẽte ſalubriori cõſilio melioribus partibus ſine heſitatione ceſſiſſe. Quoſcũq; aũt vidimus definitionibus ꝓpriis inhercre:irrationabiles ſemper probauimus ac diſcretionis expertes. ¶ Quidã venit ad abbatẽ Siſoy volens fieri monachus vnicũ habens filiũ.cui dixit Siſoy. Si vis fieri monachus proiice filium in flumen.quo volẽte facere miſſus a Siſoy alius frater dixit. Ne iactes puerũ in aquã.dixit ille. Abbas precepit vt iactem. Cui frater. Ille ⁊ iterũ precipit ꝙ non facias. Ille autẽ relinquens filiũ factus eſt monachus probatiſſimus ꝓpter obedientiã. ¶ Dixit abbas Siſoy. Veni ad abbatẽ Achillem q̃ fuit magne obedientie.⁊ ad abbatem O: qui magne humilitatis fuit.⁊ quũ ſtarem ibi: allatus fuit eis quidã piſcis modicus: quem quũ abbas Achilles incideret vt pararet eum:vocatus eſt ab O: ille autem dimiſit cultellũ in medio piſcis ſtatim: ⁊ non preci dit eũ:⁊ cucurrit ad eum.⁊ miratus ſum tãtam obedientiam eius.quia nõ dixit/expecta donec incidã piſcem. Et dixi ego abbati Achilli/Vbi inueniſti obediẽtiam hanc? reſpõdit. Non eſt mea:ſed iſtius ſenis.⁊ dixit mihi. Veni et vide obedientiã ⁊ humilitatẽ eius. Coxit aũt Achilles partem piſcis male:ita vt perderet illũ volũtarie.⁊ appoſuit ſeni.⁊ ille manducauit nihil loquẽs.⁊ dixit ei/Bonũ eſt senex?⁊ ille reſpondit.bonũ eſt valde. Poſt attulit aliã partem nimis coctam.⁊ dixit. Ecce illud perdidi ſenex:et iſtud nimis coxi. Reſpondit etiã modice mali cibi exiuit. Et cõuerſus ad me abbas Achilles dixit. Vide quia hec obedientia iſtius ſenis eſt. Et exiui ab eis.⁊ quicquid ibi vidi:feci ſm meã virtutem. ¶ Quidam patrũ miſit diſcipulũ ſuum procul haurire aquã ad puteũ.qui oblit⁹ portare funem/reſidens ſuper puteum clamauit dicens. Lacus lacus:abbas meus precepit mihi vt implerem lagenam iſtã aqua.⁊ ſtatim aſcendit aqua vſq; ad ſummũ putei obediens ſibi:ſicut ipſe ſuo patri ſpũali.⁊ impleuit lagenam aqua:⁊ reuerſa eſt aqua in locum ſuũ. ¶ Quidã puer cũ patre ſuo venit inſtincte ad penitentiã faciendã. qui quũ tẽtaretur a fornicatione:dixit patri. Vado ad ſeculũ:quia nõ poſſum carnis concupiſcentiã tolerare. Cui pater. Accipe panes.xl.⁊ eſto in eremo deferens folia palmarũ.xl.diebus.qui obediens patri quũ quieuiſſet ibi.xx. diebus:ſtetit corã ipſo velut mulier ethiopiſſa turpiſſima et fetidiſſima:ita vt abiiceret eã a ſe fetorem non tolerãs. Cui illa. Ego ſum que cordibus iuuenũ dulcis appareo. ſed propter tuam obedientiam ⁊ laborẽ ⁊ orationem nõ permiſit me deus te ſeducere. Ille autẽ ſurgens nũtiauit patri. Cui pater. Et ego inquit noui.ſed ſi permanſiſſes. xl.diebus iuxta mandatũ meũ maiora vidiſſes. ¶ Sanctus Abraam anachorita in cella occluſus perfecte viuẽs rogatur ab epiſcopo ire ad vicum gentiliũ: ⁊ conuertere eos.cui Abraam. Obſecro inquit ſanctitatẽ tuam vt me mala mea plangere permittas. Cui eps. Ecce mũdum ⁊ que in eo ſunt reliquiſti:⁊ crucẽ chriſti amplexus es.attamen donec vniuerſa hec expleueris: agnoſce te obedientiã (que cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille quũ audiret cepit flere.⁊ ait. Fiat volũtas dñi.ꝓpter obedientiã quocũq; iuſſeris pergam. ¶ Beate memorie Arſenius dixit aliquãdo abbati Alexandro. Quãdo expenderis palmulas tuas:tũc veni ⁊ guſtabimus. Si autẽ aliqui peregrini ſuperuenerint:comede cũ eis. Abbas autẽ Alexander leuius operabatur. ⁊ quum facta fuiſſet hora mãducandi:ſupererat adhuc ei de palmulis ſuis, ſed volens cuſtodire ſermonem ſenis ſuſtinuit donec explicaret palmas. Abbas aũt Arſenius quũ videret quia tardaret: guſtauit.exiſtimãs quia forte peregrini ſuperuenerant:⁊ cũ ipſis guſtaſſet. Abbas autem Alexãder. poſtꝙ explicauit palmulas:veſpere perrexit ad Arſeniũ. Et dixit Arſenius. Peregrinos aliquos habuiſti? Et ille reſpõdit/nõ. Et Arſenius. Quare ergo nõ veniſti? Et reſpõdit. Tu dixiſti mihi/quãdo defecerint palme:tũc veni. ego habens ſermonẽ tuũ in animo meo non veni. q: modo adhuc cõpleui opus. Et miratus eſt ſenex ſcrupuloſitatẽ obedientie eius:⁊ dixit. Citius diſiungere ab opere tuo:vt ⁊ miniſteriũ pſallendi facias ⁊ aquã tibi haurias. Alioquin cit⁹ debilitabitur corpus tuũ. ¶ Venerunt aliquãdo fratres quatuor: veſtiti pelliceas tunicas deſerti ad abbatẽ Pambo. Et indicauit vnuſquiſq; virtutẽ alterius non preſente eo de quo loquebatur. Vnus aũt ex eis ieiunabat multũ. Alter vero nihil poſſidebat. Tertius vero habebat pluri mã charitatem. De quarto dixerunt.ꝙ.xxiiii. annos habebat permanẽs in obediẽtia ſenioris. Reſpõdit eis abbas Pambo. Dico vobis ꝙ iſtius virt⁹ maior eſt aliorum. q̃m vnuſquiſq; veſtrũ virtutem quã poſſidet propria volũtate retinuit. hic aũt ſolus ſuam voluntatẽ abſcindens aliene voluntatis ſe ſeruum fecit. Tales enim veri cõfeſſores ſunt ſi vſq; ad finẽ ita perſeuerauerint. Dicebant ſenes ꝙ iſta querit chriſtus a chriſtianis: vt obediat quis diuinis ſcripturis.quoniã inde accipiet loquendorũ ⁊ agendorũ formã. Et vt cõſentiat prepoſitis ⁊ patrib⁹ ſuis orthodoxis. ¶ Item ſciendũ ꝙ vbi inferior prelatus vel iudex aliquid precipit:⁊ ſuperior alius contrarium:ſuperiori obediendũ eſt.quod qualiter intelligatur no.xi.q.iii.qui reſiſtit.vbi de hoc. Vnde ſuper illud Rom.xiii. Qui ſuperiori reſiſtunt:ipſi ſibi dãnationem acquirũt.dicit gloſ.Aug. Si quis iuſſerit:nũquid faciendũ eſt: ſi contra proconſulem iubebatur? Rurſum ſi q̃d ipe procõſul iubeat:⁊ aliud imperator:nũquid dubitatur illo contẽpto illi eſſe ſeruiẽdum? De hoc etiã habetur di.viii.que cõtra mores. Notat etiam Innoc.ex̃ de appel.ad hec.ꝙ in dubiis maxime in ſpiritualibus obediendũ eſt. De hoc etiam plene no.ex̃ de tẽpo.ordi.ad aures. ¶ Itẽ non tenentur ſubditi obedire prelatis in his que nõ pertinẽt ad officiũ ſuum. xviii.q.ii. hoc tantũ.⁊ no.in pre.c.ad aures. Dicit em̃ Seneca in.iii. lib.de beneficiis. Errat:ſi q̃s exiſtimat ſeruitutem in totũ hominẽ deſcendere.pars ei⁹ ſcʒ corpora obnoxia ⁊ adſcripta ſunt dominis.mens quidẽ ſui iuris eſt. Et ideo in iis que pertinẽt ad interiorem motũ vel votũ voluntatis:nõ tenetur homo obedire homini.ſed in iis que exterius per corpus ſunt agenda. In quibuſdã tamẽ que ad naturam corporis pertinẽt/homo homini obedire nõ tenetur: ſed ſoli deo.quia oẽs homines natura ſunt pares. puta in iis que ad corporis pertinent ſuſtentationẽ ⁊ prolis generationẽ. Vnde non tenẽtur nec ſerui dominis/nec filii parẽtibus obedire in matrimonio cõtrahendo:vel virginitate ſeruãda:aut aliquid hmõi: niſi de bono ⁊ equo. de hoc legitur ⁊ no.ex̃ de deſpon.impub.c.i.⁊ no.ex̃ de regu.cum virum.in gloſ.paterna deuotio.⁊.xxv.q.i.c.i.⁊ de coiu.ſeruo.c.i.xxxii.q.i.integritas. Sed in iis que pertinẽt ad diſpenſationem actuũ ⁊ rerum humanarum tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire:ſm rationem ſuperioritatis:ſicut miles duci exercitus in iis que pertinent ad bellum. xxiii.q.i.quid culpatur.vbi de hoc. Seruus domino in iis que pertinent ad ſeruilia opera exequenda.liiii.diſt. quiſcũq;.⁊ quaſi per totum.⁊ ex̃ de iudeis.c.ii. Filius patri in iis que pertinent ad diſciplinam vite ⁊ curam domeſticã. xxiii.q.iiii.duo iſta.de obedientia religioſorum ſupra plene dixi. ¶ Tenentur etiam chriſtiani poteſtatib⁹ ſecularibus obedire infidelibus.per fidem enim non tollitur ordo iuſtitie:ſed magis firmatur.ſed ordo iuſtitie requirit vt inferiores ſuis ſuperioribus obediant.aliter enim non poſſet humanarum rerum ſtatus conſeruari. ad hec i.Pet.ii. Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis:nõ

In qb⁹ ſit obediendũ ſupiori.

tantū bonis ⁊ modestis/sed etiam dyscolis.xi.q.iij.iulia/nus.⁊.§. Item in psalmis.⁊ ex͂ de iude.multorū. lxxix.di. ad hoc. Non tamen per hoc possunt iudei aut saraceni habere seruos christianos.quia prohibitū est ex causa. ex͂ de iudeis.c.j.⁊.ij.⁊ c.ad hec.⁊.c.fi. Excōmunicatis etiam dominis/quādiu extat excōmunicatio/non tenētur vasalli obedire. Ad hec.xv.q.vj.c.nos sanctorū.⁊.c.iuratos. vbi de hoc. Nec hereticis.ex͂ de here.c.vlti. Nec tyrannis vsurpantibus publice principatum:nisi iam cōfirmatis. iij.q. vij.§.tria.ṽ.verūtamen.in glos.ecce quātum. Item superiori iudici/vbi sunt duo/obediendum est.vt dictum est in pre.c.qui resistit.⁊ hoc habet locum quando ad superiorem appellatum est.vel quādo vnus iudex habet iurisdictionem ab alio.vt officialis ab episcopo.ff.de iudi. iudicum.C.de offi.rec.prouin.potiores. ad hec faciunt. xxj.di. inferior.ex͂ de offi.leg.volentes. Ubi autem sunt equales domini quibus aliquis tenetur:⁊ precipiunt diuersa:obediat vtrique si potest.ff.de ope.liber.libertus.⁊ no.de peni. di.j.§.hoc idem.ṽ.nemo enī.in glos.diuersis.al's obediat cui primo iurauit.quia primū iuramentum seruandū est. ex͂ de iureiur.tua.⁊.c.veniens. Si autem quis in duobus beneficijs intitulatus est:⁊ sub diuersis prelatis:tūc obediat ei a quo maius habet beneficium:⁊ qui vtilius precipit.ar.ex͂ de testa.cum in officijs.⁊.c.relatum.ij.⁊ ex͂ de postu.c.fi. Si in omnibus sunt equales: locus est gratificationi.ff.ad sylula.senatusconsul.si q̇s in graui.§.sicut oīs. Hec in ordinarijs iudicibus locum habent. In delegatis vero seruatur quod dicit͛ ex͂ de rescrip.cum cōtingat. Itē tam in ordinarijs ꝙ in delegatis locum habet.ex͂ de sen.⁊ re iudi.c.fi. ¶ Si precipiat episcopus sacerdoti excōmunicare vel denuntiare aliquē quē sacerdos ⁊ maior pars parochie scit innocētem:nihilominus obediat sacerdos. xi.q.iij.sentētia.xxiij.q.j.quid culpatur.ex͂ de offi.delega.si quādo.c.pastoralis.§.quia vero. Unde Bern̄. ad Adam monachum. Quedam sunt pura bona.quedam pura mala.⁊ in ijs nulla debetur obedientia hominibus.quia nec mala agenda:nec bona sunt propter obedientiam dimittenda.sed inter hec sunt media. ⁊ in ijs nō est fas sensum nostrum preferre sententie magistrorum: scʒ vt vigilare/disciplinare/ieiunare/peregrinari/⁊ similia. ¶ Si episcopus precipiat clerico suo vt eat Romam propter negotia ecclesie:non potest se excusare ab obediendo/quia dicit ꝙ alij sunt ibi magis idonei. quia in legationibus non est ordo seruandus.ff.de lega.secūdo.§.penulti.⁊ no. de hoc xvj.q.j.vos autem. Nec potest se excusare pretextu cure familiaris.quia cōmunis vtilitas preferenda est priuate.ex͂ de postu.pre.bone.⁊ hoc tamen intelligas s͂m ea que no. vij.q.j.scias. Non tamen tenetur obedire vt promoueat negotium cōtra semetipsum.ff.de lega.secundo.§.si accusatio.⁊ ar.ex͂ de iureiur.petitio.⁊ faciunt ea que no.xxij.q. v.de forma.in glos.sic ergo. ¶ Item nō tenetur clericus obedire prelato suo ad dādū ei vel suo nepoti libros suos: vel renūtiare beneficio vel ecclesie sue.quia non pertinet hoc ad officiū prelati.vij.q.j.quia frater. Ideo dixit cantor Parisiensis ꝙ non tenentur clerici ad obedientiā bursalem siue argentinam/siue mulinam/siue equinam. Si tn̄ iste clericus sit habens clericos dure ceruicis:sit ⁊ ipse superior precipit ꝙ cōmodet clerico bone indolis ⁊ ingenij:vt studio theologie ad quod mittit ipsum ꝓficiat vel iuris canonici aut ciuilis:tunc obediendū est ei.quia non mouet ipsum cupiditas:sed charitas ⁊ ecclesiastica vtilitas.ar.pre.c.quia frater. ⁊ ex͂ de magistris. super specula. Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedientia iniungitur/libros de bonis ecclesie acquisiuit.al's secus.ex͂ de testa.requisisti.⁊.c.quia nos.⁊ de iure patro. cū dilectus.§. nos igitur.xij.q.iiij.c.j.⁊.ij.⁊.q.v. situm. ⁊ no. xij.q.j.res ecclesie. Ray. Greg.in moral. Obedientia que habet aliquid de proprio/in ꝓsperis nulla est aut minor. quia scʒ voluntas propria non videtur principaliter tendere ad implendum preceptum: sed ad adsequendū proprium volitum. In aduersis autem nisi ex semetipso animus appetat obedientie sibi meritum minuit.quia ad ea que in hac vita despecta sunt/inuitus nolensque descendit. viij.q.j.sciendum. ¶ Religiosi profitentur obedientiam quantū ad regularem cōuersationem s͂m quam prelatis suis subduntur. Ideo quantū ad illa sola obedire tenentur: que possunt ad regularem obseruantiam pertinere. Et hec est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem in alijs obedire voluerint:hec erunt ad cumulum perfectionis.dummodo ista non sint contra deum aut contra professionem. Unde Bern̄.dicit in lib.de precepto ⁊ disciplina. Subditus nec citra promissum est inhibēdus: nec vltra promissum cogendus per legem obediētie. Credo tamen ꝙ ista regula fallat in obedientia fratrum minorum: qui per regularem professionem suam tenentur eorū prelatis obedire in omnibus que non sunt contra regulam/aut contra deum/aut animā.sicut in eorum regula continetur. Et hec obedientia strictior ⁊ perfectior est obediētijs aliarum regularum. Et hoc est proprie s͂m euangeliū seipsum ex toto abnegare. Matth.x.⁊.xvj. Mar.viij. Lu. ix.⁊.xiiij. Nihil enim fratres minores excipiendo in obedientia regule ad omnem sunt generaliter obedientiam obligari.j.Cor.xv.⁊ Heb.ij.ex͂ de priuil.quia circa.cum si. vbi de hoc. ¶ I Religioso imponuntur aliqua q̄ sunt s͂m regulam.vt que continētur in regula:⁊ ea que ad debitam illorum obseruantiam expediunt vel requiruntur. Et in hoc non est dubium ꝙ religiosus tenetur suo obedire prelato.nisi impedimento legitimo excusetur.ex͂ de maio.⁊ obe. cum in ecclesijs. ex͂ de simo.ne dei. Aliqua vero imponuntur preter regulam.vt que nec ibi continentur: nec expediunt ad illam: nec ordinantur.vt eleuare festucam.⁊ hic etiam non tenetur obedire.quia non tenet͛ nisi quatenus se obligauit sua professione.vt supra dixi. Perfecta tamen obedientia est in his obedire. Aliqua imponuntur contra regulam. Et hic distinguendum est. quia quedam sunt in quibus prelatus potest dispensare.vt abbas in esu carnium ex causa.vt no.ex͂ de statu.mona. cum ad monasterium.in glos.sic ergo.⁊.xx.q.vlti.c.vlti. Et tūc tenetur obedire.quia melius est mactare mentem ꝙ ventrem.viij.q.j.sciendū. Quedam in q̇bus non potest dispēsare.vt in castitate:⁊ in habēdo proprium:⁊ similibus.ex͂ de sta.mona.c.ij.⁊.c.cum ad monasteriū.§.fi. Et tunc non debet obedire. Aut dubium est an dispēsare possit aut precipere. Et tunc obediendum est.xxiij.q.j.quid culpatur.et de hoc satis notatum est supra. ¶ Item tenetur religiosus obedire suo prelato precipienti.ꝙ stet in scholis vel ꝙ addiscat.quia non est hoc contra professionē regularem. A q̇bus excepto studio physice/⁊ legum/eis prohibito.ex͂ ne cleri. studijs vel mona.nō magno. De quo textu arguo ꝙ studere in sa arceant͛ cra theologiā ⁊ sacris canonibus qui practicāt ipsam nō religiosi est ipsis prohibitum. Et ar.decre.eiusdē ti. super specula. §.fi.⁊ expressum.ex͂ de renū.post translationem.§. ceterū. ibi. Ac per exercitiū lectionis scientie reperit sciētie margaritam.de cōse.dist.v.nunꝙ.ibi. Ama scientiam scripturarum.⁊.xvj.q.j.doctos.in primo verbo.⁊.c.legi.ibi. ⁊ cū desit ei instructio necessaria. Idē dico etiam eis cōcessum studere in liberalibus artibus tēperate ⁊ fine debito ad sacras literas melius intelligendas/errores vitandos ⁊ confutandos.xxxvij.dist.qui de mensa.⁊.c.si quid.⁊.c.turbat.⁊.§.ecōtra.⁊.§.cur ergo.excepta Arithmetica ⁊ Geometria ⁊ Astronomia: que non sunt scientie pietatis s͂m Hiero. Sciētia autē pietatis est legere ⁊ studere in sacris literis.xxxvij.dis.si quis grāmaticam. Astronomia autem prona ad idololatriam in desuetudinem abijt.xxvi.q.j.§. his ita. ¶ Ad hoc tamen ꝙ possit religiosus sacro studio intendere/duo precipue exiguntur. Primū/vt ex obedientia cogatur.vide ex͂ ne cleri.vel mona. vt periculosa.li.vj. quia s͂m apostolum sciētia inflat.j.ad Cor.viij.⁊ ex͂ de renun.nisi cum pridem.§.pro defectu. Et ꝙ dicit inflat.i.ad superbiam inclinat. Inflatio enim pro superbia accipi/

rat.xi.q.iij. si autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indigestus corrūpit stomachum ⁊ hydropicum facit: sic scientia adiecta nisi sit feruore charitatis decocta malos mores generat. Et quia ex se semp debet in claustro manere. xvj. q.j. placuit. ibi. Sit claustro suo cōtentus. quia sicut piscis sine aqua caret vita: ita sine monasterio monachus. Sedeat itaq solitari⁹ ⁊ taceat: quia mūdo est mortuus: deo autem viuit. Secundū ꝙ intentio eius nō sit ad gloriam nec appetitū honoris: sed ad sapientiā/dictam a sapore ⁊ gustu diuino/adspirare. quia monachus nō docentis sed plangentis habet officiū: qui ⁊ se ⁊ mūdum lugeat. xvj.q. j. monachus. vij.q.j. hoc nequaꝗ. Et dicebat sacer Franciscus requisitus a fratre quid legeret/ꝙ sufficiebat ei legere in libro crucis. Et dicebat fratribus suis. Tot erunt vacantes scientie: ꝙ beatus erit ille qui se ab ea sterilem fecerit propter deum. ¶ Nec potest abbas nō exemptus mandare per obedientiā monacho suo ꝙ non cōfiteatur episcopo vel penitētiario suo. quia est ordinarius omniū de diocesi clericorum ⁊ monachorū. xvj.q.vij. omnes basilice. ex̄ de offi. ordi. conquerētc. ex̄ de offi. archipres. officiū. ex̄ de prescrip. cum olim. §. si. ibi. Penitentia in leuioribus culpis. Nec tenetur monachus denuo suo abbati peccata illa de quibus semel fuit confessus ⁊ absolut⁹ ab episcopo vel penitentiario/confiteri. de peni. dist. j. §. his authoritatibus asseritur. ℞. nec est necesse. nisi in casibus positis ibi in glos. que incipit/in casibus tamē. Unde dicit Thomas ꝙ non potest quis authoritate cuiuscūq hominis cōpelli ad confitendū peccatum quod alteri confessus est q̄ absoluere potuit. quia confessio peccatorū est quoddā sacramentale diuino imperio subiacēs: non humano. Non tenentur religiosi etiam non exēpti obedire in omnib⁹ episcopis. Unde si precipiant prelato eorū vel fratri ꝙ vadat ad papā vel regem pro ipsis aut pro alijs: aut ꝙ recipiant cōmissiones eorum in causis: vel executiones testamētorum aut similia: non tenetur obedire. Ad hoc. xviij.q.ij.c. hoc tantū. xvj.q.j. de presentium. ex̄ de simo. ne dei. Crederem tamen ꝙ propter necessitatem vel magnam vtilitatē possunt episcopi talia demandare. ⁊ ipsi tunc obedire tenentur. per ea que leguntur ⁊ no. xvj.q.j. qui vere. ⁊ c. quidam monachi. vbi de hoc. ⁊. ij.q.vij. cura pastoris. ¶ Non possunt religiosi non exēpti sine licentia diocesani vel eorum vicariorum vel capituli vacante ecclesia ad ordines promoueri per alium episcopū. quia subsunt episcopis: ⁊ de eorum iurisdictione sunt. vt supra probatum est. ex̄ de prescrip. veniens. §. chrisma. expressum ex̄ de tempo. ordi. cum nullus. §. inferiores. lib. vj. ⁊ sm illum. §. ⁊ sequētem intellige quod dixi supra de vicarijs. ¶ Si episcopus velit monachū instituere rectorem in ecclesia seculari: ⁊ abbas nolit: obediet monachus abbati. xvj.q.j. cum pro vtilitate. ⁊ c. monachi. lviij. dist. c. j. ⁊. ij. Si tamen vtilitas ecclesie exigit: cogendus est abbas per superiorem consentire: ⁊ monachū licentiare. vt pre. c. cum pro vtilitate. ⁊ ex̄ de iure patro. nullus. ⁊ facit ex̄ de sta. mona. quod dei. Si prelatus vocet ad se aliquem religiosum ad suū comitatum vbi ille religiosus regulam suā vel statuta alia regularia seruare non potest: cōsulo vt ad claustrū propriū reuertatur: nec periculum suum exponat cōmodis alienis. xlvij. di. sicut. Si vero de precepto pape vel superioris cogatur: ⁊ nequeat misericordiā inuenire: necesse est obedire. ar. ex̄ de offi. deleg. si quādo. xix. dist. in memoriam. c. di. contra morem. ⁊ ibi prout poterit regulam suā obseruet. quia gratia dei vbiq datur. ⁊ regula vbilibet difficulter seruari potest. quia nec societas nec locus est de substātia regulari. ar. bonū. xl. dist. illud. ⁊ c. quelibet. ¶ Itē notandum ꝙ regulares longe magis sunt adstricti p̄latis suis obedire. vtpote q̄ renuntiauerūt omnibus ⁊ proprie volūtati. q̄ꝫ clerici seculares epō. xij.q.j. non dicatis. ex̄ de offi. or. quāto. ⁊ supra dixi. Et clerici magis sunt adstricti obedire epō q̄ꝫ laici. ar. lxxj. di. primatus. viij.q.j. quid aūt. Tenetur monachus obedire epō inuito abbate vocatus pro cubiculari. licet videatur priuilegiū papale. no. ij.q.vij. cū pastoris. sm additionē Bar. licet alij sint contra. vide qđ no. supra. §. sed vt sciant. ℞. inquiūt. ⁊ in additione ibi posita. in ar. xx. ¶ Non solū non est obediendū precepto iniusto manifeste: sed etiā inhonesto ⁊ incommodo. no. xj.q. iij. non semper. hucusq Ray. ab illo. ℞. supra si eps. ¶ Ceterum ad ampliorem obediētie notitiā veniamus: ⁊ primo eā describamus. Obedientia est voluntas faciendi preceptū vel mandatum superioris. Et intelligas mādatum quod sit mediate: vel per nuntiū: vel per literas. Preceptū vero quod sit immediate. Uel mandatum intelligas volūtatem indicatā que est sine coactione imperij. Preceptū vero est quando est imperij coactio. Probatur hec descriptio. xiiij.q.j. quod precipitur. vbi etiā de hoc no. Item sic describitur. Obediētia est spontaneum ⁊ voluntariū ⁊ rationabile proprie voluntatis sacrificium. Probat̄ hec descriptio. xx.q.iij. presens. xv.q.j. non est. viij. q.j. sciendū. Uel obedientia est pio studio proprie voluntatis abnegatio. ad hoc. xij.q.j. non dicatis. ¶ Et notandum ꝙ propria voluntas dupliciter accipitur. Uno em̄ modo dicitur volūtas propria: que non est deo subiecta. Et sm hoc abnegatio proprie voluntatis fit: quū voluntas nostra diuine voluntati subijcitur. Phil. ij. Jo. iiij. ⁊ vj. Luc. xxij. Mar. xiiij. ⁊ Matth. xxvj. Alio modo dicitur propria voluntas: que non est subiecta homini. ⁊ sm hoc volūtas propria abnegatur in eo qui se voto obligans homini volūtatem suam subdit volūtati humane. Et sic abnegatio proprie volūtatis specialiter videtur pertinere ad religiosos. vt pre. c. non dicatis. ⁊ ex̄ lib. vj. de elec. si religiosus. ¶ De prima abnegatione magister Hugo de sancto victore ait ꝙ spiritus hōis in medio quodā loco cōstitutus/supra se creatorem suū habet: cui subiectus esse debet. sub se carnē suā: cui debet esse prelatus. Rom. viij. Aliud ergo debet creatori propter subiectionem. aliud carni propter prelationē. Creatori debet vt nūq̄ preter eius volūtatem se moueat extra illā effluendo. Gen. xlix. ad Heb. ij. presumens illa q̄ non debet: vel infra illam subsistendo torpens ab ijs que debet. Carni vero scꝫ ancille debet vt eam sm arbitriū rationis scꝫ dn̄e disponat. Hec caro non est habenda odio. sm apostolū Ephe. v. xiij.q.ij. non existimemus. Ber. Nōne odit carnē suam qui ei cumulos gehenne mercatur: et sm duritiam suam ⁊ cor impenitens thesaurizat iram in die ire? Optime diligit carnē: qui conculcat ⁊ macerat eā: sicut pannus a fullonibus cōculcatur: vt mundior et melior fiat. Apoca. vij. Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna ⁊ lauerūt stolas suas in sanguine agni. Itē Ans. Non est aliud peccare/q̄ꝫ nō reddere deo debitū. Omnis enim volūtas rationalis creature subiecta debet esse volūtati diuine. Hoc est debitum qđ debet angelus ⁊ homo deo. Et hec est iustitia siue rectitudo voluntatis: q̄ iustos facit siue rectos corde. i. volūtate. Hic est solus ⁊ tot⁹ honor: quē debemus deo: ⁊ a nobis exigit deus. Sola nāq talis volūtas facit opera deo placita: quū potest operari: ⁊ quū non potest. Ipsa sola per se placet. q: nullum opus sine illa placet. Hunc honorem debitū qui deo nō reddit: aufert deo quod suū est: ⁊ deū exhonorat. ⁊ hoc est peccare. Roma. ij. Per preuaricationem legis deū inhonoras. Nihil enim minus tolerandū est in rerū ordine: q̄ꝫ vt creatura debitam subiectionem ⁊ honorem suo creatori auferat: ⁊ nō soluat quod aufert. Necesse ergo est vt aut ablatus honor soluatur: aut pena sequatur. Nā aut homo debitam subiectionem deo volenti spōtaneam exhibet: aut deus eum inuitum sibi torquēdo subijcit. ⁊ sic se dominū eius ostendit. Un̄ Ezech. xx. Uiuo ego dicit dn̄s deus. quī in manu forti ⁊ in brachio extēto ⁊ in furore effuso regnabo super vos. ¶ Pio studio dicit̄ in descriptione/ad differentiam illorum qui voluntatem suam humane voluntati subdunt timore seruili: qui non est in charitate. j. Joan. iiij. de quo etiam habetur. xxiij.q.vj. §. vlti. Obedientia

Obedientie descriptio.

autē vera charitate perficitur. i. Pet. i. Castificantes animas vestras in obedientia charitatis. Vel ꝓ lucro terreno. qđ excludit sibi meritū dandum a deo. Propter deū enī nō ꝓpter lucrū humanū subiecti esse debem⁹. i. Pe. ii. Subiecti estote ꝓpt deū oib⁹. ex͂ de ma. ⁊ obe. solite. i. m. Et intellige hic pium studium / vehementē animi applicationē ad cultum dei. vt pium hic dicat a pietate: que ꝺ theosebia ſm Greg. ¶ Item notandū ꝙ obediētia put est virtus specialis: attenditur respectu eoꝝ que sunt indifferentia. vnde Augu. de vera religione. Peccatum est nō solum malum sed etiā vetitum facere. inferens a simili ꝙ opus virtutis est nō solum bonū sed etiam preceptū facere. Unde dñs obediētiam Ade experiri voluit in eo qđ erat ſm se indifferēs. scꝫ in comestione fructus ligni scientie boni ⁊ mali. Gen. ii. xi. q. iii. quid ergo. Itē obedientia generalis virtus est. mouere enī pōt ad oia opera virtutum: omne enī opus virtutis iuberi pōt a superiore / vel deo / vel hoie. Unde si aliquis velit exire in op⁹ virtutis: q: iussum est a superiore: voluntas illa erit obedientis. Unde voluntas faciēdi iussum superioris: quia iussum est: est specialis actus obedientie. Item sciēdū ꝙ quū subdere se alteri / sit humilitatis ⁊ obedientie: differunt tamen. Subdere enī se alicui ſm reputationē / est humilitas. Hoc enī electoꝝ ꝓprium esse solet: vt de se minus sentiant ꝙ̄ sint. iuxta verbū Greg. Item quū supbia sit appetitus ꝓprie excellentie. iuxta Bern. in epl'is. Ad humilitatem etiā ptinet amor inferioritatis vel vilitatꝭ. ſm verbum Bern. sup Cāti. Verus inquit humilis vilis vult reputari. ⁊ Luc. xiiii. Quū vocatus fueris scꝫ ad nuptias: vade ⁊ recūbe in nouissimo loco. Subiectio humilitatis respicit ꝑsonam ſm se. Subiectio vero obediētie respicit eam ꝑsonam cui aliquis subditur inquātum est ꝑcipiens: ⁊ ꝑsonam que subditur inquantum est agens. Exemplum harū duarū subiectionū habemus in christo ⁊ Joanne. Matth. iii. ⁊ Luce. iii. Subiectione obediētie subiecit se Joānes christo: quādo consensit vt baptizaret christum prout christus volebat. Unde dicit ibi glos. Vera est humilitas quā non deserit comes obediētia. Christus vero subdidit se Joāni subiectione humilitatis: volēs a Joāne minori baptizari. Unde ⁊ dicit ibi. Sic nos implere opꝫ oēm iustitiam. i. humilitatem: que est subdere se minori. ſm glos. ibi. Superioris est baptizare. inferioris est baptizari. Actuū. xx. Beatius est dare ꝙ̄ accipere. ¶ Ad cōmendationē obedientie faciūt admonitiōes sacre scripture. Roma. xiii. Ois aia potestatib⁹ sublimioribus subdita sit. ex͂ de censi. ois. Ephes. vi. Filii obedite parentibus vestris in dño. Colos. iii. Filii obedite parentibus vestris per oia. Heb. xiii. Obedite prepositis vr̄is ⁊ subiacere eis. ipsi enī peruigilāt quasi rationē ꝓ aiab⁹ vestris reddituri. Obediunt etiā deo creature insensibiles. ps. cxlviii. Preceptum posuit: ⁊ nō pteribit. Baruch iii. Stelle vocate sunt: ⁊ dixerunt adsumus. ps. ciii. Terminū posuisti quē non transgredientur. Mat. viii. Luce viii. Marci. v. Quis est hic cui mare ⁊ venti obediunt? Ambro. in hexameron. Non mediocris pudor est iperio dei insensibilia elementa parere: ⁊ hoies nō obedire: quibus sensus ab ipso tributus est authore. Paruerūt rane beato Ambrosio que eū predicantē impediebāt: ⁊ tacuerunt. Paruerunt hirūdines beato Francisco predicanti: ⁊ tacuerunt. Paruerunt ei cicade / ⁊ cuniculi / ⁊ cerui / ⁊ ouis / ⁊ agnus / ⁊ lynx / ⁊ phasianus / ⁊ alie aues. vt habetur in eius legenda. Sancto etiā Martino (vt habet in legenda sua) obediebant ignis / ⁊ aqua / ⁊ arbor / ⁊ canes / ⁊ serpentes. vñ semel ingemiscēs ait. Serpentes me audiunt: ⁊ hoies non audiunt. ¶ L Exempla obedientie p̄mo in capite nostro christo obediēte vsqꝫ ad mortē. Phil. ii. Item obediētia Abrae. Triplici aūt p̄cepto ꝓbauit dñs obedientiā Abrae. In p̄rie desertione. Gene. xii. Egredere de terra tua. In circūcisione. Gen. xvii. In filii imolatione. Gen. xxii. In p̄mo fuit renūtiatio quātū ad

Abrae obedientia.

effectū terrenoꝝ. In secūdo consanguineoꝝ ⁊ vitioꝝ et carnaliū desiderioꝝ. In tertio renuntiatio filioꝝ. Sed ⁊ in p̄mo p̄cepto / Egredere ⁊c. triplex religiosoꝝ renūtiatio figuratur: scꝫ terrenoꝝ / carnaliū desiderioꝝ / ⁊ voluntatis ⁊ ꝓprii intellectus. Prima fit ꝑ ꝓmissionē paupertatis. Secūda ꝑ votum castitatis. Tertia per abnegationē ꝓprie voluntatis. que adimpletur ꝑ veram obedientiā. De hoc loquit illa collatio Paphnutii de tribus abrenuntiationib⁹ / que est tertia inter coll. Jo. cassia. ¶ Sūt autem. xv. difficilia que cōmendāt obedientiā Abrae ⁊ aliorum vere obedientiū in iis que sibi dñs imperauit. Primū est / ꝙ Abraam voluit ad preceptū dñi re sibi charissima scꝫ filio vnigenito carere. Scdm / ꝙ dñs voluit ꝙ pater occideret filium ꝑ se. minor enī fuisset dolor si ꝑ alium occidisset. Tertiū / ꝙ voluit eū occidi corā se. imo ipsemet manu ꝓpria voluit h facere. Multi enī sustinerēt ꝙ filii sui occiderent: tn̄ nō possent h aspicere vel ꝓpria manu h facere. Propterea passio dñe nr̄e. Lu. ii. ibi. Tuā aiam. ⁊c. maior fuit q: p̄sens erat cruci. Jo. xix. Quartū ꝙ filius eius ille erat vnicus. nō enī habebat alium ex libera vxore. Unde dixit ei angelus de celo. Gen. xxii. Quia non pepercisti vnigenito ꝓpter me. xxxii. q. iiii. recurrat. Quintum / ꝙ miraculose habuerat eum. quia ex vxore vetula ⁊ sterili: ⁊ quum ipse iam esset centenarius. Genesis. xxi.

Sextum / ꝙ magna promissio facta erat Abrae de ipso. Galatas. iii. Gene. xii. ⁊ xv. Septimum / ꝙ ipse solatiū erat matri sue. quod no. ibi quū dicitur Isaac. quod interpretatur risus. dixit enim mater sua eo sibi dato. Risum fecit mihi domin⁹. quicūqꝫ enī audierit: conridebit mihi. Genesis. xxi. Quid dixisset mater Isaac: si Abraam reuertens de eius immolatione dixisset ei immolaui filiū tuum. Narrat etiam Josephus ꝙ ipse puer gratiosus ad fauorem suum parentes potius prouocabat: eo ꝙ in omni virtute studeret: ⁊ parentum haberet solicitudinem: et affectum circa dei religionem. Octauum / quia voluit eum non solum occidi / sed etiam incendi. Unde dicitur Genesis. xxii. Offer eum ibi in holocaustū. quod interpretatur totum incensum. noluit parcere nec viuo nec mortuo. Nonum / ꝙ voluit eum ducere per triduum ad locum immolationis. Unde glos. ibi. Non est Abraā iussus statim occidere filium suum: sed per triduum ducere ad immolationis locum. vt longitudine temporis tentatio augeretur. ⁊ crescentibus curis paterna viscera cruciarentur. prolixo spatio pater filium intuetur. cibum cū eo sumit. tot noctibus pendet in amplexibus. pater cubat in gremio. ⁊ per singula momenta in paterno amplexu dolor occidendi filium cumulatur. Decimū / q: nō apparebat aliqua p̄cepti vtilitas vel necessitas. Que enī vtilitas inocentē occidere: dānū ꝓ manifestū erat. ⁊ summa crudelitas videbatur. Hiere. vii. xxviii. q. v. regum.

Undecimū / ꝙ non excusasset eum authoritas precipiētis. quū nullus testis adfuisset. nec crederetur ei si dixisset hoc sibi dñm precepisse. Duodecimū quia hoc erat rationi ⁊ nature contrariū. Decimūtertiū / q: non p̄cesserat in sanctis patribus huiōi obedientie exemplum.

Decimūquartū / ꝙ oim ad quoꝝ notitiam hoc puenisset imminebat scandalum. Decimūquintū / Quū ait / Tolle. q. d. nō per alium: sed per teipsum. Filium. non seruū vel alienum. Unigenitum. non de multis vnum. q: iuxta illud poeticum.

Parcius ex multis mater desiderat vnum:
Et que flens dicit / tu mihi solus eras.

Quē diligis. q: in senectute genitū ⁊ a deo munere ꝯcessum ⁊ exhibitū ꝑ miraculū. si enī nō diligeret sec⁹ eēt. Isaac. in q̄ bñdictionis ꝓmissio. Gen. xii. ⁊ xv. tāqꝫ si ille occideretur: tota spes ꝓmissionis frustraret. Aug. De charitatis admonitione ⁊ nois recordatione tentatio cumulatur. Et vade in terram visiōis. ex hoc aggrauat dolor. si enī precepisset ex impetu filium imolari: aliquātulum esset tolerabili⁹ hoc. Per tres dies iubet deducere filiū.

Unde mirū ꝙ visu ⁊ colloquio ⁊ societate dilectissimi fi
lij nō retardatur. vt supradictū est. Et offer eū ibi in ho-
locaustum. Et summus cumulus doloris. holocaustum
enī est totum incendiū. vt supradictū est. vt nihil de illo
remaneret. nec etiam os ad patris solatium. Sup vnum
montiū quē monstrauero tibi. Hic est mons Moria/in
quo postmodum factū est templum. Sed vide multitu-
dinem obedientie. Abraam de nocte consurgens strauit
asinū suuz: ⁊ preparauit necessaria holocausto. Nemini
enī que facturus erat voluit indicare: ne forte ꝓhiberet
parere deo. xxij. q. ij. ꝓphetauit. quod est cōtra reuelātes
obedientias nō sibi consolatorias: ⁊ facientes eas ⁊ ꝓ-
curātes per seculares maxime reuocari. Precepto ergo
accepto tam difficili non se excusauit. causam pcepti non
interrogauit. sicut faciūt quidam religiosi diaboli imita
tores. qui ait Gen. iij. Cur precepit vobis deus vt nō cō-
ederetis ⁊c. Item nō procrastinauit mandatum exequi.
sed de nocte surrexit: ⁊ ne videretur ⁊ impediretur nulli
consilium cōmunicauit. vt dictum est. Si aliquod horuz
fecisset: forsitan meritum amisisset. q: dn̄s dixisset ei. Uo
lebam ꝙ faceres hoc: sed ad ꝓbandum te hoc dixi. xxij. q.
ij. non enī volebat. Item attendēdum est ꝙ vtile sit prō-
ptum esse ad obedientiā. Abraam enī filium nō immola
uit: ⁊ tamen tātū meritū habuit obediētia eius quātum
si imolasset. Gen. xxij. Quia nō precepisti filio tuo vnige
nito ꝓpter me. q: quātum fuit in Abraam filiū interfecit
q: votum eius ꝓ opere reputatur. de pe. dist. j. magna. in
pn. dist. cū legib9 canonizatis ibi se. vsq ad. §. cōtra. Be-
nedicā te ⁊ multiplicabo semen tuū. ⁊ in. e. c. In semine
tuo benedicentur omnes gentes: q: obediuisti voci mee.
Gen. xxij. ¶ Homo qui promptam volūtatem habet ad
obediendū deo: in omnibus placet deo. ⁊ ꝓ infinitis re-
bus quas nunꝙ facturus est meritū habet. Greg. Non
est manus vacua a munere: si arca cordis plena fuerit
bona voluntate. Tertio die vidit montē ꝓcul. ⁊ relictis
iuuenibus quos secum duxerat cū asino: ne impedirent
eum: aut gemitu obstreperent aut fletu. ꝯm Ambro. xxij.
q. ij. ꝓphetauit. et sic creuit tentatio. quia remāsit solus
cum filio. Imposuit ligna super Isaac. Et hic crescit do
lor ⁊ tentatio. vt filius materiam sue portaret mortis: si-
cut christus crucem. Jo. xix. maior ꝙ si alius materiā sue
mortis portaret. Et accipiens ignez ⁊ gladiū solus ascē
dit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentat̄
tentatio maior ꝙ si alius materiā mortis filij portaret. ⁊
ait Isaac. Ecce ligna et ignis. vbi est victima? Et hic in-
geminantur dolores de verbis filij. Cui pater. Deus pro-
uidebit sibi victimā fili mi. Et statuit arā. ⁊ lignis dispo-
sitis ignem adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Qui-
libet actus eius quasi quedā occisio filij est. Et (sicut Jo
sephus ait) ad puerum dixit. O puer quē in numeris vo
tis obtinui: susceptūq diligentissime alui: in quo felicem
me arbitrabar quū viderem ad virilem etatem venire:
vt moriens mei relinquerem successorem: q: ex volunta-
te dei pater tuus factus sum: ex volūtate dei similiter te
deponam. eo ꝙ ipe dignatur accipere te in odorem sua-
uitatis. vt sicut mirabilis fuit ingressus tuus in mūduz:
ita ⁊ mirabilis sit egressus. vt Jo. bapti. Luce. j. Mar. vj.
Non enī iudicauit te dignū egritudine seu bello vitā fini
re: sed cum orationibus ⁊ sacrificijs aiam tuā ad se vo-
care. ⁊ ipse de cetero mei curā gerens senectutēq regēs
(qua gratia maxime te nutriebā) moriar de te desolat9
pro obedientia patris. Isaac vero sermones patris libē
ter accipiens/ ait. Iniustum erat si natus fuissem: si dei ⁊
patris iudiciū refutarem. quādo solo patre id volēte im
piū esset nō obedire. Hec dicēs accessit ad aram pariter
⁊ ad mortem. arreptoq ab Abraā gladio/ puero posito
in ara sup struem lignoꝝ vt imolaret̄. reuocauit de9 pre-
ceptum ꝑ angelum. Jam enī impleuerat illud Abraam.
quū preparasset se oīno ad immolandum. vt supra dixi.
Mox ergo angelus dn̄i clamauit. Gen. xxij. ad eum. Ne
extendas manū tuam sup puerum. nūc cognoui ꝙ time-
as dn̄m. Non enī sitiebat deus sanguinē pueri: sed vt sci
retur quātuz Abraam timeret dn̄m. de hoc. xxij. q. ij. §. qn̄
aliquid. cum. c. seq. vbi de hoc. ¶ M Et hinc digrediēs
vtiliter venio ad obedientiā filij dei quā ꝓ nobis assum-
psit. Nam ꝯm allego. Abraam significat deū patrē. quem
innata pietas. de pe. di. j. quia diuinitatis. ⁊. c. multiplex.
nō solum tentauit: sed etiā cōpulit filium ꝓ salute huma
ni generis imolare. Unde sup illo verbo ps. lxxxiiij. Mi

Ad christū refertur isaac obedientia.

sericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi. dicit Bern. Ueritā
te ⁊ iustitia in terra manentibus vt miserum hominē fla
gellarent: pax ⁊ misericordia recesserūt ad deum q̄ dedit
illas. Et pio quodā susurro paterna pulsantes viscera lo
quebantur. ps. lxxvj. Nūquid in eternū proijciet de9: aut
nō apponet vt cōplacitior sit adhuc? Nūquid obliuiscet̄
misereri deus? ⁊c. Isaac vero signat christuz. qui reuera
est risus ⁊ gaudiū patris ⁊ matris et omniū electorum.
Luce. ij. Annūtio vobis gaudiū magnū qđ erit oī popu-
lo ⁊c. Hunc pater singulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vn̄
Joā. iij. Pater diligit filium suū: ⁊ oīa dedit in manu ei9.
Ipsum quoq in senectute genuit. q: in fine seculoꝝ icar
nari. Gala. iiij. cōstituit. Allegat ergo ꝓ humano genere
pietas dicens. Abraam Abraam. qui interptatur pater
multarū gentiū. Gen. xvij. q. d. Tu es pater omniū gen-
tium ꝑ creationē: succurre eis per filij missionē ⁊ passio-
nem. Tolle igitur filium tuū. i. tibi cōsubstantialē vnige
nituz per naturā. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. arriani. Et vade in
terram visionis. i. in mundum: de quo videbat̄ recessisse
ꝓpter peccatū Ade. Et dr̄ terra visionis: q: videtur deus
ibi per fidem. j. Cor. xiij. Luce. x. Et offer eum ibi in holo
caustum. vt totus imoletur pro humano genere. Unde
Bern. Totus mihi datus est. totus in meos vsus expen-
sus. Ceteri nāq sancti dicunt̄ sacrificia: q: partim ꝓ amo
re dei/ partim ꝓ seipsis passi sunt. sed christ9 solus dr̄ ho-
locaustum: quia nihil pro se pertulit sed totū pro nobis.
Unde signatur ꝑ vitulam rufam que tota incēdebatur.
Leui. xvj. Super vnū montiū. mons iste est locus calua-
rie. Mar. xv. Luce. xxiij. in quo redemptionis nostre my-
sterium extitit ꝯsummatum. Abraam igit̄ super Isaac li-
gna imposuit. q: christus ex dispositiōe dei pr̄is crucē ꝓ-
priam baiulauit. Jo. xix. Ipse vero portabat ignem ⁊ gla
dium scz feruentissimā charitatē qua dilexit nos. Jo. iij.
⁊ seuerissimā sn̄iam qua ꝓprio filio suo nō pepercit. Ro.
viij. Altare ꝟo est crux: vbi christus nō solū ligatus est sz
clauatus. ps. xxj. Foderūt manus meas ⁊c. Quādo autē
dr̄. Ne extēdas manū tuā sup puerū. innuitur ꝙ caro chri
sti potuit crucifigi: sed diuinitas nō potuit ledi. Per arie
tem inter vepres herentem cornibus/ significat̄ humani
tas. que inter iudeos exasperantes suspensa fuit inter duo
brachia crucis. vn̄ Abachuc. iij. Cornua in manibus ei9.
¶ Facit etiam ad cōmendationem obedientie/ quia vo
luit deus scilz pater filium suū christum probare quodā-
modo per obedientiam. in quo voluit sibi formare nouū
populū. Christus nō terram sicut Abraam: sed celū quō-
dāmodo deseruit. Hiere. xij. Reliqui domū meam. i. celū
vel domum. i. patrem. quia filius est in patre. Joā. j. Uni-
genitus est in sinu patris. quia carne assumpta nō appa
ruit in ea forma in qua equalis est patri. Dimisi heredita
tem meam. i. ecclesiam triūphantem. quia non apparuit
in mundo in ea forma q̄ ab angelis videtur in celo. Mat
thei. xviij. Item reliquit matrem synagogam de qua na
tus est ꝯm carnē. qđ figuratum fuit in hoc ꝙ Assuerus re
probata Uasti cōiunxit sibi Hester. Hester. j. ⁊. ij. Hester
interpretatur exaltata in pp̄lis. quia christus reprobata
synagoga copulauit sibi ecclīam de gentibus. quū dicit
Esa. lx. Ponā te in supbiam ppl'oꝝ. ⁊ facit. xxxv. q. j. cū igi
tur. vltra mediū. Deseruit etiā matrē suā beatissimaz. q:
ipsius aiam doloris gladius pertransiuit. Luce. ij. Reli-
quit etiam domū. q: nullam habere voluit. Math. viij.
Luce. ix. Uulpes foueas habent ⁊c. Item formā spūalis

circūcisionis dedit: quando volūtatem patris sui sue voluntati preposuit. Matth.xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut tu. Mar.xiiij. Non quod ego volo: sed quod tu vis. Luce.xxij. Non mea voluntas sed tua fiat. Ipse mandato patris in holocaustum seipsum obtulit. Joan.iiij.vj.⁊.x. Matth.xiiij. Sicut mādatum dedit mihi pater: sic facio.

¶ Item valet ab cōmendationē obedientie: qđ legitur de ipso Heb.v. Et quidem cū esset filius dei: didicit ex iis que passus est obedientiā. didicit inquā per experientiam. Item didicit in corpore per ea que passus est in capite. ipse fuit discipulus ⁊ doctor obedientie. Si fili⁹ dei obedientiā didicit tot laborib⁹ ⁊ angustiis: nō debet esse homini onerosum addiscere eam. maxime iis q̄ sunt in scholis ipsius: scil3 in claustro. Valde verecūdum erit illis qui diu fuerūt in iis scholis si obedientie ignari inuēti fuerint. Adam inuent⁹ est male in obedientia se habuisse: in qua dn̄s eum ꝓbare voluit. sed ꝙ graue disciplinā dn̄s ei dederit: ipse ⁊ nos filii eius nouimus. Israel filii similiter in obedientia ꝓbati sunt. ⁊ diutissime flagellati: quū in ea se male habuerunt. sic diutissime flagellabūtur qui inobedientes fuerint. Inobedientia hominē de paradiso eiecit. Gen.iij. Obedientia vero ipsum in paradisum introduxit. Luce vlti. Eduxit eos foras in Bethaniam .i. in domū obedientie. Felix quē dn̄s duxit in Bethaniam .i. in religionē vbi est locus obedientie. Sperare firmiter pōt ꝙ sit inde ascensurus in celum: si tamē in vera obedientia obierit. j. Pet.j. Sperate in eam que vobis offertur gratiā in reuelationē Jesu christi quasi filii obedientie. Obedientiā voluit christus docere ⁊ in hūc mūdum veniens. Jo.vj. Descendi de celo: nō vt faciā voluntatem meam/ sed volūtatem eius qui misit me. Et de mundo transiens. Matth.xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut tu. Jo.xiiij. Sicut mādatum dedit mihi pater: sic facio. Bern. Mementote fratres. christus ne ꝑderet obedientiā: ꝑdidit vitam. In signū ꝙ obediendo mandato pr̄is mortē sustinuit/ inclinato capite emisit spm̄. Jo.xix. Et in mūdo viuens. Jo.iiij. Meus cibus/ inquit/ vt faciā volūtatem eius qui misit me. Eiusdē.v. Non quero volūtatem meā: sed voluntatem eius qui misit me. Obedientia est imago celestis hois. Sic inobedientia est imago terrestris hois. j. ad Cor.xv. Sicut portauimus imaginē terreni hois: ita ⁊ portemus imaginē celestis. Ephe.iiij. Induite nouū hominū. qui ſm deum creatus est .i. opere diuino conceptus: nō opere humano more aliorū hoīm.

Effect⁹ obedientie multiplex.

¶ Cōmendabilis est obediētia a suo multiplici effectu. Unde notandū ꝙ obedientia seruū dei efficit. ⁊ ianuam celi aperit. ⁊ inobedientia claudit. Mat.vij. Non ois q̄ dicit mihi dn̄e dn̄e/ intrabit in regnū celorū. sed qui facit voluntatē patris mei q̄ in celis est ⁊c. Magna securitas est habere dn̄m omnipotentē. Ambro. Mori non timeo: q: bonum dn̄m habeo. Beatus est q̄ vere habet dn̄m. ps. cxliij. Beatus populus cuius dn̄s deus eius. Item obedientia hoīem christi facit fratrē. immo quasi omni genere attinentie affinē. Eccli.xxxiij. Si est tibi seruus fidelis sit tibi sicut aīa tua. quasi fratrē sic tracta illum. Matth. xij. Marci.iij. Luce.viij. Quicūq3 fecerit voluntatē pr̄is mei qui in celis est: ipse meus frater ꝓpter cōmunē3 voluntatem operādi/ ⁊ soror/ ꝓpter cōmunē voluntatē cōpatiendi/ ⁊ mater est/ christū ꝯcipiendo ⁊ in cordibus audientiū generādo. Gala.iiij. Filioli mei quos iterū parturio donec formet̄ christus in vobis. Greg. Parit deu3: qui eū cordi audientis infuderit. Mater eius efficit̄: si ꝑ eius vocem amor dei in mente ꝓximi generatur. Simile Matth.iij. Item obedientia deo p̄stat obsequiū acceptissimū. j. Regū.xv. Nūquid vult deus victimas ⁊ holocausta: ⁊ nō potius vt obediat̄ voci eius? Melior est obedientia ꝙ victima. lxxxj. di. si qui. viij. q.j. sciendū. et de maio. ⁊ obe. illud. Eccl's.iiij. Multo melius est obediētia ꝙ victime. Lic3 em̄ deus nō exaudiat nos qn̄q3 ad volūtatem: vt exaudiat ad vtilitatem: eo ꝙ ipse scit q̄d nobis expediat: nos vero hoc nescimus. Ipse tn̄ vult vt seruiam⁹ ei ad eius voluntatem: non ad suam vtilitatem. quū ipse ps.xv. bonorū nostrorum nō indigeat. ⁊ quū volūtas sua semꝑ recta sit. Eccli.xxxv. Salutare sacrificiū est attēdere mandatis dei. Deutero.iiij. in pn̄. ⁊.xij. in fi. Prouerb. xxx. Que p̄cipio tibi hec tm̄ facias. nō addas quicq̄ nec minuas. Item obediētia in hoīe habitaculū deo quasi erudit: expellendo a corde hois sensum ꝓprium ⁊ ꝓpriā volūtatem. Unde dn̄s in domo Simonis discubuit. Simon em̄ obediens interpretatur. Luce.vij. sed non in domo Simonis cyrenei: qui crucē3 domini ferre in angaria. Marci.xv. ⁊ Luce.xxiij. vbi deest vnctio spūssancti: et ideo murmur est ibi. Eccli.xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri. si vncta non fuerit: murmurat. In Bethania q̄ interpretatur domus obedientie/ christus vngitur. Jo.xij. Ipse eos diligit qui ibi habitant. Jo.xj. Diligebat Jesus Martham ⁊ Mariā sororē3 eius ⁊ Lazarū. Quū deest sibi hospitium: venit Bethaniā: vt ibi hospitetur. Mar. xj. Circūspectis omnibus/ quum iam vespera erat hora: exijt in Bethaniā. glos. Ut qđ in vrbe non inuenerat magna. in agro paruulo apud lazarum ⁊ sorores eius haberet hospitiū. In vtero virginali hospitio filius dei receptū est: quū Maria verbo angeli obediuit. Luce.j. Fiat/ inquit/ mihi ſm verbū tuū. Item obedientia hominē3 supra se leuat. Thren.iij. Leuauit se supra se. Nisi corpus esset sociatum spūi: vt sensu eius ⁊ imperio regeretur: nō ascenderet ad hoc vt remunerationem eternā mereret̄. sic vir simplex per obedientiā ascendit ad sapientiā ⁊ mores maiorū a quibus regitur. immo quodāmodo ad deu3 ascendit: dum seipm̄ exuit: ⁊ deum quodāmodo induit. Gala.ij. Uiuo ego iam nō ego/ viuit vero in me christus. Phil.j. ⁊ ibi. Mihi viuere christus est ⁊ mori lucru3. Qđ intelligitur vt no. de peni. dist.ij. c. siquis tantam. in glos. christus. Et sic quodammodo deificatur homo ſm illud ps.lxxxj. Ego dixi dii estis. Et nō solum deificatur quoad sensum ⁊ voluntatem dei quā assumit: sed quodāmodo quoad potestatem. Facit enim diuina ⁊ mira vt patet in Petro: qui obediens christo iubenti ambulauit sup aq̄s. Matth.xiiij. Grego. refert de Mauro monacho qui ad iussum sancti Benedicti ambulās super lacū traxit puerum Placidu3. vt supra etiam dixi. Item obediētia ponit hominem in excellentissimo statu ⁊ in presenti ⁊ in futuro. Primū ostenditur Deutero.xxviij. Si audieris vocem dn̄i dei tui: faciet te domin⁹ deus tuus excellentiorē cunctis gentibus. Secūdum ostenditur in patre illo qui raptus in spiritu ordinem obedientium superiorē3 vidit tribus aliis. de quo supra dixi in. §. sed iterum. ꝟ. ordo. in isto. lxix. ar. qui ordo. Que nullam habet hic requiem: in futuro summam habebit. Phil.ij. de christo dicitur/ Factus obediens ⁊c. et sequitur. Propter quod deus exaltauit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Esaie lviij. Si glorificaueris eum ⁊c. ⁊ sequitur. Et nō inuenitur voluntas tua ⁊c. ⁊ supra tetigi. Multum vere glorificat deum verus obediens: quia facit beneplacitu3 dei. quū hoc etiam deus mandat ei per vilem personam aut peccatorem. Et tanto est maior dei gloria: quāto precipiens vilior persona. ideo ꝟo obediens merito a deo glorificatur. j. Regum.ij. Quicūq3 honorificauerit me: glorificabo eum. Eccli.x. Semen hominū honorabitur hoc qđ timet dominū. semen autē hoc exhonorabitur quod preterit mandatum dn̄i. Item obedientia quod vult a deo impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus prepositis nostris: obedit deus orationibus nostris. Augu. de operib⁹ monachorum. Citius exauditur vna oratio obedientis: ꝙ decem milia contemptoris. j. Jo.iij. Si cor nostrū non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum ꝙ quicquid petierimus ab eo/ accipiemus: quia mandata eius custodimus. Greg. Cūcti liquido nouim⁹ q: quū is qui displicet ad intercedendū mittit̄: irati animus ad deteriora prouocat̄. iij. q. vij. in grauib⁹. Et post illud Heb.v.

Exauditus est pro sua reuerentia.subditur.tamen causa illius exauditionis. Et quidem quū esset filius dei:didicit ex ijs que passus est obedientiam. Obediētia est que dicit illud Canti.v. Dilectus meus mihi:⁊ ego illi. Deus eñ facit ac si totaliter esset cum obedientia.quia obediētia totaliter est cum illo. Dicit eñ verus obediens illud Roma.xiiij. Nemo nostrū sibi viuit. Item obedientia a periculo maris huiꝰ liberat. Sap.xiiij. Exiguo ligno credunt hoies aias suas: ⁊ transeuntes mare p ratem obedientie liberati sunt. Exiguū lignū est obedientia. Obedientia facta est quasi nauis institoris. Prouer.vlt. Qui in naui est:etiam comedens ⁊ bibens ⁊ quiescens procedit.quia alieno motu mouetur. sic obediens qui in religione est etiam quiescendo comedendo bibendo meret. Nam quicquid agit:in obedientia agit: et ppter deum agit. Item obedientia hominē ditat. Nec mirū.quū de suo nihil expendat.q: nihil suū reputat.⁊ quū in cunctis que agit/voluntatez alterius facere intendat. Ideo pro oibus que agit merito remunerationē expectat. Multe filie dei/scz virtutes/congregauerunt diuitias meritoꝝ: obedientia vero superegressa est vniuersas. Prouer.vlt. Quis est qui qñqȝ nō faciat multa specialiter p se:de q̇bus nō expectat remunerationē:obedientia vero p alio agit:⁊ ideo semp habet remunerationē. Item obedientia quasi equus in paradisum vadit alieno sensui et voluntati quasi pedibus alienis innitendo. ideo velocius vadit. q: pedes q̇bus innititur velociores sunt pprijs. immo obediētes nō vadūt:sed volant citissime p obediētiam in celum. De eis eñ d: Esa.lx. Qui sunt isti/veri religiosi obedientes:qui vt nubes/eleuati a terra et refrigerati a concupiscētia carnali ⁊ cōpuncti lachrymarum aquis: volant/alis obediētie ⁊ charitatis: ⁊ quasi colūbe/simplici intentione obedientes.ij.q.vij.nō ois. ad fenestras suas.i.ad sensuū corporaliū cohibitionē/ad christi vulnerū meditationē/ad ruine angelice reparationē: Sed multi religiosi qñ mittunt extra claustrū: volāt ad cadauera gule ⁊ luxurie ⁊ mūdane glorie: sicut coruus quē emisit Noe. Gen.viij.qui/vt dicit/fluctibus est interceptus:ideo ad arcam nō redijt. Sic tales religiosi intercipiūtur aquis delectationū carnalium.⁊ ideo nō redeunt ad arcam vite. Osee.v. Non dabūt cogitatiões suas vt reuertant ad deū suū.q: spūs fornicationis in medio eoꝝ volat.g̊ ⁊ currunt corporalr ⁊ spūalr q: multi in religione valde surgūt mane: ⁊ frequēter ieiunāt:qui si eēnt in seculo:dormirent ⁊ crapule vacarent. Obediētia nō maculatur. Prouerb.iij. Vie eius vie pulchre. Nec ledit. Si quid eñ culpe ⁊ periculi in eo qd iniungitur est: superioris est.sibi non nocet:nisi manifestū pctm̄ sit.xxiij.q.j. quid culpatur. ⁊ de hoc satis.s̄.e.ar.R.item sciendū. Vñ de obediētia pōt dici illud ps.xc. In manibus portabūt te ⁊c. Item obediētia hoiem expedit ⁊ exoneratū reddit.alij eñ incūbit solicitudo p ipo ⁊ tpaliter ⁊ spūaliter ideo nō solum pōt currere sed etiam volare. vt prime dictum est. Si tñ habeat alias duas alas sibi ꝯiunctas: scz castitatem ⁊ paupertatem. Apocal.xij. Date sunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in desertū scz religionis Bern. Magna penna paupertas: qua tam cito volatur in celū. Nam alijs virtutibus pmissio regni datur. Paupertati vero nō tam pmittitur:q̄ celi inuestitura datur. qm̄ ipsoꝝ inquit est regnū celoꝝ. Matth.v. Castitas etiā magna penna est.q̄ hoiem expedit ab illa delectatione q̄ difficillimū est hoiem liberari.l.dist.q: tua. ⁊ a fortissima occasione peccādi: scz a muliere. p quā diabolus Adam eiecit. Gen.iij.⁊ per quā Job deuicit: quū dixit illi vxor. Adhuc tu pmanes in simplicitate tua ⁊c. Cui ille. Tāq̄ vna de stultis mulieribus locuta es. Job.ij. Itē obediētia facit hoiem triūphare. Prouer.xxj. Testis mēdax peribit.vir obediēs loquet victorias. Testis mēdax est:q̄ professus est obedientiā ⁊ eā nō seruat. q̄ in pñti perit:dū in bello spūali succūbit. ⁊ in futuro peribit: q: eternaliter dānabitur. Exemplū de hoc in pplo iudaico q̄ pmisit se seruare legem. Exod.xix. Oia que locutus est dñs faciemus. Itez Josue.j. Oia que pcepisti nobis facie*m*ꝰ.quā vero transgrediebatur legem vincebat. Josue.vij. Anathema in medio tui israel est.nō poteris stare coram hostibus tuis. Adam similiter factus inobediens superiori suo/habuit repugnās suū inferius. Gen.iij. Qui comedit:⁊ aperti sunt oculi eius.glos. Aug. Aia rōnalis motꝰ bestiales in carne sua erubuit. ⁊ subdit. Motus iste de transgressione veniebat. Bern. Tale inuenit aia inferiꝰ suū:qualem se exhibuit superiori suo. Armatur eñ creatura ad vlciscendā iniuriā creatoris. Unde ⁊ iustus Job grauatꝰ in isto inferiori ait. Job.vij. Quare posuisti me contrariū tibi:⁊ factus sum mihimetipsi grauis: vbi dicit Greg. Dum homo a carne molestias ⁊ a mente questiones tolerat:graue pondus supra semetipm portat.⁊ iij.Reg.xj.legitur de Salomone. Fecit Salomon qd nō placuerat corā dño.⁊ subditur. Et suscitauit dñs aduersarium Salomoni. Sic accidit ei qui in religione est:qui obedientiā non seruat ei cui pmisit.q̄ dñs permittit euz impugnari ⁊ vinci.⁊ sic perit qui ppriam volūtatem in religione vult sequi tamq̄ filius pditionis. Jo.xvij. Nemo perijt ex eis nisi filius perditionis. Et vere filius pditionis est:qui volūtarium laqueū sibi iniecit quo periturus erat. Prouer.vij. Illaqueatus es verbis oris tui. Et vere filius pditionis de loco salutis fecit sibi locuz dānationis.⁊ quū esset liberatus de mari mūdi huius: ⁊ iam ingressus nauē religionis:ibi etiam periclitatur. Actuū xxviij. Utiqȝ homicida est hic qui quū euasit de mari: vltio diuina nō permittit eū viuere. Unde ⁊ Abbas Motues (vt legit in vitis patrum) ait. Nos quidem in tranquillo mari nauigare videmur. seculares vero in periculosis locis.⁊ nos quasi in die nauigamus/ sole iustitie illustrati:illi vero in ignorātia quasi per noctem. Sed frequēter cōtingit q̄ secularis in tenebrosa hyeme nauigās vigilans autem ⁊ clamans ppriam nauem saluet. Nos aūt quia in tranquillo nauigamus: sepius ex ipsa securitate negligimus:⁊ perimꝰ humilitatis gubernacula relinquētes. Obedientia autē filia pmogenita est humilitatis.sicut sensus pprius ⁊ voluntas pmogenita filia superbie est.⁊ vt supra tactū est vir obediens pōt loq̄ victoriam. Prouer.xxj.q: habet nobilissimū genus triumphi. Nobilissimū genus triūphi est seipsum vincere. Ezech.v. Vsus ethici. Nobile vincendi genus est patientia. vincit Qui patitur. si vis vincere: disce pati.qd facit obediens. Unde sup illud.j.Reg.xv.lxxxj.dist.siqui. Melior est obedientia ⁊c. dicit Gregorius. Vir obediens loquitur victorias. dum enim aliene voci humiliter subdimur: nosmetipsos in corde superamus. Prouerb.xvj. Melior est qui dominatur animo suo expurgatore vrbium. Multi qui vrbes ⁊ regna sibi subiugauerunt:qui ad hunc triūphū nobilem non peruenerunt. Hic triumphus proprius est hominis. Vincit leo vel aliud animal cetera animalia: sz seipsum vincere non potest. Seneca. Qui seipsum vincit contra omnia fortis est. Constantinus augustus dicit vt legitur in legenda beati Syluestri. Vincimꝰ nosmetipos quū nos a mala voluntate excludimꝰ. Quid prodest barbaras vincere nationes: si a crudelitate vincamur. Vincere namqȝ bella virtus est populorum. vincere vitia virtus est morum. Obediens deo subiectus est. ideo merito cetera sunt ei subiecta:⁊ nihil ei repugnat. Deus enim in obediente pugnat.ideo nō est mirum si ipse triūphat. Per Leuit.xxvj. Si in preceptis meis ambulaueritis ⁊c. Persequimini inimicos vestros: ⁊ corruent corā vobis. Itē obedientia animā ornat. Vñ inauris est aurea quā celestis sponsus dat aie. Prouerb.xxv. Inauris aurea ⁊ margarita fulgens:q̄ arguit sapientem: ⁊ aurē obedientem. Margarita fulgēs inauri auree decenter iungit: et doctrina mentez illuminans auri obedienti vtiliter pponitur. Dat Eliezer iaures aureas Rebecce. Gen.xxiiij. In

aures ergo dat chꝛiſtus anime.vt in auditu auris obedi-
at ſibi in pceptis ⁊ pꝛohibitionibus. ps.xvij. In auditu
auris obediuit mihi. Item obediētia eccleſiam letificat.
Eccli.iij. Qui obedit patri refrigerabit matrem.ſcilꝫ ec-
cleſiam militantem. Item hominē gloꝛificat. Roma.vlt.
Obedientia veſtra in omnem locum diuulgata eſt. Ani
mam caſtigat a libidine ppꝛie voluntatis.j.Pet.j. Ani-
mas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis. Iteꝫ
conſeruat animam. Pꝛouerb.xix. Qui cuſtodit manda-
tum:cuſtodit animam ſuam. Obedienteꝫ merito cuſto-
dit domin⁹ tanq̄ ſuum. Pꝛouerb.xxix. Verbum cuſtodi
ens filius extra perditionem erit. Eccl's.viij. Qui cuſto-
dit pꝛeceptum non experietur quicq̄ mali. Item obediē
tia homini pacem dat. Pꝛouer.xiij. Qui timet pꝛeceptū:
in pace verſabitur.j.Machab.xiiij. Siluit terra iuda oi-
bus diebus Simonis.ſiluit.i.quieuit:vel pacem habuit.
Simon obediens interpꝛetatur. Et vere verus obediēs
ſilet coꝛde ⁊ oꝛe: non murmurans de iniunctis nec intus
nec extra. vnde ⁊ pacem habet quicq̄d ſibi cōmendetur.
Eſaie.xlviij. Utinā attendiſſes ad mandata mea. fuiſſet
quaſi flumen pax tua. Item obedientia benedicti homi-
nem facit. Deutero.xj. Pꝛopono vobis benedictionem:ſi
obedieritis mādatis.eiuſdem.xxviij. Venient ſup te oēs
benedictiones iſte ⁊ appꝛehendent te.ſi tamen pꝛecepta
eius audieris benedictus tu in ciuitate ⁊c. Iteꝫ facit ho
minē beatum. Matth.xvj. Beatus es Simon bariona.
Pꝛouer.xxix. Qui cuſtodit legem beatus eſt. Obedien-
tia in pſenti hominē dignum pꝛelatione efficit. Unde do
min⁹ Simonem pꝛefecit ceteris apoſtolis. Matth.xvj.
j.Mach.ij. Simon frater veſter ſcio q̄ vir ꝯſilij eſt. ipſuꝫ
audite ſemp.⁊ ipſe erit vobis pater. In vita beati Gili-
berti dicit̄. Pꝛeeſſe nō audeat: qui ſubeſſe non didicerit.
nec obedientiā a ſubditis imploꝛet:qui eam pꝛelatis ex-
hibere (.ij.q.vj.qui ſe ſcit.j.⁊.ij.) nō nouit. Pꝛius quidem
debet eſſe diſcipulus q̄ magiſter.lix.diſt.oꝛdinatos.ex de
elec.cū in magiſtrū. Atqui inuerecūde repente religioſi
pꝛepoſiti ducatum ambiunt:quia nec eſſe adhuc milites
didicerunt. Quid putamus:quid iſtis ſubiectis pꝛeſtatu
ri ſunt:qui ante q̄ diſcipulatus limen attingant:tenere
locum regiminis nō foꝛmidant?lix.diſt.hoc ad nos. Et q̄
ſub alio eſt vel eſſe debet:alium ſub ſe habere non debet.
ff.de adult.ſic eueniet.ff.ad mace.filium habeo.lvj.di.mi
ſerum. Item obedientia ad regnū celi introducit. Mat.
xix. Mar.x.⁊ Luce.xviij. Si vis ad vitam ingredi: ſerua
mandata. Inobedientia clauē paradiſi amiſit:ſed obedi
entia eā recuperauit. Unde Simoni Petro dicit̄ Mat.
xvj.⁊.xxiiij.q.j.quodcūq. Dabo tibi claues regni celoꝛū.
Item obedientia vitam homis feliciter cōſummat. Job
xxxvj. Si audierint ⁊ obſeruauerint:cōplebūt dies ſuos
in bono:⁊ annos ſuos in gloꝛia. Si autem nō audierint
tranſibūt per gladiuꝫ. Item de obedientia dicit Greg.
q̄ non tam eſt virtus q̄ mater virtutum.quod ideo dicit
quia obediētia pꝛoducere poteſt motus omniū virtutū.
omnes eīm poſſunt iuberi. ⁊ ſi aliquis pꝛoducat motus
illos qui iuſſus eſt:obedientie ſunt.⁊ de hoc ſupꝛa in iſto
ar.in.§.iterum etiam.v.item obedientia.tactum eſt. Itē
ſuper illud Geneſ.ij. Ligmūq; ſcientie boni ⁊ mali. dicit
gloſ.Aug. Obedientia ſola veriſſima eſt virtus: creatu-
re ſubdi rationali ſub dei poteſtate degenti. Quod pōt
intelligi dictum eſſe. pꝛimo quia obedientia perficit ho-
minem ex parte illa qua habet comparationē ad deū ſub
quo eſt.⁊ reſpectu actus qui eſt nobiliſſimus tanq̄ finis
hominis. Finis enim eſt optimū in vnoquoq;. Hic actus
eſt obſeruatio mādati diuini. Eccl's vltimo. Deū time et
mandata eius obſerua.hoc eſt omnis homo. Secundo
poteſt hoc intelligi dictum pꝛopter meritū. ad quod va
let obedientia. Unde ſuper illud Gen.ij. Ligmūq; ſciētie
dicit Aug. Opoꝛtebat vt homo ſub domino poſitus ab
aliquo pꝛhiberetur:vt eſſet virtus merendi. Obedientia
(dum aliquis intendit facere volūtatem ppꝛiam) nō vi-
detur mereri:niſi apud ſeipſum. Ab illo eīm merces expe
ctatur cui ſeruitur:vel cuius volūtas fit. Non meretur er
go apud alium:niſi qui nō vult facere volūtatem ppꝛiā.
qd̄ eſt obedientie. Unde ⁊ Greg. Sola eſt obedientia q̄
meritū fidei poſſidet. Tertio poteſt intelligi dictū Aug.
pꝛopter maioꝛem difficultatem. Uirtus eſt eīm circa diffici
le.iuxta ſapientem. Et nomen virtutis a vi videtur eſſe
deductum. Difficillimū autem videtur agere cōtra ſe.qd̄
facit obediēs.qd̄ ſonat nomen obedientie. Obedire eīm
eſt ꝯtra audire.ꝯtra ſcꝫ ppꝛium ſenſum ⁊ ppꝛiam volun
tatem. Greg.ſuper.j.Regū.xv. Melioꝛ eſt obedientia q̄
victima.quia per victimā aliena caro: per obedientiam
vero ppꝛia mactatur.⁊ de hoc ſupꝛadictum eſt. in ar.liij.
in.§.tertius erroꝛ.v.qui autem. Obediētia quaſi quod-
dam martyriū eſt ſcḋm Climacum. Greg. Tanto quiſq; ci-
tius deum placat:quāto repꝛeſſa arbitrij ſui ſupbia gla-
dio pꝛecepti ſe immolat. Obediens quaſi pꝛopꝛium ſibi
amputat pꝛo chꝛiſto caput:⁊ caput ſibi chꝛiſtū conſtituit
vel eum qui loco eius eſt.qui martyꝛium pꝛo chꝛiſto ſuſti
net:vnam voluntatem ſibi amputat.ſcꝫ volūtatem viuē-
di.ſed obediens omnē voluntatem:⁊ ſepius vſq; ad moꝛ
tem. Obediētia maxime ppꝛie volūtati detrahit.⁊ ideo
virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc ſolum virtuti ad-
ijciens:qd̄ pꝛopꝛie voluntati detraxeris. Poeta. Eſt virt⁹
placidis abſtinuiſſe bonis. Pꝛopter ea q̄ dicta ſunt amā
da eſt obedientia a fidelibus tanq̄ mater eoꝛū.j.Pet.j.
Sperate in eam que offertur vobis gratiam in reuela-
tione Jeſu chꝛiſti quaſi filij obedientie. ¶ Sequit̄ de ijs — *Quib⁹ iuuetur obedientia.*
que iuuare poſſunt obedientiā:vt aliquis ad eaꝫ magis
reddatur flexibilis. Pꝛimū eſt exilitas. vt patꝫ in virga q̄
pꝛopter exilitatem flexibilis eſt.etiam ferrum ſi ſit ei ſlevel
tenue:flecti poteſt.ſic exilitas humilitatis perſpicue va-
let ad obedientiam. Unde cantoꝛ Pariſienſis humilita-
tem poſuit matrē obedientie.⁊ Phil.ij.pꝛemittit humili
tatem chꝛiſti. Apoſtolus. Humiliauit inquit ſemetipſum
factus obediens ⁊c. Augu.xiiij.de ciui.dei. Obedientia
niſi humilium eſſe non poteſt.humilitas eīm vacuitas eſt
pꝛopꝛij ſenſus ⁊ voliti.⁊ alienū ſenſum ⁊ volitum recipit
quaſi vacua a ſuo.⁊ ſic fit obediens. Superbus ſenſum
ppꝛium retinens nō recipit ſenſum alienū ⁊ velle.⁊ ideo
non obedit. Pꝛouerb.xxvj. Uidiſti hominē ſapiētem ſibi
videri:magis illo ſpem habebit inſipiens. Cibus nimis
ſalitus quaſi perdit⁹ eſt.facilius ſal cibo additur q̄ ſub-
trahatur. Sic qui ad religionem venit:ſi ſal pꝛopꝛij ſen-
ſus in eo nimis abundet:non eſt aptus religioni. Facili⁹
homo ſimplex religioſus bon⁹ efficitur q̄ ſapiēs. Bern.
ad fratres de monte dei. Superbia quantūuis ſibi pꝛu-
dens videatur:dimittenda ⁊ abigenda eſt. Si enim ad-
mittitur ſuperbus. pꝛima die qua incipit habitare icipit
leges dare.nimiū vo ſtultus diſcere non pōt quas inue-
nit. Eccli.xix. Melioꝛ eſt qui minuitur ſapientia: ⁊ indi-
get ſenſu in timoꝛe dei: q̄ qui abundat ſenſu ⁊ tranſgre-
ditur legem altiſſimi. Timoꝛ quideꝫ exiſtimat pericula:
etiam que non ſunt.defectus ſuos ſcrutatur ⁊ inuenit ſe
ſenſu indigere.⁊ ſic timoꝛ humilitatem introducit. Hu-
militas vero videns ſenſum ſuū non ſufficere:alieno ſen
ſui acquieſcit.nec vult habere ducem illū qui in tot foue
as cum pꝛecipitauit.ſcilicet ſenſum pꝛopꝛium. ¶ Secū-
dum eſt aſſuefactio.vnde equus aſſuefit circumuolutio-
nibus: vt facilius ad voluntatem ſeſſoꝛis flecti poſſit.
Pꝛouerbioꝛum.xxj. Equus paratus ad diem belli.domi
nus autem ſalutem tribuet. Equus autem eſt religioſus
cui frenum obedientie impoſitum eſt. Zacha.x. Poſuit
eos quaſi equos gloꝛie ſue in bello. Operatur autem
deus in viro religioſo gloꝛioſa ⁊ ſalutifera.⁊ ideo equus
gloꝛie poteſt dici. Hic equus per aſſuefactionem paran-
dus ad obedientiam/vt vult ſeſſoꝛ eius.i.pꝛelatus.nūc ad
dexteram pꝛoſperitatis: nunc ad ſiniſtram aduerſitatis
vertit̄.aliter in die belli ſuccūbet: qn̄ ſcilꝫ aliquid graue
iniūgetur. Religioſus qui in ſua voluntate nutritur:de-

ſtruitur. ¶ Tertium eſt ignis amoꝛis. vt patet in cera ꝗ̄
calefacta facile flectitur. ⁊ in metallis que ab igne lique
fiunt: ⁊ ſic facile foꝛmam rei cui infunduntur accipiunt.
Et hoc valere poteſt ad hoc ꝙ coꝛ per obedientiā magis
flexibile fiat: ſi ignis diuini amoꝛis oſtēdatur. Qualiter
deus dilexit nos. Luce. xij. Ignē veni mittere ⁊c. Frequē
ter cogitandus eſſet amoꝛ ille/ ex quo ꝓ nobis altiſſim⁹
obedire voluit vſq₃ ad moꝛtē crucis. Phil. ij. vt cōfunde
remur inobedientes eſſe ad leuia que nobis ex eius īpe
rio iniungūtur. Leuit. vj. Ignis in altari, ſcʒ coꝛdis mei
ſemꝑ ardebit. quem nutriet ſacerdos/ homo contritus
ſubijciens ligna/ ſcʒ memoꝛiā crucis. per ſingulos dies/
ſcʒ cōtinue. ¶ Quartū eſt ſeparatio rei ab aliquo magꝭ
flexibili cui adherebat. vt ꝑʒ in coꝛio adherēti ligno: qđ
flecti nō poteſt niſi a ligno ſeparetur. ſic expedit ei ꝗ̄ ꝑfe
cte obedire vult: ꝙ voluntatem ſuā ab omni re tēpoꝛali
ſeparet: ⁊ eam recolligat. vt habeat eā paratam quando
mādatum ſuperioꝛis veniet. ps. cxviij. Paratus ſuʒ ⁊ nō
ſum turbatus. Item. ps. lvj. Paratum coꝛ meū deus pa
ratum coꝛ meum. Bern̄. Paratum ad ſublimia/ paratuʒ
ad humilia/ paratum ad oia. ¶ Quintū eſt alicui⁹ liquo
ris admiſtio. vt pellis dura vngitur: vt ſit tractabilioꝛ. et
terre dure aqua miſcetur. ſimiliter vnctio gratie neceſ
ſaria eſt vt coꝛ magis obediens fiat. Ideoq₃ qui in reli
gione eſt frequēter in oꝛatione debet ſupplicare vt gra
tiam obediēdi ei tribuat: ⁊ coꝛ eius leuiat ⁊ humiliet ſpi
ritusſanctus: ⁊ prelato beneplacitum ſuū deus inſpiret.
Aug. x. lib. ꝯfeſ. Domine cōtinentiā iubes. da qđ iubes. et
iube qđ vis. ¶ N Valet etiam ad obedientiā imperan
tis modeſtia. Seneca. Remiſſius imperāti melius pare
tur. Greg. Qui ab vnoquoq₃ bono etiā ſubiectos vetat:
neceſſe eſt vt multa ꝯcedat. ne obedientis mens fundit⁹
ītereat: ſi a bonis oibus repulſa ieiunet. Unde dn̄s Ade
vnicā arboꝛem ꝓhibuit: oēs alias cōceſſit. Gen̄. ij. ⁊ iiij.
Reg. xij. populus inobediēs factus fuit ꝓpter graue im
periū. iij. Reg. xij. vij. q. j. deniq₃. facit ad hoc. xxvj. q. vij. al
ligant. xlv. di. cum btūs. Unde ⁊ dn̄s nō ꝑcepit Petro: ſʒ
rogauit vt nauē a terra ſubducat. Luce. v. In quo cōfun
ditur ſupbia prelatoꝝ qui ſemꝑ imperant: ⁊ ꝑ obediētiaʒ
mandant: ⁊ vix aut nunꝗ̄ rogant. Gladius in manu fu
rioſi ꝑceptum ꝑceps in oꝛe p̄lati. Ezech. xxxiiij. Cū auſte
ritate imperabatis eis ⁊ cū potentia. xlvij. di. hoc hʒ. faci
unt ad hec. xlv. diſti. licet. j. ⁊ ij. xcv. diſt. eſto. xj. q. iij. rogo.
Hoc etiā eſt ꝯtra illos prelatos qui pꝛo quacūq₃ cauſa ⁊
ꝑcipitanter excōicationis ſniās ⁊ aliam cenſuram fulmi
nant in ſubiectos. ꝯtra illa. c. xj. q. iij. nemo. c. nullus ſacer
dotū. ex̄ de ſen. excō. ſacra. ⁊. c. ti. cum medicinalis. li. vj. et
de re iud. cū eterni. lib. vj. Seneca. Generoſus eſt anim⁹
⁊ in ꝑtāte naturaliter recalcitrās. facilius ducitur ꝗ̄ tra
hatur. Vera em̄ obedientia ⁊ pura imponēda charitatē
reſpicit nō timoꝛem. j. Per. j. Caſtificantes aīas in obedi
entia charitatis. Ouidius. Si quotiens peccant hoies
ſua fulmia mittat Juppiter: exiguo tempoꝛe nullus erit.

Obediẽtie grad⁹ ſeptem

¶ O Gradus autē obedientie ſm̄ Bern̄. ſeptem ſunt.
¶ Pꝛimus eſt obedire libenter. quē gradū (vt ipſe ait)
nec pōt aſcendere qui voluntatē pꝛecipientis ſed ſuam
nō fecerit. Libenter obediebat qui dicebat Joā. iiij. ⁊ vj.
Meus cibus eſt vt faciam voluntatē eius qui miſit me.
Aug. x. lib. cōfeſ. Optimus tuus miniſter eſt: qui nō ma
gis intuetur a te audire qđ ipſe voluerit: ſed potius hoc
velle qđ a te audierit. Bern̄. Quiſquis occulte ſatagit vt
qđ vult ipſe hoc ei pꝛelatus iniūgat: ipſe ſe ſeducit ſi foꝛ
te ſibi quaſi de obedientia blandiatur. Neq₃ em̄ in ea re
ipſe p̄lato ſed magis ei pꝛelatus obedit. Paratā ad deū
voluntateʒ oſtendit Paulus dicēs. Act. ix. Dn̄e quid vis
me facere. Bern̄. in ſermonibus. Nec dubiū quin amplio
rem gratiā mereatur qui obedientē ſe exhibet ante man
datuʒ ꝗ̄ qui obedire ſatagunt poſt mandatū. Requirit
dn̄s oblationes voluntarias. Exo. xxv. Ois volūtarius
⁊ pꝛono aio offerat pꝛimitias dn̄o. coacta em̄ ſacrificia
deo nō placēt. xx. q. iij. pꝛeſens. Sed quidaʒ religioſi ſunt
ſimiles ruſticis qui dnis ſuis nullum ſeruitium volūt fa
cere niſi coacti. ⁊ de hoc ſupꝛa dixi. Et notandū ꝙ liben
ter obedire pꝛecipue laudabile eſt quū grauia iniungū
tur. Unde ſuper illud. j. Reg. xv. Melioꝛ eſt obedientia.
gloſ. Aug. Sciendū eſt ꝙ obedientia aliquādo recuſat.
viij. q. j. ſciendum. ⁊ de hoc. s. Hinc Moyſes ꝑncipatum
populi humiliter recuſat. Exod. iij. ⁊ iiij. c. Paulus autē
audacter dicit Actuū. xxiij. c. Ego nō ſolum ligari in hie
ruſalem: ſed moꝛi paratus ſum. Eſt notanduʒ inſuper ꝙ
obediētia in difficilioꝛibus humiliatis gratioꝛ eſt. ⁊ ex vl
tima ſuperbie radice pꝛocedit. Bern̄. de pꝛecepto ⁊ diſpē
ſatione. In obediendi ratione hec regula generalis te
neatur. vt in difficilioꝛibus quibuſq₃ agendis obediētia
gratioꝛ ꝗ̄ pꝛeuaricatio grauioꝛ iudicetur. Et in facilioꝛi
bus minuſq₃ oneroſis contēptus dānabilioꝛ ꝗ̄ actus cō
mendabilioꝛ exiſtimetur. Aug. xiiij. de ciui. dei. In para
diſo tanto maioꝛ inobedientia fuit: quāto id quod pꝛece
ptum eſt nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna eſt
inobedientia: pena ꝓpoſita. Quiſnā ſatis explicet quan
tum malum ſit nō obedire in re facili: ⁊ tante poteſtatis
imperio: ⁊ tāto terrenti ſupplicio? ¶ Secūdus gradus
eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enim videmus ſm̄
Bern̄. poſt pꝛecipientis imperium multas facere q̄ſtio
nes: ſepius ingeminare/ Unde hoc venit? Quis hoc inue
nit conſiliuʒ? inde murmuratio/ excuſatio/ ſimulatio/ im
poſſibilitatis aduocatio. ps. xvij. In auditu auris obedi
uit mihi. vt oſtendat vno eodemq₃ momento pꝛoceſſiſſe
⁊ imperantis imperium ⁊ obſequentis obſequium. ⁊ de
hoc ſatis ſupꝛa. ¶ Ad ſimplicitatem obedientie ꝑtinet
non iudicare quid vel quare pꝛecipiatur. Bern̄. in lib. de
conſideratione. Omnibus nobis maxime in cōuerſiōis
initio nulla magis virtus nobis neceſſaria eſt: ꝗ̄ ſimpli
citas humilitas ⁊ grauitas verecūda. Bern̄. ad fratres
de monte dei. Perfecta obedientia maxime in ſuſcipien
te indiſcreta eſt. hoc eſt nō diſcernere quid vel quare pꝛe
cipiatur. ſed ad hoc bene niti: vt fideliter ⁊ humiliter fiat
quod a maioꝛe pꝛecipitur. Idem loquens de nouitio ait.
Stultus fiat: vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio
vt in hac parte nulla ſit ei. Idem in ſermonibus. Rara
auis in terris diſcretio. Ideo diſcretionis locum fratres
in nobis ſuppleat virt⁹ obediētie: vt nihil plus nihil mi
nus nihil aliter ꝗ̄ imperatum ſit faciatis. Deutero. xij.
Quod pꝛecipio tibi hoc tm̄ facias: nec addas quicꝗ̄: nec
minuas. facit qđ legitur ⁊ no. xlv. diſt. diſciplina. ex̄ de of.
cuſt. c. j. Quum Julius Ceſar in perdomandis hoſtibus
quinq₃ annoꝛum ſibi permiſſum terminū pertranſiſſet:
licet gloꝛioſe triūphaſſet: honoꝛ tamen debitus denega
tus eſt ei. nec vꝛbem intrare permiſſus eſt: eo ꝙ vltra ter
minū ſibi pꝛefixum moꝛam traxiſſet. Deutero. xij. Non fa
cietis ibi quod nos facimus hic hodie. ſinguli quod re
ctū ſibi videtur. Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. narrat de Toꝛ
quato qui filiū: qui non ſolum nō cōtra patriam ſed etiā
pꝛo patria pugnabat: tamen quia contra imperium ſuū
hoc feciſſet occidit: ne plus mali in exemplo imperij con
tempti ꝗ̄ gloꝛia occiſi hoſtis eſſet. ⁊ etiam hoc poſui in
pꝛima parte iſtius operis. s. in. §. ſed licet. v. conſimile. in
xlij. ar. ⁊. in. §. cum vo. v. amplius. in. xlij. ar. Scđm etiam
leges ſi quis extra aciem contra pꝛeceptum ducis etiam
foꝛtiter pugnauerit ⁊ vicerit: tamen punitur. quia cōtra
pꝛeceptum fecit. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. ⁊ no. xxiij. q.
v. relegentes. in gloſ. j. Et Bern̄. ſuper Canti. Qui veſtri
curam ſemel credidiſtis: quid rurſus de vobis vos intro
mittitis? Perfecte obediens debet ſe habere vt iumen
tum. ps. lxxij. Ut iumentum factus ſum apud te. Idem
lxxvj. Deduxiſti ſicut oues populum tuum. Et iterū. lxxix.
Qui deducis velut ouē Joſeph. De iſta materia ſatis
per Jo. caſſ. in. iiij. li. de inſtitutis renūtiantiū in vlti. c. de
nouitio ꝑ p̄rem Pynufiū infoꝛmato. Simplicitateʒ obe
dientie multū amabāt antiqui patres in diſcipulis ſuis.

ideo in principio non precipiebant eis congrua & discre- ta. Unde in vitis patrũ dicit quidã abbati pastori. Seniores nõ loquũtur ab initio fratribus recta sed magis distorta. & si viderint quia ea que torta sunt faciũt: iam eis nõ loquũtur nisi quoad expedit: agnoscentes qm̃ in oĩbus obedientes sunt. Debent inferiores audire mandata seniorũ & prelatorũ: quasi a deo decerentur. Matth. x. Qui vos audit me audit. Luce. x. xi. di. in nouo. Unde sicut nõ discernerent si aliquid a deo eis preciperetur: sed humiliter illud implerent: sic nõ debent disceptare de mãdatis plati. Bern. Nõ te moueat magistri imperus indiscreta potestas: sȝ memento q: nõ est potestas nisi a deo & qui potestati resistit: deo resistit. xi. q. iij. qui resistit. xxiij. q. i. quid culpatur. Roma. xiij. Colos. iij. Ephe. vi. Hebre. vltio. Serui obedite per oĩa dñis. Et sequit. Quodcũq; facitis ex animo operamini sicut dño et nõ hominibus. ❡ Tertius gradus est hilariter obedire. Hilarem enim datorem diligit deus. ij. ad Cor. ix. ex̃ de dona. c. i. Bern. Serenitas in vultu, dulcedo in sermonibus, multũ colorant obedientiã obsequẽtis. Nubilosa corporis cõpositio, & facies tenebris tristitie occecata vel obfuscata, ab animo recessisse sinceram & iocũdam animã signãt. Incompositio em̃ corporis (ẽm Aug.) inequalitatẽ mentis indicat. xli. di. §. sicut ergo. Sed & superior cũ hilari vultu precipiat. Qui em̃ libenter obediat hoĩ tristitiã efflanti. Ephe. vi. ibi. Et vos dñi eadem facite illis remittẽtes minas. Eccli. xxxv. In oĩ mãdato hilarem fac vultũ tuũ. Ouidius. Super omnia vultus Accessere boni. Qui cũ murmure obediunt felle deum pascũt. ps. lxviij. Dederũt in escam meã fel. Cibus christi obedientia est. vt supradictum est Jo. iiij. Meus cibus est &c. fel inquã murmur. Obedientia taliũ est quasi obedientia demonũ. Ad p̃ceptum enim christi exibant demonia a multis clamantia. Luce. iiij. qui licȝ obediant, nõ tñ obedientes sunt: et si dicantur esse. Matth. xxvij. Inuenerunt hoĩem cireneum simonem noĩe: & hunc angariauerũt. Uere em̃ tales cum multa sui angaria & prelatorũ tristitia & melancholia obediunt. sicut hodie inter religiosos continua experientia manifestat. Tales sunt vt magni lapides: q̃ moueri non possunt sine afflictione mouentis. Eccli. x. Qui trãsfert lapides: affligetur ab eis. Ad lraȝ hodie si platus trãsferat de loco ɔsolabili fratrem ad aliũ locum nõ sibi consolabilem: afflictionẽ & persecutionẽ recipiet a fratre trãslato. Tales sunt vt rote carri: nõ solum in hoc q̃ p defectu vnctionis murmurant: sed q: vnus alterũ precedere non vult. nõ faciam hoc dicit vnus nisi ille idem fecerit. Eccli. xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri. vnde Jo. xxi. quũ dixisset dñs Petro: Sequere me. & ille dixisset de Joãne. Hic aũt quid: ait ei dñs. Quid ad te: tu me sequere. Tales etiam sunt sicut imagines in edificijs que sustinẽt columnas: que in facie tristitiam ostendũt. ❡ Prelat⁹ cuius subditi cum tristitia & murmure obediũt: similis est illi q̃ habet oĩa mẽbra infirma: q; necesse habet mouere: & nullum mouere põt sine magno labore & dolore: vnde est in magna miseria. Prelatus talis imperat isti: & ipse affligitur & contristatur. & ipse cum eo. & sic qui obsequi debuerunt offendunt. Hebre. xiij. Obedite prepositis vestris: & subiacete eis. Ipsi em̃ peruigilant quasi rationẽ pro animabus vestris reddituri. vt hoc faciant cũ gaudio & nõ gementes. hoc em̃ nõ expedit vobis. Seneca in li. de officijs. Ita a natura comparatũ est: vt altius iniurie q̃ merita descendant. Illa cito defluũt. has tenax memoria custodit. Satisfacit dñs pro obedientia aliquorũ: si afflictionem quã ipsi faciũt superioribus suis ignoscit. Quã hodie rationem prelatus pro subdito reddet dño: quũ raro hodie quis obediat: nisi vbi consolationem suam videritꝰ Secure dicat eis prelatus si eos correxit: Mũde sunt manus mee a sanguine vestro. Actuũ. xx. xliij. di. ephesijs & vide q̃d legit & no. ex̃ de off. or. irrefragabilis. ❡ Quartus gradus est velociter obedire. Luce. xix. dictũ est Zacheo. Festinans descende. & subditur remuneratio. Hodie salus huic domui facta est. Matth. iiij. Illi continuo relictis reb⁹ secuti sunt eũ. & de Mattheo dĩ: Matth. ix. & Luce. v. Surgens secutus est eum. Hiero. Perfecta obedientia est imperfecta relinquere. Canti. v. Manus eius tornatiles. Ualde gratum soler esse p̃cipibus quũ precepta eorũ velociter adimplent. Prouerb. xxij. Uidisti hoĩem velocem in opere suo. coram regibus stabit. non erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle moras: nocuit semp differre paratis. ex̃ de reg. iur. li. vi. mora. Marianũ rauenatem epm̃ reprehendit Greg. q̃ statim in iniunctis sibi non obediuit. xviij. q. ij. dudum. Et episcopuȝ sipontinũ. xxvij. q. i. si custos. ibi. Et statim nõ solum &c. Et Sergiuȝ defensorem. c. q. & causa. si homo. ibi. Omni ergo dilatione, omni excusatiõe postposita. Et pape Uictor dicit. Nã si hoc agere cito neglexeritis &c. xc. dist. c. si. Et hic adde q̃ scripsi. s. in. §. species acidie. v. alia species acidie est tarditas. in ar. lxxv. Et Gelasius Castoriuȝ epm̃. xviij. q. ij. pridem. ❡ Quintus gradus est viriliter ad implere mãdatum. Bern. Manũ tuam misisti ad fortia. agendũ est instanter & constanter obediendum. Nec inter asperitatem verberũ tam regalis est semita relinquenda. & loquit de semita obedientie. ps. xxvi. Viriliter agite. Christus hãc semitam etiã pro morte ignominiosissima relinquere noluit. Phil. ij. Factus obediens vsq; ad mortem. Bern. ad fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quum subditus aud't obedientiã quã multis expetierat votis: quũ ei precipitur quod redoleat dignitatem: Econtrario meritum assigna illi obedientie que terreat animũ audientis: grauis ad audiẽdum: grauior ad implendũ: & grauissima ad tenendum. Ad hoc facit. xix. dist. in memoriaȝ. in pn. & c. di. cõtra morem. in prin. ❡ Sextus gradus est humiliter obedire. vnde Bern. Magna virtus humilitatis: sine cuius obtentu virtus fortitudinis non solũ virtus non fit: sed etiam in superbiam erũpit. Lu. xvij. Quũ feceritis omnia que precepta sunt: dicite Serui inutiles sumus. quod facere debuimus fecimus. ❡ Septim⁹ gradus est indesinenter obedire. Bern. Perseuerantia singularis est filia summi regis. Matth. x. & xxiiij. Qui pseuerauerit. vij. q. i. suggestum. Ideȝ. Quid currere pdest: & ante metam cursus deficere: Sic currite vt comprehendatis. i. ad Cor. ix. Greg. in moral. Incassum quippe bonum agitur: si ante vite terminuȝ deseratur. quia frustra velociter currit: qui prius q̃ ad metaȝ perueniat, deficit. de hoc de peni. dist. iij. incassum. et de hoc legitur & no. ex̃ de renun. c. i. ❡ Hi sunt septem gradus scale quam vidit Jacob. Gen. xxviij. Hanc visionem vidit iacob dormiẽs in itinere lapide supposito capiti. glos. Caput ponit in lapide: qui christo inheret mente. Et ẽm Augu. In itinere dormire: est in via huius seculi ab impedimẽto seculariũ actionum quiescere. Beatus Basilius, & Augustinus, & Benedictus, & Franciscus, qui religiones instituerunt: quũ christo corde adhesissent: & a curis huius seculi quiescerent: spiritualiter viderunt visionem illam. Scala hec obedientia est. iuxta illud. Si vis ingredi ad vitaȝ: serua mandata. Matth. xix. Mar. x. Luce. xviij. Cuius duo latera possunt intelligi, paupertas voluntaria, & continentia: vel abrenuntiatio propriȝ sensus & proprie voluntatis. ❡ Attendenda autem sunt quatuor: que de hac scala dicuntur. & tria infra adduntur. Primũ est q̃ erat stans super terram. in quo notatur rectitudo intentionis. que debet esse in ijs qui viam obedientie aggrediuntur. & excluditur per hoc macula intentionis terrene eorũ qui habent terrenã intentionem in religione. in q̃bus scala non stat sed potius iacet sup terrã. Eccl's. iiij. Custodi pedem tuũ. i. intentioneȝ & affectionem ingrediendo domũ dei. ❡ Scdm̃ est. ca cumen eius tãgebat celũ. in quo figuratũ est q̃ cõuersatio religiosorũ in celis dȝ esse. iuxta Paulũ. Nostra cõuersatio in celis est. Phil. iij. Vel q̃ immediatus trãsit⁹ est in morte a via pfecte obediẽtie i celũ. q: ẽm

Eadide est & ipẽrãdum & obediendum.

Qd̃ p̃cep tũ est cito impleat

Circa scalaȝ ab iacob visam cõsiderãda.

Bern. A cella itur in celum. Parum em̄ vel nihil morantur perfecte obediētes in purgatorio: quia hic in purgatorio vixerunt. Uera em̄ religio purgatoriū ⁊ fornax est: in quo purgantur ⁊ depurgantur viri religiosi. de quo purificatorio igne. xxvij. q. j. ipudicas. ⁊ iuxta illud. Tāq̄ aurum in fornace ⁊c. Sapiē. iij. Et illud Eccli. ij. ⁊. xxvij. vasa figuli probat fornax. de pe. di. ij. si em̄. vltra. iiij. colū. ꝟsi. sedet. Et quia magis lucri est obediētia: vt supra plene ostēsum est: ideo sufficit hic soluere debita. quia in ꝟo obediente christus viuit ⁊ operatur. Gala. ij. Uiuo ego quasi nō ego. viuit vero in me christus. Nec est verisimile ꝙ in futuro deus sit eoꝝ vltor. quorum hic est author.

¶ Tertium est ꝙ Jacob vidit angelos ascēdentes ⁊ descēdētes per scalam illam. in quo insinuatur ꝙ via obedientie vita angelica est. siue em̄ descendant vere obedientes fratribus suis ministrādo. ps. ciij. Qui facit angelos suos spūs: ⁊ ministros suos ignem vrentem. siue ascēdant deo adsistēdo in oratiōe/meditatione/lectione/sicut angeli qui semper vident faciē patris. Matth. xviij. ad modum angelorum voluntatem dei peragūt. ad hoc ex de renun. nisi cum pridem. §. porro. xxxvj. dist. c. vlti. Unquātum ad illos ipletur illa oratiōis dn̄ice petitio/Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra. Matth. vj.

¶ Quartum est ꝙ domin⁹ erat innixus scale. in quo insinuatur ꝙ ꝑfecta obedientia se habet immediate ad deum. Nulluz em̄ interuallum vel modicum est inter mortem veri obedientis ⁊ diuinam visionem. ps. lxxij. Tenuisti manum dexterā meā: ⁊ in voluntate tua deduxisti me: ⁊ cum gloria suscepisti me. Esa. lviij. Si auerterꝫ a sabbato ⁊c. ⁊ sequitur/Dum nō facis volūtatem tuam ⁊c. sequitur. Sustollam te super altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Jacob patris tui. Multuz debet incitare eos q̄ sunt in cella obedientie ad ascendendum viriliter spes ⁊ desiderium videndi dominū innixum scale. sicut quū clamatur in obsidione alicuius castri illum habiturum centum libras qui ꝑmo intrauerit spes. ⁊ desideriū tanti lucri facit aliquos per scalam ascendere tenentes clypeos supra se: licet lapidibus desuper percutiantur. Sic spes ⁊ desiderium paradisi deberent facere vt homines per scalā obedientie ascenderent: omnes aduersitates que occurrerēt superando. Matth. xj. Regnum celoꝝ vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. Uere enim violēti sibi sunt: qui abnegantes ꝓpriam voluntatem/cogunt se alijs obedire. Felix talis coactio que est regni possessio. Item insinuatur ex hoc ꝙ domin⁹ innixus erat scale: ꝙ ipse paratus est iuuare ⁊ cōseruare eos qui viam obedientie aggressi sunt quasi suos. ps. lxij. Adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Attendendum est etiam qđ sequit̄. Uere domin⁹ est in loco isto. dicit Jacob. Deus se exhibet specialiter vere obedienti: eum iuuando/conseruando/prouidendo. ⁊ merito: quū ille exhibeat se seruū dei voluntatem eius adimplēdo.

¶ Itē attende ꝙ Jacob postea dixit. Q̄ terribilis est locus iste. sanctus locus religionis ꝓpter dn̄i ꝑsentiam. solicite em̄ se debēt habere ꝑcipue q̄ sunt in religione: pro eo ꝙ ibi domin⁹ presens est. Hoc est vnū illoꝝ que deus requirit ab homine: scilꝫ solicite ambulare coram deo suo. Michee. vj. Terrorem domini incutere ijs qui peccant in locis sanctis pena eorum qui in locis sanctis peccauerunt: vt pena luciferi. Esa. xiiij. xvj. q. ij. c. visis. Et pena adam. Gen. iij. de vtroq̄. xl. di. quelibet occulta. Et Heliodorus quia profanauit templū: accipiens pecunias depositas in erario eius: calcibus equi terribilis apparentis percussus semiuiu⁹ relictus est. ij. Macha. iij. sequitur. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Domus dei dicitur religio: quia in vere obediētibus domin⁹ habet domū. Porta vero celi vocatur religio: ꝓpter ꝓpinquitatem quā habet perfecta obedientia ad dei visionem. Sed ve illis qui de porta celi faciunt portam inferni: de domo dn̄i speluncam latronuz. vt qui simoniace intrant religionem aliquā; vel ꝓprietarij sunt ibi/vel inobedientes/vel incontinētes. Mat. xxj. Marci. xj. Luce. xix. ⁊ Jo. ij. Domus mea domus orationis vocatur. Uos autem fecistis eam speluncam latronū. j. q. iij. saluator. Nil em̄ prodesse humilibus obedientia videretur: si contemptus contumacibus nō obesset. ex de postu. pre. c. j. §. nos igitur. ij. q. v. quāto. Item ve illis religiosis qui de scala celestis regni scalam faciūt confusionis. quorum peccata tanto amplius ferēt hominibus: quāto ipsi in altiori gradu sanctitatis consistunt. Stercus enim hoīs qui est post angelos nobilior creatura: horribilius feret q̄ aliarū creaturarū.

¶ In comitatu senensi cuidā simplici laboratori apparuit hec visio tēpore meo non phantastica sed verissima. videbat em̄ ille in domibus religiosorum mendicantiū scalam positam: cuius cacumē celos tangebat. que erat in terra fixa. ⁊ videbat continue ꝑ scalam illam homines ascendere vsq̄ ad celum: ꝓpellentibus eos religiosis illis qui stabant ad pedē scale. Et quū per eādem scalam ipsi religiosi ascendere niterentur: per pauci ascendebant: propellentibus eos deorsum cadere alijs viris fulgentibus qui super scalam innixi erant desuper. quā reuelationem quia simplex erat non intelligebat. vnde eā in domo predicatoꝝ retulit. sed in parabolā versa est. Ego aūt de visione timeo. quia reuera religiosi huius tēporis cum nostris ꝑdicationibus multos ad celum mittimus. sed quia dicimus ⁊ nō facimus. Matth. xxiij. in ꝑn. xix. di. scđm. j. q. j. nō q̄les. multos nō saluādos formido.

¶ ℙ Sequit̄ de partibus obedientie. Et notandū ꝙ est obedientia rephensibilis: ⁊ obedientia commendabilis. Obedientia reprehensibilis est triplex. Prima est quū quis obedit creature inferiori hoīe. vt pecunie. Eccls. x. Pecunie obediūt oīa. Scđa est quū ⁊ remissione superioris ⁊ quū ceruicositate inferioris fit. quū ille scꝫ obedit qui debet imperare. ⁊ ille imperat q̄ dꝫ obedire. quū scꝫ ille est supra q̄ debuit esse infra. ⁊ mēbrū supra verticē se extendit. Prouer. xxx. Per tria mouetur terra: ⁊ quartum qđ non potest sustinere. Per seruū quū regnauerit. facit. lxxxix. disti. ad hoc. hoc est quū ratio obedit sensui carnali: ⁊ lex rationis legi carnalis. Roma. vij. xxxij. q. v. si paulus. Tertia est quū quis in malo simpliciter scꝫ in pctō obedit. Greg. Nunq̄ ꝑ obedientiā malū fieri debet. xj. q. iij. quid ergo. c. iulian⁹. Bern. Facere malum. i. pctm̄ quolibet etiā iubente cōstat nō esse obedientiam: sed inobedientiā. Greg. Caueāt subditi ne plus q̄ expedit sint subiecti ⁊c. ij. q. vij. admonendi. Aug. Sic modus obedientie tenēdus est: vt bonis in malo nō consentias. nec malis in bono ꝯtradicas. de hoc. xj. q. iij. §. Item est qn̄ ꝯtra equitatē. cū. c. multis se. Et de hoc satis supra in ꝑncipio hui⁹ materie scꝫ de obediētia dictū est. *Obediētia rephēsibilis triplex.*

Obedientia vero cōmendabilis quedā est necessaria: quedaꝫ abundans vel perfecta. Necessaria est quū aliquis obedit in ijs in q̄bus tenet̄ obedire. Abundans vero est quū obedit in ijs in q̄bus non tenetur obedire. *Obediētia cōmēdabilis duplex.* Bern. Subiectus hmōi obedientiā q̄ finibus cohibet̄ nouerit imꝑfectam. Nam ꝑfecta obedientia legeꝫ nescit: terminis non arctatur. neq̄ ꝯtenta angustijs ꝓfessionis largiori charitate ⁊ humilitate fertur in altitudinem charitatis. Hec est ꝓfessio fratrū minoꝝ regularis: q̄ iubet in oībus obedire que nō sunt ꝯtraria aīe ⁊ regule. Nulla alia regula talem ⁊ sic strictā obedientiā hꝫ: sed limitatā. ar. xviij. q. ij. hoc tm̄. Et de hoc supra satis dictū est: maxime in isto articulo. §. sed iterū facta. ꝟ. religiosi. post. v. folia.

¶ Iteꝫ ad ꝑfectionē obedientie ꝑtinet facere nō solū qđ iubetur: sꝫ etiā sicut iubet̄. Ber. Illū optimū dixerim obediētie gradū: quū eo aīo opus iniūctum recipit̄/quo ⁊ precipitur. Gen. xvij. dr̄ de Abraā. Et circūdit carnē preputij eoꝝ statim ipsa die sicut preceperat ei dn̄s. Mat. j. Exurgēs Joseph a somno fecit sicut ei ꝑcepit angelus. Jo. xiiij. Sicut mandatū dedit mihi pr̄ sic facio.

¶ Et est notandū ꝙ est obedientia q̄ debetur ex natura: vt illa que debetur deo. Actuū. v. Obedire opꝫ deo magis q̄ hoībus. ⁊ illa que

debetur

debetur parentib⁹ carnalibus. Ephe.vi. Filij obedite parentibus vestris per oia. hoc em̄ est iustū est. ꝛ Col.iij. Filij obedite parētibus vestris per oia. hoc em̄ beneplacitum est in domino. lxxxvi. dist. nō satis. ꝟ. ceterū. Item est obedientia que nō debetur ex natura: sed habuit voluntatem principium sui: vel voluntatem liberam: vel non liberam. Voluntatem non liberā principium sui habuit obedientia quā seruus debet dño. Col.iij. Serui per oia obedite dñis vestris. Voluntatē vero liberā sui principium habuit obedientia quā vxor debet viro: vel quā subdit⁹ plato. Ephe.v. Mulieres subdite sint viris suis in oib⁹. Geñ.iij. Sub viri potestate eris: et ipse dñabitur tui. xxxiij.q.v. manifestū. c. est ordo. c. cum caput. c. mulierem. c. mulier. Heb.xiij. Obedite ergo prepositis vestris. ¶ Obedientie aduersantia.

Multa autē sunt que obedientie aduersant. et primo potissimū proprius sensus et ppria volūtas: sicut equus vidēs non est idoneus circuire ad molam: Sic qui hꝫ ppriū sensum: non est aptus volubilitati obedientie. Deutero.xij. Nō facietis ibi qd̄ nos facimus hic hodie singuli quod rectū sibi videt. Judic.xvij. In illis diebus non erat rex in isrl̄: ſꝫ vnusquisqꝫ qd̄ sibi rectū videbatur hoc faciebat. De christo dicit Luc.ij. Et erat subditus illis. Bern. Quis non erubescit obstinatus esse in cōsilio suo: quādo sapientia ipsa ipsum deserit? Proprius sensus occultus est veteris hominis qui inimicus est deo: ꝛ ideo eruēdus est. Mat.xviij. Prouerb.iij. Ne innitaris prudētie tue: ꝛ ne sis sapiēs apud temetipsum. ex̄ de cōst. c. j. c. ne innitaris. Ve qui sapientes estis in oculis vestris: ꝛ corā oculis vestris prudentes. Esa.v. Quō sensus ppriꝰ obuiet obedientie: et quō non: quere. viij.q.j. sciendū. Dicebat almus frāciscus. Nō est sine loculis: qui loculos pprij sensus sibi reseruat. Ad literā verus obediēs stultus fiat vt sit sapiēs. j. ad Corinth.iij. De cōsilio pprio nō sequēdo q̄re collationē moysi de discretione scd̄am. in li. coll. Joan. cassi. vbi etiā dicit de paulo: qui euangelium quod didicerat per reuelationē predicauerat cum virtute et signorū operatione: voluit cōferre cum Petro Jacobo ꝛ Joanne. Gala.ij. Dicebat pater Pinusius cuidam iuueni quē ad professionem recipiebat: ꝙ esset cecus ꝛ stultus vt esset sapiēs. vt dicit in. iiij. li. institutionū Joā. cassi. Et tota synodus Nicena. cccxviij. patrū stetit sententie solius pannutij. xxxi. di. Nicena. ¶ De ppria volūtate notandū est ꝙ ipsa multū deo displicet: diabolo multū placet: homini multū nocet. Nec mirū si multū deo displiceat. ipsa enim est que primo deo iniuriatur. ipsa sola aufert dñium suum deo et dat illud diabolo. Sicut em̄ obedientia efficit hoīeꝫ seruū dei: sic ppria volūtas efficit seruum diaboli. et ideo multū sibi placet. Eccli.xviij. Post cōcupiscētias tuas nō eas: et a voluntate tua auertere. si em̄ prestas aie tue cōcupiscētias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. Propria voluntas homini multum nocet. Primo enim aufert deum. Bern. sup Canti. Non dabit inobedienti copiā sui tantus obedientie amator: vt mori ꝙ nō obedire maluerit. Secūdo beneficia dei homini subtrahit. Grego. Dignum est vt ab ei⁹ beneficijs quilibet fit extraneus: q̄ eius iussionib⁹ nō vult esse subiectus. Tertio meritū euacuat. Esa.lviij. Quare ieiunauimus et nō aspexisti: et subdit. Ecce in die ieiunij inuenit voluntas vestra. Bern. sup Canti. Grandē malū voluntas ppria: qua fit vt bona tua tibi bona nō sint. Quarto hoiem excōmunicat. ij. Thessa.iij. Siquis non obedit verbo nr̄o per epistolā hunc notate: et ne cōmisceamini cū illo. xciij. dist. si inimicus. Frater qui corripit ab ecclesia et non obedit: sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus. Mat.xviij. xxiij.q.iij. notandū. ij.q.j. si peccauerit. ex̄ de iudic. nouit. nemo excōmunicat nisi p cōtumacia. xj.q. iij. nemo. Quinto hominē furē efficit. Ille em̄ q̄ est in religione proprie voluntatis: contrectat rem alienam scilicet seipsum domino inuito. legitur et no. ex̄ de. elec. dudum. Matth.xvi. Siquis vult post me venire: abneget semetipsum. vbi Grego. in homil. Non est laboriosum homini relinquere sua: sed valde laboriosum est homini relinquere semetipsum. minus q̄ppe est abnegare qd̄ habet. valde autē multū est abnegare quod est. Luce.xiiij. Ois ex vobis qui non renūciat oibus que possidet: non potest me⁹ esse discipulus. Inter alia possessa et corpus et anima est. vnde Luc.xxi. In patientia vestra possidebitis aīas vr̄as. Verus ergo obediēs nedum alijs: sed et seipso expropriatus est. vnde nec animā habet: nec corpus quodāmodo: quia prelati sunt ad vtendū. xij.q.j. non dicatis. ex̄ de elec. si religiosus. li.vi. Sexto reddit hominem maledictum. Deutero.xxviij. Si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias ꝛ facias mandata eius: venient super te maledictiones iste: ꝛ apprehendent te. maledictus eris in ciuitate ꝛc. Septimo idololatriaꝫ efficit. j. Reg.xv. Quasi peccatum ariolandi est repugnare: et scelus idololatrie nolle acquiescere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quicquid plus ꝙ deū colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie volūtas sua idolum est: cui⁹ nutus contempta dei voluntate sequūtur. et quicquid ipsa iusserit: quasi sacrosanctū adorant. ad hoc. lxxxi. dist. si qui. xxxij. dist. §. verū. ꝟ. porro. ibi ait em̄ samuel. Et de hoc etiam. s. glos. sola est obedientia que fidei meritū possidet: sine qua infidelis quisqꝫ cōuincitur: etsi fidelis esse dicatur. Inobediēs negat deum inquantū dñs est. Grego. in moral. Contra deum superbire est: precepta eius peccādo transcēdere: q: quasi iugum a se dnationis excutit: cui per inobedientiā subesse cōtēnit. Octauo hominē a dignitate eijcit: vt patet in Saul. cui dicit samuel. j. Reg.xv. Quia proiecisti sermonē dei: proiecit te dominus ne sis rex super israel. facit. xix. distin. nulli fas. Nono aduersarium suscitat. iij. Reg.xj. fecit salomō quod non placuerat dño: ꝛ suscitauit dñs aduersariū salomoni. Decimo hominē cōfundit. Osee.x. Confundetur israel in voluntate sua. Esa.xlv. Confundantur oēs q̄ repugnant ei. In hoc confunditur qui in religione ppriā voluntatem sequit: quia cōtrarium accidit ei illius quod intendit. querit alicubi consolationem: et ex hoc post habet maiorem desolationem: vel in remissione conscientie: vel impugnatione penitentie: vel infirmitatem que quandoqꝫ ex hoc sequit. Qui plus vult facere in religione voluntatem suam: plus cogitur facere cōtra eam. multa non conceduntur sibi que conceduntur vero obedienti. Jonas fugere voluit voluntatem dei: ꝛ tn̄ impleuit eam inuitus. Jone.iij. Grego. Ecce ionam fugitiuū dei potestas inuenit. sors ligat. mare recipit. et q: authoris voci obedire renuit: ad locuꝫ quo missus fuerat: suo reus carcere portatur. Undecimo hominem affligit. Unde saul inobedientem malignus spiritus exagitat. j. Reg.xvj. Homo proprie voluntatis in religione animū habet inordinatum: et ideo affligitur. Aug⁹. in. j. li. cōfessi. Iussisti dñe: ꝛ sic est: vt pena sit vnicuiqꝫ ois animus inordinatus. Duodecimo hoīeꝫ morte tēporali ꝛ eterna dignū efficit. Deutero.xvij. Qui superbierit nolēs obedire sacerdotis imperio: moriatur. ex̄ qui fi. sint leg. per venerabilem. §. rationib⁹. et de ma. et obe. c.ij. Deutero.xxj. Si genuerit homo filiuꝫ cōtumacem: qui non audiat patris aut matris imperiū: ꝛ coercitus obedire cōtēpserit: lapidib⁹ eū obruet ppl̄s. Josue.j. Qui cōtradixerit ori tuo (ꝛ sequit) moriat. iij. Reg.xiij. Vir dei q̄ inobediēs fuerit ori dñi: percussus est a leone: ꝛ tn̄ alter pphā deceperat eū: dicēs ꝙ angel⁹ dixerat ei vt inuitaret eū. Bern. Quid odit de⁹: aut qd̄ punit: pter volūtatem ppriā? cesset em̄ ppria volūtas et infernus nō erit. ¶ Quidā heretici (sicut i actis reperi) dixit ꝙ nihil aliud erat infernus: nisi nō facere ppriā volūtatē. sup quo vide qd̄ scripsi. s. in. §. rursus ꝙ dicitur. in illo. ꝟ. in ar.lij. ¶ Obedientia quadruplex.

Sciendum insuper est ꝙ est quadruplex obedientia. Una que obedit inspirationibus sanctis dei. de qua ps̄. lxxxiiij.

Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inspirationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dñs: iij. Reg. xvij. Precepi mulieri vidue vt pascat te. Hoc preceptum. sm Aug. non fuit vocale: sed in mente inspiratio. de qua etiam obedientia potest intelligi illud ps. xvij. In auditu auris/ scilicet interioris/ obediuit mihi. De interiori etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum est verbum absconditum. i. carnalibus ignotũ: et quasi furtiue. i. latẽter suscepit auris mea/ scz cordis venas susurrij ei9. Uene susurrij sunt modi qb9 ad intelligẽtiã nr̃am venit inspiratio dei. vide. s̃. e. ar. §. et sm eorũ. ꝟ. sz nunqd. Scd̃a obediẽtia est/ que fit legi dei et ecclesie. ex̃ de ma. ꝛ obe. c. j. ꝛ. ij. Thessa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epistolam ꝛc. Tertia que fit rectoribus et prelatis. de qua plene. s̃. dictum est. Quarta que fit priuato homini propter deum. de qua Petrus. j. Per. ij. et ex̃ de ma. et obe. solite. j. respõso. ꝛ illud pauli/ ad Ephe. v. Subiecti inuicem in timore christi. Tres prime sunt necessarie ad salutẽ: quarta de bene esse est et perfectorũ. Quinta potest addi: vt qs obediat proprie rationi sequens eam. de qua dicit dñs Samaritane. Uade voca virum tuum. i. intellectum et rationem. sm Aug. pugnantem cõtra sensualitatem. Joã. iiij. Leo. Tunc est vera pax hominis: et vera libertas: quãdo et caro iudice regitur: ꝛ animus deo perfide gubernatur. Quãtum obediens est spiritus deo: tantum et caro spiritui. sm Hugo. sancti victoris. ꝛ quãtum deo spiritus recalcitrat: tantũ sibi caro. ¶ De errore vero illorum qui dicũt deo/ ꝛ nõ homini obediendum: plene. s̃. scripsi inter errores beghardorum. et ꝙ plurimis authoritatib9 ꝛ testimonijs noui et veteris testamenti/ ꝛ iure canonico ꝛ ciuili probatum est/ non solum deo: sed etiam hominib9 necessario obediendum esse. vnde hic nõ repeto: sed ibi vide in ista scd̃a parte istius operis. in. §. tertius error. i ar. lij. ¶ Sed adhuc de virtute obedientie instruat nos ille humilis et obedientissimus sacer Franciscus in suis legendis. Legitur ꝙ quodã tẽpore sedens ipse inter fratres/ tale quoddam emisit suspirium dicẽs. Uix aliquis religiosus est in toto mũdo: qui perfecte obediat prelato suo. permoti fratres et timore percussi: dixerunt ei. dic nobis pater q̃ sit perfecta obediẽtia. At ille verum describens obedientem sub figura corporis mortui. Coll. iij. xvj. q. j. placuit. ij. respõso. tolle inquit corpus exanime: et vbi placuerit pone. videbis non repugnare motum. non murmurare situm. quod si statuatur in cathedra: nõ alta: sed ima petit. Hec est humilitas sine qua nullus obediens est. vt. s̃. dictum est. ps. cxij. Humilia respicit. si collocetur in purpura duplo pallescit. Hic ait verus obediens est: qui cum moueatur: non dijudicat. vbi locetur: non curat. vt transmutetur: nõ supplicat: nec instat. euectus ad officium solitam tenet humilitatem. xcv. dist. episcopus in ecclesia. c. dist. cõtra morem. plus honoratus plus reputat se indignum. ¶ Alia vice de hoc loquẽs. cõcessas post petitionem proprie licentias/ dixit. iniunctas vero nec postulatas sacras obedientias nominauit. vocauit autẽ obedientiã tutiorem ꝙ licentiã: q2 in ista prima volũtas regnat: et ideo non est pura obediẽtia. xij. q. j. nolo. ꝛ. c. non dicatis. Summã vero obediẽtiam/ ꝛ in qua. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. ibi. vt cortina cortinã trahat. nihil habet caro et sanguis. illam esse credebat qua diuina inspiratione. xix. q. ij. due. ex̃ de regu. licet. inter infideles itur. siue ob proximorum lucrũ: siue ob martyrij desiderium. hãc vero petere multũ deo dijudicabat acceptũ. per obedientiã vero raro precipiendum censuit. nec primo iaculum fulminanduz: quod debet esse extremum. Uide quod no. xxxv. dist. c. j. glos. fi. ꝛ quod no. s̃. in isto ar. in. §. cõmendabilis. ꝟ. valet etiam. Ad ensem inquit nõ cito manus mittenda est. ensem vocabat obedientiam. sicut vocatur excõmunicatio. xvj. q. ij. visis. Quum vero qui precepto obedientie obedire non festinaret: nec deum timere: nec hominem censuit reuereri. Nam quid in temerario preceptore authoritas imperandi: nisi gladius in manu furiosi? quid vero desperatius religioso obedientiã contẽnente? Tã vberem asserebat obediẽtie sancte fructũ: vt eis qui iugo eius colla summitterent: nil tẽporis sine fructu transiret. quere. s̃. in isto ar. Et dicebat in prelatione casus. xl. dist. ante oĩa. xiij. dist. nerui. in laude precipitium vane glorie. vi. q. j. sunt plurimi. xj. q. iij. inter. in humilitate subditi anime lucrũ est. q2 in vero obediẽte nihil tẽporis sine lucro transit: vt preti. dicit. s̃. cur ergo periculis plus ꝙ lucris attendimus: quũ tẽpus ad lucrandum acceperimus? Gala. vj. Dum tẽpus habemus operemur bonũ. Grego. Omne tẽpus tibi impensum/ requiretur a te qualiter fuerit expensuz. dñs eñ non venit ministrari: sed ministrare. ꝛ dixit: Quicũqz inter vos voluerit maior fieri: erit vester minister. et quicũqz voluerit primus fieri: erit vester seruus. Luce. xxij. Mat. xx. dist. xl. quicũqz. Abhorrebat quippe sanctus Frãciscus superbiã oim malorũ originẽ: et inobedientiã pessimã ei9 prolẽ. Tob. iiij. Nam inobediẽtis fratris capitiũ in mediũ flammarũ fecit proijci vt oẽs aduerterent quãta/ qualiqz vindicta sit offensa inobediẽtie percellenda. Dicebat etiã charissimi fratres primo verbo preceptum implere: nec expectetis iterandum. Idem posui. s̃. in pn. istius ar. in. §. j. qd̃ dicit. Nihil etiam impossibilitatis causemini: qm̃ et si supra vires ipse mandarem: merito obediẽtia non careret. Ipse etiã in quodã capitulo sancte marie de portiuncula resignauit officium ministri generalis: et promisit obediẽtiam fratri Petro cathanij/ sicut generali. ac deinde vsqz ad mortem semp remansit subditus quasi vnus de alijs fratribus. immo non solum generali ministro et prouinciali subditus esse voluit: qm̃ in quacũqz prouincia morabatur vel iret ad predicandum obediebat ministro illius prouincie. sed etiam propter maiorem perfectionem ꝛ humilitatem longo tẽpore ante mortem suam. Quadã vice dixit generali ministro. Uolo vt cõmittas vicem tuam de me semp vni de socijs meis cui obediam vice tua: quoniã propter bonum et virtutem obediẽtie in vita et in morte semp volo ꝙ maneas mecum. Et exinde vsqz ad mortem semp habuit vnũ de socijs suis guardianum/ cui obediẽtiã promittebat et seruabat vice generalis ministri. Dixit etiam quadã vice socijs suis. inter alias hanc gratiam cõtulit mihi altissimus: ꝙ ita libenter obedirem fratri nouitio qui intraret hodie in religionẽ: si esset meus guardianus: sicut ille qui esset sanctus et antiquus in religione: qm̃ subditus suum prelatum non hominẽ debet cõsiderare: sed deũ. p cui9 ar. Luc. x. Qui vos audit ꝛc. xxj. di. in nouo. ꝛ. viij. q. j. qui vos. ij. q. vij. accusatio. amore sibi subditus est. Et quãto prelatus vilior est et simplicior: tanto ei obediens propter deuz maius meritũ hz: q2 humilius agit. ar. j. q. j. non quales. subditus eñ prelatum suũ vice dei supra caput suum posuit. xix. q. iij. statuimus. ex̃ de elec. si religiosus. li. vj. xvij. q. iij. §. j. in fi. ps. lxv. posuisti homines super capita nostra. Similiter dixit. non est prelatus in toto mũdo: qui tãtũ timeatur potius ametur. di. xcv. esto. a subditis et a fratribus suis: quantũ dñs faceret me timeri a fratribus meis si vellem. sed hanc gratiam cõtulit mihi altissimus: ꝙ volo esse cõtentus oibus et cõmunis sicut qui minor est in religione. vnde quũ alij fratres non satisfacerent sibi in necessitatibus suis: vel dicerent ei aliqd̃ verbũ per quod solet homo moueri ad scandalũ: statim ibat ad orationem: ꝛ in reuersione sua nolebat recordari: dicens talis frater mihi nõ satisfecit: vel dixit tale verbum: q2 charitas oĩa sustinet. j. Cor. xiij. mihi. immo quodã tpe sue infirmitatis/ oẽs suos socios resignauit generali ministro dicens. nolo habere socium specialem: sed propter amorem dñi dei fratres de loco ad locũ mihi prouideant ꝛ me associent. sicut dñs inspirauerit eis. Et ait. vidi iam cecum q̃ non habebat nisi caniculã pro duce itineris sui. Dixit etiã semel socio suo. non videor mihi frater minor esse: nisi fuero in statu quem tibi describam: Ecce prelatus fratrũ existens: vado ad capitulũ predico et cõmoneo fratres ꝛ in

Ane dicit supra me.nō cōuenis nobis q: illiteratus.xxxvi. dist.illiteratos.es elinguis:idiota et simplex.xxxix.dist.petrus.tandem eiicio:vilipensus/cum opprobrio ab omnibus.Dico tibi nisi eodem vultu.eadem mentis letitia.et eodem sanctitatis proposito/hec verba audiero que audiui quū factus fui prelatus ⁊ a fratribus laudatus:vere mortuus erat mūdo.Col.iij.frater minor nō sum.et ideo:quia humillimus et obedientissimus fuit:obediat ei dominus ad votum et creature.vt.s.in isto ar.dixi in.§.ad cōmendationē.v.j.vt apparet in sua legenda.Exponebat etiam illud Luce.xiiij.⁊ Joā.xij.Qui non renuntiat omnibus que possidet:non potest me⁹ esse discipulus.Mat.x.Et qui voluerit animā suam saluam facere:perdet eam. Ille homo relinquit omnia que possidet:et perdit corp⁹ suum:qui semetipsum totum prebet ad obediendum in manibus sui prelati.Et quicquid facit aut dicit quod ipse sciat ꝙ non sit cōtra voluntatem eius:dummodo bonuz est qđ facit aut dicit:vera obediētia est.Et si quādo subditus viderit meliora anime sue/ꝙ̄ ea que prelatus sibi precipit:suam voluntatem deo sacrificet:que autē sunt prelati studeat adimplere.Nam hoc charitatiua.j.Pet.j.obedientia est que deo et proximo satisfacit.Si vero prelat⁹ precipit aliquid cōtra animā suam subdito:licet ei nō obediat:vt plene dictuz est in prin.istius ar.in.§.j.tamē ipsum prelatū non dimittat.viij.q.iiij.nonne.Et si ab aliquo inde persecutionē sustineret:magis eos diligat ꝑpter deū Matth.v.nam prius sustineat:ꝙ̄ velit a suis fratribus separari.ad hoc.xxiij.q.iiij.c.j.cum.vij.se.c.vij.q.j.§.hoc tm̄.v.cum autē.viij.q.iiij.nonne.Talis non recedens:nec peccato obediens/vere permanet in perfecta obedientia:q: ponit aīam suam pro fratribus suis.Joā.x.Unde et dicebat.sunt multi religiosi/quibus sua meliora videntur:ꝙ̄ que sui prelati precipiunt.Luce.ix.⁊ tales retro.de pe.di.ij.pēnata.aspiciunt:⁊ ad vomitum proprie voluntatis redeunt.ij.Pet.ij.hi homicide sunt.⁊ ꝑpter mala sua exempla multos animas suas perdere faciūt.xj.q.iij.precipue. Exponebat etiam verbum illud domini.Non veni ministrari:sed ministrare.Matth.xx.Illi qui sunt super alios cōstituti prelati/tantū de illa prelatione glorientur:quātum si essent ad abluendum pedes fratrum in officio.Et quātum magis turbantur de ablata sibi prelatione/ꝙ̄ de pedum officio:tanto magis loculos ad periculum aīe cōponunt:quia ambitiosi.j.q.vj.sicut.Et dicebat.beatus ille prelatus/q̇ inuentus est ita humilis inter subditos suos:sicut qn̄ est inter dn̄os suos.Et beatus ille seruus q̇ semꝑ est sub virga correctionis et obedientie.talis enim purgatur:quia obedientia purgatorium vt dixi.s.in isto ar.⁊ purgat a malo crescit in bono in virtute proficiendo.de pe.dist.ij.dum sanctam.

Dicebat beatus egi

dius beati Francisci socius:et erat laicus:quātomagis est cōstrictus religiosus amore dei sub iugo obedientie:tāto maiorem reddit fructum.Et quātomagis est religiosus obediēs ⁊ subiectus prelato suo propter honorez dei:tāto magis est verus pauper carens sensu proprio/pauper spū.Matth.v.idest humilis et timens deū ḃm Aug.⁊ mūdus a peccato suo purgatus in camino paupertatis/vincens cor suū de sensu ꝑprio:quod est difficillimū.Esa.xlviij.Elegi te in
Religiosus obediēs cui cōparet. camino paupertatis.l.dist.⁊ purgabit.Pre ceteris hoib⁹ huius mūdi religiosus bene obediēs similis est militi bene armato sedenti suꝑ bonum equum:qui transit securus inter hostes:et nemo pōt offendere eum.Religiosus autē obediens cū murmure/similis est militi insidenti equo malo:qui transiens inter hostes cadit:et ab inimicis capitur/vulneratur ⁊ vinculatur:et in carcere mittitur:⁊ quādoq; occiditur.Religiosus qui in propria vult viuere voluntate:ad ignem inferni vult ire per propriam voluntatem.ḃm Bern̄.⁊ dixi.s.eo.ar.§.multa.in fi.Et ꝙ̄diu bos tenet caput sub iugo implet horreū frumēto.xiij.q.j.§.his ita.Bos autem non tenens caput sub iugo:sed vagando discurrens:sibi ipsi magnus dn̄s videt̄:sed frumento horrea non implentur.Magni sapientes ponunt caput sub iugo obediētie humiliter.stulti de iugo obedientie caput abstrahūt.Religio scil; mater qn̄q; filium sc; religiosum exaltat:q̇ postꝙ̄ magnus effectus est:matri ꝑpter suā superbiam non obedit:sed eam deridet et spernit.imo mater lacrat.ij.q.vj.ad romanā.ī.filium.⁊ ipse in sinu ei⁹ egerit.ar.ex̄ de iude.et si iudeos.Magis reputo obedire prelato homini ꝑpter deū:ꝙ̄ obedire creatori ipsi ꝑ seipsum mandāti:q: maior fides et reuerentia.Videtur autē mihi/ꝙ siquis esset in tanta gratia/ꝙ cum angelis loqueret̄:si vocaretur ab hoīe cui promisit obedientiā:deberet colloquium angelorū dimittere:⁊ hoī cui promisit obedientiā obedire:q: dū subditus est in hoc mūdo/tenetur obedire prelato creature/cui subiectus est ꝑpter creatorem ⁊ hoc signum:q: dn̄s Samueli nō manifestauit voluntatē suā anteꝙ̄ licētiam habuissent ab Heli.j.Reg.iij.Qui caput posuit sub iugo obedientie:et postea vt viā sequat̄ ꝑfectionis extrahit caput de sub iugo obediētie:hoc est signum superbie magne:q: vult viuere in sensu ꝑprio:qđ est ꝑpriū superborum.Immo abbas Joānes probatissimus anachorita dimisso eremo venit ad cenobiū sub abbatis obediētia moraturus asserens maiorem fructum assequi de obedientia ꝙ̄ de anachoresi.vt narrat Joā cassi.in li.coll.in coll.de fine cenobite et anachorite. ¶ Dicebat quidam sanctus frater minor laicus florētinus Guido noie/ꝙ si angelus de celo descenderet et predicaret in platea florentina:ꝙ non peteret licentiam a prelato audiendi eum.Renuebat cū dauid ps.lxxvj.cōsolari in anima sua:vt se in vera obediētia abnegaret.Matth.xiiij.⁊ magis meretur renuntiās dei cōsolationi propter deum:quod perfectorū est in cruce gloriantium:nō hic consolationem querentium.Gala.vj.Et nunꝙ̄ reperitur/ꝙ in vita sua licentiam aliquā petiuisset a prelato pro re aliqua:nisi ꝙ semel petijt se remoueri ꝑ custodiam de officio porte:q: tēpore hyemali prohibitus fuit a guardiano intromittere intra portam loci in vestibulo pauperes:qui expectantes eleemosynam extra portam frigore cruciabātur:non potuit pati videre tantā crudelitatez.Quū sanctus Franciscus cōsiderans sanctitatem fratris Egidij/dixisset ei vt pergeret quo vellet.Respōdit frater Egidius ꝙ in tā libera obediētia ire et viuere nolebat. ¶ De obediētia aūt fratrū minorū sic ait frater Joānes de pechano magister in theologia suꝑ regulam eorū.Primam virtutem prefert regula obediētiā.non qualemcūq;:s; que illā dn̄i nostri emuletur:vt humana fragilitas patitur:qui vsq; ad mortem patri humiliter obediuit.Phil.ij.Quū igitur obediētes religiosi alij soleant obediētiā promittere salua stabilitate ad locū.ex̄ de iureiuran.sicut ex lr̄is.⁊ non supra regulam quam vouerūt:sciat frater minor nullum ius sibi esse in loco:nec sibi in aliquo loci ambitu obediētiam coarctari:aut etiā terminari.Sciat etiam nihil intolerabile posse supra ius obediētie esse asserere:nisi cōtrariū sit regule vel saluti generaliter vel ex euidenti causa aliqua speciali.de hoc etiā.s.in hoc ar.in.§.cōmendabilis.v.obediētia vero.⁊ in.§.sed iterū.v.religiosi.Sciat etiā quo est asperius humilius carni horribilius/qđ sibi cōtinget obediētaliter imponi:eo ad id debet esse paratior:ex aio.viij.q.j.sciendū.Obediētia vero fauorabiles ꝑ viribus declinare.hoc est em̄ obediēdo sc̄m euangeliū obseruare.Sicq; sibi ꝑspiciat:vt q̄cq̄d facit per superiores obediētiā faciat:vt dū bona facit ex charitatis ⁊ obie radice:ex cursu harū duarū v̄tutū semꝑ meritū duplicet̄. ¶ S

Ad commēdationem

Obediētie commendatio. huius alme virtutis obediētie/scale celi/extirpatricis superbie/filie humilitatis/singularis dei mendacultricis/exterminatricis casus/filie ꝑmogenite fidei/ma

tris castratis/pacificatricis fratrū et ꝑlatorū/mortue in aīa ⁊ in corpore/nutricis vite/et reductricis protoplastorū et ꝓpaginis eorū in paradisum non terrestrem: sed dei viuentis celestem. ⁊ pro expeditione eius aliqua iungam originalia preter superius allegata. ¶ Ualde iniquū est velle sibi obtēperari a minorib⁹ et nolle obtēperare maioribus. glos. j. ad Cor. xj. facit. ij. q. vj. qui se scit. Qui se scit alijs esse ꝓpositū: nō moleste ferat aliquē sibi esse ꝑlatū. Redde reuerētiam ⁊ obediētiā prelato. quarū altera cordis est: altera corporis. Nec em̄ sufficit exterius obtēperare maioribus nostris: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Bern. in sermonib⁹. Bene ita regi est cum timore honorem impendere. glos. ad Hebre. xij. Tanto citius quisqꝫ deum placat: quāto ante ei⁹ oculos repressa arbitrij sui superbia/gladio precepti se immolat. viij. q. j. sciendum. Greg. in moral. li. xxxv. ¶ Ad obedien‑

Ad obediētiā requisita.

tiā requirūtur. Rectū: q: non est obediendū cōtra deum. xj. q. iij. si is. Uoluntarium: q: quod ex necessitate fit: non est bonū. ex̄ de re. iu. qui ex timore. xv. q. j. non est. Purū: vt intentio sit pura: q: si oculus simplex est: totum corpus lucidum est. Luc. xj. Mat. v. ⁊ xviij. Discretū: ne quid nimis. qui em̄ ratione offert: si non ratione diuidat: peccat. de cō. dist. ij. si credis. de off. cust. c. j. Firmū. i. perseuerans. perseuerantia em̄ oīa claudit/⁊ tenet. nullum bonum sine perseuerantia est. vij. q. j. suggestum. vt aūt perseuerantiā habeat manus obediētie inherere sibi debent propugnacula patientie. Bern. in sermonib⁹. Sic multorū vsqꝫ hodie pusillanimitas et peruersitas exigit: vt ab eis queri oporteat a prelatis/quid vis vt faciam tibi? Luc. xviij. non ipsi querere/dn̄e quid vis me facere. Act. ix. Tales cōsiderāt quid sibi precipi velint: non que sit voluntas preceptoris. qui aperte vel occulte satagit: vt quid vult ipse. hoc enim prelatus iniungat. ipse se seducit et frustra sibi de obediētia blanditur. non em̄ in ea re ipse prelato: sed magis ei ꝑlatus obedit. Ber. in sermonibus. ⁊ de hoc etiam. s. Qui importabilib⁹. ex̄ de pac. c. si. exceptis partē acerbissimam seruitutis elegit. scꝫ facere qꝺ velit. nō qui iussus facit miser est: sed qui inuitus facit. Seneca in epl̄is. Dixit dn̄s ad adā Gen̄. ij. xj. q. iij. q̇d ergo. de oī ligno paradisi comede: de ligno aūt sciētie boni et mali nō comedas. De oī ligno paradisi poterat comedere: q: dū non venit cōtra obediētiam nō peccauit: ille em̄ comedit de ligno scientie boni: q̇ voluntatē suā sibi appropriat: et se exaltat de bonis que dn̄s dedit: ⁊ opatur per eum ⁊ per suggestionem diaboli et transgressionem mandati. factū est ei pomū sciētie mali. vnde oportet ꝙ sustineat penā. ¶ Franciscus. obedientia est mater quodāmodo custosqꝫ oīm virtutum. Aug. in li. xiiij. de ciui. dei. c. xv. Sicut abrae non immerito magna obediētia ꝑdicatur: cui vt occideret filium res difficillima est īperata. Gen̄. xxij. xxij. q. ij. ꝓphetauit. de quo plene. s. e. ar. Ita in paradiso tanto maior inobediētia fuit: quāto id quod preceptum est nullius difficultatis fuit. Magna em̄ est hoīs miseria aduersus eum ipsum inobediētia ei⁹ ipsius. qm̄ nec voluit quod potuit: quod non potest velit. ex̄ de off. deleg. qm̄. in paradiso em̄. etiam si nō omnia potuit ante peccatum: quicquid tn̄ nō poterat non volebat. et etiam poterat oīa que volebat. Nunc aūt ꝑs. cxliij. homo similis factus est vanitati. Quis enumeret ꝙ multa q̄ non potest: velit: dum voluntati sue ipse animus: eoqꝫ inferior caro non obtēperet. Rom̄. viij. xxxij. q. v. si paulus. Ipso nāqꝫ inuito et animus plerūqꝫ turbatur: ⁊ caro dolet et veterascit et morit̄. Aug. de ciui. dei. li. xv. diuino intonante ꝑcepto obediēdum est. xiiij. q. j. quod precipitur. non disputandum. Aug⁹. li. quo. s. Diuinis imperijs cedēdū est obtēperādo: nō resistendū disputando. Aug. ꝯtra Faustū. Ut sciremus non dei creaturam esse culpabilem: sed inobediētiā cōtumacem ⁊ cupiditatem inordinatam: non ꝓpter porcum: sed ꝓpter pomum/primus homo inuenit mortem. Et esau primatus suos non ꝓpter gallinā sed ꝓpter lenticulā perdidit. Gen̄. xxv. Aug. super Ioan.

homil. xix. facit. xlj. di. q̇squis. ⁊ c. delicie. ⁊ xiiij. q. vlt. c. vlt. Qui se sibi magistrū cōstituit: stulto se discipulum subdit. et em̄ quid alij de se sentiant ignoro: ego de me expertus sum quod dico: et facili⁹ imperare ⁊ securius preesse alijs multis ꝙ mihi. Bern. in epl̄a ad odonem. Quicquid nobis a senioribus fuerit imperatū/sit tāꝙ si de celo sit ore dei prolatum. nihil reprehēdas nihil despicias: in nullo penitus murmurare presumas: q: in monasterio seruire venisti: non imperare. obedire: non iubere. totum sanctū. totum vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris imperari. Cesarius in sermone. Obediētia in omni rationali creatura est oīs iustitie origo atqꝫ ꝑfectio. Unde ꝑ obedientiā ⁊ inobedientiā distinguit̄ christus ab adā. Unde apl̄s ad Rom̄. vj. Sicut ꝑ vnius hoīs inobedientiam ⁊c. Aug. sup questiones. lxxj. Prepositū monasterij timeas: vt dn̄m diligas: vt patrē credas tibi salutare quicquid ille ꝑcipit: nec de maioris sentētia iudices: cui⁹ est officiū obedire: et q̄ iubent̄ implere. Hiero. in epl̄a ad Rusticū. Didicit ex his q̄ passus est obediētiam. ad Heb. v. Hoc dupliciter pōt intelligi. aut em̄ dictū est/didicit q̄ alios discere fecit: aut q: experimēto didicit quod per scientiam nō ignorauit. Anselm⁹ in li. Cur deus homo. c. xj. Aliqn̄ precipitur bene ⁊ obedit̄ bene: vt quū precipit̄ seruari castitas. aliqn̄ precipit̄ male ⁊ obedit̄ male: vt quū alicui ꝑcipitur furari aliqn̄ ꝑcipitur bene ⁊ obedit̄ male: vt cum alicui captiuo dicit̄/fuge ⁊ ero ꝓ te in vinculis et penam pro te accipiā: vt fecit Sacculus pro diacono capto a longobardo: vt narrat Greg. in. iij. li. dialogorū. Bona quidē est talis ꝑceptio: q: ex perfecta charitate: sꝫ mala obediētia: q: obuiat charitati. Aliqn̄ precipitur male et obedit̄ bene: vt quum prelatus sibi ꝑcipit afferri a subdito q̇d qꝺ sine periculo esse non potest: vt dauid qui precepit sibi aquā deferri de cisterna bethleē cum periculo missi: quā ꝓpterea effudit ⁊ dn̄o libauit. Anselmus de similitudinib⁹. ij. Reg. xxiij. xlj. dist. delicie. Omnis virtus ab obediētia incipit: quēadmodū omne vitiū ab inobediētia processit. Frustra nāqꝫ vel inobediētia rebelli vel cōtumaci doctrina: vel non intelligenti preceptū daretur. Hugo de similitudinibus. j. parte. xiiij. c. iiij. Obediētia ad omne quod iniungit̄ spontaneo vigore: aliterqꝫ animo fertur: modū non cōsiderans in infinitum libertate extenditur. Unde etiam si impossibilia iniunguntur: ꝯfidens de dei bonitate/obedit ex charitate. Bern. de ꝑcepto. Obediētie limes s̄m tp̄s est ipsa tēporis extremitas: vt sit terminus obediētie/qui ⁊ vite: quod nobis maxime cōmendat vnigeniti dei exemplum: qui fact⁹ est patri obediens vsqꝫ ad mortē. Phil. ij. Bern. de precepto. Obediētia nō seruili metu: sꝫ charitatis affectu seruanda est. nō timore pene: sꝫ amore iustitie. Greg. in mora. sed a timore incipit ⁊ in charitatem ꝑficit. de pe. dist. ij. sicut seta. ¶ Bonus obediētie gradus si ꝓpter metū gehenne: siue ꝓpter factam professionē/quā professus est: quisqꝫ obediat. Melior aūt cū dei amore obedit. illa quippe obediētia necessitatis: ista charitatis est. Ille aūt optimus est obediētie gradus: quū eo aīo opus iniunctū recipit̄: quo et precipitur. Greg. ibidē. Imperfecti cordis/et infirme volūtatis indiciū est statuta seniorꝫ studiosius discutere: rationem ad oīa que iniunguntur exigere. de q̄busqꝫ male suspicari. de oī ꝑcepto (cui⁹ causa latuit) nec vnq̄ libēter obedire: nisi ⁊ audire cōtigerit/qꝺ forte libuerit: aut qꝺ nō aliter licere vł expedire mōstrauerit: vel apta rō: vel indubitata authoritas. Greg. ibidē. Etsi oīs inobediētia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tn̄ eternaliter est dānabilis: nisi quā remedium penitētie non sanat. nulla est letaliter criminalis: nisi que cōtemptum sup̄bie non euitat. Un̄ si iubente seniore vt sileam: verbum mihi forte per obliuionem elabitur: reum me fateor inobediētie: sed venialiter. Sed si ex contēptu. xj. q. iij. §. premissis et. §. cum ergo. in si. xxiiij. q. iij. notandum. in si. ex̄ de cleri. ex. mi. si celebrat. in si. sciens et deliberans in verba prorumpi: et silentium rumpo: preuaricatorem me constituo ⁊ cri

minaliter peccoꝛ et si impenitēs vsq; ad moꝛtem perseue-
ro: dānoꝛ. Grego. ibidē. Adolescens sine obedientia inter
seculi abusiua est. obediētia mater oīm disciplinarum est.
Cypꝛianus de. xij. abusiuis. vide. s̄. e. §. cōsequēter. ꝟ. inter
xij. abusiua. in ar. xviij. qui obedit pꝛelatis: h; sibi coꝛpus
obediens. Bern̄. in sermo. festi/ Erat subdit⁹ illis. Luc. ij.
Quis? quibus? deus hoibus. deus cui angeli subditi sunt
erat subditus marie. nec tm̄ marie sed etiam Joseph pꝛo-
pter mariam. Mirare ergo vtrūq;: et elige quod ampli⁹
mireris. filij benignissimā dignationem: an matris excel-
lentissimā dignitatem. vtrūq; stupoꝛ. vtrūq; miraculum.
et q deus femine obtēperet: humilitas sine exemplo. ⁊ q
femina deo pꝛecipiat: sublimitas sine socio. In laudibus
virginum. Apocal. xiiij. dicitur singulariter. q sequuntur
agnum quocūq; ierit. Quibus ergo laudibus indicas di-
gnam: que etiam pꝛeit? Addisce homo obedire. cerra sub-
di. disce obtēperare. De authoꝛe nostro et pꝛeceptoꝛe dici-
tur: Et erat subditus illis. Erubesce superbe cinis. dn̄s se
humiliat: et tu te exaltas. deus se humilibus subdit: et tu
te pꝛeponis authoꝛi. Quoties em̄ pꝛeesse desidero: toties
deum meum pꝛeire cōtendo. Si hominis o homo imitari
dedignaris exemplū: certe non erit tibi indignum imitari
authoꝛem tuū. Bern̄. super Missus. Homo subdere ei q̄
supꝛa te est. ⁊ infra te erunt illa quib⁹ ꝑpositus es. Quia
em̄ homo deseruit eum sub quo esse debuit: ideo subdit⁹
est eis supꝛa q̄ esse debuit. Supꝛa te deus est: sub te peco-
ra. agnosce eum q̄ supꝛa te est: vt agnoscant te que infra te
sunt. Ideoq; quū Daniel cognouisset supꝛa se deū: agno-
uerūt illum supꝛa se leones. Daniel. vi. Si autem superio-
rem contēnis: subderis inferioꝛib⁹. ꝑpterea superbia egy-
ptioꝛū de ranis. Exod. viij. ⁊ muscis cōdēnata est. poterat
deus leones mittere: s; aliquis magnus leone terrendus
est. quāto illi erant supioꝛes: tāto de rebus cōtemptibili-
bus ⁊ abiectis fracta est eoꝛū ceruix mala. Aug. super epi-
stolā Joā. homil. viij. Non erit caro subiecta anime: nec vi-
tia rationi sucumbent: si animus nō est subditus authoꝛi
suo. Tunc aūt rationi subijciuntur nobis omnia que no-
bis sunt: si nos subijcimur ei a q̄ nobis illa subiecta sunt.
Nam que videntur subiecta ei esse qui deo subiectus non
est: non sunt vere subiecta ei: sed ille potius subijcit eis
qui suam voluntatē subiugabit eis. Isidoꝛus de summo
bono. li. j. Dei pꝛouidentia regens ministris suis vniuer-
sam creaturam naturas et volūtates. Naturas vt sint. vo-
luntes autem vt nec infructuose bone: nec impunite sint
male subdidit. Pꝛimus subdidit oīa: deinde creaturā coꝛ-
poꝛalem creature spūali. irrationalem rationali. terrestrē
celesti. femineam masculine. minus valentem valentioꝛi.
indigentem copiosioꝛi. Aug. super Gen̄. li. viij. Puer pa-
rentibus subditus erat. Luc. ij. doctrina em̄ deus appare-
bat ⁊ actib⁹ hō. Aug. de vera religione. c. xx. Oīs creatura
velit nolit subest creatoꝛi. Sed a creatura rōnali volūta-
ria subiectio tripliciter esse debet. vt q certū est deū velle
id qd̄ nos velimus. ⁊ id quod certum est eum nolle id exe-
cremur. quod autē incertū est vtrū velit an nolit: neq; ve-
limus ex toto: neq; penitus non velimus. Bern̄. Quidā
amant subesse vt possint pꝛeesse. honoꝛes fugiūt vt hono-
ribus obuient. Hugo de claustro. li. iij. Et de hoc. s̄. in hac
ij. parte. in. §. poꝛro. ꝟ. quidam amant. in ar. xxiij. Bonum
est obedire maioꝛib⁹: parere perfectis: ⁊ post regulas scri-
pturarū vite sue tramitem ab alijs discere: nec pꝛeceptoꝛe
vti pessimo. sc; pꝛesumptiōe sua. Hiero. in epl̄is. Seruias
fratribus: hospitum pedes laua: passus iniuriam taceas:
pꝛepositum monasterij timeas vt dn̄m: dilige vt patrem:
credas tibi salutare quicquid ille pꝛecipit: nec de maioꝛū
sentētia iudices: cuius officiū est obedire/ et implere q̄ ius-
sa sunt. Hiero. ibidem. ⁊ de hoc etiam. s̄. in ar. xxij. §. poꝛro.
Quedā sunt pura bona: quedam pura mala. in his nulla
debetur hoibus obedientia. qm̄ nec illa omittenda sunt/
etiam quū pꝛohibentur. nec ista etiam quū iubentur sunt
cōmittēda. Poꝛro inter hec sunt media qdā: que pꝛo mo-
do loco et tēpoꝛe iudicio et persona ⁊ mala possunt esse
et bona. Et in his lex posita est obediētie tāq; in ligno scie-
tie boni. Gen̄. ij. vide. s̄. eo. ꝟ. dix. ⁊ mali. qd̄ erat in medio
paradisi. in his omnino pꝛelatoꝛū/ nec iussioꝛ nec pꝛohibi-
tio est contēnenda. Bern̄. in epl̄. s. Monachū obedien-
dissimū dico: cui ex quibuslibet senioꝛū verbulis/ ne vnū
quidē iota pꝛeteruolat. Math. v. nec attendit quale sit
quod pꝛecipitur. ⁊ fit obediētia sine moꝛa. Bern̄. ibidem.
Quū semel vicarius beati Francisci teneret capitulū: et
ipse in cella sua oꝛaret: vnus ex fratrib⁹ defensionis quo-
dam cōtectus palliolo non se discipline subdebat. vidēs
hoc vir sanctus absens in spū/ vocauit quēdam de fratri-
bus et dixit ad eum: vidi frater diabolum super illius fra-
tris inobedientis doꝛsum/ collū eius tenentē adstrictum:
qui tali sessoꝛi subiectus/ obediētie freno spꝛeto instinct⁹
eius sequebatur habenas. ⁊ cū rogarem deum pꝛo fratre
subito ꝯfusus demon abscessit. vade igitur et dic fratri vt
obediētie sancte iugo collū sine moꝛa summittaat. moni-
tus per internuntium frater statimq; cōuersus ad deum/
ad pedes vicarij humiliter se ꝓiecit. In legēda beati Fra-
cisci/ in titulo de intelligentia scripturarū/ ⁊ spū ꝓphetie.

¶ Articulus. lxx. A

Contra sanctā obe-

dientiam/ aut ei⁹ puritatē supꝛa copiosissime
appꝛobatam cōmendatam et descriptā/ mul-
tipliciter fit a religiosis istius tpis hypocrita-
lis: qui ei capita summiserunt. ¶ Et pꝛimo et grauius: q; Religiosoꝝ tatatur inobediētia
multi ex eis nedum non obediunt simpliciter: s; pꝛecipiē-
tibus eis pꝛelatis multas verbales inferūt iniurias. ⁊ ali-
quoties (qd̄ est desperatius) manus mittunt in chꝛistum
dn̄i pꝛelatum suū. cōtra illud. j. Reg. xxiiij. ⁊. ij. Reg. j. ij. q.
vij. §. de his etiam illud. ꝟ. Itē in libꝛo regū. ex de sen. ex.
cum illoꝛū. ¶ Scdo/ q; etsi non iniuriantur ꝑlatis: sicut se-
pe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus subditis: tantū
tibi obedirē: quātum cani vel asino. non tm̄ obediunt: sed
inflati tacēt vel recedūt a facie eius: sicut cayn a facie dn̄i.
Gen̄. iiij. et de pe. dist. j. ⁊ venit. Vidi quēdam fratrem. et
vtinam solus esset. in eremitoꝛio chiboroli in custodia pe-
rusina in pꝛouincia beati Francisci: vbi eram de familia:
qui in mea pꝛesentia: quū pꝛecepisset ei gardianus/ q red-
deret mantellos superfluos quos habebat in cella ꝑ fo-
rensibus fratribus/ q̄ venerant: noluit reddere. et quū fra-
ter fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani/ cucur-
rit post eum gardianus dāculo: et ego cum eo. et retroue-
niens mandauit ei iterū per obedientiā/ q redderet mā-
tellos. ille nunc nolens audire obediētiam quam ante ta-
men audierat: cum ambab⁹ manibus clausit aures suas:
et sicut serpens obturauit aures suas. ad literā ne vocem
incantatoꝛis. i. pꝛeceptoꝛis audiret: ⁊ cellā suam sic intra-
uit. ps̄. lvij. Cōtra tales Hieremias. Hiere. xxij. Locutus
sum ad te in abundantia tua. i. superbia vel auaritia. que
vtraq; fuit in isto fratre. et dixisti nō audiam. ⁊ Ezech. iij.
Domus israel nolūt audire te: q; nolūt audire me. Oīs
quippe domus israel attrita fronte est et coꝛde duro. Itē
cōtra tales Act. vij. Dura ceruice et incircūcisis coꝛdibus
et auribus ⁊c. Contra tales etiā dicit Job. xix. Seruum
meum vocaui: et nō rn̄dit mihi. Contra tales etiam dicit
Esa. xxx. Aures tue audient post tergū monētis te. Zach.
vij. Auerterūt scapulas ⁊ aures aggregauerūt/ ne audi-
rēt. Esa. xlvj. Audite me duro coꝛde qui longe estis a iusti-
tia. Esa. xxx. Ad vocem clamoꝛis tui statim vt audierit re-
spōdebit tibi. ¶ Tertio/ aliquoties respondēt suis pꝛela-
tis quū pꝛecipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiūt perso-
nam pꝛelatoꝛū: quū sint subditi. cōtra illud. lxxxix. dist. ad
hoc. xxi. dist. inferioꝛ. cum. ij. c. seq. ¶ Quarto/ quidam se
excusant et falso cōmuniter. cōtra id ps̄. cxl. Non declines
coꝛ meum in verba malitie/ ad excusandas excusationes
in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: nō
est supꝛa te. ex de cōsue. quanto. xvj. q. j. ꝑdicatoꝛ. ¶ Quin-

to/et si aliquoties obediūt: cum murmuratiōe tñ ⁊ displicentia et tristitia. Exod. xvj. Non est dicit moyses: murmur vestrū cōtra nos: sꝫ cōtra dñm. nos enī quid sumus? cōtra murmuratores. xc. dist. alienus. ij. q. vij. §. de his. v. item obijcitur. Quum semel murmuraret coraꝫ fratre Egidio socio beati francisci quidam frater de obediētia sibi data: dixit ei frater Egidi⁹. Amice mi/quāto plus murmuras: plus te oneras. et quāto humilius et deuotius summiseris caput obediētie: tanto leuior et suauior tibi erit. vince temetipsuꝫ: ⁊ vinces oīa. q: parū est homini vt trahat animas ad deum nisi semetipsum vincat. Et dicebat beatus Frāciscus/ꝙ victoria mundi a sui͡ꝑsi⁹ est victoria inchoāda. ¶ Sexto/tarde obediunt. cōtra id Mat. iiij. ibi. Illi aūt statim ⁊c. ⁊. s̄. dixi. ¶ Septimo/non cōplete obediūt: vel amplius ꝙ̄ eis fuerit imperatum faciunt. Contra primū ex̄ de regu. iur. defleat peccator. de pe. dist. v. c. j. Exod. xix. Oia que preceperis nobis faciemus. Contra scdm est q: idem est facere plus in talibus: ꝙ̄ minus. ex̄ de off. cust. c. j. cū ijs que ibi no. et de hoc. s̄. in. lxix. ar. in. §. cōmendabilis. v. quartus gradus. ¶ Octauo/frequēter audiunt vocantes prelatos eos: et non respōdent ex superbia vel impatiētia vel acidia vt preceptum subterfugiāt. Non sic samuel dicens heli. Ecce ego. vocasti enī me. ⁊ tamē non vocauerat. j. Regū. ij. ¶ Nono/abscondunt se ne a prelatis inueniantur: et ne eis precipiat̄. Isti vere cōtumaces obediētie sunt. ex̄ de alie. iudi. mu. c. j. ibi. vel malitiose se duxerint absentandos. ex̄ de off. deleg. consultationibus. in fi. ibi. Nisi is qui possidet se pro cōtumacia absentasset. ex̄ vt lit. non cō. qm̄ frequēter. §. porro. ibi. Siue q: malitiose seipsum occultat. siue ꝙ impedit ne possit ad eum citatio ꝑuenire. ex̄ de cle. nō resi. ex tue. ibi. Qui se fraudulēter absentant. v. q. v. quidā. ibi. q̊ si non exierint. faciunt que no. ex̄ de do. ⁊ cō. c. ij. in glos. cōtumacia. ¶ Decimo/faciunt se timeri a prelatis verbis et signis et factis et iniurijs ⁊ minis: ne eis aliquid precipiant. ita ꝙ prelati non audēt cōmuniter hodie aliquid precipere eis magis timētes subditos tales ꝙ̄ ipsi eos: ⁊ quia nolūt scandalizari in se passiue nec in subditis. Tales subditi filij mortis sunt: q: nihil possunt aut audēt eis prelati ꝑcipere: nec in subiectione viuunt: sꝫ in supbia et elatione et rebellione. Tales ꝓprie filij belial sunt. i. absqꝫ iugo. sic enī interpretat̄ belial. ita vt nemo maxime prelati possint eis loqui. j. Reg. xxv. ¶ Undecimo/obediunt ex timore seruili non amore: et ideo meritum obediētie ꝑdunt. ex̄ de reg. iu. qui ex timore. q: timor non est in charitate. j. Ioā. iiij. xxiiij. q. vj. §. ex his. et de hoc etiam loquit̄. viij. q. j. sciendum. ⁊. j. Per. j. Castificantes aīas in obediētia charitatis. ¶ Duodecimo/quū vtcūqꝫ obediunt: mercedem tēporalem ⁊ cōsolationē expectant ⁊ recipiunt. vnde meritum obediētie ꝑdunt: quia sub ista spe obediunt: ⁊ sic mercedem suā recipiūt. Mat. vj. ⁊ op. ar. xvij. q. ij. si quilibet. vbi obstetrices pro reseruatione puerorū domos tēporales receperunt. tales miseri stulti mercatores sunt: q̊ bonū opus obediētie vñ possunt habere vitā eternā: vendūt ꝓ vili pictantia: vel vili tunica: vel vili munusculo: vel aliq̄ alia cōsolatione tꝑali. ꝯtra quos Grego. Quū pro opere recto laus transitoria aut premiū queritur: eterna retributiōe res digna vili precio venditur. ¶ Decimotertio: quū obediunt. et iterū de eadem materia. vt de eundo pro pane: vel facere hebdomadam: vel associando fratrem: vel cōsimili: vel alia eis a ꝑlatis precipitur: improperant/et referunt q̄stiones eis. toties iui pro pane/vel simile. quasi obedientia sit terminis cōclusa: vel limitata vicibus: et nō ꝑpetua ⁊ vsqꝫ ad mortem vt christi. Phil. ij. ⁊ de hoc satis. s̄. in. lxix. ar. in. §. commēdabilis. ad fi. v. obediētia vero. ¶ Decimoquarto: instant cum prelatis precipientib⁹ precibus ⁊ frequēter minis: vt reuocent obediētias eis datas: vel per superiores prelatos: et frequēter per seculares eas faciunt reuocari. qꝺ idē est in effectu: et pessimo et cōtumaci affectu. ac si dicerent. nolo facere quod vis prelate. Ista autem reuocatio. etsi exterius in foro contentioso excusare videatur vt inobediens non iudicetur: nec vt inobediens non puniatur: in foro tamē cōscientie non excusat. Nec credo eos excusari a mortali: q: reuera inobedientes sunt. ex̄ de ma. et obe. si quis. quia prelati tunc obediunt: et subditi ꝑcipiūt. qꝺ est ordo retrogradus s̄m vnum intellectum. xxxiij. q. v. est ordo. quū cōtrariū debeat esse. xcv. di. esto a subdiacono. et tales ꝓprietarij sunt ꝓprie voluntatis: ⁊ in suo proprio pessimo corde viuūt. ex̄ de sepul. c. vlt. li. vj. ⁊ de testa. c. vlti. li. vj. ¶ Decimoquinto/accipiunt vnam licentiā vel obedientiā eundi ad vnum locum: et vadunt ad alia ⁊ ad personas alias. Et proprie tales cōtra obedientiā vel licētiā faciunt: q: formā obediētie eis traditam non seruant: que est exacta diligētia obseruanda. ex̄ de rescrip. cum dilecta. vbi de hoc. ⁊ de off. deleg. venerabili. ibi. cōtra mādati nostri tenorem. ex̄ de rest. spo. c. vlti. ff. māda. diligenter. Uel vltra terminū eis datum in obedientia stant: quū tamē dies assignata ꝓ prelato interpellet. ar. ex̄ de loca. posuit. Non enī possunt subditi sine voluntate ꝑlati sibi terminū obediētie prorogare. ar. op. ex̄ de off. dele. de causis. Et vt narrat climacus senior sanctissimus missus alexandriam ab abbate pro necessarijs: q: non venit in termino prefixo: ꝙ̄ꝙ̄ fuerit legitime impeditus: ⁊ vtiliter egit agēda monasterij: publicam nihilominus coram fratrib⁹ penitētiam fecit impositam per abbatem. Et in lxix. ar. §. cōmendabilis. v. cum iulius. s̄. dictū est de Iulio cui honor solitus redeunti negatus fuit a senatu: q: vltra terminuꝫ quinqꝫ annorum sibi assignatum tardauit: ꝙ̄ꝙ̄ cum maxima victoria redijsset. ¶ Decimosexto/q: raro per obediētiā vadunt: sed per licentias procuratas: ne dicam extortas. et frequēter cum minis ⁊ subsannationib⁹ expetitas: procurātes cum talibus licentijs suas consolationes corporales et tēporales eundi parisius/standi cum cardinalibus/regibus/⁊ episcopis/⁊ alijs dñis mundi/visitandi cōsanguineos ⁊ amicos. eorū maledictas deuotas in monasterijs pellicientes. vide qꝺ legit̄ ⁊ no. xxiij. dist. laici. ⁊ de pe. dist. ij. si enī. vltra. v. colum. v. petrus. ibi. pelliciunt. ⁊ in glos. i. alliciunt. bibendi/discurrendi/⁊ per peregrinationes vagādi potius ꝙ̄ plorandi. cōtra illud. viij. q. j. sciēdum. ex̄ de off. or. quāto. xvj. q. j. monachi vagantes. xviij. q. ij. quidā monachorū. ¶ Decimoseptimo/q: licētias tales quas ꝓcurant faciunt eas per prelatos in litteris eis datis ad eorū quasi excusationem et vanam gloriam obediētias appellari: quū tamē ꝓprie non possit dici obediētia: nisi quam prelatus subdito suo motu suo sine requisitione eius imponit ⁊ voluntate. al's potius obedit prelatus ⁊ satisfacit misere cōsolationi subditi/ꝙ̄ ecōtra. vt. s̄. e. ar. §. sciendum. v. alia vice dictū est. Est autē differentia inter licentiā ⁊ obediētiā que est quodāmodo inter ꝑmittere et precipere et velle. quod autem permittimus inuiti toleramus. xxxj. q. j. hac ratione. iiij. dist. deniqꝫ. Permittere autem tribus modis accipitur. vt no. iiij. di. c. vlt. quod autē precipimus volumus. xiiij. q. j. qꝺ precipitur. Uñ ⁊ tales dupliciter offendūt. ⁊ q: ꝓcurāt ⁊ extorquēt tales carnales licētias. ⁊ q: fingūt eas obediētias. qꝺ est quoddā tacitum mendacium et hypocrisis. xxij. q. v. cauete. xij. q. j. nolo. ¶ Decimooctauo aliquoties non obediūt sub specie spiritus. quando eis aliquod consolabile pro corpore vel pro anima a prelatis iniungitur: vel vt vadant ad hospitium vel forestariam ad comedendum: vel ꝙ sedeant in loco superiori: vel ꝙ non veniant ad chorum: vel ꝙ vadant ad orandum quū alij laborant: vel ꝙ dimittant abstinentiam specialem. et hoc sub specie humilitatis/quasi vel austeritatis. sꝫ ista superbia occulta est. ar. xxij. q. ij. cuꝫ humilitatis. q: vera humilitas. vere obediēs est in omnibus/nihil habens de suo. xij. q. j. non dicatis. ⁊ talis austeritas voluntaria fructu caret. Esa. lviij. In die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. et de hoc. s̄. in. §. multa. v. tertio. in. lxix. ar. Et idem genus inobedientie est vel pro refectione; vel pro ieiunio; vel pro orando; vel ꝓ dormien

Inter licentiā et obedientiam discrimen.

do seniorꝭ violare mandatū. ſm Danielē in coll. iiij. ⁊ de
hoc supra etiā. Posset tñ subditus in tali cōsolatiua obe-
dientia dicere prelato suo: Si placeret vobis pater/refu-
gerem istam consolationem. ſin autem: fiat voluntas ve-
stra. et sic intelligitur. viij. q. j. sciendū. perfectius est tñ sim
pliciter obedire ⁊ nihil prelato dicere. Et de tali obedien
tia dico/ꝙ benedicta sit talis obediētia: que corpus ⁊ ani
mā cōsolatur: q: aliquā similitudinē habet cum illa quam
sunt sancti in patria habituri in duplici stola/corporis et
anime. Apocal. vj. Esdre. ij. ¶ Decimonono/sciūt frequē
ter voluntatem prelati: licꝫ eis nihil dicant timore: aut ne
eos tribulent: ⁊ non faciunt. cōtra tales dicit Luc. xij. Ser
uus sciēs voluntatem dñi/ et non faciens/vapulabit pla-
gis multis. xxxviij. dist. §. vt itaqꝫ. religiosus autem seruus
est. liiij. dist. multos. ¶ Uigesimo obediētias impositas ꝑ
cōstitutiones vel ordinationes prelatorū cōmuniter non
seruāt: dicentes/non seruāt prelati: nō seruemus nos. cō-
tra tales dicit dñs Matth. xxiij. Oia quecūqꝫ dixerint vo
bis: seruate et facite: ſm opera vero eorum nolite facere.
xix. dist. ſm. j. q. j. non quales. Nam et si cōstituentes prela
ti seruare debeāt que cōstituerūt: vt. ix. dist. iustum est. Et
qḋ quisqꝫ iuris statuit: ipse debeat vti eo. ex̄ de consti. cum
oēs. ff. qḋ quisqꝫ iuris. l. j. ⁊ in prin. decretorū/humanum.
nec debēt alijs legem imponere: quā ipsi negligunt obser
uare. ex̄ de preben. pro illorū. si tñ non seruant: seruare te
nentur subditi. j. q. j. oia sacramēta. et. c. significasti. ⁊. c. nō
quales. j. q. vij. siquis omnem. C. de legi. et cōsti. l. leges. ex̄
de cōsti. c. j. ⁊. c. vlti. xix. dist. romanorū. ¶ Oēs aūt predi-
cti articuli obediētie et puritatis eiꝰ infectiui: et siqui alij
inueniri possunt: per originalia superius allegata/referē-
do singula singulis ⁊ adaptando ſm prudentiam legen-
tium: que hic causa breuitatis non repeto: ostendunt cla
re et legitime refelluntur. Et hucusqꝫ de obedientia et
multiplici eius commendatione et transgressione dixisse
plenissime sufficiat.

¶ Articulus. lxxj. De disciplina. A

Sed q: dictum est de
obedientia/qua reddit quod debet superiori:
Cōgruum est vt dicamus de disciplina/q red
ditur quod debetur inferiori. ¶ Primo igit
Disciplī ne acce- ptiones. ponam diuersas acceptiones huius nois disciplina. Di-
sciplina igit quādoqꝫ dicit desiderium corrigendi inferio
res: ⁊ sic videt pars iustitie. Quādoqꝫ dicit disciplina id
quod adhibetur ad correctionē aliorum. sic sumitur Heb.
xij. Fili mi noli negligere disciplinam. in eodem. In disci-
plina perseuerantes ⁊c. Itē si extra disciplinam estis ⁊c.
sic etiam sumitur. xlv. dist. disciplina. Quādoqꝫ disciplina
dicit effectꝰ discipline sumpte scḋo modo. et sic videt eam
describere Cyprianus dicens: Disciplina est morū ordina
ta correctio: et maiorū precedentium patrū regularū ob-
natio. Itē magister Hugo de sancto victore. Disciplina in
quit/est conuersatio bona ⁊ honesta: cui parū est non ma
lum facere: si non studet in his que bene agit per cuncta
irreprehensibilis apparere. ps̄. xxxiij. ⁊. xxxvj. ⁊. j. Per. iij.
Declina a malo ⁊ fac bonum. Bern. in epistolis. Discipli-
na ceruicem summitit. deponit supercilia: q: verecunda ⁊
pudorata. lxxxvj. dist. non satis. xxvj. dist. in scripturis. com
ponit vultū. ligat oculos. xxxij. q. v. nec solo. cachinnos. v.
q. iiij. in loco. cohibet. moderat linguā. v. q. iiij. in loco. gu-
lam frenat. xlj. dist. c. j. cum seq. ritam. xc. dist. per totum. se-
dat. format incessum. xlj. dist. §. sicut ergo. xlj. dist. §. si. Itē
magister hugo de sancto victore. Disciplina est omniū mē
brorū motus ordinatus: et dispositio decens in omni ha-
bitu et actione. ¶ B Disciplina primo modo sumpta/
idem potest esse quod zelus. de quo in ps̄. lxviij. ⁊ Ioā. ij.
Zelus q̇d sit. Zelꝰ domꝰ tue/comedit me. ⁊ ex̄ de custo. eucha. c. ij. Qui
zelus sic ab Aug. describitur in loco predicto. Bonꝰ zelus
est feruor animi quo mens abiecto timore humano/ꝓ vir
tutis defensione accenditur/⁊ comceditur/q quelibet pra-
ua que viderit corrigere satagit: si nequit tolerat ⁊ gemit.
hoc probatur. vij. q. j. ois qui. ⁊. c. aduersitas. §. hoc etiam.
ꝟ. hinc etiā Augꝰ. ibi. Irascit iustus peccatis palearū ⁊c.
⁊. j. ibi. non clamat. glos. alte: sed intus gemit dicēs. Quia
defecit in dolore vita mea: ⁊ anni mei in gemitibus. ⁊. ꝟ.
hic idem. columba a molestijs querit auolare: sed dilectio
nē non amittit: sed semꝑ gemit. facit. xj. q. iij. qñ. xxiij. q. iiij.
q̇sq̇s. c. recedite. c. quidā. ibi. Cum vero eis per quos eccle
sia regitur: adest salua pace potestas discipline ⁊c. ¶ Ad
Ad zelū que spe- ctent. zelum autem primo videtur pertinere dolor de dei contu
melia. qui est quasi scissura cordis: quam interdū indicat
scissura corporis vel vestis. Iohel. j. de pe. dist. j. §. hoc idē.
ꝟ. hinc etiam. Secūdo tabescentia: que est quū dolor ve
hementior aut diuturnior fuerit. ps̄. cxviij. Super inimi
cos tuos tabescebam. Et idem. ps̄. lxij. zelaui super iniq̇s.
Tertio ira per zelum: que est appetitus vlciscendi dei of-
fensam: que ira est odium cōtra vitium. ps̄. cxxxviij. Non-
ne qui oderunt te dñe oderam. vij. q. j. §. hoc etiam tūc. ꝟ.
hic idē in ps̄. irascit iustus pctis palearū. lxxxvj. dist. odio.
xxij. q. iiij. duo ista. in iudice quū oē signū ire maxime in fe-
rēda sentētia cauēdū est. xj. q. iij. §. si ergo. ꝟ. ira eñ viri. ⁊. c.
illa. ⁊. c. ira. ⁊. c. cū apḋ. Itē ps̄. cxxxviij. Perfecto odio ode
rā illos. Perfectuꝫ odiū est quo inimicos dei vsqꝫ ad dile-
ctionem persequimur: nō habentes pacem cum eis: ꝙ diu
sunt dei inimici. q: ſm Grego. dei se amicum denegat: qui
eius placet inimicis. De isto bono odio loquitur. xxiij. q. v.
non est innocentie. Uel perfectum odium dicitur omniū
perfectorum: quo peccata hominum non homines odio
habentur. vt pre. c. odio. ⁊. c. duo. Ambro. Qui habent ze-
lum dei omnes inimicos putant suos qui sunt hostes dei:
ꝙuis patrem fratrem sororē. de omnibus dicunt. ps̄. pre.
Et inimici facti sunt mihi. De isto zelo. xxiij. q. v. si audie-
ris. ⁊. q. iiij. ꝙ christus. xlv. distin. disciplina. xxiij. q. viij. le-
gi. ⁊. c. petrus. xij. q. j. dilectissimis. Idem. Nemo grauior
hostis omnium/ꝙ qui omnium ledit authorem. Augu.
Unumquēqꝫ christianū zelus domus dei comedit. Non
eñ est magis domꝰ tua/ꝙ illa vbi habes salutē eternā. si
ergo in domo (ne q̇d ꝑuersum fiat) satagis: in domo dñi/
vbi salus est ꝓposita ⁊ requies sine fine non debes pati/
quātū in te est: siq̇d peruersum forte videris. ¶ Notādū
etiam ꝙ non videtur omnino idem esse zelus et ira per
zelum. Bonus zelus est. vt ait glos. Aug. super illud Ioā.
ij. c. zelus domus tue ⁊c. feruor animi ⁊c. vt proxi. ꝟ. disci-
plina. s. Ira vero per zelum est ira iusta. de qua glos. sup
illud Matth. v. Omnis qui irascitur. Iusta ira est mater
discipline. Et super illud Iob. v. Uirum stultum interfi-
cit ira. dicit Greg. Est ira per zelum qua irasci sicut nobis
nostris primis errātibus debemus. de hac ira dicit glos.
super illud Eccl's. vij. Melior est ira risu ⁊c. Hec est ira q̄
vitijs irascimur. Item notandū ꝙ super illud Ezech. iiij.
Sume tibi sartaginem ferream. dicit glos. Grego. Nullū
maius sacrificiū deo est/ꝙ zelus aiarū. dei gloriā in hoc mū
do defendit. Zelus carbo est quē vnꝰ de seraphin accepit
de altari celesti: ⁊ tetigit labia Esa. eiusdē. vj. viij. q. j. i scri
pturis. Nam non sunt digna predicare labia illa verbum
dei: que hic carbo non tetigerit. ps̄. lviij. Mors in labijs
eorū. vbi litera cōmunis hꝫ: gladius in labijs eorū. In la
bijs quorūdam verbū dei/qḋ dicit et esse spūs et vita. de
pe. dist. iiij. si ex bono. mors est. ꝓpter defectum enim zeli
verbum dei ita frigide annūtiant aliqui/ꝙ auditores eo
rū inde potius frigescunt ꝙ accendantur. Grego. Pectꝰ
frigidū verba ignita ꝓferre nō pōt. ꝓpter ignem istum di
ctum est de helia. Eccli. xlviij. Surrexit helias ꝓpheta q̄si
ignis. Prouer. xx. Ois sermo dei ignitꝰ ⁊c. Zach. xij. Po
nā duces iuda sicut caminum ignis in lignis. ¶ C

Ad cor- rectionē faciēdā incitan- tia. Sequitur de his que
possunt incitare ad correctionem faciendam.
¶ Et primo incitare potest frequens admoni-
tio sacre scripture. Matth. xviij. Si peccauerit in te fra

ter tuus: corripe eum inter te et ipsum solum. ij.q.j.si pec-
cauerit. vbi de hoc. xlv. dist. sed illud. vbi de hoc. xxiij.q.iiij.
ita plane. ⁊.c. duo ista. vbi de hoc. ex de iudic. nouit. vbi de
hoc. ex de hereti. cum ex iniuncto. §. ne quisq. vbi de hoc.
Gala. vj. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto:
vos qui spūales estis/instruite hmōi in spū lenitatis. j. ad
Thessalo. iiij. Rogamus vos fratres corripere inquietos.
Prouer. xxiij. Noli subtrahere a prauo disciplinam. Eccli.
vij. Filij tibi sunt erudi illos: et curua illos a pueritia eorū.
Eiusdem. xxx. Tunde latera eius dum infans est: ne forte
induret et nō credat tibi. Ibidem. Doce filiū tuū: ⁊ opera
re in illum: ne in turpitudinem illius offendas. Ephe. vj.
Educate filios vestros in disciplina et correctione dñi. ij.
ad Timoth. iiij. Argue obsecra increpa ⁊c. xlv. dist. c. j. ⁊. c.
cū beatus. ij. ad Timoth. iij. Oīs scriptura diuinitus inspi
rata vtilis est ad docendū: ad arguendum: ad corripien-
dum ⁊c. ps. xcviij. Deus tu propitius fuisti eis et vlciscens
in omnes adinuētiones eorū. vbi dicit expositor. nō odij:
sz pacis est talis vltio qua flagellat pater filiū ne pereat.
necse dñs iudicem exhibet sed amicum. Esa. ix. Zelus dñi
exercituū faciet hoc. dum in virga et verberibus iniquita
tes visitat ⁊ peccata. Apocal. iij. Ego quos amo arguo et
castigo. Amos. iij. Tantūmodo vos cognoui ex oībus co
gnationibus terre: idcirco visitabo sup vos omnes iniqui
tates vestras. de hoc. xlv. distin. quasi per totum. et maxi-
me in pre. c. cum paulus. et. §. salomon. c. licet. c. disciplina
et. c. licet. ij. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. c. quid faciet. c. nimium
sunt inquieti. c. displicet. c. qui peccat. c. si ecclesia. v. q. v. nō
omnis. c. non osculat. ex de off. or. licet. c. irrefragabili. ex
de accusa. qualiter. ij. de simo. licet heli. de sta. mo. in singu
lis. ⁊. c. ea que. cum multis. ¶ Secundo incitat ad corre-
ctionem faciendam/exemplū maxime christi. de cuius zelo
habes Matth. xxj. Ioā. ij. Mar. xj. et Luce. xix. ps. lxviij.
Zelus dom⁹ tue comedit me ⁊c. ex de custo. eu. c. ij. j. q. iij.
vendētes. c. saluator. xxiij. q. iiij. qui peccat. lxxxviij. dist. eij-
ciens. xvj. q. vij. et hoc diximus. Esa. lix. Opertus est domi
nus pallio zeli. Canti. ij. En ipse stat post parietem. ad mo
dum scilz zelantis et auscultantis. Exemplum zeli habes
Exod. xxxij. in moyse ⁊ leuitis vindictam sumentibus de
idololatria ppli iudaici. et pre. c. disciplina. dist. xlv. Num.
xxv. in phinee qui occidit filium israelitam coeuntem cum
madianita. de quo dñs ad moysen: Phinees filius eleaza
ri auertit irā meā a filijs israel. quia zelo meo cōtra eos cō
motus est. de hoc. xxiij. q. viij. legi. cum. c. seq. ij. q. vij. §. item
cum balaam. ℣. tunc phinees. ⁊. xxiij. q. iiij. ꝙ christus. Itē
in helia. iiij. Regū. x. qui interfecit prophetas baal: et fecit
descendere ignē super duos quinquagenarios. iiij. Reg.
j. et pre. c. ꝙ christus. Item in matathia. j. Machab. ij. qui
trucidauit iudeum sacrificantem idolis. et pre. c. ꝙ christ⁹.
Item in petro animaduertente in ananiam ⁊ saphyram.
Act. v. xxiij. q. viij. legi. et. c. petrus. Item in paulo occecā-
te Elimam magum. Act. xiij. xlv. distin. §. salomon. de isto
zelo est quarta beatitudo/Beati qui esuriunt et sitiūt iu-
stitiam. ¶ Tertio vtilitas ex correctione prouenies. virga
enī correctionis fructifera est. ps. xxij. Virga tua et bacu-
lus tuus ⁊c. Grego. Virga percutimur. baculo sustenta-
mur. xlv. dist. disciplina. vnde significata est per virgam il
lam. que protulit flores et amygdala. Num. xvij. ¶ Utili
tatem correctionis in multis locis insinuat sacra scriptu-
ra. Prouer. xxvij. Melior est manifesta correctio ꝙ amor
absconditus. et in eodem. Meliora sunt vulnera diligen
tis ꝙ fraudulenta oscula odientis. v. q. v. non omnis. ⁊. c.
nō osculatur. xxiij. q. iiij. nimiū. et. c. xxviij. Qui corripit ho
minem: gratiam postea inueniet apud eum/magis ꝙ qui
per blandimēta lingue decipit. eiusdem. xxix. Virga atq
correctio tribuit sapientiam. Eccles. vij. Melius est a sa-
piente corripi: ꝙ stultorum adulatione decipi. Eccli. xxx.
Qui diligit filium assiduat illi flagella: vt letetur in no-
uissimo suo. facit. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Item in eodem.
Qui docet filium suum: laudabitur in illo. Augu. ad Vin

cētium. Non omnis qui parcit amicus est. nec omnis qui
verberat inimicus. Melius est cū seueritate diligere: ꝙ
cū lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollit: si de ci
bo securus iustitiā negligat: ꝙ esurienti panis frangit: vt
iniustitie seductus acquiescat. et qui phreneticum ligat:
et qui lethargicum excitat/ambobus molestus/ambos
amat. hec verba ponuntur in pre. c. nimium. xxiij. q. iiij. et
c. ipsa pietas. ⁊. c. quid faciet. ¶ Item Augu. Quis nos
potest amplius amare ꝙ deus? et tamen nos non solum
docere suauitatem: verum etiā salubriter terrere non ces-
sat. ¶ Quarto damnum proueniens ex defectu correctio
nis. quod in multis scripturis insinuatur. j. Regū. iij. Su
scitabo aduersus heli oīa que locutus sum sup domū ei⁹:
eo ꝙ nouerit indigne agere filios suos: et tamen non cor
ripuit eos. vnde et voce diuina dicitur ei. Honorasti fi-
lios tuos magis ꝙ me. de hoc. xlvij. dist. §. necesse. iij. Re-
gū. j. Adonias eleuabatur. dicens: Ego regnabo. ⁊. j. nec
corripuit eum pater eius aliquando. quem hac occasione
postea salomon frater eius fecit occidi. Unde et gratia-
nus. Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non disci-
pline seueritatem exercens/eorū iuuentutē experimento
didicit perniciosam: quorum pueritiam vaga licētia per-
misit esse voluptuosam. Unus quippe eorū sororem suā
stupro corrumpens. ij. Regū. xiij. a fratre eius absolone
scz/inter epulas quas fratribus suis fraudulenter para-
uerat: obtruncatus est. Absolon postꝙ veniam a patre
obtinuit: de regno illum expulit: et ad concubinas eius
ingressus est: demum per inuia deserti patrem persequēs
querat in he[illegible]r. xlvij. distin. pre. §. necesse. Item Prouerb.
xiij. Qui parcit virge: odit filium. qui autem diligit instan
ter erudit. facit. xxiij. q. iiij. displicet. ℣. quare mouetur pa-
ter. Prouer. xxix. Puer qui dimittitur voluntati sue: con-
fundit matrem suam. Eccli. xxij. Confusio patris est de fi-
lio indisciplinato. eiusdem. xlj. De patre impio querun-
tur filij: quoniā propter eum sunt in tormento. ij. q. vij. q̄ri
tur. Esa. xiiij. Preparate filios eius occisioni in iniquita-
te patrum eorum. ¶ D Sequitur de impedimētis cor- Corre
rectionis. Notandum igitur ꝙ octo sunt que solent impe ctione i
dire ne correctio debito modo fiat. ¶ Primum est indi- pedictia
screta humilitas. Augu. loquens prelatis. Quando ne-
cessitas discipline in moribus coercendis dare vos dura
verba compellit: si etiam vos excessisse modum sentitis:
non a vobis exigitur vt a subditis veniam postuleris: ne
apud eos quos oportet esse subiectos: dum nimium ser-
uatur humilitas regendi frangatur authoritas: et tamē
petenda est venia ab omniū domino qui nouit eos quos
plus iusto forte corripitis: quanta beniuolentia diliga-
tis. lxxxvj. di. quādo. vbi no. ꝙ authoritas illa: Vade prius
reconciliari fratri tuo. Matth. v. de prelatis non intelli-
gitur: nisi quando ex odio corrigunt. Item Eccli. xiij. No-
li esse humilis in sapiētia tua. ad Titū. ij. Hec loq̄re et ex-
hortare et argue cum omni imperio. ¶ Scdm est timor
scandali. sed veritas vite doctrine vel iudicij/propter scā
dalū dimittenda non est. ex de reg. iur. q̄ scandalizauerit.
vbi de hoc no. xj. q. iij. inter verba. et vide quod no. ex de
renunti. nisi cum pridem. §. pro graui. ex de no. op. nun. c.
cum ex iniuncto. Item Galat. ij. dicit paulus. Quum ve
nisset petrus antiochiam: in faciē restiti ei quia reprehen
sibilis erat. ij. q. vij. paulus. Matth. xv. quum dicerēt chri
sto. Scis quia pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt.
ipse respondit. Omnis plantatio quā non plantauit pa-
ter meus eradicabitur. sinite eos quia ceci sunt ⁊ duces ce
corum. pre. c. inter verba. ¶ Tertium est timor humanus
vel mūdanus. cōtra quod legitur de helia Eccli. xlv. Non
pertimuit principem. nec superauit eum verbum aliquod
et. iij. Regū. xviij. dixit helias ad achab regem. Non con-
turbo ego israel: sed tu et dom⁹ patris tui. et Ioānes he-
rodem arguebat dicens. Non licet tibi habere vxorem fra
tris tui. Mar. vj. xj. q. iij. vnusquisq. Facile enim a iusti
tia deuiat: qui hominem timet. sic pilatus timore dominū

iesum christum morti adiudicauit. Joan. xix. xi. q. iij. quastio. ⁊. c. quisquis. ¶ Quartum est remissio. de qua exemplum habetur in heli. j. Regũ. ij. qui remisse arguebat filios suos dicens. Quare facitis res huiusmodi quas ego audio. xlvij. dist. §. necesse. Non sic paulus. xliij. dist. ephesis. non moyses. xlv. distin. disciplina. De negligentia maxime in corrigendo prelatorum: que est in eis peccatum mortale. lxxxiij. dist. in pmis. v. c. vsqꝫ ad. §. sicut autẽ. et ex de of. archid. ea q. legitur ⁊ no. ex de of. or. irrefragabili. vbi de hoc legitur et no. in glos. j. ¶ Quintum et sextum sunt austeritas ⁊ indiscretio. contra que duo sunt in arca testamenti cum virga et manna. Heb. ix. In virga correctio. in manna mansuetudo. cõtra austeritatem. xlv. distin. disciplina. cõtra austeritatem dicitur Gala. vj. Uos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Contra indiscretionem dicitur Prouerb. xiiij. In ore stulti virga superbie. Faciendum est ergo tẽperamentũ quoddam inter rigorem ⁊ desidiam. vt pre. c. disciplina. ⁊. e. dist. oẽs qui. Et leniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti asperitatis autem nimie increpatione nec correctionem recipit: nec salutem. xlv. dist. cum beatus. Item rectorẽ subditis pietas matrẽ: disciplina vero patrem exhibeat. xlv. dist. sed illud. et in. §. seq. hinc etiam. ¶ Septimum est ira vel odium. Prouer. xviij. Spiritũ ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Eccli. xix. Est correctio mendax in ira contumeliosi. videtur esse correctio: quod potius est corruptio vel conuiciatio. xi. q. iij. ira. j. ⁊. c. ira. ij. ⁊. c. illa. et pre. c. quatuor. ¶ In vitis patrum legitur, ꝙ discipulus Macharij ipsum precedens in via, inueniens presbyterũ idolorum: dixit ei. quo vadis demon? quem ipse presbyter percussit vsqꝫ ad mortem. Macharius sequens discipulum: et obuians eidem presbytero: dixit ei. salueris. ex quo verbo conuersus fuit presbyter. vnde Hierony. Uide quid benignitas sermonis: quid austeritas fecerit. Sapiens ecclesiasticus. Eccli. vj. Uerbum dulce multiplicat amicos: et mitigat inimicos. ¶ Octauum est amor terrenorũ. Genes. iiij. dixit cayn. Num custos fratris mei sum ego? de pe. di. j. serpens. Cayn interpretatur possessio. Amator possessionum, custodiã fratrum negligit. cõtra illud. Eccli. xxix. Perde pecuniã propter fratrem. Malus autẽ prelatus dicit verbum cayn: qui magis curat de pecunia ꝙ de anima. ꝓpter quam christus Apocal. j. Ephe. v. mortuus est. Bern. Cadit asina: et est qui subleuet. perit anima: et non est qui adiuuet. Idem. Uenient ante tribunal christi: et audietur populorum querela grauis: et accusatio dura: quorũ vixere stipendijs et non diluerũt peccata. ad hoc. j. q. j. ipsi sacerdotes. iij. q. j. placuit. l. di. siqs diaconus. expressum. ¶ Nonũ est timor detractionis vel appetitus adulationis. Prelati enĩ timentes asperitatem lingue subditorũ: aut falsa blandimenta: ⁊ periculosas adulationes libenter accipientes, ꝑmittũt eos in peccatis iacere. et isti añ tribunal christi accusaturi sunt tales ꝑlatos in die iudicij: vt dicit papa hormisda. l. di. siquis diaconus aut presbyter. ⁊ Hiero. xlv. dist. sꝫ illud. propter easdẽ adulationes iustitia deserit. j. q. j. sunt nonnulli. ¶

Corrigẽdi modus.

Sequitur de modo faciendi correctionem.

Attendẽdum ergo ꝙ correctio procedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo corrigo. arguo ⁊ castigo. xlv. di. licet. j. ⁊. ij. Sed sunt aliqui qui illos maxime corrigunt: quos nõ amant: quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio: sed hostilis persecutio. Esaie. xj. Egredietur virga de radice iesse. Iesse interpretatur incendium. et debet ex incendio amoris, egredi virga correctionis. ij. Thessa. vlti. cap. Nolite quasi inimicum existimare illum: sed corripite vt fratrem. Quod autem ex amore correctio facienda est: est expressum. xxiij. q. iiij. ira plane. ibi. Et hec omnia cum dilectione corrigendi: non cũ odio persequendi faciat. ⁊. c. nimium. vltra medium ibi. Illi seuientes cupiditate: isti charitate. ⁊. c. ea vindicta. Ea vindicta que valet ad correctionem nõ prohibetur. ⁊. j. Sed huic vindicte inferende non est idoneus: nisi qui odium quo flagrare homines solent: qui se vindicare desiderãt: dilectione et mãsuetudine superauerint. ⁊. j. Quem enim diligit dominus: corrigit: flagellat autem omnem filium quẽ recipit. Prouer. iij. ⁊ Hebre. xij. ⁊. j. Animaduertẽtes eos non amare correctionem: sed odio desiderare vindictam. Item correctio debet fieri cum compassione. Aug. Duo ista nomina quũ dicimus, homo, peccator: nõ vtiqꝫ frustra dicuntur: quia peccator est corripe: et quia homo, miserere: nec omnino liberabis hominem: nisi quũ persecutus fueris peccatorem. xxiij. q. iiij. duo ista. ps. cxl. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me. sicut dicit glos. super illud Matth. v. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. iustitie lumen est misericordia. Jacobi. ij. Iustitia sine misericordia, cecus furor. zelus absqꝫ misericordia est vt cecus sagittarius qui intendens occidere feram: occidit hominem: sicut lamech: qui intendens sagittare ferã: sagittauit Cayn. Gen. iiij. xxxj. q. j. quomodo. ignis zeli ardere. xlv. distin. disciplina. debet in oleo misericordie. Grego. super Ezech. Zeli sacri districtio de virtute misericordie necesse est vt ardeat. ad hoc. xlv. distin. disciplina. Ideo necesse est eũ qui alios habet corrigere: iugiter meditari in seipso ꝓpriam infirmitatem: vt sciat quid alij portare possunt. l. distin. considerandum nobis est. viij. q. j. demens. Contra quod aliqui prelati faciunt. xxvj. q. vij. alligant. ps. ix. Sciant gentes quoniam homines sunt. Gal. vj. Considerans temetipsum: ne et tu tẽteris. Ecclesiastici. xxxj. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. Grego. Omnipotens deus idcirco principem apostolorum permisit cadere: vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri debuisset. vt pre. c. considerandum. Et de christo legitur Esaie. liij. Uirum dolorum et scientem infirmitatem. ad Hebre. iiij. Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris: tẽtatum autem per omnia ꝓ similitudine absqꝫ peccato. qui non didicit pati disciplinã nescit eam in alijs. ar. j. c. cõsiderandum. exercere. ¶ Quidam religiosi habentes abbatem torrorem crudelissimũ inexpertem discipline: quam volebat in alios exercere: coegerunt eum sedere per mensem inter fratres: et gerere se tãꝙ simplicem fratrem: quem quotidie perclamantes et egregie verberantes: tandem restituerunt eum sedi sue: dicentes. Ecce per mensem fuisti in scholis discipline: et non solum audisti doctrinam discipline: sed etiam sensisti. non erat mirum si nesciebas quod non didiceras sis memor eorum que didicisti: alioquin rememorationẽ faciemus tibi. vbi Heb. iiij. Esa. liij. Eius qui didicit ex his que passus est disciplinã. Unde dicit sapiens. Ecclesiastici. xxxiiij. sententialiter. Inexpertus q̇d nouit? et Greg. ix. Cum in magistrum sumi non debeat, qui formam discipuli non assumpsit: nec sit preficiendus qui preesse non nouit. ex de elec. cum in magistrum. facit. lxj. distin. miserũ xvj. q. j. si clericatus. Sunt multi qui alios dure volunt corrigere: se tamen nolentes corrigi. Contra quos Bern. super illo verbo. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. Matth. v. Sunt multi qui zelũ iustitie videntur habere sed si verũ haberẽt zelũ se festinarẽt corrigere et correctionẽ recipere: sed qr hoc nolũt verũ zelũ nõ habẽt. Cõtra tales dicit dñs Mat. vij. et Luce. vj. Hypocrita eijce primũ trabem de oculo tuo: ⁊ tunc perspicies vt educas festucã de oculo fratris tui. Inter alia signa que ponit Aug. quo modo cognoscatur hypocrita est vnum: quia hypocrite faciles sunt ad reprehendendũ: vt videantur habere zelũ. Talium qui nolunt corrigi: est ille qui dicitur. Noli me tangere. tales a solo deo sunt curabiles: quũ omnem humanum tactũ fugiunt. ꝓ qb' dicitur a dño in ps. lxxxij. Imple facies eorũ ignominia: ⁊ querent nomẽ tuũ dñe. Supbi et pestilentes nolunt corrigi. Prouerb. xv. Non amat pestilens qui se corripit. et Sap. ij. Dixerunt impij non recte cogi-

tantes &c.et.j. Improperat nobis peccata legis: et diffamat in nobis peccata discipline. Prouerb.xv. Qui increpationes odit morietur. Incorrigibilis characterẽ habet bestie.i. diaboli/ qui est incorrigibilis. Apocal.xix. Unde iudeis incorrigibilibus ait dñs Joan.viij. Vos ex patre diabolo estis.⁊ talis incorrigibilis a domino maledicit Deuterono.xxviij. Sit celum quod supra te est eneum: et terra quã calcas ferrea. Tũc ergo fit celum eneũ: quando orãs nõ habet deuotionẽ.terra fit ferrea qñ ceci ducunt et obstinatis nullũ fructũ affert impatiẽtia. Luce.xviij. Esa.xlviij. Scio q: durus es tu:⁊ neruus ferreus ceruix tua: et frons tua enea. verbũ corrigentis. Esa.xlv. Audite me duro corde. Prouer.xviij. Peccator quũ in profundum malorũ venerit: cõtẽnit/scz correctionem.xvij. dist.nec licuit. vbi ponũtur hec verba. Et sequit ibi. Ira obstinati et contumaces extiterunt vt doceri non velint.⁊ ex̃ de iudic. cũ nõ ab homine.ps̃.xciiij. Nolite obdurare corda vestra. ¶ Itẽ correctio debet fieri cũ mansuetudine.ps̃.lxxxix. Superuenit mansuetudo ⁊ corripiemur. Seneca. Vitium animi sicut vitia corporis leniter tractãda sunt. Ambro.sup Lucã. Plus proficit amica correctio: q̃ accusatio turbulenta.illa pudorẽ incutit: hec indignationẽ mouet. Gal.vj. Vos qui spũales estis: instruite hmõi in spũ lenitatis.l.dist.põderet.faciũt sepe all.c.xlv.dist.licet.j.⁊.ij.⁊.c.disciplina. zelus sedet in fornace vel iuxta fornacem.scz vim irascibilẽ. vnde de facili emicant scintille ire: quib⁹ turbatur oculus mẽtis.ps̃.xxx. Cõturbatus est in ira oculus (.i.ratio) me⁹ et illud Cato. Impedit ira animũ ne possit cernere verũ. Et sup illud Job.v. Virũ stultum interficit iracundia. dicit Grego. Ira per zelũ turbat. Ipse nãq; zelus rectitudinis dũ aciem mentis agitat: turbat. Ideo sancti viri impetum ire sentientes/supersedent correctioni donec ira cessauerit: et tranquillitas in mente facta sit: imitari volentes illum cui dicit. Sap.xij. Tu dñator virtutis cum tranquillitate iudicas. Aug⁹. Non cõcupiscit deus reorũ vindictam tãq̃ saturari desiderans: sed quod iustum est cum trãquillitate discernit: ⁊ recta voluntate disponit: vt etiaz mali sint inordinati. Grego. Ira dei non est vt hois pturbatio cõcitati animi: sed tranquilla iusti iudicij cõstitutio. de pe.dist.iij.productior.neq; em̃ deus hoibus: sed vitijs irascitur.dicit Hiero.de pe.dist.j.q̃obrem. Jaco.j. Ira viri iustitiam dei non operatur.vj.q.iij.ira.j.⁊.ij.cũ.c.seq. Diogenes philosophus quũ esset iratus seruo suo ait: Iam te nisi essem iratus verberib⁹ enecassem. xj.q.iij.cũ apud. Cassianus in.viij.li.de spiritu ire ait. Ira em̃ in nr̃is cordibus insidente: et oculum mentis nostris tenebris excecante: nec iudicium recte discretionis acquirere: nec cõtẽplationis intuitum: nec maturitatem cõsilij possidere: nec vite participes: nec iustitie tenaces: sed nec spũalis quidez ac materia luminis capaces poterimus existere: q: turbatus est inq̃t ps̃.xxx.pre ira oculus scilz ipsa mens. ⁊ Eccl̃s vij. Ira in corde insipientiũ requiescit.et ira q̃ pdidit prudentes.⁊ vir iracũdus inhonestus est.⁊ iracũdia agit sine cõsilio.⁊ Prouer.xxix.ƀm aliam translationem.sz sentẽtia vna. Prouer.xxvj. Homo iracũdus suscitat rixas. eiusdẽ.xxix. Vir iracũdus prouocat rixas.et Eccli.xxviij. Homo iracũdus incẽdit litem. Vir autẽ iracũdus effodit peccata. In oĩbus aũt iracundis non exilit scintilla de fornace vis irascibilis: sed flamma totum vorans.⁊ qđ zelo sctõ ceperint: furore ɔsumunt. In eis opus sanctũ quod zelus sanctus tenebat: ira rapit et sibi vendicat. scintilla vero ire: etsi aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tamẽ opus sciẽtie zelo inceptum sibi vendicat. Grego. Illa prepositorũ solicitudo est vtilis.illa est cautela laudabilis/in qua totum ratio agit: et furor sibi nihil vendicat. Restringenda est sub ratione potestas. nec est q̇d agendũ prius q̃ cõcitata ad trãquillitatẽ mens redeat. Nã cõmotionis tpe iustũ putat esse oẽ quod fecerit.xj.q.iij.illa. Simile inuenitur in viro/q̇ ex iustitia reddere vult debitũ vxori: cui⁹ opi dupliciter se põt ingerere voluptas. Vel sic vt opus iustitie non auferat: vel ita vt in totũ sibi rapiat/vt scilz solo voluptatis amore cõsumetur. Gala.iij. Sic stulti estis: vt cũ spiritu ceperitis: nunc carne cõsumemini. Hiero. Adulter est in suam vxorẽ amator ardentior.xxxij.q.iiij. origo. et vide.xxxiij.q.v.c.j.⁊.xiij.dist.nerui.in fi. Simile accidit in illo qui ex charitate vult dare eleemosynam: cui vana gloria dupliciter se potest ingerere.aut per modum titillationis vel tẽtationis: aut per modum cõsensus deliberati.de qua incipit quis tabescere et cõtabescere/exinaniri et inflari.et se hoibus appetit innotescere: non dei gloriam querens: sed suam vt ab hoibus videatur.ƀm Aug. in sermone de cõfessore non pontifice. Prima periculosa non est: q: omne bonum opus gloriam secum portat/⁊ letitiam: que non homini: sed deo assignanda est: vt de⁹ glorificetur: et proximus vt edificetur. Matth.v. Luceat lux vestra &c. Secunda periculosa.de qua legit et no.j.q.j.vide.in glos.j. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter hierosolymitanum: ⁊ intrat in cor eius cogitatio de negotiatiõe ibi exercẽda. que cogitatio dupliciter se potest ingerere vt pˀus/et tunc piculosa: vel vt posterius et tunc non: quia principalis est intentio attendẽda/ƀm Aug.in primo sermone.et ar.xxiij.q.v. de occidendis. ¶ Item correctio occulte et secreto facienda est/si occulta sit culpa. Matth.xviij.si peccauerit in te &c.ij.q.j. si peccauerit: ⁊ ex̃ de iudic. nouit. vbi de hoc.⁊ ex̃ de here. cũ ex iniuncto.§.nec quisq̃.vbi de hoc. Si vero culpa sit manifesta: manifeste facienda est.j.ad Timoth.v. Peccãtes corã omnibus argue: vt ceteri timorem habeant.xlv.di. sed illud Isido. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purgãda. q̇ palã nocent: palam corrigantur: vt dũ aperta obiurgatione sanantur: hi qui imitando eos deliquerunt corrigantur. dum vnus corripitur plurimi emendantur: necesse est: vt pro multorum saluatione vnus condẽnetur: q̃ per vnius licentiam multi periclitentur. Aug. Ira erga delinquentem sermo est proferendus: sicut eius qui corripitur expostulat salus. de hoc legitur et no.ex̃ de pe.⁊ re.c.j. ¶ Item in correctione attendendus est stat⁹ personarum que corriguntur: quia non sanat oculum: qđ sanat calcaneum.ad hoc op.ar.eorum que leguntur ⁊ no. xxiiij.q.j.qui cõtra.xl.dist.homo christianus.ex̃ de iureiur. quidam medicus imperitus vno collyrio omniũ oculos vult curare.xxix.dist.sciendum. Seneca. Cum veteranis parcius est agendum.j.ad Timoth.iiij. Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem.⁊.lxxxvj. distin. tanta ibi.canis tuis parcimus.quod qualiter intelligendum sit habetur.ij.q.vij.paulus. ¶ In correctione etiam seruanda est modestia.tenendum enim est medium inter remissionem et discretũ zelũ.ij.ad Timoth.ij. Seruũ dñi oportet esse patientem: cum modestia corripientem.de hoc satis.s̃.maxime.xlv.dist.q̃si p totũ. Qui nõ possunt benignitate corrigi: terrore sunt corrigendi.optime facit.xxix.dist. sciendũ.l.dist.vt cõstitueret.ibi. Cogũt em̃ multas inuenire medicinas/multorum experimenta morborum.⁊ ex̃ de vi.⁊ ho.cleric.vt clericorũ.ibi.vt quos diuinus timor a malo non reuocat: tẽporalis saltẽ pena cohibeat a peccato. vbi de hoc plures sunt concordantie. Aug.ad bonifaciũ. Quidam dixit pudore et libertate liberos retinere satius esse credo/q̃ metu. Et subdit Aug⁹. Hoc quidem verũ est. Sed sicut meliores sunt quos dirigit amor: ita plures sunt quos corrigit timor. Roboã fili⁹ Salomonis/credens consilio iuniorũ/terrens pplm et cõminationibus vrens decem tribus perdidit. iij. Regũ.xij.vij.q.j.deniq;. Isidorus. Qui blãdo verbo castigatus non corrigit: alicui⁹ acrius necesse est vt arguat. Cũ dolore em̃ abscindenda sunt q̃ leniter sanari nõ pñt. Syrici⁹ papa. Ferro necesse est vt abscindantur vulnera: que fomentorũ non senserint medicinam.lxxxij.dist.plurimos.in fi. Idẽ dicit Symmachus.xvj.q.j.in canonibus. Bern.super Canti. Zelum inquit tm̃ inflammet charitas: informet sciẽtia: firmet cõstantia: sit feruidus: sit circumspectus: sit inuictus. Idem

Correctio q̃na pacto sit exercenda.

Quo zelus feruidior ac vehementior spūs, pfusior quam charitas: eo vigilātiori scientia opus est, q zelum supprimat: spm̄ tēperet: ordinet charitatem. Sunt qui zelū habēt nō ſm sciētiā. Rom. x. xv. q. j. §. j. q vulgariter vocant hoīes sine capite, beluina rabie seuientes in peccatores cōuicijs eos dehonestātes: nō medicos: sed hostes se exhibentes: quātum in eis est iudiciū dei euacuantes: dum omnia hic vindicare volunt. si em̄ oia hic iudicarent (vt dicit Aug.) locum diuina iudicia non haberent. vj. q. j. si oia. Ipsi officium demonuz quod est torquere. Mat. xviij. tradidit eū tortoribus. de pe. di. iiij. §. j. v. tradidit. diligenter facerēt: si haberēt potestatē in ore eorū personant he voces diabolice. crucifigatur. Luc. xxiij. cōfundatur: deponat: eijciatur. potestas eorū vt gladius in manibus furibundi. vix ab ore eorū auditur, corrigatur. ipsi solū vrere norunt. et secare cum omni egritudine ignem et ferrum adhibere volūt: ignorantes q oim medicamentorum saluberrimū est sapientia. Sap. ix. circa finē. Per sapientiā sanati sunt quicūque placuerūt ab initio. eiusdē. xvj. Nec herba: nec malagma sanauit eos: sed sermo tuus dn̄e qui sanat oia. Peccatores (vt ait dionysius) tanq̄ ceci manuducendi sunt. Tullius. Undique fulciendi sunt q ruunt. erigendi sunt qui ceciderunt. et sanandi qui vulnerati sunt: et nouo vulnere transfigendi. Qui zelū indiscretum habēt, similes sunt illis qui reficiunt veteres patellas: qui foramē vnum volētes obstruere, vno ictu mallei multa faciūt: vel illud augent: vel patellam oīno confringunt. facit. xxvj. q. vij. alligant. videntur tales credere q oia vasa sunt malleabilia quū tamē fictilia vel vitrea malleatione potius cōfringātur. facit. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem. Correctio est refectio vasorū spūalium cōfractorū. Eccli. xxj. Cor fatui quasi vas cōfractum. ij. Timoth. ij. In domo magna sunt vasa non solū aurea et argentea: sed etiam lignea et fictilia. vt pre. c. qui ſm carnem. Hi correctionem hoīm facile desperant: ad male sentiendū de hoībus faciles: ad male faciendum difficiles. cōtra illud Ambro. de oībus iudicat. glos. i. bene presumit qui fidem esse in oībus arbitratur. xxij. q. iiij. innocens. hi peruersum ianitorez cordibus suis prefecerūt: qui mala fratrū tam faciliter pmittunt intrare: bona vero vix vel raro. Opinionē malam de aliquo cōceptā vix aut raro deponunt. ɔtra id. xj. q. iij. absit. et melius. in. c. in multis. Contra muscas vel pulices in gladio magno pugnare volunt: similes cuidā qui dū musculam quādam quam videbat sup caput alterius volitantē securi intenderet pcutere excerebrauit eum. Multotiens dū tales ligna peccatorū intendūt cedere: fugit securis manum eorū: et ferrū lapsum de manib⁹ proximuz occidit. Deutero. xix. glos. simpliciter ligna succidimus: quū delinquētium vitia pia intentione resecamus. securis manum fugit: quū increpatio in asperitatem sese pertrahit. ferrū de manubrio prosilit: quū de correctione sermo durior exit. amicum occidit: qui per asperā correctionem eum magis inobedientē facit. Bern. Cōmotio tua ibi moriatur: vbi oritur: ne pmittatur exire que mortem portat. Eccli. xxviij. Flagelli plaga liuorē facit. scz in mēbris corporis: plaga autem lingue cōminuit ossa: idest virtutes mentis. Tales zelatores pro medicina venenum portant et ppinant. Job. xx. Panis ei⁹ in vtero illius vertetur in fel aspidū intrinsecus. Tales similes sunt cuidam fatuo: qui rectissime volens incedere sine ruina domorū: non poterat per ciuitatem incedere. Tales spūaliter multos corruere faciunt. in tempestate et turbine sunt vie eorū. Naum. j. Prouerb. x. Quasi tempestas transiens non erit impius. Tales similes sunt pugilibus, qui incedentes per mediū pssure, alios impellunt: alios cōculcant: alios impediūt a gressu. maledictionem multitudinis post se relinquunt. Sic in quacūque cōuersatione tales conuersati sunt: post decessum vel recessum querelas vel maledictiones relinquūt. hi periculose ambulant inter ventres pregnantium. Quis em̄ enarraret abortus sanctorum propositorum quos faciunt? et tenerorum animalium vel spiritualium? Tales in principe demoniorū eijciunt demonia. et sathan a sathan expellitur: si tamen expellitur, et nō potius introducitur. Luc. xj. et Matth. xij. Interdum enim querentes se expellere spiritū luxurie: non expellunt eum: sed latere cogunt introducentes cum eo alios spūs nequā et nequiores. spiritum mendacij, simulationis, ire et odij. Unde opportunitate inuenta exeūt vitia: vt bestie de cauernis cum multitudine nouorum vitiorum. et est error nouissimus peior priore. Matth. xij. et procurātur quandoque depositiones habētium zelum indiscretum: vel etiam mors eorum. Multum attendenda esset in correctionibus infirmitas corrigendorum, et potestas correctionis: ne stragem multorū operetur correctio: sed salutem paucorum. ar. l. dist. vt constitueretur. et. c. considerandum. xxiij. q. j. noli. ex̄ de deri. ex. mi. latores. Erubescenda est medicis spiritualibus timoratio medicorum temporalium: quēadmodum solicite cauent ne medicina eorum sint mortis occasio. ex̄ de eta. et qua. ad aures. deridenda est eorum iustitia, qui ne amittant de suo vilem denarium: parati sunt centuz marchas expendere. Timendum est ne zelū aliquorum inanis gloria concitet: vt cuidam accidit: qui vt iustus appareret: pprium filium pro leui delicto decollauit. mercator insanissimus qui mortem filij sui vanam laudem ficta iustitia cōparauit. ¶ Zelus iste indiscretus procedere solet ex imperitia discipline in seipsis: et ex ignorātia proprie infirmitatis et aliene: et ex amore inanis glorie. talibus nō esset danda potestas. Ipsi ad instar demonum quocūque introeunt, incendium post se dimittūt. Qui vero zelum discretū habere cupiunt: medicos corporū imitent. morbos spirituales persequentes: salutem vero egrorum querentes. ar. ex̄ de pe. et re. cum infirmitas. §. fi. Non irascuntur medici corporum patientibus: immo consolantur eos et ad tollēdum horrorē medicine, prius inde gustant. Unde dicit Aug⁹. de saluatore. Calicem inquit passionis prius bibit medicus: ne illum abhorreret egrotus. Non puniūt homines habent zelum discretum ſm merita. hoc em̄ deo relinquunt. sufficit eis vt faciant homines penitere. puniunt vt emendant: vt qui peccauerunt humilientur: non conterantur. tales officium tortorum diabolo et angelis eius relinquunt. Matth. xviij. de pe. dist. iiij. in prin. v. tradidit. Unde legitur in legenda antiqua beati Francisci, q quum quidam frater redargueret beatum Franciscum q non corrigeret fratres, qui recedere videbantur a via simplicitatis et paupertatis. Respondit sanctus Franciscus et ait. meum officium est spirituale, videlicet sup fratres: quia debeo emēdare vitia et eis dn̄ari. vnde si vitijs fratrum dominari et ea emēdare non valeo predicatione verbo et exemplo: nolo carnifex fieri ad percutiendum et flagellandum sicut potestates huius seculi. Sed ɔfido in dn̄o, q adhuc inimici inuisibiles, scz demones q sunt castaldi dn̄i ad puniendū illos in h seculo et in venturo: q trāsgrediūtur mandata dei: sument de ipsis vindictam faciētes ipos corrigi ab hoībus hui⁹ seculi: et ad improperium et verecundiam ipsorū reuertent ad pfessionem suā et vocationē suam. Uerūtamē vsque in diem mortis mee exemplo et operatione non cessabo fratres docere ambulare per viam quā mihi dn̄s ondit: et ego ostēdi eis: et ipsos informaui: vt sint inexcusabiles coram dn̄o et ego corā ipso de ipsis: et de me non tenear vlterius reddere rationē. Ecce forma et verba et doctrina sancte correctionis sanctorum platorū volentiū se et aīas subditorū saluare. ad hoc. xliij. dist. ephesijs. et optime. xlvij. dist. c. vlti. Tales boni correctores sic secant putrida. xxiiij. q. iij. resecande. ex̄ de sta. mo. ea que. j. responso: vt sana illesa relinquāt. sic herbas pestiferas euellunt. ex̄ de ma. et obe. solite. §. j. vt salutares non ledant. sic zizaniam extirpant. xxiiij. q. iij. notandum. vt tritico lesionem non inferant. Matth. xj. xj. q. iij. nolite. xxiij. q. iiij. quantus. Quidam habētes zelum: non scientiam. xv. q. j. §. j. sic hortos abbatiarū suarum purga

uerunt ab arboꝛibus fructiferis. vt fere ibi nullā relinque-
rēt. ¶ Et notandum ꝙ quū parcere ⁊ punire (vt cōtrario-
rū) in eadē fit disciplina. ff. de ver. obli. inter stipulantē. §.
sacramenta. Qui nescit parcere nescit punire. Et notan-
dum etiam/ꝙ sicut zelus indiscretus repꝛehensibilis est:
ita remissio est repꝛehensibilis. Bern. Nō irasci vbi irascē-
dū est: nolle emēdare peccatuꝫ est. Plus vero irasci ꝙ̄ ira-
scēdum est: peccatū peccato addere est. Remissio ipa est
vt somnolentia in rectoꝛe nauis. Pꝛouer. xxiij. Eris sicut
doꝛmiens in medio maris. et quasi sopitus gubernatoꝛ
amisso clauo. Unde dominus ait Petro in persona pꝛela-
toꝛum. Simon doꝛmis. Mar. xiiij. Isidoꝛus pꝛelatum ne-
gligentē doꝛmienti assimilat: de cuius manibus cadit ba-
culus pastoꝛalis. et pictoꝛes pingunt ipsum accumbentē
in cathedra super cubitū somno grauatum: ⁊ cadentē de
manu eius baculum pastoꝛalem. de quo baculo de conse-
cra. dist. j. nullus episcopus. ⁊. xlv. distin. disciplina. et vide
q̄d no. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. fi. in fi. in glos. martialis.
in fi. et in glos. seq. que incipit. quia baculus. ¶ Item re-
missio pigritie agricole assimilatur. Pꝛouerb. xxiiij. Per
agrū hominis pigri transiui: et per vineam viri stulti: ⁊ ec-
ce totum repleuerāt vꝛtice. et operuerāt superficiē ei9 spi-
ne. facit ex̄ de sta. mo. ne in agro. in cle. in pꝛin. Remissio
est velut defectus latratus in cane gregem seruante. Esa.
lvj. Canes muti nō valētes latrare. quod exponit Grego.
in pastoꝛali/de pastoꝛibus pꝛelatis negligentibus pꝛedi-
care et coꝛrigere. xliij. distin. sit rectoꝛ. Item sicut defectus
gladij in custode. Esa. lvij. Super muros hierusalem con-
stitui custodes: sed non chartarum. xvj. q. j. in canonibus.
Pꝛelatis em̄ pꝛopꝛie dicitur/Gladij ancipites in manib9
eoꝛum. ps̄. cxlix. ⁊. ij. Macha. xv. Accipe gladium sanctū/
scilicet coꝛrectionem et pꝛedicationem pungentes. ex̄ de
pꝛiuil. ex oꝛe. l. dist. siquis. in fi. ibi. que est ista iustitie inimi-
ca bonitas/palpare criminosos: ⁊ vulnera eoꝝ vsq; in diē
iudicij incurata seruata. Heb. iiij. Uiuus est sermo dei ⁊c.
penetrabilioꝛ omni gladio ancipiti. munus a deo/in quo
deijcies aduersarios populi mei: id est mala opera et vo-
lūtates. Itē defectus buccine in speculatoꝛe. Ezech. xxxiij.
Si speculatoꝛ viderit gladium venientē/et non insonue-
rit buccina: et ppl'us nō custodierit se: veneritq; gladius
⁊ tulerit de ijs animā: ille quideꝫ in iniquitate sua captus
est: sanguineꝫ autem eius de manu speculatoꝛis requirā.
ex̄ de off. oꝛ. irrefragabili. vbi de hoc. ⁊ de reg. c. vlt. in pꝛin.
vbi de hoc. Speculatoꝛ autem pꝛelatus est. xliij. dist. sit re-
ctoꝛ. ¶ Sunt qui remissioneꝫ misericoꝛdiā reputant: quū
tamen potius sit crudelitas. xlj. di. sepe. xxiij. q. iiij. est iniu-
sta. Misericoꝛditer agitur cum phꝛenetico quū ligatur. ⁊
cum lethargico quū excitatur. xxiij. q. iiij. quid faciet eccle-
sie. ⁊. c. nimium. Et cuꝫ eo qui in igne est: quū per capillos
inde trahit̄: si aliter inde extrahi nō pōt. De oꝛe lupi infer-
nalis violenter extrahēdi sunt hoīes. Amos. iij. Quomo-
do si eruat de oꝛe leonis duo crura: aut extremum auricu-
le: sic eruentur filij. Job. xxix. Conterebam molas iniqui:
et de dentibus illius eripiebam pꝛedam. Mole diaboli
sunt vitia et peccata. Eadem etiam dentes possunt dici.
Eccli. xxi. Dentes leonis dentes illius ⁊c. Item extrahēdi
sunt de aquis delitiarum et inuiti anteq̄ ibi submergan-
tur. ar. xxiij. q. iiij. displicet. Et de hac materia satis supꝛa.
¶ Et notandum ꝙ ij qui faciūt coꝛrectionem non debent
de se confidere: sed de deo. et oꝛationi debēt instare: quū
solius dei sit hominem coꝛrigere. Ecclesiastes. vij. Consi-
dera opera dei: ꝙ nemo pōt coꝛrigere quē ille despere-
rit. considera. i. discerne inter opera dei. sibi hoc spera esse
possibile ⁊ non alij/scꝫ hominē coꝛrigere. coꝛrigere em̄ est
coꝛ hominis dirigere et regere. xlvij. di. §. necesse. in fi. ps̄.
v. Dirige in conspectu tuo viam meam. ¶ S

Incitantia ad recipiēdaꝫ eq aio disciplinā.

Equit̄ de ijs que in-
citare possunt ad libenter recipiendum vel coꝛ-
rectionem vel disciplinaꝫ. ¶ Pꝛimo multiplex

admonitio sacre scripture. ps̄. ij. Appꝛehendite discipli-
nam ⁊c. Pꝛouerb. iij. Disciplinam domini fili mi ne abij-
cias. ⁊ eiusdem. iiij. Tene disciplinam et ne dimittas eam.
Heb. xiij. Noli negligere disciplinam. Item. in disciplina
perseuerare. ps̄. cxviij. Bonitatem et disciplinam ⁊c. Itē.
et disciplina tua ipsa me docebit. ¶ Secundo vtilitas ex
coꝛrectione vel disciplina ꝓueniens. Pꝛouer. xxix. Uirga
atq; coꝛrectio tribuit sapientiā. et eiusdem. xij. Qui diligit
disciplinam: diligit sapientiā. qui autē odit increpatiōes:
insipiens est. Disciplina vel coꝛrectio placet sapientibus
et in eis pꝛoficit: insipientibus vero displicet nec pꝛoficit
in eis. Eccli. x. Uir pꝛudens et disciplinatus non murmu-
rabit coꝛrectus (al's coꝛreptus.) Pꝛouer. ix. Argue sapiē-
tem et diliget te. et eiusdem. xv. Non amat pestileus eum
qui se coꝛripit. eiusdem. ix. Qui arguit in ipsum generat
maculam sibi. idem ibidem. Qui erudit derisoꝛem/ipse si-
bi iniuriam facit. et. j. Noli arguere derisoꝛem: ne oderit te.
Eccl's. i. Peruersi difficile coꝛriguntur. Peruersus est qui
et in intellectu et in affectu a bonitate auersus est. Eccle-
siastici. xxxij. Hō peccatoꝛ vitabit coꝛrectionem. Pꝛouer.
xvij. Plus pꝛoficit coꝛrectio apud sapientem: ꝙ̄ centum
plage apud stultum. eiusdem. xxvij. Si contuderis stultū
in pila/quasi ptisanas feriente de super pilo: non aufere-
tur stultitia eius. ¶ Tertio malum pꝛoueniēs ex eo ꝙ di-
sciplina vel coꝛrectio abijcitur. virga enim coꝛrectionis in
colubꝛum vertitur. qui enim hic non coꝛrigitur: in futu-
ro a serpentibus infernalibus punietur. Exod. iiij. Pꝛo-
iecit moyses virgam que versa est in colubꝛum. Pꝛouer.
xv. Qui increpationes odit: moꝛietur. et eiusdem. xxix. Ui-
ro qui coꝛripientem se dura ceruice contēnit: repentinus
superueniet interitus. Eccli. xix. Qui odit coꝛrectionem:
minuetur vita. vita inquā triplici. nature/gratie/⁊ gloꝛie.
Homo qui est sine disciplina: terrenis adheret: de eternis
non curat. Job. xvij. Coꝛ eoꝛum longe fecisti a disciplina:
pꝛopterea non exaltabitur. Glos. qui per disciplinam mi-
nime custodire vitaꝫ student: semper per desideria in rui-
nis iacent. Qui sine disciplina est in periculo est. Pꝛouer.
xv. Qui abijcit disciplinam: despicit animā suam. sicut car-
nem despicit: qui eam non vult sale condire ne putrescat.
qui contēnit disciplinam per consequens abijcit omne bo-
num. Sap. iij. Sapientiam et disciplinam qui abijcit in-
felix est. fugiunt enim eū omnia bona. talis diabolo mul-
tum assimilatur qui incoꝛrigibilis est. Eccli. xxi. Qui odit
coꝛrectionem vestigium est peccatoꝛis. diabolus pecca-
toꝛ dicitur antonomastice: cui multum assimilatur. Qui
odit coꝛrectionem vt vestigium similes similis est pedi in
pinguedine terre ⁊c. Genes. xxvij. pinguedo terre gratia
compunctionis. impinguatur terra quum in ea fimus ia-
citur. ⁊ coꝛ peccatoꝛis quum in coꝛrectione compungitur.
Luce. xiij. dixit cultoꝛ vinee/de ficu quam volebat domin9
excidere: Fodiam circa illam ⁊ mittā stercoꝛa. increpando
et expꝛobꝛādo ei peccata sua. Sed quidā sunt terra male-
dicta: qꝛ vnde deberēt impinguari: inde cōtingit eos mise-
rabiliter indurari. quod no. Eccli. xxij. De stercoꝛe boū la-
pidabit̄ piger. q̄d est/q̄n de increpatione ꝑlati induresc̄it
peccatoꝛ. vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nō-
ne bon9 fimus spargit̄ in agro tuo? vn̄ ergo lapides. i. tu
inimicus homo hoc facis/qui fimum tibi cōuertis in lapi-
des. ¶ Et notandū ꝙ laudabilius est coꝛrectionem libē-
ter accipere: ꝙ̄ audacter facere. Aug. ad hiero. Quū san-
ctius sit a tenendo itinere in null'o ꝙ̄ in aliquo declinare:
multo tn̄ est mirabilius et laudabilius libenter accipere
coꝛrigentē ꝙ̄ audacter coꝛrigere deuiantē. ¶ Partes di-
sciplne multe sunt. Est disciplina ad oēs pertinens. scꝫ di-
sciplina ꝓpꝛij coꝛpoꝛis. de qua Esa. liij. Disciplina pacis
nostre sup eū. Et est disciplina pertinēs ad eos/qui ꝑsunt
ceteris hoibus. Pꝛima multiplex: vt ieiunium/asperitas
vestimenti/duritia lecti/peregrinatio/vigilia/disciplina
verboꝛum. Secunda vero duplex est. quedā spūalis/quū
scꝫ delinquentes feriuntur gladio spūali: que specialiter

Discipl' ne ples.

pertinet ad prelatos ecclesie.xvi.q.ii.visis. Quedam vero materialis/quã scz delinquẽtes feriunt gladio materiali q̃ maxime ptinet ad pncipes terrenos.xxiii.q.v.rex.7.c.regum.7 quasi per totam illam questionem.

Articulus.lxxiii. A

Erroꝛ circa ex cõicationis sententiam an sit in aliquẽ ferẽda.

Sequitur videre de

erroꝛib⁹ circa disciplinã.et primo de erroꝛe illoꝛ qui dicũt nullum esse excõmunicãdũ. Scdo de erroꝛe illoꝛũ qui dicũt maleficos non esse puniendos pena coꝛpoꝛali. ¶ Primus erroꝛ videtur inniti his testimonijs sacre scripture. Luce.vi. Nolite iudicare et non iudicabimini.xxiii.q.iiii.§.i. peccant ergo sacerdotes qui excõmunicationis sententiã ferẽdo homines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ii. Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas alium:teipsum cõdẽnas. Itẽ Rom.xii. Benedicite 7 nolite maledicere.xxiiii.q.iii.§. illicita. Peccant ergo sacerdotes qui hominib⁹ maledicunt.i.ad Coꝛ.vi. Neq3 maledici.neq3 rapaces regnũ dei possidebũt.pꝛe.§.illicita. Itẽ ii. Pet.iii. Non reddentes malum pꝛo malo.ad quod monemur exemplo chꝛisti.i. Pet.ii. Qui cũ malediceret nõ maledicebat. Item Eccli.xxi. Dũ maledicit impius diabolũ: maledicit ipse animã suam. Si ergo diabolus maledicendus non est:vt est expꝛessum.xxiiii.q.iii. si igitur.multo foꝛtius homines non sunt maledicendi. ¶ Ad primũ dicendũ est/q est iudiciũ iustum 7 iudicium iniustum. Iudiciũ iniustum pꝛohibitũ est.iudicium vero iustum nõ est pꝛohibitũ.imo chꝛistus monet ad illud Ioã.vii. Nolite (inq̃t chꝛistus) iudeis fm faciem iudicare:sz iustum iudiciũ iudicate. De manifestis ɔcessum est nobis iudicare:non de occultis.xxxii.dist.erubescãt.vbi de hoc.xxxii.q.v.chꝛistiana. i.ad Coꝛ.iiii. Nolite ante tempus iudicare.ii.q.i.multi. in pꝛin.7 ad fi.ibi. Nõ eñ cõtrarium est huic loco illud qd dicit apls Rom.xiiii. Tu q̃ es qui iudicas alienum seruũ: suo dño stat aut cadit. Noluit eñ hominem ab homine iudicare ex arbitrio suspitionis: vel etiam extraoꝛdinario et suspecto iudicio:sed potius ex lege dei fm oꝛdinem ecclesie. Q apli potestatẽ habuerũt iudicandi/ostẽditur in hoc qd dicit petro/Mat.xvi. Quodcũq3 ligaueris super terrã 7c.xxiiii.q.i.quodcũq3. Item eiusdẽ.xviii. Quecũq3 alligaueritis super terram:erunt ligata 7 in celis. de pe.dist.i.quẽ penitet. Ioã.xx. Quoꝛũ remiseritis peccata: remittunt eis.7 quoꝛũ retinueritis:retẽta sunt.i.ad Coꝛ.v. ostẽdit apls se iudicasse coꝛinthum foꝛnicatoꝛẽ. Ego inq̃t absens coꝛpoꝛe:psens autem spũ:iam iudicaui eum q̃ sic opatus est in noĩe dñi nostri iesu chꝛisti:cõgregatis vobis 7 meo spũ cũ virtute dñi iesu:tradere hmõi sathane in interitũ carnis:vt spũs salu⁹ sit in die dñi nři iesu chꝛisti. de hoc.ii.q.i.de manifesta.xi.q.iii.audi.ex de do. 7 cõtu. veritatis. Item eiusdez.i.Coꝛ.vi. An nescitis q sancti de hoc mũdo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mũdus: indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis qm angelos iudicabimus? ex qui fi.sint le.per venerabilem.§.sunt autẽ.in fi. Ad aliud dicendũ est/q ecclesia non reddit malum p malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat Excõmunicatio eñ medicinalis est: nõ moꝛtalis. xxiiii.q.iii.notandum.ii.q.i.multi. ex de sen.ex.cum medicinalis. li.vi. Nec excõmunicatio est mala:nisi malitia pene. ex de sen.ex.sacro.ibi/tantaz infligere penam insonti. sicut medicina amara ɔ:quũ vere bona sit:eo q sit moꝛbi expulsiua ex sui natura:licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã cõtemnentis.xi.q.iii.§. pꝛemissis. Et licet excõmunicatis mala excõmunicatio videat(vt dictum est)bona tñ est:q: iustitia est. Non eñ iudex crudelis est iustitiam faciendo: immo crudelis esset eam non faciendo.xxiii.q.iiii.ne amissio.7.c.est iniusta. Vel furem patibulo suspendendo: et si illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiii.q.v. non est crudelis. Excõmunicatio est ad hoc/ vt hoĩes cõuertãtur et salui fiant.xi.q.iii.audi.in pꝛin.ps.lxxxii. Imple facies

Judiciũ duplex.

coꝛũ ignominia: et querent nomen tuũ dñe. Aug⁹. Quicquid facit mater ecclesia vera et legitima: etiam si asperũ amarũq3 sentiatur: non malum pꝛo malo reddit:sz expellendo malũ iniq̃tatis/bonũ discipline apponit: non odio nocendi:sed dilectione sanandi.ad hoc facit. xxiii.q.iiii.§. pꝛecepta:7.q.v.pꝛodest. Item Aug. Melius doloꝛ capitis dolet dum curatur: q dum parcitur et non sentitur et non sanat.ad illud no. Eccli. xxi. Dum maledicit impius diabolum 7c. Dicẽdum est q verbũ intelligendũ est quãtum ad illos qui ad sui excusationẽ maledicunt diabolo/ imputantes ei peccatum suũ.sicut eua peccatũ suũ imputare voluit serpenti.7 per cõsequẽs authoꝛẽ serpentis accusauit latenter. Gen.iii.de pe.dist.i.serpẽs. ¶ Authoꝛitatem autem excõmunicãdi 7 maledicendi hz ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Mat.xviii. Si ecclesiam nõ audierit:sit tibi sicut ethnicus et publicanus. ii.q.i.si peccauerit.ex de iudic.nouit.7 Mat.xxi.et Mar.xi. Maledixit dñs ficulnee fructũ non ferenti.7 Act.viii. dixit Petrus simoni mago: Pecunia tua sit tecum in perditionem i.q.i.reperiũtur.7.c.qui studet. ¶ Et q sancti possint maledicere ex causa/habetur.xxiiii.q.iii.§.sed qui pꝛo.7.c.sancti.ii. Ioã.c.i. Siquis venit ad vos 7 hanc doctrinam nõ habet:nolite hunc recipere in domũ:nec aue ei dixeritis. xxiiii.q.i.oĩs qui.xi.q.iii.excõmunicatos.i.ad Coꝛ.v. Siq̃s frater noĩatur.ii.q.i.multi.vbi exponit hec authoꝛitas.in eodẽ. Nescitis q modicuz fermentũ totam massam coꝛrũpit? expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex vobisipsis.eiusdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm nostrũ iesum chꝛistũ sit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euãgelizauerit pꝛeter id quod accepistis anathema est. Item i.ad Timoth.i. Ex quib⁹ est hymeneus et alexander quos tradidi sathane: vt discãt nõ blasphemare.sicut ouis moꝛbida a grege separat:ne grex ex ea inficiat.xlv.dist. sed illud.xxiiii.q.iii.coꝛripiãtur.ex de sta.mo.ea que.i. respõso. Et sicut membꝛũ infirmũ et coꝛruptũ abscindit/ne cetera mẽbꝛa per illud coꝛrũpantur.xxiii.q.iii.resecãde.7.c. coꝛripiantur.7 sicut humoꝛes mali a coꝛpoꝛe educuntur: ne infirmitatẽ coꝛpoꝛi inducant: sic hoĩes pestilentes a coꝛpoꝛe ecclesie per excõmunicationẽ separandi sunt:ne ceteros coꝛrumpant:vt de hoc.xi.q.iii.quasi per totũ.7. xxiiii. q.i.quasi per totum.7 ex de sen.excõi.per totũ. Aug. Mali chꝛistiani sic sunt in coꝛpoꝛe chꝛisti mystico: quod est ecclesia.xxiii.q.v.de liguribus.quomodo humoꝛes mali qui quãdo euomũtur:tunc releuatur coꝛpus. de cõse.dist.iiii. est vnitas:sic et mali quãdo exeunt tunc ecclesia releuat. et dicit:ex me exierunt humoꝛes isti:sed non erant ex me. ar.ad hoc de pe.dist.iiii.si ex bono. ¶ B

Excõicãdi authoritatẽ vñ habet ecclesia.

Sequitur de erroꝛe il

loꝛum/qui dicũt maleficos non esse puniẽdos pena coꝛpoꝛali maxime moꝛte. qui erroꝛ videt posse inniti his testimonijs sacre scripture. Gen.ix. Quicũq3 effuderit sanguinẽ humanũ:fundetur sanguis illi⁹. Itẽ Exo.xx.non occides.xxiii.q.v.si non licet.quod verbũ adsumit dominus/Matth.v. Non occides. Roma.xii. Hebꝛe.x. Deutero.xxxii. Mea est vltio 7c. Ezechie.xviii. et.xxxiii. Nolo moꝛtem peccatoꝛis 7c. Item Matth. v. Ego dico vobis non resistere malo. In eodem. Qui irascitur fratri suo:reus erit iudicio.si ergo non licet irasci fratri:ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos vestros.et eiusdem.xiii. de zizanijs superseminatis.dicunt serui. Vis imus et colligimus ea? et ait paterfamilias: non: ne foꝛte colligentes zizania / eradicetis simul et triticum.sinite vtraq3 crescere vsq3 ad messem.xi.q.iii.nolite.ii.q.i.multi. Item luce.vi. Nolite cõdẽnare et non cõdẽnabimini. Rom.xii. Nõ vos defendẽtes charissimi:sz date locũ ire.scriptũ est eñ Pꝛouer.xx. quantũ ad sententiã.xxiii.q.i.§.i.mihi vindictã.i. Ioã.iii. Ois qui odit fratrem suũ homicida est. Et scitis qm ois homicida non habet vitam eternam in se manentem. Matth.xxvi.

Malefici an vltimo supplicio sint plectendi.

Omnis qui accepit gladiuꝫ:gladio peribit. Itē Ioā.viij.
Dimisit dn̄s in pace mulierem in adulterio deprehensaꝫ.
iiij.q.vij.qui sine.et.c. postulatus. Predicte authoritates
⁊ alie pro ista parte ponuntur.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iiij.§.ex his
omnibus colligitur.⁊.q.v.§.j.⁊.q.viij.§.j. ¶ Ad primū di
cēdū.ꝙ illud Gen̄.ix. Quicūq; effuderit ⁊c. et illa Mat.
xxvj. Omnis qui acceperit gladium ⁊c.potius ostendunt
(si diligenter inspiciant) aliquē ꝙ neminem debere occi
di. Quū enim sentētia domini indubitanter sit iusta:quis
cūq; sanguinem humanum iniuste fuderit: iustum est vt
gladio pereat. ergo in aliquo casu sanguis human⁹ iuste
effunditur:et homo iuste gladio perit. ¶ Et sicut quū pa
terfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius do
lij sui:non est intentio sua/vt non accipiat ille cui ipse hoc
iusserit:sed ne hoc aliquis sua authoritate accipiat:q: in
generali sermone persona loquēs intelligitur excipi.ff.lo
cati.qui insulam.§.fi.C.de solu.inquisitio.C.de cōsti.prin.
autē.sed ita.ff.de cōdi.⁊ demonst.qui heredi.§.plautius.
ex̄ de iureiurā.petitio. Sic quū dominus dixit/ Non occi
das/ non fuit intētio sua/vt non occideret quis in casib⁹
illis in quibus ipse hoc permisit:vel precepit:sed ne aliqs
occideret aliquē authoritate propria.xxiij.q.v.§. hinc ap
paret.⁊.c.si non licet. Unde post illud verbum/Non occi
des.dominus in eodem lib.in multis casibus precepit oc
cidi. Uide etiam Exo.xxxij.vnde in Deutero.xxxij. Mea
est vltio. Illud autē Ezech. Nolo mortem peccatoris ⁊c.
de morte eterna pōt exponi.iij.q.iiij.hi qui.xxvj.q.vj.agno
uimus. De morte etiam temporali verum est/ꝙ deus non
mortem peccatoris.quādoq; quē preuidet corrigendum
esse et misericorditer ip̄m expectat ad misericordiā. Sap.
xj. Rom̄.ij.et.ix. Mors vero illius peccatoris/q̇ sibi nocet
peccatum peccato addendo:et alios subuertendo et cor
rūpendo:de cuius correctione spes non habetur: indubi
tanter sibi et ecclesie dei vtilis est.ar. bonum.xxiij.q.iij. si
quis fortitudinem. ¶ Ad illud Mat.v. Ego dico vobis
non resistere malo. Et illud Rom̄.xij. Non vos defenden
tes charissimi.dicendū est ꝙ loco et tēpore debet aliqs/et
pōt non resistere malo:et nō defendere se:vt fiebat in ec
clesia primitiua:quando per miracula et passiones eccle
sia nouella plantanda erat:loco et tp̄e pōt homo resiste
re malo et se defendere.nisi enim ecclesia ab infidelib⁹ de
fenderet se:posset ab eis occidi:⁊ sic periret honor ⁊ cult⁹
diuinus. Luc.xxij.ait dn̄s. Qui non habet gladium: ven
dat tunicam suam et emat gladiū. At illi dixerunt ei. Ec
ce duo gladij hic.quibus dn̄s.satis est. si non habet eccle
sia nisi gladiū sp̄ualem:dicendum fuit.nimis est.⁊ nō fuit
dicendum:satis est. De hoc plene dixi in prima parte isti⁹
operis.in ar.xl.in fi.℞. scribitur etiam. ⁊ in ista.ij.parte.§.
si autē queratur. ℞.aliud qd̄ opponit̄.in ar.lviij. ¶ Item
paulus restitit malo secum ducens milites.Act.xviij.xxiij.
q.iij.maximianus.⁊.q.v.de occidēdis. ¶ Ad illud Lu.vj.
nolite cōdemnare ⁊c.prohibetur cōdemnatio inordinata
et vbi incerta est culpa ei⁹ q̇ condēnatur.xj.q.iij.graue.ij.
q.j.multi.⁊.c.deus. ¶ Ad illud.j.Ioā.iij. Omnis homici
da qui occidit:non habet vitā ⁊c.dicendū est ꝙ non repu
tatur homicida qui precepto dei hominē occidit: sed qui
odio vel desiderio vindicandi se hominē occidit.xxiij.q.v.
cum minister.c.miles.c.officia vindicte.⁊.c.cū hō ab homi
ne. Aug.in questionibus leuitici. Quū homo iuste occidi
tur lex eum occidit:nō hō.xxiij.q.v.cum homo.ij. Et q̇ pec
cat:non peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij.q̇ peccat. Tūc
ergo homicidiū imputandū est: quādo ex corde et volun
tate ꝓpria mala procedit. Ex corde enim procedunt cogi
tatiōes male homicidia ⁊c. Matth.xv.xv.q.vj.c.j. ¶ Ad
illud Mat.xiij. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem:ne
forte colligentes zizania ⁊c.dicenduꝫ est ꝙ dn̄s non dixit
hoc nisi vt parceretur tritico.ergo noluit parci zizanijs in
tritici detrimētum.ergo quando pōt eis parci sine tritici
detrimēto voluit eis parci.vbi ergo crescunt zizania ⁊ suf
focant triticum:noluit zizanijs parci. et hoc etiam obser

uant heretici in agris proprijs.vbi enim vident zizaniam:
vel alias herbas noxias:quas possunt eradicare sine tri
tici damno crescere in agris suis: et credunt nisi fuerint
eradicate:triticum suffocari:diligenter faciunt eas eradi
cari.ex̄ de sta.mo.ne in agro.in clemen̄. In agro vero do
mini:idest in ecclesia/pertinaciter contēdunt eradicatio
nem in consimili casu nullo modo debere fieri. Nec mirū
quum ipsi zizanie sint.et sentētiam mortis timeant. ex̄ de
here.super eo. Siquis vero dicat ꝙ ij qui sunt zizania:pos
sunt fieri triticum.hoc verum est:sed hoc incertum est an
futuri sint triticum: sed certum est ꝙ triticum suffocant:
quia simplices subuertunt.et raro videmus hereticorum
verā conuersionem:sed frequēter bonoꝝ subuersionē. ex̄
de here.vt officium.§.j.li.vj. Ideo bonum cōuersionis ra
rum/et valde incertum/et valde difficile.vnde non debet
preponi damno magno et frequenter accidenti.ff.de legi.
nam ad ea ne dum vana spe partis parcitur irreparabi
lis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale esset/ac si
paucis lupis in medio gregis existentibus et gregem la
cerātibus parceretur:quia forte illas oues aut agnos fa
ciet deus.⁊ paucos leprosos dimitteremus populi corrū
pentes eum:quia forsitan illos deus sanabit. facilius ra
bies lupina seuit in gregem:ꝙ mansuetudinem transeat
in ouinam.ex̄ de elec.ne pro defectu. Et contagium lepre
facilius a leprosis deriuatur ad sanos: ꝙ a sanis sanitas
ad leprosos. Et iura ad ea que frequētius accidunt: ada
ptantur.ff.de legi.nam ad ea. ¶ Quod autem dictuꝫ est
de hereticis qui sunt zizania non tolerandis:sed precidē
dis.ex̄ de here.super eo.li.vj.et si fuerint incorrigibiles se
cundo corporaliter puniendos:intelligendum est de ma
nifestis.de quibus.xxiij.q.iiij.quando.ex̄ de here. excōmu
nicamus.j.⁊.ij. Secus de occultis:qui non possunt sepa
rari a tritico:vel a grege. et sic intelligitur illa parabola
de zizania toleranda vsq; ad messem ac crescenda.de qui
bus.xxiij.q.iiij.quantus.et.c.quidam cum bonorum.⁊.xj.
q.iij.audi. ¶ Quod autem licituꝫ sit in multis casibus homi — Hoiem
nem occidere:manifeste potest ostendi testimonijs sacre — occidere
scripture. Luce.xix. Inimicos meos illos qui noluerunt — licet.
me regnare sup̄ se adducite ante me et interficite. Mat.
xxij. Missis exercitibus perdidit homicidas illos. Greg.
in homil. Angelorum agmina sunt exercitus regis nostri
missis ergo exercitibus extinxisse homicidas dicitur:quia
in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homici
das ergo perdit:quia persequentes interimit. ciuitatē eo
rū igni succendit :.quia illorū non solum anime: sed caro
quoq; in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciā
tur. Rom̄.xiij.de illo qui habet potestatem/dei minister
est/vindex in iram ei qui malum facit. Luce.xviij. Si ma
nus tua vel pes tuus scandalizat te:abscinde eum et proij
ce abs te. Idem Matth.xviij. Ergo ecclesia abscindere
debet membrum: quod corrumpit cetera membra. Tal
lius. Sicut quedam amputantur si languent: et tāq; spi
ritu carere ceperint:noceantq; reliquis partibus corpo
ris:sic ista in figura hominis falsitas et immanitas belue
a cōmuni humanitate segreganda est. Iaco.ij. Abraam
pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens
filium super altare: Ergo abraam placuit deo : quia ad
preceptum eius voluit occidere filium suum. xxiij.q.v. si
non licet.et Abraam non solum ⁊c. qui precepto domini
occidit hominem non peccat. Item.j.ad Timoth.ij.ibi
precipitur orari pro regibus:qui habent gladium mate
rialem ad iustitiam faciendam. xxiij.q.v. regum. Roma.
xiij. Non est potestas nisi a deo.et paulopost. Dei minister
tibi est in bonum.si enim malum feceris time.non enim si
ne causa princeps gladium portat. xxiij.q.j. quid culpa
tur.⁊.q.v.solum. Luce.iij. approbatur militia.⁊. xxiij.q.j.
quid culpatur.et.c. militare. Item petrus occidit ana
niam et saphyram. Act.v.xxiij.q.viij.legi. ⁊.c. occidit. Si
quis dicat ꝙ occidit sed non gladio:sed idē est lingua oc
cidere.de peni.dist.j.periculose.l.di. siquis viduam.ex̄ de

homici. sicut dignum. ¶ Rationibus etiam pōt ostēdi ꝙ
liceat in casu hominē occidere. Primo sic. aut pueri sunt
erudiendi et corripiendi. saltem leuibus flagellis: aut nō
si non: ergo dimittendi sunt oibus vitijs. et minus curan
dum est de eis/ꝙ de equis ⁊ asinis. si ergo paruuli corri
piendi sunt. v. q. v. non omnis. c. non osculatur. multo ma
gis adulti: quū malitia eorum magis sit noxia. Item cō
stat ꝙ bruta de puteis et cisternis extrahuntur: si in illa ce
ciderint ſm illud Luc. xiiij. Cui⁹ vestrū asinus aut bos ⁊c.
multo potius hoies extrahēdi sunt etiam inuiti a pericu
lis corporalib⁹. si sic vero occurritur morti corporali: quā
to magis occurrendum est morti spūali: sic argumentaꝛ
Aug. xxiij. q. iiij. displicet. Item si furiosi sunt includen
di vel ligandi ne sibi vel alijs corporaliter noceant: mul
to fortius mente insani cohibendi sunt/ne se spiritualiter
occidant. sic etiam argumentaꝛ Aug. xxiij. q. iiij. nimium.
Si vero homines pro leuibus culpis leuiter sunt punien
di. si culpa augeaꝛ: augeri debet ⁊ pena. ex̄ vt lit. nō ꝯtest.
quoniā frequenter. ergo quū culpa augeri possit vsꝙ ad
homicidium: ergo et pena augeri pōt et debet vsꝙ ad ho
micidium. scilꝫ vt pro iniusto homicidio: quod aliquis cō
misit: iuste occidatur. Itē aut mors corporis est pena oi
culpa maior: aut nō. si sic ergo de⁹ male inflixit eā p come
stione pomi vetiti. Gen. iij. Si non: ergo aliqua culpa pu
nienda est morte corporali. Item si homicidium iniustū
est puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut
pena minori. si morte: ergo licet aliquem occidere. si pena
minori: aut in infinitum minore aut non. si sic: ergo nulli⁹
cōparationis erit id quod patieꝛ: ad id quod intulit. vnde
talis erit iustitia: vt siquis damnificasset alium in mille
milibus librarum: et puniretur amissione minoris festu
ce. Si vero pena minori: sed non in infinitū: tale est ac si
damnificasset proximum in tribus marchis. et puniretur
in vna. Item qui deū impugnat in beneficio accepto ab
eo: meretur illud beneficium amittere. xcvj. dist. si impera
tor. ⁊. j. q. vij. c. j. vbi de h. ⁊ ex̄ de postu. c. fi. vbi plene de h.
ergo qui vita sua a deo accepta/deum impugnat meretur
vitam amittere. Item si mors eterna infligenda est pro
aliqua culpa: quāto magis tēporalis. Mat. xv. ibi. Ite
maledicti. Preterea. nonne cōtra dei inimicos est pugnā
dum ꝙ diu resistunt. vel saltem repugnandum ꝙdiu im
pugnant. si vsꝙ ad mortē corporis: repugnādum erit eis
vsꝙ ad mortem. vel si non est repugnanduꝫ fugere debet
tota ecclesia. vel permittendum est ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ
cultus dei destruaꝛ/vt corporib⁹ impiorum parcatur. Pa
tet ergo ꝙ heretici sub specie pietatis honorem dei et reli
gionem fidei destruere possunt. Et ipsi sunt pij in lupos:
et crudeles ouibus et agnis. ar. ho. xxiij. q. iiij. quādo vult.
Math. vij. Attendite a falsis pphetis ⁊c. ipsi pij sunt in
fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes.
Item si verbo cōtradicendum est hereticis. xxij. q. vj. vi
des. non est ratio aliqua quare potius manus debeat esse
exempta/ꝙ lingua que pro deo pugnet. Item si bestie/
vt lupi leones serpentes exterminande sunt p salute cor
porū: quāto fortius spūales bestie pro salute animarū. ar.
xxviij. dist. sedulo. Et est cōueniens similitudo habito re
spectu ad venenū pseudo predicatorꝫ. Tullius. Quid in
terest: vtrū ex homine quis se cōuertat in beluam: an sub
figura hois imanitatē gerat belue? Gualfredus. Quid
pdest hoies ab hominib⁹ appellari: ⁊ (iudicio veritatis)
canes malitia. sues immūditia. vulpes astutia. serpentes
odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari?
Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege:
vel vt membrū cancerosum in corpore: ergo quod facien
dum est de oue pro grege. et de membro canceroso p cor
pore: hoc faciendū est de heretico pro ecclesia. xlv. dist. sed
illud. ex̄ de sta. mo. ea que. j. respō. xxiij. q. iij. resecande. Et
notandum ꝙ de illis hereticis specialiter est iustitia qui
negant iustitiam faciendam tāꝙ de manifestis hostibus
iustitie: quam colere summum bonum est in hac vita. xij.
q. ij. cap. cum deuotissimam. Siquis vero dicit hereticos
occidendos a deo: non ab ecclesia: ergo ecclesia exponen
da est et sine defensione dimittenda. quod est contra illa
c. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. regum. ⁊. c. de liguribus. c. quali.
c. relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mā
dat. Deutero. xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas
dominus deus dabit tibi: in habitare illic dicētes. Eamus
et seruiamus dijs alienis/quos non nosti: interficiens ne
cabis omnes qui sunt in ciuitate ⁊c. xxiij. q. v. si audieris.
vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici possunt occidi. Idē le
giꝛ ⁊ no. xxiij. q. iiij. qn̄. in glos. vlti. ⁊. c. est iniusta. circa pn.
Preterea qua de causa volunt tātū heretici parci corpori
bus malorū a morte. Si ppter spem correctionis: vbi nō
est spes correctionis: ibi cassare debet falsa pietas. ar. op.
xxiij. q. iiij. est iniusta. Si vero propter preciositatem vite
corporis: ppter maiorem preciositatē animarū. xij. q. j. sci
mus. nō erit eis parcendum: quia maius est periculū ani
marū ꝙ corporū. ar. xxiij. q. iiij. quādo. xxiiij. q. iij. q̇dam. ꝶ.
manichei. ppterea manichei q̇ dicunt corpora esse a dia
bolo: non habēt quid respōdeant. destruenda em̄ erūt a fi
lijs dei: quū sint opera diaboli: qui sunt huius erroris sub
specie pietatis ipsis corporibus nocent. Rep: obi em̄ quo
amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo
enim peccata cumulant supplicia supplicijs. et quantum
ad corpus/et quelibet pars suppliciorū infernalium ma
ior videtur esse supplicio mortis corporalis. ar. de pe. dist.
vij. nullus. ad fi. vbi loq̇tur de pena purgatorij que maior
est omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itē
licet cōcupiscētia rei aliene sit inhibita. Exo. xx. xxiij. q. v.
penale. tm̄ qui rem alienam iniuste vsurpat: iuste re sua p
uatur. ergo a simili: licet homicidiuꝫ sit prohibitum: tamē
qui iniuste occidit: iuste occiditur. Item cum nemo ha
bēs mentē bene dispositā dubitet in reb⁹ ceteris ab hoie
corruptura esse auferenda: quare heretici in solis hoibus
hoc non recipiunt. Ad quod pōt dici ꝙ fures et alij ma
lefici non libenter dant sententiā quā vidēt cōtra se esse:
immo dicunt maleficos iniuste occidi: sed non est in hoc fi
des adhibenda/contra scripturam diuinam superius et
inferius memoratam. Item quum heretici sint lupi ra
paces intrinsecus. Math. vij. ex̄ de hereti. vt officium. §.
si vero. li. vj. ipsi bene vellent ꝙ non essent canes: idest p
dicatores. xliij. di. sit rector. in grege domini qui eos a gre
ge arcerent. Item si non est distinguendum circa hoc p
ceptum/Non occides. quia euangelium non distinguit:
ergo occidere queꝙ semper est peccatum mortale: ergo
mortaliter peccat/qui culicem vel pulicem occidit: sicut
dicunt aliqui ex eis heretici. quod est falsum: quia occide
re interpretationem recipit. xxiij. q. v. si nō licet. ¶ Mo au
tē occidere frequēter et in casibus nō sit peccatum: immo Occidere non
meritum in gratia existenti apparet authoritatibus no. nūꝙ me
et ve. testa. et canonum et legū. Unde dominus ad moy ritorium.
sen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij.
§. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Le
uiti. xx. et. xxxv. q. j. mulier. Item adulteri et blasphemi
lapidari in lege iubentur. Joan. viij. Daniel. xiij. Leuiti.
xxiiij. Siquis blasphemauerit nomen domini: morte mo
riatur. ij. q. vij. postulatus. Moyses cultores idoli mor
te puniuit. Exod. xxxij. xlv. dist. disciplina. Samuel regē
amalech Agag pinguissimum in frusta cōcidit. j. Regum
xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madia
nita. et reputatum est ei ad iustitiam. Numeri. xxv. de hoc
ij. q. vij. §. his ita. j. q. iiij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. et. q.
viij. occidit. Item Augustinus ad publicolam. xxiij. q.
v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis
quisꝙ occidatur: non mihi placet consilium: nisi forte sit
miles: aut publica functione teneatur: vt non pro se hoc
faciat: sed pro alijs ⁊c. Item Augustinus in lib. de ciui
ta. dei. Nequaꝙ contra hoc preceptum fecerunt quo di
ctum est/Non occides. qui deo authore bella gesse
runt ⁊c. xxiij. q. v. si non licet. vbi laudatur Abraam/qui

obediēter voluit filiū occidere. Sic etiā excusatur Jepte qui filiā occidit. Jud. xi. et Samson q̄ se occidit. Jud. xvi. quia spiritussanctus hoc latēter iusserat. Item Aug. li. i. de ciui. dei. Miles quū obediēs potestati sub qua legitime constitutus est hoīem occidit: nulla sue ciuitatis lege reus homicidij est: imo nisi fecerit reus impij deserti atq̄ cōtempti est ⁊c. xxiij. q. v. miles. Ad hāc materiā vide originalia Aug. Hiero. Ambro. Cypriani. ⁊ alioꝝ. xxiij. q. v. lex. c. cum homo. c. regum. c. non solum. c. qui malos. ca. homicidas. c. si audieris. c. sunt qdā. c. rex debet. c. si homicidiū c. cū homo. c. cū excōmunicatoꝝ. Itē ꝓpter peccatū vane glorie Dauid angelus dn̄i. lxx. milia de populo interfecit. ij. Reg. c. vlti. i. q. iiij. §. his ita. ꝟ. itē dauid. Item dominus precepit filijs israel vt pp̄lis amorreorum/ chananeoꝝ/ et aliarū nationum/ propter peccata eoꝝ nō parcerent: sed oēs morti traderent: et terrā eoꝝ possiderent. xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dn̄i dicit̄ Deutero. xiij. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxor que in sinu tuo dormit: depravare voluerint veritatem: sit man⁹ tua super eos: et effundes sanguinem ipsoꝝ. xxiij. q. viij. legi. Ad idem. c. q. occidit. ⁊. c. petrus. ⁊. c. quicunq̄.

¶ Articulus. lxxij.

A

Discussio longe lateq̄ de inobediētia religiosoꝝ nr̄i tp̄is: et que sit: et in quibus cōsistit vera obediētia. Recta etiā occasione pertractato de disciplina prelatoꝝ: quomodo eā facere debeant: et subditi sustinere: ⁊ quō pn̄t excōmunicare rebelles: ⁊ quomodo illi qui potestatē habent: possunt licite occidere impios. Nunc de inmūditia vel incestu et eoꝝ fornicationibus: qui mali sunt religiosi: et castitate et munditia eoꝝ/ qui boni sunt: tractandū est. Tertiū em̄ substantiale eoꝝ triū q̄ ꝓmittūt: castitas est. ex̄ de sta. mo. cū ad monasterium. §. fi. xxvij. q. i. nuptiarū. De fornicatione autē aliquid tractaui in hac ij. parte. vbi dixi de anachoritis/ in materia begardoꝝ: in errore eoꝝ/ qui dicūt non esse peccatum fornicari. in. §. septim⁹ error. in ar. lij. sȝ hic latius pertractabo.

De iho/nestate religio/sorum.

¶ Et primo de occasionibus fornicationis/ maxime in religiosis. occasio autē in eis et in quocūq̄ inmūditie vna quidem est gula. Cōmuniter em̄ religiosi istius temporis gastrimargi. i. gulosi sunt. Gule autem due species sunt. crapula. i. cruda epula. ⁊ ebrietas. i. potus extra mensurā. Rom. xiij. Non in comessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹. ex̄ de vi. et ho. cleri. a crapula. vbi de b. vtrūq̄ istoꝝ luxuriam prouocat. De vino dicit ap̄lus ad Ephe. v. ⁊. xxxv. dist. in palea. vinolentum. vinum ⁊ ebrietas incēdium est ibi. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. non formaliter: sed ꝑ accidēs. ex̄ de iureiurā. ⁊ si christ⁹. Hiero. Luxuriosa res est vinuȝ. xxxv. dist. luxuriosa res est. Et iterū ibi Prosper. c. luxuriā. Luxuriam facit et nutrit vini ꝑceptio nimia: non natura. Noe in ebrietate nudauit femora. Gen̄. ix. xxxv. dist. §. i. ⁊. c. vi. Item loth inebriatus cōcubuit cū filiabus. Gen̄. xix. de quo. xxxv. dist. §. i. ⁊ de quo dicit Ambro. q̄ fuit in eo ebrietas incestus origo. xxxv. dist. sexto die. xv. q. i. inebriauerunt. et Hierony. Venter mero estuans facile despumat in libidinem. xxxv. dist. §. i. ⁊ in palea venter. Innocē. iij. Ebrietas et mentis inducit exiliū: et libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. ex̄ de vi. et honest. de. Venter ⁊ genitalia sibimet vicina sunt: vt ex vicinitate membroꝝ/ cōfederatio intelligatur vitioꝝ. xliiij. dist. §. i. Nabuzardā princeps coquoꝝ muros hierusalem destruxit. iiij. Reg. vlti. quia venter cui multitudo coquorum deseruit: edificia virtutum ad solum redigit. xliiij. dist. §. i. ¶ B Nilus monachus ait. Castitateȝ generat continētia. concupiscentia autem gule mater libidinis est. vt pre. c. a crapula. Qui impugnatur a spiritu fornicationis concupiscentie saturitatem percipit. versus.

Occa/sio imū/ditie.

Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes.

Qui repleuerit ventrem et promiserit castitatem: similis est ei qui dicit se posse refrenare ignes in palea vel stipula. queadmodū enim ignis impetum in arundineto discurrentē coercere impossibile est: impetum libidinis ardentem sic impossibile est in saturitate cōpescere. Columna cōfirmatur sup basim: et fornicationis passio in saturitate requiescit. hucusq̄ nilus. Hiero. in Michea. Ecclesie principes qui delicijs affluunt: ⁊ inter epulas atq̄ lasciuias pudicitiam se seruare credunt: propheticus sermo describit/ q̄ eijciendi sunt de spaciosis domibus lautisq̄ cōuiuijs ⁊c. xxxv. dist. ecclesie. Hern̄. Periclitatur castitas in delicijs. humilitas in diuitijs: pietas in negotijs: veritas i multiloquio: charitas in hoc seculo nequā. Nilus. Lignorum copia ingentem suscitat flammam. multitudo autem escarū nutrit concupiscentiam. flamma ignis obscuratur deficiente materia: et escarum indigentia desideria carnis marcescunt. spinas germinat terra inculta: et mens gulosi germinat cogitationes turpissimas. nescit dolorem ignis corpus mortuū: neq̄ cōtinens cōcupiscentie mortue voluptatem. Nō misererearis corpori si lassitudinē defleat. nec velis saginare eum affluentia escarum. si enim preualuerit: insurget aduersum te: ⁊ bellum sine federe cōmouebit aduersum te donec capiat animā tuam. et quasi seruum tradat spiritū fornicationis vitio. hucusq̄ Nilus. ¶ Cassianus in. v. lib. de gastrimargia ait: Quibuslibet escis refectus venter seminaria luxurie parit. Sodomitis causa luxurie saturitas extitit panis. Eze. xvi. Et quia per saturitatem panis/ inextinguibili carnis ardore fuerunt succensi/ iudicio dei celitus igne sulphureo concremātur. Qr̄ si illos panis nimietas ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio satietatis impegit: quid censendum est de ijs qui vegeto corpore perceptionem carnium et vini immoderata libertate presumunt: nec quantuȝ experit imbecillitas: sed quantum libido animi suggerit: vsurpantes hec cum carnis cura in desiderijs/ cōtra apostolum Rom̄. xiij. dist. v. non mediocriter. in fi. vbi etiā de hoc in glos. fi. Idem in eodem. Non habet ꝑpetuam castimonie puritatem quisquis non iugem tēperantie equalitatē tenere cōtent⁹ est. Rom̄. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardētis cōcupiscētie stimulos cohibere/ quisquis desideria gule refrenare nequiuerit? Interioris hoīs castitas virtutis huius consummatione discernitur. Nunq̄ em̄ robustiorib⁹ emulis colluctari posse cōfidas eum quem in leuiori conflictu conspexeris ab infirmioribus paruisq̄ superari. Idem in eodem. Impossibile est saturum ventrem pugnas interioris hominis experiri: nec bellis robustioribus attentari dignum est eū qui potest deijci leuiori conflictu. ¶ Itē Climacus in gradu. xiiij. de gula. Gula est delectationuȝ libidinis foris fornicationis patratrix. tribulatio vero ventris conciliatrix est castitatis. Quis suuȝ ventrem ⁊ fouet et cōtendit spm̄ fornicationis extinguere? ¶ Immūdus demon gule recedit post cibi repletionem: ⁊ fornicatiōis spm̄ nobis mittit. qui veniens et inueniens ventrem grauatum somno: ligat pedes eius et manus: ⁊ oīa quecūq̄ voluit de reliquo fecit. et corpus ⁊ aiam phantasijs et inquinationibus ⁊ colluuionib⁹ fedauit ⁊ sordidauit. Ampla et spaciosa est via ventris: que ducit in fornicationis perditionem. Mat. vij. Luc. xiij. et multi sunt qui vadunt per eam. l. dist. tua. q: angusta ⁊ arcta est ieiunij ⁊ abstinētie via: que ducit in vitaȝ castitatis: ⁊ pauci sunt qui ingrediuntur per eam. xxviij. dist. de his. filius primogenitus gule/ minister fornicationis. vincens gulam ad impassibilitatē et castitatē ascendit. Hucusq̄ climacus. ¶ C Secunda occasio et materia fornicandi religiosis et cuicūq̄ est cōuersatio mulierum ⁊ iuuenum. Unde Nilus. Oleū enutrit lucernam. ⁊ ignem luxurie cōfabulatio mulierū. Infixit vuln⁹ in aiam. Facies mulieris sagitta est virulēta. Infixit vuln⁹ in aia: ⁊ venenū ibi reposuit: et quanto magis memoratur: amplorem putredinem operatur. Qui cauet hec iacula: nō se ingerit solennitatum frequentie; neq̄ in festiuitatibus

quasi amens

quasi amēs. ⁊ stupidus circumuagatur. Melius nāq; est manere in domo ⁊ vacare orationibus: ꝙ si putet honorare festiuitates: et cum inimicis confideat. facit optime qd̓ legitur ⁊ no. xxiiii. q. i. odi. in glo. ar. contra. ¶ Itē Nilus. Fuge cōfabulationes mulierū si castus esse volueris: ⁊ ne tribuas eis fiduciam aliquando audere in tuis conspectibus comparere. Religionem in initiis aut habent aut simulant: postea audebunt oia procaciter. Prima cōfabulatione obtutum hn̄t deorsum: loquuntur mitius: ⁊ compatiendo lachrymas fundunt: habitum preferunt honestatis: ⁊ ingemiscūt amariter. sciscitant̄ de pudicitia: ⁊ cum deuotione auscultāt. Scd̓o iuisti ⁊ vidisti: ⁊ pusillo innuunt. Rursum tertio: ⁊ incendunt procaciter. Subrisisti: ⁊ ille ꝓfuse risere. Exornantur deinde ⁊ euidēter se tibi ostendunt. obtutum componunt vt annuntient passionem. supercilia extendunt ⁊ palpebras subuertunt. denudant ceruices. ⁊ toto corpore franguntur. verba loquuntur quibus passio emollitur: ⁊ loquelā studēt seductionis, vt auditum permulceant. ⁊ in oibus his aiam tuam inpugnant. Hec autem efficiuntur tibi hami inescantes ad mortem: ⁊ velut nebula multimoda trahēs in perditionem. Non te decipiant verbis cum modestia abutentes. Absconsum namq; in eis est venenum bestiarꝫ nequissimum. Magis appropinqua igni ardenti ꝙ mulieri nouelle: quūz ipe maxime sis iuuenis. Igni namq; accedēs quum dolueris cito exilies. mulieris vero sermonibꝰ emollitus, non facile valebis abscedere. Germinat herba que secus aquam cōstiterit: ⁊ passio libidinis in cōfabulatione mulieris. Fluctus maris cōminatur periculum. forma mulieris parturit perniciēz. Forme pulchritudo peius ꝙ procella. cōsurgunt procelle: sed quidē ob vite desideriū inter eas possumus tranare. species autem mulieris si semel deceperit: etiam ipsam vitam contemnere facit. Exo. iii. Rubus solitudinis flammā ignis effugit illesus. ⁊ pudicus remotus a mulieribus non est inflammatus libidinis vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem: sic nec passio preualet si non fuerit p̄sens materia. Si misertus fueris hostis erit tibi inimicus. Seneca. Caue tibi de inimico recōciliato. Et si pepceris passiōi: insurget super te libidinosa illecebra. Ad voluptatem pertrahit facies mulieris impudice. castum vero cōmouet ad glorificationem dei. Si quieuerit passio in confabulationibus mulierū: ne credideris ei quasi impassibilitatem tibi promittat. Nam canis qn̄ cōmouerit caudam: cōgaudet. siquidē si capiat̄ a turba. foris autem progrediēs ꝓpriam ostēdit nequitiā. Qn̄ mulieris memoria impassibilis efficitur: ⁊ phantasia eius nō cōmouet passionem: tunc existimato fines conscendere castitatis. qn̄ aūt figmentū eius te ad contemplationem suscitat: ⁊ membra eius pōt comparare virtutibus: tunc cōfide in natura esse virtutis. Sed nec sic velis remorari in eius cogitationibus. neq; multū voluas in mente tua formā mulieris. est enim passio que facile in aliud transfert̄. ⁊ periculum hꝫ in proximo. ⁊ res de facili ad suam naturā reuertit̄. ff. de pac. si vnꝰ. ar. xxxv. di. ab exordio. Natura castissima corrumpitur: si diutius phantasie mulierū in animo immorentur. In paleis si retardet ignis: excitat flammam. sic memoria mulieris succendit cōcupiscentiam. hucusq; Nilus. ¶ Itez Io. cassianus in. vi. li. de spiritu fornicationis ait. Humani generis conditor opificii sui naturā pre omnibus emendationēq; cognoscens, illic curam adhibuit medicine vnde causas morbi principaliter nouerat emanare: inquiens. Mat. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. xxxii. q. v. qui viderit. Petulātes oculos notans, nō tam eos arguit ꝙ illū interiorē sensum qui officio eorum male vtitur ad videndum. ¶ Super verbo aūt illo decalogi, Nō mechaberis ⁊c̄. dicit Augu. Non mechaberis. id est non ibis ad aliquam aliaz preter vxorem tuam. Tobie. iiii. Attende tibi fili ab omni fornicatione: ⁊ preter vxorem tuam nunꝙ patiaris crimen scire. Tu enim hoc exigis ab vxore: ⁊ non vis hoc reddere vxori: quū debeas in v̓tute p̄cedere vxorē. xxxii. q. v. nō mechaberis. ⁊ q. vi. nō mechaberiꝫ. Turpe est aūt vt vir dicat nō posse fieri qd̓ femina facit. vir nō pōt. Noli aūt dicere, vxorē nō habeo. ad meretricē pgo. nec hoc p̄ceptū violo quo dicitur, non mechaberis. Iam em̄ nosti preciū tuum. iam nosti quid māduces: qd̓ bibas. imo quē māduces quē bibas. Abstine ergo te a fornicationibus. Quum em̄ imaginem dei quod es tu corrumpis per fornicatiōes ⁊ defluētias libidinis: ipse etiā dominus q̇ scit quid tibi vtile sit, hoc precipit: ne per illicitas voluptates corruat templuꝫ eius quod esse cepisti. ad hec. xxxiiii. di. audite charissimi. q̄ est palea. de pe. di. i. agite. xxxii. q. iiii. meretrices. Itē Hieronỹ. sup p̄dicto verbo, Qui viderit mulierem ⁊c̄. Inter passionem ⁊ ꝓpassionem hoc interest: ꝙ passio reputat̄ pro vitio. ꝓpassio licet vitii culpam habeat: nō tn̄ erit in crimine. Ergo qui viderit mulierem ⁊ aia eius fuerit titillata: hic ꝓpassione ꝑcussus est. Si ergo consenserit: de ꝓpassione transiuit ad passionem. ⁊ huic non voluntas peccandi deest: sed occasio. Quicumq; ergo viderit ad concupiscendum: si sic aspexit vt concupiscat ⁊ facere disponat: iste recte mechatus dicitur in corde suo. ¶ Itē Aug. Nam tria sunt quibus impletur peccatuꝫ. di. vi. in palea. sed pensandum. de pe. di. ii. sicut tribus. scꝫ suggestio: que per memoriam fit siue per corporis sensus. Que si frui delectauerit: delectatio illicita refrenāda est. Si autem cōsensio facta fuerit: plenum peccatum erit. Uerum tamen delectatio ante consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cui consentire peccatum est. Si autem ⁊ in factum processerit: videtur satiari ⁊ extingui cupiditas. Sed postea quū suggestio repetitur: maior attenditur delectatio. que adhuc minor est ꝙ illa que in cōsuetudinē vertitur. quā vincere difficile est. Adde hic q̄ scripsi ⁊ additionaui. s̄. in. ii. parte. in. iii. c. Hiere. in lra Ayn. in verbo Oculus meus. in ar. vi. ⁊ in ar. lii. §. septimꝰ. in prin. Grego. in. xxi. moral. Quisquis vero incaute exterius respicit: plurimum in delectatione peccati cadit: atq; obligatus desideriis incipit velle quod noluit. Ualde namq; caro deorsum trahit. ex. de renun. c. i. ⁊ semel species forme cordi p oculos illigata, vix magni luctaminis manu soluitur. Prouidendum ergo nobis est. q: intueri nō debet qd̓ nō licet concupisci. Ut em̄ munda mens in cogitatione seruet̄: a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpam. De aspectu mulierum. i. e. ar. ib. est etiam religiosis. ⁊ ibi etiam sequitur de collocutiōe mulierum. ¶ Itē ibi Chryso. Si ergo velis continue pulchris faciebus oculos infigere: capieris omnino: etsi bis vel ter forsan possis continere. non em̄ es extra humanam naturā. Qui autem flammam semel accendit visa muliere, etiā ea absente format apud se imagines turpium actionum: a quibus multoties proceditur ad opus. Que si aliqua se ornando oculos hoim ad se attraxerit etiam si nulli plagam intulerit: penam patietur extremam. q: nocere temptauit. de pe. di. i. in prin. in ll. ibi canonizatis. ⁊ causam mali dedit quātū in se fuit. ex. de homic. de cetero. vbi de hoc. ⁊ de iniuriis. c. si. Uenenum enim confecit: etsi nullus q̄ bibat inuentus est. Quod autem viris dicit: hoc ⁊ ad feminas loquitur. i. viro. xxxii. q. v. cum caput. capiti enim loquens ⁊ corpori persuadet. Item Io. cassianus in. vi. li. de spiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima est custodia, vt memoriā sexus feminei ꝙcitissime de cordis nostri recessibus extrudere festinemꝰ. ne talis memoria morosa precipitet mentem: ⁊ cogitationes noxias possit inserere. ¶ Itē Ioā. Climacꝰ in. xv. gradu de castitate ait. Quidam monachi plerumq; degentes cum femina ex hoc in concupiscentia omnino non impugnantur: nec in temptationem inducuntur cogitationum. qua ex re beatificauerunt seipsos miserabiles. ignorātes quia vbi maior interitus, ibi opus minoris custodie non exist̄. Nam propterea hostis callidus eos tunc nō impugnat: vt fidu

tiam ⁊ libertatem cum mulieribus conuersandi accipien
tes turpius corruant. Item idem ibidem. Vidi deliciãtes
⁊ cõuiuantes: ⁊ ad tempus non statim inquinatos. Vidi
quoq cum mulieribus comedentes ⁊ cõmorãtes: ⁊ nullã
tunc ad presens meditationem aut intẽtionem malignã
habentes vel cogitantes. Hinc quidẽ igitur ipsi seducti/
cõfidentes ⁊ pariter suiipsorum curam ⁊ vigilãtiã exuen
tes/ quando putabant pacem habere: ⁊ in suis cellis secu
ritatem ⁊ quietem certam possidere: sunt passi extermini
um ⁊ interitum repentinum. Idem in eodem. Quidã pa
trũ expertus dolum demonis narrauit, qm̃ plerumq de
mon fornicationis perfecte se subtrahit: ⁊ summã religio
sitatem reuerentiam ⁊ honestatẽ monacho/ ⁊ ẽm tẽpus
lachrymarũ fontem submittit ⁊ ingerit. Quũ vero ei sug
gesserit cum mulieribus familiariter loqui ⁊ residere: et
admonere eas ad castitatis honestatem ⁊ continentiam
⁊ memoriam mortis ⁊ eterni iudicij: vt propter sermonẽ
⁊ fictam religiositatem preoccurrãt lupo miserabiles sine
pastori: ⁊ de cetero consuetudine ⁊ familiaritate contra
cta ⁊ securitate ⁊ confidentia facta tunc lapsum ⁊ ruinã
miserrimus ipse sustineat. Fugientes fugiamus: vt fructũ
non videamus nec audeamus de quo nunq gustare or
dinati ⁊ cõstituti sumus. Miror em̃ si dauid propheta. ij.
Re. xi. de pe. di. i. §. ex his itaq. §. dicendũ quoq. ⁊ de pe.
di. ij. §. opponitur vrias. §. vnde quid. §. ⁊ tñ nosipsos for
tiores reputamus. quod nature impossibile est. hucusq
Ioã. Cli. ¶ Dixit Abraam discipulus abbatis. Sisoy ad
eum. Pater senuisti. eamus parum iuxta mundum. Dixit
ei sisoy. Vbi non est mulier illo eamus. Dixit ei abraas. Et
vbi est locus qui non habeat mulierem: nisi forte in solitu
dine? Dixit ei senex. Ergo in solitudinem me tolle. ¶ Cui
dam seni seruiebat quidam frater ⁊ quedam virgo. acci
dit vna die q vterq sibi ad senem venientes occurrerunt
in via. Quumq sero facto ad sua remeare nõ possent: im
prudenter egit: ⁊ causam crimini prestitit. lxxxiij. di. error.
facit quod legit ⁊ no. ex̃ de iude. ita. ⁊ i glos. ar. posuit mat
tam senior inter vtrosq vt dormirent. Frater ille carnis
sue pugnam non ferens/ miserandã virginem stuprauit.
quod peccatum ex occasione perpetratum est. ex̃ de eo q cõ
gno. consan. vxo. veniens. ij. ibi. Et qñ se opportunitas in
gerebat cognoscebat vtramq. ¶ Quidã senex egrotãs
videns laborem fratrum sibi seruientium: dimisso deser
to iuit in Egyptũ. cui tñ dixit abbas Moyses q nõ iret:
q: in fornicationẽ caderet. cui senex cõtristatus ait. Mor
tuum est corpus meum: ⁊ tu mihi ista dicis? Quum ergo
abijsset in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit se in
eius obsequiũ. Et post aliquãtulũ temporis quum pau
lulũ cõualuisset: incurrit in eam. ⁊ cõcepit. Et interroga
ta a vicinis a quo: dixit q a sene. Illis vero nõ credẽtibus/
dixit senex. ego h feci. Sancta verecũdia ⁊ cõfessio. de pe.
di. iij. ille rex. ⁊ distin. i. quẽ peniret. sꝫ custodite mihi infan
tulũ quem pepererit. Ablactatum autem eum tulit senex
in humeris suis. ⁊ die q erat festiuitas in scythia itrauit
ad multitudinem fratrũ. Illi aũt videntes fleuerũt. ⁊ di
xit senex. Videtis infantem hunc: filius est inobedientie.
Cauete ergo vos. q: in senectute hoc feci. ⁊ orate pro me
Quia iste sibi non pepercit: deus sibi pepercit. ignouit ei
christus: q: etiam ipse peccatum suum publice agnouit.
de pe. di. i. veritas. cum. §. pre. quecũq. al's sunt. §. sub. c. qs
aliqñ. Vbi etiam dicitur per Aug. in persona peccatoris.
Tu ne punias q: ego punio. Et ignosce q: ego cognosco.
pergens ad cellam suam ad initium prime conuersionis
sue reuersus est. ¶ Item quidam frater iter faciens secũ
suam matrem habebat iam vetulam. qui quum venissent
ad quemdam fluuium: non poterat illa transire. ⁊ tulit fi
lius suus frater ille pallium suum: ⁊ inuoluit manus suas
ne aliquo modo tangeret corpus eius. ⁊ ita portãs eam
transiuit fluuium. Dixit autem mater ei. vt quid operuisti
manus tuas fili? Respõdit. Quia corpus mulieris ignis
est. xxxij. dist. hospitiolũ. cum. c. sequenti. Hiero. Quid ar
denti corpusculo oleum adijcimus: facit. xxxiij. q. iiij. vir cũ
propria. ibi. Qui in igne positus nescit ardere. ¶ Greg.
in. iiij. li. dialogorũ. ⁊ est. xxxij. di. presbyter. Quidam gre
cus presbyteram suam a tempore accepti sacri ordinis vt
sororem diligebat. sed quasi hostem cauebat. ⁊ ad se nun
q pꝛopius accedere sinebat. Tandem ad extrema dedu
ctus est post longam etatem. Quẽ quum presbytera sua
conspiceret si quod ei adhuc vitale spiramen inesset. nari
bus eius apposita curauit aure cognoscere. Quod ille sen
tiens quantum a visu potuit/ se recolligens ait. Recede
a me mulier. adhuc igniculus viget. paleã tolle. Ad quẽ
statim apostoli Petrus ⁊ Paulus venerũt. quos vidẽs
ait. Ecce venio. gratias ago. ⁊ inter hec verba aĩam reddi
dit. Grego. iij. libro dialogorum sic ait. Quid diuina mi
sericordia circa Andreã Fundane ciuitatis episcopũ fece
rit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus
suum continentie dedicant: habitare cum feminis non p
sumant. ne ruina menti tanto magis repentina subrepat:
quãto plus ad hoc quod male concupiscitur in presentia
concupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis
plenus virtutibus quamdam sanctimonialem certus de
sua eiusq continentia secum habitare permisit. Ex qua
re actum est vt antiquus hostis apud eum aditum tenta
tionis inueniret. Nam cepit speciem illius oculis mentis
imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam ⁊ vnus ma
lignus spiritus animam eius per speciem illius sanctimo
nialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergũ
illius sanctimonialis episcopus blãdiens alapam daret.
Quam tentationem episcopus per quemdam iudeum q
hoc audierat in conuentu demonum/ sciens: ⁊ orationi
se dans: non solum illam sed omnem quoq feminam de
suo habitaculo expulit. atq omni illa tentatione funditus
caruit. xxxij. di. hospitiolum. ¶ Item in vitis patrum legi
tur q quidam frater multum tentabatur de quadam pul
chra muliere nupta: quam viderat in seculo. que tandem
mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad se
pulcrum eius: ⁊ fodiens extraxit de putredine corporis eius:
⁊ portauit in cellam. ⁊ ponẽs frequẽter ante se ⁊ os suum/
dicebat sibi. Ecce quod desiderabas. satiare ex eo. ⁊ sic fa
ciebat donec satietate fetoris morerẽtur cõcupiscẽtie eius.
bonus medicus fetore fetorẽ expellẽs. ar. ex̃ de re. iur. ois res.
Item dixit senex. Cum muliere non comedas: etiam si
sit mater vel soror: que pugnam augent. ¶ Item Ioan.
cas. in coll. Serapionis de octo vitijs ait. Puritati studẽ
tibus plurimũ confert vt carnaliũ passionum ipsas mate
rias sibi primitus et penitus subtrahant: quibus potest
vel occasio vel recordatio earũdem passionum egrotan
tium adhuc aĩe generari. Necesse est enim vt morbo du
plici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori (ne carna
lis concupiscẽtia in effectũ tentet prorũpere) necessario
effigies et materia illiciens subtrahenda est. et anime ni
hilominus ne eam contagionẽ concipiat/ attentio et me
ditatio scripturarũ et solicitudo peruigil ac remotio so
litudinis vtiliter apponenda. ¶ Item Ioan. cass. in coll.
Sereni de mobilitate aĩe dicit de abbate Paulo/ q quum
ad visitandum quẽdam fratrem eunti mulier occurrisset
offensus occursu eius tanta fuga ad monasterium est re
uersus/ pretermisso quod arripuerat visitationis officio
quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licꝫ castita
tis et puritatis ardore fecisset: tamen quia nõ habuit sciẽ
tiam (non enim solã familiaritatẽ que vere est noxia fe
minarum: sed ipsam quoq figuram sexus illius credidit
execrandam) tali confestim correptione percussus est: vt
eius vniuersum corpus paralysis valetudine solueretur.
Dicitur paralysis a para quod est dis et lysis quod est so
lutio quasi corporis dissolutio. Est autem paralysis lesio
partis cum priuatione siue diminutione sensus vel motus
vel vtriusq. Eo autem redactus est: vt infirmitati eius nul
lo modo virorum diligentia deseruire sufficeret: nisi sola
ci in quodam cenobio virginum per annos fere quatuor

idest vsq̃ ad vite sue terminum muliebris sedulitas ministrasset. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat vt quum de oleo quod cadauer suum potius q̃ corp⁹ contigisset vngerentur infirmi: confestim cunctis valitudinibus curarentur. ¶ Item in vitis patrum quidam frater in templo idolorum vidit sathanam sedentē et omnē militiam adstantem ei. et quum multi spiritus narrarent ei mala que fecerant: ⁊ hec ei pauca et parua viderentur ei: iussit eos flagellari . Alius vero demon adueniens adorauit et ait. In cremo fui.xl.annis impugnās quemdam monachum: ⁊ hac nocte preualui vt facerem euȝ fornicari. Quod diabolus audiens/ surgens osculatus est eum. ⁊ tollēs coronam quam in suo habebat capite: fecit eum sedere prope se coronans eum illa corona dicēs. Magnā rem fortiter egisti. Et propter hoc ille frater fact⁹ est monachus. ¶ Item narrat Ioan.cass. in dicta coll. Sereni ꝙ quum[1] quidā ex fratribus in quodam antro quadam nocte mansisset: cepit subito cateruas demonum intueri. inter quas vnus magnitudine cunctis procerior: ⁊ vultu terribilior aduenit. qui vniuscuiusq̃ actus cepit discutere. ⁊ eos qui eorum emulos homines necdum potuissent circūuenire/ velut pro mercede a conspectu suo iubebat expelli. illos vero qui nuntiabāt sibimet cōsignatos decepisse/ summis laudibus attollebat. In quorū numero quum quidam nequissimus spūs terior aduenisset: asseruit quemdam monachum post.xv.annos quibus cū iugiter obsedisset: ipsa nocte ruina fornicationis turpiter elisisse. super quo magnis preconijs a principe tenebrarum coronatus abscessit. Frater autem visionem videns/ accedēs ad locum vbi ille habitabat monachus: inuenit ꝙ ille monachus monasterio derelicto/ cum quadā puella casu miserabili corruisset. ¶ Item Io.cas.in coll.abbatis Ioannis de fine cenobite sic ait. Quemadmoduȝ corpori vsus libidinis carnisq̃ vicinitas: ita etiam menti memoria eius penitus est subtrahenda. satis em̄ pniciosum est adhuc infirmis pectoribus vel remissam recordationem huius passionis admittere. ita vt nonnunq̃ eis sub recordatione sanctarū feminarum velut sub sacre lectionis historia noxie titillationis stimulus excitetur. cuius causa seniores nostri huiusmodi lectiones sub presentia minorum solent consultissime preterire. Sane perfectissimis quibusq̃ ⁊ summo affectu iam castimonie confirmatis pbationes quibus se examinare valeant deesse non possunt: quibus perfectissima mētis integritas ⁊ cordis incorrupta conscientie iudicio comprobetur. Erit enim cōsummatissimo viro probatio sui: scȝ qui radicem morbi huius luxurie penitus iam se extirpasse cognouerit: explorande gratia castitatis interdum etiā aliquā exploratione sui imaginationem femineam possit admittere. Ceterum ab ijs qui minus firmi sunt: hanc examinationem nullatenus conuenit vsurpari. vt coniunctionem femineam ⁊ palpationem quodāmodo teneram ac mollem corde pertractent. erit enim eis noxia: nō salubris. Quū ergo perfectissima quis virtute fundatus/ ad illecebram blandientium cogitationum nullum mentis assensum. nullā cōmotionem carnis in se deprehenderit excitari: certissime puritatis sue capiat documēta. ita vt ad hanc se firmitate puritatis exercens/ castitatis atq̃ incorruptiōis bonū non solum mente possideat: sȝ etiam si corporalē femine attactum causa cuiusuis vt adsolet necessitatis attulerit: passionis sensum penitus ignoret. ¶ Item Io.cass.in coll.abbatis Pinusij de fine penitentie sic ait. Solet etiā frequenter accidere vt dum vel suos vel aliorū lapsus imperitorum quispiam miserātis retractat affectu: ipse etiā subtilissimi teli voluptario perstrigatur assensu. ⁊ initiuȝ sub specie pietatis exortū obsceno ⁊ noxio fine cōcludat. ⁊ quod erat ad remediū: tendat ad noxam.xlv.di. licet.ij. ⁊ ex̄ de excep.pia.j.rn̄.li.vj. ¶ Itē in vitis patrū quum abbas Arsenius sederet in canopo: q̄dā virgo Romana prepotēs ⁊ diues venit ad cellā eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra

ambularet Arsenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius se in faciem pna pstrauit. quā ille cū festinatione suscitās ita cōpellabat. Si faciē meā tm̄ peruidere desiderasti: intuere. Illa vero pre verecundia oculos suos nō audebat attollere. sed ait. Exoro vt pro me ores: ⁊ me in memoria habere digneris. Cui Arsenius. Oro deū meū vt deleat tuā ex corde meo memoriā. Quo verbo illa infirmata est pre tristitia. quā archiepiscopus Alexāder cōfortās ait. Numquid nescis te esse feminā: ⁊ q: per feminas solet inimic⁹ hoiem impugnare: ideo vultum tuū de corde suo deleri dixit. Nam pro aīa tua dn̄m deprecatur. Quibus verbis recreata recessit. ¶ Itē in vitis patrū quedā mulier inhonesta submissa a iuuenibus/ venit in desertuȝ sero ad quēdā solitarium nominatū. que quū pulsasset ostium celle/ dicens se a via errasse: petebat ingressum. quā ille ex̄ turbatus introduxit in atriū celle sue. ipse vero clauso ostio intrauit cellam. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me comedunt. Ille vero turbatus est timens iudiciū dei: dicebatq̃/ Unde venit mihi fera hec? ⁊ aperiens ostium introduxit eam intus. Cepit autem diabolus cor eius sagittare. Quod senex cognoscens dixit in se. Uie inimici tenebre sunt. Ro.xiij. Filius aūt dei lux est. Io. viij. Accendit ḡ lucernā. ⁊ quuȝ iustāmaretur dicebat. Qui talia agūt: in tormentis vadūt.j.Thessal.iiij.ij.Pet.ij. ibi.nouit de⁹ Et mittens singulatim oēs digitos in lucernā/ nō sentiebat ppter flāmā libidinis. ⁊ sic faciens vsq̃ mane eos cōbussit. Quod videns illa velut lapidea effecta est. Mane venientes qui eā submiserāt: eā mortuā inuenerunt. Senex vero ostendens digitos ait. Ecce quid fecit mihi ista filia diaboli. ⁊ narrauit eis tētationē suā. ⁊ ait. Non reddamus malum pmalo.j.Pe.ij.Ro.xij.xxiij.q.iiij.cū in lege. ⁊ resuscitauit eā. Illa vero postmodū in penitētia mansit. ¶ In vitis patrū quidam magnus senex versabatur cum quadā virgine sacra: que ei sepe arridebat: ⁊ cum eo iocabat. Ad vltimū cōceperūt dolorē ⁊ pepererūt iniqtatē.ps.vij. ⁊ māsit cū ea mēsib⁹ sex. qua derelicta a deo cōpūctus intrans eremū ⁊ nudus coopert⁹ capillis penitētiam fecit: hn̄s palmam que quolibet mense vnū botryonem dabat: qui ei sufficiebat per totuȝ mensem. ¶ Itē in vitis patrum dixit senex. Nō habeas amicitiā cum muliere/ neq̃ cum puero/ neq̃ cum hereticis. ⁊ erit mēs tua pacifica. ¶ Itē in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cuȝ quadam muliere captiuus esset. ⁊ quum eorum dn̄i cogerent eos ad matrimonium: simulauerunt nuptias. ⁊ quū soli habitarēt ⁊ pascerent pecora: nunq̄ tm̄ nudū corpus mulieris vidit monachus nunq̄ eius carnem tetigit: timens in pace perdere qd̄ in prelio seruauerat. diligēs eā vt sororem: non tm̄ se ei credens vt sorori. ¶ Item in vitis patrum quidā duxit secum in desertum Scythie filiū lactantem vbera. qui in monasterio nutrit⁹ nesciebat quid essent mulieres. qui quum factus esset maior: ostenderūt ei demones de nocte habituȝ mulierum. ⁊ mirabatur pater. cui hoc filius reuelauit. Semel etiā cū patre suo ascendit in egyptum. ⁊ videns mulieres dixit patri suo. Abba: ecce isti q̇ veniebāt ad me ī Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater Isti sunt de sclo monachi fili. alio habitu vtunt isti . alio eremite. Et mirat⁹ est senex quomō ⁊ ī Scythia ondērūt demones imagines mulierū. ⁊ statim reuerti in cellā suā. ¶ Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam consuluit regi patri Iosaphat conuersi a Balaā ꝙ a filio suo cunctos remoueret: et puellas decoras ⁊ honoratas introduci preciperet. vt semp cuȝ eo essent: sibiq̃ ministrarent. nihil enim sic potest iuuenes seducere sicut facies mulieris. Nam rex quidam quū filium habuisset: dixerūt ei peritissimi medici ꝙ si intra decem annos solem videret: oculorū lumine priuaretur. Rex ergo in quadam spelunca toto illo tempore filium esse fecit. Quo finito/ iussit rex vt omniū rerum genera ante eū adducerētur. vt oīm nomina et notitiaȝ habere posset. Adductis ergo ante eū auro/ argento/ lapidibus preciosis/ vestimētis preciosis/

et equis/mulieribus ⁊ alijs omnibus/puer de quolibet
per ſe quid eſſet querebat. et miniſtri ſibi omnia ꝑ ſua no
mina indicabant. Quū autem nomē mulierū anxie que⸗
reret diſcere: ſpatari⁹ regis ludēdo dixit. Demones ſunt
qui ſeducunt homines. Rege ergo querente a filio quid
ſibi de oībus amplius placuiſſet: ait: Demones qui ſedu⸗
cunt homines mihi ſuper omnia placuerunt. in nullo eñ
vt ijs anxia facta eſt anima mea. ¶ Legitur etiā in legen
da beati Andree ꝙ diabolus ſe transformauit in ſpeciem
cuiuſdam pulcherrime mulieris ad decipiendum quēdā
ſanctum epiſcopū deuotum beato Andree. quam quum
epiſcopus ad prandiū inuitaſſet: epiſcopus et illa ex op⸗
poſito conſederunt. intendebat autē in eam crebro epus:
eiuſqꝫ faciem non deſinebat intueri et pulchritudinē ad⸗
mirari. Sicqꝫ duꝫ oculus figitur: animus ſautiatur. xxxij.
q. v. nec ſolo. Et dum eius faciem nō deſinit intueri: et pul
chritudinem admirari: antiquus hoſtis cor eius graui ia
culo vulnerauit. quem tamen demonē transfiguratū bea
tus Andreas in forma peregrini ad oſtium epiſcopi ve⸗
niens effugauit. ¶ Legitur etiam in legenda almi Fran
ciſci ꝙ ipſe mulierū familiaritates colloquia ⁊ aſpectus/
que multis occaſio ſunt ruine/ſolicitius euitari iubebat:
aſſerens per huiuſmodi debilem frangi/et fortē ſepe ſpiri
tu infirmari. Harum contagionem euadere conuerſantē
cum eis tam facile dixit ꝙ iuxta ſcripturā in igne ambula
re ⁊ nō comburere plātas. Eſa. xliij. Quuꝫ ambulaueris
per ignem non combureris. Siquidem ipſe adeo auerte⸗
rat oculos ſuos ne huiuſmodi vanitatē videret. pš. cxviij.
Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod ſicut aliquādo
ſocio dixit/quaſi nullam recognoſcebat in facie. nō enim
ſecurum eſſe putabat earum formaruꝫ introrſus haurire
imagines. q̄ poſſunt aut edomite carnis reſuſcitare igni⸗
culū: aut pudice mentis maculare nitorem. Aſſerebat etiā
friuolum mulieris eſſe colloquium: excepta ſola cōfeſſiōe
vel inſtructiōe leuiſſima. xviij. q. ij. in decima. i ſi. iuxta qđ
et ſaluti expedit ⁊ cōgruit honeſtati. Que ſunt inquit re
ligioſo cum muliere tractāda negotia: niſi quum ſanctaꝫ
penitentiam vel melioris vite conſiliū religioſa petitiōe
depoſcit. Utinam nunꝙ hodie cōmuniter fratres confeſ⸗
ſiones mulierū etiā religioſarum audirēt: nec tali audiē⸗
di confeſſiones priuilegio vterentur. q: quod ꝓuiſum eſt
ad ſalutem confitentium: tendit ad noxam confeſſiones
mulierū audientiuꝫ. xlv. diſ. ſed illud. Ex nimia ſecuritate
minus cauetur hoſtis. Diabolus ſi de ſuo capillum habe⸗
re poteſt in homie: cito excreſcere facit in trabē. Hac etiaꝫ
ratione precepit in ſua regula ꝙ fratres nos haberent ſu
ſpecta conſortia vel conſilia mulierum. ¶ Sanctus etiā
Lodoicus epiſcopus toloſanus frater minor filius regis
Sicilie dñi Caroli quum ſemel aliunde veniens Neapo
lim acceſſiſſet: regina mater eius occurrēs amplexata eſt
eum. et more gallicorum et prouincialiū voluit eum oſcu
lari. ſed pudicus iuuenis faciē ſuaꝫ ab ea auertit: ne oſcu
laretur eum. Cui quum mater diceret. Numquid nō ego
mater veſtra ſum? et oſculari poſſum? Reſpondit virgīna
lis et tantus iuuenis. Mater quidem eſtis: et femina. qđ
verbum de corde mundiſſimo emanauit. Dicebat etiam
frater Iacob⁹ benedicti Tuderti frater minor perfect⁹.
Ego tñ curarem ſi viderem pulchram faciem mulieris:
quātum ſi viderem caput aſini. ſed iſte modus nō eſt tu⸗
tus neqꝫ pro omnibus. ¶ Quando ſanctus Franciſcus
cum femina loquebatur: ſonora vt ab omnib⁹ poſſet au⸗
diri voce dicēda promebat. Interrogatus a ſocio cur nō
reſpexerit quamdam virginem viſitanteꝫ et corporaliter
ipſum reficientē/rñdit: Quis nō dꝫ timere ſponſam chri
ſti? ꝙ ſi oculis pudicis. ar. xxxij. q. v. nec ſolo. predicatur: et
facie ipſa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiā bea⸗
tus Franciſcus propter honeſtatem. et deuotionem loci
ſancte Marie de angelis/ꝙ nulla mulier deberet intra⸗
re clauſtrū illud. ¶ Legit̃ de ſctō Rogerio ꝓuinciali fra⸗
tre minore ſumme cōtēplatiuo/ꝙ quū quadā die iret cum

ſocio ſuo: obuiauit cuidam domine: quam pluries ipſe vi
ſitauerat in domo ſua: et cum qua pluries locut⁹ in porta
ecclie fuerat. Quum igitur eā obuiantem ſalutaſſet: ⁊ ſic
tranſijſſet: interrogauit ſocium an illa erat talis dña. cui
dixit ſocius ꝙ ſic. et adiecit ſocius. Numquid vos nō con⸗
gnoſcitis eam? non (inquit) quia nūꝙ vidi eam in facie.
etiam matrē meā. poſtquā fui frater minor. Tūc soci⁹ qui
ſciebat eū valde ſecurū: dixit ei. Quū ſciatis vos in facto
mulier̄ ſecurū ſic eſſe: vnde eſt ꝙ tātū timeatis eas aſpice
re? Et ipſe reſpōdit. Frater (inqt.) in poteſtate hoīs eſt vi
tare occaſiones peccādi. et iō ꝙdiu homo facit qđ in ſe eſt
et dñs facit quod in ſe eſt: tuendo hoīem a pctō. Impoſſi⸗
bile eſt eñ ꝙ vnꝙ dñs deſerat mentem quaꝫ poſſidet: niſi
homo habeat culpam dum nō vitat omnē occaſionē pec⸗
candi. Ex quo tu exponis te periculo per occaſionē quam
potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multuꝫ
declinat homo ex corruptione nature: cōfidens de virib⁹
tuis: iam tunc dñs non tenetur te defendere: ſed pōt ſine
omni iniuſtitia tuis viribus in q̄bus ꝯfidiſti te dimittere.
Et ideo vulgariter dicit̃/ Qui ſe cuſtodit de⁹ eū cuſtodit
ij. Parali. xv. Dñs vobiſcum: q: fuiſtis cū eo. ſi queſieritis
eum: inuenietis. ſi autem dereliqueritis euꝫ: derelinquet
vos. Et propterea (inquit.) et mens que deum diligit: ita
tarde declinaret ſcienter ad venialiſſimum peccatū ſicut
ad mortaliſſimū. Item Hugo de ſctō victore in libro de
clauſtro aīe. Mulieris vox blanditur auribus: ⁊ facies
oculis. Iſaac de Syria ait. Quādo hō accedit ad deum:
fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Iob. xxxj.
nec aſpicere formoſor̄ aſpectus. Nam et quidam de reli⸗
gioſis certatoribus videns quemdā fratrē imberbem ſi⸗
milem mulieribus: reputauit hoc nociuuꝫ menti atqꝫ dā⸗
noſum in pugna ſua. Unde nō acceptauit vt intraret cel⸗
lam eius vt ſalutaret eum. Decreuit eñ prudenter ille ſe⸗
nex. q: ſi cogitauero tñ hac nocte ꝙ hic ſit talis: fiet mihi
iactura non parua. Et quum diſcipulus eius ei diceret.
Nūquid ⁊ tu pater talia times? Rñdit. Ego quidem fili
non timeo. veruntamen nolo mihi inducere pugnam in
vanum. Nā taliū recordatio infructuoſam facit mēti tur⸗
bationem. Ad vnūquodqꝫ membrū corporis hꝫ pugnam
homo. ⁊ debet cuſtodire ſeipſum: ⁊ diminuere pugnā in
ipſis. ꝙꝙ homo ſibi faciat violētiā ad bonū. ꝑciditatur tñ
ſemp. Uidendo atqꝫ cōcupiſcendo quecūqꝫ ferunt nobis
confuſionem in recordatione ſui: expedit nos timere: nec
conculcare. Itē conſcientia maius eſt oībus: vt cauſas pu
gne prolongemus a nobis: ꝙꝙ ex hoc corpus anguſtiaꝫ
patiatur. q: timēdum eſt quum venerit occaſio: ne ruinaꝫ
quis incurrat. ex̄ de eo qui cogno. conſan. vxo. ſue. veniēs
Idem. Qui occaſionem peccati non tollit: inuitus trahit̃
ad peccatū. quia quū rerum opportunitates accipimus:
noſipſos nō poſſumus cōtinere. Idem. Sepe multis ſan
ctorū inimicus illudit phantaſmatibus pulchritudinem
mulierū. Multoties autem ⁊ ad illos qui ſunt in mundo
vel appropinquāt mūdo q̄ſi vno miliario vel duobus vel
vnius diete ſpatio/ipſas mulieres cōuertit adduci. Diſtā
tibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phātaſ
matibus oſtēdit earū pulchritudinē. quandoqꝫ in ornatu
veſtiū in impudico aſpectu: aliquoties in ſpecie nude mu
lieris ſuperauit eos. Idem in eodem. Non appropies cor
pori alicuius preter neceſſitatis cauſam. nec corpori tuo
permittas aliquā appropiquare: niſi (vt dixi) ex cauſa ra
tionabili. Compulſus loqui cum muliere verte facieꝫ tuā
a viſione: et ſic cum ea loquere. A monialib⁹ fuge ſicut ab
igne et laqueo diaboli. Obuiationem earū et collocutio
nem fuge: ne colorent cor tuū ſordibus vitiorū. Quāuis
ſint ſorores tue ſm carnem. lxxxj. diſ. legitur. ſicut ab extra
neis te cuſtodi. A fiducia iuuenum et locutione ſicut ami⸗
citias diaboli fuge. Melius eſt tibi habitare cuꝫ dracone
mortifero: ꝙ cū muliere comedere. ꝙuis ſit mater vel ſo⸗
ror tua. Meli⁹ eſt habitare cū dracone: ꝙ dormire cū ali⸗
quo: et cooperiri cum eo. ꝙuis ſit tibi frater ſm carnem.

In vitis patrū. Qui cum puero fatue loquitur: iam cū eo mechatur. In vitis patrū. Quum quidā frater iuisset ad quādam sororem suā que erat in monasterio: ꝙ vellet eam visitare. rñdit illa sanctimonialis. Sufficit tibi frater ꝙ videamus nos in alia vita. Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodā. quibus visis diuertit extra viam. cui dixit abbatissa. si tu perfect⁹ monachus esses: nō respexisses nos vt agnosceres: q: femine eram⁹.

Itez ibi. Beata Syncletica dixit. Nos qui religioni nos submisimus: castitatem summa debemus diligētia custodire. nam plures seculares videtur castitatez seruare: sed adest eis stultitia: dum per alios omnes sensus peccant. nam et aspiciunt indecenter: et rident inordinate: audiūt turpia et loquuntur: ⁊ cogitant feda. Castus autem sensibus mortuus est. ¶ Alia occasio fornicationis in religiosis est otium et negligentia: cui multū vacant. Pro nihilo habent tēpus perdere in vanis locutionibus et vagationibus et nimio somno multi ex eis. et ꝓpter hoc cadunt in illud peccatū. Ezechi. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome sororis tue/supbia/saturitas panis/⁊ abundantia/et otiū ipsius. Ad hoc facit qđ legitur et no. ex̄ de renun. nisi cum pridem. §. verum. in glos. Iuxta illud Ouidiꝗ de remed.

Otium fornicatiōis occasio.

Otia si tollas: periere cupidinis arcus.
Queritur/Egistus quare sit factus adulter:
In promptu causa est. desidiosus erat.

Ad idem qđ legitur ⁊ no. de cōse. dist. v. nunꝗ. in glos. vlti. Vñ et ibi dicit Hierony. Ama scientiā scripturarū: ⁊ carnis vitia nō amabis. Aqua que nō mouetur: generat vermes. ⁊ otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniūtur in ciuitatibus. q: ibi magis vacatur otio: ꝙ in castris vel villis. q: ibi laborant hoies. Qui confessiones audiunt sciunt hoc. Somnus autem nimius inimicus et emulus castitatis est. vnde et ibi plerūq; contingunt religiosis pollutiones nocturne. de qbus. vi. dist. testamētū.

Arrogātia.

¶ Alia occasio luxurie in religiosis maxime est arrogantia ⁊ elatio ⁊ superbia. Vere enim hodie cōiter incōparabiliter arrogātiores sunt secularibus. Prouer. xvi. Contritionem precedit superbia: ⁊ ante ruinam scz fornicatiōis exaltatur spūs. Et iteruz Prouer. xvi. per alia verba. ⁊ est alia translatio. Immundus est apud deuz ois qui exaltat cor suū. de peni. distin. ii. si em̄. vltra mediū. ver. nonne tibi videtur. Unde Climacus in gradu. xv. de castitate ait. Lapsus corporis ex elatiōe alta sapere est sepe. Humiliat em̄ deus cor altum per lapsum carnis. Unde in vitis patrum legitur de quodā eremita: qui quum polleret virtutibus: cepit intra se inaniter gloriari. ad quez nocte venit diabolus in specie mulieris. ⁊ tetigit membra eremite singulatim. et quum latus inclinaret vt cōmisceretur cū ea: euanuit diabolus: et ipse fedatus remansit. ⁊ diabolus cum multitudine demonū deridens eum exclamauit. O monache qui te vsq; ad celos extollebas: quomodo demersus es in infernum disce. Qui se exaltat humiliabit᷑. Luce xiiii. et. xviii. Mat. xxiii. Ille vero se desperās omni se immunditie mancipauit. Item quum vna virgo sanctimonialis elata semel dixisset ꝙ nollet ꝙ esset Magdalena: quasi maius premiū expectaret ꝙ illa que fuit famosa meretrix. Luce. vii. i. q. vii. siquis cōmunem. illa nocte in fornicationē cecidit. Vñ Ioā. cassi. in coll᷑. Theremōis de castitate sic ait. Quantū em̄ qs i leuitate ⁊ patiētia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quātoq; longi⁹ ꝓpulerit iracūdie passionem: tanto tenacius castitatez seruabit. q: beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. Matth. v. scz corpa sua. ne scz germinet eis spinas ⁊ tribulos. carnalium scilicet tentationum ⁊ cogitationuz. Gen. iii. Nulla res sic castitatē conseruat: sicut timere/⁊ humile sapere. ¶ Alia occasio luxurie in religiosis est/q: recipiūt ephebos ⁊ ipuberes ⁊ pueros ad religionē: ⁊ ꝑmittūt eos adinuicem cōuersari: ⁊ cū alijs fratribus indistincte. ex qua familiaritate ⁊ receptione multa in ordinibus sunt flagitia subsecuta. ⁊ multa scādala suscitata: ⁊ multa infamia etiā apud seculares exorta: ⁊ multa apostasia prouenit. q: pauci postꝙ incarcerantur pro tali flagitio: remanent in ordine confusi rubore. Et q: tales in ordine communiter non promouentur: nec ordo de eis confidit: cōsternantur mente ⁊ non contentantur de ordine. ⁊ ex hoc dant in cōmotionem pedes suos. Non em̄ tales dolēt q: deum ⁊ ordinem offenderunt: sed q: hic suam gloriam perdiderūt. ⁊ ideo raro contriti sunt: nec penitētiā dignā agunt. sicut expertus fui sepe in fratribus cadentibus in ordine quū eos ad penitētiam confortarem. Ad hoc de pe. di. i. qs aliquando. post. c. mensurā. Unde Io. cass. in. ii. li. de canonico orationum modo ait. Summa namq; obseruantia custoditur ne quisꝙ cū alio ac precipue iuniores vel ad punctum temporis pariter substitisse aut vspiaz recessisse vel manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Dantur etiam in ordine minorū sub specie cōmunitatis tante carnium ⁊ falernoruz portiones puberibus sicut ⁊ senibus. Plures ex religiosis senes ⁊ iuuenes plus comedunt de carnibus in religione: ꝙ in seculo comedissent. ⁊ plus bibunt de vino: ꝙ bibissent in mundo. ⁊ ideo cōmuniter sunt carnales. q: quod natū/supple ⁊ nutritū/est ex carne caro est. Io. iii. Qui christi sunt: crucifigūt se in carne. Nō saturant se carne. Gala. v. Scđm carnem viuētes morientur. Ro. viii. Unde merito contra tales dispensatores dicitur verbum Hiero. Quid ardenti corpusculo ignē carnis/⁊ per consequēs libidinis adijcimus? De periculo familiaritatis iuuenū. s. prime dixi. ¶ Alia occasio immūditie in religiosis est cōuersatio cum sanctimonialibus. Habent em̄ in monasterijs deuotas suas: cum quibus se ⁊ sepius longe ⁊ longius absq; arbitris colloquūtur extorta potius a prelatis licentia ꝙ obtenta. ibi risus incōditi. ibi reciproci oculi. ibi verba scurrilia ⁊ vana ⁊ carnalia. ibi tactus venerei. ibi corda igne estuantia. ibi omnes fenestre aperte ad mortez q̄ ibi fiunt. Hiere. ix. Alia inhonestū est scribere: sz scelestissimū ē facere. ꝓpter huiusmodi multi incarcerati sunt. multi abierunt retrorsum. Mittuntur ibi ad predicandū ex parte prelatorū: sz ipsi tales potius vadunt ad sic fornicandū. In cōmuni ibi ꝑdicant sed in speciali ⁊ cum speciali se ⁊ ordinē vituperāt. Quod in cōmuni edificat talis ꝑdicator: i speciali destruit. Munuscula sibi dant ⁊ mittunt. ⁊ ignem succendunt. Quicquid misera talis impudica religiosa ⁊ die ac nocte laborauit: totū corruptori suo erogauit. Dicit se talis eleemosynā fratri dedisse. ego dicam eā immūditie pabulū prestitisse. Vix aliqua sanctimonialium sine deuoto carnali stat. vnde ⁊ primā fidem irritā facit christo. xxvii. q. i. hec vero. Talē deuotionem ego appello corruptionem. Cōtra tales deuotiones frequēter in monasterijs ꝑdicaui. ⁊ eorū ⁊ earū odiū incurri. Sciunt hoc abbatisse ⁊ earū prelati. ⁊ murmurant: sed nō corrigunt. q: indignationē eorū et earū timēt. immo (qđ est nefandius) specialē licentiaz habēt ab earū qbusdā plat; ꝓprie ruffianis earū de hmōi deuotionibus. ⁊ qdā earū nō verecundant᷑ inter alias. et derelictā se tenet que talē suū deuotū immo corruptorez non hz. Sciunt hoc seculares ⁊ eorū parentes. ⁊ murmurāt ⁊ scandalizātur ⁊ conqueruntur platis. ⁊ parū proficit. q: ignis carnalis vsq; ad consumptionē deuorās. Iob xxi. accensus est: ⁊ non pōt extingui: quousq; veniat ignis qui deuorat tales qui in tanto ⁊ tā nefando ardent igne. ps. xx. Pones eos vt clibanū ignis. q: in ordinibus maxime mendicantium multi prelati qui deberent alios corrigere/sunt alijs subditis cum deuotionibus eorum mortis occasio ⁊ exemplum. xi. q. iii. precipue. ⁊ ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne. Et adde hic quod no. s. e. §. feminaruz. ar. lxvii. in ar. xlvi. ¶ Totum quod dictum est de ista pestifera deuotione quam habent religiosi cum sanctimonialibus: est cōtra mētē ⁊ verba canonum. xxvii. q. i. c. i. ibi. Quāto magis vidue q̄ dei religiositatē mutauerūt/crimine adulterij notabunt᷑: si deuotionē quā spōte nō coacte deo obtulerunt/libidinosa voluptate corruperint ⁊c̄. et in fi. ca.

Habentes damnationem: q꞉ primam fidem irritam fecerūt. ꝛ. c. viduas. in fi. ibi. Quia nō solū qui faciūt: sed etiā qui consentiunt faciētibus/rei iudicandi sunt. ꝛ. c. nec aliqua. in princi. ibi. Etsi incorrupta inuenta fuerit virgo ea parte qua mulier pōt esse: poterit tñ ex alia parte idest aia que est pars corporis. fm Hug. corporis: peccasse: que corrumpi potest/et tamen inspici non pōt. xxxij. q. v. magis timeamus. ꝛ. c. seq. Certe ipse cōcubitus non carne: sed cōplacentia ꝛ volūtate/ipse complexus/ipsa cōfabulatio/ꝛ osculatio. et. j. Quantū dedecoris et criminis cōfitentur. et. j. Christus dñs et iudex noster quū virginem suā dicatam sibi et sanctitati sue destinataꝫ iacere cū altero cernit ꝙ. i. quātū indignatur ei et irascit꞉ ꝛc. et. j. Aut si cū eisdē in vna domo et sub eodē tecto ꝛc. et. c. nuptiarū bonum. ibi. Etiā si nō nubat: nubere velle damnabile est. ꝛ ibi. Habentes quidem dānationem: qm̄ primam fidē irritam fecerunt: etsi non nubendo/ tamē volēdo. ꝛ ibi. Damnatur propositi fraus. damnatur fracta fides voti. ꝛ. j. Ut volūtas que a proposito cecidit appareat esse damnāda. xviij. q. ij. peruenit. vbi prohibētur mulieres ad monasteria accedere: ꝛ monachos cōmatres facere. ꝛ. §. non solum. cuꝫ c. seq. vbi prohibet ꝙ non habitēt in vno monasterio monachi ꝛ monache. adulterium enim intercipit cohabitatio si habeat aditum monachus ad monacham vel monacha ad monachū secreto singulariter ad collocutionem. Non cubet monachus in mulierū monasterio: nec cū monacha singulariter conuiuetur. ꝛ. j. Porro si contigerit et aliquā propinquam suaꝫ videre voluerit monachus: in presentia abbatisse huic cōfabuletur permodica et compendiosa verba: ꝛ in breui ab ea discedat. ꝛ. c. in nullo. ꝛ. c. monasteria. ꝛ. c. in decima. ibi. Ea tñ circa monachos cautela seruata: vt remoti ab earuꝫ familiaritate nec vsq꞉ ad vestibulum habeant accedendi familiare p̄missum. Sed nec abbatem vel eum qui preficitur extra eaꝫ que preest loqui virginibus christi aliquid qđ ad earuꝫ institutionē vel administrationē pertinet licebit. nec cum ea sola que preest frequēter eos loqui oportet: sꝫ sub testimonio duarum vel trium sororū. ita vt rara sit accessio et breuis omnino locutio. De prohibita ꝛ periculosa familiaritate mulierū. di. xxxij. hospitiolū. ꝛ. c. presbyter. xxxiiij. dis. c. j. lxxxj. dist. clericus. ꝛ. c. nolumus. cū omnibus. c. vsq꞉ ad fi. distinctionis. ex̄ de cohabi. cleri. ꝛ mu. c. j. ꝛ. ij. ꝛ de vi. ꝛ hone. cle. monasteria. De corruptione mentis sine corruptione corporis. xxxij. q. v. mag꞉. ꝛ. c. sicut. cum. c. seq. vsq꞉ ad. §. ꝙuis.

circūstātie grauiora faciētes religiosoꝝ scelera.

¶ Multa autem sunt que aggrauant peccatum immūditie in religiosis/maxime in sacris ordinibus cōstitutis. Primum est voti fractio. q꞉ castitateꝫ promisit religiosus in professione. xxvij. dist. diaconus. et ordinis susceptione. quā aufert deo quum fornicatur. que res irrecompēsabilis est. quia ois ponderatio non est digna aie continentis Eccli. xxvj. legit̄ et no. ex̄ de sta. mona. cū ad monasteriū. §. fi. Est etiam furtū. q꞉ contrectat rem alienā scꝫ seipsuꝫ qui se deo totaliter dedit: inuito dño. ex̄ de elec. dudum. ij. §. predictis. Committit etiā sacrilegiū de se. q꞉ res oblata deo est ipse. xxiij. q. iiij. quid ergo. xxvij. q. j. sciendū. Itē scandalum ꝛ derisio populi. ex̄ de pur. ca. c. ū. ij. q. j. p̄sbyter ꝛ. c. si mala. Itē quāto sapiētior/tāto magꝭ peccat. xxxvij di. §. fi. Et Grego. Ubi maius donū scientie: transgressor maiori subiacet pene. Item q꞉ est de familia dñi ad eius expensas ꝛ vestes. xij. q. j. clericus. xxj. di. cleros. in prin. ps. liiij. Si inimicus me⁹ maledixisset mihi ꝛc. facit. xciij. dis. si inimicus. Item q꞉ decipiunt populū de cuius eleemosynis viuunt: ꝛ pro quibus tenētur orare. sed quō orabūt in scelere dño displicētes? Ad hoc. j. q. j. ipsi sacerdotes. iij. q. j. nulli. iij. q. vij. in grauibus. Et Bern. Ue qui ambulāt in carne. et placere non p̄nt: ꝛ placare deū velle p̄sumunt. Roma. viij. Et q꞉ si presbyteri sunt: adhuc offendunt amplius. xlix. dis. sacerdotes. j. q. j. sacerdotes. vñ Amb. Qui indigne christū sumit: idē ē ac si iterficiat. Et sup illō Heb. x. Filium dei conculcauerit. Augu. Conculcat christum qui libere peccat et absq꞉ timore: et qui eo indigne participat.

Item quia minister dei est qui debet esse mundior. ps. c. Ambulās i via imaculata h mihi ministrabat. Et. j. Reg. ij. dicitur de Samuele ꝙ puer Samuel ministrabat domino accinctus ephot lineo. i. mundítia castitatis. Augusti. Melius est spūalia penit⁹ omitti: ꝙ indigne tractari vel tangi. In ecclesiasticis beneficijs dñs non frequentiā ministrorū/sed deuotionem probat animorū. ex̄ de eta. et qua. cum sit. in fi. xxiij. dis. tales. Item q꞉ angeli vocātur. Malachi. ij. xliij. dist. sit rector. Immo maiorem dignitatē hñt presbyteri ꝙ angeli: qui non possunt christi corpus conficere: nec habent ordinem talem. Nec angelis d꞉/Quorū remiseritis peccata ꝛc. Joan. vlti. Mat. xviij. de peni. dis. j. quē penitet. Item q꞉ vt deus noster in terra. ps. lxxxj. ꝛ Joan. x. Ego dixi dij estis. ꝛ Mat. xvj. ibi. Uos aūt quem me esse dicitis? dicit interlinearꝭ glos. Uos ab illis discreti non hoies sed dij. Unde in Exo. xxij. c. ꝛ ex̄ de hereti. cuꝫ ex iniuncto. Dijs non detrahes. glos. i. sacerdotibus. Et quale est hoc? q꞉ ille amat vt porcus qui est vt deus. Itē quia filius dei est singularius ꝙ alij christiani. Narrat autem Moyses causam diluuij Gen̄. vj. xxxv. q. i. cum igitur et ibi notatū habes. ꝫ. parte prima. ar. xxxvj. litera. F. Quod filij dei. i. de genere Seth qui successit Abel/ filias hominum qui descenderūt de Cayn acceperunt. Quantum ergo credendum est deo displicere: ꝙ filij dei peculiares scꝫ religiosi cum filiabus hominū fornicātur? Item q꞉ cetus religiosoꝝ nobilior pars est sponse christi. scꝫ ecclesie. vñ per faciem intelligitur Can̄. ij. Ostende mihi faciem tuā. Et ideo sponso maxime displicet macula in facie sponse. Unde iudei in faciem christi spuerunt: vt contumelia maior esset. Mat. xiiij. Job. xxx. Esa. l. Sic christo magnā cōtumeliam faciunt: qui faciem sponse/ꝑ qua abluenda faciem suam sputis iudeoꝝ opposuit/maculant in se vel in alijs. Item cōmittit apostasiam. quia rumpit ꝑmissam castitateꝫ. de quo Prouer. vj. Homo apostata vir inutilis quia quicquid facit in claustro remanendo in immūditia nō valet ei ad meritum vite eterne. Quantū placeat diabolo hoc peccatum in religiosis/ ptꝫ per exemplum quod supra dixi de sathana coronante alium demonem qui monachum instigauerat fornicari. ibi. idem narrat. cum ver. prece. ¶ Hoc etiam peccatum in sanctimonialib⁹ non solum est fornicatio et religiosis: sed etiam adulteriū ꝛ incestus et stuprum cōtra naturā peccatum et sacrilegium. Adulterium quidem: quū ibi fit accessio ad sponsam christi. Unde beata Hagne dixit. Ipsi suꝫ despōsata cui angeli seruiūt ꝛc. Et si seruanda est pactio hoibus: quāto magis deo. xxvij. q. j. viduas. ꝛ. c. nec aliqua. ibi. Si superueniēs maritus sponsam suam iacentem cū altero videat: nonne indignat̄ et fremit: et per zeli dolorē portat gladiū in manu sua? Et christ⁹ dñs et iudex noster quū virginē suā dicatam sibi ꝛ sanctitati sue destinatam iacere cū altero cernit: ꝙ indignat̄ et irascitur? ꝛc. et. j. ibi. Que christi adultera est. ꝛ. c. si q̄s episcop⁹. ibi. Quia spōsam christi corrupit et. c. hec vero. ibi. Nā si inter hoies solet bone fidei contractus nulla rōne dissolui: quāto magꝭ ista pollicitatio quā cum deo pepigit/solui sine vindicta non dꝫ? et. c. que christo spālirer nubunt ꝛc. et ibi. Que ante se immortali spōso coniunxerat. ꝛ. c. si qua monacharū. ibi. ad lapsum adulterij deducta fuerit. ꝛ. c. nuptiarū. ibi. Ne ipse christ⁹ (qđ sentire nefas est) adulteriū faciat: cui viuēte marito nubit. ꝛ ibi. Quū christus eis videat̄ quasi scōs marit⁹. ꝛ ibi. Sed plane non dubitauerim dicere lapsus ꝛ ruinas a castitate sanctiori q̄ vouetur deo/adulterijs esse peiores. In tali etiā adulterio ē ꝑditio. sicut dicebat scūs Joseph de vro re dñi sui tentāte eū ad pctm̄. Gen̄. xxix. Quō possuꝫ facere hoc malū? Ita etiā est dilecta ista spōsa deo: ꝙ inducit eā zelans eā. ex̄ de sta. regu. periculoso. lib. vj. Uñ ad hoc adulterium pōt reduci. Prouerbi. vj. Zelus et furor non

parcet in die vindicte. Cōmittitur etiam cū talibus inces̄tus. q: cū sponsa patris nri que est nobis affinis. xxvij q. j. virginib⁹ sacris. ibi. Incestu. xxxv. q. iij. de incestis. c. nec eam. z xxxvj. q. j. §. cū ergo. Christi incestus est consanguineorum vel affinium abusus: z etiā sanctimonialiū. q̄ incest⁹ maior est adulterio. xxxij. q. vij. adulterij. Ad hoc potest etiam referri. j. ad Cor. v. Auditur inter vos fornicatio. z talis fornicatio zc. Et gen. penult. Ruben effusus est zc. Committitur etiā cum talibus stuprū quod cōmittitur cum virgine. vt p. §. cū ergo. z legit z no. ex̄ de adul. c. ij. in glos. stuprum. Est etiam peccatū cōtra naturā. qa peccant cum religiosis que mundo mortue sunt. xvj. q. j. placuit. Est etiam peccatum sacrilegij. quia religiosi z religiose sunt templa dn̄o consecrata. xxvij. q. j. sciendū. xvij. q. iiij. §. sacrilegiū. xij. q. ij. c. iij. Quod prohibitū est in genere de familiaritate mulierū. in. iiij. occasionibus seq. prohibet in specie. Dicebat frater Egidius laicus socius beati Frācisci. Caro nostra est sicut porcus: qui auidius currit in lutum z delectatur in luto esse. ij. Pe. ij. Sus lota in volutabro luti. de pe. di. ij. sunt qui dicūt. Caro est sicut crabro qui sup stercus se voluere delectat. Johe. ij. Cōputruerūt iumenta in stercore suo. Greg. Jumēta in stercore putrescere ē hoies carnales in carne vitā finire. Caro est pugil diaboli. Esa. liiij. Ego creaui fabrū. i. diabolū sufflantē in igne. i. carnes pronas scz tentationes. ¶ Dixit frater quidam patri Egidio. Quomodo possum⁹ vincere vitia carnis? Rndit ei. Qui vult transferre saxa magna et magnas trabes: studet ea transferre ingenio magis q̄ viribus. et in hoc facto est similiter procedendum. Omne vitium ledit castitatem. Est enim sicut speculum clarū: quod per halitum solum obscurat. Impossibile est hoiem venire in gratiā dei: dum in carnalibus delectatur q: fm Paulū. Qui in carne ambulant: deo placere non possunt. Rom. viij. Volue igit et reuolue desuper et desubter hinc et inde. et non est aliud nisi pugnare contra carnem: que vult te tradere nocte z die. quā qui vincit: oēs inimicos suos vincit: z venit in omne bonum. Ad Rom. vij. Quis me liberabit de corpore mort) huius. xxxij. q. v. si paulus. Dicebat autē: Ego inter oēs virtutes prelige rē castitatē scām. Dixit ei frater. Nōne maior virt⁹ est charitas. j. Cor. xiij. Rndit Egidius. Et quid est castius charitate? Et frequēter canēdo dicebat. O scā castitas: qualis es? qlis es? Tu es talis et tanta qual ē: quantam te sui non cognoscunt: z sine qua nemo videbit deū. Hebr. ij. Que autem sit differentia inter virginitatē/pudicitiā/ z castitatem. no. xxxij. q. v. in summa. ¶ Est etiam religiosis z aliis alia occasio fornicandi: scz aspectus mulierum. Unde Genes. iij. Vidit mulier q bonum esset lignum ad vescendum: et pulchrū oculis. aspectuq; delectabile zc. vbi Gregor. et dixi. s. Non debemus intueri quod non licet cōcupisci. Genes. xxxiiij. Quum vidisset Dinam zc. et Gen. xxxix. Jniecit dn̄a oculos in Joseph. et. ij. Reg. xj. Vidit Dauid Bersabee zc. Et de Judith legit Judith. x. Statim captus est in suis oculis Holofernes. Eccli. xvj. dicitur de muliere. Laqueus est venatorū. Et Prouerbi. xxiij. Fouea pfunda meretrix. Eccli. ix. Ne respicias mulierem multiuolam. Et ibidem. z Job. xxxi. Virginem nō conspicias ne forte scandalizeris in decore illi⁹. Et ibidē Eccli. ix. Auerte faciem tuā a muliere compta. z ne circūspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt. et ibi. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Thren. iij. Oculus meus depredatus est animam meam zc. ¶ Plures differentias rerum ostendit visus q̄ ceteri sensus. vide quod legitur et not. de conse. distinc. iiij. venisti. in glos. i. quod audies. z. iij. q. ix. testes. in glos. i. aliquo. Unde ministrat materiā tentationis et quantū ad concupiscentiam carnis/ et quantum ad concupiscentiam oculorum/ et quantum ad superbiam vite. que tria regnant in hoc mundo. j. Jo. ij. Unde philosophus. Totius hominis est libertas oculos perdidisse. Unde super illud Mat. vij. Quid vides festucam zc. glos. Oculus qui post culpam in paradiso est reseratus: mores videt: non vnde proficiat/ sed vnde in deterius cadat. Job. xxxi. in princi. Pepigi fedus cum oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Vn̄ Greg. Ne minus caute respiceret: quod post inuitus amaret. lingua aliquoties cessat loqui: sed oculi non cessant respicere. ij. Pet. ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod proprie locum habet in religiosis loquentibus cum suis deuotis sanctimonialibus non christi. Et nihil oculo nequius. Eccli. xxxi. Unde et leguntur quidā philosophi sibi oculos eruisse. Et Augu. de fide christiana. z est. xxxij. q. v. nec solo. Nec solo affectu z tactu: sed aspectu quoq; appetit z appetitur concupiscētia feminarum. Nec dicatis vos animos habere pudicos: si habeatis oculos impudicos. quia impudicus oculus impudici cordis est nūtius. et quum se sibi inuicem etiam tacente lingua conspectu mutuo corda nuntiantur impudica: et fm cōcupiscentiā carnis alterutro delectantur ardore: etiā intactis ab immunda violatione corporibus: fugit castitas ipsa de moribus. Ad idem. e. q. c. sicut. z. c. qui viderit. ¶ Alia occasio fornicationis religiosis z aliis est colloquium mulierum. et eo q verba earum rete sunt. Prouerb. vij. loquit de muliere. Irretiuit eum multis sermonibus. Et colloquium earū ignis est. Eccli. ix. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. z gladio cōparat. Prouer. v. ibi. Labia meretricis. z. j. z acuta quasi gladius biceps. Cantus etiam earū et chorei zare cum eis periculosum est et incitamentum libidinis. Eccli. ix. Cū saltatrice ne sis assiduus. xxij. q. iiij. vnusquisq;. Eccl̄s. ij. Feci mihi cantores et cantatrices. Ubi dicit magister Hugo de sancto victore. O infelix: nūquid his delectationibus queres sapientiam quam querere proposuisti? Exisse videbaris a vanitate: quomodo cantico reuersus es: nisi quia in circūitu cum impiis ambulasti: et in voluptate tua semita tua et captiuus factus es vanitatis. Esa. xiij. Respondebūt ibi vlule. vbi dicit glos. Ulule sūt magnitudinis cornice: que rostro in palude fixo horrende strident. Tales sunt mulieres que in choreis clamorem horrendum emittūt: dum cantica ad immunditiam incitandam canūt. Quicquid in choreis fit: totum ad immunditiam irritat. Nam et tactus manuum reciprocus/ et oculorū aspectus/ z auditus immundus/ z odor carnalis/ et saltus petulcus laquei mortis sunt. z de talibus oritur idololatria. Exodi. xxxij. Sedit popul⁹ manducare et ibi. Surrexerunt ludere. i. choreizare. z ibi. Vitulum adorauerunt. Unde et dicitur ibi. Vocem cantantium ego audio. z sequitur. Et vidit vitulum et choros. z ibi. Corrumpūtur etiā boni mores per colloquia praua. j. ad Corinth. xv. ¶ Alia occasio immunditie in eis z in aliis est tactus impudicus in se et in mulieribus et in masculis. Eccli. ix. Cum aliena muliere non sedeas omnino: nec accūbas cum ea super cubitū: Et Eccli. xxj. Qui tenet illam: quasi qui apprehēdit scorpionem. Et Eccli. vij. Vincula sunt manus ei⁹. Prouer. vj. Numquid potest homo ignem abscondere. Hierony. Qui tangit carnē mulieris: non euadet sine periculo anime sue. Ad hoc facit exemplū Fundane ciuitatis episcopi Andree quod supra posui. Et de presbytero greco. et de sancto patre non tangente matrem. Eccli. xiij. Qui tetigerit picem: coinquinabitur ab ea. Unde legit de quodam patre q quum percussisset in naribus diabolum apparentem sibi in forma mulieris: q ex tunc manus ei⁹ cōputruit intolerabiliter per tres annos. Tanta esse posset delectatio cum consensu in tactu: etiā in tactu man⁹ mulieris vel iunioris: q ibi esset mortale peccatū. ita est periculosus sensus tactus. quem frater Jacob⁹ benedicti leonem vocabat. Unde non est tutum maxime iuuenib⁹ religiosis tradere manus deosculandas mulieribus. maxime iuuenibus vel adolescentulis. nec tenere man⁹ complicatas cum manibus eorū. quia totum corpus earum

Mulierū aspectus.

Colloquium mulieb:c.

Tactus impudic⁹.

et eorũ ignis est. cui debet dici a sapiente castissimo. Noli me tangere. sicut patet in exemplo supra posito de beato Lodoico: qui matrem noluit deosculari. ad hoc. xxxij. dist. hospitiolum. vbi dicit Hieron. Si bonum est mulierē nō tangere: ergo malum est tangere. et. xxxij. q. v. nec solo. De tactibus impudicis in se retigi. s. in ista. ij. parte. in exposi tione threnorum. in. ij. ar. in. §. plura ergo. xv. est autem. cũ ver. se. ❡ Alia occasio est videre vel sentire alios pariter cōmisceri. quia ex hoc ĩcitatur natura corrupta ad libidi nem. Unde ↄcilium toletanũ. Procliuis est ad voluptatē et imitatrix natura vitiorum. xxx. q. iij. c. ij. Non expedit ca stis habitare cum cōiugatis. Pro omibus istis corruptio nibus mentalibus et sensuum dicebat sanctus Basilius. Mulierem non cognoui: et virgo non sum. quia vera pu dicitia nō solum est in corpore: sed in animo potius et sensi bus. xxxij. q. v. per prima. xvj. c.

❡ Articulus. lxxiiij. A

EXpeditis preuari cationibus aliquorum religiosorum in tribus substantialibus que promittunt scz in paupertate / obediētia / et castitate. et hec plenissime pro eorũ salute. ad alia eorum vitia etiam in quibus hodie participant cum alijs hmōi hominibus accedamus. Unde et eorum aliud vitio sum cōmuniter est ambitio. Nam isto carnali tempore re ligiosi quidam magis sunt ambitiosi ad scientiam hono res et gloriā hui9 mũdi: ꝙ alij seculares. Nā et per se et' p amicos consanguineos suos intus et extra ordinem ho nores et studia (vt presint) procurant: et precibus et ence nijs et frequenter minis et terroribus et malitijs et cauil lationibus. Nam et cōmuniter ad nullum aliũ finem stu dent multi ex eis (sicut experiētia manifestat) nisi vt pos sint fratribus dñari: et in ordine et extra ordinē exaltari. Ūn nec cōiter vacāt studio diligēter: et cōiter parũ sciũt. q2 nō diligũt scientiā: q est donũ spũssancti. Esa. xj. ppter eius finem debitum. vt deum melius cognoscant: et ei ser uiant et proximo. sed vt ex ea potius apparenti ꝙ existēti honores et exemptiones et diuitias cōsequant. sicut ocu late videmus. Magnitudo huius peccati ambitionis co gnoscitur per penas pro eo inflictas. Chore eñi cum mul tis leuitis de maioribus igne diuino succensi sunt: q2 sa cerdotium rapere voluerunt. Numeri. xvj. vij. q. j. denique. Item Dathan et Abiron: q2 inuiderũt Moysi de ducatu: terra absorbuit. sicut ibidē legitur. et ex de elec. licet. Item Ozia rex lepra percussus est: q2 sacerdotiũ occupare vo luit. iiij. Reg. xv. et. ij. Paral. xxvj. ij. q. vij. §. item cũ Balaā ver. sicut ergo. ❡ Et propter hoc cōmittit simonia. Om nis eñi ambitiosus in simoniam tendit. ij. Machab. iiij. Ambiebat Jason frater Onie summũ sacerdotiũ adito rege promittens argenti talenta trecenta octoginta &c. Istud fuit peccatum primum luciferi ambientis sedem equalem deo. Esa. xiiij. de peni. di. ij. principiũ. cum. §. pce. Bern. Quanti vsque hodie feda sequũtur vestigia? immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominādi non dominet quam sequimini miseri? Nonne iste est mons in quē ascē dit angelus: et factus est diabolus? Item Bern. Ambitio subtile malum. secretum virus. pestis occulta. doli artifex mater hypocrisis. liuoris parens. vitiorum origo. crimi num fomes. virtutum erugo. tinea sanctitatis. cordiũ ec cecatrix. ex remedijs morbos creans. Hoc peccatũ dissua det apostolus ad Hebre. v. Nec quisꝙ (inquit) sumit si bi honorem: sed qui vocatur a deo tamꝙ Aaron. viij. q. j. in scripturis. ex de elec. qualiter. Sic vocatus Nicola9. sic sanctus Ambrosius. sic sanctus Seuerus. lxj. dis. §. his oi bus. sic Matthias. Actuũ. j. xxvj. q. ij. nō exēplo. sic Josue Josue. j. viij. q. j. moyses. Quoniam etiam quos canoni ca electio et concors vocat: deus vocare presumitur. viij. q. j. licet ergo. j. q. j. ordinationes. c. siquis neque. Sed hodie canonica electio facta est diabolica. Plures eñi sunt in ec clesia qui eliguntur a diabolo: ꝙ a deo. et qui non per gra tiam dei: sed per gratiā hoim electi sunt permittente deo j. q. j. siquis neque. et c. nullus itaque. viij. q. j. audacter. Unde non deberent tales plati ponere in literis suis / gra dei. s3 gratia hoim et dei furoris electos. Osee. xiij. Dabo tibi re gem in furore. Spũs mendax ascendit in corelatum et al tum. iij. Regum. xxij. et dicit. Ascende in Ramoth galaad. Ramoth interpretatur excelsum signum. et significat di gnitatem. cui9 appetit9 est certũ signũ reprobationis. q2 sm Greg. quicũque desiderauerit primaturā in terra: inue niet cōfusionem in celo. Nec inter seruos christi cōputa bitur: qui de primatu tractauerit. xl. distic. quicũque. al's est sub. c. multi. Galaad interpretat transmigrantes testes. q2 ibi fit transmigratio de bonitate in iniquitatem. ps. x. Transmigra in montē sicut passer. q2 honores poti9 dete gunt sm Archid. ꝙ mutant mores. sicut pz in Saule añ regnũ humili / post superbo. j. Reg. xv. Greg. Supbus to ties ad culpā apostasie dilabit: quoties preesse hoibus de lectatur. Chry. O prelate: tāto igit submittis caput one ri. Sed quem cōtigerit saluari de ijs qui principant in tā tis ruinis et tanta pigritia? video tamen currentes et spō te se proijcientes in pericula. Nũeri. xxv. Tolle cũctos pri cipes populi: et suspende eos ↄtra solem. vbi Greg. Hec si hoies cogitarent: principatus nō ambirent. sufficit eñi p peccatis proprijs ar qui et reddere rationē. quid neces se est p peccatis ppl'i ostētari cōtra solē? Fugit christus in montē quũ vellent eũ facere regē. Joā. vj. Greg. Rex fie ri noluit: ad crucis vero patibulũ spōte venit. Oblatam gloriā culminis fugit. penam probrose mortis appetijt. vt mēbra eius discerent fauores mũdi fugere: terrores mini me timere. Contra ambitiosos. j. q. j. pricipat9. et. c. nullus itaque. vbi de hoc. et. q. vj. c. vlti. vbi de hoc. et. q. vij. sancim9. lxj. dist. miramur. viij. q. j. in scripturis. et. c. qui episcopatũ ex de preben. q2 intantum. ex de rescrip. q2 per ambitiosam lib. vj. de elec. auaritie. in prin. lib. vj. et. c. quorũdam. quod c. expresse loquit de ambitiōe religiosorum. Cito me de hoc vitio expediui: q2 que hic de hoc scripsi et plura alia ptra ctaui supra in prima parte. §. cum vero ecclesia. ver. habet cupido glorie. in ar. lxij. Item in ista. ij. parte in. ij. c. thre. in §. quō. ver. iuxta tropologiā. in ar. v.

❡ Articulus. lxxv. A

OCcultum aliud vi tium religiosorũ nostri tēporis propriũ acidia est. que definitur a Damasceno / af flictio siue tristitia aggrauās. Et hec est infirmitas religiosorum quorumdam q de signati sunt in Helia. de quo d2. iij. Regũ. xix. ꝙ quũ fuge ret a facie Jezabel: in deserto proiecit se ad vmbrā iunipe ri: et petijt aie sue vt moreret tedio affect9. Scdm Joan. cass. in lib. de acidia. Acidia d2 tediũ vel anxietas cordis. Cōtra tales acidiosos sunt exēpla de sole peragente cō tinue cursum suũ ab oriēte in occidēte: qui remuneratio nē quasi sui laboris nō expectat. Eccl's. j. Oritur et occidit sol. Augu. Indecēs est christiano si radius solis eum in le cto inueniat. Posset eñi dicere sol si loqui posset: Ampli9 laboraui ꝙ tu: et tamē iam surrexi. et tu adhuc dormis. De herbis crescētibus: que impedimētũ hñt caloris et frigo ris. Mat. vj. cōsiderate lilia &c. ❡ B Item de formica. Prouerb. vj. Uade ad formicam o piger. Ubi quinque no tabilia et exemplaria sunt de ea. sc3 ꝙ a paruo animali do cet hō. ar. xxiiij. q. iij. si habes. Scdm / ꝙ p multos cursus et discursus q̄rit cibũ suũ. et hō est remissus in q̄rendo' ci bo aie sue: et corpis etiā frequēter. ↄ quos ps. cxxij. Eun tes ibant et flebant mittentes semina sua. Eccl's. xj. Ma ne semina semē tuũ: et vespere nō cesset man9 tua. Ter tium / ꝙ non h3 ducem quē sequat: et qui puniat negligen tiam eius. homo vero h3. vij. q. j. scitaris. Quartũ est / ꝙ purum granũ eligit. et homo spurcius. Prouerbio. xvi. Os stultorum dissimile erit. Quintũ / ꝙ formica adeo se

Religiosorũ ambitio.

Acidia

in formica q̄d cōsiderandum.

onerat ꝙ minor videtur suo onere: ⁊ homo vix pro anima paruz laborare potest. qui si vellet multo plus posset facere ꝙ credat. ad. hoc. xlvij. dist. oēs huius seculi. Itē de ape cū tanta solicitudine aluearia fabricante. de conse. di. v. nunꝙ. Item labor agricolaruz/mercatorū/ artificū/ militum/nautarum. qui tot labores pro corporibus perferunt. ⁊ tamen pro regno celesti vix modicum possumus laborare. pre. c. omes. Aug. O si possemus excitare homines: ⁊ cum ipsis pariter excitari: vt tales essemus amatores vite permanentis: quales sunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretricez ornatam: ait. Ignosce mihi omnipotens deus: quia meretricis huius ornatus pro mundo superauit totius vite mee industrie ornamenta. Abbas Pambo videns aliam meretricez in Alexandria: fleuit. ⁊ ait querentibus quare fleret. Due sunt cause. vna de perditione illius anime. alia/q: non habeo tale studium placēdi deo: quale habet ista vt placeat hominibus. ¶ Itē exempla sanctoꝝ. Dauid ait. ps̄. lxxxv. Pauper suz ego: ⁊ in laboribus a iuuētute mea. Prouer. vltimo. Panē otiosa non comedit. Exemplum de christo Jo. iiij. Fatigatus ex itinere ⁊c. Ber. Quādiu vixero memor ero laborum quos christus sustinuit in predicando. fatigationum in discurrēdo. Luce. viij. tentationū in ieiunando. Mat. iiij. ⁊ Luc. iiij. vigiliarū in orando. Mat. xij. et. xiiij. ⁊ Luc. vj. lachrymarum in cōpatiendo. Luc. xix. Recordabor etiam dolorum/conuiciorum/ sputorum/colaphorum. Mat. xxvj. subsannationū/exprobrationuz /clamoruz/⁊ similiū. alioquin requiretur a me sanguis iustus qui effusus est super terram. Unde ⁊ dicebat ps̄. ix. Tu solus laborem ⁊ dolorem cōsideras. Job. v. Homo nascitur ad laborem. vbi Ber. Homo ad laborem natus si laborez refugit: nec facit ad quod natus est: ad quod venit in mūdum: quid respondebit ei qui misit eum: qui instituit vt laboret? ¶ C. Contra non laborātes. ps̄. lxxij. In labore hominum non sunt. vbi Ber. Sint necesse est in labore demonum. qui in labore hominum non fuerunt. de pe. disti. j. serpēs. Requisitus Arsenius in quo cōfideret. respōdit. in eo quod homines fugi: aliqꝛdiu tacui: fleui: potissime in hoc gaudeo: q: manibꝰ. laboraui cuz Paulo Ephe. iiij. de conse. dist. v. nunꝙ. ¶ De nostra dn̄a legitur Luce. j. abijt in montana cum festinatione Geneꝭ. xviij. Festinauit Abraam ⁊c. Orig. Senex currit: Sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenit̃ in domo sapiētis. Et christꝰ zacheo. Luc. xix. Festinās descēde. Hiero. super illud Ezechiel. xvj. Hec fuit iniquitas sodome ⁊c. Semper inquit aliquid est faciendū: ne ager nostri pectoris manu cessante malarū cogitationuz sentibus occupet̃. Eccl'i. vij. Non oderis laboriosa opa. Rusticatio a deo data fuit qn̄ Ade dixit Gen̄. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. vel qn̄ positus fuit in paradisuz vt operaretur. Gen̄. ij. Eccl's. ix. Qd̄cūqꝫ pōt manus tua instāter operare ⁊c. ij. Thessa. iij. Si quis nō vult operari: nō māducet. ij. ad Timo. iiij. In oibus labora. Galat. vj. Bonum facientes nō deficiamus. Apoc. iij. Utinā esses frigidus aut calidus. sed q: tepidus es ⁊c. vbi dicit interlinearis glos. ꝙ maior spes est de frigidis ꝙ de tepidis: q: tepidi quamdā fiduciā ⁊ securitatē accipiūt de eo ꝙ aliqd boni agūt. ⁊ ideo se nō corrigūt sic in religiosis apparet: qui cōiter postꝙ sunt tepefacti: sunt incorrigibiles. q: tenēt se ⁊ reputāt. Sed tales euomunt̃ ab ore dei: qn̄ in deteriora p̄cipitant̃: vel impenitētes moriuntur. De hoc per Jo. cass. coll̃. iiij. Danielis de hoc. j. c. §. ver. 5 istā. De hac tepiditate dicit Hiero. Sola est q̄ solet deo vomitū prouocare. Luc. xiij. de ficulnea nō reddēte fructū d̄r. Succide illā. Mat. xxv. Tollite ab eo. s. pigro talentum ⁊c. Mat. iij. ⁊. vij. Luc. iij. Ois arbor que nō facit fructum: succidet̃ ⁊ in ignē mittet̃. ex de deci. ꝙuis. Rabanꝰ. Si sterilitas p̄ igne mittet̃ rapacitas quid meret̃? Job. xl. Circūdant eum salices de torrēte. i. infructuosi faciūt vmbram diabolo: sub qua requiescit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuū ⁊ pedū summitates. Adonibezech qui dicitur dn̄s mutans vel dn̄s fulgurans: vel dn̄s egestatis vel vani contemptus: est diabolus qui amputat hominibꝰ (qui se deberent regere) summitates pedum ⁊ manuū: vt laborare non possint. In domū vacātem intrat diabolus cū septem spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonē. s. diabolum super vacuū. i. cor otiosum vacuū bono. et dormit in secreto thalami id est hominis otiosi vani ⁊ infructiferi Job. xl. Prouer. xx. Propter frigus piger arare noluit. mēdicabit ergo estate: ⁊ nō dabit̃ ei. ⁊ Prouer. x. Egestatem operata est manus remissa ⁊c. Ex. xxviij. Qui operat̃ terraz suā: saturabit̃ panibus. Qui sectatur otiū: replebitur egestate. ex. xxiiij. Usqꝫquo piger dormis? vsqꝫquo de somno consurges? Parū inquā dormies. modicū dormitabis paucillum manus cōseres vt quiescas: ⁊ veniet tibi quasi cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus. Et loquitur de egestate ⁊ mendicitate perpetua gehennali. in qua tales acidiosi famē patientur vt canes s̄m Dauid ps̄. lviij. Job. xviij. Attenuetur fame robur eius: inedia inuadat costas eius. Prouerb. xxiiij. Per agrum hominis pigri transiuit: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice. tentationes scilicet carnales pungentes. Eccl's. x. In pigritijs humiliabit̃ contignatio. cōtignatio est lignorū coniunctio que fit in inferiori parte tecti. quā piger ex pigritia pmittit humiliari ⁊ destrui. Hoc est proprium pigri: non subuenire periculis in tēpore opportuno. Eccl'i. xxij. In lapide luteo lapidatus est piger. ⁊ oēs loquētur sup aspernationem illius. De stercore boū lapidatus est piger. et omnis qui tetigerit eum: excutiet manus. Desideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. q: acidiosus affligitur spirituali paralysi: designatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis. qui male torquetur: q: quiescendo torꝙretur. sed qui torquetur laborando: bene torquetur. quia vtiliter. Mat. viij. Gen̄. iij. Maledicta terra i opere tuo. in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Bern̄. Hec est maledictio Ade: vt in terra laboris nostri ⁊ in agro cordis ⁊ corporis nostri noxia ⁊ inutilia gratuito passimqꝫ proueniant. vtilia vero ⁊ necessaria cum labore. Si spiritus remissus fuerit: caroqꝫ aduersus spiritū concupiscit: quotidie aliquid super ipsum apponit. Prouer. xij. Manus remissa tributis seruiet manus fortium dominabit̃. Ibidem. Qui operatur terram suam: satiabitur panibus: qui autem sectat̃ otium stultissimus est. Can̄. ij. Tempus putationis aduenit. Bern̄. Quis ita ad vnguem omnia a se superflua resecauit: vt nihil se habere putet putatione dignuz? Credite mihi ⁊ putata repullulant: ⁊ effugata redeūt: ⁊ reaccēduntur extincta: et excitantur sopita. Parum est ergo semel putasse. sepe putandum est. immo si fieri posset/semp quia semper quod putari oporteat: si non dissimulas: inuenis. Quantumlibet in corpore manens profeceris erras: si vitia credas emortua ⁊ non magis oppressa. Uelis nolis inter fines tuos habitat Iebuseus. id est concul catio. xj. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari potest: sed non exterminari. Unde in tanto discrimine consilium est: obseruare diligenter: ⁊ mox vt renascentium viciorum capita apparebūt: prompta seueritate abscindere. quod sine ingenti labore non fit. Matthei. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo scilicet pigro misericordiā ⁊c. Jo. xiiij. Quomodo diligit me ⁊c. Greg. Nunꝙ est amor dei otiosus. operat̃ enī magna si est. si autem operari renuit: amor non est. ¶ Acidia nedū priuat gratia: sed ⁊ fructu scz gloria. Bern̄. Citiꝰ me priuares amara mors vita: ꝙ fructu gratie. nam vita sine fructu mors. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoso securis ⁊ ignis. Matthei. iij. ⁊ Luc. iij. Regnum celorum vim patitur. Matthei. xj. vbi glos. Grandis violentia est in terra nasci. et celum rapere ⁊ habere per virtutē. quod per naturam non possumus. Gregorius. Nemo in hoc vite itinere torpeat: ne in patria locum perdat. Idem.

Iustus ne celestia perdat/cauet: et ne inanis ab opere
dies eat. Acidiosus tēpus ꝑdit quod preciosuz est. Bern.
Non parū estimes tempus quod in factis vel dictis otio/
sis expenditur. volat enim verbum irreuocabile. volat tē/
pus irremediabile. nec auertit insipiens q̇d amittat. Idē
Nihil preciosius tempore. sed heu nihil viliꝰ hodie repu/
tatur. Idem. Tempus tibi impēsum requiretur qualiter
sit expensum. ⁊ sicut capillꝰ nō perit de capite: ita nec mo/
mentum peribit de tēpore. ps̄. lxxiiij. Quum accepero tē/
pus: ego iustitias iudicabo ⁊c. Thre. j. Vocauit aduersuz
me tp̄s. Io. cas. in. x. li. de acidia. ait. Acidia affinis est tri/
stitie: ac solitarijs magꝭ experta infestior hostis ac frequēs:
maxime circa horam nonā monachū inquietās. vt q̄dam
febris ingruens tēpore prestituto ardentissimos estus ac
cessionum suarū solitis ac statutis horis anime inferens
egrotanti. Et deniꝙ nōnulli senum hunc esse pronuntiāt
meridianuz demonē. ps̄. xc. A demonio meridiano. q̇ quū
miserabilē obsederit mentē: horrorem loci/celle fastidiū/
fratrū quoꝙ qui cum eo vel eminus cōmorantur tamꝙ
negligentium ac minus spiritualiū aspernationē gignit
atꝙ contemptū. Ad omne quoꝙ opus facit desidem atꝙ
inertem. Non eñ in cellula residere: non operam finit im/
pendere lectioni. nihilꝙ se proficere sine tēpore in ea com
morans crebrius ingemiscit. nec habere se fructū aliquem
spiritualem donec fuerit illi cōsortio copulatus queritur
atꝙ suspirat. ⁊ ab omni se dolet spirituali questu inanem
in loco vacuumꝙ consistere: vtpote qui quum posset ali/
os regere: nullum edificat. absentia longeꝙ posita mona
steria loca etiam illa magis ad profectum vtilia describit
consortia quoꝙ fratrum ibi suauia ⁊ plena consolatio/
ne spirituali. depingit econtrario vniuersa que habētur
pre manibus aspera. ⁊ non solum edificationē nullaz esse
in fratribus qui morantur in loco: sed nec ipsum quidem
victum corporis absꝙ ingenti labore conqueri postre/
mo non posse in eo loco durantem deinde lassitudine in
corporis cibiꝙ esuriem quinta sextaꝙ hora tantam sus/
citat: vt velut longo itinere grauissimoꝙ labore cōfectus
sibimet lassusꝙ videatur. Tum preterea huc illuc anxius
circumspectat. ⁊ fratrem sibi quēpiam aduenire suspirat.
sepiusꝙ ingreditur ⁊ egreditur cellam. ac solem velut ad
occasum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita
quadam irrationabili mentis confusione velut terra re/
pletur caligine. omniꝙ actu spirituali reddit̄ otiosus ac
vacuus. vt nulla re alia tante oppugnationis remedium
ꝙ visitatione fratris cuiuspiam seu somni solius benefi/
cio posse existimet inueniri. deinde honestas idez morbus
ac necessarias suggerit salutationes fratribꝰ exhibēdas
visitationes infirmorum vel eminꝰ vel longius positorū
peregrinationes etiā sanctorum suggerit. ⁊ ibi multas in
dulgentias obtineri. Quedam etiam pia suggerit officia
scilicet parentes debere inquiri: ⁊ ad salutandum eos cre
brius properari. ¶ De hoc vitio Dauid ps̄. cxviij. Dormi/
tauit anima mea pre tedio. i. pre acidia ꝓprie salutis. Nō
corpus dixit sed animā dormitasse. vere eñ ab omni con/
templatione virtutū ⁊ intuitu spiritualium sensuum dor/
mitat anima mea: que perturbationis huius telo fuerit
sauciata. ¶ Contra hunc morbū Apostolus ad Thessa.
in. j. epistola. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abun/
detis magis: ⁊ operam detis vt quieti sitis: et vt vestrum
negotium agatis: ⁊ operemini manibus vestris sicut pre
cipimus vobis: et vt honeste ambuletis ad eos qui foris
sunt: ⁊ nullius aliquid desideretis. Que verba contra aci
diosos exponit vtiliter Io. cass. in predicto vitio de acidia
⁊ predicto loco. ⁊ posui latiꝰ supra in hac p̄te in. §. ex quo
sponsa. ⁊ Item idem in. x. li. in. ar. i. Hec est autem apud
Egyptum ab antiquis patribus sancita sententia operā/
tem monachum demone vno pulsari: otiosum vero innu/
meris spiritibꝰ infestari. Nilꝰ acidia est lassitudo aie q̄ ten
tationibus fortiter nō resistit. Quod eñ est esca in corpo
re sano. hoc tētatio in fortissima anima. Nubes sine aq̄ vē
tus ꝓsequit̄. ⁊ mens patiētiam non hn̄s a sp̄ū acidie dis/
sipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco suo.
qui autem habet tolerantiam: cū silentio degit. Semper
infirmorum visitationem immittit acidia. patiēs autem
contentus est proposito suo. Acidiosus monachus in mi
nisterio velox mandatum reputat satisfactionē suā. Cir/
cūitor monachus quasi frigore in solitudine modicū nō
quieuit. et rursus fertur. et non faciet fructum virtutis.
Oculus monachi otiosi semꝑ attendit ad ostium. et mēs
eius aduentum visitantiū meditatur. Stridorem ianua
dedit: et ille protinus exiliuit. vocem audiuit et per fene/
stram aspexit. Acidiosus lectitans sepius oscitatur: et in
somnū demergitur: facile confricat aciem: ⁊ manus extē/
dit. et oculos auertens a codice/parietez intuetur. ⁊ rur/
sum rediens incipit paululum legere. ⁊ aperiens vltimā
partem libri verborꝫ curiosus existit: et numerat quater/
niones: supputat versus. postremo complicans librū ca/
piti suo supponit. Ordina tibimetipsi in omni tēpore mē
suram: et nec prinum abscedas: donec cōsummaueris il/
lud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et spiritus acidie
effugabitur abs te. ¶ Climacus in gradu. xiij. de acidia
Acidia est anime remissio/et resolutio mentis/pusillani/
mitas excitationis/odium professionis/mundanorꝫ bea
tificatrix/dei quasi inuiscerosi et sine benignitate detra/
ctrix/in psalmodia infirmans/in oratione ferrea/in ope/
ratione manuū importune pigra/in obediētia improba.
Medicus mane visitat infirmantes. ⁊ acidia exercitato
res circa mediū diem. In oratione stantibus necessaria
negotia reducit ad memoriam. non presente psalmodia
acidia non apparet. et finito canone aperti sunt oculi.
In tempore acidie apparēt violenti: qui inde sibi inferūt
et rapiunt celum. Matth. xj. Nihil eñ aliud ita sicut aci/
dia coronas consiliat. In vitis patrum legitur ꝙ quodā
tempore abbas Antonius dum resideret in eremo: spi/
ritu tentatus acidie/cogitationibusꝙ diuersis implica/
tus/dicebat ad dn̄m. Domine saluari desidero: sed cogita
tiones varie non permittunt. Et post paululum surgens
quemdam sibi similem suspicit torquentem funiculum ⁊
surgentem et orantem. Erat enim angelus ad emenda/
tionem Antonij destinatus. a quo sermonem audiuit. Et
tu ita faciens Antoni saluaberis. Item quidam frater re
quisiuit Achillam dicēs. Nulla opera facio monachi: sed
in negligentia constitutus comedo/bibo/dormio. Cui
senex dixit. Curre et sede in cella tua. ⁊ q̄d potes fac sine
perturbatione animi. et confide in deum: quoniā qui se/
det in cella propter deum inuenitur in loco vbi est sanctꝰ
Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella re/
cedere et infirmos visitare q: non poterat ieiunare/ait
Arsenius. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ ne opereris.
tantūmodo pedē tuum extra cellā non efferas. continen
tia eñ celle monachum ad ordinem solet bonorꝫ vite de/
ducere. Alter requisiuit abbatem Achillam dicēs. Cur
sedens in cellam meam patior acidiam? cui senex. Quia
necdum vidisti requiem quam speramus: neꝙ tormenta
que timemus. si enim ea diligenter inspiceres: etiā si ver/
mibus esset plena cella tua vsꝙ ad collum: tu tamen in
ipsis latens permaneres sine acidia. Dixit quidam senex.
Ideo non proficimus: quia mensuras proprias ignora/
mus. nec habemus patientiam in opere quod incipimꝰ:
sed sine labore volumus adipisci virtutem de loco in lo/
cum. acidia turbante transimus sperantes quia inuenie/
mus locum vbi non est diabolus. Serapion in collatio.
de. viij. vitijs. Acidie genera sunt duo. Vnum q̄d ad som/
num precipitat estuantes. Aliud q̄d cellaz deserere ac fu/
gere coarctat. ¶ Circa accidiam religiosorū multiplex
malum inuenitur: Vnum est ꝙ quum ipsi sint quasi conti
nue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non ape
riunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel
ipsi deo. Greg. Quum oramus: cū deo loq̄mur. Quū ꝺo
legimꝰ: loq̄tur nobis deꝰ. Itez aliud. ꝙ nō ꝓficiūt in ijs q̄

religionis sunt. immo quãto diutius in religiõe sunt: tãto magis dissoluti sunt. quod valde miserabile ⁊ verecundũ est. sicut in scholis esse ⁊ nõ addiscere. xij. q. ij. socrates. sub c. gloria. Item aliud. quũ sint in statu in quo non solum currere sed ⁊ volare deberent: sicut viri cõtemplatiui. de quibus Esa. lx. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Pigri tamen ⁊ tardi inueniuntur: etiam illi qui strenui erant in seculo. Unde super illud ps̃. xviij. Exultauit vt gigas ad currendam viam / scilicet christus. Berñ. Currentem nõ apprehendit: q: ⁊ ipse pariter non cucurrit. Item aliud ꝙ in loco vbi maior est conflictus: securi ⁊ somnolẽti efficiuntur. In maiori cõflictu sunt claustrales q̃ alij. ⁊ plus gaudet diabolus qñ claustralis tãgit mulierẽ mala intẽtione: q̃ de adulterio hoĩs secularis. ar. xl. dis. hõ. vide qđ no. xxvij. q. ij. inuẽta. ⁊ qđ legitur ⁊ no. xxxij. q. v. q̃ viderit. Unde non deberent claustrales esse securi. sed cum timore et tremore salutem suã operari. In eis enĩ dicit Apostolus ad Ephe. vi. Non est nobis colluctatio / scilicet religiosis / aduersus carnem ⁊ sanguinẽ. subaudi tantum. sed aduersus principes et potestates: aduersus mundi rectores tenebrarum harũ ⁊c. Item aliud ꝙ volunt esse otiosi vbi non est locus otij. scilicet in agone et cursu. i. ad Corin. ix.

Acidie species multe. ❡ Species acidie. xvj. sunt: tepiditas / mollities / somnolentia / otiositas / dilatio / tarditas / negligẽtia / imperseuerantia / remissio / dissolutio / penuria / ignauia / indeuotio / tristitia / tedium vite / desperatio.

Tepiditas. ❡ Tepiditas est paruus amor boni. que videtur esse radix in peccato acidie: ⁊ origo ceterorũ que enumerata sunt. Inde accidit ꝙ homo fortis ⁊ sapiens non facit decimã partem penitentie quam facit vna vetula pauper simplex. hoc est propter paruum desideriũ boni. Bernar. Ideo multa non possumus: q: multa nolumus. Item ibidem. Si incipis: incipe perfecte. Si in profectu es: hoc ipsum iam perfecte age. si perfectionis aliquid attigisti: ipsum in temetipso metire. Si vero quis desiderat: desideriũ deus adimplet. ps̃. xx. Desiderium anime eius tribuisti ei dñe. Quis hodie dicit cum ps̃. xxxvij. Dñe ante te omne desiderium meũ. Et iterum. xli. Sicut desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Contra istam tepiditatem dictum est Apoca. iij. Utinam esses calidus aut frigidus. aut religiosus spiritualis / aut frigidus secularis. sed q: tepidus es / tepefactus religiosus a feruore cũ quo mũdum dimisisti. incipiã te euomere ex ore meo. q: peior est ⁊ fastidibilior cibus tepefactus q̃ frigidus vel calidus. sic peior religiosus tepefactus ⁊ relaxatus q̃ secularis. ar. xlvij. di. quantũlibet. xij. q. i. scimus. de pe. di. ij. pennata. de hoc late in colla. Danielis que est quarta in libro collationũ.

Mollities. ❡ Sequitur de mollitie. que est impatiẽtia rei dure. Unde Prouer. xviij. Qui mollis est ⁊ dissolutus in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Mollis est qui cedit duris: ⁊ tribulationibus succũbit: ⁊ ab opere desistit. Talis sua opera dissipat. Ad quam miseriam venient molles ostẽdit Deuteronomij. xxviij. Tenera mulier ⁊ delicata que super terrã ingredi non valebat: nec pedis vestigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem nimiam: inuidebit viro suo ⁊c. Summũ remedium contra mollitiem est ignis spiritussancti qui lutea cõsolidat. ⁊ assuetudo durorũ. Berñ. Rusticus duros habet neruos fortes lacertos. exercitatio fecit. sed torpore mollescit.

Somnolentia. ❡ Sequitur de somnolentia. de qua Prouer. xix. Pigredo immittit soporem. Quod potest intelligi de sopore contẽplationis in illis qui nomine orationis palliãt suam pigritiam: nolentes aliquid operari. sicut dicũt ⁊ faciunt Begardi de Alemãnia. ⁊ alij de Lombardia qui vocantur Apostoli. de quorum numero quũ quidam venisset ad abbatem Siluanum: ⁊ reprehendisset q: fratres manibus laborabant. senex fecit eum includi in quadam cella ⁊ dari ei codicem ad legendũ. Hora solita comederunt fratres: ⁊ nõ vocauerunt illum. Quumq̃ transisset hora: respiciebat ille vtrum vocaretur ad cibum. ⁊ interrogauit senẽ / vtrũ fratres comedissent: ⁊ quare non vocauerant eũ. Cui senex. Tu hõ spiritualis es: ⁊ nõ habes necesse hanc escam carnalem. nos aũt carnales comedimus: ⁊ ideo operamur. ⁊ quũ audisset: incepit penitere. Cui abbas. Ergo necessaria est Martha Marie. Luc. x. ex de renun. nisi. § pen. Idem no. s. § ex quo spõsa. ꝟ. alius frater. in ar. li. De somno corporis. Prouer. xxiiij. Usquequo piger dormis? Bernar. Caue serue dei inquantum potes: ne sit somnus non quies lassi / sed sepultura corporis suffocati. Eccl. xxij. Cũ dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiã. ⁊ in fine orationis dicit. Quis est hic? Si stultus nõ habuisset voluntatem dormiendi per duos dies: tamen tẽpore lectionis vel sermonis dormiret. quod immissione demonis fit. vt in vitis patrum legitur de Machero. qui a domino hanc gratiam impetrauit: vt quotquot diebus ac noctibus spiritualis collatio ageretur: nunq̃ dormiret. Siq̃s vero detractionis verbũ seu otiosum tentasset in fratre: in somnũ protinus concidebat. vt narrat Io. cass. in. v. li. de gastrimargia. De hoc somno venit multiplex malum. Iudi. iiij. ⁊ de Sysara qui dormiens occisus est. ⁊ eodem. xvi. de Samsone qui obdormiuit inter genua Dalile: et exoculatus est. Item in libro Iudith que occidit holofernẽ dormientem Iudith. xiij. Et Isboseth dormiendo decapitatus est. ij. Regum. iiij. Ad hoc vt debito modo dormias necessarius est labor discretus. Eccl's. v. Dulcis est somnus operanti siue parũ siue multũ comedat. Et sobrius cibus ⁊ potus est custodia sensuũ tuorum. Berñ. Sobrium cibum / sobrium sensum / sobrius sequitur somnus. Est autem alter somnus dulcis contemplantium. De quo Hiere. xxxi. Somnus meus dulcis mihi. Tales sponsus prohibet excitari. Cañ. iij. Adiuro vos filie hierusalẽ. ⁊ c. Ne suscitetis neq̃ euigilare faciatis dilectam: donec ipsa velit. De hoc etiam somno Gene. ij. Immisit ergo dñs deus soporem in Adam: quũ obdormiuisset. Unde super Cañ. Berñ. Iste sopor raptus fuit de pe. distin. ij. § romanos. ꝟ. adam. Unde dicit ibi. Mihi videtur incommutabilis veritatis intuitum et abyssum diuine sapientie corporis excedens sensibus obdormisse quod ex verbis eius coniici potest: dum tanq̃ ebrius de cella vinaria veniens ⁊ eructans magnum pietatis sacramentum quod tanto post in christo et ecclesia apostolus commendauit. ad Ephe. v. Hoc nunc (inquit) os ex ossibus meis ⁊c. xxxv. q. x. fraternitatis. ex de biga. debitum.

❡ De otio. Prouerbiorũ. xij. Qui sectatur otium: stultissimus est. *Otium.* Stultus quidem quia futuram vitam non preuidet: ⁊ presentẽ negligit. Stultior quia hostibus et demonibus se exponit. Stultissimus quia hostes suos nutrit quia otio vitia nutrimur ⁊ impinguantur: sicut solent in otio impinguari. De primo / Ecclesiastici. ix. Melior est canis viuus leone mortuo. Leo mortuus est aliquis magnus otiosus: cui preualet canis viuus id est aliquis viuus strenuus et operans. Nec solum mortuus est otiosus: sed bis mortuus quia in corpore ⁊ in anima. Unde in canonica Iude. ij. capi. Arbores autũnales infructuose bis mortue. De secundo Threno. iij. Tetendit arcũ suum ⁊ posuit me sicut signum ad sagittam. Otiosus enim est quasi signum ad sagittam. quia potest vndiq̃ a demonibus sagittari. Est enim velut castrum sine muro. Unde Ezechie. xxxviij. Ascendam ad terram absq̃ muro. verbũ est diaboli. Ueniam (inquit) ad quiescẽtes habitantesq̃ secure. Homo bene occupatus / est velut castrum clausum Augusti. Non facile capitur a tẽtatione: qui bono vacat exercitio. Otiosus non tantum vni hosti: sed pluribus expositus est. vt dixi supra de acidia. De tertio / Bernar. Omnium tentationum ⁊ cogitationum malarum ⁊ inutilium sentina est otium: quia omnes sordes luxurie verbositatis et nugarum necnon et curiositatis et superbie recipit. De luxuria exemplum in Dauid. qui postq̃ fuit in pace ab hostibus: cum Bersabee adulterauit. ij. Regum. xi. de peniten. distinc. ij. § opponitur. ver. numquid Dauid. Et de Salomone fornicante et idololatrante in otio. iij. Regum. xi. xxxij. q. iiij. salomon. ❡ De verbositate

⁊ curiositate.j.ad Timo.v.Adolescentiores viduas deui-
Otiosi- tas. tā ⁊c.De nugis.Bern.Otiositas mater nugarū:nouerca
virtutum.⁊ q: otiosus locū facit diabolo in se:ideo omni
loco est indignus preterꝗ inferno.In celo em̄ nō recipie-
tur.celum em̄ merces tantū erit operarioꝝ.Mat.xx.Uo-
ca operarios ⁊ redde illis mercedem.Nec in paradiso ter
restri.Gen.ij.Tulit ergo deus hoīem:⁊ posuit eum in pa-
radiso voluptatis:vt operaret̄ ⁊ custodiret illum.In pur
gatorio non.Unde in ps.lxxij.In labore hoīm nō sunt ⁊c.
Et ideo non cum hominibus flagellabunt̄ in purgatorio
sed cum demonibus in inferno.Multā malitiam docuit
otiositas.Eccli.xxxiij.Frater Egidius socius beati Frā-
cisci dicebat ꝙ ociosus amittit hunc mundū ⁊ alium:non
fructificādo sibi nec alijs.Impossibile est virtutes acq̄ri
sine solicitudine ⁊ labore.Iuuenis qui laborē recusat:re-
gnum celorū recusat.Si solicitudo non prodest:negligē-
tia nō nocet.ij.q.v.quāto.ex̄ de postu.pre.ca.j.§.nos ergo
Quia sicut bonū non prodest:malum non nocet.Sicut
otiositas mala est via ad infernū:ita otiositas ⁊ q̇es san-
cta est via ad celū.De quo otio sanctus Aug.Otium san
ctum querit charitas veritatis.i.cōtemplationis.Nego-
tium iustū suscipit necessitas charitatis.viij.q.j.qui epi-
scopatum.Item Egidius.Homo petit a deo bonū sine
mensura ⁊ sine fine:⁊ vult ei seruire cum mensura ⁊ cum
fine.Qui ergo vult sine mensura ⁊ sine modo amari ⁊ re
munerari:debet sine modo amare ⁊ sine mensura seruire
⁊ sine modo.Qui exfructat corpus suum amore altissimi
de bono quod facit a celo inferius premiū non requirit
aliquod.Ego possem dicere veraciter ꝙ qui(quod est le-
ue)alleuiat sibi iugum dn̄i ⁊ laborem:aggrauat sibi illud
Mat.xj.⁊ qui id aggrauat:sibi alleuiat.Utinā facerent
homines illud Mat.xj.etiam qḋ melius esset corpori in
hoc mundo.corpus aūt sentit de bonis anime.Multum
debet homo esse solicitus ad custodiendū sibi gratiā da-
tam a deo:⁊ cum ea fideliter laborare.ij.Corin.vj.q: sepe
amittit fructus pro folijs.⁊ grana pro paleis.Quibusdā
autē dat fructus:et frondes facit ei caras.quibusdā dat
vtrūq₃.Maius reputo bona data a deo conseruare:ꝙ ac
quirere.Qui nouit acq̄rere/sed nescit reponere:nunquā
ditabit̄.Homo propter negligentiam suam perdit perfe
ctionem suam.Siquis esset pauperrimus:⁊ diceret ei ali
quis/accōmodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes
eam:⁊ per hoc habebis thesaurū infinitum.nōne iste stu-
deret exfructare solicite illā?Res mutuata nobis a deo
est caro nostra.⁊ quasi tres dies sunt totum tempus vite
nostre.Si vis ꝙ̄ frui:stude lucrari.si em̄ non laboraueris:
non quiesces.Si omnes agri ⁊ vinee huius mūdi essent
vnius hominis qui nō coleret:quem fructum perciperet
inde?Alius autē habēs paruam quātitatē agrorum ⁊ vi-
nearum:⁊ bene colens:percipit inde fructus pro se et pro
alijs.Uerbum ironicum est/Ad spem vicini tui nō ponas
ollam ad ignem.Non est homo beatus si bonā habet vo-
luntatem:nisi bonis operibus studeat eā sequi.q: ad hoc
deus dat gratiā suam homini:vt sequatur eam.Paulus.
Gratia dei sum id quod sum.⁊ gratia in me vacua nō fuit
j.Cor.xv.hucusq₃ frater Egidius.¶ Sequit̄ de alia spe-
Dilatio. cie acidie/que est dilatio.que multū nocet:q: nocuit sem
per differre paratis.q: qui non est hodie cras minus ap-
tus erit.De dilatione conuersionis.Eccli.v.Non tardes
conuerti ad dominū.Sopho.j.Uox cantantis in fenestra
coruus in superliminari.Aug.Differebam de die in diem
viuere in te:⁊ non differebam mori in memetipso.Item
Aug.Ipsa res est que multos occidit:quum dicunt cras
cras:⁊ subito clauditur ostium ⁊ remanent foris cum vo
ce coruina:q: non habent gemitum columbinum.Cras
cras vox corui est.Eccli.xxxij.Hora surgēdi non te trices
id est alijs curis implices.Bern.Ab ore putei gehēne eri
piar:⁊ inducias petam:⁊ cunctabor exire?Abscondi ignē
in sinu meo:⁊ exustoꝰ iam latere/iam nudatis visceribus/
iam sanguine defluente/diu mihi deliberandū est:an ex-
pergiscar/an excutiam/an abijciam illum.Contra talem
malam dilationem ad remanendum in peccato de pe.di.
iij.ille rex.Ille rex tantus ⁊ potens nec exiguo quidē mo-
mento manere penes se delicti passus est cōscientiam:sed
prematura confessione atq₃ imenso dolore reddidit pec-
catum suo domino ⁊c.Ut mora noceat.ex̄ de reg.iur.mo
ra.li.vj.Nescimus quid erit cras.Mat.vj.xij.q.j.habebat
Actu.j.Non est vestrū nosse tempora.Bern.Quid de fu-
turo miser tam temerarie presumis.tamꝗ pater tēporum
momenta in tua et non magis in sua posuerit potestate?
Bern.Cōputatio dilata multa facit obliuisci.Contra di-
lationem confessionis de pe.di.vij.sed nullus.Utrū quis
teneatur statim confiteri quū peccat ⁊ sacerdotem habet
teneturꝙ nō.no.de pe.di.v.in summa.¶ Alia species aci Tardi- tas.
die est tarditas.Bern.Magna confusio.ardentiꝰ desiderant
seculares semper vitiosa:ꝙ nos vtilia.Contra eam.
Magi ab oriente properant.Mat.ij.Et Maria cū festi
natione abijt in mōtana.Luc.j.Et tres Marie valde ma
ne veniunt ad monumentū.Mar.Mat.⁊ Luc.vlt.⁊ Io.
xx.Et dn̄s non permisit filium sepelire patrē:sed ꝙ statim
sequeretur eū precepit.Mat.viij.⁊ Luc.ix.Idem de Pe-
tro ⁊ Andrea Iacobo ⁊ Ioāne.Mat.iiij.⁊ Mattheꝰ sta
tim christum secutus est.Luc.v.Mat.ix.Et Zacheꝰ festi-
nus descendit de arbore.Luc.xix.Et in credēdo tarditas
increpatur.Luc.xxiiij.Adde que scripsi.s.in.§.cōmendabi-
lis.in.§.quartꝰ gradus.in ar.lxix.⁊ qḋ scripsi.s.e.§.occul- Negligē- tia.
tum aliud.℣.de dn̄a legitur in isto ar.¶ Alia species aci-
die est negligentia.que est cōtraria diligentie.de qua cō-
mendatur mulier habens drachmas decem.Luc.xv.⁊ de
qua Prouer.xxiiij.Diligenter exerce agrum tuū.quod di-
xit Herodes Mat.ij.malitiose nobis predica.Ite ⁊ inter
gate diligenter de puero.Qui timet dn̄m nihil negligit.
Eccles.vij.De negligētia prelatorū supra in multis locis
tractaui.de qua.ix.q.iij.cū simus.lxxix.di.volumus.xliij.
di.ephesijs.xl.dist.si papa.ex̄ de of.or.irrefragabili.j.rn̄so.
vbi de hoc.de regu.c.vlt.de sta.mo.cum ad monasteriū.§.
penulti.vbi de hoc.de offi.archid.ea que.vbi de hoc.et de
reg.iur.ꝙuis.vbi plene de hoc.¶ Alia filia acidie est imp Impse- uerātia.
seuerantia.que est de illis q̇ non ducunt ad finem qḋ inci
piunt bonū.Nō sic christus q̇ non descendit de cruce.ꝙ̄ꝙ
dicerent iudei/Descende:⁊ credimus tibi.Mat.xxvij.vbi
Rabanꝰ.Si autē tūc de cruce descenderet insultantibus
credens:virtutē nobis patientie non demōstraret:sed ex-
pectauit paululū.irrisionē sustinuit.⁊ qui de cruce descen
dere noluit:de sepulcro surrexit.Et in.e.c.Mat.ibi.Alios
saluos fecit:seipsum non pōt saluum facere.Bern.Quū
sit ipse salus:saluatione non indiget.sed operatur salutē
nostram.nec caudam patitur deesse de sacrificio vesperti
no hostie salutaris.Nam quū saluus esse non possit:nisi
qui perseuerauerit vsq₃ in finem.Mat.x.⁊.xxiiij.de pe.di.
ij.§.euidenter.℣.adhuc.et.℣.in bono.et.℣.propter.et.℣.
multa.⁊.℣.mirandum.et.℣.item illud.quanto minus po
test esse saluator?Et Ioan.iiij.Meus cibus est ⁊c.et post
vt perficiam opus eius.Ecclesiastici.xvij.Opus consum
maui.⁊ Deuterono.xxxij.Dei perfecta sunt opera.Diabo-
lus autem insidiatur calcaneo eius id est fini.Gene.iij.
Luce.xiiij.Hic homo cepit edificare:⁊ nō potuit consum-
mare.Bern.Est singularis filia summi regis perseueran
tia.illa enim sola est heres regni eterni.Item idem.Cete
re virtutes coronam regni contexunt:sola perseueran-
tia eam capitibus superimponit.Papa Liberius.Un-
de namq₃ beata est perseuerantia:nisi de virtute patien-
tie?vij.q.j.suggestum est nobis.Item illud Matthei.x.⁊
xxiiij.Qui perseuerauerit vsq₃ in finem:hic saluus erit.
vij.q.j.suggestum est nobis.de peni.distinct.ij.§.euiden-
ter itaq₃.ver.item illud euāgelicum.⁊ ver.multi bene.de
peniten.distinctio.iij.in cassum.de peni.distin.iiij.in domo
vlti.colum.ibi.vnde ⁊ dominus.⁊.c.si ex bono.⁊ ex̄ de re-
nun.ca.j.Grego.Talaris tunica Ioseph perseuerantia.
est.de qua Genesis.xxxvij.Unde magdalena vidit primo

dñm.q: perseuerauit ad monumētum. Joan.vlti. Unde
Greg. Contigit vt sola eum videret:que remansit vt q̄re-
ret. Quid prodest homini ieiunare/orare/ elemosynas
facere/corp⁹ affligere/sentire quoq̧ de deo magna:et nō
peruenire ad portum salutis? Ecce apparet aliquādo in
mari nauis formosa magna ⁊ noua multo thesauro ple-
na:aliquo sibi occurrente periculo ad portum non perue
nit:sed perit.⁊ quid ꝓfuit omnis multitudo illa? Et iterū
Est in mari quandoq̧ nauis aliqua deformis vet⁹ ⁊ onu
sta multo thesauro:et cum multo labore euadens maris
pericula peruenit ad portū.sola hec cōmendabilis. Simi
le euenit in hominibus huius mūdi. Merito ergo omni
bus est timendum. Quāuis eīm arbor fit nata:non statim
est magna.⁊ si magna:non florida.⁊ si florida:non statim
producit fructus.⁊ si producit:non statim sunt magni.⁊ si
magni:non statim maturi.⁊ si maturi:non statim veniūt
ad os comedentis.sed multi decidūt ⁊ putrescūt:⁊ a por-
cis ⁊ alijs bestijs deuorantur. Ad hec de pe.di.ij.§.hec que
de charitate.cum.c.se. ❡ Dixit quidā fratri Egidio. Deus
bene faciat te finire. Rn̄dit ipse. Quid prodest mihi si re-
gnum celorū manducassem:nisi bene finirem? Sapiens.
Oīs laus in fine canitur. Philosophus. Cuius finis bo-
nus est:ipsum quoq̧ bonū est. Sapiens. Oīa in fine ↄser-
Remis- uantur.⁊ iterū. Finis non palma coronat. Multi currunt
sio. sed vnus accipit brauium.j.Cor.ix. ❡ Sequitur de alia
specie acidie que est remissio.quo vitio laborat:qui quoti
die deterior efficitur. Unde primo incipit strenue.secūdo
die min⁹.tertio nihil. Eccl'i.xxij. Filia fatua i deminoratio
ne.q: anima fatua semper decrescit:sicut iustorum semita
crescit. Prouer.iiij. Egestatez operata est manus remissa
manus autem fortium diuitias parat. Prouer.x. Itē Pro
uer.xij. Manus fortiū dominabitur.que autem remissa
est:tributis seruiet. Hebre.xij. Remissas manus ⁊ dissolu
Dissolu- ta genua erigite.xlix.dis.j.℣.claudus. De prelato remisso
tio. ex̄ de sta.mo.cum admonasterium.§.penul. ❡ Sequit̄ de
dissolutione alia filia acidie.qua laborat qui inueniēs dif
ficultatē in sui regimine/dimittit se omnino absq̧ guber-
natione. Prouer.xxij. Eris sicut dormiens in medio mari
⁊ quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. Prouer.xix. Ani-
ma dissoluta esuriet. Hiere.xxxj. Usqueq̄ delicijs dissolue-
ris filia vaga? Talis dissolutio dissoluit hominē a vincu-
lis diuine legis. Et est dissolutus ille demoniacus:de quo
legitur Luc.viij.ꝙ ruptis vinculis agebatur a demonio
in deserto. Eccl'i.ij. Ue dissolutis corde. Talis est ille para
lytic⁹:de quo Mat.ix. Dicitur eīm paralysis a para quod
est dis/et lysis quod est solutio/quasi dissolutio. Uide in
additione.s̄.e.§.nunc de imūditia.℣. Item Jo.cass.in ar.
lxxiij.q: peccatum dissoluit hominē a lege charitatis que
operari facit.q: amor otiosus non est s̄m Greg.in homil.
penteco. Et tales dissoluti paralytici efficiuntur insensibi
les in anima.de qua insensibilitate Prouer.xxiij. Traxe-
runt me:⁊ ego non sensi. Prouer.xviij. Qui mollis ⁊ disso
lutus est in opere suo:frater est sua opera dissipantis. Ex
hac surgit pessima paupertas ⁊ penuria bonorū spiritua
lium. Prouer.xxviij. Qui sectatur otium:replebitur ege-
state. Apocal.iij. Dicis ꝙ diues sum ⁊c. Et nescis ꝙ tu es
ignauia pauper ⁊ nudus. ❡ Sequit̄ de ignauia.qua laborat ille
qui potius eligit in magna miseria permanere:q̄ aliquā-
tulum laboris subire. Eccl's.iiij. Stultus ↄplicat man⁹ su
as.⁊ comedit carnes suas dicēs. Melior est pugillus cū
requie:q̄ plena vtraq̧ manus cū labore ⁊ afflictione ani-
mi. ❡ Sequit̄ de alia filia scʒ de indeuotione.que est que
Indeuo dam ariditas spiritualis.ps̄.cxlij. Aīa mea sicut terra sine
tio. aqua tibi.⁊ alibi.xxxiiij. Sterilitatē aīe mee. Et Numeri.
xi. Anima nostra arida est. Bern̄.loquens in persona illi⁹
qui deuotionē amisit occasione superbie. Ab heri ⁊ nudi-
ustertius inuasit me languor aīe.hebetudo insolita.que-
dam inertia spūs et superbia inuenta est in me. Non sapit
psallere.non legere libros.non orare delectat.meditatio-
nes solitas non inuenio. Ideoq̧ ad opus manuum piger
ad vigilias somnolentus:ad iram preceps:ad odiū perti
nax:lingue ⁊ gule indulgentie securior:⁊ obtusior ad pre
dicationem. Heu oēs montes in circūitu visitat domin⁹.
ij.Reg.j.ad me autem non appropinquat.ps̄.cj. Aruit cor
meum. Prouerbio.xiij. Uult ⁊ non vult piger. ❡ Scd̄m
Joā.cassia.in colla.iiij. Danielis de ↄcupiscentia carnis ac
spiritus/Mētis sterilitas triplicī ratione prouenit. Aut
eīm de negligentia nostra/aut de impugnatione diaboli
aut de dispensatione dn̄i ac ꝓbatione descendit. Et de ne-
gligentia quidē:quum vitio nostro torpore precedēte cir
cumspecte nosmetipsos ⁊ remissius exhibētes/⁊ per igna
uiam ⁊ desidiam de noxijs cogitationibus pascentes ter
ram cordis nostri/spinas ⁊ tribulos facimus germinare.
Gen̄.ij.quibus in ea pullulātibus cōsequenter efficimur
steriles:atq̧ ab omni spirituali contemplatione ieiuni.
De impugnatione vero diaboli:quū etiā bonis nōnunq̄
studijs dediti/callida subtilitate mentem nostram aduer
sario penetrante/vel ignorantes ab optimis intentioni-
bus abstrahimur vel inuiti. De dispensatione autē ac pro-
batione dei:vt paulisper a domino derelicti/⁊ mentis no
stre infirmitatem humiliter intuentes/suppendente puri
tate cordis que nobis est illius visitatione donata, nulla-
tenus extollamur.probātesq̧ nos ab eo quodāmodo de-
relictos/gemitibus nostris ⁊ industria illū letitie ac pu-
ritatis statū recuperare nō posse intelligamus.⁊ preteri-
tam cordis alacritatē nō nostro studio sed illius nobis di
gnatione collatā:⁊ presentē de ipsius rursuʒ gratia ⁊ illu-
minatiōe esse poscendā. Bonū est ergo nobis a dn̄o sub-
derelinqui:sed nō totaliter derelinqui. Unde Dauid.ps̄.
cxviij. Nō me derelinquas vsqueq̧. Quarta ratio est isti⁹
sterilitatis superbia ⁊ ingratitudo.q: cōsolationes quas
deus facit:imputat elatus laboribus suis et bonitati sue.
⁊ iō a deo deserit̄.vt a deo eas eē cognoscat.ps̄.xciij. Secū
dum multitudinē dolorum meorū in corde meo consola-
tiones tue letificauerunt animā meam. Et hāc rationem
tangit Bern̄.s̄.proxime. ❡ Sequit̄ de alia profana filia tristitia.
acidie/que est tristitia.que impedit leticiā spiritualem.ij.
ad Cor.ix. Hilarē datorē diligit deus.ex̄ de donat.c.j.ps̄.
cxxxvij. Et cātēt in vijs dn̄i:qm̄ magna est gl'ia dn̄i. Eccl'i.
xxx. Tristitiam longe expelle a te. Eccl'i.xxxvij. Cor prauū
dabit tristitiam. Et tristitia cordis flectit ceruicem. Eccl'i.
xxxviij. Et ibidem. Ne dederis in tristitia cor tuū. Et ibidē
A tristitia eīm festinat mors. ❡ Est autē triplex tristitia scʒ tristitia
tristitia peccati/tristitia peccatū/tristitia de peccato. Tri triplex.
stitia peccati est amaritudo cōscientie que semꝑ est in pu-
ro opere.de qua Eccl'i.xiiij. Beat⁹ qui non est stimulatus
in tristitia delicti. Isi. Uis nunq̄ esse tristis:bene viue.re⁹
omniū nunq̄ securus est. Tristitia peccatum est dolor im-
moderatus pro amissione tēporalis rei:vel cōsanguineo
rum:vel amicorum.vel ex eo ꝙ quis nō habet quod tēpo
raliter desiderat.xiij.q.ij.q̄ preposterū.c.habent.cum.c.se.
ij.Cor.vij. Tristitia seculi mortē operatur scilicet aīe ⁊ fre
quēter corporis. Eccl'i.xxx. Multos occidit tristitia:⁊ nō
est vtilitas in ea. Tristitia de peccato est dolor penitentia
lis.de qua.ij.Cor.vij. Que s̄m deum tristitia est:peniten-
tiam in salutē stabileʒ operatur. Eccl's.vij. Cor sapiētum
vbi tristitia est. Tristitia est demoniū vespertinum.q: tūc
incipit homines vexare:quum dies prosperitatis incipit
declinare. Uexat eīm in amissione temporaliū:in inflictio-
ne flagellorum:⁊ in amissione consanguineorum. Cōtra
primuʒ Esa.xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus
eorum) scilicet lachryme illorū qui plorant pro fluxu rerū
temporalium.replete sunt sanguine.q: fedant non mun-
dant.vnde sequitur. Ponā super dybon additamētum
scilicet de lachrymis ad lachrymas.de laboribus transi-
bunt ad labores:⁊ contritione duplici contereentur.ex̄ de
iudi.cū non ab homine. Hiere.xvij. Cōtra secundū Pro-
uer.iij. Disciplinā domini fili mi ne abijcias. Cōtra tertiū
j.ad Thessal.iiij. Non contristemini sicut ⁊ ceteri qui spē
non habent.xij.q.vlti.habent.cum.c.seq̄uē. ❡ Quidam

frater requisiuit abbatē Pemē dicens: Quid faciam: qm̄
turbor tristitia. Dixit ei senex. Neminē pro nihilo aspicias
ij.q.i.multi. Nullum condēnes. Nulli detrahas.vi.q.i.sum
ma.⁊ dabit tibi deus requiē. Idē requisitus ab altero fra
tre dicente / Si peccauero / etiam in quocūq; iniquo pec-
cato: ⁊ consumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicēs.quare
peccasti? ⁊ efficior tabefactus tristitia.quid faciā? Respō-
dit senex. Quacūq; hora ceciderit homo in culpam: et di-
xerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi.mox cessa-
bit cogitatio vel tristitia ⁊ illa cōsumptio. ¶ Ioā. cass.in
colla. Serapiōis de.viij. vitijs.in li.colla.ait sic. De ira tri-
stitiam ⁊ acidiam necesse est pullulare.⁊.j. Quāobrem vt
acidia vincatur: ante superanda est tristitia.vt tristitia p-
pellatur: ira prius est extrudēda. Idem in eadē. Tristitie
genera sunt duo. Unū quod iracūdia desinente vel de il-
lato damno ac desiderio precpedito cassatoq; generatur.
Aliud qd̄ de irrationabili mentis anxietate seu despera-
tione descendit.⁊.j.in eadem. De tristitia rancor / pusilla-
nimitas / amaritudo / desperatio. De acidia / otiositas /
somnolētia / importunitas / inquietudo / peruagatio / in-
stabilitas mētis ⁊ corporis / verbositas / curiositas. ¶ Itē
Io.cass.in li.ix.de spiritu tristitie sic ait in prin. Edacis tri-
stitie stimuli retundendi sunt.q̄ si passim per singulos in-
cursus ⁊ incertos ac varios casus obtinendi aiam nostrā
habuerit facultatē: ab omni nos separat diuine ɔtempla
tionis intuitu.ipsamq; mentē ab vniuerso puritatis statu
deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes
eam explere cum solita cordis alacritate permittit. Non
sacrarum lectionū sinit remedijs incubare. Trāquillum
quoq; ac mitē fratribus esse nō patitur.⁊ ad cuncta ope-
rationum religionis officia impatientē et asperū reddit.
omniq; perdito salubri cōsilio ⁊ mentis cōstantia pertur-
bata velut amentē facit ⁊ ebriū sensum: frāgitq; ⁊ obruit
desperatione penali. Sicut em̄ tinea vestimēto ⁊ vermis
ligno: ita sm scripturā virus tristitie nocet cordi. Prouer.
xv. Nōnunq̄ autē ire precedentis vitio subsequi seu con-
cupiscentie lucri / vel cuiusdam detrimēti causa generari
solet.quū se harum rerū quadā spe mente concepta quis
viderit excidisse. Interdū etiam nullis existentibus cau-
sis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici
subtilis instinctu tanto merore repēte deprimimur: vt ne
charorum quidem aduentū solita suscipere affabilitate pos
simus. ¶ Idem in eadē. Est etiā aliud detestabilius tristi
tie genus: qd̄ non correctionē vite / nec emendationē vi-
tiorum / sed perniciosissimā desperationem anime ingērit
delinquenti. qd̄ nec Cayn fecit post fratricidium penitere.
Gen.iiij.de pe.di.j.§.ex ijs itaq;. Nec Iudā post proditio-
nem ad satisfaciendum festinare permisit: sed ad suspen-
dium desperatione pertraxit. Act.j. Mat.xxvij.de pe.dis.
iij.iudas.⁊.c.nihil iude.cum.c.se. Ideoq; vtilis nobis vna
re tātū tristitia iudicanda est: quū hāc vel penitudine de-
lictorum / vel desiderio perfectionis accensi concipimus.
sed talis tristitia / que sm apostolū.ij. Cor.vij.salutē ope-
ratur / obediens est: affabilis / humilis / mansueta / suauis /
ac patiens vtpote ex dei charitate descendens: ⁊ ad omnē
dolorem corporis ⁊ spiritus cōtritionē infatigabiliter se-
metipsam desiderio perfectionis extendens.⁊ quodāmo
do leta ac spe profectus sui vegetata / cunctam affabilita
tis ⁊ longanimitatis retinet suauitatē: habens in se fru-
ctus spiritussancti. qui sunt sm apostolū charitas ⁊ gau-
dium ⁊c. Gala.v. Hec vero asperrima / impatiens / dura /
plena rancore et merore infructuoso ac desperatione pe-
nali / eum quem amplexa fuerit: ab industria salutari do-
lore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ inter
cipiens non solū orationū efficaciam: verū etiam vniuer
sos fructus spiritus. Hanc ergo perniciosissimā passionē
ita de nobis expellere poterimus: vt mentem nostrā spiri-
tuali meditatione occupatā iugiter futura spe ⁊ cōtem-
platione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc etiam
modo vniuersa tristitiarū genera siue que ex precedenti
ira descendunt: siue que acquisitione lucri vel detrimenti
illati nobis adueniunt: siue que de illata nobis generant
iniuria: siue que de irrationabili mentis ɔfusione proce-
dunt: seu que letalem nobis desperationem inducunt: va
lebimus superare. quū eternarum rerum intuitus specu-
lantes / semper leti ac imobiles perdurantes / nec casibus
deiecti presentibus / nec prosperis fuerimus elati: vtraq;
velut caduca et mox transeuntia cōtemplantes. hucusq;
Ioan.cass. ¶ Item Nilus in titulo de tristitia. Tristitia
est meror anime: ⁊ insistit cogitationibus ire. Desiderator
namq; est vltionis furor. si vero non adipiscitur vindictā
generabitur tristitia. Tristitia os est leonis ⁊ contristatū
deglutiet facile. Uermis cordis est tristitia. Prouerb.xxv.
Et omnis plaga tristitia cordis est. Eccli.xxv.⁊.xxx. Tristi
tiam longe expelle a te.multos enim occidit tristitia.⁊ nō
est vtilitas in illa. Nescit leticiam spiritualē ⁊ suauitatem
quum fuerit in tristitia monachus. neq; mellis gustum /
qui febribus exuritur vehementer. Omniū bonorum im
pedimentum est meror.s.tristitie. Qui diligit mundū con
tristabitur multum. qui autem cōtemnit que in eo sunt: le
tabit semper. Qui spernit pecunias: sine tristitia est. Cu-
pidus in amaritudine est. Amator glorie lugebit quum
ignobilitas venerit. qui autem humilis est quasi cōuiuiū
eam suscipiet. Sensus dei gustus aufert tristitiaz. gustus
seculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit:
molestiam non patitur a cogitationibus tristitie. ¶ Dici
tur in legenda beati Antonij egyptij. Una est ratio vincē
di inimicum / leticia spiritualis: ⁊ anime dominū semper
cogitantis iugis recordatio. Et de eo d: ibi ꝙ semper hi-
larem faciem gerens / liquido ostendebat se cogitare de
celestibus. sicut scriptura ait Eccli.xxvi.p alia verba: sed
magis ad literam Prouer.xv.ibi. Cor gaudens exhilara-
uit faciē. merore animi deijcit. Prouer.xvij. Anim⁹ gau-
dens etatem floridam facit. spiritus tristis exiccat ossa.
Corde letante vultus floret. in merore constitutus trista-
tur. ¶ In antiqua legenda beati Francisci legitur sic de
eo. Tantū autem diligebat virū letitia spirituali plenum
ꝙ pro generali cōmonitione in quodam capitulo conscri
bi fecit hec verba. Caueant fratres ne se ostendant extrin
secus nubilosos ⁊ hypocritas tristes. sed ostendāt se gau-
dentes in domino hilares ⁊ iocundos ⁊ cōuenienter gra
tiosos. Item super illud Mat.vj. Nolite fieri sicut hypo-
crite tristes. dicit Chrys. Non autem potest fieri vt sit hila
ris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite esse tristes. sed Noli
te fieri tristes. Qui em̄ per imposturas aliquas pallētes
apparent: illi non sunt tristes: sed fiunt. Qui autem natu
raliter propter assiduum ieiuniū tristis est: non fit tristis:
sed vere est. Hec sancta tristitia vertetur in gaudiū. Ioā.
xvj. ¶ Sequitur de alia specie acidie. que est tedium vite Tedium vite.
que prouenit ex longa tristitia. vt non solum displiceat ei
deo seruire: sed etiam viuere. Quod prouenit ex diuersis
causis. Quandoq; est tedium vite ex amore dei ⁊ deside-
rio vite celestis. Philip.ij. ex de renun. nisi.§.porro. Greg.
Sancti grauiter tolerant quicquid non sonat id quod
amant. Item ex conuersatione malorum mundi.ij. Pe.ij.
ibi. Animam iustam iniquis operibus cruciabant. Item
ex nimia tribulatiōe. Iob.x. Tedet aiam meā vite mee.et
ij.ad Corin.j.ibi. Ut tederet etiam nos viuere.iij. Regū.
xix. de Helia: qui petijt anime sue vt moreret. ⁊ de Saul
ij. Regum.j. Multi desiderant mori vt presentes dolo-
res fugiant. et de doloribus sempiternis non cogitant. cō
tra quos Amos.v. Ue desiderantibus diē domini. ¶ Se Desperatio.
quitur de desperatione alia filia acidie: que solet proue-
nire ex tristitia. Prouerbio.xv. In merore animi deijcitur
spiritus. scilicet in profundum desperationis. Et Prouer
bio.xvij. Spiritus tristis exiccat ossa. quia fortem animū
desiccat ab humore gratie: vt per peccatum desperatio-
nis frangatur. Ecclesiastici.xiiij. in principio. Felix qui
non habuit animi sui tristitiam: et non excidit ab spe
sua. Hieronymus super.viij. Psalmum dicit / ꝙ magis

offendit deū Judas quando se suspendit: q̄ in hoc q̄ eū tradidit. De hoc peccato Jude de pe. dist. iij. iudas. et. c. nihil. et. c. sceleratior. Hoc peccatum virtutem secundā theologicam scȝ spem adnihilat. quum dicat ps̄. xxx. Et spes mea in deo est. et/ In te dn̄e speraui. Et Esa. xl. Qui sperant in dn̄o: habebunt fortitudinem. ps̄. xc. Sperauit in me et liberabo eū. ¶ Contra hoc peccatum est memoria dn̄ice passionis. Bernar. Peccaui peccatum grande: cōscientia mea turbatur: sed non perturbatur. q: vulnerū dn̄i recordabor. Quid tam ad mortem: quod non morte christi soluatur? Si in mentem venerit tam potens tāq̄ efficax medicamentum: nulla iam possuȝ morbi malignitate terreri. August. Nullus de misericordia dei desperet. maior est em̄ ei⁹ misericordia q̄ nostra miseria. Tardius siquidem videtur ei veniam dare: q̄ peccatori accipere. Sic em̄ festinat a tormento conscientie reum absoluere: quasi eum plus cruciet compassio miseri q̄ ipsum miserū cōpassio sui. ¶ De desperatis dicitur Baruch. iij. Deputatus es cum descendentibus in infernum. Bern̄. Si supra modū peccaui: non despero. q: supra modū doluit in quo respiro. Si exacerbatur pater in inanitate sceleris mei: mitigabitur in dolore filij sui. Item Bern̄. Omnino propter mansuetudinem que in te predicatur currimus post te dn̄e iesu. ps̄. xliiij. Propter veritatem et mansuetudinē &c. Mat. xj. ibi. Quia mitis sum. audientes q̄ nō spernis pauperē peccatorem. ps̄. xxj. Neq̄ despexit deprecationē pauperis. Non horruisti cōfitentem latronem. Luc. xxiij. xxvj. q. vj. agnouimus. de pe. dist. j. importuna. Nec lachrymantem peccatricē. Luc. vij. j. q. vij. si quis. Non supplicantem. Mat. xv. de pe. di. j. importuna. chananeā. Non deprehensam in adulterio. Jo. viij. iij. q. vij. postulatus. Non sedentem in teloneo. Mat. ix. & Luc. v. Non supplicantē publicanum. Luc. xviij. Non negantem discipulū. Luc. xxij. l. di. ponderet. & c. fidelior. Nō crucifixores tuos. Luc. xxiij. Non persequētes discipulos. vij. q. j. §. hoc etiam tunc. In odore ergo vnguentorꝫ tuorum curremus. Cant. j. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. refert. ꝟ. christ⁹. ¶ Dicebat abbas Pemē de abbate Isidoro q̄ quādo inimic⁹ conturbabat eū & suggerebat ei desperationem & penas: dicens/ Post hec oīa in tormenta iturus es. dicebat ei Isidorus/ Quāuis ego ad tormentum mittar: tamen te subtus me inuenio. ¶ Abbati quoq̄ Moysi frequenter apparuerunt spirit⁹ mali: dicentes/ Euasisti nobis & nihil possum⁹ tibi facere. quoniā quoties te per desperationem humiliare voluerimus: exaltaris. quoties autē exaltare: ita te humilias vt nullus de nobis accedat ad te. ¶ Iterum quidā senex tentabatur a cogitationibus per annos. x. ita etiam vt desperaret: dicens/ Perdidi animā meam. sed quatinus semel perij: reuertar ad seculū. Quum autem proficisceretur: peruenit ad eum vox dicēs illi. Decem anni in quibus depreciatus es/ corone tue erunt. reuertere ergo ad locū tuum & ab omni malo cogitationis tue libero te. Non est ergo bonum quemq̄ desperare propter cogitationes. Ille em̄ magis coronas ꝓuident. vij. q. j. aduersitas. de pe. dis. ij. si em̄. si vtiliter eas pertractantes transierimus sufferētes non consentientes. Jac. j. de pe. di. ij. si em̄. Sed nota q̄ nō bene sperat: qui aliqualiter nō desperat. vt desperationis metu cautior fiat. ꝭm Hiero. de pe. di. ij. si em̄. post tres colum. ꝟ. verū nec Montanus. De desperatione Cayn. Gene. iiij. de pe. di. j. & venit. & c. serpēs. & §. se. ex ijs. ꝟ. deniq̄. Hec desperatio vnū de sex peccatis in spiritumsanctū est Mat. xij. vt legitur & no. de pe di. j. §. potest etiam. in glos. peccatum in spiritū sanctum &c. Est autem nedum desperatio verbalis & mentalis: sed etiam quodāmodo actualis. ar. bonū. xxiiij. q. iij. de illis. licet quis verbo non desperet vel mente. scilicet continue peccare: et nunq̄ penitere Et de talibus dicit Hiero. q̄ assidue peccantiū non miseret. de⁹. xxiij. di. diaconi. v. in fi. Et peccator: quū i ꝓfundū malorum venerit cōtemnit. Prouer. xviij. xvij. di. nec licuit. ex̄ de iudi. cum non ab homine. §. j. De bona temporis occupatione contra acidiam & eius filias maledictas. ex̄ de renun. nisi cum pridē. §. verū. & de con. di. v. nunq̄. Inter alia remedia contra acidiam est consideratio pene future. Hiere. j. Quid tu vides Hieremia? Uirgam vigilantem ego video. Uirga vigilans a somno acidie est consideratio pene eterne & iudicij finalis.

¶ Articulus. lxxvj.

Aliud vitium aliquorum religiosorum istius tēporis qui habent cōmune cū alijs secularibus: et vere plus q̄ alij seculares: est tumida & acephala supbia. (Uerosa religiosorū supbia.) Superbia autē ꝭm Climacū in gradu. xxij. de supbia. est dei negatio: demonū inuentio: despectio hominū: cōdemnationis & iudicij mater: laudū proles: infructificationis argumentum: a dei adiutorio effugatio: non spiritus sed carnis extasis precursor & amentie: lapsuū & ruinarū conciliatrix: defectionis occasio: furoris fons: hypocrisis porta: demonum firmamentum: peccatorū custos: inuisceositatis adiutrix: cōpassionis ignorātia: rationis amarus punitor & exquisitor: exactor crudelis & inhuman⁹: dei luctator cōtrarius: blasphemie radix. Initiū superbie/ finis vane glorie. Mediū/ cōtemptus proximi: & laborum propriorum & dolorū inuerecunda ꝓpalatio: laudis cordialis amor: redargutionis odiū. Finis vero negatio dei adiutorij: & ꝓprie festinātie & solicitudinis extollētia. Mos demoniacus. Altū sapiens monachus cōtradicit vehemēter. humile vero sapiens contradicere nescit. Dedignatur arrogans monachus & superbus corde obedientiam possidere. Uir altus corde desiderat principatū. Superbis deus resistit. Jac. iiij. j. Pe. v. Quis ergo horū valet misereri? Immundus est coram deo omnis arrogans corde. Prouer. xvj. ꝑ alia illa de pe. di. ij. si em̄ vltra. v. colum. ꝟ. petrus. Et q̄s de cetero eos mundare valebit? Correptio et disciplina/ supborū ruina & lapsus. stimulus vero/ demon Derelictio autē extasis mala & amētia. Qui amouet a se redargutionē: passionē significauit. Qui odit correctionem: vestigiū est peccatoris. Eccli. xxj. Accedēs vero a vinculo soluitur scilicet peccato. ps̄. cxv. Dirupisti vincula peccatoris. Superbia est diuitiarū spiritualiū & sudorū perditio. ps̄. xvij. Clamauerunt nec erat q̄ saluos faceret penitus. q: cum superbia clamauerunt ad dn̄m. & nō exaudiuit eos penitus. q: causas contra q̄s orabant non absciderunt. Senex redarguebat superbientē fratrē. ille vero ait. Indulge pater: q: superbus non sum. et senex ad eum Et qualem ait fili euidentiorē ostensionem istius nobis vitij exhibebis: q̄ & dicere/ superbus non sum? Noli arrogans altū sapere: quū sis terrenus. Multi em̄ de celis eiecti sunt quū fuissent imateriales & sancti. Esa. xiiij. de pe. di. ij. principiū. & c. si em̄ inquit. ¶ B Monachus proprie est non elatus oculus/ humilis anime intuitus/ & immotus corporis sensus. Monachus est q̄ impugnatores instar bestiarū aduocat & irritat quū fugiunt ab eo. Monachus est incessabilis excessus & tristitia vite. ij. Cor. vij. Monachus est q̄ ita afficit & qualificatur virtutibus: sic ut alius delectationibus vitiosis & cōcupiscentijs. Monachus est incessabile lumē in oculo cordis. Monachus est abyssus humilitatis. Superbia est nouissima aīe penuria: diuitias scȝ spirituales. i. virtutes phantasticans: & lumen in tenebris videre se arbitrans. Monach⁹ superbus demone non indigebit. ipse em̄ de cetero sibiipsi fact⁹ est demon & impugnator. In cordibus superborum fient verba blasphemie. Progenies superbie sunt spiritualium ruine et lapsus/ ira/ detractio/ amaritudo/ furor/ et clamor/ blasphemia/ hypocrisis/ odium/ inuidia/ contradictio/ volūtatis proprie cōplacētia & regulatio/ impersuasibilitas/ & inobediētia. Nemo potest venire in cognitionem dei nisi per humilitatem. Uia eundi sursum est ire inferius. ¶ Omnia periculosa et omnes casus magni qui acciderunt in mundo; non nisi per eleuationem

capitis acciderūt. ficut apparet in lucifero creato in celo. Esa.xiiij. Luce.x.de pe.di.ij.fi eni.ad fi.x.c.principiū. Et in Adam inobediētē. Gen.iij.xl.di.quelibet.xi.q.iij.qd ergo Et in pharifeo euangelico. Luc.xviij. Et oia bona que facta funt magna:propter inclinationē capitis facta funt. ficut patet in beata vgine. Luc.j.xxvij.q.ij.§.j. Et in publicano. Luc.xviij. Et in latrone fancto. Luc.xxiij.de pe.di.j. inpo:tuna.x pluribus alijs. ¶ Dixit quidā. Nō poffem⁹ nos habere vnam molā grauem:que faceret nos femper caput humiliare?ar. Mat.xviij.ibi. Expedit ei vt fufpendatur mola afinaria in collo eius.ex de renunt.nifi.§.pro graui. Et dixit ei quidam. Quomodo poffemus nos effugere iftam fuperbiā? Rūdit Egidius. Laua tibi inde manus vbi pofueris os:vbi tenes pedes. Si confideres bnficia dei:debes inclinare caput tuū. Si confideres peccata tua:debes inclinare caput. Ue autē illi qui vult honorari de malitia fua.ex de ex.p:e.q̄ graue.lxxxvj.di.donare. Si perfiftas corā dn̄o integre teipfum vituperās x inculpans fuperbiam quafi araneam reputabis.de pe.dif.j.veritas.fub.§.quecunq. Equus vero fuperbie vana gloria eft fuper quē afcendit.fancta vero humilitas feipfam inculpans atq vituperans deridebit equū etiam afcenforē eius.in cantico Moyfi Exo.xv. ¶ E Serapion in colla.de.viij.vitijs. Superbie genera funt duo. Primū carnale fcilicet de gloria mundi et carnis. Secundū fpirituale. quod eft etiā periculofius. Illos namq fpecialius impugnat quos in quibufdam virtutibus profeciffe reperit Abacuc.j. Cibus ei⁹ electus.vbi Hiero. Job fubuertere querit.x deuorato Juda ad turbandos apoftolos expetit poteftatem. Luc.xxij.de pe.difti.ij.fi eni.ad tres colū.ẜ. fruftra. ¶ D Eft fuperbia in religiofis ficut et in alijs. Jn ornatu x habitu delicato. Hefter.xiiij. Tu fcis infirmitatem meā x neceffitatem meam:q: abominer fignū fupbie x glorie mee quod eft fuper caput meū. Jn veftitu ne glorieris vnq̄. Eccli.xj. Et diues ille indutus erat purpura x byffo ad fuam oftentationē. Luc.xvj.de hac.xxj.q.iiij. c.j.x.c.di.contra morem. Jam religiofi irreligiofi contra eorum regulas x ftatuta in veftibus preciofitatē querūt/ fi poffunt/non vtilitatem. Longitudo per terrā ferpit.plicatur cū futuris fubtiliffimis.multe funt.capitia poft nates defcendūt.amplitudo ei⁹ vt tentorium eft. Chordula minorum fubtilis x alba plurimis nodulis terrā tangit. Quod a Frācifco humili pro dedecore datū eft:priuign⁹ eius accipit ad decorē. Crucis habit⁹ crucē cōculcat.quales foris tales intus.xlj.di.§.fi. Uide.j.§.fe.ẜ.contra fuperbiam ornatuū in ifto ar.x in.ẜ.in qua preciofitate.cum.ij. fe. Jtem eft in actu.ps̄.c. Non habitabit in medio domus mee qui facit fuperbiam. Exemplū de Nemroth fuperbo robufto hominū oppreffore. Gene.x.vj.di.§.fi.in fi. Jtē fuperbia in ẜbo.ficut i Antiocho.ij. Macha.ix. Et in Sennacherib x Rapface principe fuo. Efa.xxxvj.x.xxxvij.ps̄.xvj Os eorum locutum eft fuperbiam.xlvj.di.c.j.de pe.di.ij.fi eni.vltra mediū.ẜ.nonne.ibi.loquūtur grandia. Et tot⁹ eorum fermo fuperbia eft. Quod ad literā religiofos precipue tangit.q: x in difputationibus et predicationibus x cōmunibus locutionibus arrogāter x pōpatice loquūtur:x actus x figna fupbie oftendunt:x fe extollunt x laudant:x noua x fubtilia fari geftiūt:x fuas opiniones magnificare:x alioꝶ deprimere x conculcare.nec patiuntur fibi ab aliquo cōtradici.x oftentant que fciunt x nefciunt x que non intelligūt frequenter exponūt x fimulant fe intelligere.qd̄ prohibet Chalcedonenfe conciliū.xviij.q.ij. quidam monachorū. Et contra illud quod dicit Ambro. in li.de officijs:x eft.xj.q.iij.fiquis vero.ibi. Quoniā veritatis ea regula eft:vt nihil facias cōmendandi caufa tui quo minor alius fiat.neq fi aliquid boni operis habeas: id ad deformationem alterius x vituperationē exerceas. Nam x alioꝶ honores non debent effe alijs occafio nocēdi.C.de ftatuis x imagi.l.vlti. Nec aliquis debet appetere per quod honor alioꝶ imminuatur.xcix.di.nullus. Jtem fuperbia in loco.ps̄.lxxiij. Superbia eoꝶ qui te oderunt afcendit femper. Et tales religiofi appetunt ad literā primas cathedras in fynagogis:x primos accubit⁹ in cenis Mat.xxiij.vbi Rabanus. Notandū q̄ non falutari in foro/non primo federe vel difcūbere vetat eos quibus hoc officij ratione competit:fed eos qui hec fiue habita fiue non habita indebite amant:a fidelibus quafi improbos docet eos cauendos. De fupbia pro loco vel in loco.xlviij. di.§.j.cum.ij.c.fe.ẜ.elatio. Et fuperbia ꝓprie diabolo attribuitur. Luc.xiiij. Recūbe in nouiffimo loco. ¶ E Contra hanc quadruplicem fpeciem fuperbie attende chrifti quadruplicem humilitatē. Luc.ij. Jnuenieritis infantem.i. non fantem/contra fuperbiā in verbo. Pānis inuolutum contra fuperbiā in ornatu. Et inuolutū/contra fuperbiā in actu manuum vel inceffu pedum. Pofitum in prefepio contra fuperbiā in loco. ¶ F Jtem Greg. quadruplicē fuperbiam ponit principaliter in moralibus. Una eft quū quis quod habet/a deo fe habere non recognofcit. contra illud Ro.xj. Quis prior dedit illi:x retribuetur ei?quoniā ex ipfo/x per ipfum/x in ipfo funt omnia. Et.j.ad Corin. iiij. Quid habes quod nō accepifti? Si autē accepifti: qd̄ gloriaris quafi non acceperis? Unus magn⁹ gradus humilitatis eft in homine/cognofcere fempfe effe contrariū bono fuo. Ramus humilitatis x donū eft/reddere aliena x non fibi appropriare ea.hoc eft oia bona deo attribuere cuius funt:x fibi mala. Jac.j. Omne donum xc.ij.q.j.q̄ pio. Beatus qui fe habet vilem corā hominibus: ficut fe vilem inuenit coram deo. Beatus qui fe iudicat nunc q: non veniet in aliud iudicium.j. Cor.xj.de pe.di.j. iudicet. Beat⁹ hō q̄ ambulat fideliter ad iudicium x ad obedientiā alterius. Hoc eni fecerunt apoftoli etiā repleti iam fpiritu fancto.xxj.di.in nouo.xciij.di.qui cathedram. Qui vult pacem x trāquillitatem habere:omnem hominem reputet fuperiorem fuū x dominum. Luc.xxij. Qui maior eft in vobis fiat ficut minor. Jdem Matthei.xx. Beat⁹ ille qui non vult videri in fuis verbis x moribus:nifi in illa compofitione in qua diuina gratia cōpofuit eum. Mat.vj. Attendite ne iuftitiā veftrā faciatis corā hoibus vt videamini ab eis. ¶ Alia eft quum quod habet boni tēporalis vel fpiritualis/fuis meritis fe reputat habuiffe.contra id j.ad Cor.xv. Gratia dei fum id quod fum. Si autē gratia iam non ex operibus:alioquin gratia iam non eft gratia Ad roma.xj.j.q.j.gratia. ¶ Alia eft quū quis fe iactat vel reputat habere quod non habet.contra id Apoca.iij. Dicis q̄ diues fum x locupletatus:x nulli⁹ egeo:x nefcis q: tu es mifer x mifcrabilis x paup x cecus x nudus. ¶ Alia eft quum quis nō appetit q̄ aliquis habeat qd̄ ipfe habet x fingulariter vult in omnibus apparere. Jfta eft fupbia iftius euangelici pharifei. Luce.xviij.qui afcendit in templum/dicens. Non fum ficut ceteri hominum. Jfti inuidi funt filij fuperboꝶ.q: mater inuidie fm Aug.fupbia eft. vnde dicit. Tolle matrē: non erit filia.q: fuperbus parē non patitur.ficut patet in lucifero. Efa.xiiij.x de pe.dif.ij. principium. Adde hic qd̄ fcripfi.j.§.pro.ẜ.j. ¶ Joā.caffi. in.xij.li.de fpiritu fuperbie. Hui⁹ beftie immanis x feuiffime duo funt genera. Unū quo fpirituales viri.fummiq pulfantur. Aliud quo incipientes penitētiam carnalefq cōplectitur. Quemadmodū vero hui⁹ morbi virus perniciofiffimū deuitemus/inftrui poterimus:fi ruine angelice caufas atq originem profequamur. Efa.xiiij. Lucifer namq indutus diuina claritate/x inter ceteras fuperbas virtutes cōditoris largitate prefulgens.de pe.dift.ij.principium.x fplendorē fapientie et virtutum plenitudinē q ornabatur gratia conditoris nature fue potentia nō munificentie illius beneficio fe credidit obtinere. Et ob hoc elatus tamq̄ qui ad perfeuerantiam puritatis huius diuino non egeret auxilio:deo fe fimilem iudicauit: vtpote qui nullius indigeret.ps̄.xv. Bonorum meoꝶ non indiges.quemadmodum deus auxilio liberi fcilicet arbitrij libertate confifus per illam credens affluēter fibimet oia fuppeditari

Supbia quadruplex.

suppeditari que ad consummationē virtutum vel per/
ennitatē summe beatitudinis ptinerent. Hec ei sola co/
gitatio facta ruina est. ob quā desertus a deo quo se cre/
didit nō egere. instabilis repente ac nutabūdus effect⁹/
⁊ infirmitatem ꝓprie nature ꝯsensit: ⁊ beatitudinē qua
dei munere fruebatur amisit. Et quia dilexit. ps.li. v̄ba
precipitationis: quibus diperat/scꝫ corde/ In celum con
scendam. ⁊ linguaꝫ dolosam qua vel de se dixit. Esa.xiiij.
Ero similis altissimo. vel de Adā ⁊ Eua. Eritis sicut dij.
Gen.ij. ps.li. deus destruet illum in finem. euellet eum. ⁊
emigrabit de tabernaculo suo: ⁊ radicem suam (supbos
charactere superbie infectos. Apoca.xx.) de terra viuen
tium. Tunc ruinam eius iusti videntes timebunt/ electi
⁊ boni angeli. de ꝑe. dist.i. hi duo. ⁊ super eum ridebunt
dicentes. (Quod etiā ad hos qui sine protectione ⁊ au/
xilio dei summū bonum perficere confidunt. xxiiij.q.iij.
quidam. ꝟ. pelagiani. ex̄ de here. ad nostrū. ꝟ. v. in clemē.
fustissime dirigetur.) Ecce homo qui nō posuit deū ad/
iutorem suū. sꝫ sperauit in multitudine diuitiarum sua/
rum. ⁊ preualuit in vanitate sua. ¶ G Contra hanc su/
perbiam Dauid ps.cxx. Domine non est exaltatum cor
meū: neqꝫ elati sunt oculi mei. Neqꝫ ambulaui i magnis
neqꝫ in mirabilibus super me. Si non humiliter sentie/
bam ⁊c. Et iterum. ps.c. Non habitabit in medio dom⁹
mee qui facit superbiam. Iterum orat. Non veniat mihi
pes. scꝫ affectus superbie. sciens quia deus superbis resi
stit. Jac.iiij. ⁊.i. Pe.v. Sed notādum quare singulariter
Cur de⁹ resistere dicat̄ su/pbis. dicitur ꝙ deus superbis resistat. Alia namqꝫ vitia vel in
vnūquēqꝫ delinquentium tantūmodo retorquentur. vel
in suos participes. i. in alios hoies vident̄ admitti. Hoc
vero ꝓprie pertingit ad deum: ⁊ eum specialiter dignuꝫ
est habere contrariū. Item q: sicut deus dicit/ Ego sum
Exo.iij. Jo.viij. Ita ois superb⁹ dicit/ Ego sum scꝫ bon⁹
sapiēs/ pulcher/ nobilis/ diues. Apoc.iij. ⁊ supra vbi alia.
⁊ sic quodāmodo deum se facit. sicut sathan deo simileꝫ
se esse voluit. Esa.xiiij. Unde Ezech.xxviij. Dixisti. Deus
ego sum. ⁊ in cathedra dei sedi. Hanc supbiam luciferi
christus sua humilitate curauit. Ille dicit/ in celū conscē
dam. Esa.xiiij. Iste dicit. in ps.cxlij. Humiliata est in ter/
ra vita mea. Ille dicit/ Ero similis altissimo. Iste quū in
forma dei esset: semetipsum exinaniuit ⁊ humiliauit for/
mā serui accipiēs. Phil.ij. Ille dicit. Esa.xiiij. Sup astra
dei exaltabo soliū meuꝫ. Iste dicit. Mat.xi. Discite a me
q: mitis sum ⁊ humilis corde. Ille dicit. Nescio dominū:
⁊ israel nō dimitto. Exo.v. Iste dicit/ Si dixero quia non
noui eū: ero similis vobis mendax. Jo.viij. Quidam fra
ter ꝓbatissimo seni cōfessus est. vitio carnis se grauissi/
me impugnari. Nā ꝯtra vsum nature desiderio patiēdi
magis ꝙ inferēdi ignominiā intolerabili estu libidinis
vrebatur. Uide qd̄ no. xxxij.q.vij. adulterij. in glos.ij. Cui
senior originē morbi preuidens grauiter ingemiscēs ait.
Tā nequā spūi tradi te dn̄s nequaꝙ ꝑmisisset nisi aliqd
blasphemasses in eum. qd̄ ille cōfessus est. scꝫ in dei filiuꝫ
Indicia supbie. se cogitatione impia blasphemasse. ¶ H His indicijs
supbia agnoscitur. Inest primit⁹ in loquela eius clamor.
In taciturnitate amaritudo. Excelsus ⁊ effusus in leti/
tia. Risus irrationabilis. In serietate tristitia. In respō
sione rancor. Facilitas in sermone. Uerba passim sine vl
la cordis grauitate erumpentia. Expers patiētie. Incō/
passiuus. Audax ad cōtumelias irrogandas. Ad tolerā
dum pusillanimis. Ad obediendūꝫ difficilis. nisi in quo
eum desiderium suū voluntasqꝫ preuenerit. Ad recipien
dam exhortationē implacabilis. Ad resecandas volūta/
tes infirmus. Ad succūbenduꝫ alijs durissimus. sempqꝫ
suas definitiones statuere cōtendens: ipse vero nequaꝙ
cedere alterius acquiescens. Et ita fit vt incapax cōsilij
salutaris effectus/ suo potius credat ꝙ iudicio seniorū.
Nullo modo poterit in aīa virtutum structura consurge
re: nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde no/
stro fundamina: que firmissime collocata perfectionis ⁊
charitatis culmen valeant sustinere. ita videlꝫ vt primū
fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis ex/
hibeamus affectu: in nullo scꝫ acquiescentes eos contri/
stare vel ledere. qd̄ nullatenus poterim⁹ implere: nisi re/
nūtiatio vera/ que in expoliatione omniū facultatum ac
nuditate consistit: in nobis fuerit christi amore fundata.
Deinde obedientie iugum et subiectio simplici corde ac
sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita vt preter abba/
tis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.
Quod nō alius poterit obseruare: nisi qui non solum se
mortuū huic mundo/ verum insipientem iudicauerit ac
stultum vniuersaqꝫ que fuerint a senioribus imperata/
sine vlla discretione perficiat sacrosancta ea credens ac
diuinitus ꝓmulgata. hucusqꝫ Joā. cass. ¶ Superbia est
timor animi repletus sanie. Aduēt. n. supbie renodoxia
nuntiat. Ne dederis in supbiam animā tuam: ⁊ non vide
bis phantasias horribiles. Anima supbi derelinquitur a
deo: ⁊ demonū efficitur gaudium. Per diem conturbat̄
cogitationū formidine. ⁊ vmbram auiū expauescit. Uox
folij superbo fauorem incutit. Superbus monachus ar/
bor sine radice: ⁊ non sufferet impetus ventorum. Quā
do conscenderis in virtutum culmina: tunc tibi cautela
plurima necessaria est. Qui em̄ in pauimento ceciderit:
velocius surgit. Qui vero ab alto corruerit mortis pericu
lum sustinet. ¶ Egidius. Beatus qui abscondit reue/
lationem dn̄i. quia nihil occultum qd̄ non reuelet deus
quū vult. Siquis esset sanctior in hoc mundo: ⁊ reputa/
ret se viliorem de mūdo: in hoc esset humilitas. Humili/
tas nescit loqui. ⁊ patientia nō audet loqui. Humilitas
mihi esse videtur quasi fulgur. Sicut enim fulgur facit
percussiones terribiles: ⁊ postmodum nihil potest inue/
niri ex eo. sic humilitas dissipat omne peccatuꝫ: ⁊ est ini/
mica ois peccati: ⁊ facit hominēꝫ seipsum nihil reputari.
Per humilitatē inuenit homo gratiā coram deo ⁊ paceꝫ
cum hoibus. Sicut em̄ si aliquis magnus vellet mittere
filium ad aliquē locuꝫ: nō poneret eum super equū indo
mitum irosum ⁊ calcitrosum: sed super equū mansuetū
⁊ suauiter ambulantem. sic deus nō ponit gratiam suaꝫ
in superbis: sed humilibus. Chryso. Humilis a nulla ca/
pitur passione. non ira hunc molestare potest. non glorie
cupido. non emulatio. non zelotypia. Aug. Pergite viā
pede humilitatis. Ipse exaltat humiliter sequentes: quē
descendere non piguit adiacentes. Aug. Alta flectuntur
⁊ vacua replentur. Nūquid qui humilibus dat gratiam:
humili aufert datam? Jaco.iiij. Ergo argumentū supbie
est subtractio gratie. in ps.xviij. Et emundabo a delicto
maximo: glos. i. superbia. Eccli.x. Est odibilis coram deo
⁊ hominibus supbia. ⁊.i. Quid supbis terra ⁊ cinis? ⁊.i.
Initium supbie hois apostatare a deo. qm̄ ab eo qui fe/
cit illum recessit cor eius. qm̄ initium ois peccati est sup/
bia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. i. vitijs.
Interlinearis glos. dicit. De supbia nascūtur schismata/
hereses/ detractiones/ inuidia/ verbositas/ iactantia/ cō/
tentiones ⁊ hmōi. Esa.xxviij. Ue corone supbie effraym
Sap.v. Quid profuit nobis supbia? dicūt dānati. Eccli.
iij. Synagoge supboꝝ non erit sanitas. Durissimū verbū
contra supbos/ ꝙ hoc vitium nō sanatur. Uitium supbie
caput est serpentis antiqui. Gen.iij. Ipsa conteret caput
tuuꝫ. Serpens modica percussione capitis extinguitur.
Hiero. Lubricus est antiquus serpens. nisi capite teneat/
tur. totus statim elabitur. Caput vitioꝝ superbiam fuge
re debemus. de quo capite/ Non est caput nequius super
caput colubri. Eccli.xxv. Extincto hoc capite facile alia vi
tia extinguūtur. Chryso. Tolle hoc vitium/ vt nō velint
hoies hoibus apparere: ⁊ sine labore omnia vitia resecā
tur. Dauid Goliath in fronte percutit ⁊ occidit. i. Regū
xvij. Et (sic em̄ interpretatur Dauid/ manu fortis.) sup/
biam extinguit. ⁊ israel. i. aīa videns deū liberat̄. ¶ Su/
perbia turris Babel est: que vult celum ꝑtingere. Gen.
xi. quia supbia precipue celestes ⁊ spirituales ⁊ religio/

sos impugnat. ⁊ magnam partem deijcit. ps. xc. Unde a dextris cadunt decē milia. Superbia nat. one celestes impetit mentes. Et frater Jacobus tudertinus ait. Superbia in celis sedet: humilitas in sterquilinio. sup illud ps xviij. Si mei nō fuerint do. tunc imacu. ero. ⁊ emū. a deli. maximo. Dicit glo. Uitium supbie vltimū redeuntib⁹ ad dñm: ⁊ primū recedentibus. Alijs vitijs fugientibus superbia in campo remanet: nō cessans ab impugnatione hoīs quādiu viuit. Item super pre. ꝟ. Tunc imaculatus ero. glos. Superbia est initiū ⁊ causa oīs peccati. qua qui caret vere est imaculatus. Job penult. Ipse est rex super omnes filios supbie. Grego. Euidentissimū signū reproboꝝ superbia est. humilitas electoꝝ. Quū ergo quis eaȝ habere cognoscitur: sub quo rege sit vel militet inuenit. Supbus imago diaboli est per similitudinē ⁊ eius characterem portat. Apoc. xix. Grego. Apostate angelo homo similis efficitur: dum homo hoībus similis esse dedignatur. Prouerb. xiij. Inter supbos semper iurgia sunt. In ps. i. In cathedra pestilentie non sedit. glos. Pestilentie est morbus late peruagatus: quo pene oēs inuoluuntur. hic est amor dominādi: quo vix caret aliquis. quoniā pauci euadunt quibus libido dominādi nō dñet. Bern. Fornicator semetipm dehonestat. Iniuriosus proximuȝ molestat. Elatus quātum in se est deum inhonorat. Gloriam meā alteri non dabo. Esa. xlij. ait dñs. Et superbus. Et ego eam mihi etsi non dederis vsurpabo. Job. xxxi. Osculatus sum manū meā ore meo. q̄ est iniquitas maxima. quia victoris sui gratiā negare conuincit. ad Roma. vij. Uictoria aūt per Jesum christuȝ. quisquis sibi tribuit qđ operatur. Item Greg. Quū omnia vitia a deo fugiant: sola supbia se deo opponit. Sup illud Job. xv. Pingui ceruice armat⁹ est. Ceruix est opulenta supbia affluētibus rebus. Augu. Uermis diuitiarū superbia est. Item Greg. Quāto coram hoībus est gloriosior: tanto coram deo ⁊ angelis eius eris vilior. Amos. vj. Detestor ego superbiā. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. Hugo de sancto victore. Supbia aufert mihi deum: inuidia proximū: ira meipm. Greg. Propter magnū pctm̄ superbie deus humilis venit. Phil. ij. Iste ingens morbus aiaruȝ oipotentem medicū de celo adduxit: vsq; ad formā serui humiliauit: cōtumelijs egit: ligno suspendit: vt salute tāte medicine curaretur hic tumor. Erubescat hō esse supbus: pp̄ter qđ factus est humilis deus. Esa. v. Humiliabitur vir: ⁊ oculi sublimium deprimentur. Hiere. lj. Ecce ego ad te mons pestifer. Abdi. j. Si exaltatus fueris ⁊c. ps. xxx. Retribuet abundanter facientibus superbiam.

¶ I Cadit per supbiā lucifer de celo. Esa. xiiij. xvj. q. ij. visis. xl. di. quelibet. Adā de paradiso. xl. dist. p. c. quelibet. ⁊ c. adam. de pe. di. ij. §. romanos. ꝟ. adam. ⁊ ꝟ. item sine charitate. ⁊ c. quō. c. pnceps. c. qm̄. Saul de regno. j. Reg. xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei grā. q: superbus pctm̄ noluit cōfiteri. Gen̄. iiij. de pe. di. j. §. ex his. ꝟ. cayn quoq; ⁊ c. serpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui ait. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. iij. Reg. xij. vij. q. j. deniq;. Sennacherib punit. Esa. xxxvij. Supbia tua ascendit ⁊c. Nabuchodonosor. Daniel. v. de pe. dis. j. §. ex his. ꝟ. nabuchodonosor quoq;. c. queobrem. Et Holofernes. Judith. vj. ⁊ xiiij. ⁊ xv. Et Aman. Hester vij. Antiochus. ij. Macha. ix. Phariseus. Luce. xviij. Petrus presumens. Matth. xxvj. l. di. fidelior. Prouerb. xv. Abominatio dñi est oīs arrogans. Sap. iiij. Dirūpet de⁹ inflatos. Super illud. j. Macha. vj. de Eleazaro elephātem interficiente. ⁊ ab eo oppressus est. glos. Sub hoste quē occidit moritur: qui de culpa quā superat eleuatur. Grego. Ualde male diiudicant: qui ad mercedem eoruȝ sufficere humanos fauores putāt. Itē. Quū p bono ope laus trāsitoria qrit: res eterna retributione digna vili precio vendit. Job. xviij. Cōsumat brachia ipsi⁹ pmogenita mors. glos. ibi pmogenita mors est supbia initiū oīs pcti glos. sup illud Jo. vj. Hec est volūtas ei⁹. De tumētib⁹ perit. de pusillis nihil. Eccli. iij. Synagoge superborū non erit sanitas. Job. xv. Cūctis dieb⁹ vite sue supbit impi⁹. Aug. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus videt. Bern. Scio lōge esse a salute membrū quod obstupuit: ⁊ egrū se non sentientem periculosius laborare. Seneca. Ideo ad sanitatem difficulter puenimus: q: nos egrotare nescimus. Supbus nō videt. Aug. Tumor claudebat oculos meos. ⁊ ideo non timet. Timor dñi sanctus oēm tumorem expellit. ⁊ custodit oīa illa bona que nō possunt dici nec cogitari. qđ donū quia magnū est: paucis datuȝ est. Qui nō timet: ostendit se nō habere quod perdit. Timor dei regit homies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei. quā si homo habet: timor dei conseruat eam. ⁊ si non habet: facit ad eam puenire. Omnes creature que ceciderūt: nunq̄ cecidissent: si h̄ donū habuissent. Eccli. xxvij. Si non in timore dei firmaueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Hoc sanctū donū nō est nisi sanctoꝝ et sanctarū. ⁊ qn̄ aliquis est magis gratiosus: magis est humilis ⁊ timoratus.

¶ L Species supbie due sunt. Una est interior: altera exterior. Interior in superbiam intellectus ⁊ supbiam affectus diuiditur. Supbia intellect⁹ quatuor habet species. Prima laborant philosophi dicētes. ps. xj. Labia nostra a nobis sunt. quis noster domin⁹ est? Secunda ingrati. quia putant se habere bona pro meritis. Bern. Exaggera queuis merita: ⁊ extolle sudores. ps. lxij. Melior est misericordia dñi sup vitas. Contra hanc Paulus. j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sum. ⁊ supra dixi. ⁊ ps. cij. Qui coronat te in misericordia ⁊ miseratiōibus. Tertia q̄ magn⁹ est ⁊ magnū se reputat. qđ est maxima in intellectu superbia. qđ apparet per cōtrariam eius virtutem. De qua Bern. Magna est ⁊ cara ⁊ rara virtus pfecto mirabilem te apparere: ⁊ contēptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabili⁹ iudico. Et iterum idem. Magna prorsus ⁊ rara virtus humilitas honorata. Et Chryso. Hoc vere magnū ⁊ mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se magna sentit aut loquitur: sed omniū se vltimuȝ iudicat. Prouerb. xxvj. Uidisti hoīem sapientē sibi videri: magis illo habebit spem stultus. Et talis deo ingratissimus est. q: de suo beneficio gloriatur. Bern. Nūquid perit quod datur ingrato? Quarta species est q̄ talis nō vult sibi parem videre: sed solus super oēs sedere. Adde hic quod scripsi supra in. §. primo. ꝟ. Item Greg. De hoc Hieronymus loquens cōtra prelatos. Dñici patrimonij dāna conquiritis: dum soli vultis in ecclesijs potentari. Non sic Abraā. Gen̄. xviij. Loquar ad dñm quū sim puluis ⁊ cinis. Ubi Greg. Aperte cernimus in quo loco se posuerat: q̄ se puluerem ⁊ cinerem etiam quū loqueretur dño estimabat. Qua ergo pena feriendi sunt: qui ad summa nō proficiunt: ⁊ de infimis se extollunt. Bern. Noli te cōparare maioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui enim scis an minus ille cuius vitam sceleratissimā ac singulariter fetidam horres ⁊ pp̄terea spernis: melior te in se q̄dem futurus sit: in deo vero iam sit. Recūbe ergo in loco nouissimo. Luce. xiiij. Idem. In anima non est timenda quātalibet humiliatio. Horrenda autem nimiūq; pauēda vel minima presumpta erectio. sicuti siquis ingredit per ostium bassum: nō est periculum quātumcūq; se inclinauerit. nocet autem plurimū: si plus q̄ mensura ostij patitur te erexeris ⁊ impingas ⁊ conquassato capite collidaris. Bern. Phariseus exufflauit misericordiam: dum dissimulauit miseriam. Luce. xviij. Item Bern. Nolo vt nusq̄ arbitreris lucere solem cōmunem: nisi in cella tua. nusq̄ esse serenū: nisi penes te. nusq̄ operari gratiā dei: nisi in ꝯscientia tua. Malo te cogitare vbiq; esse serenū nisi apud te: ⁊ peius de te q̄ de alio estimare. Sup illud Matth. v. Qui autē dixerit fatue ⁊c. glos. Non modicus furor est quē deus sapiētie sale cōdiuit infatuatū dicere: ⁊ salienti deo derogare. Item Bern. Qui pfecte examinando semetipm intelligit: suo pctō nullius pctm̄ existi-

Supbie spēs.

mat maius: quod nõ fuit suũ intellectus. ¶ Timẽda etiã
est superbia in affectu. Unde ⁊ dñs distulit incarnari: vt
p̄sumptio cessaret humana: que nec naturalem nec scri
ptam legem per se poterat adimplere. Propter hoc etiã
deus aliquoties permittit aliquos cadere in aliqđ mor-
tale: vt non p̄sumant. Aug. Audeo dicere superbis esse
vtile cadere in aliquod mortale apertum peccatũ. vnde
sibi displiceãt: qui sibi iam placẽdo ceciderũt. Salubri⁹
enĩ Petrus quãdo fleuit sibi displicuit: ꝙ placuit quum
p̄sumpsit. Ad hoc. l. di. considerandum. ⁊. c. fidelior. Itẽ
Augu. super ps. xxx. Infirmata est in paupertate virtus
mea ⁊c. Non firmaretur (inquit) nisi ĩfirmaretur. Mul
tos impedit a firmitate p̄sumptio firmitatis. Itẽ Gre
go. Dauid cadente nemo superbiat. j. q. vij. siquis omnez.
de pe. di. iij. ille rex. ¶ ℥ De speciebus p̄sumptiõis. Una
P̄sumptionis spẽs. est quũ aliqs p̄sumit quod alij non p̄sumũt. vt in opi
nionibus / in conscientia / ⁊ in audacia extreme vite / in hoc
infirmo tempore ⁊ carnali / aggrediens perfectorũ semi-
tas de egypto. qui fuerunt gigantes: nos vero locuste.
Numeri. xiij. in fi. Alia species / quãdo aliquis cõfidit et
p̄sumit de viribus suis vel sciẽtia vel amicis. Hiere. xvij.
Maledictus homo qui cõfidit in hoĩe ⁊c. Esa. xxxvj. Ec
ce ꝯfidis super baculum ⁊c. xxiij. q. iij. §. j. Tertia / quãdo
aliquis p̄sumit de victoria / qui adhuc est ĩ bello. iij. Reg.
xx. Non glorietur accinctus ⁊c. Et vocat glos. accinctum
illum qui adhuc est in armis ⁊ in acie. discinctum vero: q̃
victor est ⁊ arma deposuit. Et ideo dixit quidã pater fra
tri dicenti se mortuũ. Et si tu mortuus es: diabolus mor
tuus nõ est. Greg. Quis vero tute potest laudari: qui et
de preterito meminit se habere qđ doleat: ⁊ de futuro vi-
det sibi supesse quod timeat? Alia quãdo quis de perfe
ctione p̄sumit: qui adhuc in inchoatione est. ps. lxxvj. et
dixi nũc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus lassesce-
re: necesse est vt semp̄ credamus nos ĩchoare. Alia quũ
de pctõ p̄sumit exire quum voluerit. Eccli. xxix. Repro
missio nequissima multos perdit. De superbia exteriori
que apparet in ipso corpore hoĩs / in equis / in ornatu / in
amplitudine familie / in cõuiuijs / in edificijs / in vtensili-
bus / ⁊ libris deauratis / require in summa de vitijs. ⁊ te-
tigi supra in defectib⁹ p̄latorꝫ in ista parte. ij. in. §. septi-
ma. in p̄n. ⁊ in fi. ⁊ in. §. nũc autem. v. offendunt. ar. xvj. et
tangam inferius. ¶ Est autez superbia membrorꝫ / oris /
colli / oculorꝫ / pedum / ⁊ manuũ. De superbia oris ps. xj.
Disperdet domin⁹ vniuersa labia dolosa ⁊ linguam ma-
gniloquã. Prouer. xiiij. In ore stulti virga superbie. xlvj.
di. c. j. de pe. di. ij. si enĩ inquit. post. v. colum. v. hi sunt fon-
tes. ibi. Superbia enĩ vanitatis loquũtur. ⁊. j. Totus eo
rum sermo superbia est. De extollentia oculoruz. Eccli
xxiij. Extollentiam oculorꝫ meorꝫ ne dederis mihi. Pro-
uerb. vj. Odit deus oculos sublimes. De superbia cer-
uicis vel colli Job. xv. Cucurrit aduersus deum extento
collo. ps. cxxviij. Dñs iustus concidet ceruices peccatorꝫ.

De superbia ceterorꝫ membrorꝫ Esa. ij. Pro eo ꝙ eleua-
te sunt filie syon: ⁊ ambulauerũt extento collo: ⁊ nutib⁹
oculorꝫ ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabãt pedibus suis:
⁊ composito gradu incedebãt. ¶ Narrat Jo. cas. in lib.
coll. collatione. j. Sereni de spũalibus nequitijs / ꝙ sunt
quidam demones dicti cacubi hoĩes inficientes: vt nunc
se erigant quodam inani tumore supra proceritatem sui
corporis: nunc vero se velut accliues ⁊ humiles submit-
tant. Qui vero demones supra gentem vaniglorIosam
Hispanorũ ianis gl'iola. Hispanam supra ceteras nationes: que de sordibus bar
be ⁊ capitis ⁊ manuũ ⁊ vnguiũ gloriatur: plenũ dñium
acceperunt. qui cõmuniter a talibus demonibus agita-
ti p̄sertim corꝫ nobiles nũc caput inclinant. nunc eleuãt:
oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nõne. nũc in terram
defigunt: neminẽ recte vix inspicientes. cum medio fant
ore: vix loquelã p̄onũtiãtes. pedes obliquãt p̄cedẽdo: nõ
facientes gressus rectos. cõtra id. xlix. dis. c. ij. v. claudus.
totos se torquẽt siue eq̃tãtes. siue peditãtes. brachia nu-
da etiã mulier cule nobiles extendũt. man⁹ ad latus po
nũt. tibias sup̄ alias tibias vel genua ponũt discrimina-
ti ⁊ incompti. ⁊ quidam compti nimis compti ⁊ comati
incedunt: capillaturam ⁊ ligaturã in ea sicut mulier cule
facientes: ⁊ pannos longos per luta ducentes: lendes et
pediculos in cesarie ⁊ barbis habentes. Contra aposto
lum. j. ad Corꝫ. xj. Uir quidem si comam nutriat: ignomi
nia est illi. ab vna parte scissa tunica latus aperte portã-
tes: stercus in capite / ⁊ aurũ in pedibus baiulantes: bra-
chia vsq̃ ad cubitum discooperta habentes. aliqui ex la
scruia camisijs nõ vtentes: sotulares deauratos cum ro
stris longis ⁊ recuruis habentes: foderaturas mantella
torum siue de vario siue de pellibus albis cuniculorꝫ su-
pra latus sinistrũ cubiti hoĩbus ostendentes: caudas re-
tro in capillis ⁊ barbis ⁊ manicis habẽtes: capillos bar
barum diuidentes ⁊ complectentes: ⁊ alijs absq̃ nume-
ro gesticulationibus corporeis ⁊ actibus sup̄bie ⁊ vane
glorie abutentes: ⁊ in suis pessimis moribus et vitijs
gloriantes. Contra quos Jaco. iiij. Nũc autem exultatis
in sup̄bijs vestris. Et poeta. Gloria peccati nulla petẽda
tibi. ex. de exces. p̄la. quã sit. ¶ Contra superbiam eorum
scꝫ qui vix alios dignãtur respicere rectis oculis: multũ
debet homo timere a superbia sua ne p̄cipitet ipsuz. Ca
ue semp̄ a teipso. Non est p̄fecta securitas hoĩ: dum est in-
ter inimicos suos. Inimicus vero est caro nostra ⁊ sup̄-
bia nostra. ⁊ ipsam cum demonibus semp̄ est aduersaria
anime nostre. Maiorem ergo timorem debet homo hr̄e
de superbia sua: ne precipitet eum ꝙ de re alia mũdi. Im
possibile est ꝙ homo possit ad gratiam dei p̄uenire sine
sancto timore ⁊ humilitate. quã siquis nõ habet: signuz
est pereundi. Adde hic qđ scripsi. j. in ar. lxxxiiij. in. §. sunt
autem. v. frater egidius. Hic timor ⁊ humilitas facit fle-
ctere caput vsq̃ ad terram sub iugo obedientie. ⁊ quãto
quis plus timet ⁊ humilis est: plus orat. Magnũ autem
est cui datur gratia orationis que ipsam fouet humilita-
tem. Opera autem hoĩs quantũcunq̃ videantur magna
nõ sunt s̄m estimationẽ hoĩs: sed s̄m estimationem dei: ⁊
ideo semp̄ timẽdum est. ⁊ caput coram deo humiliandũ.
Totum meritum ex humilitate filia charitatis procedit.
Greg. Superbia in oculis p̄ncipatur specialiter. ⁊ p̄ima
sibi corrũpit humani generis membra: que initiũ est oĩs
peccati. Eccli. x. Prouerb. xxx. Generatio cui⁹ excelsi sunt
oculi. ¶ ℳ Contra sup̄biam ornatuũ ⁊ vestium. Eccli
xj. In vestitu ne glorieris vnq̃. j. ad Timo. ij. Similiter ⁊
mulieres in habitu ornato cũ verecũdia / ⁊ sobrietate or
nantes se: non in tortis crinibus / aut auro / aut margari
tis / vel veste preciosa. glos. Mulieres dicit ornari in ha-
bitu ornato. i. cum religione ornante eas. Uult enĩ apl's
eas esse ornatas virtutibus. ⁊ cum verecũdia vultus. vt
nõ sint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinib⁹. i.
crispis illis tortis auro ⁊ margaritis. Itez. j. Pe. iij. ibi.
Quarũ nõ sit extrinsec⁹ capillatura aut circũdatio auri
aut indumenti vestimentorꝫ cultus ⁊c. glos. Serico ⁊ pur
pura indute christum videre nõ possunt. Auro ⁊ marga
ritis ⁊ monilib⁹ ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris p̄di
derunt. Et si petrus admonet mulieres coercendas et
moderandas: que excusare possunt cultus suos per ma-
ritos. ar. de ꝯse. dist. v. c. fucare. quãto magis id obserua-
re nefas est virginem cui nulla ornatus sui competit ve-
nia. Luce. xvj. Homo quidam erat diues qui induebatur
purpura ⁊ bysso. glos. interlinearis. Hoc nõ nisi ad inanẽ Uestiũ
gloriam. Grego. in homi. Nemo vestimenta preciosa nisi luxus ar
ad inanem gloriam querit. ⁊ vt honorabilior ceteris vi- guitur.
deatur. ⁊ ꝙ p̄ sola inani gloria fiat res testatur: q: nemo
vult preciosis vestibus vti vel indui vbi a nemine possit
videri. Indutus erat Joãnes pilis camelorꝫ. Matth. iij.
vbi Greg. Nisi cultus preciosus in culpa esset: non tam
signanter diceretur ꝙ diues ĩdutus purpura torquetur
apud inferos. Et Joãnes indutus erat pilis camelorũ.
Deus p̄mis parentibus tunicas pelliceas fecit. Gen. iij.

non sericeas. de pe. dist. j. adam post culpam. post. c. si eat. vbi dicit Ambro. de adam eiecto de paradiso. Statim tunica vestiuit eum/scꝫ deus/pellicea nō sericea. Aug. Fateor: de preciosa veste erubesco. Job. xv. Saccum consui. Jone. iij. Niniuite ⁊ rex vestiti sunt saccis. Et Achab rex indutus est cilitio ⁊ sacco. de pe. dist. iij. achab rex. Vestis velamen est exterius. virtutes velamina sunt anime. de peni. dist. ij. §. romanos. c. sapiens. ⁊. ꝟ. vt cognouerunt. sup illud Jo. vj. Et eū qui venit ad me nō eijciam foras. glos. Supbus meretur foras eijci: qui nihil habet de bono interiore. Joā. viij. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Bern̄. Inueniūt curiosi quo delectentur: ⁊ non inueniūt miseri quo satientur. Cum periculo aie sue acquirunt vnde oculos hominū pascunt. Aug. Ecce oia pulchra sunt cum impijs: ⁊ ipsi sunt turpes. ¶ Accidit ꝙ cuidam regi pbs in barbam expuit. quē cum ministri regis vellent occidere: prohibuit rex. ⁊ quesiuit ab eo q̄re hoc fecisset. qui respondit. ꝙ quū alia loca purpura ornata essent: nō inuenit locum turpiorē vbi spueret. Quod rex audiens cōpunctus est. Bern̄. Ois purpura illusionis est/postq̄ in ea dn̄o illusum est. Jo. xviij. Apocal. xvij. Mulier circūdata erat purpura. Esa. iij. Decaluabit dominus verticem filiarū sion: ⁊ dn̄s crinem earum nudabit. In die illa auferet dn̄s ornamētum calciamentoꝝ et lunulas. Lunula est genus moniliū. ꝓprie sunt auree bulle dependentes ad similitudinē lune. vnde lunulatus lunulis ornatus. Huguitio. Et torques. i. ligamentum tortum/aureus circulus circa colluꝫ a collo vsqꝫ ad pectus descendens. sic dictus quia sicut tortus. ⁊ est ornamentū virorū. vnde torquatus torque ornatus. Hug. Et monilia. Monile vel munile est ornamētū pectoris mulieris. nō hispanarū inmūdarum: quarū plurime maxime plebeie discooperiūt pectus ⁊ vbera. q: muniat pect⁹ mulierum: ne leccatores possint immittere manū in sinū earū. Hug. Et armillas. i. torques. brachiale dextrochirium. ⁊ sunt ꝓprie viroꝝ ab armoꝝ virtute collate. Hug. Et mitras. Mitra est pileum phrygium caput protegens. q̄le est ornamentū capitis deuotarum. Sed pileū virorū est. mitra feminarū. Vel etiam mitra est episcopoꝝ. ex̄ de priuil. vt aplice. li. vj. Hug. Et discriminalia. Discriminalia sunt q̄bus crines diuisi religantur. q: caput a viro discernāt vel crines inter se. Et perichelides. Perichelis. idis. est ornamentū mulierum circa brachia vel potius circa crura: quo gressus earū ornatur. Et murenulas. Murena vel murenula dicitur ornamentū feminarū. quod scꝫ auri metallo lasciuia quadam inflexi ordinis contexitur in similitudinē murene serpentis. qd̄ ad colluꝫ ornandū aptatur. interdum auri et argenti contexitur virgulis. Hug. Olfactoriola. Olfactoriū est vas vnguentarium muliebre: in quo odoramenta gestantur. ⁊ inde olfactoriolum diminutiuū. Et inaures. hec inauris. i. annulus qui i aure ꝑforata olim gestabatur. Et nūc etiā in hispania maxime in frontaria a multis dn̄abus portatur christianis. sed plus a mulieribus saracenoꝝ ⁊ iudeoruꝫ. Et sindones. Sindon vocatur lineū amictoriū feminaruꝫ: quo humeri teguntur. de ꝯse. dist. j. nemo. Et pallia. Pallium est quo ministrantiū scapule teguntur. ne dum ministrant impediti currant. Et linteamina. de conse. dist. j. nemo. ⁊. di. ij. si per negligentiā. Linteum. i. velum. ⁊ inde hoc linteamen qd̄ in lecto sternitur. Et theristra. Theristrum est quoddam genus muliebris vestis subtilis estiualis ⁊ stricte visui peruia. Therias em̄ estas dr̄. ¶ Cōtra talem vanā gloriam vestium. Chryso. Formosum est apparere. formosius est esse. Item Matth. xj. Qui mollibus vestiuntur: in domibus regum sunt. xxj. q. iiij. c. j. vbi Greg. in homil. Nemo autē existimet in luxu atqꝫ studio preciosarū vestium pctm̄ deesse. q: si hoc culpa non esset: nullo modo Joannem dn̄s de vestimenti sui asperitate laudasset. Et nequaq̄ Petrus feminas a preciosarū vestium appetitu compesceret. j. Pe. iij. dicēs. Non in veste preciosa. ⁊ Matth. iij. Joānes indutus erat de pilis cameloꝝ. glos. Seruus dei nō debet habere vestimentū ad decorem vel ad delectationē: sed tm̄ ad tegumentū nuditatis. Contra vestium singularitatem ⁊ extraneitatem: Sopho. j. Visitabo sup omnes qui induti sunt veste peregrina. Contra multitudinem ⁊ magnitudinē vestiū. Matth. xxiij. ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciūt hodie nobiles mulieres: ⁊ quidam vaniglorіosi hispani: q̄ brachia nuda habent: ⁊ pānos longos portant per lutuꝫ supra eorū suppara diabolus equitat: sicut quidā sanct⁹ vidit. vnde versus.

Suppara longa gere si vis os omne tacere.

Contra multitudinē vestium. Jaco. v. ibi. Vestimēta vestra a tineis comesta sunt. iiij. Regū. v. de decem mutatorijs Naaman. Bern̄. Clamant nudi. clamant famelici. et conquerūtur nobis dicentes. Fame ⁊ frigore miserabiliter laboramus. Quid cōferunt tot mutatoria vestiū. vel extensa in particis vel plicata in māticis. Matth. x. ibi. Necꝫ duas tunicas. Hierony. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vestimētum. nō ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat esse cōtentus: sed ꝙ in tunica vestimētuꝫ intelligamus. ne alio vestiti aliud nobis futuroꝝ timore reseruemus. In qua preciositate vestium ⁊ supfluitate multitudine multi religiosi nostri tēporis multum offendunt: ꝯtra eorum statum ⁊ regulam. nam excepto colore/de meliori panno se induūt quo possunt. quū tn̄ fm̄ Chryso. vestis christi de vili panno fuerit more vestium Palestine. Longissimos habit⁹ sub colore honestatis ⁊ cappas ⁊ tunicas deferūt. ⁊ capitia vsqꝫ ad nates. vt q̄ magis est capitiat⁹: magis se reputet. Artificiose ⁊ curiose lutas vestes deferūt ad mundi decorem. Aliqui inter eos singulares ⁊ nimis strictas ⁊ curtas: mūdum similiter aucupantes. quia nō est spūs in vestibus/maxime socijs ⁊ eiusdem professionis viris scandalum facientibus. Contra quos. xlj. dist. quisquis. ⁊. c. parsimoniā. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. deus. ¶ Contra que oia Jo. cassi. in. j. lib. de institutis monachoꝝ egyptioꝝ ait. Sic vestis sit monachi que corpus cōtegat tm̄: ac repellat verecundiam nuditatis: ⁊ frigoris retundat iniuriā: nō que semina vanitatis aut elationis enutriat. iuxta apl'm. ij. Timo. vj. xij. q. j. eps. Habentes autem alimenta ⁊ operimēta his cōtenti simus. i. que corpus operiant tm̄: nō que amictus gloria blandiantur. Ita vilia aut nulla coloris vel habit⁹ nobilitate inter ceteros hui⁹ ꝓpositi viros habeant insignia: ita a studiosis accurationibus aliena: vt nullis prorsus sint affectatis per icuriā sordibus decolorata. Postremo sic a mūdi hui⁹ separentur ornatu: vt cultui seruoꝝ dei in oibus cōmunia ꝑseuerent. quicq̄d inter famulos dei ꝑsumitur ab vno vel paucis: nec catholice per om̄e corpus fraternitatis tenetur: aut superfluū aut elatum est: ⁊ ob id noxiū iudicanduꝫ: magis vanitatis speciem q̄ virtutis ostētans. Hucusqꝫ Jo. cass. Ad hoc optime facit pre. c. quisquis. Et Aug. ad Januariū. xij. dist. illa. Sic ⁊ tu ad quācūqꝫ forte ecclesiā veneris: eius morē serua: si cuiq̄ nō vis esse scandalum: nec quēq̄ tibi. facit ex̄ de sta. mo. recolentes. ¶ Item cōciliū Martini pape. Victu tm̄ ⁊ tegumēto his ꝯtenti sumus. x. q. ij. eps. Item in concilio antiocheno. xij. q. j. eps. tractū de aplo. j. ad Timo. vj. ibi. Habentes autē alimenta ⁊ q̄bus tegamur his ꝯtenti simus. Item in chordis ⁊ cingulis est etiā nedū seculariū sed etiā multoꝝ religiosoꝝ xenodoxia. quū Helias thesbytes zona pellicea ⁊ Joannes ꝓcursor dn̄i vterentur. iiij. Reg. j. ⁊ Matth. iij. Et Franciscus aplicus funē sumpsit grossum asperū ⁊ curtum vsqꝫ ad genua. Sed hodie fratres sui longā chordā vsqꝫ ad terrā lineā albam delicatam ⁊ subtilē multis nodulis ꝯtextam portāt: in ea sicut in alijs suis vestib⁹ delicatis lōgis ⁊ amplis inaniter gloriātes. q: qd̄ ꝓuidit pater eoꝝ ad mūdi ꝯtemptum ⁊ sanctā vtilitatē: ipsi fratres rūt ad vanitatē. ꝯ id ex̄ de excep. pia. j. m̄. li. vj. xlv. di. licet.

¶ Item vana gloria in colore pannoꝝ. Unde et clericis ꝓhibetur color: rubeus ⁊ viridis: ⁊ vestis virgata ⁊ partita. ex. de vi. ⁊ hone. cle. clerici. ij. ⁊ in clemen. e. c. qm̄ qui abiectis. Color autē candidus aptus est religiosis monachis albis ⁊ clericis. Unde Sap. vij. Candor est lucis eterne. Bern. Candor est lucis sapientia. ⁊ candidā opꝫ esse animā in qua ipse sedere elegerit. ⁊ vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Mat. xvij. Mar. ix. ⁊ Luce. ix. Et angelus apparuit coopertus stola candida. Mar. vlti. simile Matth. vlti. qui color sanctitatem designat: innocentiā ⁊ puritatem. de cōse. dist. iiij. post baptismū. xxx. q. v. femine. Et ꝙꝙ Benedict⁹ dicat in regula, Monachi non disputent de colore. intelligo de honesto nigro albo vel griseo. Bene em̄ habent disputare ⁊ cauere de inhonesto colore. vt iuribus pre. ¶ Superbia etiā in capillis que maxime est in mulierib⁹. Esa. iij. Decalcabit dn̄s ⁊c. Accidit Parisius in generali processione ꝙ simia cuidā dn̄e peplum abstulit corā oībus cum adulterinis crinibus quos deferebat. que remāsit turpis ⁊ decalua ta. Capilli aūt mulieribus pro velamine dati sunt. nō ꝑ gloria. j. ad Cor. xj. glos. Ad hoc habet velamen mulier: vt se reā agnoscat ⁊ subditam. xxxiij. q. v. mulier. De supbia in crinibus Absalon in quibus quercui adhesit. ij. Regū. xiiij. vbi d: ꝙ capilli capitis sui ponderabāt. cc. siclis pondere publico. ⁊ xviij. de quercu. Genuēses ⁊ Veneti ⁊ Cathalani gloriātur in eis. j. ad Timo. ij. Non in tortis crinib⁹. glo. Superbus habitus nō impetrat nec recta facit de se credi. Legitur de germano beati Bernardi fratre in clarauallē ꝙ noluit videre sororem nobilem suā ornatam: dicens ꝙ erat rete diaboli. que in verbis contrita fuit: dicens ꝙ parata erat facere quicqd sanct⁹ Bernardus germanus eius mandaret. ad quā veniens mādauit ei vt nunꝙ supbum habitū portaret. que ita mutata est. vt hoīes inde mirarentur. ¶ De supbia lecti. Amos. vj. Ue qui dormitis in lectis eburneis. Lectus christi vbi cubuit crux est. ibi cubauit ibi dormit in meridie. ſm Bern. Can. j. Aug. Lectū suū dimisit christus discipulis suis. quicūqꝫ vult cum illo iacere ⁊ quiescere in lecto isto moriatur in cruce. Esa. xiiij. Subtus te sternetur tinea ⁊c. glos. interlinearis supple quū prius haberes pallia auro gemmisqꝫ distincta. Qui modo nō sustinent pulicem: quo tūc sustinebunt vermē immortalem? Esa. vlti. Mar. ix. Uermis eoꝝ non moritur. Non tamen erunt in inferno vermes materiales: sꝫ vermes conscientie dānatos in perpetuū cruciātes. de qbus legitur Esa. lxvi. ⁊ Bern. Nō metuat vermem qui nō moritur: cui mortuus est vermis: vnde ille morit. ¶ De superbia in multitudine equoꝝ ⁊ eoꝝ apparatu. Deutero. xvij. d: de rege. Non multiplicabit sibi equos. ⁊ Zacha. x. ibi. Et posuit eos quasi equos glorie sue in bello. ⁊ j. Et confundentur ascensores equorum. Et. xij. Percutiam omnem equū in stuporem: ⁊ ascensorem eius in amentia. glos. Ut qui viderint percussos: stupeant. ⁊ ascensores pre sui magnitudine periculi vertantur in amentiam. Esa. xxxj. Ue qui descendunt in egyptū ad auxilium in equis sperantes. In asina ascendit Hierusalem dn̄s. Zacha. ix. Matth. xxj. Marci. xj. Luce. xix. ⁊ Jo. xij. Chryso. Uis cognoscere mansuetudinem venientis? considera speciem aduentus eius. Non sedet in curru auro purpura fulgenti. nec ascēdit sup feruidū equū discordie amatorem. non habet in circuitu splendentes gladios aut ornamenta terribilia armorum: sed ramos florentes, testimonia virtutis ⁊ pietatis. ¶ In festo palmarum quū quidam magnus archiepiscopus de Francia in sua ecclesia predicasset de ista asina in qua illa die dn̄s equitaret: ⁊ finito officio rediens domum equitaret magnum ⁊ grossum ⁊ pulchrum palafredum: quedam paupercula vetula arripiens frenū eius dixit ei. Dn̄e: erat ne talis asina quā christus equitauit sicut iste equ⁹ vester? At archieps erubuit: ⁊ recessit. mente pertractans quia incepit Jesus facere ⁊ docere. Actuū. j. ⁊ Jo. xiij. ibi. Exemplum em̄ dedi vobis. Et ſm Grego. Magis mouent facta ꝙ verba. Ad hoc. viij. q. j. vereor. cum. ij. c. seq. Bern. Intolerabilis est impudicitie vbi sese exinaniuit maiestas. impletur vermiculus ⁊ tumescit. Esa. xxx. dixit' mali. Ad equos cōfugiemus. ideo fugietis. ⁊ super veloces ascendemus. ideo velociores erunt qui persequēturvos. ps. xix. Hi in curribus ⁊ hi in equis. ¶ De supbia i familia multa. Eccle. v. Ubi multe sunt opes: multi ⁊ qui comedent eas. Ista fuit superbia Dauid populum numerantis. ij. Reg. vlti. Et gladius dn̄i deseuit in populū. Unde Gratianus. Qui de numerositate sue gentis superbiuit: iure in eius diminutione punitus est. j. q. iiij. §. his ita. ℣. Item dauid. quia in multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paucitate plebis ignominia principis. Prouer. xiiij. ⁊ pre. ℣. Item dauid. Seneca. Mel musce sequūtur. lupi cadauera. frumēta formice. predam sequitur turba ista: non hominē. Aug. In vnū amatores temporalium fecerunt ea membra sua. vnde solent dicere se comedi: quū bona eoꝝ comedūtur. iuxta illud ps. lxxviij. Quia comederunt Jacob. ¶ De supbia cōuiuioꝝ. In hoc apparet ꝙ magni ⁊ diuites inuitantur: ⁊ pauperes relinquūtur. contra illud Luce. xiiij. Quū facis prandium aut cenam: noli vocare amicos tuos ⁊c. ⁊ j. Uoca pauperes ⁊c. Seneca. Non magno constat nobis: sed ambitio. Hester. j. Bibebant autem qui inuitati erāt poculis aureis. Luce xvi. Et epulabatur quotidie splendide. Splendor iste attenditur circa fercula artificialiter preparata: circa vasa aurea ⁊ argentea: circa supellectilia candida: circa superflua luminaria: ⁊ circa seruorum ministeria. Eccle. ij. ibi. Cyphos ⁊ vrceolos. ¶ De lautis cōuiuijs. xxxv. di. ecclesie pricipes. xliiij. di. comessationes. Esa. v. de peni. di. ij. si em̄. vltra. v. colum. ℣. petrus. ibi. Et suadent in luxuria cithorum. Cithara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinū in cōuiuijs vestris. ¶ De superbia edificioꝝ. Esa. v. Ue qui cōiungitis domū ad domū. Hiere. xxij. Qui dicit. Edificabo mihi domū latam ⁊ cenacula spatiosa. Qui aperit sibi fenestras ⁊ facit laquearia cedrina: pingitqꝫ synopide. glos. i. christi sanguine. Nūquid regnabis: quoniā cōfers te cedro? Item ibidem. Ue qui edificat domum suam in iniustitia: ⁊ cenacula sua nō in iudicio. Amos. v. Detestor ego superbiam Jacob: ⁊ domos eius odi. ⁊ j. Percutiet domum maiorem in ruinis. facit. xij. q. ij. gloria. ℣. multi. Christus in presepi ⁊ in stalla iacet. Luce. ij. quia in diuersorio iacuit vt doceat nos in hoc mūdo diuersoria nō palatia fabricare. Philosophus. Cōmorandi nobis natura diuersorium: nō habitandi dedit. Et Chryso. In luteo presepi christus ponitur: nō auro nec argento. aurum et argentum imitetur gētilitas: christianitas illud presepe luteum. xij. q. ij. gloria. ℣. multi. Sancti antiqui in cauernis terre habitabant. Hebr. x. ⁊ in casulis. Heb. xj. ¶ Legitur de eremita qui habebat hospitiolum ad modum sepulcri. ⁊ quū imperator ad eum veniens quesiuisset cur hospitiolum suum cōmensurasset sepulcro sui corporis. respondidit. Sufficit h hoī mortuo. ⁊ addidit. Melius prosilitur in celū de tugurio ꝙ de palatio. Unde Hiero. de paula. Nolebat (inquit) in his lapidibus mortuis expensas ponere. sed in viuis lapidibus. i. pauperibus. ex quibus magni regis ciuitas extruitur. Abacuc. ij. Lapis de pariete ⁊c. Hiero. Sic edificant quidam quasi semper victuri. sic autem comedunt ⁊ bibunt quasi cras morituri. dicentes. Bibamus ⁊ comedam⁹: cras em̄ moriemur. de peni. dist. ij. si em̄. vltra. v. colum. ℣. petrus. ij. Cor. xiiij. Eccle. v. Esa. xxij. Amos. iij. Percutiam domū estiualem. Matth. xxiiij. Et accedunt ad eum discipuli eius. vt ostēderent ei edificationes templi. Ipse autem respondens dixit eis. Uidetis hec omnia? Amen dico vobis: nō relinquetur lapis super lapidem: qui non destruatur. Amos iij. Percutiam domū hyemalem. Hiero. loquēs de Hilarione. Estus ⁊ pluuias breui tuguriūculo declinauit. qd̄ iunco ⁊ cortice texerat. extructa deinceps breui cellula ab

Equorū affluētia

Amplitudo familie.

Cōuiuiorū apparatus.

Supbia domorū structura.

pulcher: qui imitatur pulchrum. Ille est nobilis: qui imitatur nobilem dñm Jesum christum ⁊ dominū deum nostrū. ¶ Septimū est erubescentia: maxime a vitijs ⁊ peccatis. Eccli. xlj. Erubescite a patre ⁊ a matre de fornicatione. Nobilitas carnis solet esse bonis stimulus probitatis. Unde Hiero. Nobilitas quadā necessitate adstringit hoiem: ne a maioꝝ probitate degeneret. Aug. Nobilitas sola est animū que moribus ornat. Quū quidā pater tentaretur a muliere de turpitudine: ait ei pater. Cōmisceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quō possem⁹ propter transeuntiū erubescentiā? Dixit ei pater. Si homines erubescis de vitio: multo potius deum presentem omnia contuentem. Sap. j. erubescere debes. Amb. Verecūdia ingenuos prodit natales. lxxxvj. di. nō satis. ℣. cōsideranda. Constantinus. Vincere hostes virtus est populoꝝ. vincere vitia virtus est animoꝝ. ¶ O Vera nobilitas christiana est. Primo quia sumus filij dei. ⁊ hoc ꝑ creationem. Actuū. xvij. xxix. q. vlti. omnibus. Ipsius em̄ ⁊ genus sum⁹. Esa. lxiiij. Tu dñe pater noster es: nos verolutum. tu fictor noster: ⁊ opera manuū tuaruꝫ omnes nos. Et in hoc sumus ei⁹ filij chari. Secūdo per grām adoptionis. Vñ. j. Jo. iij. in pn. Videte qualem charitatē dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ⁊ simus. ps. lxxxj. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omēs. j. Jo. iiij. In hoc manifesti sunt filij dei ⁊ filij diaboli. omnis qui nō est iustus: non est ex deo. ⁊ de hoc de pe. dist. j. §. hoc idem. ℣. item vt christus ait. ⁊. ℣. qui natus. ⁊ per hoc sumus filij chariores. Tertio per gloriam, ratione adeptionis hereditatis eterne. Joā. viij. Roma. viij. Si filij: ⁊ heredes. Gala. iiij. Et in hoc erimus filij charissimi. Eph. v. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Contra carnis nobilitatem ex de preben. c. penulti. §. nos ergo. Attēdentes ꝙ nō generis sed virtutum nobilitas viteqꝫ honestas gratuꝫ deo faciunt ⁊ idoneum seruitorem. Ad cuius regimē nō multos ꝓm carnem nobiles ⁊ potentes elegit: sed ignobiles. Matth. iiij. ⁊ pauperes. ¶ Fatuū est de libertate

Libtas corporis superbire. quū corpus sit seruus maleuolus. et ideo tortura ⁊ compedibus dignū. Eccli. xxxiij. Ambro. Apud dñm libertas ⁊ seruitus equa lance appendūtur. de hoc. xxix. q. j. oibus. Hiero. Apud dñm nō dñs potior: nō seruus deterior. Colos. iij. ibi. Ubi nō est masculus ⁊c. ⁊. j. Seruus ⁊ liber. ¶ Fatuū est etiam de bonis anime naturalibus supbire. in quibus infideles nobis cōmunicant. quia bona illa potest quis habere ad bonū ⁊ ad malum. sicut patet in lucifero. de peni. di. ij. pncipium. Bern. Si in professione religionis callidi es ingenij: viget aūt premiū in intellectu. instrumenta sunt tam vitioꝝ ꝙ virtutum. Et quia ipsum ingenium donū dei est. vt dicit de se Augu. in. ix. lib. confessionū. ¶ Stolidum est etiam de diuitijs superbire: per quas incidit laqueuꝫ diaboli: et in desideria multa ⁊ nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas radix omniū maloꝝ. xlvij. dist. bonoꝝ. de peni. di. ij. §. expressis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiā superbire de potestate quū scriptum sit. Sap. vj. Potentes potenter tormenta patientur. viij. q. ij. illud. ¶ Fatuum etiam superbire de gratia humana. Prouerb. vlti. Fallax gratia. ad Gala. j. Si hominibus placerem seruus christi nō essem. xlvij. di. c. vlti. in fi. ¶ Fatuum etiam est supbire de gloria huius mundi. Esa. xxviij. Erit flos decidēs glorie. Eccli. x. Ois potētatus vita breuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus imposuit sibi duo diademata vna die. ⁊ tertia die mortu⁹ est. ¶ Sūma etiā vesania de scientia superbire. Eccls. j. Qui addit scientiam addit ⁊ laborem. De scientia superbire, est de lumine occecari. xlix. distinc. hinc etenim. ℣. albuginem. Augustin⁹. Tumor meus claudebat oculos meos. ¶ Fatuum est etiam de virtutibus superbire. hoc est enim. de medicamine vulnerari. Gregorius. Qui de virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento vulneratur.

¶ De superbia clericorum.

De superbia clericorū que multuꝫ in eis timenda est. q: multas occasiones superbiendi habent. Et vna quia nō laborāt sicut ⁊ alij seculares. q: acidiosi sunt cōmuniter ⁊ otio torpentes: edentes ⁊ bibentes ⁊ dormientes: ⁊ nugis ⁊ rumoribus vacātes. ps. lxxij. In labore hoim nō sunt ⁊c. ⁊ post. Ideo tenuit eos supbia. Nam labor humiliat. ps. lxxxvij. Et in laborib⁹ a iuuentute mea. Et sequit. Humiliatus sum ⁊c. Alia occasio, reuerentia q̄ exhibet eis sicut ministris christi. Vñ dñs ꝯtemptū eoꝝ suum reputat. Luce. x. Qui vos spernit. viij. q. j. qui vos spernit. xxj. di. in nono. Prouer. vj. Odit deus oculos sublimes. i. clericos q̄ sunt lumen eccl'ie. xciij. dist. diaconi. ij. sublimes. i. supbos. Humilitas em̄ multū eis cōpetit. q: sunt ministri christi ⁊ ecclesie. lxxxj. dist. ministri. glos. sup illud ps. xxxiij. Iuxta est dñs ijs qui tribulato sunt corde: ⁊ humiles spū saluabit. Altus quidem est dñs. sed vicinatur humili ⁊ nō se erigenti. Ipsi aūt debent abluere sordes spūales hoim. vñ habent se humiliare cū christo. Jo. xiij. Ideo summ⁹ minister seruuꝫ seruoꝝ se vocat. j. q. iij. saluator. in ti. ⁊. c. seq. in ti. ⁊ ex in ꝓhemio decre. Greg. ⁊c. ⁊. vj. li. ⁊ in clemen. Et nihil in ceruice p̄lati clarius splendet q̄ humilitas. c. di. cōtra morem. Sed ad hec rñdent quidā ꝙ humilitas exterior nō est necessaria: sed interior. q: dicat dñs Mat. vj. Discite a me ⁊c. ⁊. j. ⁊ humilis corde. Sꝫ ad hoc rñdet ꝙ ex cordis humilitate vera nūq̄ ꝓcedit supbia exterior: q: bona arbor bonos fruct⁹ facit. Matth. vij. Et ꝙ sit necessaria etiā exterior humilitas: patꝫ expsse. de pe. di. ij. c. j. ibi. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioribus officijs subdat: ⁊ ministerijs indignioribus tradat. ⁊. l. di. vt cōstitueretur. ibi. Ut desperatione tpalis altitudinis medicina maior ⁊ verior esset humilitatis. ⁊. c. siquis diaconus. ibi. Nec cōpunctio humilitatis. ⁊ de pe. di. iij. sicut achab. ibi. Nōne vidisti humiliatū Achab corā me? ⁊ ps. xxxiiij. Humiliabā in ieiunio aiam meā. ⁊ ꝑ actus exteriores iudicatur qualitas mētis. xlj. di. §. si. Item speculū sunt ⁊ exemplū totius eccl'ie. Unde tale exemplū debēt dare alijs. s. exempla virtutū oim. q: hoies interiora nō vident. Vñ j. Pe. vlti. Forma facti gregis ex animo. xcv. dist. esto. Sicut em̄ nō pōt esse hortator viduitatis q̄ cōiugia frequētauit: ita nec humilitas q̄ actus supbie ostērauit. ar. xxvj. di. vna. Item q: ab oi spetie mali debēt abstinere. ꝓm apostolū. j. ad Thessa. vlti. ex de vi. ⁊ ho. cleri. ab oi. ⁊ de simo. audiuim⁹. ⁊. j. q. j. emendari. Illud autē qd̄ supra dicit de cordis humilitate, ideo dicit dñs: q: ois virtus vera est in aio. xxxij. q. v. de pudicitia. q: est qui se humiliat. Eccli. xix. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxiij. Ve vobis. ¶ Ad illud qd̄ secūdo dicūt clerici, ꝙ pūt hr̄e hmōi pulchritudines exteriores ⁊ ornat⁹ ꝓm modū ꝑsone sue. facit qd̄ no. xxj. q. iiij. in sum. sed. c. j. illius q̄stionis ꝯ. Respōdendū est ꝙ quāto q̄s maior est: magis se humiliare. Eccli. iij. debet. sicut christus q̄ dixit. Lu. xiiij. Recūbe in loco nouissimo. ¶ Contra illud qd̄ dicūt tertio se debere ꝯformare cum illis inter quos viuūt ꝑ illud. c. xij. di. illa. sed talis carnalis ꝯformatio ꝯ apl'm est. Ro. xij. Nolite cōformare huic seculo. Cōformatio em̄ semꝑ dꝫ fieri circa bonitatē ⁊ bonos. xvj. q. j. sic viue. ¶ Ad illud qd̄ dicunt clerici, ꝙ talia faciunt ꝑpter honorem eccl'ie. dicendū ꝙ non est honor ecclesie pompa mūdi ⁊ gloria. quia nō honoratur christ⁹ coloribus ⁊ carnalibus pulchritudinibus: sed moribus ⁊ virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. sub. c. gloria. et ps. xliiij. Gloria filie regis. i. ecclesie ab intus. i. in ꝯsciētia pura. xj. q. iij. inter verba. Bern. ad Eugeniū. Totum adscribitur honori. nihil deuotioni. Hiero. Non reuera vestis sed mundiria mentis ornatum facit clericum. Nec debēt clerici de humili veste ⁊ alijs actibus christo cōformib⁹ erubescere. xlj. dist. parsimoniā. Bern. Grata ignominia crucis. sꝫ ei q̄ crucifixo ingrat⁹ nō est. Lu. ix. Qui me erubuerit: hūc filius hois erubescet. Et potius de contrario

debent verecundari. Aug. De preciosa veste erubesco. nec
enim decet hanc professionē contra talem honorē. Jac.ij.
Si introierit vir aureū annulū habēs in veste cādida zc.
Et Greg. contra tales. Decorari pallio volumus forsan
moribus indecori.c.di.cōtra morem. Quū Moyses ana
chorita ordinatus esset a patriarcha z alba indut⁹ait ei
pater. Ecce candidus es. Respondit Moyses. Numquid
abintus: q.d. albedo exterior non facit quem album inte-
rius. Vñ phariseis hypocritis christus ait. Mat.xxiij. Ve
vobis scribe z pharisei qui similes estis sepulcris dealba-
tis zc. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamꝙ̄
non vtantur. ſm Apostolū.j.Cor.vj.xxxiij.q.v.ſm. Respo
det Greg. in homil. Nemo vult preciosis vestibus indui
vbi a nemine possit videri. Item christus omnem talē glo
riam exteriorem precepit. Jo.v.in fi.contēni. Aug. Omia
temporalia contēpsit homo deus: vt ab hominibus contē
nenda esse monstraret. z omnia aduersa sustinuit: vt susti-
nēda doceret. ¶ Contra superbiam prelatorum satis su-
pra tetigi z declaraui in ista.ij. parte in prin. §. postꝙ̄.in.x.
ar.z.xlix.§.o preciosa. Precipit etiam Deutero.xvj. ꝙ non
eleuetur cor regis in superbiam. Eccli.xxxij. Rectorem te
posuerunt. noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex illis.
xcv.dis. ecce ego. ibi. Sed oderūt hoc superbi sacerdotes.
Matth.xviij. Nisi conuersi fueritis. interlinearis glos. A
vestra eleuatione z indignatione: in qua modo estis/ſm
Hilarium. Ad hoc.l.dis. quicūꝗ. Imitentur christū: cuius
claues tenent. Esa.liij. ibi. Nouissimū virorū. Ber. Quid
magis admirandū: quid amplius detestandū: quid gra-
uius puniēdū: ꝙ̄ ꝙ videmus filium dei summū in regno
angelorū: nouissimū factum in regno hominū? Apponat
magnificare se homo super terrā. ps.ix. Ber. Quū enim
inquit indifferēter persone humilitas sit quedam turris
fortitudinis a facie inimici. ps.lx. nescio quo pacto maior
in maioribus/z clarior in clarioribus comprobatur. Sed
perpauci sunt qui in dignitate cor ad humilitatem incli-
nent. quod ptz in libris Regū. vbi de tot regibus Israel
nullus excelsa abstulit. Contra quos Ber. Intuere quo-
modo incedūt nitidi exterius: z ornati circūamicti varie-
tatibus: tāꝙ̄ sponsa procedens de thalamo suo. Et si quē-
piam taliū repente eminus procedentem aspexeris: spon
sam potius putabis ꝙ̄ sponse custodem.i.ecclesie. Joā.iij.
z ex̄ de transla. inter corporalia.§. sed nec illud. z de renū.
nisi.§. verum. ¶ R Superbia autem claustraliū princi
Claustralium supbia quadruplex. paliter quadruplex reperitur. Prima est eorū qui sapien-
tes se credunt. cōtra id.j.Cor.j.xlix.di.c.j.℣. albuginem. z
ideo se sensu suo se regere volunt: z esse proprie volunta-
tis. Bern. Quantūuis prudens videatur esse: dimittēda
est z abijcienda iactātia. si enim admittatur superbia: pri
ma die qua incipit habitare/incipit leges dare. Prouer.
xxvj. Vidisti hoiem sapiētem sibi videri: magis illo spem
habebit stultus. ex̄ de cōstitu. ne innitaris. Tales inflexibi
les sunt. Greg. Superba mens ad ea que nō appetit nul
lis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit spō
te etiā cogi querit. Et hec species maxime in nouitijs pe-
riculosa est. Bern. Nouitium incipientē sapientem diu in
monasterio persistere posse impossibile est. Stultus fiat:
vt sit sapiens. z hec omnis sit eius discretio: vt in hoc nul
la sit discretio. z hec ois sit eius sapientia: vt in parte nul-
la sit. ¶ Secūda est eorum qui despiciūt seculares z pec-
catores: credentes se inquinari ex consortio eorū. similes
iudeis de quibus legitur Joā.xviij. ꝙ non introierunt in
pretorū: vt non contaminarētur. Timebant se inquinari
cohabitatione gentiliū: z non timebāt inquinari sangui-
ne christi. Idem fuit de Simone phariseo abominante
Magdalenam: z murmurante cōtra christū qui se ab ea
permittebat tangi. Luc.vij. z.xv. de phariseis murmuran
tibus contra christū. qui peccatores recipiebat z mandu
cabat cū eis. Hiero. Recedite (inquiūt) polluti: recedite:
abite. nolite eos tangere: nobiscū nolite cōmunicare. Ta
lis loquela non illuminat cecū: non sanat egrotū: non cu-
rat infirmū: sed magis occidit atꝗ in desperationem pe-
ricli: tantem mittit.xlv.dist. recedite. de hoc etiā.j.q.iiij. ho
mini.xxiij.q.iiij. in primis.xi.c. vsꝗ ad.§. est alia. Deutero.
xxiij. Non abominaberis idumeū. Tales non attendūt
ꝙ frequēter quis in seculo ducit vitam religiosam: z in re-
ligione secularem. Ambro. in hexameron. Mutat merita
hominū qualitas actionum. z quidam in meliori ordine
deteriores sunt: z alij sortem exterioris habitus bene vi-
uendo transcendūt: z alij superioris loci meritū non exe-
quendo diminuunt. ad hec.xl.dist. non est facile. z.c. nō lo
ca.c. quelibet.c. adā. ¶ Sancto Paphūtio oranti cui san-
ctorū similis esset: responsum est primo ꝙ cuidā sympho-
niaco qui querebat victum arte cantandi. quem quū Pa
phūtius inuenisset: z quesisset cui⁹ meriti esset apud deū:
respōdit se nihil meminisse fecisse apud deum: nisi ꝙ ipse
quū latro esset: latronibus violare volentibus mulierem
quā ceperant/restitit: z eam eripuit. Et alio tempore quū
mulier lamentaretur per desertū ꝙ filij eius in captiuita
te tenerētur: ipse errantem reduxit ad refectionem: z de-
dit ei.ccc. solidos qbus redimeret maritum z filios. Ite-
rum orauit Paphūtius cui similis esset. cui respōsum est
ꝙ primario vici huius qui est in proximo. Quūꝗ inqui-
sijsset de vita eius: dixit se coniugatū/sedantē lites/hospi
talem/q non cognosceret vxorem nisi causa prolis/nō le-
dentē famulos aut agros aliorū. quoꝝ vterꝗ inductione
Paphūtij in deserto in vita anachoritica mortu⁹ est. Ite-
rū dictū est Paphūtio ꝙ similis erat cuidam negotiato-
ri venienti ad se. q similiter in deserto remansit. ¶ Tertia
species est illorū qui in ordine volūt habere diuitias z ho
norē quem in seculo nō habebant. de qbus Aug. Non eri-
gant ceruices cōtra socios intus: qbus foris accedere nō
audebant. Inflantur z abundant in cenobio: qui viles z
inopes erant in seculo.xij.q.ij. gloria. ¶ Quarta species
est illorū qui in claustro gloriātur de diuitijs quas in mū-
do habebant: vel monasterio cōtulerunt. de hoc.j.q.ij. nō
est meum. ¶ S Nunc dicendū est de quibusdam vitijs
que ex superbia procedunt. Et notandum ꝙ ſm beatum Supbie gradus duodeci.
Bern.xij. sunt gradus superbie. qui sunt/Curiositas. que
queritur z disceptat de ijs que non expediunt. ex̄ de re iu.
abbate sane.§.fi.lib.vj. In superuacuis rebus noli scruta
ri multipliciter: z in pluribus eius operibus non eris cu-
riosus. Eccli.iij. Illuditur curiositas humana: quādo id
appetit impudēter scire qd nulla ei ratione cōpetit inue-
stigare.xxvj.q.v. nec mirum. Leuitas. que cito credit.xj.q.
iij. in cunctis. Inanis letitia. Jac.iiij. Nunc autē exultatis
in superbijs vestris. Jactantia. laus ppria.xx.q.iiij. omis
iactantia.xj.q.iij. si quis. Singularitas. vt appareat.xlj.
dist. quisquis. Mat.vj. Arrogantia. de qua vide.xlvj. dist.
c.j.z.xlviij.dist.§.j. Presumptio vel reputatio. que de se re-
net quod non est: z presumit quod non potest: z quod nō
scit. Eccli.xviij. Vidi presumptionē cordis eorum: quoniā
mala. Peccati defensio simulata. de peni.dis.j.§. hec ergo
secreta.℣. item taciturnitas. Confessio. vbi aūt regnat hy
pocrisis: ibi humilitas esse non pōt. de pe.di.j.§. hec ergo.
℣. itē taciturnitas. Rebellio.lxxxj.di. si quis. Peccandi li-
bertas. ac si non sit deus qui puniat z dominus. Exo.xx.
Ego sum dominus zelotes.j.q.iiij.§. contra dn̄s. Peccan
di consuetudo. que in profunda malorū venit: z non excu
sat.xvij.di. nec licuit. ex̄ de simo. cum in ecclesie. cum.c. pre.
¶ T Ad hos gradus addo alium superbie. scz irreue-
rentiam. que ex fonte superbie magne procedit. De qua Reuerētia qbus impendenda.
sciendum est ꝙ irreuerentia est honorem non exhibere ei
cui debet. Sunt autem quatuor principalia quibus reue
rentiam debemus. scz deo/angelo/rebus deo cōsecratis/
z prelatis ecclesie. Deo. vt corā eo q vbiꝗ est peccare erū-
bescamus: z bona strenue agamus. Sapiēs in versiculis.
Quū quid turpe facis: quod me spectante ruberes:
Cur spectante deo non magis ipse rubes?
Boetius Seuerinus in fine quinti libri de consolatione
phie. Magna nobis (si dissimulare nolum⁹) indicta est

probitatis necessitas: quū oīa agamus ante oculos iudicis cuncta cernentis. xxviij. q. ij. perniciosam. De reuerentia ad angelum. Bern. In quouis diuersorio. in quouis angulo reuerētiam habe angelo tuo semper adstanti. ps. xxxiiij. Montes in circuitu eius. i. angeli. Hiero. Nec audeas eo presente: quod me presente nō audes. De reuerētia sacris locis. Geñ. xxviij. Q̄ terribilis est locus iste. ⁊ ar. j. di. ius publicum. ⁊ de cōse. dist. j. c. j. vide quod no. de conse. dist. ij. institutio. Sed sunt quidam homines in hoc demonibus nequiores: quibus locus corporis dominici ⁊ reliquiarum sacrarū in ecclesia est terribilis. ipsi tamen ibi feda ⁊ inhonesta attentare ⁊ perpetrare nō formidāt. contra quos. j. Macha. iij. legitur de Heliodoro inuadēte depositū in templo. cui apparuit equus terribilis: terribilem habens sessorem. de hoc ex̄ de reli. ⁊ ve. sanctoꝝ. per totum. ⁊ de immu. eccle. c. decet. lib. vj. ⁊. xvij. q. iiij. §. sacrilegiū. ex̄ de adul. significasti. Hominibus etiam reuerentia facienda est. j. Pet. ij. Omnes honorate. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ⁊. j. Regem honorificare. ix. di. neq;. Et cōscientie. Bern. Conscientie tue debes honorem: corā qua peccare erubescas. Eccl̄i. x. Fili in mansuetudine serua aiam tuā: ⁊ da illi honorem ꝯm meritum suū. Peccātem in animā suam quis iustificabit? ⁊ quis honorificabit exhonorantem animā suam? Immo nec serui sunt inhonorandi nec contemnendi: maxime propter naturam diuinam nobiscū vnitam. Matth. xviij. Videte ne contēnatis vnum ex his pusillis. Eccl̄i. vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Cyprianus. Qualem cupis erga te deū esse: talis ⁊ ipse sis circa seruum tuū. Seneca. Cum inferiore sic viuas: quemadmodū superiorem vis tecū viuere. facit. ij. q. vj. qui se scit. ij. xxij. q. vj. iniquum. ix. di. neq;. ⁊ expressius. lxxiiij. dis. quorūdam. ibi. Et ideo q̄ tales erga subiectos nostros debemus existere: quales nos (si subiecti fuissemus) nostros vellemus esse prepositos. xcv. dist. esto. xxij. q. v. de forma. Pauperes etiam honorandi sunt. Greg. Pauperes nō sunt despiciendi vt egeni: sed exhorandi vt patroni. Domini etiam honorādi sunt a seruis ⁊ subditis. j. ad Coꝛ. xiij. Omnis aīa ⁊c̄. ⁊ ex̄ de cēs. omnis. Rom̄. xiij. Cui honorem honorem. Rom̄. xij. Honore inuicem preuenientes. Senes etiam boni honorandi sunt. Threñ. iiij. Facies senum nō erubuerunt. ⁊ post. Neq; senum misereri sunt. Sap. ij. Nec veteranū vereamur. Leuit. xix. Coram cano capite consurge: ⁊ honora personam senis. j. ad Tim̄. iiij. Seniorem ne increpaueris. ij. q. vij. paulus. Seneca. Cum veterano parcius agendum est. Viri similiter honorandi sunt ab vxoribus. j. Pet. ij. ⁊ econuerso. vt ibi. Hiero. Non de pede: sed de costa mulierē formauit: n ea viro contēneretur. nec de capite: ne ei dominaret. de hoc. xxiij. q. v. cū caput. ⁊. c. vlti. Honorandi sunt parentes spirituales. Eccl̄i. vij. Honorifica sacerdotes. Heb. vl. Obedite prepositis vestris. j. ad Timo. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore honorētur. Threñ. iiij. Nō addet vt respiciat eos. Facies sacerdotū non erubuerūt. glos. Notandū ꝙ supra sacerdotes quasi homicidas notat. ⁊ hic separantur a facie domini q̄ non detulerunt eis. Q̄uis enim mali sunt: non sunt contēnendi. sed ille in illis colendus est ⁊ honorādus: a quo missi sunt. Et alia glos. Nota terribile contra contēnentes sacerdotes: ⁊ cōtra facies eorū non erubescentes. i. illis monentibus ⁊ iubentibus a secularibus nō cessare. Ad hec. xix. di. ꝯm. ij. q. j. non quales. xxj. di. in nouo. Honorādi quidē sunt ꝑpter dignitatem. maxime quā scʒ trāssubstantiandi habent in sacramento altaris. j. q. j. multi. quam nō habent angeli. Honorandi etiā sunt parentes carnales. Exo. xx. Honora patrē tuum ⁊c̄. verbis scʒ ⁊ beneficijs. Hiero. Honor in scripturis non tam in salutationibus ⁊ verbis q̄ in collationibꝰ munerū sentitur. ad hec. xxxj. q. j. quomodo. j. ad Timo. v. Qui suorū maxime domesticorū ⁊c̄. xlvij. dist. ꝯ. necesse. de hoc plene. Eccl̄i. iij. Unde ibi sup illo verbo, Maledictio matris eradicat fundamenta. Geñ. ix. glos. Cham nuditatem patris irrisit. xxvj. dist. in scripturis. ⁊ semen suū in seruitutē perpetuā dānauit. xxxv. di. sexto die. ij. Reg. xv. xvj. xvij. ⁊. xviij. Absalon Dauid de regno expulit: ⁊ concubinas eius incestauit. sed morte cōdignas penas luit. iiij. Reg. ij. Helisei caluitium pueri Bethel irriserunt. et duo vrsi. xlij. de eis lacerauerunt. primum Geñ. ix. secūdum. ij. Reg. xviij. tertium. iiij. Reg. ij. Prouerb. xix. Qui affligit patrem ⁊c̄. ⁊. xxviij. Qui subtrahit aliquid a patre ⁊c̄. et xij. q. ij. qui abstulerit. Eccl̄i. iij. Honora patrem. Exo. xxj. Qui percusserit patrē aut matrē: morte moriatur. Tob. iiij. Honorem habebis matri tue ⁊c̄. Non honorantes parentes anathematizat conciliū gangrense. xxx. di. c. j. Ad hoc etiam. lxxxvj. dist. non satis. ꝟ. est probanda. ⁊. xcvj. di. in scripturis. in fi. Et notandū ꝙ sicut tenemur prouidere necessaria parētibus carnalibus: ita ⁊ spūalibus. Mat. x. Dignus est mercenarius mercede sua. xij. q. ij. quicūq;. ij. Timo. ij. Laborantem agricolam ⁊c̄. Gala. vj. Communicet autē is qui catechizatur ⁊c̄. xiij. q. j. §. his ita. Unde super pre. verbo apl̄i. j. Timo. v. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur. glos. A subditis. vt eis spūaliter obediant: ⁊ temporalia eis ministrent.

¶ Articulus. lxxvij.

Postq̄ sufficienter

expediuimus de superbia inficiente omne genus humanuʒ: maxime religiosos quosdam qui adstrictius humilitatē domino promiserunt: ad aliud religiosorū quorūdam nostri temporis vitium accedamus. scʒ vanā gloriam. ¶ A Igitur ꝯm Climacum in gradu. xxij. Vana gloria est ꝯm speciem nature immutatio/ morū peruersio ⁊ obseruatio querele. ꝯm vero qualitatem est laboruʒ dispersio/ sudorū perditio/ thesauri insidie ⁊ perditio/ infidelitatis proles/ superbie precursatrix/ naufragium in portu/ in arca formica minima quidem existens/ vniuerse vero fatigationi ⁊ cursui insidiatur. Vigilanter obserua: et florentem vsq; ad momentum ⁊ mundam inuenies in vestimentis ⁊ in vnguentis ⁊ pompatico processu ⁊ aromatibus ⁊ alijs. Ieiunans vaniglorior: ⁊ resoluens ieiunium vt nō innotescam. Iterum vanigloríor preclare vestitus. vincor ab eadem vilia cōmutans. Iterū vanigloríor loquens. vincor ab ea. ⁊ tacens iterum succūbo. quocunq; proieceris tribulum istum: stat aculeo recto. Vanigloriosus est idolorum cultor fidelis: colens quidem deū ꝯm apparens: hominibus vero ⁊ non deo placere volēs. Matth. vj. Vanigloriosus est omnis ostentator ⁊ ostentationis amator. Vanigloriosi ieiuniū absq; mercede est. Matth. vj. ⁊ oratio eius importuna. propter laudē enim hominum vtrumq; operatur. Vanigloriosus exercitator dupliciter leditur: corpus quidem contabescere faciens: mercedem vero non accipiens. ¶ Adulatores vanā gloriam prouocant. vj. q. j. sunt plurimi. Adulator est demonum minister: superbie manuductor: cōpunctionis dispersor: bonorum exterminator: seductor vie. Confundantur ⁊ obmutescant qui beatificare in facie adnitūtur. xlvj. di. c. ij. ⁊. iij. xxij. q. ij. primū. Seneca. Adulatio dulce venenū. Magnū est ab anima laudem hominū amouere: maius vero est laudem demonum auertere. t. s. Corde humilitatem ostendit: non qui seipsum vilificat. quomodo enī non cōportabit seipsum: sed ab alio improperatus ⁊ charitatē ad ipsum non diminuens. Non suscipias vane glorie demonē quū tibi episcopatū. j. q. vj. sicut is. aut fratrū ducatum aut magisteriū submittit. Labor enim est hūc canem scʒ vanam gloriam a macelli mensa. ab appetitu repellere cordis. Secularium aduentum preanticipat vana gloria: ⁊ leuiores monachos in occursum aduenientium exhortatur exire. Qui vanitatem vane glorie mercatur: duplicem vitam possidet. nam inter monachos habitu ⁊ figura moratur. in mundo vero prudentie cogitatione et mente. Qui super donis naturalibus et diuitijs, dico

Vana mortalium gloria.

mētē acuitate ingenij/ et intellectus docilitate/lectione/
prolatione/promptitudine/ingenuitate/et talibus hmōi
vniuersis absq labore preexistentibus in nobis extollitur:
nūq̄ super naturam bono vero participabit. qui enim in
modico sc3 in naturalib⁹ infidelis est: et in multo sc3 in su
pernaturalibus sc3 bonis gratuitis sc3 virtutibus infide
lis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico. Luc.xix. Vana
gloria mater est superbie.quia nimirū laudes exaltant et
inflant. vi.q.i.sunt plurimi. exaltata vero anima/tūc eam
superbia sumens sursum effert vsq ad celos: et subtus de/
fert. Luc.x.de peni.dist.ii.si enim.ad fi.ad abyssos. Princi/
piū priuationis vane glorie est custodia oris et amor igno
minie. Medium vero recisio omniū adinuentionū vitio/
sarum intellectualiū. Finis vero ea que sunt ad ignomi/
niam conferentia/corā multitudine insensibiliter adinue
nire. Quū nos laudare incipiūt demones seductores: ce/
leriter recordemur multitudinem iniquitatū nostrarum.
Vana gl'ia est simplicitatis abiectio/ficta institutio et con
uersatio. Hucusq Climacus. ¶ In epistola ad virginem
ait sanctus Athanasius. Si manifestaueris vitam tuam:
pariet hoc tibi vanam gloriam: et damnū patieris. Si aūt
animā inueneris tibi consentaneā pariter que dei sunt fa/
cientem: huic quasi soli in ministerio reuela.ibi em̄ non est
vana gloria.q: qui loquitur vt animā saluet: multā mer/
cedem accipiet se habentibus desideriū non insidiatori/
bus. Matth.xxii.xi.q.iii.nolite. audiendi loquitur vt sal/
uentur. ¶ Abbas Pemeñ.dixit. Homo si seipsum repre/
hendat: vbiq potest stare solus et cū aliis.si autem se ma/
gnificat: nunq̄ stat. Quicquid fecerit homo boni: ne exul
tet in eo. quia mox perdet illud. Abbas Macharius cū
iniurianti satisfaciebat de eo qd querebat. laudanti eum
nullū dabat responsum. Dixit abbas Zenō. Egyptij mo
nachi virtutes quas habent zelant: et vitia q̄ nō habent/
manifestant. Syri autē et greci virtutes quas non habēt/
predicant: et vitia q̄ habēt/abscondunt. Dixit senex. Qui
ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: non pa
rū damni patitur. qui autem ab hominibus non honora/
tur: desuper gloriam sc3 tēporalem (intelligo eā appeten
do) et eternam.xl.di.qui primatū.accipiet. vtrāq enim ha
bere gloriam impossibile est. Idem senex. Sicut fieri nō
potest vt herba simul et semel nascatur.de peni.di.ii.dum
sanctā. Ita impossibile est vt laudem et gloriam seculariū
habentes (supple et affectantes) simul etiam et fructū fa/
ciamus celestem. Dixit sancta Syncletica. Sicut thesau
rus si manifestetur minuitur: ita et virtus deperit publica
ta. Nam sicut cera a facie ignis soluitur.ps.lxvii. ita et ani
ma per laudem resoluta perdit interionem suā. Dixit se/
nex. Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impu
gnat: perscrutare teipsum si omnia. Exo.xx.no.xxxii.q.vii.
quod in oībus. Matth.xix.mādata dei seruasti. Mat.vi.
xxiii.q.iii.fer. Si inimicos tuos diligis: si gaudes ī gloria
inimici tui: et cōtristaris in deiectione eius: et si apud te ha
bes q seruus inutilis. Luc.xvii.es: et oībus hoībus plus
peccator. Neq tamen aliquid grāde sapias tāq̄ aliquid
feceris: sciens q elata cogitatio om̄ia illa bona dissoluet.

Quidam senex dixit q mortuus erat mundo.alter dixit
ei. Non cōfidas donec egrediaris de corpore. quia etsi tu
dicas q mortuus es: diabolus tū mortuus nō est. Quū
quidam senex in deserto quinquaginta annis nec panem
nec aquā ad satietatē accepisset: dicebat/occidi auaritiā
et vanam gloriā. Quod quū audisset abbas Abraam: ve/
nit ad eū: et requisiuit an illū sermonē dixisset. At illo con
fitēte/dicit ei Abraam. Ecce dū per viam ambulas vides
lapidem et massam auri. Nūquid potest cogitatio tua au
rum simile lapidi existimare: Dixit senex. Non. sed pugno
cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce
viuit auaritia.sed ligata est. Iterū dicit ei Abraam. Ecce
audis de duobus fratribus q vnus te laudat: alter te hor
ret: et detrahit de te. nūquid vtrūq eorum ad te venientē
pariter accipies: Dixit senex. Non.sed iterum pugno vt et
illum diligam quem horreo. Cui Abraam. Ecce ergo vi
uunt in te passiones. sed ligate.supple. et solui possunt.
Quidam senex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: et ta
men spiritus xenodoxie sordidet illud: tamq̄ propter lau
dem hominum hoc faciam: nūquid dimittam dare: Cui
senex. Et si propter homines hoc tentaris facere: tamen q̄
proximo necessaria sunt da. Nam duo homines erāt in vi
co: vnus seminauit et fecit frumentum parum et ipsum nō
mundum.alter nihil seminauit. Veniente fame/meli⁹ po
tuit viuere qui seminauit. Faciamus nos ergo aliquantu
(etsi īmmūda) ne perditemur. Adde quod no.i.§. pro
mo.b.frater egidius. Quum abbas Sisoy suspirasset al
tero audiente: dixit. Indulge mihi frater. quia necdū mo
nachum me esse cognosco: quia audiēte altero suspiraui.

Quidam senex quū descenderet ad visitandum filium
ministri sui: in vico precessit cū minister: et ait vicinis. Ve
nite occurrite anachorite. quos quū senex longe vidisset
egressos cum lampadibus: sentiens q ad se venirent: spo
liauit vestimenta sua et misit in flumen: et cepit ea lauare
stans nudus. qui autem ministrabat ei: videns/erubuit: et
rogauit homines dicēs. Reuertimini. senex enim noster
sensum perdidit. et veniēs ad illum/dixit. Abba: quid hoc
fecisti: omnes enim qui te viderunt: dixerunt quia demo/
nium habet senex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quū iudex prouincie abbatem Moysen desideraret vi
dere: et ei in eremo obuiasset: requisiuit ab eo incognito.
Vbi est cella abbatis Moysi: cui ipse. Quid illum vultis
videre hominem stultum et hereticum: que quū audisset
iudex: veniens ad ecclesiam retulit clericis que audierat.
Contristati clerici dixerunt qualis esset monachus qui
sibi talia dixisset. Iudex respondit. Senex vestimenta ve/
terana habens.longus et niger. Et tunc cognoscēs q ille
esset: miratus recessit. Quū quidam iudex vellet videre
abbatem Symeonem: ille audiens ascendit arborem pal
me: et cepit eam mundare. quū aūt venissent illi: dixerunt.
Vbi est anachorita: At ille respōdit. Non est hic. discessit.
et sic illi discesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre
quidam ex iudicibus: et precesserunt clerici dicentes. Ab/
ba: para te. quoniā iudex audiens opera tua venit abs te
benedici. At ille. etiam parabo me. Vestiuit ergo centonē
suum. et accepit panem et caseum in manus suas. et diua/
ricatis pedibus sedit in porta: et incepit comedere. Ve/
niens iudex et sic eum videns/contemnens eum discessit.

Quū abbas Sisoy resuscitasset quēdam infantem de/
functum quē in cella proiectū orare credebat: ait discipu/
lo. Nunq̄ hoc dicas ante meum trāsitum. Fugit abbas
Nesteroth diaconem in deserto: dicens. Nisi diaconem fu
gissem: cogitationem vane glorie non vitassem. Quum
fratres de stili non possent quēdam immūdum spiritum
deiicere: dixerūt. Non potest quis hunc eiicere nisi abbas
Bessarion. sed si hoc dixerimus ei: nec ad ecclesiā veniet.
fingamus ergo q dormit. Et dixerunt Bessarioni. Abba
suscita istum qui dormit. At ille dixit. surge et egredere fo
ras. Mira sanctitas. ignorans fecit miraculum. Et mox
egressus est ab eo spūs immundus. Quū sanctus Ma
charius quēdam mortuum suscitasset: discipuli eius ante
pedes eius corruerunt pre timore. quibus senex. Istud p/
pter me factum non est. nihil enim mihi collatum est. sed
propter mulierem viduam et paruulos de⁹ indoluit. hoc
enim maius est q deus noster animas hominū sine pec/
cato esse desiderat: q̄ mortuos suscitare. Item dixit. Qui
laborat: et arbitratur se aliquid facere: recipit hic merce/
dem suam. Serapion in collatione de octo vitiis. Xeno/
doxie genera duo sunt. Primum q pro carnalibus ac ma
nifestis extollimur rebus. Secundū q pro spiritualib⁹ et
occultis desideriis vane laudis inflamur. Vna tamen in
re xenodoxia vtiliter accipitur. quū quis spiritu fornica/
tionis tentatus/ne vilis habeatur ab aliis: continet: et ne
nomen sanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic pas
sioni inesse virtutē/vt irruentem quēpiam in fornicatio/

nis stimulum valeat refrenare: quū sit experimētis multorū sepissime probatū ꝙ ita eum quē semel veneni sui peste corruperit: infatigabilem reddat: vt faciat ab eo ne biduana quidē vel triduana sentire ieiunia. Super qua re pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fame ab hora tertia in eremo pulsaretur: q̄ in cenobio hebdomadibus integris refectionē sepe contēnens/ non sensisset esuriem: respōdit. q: hic nullus est ieiunij tui testis: qui te suis laudibus nutriat atq; sustentet: ibi aūt te digitus hominū ⁊ xenodoxie refectio saginabat. ¶ Cassianus in lib. xj. de xenodoxia. i. vana gloria. Septimū nobis certamen est contra spiritū xenodoxie (quam nos vanā gloriam possumus appellare) multiformem variū atq; subtilem. ita vt quibuslibet perspicacissimis oculis non dicā caueri: sed preuideri vix possit. Nō solū enim vt cetera vitia in parte carnali/ sed etiā in spirituali monachū pulsat subtiliori se nequitia ingerens monachi menti. ita vt qui non poterunt carnalibus vitijs decipi: spūalibus successibus acrius sautientur. tantoq; est perniciosior ad conflictū: quāto obscurior ad cauendū. Omniū nāq; vitiorum manifestior apertiorq; est congressus. ⁊ in vnoquoq; eo⁊ contradictione rigida confutatur incentor: ⁊ inualidior factus abscedit. victoremq; suū deiectus aduersarius deinceps infirmior attentabit. Hic vero quū ꝑ elatione carnali pulsauerit mentem: ⁊ fuerit respōsionis scuto repulsus: rursus vt quedā multiformis nequitia priori habitu personaq; mutata/ sub virtutū specie victorē cōfodere ⁊ iugulare contēdit. Etenī cetera vitia seu perturbationes vniformes ac simplices esse noscuntur. Hec ꝟo multiplex ⁊ multiformis ac varia vndiq; bellatori ⁊ ex omni parte occurrens. Nā ⁊ in habitu ⁊ in forma/ in incessu/ in lectione/ in voce/ in opere/ in vigilijs/ in ieiunijs/ in oratiōe/ in remotione/ in scientia/ in taciturnitate/ in obedientia/ in humilitate/ in longanimitate/ militē christi vulnerare conatur. Pulchre seniores naturā morbi huius in modum sepe describunt: que vno decoriata tegmine alio rursum inuenitur inducta. Omnia vitiata superata marcescunt: ⁊ deuicta per singulos dies infirmiora redduntur. Hoc ꝟo deiectū acrius insurgit ad luctamē. Gala. v. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et Jo. v. Quomodo potestis vos credere qui gloriam abinuicem accipitis: et gloriā que a solo deo est nō queritis? Et Dauid ps. lij. Dissipauit deus ossa eorū qui hoibus placent. Et Gala. j. An quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem: christi seruus non essem. xlvij. dist. c. vlti. Jmmittit hoc vitiū clericatus gradum ⁊ desideriū presbyterij ac diaconij. Quidam senex quū ad cellam cuiusdā fratris causa visitationis veniens ostio proximasset: ⁊ q̄d ageret curiosi⁹ auscultaret: ita eum reperit huius spūs impugnatione pellectū: vt in ecclesia sese credere faceret exhortatoriū plebi sermonē. rursumq; mutato officio audiuit eū velut diaconem missam cathecuminis celebrantē. Sententia patrū antiquorum hec est ad vanam gloriam fugiēdam scʒ monachum debere fugere mulieres ⁊ episcopos. neuter enim finunt monachum quieti celle operam dare: aut theorie vacare. ¶ Jo. cassi. ibi vbi supra. Hanc bestiā multiformē tali remedio poterimus euadere. vt cogitātes illud ps. lij. Dissipauit deus ossa ⁊c. principitus nihil proposito vanitatis ac inanis glorie grā nosmetipsos facere permittamus. deinde ea q̄ bono initio fecerimus: obseruatione simili custodire nitamur. ne oēs laborum nostrorū fructus post irrepens xenodoxie morbus euacuet. Quicquid etiā in conuersatione fratrū minime cōmunis vsus recipit vel exercet: cum studio tāq̄ iactantie dedicatum declinemus. Et ea que nos possunt inter ceteros nobiles reddere: veluti solis facientibus laus apud hoies sit querenda: vitemus. Quod facillime poterimus euadere: si cōsideremus non solum fructus laborū nostrorum nos penitus amissuros quoscūq; xenodoxie proposito fecerimus: sed etiam reos magni criminis factos eterna supplicia veluti sacrilegos subituros. vtpote qui ad iniuriā dei opus quod eius/ vt glorificetur deus. Matth. v. Luc. ij. ps. cxiij. Nō nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. obtentu nos oportuit agere: hominū gratia maluerimus exercere: ab eo qui occultorū est conscius. ps. ix. Scrutans corda ⁊ renes deus. Ad Heb. iiij. xxxj. di. erubescant. xviij. q. ij. perniciosam. homines deo/ ⁊ gloriā mūdi glorie domini pretulisse cōuicti. Nilus. Vane glorie passio irrationabilis est: ⁊ in oi virtutis opere se admiscet. Monachus vane glorie cupidus/ sine mercede operarius. Matth. vj. Sacculus perforatus non seruat immissum. Et q̄ mercedes congregauit misit eas in sacculū pertusum. Aggei. j. Nec xenodoxia mercedē. Ventus dissipat vestigia viri: ⁊ eleemosynam. j. q. j. vide. glorie vanitatis. Jactus lapidis nō peruenit in celū. ⁊ oratio placentis hominibus non ascendit ad deum. Occultat thesaurū suum vir sapiens: ⁊ virtutis sue laborem monachus prudēs. Jn plateis orat xenodoxia. qui autē impugnat eam suū intrat cubiculū. Matth. vj. saltem cordis. Occulta in itinere latronū que tua sunt donec ad supernā ciuitatem peruenias. Vana gloria mētem decidentem corroborat. infirmantē facit incolumē. ⁊ senem iuuenem fortiorē. Raucam vocem subtiliat. pallētem florere facit. claudū facit currere: ⁊ recū videre. ¶ Vidi Rome fratrem multis mensibus iacētem in grabato: ⁊ dormitoriū clamoribus infirmitatis concutientē: factū gardianum statim stātem ⁊ exilientem ⁊ dolorem nō sentientem. Claudam ouē vel capram cū tintinnabulo precedere facit gregem hic morbus. quod est mirabile in pecude bruta. ¶ Frater Egidius laicus soci⁹ beati Francisci. Propter tentationem inanis glorie nō desistas facere bonum. Si enim agricultor nolens semen iacere in terram/ diceret intra se. Nolo seminare hoc āno. q: si seminauero: forte venient volucres ⁊ comedent ex semine illo. ⁊ ꝓpter hoc non seminaret: nō haberet fructū terre ad comedendū. Si aūt seminat: licet aliqua de semine pereant. tamen maior pars remanebit ei. Sic est de illo qui tētatur de vana gloria ⁊ pugnat contra eā. Adde quod scripsi supra. §. proximo. ꝟ. quidā. ¶ Legitur de beato Bernardo ꝙ quū predicaret: ⁊ a vana gloria tentaretur ꝙ bene predicaret. respōdit. Nec ꝓpter te incepi: nec ꝓpter te dimittā. ¶ Dixit abbas Sisoy. Nisi dn̄s glorificauerit homines: gloria que ex hoibus est/ non diu permanebit. Prouer. xxvij. Ne glorieris in crastinum: ignoras quid superuētura pariat dies. Laudet te alienus: ⁊ non os tuū. extraneus ⁊ non labia tua. Hiero. Non queras gloriam: ⁊ non dolebis quū inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: contumelias nō sentit. Matth. ix. Videte ne quis sciat. ⁊. viij. Nemini dixeris. Jo. viij. Ego gloriam meā non quero. Seneca. Citofit ignominia superbi gloria. Stultissimuʒ est temporalē gloriam transitoriā querere vnde possumus eternam acquirere. Bern̄. Fidelis sibimet custos nō tutū arbitratur labijs hominū cōmittere gloriam suā. Non tutum plane: sed stultum ibi thesaurū tuū reponere vbi non valeas restituere quū volueris. Si ponis in os meū: iam nō in tua sed in mea est voluntate. quū vtiq; pro meo libito vel laudare te possim vel derogare tibi. Bern̄. Hypocrita quid non vis esse laudabilis: qui vis vt lauderis? Quid formosus apparere ⁊ formosus non esse? Bern̄. Ut quid alieno testimonio contentus sum: cuius nec vituperio reprobus nec laude dignus inueniar? Si ante tribunal vestrū iudicandus adstarem: merito de laude vestra gloriarer. Nūc quū solius christi iudicio sim presentādus: quāte insanie est mei vel alteri⁹ iudicio gloriari. De hoc. xj. q. iij. senti. cū c. sequentibus. Jtem Bern̄. Qui cōscientias suas in alienis linguis posuerunt: modo parui/ modo magni/ modo nulli iudicantur: prout linguis hominū eos laudare vel vituperare placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus es: si de multa gloria dn̄i tui nil manibus tuis adherere contingat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non sentit: nisi ⁊ bellum ei indixerit. quia etsi cuiquā facile est

gloriã non cupere quũ negatur: difficile est tamen ea non
delectari quum offertur. Greg. Aliquantulũ facile est hu
manã laudem nõ appetere. difficillimũ est oblatã respue
re. hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauẽdum
est precipue de vitio quod surgit de victoria vitiorũ. Hie
ro. Difficilius arrogãtia caremus: q̃ auro ⁊ gẽmis. Aug.
Sunt qui contemptu inanis glorie vanius gloriãtur. ps.
lij. Quid gloriaris in malitia? Poeta.
Gloria peccati nulla petenda tibi.
ex̃ de exces. prela. q̃ graue. Prosper. Quũ omnia vitia su
perauerit homo: manet periculum ne mens bene sibi cõ
scia potius in se q̃ in dño glorietur. contra illud. ij. Cor.
x. ibi. Qui gloriatur: in domino glorietur. Hiero. Prima
virtus monachi est iudicia hominũ contemnere. Quũ
canto: Parisiensis in quodã loco predicasset: redeũti oc
currẽs quidam clericus, dixit ei. Benedictus sermo oris
tui. de quo vehementer canto: turbatus est. ❧ Remedia
Quib⁹ arcea tur vana gloria. contra hoc vitium. Primum est absconsio. Esa. xxxj. Erit
vir sicut qui absconditur. In vitis patrum. Sicut thesau
rus manifestus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit
publicata. Greg. Depredari desiderat: qui thesaurum pu
blice in via portat. Figurat hoc Exo. iiij. in manu Moysi
que leprosa in sinu curatur. Secundũ est sui reprehẽsio.
vt supra in. §. proximo. ij. ℟. abbas. In vitis patrum dictũ
est de se reprehendente q̃ vbicũq̃ viuere potest. Tertiũ
est consideratio inferni vel purgatorij. vbi est ignominia
ad puniendam vanam gloriam. Quartũ est considera
tio glorie eterne. q: ſm Greg. Vilescunt tẽporalia: quum
considerantur eterna. ⁊ spernitur falsa gloria: quũ pensa
tur vera gloria. Quintum, quũ offertur homini gloria
vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps. cxiij. Nõ nobis
domine ⁊c. ⁊. j. sed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fe
cerunt. Luc. ij. de cõse. di. j. hi duo. ⁊. c. porro. Sextũ, quia
ſm Hiero. impossibile est q̃ q̃s in vtroq̃ regno appareat
gloriosus. ❧ Remedia etiam cõtra superbiam filiam va
Contra superbiã remedia ne glorie sunt hec. Primum, consideratio melioris. sicut
Elizabeth mater Jo. baptiste cõparata beate Marie hu
miliata est. Luce. j. Unde hoc vt veniat mater dñi ad me?
Et Jo. cõparatione saluatoris. Mat. iij. Ego a te debeo
baptizari ⁊c. Greg. Sicut incentiuum elationis est respe
ctus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio
melioris. ❧ Secundũ remediũ est cohabitatio humiliũ.
Sicut enĩ qui cõmunicat superbo: induet superbiã. Ecci.
xiij. sic qui cõmunicat humili: induet humilitatem. Odo
episcopus Parmẽsis semper ante se despectiores paupe
res in mensa ponebat: ⁊ alios a latere. requisitusq̃ quomo
do hoc poterat tolerare: respõdit q̃ quidam nobilis eum
docuerat hoc. scz Job. v. c. dicens. Visitans speciem tuam
nõ peccabis. ❧ Tertiũ est cõsideratio ꝓprie conditionis.
primo sperma. deinde saccus stercoris. deinde cibus ver
miũ. Hiero. Quãdo superbiat q̃ semꝑ secum sentinã por
tat? Ecc'i. x. Quid superbis terra ⁊ cinis? ❧ Quartũ est
exemplũ christi. Aug. Medicina hois tumoris est humili
tas saluatoris. Erubescat hõ esse superbus, quũ humilis
factus est deus. Phil. ij. Ezech. j. Quũ fieret vox super fir
mamentũ qđ erat super caput eorũ ⁊c. dicit Greg. Sancti
quiq̃ quũ ipsum q̃ vnigenitũ flagellatũ ex snĩa patris in
hoc mũdo conspiciũt: deponunt si q̃d de suis meritis pre
sumũt. Nã si hinc ipse sine flagello nõ exijt: q̃ sine peccato
venit. Jo. viij. quõ flagellis digni nõ erunt: q̃ huc cũ pctõ
venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudiciũ vt bi
berent calicem: bibẽtes bibent: ⁊ tu quasi innocens relin
queris? ❧ Quintũ, cõsideratio vilis seruitutis in qua su
perbus est. quia seruus diaboli est qui est rex super omẽs
filios superbie. Job. xlj. al's penul. ❧ Sextũ, cõsideratio
districti iudicij: qđ erit specialiter ad humiliandum super
bos. vbi iudicium durissimũ fiet ijs qui presunt. Sap. vj.
vbi dñs. ps. xxx. retribuet abundanter facientibus super
biã. Esa. ij. Dies dñi exercituũ super omnem superbum ⁊
super omnem arrogantem: ⁊ humiliabitur. Hiere. l. Ego
ad te superbe (dicit dñs exercituũ) quia veniet dies tem
pus visitationis: ⁊ cadet superbus ⁊ corruet ⁊c. Esa. xxviij.
Pedibus conculcabitur corona effraim. ❧ Septimũ est
consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis ⁊ ani
me. quũ nec possimus pulicibus resistere. Aug. Homo di
cit tibi conuiciũ: ⁊ tumes: ⁊ iratus es. resiste si potes puli
cibus. Bern. Limosa ⁊ glutinosa nimis est non modo ex
terior: verũ etiam interior substãtia nostra. ⁊ facile cor hu
manũ omnibus que frequẽtat adheret. ❧ Octauũ, mor
tis memoria. j. Macha. ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis.
hodie extollitur: ⁊ cras non inuenietur. quia cõuersus est
in terram suam. Ecc'i. vij. Humilia valde spiritum tuum.
quoniã vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ❧ Nonum
est recordatio ꝓprij sceleris. de quo Esa. xxxviij. Recogi
tabo tibi oẽs annos meos in amaritudine aie mee. vnde
ij. Reg. xvj. quum Semei malediceret ⁊ mitteret lapides
contra Dauid: Abisay dixit regi. Quare maledicit hic ca
nis dño regi meo? vadam ⁊ amputabo caput eius. Sed
Dauid memor cõmissi sceleris cum Bersabee vxore Urie
respõdit. Dimitte eũ vt maledicat iuxta preceptũ domini:
si forte respiciat dñs afflictionem meã: ⁊ reddat mihi bo
num pro maledictione hac hodierna. ❧ Decimũ est assi
duitas deuote subiectionis. vt homo semper velit esse cũ
aliquo quẽ vereatur: ⁊ timeat: ⁊ sub alio frangere propriã
voluntatẽ discat. Jo. vj. Descendi de celo: non vt faciã vo
luntatẽ meã ⁊c. ❧ Undecimũ, contẽplatio occulti inspe
ctoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubescamus
coram eo elatũ aliquid meditari. ps. xv. Prouidebam do
minũ in conspectu meo semꝑ ⁊c. ❧ Duodecimũ est amor
vilitatis ⁊ exercitatio in operibus ⁊ officijs humilibus.
Ecc'i. vij. non oderis opera laboriosa. de peni. dist. ij. c. j.

❧ Articulus. lxxviij.

Aliud vitiũ peculia Hypo crisis vi tiũ est, re ligiosis peculia re.
re quorũdam religiosorũ nostri tẽporis
est hypocrisis que ex vana gloria proce
dit. Amãs enim humanam gloriã, simu
lat sanctitatem. Predicant aũt religiosi
aliqui ⁊ ostẽdunt se habere virtutes q̃bus carent. mũdo
in apparẽtia humiles: in claustro supbi. extra honesti: int⁹
multi immũdi. extra tunica vili: intra loculi reconditi. ex
tra puri: intus malitiosi. extra cũ secularibus sobrij: intus
cũ fratrib⁹ gulosi. extra cõpositi: intus dissoluti. extra mi
tes: intus furiosi. extra simplices: intus maligni. Dicitur
autẽ hypocrisis ab epi q̃ est supra ⁊ crisis aurũ: quasi de
sup aurat⁹. vñ hypocrite simulatores sunt. q: aliud sunt:
⁊ aliud ostentant. ſm Chrys. Ecc'i. j. Ne fueris hypocrita
in cõspectu hoim. Deut. xxij. Nõ indues vestẽ lana linoq̃
contextã. ex̃ de elec. cũ causam. i. non sis aliud intra, aliud
extra. ❧ A tribus maxime hypocrite cognoscuntur, dicit
Aug. Primũ est bonorũ oppressio. q: opprimunt bonos:
vel persequẽdo factis vel detrahẽdo verbis. oẽs enĩ hypo
crite detractores sunt ⁊ inuidi: se iustificãtes ⁊ alios con
dẽnantes. Mat. vij. Hypocrita eijce primũ trabẽ de ocu
lo tuo. ⁊ Luce. vj. Scđm est facilis reprehẽsio aliorũ. quã
faciũt vt videãtur habere zelũ. Tertiũ est impatiẽtia in
aduersis. supra oẽs enĩ mouẽtur ⁊ offendũtur ad contu
melias sibi dictas. Impatiẽtissimi enĩ sunt quidã capitia
ti huius tpis: sicut experiẽtia cõtinua manifestat inter se
culares ⁊ eos ⁊ adinuicẽ. Facilius reuera prout cõiter to
leraret vn⁹ secularis decẽ iniurias: q̃ religiosus hypocri
ta vnã. querunt nãq̃ gloriam hypocrite: ⁊ ideo dolent ad
contumeliam. Unde Hiero. ⁊ dixi supra. §. ij. ℟. Prouerb.
Non queras gloriã. ⁊ non dolebis quũ inglorius fueris.
Qui laudẽ nõ appetit: nec contumeliã sentit. Prouer. xix.
Doctrina viri per patientiã noscitur. Quartũ põt addi:
scz opera que familiariter cũ socijs agunt: in quibus ali
quãdo deprehẽduntur. sicut est verbis ⁊ gestib⁹ dissolutis
in mulierũ cõsortijs ⁊ alijs operib⁹ carnis. Ephe. v. Que
in occulto fiunt ab ipsis: turpe est dicere. ❧ Hypocrisis

autem fm Climacū est mater mendaciȷ ⁊ multoties sup-
positio ⁊ occasio. Nil em̄ aliud hypocrisim quidā esse de-
terminant ꝙ mendaciȷ meditationē ⁊ perpetrationē co-
herens ⁊ connexum habens iuramentū. Hypocrita toto
corpore mētitur. qđ est factis mentiri. xxij. q. v. cauete. vbi
dicit Amb. ꝙ mendaciū est non solum in falsis verbis: sed
etiā in simulatis operibus. Deus aūt aspernator est dupli
citatis: ⁊ simplicem intentionē desiderat. xxij. q. v. §. ex his-
oibus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore
est in celo. cū anima est in terra. Est autē hypocrisis amor
apparētie simulatione virtutis. sicut dn̄s ait Matth. vj.
Omnia opera sua faciunt vt videātur ab hoibus. Tales
omnes mēbra sunt antichristi. vnde. ij. Thessal. ij. Myste-
riū iam operatur iniquitatis. s. iniquitas occulta sub spe-
cie pietatis. Et est hypocrita fm sanctos/angelꝰ tenebra-
rum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xj. xxvj. q. v.
epi. ⁊. c. nec mirū. xxix. q. j. §. j. Demonium meridianum. ps.
xc. A demonio meridiano. Et latro q̄ pependit a sinistris
cū domino. Mar. xv. Et martyr diaboli. j. ad Tim. iiij. In
nouissimis tēporibus discedent quidā a fide: attendētes
spiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū in hypocrisi lo
quentiū mēdacium ⁊c. Descripsi hypocrisim supra in pri-
ma parte. in. §. firma colūna. ℣. nihil sic. in ar. lxvij. ¶ Hy-
pocrisis subauratio dicitur. Hypocrite sunt sicut ait apl's
ij. ad Timo. iij. sine affectione/sine pace/criminatores/in-
cōtinentes/immites/voluptatū amatores/magisꝙ dei/
habētes speciem sanctitatis: virtutem vero abnegantes.
Tales veniunt in vestimētis. i. in habitu religionis/in blā
dimento sermonis/in austeritate victus. Colos. ij. Nemo
vos seducat volēs in humilitate ⁊ religione angelorum
que nō vidit: ambulans frustra inflatus sensu carnis sue.
Per dulces sermones ⁊ benedictiones seducūt corda in-
nocentiū. ij. ad Timo. iij. Hi sunt qui penetrant domos: ⁊
captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. intrin-
secus autē lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a
falsis prophetis ⁊c. Act. xx. Scio ꝙ post discessionem meā
intrabunt lupi in vos nō parcentes gregi. Contra hypo-
critas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊. j. Sicut tela
aranearū fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cō
spectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hy-
pocrite sterilis. Et. xx. Gaudiū hypocrite adinstar pūcti.
si ascenderit vsꝙ ad celū superbia eius: ⁊ caput eius nu-
bes tetigerit: quasi sterquiliniū in fine perdetur. ⁊ qui eū
viderant/dicent. Ubi est? Velut somniū auolans nō inue
nietur: transiēs sicut visio nocturna. Et. xxvij. Que est em̄
spes hypocrite si auare capiat ⁊ nō liberet deus animam
eius? Nūquid clamorem eius audiet deus: quum venerit
super illū angustia? aut poterit in omnipotente deo dele-
ctari: ⁊ inuocare deū in omni tēpore? Regnant prelati hy
pocrite ꝓpter peccata populi. Job. xxxiiij. Qui regnare fa
cit hominem hypocritam ꝓpter peccata populi. Et Job
xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job
vlti. Sternet sibi aurū quasi lutum. vbi Greg. per aurum
intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Esa. xxxiij. Posse-
dit tremor hypocritas. Et Esa. ix. Omnis hypocrita est ⁊
nequam. Hypocrita similis est fimo niue cooperto: qđ est
exterius candidū: intus fetidū. ⁊ sepulcro exterius candi
do: interius pleno ossibus mortuorū. Matth. xxiij. Et vasi
exterius mūdo interius sordido. ⁊ agno albo exterius ni
gro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo
pelle ouina induto. ex̄ de here. vt officiū. §. prouiso. lib. vj.
Et sicut in ps. xliij. dn̄o dicunt sancti/Quoniā propter te
mortificamur tota die. sic possunt dicere hypocrite/Quo-
niam cōtra te mortificamur ⁊c. Iste est Simon cyrenēsis
crucem portans in angaria: sed nō moritur in ea: q: in mun
do viuit. Luc. xxiij. Hypocrita nūꝙ habet oculum cordis
ad deū. vnde nec deus ad eum. Unde super illud ps. xxxj.
Firmabo super te oculos meos ⁊c. dicit glossa in persona
dei. Nō auferam oculos meos a te: quia tu semper leuas
oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnꝙ veniam cōseque-

tur. vnde super illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi pro
uocant iram dei: neꝙ clamabunt quū vincti fuerint. dicit
glos. Vincti non clamabunt: quia humane laudis auidi-
tate superati sanctos se miseri etiam cum in peccatis mo
riuntur/putant. Sap. j. spiritussanctus scz discipline effu-
giet fictum. i. hypocritā. In ipso proprie dormit ⁊ requie-
scit diabolus: quia thalamus est vmbrosus. Job. xl. de pe.
dist. ij. si enim. in fine. Nunꝙ hypocrita correctionem reci
pit: sed se semper defendit. Judic. j. Fuit dominus cū Ju-
da: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis cur
ribus abundabāt. hoc est in curribus eorum falces erant
que sibi obuiantia vel aduersantia secabāt. Habitatores
vallis hypocrite sunt. qui ipsos reprehendūt cōuiciȷs scin
dunt. ꝓpter quod sirpo comparatur hypocrita. Job. viij.
Nūquid virescere potest sirpus. i. iuncus vel carduus? q:
carpit fm Hugui. glos. Sirpus intus est vacuus cuiꝰ the
ca manū ledit. quia hypocrita gratia vacuus est: ⁊ corre-
ctionem non recipit. sed ad lacerandam vitam prorūpit.
vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili assimilatur. incorri-
gibilitas enim peccatū est diaboli. vn̄ Eccl'i. xxj. Qui odit
correctionem: vestigium est peccatoris. habet enim chara
cterē bestie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ⁊ hy-
pocritis phariseis ⁊ scribis dicit dn̄s. Jo. viij. Vos ex pa-
tre diabolo estis. de peni. dist. j. §. hoc idem. ℣. Item vt chri
stus. Hypocrita fermento cōparatur. Luc. xij. Attendite a
fermento phariseorū quod est hypocrisis. qđ fermentum
expurgādum est. j. ad Cor. v. Hypocrite similes sunt illis
pomis pulcherrimis exterius que sunt prope mare mor-
tuū: ⁊ intus sunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j.
sed ⁊ continuo. in glos. j. Eis proprie loquitur Jo. Apoca.
iij. Nomen habes ꝙ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cāde-
le que seipsam cōsumens alios illuminat: ⁊ ipsi continuis
cruciatibus mercantur mortē eternam. Matth. vj. Noli-
te fieri sicut hypocrite tristes. exterminat em̄ facies suas.
Isti labiȷs deū honorant: cor autem eorū longe est a deo.
Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Esaias
Esa. xxix. ¶ Item hypocrita nūꝙ pure cōfitetur. sed aut
peccata velat: aut dissimulat: aut defendit. Hi signantur
per Rachel de qua dicit Gen. xxxj. ꝙ furata est idola pa- Hypocritarū cōfessiones.
tris sui: ⁊ abscōdit ea subter stramentū cameli. Rachel in-
terpretatur ouis. quia isti Matth. vij. veniūt in vestimen
tis ouiū. i. in habitu mansuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furan
tur idola patris sui. i. diaboli. scz peccata occultando nec
ea pure cōfitendo. ⁊ abscōdunt sub cameli stramine. i. sub
specie obediētie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie qui-
dem religiosi tantū credo ꝙ deum offendant quantū in
fictis ⁊ hypocritalibus cōfessionibus. Vix em̄ aut rarissi-
me aliquis talium cōfitetur nisi per verba generalia. vix
vnꝙ aliquod graue specificant. Quod dicunt vna die: di
cunt ⁊ altera: ac si in oi die equaliter offendant. Vix vnꝙ
habent intētionem cessandi nec vitam mutādi. De pecca-
tis que confitentur/confitentur quedā venialia: vt scz de
silentio/de iudicando/de murmurādo/de gula/de subita
iracundia/de verbis otiosis/de verbo omisso vel dictione
in officio diuino/⁊ similibus. sed rarissime cōfitētur de pe
cunia/de inobedientia/de suspecta familiaritate/de odio
ad fratrem/de persecutionibus adinuicem/⁊ diffamatio
nibus/de ambitionibus/de hypocrisi specificata malitia
declarata/de assiduis mēdaciȷs/de tēporis perditione ꝓ
magna parte/de superbia ⁊ inuidia specificata/de gastri
margia frequentata/de ieiuniȷs ecclesie cōmendatis ex a
regula sine vera necessitate fractis/de aliȷs articulis re-
gule qui continēt precepta aut prohibitiones. Adde hic
qđ scripsi. j. in isto ar. in. §. ⁊ ve. ℟. sic quidē. Et si ista crimi
na ⁊ similia declarēt ⁊ specificent: rarissime tn̄ cum ꝓposi
to dimittendi. qđ est se iustificare ⁊ in hypocrisim tēdere.
Vn̄ veraciter sicut experiētia didici inter fratres ⁊ in offi
cio penitētiarie dn̄i pape in quo sum: puriꝰ ⁊ humilꝰ ⁊ ve
racius incōparabiliter cōfitentur maximi pctōres secula-
res ⁊ clerici: ꝙ religiosi cōiter hypocritaliter confitētes.

Quanto autē magis sunt in ordine literati aliq̄ magistri
et lectores ⁊ baccalaurei ⁊ prelati:tanto in cōfessionibus
sunt magis ceci.⁊ hypocritalibus cōfitentur:vt ad literā
impleatur in eis illud Jo.ix. In iudiciū ego veni in hunc
mundū:vt qui nō vident videant:⁊ qui vidēt ceci fiant.⁊
illud ps.lxix. Obscurētur oculi eorum ne videāt.xxxvij.
di.§.fi. Uere religiosi in cōfessionibus suis cōmuniter de-
cimant mentam ⁊ anethum.i.cōfitentur aliqua venialia.
sed grauiora legis.i.mortalia supra specificata et alia in-
decimata relinquūt.i.incōfessa.culicem colātes ⁊ glutien
tes camelū.Mat.xxiij. Nam prius mortalia sunt cōfiten-
da ⁊ delenda:deinde venialia.de pe.dist.j.tres sunt actio-
nes. Contra tales cōfessiones hypocritales/Aug.in li.de
penitētia. Penitētia est quedam dolētis vindicta puniēs
in se qđ dolet cōmisisse.de peni.dist.iij.penitētia est.ij.⁊.c.
si apostolus.ibi. Jo.viij. Dicit enim dn̄s/vade ⁊ amplius
noli peccare. Non dixit/ne pecces.sed nec voluntas peccā
di in te oriatur.⁊.c.penitentiā.ibi. Penitētiā quippe age-
re est perpetrata mala plangere:⁊ plangēda nō perpetra
re.⁊.c.sunt aūt qui dicunt.ibi. Canis reuersus ad vomitū
suum:⁊ sus lota in volutabro luti.⁊.c.penitentes. Penitē
tes:si tamen estis penitentes:⁊ nō estis irridētes:mutate
vitā.⁊ ibi. Si ergo penites:cur facis que mala fecisti: Si
fecisse peniteat:noli facere. Si adhuc facis:nō es recte pe
nitens.⁊.c.irrisor. Irrisor est ⁊ nō penitēs qui adhuc agit
quod penitet.nec videtur deū poscere subdit⁹:sed subsan
nare superbus.cū alijs.c.se.vsq̄ ad.§.sed verba. ¶ Item
Amb.loquens de penitēte.de peni.di.j.sunt qui arbitran-
tur.ibi. Seipsum homo abneget:⁊ totus immutetur. Itē
taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis.ſm Gra
tianū. Ideo enim/ſm eū/peccatum suū quisq̄ celare desi
derat:ne iniquitas sua alijs manifesta fiat.ne talis repu-
tetur apud homines foris:qualē se iamdudū exhibuit di-
uino cōspectui.quod ex fonte superbie nasci nulli dubiū
est. Species enim superbie est:eū se velle iustū videri qui
peccator est.atq̄ hypocrita cōuincitur:qui ad imitationē
primorū parentum vel tergiuersatione verborū peccata
sua leuigare cōtendit: vel sicut Cayn peccatū suum reti-
cendo penitus supprimere querit. Gen.iiij.de peni.dist.j.
§.ex his nāq̄.✠.Cayn.ibi.quia superbus peccatū suū con
fiteri noluit ⁊c. Ubi autē superbia regnat vel hypocrisis:
humilitas locū habere non valet. Sine humilitate vero
alicui veniā sperare nō licet.nec ergo vbi est taciturnitas
cōfessionis:venia sperāda est criminis.de peni. dist.j.§.cū
ergo vt ex premissis.ad fi.dist. De hypocrisi confessionem
diuidentiū vel celantium peccata.de peni.di.v.c.j.ad fi.✠.
quedā enim. Uni celant que alijs manifestanda cōseruāt
quod est se lauare ⁊ ad hypocrisim intendere. Tales etiā
hypocrite qualibet die maxime quū celebrant:longas fa-
ciunt cōfessiones de quotidianis venialibus:credentes se
per verba iustificare/⁊ purgare.sed verba nō purgāt: sed
gemitus/suspiria/dolor/⁊ lachryme.de pe.dis.j. in princi.
⁊.§.hoc idē. Magdalena ad pedes dn̄i plorās nō loque-
batur.sed planctus eā purgauit:nō lingua.Luc.vij. Con-
tra hypocritas Aug. Simulata sanctitas/duplex iniqui-
tas. Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie q̄ que la
tent sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim reli-
giosorū non seruantiū professionem suā sed simulātium.
Malui enim cecos habere vel claudos:q̄ plangere mor-
tuos.quicūq̄ enī hypocrita est: mortuus est.xij.q.j.nolo.
⁊.c.certe.ibi. Malū est cadere a proposito.sed peius est si-
mulare propositū.⁊ supra ibi. Nolo habere hypocritas.
¶ ✠ Tres sunt species hypocrisis. Una est quādo co
Hypo- ram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malū. Scđa/
crisis tri quādo in occulto ⁊ in manifesto bonū facit intētione pla
plex. cendi hoībus. Tertia/quando aliquis minorem hypocri
sim non incurrit:vt incidat in maiorē.vt quū aliqs inter-
rogatur an ieiunet.respōdet deus scit.vt dicat hypocrita
nō est. Cōtra hypocritas narrat Greg.in dialogo de fra-
tre simulāte ieiunare corā fratribus:⁊ in occulto comede
bat:q̄ ad mortē veniens adstantibus fratribus dixit(in-
telligo absq̄ cōtritione ⁊ gemitu nō perijsset.de pe.di.j.§.
hoc idē) Quādo me vobiscū ieiunare credebatis: occul-
te comedebā.⁊ nūc ecce ad deuorandū datus sum draco-
ni qui cauda sua mea genua pedesq̄ colligauit. caput ve
ro suū intrā os meū mittens spiritum meū ebibēs abstra
hit. Quibus dictis statim defunct⁹ est. Quidā frater ma-
gne sanctitatis reputatus/venit ad mortem.dicebant illi
de patria/Si hic moritur:oēs morimur.quia per eum pre
stat nobis deus panē ⁊ aquam. Facta aūt hora exitus il-
lius/vidit quidam sanctus tartareū infernū descendētem
super solitariū illum morientē/habentē tridentem igneū
⁊ audiuit vocem dicentē sibi/Anima ista non me fecit re-
quiescere neq̄ per vnā horam in se: sic neq̄ tu miserearis
eius euellēs eam. Deponēs igitur tartareus ille quē tene
bat igneū tridentem in corde solitarij per multas horas
torquens eum abstraxit animā eius. Non ergo saluat no
men:sed res. ¶ Item contra hypocritas. Mat.vj. Quū
ergo facis eleemosynā:noli tuba canere ante te sicut hy-
pocrite faciunt in synagogis ⁊ in vicis vt honorificentur
ab hoībus. Chrys. Ponit aūt tria fortia bona.i.eleemosy
nam/orationē/⁊ ieiuniū/contra tria mala aduersus que
dn̄s tētationis bellum suscepit. Mat.iiij. Mar.j. Luc.iiij.
Pugnauit enim p̄ nobis cōtra gulā in eremo: cōtra aua
ritiam supra mōtem:contra vanā gloriam supra templū.
Est ergo eleemosyna que dispergit contra auaritiam.de
peni.di.j.quāobrem.c.medicina.c.medicamentū.que con
gregat ieiuniū.de cōse.dist.v.contraria.c.nihil.contra gu
lam quia est ei contrariū. Oratio vero cōtra vanam glo-
riā.q:quū omne malum ex malo nascatur. Mat.vij.sola
vana gloria de bono procedit.ideo non destruitur per bo
nū aliquod:sed magis nutritur. Nullū ergo remediū po
test esse cōtra vanam gloriā:nisi oratio sola.⁊ ibi cauenda
vana gloria.vt.j.✠.se. Quū facis eleemosynā. Amb. Ois
autem summa discipline christiane in misericordia ⁊ pie-
tate est. Noli tuba canere. Tuba aūt ſm Chrys. est omis
actus vel sermo per quem operis iactantia demōstratur.
puta q̄ facit eleemosynā quando aliquē videt presentem:
vel intercedētē aliquo:aut honestiori persone que potest
retribuere.alias aūt nō facit. Sed ⁊ si in loco secreto fece
rit:eo proposito vt laudabilis videatur:tuba est. Hierony.
Qui aūt tuba canit eleemosynam faciens:hypocrita est.
Et ideo subdit. Sicut hypocrite faciūt.glos. Forsitan cō-
uocando hoc faciebāt vt omnes irent quasi ad spectacu-
lū. Isido. Nomen hypocrite tractū est a specie eorū qui in
spectaculis cōtecta facie incedūt:distinguentes vultū va
rio colore:vt ad persone quā simulant perueniant colorē.
modo in specie viri:modo in femine:vt fallant populum
dum in ludis agunt. Aug.in sermone de mōte dn̄i. Sicut
ergo hypocrite.i.simulatores tāq̄ imitatores personarū
aliarū agunt partes:illi nō sunt. Non enī qui agit partes
Agamēnonis:vere ipse est:sed simulat eū.sic ⁊ in ecclesijs
⁊ in omni vita humana quisquis se vult videri qđ nō est:
hypocrita est. Simulat enim se iustū.nō exhibet.quia to-
tum fructū in laude hominū ponit. Greg. Sciendū vero
est q̄ sunt nōnulli qui ⁊ sanctitatis habitum tenēt:⁊ per-
fectionis meritū exequi non valent. quos nequaq̄ credē
dum est intra hypocritarum numerū currere. quia aliud
est infirmitate aliud callida simulatione peccare. Augu.
Tales autem qui simulatione peccant:ab inspectore cor-
dis deo mercedem nō capiūt:nisi fallacie supplicium. Et
ideo subditur. Amen dico vobis : receperunt mercedem
suam. Hiero. Nō dei mercedem:sed suā. Laudati enī sunt
ab hominibus quorū causa exercuere virtutes. Itē Mat.
vj. Et quū oratis:non eritis sicut hypocrite qui amant in
synagogis ⁊ in angulis platearū stantes orare:vt videā-
tur ab hominibus. Amen dico vobis:receperunt merce-
dem suā. Chrys.super Mat. Est aūt oratio quasi quoddā Orandi
spūale tributū quod anima offert deo de visceribus suis. modus.
quanto ergo gloriosior est:tanto cautius est seruanda:ne

propter homines facta vilescat. Item Chrys. in homilia
hypocritas vocat/qui deū se fingētes orare: homines cir
cūspiciunt. Et ideo subdit. Qui amāt in synagogis ora-
re. Chrys. sup Matth. Puto autem nō ad locū hoc refert
dn̄s: sed ad propositū orantis. In conuentu em̄ fidelium
orare laudabile est. sicut dictū est in ps. xxi. In medio eccle
sie laudabo te. ⁊ in ps. xcij. Domū tuam decet sanctitudo
dn̄e. ex de cele. mis. dolentes. de immu. ec. decet. vi. li. de ce-
le. mis. graui. in clemē. ps. xxv. In ecclesijs benedicā te do-
mine. Qui ergo sic orat vt ab hoībus videatur: nō deum
aspicit: sed hoīes. ⁊ ideo quantū ad propositū suum/in sy
nagoga orat. Quū autem orantis mens solū aspicit deū:
quāuis in synagoga orat: tn̄ apud se in secreto videtur ora-
re. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur abscō
se orare. ⁊ sic dupliciter laudētur. ⁊ quia orant: ⁊ q: abscō
se orant. Eo ergo pposito in cōuentu vetat orare vt a cō-
uentu videātur. vn̄ subditur. Ut videantur ab hominib⁹.
Orans ergo nihil nouū faciat qd aspiciant hoīes: vel cla
mando/vel pectus percutiēdo/vel manus expandendo.
Aug. Non ergo videri ab hoībus nefas est. sed ideo age-
re vt ab hoībus videaris. Chryso. A vana em̄ gloria erui
vbiq3 bonū est. maxime aūt in oratione. Si enim sine hac
cogitationibus circūferimur: vt ad orandū ingressi fueri
mus hanc habētes egritudinē/qualiter intelligemus ea
que a nobis pferūtur? Tu autem quū oras intra in cubi-
culum tuum ⁊c̄. Chrys. Ut nemo sit ibi: nisi qui orat/⁊ ille
quē orat. Testis enim orantē grauat: nō adiuuat. Cypria
nus. In abditis etiā locis orare magis conuenit fidei. vt
sciamus dn̄m vbiq3 esse presentē: ⁊ maiestatis sue plenitu
dine occulta. xxviij. q. ij. perniciosam. penetrare. ¶ C Et
clauso ostio ora patrē. Idem possumus autem intellige-
re ostiū domus os corporis. vt non clamosa voce oremus
dominū: sed tacito corde: ppter tria. Primo/q: deus non
voce clamosa pulsandus est: sed conscientia recta placan
dus. de cōse. dist. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. si non sanctifi-
catur. xxxviij. di. sedulo. qui est cordis auditor. xv. q. vi. c. j.
Secūdo/quia secretas petitiones tuas non oportet alte
rū scire: nisi te ⁊ deum. Tertio/quia clamose orans alterū
iuxta te nō permittis orare. Jo. cassi. in. ij. lib. de canonico
orationū modo. Illum vero qui cōstitutus in tepore mē-
tis cum clamore supplicat: dupliciter peccare pronuntiat.
Primo q orationis sue reus fit. q eā videlicet negligen-
ter offerat. Secūdo q indisciplinato strepitu alterius q3
qui forsitā attētius orare potuit intercipit sensum. Item
et Mat. vi. Quū autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypo-
crite tristes. Chrys. Sciebat enim dn̄s vanam gloriam ex
omni bono opere procedere. Ideo spinā vane glorie que
nascit in terra bona/iubet precidere: ne suffocet. Luc. viij.
ieiunij fructū. Non aūt potest fieri vt non sentiat qui ieiu
nat. sed melius est vt ieiunium te ostendat q tu ieiunium
tuū. Non aūt potest fieri vt sit hilaris: quia ieiuniū tristat
carnem. ps. cviij. Caro mea immutata est ppter oleum. q
ieiunat. Ideo nō dixit/Nolite esse tristes. sed nolite fieri.
Qui em̄ per imposturas aliquas pallentes apparent: illi
nō sunt tristes: sed fiunt. Qui aūt naturaliter ppter assi-
duū ieiunium tristis est: nō fit tristis: sed vere est. Idē no.
supra eo. §. species acidie. ℟. Item super illud. in ar. lxxv.
Itē idem. Si ergo q ieiunat ⁊ tristē se facit hypocrita est:
quanto magis iniquior est/qui nō ieiunat: sed argumen
tis quibusdā in facie sua pingit venalem pallorē quasi ie-
iunij signum? Itē Matth. vij. Quid autē vides festucam
in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides? ⁊. j.
Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo. Aug. Qui-
dam temere iudicāt de incertis. xi. q. iij. graue. xxx. q. vlti.
incerta. ⁊. c. nullū. Et facile reprehendūt: q magis amant
vituperare ⁊ damnare q emendare atq3 corrigere. quod
vitium vel superbia est vel inuidētia. Hiero. De ijs loqui-
tur qui quū mortali crimine detineātur obnoxij. de peni.
dist. vi. c. j. ℟. in hoc itaq3. minora peccata fratribus nō con
cedūt. Item Chrys. Multi hoc faciūt: qui si viderint mo

nachum superfluū vestimentū habentem: aut copiosiori
cibo potitū: amari sunt accusatores quotidie ipsi rapien-
tes ⁊ crapula potientes. xxvi. dis. vna. vi. q. j. sacerdos. Itē
Aug. Accusare enim vitia officium est bonorū. quod quū
mali faciunt: alienas partes agūt. sicut hypocrite qui te-
gunt sub persona quod sunt: ⁊ ostēdunt in persona quod
nō sunt. Et Luc. vi. Hypocrita eijce primum de oculo tuo
⁊c̄. vbi Cyrillus. Videlicet teipsum primū mūdum osten-
das a magnis peccatis: ⁊ consequenter cōsules proximo
modica comittēti. vi. q. j. sacerdos. Et Basilius. Videtur
enim reuera cognitio sui ipsius grauissimū omniū. Nec
enim solū oculus exteriora vidēs super se visu nō vtitur:
sed ⁊ ipse noster intellectus quū alienū velociter cōiectat
peccatū: lentus est ergā propriorū perceptionē defectuū.
Et sequitur in Luca. Non est em̄ arbor bona que facit fru
ctus malos ⁊c̄. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habe
re iustitiā: que verbis ostētas/etiam factis cōpensa. quia
etsi se bonū fingat hypocrita: non est bonus. Item Mat.
xxiij. Super cathedrā Moysi sederunt scribe ⁊ pharisei.
Contra hypocritas clericos ⁊ religiosos maxime loquit
ibi dn̄s. quorum status est hodie ⁊ cōditio/vt sint in eccle
sia dei doctores: qui ad literā dicunt ⁊ predicant ⁊ non fa-
ciunt. Matth. xxiij. xix. dist. scdm. Eorum iustitia in verbo
est: ⁊ non in opere. Graues leges cōstitutiones cōdunt ⁊
iubent ipsi primi preuaricatores earū. x. dis. iustū. Orige.
ibi. Quid est autē illo doctore miserabilius: cuius vitā di-
scipuli quū nō sequuntur saluātur: quū imitantur perdū
tur? Et sequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij.
Chrys. in homil. Maxime em̄ accusatione dign⁹ est: qui
doctrine authoritatē habens/legē transgreditur. ⁊ maxi
me quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans.
xi. q. iij. pcipue. ex de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Se-
quit. Alligant onera importabilia ⁊c̄. xxvi. q. vij. alligant.
Sequitur. Omnia em̄ sua opera faciūt vt videantur ab
hominib⁹. Chrys. in homil. Renascitur qd ipsa nt extermi
nat. sicut ex ligno vermis ⁊ ex vestimēto tinea. vnde sacer
dotū mysterium qui positi sunt ad edificationē sanctita-
tis/corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsum bonū dū p-
pter hoīes fit/fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ sine la
bore omnia alia vitia resecabis. Ex hoc em̄ fit/vt difficile
clerici peccātes penitentiā agant. supple quia non dolent
de peccato. sed de gloria quā apud homines perdiderūt.
de peni. dis. j. quis aliquādo. post. c. mensuram. Sequitur.
Amant em̄ primos accubitus ⁊c̄. Hodie nedū clerici secu
lares sed religiosi quidā magistri ⁊ lectores ⁊ predicato-
res ⁊ prelati eorū amant ⁊ procurant primos accubitus
in eorū forestareis ⁊ hospitijs: ⁊ primas sedes in choro: ⁊
reuerentiā sibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis p ho
noribus ⁊ prelationib⁹. ⁊ quoscūq3 eis talia denegantes
persequuntur ⁊ tribulant. ¶ D Unde cōtra tales vere
hypocritas phariseos. i. religiosos ⁊ scribas sc3 clericos Hypo-
doctores ⁊ cōmentatores octo ve in eodē. c. Matth. xxiij. critarū
sequūtur. Et primū ve sequitur. Ue autem vobis scribe ⁊ octo ve.
pharisei hypocrite: qui clauditis regnum celorū ante ho
mines. vos enim non intratis: nec introeuntes sinitis in-
trare. Orig. Sicut pater increpans filium/profert verba
maledictionis: nec tamen vult illū dignū fieri maledictio
nibus illis: sed magis ab eis diuertere: sic ⁊ christus im-
precatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chrys.
Regnū celorum dicuntur scripture. iuxta illud Mat. xxi.
Auferetur a vobis regnū. i. lex et scripture. xxiij. q. vij. c. ij.
Clauicularij aūt sunt sacerdotes: quibus creditū est ver-
bum docēdi ⁊ interpretādi scripturas. Clauis aūt est ver
bum sciētie. xx. di. §. j. scripturarū: per quam aperitur ho-
minibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. dist. c. j. est
interpretatio vera. Uide aūt quia non dixit/ve vobis qui
aperitis. sed/qui clauditis. Ergo nō sunt scripture clause:
licet sint obscure. sed sacerdotes ⁊ pdicatores hodie scri-
pturas claudunt. quia aut per ignorantiā aut per timorē
aut per adulationē non aperiunt auditoribus. xi. q. iij. nō
solum.

solum. veritatē. xliij. dist. sit rector. Orige. Omnes qui mala conuersatione sua dant exēplum peccandi in populo: et qui faciunt iniuriam scandalizantes pusillos. Mat. xviij. claudere videntur ante homines regnum celorum. Et hoc peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime autem in doctoribus qui docent quod decet ſm iustitiā euangelij homines: non autē faciunt. s. q. j. non quales. que docent. Bene autem viuentes bene et docentes aperiūt ante homines regnū celorum. et dum ipsi intrant: alios prouocant introire. Sed multi non permittunt intrare in regnum celorum intrare volētes: quando sine ratione excōmunicāt quosdam propter aliquem zelum: et meliores ꝙ sunt ipsi. Et ipsi quidem non permittunt eos introire. Illi autem qui sobrij sunt mente: sua patientia tyrannidē ipsorum vincentes: ꝙuis vetiti, tamen intrant et hereditāt regnum. vide. xi. q. iij. §. de his inquam. cum. vij. c. seq. Sed et qui cum multa temeritate seipsos dederūt ad professionem docendi prius ꝙ discerent. lxi. dist. miserum. et iudaicas fabulas imitantes detrahunt eis qui in scripturis ea que sursum sunt requirunt: claudunt quantum ad se ante homines regnū celorum. Idem ve ponitur Luce. xi. quod ponitur Mat. xxiij. vnde ibi sequitur. Et vobis legisperitis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non possunt. et ipsi vno. xxvj. q. vij. alligant. digito vestro nō tāgitis sarcinas. et precedit in prin. xj. c. Luce. Magister hec dicens etiam nobis contumelias facis. Beda. O misera conscientia: que audito dei verbo sibi contumeliā fieri putat: et cōmemorata pena perfidorum se semper intelligit esse damnandam. Optimū verbum contra religiosos nostri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in genere verbū contra se audire volunt in predicationibus ac si sint impeccabiles: et tamen christus publice plus contra phariseos et scribas ꝙ cōtra populum in suis predicationibus inuehebat. vt patet Mat. xxiij. in. viij. ve. que in isto. §. expono. q: plus in hypocrisi offendebant et in alijs peccatis spiritualib⁹. sicut et hodie in religiosis et clericis contingit. xxiiij. q. vlti. transferūt. Testis est mihi conscientia et christus: et aliqua pars mundi, quantas tribulationes passus sum in religione: et postꝙ fui episcopus a religiosis et clericis frequentissime tangens eos generaliter predicationibus meis. Hypocrisis enim superbissima nullo modo vult tangi: quia incorrigibilis est: licet alios corrigat in correcta. sed ve talibus. Prouerb. xv. Qui increpationes odit, morietur. Tales similes sunt diabolo incorrigibili. Eccli. xj. Qui odit correctionem: vestigium est peccatoris. i. habet characterem bestie. i. diaboli. et adde. j. eo. §. ver. tertium. Theophilus. Erant autem alij legisperiti a phariseis. nam pharisei diuisi ab alijs videbantur. legis autem periti scribe erant et doctores legis questiones soluentes. Item Theophilus. Quoties doctor: facit que docet: alleuat fascem: tradens ad exemplum seipsum. quando vero nil agit eorum que dicit: tunc graues fasces vidētur eis qui doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore possunt portari. Greg. Tales quoqꝫ modo sunt plures iudices seueri peccātium, et debiles agoniste intolerabiles legislatores et debiles portitores. xxvj. q. vij. alligant. nec appropinquare volentes nec palpare vite honestatē quā irremediabiliter exigūt a subiectis. ¶ Itē scdm ve Mat. xxiij. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite q̇ comeditis domos viduarum orationes lōgas orātes. ꝑpter hoc amplius accipietis iudiciū. Chrys. Dñs scribas et phariseos de gula reprehēdit. et (qd deterius est) qm̄ nō a diuitibus, sed a viduis accipiebāt vnde ventrē implerēt: et illarū inopiam cōterebāt quā releuare oportebat. glos. j. Qui vestra superstitione nihil intenditis: nisi vt predicta de subiecta plebe faciatis. Itē Chrys. Sexus aūt mulierum incautus est: q: nō oia que videt aut vidit: cū ratione cōsiderat. Mollis etiā est: q: de facili flectitur: vel de malo ad bonum: vel de bono ad malū. Virilis aūt sexus et cautior et durior est. propterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime negotiantur: q: nec intelligere eorū simulationes pñt: et facile ad eorū dilectionē inclināntur religionis causa. Precipue tñ circa viduas negotiātur. primo quidē q: mulier nō facile decipitur habēs consiliariū virum: deinde de facultatibus suis nō facile aliquid dant: quū sint in potestate viri. Propterea ergo dñs dum iudaicos sacerdotes cōfundit: christianos monet ne viduis mulieribus amplius cōmorentur ꝙ ceteris: q: etsi voluntas mala nō fuerit: tñ suspitio mala est: et ab omni specie mala abstinere oportet. j. Thessa. vlti. ex̄ de vi. et hone. cleri. cū ab omni. Orationes longas etc. Chrys. in homil. Quicūqꝫ enim malū facit: dignus est pena. sed qui a religione causam accipit malitie vel nequitie: grauiori est obnoxi⁹ pene. Propter hoc amplius accipietis iudiciū. Primū ꝓ eo ꝙ estis iniqui. Alterum pro eo ꝙ figmentū accipitis sanctitatis. Auaritiā eñ vestrā religionis colore depingitis: et quasi prestatis diabolo arma dei: vt ametur iniquitas: dū pietas existimat. ¶ Item Mar. xij. in fi. ibi. Qui deuorāt domos viduarū sub obtētu prolixe orationis: ij accipiūt prolixius iudiciū. vbi Beda. Non solū scribe et pharisei laudes ab hoibus, verum etiā pecunias querunt. Sunt enim qui se iustos simulantes a peccatorū suorū cōsciētia turbatis, quasi patroni pro eis in iudicio futuri, pecunias accipere nō dubitāt: et quum porrecta manus pauperi preces iuuare soleat: illi ob hoc maxime in noctibus pernoctāt vt pauperi nummum tollant. Ibi etiā Theophilus. Accedebant autē scribe et pharisei ad has mulieres que sine protectione viri manebant: quasi earū fierēt protectores: et simulatione orationis et habitu reuerentie et hypocrisi viduas decipiebāt: et sic deuorabant diuitiū domos. Ii accipient prolixius iudicium. s. ꝙ ceteri iudeorū peccantiū. Idem Luc. xx. in fine. ibi. Qui deuorāt domos viduarū simulātes longam orationem. Chrys. Ingurgitātes etiā se viduarū paupertatē atterunt: non qualitercūqꝫ comedentes, sed deuorātes et ad prauitatē orationibus vtentes: qd grauiori pene facit eos obnoxios. Sequitur ibi. Ii accipiēt damnationē maiorē. Theophilus. Quia nō solū mala faciūt: sed et orationes pretenduut: et virtutē faciunt prauitatis excusationē. viduas etiā depauperāt: quarū oportebat misereri. lxxxi. dist. c. penul. et vlti. lxxxvij. dist. c. j. ex̄ de foro cōpe. ex parte. His succedunt hodie religiosi maxime mēdicātes preserting viduas deuorantes: et cū ficta religione eas depauperantes: dū ob sui presentiā eas cogunt expendere. Beda. Vel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori dānatione plectūtur. ¶ Tertiū ve. Mat. xxiij. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite qui circūitis mare et aridam: vt faciatis vnum proselitū. et quū fuerit factus: facitis eū filium gehēne duplo ꝙ vos. Hilarius. Proseliti sunt ex gētibus in synagogam recepti. Itē Hiero. Scribe et pharisei totum lustrantes orbē id studij habebant de gentibus facere proselitū. i. aduenā circūcisum miscere populo dei. Hugu. Proselitus. i. aduena circūcisus qui miscebat populo dei. a pro quod est procul, et salio: quasi procul saliēs a populo in populū. Chrys. Nō aūt propter miam volentes eū saluare quē docebāt: sed aut propter auaritiā vt additis in synagoga iudeis sacrificiorū adderet oblatio: aut propter vanam gloriā: aut propter bona eorū. Qui enim seipsum mergit in gurgitē peccatorū: quomodo alterū de pctis velit eripere? Nūquid magis misericors pōt aliquis alteri esse ꝙ sibi? de peni. dist. iij. q̇ vult. Ex ipsius ergo actibus ostēditur qui ꝑpter deū aliquem vult cōuertere, aut propter vanitatē. ¶ Itē Grego. xxj. mora. Qui vocantur hypocrite: ꝙuis ꝑuersa semꝑ operētur: loqui tñ recta non desinunt. bene loquēdo quidē in fide vel cōuersatione filios pariunt: sed eos bene viuendo nutrire nō pñt. Quāto eñ se libentius terrenis actibus inserūt: tāto negligentius eos quos generant agere terrena ꝑmittūt. Et q: obduratis cordib⁹ viuūt: ipsos etiā quos generāt filios nulla pietate debita amoris agnoscūt. vnde et hic de hypocritis dicit. Et quū fuerit factus: facitis eū filiū gehenne duplo

plo ꝙ vos.Augu. Quia eoꝝ moꝛes imitatur.Filius ergo
gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ se in deū cōuertē
do:sed eoꝝ sectam sectando. Propterea aūt duplo ꝙ illi:
q: hoc negligebat implere qꝺ ꝓpꝛia volūtate susceperat:
nō ex iudeis natus/sed spōte.xxij.q.iij. pꝛesens.iudeus fa⸗
ctus.Hiero. Uel quia qui dū esset gētilis simpliciter erra⸗
bat:⁊ erat semel filius gehēne:videns magistroꝝ vitia/et
intelligēs destruere eos opere qꝺ verbo docebāt: reuerti⸗
tur ad vomitū suū. Pꝛouer.xxvj.ij.Pet.ij. de peni. dist.iij.
sunt qui dicūt.et gētilis factus quasi pꝛeuaricatoꝛ vel apo
stata.de pe.dist.ij.penā.xij.q.j.scimus.maioꝛi pena dignus
erat.Chꝛys.Quum em̄ virtuosus fuerit magister:discipu
lus imitatur.xxiiij.q.j.cū beatissimus.Quū aūt fuerit ma⸗
lus:superexcedit filius malū magistri addēs malo suo.xx.
q.iij.pꝛodiuis.xij.q.j.c.j.Filius aūt vocat̄ gehenne:quō fi⸗
lius.ij.Thessa.ij.perditionis:et filius hui⁹ seculi.Luc.xvj.
Unusquisq̨ em̄ cuius opera facit eius filius appellatur.
Jo.viij.de pe.di.j.§.hocidē.ver.itē vt chꝛistus ait.Sic ho⸗
die inter religiosos quosdā cōmuniter fit.Circueunt ciui⸗
tates ⁊ loca:vt faciant vnū nouitiū:maxime mēdicantes.
et quū fuerit factus pꝛofessus: peioꝛ est illis qui eū recepe
runt:eoꝝ vitia imitādo ⁊ sua addēdo: q: in isto tēpoꝛe hy⸗
pocritali oꝛdines de die in diē amplius relaxātur:et qui in
soꝛdibus sunt:soꝛdescunt adhuc.Apoc̄.vlti. Qui in soꝛdi
bus est: soꝛdescat adhuc.xlvij.dist.quātūlibet.Quāta erit
pena decipientiū maxime religiosoꝝ mendicantiū.contra
quos ex̄ de regu.is qui.⁊.c.nō solū.lib.vj.hoies mūdi ma⸗
xime pueros ⁊ adolescētes faciendo eos pꝛomittere regu
lā quā nō seruant/⁊ quā eis nō exponūt eis laqueū inijciē
tes/et pꝛeuaricatoꝛes eos facientiū/deus nouit.xxvij.q.j.vi
duis.Nec em̄ ad eoꝝ salutē intendūt recipientes quidā:q
eos negligūt ⁊ nō coꝛrigūt: sꝫ ad suū questū ⁊ augēdū nu
merū/sed nō meritum: q: faciūt eos relinquere oꝛdini qꝺ
habēt:vel emere libꝛos quos derelinquāt oꝛdini: nihil dā
tes pauperibus ſm regulā beati Francisci euangelicā.cō⸗
tra tales vide.xx.q.iij.c.vlti. vt ad literā impleatur Esa. ix.
ad pꝛin . Multiplicasti gentem et magnificasti letitiam/
et gloꝛiā mundi recipiēdo filios magnoꝛū ⁊ diuitū huius
mūdi. Jmmo per maioꝛes eoꝛū retrahūtur ab obseruātia
regulari quā dn̄o pꝛomiserūt:ne eos in vita excedāt:⁊ eo⸗
rum vita per cōsequens cōdēnetur. et tales singulares et
sarrabaitas ⁊ beguinos appellant:maxime fratres mino
res vocātes singulares sue regule zelatoꝛes:⁊ ab eoꝝ car⸗
nali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat.xxiij.Ue vobis
duces ceci: qui dicitis: quicūq̨ iurauerit per templū nihil
est.quicūq̨ aūt iurauerit in auro tēpli debitoꝛ est ⁊c.Chꝛy
so.Templū quidē ad gloꝛiā dei pertinet:et ad hoim spiri⸗
tualē salutē. aurū aūt templi etsi ad gloꝛiā dei ptineat.xij.
q.ij.aurū.tn̄ magis ad delectationē hoim et ad vtilitatem
sacerdotū offertur.Judei aūt aurū quo ipsi delectabātur
q: erāt auari.Luc̄.xvj.aurū auentes.i.cupientes.j.q.j.§.ex
his.et dona quibus ipsi pascebātur/sanctioꝛa esse dicebāt
ꝙ ipsum tēplū:vt homines pꝛomptioꝛes facerent ad offe
rēdū dona ꝙ ad pꝛeces fundēdas in tēplo. vnde cōsequē⸗
ter repꝛehendit eos dn̄s dicens ibi.Stulti et ceci:quid em̄
maius est aurū an templum qꝺ sanctificat aurū?Sic ⁊ ho
die multi religiosoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant
muros ecclesiarū:quasi ad quādā deuotionē: sed poti⁹ ad
eoꝝ questum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales ec⸗
clesias potius respiciunt ad curiositatē ecclesie ꝙ deuotio
nē ⁊ oꝛationē:eleuātes tota die oculos coꝛdis et coꝛpoꝛis
ad aurū ⁊ picturas potius ꝙ ad deū.Ambꝛo. Aurū sacra
menta nō querūt:nec auro placēt que auro nō emūtur.oꝛ
natus sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est.xij.q.ij.aurum.Hiero.
Marmoꝛa nitēt auroꝛ:⁊ ministroꝝ chꝛisti nulla est electio.
Maius numē credūt hoies bestiales esse in reliquijs de⸗
auratis ⁊ deargētatis:et ideo ibi plus offerūt: et pꝛopter
oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religiosi ostēdūt:
et sic religiosi quidam amplius ꝙ clerici seculares subtili
ingenio a barbaris.i.laicis aurum extoꝛquēt.ff. de cōmer⸗
cijs.l.ij.xiiij.q.v.dixit.et notatur.xliij.dist. in mādatis. De
aurata imago aurū trahit.ſm Bernar.Adde hic ſm cum
qꝺ no.s.in pꝛima parte.§.in pꝛimo quidē.ver. item de do⸗
no ecclesie.in ar.lxj.Et qꝺ no.s.eo.§. species supbie.ver. si
dicāt.in additione que incipit/Multi.in art.lxxvj.Itē ibi
Chꝛys. scꝫ in Mattheo.Multi nūc chꝛistiani sic insipien
tes intelligūt. ecce em̄ si aliqua causa fuerit:modicū vide
tur facere qui iurat per deum : qui aūt iurat per euāgeliū:
maius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendum
est/Scripture ꝓpter deū scripte sunt: nō deus ꝓpter scri⸗
pturas. maioꝛ ergo est deus qui sanctificat euāgelium/ꝙ
euāgelium qꝺ sanctificatur ab eo.de hoc.xxij.q.i.si aliqua.
vbi no.ꝙ magis est obligatus quantū ad ecclesiā qui solē
niter iurat per euangeliū:ꝙ qui sine solennitate iurat per
deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat.xxiij.est/Ue vo⸗
bis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et
anethū et cyminū: et relinquitis que grauioꝛa sunt legis:
miam/et iudiciū/et fidē. Et hoc opoꝛtuit facere ⁊ illa non
omittere.Duces.Luc̄.vj.xxxvij.dist.§.vt itaq̨. ceci excolā⸗
tes culicem:camelum aūt glutiētes.Hiero.Ex hoc capitu
lo arguit eos auaritie ꝙ studiose etiam viliū olerum deci⸗
mas exigāt:⁊ iudiciū.ex̄ de ver.signi.foꝛus. in disceptatio
ne negotioꝝ/misericoꝛdiā q̨ in pauperes.lxxxvj.dist. nō sa
tis.et fidem. Mat.xv.Luc̄.vij. in deum/que magna sunt
pꝛetermittāt.Chꝛys.Uel quia sacerdotes auaritia pleni.
Luc̄.xvj.ex̄ de deci.c.j.si quis decimā alicuius rei vel mini⸗
me nō obtulisset:coꝛripiebant eū quasi magnū crimen fe⸗
cisset:si quis aūt alterū ledebat:aut in deum peccabat:nō
curabāt eū coꝛripere.vide qꝺ legitur et no. xxiij.q.iiij.si is.
in glos.Jmmo de lucro quidē suo soliciti:de gloꝛia autem
dei et salute animarū hominū negligentes. Queritur asi
na:nō anima.Bernar.seruare aūt iustitiā et facere miam:
et habere fidē pꝛopter suā gloꝛiā deus mādauit.Decimas
aūt offerre pꝛopter vtilitatē sacerdotū: vt sacerdotes qui
dem populo in spūalibus obsequantur: populi aūt in car
nalibus sacerdotibus subministrēt.j.Coꝛ.ix.xiij.q.j.§. his
itaq̨.ex̄ de censi.cū apostolus. Sicet modo fit: q:omnes
de honoꝛe suo sunt soliciti:de honoꝛe aūt dei nullus.Poꝛ
tiones aūt suas vigilanter defendūt:sed circa obsequium
ecclesie curam impendere nō attendūt. Si populus deci⸗
mas nō obtulerit:murmurāt oēs.si peccantē populum vi
derint:nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarū ⁊
phariseoꝝ ad quos loquebatur/quidam populares erāt:
nō est incōgruum vt aliam expositionē faciamus pꝛopter
eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas:recte
decimare debet:⁊ q̄ dat. Scribe ergo et pharisei minima⸗
rum quidem rerū decimas offerebāt ostēdēde religionis
gratia.in iudicijs aūt erant iniusti. in fratribus sine mise⸗
ricoꝛdia.in veritate increduli. hucusq̨ Chꝛys. Itē Remi⸗
gius.Ostendit quippe dn̄s his verbis quomodo oia pꝛe
cepta legis tā maxima ꝙ minima sunt implenda. Redar⸗
guūtur aūt qui eleemosynas de fructibus terre faciūt: pu
tātes se minime posse peccare. quibus nihil pꝛosunt elee⸗
mosyne:nisi a peccatis studeāt cessare.de peni. dist.iij.sane
cauendum est.Hilarius. Et q: minus piaculi esset decima
tionem oleris ꝙ beneuolētie officiū pꝛeterire: irridet eos
cōsequenter dn̄s dicēs/Duces ceci excolantes culicē:came
lum aūt glutientes.Hiero.Camelum puto esse magnitu⸗
dinē pꝛeceptoꝝ/iudicium/misericoꝛdiā/et fidē. Culicē: de⸗
cimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū vi
lium. Hec autē pꝛecepta dei que magna sunt/deuoꝛamus
atq̨ negligimus : et operationē religionis in paruis que
lucrū habent cū diligentia demōstramus. Architas taren
tinus.Leges sunt sicut tele aranearum:que grādia vola⸗
tilia transmittūt:et muscas retinent.Oꝛige. Uel excolan
tes culicem.i.expellentes a se minima delicta: que culices
nominauit.Camelum autē glutientes.i.cōmittentes ma⸗
xima delicta:que nominauit camelos:animalia videlꝫ toꝛ
tuosa ⁊ grandia. Scribe autē moꝛaliter sunt qui amplius
nihil estimant in scripturis ꝙ simplex sermo demonstrat.

Pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos: et
diuidunt se a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare
qm̄ mundus sum.xlv.dist. recedite.xxiiij.q.iiij.ecce. Esa.lij.
Menta autem et anethum et cyminum ciborum conditure
sunt: nō principales cibi. Sic in conuersatione nostra que
dam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium/mise
ricordia/et fides. Alia sunt quasi condictia actus nostros
et suauiores eos facientia: vt abstinētia/risus/ieiuniū/fle
xio genuū/et huiusmodi. Quomodo autē nō existimātur
ceci: qui nō vident: quoniā nihil prodest cautum esse dispē
satorem in rebus minimis: quum principalia negligūtur.
Hos ergo sermo presens cōfundit: non quidē leuia prohi
bens obseruare: sed principalia precipiēs cautius custodi
re. Adde qđ scripsi.s.in prima parte in.§.nūc querendum
est.j.ver.j.super tex.decimantes mentam &c.in ar.lxix. Sic
quidam clerici nostri tēporis et religiosorum plurimi de con
stitutionibus suis et ordinis faciunt sibi conscientiam: nō
de preceptis dei et regule quam vouerūt. Si omittāt ver
sum vel dictionem in officio: vel aliquātulum irascantur:
vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplā ton
suram nō portent: vel parū amplius dormiāt q̄ debeant:
vel bini nō vadāt: vel missam sepe non dicāt: vel carnis ti
tillationes habeant: vel raptim indecēter videant: vel be
ne in choro non legant: vel de similibus venialibus et ceri
monialibus nō obseruatis faciunt sibi magnam conscien
tiam: et de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia
vel rebellione ad prelatum/de suspecta familiaritate mu
lierum vel alia maxime sanctimonialiū/de pecunia quam
habent quantam habere possunt/de ambiendo et procu
rando honorē/de trāsgressione cōtinua paupertatis in li
bris et tunicis et eleemosynis et alijs supellectilib⁹/de par
tialitate/de diffamatione/de odio fraterno/et similib⁹ cri
minalibus cōscientiam tales cōmuniter raro habēt: et ra
rius cū ea dimittendi proposito cōfitētur. sicut tetigi.s. in
isto ar.in.§. aliud.ver.in nullo. Similes vsurario nolenti
spuere in ecclesia: et sibi de hoc et non de vsuris consciētiā
facienti. Tales vero decimant mentā et anethum.i.de ve
nialibus sibi faciunt conscientiā: non de mortalibus: et le
gis grauia cōmittentes camelos glutiunt: et colantes cu
licem de minimis confitētur. Talium religiosorum et clerico
rum vere phariseorum et hypocritarum iustitia est habitum
suū portare: tonsuram magnā habere: exteriores obseruā
tias custodire: sacramenta dare: predicare verbaliter: reci
tare vocaliter: cōfessiones maxime questuosas audire: cō
silia animarū dare: alios pacificare: sed in his et similibus
que sunt querere. Phil.ij.viij.q.j.sunt in ecclesia. Sed quid
valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tōsu
ra sine paupertate? silentium oris sine quiete cordis? Ber
nar. Manet tōsura/vestis: necdum mutata est vita. Ieiu
niorum regula custoditur: statutis psallitur horis: sed cor eo
rum longe est a me. dicit dn̄s Esa.xxix. Mat.xv. ¶ Sextū
ve Mat.xxiij.cōtra hypocritas est. Ve vobis scribe et pha
risei hypocrite: qui mūdatis quod deforis est calicis et pa
ropsidis: intus autē pleni estis rapina et immūditia. Hie
rony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis et mendacij: q̄
aliud ostendant hominibus foris: aliud domi agant. Fo
ris ostēdebāt hominibus sanctitatē: intus autē pleni erāt
immunditia. Uel hoc dicit sm̄ Chrys. q: iudei quoties in
gressuri erant templū: aut sacrificia oblaturi p dies festos
seipsos et vestimēta sua et vtēsilia lauabāt: et a peccatis ne
mo seipm̄ purgabat: quū deus neq; mūditiā corporis lau
det: neq; sordes cōdēnet. Pone tn̄ q̄ deus horret sordes
corporum et vasorum: que necesse est vt ipso vsu sordidentur: quā
to magis sordes cōsciētie horret: quā si volumus/semper
mundam seruamus? Pharisee cece mūda prius qđ intus
est calicis et paropsidis: vt fiat qđ deforis est/mūdū. Chry
so. Nō aūt hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sed de
intelligibili. qui si nūq̄ tetigerit aquā: mūdus potest esse
apud deum. si aūt peccauerit et tota aqua pelagi/quia ta
lis aqua foris lauat: lachrymarū intra. Mat.vj.ibi. Faciē

tuam.i.cōscientiā tuam laua. de hac Esa.j. Lauamini: mū
di estote &c. se lauauerit: sordidus est et miser apud deum.
Orige. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: nō
apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foris
sunt mundat: et que videātur curat: cor aūt et conscientiā
negligit. Qui aūt studet ea que intus sunt.i.cogitationes
mūdare: cōsequens est vt etiā ea que foris sunt faciat mū
da. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibū. Om
nis ergo sermo per quē potamur spūaliter: vel oīs narra
tio per quā nutrimur: vasa sunt potus et cibi. Qui ergo stu
det cōpositū proferre sermonē/cōtra sermones datalicos
et politos et subtiles Parisienses se nō alios predicātes.
xliij.dist.§.si. magis q̄ salutari sensu repletū.ij.q.vij. secu
ti. in si.de pe. dist.ij.si em̄.vltra.v.colū.ver.loquūtur. calix
eius foris mundatus est: intus aūt sordibus vanitatis re
pletus. Similiter idē Luce.xj.ibi. Nūc vos pharisei qđ de
foris est calicis et catini mūdatis: qđ aūt intus est vestrū/
plenū est rapina et iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dn̄s p
exemplo calicē et catinū: ostendēs q̄ mundos et lotos de
cet esse inuicem ministrātes.lxxxj.dist.oportet.deo: non so
lum a spurcitia corporali: immo et ab ea que latet intrinse
cus penes mentē: sicut etiā aliquid vasorum quibus seruitur
in mensa/bonū est intrinsecus et extrinsecus carere conta
gijs. Stulte: nōne qui fecit quod deforis est: etiā id qđ de
intus est fecit? Beda.q.d. Qui vtrāq; hominis naturā fe
cit: vtramq; mundari desiderat. Et hoc est contra Mani
cheos: qui animā tantum a deo/carnem vero putāt a dia
bolo creatam.xxiiij.q.iij.quidā.ver.manichei. Hoc etiā est
contra illos qui corporalia peccata fornicationē.s.et furtū
et cetera talia quasi grauissima detestantur: spūalia vero
que non minus dānat apostolus Ephes.v. Gala.vj. vt le
uia contemnūt. hoc recte religiosos quosdam nostri tem
poris hypocritas tangit: qui nō videntur habere consciē
tiam de aliquo peccato spirituali: vt superbia/inuidia/ma
litia/hypocrisi/et similibus: dūmodo caueāt a peccato car
nis: q: quasi nec alia peccata in ordinibus puniūtur. Dice
bat quidam. In ordine punitur peccatū baltheí/non ani
me: hominis/non demonis. Si fratres spirituales essent
vt debent: magis punirēt peccata spiritualia q̄ carnalia:
quia magis in eis offendunt. Est etiam istud sextū ve con
tra eos: q: domos suas tenent mundas et tunicas suas et
pannos et peropsides et cyphos: et manus satis lauāt. de
munditia autē consciētie parum curāt. Altaria lapidea te
nent ornata. cor vero vbi deo sacrificatur. ps.l. Sacrificiū
deo spiritus contribulatus. de peni. dist.ij.si enim.immun
dum. Cōpositos et subtiles et concatenatos et rhetoricos
predicāt sermones: nō salutaribus sensibus repletos: ad
miratione non edificationē facientes. Omnia cōmuniter
faciūt vt gloriā et lucrum aucupētur: humanā nō dei glo
riam querentes. cōtra illud Jo.viij. Ego gloriam meā nō
quero. vide.s.eo.ver.similiter.cū additione. ¶ Septimū
ve Mat.xxiij.et Luc.xj.cōtra hypocritas religiosos quos
dam maxime et clericos est. Ve vobis scribe et pharisei hy
pocrite qui similes estis sepulcris dealbatis: que parent a
foris hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcitia. Chryso.super Mat. Merito
iustorum corpora tēpla.j.Cor.vj. dicuntur. quia aīa in cor
pore iusti dominatur: sicut deus in templo. vel q: ipse de⁹
in cordibus habitat iustis. Hiero. Uerū christi tēplū ani
ma credentis est. Illam exorna. illam vesti. in illa offer do
naria. Corpora autē dicuntur mortuorum sepulcra: quia ani
ma mortua est in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca.iij.
nomen habes, et est de peni. dist.j.§.hoc idem.ver. resusci
tatus. viuens putanda est que nihil viuum aut spirituale
agit in corpore. Hiero. Sepulcra autem forinsecus leuiga
ta sunt calce et ornata marmoribus in auro coloribusq; di
stinctis: intus aūt plena sunt ossibus mortuorum. Sic autē et
peruersi magistri qui alia docent et alia faciunt: munditiā
habitu vestis et verborum humilitatem demonstrant. intus
aūt pleni sunt omni spurcitia et auaritia et libidine. Et hoc

manifeste exprimit inferēs/Sic ꝛ vos afo:is quidem pare
tis hoībus iusti: intus aūt pleni estis hypocrisi ꝛ iniquita/
te.Orige.Omnis em̄ iustitia simulata mortua iustitia est
que ꝑpter deū nō fit:magis aūt nec iustitia est:sicut mor
tuus homo non est homo.ex̄ de cele.miss.in quadā.et sicut
mimi qui ꝑsonas suscipiūt alioꝝ:ꝛ nō sunt ipsi quos simu/
lāt.Tanta ergo sunt ossa in eis immūditie:quāta bona si/
mulata et malo effectu.Videnṫ aūt foris.Dauid ps̄.lxxxi.
et Jo.x.Ego dixi dij estis.iusti coram hoībus:nō eis quos
scriptura deos appellat:ſꝫ corā eis qui sicut homines.ps̄.
lxxxi.Vos aūt sicut hoīes moriemini:peccatores moriun/
tur.Grego.Antevero districtū iudicē excusationē ideo de
ignorātia habere in peccatis nō pn̄t:q: dū ante oculos ho
minū oēm modū sanctitatis ostēdūt:ipsi sibi sunt testimo
nio:q: bene viuere nō ignorant.¶Octauū ve hypocrita
rū Mat.xxiij.ꝛ Luc.xi.est/Ve vobis scribe ꝛ pharisei hy/
pocrite:qui edificatis sepulcra prophetarū: ꝛ ornatis mo
numēta iustoꝝ ꝛc.Chrys.Quia dicebāt apud se/Si bene/
fecerimus pauperibus:nō multi vidēt:ꝛ ꝑ tēpore vident.
melius ergo edificia faciamus que oēs aspiciāt nō solū in
hoc tēpore/sed etiā in posterū.O insipiens homo:quid ti
bi prodest post mortē ista memoria: si vbi es torqueris: et
vbi non es laudaris.Dū aūt iudeos castigat dn̄s:christia
nos docet.Nā si ad illos solū dixisset:hec dicta fuissent tā/
tum:nō etiā scripta:nūc aūt dicta sunt propter illos:ꝛ scri
pta ꝑpter nos.Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edifi
cia sancta:additamētum est bonis. si autē sine alijs bonis
operibus:passio est glorie secularis.Nō em̄ gaudēt marty
res quādo ex illis pecunijs honorātur in quib⁹ pauperes
plorāt.Semper etiā iudei preteritoꝝ sanctoꝝ cultores fue
rūt:et presentiū cōtemptores:magis aūt ꝛ persecutores.
Nō em̄ sustinētes increpationes prophetarū suoꝝ.xxiij.q.
iiij.c.i.ꝛ.c.recedite.persequebātur eos et occidebāt.Post/
ea vero nascētes filij intelligebāt culpas patrum suoꝝ: et
ideo quasi de morte innocentiū prophetarū dolētes/edi
ficabāt memorias eoꝝ.ꝛ ipsi tn̄ similiter ꝑsequebanṫ ꝛ in/
terficiebant.Mat.xxiij.ibi.Hierusalē/Hierusalē que occi
dis ꝑphetas. suos ꝑphetas increpātes eos propter pctā
sua.Similiter et ad literā in ordinibus hodie mendicātiū
maxime et presertim in ordine fratrū minoꝝ post mortem
sanctoꝝ fratrum spiritualiū ita fit ꝙ ipsi idem et post eos
alij ingrediētes ordinē edificant monumēta illoꝝ sancto
rū fratrū:ꝛ post mortē eoꝝ sanctos eos dicūt pro lucro eo
rum:quos in vita fuerunt verbaliter ꝛ corporaliter aliqui
persecuti.Et succedētes alij fratres qui intelligūt culpas
fratrū mortuoꝝ qui sanctos fratres persecuti sunt: ipi idē
qd̄ plāgūt/agūt.de peni.di.iij.irrisor.c.penitētes.c.qui ba/
ptizātur.in patrū suoꝝ vitiū succedētes:ꝛ sanctos fratres
viuētes ptinaciter persequētes.arg.i.q.i.cito.et ex̄ de iudi.
q: Gu. q: eoꝝ vitia vita plus ꝙ̄ verbo reprehēdūt:ꝛ regu
le preuaricationē. dicētes hodie isti tales pharisei religio
si hypocrite ꝙ illi pharisei quibus ipsi succedunt in vitio.
Sap.ij. dixerūt impij ad semetipsos nō recte cogitantes.
Circūueniamus virū iustū:q: inutilis est nobis:ꝛ contra/
rius operibus nostris:et improperat nobis pctā legis: et
diffamat in nobis peccata discipline. Quod scribo exper/
tus sum in meipso. Sed nec mirū quia Hismael persequi
tur Jsaac.Gal.iiij.xxxij.q.iiij.recurrat.et carnalis spiritua
lem.xxiij.q.iiij.qui ſm carnem.

¶Articulus.lxxix. A

Religiosos plurimū īfestat inuidia.

Aliud vitiū quorū/
dam religiosoꝝ istius temporis infelicis
eis peculiari⁹ ꝙ̄ alijs hoībus est inuidia
cōtabescēs.Jnuidēt em̄ sibijnuicem:ꝛ ex
hoc se mutuo persequuntur:ꝛ sibi detra/
hunt:ꝛ se diffamant:nec ex hoc cōmunicant sibi speciales
scripturas/sermones/ꝛ cōmētaria quū charitas non que/
rat que sua sunt.i.Coꝝ.xiij.viij.q.i.sunt in ecclesia.Nec lau
dat vnus bonū alterius ; nec sibi in corde cōplacet; nec ex
hoc dolet vnus de malo alterius:nec gaudet de bono:sed
potius tristatur et pallet cōtra charitatē que non gaudet
sup iniquitate:cōgaudet aūt veritati.i.Coꝝ.xiij. Bona in
partē malā interpretātur:et dubia in peiorē.cōtra id qd̄ le
gitur ꝛ no.ex̄ de regu.iur.c.ij.Quicquid mali audit vn⁹ de
alio:totū credit.cōtra id.lxxxvi.di.si quid. Nūꝙ̄ bene actū
vel dictū per aliū simpliciter confitetur:sed aut tacet quū
audit bonū sui fratris:ne malus teneaṫ:aut negat:aut le/
uigat:aut male interpretaṫ:vt dixi. aut iūgit illi laudi alis
quod malū illius verū vel falsum: vt diluat illud bonum.
Est aūt ſm Augu.inuidia dolor aliene felicitatis.ꝛ est ſm
eum filia superbie. vnde dicit Tolle matrem: nō erit filia.
¶ B Est aūt hoc peccatū in spiritūsanctū:cui attribui
tur bonitas.q: istud est pctm̄ malitie:qd̄ vix purgatur nec
remittiṫ.Mat.xij.et legiṫ ꝛ no.xxv.dist.qualis.ꝛ de pe.di.
i.§.qd̄ aūt.ibi. Est pctm̄ ad mortē ꝛc.in glos.vnde alibi.et
in glos.magna que incipit/peccatū in spiritū ꝛc. Hierony.
Qui manifesta intelligēs opera dei/quū dei virtutē nega
re nō possit:eadē calūniatur stimulatus inuidia:et christū
dei verbū. Jo.i.xxxv.q.x.fraternitatis.ꝛ opera spiritussan
cti dicit esse beelzebub. Luc.xi.ꝛ Mat.xij. Jsti nō remitte
tur in hoc seculo nec in futuro. Jnuidia de directo opposi
ta est charitati.i.ad Coꝝ.xiij. Charitas nō emulatur:q: eā
nō cōtristat felicitas aliena:ſꝫ alterius bonū amat vt suū.
ps̄.cxviij. Particeps sum ego omniū timētium te. Augu.
Tolle inuidiā:et tuū est bonū qd̄ habeo.ps̄.cxviij.Qui ti/
mēt te:videbūt me:et letabūtur.vbi dicit Ambro.Est insi/
tum bonis vt virtutes in alijs amēt.qd̄ quante virtutis et
meriti sit:Grego.ostēdit quū ait. Nostra sunt que amam⁹
in alijs: ꝛ amantiū siūt que amātur in nobis.Hinc pēsent
inuidi quāte virtutis est charitas: que alieni laboris ope/
ra nr̄a sine labore facit.Dixit quidā frater fratri Egidio so
cio beati ffrancisci. Propheta Hiere.ix.dicit. Omnis ami
cus fraudulēter incedit.Cui rn̄dit Egidius. Jdeo nō tibi
sum fraudulētus:q: bonū tuū nō facio meū.quanto enim
amplius bonū tuū facerē meū: tāto minus essem fraudu/
lentus.quāto em̄ quis de bono ꝑximi amplius erit letus:
tāto magis erit particeps inde.Et quāto quis de vitio ali
cuius gauisus fuerit:tanto magis erit inde particeps. Si
ergo vis esse particeps omni bono:gaudeas de bono om
niū. Bonū ergo alioꝝ facis tuū:si tibi placet.et malū alie
num facis tuā custodiā ꝛ tuū bonū:si tibi displicet.Hec est
ergo via salutis/vt sis letus de bono ꝑximi:ꝛ dolēs de ma
lo:ꝛ credas bonū de alijs:et de te malū:et honores alios
et te despicias.Charitas virtus est excellētissima.de peni.
dist.ij.charitas.ij.ꝛ.§.opponiṫ. Jnuidia sibi opposita ne/
quitia pessima.vnde ꝛ diciṫ fera pessima Gen̄.xxxvij. Per
inuidiā em̄ fratres vēdiderūt ꝛ tribulauerunt Joseph.q:
oderāt eū eo ꝙ plus amareṫ a patre:q: prestārio: ꝛ sapiē
tior eis erat.vn̄ nec poterant ei loqui pacifice.Gen̄.xxxvij.
Sic ꝛ Cayn ex inuidia odit Abel ꝛ iterfecit.i. Jo.iij.Cayn
ex maligno erat:ꝛ occidit fratrē suū. et propter quid occi/
dit eū?q: opera eius maligna erant:fratris aūt iusta.iij.q.
vij.in grauibus.xiiij.q.v.scriptum.Gen̄.iiij. Jude.ij. Ve il
lis qui in viā Cayn abierūt. Hoc vitiū est ignis q̄ in agris
gratiarū accēditur. Nullum scelus abhorret:nō parcit no
centi nec innocēti. Ex inuidia diabolus primos parentes
innocētes peremit.ſm Aug. Sap.ij.de peni.di.ij.§.roma/
nos.c.princeps.Et fratres Joseph innocentem.Et Cayn
Abel innocētem vt dictum est. de peni.dist.i.§.ex his. ver.
Cayn.et Saul Dauid.i. Reg.xviij.ꝛ.ij.q.vij.§.item obijci/
tur.ver.saul.Et iudei christū. Mat.xxvij.ibi. Sciebat em̄
ꝙ per inuidiā tradidissent eum.Hoc propriū vitiū diabo/
li est. Sap.ij.in fi. Jnuidia autē diaboli mors introiuit in
orbē terrarū. Jmitātur aūt illum qui sunt ex parte illius.
xxiij.q.iiij.ꝙ̄ magnum.xix.dist.secundum. Demones inui/
di sunt sicut dracones veneno pleni qui homines ꝑsequū
tur. Job.xxx. ffrater fui draconum. Hi similes Heli qui nō
poterat videre lucernam donec extingueretur.i. Regū.iij.
Grego. Jnuidi ꝑpendere debēt quante sint cecitatis: qui

alieno pfectu deficiūt:aliena letitia cōtabescūt. Poeta.
Inuidus alterius rebus marcescit opimis.
Inuidus inuidia corroditur intus et extra.
Iustius inuidia nihil est:que proximus ipsum
Authorem rodit excruciatqꝫ suum.
Inuidus moritur de bono odore:sicut bufones venenati
de odore vinee florentis.sicut dicitur de Iuda murmuran
te de vnguēto odorifero Magdalene. Io.xij. Inuidi alie
num profectū reputāt suū dānū. vnde Iudei inuidi dicūt
Ioā.xij. Videtis quia nihil pficimus.ecce mundus totus
post eū vadit. Paruulū occidit inuidia. Iob.v. Oīs inui-
dus inquātū vilis minor est illo cui inuidet. Miser est in-
uidus:⁊ sola sibi miseria placet. Unde dicit. Sola miseria
caret inuidia. Seneca. Utinā inuidi in oībus locis oculos
et aures haberēt:vt de oīm profectibus torquerent. Idē.
Quāta sunt feliciū hominū gaudia: tāti sunt gemitus in-
uidorꝫ. Putredo ossium inuidia. Prouer.xiiij. Legitur de
quodā rege qui cōcessit cuidam inuido ⁊ cuidā auaro mu
nus qđ peterēt:ita ꝙ donū illius qui posterius peteret du
plicaretur. Quumqꝫ differētibus ipsis petere,rex iussisset
inuido vt prior peteret:petijt vt erueret sibi vnus oculus:
volēs ꝙ proximo eruerētur ambo.noluit enim petere ali-
quod bonū:ne proximus acciperet duplicatū. Aufert aūt
hominū inuidia societatē bonorꝫ ecclesie.ps.cxviij. Parti
ceps ego sum oīm timentium te. Aufert proximū de cuius
psperitate dolet:et cuius esset particeps si gauderet. Hu-
go de sancto victore. Supbia aufert mihi deū:inuidia pxi
mū:ira meipsum. Aufert etiā sapiētiam. Sap.vj. Neqꝫ cū
inuidia tabescente iter habebo.et Sap.vij. Quam sine fi-
ctione didici: sine inuidia cōmunico. Inuidia demonium
est meridianum:q: vexat hominē in die.i.in cōsideratione
prosperitatis aliene. Iob.v. Per diē patiēt tenebras. Gre-
go. Mens inuidi quū de alieno bono affligit:quasi de ra
dio lucis obscuratur. vnde Gen̄.xxxvij. Somniū Ioseph
qđ erat psperitatis indiciū:inuidie ⁊ odij fomitē ministra
uit. Itē est demoniū tacitū:q: in occulto detrahit. Eccl's.x.
Si mordeat serpēs in silentio:nihil eo minus hꝫ qui occulte
detrahit. Itē lente vexat ⁊ nō cū ipetu. vn̄ cōparat Etne.i.
inferno,que seipsam cōsumit lente. Unde quidam.
Non aliud nisi se valet ardens Etna cremare.
Sic se non alios inuidus igne coquit. Poeta.
Liuor iners vitium mores non surgit in altos.
Item Io.cassi.in collatione piamonis. Sciendū est inui-
die morbū difficilius ad medelā ꝙ cetera vitia peruenire.
Nā eum quē semel veneni sui peste corruperit: pene dixe-
rim carere remedio. Ipsa nāqꝫ est lues de qua dicit Hiere.
viij. Ecce ego mittā vobis serpētes regulos quibus nō est
incantatio:⁊ mordebūt vos. Sicut eñ ille lucifer q̄ prius
eiusdē mali peste corruptus est:⁊ post eū Cayn nec mede-
lam penitētie nec fomētū vllius curationis admisit:ita et
ij qui iisdem se percutiēdos morsibus tradiderunt: omnē
opem sancti incantatoris excludūt:q: quū vtrīqꝫ nō culpa
eorꝫ quibus inuidēt,sed psperitate cruciētur: erubescētes
ipsam prodere veritatē extrinsecus sibi quasdā superfluas
et ineptas causas offensionis inquirūt: quorꝫ q: omnimo
de false sunt vana curatio est: quū illud mortiferū vir' qđ
nō vult prodere,lateat in medullis. Nam vsqꝫ adeo incu-
rabilis est ista pernicies: vt blādimētis exasperetur:infle-
tur obsequijs:muneribus irritetur:q: nihil sustinet zelus,
vt ait Salomon Prouerb.vj. in fi.per alia verba. Quāto
eñ amplius alius aut humilitatis subiectione aut patien
tie virtute aut munificētie laude profecerit: tāto inuidus
maioribus inuidie stimulis incitat: qui non nisi ruinā aut
mortem eius cui inuidet concupiscit.sicut in fratribus Io
seph apparet. Gen̄.xxxvij. Cūctis ergo vitijs pniciosiorē
atqꝫ ad purgandū difficiliorem esse cōstat inuidiam:quia
ipsis remedijs quibus reliqua extinguuntur,accenditur.
Nam,verbi gratia,qui damnum sibi illatum dolet: largi-
tatis compēsatione curatur. Qui de illata indignatur in-
iuria:humili satisfactione placat. Quid illi facies qui hoc
ipso magis ꝙ te humiliorem ac benigniorem sentit,offen
ditur? Quis autem est qui se vt satisfaciat inuidenti a bo-
nis corruere,aut a prosperis alienari,aut calamitate ali-
qua optet inuolui? Inuidus autem non aduersus hoīem
sed plane aduersus deū blasphemus extollitur:qui in fra
tre nihil aliud nisi bonum meritum carpens,nō hominis
culpam:sed dei tantū iudicia reprehendit. Hec ergo est il-
la sursum germinans amaritudinis radix: que se erigens
ad superna in contumeliam ipsius qui bona homini con-
fert tendit authoris. Imploremus ergo diuinū auxiliū ne
isto suo visu ⁊ morsu nos interimat basilisc'.hucusqꝫ Pia
mon. Ista inuidia est oculus nequā.de q̄ Mat.xx. An ocu
lus tuus nequā est: q: ego bonus sum? Remigi'. Iudei
malum habebant oculum:quia de salute gentiū dolebāt.
Nō simus inuicem inuidētes. Gala.vj.vbi Augu. Quum
per commune vitium antiqui hostis virus humano cordi
infundatur: in zelo inuidie tota viscera serpens concutit:
et in hac imprimēda malitia quasi pestē vomit. Ex hoc pa
tet ꝙ hoc vitium venenatissimum est atqꝫ pestiferum. vn-
de Sap.iiij. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Fasci-
natio (sicut ait cantor Parisiensis) est vstio radij visibilis
procedentis ex corde inuidentis,et infantem quem respi-
cit ad nauseam cogentis vt cibum retinere nō possit. Un-
de inuidus grece fascinator dicitur. Ibidem dicit Cypria-
nus. Iste zelus modū non habet:permanens iugiter sine
fine:quum alia vi finiatur. Ecce ꝙ vitium istud perpetuū
est.durat enim actus eius etiam in inferno. Unde et dam
nati perpetuo sanctos videbunt in gloria: vt ex hoc inui-
dia amplius torqueantur.vnde super illud Mat.xxij. Et
stridor dētium. Gualfre. Quid enim stridor dentium:nisi
ire furoris nequitie malignitatis et inuidie supplicium? si
quidem (vt ego arbitror) nullum tormētum erit grauius
malis: ꝙ malitia cordis ⁊ iniquitas ipsa peruersissime vo
luntatis. Nimirum sicut passiones oēs patiētia subleuat:
sic impatiētia quaslibet leues aggrauat.et Seneca. Quā-
to ille cui inuidet successu meliori profecerit:tāto inuidus
in maius incendiū liuoris ignibus inardescit. In quo pa-
tet ꝙ hoc vitium infelicissimū est:quia de radio lucis occe
catur: de bono odore morit. ex de sacra vnc.c. vnico.§. ad
exhibendum.ibi. Alijs.s.inuidis et malignis odor mortis
in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequi-
tur in Seneca. Hinc toruus vultus:minax aspectus: pal-
lor in facie:in labijs tremor:stridor in dentibus: verba ra-
bida:et effrenata conuicia: et manus ad violētiam prom-
pta:⁊ si gladio interim vacua,odio tamen furiate mentis
armata. Ecce ꝙ deforme et turpe est hoc vitium. Seneca.
Qualem putas esse animā: cuius exterior imago tam fe-
da est? Hec inuidia eiecit Adā de paradiso. occidit Abel.
Ioseph vēdidit. Dauid persecuta est. Christum tradidit.
de hoc concor.s.ver.charitas.⁊ sicut ait Chrysosto.vniuer
sum orbem terrarum lesit. Hec in canone vocatur zelus
amaritudinis.xvj.q.j.sunt nonnulli. ex de offi.custo.c.ij.in
fine. Sapiens. Nihil sustinet zelus.i.inuidia. Inuidia est
communiter inter pares.ff.de lega.iij.legatis seruis.§.or
natricibus.xxiij.q.vij.quod autem. ℄ E Peccato inui-
die deiectus fuit diabolus de celo,dicit canon.xix.dist.se-
cūdū.et de eius inuidia.xvj.q.ij.visis. Aliquoties inuidia
ponitur pro extollentia:q: de ea nascitur.vt legitur et no-
tatur.xxiij.q.j.quoniam vetus.ibi. Fatiscat (al's facessat)
inuidia Romani culminis.et in glos.i. extollentia. De in-
uidia episcoporum.xcv.dist. ecce.ibi. Nemo hic episcoporꝫ
inuidia diabolice tētationis inflatus irascatur: si plebem
interdum exhortētur presbyteri ⁊c. et.c.esto subiectus.ibi.
Pessime consuetudinis est in quibusdam ecclesijs,tacere
presbyteros: ⁊ presentibus episcopis non loqui:quasi eis
inuideāt,aut eos dedignētur audire. Hec inuidia in inte-
rioribus medullis est recondita.vt dicit.ix.synodus.de pe
ni.dist.ij.c.j. Clericus in vitio inuidie permanēs nō debet
promoueri.xlvj.dist.clericus inuidens.

℄ Articulus.lxxx.

vt omnes honoꝛificent filium: sicut honoꝛificāt patrem.i.
pꝛofiteantur in eo maiestatē patri equalē: vt qui visus est
infirmus et iudicatus in carne: cōferatur ei potestas iudi-
cādi: que sit declaratiua maiestatis. Act.x. Ipse est qui cō-
stitutus est iudex viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ. ex̄ de sum.tri.c.j.§.hec
sancta. et in symbolis/ Credo. et Quicūꝙ vult.j. Coꝛ.iiij.
Nolite ante tempus iudicare. cū ijs que ibi sunt. Bernar.
Nō vsurpo mihi vel super me seruus filij potestatem. Nec
me adnumero illis de quibus cōqueri ita solet/ Tulerunt
homines a me iudiciū. Pater nō iudicat quēꝙ: sed omne
iudiciū dedit filio: et ego mihi pꝛesumā quod nec ipse pa-
ter assumit? Velim nolim ipse/me adstare opoꝛtet ipsi: et
hoꝝ que gessi in coꝛpoꝛe reddere rationē. ex̄ de pe. ⁊ remis.
cū ex eo. cui nec verbū pꝛeteruolat: nec subterfugit cogita
tus. de hoc.ij.q.j.multi.vj.q.j.si oīa. xxx.q.v lti. incerta. cū.c.
seq. Roma.xiiij. et.ij. Coꝛ.v. Unde et detractoꝛes pꝛopꝛie
dicuntur deo odibiles. Roma.j.q: quod est dei pꝛopꝛium
scʒ iudicare ⁊ condēnare. Luc.vj. vsurpāt sibi. Unde Job.
xix. Quare me persequimini sicut deus. iudicādo scʒ de oc
cultis. xxxij.dist. erubescāt. xxxij.q.v. chꝛistiana. ⁊ carnibus
meis saturamini? Seneca. De te apud te mala existima: et
tecū maxime tracta qd̄ in te infirmissimū senseris. Quum
quidā laudaret quendā fratrē ꝙ malū hoꝛreret: dixit ab-
bas Pemen̄. Ille hoꝛret mala: qui sua peccata hoꝛret: et
oēm fratrē suū beatificat. Interrogatus abbas Pemen̄.
quō potest homo cauere a detrahendo: respondit. Ego et
pꝛoximus meus due sumus imagines. quū ergo imaginē
meā respexero: ⁊ repꝛehēdo me: inuenit̄ imago fratris mei
apud me venerabilis. qn̄ aūt meā laudauero: tūc imaginē
fratris mei pꝛauā respicio. Tūc ergo de alio nō detrahā: si
semper repꝛehēdero meipsuʒ. Hec in vitis patrū. Ber. No
li esse aliene vite aut temerarius iudex: aut curiosus explo
ratoꝛ. Acuti ⁊ celeres ⁊ districti rationis positoꝛes ⁊ deli-
ctoꝛuʒ pꝛoximi exactoꝛes existētes hoc vitiū patiunt̄. ex eo
ꝙ de suis offensionibus perfectā memoꝛiā nondū assum-
pserunt. Quia em̄ nō de pꝛopꝛijs curā gerūt: sub peccatis
alioꝝ obligati succumbūt. Si em̄ aliquis sua mala nō dis-
simularet: nullius alterius decetero curam gereret: existi-
mans nec sibi tēpus sufficere ad pꝛopꝛiū luctū: etiā si cē-
tum vixerit annis: atꝙ Joꝛdanē totū fluuiū lachꝛymans
ex suis oculis viderit pꝛocedentē. Murmurantiū et fasci-
nantiū mala argumentuʒ hoc esse cognosce: q: doctrinas
et res et negocia libenter ⁊ facile vituperant: et a spiritu
odij trahunt miserāde summersi. Bonus racemoꝛū colle-
ctoꝛ maturos edens/nihil vuarū acerbarū colligit. et ha-
bens pꝛudentē mentē/quascūꝙ virtutes in alijs inspexe-
rit: festinus notabit solicite. Insipiēs vero querelas ⁊ de-
fectus scrutabit̄. de quo et dicit̄ in ps̄. lxiij. Scrutati sunt
iniquitates defecerūt scrutātes scrutinio. Nec tuis oculis
vidēs dijudica. Plerūꝙ et em̄ ipsi seducunt̄ ⁊ errāt. xxvij.
q.j. nec aliqua. et ex̄ de pꝛoba. causam. Climacus in.x.gra-
du de detractione. Comparat̄ detractoꝛ cani. Matth.vij.
Nolite sanctum dare canibus. xj.q.iij. nolite. ex̄ de simo.ca.
ex diligēti.§.si.ibi. Cōtra latrantiū moꝛsus. Sapientie.j. A
detractione parcite lingue. Maxime detractio cauēda in
cōuiuijs. Pꝛouer.xxiij. Noli esse in conuiuijs potatoꝝ: nec
in comessationibus eoꝝ qui carnes cōferunt ad vescendū.
glos. Carnes ad vescendū cōferre/ē in collocutiōe deroga
tionis vicissim pꝛoximoꝝ vitia dicere. de hoc.xliiij.dist.con
uiuia. vbi in glos.j. ponunt̄ versus Aug.

Quisquis amat dictis absentis rodere vitam:
Hanc mensaʒ indignā nouerit esse sibi.

Cōparat̄ etiā detractoꝛ serpenti. Eccs.x. Quō si moꝛdeat
serpēs in silētio ⁊c. Jaco.iij. Lingua ē inquietū malū: ple-
na veneno moꝛtifero. Pꝛoditoꝛ autē quos retro moꝛdet
absentes: pñtes amare simulat. nec detrahit nisi vbi de si-
lētio cōfidit. Pꝛouerb.xxx. Est generatio que pꝛo dētibus
gladios habet. ps̄.lvj. Filij eoꝛum arma ⁊ sagitta ⁊ lingua
eoꝛū gladius acutus. de peni.dist.j. periculose. et ps̄. lviij.
Et gladius in labijs eoꝛū. Cōparantur tales sepulcro pa-
tenti et fetenti cōtinue. ps̄.v. Sepulcrū patens est guttur
eoꝝ: linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. q: ipsi
alios iudicant. Luc.vj. Nō sentit̄ iste fetoꝛ inter religiosos:
q: omnes sunt cōmuniter detractoꝛes maxime alterutrū.
Ber. Ubi omēs fetidi sunt: vnius fetoꝛ minime sentitur.
Sūt etiā similes Ciconie que venenatis animalibus pa-
scitur. ps̄.ix. Cui⁹ os maledictione plenū est. Peioꝛes sunt
furib⁹. vj.q.j. deterioꝛes. Ambꝛo. Tolerabilioꝛes sunt qui
vestes ⁊ alia nostra bona diripiunt: ꝙ qui famā nostrā la-
cerāt. q: Pꝛouer.xxij. Melius nomen bonū ꝙ multe diui
tie. Hiere.ix. Unusquisꝙ carnes sui amici comedit. Un-
de dixit hyperitius senex. Melius est comedere carnes ⁊
bibere vinum: ꝙ comedere vituperando carnes fratrum.
Gꝛego. Quid aliud detrahentes faciūt: nisi in puluerem
sufflant: ⁊ in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus de-
tractionis perflant/inde magis nihil veritatis videāt. xj.
q.iij. inter verba. versicu. archidiaconus. Mirū est hoc vi-
tium detractionis quum charitatē que deus est.j. Jo. iiij.
et quidē ceteris acrius impugnare ⁊ persequi cognoscat̄.
Queādmoduʒ poteris admittere. Omnis qui detrahit:
pꝛimum quidē seipsum pꝛodit vacuū charitate. inde quid
aliud detrahendo intendit: nisi vt is cui detrahit̄/veniat
in odium vel cōtemptū ipsis apud quos detrahitur. Coꝛ
siquidē felle liuoꝛis amarū per lingue instrumentuʒ spar-
gere nisi amaroꝛē nō potest. dicente dn̄o Mat.xij. Ex abū
dantia coꝛdis os loquit̄. Phs. Pꝛopꝛium est aliena vitia
cernere: ⁊ sua obliuisci. Moyses tollens secū spoꝛtā vete-
rem plenam arena retro/⁊ ante parū/intrauit in medium
fratrū qui quēdam fratrē culpabilē dijudicabāt. ⁊ mirāti-
bus illis dixit. Arena multa que retro ē: peccata mea sunt
multa ⁊ grauia: que nō video. modica arena ante/sunt pec
cata pꝛoximi modica: que cōtinue iudico. In vitis patruʒ.
Solebat dicere abbas Joan. Paruā sarcinā dimisimus.i.
nosmetipsos repꝛehēdere: et grauē poꝛtare elegimus.i. vt
nos iustificemus ⁊ alios cōdemnemus. Dixerunt patres.
Hec est via salutis: se repꝛehēdere ⁊ alios excusare. Unus
patrū videns aliū peccantē dixit cū fletu. Ue mihi: q: sicut
iste hodie peccat: sic ⁊ ego die crastino. Et monebat disci-
pulum suū dicēs. Quāuis aliquis te pꝛesente peccauerit:
ne cōdemnes eū. sed sic apud te sit/tāꝙ tu plus pecces eoꝛ
ꝙuis ille sit secularis: nisi foꝛte ꝯtra deū blasphemauerit:
quod est heresis. Dixit abbas Theodoꝛus cuidā. Si mo-
nachus reuertatur ad seculū: nō mireris: sed magis stupe
si quis potuit insidias diaboli euadere. Abbas Isaac ius-
sit expelli de cenobio fratrē negligentē. dū ergo reuertere
tur in desertū in cellaʒ suā: angelus dn̄i stetit ante ostium
celle: dicēs ei. Non te permitto ingredi. Et ille rogabat vt
ei culpa manifestaret̄. Et respōdit angelus. Deus me trās
misit dicens. Uade dic Isaac. Ubi iubes vt mittamus illū
fratrē qui peccauit? At ille mox dixit/ Peccaui dn̄e: indul-
ge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. sed
nec hoc iterū facias vt quemcūꝙ cōdemnes anteꝙ deus
illū iudicet. Tulerūt em̄ homines iudiciū meū: et nō mihi
illud permittunt. dicit deus. Hoc aūt dictū est: q: si cōtige
rit de illis perfectis aliquē vel in paruo peccare: mox pꝛo-
ditur. Hec in vitis patrū. ¶ Sic detractoꝛ peccata quib⁹
plenus est non videt: sed aliena. Pꝛouer. xxiiij. Cū detra-
ctoꝛibus ne cōmiscearis: qm̄ repente consurget perditio
eoꝛum. glos. ibi. Hoc specialiter vitio periclitatur totū pe-
ne genus humanū. quum omnis detractio sit periculosa:
maxime illa que fit contra patrē carnalē vel spiritualē. vn-
de maledicitur Cham in semine: q: derisit patreʒ. Gen̄.ix.
j.q.iiij.§. itē peccato Achoꝛ. versicu. Itē Cham. xxvj.dist. in
scripturis. Exo.xxij. Dijs. glos.i. sacerdotib⁹. nō detrahes.
et iterū glos. Quuʒ omnis detractio perniciosa sit in alijs
sacerdotibus perniciosioꝛ.ij. Reg. vj. legitur de Oza per-
cusso a domino: quia manū ad arcam extendit. Manū ad
arcam ponere/est pꝛelatum arguere: et de eo murmurare
vel detrahere.ij.q.vij.§. de his. versicu. itē legitur. Gꝛego.
Multi dū vitā sacerdotū plus ꝙ suā discutiunt: in erroꝛis

foueam dilabunt. Magna enim trabe vulneratos oculos
habentes/eamq negligentes/festucã tenuẽ in alioꝝ ocu-
lis conspiciunt ₜc.j.q.j.multi. ¶ Contra audientes detra-
ctatores Prouerbio.iiij. Detrahẽtia labia sint procul a te.
et.xxiiij. Noli esse in cõuiuijs ₜc.ₜ.xxiiij. Cũ detractoribus
ₜc.ₜ Eccli.xxviij. Sepi aures tuas spinis. Bern. Detrahe
re vel detrahentẽ audire/qđ hoꝝ damnabilius sit nõ faci-
le dixerim. Hiero. Nemo inuito auditore libẽter refert.vj.
q.j.ex merito. Si deesset auditor: deesset detractor. Cõtra
detractores etiam Job.xix. Quare persequimini me sicut
de⁹:ₜ carnib⁹ meis saturamini:.i.detrahẽdo. ¶ Tri-
Detractionis triplex species.
plex etiam est species pestis huius: scilꝫ aperta/dissimula
toria/ₜ replicatoria. Aperta est illoꝝ qui auide ₜ inuerecũ
de sicut in buccã venerit feroces detractionis emittunt. de
quibus ps.v. Sepulcrũ patens est ₜc. Seneca. Non refert
an superius an inferius intonet. magis enim superius feret.
vnde tales abominabiles sunt. Prouer.xxiiij. Abomiatio
hominum detractor. Dissimulatoria illoꝝ qui verecundia
quadã obumbrant: et primo premittũt suspiria: vt magis
compatiendo q̃ detrahendo credantur dicere verba. Di-
cunt etiã se diligere illos quibus detrahunt. dicunt etiam
maligni q ille cui volunt detrahere bonus est. ₜ incipiunt
eum laudare. sed cauda scorpionis percutiũt: dicẽtes ha-
bet tamen talẽ defectum vel tale peccatũ. Contra istos di
ctum est.š.versicu.cõparatur. Si mordeat serpens in silẽ-
tio ₜc. Replicatoria est illoꝝ qui verecũdant primo aperi-
re os: sed mox vt alij incipiunt: ipsi ponũt bolũ: ₜ symboli
zant. cõtra quos.š.versicu.cõparat.dixi. Noli esse ₜc. Sicut
susurrans serpens Euã de paradiso excussit: Ita qui fra-
tri suo detrahit: nõ solũ suã/sed audientis animã perdit.
Dixit hyperitius. Cuidã patri presbyter cõsueuerat hostiã
consecrare. quidã presbyterũ accusauit. pater scandaliza-
tus noluit ab eo cõmunionẽ recipere. discedente presbyte
ro facta est vox ad solitarium dicens. Et subito factus in
extasi vidit lacũ aureum: ₜ funez aureũ: ₜ aquã optimã: ₜ
quẽdam leprosum haurientẽ de lacu aquam ₜ transfundẽ
tem. quum autem vellet senex qui hoc videbat bibere: non
bibebat ex eo q leprosus esset qui hauriebat. Et ecce iterũ
ad senẽ vox dicens/Cur non bibis ex aqua hac? Qualem
causam habet qui haurit? ille tantũmodo haurit: ₜ trans-
fundit. Quum ergo inde reuersus fuisset senex: ₜ habuis-
set districtionẽ visionis: vocauit presbyterũ: et cõmunica-
uit ab eo sicut prius. ad hec.j.q.j.§.sed obijcitur.c.si fuerit.
cũ.c.seq. vsq ad.§.sed notandũ.ₜ.xv.q.si.c.si. ¶ Hi detra-
ctores signantur per bestiã de qua danielis.vij. Bestia si-
milis vrso in parte stetit: et tres ordines dentium in ore
ei⁹:ₜ sic dicebant ei. Surge: comede carnes plurimas. De
tractor est vrsus vorax viuarũ carniũ. Et inquietus: quia
assuetus detractionibus nunq̃ quiescit: modo cũ vno mo
do cum alio. Et in abditis moraṫ:q: detractor prout com-
muniter/in occulto detrahit. Caput habet debile: pcipue
nares: q: si cõtradicatur detractori: frangiṫ a detractione.
Tres ordines dẽtiũ habet: q: manifesta mala exaggerat:
et occulta publicat: qđ est diffamare. Dubia in deteriorem
partẽ interpretatur: qđ est proprie derogare. Aperta bo-
na que negare nõ põt/diminuit ₜ obscurat: qđ est detrahe
re. contra tales aures sunt sepiende spinis.i. peccatis pro
prijs vt non audias aliena. Eccli. xxiiij. Sepi aures tuas
spinis. Hiero. Sicut sagitta si mittaṫ contra durã materiã
nonnũq̃ in mittentẽ reuertitur: ₜ vulnerat dirigentẽ: Ita
detractor quum tristẽ faciem viderit audientis: immo nec
audientis quidẽ: sed obturantis aures suas ne audiat iu
dicium sanguinis: ilico conticescit: pallet vultus. heret la-
bijs. saliua siccatur. Prouerbio.xxv. Uentus aquilo dissi-
pat pluuias. facies tristis linguã detrahentẽ. Cõtra tales
Bern. aspere intonat dicẽs/Lingua maledica illius cui
detrahit percutiens cõscientiam/ et eius qui audit vulne-
rans charitatem/secum pariter vtrũq perimit. Numquid
non vipera est: que tam letaliter inficit vno flatu? Nũquid
non lancea est: que tres penetrat vno ictu? Lingua (ps.
inquit) eoꝝ gladius acutus. de peni. dist.j. periculose. ps.
cxxxix. Acuerũt linguas suas sicut serpentes: venenũ aspi
dum sub labijs eoꝝ. ps.ix. Cuius os maledictione plenum
est ₜ amaritudine ₜ dolo: sub lingua eius labor et dolor.
Gladius quidẽ est anceps immo triceps lingua detracto
ris. crudelior est ipso mucrone quo latus dominicũ est cõ-
fossum. Fodit hic quoq corpus christi: fideles christi qui
sunt ecclesia que est corpus christi mysticum. xxiij.q.iij.pro
membris.et.q.v.de liguribus. de peni. dist.j.ecclesia. Mẽ
brum de membro nec iam exanime.i. sine anima. ex in de-
men.fidei.de sum.tri.fodit: sed facit exanime fodiẽdo. Ip-
sis quoq nocentior est spinis. Jo.xix.quas illi tã sublimi
capiti furor militaris imposuit. seu etiã clauis ferreis. ps.
xxj. Foderunt manus meas ₜ pedes meos. quos sanctissi-
mis manibus ₜ pedibus cõsummatio iudaice iniquitatis
infixit. Quare aũt deus permittat detractiones fieri: assi-
gnatur causa a Grego. dicente. Sunt plurimi qui vitã bo-
norum fortasse amplius q̃ debent laudãt. et nequa elatio
de laude subrepat: permittit oipotens deus malos in ob-
trectationẽ ₜ obiurgationẽ prorũpere. vt si qua culpa ab ore
laudantiũ i corde nasciṫ: ab ore vituperantiũ suffoceṫ. vj.
q.j.sunt plurimi. Quare etiã diabolus detractiões ₜ diffa
mationes suscitet poniṫ cã.ij.q.v.hꝫ hoc. Hꝫ h̃ propriũ an
tiqui hostis inuidia: vt quos improboꝝ actuũ perpetratio
ne deo sibi resistente deijcere nõ valet: opiniones eoꝝ fal-
sa ad presens simulãdo dilaceret. Scđm Climacum detra-
ctio est soboles odij: sanguisuga charitatis: sordes cordis
et oneris consiliatrix. Judas erat in medio discipuloꝝ: la-
tro vero in choro homicidarũ: ₜ mirũ quõ in vno momen
to est facta trãsmutatio scꝫ latronis saluati. Luc.xxiij.xxvj.
q.vj.si presbyter. et Jude suspẽsi. Mat.penulti.c.de peni.
dist.iij.sceleratior. Demones vel exhortanṫ ₜ nobis sugge
runt q peccemus: aut peccantes dijudicare: vt presertim
moliantur primũ: ₜ nos sic maculent. de peni. dist.ij. §.ro-
manos.ver.priceps.als.est.c.homicide. Uidi quosdã latẽ
ter ₜ nõ publice omnino dira et periculosa crimina perpe-
trantes: ₜ autumatione sue mundicie ficte vt nimis iusti.
ij.q.ij.§.his ita.ibi. Noli esse nimis iustus. aduersus eos in
stantes qui in minimis quibusdã ₜ publicis offendebant.
Detrahere est proprie anime interitus. Judicare est irre-
uerens rapina dei dignitatis. sm Climacũ. Quẽadmodũ
proprie reputationis elatio ₜ sine alia passione hominem
habentem perdere potest: Ita ₜ per seipsum solũ iudica-
re ₜ detrahere existens in nobis perfecte nos perdere va-
let. Et ex hoc ille phariseus cõdemnaṫ. Luc.xviij. Et quia
de vitio detractionis religiosorũ maxime tractaui: cauen-
dum est religiosis predicatoribus ne in suis sermonibus
et predicationibus prelatis ecclesiarum detrahant. ex de
priuile. et exces. religiosi. in clemẽ. Un̄ dicit Hiero. ad Ru-
sticum monachum. Non est humilitatis mee atq mensu-
re de ministris ecclesiarum sinistrũ quippiam dicere. Ha-
bent illi ordinem suum ₜ gradũ. xvj.q.j.si clericatus. Tul-
lius. Sepius vidi grauius offendere animos auditorum
eos qui aliena vitia aperte. quasi dicat in specie non in ge
nere. ex de offi. iudi. ordina. si sacerdos. dixerunt: q eos
qui commiserunt. Et hoc intelligendum est quum nomi-
natim detrahunt: vel per circumlocutionem: que vicẽ ha-
beat proprij nominis. arg. bo. ff. si certum petatur. l. lecta.
ex de testi. licet.iij. ex de consangui. et affini. tua nos. alias
in genere bene licet predicatori tangere vitia prelatorum.
quia contra vitia quorumcumq precipue est predicandũ
generaliter. Esaie.lviij. Annuntia populo meo scelera eo
rum: ₜ domui Jacob peccata eorum. Isti sunt prelati. Ja
cob interpretatur supplantator. et prelati precipue ha-
bent vitia supplantare: scilicet exemplo et doctrina ea
eneruare. xliij. distinctio. sit rector discretus. §. nũ. faciunt
bene ad hec que leguntur ₜ notãtur. viij.q.j.c.penul.ₜ vlti.
xi.q.iij.precipue. ex de vo. ₜ vo. redẽp. c. magne. §. preterea.
Unde dominus Mat. xxiij. Supra cathedrã Moysi ₜc.
j.q.j. omnia. c. non tales. xix. distinc. secundum. Licet ergo

possit sentire pruritũ nec semen emittere: nec est virgo nec inter virgines cõputabitur taliter corrupta. ¶ Quid de illa que vadit ad corruptorẽ vt corrũpatur: nec tñ sequitur corruptio? Quid etiam de cõiugata que cõsensit in carnalem copulã que secuta non est: nũquid fraudabitur aureola? Respõdeo in primo casu sm Hug. ꝙ si peniteat de corruptione mentis: nõ priuabitur aureola. quia sm Cancel. Parisiẽsem virginitas per penitẽtiã reparatur in illa que sola mente corrupta est. In scdo casu dic ꝙ si hmõi coniugata ante mortẽ peniteat de illo cõsensu: nõ fraudabitur aureola. alr̃ illã nõ habebit: si decesserit cũ proposito vtendi carnali copula si cõualescat. Sꝫ huic dicto repugnat factũ virginis gloriose: que consensit in carnalẽ copulã quũ despõsaretur Joseph. sm Aug. xxvij. q. ij. §. j. vbi btã Maria sm qd ibi dicitur ꝙ consensit in carnalem copulã nõ illam appetendo/ sed diuine inspirationi in vtroq; obediẽdo soluit dubiũ. Tenet etiã Hug. in palle. c. ille. ꝙ illa que ex furore libidinis puocat in se seminis effusionẽ: vel digito/ vel alio modo cõtra naturã rumpens sigillũ virginitatis sue: vel etiã supponẽdo se pecori/ vel ferro/ vel palo se corrũpit: potest inter virgines cõsecrari: et habebit aureolam si peniteat. Et ꝙ non amittitur virginitas nisi per mẽbrũ naturale. Que opinio nullo modo placet. et penitus est obscura: q: talis corrupta est qualitercumq; sit mẽte et corpore. et pro hoc facit. xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ. c. sequẽ. ꝛ xxxij. q. vij. nõ solum. xxviij. q. j. idololatria. quia pari ratione masculi et femine sodomite possent virgines iudicari. quod nõ est verum. Et ideo teneo ꝙ huiusmodi mulieres sic corrupte nõ sunt inter virgines cõsecrãde: nec habebũt aureolam: quãtũcũq; peniteãt. quia vt dictũ est. s. eo. ver. est autem. sm Aug. virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Si quis vero vel aliqua in somnis patit̃ pollutionẽ. vj. di. testamentũ. aut dũ ludit cũ viro: aut turpitudinẽ aliquam cogitat: aut dũ a viro osculatur: aut tãgit̃ a viro: vel cũ vehemẽti carnis tentatione sese cõprimit vel cõstringit: ꝛ sic polluitur: nõ inde data ad hoc opera: nec ex pposito hoc fiat: per penitentiã poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolã: ꝛ inter virgines cõsecrari: q̃uis post hmõi nõ volũtariam pollutionẽ placuerit ei fecisse pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea que carnis op⁹ appetit: nõ est digna aureola si nõ penitet: alr̃ sec⁹. vt. s. ver. in. ij. casu. Hiero. Nihil prodest habere carnẽ virginem: si mẽte quis nupserit. Virginitas thesaurus abscõditus est in agro. Mat. xiij. Hui⁹ thesauri preciositas est/ vt non solũ preciũ glorie eterne que est cõmunis oĩbus sanctis habeat: sed etiã glorie specialis. et nõ solũ aurea/ sed corona aureola debeat̃. Exo. xxv. preceptũ fuit vt fieret mẽsa et super mẽsam corona aurea: ꝛ super aureã aureola. Hũc thesaurũ incorruptionis debemus emere vẽdita cõcupiscentia carnali: et abscõdere: ne sim⁹ virgines fatue absq; oleo letitie interioris. Mat. xxv. q: sm Grego. depredari desiderat qui thesaurũ publice in via portat. Hũc thesaurum habemus in vasis fictilibus. ij. ad Cor. iiij. Impreciabilis est iste thesaurus. Eccli. xxvj. Nõ est digna aĩe cõtinentis põderatio: nõ dicit corporis/ sed aĩe: q: ibi est virtus. vt. s. in. c. de pudicitia. ꝛ. c. ita ne. Lilio etiã virgines propter puritatẽ cõparãtur. Can. ij. Sicut liliũ inter spinas: sic amica mea inter filias. Folia istius lilij sunt illa que istã virginitatẽ cõseruãt. Sobrietas cibi ꝛ potus. Loth inebriat⁹ ppetrauit icestũ. Geñ. xix. xv. q. j. inebriauerũt. Luxuriosa res vinũ. Prouer. xx. xxxv. dis. luxuriosa. et. c. sexto. Hiero. Virgo vinũ fugiat p veneno. Itẽ labor et occupatio maxime circa scripturã diuinam. de cõse. di. v. nũq̃. Ezechiel. xvj. ex de renũ. nisi. §. verũ. Habitus asper nõ ornat⁹. Nume. xxv. Filij israel fornicati sunt cũ mulieribus Moab que se ornauerunt. j. ad Timo. ij. Nõ in tortis crinibus ornantes se aut auro. Custodia sensuũ ꝛ cohibitio ad vagandũ. Geñ. xxxiiij. de Dina vagãte corrupta. de peni. dist. v. c. j. ad finẽ. Mat. xxv. Quinq; aũt ex eis erãt fatue. glos. Aug. Vel p quinq; virgines significat̃ quinq;partita cõtinẽtia a carnis illecebris. Cõtinẽdus est em̃ animi appetitus a voluptate oculorũ/ auriũ/ olfaciẽdi/ gustãdi/ et tãgẽdi. Casta locutio. Seneca. A verbis turpibus abstineto: q: licẽtia eorũ impudicitiã nutrit. j. ad Cor. xv. Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Hiero. Sit sermo virginis prudens: modestus: rarus: nec tam eloquẽtia preciosus q̃ pudore. Solitudo. Solent em̃ animalia syluestria pulchriorẽ habere pellem q̃ domestica. Quia Thamar sola fuit ingressa ad germanũ: corrupta fuit ab eo. ij. Regũ. xiij. facit ex̃ de presump. literis. Hiero. Solẽt virgines q̃ vere sunt virgines semper pauide ꝛ nũq̃ secure esse: ꝛ vt caueãt timẽda/ etiã secura ptimescere. de occasionibus immunditie vide. s. §. de immũditia. in ar. lxxiij. et sequen. Virgo felix sterilis est incoinquinata que nescit torum. Sap. iij. Candida est virginitas christo cãdido cõiũcta. Cañ. v. Dilectus meus candidus ꝛc. Berñ. Candor lucis eterne est christus. ꝛ candidã oportet aĩam esse vbi ipse sedere elegit. Isidorus. Candor quippe mundicia est vite. xxx. q. v. femine. de conse. dis. iiij. post baptismum. et. c. accepisti. Grego. Candida vita est carnis de incorruptione virginitas. Et quid cãdidius castitate? Threñ. iiij. Candidiores nazarei eius niue. p cõtinentiam mentis. Nitidiores lacte. exposita sunt latius hec verba. s. in Threnorũ. j. c. bis exposito. et in. j. arti. istius ij. per continentiam corporis. Propter hunc duplum libani candorem bene dicitur Cañ. iiij. Veni de libano sponsa mea: veni de libano. Libanus candidatio interpretatur. Cãdor iste est angelicus. Unde et angeli sepe in albis apparuerunt. Matthei. xxviij. Marc. xvj. Vestimenta eius sicut nix. Non dicit sicut lac: sed sicut nix: quia non carnis/ sed tantum spiritus candorem habent angeli. Unde quãtum ad hoc gloriosior est candor virginalis in homine q̃ in angelo. In homine enim duplex: in angelo simplex. in homine per pugnam: in angelo per naturam. Hiero. In carne angelicam gloriam acquirere maioris est meriti q̃ habere. quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura. Esse angelũ felicitas est. esse vero virginem virtutis. De hoc etiam scripsi in hac. ij. parte istius operis super Threno. super predictis verbis. Candidiores nazarei ꝛc. Virginitas gratiosum facit hominibus et deo. Eccli. xxvj. Gratia super gratiam: mulier sancta et pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis est preconijs extollenda: quia magis tentãtur. vnde dicit Bernar. ꝙ est martyriũ castitas in iuuenture. vt in sancto Joseph. Genes. xxxix. Isidorus. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes: in senectute continentes fieri delectantur: ꝛ tũc eligunt castitati seruire: quando eos libido seruos habere contempsit. Sed et vtinam hodie senes maxime presbyteri continerent: et qui in iuuentute continuerunt in senecta fetoribus luxurie non se macularent. ex̃ de presumptio. cum in iuuẽtute. Nec essent sicut illi presbyteri impudici de quibus Daniel. xiij. quia difficile continentiam seruat: qui se illicito concubitu maculare non metuit. xxxiiij. distin. §. quod ergo. Sap. vj. Incorruptio facit proximum deo. sicut Joannem apostolum. Beda super Lucã. Sicut christus in summa pace est natus: vt se pacẽ diligere ostenderet: ita de virgine natus est: vt se virgineum decus mõstraret diligere. Fructus cẽtesimus eis debetur. Matth. xiij. Agnum sequuntur quocumq; ierit. Apocalip. xiiij. Et cantant canticum nouum: quod est cantus specialis amoris. ad literã dulcius solent cantare virgines. Gregorius. In patria singulariter agno canticum decantare/ est cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere.

Virginitatẽ ɔseruantia.

¶ B

Que sint virginib⁹ potissimũ caueñda.

Ex aũt sunt virginib⁹ p̃cipue metuenda. Primũ est supbia. Aug. in lib. de virgini. Nõ solũ p̃dicãda est virginitas vt amet̃: verũ etiã monẽda est ne inflet̃. Idẽ. Metuo tibi vehemẽter ne quũ te agnũ q̊cũq; ierit secuturam glorieris: eũ p̄sumẽdo supbe p grãm seq̃ nõ possis. Idẽ. Bonũ v̄ginitat̃ q̃ magnũ video: tñ ei ne pareat furẽ supbie

timesco. Idē. Facilius sequūtur agnū: et si nō quocū3 ierit: certe quocū3 poterūt coniugati humiles: q̄ supbiētes virgines. Bern. Sine humilitate audeo dicere nec Marie virginitas deo placuisset. Augu. Nō dubito pferre mulierē supbe virgini. ¶ Scdm est fatuitas .i. charitatis defectus. Mat.xxv. Fatue virgines nō sumpserūt oleū secū. Bern. in epistolis. Castitas sine charitate lampas est sine oleo. Subtrahe oleū: lāpas nō lucet. tolle charitatē: castitas nō palcet. Itē sup illud Mat.xxv. Nō sumpserūt oleū secū. Chry. in homil. Oleū hic vocat charitatē ⁊ eleemosynam: et quodcū3 circa indigentes auxiliū. lāpades autem virginitatis charisma. pter qd̄ et stultas eas vocat: qm̄ maiorē sustinētes laborē propter minorē oīa perdiderunt. maior ī em̄ labore vincitur carnis cupido: q̄ pecuniarum. Augu. in verbis dn̄i. Si quis igit habet animā virginalē: ⁊ amator est pudicitie: nō debet mediocriter esse cōtētus ijs que cito exarescūt: sed perfectas virtutes sequatur: vt lumen habeat sempiternū. Chry. in homil. Vides igitur quanta nobis sit a pauperibus negotiatio. Paupertes autē nō sunt ibi: ideo3 hic oleū cōgregare oportet: vt illic vtile sit quū christus nos vocet. Hiero. Vendit in hoc mūdo oleum: ⁊ multo emitur precio: ac difficili labore cōquirit. qd̄ nō solū in eleemosynis: sed in cūctis virtutibus et cōsilijs intelligimus magistrorū. Vanitas etiā vel fatuitas in virginibus est vana gloria ⁊ laudes quas petūt q: virgines sunt. Vn̄ ⁊ tales virgines oleū spūale intra conscientias suas corā deo nō habent: q: ab hoībus sicut fatue laudes querūt. ppter qd̄ apud deū meritū virginitatis pdūt. Aug. de verbis dn̄i sup pre. loco. Mat.xxv. Non sumpserunt oleū. Oleū adulatio est. de quo ps. cxl. Oleū aūt peccatoris nō impinguet caput meū. Vēdūt em̄ oleū oēs adulatores: qui siue falsa siue ignorata laudando aīas in errorē nutriūt. l. di. si quis diaconus. ibi. in fi. Periculosas adulationes. Qui beatificāt: ipsi seducunt. Esa. ix. Et eis vana gaudia tāq̄ fatuis cōciliādo aliquā de his mercedē tēporalē accipiūt. Dicitur ergo. Ite ad vendētes: ⁊ emite vobis. i. videamus nūcquid vos adiuuent: qui vobis laudes vēdere cōsueuerunt. ¶ Tepiditas: q̄ solet accidere in virginibus: q: cōsiderāt se parū peccasse. cōtra quod dicit Aug. in lib. de virginibus. Multo ardētius debes diligere illū qui flagitiosis a se cōmissis quecū3 dimisit. de pe. dis. j. multiplex. in se cadere nō pmisit. ¶ Macula peccati cuiuscū3 alterius q̄ carnalis. Macula turpior est in veste alba. Virginitas est vestis alba. vn̄ bysso cōparat Prouerb. vlti. Byssus ⁊ purpura indumētū ei⁹. Virgines que habēt integritatē carnis cū corruptiōe mētis: similes sunt sepulcris dealbatis. Mat. xxiij. Hiero. Nihil pdest virginitas corporis: vbi operat corruptio mentis. ad hoc. xxxij. q. v. si paulus. c. tolerabili⁹. c. magis timeam⁹. ¶ Negligētia cōfessiōis. vn̄ ⁊ etiā virginitas decore induit. in ps. ciij. Cōfessionē ⁊ decorem induisti ⁊c. Et iterū. Cōfessio ⁊ pulchritudo in cōspectu eius. Can. ij. Ostēde mihi faciē tuā. i. cōscientiā. ¶ Diuisio cordis. Augu. loquēs virginib⁹. Toto vobis figatur in corde q̄ p vobis fixus est in cruce. Duplici corde cui ve. Eccli. ij. est que deo et hoībus vult placere. Bern. in epistolis. Volens placere hoīb⁹ deo displicet. Si hoībus placerē: christi seru⁹ nō essem. Gala. j. Non places si nō placas: nō placas si places. Grego. Nemo pōt in vna eade3 re oī potēti deo atq̄ eius hostib⁹ gratus eē. nā dei amicū se denegat: q̄ eius placet inimicis. Signū q̄ virgo vult placere hoībus est ornatus et appositus. de cōse. dis. v. fucare. fucus exterior. ps. xliiij. Ois gloria filie regis abintus. Hiero. Decor q̄ in veste requirit induit: et cū veste deponit. vestis pculdubio est non vestiri. ad hoc. xxj. q. iij. c. j. de cōse. dis. v. fucare. ¶ Imperseuerātia. ne deficiat. Bern. Stude perseuerātie: que sola coronat. Idē. Scias diabolū soli semp perseuerantie insidiari: quā solā virtutē nouit coronari. de pe. di. ij. §. ex premissis. ver. itē illud euāgelij. Aug. Qui facere poteritis ne virginitatis bonū a vobis pereat: facere nō poteritis vt redeat. ad hoc. xxxij. q. v.

si paulus. de peni. dis. iij. in casum. vij. q. j. successū. In. c. si paulus dicit q̄ virginē post ruinā deus suscitare nō pōt. sed quō hoc intelligat vide ibi in glos. ¶ C. Honoratur aūt virginitas a deo ab angelis ab hominib⁹ a diabolo. A deo. Hiere. iij. Dux virginitatis mee tu es. Est ergo christus dux virginitatis. est ⁊ spōsus. Ipse est em̄ summ⁹ pōtifex de quo Leuit. xxj. Virginē ducet vxorē. virginē vt3 ecclesiā. ij. Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiarū. Despōdi vos ⁊c. ⁊ virginē aiam. pal. c. si paulus. Itē christus nō solū est virginitatis spōsus: sed filius. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet. Luc. j. Augu. Vnius sancte virginis partus oīm sanctarū virginū est decus: ⁊ ipe cū Maria matres christi sunt: si patris ei⁹ faciūt volūtatē. Mat. vij. Honorat ab angelis. Luc. j. Missus est angelus gabriel ⁊c. Iste angelus honorauit virginē in excellētissima legatione et in reuerētissima salutatione. Itē angelus nō pmisit se a Ioāne virgine adorari. Apoc. xix. ⁊ vlti. Vide ne feceris. Honorāt angeli virgines: q: et ipse terrestres angeli sunt ⁊ hoīes celestes. Bernar. Quid castitate decorius: que mūdū de immūdo cōceptū semine de hoste domesticū de hoīe angelū facit. Honorauerunt angeli Hagnen in veste. Ceciliam in corona. Agathā in tabula marmorea. Catharinā in sepulcro. Sz inimici sunt impudicorū. Dan. xiij. Ecce em̄ angelus dn̄i accepta sententia ab eo scindet te mediū. De sodomitis subuersis ab angelis ⁊ occecatis. Gen. xix. ij. q. j. deus. xiiij. dis. qd̄ ait. Honorat ab hoīb⁹. Iudicū. xxj. Virgines reseruate. Nume. xxxj. Puellas ⁊ oēs feminas virgines reseruate. Alij oēs iubētur interfici. Merito salus dat virginib⁹: q: p virginē salus. Ansel. Nō est salus: nisi quā tu virgo peperisti. Virgines em̄ saluant nō carne tātū: sed mēte simul. Isidorus. Virgo carne nō mēte nullū premiū hz in generatiōe. in pal. c. si paulus. De quarto q̄ honorat a demonibus virginitas. Tob. vj. ⁊ vij. demō noīe Asmodeus virginitatē Sare a. vij. corruptorib⁹ liberauit. Narrat in vitis patrū q̄ cuidā vidue castitatis amatrici demō fuit specialiter assignat⁹ vt eā deijceret a pposito castitatis. Quū3 per multa tēpora eā molestasset valide: nūq̄ tn̄ ei⁹ animū potuit flectere ad cōsensum. Tādē demonū cōcilio conuocato princeps eorū interrogabat a quolibet q̄d egisset: ⁊ ille apud eū beatior: qui et nequior. at vbi ad istū ventū est: cōfusione dignus habet q̄ a femina superat⁹ est. vn̄ et sibi iniūctū est vt imperio dn̄e obediret q̄diu in carne viueret. Dū autē dn̄a vt moris habebat exclusis puellis se in oratione pstrasset: et vellet sibi calciamēta detrahere: adfuit in specie decori iuuenis ille demō. quo viso domina exclamauit. acurrēs familia nihil inuenit. Tertio similiter veniens allocutus est dominam ne timeret: sibi3 seriem rei explicans obedientiā repromisit. Addens q̄ de illo peccato eam nō amplius molestaret. Quū3 domina familiam induisset: demon cōquestus est q̄ sibi non fuissent vestimēta collata: allegans se plus alijs seruiuisse: domina indumenta concessit. ille suscipiens se in conclaui clausit. domicelle respicientes per rimas portarum viderūt demonem pannos suentem. et ille indignatus misit vestimenta in ignem: sed ad mādatum domine extraxit. cui ob meritum castitatis semper seruiuit diabolus. Ergo velit nolit honorat virgines: sicut victus victrices: ⁊ tamq̄ angelorum sorores quos ipsi timent. Bernar. Fulgida virginitas est gemma virtutum: germana angelorum: lampas ecclesiarum: lux animarū. ipsa calcat libidinem. vincit diabolum. contēnit seculū. deprimit omne periculū. Sicut diabolus honorat castos et virgines: sic potestatē hz singularē sup immūdos: qui sunt de sua familia: q: ipse spūs immūdus est. Luce. xj. Tob. vj. Qui coniugia ita suscipiunt vt deum a se et a sua mente excludant: et sue libidini vacent: sicut equus et mulus quibus non est intellectus: habet super eos demon potestatem. ¶ D. Quatuor etiā sunt in quibus virginitas honoratur in celo. In intrandi securitate. Mat. xxv. Que parate erāt intrauerūt ⁊c. Angelica societate. Iudicū. xxj. Inuēte sunt de Iabis galaad. cccc. virgi

Honor virginibus exhibitus.

nes que nesciert̃ viri torũ et adduxerunt eas ad castra in Sylo. Castra sunt angeli. Genes. xxxij. Castra dei sunt hec. Sylo iterpretatur auulsio/restitutio. ꝛ certe amissio facta per angelos cadentes/speciale habebit restitutionẽ p virgines stantes. de conse. dist. j. hi duo. Christi cõformitate. Apoc. xiiij. Hi sequuntur agnum quocũq; ierit. Virgines sequũtur agnũ: q: ei per incorruptionẽ specialissime cõformãtur. p realt. c. Sap. vj. Incorruptio facit esse proximum deo. Gaudiũ singularitate. Apoc. xiiij. Nemo poterit dicere cãticum nisi illa. cxliiij. milia. Hoc est singulare prorsus gaudiũ canticis exultationis ꝛ laudis de incorruptione ꝛ virginitate procedẽs. Castitas et virginitas tranquillam facit vitam. j. Timo. ij. ibi. Tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. q. d. Nõ sufficit virginitas absq; aliis bonis operibus. Grego. in homil. Nec castitas ergo magna est sine bono opere: nec bonũ est aliquod opus sine castitate. vnde Luc. xij. Sint lumbi vestri precincti: ꝛ lucerne ardẽtes in manibus vestris. Grego. Nulla sunt bona cetera: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio nõ approbatur. Magna pulchritudo et vera glia castitas ꝛ virginitas. Judith. xvj. Erat enim virtuti castitas adiuncta ꝛc. vsq; Erat aũt festis diebus ꝑcedẽs cũ magna gloria. Isido. Castitas est pulchritudo inuiolata sanctarum. Res est angelica. Chryso. Castitas res est angelica ꝑ quã solũ singulariter hoĩes angelis assimilãtur. Bern. Differũt inter se homo pudicus ꝛ angelus. sed felicitate: nõ merito. sed etsi castitas illius felicior: huius inde cognoscitur esse fortior. Bern. Sola castitas mores istius beate vendicat regionis in qua neq; nubẽt neq; nubentur. Mat. xxij. prebẽs quodãmodo terris experientiã cõuersationis celestis. Ministrũ dei facit. ps. c. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit. ij. ad Cor. vj. In oĩbus exhibeamus nos sicut dei ministros ꝛc. Et infra. In castitate. Cor confortat. Judith. xv. Confortatũ est cor tuũ eo ꝙ castitatem amaueris. xxxij. q. v. tũc saluabitur. vbi ponitur triplex castigatio. Isti sunt eunuchi qui se castrauerũt sancti ꝑpter regnũ celorꝫ. Mat. xix. Chryso. Illa est gloriosa cõtinẽtia: nõ quam trãsgredi nõ põt necessitas debilitatis corporis vel nature: ſꝫ quã cõplectit̃ volũtas sancti propositi.

¶ Articulus. lxxxij.

Queritur aũt secũdum sanctũ Tho. in. ij. ij. q. cl. circa virginitatẽ quinq;.

Primo in quo consistit virginitas. Secundo vtrum sit licita. Tertio vtrũ sit virtus. Quarto de excellẽtia eius respectu matrimonij. Quinto de excellentia eius respectu aliarum virtutum.

¶ A

Ad primũ videt̃ ꝙ nõ cõsistit in carnis integritate ꝑpter definitionẽ Augu. s. positã in. §. pri. ver. Est aũt ꝙ virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Item q: ſm eũ est pudicitia que est in animo. vt. s. dixi. §. pri. ver. et est sciẽdũ. Preterea carnis integritas videt̃ consistere in signaculo virginalis pudoris. Sed nũq; absq; virginitatis preiudicio frãgit̃ illud signaculũ. dicit em̃ Augu. Est aũt vberior felicior ꝙ fecũditas nõ ventre grauescere: sed mẽte grãdescere. Illa filios doloris: ista filios parturit gaudij ꝛ exultationis. Itẽ Augu. Ipa cõtinẽtia nequaq; sterilis est: sed fecunda mater filiorꝫ gaudiorꝫ. Illa filiis replet terrã: ista celũ. ad hec. xxxij. q. j. nuptie. xxxij. q. v. tũc saluabitur. Illa est multe solicitudinis: ista quietis. Gilibert⁹. Virginitas est curarũ silẽtiũ: pax carnis: redẽptio vitiorꝫ: principatus virtutũ. Illa est bonũ: ista melius. Hiero. ad Pamachiũ. et. s. dixi. §. pri. ver. sed cõtra est. Tãtũ est inter nuptias et virginitatẽ: quãtũ inter nõ peccare ꝛ bñfacere. Immo (vt leuius dicã) quãtũ inter bonũ ꝛ melius. illa comparat̃ spinis: ista rosis. Hiero. ad Eustochiũ. Laudo nuptias: ſꝫ q: mihi virgines generãt: lego de spinis rosam: de terra aurũ: de conchis margaritã. Itẽ q: christ⁹ nõ de corrupta nascit̃, ſꝫ de virgine: est ratio ſm Aug. de sancta virginitate, sup illud Luc. j. Ad virginẽ. Illũ em̃ decẽter solũ virginitas parere potuit: q̃ in sua natiuitate parẽ habere non potuit. Oportebat em̃ caput nostrũ ꝑpter insigne miraculũ ſm corpus nasci de virgine: qđ figuraret mẽbra sua de virgine. xxvij. q. j. nuptiarũ. ecclesia ſm spiritũ nascitura. Itẽ Chrys. sup eodẽ. c. ibi. Qm̃ virũ nõ cognosco. Quinimmo eoipso cõtinget ꝙ es cõiugis inexperta. nã si virũ experta fuisses: nõ digna cẽsereris hoc ministerio: nõ q: ꝓfanũ sit cõiugiũ: ſꝫ q: virginitas potior. Decebat em̃ cõem oĩm dominũ ꝛ in natiuitate nobiscũ participare: ꝛ ab ea discrepare. Nã em̃ ex vtero nasceretur/habuit cõe nobiscũ: ꝙ autẽ absq; ꝯcubitu nascerẽt̃/plus a nobis obtinuit. Penetrãs magnus Climacus ꝓfunditatẽ vere virginitatis ꝛ castitatis ait. Castitas vel virginitas est nature i corpore appropriatio iesu christi: dñs amabilis: scutũ cordis superterrestre: supnaturalis ꝛ supgloriosa abnegatio nature: ꝛ vere corporalis ꝛ mortalis ꝛ corruptibilis supmirabilis ad incorporeos coaptatio. Castus est q̃ amore ꝛ cõcupiscentia sancta amorẽ ꝛ cõcupiscẽtiã ꝛ ignẽ igne immateriali repercutiẽs extinguit. Iste est canon. i. regula. dist. iij. canon. castissime castitatis: eque similiter sup aiatis et inanimatis rationabilibus atq; irrationalibus corporib⁹ affici. Principiũ quidẽ castitatis/nõ cõsentiẽs cogitatio ꝛ preter idolũ. i. imaginationẽ turpẽ ex turpibus respersio. Medium castitatis/naturales motus sup multitudinẽ alimẽtorꝫ et solũ sine idolis existẽtes: ꝛ a colluuionis respersione liberi. Finis vero/mortificatio corporis premotuis cogitationibus. Si istud est vere castitatis ꝛ virginitatis argumentũ/immobile esse in phantasmatibus somniorꝫ: ista penit⁹ terminatio luxurie fluxũ sustinere in cogitationib⁹ vigilãtem. In introducẽdis. i. nouitiis corporis lapsus vt plurimũ ex deliciis habẽt fieri. In mediis ꝟo et alta sapiẽdi elatione. In iis vero q̃ ꝑfectioni appropinquãt ex eo tãtũmodo qđ ꝑmũ iudicẽt. Castitas est dei ꝓprietas ꝛ similitudo ſm ꝙ homini possibile est. Mater vero castitatis q̃es solitaria cũ obediẽtia. Est in somnis fluxus ex multitudine escarũ ꝛ quietis. Alter est ex supbia: qñ in diuturna nr̃a influxibilitate infla mur: et rursum ex eo qđ ꝑmũ iudicemus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ altissimam possideat humilitatem.

¶ B

Secundũ Cheromonẽ in collatione de castitate in lib. coll. Jo. cassi. Sex sunt castimonie et vere virginitatis ꝛ ꝑfecte gradus: quibus ad inuiolabilẽ cõscẽditur puritatẽ. Primus est ne vigilãs impugnatione carnis monachus elidat̃. Scđs ne mẽs illi⁹ voluptariis cogitatiõib⁹ immoret̃. Terti⁹ ne femineo vel tenuiter ad ꝯcupiscẽtiã moueatur aspectu. Quart⁹ ne vigilãs vel simplicẽ carnis pferat motũ. Quint⁹ ne animi quũ memoria gñatiõis humane vel tractat⁹ rõ/vel necessitas lectiõis igesserit: subtilissim⁹ mẽte voluntarie actiõis ꝑstringat assensus. Sext⁹ ne ille illecebrosis phãtasmatibus feminarũ vel cuiuscũq; vel dormiẽs illudat̃. Idẽ. Hec est vere ꝯsummatio castitatis: que nõ ipugnãs carnalis ꝯcupiscẽtie mot⁹, ſꝫ toto horrore detestãs/iugẽ atq; imobilẽ sui retinet puritatẽ: nec põt quid aliud eẽ ꝙ̃ scitas. Hoc aũt fiet qñ iã desinẽs. Gal. v. caro aduersus spm̃ cõcupiscere: desideriis ei⁹ virtutiq; cõsenserit: ceperintq; sibi pace firmissima federari: et iocũdissime habitauerint fratres. s. corp⁹ ꝛ aĩa i vnũ. Idẽ ibidẽ. Hec est ꝯsummatio castitatꝫ: vt vigilãtẽ monachũ oblectatio libidinis nulla ꝑstringat: vt q̃scẽtẽ nõ fallat illusio: ſꝫ quũ dormiẽtẽ tm̃ sopite mẽtꝫ icuria cõmotio carnis oppsserit: quẽadmodũ sine vlla titillatiõe voluptatꝫ excitata est: ita etiã sine vllo pruritu corpis cõquiescat. ¶ C Singulare est ꝑuilegiũ ꝟginitatis. Primo q: replet paradisum. vt. xxxij. q. j. nuptie. Scđo q: sola est q̃ cũ fiducia põt deo aĩas pñtare. in autent. de lenoni. §. scimus. colla. iij. Tertio quia est principium aliarum virtutum. in autent. quomodo oportet episco. et reli. cleri. ad ordina. dedu. §. neq; autem sacras.

In q̃ virginitatẽ cõsistere sit dicendum.

Castimonie gradus.

Virginitatis priuilegia.

Quarto sola virgo consecratur.xxvi.dis.acutius. Quinto aureolã habẽt virgines sicut martyres ⁊ predicatores.vt s.dixi.xxxii.q.v.si paulus.de hoc legit̃ ⁊ no.ex̃ de pba.causa matrimonii. Pauci hoc priuilegiũ habent.l.dist.q: tua.

An corrupta possit cõsecrari.

¶ D Hic quero nũquid cũ corrupta põt dispẽsari vt cõsecretur? sed nõ determinat per quẽ. Et credũt quidã ꝙ in hoc casu per epm possit dispensari.quũ nõ sit ei prohibitũ sm id qd no.l.dist.in summa.et facit p hoc.xxvii.q.i.virginem que. Potest inquã si occultũ est aliquã esse corruptã: et subest causa rationabilis dispẽsandi: vtputa vitatio scãdali: vel alia causa: maxime vbi sine viri admistione p abusionẽ aliquã facta est corruptio: q: dubiũ potest esse de iure vtrũ ista corruptio abusiua faciat irregularitatẽ in muliere. per ea que. s. de hac materia notaui in.§. pctractato. ver.et notandũ.cũ ver.seq.in ar.lxxxii. Cum notorie corruptis nõ credũt isti simplicẽ epm posse dispẽsare.et hoc propter scandalũ.⁊ q: non legitur in hoc casu fuisse aliquãdo dispẽsatũ.sm Archidia. dñm meũ qui ita no.xxvi.dist.acutius.in glos.nunquid. In quo.c.glos.ordi.no.ꝙ ideo epũs nõ virgo cõsecratur: q: significat ecclesiã militantẽ in qua sunt boni ⁊ mali.de cõse.dis.iiii.est vnitas. Sacra virgo signat ecclesiam triũphantem: vbi nõ est macula nec ruga. Ephes.v.xix.di.quis. ¶ E Si vir votũ virginitatis habens adiũgatur vxori: nõ dimittat vxorẽ: sed tribus annis peniteat.xxvii.dist.si vir. Dicũt quidã p hoc.c.ꝙ postꝙ cõtrahit: absolutus est a voto: sed faciet penitentiã de voto violato: ⁊ põt nedũ reddere debitũ: sed exigere. Sed hoc non credo ꝙ absoluat a voto: nec ꝙ possit petere debitũ: q: quantũ ad se adhuc votũ tenet: vt nõ exigat.op.arg.ex̃ de iureiurã.quãto.vbi dicit ꝙ iuramentũ obseruari debet quatenus põt: sed ius matrimonii nõ cõpellit debitũ exigere: q: hoc libertatis est: sed compellit eum reddere. Unde dicẽdũ est ꝙ põt sine peccato soluere: q: ad hoc est obligatus: sed nõ põt sine pctõ petere: q: faceret contra pmissum: et sic cõtra cõscientiã: et edificaret ad gehennã. ex̃ de sen.excõ.inquisitioni.cũ simi. Et istius sententie fuerũt Innoc.et Bern.⁊ Jo.ex̃ de cõuer.cõiu.quidã.⁊.c.accedẽs.in glos.ii.que fuit glos. Jo. de hoc etiã no.xxvii.q.ii.agathosa. Itẽ vouentibus virginitatẽ nõ solũ nubere / sed velle nubere est damnabile.xxvii.dis.vouẽtibus. Uirgines post consecrationẽ nubẽtes adultere sunt ⁊ inceste ⁊ sacrilege. xxvii.dist.c.vlti.xxvii.q.i.virginibus. Profes̃a virginitatẽ iudicans nuptias anathema fit.xxx.dist.si quis pp̃ter.⁊.c.

An promoueri possit qui cũ fornicaria ꝯtrax.

si quis vel.et.xxxi.dist.quicũꝙ. ¶ F Quid si aliquis fornicariã deflorauit: cũ qua postmodũ contraxit: nũquid poterit postmodũ promoueri? Tenet Jo.t.⁊ Ber. Bat.brix. in sua questione dñicali que incipit / aliquis cognouit virginẽ. Et Ray.⁊ Jo.an.in.c.clerici qui.de vi.⁊ hone.de.lib. vi.ꝙ talis poterit pmoueri post mortẽ istius. vt no.xxx.q. v.qualis.de cleri.cõiu.sane.de biga.debitum. in vlti.glos. Ego aũt post Hugo.et Ostiẽ.⁊ Jo.de finito et Archidia. teneo cõtra.ꝙ talis tãꝙ bigamus nõ valeat promoueri.⁊ hoc per illa.c.expressa.xxxiii.di.q: sunt.ibi. Nec eã virginẽ peruenisse ad eũ.xxxii.dist.nemo.ibi. Unicã ⁊ virginẽ vxorẽ habuerit.vbi de hoc.⁊.xxxiii.dist.maritũ.ibi. Nec eũ qui dẽ qui vnã cõcubinã ⁊c.vbi de hoc.⁊.xxxiiii.di. curãdũ.ibi. Qui vxorẽ virginem non duxerit.⁊.c.seq. precipimus.ibi. Qui virginẽ nõ est sortitus vxorem.⁊.lxxxii.dist.quicũꝙ. ibi. Una tantũ et ea quã virginẽ cõmuni per sacerdotẽ benedictione percepit vxore contẽtus.⁊.xxx.q.v.qualis.ibi. Uirgo casta ⁊ despõsata in virginitate.⁊ pall.c.clerici.ibi. qui cũ vnicis ⁊ virginibus cõtraxerũt.vbi tacite iure nouo videt̃ hec opinio approbari. Ratio est pp̃ter prerogatiuã matrimonii: q: maritus est talis corrupte: ⁊ nõ agit̃ hic de peccato: sed de sacramẽti sanctitate.xxvi.dis.acutius. Alia ratio valida sm Archidia.est q: carnis cõmistio significat conformitatẽ diuine ⁊ humane nature: que contracta fuit in vtero virginali: factã per mysteriũ incarnationis. ex̃ de biga.debitũ. Quũ ergo hoc factũ fuerit in vtero virginali: vt actus consummatus id significet: oportet ꝙ consummatio sit facta in vtero virginali: qd esse nõ potest si antea eam corrupisset.et ad hoc etiã facit.xxxii.dist. feriatim. ibi. Uxorem ducere virginẽ ⁊c. In hac sententia etiam residet Gof.in preall.c.sane. Et ratio est sm eũ q: incipit esse maritus corrupte.vt in iuribus predictis.de hoc no. Archidi. in pall.c.nemo.⁊.c.qualis.⁊.c.clerici qui.li.vi. ¶ G Itẽ hic quero an abbatissa debeat esse virgo? Et casus expressus est ꝙ sic.xx.q.i.iuuẽculas.⁊ no.xxxi.q.i.quõ.in glos.non ideo.et p hoc facit.i.q.vii.si quis oẽm.ibi. Nouimus peccatricem prius Mariã. post conuersionẽ ꝙuis sancta et casta: tñ inter diaconissas cõputata non est. facit.xxvii.dist.c. vlti. Sed cõtra videtur q: corrupta potest esse diaconissa. xxviii.q.i.si quis rapuerit.in fi.facit.lxxviii.dist.nemo presbyter.

An abbatissam oporteat esse virginẽ.

Dico ꝙ de bono et equo est et honesto / ꝙ abbatissa sit virgo: q: virginibus habet preesse: ⁊ ad virginitatẽ hortari: qd corrupte sic nõ cõpetit.arg.op.xxv.di.c.vlti.⁊.xxvi. dist.c.vlti.lxi. dist.c.ii.in fi. Uidua tñ hodie de facto abbatissa fit ⁊ fieri põt.arg.ex̃ de eta.et quali.tuam. Et tunc sm Hugo.cõsecranda non est.xxvi.dist.acutius. Et in hac sententia videtur esse Archidia.in preall.c. iuuẽculas. Dicunt aũt virgines a virore. vel dicta est virgo a viridiori etate. vel ab incorruptione quasi virago.ꝙ adhuc ignorat femineã passionẽ.sm Papi. Et dicitur virago a viro / quasi vir sit ⁊ virũ agit. sm Hugui.in deriuationibus.argu.ad hoc xxxii.q.vii.§.sed illud.ver. hic si quis. Cũ virgine cõmittit stuprũ proprie etiam volũtate vtriusꝙ.xxxvii.q.i.§.cũ ergo.ver.stuprum. ex̃ de adulte.c.ii.et ibi no.in.i. de ciuitate dei. ꝙ mẽbra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim perpeti: et medici aliquando saluti opitulantes hec ibi faciunt que horret aspectus. Obstetrix virginis cuiusdã integritatem manu velut explorãs dum inspicit: perdit. Nõ opinor quẽꝙ tam stulte sapere: vt huic perisse aliquid existimet: etiam de ipsius corporis sanctitate: ꝙuis membri illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas nõ consistit in carnis incorruptione. Preterea corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit: que potest fieri sine concubitu: siue in dormiendo.vi.dist.testamentum. siue in vigilando. sed sine concubitu nõ videtur perdi virginitas. Dicit enim Augu.in lib. de virginitate / ꝙ virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica portio est. Sed contra est qd Augu.in eodem lib.dicit / ꝙ virginitas est continentia in qua integritas carnis ipsi creatori anime ⁊ carnis vouetur / cõsecratur / seruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis sicut et quelibet virtus est quidem essentialiter in anima naturaliter: et subsequenter in carne. vnde Augu. dicit in libro de virginitate / ꝙ virginitas in carne seruetur: ac per hoc corporalis: sed tamen spiritualis est quam vouet ⁊ seruat continentia pietatis. Ad hanc solutionem faciunt. xxxii. q.v. ita ne.c. de pudicitia. et.c. ille. Delectatio autem que est ex seminis resolutiõe dupliciter potest cõtingere. Uno modo vt procedat ex mentis proposito: siue fiat per concubitum / siue sine cõcubitu. Matthei.v.ad hoc facit.xxxii. q.v. sicut peccatum. et.c.qui viderit. xxvii. q.i. nec aliqua. Alio modo potest prouenire preter propositum mentis: vel in dormiendo / vel per violentiam illatam cui mens non consentit: ꝙuis caro delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate. vt patet in iis qui fluxum sanguinis vel seminis patiuntur. Et sic nõ perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit ex proposito quod virginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula.xxxii.q.v.a principio vsꝙ ad.§. sequen. ꝙuis. ¶ Ad secundum videtur ꝙ virginitas sit illicita. quia contra preceptum dei Genes.i. Crescite et multiplicamini ⁊c. Item sm maximum Ualerium sm leges antiquorum puniebantur qui celibem vitam ducebant. Et Augustinus ait de Platone ꝙ in vera religione sacrificabat vt perpetua eius continentia tamꝙ peccatum abhorreretur. Sed dicendum ꝙ virginitas est licita et perfecta: quia nullum peccatum cadit sub consilio. dicitur enim.i. ad Corinthios.vii.cap. De virginibus

autem preceptum domini non habeo: consilium autē do. xxviij.q.j.sic enim. Hoc autem consilium est vt liberius diuine cōtemplationi vacetur.j.ad Corinth.vij. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que domini sunt: vt sit sancta in corpore et spiritu. Preceptum aūt illud Gen. Crescite ⁊ multiplicamini.respicit totam multitudinem hominū. Cui necessarium est non solum ꝙ multiplicetur corporaliter: sed spiritualiter.quia sm Ambro. Nuptie replent terram. Virginitas paradisum.xxxij.q.j.nuptie. facit.xxxiij.q.v.tūc saluabitur.

An virginitas dicēda sit virtus.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ non videtur ꝙ virginitas sit virtus: quia omnis virtus per penitentiam reparatur.arg.l.dist.ferrum.sed virginitas non reparatur per penitentiā.xxxij.q.v.si paulus. Preterea nulla virtus perditur sine peccato: sed virginitas perditur sine peccato: q: per matrimonium.ergo ⁊c. Sed cōtra est quod dicit Ambro.in lib.de virginitate. Inuitat virginitatis amor vt aliquid de virginitate dicamus: ne veluti transitu quodam perstricta videatur: que principalis est virtus. Dicendum sm Tho. ꝙ virginitas est quedā specialis virtus: habens se ad castitatem sicut magnificētia ad liberalitatē. Et hoc facit propositum sanctum ab omni actu venereo abstinendi. Augu.in lib.de virginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ virgines sunt: sed ꝙ deo dicata pia continentia virgines sunt. Q2 virtus sit virginitas clarū est in prealle.c.de pudicitia.et.c.ita ne.xxxij.q.v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum est. Per penitentiam reparatur quātum ad illud quod est formale in virtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Circa materiam autē virginitatis est aliquid qđ miraculose poterit diuinitus reparari: scʒ integritas membri.quam dicimus accidētaliter se habere ad virginitatē. Aliud autem est quod nec miraculo reparari potest: vt.s. qui expertus est voluptatem veneream fiat nō expertus. Non enim deus potest facere vt ea que sunt facta non sint facta. sm Tho.vide quod legitur ⁊ no.xxxij.q.v.si paulus. ibi. Cum omnia possit deus: suscitare virginem non potest post ruinam.et in glos.ideo dicit. ¶ Ad illud quod dicitur ꝙ perditur sine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum sit virtus: nūꝗ perditur sine peccato: quia castitas est suo modo cū propria vxore.xxxi.dist.in cena. facit.xxxij.q.ij.§.j. ver.beata.

An virginitas matrimonio sit preferenda.

¶ Ad quartū videtur ꝙ virginitas non sit excellentior matrimonio.dicit enim Augu.in lib.de bono cōiugali. Non impar meritum continentie est in Joāne qui nullas expertas est nuptias: ⁊ in Abraam qui filios generauit.facit.xxxij.q.iiij.quis ignoret.de peni.dist.ij.si enim. ver.memento. Item coniugium ordinatur ad bonū commune: sed virginitas ad bonum priuatum: sed commune preferendum est.vij.q.j.scias.cum concor. Augu.in lib. de bono cōiugali. Quod est cibus ad salutē hominis.hoc est concubitus ad salutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonum speciale: vt vitent tribulationē quam sustinent coniugati.j.ad Corinth.vij. Sed cōtra est quod dicit Augu.in lib.de virginitate. Certa ratione ⁊ sanctarum scripturarum authoritate nec peccatū esse nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continētie vel etiam vidualis equamus. Hiero.ad Pammachium. Tantum interest inter nuptias et virginitatem: quantū inter nō peccare et benefacere: immo (vt leuius dicamus) quantū inter bonū ⁊ melius.illa cōparatur spinis: ista rosis. ¶ Respondendū est ꝙ sicut patet in lib. Hiero. contra Jouinianum: hic error fuit Jouiniani: qui posuit virginitatem nō esse matrimonio preferendā.qui error ponitur.xxiiij.q.iij. quidam.ver. Jouinianiste. Qui quidem precipue destruitur exemplo christi: qui matrem virginē elegit: et ipsa virginitatem seruauit. Et ex doctrina apostoli qui.j.ad Cor. vij.virginitatē cōsuluit tāꝗ melius bonum. Et ratione q: bonū diuinū est potius bono humano. Tum q: bonū anime prefertur bono corporis.xij.q.j.scimus.xxxviij.di. sedulo. Tum q: bonū contēplatiue vite profertur bono actiue. ex de regu.licet. Virginitas aūt ordinatur ad bonum anime sm vitam contemplatiuā: que est cogitare ea que sunt dei. coniugium autē ordinatur ad bonum corporis: qđ est multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitā actiuā: quia mulier et vir in matrimonio viuētes necesse habent cogitare que sunt mūdi. vt patet per Apostolū.j.ad Cor. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda est continētie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non solū pensatur ex genere actus: sed magis ex animo operanti. Habuit autē Abraam animum sic dispositum vt paratus esset virginitatē seruare: si tēpori fuisset congruum. quia sm Augu.in lib.de bono cōiugali. Abraā in habitu habuit cōtinentiā quā in opere Joānes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum commune potius sit bono priuato: si sit eiusdem generis: sed potest esse ꝙ bonū priuatum sit melius sm genus suū. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecūditati carnali. vnde Augu.in lib. de virginitate dicit ꝙ fecunditas carnis etiam illarū que in hoc tēpore nihil aliud in cōiugio ꝗ prolē requirūt quā mancipēt christo: pro amissa virginitate cōpēsari non posse credenda est.

Utrū virginitas sit virtutū excellētissima.

¶ Ad quintū videtur ꝙ virginitas sit maxima virtutū. vnde Cyprianus dicit ꝙ est illustrior portio gregis christi. Itē maxima est virtus cui maximū debetur premiū: sed fructus cētesimus debetur virginitati. Mat. xiij.in glos. Preterea tāto virtus maior est: quanto per eā aliquis amplius christo cōformaẗ: sed maxime aliq̇s christo per virginitatē conformaẗ. Apoc.xiiij.dr: de virginibus ꝙ sequūtur agnū: et cantāt canticū nouū ⁊c. Sed Aug.cōtra in lib.de virginitate videẗ dicere. Nemo quantū puto ausus fuit virginitatē preferre monasterio. Et in eodē lib. dicit. Preclarissimū testimoniū phibet ecclesiastica authoritas in qua fidelibus nomē sit quo loco martyres et quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitenẗ. Per qđ daẗ intelligi ꝙ martyriū virginitati preferẗ: ⁊ similiter monasterij status. ¶ Rñdeo ꝙ aliq̇d pōt dici excellētissimū dupliciter. Uno modo in aliquo gn̄e. et sic virginitas est excellētissima.s.in genere castitatis. trāscēdit em̄ castitatē vidualē ⁊ coniugalē. Et q: castitati attribuiẗ decor: ideo virginitati p cōsequens attribuiẗ maxima pulchritudo ⁊ excellētissima. Unde Amb.dicit in lib.de virginitate. Pulchritudinē q̇s pōt maiorē existimare decore virginis que amaẗ a rege: pbaẗ a iudice: cōsecraẗ deo: semp spōsa: semp innupta: ⁊ sic loquūtur prima ar. Alio modo pōt dici aliq̇d excellētissimū simpliciter. ⁊ sic virginitas nō est excellētissima virtutū. Semp em̄ finis excellit id qđ est ad finē: ⁊ quāto aliq̇d efficacius ordinaẗ ad finē: tāto meliꝰ est. Finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddiẗ: est vacare rebus diuinis. vt dicit Apl's. ⁊ dictū est.s. Uñ ipe virtutes theologice ⁊ etiam virtus religionis quarū actus est ipsa occupatio circa res diuinas: preferunẗ virginitati. Similiter ⁊ vehemētius operanẗ ad hoc ꝙ inhereāt deo martyres: qui ad hoc postponūt propriā vitā: et viuentes in monasterijs: qui ad hoc postponunt propriā voluntatē ⁊ oīa que pn̄t habere: ꝗ virgines: que ad hoc postponunt venereas voluptates: ⁊ ideo simpliciter virginitas nō est maxima virtutū. Illud de Cypriano verū est p cōparationē ad viduas ⁊ cōiugatas. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ cētesimus fructus attribuiẗ virginitati. sm Hiero. pter excellētiā quā habʒ ad viduitatē cui debetur.lx. ⁊ ad matrimoniū cui debetur.xxx. Sed sicut Augu.dicit in lib.de questionibus euangelij. Cētesimus fructus est martyrum. sexagesimus virginū. trigesimus cōiugator. ¶ Ad aliud dicēdū est ꝙ virgines sequūtur agnū quocūꝗ ierit: q: imitātur christū nō solū in integritate mētis: sʒ etiā in integritate carnis. vt dicit Aug.in li.de virgini. ⁊ ideo in pluribus sequunẗ agnū. nō tm̄ oportet ꝙ magis de propinquo: q: alie virtutes faciūt ppinquius inherere deo p imitationē mētis. Canticū aūt nouū qđ sole virgines cātāt: est gaudiū qđ habēt de integritate carnis seruata. sm Grego. et.s.dixi. Et super illud Apoc.xiiij. Cātabūt cāticū nouū. dicit glos.interlinearis.i. de integritate aie ⁊ corporis exultant.

¶ M

Excellentia

Virginalis excellentie testimonia.

Excellentia autem virginum et dignitas sic sumpta sicut dictū est/quadrupliciter manifestat̄. Primo q: ipse sunt singulares sponse eterni regis sicut dicebat beata Agne virgo. vnde Ambro. ē. ḡ. primo v̄. Respondeo. Pulchritudinē quis pōt ⁊c. Secūdo quia cōparātur angelis. vt dictū est. s. sepe. Ambro. Virginitas cōditionem humane nature supergredit̄. per quā hoīes angelis associant̄. maior est tamen victoria virginū ꝙ angelorum. angeli em̄ sine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio q: illustriores sunt fidelib⁹ vniuersis. Cyprian⁹. Virginitas est flos ecclesiastici germinis: dec⁹ atq₃ ornamentū gratie spūalis: lete indoles laudis/ ⁊ honoris: opus integrum atq₃ incorruptum dei: imago rursus dei: sanctimonia dei: illustrior portio gregis christi. Quarto q: preferūtur cōiugatis vt dictū est. Hec autem excellentia quam habet virginitas respectu copule coniugalis: pt₃ ex multiplici cōparatione ad ipsam. Illa em̄ impinguat ventrem: ista mentē. Augu. Generosi⁹ elegit in carne vitā iam imitari angelorū ꝙ ex carne numerū augere mortalium. ¶ I Siquis seduxerit virginē: cōcubueritq₃ cu₃ ea: dotabit eā habebitq₃ vxorem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modū dotis quā virgines accipere consueuerūt. Exo. xxij. et de adul. c. j. ⁊. ij. xxxvj. q. ij. tria. Qui per vim deflorat v̄ginē: capite punitur. insti. de publi. iudi. §. si autē. Si autē attentat sacratam virgine₃ etiā ad matrimoniū: similiter capite punitur. de peni. dist. j. in. l. canonizata. siqs non dicā. ⁊. xxxvj. q. ij. siquis. ij. Canones execrantur. xxxvj. q. ij. raptores. c. siquis virginē. De triplici genere eunuchorū. Mat. xix. et xxxiij. q. v. tunc saluabit̄. als est sub. c. q̄ sitit. ¶ K Quomodo autem status virginalis purissimus in ecclia sancta quodāmodo cecidit a sua puritate clarum est: quia sacrate virgines in monasterijs aut corporaliter per pessimas familiaritates ⁊ carnales seculariū clericorū et maxime religiosorum quorūdam deuotiones/aut per corruptos sensus ⁊ mente₃ libidinosam spūaliter corruerunt. Alique etiam earū primā fidem irritam facientes. xxvij. q. j. c. j. ⁊. ij. se incestis ⁊ adulterinis et sacrilegis nuptijs tradiderūt: aliqties in semetipsis indicēdā turpitudine₃ scelestissimis ⁊ execrabilib⁹ modis et actibus operantes Alie etiā virgines in seculo se voto christo in virginitate seruire vouētes/et alie virgines maritande male a parētibus custodite modis similibus corruerunt: ⁊ in virginitate desponsate non fuerunt. sed florem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt prophetie antique de ruina virginum isto tempore sint complete. Thren. j. Virgines ei⁹ squallide. ibi exposui. in ista. ij. parte in arti. iiij. in litera deleth. Et ibi. Virgines abierunt in captiuitatem. ibi exposui in litera Sade. in. iiij. ar. Et Threno. ij. Destruxit in furore suo munitiones virginis iuda. ibi exposui in litera beth. in. v. ar. Et ibi. Abiecerunt in terra capita sua virgines hierusalem. ibi exposui in litera Ioth. in ar. ⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ consolabor te virgo filia sion? et. j. Quis meditabitur tui? ibi exposui. ⁊ ibi. Virgines mee ceciderunt in gladio. ibi exposui. Humiliate sunt virgines per corruptionē. Thren. v. ibi. Mulieres in sion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Iuda. ibi exposui in oratione Hiere. Recordare. i. viij. ar. ¶ L Vere hodie virgines ad incremētū nō sunt perducte. Esa. xxiij. circa pri. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt glorieris calumniā sustinens virgo filia sidonis. Oblita est hodie virgo ornamenti sui scilicet pudicitie. Hiere. ij. Hodie multe v̄gines filie Babylonis. i. ɔfusiōis/q̄b⁹ dicit̄ Esa. xlvij. Descende: sede in puluere virgo filia Babylonis. non est soliū ⁊c. que verba ponuntur ⁊ exponūtur. xxxij. q. v. si paulus. Hiero. Perijt ergo ⁊ mente virginitas. Iste virgines sunt male virgines carne ⁊ non spiritu. virgines stulte q̄ oleū nō habētes excluduntur a spōso. Si autē ⁊ ille q̄ virgines sunt ob alias tamen culpas virginitate corporū nō saluantur: q̄d

Virginalis puritas plurimū labefacta est.

fiet illis que prostituerūt membra christi: et mutauerunt templū sancti spiritus in lupanar: xxxij. q. v. si paulus. Itē de istis malis virginibus Cyprianus. Si incorrupta inuēta fuerit virgo ea parte qua mulier potest esse: poterit tamen ex alia parte corporis peccasse que corrumpi potest: ⁊ tamen inspici non potest. certe ipse concubitus. ipse cōplexus. ipsa cōfabulatio ⁊ osculatio ⁊ coniacentium duorum turpis et feda dormitio quantum dedecoris ⁊ criminis confitetur? Si superueniens maritus sponsam suā iacentem cum altero videat: nōne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli dolorem portat gladium in manu sua? ⁊ christus dominus ⁊ iudex noster quum virginem suam dicatā sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: quātum indignatur ei et irascitur. xxvij. q. j. nec aliqua. Qui autem cum muliere sanctificata mechatus fuerit: deponēdus est si est clericus. si laicus: excōmunicandus. xxvij. q. j. siquis episcopus. Innocen. Si apostolus. j. ad Timo. v. illas que a proposito viduitatis discederent/dixit eas habere damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis sue fidem minime seruarunt. xxvij. q. j. he vero. De his etiam malis virginibus deo sanctificatis ⁊ de pena earū quū corruūt ⁊ earū corruptorib⁹. xxvij. q. j. ipudicas. cū. ij. c. seq. c. siquis sacro c. siqua virgo. c. diaconissam. c. quotquot. c. virgines. c. siquis rapuerit. De ꝓhibita familiaritate ⁊ periculosa monacharum. xiij. q. ij. diffinimus. c. in decima actiōe. Et de clericorū. lxxxj. dist. ad reatū episcopi.

¶ Articulus. lxxxiiij.

Expedito longe lateꝙ tractatu fundamēti omniū statuum in ecclesia sancta dei ⁊ eorū quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachrymabili tempore infelici vniuersali ruina: q: scribitur. ij. Paralipo. vij. ꝙ quum templum cōplesset Salomon fundens preces: descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas. Ideo in fine istius operis q̄ christus Salomon pacificus rex. et̄ in prohem̄. decre. rex pacificus. gratia sua incepit: ⁊ perfecte cōpleuit: matrē meam vniuersalem ecclesiam gemitibus ⁊ suspirijs genuflexus humiliter interpello: ꝙ preces magis mentales ꝙ vocales. de con. di. v. mediocriter. fundat ad sponsum suum. Eph. v. xxvij. q. i. nuptiarum. christum. ꝙ sicut in ecclesia primitiua misit ignem. i. spiritumsanctum super eam cū septem suis donis. Act. ij. de conse. di. iiij. proprie. xxiij. q. iiij. ea vindicta. vt eam sibi sacrosanctum tabernaculū consecraret: eam mundans illuminās fortificans ⁊ in sua gratia igniens et confirmans: sic missertus eius quasi vidue bonis filijs. Luc. vij. de peni. dist. j. importuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum spiritussancti gratiam cum suis donis super eam ad eam mūdandam ⁊ sibi sponsam legitimā consecrandam non habentem maculam neq₃ rugam. ad Ephe. v. xxxij. q. iiij. recurrat. ¶ A Et ideo in calce istius operis de. vij. donis spiritussancti de quibus Esa. xj. in prin. de quib⁹ multi alij tractauerūt: sed de allegationibus iuris se non intromiserunt: cum iuriū fundamento breuiter adnotabo. vt per eius gratiam in sancto suo statu antiquo et debito reformetur: ⁊ placeat sponso sacrificium sponse: sicut a diebus antiquis. Malach. iij. Loi purgabit. q̄ tempus ante aduentum bestie. Apoca. xj. ⁊. xiij. antichristi proculdubio est venturum. Et sicut sponsus eius christus de spiritusancto conceptus. Luc. j. ad mensuram spm̄sanctum non recepit. Ioan. iij. sed super eum plenitudo descendit ⁊ mansit Ioan. j. et requieuit cum donis suis. vt pre. c. Esa. xj. sic et ipsa sancta ecclesia sponsa sua s̄m suam mensuram recipiat dona eius: ⁊ renouetur per eum. vt dicatur ps. xlv. Sāctificauit tabernaculum suum altissimus. ¶ Effectus autem spiritussancti rectissime dona vocātur ⁊ septiformis gratia spiritussancti. Quum enim spiritussanctus bonitas. Sapiē. x. sit/ sc ⁊ sua liberalissime cōmunicans: ideo

Spiritussancti dona.

sanctum donum ab eo est. Iaco.j.j.q.ij.ꝙ pia. Aug. Ma-
gna est dei misericordia.donum dat equale sibi.nam spiri
tussanctus donum est in quo dantur liberalissime cetera
dona.ideo spiritussancti rectissime dona vocantur. Noīe
enim doni gratitudo vel liberalitas insinuatur. Donū eīm
iuxta verbum sapiētis est datio irreddibilis: que fit sine
spe retributionis. Seneca in li.de beneficijs. Nō est bene-
ficium quod in questum mittitur. Idem. Si deum imita-
ris:da beneficia gratis.ad hec ex̄ de dona.c.j. Et differen-
tia est inter donū:quod est genus:⁊ munus:quod est spe-
cies.ff.de verbo.sig.inter donū.nota.de simo.⁊ si questio-
nes.in glos. Aliud vocaꝛ etiam septiformis gratia: Gra-
tia autem dicitur ꝙ gratis.ad Tit.j.Ro.xj.datur.j.q.j.gra
tia. Hec septem dona.dicuntur septem stelle: in dextera
christi.Apoca.j.⁊ dicuntur stelle:quia noctem presentis
ignorantie illuminant.⁊ in dextera christi: quia per eum
omnia dona collata sunt. Jo.xvj. Quum venerit paracle
tus ⁊c. Ephe.iiij. Dedit dona hominibus. Septē lucerne.
Exo.xxvj. Facies septem lucernas:⁊ pones eas super can
delabrū.glos.septē lucerne sunt septē dona spiritussancti:
q̄ in christo semper manserunt:⁊ fidelib9 ꝭm voluntatem
eius distributa sunt. Septem lampades. Apoca.iiij. Za-
charie.iij. Septem crines Samsonis. Judi.xvj. Hec septē
dona opponuntur septē malis huius mundi:q̄ sunt stul-
titia/hebetudo/precipitatio/inanis timor/ignorātia/du
ritia/superbia. Contra malum superbie timor qui humi-
liat. Contra duritiam pietas. Contra timorem inanē for-
titudo. Contra stultitiam scientia. Contra hebetudinem
intellectus. Contra precipitationem consilium. Contra
ignorantiam sapientia. Iste sunt septem columne q̄ sustē
tant domū sanctam ecclesie. Prouer.ix. Sapiētia scilicet
christus edificauit sibi domū.scilicet ecclesiam .quum di-
xit. Et super hanc petram edificabo ecclesiam meā. Mat.
xvj.xix.di.ita. Excidit in ea columnas septē dona spiritus-
sancti/expellentes septē spiritus imūdos. Luc.xj.⁊ Mat.
xij. Superbiam expellit timor:q2 cor humiliat. Pietas in-
uidiā:q2 bona cōmunicat. Scientia iram:quia animā illu
minat. Fortitudo acidiam:q2 torporem expellit. Consiliū
auaritiam:q2 dat pauperibus superflua. Intellectus gu-
lam:quia eam temperat. Sapiētia luxuriam:quia gusta-
to spiritu caro desipit. Et nota ꝙ a dono timoris sapien-
tia inchoatur. Ecclesiastici.j.⁊ dono sapientie perficitur.
donis vero medijs proficiendo ad consummationem sa-
pientie appropinquatur. Et nota ꝙ donū sapientie ⁊ do-
num intellectus pertinent ad contemplatiuā. Dono eīm
intellectus cōtemplamur deum in creaturis.dono sapiē-
Timor diuinus. tie in se. Alia.v.dona pertinent ad actiuā. ¶ S Primo
igitur a timore domini incipiendum est.q2 initium sapiē
tie timor domini. Eccli.j. Et ps.cx. Initiū sapientie timor
domini. Scd̄m Aug.super Joā.x.de mercenario. Timor
est fuga mali ne pdat que diligit. Fuga timoris fuga est
caute declinationis. Timor eīm dum timet timetur. Phi-
losophus. Qui timet deum:omnia timent eum.qui vero
deum non timet:omnia timet. Item Aug.in li.de ciui.dei.
Timor est amor fugiens quod ei aduersatur. Timor est
expectatio futuri mali. Et notandum ꝙ spiritussanctus
per dona sua.i.per suos effectus edificat iustitiam:q̄ con-
stat ex septē beatitudinibus de quibus Mat.v.⁊ ex septē
virtutibus.tribus theologis:scilicet fide/spe/⁊ charitate
⁊ quatuor cardinalibus/prudētia/temperantia/fortitu-
Donorū spiritussancti cū igne cōparatio. dine/⁊ iustitia.⁊ hoc per similitudinem quam habet cum
igne in.vij. ¶ Primo ꝙ ignis quod altum est/incinerat:
⁊ humiliat.sic spiritus timoris per humilitatem virtutē
quam inducit cor elatum:humiliat ⁊ deprimit:⁊ in fide so
lidat.⁊ sic se omnib9 subijcit recolens illud Ecclesiastici.j.
Qui sine timore est non poterit iustificari. Scd̄o ignis
consolidat.sic spiritus pietatis per virtutem mansuetudi
nis quam inducit ad omnem iniuriam sustinendā patien
tem efficit.vnde dicit glos.ꝙ spiritussanctus pietatis spe-
cie patiendo corroborat. Ecclesiastici.ij. Deprime cor tuum

subaudi per timorē. Et sustine subaudi.per mansuetudi-
nem. Tertio illuminat.sic spiritus scientie per beatitu-
dinem ⁊ virtutem que est luctus. nam quum quis videt
⁊ proximorum miseriam ⁊ celestis regni luget absentiā.
⁊ sic attenditur charitas ⁊ dilatatur.ps.xlj. Fuerunt mihi
lachryme mee panes die ac nocte ⁊c. Quarto semper
ignis esurit: sic spūs fortitudinis sitim habet iustitie:et
esurit altiorem perfectiōis gradum. Quinto ignis om-
nibus se cōmunicat.sic donum consilij omnibus se expo-
nit per virtutem misericordie quaꝫ introducit:que se nul
li in necessitate subtrahit.q2 misericordia deus est victus.
lxxxvj.di.non satis. Sexto purgat ⁊ mūdat ignis.sic do-
num intellectus q2 intus legit is interiora mundat ⁊ pa
rat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter sur-
sum tendit.sic donum sapiētie per virtutem pacis quam
introducit sursum ad meditandum celestia rapit. Sapiē-
tia enim consistit in cōtemplatione diuinorum ⁊ superno
rum.ideo roboratur per hoc donum iustitia: que pacem
pectoris seruat ⁊ mētis quietem. Et nota ꝙ omnia dona
⁊ virtutes ad hoc tendunt:vt tranquillam reddant cōsci-
entiam.solus timor nititur vt eam semper solicitam faci-
at ⁊ suspectā. Bern. Timore anima concutitur .conscien
tia discutitur.letalis sopor extinguitur.solicitudo incitaꝛ
amor domini custoditur. Qui habet hanc gratiā:omnem
odit iniquitatem. Sine hac gratia preuia gratiarum nul
lum bonum pullulare vel manere potest. Omne virtutū
edificium ilico vertiꝛ in precipitium:si huius gratie ami
serit presidium. ¶ Ad commendationem diuini timoris Diuini timoris cōmēdatio
multa faciūt. Primo scriptura sacra. Deutero.vj. Deum
time. Josue.x. Timete dominū.ps.xxxiij. Timete dominū
omnes sancti eius. Luc.xij.idem Mat.x. Timete eum qui
postq̄ occiderit habet potestatem mittere in gehennam
vbi Ambrosius. Mors enim nature finis non pene est.
⁊ ideo mortem supplicij corporalis esse defectum:penam
vero anime esse perpetuam, deumq3 solum metuendum
cuius potestati non natura prescribat:sed eadem natura
subiaceat.concludit dicens: Ita dico vobis hunc timete
⁊c. Secundo promissiones. Tobie.iiij. Habebis multa
bona si timueris deum. Ecclesiastici.j. Timenti deum be-
ne erit in extremis.⁊ in die defunctionis sue benedicetur
Tertio beatificatio. Prouer.xxviij. Beat9 homo qui sem-
per est pauidus. Ecclesiastici.xxv. Beatus homo cui datū
est habere timorem domini. Quarto excellentia quam
tribuit ei scriptura inter oēs gratias. Eccli.xxv. Timor
domini super omnia se superposuit. Bern.super Cañ. In
veritate didici nil eque efficax esse ad gratiam promerē-
dam/retinendam/recuperandam:q̄ si omni tempore co-
ram deo inueniaris non altum sapere:sed timere. Time
ergo quum arriserit gratia. Time quum abierit. Time
quum denuo reuertetur.et hoc est semper pauidum esse.
Quum adest time:ne non digne opereris ex ea. Si reces-
serit: multo magis timendum. quia reliquit te custodia
tua.vbi enim deficit tibi gratia:deficis tu. dicente datore
gratie Joan.xv. Sine me nihil potestis facere. Iā si gra-
tia repropitiata redierit:multo amplius tunc timendum
ne forte contingat recidiuum pati qd̄ vtriq3 deterius est.
Luc.vj.de peni.dist.iiij.refugientes. Quinto quia timor
valde placet deo.ps.xxxij. Ecce oculi domini super metuē
tes eum. Eccli.xxxiiij. Oculi dn̄i ad timētes eum. Sexto
q2 expellit peccatum:⁊ multa bona alia operatur. Eccli.j.
Timor domini expellit peccatum. Gregorius. Praua
mens si non prius per timorem auertitur ab assuetis vi-
tijs:non emendatur. Hiero. Timor virtutum custos est.
quia ianitor cordis. Securitas ad lapsum facilis.q2 q̇ ti-
met deum:nihil negligit. Eccl's.vij. Bern. Timor domini
omnium virtutum plenitudinem operatur:dum per iusti
tiam defert maiori .per prudentiā non credit se sibi.per tē
perantiam refugit aliena discutere.per fortitudinem se to
tum obedientie subdit non discernende sed adimplende.
Hunc timorem sequitur spiritus. Itē mittit initium sapi-

entie. Prouer.j. Bern. Timor domini eſt initium ſapiētie:
quia tunc primo deus anime ſapit:quū eam ad timēdum
afficit:non ad ſciendū inſtruit. Nihil melius ꝙ timor dei
Eccli.xxiij.in fi. Qui timet deū:conuertitur ad cor ſuum.
Eccli.xxi. Greg. Anchora mentis eſt pondus timoris. ho
minem fortē ad obediendum ⁊ promptū reddit. Idē. Ti
mere deum/eſt nulla que facienda ſunt preterire. Eccli.ij.
Qui timent deū cuſtodiunt mandata eius. Septimo va
nam mundi delectationē cohibet:et friuolā atq̄ inſipidā
reddit. dicens illud Apo.xiiij. Timete dñm:⁊ date illi ho
norem. Octauo: ſentit deū .pſ.xxx. Q̄ magna multitu
do dulcedinis tue domine:quā abſcondiſti timentibus te
¶ Sunt tres cauſe timoris. In conſpectu multorum pec
cata latentia.pſ.xviij. Delicta quis intelligit: Diuini iudi
cij incertitudo. quia quedam iudicantur ab hominibus
bona: ⁊ a deo mala. Gregorius. Plerumq̄ ſordet in con
ſpectu interni iudicis:quod in intentione fulget operan
tis. Finalis vite incertitudo.q: qui modo eſt iuſtus:neſcit
an perſeuerabit. Eccls.ix. Sunt iuſti atq̄ ſapientes:⁊ ope
ra eorū in manu dei:⁊ tamen neſcit homo vtrū amore an
odio dignus ſit.ſed oia ſeruantur in futurū incerta.ex de
pur.ca.accepim⁹.ibi.⁊ ſi ſimplex. Et Job.ix.⁊c. Ideo ſem
per ⁊ vbiq̄ timendum eſt.q: de quolibet ſtatu damnātur
aliqui. Mat.xxiiij. ⁊ Luce.xvij. Duo erunt in agro ⁊c.⁊.j.
Unus aſſumetur:alter relinquet̄. Remigius. Tres ordi
nes eccleſie demonſtrantur. Per duos in agro/ordo pre
dicatorum:quibus cōmiſſus eſt ager eccleſie. Per duos
in mola/ordo cōiugatorum:qui dum per diuerſas curas
nunc ad hec nunc ad illa flectūtur:quaſi molā in circūitu
trahunt. Per duos in lecto/ordo continentiū:quorū req̄
es nomine lecti deſignatur. In ijs aūt ordinibus ſunt bo
ni ⁊ mali.iuſti ⁊ iniuſti.⁊ ideo ex eis quidā relinquuntur:
⁊ quidā aſſumunt̄. Ideo ſancti viri ſemper ⁊ vbiq̄ timēt
⁊ timore repletis nō eſt quo ſe ingerat ſuperbia. nec ſolū
timent in malis:ſed etiam in bonis. Job.ix. Uerebar oia
opera mea.gloſ.etiam bona. Greg. Piarū mētium eſt ibi
culpam timere:vbi culpa nō eſt.v.di.ad eius.ex de obſer.
ie.c.ij. Greg. Si placere veraciter cupimus poſtq̄ peruer
ſa ſubegimus:ipſa etiam in nobis bene geſta timeamus.
Idem. Juſti qđ agunt metuunt:dum caute conſiderant
ante quantum iudicē ſtabunt. De timore plene habetur
Timor ſe ptuplex. Eccli.j.et.ij.ibi vide. ¶ Species timoris ſunt ſeptem
¶ Primus naturalis.quo q̄s timet naturaliter nociuum
nature. Hic timor nec eſt meritorius nec demeritori⁹: ſed
indifferens.q: non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timore ti
muit chriſt⁹ mortē naturaliter. Mar.xiiij. Mat.xxvi. Ce
pit ieſus pauere ⁊c.vbi Theophilus. Qui em̄ totū aſſum
pſerat hominē:aſſumpſit ⁊ naturales hominis proprieta
tes.pauere ⁊ tedere ⁊ contriſtari naturale eſt.nam homi
nes naturaliter inuiti tēdūt ad mortē.vide qđ no.xj.q.iij.
non ſolū.in gloſ.non remouet.quā aliqui libri non habēt.
Item ibi. Triſtis eſt aia mea vſq̄ ad mortē. Beda. Qua
ſi deus in corpore cōſtitutus fragilitatem carnis exponit
vt eorū qui ſacramentū incarnationis obiurgant/exclu
deretur impietas. Nā qui corpus ſuſcepit:oia debuit ſuſci
pere q̄ corporis ſunt:vt eſuriret. Mat.iiij. Luc.iiij. ſitiret.
Jo.iiij.⁊.xviij.angeretur.contriſtaretur. Diuinitas enim
per hos neſcit cōmutari affectus. ¶ Secūdus humanus
quū ſcz aliquis plus debito timet corpori ſuo. hoc prohi
betur Mat.x. Nolite timere eos ⁊c.xj.q.iij.nolite. Hoc ꝑ
uenit ex nimio amore preſentis vite. ¶ Tertius munda
nus.quū quis timet de rebus mūdanis perdendis nimis
⁊ iſte multū cruciatur. Aug. Diuitie plus cruciant adepte
timore amiſſionis:ꝙ cōcupite ardore adeptionis. Iſto ti
more iudei chriſtū occiderūt. Jo.xi. ¶ Quartus ſeruilis
iſte non eſt in charitate.j. Jo.iiij.xxiij.q.vi.§.ex ijs.q: vt di
cit Aug. hoc timore cōtinet hō a peccato ſolū ꝓpter gehē
nam.vnde Augu. Inaniter putat victorē ſe eſſe peccati:q
timore nō peccat.q: ſi nō impletur foris negotiū male cu
piditatis:ipſa tm̄ mala cupiditas intus eſt hoſtis:et ideo
non facit qđ non licet fieri:q: non pōt impune fieri.⁊ vel
let nō eſſe iuſtitiam punientē:⁊ eā ſi poſſet auferret. Inimi
cus igitur iuſtitie eſt q̄ timore pene nō peccat. Amicus au
tem erit:ſi ei⁹ amore non peccet. In tali viuit peccādi vo
luntas:⁊ ſequeretur opus:ſi ſequeret̄ impunitas. Pecca
re non vult charitas:etiā ſi ſequat̄ impunitas. Iſte timor
non tantū pene eterne:ſed pene tēporalis metu retrahit a
peccatis.vt patet in multis ſecularib⁹ ⁊ religioſis.ad hec
di.iiij.facte ſunt.xxiij.q.v.non fruſtra. in phem̄.decre.rex
pacificus. Iſte tamen timor ſeruilis charitatē introducit
vt ſeta introducit filū ſcđm Aug. Nam creſcit charitas ſcđm
cum:⁊ minuit̄ timor:⁊ ecōuerſo. De hoc legit̄ ⁊ no. de pe
ni.di.ij.ſicut ſeta.ſub.§.j.hinc Augu.ait. ¶ Quint⁹ initia
lis.qui eſt quū in perfecta charitate q̄ hūc habet/partim
timet puniri:partim a deo ſeparari. Hūc pfecta charitas
foras mittit.j. Jo.iiij. ¶ Sext⁹ timor filialis.q̄ eſt cum pfe
cta charitate in ſeculū ſeculi.ſcđm pſ.xviij. Timor dñi ſan
ctus permanet in ſeculū ſeculi. Hic cauet offendere cele
ſtem patrē:non tm̄ timore mali/ſed reuerentiali amore:ſic
ut bonus fili⁹.de hoc no.in pre.c.ſicut ſeta.⁊ habet̄.xxiij.q.
vi.§.ex ijs. ¶ Septimus timor reuerentialis. q̄ de legiti
mo amore ad patrē procedit. Iſto timore filius indulgen
tiſſimū patrem ſolicito reueret̄ affectu.dum eius nō ver
ba neq̄ vitia:ſed vel tenuē amoris formidat offenſam. Cu
ius timoris magnificentiā propheta elegāter Eſa.xxxiij.
expreſſit dicens. Timor ipe eſt theſaurus eius.⁊ pſ.xxxiij.
Timete dñm oēs ſancti ei⁹. Qui em̄ hoc timore dñm me
tuit:perfectioni ei⁹ certū eſt nihil deeſſe. Hoc timore fuit
repletus ille hō dñicus. Eſa.xi.ſcđm Cheremonē in collatio
ne de perfectione in li.colla. Jo caſſi. Et notādū ꝙ quum
timor ſit fuga mali:malum vero diuidatur in malū culpe
⁊ pene.ex de iureiu.etſi chriſtus.j.rn̄.timor filialis ⁊ reue
rentialis fugit malū culpe ſcilicet dei offenſam.alie ſpēs
timoris fugiunt malū pene. ¶ Poteſt etiā timor deſcribi
ſic. Timor eſt ſpiritualis rei prepotētis vel excellentis. Et
notandū ꝙ in omni periculo iminente ille tantū timēdus
eſt qui habet oia in ſua poteſtate. Grego. Quicq̄d eſt qđ
exterius ſeuit:per hoc ille timendus eſt qui hoc interius
diſponit.pſ.xxxiij. Timete dñm omnes ſancti ei⁹ ⁊c. Aug.
Si creature ſeuiunt:deū time nō illas.q: oia ſub ipo ſunt.
gloſ. Cupiditatē nocendi per te habes:poteſtatē niſi ipſe
dederit non habes. Scđm Climacū. Timor eſt premedi
tatum periculū contremiſcens/ſenſus cordis de incertis
euentibus frangens/cōſternans ⁊ triſtans. Timor eſt ſe
curitatis ⁊ certitudinis priuatio. Qui factus eſt ſeru⁹ do
mini:ꝓpter dñm ſolū ipm timebit.q̄ vero hunc nondū ti
met ſuam vmbram multoties pertimeſcit. ¶ D
Unt autē multe cauſe timoris. Prima/zel⁹
diuine iuſtitie cōtra peccata propter q̄ chri Multe
ſtum oportuit crucifigi. Ro.viij. Proprio fi ſunt ti
lio ſuo non pepercit. Secūda/acerbitas paſ moris
ſionis chriſti. Luc.xxij. Si in viridi ligno ⁊c. cauſe.
Bern. Filius dei iubet̄ occidi:vt vulneribus noſtris ꝑcio
ſa ſanguinis illi⁹ balſama medeant̄. Agnoſce o hō ꝙ gra
uia ſunt multa vulnera pro q̄bus neceſſe fuit chriſtū dñm
vulnerari. Si nō eſſent hec ad mortē:⁊ ad mortē vtiq̄ ſem
piternam:nunq̄ ꝓpterea dei fili⁹ moreret̄. Tertia/pondus
diuini examinis. Job.xxxi. Pōdus ei⁹ ferre nō potui. Idē
xxiij. Conſiderās illū timore ſolicitor. Eſa.xv. Scđm ma
gnitudinē operis ⁊ viſitatio eorū. Quarta/cōſideratio
pene luciferi ⁊ cōplicum.ij. Pe.ij. Rudērib⁹ inferni detra
ctatos in tartarū tradidit cruciandos in iudiciū reſerua
ri. Rudentes ſunt funes q̄bus naute vela ſuſpendunt:vt
flante aura port⁹ trāquillitatē relinquant:ſeq̄ ambiguis
fluctib⁹ credant.quib⁹ immūdorū ſpirituū conamina cō
parant̄.q̄ mox vt flante ſupbia ſe cōtra deū erexerūt:ipſis
⁊ elationis ſue conatib⁹ in abyſſi ꝓfundū rapti ſunt. Pe
ne etiā Ade ⁊ aliorū q̄ in diluuio perierūt. Gene.vij.ex de
ſacra vnc.c.vnico.§.penul. Quinta penetrabilitas diuini
iudicij. Hebre.iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis ei⁹.

Oia videt oculus illi⁹.Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij. perniciosam.
Sexta/facilitas cadēdi.j.ad Cor.x.Qui stat videat ne ca
dat. Septima/hostiū inuisibiliū ꝛ innumerabiliū perse⸗
cutio.ps̄.xxxix.Multiplicati sunt sup capillos capitis ꝛc.
Octaua extremi iudicij cōsideratio.ij.ad Cor.v.Roma.
xiiij.Omnes nos adstare oportet ante tribunal christi.ex
de peni.ꝛ re.cum ex eo.vbi Gualfredus.Quid omni spiri
tui rationali tam acerbū ꝙ terribilis illa expectatio iudi⸗
cij:Pungit quidē mortis memoria:sed multo magis con
Penarū inferni cōsideratio. pūgor his verbis. Nona/cōsideratio penarū inferni.Et
primo acerbitas.Nam acerbissime pene hui⁹ vite mino⸗
res sunt pena purgatorij.ſm Aug.de peni.dis.vij.nullus.
Decima/aduersitas.ps̄.x.Ignis/sulphur ꝛc.Frigus/stri⸗
dor dentiū.Mat.viij.xiij.xxij.ꝛ.xxv.Luc.xiij.Fames.Deu
tero.xxxij.Cōsumenť fame.ps̄.lviij.Et famē patienť vt ca
nes.ꝛ Job.xviij.Attenuetur fame robur ei⁹.Sitis. Job.
xviij.Exardescet ꝯ eū sitis.Fetor.Esa.xxxiiij.De cadaueri
b⁹ eoꝝ ascendeť fetor.Tortiōes ꝛ dolores.Apoc.xvij.Mā
ducabūt liguas suas pre dolore.Esa.xviij.Tortiōes ꝛ do⸗
lores tenebūt eos.Aug.Necq̄ torq̄t fatigať:nec q̄ torqueť
moriť.Greg.Ibi mors sine morte.finis sine fine.defect⁹ si
ne defectu. q: mors semp ibi viuit:ꝛ finis semp icipit:ꝛ de
fect⁹ deficere nescit.Apoc.ix.Querēt hoies mortē:ꝛ nō in
uenient.Aug.Nihil aūt pei⁹ in morte:ꝙ esse in morte sine
morte.Horror carceris illi⁹ obscurissimi ꝛ fetidissimi ar⸗
dentissimi/et demonū horribiliter apparentiū. Bernar.
Quis tibi pauor O aīa: quū relictis oībus quorū hic tā
grata fuit presentia:in regionē prorsus ignotā ingredie⸗
ris:tot ibi terribiliū demoniorū agmina occurrētia vide⸗
bis.Ibi erit tūc met⁹ ꝛ pena simul ſm Aug.Diuturnitas.
Job.xx.Luet q̄ fecit oīa nec tū consumetur.Ite maledicti
in ignē eternū.Mat.xxv.vn̄ Gualfredus. Misera habi⸗
tatio vbi dolor acerrimus:ignis deuorās:ꝛ nullus termi
nus in ardorib⁹ sempiternis.ꝛ glos.sup pre.loco Job.Ut
sine fine crucieť:viuere sine fine cōpelliť.de peni.di.j.volu
issent.Pene ꝛ doloris vniuersalitas.Greg. Tāta erit ibi
vis doloris:ꝙ mens ad aliud dirigi nō poterit:nisi ad qđ
vis doloris impellit.Penitētia sine fructu.Sapiē.v.Pe⸗
nitentiā agentes:ꝛ pre angustia spūs gemētes.Plus hic
vna lachryma operať:ꝙ ibi totū mare plenū lachrymis.
Aug.de fide ad petrū.In inferno etsi erit cumul⁹ penitu⸗
dinis:nulla erit ibi correctio volūtaris . Amissio glorie.q̄
est maior pena ꝙ gehenna ſm Chrys.ꝛ Augu.De hoc ti⸗
more Bern.Cōtremisco a dentib⁹ bestie scꝫ diaboli.Apo.
xix.Apprehensa est bestia.ps̄.lxxiij.Ne tradas bestijs ꝛc.
infernalis.A ventre inferi inferiori.ps̄.lxxxv.Ex inferno
inferiori.A rugientibus scꝫ demonib⁹.Eccl'i.lj. prepara⸗
tis ad escā.Horreo vermē rodentē scꝫ conscientiā.Esa.vl
ti.Mar.ix.Ignē torrentē et deuorantē.Esa.xxxiij. Mat.
xxv.Fumū ꝛ vapores.Josue.ij.Sulphur ꝛ spiritū ꝓcella
rum.ps̄.cxlviij.Horres tenebras exteriores.Mat.xxij.Fra
ter Egidius soci⁹ btī Frācisci laicus dixit.Timor dn̄i san
ctus omnē timorē malū expellit:ꝛ custodit illa bona que
nō possunt lingua exprimi nec cogitari.quē habere/ quia
magnū est donū/non omnib⁹ datū est.Qui nō timet ostē
dit se nō habere qđ perdat . Timor dn̄i regit et gubernat
hoiem:ꝛ facit eū venire in gratiā dei.quam si hō habet:ti
mor dei cōseruat eā.ꝛ si non habet:facit ad eam ꝑuenire.
Oēs creature q̄ ceciderunt/nunq̄ cecidissent:si hoc donū
habuissent.Hoc sanctū donū non est nisi sanctorū et san⸗
ctarum.Et quanto quis magis est gratiosus:tanto ma⸗
gis est timorat⁹.Multū timere debet hō a supbia sua ne
precipitet eū sicut luciferū.A teipso caueas.Non pōt hō
esse securus:dum est inter inimicos.inimicus noster caro
est.ꝛ ipsa semp cū demonib⁹ aduersaria est anime nostre.
Maiorē ergo timorē debet hō habere ne malitia sua vin
cat eū:ꝙ de aliqua re mūdi.Impossibile est ꝙ aliq̄s possit
ad gratiā dei ascēdere nec in ea pseuerare sine timore.quē
q̄ non habet signū est pereūdi.Qui plus timet:plus orat
Dixit abbas Jacob.Sicut lucerna obscurū cubiculū illu⸗
minat:ita timor dei si venerit in cor hoīs:illuminat eum:
ꝛ docet oēs virtutes ꝛ mādata dei.Dixit Machari⁹.Sic⸗
ut lignū in manu hoīs quo frutices in igne versantur ꝛ re
uersantur/semper ab igne cōsumitur.ita si hō manduca⸗
uerit habēs mentē suā in timore dei:timor dei ossa ei⁹ con
sumit.iuxta illud.ps̄.cxviij.Cōfige timore tuo carnes me⸗
as.Dixit pastor.Sicut fumo expelluntur apes vt tollať dul⸗
cedo operis earū:ita corporalis quies timorē dn̄i expellit.

Articulus.lxxv. A

Ost donū timoris

dicendū est de dono pietatis.Nā/vt ait Au⸗
gu.a timore ascendiť ad pietatē. Pietas
duobus modis accipiť.Primo ſm ꝙ est bo⸗ Pietas bifariaꝫ cōsiderari potest
num nature:quo sanguine cōiunctis ꝛ patrie beneuolis
cōpassionis cultus exhibeť.vt ait Tulli⁹ in officijs.hmōi
ipsa natura ducit.facit.lxxxvj.di.non satis.ꝶ.est ꝓbanda.
Scđo modo ſm ꝙ est donū gratie spūs.et est hic idē pie⸗
tas qđ cultus diuinus cū opere mie.Vn̄ super illud Apo
stoli.j.ad Timo.iiij.Exerce te ad pietatē.dic glos. Chrys.
.i.ad fidē puram ꝛ veritatē rectā scꝫ vite.vel ad pietatem.
id est ad cultū dei ꝛ opera mie . Cultus em̄ dei est in dile⸗
ctione ꝛ sacrificij exhibitione atq̄ reuerentia . de hoc no.
de con.di.iij.venerabilis.glos.ij.Et diciť latine pietas gre
ce theosebia.i.cultus dei.ſm hoc sic diffinitur. Pietas est
qua de⁹ recte colitur:et proximo hilariter subueniť. Hec
virtus ꝛ donū perficiť ex fide pura et vita recta . Et sicut
adaptať timor humilitati siue paupertati spūs:pro eo ꝙ
diaboli superbi laqueos euadit.sic pietas mansuetudini:
eo ꝙ terrā viuentium certissime faciat possidere.Mat.v.
Ideo dicit apl's.j.ad Timo.iiij.Promissionē habens vite
que nūc est ꝛ future.i.vt hic abundet bonis gratie et etiā
tēporalibus.xvj.q.j.reuertimini ꝛ etiam in futuro bonis
glorie:habens benedictionē sinistre ꝛ dextre.Cañ.viij.Le
ua ei⁹ ꝛc.Gregorius videť velle ꝙ pietas prout est donū
sumať pro misericordia.dicit em̄.Pietas opera docet.Sꝫ Misericordia.
quibusdā videtur ꝙ pietas prout est donū/differat a mia
q: pietas respicit spirituale.versus.Cōsule.castiga.solare
remitte.fer.ora.necessitatē.mia corporalē.de peni.di.j.mi⸗
sericordia.ꝛ.c.medicamentū.vn̄ glos.in pre.c.j.ad Timo.
iiij.q̄ est Ambro.ait/Ois disciplina christiane religionis
consistit in operib⁹ mie.quā siquis sequiť:etiā si lubricum
carnis patiať:vapulabit:sed nō peribit.de hoc.xlij.dis.§.j.
Opera em̄ misericordie humiliant hoiem ad susceptiōes
gratie:per quā liberatur hō a lubrico mortali.Itē susten⸗
tant hoiem in lubrico veniali:sentiēdo primos motus:ne
decidat in mortali.Pōt etiā dici ꝙ pietas releuando mise
riam proximi ꝓcedat ex principijs fidei.q: christ⁹ reputat
sibi fieri qđ fit pauperi Mat.xxv.mia vero ꝓcedat ex pri⸗
cipijs iuris naturalis.q: frater noster naturalis eiusdem
speciei est nobiscū.facit ad hoc.j.di.ius naturale.ibi. cōis
oim possessio.ꝛ.xij.q.j.c.ij.Job.v.Uisitās spēm tuā nō pec
cabis.Eccl'i.xiij.Omne aīal diligit simile sibi.Hec virtus
vel donū hoiem iugo dei mansuetū subijcit. vt ait Augu.
Saluti oīm studet ꝛ ꝓfectui.Est vita oim nostrarū actio
num.nā visibilis actio quasi corpus est.sed deuotio pieta
tis est quasi spūs.Deuotio actionem viuificat sicut aīa.ex
de cele.mis.in quadā.corpus.Actio sine deuotione est q̄si
corpus sine aīa.Pietas actionis inchoat in tēpore: sꝫ nō
finiť cū tēpore.Hec est quasi medulla sine cortice. Hugo
de sancto victore.Hec virtus/vt ait Greg.scientie discre⸗
tione dirigitur.De ista pietate ad Titum.ij.ibi.Ut abne⸗
gantes impietatem ꝛc.et sequitur.Juste ꝛ pie.xlij.distin.
per totum.lxxxvj.distin.non satis.

Articulus.lxxvj. A

Ost donū pietatis

dicendū est de dono sciētie.q̄ sic describitur Scientia.
ſm Aug.Scientia est humanarū rerum co⸗
gnitio saluberrime fidei deseruiens.Idem

Huic sciētie tribuo illud tantū quo fides saluberrima q̄
ad verā beatitudinē ducit/gignit̄ nutritur robozat̄. Itē
pōt sic describi. Scientia est lumē hoīem ẜm deū dirigens
(Sapientia.) in actione ⁊ vsu tēpozaliū. Itē Aug. Sapientia est in con
templatione eternozū. sciētia in actione tēpozaliū. Idem.
Distat ab eternozū cōtēplatione actio qua bene vtimur tē
pozalibus. illa sapiētie: hec sciētie deputat̄. Idē. Hec est sa
pientie ⁊ scientie recta distinctio/vt ad sapiētiā pertineat
eternarū rerū intellectualis cognitio: ad scientiā vero tē
pozaliū rerū cognitio naturalis: Ad hoc donū ptinet co
gnoscere bona ⁊ mala: discernere inter vera bona ⁊ vera
mala: ⁊ inter minoza bona ⁊ maioza: ⁊ inter maioza mala
⁊ minoza. Hoc donū facit hoīem interiꝰ lamētantē nō ex
terius se iactantē. vt ait Augu. de doctrina chzistiana. Et
super illud Mat. v. Beati q̄ lugent. dicit glos. Ii scientie
spū illustrant̄ vt sciant q̄bus malis inuoluunt̄. ¶ Et nota
ꝙ malozꝫ in q̄bus sumus in hoc exilio/q̄ ad cognitionem
(Undiq̄ ꝙ nos mala circumstat.) huiꝰ doni pertinent: q̄dam sunt ex parte aīe: q̄dam ex par
te cozpozis: quedā ex parte pzorimozū: quedā ex parte de
monum: quedā ex parte rerū tempozaliū subiectarū. Ex
parte aīe sumus in egypto tenebzarū. q̄ interpzetat̄ tene
bza/quantū ad vim rationalē vbi multis percutimur pla
gis. ⁊ ideo erramꝰ crebzo in iudicijs. quantū ad vim con
cupiscibilē/sumus in mari rubzo: vbi varij fluctus cōcupi
scentiarū sibijnuicē succedunt. vbi fetoz ex de pzesump. cū
in iuuētute. carnalis voluptatis ⁊ salsedo sitim cōcupiscē
tie ꝓuocant. Io. iiij. Qui biberit ex aqua hac ⁊c. Quantū
ad vim irascibilē sumus in deserto mundi: vbi sunt serpē
tes. Deutero. viij. Ductoz tuꝰ fuit in solitudine in qua erat
serpens flatu adurens. q̄ significat superbiā/⁊ scozpio. lu
xuria. ac dipsas. q̄ mozdendo facit hoīes vsq; ad moztem
sitire. i. auaritia. igniti scꝫ motus ire/inuidie/detractiōis
suspitionis/puersi iudicij. Ex pte cozpozis sumꝰ in mul
tis malis. Cozpus em̄ cozruptibile est grauis sarcina aīe
Sapiētie. ix. Cozpus qđ cozrumpit̄ ⁊c. Ex parte pzorimo
rum sumꝰ in maximis periculis. Pzimo q2 hoīes sibi dāt
adinuicē occasionē ⁊ viā perditionis. ij. ad Coz. xj. Peri
culum in falsis fratribus. Paucissimi sunt q̄ se ꝓpter chzi
stum diligant: semper q̄rentes q̄ sua carnalia sunt. Phil.
ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. ij. ad Timo. iij. Et erunt hoīes se
ipos amantes. Michee. vij. Inimici hoīs domestici eius.
Mat. x. et ibidē. Tradet aūt frater fratrē in moztē ⁊c. Ad
literā hodie cōpletur ⁊ in fratribꝰ generaliter chzistianis
⁊ in fratribꝰ. i. religiosis. quozū aliq̄ se amplius mutuo ꝑ
sequunt̄ ꝙ seculares. vn̄ quidā philosophꝰ interrogatus
q̄d esset inimicissimū homini. r̄ndit alter hō. Ex parte de
monum sumus in magno periculo. q2 demones sine cau
sa sola inuidia habent nobiscū bellū implacabile ⁊ inexo
rabile. xvj. q. ij. visis. de pe. dis. ij. §. romanos. ⁊. c. pzinceps.
Ex parte rerū inferiozū q̄ nobis cōcedunt̄ ad vsum/simi
liter sumus male circūdati. q2 oīa plena sunt laqueis. de
quibꝰ. ps̄. cxxiij. laqueꝰ contritus est ⁊c. ¶ Ad discretionē
doni scientie pertinet omniū pzedictozꝫ mala cognoscere
discernere/discutere/⁊ eozū pericula operante dei gratia
euitare: victozēq; existere. Hec est sancta sciētia. Ad hanc
pertinet discernere magna bona ⁊ parua/magna mala ⁊
parua/diuidere ⁊ eligere inter verā vitam ⁊ verā moztē/
inter falsam similiter. Hiere. ix. In hoc gloziet̄ q̄ glo2iatur
scire ⁊ nosse me. j. ad Cozꝫ. ij. Non em̄ iudicaui me scire ali
q̄d inter vos: nisi iesum chzistū ⁊ hūc crucifixū. Uera vita
ẜm Aug. est cōiunctio aīe deo: hic ꝑ grām: ibi ꝑ glo2iā. Ue
ra mozs est gehēne: quā hoīes nō timent. cuiꝰ causa pctm̄
est: q2 stipendiū peccati mozs. Ro. vj. Ad hoc donū ptinet
cognoscere oēs spūales infirmitates aīe pzouenientes ex
oziginali culpa ⁊ ex eiꝰ effectu. scꝫ fomite. de con. dist. iiij. c.
ij. c. nō ex quo. xxxij. q. v. si paulus. Hec est em̄ fons lepze ꝑ
spicue ⁊ inolite cuti totā Ade supficiē ⁊ interioza inficiēs
ꝓpter quā eiectꝰ est de castris sanctozꝫ. Ex hoc scaturiunt
febzis luxurie. Io. iiij. hydzopisis auaritie. Luc. xiiij. Phze
nesis ire. Mat. v. Curuitas tristitie. ij. Cozin. vij. Stupoz
acidie. i. tepiditas. Apoc. iij. de otiosis Mat. xx. Embolis
mus gule. Luce. xvj. Apostema supbie. Mat. v. ⁊. xi. Insa
nia arrogātie ⁊ iactātie ianitas. Pusillanimitas. Luc. xij.
vani timozis. Mat. x. Que oīa ⁊ similia ꝑ donū sciētie di
scernunt̄. Huic dono addit̄ doloz. q2 q̄ addit sciētiā: addit
⁊ laborē. Eccl'es. j. in fi. De duplici sciētia spūali. pzima pza
ctice. i. actuali q̄ emēdatione mozū ⁊ virozꝫ purgatione ꝑ
ficit̄: altera theozice q̄ in contēplatione diuinazꝫ rerū ⁊ sa
cratissimozū sensuū cognitione cōsistit: est in li. colla. Ioā.
Cassi. collatio vtilissima Nesterotb. ibi vide. In isto etiā
ope i diuersis locis de scīa tractaui. vn̄ hic cāpliꝰ nō imozoz

¶ Articulus. lxxxvij. A

Post donum sciētie
dicendū est de dono foztitudinis. Donū sciē
tie docet lugere mala sua et pzimi. Donum
foztitudinis iustitiā facit sitire et esurire. et
sic crucifigit iustos mundo: ⁊ mundum iustis. Gala. vlti.
Foztitudo sic describit̄ ab Augustino in li. de mozibꝰ eccle
sie. Foztitudo est amoz oīa facile tolerans ꝓpter illud qđ (Foztitudinis definitio.)
amat̄. Tulliꝰ in. j. rhetozicozū. Foztitudo est cōsiderata pe
riculozū susceptio. ⁊ labozū ꝑpessio. Idē in rheto. ij. Fozti
tudo est magnarū rerū appetitio: ⁊ viliū contēptio: et cū
ratione vtilitatis labozū ꝑpessio. Itē glos. sup Mat. xiiij.
Erāt q̄tuoz milia ⁊c. Foztitudo est firmitas animi cōtra
molestias seculi. Cōmendatio foztitudinis. Iosue. j. Con
foztare ⁊ esto robustꝰ. Deutero. xxxj. iij. Regū. iij. Danie. x.
To. iiij. Fozti animo esto. Hec virtꝰ plus videt̄ habere vir
tuositatis ceteris virtutibꝰ. Pzimo q2 deū letificat. Nee
mie. viij. Gaudiū em̄ dn̄i erit foztitudo vestra. De hostibꝰ
triūphat. ij. Reg. xxij. Accinxisti me foztitudine ad pzeliū
q2 homini bona sua seruat. Mat. xij. ⁊. Luc. xi. Cum foztis
armatꝰ. Diuitias spūales auget. Pzouer. x. Manꝰ foztiū
diuitias parat. Idē. Robusti habuerūt diuitias. q2 regnū
occupat. Mat. xj. Regnū celozū vim patit̄: et violēti rapi
unt illud. vn̄ Hiero. Grādis est enim violētia in terra esse
nos generatos: ⁊ celozū sedē q̄rere: ⁊ possidere per virtu
tem qđ nō tenuimꝰ ꝑ naturā. Foztitudo em̄ ẜm ꝙ donum
est donū qđ gratia cōfoztāte cōtra oīa aduersa cōfidētiā
persistentiā ⁊ perfectā administrat virtutum cōfidentiā.
Hoc donū sicut dicit Greg. cōtra aduersa cōfidentiā tre
pidanti dat. Idē. Uile est ꝯsiliū sine foztitudine. q2 qđ tra
ctando inuenit: sine viribꝰ ad actū nō ꝑducit. Cui hoc do
num adest: nec bona mūdi cōcupiscit: nec mala ꝑtimescit:
sed iustitiā esurit. Mat. v. ⁊ pzo ea tuēda foztiter cōtēdit.
Donū foztitudinis in hoc differt a foztitudine virtute car
dinali: ꝙ foztitudo virtꝰ cardinalis est circa arduū natu
re simpliciter. foztitudo vero donū circa arduum nature
etiā est a grā adiuuāte. vt est subire pzo chzisto martyziū:
relinq̄re oīa: subijcere se volūtati aliene: ⁊ similia q̄ ꝓpter
sui difficultatē vel arduitatē nō sunt in p̄cepto. De foztitu
dinis virtute in pzima parte istiꝰ operis dixi. nec hic repe
to. ¶ De foztitudine in Cañ. iij. c. ps̄. xvij. Dominꝰ foztitu
do mea. Et iterꝫ. Foztitudinē meā ad te custodiā. Pzouer.
vlti. Mulierē foztē q̄s inueniet. De foztitudine cozpozali.
Iob. vj. Nec foztitudo lapidū mea foztitudo. Hiere. ix. Nō
glozietur foztis in foztitudine sua. xlvij. di. oēs. Oēs huiꝰ se
culi dilectozes in terrenis rebꝰ foztes sunt: in celestibꝰ de
biles. De foztitudine spirituali. ij. Cozꝫ. xij. Cum infirmoz:
tunc potēs sum. alias foztioz sum. ex de renū. nisi cū pzidē
§. alia vero. Triplex autem est foztitudo spiritualis: fidei/ (Foztitudo spiritualis triplex.)
spei/et charitatis. De pzima. j. Pet. v. ibi. Cui resistite foz
tes in fide. Hebze. xi. Foztes facti sunt in bello scꝫ fide. dia
bolo draconi quū tentat in occulto/⁊ leoni quū tentat in
aperto/ẜm Aug. resistimꝰ: dū peccato nō cōsentimꝰ: ⁊ tūc
ipsum cōculcamꝰ. vn̄ ps̄. xc. Cōculcabis leonē ⁊ draconē.
De secūda Hebze. vj. Foztissimū solatiū habeamꝰ: q̄ cōfu
gimus ad tenendā ꝓpositā spem: quā sicut anchozam ani
me habemus tutā ac firmā. Greg. Quāuis rerū pertur
bationibus adhuc animꝰ fluctuet iam tamen spei nostre:

anchorā in eterna patria figite: ⁊ intentionē vestrā vera luce solidate. De tertia. Can. viij. Fortis est vt mors dilectio. Gregorius. Virtuti mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam semel perfecte ceperit ab amore mundi penitus auellit. Hiero. Vere in talibꝰ fortior est ꝙ mors / dilectio. q: morte vinci non pōt. de hoc de peni. di. ij. valida. De triplici fortitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Irruperūt tres fortes castra Philistinorū: ⁊ hauserunt aquā de cisterna Bethleem. Tres fortes sunt fides / spes / ⁊ charitas: per castra vitiorum irrumpētes: ⁊ aquā lachrymarum de cisterna cordis contriti haurientes: et ipsam regi Dauid scilicet christo offerentes.

¶ Articulus. lxxxviij. A

NUnc dicendū est de

dono cōsilij. qđ donū consilij donū fortitudinis modeste ⁊ caute deducit ne propria fiducia imoderatius innixū precipitiū patiatur. Habet eñ hoc donū cū acutissimo ⁊ callidissimo hoste cōgredi. ⁊ ideo indiget semꝑ ⁊ vbiqꝫ cōsilij dono. qđ ratiōe aīm implet: ⁊ precipitiū inopinatū ꝓhibet. Prouer. xxiiij.
Cōsiliū qđ sit. Erit salus vbi multa cōsilia. Large accipiēdo consilium / Consiliū est aliqđ faciendi vel nō faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rationē intellige. i. opus ratiōis: respōsionē scꝫ rationabilē / certificantē eū q̄ petit consiliū. Stricto modo Cōsiliū est diuina volūtas pfecta: ad quā ꝓpter sui arduitatē nullus ex ꝑcepto obligat̄. xiiij. q. j. q̄sq̄s ⁊ c. qđ precipit̄. q̄ ꝯsilia sapiētia dei patris filiꝰ cōsiliarius de celo attulit. Esa. ix. que sunt Abrenuntiatio / Castitas / Obediētia / Patiētia / Humilitas. de q̄bus in prima ⁊ secunda parte plene scripsi. ¶ Circa hoc donū quinqꝫ sunt cōmendabilia. Primū / grā cōsiliū reqrendi ⁊ non ꝓprio sensui initendi. To. iiij. Consiliū semꝑ a sapiente reqre. ex de cōstitu. ne innitaris. De bonis cōsiliarijs. xxiiij. dis. qñ. j. q. j. estote. De malis. lxxxvj. di. tanta. Secundū / consiliariū eligēdi. Eccli. xxxvij. A malo cōsiliario serua animā tuam. Tertiū / gratia consiliū dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater vester scio ꝙ vir est cōsilij. Quartū / consiliū examinandi. qđ nō fecit Eua nec Adā q̄ malo cōsilio diaboli crediderūt. Geñ. iij. Dicit sapiēs ecclesiasticꝰ. Eccli. vj. Cōsiliariꝰ sit tibi vnꝰ de mille. Quintū / cōsilio acq̄escēdi. qđ superbi nō faciunt et corrupti: sibi nō alijs credentes. ex de cōstitu ne īnitaris. de hoc etiā in ꝑma parte tractaui istiꝰ operis. De cōsilio ſm iura legit̄ ⁊ no. ex de re. iur. nullus ex cōsilio. li. vj. de sen. ex. nuper. glos. ij. de homi. sicut dignū §. illi etiā. in glos. de persuasu. ⁊ in glos. nota ꝙ homicidiū ⁊. l. dist. siquis viduam. glos. et ita. j. q. iiij. presulatus. ⁊ ex de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. ij. glos. idem dicit.

¶ Artitulus. lxxxix. A

REstat dicere de do-

nis intellectꝰ ⁊ sapiētie ꝑtinētibꝰ ad contemplationē. Cōtemplatio aūt ſm Greg. est charitatē dei ⁊ ꝓximi tota mēte. de peni. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exteriorū actione q̄escere: soliꝰ cōditoris desiderio inherere. de peni. di. ij. charitas. ij. vt nihil iā agere libeat: sed calcatis curis oībus / ad videndū faciem sui cōditoris animꝰ iardescat: ita vt iā nouerit carnis corruptibilis pōdus cū merore portare: ⁊ totis desiderijs appetere illis hymnidicis angelorū choris interesse: celestibus ciuibꝰ admisceri: de eterna ī cōspectu dei icorruptio-
Intellectꝰ donū ne gaudere. ¶ B Donū intellectꝰ est grā intelligēdi salubres significationes signorū naturaliū ⁊ positiuorum. Signa naturalia sunt oēs creature: q̄ oēs loquunt̄ nobis ad Ro. j. ibi. Inuisibilia ⁊c. dei laudē ⁊ nostrā eruditionē. Hoc donū petebat. ps. cxviij. quū dicebat / Da mihi intellectū: ⁊ scrutabor legē tuā. Et iterū. Da mihi intellectū ⁊ viuam. Et iterꝫ ps. cx. Intellectus bonꝰ oibꝰ faciētibꝰ eū ⁊c. Hoc donū dedit christꝰ discipulis. Luc. vlt̄. ibi. Tūc aperuit illis sensum: vt intellgerēt scripturas. Ad hoc donū ꝑtinet aperire parabolas euangelicas: et reserare mystica eloq̄a scripturaꝝ. Hoc donū excludit hebetudinē ab itellectu. Animꝰ hebes est: ⁊ rebꝰ heret a foris: nō ingrediēs ꝑ se ad significata earū. quā hebetudinē donū itellectꝰ expellit. Vñ dicit̄ intellectꝰ interna lectio. Sapiē. j. Spūs disciplne effugiet fictū: ⁊ auferet se a cogitationibꝰ q̄ sunt sine intellectu. i. a cordibꝰ carnalibꝰ visibilia ⁊ caduca solūmodo cogitantibus. Berñ. Intelligere est intus legere id est interiora ⁊ spūalia cogitare. j. ad Corin. ij. Animalis hō non percipit q̄ sunt spūs dei. Hoc dono caruerūt philosophi. ⁊ iō visibilia huiꝰ mundi nō acceperūt vt signa: sed quasi naturaliter. cōtra q̄s Paulꝰ ad Rom̄. j. Inuisibilia eñ ipsiꝰ a creatura mūdi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt̄. Similes fuerunt illi philosophi pueris ⁊ rudibꝰ q̄ morant̄ in calicibꝰ pulchris vel ecclesijs exaratiōes pulchras exteriꝰ aspiciētes: sed nō curant inuestigare interiꝰ latētes significationes. vñ arguunt̄ Sap. xiij. in prī. ibi. Et de ijs q̄ vident̄ bona / non potuerūt intelligere eū qui est: neqꝫ operibꝰ attēdētes agnouerūt q̄s eēt artifex. et. j. A magnitudine eñ speciei ⁊ creature cognoscibiliter poterit horꝫ creator videri. et. j. Si eñ tm̄ potuissent scire vt possent estimare seculū: quō huiꝰ dñm nō faciliꝰ iuenerūt. vñ ⁊ iterū dicit̄ eis Ro. j. Dicētes se esse sapiētes stulti facti sunt. Aristoteles interrogatꝰ a q̄ tot ⁊ tanta didicisset rñdit. A rebꝰ q̄ mētiri nō norūt. Aug. Quocūqꝫ teuertꝫ: veritas vestigijs q̄busdā q̄ suis operibꝰ impssit / loquit̄ tibi: ⁊ te in exteriora relabentē ipsis exteriorū formis intus reuocat. Itē idē. Ve ijs q̄ ꝓpter nutꝰ tuos dimittūt te: ignorantes q̄d innuāt. Ad donū ergo intellectꝰ ꝑtinet ea q̄ nobis creature naturaliter significāt / aperire. q̄ significatio est maxime similitudinis. ⁊ ſm hoc creature sunt q̄si libri naturales. Signa positiua sunt sacramēta / forme eccl̄iaꝝ ornatꝰ ministrorū / habitꝰ religiosoꝝ / ordinatio ꝑsonarū eccl̄iasticarū q̄ sunt nob̄ q̄si libri ficticij: ī q̄bꝰ ꝑ donū itellectus legimꝰ ⁊ accipimꝰ q̄ ad nr̄am salutē ꝑtinēt. Ad hec de con. di. j. c. j. et dis. ij. sacrificiū. ⁊. c. signū. j. q. j. q̄cq̄d. ex de sacra vnc. c. vnico. Dicit̄ etiā donū intellectꝰ lumē quo inuisibilia cognoscunt̄. Unde Aug. Sextꝰ gradus est intellectꝰ vbi ab omni falsitate carnalis vanitatis corda mūdātur: vt pura intētione dirigant̄ in finē. Berñ. in li. de cōsideratione distinguens inter intellectū fidē et opinionē / ponit eoꝝ descriptiōes sic: Fides est volūtaria q̄dā ⁊ certa prelibatio necdum ꝓpalate veritatis. Intellectꝰ est rei cuiuslibet iuisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est q̄si ꝓ vero habere aliq̄d qđ falsum eē nescias. In eodē. Intellectus rationi innitit̄. fides authoritati. Opinio sola veri similitudine seruat̄. Cui concordat Augu. in li. de vtilitate credendi dicens. Qđ credimꝰ debemus authoritati. ꝙ intelligimꝰ rationi. ꝙ erramꝰ opinioni. Ad hoc donū ꝑtinet cordis munditia. iuxta illud Mat. v. Beati mūdo corde.

¶ Articulus. xc. A

VLtimo sequit̄ de do

no sapientie. Sapiētia qñqꝫ large sumit̄ ꝓ sapida sciētia. Et ſm hoc sapiētia dicitur quasi sapore virtutū condita sciētia. Sapidā scien- Sapientia.
tiam habet cui res quas cognoscit prout debent sapiunt. qñ scꝫ mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. vj. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona tēporalia ⁊ vilia bona spūalia chara. Berñ. Inuenisti plane sapientiam: si prioris vite peccata defleas: si huiꝰ seculi desiderabilia ꝑuipendas: si eternā beatitudinē toto desiderio ꝯcupiscas. Inuenisti plane sapientiā si singula horū tibi sapiūt ꝓut sunt. Stricte sumit̄ sapiētia pro cognitione eternoꝝ cum gustu. vñ Aug. in li. de tri. Hec est (inq̄t) sapiētie et sciētie recta distinctio: vt ad sapientiā ꝑtineat eternarū rerū cognitio intellectualis: ad sciētiā ꝑtineat rerū inferiorū cognitio rationalis. Et ſm hoc sapiētia nō est diuersa a dono itellectꝰ / large loquēdo. Sumēdo strictiꝰ accipit̄ sapientia ꝓ cognitiōe suauitatꝫ diuīe habita ꝑ experiētiā. ⁊ sic

diuersa est a dono itellect⁹. Differt etiā i hoc sapiētia a dono
intellectus. scꝫ quia sapiētia veritati tm̄ contēplande in-
tendit. Intellectus vero nō modo de eternis est: sed etiāꝫ
de rebus visibilib⁹ ꝛ spūalibus tēpoꝛaliter exoꝛtis. Intel
lectu intelligibilia tm̄ capimus. vt angelos/virtutes/ani-
mas. Sapientia vero nō modo supioꝛa capim⁹: sed etiāꝫ
incognitis delectamur. Cognitio que habet per donum
intellectus est q̄si per visum. Cognitio vero que habet per
donū sapientie est quasi per gustū. ps̄. xxxiij. Gustate ꝛ vi
dete qm̄ suauis est dn̄s. Donū sapiētie tranquillat mentē
ꝛ reficit per paceꝫ quā efficit. glos. sup Matth. v. In septi
mo gradu est sapientia. i. cōtemplatio veritatis pacificās
totum hoīem. Greg. Ab intellectu ascēditur ad sapiētiā
vt hoc qđ acute intellectus inuenit: sapientia mature dis-
ponat. August. Cum ad sapientiā in finem peruentū fue-
rit iam requiescit: pꝛopter hoc septimo loco ponitur sicut
beati pacifici Matth. v. Greg. Illa sapiētia clara est que
non verbis volat: sed que virtutibus cōstat. Bern. Hec est
vera sapientia: si obedientia moꝛtificat pꝛopꝛiā volunta-
tem: si cōtinentia amputat voluptatē: si patientia mode-
stiam coꝛpoꝛalē: si paupertas mundialē sustinet egestatē.
Nam sapiētia dei humiliat: nō extollit. Ille vero sapit: cu
ius animus in chꝛisto est: cuius interioꝛ oculus erigit ad
superna. Augu. Nō inuenit locū sapientia vbi non est pa
tientia. De ista sapiētia vera q̄ est donum: Jaco. iij. in fine.
Que autem desursum est sapientia: pꝛimum quidem pu-
dica est: deinde pacifica: modesta: suasibilis: bonis cōsen
tiēs: plena mīa ꝛ fructib⁹ bonis: iudicās sine simulatione.

¶ Articulus. xcj. A

Hunc dicēdū est de

vita contēplatiua quam sapientia expe-
ritur. Et pꝛimo de pꝛeeminentia vite cō-
templatiue ad actiuā. Sunt aūt duode-
cim in q̄bus pꝛeeminet contemplatiua.

vite acti ue p̄stat contem- platiua.

Pꝛimū quia intēdit melioꝛi scꝫ deo: quum actiua intēdit
pꝛimo. Contēplatiua dicit. ps̄. lxxij. Mihi aūt adherere
deo bonum est. Luce. x. Poꝛro vnuꝫ est necessarium. glos.
Bede. Deo scilꝫ iugiter adherere. Item ibi. Reliquit me
solam ministrare. Augu. Erat em̄ intenta Maria dulce-
dini verbi dn̄i. intenta erat Martha quō pasceret dn̄m. in-
tenta Maria quomodo pasceret a dn̄o. A Martha con-
uiuiū dn̄o parabatur: in cuius cōuiuio iam Maria iocū-
dabat. Quū ergo Maria suauiter audiret verbum dul-
cissimū: et coꝛde intentissimo pasceret: interpellato dn̄o a
soꝛoꝛe sua/ quō putamus eam timuisse ne diceret ei dn̄s/
Surge: ꝛ adiuua soꝛoꝛē tuā? Mira em̄ suauitate teneba
tur. q: pꝛofecto maioꝛ est refectio mentis q̄ ventris. Act.
vj. Non est equū nos derelinquere verbum dei: ꝛ ministra-
re mēsis. ibi glos. Quia melioꝛa sunt fercula mētis q̄ coꝛ-
poꝛis. Item Aug. Pꝛeponit aūt vnū multis. nō em̄ a mul
tis vnū: sed multa ab vno. xxxiij. q. ii. c. ii. Unū sunt pater
ꝛ filius ꝛ spūs. Ad hoc vnū non nos pducit: nisi multi ha
beam⁹ coꝛ vnū. xij. q. j. c. ij. ꝛ c. scimus. Et ibi Theophilus.
Usqꝫ em̄ adeo honoꝛat. xxxv. dist. sexo die. ꝛ. xlij. disti. c. ij.
Quū vero hospitalitas: donec ad necessaria nos attrahit.
incipit ab vtilioꝛib⁹ impedire: manifestū est q̄ honoꝛabi-
lioꝛ est diuinoꝝ auditus. Itē ibi super illud. Maria opti-
mā partē elegit q̄ non auferet ab ea. Augu. Non tu malā:
sed illa melioꝛē. vn̄ melioꝛē? q: non auferet ab ea. a te au-
feretur aliq̄n on⁹ necessitatis. Nō em̄ quū veneris ad illā
patriā: inuenies peregrinū quē suscipias hospitio. Mat.
xxv. sed bono tuo auferet. vt qđ meli⁹ est detur. Tu naui-
gas. illa in poꝛtu est. Eterna em̄ est dulcedo veritatis. In
hac tm̄ vita auget. in illa pficiet. nunq̄ auferet. Itē Amb.
Agat erga te sicut Mariā desideriū sapiētie. hoc em̄ ma-
ius hoc pfectius opus. Nec ministerij cura cognitionem
verbi celestis auertat. nec arguas eos ꝛ otiosos iudices
quos vides sapiētie studere. Itē Greg. vj. moꝛaliū. Per
Mariā que verba dn̄i residēs audiebat: contēplatiua vita
describitur. per Marthā exterioꝛibus obsequiis occupa
tā/ actiua vita signat. sed Marthe cura nō repꝛehenditur:
Marie vero laudat. q: magna sunt actiue vite merita: sed
cōtēplatiue potioꝛa. vn̄ nec auferri vnq̄ Marie pars dr̄.
q: actiue vite opa cū coꝛpoꝛe trāseunt. cōtēplatiue autem
gaudia meli⁹ ex fine cōualescūt. de hac ps̄. xxvj. Unā petij
a dn̄o ꝛc. De vtraqꝫ ex̄ de renū. nisi. §. ne putes. de regula
licet. §. illa. xxxvj. dis. si q̄s. xix. q. ij. due. viij. q. j. qui episcopa
tum. ꝛc. Isidoꝛus in lib. differētiarū. Inter actiuā et cōtē
platiuā hec distātia est. Actiua vita in opib⁹ iustitie ꝛ pꝛo
ximi vtilitate versatur. Contēplatiua aūt ab omni negotio
vacās in sola dei dilectiōe defigit. Una in ope cōuersatio
nis: altera in cōtemplatione immutabilis veritatis. viij.
q. j. qui epatum. Itē in libꝛo de summo bono. Actiua vita
mūdanis rebus bn̄ vtitur. Cōtēplatiua vero mūdo renū
tians soli deo viuere delectat. Differentiā lati⁹ descriptaꝫ
per Aug. sup Joā. xxj. in homi. dixit dn̄s. Petro. inter acti
uā et cōtēplatiuā vitā require in legēda beati Jo. euāge.
et inter alia ibi dicit. Una flagellat malis: ne extollat in
bonis. Altera tāta plenitudine gr̄e caret oī malo: vt sine
vlla tentatione supbie cohereat summo bono. Una inter
mala: ꝛ bona discernit. Altera q̄ bona sunt/ cernit. Una er
go bona est: sed adhuc misera. Altera melioꝛ ꝛ beata. Et
illa significata est per apl̄m Petrū. Ista per Joannē. Et
q̄ vita cōtemplatiua figuret per Joannē euangelistā tā-
git glos. sup illud Jo. vlti. Conuersus Petrus vidit disci
pulum quē diligebat iesus. et sequit in glos. Hanc plene
chꝛistus diligit ꝛ seruat in eternū. et loquit de vita contē-
platiua. Utraqꝫ etiā hec vita per duos pꝛophetas figuratur
fm Greg. per Esaiā actiua. p Hieremiam contēplatiua.
viij. q. j. in scripturis. De vtraqꝫ etiā legit. e. q. c. qui epatū.
Item Greg. sup Ezech. ait. Uita cōtēplatiua maioꝛ est q̄
actiua. q: actiua in vsu p̄sentis operis laboꝛat. Contēpla
tiua vero sapoꝛe intimo venturā iam requiē degustat. ar.
ad hoc. j. q. ij. si q̄s neqꝫ. ¶ Secundū/ q: clarius videt. vn̄
dr̄ de Lia. q̄ signat actiuā. vt ex̄ de renū. nisi. §. ne putes. q̄
erat lippis oculis. Gen̄. xxix. Greg. Mens que cōtēplan-
do otia appetit/ plus videt: sed minus generat. facit pꝛe.
c. qui epatū. ¶ Tertiū/ mūditia siue pulchꝛitudo. xxx. q. v.
femine. Un̄ de Rachele significāte contēplatiuā. vt pꝛe. §.
ne putes. dr̄ Gen̄. xxix. q̄ erat venusto aspectu. ¶ Quar-
tū/ securitas. Pꝛouer. ix. Frustra iacit rete an̄ oculos pen
natoꝝ. glos. Facile euadit laqueos in terris: q̄ hꝫ oclos in
celis. Pꝛouer. iij. Oēs semite illi⁹ pacifice. expꝛessum pꝛe.
§. ne putes. ibi. Magis secura. ¶ Quintū/ quies. Luc. x.
dicitur Maria sedere ad pedes dn̄i. Martha satagebat
cir. fre. mi. vbi glos. Maria sedet. q: cōtēplatiua pacatis vi
tioꝝ tumultib⁹ optata iam in chꝛisto mētis quiete fruit.
Martha stat. quia actiua laboꝛioso desudat certamine.
Can̄. ij. Sub vmbꝛa illi⁹ quē desiderabā sedi ꝛc. Sedi in-
quam per quietem contemplationis. Thꝛen̄. iij. Sedebit
solitarius: ꝛ tacebit: et leuabit se supꝛa se. In vmbꝛa signi
ficatur refrigerium diuine ptectionis cōtra estum tentatio-
nis ꝛ tribulationis. ps̄. xvj. Sub vmbꝛa alarū tuaꝝ. glos.
Alarum mie et charitatis. Nota q̄ dicit/ quē desiderabā.
ps̄. xlj. Queadmodū desiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ ꝛc.
Ceruus vexatus a venatoꝛib⁹ lassatur: ꝛ estuat: et fonteꝫ
desiderat. sic aīa fidelis a venatoꝛib⁹ infernalib⁹. i. demo-
niis ꝛ pꝛauis hoīb⁹ agitata/ fontē chꝛistū desiderat. fontē
vtiqꝫ de quo ps̄. xxxv. Apud te est fons vite. Nota etiāꝫ q̄
sequitur ibi in Cāti. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo: ve-
re dulcis ꝛ omni melle dulcioꝛ. Eccli. xxiiij. Spūs me⁹ su-
per mel dulcis ꝛc. Augu. Dedit nobis dn̄s pignus spirit⁹
in quo sentimus eius dulcedinē: ꝛ desideram⁹ ipsum vite
fontē. De hoc gustat hic cōtēplatiu⁹: in q̄ sitis hui⁹ mūdi
extincta ē. Aug. Qui biberit de fluuio padisi cui⁹ vna gut
ta maioꝛ est oceano: restat vt i eo sitis hui⁹ mūdi extincta
sit. ¶ Sextū/ iocunditas. Martha em̄ turbat. Luc. x. sed
Maria iocūdat. vt ait Aug. ꝛ Greg. Hec i vsu p̄nti opis
laboꝛat. Illa vero sapoꝛe intimo vētura iā requiē degustat.

¶ Septimū/ permanentia. nam actiua et eius vsus cum corpore ⁊ tēpore deficit. cōtēplatiua hic incipit ⁊ in gloria perficit. vt dicit glos. sup illud Luce. x. Maria optimam partē elegit ⁊c. ¶ Octauū/ deuotio. vñ de Maria legit͛ q vnxit christū. Matth. xxvi. Luc. vij. Joā. xij. ¶ Nonū/ familiaritas qd significatū est in Joā. euangelista. vnde glos. sup illud Jo. vlti. Vidit em̄ discipulū quē diligebat iesus. Hūc christ⁹ plene diligit ⁊ seruat in eternū. ¶ Decimum/ q: preciosior: hec q: rarior. xcij. dis. legim⁹. ibi. Omne rarum. ij. q. vij. in sancta. pciosum. Isidorus. Actiua cōmunis multorū est: contēplatiua vero paucorū. Vnā arca in cubito fuit consummata: licet lata esset inferius. Gen. vi. ¶ Undecimū/ q: celesti vite similior. Augu. in lib. xxij. de ciui. dei. Ibi vacabimus ⁊ videbimus ⁊ amabimus. amabimus ⁊ laudabim⁹. ps. xlv. Vacate ⁊ videte qm̄ ego sum deus. ¶ Duodecimum/ q: est finis actiue. quia de actiua trāsitur ad contēplatiuā. ⁊ finis melior est. Greg. Qui ad arcem contēplatiōis ascēdere desiderat: prius necesse est vt in cāpo actionis se exerceat. precedit em̄ actio: sicut spina granum ⁊ sicut limus aiam inspiratā. fm Isaac de vita contēplatiua. Item cōtēplatiua figuratur per Enoch. de quo Gen. v. ibi. Ambulauit cū deo: ⁊ non apparuit: q: tulit eum deus. Actiua per Noe fabricantē arcam ⁊ plantantē vineā. Gen. vi. ⁊ ix. Item contēplatiua p Moysen loquentem cum dn̄o. Actiua per Aaron loquentē ad populū. Exo. iiij. xxxvi. dist. c. si. Item cōtēplatiua per Jacob manentē in tabernaculis. actiua per Esau venatorē. Genes. xxv. lxxxvi. distin. esau. ¶ B

Nunc videndum circa que debeat versari cōtemplatio. Bern. in lib. de consideratione ponit. iiij. species contēplationis circa ea q dei sunt. Et est expositio illius vbi apostoli Ephes. iij. In charitate radicati ⁊ fundati: vt possitis cōprehendere cum oibus sanctis que sit latitudo ⁊ longitudo et sublimitas et pfundū. ¶ Prima circa maiestatis admirationē. Hec requirit cor a vitijs purgatum ⁊ liberū: et a terrena sarcina exoneratū. vt facile ad superna se leuet: et per aliquas interdū morulas stupore et ectasi admiratione ibi se teneat. Hec comprehendere nititur quātū est possibile diuinā sublimitatē. ¶ Secunda circa diuinorū iudiciorū varietatē et ordinationem qd vehementer concutit intuentis animū. Hec fugat vitia. fundat virtutes. initiat ad sapientiam. seruat humilitatem: q est virtutū fundamentū stabile. sine qua virtutum congregatio nihil nisi ruina est. hec nititur cōprehēdere profundum. ¶ Tertia circa largitatem diuinorū bñficiorū. quorum consideratio est mirabilis via ad intuendum dei bonitatem. et que multū ei⁹ amorē accendit. Hec nititur cōprehendere que sit latitudo charitatis. Horū obliuio ingratum: recordatio gratum cōprobat. ¶ Quarta circa expectationē promissorū: q quū sit consideratio eternitatis: longanimitatē alit: et perseuerātie dat vigorem. Hec nititur cōprehendere que sit longitudo: pter eternitatem. latitudo propter charitatē. sublimitas: propter maiestatem. pfunditas: propter sapientiā. Ista nō disputatio sed sanctitas cōprehēdit. Sanctū facit affectio sancta: que in timore et amore est. quibus affecta anima q̄si duobus brachijs cōprehendit/ amplectit͛/ stringit/ timet. Quid tam timendū q̄ potestas cui resistere non potes? q̄ sapientia cui abscondi non potes? Quid tam amabile q̄ amor: ipse quo amaris? Stupēda plane sublimitas maiestatis. pauenda abyssus iudiciorū. Feruorem exigit charitas: eternitas perseuerantiam sustinendi. ¶ Et nota q Bern. distinguit inter contēplationē et cōsiderationē dicens. Considerationē nō id per oia qd cōtēplationē intelligi volo. q: contēplatio ad rerū certitudinē: cōsideratio ad inqsitionē magis se hz. Et fm hunc sensum pōt contēplatio definiri sic. Cōtēplatio est ver⁹ certusq intuit⁹ animi de quacūq re: siue apphensio veri nō dubia. Consideratio est intenta ad inuestigandum cogitatio: vel intentio non inuestigantis verum. sed frequenter vnum ponitur pro alio. Idem. Quatuor consideranda reor. que in te: q sub te: que circa te: q supra te sunt. A te tua cōsideratio inchoet: ne frustra extēdaris i alia te neglecto. ¶ E Consideratiōnis spēs fm Bern. tres sunt. Prima dicit͛ dispēsatiua: sensibus sensibilibusq reb⁹ ordinate vtens ad pmerendū deū. Que fit quidem quū quis sensuū vsus velut quasdā opes solo pietatis intuitu expēdere satagit in suā multorūq salutem. Scda extimatiua: prudēter ac diligenter queq scrutans: ⁊ inuestigando ponderās. Quod fit quū qs ex visibilib⁹ inuisibilia occulta rimat͛. et hec perfectior: est prima. dulcior ⁊ felicior. sed pma fortior et vtilior. Tertia speculatiua se in se colligēs: ⁊ quātum diuinitus adiuuat͛ rebus hūanis se eximens ad contēplandū deū. Quod fit quū spreto ipo rerū ⁊ sensuū vsu quantum humane fragilitati fas est: ad sublimia se attollere psueuit. Hec perfectissimorū est. Qd prima optat: scda odorat. tertia degustat. ad quē tn̄ iustū perducunt ⁊ cetere: etsi tardius: prima tn̄ laboriosius: scda quieti⁹ puenit. ¶ D Itē fm Bern. Octo sunt gradus qb⁹ ad cōtēplationē ascendit͛. Primus/ perfecta obedientia deo et hominī. Secūdus/ corpus in seruitutem redigere. vt desipiat caro. Terti⁹ est/ vsum boni per discretionē in consuetudinē vertere. Quart⁹ est/ attēte intelligere q̄ in doctrina fidei apponūtur. Quintus/ mundā aiam conseruare. Sext⁹/ transire de iudicio rōnis in affectū mētis. Septimus/ reuelata facie dei gloriā speculari. Octau⁹/ trāsformari a claritate in claritatē. ij. Cor. iij. ¶ E Talis fuit Paulus rapt⁹ in tertiū celū. ij. ad Cor. xij. vbi glos. distinguit tres spēs visionū. est em̄ corpalis/ imaginaria/ et intellectualis. Corpalis/ quū quedā dei munere corpalr videntur ab aliquo: que alij videre nequeūt. vt Balthasar manū. Dan. v. Imaginaria/ quum aliqs somno vel ectasi videt nō corpora sed imagines corporū. et hoc dei reuelatione. vt Petr⁹ discū. Actuū. x. Intellectualis qua nō corpora nec imagines vident͛: sed in substantijs incorporeis mētis intuit⁹ intra dei pomeria figitur. ¶ F Et talis fuit Pauli visio. vñ Aug. sentit q Paulus viderit deū facie ad faciē. dicit enim. Cur nō credam⁹ q tanto aplo voluit de⁹ demōstrare vitā in qua post hanc videndus est in eternū: nec est ɔ illud Exod. xxxiij. ⁊ Joan. i. Deum nemo vidit vnq̄ nisi vnigenit⁹ ⁊c. Non videbit me homo ⁊ viuet. q: loquitur de hoīe humano modo viuente. vñ Aug. in lib. de trinitate. Videri diuinitas hūano visu nullo modo pōt. sed eo visu videt͛: quo qui vident/ nō iam homies sed vltra hoies sunt. Et Greg. in glos. super illud Exod. xx. Nō videbit me homo et viuet. In hac carne viuentibus contemplationis acumine potest eterna claritas videri. sed qui sapientiam que deus est/ videt: huic vite funditus moritur: ne eius amore teneatur. Et nota q̄ q̄ vere raptus est: sensu non vtitur. ¶ B

De preparatorijs ad cōtemplandū aliquid est videndum. ⁊ sunt duodecim fm Bern. ¶ Primū/ exercitatio in operibus actiue. non em̄ q: de actiua nascit͛ contēplatiua. non em̄ q̄ cito peccator deo recōciliatur: dignus est videre faciem pris. qd fuit in Absalon figuratū. ij. Reg. xiiij. ¶ Secūdum/ cordis puritas. Bernard. Hoc ineffabile quum non nisi ineffabiliter videatur/ qui vult videre: cor mundet. quia nulla ratione nisi cordi mundo. Matth. v. ⁊ humiliter amanti videri potest vel apprehendi. Augu. in libro solilo. Quum fueris talis vt nihil prorsus terrenorum te delectet: mihi crede eodem momēto. eodē puncto poteris obtinere quod cupis. Frater Egidius. Puritas deum videt. deuotio ipsum manducat. Unde Aaron non intrauit in sancta sanctorum: nisi prius. Leuitic. viij. Exod. xxx. ⁊ vltimo. lotus. ¶ Tertium est solitudo. Osee ij. cap. Ducam eam in solitudinem: ⁊ loquar ad cor eius. Et in monte viderunt discipuli iesum transfiguratum. Matth. xvij. Marci. ix. et Luce. ix. cap. vbi Remigius.

Spēs cōtēplationis quatuor.

Cōsideratio.

Cōsiderationis species.

Cōtēplatiōis gradus.

Deus nemo vidit vnq̄ ⁊c.

Ad cōtēplatiōez conducētia.

In quo docet q: necesse est hominibus qui deum cõtem-
plari desiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceãt:
sed amore supernorũ semper ad celestia erigãtur. Bern.
O aĩa/sola esto: vt illi te solã serues quẽ solũ ex oĩbus ele
gisti. Dei enĩ filius verecũdus amator est. ⁊ nõ vult spõse
sue secreta in publicũ reuelare. Unde Jacob solus rema
nẽs cũ angelo luctatus est. Geñ. xxxij. Lucta est oratio et
contẽplatio. vñ Esa. xlix. dicit glos. ꝙ Jacob pugnauit cũ
angelo: nõ manibus/sed precibus. Bern. Aiam quã vide
ris relictis oĩbus soli ꝟbo votis oĩbus adherere: ꝟbo vi-
uere: verbo se regere: a corporalibꝰ sensibꝰ studiose secede
re: vt sese non sentiat dũ sentit verbũ: atq; ineffabili ille-
cta verbi dulcedine quodãmodo se sibi furatur: immo ra
pitur atq; labit̃ a seipsa: vt ꝟbo fruat̃: hãc esse spõsam nõ
dubites summi spõsi. ¶ Quartũ est desolatio. Deuteroñ.
viij. Afflixit te penuria: et dedit tibi cibum mãna. Mãna
est dulcedo cõtẽplationis: que datur aĩe post tristitiã pre-
sentis desolationis. Hoc notat̃ Esa. liiij. Paupercula tem
pestate cõuulsa ⁊ absq; vlla cõsolatiõe. ecce ego ster nam
per ordinẽ lapides tuos. Jacob cõtristatꝰ timore fratris
ab angelo meruit consolari. vnde dicit. Uidi dñm facie
ad faciẽ ⁊c. Geñ. xxxij. vbi Grego. Exeunte prius tristitia
caligo detergit̃. ⁊ sic resplendente raptim incircũscripto
lumine mens illustrat̃: ⁊ in gaudio quedã securitas ab-
sorbet̃. ¶ Quintũ est silentiũ. Thre. iij. Bonũ est cũ silen
tio prestolari salutare dei. ⁊ ibi. Sedebit solitarius ⁊ tace
bit. xvj. q. j. perlatũ. ij. Uñ Maria tacet. Luc. x. ꝟbũ enĩ/in
eternũ/qd audire ad contemplationẽ pertinet: in magno
silentio vult audiri. ps. lxxxiiij. Audiã qd loquatur in me
dñs deus. ¶ Sextũ est gratiarũ actio et vox laudis. ps.
xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo
ostendam illi salutare dei. i. christum. Alia tangunt̃ Geñ.
xviij. vbi dr. Apparuit deꝰ Abraã in cõualle mãbre. quorũ
primũ est humilitas. glos. interli. Apparet deꝰ humilibꝰ. ⁊
ꝗm Greg. aque ad valles descendunt. i. grã ad humiles.
Mãbre interpretat̃ claritudo vel perspicuitas. ⁊ signat
duplicẽ humilitatẽ: mentis/⁊ corporis: qua deꝰ clarius vi
detur. Bern. Magna fratres magna ⁊ sublimis virtꝰ hu
militas. que promeretur qd non docet̃. digna adipisci qd
nõ valet addisci. Supbo oculo deꝰ nõ videt̃ sincere. Idẽ.
Quisquis curiosus est scire qd sit hoc verbo fari: para illi
non aurẽ/sed mentem. non enĩ docet hoc lingua sed grã.
¶ Scdm mentis quies. qd tangit̃ ibi. Sedẽti. Thren. iij.
Sedebit solitariꝰ ⁊c. Et Jacob dormiẽs in itinere vidit
scalam. vbi Greg. In itinere dormire/est in via huiꝰ secu-
li ab impedimento seculariũ actionũ quiescere. De hoc
somno Cañ. v. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat. Et de hoc
somno cõtẽplationis ꝗm Ber. intelligit̃ illud Geñ. ij. ibi.
Immisit ergo dñs soporẽ in Adã. quũq; obdormisset ⁊c.
de peni. dis. ij. §. Romanos. ¶ Tertiũ/desideriũ egrediẽ-
di de corpore. qd no. ibi. In ostio tabernaculi. Ostium ta
bernaculi est exitꝰ de corpe. ij. Pet. c. j. ibi. Uelox est depo-
sitio tabernaculi mei. In ostio tabernaculi sedent: q mor
tem hñt in desiderio: ⁊ vitã in patiẽtia. Phil. j. Cupio dis-
solui ⁊ esse cũ christo. ¶ Quartum/feruor charitatis. qd
tangit̃ ibi. In feruore diei. vñ Aarõ cũ igne et thymiami-
te intrat in sancta sanctorũ. Leuit. xvj. Amor enĩ ꝗm Diony
sium trãsformat amantẽ in amatum. vt dicat. Uulnerasti
cor meũ soror mea. Cañ. iiij. ¶ Quintũ/cordis eleuatio
et de supnis meditatio. qd tangit̃ ibi. Quũ eleuasset ocu
los suos. Sapien. viij. Cogitare de illa sensus est consum
matus. ¶ Septum/oratio quod tangitur ibi. Ne trans-
eas seruum tuum. vnde Luce. iij. Jesu orante apertuz est
celũ. Bern. Quum foris missa fuerit omnis immũditia:
et adfuerit secularẽ cure abscissio: carnis afflictio/cordis
contritio/frequens et pura delicti confessio/⁊ lauacrum
fletus: tunc sursum attollunt os essentie dei admirabilis
meditatio/caste veritatis inspectio/oratio munda ⁊ vali
da/iubilus laudis/⁊ desideriũ ardens in deum.
¶ Articulus. xcij. A

CIrca hoc notãdũ
est ꝙ Richardus de sctõ victore i lib. de
cõtemplatione distinguit inter cõtempla
tionẽ/meditationẽ/et cogitationẽ. Con Contẽ-
templatio ꝗm eum est libera mẽtis per- platio.
spicacia in sapientie speculo cum admiratione suspensa.
Uel sic. Contẽplatio est perspicax ⁊ liber animi intuitꝰ in
res perspiciẽdas vsq;quaq; diffusus. Meditatio est stu- Medi
diosa mentis intentio circa aliqd inuestigandũ diligẽter tatio.
insistẽs. Uel sic. Meditatio est prouidus animi obtutus
in veritatis inquisitione vehemẽter occupatus. Cogita- Cogita-
tio est improuidus animi respectꝰ ad euagationẽ pronꝰ. tio.
Et ꝙuis contẽplatio ⁊ speculatio pro inuicem soleãt po-
ni: aptius tñ speculationẽ dicimus qñ per speculuz cerni-
mus. Contemplationẽ vero qñ veritatẽ sine aliquo inuo
lucro sine vmbrarũ velamine in sua puritate videmus. et
sic hoc nomẽ contẽplatio stricte accipit̃. Joã. Cassi. in lib.
coll̃. in prima collatiõe Moysi que est de destinatiõe mo-
nachi ⁊ fine sic ait. Contẽplatio dei multifarie cõcipitur.
Nam deus non solũ incõprehensibilis illius substãtie sue
admiratione cognoscitur: qd tñ adhuc in spe ꝓmissionis
abscõditũ est: sed etiã creaturarũ suarũ magnitudine: vel
equitatis sue consideratione: vel quotidiane dispensatio
nis auxilio ꝓuidetur. qñ scz que cũ sanctis suis per singu
las generationes egerit: mente purissima perlustramus.
quũ potentiam eius qua vniuersa gubernat/moderat̃/
ac regit: cũ immẽsitate sciẽtie eius ⁊ oculũ quem latere se
creta cordiũ non pñt. xxvj. q. v. nec miruz. in tremẽti cor
de miramur. quũ arenã maris vndarumq; numerũ dinũe
sum ei et cognitũ cogitamus. quũ pluuiarũ guttas/quũ
seculorũ dies/quum preterita futura vel obstupescentes sciẽ-
tie eiꝰ adsistere cõtẽplamur. quũ ineffabilẽ clementiã eiꝰ
miramur: qua innumera flagitia q singulis qbusq; mo-
mentis sub ipsiꝰ cõmittunt̃ aspectu/indefessa longanimi
tate sustinet. quũ vocationẽ qua nos nullis p̃cedentibus
meritis grã sue miserationis acciuit. j. Cor. xv. j. q. j. grã.
de cõse. dis. iiij. grã. quũ deniq; qd occasionẽ salutis tribuit
adoptãdis/cum quodã admirationis intuemur excessu.
ꝙ ita nos nasci precepit, vt ab ipsis incunabulis grã no-
bis legisq; notitia sue traderet. ꝙ ipse aduersariũ vincẽs
Luc. xj. in nobis ꝓ solo bonevolũtatis assensu eterna bea
titudine ac ppetuis nos premijs remunerat. quũ postre-
mo dispẽsationẽ incarnatiõs sue quam ꝓ nr̃a salute susce
pit: ac mirabilia ministrorũ suorũ in cũctis gẽtibꝰ dilatauit
fideli ⁊ deuoto speculamur intuitu. ¶ Idẽ in collatione
Paphuntij de tribꝰ abrenũtiationibus dicit sic. Tertia re
nuntiatio est qua mẽtẽ nostrã de p̃sentibꝰ vniuersis ac vi
sibilibus euocãtes/futura tãtũmodo contẽplamur. Ex. j.
Cuius renũtiatiõis tertie verã pfectionẽ merebimur ob-
tinere: qñ mens nr̃a nullo carnee pinguedinis hebetata
cõtagio/sed peritissimis climatiõibus expolita ab oi affe
ctu ⁊ qlitate terrena p indesinentẽ diuinarũ rerũ medita
tionẽ spũalesq; theorias ad illa q inuisibilia sunt vsq;
trãsierit: vt circũdatã se fragilitate carnis ac situ corpis
supernis ⁊ incorporeis intẽta nõ sentiat. atq; in hmõi ra-
piat̃ excessus: vt nõ solũ nullas voces auditu recipiat cor
porali: nec intuẽdis p̃tereuntiũ imaginibꝰ occupet̃. sed ne
adiacẽtes qdẽ moles et ingẽtes materias obiectas oclis
carnis aspiciat. Cuiꝰ rei fidem atq; ꝟtutẽ nemo nisi is ca
piet q hec q dicunt̃ expiẽtia magistra pcepit. Cuiꝰ videlz
ita dñs oclos cordis ex vniuersis pñtibus auocauerit: vt
ea nõ tamq; trãsitura sed qsi transacta iã reputet: ⁊ velut
inanẽ fumũ in nihilũ resoluta cõspiciat: ãbulãs vt Enoch
Geñ. v. cũ deo ac de humana cõuersatiõe moribusq; trã-
latus non inueniat̃ in pñtis seculi vanitate. huiusq; Pa-
phuntiꝰ. ¶ Itẽ in collatiõe Sereni. Ad mẽsurã etatis ple
nitudinis christi. Eph. iiij. nemo peruenit nisi in futurũ nisi
q imbutꝰ ea fuerit i pñti: eãq; adhuc in h sclo positꝰ pliba
uerit: christiq; mẽbrũ pciosissimũ designatiuũ arrarũ cõ-

inuadi: edicto constituit ne q̄s corpus liberum violaret.

Romanoꝝ liberalitas.

¶ De liberalitate aūt romanoꝝ scribit̃ in gestis eoꝝ de
Tito imperatore/ ꝙ statuerat ne accedentē ad eū postulā-
di gratia sine re siue spe habendi/ dimitteret. Et interro-
gat⁹ ab amicis cur plura polliceret̃ ꝙ ꝑstare posset: r̄ndit
ꝙ ideo/ q: nō oportet quenꝙ a sermōe ⁊ vultu principis
tristē recedere. Itē recordatus sup cenam/ ꝙ nihil illa die
dedisset/ gemēs dixit: O amici hūc diē ꝑdidi. De eius in-
nocentia scribit̃ in gestis romanorū/ quod nullū factum:
qđ penitendū esset: in morte recoluit/ vno excepto qđ nō
prodidit. vnde ⁊ in morte cōquestus est vitā sibi eripi im-
merenti. Vñ ⁊ ꝓpter tantā probitatē romanorū: subditi
legalissimi eis erāt. Unde narrat Uegetius li. iiij. ꝙ obsi-
dēte Annibale Saguntū/ tantā ciues inopiā sunt ꝑpessi:
vt murē centū denarijs venijsse, ꝑditū sit memorie. eiusꝗ
venditorē fame perisse: emptorē aūt vixisse. fidē t̄n roma-
nis seruare ꝑseuerauerūt. Propter tantā strenuitatē mo-
rū ⁊ amorū iudei cū romanis cōfederati sunt. j. Mach.
viij. i quo caplo plurima ⁊ pulchra de romanis scribunt̃.
specialiter quō ꝑsonas gentesꝗ diuersas ad eorū trahe-
bant amorē. Et quō inter presides eoꝝ nemo portabat co-
ronā aut diadema: nec induebat̃ purpura vt magnifica-
ret̃ in ea. Et q: curiā fecerūt: ⁊ quotidie consulebāt. cccxx.
consiliū agentes semꝑ de multitudine: vt que digna sunt
gerant. Et q: cōmittunt vni homini magistratū suū per
singulos annos dn̄ari vniuerse terre sue: ⁊ oēs obediunt
vni: ⁊ nō est inuidia/ neqꝫ zelus inter eos. Sꝫ ꝗuis roma-
ni antiqui tot floruerūt ꝑclaris virtutibus: in modernis
t̄n ⁊ vltimis tēporibus mutatus est color optim⁹. Thren.
iiij. Nā romani deuicta carthagine ⁊ diruta: que exercita-
tio romanorū bellandi medicina erat: vt nō veluti cōcio-
natus fuit Scipio. Iudi. ij. Nō delebo gentes q̄s dimisit
iosue: vt in ipsis experiatur israel. Greg. Abel esse renuit
quē cayn malitia nō exercet. xxiij. q. iiij. hec aūt. deficienti-
bus bellis externis: succedēre ignauia ⁊ desuetudine bel-
landi: insurrexerunt bella intestina ⁊ ciuilia Catilina cō-
motionē faciēte in vrbe: mores finiti sunt/ ꝟtutes defiere/
ꝑfidia subintrauit/ pullulauerūt oīgena vitia. Deficiētib⁹
virtutibus/ defecit quodāmō eoꝝ imperiū. Nec tot bona
de eis antiquis scripta sunt: quot mala de eis istis tēpori-

Populi ro. cōditiones.

bus annotant̃. Que mala prompte aliu⁹ Bern. clareual-
leñ. scribit ad Eugeniū papā quondā monachū suū. li. iiij
de consideratione dicēs circa prin. Quid de pplo loquar?
ppls roman⁹ est. nec breui⁹ potui/ nec expressius aperire
de tuis parochianis qđ sentio. Quid tā notū seculis ꝙ ꝑ-
teruia ⁊ fastus romanoꝝ? Gens insueta pati: tumultui as-
sueta: gēs imitis ⁊ intractabilis vsꝗ adhuc subdi nescia:
nisi quū nō valet resistere: scio induratum cor ppli huius.
xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Quē dabis mihi de tota ma-
xima vrbe q̄ te in papā receperit: nisi precio vel spe ꝑcij in-
teruenientē? Tunc potissimū dn̄ari volūt: quū ꝓfessi fue-
rint seruitutē. fideles se spondēt: vt opportunius fidētib⁹
noceāt. Si stante pre foribus quoꝗ illorū/ morā vel modi-
cā fecerit ostiarius: ego tūc ꝓ illo esse nolo. Sapiētes sunt
vt faciāt malū: bn̄ aūt facere nesciūt. Hiere. iiij. Hi inuisi
terre ⁊ celo: vtriꝗ iniecere manus. impij in deū: temerarij
in sanctos: seditiosi in inuicē: emuli in vicinos: inhumani
ad extraneos: quos neminē amātes amat nemo. ⁊ quum
timeri affectant ab oībus: vt om̄es timeāt/ necesse est. Hi
sunt q̄ subesse nō sustinēt: ꝑesse nō norūt: superiorib⁹ infi-
deles: inferioribus importabiles. Hi inuerecūdi ad petē-
dū: ad negādū frontosi. Hi importuni vt accipiāt: inq̄eti
donec accipiāt: ingrati vbi acceperūt. Docuerūt linguam
suā. de peni. dist. ij. si em̄. vltra colum. ꝟ. nonne tibi. loq̄ grā-
dia: quū operent̃ exigua. Largissimi promissores: parcissi-
mi exhibitores. Blandissimi adulatores: ⁊ mordacissimi
detractores. Simplicissimi dissimulatores: et malignis-
simi ꝓditores. Quare autē dn̄s ꝑmittat adhuc apud ro-
manos esse imperiū hodie q̄le q̄le: Rō ab Aug. ponit̃. iiij
de ciui. dei. c. xv. nō ex merito virtutum antiquarū: sed ex
malitia crescente nimia populorū. vnde Iob. xxxiiij. Qui
regnare facit hypocritā propter peccata populi. ⁊ canon:
Pro meritis subditoꝝ disponit̃ a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij.
c. j. §. sed querit̃. ꝟ. itē qđ dicit̃. vi. q. j. ex merito. viij. q. j. au-
dacter. ⁊ Ecclesiastes. viij. Interduꝫ dominat̃ homo hoi
in malū suū ⁊c̄. de hoc. s̄. ar. proxi. ad fi. Facta digressiōe:
licet vtili: de dominij romanoꝝ origine ⁊ regimine: ad ꝓ-
positū ꝑncipale redeūdo de pape ⁊ ecclie plenaria ꝑtāte.

¶ Articulus. xliij.

A

Sciendū est ꝙ prima monarchia floruit apud assyrios/ inchoata
per Ninū filium Beli: per quē publice idola
sunt inuēta noīe patris sui. vt magister dicit

Monarchie quatuor.

in historijs: ⁊ s̄. tactū est in ar. xl. in. §. sꝫ sciēdū. ꝟ. de nem-
roh. Et durauit hoc imperiū siue regnū assyriorū Mille
ducentis. xl. annis s̄m Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. vj. Secūda
monarchia translata est ad medos: ⁊ ad persas/ respectu
Darij ⁊ Cyri ⁊ aliorū regūꝫ: vt ex historia colligit̃ Danie-
lis. Tertia trāslata est ad grecos ⁊ egyptios: que maxime
viguit tēpore Alexandri macedonis: vt habet̃ ex libro. j.
Mach. c. j. Quarta translata est ad romanos. Quatuor
ista regna ⁊ imperia designata sunt in visione quā vidit
nabuchodonosor rex de statua aurea ⁊ exposita ꝑ Danie-
lem. Dañ. ij. Post q̄tuor ista regna suscitauit deus regnū
celi: qđ nō dissipabit̃: ⁊ regnū ei⁹ populo alteri nō tradet̃.
cōminuet aūt ⁊ cōsumet om̄ia regna hec: ⁊ ipsum stabit
in eternū. vt dicit̃ pre. ca. ij. Dañ. ¶ B Istud est regnum
christi designati ꝑ lapidē ibi abscissum de monte sine ma-
nibus: qui cōminuit testā/ ⁊ ferrū/ ⁊ es/ ⁊ argentū/ ⁊ au-
rum: quibus statua illa confecta erat. Q aūt đ: abscissus
de monte sine manibus lapis ille: est q: christus fuit sine
virili opere natus de virgine. xxiij. dist. qui ep̄us. Q autē
iste lapis statuā cōminuit: est quia om̄es monarchias/ et
om̄ia dominia deus pater filio suo dn̄o nostro iesu christo
subiecit. vnde Ps̄. viij. Om̄ia subiecisti sub pedibus eius
quod verbū refert apostolus ad christū dicēs ad Heb. ij.
In eo em̄ ꝙ om̄ia subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. il-
lud. j. Coꝝ. xv. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. ¶ C Hec autē oīa

Christ⁹ om̄ia regna dimisit vicario suo.

dominia christus dimisit suo vicario ⁊ petro ⁊ successori-
bus/ quū dixit: Tu es petrus ⁊ super hanc petrā ⁊c̄. sepe
superius allegatū. Qui vicarij dei super eandē terram
plenarie iurisdictionem consecuti sunt quā ⁊ christus. ad
hec. C. de offi. eius qui al. ge. vi. l. j. ⁊ per totum. ff. de dam.
infec. qui bona. §. vlt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. et
si ꝑtor. ex̄ de offi. del. sane. ij. de offi. le. studuisti. de offi. ord.
pastoralis. §. ad quod. xciij. di. c. vlt. ⁊. xciiij. dist. c. j. ⁊ no. de
offi. vicarij. sua. in glos. j. ¶ D Constantin⁹ ergo hac cō-

Cōstātinus cessit beato syluestro imperiū occidentale.

sideratione ꝑmotus/ post baptismū extra suum a christo
inspiratus: quē viderat in baptismate suo/ vt ipse testifi-
catus est: cessit syluestro vicario christi/ imperiū in occidē-
te: ⁊ ab eo recepit imperiū oriētis. vt. xcvj. di. cōstantinus.
prius oēm monarchiā renuntiās. vt. s̄. in altero ar. tactū
est in ar. xlj. in prin. cui t̄n antichristi aduentū/ ⁊ suis ꝑde-
cessoribus/ licuit dominiū possidere saltē s̄m Innocē. no.
ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ꝙ sup. ⁊ tamꝙ bone fidei possessorib⁹ rē
alienā cōtrectare bona fide durāte: vt. ff. de ac. re. do. l. bo-
ne fidei. ex̄ de re. eccle. nō alie. ad nostrā. xvj. q. iij. §. pōt. ⁊ le-
git̃ ⁊ no. de pres. c. si. ¶ E Ceterū quod obijcit̃ de illa do-

Donatio a cōstātino facta ecclie an valuerit

natione cōstātini/ ꝙ nō valuit facta sine assensu principū:
et q: immensa. R̄ndetur dupliciter. Una responsio est: q:
dedit quod erat ecclesie. istam ponit Ioan. lxiij. di. ego lu-
douicus. dedit em̄ episcopo quod christi erat legitimi dn̄i
vt. s̄. proxime probatum est. etiam dixi. s̄. in. xiij. ar. ꝟ. item
ratio vna. ⁊. j. in. ij. parte. in ar. xxx. ꝟ. xiij. ibi vide. vñ ⁊ dn̄s
Matth. xvij. proponit coram discipulis de telonearijs pe-
tentibus ab eo didrachmā/ questionē vel querelam beni-
gne dicens: Reges terre a quibus accipiūt censum vel tri-
butum: a filijs vel ab alienigenis? per hoc volens ostēde-
re vt Hieroñ. ibidem exponit: ⁊ Aug. in li. de questionib⁹

euangelij/φ quū verus filius esset omnipotētis dei:cui⁹ sunt omnia terrena regna:censum soluere non debebat: tā̄φ nec sicut ille cui ꝓprie ꝛ p se dominiū cōpetebat: soluit tamē ꝓpter scandalū. vt ibi.ꝛ.xxviij.q.j. iam nūc.ꝛ.s̄. longe tactū est. Collatio aūt constantini poti⁹ fuit cessio: φ collatio.sic etiā ferī Inno.iiij.dixisse imperatori Frederico:quē deposuit. Alia rn̄sio breuis est:quia cōstantinus expsse se dicit hoc fecisse ꝛ donasse vna cū oībus satrapis nostris/ꝛ vniuerso senatu/optimatibus/etiā cuncto populo imperio romane ecclesie subiacenti.xcvj.di. cōstantinus.ꝟ.vtile. Tenet Accur.in auī. quō opoꝛ.epis. in p̄n. ꝛ cōmuniter legiste/φ nō valuit donatio. Ostien.contra in summa de immu.eccle.§.penul. pro quo facit ex̄ in clemen.de iureiur.romani principes.§.porro.vbi de hoc per Joan.and.in glo.disputant. ¶ F Ad illud etiā ꝟbū qđ opponitur Joan.xviij.c.regnū meū nō est de hoc mūdo. pter ea que.s̄.dixi in alio.xxxvij.arti.in.§.ad illa.ꝟ.ij.ad illud.vbi ad hoc rn̄di. Addo hic triplicē sanctorum expositionē ad intellectū illius verbi. Quarū prima est Aug.dicentis:Regnum meū nō est de hoc mundo.i.ab adam viciata stirpe generato.q.di.suū regnū nō habere iurisdictionē siue potestatē ex carnis corrupte propagine:sed ex mystico spiramine. Secūda/quia in suo regno fratres ꝛ credentes per christi officiales/ad culmē ꝛ perfectionē ꝟtutum nō exercendā tyrānidē vel ostentationis fastigiū:vt reges terre ducunī.ad h̄ facit illud pauli ad Col.j. Gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partē sortis sanctorū in lumine:qui eripuit nos de potestate tenebrarū:ꝛ transtulit nos in regnū filij dilectionis sue. Ista est etiā ratio Aug. Tertia/q: nō disponunī fideles christi ad tēporalē successionē:quod de mūdanis regnis cōtingit:cuius iucūditas seu falsa felicitas multis est respersa incōmodis.vt dicit Aug.in lib.confes. Sed suū dominiū regulatur ad eternam remunerationē tā̄φ ad principalem ꝛ suū propriū finē/siue ciuitatē: vbi pfecta ꝛ summa felicitas reperitur.vn̄ quū ortus eius nuntiareī sue matri:statim subdidit proprietates ꝛ cōditiões:Hic erit magnus:ꝛ filius al.vo.ꝛ dabit illi dn̄s sedē dauid patris ei⁹: ꝛ regnabit in domo iacob in eternū: ꝛ regni eius nō erit finis. Luce.j. vnde.s̄.illud Matth.ij. de magis dicentib⁹: Ubi est qui natus est rex iudeorū:dicit Chrysosto.nō erat hic regnaturus:vt reges terreni qui suū principalē finem ponūt in ciuili regimine:sed suū regnū ad hoc ordinauerat:vt filios dei congregaret in vnū.vt dicit Joan.xj.vn̄ ꝛ sequiī in Joan.in loco pdicto. Nunc aūt regnū meū non est hinc.i.nō sicut regnū terrenū: qđ a mūdanis queritur sicut finis potissimus:vt de romanis apparuit. Et phs in Ethicis in hoc felicitatē politicā dicit cōsistere:ad quam ceteras ꝓvirtutes disponit. Sed christifideles ꝓpter h̄ virtutibus intendūt:ꝛ fructuosis laboribus se exponunt: vt regnum celorū consequanī:in q̄ vera ꝛ nō falsa beatitudo ꝯsistit:quā phi ponebāt: ꝛ quā verā beatitudinē christus suis discipulis repromisit dicēs Luce.xxij. Uos estis (inquit) qui pmāsistis mecū in tētationibus meis:ꝛ ego dispono vobis/sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt eda.ꝛ bi. sup men.me.in regno meo. Unde manifestū est φ per verba illa:Regnum meū ꝛc.non excludit a se et suis vicarijs ꝛ summis pontificibus tēporale dominium: sicut quidā literā istam carnaliter intellexerunt p modū spūalem. Similiter intelligitur illud quod ð: Matth.xx. ꝛ Mar.x. Dic vt sedeant hi duo filij mei.vnus ad dexterā ꝛ alius ad sinistrā in regno tuo. Quib⁹ ait:sedere ad dex. ꝛ si.ꝛc.q.di.hec potestas quā ego habeo:nō ī me viget ex carnis solū propagine/quā ex vobis assumpsi:sed ex diuina virtute.vnde de hoc mūdo exponiī p doctores φ ipsuz mūdū vocabat ipsam mūdanā ꝓpriā generis parentelā. ¶ G Itē nulli dubiū est φ imperator fidelis est eccl̄ie: ꝛ fidelitatem sibi iurat:sicut sepe.s̄.dictū est.lxiij.dist.tibi dn̄o.ꝛ ex̄ de iureiur.romani principes.clemē. Et inde est ratio quare facilius papa cōtra ipsum ꝓcedit ad depositionem:φ cōtra alios reges.ꝛ papa sibi ensem porrigit:ꝛ ipsum coronat:ꝛ inungit tā̄φ defensorē principalem ecclesie:ꝛ protectorē ecclesiastice libertatis. Et φ nō administrat ante confirmationē pape: licet cōtra no. Innoc.ꝛ Ostiē.ex̄ de elec.venerabilē.ꝛ.s̄.dixi: apparet pcipue per quādam extrauagantē apologeticā dn̄i Innoc.iiij. q̄ deposuit Fredericū: quā per totū orbem misit. dicit eī ibi Innoc.inter alia. Aliud eī est in alijs regib⁹:q̄ a suis pōtificibus inungunī.ex̄ de sacra vnc.c.j.a quibus pro tēporalibus subiectionibus fidelitatis accipiūt iuramēta.facit.xj.q.j.placuit.j.et.xxij.q.viij.§. ecce. Aliud in romano principe:qui romano pontifici a quo imperij honorem ꝛ diadema cōsequitur:ꝛ fidelitatis ꝛ subiectionis vinculo adstringitur: sicut antiq̄tas tradidit: ꝛ modernitas approbauit. Itē aliud inquit Innoc.est de reliquis regib⁹: in q̄bus pro hereditaria successione suorū ꝓueniunt iura regnorū. Aliud de imperatore romano: q̄ per liberā germanie principū electionem assumitur:in quos ius ꝛ potestas eligēdi regē in imperatorē a nobis postmodū ꝓmouendū:sicut ipsi nō ambiūt/sed fatētur: ab apostolica sede ꝓuenit.que olim a grecis imperiū transtulit in germanos.de hoc ex̄ de elec.venerabilē.ꝛ in pre.c.demē.romani principes.ꝛ licet de hoc ius antiquū nō reperiaī expssuz: longa cōsuetudine est hoc approbatū.de facto eī ꝛ consuetudine a.ccc.ꝛ quinquaginta annis et amplius inuenimus imperatores coronatos ab ecclesia antēφ imperij officium prosequanī. Cōsuetudo aūt loco iuris succedit: cuius ius deficit.di.j.cōsuetudo. Consuetudo aūt est ius quoddā moribus institutū:quod ꝓ lege accipiī.quū deficit lex.vbi de hoc etiā no.ꝛ ex̄ de consue.c.vlti. pro hoc faciūt.xj.q.cōsuetudinis.c.cōsuetudinem.c.in his.cū si. ꝛ iurisdictionē dat cōsuetudo.ex̄ de arbi.dilectio.de offi.or.irrefragabili. C.de eman.l.j.ꝛ vlti.ix.q.iij.conquestus. ex̄ de cōsue.nō est.li.vj.de pben.quū in ecclesijs.li.vj.ex̄ de iudi. nouit.§.nō intēdimus.vbi de hoc.de fo.cōpe.quū contingat.vbi de hoc. ¶ Articulus.xliiij.

Regnū meū nō est de h̄ mundo exponit.

Imperator fidelitatē iurat ecclesie.

A

Ad hec potestas papalis dignissima ꝛ vtilissima est oīm potestatū:q: composita ꝛ media ꝛ cōmunis.ꝛ quia mista de spūalibus ꝛ tēporalib⁹ depēdētib⁹ ab eisdē: ꝛ vtraq̄ regēs ꝛ dirigens. Nam sicut filius dei est vna psona in duabus naturis/diuina ꝛ humana.ex̄ de sum. trini.c.j.§. hec sctā.ꝛ sicut christus vtraq̄ vita ꝓvsus est:cōtemplatiua ꝛ actiua:vt ex euāgelio apparet/sic ei⁹ vicarius papa in sua vna dignitate papali duplicē iurisdictionem sibi vēdicat:que sunt diuerse nature: spūalē ꝛ tēporalē. ¶ B Sicut ꝛ genus clericorū seculariū cōpositū est:ꝛ pmistā vitam ducit inter laicos ꝛ religiosos.hec pmistio tangiī ex̄ de renū.c.nisi quū pridem.§. nec putes. ꝛ de offi.or.licet.xxxix.dist.§.j.ꝛ.c.j.xvj.q.j.de psentiū.ex̄ de elec.ne pro defectu.ꝛ de cleri.ꝯiuga. diuersis fallacijs.ꝛ.j. q.iij.si qs obiecerit.xij.q.j.expedit.c.vidētes.ꝛ.c.medijs.ꝓ que patet φ nō sunt tēporalia cōtemnēda. Un̄ et scientia canonica composita est ꝛ pmista ex theologia ꝛ ciuili sapientia cōsistēs media:vt ex compilatiōe decretorū ꝛ decretaliū ptꝫ:ꝛ ꝓprio noīe canonica vocaī.canon aūt grece/latine regula nuncupaī.di.iij.canon. Canonica autem scientia regulat ꝛ ordinat spūalia ꝛ tēporalia. ex̄ de iudi. nouit.ꝛ pre.iuribus.participat igiī sciētia clericorū/scilꝫ canonica/vtriq̄ sciētie spūali theologice:ꝛ tēporali legali:sicut ius emphiteoticū vēditiōi ꝛ locatiōi. C.de iu. emphi.l.j.a pncipio tn̄ descēderūt canonice sanctiones ex auctoritatib⁹ noui ꝛ veteris testamēti.ex̄ de accusa.q̄liter ꝛ qn̄.ij.in p̄n.ꝛ spūsctō dictāte cōscripte sunt:vt ibi.ꝛ.l.dis.si qs diacon⁹.ꝛ.c.si ille q̄ vltro. ¶ C Et φuis dicat Hiero. φ duo sunt genera christianorū.xij.q.j.duo.tn̄ possum⁹ addere hoc tertiū quasi pmistū: q: sepe mutat vitā: quia qđ nūc est cōtemplatiuū:statim erit actiuū: vt.s̄.pbatum est ꝓxime. Et p hec tria gn̄a hoīm trinitas tropice designaī,

Potestas papalis excellētissima ostēditur.

Clericorū gen⁹ duplex.

Canonica sciētia mista.

Potētia dispensa tiōis papalis ꝓbatur.

¶ ℞ Item super facto potentie dispēsandi papalis/ap pꝛobo duas regulas traditas per Ostiē. ex̄ de cōces. p̄:e. pꝛoposuit. in glo. q̄si diceret. Una est ꝙ papa tantā ꝓtatē habet/ꝙ si dicat ⁊ faciat q̄cq̄d placuerit: accusari nō pōt: nec damnari ab hoīe: dūmodo nō sit hereticus incoꝛrigibilis. xl. di. si papa. pōt tn̄ ⁊ debet moneri in secreto. ⁊ etiā palā si palam peccet moꝛtaliter. Nam velit nolit subiacet euangelice veritati. quoad monitionē faciendā ⁊ recipiendam: quia cuilibꝫ dictū est. Si peccauerit in te frater tu⁹. ex̄ de iudi. nouit. ij. q. j. si peccauerit. Matth. xviij. sed q̄ad hoc quod ibi dicit: dic ecclesie/non subiacet nisi in heresi.

¶ Alia regula est/ꝙ in omnibus pōt dispēsare dūmodo nō sit contra fidem: ⁊ dūmodo per dispensationē suā euidenter nō nutriatur peccatū moꝛtale: nec inducat subuersionē fidei: nec periculum animarū. Nam in talibus ꝯtra dn̄m nullā habet penitus potestatē. sic intellige. xxv. q. j. sunt quidā. xv. dist. sicut. ergo contra legē canonicā potest dispensare indistincte. ⁊ cōtra legē diuinā vbi sibi ꝓhibitum nō est: nec peccatum continet euidēter. De potentia pape in dispēsando ⁊ nō/no. in p:e. c. sunt quidā. ⁊. c. sicut. iiij. dist. in istis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoꝛitatē. xiij. dist. in summa. ex̄ de resti. spo. literas. de cōces. p:e. ꝓposuit. de sta. mo. quū ad monasteriū. j. q. vij. §. nisi rigoꝛ. i glo. hic incipit. de transla. epi. c. j. de offi. leg. quod translationē. de excess. p:e. sicut vnire. xij. dist. p̄ceptis. in spe. in titu. de legato. §. nūc ostendendū. ⁊. §. nūc bꝛeuiter dicendū. De materia pape adde hic duo repꝛtoꝛia vtilia q̄ posui. j. in. ij. pre istius operis in arti. xj. in. §. a capite. in pꝛimo ⁊. ij. folio.

¶ Articulus. xlvij.

Ed ne ad superioꝛes

Scasus papales: q̄s late. s̄. descripsi: iferioꝛes a papa siue cardinales legati a latere: siue patriarche/siue metropolitani/siue epi/siue alij manus extendant: quū sibi sint in signū priuilegij singularis tantūmodo reseruati: ideo incidenter in hoc opere ponam casus in quibus p̄dicti valeant dispensare ⁊ intromittere se de iure: ⁊ quid ad officiū pertineat eoꝛūdē.

Legatorum tria gn̄a: ac eoꝛūdē officia.

¶ Et pꝛimo incipio a legatis quoꝛū tria genera sunt. vt legit ⁊ no. ex̄ de offi. leg. officij. li. vj. ⁊. e. tit. excomunicās. no. p Bern. ¶ Ad quoꝛū officiū ꝑtinet tenere pacatā ꝓuinciā: ⁊ eam purgare malis hominibus/⁊ eos punire. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. §. quies quoq̄. ff. de offi. p:e. l. iij. ⁊. l. cōgruit. ex̄ de offi. oꝛ. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia dissipet malos/edificet v̄tutes: ⁊ plantet bonos. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ex̄ lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad officium eius ꝑtinet causas audire: que per appellationē deferuntur ad eum. ex̄ de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. ꝑuenit. ⁊ etiam per simplicem querelā in pꝛouincia sibi decreta potest audire omnē causam ad foꝛum ecclesiasticū ꝑtinentē: omisso quolibet oꝛdinario/quia roma cōmunis patria ē. ff. ad municipa. roma. ex̄ de fo. cōpe. c. fi. ¶ Ipse em̄ plenissimā habet iurisdictionē: ⁊ maius imperiū omnibus post pꝛincipē. ⁊ omnia exercere pōt quecūq̄ pōt is qui legatuꝫ misit: que sibiipsi specialiter non reseruat. ex̄ de sentē. excō. nup. ex̄ de offi. leg. q̄d trāslationē. de of. vi. c. penul. ⁊ no. ij. q. v. que de causa. ff. de ꝓcur. ꝓcuratoꝛ: cui. ⁊ l. seq. habet merū imperiū sicut ⁊ ꝓcōsu. ff. de offi. ꝓcōsu. si in aliā. §. fi. ⁊ maius imperiū hꝫ in ꝓuincia sibi decreta oibus aijs post pꝛincipē. ff. de offi. ꝓcōsu. ideo. de offi. p̄si. l. iiij. nec q̄cq̄ est in ipsa ꝓuincia q̄d ꝑ ipsum nō expediat. ff. de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄. in pꝛin. Nā ipse vicē ꝓcōsulis ⁊ p̄sidis ꝓuincie obtinet. ex̄ de offi. leg. legatos. lib. vj. Nā ipse gerit vices dn̄i pape. ex̄ de cōsue. quū venerabilis. ex̄ de p̄sump. mādata. xciiij. di. c. j. ex̄ de offi. leg. c. j. c. ꝙ trāslationē. sed si aliqua grauia immineāt ⁊ ardua p̄ter illa que sibi sedes ap̄lica reseruauit: debet legat⁹ illa ad ap. se. referre: vt euidēter ꝓbat. xvj. q. j. frater nr̄. circa mediū. xxv. q. j. In galliarū. ex̄ q̄ si. fiūt legi. p venerabilē. pꝛope fi. ex̄ de bap. maioꝛes. in pn̄. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. ex̄ de offi. ar chid. ad hec. §. itē in ep̄la. ex̄ de trāsla. c. j. vnde legit Exo. xviij. in fi. ꝙ moyses cōstituit p̄ncipes ⁊ tribunos: vt q̄cq̄d maius esset ad eum referrēt. ad id ex̄ de re iudi. quū eterni. xx. j. li. vj. sicut sunt illa q̄ maioꝛi aiaduersiōe indigent. vt. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. Itē solēt. ad idē. ff. de offi. p̄fec. vigi. l. iij. §. cognoscit. ff. de offi. ꝓconsu. l. si q̄d erit. ¶ Poterit ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere. vnde separat matrimoniū ꝓpter erroꝛē conditionis. ex̄ de ꝯiu. seruo. c. fi. Itē cognoscit de questiōe que vertit inter clericū ⁊ laicū. ex̄ de re iudi. quū causam que. Non potest tn̄ legatus de causa cognoscere vel eā cōmittere audiēdā de plano sine strepitu summarie ⁊ sine figura iudicioꝛū: de q̄ cōmissiōe loquit ex̄ de v̄b. sig. sepe ꝯtingit. in clemē. vt est exp̄ssum. ff. de de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄. §. de plano. ⁊. §. vbi decretū. que em̄ cōmunia sunt oibus p̄sidibus: debet ꝓconsul obseruare. vt in e. l. in fi. Pōt legatus de causa criminali epi cognoscere: licꝫ nō definire. ff. de offi. ꝓconsu. l. j. ar. iij. q. vj. q̄uis. c. multū. Pōt legat⁹ cognoscere de causa ep̄atus vbi de eo litigat. ex̄ de ap. cōstitut⁹. j. ⁊ de elec. quia diligētia. nam ⁊ visitatoꝛ hoc pōt. lxxxv. dis. archidiaconus flo. facit ex̄ de elec. q̄uis. li. vj. ad istos duos. v̄. p̄ce. iunge. q̄d no. s̄. xlv. ar. §. sciendū. v̄. xvij. Item ad legatū omissis medijs appellat. fm̄ Guill'. dur. in spe. in titu. de ap. §. nūc tractem⁹. q̄uis Joan. no. ꝯtra. ij. q. vj. q̄sq̄s. al's si q̄s nostrū. sed de cōsuetudine cōtrariū obtinet. ⁊ q̄d pꝛimo dixi verius est: q: vices pape gerit. vt s̄. ꝓbatū est. Si aūt iuste ab eo fuerit appellatū: ad papā appellationi deferat reuerēter. ex̄ de re iudi. quū causam que. ar. tn̄ cōtra. ex̄ de accu. ad petitionē. sed ibi nō detulit frustratoꝛie. Item legatus de latere habet iurisdictionē super exemptos. ad hoc. xj. q. j. ꝑuenit. xxv. q. ij. §. si ergo. ꝑ pe pꝛin. ⁊. v̄. quicq̄. ex̄ de supplē. ne. p:e. licet. ex̄ de offi. del'. venerabilis. de p̄ben. graue. de sentē. excō. nup. ex̄ de v̄bo. sig. veniēs. li. vj. rn̄. j. ⁊ no. ex̄ de offi. leg. ꝙ translationem.

Ad legatū appellatur.

¶ Potest legatus cardinalis in sua ꝓuincia ꝓuinciale conciliū celebrare. iij. di. §. poꝛro. xvij. di. regula. xvj. disti. c. sexta. lxiij. di. c. ij. j. q. vij. cōueniētib⁹. nō obstat. j. q. vj. ideo. quia loquit de concilio generali ⁊ vniuersali. facit ꝓ hac opinione: q: metropolitan⁹ ⁊ pꝛimas faciūt iure pꝛopꝛio sua concilia particularia ⁊. ꝓuincialia. xvj. di. c. j. xcij. dis. si quis eps vacans. xviij. di. in multis. c. ibi positis. nā ⁊ eps facit cū suis clericis. xviij. di. nō opoꝛtet. ¶ Pōt legat⁹ de latere interp̄tari mandatū dn̄i pape. ex̄ de postula. p:e. c. j. v̄. nec valet. ⁊ ꝓcessus legati appꝛobant cōtra rege francie post ap. ex̄ de appel. nouit. Pōt cōfirmare electionē illius qui abiurato schismate ad ecclesie rediit vnitatē. ex̄ de elec. quia diligentia. arg. tn̄ cōtra. xij. di. nos cōsuetudinē. sed ibi loquit de iure cōmuni quo nō ꝓmouent heretici ⁊ schismatici. Itē legatus examinat q̄d est notoꝛiū. ex̄ de elec. bone. ⁊. c. venerabilē. Pꝛomouet in abbatē irregularē: ⁊ in minoꝛibus constitutū: vt legit ⁊ no. fm̄ Innoc. ex̄ de eta. ⁊ quali. tuā. ⁊ de coꝛpo. vitiatis. exposuisti. Pōt facere legatus statuta que ꝑpetuo durāt. ex̄ de offi. leg. c. fi. vbi de hoc. ex̄ de v̄b. sig. ex parte. ⁊. c. sup quibusdā. §. fi. de loca. c. j. vnde et papa concedit pꝛiuilegium saluis cōsti. lega. ap. se. ex̄ de pꝛescrip. c. veniens. vtrum in condendo statuta requirere teneatur pꝛelatoꝛum consensum: tenent Innocen. et Ostien. p:e. c. fina. de offi. leg. ꝙ tenent statuta sua in his que spectāt ad suam iurisdictionē. etiā si pꝛelati nō fuerint requisiti: dummodo legibus generalibus non obsistant. nam ipsas ei coꝛrigere nō licet. ar. C. de offi. pꝛefec. illyꝛi. ⁊ oꝛi. l. ij. quod dic vt no. ipse Innocē. ex̄ de offi. archipꝛesbyteri. c. fi. qui dicit ꝙ tenetur requirere consensum pꝛelatoꝛum pꝛouincie. allegat. ix. q. iij. c. j. et iij. ⁊. iiij. et. v. Uiolatoꝛes statutoꝛum legati absoluentur. fm̄ S. per oꝛdi. locoꝛum. ex̄ de senten. excom. nuper. Si legatus ferat sententiam generalem: qui furtum cōmiserit sit excommunicatus. vt ex̄ de. sen. excō. a nobis. j. valet: ⁊ durat legatione finita. ex̄ de loca. c. j. Est enim iudex oꝛdi. ex̄ de offi. leg. c. j. ⁊ ca. fina. C. de offi. rec. pꝛouincie. qui

Legat⁹ de latere/mandatū pape interꝑtatur.

ordinariam.⁊.l. seq.ff. de offi.procōsul.l.j.⁊.ij.C.de of.eiꝰ
qui vices alicu.iud.ob.l.j.⁊.ij.⁊ habet imperiū in ꝓuincia
sibi decreta.ff.de offi.proco.⁊ ideo.⁊ similis est ꝓcōsuli.si
cardinalis est.ff.de offi.ꝓcōsu.l.j.ex͂ de offi.le.legatos.lib.
vj.ex͂ de sentē.excō.ad eminētiā.q: cardinalis sumit͂ ex cō
siliariis dn̄i pape:sicut ⁊ proconsul olim eligebat͂ ex cōsu
libus vrbis rome ad aliquā ꝓuinciā regendā.ff.de of.p̄si.
l.j.ar.ff.de of.q̄sto.l.j.§.ex his. vel potiꝰ sil'is est p̄fecto pto-
rio.ſm Ostien.arg.ex͂ de ap.nouit.C. de epis.man. ep̄ale.
Alios autē legatos singulos dicimꝰ sil'es esse p̄sidibꝰ.ar.
ff.de offi.p̄si.l.ij.⁊ p̄ses ꝓuincie ordinariꝰ est.C.li.x.de lega
tis.si q̄d ex͂.Quū ergo possint hoc alij ordinarij:vt pal'.c.
a nobis.⁊.c.nr̄o.multo fortiꝰ legatus poterit hoc:q habz
maius imperiū in ꝓuincia post pricipe:vt in pre.l. ⁊ ideo.
⁊ e.ti.si mihi aliā.§.fi.⁊.l.nec quicꝙ.i p̄n. ¶ Pōt etiā ꝯce
dere indulgētias ꝑpetuas.⁊ legit͂ ⁊ no.ex͂ de offi.leg.c.fi.
nō excedētes formā cōcilij generalis.ex͂ de peni.⁊ re.quū
ex eo.nisi aliud habeat ex priuilegio speciali. Itē possunt
legati ex aliq̄ causa reddere quemꝙ inhabilē ad bn̄ficia
eccl'iastica ⁊ secularia etiā ꝑpetuo.ff.de offi.p̄fecti.vr.l.j.§
penul.ex͂ de hereti. si aduersus.in fi. ⁊.c.excōicamꝰ.§. cre-
dentes.⁊.ij.q.iij.§.notandū.in fi.quod idē tenet Guil'.in
ep̄o.in sua dioc͂.tenent͂ ep̄i ꝓuincie ⁊ alij legato obedire:
q: ei subsunt.ex͂ de appel. quū parati.⁊ ipse legatꝰ pōt iu-
dicare de ep̄oꝝ ꝓcessibus:⁊ eos ſm iuris tramites:qn̄ ex-
pedire viderit:reuocare ⁊ emēdare ſm.S.Credit͂ sigillo
legati.ex͂ de confir.vti.quū dilecta. Potest legatꝰ ex causa
reuocare indulgentias dn̄i pape ⁊ suorū p̄decessoꝝ.ex͂ de
de.nō resi.c.penul. Potest etiā legatꝰ a latere ecclesiā in-
ordinatā in p̄bēdis ⁊ in alijs ordiare:⁊ papa approbat qd̄
per eū fit.ex͂ de de.ex.mi.ꝓposuit. Pōt grecos ⁊ eremitas
⁊ alios ꝓpter inobediētiā excōicatos ⁊ suspēsos absolue
re cū manuali ꝓmissione.ex͂ de sentē.excō.sup eo. Pōt de
causa que est iter duos reges cognoscere.ex͂ de ap.nouit.
Pōt legatus regē ⁊ reginā male ꝯiunctos separare.ex͂ q̄
fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.verū. Legati eundē modū ser-
uabūt in cōmissione causarū sicut papa.ex͂ de rescrip. sta-
tutū.§.sancimꝰ.li.vj. Priuilegiū legatorū est vt legatiōe
durāte rn̄dere nō teneant͂:nisi in his tm̄ q̄ legatiōis tēpo
re ꝯtraxerūt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.⁊.§.seq.⁊.ff.de offic.
p̄si.l.senatus. Legato aūt tēpus ꝓdest ex quo legatꝰ crea-
tus est:nō ex quo romā venit.ff.de lega.l.legato. Itē q̄ in
legationibꝰ publicis versati sunt:a ciuilibꝰ muneribus ⁊
oneribus excipiunt͂.C.de lega.l.iiij.lib.x. In transmarina
aūt legatione ꝑfuncti vacationē biennio habēt:vt.e.tit͂.l.
iij. Superueniēte legato maioris authoritatis:officiū alte-
rius cessat.ex͂ de offi.le.volētes.ex͂ de priuilegiis.antiqua.
nec de causis etiā inchoatis minor se intromittet.ff.de su-
spec.tu.l.hoc em̄. Pōt legatus a latere cōferre vacātia be-
neficia in ꝓuincia.ex͂ li.vj.de offi.le.officij. Sed nō pōt ad
vnā p̄bendā duos recipere:vel p̄bendā diuidere. ex͂ de p̄-
ben.dilecto. Pōt a latere legatus cōferre bn̄ficia:q̄ tanto
tēpore vacauerunt:ꝙ eoꝝ donatio est ad se.ap.deuoluta.
ex͂ de p̄bē.venerabilis.⁊ hoc tenet ibi Innoc͂.⁊ Ioā.and.
in pre.c.officij.⁊ Guil'.in spe.in titulo de legato.§.nūc tra
ctemus. Pōt legatus seruare sue donationi collationē p̄-
bēde prime vacature:qd̄ dic vt legit͂ ⁊ no.ex͂ li.vj.p̄senti.⁊
ca.deliberatione. Pōt legatus ſm Guil'.cōferre p̄bendā
vel ecclesiā spectantē ad collationē laici.q̄cq̄d no. ꝑ alios
ex͂ de iure pa.quū dilectus.⁊ ꝓ hoc facit ex͂ de iudi.qnto.⁊
quia plus habet iuris in cōcessiōe p̄latus ꝙ in p̄sentatiōe
patronus.ex͂ de offi.leg.dilectus.⁊ hāc opinionē de facto
seruauit Nicolaus.iij.cōferēdo p̄bendā quā ipse ante suā
ꝓmotionē habuerat in ecclesia Laudun̄.licet rex francie
dicens ad se ꝑtinere collationē illius p̄bende alij de facto
cōtulit. Potest prelatꝰ ex causa vnire ⁊ diuidere ecclesias.
ex͂ de excess.p̄la.sicut vnire. sine preiudicio tamē episcopi.
ex͂ de confir.vti.c.fi. Prelati vel exempti qui per iuramen
tum tenētur singulis annis apostolorum limina visitare.
ex͂ de iureiur͂.ego.N.nō excusantur visitando legatū. Li-
mina em̄ apostolorū ibi esse intelligunt͂:vbi est papa.xciij.
di.legimꝰ.ꝓpe finē. Itē notaui.s.in.xxij.ar. Apostoli aūt
illi antonomastice sunt petrus ⁊ paulus signati in bulla
papali.xij.q.ij.de viro.quorum papa est successor.ex͂ de ho
mici.ꝓ humani.rn̄so.j.li.vj.quia aliud est sedes apostoli-
ca:⁊ aliud est legatꝰ.ar.ex͂ de sentē.excō.ꝙ de his. ⁊ aliud
romana ecclesia:⁊ aliud eius legatus:vt.e.ti.ea noscit͂.in
fi. Nec dicitur a sede apostolica emanare qd̄ ab eius lega
to emanat:vt legit͂ ⁊ no. ſm Innoc͂.ex͂ de fi.pres.c.penul.
Potest legatus a latere absoluere pro iniectione manuū
in clericos/etiam extra prouinciam existens.de quo vide
statim.j.v͂.legatus.ex͂ de sentē.excom.ad eminētiam.ex͂ de
offi.leg.ꝙ translationē.c.excōmunicatis. Sed de senten-
tijs ordinarioruz sue prouincie/nō potest se intromittere:
nec illas reuocare sine cause cognitiōe:⁊ sine tramite iu-
ris.ex͂ de sentē.excom.ꝑ tuas.de offi.ordi. ad reprimendā.
de offi.deleg.quū cōtingat. Secus aūt de sentētijs in for-
ma constitutionis in genere promulgatis:puta statuimꝰ
ꝙ quicūꝗ falsauerit chartā:vel luserit ad taxillos/vel fur
tū fecerit:vel huiusmodi/sit excōmunicatus.quum em̄ ta
lis sentētia potius iuris ꝙ̄ hominis sit censenda.ar.xxiij.
q.j.c.ij.ex͂ de sentē.excom.a nobis.j.⁊ de ap. reꝑhensibilis.
rn̄so.j.legati passim a talibus sentētijs absoluūt.nā etiā a
sentētijs in iure scriptis absoluunt:ex quo eis specialiter
nō inhibentur.ex͂ de sentē.excom.nup. De sentētijs v͂o or-
dinariorū nō sue prouincie se nullatenus intromittūt cū
cause cognitione: siue nō.ar.ex͂ de offi.leg.nouit. Tenent
Ostiē.⁊ Guil'.dur.in spe.in tit͂.de legato.§.nunc dicamꝰ.
v͂.quod etiam dixi.ꝙ legatꝰ a latere nō potest absoluere
nisi a leui iniuria propter manuū iniectionem in clericū:
quod episcopo nō concedit͂:nisi de leuissima.ex͂ de sentē.
excom.ꝑuenit. Sed salua reuerētia tantorum patrum/ni
mis emungere voluerunt:distinguētes inter leuē ⁊ leuis- Culpe distinctio.
simam iniuriam.que distinctio vix est de facto practicabi
lis:nec oculis ostēsibilis cōtra illud quod legitur ⁊ no.ex͂
de dona.apostolice.§.nam ⁊ si.dico ergo ꝙ ab iniuria q̄n
tumuis graui pro iniectione manuū in clericum/potest
a latere legatus absoluere: quum talis ei simpliciter ab-
solutio committatur sine aliqua distinctione.ex͂ de sentē.
excom.ad eminentiā.c.ea noscitur.⁊ de offi.leg.excōmuni
catis. a sensu contrario.⁊.c.ꝙ translationē.nisi sit mēbro
rum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q.viij.quodcūꝗ.vel in-
terfectio:quia tunc legatus nō potest.xxiij.q.vlt. si q̄s mē
brorum.ex͂ de sentē.excom.cum illorū. De quacūꝗ aūt le-
ui iniuria possunt absoluere episcopi:vt communiter tenet͂
in pre.c.ꝑuenit.que aūt sit leuis:arbitrio iudicis commit-
titur.vt no. Innoc͂.in pre.c.cum illorum. Immo dico ꝙ le
gatus potest absoluere capientē se.vt no.xciiij.dist.c.ij. in
glos.ar.ꝙ.⁊ tamē nō est dubiū/ꝙ nō est leuis iniuria: im-
mo atrox rōne tante ꝑsone.instit͂.de iniur͂.§.atrox.de pen̄.
dist.j.aut facta. Hodie tamē talis nō posset absolui p̄terꝙ̄
in mortis articulo:nisi a romano pontifice.ex͂ de penis fe
licis.§.p̄senti.li.vj. ¶ Legatus ex prouinciā existens/nō
potest excommunicare vel absoluere: quia vtrumꝗ cau-
se cognitionem requirit.legitur ⁊ no.ex͂ de offi.leg.nouit.
no. Innocen.⁊ Ostien.in isto.cap.nouit. ꝙ vnus episco-
pus in dioce.alterius de voluntate ⁊ cōsensu eius potest
sedere pro tribunali:et causas subditorum suorū et illius
audire.ix.q.ij.c.j.⁊.ij.⁊.ca.episcopum.⁊.xviij.q.ij.lumino-
so. Et ꝙ episcopus extra suam dioc͂.in alterius territorio
sine commissione illius vbi est:potest suum subditum ex-
communicare et absoluere: vbi non requiritur cause co-
gnitio: vt in notorijs. et vbi aliquis se excōmunicatum
confitetur: et absolutionem petit. et presertim contradi-
ctorem non habet.ix.q.iij.§.fina.ij.q.j.manifesta.quia ta-
lia cause cognitionem non requirunt. ⁊ quum iudex suū
recognoscit errorem.et sine cause cognitiōe potest extra
suam dioce. excommunicatum absoluere contradictore
inuito.de appel.qua fronte.de senten. excom. sacro.§. si
v͂o. Et absoluere sine cause cognitione ad iurisdictionē

[Margin note beside lines 3–5:] Legatꝰ cui cōpa retur.

si primates.xc.di.studendum. ¶ Trigesimoquarto. non
obuiāt malitijs hoim litigātiū corā eis ⁊ ordinarij extra
iudiciū. ex̄ de rescrip.plerūq3.⁊.c.nōnulli.ff.de rei.vē.i fun
do. ¶ Trigesimoqnto.nō arctāt exceptiões.ex̄ de excep.
pastoralis. ¶ Trigesimosexto.crimina nō puniūt:⁊ equi
tatē corā oculis nō hn̄t.ad hoc ex̄ de sen.ex.vt fame.ff.ad.l
aqui.ita vulneratus.an̄ fi.ff.de pos. bona fides.j.rn̄.in fi.
ff.de fideiuſ.si a reo.§.fi.ff.de eo qd certo loco dari oportz
q̄ si.ephesi.in fi.C.de iudic.placuit ¶ Trigesimoseptimo
nō expellūt publice excōmunicatos si non opponit̄,cōtra
eos.cōtra id ex̄ de excep.exceptionū.nota de postu.pre.bo
ne.j.glos.j. ¶ Trigesimooctauo.nō condēnant sm̄ q̄ pe/
titū est.ff.cōi diui.vt fundus.C. de fideicō. liber.l.fi. ex̄ de
iudic.exanimata.de or.cog.cum dilectus.§.fi.de accusa.
qliter.ij.§.penult.de simo.licet heli.§.j. ad.fi. ¶ Trigesi/
monono. q: nō patienter audiunt aduocatos.ff.de of.p/
consu.l.nec quicq̄.§.circa.vel plus aduocatū vnius par/
tis q̄ aliū/acceptores psonar̄.ex̄ de iudic̄.nouit. ¶ Qua
dragesimo.nō taxant expēsas fideliter p personarū ⁊ ne
gotij qualitate.sup quo vide qd legit̄ ⁊ no.in autē.de iu/
dic̄.§.oportet.coll̄.vj.C.nū.iu.si qn̄.ij.q.j.in primis. ex̄ qd
me.causa.c.fi.de fo.com.dilecti.glos.expense. ¶ Quadra
gesimoprimo.q: si etiam recte pcedāt.iudicando:tempo
rale premiū expectāt: vnde fraudem in deū cōmittūt.xj.
q.iij.q̄ recte. ¶ Quadragesimoscdo. q: sepe immeritos
damnant quia vita cum loco iudicij non cōcordāt.xj.q.iij.
plerūq3. ¶ Quadragesimotertio.cupidi sunt:⁊ ideo cito
vendunt iustitiā.xj.q.iij.paup. Nulla est venalis sentētia.
ij.q.vj.venales.secꝰ in sententia arbitri.vt ibi no. ¶ Qua
dragesimoquarto.q: quum recusant̄ tamq̄ suspecti:indi
gnant̄:⁊ nolunt q̄ causa suspitionis p arbitros cognosca
tur.ex̄ de offi.dele.suspitionis.⁊.c.ab arbitris.li.vj. de ap.
legitima.li.vj.nō recordātes q̄ piculosum est coram suspe
cto iudice litigare.iij.q.v q: suspecti. ¶ Quadragesimo/
quinto.q: quidā eor̄ an̄ iudicant.q̄ intelligant.xj.q.iij.eo
rū.vn̄ in erroris labyrinthum qdā eorum impingūt.xxix.
di.c.j. ¶ Quadragesimosexto. circumstātias facti nō ri/
mātur:⁊ rei ordinē nō inquirūt.xxx.q.v. iudicantem.ij.q.
j.in primis.de peni.di.vj.c.j.post medium. ¶ Quadrage/
simoseptimo.faciles sunt ad credēdū ⁊ ad vīdictā ferēdā
lxxxvj.di.si quid.xj.q.iij.quāuis.cū.ij.c.se.xv.q.vij.si quid.
¶ Quadragesimooctauo . dānant frequenter sine ac/
cusatione.xxiij.q.iiij.si quis potestatē.excipiunt causas.ij.
q.j.de manifesta. ¶ Quadragesimonono.volunt esse ac
cusatores ⁊ testes sepe.ij.q.j.multi.iiij.q.iiij.c.j. ¶ Quin/
quagesimo.sepe sunt suspecti ⁊ inimici.iij.q.v.c. vlt.ex̄ de
exceptio.cū inter. ¶ Quinquagesimoprimo.volūt iudi/
care ⁊ nō iudicari.xxxij.q.vj.iniquū. ¶ Quinquagesimo
secūdo.q: inferiores sepe iudices supiores cōdēnant.con
tra id.xxj.di.inferior.cum.v.c.se.⁊ ex̄ de ma.⁊ obe.cum in/
ferior. ¶ Quinquagesimotertio.q: recipiūt clericos cō/
fugientes ad eos:quum ipsi sint seculares iudices: ⁊ de/
berent eos remittere ad suum forum ecclesiasticum.xj.q.
j.quasi per totum.xxj.q.v.per totum.xcvj.di.in scripturis
ex̄ de iudic.at si. de fo.cō.si diligenti. ¶ Quinquagesimo
quarto.quia quidam dicunt sibi ius in causa sua volen/
tes iudicare.contra id.C.ne quis in causa sua ius sibi di.
in rubro ⁊ in nigro.xvj.q.vj.c.j.xxiij.q.iiij. inter. ex̄ de pe/
nis.delicti.⁊.c.romani.li.vj. ¶ Quinquagesimoquinto .
quia quidam non habentes munus scientie/ volunt esse
in foro anime iudices spirituales. de peni. dist.vj.c.j.ex̄ de
peni.omnis. ¶ Quinquagesimosexto.quia non cogno/
scunt per seipsos in principio in medio et in fine ante q̄
proferant iustitiā.ex̄ de of.iudicis dele.super questionum
§.ij. ¶ Quinquagesimoseptimo.remittunt penam par/
ti quum non possint.super quo vide Innocen.ex̄ de of. le.
non esset.⁊ Ber.ibi.in glos.j.de of.delc.de causis. in glos.
sicut.⁊ in glos.se.⁊ de penis.licet.⁊.ij.q.iij.§. notādum .ij.
in.l.ibi.canonizata legit̄ ⁊ no.ibi.nam facti quidem que/
stio,⁊ cum se,in glos.vt.j.vbi de hoc. ¶ Quinquagesimo
octauo.q: sepe volunt reddere testimoniū de ijs que fa/
cta sunt coram eis.super quo vide Innocen.de procura.
in nostra.⁊ in glos.Ber.q̄ incipit/hec faciebat. ¶ Quin/
quagesimonono.quia quum sint in peccatis grauibus/
iudicant.vnde peccant.super quo vide Innocē.ex̄ de of.
dele.cum supra.⁊ qd dixi.s̄.e.ti.xl.⁊ quod no.s̄.eodem.§.
⁊ vt sciant.in ar.xx. ¶ Sexagesimo. q: cognoscunt sepe
de negotio quod ad se superior reuocauit: vel de quo in/
cepit cognoscere.ex̄ de ap.vt nostrum.⁊ vide Innocē.e.t.
intimasti. ¶ Sexagesimoprimo.quia intromittunt se de
tractu futuri temporis.quum lex dicat/tractus futuri tē/
poris non spectat ad iudicem.ff.de vsu.li.j.§.j.qd qualiter
intelligatur:vide Inno.⁊ Bern̄.in glos.si.ex̄ de procura.
auditis.⁊ quod no.Joan.an.ex̄ de homi.c.ij.li.vj.in glos.
prouidet. ¶ Sexagesimosecundo.q: qn̄ accusantur q̄ pe
cuniam receperunt pro causa definienda:⁊ non probatur
contra eos aliquid:nolunt iurare q̄ nihil receperunt.quū
tn̄ hoc facere debeant.sm̄ Inno.ex̄ de iureiu .c.fi. ¶ Se/
xagesimotertio.q: nolunt corrigere errorem suum quum
errant in processu/vel interlocutoria/vel definitiua:sicut
tenētur.ex̄ de elec.nosti.de ap. cū cessante.de accusa.quali
ter.j.xxxv.q.ix.in summa.⁊.c.loci.in glos.nota. ¶ Sexage
simoquarto.q: nolunt locum securum partibus prouide
re.de ap.ex parte tua.vbi de hoc.⁊ vt li.non con.accedens
ij.⁊ in clem̄.de re.iu.pastoralis.de spon.cum locum.xxxiij.
q.ij.siue. Nec parti nō habenti aduocatum dare. ex̄ de of.
iudic̄.c.j.⁊.iij.q.vij.§.tria.l.si vero in vno. ¶ Sexagesimo
quinto.iudices superiores recipiunt friuolas appellatio
nes. ex̄ de ap.pastoralis.⁊.c.cū friuolis.li.vj. De pena fri
uole appellantis et iudicis friuolam appellationem re/
cipiētis legitur ⁊ no.ij.q.vj.in.l.cano.si q̄s ausus. in glo.
nota. ¶ Sexagesimosexto frequenter postq̄ functi sunt
suo officio se de illo amplius intromittunt . contra id
ex̄ de off.dele.in litteris. vbi de hoc. et.c.venerabili. et de
ap.personas.per Innocen. ¶ Sexagesimoseptimo.quia
extra territorium suum suam iurisdictionem extendunt
super quo vide ex̄ de of.dele.nouit.ex̄ de cōstitu.vt anima
rum.§.fi.li.vj.in clemen.de re.iu.pastoralis. ¶ Sexagesi
mooctauo.volūt suam iurisdictionem.exercere p̄nte ma/
iori vel superiori.super quo vide qd legitur ⁊ no.ex̄ de of.
le.volentes. ¶ Sexagesimonono.aliquoties plus fauēt
vni q̄ alteri parti.super quo vide de elec.venerabilem.de
of.dele.cōsuluit. ¶ Septuagesimo.q: nolūt iurare: sicut
vide.j.q.ij.in.l. sancimus. tenentur. ⁊ volunt preponere
sensum suum vel equitatem iustitie.⁊ leges transgredi.su
per quo vide Inno.ex̄ de consti.c.j. ¶ Septuagesimopri
mo.quia collectant clericos.propter qd sunt excōmuni/
cati ipsi ⁊ successores ipsorum nisi satis fecerint.ex̄ de im/
mu.ec.nō minus.vide ibi in glos.ar.qd nec tenet. in glos.
alia que incipit/conferre.per ea que no.xvj.q.j.§.nouarū
in.l.iuxta.in glos.ex ordinarijs . ⁊.c.aduersus.§.fi. ¶ Se/
ptuagesimosecundo.quia iudicant sm̄ statuta ciuitatum
que sunt contra ecclesiasticā libertatem.propter qd sunt
excōmunicati.ex̄ de sen . ex.nouerint. ¶ Septuagesimo
tertio.quia incerta ⁊ dubia iudicant.vnde ⁊ diuinum iu
dicium vsurpant.ij.q.j.nomē.⁊.c.deus.xj.q.iij.graue.xxxij.
di.erubescunt.ij.q.v.consuluisti.quia non possunt huma/
no condemnari examine que dominus suo reseruauit iu/
dicio.xv.q.vj.si sacerdotibus. ¶ Septuagesimoquarto.
quia nolunt vel verecundantur petere consilium ab alijs
propter qd frequenter male iudicant vel procedunt.quū
tamen integrum sit iudicium qd a pluribus confirmatur
lxiiij.di. extra cōscientiā.de of.dele.prudentiam.j.rn̄.in.fi.
¶ Septuagsimoquinto.quia frequenter volūt iudices
ecclesiastici iudicium ecclesiasticū sanctorum patrum au
thoritatibus definire.xx.di.de libellis. ex̄ de constitu.c.j.
¶ Septuagesimosexto.quia permittūt tumultuare par/
tes ⁊ aduocatos coram se in iudicio.contra id.v.q.iiij.C.
de obsequijs patro.l.si manumissoris in loco. ¶ Septua/
gesimoseptimo. q: permittunt coram se trahi et litigare

spoliatos ante ꝙ in integrũ restituatur.ij.q.ij.null⁹ epi-
scopoꝝ.⁊ in.c.se.iij.q.ij.electis.⁊.c.sequentibus.v.q.ij.si
primates.ex̃ de restitu.spo.c.j.⁊.c.in lr̃is.ex̃ de oꝛ.cog.c.fi.
¶ Septuagesimooctauo.q꞉ absente reo ꝓcedũt frequẽ
ter in iudicio.iij.q.ix.accusatoꝛi.⁊.c.se.vsq꜡ ad fi.questio-
nis.iij.q.viij.accusatoꝛes.¶ Septuagesimonono.q꞉ can
dentis ferri ⁊ aque iudicium faciũt sepe fieri ⁊ admittũt.
ij.q.v.consuluisti.ex̃ de pur.vul.c.fi.¶ Octogesimo.quia
sepe iudices ecclesiastici exercẽt iudiciũ sanguinis.xxiij.
q.viij.sepe.cũ.c.sequentibus.ex̃ de exces.prela.ex lr̃is.ex̃ ne
cleri.vel mo.sniam.¶ Octogesimoprimo.q꞉ diebus solẽ
nibus sepe exercent iudiciũ.xv.q.iiij.placuit.xxij.q.v.de-
creuit.de con.di.iij.c.j.ex̃ de feri.c.vlt.¶ Octogesimose-
cundo.sepe non prouident eo ꝙ persona agens in iudi-
cio vel defendens sit leuissima.ex̃ de iudic.tamq̃.⁊ sepe in
iudicio personas accipiunt.e.t.nouit.¶ Octogesimoter
cio.sepe ꝓcedunt contra non conuictum/nõ confessum/
non contumacem.ex̃ de ma.⁊ obe.inter quatuoꝛ.ij.q.j.in
primis.¶ Octogesimoquarto.sepe volunt facere iusti-
tiam alicui per viã inquisitionis cui directum cõpetit iu-
dicium vel actio.super quo vide Inno.de iureiu.ad no-
stram.ij.¶ Octogesimoquinto.nõ determinant causas
infra tempus a iure statutũ.ex̃ de iudi.venerabilis.de of.
dele.de causis.¶ Octogesimosexto.q꞉ volũt in notoꝛijs
sepe iuris oꝛdinem obseruare.contra iura.sup quo vide
ij.q.j.in summa.de elec.bone.j.§.licet.de transla.quãto.de
iureiu.ad nostrã.iij.de ap.cum sit romana.de vi.⁊ ho.cle.
tua.de diuoꝛ.poꝛro.de accusa.euidẽtia.de vsuris.cũ in tua
de pur.ca.cum dilectis.de sen.ex.sacro.ƀm Inno.⁊ alios.
¶ Octogesimoseptimo.volũt totaliter obseruato iuris
oꝛdine procedere꞉ vel penitus non seruato꞉quum debent
de plano ⁊ sine strepitu oꝛdinis iudiciarij ꝓcedere.ex̃ de
hereti.statuta.in prin.li.vj.sup quo vide qꝺ legitur et no.
ex̃ de accusa.olim.ƀm Innocen.⁊ hodie in clemen.de ver
bo.sig.c.vlt.⁊ de iudicijs.dispendiosam.clem̃.¶ Octoge
simooctauo.non seruant equalitatem in iudicio/plus de
ferentes vni parti ꝙ alteri꞉ et facientes iudicium clau-
dicare.sup quo vide.iij.q.ix.c.fi.iiij.q.iiij.null⁹.ex̃ de iudic
nouit.de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter.de despon.
impu.de illis.de cõsan.⁊ affi.non debet.de materia iudi-
cioꝛum ⁊ iudicum.xcvj.di.bñ quidẽ.ij.q.j.⁊.q.ij.vj.⁊.viij.
v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j.xv.q.vij.xvj.q.vj.q.vlt.i noua.⁊.xxx.
q.vlt.§.his ita.vsq꜡ ad finem questionis.¶ Octogesimo
nono.non poꝛtant in vtroq꜡ penso iustitiã ⁊ misericoꝛdiã
xlv.di.omnis.¶ Nonagesimo.desides sunt in ꝑscrutan
do q̃ sunt necessaria ad causam.ex̃ de eo qui mitti.in pos.
c.j.⁊ de fi.instru.cũ Joannes.in fi.xxx.q.vlt.iudicantem.
¶ Ultimo qñcumq꜡ iudex vel per dolum vel per ignoꝛã
tiam vel per malitiam vel ꝑ negligentiam vel per metum
vel alias qualitercũq꜡ coꝛruptus/aliquid omittit de ijs q̃
debet facere in iudicio꞉ vel facit q̃ nõ debet facere in pre-
iudicium ꝑtium vel partis꞉ad damna eis ⁊ interesse tene
tur in foꝛo anime ⁊ in foꝛo iudicij.sicut.s̃.dixi de procura.
in.§.de ꝓcuratoꝛum.xxxviij.ar.⁊ de aduocatis in.§.expe-
ditis.xxxvj.ar.super quo vide qꝺ legit̃ ⁊ no.ij.q.vj.statuẽ
do.⁊.c.hoc etiã placuit.xj.q.iij.temerariũ.de ꝓba.qm̃ con
tra.ex̃ de re.iu.cum eterni.li.vj.ꝑ Innocen.de procura.in
nostra.ex̃ de of.Archidia.ea q̃.de sta.mo.cum ad monaste
rium.§.penult.ff.de custo.⁊ exhi.reo.l.fi.

¶ Articulus.xlij.

Expeditis criminib⁹

maioꝛum ⁊ magis scientium membroꝛum
eccl̃ie/ad membra debilia descendamus꞉et
de vitijs mercatoꝛum ꝑtangamus.¶ Isti (Nego- tiatoꝛis ⁊ merca toꝛis di- scrimen.)
autez proprie sunt negatiatoꝛes ƀm Chꝛyƀ.dicentẽ Qui-
cumq꜡ rem comparat/non vt integram ⁊ immutatam vẽ
dat sed vt materia sibi sit aliquid in de operandi ille non
est negotiatoꝛ.Qui vero rem cõparat/vt integram ⁊ im
mutatam vendendo lucretur.ille est mercatoꝛ q̃ de tẽplo
dei eijcit̃.lxxxviij.di.eijciens.⁊ de qua negotiatione dicit
Gregoꝛius.ꝙ difficile est inter ementis ⁊ vendentis cõ-
mercium non interuenire peccatum.de pe.di.v.qualitas
lucri negotiantẽ aut accusat aut arguit.vbi dicit glos.ꝙ
contrahentibus naturale est.i.inclinat natura coꝛrupta
se se inuicẽ decipe.ff.loc.⁊ itine.si ꝑcio.⁊.ff.de minoꝛ.l.in
cause.§.Idem põponius.Et licet naturale sit꞉nõ tñ excu
sat.ff.ad.l.aqui.si seruus.§.si foꝛnicari⁹.sicut dicit̃ de pec-
cato carnali.⁊ no.l.di.q꞉ tua.in glos.fi.contra quos cupi-
dos mercatoꝛes terribiliter Chꝛyƀ.intonat dicẽs in illa
granosa palea decretoꝝ.lxxxviij.dist.Eijciẽs dñs emen-
tes ⁊ vendentes de tẽplo/significauit q꞉ mercatoꝛ nunq̃
i.vix ꝓpter cupiditatem fraudes ⁊ mendacia.sed qꝺ vix
sit꞉tamen sit.xv.q.j.merito.saluantur ergo aliqui merca-
toꝛes.q꞉ mercatio ⁊ negotiatio non est prohibita꞉sed pec
catum qꝺ in ea facile cõmittitur.hoc habetur.lxxxviij.di.
in palea.qm̃ non cognoui.cum palea se.q̃ incipit quid est
aliud.de peni.di.v.negotiũ.aut vix põt placere deo.⁊ ideo
null⁹ chꝛistian⁹ dꝫ esse mercatoꝛ.aut si voluerit esse꞉ ꝓijcia
tur de ecclesia dicente ꝓpħa Dauid.q꞉ nõ cognoui nego
tiationes꞉introibo in potẽtias dñi.Quemadmodũ em̃ q̃
ambulat inter duos inimicos volens ambobus placere/
sine alloquio mali esse non põt꞉ necesse est enim vt et isti
male loquat̃ de illo꞉⁊ illi male de isto.sic mercatoꝛ sine mẽ
dacio ⁊ periurio esse non põt.Sed substantia talium sta
bilis esse non põt.nec ad bonum ꝓficit qꝺ de malo cõgre
gatur.Quemadmodum em̃ si triticuꝫ aut aliud tale cer
nas in cribꝛo꞉dũ huc ⁊ illud iactatur/omnia grana pau-
latim deoꝛsum cadunt꞉⁊ tandem in cribꝛo nil remanet ni
si stercus.sic de substantia negotiatoꝛum nouissime nil re
manet nisi solum pctm̃.hucusq꜡ Chꝛyƀ.in pre.c.eijciẽs. (Merca toꝝ scele ra ꝓpa- lantur.)
¶ Negotiatio autem ista ƀm Isiꝺ.in cõmercijs dicit̃ vbi
aliquid dat̃ vt maioꝛa lucrentur.ex̃ de verbo.sig.foꝛus.℟.
negotium.⁊ negotium aliquoties ꝑ ista negotiatiõe ac-
cipitur.ex̃ ne cleri.vel mona.c.j.ver.negotium iniustum.
¶ A Peccãt aũt primo mercatoꝛes ⁊ mercenarij q̃ mer
ces vendunt in decimis ꝑsonalibus꞉quas non reddunt ⁊
quas reddere tenent̃ nedum de ꝑdialibus/ſꝫ etiã de per-
sonalibus.xxxij.di.ꝑter hec.xij.q.j.xvj.q.j.decime.ibi.de ne
gotiatione ⁊ artificio.vbi de hoc.⁊ in glos.dũmõ.vbi etiã
no.ꝙ iudei tenent̃ ad decimas ꝑsonales ꝑ.c.quanto.ex̃
de vsuris.ſꝫ contra no.Ber.ex̃ de decimis.de terris qꝺ est
verius.nec obest.c.quãto.q꞉ oblationes quas debent sol
uere iudei de domibus chꝛistianoꝝ in qb⁹ habitãt.reales
sunt non personales.sic etiã intellige qꝺ no.e.t.tuã nobis
in glos.hec ideo.ex̃ de deci.ad apl̃ice.vbi de hoc.⁊.c.ex trãs
missa.⁊.c.tua nobis.⁊.c.non est.vbi de hoc.¶ Secundo
peccãt quia sub specie pietatis ⁊ liberalitatis vsuras pal
liant vendentes ad terminũ vltra ꝙ debeant.ex̃ de vsuris
cõsuluit.⁊.c.nauigãti.¶ Tertio peccãt in cõtractib⁹ etiã
veris alterutrum decipiendo.de peni.di.v.q̃nalitas.Naꝫ
vendere carius ꝙ emat̃/⁊ causa lucri vel cupiditatis eme
re vt carius vẽdat̃꞉pctm̃ ⁊ turpe lucrũ est.xiiij.q.iiij.verũ
si mercatoꝛ vel negociatoꝛ vel caupo vel stabularius vi-
uens de hac arte/vt sustentet̃ emit vilius꞉⁊ vendit cari⁹꞉
cõpetenter sine aliq̃ fraude꞉nõ dicerẽ pctm̃꞉vt colligitur
de isto textu vbi dicit̃ nõ necessitate ſꝫ ꝓpter cupiditatem
⁊ q꞉ mundus talibus vix careret꞉opoꝛtet em̃ esse taber-
nas ⁊ stabula ⁊ mercationes ꝓpter transeuntes ⁊ cõmu
nem vitã hoim꞉multe enim regiones nisi ꝓpter mercato
res poꝛtãtes alimenta ⁊ necessaria perirẽt.faciũt ad hoc
l.illius tituli.ff.nau.cau.sta.C.de cõmer.⁊ merca.ꝑ totum
di.ij.rhodie.xliiij.di.nõ opoꝛtet.⁊.c.clerici.⁊ sunt casus ex
pressi.lxxxviij.di.qm̃.cuꝫ.c.se.q̃ sunt granose palee.vbi nõ
repꝛobat̃ negotiatio꞉ſꝫ mendacium ⁊ iniquitas.⁊ ꝙ sit li
citũ laicis negotiari est casus.lxxxviij.di.foꝛnicari q̃cũq꜡.
¶ Quarto peccãt vendendo carius peregrinis ⁊ trãseũ
tibus ꝙ vicinis.ff.de cantrahen.emp.l.j.¶ Quinto in fal
sis ponderibus ⁊ mensuris.ex̃ de emp.⁊ ven.vt mensure.
Diuus Hadrian⁹ stateras seu mensuras adulterinas siue

an nescitis: qm̄ q̄ adheret meretrici/ vnum corpus efficit.
Dicta aūt meretrix ſm Hiero. que multoꝝ libidini patet.
xxxiiij. di. vidua. de q̄b⁹. xxxij. q. iiij meretrices. ¶ Trigesi/
mosecūdo. q̄dā sunt cōcubine clericoꝝ vel laicoꝝ. de q̄bus
xxxiiij. di. in palea. audire. de peni. di. j. agite. xxxiij. di. ha/
buisse. ex̄ de coha. cleri. clericos. q̄ etiā fornicarie dicunt. e.
t. sicut. cū. c. sequēti. ꝛ. xxxij. di. null⁹. q̄ etiā infideles dicunt
xxxiij. q. iiij. c. ij. q: nō seruāt fidē amicꝭ suis. vt ibi no. xxxiij.
Quedā impie phitonisse/ diuine/ ꝛ sortilege. de q̄b⁹. xxvj.
q. v. epi. ꝛ. c. nec mirū. c. nō licꝫ. ꝛ. q. iiij. c. j. ꝛ. q. ij. c. illō. xxxiij.
q. j. si ꝑ sortiarias. ¶ Trigesimoq̄rto. q̄dā rufiane q̄s
Hispani alrayotas vocant. maxime vetule deformes et
paupes q̄s null⁹ appetit pelliciūt iuuēculas ꝟgines ꝛ ali
as: ꝛ circūueniūt: ꝛ eas alijs ꝓcurāt: ꝛ sunt causa mortis
illaꝝ. ad hoc facit de peni. di. v. c. j. ꝟ. animaduertere etiam
oportet. ꝛ. ij. Pe. ij. ꝛ de peni. di. ij. si em̄. ꝟ. petr⁹. ¶ Trige
simoquinto. q̄dā vouētes ꝛ pollicitationē suā irritā faciē
tes. xxvij. di. q̄si ꝑ totū. ꝛ ex̄ q̄ cleri. vel vo. c. si. ¶ Trigesi/
mosexto. q̄dā maritis suis assignāt filios adulterinos: q̄s
ex adulteris genuerūt: ꝛ cū filijs legitimis patri putati/
uo succedūt. in q̄ casu ipe ꝛ de dote ꝛ paternalib⁹ ꝛ alijs q̄
hn̄t tenent satisfacere/ ꝛ maritis ꝛ heredib⁹ maritorū: et
filij adulterini postq̄ sciuerint. de h̄ i p. c. officij. de hoc dic
vt no. in summa Ost. §. q̄b⁹ ꝛ qualiter. ꝟ. qō de muliere. i
titulo de penitētijs. scripsi de hoc. j. §. se. q̄b⁹ ergo ꝛ q̄liter
ꝟ. qō de muliere q̄ filiū. xlvij. ¶ Trigesimoseptimo. q̄daꝫ
dant ꝓ virginib⁹ alijs matrimonio q̄ ꝑus corrupte fuerūt
q̄ in virginitate despōsari debuerūt. sicut dicit de Anna fi
lia Phanuel q̄ vixerat cū viro suo ānis. vij. a virginitate
sua. Luc. ij. ꝛ. xxx. q. v. femine. ꝛ. c. qualis. cū. c. se. xxxij. q. vj. si
ducturi. error tm̄ talis matrimoniū nō ipedit. xxix. q. j. §. j.
¶ Trigesimooctauo. aliq̄ cōtrahūt in occulto. vn̄ ꝛ mor
taliter peccauerūt: ꝛ in mortali sunt: si nō matrimoniū in
facie eccl̄ie publicat. xxx. q. vlt. ꝑ totū. ꝛ ex̄ de clam. despō.
ꝑ totū. ¶ Trigesimonono. aliq̄ contra volūtatē mariti ꝛ
vltra faciūt eleemosynā ꝯ id qō legit ꝛ no. xxxiij. q. v. quod
deo. de bonis dotalib⁹: sec⁹ de paternalib⁹. vt ibi no. tene
de h̄ qō scripsi. §. q̄b⁹ ergo. sub. §. ſꝫ vt de hoc. ꝟ. q̄d de vxo/
re. j. ar. xlvij. ¶ Quadragesimo. Aliq̄ue volūt tētari a spū
phātastico. ꝯtra voluntatē mariti vestē viduale accipe: ꝛ a
carnali copula abstinere. ꝯ cano. xxxiij. q. v. ꝑ totum. xxvij.
q. ij. si tu. xxxij. q. vij. nō solū. ꝛ. q. ij. §. his ita. ¶ Qua/
dragesimoprimo. q̄dā sunt nefandissime: q̄ cū suis carmini
bus maleficijs ꝛ arte Zabulō ꝯcubit⁹ impediūt alioꝝ/ vl
gnationē ꝓlis: q̄ sortiarie appellantur. xxxiij. q. j. si ꝑ sortia
rias. ꝛ no. ex̄ de frig. ꝛ malefi. fraternitatꝭ. in glos. ar. Sed
pone sortiaria venit ad pniam: nunq̄d iponet ei sacerdos
penitētiā q̄ destruat maleficiū: Dico q̄ sic: si destructio illa
pōt fieri absq̄ alio maleficio/ absq̄ peccato. al̄ nō. q: non
debent fieri mala vt veniāt bona. legit ꝛ no. xxx. q. j. nosse
glos. ij. xxxij. q. iiij. sicut nō sunt. vbi de h̄ ad Ro. iij. c. ꝛ sunt ca
sus. xxij. q. ij. om̄e gen⁹. ibi. Nec vt ꝑstes. glos. j. ꝓfis: m̄tiri
studeas: nec qualibꝫ fallacia vitā alicui⁹ defendas. ꝛ c. si
q̄s ad te. ibi. Nunq̄ ꝓ cuiusq̄ vita tēporali mētiēdū est. fa
cit optime qō legit ꝛ no. xxiiij. di. c. j. i glos. j. magna. Quid
ergo faciet sortiaria. Plāgat tātū facinus. ꝛ sufficit ei cū
cōfessione. de peni. di. j. quātuslibꝫ. Pro maleficiatis vero
requirant medici: si possunt iuuare. vl̄ oratiōes sctōꝝ. vt
p̄. c. si ꝑ sortiarias. ¶ Quadragesimo secūdo. Quedā nō
lactāt proprios filios nec nutriūt: ſꝫ alijs mulierib⁹ ad nu
triendum tradūt: qō fideliter ex sola carnis incōtinentia
videt fuisse inuētū. q: dū se cōtinere nolunt: despiciunt la
ctare quos gignunt. v. di. ad eius vero. ¶ Quadragesi/
motertio. Frequētāt choreas/ cantatores/ ꝛ cantatrices/
que sunt genimen totius immunditie ꝛ incitamēta libi/
dinis. Exo. xxxij. Sedit ppl̄s mādūcare ꝛ bibere. ꝛ surre/
xerūt ludere. scꝫ corā vitulo. ꝛ. j. Sed vocē cantantium ego
audio. Cumq̄ appropinquasset ad castra: vidit vitulū
ꝛ choros. Ibi om̄s sensus carnis illecebris seruiūt. Eccl̄s
ij. Feci mihi cantores ꝛ cātatrices. vbi dicit Hugo de san/
cto vic. Nūquid his delectationibus q̄res sapiētiā quam
q̄rere ꝓposuisti. iij. Re. iij. xxxvj. di. §. ecce. Eccl̄s. j. Exijsse
videbaris a vanitate: quomō tam cito reuersus es: num
q: in circūitu cū impijs ābulasti: ꝛ i voluptate semita tua:
ꝛ captiu⁹ fact⁹ es vanitatis. Esa. iij. respōdebūt tibi vlule
vbi dicit glos. Vlule sunt magnitudinis cornice: q̄ rostro
in palude fixo horrende stridēt. Tales sunt mulercule q̄
in choreis clamorē emittūt dū cantica ad immūditiā inci
tandā canunt. de cantu christi. xcij. di. cātātes. ¶ Quadra
gesimoquarto. Loquax est: maxime in eccl̄ia. cōtra apl̄m
j. ad Cor. xiiij. ad fi. Mulieres in ecclesijs taceant. nō em̄
ꝑmittit eis loqui: ſꝫ subditas esse ꝛc. ꝛ. j. Turpe est em̄ lo/
q̄ mulieri in eccl̄ia. xxxiij. q. v. mulier. ¶ Quadragesimo/
quinto. Sūt in ecclesia orātes capite nō velato. cōtra apo
stolū. j. ad Cor. xj. semꝑ dn̄t habere caput velatum ꝓpter
angelos. i. p̄sbyteros. Malach. ij. xxxvj. di. §. ecce. xliij. dist.
sit rector. vt vbi in p̄. c. mulier. ſꝫ ibi dicit ꝓpter reuerētiaꝫ
episcopalē. ¶ Quadragesimosexto. Nutriūt comam ad
multā vanā gloriā. quaꝝ aliq̄ue imponūt sibi capillos pul
chros mortuoꝝ. quaꝝ quādā quū cōperisset marit⁹ de no
cte decaluans eā ꝛ de lecto eijciens ait: nō sum maritus
mortue ſꝫ viuētis. cōtra quas verbū poete cōpetit dicētis
Moueat cornicula risum Furtiuis nudata coloribus. q̄
concessa est eis ꝓ velamine in signū culpe. de eo qō debe/
rent verecundari gloriant. vn̄ in p̄. c. xj. j. ad Cor. Paulus
Vir quidē si comā nutriat: ignominia est illi. mulier vero
si comā nutriat: gloria est illi: qm̄ ꝛ capilli ꝓ velamine ei
dati sunt. ꝛ. s̄. in. e. c. Vir q̄dē nō debet velare caput suum:
qm̄ imago est ꝛ gloria dei: mulier aūt gloria viri est. ad h̄
xxxiij. q. v. hec imago. ꝛ p̄. c. Mulier debet velare caput: q:
nō est imago dei. ꝛ. j. ꝛ q: ꝑ illam p̄uaricatio inchoata est.
¶ Quadragesimoseptimo. Volūt dominari viris. quū
ſm apl̄m debeāt eis subijci: ꝛ eos timere: ꝛ eis seruire. ad
Ephe. v. ibi. Mulieres viris suis subdite sint sic dn̄o: qm̄
vir caput est mulieris: sic christ⁹ caput est eccl̄e. ꝛ. j. Sꝫ vt
eccl̄ia s̄biecta ē christo: ita ꝛ mulieres viris suis i oīb⁹. ꝛ. j.
i fi. c. s̄. ꝟ. xliiij. Uxor aūt timeat virꝝ suū. ad h̄. xxx. q. v. c. est
ordo. Est ordo natural̄ i hoīb⁹: vt seruiāt femine viris ꝛc. — Uxor viro sit audiens.
Satꝭ hic appet queādmodū virꝭ feminas s̄bditas eē/ ꝛ pe
ne famulas lex voluit eē vxores. ꝛ. e. c. ꝛ. q. c. cū caput mulie
ris. Cū caput mulierꝭ vir sit: caput aūt viri christus: q̄cūq̄
vxor nō s̄bijcit viro h̄ ē capiti suo/ eiusdē criminis rea ē cui⁹
ꝛ vir si nō subijcit capiti suo. i. christo. ꝛ. j. Christi infamat
euāgeliū: dū ꝯ legē fideq̄ nature ea q̄ christiana ē/ ꝛ ex le/
ge dei s̄biecta: viro oīpare desiderat. quū etiā gētiles femie
viris suis s̄uiāt cōmuni lege nature. ꝛ. c. mulierē. Mulie
rē cōstat subiectā dn̄io viri esse ꝛ nullā authoritatē h̄re ꝛc.
ꝛ. c. adā. Adā ꝑ Euā decept⁹ ē. Gen. iij. nō Eua ꝑ Adā quē
vocauit ad culpā mulier: iustū ē vt eā in gubernationē as/
sumat. ꝛ iterꝝ Colos. iij. Mulieres s̄bdite estote viris sicut
oportꝫ i dn̄o. ꝛ. j. ad Tim. ij. ibi. Docere aūt mulieri n̄ ꝑmit
tit: nec dn̄ari i virꝝ. de h̄ Hester. j. ¶ Quadragesimoocta/
uo. Incedūt i habitu ornato ꝛ sine verecūdia ꝛ sine sobrie
tate se ornātes ꝛc. In tortꝭ crinib⁹ ꝛ auro ꝛ margaritꝭ et
veste p̄ciosa. cōtra Paulū. j. ad Timo. ij. ꝛ. j. Pet. iij. in pn.
Simil̄r ꝛ muleres subdite sint viris suis ꝛ. j. q̄rū nō sit ex
triusec⁹ capillatura aut circūdatio auri aut vestimētorū
cult⁹. ¶ Quadragesimonono. offēdūt i ijs q̄ ponit Esa.
iij. ibi. Pro eo q̄ eleuate sunt filie syō: et ābulauerūt extē/
to collo: ꝛ nutib⁹ oculoꝝ ibāt: ꝛ plaudebāt: ꝛ ābulabāt: et
pedib⁹ suis cōposito gdu icedebāt: decaluabit dominus
verticem filiarū syon: ꝛ dominus crinem earum nudabit.
In die illa auferet domin⁹ ornamētū calciamētoꝝ/ ꝛ lunu
las/ et torques/ et monilia/ et armillas/ ꝛ mitras/ ꝛ discri
minalia/ et perichelides ꝛ murenulas/ et olfactoriola/ et
inaures/ et anulos/ ꝛ gemmas in fronte pendentes/ et
mutatoria/ et palliola/ et linteamina/ et acus/ et specu/
la/ ꝛ syndones/ ꝛ vittas/ ꝛ theristra. Et erit pro suaui odo
re fetor. ꝛ pro zona funicul⁹. ꝛ pro crispante crine caluitiū
ꝛ pro fascia pectorali ciliciū. ¶ Quinquagesimo. Nō sunt

pudice:nec sobrie:detrahūt:nec fideles in oibus:nec bene presunt suis domib⁹.j.ad Timo.iij. ¶ Quinquagesimo primo. Vidue non bene regunt filios ⁊ nepotes ⁊ domū: nec seruiunt parētibus:nec instant obsecrationib⁹ ⁊ orationibus. Nocte ac die in delicijs viuūt. Non recipiūt pauperes hospitio. Non lauant pedes sanctorū:nec subministrāt tribulationē patientib⁹. Quum sunt iuuenes: primitunt continentiam:⁊ postea luxuriant. Ociose circūeunt domos:verbose ⁊ curiose:loquentes q̄ nō oportet. hec colligūtur.j.ad Timo.v. ¶ Quinquagesimosecūdo. Anus earum quedā non incedūt cū sancto habitu. Criminatrices sunt.multo vino seruientes:non docētes prudētiam. Quedā earū adolescentule/non amāt viros suos. Nō docent prudentiā. Non diligunt filios. In domo fatue ⁊ vane sunt.nec sobrie:nec caste:nec habētes curā domus:nec benigne:nec subdite viris suis.cōtra Paulū eas ad contraria cōfortantē.ad Titū.ij. ¶ Quinquagesimotertio. Alique se intromittūt de officijs publicis:de iudicando/ detestificando/accusando/procurādo.super quo vide qđ legitur ⁊ no.ex̄ de of.dele. cū vicesimū. de arbi.dilecti. de peni.⁊ re.noua.de cōfir.vti.cū dilecta.xxj.q.ij.cū deuotissimam.xv.q.iij.c.j.xxxiij.q.v.mulierē.iij.q.vij.§.tria.An fideiubere valeat/quere q̄liter legitur ⁊ no.ex̄ de iureiu.ex rescripto.de fo.com.si diligenti.in glo.j. ¶ Quinquagesimoquarto. Maxime vagatrices sunt:q: vane:nunc ex occasione peregrinationis/de qua cōmuniter parū eas credo lucrari:imo poti⁹ perdere ex tanta vagatione/ et sensuum corruptione/⁊ mētis ⁊ vtinam non corporis.vñ de eis cōgrue pōt dici ꝙ ecclesia cōpensare nō vult tale damnum cū tali lucro:legiꝰ ⁊ no.ex̄ de cōuer.in fi.c.j.⁊ in glo. fic.xiiij.nunc ecclesiarū frequētationis:nunc vicinarū visitationis:⁊ aliquoties aliq̄ moniales extra claustrū vagātes.ad hec ex̄ de elec.indēnitatibus.§.sed cū eas.⁊ de iudicijs.mulieres.li.vj.de sen.ex.de monialib⁹.de sta.mo.ca. fi.§.fi.ex̄ de sta.re.c.vnico.li.vj.vbi de hoc. ¶ Quinquagesimoquinto. Accusate de adulterio/volunt manumittere seruos:quū nō possint/lege vetante.ff.qui ⁊ a quib⁹ manu.libe.l.prospexit.⁊ no. Joan.an.ex̄ de ef.or.q: plerīq; in glo.simile.li.vj. ¶ Quinquagesimosexto. Plerūq; peierant:q: primo iurant non alienare rem dotalē:nec alienationi cōsentire:⁊ postmodū alienant:⁊ iurant nō contrauenire. sed stabitur tñ primo iuramento.vt no. Hostiē.ex̄ de iureiu.cum contingat.⁊ Jo.an.e.t.licet.in glo.fi.li.vj. ¶ Quinquagesimoseptimo. Sacrate moniales contingunt pallas altaris sacras:⁊ circa altare incēsum ponere volūt:ex quadā sua presumpta deuotione.cōtra cañ.xxiij. di.sacratas.⁊ no.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.c.j.in glo. ¶ Quinquagesimooctauo. Sedent intra cācellos:⁊ seruiūt presbyteris i altari.cōtra de cohabi.cleri.⁊ mu.c.j.§.fi. An possunt in feudū succedere:vide in li.feu.si de feu.do.cōtrouersia fuerit.⁊ in eodē li.de feu.femine.§.ex hoc.⁊ qđ no. Hostiē. qui fi.sint le.c.j. ¶ Quinq̄gesimonono. Docēt in pulpito predicādo vel legendo sicut magistre.contra.j.Cor.xiiij. xxiij.di.mulier legiꝰ ⁊ no.de con.di.iiij.mulier. ¶ Sexagesimo. Aduocāt.contra.xv.q.iij.§.j. ¶ Sexagesimoprimo. Aliq̄ recipiunt ordinem.quū non possint.vide qđ legiꝰ ⁊ no.xxvij.q.j.diaconissam.xxxij.dist.mulieres.xv.q.iij.§.j.et xx.q.j.sanctimoniales.⁊ in.§.velamen.in glo.hic agitur. ¶ Sexagesimosecūdo. Aliq̄ corrupte inter virgines consecranꝰ.qđ nō licet.xx.q.j.iuueculas.xxvj.di.acuti⁹.xxxij.q. v.finge. ¶ Sexagesimotertio. Permittūt se tāgi.qđ malum est.j.ad Cor.vj.in pri.xxxij.di.hospitiolū. ¶ Sexagesimoquarto. Cohabitāt cū clericis.cōtra.lxxxj.di.cū oib⁹. ⁊.vj.c.se.de coha.cleri.⁊ mu.p totū.xxxij.di.interdixit.xxiij di.õs ergo.lxxxj.di.cūctis. ¶ Sexagesimoquinto. Lauant se cū clericis.aliquoties cū alienis viris.ppter qđ perdūt dotes scđm.l.li.⁊ no.lxxxj.di.nō oportet. ¶ Sexagesimosexto. Aliquoties custodiūt balneatorū vestes.cōtra.l.ff. de his q̄ no.infa.athleras. ¶ Sexagesimoseptimo. Diu ⁊ diuysq; ad festorē mariū dñi sabaoth:loquunꝰ religiose cū

religiosis:⁊ frequēter absq; societate:cum multo scādalo aliarū ⁊ aliorū:⁊ cū multo periculo sancte cōtinētie regularis.cōtra cano.xviij.q.ij.diffinim⁹.⁊.c.in decima. ⁊ aliq̄ties insimul cōuiuanꝰ:⁊ simul habitāt ignē inextinguibilem accēdētes:⁊ se intus ⁊ exteri⁹ cōburētes.cōtra cano. allꝰ. Que aūt i occulto ibi fiūt p eos turpe est dicere ⁊ scribere. Ephe.v. Maledicta est talis deuotio:q̄ tota est corruptio.q: in tali cōfabulatione nō deest viscariū diaboli.sm Hiero. Fabri sufflātes in igne libidinis prunas. Esa.liiij. Adde hic qđ scripsi.j.§.nūc de imūdicia.ꝟ.alia occasio immunditie.in ar.lxxij. ¶ Sexagesimooctauo. Nō portant caput velatū in signū subiectionis ⁊ verecūdie pcti qđ primum mulier induxit.nedū in ecclesia:sicut.s.ꝟ.xlv.⁊.seq. dixi. Vide Gen.xx.g.sed nec alibi. Discoopertis capitib⁹ vadunt cōmuniter/maxime iuniores:etiā marita te maxime in lingua doc.cōtra id qđ legiꝰ.⁊ no.xv.q.iij.§.j. ⁊.xxx. di.quecūq; mulier. ¶ Sexagesimonono. Aliq̄ vtuntur veste virili.cōtra cano.xxx.di.siqua mulier.ij. ¶ Septuagesimo. Post partū statum statim ⁊ tēpore mēstrui miscēt se cū maritis.cōtra id qđ legiꝰ ⁊ no.v.di.ad ei⁹ vero. Sed iūge h̄ qđ no.xxxij.q.ij.origo.i glo.pecudes.⁊.xxxiij.q.iiij.si causa.⁊.c.j.⁊ in summa. ¶ Septuogesimoprimo. Quedā fatue abbatisse velāt velo cōsecrationis.sec⁹ de velo pfessionis.no.e.cā.⁊.q.j.in.§.velamē.in glo.hic agiꝰ. moniales.ɔtra.xx.q.ij.statuim⁹. ¶ Septuagesimosecūdo. Quedam excōmunicāt:⁊ ab officio suspendūt:⁊ introducunt: ⁊ cōfessiones audiūt.cōtra id qđ legitur ⁊ no.ex̄ de ma.⁊ obe.dilecta.de peni.et re.noua. ¶ Septuagesimotertio. Quedā viuūt vt canonice seculares:quarum statū ecclia nō approbat.de q̄b⁹ in pre.c.dilecta.⁊ ex̄ de elec.indēnitatib⁹.§.sup dicta.xij.q.vlti.ca.fi. ¶ Septuagesimoquarto. Benedicūt būdictione solēni ⁊ epali.de q̄ legiꝰ ⁊ no.xxvj q.vj.ministrare.de con.di.j.ſcū ad celebrandas. ⁊ de priui. abbates.li.vj.sec⁹ de priuata.de q̄.xxj.di.deniq;.xviij.q.ij cū scti.ppias moniales. Quedā abbatisse legunt in publicum.in matutino autem possunt ordinate.ad.hec.legitur ⁊.no.per alios ⁊ Inno.in pre.c.noua. ¶ Septuagesimoquinto. Sepe machinanꝰ in mortē virorū. de q̄ dic vt xxxj.q.j.siq̄s viuēte.⁊ in palea.si q.⁊ ex̄ de diuor.c.j.de conuer.infi.c.j.ex̄ de eo q̄ duxit in matri.quā pol.c.j.⁊.c.significasti.de pena taliū.xxxiij.q.ij.admonere. ¶ Septuagesimosexto. Quedā frequēter ɔtrahūt:nūc publice i alijs regionib⁹:nūc occulte cū vno.⁊ palam cū alio de hoc.ex̄ de spō.duo.p totū.de clā.desp.p totū.xxvij.q.ij. duob⁹. ¶ Septuagesimoseptimo. Zelotype sunt nimiū de maritis: se ⁊ suos maritos cū suis carnalib⁹ suspitionib⁹ tribulātes de quo spū zelotypie legiꝰ Numeri.v.⁊.ij.q.v.§.hoc autē. ¶ Septuagesimooctauo. Naturali q̄si odio priuignos vel priuignas vel filiastros vel filiastras psequunꝰ.de q̄b⁹ xxxj.q.vij.siq̄s viduā.⁊.c.siquis cū nouerca.ex̄ de cogna. spi.c.j.vñ Ouidi⁹.j.metamor.miscēt aconita.i.venena nouerce. ¶ Septuagesimonono. Procurāt cū succis herbarum ⁊ alijs carminib⁹ vetularū ⁊ baculo arundineo.xxiij q.iij.§.j.medicorꝫ sterilitatē suā:cōtra deū qui creat hoies lvj.di.nasci.inutiliter ⁊ ifideliter adiuuare.i q̄ gūissime peccant:lꝫ pudor: sit eis nuptiarꝫ pmia nō hñe.xxxij.q.ij.c.j. Nō arte hūana aut potētia creature/sꝫ ꝟtute diuia Sara sterilis.⁊ Elizabeth genuerūt. Gen.xviij.⁊.xxj.⁊ Luc.j. ¶ Octogesimo. Frequēter suos filios puulos i lecto icaute opprimūt.iij.Reg.iij.de peni.⁊ re.q̄sitū.de ijs q̄ fi. occi.c.vlꝰ. ¶ Octogesimoprimo.sepe ex furore eos occidūt.aliq̄ties vt cooperiāt adulteriū piugate:vlꝰ ꝟgines suū strup:ū:vlꝰ alie solute suā fornicationē abor:sū pcurāt:cū suis maledictis herbis vel potib⁹ q̄s cōmedūt/ferꝰ freqñ ter occidūt vñ sūt pessime homicide/⁊ scelerate filie mortꝫ.pp̄ijs filijs nō pcētes:sic vipe venenate/⁊ lamie. Thre.iiij.filios laniātes.q̄rū sm lege pena.⁊ sm cano.pnia no.⁊ legiꝰ ex̄ de ijs q̄ fi.occi.c.j.⁊.ij.de homi.si alicui⁹.⁊.c.sic.xxxij.q.ij.§.de ijs. cū.iij.c.se. ¶ Octogesimosecūdo.alique nō recipiūt semē viri in vas suū vt nō cōcipiant.de q̄b⁹.xxxij.q.ij.aliquādo

melotā nihil habebat: quā etiā Heliseo reliquit. iiij. Reg. ij. Nonne Heliseus. iiij. Regū. xix. Nōne Esaias ⁊ discalciatus. Esaie. xx. Nonne Joānes baptista. Mat. iij. Marc. j. Luc. iij. Fides, quia quod maxime facit fiduciam/ hoc est paupertas. Diues seruus est: obnoxius existēs damnis: et tribuens omni volenti eum nocere. ille autem nihil habēs proscriptionem non timens nec cōdemnationē. Nequaq̄ ergo paupertas facit sine fiducia esse. Christus cum paupertate mittebat apostolos in causam opus habētem fiducia multa. valde enim est fortis pauper verus ⁊ voluntarius: ⁊ non habet vnde iniuriam patiatur. Amb. li. j. de officijs. Nō potest quis premiū accipere: nisi legitime certauerit. ij. Timo. ij. Nec gloriosa victoria: vbi nō fuerint laboriosa certamina. Ideoq̄ dn̄s dixit in euangelio. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. nō dicit. Beati diuites. sed pauperes. Inde enī incepit beatitudo diuino iudicio: vbi erūna existimatur humano. Hieronymus ad Paulinū. et est. xij. q. ij. socrates. als est. c. gloria. ver. socrates. Socrates ille thebanus homo quōdam ditissimus quum ad philosophādum Athenas pergeret: magnum auri pōdus abiecit: nec putauit se posse simul et virtutes et diuitias possidere. Deniq̄ et tu audita sententia saluatoris Mat. xix. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vende oīa que habes: et da pauperibus. et veni: sequere me. verba vertes in opera: et nudam crucem nudus sequeris. xij. q. j. clericus. expeditior et leuior ascendis scalā Jacob: purisq̄ manibus et candido pectore pauper de spū ⁊ operibus gloriaris. Geñ. xxviij. Chrys. super epistolā ad Heb. sermone. ij. Non habentes diuitias non propterea doleamus: sed magis gratias vniuersorum deo et domino referamus: quia nos paruo labore eādem mercedem quam ⁊ diuites poterimus promereri: et si volumus etiā amplior est. nam ex paruis magna lucramur. Mat. xix. Chrys. homilia vlti. super Mat. Diuitem necesse est multis indigere: et turpiter seruire. Formidare et suspicari et timere eorum qui suspicātur emulos et calumniatorum ora et auarorum concupiscentias: sed non paupertas est aliquid tale: sed contrariū vniuersum. Regina est: furibus non subiecta: sed munita. portus tranquillus. palestra et gymnasium philosophie. Audite quicūq̄ pauperes estis: magis autem ⁊ quicūq̄ ditari concupiscitis. Non pauperem esse malum est: sed nō velle esse. Et neq̄ malum existima paupertatem: ⁊ non erit tibi malum. Et si philosopharis decē miliū erit bonorum fons et origo. ad hec. xv. q. j. illa. Bernar. super ps̄. Qui habitat. Felix paupertas volūtarie relinquentium omnia et sequentium te dn̄e Jesu. Felix plane: que tā securos immo et tam gloriosos faciat: in illo singulari fragore elementorum/ in illo tremēdo examine meritorū/ in illo tanto discrimine iudiciorum tenens iudiciariam potestatem. sicut dicit dn̄s/ Vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me: sedebitis sup duodecim sedes iudicātes duodecim tribus israel. Mat. xix. Grego. super Job. Deridetur iusti simplicitas: lampas contempta apud cogitationes diuitum: parata ad tempus statutum. Job. xj. Statutum quidem contempte lampadis tempus est extremi iudicij predestinatus dies. Tunc reproborum oculis patescet q̄ potestate celesti subniti sunt q̄ terrena omnia reliquerunt. Quisquis enim diuini amoris stimulis excitatus hic possessa reliquerit: illic procul dubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit: vt simul tūc iudex cum iudice veniat: qui nunc consideratione iudicij sese spontanea paupertate castigat. Bernar. sermone. lj. Duo habet paupertas sequentium christum: afflictionem. s. et vilitatem. de quibus pphēta Dauid ps̄. xxiiij. Vide (inquit) humilitatem meam et laborem meum. Et propterea in terra sua duplicia possidebunt. Esaie. lxj. Vestiti duplicibus. Prouerb. vlti. Vt pro pudore sit honor iudiciarie potestatis: p labore refrigerium placidissime sessionis. Hec enim est q̄ castigat/ purgat/ probat/ humiliat/ et exaltat. Chrys. homil. iiij. super Mat. Descēdamus (inquit) ad paupertatis caminum. Videamus qui ambulant in eo: et elatorum colla conculcant. Videamus miraculū et paradoxum. hominem in camino psallētem. hominē in igne gratias agētem. paupertati vltime illigatum: et multam ferētem deo laudationem. ps̄. lxxiij. Pauper et inops laudabūt nomē tuum. et Esa. xxix. Addent mites in domino leticiā: et pauperes homines in sancto israel exultabūt. Etenim tribus illis pueris. Dañ. iij. similes sunt qui paupertatem cū gratiarum actione ferūt. Nam et igne terribili paupertas incendere consueuit: sed pueros illos nequaq̄ incēdit. Ita et nunc si in paupertate gratias egeris: vincula dissoluūtur: et flamma extinguitur: et si extincta non fuerit (quod multo mirabilius est) pro flāma ros orietur. Quod et in philosophantibus est videre: quoniam in paupertate diuitibus curiosius disponūtur: ⁊ in medio camino rore puro potiuntur. Etenim maximus est ros non detineri concupiscentia deliciarum. Et illi tunc contēnentes reges facti sunt rege clariores et potentiores. Et tu quoq̄ si despexeris mundana negotia: omni mundo eris honorabilior. sm sanctos illos. Hebre. x. Quibus mundus non erat dignus. Vt igitur dign⁹ celis efficiaris: deride presentia. ita enim et hic eris clarior ⁊ futuris potieris bonis. Idem homilia. xv. super Mat. Talis est luminis virtus: vt non solum luceat: sꝫ illuc ducat illos qui se sequūtur. Quū enim nos viderint omnia bona presentia contemnentes et ad futura preparatos: ante omnem sermonem operibus nostris credent. Quis enim est ita amens: vt vidēs eum qui heri et ante lasciuiebat et ditabatur: omnibus exutum/ et ad famem et inopiam et duram vitā et pericula et sanguinem et occisionem: et ad omnia que videntur periculosa preparatum: nō manifestam hinc accipiat futurorū demōstrationem? Si autem presentibus nos immiscuerimus ⁊ implicuerimus: qualiter poterunt credere q̄ ad possessionem aliā festinemus? arg. xxv. dist. c. vlti. Damascenus lib. iij. dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis et armis exercitus aduersariorum deuincens: sed pauci/ nudi/ pauperes/ et illiterati/ persecuti/ verberati/ mortificati/ crucifixum in carne et mortuum et deum existentem predicātes/ sapientibus et potentibus preualuerunt. j. ad Corinth. j. xxxv. di. ecclesie. Eusebius in ecclesiastica histo. lib. iij. Quidam ardentiores diuine sapientie cupiditate succensi animas suas verbo dei consecrabant: explētes perfectionis salutare preceptum. Mat. xix. vt facultates suas primo pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euāgelium fierent. Chryso. super Mat. homil. xlvj. Si autē homines duodecim. Mat. ix. ⁊ x. Luce. ix. Mar. iij. ⁊ vj. orbē terrarū cōuerterūt: excogita quāta est nostra malitia: quū tanti existentes eos qui reguntur non possumus corrigere: quos decem milibus mūdis oportebat sufficere et esse fomentū. Sed signa (ais) habebant. Sed non signa eos mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones proijciētes q̄ iniquitatem operati sunt: non sunt facti mirabiles sed puniti. Matthei. vij. quia et mali prophetant et miracula faciunt. j. q. j. multe. et. c. teneamus. et. c. prophetauit. et ex de vene. sanc. c. j. Sed quid (inquis) est quod eos magnos ostendit? Pecuniarum contemptus: glorie despectus: ab omnibus huius vite ereptio. quia si hec non habuissent: ⁊ si decem milia mortuorū suscitassent: non solum nulli profecissent: sed et seductores et malefici existimati fuissent.

Idem homil. vlti. super Mattheum. ¶ Et Si quis tibi principatum et ciuiles potestates et diuitias et lasciuiam proponeret: deinde paupertatem ponens electionem daret quamcumq̄ velles. hanc confestim raperes: si tamen eius cognosceres pulchritudinem. Mihi enim paupertas puelle cuidam pulchre et sponse similis esse videtur. Cum hac Helias. iiij. Regum. ij. educatus raptus est beata illa rapina. Cum hac Heliseus claruit. iij. Regum. xix. lxxxvj. distinctione. non satis. Cum hac Joannes Baptista. Matthei. iij. Marci. j. Luce. iij. Cum hac apostoli omnes. Matthei. xix. ca. Sed et ipsam puelle huius

Paupertatis laudes.

pulchritudinē intueamur. Etenim oculus eius est purus
et preclarus: nihil habens turbulentum: sed mansuetus/
tranquillus/delectabilis/ ad omnes respiciens/mitis/hu
milis/nullum odio habens/nullum auertēs.os et lingua
sana est: continua gratiarum actione plena et benedictio
ne: et mitibus verbis et amicabilibus.ps̄.lxxiij. Pauper ⁊
inops laudabunt nomen tuū. Si autem et vis proportio/
nem membrorum eius videre: longa est ⁊ multum super/
eminentior ꝙ abundantia. Si autem fugiunt eam multi:
ne mireris. etenī ⁊ alias virtutes fugiunt insipiētes. Sed
cōtumelijs afficitur(ais)pauper a diuitibus. Rursus mi
hi inopie laudem dicis. quoniam beatus est qui cōuicium
patitur. Matthei.v. sed hoc ferre admonet inopia. Sed
esurit pauper(ais)et Paulus esuriebat.ij.Corinth.xj. et
in fame erat. Sed non habet requiem.ij. Corinth.xj. neqꝫ
filius hominis vbi caput suum reclinet. Matth.viij. Idē
homilia.xlvj.super Matth. Anima inopis voluntarij ful
get velut aurū: splendet velut margarita fulgēs: florescit
autem vt rosa. Non enim est illic tinea. Matthei.vj. non
est illic fur: nō solicitudo huius vite negotiorum: sed sicut
angelus ita conseruatur. Uis aīe huius pulchritudinem
videre? vis inopie diuitias addiscere? Non subiacet demo
nibus. Non adsistit regi sed deo. Nō militat cum homini/
bus: sed militat cum angelis. Non habet arcas duas vel
tres/vel viginti: sed talem abundātiam/vt hunc mūdum
vniuersum nihil esse existimet. Non habet thesaurum sed
celum. Non indiget seruis: magis autem possidet seruos
passiones et cogitationes que regū dominantur. Regnū
autem et aurum et omnia talia quemadmodum puerorū
ludibria deridet: et sicut rotam et pilam hec omnia existi/
mat esse contemptibilia. habet enim mundum quem neqꝫ
videre qui in his ludunt possunt. Quid igit̄ paupere hoc
melius est vsqꝫ? Pauimentum deniqꝫ habet celum. Si au
tem pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet
equos et currus. Quid enim ei his opus est: qui supra nu
bes vehi debet et esse cum christo? Mat.v. Luce.xij. Ber
nar. ad Thomam. O q̄ salubrius disceres christum Iesum
Mat.xvij. Phil.ij. et hunc crucifixum.j.Cor.ij. quā vtriqꝫ
scientiam haud facile nisi cum mundo quis crucifixus fue
rit/apprehendit. Falleris fili falleris: si te putas inuenire
apud mundi magistros quam soli christi discipuli.i. mun/
di contemptores dei munere adsequuntur. Nec enim hāc
lectio docet: sed vnctio.j.Io.ij. sed exercitatio in mādatis
domini. Augu. in li. de eleemosyna. Metuis(inquis)ne
patrimonium tuum forte deficiat: si ex eo operari largiter
ceperis. Quādo enī factū est vt iusto possent deesse subsi/
dia: quum scriptum sit. Nō occidet deus fame animam iu/
sti: ps̄.xxxvj. Non vidi iustum derelictum: nec semen eius
querens panem. Helias in solitudine coruis ministranti/
bus pascitur.iij.Reg.xvij. Et Danieli in lacu ad leonū pre
dam iussu regis incluso prandium diuinitus apportatur.
Dan̄.vlti. Et timemus ne operanti et dn̄m deum promererē
ti desit alimentum: quum ipse ad exprobrationem eorum
quorū mens dubia est et parua fides: contestetur et dicat
Mat.vj. Aspicite volatilia celi q̄m non seminant neqꝫ me
tunt neqꝫ colligūt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit
illa. Uolucres deus pascit. ⁊ quibus diuine rei nullus sen
sus est: eis nec cib⁹ nec potus deest. Tu christiano/ tu dei
seruo/tu operibus bonis dedito/tu dn̄o suo charo aliq̄d
existimas defuturū? An putas q: qui christū pascit: a chri
sto ipse nō pascitur? aut eis terrena deerūt: quibus diuina
et celestia tribuuntur? Unde hec incredula cogitatio est?
Un̄ hec impia et sacrilega meditatio? Nūquid vidua Sa/
repte Heliam pauit ⁊ ab eo pasta est.iij.Reg.xvij. Frater
Bonauentura generalis minorꝫ magister in theologia et
cardinalis ait. In camino paupertatis electi ipsius penu
ria purgātur a crimine: ipsius erubescētia humiliantur in
mēte: ipsius parsimonia castigātur in carne: ipsius deuo/
ta gratitudine cōciliantur ad proximū: ipsius cōdescensi/
ua benignitate cōfigurātur ad christū: ipsius sublimi celsi
tudine sursum aguntur in deū. Augu. super ps̄.ciij. In lo/
culis habēdis et erigenda quodāmodo annona christus
non petendo/sed prebendo indigentiā suscepit. Super il
lud Act.xx.in fi. Beatius est magis dare ꝙ accipere. glos.
Bede. Non illis qui relictis omnibus secuti sunt dn̄m di/
uites eleemosynarios preponit: sed illos maxime glorifi/
cat qui cunctis que possidentur renuntiantes/laborāt ni/
hilominus operando manibus: vt habeant vnde tribuāt
necessitatē patienti. Ephes.iiij. Idem dicit Io.cassi.in lib.
x. de spiritu acidie. et dixi.s̄.lōge in.§. et quo spōsa. in ver.
et Act.xx.in ar.li.et.s̄.§. ad partem cōtrariam. ver. vndeci/
ma instātia.cū duobus ver.seq. et in additione ibi posita.
in ar.lxiij. Hiero.ad Iulianum. Exstruis monasteria: mul
tus a te numerus sanctorꝫ sustentatur. sed melius faceres
si et ipse sanctus inter sanctos viueres. Bernar. Uolo te
esse amicum pauperum: magis autē imitatorē. ille est gra
dus proficientium: hic perfectorꝫ. Mat.xix. Hiero. contra
Uigilantiū. Non negamus cunctis pauperibus si tāta sit
largitas: stipes esse porrigendas. Apostol⁹ ad Roma.xij.
ibi. Sanctorum necessitatibus communicantes. ⁊.ij.Cor.
viij. ⁊.ix. quidem docet faciendam eleemosynā ad omnes.
s.q.ij. ꝙ pio.xlij.dist. quiescamus. maxime autem ad dome
sticos fidei. Gala.vlti. Uide quod legitur et no.xxx. di.c.i.
glos.i. De quibus saluator in euangelio loquebatur Luc.
xvj. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis qui vos
recipiant in eterna tabernacula. Nūquid pauperes in qui
bus corporis flagrans libido dominat̄: pn̄t habere taber
nacula eterna: q̄ nec presentia possident nec futura? Non
enim simpliciter pauperes: sed pauperes spiritu. Mat.v.
appellātur. De quibus scriptum est in ps̄.xl. Beatus qui
intelligit super egenum et pauperem. In vulgi pauperi/
bus nequaꝙ intelligētia/sꝫ opus est eleemosyna. In san/
ctis vero pauperibus beatitudo est intelligentia: vt ei tri
buas qui erubescit accipere: et quū acceperit dolet. metēs
carnalia ⁊ seminās spūalia.j.ad Cor.viij. et ex de censi.cū
apl̄s.et Roma.xv. huc vsqꝫ Hiero. Et Ambro. Iusto am/
plius debetur eleemosyna.lxxxvj.dist.non satis. Et in pau
peribus nō tam attendēda est s̄m Hiero. paupertas ꝙ re
ligio.xvj.q.j.c.vlti. Bernar. ad fratres de mōte dei. Quū
diues esset christus: pauper p̄ nobis fact⁹ est.ij.Cor. viij.
Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat.v. ⁊.xix. prece
ptum: ipse eiusdem in semetipso formam dignatus est de/
monstrare.xlij.dist.§.i.xcv.dist. esto. Ut enim sciant euāge
lici pauperes quid eis faciendum sit: ipse etiam a fidelib⁹.
Luce.viij.et Io.xij. pasci voluit: nōnūꝙ et ab infidelibus.
Luce.xix. sed vt fideles faceret: vite neceaaria accipere nō
recusauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificēt ec
clesias: vestiant parietes marmorum crustis: non reprehē
do: non abnuo: vnusquisqꝫ in suo sensu abundet. ex de se/
pul. certificari. meliusqꝫ est hoc facere ꝙ repositis opibus
incubare. Sed tibi ꝓpositum est christū vestire in paupe/
ribus: seruorum dei pauperū habere curam. Mat.v. qui
diebus ac noctib⁹ seruiunt dn̄o tuo: qui in terra positi imi
tantur angelorum conuersationem: et nihil loquūtur nisi
quod ad laudem dei pertinet.j.Timo.vj.xij.q.j. clericus. ⁊
c.episcopus. habentesqꝫ victum et vestitū his gaudent di
uitijs. qui plus habere nolunt: si tamen seruant propo/
situm.xij.q.i.nolo. alioquin si amplius desiderant ijs que
necessaria sunt probantur indigni. Sicut omnium malorꝫ
radix est cupiditas.j.Timo.vj. Auaritia est idolorum ser/
uitus. Ephes.v.et Colos.iij. de peni.dist.ij.§. ex premissis.
xlvij.dist.bonorum. sic paupertas vera et voluntaria cun/
ctorum est origo bonorum: que est contemptus affluentie
et amoris pecuniarū. In historia schola. super illo verbo/
Accepit eam discipulus in suam. Ioā.xix. Quasi in suam
matrem: vel in suam quasi potestatem: vel in communio/
nem rerum suarum: tamē nihil creditur habuisse propriū.
notatur.xvij.q.iiij.§. notandum. sed quum esset beata vir/
go cū apostolis: iste specialē curā eius gerebat. ad hoc fa/
cit.xxvij.q.ij. sicut enim. Item in eadē historia scholastica

titudine pedum quatuor/latitudine pedum quinque/longi
tudine paulo ampliore quam eius corpusculum patiebatur.
vt sepulcrū potius quam domū crederes.et.j. Erat autē cel/
lula nō plus mensure per quadrum tenens quam homo dor/
miēs extendi poterat. Narrat Jo. cass.in collatione Jsa/
ac de oratione quod quidam patrū vidit diabolum adiuuā
tem et inflāmantem quēdam fratrem circa superflua edifi
cia occupatum. et supra posui in.c.lxviij.in.§.adhuc peti/
ta.℣.contra tales. ¶ N Quātum autem excedant reli/
giosi mendicantes circa curiositatem et multiplicitatem
et sumptuositatem edificiorum: totus mundus estis/est.et
decretalis de verbo.sig. Exiui de paradiso.lib.vj.§.hinc
est. Ipsi enim qui mūdo mortui sunt.xvj.q.j.placuit.potius
deberent sepulcra querere quam palatia.vt proxime dixi. Bern.
Uideo:quod non sine magno labore videri debet:quosdā
post aggressam christi militiam rursum secularibus im/
plicari negotijs:rursus terrenis cupiditatibus immergi:
cum magna diligentia erigere muros:negligere mores.
Si dicant claustrales quod in hoc condescendūt infirmita/
ti hominum et deuotioni eorum: audiant beatū Bernardū di/
centem. Qui dicunt admittantur animales: suscipiātur
in beniuolentia charitatis: portentur in omni patientia be/
nignitatis.sed qui eis cōpatiuntur non eis conformentur:
nec sic querant eorum profectum vt propter eos cogātur in/
currere propositi rigoris in religione defectum. Multi ho
minū magis veniūt ad ecclesiam vt delectentur et admi
rentur pulchra edificia et imagines: quam vt corrigāt vitia.
Uidentur adorare lapides et colores:sed nō mutant pra
uos mores. Aurum trahit aurum. politus lapis lapides
preciosos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis quam
pānosis. Sed ait Ambro.cōtra templa deaurata. Aurū
sacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non
emūtur: ornatus sacrorum redemptio captiuorum est. xij.q.ij.
aurum. Et iunge hic quod scripsi.j.in.§.et primū.in.℣.quar
tum ve.in ar.lxxvij. Iterū si dicant religiosi pulchritudi/
nes domorum esse necessarias ad recreationē.ex de ℣b.sig.
exiui.§.licet nō.lib.vj. Respondeo quod veri spūales et viri
potius deberent delectari in cōspectu celi et delectatione
siderum quam terre.et potius admirari opera dei quam hominum.vt
dixit beata Katharina ad Maxētiū cesarem. Miraris
hoc templum manu artificum fabricatum:miraris orna
menta preciosa et vario opere cōparata: que velut puluis
ante faciem venti erunt. mirare potius celum et terrā et
omnia que in eis sunt.mirare ornamenta celi/solem scilicet
et lunam et stellas etc. Legitur de beato Bernardo quod vber/
tim fleuerit quū vidit tuguriola pastorum tecta cilitio simi
lia casulis cistertiensium antiquorum:qui tunc incipiebant
habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in
testamento suo. Caueant sibi fratres vt ecclesias et habi
tacula paupercula et omnia alia que pro ipsis cōstruūtur peni
tus non recipiant:nisi essent sicut decet sanctā pauperta/
tem quā in regula promisimus/semper ibi hospitantes sicut
aduene et peregrini. Et sicut legitur in legenda sua anti/
qua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis et lu
to. Ipse in persona sua ascendit diruere domū quā fecerat
cōmune assisij in sancta Maria de portiuncula:quia sibi cu
riosa videbatur. Dicebat autem/Ubi christus manebat:
quādo in deserto ieiunabat? Matth.iiij.et Luc.iiij. Quū
quidam frater deuotus in quodā eremitorio sibi quā/
dam cellam fecisset de lignis leuigatis et dolatis et para/
tis pulchre: noluit eam intrare sanctus Franciscus: nisi
prius ille frater illos asseres remouisset: et eam de ramis
arborum et scopis cooperuisset. Magna pars edificiorum
religiosorum mendicantiū de māmona iniquitatis ad lite/
ram cōstructa sunt. Luce.xvj.scilicet de vsuris et rapinis. Un/
de posset eas proprie diabolus tanquam sibi debita quodāmo/
do vendicare. Citius enim vsurarij dant fratribus pro edifi
cijs mille libras:quam restituant vnū denarium creditori:ve
xante eos xenodoxia et timore religiosorum. ¶ Contra su
perbiam edificiorum.xxxij.di.hospitiolum tuū,diminutiuū,i.
modicum.xxxv.dist.ecclesie principes.ibi. Eijciendi sunt
spatiosis domibus.xij.q.ij.gloria.℣. Multi edificant pa
rietes: et colūnas ecclesie subtrahunt. marmora nitent.
auro splendent laquearia. gemmis altare distinguitur.
ministrorum christi nulla est electio. Ecclesia sancti angeli
in monte gargano antrum est et inculta cripta. sicut vidi.
potius ferarū quam hominū habitatio. agēte hoc deo. sicut
in sua legenda dicitur. Qui non in marmoribus nec in edi
ficijs:sed minoribus delectatur. secundum Chryso. ¶ De super
bia in libris et clericorum et religiosorum deauratis et historia/ Librorum
tis et sericeis pannis et argento coopertis dolendum est. copia
Non habitat in auro sciētia. quia nec ei cōparatur aurū
nec lapis preciosus. Sap.vij. Humilibus reuelatur dei
scientia. Matth.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas:ibi sapien
tia.ij. Timo.iiij. Affer tecū libros.maxime aūt membra/
nas. Libros pulchros non audent fratres cōmodare:nec
in eis studere:sed clausos eos tenent in suis studijs qua/
tuor fibulis clausos:et pannis preciosis coopertos ex sup/
bia et auaritia. quāto plures habent:tanto communiter
minus sciūt.multos legunt: et nullum applicant memo/
rie.et qui plures habēt sermones: cōmuniter peius pdi/
cat.quia Pluribus intētus minor est ad singula sensus.
ar.xvj.q.j.presbyteros.de de.cōiu.diuersis.quia curiosorum
est multa legere et pauca retinere. Realiū virorum ē pauca
legere: et illa memorie applicare: et ea cordi alligare.ar.
de conse.di.v.nūquam.in pn. Uanitas secularium in curribus
et in equis:religiosorum in libris. Ita quis pōt i libris sicut
in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affe/
ctum. Non est differentia in metallis:sed in animis. Sic
potest quis corrūpi auaritia in libro sicut in auro. vt in
coll. Danielis ab.et supra dixi in ista parte.ij. ¶ Superbia
cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: sobria vita de/
seritur.xcij.di.in sancta. Aug. Quoties me delectat plus
cantus quam vox que canitur: toties me peccare penaliter
cōfiteor. Potest dici quod sicut fractos vestibus/sic fractos
vocibus nō recipimus.xli.di.parsimoniā. Exo.xxxij. Uo/
cem cantantiū ego audio. Quūque venisset ad castra: vi/
dit Moyses vitulum et choros. In vitulo quod est aial
lasciuū/lasciuia intelligitur. Unde cantus odorantiū vi/
tulus est cantus frangentium vocem ad lasciuiā. canta/
re autem ad compunctionem audientium bonū est.xx.
dist.c.j.℣.psalmiste. Contra tales cantus apostolus ad Eph.v.
Cantantes et psallentes deo in cordibus vestris.xcij.di.
cantantes.ibi Hiero. Deo nō voce sed corde cantandū.
nec in tragediarū modum guttur et fauces medicamine
liniende sunt:vt in ecclesia theatrales moduli audiantur
et cantica. Cantus autem ob deuotionem nō dissolutio/
nem in ecclesia dei ordinatus est. Unde et in ecclesia dei
officium est precentoris et succentoris.xxj.di.c.j.℣.precen
tor. Uir in ordine vidi bonum cantorem:qui esset incarce
ratus propter immunditiā.quia blanda et dulcis vox stimulos
carnis incitat.ar.e.di.c.in sctā.all.§.℣.primo. ¶ D

Item superbia quādoque oritur ex bonis
nature. Bona autem nature quedā sunt
corporis. quedā anime. quedā fortune. Nature
quedam gratie. Corporis:sunt sanitas/ bona.
fortitudo/pulchritudo/nobilitas/liber/
tas. Bona vero naturalia anime:sunt recti
tudo ingenij/tenax memoria/intellectus acutus/exerci/
tium spūalium/naturalis dispositio ad virtutes seu vir/
tus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie/delicie/
dignitates/laus seu gloria et gratia humana. Bona gra
tie:sunt scientie dona et virtutes. De omnibus his potest na/
sci superbia.cōtra quā.j.Macha.ij. Gloria peccatoris ster
cus et vermis.hodie extollitur:cras non inuenitur. Sap.v.
Quid nobis profuit superbia.aut quid diuitiarū iactan Bona
tia contulit nobis? ¶ Contra superbiā sanitatis. Jaco. corporis pul
iiij. Que est vita vestra:vapor est ad modicum parens. critudo.
Job.xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tempore etc.
Grego. Ecce sancti viri vocibus pena hominū breuiter

est expressa. quia et angustatur ad vitam: et dilatatur ad miseriam. Si enim subtiliter consideretur: omne quod hic agitur pena et miseria est. Ipsi enim corruptioni carnis servire ad necessaria atque concessa/miseria est. ut contra frigus vestimenta: contra famem alimenta: contra estum frigus requiritur. Cum multa cautela custodit corporis sanitas: quae custodita amittitur: amissa cum gravi dolore reperitur: tamen reperta in dubio semper est: quid aliud hec/quam terrene vite miseria est: Item Bern. Homo natus de muliere. et hoc cum reatu. brevi vivens tempore. ideoque cum metu. repletur multis miseriis. et id cum fletu. et nature mul

Nervositas. tis. quia corporis et anime simul. ¶ De fortitudine corporis fatuum est superbire. Job. vi. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. immo homo fragilior vitro. Aug. Quid fragilius vase vitreo: et tamen si servatur: durat per secula. licet enim casus timeatur: senectus et febris non timetur. nos fragiliores et debiliores sumus et infirmiores. quia casus. ex de comno. c. i. et de depo. c. ii. omnes qui non cessant in rebus humanis: ob fragilitatem nostram quotidie formidamus. et si ipsi casus non accidant: tempus ambulat. Vitat homo ictum. numquid vitat exitum: Vitat que extrinsecus adveniunt. numquid que intus nascuntur: Postremo quamvis homini parcatur: novissima senectus quum venerit/non est quod differatur. Jere. xvii. Maledictus homo qui ponit carnem brachium suum. i. qui confidit in robore corporis. quod est fragile et infirmum. Fortitudinem Samsonis meretrix Dalila enervavit. Judic. xvi. Abachuc iii. Dominus fortitudo mea. ps. xvii. Diligam te domine fortitudo

Formositas. mea. ¶ De pulchritudine superbire quis audet: quum corpus sit quoddam sepulcrum: Augu. Corpus peccatoris anime mortue est sepulcrum. Job. x. Qui quasi flos egreditur et conteritur. Esa. xl. Omnis gloria eius quasi flos agri.

Nobilitas. Prouerb. ulti. Vana est pulchritudo. ¶ Vanum est superbire de nobilitate. omnes ex adam processimus. xxxiii. q. v. c. ulti. Malach. ii. Numquid non pater unus: omnes fratres sumus: et unus pater qui est in celis. Matth. xxiii. Hiero. contra Heluidium. Omnes autem homines affectu fratres dici possunt. quod in duo dividit. et in spirituale et commune. In spirituale: quia omnes christiani fratres vocantur. Porro in commune: quia omnes homines ex uno patre nati pari inter nos germanitate coniungimur. Item Chryso. In mundo enim quamvis homo hominem generet. lvi. di. nasci. tamen unus est pater qui omnes. Matth. vi. et xxi. xxviii. q. i. omnibus. et c. si femina. creavit. Non enim initium vite habemus ex parentibus: sed transitum vite per eos accipimus. ad hoc. lvi. dist. unicuique. et c. nasci. Et dominus Jesus christus nasci voluit non solum ex alienigenis: sed etiam adulterinis coniunctionibus. ut de Raab meretrice et Bersabee uxore Urie. lvi. dis. dominus noster. Nobilitas secundum Aug. nihil aliud est quam probitas et antique divitie. Item idem. Quid est servus aut libertinus: nomina ex ambitione vel iniuria nata. quia quilibet naturaliter liber. xxxv. di. sexto die. Item neminem regem nisi ex servis oriundum esse: neminem servum nisi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa varietas miscuit: et sursum et deorsum fortuna versavit. Job. xvii. Putredini dixi. pater meus es tu. Quod hominibus altum est: abominatio est apud deum. Luce xvi. Seneca. Quis est generosus: Bene ad virtutem anima compositus. Tullius. Hic liber existimandus est: qui nulli turpitudini servit. quia qui facit peccatum: servus est peccati. Joa. viii. Sapiens. De illa nobilitate glorieris que filios dei et coheredes facit. Tunc ille nobilitatem suam integram servare se putet: si dedignetur servire vitiis: et ab illis superari. a quibus qui superatur: eorum. Jo. viii. et servus est. Bern. An non servus: cui dominatur iniquitas: Itaque omnis qui deo non servit: ignobilis est. i. Reg. ii. Qui contemnunt me:

Vere nobilitatis indicia septem erunt ignobiles. ¶ Signa vere nobilitatis septem sunt. Primum est liberalitas. ex de dona. c. i. versus. Dedecus est semper sumere: nilque dare. quia beatius est dare quam accipere. Actuum. xx. xvi. q. i. predicator. ex de cele. miss. cum marthe.

§. i. Magister Alanus qui legebat apud montempessulanum requisitus a vicinis militibus que esset maior curialitas: respondit quod dare curialissimum erat. cui omnes consenserunt. Ipse vero dixit eis ut habito consilio dicerent ei que esset maior rusticitas. qui non valentes in unum consentire: reversi sunt ad eum dicentes quod non poterant concordare. quos increpans ait. Ego posueram vos in via per quam possetis questionem solvere. si enim dare curialissimum et nobilissimum est: auferre (quod est contrarium) rusticissimum et vilissimum est. Unde vos qui incessanter aufertis a pauperibus: rusticissimi estis. ¶ Secundum/gratitudo sive recognitio. et econverso irrecognitio et ingratitudo. peccatum contra naturam ingratitudo est. ff. de peti. here. sed et si lege. §. consuluit. legitur et no. ex de testa. cum in officiis. signum maxime rusticitatis est. Sapiens. Nobilis animi est beneficia recordari. ignavi/beneficii oblivisci. Unde ingrati manumissi tamquam ignobiles in servitutem revocantur. xii. q. ii. liberti. et c. octava. ubi de hoc. ex de donatio. c. fi. Unde patet quod illi qui dicunt se nobiles: persequentes deum qui eos in hac vita exaltavit: rusticissimi sunt et deo ingrati. Ingratitudo secundum Bern. est anime perditio: virtutum exinanitio: virtutum perditio: beneficiorum peremptio: hostis gratie: persecutrix iustitie. ipsa est ventus urens: que pietatis fontem misericordie venam et gratie flueta desiccat. Per hanc dandum impeditur. datum tollitur. Sap. xvi. Ingrati spes tamquam hybernalis glacies tabescet: et disperiet tamquam aqua superuacua. ¶ Tertium est mansuetudo et misericordia in subiectis. Seneca. Nullum magis ex omnibus regem et principem quam clementia. Prouer. xx. in fi. Misericordia et veritas custodiunt regem. et roboratur clementia thronus eius. decet. In signum mansuetudinis unguntur reges christiani. ex de sacra unc. c. unico. Sapiens potestatem habens decorem potestatis sue iuxta possibilitatem suam debet imitari. In hoc autem maxime imitatur: si nihil iudicat. quia misereri pretiosius. Et lex. Nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis quam humanitas. per quam sola dei servatur imitatio. C. de dona. inter vi. et uxo. l. fi. A contrario crudelitas in subditos signum est maxime rusticitatis. Prouerb. xxx. Per tria movetur terra. et. iiii. per servum quum regnaverit. i. crudelem. ¶ Quartum est strenuitas sive virilitas in eos qui repugnant. In signum huius datur ensis militi novo. quo uti debet in hostes dei et reipublice: non in subditos pacificos et obedientes. xxiii. q. v. miles. et q. viii. ut pridem. De probitate ista et virilitate et debita gladii executione. xxiii. q. iiii. sicut. cum. c. seq. Econtrario multi suam strenuitatem impiam contra deum et ecclesias et personales humiles et subiectas exercent: similes impio diabolo et crudeli. contra illud. xxiii. q. v. regum. et c. administratores. ¶ Quintum est timere opprobrium servitutis proditionis vel alicuius turpitudinis. Sed multi qui nobiles dicuntur: non timent pessimam servitutem peccatorum. Joa. viii. vitiorum vel demonum: qui serviunt vilissimis membris. que servitus feridior est quam servitium leprosorum. Nec erubescunt prodere et impugnare deum: a quo omnia possident. cuius expensis vivunt. ex quo patet eos esse non nobiles sed rusticos et proditores. Vera enim nobilitas fidelis est deo et hominibus. et nullus ignobilior quam proditor. ad hoc. xcvi. dis. si imperator. ii. q. vii. non potest. Non potest erga homines esse fidelis qui deo extiterit infidelis. xxii. q. v. de forma. ¶ Sextum signum est cordis magnitudo: qua quis modica contemnit: et maxima appetit. Econtrario magna rusticitas est amorem suum in modicis ponere: et magna negligere. ut patet in misero milite. qui amorem suum ponit in vilissima meretrice: vel terra modica violenter occupata per eum: contempto amore christi regis nobilissimi et hereditatis eterne. Non sic David dicens. Quid enim mihi est in celo: et a te quid volui super terram: Dicebat frater Egidius socius beati Francisci. Ille est dives: qui imitatur divitem. Ille est sapiens: qui imitatur sapientem. Ille est bonus: qui imitatur bonum. Ille est

Mur-muratio.

Aliud vitiũ pestiferum religiosoꝝ huius temporis est murmuratio ⁊ detractio. Dicit᷑ aũt murmuratio vel detractio vel murmur ſm Hugui. in deriuatiōib⁹/a mutio mutis. tit. i. murmuro. ras. Item murmur de mutus. ta. tum. de mugio mugis more iumētoꝝ que mugiũt. Murmuratio verbale est de murmuro murmuras. Submurmuratio vel susurratio est latēs murmuratio. ps. xl. Aduersus me susurrabāt oēs inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde susurro. as. Et inde hic susurrus. ri. et susurro. onis. Judicare est incerta et dubia condēnare. xxx. q. v. si incerta. vel male interpretari. ex de reg. iur. cũ in cōtēplatione. Mussitare more muto: ū nō aperte murmurare: sed vel ꝑ signa vel inter dentes vel nō integre vel clare cum murmure cōqueri. Detrahere est post dorsum alicuius maledicere/expoliare/auferre de alterius statu/diffamare/defamare/infamare/oia. s. in eodē sensu/alterius famā ledere vel tollere. ij. q. v. habet hoc. et q. vij. accusatio. j. ⁊ c. si qui. Derogare/maledicere/detrahere/vel diminuere in parte nō in toto. Bilinguis qui duabus linguis loquitur. et dicuntur bilingues fallaces et duplices: qui aliud habent in corde: aliud in lingua. ps. In corde ⁊ corde locuti sunt. Uel instabiles: qui nunc habent hoc in lingua nũc aliud. Aristo. Alexandro. Cōsultor procerũ seruos ꝯtēne bilingues. Criminator a criminor. aris. criminis falsus impositor. ij. q. v. mādastis. ⁊ q. vij. sacerdotes. ij. cũ. c. seq. Huguitio in deriuationibus. ad modũ mutoꝝ/vel velle loqui vel nō audere: ⁊ est proprie mutoꝝ: vel loqui nō audētium. vnde Exo. xvj. ibi. Mussitatis contra nos. Et infra. Nec enī ꝯtra nos est murmur: ſꝫ cōtra dñm. Et infra. Audiuit enī dñs murmur vestrũ. Et infra. Audiui murmurationē filioꝝ israel. et Exo. xvij. ibi. Jurgat⁹ cōtra Moysen ⁊c. Et infra. Et murmurauit ꝯtra Moysen. Jo. vj. Nolite murmurare adinuicē. Et dicit᷑ hoc murmur vel hic murmur. is. vnde Jo. vij. illud. Et murmur multus de eo erat in turba. Est autē murmur oblocutio indebito modo facta cōtra deũ vel factũ alicuius. cōtra quod vitiũ Sap. j. Custodite vos a murmuratione. j. ad Coꝛ. x. Neq; murmuraueritis. Phil. ij. Omnia aũt facite sine murmurationibus. j. Pet. iiij. Sine murmuratione. Christ⁹ quasi agnus obmutuit. Esa. liij. Cātat ecclesia de sanctis martyribus/Nō murmur resonat nō querimonia: sed corde tacito mens bene conscia cōseruat patientiā. qđ est cōtra murmurātes corde licet nō ore. Sap. xviij. Properās hō sine querela. Luc. j. de Zacharia ⁊ Helizabeth. Erant sine querela. De punitione sororis Moysi murmurantis ꝯ Moysen. Nume. xij. ij. q. vij. §. Itē obijcitur. in prin. De punitiōe filioꝝ israel murmurātium. Nume. xj. xiiij. ⁊ xvj. Leuit. xix. Non eris criminator nec susurro in populis. ad Roma. j. Susurrones detractores. Mat. xx. Murmurabāt aduersus ⁊c. Murmur inuidie erat. Greg. Celoꝝ regnũ nullus qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmurare pōt. Jude. ij. Hi sunt murmuratores querulosi. Luc. vij. Et infra. Ait intra se dicens. hic murmur sup̄bie ⁊c. Jo. xij. Quare hoc vnguētũ ⁊c. murmur est auaritie. Nume. iiij. Ortũ est murmur populi. hoc est murmur impatientie. Est murmur zeli ⁊ bone cōsciētie: qñ aliquis cōtra illud qđ est contra deũ murmurat: ⁊ displicētiā ostēdit. qđ figurat᷑ Numeri. xxij. in asina que locuta est contra Balaā. ij. q. vij. securi. Itē Eccli. xix. Uir prudēs ⁊ disciplinatus nō murmurat. Murmurare de tēpore ꝯtra deũ impiũ est: qui ipm disponit vt vult. Legit᷑ de quodā eremita q̄ seminauit olera: ꝙ videns pluuiā necessariā eis/petijt a deo: ⁊ habuit: ⁊ rursum serenitatē: ⁊ habuit. et tale tēpus dedit ei deus quale voluit. et tñ olus de terra nō exiuit. qui credēs defectũ esse olerũ/sustinuit patiēter: sed quũ ad domũ alterius eremite declinasset: et ibi olera pulcherrima vidisset: multũ admirat⁹ narrauit illud qđ sibi acciderat. Cui eremita respōdit. Merito accidit tibi: q: putabas te sapiētiorē deo: qui ei indicabas quid facere deberet. Fertur etiā de quodam agricola ꝙ semꝑ haberet vberiores fruct⁹ q̄ alij: qui quũ requireret᷑ quare hoc esset: rñdit. Non est mirũ si fruct⁹ habeo bonos: q: semꝑ habeo tale tēpus quale volo. Super quo verbo quum hoies mirarētur ⁊ requirerēt quomodo hoc posset esse: rñdit. Ego nũq̄ volo aliud tēpus q̄ de⁹ velit. vnde quũ tale sit tēpus quale deus vult: semꝑ tēp⁹ habeo quale volo. In magna pace erat iste ⁊ abũdātia tēporaliũ. Quũ artifices ita offendi solēt qñ reprehēdũtur in operibus in quibus periti sunt: nō est mirũ si de⁹ offendatur qñ in suis operibus a quibuscũq; dijudicatur. Itē nec de ꝓsperitate maloꝝ/nec de depressione bonoꝝ murmurādũ est. sicut dicitur Job. xxj. Quare impij viuũt subleuati sunt cōfortatiq; diuitijs? Hiere. xij. in prin. Quare via impioꝝ ꝓsperat᷑: bene est oibus qui preuaricantur: et inique agũt? ps. xciij. vide etiā ps. lxxiij. Usq; quo pctōres dñe ⁊c. Abachuc. i. Quare respicis cōtēptores ⁊c. Malach. vlti. Uanus est qui seruit deo. Sed sicut fidelis medicus egro desperato concedit oia que appetit: egro vero de cuius salute spem habet/multa negat: ⁊ amara dat: sic de⁹ abũdātiam tēporalē quibus debet tribuit: vt si qua bona egerũt mũdo: mercedē recipiāt. xxij. q. ij. si quelibet. Grego. Successus tēporaliũ eterne reprobationis est indiciũ. Mactādi vituli in pascuis relinquũtur: seruādus iugo premitur. mali per amena prata ad foueam: boni per aspera. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Arcta est via ⁊c. veniũt ad patriā. Oia mala pene patiēter portāda sunt: quia iusto. xxvj. q. v. nec mirum. dei iudicio ⁊ ordinatione proueniũt. De ista materia in collatione. vj. de nece sanctoꝝ inuenies plene in lib. collationũ Jo. cassi. ⁊ de pe. di. iij. quid ergo turbamur. Claustrales sepe murmurāt de malo vel pauco cibo vel potu. murmur gule est. sicut filij israel in deserto. Nume. xj. dicentes ad literā. Quis dabit nobis carnes ad vescendũ? Recordamur pisciũ quos comedebam⁹ in egypto gratis. in mentē veniunt nobis cucumeres et pepones porriq; et cepe ⁊ allia. Anima nostra arida est. Nil aliud respiciũt oculi nostri nisi man. Unde quũ in ecclesia de iusto cantetur. Ecce homo sine querela verus dei cultor. de religioso guloso licite dicit᷑. Ecce hō religiosus in apparētia: plen⁹ querela: vētris sui cultor. ad literā. ps. lviij. Si vero nō fuerint saturati: ⁊ murmurabunt. vñ Moyses ad dñm Nume. xx. Dñe deus audi clamorē populi huius: et aperi eis thesaurum tuũ: fontē aque viue: vt satiati cesset murmuratio eorũ. Hec aqua viua consolatio est spiritussancti. de qua Jo. iiij. ibi. Qui biberit ex aqua ⁊c. Et infra. Saliētis in vitam eternā. de peni. in lib. vj. etiā. de peni. dist. ij. c. charitas est aqua. sub. §. ex premissis. Ista qui caret: semꝑ murmurat. vnde ⁊ pharisei ſm Ambro. in cōmētario suꝑ Lucā super euangeliũ Mat. ix. Uidit Jesus hoiem ⁊c. Animo ieiuni ab hac gratia cōtra christũ comedentē cũ peccatorib⁹ murmurabāt. Axis enī currus vnctus nō stridet: inunctus sic. ita gratia vnctus nō murmurat. de qua vnctione. j. Jo. ij. ex de sacra vnc. c. vnico. §. j. Phil. iij. Quorum deus venter est ⁊c. Tales ad ignē tribulationis crepāt. ex quo apparet ꝙ aqua diuine gratie in eis nō est. Olla vacua ad ignē crepat. In vitis patrũ. Uidit quidā patrũ in spiritu sedēs ad mēsam fratrum/ꝙ fratres murmurātes de cibis comedebāt stercus. Christus fel et acetum habuit in cena sua. ps. lxviij. Dederũt in escā meā fel ⁊c. nec murmurauit. Omne bonũ claustri est pax. ps. cxxiiij. Pax super israel. vbi glos. Omne bonũ vno verbo dicit. contra monachos medicos volentes viuere in medicina et cibarijs sanis. Bern. Dñs docet. Mat. x. Jo. xij. Luc. xiiij. perdere aias. Galenus et Hippocrates saluare. cuius ꝯsilio potius acquiescas: aut cuiusvis esse discipulus? Puta te queso monachũ: nō medicum. nō de complexione iudicādum: sed de professione. Item qui murmurat cōtra prelatũ: murmurat cōtra deũ. Exo. xvj. Non contra me est murmur: sed contra dñm. dixit Moyses Nũe. xiiij. Usq; quo multitudo hec pessima murmurat contra me? Grego. Ille solus de flagello murmu-

rat:qui animū percussoris ignorat. Tumultus murmurā-
tium nō audietur. Sap.j. Pena murmurantiū extermina
tio est a celo.j.Cor.x. Nec murmurauerítis ꝛc. Et ĩfra. Et
perierūt ab exterminatore.i.a diabolo qui ponit homines
extra terminos vite eterne. Octaua synodus. Alienus fit
a fratrū vnitate qui murmurat: et opus eius.i.oratio vel
oblatio fm glos.abijciat qui murmurans extiterit.xc.dist.
alienus. Dixit senex. Omē peccatorem sustinet deus:mur-
murantē aūt diu sustinere nō pōt. Dicebat frater Egidius
cuidā fratri de obediētia sibi data murmurāti/quanto plꝰ
murmuras:plus te oneras ꝛ grauas. Propriū est inuido
rum murmurare ꝛ detrahere:q: nullus inuidus diligit.et
nullus qui murmurat aut detrahit/ diligit. q: qui diligit:
in occulto delictū corrigit. fm formā euangelicā/Si pecca
uerit in te frater tuus ꝛc. Mat.xviij.ij.q.j. si peccauerit.ex
de iudi.nouit. Nec est proditor sed correctoꝛ. vt in preal.c.
si peccauerit. ¶ Sequitur de detractione quorūdam reli-
giosoꝝ et alioꝝ. Scd̄m Hugui.in deriuationibꝰ.in lr̄a.t.in
dictione traho/Detrahere est post dorsum alicuius male
dicere. Dixit abbas Pemen. Si peccauerit homo:et nega
uerit:ne arguas eū:q: ita est propositū eius. Si autē dixe
ris ei/Ne tribuleris frater. si nō peccasti:nō pecces. tūc cō-
fortas eū ad penitentiā. Dixit senex. Si videris quē peccā
tem:ne mittas culpā in eo:sed in illū qui impugnat eū:di-
cens/Ve mihi:q: sicut iste nolēs victus est:sic ꝛ ego. ꝛ plā-
ge et inquire dei solatiū. Nemo em̄ vult peccare:sed oms
decipimur. ait Climacus in gradu.x.de detractiōe. Et Iu-
de tamen peccatū volūtariū est.xv.q.j.§.j. Timo. anacho-
rita dedit consiliū cuidā abbati ꝙ expelleret quēdam mo
nachū. quum ille fuisset expulsus:tentatio venit super Ti
mo. et quum ploraret in cōspectu dei:et diceret. Peccaui:
miserere mei. venit ad eū vox dicens. Timo. ideo hoc tibi
venit:quia fratrem tuum in tēpore tentationis despexisti.
Scd̄m glos.positā de peni.dist.j.homicidiorū.que incipit/
detractores. Detrahere est bona que a deo sunt alicui col-
lata/negare vel inuertere:vt si quis dicat sapientē sapien-
tiā nō habere:vel castum castitatem:vel ea que bono zelo
fiunt inuertendo: asserere malo zelo vel spiritu malo fie-
ri:sicut iudei christū dicebāt Luc.vj.et Mat.xij.in beelze-
bub demonia eijcere.xxj.dist.§.j. Et quidē est peccatum in
spiritūsanctū: q: qd̄ est spiritussancti: maligno spiritui at-
tribuunt. hucusq: glo. Anacletus papa.vj.q.j.deteriores.
Deteriores sunt qui doctoꝝ vitā moresq: corrumpunt: ijs
qui substantias alioꝝ prediaq: diripiunt. Dixit quidā lau-
dari cupiens/Vituperare caue. Ipsi em̄ ea que extra nos
sunt. Bern̄. Vere diuitie nō sunt opes:sed virtutes quas
cōsciētia secum parat:vt in perpetuū diues fiat. licet no-
stra sint:auferunt. Nostri quoq: detractores ꝛ moꝝ corru-
ptores nostroꝝ/ siue qui aduersus nos armantur.s. detra-
hendo: ꝓprie nos ipsos decipiūt. ¶ Notādum aūt ꝙ de-
tractor diminuit famā alicuius qn̄q: directe: qn̄q: indire-
cte. Et directe quidem quadrupliciter. Vno modo quādo
falsum imponit alteri. Scd̄o modo qn̄ peccatū auget suis
verbis. Tertio quādo occultū reuelat.ij.q.j. si peccauerit.
Quarto qn̄ id qd̄ est de se bonum:dicit mala intētione fa-
ctū. Indirecte autē vel negando bonū alterius: vel bonū
malitiose reticēdo. fm Tho. vnde Gilibertus. Grauis ra-
pacitas: quū verā alterius gloriā etsi mendacio nō corrū-
pis:silentio preteris. Liuor em̄ priuatā excellentiam sem-
per cogitat:alienā obscurat. Prouer.xiij. Qui detrahit ali
cui rei:ipe se in furtū obligat. Si dicat detractor/Pro cha
ritate detraho. Dic illi/Cessa a tali charitate. Si dicat/Di-
ligo. ora ꝓ eo latēter:ꝛ virū nō improperes: neq: maledi-
cas. Iste modus charitatis acceptus est apud deuz. Vidi
peccātē publice/et penitētem occulte:et quē fornicatorem
iudicaui:castum coram deo inueni. Etiā si in ipso exitu ali-
quem videris offendētē:neq: tu iudices ipm. Incertū est
enim hoībus iudiciū dei. Climacus. Itē.vj.q.j.summa ini-
quitas. Summa iniquitas est fratres detrahere et accusa
re. vn̄ scriptū est.j.Ioā.iij. Omnis qui detrahit fratri suo:
homicida est. et omnis homicida nō habet partē in regno
christi ꝛ dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detra-
ctoꝝ bestias ferocitate/volucres velocitate/serpētes viru
lētia precellit. et Augu. cōtra detractores. Ante te est equi
tas:ante te est iniquitas. vnam linguā habes:quo vis ver
tis eā. cur vertis eā ad iniquitatē/et nō ad equitatē? Ven-
tri tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos ini-
quitatis. Sicut eligis quo vescaris: sic elige quid loqua-
ris. Isidorus. Detractio graue pctm̄ est: grauis dānatio.
Et nota ꝙ detractores nō admittūtur ad accusationē epi
scopoꝝ.iij.q.iiij.detractores.xlvj.dist.accusatores. glos.id
est detractores. Nūq: verearis apud te primo detrahen
tem. magis vero dices ad eum/Quiesce frater: ego quoti
die in peioribus offendo: ꝛ quomodo illū valeo iudicare?
et in hoc teipsum et proximū sanas. Via remissionū offen
sionum breuis est nō iudicare. quia ait dn̄s/Nolite iudica
re:et non iudicabimini. Luc.vj.et Mat.vij. Climacus de
istis. ad Rom̄.j. Detractores deo odibiles. ꝛ in ps̄.x. Om̄
que perfecisti destruxerunt.i. bona opera que deus ꝑficit:
destruūt in alijs quantum in eis est. de hoc.v.q.v. qui am-
bulat. Qui ambulat fraudulenter:reuelat arcana. qui au-
tem fidelis est:celat amici cōmissum. Prouer.xj. Tali de-
latori lingua est capulāda.v.q.vj. Delatori autem lingua
capuletur ꝛc. ¶ Item nota ꝙ detrahere consistit in adni
hilando vel diminuēdo bonū alterius. Vnde Haymo di-
cit. Detrahere est alioꝝ bona iuertere vel negare. Eccli.xj.
Bona in mala conuertēs insidiatur: ꝛ in electis imponet
maculā. Vel sic. Detractio est reuelatio defectus absentis
proximi:facta alicui vt ipsum in bono minorem existimet.
Et fm istas duas notificationes distinguūtur sex species
detractionis:tres fm primā:et tres fm secundam. Prime
sumuntur respectu boni. Scd̄e tres respectu mali. Respe
ctu boni quū quis negat bonū alterius: aut tacet vbi non
debet:aut inuertit. Respectu mali: quum reuelat vbi non
debet alterius peccatū: aut aggrauat: aut fingit quod nō
est. Contigit fratri culpa in cenobio: ꝛ dum a ceteris incre
paretur:profectus est ad Antonium. et adsecuti sunt eum
fratres: volentesq: eū reducere/ceperunt exprobrare ei: il
le vero se fecisse culpam denegabat. inuētus est ibi abbas
Paphuntius cui nomē erat Celphtias qui talē retulit au
dita fratrum questione parabolam. Vidi (inquit) in ripa
fluminis hominem vsq: ad genua in limo demersum. Ve
niētes autē quidam vt eū porrecta manu extraherēt: vsq:
ad collū demerserunt. Tunc Antonius de Paphuntio di
xit. Ecce homo q̄ pōt animas ex veritate saluare. Quo ser-
mone illi fratres cōpūcti agētes penitentiā eū qui discesse
rat/ad cenobiū reuocarunt. ¶ B Sed hic quero quali
ter restituet quis famā ei qui ex verbis suis in ea lesus est?
Dic ꝙ aliquis potest alicui tripliciter famaz auferre. Vno
modo verū dicendo et iuste: puta quum aliquis crimē ali-
cuius prodit ordine seruato: et tunc nō tenetur ad restitu
tionem fame.ij.q.j.in primis. a sensu cōtrario. vsq: ad.§.se
quen. Alio modo falsum dicendo et iniuste. et tūc tenetur
famam restituere cōfitēdo se falsum dixisse. Tertio modo
verum dicendo sed iniuste. puta quū aliquis prodit crimē
alterius contra ordinem debitum: et tenetur tunc ad resti
tutionē quantū potest: sine mendacio tamē: vtpote q: di-
cit se male dixisse: vel ꝙ eum iniuste diffamauit: vel si non
possit famam restituere: debet ei aliter recompēsare sicut
in alijs iniurijs. fm Tho. Hic adde quod scripsi.s. in hac
scd̄a parte in.§.sed vt de hoc plenissime.ver. obligātur.in
ar.xlvij. Item ps̄.c. Detrahentē secreto proximo suo hunc
persequebar.xxiij.q.iiij.nimium. Item Leuit.xix. Nō ma-
ledices surdo. glos. Surdo maledicit q̄ absenti detrahit.
In eodē.c.etiam dicitur. Non eris criminator.i. detractor.
Deut.xij. Caue ne sanguinē comedas. Eccli.v. Ne appelle
ris susurro. Iac.iiij. Nolite detrahere alterutrum fratres
mei: qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem suū: detra-
hit legi et iudicat legem. Io.v. Pater non iudicat quēq:
scz sententiam proferendo: sed omne iudicium dedit filio.

Detra-
ctio.

Aliene
fame po
test bifa-
riam de-
trahi.

Sex de-
tractiōis
species.

Ablate
fame di-
spēdium
quō resti
tuēdum.

in genere qđ non licet in specie. ex de offi. ordi. si sacerdos. Caueant tamē vt in locutione generali linguā refrenent: q: qui minus cōsiderate loquitur: sentiet mala. v. q. v. §. sz illud. xliij. dist. sit rector. fm Jo. an. i. Caueāt etiam fratres seminare discordiā inter fratres: quod deus singulariter odit. Prouer. vj. Qui cōgregare venit nō dispergere. Jo. x. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. ex de baptis. c. fi. Caueant etiā ne sint bilingues. vide. s. in prin. istius. §. in additiōe que incipit / Item murmur. ver. bilinguis. sicut eorū quidā sunt. Bilingues aūt sunt qui mala loquuntur in absentia: et bona in presentia. vel qui pretēdunt ꝙ bona intētione vel causa ioci dicunt: quū tn̄ intentionem malā habeāt. Prouer. xviij. Verba bilinguis quasi simplicia: ⁊ ipsa ꝑueniunt vsq ad interiora vētris. ps̄. liiij. Molliti sunt sermones suos sup oleū: et ipsi sunt iacula. Tales maledicti sunt. Eccli. xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledictus: multos eīm turbāt pacē habētes. Lingua tertia multos cōmouit ⁊c. j. ad Timo. iij. Diacones similiter pudicos: non bilingues.

Articulus. lxxxj.

Alia vitia quorūdam religiosorū presentis temporis sunt verba otiosa / multiloquiū / et fractio silē/tij. Et primo q̄dē verbū otiosum fm Hiero. est qđ sine vtilitate loquētis dicit aut audientis. vel fm Grego. qđ caret ratione iuste necessita/tis: aut intētione pie vtilitatis. Item Hiero. Quoties vero loquimur aut nō in opportuno tēpore aut loco: aut nō cōuenit audiētibus: toties sermo malus ꝓcedit de ore nostro ad destructionē eorū qui audiūt. Consideremus ergo quid loquamur: q: ꝓ omni verbo otioso reddituri sumus rationē in die iudicij. Mat. xij. xxij. q. vlti. c. penul. xxv. dist. §. criminis. ad fi. Per quod. c. dico ꝙ etiā de deo nō debēt loqui religiosi tēpore silētij: q: nō est tēpus opportunum. ps̄. xxxviij. Obmutui ⁊ silui a bonis: ⁊ q: melior est obediētia silentij ꝙ̄ sacrificiū tali tēpore verbi dei. viij. q. j. sciēdū. facit etiā ad hoc. xxv. dist. §. criminis. ver. quoties plus lo/quitur. xliij. dist. sit rector. in fi. ibi. opportune. et ibi. oppor/tunitatē. et. §. pariter. Et huius nō frenantis linguā suam vana est religio. Jaco. j. v. q. v. in loco. ⁊ ibi erit cultus iustitie silētiū. Et q: incōsiderate loquit. v. q. vj. §. sed aliud. Et oīa tēpus habent. Eccl's. iij. Verba aūt scurrilia et turpia nō sunt computāda inter otiosa. Hiero. Qui ob scurrilitatem replicat ⁊ cachinnis ora dissoluit. xlvj. dis. clericū scur/rilem. et aliquid profert turpitudinis: nō otiosi sermonis / sz criminosi reus tenetur. Itē Bernar. Nuge in ore sacer/dotis / blasphemie sunt. Fede ad cachinnos mouetur: fe/dius mouet. Porro detrahere aut detrahentē audire / q̄d horū dānabilius sit nō facile dixerim. Cachinnor. aris. i. rideo rides. inde dicit hic cachinnus risus vanus inutilis ⁊ dissolutus ⁊ derisorius. Vel cachinnus componit a con ⁊ cygnus qui est albus vt nix. ꝓpter dētes qui albere videntur in risu dissoluto. et inde dicit hic cachinno. onis. qui ri/det dissolute ⁊ irridet. fm Hugui. in deriuationib9. Chrys. Ōis sermo vanus dictāte spū immūdo ꝓfert. Lingue nostre organa sunt spūssancti. fm Amb. Qui loquitur bona verba: est quasi os dei. ⁊ q̄ loquit mala verba: est quasi os diaboli. Quāto quis est magis vitiosus: tāto magis dz loqui ⁊ audire de virtutib9. De frequēti locutione vitiorum quis incidit in vitia: ⁊ de frequēti locutione virtutū in virtutes. De malo nō possum9 dicere quātū est: nec de bono quātū est: q: vtrūq a nobis incōprehēsibile est. Maioris virtutis est bn̄ facere ꝙ̄ bn̄ loqui. Deberet habere hō collū instar gruis: vt quasi ꝑ multos nodos trāsiret verbū ante ꝙ̄ egrederet de ore. ps̄. xliiij. Lingua mea calamus scribe velociter scribētis. s. spūssancti qui nescit tarda molimina fm Ambro. ⁊ legit ⁊ no. de peni. di. j. his aūt. al's est sub. c. multiplex. in glos. scriptū. Mat. xij. Ōme verbū otiosum qđ locuti fuerint hoīes: reddēt de eo rationē in die iudicij. vbi Chrys. Otiosum aūt verbū est: qđ mēdax est: qđ calū/niam habet. quidā aūt dicūt qm̄ ⁊ vanū: quale est quod risum mouet inordinatū: vel turpe inuerecundū. Item fm Grego. Verbū otiosum est si omissis serijs de rebus friuolis loquamur: et fabulas narremus antiquas. arg. ad hoc xxxvij. di. legāt. Et sup illud Eccl's vlti. in fi. dicit glos. ꝙ de verbo ignorāter ꝓlato iudiciū erit. Cuncta que fiūt adducet in iudiciū ꝓ omni errato siue bonū siue malū sit: ⁊ maxime hec sunt cauēda in sacerdotibus. Bern. Inter seculares nuge in ore sacerdotis / blasphemie. Nūquid o sacer/dos os tuū euangelio cōsecrasti? vnde iā talibus os aperire nō licet: q: est assuefacere sacrilegiū. Labia sacerdotis custodiūt scientiā. Malach. ij. nō spurcitiā. xliij. dist. sit rector. Hiero. Beata lingua que nō nouit nisi de diuinis sermonē texere.

Venialia non sunt paruipēdenda.

B Sunt aūt quidā religiosi qui nō cu/rāt de venialibus: nec ea timēt: sed timēda sunt. Aug. Ista leuia noli cōtēnere. si cōtēnis qn̄ appēdis: expauesce quā/do numeras. Et sup illud Job. xxxj. Nōne ipse considerat vias meas? dicit glos. Sic deus vniuscuiusq vias cōside/rat: sic gressus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuissima verba que apud nos vsu viluerūt: eius iudicio indiscussa remaneant. Sed que ratio pōt reddi de verbis otiosis: quū ipsa sine ratiōe dicātur? Bernar. Si ꝓpterea verbū otiosum est ꝙ nullā causam rationabilem habeat: quā rationē reddere poterimus de eo quod est preter ra/tionem? Licet cōfabulari (aiunt) donec pertrāseat hora: quā tibi ad agendā penitētiam / ad obtinēdā veniā / ad ac/quirendā gratiā / ad promerendā gloriā / miseratio cōditoris indulsit. Item timenda sunt ista venialia: ne inter multa venialia īcidat aliquod mortale. Eccli. xix. Qui spernit modica: paulatim decidet. Greg. Vitasti grādia: vide ne obruaris arena. Idē. Si ista minima negligimus: insensi/biliter seducti audacter maiora ꝑpetram9. legit. ij. Regū xviij. ꝙ Absalon ꝓpter crines inhesit quercui. et Samson abscissis crinibus debilis fact9 est. Judicū. xvj. Itē venia/lia obnubilāt charitatem: licet nō extinguāt: sicut puluis oculū. Itē q: Aug. dicit ꝙ nullū peccatū est adeo veniale: qđ nō fiat criminale dū placet. ver. hinc Augu. et vide ibi in glos. i. cuius. xxv. di. §. criminis. sub. c. vnū orariū. Adde hic qđ legit ⁊ no. de peni. dist. iij. de quotidianis. glo. j. Itē Augu. Nec ea dimitti nobis volumus que in baptismo dimissa nō dubitamus: sz illa que humane fragilitati ꝙ̄uis parua tn̄ crebra subrepūt: que si collecta ꝯtra nos fuerint: ita nos grauabūt et opprimēt: sicut aliquod vnum grāde peccatū. Quid etenim ad naufragiū interest vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur et obruatur: an paulatim subrepens aqua in sentinam per negligētium culpam derelicta atq contempta impleat nauem: atq submergat? de peni. dist. j. tres autem actiones.

Loquacitas nimia.

C E multiloquio etiā cauendū est religiosis. q: hoīem reddit otiosum multiloquiū: et breuiloquiū amabilē. Unde quidā pħs interrogatus quō quis hoībus placere posset: inq̄t. Si gesseris optima: et locut9 fueris pauca. Eccli. xix. Qui odit loquacitatē: extinguit malitiā. Eccli. xx. Qui multis vtit verbis: odit aīam suā. Prouerb. x. In multiloquio pctm̄ nō deerit. qui aūt moderat labia sua: prudētis/simus est. Eccl's. v. Pauci sint sermones tui. Eccl's. vj. Omnis labor hominis in ore eius. Etiam multiloquiū bonorū cauendum est. xliij. distinc. sit rector. ad finem. v. q. vj. §. sed aliud. ibi. Qui custodit os suum: custodit animam suam. qui autem inconsiderate loquitur: sentit mala. Turpilo/quium etiam eis est maxime cauendum. ad Ephes. v. ibi. Aut turpiloquium. j. ad Cor. xv. Corrumpunt bonos mo/res colloquia mala. Et ideo Cato. Virtutē primā esse puta cōpescere linguā. Bern. Mors et vita in manibus lingue. ideo ori ponenda est custodia: vt nec vitalem edificationem clausura damnet: nec letalis pernicies liberū sor/tiatur egressum. Hiero. Prius sermo veniat ad limā ꝙ̄ ad linguam. Eccli. iiij. Noli citatus esse in lingua tua. Secundum Climacum / multiloquium est vane glorie cathedra:

per quã ſeipſam manifeſtare ac pompatice ꝓpalare naturã habet. Multiloquiũ eſt inſipiẽtie argumentũ: detractionis porta: manuductor ſcurrilitatis: mẽdacij miniſter: cõpũctiõis reſolutio: et cõditor vanitatis: intellectꝰ diſperſio: acidie vocator: ꝑcurſor ſomni: diſſipatio oris cuſtodie: exterminatio caloris: ⁊ feruoris frigefactio: orationis obſcuratio. Silentiũ in ſciẽtia eſt mater orationis: a captiuitate reuocatio: ignis cuſtodia: actus cogitationũ: intẽtio pugnator. vbi gloſ. ſup Clima. q: nõ ſolũ ab impugnationibus cuſtodit ſilẽtiũ: ſed nec eis appropinquare ſinit. luctus colligatio: amicitia lachrymarũ: memorie mortis operator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligẽs inquiſitor: meſtitie miniſter: confidẽtie proprie inimicitia: tranquillitatis cõiugalis cõuictus: amoris docẽdi repugnator: ſciẽtie additamẽtũ: dei verborũ cõditor: nõ apparẽs ꝓfectus: latẽs aſcenſus. Cognoſcẽs delicta/tenuit linguã. qui vero multiloquus eſt: nõ cognoſcit ſe. Silentij amicus appropinquat deo: ⁊ latẽter colloquẽs a deo illuminat̃. Jeſu ſilẽtiũ. Jo. xviij. Mar. xiiij. inflexit Pilatũ. q: dicitur in pſ. xxxi. Dixi cuſtodiã vias meas: vt nõ delinquam in lingua mea. Ex vno horũ eſt non valere cõtinere: aut ex vana gloria/aut ex gula: vt in diuite epulone q̃ in lingua cruciabatur. Luc. xvi. Hoc ſilentiũ apud religioſos male ſeruat̃: q: oratione carent: et in cella nõ ſunt: ⁊ ꝓceſſiones querũt: et ſteriles ⁊ frigidas habẽt animas: et guſtu diuino carẽt: q: mundũ nedũ guſtant: ſed bibũt. de peni. diſt. ij. §. qđ vero. Reprobi et xenodoxi. i. vanglorioſi ſunt: et quietẽ cordis non habent. Abbas Agathon per tres annos miſit lapidem in ore ſilentium affectans. Reſpondit ſenex. Silentium eſt ſeruãdum vſq; quo quis interrogetur. Si taciturnus fueris: requiem poſſidebis. Dixit Euagius. Non anticipes loqui: niſi fueris requiſitꝰ. Arſenius dixit. Sepe me locutum fuiſſe penituit: at vero tacuiſſe nunq̃. Dixit Antonius diſcipulo. Si affectaueris ſilentium: ne arbitreris te exercere virtutem: ſed indignum te loqui profitere. Dixit Syſoy. Quomodo poſſumꝰ ſaluare animas noſtras: quum lingua noſtra aperto oſtio ſepe proſiliat? Dixit ſenex de quibuſdam fratribus multum loquentibus etiam de deo/ꝙ boni erant: ſed atrium illorũ non habebat oſtiũ: ſed qui volebant intrabant ſtabulum: et ſoluebant aſinũ. hoc autem dicebat quia quicquid illis eueniſſet: loquebãtur. Abbas Pemeñ. Qui in corde loquitur: non ſeruat ſilentium: etiã ore clauſo. Qui cum iuuamine de mane vſq; ad veſperam loquitur: ſeruat ſilentium. Augu. Ve tacentibus de te domine: quoniam ſunt loquentes muti. Dictũ fuit Arſenio a chriſto. Fuge: tace: quieſce. He ſunt radices non peccandi. Eſa. xxx. In ſilentio et ſpe erit fortitudo noſtra. Abbas paſtor. Omnis labor quicunq; euenit tibi: ex taciturnitate ſuperabitur. Sapiens. Nemo ſtultus tacere poteſt. Threñ. iij. Sedebit ſolitarius: et tacebit. Seneca. Primum argumentum compoſite mentis exiſtimo: poſſe ſecum conſiſtere: et ſecum morari. Dicit Grego. ꝙ beatus Benedictus recedens ab illis. vij. q. i. §. hoc autem. malis monachis habitauit ſecum. ij. libro dialogorum. Bernar. Cum quo eſt deus: nũq̃ eſt minus ſolus/q̃ quum ipſe eſt ſolus. Quod ideo dicit: quia tunc habet ſuam conſolationem: et liberius habet ſuum verum cõſolatorem. ſ. deum. Grego. Non ſufficit homo proficere ad vtraq; diuiſus: q: ſi exterius auditũ aperit: interius ſordeſcit. Jaco. iij. Linguam autẽ nullus domare poteſt. ibi vide de lingua. Eccli. xiiij. Beatus vir qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo. Ubi non eſt clauſura oris: non eſt clauſtrum: ſed vrbs patens abſq; murorum ambitu. Prouer. xxv. in ſi. Sicut vrbs patens et abſq; murorũ ambitu: ita vir qui nõ poteſt cohibere in loquẽdo ſpiritũ ſuum. Religio vbi nõ ſeruatur ſilentium. dicit illud Job. xxx. Quaſi rupto muro et aperta ianua irruerũt ſuper me. De indicto ſilẽtio regulari. xvi. q. i. ſi cupis. ⁊. c. placuit. ij. ex̃ de ſta. mo. cũ ad monaſteriũ. §. in oratorio. ex̃ de cele. miſ. dolentes.

℄ Articulus. lxxxiij.

DExtractato dei

gratia ſtatu apl̃ico martyrũ et confeſſorũ anachoritarũ ⁊ omniũ aliorũ religioſorũ copioſe: et quomodo ſtatus iſti lugubriter ſunt plangendi: q: in ſancta dei eccleſia quodammodo ceciderũt a perfectione ⁊ puritate ſua. Nũc in fine operis ⁊ pro cõplemẽto eius de ſtatu virginũ qui eſt perfectus in dei eccleſia ſtatus/breuius eſt tractandũ. et ſicut in ſuperioribus hoc ſeruaui: alloquor ſanctam matrẽ noſtrã eccleſiã dicẽs. Dic mihi virgo caſta mater eccleſia/vni viro chriſto legitime copulata. ij. ad Corinth. xi. xxvij. q. i. nuptiarũ. An ſtatus virginalis adhuc in te veraciter ꝑſeueret? et vere dices/Virgines bone (noſtra trãſlatio habet pulchre) Amos. viij. deficient. dicit ꝓpheta. ſubaudi nũc. xxxij. q. v. ſi paulus. ℄ A Sed primo ſciẽdum eſt ꝙ virginitas quadrupliciter ſumit̃. Primo ꝓ fidei integritate. vñ ſup predic. locũ Apl̃i. ij. ad Cor. xi. Deſpondi vos ⁊c. gloſ. Aug. Virginitas fides eſt incorrupta. ⁊ ſic accipitur prealle. c. nuptiarũ. Scđo ꝓ integritate carnis. vnde gloſ. ſup pre. locũ. Virginitas carnis corpꝰ eſt intactũ. vñ Augu. cõtra Julianũ. Pudicitia eſt res mẽtis: virginitas corporis. Ad hoc. xxxij. q. v. de pudicitia. Tertio ꝓ pudicitia mẽtis cũ itegritate carnis quãtũ ad ꝓpoſitũ ſeruãdi eã: ſic virginitas mãſiſſet in Lucia etiã ſi inuita fuiſſet oppreſſa. xxxij. q. v. §. i. ⁊. c. reuera. et. c. ita ne. ibi. Apprehenſa carne ſua exerceat̃ libido nõ ſua. ⁊. c. ꝓpoſito. ⁊. c. ſicut nemo. Quarto ꝓ pudicitia mẽtis cũ integritate carnis: nõ ſolũ in propoſito ſeruãdi/ſed etiam in actu. et de tali dicit Apl̃s. i. ad Cor. vij. Mulier innupta et virgo cogitat que dñi ſunt vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpũ. Virginitas ſic ſumpta excellẽter accipit̃. Et habẽtibus virginitatẽ talẽ conuenit annulus aureus in eccleſia militãti: in ſignũ ꝙ ſunt ſpõſe chriſti ſingulares: ⁊ in eccleſia triũphãti merito eis reddetur aureola. de his habet̃. xxxij. q. v. ille. Et eſt ſciẽdũ ꝙ hec virtꝰ pudicitia q̃ eſt virtꝰ animi. vt pal. c. pudicitia. ⁊. c. ita. quũ virtus ſit animi: nũq̃ põt amitti aĩo incorrupto: quia animo nõ infert̃ vis. vt preal. c. ita ne. ⁊. xv. q. i. merito. Hec aũt virtꝰ pudicitia que eſt in aĩo/eadẽ eſt in virginibus et in cõiugatis ⁊ in viduis. Sed in virginibꝰ appellat̃ virginitas. In cõiugatis pudicitia. xxvij. q. i. nuptiarũ. xxxviij. q. i. ſic em̃. vltra prin. ibi. Nec vera eius pudicitia cum cõiuge ⁊c. et. §. ex his. ver. Itẽ quũ dicit̃. In ꝯtinẽtibꝰ caſtitas. de hoc no. xxxij. q. v. in ſumma. Eſt autẽ ſꝫm Augu. in lib. de nuptijs et concupiſcẽtijs/virginitas in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio. i. propoſitũ ſeruandi perpetuã integritatẽ. vt fuit excellẽtiſſime in matre dei dicente Luce. i. Quoniã virũ nõ cognoſco. i. nõ cognituram me propoſui. xxvij. q. ij. §. i. ibi. Quõ fiet iſtud ⁊c. Carnẽ vero corruptibilẽ intellige carnẽ poſſibilẽ corrũpi ⁊ nõ corrũpi. vt fuit caro Adam in ſtatu innocentie. de conſe. diſt. iiij. placuit. Itẽ Ambro. in lib. v. de virginitate. Quid eſt caſtitas virginalis: niſi expers contagionis integritas? ℄ Et notandũ ꝙ carnis corruptio per oppreſſionem nõ priuat ab aureola ſꝫm Altiſſiodorẽſem ⁊ Cãcellariũ Pariſiẽſem et Richardũ. et cõiter hoc tenent theologi per verbũ Lucie/ Si inuitã me feceris violari: caſtitas mihi duplicabit̃ ad coronã. xxxij. q. vi. Sed talis nõ habebit inſignia q̃ dantur ſpecialibꝰ virginibꝰ in eccleſia militãti: vt annulus aureus ⁊ ſimilia. Sed Ray. ⁊ cõiter oẽs canoniſte ⁊ Hug. cũ quibus ſentio: tenent ꝙ ſiue ante baptiſmum ſiue poſt baptiſmum aliqua fuerit oppreſſa: nec inter virgines poterit conſecrari: nec habebit aureolã: nec inſignia in eccleſia militanti. habebit tñ maiorẽ gloriã ſi mente corrupta nõ fuerit: ſed non talem. vt. xxvi. diſtinc. acutius. no. xxxij. q. v. §. i. in gloſ. ar. violenter corruptam. et. c. reuera. et. c. ille. et per Hug. eadẽ. q. c. propoſito. c. ſinge. et. c. ille. et opti. facit. xv. q. i. ſi quis non iratus. Nec refert ſꝫm Hugonem/vtrum in huiuſmodi corruptione ſit facta ſeminum commiſtio necne: quia ſiue fuerit adulta/ ſiue impubes adeo ꝙ non

Virginitas qdrifariã põt intelligi.

An violẽta virginis oppſſio corrũptã ꝑuet aureola.

paginis illi⁹ per quā corpori mystico qđ est ecclesia. xxiiij. q.v. de liguribus. ad Coloß. i. j. Cor. xij. eius valeat copulari: in hac carne possederit. vnum dumtaxat desiderans: vnū sitiens: ad vnū nō solum actus suos: verū etiā cogitationes semper intendens. vt illud qđ in futurū dicitur j. Cor. xv. de beata cōuersatione sanctorū iam subarratuz teneat in p̄senti. i. vt sit ei deus omnia in oibus. ¶ Item in coll. Isaac prima de oratione. Oratio dñica prouehit domesticos suos ad illam igneaz et perpaucis cognitam vel expertam immo ineffabilem orationem / que omnem transcēdens humanū sensum nullo modo (dicā sono vocis nec lingue motu nec vlla verborū pronuntiatione) distinguitur: sed quā mens celestis illius infusiōe luminis illustrata non humanis atq; angustis designat eloquijs: sed conglobatis sensibus velut de quodā fonte lucidissimo ⁊ copiosissimo effudit vbertim. Huius orōnis formulam dñs figurauit: quum in orationis agonia cōstitutus etiā guttas sanguinis inimitabili profudit exēplo. Luce xxij. Occasionē aūt huius orōnis ignite multa prebent. Psalmi v̄siculus decātatus. xxj. dis. c. j. versi. lectores. Canora fraterne vocis modulatio. Instrumentorū vel organorum pulsatio. Psallētis grauitas. Exhortatio viri perfecti. et collatio spūalis. Interitus chari vel fratris. Recordatio peccatorū. et ne glorie tenteris contemplatio gehennalis. Item in eadē. Et vt orationis vere percipiatis affectum: non meā vobis: sed beati Antonij sententiam p̄feram. quem ita nonnunq̄ in oratione nouimus perstitisse: vt eodē in excessu mentis frequēter orante quum solis ortus cepisset infundi: audierimus eū in feruore spūs proclamantē / Quid me impedis sol: qui ad hoc iā oriris vt me ab huius veri lūminis abstrahas claritate? Cuius etiā sentētia non hūana sed diuina hec est. Nō est (inq̄t) perfecta oratio in qua se monachus: vel hoc ipsum quod orat nō intelligit. Idem in. ij. collatione de orōne eiusdez Isaac. Hic nunq̄ finis totius perfectionis est: vt eousq; extenuata mens ab omni situ carnali ad spūalia sublimetur: donec oīs eius conuersatio oīs; cordis volutatio vna et iugis efficiatur oratio. ¶ Item in collatione Ioānis abbatis cenobite ⁊ eremite / idem Ioannes ait / Pio domini nostri munere memini me in huiusmodi raptum excessum frequēter: vt obliuiscerer me sarcina corporee fragilitatis indutū menteq; meā ita oēs exteriores sensus subito respuisse: ⁊ a cūctis materialib⁹ reb⁹ oīb⁹ exulasse: vt neq; oculi neq; aures mee proprio fungerētur officio. Et ita diuinis meditationibus ac spiritualibus theorijs meus anim⁹ replebat̄: vt sepe ad vesperā cibum me percepisse nescirem: ⁊ sequenti die de hesterna absolutiōe ieiunij penit⁹ dubitarē. Item in collatione Theone de anamarthetio. Una ergo ⁊ sola est theoria. i. contēplatio dei cui merito omnia virtutum studia postponūtur. multos etenim sanctos q̄uis bonorum operum terrenis studijs occupatos: tamen a contemplatiōe illius summi boni retrahunt ac retardant. Dixit frater Egidius laicus socius beati Francisci maximus cōtemplatiuus q̄ gradus contemplationis sunt: ignis / vnctio / ectasis / gustus / contemplatio / requies / gloria. Item dicebat q̄ nullus potest ad contemplationem ascendere: nisi per actiuam fideliter ⁊ deuote exercitatus fuerit. Ad contemplandā etiā gloriā diuine maiestatis nullus pōt ascēdere: nisi p feruorē spiritus et frequentē orōnem. Per feruorem spūs accendit homo: ⁊ ad contēplationem ascendit: qñ cor cum ceteris mēbris est ad hoc totū dispositū plene: ita q̄ nihil aliud etiā vult nisi qđ hz et sentit ⁊ pōt cogitare. Ille esset bon⁹ contēplatiu⁹: q̄ si haberet incisos pedes ⁊ manus et extractos oculos ⁊ incisum nasum aures ⁊ linguā: pre magnitudine suauissimi ineffabilis ⁊ inestimabilis odoris gaudij et dulcedinis nulla alia mēbra nullaq; alia q̄ q̄ circa celū excogitari p̄nt / curaret: vel habere desideraret: p̄ter id qđ hz ⁊ sentit: sicut Maria secus pedes dñi tantam recipiebat dulcedinē v̄bi dei: q̄ nullū habebat membrū qđ posset vel vellet facere aliud q̄ faciebat. ⁊ hoc signum / q: conquerēti sorori q̄ nō adiuuaret eā nullo verbo vel indicio respondit. cuius aduocatus christus factus est: pro Maria respōdēs que respōdere nō poterat. Luc. x. Idē. Contemplari est ab oibus esse diuisum: ⁊ soli deo esse cōiunctum. Item frater Rogerius p̄uincialis vir ectaticus ait. Quid putas erit si intimo tuo intimus sit deus? lib. j. A quātis tenebris ad quātas duceris claritates per spm̄ eius? a. Si illas que in intimis illis siue internis secretis sunt nosses intimas cōtēplationes: si illas lucidas illuminationes / si illos feruidos splēdores / si illos simplos radios / si illos puros fulgores / si illos viuificos ardores / si illos pacificos sapores / si illos deliciosos: immo deliciosissimos dulcores / si res incognitas ⁊ innominabiles res tamē experimētales p̄fecte perciperes. A homo si hec experimēto nosses: puto q: vt ego tenebras ferres grauiter vite tue. a. Qñ aūt erit? Putasne videbo? qñ. qñ. qñ. oia in mora. nimium flenda dilatio borū. a. a. a. Quid tibi sum ego: aut q̄d tu mihi deus me⁹? sed q̄d nō mihi es? hec verba silentij sunt: nec hec extra silentiū ⁊ deuz inueniri p̄nt. q: alibi nō sunt. O q̄ beatus hō cuius in deo aīa fieri nouit deus. supple nō substantialiter: sed vnitiue ⁊ transformatiue. Attende aūt ⁊ admirare q̄ dico / excessus / introitus / defectus / transitus / apprehensio / transformatio / ad oīm causam amorū motio in silentiū illud bona / quietatio punctalis / infiniti visio. Nec terrearis q: punctalē audisti. illā eñ qñ vult: ⁊ vult: ⁊ vt quantū vult dilatare pōt qui finitissimū in se infinitare pōt. Hec magna sunt. Sentire ea vis? Attende qm̄ nullus sic intrat: nisi prius excesserit. nec deficit: nisi pri⁹ introierit. nec transit: nisi pri⁹ defecerit. nec app̄hendit: nisi pri⁹ transierit. nec transformatur: nisi prius apprehēderit. nec intuet̄: nisi trāsformatio precesserit. nec sic in illū amorē mouetur: nisi qui intus et valde intus fuerit. nec in beato illo silentio quietat̄: nisi qui illū amorē nouerit. Post hec videtur deus. q̄re etsi in quolibet p̄cedēti est visio: post hec tñ sequit̄ dei visio manifesta. Sed p hoc qđ dictū est de⁹ me⁹ q̄s vnq̄ sensus ad hoc sufficit? quū etiā angelic⁹ intuitus qui hoc continue Mat. xviij. experit̄: i hmōi plene nō possit: nō p̄prijs imitatur dñe virib⁹. Qui hoc q̄rit: totū tibi se exhibeat. vt in te trāseat totus. hucusq; Rogeri⁹ vene. Talia q̄ merā cōtēplationē respiciūt f̄m Bern. nō docet lectio: sed vnctio spūscti in sua dona sapientie gustāre. que vnctio docet de oibus his. j. Io. ij. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. j. v̄. de secūda. De vtraq; vita actiua ⁊ cōtemplatiua q̄ simul teneri pōt a p̄latis eccl̄ie. xxxvj. dis. si q̄s. viij. q. j. in scriptur. c. qui episcopatū. ij. q. vij. scrā. vij. q. j. scias. xvj. q. j. nos autē. xix. q. ij. due. ex̄ de renū. nisi. §. ne putes. ⁊ de regula. licet. §. penul. ¶ Expeditis tuis donis sacratissimis alme spūs nūero septenario designatis / Ego frater pctōr scriptor isti⁹ operis gemitib⁹ inenarrabilibus a te. Rom. viij. datis oro te veni hauster calide scē spūs ignee. perfla hortum meuz. Cañ. iiij. in fi. i. eccl̄iaz q̄ est hort⁹ ↄclusus. vt in eodē. c. iiij. xxiiij. q. j. oibus. ⁊. c. qm̄. Meū inquā. q: eccl̄ia est mr̄ mea et oīm fideliū magistra. ex̄ de priuil. antiqua. Et fluēt aromata illi⁹. i. v̄tutes f̄m Greg. in homi. pasce. q̄ vitia in ea i. in mēbris suis corruptis existēria expellāt. xxxij. q. j. cum renūtiat̄. Et currat in odorē vnguētorū sponsi sui. Cañ. j. cū eccl̄ia primitiua talibus virtuosis odoribus fecūdata. vt in fine istius ecclesie militantis iam in proximo veniēte extremitas defectuose vite redeat ad principiuz sancte vite: ⁊ reuolet. o. ad. a. xxxv. dist. ab exordio.

¶ Articulus. xciij.

Flante prospe sui dignissima gratia dicta haustro / et completa ista scđa parte istius operis de ruina in vita magna statuū ecclesie sancte dei / nō ad detractionē sed correctionem prescripta: Iā ratis mea desiderat i litore collocari. Ac.

xxvij. Joã.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ. Mat.xxv. Leuãs manus oculos ⁊ cor ad illũ spõsum eccl'ie Jesum christũ vnicum dñm nostrũ filiũ dei viui et verũ deũ. Mat.xvj. qui est principium ⁊ finis. Apoc.j. ⁊ qui vere fuit principiũ isti⁹ opis et cõsummatio. grãs vberes sibi reddens: corde ⁊ ore benedico: sibi dicẽs/ Gloria laus ⁊ honor tibi sit rex christe redemptor. et bñdictio/ ⁊ claritas/ ⁊ sapiẽtia/ et gratiarũ actio/ honor/ ⁊ virtus/ et fortitudo tibi deo nr̃o in secula seculoꝝ. Amen. Apoc.vj. Ac deinde ad te papa beatissime dñe Joan.xxij. de Jesu christi dñi nostri in terris vicarie generalis ⁊ sponse legitime eccl'ie sue sancte/ cũ tuo venerabili et sacro collegio dñorũ Cardinaliũ genibus flexis dirigendo sermonẽ: hoc opus qđ iam fecisti scribi suppliciter recõmendo. Ipsum corrigas: ⁊ corrigi facias. Fauorem sibi largiaris. Salus ibi tue ⁊ nostre eccl'ie continet. Sicut etiã dixi in suo principio: sic et nũc in fine eius dico nihil aliud sentio nec teneo nec doceo: nisi quod sentis tenes ⁊ doces cũ tua sancta matre eccl'ia: que nunq̃ a veritate catholica deuiauit. xxiiij.q.j.a recta.c.memor.c.in sede. Si ergo in aliquo ex ignorãtia vel improuisiõe vel nimia occupatiõe sicut homo minus bene dixi: per te. lxiij. dist. valẽtinianus. corrige: qr tibi p̃cipue christiane religionis zelus incũbit. xxiiij.q.j.officij. Alia canonice dicta tua authoritate corrobora ⁊ cõfirma. xxv.q.ij. postea. ¶ Cõpleui autẽ hoc opus dei grã comitante/ currẽte anno dñi M.cccxxxij. pontificat⁹ tui anno.xvj. in fi. In festo sancte Marie niuis/ in Auinione vbi tunc cum tua curia residebas. Et incepi anno dñi. M.cccxxx. põtificatus tui anno xiiij. in ciuitate eadẽ vbi cũ tua curia eras et ego seruus pedum tuoꝝ et officialis indignus in penitentiarie officio regnante dño nostro Jesu christo cum patre et spiritu sancto benedicto et glorificato in secula seculorum. j. ad Timo.j. ⁊ vlti. de cõse. dis.j. hi duo. ⁊ c. porro gloria ⁊c.

¶ Authoris subscriptio.

Manu propria vna vice correxi ⁊ apostillaui anno domini. M.cccxxxv. in Algarbia Portugallie vbi sum presul in villa Ramra. Secundo correxi et apostillaui in sancto Jacobo de cõpostella anno domini. M.cccxl. ¶ In p̃ma parte istius opis sunt. lxx. articuli. In scđa vero pte. xciij.

¶ Ad lectorem.

Habes tandem lector humanissime fratris Aluari Pelagij viri sane peritissimi opus desideratissimũ: cui titulũ indidit ipse. De planctu ecclesie. Opus inquã supra veri fidẽ eruditiõis plenũ: quadragesimo tertio abhinc anno stanneis characterib⁹ primũ Vlme (que germanoꝝ est ciuitas) excusũ. In quo nimirũ reponẽdo pristinoq̃ nitori/ quoad fieri potuit/ restituendo quãtũ sit desudatũ quãtũq̃ laboris (qđ citra gloriã dixerim) exhaustum: penes eum sit fides qui germana exemplaria cũ recentioribus hisce cõtulerit. Non tñ ita nobis ipsi placemus: vt quicq̇d inerat mendarũ nr̃o dispũctum obelo velim⁹ existimari. Preter em̃ paucula vel heracliticis tenebris obscuriora in q̇bus nihil oĩno potuimus integritatis expiscari: nõnulla certo scimus nr̃os (hoĩes em̃ sumus) oculos ⁊ fefellisse et effugisse. Hoc tamen admonitũ te velim nostrũ exemplar nescio quib⁹ malis auibus tam portentosis erratoꝝ mõstris passim scatuisse: vt vix ĩ eo decimũ quodq̃ v̈bum integrũ illesumq̃ (ne dicã penitus aut inuersum aut adulteratũ) fuerit reperire. Qr si tã insignia hec scripta rursum impressioni (qđ vtiq̃ speram⁹) cõtigerit demandari: dijs bene iuuantibus emendatiora fortassis in vulgus prodibũt. Impressum est autẽ denuo preclarum hoc opus in famatissimo Lugdunensi emporio apud virum integerrimum Joannem Cleyn bibliopolam et industrium et de bonis literis optime meritum. Anno post christũ natum sesquimillesimo supra decimũ septimo ad Calendas Augustas. Vale.

Distichon.

Plurima qui latuit vix vlli secula notus
Exerit e tenebris Aluarus ecce caput.

